

R. 7063

ANNALES
 ECCLESIASTICI
 AUCTORE
 CÆSARE BARONIO
 SORANO
 E CONGREGATIONE ORATORII
 S. R. E. PRESBYTERO
 CARDINALI
 TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
 ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
 UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
 P. ANTONII PAGII
 DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.

Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII. In hac vero editione Fasti Consulares ab A. U. C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur, & castigantur.

Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Duodecimus.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLII.

De Superiorum Licentia.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

R. 7063

ANNALES
ECCLESIASTICI
AUCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
E CONGREGATIONE ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO
CARDINALI
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO
UNA CUM CRITICA HISTORICO-CHRONOLOGICA
P. ANTONII PAGII
DOCTORIS THEOLOGI

Ordinis Minorum Convent. S. Francisci.

In qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, & Periodo Græco-Romana munitur.

Additur præterea Dissertatio Hypatica ejusdem PAGII; & Epistola consularis Henrici CARD. NORISII.
In hac vero editione Fasti Consulares ab A. U. C. 709. ad annum Christi 567. illustrantur, suppletur,
& castigantur.

Accedunt animadversiones in Pagium, & præcipue circa Chronologiam inferioris ævi ab eo digestam.

Tomus Duodecimus.

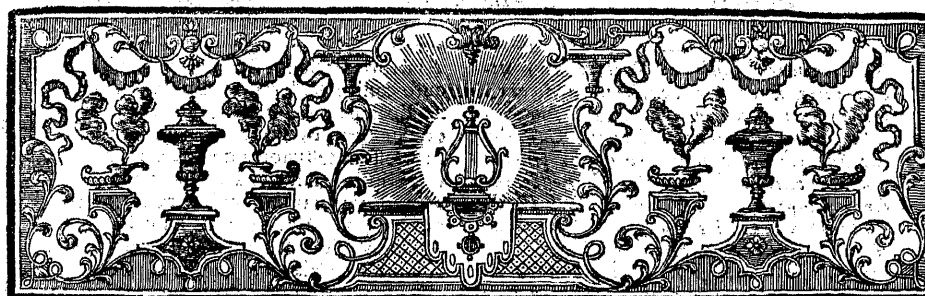

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCXLII.

De Superiorum Licentia.

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
680.

AGATHONIS PAP.
ANNUS
3.

CONST. POGON. IMP.
ANNUS
13.

I.
Synodus
Rom. sub
Agathone
Papa.

ANNUS qui sequitur Redemptoris sexcentismus octogesima Indictione octava inscribitur: quo ab Agathone Pontifice Romæ generalis Synodus veris tempore (puto post

Pascha) adversus Monothelitas coacta est, cui interfuerunt centum viginti quinque Episcopi, qui omnes Synodalibus litteris subscripti leguntur in quarta Actione Sextæ Synodi, ubi eadem recitantur, & nomina singulorum subscribentium Episcoporum: inter quos legati leguntur missi a Synodo in Gallias habita, nempe Felix Arelatensis, Adeodatus Leucorum Episcopus, & Taurinus diaconus Ecclesie Tolonenfis. Sed & ex Britannia S. Wilfridus interfuit Episcopus Eboracensis: ipse enim titulo legationis inter alios subscriptus Synodo reperitur, licet primum non legationis, sed appellationis causa eum anno superiori Romam divina providentia perduxisset.

Missus namque fuerat in Britanniam (a) Beda (ut testatur Beda a) Joannes archicantor Ecclesie sancti Petri & Abbas monasterii sancti Martini, & quidem (ut ex epistola ipsius Agathonis Papæ ad Imperatores colligitur) ut Theodorum ipsam Angliæ Primatem vocaret ad Synodum: ait enim (b): *Sperabamus de Britannia Theodorum confamilum atque coepiscopum nostrum, magnæ insulæ Britannia Archiepiscopum & philosophum, cum aliis, qui ibidem usque hæcenus demorantur, exinde ad nostram humilitatem conjungere.* Hæc & alia ad excusationem tarditatis Agatho scribit ad Constantinum & fratres Augustos. Quod autem Theodorus occupatione illius tunc coalescentis magnæ Ecclesie minime venire potuisset, Synodum ipse ea de causa adversus ejusmodi hæreticos celebravit in Anglia (ut dictum est) ex qua legationem videretur decrevisse Wilfrido, quem alia causa ante annum Romam perduxerat; licet nihil de legatione Beda, qui de eodem Romano Concilio his verbis meminit (c): *Eo tempore idem Papa Agatho, cum Synodum congregaret Romæ centum viginti quinque Episcoporum adversus eos, qui unam in Domino Salvatore voluntatem atque operationem dogmatizabant,*

Vocatus frustra Theodorus. (b) Extas in Sext. Syn. Ad. 4. (c) Beda l. 5. c. 20. Wilfridus Synodo interfuit.

PAGIUS
SÆC. VII.
Anno Eræ
Hispan.
DCCXVIII
Anno Hegiræ LXI.
Inchoato
die 30.
Septemb.
fer. 1.
A.C. 680.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6173.

© 17. AG. 16. P. 25, Mart. Indict. 8.

JESU CHRISTI 680.

AGATHONIS PAPÆ 3.

CONSTANTINI POGONATI IMP. 13.

Hic annus ista formula notatus: *XXVII. Con- I. stantini Aug. Post Consulatum ejus XIII. & Postconsulatus Imperii Heraclii ac Tiberii ejus fratrum anno latus. XXII.*

A num. I. ad XXXII. Baronius, quem omnes secuti sunt, Synodum Romanam ab Agathone Synodus Papa adversus Monothelitas indictam hoc anno Romana consignavit. De ea tamen nobis agendum fuit contra Mo- anno superiori, quo ea celebrata, ne rerum nothelicas, in causa Sancti Wilfridi Archiepiscopi Eboracensis gestarum series perturbaretur. Quare vide dicta num. XIV.

bant, vocari iussit & Voilfridum, atque inter Episcopos confidentem dicere, fidem suam simul & provinciam, sive insulam, de qua venerat. Cumque Catholicus fide cum suis esset inventus, placuit hoc inter cetera ejusdem Synodi gestis inferri, scriptumque est hoc modo: Voilfridus Deo amabilis Episcopus Eboracensis civitatis, Apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, & cum aliis centum viginti coepiscopis in Synodo in iudicii sede constitutus, & pro omni Aquilonari parte Britannia & Hibernia insulis, quae ab Anglorum & Britonum, necnon Scotorum & Pictorum generibus incoluntur, veram & Catholicam fidem confessus est, & conscriptione sua corroboravit. Haec de his Beda: jamque satis de legationibus e Gallia atque Britannia & aliis Borealibus insulis.

III. Episcopi sanctitate clari qui Synodo interfuerunt.

De reliquis modo agamus Episcopis, qui ex Italiae diversis Ecclesiis Synodo interfuerunt, de illis inquam, qui celebriori sanctitatis nomine claruerunt. Praeter enim Mansuetum Mediolanensis Ecclesiae spectatae sanctitatis Antistitem, interfuit etiam Barbatus Beneventanus in Album sanctorum relatus: itemque Joannes Episcopus Bergomas aequae sanctitate celebris eidem interfuisse Synodo reperitur, de quo & superius dictum est: celebrat etiam cum Paulus diaconus, de quo ista habet (a): Per idem quoque tempus Joannes Episcopus Bergomatis Ecclesiae vir mira sanctitatis extitit: qui cum Regem Cunibertum in convivio, dum sermocinaretur, offendisset, Rex ei ad hospitium revertenti equum ferocem & indomitum, qui immenso fremitu super se sedentes terrae allidere solebat, praeparari fecit: cui cum Episcopus super sedisset, ita mansuetus extitit, ut eum blando incessu usque ad domum propriam deportaret. Quod Rex audiens, & Episcopum ex eo die honore debito coluit, & ei suum equum, quem sua sessione dedicaverat, dono largitus est. Haec Paulus de Joanne, qui (ut diximus) eundem sacrum Patrum conventum praefens ornavit; in super & Decorofus Episcopus Capuanus, qui in numerum sanctorum reperitur adscriptus decima quinta die mensis Februarii. His adde Felicem Spoletinum Episcopum, cujus diem natalem Ecclesia Catholica celebrat decima octava Maii. Sanctus Anastasius praeterea Ticinensis Episcopus aequae sanctitate conspicuus praefens fuit, cujus memoria in Ecclesia colitur trigesima die ejusdem mensis. Interfuerunt & alii praecleari virtute Episcopi, adeo ut tanta corona Patrum ejusmodi Synodus magno fuerit honore digna. Corrigenendum vero (quod obiter dicendum occurrit) ubi post Saturninum

Alatrinæ Ecclesiae Episcopum legitur in cuso codice Valerianus Episcopus Rosanæ Ecclesiae; sed pro Rosanæ, restitue ex codice scripto, Soranæ: nam etsi cetera deessent testimonia codicum; cum ipsa subscriptio posita legatur secundum ordinem provinciarum, nulla ratio persuadet ut post Alatrinum & ante Signinum Rosanus, sive Rosanensis ponatur Episcopus ex Calabriae provincia; sed restituendum, Soranus, juxta nominatum locum civitatis Alatrinæ, itemque Signinae. Erat praeterea Valerianus, sive Valerius, nomen commune satis Soranis civibus: nam & ipsa civitas dicta a Juvenale reperitur Domus Valeriarum, eo quod cum colonia illuc est Romanorum deducta, Valeriarum familiae plurimi migraverunt. At haec de nominibus satis.

Valerianus Soranus Episcopus.

IV. De rebus gestis in Synodo.

De rebus autem in hac Synodo gestis, nihil praeterea reperitur, nisi epistola Agathonis ad Constantinum Imperatorem & fratres ejus de fide Catholica contra Monothelitas, sed & alia epistola ad eisdem nomine totius Synodi de fide Catholica conservanda. Canon nullus in ea sancitus legitur; quod non ob aliam causam fuerat convocata, quam ad fidem Catholicam confirmandam, & legationem Constantinopolim ad Synodum oecumenicam decernendam: & cum utrumque quam diligentissime reperitur impletum, nihil est quod ab ea amplius fuerit requisitum. Delecti sunt autem in eodem Concilio legati Constantinopolim profecturi, Joannes Episcopus Portuensis, Abundantius Episcopus Paternensis, & Joannes Episcopus Regitanus, sive Regiensis: hi tres a Concilio Romano missi fuerunt; sed & ab Episcopo Ravennate Theodoro missus est Theodorus presbyter. Haec quidem ex Actis ipsius Sextae Synodi constant. Quod vero Anastasius Bibliothecarius universos, qui cum iisdem profecti sunt legatis recensens, post tres ex dicto Concilio legatis missos, hos addit, dicens: Missi Agatho, & Theodorum & Georgium presbyteros, Joannem diaconum, & Constantinum subdiaconum, Theodorum presbyterum Ravennatem, atque reliquos servos Dei monachos. Idem etiam in litteris Agathonis nominati reperiuntur. Sed est sciendum, duas missas esse legationes, ab Agathone Pontifice unam, alteram vero ab ipso Romano Concilio eorsum, licet eisdem simul contigerit proficisci. Testantur id quidem ejusdem Imperatoris litterae ad Georgium Constantinopolitanum Episcopum, in quibus & ista leguntur (b):

Duplex Legatio.

(b) Extat in praemissis Synodi.

Jam enim super hoc adhortati sumus per vos nostros apices adhuc inter vivos existentem & Donum sanctissimum Apostoli-

cae sedis antiquae Romae Praesulem: & illo ex hoc saeculo migrante Agatho sanctissimus nuper ordinatus Papa in Apostolica sede praedictae antiquae Romae hujusmodi nostros pios suscipiens apices, destinavit in praesenti propriam ejus indutos personam Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Joannem Deo amabilem diaconum; ex persona vero totius ejus Concilii Joannem, & Abundantium, & Joannem venerabiles Episcopos cum ceteris clericis, & monachis, &c. Sicut ergo discretæ duae missae sunt eodem tempore legationes ad Constantinum ac fratres Imperatores; ita duae ad eisdem missae sunt epistolae, altera privatim Agathonis Papae, altera vero ejusdem Agathonis ac Synodi Romae habitae, ut earumdem praeferebant inscriptiones, quarum prior sic habet:

VI. Dominis piissimis, & serenissimis vicariis ac triumphatoribus, carissimis filiis, amatoribus Dei & Domini nostri Jesu Christi, Constantino majori Imperatori, Heraclio, & Tiberio Augustis, Agatho Episcopus servus servorum Dei.

Agathonis Episcopi ad Imperatores.

(a) Prov. 8.

VII. Et ne quemquam tam pia lateret intentio audientium, humanave suspicio perterreret, estimantium potestate nos esse compulsos, & non plena serenitate ad satisfaciendum super Evangelica, & Apostolica nostra fidei praedicatione communitis: divales apices ad Apostolica memoriae Donum Pontificem nostrae pusillitatis praedecefforem, cunctis populis ac gentibus per nostrum ministerium patefecerunt ac patefaciunt*, quos gratia sancti Spiritus Imperialis linguae calamo de puro cordis thesauro dictavit, commonentis, non opprimentis; satisfaciensis, non perterrantis; non affligentis, sed exhortantis, & ad ea quae Dei sunt, secundum

* satisfaciunt.

Deum invitantis. Quia & ipse conditor omnium ac Redemptor cum posset in suae divinitatis majestate in saeculum veniendo mortales perterrere, humanitate magis inestimabilis clementiae humiliter ad nostra descendens, quos creavit, dignatus est & redimere. Qui & spontaneam de nobis veram de se fidei confessionem expectat: quod & B. Petrus Apostolorum princeps commonet (b): Pascite in vobis est, gregem Christi non coacte sed sponte, secundum Deum exhortantes. His itaque, mansuetissimi rerum domini, divalibus apicibus animatus, & ad spem consolationis de profundis angoribus alleviatus*, sum meliori refectus contentia paulatim, & his quae per mansuetissima fortitudinis vestrae sacram dum praecipua sunt, efficaciter propriam obsequentiam exhibere; ut personas, quales secundum temporis hujus defectum ac servilis provincia qualitatem poterant inveniri, pro obedientiae satisfactione inquirerem, & cum consilio confamulorum meorum Episcoporum tam de propinqua hujus Apostolicae sedis Synodo, quamque de familiari clero, amatores Christiani Imperis, & sequenter de religiosi servos Dei, ut ad piissima tranquillitatis vestrae vestigia properarent, hortarer. Et nisi longos provinciarum ambitus, in quibus humilitatis nostrae Concilium constitutum est, tanti temporis protelationem ingereret; olim hoc, quod vix tandem nunc fieri potuit, studiosa obedientia noster famulatus impleset. Sed dum de diversis provinciis familiariter nobiscum Concilium congregatur, & dum personas quaedam quidem de hac servili vestri serenissimi principatus Romana urbe, vel proximam dirigere procuramus, quasdam de longe positis provinciis, in quibus verbum Christiana fidei ab Apostolicis exigitatis meae praedecefforibus missi praedicabant, remeare praestolamur, non parvus temporum cursus elapsus est: ut corporales aegritudines mei famulatus silentio transeam, quibus nec vivere licet, nec libet assiduis aegritudinibus laborantem. Quem audis, lector, expectatum e longinquis regionibus, hunc fuisse scias Theodorum in Angliam antea missum, qui aliis litteris a Synodo Romana datis nominatim explicatur. Sed pergit de legatis missis:

(b) i. Petri in vobis est, gregem Christi non coacte sed sponte, secundum Deum exhortantes. VIII.

Legati haud adeo imbuti scientiis.

IX.

Ideoque, Christianissimi domini filii, secundum piissimam jussionem a Deo protegendam mansuetudinis vestrae, pro obedientia quam debimus, non pro confidentia eorum scientiae quos dirigimus, praesentes famulos nostros Abundantium, & Joannem reverendissimos fratres nostros Episcopos, Theodorum, & Georgium dilectissimo filio nostro Joanne diacono, &

Ann. Eccl. Tom. XII. A 2 Con-

Rude faculum deploratur.

* vel exercitatio.

Quid agendum, cum deest litterarum peritia.

X. Quid concessum legatis.

Constantino subdiacono sanctae hujus spiritalis matris Apostolica sedis, necnon, & Theodorum presbyterum legatum sanctae Ravennatis Ecclesiae, & religiosos servos Dei monachos cum scripturarum cordis devotione curavimus demandare: nam apud homines in medio gentium positus, & de labore corporis quotidianum victum cum summa haestitatione conquirentes, quomodo ad plenum poterit inveniri scripturarum scientia, nisi qua regulariter a sanctis atque Apostolicis praedecessoribus, & venerabilibus quinque Conciliis definita sunt, cum simplicitate cordis & sine ambiguitate a Patribus tradita fidei conservamus, unum ac praecipuum bonum habere semper optantes atque studentes, ut nihil de eis qua regulariter definita sunt, minuatur, nihil mutetur vel augeatur, sed eadem & verbis & sensibus illibata a nobis custodiantur?

Intelligis probe, lector, quantum deploret Agatho Pontifex temporis hujus botanarum litterarum sterilitatem, cum ob assiduos Longobardorum motus, exulta Latinitas & ipsa Italia foecunda scientiis, fuerint omnino iisdem incultae & steriles redditae: ut opus fuerit e Britannia Theodorum accerere Theologum, quem nec habere licuit. Habes praeterea ex iisdem Agathonis Pontificis verbis, in quantam Ecclesiae redactae essent paupertatem, ut necessarium fuerit earum ministris corporali exercitatione sibi victum comparare. Sed & illud pariter observatione dignum considera, quod cum in Ecclesia desunt homines sacris litteris summe eruditi, tunc pro securitate ad tutum portum esse confugiendum, nimirum ad praedecessorum, & sanctorum scripta Patrum in omnibus semper, & ante omnia antiquis traditionibus firmiter inherendo. Sed audi reliqua Agathonis epistolae id ipsum praestantis dum collectas in unum sanctorum Patrum sententias, & quae a praedecessoribus definita fuissent, dedit iisdem legatis Constanti-nopolim perferenda: nam subdit:

Quibus portitoribus, & testimonia aliorum sanctorum Patrum, quos haec Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus: ut facultatem suggerendi a benignissimo vestrae Christianitatis Imperio consecuti, ex his dumtaxat satisfacere studeant, dum Imperialis mansuetudo percipiat quid haec spiritalis mater eorum ac a Deo propagati Imperii Apostolica Christi Ecclesia credat & praedicet, non per eloquentiam secularem, quae nec suppetit idiotis hominibus, sed per sinceritatem Apostolicae fidei, in qua & ab incunabulis edocti usque in finem propagatori vestri Christiani Imperii caeli Domino omnes nobiscum deprecantur, ser-

vire, & obedire. Licentiam proinde eis sive auctoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum Imperium, dum jussit ejus clementia, simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat injunctum est, ut nihil profecto praesumant augere, minuire, vel mutare, sed traditionem hujus Apostolicae sedis, ut a praedecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare.

Pro quibus flexo mentis poplite suppliciter vestram ad mansuetudinem semper intentam clementiam deprecamur, ut juxta benignissimam atque Augustissimam Imperialis Sacrae promissionem acceptione eorum dignos efficiat Christi imitabilis vestra tranquillitas, atque placabiles auditus eorum humilissimis suggestionibus accommodare dignentur: sic aures Dei omnipotentis suis precibus ad exaudiendum inveniat vestra mansuetissima pietas referat: ille quoque tam in rectitudine nostrae Apostolicae fidei, quamque corporum sospitate in propriis restituere jubeat: sic restituat supernae majestatis per fortissimos atque invictissimos labores vestra a Deo corroborata clementia sub benigni vestri principatus regimine rotam Christianam Rempublicam, & fortissimis vestris sceptris adversas subigat nationes; ut ex hoc omni anima atque omnibus gentibus satisfiat: quia quod per augustissimos apices de immunitate atque illaese euntium, Deo sibi aspirante, polliceri dignata est, adimplevit in omnibus. Non enim nobis eorum scientia confidentiam dedit, ut ad pia vestra vestigia eos auderemus dirigere, sed hoc Imperialis vestra benignitas clementer jubens hortata est, & nostra pusillitas, quod justum est, obsequenter implevit. Haec praelocutus, subivit Catholicae fidei regulam ab omnibus custodiendam, verbis istis:

Ut autem vestra divinitus instructa pietati, quid Apostolicae nostrae fidei vigor contineat, breviter intinemus, quam percepimus per Apostolicam Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctorum quinque universalium Synodorum, per quas fundamenta Catholicae Christi Ecclesiae firmata atque stabilita sunt. Hic igitur status est Evangelicae, & Apostolicae sanctae, regularisque traditio, ut consisteret sanctam, & inseparabilem Trinitatem, id est, Patrem & Filium & sanctum Spiritum, unius esse Deitatis, unius naturae, & substantiae sive essentiae, unius eam praedicemus, & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis, majestatis, potestatis, & gloriae. Et quicquid de eadem sancta Trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tamquam de una natura trium consubstantialium personarum, comprehendamus, regulari ratione instituti. Cum vero de uno eorum-

XI. Commentat Legatos.

XII. Fidei Catholicae regula.

vnumdem trium personarum ipsius sanctae Trinitatis, Filio Dei, Deo Verbo, & de mysterio admirandae ejus secundum carnem dispensationis consistemus, omnia duplicia unius ejusdemque Domini Salvatoris nostri Jesu Christi secundum Evangelicam traditionem asserimus, id est, duas ejus naturas praedicamus, divinam scilicet, & humanam, ex quibus & inseparabilem unionem subsistit: & unamquamque ejus naturam proprietatem naturalem habere consistemus, & habere divinam omnia quae divina sunt, & humanam omnia quae humana sunt, absque ullo peccato: & utraque unius ejusdem Dei Verbi incarnati, id est humanati, inconsulse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia, quae unita sunt discernentes, propter confusionis dumtaxat errorem: equaliter enim, & divinis, & commixtionis detestamur blasphemiam. Cum duas autem naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes consistemus in uno Domino nostro Jesu Christo, non contrarias eas, nec adversas ad alterutrum dicimus (sicut a via veritatis errantes Apostolicam traditionem accusant: absit haec impietas a fidelium cordibus) nec tamquam separatas in duabus personis vel subsistentiis, sed duas dicimus unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum, sicut naturas: ita & naturales in se voluntates & operationes habere, divinam scilicet & humanam: divinam quidem voluntatem & operationem habere ex aeterno cum essentiali Patre communem, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam.

XIII. Haec est Apostolicae atque Evangelicae traditio, quam tenet spiritalis vestri felicissimi Imperii mater Apostolica Christi Ecclesia: haec est mera confessio pietatis: haec est Christianae religionis vera atque immaculata professio, quam non humana adinvenit versura, sed Spiritus sanctus per Apostolorum Principes docuit: haec est firma, & irreprehensibilis sanctorum Apostolorum doctrina, cujus sincerae pietatis integritas quoad usque libere praedicatur in Republica Christiana, vestrae tranquillitatis Imperium tuebitur stabilitum, & exultans & felix (ut perfectae & confidimus) demonstrabit. Credite humillimo mihi, Christianissimi domini filii, quia pro stabilitate & exultatione ejus has cum scitis preces effundo. Et haec (licet indignus & exiguus) sinceriter diligendo, praesumo consulere: quia vestra a Deo concedenda victoria, nostra salus est: vestrae tranquillitatis felicitas, nostra latitia est: vestrae mansuetudinis sospitas, nostra parvitas securitas est.

XIV. Et ideo cum corde contrito, & profluentibus lacrymis, mente prostratus exoro, porrigere dignemini clementissimam dexteram Apostolicae doctrinae, quam cooperator piorum laborum vestrorum B. Petrus Apostolus tradidit, non ut sub modio condatur, sed ut tuba clarius in toto orbe praedicetur: quia ejus vera confessio a Patre de caelis est revelata, pro qua a Domino omnium (a) beatus esse pronunciatus est Petrus, qui & spirituales oves Ecclesiae ab ipso Redemptore omnium terrena commendatione pascendas suscepit. Curvans adveniente praesidio, haec Apostolicae Ecclesiae nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflecta est: cujus auctoritatem, utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universalis Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secuta sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesiae Christi luminaria claruerunt, & sancti quidem doctores Orthodoxi venerati atque secuti sunt, haeretici autem falsis criminationibus ac derogationum odiis infecati.

Haec est Apostolorum Christi viva traditio, quam ubique ejus tenet Ecclesia, quae praecipue diligenda atque fovenda, & fiducialiter praedicanda est: quae per veridicam confessionem Deo conciliat: quae & Christo Domino commendabilem facit: quae clementiae vestrae Christianum conservat Imperium: quae a caeli Domino largas victorias vestrae piissimae fortitudinis confirmat: quae comitatur in praeliis, & expugnat adversos: quae vestrum a Deo propagatum Imperium ubique ut maris inexpugnabilis protegat: quae terrorem in contrarias nationes immittat, & ira divina percellat: quae & in bellis triumphales palmas de hostium dejectione atque subjectione caelitus tribuat, & in pace securum, & bilarem vestrum fidelissimum principatum semper custodiat.

XVI. Haec est enim vera fidei regula, quam & in prosperis & in adversis vivaciter tenuit ac defendit: haec spiritalis mater vestri tranquillissimi Imperii Apostolicae Christi Ecclesia, quae per Dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicae traditionis nunquam errasse probabitur, nec haereticis novitatibus depravata succubuit; sed ut ab exordio fidei Christianae percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata finetenus permanet secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris Evangeliiis fatus est (b): Petre, Petre, inquit, ecce Satan expetivit, ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum: ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra

(a) Mat. 16.

Romanae Ecclesiae praecordia.

XV.

XVI.

(b) Luc. 22.

CHRISTI 680.

AGATHONIS PAP. 3.

CONST. POGON. IMP. 13.

Omnes Romani Pontifices immunes ab hæresi.

stra tranquilla clementia, quoniam Dominus, & Salvator omnium, cujus fides est, qui fidem Petri non defecturam promissit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto tamen divina dignatione ministerio pedissequa cupit existere. Væ enim mihi erit, si veritatem Domini mei, quam illi sinceriter prædicarunt, prædicare neglexero.

XVII.

Audisti, lector, quam libere asserat ac fortiter inculcet, firmiterque asseveret sanctissimus Agatho Papa, nulla hæreticæ pravitatis suspicionis labe hæctenus aspersam fuisse Apostolicam sedem, nullum prædecessorem defecisse a Catholice pietatis assertionem atque defensione. At quomodo ista tam libere potuisset tantus Pontifex contestari, si in eadem hæresi, quam sua epistola ipse Agatho adeo valide inestatur, Honorius, cujus recens adhuc memoria erat, iidem hæreticis ignominiose manus dedisset, & eundem cum illis errorem confovisset? Sed quæ Agatho, hæc ante ipsum sanctus Martinus Papa & martyr, & successores qui posthac fuerunt summi Pontifices, ut Nicolaus & alii, eadem pariter libertate atque securitate professi sunt: id ipsum (ne longius recedamus) & ipsa Romana Synodus centum vigintiquinque Episcoporum hoc anno Romæ celebrata in sua ad eisdem Imperatores scripta Synodali epistola profitetur. Videas ergo, quam inconsiderate agant, qui hæresis accusant Honorium Papam. Sed de his satis superius diximus in Honorio in Joanne ejus successore, necnon in Theodoro Romanis Pontificibus, sed & inferius dicturi sumus. Pergit vero Agatho:

XVIII. Rom. Pontificis esse Impm. monere.

Væ mihi erit, si silentio texero veritatem, quam erogare nummularis jussum, id est, Christianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipso Christi futuro examine, si hic (quod absit) prædicare ejus sermonum veritatem confundor? Quid de me ipso, quid de commissis animabus satisfaciam, dum de officio suscepto rationem districtam exegerit? Quis igitur, clementissimi atque piissimi domini filii (quod tremens & consternatus spiritu dico) non provocetur illa admirabili pollicitatione, qua fidelibus repromittit (a): Qui me confessus fuerit coram hominibus, inquit, confitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est? Et quem infidelium saltem non perterreat illa severissima comminatio, qua indignaturum se protestatur & asserit, inquit: Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum

(a) Matt. 10. Marc. 8. Luc. 12.

coram Patre meo, qui in cælis est? &c. Pot hæc rursus prædecessorum diligentiam commendans in admonendis Episcopis Constantinopolitanis, & horum condemnans improbitatem in assertionem unius voluntatis, & operationis in Christo, doctrinam Catholicam rursus inculcans, eandem tum divina Scripturæ, tum sanctorum Patrum assertionibus testatam reddit; addens, hæreticorum dumtaxat esse unam voluntatem, & operationem in Christo fateri quos ista delirantes nominatim recenset: nos autem ea cuncta referre prolixitatis nimie vitanda causa definimus.

Quorum omnium recensitis ineptiis, hujusmodi argumento idem Agatho compellat eisdem Imperatores: Attendat igitur, inquit, a Deo institutum vestra clementiæ fastidium interno discretionis illius oculo, quem ad dispensandum populos Christianos, divina gratia illustrante, percipere meruit, quemnam talium doctorum sequendum censet populus Christianus, cujus horum doctrinam debeat amplecti, ut possit salvari, qui & omnes & alterutrum unusquisque eorum condemnat, sicut varia eorum & instabiles definitiones in scriptis asseverant, modo unam voluntatem, & unam operationem, modo nec unam nec duas operationes, modo & unam voluntatem, & operationem, & rursus duas voluntates & duas operationes, itemque unam voluntatem & unam operationem, & denuo nec unam, nec duas, & alias unam & duas: secundum assertiones recensitas diversorum hæreticorum. Digna plane tanto Pontifice Romano sententia, qua una quis possit omnes hæreses confutare, dum nemo inveniet alicujus hæresis sectatores in una eademque sententia fuisse persistentes, sed mobiles & quoquoeversum volubiles: contra vero (quod una sit veritas) Catholicorum una eademque fuit & erit in omnibus, de quibus est dubitatum, assertio. At eisdem rursus Imperatores hortans, hæc subdit:

Quis existimans *, piissimi domini, tantæ cæcitatæ errores non abominetur & caveat, si utique salvari desiderat, & immaculatam sue fidei rectitudinem venienti Domino cupit offerre? Eximenda proinde ac summis conatibus cum Dei præsidio liberanda est sancta Dei Ecclesia Christianissimi vestri Imperii de talium doctorum erroribus, ut Evangelicam atque Apostolicam Orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata est super firmam petram hujus beati Petri Apostolorum Principis Ecclesiæ, quæ ejus gratia atque præsidio ab omni errore illibata permanet, omnis Præsulum numerus ac sacerdotum, cleri, ac populorum unanimiter ad placendum Deo, animamque salvandam, veritatis formulam Apo-

XIX.

Hæreticorum semper inconstans sententia.

XX. * exaltans.

CHRISTI 680.

AGATHONIS PAP. 3.

CONST. POGON. IMP. 13.

Apostolicæ traditionis nobiscum confiteatur, & prædicet.

Hæc autem nostræ humillimæ suggestioni innectere curavimus, afflicti atque incessabiliter ingementes de tantis Ecclesiæ sacerdotum erroribus propria magis quærentium, quam veritatem fidei statuere, & fraternæ admonitionis sinceritatem ad proprium contemptum pertinere censentium, non invido (sicut Deus testis est) animo, neque per elationem jactantiæ, neque per contentionis aduersitatem, neque inaniter eorum doctrinam cupientes reprehendere, neque quamlibet quis suscipitur humane delectationis arrogantiam, sed pro ipsius veritatis, in qua salvari nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius puræ Evangelicæ confessionis regula, pro salute videlicet animarum, ac Reipublicæ Christianæ stabilitate, pro sospitate Romani Imperii gubernacula dispensantium, meæ humilitatis Apostolicos prædecessores commonuisse, rogasse, increpassse, obsecrasse, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuisse, quatenus medelam posset recens vulnus accipere.

XXI.

(a) Ezech. 18. (b) Luc. 25.

Nec post inoliti erroris diuturnitatem a commonitione siluerunt, sed semper hortati sunt ac contestati, & hoc ex fraternæ charitatis, non per malitiam vel pertinaciam odiosam (absit, absit a corde Christiano, ut in alterius lapsum grassetur, cum Dominus omnium doceat (a): Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat: qui gaudet (b) super unum penitentem magis, quam supra nonaginta novem justos: qui ad liberandam ovem perditam, suæ majestatis inclinans potentiam, de cælis ad terras descendit) sed expansis spiritualibus ulnis optantes atque exhortantes eos in Orthodoxæ fidei unanimitate remeantes amplecti, eorumque conversionem ad integram Orthodoxæ fidei rectitudinem præsolantes: quatenus nostro consortio, immo B. Petri Apostoli, cujus licet indigni ministerio fungimur, & traditionis formulam predicamus, se ipsos non facerent alienos, sed concorditer nobiscum immaculatam hostiam pro stabilitate fortissimi ac serenissimi Imperii indefinenter Christum Dominum exorent.

XXII.

Credimus, piissimi rerum domini, nullam ambiguitatis caliginem remansisse, quæ ad discernendum possit obistere, quod secuti sunt novi dogmatis inventores. Nam & suavitas spiritualis intelligentiæ, quam Patrum redolent dicta, coram oculis constituta, & hæreticorum abominabilis factor ab omnibus fidelibus aspernandus innotuit. Et quia novi dogmatis inventores, hæreticorum sectatores ostensi sunt, & non sanctorum Patrum pedissequi, nec hoc remansit incognitum. Igitur quantumcumque suum colorare velit quisquam errorem, a luce veritatis arguitur, sicut & Aposto-

lus Gentium docet (c): Omne quod revelatur, lumen est: quia veritas consistens semper, & eadem permanet, semper autem falsitas variatur, & sibi ipsi, variando, approbatur ac redarguitur esse contraria. Ex hoc enim, & sibi ipsi adversa docuisse novi dogmatis inventores ostensi sunt, quia Evangelicæ atque Apostolicæ fidei sectatores esse noluerunt.

Quapropter quia & veritas claruit a Deo inspiratis vestra pietatis obrutibus, & falsitas denotata, & qua digna est, abominationem consecuta: restat ut a Deo coronata vestra clementiæ piis favoribus victoria coronam redimita veritas fulgeat, & novitatis error cum suis inventoribus & his quorum doctrinam secuti sunt, propriæ præsumptionis penam exolvant, & de medio Orthodoxorum Antistitum pro sua novitatis hæretica pravitare pellantur, quam intra unam sanctam Catholicam atque Apostolicam Christi Ecclesiam conati sunt introducere, & individuum atque illibatum corpus Ecclesiæ contagione pravitatis hæreticæ maculare. Nec enim æquum est ut nocentes innocentibus noceant, aut immunes aliorum delicta percillant; cum etsi in hoc sæculo condemnatis parcatur, sicut ipsi quibus parcitur, nullum in Dei judicio sentiunt parcendo beneficium; ita parcentibus non minimum ingerunt pro illicita compassione periculum.

(c) Ephes. 5.

XXIII. Ut pellantur hæretici monet Agatho.

Hæc autem ideo Deum omnipotentem felicibus vestra mansuetudinis ad emendandum credimus reservasse temporibus, ut locum, & zelum ipsius Domini nostri Jesu Christi, qui vestrum Imperium coronare dignatus est, facientes in terris, pro ejus Evangelicæ atque Apostolicæ veritate justum judicium proferatis: quia dum humani generis Redemptor atque Salvator sit injuriam passus, nunc usque sustinuit, vestraque fortitudinis aspiravit Imperio, ut ejus fidei causam, sicut equitas exigit, & sanctorum Patrum sacrarumque generalium quinque Synodorum decrevit instructio; exequi dignemini, & Redemptoris ac conregnatoris injuriam de sua fidei contemptoribus, per ejus præsidium ulciscamini, propheticum illud vaticinium cum Imperiali clementiæ magnanimiter adimplentes, quo Rex & propheta David ad Deum loquitur (d): Zelus domus tuæ, inquit, comedit me. Unde pro tali Deo placito zelo collaudatus, illam beatam vocem audire a Creatore omnium meruit (e): Inveni David virum secundum cor meum, qui faciat omnes voluntates meas. Cui & in Psalmis pollicetur (f): Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum: manus enim meæ auxiliabuntur ei, & brachium meum confortabit eum: ut cujus causam conflagranti studio elaborat Christianæ

XXIV.

(d) Ps. 68.

(e) Act. 13.

(f) Ps. 98.

etc.

CHRISTI
680.

AGATHONIS PAP.
3.

CONST. POGON. IMP.
13.

*clementia vestra piissimus principatus ef-
ficere, remunerationis gratia omnes actus
fortissimi eorum Imperii felices, & pro-
speros faciat, qui in suis sacris Evange-
liis repromittit, inquitens (a): Querite
primum regnum Dei, & haec omnia adii-
cietur vobis.*

XXV. Omnes enim ad quos sacrorum apicum
peruenit notitia, & quia sic benigniter
augusta magnanimitatis vestrae mansuetu-
dinis est demonstratus intentus, innume-
ras gratiarum actiones, & incessabiles ma-
gnitudinis, admirati de tanta clementiae ma-
gnitudine, propagatori vestri fortissimi
Imperii persolverunt: quia vere ut piis-
simi, & aequissimi Principes, quae Dei
sunt, cum Dei timore dignati estis per-
agere, omnem immunitatem a nostra par-
vitate dirigendis personis polliciti. Et
confidimus quia quae promissit vestra pia
clementia, potens est efficere: quatenus
quod Deo a vestra Christianitatis Im-
perii religiosa humanitate devotum est &
promissum, nihilominus ejus auxiliante
omnipotentia impleatur. Unde & laus ab
omnibus nationibus Christianis, & per-
ennis memoria, & frequens oratio pro
sospitate, triumphalibus ac perfectis vi-
ctoriis concedendis, ante Christum Domi-
num, cujus causa est, effundatur: qua-
tenus supernae majestatis terrore percul-
sa gentium nationes, sub sceptris vestri
robustissimi principatus humiliter colla-
prostrant, ut piissimi vestri regni con-
tinuerit potentia, dum temporali Impe-
rio, aeterni regni succedit perennis felici-
tatis.

XXVI. Nec enim poterit aliud simillimum in-
veniri, quod vestrae invictissimae forti-
tudinis Divinae majestati commendat cle-
mentiam, quam ut repulsa a regula ve-
ritatis erroribus, Evangelicae atque Apo-
stolicae nostrae fidei ubique illustretur &
praedicetur integritas. Propterea, piissi-
mi & a Deo instructi Domini filii, si
hanc sacrarum scripturarum, venerabilium
Synodorum, spiritualium Patrum irrepre-
hensibilem Apostolici dogmatis regulam,
juxta Evangelicam eorum intelligentiam,
per quam veritatis nobis formula, Spi-
ritu reserante, monstrata est, Constanti-
nopolitana Praesul Ecclesiae tenere nobis-
cum ac praedicare delegerit (b): pax mul-
ta erit diligentibus nomen Dei, & ullum
non remanebit dissensionis scandalum, &
sicut quod est in Actibus Apostolorum (c),
dum per gratiam sancti Spiritus populus
ad cognitionem Christianitatis accesserit,
omnibus nobis cor unum & anima una.

XXVII. Sin autem (quod porro longe sit) no-
vitate nuper ab alijs introductam am-
plecti maluerit, & alienis a regula ve-
ritatis Orthodoxae atque Apostolicae no-
strae fidei sese irretire doctriinis, quam
utpote animabus noxiam declinare indefi-

*nenter ab Apostolicis mea humilitatis pra-
decessoribus exhortati atque communiti
usque hactenus distulerunt: ipse novavit
quod de tali contemptu in divino Chri-
sti examine satisfaciet apud Judicem o-
mnium, qui in Coelis est, cui & nos
ipsi pro suscepto verae praedicationis mini-
sterio, vel praesumptione Christianae reli-
gioni contraria, dum ad judicandam ad-
venerit, reddiduri sumus rationem: no-
bisque (quod suppliciter exoro) liceat A-
postolicam atque Evangelicam rectae fidei
regulam, ut ab exordio percepimus, in-
concusse & libere cum simplici puritate
integram atque illibatam servare.*

*Proinde vestrae augustissimae serenitatis
pro affectu ac reverentia Catholicae at-
que Apostolicae rectae fidei ab ipso conve-
gnatore Christiani Imperii a Domino no-
stro Jesu Christo, cujus veram confessio-
nem intemeratam cupitis conservare, per-
fecta piorum laborum reportabitur *mer-
ces, quia nihil in aliquo neglectum est,
vel omissum a vestra a Deo coronata clemen-
tia, quod non possit salva integritate ve-
strae fidei ad Ecclesiarum concordiam per-
tinere. Quia Judex omnium Deus propo-
sitionem mentis exquirat, & studium pieta-
tis acceptat, qui causarum exitus, sicut
expedire judicat, & dispensat.*

*Obsecro itaque, piissimi ac clementissi-
mi Augusti, atque una cum mea exigui-
tate omnis anima Christiana flexo genu
suppliciter deprecatur, ut omnibus Deo
placitis bonis atque admirandis Imperia-
libus beneficiis quae per eorum Deo acce-
ptabile studium superna dignatio humano
generi concedere dignata est, etiam hoc
ad redintegrationem perfectae pietatis con-
regnatori Christo Domino hostiam acce-
ptabilem offerre jubeatis, verbum impuni-
tatis concedentes, & liberam loquendi sa-
cultatem unicuique loqui volenti & ver-
bum impendere pro fide, quam credit &
tenet: quatenus ab omnibus manifestissi-
me cognoscatur, quod nullo terrore, nul-
la potestate, nulla comminatione vel aver-
sione quisquam pro veritate Catholicae,
& Apostolicae fidei loqui volens prohibi-
tus aut repulsus est: quatenus omnes una-
nimitate pro tanto & tam inestimabili bo-
no per cunctum suae vitae spatium Divi-
nam majestatem glorificent, & pro inco-
lunitate atque exaltatione fortissimi ve-
stri Imperii unanimiter incessabiles Chri-
sto Domino preces effundant. Et subscri-
ptio. Piissimorum Dominorum Imperium
gratia superna custodiat, eiusque omnium
gentium colla subternat. Hactenus epi-
stola Agathonis Papae: qui cum statum
Ecclesiae Orientalis deploratissimum esse
sciret, ad confarcinandam scissam peni-
tus communionem Catholicam magnis o-
pus esse remedijs intelligens, enixus (ut
vidisti) Imperatores precibus interpellat,
ve-*

(b) psal.
118.

(c) act. 4.

XXVII.

XXVI.

XXV.

XXIV.

XXIII.

XXII.

XXI.

XX.

XIX.

XVIII.

XVII.

XVI.

XV.

XIV.

XIII.

XII.

XI.

X.

IX.

VIII.

VII.

VI.

V.

IV.

III.

II.

I.

0.

CHRISTI
680.

AGATHONIS PAP.
3.

CONST. POGON. IMP.
13.

*veritus ne quid accideret adversus le-
gatos Apostolicos, cum non ignoraret
quid alias adversus eosdem, immo & ad-
versus Romanos Pontifices S. Silverium,
Vigilium, atque S. Martinum ab Impe-
ratoribus sacrilege factum esset. Ita igitur
ea animi submissione, non dejectione,
humiliat se adeo Imperatori Agatho Pon-
tifice, ut jacentem prostratam penitus O-
rientalem Ecclesiam erigat.*

XXIX. Sicut autem (ut dictum est) duae le-
gationes Roma missae sunt ad Imperato-
rem Constantinopolim, altera ab Aga-
thone Pontifice, a Synodo altera: ita
& duae Epistolae ad ipsum & fratres ejus
consortes Imperii eidem legatis dace-
fuerunt, altera ab eodem Agathone Papa,
altera vero ab ipsa Synodo centum vi-
ginti quinque Episcoporum: ita tamen,
ut ipse qui praerat Synodo Agatho,
idem primo loco in eadem epistola sit
inscriptus in hunc modum:

*Piissimis Dominis & serenissimis victo-
ribus ac triumphatoribus dilectis filiis
Dei, & Domini nostri Jesu Christi Con-
stantino magno Imperatori, Heraclio, &
Tiberio Augustis, Agatho Episcopo ser-
vus servorum Dei cum universis Synodis
subjacentibus Concilio Apostolicae sedis.
Haec idcirco de Synodis, quod scilicet
contigisset (ut diximus) ea de re mo-
nitos ab ipso Agathone Ecclesiae Occiden-
talis Episcopos in diversis provinciis Sy-
nodos celebrasse. Quenam provincia ex-
pers Synodi esse potuit, si in Britannia
in Anglicana Ecclesia fuit etiam celebra-
ta? Et post multa ista subiungentes a-
junt: Credimus autem, quia quod paucis
raroque concessum est, a Deo coronato
vestro Imperio divinitus concedatur, ut
per ipsum Catholicam, & Apostolicam veram
nostram fidei splendidissimum in omnium
mentibus emicet lumen, quod ex veri lu-
minis fonte tamquam de radio vivifici
fulgoris per ministros B. Petrum & Pau-
lum Apostolorum principes, eorumque di-
scipulos & Apostolicos successores grada-
tim usque ad nostram parvitatem, Dei
opitulatione servatum est, nulla haeretici
erroris tetra caligine tenebratum, nec
falsitatis nebulis confedatum, nec inter-
mixtis haeticis pravitatibus vel cali-
ginosis nebulis perumbratum, immune at-
que sincerum, & suis radiis perlustratum
piissimis conatibus conservare cupit
vestrum a Deo coronatum fastidium*

XXX. In hoc enim tam Apostolica sedis quam
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS
III.

*Ad num. XXXII. Baronius, ut ostendat Acta
Sextae Synodi generalis depravata fuisse, ait in
Synodica Concilii Romani sub Agathone legi:
Credimus & in Spiritum Sanctum Dominum, &
vivificantem, ex Patre Filioque procedentem: sed
quendam impostorem abrafo nomine filioque,
reliquisse tantum ex Patre procedentem. Addit*

*que nostri exigui famulatus praedecessores
usque hactenus non sine periculis defuda-
runt, nunc decretali communitio cum
Apostolicis Pontificibus consulentes, nunc
Synodali definitione, quae veritatis regu-
la continebat omnibus innotescens; &
terminos quos transgredi nefas est, us-
que ad animae ipsius exitum constanter de-
fendentes, non seducti blanditijs, non pe-
riculis territi, ut illam in Evangelijs
Domini nostri sententiam operibus demon-
strarent, qua sententialiter praecipit, di-
cens (a): Qui me confessus fuerit coram
hominibus, confitebor & ego illum coram
Patre meo qui in caelis est: & subsequen-
ti poena deterret, quia seveve commina-
tur: Qui me negaverit coram hominibus,
negabo & ego eum coram Patre meo qui
in caelis est. Execratur enim vera con-
fessio pietatis juxta diversitates tempo-
rum variari, sicut nec ipse varietatem
admittit, de quo est ipsa vera confessio,
qui dicit (b): Ego sum, & non sum
mutatus.*

*Igitur quia tranquillissima fortitudinis
vestrae clementia personas de Episcopali
numero dirigi iussit vita atque scientia
omnium scripturarum praeditas: de vite
quidem puritate quamvis quisquam mundi-
ter vixerit, non confidere tamen non praesum-
mit: perfecta vero scientia si ad vera
pietatis scientiam redigatur, solius * est * sola.
veritatis cognitio: si ad eloquentiam se-
cularum, non aestimamus quemquam tem-
poribus nostris reperiri posse, qui de sum-
mitate scientiae gloriatur: quandoquidem
in nostris regionibus diversarum gentium
quotidie astat furor, nunc confligendo,
nunc discurrendo ac rapiendo. Unde to-
ta vita nostra sollicitudinibus plena est,
quos gentium manus circumdat, & de la-
bore corporis victus est, eo quod pristina
ecclesiarum sustentatio paulatim per di-
versas calamitates deficiente succubuit
& sola est nostra substantia fides nostra,
cum qua nobis vivere summa est gloria:
pro qua etiam mori lucrum aeternum est.
Haec est perfecta nostra scientia, ut termi-
nos Catholicae atque Apostolicae fidei quos-
que hactenus Apostolica sedes nobiscum
& tenet & tradit, tota mentis custodia
conservemus, credentes in Deum, &c. In-
tegram enim subiiciunt fidei Catholicae
confessionem.*

XXXII. Porro in ea, quae a S. Synodo in ea-
dem Synodali epistola scribitur, Catho-
licae fidei sincera confessio stylus scri-
ba-

*detectam fuisse hujusmodi Graecorum impostu-
ram in Concilio Florentino a Juliano S. R. E.
Cardinali, in Disputatione, quam habuit con-
silio in VI. tra Graecos, eorumque errores. Sed ut ani-
madvertit Combesius in Hist. Haereticis Mono-
thelitarum Disp. 2. cap. 2. paragrapho 3. in
Actis Florentinae Synodi ac Juliani in ea dictis,
ni-*

Synodalis
epistola
ex Conci-
lio Rom.

* reputa-
bitur.

XXVIII.
Preces e-
nixae Pon-

(a) Matib.
10. Marc.
8. Luc. 12.

(b) Mat.
lab. 3.
XXXI.

Status mi-
serandus
Ecclesia-
rum Occi-
denta-
lium.

XXXII.

Processio
Sancti a
filio in VI.
Synodo
non me-
morata.

Græci corruptores Sexti Synodi.

barum mendax operatus est falsitatem: dum enim ibi legeretur: Credimus & in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem, ex Patre Filioque procedentem: ab-raso nomine, Filioque, a Patre procedentem tantum relictum est. Detecta fuit ejusmodi impostura Græcorum in Concilio Florentino a Juliano S. R. E. Cardinale in disputatione quam habuit contra Græcos: quod ipsum longe ante Julianum advertit & fugillavit Emmanuel Caleca Græcorum auctor in commentariis adversus Græcorum errores conscriptis. Hæc ingerimus, & consideranda tibi lector veritatis cultor ob oculos ponimus, ne mirum adeo tibi sit, cum in nonnullis aliis, in iisque præsertim, quæ de Honorio Romano Pontifice tradunt, a Græcis esse depravata dicemus. Descripta vero integra Catholicæ fidei regula, hæc ad finem ipsius habent:

XXXIII. Hanc igitur veram Catholicam atque Apostolicam confessionis regulam, & sanctum Concilium quod in hanc Romanam urbem servilem vestri Christianissimi Imperii sub Apostolica memoria Martino Papa convenit, prædicasse synodice, constanter defendisse, omnes nos (quisquis ubique est) humillimi Ecclesiarum Christi Antistites cognoscimus: in qua & nostra parvitas prædecessores convenientes, Apostolicam confessionem, quam a principio perceperunt, & absque cujuscumque novitatis errore citra ambiguitatem determinarunt, &c. Multa addunt, quæ & in superiori æque reperiuntur epistola Agathonis.

Quid Legatis concessum agere.

Demum vero quid auctoritatis traditum sit legatis Constantinopolim profecturis, ita declarant: Personas autem de nostra humilitatis ordine prævidimus dirigere ad vestra a Deo protegente fortitudinis vestigia, quæ omnium nostrum, idest universorum per Septentrionales, vel Occiduas regiones, Episcoporum suggestionem, in qua & Apostolica nostra fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant; non tamen tamquam de incertis contendere, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferre: suppliciter obsecrantes, ut a Deo coronato vestro Imperio favente, hæc eadem omnibus prædicari, atque apud omnes obtinere jubeat, &c. Plura subdunt in commendatione legatorum.

XXXIV.

Sed vel hac ex parte etiam de Honorii condemnatione, quæ in Actis sextæ Synodi reperitur, tu lector detegas im-

PAGIUS

nihil occurrit, non magna reverentia a Græcis pariter & Latinis, de Sexta Synodo, ejusque Actis assertum; & in ea actum tantum de Septima Synodo Generali, de ejus nimirum Actione VII. in confessione fidei, in qua Græcis abest

posturam. Quonam pacto, rogo te, legati, quibus vetitum est disputare, sed solum bene sancita in Romana Synodo proferre, iidem tantum sibi sumpturæ auctoritatis, ut de causa Honorii Papæ differerent, immo inconsulta Romana Synodo ipsoque Romano Pontifice Agathone, damnare (quod hæcenus inauditum fuit) insigni temeritate præsumerent? Num, quantumvis perfrictæ frontis illi fuissent, de his ante consulere Agathonem omittere potuissent? Sed de his alias.

Quod igitur (ut dictum est) non disputandi gratia, sed docendi quæ esset Catholica fides, Romanum Concilium, nec non ipse Pontifex legatos mitterent; in iisdem Synodalibus litteris ejusmodi sententiam subiiciunt indelebilem: Quicumque proinde sacerdotum hæc, quæ in hac nostra humilitatis confessione continentur, nobiscum sinceriter prædicare desiderant: ut nostra Apostolica fidei concordet, ut consacerdotes, & comministros ejusdem fidei, & (ut simpliciter dicamus) ut spiritaliter fratres, & coepiscopos nostros suscipimus. Qui vero hæc confiteri noluerint, ut infestis Catholicæ, atque Apostolicæ confessioni, perpetuæ condemnationis reos esse censemus; nec aliquando tales in nostra humilitatis collegio, nisi correctos suscipere patimur, &c. Hæc sancta Synodus, quæ Synodali eidem epistolæ omnium qui Synodo interfuerunt nomina Episcoporum una cum eorumdem singulorum subscriptione subiici voluit: quæ omnia in sexta Synodo, Actione quarta habentur intexta.

In hac præterea Synodo actum esse de subjectione Ravennatis Ecclesiæ Romano Pontifici, ex Anastasio intelligere possumus: haud enim contumacia illa a Mauro Episcopo cæpta, & usque ad Theodorum ejusdem civitatis Episcopum propagata, ejus generis erat, ut dissimulari aliquo modo posset. Quonam pacto ista de Ravennate Episcopo ferrent Romani Pontifices, qui ejusmodi rei causa hæcenus adversari fuerant Constantinopolitanis Episcopis, non se ab obedientia & subjectione Apostolicæ sedis subtrahentibus, sed aliis se præferentibus sedibus ut sæpe superius dictum est? Quod igitur Ravennatis Ecclesiæ Annales habent sequenti anno subjecisse omnino se Ravennatem Ecclesiam Romanæ: haud aliter quam arbitrio sanctæ Synodi id esse factum, æquum est existimare. Quomodo non oportuit de his actum esse

vox, Filioque, quam habent Latina edita, cum Anastasio, tum vulgata. Quare nihil inde adversus sinceritatem Actorum Sextæ Synodi inferri potest.

Qui recipiendi sunt ab Apostolica sede & qui secus.

XXXV. De Ecclesia Ravennate Romanæ subiecta.

A num.

XXXVI. Legati perveniunt Constantinopolim.

esse in Synodo, si eidem reperitur interfuisse Ravennatis Ecclesiæ Theodorus Episcopus? Immo non ob aliam causam venisse Theodorum Romam ad Agathonem Pontificem, nisi ut se illi subiceret, testatur Anastasius: Quod cum hoc anno factum sit quo Synodus Romæ est celebrata, eodem pariter anno restitutionem Ravennatis Ecclesiæ ad Catholicam & Apostolicam communionem referendam putamus. Cum autem adeo honorificus Patrum conventus absolutus summa concordia esset; qui decreti fuerant a sancta Synodo & ab Apostolica sede legati, Constantinopolim profecti sunt æstatis tempore, perveneruntque illuc ad finem mensis Augusti, vel inchoato Septembri, ut colligitur ex Sacra Imperatoris ad Georgium Patriarcham, de qua proxime acturi sumus. Venerunt quidem expectati diu: etenim jam ferme biennium elapsum videbatur, ex quo ad prædecessorem Agathonis Donum Papam ipse Constantinus Imperator litteras dederat. Quomodo vero qui a Concilio Romano & Agathone Pontifice missi sunt legati, bene habiti fuerint ab Imperatore, ex iis quæ de ipsis scribit Anastasius Bibliothecarius, intelligere possumus: sic enim se habent: Suprascripti vero Missi sedis Apostolicæ, qui directi fuerant, regiam urbem ingredientibus die decima mensis Novembris, nona Indictione, Domino solitante, atque Principe Apostolorum comitante suscepti sunt a Principe in oratorio intra palatium, porrigentes ei & scripta Pontificis. Quæ cum suscepisset. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS IV. Episcopi ibrono Constantinopolim subiecti vocantur ad VI. Synodum.

A num. XXXVI. ad XLI. Georgio Patriarchæ Constantinopolitano novam Imperator Sacram direxit pro disponendis rebus Synodi, ac convocandis ad eam subiectis Throno Constantinopolitano Episcopis, cum jam Pontificis Romani Legati advenissent, ac Missi a Synodo Occidentali, quorum nomina in ea Divali Sacra exprimuntur. Hujus superscriptio est in exemplaribus Latinis: Imperator pius, pacificus, Flavivus Constantinus, Georgio Sanctissimo ac Beatissimo Archiepiscopo Constantinopolitano, & universali Patriarchæ, data quarto Idus Septembris Constantinop. Imperante Domino Præsente Augusto Constantino Imperatore anno vigesimo octavo, & Post Consulatum ejus anno XII. Sed hæc verba, quarto Idus Septemb. & sequentia usque ad finem, non leguntur in Græco, ideoque ab Interprete addita, sed non sine errore. Nam Constantinus Collega Imperii a patre Constante dictus est anno DCLIV. ante diem XXVI. mensis Aprilis, patrique successit, ac Consulatum perpetuum cepisset, anno DCLXVIII. post diem XVI. mensis Septemb. & ante diem VII. Novemb. Quare in locum, anno XXVIII. legendum, anno XXVII. ut manifestum sit ex prima Actione Sextæ Synodi, quæ dicitur cæpta die septima mensis Novembris, ac anno Constantini XXVII. Consulatus ejus XIII. qui annus XIII. fraudi Baronio fuit; nam num. XXXVIII. exi-

set, commouit eos atque abortatus est; ut non per schisma aut furorem, sed pacifica dispositione, remittentes philosophicas assertiones, puram sanctarum scripturarum Patrumque probatam fidem per synodalia decreta satisfacerent; & tribuens eis inducias ad tractanda scripta, tribuit eis omnia quæ ad sustentationem sufficiebant in eorum expensas, in Domo, quæ Placidias dicebatur.

Die decimo octavo suprascripti mensis die Dominico, advocati sunt in processione ad sanctam Dei genitricem in Blacernis in tanta honorificentia, ut etiam de palatio caballos stratos dirigeret cum obsequio pietas Imperialis, ut sic eos susciperet, ea ipsa commouens, ut pacifica assertionem testimonia venerabilium Patrum proponerent. Hæc sunt quæ Synodum præcesserunt. Sed in eo (ut dictum est) corrigendus omnino Anastasius, sive codex depravatus emendandus, dum habet adventum legatorum Constantinopolim contigisse die decima mensis Novembris: repugnant his enim Acta Synodalia ipsius Sextæ œcumenicæ Synodi, quibus constat eam inchoatam hoc anno fuisse die septima mensis Novembris, cum jam eidem præsentibus essent dicti Apostolicæ sedis legati: quamobrem corrigendum est, ut dicere debeat, decima die Septembris. Si enim epistola scripta ab Imperatore ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum post adventum legatorum, data habetur quarto Idus Septembris: certe ante illud tempus oportuit pervenisse legatos Constantinopolim. Ubi enim Constantinopolim pervenerunt Apo-

XXXVII. Qui honor Legatis exhibitus.

V. Locus corruptus Anastasii.

stimat, in hac Epistola loco Post Consulatum ejus anno XII. legendum esse, Post Consulatum ejus anno XIII. uti in laudato loco; cum tamen Epistola anno XII. Post Consulatum data sit, & prima Actio Synodi anno XIII. Post Consulatum habita fuerit. Præterea Baronius ibidem loco, anno vicesimo octavo, indicat in margine legendum esse, anno XIII. non animadvertens Cardinalis doctissimus annum Consulatus a morte patris, annum vero XXVII. seu, ut legi debet XXVII. ab anno, quo ab eo in Imperii consortium allectus est, profectus.

Corruptus est & Anastasii locus in Vita Agathonis Papæ, ubi dicitur, Legatos Sedis Apostolicæ Constantinopolim ingressos esse die X. mensis Novemb. Indictione IX. præsentis scilicet anno, quo incepta est prima Actio die septima mensis Novembris, Indictione nona, præsentibus Legatis Agathonis Papæ, quod fieri non potuisset, si Legati die tantum decima ejusdem mensis Urbem Regiam introissent. Itaque apud Anastasium loco, mensis Novembris, legendum, mensis Septembris. Qua emendatione posita cum præfata subscriptione convenit Anastasius, constatque Sacram Divalem quarto Idus Septembris exaratam esse, die scilicet qua Legati Occidentaliū Constantinopolim adventarunt; ac post duos menses primam Concilii Actionem habitam; cum jam Imperator annum

(a) Extant in praambulis Sex-za Synodi. XXXVIIII.

* XIII. * XIII.

Epist. Imper. ad Georgium Episc. Constantin.

solicae sedis legati, confestim Imperator Constantinus epistolam dedit, seu edictum inscripsit ad ipsum Patriarcham Constantinopolitanum, quo significavit, ut quantocyus Metropolitani Episcopi iuberentur se conferre Constantinopolim. Est autem ejus ista inscriptio (a): In nomine Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, Imperator pius pacificus Fl. Constantinus, fidelis in Jesu Christo Deo, Georgio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Constantinopoleos, & universali Patriarchae. Data quarto Idus Septemb. Constantinopoli, imperante domino piissimo perpetuo Augusto Constantino Imperatore anno vigesimo octavo *, & post Consulatum ejus anno duodecimo *. Sed corrigas ut in margine ex Actis ipsis Sextae Synodi. Epistola vero est hujusmodi: Quamquam sollicitudinibus tam militaribus quamque civilibus indefinenter nostra serenitas coarctetur: attamen omnes Christo amabilis nostrae Reipublicae causas insequendo ob Christianam nostram fidem ponentes, quam & in bellis propugnatricem tam nostri quamque Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus, necessarium judicavimus praesenti nostra pia Sacra ad vestram paternam beatitudinem uti, per quam adhortantes eam, sanctius congregare vestram paternam beatitudinem omnes qui ad ejus sanctissimam sedem pertinent, sanctissimos Metropolitae & Episcopos in hanc a Deo conservandam nostram regiam urbem: quatenus, cooperante omnipotente & misericorde Deo nostro, diligentissima inquisitione dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum est de voluntate & operatione in dispensatione incarnationis unius de sancta Trinitate Domini nostri Jesu Christi

PAGIUS Consulatus sui XIII. inchoasset, & vicefimus septimus ejus Imperii vivente patre suscepti, a mense circiter Aprili curreret. Vidit hunc errorem Anastasii Papebrocius in Conatu Chron-Historico ad Catalogum Pontificum Romanorum, atque Legatos Indictione VIII. die X. Martii Constantinopolim appulso esse: siquidem, inquit, proximo subsequens Dominica quae cor Imperator in Blachernas solemnissima pompa deduxit, fuit dies XVIII. mensis, teste Anastasio. Id autem toto tempore Synodi inchoationem progressum, non contigit nisi in mense Martio. Verum error cubat tantum in mense non vero etiam in die ac Indictione. Anastasius autem asserit quidem Legatos die Dominica ab Imperatore in Blachernas deductos fuisse, sed non dicit id factum esse die XVIII. mensis. Ait itaque Anastasius, Missos Sedis Apostolicae in Regiam Urbem ingressos esse die X. mensis Novemb. (lege Septemb.) nona Indictione, & deinde addit: Et dans inducias ad retrahenda Scripta, tribuit eis omnia, quae ad sustentationem sufficiebant in eorum expensas in domo, quae appellatur Placidia, die XVIII. mensis superscripti, die Dominico advocati sunt in processione ad Sanctam Dei Geni-

veri Dei nostri; quod & dissidium non minimum per quasdam personas sanctae Dei Ecclesiae inulit. Innotescere quoque super hoc & Macario venerabili Archiepiscopo Antiochena magna civitatis, quatenus & ipse de propria Synodo Deo amabiles Metropolitanos & Episcopos preparatos faciat pro hoc ipso huc congregari.

Jam enim super hoc adhortati sumus per XXXIX. pios nostros apices adhuc inter vivos existentem, & Donum sanctissimum Apostolicae sedis antiquae Romae Praesulem: & illo de hoc saeculo migrante, Agatho sanctus nuper ordinatus Papa in Apostolica sede praedictae antiquae Romae hujusmodi nostros pios suscipiens apices, destinavit in praesenti propriam ejus indutos personam Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Joannem Deo amabilem diaconum, ex persona vero totius ejus Concilii Joannem & Abundantium, & Joannem venerabiles Episcopos cum ceteris clericis & monachis, qui debeant invenire in praedicto capitulo quaestionem: qui & nunc ad nostra conveniunt vestigia, porrigentes nobis etiam duas suggestiones, unam quidem ejusdem sanctissimi Agathonis Papae, aliam vero Concilii ejus. Sciens igitur vestra paternam beatitudo, quia primum nobis & praecipuum (ut praediximus) hoc Orthodoxiae existit capitulum, festinet praedictos venerabiles Metropolitanos Episcopos celeriter advenire in hanc a Deo conservandam nostram regiam urbem, quatenus praedictum tractetur capitulum, & majorum donorum datore atque coronatore nostro Deo cooperante, cauta atque Orthodoxa definitio hujusmodi dogmati imponatur. Et subscriptio. Divinitus te servet per multos annos, sanctissime ac beatissime Pa-

tricem in Blachernas in tanta honorificentia, ut etiam de Palatio caballos stratos dirigeret cum obsequio pietas Imperialis, & sic eos susciperet. Adventarunt ergo Legati die X. mensis Septembris, Indictione nona, hoc scilicet anno, & statim ab illorum adventu Imperator Episcopos convocavit, duobus sc. mensibus ante Synodi celebrationem. Tum die XVIII. ejusdem mensis, quae in feriam tertiam cadebat, tribuit Legatis omnia, quae ad sustentationem sufficiebant in eorum expensas, in domo Placidia. Deinde die Dominico advocati sunt in processione, &c. Die scilicet vicefima tertia Septembris in quam Dominica incidit. Quamobrem post ista verba die XVIII. mensis superscripti, punctum appendendum est. Sequentia enim verba cum praecedentibus connexionem non habent. Hinc in quibusdam MSS. Anastasianis in fine editionis Regiae pag. 271. citatis, loco, die Dominico, restituitur legitur: die vero Dominico. Et haec sine dubio vera hujus loci emendatio.

Corrigendum & alterum mendum in eodem Anastasio, qui ait: Die vicefima secunda mensis Novembris in Basilica susceptos esse Missos Sedis Apostolicae. Nam cum Acta Synodalia habeant

XXXIX.

VII.

XL. Sexta Synodus quando caepa.

(a) Paul. diacon. de gest. Longob. l. 6. c. 4.

XLI. De loco Synodi Trullo dicto.

PAGIUS Alter Anastasii locus restitutus.

Pater. Haftenus Constantinus ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum. His scriptis ab Imperatore curatum est negotium, ut quam citissime iidem vocati Episcopi Constantinopolim properarent; factumque est, ut antequam menses duo integri implerentur, nempe septima die Novembris caepae jam Indictionis nonae, Synodus oecumenica inchoari potuerit. Numerus autem Episcoporum, qui Synodo interfuisse dicuntur, diversus a diversis auctoribus ponitur: ducentos octogintanovem habent Annales Graecorum tam apud Cedrenum, quam apud Theophanem: Photius in epistola sive libello de Synodis numerat centum septuaginta, centum vero quinquaginta Paulus (a) diaconus: Theodorus Balsamo ponit centum septuaginta & unum. In ultima autem Actione ejusdem Synodi numerantur subscripti omnes Episcopi cum legatis presbyteris & diaconis centum sexaginta sex: verum ipso Synodi exordio longe minor numerus habetur, quod Episcopi omnes tanta brevitate temporis minime pervenire potuerint Constantinopolim. Locus autem ubi celebrata est Synodus, fuit (ut habent Acta) Secretarium sacri palatii, quod cognominatum est Trullus. Sed quid Trullus proprie sit, petenda est istius vocis interpretatio ab iis, qui scripserunt de aedificiis, praeritim vero ipsius Constantinopolitanae civitatis. Omittimus dicere de Trulla, quod est genus vasis, sive quod significat commentariorum instrumentum. In eo autem quod vox ista ad aedificium aliquod pertinet, dictam eam reperimus tam in feminino genere, quam masculino, significareque sublimem fornitem desuper in alium porrectum & in rotundum concaemeratum, quem Italice dicimus, Cuppula: in quo sensu haec apud Anastasium in Sergio Papa: Trullum vero ejus Ecclesiae, scilicet SS. Cosmae & Damiani apud templum pacis Romae, fuisse charitis plumbeis, cooperuit. Extat adhuc lo-

cus, & ex his quae videntur etiam hodie, intelligi probe potest, quid Trullus significet. In Chronico etiam de rebus patriis Constantinopolitanis a Godino edito, ubi agitur de admirabili templo a Justiniano Imp. erecto, frequentissima mentio est de Trulla in feminino genere, eodem sensu accepta. Sic igitur locus Synodi fuit palatii Secretarium, quod ejusmodi Trullo seu Trulla fastigiatum, testudine sursum erecta sui rotunditate conficiens emisphaerium, ab ipso aedificii genere, Trullus fuerit nominatum. Quod vero spectat ad tempus Synodi, caepa prima Sessio fuit (uti dictum est) septima die mensis Novembris, Indictione nona, hoc ipso videlicet Redemptoris anno sexcentesimo octogesimo, decimotertio anno Imperii, eodemque numero notato post Consulatum Constantini, ex quo ab obitu patris solus cum fratribus imperare coepit, ex quo vero imperare coepit vivo parente, anno vigesimo secundo. Haec quae ex ipsis Actis. Sessio autem ita disposita est, sicut & in Concilio Chalcedonensi, nempe ut digniori loco, a sinistris scilicet federent Apostolicae sedis legati, a dextris vero Constantinopolitanus Episcopus, necnon Antiochenus, atque legatus sedis Alexandrinae. Quod vero in eo confessu digniorem locum legati Apostolicae sedis obtinuerint, nulli dubium esse potest, si Acta Synodi Chalcedonensis perlegerit, ubi & de his egimus. Sed praeter exempla alia, id quisque intelliget ex rebus in hac Synodo gestis, si quis eas consideret, videlicet, quomodo iidem primo loco sententiam dicant, primoque subscribant, & alia hujusmodi, quibus primarius illis delatus honor in omnibus intelligatur more majorum. Eminentiori loco Constantinus Imperator cum suis magistratibus positus erat, locus vero medius Synodi ex more datus sacrosanctis Dei Evangelis super sedem ornatam positus, Christum ipsum representantibus. Patriarcharum autem praesentes tantum

XLII. Prima actio Sextae Synodi.

Confessus quomodo dispositus.

VIII. Locus in quo VI. Synodus habitata.

beant primam Actionem praesentibus Legatis Apostolicis, die septima mensis Novembris, inchoatam, illud verum esse non potest. Textum vero Anastasii, non ipsa Acta, vitiatum ex notis temporariis priorum Actionum elicio. Nam Actio II. die X. Novemb. III. die XIII. quarta die XV. ejusdem mensis, quinta denique die VII. Decembris celebrata, ut in Actis legitur. Quare mendum in Anastasio residet; alioquin omnes illi numeri priorum Actionum; quod sine fundamento assereretur, depravati essent. Loco igitur, die vicefima secunda, legendum, die septima; & sic inter Acta & Anastasium conveniet. Nullus porro error est quoad numeros in textu Graeco, neque in anno Consulatus Constantini, neque in annis ejus aut fratrum Imperii, in omnibus XVIII. Actionibus, ex quibus Sexta Synodus constat.

Ad num. XLI. Celebrata est Sexta Synodus in Trullo, ut legitur in Actione prima. Quid autem sit Trullus seu Tholus, explicat Ducangius in Constantinopoli Christiana paragr. 32. & seq. libri tertii, dum describit aedem Sanctae Sophiae Quatuor majoribus arcibus incumbit ingens hemisphaerium, quod Trullum aut Trullam vulgo vocant, seu aedificium rotundum ac tere, quod in immensam altitudinem educitur. Hujus parietem, qui in orbem fertur, sustinetque testudinem orbiculatam. Codinus tradit, confectum fuisse ex lateribus tenuibus, spongiosis ac candidis. In eo aedificio habitata Sexta Synodus, illudque ab Anastasio in Agathone, Basilica, & in Leone II. Palatium appellatur. Rem mirandam, inquit Silentiarius part. 2. vers. 78. intueri licet, ut inferne latior, sensim deficiat, & in

tum fuere Georgius Constantinopolitanus, & Macarius Antiochenus; duo reliqui, nempe Alexandrinus, atque Hierosolymitanus, per legatos: nimirum ex parte Theodori locum tenentis Hierosolymorum Episcopi qui primus legitur postquam a Sarracenis civitas illa capta est, ejus civitatis Vicarius Episcopi vacante adhuc ipsa missus ponitur Georgius monachus & Petrus, itidem monachus pro fide Alexandrina pastore vacante.

XLIII.
Quæ in
prima a-
ctione ge-
sta.

His ita dispositis, qui primum in Synodo locum tenebant Apostolicæ sedis legati aggressi sunt loqui, sui ipsorum adventus causam edocentes, querentes pariter, quod quatuor Constantinopolitanæ sedis Patriarchæ, nempe Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, & cum eis Cyrus Alexandrinus Episcopus una cum Theodoro Episcopo Pharan, novam invexissent hæresim in Ecclesiam de una in Christo voluntate atque operatione; petieruntque dicere erroris causam & originem novitatis. Jubente ergo Imperatore causam ab adversa parte reddi Apostolicæ sedis legatis, coryphæus ejus factæ Macarius Episcopus Antiochenus respondit, & cum eo alii pro Constantinopolitana sede causam agentes, nullam a se novitatem esse in Ecclesiam introductam, sed quæ a sacris Synodis & sanctis Patribus essent accepta, ea in medium protulisse: quæ enim a dictis Episcopis Constantinopolitanæ civitatis, sive ab Honorio Papa, vel Cyro Alexandrino dicta essent, se credere & prædicare professi sunt: ita quidem illi calumniose (ut sæpe superius perspicue est demonstratum) cum damnatis hæreticis admiscerent Honorium Romanum Pontificem.

XLIV.
Joannis
Macarii
testifica-
tio ex
Concilio
Ephesino

His auditis Imperator, non passurum se in Synodo residere Macarium, dixit, nisi quæ proposuisset, omnino probaret. Id vero pollicitus est Macarius, rogans proferri codices ex Patriarchio, in quibus quinque Synodi œcumenicæ scriptæ essent: quod & factum est. Allatisque in Synodum codicibus lecta est a Macarii discipulo Stephano tertia Synodus, Ephesina prima dicta: ubi cum ventum esset ad locum Cyrilli, quo ait: *Est enim ejus omnipotens voluntas*. Macarius de una voluntate testimonium esse locum

PAGIUS

& in orbem veluti cælum convolvatur testudo. Ita autem sensim tenuatur & deficit testudo, ut cymbali figuram effingat. Quæ cæterorum Trullorum forma etiam fuit, ut nempe inferne lateris sensim in spheram desinerent, atque adeo ovi formam referrent. Quæ quidem testudo ita parieti tereti innititur, ut propter illius tenuitatem, non firmæ inniti fabricæ, sed aurea catena de cælo pendere videatur, ut refert Procopius.

illum non erubuit affirmare. Sed demonstratum est ab Apostolicæ sedis legatis & aliis, necnon a Judicibus cognitoribus, inepte admodum locum Cyrilli in suam ipsius sententiam a Macario detorqueri, cum manifeste apparet de divina natura, quam communem cum Patre & Spiritu sancto Filius habet, intellexisse, dum ejus omnipotentem dixit voluntatem, singulari numero minime pluralitatem excludens. Cum vero post hæc quæ reliqua essent voluminis Concilii Ephesini lecta in Synodo fuissent, pluribus in his impensis horis, reliquorum œcumenicorum Conciliorum lectio jussu Imperatoris in sequentem Sessionem dilata est, sicque primæ Sessionis periodus finem accepit.

Secunda vero Actio habita est eodem in loco, eodemque anno, die decima, ejusdem mensis Novembris, isdemque qui supra præsentibus Imperatore, magistratibus, & Episcopis, ubi (ut in superiori Actione decretum fuit) lectum est sacrosanctum Chalcedonense Concilium, ad cognoscendum num verum esset, quod impudens Macarius Episcopus Antiochenus magna jactantia effudisset, in universalibus Conciliis Monothelitarum hæresis assertas sententias reperiri. Quoniam autem prolixum satis Chalcedonense Concilium est, consumpta in ea lectione Actio ista fuit; sed nihil inveniri potuit, quod contra fidem Catholicam de una asserta voluntate a Macario oblici potuisset. Contra vero dum ventum esset ad lectionem epistolæ S. Leonis, qua expresse duæ in Christo operationes, sicut duæ naturæ prædicantur: legati Apostolicæ sedis Monothelitis exprobraverunt, quod adeo turpiter mentiti essent, in Actis Synodalibus illis unam in Christo asseri operationem ac voluntatem. His confusus Macarius, confugit ad illud Dionysii Areopagitæ, ut Dei virilem tantum, non numero duas operationes dici debere, assereret. Lecto vero quod reliquum erat Chalcedonensis Concilii, clausa est Actio ejus diei; reliquis Synodalibus Actis Quintæ, quæ sequebatur ordine, Synodi, in sequentem Sessionem dilatis.

Eodem anno & mense Novembri decimatertia ejus die, rursus in Trullum iidem qui supra ad Synodum convenere Episcopi, Imperator, & magistratus: eodem.

A numj XLVI. ad LI. Quinta Synodi duæ fuere antiquitus editiones Latine, una publicata a Surio, aliisque Conciliorum Collectoribus, alteraque a Baluzio in nova Collectione Conciliorum Tomo I. Hæc Acta Baluziana recens e tenebris eruta septimo Ecclesiæ sæculo ex Occidente in Orientem retulit Philippus Magister militum Imperialis obsequii, ut dicitur ex Actione XIV. Concilii Sexti in To-

XLV.
Secunda
Actio.

XLVI.
Tertia
Actio.

IX.
Duæ ex-
tant edi-
tiones V.
Synodi.

mo

demque ordine disposita Sessione, iussu sunt (ut decretum ante fuerat) legi Quintæ Synodi Actiones. In cujus exordio ubi lecta esset epistola Mennæ Constantinopolitani Episcopi ad Vigilium Papam, lectum est ex ea, quod una sit in Christo voluntas. Tunc exurgentes legati Apostolicæ sedis, vitiatum esse codicem a Monothelitis exclamarunt, additamque illam esse Mennæ nomine ad Vigilium, epistolam, sive libellum, eo quod Acta ipsa germana id non haberent: ejusque rei certum illud attulerunt argumentum, quod Mennas diem obierit vigesimoprimum anno Justiniani Imperatoris, Quinta vero Synodus anno ejusdem Imperatoris vigesimosexto coacta sit. Sed & quomodo adeo patens tunc detecta sit impostura, ex Actis ipsis sic accipere, ubi hæc habentur:

XLVII.
Quomodo
impostura
detecta.

Et insipientes tam piissimus Imperator, quam gloriosissimi Judices una cum quibusdam ex sancta Synodo Deo amabilibus Episcopis, & aperientes ac discernentes, invenerunt tres quaterniones in principio libri additos non habentes subnotationem numeri, qui secundum consuetudinem affigitur in quaternionibus, sed in quarto quaternione habente primum numerum, & in sequenti quaternione secundum, & tertium atque quartum subsequenter: alias vero & dissimiles esse litteras eorumdem in exordiis submissorum quaternionum, in quibus continebatur sermo, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, ex litteris quæ prius scriptæ erant in eodem codice. Quod cum dilucide adeo declaratum esset, iustum est ab Imperatore præteriri quod reliquum erat lectionis ejusdem epistolæ, sed ipsam Quintam Synodum legi: quod & factum est. Cum vero ventum esset ad septimam Actionem, ubi contigit percurri scripta Vigilii in anathematismo adversus Theodorum Mo-

PAGIUS

mo VI. Concil. pag. 98r. & 984. in qua Actione etiam legimus, eorumdem Actorum exemplar Latinum inventum fuisse Constantinopoli in Bibliotheca Patriarchii. Continet ea editio nonnulla de quibus actum est ingentibus animis in Sexta Synodo, ubi ea falsitatis sunt accusata. Nam in actione tertia, dum relegeretur septima Sessio Quintæ Synodi, ubi ventum est ad Epistolas Vigilii ad Justinianum Imp. & Theodoram ejus uxorem, quæ extant in eadem Nova Collectione Baluziana, & in quibus Tria Capitula damnantur, Legati Apostolicæ Sedis exclamaverunt, eas non esse Vigilii, & falsatum esse hunc librum Gestorum Quintæ Synodi: Quod etiam confirmatur ex iis, quæ referuntur in Actione XII. & in XIV. Sextæ Synodi. Quare cum examinarentur Codices Quintæ Synodi, in quibus Epistolæ illæ Vigilii extabant, constitit illas olim desideratas fuisse in antiquis, additosque non ita multo ante fuisse tres quaterniones novos in initio Synodi: in septima vero Actione, in qua continentur duæ illæ Vigilii Epistolæ, mutatum,

psuestenum, quod non confiteretur unam in Christo personam, lectum fuit ex additamento Monothelitarum, *Et unam operationem.*

XLVIII.
At legati audientes imposturam, restiterunt, & exclamarunt, nihil hujusmodi esse Vigilii, sed falsos illos esse libellos, partusque suppositos nomine Vigilii. Si enim cum unius operationis assertionem Vigilii receptus esset a Synodo, oportuisset, & Synodum ejusdem errorem esse professam: quod cum non possit dici, utique neque de Vigilio id sentiendum. His disputatis, probeque cognitissimis interlocuti sunt Patres & ipsi Judices cognitores, nihil inventum esse (ut vaniloquus jactabat Macarius Antiochenus) in Synodis œcumenicis, quod faveret Monothelitis: tantum reliquum esse, ut (quod Macarius pollicitus erat) id, si posset, probaret ex Patribus. Interlocutus vero Georgius Constantinopolitanus Episcopus, & reliqui Episcopi qui sub ipso erant, petierunt ante omnia legi in Synodo debere, quæ Roma ab Agathone Pontifice, necnon quæ a Synodo Romæ coacta ad Imperatorem scripta fuissent: quod & obtentum est, verum dilatum in Actionem sequentem.

XLIX.
Actio
quarta.

Uno interlapso die, decimaquinta Novembris cum in Trullum convenissent omnes qui supra nominati sunt Episcopi & magistratus, facta est editio litterarum tum Agathonis Pontificis, tum etiam Romani Concilii, eademque in Græcum conversæ sunt lectæ: in quibus cum constans esset assertio de Romanæ Ecclesiæ in fide Catholica integritate, in qua nullus hætenus extitisset Pontifex, qui vel leviter Catholicam fidem labefactasset, nihil penitus ab adversariis ex adverso stantibus Monothelitis in Honorium Romanum pontificem aut alios obiectum est. Quod

fuisse quintum decimum quaternionem, adiectumque esse quadrifolium non super scriptum, ante decimum sextum quaternionem, in quo feruntur duo Libelli seu Epistolæ Vigilii. Quamobrem Patres decrevere, chartaceum volumen quod falsatum erat, cassari in locis, in quibus adiectiones erant factæ, & anathema dixerunt libellis, qui dicuntur scripti fuisse a Vigilio ad Justinianum & Theodoram.

X.
Verum hæc Epistolæ illis Vigilii auctoritatem non abjudicant; non enim falsæ illæ dicuntur, sed falsatæ & corruptæ ab iis, qui testimoniis illarum abuti volebant ad confirmandam opinionem suam de una in Christo voluntate & Justiniæ operatione. Primum quippe ex verbis Georgii num & u. Monachi relatis in Actione XIV. apparet, pariter Libellorum seu Epistolarum accepta fuisse de Patriarchio, illos postea in quaternionibus fuisse scriptos, & Imperatori Constantino Pogonato oblatis Latine versos a Constantino Grammatico, postremo adiectum fuisse quadrifolium idest quaternionem ante decimum sextum quaternionem quintæ Synodi, & in hoc quadrifolio.

Quod vero litteræ proluxæ admodum fuerint, nihil prætere in Actione tractatum est, sed claudi Synodum oportuit, & in sequentem Actionem referri, quæ a Macario suggesta erant de Patribus, quos dicebat assertores esse unius in Christo voluntatis & operationis.

Actio quinta.

Quinto rursum convenerunt ibidem Patres una cum Imperatore & magistratibus, iisdem iudiciis cognitioribus, eodem anno, septima die mensis Decembris: ubi facta est a Macario editio duorum codicum, quibus (ut asserbat) testimonia continebantur de unica in Christo voluntate atque operatione: quibus lectis, in sequentem Sessionem reliquorum de eadem sententia testimoniorum dilata est editio.

Sexta Actio.

Sexta vero quæ sequitur Actio, habitata est eodem in loco, iisdemque presentibus duodecima die eiusdem mensis Decembris: factaque est ab eodem Macario Antiocheno Episcopo editio codicilli, in quo quæ supererant testimonia Patrum (ut ajebar) de unica voluntate in Christo Domino, scripta erant. Quibus lectis, iussa sunt ab Imperatore tam quæ a legatis Apostolicæ sedis, quam quæ a Macario & aliis eius factæ sunt edita, sigillo consignari, ac custodiri. Porro

PAGIUS

folio scriptos fuisse duos illos libros *Vigilii* ad Justinianum & Theodoram. Mirum autem non est ignotos fuisse Legatis Apostolicæ Sedis: cum confet illos defuisse in Codice, quem ex Occidente adductum a Philippo Magistro militum jam diximus. Nam hinc colligi potest, habuisse tunc Occidentem exemplaria quinti Concilii, in quibus Epistolæ illæ *Vigilii* non extabant, aut eorum quopiam usus esse Legatos, aut non satis explicatam recordationem habuisse earum rerum quas legerant in his Gestis.

XI. Semper utraque extitit in Archivio publico.

Deerant sane Libelli illi in Codice Latino Bibliothecæ Patriarchalis Constantinopolitanæ usque ad tempora Pauli Patriarchæ, qui anno DCXXI. federe cepit. Verum tametsi descripti non essent in illo Codice, extabant in Græco authentico, uti nunc extant Tomo VI. Concilii pag. 984. & ex eo rursum accepti videntur tempore Theodori Patriarchæ, qui a Triennio depositus fuit. Colligi istud potest ex his verbis Georgii Monachi Tomo VI. Concilii pag. 981. *Quando ergo facta est questio inter Theodorum, qui fuerat Patriarcha a Deo conservanda hujus Regiæ Urbis, & presulum Macarium de fide, tulerunt paria Libellorum, qui dicuntur Vigilii de Patriarcha, sicut dixerunt Macarius & Stephanus, & scripsimus in quaterniones & oblati sunt ab eis Pissimo nostro Principi. Accepti ergo fuerunt ex Archivio publico, & ex Sacro Serinio Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ubi post tam luculentum testimonium eos extitisse dubium esse non potest.*

XII.

Sed dicit aliquis, si duæ illæ *Vigilii* Epistolæ veræ sunt ac genuinæ, quomodo fieri potest, ut Patres Sextæ Synodi illas damnarint falsitatis ad Legatorum Sedis Apostolicæ suggestionem? Respondco ideo illas accusatas fal-

ad tantam nubem testimoniorum penitus dissipandam, ista tunc ab Apostolicæ sedis legatis dicta sunt: *Ipsa testimonia, quæ protulerunt coram vestra pietate ac sancta Synodo, detruncaverunt: & quæ ad Trinitatis quidem pertinent rationem de una voluntate, pro incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi protulerunt: quæ vero conveniunt, & quæ proprie pro hujusmodi incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi posita sunt, tam sensum quam verba detruncaverunt. Unde petimus vestram piissimam fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum testimoniorum proferri ex venerabili Patriarcha hujus animæ civitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblatis; & demonstramus quæ ab eis in his facta est celatio, &c.* Jussu igitur Imperatoris in sequentem conventum dilata est collatio codicum. Porro sequens Actio in sequentem annum producta reperitur, nempe in diem decimum tertium mensis Februarii anni Redemptoris sexcentissimi octogesimo primi: agemus nos de ea sequenti anno suo loco, modo autem quæ reliqua sunt anni hujus digna memoria percurramus.

Legati detegunt imposturam.

II.

Hoc anno mense Julio post Lunæ eclipsim pestis ingens vastavit Urbem, & alias

statis esse, quod ea pars in qua de una Christi operatione agebatur a Monothelitis addita erat, ut suam de una Christi voluntate opinionem fulcirent etiam testimonio Papæ Vigili, ut agnovit Baronius num. XLVII. *Ubi conrigit, inquit, percurri Scripta Vigilii in anathematismo aduersus Theodorum Mopuestenium, quod non constiteret unam in Christo personam, lectum fuit ex additamento Monothelitarum, ET UNAM OPERATIONEM. Sane Legati non dixerunt, has Epistolas esse falsas, sed cum ad eam partem ventum est, in qua Vigilii statuiter docens unam in Christo operationem, tum exclamaverunt: Non faciat Deus, Domine. Non dixit Vigilii unam operationem. Non sunt libelli Vigilii. Falsus est hic liber, ut legitur Tomo VI. Concilii pag. 623. Legati itaque actionem falsi instituerunt aduersus eam tantum partem Epistolarum Vigilii, in qua mentio erat unius operationis in Christo. Confirmant hanc observationem Episcopi in eadem Actione XIV. *ibid.* pag. 980. ubi ajunt Monothelitis hujus fraudis esse auctores, ex illorum vocabulis malitiose aduersus vestra dogmata hac intericientes; ob eamque causam paulo post jubent, libros etiam eos obelis obduci in locis in quibus depravati sunt, ut notavit Baluzius in Prefatione ad Acta Quintæ Synodi, ex qua hæc excerpti.*

Non sunt damnata falsitatis nodo.

XIII.

Ad num. LI. & seq. Anastasius in Vita Agathonis Papæ ait: *Hujus temporibus, Indictione Lune E. VIII. Luna Eclipsim pertulit mense Junio die XXVIII. clypsim Similiter & mortalitas major atque gravissima pestis subsecuta est mense supra scripto, Julio, Augusto cuta est & Septemb. in Urbe Roma. Accidit ea Eclipsim Roma juxta Calvisium in Opere Chronologico die XVIII. Junii, feria secunda ineunte, hora tantum dimidia post mediam noctem. Quare num.*

(a) Paul. Anac. l. 6. c. 5.

De peste quæ in Italia grafata est.

III. Quæ visiones apparere.

PAGIUS

XIV. Moritur S. Hilda Abbatisa Pharenfis.

alias nonnullas Italiae civitates; de qua ista habet Paulus (a) diaconus: *His temporibus per Indictionem octavam Lunæ eclipsim passa est. Solis quoque eclipsis eodem pene tempore hora diei quasi decima, quinto Nonas Majas, effecta est: moxque secuta est gravissima pestis tribus mensibus, hoc est, Julio, Augusto, & Septembri. Tantaque fuit multitudo morientium, ut etiam parentes cum filiis, atque fratres cum sororibus vini per feretra positi apud urbem Romam in sepulcra deducerentur. Pari etiam modo hæc pestilentia Ticinum quoque depopulata est: ita ut cunctis civibus per juga montium, seu per diversa loca fugientibus, in foro, & per plateas civitatis herbæ & fructetæ nascerentur.*

Tuncque visibiliter multis apparuit, quia bonus & malus Angelus noctu per civitatem pergerent, & ex jussu boni Angeli malus Angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quotiens de venabulo ostium cuiusdam Ann. Eccl. Tom. XII.

meri mendosi sunt apud Anastasium. Paulus Diaconus lib. 6. cap. 5. de eadem Eclipsi, aliaque Solari loquitur: *Per Indictionem octavam Lunæ Eclipsim passa est. Solis quoque Eclipsis eodem quoque pene tempore, hora diei quasi decima, quinto Nonas Majas effecta est. Moxque subsecuta est gravissima pestis tribus mensibus, hoc est Julio, Augusto & Septembri. Verum hæc Eclipsis Solis Lunarem præcessit, factaque est anno Christi superiori, sed die decima tertia Julii, feria quarta, horis quatuor post meridiem, ut habet Calvisius. Cessavit pestis, delatis ad Urbem Romam Sancti Sebastiani Martyris Reliquiis ut testatur idem Paulus: indeque, ut notat Baronius, propagata est ad posteros religio, ut pestis tempore hic Sanctus invocatur; ob quam etiam propulsiam solennis ejus veneratio est Capuæ, Mediolani, & in aliis Urbibus, ut refert Bollandus in Notis ad Vitam Sancti Sebastiani Martyris, ad diem XX. Januarii.*

A num. LIII. ad LVI. Beda tam in Epitome quam in Historia lib. 3. cap. 23. refert mortem Hilde Sanctissimæ Virginis & Pharenfis Monasterii Abbatisæ, quæ Northumbriæ Provinciam, in qua nata erat, & omnem Britanniam insigniter illustravit; sed duo de ea habet, in quorum altero a plerisque male exponitur, & in altero ipsemet hallucinatur, ut uterque error aperiatur, ejus verba hic recitanda sunt, illis refecatis quæ ad neutrius difficultatis declarationem conferunt. Anno, inquit Beda, *Domnica Incarnationis sexcentesimo octogesimo, religiosissima Christi famula Hilda, Abbatisa Monasterii, quod dicitur Streaneshalch, (seu Pharense in Comitatu Eboracensi situm) post multa, quæ fecit in terris opera celestia, ad percipiendam præmia Vita Celestis, de terris ablata transit die quinta decima Calendiarum Decembrium, cum esset annorum sexaginta sex: quibus æqua portione divisa, triginta tres primos in seculari habitu nobilissime conversata complevit, (id est, usque ad annum Christi DCXLVII.) & roridem sequentes nobilitas in Monachica vita Domino consecravit, &c. quæ cum relicto habitu seculari illi soli servare decrevisset, secessit ad Provinciam Orientalium Anglorum: (erat namque propinqua Regis illius) desiderans exinde, si quo*

*cumque domus percussisset, tot de eadem domo die sequenti homines interirent. Tunc per revelationem cuidam dictum est, quod pestis ipsa prius non quiesceret quam in basilica, qua beati Petri ad Vincula dicitur, S. Sebastiani martyris altarium poneretur. Factumque est, & delatis ab urbe * Roma B. Sebastiani martyris reliquis, mox ut in jam dicta basilica altarium constitutum est, pestis ipsa quiescit. Hucusque Paulus. Extat adhuc integrum ipsum altare, necnon ejusdem sancti martyris imago multivo opere expressa. Sed ex hoc propagata ad posteros religio, ut pestis tempore voti causa imago ejusdem sancti Sebastiani diversis in locis pingi soleret, sed & in ejus memoriam altaria erigi, immo etiam & ecclesias fabricari. Eadem de tempore & peste habet Anastasius in Agathone Pontifice.*

* ad urbem Romam

(b) Beda l. 4. c. 23. & in epi. III.

Eodem anno (ut auctor est Beda b) magni nominis femina regalis stemmatis

modo possit, develicta patria, & omnibus quacumque habuerat, in Galliam pervenire, atque in Monasterio Cala peregrinam pro Domino vitam ducere, &c. Nam & in eodem Monasterio foror ipsius Haresuid, mater Aldulfi Regis Orientalium Anglorum, regularibus subita disciplinis, ipso tempore coronam expectabat atarnam: cujus amulatæ exemplum, & ipsa proposito peregrinandi, annum totum in præfata Provincia retenta est: deinde ab Aidano Episcopo in patriam revocata, accepit locum unius familie ad Septentrionalens plagam Viuri fluminis, ubi aque anno uno Monachicam cum pauperis sociis vitam agebat, &c. Contigit eam suscipere construendum sine ordinandam Monasterium in loco, qui vocatur Streaneshalch, quod opus sibi injunctum non segniter implevit. Fufe postea agit Beda de egregiis Hilda virtutibus, & de sancta ejus morte.

Certum esse debet primo, *Hildam* anno DCXLVII. aut faltem insequenti, Sanctimoniam lem factam. II. *Annam* Orientalium Anglorum Regem, & *Heresvita* conjugem anno DCLV. Kale Moocitum. III. *Aidanum* Lindisfarnensem Episcopum anno DCLI. ad Deum migrasse. IV. fuit. Monasterium *Kalense* a Sancta *Balthilde* post Clodovei II. Regis Neustriæ & Burgundiæ mortem, quæ anno DCLVI. contigit, ædificatum esse; quæ omnia suis locis a nobis demonstrata sunt, partim hoc; partim in sequenti versis, & hæc itaque ita sint, quomodo potuit *Heresvita* Regina anno DCXLVII. vitam ducere religiosam in Monasterio *Kalensi*; cum *Anna* Orientalium Anglorum Rex maritus ejus per septennium adhuc superstes fuerit, & Monasterium illud nonnisi post annum DCLVI. constructum sit? Neque dici potest, *Heresvita* post conjugis mortem in illud Monasterium venisse, & *Hildam* ad eam proficiscendi consilium suscepisse: hæc enim ab Aidano Episcopo anno DCLI. demortuo, in patriam revocata est. Hinc manifestum redditur, *Beda* in aliqua hujus Historiæ circumstantia peccasse, in eo nempe quod Monasterium aliquod in Gallia conditum pro Monasterio *Kalensi* fumpserit. Cum enim *Beda* in Northumbria, sicuti & *Hilda*, vixerit, in his quæ eo in Regno gesta, vix errare potuit; facile vero in iis quæ extra illud contigerunt.

XV. Heresvita ta Regina nialis non fuit.

Ad

CHRISTI
680.AGATHONIS PAP.
3.CONST. POGON. IMP.
13.De obitu
S. Hildæ
Abbatissæ.

religiosissima sancta Hilda Abbatissa quindecimo Kalendas Decembris ex hac vita in cælum migravit, ubi trigintatres annos in monastica vita transegerat. Ejus vitæ periodum brevi compendio complexus est idem Beda; at nobis sat erit ipsius felicissimum ad Deum transitum ex eodem auctore referre, qui ait: Septimo suæ infirmitatis anno, converso ad intraneam dolere, ad diem pervenit ultimum, & circa galli cantum percepto viatico sacrosanctæ communionis, cum accersitis ancillis Christi quæ erant in eodem monasterio, de servanda inter eas invicem, immo cum omnibus pace Evangelicæ admoneret, inter verba exhortationis lætam mortem vidit, immo (ut verbis Domini loquar) de morte transiit ad vitam. Qua videlicet nocte Dominus omnipotens obitum ipsius in alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno construxerat, & appellatur Hacanes, manifesta visione revelare dignatus est.

PAGIUS Ad hunc Bedæ errorem nullus huc utque animus advertit, observavitque, *Heresevitam* jam ante annum DCXLVII, quo constat Kalense Monasterium nondum constructum fuisse, habitum seculari reliquisse, & in Monasterium secessisse.

XVI. *Heresevitam* da Monacha Iorrensis & Kalensis credita. Existimabam, Monasterium in quo *Heresevita* vixit & mortua est, me reperissem, quando apud Mabillonium Sæculo II, Benedictino, in Elogio Historico Sanctæ Theodæcheldis primæ Abbatissæ Monasterii Jotri, sexto milliari supra Meldas Civitatem, haud procul a fluvio Martona siti, hæc verba legi: *In perventuro & elegantissimo S. Pauli primi Eremitæ Oratorio, quod in cimiterio Jotrensis Ecclesiæ Parochialis hædenuc subsistit, columnis marmoreis subnixum, visuntur tumuli sex e terra prominentes, in quibus sepulsi fuisse dicuntur Sancta Theodæcheldis, S. Agilbertus Parisiorum Episcopus, Theodæcheldis frater; S. Ebrogislus Meldensis Episcopus; S. Agilberta & S. Hilda Abbatissa Jotrensis, S. Heresevita soror S. Hildæ, mater Adulsi Regis Anglorum Orientalium, quam tamen Venerabilis Beda in Hist. lib. 4. cap. 23. in Monasterio Kalæ peregrinam pro Domino vitam duxisse scribit. Sextus ingentis molis tumulus, cujus sit, ignoratur. Idem Mabillonius in Observat. præviis ad Vitam Sanctæ Bathildis Reginæ Francorum, postea Sanctimonialis Kalensis rursus scribit: *Heresevita sepulchrum in Monasterio Jotro ostenditur in Oratorio S. Pauli: quod mirum videtur; siquidem apud Kalam Sanctimonialis vixit. De proposito difficultate cum V. C. Claudio Cistellano Metropolitane Ecclesiæ Parisiensis Canonico, in Historia Ecclesiastica Rerum Francicarum exercitatissimo contuli, & hujus consultationis hoc coniectarium fuit. Antequam Sæculum Benedictinum lucem vidisset, neque in Archivis, neque in Kalendaris Monasterii Kalensis, Hilda & Heresevita memoria ulla erat. Verum anno MDCLXXII. Abbatissa & Sanctimonialis Illustrissimum Francicum de Harley Archiepiscopum Parisiensem inlitanter rogavit, ut Hildam & Heresevidam Officio Ecclesiastico colere sibi liceret. Causam hanc V. Cl. Jacobo a Sancto Bevo Parisiensis Universitatis Doctore, & alias in eadem Sacræ Theologiæ Professori examinan-**

Erat in eodem monasterio quadam sanctimonialis femina, nomine Bega, quæ triginta, & amplius annos, dedicata Domino virginitate, in monachica conversatione serviebat. Hæc tunc in dormitorio sororum pausans, audivit subito in aere notum campanæ sonum, quo ad orationes excitari vel convocari solebant, cum quis eorum de seculo fuisset evocatus; aperisque (ut sibi videbatur) oculis aspexit, detecto domus culmine, fuscam desuper lucem omnia replevisse: cui videlicet luci cum sollicita intenderet, vidit animam præfatæ Dei famulæ in ipsa luce, comitantibus ac ducentibus eam Angelis, ad cælum ferri. Cumque somno excussa videret ceteras pausantes circa se sorores, intellexit vel in somnio vel in visione mentis ostensum sibi esse quod viderat. Statimque exurgens nimio timore perterrita, cucurrit ad virginem, quæ tunc monasterio Abbatissa vice præfuit, cui nomen erat Erigit: stetitque ac lacrymis

dam Præsul non minori pietate, quam doctrina præditus commisit. Postquam vero Vir doctissimus Hildam, non vero Heresevidam, in aliquibus Ecclesiis cultam fuisse in Scriptis testatus est, Illustrissimus Præsul Abbatissæ & Monialibus facultatem in Scriptis fecit Hildam Officio Ecclesiastico celebrandi, eamque Castellano laudato tradidit, isque ad Abbatissam misit. Ab eo itaque tantum anno Sancta Hilda in Monasterio Kalensi die XXVII. mensis Novembris culta, licet die XVII. ejusdem mensis ad Deum migravit; Heresevita vero inscripta tantum ad diem IX. mensis Decembris in Calendario Kalensi in Sacrificia appenso; cum tamen neutra in Kalensi Monasterio morata sit.

Licet enim Hildam in Galliam trajecisset, & in Monasterio Kalensi per annum commemoratam esse, donec a Sancto Aidano Episcopo in patriam revocaretur, afferant Thomas Eliensis Monachus in Vita Sanctæ Etheldritæ Reginæ, filie Heresevidæ etiam Reginæ, ac primæ Abbatissæ Eliensis cap. 7. num. 12. Harpsfeldius capite 36. Septimi Sæculi, & Menardus lib. 1. Observat. ad diem XVII. Novemb. (qui tamen fatetur locum Bedæ a nobis in medium adductum, obscurum videri) non dubito tamen, quin hallucinati fuerint, & quin Mattheus Westmonasteriensis ad annum DCLXXX. hæc Bedæ citati verba, in quibus tota difficultas sita, in præfata Provincia retenta est; de Anglia Orientali rectius interpretatus fuerit; ideoque quin Hilda in Monasterium Kalense nunquam venerit. Quisquis enim attente totum Bedæ locum supra recitatum legerit, intelligit, Bedam nihil aliud indicare quam Hildam ex Northumbria patriam suam in Angliam perrexisse; & in ea cum de professione in Galliam suscipienda cogitaret, per annum mansisse, donec revocata est ab Aidano in patriam, seu in Northumbriam. Propositum itaque peregrinandi extra Britanniam executioni non mandavit Hilda; cum illud Beda non asserit, imo scribat, illam retentam esse in eadem Provincia, ideoque in Provincia Orientalium Anglorum, de qua locutus fuerat, non vero in Gallia, quam Beda antea Provinciam non appellarat. Fallitur enim Thomas Eliensis loco laudato, ubi ait, post mortem

LIV. Vitis divinitus ostensa de anima S. Hildæ Abbatissæ.

LV.

mis multum perfusa, ac suspiria longa trahens, nuntiavit matrem illarum omnium Hildam Abbatissam jam migrasse de seculo, & se aspectante, cum luce immensa, ducibus Angelis, ad æternæ limina lucis & supernorum consortia civium ascendisse. Quod cum illa audisset, suscitavit cunctas sorores, & in ecclesiam convocatas orationibus ac psalmis pro anima matris operam dare monuit.

Quod cum residuo noctis tempore diligenter agerent, venerunt primo diluculo fratres, qui ejus obitum nunciarent, a loco ubi defuncta est. At illæ respondentes dixerunt, se prius eadem cognovisse: & cum exponerent per ordinem quomodo hæc vel quando didicissent inventum esse, eadem hora transitum ejus illis ostensum esse per visionem, qua illam re-

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Annæ Regis, turbatis rebus Orientis Angliæ & Heresevidam Reginam apud Gallias peregrinam in Monasterium Kalæ secessisse, Nim, ut ex dictis liquet, tam Heresevita Regina, quam Hilda ejus soror nunquam Monachæ Kalenses fuisse; & ut mox videbimus, Heresevita ante mariti mortem, quæ anno DCLIV. contigit, in aliquo alio Galliarum Monasterio se se inclusit, quo anno DCXLVII. eam adire Hilda in animo destinavit.

XVIII. Heresevita vivente marito Monasterium ingressa.

Nullus quidem rerum Anglicarum scriptor, nec ullus alius, memoravit Heresevidam, Anna marito adhuc vivente Monachæ vitæ studio ab eo sejunctam fuisse; verum id Beda diserte innuit, cum scribit, Hildam, relicto seculo decrevisse vivere in Monasterio cum Heresevita sorore; hoc enim illa consilium cepit anno DCXLVII. quo ante duodecim & amplius annos, quam Kalense Monasterium edificaretur, vitam Monachicam amplexa est; & tamen Anna per septem postea annos in vivis fuit. Nec mirum videri debet, Heresevidam, mariti consensu Monacham esse: Nam; cum similia exempla tam in Historia Gallica, quam Anglicana obvia sint. Etenim Sancta Kineburga uxor Alfridi Senioris, filii Osuvii Northumbriæ Regis & S. Cuthburga uxor Alfridi Nothi Nor-

✠ HOC MEMBRA POST ULTIMA TEGUNTUR FATA SEPULCRO BEATÆ THEODLECHELDIS INTEMERATÆ VIRGINIS GENERE NOBILIS MERETIS FULGENS STENUA MORIBUS. FLAGRAVIT IN DOGMATE ALM

In alia tumuli parte:

CENUBII HUJUS MATER SACRATAS DŌ VIR.. hic lapis fractus est.

..... TES OLEUM CUM LAMPADIBUS PRUDENTE.....

..... FILIAS OCCURRI REX P. M. HAEC DEMUM EXVIT ATRA R. A O

XX. Theodæcheldes non Theodæcheldis prima Jotri Abbatissa.

Hinc liquet, Sanctam hanc Abbatissam, Theodæcheldem appellatam fuisse, non vero Theodæcheldem, ut in Epitaphio a Mabillonio relato, aut Teutebildem, ut in Vita S. Bertilæ Abbatissæ Kalensis primæ sæculo II. Benedictino relatæ vocatur. Castellanus enim in legendis, explicandisque veteribus inscriptionibus veratissimus lapidei sepulcralis aqua diligentissime emundavit, nullamque literam, aut prætermisit, aut addidit, observavitque incolas Jotri, vicinosque hanc Sanctam vulgo appellare S. Telechilde, vel, S. Telechilde, conservata sc. litera L. Quamvis autem Angilber-

ferebant exisse de mundo: pulchraque rerum concordia procuratum est divinitus, ut cum illi exitum ejus de hac vita viderent, tunc ista introitum ejus in perpetuam animarum vitam cognoscerent. Dissant autem inter se monasteria hæc irredecim ferme millibus passuum. Idem subiicit de alia visione alteri virgini ostensa: sed hæc modo satis ad indicandam magnam divinæ benignitatis clementiam, qua novellam Ecclesiam Deus istiusmodi de æternæ vitæ præmii certitudine veluti lacte quodam alere voluit, quo plantata semel ibi fides altas figeret in operatione radices: plurima enim id genus a Beda referuntur, quæ nos vel ex parte saltem, certis annis quibus facta noscuntur, referemus.

C 2 Eo.

thumbriæ Regis Heresevidæ exemplum postea secutæ sunt, ut in hoc Opere suis locis ostendimus.

Ante Mabillonium Heresevidam Jotri, Gallicæ Joaræ, sepultam fuisse, nullus in literas miserat, immo eruditissimus Castellanus asserit, se Jotri fuisse, omnesque Monachas sibi asseruisse, se nunquam, aut fama aut traditione accepisse, eam apud se tumulum habere. Verum quidem est, in crypta S. Pauli Eremitæ, (quam Mabillonius Oratorium vocat, quia sc. hoc ei superstructum) extare figuram cujusdam Reginæ in latu jacentis, in habitu religioso præfaturæ, & corona redimitæ; sed tam Jotrensi incolarum, quam Sanctimonialium traditio est hanc esse Ostanann Scotiæ Reginam, quam tamen Jotrensem Monacham non fuisse existimant, neque Officio Ecclesiastico colunt; prætereaque traditio hæc valde incerta. Castellanus in crypta prædicta novem tumulos numeravit, licet Mabillonius sex tantum meminerit, isque nulla, vel nomina, vel Epitaphia insculpta præterquam Monumento S. Theodæcheldis primæ Monasterii Abbatissæ, quod cum corrupte descriptum ad Mabillonium missum fuerit, hic prout jacet illud præsentabo.

XIX.

Heresevita Jotri se-

pulta non

est.

buc

CHRISTY
680.AGATHONIS PAP.
3.CONST. POGON. IMP.
13.LVI.
Wambæ
Regis ab-
dicatio, &
Eruigii
substitu-
tio.

Eodem anno, novo exemplo, Vvamba Hispaniarum Rex, cum regnasset annos octo & mensem unum, abdicans se, monasticum amplexus est institutum; in cuius locum subrogatur Eruigius pridie Idus Octobris. Quomodo autem ista se habuerint, reddam totum quod scribitur a Juliano Toletano, relatum a Luca Tudensi his verbis: *Quia malignitatis auctor per bonorum discordiam semper tendit: tempore bonæ memoriæ Cindaſuindi Regis ex Græcia venit vir quidam nomine Andabaſtus, Græcorum genere nobilitis, qui ab Imperatore suo expulsus in Hispaniam est, quem Reccesuinthus Rex magnifice suscepit, & ei in conjugium consobrinam suam dedit, ex quo conjugio natus est ei filius nomine Eruigius. Qui cum esset in palatio regio nutritus & honore Comitis sublimatus, elatus superbia, callide adversus Regem Bambanem excogitavit, & potionem letibiferam dedit ei, ex qua Rex officium memoriæ perdidit. Cumque Episcopus civitatis, & optimates palatii, qui erant fideles Regis, quos potionis causa latebat, vidissent Regem jacentem absque memoria, causa pietatis commoti, pœnitentiam volentes illi perficere, unctioem sancti olei, & communionem Christi corporis obtulerunt. Sed factum est, ut Rex a potionis liberatus, cum*

PAGIUS

*huc fulgidus & rutilans propriis conspexi oculis, & manibus correxit. Concludo itaque, Hildam numquam in Gallia fuisse, & Bedam, qui *Aberium* Lugdunensem Episcopum, Arelatensem credidit, simili errore *Hereſwidam* incerti alicujus Galliarum Monasterii Monacham, Kalensem existimasse.*

XXI.
Origo Monachatus
Kalensis
S. Hereſwida.

Errandi occasionem Bedæ præbuere hæc verba, quæ leguntur in Vita S. Bertilæ, num. V. *Neo solummodo ex vicina Provincia; sed etiam ex transmarinis partibus, Sancta hujus femina felici fama percurrente, ad eam reliquis parentibus & patrio cum summo amoris desiderio plurimi viri ac femina festinabant, quos ipsa Dei famula Bertila affectu piissimo, velut propria genitrix dilectos parvulos omnes recipiebat, &c.* Autumavit enim Beda *Hereſwidam* unam fuisse ex illis primariis mulieribus, quæ ad Monasterium Kalense vitam Monasticam professuræ ex Anglia venere. Verum Auctor Vitæ S. Bertilæ loquitur de re, quæ diu postquam *Hereſwida* hoc vivendi genus amplexa est, contigit. Is etiam locus fucum fecit Mabillonio Viro oculatissimo, qui in Notis ad illum ait: *Hæc inter fuisse SS. Hilda Hereſwita, & alia ex Britannia insula.* Quare non mirum si eadem verba Bedam in errorem inducerint.

XXII.
Eruigius
si Rex
Hispaniarum.

Ad num. LVI. & seqq. Cum *Eruigius* ambitione regnandi *Vvamba* Hispaniarum Regi venenum præbendum curasset, & is videretur jam animam agere, posita coma atque in Sacerdotis morem detonsus Monachi ritu cucullum induit, ut tradunt *Vasæus* in Chronico, & *Mariana* lib. 6. cap. 14. qui notat id contigisse pridie Idus Octobris, die Dominico, ideoque currenti Christi anno. Quare recte scripsit

præsensisset, quod ille extrema unctio- nis Episcopus peregerit sacramentum, ad monasterium perrexit, ibique in Christiana religione permansit. Hæc ibi. Ad dicitur his ex primo canone Concilii Toletani (a) anno sequenti celebrati eundem *Vvambam* Regem scriptis suis pronunciasse regni successorem eundem *Eruigium*, præceptionemque ab eo factam Juliano Toletano Episcopo, ut eum in Regem ungere deberet: quo estiam canone declaratur quod dictum est de suscepta ab *Wamba* Rege pœnitentia, nempe ipsum fuisse monastico indutum habitu, atque tonsura initiatum in signum monasticæ professionis: sequenti vero canone (b) significatur eam tunc in Hispaniarum Ecclesiis viguisse consuetudinem, ut urgente ægritudine, cum se quis proxime moriturum putaret, ejusmodi pœnitentiam peteret: quam si etiam extra mentis integritatem sensum constitutus ab Antistite ministratam accepisset, haud ulterius ad sæculum reverti ipsi liceret, sed teneretur monachus permanere, etiam si eam minime petiisset; sed nesciens accepisset; licet pœna dignus censeretur sacerdos, qui eam non petenti vel aliquo saltem signo se id cupere significanti tribuisset ac ministrasset: sicuti *Vvambæ* Regi contigisse apparet, cui,

(a) Conc.
Tolet., 12.
c. 2.(b) Conc.
Tolet., eod.
c. 2.

XVII.

cui, cum ea potionis jam sensibus esset alienatus, proximeque moriturus crederetur, ab Episcopo ejusmodi pœnitentia collata est.

Restitutus vero ipse sensibus, cum se repente monachum ex Rege factum pensisset, bene usus ea occasione (quod summæ religionis indicium fuit) collatum eo modo monasticum habitum nunquam amplius abiicere voluit, sed ad vitæ finem monachus permanere delegit, successorem scripto substituens: in quo vitæ instituto transgressus usque ad obitum annos septem atque tres menses, tradunt; in nuper vero citato codice ex Juliano anni duodecim ponuntur. Sic igitur *Vvamba* Dei judicio assumptus in regnum, hominis fraude, magis vero sua religione illo se abdicavit: cujus sicut in electione & regni administratione laudatur sapientia & fortitudo, ita in abdicando summæ specimen edidit pietatis, magis deligens regno cedere, quam collatum per imaginem nescienti sibi monasticum habitum exuere, sponte scripto significans (quod Synodalia Acta testantur) quem vellet sibi succedere Regem, injuriæ immemor, regni magis paci consulens, quam quicquam affectui privato concedens.

Laudatur
Wamba
Rex Hisp.

LVIII.

Inter alia vero ejusdem Regis maxime pii egregia monumenta, posteris diu in-

PAGIUS

Anonymum, siquidem Auctor ignotus erat, validisque rationibus probaverit, ejusmodi hominibus non licere remeare in sæculum: quippe tanta veneratione tanta custodia censura Monachicum habitum Sancti Patres dignum esse censuerunt, ut pene quocumque modo illum quis indueret, relinquendi postmodum licentiam non haberet. Neque ad hoc necessarium esse annum probationem: Non enim jam probatio expedit ubi qui probandus est, perspicaciter innoteſcit: sed is de cujus mente, quo spiritu ducatur, ambigitur, valde necessarium est ut probetur. Aliqui, qui extra morbum habitum Monachalem induebant, nulla facta probatione ubi admissi erant in Monasterium, statim Regulam profitebantur; neque repetendi facultatem habebant. Quod maxime locum habuit in iis, qui ut Abbates fierent, Monachum induebant. Id contigit de *Sancto Germano* Parisiensi Episcopo, qui cum Presbyter Ecclesiæ *Æduensis* esset, factus est Abbas Sancti Symphoriani, simulque Monachus: siquidem adeptus *gvantum* cura *Pastoralis*, teste *Fortunato* in ejus Vita, de reliquo Monachus perseſtebat. Idem etiam contigit in *S. Leodegario* Abbate *Cœnobii* *S. Maxentii*, dein Episc. *Æduensis*, ut in ejus Vita legitur.

XXIV.
Monastica
vestis sine
Professione
data.

Sed, ut quæ ad habitum & Professionem Monasticam faciunt, uno tenore absolvam, tametsi passim Monasticus habitus non nisi post decursum probationis annum tribueretur, is tamen statim ab ingressu Monasterii quibusdam datus fuisse reperitur, licet Regula S. Benedicti, & Synodus *Aquisgranensis*, aliter præscribant. Patet illud de *Vvillielmo Duce*, Monacho *Gellonenſi*, qui statim ab ingressu Monasterii

CHRISTY
680.AGATHONIS PAP.
3.CONST. POGON. IMP.
13.

tegra mansit illa, quam diximus, ejus opera in generali Toletano Concilio cujusque Episcopatus facta distinctio, finiumque cujusque diocesis certa partitio, quam idem qui supra recitat *Julianus*. Reiecit autem longe longius, quæ eodem argumento scripta (a) feruntur nomine cujusdam *Rafis Arabis*, dum tribuit *Constantino Magno* divisionem, immo & institutionem sedium Episcopali in Hispania. Mirati sumus creditum id a prudentibus, & veluti quoddam nobile antiquitatis monumentum in medium allatum hujusmodi partitionem, quam auctor ille afferit a *Constantino Magno* factam. At quid de rebus antiquis Ecclesiarum Hispaniæ Arabes nosse poterunt? Quæ rerum cognitio, nisi cum ipsi venientes in Africam post hæc tempora inde Hispanias occuparunt? Sed in pluribus mendax auctor esse convincitur, ut cum inter alias Hispaniarum Ecclesias tradit eundem Imp. *Narbonæ* dedisse Episcopum, eidemque subjecisse alias septem Ecclesias, *Biterrensem*, *Tolosanam*, *Magalonenſem*, *Nemaufenſem*, *Carcasonenſem*, *Lutebanenſem*, & *Helaſenſem*. At quis ignoret ejusmodi Ecclesias Galliæ *Narbonensis* non prius numeratas esse inter Hispaniarum Ecclesias, quam ubi ea regione potiti sunt Gothi, qui postea regnum in Hispanias propa-

(a) Recitantur a Joanne
Mariano de
reb. Hisp.
lib. 6. c. 16.

religiosis vestibus indutus est. Idem de *S. Benedicto Anianensi* non obscure innuit *Ardo* in ejus Vita. Qui vero eo modo religiosi vestibus mox insigniebantur, non statim Monasticis institutis addicti erant, nisi expressa Regulæ Professio accessisset. Id perspicuum fit ex *Actis S. Lindgeri* Episcopi, qui licet in *Casinenſi* Monasterio duos annos & dimidium ut Monachus sub Monasticis vestibus deguisset, cucullam tamen postea portare desistit, eo quod professionem observationis Regula Monachorum non fecerat. Longe recentius exemplum habemus in *Vladislao* *Casimiri* *Evinacensis* Ducis filio apud *Spondanum* anno 1373. n. III. inquit *Mabillonius* laudatus, apud quem plura hæc de re habentur.

XXV.
Mortuus
S. Berarius
Episcopus
Cenomanensis.

Hoc anno obiit *S. Berarius* Episcopus *Cenomanensis*, qui aliquot monasteria in sua Diocesi fundavit & ex bonis propriis dotavit, quique corpus *S. Scholasticæ* *S. Benedicti* fororis e Monasterio *Casinenſi* tunc deserto in suam Diocesim transferendum curavit. In *Gestis Cenomanensium* Episcoporum a *Mabillonio* Tomo III. *Veter* *Analect.* publicatis cap. 13. de *Berario* legitur: *sedit in prædicta Sede annos XXVI. menses IV. dies XIV. & obiit in pace XVI. Kal. Novembris in Aquitania.* Quare cum anno *DCLIV.* Episcopus dictus fuerit, usque ad hunc annum vitam propagavit. Huic successit *Aiglibertus*, & *Aigliberto*, de quo infra, non *Herlemundus*, ut *San-Marthani*, *Cointius*, aliique omnes habent, sed *Berarius* Junior, ut liquet ex laudatis *Gestis* cap. 15. ubi *Herlemundus* dicitur Successor posterioris *Domni Berarii*.

garunt? Sed & quis nesciat, longe ante tempora Constantini, ipsorum ferme Apostolorum tempore, Narbonæ Paulum datum Episcopum? Et quis dubitet complures Hispaniæ Ecclesias ab eodem auctore nominatas, eodem fere Apostolorum tempore, sive ab Apostolis ipsis, sive ab Apostolorum discipulis esse conse-

cutas Episcopos? Sed Arabis & infidelis est somnium, ut ab Imperatore darentur Episcopi civitatibus atque provinciis. Facebat igitur hominis Sarraceni rerum nostrarum ignari levissimum ex sua conjectura excogitatum commentum antiquioribus penitus inauditum.

An-

PAGIUS Celebratum hoc anno Concilium *Anglo-Saxonicum* adversus Monothelitas, ut anno superiori n. VI. diximus, *Mavia* Saracenorum Califa hoc anno extinctus est, ut anno DCLXXVIII. n. VI. vidimus.
XXVII. Hoc circiter anno supremum diem obiit *Theodo* primus hujus nominis Bajoriæ Dux, cuique successit *Theodo* Secundus, Vir ex eadem familia, sed non ex eadem stirpe, ut infra videbimus. *Theodo* Primus *S. Emmerammi* Monasterium Ratisbonæ condidit, etiamnum florentissimum. Sed rerum Boicarum Scriptores utrum-

que *Theodonem* in unum confundentes mortem prioris usque ad annum DCCII. quo *Theodbertum* Præfecturam Bojariæ gessisse certum, magno errore differunt, & Monasterii Sancti *Emmerammi* fundationem in annum DCCXCVII. conferunt, indeque *Apollonii* Abbatris primi, & Successorum Chronotaxim. pervertunt. Verum Sancti *Rudberti* Apostolatu, & Tetrarchia Boioarica, de qua infra, suis annis redditus, *Historia* Boioarica nitore suo restituitur.

I.
Actio septima sexta Synodi.

Anno qui sequitur Domini sexcentesimo octogesimo primo Indictione nona, quod reliquum fuit Sextæ œcumenicæ Synodi expletum est: cum enim duodecima die mensis Decembris Actio sexta fuerit habita, cessatum est a comitiis sacris per duos menses, usque scilicet ad decimam tertiam Februarii diem, quando iidem qui supra Episcopi & Imperator cum magistratibus convenientes in Trullum, quæ jam cœpta erant profecti sunt, nempe ut (sicut decretum fuerat in proxima sexta Actione) editio fieret ab Apostolicæ sedis legatis locorum sanctorum Patrum, quibus de Filio Dei Domino nostro Jesu Christo ducæ affererentur voluntates ac totidem operationes, rursumque loca hæreticorum, quibus una in Christo voluntas cum operatione affirmaretur: quod & factum est, editurque a legatis codex hac inscriptione notatus: *Testimonia sanctorum ac probabilium Patrum demonstrantia duas voluntates, & duas operationes in Domino Deo & Salvatore nostro Jesu Christo. Quo integre lecto in Synodo, item lecta est series hæreticorum asserentium scriptis suis unicam voluntatem atque operationem in Christo. Quibus auditis, petitione Georgii Episcopi Constantinop. & Macarii Antiocheni, iustum est, ut loca citata conferrentur cum codicibus Patriarchii, ut sciretur num consona essent Latine exemplaria cum Græcis: signatissime scriptis, iusta est collatio quam exactissima fieri ab eisdem Georgio atque Macario, præsentibus aliis Episcopis: hancque finem præfens Actio habuit.*

II. Hic te monuisse, lector, oportet, reperiri apud Anastasium Bibliothecarium compendium seu epitomen Sextæ Synodi, in qua complura inveniuntur quæ in ipsa Sexta Synodo desiderantur, contra vero desunt complura, quæ in eisdem Synodi Actis, quæ extant, scripta repe-

riuntur. Post Actionem enim diei decimæ tertie Februarii, rursum sequenti die decimaquarta ejusdem mensis ibidem loci conventum esse, Anastasius habet.

Quæ autem in ea Actione facta sint, quæ desiderantur in editis Synodalibus Actis, hæc sunt: *Protulit, inquit, piissimus & serenissimus princeps totum ad relegendum, in quo vanum hæreticum dogma Macarii erat conscriptum & ejus manu subscriptum, apertissima unam voluntatem in Domino affirmantem. Sub ipsius subscriptione, & Theodori Patriarchæ utriusque juxta eum tenorem ibi subscriptio erat. Et interrogatus Georgius Patriarchæ, si eam fidem, quam docet sedes Apostolica, amplectitur juxta scripta venerandi Agathonis Papæ, seu sanctorum ac venerabilium Patrum? Qui respondens petiit, ut accepta licentia, in scriptis, quæ opportuna essent responderet.*

*Et in his recedentes, die decimaseptima mensis Februarii die Dominico intra oraculum * sancti Petri intra palatium convenere, & astante Synclero * simul cum Patriarcha legatus Apostolicæ sedis suscepit relegens suggestionem pro eorum condemnatione a sanctissimo Papa Agathone directam. Qui Georgius sanctissimus Patriarcha professus est eo die in scriptis duas naturas, duas voluntates & operationes credere & predicare, sicut sedes Apostolica, anathematizans eos, qui unam naturam, voluntatem, & operationem in Domino Jesu Christo dicunt. Hæc ibi. Pergit insuper Anastasius: Die vigesimaquinta mensis Februarii, residente Synodo una cum pio Principe simul & legatis sedis Apostolicæ, Macarium adesse jusserunt. Et data a Principe licentia, ut se in eas partes, in quas quis vellet, divideret, Georgius Patriarcha regia civitatis cum suis in partibus Orthodoxorum stetit, Macarius vero cum suis a parte hæreticorum. Et adducentes in medium professionem Georgii Pa-*

Quæ desiderantur in sexta Synodi actionibus.

III.

* oratorium * Synclero

Georgius fidem Catholicam profiteretur.

Divisi Georgius & Macarius.

II.

VI. Actio hoc anno habita.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6174.
SÆC. VII
Anno Eræ Hæsp. ○ 18. F. D 17. P. 14. April. Indict. 9.
DCCXIX. JESU CHRISTI 681.
Anno Hægira LXII AGATHONIS PAPÆ 4.
Inchoato die 20. CONSTANTINI POGONATI IMP. 14.
Septemb. ser. 6.
A.C. 681. **H**IC annus ista formula notatus; *XXVIIII. Constantinæ Aug. Post Consulatum ejus XIV. & Imperii Heraclii ac Tiberii ejus fratrum anno XXIII.*
I. Postconsulatus.

A num. I. ad XXVII. Anno superiori quinque priores Actiones Sextæ Synodi habitæ; hoc vero anno reliquæ tredecim. Actio sexta his verbis inchoatur: *Imperantibus a Deo coronatis Serenissimis nostris Dominis Flavio, Constantino quidem Pissimo, & a Deo decreto magno Principe perpetuo Augusto & Imperatore anno XXVII. & post Consulatum ejus anno XIII. Heraclio vero atque Tiberio a Deo conservandis ejus fratribus anno XXII. duodecima die mensis Februarii, Indictione nona. Ex quibus temporariis notis inter sese copulatis liquet, tam annos Constantinæ, quam ejus fratrum a nobis recte consignatos fuisse, & Consulatum perpetuum ipso die, quo Constantinus patri Constanti successit, ab illo susceptum fuisse, quod & in*

Patriarchæ, quam fecerat, porrecta est Principi, & recepta est. Hæc apud Anastasium, quæ desiderantur in Actionibus Sextæ Synodi, Theodori Episc. Constantinopolitani mutilatione, quod ex illis ipse ostenderetur hæreticus, ut suo loco dicemus.

IV. Actio octava.

Eodem anno, septima die mensis Martii iterum conventum est ab iisdem in Trullum: ubi primum Georgius Episcopus Constantinopolitanus retulit a se cognita loca singula sanctorum Patrum de duabus in Christo voluntatibus, & operationibus citata in codice a legatis Apostolicæ sedis in Synodo edito, & invenisse ea omnia in omnibus esse consentientia: quapropter & se profiteri testati sunt cum sanctis Patribus duas in Christo voluntates & operationes: reliqui etiam Episcopi, qui interfuerunt cum facta collatio fuit, id ipsum singuli professi sunt, & quidem non sine præconio Agathonis Romani Pontificis, ut cum Domitius Episcopus Prusados ita dixit: Directas suggestiones a patre nostro Agathone sanctissimo Archiepiscopo Apostolicæ & principalis sedis antiquæ Romæ ad a Deo coronatum & mansuetissimum nostrum dominum, & magnum victorem Imperatorem, tanquam ex Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi Principis Apostolorum Petri, & digito ter beatissimi Papæ Agathonis scriptas, suscipio & amplector, & ita credo, &c.

V.

Post omnes autem Theodorus Episcopus Melitinæ prætendens rusticitatem in dicenda sententia, libellum obrulit legendum in Synodo, quo continebatur, nihil in fide decernendum, præterquam in sanctis œcumenicis Synodis decretum esset, ac proinde tacendum de duabus in Christo voluntatibus, sed satis esse unum operatorem confiteri in duabus naturis. Interrogatus autem ab Imperatore, quis ea dedisset, dixit se ab hæretico Monothelita socio Macarii Antiocheni Stephano Abbate accepisse. His cognitis, reliqui episcopi contulere suffragia de duabus voluntatibus, ex Agathonis Pontificis scriptis editis, ita & reliqui omnes, Macario tantum cum suis excepto. Cum autem quæreretur a sancta Synodo de eo quod dixerat, se a Stephano Abbate ea

PAGIUS

& in sequentibus Imperatoribus observatum fuit. In sexta illa Actione decretum, ut loca Patrum pro unica Domini voluntate atque operatione in medium adducerentur: sed quæ protulere Hæretici, truncata reperta sunt.

III. VII. Actio hoc etiam anno habita.

Tum die XIII. Februarii habita Septima Actio, in qua, ut satisficeret Imperatoris promissio & Legatorum Romanorum voluntati, lecta sunt testimonia & Sanctorum Patrum & Hæreticorum. Hujus Actionis Septimæ & dici, quo ea celebrata, meminit Anastasius in Agathone,

accepisse, quæ obtulerat pro Monothelitibus: exurgentes Macarii discipuli contestati sunt, Theodorum Melitenum Episcopum esse mentitum, paratos autem se esse Catholicam fidem profiteri. Sed iussi sunt, scripto libello, fidem quam tenerent, sequenti Actione in Synodo edere.

VI.

Inter hæc autem interlocutus Georgius Constantinopolitanus Episcopus suggestit Imperatori, ut redderetur nomen Vitaliani Pontificis in diptycha, eo quod ea de causa complures se ab Ecclesia Catholica separassent: quod si restitueretur, fieret ut plurimi Ecclesiæ Catholicæ se conjungerent. Annuit Imperator: cujus rei gratia honorificæ dictæ sunt a sancta Synodo acclamationes eidem Constantino Imperatori. Postea percontata est Synodus Macarium Antiochenum Episcopum, an consentiret litteris ab Agathone conscriptis. Refragatus est ipse, seque in Christo duas voluntates omnino negare; sed Episcopi Syriæ illi subiecti, se omnes fidei Catholicæ assentire, publice professi sunt.

Nomen Vitaliani restitutum in diptycha.

Post hæc iussa sunt legi loca Patrum a Macario collecta, in quibus falso affirmabat unicam in Christo positam fuisse voluntatem: sed inter legendum detectæ sunt veteris hæretici technæ; sive quia cum de unica voluntate divina Patres dixerunt, attribuerat ipse dictum de Christi persona; sive quod intercisas recitasset sententias, quibus sensus depravaretur auctoris. Sic itaque manifesta luce detectus, iussus est idem Macarius edere fidei professionem, quam quidem contrariam fidei Catholicæ inventam noluit retractare; & cum rogaretur ab Imperatore duas in Christo confiteri voluntates, resiliens ipse obstinatus ista respondit: Non dico duas naturales voluntates, aut duas operationes naturales in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi, nec si membratim incidar, & mittar in mare. Tanta procacis hominis animi duritie patefacta, Constantinus Imper. iussit cum Synodo, ut libelli de Patrum sententiis a Macario oblatis fieret cum aliis codicibus e Patriarchio sumptis collatio: sed & (ut in aliis, accidit) compertæ sunt Macarii sententiæ intercisæ positæ esse, demptis ab ipso illis, quibus sensus Catholicus auctoris cognosci integre potuisset. Qui-

ubi epitomen Sextæ Synodi exhibet. Baronius anno DCLXXX. num. L. & hoc anno num. II. & seq. ait, Actionem Sextam factam fuisse die XII. Decembris anni elapsi, & hoc anno Septimam die XIII. Februarii peractam. Sed non ita est: ex ipsis enim Actis liquet, Sextam Actionem die duodecima Februarii currentis anni inchoatam, cujus quidem Actionis Anastasius non meminit, sed eam non negat, quam tamen videtur Baronius negare; cum scribit, a XII. Decembris die, quo dicit habitam Sextam Actio-

VII.

Quibus omnibus probe perspectis, hæc sancta Synodus dixit: Non congruit Orthodoxis ita circumtruncatas sanctorum Patrum voces deslorare: hæreticorum potius proprium hoc est. Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Etiam dixi, quia quærens stabilire intentionem meam, hoc modo desloravi. Sancta Synodus exclamavit: Hæreticum se ipsum manifeste demonstravit: Novo Dioscuro anathema: Hujusmodi deponatur: Novum Dioscorum foras mitte: Novo Apollinario malos annos: Merito ab Episcopatu alienetur: Nudetur circumpositio ei pallio. Et denudato eo, atque in medio astante una cum Stephano ejus discipulo, Theophanes venerabilis presbyter & Abbas monasterii Bajas (venerat hic cum legatis Apostolicæ sedis) interrogavit eosdem, Macarium & Stephanum scilicet: Habuit voluntatem humanam Dominus nosser, &c. Sed antequam disputatio longius traheretur, visum est Imperatori finem imperare illius diei Actioni.

Macarius Antioch. pallio nudatur.

VIII.

His vero addenda sunt quæ habet Anastasius Bibliothecarius in Agathone hisce verbis: Ea hora sancta Synodus una cum Principe ejus oraria auferri iussit. Et exiliens Basilius Cretensis Episcopus, ejus orarium abstulit. Anathematizantes eum, dicebant: Foras Synodum procedant, simulque & thronum ejus, Stephanum autem discipulum ejus cervicibus a sancta Synodo clerici Romani eicientes, expulerunt. Ea hora tanta tela aranearum nigerrime in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur, eo quod fordes hæreseos expulsa essent, & Deo auxiliante unite sunt sancta Dei Ecclesiæ. Hæc Anastasius.

De telis aranearum, decidentibus portentum.

Nona actio.

Convenit vero rursus sancta Synodus octava die mensis Martii eodem anno: ubi reliquis sanctorum Patrum locis a Macario citatis cum aliis exemplaribus collatis, cognitisque dolo malo ab eo detruncatis, corruptisque eorumdem sanctorum Patrum sententiis, in ipsum atque Stephanum sententia damnationis lata est his verbis:

IX.

Sancta Synodus dixit: Tu Stephane, & tuus magister Macarius non ostendistis unam in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, per codicillum a vobis oblatum; sed & duas voluntates in testimoniis in Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Actionem, cessatum esse a Comitibus per duos menses, ad diem XIII. Februarii hujus anni, qua Actione factam affirmat editionem testimoniorum Sanctorum Patrum, sicut, inquit, decretum erat in proxima sexta Actione. Sed, ut observat Combessius in Disput. Apolog. pro Actis Sextæ Synodi cap. 2. par. 2. Acta habent, die XII. mensis Februarii, ut statim præstitum est. Nam die XII. Februarii statutum fuit, ut

eodem Concilio positus invenimus aperte, clamante Athanasio laudabili, quamvis destruncata, & obclata sint, juxta quod soliti estis, eadem testimonia, que perverse interpretantes protulistis. Definitus igitur, postquam aperte probati estis ad subversionem divinatorum dogmatum festinare, & sanctorum ac probabilium Patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis sensum assumere, & quæque ab eis dogmatizata sunt sectari ad contrarium Orthodoxæ plebis, ab omni vos sacerdotali dignitate & ministerio alienos existere. Eos autem qui jam poenitentiam egerunt, & superius nominatos tam Episcopos, quam clericos, & nunc in medio assistunt, & recte una nobiscum constituentur, prævidimus quidem in propriis locis residere: libellos autem quos promiserunt propriæ eorum fidei cum jurejurando, in subsequenti nobis offerrent. Hac lata sententia, dictæ sunt acclamationes Imperatori, & declamatum a Patribus: Hæreticum foras mitte: Novo Eutychi malos annos: Novo Apollinari malos annos: Hæreticum foras mitte. Et impulsus est Stephanus discipulus Macarii, & foras missus est. Impositusque est finis ejus diei Collationi, in sequentem vero dilata oblatio libellorum eorum qui detecti sunt errorem, simulque collatio locorum, quæ de duabus voluntatibus in litteris Apostolicæ sedis citata invenirentur.

Sententia in Macarium & Stephanum.

Decima Actio Synodi decima octava die ejusdem mensis Martii habita est, qua primus facta est collatio locorum, quæ citata fuerunt ex sanctis Patribus in litteris Apostolicæ sedis & Romani Concilii sub Agathone, cum codicibus Patriarchii, omniaque inventa sunt in omnibus esse certa fide constantia & convenientia Græcis codicibus, prorsusque eisdem consentientia. Quibus cognitis lecta est fidei confessio Petri Episcopi Nicomedie, qui palinodiam recantarat, quæ inventa est in omnibus Catholicæ fidei consentire. Demum vero a legato Hierosolymorum Ecclesiæ Theodoro petitum est, ut legeretur Synodalis epistola Sophronii olim ejusdem Ecclesiæ Episcopi ad Sergium tunc Constantinopolitanum Antistitem data, sed ab eo minime suscepta; cujus lectio in sequentem dilata est Actionem.

X. Actio decima.

D Un-

laudata testimonia legerentur, & statim die sequenti Paulus a Secretis dixit: Meminit a Deo instructum vestrum Imperium, quod hesternis die polliciti sunt Theodorus, &c. quare ordo Actionum in Actis Concilii recte digestus est.

IV.

In reliquis undecim Actionibus, non tantum dogmata Monothelitarum damnata; verum etiam personæ, ac inter mortuos Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Pau-

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGONI IMP.
14.XI.
Actio un-
decima.

Undecima sequitur Actio eodem in loco a sancta Synodo celebrata die vigesima mensis Martii: ibique primum omnium edita, & lecta est epistola Sophronii Hierosolymorum Episcopi: qua consentire Catholicis dogmatibus reperta; suggestum est ab Apostolica sedis legatis, ut scripta Macarii Antiocheni olim Episcopi, & Stephani ejus discipuli legerentur in Synodo, quo eorum hæresis magis perspecta omnibus fieret. Editi itaque sunt libelli ejusdem Macarii, quorum unus erat titulus, Sermo acclamatorius piissimo, & pacifico magno Imperatori Constantino: quem contra morem antea vulgarat ille Romæ & in Sardinia, aliisque in locis, Imperatori vero, cui inscriptus erat, nequaquam obtulerat. Lectus itaque in Synodo liber inventus est totus confertus blasphemias de una voluntate & operatione hæresim firmans, & roborans: itemque lectus liber ejusdem ad Lucam presbyterum, & monachum in Africa, quem scripserat de nova hæresi Maximianorum, & pariter repertus est hæreticas continere blasphemias: adeo ut iterum a Synodo iusta sit lectio interrumpi; penitusque cessari, eo quod noxia admodum animabus esset ob hæresum portentosos errores; iudicatumque easdem simul jungi cum aliis blasphemias hæreticorum, qui recensiti essent in litteris Agathonis ab Apostolica sedis legatis in detestationem hæresis Monothelitarum.

XII.

Quod cum fieri iustum esset, collectæ sunt ex recitatis scriptis Macarii blasphemias in illis insertæ, & inter alia excerptus locus, quo Honorius hæresis crimine accusatur, dum eadem Macarii blasphemias recitantur his verbis: *Macarii hæretici de sermone qui dicitur acclamatorius ad piissimum Imperatorem, cujus est initium: Mirum quid invictissime domine: Eos qui contraria eis astruxerunt, sanctos Patres nostros condemnaverunt, & anathematizaverunt absolute omnes qui unam voluntatem Domini astruxerunt, quorum unus exitit Honorius Romanus: qui unam voluntatem manifestissime predicavit.*

Honorius falso accusatus ab hæreticis.

Vetus est ista calumnia Monothelitarum hæreticorum, qua Honorium in suas attrahere partes (ut sæpe dictum est) conati sunt: verum tum a Joanne Pontifice Honorii successore, tum a Maximo disputante cum Pyrrho convicta est. Sed amabo te, quid sibi vult adeo

PAGIUS *Paulus, & Petrus* Constantinopolitani Episcopi, nec non Honorius Papa Romanus, non quidem propter hæresim, sed quod eam exorientem non compressisset, ut fusc suo loco ostendimus. Inter vivos antesignanus fuit Macarius Patriarcha Antiochenus Monothelitarum pessimus, & ejus discipulus Stephanus; quin & Polychronius senex damnatus.

tenax in Apostolicæ sedis legatis silentium, ut ne verbum quidem fecerint pro Honorii defensione? Omittimus dicere, quantum hæc advenirentur iis, quæ scripta sunt in litteris Agathonis, & Concilii Romani superius Actione quarta recitatis, in quibus de prædecessoribus Romanis Pontificibus publica facta est attestatio, neminem in errorem hæresis lapsum aliquando fuisse: ut isthæc a legatis Apostolicæ sedis absque levi saltem defensione audita in Synodo fuerint, cum viderimus etiam de quibuscumque minimis in reliquis superioribus Sessionibus altercatum fuisse, atque accuratissime disputatum.

Hæc dixerimus, quod haud ista careant imposturæ vehementi suspitione: nempe hæc & omnia quæ sequuntur de Honorio in duabus sequentibus Sessionibus, manifestum fuisse additamentum Græcorum hæreticorum: apposuisse, inquam, eos ad germanam Sextam Synodum totidem quaterniones, quot fuisse ab iisdem additos ad Quintam Synodum est demonstratum. In hujus Synodi tertia Actione. In qua & cum viderimus eosdem Apostolicæ sedis legatos constanti animo assurrexisse pro Vigilio calumniam passio, in crimineque hæresis itidem Monothelitarum vocato, nec cessasse, quousque ipsum ab eadem calumnia penitus vindicarent, atque a quavis erroris suspitione immunem ostenderent: quomodo, rogo, iidem pro iusta atque legitima Honorii defensione redditi penitus reperiuntur elingues, & cessasse perditissimi hæretici testificationi de Honorio nota hæresis sigillato, cum ad ejus defensionem (ut dictum est) plura suppeterent argumenta superius inculcata? Et quomodo credi potest, quod adeo ignaviter siverint sententia unius hæretici exautorati relinqui in Synodalibus Actis Honorium tanta affectum ignominia? At imposturæ hujus auctorem Theodorum depositum hæreticum Constantinopolitanum Episcopum suo loco aperiemus inferius Actione sequenti: modo prosequamur, quod est reliquum Sessionis hujus Actorum. Recitatis post hæc aliis locis ex Macarii hæretici scriptis, imponi finem Actioni ejus die Imperator iussit: quodque negotiis Reipublicæ occuparetur, residere in Synodo pro se voluit Constantium, & Anastasium Patricios, necnon Polyuctum, & Petrum Exconsules. Augent hæc de Imperatoris ab-

XIII.
Manifestam calumniam passio Honorii Papa.

delirus ac miraculorum somniator, alique minoris notæ ac considerationis. Georgius vero Constantinopolitanus Episcopus, licet ante Concilium saperet Monothelitam, in eo tamen hæresim abjuravit, unde correctus est, ut testatur Beda lib. de Sex Mundi Aetibus dicens: *In isto consilio, Georgius correctus est; Macarius vero cum suis*

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGONI IMP.
14.XIV.
Actio duodecima.

absentia in quinque sequentibus Sessionibus de impostura suspitionem: etenim si luisse bellicos tumultus usque ad obitum ejus, Theophanes tradit.

Duodecima quæ sequitur Actio mendata dicatur die itidem vigesima Martii, qua præcedentem Actionem habitam esse, eadem Acta Synodalia continent. Congregatis autem ex more in unum Patribus, missæ sunt ab Imperatore ad Synodum chartæ quas se a Macario accepisse in superiori Actione testatus fuerat: quarum aliquæ cum inventæ essent nihil præterea continere, quam sermonem illum acclamatorium, qui lectus antea fuerat, ejus est lectio prætermissa. Quod vero inter alias chartas ab Imperatore missas, inventa est epistola Sergii olim Constantinopolitani Episcopi ad Cyrum Episcopum Alexandrinum; ea in Synodo lecta est: sed quæ simul in ea intexta erant Mennæ, & Vigilii Papæ nomine scripta de unica voluntate, commenticia esse, in superioribus Synodalibus Actis fuerant iudicata. Post hæc in eadem Actione ex edito codice a Joanne Patricio, nomine Imperatoris, lecta est Sergii Episcopi Constantinopolitani ad Honorium Romanum Pontificem epistola, necnon alio ipsius Honorii ad eundem Sergium reddita, quas nos suo loco superius eodem quo sunt anno scriptæ retulimus, atque exacte discussimus. Quibus collatis cum codicibus Patriarchii, inventisque simul consentientibus, in Macarium rursus declamatum est a sancta Synodo, utpote indignum qui amplius inveniretur cum Orthodoxis in Synodo sedens. Tunc Syriæ Episcopi, & clerici reliqui petiere, ut in locum ejus alius subrogaretur Antiochenus Episcopus Orthodoxus. Quæ omnia in sequentem relata sunt Actionem.

XV.
Actio decimater-tia.

Deinde vero vigesima octava mensis Martii rursus convenere Patres a quibus statim sententia lata reperitur adversus hæreticos Monothelitas, sed quæ (ut ostendemus inferius suo loco) manu impii Theodori appareat depravata, appositio Honorii nomine, ac suo sublato: ipsa vero ut legitur, ita hic redditur verbis istis:

Sanctum Concilium dixit: Secundum promissionem quæ a nobis ad vestram gloriam facta est retractantes dogmaticas epistolam. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS *suis sequacibus, &c.* Idem habet Paulus Diaconus lib. 6. cap. 4. Et Gregorius quidem Patriarcha correctus est; ceteri vero in sua defensione perseverantes anathematis ultione percussi, ubi perperam Gregorium vocat, qui in Actis Synodalibus Georgius appellatur, quem in errorem etiam incidit Humbertus Cardinalis Sylva Candidæ lib. contra Nicetam: Gregorius quidem,

stolas, quæ a Sergio quondam Patriarcha hujus a Deo conservandæ regni urbis scriptæ sunt tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Episcopus Pbasidis, quam ad Honorium quondam Papam antiquæ Romæ; similiter autem & epistolam ab illo, id est, Honorio rescriptam ad eundem Sergium: hasque invenientes omnino alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & a definitionibus sanctorum Conciliorum, & sanctorum probabilium Patrum, sequi vero falsas doctrinas hæreticorum: eas omnimodo abiicimus, & tanquam anime noxias execramur. Quorum autem (id est, eorumdem) impia execramur dogmata, horum & nomina a sancta Dei Ecclesia proici judicavimus, id est, Sergii quondam Præsulis hujus a Deo conservandæ regni urbis, qui aggressus est de hujusmodi impio dogmate conscribere Cyri Alexandria, Pyrrhi, Petri, & Pauli, qui & ipsi præsulatu sancti sunt in sede hujus a Deo conservandæ civitatis, & similia eis miserunt; ad hæc & Theodori quondam Episcopi Pharan: quarum omnium supra-scriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus ac ter beatissimus Papa antiquæ Romæ in suggestionem quam fecit ad piissimum & a Deo confirmatum dominum nostrum, & magnum Imperatorem, eosque abiicit, utpote contraria recte fidei sentientes, quos anathemati submittere desinimus. Cum his vero simul proici a sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari prævidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ; eo quod invenimus per scripta quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit. Hastenus quæ fertur sententia adversus hæreticos in Synodo condemnatos.

Hic rogo, lector, siste mecum ista considerans, quo in tantæ rei historia nullus sit locus mendacio & falsitati, sed ipsa defensor pura sinceraque veritas fraudibus omnibus, & imposturis superior semper appareat. Si in recitata sententia in condemnatione hæreticorum Patriarcharum, & aliorum Agathonis Romani Pontificis se exemplum, & auctoritatem secutam Synodus proficitur, dum quos prædamnatos ait ab Agathone Pontifice in epistola ad Imperatorem, eosdem condemnatos confirmat: quare contra eandem Agathonis epistolam ab eadem Synodo

D 2. ad-

ait, *correctus est; Macarius vero cum suis sequacibus, simulque Prædecessoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo, & Petro anathematizati.* Ubi vides, Humbertum inter anathematizatos Honorium reponere. Quod vero tam ipse, quam Paulus Diaconus Gregorium loco Georgii scripserint fecit, vicinitas nominum, quæ Scripitoribus sæpe fucum fecit.

De

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

additur Honorii condemnatio? Si non latuere Synodum quæ in ea essent epistola de condemnatione dictorum Episcoporum hæreticorum: utique neque potuerunt latuisse quæ pro Honorio in eadem legerentur in contestatione validissima illa iterum atque iterum repetita, qua firmissime astrueret, neminem suorum prædecessorum Romanorum Pontificum quid minimum in Catholicam fidem peccasse.

XVII.

Sed accipe hic rursus recitata magna ex parte (superius (quod id exigat necessitas argumenti) Agathonis in ea epistola verba: *Hæc, inquit, Apostolica Ecclesia nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est.* Et rursus inferius de eadem Romana Ecclesia: *Hæc est veræ fidei regula, quam & in prosperis & in adversis vivaciter tenuit ac defendit, hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperii Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolica traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata succubuit: sed ut ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi Principibus, illibata sicutenon permanet, secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam suorum discipulorum Principi in sacris Evangelis fatus est: (a) Petre, Petre (inquit) ecce Satan expetivit ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Salvator omnium, cujus fides est, qui fidem Petri non defecuram promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum. Habes igitur ex recitatis Agathonis verbis, non solum prædecessores omnes Romanos Pontifices procul fuisse ab omni suspitione hæreticæ pravitatis, sed omnes pariter adversus hæreses infurxerisse; insuper (quod majus his omnibus æstimari debet) Agathonem ipsum hæc sibi vendicare ex Domini (ut ait pollicitatione, qua dixit: *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides**

(a) Luc.
22.PAGIUS
V.
Non confundendi
Patres Synodi VI.
cum patribus Nicæna.

De numero Episcoporum Orientis, qui Concilio Oecumenico Constantinopolitano III. interfuerunt, nihil diximus, quia de eo non satis inter Scriptores convenit, sed hic non præmittenda observatio Emin. Card. Norisii in Disert. IV. de Epochis Syro-Macedonum cap. I. pag. 313. Labbeum scilicet Tom. II. Concil. pag. 54. & seq. post eas subscriptiones, quæ vulgo apponuntur Synodo Nicænæ Primæ, asserere se exhibere nomina quorundam Patrum magna il-

lud: quæ irrita nullo modo reddi possit ipso testante, qui ait: (b) *Cælum, & (b) Mare terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.* Unde intelligas quam solidò nitatur fundamento assertio illa de Romanorum Pontificum fide Catholica, nullo fermento hæresis aliquando labefactata.

Vides igitur quantum ista pro Honorio Papa stent inconcussa. Sed & quod idem Agatho Pontifex eadem epistola texens catalogum omnium hæreticorum, qui assertores unius fuerint voluntatis, nec inter eos Honorium nominat, qui primus omnium nominandus fuisset pariter & execrandus: plane haud dubium reliquit, extra ejusmodi nefandorum consortium Honorium collocatum; nam & subdit: *Eximenda proinde, ac summis conatibus cum Dei presidio liberanda est sancta Dei Ecclesia Christianissimi vestri Imperii de talium doctorum erroribus; ut Evangelicam atque Apostolicam Orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata est super petram hujus B. Petri Apostolorum Principis Ecclesia, quæ ejus gratia atque presidio ab omni errore illibata permanet, omnis Præsulum numerus ac sacerdotum, cleri ac populorum unanimiter ad placendum Deo, animamque salvandam, veritatis formulam Apostolicæ traditionis nobiscum confiteatur, & prædicet.* Et paulo post rursus de prædecessoribus verba faciens; hæc inculcat: *Meæ humilitatis prædecessores commonuisse, rogasse, increpasse, obsecrassè, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuisse, quatenus medelam posset recens vulnus accipere, &c.* Quis ex his non intelligat, haberi debere pro monstro, ut cum ex præscripto Agathonis epistolæ dicat Synodus nominatos se hæreticos condemnare, eadem ipsa illis conjungat Honorium ex dicta epistola tot argumentis probatissimum redditum Orthodoxum?

Insuper quod ad eam sententiam in Honorium latam spectat, dum ejus damnationis illa una causa exprimitur, quod (ut ibi dicitur) rescribens ad Sergium, mentem ejus secutus est, & impia dogmata confirmavit: quam id longe procul sit a veritate, quæ diffuse superius dicta sunt, dum suo loco & tempore eadem

XVIII.

XIX.

lius Nicæna Synodi ex Charta Niliaca, quam ferunt fuisse antiquissimam apud Joannem Sambucum; cum tamen Tomo VI. Concil. pag. 1060. editionis ipsiusmet Labbei, legantur omnia ea Episcoporum nomina, quæ in illa Niliaca Charta memorantur, & Urbes in quibus sederunt recte describantur, quæ in eadem Charta Ægyptiaca erratis characteribus exarantur. Quod fufus Eruditissimus Cardinalis demonstrat.

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.De impos-
tura va-
lida ar-
gumenta.

dem epistolam recitavimus, dilucide factis ostendat, ut tu ipse eadem repetendo poteris intelligere. Sed esto, demus eandem Honorii epistolam convictam fuisse (quod dici non potest) hæreticam esse: numquid ex ea continuo damnandus a Synodo erat ipse Honorius, & non more majorum disquirendum, an inveniri posset ipsum recantasse palinodiam, vel potius in eodem errore esse defunctum? Sed & quod sciretur extare posterior ejusdem Honorii epistola ad eundem Sergium reddita: cur non expectata est ejus editio atque lectio, quæ in sequenti Sessione postea secuta est, ex qua certo argumento demonstraretur idem Pontifex assertor esse duarum operationum & totidem in Christo voluntatum, ut superius, cum de ea egimus, perspicue est demonstratum? Quem non de impossura suspectum reddat præcox ista atque præpostera, immo veloci impetu præcipitata de Romana sedis Pontificis condemnatione sententia?

XX.

Insuper qui præsidebant, Synodo Apostolicæ sedis legati, si hæc vere facta fuissent, quomodo potuerunt omnino ea præterisse silentio? Repete lectiones superiores. cunctas hæcenus habitas Synodales Actiones & vide si est reperiri aliquam, in qua etiam in levioribus causis non fuerint legati sedis Apostolicæ interlocuti. Et quomodo in re tam gravi, ubi damnatio tractaretur Summi Pontificis, in re tam aperta, ubi intercessisset de ea epistola Honorii Papæ præcedens judicium Joannis Romani Pontificis missum Constantinopolim, itemque germana interpretatio Maximi martyris in publico conventu toti orbi notissimo promulgata: quoniam modo tam profundo letargo potuerunt non unus vel alter sed simul omnes iidem esse sepulti legati, ut ista non senserint, ac nullus ex ipsis vindex insurrexerit saltem pro litteris Agathonis, quas ipsi detulerant Constantinopolim; cum præsertim ex iisdem acceperint, nihil ab ipsis decernendum, præterquam illa tantum ipsa quæ iisdem litteris continerentur?

XXI.

Minda-
tum Aga-
thonis da-
tum le-
gatis.

Sed mandatum ipsum Agathonis eisdem litteris præscriptum legatis hic inspiciendum reddamus: *Portitoribus, inquit, & testimonia aliquorum sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem suggerendi a benignissimo vestra Christianitatis Imperio consecuti, ex his dumtaxat satisfacere studeant.* Et paulo post: *Licentiam proinde eis sine auctoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum Imperium (dum jusserit ejus clementia) simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat injunctum est, ut nihil profecto præsumant augere, minuire, vel mutare; sed traditionem hujus*

Apostolicæ sedis, ut a prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare: nimirum ea tantum, quæ eadem proluxa dogmatica epistola continentur, qua nihil magis quam prædecessorum fides integra commendatur: ut plane nihil adeo alienum fuerit a mente verbisque Agathonis Pontificis, quam ut Honorius Papa in Synodo damnaretur.

Quod quidem si a Synodo factum esset, ut Acta, quæ extant, edocent: nihil iniquius, nihil imprudentius vel ineptius potest excogitari. Si enim ob damnationem muscæ mortuæ (ita dixerim Theodorum Mopsuestenum) & condemnationem scriptorum Theodoretii & Ibae Orientalium sub aliis sedibus constitutorum Episcoporum, totum orbem terrarum oportuit commoveri, Synodumque œcumenicam congregari, & non sine maximo labore id vix tandem obtineri valuit: quomodo accidere potuit, ut unius dumtaxat lectione epistolæ, tamquam cælo sereno repente fulmine missa, condemnatus fuerit primariæ sedis Antistes, de qua illa esse consuevit omnium vox in Synodis, *Prima sedes omnes judicat, & a nemine judicatur?* Quomodo lecta epistola antea cum auctore damnata fuit, quam examinata? Sed & si examinata fuisset, & hæretica inventa esset: nonne antequam cum ea damnaretur ipsius auctor, oportuisset exacte disquiri, num usque ad obitum in eadem sententia persistisset? Quem certe non persistisse, illud necessario demonstrabat, quod semper Romæ Catholicus habitus, in Catholica pariter communicatione, diem clausisset extremum (id enim toti Christiano orbi notissimum erat) quodque usque in hanc diem tot Romani Pontifices ejus successores, & inter alios sanctissimus Papa martyrque Martinus ejus memoriam sicut aliorum Pontificum honorifice in Synodo fuerint profecuti.

An non decebat (ut in rebus minoris momenti in aliis Synodis factum legitur) ut antea de his Agatho Papa confuleretur, quam de eo damnationis sententia proferretur? Siccine in causa tanti momenti absque defensore, absque perrendina ulla dilatione, absque aliqua alia facta de Honorii fide pervestigatione, uno eodemque contextu, non rogatis sententiis singulorum, præcipitata est potius quam prolata de ejus damnatione sententia? Non sic vel clericulus quispiam consuevit aliquando damnari, non laicus homo, defunctus præsertim, ab Ecclesia eiici; dixerim amplius, non famosus hæreticus, immo nec hæresiarcha (ut est exemplum de Theodoro Mopsuesteno) ita uno impetu, ductu uno calamitatis condemnari, nisi multo temporis spatium antea judicio ventilato, iterum repetito,

XXII.

XXIII.
Convin-
citur ma-
nifesta
impostu-
ra.

fito, discussio sæpius, & quæ oblii contra potuissent, diligentius examinatis atque solutis. Nihil hujusmodi in Honorio, non secus ac si agendum fuisset de homine in aliis sæpe Synodis prædamnato, atque ab omnibus & ubique execrationibus impetito.

Quam multa sequantur absurda.

Abfit, absit ut tantam ignominiam indelebilem notam subeat œcumenica Synodus ut ita damnasse credatur non dico Romanum Pontificem, sed minimum quemlibet Episcoporum. Absit ut tantum dedecus tot tantisque tum ab Agathone tum a Romano Concilio legatos missos perpetuo subsequatur, ut passi fuerint absque ulla non inquam defensione, sed nec judiciali cognitione, post damnationem hæreticorum veluti corollarium adiaci condemnationem Honorii, quasi nullius esset momenti causa, in qua periclitaretur & fama tum ipsius Agathonis, tum ejus prædecessorum Romanorum Pontificum, utpote qui mendacii arguendi essent & nugacitatis, quod Romanam Ecclesiam in prædecessoribus Romanis Pontificibus ab omni labe puram perseverasse, ore plenissimo prædicarint, quæ (sic hæc vera essent) reperta esset in Honorio adeo conspurcata.

XXIV. Aliud arguendum de innocentia Honorii.

Verum cum e contra ipsæ litteræ Constantiniani hoc anno, absoluta Synodo, Romanam scriptæ ad Concilium ibidem congregatum, commendent dictam Agathonis epistolam, ut quæ sit omnino consentiens veritati, quam (ut testatur) in omnibus tum ipse tum sancta Synodus suscepisset: manifeste Honorii innocentia probata redditur: nam audi: *Suscipimus enim non tantum ex beatitudine ejus, nempe Agathonis, verum etiam a sanctitudine vestra directas nobis litteras; quæ prolata, lecta sunt, & veritatis stylium declaraverunt, Orthodoxamque fidem depinxerunt. Totæ enim convenienter & non differenter posita sunt ad imitationem, & tam Synodis quam paternis doctrinis consentiunt: neque enim negleximus, sed diligentius eas comparavimus. Idcirco omnes consonanter mente & lingua concredimus, & similiter confessi sumus; & tamquam ipsius divini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus.* Hæc de Agathonis litteris Imperator, in quibus (ut dictum est) iterum atque iterum fides sincera prædecessorum omnium Romanorum Pontificum commendatur, & nec aliquando vel levem erroris maculam in sedem Apostolicam irrepisse, idem Pontifex (ut vidimus) testatus fuit.

XXV. Theodorus adonem Synodi corruptor.

Sed quod condemnatio Honorii manifestæ ex multis arguatur impostura: Quomodo, dices, in Acta Synodalia pluribus in locis ista de Honorio potuerunt irrepisse? Attente, rogo, audi lector, & ostendam tibi furem, qui aliunde ad

hoc tantum in ovile descendit ovium, ut furetur & macet; lupumque in vestimentis ovium demonstrabo, subdole ad gregem aditum sibi parasse, atque ita ea quæ sibi sunt visa e Synodo subtraxisse, & alia ex animi sententia addidisse, quorum si primum quam apertissime aperuero, puto de secundo nullus tibi reliquus erit dubitandi locus. Revoca in memoriam Theodorum illum Constantinopolitanum Episcopum prædecessorem Georgii hujus, qui huic interfuit œcumenicæ Synodo: ac pariter mente repete quæ de ipso superius narrata sunt, ipsum scilicet Monothelitarum hæresis fuisse audacissimum defensorem) utpote qui contra ipsius Constantiniani Imperatoris mandatum e sacris diptychis abstulerit nomen Vitaliani Romani Pontificis, quique Macario Antiocheno impietate non impar manus cum eo junxerat ad expugnandam, si licuisset, Catholicam fidem, ut superius dictum est ex epistola Imperatoris ad Dominum Pontificem) huncque ipsum e throno depositum, inque locum ejus subrogatum ipsum quem diximus Georgium: hæc inquam omnia superius suis locis sunt certis assertionibus enarrata atque probata; ut nulla de his dubitatio esse possit.

Cum igitur ista sic se habuisse, haud dubium aliquod sit: modo appello te, quid in causa, quod cum in hac sancta œcumenica Synodo omnes Constantinopolitanæ civitatis Episcopi Monothelicæ nominatim singuli damnati esse reperiantur, ut Sergius, Pyrrhus, & Paulus, & Petrus, ipse tamen Theodorus ejusdem hæresis causa e gradu jam dimotus, & in ordinem redactus, nequaquam inter alios damnatos Patriarchas hæreticos nominetur? In quorum classem ipsum fuisse reiiciendum, vel ex eo præter alia, quæ superius sunt dicta percipies, dum de omnibus ejusdem Ecclesiæ Patriarchis, qui a tempore exortæ hæresis eidem præfuerunt, eadem Synodus judicium habens, aliquos ex eis condemnasse reperitur, quos diximus, Sergium, Pyrrhum, Petrum, & Paulum; alios vero ut Orthodoxos nulla hæreseos labe pollutos significasse, nempe Thomam, Joannem, & Constantinum, ut habet ejusdem Synodi hæc ipsa Actio decimatertia inferior. Quid est igitur, quod qui nominari minime potuit inter Catholicos, nec recensitus invenitur inter hæreticos qui ut hæreticus ejectus e sede fuit? Certe quidem cum sancta Synodus catalogum sæpe texuit omnium Episcoporum Monothelitarum, qui eidem hæresi patrocinati sunt, haud potuit prætermisisse Theodorum, quin ipsum una cum illis toties adnumerarit, quoties contigit de eisdem fieri mentionem.

Quod

XXVI. Nomen Theodori damnati demptum ex actis.

XXVII. Theodorus æque ac Macarius damnatus.

Quod autem re vera in Actis Synodi Theodorus Patriarcha inter hæreticos fuerit nominatus, & ex iisdem Synodalibus Actis postea ab ipso depravatis expunctus, accipe testificationem Anastasii Bibliothecarii, qui Actiones ejusdem Sextæ Synodi in compendium redigens, ista habet: *Deinde, inquit, protulit piissimus & serenissimus Princeps totum ad relegendum, in quo uno hæreticum dogma Macarii erat conscriptum, & ejus manu subscriptum, apertissime unam voluntatem in Domino affirmantem: sub ipsius subscriptione & Theodori Patriarchæ utique juxta eum tenorem ibi subscripto erat.* Vidisti Anastasii testificatione id ex Actis Synodalibus proferentis, ejusdem in Synodo fuisse criminis reos Theodorum Patriarcham & Macarium Antiochenum? & tamen nihil hujusmodi est reperiri in Actis Synodi, quæ præ manibus habentur: ut nihil dubites Synodum passam esse concisionem, demptaque omnino fuisse, quæ infamiam videbantur irrogare, Theodoro. Sed quomodo, dices, accidit ut ipse fecerit ne usquam reperitur cum illis in Synodi Actionibus nominatus? Rem gestam sic accipe.

XXVIII. Quomodo Theodorus Synodi acta corrupserit.

Nicephorus, & ipse Constantinopolitanus Episcopus testatur in Chronico, Georgium hunc ipsum, qui Synodo interfuit, Patriarcham, ubi sedisset annos tres ac menses totidem, esse defunctum, in locumque ipsius subrogatum fuisse, qui ante fuerat redactus in ordinem, hunc de quo agimus Theodorum, Catholicæ fidei emissæ professione, cum ipsi aliter ad thronum, e quo ob hæresim antea ejectus fuerat, aditus non pateret: quod fieri contigit anno sequenti. Hunc igitur restitutum in thronum, summa rerum potitum, Synodi prototypum nactum, nomen suum e damnatorum numero delevisse (quod inter eos non legatur) affirmare necesse esse, neminem, qui hæc quæ sunt dicta consideret, inficias iturum puto. Cum igitur detectum tibi ostenderimus impostorem, habes plane cui inventam tribuas imposturam: ut nullatenus dubites, quod cujus fuit ex Synodalibus Actis sui damnationem aufer-

re, ejusdem quoque fuerit alia pro arbitrio addere; ac proinde qui e damnatorum numero suum subduxit nomen, idem inter damnatos adeo inconcinne apposerit nomen Honorii ob odium quod concoperat adversus Apostolicam sedem: quod tunc potissimum declaravit, quando repugnante etiam Imperatore, abstulit (ut dictum est) e diptychis nomen Vitaliani Romani Pontificis, sic etiam leviolem conatus reddere culpam suam suorumque prædecessorum Monothelitarum, quod exemplo Romani Pontificis, quem sequi deberent, ipsi peccassent. Sic igitur nihil est quod dubites Sextam Synodum in his quæ dicta sunt, passam esse naufragium, in eo autem integram remansisse damnationem hæresis Monothelitarum; cujus causa fuerat congregata; de Honorio autem quæ in ea scripta leguntur, omnino apparere Theodori esse invidia superaddita.

Ista si receperis, veritatis studiosissime lector, probe quidem, gratulabor tibi, mihi quæ quod haud frustra in his meum ingenium defudarit: sin minus, sed adhuc animo resiliens refractario, haud putes ob id Honorium ipsum Romanum Pontificem causa cadere, ut jacere sepultus debeat inter hæreticos. Tantum enim possibile erit, ut ipse, qui Catholicus semper fuit, dici possit hæreticus quantum ut vere Catholica ab eo asserta doctrina, ex qua ponitur damnatus hæreticus, eadem dici possit hæretica. Etenim si non aliunde (ut demus Acta Synodi incorrupta servata) Honorius est condemnatus hæreticus, quam quod ejus prior epistola ad Sergium scripta hæretica fuerit existimata: cum e contra eadem in omnibus Orthodoxa probetur, evanescent penitus illa de ejus damnatione sententia. Certe quidem judicio Maximi in disputatione cum Pyrrho, eam esse probatam Catholicam & ex interpretatione germana facta ab auctore qui scripserat, æque ostensam in omnibus Orthodoxam a Joanne Romano Pontifice, superius demonstratum est; & cum de eadem epistola suo loco sermo est habitus, pariter palam factum, ipsam in omnibus

XXIX. Honorius necessario comprobatur Catholicus.

Multiplaciter Honorius Orthodoxus ostensus.

PAGIUS VI. Theodorus ob hæresim Sede Constantinopolitana depositus non est.

A num. XXVII. ad XLII. Baronius contendit, Theodorum Patriarcham Constantinopolitanum ante sextæ Synodi celebrationem causa fidei depositum fuisse. Verum Constantinus Augustus ea œconomia usus est, ut Monothelitas omnes bene habuerit, donec per Concilium Generale proscriptus est Monothelismus. Neque videtur credibile Theodorum ob hæresim causam fuisse Patriarchatam spoliatum, simulque in ejus locum subrogatum Georgium, ipsum quoque Monothelitam, qui per Concilium correctus est. Nec etiam credibile est, eum fuisse depositum ob expunctionem Vitaliani Pontificis Romani a

Sacris Diptychis, infcio vel invito Constantino, quia, ut supra dixi, eodem Imperatore connivente id factum. Tum etiam quia si Constantinus in poenam temeritatis Theodorum Patriarcham spoliavit; cur inde Macarium Antiochenum socium Theodori in expunctione Vitaliani, atque illo deteriore, nedum non deposuit; verum etiam honorifice habuit, speciosisque titulis insignivit, donec de ejusdem pertinacia in hæresi tuenda constitit? cum itaque post celebratam Sextam Synodum Georgio mortuo suffectus fuerit Theodorus, conicere licet eum ab hæresi respuisse, & Georgium, qui correctus est a Concilio, hæresim abjurasse.

Ba-

bus esse Catholicam, neque ulla ex parte periclitari posse: quæ quidem etiam communis est sententia recentiorum Orthodoxorum scriptorum, qui eam exacte disquirunt; quod egregie inter alios præstitit doctissimus Robertus Bellarminus. Quibus si nec standum quis obstinate contenderit: in promptu est, ut de eo integrari iudicium possit, & afferantur in medium eadem ab Honorio scriptæ epistolæ: ut iisdem inspectis, an mereatur ex eis Honorius condemnari quisque arbiter æquus accedens, sententiam ferre possit. Extant illæ ipsæ integre iisdem Actis intextæ, & Dei magno beneficio conservatæ, ut qualis Honorius fuerit, ex iisdem probe intelligi possit.

XXX. Sed dicat aliquis: Si vere assentimur ita de Honorio esse decretum a sancta œcumenica Synodo, haud fas erit in contrariam rem deducere, & aliter quam statutum est a Synodo, velle discernere. Id ipsum dixerim in iis quæ ad fidem spectant: ut plane religio sit vel latum unguem ab iis quæ in sancta Synodo sunt statuta recedere; at in iis quæ ad personas pertinent & scripta ipsarum, non ita rigide reperitur custodita censura: nam patens exemplum est de Quinta Synodo, quæ Tria capitula condemnavit, de quibus a sacrosancto Chalcedonenſi Concilio videri poterat aliter actum, nempe de Theodoro, Theodoreto, & Iba. In his enim quæ facti sunt, unumquemque contingere posse falli, nemini dubium est: & tunc illud Pauli ad Corinthios usurpari possit (a): *Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate.*

XXXI. At ista dixerimus, ut quaqua verum ostenderemus Honorium omni ex parte ab hæresis vindicatum errore: cum tamen numquam prorsus rem talem Synodo maxime indignam tot refragantibus testimoniis, eidem adscripserimus, ut tam prope atque præpostere tamque inconſulte, ac demum injuste facta ab ea fuerit condemnatio Romani Pontificis; cum

PAGIUS VII. Ait VI. Synodi interpolata non fuisse. Baronius videns, *Sanctum Maximum* Martyrem, alioſque magnæ pietatis & auctoritatis viros hæreseos labem ab Honorio absterſisse, huncque tamen in Actis Concilii, qualia nunc habentur, anathemate implicatum reperiri, opinatus est ea ad nos sincera non pervenisse; quam opinionem pluribus Viris doctis persuasit: Verum Sextæ Synodi Acta quæ habentur sincera esse nostra ætate non videtur in dubium revocari posse, ut ostendunt Combefisus in Historia Monothelitarum Dissert. Apologet. pro Actis Sextæ Synodi, Lupus in Dissert. de Sexta Synodo Generali ad Actionem XVIII. nuperus Auctor Anonymus Historiæ Monothelitarum in Scrutin. VI. Natalis Alexander in Dissert. II. Sæculi Septimi, Garnerius in Ap-

præsertim qui antiquior cæteris atque fidelior hujus temporis res gestas scriptis mandavit Theophanes, nullum penitus de Honorii condemnatione verbum habuerit, quæ velut portentum magnum fuerat ostentanda, quod numquam hactenus accidisset, ut a Catholicis in Synodo Romanus Pontifex damnetur. Ex quibus omnibus corrigendi sint, qui post promulgatas Synodi Actiones a Theodoro (ut diximus) depravatas, id de Honorio affirmarunt, secundum quod in eis reppererint esse scriptum, nulla altiori de veritate facta indagine, sive hi fuerint Græci, sive Latini, & inter hos recentior auctor, quem voluisse sensibus potius canum (b), quam nomine, totus præceps in ferenda de re tanta sententia, dum leviter admodum fuisse Honorium hæreticum (nondum inspecta & diiudicata ejus epistola, cujus causa ponitur esse damnatus) affirmat. Sed & quod in epistolis quibusdam successoris Agathonis S. Leonis Papæ, sive aliis, æque ut in Synodo adnumeratus habetur Honorius inter hæreticos condemnatos: eas ex pluribus argumentis spurias esse convinci, suo loco dicturi sumus; tu de illis interim tuum suspende iudicium.

Ut demum frenum orationi imponam magna veritatis fiducia longius excurrenti, hoc unum tantum iis quæ dicta sunt adiciam veluti corollarium ad eum fidem Catholicam comprobendam. Si cuncta, quæ in iustissimam Honorii defensionem sunt allata, cessarent: satis esse debet illud, quod fuit semper de Honorio Ecclesiæ Romanæ iudicium; ipsum videlicet in Ecclesiæ Catholicæ communicatione, dum vixit, etiam post scriptas dictas epistolas fuisse retentum, in eademque communicatione clausisse diem extremum, & post mortem sepultum cum Orthodoxis Pontificibus in basilica sancti Petri, eodemque nomine in posterum perseverasse, numquam abrasum ex albo Orthodoxorum Pontificum, ejusque imaginem musivo contextam in apside quam instauravit sanctæ Agnetis ecclesiæ, via Nu-

(b) Mel. ehor. C. nus de loc. lib. 4. c. 11.

XXXII. Honorius cognitus semper Catholicus.

VIII.

pendice ad Notas capituli 2. Libri Diurni Romanorum Pontificum, alique. Ait Baronius nullam fuisse causam ex parte Honorii cur damnetur; cum duæ ejus Epistolæ nihil contineant, quod Catholicum non sit. Verum anno DCXXXIII. ostendimus, Honorium erroris quidem purum fuisse, nihilominus tamen in Sexta Synodo damnatum, quod peccasset sua illa œconomia, qua voluit de una vel gemina operatione taceri; cum tamen religionis causa tunc exigeret, aperte geminam defendere.

Dicit secundo Baronius, potestatem Synodum non habuisse, qua primam Sedem judicaret. At Hadrianus secundus qui Pontificatum inivit anno DCCCLXVII. atque adeo Professionem fidei

Numentana positæ, hæcenus cerni publice venerationi Christianorum expositam: cum tamen auctore Anastasio sciamus, Synodo absoluta, omnium damnatorum Patriarcharum nomina fuisse deleta, ipsorumque imagines de ecclesiis fuisse sublatas.

XXXIII. Sed jam quæ hujus Actionis decimæ tertie sunt reliqua videamus. Recitata sententia de damnatione Monothelitarum Episcoporum, commendataque fide Catholica Sophronii olim defuncti Patriarchæ Hierosolymitani, dilataque in sequentem Sessionem electione novi Episcopi Antiocheni in locum damnati Macarii subrogandi, iusta est editio fieri reliquarum epistolarum, aliorumque scriptorum in Patriarchio aservatorum, eorum scilicet hæreticorum, quos Agatho Pontifex in suis litteris missis Constantinopolim fugilasset. Sic igitur lecta est primum epistola Cyri Episcopi Alexandrini ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum, indeque alia scripta ejusdem, & inter alia novem capitula, quibus latenter hæresim promulgavit: lectus est & liber dogmaticus Pyrrhi Episcopi Constantinopolitani, necnon Pauli ejusdem sedis Episcopi alia scripta, alia Petri ejusdem civitatis Antistitis item hæretici, necnon Thomæ, Joannis, & Constantini ejusdem Ecclesiæ Episcoporum, ex quibus tres hi novissimi probati dicuntur Orthodoxi.

XXXIV. Demum vero facta est editio posterioris Honorii Papæ epistolæ ad Sergium Patriarcham, eademque recitata: nihil vero de ea reperitur in Actis interlocutum esse Concilium: ut non dubites ea esse passa concisionem: siquidem (ut suo loco fufus dictum est, cum de ea epistola egimus tempore quo scripta fuit) si quid erratum dici potuisset in priori, vel ambigue dictum, in posteriori ista plane invenitur elucidatum, nimirum Honorium una cum Ecclesia Catholica esse professum in Christo in eo quod respicit unam personam, esse unum volentem, quod vero ad duas naturas spectat, pro naturarum distinctione duas esse. *Ann. Eccl. Tom. XII.*

PAGIUS fidei emisit, quæ extat in Libro Diurno Romanorum Pontificum cap. II. tit. IX. (ubi Honorius damnatur) cum primum sedere cepit, ita de Honorio loquitur in Synodo Romana, quæ refertur in VIII. Concilio Generali Actione VII. *Intolerabilis est ista præsumptio, & hanc aures præcordiorum, fateor, sustinere non possum. Quis autem vestrum tale quid, precor, audiret, vel quis hujusmodi temeritatis, saltem lectione immensitatem invenit! Si quidem Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Presulibus judicasse legimus, de eo vero quemquam judicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est, quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solum licitum est mi-*

se operationes: ut plane turpe valde fuisset (si ea Acta vera essent) ante scriptorum plenam editionem damnare hominem, qui ex eis venisset penitus absolvendus. Post hæc vero lecta est epistola Pyrrhi Constantinopolitani Episcopi ad Joannem Romanum Pontificem: quæ omnia volumina edita, a Synodo impietatis condemnata, iusta sunt igne cremari. Huncque finem accepisse præsentem Actionem, ex iis quæ in ea scripta extant, apparet.

Cæterum sicut verisimile satis est complura addita & detruncata a Theodoro Patriarcha Constantinopolitano, ut superius est demonstratum; ita desiderari Acta illa, quæ fieri contigerunt in electione successoris Macarii Episcopi Antiocheni, certum est. Etenim constat in locum ejus esse subrogatum Theophanem hac ipsa Actione: siquidem idem Theophanes in singulis sequentibus Actionibus reperitur titulo Episcopi Antiocheni nominatus: adeo ut plane nulla de his dubitatio esse possit; sicque intelligas, lectorem non esse inanem assertionem de Actis Sextæ Synodi depravatis.

XXXV. Rursus die secunda mensis Aprilis Synodus in Trulli secretario convenit, ubi lecta sunt Mennæ & Vigiliæ Papæ scripta de unica voluntate, eademque esse supposita redarguta, atque anathemata tradita. Post hæc autem Cyri insulæ Episcopi tomum sancti Athanasii protulerunt, ex quo de duabus voluntatibus & operationibus ex inductione e longe perita proditur argumentum. Cujus occasione hic appello te, lector, si cognitus Patribus fuisset sermo qui Athanasii dicitur de sanctissima Deipara, quam opportunum fuisset, illam citare sententiam ibi positam verbis istis: *Ita fit ut Christus duo pariter sit, & unum singulare, unusque item sit, & non duo: & rursus duo, & nequaquam unum est secundum rationem duarum naturarum, & unus non duo secundum unitatem subsistendi. Ideoque duas voluntates predicamus, sed nequaquam duos volentes, aut duos operantes, sed*

noribus Majorum suorum motibus vestendi, vel pravos sensus libere respiciendi, quamvis & ibi, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antistitum cipientiam de eo quamlibet fas fuerit profertendi sententiam, nisi ejusdem primæ Sedis præcessisset auctoritas, quia scilicet, ut notat Lupus laudatus cap. 7. Legatis in privatis instructionibus ab Agathone Papa datis mandabatur, ut si Orthodoxi Græcorum Episcopi Honorium in profanis Hæreticorum Diptychis ubique radiantem vellent damnatum, alias in Ecclesiarum pacem non consenturi, eum dispensatorie damnari, & pro plurimorum salute immolari, utpote quia aliquid causa dederat, permitterent.

Di-

sed unum volentem secundum unitatem personæ: contra, duas voluntates & duas operationes secundum peculiarem utriusque naturæ rationem. Hoc igitur modo divinum incarnationis mysterium prædicantes, hæreticorum blasphemias repudiamus; in quibus & eos inter se diversos relinquentes, transiamus ad ea, &c. Si Athanasii ista fuissent, quomodo latuere Catholicos singulas Athanasii syllabas perscrutatos? At recentiorum videas auctorem egregie perstringere Monothelitas iidem ipsis vocibus, quibus Ecclesia Catholica adversus eos uti consuevit. Sed ad decimam quintam transiamus Actionem.

XXXVI. Actio decimaquinta.

Die vigesima sexta mensis Aprilis eisdem nonæ Indictionis, decimaquinta Actio habita est, in qua Polychronii eujusdam presbyteri & monachi Monothelitæ causa tractata est ex suggestione Donati Episcopi Prusados, eo quod homo insanus suis stultiloquiis, falsis dæmonum illusionibus deceptus, magnam populi multitudinem decipiens per erroris devia traduxisset, cum ad corroborandam perfidiam quam prædicaret, se divinitus per Angelos admonitum diceret, pollicereturque se eo nomine miracula editurum. Describemus hic inter seria ludum, quem vanus homo velut in scena non in Synodo tantum coram Patribus, sed univèrsa spectante civitate, hac ipsa die exhibuit: sic enim ista se habent: Cum advenissent Patres, nunciatum est pro foribus astare Polychronium expectantem audiri. Jussus ingredi, & quid de fide sentiret rogatus a Judicibus cognitoribus, ita respondit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortuæ, rogans pro eo Filium Dei, ut suscitaret eum. Sin autem non resurrexerit, ecce Concilium & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum Concilium dixit: Qualem expositionem fidei vis supra mortuum ponere, ut resurgat, agnoscere volumus. Polychronius religiosus presbyter & monachus dixit: Ego pono expositionem meam

Polychronii causa tractatur.

PAGIUS IX. Legatis datum in mandatis, ut Honorii damnationi non obstarent.

Dicit tertio Baronius non fuisse tacituros, qui aderant Sedis Apostolicæ Legatos, si quid ejusmodi attentatum fuisset. Verum non desunt qui Legatos timiditatis accusent, ut qui meretriciose cesserint Orientalibus, Sergii sui, quem mirifice colerent, ne subducere possent anathemati, dedecus communionis damnationis cum Romano Pontifice minuere volentibus. Deinde sunt, qui prudentem œconomiam, laudi dent, siquidem communem universæ Ecclesiæ pacem unius hominis honori prætulerint. Tertio, nihil aliud forsan in Concilio factum Honorio, quam quod in Synodo Romana, & in Agathonis literis; nisi quod Constantinopoli patientius & expressius actum, quod in Synodo Romana ipsique Agathonis literis implicite & subobscurè. Verum ut ex testimonio Hadriani Papæ mox in medium adducto liquet, id Legatis Apostolicis in mandatis datum fuit. Hæc enim ratio verosimilior.

supra mortuum, & tunc eam relegetis. Sanctum Concilium dixit: Ecce mortuus præparatus est. Expositionem ergo fidei tuæ profer, quæ debeat superponi mortuo, ut suscitaret eum, sicut dixisti.

Et protulit idem religiosus Polychronius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammum Polychronii confessionis, quæ habebat hanc superscriptionem: Constantino a Deo coronato & sapientissimo magno Principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, ut ponam eam super mortuum: & si non surrexerit ut prædixi, ecce qui Imperator est & Concilium & quomodo jusserint, judicent. Sanctum Concilium dixit: Chartula, quæ prolata est a Polychronio religioso monacho, disbullatur ac relegatur. Et disbullata est hujusmodi chartula; quam accipiens Anriochus religiosus lector & notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit prædictam cartulam habentem his verbis ita:

Constantino a Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi. Ego Polychronius Polychronii tamquam præsens saluto & adoro. Et quia vidi multitudinem virorum & candidatorum, & in medio virum cujus virtutem narrare non valeo dicentem mihi: Quia novam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias novam fidem, neque acquiescas. Et veniente me ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem, candidatum valde, & stetit coram me, & dicens: Quia qui non conficitur unam voluntatem & Deivirilem operationem, non est Christianus. Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præfinit unam voluntatem, & Deivirilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene, & Deo placite. His lectis interlocutum est Concilium verbis istis:

Edicat Polychronius religiosus monachus, si litteræ quæ in presenti continentur

XXXVII. Chartula Polychronii.

Perfidia Polychronii innotescit.

XXXVIII.

X. Theodorus Expatriarcha Constantinopol. Acta VI. Synodi corruptum pere non potuit.

Dicit denique Baronius, neque adulteratorem, neque adulterandi causas latere. At ut inquit Garnerius laudatus, quod dicitur de Theodoro Actorum corruptore, fidem fere omnem omni ex parte superat. Nam etsi fide professus dicatur Catholicam fidem cupiditate Sedis recipiendæ, etsi retinuerit animo non tantum errorem; sed etiam odium in Sedem Apostolicam, qua ratione tandem potuit, quamvis maxime tentaverit, toties, Acta vitiosa, quoties Honorii mentio facta est? quomodo licuit homini uni Professionem fidei Episcoporum manibus subscriptam, ipsaque Constantini Imp. literas adulterare? Annon erat fides sigillis obfirmata? Annon suas literas Constantinus apprime Catholicis manu sua subscripsit? An præcipiti imprudentia, & non matura potius ut in re tanti momenti par erat, lectio ne recognovit, quod subscriberet? An ipse etiam

Concedit Synodus periculum fieri. tur chartula propria ejus manus existunt, & si ipsa est chartula, quæ debeat super mortuum poni & resuscitare eum. Polychronius religiosus monachus dixit: Ita est, domini: propria meæ manus existunt, & ista est chartula, quæ debeat a me superponi mortuo, eumque resuscitare. Gloriosissimi Judices & sanctum Concilium dixerunt: Prævidimus, ut chartula quæ relecta est, super mortuam poni debeat ab eodem Polychronio juxta propositionem, quæ ab eo facta est, extra hoc sacrum palatium, in loco publico, in præsentia nostra & plebis, quæque inventa fuerit, ad satisfactionem Christo amabilis populi, qualiter Deus veritatem demonstret.

Et egredientibus tam gloriosissimis Judicibus & sancto Concilio & plurimo populo congregato in atrio publici lavatri; quod dicitur Zeuxippus, appositus est ei in argenteo æquequali feretro mortuus: similiter coram gloriosissimis Judicibus, & iis qui erant ex sancto Concilio, & plurimo Christo amabili populo ibidem invento superassistens idem Polychronius, posuit supra ipsum mortuum ejusmodi fidei sue chartulam: perque plures horas perseverans & insurreans ei, nihil horum quæ ab eo stolidè ac blasphemè promissa fuerant, valens peragere, idem Polychronius dixit nullatenus se posse mortuum suscitare. Populus itaque, qui ibidem aderat, exclamavit dicens: Novo Simoni anathema: Polychronio seductori populi anathema. Et iterum ingredientibus & gloriosissimi Judices & sanctum ac universale Concilium in secretario sacri palatii, quod appellatur Trullus, præfente eodem religioso presbytero & monacho, dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus, si constiterit duas naturales voluntates & duas naturales operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, qui unus est de sancta Trinitate. Polychronius religiosus monachus dixit: Sicut continet chartula, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

XI. Joannes V. Acta corrupta in Occidentem non attulisset.

tiam Imperator, quem Constantino Magno Synodus parem dixit, venit in societatem facinoris cum Theodoro? quis sibi, quis aliis persuadeat, id tentatum a Principe tam pio, tamque ardentè Catholico, ut ipsismet parentis typum, avique Ethesim proscripterit? Joannes V. qui duodecimus ab Honorio Pontificatum gessit, unusque fuit Legatorum Agathonis ad Sextam Synodum, cum Romam Constantinopoli reverteretur, attulit Acta Synodi quæ cum litteris Imperatoris deferenda Romam accepit. Qualia vero accepit? Integra an vitata? Si integra, cur revocantur in dubium, quæ scripsit Leo II. integris Actis de Honorio consona? si vitata, quomodo facinus non agnovit, cum rerum pars magna fuerit? si agnovit quomodo non admonuit Summum Pontificem, questusque est de nefario scelere? quomodo Summus ipse Pontifex in re tam infanda conticuit? quomodo corruptorem non postulavit nefandi

quam obtuli & posui supra mortuum, ita credo unam voluntatem & Deivirilem operationem, & alterum quid non dico. Gloriosissimi Judices & sanctum Concilium dixerunt: Chartam, quam obtulisti, quis scripsit? Polychronius dixit: Propria meæ manus existit. Sanctum Concilium dixit.

Postquam Polychronius monachus in proprio errore usque in senium perseveravit; nunc autem etiam a nobis communitus, quomodo sentiat de humanatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, conatus est, tentare Spiritum sanctum, & blasphemam componens chartulam, obstinenter affatus est ponere eam super mortuum, & ad firmitatem blasphemie, quæ in ea fuerat scripta (ut non dicamus fidei) hujusmodi mortuum resurrecturum: nos (juxta quod dictum est a sancto Paulo Apostolo a) anathemati jam hunc secundum animam (interitum carnis scilicet) submisimus: sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorum plurimos præteritis temporibus tam ipse quam ejus consentanei deceperant, permittimus talem ejus præsumptionem, demoniacamque ac temerariam propositionem publice fieri, & mortuum quem quæserat, in medium deduci in præsentia nostra & gloriosissimorum Judicam, & multitudinis Christo amabilis populi. Ille proposuit tale ejus imptum scriptum superponens, & plurimam horam, quantum ipse voluit superassistens eidem mortuo, & superfusurans intra semetipsum quæque putavit, donec dixit, non se posse facere. Quomodo namque esset possibile, blasphemantem in Deum virtutes operari? Unde prævidimus; hunc tamquam seductorem populi & deceptorem & manifestum hæreticum, omni sacerdotali ordine & officio deudari. Et deposito eo sanctum Concilium exclamavit: Polychronio hæretico & consentaneis ejus anathema: Macario & Stephano similibus Polychronio anathema: Trinitas istos tres deposuit. Hac-

XL. Sententia in Polychronium.

(a) 1. Cor. 5.

E 2 te-

sceleris apud Imperatorem? quomodo consentanea Actis & Imperator scripsit, & ipse Pontifex rescripsit? quo crimine Vir Sanctissimus Acta vitata, Sedi Apostolicæ injuriolâ, pleneque calumnias in Honorium, non approbavit tantum; sed etiam retento vitio, Latina fecit, Hispanique recipienda pariter ac Gallis misit? quomodo vitium istud in professionem fidei, a Summis Pontificibus emittendam induxit? Si hæc incredibilia non sunt, qualia tandem sunt?

Jam vero quid faciemus aliis aliarum Sedium magnarum Legatis? Retuleruntne, & ipsi suas in Provincias Acta vitata, an integra? Si integra, quomodo ex iis emendata non sunt, quæ vitium passa erant, maxime cum Septima & Octava Synodi cogerebantur ex Orbe toto? Si vitata, qui fieri potuit, ut de vitio nullus ex septuaginta quinque supra centum Episcopis, nullus e Presbyterorum infinita pene multitudine

XII. Acta corrupta fuisse non videtur credibile.

tenuis spectaculum de Polychronio.

XLII. Quæ utilitas ex repræsentato spectaculo. (a) Psal. 29.

(b) Galat. 1.

(c) 3. Reg. 18.

(d) Hier. 8.

(e) 3. Reg. 22.

XLII. Actio decimasexta.

PAGIUS dine verbum diceret, scriberetque? An totus Orbis ea tempestate obtupuerat eo usque, ut & vitium & facinus agnoscere non posset, tot Episcopis, totque Clericis Actorum Synodi confectis, & accusare valentibus: vel si agnosceret, uni homini neque potentissimo, neque optimæ famæ, neque gratiosissimo Principibus adularetur? quid plura? quid consequentium sæculorum, quid Summorum Pontificum, Conciliorum Generalium, illustrium Scriptorum, aut Honorii condemnationem, aut de corruptione Actorum silentium? quid Ecclesiæ ipsiusmet Romanæ tam diuturnam in Officio Sancti Leonis II. confessionem, quod in Sexta Synodo condemnati sunt Cyrus, Sergius, Honorius, Pyrrhus, &c? quid infinita ejusmodi argumenta? Omitto dicere, non solum de Sancto Leone II. qui Synodum, etiam qua parte accipitur Honorius, Latinis & legendam & re-

tus ab Abrahamio Episcopo Arethuso. Veni ad sanctum Dei nunc congregatum vestrum Concilium, ut instruum vos. Quia si auditus essem hoc anno, non habuissemus perpeti hoc quod passi sumus in prælio. Ita arrogans iste sui existimatione tumidus, ad docendam sacrosanctam Synodum se advenisse professus.

Quod vero ad tam longam moram pertinet, qua Actio ista post superiorem ultra tres menses est celebrata: Annales Græcorum licet nullum hoc anno referant bellum, quo fuerit Romanum Imperium laceratum, tamen hoc anno, cum videlicet nondum adhuc decimus tertius Imperatoris Constantini annus absolutus esset, domesticis suspitionibus laboratum ostendunt, ob quas Imperator fratres suos & collegas Heraclium & Tiberium in suspensionem rerum novandarum adductos amovit, solusque ipse cum Justiniano filio imperavit. Verum non id factum apparet ante diem decimam sextam mensis Septembris: siquidem in reliquis hujus Synodi Actionibus ad dictam usque diem cum Constantino nominati reperiuntur iidem, qui supra fratres Imperatores Heraclius atque Tiberius. Quamobrem cum in ejus sine dictæ sint laudes & acclamationes tantummodo Constantino, eo quidem tempore id de fratribus accidisse credendum est. Docet id etiam quod reperitur ejus Imperatoris edictum ad finem Synodi positum, ubi nullius fratrum nomen habetur; sed ipsius tantummodo Constantini, sicut etiam in datis ab eo ad Synodum litteris.

Sed res gestas in Synodo hac Actione videamus, & prosequamur, quæ dici cepta sunt de Constantino presbytero æque ac Polychronio fatuo. Hic (ut dictum est) ad docendam Synodum se venisse professus putavit se modum invenisse ac temperamentum quoddam, quo concordari possent atque uniri simul Monothelitæ atque Catholici, hac scilicet ratio

XLIII.

cipiendam exhibuit; sed etiam de Gallicanis Hispanisque Præsulibus, qui exhibitam receperunt; immo & de Collectoribus Canonum doctissimis, Ivone, Anselmo, Deusdedit, & Gratiano, qui Sextam Synodum accensuerunt aliis, sine exceptione ulla aut animadversione. Annon erat utraque maxime opus, si vel spurria sit Sexta Synodus, vel erroris, usurpatæque auctoritatis rea? Ita Garnerius citatus, ex quo hæc desumpta. Concludo itaque Honorium a Synodo percussum esse anathemate, non quidem propterea quod unicum in Christo voluntatem docuisset, aut de ejus Orthodoxia dubitaretur, sed tantum quod unicum in Christo voluntatem docentibus faverit, docendique opportunitatem suppeditaverit: ac denique Acta Sextæ Synodi minime interpolata fuisse.

Ad num. XLII. Recte observat Baronius, Impe-

XLIII.

tionem, ut dicerentur in Christo duæ operationes, voluntas vero una. Interrogatus autem a Synodo dixit, humanam voluntatem deseruisse Christum cum carne & sanguine Crucis tempore. Sed expolosa atque damnata est ista assertio tamquam Manichæorum, ipseque cum eam parem damnationis sententiam accepit, forsaque ejectus est. His peractis, secuta sunt ex more acclamationes Imperatori, Agathonis Papæ, & universo Concilio, dictumque anathema singulis nominatis hæreticis: sicque præter Actio finem accepit.

XLIV. Actio decimasextima.

De Episcoporum decreto fidei.

Decimasextima Actio sequitur, habita undecima mensis Septembris jam inchoata decima Indictione, in qua Orthodoxæ fidei decretum confirmatum a Patribus publice lectum est, quo Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, & quintum universalis Concilia confirmata sunt, eorumdemque symbola recitata, ac demum apposita est damnatio Monothelitæ hæreticorum, ex præscripto epistolæ Agathonis Romani Pontificis, atque Synodi Romæ ab eodem coactæ. In quibus etiam de impostura augeatur illa suspicio, cum videlicet sibi ipsi adverteri decretum fidei censeas, dum primum in eo inter damnatorum nomina recenseatur verbis expressis Honorius Romanus Pontifex, & paulo inferius secundum epistolam Agathonis cuncta esse definita, & nominatim damnatos in ea fuisse hæreticos ejus hæresis sive inventores, sive defensores, assertur: cum tamen certum sit, non solum in ea non esse nominatum inter damnatos Honorium, immo cum aliis Catholicæ veritatis defensoribus collaudatum, dum (quod dictum & repetitum sæpe superius est) omnium prædecessorum suorum Agatho Catholicam fidem commendat, quam sequi se profiteatur, haud vane gloriatum numquam hactenus esse repertum, ut Romana Ecclesia vel minimum quidem a fide Catholica aberrarit. Sunt inquam plane sibi invicem adversantia, ista asserti & in eodem fidei decreto inter hæreticos Honorium Romanum Pontificem nominari. Sed reddamus hic ejusdem verba decreti, quo ista manifestiora reddantur. Ubi enim

PAGIUS Constantinus fratres suos & collegas Heraclium & Tiberium in suspensionem rerum novandarum adductos ab Imperio amovisse, post diem XVI. mensis Septembris, quod usque ad dictam diem uterque cum Constantino fratre Synodi Actionibus nominatus reperitur, & postea utriusque nomen taceatur. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DCLXXIII. Kalendis Septembris, hujus Christi anni inchoato, ait: Hoc anno Constantinus fratres suos Heraclium & Tiberium ab Imperii dignitate removit, solusque cum Justiniano filio imperavit, Ducangius in Familiis

primum damnatorum recitata sunt nomina hæreticorum, hæc subiiciuntur:

Præfens sancta & universalis Synodus fideliter suscipiens & expansis manibus amplectens tam suggestionem, quæ a sanctissimo atque beatissimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta est ad Constantinum piissimum atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quæ nominatim abiecit eos, quæ docuerunt vel prædicaverunt (sicut superius dictum est) unam voluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, adæque amplexa est & aleram Synodalem suggestionem, quæ missa est a sacro Concilio, quod sub eodem sanctissimo Papa centum viginti quinque Deo amabilem Episcoporum, &c. Repugnant igitur, ut in eadem fidei definitione Honorius legatur inter hæreticos, & quod epistolæ Romæ missæ in omnibus comprobata dicantur, ipsaque Synodus in damnatis personis se Agathonis epistolam profiteatur esse secutam, qua omnium Romanorum Pontificum fides Catholica commendatur. Hæc sæpe meminisse, rursumque obiter nova occasione ingessisse, haud superfluum puto, quo tum eandem Synodum lancinatam opera Theodori Monothelitæ deploras, hominis (ut diximus) in Romanam Ecclesiam infensissimi. Demum vero (quod reliquum est hujus Actionis) de uno volente & operante in duabus operationibus & voluntatibus doctrina ex sanctorum Patrum sententiis approbata, finem Patres imposuerunt Actioni, quæ omnium, qui aderant Episcoporum chirographo consignata est.

XLV.

De impostura ingens argumentum.

XLVI.

Actio decimasextima octava & ultima. Ultima vero Sessio ejusdem sanctæ Synodi celebrata est decimasexta die ejusdem mensis Septembris, inchoata nuper decima Indictione: in qua interfuit Imperator Constantinus, cui faustæ, honorificæque & Orthodoxo dignæ Imperatore acclamationes dictæ sunt; cum & ipse Imperator sui instituti in cogenda Synodo, ut Catholicæ Ecclesiæ bene consultum esset, attulit rationem: lectusque est acclamatorius sermo ejusdem sanctæ Synodi ad ipsum Imperatorem, quo iterum sancta Synodus in definitione Catholici dogmatis professæ est sequi Agathonis epistolam & Synodales litteras Romanæ.

Actio decimasextima octava & ultima.

De sermone acclamatorio a Synodo dato Imperatori.

Augustis Byzantinis Nummum Constantini Pogonati exhibit, in ejus antica legitur, DN. CONSTANTINUS. ubi visitur Imperator cum stemmate cristato. In postica exhibitur Crux insistentis gradibus inter duos Imp. paludatos stantes. Ibidem extat alius Constantini Pogonati Nummus, in ejus antica legitur, CONSTANTINUS, & cernuntur duæ breviores protomæ Imperatorum, quarum prior altior, altera pueri. In postica XX. infra ROM. natus erat tunc Justinianus annos XII. ut infra videbimus.

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

Romani Concilii, his verbis: Proinde inspiratione sancti Spiritus conspirantes, & adinvicem omnes consonantes atque consentientes, & Agathonis sanctissimi Patris nostri & summi Papæ dogmaticis litteris ad vestram fortitudinem missis consentientes, &c. Rursumque inferius de eodem Agathone ita magnifice: Summus autem nobiscum concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatorum, & sedis successorem habuimus fautorem, & divini sacramenti mysterium illustrantem per litteras. Confessionem tibi a Deo inscriptam illa Romana antiqua civitas obtulit, & dogmatum diem a vespertinis partibus extulit: charta & atramentum videbatur, sed per Agathonem Petrus loquebatur; & cum omnipotenti conregnatore pius Imperator simul decernebas tu, qui a Deo decoratus es. Et Simon quidem resupinus volutatur corruerat, & stat ruina ejus statua: fides vero resurgit, plebisque concordia in proprium restituitur decus, &c. Sequitur post hæc editum ejusdem Imperatoris Constantini de fide Catholica.

XLVII.
De epistola Constantini Imp. ad Rom. Concil.

Reperitur ad finem ejusdem Actionis decimo octava epistola ipsius Constantini apposta, data illa tamen non eodem die quo ipsa celebrata est Actio, sed longe postea, nempe decimo Kalendas Januarias eadem Indictione decima: qua commendans illorum qui convenerunt studium in defendenda una cum Romano Pontifice fide Catholica, hæc inter alia habet: Interfuisis namque & vos cum universali principe pastorum, simul cum ipso divinitus loquentes tam in spiritu, quam littera. Suscepimus enim non tantum ex beatitudine ejus, verum etiam a sanctitate vestra directas nobis litteras: quæ prolata, lectæ sunt, & veritatis verum stylum declaraverunt, Orthodoxamque fidem depinxerunt. Et paulo post de iisdem: Tamquam ipsius divini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus, &c. Pergit dicere de impio Macario Antiocheno Episcopo, qui resiliit, ejusque discipulis eum secutis, de quibus in fine: Universalis conventio nis communi sententia de sacerdotali dignitate repulsi sunt, & probationi sanctissimi Papæ traditi sunt.

XLVIII.
Damnati appellati sedem Apostolicam.

Cur autem damnati in Synodo Episcopi missi sint Romam, cum nulla afferatur in dicta epistola causa, ex alia Imperatoris epistola scripta ad Leonem Papam Agathonis successorem accipere licet, nempe quod ipsi damnati id petierint, appellantes Romanum Pontificem, a quo audiri petierant: licet Anastasius opinatus sit eos in exilium Romanam missos: hæc enim habet in fine: Macarius vero cum suis amatoribus id est, Stephano, Anastasio presbytero, Leon-

tio exdiacono, Polychronio, Epiphano, & Anastasio alio presbytero & inclusis, in exilio in Romanam directi sunt civitatem. Hæc de his ipse. Cæterum appellationem præcessisse, litteræ ejusdem Constantini Imper. ad Leonem doceant his verbis, dum ait de Macario, & aliis damnatis hæreticis: Ipsi autem scriptis precibus serenitatem nostram communiter omnes deprecati sunt, ut se ad vestram beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosque ad vos misimus, vestro paterno judicio omnem ipsorum causam permittentes. Hæc Imperator: quibus cum judicio Rom. Pontificis omnem ipsorum causam remittere se testetur, pendere eorum judicium obice appellationis ostendit. Certe quidem si id non fuisset, in Oasenam solitudinem potius, uti Nestorius, hi deportandi fuissent, non autem Romam ad delicias: nam nullum antehac extare recordamur exemplum, ut exilio relegendis damnatis improbis hæreticis, pro loco exilii decreta fuerit Urbs. Hactenus de Actionibus Sextæ Synodi, quæ reperiuntur tum in Græcis, tum etiam Latinis codicibus, in quibus cum multa invidiose depravata invenerimus atque calumniose corrupta, illud quidem certum atque integrum indubitatumque relictum scimus, damnationem videlicet Monothelitarum hæreticorum: quam Patrum sententiam, ut sacrosanctam Ecclesia Catholica custodivit, hactenusque custodit.

Desideratur inter Acta Synodalia hujus novissimæ Sessionis epistola Synodalis ab eodem Concilio scripta ad Agathonem Romanum Pontificem, quæ inter epistolas ejus successoris Leonis Papæ prima ordine ponitur; quam hic restituendam necessario duximus, eo quod sancta Synodus potissimum petat ab ipso Romano Pontifice confirmari, quæ in eadem Synodo fuerunt constituta: Sic enim se habet:

Sanctum & universale Concilium, quod per Dei gratiam & piam sanctionem piissimi ac fidelissimi magni Imperatoris Constantini congregatum est in hac a Deo conservanda, & regia Constantinopoli nova Roma in secreto palatii dicto Irululo, sanctissimo ac beatissimo Papæ senioris Romæ Agathonis in Domino salutem.

Maximi morbi majoribus indigent auxiliis, ut scitis, beatissimi: atque idcirco Christus verus Deus noster, virtus vere rerum omnium conditrix, & gubernatrix, sapientem dedit medicum, vestram a Deo honoratam sanctitatem, contagia hæreticæ luis foriter propulsantem remediis Orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Ecclesiæ largientem. Itaque tibi, ut primæ sedis Antistiti universalis Ecclesiæ, quid gerendum sit permittimus stanti supra

XLIX.

Epist.
Synodalis ad Agathonem Papam.

* secreta-
rio.

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

Romanus Pont. summus & auctoritate & honore.

pra firmam fidei petram, acquiescentes vere confessionis litteris a vestra paterna beatitudine ad piissimum Imperatorem missis, quas ut a summo Apostolorum vertice divinitus scriptas agnoscimus: per quas exortam nuper multiplicis erroris hæreticam sectam depulimus, Constantino nobis ad decertandum hortatore, qui divine imperat, sceptraque clementissime regit; quo adjutore, impietatis errorem evertimus, hæreticorum nefariam doctrinam quasi obsidione adorti.

L.

Inde fundamenta execrandæ eorum hæreseos prorsus convellescentes, eosque armis spiritualibus paternisque aggredientes, & linguas eorum, ne inter se accomodate loquerentur, confundentes, extructam ab eis impiissimæ hæreseos turrim subruimus, ac ipsos ut lapsos circa fidem ac peccatores extra castra atriorum Dei (ut Davi dice loquamur) anathematibus interfecimus ex sententia per sacras vestras litteras de eis lata, videlicet Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, Petrum. Hæc dum Patres habent, & profitentur (ut sæpe dictum est), se ex litteris ipsius Agathonis nominatos homines condemnasse, certe de nomine Honorii superaddito vehemens est de impostura suspicio: siquidem in litteris Agathonis nulla penitus de Honorio ignominiosa mentio facta est, sed honorifica potius, dum eum non excipit a laude omnium prædecessorum, quorum prædicat illibatam Catholicam fidem. Sed pergit Synodus:

LI.

Ad hos autem & post eos anathematibus hæreticorum juste subjecimus & eos qui vivunt suscepta illorum impietate, vel (ut apertius dicatur) Apollinarium, & Severi, & Themistii exosorum Deo: Macarium, qui fuit Antiochenus magnæ urbis Episcopus, quem, & pastoritia pelle merito ipsius denudavimus propter impoenitentiam ejus circa Orthodoxam fidem, & obstinatam perveraciam: & Stephanum ejus ad amentiam discipulum, & ad impietatem doctorem: item Polychronium, qui in dogmatibus hæreticis nomini suo respondens, inveteravit, & fuit noxiosus: eos demum qui similia atque hi impoenitenter docuerunt, aut docent, aut sentiunt, aut senserunt. Hactenus igitur meror nobis, & tristitia & multa lacryma fuisse: non enim adjutavimus proximorum ruinas, aut eos præcipitantes impulimus, nec effrenat eorum furore læti exultavimus, nec idcirco sumus elati, ut eam ob rem gravius caderemus.

LII.

Non fit in his, o venerabile, & sacrum caput, docti sumus, qui universitatis Dominum Christum humanum ac summe bonum & benignum habemus, qui & hortatur nos, ut sicut bonos decet, sacerdotium ipsius legum sumus imitatores, for-

namque obtineamus pastoralis ejus & conciliatricis gubernationis. Sed & ad poenitentiam conversionem tum serenissimum Imperator, tum nos eos varie adhortati sumus, omniaque gessimus religione & diligentia singulari, non commoti gratia, non odio: quemadmodum ex iis cognoscere potestis, quæ in unoquoque negotio sunt pertractata, & relata in commentarios, & in presentia ad vestram beatitudinem mittuntur: ac intelligetis a Vicariis sanctitatis vestræ Theodoro ac Gregorio dilectis Deo presbyteris, & Joanne religiosissimo diacono, & Constantino venerabili hypodiatro, vestris spiritualibus filiis, nostrisque dilectis fratribus, tum ab iis, qui a sancta vestra Synodo missi sunt, sanctis Episcopis, qui recte ac probe ex vestra disciplina in primo fidei capitulo una nobiscum decertarunt.

LIII.

Sic nos sancto Spiritu illustrati, vestraque instituti doctrina, infesta dogmata impietatis depulimus, rectissimam Orthodoxiæ semitam complanantes, piissimo ac serenissimo nostro Imperatore Constantino sapienter, & divinitus consorte, nos ac tuente; deinde uno ex nobis regnantis hujus Constantinopoleos sanctissimo Præsule assentiente in primis missa a vobis ad piissimum Imperatorem Orthodoxiæ scripto, ut in omnibus convenienti probabilibus a Deo institutis Patribus, ac sanctis, & universalibus quinque Conciliis. Et quidem nos omnes, Christo Deo continente, & adjuvante, quod studebamus, facile confecimus: Deus enim movebat, Deus coronabat concessum. Illuc igitur in nos sancti Spiritus gratia illuxit, potestatem largiens per assiduas vestras preces cuncta zizania & omnem arborem non facientem fructum bonum excidendi, & in igne consumendi. Et corde nos & lingua & manu convenientes, omnis erroris expertem, certamque nec fallentem definitionem, divini Spiritus ope, edidimus non transferentes (sicut scriptum est) terminos antiquos, absit, sed in sanctorum probabiliū Patrum testimoniis, & auctoritatibus permanentes, ac desinentes, ut sicut ex duabus & in duabus naturis, divinitate atque humanitate, ex quibus compositus est & ex quibus existit Christus verus Deus noster prædicatur a nobis & glorificatur inseparabiliter, inconvertibiliter, inconfuse & indivise, ita duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inconfuse, impartibiliter, prædicemus: quemadmodum in iis quæ a nobis synodali ter definita sunt, declaratum est: quibus & Deum imitantis Imperatoris nostri potestas annuens, propria manu subsignavit: abiciensque (ut dictum est.) impiissimam & imaginariam de una voluntate, unaque operatione in dispensatione incarnationis Christi veri Dei nostri, & condemnantes hæ-

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

resm, ex eo confundentium ac dividendum turbas compressimus, inflammatamque procellam cæterarum hæresion extinximus, Orthodoxæ autem fidei splendendam lucem vobiscum clare prædicavimus: quam etiam ut per honorabilia vestra rescripta confirmetis, vestram oramus paternam sanctitatem: per quam bona spe in Christum freti, confidimus, misericordem ejus benignitatem largituram Romanæ Reipublicæ clementissimo Imperatori nostro commissæ perennem stabilitatem, exornaturamque diuturnis jugibusque victoriis serenam ejus mansuetudinem: vestram autem Dei imitatricem sanctitatem, quæ rebus nostris affuerit, ac defenderit tremendam ejus voluntatem, sincereque ac vere fidem confessa sit, tucatur incolumem, & conservantem creditos ipsi a Deo Orthodoxos greges. Universam quæ cum vestra est beatitudine in Christo fraternitatem nos, & qui nobiscum sunt, plurimum salutamus. Hucusque epistola Synodalis.

LIV.
De Anastasio Synodi compendio.

His recentis, quæ de eadem Synodo extra posita reperuntur, hic addenda putamus. Anastasius Bibliothecarius de ipsa agens in Agathone, plura cum addat, quæ non reperiuntur in Actis quæ extant; longe plura prætermittit, dum sex tantum in eas habitas refert Actiones, ipsamque penitus absolutam ante Paschale tempus, & nihil profus de Actionibus, in quibus habetur condemnatus Honorius, neque de aliis sequentibus. Ad postremum vero post damnationem hæreticorum ibidem factam, hæc addit: Deinde, inquit, abstulerunt de diptychis ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel eorum picturas de ecclesia, aut de foribus ejus, aut ubi esse poterant, auferentes, id est, Cyri, Sergii, Pyrrhi, necnon Petri, per quos error iste Orthodoxæ fidei usque nunc pululavit. Vides, lector, nullam hic haberi de Honorio Pontifice mentionem, quem in eorum diptychis inscriptum vidimus. Sed pergit auctor: Tanta autem gratia Dei omnipotentis concessa est Missis sedis Apostolicæ, ut ad latissimam populi vel san-

PAGIUS
XIV.
Missæ Latine coram Imperatore celebrata.

Ad num. LIV. Refert Baronius ex Anastasio in Agathone Papa, Joannem Episcopum Portuensem Dominico die octavarum Paschæ publicas Missas coram Principe & Patriarcha Latine celebrasse; quod adversus oppositum assertent confirmavit Hilario Monachus Oratione Dialectica de Pane Græcorum Mytico, & Azymo Latinorum: undenam itaque, inquit, somnia eorum nata sunt, qui dixerunt in Sexta Synodo sub Constantino Imperatore Agathonem Papam, & Gregorium Agrigantiorum Episcopum contra Azyma legem tulisse, ne ea scilicet in posterum ab aliquo fideli conficerentur? Ab eo etiam tempore, quo Latini sacrificium in Azymo conficere cœperunt, nunquam ab eo desisterunt. Quinimo de Sexta Synodo apud Patres legi, postquam Monothelitarum hæresis condemnata fuisset, in octava Paschæ, Constantino-

Et Concilii, qui in regia urbe erat Joannes Episcopus Portuensis Dominico die octavarum Paschæ in Ecclesia sanctæ Sophia publicas Missas coram Principe & Patriarcha Latine celebravit, & omnes unanimes in laudes & victorias piissimorum Imperatorum idem Latinis vocibus exclamarent.

Addit his præterea Anastasius per eodem legatos scriptam ab eodem Constantino Imperatore epistolam, quam Sacram vocant, ad Agathonem Romanum Pontificem, qua significavit, liberare se Romanam Ecclesiam a penitione illa pecuniæ, quam primum impii Gothorum Reges Ariani perfolvendam recens creatis Romanis Pontificibus indixerant, quæque post illos extinctos ab Orientalibus Imperatoribus exigi solita erat, ut superius sæpius dictum est, præsertim vero cum de ea querelas sancti Gregorii Papæ recensuimus. Ejusmodi igitur iniquissimam exactiorem cum Constantinus Imperator penitus abrogandam censuisset, retinere tamen voluit jus confirmationis antiquitus (ut superius dictum est) tyrannice usurpatum. Habet autem hæc verbis istis Anastasius de Agathone Pontifice: Hic suscepit divalem jussionem secundum suam postulationem, ut suggerisset: per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis faciendâ (quod scilicet non sine reter electus ordinari, nisi ea quantitate soluta pecuniæ) sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi decretum generale introducat in regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, ut cum eorum jussione & scientia deberet ordinatio provenire. Hæc Anastasius: quando autem & ab hac etiam tyrannica servitute penitus Ecclesia Romana fuerit liberata, suo loco dicturi sumus.

LVI.

Quod vero pertinet ad canones, qui nomine Sextæ Synodi a Græcis tempore Justiniani junioris conscripti sunt, suo loco pluribus acturi sumus. Hic jam tibi

poli in Templo S. Sophia Deo gratias Latine celebrasse, Græcis omnibus modum Latini Sacrificii collaudantibus. Ita Hilario Monachus Græcus Scriptor.

Ad num. LV. Anastasius in Agathone scribit: Hic suscepit divalem jussionem secundum suam postulationem ut suggerisset, per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis faciendâ. Sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi prius Decretum generale introducat in Regiam Urbem secundum antiquam consuetudinem, & eorum conscientia & jussione debeat ordinatio provenire. Quare Constantinus Pogonatus potestatem Electos Romæ Pontifices confirmandi Archiepiscopi Ravennatensibus, quibus a suis Deceptoribus concessa fuerat, ademit & ad se retraxit.

XV.

Decretum Constantini Imperatoris de ordinatione Pontificis faciendâ. Sic tamen, ut si contigerit post ejus transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi prius Decretum generale introducat in Regiam Urbem secundum antiquam consuetudinem, & eorum conscientia & jussione debeat ordinatio provenire. Quare Constantinus Pogonatus potestatem Electos Romæ Pontifices confirmandi Archiepiscopi Ravennatensibus, quibus a suis Deceptoribus concessa fuerat, ademit & ad se retraxit.

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

Satis esse sciriæ hac Synodo damnatam hæresim Monothel.

bi finis, lector Synodalia rerum gestarum, quas invenisti undique fraudulentia hæreticorum depravatas, corruptas, atque vitiatas: cum tamen illud unum saltem certum indubitatumque ex eis colligas, hac sacrosancta œcumenica Synodo esse Monothelitarum hæresim condemnatam: quod satis esse potest ad pietatem fidemque Catholicam insinuandam, cum ad hoc tantum & nullius alterius rei causa ipsa œcumenica Synodus fuerit convocata, nimirum ut nova hæresis, totius Catholicæ Ecclesiæ communicato consilio, & unito consensu, penitus damnaretur. Fuit plane res haud mediocri momenti, cui nisi divino auxilio cito occursum esset, cuniculis ad invadendum perdendumque prorsus sacrosanctum Chalcedonense Concilium ab impiis Eutychanis effosis utique ab iisdem conspirantibus una simul conclamata fuisset ejusdem Chalcedonensis Concilii condemnatio, licet nihil se minus cogitare significarent, dum ex ejus præscripto duas, & ipsi in Christo naturas asserere profiterentur.

LVII.
Cujus beneficium revixit fides extincta in Oriente.

Vidisti lector, in tanta Orientalis Ecclesiæ clade, cum si qua vix pertenuis, scintilla veritatis superesset, densis nubibus globis obducta lateret, Patriarchalibus in errorem collapsis Ecclesiis, cum nec sibi tantum virium ut resurgerent, neque voluntas esset, obnitentibus potius in adversum qui ipsi præerant Ecclesiis, non aliunde quam ab Ecclesia Romana sperare salutem licuisse? Vidisti, inquam, in tanto discrimine laboranti Ecclesiæ non aliunde subventum, quam ab ea, in qua Petrus sedere in successoribus comprobatur ipsa Romana Ecclesia; quæ longe antequam ab excitatione longo somno stertentibus Orientalibus rogaretur adesse, jam ipso ferme ejusdem nascentis erroris exordio hæresim condemnarat, & Catholicam etiam Pontificis Romani martyrio sanciverat disciplinam; quam litteris demum Agathonis Pontificis consignatam, respicientes, factique tandem sui composites Orientales quam religiosissime suscipere: quibus & reliquis Catholicis orbis adgavitus est, Deo gratias agens, quod quam a majoribus fidem acceperat illibatamque servaverat, eandem œcumenicæ Synodi decreto firmatam cognosceret, & ab errore revocatos esse fratres, quos ut mortuos deplorarat. At de Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

xit: quam tamen ante mortem penitus dimisit. Anastasius enim in Benedicto II. ait: Hic suscepit divales jussiones elementissimi Constantini magni Principis ad venerabilem Clerum, & populum atque felicissimum exercitum Romanam civitatis, per quas concessit, ut persona qui electus fuerit, ad Sedem Apostolicam & vestigio absque tarâtate Pontifex ordinetur. Videtur tamen Justinianus II. Constantino Pogonato pa-

Orientalibus rebus hætenus: quæ interim hoc eodem anno gesta sint in Occidente, videamus.

Hoc pariter anno, quarto Idus Januarii, celebratum est in Hispania Concilium Toleranum ordine duodecimum numeratum æra septingentesima undevigesima, anno primo Ervigii Regis, ipsi ferme ejus regni primordiis, ad hoc (ut apparet) ejusdem Regis voluntate collectum, ut ipsi regnum Hispaniarum confirmaretur ab Episcopis, quibus his temporibus in Hispania tantum tribuit Christiana religio, ut absque ipsorum consensu non liceret regnare cuiquam, quamvis hæres esse defuncti Principis videretur. Collecti sunt Episcopi trigintaquinque præter tres alios, qui per vicarios interfuerunt, & Abbates quatuor, sanciti que canones tredecim. Consummatum vero est Concilium (ut ultimus canon habet) octavo Kal. Februarias ejusdem anni primi Ervigii Regis, dicta æra septingentesima decimanona. Sed audi, quam sapienter de utilitate Conciliorum primo loco præfatus sit Rex verbis istis: Non dubium est, sanctissimi Patres, quod optima Conciliorum adjutoria ruenti mundo subveniant, si officiosis quæ corrigenda sunt, studiis peragantur, &c. Ita præfatus, obtulit legendum in Synodo scriptum, quo de nuper suscepto regno redens rationem, petiit, ut quod eorundem assensu acceperat, ipsorum precibus, & consiliis muniretur, pariter rogans per eos corrigi pravos mores, Judæosque invalescentes nimis comprimi, insuper & alia emendari. His auditis, Patres primum omnium (a) fide Catholica cognita & stabilita, ejusdem Regis confirmarunt electionem, quam suo scripto jam Vvamba significaverat, consensuque probaverat.

LVIII.
Concilium Toler. XII.

Sequenti vero decreto de iis egerunt Patres, qui consentientes acceperunt in extremis (ut dictum est) poenitentiam, mutatione habitus facta, tonsuraque & veste religiosa suscepta, ne ejusmodi posset violari utcumque facta professio. Hæc autem idcirco Synodus, ne Regis Ervigii posset labefactari creatio, effectve spes ulla, ut Vvamba iterum repeteret regnum: poenam tamen unius anni excommunicationis statuerunt sacerdoti, qui cui libet non petenti neque sententi hujus-

(a) Conc. Toler. 22. c. 1. 2. 3.

LIX.
Quæ statuta in Conc. Toler. XII.

F

cc-

tri succedens nullam rationem habuisse Privilegii Benedicto II. concessi, & inhæsisse ei, quod Constantinus pater largitus fuerat Agathonis; cum Interpontificium plerumque fuerit duorum, aut etiam plurium mensum.

A num. LVIII. ad LXI. Concilium Toleranum XII. habitum est anno primo Ervigii Regis, sicuti Concilii initio dicitur, idque sub die VIII. Calendarum Februariarum ut ipsemet Rex in

XVI.

cemodi tribueret poenitentiam.

Quarto deinde canone novae sedes Episcopales jussu Vvambae Regis erectae in diversis Hispaniarum locis sublatae sunt. Redarguti post haec fuere in Synodo, (a) qui plures uno die Missas celebrantes, in ultima tantum, non in singulis communicarent.

(a) Can. 3.

LX. Nominatio a Rege facta a Synodo examinatur.

Actum praeterea in eodem Concilio, ut Toletanus Antistes ordinaret, quem Rex nominaret Episcopum, qui ordinatus suo deberet se praesentare Metropolitanum. Haec ut evidentius pateant, illud non ignorandum, Gothorum Reges in Hispania nominationem sibi vendicasse creandorum Episcoporum, quorum nominatio referebatur ad Concilium, ut de persona, qualis esset, inquireret, digna ne sede haberetur Episcopali. Constant haec ex veterum scriptorum monumentis (b). Quoniam autem longe morae solerent intercedere in his omnibus curandis atque perficiendis, ob idque contingere vacantes sedes diutius absque Episcopo permanere; id sancitum est in hoc Concilio, ut quem Rex nominaret, unus Toletanus Episcopus posset, de persona habita investigatione solita, ordinare.

(b) Epist. Braulion. ad S. Ild. Conc. Tol. & alii.

LXI.

Hoc licet in hac fuerit decretum Synodo: tamen quod res admodum invidiosa esset cum in praedictum reliquorum Archiepiscopatum sedium videretur id esse statutum, adversus ejusmodi de-

PAGIUS in Concilio XII. Toletanum.

in lege, qua illud confirmat, asserit. Quare cum Ervignus mense Octobri superioris Christi anni Rex renunciatus fuerit, recte haec Synodus a Baronio consignata. Celebrata ea a triginta quinque Episcopis, quatuor Abbatibus, & tribus Vicariis, Praefide Sancto Iuliano Archiepiscopo Toletano, ac tredecim Capitula in ea, sancita.

XVII. S. Wilfridus e Mercia & e Saxonia Occidentali pollitur.

A num. LXI. ad LXV. Ex iis, quae anno DCLXXXIX. diximus, manifestum fit, Wilfridum Roma in Northumbriam reducem ab Egfrido Rege in carcerem coniectum fuisse, ubi novem menses sine ullo honore custoditus est, inquit Eddius in ejus Vita. Quare liber dimissus est duabus aut tribus tantum hebdomadibus ante Concilium Hedfeldense anno superiori mense Septembri celebratum. De hac secunda Sancti Praefidis a Northumbria secessione ita loquitur Eddius cap. 38. Proficiscente ergo Deo amabili Wilfrido Episcopo cum suis sodalibus, patriam rura deserens (nempe Northumbriam) Australia Regna in exilio quarens (Merciam nempe ad Austrum Northumbriae sitam) Dominus qui Sanctis suis in tentationibus adest, Praefidum, Virum nobili genere, & nomine Beorhtwald, filium fratris Ethelredi Regis Merciorum, mississimo, antimo in obviam misit. Addit Eddius, Beorhtwaldum ei dedisse locum, ubi statim Wilfridus Monasterium fundavit: sed Ethelwaldum Regem & Oslrib ejus uxorem & sororem Egfridi Regis, Beorhtwaldum mandasse, ut eum expelleret. Quare cum ante initium Septembris superioris Christi anni Wilfridus in Merciam non pervenerit, ibique Monasterium

cretum constat, fuisse ab Hispaniarum reliquis Episcopis tumultuatum, ab eisque in contrariam partem flexum Regem sibi timentem, ne reliqui Hispaniarum Episcopi rebellarent. Etenim Episcopi ipsi egere cum Romano Pontifice, ut omnes a primae sedis eximerentur obedientia: haec enim ita se habuisse, ostendunt quae his verbis apud Lucam Tudensem scripta leguntur: Multa cum Episcopis apud Toletum egit; leges, quae a praedecessoribus suis conditae fuerant, ex parte corrupit, & ex parte correxit, & ab Isidoro Hispanensi Episcopo Hispaniarum Primate traditas ex nomine suo adnotare praecipit, vel antiquas vocavit, ne nomine Ecclesiae forum judiciale agi videretur. Et Romani Pontificis assensu statuit, ut nullus Archiepiscopus Hispaniarum subderetur alicui Primati, nisi Romano. Haec ibi: quibus intelligis arbitrio Romanorum Pontificum pro temporis, & personarum ratione dari, & demi contuivisse Ecclesiae privilegia, neque quicquam consistere quod Rex de his statuatur, nisi Pontifex Romanus annuerit.

Episcopi Hispan. Rom. Pontifici tantum subesse voluerunt.

Insuper praeter alia, reperiuntur in eodem Concilio, nono canone adversus Judaeos plurima cumulata, & inter caetera, ne Judaei libros legere audeant, quos fides Christiana repudiat: insuper & ne saeculares Judices de Judaeorum excessibus absque sacerdotum consensu judicare praesumerent. Indulgit (c) pariter

(c) Tolet. Synod. 12. c. 10.

construxerit, ante praesentem annum injuria, illa affectus non est. Pergit Eddius narrare secessionem S. Wilfridi in Saxoniam Occidentalem, ubi Kentinus regnabat: Deinde cum odio Pontifex noster expulsus, manentibus tamen illi Monachis suis, Regem Vvelfexna (idest Saxonomum Occidentalium) adiit, nomine Centovini, perparvumque spatium pro subsequente persecutione ibi manebat. Nam ibi Regina soror Erminiburga Regina, odio oderat eum, uti propter amicitiam Regum supradictorum trium dein fugatus abscessit.

Eddius cap. 39. refert postea conversionem, Australem Saxonum, ad quos Sanctus Wilfridus e Saxonia Occidentali expulsus venit, & quidem hoc anno. Beda enim lib. 4. cap. 13. ubi loquitur de adventu Wilfridi ad Provinciam Australem Saxonum, & de conversione illius gentis ait: Ipse illis in partibus annos quinque, idest, usque ad mortem Egfridi Regis, merito omnibus honorabilis officium Episcopatus & verbo exercebat & opere. Egfridus vero Rex anno DCLXXXV. vita functus est. Ante scripserat Beda: divertens ad Provinciam Australem Saxonum, quae post Cantuarias ad Austrum, & ad Occidentem usque & ad Occidentales Saxones pertingit, habens terram familiarum septem millium, & eo adhuc tempore paganis cultibus serviebat; huic verbum fidei & Lavacrum salutis ministrabat. Erat autem Rex gentis illius Ethelwald, non multo ante baptizatus in Provincia Merciorum, praesente ac suggerente Rege Vvifbere, a quo etiam egressus de loco loco filii susceptus est: in cuius signum adoptionis duas illi Provincias donavit, ve-

XVIII. Rex Saxonum Australium anno DCLXI. baptizatus est.

XIX.

riter S. Synodus spatium triginta passuum foras progrediendi confugientibus ad Ecclesiam. Haec & alia in Synodo sunt statuta, quae tu consulas.

(a) Beda l. 4. c. 13.

(b) Beda cod. l. c. 12.

(c) Beda l. 4. c. 13. Fames ingens in Anglia.

Hoc eodem anno gravi fame ac peste laboratum in Anglia, testatur Beda (a), cum id contigisse tradat tres post annos ab apparitione cometae illius, quae mensibus tribus perduravit, ut ex eodem auctore (b) colligitur. Tunc accidit, ut S. Wilfridus Eboracensis Episcopus, qui pullus sede, Romam profectus, Romanam (ut vidimus) interfuit Synodo sub Agathone Pontifice; reversus in Angliam, cum recipere sedem suam tyrannice occupatam non valeret, ad praedicandum Australibus Saxonibus Evangelium converfus, eosdem adhuc Gentiles redderit Christianos. De his agens Beda (c), haec habet post alia quae ad famem spectant: Evangelizans autem genti Episcopus Wilfridus, non solum eam ab avarum perpetuae damnationis, verum & a clade infanda temporalis interitus eripuit: siquidem tribus annis ante adventum ejus in provinciam, nulla illis in locis pluvia ceciderat: unde & fames acerbissima plebem invadens, impii necesse Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Vestram videlicet insulam, & Meamuarum Provinciam, in gente Occidentalium Saxonum. Itaque Episcopus, concedente, immo multum gaudente Rege, primos Provinciae Duces ac milites sacrosancto fonte abluebat, & caetera, quae Baronius ex Beda narrat. Verum conversio Regis Edilwacch, qui ex septem Anglo-Saxonibus ultimus fuit, qui Christianam fidem suscepit, longe ante hunc annum contigit; cum Wilfridus Merciorum Rex, quo suggerente ea peracta, anno DCLXXV. vivere desierit. Fidem itaque Edilwacch suscepit anno sexcentesimo sexagesimo primo, qui antiquior Auctor Chronologiae Saxonicae scribit: Vestram vastavit Vvulfers Penda filius; nec non Vella incolae Ethelwaldi Regi Suthsaxonum (idest Saxonum Australium) donavit: quia illum Vviferus ad Baptisti fontem susceperat. Et Eoppa Presbyter Vvulferi iussu, & ipse Rex Vvulferus Baptistinam Vella incolae primi attulerunt. Hic Rex a Beda Edilwacchius, ab aliis Ethelwulfus, sive Ethelwoldus; appellatur, sive etiam Ethelwaldus, vel Adelwoldus; quem ann. DCLXI. baptizatum fuisse, tradunt etiam Westmonasteriensis, Wigorniensis, ac Huntindoniensis lib. 2. pag. 317. qui Kenecalchi Regis pugnam in Mercios, & cladem, quam eo anno passus est, Australem Saxonum conversioni praemittit, additque anno post missionem Eoppae tertio Solem obscuratum esse die tertia Maii anno sc. DCLXIV. Vide quae de Eoppa anno DCLXIV. ex Charta foundationis Monasterii Petroburchensis in medium adduxi. Denique observatu dignum quod affirmat Huntindoniensis pag. 320. praeterquam Adelwoldi, qui primus nomen Christi agnovit, caeterorum Australium Regum nomina famam obscuram recondere, vel Scriptorum penuriam. Quare non mirum si de illis imposterum taceamus.

Sed redeo ad ea, quae hoc anno apud Australes Saxones gesta sunt a Sancto Wilfrido;

prostravit. Denique fertur, quia saepe quadraginta simul aut quinquaginta homines inedia macerati procederent ad precipitium aliquod, sive ripam maris, & junctis misere manibus pariter omnes aut ruina perituri aut fluctibus absorbendi deciderent. Verum ipso die quo baptismus fidei gens suscepit illa, descendit pluvia serena, & copiosa, restoruit terra, reddiitque viridantibus arvis annus latus & frugifer. Et inferius narrat, eosdem Saxones allevatos esse fame arte piscandi; quam vir sanctus Wilfridus eos ad omnes pisces capiendos edocuit. Subdit & de monasterio ibidem ab eodem Wilfrido fundato.

Conversio Saxonum Australium.

Quod vero ad lucem pertinet, quae ex more famem secuta est, idem Beda quomodo ab ea liberati sint servi Dei, narret verbis istis (d): Eodem ferme tempore, quo ipsa provincia nomen Christi suscepit, multas Britanniae provinciae mortalitas seva corripiebat: quae cum praefatum quoque monasterium, cui tunc regendo reverendissimus ac religiosissimus Christi sacerdos vocabulo Eoppa praefuit, nutu divina dispensationis attingeret, multique sive de his qui cum Antistite il-

LXII.

(d) Beda l. 4. c. 14. Peltis in Anglia.

F 2 10

Tunc vero gentis nostrae, inquit Eddius cap. 39. quadam Provincia Gentilis usque ad illud tempus perseverans vixit, quae pro rupium multitudine & sylvarum densitate aliis Provincis in expugnabilis restitit, & ad illos Paganos in Southsaxon (idest Australem Saxoniam) Deo dirigente viam, & humano auxilio cessante, Sanctus Episcopus noster configit. Invenio itaque Rege eorum, cujus nomen erat Ethelwacch, totius exilii sui austeritatem per ordinem enarravit: cui statim Rex sub fœdere pacis talem amicitiam promissi, ut nullus inimicorum ejus aut minaci hostis gladio belligerantis sibi terrorem incuteret, aut munerum & donorum magnitudine pactum initum faderis secum irritaret. Addit Eddius, Wilfridum cum consensu Regis gentes, quibus ante praedicatum non erat, Verbum Dei annunciasse & Paganorum utriusque sexus, quosdam voluntarie, alios vero coactos Regis Imperio, idololatriam deseruisse: Regemque villam, in qua manebat, ad Episcopalem Sedem fundandam concessisse; ibique Wilfridum fratris suis Coenobium ad requiem fundasse. Locum illum Eddius vocat Seleham, Beda citatus, Seolesen, quod, inquit, dicitur Latine Insula Vituli Marini: qualis locus a Latinis Peninsula, a Graecis solet Cherronesos vocari. Sederunt in ea peninsula plures Episcopi, dicti Selenses, postea tamen sub annum MLXX. translata Sedes cis Lancestriam, quae hodie Chicestria, ubi etiamnum manet.

Ad num. LXII. & seqq. De duplici peste Beda loquitur, quae diversis temporibus contigit. Nam lib. 4. cap. 7. de ea sermonem habet, quae S. Edilburga Abbatissa Berceingense Monasterium in Orientali Saxonum Provincia regente saevit, & lib. 4. cap. 14. de pestifera mortalitate, quae S. Oswaldi Regis intercessione sublata est, quando Australes Saxones nomen Christi dedere. Quare haec recte hoc anno a Baronio collocata; prior vero ad annum

S. Wilfridus Conversionsi Saxonum Australium incumbit.

XX. Miracula SS. Oswaldi & Edilburgae.

Io venerant, sive de illis qui de eadem provincia Saxonum nuper ad fidem fuerant vocati, passim de hac vita raperentur, visum est fratribus triiduanum jejunium agere, & divinam suppliciter obsecrare clementiam, ut misericordiam sibi dignaretur impendere, sive periclitantes hoc morbo a presentia morte liberaret, seu raptos a perpetua anima damnatione servaret. Erat tunc temporis in eodem monasterio puerulus quidam de natione Saxonum nuper vocatus ad fidem, qui eadem tactus infirmitate, non pauco tempore recubans in lectulo jacebat. Cum ergo secunda momorati jejunii ac supplicationum dies ageretur, contigit fortetipsum puerum hora ferme secunda diei, in loco in quo ager jacebat, solum inveniri. Cui divina dispensatione subito beatissimi Apostolorum Principes dignati sunt apparere. Erat enim puer multum simplicis ac mansueti animi, sincereque devotione sacramenta fidei, qua susceperat, servans.

LXIII. Salutantes ergo illum verbis piissimis Apostoli dicebant: Noli timere, fili, mortem, pro qua sollicitus es: non enim te hodierna die ad caelestia regna sumus perducturi: sed primum expectare habes, donec Missae celebrentur, ac viatico Dominici corporis ac sanguinis accepto, sic infirmitate simul, & morte absolutus ad aeterna in caelis gaudia subleveris. Clau-

PAGIUS circiter DCLXXVI. revocanda; quo anno Edilburga ad Deum migravit, ut anno DCLXXII. n. VI. diximus.

XXI. Quod vero dicit Baronius Cunipertum hoc anno in societatem Regni Langobardici a patre vocatum esse, a nobis examinatum est anno DCLXXIX. n. IV.

Hoc circiter anno migravit, ad Deum S. VVaningus, qui inter Proceres Palatii & Consiliarios Clotarii Regis III. floruit quique non solum VVandregisillam Abbatem in Cenobio Fontanellensi extruendo adjuvit, ut in hujus Vitae dicitur; sed etiam ejus plurimas possessiones largitus est, & Monasteria non pauca in agris suis ipsemet aedificavit. Omnium celeberrimum fuit Fiscannense in Dioecesi Rotomagensi apud Caletes in Normannia & prospectu maris situm, ubi Sacras Virgines trecentas sexaginta, sex congregavit, & S. Leodegarium illum ab Ebroino missum magno amore suscepit. Monasterium tamen illud pro puellis aedificatum, hodie etiam celeberrimum, modo Monachis Benedictinis Congregationis Sancti Mauri subest. Bollandus ad diem IX. Januarii quaedam fragmenta Vitae Sancti VVaningi publicavit, quibus aliud Mabillonius Saeculo secundo Benedictino addidit. Annus mortis ejus incertus.

XXII. Moritur S. VVaningus.

Sanctus Lambertus, qui anno DCLXVII. die XXVI. mensis Julii ex Monacho Fontanellensi ejusdem Monasterii Abbas electus est, hoc anno ex Abbate Fontanellensi creatus Episcopus Lugdunensis, post mortem S. Genesii illius urbis Episcopi, ut colligitur ex egregio fragmento Vitae Sancti Lamberti a Mabillonio Saeculo III. Benedictino parte II. recitato, & ex eo ab Henschenio ad diem XIV. mensis Aprilis, quo S. Lambertus colitur. In illo enim fragmento dicitur: perseveravit in eodem Cenobio annos tredecim, & menses octo; quod & in titulo fragmenti legitur; ideoque circa mensis Martii hujus anni eam dignitatem adeptus est, eique in Abbatiam Fontanellensem successit S. Anbertus, postea Rotomagensis Episcopus. Cum Sancto Lamberto Abbate Fontanellae vixere Erembertus Episcopus Tolosanus, Condedus Presbyter, ac Anachoreta, & Hemerlandus Sanctitate celebres. Quo anno Lambertus ad Deum migravit, incertum. Cum vero anno IV. ante mortem S. Vandregisilli Monachum induerit, ut in Fragmento illius Vitae legitur, per annos XVII. in Monasterio Deo servivit.

XXIII. S. Lambertus fit Episc. Lugdunensis.

ma ergo ad te presbyterum Eappam, & dicito illi, quia Dominus exaudivit preces vestras, & devotionem ac jejuniaproptius aspexit: neque aliquis de hoc monasterio, sive de adjacentibus ei possessiunculis hac clade ultramortuus est: sed omnes qui alicubi de vestris hac aegritudine laborant, resurrexerunt a languore ad pristinam sunt sospitatem recuperandi, praeter te solum, qui hodierna die liberandus a morte, & ad visionem Domini Christi, cui fideliter servisti, perducendus in caelum: quod divina vobis misericordia per intercessionem religiosi ac Deo dilecti Regis Osuualdi, qui quondam genti Nordanhumborum, & regni temporalis auctoritate, & Christiane pietatis, que ad regnum perrene ducit, devotione sublimiter praesuit, conferre dignata est: hac enim die idem Rex ab infidelibus in bello corporaliter extinctus, mox ad sempiterna animarum gaudia assumptus in caelum, & electorum est sociatus agminibus. Querant in suis codicibus in quibus defunctorum est adnotata depositio, & invenient illum hac (ut diximus) die raptum esse de saeculo. Celebrent ergo Missas per cuncta monasterii oratoria hujus sive pro gratiarum actione exaudita sua deprecationis, sive etiam in memoriam praefati Regis Osuualdi, qui quondam ipsorum genti praecerat, ideoque pro eis quasi pro sua gentis

culo III. Benedictino parte II. recitato, & ex eo ab Henschenio ad diem XIV. mensis Aprilis, quo S. Lambertus colitur. In illo enim fragmento dicitur: perseveravit in eodem Cenobio annos tredecim, & menses octo; quod & in titulo fragmenti legitur; ideoque circa mensis Martii hujus anni eam dignitatem adeptus est, eique in Abbatiam Fontanellensem successit S. Anbertus, postea Rotomagensis Episcopus. Cum Sancto Lamberto Abbate Fontanellae vixere Erembertus Episcopus Tolosanus, Condedus Presbyter, ac Anachoreta, & Hemerlandus Sanctitate celebres. Quo anno Lambertus ad Deum migravit, incertum. Cum vero anno IV. ante mortem S. Vandregisilli Monachum induerit, ut in Fragmento illius Vitae legitur, per annos XVII. in Monasterio Deo servivit.

Condedus relicta magna Britannia patria sua, ob Coelestis Patriae amorem in Gallias venit, desideriumque suum Sancto Lamberto Abbati Fontanellensi aperuit proficiendi aliis in praedicatione ac bono exemplo. Tum insulam Belcinnacam sibi a Theodorico Francorum Rege concessam ingressus est, ubi contemplativam vitam agens, bonisque operibus sine defectu insistens ad aeternae felicitatis migravit requiem die duodecimo Kalendarum Novembrium. Sed cum progressu temporis insula a mari submersa fuisset, corpus ejus Fontanellam translatum est. Ita Auctor Anonymus ejus Vitae Saec. II. Benedictino.

Corrigendus hic error, qui irrepsit in Vitae illam, ex qua Henschenius in Notis ad Vitam Sancti Anberti ad diem IX. mensis Februarii hac verba in medium adducit: Praefatus nobis

Nancium divinum de salute Monachorum.

XXIV. Floret S. Condedus Anachoreta.

XXV.

tis advenis supplex orabat ad Dominum: & cunctis convenientibus ad Ecclesiam fratribus, communicent omnes sacrificiis caelestibus, & ita soluto jejunio, corpus quoque suis reficiant alimentis.

LXIV. Quae verba cum omnia vocato ad se presbytero puer narrasset, interrogavit eum sollicitus, quales essent habitu vel specie viri, qui sibi apparuissent. Respondit: Praefari omnino habitu & vultu curant laetissimi ac pulcherrimi, quales nunquam ante videram, neque aliquos hominum tanti decoris ac venustatis esse posse credebam. Unus quidem attonsus erat ut clericus, alius barbam habebat prolixam; dicebantque quod unus eorum Petrus, alius vocaretur Paulus, & ipsi essent ministri Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi ad tuitionem nostri monasterii missi ab ipso de caelis. Creditis ergo verbis pueri presbyter, & statim egressus requisivit in Annali suo, & invenit eadem ipsa die Osuualdum Regem fuisse peremptum. Vocatisque fratribus, parare prandium, Missas fieri, atque omnes communicare more solito praecepit: simul & infirmanti puero de eodem sacrificio Dominicae oblationis particulam deferri mandavit. Quibus ita gestis, non multo post, eadem ipsa die puer defunctus est, suaeque morte probavit, vera fuisse verba, quae ab Apostolis Christi audie-

Petrus & Paulus in visione cogniti.

PAGIUS bilis Schirwardus aliam dedit largitionis auctoritatem de Belcinnaca Insula Monasterio, & rebus ibidem pertinentibus, qua celebrata est in Cenobio Fontanella sub anno septimo Regis Theodorici gubernante anno secundo B. Anberto Fontanellam Cenobium, quoniam Vir Domini Lambertus Praefatum jam susceperat Ecclesia Lugdunensis. Exitimavit Henschenius, ex eo loco innotescere Theodoriceum Francorum Regem anno DCLXXV. regnare coepisse. Verum annus secundus Anberti convenire non potest neque in initium Regni ejus Neustrasiani, cum Theodorice anno DCLXXII. Childerico fratri, anno DCLXXVIII. Dagoberto Secundo successerit, ut me alibi demonstrasse existimo. Quare loco anno septimo, legendum, anno decimo, Regni scilicet Neustriae ubi sita fuit Belcinnaca Insula fluminis Sequanae, quae sequi milliaria a Fontanella distabat, & paucis abhinc annis ex undarum illavie emerit, quae in Vita Sancti Audoeni a Fridegodo scripta dicitur Insula Belcinnaca, in Dioecesi scilicet Rotomagensi. Cum itaque Belcinnaca pertineat ad Regnum Neustriae, scripta Charta illa anno DCLXXXII. quo secundus Anberti Abbatis, & decimus Theodorici Regis annus inchoatus est.

Emendatur Vita S. Condedi error.

XXVI. Emendatur alius Error ex priori censurus.

rat. Sed & hoc verbis ejus testimonium perhibuit, quod nemo praeter ipsum tempore illo ex eodem est monasterio raptus de mundo. Ex qua nimirum visione multi qui haec audire potuerunt, & ad exorandam in adversis divinam clementiam, & ad salutaria juniorum remedia subeunda sunt mirabiliter accensi. Et ex eo tempore non solum in eodem monasterio, sed & in plerisque locis aliis cepit annuatim ejusdem Regis ac militis Christi natalitius dies Missarum celebratione venerari. Haec de his Beda.

Fuerunt eodem pestis tempore aliae complures emissae caelitus visiones offensae corde puris Dei servis: quae cuncta quasi imbrem super plantatam recens Ecclesiam, ad eam multiplicandam Deus concedere voluit, quae & scriptis fideliter posteris tradi ad excitandam fidelium tepescientium pietatem aequae concessit: ex quibus Beda ipse descripsit, nosque ex multis hic ea ex ipso reddamus, quae eodem libro, cum agit de sanctissima Abbatissa Edilburga, de ipsius & aliarum ad Deum transitu habet his verbis (a): (a) Beda In hoc etenim monasterio plura virtutum sunt signa patrata, quae & ad memoriam, adificationemque sequentium ab iis, qui novere, descripta habentur a multis, e quibus & nos aliqua historiae nostrae Ecclesiasticae inferere curavimus. Cum tempore

sem successisse, qua & in sententia fuit Mabilionis Saec. III. Benedict. part. II. in Observe praevius ad fragmentum Vitae Sancti Lamberti, quia neuter illius loci corruptionem animadvertit. Praefatus error, qui irrepsit in Vitam S. Condedi, Henschenium in alium induxit. Nam in ea annus III. Theodorici Regis cum anno nono Lambertus Abbatis Fontanellensis, & die decima mensis Octobris conjungitur, & quidem accurate: Henschenius tamen in Commentario praevio ad Vitam S. Lamberti ad diem XIV. Aprilis num. 2. asserit, annum IX. in XI. invertendum esse, quia scilicet laudato loco depravato innititur, ut probet, Theodoriceum anno DCLXXV. Regnum iniisse, quod quibusdam aliis persuasit. Cum tamen certum esse debeat non hunc secundum locum sed priorem fuisse; nam alterutrum ex illis depravatum esse necessario dicendum.

Auctor Anonymus Vitae S. Leodegarii anno DCLXXVIII. Ebroini Majoris Domus Palatii Theodorici Regis jussu occisi, ejusdem Ebroini interitum cap. 17. his verbis narrat: Transacto spatio trium pene annorum in semper lugendo Ebroino, qui hanc lucernam nifus fuerat extinguere, Sermo Divinus impletur. Nam qui multos gladio interemit, percussus gladio & ipse perit. Infelix ac miser, qui tantis honoribus sublimatus in tribus mundi partibus dilatata fama industria sua pollebat inter homines, quoniam noluit suis inimicis, Dei mandatum implendo indulgentiam tribuere, ulciscendo eos multos ad Regna Calorum fecit abire, &c. Porro tertius est hic annus a Martyrio S. Leodegarii, quo post Ebroini mortem corpus ejus

LXV.

(a) Beda l. 4. c. 7. Charitativa Ecclesiasticae Anglicanae.

XXVII. Ebroini Majoris Domus Theodorici Regis interitus.

pe-

ter-

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

postas saepe dicta cladis late cuncta depopulans, etiam partem monasterii hujus illam, qua viri tenebantur, invasisset, & passim quotidie raperentur ad Dominum; sollicita mater congregationis, qua hora etiam monasterii partem, qua ancillarum Dei caterva a virorum erat secreta contubernio, eadem plaga tangeret, crebrius in conventu sororum perquirere cepit, quo loco in monasterio corpora sua poni & coemeterium fieri vellent, cum eas eodem quo ceteros exterminio raptari e mundo contingeret.

LXVI.
De loco
coemete-
rii divini-
tus demon-
strato.

Cumque nihil certi responsi, tametsi sepius inquirens, a sororibus accepisset: accepit ipsa cum omnibus certissimum supernae provisionis responsum. Cum enim nocte quadam, expletis matutinae laudis psalmodiis, egressa de oratorio famula Christi ad sepulcra fratrum, qui eas ex hac luce praecesserant, solitas Domino laudes decantarent: ecce subito lux emissa calidus, veluti linteum magnum venit super omnes; tantoque eas stupore percussit, ut etiam canticum, quod canebant, tremefacta intermitterent. Ipse autem splendor emisse lucis, in cujus comparatione Sol meridianus videri posset obscurus, non

PAGIUS

terra levatum. Sepultus fuerat quinto Nonas Octobris, ut habet Anonymus in ejus Vita cap. 21. vel die sexto Nonarum Octobrium, ut scribit Ursinus in ejus Vita cap. 17. qui addit: In quo sepulcro annis duobus & dimidio humatus fuisse dicitur, in Attrebatibus scilicet ideoque paulo ante initium mensis Aprilis hujus anni Ebroinus interfectus fuerat, recteque in Chron. S. Medardi Sueffionens. Tom. II. Spicilegii Dacheriani publicato interitus ejus cum hoc Christi anno connectitur. Qua de causa & a quo peremptus fuerit, narrat Anonymus laudatus, Continuator Fredegarii cap. 98. & Auctor de gestis Francorum cap. 47. Praefecturam Palatii sub Clotario III. primum, ac deinde sub Theodorico ejus fratre gessit Ebroinus: Vir crudelis, rapax, perfidiosus, qui inimicos suos jugulare fas ducebat, cunctosque sibi suspectos perdere; quod sub Theodorico Rege homine hebeti perfecit eo licentius atque facilius quod ei inani nomine servato Regni administrationem in se transtulerat. Sed de vitis, ac quibusdam virtutibus, quibus praeditus erat, legendus Hadrianus Valefius lib. XXII. Baronius ejus mortem differt usque ad annum DCLXXXVII. quo de ea agit num. VI. sed quia series Majorum Domus Palatii Franciae, penes quos summa rerum erat, interrumpenda non est, hic de ejus morte nobis agendum fuit. Legenda tamen quae ibidem de eadem dicemus.

XXVIII.
Post Ebro-
ini mor-
tem Basili-
ca in ho-
norem S.
Leodegarii
condi-
ta.

Postquam infelix Ebroinus Vita finem dedit, inquit Anonymus in Vita S. Leodegarii cap. 17. quod invidia ductus de Dei seruo abscondit, magnis laudibus longe lateque percrebuit. Subdit Anonymus, coepisse Regem Theodoricum venerari ut Martyrem, quem per accusationem tyranni prius crederet fuisse culpabilem, tunc perlatum esse cum laude in Palatio, ubi erat multitudo magna Episcoporum ac Procerum: contentionem ortam inter Ansoaldum Pictaviensem Episcopum, in cujus Dioecesi natus

multo post illo elevatus de loco, in meridiana monasterii partem, hoc est, ad Occidentem oratorii secessit, ibique aliquamdiu remoratus, & ea loca operiens, sic videntibus cunctis, ad caeli se alta subduxit, ut nulli esset dubium, quin ipsa lux, quae animas famularum Christi esset ductura vel susceptura in caelis, etiam corporibus earum locum, in quo requiescitur & diem resurrectionis essent expectatura, monstraret. Cujus radius lucis tantus extitit, ut quidam de fratribus senior, qui in ipsa hora in oratorio eorum cum alio juniore positus fuerat, referret, quod mane ingressi per rimas ostiorum vel fenestrarum radii lucis omnem diurni luminis viderentur superare fulgorem. Haec de visione indicante locum coemeterii construendi: quibus significatum, divinitus fuit, quod etiam Domini (a) est terra & plenitudo ejus, & in manu ejus omnes fines terrae, & ubicumque sepulsi fideles sint, in manu Dei sunt ossa eorum: peculiari tamen ipsum membra sui corporis prosequi cura ac providentia, monereque proinde mortales, eosdem pio cultu venerari debere sacros cineres, quorum locum desuper tanto fulgore ipsa digna-

(a) Psalm.
23.

erat Sanctus Martyr, Hermenarium ejus Successorem in Episcopatum Augustodunensem, & Vindicianum Praesulem Attrebatensem, in cujus Dioecesi fuerat interfectus: sed Ansoaldum forte accepisse Sanctum corpus, & Pictavos deserri curasse circa, scilicet mensis Aprilis initium ut ex dictis intelligitur. In ipsius Beatissimi Martyris honore, inquit Anonymus cap. 20. jussu Pontificis Domini Ansoaldi, opere Abbatis Adulsi Patris Monasterii (scilicet Sancti Maxentii) mira magnitudinis fabricata est domus, cujus fabrica adificatio est dissimilis omnibus Basilicarum constructionibus. Qua supradictus Pontifex votum perficere volens, huic loco accessit cum omnibus suae Ecclesiae sacerdotibus, ac turba Magnificorum, catervaque populi magna. Et quidem cum magnis laudibus sanctum sepelivit corpus B. Martyris, &c. Consummatum est S. Leodegarii Martyrium quinto Nonas Octobris & dedicatio Basilica ipsius tertio Kal. Novemb. Translatio vero sancti corporis medio mense Martii. Anno quidem sexcentesimo octogesimo quarto littera Dominicali B. notato dies Dominica incidit in diem trigesimam Octobris; sed cum a die quo allatum fuit sanctum corpus in Monasterium Sancti Maxentii, usque ad mensem Octobrem anni DCLXXXIV. tres tantum anni effluerint, Basilica mirae magnitudinis ac superbae fabricae vix intra trienni spatium construi potuit. Quare existimo, hanc Dedicationem quae aliquanto tempore corporis Sancti Martyris Translationem praecessit, peractam fuisse anno DCXC. littera Dominicali B. etiam insignito, quod evidentius ex anno Translationis patet.

Cum enim medio mense Martii, sive die decima sexta, quae ab anno DCLXXXII. usque ad annum DCXCIII. non cadit in Dominicam, magna pompa facta fuerit, ea ad annum sexcentimum nonagesimum tertium referenda, ideoque & Dedictio ad annum DCXC. Utramque enim in Dominica peractam esse in dubium

CHRISTI
681.AGATHONIS PAP.
4.CONST. POGON. IMP.
14.

dignata est Divinitas illustrare. Subiicit his Beda alia de sanctis virginibus e mortalibus erutis, ac demum de ipsa Aldiburga ex eadem lue perempta, atque in caelum una cum illis ad Deum perducta: quae cuncta nos brevitatis gratia praetermittimus; tu ipse velim consulas ipsum, qui

PAGIUS

bium revocari non potest. Porro Ansoaldum tam Dedicationis, quam Translationis Auctorem, adhuc superstitem fuisse anno DCXCIII. constat ex Diplomate autographo Childeberti III. dato anno III. Regni ejusdem Principis die XVI. Martii, recitato a Mabillonio lib. 6. de Re diplomatica num. 44. In nonnullis Martyrologiis solemnitas illius Translationis XVII. Kal. April. seu die XVI. Martii annotatur, ut Henschenius lib. 2. de Tribus Dagobertis, c. 16. observavit; sed tam ipse quam Cointius valde hallucinantur, autumantes Anonymum citatum loqui die XVI. mensis Martii anni illius, quo Ebroinus peremptus, & S. Leodegarii corpus et terra levatum. Haec enim opinio eo minus sustineri potest quo Translationem illam Basilicam in S. Martyris honorem construxit Dedictio praecesserit, ut idem Anonymus habet.

XXX.
VVarato
Burgun-
dia &
Neustria,
Pippinus
Austriam
Majoris
Domus di-
dit.

Post Ebroini caedem Franci seu Neustrasii Majorem Domus Regiae constituerunt VVaratonem, qui pacem cum Pippino omnem Austrasiam fere administrante mox pepigit, ut legitur in Gestis Francorum cap. 47. & in Continuatore Fredegarii cap. 98. qui ait: Quo perempto (nempe Ebroino) ad Pippinum Ducem in Austrasiam cum numeribus suis pervenit (nempe Ermenfridus nobilis Francus, qui Ebroinum occidit.) Quo facto Franci accepto Concilio VVar-

prae manibus fere omnium habetur auctor.

Ad postremum vero quod spectat ad regnum Longobardorum, hoc anno Cuni-pertus a patre Bertarido, regni ejus octavo, in regni consortium adsciscitur, (a) Paul. diacon. l. 5. c. 25. ita Paulus diaconus habet (a).

Sc.

vadonem illustrem Vivum loco ejus in honorem Majoris Domus constituerunt. Idcirco praefatus VVarato obsides a Pippino Duce accipiens (inde colligitur Pippinum se se non solum Theodorico Regi, sed Warattoni Majori Domus subiecisse) pacem invicem patravissent.

Ad Pippini sortem facta est accessio Civitatum aliquot Austrasianarum, quae vi coactae partibus Ebroini haecenus adhaeserant; secutaque est inde maxima rerum mutatio in Dioecesi Trajectensi. Pippinus enim Lambertum Trajectensem Episcopum statim ab exilio revocavit, in decent Scriptores, qui hujus Sancti Vitam in literas misere. Testantur enim evoluto Pseudo-Faramundi Pontificis septennio redditam fuisse pacem Ecclesiae Trajectensi, quia necatus est Ebroinus, ejectus Faramundus, suaeque Sedi restitutus a Pippino Lambertus. Ita Anonymus S. Lamberto coetaneus, & Godeschalvus Diaconus cap. 4. Septem annis expletis, depositus est Faramundus de Sede Pontificale, &c. Quare cum anno DCLXXIV. Lambertus depositus fuerit, ejus restitutio in pristinam dignitatem ad hunc annum pertinet. Cointius hoc anno num. LXV. refellit Stephanum, Nicolaum, & Rennerum, qui in Vita S. Lamberti asserunt, hunc Ecclesiae suae redditum non fuisse, nisi cum Pippino sub Theodorico Rege Majoratum totius Franciae solus obtineret.

XXXI.
S. Lam-
bertus Ec-
clesiae Tra-
jectensi re-
stituitur.

I. Agathonis Papæ obitus.

SEquitur annus Redemptoris sexcentisimus octogesimus secundus, Indictione decima, quo Agatho Papa quarto Idus Januarii ex hac vita migravit. Ita Anastasius, ita & Romanum Martyrologium, ubi inter sanctos ea die reperitur adscriptus. Nec est quod ejus obitus ad annum superiorem dicta die possit referri, quem post illud tempus superstitem fuisse, Synodi Sextæ Acta declarant. Immo quæ post hæc cula reposita est ex monumentis Floriacensibus epistola Agathonis ad Archiepiscopum Viennensem, necessario affirmare cogit, eum diutius vixisse, atque hoc anno post reditum Legatorum ab Oriente Synodum Romæ ab eo habitam, ac deinde sequentem dedisse epistolam (a):

(a) Bibl. Flor. edit. a Joann. a Bosco Castellino ult. par. pag. 39.

Agatho Episcopus, sancto Edicto Viennensi Archiepiscopo. Presbyter tuus Donatus in Synodo, ubi centum pene Episcopi residebant, Romæ de sanitate tua nos latificavit, cui rem gestam apud Constantinopolim, sicut Legati nostri detulerunt sanctitati tuæ deferendam dedimus: ubi reperies Antiochenum Episcopum pro errore suo damnatum. Hæc tu, frater beatissime, cum percurreris, omnibus Galliarum Episcopis legenda, & cavenda, ac tenenda transmittite. Scias autem loco ejus Theophanum Episcopum ordinatum. Data pridie Kalendas Martii, piissimo Const. Aug. Ex quibus plane constat, non (ut accepti) quarto Idus Januarii defunctum esse Agathonem, sed vitam ulterius propagasse: & ac-

Narrata Agathonis morte Anastasius ait: Cessavit Episcopatus annum unum, menses septem, dies quinque. Verum cum Agatho Ecclesiam Romanam annos tres, & menses aliquot administravit, ut certum videtur, post ejus mortem Sedes tandiu vacare non potuit. Quare Onuphrius in Chronico Interpontificium ad septem menses coarctavit, quot menses etiam durasse Martinus Polonus in libello de Mirabilibus Romæ tradit, quod ab aliquo Auctore antiquo cujus opus ad nos non pervenit, eum sumfisse non dubitandum. Immo anno sequenti, die decima sexta mensis Aprilis Leonem II. natione Siculum, Agathonis Successorem Pontificatum gessisse, ex ipsomet Anastasio tunc demonstrabimus. Illud itaque Interpontificium vela Librariis male descriptum, vel etiam ab Anastasio ipso, ut alibi sæpe, ignoratum. Unde cum S. Leo hujus nominis II. hoc anno die decima septima mensis Augusti, in quam Dominica cadebat ordinatus fuerit, ut in morte ejus constabit, vacavit Sedes tantum menses septem, dies septem, mortuali excludit.

III. Agathonis successit.

PAGIUS SÆC.VII Anno E-ræ Hisp. DCCXX. Anno Hegiræ LXIII. inchoato die 10. Sept. fer. 4. A. C. 682. I. Possessus. II. Moritur S. Agatho PP.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6175.

© 19. E. D 18. P. 30. Mart. Indiæ. 10.

JESU CHRISTI 682.

LEONIS PAPÆ I.

CONSTANTINI POGONATI IMP. 15.

HIC annus ista formula notatus: XXIX. Constantini Aug. Post. Consulatum ejus XV. Est hic annus primus Justiniani II. ejus filii anno superiori in consortium Imperii adsciti, ut ibidem diximus; sed cum nullibi occurrat exemplum annorum Justiniani ab eo anno deducorum, eorum mentionem non faciemus. Ad num. I. Anastasius tradit, Agathonem Papam sedisse annos duos, menses sex, dies tres, quod habent etiam varia exemplaria MSS. Anastasiana, nisi quod in aliquibus loco, dies III. leguntur dies IV. uti tradunt Regino, Hermannus Contractus, Ordericus lib. 2. Catalogus Vaticano-Palatius, & aliqui alii. Verum quartus & sextus Catalogus Bibliothecæ Colbertinæ docent nos durationem Pontificatus Agathonis, ac veram Anastasii lectionem nobis conservarunt, saltem quoad dies; in iis enim legitur, Agathonem sedisse annos duos, menses sex, & dies quatuordecim. Nam quoad annos, certum videtur Anastasium hallucinatum esse, annumque integrum Agathonis Sedi debitum, Interpontificio, quod post mortem ejus contigit, perperam adscripsisse, & ex eo alios; alioquin Agatho die XXIX. mensis Decembris anni DCLXXX. hominem exuisset; cum tamen ex ipsomet Anastasio constet, eum post absolutam Sextam Synodum, cujus ultima Actio die XVI. mensis Septembris anni superioris habitata, mortuum esse. Quare cum die XXVII. mensis Junii anni DCLXXVIII. ordinatus fuerit, & ut habet Anastasius, sepultus sit sub die IV. Idus Januarii, die scilicet decima ejusdem mensis, fedit annos tres, menses sex, & dies quatuordecim, excluso scilicet die emortuali, ad quem in Martyrologio Romano, a-litque ad eundem diem a Bollando citatis inscribitur.

Baronius, qui annos tres, & menses ut minimum quatuor Agathonis attribuit, vacasse Sedem usque ad diem XV. mensis Augusti anni sequentis, ait ostendere Epistolam ejusdem Agathonis ad Sanctum Edictum Viennensem Episcopum pridie Kal. Martii hoc anno datam; qua significat se post reditum Legatorum a Synodo Oecumenica, Romæ Concilium celebrasse centum circiter Episcoporum, cui Donatus Edicti Diaconus interfuerit. Ex quo inferit, mense Martio Agathonem adhuc in vivis fuisse, ideoque Interpontificium annum unum, mensibus septem, ac diebus quinque durasse. At si, uti ipse contendit, Agatho Kalendis Martii hujus anni adhuc in vivis erat, & Leo II. die XV. Augusti anni sequentis ordinatus fuit, tandiu Interpontificium durare non potuit. Ea itaque Epistola supposititia est; nullus enim Edictus hoc tempore Viennæ fedit, ut videre est apud San-Marthanos in Gallia Christiana, & apud Cointium in Annal. Ecclesiast. Franc. indeque ea Epistola non memoratur a Labbeo in novissima editione Conciliorum, sicut nec Synodus Romana, cujus in ea mentio. Dicit præterea Baronius, Leonem II. Agathonis Successorem, qui menses solum X. & dies XVII. se-

IV. Post Agathonem mortem Interpontificium non fuit annum.

& accidisse potuit, ut loco Junii, Januarii errore librariorum sit positum, ut alias sæpe accidisse comperimus. Quod vero unius tantum Macarii Antiocheni Patriarchæ in Synodo condemnati in hac epistola mentio habeatur: ex hoc magis argue illapsam imposturam in Sextam Synodum, qua cum aliis prædamnatæ Patriarchis & iterum condemnatis miscetur Honorius Papa. Porro de Agathone, præter illa quæ superius sunt enarrata, Anastasius ista habet: Hic divisit omni clero rogam unam, & ad luminaria Apostolorum, & sanctæ

Mariæ ad Præsepe solidos mille centum sexaginta. Fecit autem ordinationem unam, creavit Presbyteros decem, Diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero octodecim: qui sepultus est ad beatum Petrum sub die quarto Idus Januarii, & cessavit Episcopatus ejus annum unum, menses septem, dies quinque. Hæc Anastasius. Inter cæteras veteres Inscriptiones magno labore collectas est reperiri jam diu ante deperditum Epitaphium, incisum in ejusdem sancti Agathonis sepulcro his versibus (a):

(a) Antig. Inscr. in Append. p. 1166. num. 5.

PONTIFICALIS APEX VIRTUTVM PONDERE FVLTVS VT JVBARIS RADIAT, PERSONAT VT TONITRVS QVÆ MODO HOC PERAGIT DOCTRINÆ FOMES ET ACTOR FORMAT ENIM GESTIS QVOS DOCET ELOQVIVS DVM SIMVL * ÆQVIPERAT VIRTVSET CVLMEN HONORIS OFFICIVM DECORAT MORIBVS ARTE GERIT PRÆDITVS HIS MERITIS ANTISTES SVMMVS AGATHO SEDIS APOSTOLICÆ FOEDERA FIRMA TENET EN PIETASEN PRISCA FIDES INSIGNIA PATRV M INTEMERATA MANENT NISIBVS ALME TVIS QVIS VERO * DINVMERET MORVM DOCVMENTA TVORVM FORMVLA VIRTVTVM DVM TVA VITA FORET

Agathonis Papæ epitaphium.

* æquiparatur.

* numeret.

Ann. Eccl. Tom. XII.

G Hæc

PAGIUS

sedisse dicitur adhuc superstitem fuisse, cum habitum est Concilium Toletanum XIV. anno Christi DCLXXXIV. ideoque eum anno tantum sequenti Pontificem renunciatum esse. Verum in eo Concilio cap. 3. solum dicitur, mandato Leonis perlatum esse in Hispaniam, cum tellus omnis hyemali strida gelu, glaciali nivium immensitate duruisset, & jam redissent Patres a Concilio Toletano, scilicet XIII. celebrato sub finem anni DCLXXXIII. Immo ex Epistola Benedicti II. Papæ Leonis II. Successoris ad Petrum Regionarium illic a Leone missam colligitur, antequam Concilium illud Toletanum XIV. congregaretur, mortuum fuisse Leonem II. cum eum hortetur Benedictus ad commissum sibi ab illo ministerium peragendum. Sed de his Leonis literis rursus infra agetur.

V. Pontificium Leonis II. in Interpontificio perperam mutatum.

Papebocius in Conatu Chronico-Historico ad Catalogum Pontificum Romanorum arbitratur, difficultates, quæ in Chronologia Leonis II. videntur, prorius ineluctabiles, ex eo oriri quod apud Anastasium Interpontificii & Pontificii spatia commutata fuerint. Ait Anastasius post Agathonis mortem Sedem vacasse annum I. menses VII. dies V. Leonem vero sedisse menses X. dies XVII. Quare Papebocius Interpontificio assignavit menses X. & dies VII. Leonis vero II. Pontificatui annum unum, menses VII. dies V. conversis scilicet Interpontificii & Pontificii spatiis. Verum incidit Vir doctissimus in Syl-lam cupiens vitare Charybdim; ea enim ratione initia proximum quinque Successorum Leonis II. corrumpere, eaque anno uno tardius consignare coactus fuit, ut ex dicendis certo patebit. Recitat ibidem Papebocius Relationem de Electione ad Principes, & sermonem in die ordinationis, extantes inter antiquas formulas MSS. sine Principum & Pontificis nominibus, quas adhuc lucem non vidisse arbitra-

tur. Verum utraque jam legebatur in Libro Diurno Romanorum Pontificum, a Garnerio Parisiis anno MDCLXXX. typis mandato: Relatio illa in eo libro habetur cap. 2. tit. 3. ubi tamen non ad Principes, sed ad Principem missa dicitur. Sermo vero in die ordinationis legitur titulo nono, sed sub hoc titulo: Tertia Professio fidei post ordinationem, scilicet Pontificis Romani. Ex qua titulorum diversitate apparet, vix divinari posse quibus annis ea formulæ conditæ fuerint, & a quibus Pontificibus prolata; cum in laudata Relatione semper sermo sit de Principibus in plurali, in Libro vero Diurno semper de Principe in singulari.

Signonius in Historia de Regno Italiae ad annum DCLXXXII. scribit, ante Leonem II. solum Osiensium Episcopo aliquando tributum fuisse, ut seclusis aliis Episcopis Pontificem Romanum consecraret. Sed hanc opinionem refellit Mabillonius in Commentario prævio ad Ordinem Romanum, ex altero ex duobus libellis de Ordinatione a se publicatis: In eo enim, uti in Ordine Romano, trium Episcoporum mentio in Pontificis ordinatione habetur: Et accedit unus Episcopus, & dat orationem super eum, & recedit; & alter similiter. Accedit tertius & consecrat illum. Atque hic libellus haud dubie scriptus est ante Pontificatum Leonis II. cujus ordinatione, si attente, prout in Gestis Pontificum & Anastasio descripta est, consideretur, inde etiam idoneum contra Signonium elicietur argumentum: qui supra scriptus Sanctissimus Vir, inquit Anastasius loquens de Leone II. ordinatus est a tribus Episcopis, id est, Andrea Osiensi, Joanne Portuensi, & Placentino Veliternensi, pro eo quod Albanensis Ecclesia Episcopum minime habuit. Ubi cum rationem reddit Anastasius quod pro Albanensi Episcopo, cujus Sedes vacabat, suffectus sit Veliternensis; id argumento est, morem antea fuisse, ut cum Osiensi & Portu-

VI. Pontifices Romani semper a tribus Episcopis ordinati.

Hæc de Agathone, post ejus obitum diu, ut audisti, contigit Vacare Sedem.

Tempus vacationis Sedis.

Porro de causa tam longæ vacationis verbum nullum: verum tamdiu sedem vacasse Pontificiam Acta decimæ quartæ Synodi Toletanæ æque significant. Et enim cum constet eam Synodum celebratam anno Domini sexcentesimo octogesimo quarto fuisse, in eaque asseri canone secundo, tunc S. Leonem Papam fuisse superstitem: cumque omnium testificatione certum sit Leonem non amplius quam menses decem & dies decem & septem sedisse: utique affirmare necesse est, Leonis electionem non ante annum sequentem contingere potuisse.

II.

Tanta solitudo, ut tanto tempore viduata pastore Romana Ecclesia perseverarit, aliquid turbarum intercessisse, argumento haud dubio demonstrat; sed unde emerferint illæ, nihil invenimus declaratum. Verum novus rerum status Constantinopolitanæ Ecclesiæ de ejusmodi novitate suspicionem haud levem affert. Hoc namque anno (ut ex Nicephoro ejusdem Ecclesiæ Episcopo habetur expressum) Georgius Constantinopolitanus Episcopus, cum sedisset annos tres ac totidem menses, moritur, inque locum ejus subrogatur Theodorus Syncellus, quem ante Georgium fuisse ex eodem throno depositum, superius diximus. Hunc vero Monothelitarum hæreticorum fuisse patronum, & in impietate collegam Macarii Antiocheni infensissimumque hostem Romanorum Pontificum, quæ dicta sunt superius, satis docent, cum & pariter demonstratum est, hujus artibus Acta Sextæ Synodi passa esse jacturam haud levem. Ut enim iste versipellis, formas mutare doctus, Catholicam fidem ceu larvam suscipiens, eam ad exhibendum se foris Catholicum aggressus est profiteri, ad Patriarchatum sibi reditum præparavit: quem nactus, par est credere, quod omnia, per quæ in Actis ejusdem œcumenicæ Synodi novit sibi infamiam ob hæresim irrogatam prorsus abstulit, atque alia pro animi sententia adiecit: cujus perfidi hominis imposturas argumentis haud dubiis anno superiori, cum de Honorio Papa egimus, aperte satis significavimus.

PAGIUS

tuenti Episcopis, Albanensis etiam ordinationi Romani Pontificis ministraret. Certe ordinationes Episcoporum a tribus Episcopis, etiam ante Nicænum Concilium, Romæ factas fuisse colligitur ex facto Novati, qui accitos Romæ tres Episcopos temulentos, hora decima inclusos, adumbrata quadam & inani manu imponit, Episcopatum sibi tradere coegit scribente Cornelio Papa in Epistola ad Fabianum Antiochenum apud Eusebium in lib. 6. cap. 43. unico contentus quidem futurus, si unus ad

Quisnam præter ipsum Imperatori perit ingessisse, ut legatos Roma ad Synodum missos tamdiu post ipsam absolutam Constantinopoli derineret, donec novus Romæ Pontifex crearetur: interim vero ea Synodalia Acta Constantinopoli dimoveri non sinerentur: & procurasse ut tardius ordinaretur Romæ Pontifex ne esset qui interea suis molitionibus posset obistere? adhuc enim apud ipsum Imperatorem repositum erat, quem clerus Romanus eligeret, confirmare. Magna fuit ista tentatio, ut tunc in rebus summis Romana Ecclesia vexaretur, cum careret ipsa pastore: quo, nemine contradicente, Acta Synodalia (salvo tamen fidei confirmato decreto, quod convellere non liceret) pro arbitrio Theodori penitentiam simulantis, hæretici bis impii, mutarentur. Quibus ipse arietibus credendus est quatitisse mentem solidam Catholici Imperatoris, non ut a fide Orthodoxa divelleret (quod nec sibi frustra tentandum putavit, quod sciret absque sedis nuper recuperatæ dispendio non licere) sed ut Synodalia Acta, antequam ederentur, ne quid esset quod iisdem posset oblici, aptarentur? (nisi magis illo inconsulto, pro animi sententia id aggressus) illud prætexens haud absurdum debere existimari, sed pernecessarium duci, si præterita scandala revocarentur in mentem; nimirum cum ob Tria capitula inemendata in Concilio Chalcedonensi, tanta essent in Ecclesia Catholica oborta dissidia, ad quæ componenda, & perperam facta emendanda, opus fuerit tandem post tot Ecclesiæ damna aliam convocare Synodum œcumenicam, Quintam dictam, quæ corrigeret, quæ inemendata edita reperirentur in Quarta. Quanto vero majori suffundendi pudore Catholici essent, si bis in id ipsum (ut est in proverbio) relabi contingeret?

III. Deteguntur Theodori machinamenta.

IV.

In memoriam revoca (dixisse putatur ille nequissimus ad Imperatorem) quanto turbarum motu universus Christianus agitato est orbis, quod homo diu ante defunctus licet, cum de ipso haberi mentionem in Chalcedonensi Concilio contrahit, non inter hæreticos adnumeratus, neque cum illis sententiam damnationis acceperit Theodorus Mopsuestenus (ut modo dicere omittamus de Iba atque Theo-

Quo prætextu aggreddiatur Synodalia Acta corrumpere.

VII.

consecrandum Romanum Antifitem tum suffecisset. Plura hæc de re Mabillonius. A num. II. ad X. Theophanes anno Incarnationis DCLXXVI. Kalend. Septemb. anni DCLXXXIV. inchoato, de Georgio Episcopo Constantinop. loquens ait, annum ejus Patriarchatus tertium numeratum fuisse, cum ageretur Sancta Œcumenica Synodus, addiditque, Constantinopolitana Synodus alios tres in dignitate exactos esse, & post hunc, Theodorum annos tres sedisse. Nicephorus vero in Chronico Georgio ad-

Theodoro & scriptis ipsorum) adeo ut opus fuerit rursus Concilium œcumenicum ad hoc potissimum cogi, ut idem Theodorus (quod non fecerat Synodus Chalcedonensis) damnaretur hæreticus? At quomodo existimas, Imperator, posteros fore passuros, præsertim vero Orientales, cum lecturi sunt in ipsis Sextæ hujus Synodi Actis Synodalibus, tot Constantinopolitanæ Ecclesiæ, necnon Alexandrinæ & Antiochenæ Patriarchas scientia sublimes viros uno simul istos anathematis fulmine cum dedecore jacere prostratos, totius orbis ignominia expositos, & ad omnem locum, quo ipsa Acta contingerit pervenire, veluti unco tractos ostentari damnatos, Honorium vero Romanum Pontificem prætermittam, qui a nostris collega reperitur ejusdem esse assertus erroris? Qui igitur sedis prærogativa, & aliis ad lapsam causa fuit, utique inter illos primus fuerat adnumerandus, fortasse & solus.

V. Falsus prætextus ex Honorio sumptus.

Quis enim non se bene de fide Catholica credere, vel leviter poterit dubitare, si quem sequatur, nactus sit Romanum Pontificem? Unde veniam merentur Constantinopolitanæ Ecclesiæ prædecessores Patriarchæ (ut dicere modo prætermittamus de reliquis) si secuti sunt in credendo, quem errare non posse, hætenus constantissime creditum & assertum firmissime in Ecclesia sæpe fuit. Venia dignum ego superstes tanto infesto vulnere non dolere? Sed licet sileam, meum mœrorem devorans patientia: putas ne posteros ista adeo inæqualia præterituros esse silentio, cum tot viderint in sacris diptychis expunctorum Patriarcharum nominum patere opprobrio sempiterno Ecclesiæ nostræ lacunas; contra vero tot Romanos Pontifices in eadem postea restitutos. Sed de his utpote Orthodoxis facelet invidia: de Honorio certe justæ nunquam erunt cessaturæ querelæ adversus Synodum, atque te ipsum, Imperator, qui Synodalibus Actis præfens fueris, & tacueris, cum tale vulnus inflictum est Synodo dum acceptione personarum, humano favore potius quam justitia actum esse intelligetur, quod inter hæreticos condemnatos non inveniatur numeratus Honorius.

PAGIUS

adscribit annos tres, menses tres; Theodoro restituito annum unum, menses tres. Verum major Theophani hæc in re quam Nicephoro fides habenda quoad annos Sedis Theodori post ejus restitutionem. Ex utroque tamen Auctore constat, Georgii mortem & Theodori restitutionem ante annum sequentem non contigisse; indeque ruunt omnes conjecturæ Baronii, quibus probatum existimat, Theodorum Acta Sextæ Synodi falsasse, & cum in eis nomen ejus inter

conservare. Eiusdem quoque animi & consilii fuisse prædecessores meos, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum, ipsorum quæ adhuc extant scripta significant, sicut & Macarii Patriarchæ Antiocheni, quibus gloriabantur omnes se unum in tantis omnium habere Honorium Romanum Pontificem, quem sequerentur dogmatis assertorem.

VI. Laborat ut Honorius inter damnatos recenscatur.

At cum magno Dei beneficio veritas diu exulans œcumenici Concilii sententia fuit nobis postliminio restituta, proditumque luce clara, sero licet, nos omnes secutos Honorium, hætenus erravisse; æquo animo passus sumus (Macario cum suis excepto) una cum hæresi jure damnari. Sed respicientes, mirati sumus inter nos & ante nos Honorium non numeratum, quem unum omnes in primis sæcæ prædicabamus Antifitem. Num quia mortuus damnari non debuit? Sed hac ratione nec tot prædecessores mei, quos diximus, damnari debuerunt ante defuncti. Verum solvit Quinta Synodus nondum istum, damnans hæreticos, qui ante plura sæcula vixerant, hætenus indamnatos. Equæ ergo omnes errantes vel teneat una sententia, vel æque absolvat indulgentia: nulla sit acceptio personarum. Si eximitur e numero damnatorum Honorius, cur ego cum prædecessoribus meis perpetua infamiae nota cum illis adnumeror? At si non requirant hæc mortui, possunt ego superstes tanto infesto vulnere non dolere? Sed licet sileam, meum mœrorem devorans patientia: putas ne posteros ista adeo inæqualia præterituros esse silentio, cum tot viderint in sacris diptychis expunctorum Patriarcharum nominum patere opprobrio sempiterno Ecclesiæ nostræ lacunas; contra vero tot Romanos Pontifices in eadem postea restitutos. Sed de his utpote Orthodoxis facelet invidia: de Honorio certe justæ nunquam erunt cessaturæ querelæ adversus Synodum, atque te ipsum, Imperator, qui Synodalibus Actis præfens fueris, & tacueris, cum tale vulnus inflictum est Synodo dum acceptione personarum, humano favore potius quam justitia actum esse intelligetur, quod inter hæreticos condemnatos non inveniatur numeratus Honorius.

G 2.

Ut

damnatos hæreticos legeretur, nomen Honorii in sui locum subrogasse, ac Acta vitiata Legatis Romanis antequam ex Urbe Regia recederent, tradidisse; cum ea in potestate haberit. Nam certum est, Legatos, vel superioris anni sine, vel præsentis initio Romam pervenisse; cum Joannes Portuensis Episcopus, qui unus ex illis erat consecrationi Leonis II. interfuerit, eosque Acta Synodalia attulisse, quæ non multo post a Leone ad Episcopos Hispanæ mis-

CHRISTI 682.

SEDES VACAT

CONST. POGON. IMP. 15.

VII. Ut demum perorans meam causam absolvam: Qui abs te dignus sum existimatus, ut in pristinam amplissimæ dignitatis sedem rectæ fidei confessione restituar; idem ipse non relinquitur in Synodali Actis numeratus inter hæreticos. Si ad honores revocor, cur infamia suffigillatum chartæ indelebili nota me retinent? quæ & hac ex parte te quoque afficiant contumelia, quod talem ad sedem Patriarchalem provehendum curaveris, quem œcumenicæ Synodi Acta hæreticum esse conclament, & ut hæreticum damnent. Quem Patriarcham facis, hæreticum scriptum manere ne patiaris: sit integra restitutio, ut sit integrum beneficium, atque meæ omni ex parte consultum sit dignitati, ne & tui iudicii estimatio de mea restitutione testimonio Actorum Synodali apud posteros male audiat.

VIII. Exigit & id abs te Ecclesia Constantinopolitana, quæ non sine lacrymis jugiter te interpellat vocibus istis: Post tot funera meorum Antistitum, tua benignitate deposui vestem viduitatis meæ reduce sponso: Sed numquid (a) non iste torrens est erutus de igne? si est sponsus, cur adhuc indutus sordibus astat? cur inquam inter damnatos hæreticos computatur? Jubes auferri ejusmodi vestimenta sordida, atque indui candidis indumentis, & splendorem super caput ejus imponi cydarum. Sic mihi placeat sponsus meus, ut nec nomine tenus damnatis jungatur hæreticis. Ita, inquam, & alia his majora Theodorum omnium malorum opificem adhibuisse machinationis ad perficiendum quod cuperet, quisque prudens facile existimare poterit, cum ad persuadendum Imperatori uteretur non eloquentia tantum, sed comparatis ad decipiendum summa arte undique fraudibus: quousque tandem voti compos factus, in suam arbitrium acceptis Synodalibus Actis, eadem (ut dictum est superius) vitavit atque corruptit, suum nomen e numero subtrahens damnatorum, ad jungens eis Honorium Romanum Pontificem, prædecessores vero Patriarchas hæreticos Thomam & alios collocans inrer pios.

PAGIUS missa sunt. Neque Legati Acta vitata Constantinopoli accipere voluissent. Quam ob rem & Leo II. Hispanis & Gallis recipienda misit, ac in Professione fidei a Summis Pontificibus emittenda inter Sacra Decreta recenseri voluit. Non potuit itaque Theodorus Acta, quæ jam in Occidente huc illuc circumferbantur, corrumpere. Sed hac de re jam anno superiori locuti sumus.

VIII. A num. X. ad XIII. Sanctum Anbertum Rotomagensem Episcopum inter alia celebrem reddidit Synodus Rotomagensis ab eo congregata, sed ejus Epochâ in magnam controversiam vocata, quæ ut dirimi possit, referendi hic characteres

IX. Ita quidem cum audis, haud puto, prudens lector, dices excogitatum a nobis esse figmentum, sed firmissimum argumentum, si in memoriam revoces, quæ anno superiori, cum de Honorio, ipsoque Theodoro, & aliis egimus, dicta sunt. Si itaque veritatis adeo amator es, ut latentem etiam studeas eam consequi conjecturis, utique te eam natum esse gaudebis, cum istud ipsa Acta Synodalia clament, lugeantque sua vulnera, atque esse manu scorpionum depravata, pluribus additis, atque itidem pluribus mutilatis, non ab alio, quam ab eo qui comprehensus est fur, pessimo Theodoro, deplorent. Neque enim in aliis, quam in his dices infumptum esse Constantinopolim annum unum ac septem menses usque ad successoris Agathonis ordinationem, quando tandem dimissi sunt ab Imperatore legati redire Romam ad novum Pontificem. Quæ autem post hæc secuta sunt, suo loco dicturi sumus. Interea vero, quæ reliqua sunt anni hujus rerum gestarum, ordine temporis prosequamur.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ spectat, nihil præterea memoria dignum Annales exhibent, nisi quod hoc anno celebratum fuisse reperitur in Gallia Concilium generale Rothomagensis sub sancto Anberto ejusdem civitatis Episcopo, cujus Acta desiderantur: tantum enim mentio de ipso est apud Angradum monachum, dum ejus sancti res gestas est profecutus, agensque de rebus monasterii Fontanellensis, hæc habet (b) *Facta est autem hæc privilegii auctoritas sub anno Dominice incarnationis sexcentesimo octogesimo secundo, Indictione decima, qui est annus præfati gloriosi Regis Theodorici tertii decimus, & præfati venerandi præfati Pontificatus annus quintus, in Synodo generali Rothomago urbe habita, ubi plurima Deo accepta & sanctæ Ecclesiæ utilitatibus profutura disputata sunt. Affuerunt quoque & sancti Pontifices, alique venerabiles viri ab ipso præcipuo præfate evocati, quorum subter tenentur nomina adscripta:*

Anbertus Archiepiscopus urbis Rothomagensis huic Concilio præfuit & subscripsit

Chronologici, quibus signatur in Vita S. Anberti: *Sub anno Dominice Incarnat. DCLXXXII. Indict. X. qui erat annus præfati gloriosi Regis Theodorici XIII. & præfati venerandi præfati Pontificatus quintus, verum prior addititius quia hoc tempore saltem in Actis publicis, anni Incarnationis a Francis non usurpabantur, ut nunc extra controversiam est. Quare is character, non ab Anberto Monacho Fontanellensi, Auctore illius Vitæ fere æquali S. Anberto notatus, sed a posterioribus intrusus. Patere Vincentius Bellovacensis in Speculo Historiali lib. 23. cap. 100. loco, anno XIII. Theodorici, habet annum XVI, ut legere etiam Sirmondus in*

IX.

X. Concilium Rothomagensis.

XI.

CHRISTI 682.

SEDES VACAT

CONST. POGON. IMP. 15.

XII. Ep. Conc. Rothomagensis. *ps. Rabbertus Episcopus, Regulus Episcopus, Airadus Episcopus Carnotensium urbis, Aufaldus Episcopus Piclavienfis urbis, Aquilinus Episcopus Ebroicena urbis, Cadoenus Episcopus, Arnonius Episcopus, Salvius Episcopus, Desiderius Episcopus, Fulcrannus Episcopus, Joannes Episcopus, Villebertus Episcopus, Gerebaldus Episcopus Bajocassinæ urbis, Taurinus Episcopus, Annobertus Episcopus Sagiensis urbis. Celsus Abba, Audomarus Abba, Scladio Abba, Bosochindus Abba, Genardus Vicedominus gloriosus antefati magni Pontificis. Ermentranus, Ferrocinctus, & Fortianus Archidiaconi venerandi. Adrat quoque presbyterorum residens & diaconorum circumstantium magnus numerus. Ragnomirus lector, hujus sancti Concilii gesta, & hæc privilegii auctoritatem, ipse S. Pontifice jubente, recognovit, & subscripsit. Quodnam autem ejusmodi privilegium esset, idem auctor paulo superius his verbis significat:*

XII. *Privilegii sui auctoritatem eidem edidit, ut per succedentia tempora (secundum sancti Patris Benedicti regulam, &*

PAGIUS

dice MS. Monasterii S. Michaelis in mari in Diocesi Abricensi siti, & Mabillonius Sæculo II. Benedictino, ubi refert Vitam S. Anberti cum Codicibus MSS. collatam. Librarius cum detrita essent in infima parte lineamenta numeri V. loco XVI. legit XIII. qui error non raro occurrit. Quare cum annus XVI. Theodorici anno DCLXXXVIII. inchoatus fuerit, primusque Anberti proficiscatur ab ann. DCLXXXIV. quo S. Audoenus successit, Synodus Rotomagensis anno sexcentesimo octogesimo octavo, aut octogesimo nono omnino celebrata, currente scilicet Indictione I. vel II. ideoque Indictio X. notaminus in Vitam S. Anberti infarta. In ea decretum, ut nemo in Abbatem Fontanellensem promoveatur præter illum loci Monachos, idque statuitur cum ex auctoritate Privilegiorum a Francorum Regibus concessorum tum ex Regula S. Benedicti, quæ ab ipsa origine Fontanellensis Monasterii Monachis imposita fuerat, ut testatur Chronographus Fontanellensis cap. 9. Secundo, decernit eadem Synodus, ut Monachi Fontanellenses, si per Abbatum negligentiam ab eadem Regula recedant, in pristinum statum reducantur ab Episcopis. Synodo subscribere Episcopi sexdecim, cum quatuor Abbatibus, ex quibus unus est Audomarus Abbas, quem Baronius eundem esse putat ac Audomarum, postea Morinensem Episcopum de quo mox ago. Verum Audomarum ille Abbas fuit incerti loci, & longe ante hunc annum Audomarum Morinensem Episcopum mortuum statim ostendo.

IX. Ad num. XIII. Ex sexdecim Episcopis, qui Concilio Rotomagensi subscribere, septem in Diocæsi, quas rexere coluntur; Anbertus in Rotomagensi die nona Februarii, Aquilinus in Ebroicensi die decima quinta ejusdem mensis, qui tamen Martyrologio Romano ad diem XIX. mensis Octobris inscribitur, ad quem etiam ejus Acta refert Surius; Anbertus in

ut præcedentium Regum, Clodovei videlicet, & Clotharii, simulque Childerici, & Theodorici privilegiorum auctoritates docent) ex semetipsis sibi perennibus temporibus Abbatem eligerent. In qua etiam justæ alligationis verbo præfates fuarofque qui ibidem Domino militaturi erant, constringit, ut sicut sub ejus regimine, ita & deinceps & ipsi & posteri eorum secundum regulam sancti Patris Benedicti fideliter Christo deservirent. Quod si aliquando, peccatis exigentibus, aut negligentia pastoralis a via rectitudinis, & observatione regulæ sancti Benedicti in futuro deviare conarentur, aut cogerentur: tunc convocatio sanctorum sacerdotum, reliquorumque militum Christi unanimiter fieret, eorumque per consilium in pristinum reducerentur statum. Si vero hæc Pontificali auctoritate postposita, qualibet cavillatione sinistram elegerint vitam ac conversationem tenere: sub vinculo anathematis æternaliter se damnandos scirent. Hactenus ex Actis Rothomagensis Concilii Angradus.

Quem autem legisti Audomarum Abbatem eidem Synodo interfuisse, hunc fu-

Sagiens die XVI. mensis Maii; Regulus in Rhemensi die tertia mensis Septembris; Desiderius in Redonensi die decima octava ejusdem mensis; Salvius in Ambianensi die vigesima nona Octobris; & Gerebaldus in Bajocensi, die septima mensis Decembris. Baronius Aquilinum tantum & Audomarum meminit, de quibus ideo hic aliquid dicemus. S. Aquilini Vita scripta a Monacho Benedictino, inscriptaque Audoeni ejusdem Ordinis Monacho, ut constat ex ipsius Operis prologo. Aquilinus conjugem duxerat, ex qua liberis procreavit, sed cum in bello quodam a Clodoveo Rege II. annos tres, mensisque sex meruisset, & uxor ejus tunc novisset, se toto anno cum illo continenter victuram, si salvus & incolumis rediret, Aquilinus post reditum non annuam ut illa sed perpetuam continentiam promissit, & ex illa die sub uncto lecto manserunt animis conjuncti, carnali consortio separati. Quare mortuo Ebroicensi Episcopo, cum in ipso matrimonio jam mortuus esset mundo, factus est Aquilinus Episcopus Ebroicensis, & cum duos & quadraginta annos Ecclesiam illam rexisset, spiritum Deo reddidit.

Vitam S. Audomari scripsit Auctor Anonymus qui ante Normanorum cladem vixisse videtur, quam Surius contraxit ad diem VII. Septembris, & interpolavit Folcardus Abbas Sithivensis, qui sæculo X. floruit. Eam integram recitat Mabillonius Sæculo Secundo Benedictino restitutam ad Apographum Corbeïense, quam interpolatam a Folcardo suspicatur, quod discrete scribit Cointius anno DCVIII. n. III. Quidquid sit de Auctore Interpolationum anni quibus dicitur Audomarum Ecclesiam Taruancensem rexisse, utriusque scriptori doctissimo imposuere; ex eo enim quod in ea Sancti Vita afferatur, cum ordinatum esse regnante Dagoberto Rege, & rexisse Ecclesiam per spactia triginta annorum, Cointius eum Episcopum

De privilegio monasterii Fontanellensis.

XIII.

X. S. Audomarus Episcopus Teruancensis & Bononiensis ante hunc annum mortuus.

CHRISTI
682.

SEDES VACAT

CONST. POGON. IMP.
15.

S. Audomarus Abbas. fuisse putamus mirandæ sanctitatis virum, qui alumnus fuit monasterii Luxoviensis, & his temporibus monasterio præerat;

postea vero electus Morinensis Episcopus, Apostolico munere in convertendis ad fidem Gentilibus claruit, licet in Actis ejus

PAGIUS renunciatum asserit anno DCXXXVII. qui penultimus Dagoberti fuit, mortuumque anno DCLXVIII. Mabillonius vero anno DCLXVII. Verum hæc verba: *Rexie Ecclesiam per spatia triginta annorum*, non solum non leguntur in Vita S. Audomari, & interpolata sunt, ut recte animadvertit Mabillonius; sed etiam a veritate aliena. Audomarus enim subscripsit Privilegio a Draustone Episcopo Sueffionensi Monasterio puellarum extra muros Sueffionenses constructo, quod eidem Draustus concessit Diplomate dato *Augusta Sueffionum*, sexto Kalendas Julii, anno decimoquarto Regni Clotarii gloriosissimi Regis, ideoque anno Christi sexcentesimo septuagesimo, ut suo loco ostendimus. Auctor Vitæ S. Audomari diem emortualem ejus non memorat, sed Interpolator affirmat, eum migrasse ad Christum *V. Idus Septemb.* quia scilicet videbat eo die de eo fieri Officium Ecclesiasticum. Sed quidquid de die emortuali sit, eum renunciatus fuerit Episcopus Teruanensis Urbis regnante Dagoberto, & S. Achario *Noviomensis Episcopo opitulante*, ut inquit Anonymus, ideoque ante Dagoberti Regis mortem, quo tempore Acharius Noviomensis Episcopus erat ab anno citatè DCXXI. manifestum est, S. Audomarum anno sexcentesimo septuagesimo adhuc in vivis fuisse; anno incerto vitam cum morte commutasse; & annos ad minus XXXIII. Episcopatum gessisse.

XI. *Morinensis Diocesis duas amplectebatur Civitates Theruanam & Bononiam*, & Episcopus pro temporum occasione in alterutra sedebat, ut ostendit Malbrancus lib. 3. de Morinis. Utrobique *Audomarus* fervidas ad populum conciones habuit, magnam hominum multitudinem ad Christianam fidem perduxit, & frequentibus miraculis ac Prophetiæ dono inclaruit. Sævisimæ persecutiones, inquit Malbrancus citatus, & Sacerdotum penuria effecit, ut in gente Teruanensi, quæ suavia indole, propter morum feritatem & insolentiam ad pravum, esset proclivior, vix ullum religionis vestigium restaret. Siquidem Breviaria omnia & MSS. Codices tradunt, *Audomarum* Teruanenses, cum eos primum adiit, omnino comperisse depravatos, sana ad ejus dicta obduruisse, plurimum denique defudasse, priusquam in lætam Ecclesiæ gremium adduxerit. *Teruana* seu *Teruana* a Carolo Quinto Hispaniarum Rege & Imperatore anno MDLIII. excisa, Sedes translata est *Bononiam*; parte tamen Prædii seu Diocesis Episcopis Audomarenis & Yprenis contributa.

XII. Beda in Vita S. Benedicti Biscopi Abbatis *S. Benedicti* Witemuthensis, & Successorum ejus lib. 1. cap. 7. postquam locutus est de fundatione Monasterii Witemuthensis, juvante Ecgrido Northumbriæ Rege facta, ait: *Venerabilis Benedictus in virtute, industria, ac religione Rex Ecgridus non minimum delectatus, terram quam ad construendum Monasterium ei donaverat, quia bene se ac fructuose donasse conspexit; quadraginta adhuc familiarum data possessione augmentare curavit* (familia nomine Beda *carucantam*, intelligit, quæ erat terræ portio unius aratri cultura quolibet anno sufficiens); *ubi post annum missi Monachi numero ferme decem & septem, & præposito Abbate ac Presbytero Ceolfrido,*

Benedictus consultu, immo etiam jussu præfati Regis Ecgridi, Monasterium S. Pauli Apostoli construxit, ea duntaxat ratione, ut una utriusque loci pax & concordia, eadem perpetua familiaritas conservaretur & gratia, &c. Situm erat Monasterium illud S. Pauli ad Tinam fluvium Giruensis, vulgo *Jarroun*, ex quo Giruense S. Pauli Monasterium dictum est. Beda illud incoluit, sed a Danis postea semel & iterum destructum fuit. Porro Monasterium Giruense hoc anno fundatum, ut scribit Wigorniensis, & testatur vetus Inscriptio parietis Ecclesiæ quondam insculpta, recitata a Bollandino in Vita S. Benedicti Biscopi ad diem XII. Januarii, quo colitur: **DEDICATIO BASILICÆ S. PAULI VIII. KL. MAII ANNO XVI. EGFRIDI REG. CEOLFRIDI ABB. EJUSDEMQUE ECCLES. DEO AUCTORE CONDITORIS ANNO IV. Regnum Northumbriæ, inquit, Ecgridus ann. DCLXX. die XV. Februarii. Quare ea Inscriptio posita anno DCLXXXV. quo S. Ceolfridus, quem Beda citatus ait, a primis instituti Monasterii prioris exordiis adiutorem Benedicto Biscopo per omnia strenuissimum adfuisse, ante diem XXIV. Aprilis annum IV. regiminis sui inchoarat. Eandem Inscriptiorem refert Mabillonius in Notis ad Vitam S. Benedicti Biscopi ex Waræo & Monastico Anglicano qui loco, anno XVI. Ecgridi Regis, habent, anno XV. Ecgridi Regis. Verum mendose ibi ea descripta, quia annus XV. Ecgridi die XV. mensis Februarii anni DCLXXXV. terminatur, & hæc epigraphe scripta est eodem anno, die XXIV. mensis Aprilis, ideoque anno Regni ejus XVI. inchoato.**

Britanni, qui adhuc montes, & Insulæ mediterraneæ occupabant, a Saxonibus jam numero pluribus, & potentia majoribus plerumque facile oppressi. Hinc Westmonasteriensis scribit: Anno gratiæ DCLXXXII. Kentinus Occidentium Saxonum Rex, Britones bello aggressus est, eosque male resistentes, victoriosus, ac vehementer cado, & incendiis, usque ad mare fugavit, quod & Wigorniensis hoc anno habet, & Huntindoniensis lib. 2. pag. 318. qui hoc prælium cum anno VII. Regni Kentini alligat, & Ethelverdus lib. 2. cap. 9. qui dicit id contigisse post biennium a Concilio Hathfeldensi, & obitu Abbatissæ Hilda. Quare perperam in antiquiori & in recentiori Chronologia Saxonica prælium istud refertur ad annum præcedentem, qui sextus tantum erat Kentini Regis.

XIII. Obiit hoc anno S. Humbertus Abbas Maricolenis, quem Hucbaldus in Vita S. Aldegundis ait, depositionis suæ diem prænotentem, *lineas vestes ad usum exequiarum suarum ab ipsa Virgine postulasse.* Quare cum S. Aldegundis mortua videatur anno DCLXXXIV. ut ibidem dicemus, hujus Sancti obitus recte hoc anno a Cointio consignatus. In loco secus alveum Sambriæ, quem priores ruricolæ Maricolas dixerunt, vulgo *Maroilles*, impetrata a Cameracensis Sedis Episcopo licentia, Oratorium construxit, in quo Viros sub habitu Monasticæ conversationis constituit, & post aliquod tempus haud procul extruxit aliud Cœnobium, quod processu temporis, pulsus Monachis, Clericis

CHRISTI
682.

SEDES VACAT

CONST. POGON. IMP.
15.

S. Aquilinus Episcopus Ebroicens. jus de monastica præfectura verbum nullum. De Aquilino vero Ebroicensi Episcopo, qui eidem Synodo interfuit, certum est ipsum egregia claruisse sanctita-

te, & inter sanctos relatam anniversaria memoria, coli decimanona mensis Octobris. Extant ejus vitæ præclaræ Acta (a).

An-

PAGIUS ricis Cameracensibus concessum fuit. Hæc ex ejus Vita ab Anonymo Monacho Maricoleni scri-

pta, & a Bollandino ad diem XXV. Martii, ac Mabillonio Secundo Sæculo Benedictino recitata.

JESU CHRISTI
ANNUS
683.

LEONIS PAP. II.
ANNUS
I.

CONST. POGON. IMP.
ANNUS
16.

I.
Eco II.
Pap. creatur.

Annus Christi sequitur sexcentisimus octogesima tertius, Indictione undecima: quo, ubi Ecclesia Romana pastore vacasset (ut diximus ex Anastasio) anno uno, mensibus septem, ac diebus quinque, tandem accepit Leonem Pontificem hujus nominis secundum, creatum, sive potius ordinatum decimaquinta mensis Augusti. De cuius ordinatione hæc apud eundem Anastasium: *Suprascriptus sanctissimus vir ordinatus est a tribus Episcopis, id est, Andrea Ostiensi, Joanne Portuensi, & Placentino Veliternensi, pro eo quod Ecclesia Albanensis Episcopum minime habuit. Hæc ipse, qui & de ejus doctrina atque moribus ista scribit: Leo natione Siculus, ex patre Paulo, vir eloquentissimus, in divinis Scri-*

*pturis sufficienter instructus, Græca, Latinaque lingua eruditus, cantilena, & psalmodia præcipuus, & in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus, lingua quoque scholasticus, eloquendi majori lectione polita, exhortator omnium bonorum operum, plerisque * florentissimam ingerens scientiam, paupertatis amator, & erga inopum provisionem non solum mentis pietate, sed & studii sui labore sollicitus. Hæc de ejus moribus atque scientia Anastasius. Jam vero reliqua profequamur.*

Ubi autem arbitrio Imperatoris confirmantis electionem Romani Pontificis Leo Papa Pontificatum administrandum accepit, idem Imperator detentos hætenus legatos Apostolicæ sedis Romam redire per-

plariibus MSS. Anastasii Thuaneo, duobus Freherianis, duobus Colbertinis, aliisque in fine editionis Regiæ citatis. Hoc autem anno dies XXII. Februarii incidit in Dominicam, qua die Ecclesiæ dedicari solitæ erant. Quare mense Februarii currentis anni Sedes non vacabat, sed Leo Ecclesiam Romanam administrabat. Nec refert quod dies XXII. Februarii in vulgatis Anastasii editionibus desideretur; eæ enim parum accuratæ: quod si is dies Vitæ Leonis II. additus est, is certe desumptus est ex certo aliquo & authentico illius Ecclesiæ Monumento. Tertio, ipsis adversariis fatentibus, Successores Leonis II. tot annos sedere, quot eis ab Anastasio assignantur, & Interpontificia nec diuturniora nec breviora fuere, quam ab Anastasio proditum, est, ut suis locis videbimus, dummodo Pontificatus Leonis II. a die XVII. mensis Augusti superioris Christi anni inchoetur; e contra enim si tardius differatur, Anastasianam Pontificum Chronologiam rueret necesse est. Quare cum in his spatiis dimetiendis rectum veritatis tramitem secutus fuerit, evidens est, eum Leonis II. Pontificatum a die XVII. mensis Augusti anni superioris inchoasse, & in eo tantum peccasse, quod Pontificatum Agathonis anno uno minuerit, quem postea Interpontificio, quod post ejus mortem fuit, imprudenter vel memoriæ lapsu adscripsit; qui error adeo tortis Labbeum, ut in editione Conciliorum post Leonis II. vitam scripserit: *In tota Pontificum Romanorum serie, vix quidquam, in præcis recentisque memoria Scriptoribus occurrit intricatius, initio, gestis, atque obitu Leonis Papa II. & Papebrocius in Conatu Chronico-Historico asseruerit, Leonem II. electum esse ante X. Januarii anni DCLXXXII. II. Octobris ejusdem anni ordinatum, sedisse annum I. menses VII. dies V. obiisse XXXII. Maii anno DCLXXXIV. sepultum esse ad Sanctum Petrum XXVIII. Junii, ac cessasse Episcopatum menses XI. & dies XXII. quæ omnia non minus ab Anastasio, quam a veritate aliena, ut ex dictis, ac ex dicendis manifeste patet. Hæc itaque difficultas tandem a me superata.*

Ad num. II. & seq. Legati Agathonis Papæ, qui præfere Sextæ Synodo Constantinop. non redire ex ea Urbe Romam, postquam Leo II. Pontifex ordinatus est, ut existimat Baronius,

Longam illud Interpontificium magis eternitur.

* plebi que.

II.

IV.

CHRISTI
683.

LEONIS PAP. II.
I.

CONST. POGON. IMP.
16.

Acta mutata Romam misa.

permisit, quibus & Synodalia Acta a Theodoro (ut diximus) depravata, non (ut præferunt) castigata, eademque Græce scripta, Romam ad Pontificem perferenda tradidit; quæ accepta Leo Latinitate donavit. Fuisse in eis nomen Honorii inter damnatos hæreticos numeratum inventum, prout eadem quæ præ manibus habentur Acta præferunt, æque Anastasius assentitur, qui tamen in Agathone (ut vidimus) dum agit de eadem Synodo numeratque singulas Actiones, atque res gestas in eis, recensetque damnatos hæreticos singillatim, nullam de Honorio habuit mentionem: ut intelligas, in legitima Synodo, Actisque ejus temporibus Agathonis nihil penitus (ut anno superioris demonstratum est) adversus Honorium Papam fuisse a Patribus definitum, immo neque tentatum; secus vero postea, ubi ex hac vita subductus est Agatho. Quas enim invenit a majoribus scriptas collegit Anastasius ipse res gestas Romanorum Pontificum, & quæ de singulis Sextæ Synodi Actis reperit narrata in Agathone, ea in lucem prodidit, & quæ in Leone pariter; sed quæ in Agathone, eadem fuisse germana Synodi Acta summatim præstricte liquet, quæ vero in Leone, eadem ex corruptis (ut vidimus) ejusdem Sextæ Synodi Actis Romanensis, cum damnatione Honorii recepta esse a Leone Pontifice, credita sunt a pluribus testificatione litterarum ipsius Leonis, existimantes nimirum eas illius esse: nulla de illis habita exacta in re tanta (ut opus fuisset) investigatione.

Quæ si germanæ probari possent, tunc alterum de duobus oportuit evenisse: vel quod eam iniquissimam conditionem necessitas temporis Leonem subire coegerit, ut si id non fecisset, damnata hæresis iterum revixisset, Actaque Synodalia adversus eam abolenda fuissent: vel quod Leo præteritarum rerum ignarus nescisset, ipsa Acta legitima Sextæ Synodi, atque ipsum præterierit, quæ de scriptis Honorii epistolis vel per Joannem Pontificem, vel per Maximum Abbatem de Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Acta Sextæ Synodi corrupta non fuerit.

nus, sed ante hujus Pontificis ordinationem; cum Joannes Portuensis, qui ex Legatis unus fuit, unus etiam ex Ordinatorebus Leonis II. extiterit, ut disertis verbis Anastasius in Leone II. prodit: *Ordinatus est, inquit, a tribus Episcopis, id est, Andrea Ostiensi, Joanne Portuensi, & Placentino Veliternensi.* Joannes vero Portuensis, qui postea sub nomine Joannis V. Pontifex Romanus fuit, Acta Sextæ Synodi accipere noluit, si ea corrupta fuissent: immo corrupta non fuisse docet testis oculus & integerrima fidei Agatha Diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanae, & Scribtorum ejusdem Theaurarius qui in Sexta Synodo Notarii nomine fugebatur, ait enim in Peroratione post Baronii mortem publicata a Combessis in Historia Monothelitarum pag.

claratio, sive defensio præcessisset. Sed horum neutrum in Pontifice culpa caruisset. Caterum versamur in profunda rerum obscuritate, ut non nisi manu tentantes dubie incedere fas sit, cum præsertim quæ reperiuntur Leonis epistolæ omnino fide careant, ut quæ dicuntur inferius demonstrabunt. Quicquid sit, illud unum assertum sæpe superius & multipliciter demonstratum, quod verum certumque existat, firmissimum semper erit, & omni ex parte inconcussum atque solidum permanebit, nempe Honorium nequaquam fuisse hæreticum, neque in legitima Synodo esse damnatum, vel potuisse jure damnari: adeo ut quæcumque adversus hæc, & a quocumque dicta fuerint, necesse sit penitus evanescere. Quamobrem magis ipse Leo, si quæ feruntur, vere ipsius essent epistolæ, indigerent apologia quod cedere visus esset Græcorum imposturæ de Honorii asserta falsa damnatione: at ipsa esse adulterinæ, penitus convincuntur.

Sed antequam de fide Leonis epistolarum exacta discussio fiat; quæ acciderint condemnatis hæreticis Romam Constantinopoli missis, cum legati redire in Urbem, ex Anastasii verbis hic describamus: sic enim se habent: *Verumtamen suprascriptos defensores malorum hæreticos, Macarium, Stephanum, Polychronium, & Anastasium, dum nolent a suo recedere proposito, per diversa monasteria Leo retrusit. Qui prædictus sanctissimus Leo absolvit duos viros in percipienda communionem, qui de regia urbe cum prædicto Macario, & cæteris in Romanam directi sunt civitatem, necdum a Synodo anathematizatos, id est, Anastasium presbyterum, ac Leontium diaconum Ecclesiæ Constantinopolitanæ in die sancto Theophaniæ, exponentes videlicet per propria scripta fidem suam, juxta quod & S. Synodus determinavit, anathematizantes videlicet omnes hæreticos, sed & suprascriptos viros complices, quos sancta Synodus, vel sedes Apostolica anathematizavit. Hæc de restitutione lapsorum ex veterimo Ec-*

H clc-

199. Omnes Tomos Actorum præfata Synodi, mundo Codice, propria ipse manu, Ecclesiasticis litteris consignari: qui etsi sub signaculis una cum fidei definitione, quam Sancta Synodus palam edidisset, Patrum subscriptione munita, in Imperatoris Palatio fuerunt repositi, ac tuto servati: quin & quinque Patriarchalibus Sedibus tradita definitionis ejusdem, eadem Patrum subscriptione munita exemplaria, eadem conscripti modo, ita jubente pia recordationis Imperatore Constantino, ac sic feri præcipiente, quo fidei Orthodoxa sinceritas atque veritas nullis pateret insidiis. Allevit postea Agatho Diaconus Honorium cum Sergio & cæteris Monothelitis fuisse anathematizatum, & ex Sacris Diptychis expunatum; & ejus ac aliorum proscripta nomina Bardas-

Honorii fides Catholica: non potest labefactari.

IV.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6176.

SÆC.VII
Anno Eræ
Hisp.

DCCXXI.
Anno Hegiræ LXIV
inchoato
die 30.
Aug.

ser. 1.
A.C. 683.

I.
Postconfusatus.

II.
Post Agathonis mortem
Sedes non vacavit per annum & aliquot menses.

○ 20. D. 19. P. 19. April. Indict. xi.

JESU CHRISTI 683.

LEONIS II. PAPÆ I.

CONSTANTINI POGONATI IMP. 16.

Hic annus ista formula notatus: XXX. Constantini Aug. Post Consulatum ejus XVI. Ad num. I. Secundum Baronium, qui Sanclum Leonem Papam II. die tantum XV. mensis Augusti hujus anni ordinatum existimavit, Sedes usque ad illud tempus vacavit. Verum Leonem consecratum fuisse die XVII. mensis Augusti anni superioris, & usque ad initium mensis Julii hujus anni Pontificatum gessisse, certum videtur. Anastasius enim in quo Baronius, aliique fundantur, nos hac de re dubitare non sinit, cum ait: *Hujus temporibus die decima sexta mensis Aprilis, Indictione undecima, Luna Eclipsim pertulit. Post Cænam Domini nocte pene tota in sanguineo vultu elaboravit, & nisi post galli cantum cepit paulatim delinquare & in suum reverti respectum.* Hoc anno Pascha in diem XIX. Aprilis, & feria quinta in Cæna Domini in diem XVI. ejusdem mensis incidit, quo ultimo die, ut docet Calvinus in Opere Chronologico hora decima ante mediam noctem Luna Eclipsim pati cœpit, quæ finita est fere sequihora post mediam noctem, duravitque horis fere quatuor. Quare verum non est quod in vulgatis exemplaribus Anastasii legitur, post Agathonis Papæ mortem Sedem vacasse annum unum, & menses septem; alioquin Eclipsis illa contigisset durante Interpontificio, non vero Leone sedente, contra disertum, ipsiusmet Anastasii testimonium, qui ideo ex seipso emendandus. Secundo, Anastasius de Leone II. antea scripserat: *Hic fecit Ecclesiam in Urbe Roma juxta Sanctam Bibianam, ubi & corpora Sanctorum Simplicii, Faustini, & Beatrix atque aliorum Martyrum recondidit, & ad nomen Beati Pauli Apostoli dedicavit, sub die XXII. mensis Februarii; hic enim dies ac mensis legitur in exem-*

III.

clesiæ more, ut alicujus nominis hæretici palinodiam recantaturi ad Romanam Ecclesiam mitterentur.

V. Jam vero maximi momenti rem aggrediamur, disquirere scilicet de fide epistolarum Leonis Pontificis; utpote quibus cum magnopere infametur nomen Honorii, tamen magis ipsius Leonis fama labefaciatur: etenim prophetis improbis a Domino exprobatum est (a), quod occiderent qui non morentur, & vivificarent eos qui non viverent, dum scilicet damnarent eos quos Deus salvaret, absolverent vero illos quos divina justitia condemnaret. Antequam autem Leonis Papæ epistolarum lectio subiciatur, hic reddendæ erunt litteræ Constantini Imperatoris ad eundem Pontificem datæ, quibus dum de rebus in Synodo gestis eundem reddidit certiores, se ejusdem Synodi Acta ad ipsum misisse significat, rogatque demum, ut quam citius possit Apocrisarium Constantinopolim mittat. Est autem ejusmodi Imperatoris epistolæ titulus:

VI. Leoni sanctissima & beatissima Archiepiscopo veteris & clarissima urbis Romæ & œcumenico Papæ. Et post hæc ista habet adjecta: Missa est mense Decembri, Indictione decima. Hic jam insurgunt difficultates, quæ de impostura suspicionem saltem non levem ingerant. Etenim cum primæ ad Leonem missæ hæ litteræ censeantur, quibus de rebus in Synodo gestis certior redditur: quomodo accidisse potuit, ut cum Leonem Pontificem mense Augusto (ut vidimus ex Anastasio) creari contingerit, non nisi post quatuor menses ad eum scripserit Imperator? Sed & quomodo decima Indictione scripta ab eo epistola dicitur, data hoc anno mense Decembri, quo tempore duodecima esset indictio, quæ jam a mense Septembri fuerat inchoata? Sed demum mendum in codicem irripisse, ut decima pro duodecima fuerit errore descripta: non enim adeo rigidi censores sumus, ut pro uno vel altero, qui in numero reperitur error, si alia concordent, mox arguamus epistolam esse

spuriam, ac proinde rejiciendam; secus vero si quæ in ea leguntur, ex multis argui possint erroris. Ut autem in Græcorum scriptis haud ita secure absque trepidatione libereque incedere liceat, ipsamet Sextæ Synodi Acta demonstrant (ut alia ad hæc testimonia adducere non sit opus) ubi de ternionibus ad Quintam Synodum additis publicam inspectionem fieri contigit. Sed jam ipsam Imperatoris videamus epistolam, quæ Latine reddita sic se habet (b):

Calorum æternum regnum & beatitudinem expetentes, & ad spiritualem adoptionem pia nostra consilia dirigentes, ea meditamur ac gerimus, quibus studia nostra bene evenire possint. Quid igitur Dominus in Evangelis (c) pollicitus est? Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Ad hoc autem promissum, quo ad divinam cognitionem extollimur, & adoptionis nobilitatem assequimur, pervenire cupientes, ipsamque Christum imitantes a quo sumus corona redimiti, quique in se ipso omnia Deo reconciliavit; ad pacem & concordiam adducere studemus nostram Christi amatissimam Republicam. Præcipue vero nobis cura est sanctarum Dei Ecclesiarum ordo; assidueque hoc prospicimus, ut unitate fidei conciliemus. Quamobrem valde successimus, nec modice potuimus ferre tantum hoc, quod diuturnitate temporis corroboratum est dissidium, ut ab infidelibus ii qui Christum diligunt irriderentur, illique lætitiæ fuerint odia inter se Christianorum. Nam illorum oppugnationem omitentes, alii in altos linguas quasi novacula acutam maledictis & conviciis armabant, fidemque dissensionibus discedebant.

Hæc ante ætatem nostram coopta, & ad tantam progressa malitiam, ut insanabile illud malum esse videretur, comprimere, difficile ac molestum erat, molestius vero prætermittere. Irritabant Deum, nostram quoque mansuetudinem irritabant. Non aliter igitur morbum Ecclesiæ opprimentem curare in animum induximus, quam ut Dei sacerdotes & cultores, rali-

(b) Extat 1. 2. ep. Rom. Pont. in Leone 2. VII.

(c) Mat. 5.

PAGIUS nem tyrannum Synodi Sextæ hostem infensissimum restituisse & imagines erexisse. Quare in dubium revocari non debent, neque Actorum integritas, neque Honorii damnatio, neque hujus justa causa, alibi a nobis explicata.

V. Neque Epistola Imperatoris ad Leonem II. supposita est. A num. V. ad XIII. Baronius non solum Acta Sextæ Synodi; sed etiam Epistolas, quæ post eandem Synodum in editione Conciliorum recitantur, suppositionis arguit, quod in quibusdam illarum in consignatione temporum error insit. Verum error facile in numeros & menses irripit, ut alibi Baronius fatetur, & mille exemplis liquet. Prioris Epistolæ hic titulus est, tam in Græco, quam in Latino: Exemplar Divina Sacra præssimi & Christum diligentis Im-

peratoris Constantini ad Leonem Sanctissimum & Beatissimum Papam Senioris Romæ, missum per eos, qui illinc directi erant a superstite Agathone sanctæ memoria. Missa est mensis Decembris decimo tertio, Indictione decima, quæ Kalend. Septembris anni DCLXXXI. inchoata est. Ait autem Baronius, Quomodo accidisse potuit, ut cum Leonem Pontificem mense Augusto (hujus scilicet Christi anni) creari contingerit, non nisi post quatuor menses ad eum scripserit Imperator? Verum Leo II. ordinatus non est mense Augusto currentis anni, sed mense Augusto superioris. Cum itaque eas litteras Legati Romam attulerint, & ex illis unus, nempe Joannes Portuensis, Leonem II. consecraverit, apparet, eas feri-

liumque curatores malorum ad deliberationem & consilia habenda hortaremur. Compluries enim Ecclesia impressionibus hæresum periculose egrotavit: at non aliter orthodoxia accepit medicinam, quam piorum & Christi amantium Imperatorum adhortatione, sacerdotum vero a Deo institutorum consiliis ac cætibus.

VIII. Quapropter sancti Papæ Agathonis beatitudinem piis apicibus nostris sumus hortati, ut aliquot mitteret, qui ejus personam obtinerent. Hic siste gradum, quod offendiculum haud facile superandum occurrit. Apertum siquidem convincitur esse mendacium, quod his litteris dicitur, de Synodo cogenda scriptas esse litteras Imperatoris ad Agathonem: siquidem nullæ ea de re ad Agathonem, sed ad prædecessorem ejus Donum Pontificem eo argumento datæ fuerunt litteræ, id restante ipso Imperatore in litteris ad Georgium, idque pariter asserente Agathone in epistola ad Imperatorem scripta, id etiam Actibus Synodalibus, id denique Anastasio Bibliothecario & aliis affirmantibus. Sed reliqua prosequamur:

IX. Ceterique sanctissimis Præsulibus denunciavimus, ut sibi quisque subditos venerabiles sacerdotes convocantes, omnes simul in nostram a Deo conservandam & regiam urbem convenirent, ut putrefacti, & scandalizantis membri inutilitatem exciderent, cum maxime nolent curam recipere, ceterumque Christi corroborarent corpus doctrina & cataplasmatibus pietatis. Expedi enim (ut evangelice dicitur) ut unum membrum pereat, & conservetur totius Ecclesiæ plenitudo. Et quidem ex nostra advocacy & justione, cum & ii qui a parte sunt vestra beatitudinis, & qui cum ipsa post ipsam solum obtinent sanctissimi Patriarchæ, ceterique omnes almi Episcopi convenissent, & confedissent una cum nostra pietatis studiosa tranquillitate, de fide tractatus est habitus.

Cumque protinus suggestionem sancti Papæ Agathonis ad potestatem nostram in Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS scriptas quidem esse Indictione decima, sed alio mense quam Decembri; cum Agatho mortuus sit tantum mense Januario anni DCLXXXII. currente Indictione X. Quare hyemarunt Constantinopoli Legati, sollicitantes pro felici statu Ecclesiæ Romanæ, aut ob alias causas nobis ignotas; sed cum accepissent Agathonis mortem & Leonis electionem, quam ipsemet Leo Imperator per litteras significavit, profecti sunt Constantinopoli, deserentes Acta Synodalia, & Epistolam Imperatoris ad Leonem II. & eadem Indictione X. currente, mense Julio Romam pervenere, ut mox videbimus, ubi Joannes Portuensis cum duobus aliis Episcopis die XVII. mensis Augusti ejusdem anni ac Indictionis Leo-

qui vice ejus fungebantur obtulissent, nempe Abundantius, & Joannes, sanctissimi Episcopi, Theodorus, & Georgius Deo amabilissimi presbyteri, & Joannes Deo amabilis Archidiaconus, & Constantinus venerabilis hypodacaonus, & Theodorus Deo amabilis presbyter Ecclesiæ Ravenne, quique cum ipsis eam serenitatē nostræ porrexerunt: quam cum jussissemus omnibus audientibus recitari, sane nec adulteratæ fidei characterem in ea perspeximus.

Perpensis enim Evangelicis & Apostolicis vocibus, comparatisque cum ipsa iis quæ a sanctis & universalibus Conciliis statuta ac desunta sunt; collatis præterea testimoniis, quæ afferebat, cum paternis libris: nihil non concinens inventum est, ac nihilum immutata veræ confessionis ratio in ea perspecta. Ac veluti principem Apostolici cbori, primique loci Antistitem Petrum contuiti sumus mentium nostrarum oculis, totius dispensationis mysterium divinitus eloquentem, verbaque hæc per eas litteras Christo facientem (a): Tu es Christus Filius Dei (a) Man. vivi. Nam ipsum totum Christum nobis. 16. sacra ejus litteræ deserendo exprimebat: quod omnes libentibus animis sincereque accepimus.

X. Solus autem cum iis, quibuscum abreptus est, defecit a nobis Macarius, qui pro suo nomine felix non est, is qui Antiochenus urbis Præsul fuit: ab jugo Christi se subduxit, & a sacerdotali conventu exiit, ac renuit sanctissimis Agathonis litteris assentiri, veluti in ipsum corypæum ac principem Petrum insansiens. Non defuere monita, crebra hortatio adhibita est ei: omnes enim conversionis vias monstravimus, quid non dicentes? quid non molientes atque intentantes? eorum maxime quæ a sacerdotali collegio separant. Absentem sequebamur ac retinebamus: ob commiserationem viscera nostra dilacerabantur, cum ille disjungeretur a Domini grege. Sed facies meretricis facta est ei, ac invercundia induit personam, unaque exhortationem, & pietatem depulit: non enim H 2 in-

nem II. ordinavit. In titulo igitur laudatæ Epistolæ ad Leonem II. a Librariis, non vero ab Imperatore scripto, loco, mense Decembri, substituendus est alius mensis, ut Librarii error corrigatur.

Nec urget quod Baronius observat, Constantinum scilicet in iis litteris asserere missas fuisse litteras pro cogenda Synodo Universalis ad Agathonem, quas liquet missas esse Dono Decessoris ejus. Loquitur enim Imperator compendio historico, quia nempe Agatho litteras, quas Imperator Dono miserat, ipsemet post mortem Doni accepit, eisque fecit satis. Nam inde haud absone Constantinus scribit ad Leonem II. misisse se litteras ad Agathonem. A num.

VI. Et magis explicatur.

intellexit, ut intelligeret, & verbum sanctum abominatus est. Cur autem in hac narratione longiores sumus, cum ea in Actis subtilius, & accuratius explicentur? Quae cum ad vos missa sint; omnium quae nota, & tractata sunt, cognitionem investigate. Quoniam vero ita obduruit, ac in nervum ferreum cervicem intendit, faciemque suam fecit ferream, aures aggravavit, ne audiret, & cor statuit pervicax, ne exaudiret legem: Lex enim de Sion exit, ab Apostolico montis cacumine doctrina: propterea sanctum, & universale Concilium eundem insanum. Macarium cum ejus haereseos sociis pontificali habitu nudavit.

XI. Ipsi vero scriptis precibus serenitatem nostram communiter omnes precati sunt, ut se ad vestram beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosque ad vos misimus, vestro paterno iudicio omnem ipsorum causam permittentes. Sacram autem ac venerabilem definitionem sacrum Concilium edidit, cui & subscripsimus, ac piis nostris edictis eam sancivimus, adhortati omnem Christi amantem populum nostrum, ut fidei ibi per scripta obsequeretur, nec ullam prorsus haeticam sententiam comministeretur.

Gloria Deo, qui gloriosa facit, ac fidem apud nos integram conservavit. Quomodo enim id facturus non erat in ea peccata, super quam ipse Ecclesiam fundavit, (a) ac praedixit nunquam fore ut porta inferi haereticis insidiis adversus eam praevalerent? a qua tanquam e calorum convexis verae confessionis sermo effulsit, animas diligentium Christum illustravit, suscitavitque refrigeratam orthodoxiam. Haec, respiciente nos & adjuvante Deo, confecimus, Christique oves in unum gregem adduximus, quae a mercenariis pastoribus, qui nec pastores sunt, amplius non decipiuntur, nec luporum praeda sunt, sed ab uno, & solo pastore bono pascuntur, quicum & vos pascere ac pro ovibus animam ponere iussi estis.

XII. Quamobrem viriliter age, & confortare, & verbi gladio accingere, eumque exacue zelo divino: sta firmus propugnator pietatis, omnemque haeticum audium & introductionem praecidere stude, quemadmodum & primitus Judaici auditoris sensum gladio percussit Petrus abstrulit, legalis, & servilis Synagoga pra-

PAGIUS VII. A num. XIII. ad XVI. Epistolam Leonis II. ad Constantinum imposturam arguit Baronius, quod in ejus sine data dicatur Nonis Maii, Indictione decima, quae obtinuit usque ad Kal. Septemb. anni DCLXXXII. in textu vero dicit Sanctus Pontifex: Legatos hujus Apostolicae Sedis una cum personis, quae cum eis profecta fuerant, per nuper elapsedam decimam Indictionem, mense Julio cum divalibus Clementia vestra ap-

significans surditatem. Extende securim spiritus, & omnem arborem ferentem fructus haereseos aut immuta erudiendo, aut canonicis poenis excinde, & igni futurae gebennae transmittite: ut praecisus iis omnibus quae fidem labefactant, valens sit atque integrum Ecclesiae corpus pace spiritus conexum & coagmentatum: qua stante, & immota, conquassatur inimicorum factio atque impugnatio. Per petram fidei confirmatur solum nostra serenitatis, consilia & conatus potestatis nostrae ad communem utilitatem diriguntur, ac totius Romanae, Reipublicae status cum tranquillitate fidei tranquillatur.

Hortamur porro vestrum sacratissimum verticem, ut quamprimum mittat designatum ab ea Apocrisarium, ut in regia & a Deo conservanda nostra urbe degat, & in emergentibus sive dogmaticis sive canonicis ac prorsus in omnibus Ecclesiasticis negotiis vestrae sanctitatis exprimat ac gerat personam. Vale in Domino beatissime, & pro potestate nostra quam maximo studio orare intende. Subscriptio piissimi Imperatoris. Deus te in multa tempora custodiat, sanctissime, & beatissime Pater. Haecenus ad Leonem Papam Imperatoris litterae.

Quae vero ad Constantinum reddita habetur Leonis epistola, arguitur in multis impostura esse: etenim ipsa in sine data scribitur Nonis Maii, Indictione decima. Verum in textu haec his contraria habet: Denique legatos hujus Apostolicae sedis matris vestrae Romanae Ecclesiae, pietatis vestrae famulos, id est, Theodorum, & Georgium presbyteros, & Joannem diaconum filios nostros, atque Constantinum subdiaconum Regionarium sanctae nostrae Ecclesiae, una cum personis quae cum eis profecta fuerant, quae a praedecessore meo Apostolicae memoriae Agathone Papa per octavam Indictionem pro causa fidei, vestra pietate jubente, illuc directae fuerant, per nuper elapsedam decimam Indictionem, mense Julio, cum divalibus clementiae vestrae apicibus & Synodalibus gestis cum magno jucunditatis gaudio in Domino exultantes suscepimus. Haec, inquam, cum in ea scripta reperiantur, manifesti erroris arguuntur. Etenim quomodo per elapsedam decimam Indictionem, mense Julio scribit se accepisse litteras & alia Synodi monumenta, si reddita ipsae

cibus & Synodalibus gestis cum magno jucunditatis gaudio in Domino exultantes suscepimus. Contrarietas, inquit Baronius, quod Epistola Leonis scripta sit Nonis Maii Indict. X. dicaturque suscepti Legati mense Julio; ita ut Leo Acta confirmarit, antequam ea suscepit. Verum haec temporis obliquo, Nonis Maii, Indict. X. Quae extat in versione Latina, desideratur in textu Graeco, ideoque addititia est, & hoc.

XIII. De epistola Leonis ad Constantinum Imp.

XIV. Leonis Papae nomine fidei epistolae.

XV.

ipsae litterae habentur mense Maio, decima Indictione? Sed quomodo mense Julio potuit Leo suscepisse legatos una cum litteris, si cum decem tantum menses disset ipse Pontifex reperiat, ad dictum Julium mense minime potuerit pervenisse, quem creatum constat (ut dictum est) Augusto mense?

Quae praeterea ratio temporis, ut scriptas litteras ab Imperatore ad Leonem mense Decembri, inchoata jam duodecima Indictione, eas ipsa dicat se accepisse decima Indictione? Vides, lector, undique nutare, quae solido veritatis fundamento carent. Sed leviter dixeris plane haec, cum audieris quae in quatuor reliquis epistolis ejusdem Leonis nomine scriptis reperiantur absurda, & non nisi manu impostoris formata portenta. Optassem quidem omnes has hic tibi ob oculos descriptas proponere epistolas, nisi veritus essem te earum fuisse nimiam prolixitatis perasum, & penitus fastidio superatum: at praestitissim hoc nihilominus, nisi ipsae causae secundo, tomo epistolarum Romanorum Pontificum extarent, ubi quisque pro animi arbitrio legere valeat. Sed ne videamur praeteriisse ob id eas, quod nomen Honorii infametur; accipe quae de eo cum aliis damnatis haereticis habeantur in prima epistola ad Constantinum:

Paviter anathematizamus novi erroris inventores, id est, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cynum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Constantinopolitanae Ecclesiae successores magis quam Praesules, necnon & Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicae traditionis doctrina illustravit, sed profana prodicione immaculatam fidem sub-

PAGIUS & hocci facienda. Ex laudatis porro verbis apparet, verum esse quod supra diximus, Epistolam Constantini ad Leonem II. missam esse Indictione X. anno sc. DCLXXXII. mense Julio ejusdem anni Legatos Romam advenisse; & Epistolam Leonis II. ad Imperatorem scriptam esse post Kalendas Septembris illius Christi anni, ac post suam ordinationem; cum dicat per nuper elapsedam X. Indictionem.

VIII. Honorius ob culpabilem conventionem in VI. Synodo damnatus. Ad num. XVI. & seq. Leonis II. in Hispaniam directas Epistolas Baronius supposititias credit, quod ex damnatum a Synodo ac ipso Leone Honorium testentur. Verum Sanctus Leo non haereseos, sed tantum negligentiae & culpabilis conniventiae Honorium perstringit. In Epistola enim ad Episcopos Hispaniae ait: Aeterna damnatione multati sunt Theodorus, Cyrus, cum Honorio, qui flammam haereticam dogmatis, non ut decuit Apostolicam auctoritatem, incipientem extinxit, sed negligendo confovit. In Epistola vero ad Ervigium Regem Hispaniarum eadem inculcans, de Casbolica, inquit, Ecclesia adunatione privati sunt Theodorus Pharanitanus, &c. & una cum eis Honorius Romanus, qui immaculatam traditionis regulam, quam a praedecessoribus suis accepit, maculari consensit.

vertere conatus est. Et omnes qui in suo errore defuncti sunt, similiter anathematizamus. Haec ibi. At quantum sunt ista indigna Leone! Compello auctorem, qui scripsit: Quomodo tua sententia inter damnatos Honorium numeras, si tuamet assertionem eos tantum defunctos condemnare te dicis, qui in suo errore defuncti sunt? Quid ais? In communicatione Catholica Honorius est defunctus, an non? Utique necesse habes asserere, in communicatione esse defunctum, quem publico funere Romana Ecclesia sepelivit inter sanctos Pontifices in ecclesia S. Petri, & ut Catholico Pontifici eidem in omnibus parentavit. Ergo etiam si dixerimus Honorium in errorem aliquando lapsum, oportuit ab errore desisse ante obitum suum, cum eum post obitum, ut Catholicum Ecclesia Romana coluerit; ob idque etiam tua sententia vendicari idem Honorius e numero damnatorum debuisset.

Sed videamus cujus sint fidei reliquae quatuor quae ejusdem Leonis nomine datae extant epistolae in Hispaniam, quarum prima inscripta legitur ad omnes Hispaniae Episcopos, secunda ad Quiricum Episcopum, tertia ad Simplicium Comitem, quarta vero ad Ervigium Regem, omnesque ejusdem argumenti, nimirum quod absoluta oecumenica Synodo, ipse in Hispaniam mittat per Petrum Notarium Regionarium ejus fidei definitionem, acclamatorum insuper sermonem Synodi ad Imperatorem, necnon ejusdem Imperatoris edictum; quo ipsorum omnium subscriptionibus munirentur, quae in oecumenico Concilio statuta fuissent. Percimus, inquam, hic eas omnes describere, ne nimia prolixitate (ut diximus) te

XVI.

IX.

Præterea dicit Baronius, imposturam detegi, ex eo quod in singulis Epistolis asseratur, ipsam Oecumenicam Synodum absolutam fuisse nona Indictione, quam liquet jam inchoata decima Indictione terminatam post Kalendas nempe Septemb. anni DCLXXXI. Verum, ut jam Viris doctis observatum, nihil illarum Epistolae continent, quod non omni rigore per nonam Indictionem factum intelligi possit. Prima ad Hispaniae Episcopos Epistola habet: Sciat vestra sinceritas, quia in Constantinopolitana Urbe clementissimus noster, imo Beati Petri Apostoli filius Imperator, armatus zelo Dei, ac desiderio pietatis accessus, Episcopis ex totius mundi partibus aggregatis, quod ex multo tempore fideliter cupiebat, cum censuit Majestas Suprema, per nuper elapsedam nonam Indictionem explevit. At igitur Leo II. implevisse Imperatorem per nonam Indictionem, quod cupiebat ex longo tempore ut nimirum proscripta novitate conciliaretur pax Ecclesiarum. Per nonam autem Indictionem id expletum fuisse, haud inficias ibit, qui totas XVI. Agiones per eam habitas recoler Thronum scilicet Constantinopolitanum Sedi Apostolicae in Georgio conciliatum, necnon Antiochenum depulso Mscario, aliis etiam per O-

VI. Synodus per IX. Indictionem celebrata dicitur potest.

te obrui conqueraris: habes ubi legas in tomo secundo epistoliarum Romanorum Pontificum. Hic tibi tantum ex eis ea loca reddemus, quibus eadem possint argui impostura.

XVII.

Atque illud primum, quod ad tempus spectat, dum in singulis istis epistolis asseritur ipsam œcumenicam Synodum absolutam fuisse nona Indictione; posset indulgendo ejusmodi dissimulari error, si semel id dictum, in unave ipsarum tantum reperiretur assertum, inculcando librarii oscitantiam, qui loco decimæ nonam posuerit. Verum cum id in singulis haud obiter positum, sed assertum & inculcatum sæpius habeatur; non eas Leonis epistolas, quem ea quæ sunt temporis minime præterisse potuerunt, sed potius Leonis nomine suppositas esse, quilibet poterit facile existimare. Porro œcumenicam Synodum decima jam inchoata Indictione absolutam fuisse, novissima ejusdem Acta declarant: ut de his jure dubitari non possit. Hæc igitur cum in singulis inveniantur epistolis illis, singulas arguunt falsitatis. Jam vero graviora, quæ privatim reperiantur in singulis, videamus.

XVIII.

In epistola, quæ ad Hispaniarum Præfules scripta est, hæc habentur: De di-

PAGIUS

rientem Episcopis veræ fidei assentientibus, omnibusque spectantibus ad negotium fidei ante Indictionem decimam peractis, excepta tantum editione definitionis fidei, aliisque XVII. seu magis XVII. Actione gestis, quibus non tantum expletum quod cupiebat fidelis Imperator, quam declaratum fuisse jam ejus ac Præfulem Patrumque indefesso studio, per nonam illam Indictionem expletum. Sic in Epistola ad Quiricum Episcopum, & in Epistola ad Simplificium Comitem, celebratum dicitur per nonam Indictionem Concilium, quo nihil verius, tamen eidem impositus finis sit editione definitionis fidei Indictione decima inchoante, Kalendis sc. Septemb. anni DCLXXXI.

X. Archiepiscopi Roma ad VI. Synodum missi.

Ad num. XVIII. Ex alio etiam capite Leonis II. Epistolam ad Hispaniæ Episcopos supposititiam putat Baronius, quod in illis sanctus Pontifex dicit: De diversis Conciliis, huic Sanctæ Apostolicæ Sedis, cujus ministerio fungimur, subjacentibus Archiepiscopi sunt a nobis destinati: ait enim ne vel unum Archiepiscopum Roma ad Synodum Sextam missum. Sed leve hoc argumentum; ut enim Combessius in Hist. Monothel. in Dissert. Apolog. pro Actis VI. Synodi cap. 2. paragrapho 6. & ibidem in Collatione Actorum VI. Synodi cum Tiliano MS. Codice, quando nullus esset Archiepiscopus missus, hoc mendum Scribæ eam particulam præfigenti ascribendum esset; cum etiam in his ipsis Actis quandoque non concordent Græca Latinis, aliis habentibus Diaconus, aliis Archidiaconus. Respondet secundo, verosimile esse Pontificem Archiepiscopos & Episcopos distinxisse, quos utroque constat ex parte Sedis Apostolicæ eique subsectorum Episcoporum missos, sicut distinxerat in propriis Romani ipsius Pontificis Legatis, ejusque Tenentibus locum, ac velut Legatis a latere Presbyteros & Diaconos; sed Scribam, ut in ejusmodi solet, aliter omisisse.

versis autem Conciliis huic S. Apostolicæ sedi, cujus ministerio fungimur, subjacentibus, Archiepiscopi sunt a nobis destinati, qui cum pio Principe, simul & omnibus qui ejus mandato conveniunt Ecclesiarum Præfibus præfidentes ac confidentes, primum quidem sancta quinque universalis Concilia, &c. Revolvantur Synodalia Acta ejus Sextæ œcumenicæ Synodi, an inveniri possit vel unus Archiepiscopus, qui Roma missus Synodo interfuerit. Cum autem id minime sit reperiri, valde hæc de impostura roborant argumentum. Sed & quod a se eos esse destinatos Archiepiscopos dicat, seorsum hos ponens ab eis quos ab Agathone refert missos esse legatos: plane significare videtur, temporibus ipsius Leonis etiam Synodum perdurasse, quam quidem ante Agathonis obitum fuisse absolutam, ejus Acta significant. Videntur ne ista tibi quæ dissimulari ut levia queant, vel quæ possint adscribi librariis dormitantibus? minime gentium puto. Sed reliqua disquiramus.

De epistola ad Hispan. Episcopos.

Quæ sequitur ordine epistola Leonis nomine, data legitur ad Quiricum fratrem, Episcopum utique in Hispania positum. Quod autem post generales littere.

XIX. De epistola ad Quiricum.

Respondet demum Combessius interfuisse eisdem Synodo ex parte Romanæ Sedis ac Synodi Archiepiscopos, nempe Archiepiscopum Corinthi, ut habetur initio Actionis, ubi recensentur Patrum nomina; quemadmodum etiam Basilium Metropolitam Gortynæ Civitatis Cræte, statim post Stephanum Corinthi, subscriptum titulo Legati totius Concilii Apostolicæ Sedis Antiquæ Romæ; nec non Joannem Rhegiensem Archiepiscopum Calabria; quos tres Acta adjunctos habent in ea Legatione Joanni Portuensi Episcopo, & Abundantio Tempianensi. Et hi Archiepiscopi sufficiunt ad veritatem litterarum Leonis II. Porro cum Corinthius Primas iterum post Synodi acclamationem sermonem subscribat; Legatus Apostolici Throni & Senioris Romæ, melius dicatur fuisse & Legatum Romanæ Synodi, & ipsius speciatim Apostolicæ Sedis, velut erat Thessalonicensis, quam prærogativam maluerit subscribendo exprimere, jam expressa altera a Notariis. Quod vero ait Baronius, quod dicit Leo, a se eos Archiepiscopos destinatos esse, de impostura roborare argumentum; id eam solutionem habet, quam ipsemet Cardinalis eruditissimus nos alibi edocuit, Leonem scilicet intelligere missos a nobis, id est a Latinis ac Occidentalibus: vel, a Romana Sede; quæ explicatio certa.

XI. Hac diffinitio magis explicata.

XII. Epistola Leonis II. ad Quiricum Episcopum supposititiam non est.

Ad num. XIX. Contendit etiam Baronius, Epistolam ad Quiricum Episcopum missam, supposititiam esse; cum Quiricus Toletanus Episcopus Hispaniarum primarius, ad quem Epistola mitti debuit, jam a septem annis demortuus esset. At Quiricus ille diversus fuit a Quirico Episcopo Toletano; cum alii hoc nomen in Hispania hoc sæculo tulerint. Refert Mabillonius Tomo II. Veter. Analect. pag. 68. Epistolam Tajonis Episcopi Casaraugustani ad Quiricum Barcinonensem Antistitem; & hujus responsionem ad eundem Tajonem; & Dacherius

teras ad omnes Hispaniarum Episcopos datas, alias seorsum ad Quiricum scripserit; primum hunc ipsum Hispaniarum par est existimare. Sed quid hoc est? In generali Hispaniarum Concilio, quod hoc anno Toleti celebratum est quadraginta octo Episcoporum, præter vigintiseptem, qui per vicarios interfuerunt; & in alio itidem Toleti anno sequenti habito, inter Episcopos decem & septem, qui præfentes fuerunt, nullus ejus nominis Quiricus reperitur subscriptus alicujus civitatis Episcopus, Quis fuit ergo iste Quiricus? Erit plane, lector, ut ex his etiam quam perspicue coarguas imposturam. Quod enim scisset qui eas litteras scripsit, ejus nominis Antistitem præfuisse Ecclesiæ Toletanæ, existimavit eundem adhuc his temporibus fuisse superstitem, ob idque ad ipsum Quiricum ut Primate seorsum ab aliis honoris causa eodem argumento illas privatim dedisse litteras; sed falsa existimatione deceptus: siquidem jam ante annos septem (ut vidimus) vita functo Quirico, subrogatus illi fuerat Julianus qui Concilio Toletanis, tam præfenti, quam sequenti anno celebratis, primo loco reperitur esse subscriptus, sicut & superius duodecimo Toletano, Quiricus autem undecimo Toletano celebrato anno Domini sexcentesimo septuagesimo quinto. Potuisset ne præterire Leonem Pontificem, jam longe ante esse defunctum Quiricum, & in locum ejus fuisse subrogatum Julianum? minime quidem, cum Metropolitanus recens creati suæ professionis statim solerent ad Romanum Pontificem litteras dare, palliumque ab ipso petere. Vides igitur, lector, quam perspicue, toto (ut ajunt) caelo, detegi caliditas imposturas, ita veritate exigente, vindice Deo, ut mendacia non queant adeo colorari, quin aliqua ex parte, quæ sint, possint intelligi.

XX.

Ad Simplificium vero Comitem, quæ sequitur Leonis nomine inscripta habetur epistola. Ejus nominis nullus certe legitur in serie illa numerosa Comitum,

quihoc anno interfuisse tertiodecimo Toletano Concilio in ejus Actis leguntur, omnes numero vigintiduo. Sed non adeo severi censores sumus, ut ob id unum reiiciendam esse eam putaremus epistolam.

De ep. ad Simplificium Comitem.

Verum audi quæ non ferenda sint in alia epistola, quæ data ab eodem Leone ponitur ad Ervigium Hispaniarum Regem, dum in ea ista leguntur: Per nonam nuper elapsam Indictionem piissimus atque Christianissimus noster, immo Dei Ecclesiæ filius Imperator ad Apostolicæ memoriæ nostrum decessorem Agathonem. Papam atque Pontificem scripta Imperalia dirigens, assatim hortatus est, ut ab sancta Apostolicæ sedis Ecclesia de omnibus adjacentibus ei reverendis Conciliis legatos, tam de Ecclesiarum Præfibus, quamque de aliis ordinibus Ecclesiasticis, cum dogmaticis litteris, venerabiliumque Patrum libris ac vestigiis instructos, in regiam Constantinopolitanam urbem dirigeret, &c. Quæ omnia falsitatis multipliciter arguuntur.

De epist. ad Ervigium.

Primum enim omnium in his patens mendacium redarguitur, quod ejusmodi argumenti litteras non ad Agathonem Imperator scripsit, sed ad ejus prædecessorem Donum Pontificem, quod & superius ostendimus ex ipsis litteris Agathonis, & aliis ab Imperatore ad Georgium datis, nec non ex ipsis Actis Sextæ Synodi. Quod insuper eas esse scriptas tradit ab Imperatore nona Indictione, æque falsissimum deprehenditur, eo quod illæ ad Donum litteræ Imperatoris datæ reperiantur Indictione sexta, prid. Id. Aug. Sicque omni ex parte eadem litteræ convincuntur fuisse mendaces, atque plane quæ Leoni adscribantur indignæ. At hæc non tam pro defensione Honorii, quam Leonis, a nobis dicta sint: siquidem Honorius his non indiget, qui iisdem suis litteris, quibus videtur condemnatus, absolvitur; Leo autem condemnando Honorium (si fecisset) gravi se crimini obligans, in se ipsum potius sententiam dixisset.

XXI.

Quod

PAGIUS

rius Tomo I. Spicilegii pag. 308. recitat reciprocas Sancti Ildesonsi Episcopi Toletani, & ejusdem Quirici Episcopi Barcinonensis litteras, quæ uterque a paucis annis vita functus erat. Præterea cum Leo II. scripserit ad Simplificium Comitem, scripsit & ad aliquem Episcopum particularem Quiricum appellatum, & Epistola ad Episcopum Toletanum scripta ad nos non pervenit, sicuti multæ alia a Romanis Pontificibus datæ. Vel denique ea ad Quiricum Epistola missa est ad Julianum Episcopum Toletanum, jam a die vigesima nona mensis Januarii anni DCLXXX. non vero a septennio, ut perperam habet Baronius, quemadmodum infra demonstrabo, Ecclesiam Toletanam regentem: errore autem.

Librariorum inscriptio mutata; quod sæpius contigisse, qui in Epistolis Romanorum Pontificum, aliorumque Antistitem legendis verfati sunt, norunt; Hujus rei nullum hic assero exemplum cum tam in Annalibus Baronii, quam in hac Critica complura occurrant.

Ad num. XX. & seq. In Epistola ad Ervigium Hispaniarum Regem dicit Leo II. Constatantini Imp. Epistolam missam esse ad Agathonem, idque per nonam nuper elapsam Indictionem, quam tamen missam constat Indictione Regem E. VI. anno scilicet DCLXXVIII. Verum notæ pifolia. numerales sæpe mendose describuntur, & Epistola dicitur ad Agathonem missa, quia Dono mortuo ipse eam accepit, & ad eam respondit.

XIII. Neque a- jus ad Er- vigium. XI. Ad

XXII. Desiderantur germanæ Leonis litteræ.

Quod rursus spectat ad eandem litteras a Leone in Hispanias missas, haud inficias imus aliquas scriptas esse de his epistolas ab eodem Pontifice in Hispanias: id enim Acta Synodalia decimaquartæ Synodi Toletanæ demonstrant: sed diversas has ab illis fuisse, quæ sunt superius dicta, declarant. Quibus & ad evidentiorum demonstrationem adicias, quod cum in litteris illis dicantur mitti in Hispaniam non ipsa Synodalia Acta, sed tantum definitio Synodi, editum Imperatoris, & Synodi sermo acclamatorius ad eundem, minima quidem Actorum pars; in Synodi vero Toletanæ decimaquartæ canone secundo testentur Episcopi, se accepisse cum Leonis Pontificis litteris ipsa integra gesta Synodalia, Per quæ (quod ipsi ajunt) omnis ordo gestorum, gestaque ordinum dilucide, ut acta sunt, nostris sensibus patuerunt: utique eas litteras diversas esse ab illis, quæ vere Leo Pontifex scripsit, apparet. Sed jam agamus de ipso Concilio Toletano.

Toletanum Concilium decimum-zertium.

Hoc igitur anno pridie Nonas Novembris habita est Synodus Toletana decimatercia ordine posita, ipsius Ervigii Regis anno quarto inchoato mense Octobri, quo (ut dictum est superius) creati contigit. In sequenti Synodo Toletana nominatur istud Concilium generale, eo quod ex omnibus Hispaniæ provinciis una simul convenissent Episcopi omnes quadraginta octo, Vicarii vero Episcoporum vigintiseptem.

XXIII. Res gestæ in Synodo.

Interfuit huic Toletano Concilio ipse Ervigius Rex, prælocutusque in Synodo, Patres hortatus est ad Ecclesiasticam disciplinam optime disponendam; tomumque offerens legendum, inde e Patrum consensu discessit, liberam illis relinquens de omnibus agendi facultatem. Lectum deinde est volumen Regis, quo indulgentia continebatur concessa illis qui tem-

PAGIUS XIV. Acta integra VI. Synodi in Hispaniam missa.

Ad num. XXII. Alius Baronio scrupulus est in his verbis, quibus habetur missa pars tantum Actorum, eaque modica; cum tamen testentur Patres Concilii Toletani XIV. accepisse se Acta, nempe integra, inquit Baronius. Verum Canon II. Concilii Toletani XIV. in quo vim facit Cardinalis doctissimus, habet solum fuisse missa Gesta Synodalia, non vero missa fuisse; integra Acta. Integra tamen Acta his verbis a Leone expressa; cum quod missæ, virtute contineret, quidquid est Actorum. Nam licet ea pars sit mole modica, longe tamen est virtute maxima, seu omnium Actorum finis ac summa. Non bene etiam Baronius invertit verba Patrum Concilii Toletani XIV. dicentibus enim illis: Cum quibus etiam gestis, Leonis quoque Antiqua Roma Pontificis invitatoria Epistolæ gratiæ suscepimus, per quæ omnis ordo gestorum gestaque ordinum dilucide, ut acta sunt nostris sensibus patuerunt, dicentibus, inquam, Toletanis Patribus ea verba ut significant didicisse se ex Leonis Epistola omnem ge-

pore prædecessoris Regis Vvambæ tyrannum fuerant confectati, insuper relaxatio tributorum usque ad regni sui annum primum debitorum.

His & aliis auditis, ac recitatis quæ ad firmandam Catholicam fidem spectare viderentur, tredecim a Patribus sancti sunt canones, tum de his quæ Rex ab eis decerni petierat; tum de aliis causis Ecclesiasticis: in quibus plane eluxit modestia Regis, cum per Episcopos sanciri veller, quæ Regis videntur esse juris, nempe de restituendis in pristinos honores, & bona, qui sectati tyrannum fuissent, & alia hujusmodi: ut nihil magis cupere viderentur ipsi Reges, quam civilia etiam quæque negotia ad Episcopale forum referre. Unde magis lætor, depreces nostra miserima tempora quibus nihil sollicitius, vigilantius, ac vehementius Præsides provinciarum agant, quam ut Ecclesiasticum tribunal solitarium reddentes, causas Ecclesiasticas in seculare iudicium quibusvis prætextibus trahant.

Modestia antiquorum Regum Hispaniarum.

Multa alia sunt ejusdem Concilii observatione digna, quæ brevitatis causa præterimus. Illud sat erit referre, quod habetur in canone septimo verbis istis: Illos dicimus, qui obstinata mentis dolesitate confusi, cum aliqua eos molestia fratrum gurgiorum pupaverit, insana illico temeritate abrepti, altaria nudantes, sacratis vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac divinum sacrificiorum cultum, malitia intercedente, subducunt: & quod in hominibus se vindicare non possunt, injuriam Deo (quod pejus est) inferunt, &c. Prodiisse sciendum est ejusmodi pravum usum ex sanctorum exemplis male acceptis: quod enim illi divini Spiritus impulsu interdum zelo divi no æstantes fecisse leguntur, isti amaritudine animi in vindictam fratrum perperam usurpabant. Dicitur est namque

XXIV. De iis qui vindictam a Sanctis expetere solent.

storum ordinem, ipso Leone paucis perfringente, ut res habuisset, quod videre est in illis ejus literis. Ait Baronius: Testantur Episcopi se accepisse cum Leonis Pontificis litteris ipsa integra Gesta Synodalia, per quæ (quod ipsi ajunt) omnis ordo gestorum, &c. At quamvis res ita se haberet, ac integra ipsa Acta fuissent missa, debuisset Leo ad ea remittere, sicut etiam remittit Constantinus scribens ad ipsum Leonem. Verum haud improbabile quod habent illæ literæ, nondum se fuisse Acta integra Latine reddita, pro sua scilicet mole; ideoque non potuisse mitti in Hispaniam, ubi Græca facile intellecta non fuissent.

XV. Concilium Toletanum XIII.

Ad num. XXIII. & seqq. Concilium Toletanum XIII. quod provinciale fuit ac quadraginta & octo Episcoporum, dicitur in Præfatione celebratum anno Regni quarto Severissimi Ervigii Principis, sub die pridie Nonas Novembris, Era DCCXXI. ideoque hoc anno, quo quartus Ervigii Regis a die XIV. Octob. inchoatus erat. Porro literæ Leonis II. Actaque

XXV. Acta Synodalia missa ad Episcopos.

que superiori tomio ex Gregorio Turonensi de sanctis Episcopis, quod adversus potentiores bona Ecclesiæ invadentes eo modo solerent excitare sanctos illos quorum essent ablata bona, post alia remedia frustra tentata: accidebatque ut propediem vindicta divinitus immissa pertingeret delinquentem. Quod vero semel aut iterum sancti viri fecissent magna ex causa, nec nisi divino impellente Spiritu, isti passim ad privatam injuriam vindicandam impie usurpabant: quod ne amplius quis tentare aliquando præsumeret, Patres sancito canone venturunt. Sed missis his, reliqua in eodem Concilio constituta tu leges: nos rerum gestarum seriem temporis ordine prosequamur.

Celebrato Concilio, cum jam reversi essent ad suas Ecclesias qui interfuerant sacerdotum, allatæ sunt in Hispaniam litteræ Leonis Romani Pontificis, simulque Sextæ Synodi œcumenicæ Synodalia Acta ab ipso missa: cum vero nec tempus opportunum esset, ingruente sæva hyeme, eos iterum convocandi, visum est in sequentem annum differre ejusmodi rei tractationem. Ne autem istiusmodi mora aliquam inobedienciæ suspensionem posset asferre, consultum fuit, ut interim ea per Ecclesias ad Episcopos mitterentur, ut confirmatio rerum in œcumenico conventu gestarum fieret, quæ una cum apologia de dilato negotio ad Romanum Pontificem daretur. Testantur hæc canones decimaquartæ Synodi Toletanæ anno sequenti habitæ, quorum secundus de missis a S. Leone Papa Synodalibus Actis hæc primum habet:

De actis Synodalibus Romæ missis.

Clara omnes notio populos Hispaniæ implet, quod decurrentis evoluti temporis serie per Romani Præsulis bajulum gesta Synodalia societati nostræ advecta. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Sextæ Synodi in Hispaniam allatæ sunt jam celebrato Concilio, ut accurate notat Baronius. Duodecim in eo Conventu editi Canones, ut videre est in Actis: Concilio vero præfuit Sanctus Julianus Toletanus Archipræsul. Ex subscriptionibus constat, Uretiam & Albiam seu Albigan Galliarum Narbonensium Civitates, Ervigio Visigothorum Regi tunc paruisse.

XVI. Interitus Iziti Saracenorum Kalifa.

Theophanes anno Incarnationis secundum Alexand. DCLXXXV. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, ait: Hoc anno Izid fato extintus est. Recitat postea tumultus inter Arabes ortos, & quomodo post aliquod tempus Abimelech Califatum inter Saracenos obtinuerit. Quod fufius narrat Elmacinus in Historia Saracenicæ, ubi scribit, cum obiisset die quarto mensis Rabii prioris, anno Hegiræ LXIV. ideoque die nona Novembris currentis Christi anni feria secunda, annoque Incarnationis secundum Alexandrinum DCLXXXVI. non DCLXXXV. Hinc intelligimus, Theophanem adhuc annum unum minus numerare.

XVII.

Mortua est hæc anno Ebbæ Coldinghamensis

sunt; quibus Constantinopoli, Constantino pio & religioso Principe mediante, magna & sublimi copia aggregata Pontificum, Apollinaris dogma comperimus fuisse destructum. Cum quibus etiam gestis, Leonis quoque antiquæ Romæ Pontificis invitatoria epistolæ gratiæ consulta suscepimus, per quæ omnis ordo gestorum, gestaque ordinum dilucide, ut acta sunt, nostris sensibus patuerunt. In cujus etiam gratioso epistolæ tractu ad hoc omnes Præsules Hispaniæ invitati sunt, ut prædicta Synodalia instituta, quæ miserat, nostri etiam vigoris manerent auctoritate suffulta, omnibusque per nos sub regno Hispaniæ consistentibus pateficerent divulganda. Hæc de missis Synodalibus Actis una cum litteris Leonis Papæ tunc viventis. Excusationem autem, quod non licuerit eis statim convenire, simul continent sequentes canones tertius & quartus; quos hic tibi pariter reddere, ratio exigit argumenti: sic enim se habent:

XXVI. De legatione missa ab Hispania ad Rom. Pont.

Et hæc siquidem totius allegationis illatio exhibitæ nobis est, temporis infestis urgente pressura, quo non solum telus omnis hyemali stricta gelu, glaciali nivium immensitate duruerat; sed & tunc, quando ex generali Concilio nos absolutos jam esse constabat. Quo gemino obstentis cause obice præpediti, generaliter iterato tunc non quovimus aggregari, quos & vicina Concilii absolutio propriis sedibus reddiderat imminutor, & procellosi temporis adversitas non sinebat iterum adunari dispersos. Quodnam autem remedium adhibitum sit, ut abque mora Romano Pontifici satisfacerent Hispaniarum Episcopi, ita ibidem dicere pergunt: Sed licet in unum generaliter colligi per idem tempus Hispanorum omnium Præsulum societas nequiverit, sparsis

Monasterii Abbatißa, Virgo Regio Northumbrorum sanguine nata. Fuit enim Ethelfridi Northumbrorum Regis filia, soror Oswii & Oswaldi Regum, & amita Regis Ecgfridi. Sub ejus Magisterio Regina Deo grata Etheldreda deposito Regni diademate habitum Sacra religionis induit, & qua Monastica observationis sunt, & observavit, & didicit, inquit Thomas Eliensis Monachus in Vita Sanctæ Etheldredæ, seu Etheldritæ, cap. 8. Adhæc Beda in Vita Sancti Cuthberti Episcopi Lindisfarnensis cap. 10. testatur, hunc Sanctum summe coluisse Ebbam; ait enim de ea: Hæc ad Virum Dei mitens, rogavit, ut se suumque Monasterium gratia exhortationis invisere dignaretur: nec negare potuit quod ab eo charitas ex ancilla Dei corde poposcit. Venit ergo ad locum, diesque aliquot ibi permanens, viam justitiæ quam præcabatur, omnibus actu pariter & sermone pandebat. Eam hoc anno octavo Kalend. Septemb. ad Deum migrasse, quatuor annos ante Sanctum Cuthbertum, testatur Capgravius in ejus Vita, Post ejus mortem Coldinghamense Monasterium in

Mortua Ebbæ Abbatißa.

Seq.

CHRISTI
683.LEONIS PAP. II.
I.CONST. POGON. IMP.
16.

fit tamen sedibus atque locis præfatas gestorum regulas pertractandas suscepimus, susceptas perlegimus, approbantes in his de utrarumque Jesu Christi Filii Dei differentia naturarum, quo gemina in ea voluntas, & operatio prædicatur, recti dogmatis sensum, inculpandæ disputationis edictum, Apostolicæ traditionis stylum. Placuit (a) prout illo tunc tempore, apologeticæ defensionis nostræ responsis satisfaciētes Romano Pontifici, ea ipsa gesta firmare, nostræque fidei assensum purissima verborum enodatione depromere. At non ista tantum Hispaniarum Episcopi ad Romanum Pontificem nudo ministerio tabellarii profes-

(a) Can. 3. ejusdem Conc. 14. Tolet.

PAGIUS Scotia ac Provincia Marchia, seu Mercia situm, per culpam incuria flammis absumptum est, inquit Beda lib. 4. cap. 25.
Hoc anno Sanctus Filibertus Abbas, qui Ebroini dolis in exilium missus fuerat, Gemeticum rediit, cum in Diocesi Pictaviensi per annos octo & amplius exulasset; Cœpit Spiritus Sanctus B. Audoeni præcordia charitatis lampade inflammare, intantum ut ipse pro Beato Filiberto Missos dirigeret, quatenus in vera pacis concordia se videre deberent; quo facto suum recepit Canobium, inquit Monachus Gemeticensis in Sancti Filiberti Vita cap. 26. qui addit; Ingressus est namque Gemeticum anno peracto octavo (nempe a sua ingressione) incipiente nono: in exilium autem missus fuerat anno DCLXXV. Eodem tempore Princeps Palatii Vvarato nomine in Calvea territorio (Gallice, le pays de Caus) Oppidum tradidit ad Monasterium Virginum construendum vocabulo Uillare (Gallice, Montvilliers) ubi usque hodie religionis norma fulget in loco, inquit idem Anonymus. Filibertus anno sequenti Pictavos reversus est ad Anfoaldum Episcopum Pictaviensem, tandemque insulam He-

cuti sunt, sed honorificam ad eundem legationem ornare, de qua hæc ibidem:

Et quia illic de hac gemina voluntate, & operatione Jesu Christi Filii Dei copiose, & dilucide insignantur, quæ vera sunt, quæ jam utique Romanis partibus per legatos Hispaniæ destinata sunt: nunc nobis id operis restat, & cætera. Hæc ab Hispaniarum Episcopis facta sunt, ubi litteræ Leonis, & Acta Sextæ Synodi ad anni hujus finem in Hispaniam perlatae fuere. Quæ vero præter hæc in his iidem Episcopi alia sequenti anno præstiterint, suo loco dicturi sumus. De his hæc modo satis.

Sex-

gium repetiit, ubi XIII. Kalend. Septemb. migravit ad Christum, inquit idem Anonymus, qui annum ejus emortuale non memorat. Heriense Monasterium post everionem a Normannis factam conversum est in Prioratum, sed Gemeticense floret etiamnum sub administratione Benedictinorum Congregationis Sancti Mauri. Ejus Vita a laudato Monacho Suppari legenda Saeculo Secundo Benedictino.

Continuator Fredegarii cap. 98. rem narrat, quæ hoc anno accidisse videtur, depositionem scilicet Warattonis a Majoratu Domus Regiæ Theodorici: Erat id temporis, inquit, memorato Vvaradoni filius valde efficax atque industrius, eruditus in consilio, qui vice patris curam Palatii gerebat, nomine Ghislemarus, qui ob nimiam calliditatem ac sagacitatem patrem ab honore proprio supplantavit, quem S. Audoenus Episcopus sapius ab eo increpabat, ut ad pacem vel patris indulgentiam remearet: qui audire renuit, & in dicitia cordis permansit. Idem prorsus legitur in Gestis Francorum cap. 47. Mortuus est S. Leo II. Papa, ut anno sequenti num. II. legere est.

XIX. Vvarato e Majoratu Domus Regiæ a filio exturbatus.

JESU CHRISTI
ANNUS
684.BENEDICTI PAP. II.
ANNUS
I.CONST. POGON. IMP.
ANNUS
17.

I. Leonis Pape obitus.

SExcentesimus octogesimaquartus Redemptoris annus incipit Indictione duodecima: quo Leo Papa, ubi sedisset mentes decem & dies octo, moritur quarto Kalendas Julii, qua die in Ecclesiasticis tabulis inter sanctos adnumeratus habetur, anniversario cultu celebrandus. De quo præter illa quæ anno superiori dicta sunt, hæc apud Anastasium leguntur: Hujus temporibus per currentes divales jussiones elementissimi Principis restituta est Ecclesia Ravennas sub ordinatione sedis Apostolicæ, ut defuncto Archiepiscopo, qui electus fuerit, juxta antiquam consuetudinem in civitatem Romanam veniat ordinandus. Hic fecit constitutum, quod archiepis Ecclesiæ continetur, ut qui ordinatus fuerit Archiepiscopus, nulla consuetudine pro usu pallis, aut diversis officiis Ecclesiæ quocumque persolvere debeat. Sed ne Mauri quondam Episcopi, Ravennatis scilicet, anniversitas, aut agenda celebraretur, veruit. Fuit hic Archiepiscopus Ecclesiæ Ravennatis in schismate vita functus: pergit Anastasius: Hic fecit ecclesiam in urbe Roma Ann. Eccl. Tom. XII.

juxta sanctam Bibianam, ubi & corpora sanctorum Simplicii, Faustini, & Beatrix, atque aliorum martyrum recondidit, & ad nomen B. Pauli Apostoli dedicavit sub die vigesima secunda mensis Februarii, ubi & dona obtulit. Et paulo post: Hic fecit ordinationem unam per mensem Majum * die vigesima septima, creans presbyteros novem, diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero vigintitres. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum, sub die quinto Nonas Julii (alias & melius, quarto Kalendas Julii:) & cessavit Episcopatus ejus mensem unum, & dies vigintiduos. Hucusque Anastasius.

Sicque hoc eodem anno die vigesima Augusti Benedictus creatur, de quo ista idem Anastasius: Fuit iste natione Romanus, ex patre Joanne. Hic ab ineunte ætate sua Ecclesiæ militavit, atque se sic in divinis Scripturis & cantilena a puerili ætate, & in presbyterii dignitate exhibuit, ut decet virum suo nomine dignum, in quo vere supernæ benedictionis gratia redundavit, ut nomine pariter & operibus dignus ad Pontificii regimen perveniret, I 2 pau-

* Junium

II. Benedictus Pape creatur.

PAGIUS SAC. VII Anno Eræ Hispan. DCCXXII. Anno Hegiræ LXV Inchoato die 18. Aug. fer. 5. A.C. 684. I. Postconsulatus. II. Mortuus Leo II. Papa anno DCLXX. XIII.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6177.

© 21. C.B.) x. P. 10. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 684.

BENEDICTI II. PAPÆ I.

CONSTANTINI POGONATI IMP. 17.

Hic annus ista formula notatus: XXXI. Constantini Aug. Post Consulatum ejus XVII. Ad num. I. & seq. Anastasius scribit, Leonem II. Papam sedisse menses decem, dies septem & decem, & sepultum esse ad B. Petrum Apostolum, sub die quinto Nonas Julias, quo etiam die eum obiisse Ordericus lib. 2. & Marianus Scotus in Chronico produnt. Tot menses & dies eodem etiam assignant Hermannus Contractus, Luitprandus, Abbo, Ordericus, Honorius Augustodunensis, & varii Catalogi; nec ullus in tota Antiquitate diuturniorem Sedem ei adscripsit. Quare cum die XVII. mensis Augusti anni sexcentesimi octogesima secundi ordinatus fuerit, mortuus est anno superiori, & quidem die tertia mensis Julii. Is enim dies ad aliquam ejus Translationem referri non potest, cum tam ex duratione cessationis Sedis post ejus mortem secutæ, quam ex die ordinationis & emortuali Benedicti ejus Successoris manifestum sit, illius mortem alia die non contigisse, nec alio anno, quam superiori, ut habet Hermannus Contractus ex editione Canisii. Nec refert quod in nullis Martyrologiis eo die memoretur; cum Sanctus Leo Magnus hujus nominis I. die, quo e vivis excessit, nulli Martyrologio inscribatur. In quibusdam quidem Anastasii MSS. dicitur Leo II. sepultus IV. Kal. Julias, sed hæc verba ab

exscriptoribus addita. Baronius Leonis II. mortem in hunc annum differt, atque eum sedisse menses X. & dies VIII. ac e vivis abiisse IV. Kalend. Julii, qua die inquit, in Ecclesiasticis Tabulis inter Sanctos adnumeratur habetur, quia scilicet existimabat, Sanctos iis diebus colli, quibus ad Deum migrarunt. Verum nec ejus mors in hunc annum differri, nec aliquid ex mensibus & diebus ei ab Anastasio attributis detrahi potest, quin sequentium Pontificum Chronologia perturbetur.

Leo quidem II. die XXVIII. mensis Junii colitur, sed ab uno, aut ad summum duobus Die III. sæculis: nam antea dies ille in antiquis Ecclesiasticis Monumentis sacra fuit Leoni primo, ut plerumque ostendit Quenellus Tom. II. Operum San. XXVIII. et Leonis Dissert. I. de Vita & Rebus gestis Junii, ejus ad annum CCCCLXI. cujus assertionis plures ex antiquis Historicis, Martyrologiis, Lectionariis, Breviariis, Missalibus, & Calendariis probationes in medium adducit. Ibi tamen perperam contendit, Leonem II. ea die ad Deum migrasse, quod inquit, vix alia ratio excogitari possit, cur huic potissimum diei affixum sit Festum ejus, etiam rejecta inde Leonis I. festivitate, quam quia constabat in Ecclesia Romana eo die obiisse Leonem II. At ideo dies XXVIII. mensis Junii additus fuit festivitati Leonis II. quia cum Sedi Apostolicæ placuit eum Officio Ecclesiastico exornare, dies ille cæteris prælatus, quod eodem per multa sæcula cultus fuisset Leo Magnus, cujus tunc memoria diei XI. mensis Aprilis, quo prima ejus Translatio contigerat, consecrata fuit.

Rem magis explicio. Sanctus Leo Magnus per plura sæcula inscriptus fuit variis Martyrologiis. Cur Leo ad diem IV. Kalend. Julii, quod Sacre ejus Re. II. die IV. liquit: a Sergio I. Papa ea die translata fuit. Kal. Julii sent, ut de morte ejus loquentes demonstravimus. Hinc factum, ut lapsu temporis plures ar-

creditus

bi-

sit.

pauertatis amator, humilis, mansuetus, patientiam habens, atque manu largissimus. Et paulo inferius: Hic suscepit divales jussiones clementissimi Constantini magni Principis ad venerabilem clerum & populum, atque felicissimum exercitum Romanæ civitatis, per quas concessit, ut persona quæ electa fuerit in sedem Apostolicam, evestigio absque tarditate Pontifex ordinaretur. Hucusque Anastasius.

Quod enim nuper post Agathonem, & alias sæpe ante longissimi temporis vaca-

trationes sedis Apostolicæ contigissent; expectiisse non clerum tantum, sed & Senatus populisque Romanus ab Imperatore videtur obnoxie, ut libere tandem finiretur Romana Ecclesia electum a se Pontificem consecrare. nulla expectata confirmatione Imperatoris, quam (ut vidimus) usurpatam primum a Gothorum Regibus, illis expulsis, Orientales sibi vendicaverant Imperatores. Meruit itaque Benedictus Pontifex obtinere, quæ nullus sanctissimorum prædecessorum Pontificum con-

Romanæ Ecclesia in libertatem pristinam restituta.

III. De epistolis Benedicti in Hispaniam missis.

sequi potuerat, restituta Romana Ecclesia in pristinam libertatem.

Feruntur ejusdem Benedicti nomine adhuc presbyteri electi in Romanum Pontificem, nondum tamen consecrati, duæ epistolæ: quarum altera data habetur ad Petrum Notarium Regionarium, ut susceptum munus a Leone Pontifice profisciscendi in Hispanias, ut Synodalia decreta Sextæ Synodi ab Hispaniarum Episcopis subscribenda deferret, prosequeretur: Altera vero ad Ervigium Regem inscripta, qua significat, se Petrum Notarium Regionarium mittere, qui secum ferret Sextæ Synodi definitionem, simulque Constantini Imperatoris edictum, atque Synodi ad eundem libellum acclamationum. Verum haud has litteras esse germanas, sed nomine Benedicti fuisse suppositas, Acta Synodalia decimiquarti To-

letani Concilii, de quo diximus anno superiori, aperta luce testantur, dum se per eum, qui a Leone Pontifice missus est in Hispanias, jam accepisse ipsa ab eo data Synodalia Acta Constantinopolitani Concilii profiterentur. Si ergo id Leo Pontifex jam antea præstitisset, illique eadem accepissent: quid opus fuit Benedicto iterum mittere? Sed & si casus evenisset, quo eadem rursus mittere opus esset: utique illdem litteris exprimendum fuisset, nempe a Leone prædecessore antea missa Acta Synodalia se iterum mittere, cum e contra se ea primum mittere, litteris ad Ervigium haud obscure significet. Sed & cum ipse esse reperiantur eadem, quæ titulo Leonis ipsius ad eundem Regem habentur inscriptæ; de ejusdem impostura censuram consulas, quæ superius posita habetur. Quæ autem veræ legitimæque fuer-

PAGIUS

bitrati fuerint, sanctum Leonem Magnum eo die mortalitatem expleffe. Sic Marianus Scotus, qui sæculo XI. floruit, ejus mortem his verbis in Chron. consignat: Magnus Leo Papa obiit IV. Kal. Jul. quia videbat eo die S. Leonem M. Festo annuo, Missa & Officio celebrari; cumque non dubitaret, quin idem esset dies cultus & dies mortis Sanctorum, non dubitavit etiam, quin eodem die ad Dominum migrasset. Antiquitus igitur, non Leonem II. sed Leonem I. IV. Kal. Julii venerationem habuisse, creditumque fuisse sanctos, quibus coluntur diebus, e vivis excessisse, testis iste oculatus certo nos edocet. Dies ille S. Leoni M. sacer fuit usque ad Pontificatum Gregorii XIII. quo Galefinus Protanotarius Apostolicus ejus mandato Martyrologium Romanum condens Festum ejus diei III. Idus April. affixit & diem IV. Kalend. Julii S. Leoni II. attribuit afferens in Notis se hac in re secutum esse auctoritatem Platinae & Onuphrii, qui prioris Leonis mortem cum die XI. mensis April. copularunt, posterioris vero cum die XXVIII. mensis Junii. Post aliquot annos Baronius idem Martyrologium recognoscens, nihil ea in parte mutavit, quia persuasum habuit, non solum Platinam & Onuphrium utriusque Pontificis dies emortuales optime calculasse; sed etiam Leonem secundum IV. Kal. Julii alias Officio Ecclesiastico exornatum, & in variis Martyrologiis memoratum fuisse. Ob eandem rationem aliqui ex iis, qui Leonem ad diem IV. Kal. Jul. in Martyrologiis adscriptum viderunt Leonem illum secundum hujus nominis fuisse credentes, Anastasii exemplaria corruperet, & ubi dicitur, eum sepultum fuisse sub die quinto Nonas Julias posuere, sub die IV. Kal. Julias. Profecto ante nostram ætatem, facile non fuit e loco adeo scopuloso emergere quia sanctos diebus memorie eorum sacris obisse, communis sententia ferebat, sed fundamento illo innumeris, certissimisque exemplis nunc everso constat utrumque sanctum Pontificem aliis diebus, quam quibus eorum nomina in Breviariis, Missalibus, & Sacris Fastis leguntur, spiritum Deo reddidisse. Ecclesia igitur eos dies cultui utriusque Pontificis assignavit, quia non tam constringitur lege temporum, quam vices ad suum cohibet nutum, uti anno LXVII. num. XXII. vulgarem illam opinionem referentes cum Petro Damiani diximus.

V.

Anastasius in Leone II. ait: Hic fecit ordinationem unam per mensem Junii die viceima septima, Presbyteros novem, Diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero viginti tres. Hic locus Doctorum Viroꝝum ingenia valde torfit. In al quibus exemplaribus Anastasii reponitur ad marginem mensis Majus, retenta die XXVII. & sic Baronius, qui Leonem II. die XXVIII.

Junii demortuum credidit, legit, ne cogatur ejus mortem eodem die consignare, quo Sacros ordines contulerat. In Breviario Romano die XXVIII. mensis Junii, servatur mensis Junius, & diei nota expungitur: Ordinatione una, mense Junio, creavit Presbyteros novem, Diaconos tres, Episcopos diversis in locis viginti tres. Verum quicumque mensem Junium in mensem Majum mutare voluerunt nullo exemplari MS. Anastasii innixi sunt, & si ad Sabbatum Quatuor temporum post Pentecosten proximum respexerint, ut eos respexisse appareat operam & oleum perdidere; quia neque anno currenti quo passim mortem Leonis II. consignarunt, neque anno superiori, quo revera mors ejus contigit, Sabbatum proximum post Pentecosten incidit in mensem Majum, sed hoc anno concurrat cum die quarta Junii, anno superiori cum die XIII. ejusdem mensis. Coincidit anno DCLXXXVI. num. XXXIII. hanc difficultatem examinat, & supponens Leonem II. præfenti anno vita functum esse, tui jam num. XXXI. ostendere conatus fuerat, concludit, Leonem secundum ordinationem illam fecisse hoc anno, die quarta Junii, seu Sabbato infra octavam Pentecostes. Existimo itaque lectionem Anastasii, quæ in omnibus ejus MSS. reperitur, non esse sollicitandam, & sicuti Rom. Pontifici ob Principem dignitatem id Privilegii concessum fuit, ut solus absque aliis Episcopis consecraret Episcopos, ut suo loco videbimus; ita propter eandem rationem singulis Sabbatis Diaconos, Presbyteros & Episcopos ordinasse, ideoque Leonem II. anno superiori aliquot diebus antequam ad Deum migraret, die XXVII. mensis Junii quæ in Sabbatum cadebat, ordinationem illam, de qua loquitur Anastasius, peregisse. Pontifices vero Romanos in conferendis ordinibus regulis communibus adstrictos non fuisse ostendit Alexander III. dum Batoniensi Episcopo scribens, ait: Subdiaconos nulli nisi Romano Pontifici licet diebus Dominicis ordinare, quod in literis ad Episcopum Herefordensem confirmat: Ad subdiaconatum nisi in Quatuor Temporibus, aut in Sabbato Sancto, vel in Sabbato ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum præterquam Romano Pontifici licet aliquos ordinare.

Pontifices Romani in Sacris Ordinibus conferendis regulis communibus non adstricti.

Cæterum existimandum non est, Leonem II. unica ordinatione fecisse Presbyteros IX. Diaconos III. Episcopos XXIII. significat enim Anastasius, eum durante suo Pontificatu fecisse ordinationem generalem, & quandiu in Pontificatu vixit, Presbyteros IX. Diaconos III. rales Pontificos XXIII. sed diversis diebus ordinasse. Hanc esse genuinam Anastasii mentem tam a particula in hoc quam in cæteris Pontificatibus, ipsemet innuit. Nam in Joanne VI. ait: Hic fecit ordinationem Presbyterorum seu Diaconorum unam.

VI. Anastasius distinguit ordinationem generalem & privatum.

PAGIUS

idei Presbyteros novem, Diaconos duos. Fecit autem & per diversa loca Episcopos quindocim, ubi vox ordinatio ad Presbyteros tantum & Diaconos, non vero ad Episcopos, referri potest. Idem confirmat Anastasius in Vita Sergii Primi: Hic ordinavit per diversas Provincias Episcopos nonaginta septem. Fecit autem & ordinationes duas per mensem Martii Presbyteros XVIII. Diaconos quatuor: ubi vox ordinatio & mensis Martius ad Presbyteros & Diaconos tantum, non vero ad Episcopos refertur. Hinc in Vitis Pontificum, in quibus nulla mentio ordinationis Presbyterorum & Diaconorum, numquam legitur, fecit ordinationem, &c. per mensem, &c. in Quadragesima, &c. quia scilicet tempus & mensis respiciebant, tantum ordinationes generales, in quibus Presbyteri & Diaconi consecrabantur. In Vita Joannis primi habetur tantum: Hic ordinavit Episcopos per diversa loca num. XIII. in Vita Sabiniani: Hic Ecclesiam de Clero implevit. Hic Episcopos fecit per diversa loca numero sex & viginti. Idem habetur in Vita Eugenii I. Benedicti II. Joannis V. & Cononis. Verum est in Vita Anteri legi: Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembris, Episcopum unum; sed præterquam quod Anterus ibi per errorem præponitur Pontiano, locus ille corruptus est, legendumque cum uno MS. Freheriano: Hic fecit unum Episcopum in Civitate Fundis Campania, per mensem Decembrem.

VII. Magis explicatur distinctio ordinationum generalium & privatarum.

Ad hæc Pontifices Romani ordinare tenebantur omnes suburbicariarum Provinciarum Episcopos a Clero & populo Canonice electos absque eo quod eorum consecrationes diu differri possent, ne Ecclesie Pastore viduata remaneret. Quod si Episcopi a Pontificibus Romanis, non nisi diebus ordinationum generalium quibus Presbyteri ordinabantur, consecrati fuissent, quale esset nostrum judicium de Gregorio III. qui intra annos sedecim quibus sedit, semel Episcopos consecrasset, & quidem CL. uno eodemque die? Quale de Hadriano primo qui intra annos XXIV. quibus Ecclesiam Romanam rexit, bis tantum Episcopos ordinasset, & intra duos dies. CLXXXV? Hæc omnia profecto absurda. Quare omnino dicendum, Pontifices Romanos non solum Dominicis, seu Sabbatis Quatuor Temporum, quod unum & idem est, ut supra ostendi, sed etiam omni-

bus aliis diebus Dominicis, ubi opus erat, Episcopos consecraste, neque eos se se adstrictos credidisse communi legi, quæ sacras ordinationes Sabbatis Quatuor Temporum affigit. Post mortem Leonis II. quæ die tertia mensis Julii superioris Christi anni contigit, cessavit Episcopatus: menses XI. die XXII. inquit Anastasius. Quapropter Benedictus II. nationis Romanus ordinatus est die XXVI. mensis Junii currentis anni, in quam Dominica cadebat; eo enim die illum consecratum, tam Sedis ejus duratio quam dies emortualis certum reddunt, ostenduntque Leonem II. non hoc anno ut Baronius, alique docueret, sed superiori, animam Deo reddidisse, idque die tertio mensis Julii, non vero die XXVIII. mensis Junii quo colitur; alioquin Sedes vacasset menses XI. & dies XXIX. non vero menses XI. & dies XXII. In editione quidem Anastasii, qua usus est Baronius, scriptum erat, ut ipse asserit, mensem unum & dies viginti duos. Verum, ea editio corrupta; aliæ enim omnes, sicuti & Codices MSS. Anastasii, habent menses XI. & dies XXII. Ex initio Benedicti II. recte consignato, Leonis II. & Successorum Benedicti II. Chronotaxis pendet. Baronius num. II. refert verba Anastasii afferentis, Constantinum Pogonatum permisisse Benedicto, ut electus Pontifex absque tarditate imposterum ordinaretur, id est, nulla Imperatoris confirmatione expectata. Verum, ut in Cononis electione videbimus, ad Exarchum electionis Decretum mittendum fuit, ideoque & mos, qui invaluerat servatus.

VIII. Benedictus II. ordinatur Pontifex Romanus.

IX. Prima Benedicti II. Epistola germana.

Ad num. III. Duæ Benedicto II. adscribuntur literæ, quas Baronius supposititias contendit. Priorum hic est titulus: Benedictus Presbyter & in Dei nomine Electus Sancta Sedis Apostolica, Petro Notario Regionario. Has isto argumentum falsas demonstrari putat Baronius, quod Patres Concilii Toletani XIV. sub hujus anni sinem celebrati, testantur se per eum, qui a Leone II. missus est in Hispanias, jam accepisse ipsa ab eo data Acta Sextæ Synodi. Si ergo Leo II. jam antea præstitisset, illique eadem accepissent: quid opus fuit Benedicto iterum mittere? Sed et si casus evenisset, quo eadem rursus mittere opus esset, utique illdem literis exprimendum fuisset, nempe a Leone Prædecessore antea missa Acta Synodalia se iterum mittere: Ita Baronius. Verum res

CHRISTI
684.BENEDICTI PAP. II.
I.CONST. POGON. IMP.
17.

fuerint litteræ Benedicti Pontificis ad Hispaniarum Episcopos, dicturi sumus anno sequenti.

IV. Hoc eodem anno, qui & quintus Ervigii Hispaniarum Regis numeratur, Æra septingentesima vigesima secunda, celebrata est in Hispania Synodus Toletana, posita numeri ordine decimaquarta, cæpta decimo octavo Kalendas Decembris, atque absoluta duodecimo Kalendas ejusdem prout in ipsius Actis ponitur, cum de obitu sancti Leonis Papæ nondum nuncium accepisse visi sunt: siquidem de eo, ut adhuc vivente, mentionem faciunt; non sic cum de Benedicto agunt in decimo quinto Concilio Toletano, quem cum scilicet esse defunctum, his verbis ejus meminerunt: *Ante hoc biennium beata memoria Romanus Papa Benedictus, &c.* Secus vero, cum in secundo canone de Leone egerunt Patres in hoc Concilio congregati, ut in dicto canone secundo videre potes anno superiori recitato.

V. Porro huic Concilio interfuerunt Episcopi decem & septem, atque alii per vicarios decem, sexque Abbates. Hujus autem celebrandæ Synodi (ut dictum est anno superiori) ea causa præcessit, quod cum ad finem anni nuper elapsi missa es-

PAGIUS

res ita se habuit: *Benedictus II.* ubi electus est, scripsit ad Petrum Regionarium in Hispania agentem, quo missus a Leone II. pervenerat post diem quartum Novemb. quo Concilium Toletanum XIII. anno superiori celebratum est, ut juxta quod idem Leo eum in Hispaniam ire disposuerat pro significanda Sextæ Synodi definitione, commissum ministerium perageret, & subscriptiones Episcoporum post eandem Synodicam definitionem procuraret subjungi. Sed, ut testantur Patres Concilii Toletani XIV. sub hujus anni finem congregati, Canone II. & III. cum ii Leonis Epistolam & Gestam Concilii accepissent, absoluto jam Concilio Toletano XIII. non potuerunt iterum aggregari, tum quia jam ad propria redierant, tum propter procellosi temporis advenitatem, quia scilicet tellus omnis hyemali stricta gelu, glaciali nivium immensitate duruerat. Addunt Patres, se se tamen sparsis Sedibus atque locis approbasse quæ gesta fuerant in Sexta Synodo; & in Canone quarto subjungunt: *Placuit proinde illo tunc tempore apologetica defensionis nostræ responsis satisfaciens, Romano Pontifici, ea ipsa gesta firmare, sub præcedentis sc. anni finem, vel currentis initio.*

X. *Secunda ei perpetua ad scripta.*

Quid porro mirum, si Concilium Toletanum XIV. non meminerit *Benedicti II.* ac cum hic electus tantum ac nec tam plene partes Pontificis agens, nihil sibi putaverit immutandum in Decessoris literis, ne ipse videretur, non Decessor Episcopos Hispaniæ ad suscipiendam Sextam Synodum invitare? Verosimile tamen est, *Benedictum II.* alias ad Hispaniæ Episcopos litteras scripsisse, quibus explicavit causam missionis ejusmodi Epistolarum Leonis; sed hæc non extant, sicuti neque eæ, quibus jussit explicari Scripta a Juliano Episcopo Toletano de *Tribus Subsistentiis*, ut habetur in Concilio To-

letano XV. quas paulo ante mortem ad eosdem Hispaniæ Episcopos dedit. Qua de re plura Combesius in Hist. Monothel. in Dissert. Apolog. pro Actis VI. Synodi cap. 2. Cæterum *Benedictus II.* non iterum per Petrum Notarium Regionarium Acta Sextæ Synodi misit, nec ipse id in sua Epistola ad eum scripta dicit. Illud quidem refert Leo II. in Epistola ad *Ervigium* Hispaniarum Regem data, cujus initium: *Cum unus exset Rex omnium Deus, &c.* Verum ea *Benedicto II.* a Librariis perperam attributa. Et tamen Baronius omnem vim facit in ea ad *Ervigium* Epistola, quasi ad Episcopos Hispaniæ a *Benedicto II.* iterum missa fuisset cum Actis Sextæ Synodi, deceptus falsa inscriptione ejus, quibusdam exemplaribus *Leonis*, quibusdam vero *Benedicti* nomen præferentibus; licet a solo Leone ea scripta fuerit.

VI. *Quinta pro Sexta Synodus nominata.* Post hæc, causa Concilii hujus cogendi tribus capitibus patefacta est: additum insuper, ut quæ hæctenus ab ipsis facta fuissent, satisfaciendo (prout ferebat oportunitas temporis) Romano Pontifici, per legatos missos & litteras excusatorias, si haud tam cito ut jussit convenissent, significarent. Placuit & ut in hoc eodem conventu rursus ad publicum examen

letano XV. quas paulo ante mortem ad eosdem Hispaniæ Episcopos dedit. Qua de re plura Combesius in Hist. Monothel. in Dissert. Apolog. pro Actis VI. Synodi cap. 2. Cæterum *Benedictus II.* non iterum per Petrum Notarium Regionarium Acta Sextæ Synodi misit, nec ipse id in sua Epistola ad eum scripta dicit. Illud quidem refert Leo II. in Epistola ad *Ervigium* Hispaniarum Regem data, cujus initium: *Cum unus exset Rex omnium Deus, &c.* Verum ea *Benedicto II.* a Librariis perperam attributa. Et tamen Baronius omnem vim facit in ea ad *Ervigium* Epistola, quasi ad Episcopos Hispaniæ a *Benedicto II.* iterum missa fuisset cum Actis Sextæ Synodi, deceptus falsa inscriptione ejus, quibusdam exemplaribus *Leonis*, quibusdam vero *Benedicti* nomen præferentibus; licet a solo Leone ea scripta fuerit.

XI. *Concilium Toletanum XIV.* A num. IV. ad VII. Concilium Toletanum XIV. celebratum a Præsulibus Carthaginis Provincia, assistentibus etiam Vicariis, XVIII. Kal. Decemb. in cujus sine legitur: *peractum Concilium die Dominico, sub die XII. Kalend. Decembris*, ideoque hoc Christi anno, quo dies XX. mensis Novembris in Dominicam incidit, annoque quinto *Ervigii* Regis. Habitum istud Concilium, ut juxta literas Leonis II. Sexta Synodus per totam Hispaniam & Galliam Gothicam reciperetur, quod & factum est.

XII. *Argumentum ex hoc Concilio a Baronio deductum.* Baronius dicit, absolutum Concilium, antequam de obitu Sancti Leonis II. Nuncium Episcopi accepissent: siquidem de eo, inquit, ut adhuc vivente mentionem faciunt; non sic cum de *Benedicto* agunt in XV. Concilio Toletano, quem cum scirent esse defunctum, his verbis ejus meminerunt: *Ante hoc biennium beata memoria Romanus Papa Benedictus, &c.* Secus vero cum in secundo Canone de Leone egerunt Patres in hoc Concilio congregati. Verum ita

VI. *Quinta pro Sexta Synodus nominata.*

XI. *Concilium Toletanum XIV.*

XII. *Argumentum ex hoc Concilio a Baronio deductum.*

CHRISTI
684.BENEDICTI PAP. II.
I.CONST. POGON. IMP.
17.

men Synodalia Acta revocarentur, ut rursus eadem comprobarent. Sicque primum omnium illud fuit in Synodo constitutum, ut post quatuor sacrosancta Concilia œcumenica, nempe Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, hæc quæ Sexta dicitur, quinto loco ordine poneretur, decreto isto apposito (a):

(a) *Conc. Tol. 14. c. 7.*

Post Chalcedonense igitur Concilium hæc debito honore, loco, & ordine collocanda sunt: ut ejus glorioso themate fulgent, ei & loci & ordinis coaptentur honore. Hæc idcirco Patres, non ut abicerent Quintam Synodum: sed cum in illa nihil de fide (ut sæpe superius dictum est) sed de personis tantummodo actum esset, prætereunda ut non necessaria ad dogmata vita est: nam de fidei definitionibus cum ageretur, illæ dumtaxat viæ sunt suo ordine numerandæ, in quibus quæ ad fidem Catholicam pertinerent, essent penitus definita. His decretis, de proposita de Verbo incarnato doctrina actum est atque secundum ea quæ definita fuissent, de duabus in Christo voluntatibus, & totidem operationibus secundum duarum in ipso naturarum proprietates, confirmata est sententia, atque dogma firmatum. Sicque his constitutis, duodecimo Kal. Dec. sacro conventui finis impositus est.

VII.

Hoc pariter anno, qui præcedit obi-

PAGIUS

Patres seu Scriba Concilii illius XV. scripserunt; nihil tamen cogit, ut etiam Patres vel Scriba Concilii XIV. eodem modo debuerint scribere, utraque loquendi forma libera pariter & usitata. Sic *Constantinus* in Sacra sua ad Donum, *Vitalianum* defunctum *Bestisimum* duntaxat vocat, quo pariter nomine *Theodorus Constantinop.* & *Macarius* Antiochenum, qui tunc vivebant, appellat. In Sacra etiam ad Romanam Synodum Leone jam Pontifice data, ac post alteram Leoni scriptam legitur: *Tanquam ipsius Divini Petri vocem, supermirati sumus libellum Agathonis.* Mitto infinita ejusmodi exempla. *Leonis* itaque Epistolæ anno superiori aliquot post ejus mortem mensis in Hispania acceptæ: nec latere potuit Patres Toletanos *Benedictum* Ecclesiam Romanam tunc gubernare, cum iis ad Petrum Notarium Regionarium, in Hispania ac sine circiter anni superioris agentem, litteras dederit.

XIII. *Mos tonsurandi pueros apud Europæos.*

Ad num. VII. Mabillonius in Præfatione ad partem primam Sæculi III. Benedictini num. XVII. observat, Laicorum tonsuram penes Europæos aliam puerorum fuisse, aliam adultorum. Pueri capillum intonsum aliquandiu gerebant; postea cincinnos a capite eorum demetebat Episcopus, aut certe is, qui pater *Spiritalis* ob hoc dicebatur. *Mallones* autem, *μαλλός* Græcis sunt cirri, cincinni, seu implexi crines. Est enim Græcis *μαλλός* *Lana*, *vellus*, seu *coma demissa*, ut videtur in Glossario mediæ & infimæ Latinitatis, in voce *Mallones*. Sic Constantinus Pogonatus *mallones capillorum* Justiniani & Heraclii filiorum direxit ad Benedictum Papam II. teste Anastasio: Sic Carolus Princeps Francorum, Pippinum suum filium

tum Constantini Imperatoris, dum Benedictus Papa federet, contigisse liquet, quæ Anastasius narrat his verbis: *Hic Benedictus scilicet, una cum clero & exercitu suscepit mallones capillorum dominorum Justiniani & Heraclii filiorum clementissimi Principis, simul & ejus justificationem, per quam significabat eosdem capillos direxisse.* Hæc Anastasius, per mallones cirros intelligens capillorum: *μαλλός* enim Græce, idem quod Latine, vellus. Quid autem hoc significaretur symbolo, ex Pauli diaconi loco possumus intelligere, qui hæc ait (b): *Circa hæc tempora* (b) *Paulus Carolus princeps Francorum Pippinum fratrem suum ad Ludprandum direxit, ut eius (juxta morem) capillum susciperet. Qui ejus casuriam incidens ei pater effectus est, multisque eum ditatum regis muneribus genitori remisit.* Hæc ipse: ex quibus eam his temporibus videas consuetudinem viguisse, ut per ejusmodi exhibitionem capillorum quis alicui offerretur in filium, & qui eos acciperet, patris nomen consequeretur. Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensus parere deberent, eundemque ut patrem diligere, ac revereri.

Hoc eodem anno Theodorus Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopus moritur, cum

Filii Imp. dati in filios Benedicto Papæ.

(b) *Paulus diaconus lib. 6. c. 15. vet. edit. c. nov. 53.*

VIII.

ad Ludprandum Langobardorum Regem direxit, ut ejus juxta more capillum susciperet; qui ejus Casuriam incidens ei pater effectus est, inquit Paulus Diaconus in lib. 6. de Gest. Langob. cap. 53. Ab eo tempore videntur Reges Francorum capillos in orbem compositos gestasse: nam antea, ut habet Agathias, qui sæculo superiori vixit, solemne erat Francorum Regibus intonsam habere comam a pueris, involitantibus utrimque in humeros capillorum cirris, anterioribus capillis a fronte discrimina. Quippe in cereis Regum Carolingorum iconibus, capilli in orbem æquati ad humeros usque apparent. Ritus ille tonsurandi pueros profectus videtur a Paganis, qui plerique primum puerorum capillum, alicui Deorum suorum decium offerebant. An mos iste a pueris ab initio Christianæ religionis frequentatus sit, incertum: cum nulla fere istius rei exempla legantur ante sæculum VIII. quo id ex more factum dicitur. Extant in Ordine Romano plures Orationes ad Capillaturam incidendam, & ad puerum tonsurandum, aliæ ab eis, quæ ad Clericum faciendum assignantur. Priores videntur usurpatæ fuisse in solemnibus ritu, quo pueri primum tondentur extra ordinem Clericorum, qui a pueris illis corona secernebantur. Hæc Mabillonius citatus.

Ad num. VIII. *Theodorus* Episcopus Constantinopolitanus in Sedem restitutus fuit anno superiori, ut anno DCLXXXII. num. VII. ostendimus. Quare cum teste Theophane in Chronico ad annum XVII. Constantini Pogonati, (quod & in ejusdem Theophanis laterculis legitur), post suam restitutionem annos tres federit, pervenit usque ad annum sexcent-

XIV. *Moritur Theodorus Patriarcha Constantinop.*

CHRISTI
684.BENEDICTI PAP. II.
I.CONST. POGON. IMP.
17.Theodor-
us Ep.
Constant-
moritur.

cum sedisset annum & menses decem: ita Nicephorus ejusdem sedis Episcopus. Haud diutius a Deo permittus est vivere omnium fabricator malorum ter impius Theodorus, ad supernum vocatus tribunal reddere de omnibus rationem. In ejus locum subrogatus est Paulus ex laico. Quis vero iste fuerit, & quomodo hæc se habuerint scriptorum inopia latent.

IX. Sed jam longe positos invisamus Hibernos, de quibus hæc Beda (a): *Anno Dominice incarnationis sexcentesimo octogesimo quarto, Egfridus Nordumbro- rum Rex, misso in Hiberniam cum exercitu duce Berto, vastavit misere gentem innoxiam, & nationi Anglorum semper amicissimam, ita ut nec Ecclesiis quidem aut monasteriis manus parceret hostilis. At insulani & quantum valere armis arma repellent, & invocantes divine auxilium pietatis, cælitus se vindicari continuis diu imprecationibus postulabant. Et quamvis maledici regnum Dei posside-*

PAGIUS testimum octogesium sextum. Nicephorus quidem in Chronico tam juxta editionem Regiam, quam juxta Græcam Scaligerianam Theodoro restituto, tribuit tantum annum unum & menses tres, non vero annum unum & menses decem, ut habuit exemplar, quo Baronius usus est. Verum longe major fides hac in re Theophani, quam Nicephoro adhibenda. In Theodori locum subrogatus est Paulus ex Laico a Secretis, inquit, idem Nicephorus; quod confirmat *Azatho* in sua Peroratione, ubi scribit, se cum eodem Paulo tum laico & Imperatori a Secretis, universa in Sexta Synodo mota, quaestione ordine affectatum esse, seque Actorum VI. Synodi Scribam extitisse.

XV. Egfridus Rex Northumbriae fecit in Hibernos. Ad num. IX. Beda lib. 4. cap. 26. refert, anno Dominice Incarnationis DCLXXXIV. Egfridum Regem Northumbriae, misso in Hiberniam exercitu, vastasse misere gentem innoxiam, & nationi Anglorum semper amicissimam: ut nec Ecclesiis, aut Monasteriis manus parceret hostilis; sed poenas sui reatus luisse, & anno sequenti extinctum esse. Verba Bedæ recitat Baronius. Incertum qua de causa Egfridus Hibernis bellum intenterit. Dum hæc in Northumbria Regno aguntur, tantum abest, ut Egfridus Rex *Vilfridum* Sedi Eboracensi restituerit; ut decedentibus, qui substituti fuerant, Episcopis, alios substitueret, vocato in Northumbriam Theodoro Episcopo Dorovernensi, qui hoc anno Synodum coegit, de qua loquitur Beda lib. 4. cap. 28. dum de S. Cuthberto verba facit: *Contigit, ut congregata Synodo non parva sub presentia Regis Egfridi, juxta fluvium Alna, &c. qui beata memoria Theodorus Archiepiscopus præcedebat, uno animo, omniumque consensu ad Episcopatum Ecclesia Lindisfarnensis eligerentur, nempe Sanctus Cuthbertus qui tunc in suo Monasterio vivebat, & vix e dulcibus suis latebris extrahi, atque in Synodum petriahi potuit, quod tamen, ad suscipiendum Episcopatus officium, collum submittere compulsus est. Subdit Beda: *Nec tamen statim ordinatio decreta, sed peracta by-**

ve non possint: creditum tamen est, quod hi qui merito impietatis suæ maledicebantur, oculus Domino vindice poenas sui reatus luerent.

Siquidem anno post hunc proximo idem Rex cum temere exercitum ad vastandam Pictorum provinciam duxisset, multum prohibentibus amicis; & maxime beatae memoriae Cutberto, qui nuper fuerat ordinatus Episcopus, introductus est (simulantibus fugam hostibus) in angustias inaccessorum montium, & cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus, anno ætatis suæ quadragesimo, regni autem quintodecimo, die decimotertio Kalend. Januariarum. Et quidem (ut dixi) prohibuerunt amici, ne hoc bellum iniret: sed quomodo anno præcedente noluerat audire reverendissimum patrem Egbertum, ne Scotiam nil se ledentem impugnaret (vocat auctor Scotiam Hiberniam) datum est illi ex poena peccati illius, ne nunc eos, qui ipsum ab interitu revocare cupiebant, audiret. Ex quo

Angli
dant poe-
nas de
vastatis
Hibernis.

me, qua imminerebat, in ipsa solemnitate Paschali completa est Eboraci sub presentia presfati Regis Egfridi. Idem habet Beda in Vita Sancti Guthberti cap. 24. *Cuthbertus* itaque anno sequenti die XXVI. Martii, in quam Pascha incidit, Episcopus Lindisfarnensis a Theodoro & sex aliis Episcopis consecratus est, ut habet Beda citatus.

Baronius, postquam de bello ab Egfrido Rege adversus Hibernos illato locutus est, refert mortem ejusdem Regis quæ tamen non nisi anno sequenti contigit ad quem ideo differenda erat. Beda enim narrata Hiberniæ depopulatione hoc anno facta, ait, anno post hunc proximo cum Egfridus temere exercitum ad vastandam Pictorum Provinciam duxisset, cum parte maxima copiarum extinctum esse anno ætatis suæ quadragesimo, Regni autem quinto decimo die XIII. Kalendarum Januariarum, idque die Sabbati, ut prodit idem Beda in Vita S. Cuthberti cap. 27. ubi subdit, cum venisse ad Lugubaliam Civitatem, ut alloqueretur Regnam (nempe Ermenburgam), quam post secessum S. Ethildrite in Monasterium, Egfridus duxerat; *Attamen confestim intravit ad Regnam: & secreto eam alloquens (erat autem die Sabbati) Vide, inquit, mature illucescente secunda Sabbati ascendit currum (quia die Dominico curru ire non licet): vadisque & Regiam Civitatem citissime introcas, ne forte occisus sit Rex, ut inquit Beda, qui jam dixerat, Sancto Viro revelatam fuisse Egfridi mortem. Porro anno sequenti dies viceffimus Maii, quo Egfridus occisus, in Sabbatum incidit, & eo anno Beda in Epitome mortem eam collocat. Regnare coepit die XV. mensis Februarii anni DCLXX. ideoque Regnum administravit annos quindecim, & aliquot menses, quos Beda neglexit; Malmesburienfis lib. 2. de Reg. Angl. cap. 3. dicit, eum S. Ethildrite uxoris meritis commendatiorem fuisse, quam suis, & quod B. Cuthbertum lacrymis religiofa assentatione profusi, in Episcopatum promovit; sed valde reprehensione dignum, quod patriam clarissimo*

XVI.
Egfridus
Rex occi-
ditur.

PAGIUS

quo tempore spes cepit, & virtus regni Anglorum fluere, ac retro sublapsa referri. Ann. Eccl. Tom. XII.

lumine viduarit, nempe Sancto Wilfrido & Hibernos gentem innocentem vasta clade protriverit. [1]

XVII. Ex eo tempore spes cepit & virtus Regni Anglorum fluere, ac retro sublapsa referri. Nam & Picti terram possessionis suæ quam tenuerunt Angli & Scoti, qui erant in Britannia, & Britonum quoque pars nonnulla, libertatem receperunt, quam & hactenus habent per annos circiter quadraginta sex, inquit Beda lib. 4. cap. 26. qui ideo Historiam Anglorum scripsit an. DCCXXXI. quia ab anno DCLXXXV. ad DCCXXXI. anni XLVI. intercurrunt. Beda in Vita Sancti Cuthberti cap. 24. scribit: Egfridus post annum, Pictorum gladio trucidatur: & Aldfridus in Regnum Anglorum scripsit an. DCCXXXI. qui non paucis ante temporibus in Regionibus Scotorum lectioni operam dabat, ibi ob amorem sapientia spontaneum passus exilium. Alfordus anno DCLXXXVI. num. V. hunc Aldfridum nothum perperam confundit cum Aldfrido altero fratre germano Regis Egfridi, indeque in varios errores incidit, ut observat Bollandus ad diem VI. Martii in Commentario Historico Sanctarum Virginum Kineburgæ & Kinesvithæ, filiarum Bendæ Merciorum Regis. Primus enim Osivi Regis filius Aldfridus, qui S. Kineburgam, Cymburgam etiam appellatam, uxorem duxit, & Sancto Wilfrido amicissimus fuit. Ille ante patrem mortuus est, a quo Regni sui aliquam partem acceperat. Secundus Egfridus, qui post patrem regnavit; tertius Elfwinus anno DCLXXXIX. ut ostendimus, occisus, & ultimus Aldfridus nothus, ut testatur Beda loco citato, & alibi sæpe, & hic uxorem habuit Sanctam Cuthburgam, de qua in morte mariti, qui Wilfridum vexavit.

Continuator Fredegarii cap. 98. ait: *Fuerunt inter Pippinum & prefatum Gislemarum (filium Waratonis Majorum Domus Theodorici Regis) discordia multa, bella civilia plurima. Nam ad Castrum Manucum contra hostem Pippini Ducis (legendum, Pippinum Ducem) Gislemarus conjurgens fraudulenter falso juramento dato quamplurimos viros nobiles occidit. Inde vero reverfus ob supplantationem patris vel aliam malitiam non modicam, quam fallaciter perpetraverat, a Deo percussus prædictus Gislemarus, ut dignus erat iniquissimum fudit spiritum, illoque mortuo patre ejus Varato honorem pristinum Majoris Domus recepit. Idem legitur in Gestis Francorum: Manucum, seu Mamucum, hodie Namurcum, Gallicæ Namur dicitur, ut docet Hadr. Valerius in Not. Gall. in voce Namucum. Warato recuperato Majoratu pacem cum Austrasiis a Gislemaro filio fratram renovare voluit, usque est Theodoricus Rex Internuncio Audoueno Rotomagensi Episcopo, de cujus profectio-*

NOTÆ [1]

Circa hoc tempus, labente scilicet sæculo septimo, Concilii cujusdam Hibernici sola, & nuda mentio nobis superest ex Admanno Authore Vitæ S. Columbæ Abbatis Hienis, qui scriptor per hæc tempora florens narrat sibi esse eo tempore post Hiberniense Synodi conditum propria remeanti, promptam & ad miraculum celerem navigationem Viri Sancti patrocinio obvenisse. Dein immunem se fuisse addit a lue, quæ sub hæc tempora grassabatur, ut incolumis legationem ad Regem Aldfridum obire potuerit. Porro cum legatio illa ad A. 686. confignetur, hinc non futli conjectura deducimus Synodum illam Hibernicam ad illud vel ad unum alium e superioribus annis pertinuisse. Ex ejusdem vero Synodi, aliarumque hujus & superioris sæculi Canonibus constare arbitror Codicem, illum Hibernicum, cuius pars in Spicilegio Dacherii, pars vero in Anecdotis PP. Martene & Durand prodit. MANST

CHRISTI
684.BENEDICTI PAP. II.
I.CONST. POGON. IMP.
17.

ri. Nam & Picti terram possessionis suæ, quam tenuerunt Angli, & Scoti, qui erant

ne in Austrasiam sic loquitur Anonymus, qui sub Carolo Marcello Vitam Sancti Audoeni edidit: *Sanctus Audoenus, dum pro pacis concordia decertare semper videretur, procedente tempore orta est discordia inter Regem Francorum & Austrasios (Theodoricum nempe, seu potius ejusdem Palatii Principem Gislemarum, & Pippinum Ducem Austrasiorum.) Pergens itaque Vir Dei, &c. ad Urbem Colonia, &c. exinde ad Neustriam regrediens, pacis fœdere confirmato, Civitatem Viridunensium advenit, &c. Exinde pervenit ad Palatia, & profusa cuncta, ut gesserat, indicavit, atque ita Regna unita pacem populam pacatum Sacerdos verus reddere promeruit. Ubi Palatiorum nomine Anonymus ille Clipiacum intelligit, ubi Sanctus Præful obiit, ut idem Scriptor narrat: dum vero, inquit, Clipiacum villam pro necessitate Regis & populorum advenisset, regnante Theodorico & Christirde Regina, & administrante Vvaratone Subregulo, &c. migravit ad Dominum.*

Quare fœdus inter Orientales & Occidentales Francos ultimum fuit Operum Sancti Audoeni, ut Fridegodus in ejus Vita, Continuator Fredegarii, & Auditor de Gestis Francorum etiam habent. Hæc vera Auctoris de Gestis Francorum: *Sub his diebus Audoenus Rotomagensis Episcopus plenus dierum atque virtutibus præclarus Clipago villa Regale in suburbano Parisiorum Civitate migravit ad Dominum, cum magna gloria, Basilica Sancti Petri Rotomago Civitate sepultus est. Addit Anonymus, qui Vitam ejus scripsit: Igitur Rex cum Regina & Episcoporum Conventus atque Major Domus seu Priores Palatii pariter congregati Virum in feretro deportantes Sanctasque Reliquias celebrantes, &c. Cumque usque pontem Inisa (sive Ifaræ, vulgo Pontoyse) vigiliis celebrantes pervenissent, noctem totam in Domini laudibus peregerunt. Inde Regalis dignitas (Theodoricus, Chrotildis, & Major Domus) removit ad propria, scilicet Clipiacum, ubi Conventus agebatur, qui continuatus fuit adhuc duobus saltem mensibus, ut intelligitur ex Aigrado in Vita S. Ansberti S. Audoeni Successoris. Tum vero conventionem facta plurimorum Episcoporum una cum Venerabilium Sacerdotum & Clericorum multitudine seu illustrium Virorum Vilgasinum Oppidum ingressi sunt, (Pontifaram nempe Oppidum Villacellense trans Ifaram fluvium situm) beatorum corpus humeris deportantes, &c. per loca, ergo singula (secus viam Regiam Rotomagensem posita) &c. corpus deportatum apud Civitatem suam Rotomagum in Basilica Beati Petri Apostoli sepeliverunt.*

Neque Anonymus, qui Vitam S. Audoeni scripsit, neque alius ex Antiquis diem emortualem hujus Sancti memoravit. Fridegodus ta-

XIX.
S. Audoeni

XX.

rant in Britannia, & Britonum quoque pars nonnulla, libertatem receperunt,

quam & hactenus habent per annos circiter quadraginta sex. Hæc Beda, qui hæc scri-

PAGIUS

Dies emor-
sualis S.
Audoeni
ignotus.

tamen natione Anglus, qui sæculo decimo annis post obitum S. Præfalis CCL. vixit, arbitratus est Audoenum consecratum fuisse Episcopum die XIV. mensis Maii, e vivis excessisse IX. Kal. Septemb. seu die XXIV. mensis Augusti, translatum vero III. Nonas Maii, quia scilicet in Calendariis in dies Festis Consecrationis, Natalis & Translationis ejus assignabatur. Verum quemadmodum in die ordinationis, ut anno DCXL. vidimus sic & in aliis diebus valde hallucinatus est, alioque, in errore induxit. Audoenus enim IX. Kal. Septemb. Dominica, ut ipse ait, mortuus non est, cum testetur eum obiisse anno DCLXXVII. vel juxta Codicem MS. DCLXXVIII. postquam sedisset annos XLII. menses tres, dies decem a die scilicet XIV. Maii anni DCXXXV. quo Fridegodus Audoenum ordinatum statuit. Nam ut dies XXIV. Augusti sit Dominicus, necesse est, ut in cursu sit littera E, quæ in neutrum annum incidit ante annum DCLXXXII. quo tamen mense Augusto adhuc in vivis erat Audoenus. Certe cum anno circiter integro vixerit Filibertus in Neustria superflite Audoeno, si Sanctus Præfalis obiit anno DCLXXXII. saltem anno labente DCLXXXIII. fecisset Filibertus in Aquitaniam, quo tamen profectus non est, antequam Ebroinus Majoratum recuperasset, ut suo loco ostendimus. Post eum Christi annum littera Dominicalis E ante annum DCXCIII. non amplius recurrit. Cum vero Fridegodus, neque diem, neque annum ordinationis Audoeni calluerit, quot annis Ecclesiam Rotomagensis exivit, cum ignorasse necesse est. Denique fallitur Fridegodus in die Translationis ejus; ait enim translatum esse III. Nonas Maii in Festo Ascensionis Festum autem illud ab anno DCXXVII. ad DCCVII. cum III. Nonas Maii non convenit.

XXI.

S. Audoeni Translatio.

Cointius tamen anno DCLXXXVII. num. XI. Fridegodum interpretari, & excusare conatus est. Hæc ejus verba: „ Quia Christus creditur passus octavo Kal. Martii (sed legendum „ octavo Kal. April. anni sc. Eræ Christianæ „ XXIX. quo Christum passum esse vulgaris opinio fuit), resurrexisset sexto eadem Kalendarum, & ascendisse in Cælum tertio Nonas Maii, Festum Ascensionis in plerisque Martyrologiis tertio Nonas Maii celebratur, ut ex Bollandio in Notis ad Vitam S. Ansberti jam laudatis constat. Inde factum arbitramur, ut dies ille tertius ante Nonas Maias Translationi S. Audoeni dicaretur, quo corpus S. Audoeni translatum est, Ascensionem Domini tertio Nonas Maii celebratam fuisse. Ita Cointius. Eodem modo Chiffletius in Dissert. de Annis Dagoberti I. cap. 17. Fridegodum interpretatur, ac supponit juxta eum in die Ascensionis fixæ hanc Translationem factam fuisse. Verum si ea mens fuit Fridegodi, valde deceptus est, cum is dies nullo Officio Ecclesiastico aut aliqua celebritate insignis esset.

XXII.

Dies Ascensionis præfalis.

Verus dies Translationis S. Audoeni, non ex Fridegodo, sed ex vetustioribus Auctoribus eruendus. Anonymus Auctor Vitæ ejus ait: Beati Viri corpus in loco, quem ipse fabricaverat, requievit annis tribus & mensibus sex. Post hæc visum est Antistiti (sc. S. Ansberto) Successori suo, ut Beati Viri corpus transferret in

excelsiorem locum vel gradum ante altare S. Petri Apostoli in parte Orientis. Aigradus in Vita S. Lamberti testatur, Audoeni corpus fuisse translatum in Solemnitate Ascensionis, die tamen mensis, in quam incidebat, non memorato: qualiter (sc. Ansbertus)... Audoeni corpus... in eminentiorem locum Ecclesia S. Petri quæ postea est in Suburbano Urbis Rotomagensis, translatus est, narrare aggredimur. Cum ergo de diversis provinciis congregasset artifices, condidit super ejus sepulchrum vapam (feretri scilicet operculum)... Constituta ergo die IN SOLEMNITATE ASCENSIONIS DOMINI, Sacerdos ac Monachorum, reliquorumque Clericorum adunata multitudine, ipsum sacrum corpus levavi fecit cum reverentia magna, & hymnorum laudibus, Clero personante atque in abside præfati S. Petri Apostoli feliciter recondidit, &c. Sacrum corpus mense Maio translatum certum esse debet: ab anno enim DCXLV. usque ad DCXCI. semper Ascensio in hunc mensum incidit.

In priore tumulo requievit teste vetustissimo Anonymo sæpius laudato annis tribus, mensibus sex: sepultum itaque fuit corpus Audoeni mense Novembri hujus Christi anni. At Cointius laudatus n. XII. contendit, ab obitu Audoeni usque ad prædictam Translationem lapsos esse annos tres, menses octo, dies viginti tres, quia apud Fridegodum dicitur Beati Viri corpus in priori loco requievisse, annis tribus & mensibus novem. Sed quis, amabo, ferre poterit, Scripturam vetustissimam & supparem Audoeno emendari a Fridegodo qui ducentis & amplius annis junior fuit, quemque in anno ordinationis & mortis Sancti Præfalis errasse certissimum est? quare non Anonymus nos ter ex Fridegodo, sed hic ex Anonymo corrigendus, & ab illis novem mensibus tres saltem incompleti refecandi. Quibus rejectis comperimus, non mense Augusto, sed mense Novembri Audoenum fuisse sepultum, & translatum an. DCLXXXVIII. die septima mensis Maii, in quam eo anno Ascensio cadebat. Remansit in priori tumulo annis tribus, mensibus sex, ideoque sepultus fuerat hoc anno die aliqua Novembris, quæ in Dominicam competebat. Neque enim dubitandum, quin magna solemnitate depositus fuerit. Obiit itaque labente mense Octobri: post ejus mortem aliquandiu Sedes Rotomagensis vacavit, quia Ansbertus Abbas Fontanellensis, qui a Clero & plebe electus fuerat, tam grave onus suis humeris imponere recusabat, non nisi multoties a Rege vocatus, (qui tunc, ut ait Aigradus, morabatur in villa Clipiac, quæ sita est in Parisiaco territorio, ubi conventum magnum populorum habens de utilitate at tuela Regni tractabat) illuc venit, ubi a Sancto Lamberto Episcopo Lugdunensi, aliisque Sanctis Præfatis, qui ad hoc generale Placitum (scilicet Clipiacense) conveniant in Pontificem creatus est Ecclesia Rotomagensis: quod fieri non potuit ante ultimos hujus anni dies, aut priores iustitientis. Baronius de morte Sancti Audoeni agit anno DCLXXVII. n. IV. & seq. sicuti & de Francorum cum Austrasii pace opera ejus inita, quia scilicet Fridegodum tantum legerat, qui tamen viam, quam ignorabat, alios docere non potuit. Baronius enim tempore Vita Audoeni ab Anonymo vivente Carolo Martello scripta adhuc in tenebris latebat. Obiit

XXXIII.
Anni
Christi
DCLXX.
XVIII.

PAGIUS
XXIV.
Mortur
S. Aldegundis
Abbatissa
Melbodien-
sis.

Obiit hoc circiter anno S. Aldegundis Abbatissa Melbodienfis prima, in loco nemoroso ac deserto, ubi scribit Hucbaldus sæculi IX. Monachus Elnonensis in ejus Vita, ubi nunc Oppidum est Hannonia in Belgio ad fluvium Sabbin, quod Melbodium appellatur. Bollandus ad diem XXX. Januarii tres hujus Sanctæ Vitas edidit: primam Auctore Anonymo, qui alia Vita vetustissima se usum fatetur; secundam Auctore Hucbaldo, tertiam ab Anonymo Cellensi seu Gisseniano Monacho descriptam. Vetustissimam illam Vitam, quam Bollandus non viderrat, publicavit Mabillonius Sæculo Secundo Benedictino, ex qua, aliisque citatis discimus, Aldegundem, Dagoberto primo regnante, ex nobilissima stirpe procreatam, & divinis visionibus animatam ad mundi contemptum, maritris nuptias suadentis blanditias respicisse. Facta Monialis Melbodii Monasterium construxit, in quo per plures annos sanctissime vixit, hoc circiter anno demortua. Cointius quidem hoc anno num. I. & Mabillonius citatis mortem ejus cum hoc Christi anno illigant, quod in Conobio Melbodienfi colatur die XXX. Januarii, & ab uno ex ejus Vitæ Auctoribus die Sabbati eam ad Deum migrasse asseratur: sed leve illud fundamentum; cum plerumque Sancti aliis, quam quibus vita sancti sunt diebus, Officio Ecclesiastico celebrentur. De Sancta Vvaldebrude ejus sorore Abbatissa prima Castrilocenfi in Hannonia, & Sancto Madelgario hujus marito, antequam in Monasterium secederet, egimus anno DCLIV. Aldegundis meminit Baronius an. DCLXI. num. I.

XXV.
Varia
Collegia
Canonicarum
in
Belgio.

Nunc in Monasterio Melbodienfi est celeberrimum Canonicarum Collegium, de quibus, aliisque Miræus in Notis ad cap. 13. Cod. Donat. scribit: Canonicarum nobili stirpe progenitarum, quæque ad nuptias transire possunt, Collegia in Hannonia sunt duo, Monense (seu Castrilocenfi) & Melbodienfi: totidem in Comitatu Namurcensi, Audemensi & Monasteriensi: & unum in Brabantia, Nivellesensi, omnium apud

scribens, tempus pariter suæ scriptionis Ann. Eccl. Tom. XII.

ostendit: reliqua autem sequenti anno. K 2 An-

Belgas (ut opinor) antiquissimum: De istis Canonicabus differit Mabillonius in Præfatione ad Sæculum II. Benedictinum paragrapho 3. atque, Sanctum Amanandum non solum Monasteria Virorum in Belgio; verum etiam Cœnobis puellarum, Nivellesense, Melbodienfi, Castrilocenfi, Marcianense, aliisque nonnulla ordinasse; sed iis Monachas, non Canonicas imposuisse Monachum ipsum: duplicem in unoquoque parthenone Conventum fuisse, Monachorum scilicet ac Puellarum, quæ ab illis de more regebantur. Sed quemadmodum in Belgica illa Cœnobis successerunt Collegia Canonicarum Monachabus, ita & Monachis Canonicorum Conventus: ut sicut primitus Monachi Monachabus, ita postmodum Canonici Canonicabus Sacramenta administrarent.

In Conciliis sæculo VIII. convocatis Canonicarum mentio nulla, nec in Epist. nona Zachariæ Papæ ad Pippinum Francorum Regem cap. 5. nec in Responsonibus Stephani Papæ III. ad Gallos, neque in Capitulari Caroli Magni anno DCCLXXIX. condito, ubi aptissima Canonicarum commemoratio futura erat. In Concilio tamen Francfordienfi an. DCCXCIV. cap. 46. de illis sermo est, sed clarius in Concilio Moguntino anno DCCCXIII. celebrato. In Conc. Aquigranensi an. DCCCXVI. post Regulam Canonicorum composita est in gratiam Canonicarum alia, quæ capitulis XXVIII. continetur. Et primitus quidem Canonicæ illæ saculares (ut credere par est) velo retento vota perpetua promittebant; at posterioribus sæculis solæ Abbatissæ cum Officialibus (ut vocant) vota nuncupant, servatis alicubi Ordine & ritibus Benedictinis, quemadmodum in Ecclesia Romaricensi, Gallice Remiremont, ubi Sandimoniales Romaricenses Ordini Benedictino subiectæ fuere ad usque sæculum proxime elapsam, quo Canonice saculares dici ac esse cœperunt, nec tamen ab Ordine Sancti Benedicti desciverunt, ut ostendit Mabillonius citatus, apud quem de his Canonicabus plura.

XXVI.
Excunte
Sæculo
VIII. in-
stituta.

I. Conf. Imp. mo- ratur. Regnat Justinia- nus.

Sarraceni pacem petunt ab Imper.

(a) Cedr. in Just. ann. I.

Provin- ciaz recu- peratae Imperio Rom.

ANNO Redemptoris sexcentesimo octo- gesimoquinto, Indictione decima- tertia, Constantinus Imperator, ubi im- perasset annos decem & septem, mori- tur, relicto Justiniano filio Imperii hære- de, quem Anastasius in Joanne tradit hoc anno, inchoante decimaquarta Indictione mense Septembri imperare cœpisse: quan- do divino, veluti miraculo factum esse co- gnitum est, ut cum ipse Imperator pe- ne puer esset & levis, nulliusque consilii, & jam crederetur Orientale Imperium & illi innoxium fundamentum penitus colla- plurum, Deus sua potentia non solum, contingerit barbaros, ne adversus eum moverent exercitus; sed sponte ipsi ve- nerint instaurare sancitam cum patre con- cordiam, aucto quod perfolvendum es- set Imperatori, tributo: De his enim hæc in Annalibus Græcorum (a): Primo ejus anno Abimelech ad eum nuncios mit- tit confirmanda pacis causa, convenitque ut Imperator Mardaitarum agmen in Liba- no, ejusque impressiones compereret, eoque nomine Arabes Romanis penderent in singu- los dies nummas mille, equum, & servum. Et Theopanes: Hoc primo anno, inquit, Justinianus Imperator misit Leontium Præ- torem in Armeniam cum Romano poten- tatus: & Sarracenis illic existentibus inter- emptis, subiicit hanc Romanis, simili- ter & Iberiam, Albaniam, Hircaniam quoque atque Mediam; & sub tributo re- gionibus actis plurimas pecunias Impera- tori transmisit. Hæc de rebus prosperis anni hujus, cum ipsam testamentum reli- ctam pietatem nondum prodigisset Impe- rator: ea enim postea amissa, una cum ipsa omnia simul a se bona rejecit.

Idem Princeps aggressus est pariter in- ventos in Armenia exagitare Manichæos, de quibus Lucas Siculus verus histori- cus inchoatam historiam ita profecquitur: Gliscente igitur inter Justum & Simonem Manichæorum duces contentione, profi- ciscentur Justus ad Episcopum Coloniae Ar- meniae, atque ut de Apostoli sensu, quod cupiebat, audiret, omnia mox de se so- ciusque & quam inter se disciplinam te- nerent, liquido exposuit. Re comperta, Episcopus nihil in his sibi cunctandum ratus, de singulis e vestigio refert ad Im- peratorem Justinianum Augustum, qui post Heraclium Constantinum Imperii sce- ptrum gubernavit. Qui quidem ut audivit, omnes statim in unum cogi Manichæos, seorsumque interrogari iussit, atque flam- mis tradi, quotquot essent in errore per- tinaces. Itaque extracto ad acerbum in- genti rogo, incensi & cremati omnes fue- runt, præter Paulum quemdam genere Arabem, cui duo filii erant Genesius, & Theodorus, quibuscum fuga se provi- puit pater, & Episcopum abiit jamdu- dum a nobis in prolixiori opere com- memoratum, cum de Paulo & Joanne Samo- satenis Callinices filii ageremus, de illo inquam, Paulo, a quo Pauliani pro Manichæis, mutato nomine, appellari co-eperunt. Producit ergo alter hic Paulus ad impietatis scholam filium Genesium, cui Timothei nomen imposuit. Sed brevi secuta est inter utrumque fratrem Ge- nesium, & Theodorum altercatio, cum iste divinam Spiritus gratiam accepisset se assereret, ille contra de se ipso idem affirmaret. Quomodo autem inter se dissidentes sic animis odiisque invicem.

II.

Manichæi iusti com- buri.

Paulus, a quo Pau- liani Ma- nichæi.

qui jam sexdecim annos attigerat. Atque hic Im- perium nactus, qua a parente suo de pace ac re- liqua Reipublica ordinatione constituta fuerant, omnia pervertit. Non dissimilia scribit Zonaras qui etiam eum annos XVI. natum fuisse testa- tur: Post bellum Bulgaricum, res Romana ubi- que quæta fuit usque ad abitum Constantinum, in- quit Zonaras, cui suffragantur Theopanes & Nicephorus in Historia.

Theopanes anno Incarnationis secundum A- lex. DCLXXXVIII. Kalendis Septemb. sequen- tis Christi anni inchoato, refert, Abimelech Saracenorum Califam pacis ergo ad Justinia- num Legatos misisse, eamque his conditioni- bus initam, ut Imperator Mardaitarum agmen comprimeret: Abimelech vero in singulos dies mille nummos aureos, & equum & servum Im- peratori penderet: & uterque Princeps iusta & æquali portione Cyprum, Armenia, & Iberia ve- stigalia inter se dividerent. Addit Theopanes Imperatorem Mardaitas ad duodecim millia e loco priore sustulisse, & Romanam potentiam eo facto mutilasse. Conveniunt omnes Histori- ci Byzantini eam pacem Romanæ Reipublice val- de

III.

Justinia- nus pacem cum Sa- racenis sancit Im- perio Ro- mano val- de noxiam

PAGIUS SÆC.VII Anno E- ræ Hisp. DCCXXXII An. He- giræ I.XVI. inchoato die 8. Aug. fer. 3. A. C. 685. I. Postconsu- latur.

II. Moritur Constanti- nus Pogo- natius.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6178. © 22. A. D. 2. P. 26. Mart. Indict. 13. JESU CHRISTI 685. JOANNIS V. PAPÆ I. JUSTINIANI JUN. IMP. I.

Hic annus ista formula notatus: XXXII. Imperii Constantinii Aug. Post Consulatum jus XVII. Post initium vero Septembris Anno Justiniani Jun. I. Post Consulatum ejus I. eum enim Consulatum perpetuum ipso natali Imperii die capeffisse liquebit ex dicendis. Ad num. 3. Constantinus Pogonatus initio mensis Septembris, Indict. XII. defunctus est, ut notavit Anastasius in Joanne V. cum annos septemdecim imperasset, ut habent Theopanes, Zonaras & Nicephorus in Historia qui addit: Reliquit Imperii Successorem Justinianum filium

III. Errores Armenio- rum.

(a) Can. 32. 33. 45. 100.

IV. De scri- ptis Be- nedicti Papæ ad Hispanos.

exarserunt impietatis incontentos, ut ad mortem usque ipsam perstiterit discordia, idem subicit auctor abunde satis: sed quod non tempore hujus Imperatoris, sed Leonis Isaurici contigisse dicat, nos suo loco de illis acturi sumus.

At non his tantum malis hoc tempo- re laboravit Armenia, sed ut quæ hæc- tenus sub Sarracenis fuerat, Ecclesia posita ibi silvesceret, oppleta fuit mul- tis erroribus: videlicet in primis, quod vino tantum in sacrosancto incremento sa- crificio uterentur, nulla admixta aqua; quodque ad sacerdotium nullum admit- terent Judæorum, nisi qui ex sacerdo- tali genere orti essent: insuper Qua- dragessimæ tempore diebus sabbati atque Dominicis caseum, & ova comederent: sed & quod more Judaico carnes intra altare assarent, easque populo come- dendas distribuerent. Hæc quidem ita se habuisse, docent canones (a) Sextæ Synodi postea sanciti. At de rebus O- rientalibus hæc tenent.

Hoc eodem anno Benedictus Papa, ubi sedisset menses octo, & dies decem, & septem, moritur septima die Maii, qua relatus inter sanctos reperitur in tabu- lis Ecclesiasticis. Antequam autem ex hac vita migraret contigit eum scribere ad Hispaniarum Episcopos, monens eos, ut corrigerent nonnulla quæ læ- gisset in scriptis ab ipsis litteris, & Ro- manam missis cum subscriptionibus Episco- porum, quibus quæ decreta essent de fi- de Catholica in Constantinopolitana Sy- nodo, probarentur. Dicturi de his, pri- mum omnium quæ ad temporis ratio- nem spectare noscuntur, elucidemus. Est de his certa testificatio in Actis decimæ quintæ Synodi Toletanæ celebratæ Æra septingentesima vigesima sexta, anno Domini scilicet sexcentesimo octogesimo octavo, ubi asseruntur ante biennium ex- fuisse a Benedicto Pontifice litteræ scri- ptæ: habentur enim ibi hæc verba:

PAGIUS de perniciosam fuisse: hoc enim pacto Justi- nianus aneum murum destruxit, inquit Cedre- nus, cum urbes munimentis infirmæ & habita- toribus vacuæ extiterint in illis partibus. Sed pax hæc rei Romanæ adeo noxia anno tantum sequenti peracta juxta Theophanem. Ex illa fortasse militum collectione, quos an- no DCLXXXVI. diximus Maronitarum Prima- tes ex universa Phœnicia selegisse, ut tutiora loca occuparent illius partis Libani, quæ Giob- be vocitatur, putarunt aliqui, inter quos Jo- annes Morinus in Tractatu de Sacris Ecclesiæ Ordinationibus Mardaitar, quos diximus a Ma- ronitis non differre, fuisse Montis Libano ad- venas, non autochthones. Verum, ut ait Fau- stus Naironus in Dissert. de Origine & Reli- gione Maronitarum num. XLVI. incumbat il- lis onus probandi, unde in Libanum venerit, & quo inde pulsa recesserit hæc natio, qua:

IV. Mardaitæ a Maroni- tis non diversi.

Post hujus igitur piæ confessionis pro- latam devotis vocibus regulam, ad illa nos illico convertimus contuenda capita- la, pro quibus muniendis ante hoc bien- nium beata memoria Romanus Papa Bene- dictus nos litterarum suarum significa- tione monerat, &c. Quæ igitur ante biennium datæ dicuntur Benedicti lit- teræ, hoc anno ipsas esse scriptas opor- tuit, nempe post duos expletos, anno inchoato jam tertio, quo Episcopi con- venerunt. Hæc de his quæ ad tempus pertinent.

Quod vero dicunt Patres in eodem Concilio congregati, a Benedicto Ponti- fice litteris commonitos Hispaniarum Episcopos: apparet rem Christiana charita- te esse transactam, nempe nequaquam ab ipso Romano Pontifice statim esse repro- bata atque damnata, quæ invenisset in- ipsorum scriptis: sed potius quæ ipsi sub- duriuscula visa essent, admonuisse vo- luit, ut vel corrigerent, vel declararent. Hæc autem dixisse volumus, quod Ro- dericus inconsulte nimis affirmet, impru- denter id factum a Benedicto de libro a Juliano Episcopo Toletano conscripro. Sunt hæc Roderici verba: Ejus tempore librum de tribus substantiis, quem du- dum, Romam miserat sanctissimus Julia- nus, & minus caute tractando Benedi- ctus Papa Romanus indixerat reproban- dum, ob id quod, Voluntas genuit vo- luntatem, sanctus Julianus veridicis te- stimoniis in hoc Concilio ad exactiorem præfati Principis per oracula eorum qua Romam transmisserat, verum esse firma- vit, & apologeticum fecit, & Romam mi- sit per suos legatos presbyteros, diaconum, & subdiaconum viros eruditissimos. Hæc cum ipse dicat, sane quidem ex- istem nonnulla de his, quæ ad exactiorem Actis correctione dignis ostenditur.

Quæ enim Benedicto visa sunt corri- genda, vel saltem declaranda, non sunt reperta in novissimis litteris ab Episcopis Hi-

tanquam Romani Imperii clypeus ac antemurale ab omnibus habebatur, ut ait Zonaras loquens de pace cum Saracenis hoc tempore promulgata; & tamen nullus extat Auctor, ut ipsemet fatetur Morinus, qui asserat quæ gens fuerint hi Marda- itæ, & quam Orbis partem inhabitant, ac modo inhabitent. Quoniam igitur pacto hæc natio ab Orbe evanuit, ut nihil penitus post Justinia- num Imperatorem de ea neque scriptum inve- niatur, neque memoria retentum? Imo neque ante Constantinum Pogonatium, aliquid in Hi- storiis tam Orientis quam Occidentis de hoc Mardaitarum populo legitur, sed eo tantum tempore mentio eorum in Libano, quo Maro- nitæ habitii sunt Romano Imperio rebelles, cessavitque hæc Mardaitarum denominatio, cum Imperatoris obedientiæ fuerunt iidem Maroni- tæ restituti, inquit Naironus citatus.

A num. IV. ad XI. Benedictus II. Papa hoc an-

V.

Benedi- ctus de- fenditur a calu- mnia Ro- derici.

VI.

V.

CHRISTI
685.JOANNIS PAP. V.
I.JUSTINIANI JUN. IMP.
I.

Hispaniarum datis, vel in libro Juliani de tribus substantiis; sed in illis quas antea iidem rescripserunt, dedissentque Petro Regionario, qui illuc a prædecessore (ut vidimus) missus fuerat. Testatur enim idipsum Patres, qui eidem decimoquinto Toletano Concilio interfuerunt. Benedictus igitur quatuor illa notata capitula haud suis voluit inseruisse litteris, utpote quod sciret cum Catholicis ferrem agere: qui nihil contentiose acturi essent, vel pertinaciter afferturi; sed (ut iidem testantur Patres) cuidam ipsorum homini credidit, non scriptis, sed verbis ore tenus: ex quibus omnibus manifesti erroris eundem redarguas Rodericum.

VII.
Quæ ambigua dicta declaratione indigent.

At quænam ista essent a Benedicto notata, videamus. Quod igitur Romanus Pontifex custos Catholicæ fidei esse semper vigilantissimus consuevit: nihil quod vel in verbis vel in sententiis dubium, posset movere, despexit, & indiscussum præteriri aliquando permisit, sed ambiguitates omnes solvi ambages elucidari, dubia in lucem prodi, & detegi velata curavit. Sic ergo ipse Benedictus legens in Hispanorum Episcoporum litteris tres in Christo affirmari inesse substantias, subdividendo humanam in corpus, & animam; veritus ne secundum numerum substantiarum tres etiam statuerent in Domino voluntates, divinam, rationalem, & sensualem, ne quid novi vel in verbis assereretur, cito occurrendum putavit. Rursum vero quod iidem ipsi in suis litteris dixissent, Voluntas genuit voluntatem, sicut, & sapientia sapientiam: ne eodem modo duæ dici a Catholicis voluntates ab aliquo vel suspicari posset, hoc elucidatione indigere significavit. Quod autem pro id sen (u asseruissent Hispani ex sententia Augustini, diffusus in

PAGIUS
S. Benedicti PP. supremum diem obiit.

anno ad Deum migravit, postquam sedisset *menses decem, dies duodecim*, ut habet Anastasius, cui suffragantur Ordericus lib. 2. Regino, Luitprandus, Abbo, Hermannus Contractus, Catalogus Vaticano-Palatino, & alii, qui diem mortis includunt. Nam cum juxta Anastasium sepultus sit *sub die VIII. Idus Maii*, seu die octava ejusdem mensis, & die XXVI. Junii anni antecedentis ordinatus fuerit, mortuus est die septima Maii, dieque insequenti sepultus: indeque Officio Ecclesiastico in Basilica Vaticana Sancti Petri Apostoli, die VII. Maii celebratur, quo etiam die ejus memoria sacra est in hodierno Martyrologio Romano apud Notkerum, Morianum in prima editione Additionum ad Usuardum, Galefium, Canisium, Ghinum in nazalibus Sanctorum Canoniorum, aliisque Martyrologos a Papebrocio ad diem VII. mensis Maii in elogio de Sancto Benedicto II. memoratos, qui & testatur, postridie, sive die octava Maii memorari a Greveno in Additionibus ad Usuardum, a Maurolyco etiam & Felicio. Nam juxta regulam a nobis cum de morte Divi Pe-

trici locuti sumus statutam, quando Martyrologi uno tantum die inter se differunt in alicujus Pontificis depositione consignanda, alii ad diem eorum obitualem, alii ad diem, quo sepulti sunt, respiciunt. Baronius mortem Sancti Benedicti II. recte quidem hoc anno recitavit, sed nullo teste scribit, eum sedisse menses octo, & dies decem & septem. Papebrocius loco laudato dicit, in margine Anastasii ex uno MS. notari menses VIII. dies XVII. At Fabrotus in editione Anastasii notavit hoc ex Baronio, non vero ex aliquo exemplari Anastasiano. Idem Papebrocius in Conatu Chronico-Historico ad Catalogum Pontificum Rom. autumat, Benedictum II. obiisse anno sequenti die XXV. Martii, sepultum vero esse ad Sanctum Petrum VIII. vel XV. Maji, solemniter scilicet apparatu. Verum eum hoc anno demortuum, & solemnes Pontificum Romanorum post eorum mortem exequias dilatas non fuisse, certum esse debet.

Rursum vero quæ de eodem Benedicto Pontifice habent Acta Nicæni secundi Concilii; hic in medium adducamus. Quod enim hoc anno contigisset mori Theophanem Antiochenum Episcopum, ubi sedisset (ut tradit Nicephorus) annos quinque: optavit idem Pontifex Benedictus, ut Macarius olim Antiochenus Episcopus in ordinem redactus Romæ degens exul, damnata hæresi, restitueretur in Antiochenam Ecclesiam: sed cervicosus homo contempsit. At reddamus hæc ex Synodalibus Actis (b) quæ sic se habent: *Petrus studiosissimus presbyter & Apostolica sedis Hadriani Papæ Vicarius dixit: Et Romæ quoque extorris erat Macarius a sancta Synodo Sexta damnatus: verum pie memoracionis pater noster Benedictus deliberandi spatium per triginta dies illi concessit: & quodam tempore Bonifacium consiliarium ad eum misit, quo verbis admonitione plenius ex sacra Scriptura illum instrueret: verum ad meliorem mentem baudquaquam perducere potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quo illum rursus in pristinum statum reciperet.* Hæc Acta.

(a) Vide Mag. l. 2. dist. 27. S. Tho. 2. 2. q. 39. art. 5. 6. & alios.

VIII.
Theophanes Episc. Antioch. moritur.

(b) Conc. Nic. 2. act. 1.

De

VI.

Paulo antequam vitam cum morte commutaret Benedictus II. scripsit ad Hispaniarum Episcopos, monuitque ut corrigerent nonnulla quæ

CHRISTI
685.JOANNIS PAP. V.
I.JUSTINIANI JUN. IMP.
I.

IX.
Reliquæ res gestæ Benedicti.

De eodem quoque Benedicto, præter hæc omnia, Anastasius ista habet: *Hic ecclesiam beati Petri Apostoli, sed & beati Laurentii martyris, quæ appellatur Lucina, restauravit. Itemque in ecclesia beati Valentini via Flaminia fecit coopertorium super altare cum clavis & fidei, & in circuitu palergerium christi preciosissimum: similiter & in*

Benedicti Papæ Epitaphium.
* Speciem

MAGNA TVIS BENEDICTE PATER MONVMENTA RELINQVIS
VIRTVTVM TITVLOS O DECVS ATQVE DOLOR
FVLGVRIS IN * SPECIEN MENTIS SPLENDORE CORVSCAS
PLVRA SED EXIGVO TEMPORE CÆPTA FEVNT
CVNCTA SACERDOTVM PRÆSTANTIA MVNIA COMPLES
ET QVO QVISQVE BONO CLARVIT VNVS HABES
QVIPPÈ QVOD A PARVO MERITIS RADIANTIBVS AVCTVS
JVRE PATRV SOLIVM PONTIFICALE FOVES
NON HQC AMBITIO RAPTÏ TIBI PRÆSTAT HONORIS
INDOLIS EST FRVCTVS QVAM COMITATVR HONOS
ET QVIA SOLLERTER CHRISTI REGIS AGMINA PASTOR
PERCIPE SALVATI PRÆMIÀ CELSA GREGIS.

Pergit vero Anastasius de eodem Benedicto: *Fecit autem calices aureos ministeriales duos pensantes singulos libras singulas. Et inferius: Clerum diversis ordinibus in die sancto Pasche honoribus ampliavit. Et paulo post: Hic dimisit omni clero, monasteriis, diaconiis, & mansionariis auri libras triginta. Fecit autem Episcopos per diversa loca numero duodecim, qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum octavo Idus Maii: & cessavit Episcopus ejus menses duos & dies quindecim. Hæc Anastasius, ex cujus sententia, vigesima secunda mensis Julii subrogatus est in locum ejus Joannes hujus nominis quintus, de quo ista habet:*

X.
Joannes Papa Quintus creatur.

Joannes natione Syrus, ex provincia Antiochia, ex patre Cyriaco, vir fuit valde strenuus, ac scientia præditus, & in omnibus modis moderatus. Hic post

ecclesia B. Mariæ ad Martyres alium coopertorium porphyreticum fecit cum Cruca ex gemmulis, quatuor chrysolitibus, & in circuitu palergerium holosericum pulcherrimum: necnon, & in Titulo supra-scripto Lucina aliud coopertorium ornatum holosericum. Extat ejusdem Benedicti exaratum in sepulcro ipsius hoc Epitaphium (a).

(a) Antiqui scripti. Inscript. pag. 2166. num. 4.

multorum Pontificum tempora, vel annorum, juxta priscam consuetudinem, a generalitate in ecclesia Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, electus est, atque exinde in Episcopium introductus. Hic dum esset diaconus, missus est a sanctæ memoriæ Agathone Papa in regiam urbem, cum aliis sacerdotibus representans locum Apostolicæ sedis in sancta Synodo, &c. Paulo post vero: *Secum, inquit detulit præter alia etiam divales iustiones, relevantes annonæ capita patrimoniorum Sicilia, & Calabria non pauca, sed, & præceptum frumentum similiter, vel alia diversa, quæ Ecclesia Romana annue minime exurgebat * persolvere.* Hic consecratus est a tribus Episcopis, Ostiense, Portuensi, Veliterne, sicut prædecessore ejus Leo Papa. Hucusque Anastasius: reliqua de eodem Pontifice inferius.

* Sufficiens ba. 1.

Hoc

PAGIUS

Benedicti II. litteræ ad Episcopos Hispania.

legisset in scriptis ab ipsis literis, quibus quæ decreta essent in Sexta Synodo, probarentur. Tempus datatum a Benedicto II. litterarum accurate Baronius notavit ex Concilio Toletano XV. die XI. mensis Maji anni DCLXXXVIII. celebrato, ubi dicunt Episcopi, Benedictum II. literis se se monuisse ante hoc biennium, nempe post annos duos expletos, tertiumque inchoatum. Ex quo colligere est, illarum litterarum latorem in Hispaniam ultimis hujus anni mensibus pervenisse, & Patres Toletanos, menses qui supra biennium effluerant, neglexisse. Cum tamen biennii nomine Antiqui, aliquando annos duos utrimque incompletos intelligant, aliquando vero duos annos fere completos: qui varii loquendi modi Viros doctissimos sæpius in errorem impulere. Hispaniarum Episcopi celebrato XIII. Concilio Toletano, initio mensis Novembris anni DCLXXXIII. Leonis II. Papæ litteras accepere, quibus invitabantur, ut Acta Sextæ Synodi per totam Hispaniam promulgarent; quod cum propter hyemis acerbiter non potuissent, se se excusarunt, quod satis habuerint

illo tempore Apologetica defensionis responsis satisfactores Romano Pontifici, ea ipsi gesta firmare, ut Patres Concilii Toletani XIV. anno superiori coadi asserunt. Julianus itaque Episcopus Toletanus post solum Concilium Toletanum XIII. Acta Sextæ Synodi cum Leonis II. literis accepit, quibus reposuit Apologetica defensionis responsum, quod a Synodo Toletana XIV. probatum fuit, decretumque cum omnibus Hispania Provincis communicandum, & Synodica iterum examinatione decoquendum. Hujus primæ Juliani Responsonis meminit Felix Episcopus Toletanus in Vita Sancti Juliani apud Bollandum ad diem VIII. Martii, ubi Scriptorum ejus Catalogum texens secundo loco nominat Apologeticum fidei, quod Benedicto Romana Urbis Papa directum est. Benedictus II. in Responso Juliani unum alterumque caput modeste notavit, cui altero Apologetico Julianus satisfecit, ut videre est in Actis XV. Concilii Toletani. Hujus Apologetici tertio loco in laudato Catalogo mentio est his verbis: *Item aliud Apologeticum de Tribus Capitulis, de quibus Romana Urbis Presul*

XI. Conc. tyranicum Gallicanum.

Hoc eodem anno Domini sexcentesimo octogesimo quinto Synodus in Gallis cogitur a Rege Theodorico opera Ebroini Magistri domus, quae vero tyrannica dicenda fuit: etenim ad hoc coacta est, ut de Episcopis tyrannus poenas sumeret. Sigebertus enim hoc ipso anno Domini sexcentesimo octogesimo quinto haec de his habet in Chronico (a): Theodoricus Rex Ebroinum in gratiam recipit, ejus consilio Synodum Episcoporum cogit, & in hac multis eorum ex sententia Ebroini Episcopatu privat, aliquos etiam eorum irrevocabili exilio damnat sub tam procellosa domesticae persecutionis tumultu. Sanctus etiam Lambertus a Trajectensi amotus Episcopatu, in caenobio Stabulensi monachica quietis expetit portum, ibique per septem annos habitavit secum. Sanctus Leodegarius diu ab Ebroino tormentatus, post famem & carceris squalorem, post ocularum evulsionem, post plantarum concisionem, post linguae & laborum excisionem, tandem consummavit martyrium per capitis abscissionem. Ansegisus pater Pipini a Gunduino perimitur, quem inventum, & nutritum de sacro fonte susceperat. Haec Sigebertus.

XII. At haec de sancti Episcopi exilio atque caede per Ebroinum curata paulo fu-

PAGIUS

VII. Joannes V. ordinatur Pontifex Romae.

VIII. Obitus Theophanis Episcopi Antiochi.

IX. S. Leodegarius ante septennium Martyrium consummavit.

frustra visus est dubitasse. De hac controversia plura Baronius & Bollandus. Post sancti Benedicti II. mortem cessavit Episcopatus mensis duos, dies quindecim, ut habet Anastasius, & ex eo Ordericus citatus, ideoque Joannes V. natione Syrus ordinatus est die vigesima tertia mensis Julii currentis anni, in quam Dominica cadebat, non vero die XXII. ejusdem mensis, ut habet Baronius, qui non animadvertens, Anastasium diem emortualem Benedicti ex Interpontificis excludere, & ordinationes Romanorum Pontificum diebus Dominicis fieri solitas fuisse. Theophanes Antiochenus Episcopus hoc anno mortuus est, ut recte Baronius ex Synodo Secunda Nicæna ostendit: ea enim habet, Benedictum II. Macarium a VI. Synodo damnatum Antiochenis praeficere cogitasse, si is ad meliorem mentem perduceretur, qui nihilominus in prava sua sententia persistit. Quare cum Benedictus II. die VII. mensis Maii hujus anni vivere desierit, hoc vel superiori anno Theophanes vita functus fuit. Baronius ait, Nicephorum ei attribuisse annos quinque: verum Nicephorus in utroque Anastasio Episcopis Antiochenis Catalogum Episcoporum illius Patriarchatus absolvit. Id itaque ab aliquo alio Auctore & quidem recentiori desumptum. Ad num. XI. & seqq. quae Baronius uno tenore narrat de persecutionibus adversus Sanctum Leodegarium Episcopum Augustodunensem ab Ebroino excitationis, & de ejus Martyrio, per suo annos distribuit, & de his egi-mus annis DCLXXIV. DCLXXVI. & DCLXXVIII. De exilio Sancti Lamberti Episcopi Trajectensis anno DCLXXIV. de restitutione ejus in pristinam dignitatem anno DCLXXXI. disse-

fiorem sermonem postulant: sunt enim digna memoratu, non solum ob gloriam tanti martyris, sed ut Dei iustitia ad ulciscendum vigilans demonstretur. Extant ejus res praecclare gestae memoriae commendatae (b) quam fidelissime ab Urfino jussu Arcoaldi Episcopi Pictaviensis, ejusdem sancti Leodegarii aequalis; qui diram Ebroini tyrannidem, & in sanctum Leodegarium effusam saevitiam ita describit: Ebroinus a Theodorico Rege in pristinum statum restitutus, & Major domus effectus, cogitare cepit, de ulciscendis inimicis, qui eum nolissent habere Subregolum (ut auctor loquitur) id est Majorem domus, vel palatii principem. Itaque instar leonis rugientis, per Francorum terras rugitus ejus insonuit; cunctique, qui olim adversus eum egerant, qui tamen eadem effugere potuere, fuge praesidia captarunt. Porro vir Dei Leodegarius instauranda plebi suae intra urbem suam Heduum, sive Augustodunum intentus erat. Reminiscens autem Ebroinus malorum omnium, quae cum Childerico Rege illum suspicabatur sibi intulisse, adhibitis in consilium hominibus nequissimis, cum eis tractare cepit qua ratione illum Episcopum perdere possent. Ex iis vero duo, Diddo & Guat-

(b) Extant apud Sur. die 2. Oct. tom. 5. Ebroini tyrannus.

XIII. Persecutio in S. Leodegario.

SS. Lambertus, Filibertus, & Amatus in exilium missi. XI. Moritur Lotharius Cantii Rex.

ruimus. De exilio Sancti Amati Episcopi Senonensis anno DCLXXIV. & de exilio Sancti Filiberti eodem anno; de restitutione vero ejus in Abbatiam Gemeticensem anno DCLXXXIII. quia si haec omnia in hanc annum distulissent, haec nostrae animadversiones minus utiles fuissent. Hoc anno Ecgfrido Northumbriae Rege extincto Alfridus frater ejus nothus Regnum Northumbriae suscepit, ut anno superiori Baronii ordinem sequentes ostendimus: Quo videlicet anno, inquit Beda lib. 4. cap. 26. qui est ab Incarnatione Domini sexcentesimo octogesimo quinto Hloteri Cantuariorum Rex, cum post Ecgbertum fratrem suum, qui novem annis regnaverat, ipse duodecim annis regnasset, mortuus erat octavo Idus Februarii. Vulneratus namque est in pugna Australium Saxonum, quos contra eum, Edric, filius Ecgberti adgregavit, & inter necendum defunctus est. Ac post eum idem Edric anno uno & dimidio regnavit quo defuncto Regnum illud per aliquod temporis spatium Reges dubii vel externi disperdiderunt: donec legitimus Rex Vistred, id est filius Ecgberti, confortatus in Regno religione simul & industria gentem suam ab extranea invasione liberaret, idque mense Octobri anni DCXC. ut anno DCXCII. videbimus. Beda lib. 4. cap. 5. accuratius annos, quibus Hlotharius in Cantia regnavit, expressit: ait enim Ecbertum, mense Julio anni DCLXXIII. mortuum esse, succedente in Regnum Hlothere, quod ipse annos undecim & menses septem tenuit. Quare Hlotharius die sexta mensis Februarii hujus anni extinctus est; & licet istae voces VIII. Id. Feb. non legantur in Paraphrasi Saxonica, sed in Latinis tantum omnibus editionibus, retinenda tamen sunt. Atque hinc manifeste constat, Bedam annos Incarnationis, neque a Pa-

schaf-

S. Leodegarius capitur ab hostibus.

XIV. Gerinus.

PAGIUS

XII. Obitus Kentuini Saxonum Occidentalium Regis.

metus caput malitiae effecti, ajunt se illum rapere posse ex urbe ejus, in eumque exercere vindictam, quae Ebroini malitiam exatiet. Illorum promissis exbilatus Ebroinus, copiosum valde exercitum eis tradidit, cum quo illi festini abire Heduum, & urbem circa moenia vastare ceperunt. Id cernens vir Dei Leodegarius, zelo magno accensus erga plebem sibi commissam, & Domini exemplo malens animam suam ponere pro ovibus suis, easque lucrificare potius, quam uni suae temporariae salutis consulere, collecto totius civitatis clero, cum Reliquiis, Crucibus, & psallentium choris, Deique laudibus obviam processit hostibus suis, sponteque se obtulit ad obeundum martyrium, si voluntas percussori non defuisset. At illi qui ejus capiendi causa venerant, nulla erga sacras reliquias moti reverentia, eum comprehenderunt. Fertur tunc exclamans dixisse: Gratias ago omnipotenti Deo Redemptori meo, quod me hodie dignatus est glorificare. Ductus est autem ab illis extra urbem, atque illic, ut Ebroinus jusserat, eruti sunt oculi ejus. Et humano quidem illum barbarum lumine extrinsecus, at intus mansit illi divinum lumen. Cumque eum custodibus tradidissent, in quoddam caenobium perduxerunt, ubi biennium fere latuit, & magnum reliquit patientiae & humilitatis exemplum. Eodem tempore Gairinus * frater ejus, qui ob metum Ebroini cum aliis ab eo profugatis Francorum proceribus aliis in locis debebat, jussu Regis Theodorici & Principis Ebroini ad palatium reverti compulsus est. Simul etiam beatus Leodegarius ex monasterio, in quo tenebatur absconditus, in Regis Theodorici praesentiam adduci jussus est. Cumque ambo fratres Ann. Eccl. Tom. XII.

in Principum conspectum venissent, multis contumeliis, & opprobriis affecti ab Ebroino, illi sic respondisse feruntur: Nos quidem digne haec patimur, quia peccavimus Domino: sed major tamen ejus clementia est, qui nos dignatus est ad tantam gloriam vocare. Tu vero miser Ebroine, qui tantam injuriam irrogas Francorum genti, te ipsum potius ulcisceris, dum aliis vitam auferre cupis. Multos quidem decepisti, & a paterno solo exulare compulisti: at tu ipse magis etiam exul eris, quandoquidem & temporalem & aeternam gloriam cito perdes: dum enim totius Franciae homines excellere meditaris, tuam, qua indignus praeditus es, gloriam amittis. Haec ut audivit Ebroinus, furore magno correptus, jussit ministris, ut Gairinum a Leodegario separarent, uti separatim punirentur, nec possent conjunctim ejusmodi sermones proferre. Cum ergo abduceretur Gairinus, beatus Leodegarius dixit ei: Aeque feras animo, frater carissime, quod nos istae pati oporteat. Non enim (a) sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Peccata quidem nostra multa sunt, sed supereminet magna Dei omnipotentis misericordia, qui ad ablucenda se laudantium delicta semper paratus est. Et nos ad breve tempus haec patimur, quia mortis debitores sumus: sed si patienter tulerimus, illa nos expectat vita, ubi sine fine letabimur in caelesti gloria. Deinde ministri ad palatium alligarum Gairinum lapidibus obruere ceperunt. At ille deprecabatur Dominum, ita dicens: Domine Jesu Christe, qui non venisti vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam, suscipe spiritum servi tui: & qui me ca-

Prædictio de Ebroino.

XV.

(a) Romae.

Gairinus lapidatur.

Chronologia Saxonica: Hic Cedwalla capit de novo Regnum occupare. Hunc in Regno adipsendo adjuvit Sanctus Wilfridus, ut narrat Eddius in ejus Vita cap. 40. Venit quidam exul nobili genere de desertis Ciltina (West-Saxonum Provincia) & Ondred nomine Cedwalla sancti parentis nostri amicitiam diligenter postens, ut ei esset in doctrina & auxilio pater fidelis, &c. Qui addit, Wilfridum eum adjuvasse usque dum corroboratus Regnum consequi posset, & totam Occidentalem Regionem Monarchiam tenere. Nam sub Saxonum Regulis Saxonum Occidentalibus fuerat ab anno circiter DCLXXIV. quo mortua Saxburga Regina, occupata est. Hoc autem anno Cedwalla Regnum paternum recepit. Quare annis decem completis & undecim incompletis rerum potiti sunt Reguli illi, unde Beda lib. 4. cap. 12. dicit, annis circiter decem, ubi decem per excessum explicandum est, id est fere undecim. De Cedwalla victoriis plura anno sequenti.

Hoc anno Theodoricus III. Francorum Rex insigni Privilegium Aigilberto Episcopo Cenomaniensi, ejusque Successoribus concessit, jus scilicet eundem monetæ. Mabillonius Tomo III.

XIII.

Vc-

CHRISTI
685.JOANNIS PAP. V.
I.JUSTINIANI JUN. IMP.
I.

locis adiacentibus, ad eum concurrerant, verba salutis audiri. Ille vero non cessabat sua predicatione docere omnes, quemadmodum ad regna caelorum possent pervenire.

XXI. Sed non multo evoluto tempore, cum jam præpotens Deus pro tam insigni patientia decrevisset remunerare fidem servum suum: Ebroinus jam obstinatus, volens suam in eum crudelitatem perficere, velocissimos post eum equites misit, qui eum neci darent. Illi ergo acceptum eum e domo viri illius, cui custodiendus datus erat, abduxerunt per loca ignota. Cumque ad certum locum ventum esset, illic constitit, ita dicens: Non opus est, filii, ut diutius vos fatigatis. Cujus causa huc venistis, id ocyus perpetrare, ut satisfiat voto vestro. Ad ejus autem eadem quatuor missi erant, e quibus tres provoluti ad pedes ejus rogabant ut ipsis veniam daret, & suam benedictionem impertiret: quartus vero superbe erectus, districto gladio paratus erat ad perpetrandam eadem. Postquam autem data benedictione, percussoribus suis bene precatus est vir Dei, & verbum Dei eis ministravit, tu preces incumbens ait:

XXII. Domine Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, te benedico, te

glorifico, qui me dignatus es ad hunc certaminis perducere diem: oro & obsecro te Domine, ut tuae pietatis misericordiam mihi impertias, & sanctorum tuorum meritis dignum me facias, & eorum participem, vitæque aeternæ confortem. Ignosce illis qui affligunt me: quandoquidem ego, clementissime Pater, per eos credo me in conspectu tuo glorificandum. Dum hæc diceret, percussor sublato gladio amputavit caput ejus. Ferunt tum e-rexisse sese corpus ejus, & quasi horæ unius spatio stetisse. Id conspicatus percussor ejus, pede eum traxit, ut citius in terram corrueret: sed miser ille non diu post arreptus a dæmonibus & mente captus, divina in eum ultione animadvertente in ignem se conjecit, & mortuus est. Jussu autem conjugis viri hujus Chrodoberti in villam Sarcingensem magno omnium luctu deportatus a ministris, & cum vestibus in quibus trucidatus fuerat, in exiguo oratorio beatus martyr sepultus est sexto Nonas Octobris, &c. Subdit vero auctor de miraculis ad ejus corpus exhibitis, deque miserando exitu Ebroini, & translatione ejusdem martyris atque aliis miraculis tunc repetitis. Exarsit pariter odium ejusdem Ebroini adversus Philibertum Abbatem ejus moniterem: fan-

Oratio S.
Leodegarii.S. Leodegarii
Martyrium.

PAGIUS XI. VI. Kal. April. mane sacro Dominica Resurrectionis. Sed legendum, VII. Kal. April. in quem diem hoc anno Pascha incidit.

XV. Quibus ex verbis intelligimus, mortem S. Bercharii non solum in diem Paschatis; sed etiam in præsentem annum incidisse. Præterea in Catalogo Dervenſum Abbatum a Duchesnio in Notis ad Bibliothecam Cluniacensem, publicato, legitur: Sanctus Bercharius Abbas Dervenſis Monasterii anno Domini DCLXIV. accepit domum & Privilegium a Childerico Rege Francorum. Post viginti & unum annos Sancto Berchario de hoc saeculo translato Synaulius Abbas successit anno Verbi Incarnari DCL. & XXX. & V. tempore Theodorici fratris Childerici. Denique Mabillonius loco laudato pag. 86r. Refert ex MS. Cod. Dervenſi Syllabum ejusdem Monasterii Abbatum Indice a Duchesnio edito accuratorem, in quo habetur: S. Bercharius abbas & Martyr obiit DCXXCV. Cointius anno DCLXXXV. ait, jure dubitari posse, an dies XVII. Kalendas Novembris quo Bercharius in Tabulis Ecclesiasticis, colitur Martyrio sit insignis, an Translatione; cum illo die Translationem notet Molanus in Additionibus ad Ufuardum, & in Vita seu Passione Bercharii dicatur, eum diutissime angore vulneris morbidum fuisse. Verum ex didis constat locum illum corruptum esse, & loco diutissime angore vulneris, legendum esse durissime angore vulneris, ac Bercharium ipso Resurrectionis die animam Deo reddidisse.

XVI. Dicit secundo corrigendum esse locum prioris Indicis Abbatum Dervenſum, a nobis mox in medium adducti, in quo dicitur anno DCLXIV. Bercharium accepisse Privilegium a Childerico Rege, legendumque, anno sexcentesimo septuagesimo

primi, & loco, post viginti & unum annos, legendum, post quatuordecim annos, quia scilicet existimat Cointius annum III. Childerici Regis in ejus Privilegio memoratum intelligi debere de Regnis ejus Neustrasiæ & Burgundiæ, annoque Christi DCLXXI. in quem tertius annus ejus Monarchiæ incidit. Verum anno DCLXIII. demonstravimus, Childerici Regis Diploma intelligendum esse de anno III. Regni ejus Austrasiani, quia sylvæ Dervenſis, in qua Bercharii Monasterium ædificatum posita erat in Austria Regno. Præterquamquod si illud a Childerico emissum esset, dum in universa Francia regnabat, pertineret ad annum DCLXXIII. ut ex didis liquet. Annum itaque tertium Childerici in eo Privilegio expressum, a Regno ejus Austrasiano deduci recte vidit Auctor illius Catalogi, qui tamen satis non distinxit tempus dati Diplomatis a tempore Præfecturæ Bercharii. Illud enim, ut suo loco dixi, IV. Non. Jul. anno III. Regni Childerici Regis datum, idcoque anno Christi DCLXIII. annoque DCLXIV. Monasterii fundamenta jacta, a quo ad præsentem anni XXI. intericiuntur. Sicut enim anni Sancti Vandregisilli Abbatis Fontanellenſis a die, quo ejus Monasterii fundamenta posita, ut suo loco ostendi, numerati sunt; ita & anni Præfecturæ Bercharii a die foundationis sui Monasterii numerandi fuere. Cæterum Continuator Passionis Sancti Bercharii, seu Auctor Anonymus lib. II. de ejus Miraculis num. XI. refert, Bercharium, dum viveret, Hierosolymam profectum esse, qui adiens, inquit, Hierosolymam fertur duxisse se cum Voimerum tormentorum Sancti Leodegarii reum, qui Voimerus diversus est a Voimero de quo in Vita Sancti Leodegarii Auctore Anonymo scripta, qui primum Dux

S. Amalobroini,
et exulatus.CHRISTI
685.JOANNIS PAP. V.
I.JUSTINIANI JUN. IMP.
I.

sanctus quoque Amatus Episcopus Senonensis ab eodem mittitur in exilium. Hæc & alia a truculenta bestia adversus

Dei servos perpetrata sunt: sed quas poenas ipse dederit, suo loco dicturi sumus.

Sc.

PAGIUS Dux Campaniæ, & postea Episcopus Trecentis fuit, & Episcopatu a Theodorico Rege depositus morte turpissima vitam finivit anno DCLXXVIII. Itæ itaque Voimerus fuit aliquis Waimeri

Episcopi consanguineus, cui Sanctus Leodegarius inedia consumendus commissus est, quem ideo Bercharius ad meliorem frugem perduxerat.

JESU CHRISTI ANNUS 686.

CONONIS PAP. ANNUS I.

JUSTINIANI JUN. IMP. ANNUS 2.

I. Joannis Papae obitus.

SEquitur ordine temporis annus Domini sexcentisimus octogesima sextus, Indictione decimaquarta: quo Joannes Papa, ubi sedisset annum unum & dies undecim (ut Anastasius habet) moritur die secunda Augusti: de quo, praeter illa quae certo sunt tempore consignata, haec scribit Anastasius: Hic post multorum annorum curricula propter transgressionem ordinationis Ecclesiae Turitanae in Sardinia, quam sine auctoritate Pontificis fecerat Ciconatus Archiepiscopus Calaritanus, pro eo quod antiquitus ordinatio fuit sedis Apostolicae, & ad tempus concessa fuerat ipsius ordinatio eidem Ecclesiae, postmodum protervia faciente Archiepiscoporum, precepto Pontificum ab eadem ordinatione suspensi sunt juxta determinationem sanctae memoriae Martini Papae; & facta Concilio sacerdotum, novellum Episcopum, qui ab eodem Archiepiscopo ordinatus fuerat, sub ditione sedis Apostolicae redintegravit atque firmavit: quorum chirographus archiepis Ecclesiae retinetur. Qui sanctissimus vir diutina infirmitate detentus est, ut etiam vix ordinationem sacerdotum explere potuisset. Hic dimisit omni clero, monasteriis, diaconibus, & mansionariis solidos mille non-

* diaconibus.

gentos. Fecit autem Episcopus per diversa loca numero tredecim: qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum sub die secunda mensis Augusti. Cessavit Episcopatus ejus menses duos, dies decem & octo. Haecenus de Joanne Anastasio: cujus sententia die vigesima Octobris successor ejus Conon creatus est Pontifex, cum schisma constatum esset inter Theodorum presbyterum atque Petrum Archipresbyterum, de quo haec scribit idem Anastasius:

In Cononis electione, dum ad Episcopatum quaereretur, non minima contentio facta est, eo quod clerus in Petrum Archipresbyterum intenderet, exercitium insequente ejus presbyterum Theodorum. Et clerus quidem adunatus ante fores basilicae Constantiniana subsistebat, eo quod qui missi fuerant de exercitu ad custodiendas regiae basilicae valvas, observabant, & neminem ingredi permittebant. Exercitus autem omnes in basilica sancti Stephani protomartyris similiter fuerant adunati: & neque illi clero consentiebant, neque clerus exercitui acquiescebat pro supradictis presbyterorum personis. Sed dum missa ab utrisque partibus responsa irent diutius & redirent, & nihil proficerent ad

II. Conon Papa.

fert quod, ex dicendis in Vita Sergii Papae subsistere non posse, certo constabit. Cessavit Episcopatus menses duos, dies XVIII, inquit Anastasius. Quare Conon genere Thrax ordinatus est Pontifex Romanus die vigesima prima mensis Octobris, in quam Dominica incidebat. Ex Interpontificio autem tam diem mortis Joannis, quam diem ordinationis Cononis excludit Anastasius. In ejus enim Codicibus MSS. Orderico citato, variisque Catalogis Pontificum Rom. legitur, cessasse Episcopatum menses II, dies XVIII. & in nullo dies XIX. quod tamen dicendum esset, si Joannes V. praeter annum, sedisset tantum dies IX.

Papebrocius loco citato contendit, Baronium II. mortem Joannis male hoc anno collocasse, quod Justinianus Anastasius in Conone scribit: Hic suscepit diem II. valem iustionem Domini Justiniani Principis, per Sextam, quam significat reperisse Acta Sanctae Synodi Synodum di, & apud se habere, quam pia memoriae Domini Constantinus genitor ejus Deo auxiliante fecerat. Haec autem divina iustio directa ad Joannem Papam in confirmationem Sextae Synodi extat Tomo VI. Concil. edit. Labbeanæ, cujus haec est subscriptio: data decimo tertio Kalendas Martias, Constantinopoli in Imperiali Domo, piissimoque & perpetuo Augusto Justiniano Imperatore, anno secundo, & post Consulatum ejus anno secundo, Indictione decima quinta ideoque sequenti Christi anno, usque ad quem Joannem superstitem fuisse ex hac divali deduci putat Papebrocius. Verum inde tantum colligendum, Imperatorem non confirmasse electionem Cononis, sed Exarcham Ravennatensem, quod mox probabimus, & per menses sex & aliquot dies Joannis V. mortem Constantinopoli igno-

ra-

CHRISTI 686.

CONONIS PAP. I.

JUSTINIANI JUN. IMP. 2.

* consilio ducti.

Cononis probatur electio.

PAGIUS

IV. Ordinatio & Inthronizatio Papa quomodo fieret.

V.

NOTAE

ad concordiam: continuo electi sacerdotes & clerus unanimiter ingrediuntur in Episcopium Lateranense, & elegerunt & demonstraverunt tertiam personam supra-fati Pontificis Cononis, in quo vere aspectus Angelicus, veneranda canities, sermo verus, provecata aetas, simplex animus, quieti mores, religiosa vita, qui numquam se in causis actibusque secularibus immiscuerat. Evesigio autem omnes Judices una cum primatibus exercitus pariter ad ejus salutationem venientes, in ejus laudem simul omnes acclamaverunt. Videns autem exercitus unanimiter cleri populi in decreto ejus subscribentium, post aliquot dies & ipsi flexi sunt, & consenserunt in personam praedicti sanctissimi viri, atque in ejus decreto devota mente subscripserunt; & Missos, (nuncios videlicet, pariter una cum clericis & ex populo ad excellentissimum Theodorum Exarchum (ut mos est) direxerunt. Haec Anastasius, qui Cononem fuisse genere Thracem, educatum in Sicilia, in-

ratam fuisse, sive propter itinerum difficultates, sive ob alia impedimenta nobis ignota. Certe Anastasius in Prooemio Synodi Sextae refert, Legatos Romam revertentes a praedonibus spoliatos, etiam authenticum Actorum Codicem amississe. Neque desunt exempla, quibus liquet gesta Romae, etiam quae summi momenti erant, post plures menses Constantinopoli ignorata fuisse, & vice versa gesta Constantinopoli, non nisi post plures menses Romae innotuisse. Cujus rei memini me jam exempla notaesse. Interea observa, Justinianum non plures Imperii, quam Consulatus annos numerasse, quia scilicet utrumque eodem die acceperat, uti Constantinus Pogonatus pater, & caeteri deinceps Imperatores usque ad Leonem Sapientem. Porro hanc divalem Baronius non vidit.

Ex creatione Cononis ritus in consecratione Pontificis Romani ante saeculum XI. servari solitos explicat Mabillonius in Commentario ad Ordinem Romanum paragrapho 18. Electioni Pontificis succedebat ejusdem institutio duabus rebus peracta, ordinatione scilicet ac inthronizatione. Ordinatio in Vaticana Sancti Petri Basilica, inthronizatio in Lateranensi fieri consueverat. In his non constans ordo: nam etsi inthronizationem consecratio praecedere solebat; nonnunquam tamen inthronizatio praemittebatur. Quinam ritus cum in inthronizatione, tum in ordinatione tunc observati sint, ex Anastasio & ex Ordinis Romani libellis discimus. In Cononis creatione haec Anastasius comme-

[1] C. Cenni in Notis chronologicis ad quartum tomum Anastasii ad Cononem pag. 122. recte notat, missos quidem fuisse post Cononis electionem a Romanis legatos ad Exarchum, non tamen ad confirmationem electi Pontificis petendam, sed honoris gratia, ut ipse cum caeteris electum Pontificem agnosceret. Nam Constantinus Pogonatus liberam Romanis electionem & ordinationem Pontificis permisit, adeo deinceps nullius confirmationis expectanda esset, nec sane deinceps expectata fuit, ut in electione Sergii apparuit. Tunc enim, teste Anastasio, Exarchus ab aemulo quodam Paschalis electi instigatus, Romam actutum se contulit, ut electo resisteret; quod praestare non valuit, postquam comperit vota electorum in Sergium collinasse. Necessaria igitur non erat Exarchi confirmatio; alioqui Exarchus facile electi depositionem impetrasset. MANSI

de vero in Ecclesia Romana inter presbyteros meruisse tradit.

Cum autem se amplius immiscendi in confirmatione electionis Romanorum Pontificum nullam sibi reliquam esse facultatem, illa remissa, & in pristinam libertatem Romana Ecclesia vindicata, Justinianus Imperator aspiceret, alia eam sibi via usurpare quaesivit, nimirum ut non crearetur Pontifex absque Exarchi consensu, dum scilicet per militares copias ipse faceret, ut non alius, quam qui sibi cordi esset, Romanus Pontifex crearetur: ex quo & illud obortum est malum, ut ambientes Pontificatum, per Exarchi ministerium illum consequi conarentur, sive muneribus, sive aliis officiis hominem demerentes. Factumque est, ut clero Romano in contrarium adnitente, saepe schismata conflarentur, prout hic contigisse vidimus, & in ejus successoris electione, ut proxime dicturi sumus.

III. Exarchi consensus in electione Pont.

Quod

Cononem Sacerdotes & Clerus unanimiter apud Lateranum elegerunt. Mox omnes Judices una cum Primatibus exercitus ad ejus salutationem venientes, in ejus laudes acclamaverunt. Videns exercitus unanimiter cleri populi, electioni factae consenserunt, atque in ejus Decreto cum eisdem subscripserunt. Demum iisdem una cum Clero & populo, Missos suos ad Exarchum, ut mos erat, direxerunt. [1] Electio itaque primo fiebat per Clerum; deinde salutato & acclamatio per Judices & Primates. Sequabatur consensus exercitus: omnium denique subscriptio in Decreto, quod ad Exarchum, & aliquando etiam ad Imperatorem mittebatur. Addit Anastasius, in creatione Stephani II. quem Mabillonius appellat III. quae in Ecclesia B. Mariae ad Praesepe facta est, Stephanum inde in Basilicam Salvatoris, quae appellatur Constantiniana, deportatum; atque intus inductum in Patriarchium, juxta morem inthronizatum fuisse.

Quaenam fuerit novo Pontifici facta salutatio, signantius exalcat idem Auctor, ubi de Salutatione Valentini electione agit in Palatio Lateranensi novo Pontifici facta. Electus condignis gloria laudibus & honoris amplitudine ad Lateranensem Patriarchium deductus memoratur, & in Pontificali postus Throno: ejusque pedes omnis Romanorum Senatus osculatus est; quod etiam in Leone IV. servatum juxta morem antiquum: id vero salutationis nomine appellat Anastasius. Postero die facta est Valentini consecratio in Basilica Sancti Petri, ut idem tradit: atque adeo inthronizatio consec-

VI. Salutatio Pontifici fieri solita.

IV.

Quod rursus ad Justinianum Imperatorem spectat, hæc de eo Anastasius: Hic, Conon Pontifex scilicet, suscepit divalem iussione domini Justiniani Principis, per quam significat reperisse Acta Sextæ Synodi, & apud se habere, quam pia memoriæ domus Constantinus pater ejus fecerat, & promisit ejus pietas illibatam & inconcussam perenniter custodire & conservare. Hæc cum dicat Anastasius, ex litteris tamen Nicolai Pontificis ad Michaellem Imperatorem constat, haud sane fidei extitisse, sed & adversatum fuisse eundem Imperatorem ipsi Cononi, cum legatos ejus Constantinopolim missos prævaricari coegisset. Sed Nicolai verba accipe, dum invehitur in improbos Imperatores de Ecclesia Romana male merentes: Tanta, inquit, salutis oblata ministros duplici modo interemistis: quoniam aut participes illos sui erroris effectos spiritualiter occiderunt, sicut tempore reverendæ memoriæ Cononis contigit, &c. Arguunt quidem ista diversæ fidei esse cœpisse Justinianum a Romano Pontifice, ob idque constat sensisse numen iratum, omniaque in deteriora labi cœpisse: siquidem hoc anno ingentem famem vexasse Syros & ruptam fuisse pacem sancitam cum Bulgaris, Theopanes docet. Quod autem Cedrenus in hoc anno tradat, formam a Constantino patre conscriptam, per Justinianum perturbatam,

Justinianus fidei Catholicæ proditor.

PAGIUS

secrationem præcessit, uti etiam in Benedictio III. Quo ritu celebrata sit ejusdem Valentini consecratio, docet idem Auctor his verbis: Ejus consecrationis die sereno jam illucescente, cum lumine jam dictum Antistitem ad B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiam omnes pariter Romani a Palatio deducentes, Majestate Divina auxiliante in alto throno Summum consecraverunt Pontificem, qui mox almifica Sedis culmina scandens B. Petri Apostoli & Cælestis Regni Clavigeri, divinis Deo laudibus & sacrificiis pie oblationis amplo & magnifico Romanorum cœtu ad Palatium, scilicet Lateranense, cum ingenti gaudio remeavit, atque lautissimis dapibus sumtis multis & diversis munerum donis sacram plebem & Senatum, populumque Romanum optime ditavit. Tunc ergo hi erant consecrationis ritus, nempe ipsa novi Pontificis consecratio ad Sanctum Petrum; impositio ejusdem in Sedem Sancti Petri, oblatio Sacrificii per novum Pontificem, convivium; munera in Senatum & populum erogata; quæ Presbyteria vulgari nomine appellabant. Hæc Mabillonius citatus. An in Pontificis inthronizatione ulla sit ante sæculum XI. mentio Sedis illius quam vulgus Stercorarium vocat examinabimus infra.

VII. Cononis PP. Legati Constantinop. in errorem inducti.

Antequam a Conone Papa discedam, duo silentio præterire non debeo. Primum, exprobrare Nicolai I. Papam in Epistola VIII. ad Michaellem III. Imperatorem, quod Antecessores ejus per tot annorum curricula diversarum heresicon morbis languentes medicinale remedium non quaesierint: quin potius medicinam sponte sibi porrextant, quasi desperati, vel quasi cor impotens gerentes ab ipsis fascibus proiecissent; dum

nihil aliud quam firmatam fidem Catholicam adversus hæreticos per Justinianum emotam, intelligere voluisse, ejusdem Imperatoris exitus declaravit.

In reliquis scimus, eodem Anastasio auctore, ipsum Justinianum voluisse videri de Ecclesia Romana benemereri, dum ex parte minuit tributum illud (quod capitatio dicebatur) patrimonii quod Romana Ecclesia apud Brutios possidebat; relevasseque etiam ea pensatione tradidit alia patrimonium, quæ habebat eadem Romana Ecclesia in Sicilia.

Quod rursus ad Cononis res gestas pertinet, illud perperam factum ab eo Anastasius tradit, quod cum morte Theophanis vacaret Ecclesia Antiochena pastore, quorundam Ecclesiasticorum persuasione, inconsulto Romanæ Ecclesiæ clero, ordinavit Constantinum Diaconum Ecclesiæ Syracusanæ, rectorem tunc patrimonii Romanæ Ecclesiæ in Sicilia, eique pallium ex more concesserit. Sed factum est, ut cum qualis ille esset, detectus fuisset, nempe factiosus homo, & ad confandas discordias natus; ejus rei gratia arcta custodia idem asservari iustus fuerit ab Imperatoris magistratibus; qui Siciliam administrabant. Hæc quidem notam tunc inusserunt Cononi, quod præter morem (ut ait Anastasius) in his agendis clerum Romanum minime consulisset.

V. Relaxata tributa Ecclesiæ Romanæ.

Confutendus a Pontifice Clerus in rebus agendis.

Illu-

tanta salutis oblata ministros duplici modo interemerunt: quoniam aut participes illos sui erroris effectos spiritualiter occiderunt; sicut tempore Reverendæ memoriæ Cononis Papa contigit, qui post Sextam Synodum extitit, aut certe corporaliter illos non consentientes sibi negaverunt, sicut sub Venerabili Papa Gregorio (hujus sc. nominis II. ut videtur in Annalibus) qui post Sextam Synodum fuit; quando pro zelo fidei & Sanctarum Imaginum reverentia religiosi Viri ac Dei famuli directi in exilium missi sunt, & bona confessione hujus mundi privaverunt vitam. De illo facinore neque Anastasius, neque alii Historici mentionem faciunt.

Secundum, Theodori Exarchi confirmatione Cononis ordinationem peractam esse. Anastasius enim, ubi loquutus est de connotatione quæ accidit in ejus electione, ait: post aliquot dies & ipsi flexi sunt (Judices scilicet & Primates exercitus) & consenserunt in persona prædicti Sanctissimi Viri, atque in ejus Decreta devota mente subscripserunt, & missus pariter una cum Clericis, & ex populo ad excellentissimum Theodorum Exarchum, ut mos est, direxerunt. Constantinus quidem Pogonatus concesserat, Benedicto II. petente, ut absque mora post electionem fieret ordinatio Pontificis, ut ex Anastasio ostendimus; idque locum habuit in electione Joannis V. sed Cononis Successoris electio missa fuit ad Exarchum, ut mos est. Quibus ex verbis inferri potest, liberatos Romanos ab onere mittendi Decreti Constantinopolim, sed obnoxios remansisse Exarchorum examini, donec ipsi sæculo sequenti Exarchi defecere, ut notat Marca lib.8. de Concordia cap.9. n.10. Hinc

VIII. Post Joannem V. confirmatio ab Exarcho petenda fuit.

VI.

Illustrat vero e contra Cononis nomen apostolatus S. Kiliani martyris, qui ab ipso Episcopus est ordinatus. Accidit enim temporibus istis, ut in Hibernia, ubi vigeat monastica disciplina, cum nonnulli ex monachis exolvissent numeros omnes Ecclesiasticæ institutionis, ad majora anhelarent, secundum illud Apostoli (a): *Ænulanini charismata meliora, magis autem ut prophetatis*: cuperentque Evangelium annunciare gentibus, quæ illius reperirentur expertes; sed ita ut consulto precibus numine, ad opus asurgerent, divini Spiritus instinctu. Eminerat inter eos, quem diximus Kilianum nobilibus parentibus natus, sacris litteris probe imbutus, virtutibusque pariter exornatus, qui quod mente conceperat propositum, sociis communicans, invenit omnes non tantum consentientes, sed divini Spiritus calore succensos, ipsum qui hortabatur ad opus impellentes.

(a) 1. Cor. 12. De S. Kiliani Apostolatu.

VII.

Inito igitur una consilio, ea fuit una sententia, ut primum regiones, quibus Christum prædicaturi essent, inviserent, agrumque considerarent, in quem verbi semen sparsuri essent, atque inde ad excolendum eum a domino acciperent, eo scilicet quem scirent vice Christi universæ Catholicæ Ecclesiæ esse præpositum, ipso, inquam, Romano Pontifice, ne (quod de se dicit Apostolus b) in vacuum cucurrissent; nefas esse scientes, tantum ministerium sibi sumere, & non ab eo, cujus esset hoc impertire, suscipere, secundum illud ejusdem Apostoli:

(b) Galat. 2.

(c) Rom. 10.

(d) Apud Sur. die 8. Jul. 10.4.

(c) Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Sed quomodo hæc se habuerint, audi qui Kiliani res gestas, sicut breviter, ita & fideliter profecutus est (d): ubi enim ejus vitæ sanctæ primordia percurrit, ista subiicit: *Inde, inquit, profectus est in Germaniæ provinciam, quæ ab incolis terra illius, Orientalis Francia vocatur; ibique in oppido, quod lingua illorum Vvitzburg dicitur, morari constituit, non veritus incredulæ gentis feritatem; quippe qui animo irreposito coronam martyrii appeteret. Interim tamen a verbo prædicationis abstinuit.* Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Hinc factum, ut a Joanne V. usque ad Zachariam, infra tertium ab obitu Pontificis mensum Successoris ordinatio semper facta in Anastasio legatur.

IX. S. Kilianus ex Hibernia Herbipolim venit.

A num. VI. ad XI. Vitam Sancti Kiliani Episcopi & Martyris cum sociis in Francia publicavit Henricus Camillus Tomo IV. Antiq. Lection. sed interpolatam. Publicata & alia brevior optimæ notæ, Sæculo II. Benedictino præsentata. In hac ultima legitur, *Kilianum* in Scotia, (ut tunc Hibernia vocabatur) natum cum aliquot sociis venisse in Franciam Orientalem ad Urbem Herbipolensem, vulgo Vvitzburg ad Mœnum fluvium sitam, ubi regnabat

nut, donec se Romano Pontifici præsentaret, ut apud Romanam sedem & integrum Christianæ religionis dogma, & licentiam acciperet prædicandi. Hibernia siquidem olim Pelagiana fœdata fuerat hæresi, Apostolicæque censura damnata, quæ nisi Romano judicio solvi non poterat. Itaque vir sanctissimus coram Primatæ Apostolicæ sedis, ejusdemque ministris, ut ipsi semina divini verbi Gentilibus erogare liceret, studio divini amoris expetivit.

Kilianus Romam proficiscitur.

VIII.

Tunc autem præerat Romanæ Ecclesiæ Conon Pontifex, humanis diviniq; litteris plenus, Pontificali officio congruus, in ordinandis Ecclesiasticis rebus discretor idoneus. Is, audita fide jam dicti viri charitatis nexibus alligata, Deo quidem gratias egit, illi vero sese charitatis benevolentia impertivit, exultans, semina divini eloquii ab insularibus, & longe postis doctoribus propiari. Erat, inquam, apud egregium Pontificem non modica exultatio, quod cernebat paulatim evacuari fraudes antiqui hostis, crescentibus ministris diviniæ operationis. Itaque consensu totius Urbis beatissimum virum in præsulatus officio constituit, quo & christum conficere, & ecclesiis dedicare, & sacros ordines conferre irreprehensibiliter valeret. Atque his ita peractis, dimisit eum, monens ut cepto operi insisteret, a Domino parato sibi premio aeternæ retributionis. Beatus igitur Kilianus Urbe egressus, emenso itinere longissimo cum Colomanno presbytero, & Tornano Levita, ad locum sibi destinatum pervenit. Hæc de ordinatione ipsius. Quomomodo autem Franconiam gentem una cum Duce ad Christi fidem converterit, ita idem describit auctor, sic pergens:

Conon Papa ordinat Kilianum Episcop.

IX.

Veniens autem ad prædictum oppidum Orientalis Francia Vvitzburg, non eum quem prius in ea provincia Ducem invenit, sed alium, Gosbertum nomine. Cœpit ergo venerabilis vir paulatim divini verbi pabula incredulis populis ministrare. Tantam enim gratiam Dominus ei contulerat, ut brevi tempore, & gentis idioma perdisceret, & eis ipsorum lingua verita-

Prædicatio Kiliani ad Franconios.

M ta-

Gosbertus Dux, qui, sicuti & populus ei subiectus, idola colebat. Nec mora, cum sociis, ut ibi prædicaret nomen Christi, ad Joannem Papam Romam se contulit, ubi a Conone Papa honorifice suscepti sunt, quia Joannes V. e vivis exceperat, & Conon Pontificatum Romanum gerebat. Accepta itaque annuntiandi Evangelii facultate Herbipolim rediere. Interpolator vitæ Sancti Kiliani asserit, eum Romæ a Conone Episcopum ordinatum esse, nulli scilicet Sedi astrictum, sed tantum, ut quocumque vellet, proficisceretur Evangelium Gentibus prædicaturus. Addit Interpolator, quod & ex Vita Sancti Kiliani Baronius habet, *Kilianum* venientem in Fran-

(a) Luc. 21. (b) Jo. 14.

X. Conventio Francorum.

tatis semina jactaret. Mirabantur autem omnes non solum doctrinae novitatem, sed magnam quoque eloquentiae vim & copiam. Porro sermonis facundiam virtutis efficacia comitabatur. Impletumque est in illo, quod Veritas Apostolis promisit: Ego, inquitens (a), dabo vobis os & sapientiam. Et item (b): Opera quae ego facio, & vos facietis. Sed cum jam divini eloqui semina succrescerent & in plebe sensim minuerentur errores gentilitatis, usque ad principes populi sancti viri fama perlata est: adeo ut ipsum quoque Ducem provinciae non lateret, qui sanctum virum sibi praesentari jussit, experiri cupiens, quamnam esset haec doctrina, quam predicaret, haec tenus ipsi incognita. Erat vero is Princeps magno ingenio praeditus, licet gentilitatis erroribus foedatus. Ut autem ad eum pervenit vir beatus, constanter verum dogma religionis ei capit proponere, docens unum Deum esse in personarum trinitate, visibilibus & invisibilibus creatorem, & auctorem, per quem rationalis creatura, invidi hostis fraude decepta, sit misericorditer reparata.

Princeps admirans tanti viri constantiam & sermonum insuperabilem veritatem, quia (ut diximus) naturali pollebat ingenio, veris se sententiis superatum videns ad tempus ejus distulit auditionem, volens crebra apud se tractare inquisitione, utrum ejus quem Kilianus predicabat, vel Dianae potius cultus praefendus esset: Diana namque apud illum in summa veneratione habebatur. Interim egregius vir jugi instantia connebat, utrumque lucerna super candelabrum posita omnibus resplendebat, & civitas in monte constituta ab omnibus videbatur. Porro Dux cernens egregii viri perseverantiam, secreto venit ad eum, cupiens doctrinae ejus institui, ut cognito veritatis tramite, declinare posset anfractus erroris. Sic igitur a beatissimo viro Catholicae fidei documentis diligenter instructus, proximo Dominicæ resurrectionis die cum multis aliis dato nomi-

PAGIUS Franciam Orientalem ad Herbitopolim Oppidum, non eum, quem prius in ea Provincia Ducem invenit, sed alium Gobertum nomine invenisse. Sed hac in re Interpolatorum falli ostendit brevior Vita, cui inhaeremus. Gobertus baptizatus est ab illo, & confirmatus est omnis populus, qui sub illius potestate erant, inquit Auctor brevioris illius Vitæ. Reliqua ad annum DCLXXXIX. remittimus. Ex his intelligimus, hoc vel superioris anno Kilianum relicta Hibernia in Franciam appulsum esse, indeque Romam perrexisse. Ad num. XI. & seqq. Sanctus Julianus Episcopus Toletanus hoc anno libros tres adversus Judæos, quorum non parvus numerus in Hispania erat, composuit. Extant hi in Bibliotheca Veterum Patrum. In fine libri tertii dicit

ne, aqua lotus baptismatis, absolutionem pristini promeruit erroris: atque ita factum est, ut tota pene Orientalis Franciae provincia, relicto demonum cultu, divina religioni operam daret. Hucusque de conversione Gentilium: reliqua vero quæ ad ejus martyrium pertinent, suo loco dicenda erunt. Hic autem monendum, diversum ab isto esse illum alium Kilianum item Hibernum, qui gloria confessionis illustris claruit in territorio Atrebatensi, cujus natalis in Belgio agitur decimatertia mensis Novembris, de quo Molanum consule.

Vexabantur id temporis Hispaniarum Ecclesiarum multitudine Judæorum ibi degentium, & in Christianos etiam insultantium: haud enim valuerunt Regum legibus, Synodalibusque decretis coerceri, aliisve remediis sæpe tentatis in officio contineri, quin suam perfidiam retinerent, quam & tueri non desisterent. Inter alia autem exprobrare solebant his temporibus Christianis fallam annorum, supputationem ab origine mundi, ob idque eos falli, quod ante tempus Messiam receperint, cujus adventus nondum tempus adesset. Ad horum petulantiam atque procaciam retundendam, Ervigius Rex Hispaniarum rogavit S. Julianum Episcopum, ut suis scriptis eosdem redargueret. Praestitit id ipse quam fidelissime tres eo argumento adversus Judæos libros edens, qui extant; quos se absolvisse hoc anno verbis istis significat (c): Nunc, (inquit) acclamatur Æra septingentesima vigesimaquarta. Emensis igitur triginta & octo annis, ex quo Æra inventa est, usque ad nativitatem Christi residui sunt sexcenti octoginta sex anni. Et paulo inferius: Ab initio mundi usque ad Christum computatos diximus, quinque mille trecentos viginti quinque annos: quibus si addantur anni ab incarnatione Domini sexcenti octoginta sex, usque ad presentem diem, id est, quando serenissimus Princeps Ervigius Imperii sui videtur habere annum septimum, computati sunt sex mille & undecim anni. Hac de tem-

Julianus: Ab initio mundi usque ad Christum computatos diximus quinque mille trecentos viginti quinque annos: quibus si addantur anni ab incarnatione Domini sexcenti octoginta sex, usque ad presentem diem, id est, quando serenissimus Princeps Ervigius Imperii sui videtur habere annum septimum, computati sunt sex mille & undecim anni. Quare cum libri illi hoc anno, qui septimus est Ervigii Regis, elucubrati fuerint, apparet Eram Dionysianam hoc tempore a Scriptoribus Hispanicis jam usurpatam fuisse. Ea certe in Anglia hoc sæculo etiam in Actis publicis, Regumque Diplomatis adhibita fuit, ut ex dictis liquet. Sanctus Augustinus Anglorum Apostolus eam supputandi rationem Anglos edocuit, eamque a die Natali Christi exorsus est, quia An-

Kilianus duo.

XI. Juliano Tolet. Incubationes adversus Judæos.

(c) Julian. adv. Jud. l. 3. in fin.

Julianus Episc. Toletanus adversus Judæos scribit.

XII. (a) Notat in Rom. Martyrol. die 8. Mart. f. Julianus Episc. Tolet. diversus a Pomerio.

PAGIUS

XI. Bertharicus succedit in Majoratum Neustria.

XII. Clavia Theodorici Regis in qua Ravennatis jam de mortui mentio.

tempore ipse, quibus & invenis chronologiam per Eram in Hispania receptam nostræ huic supputationi in omnibus adstipulari.

Sed hic obiter refellimus (quod & alias (a) pluribus differuimus) manifesto errore inscribi in commentariis a Juliano Episcopo Toletano editis, Julianum Pomerium: siquidem qui Pomerii nomine recentetur inter scriptores Ecclesiasticos, ante ducentos ferme annos vixit, tempore videlicet Gelassii Romani Pontificis, ut auctore Gennadio, qui scribit de ipso, comperies: cum alioqui nihil commune cum Juliano hoc Pomerius ille habeat: etenim ille natione Maurus, & presbyter tantum fuit, atque vixit in Gallis, necnon fide Catholica haud integer, Ter-

Ann. Eccl. Tom. XII.

Angli a die XXV. Decembris, antequam fidem recipere annum inchoabant. Præterquam quod Romæ annus a die Natali Christi exordium sumebat, uti postea apud Gallos, qui tamen ultimi fuerunt, qui Eram Dionysianam in Actis publicis adhibuerint, paulo videlicet post initium sæculi octavi, quo hujus rei exempla primum occurrunt. Copulat Julianus annum mundi 5225, cum anno Juliano XLVI. a quo Æra Dionysiana initium sumit; qua in re veram Eram Septuaginta Interpretum non sequitur; in hac enim annus primus Æræ Dionysianæ & Julianus XLVI. concurrunt cum anno mundi 5202, quem Galii, & forsitan alii a Paschate ejusdem anni primi Æræ Christianæ auspiciabantur. Porro Sanctum Julianum Antistitem Toletanum perperam a posterioribus vocatum fuisse Julianum Pomerium, consusumque cum Juliano Pomerio, qui longe ante hoc tempus floruit, recte offendit Baronius, jamque sæculo elapso observarat Vassus in suo Chronico, ubi de Ervigio Rege loquitur.

Continuitur anno DCLXXXIV. num. V. existimat, eo anno Vvaratonem mortuum esse, quia Continuator Fredegarii Audoeni morte narrata cap. 99. ait: In illo itidem tempore Vvarado Major Domus obiit. Verum hic Auctor barbarus non raro res plurimum annorum intervallo distitas his loquendi formalis coniungit, hoc tempore, eo tempore, in illo tempore. Certe Auctor Gestorum Francorum cap. 48. postquam capite præcedenti Audoeni mortem retulit, ait: Succedente quippe temporum curriculo prædictus Vvaratus defunctus est. Eadem leguntur apud Duchesium Tomo III. in Chronico Moissiacense. In Annalibus Metensibus, qui ibidem extant, dicitur Bertharicum Successorem Waratonis fuisse constitutum Majorem Domus anno, qui prælium Textricianense præcessit. Erat satura parvus, intellectu modicus, levissus atque citatus Francorum amicitiam atque consilia sæpe contempens, inquit Continuator Fredegarii cap. 99. quod & in Gestis Francorum habetur cap. 48.

Bertharicus jam hoc anno III. Kal. Novembris Major Domus erat, cum Theodorici Præceptum dedit de Latiniaco villa Monasterii Sancti Dionysii concessa anno XIV. Regni sui. Verum quidem est, Mabillonium lib. 6. de Re Diplomatica pag. 471. ubi illud refert, legere, datum sub die tertio Kal. Novembris, annum XVI. regni nostri Compendio, & notare Bertharicum anno Theodorici XVI. adhuc Majorem Domus fuisse;

rulliani hæresi inquinatus: quæ quidem nequaquam de Juliano, de quo agitur, dici possunt. Sed ut ambo hi unus idemque crederentur, inde fluxisse videtur erroris occasio, quod uterque eodem titulo commentarios edidit, nempe Dionysicon, quos tamen ab invicem discernimus qui in eis citati reperiuntur auctores: siquidem cum in libris Dionysicon Juliano Episcopi Toletani citati legantur auctores qui post Pomerii ætatem vixerunt, non illius esse posse eos commentarios, quisque cognoscit.

Sed & quod Julianus diaconus Ecclesie Toletanæ, cujus est præfatio illa superius recitata in libris S. Ildefonsi de laudibus S. Marixæ, æque cognomine inscriptus Pomerius reperitur: ne quis existimare possit, M 2

XIII. Julianus diacon. Toletan.

ac proinde eam concessionem factam esse, si non ante saltem paulo post pugnam Textriciacensem, postquam Bertharicus seu Bercharius interfecit: nisi, inquit Mabillonius, si Theodorici eo mortuo id fecit, cujus faciendi auctor Bercharius adhuc vivens & instigator fuerit. Verum certum est, Textriciacense prælium anno sequenti commissum esse, Berchariumque occisum primo vere anni DCLXXXVIII. & conjecturam Viri doctissimi stare non posse, si Theodorici verba attente legantur, Villa, &c. Latiniaco, &c. qui fuit in insulis Viris Ebroino, Vvarattune, & Ghistemaro QUONDAM Majoris domus nostræ & post discessum (id est obitum) ipsius Vvarattune in sistro nostro fuerat revocata: nos ipsa villa de sistro nostro ad suggestionem præcessit Regina nostra Chrotchilde sed & insulari viro Berchario Majorem domus nostræ, ad monasterium sancti domini Dionysii. Ubi diserte tradit Theodorici Rex præcedentes Majores Domus fuisse mortuos, & Bercharium conjungens Regine Chrotchilde, quæ in vivis erat, demonstrat, ambos superstitibus fuisse. Præterea nequaquam legendum in subscriptione Chartæ an. XVI. regni nostri, sed an. XIV. regni nostri. En characteres Merovingicos post vocem an. sunt tres numer. Primus est X. secundus I. annexus præcedenti & subsequenti, & tertius est V. annexus præcedenti. Similes numeros Merovingicos anno DCLXVIII. in medium adduximus, ex quibus Mabillonius inferebat, Clotarium III. annum Regni XVI. attigisse.

Cedwalla Regii sanguinis Princeps, qui fatione conspiratorum in exilium actus fuerat, juxta Wigornienfem in Regnum Austrarium Saxonum anno superiori irrupit: Cedwalla, juvenis strenuissimus, de regio genere Gevisorum Ethelwaldum (seu Edivalchium) Regem Austrarium Saxonum improvisè cum exercitu superveniens, interfecit: sed mox expulsus est a Ducibus Regis Bertuno, & Aethelbuno, qui deinceps Regnum Provincia tenuerunt, quæ omnia Wigornienfis a Beda lib. 4. capit. 15. transcripsit. Quare Kentuino Occidentalium Saxonum Rege sub id tempus mortuo, Cedwalla Regno præfectus est. Addit Beda, Cedwallam, postquam obtinuit Saxonum Occidentalium Regnum, priorem occidisse, & posteriorem post Ced-

XIII. Vetus opera S. Valfri di fidem amplecti.

communis

timet illum esse eundem cum Juliano Episcopo Toletano, de quo agitur, quasi qui ibi diaconus nominatur, idem postea fuerit ecclesie creatus Episcopus: etenim cum in ea prefatione meminere Sisberti Archiepiscopi Toletani, qui post Julianum defunctum eandem Ecclesiam rexit, utique se diversum ab isto omnino constituit. Nec rursus est, quod commentarii Juliani adversus Judæos Ju-

liano diacono cognomento Pomerio adscribi jure possint, cum auctor se fuisse Episcopum illis verbis manifeste indicet, quibus ait: Periculosum est pastori, si taceat, &c. Idem dixerimus de libris Prognosticon, dum prefando ad Idalium Episcopum Barchinonensem, fratrem eum appellat, utique coepiscopum. Sed de his haftenus.

An-

PAGIUS Cedvallam regnasse. Postquam, subdit Beda cap. 16. Cedwalla Regno potius est Geviforum, cepit & insulam Vellam, qua hactenus erat tota idololatris dedita; ac tragica cade omnes indigenas exterminare, ac sua Provincia homines pro his substituere contendit, voto se obligans, quamvis nondum regnatus (ut fertur) in Christo; quia si cepisset insulam, quartam partem ejus, simul & prada, Domino daret. Quod ita solvit, ut tam Vvifrido Episcopo, qui tunc forte de genta sua superveniens aderat, utendam pro Domino offerret, &c. Hoc ergo ordine, postquam omnes Britanniarum Provincia fidem Christi susceperant, suscepit & insula Vella. Quod Baronius refert anno DCLXXXIX. num. VI.

XIV. Eddius Stephanus in Vita Sancti Vvifridi cap. 40. hæc ad rem nostram habet: Regnante Cedwalla occisus & superatis inimicis ejus (nempe Ethelvalcho, seu Edilvalcho Australium Saxonum Rege, & Bertuno Westsaxonici Regni invasore) totam Vvelfsexenam (Saxoniam Occidentalem) Regionis Monarchiam tenens, statim Sanctum Vvifridum Episcopum nostrum, gentilem populum Southsexum (id est Australium Saxonum) bene ad Dominum convertentem, & nomen Domini per se magnifice glorificantem, patrem suum venerabilem & super omnes charissimum ad se venire humiliter accessit; jam jamque Sancto & Venerabili Patre nostro veniente Rex Cedwalla in omni Regno suo exaltatum Consultarium mox illum composuit.

XV. Tum cap. sequenti Eddius scribit: Eodem quoque tempore Theodorus gratia Dei Archiepiscopus auctoritatem Apostolica Sedis, a qua missus erat, metu agitante honorificans cum Beato Vvifrido Episcopo nostro diu exule spoliato, vere amicitiam inire diutius moratus non distulit. Nam cum Theodorus Archiepiscopus in senecta iheri (annum scilicet agens LXXXV.) frequentius infirmitate anxius esset, ad Londoniam Civitatem Vvifridum & Erchenwaldum (seu Erchenwaldum vel Earchonwaldum Londoniensem Antistitem) suos Episcopos ad se invitavit. Venientibus autem illis Archiepiscopus sapienter totius vite sue cursum cum confessione coram Domino pure revelavit dicens: Eo hoc maxime scrupulum me premit, quod in te, Sanctissime Episcope, commisi, consentiens Regibus, sine causa peccati propriis substantiis spo-

liantibus te, & merentibus subiectis tuis in longum exilium exterminantes (heu prob dolor) omnis mali. Et nunc confiteor Domino, & Sancto Petro Apostolo. Et vos, Sancti Episcopi mei, testes estote, ut cunctos amicos meos Regales & Principes eorum ubique ad amicitiam tuam, pro remissione peccati mei, per omnem modum volentes nolentesque constringens attraho. Scio enim post hunc annum appropinquantem vita mea terminum secundum Domini revelationem, & ideo adjuro te per Dominum & Sanctum Petrum mihi consentire, ut in Sedem meam Archiepiscopalem supersitem & heredem vivens te constituam: quia veraciter in omni sapientia & in iudiciis Romanorum eruditissimum te vestra gentis agnovi.

XVI. Deinde Archiepiscopus (scilicet Theodorus) post pactum vera pacis initum ad Alfridum Regem Aquilonarium (seu Northumbria) misit literas per quas adjuravit eum, ut propter timorem Domini preceptaque Apostolica Sedis Presulum, & Northumbria pro redemptione anime Eggridi Regis, qui prius Episcopum nostrum priusquam omnibus de patria Mercie pro innocentem exterminavit, reconciliare sub fœdere pacis ad multorum salutem cum eo dignatus sit. Non solum autem hunc Regem Archiepiscopus ad concordiam excitavit: sed sibi ubique amicos, quasi prius inimicos facere diligenter excoxit. Nam & Aelfledam Sanctam Virginem & Abbatisam (Parthenonis nempe Strehanesalensis) literas emisit, in quibus commendans secundum auctoritatem Apostolica Sedis, ut pacem cum Sancto Vvifrido sine dubio iniret: necnon Ethelredum Regem Merciorum adjurans, & in sua & Christi charitate, secundum quod prius in mente habebat, suscipere cum his sequentibus dicitis precepit. Refert postea Eddius literas Theodori Archiepiscopi ad Ethelredum Merciorum Regem, additque: quid pluram dicam; postquam Ethelredus Rex propter auctoritatem Beatissimum Pontificum, Agathonis scilicet & Benedicti, Sergique percipientium dignitatem Apostolica Sedis, canonicè libenter Pontificem nostrum suscipiens, multa Monasteria & Regiones proprii juris reddens, habensque illum in summo honore dignitatis, usque ad finem vite fidelis amicus indefinenter perseveravit. De Vvifrido restitutorum in Episcopatum suo loco agetur.

XVI.

Theodorus Archiepiscopus per quas adjuravit eum, ut propter timorem Domini preceptaque Apostolica Sedis Presulum, & Northumbria pro redemptione anime Eggridi Regis, qui prius Episcopum nostrum priusquam omnibus de patria Mercie pro innocentem exterminavit, reconciliare sub fœdere pacis ad multorum salutem cum eo dignatus sit. Non solum autem hunc Regem Archiepiscopus ad concordiam excitavit: sed sibi ubique amicos, quasi prius inimicos facere diligenter excoxit. Nam & Aelfledam Sanctam Virginem & Abbatisam (Parthenonis nempe Strehanesalensis) literas emisit, in quibus commendans secundum auctoritatem Apostolica Sedis, ut pacem cum Sancto Vvifrido sine dubio iniret: necnon Ethelredum Regem Merciorum adjurans, & in sua & Christi charitate, secundum quod prius in mente habebat, suscipere cum his sequentibus dicitis precepit. Refert postea Eddius literas Theodori Archiepiscopi ad Ethelredum Merciorum Regem, additque: quid pluram dicam; postquam Ethelredus Rex propter auctoritatem Beatissimum Pontificum, Agathonis scilicet & Benedicti, Sergique percipientium dignitatem Apostolica Sedis, canonicè libenter Pontificem nostrum suscipiens, multa Monasteria & Regiones proprii juris reddens, habensque illum in summo honore dignitatis, usque ad finem vite fidelis amicus indefinenter perseveravit. De Vvifrido restitutorum in Episcopatum suo loco agetur.

I. Cononis Papa obiit.

Anno Redemptoris sexcentesimo octogesimo septimo, Indictione decima quinta, Conon sanctissimus Papa moritur decimatertia mensis Octobris, cum sedisset menses undecim, & dies vigintitres, ut Anastasius tradit, quem potius sequimur, quam alios, qui Anastasio antiquiorem non habent aliquem, cui inhæreant & sequantur. De eodem ipse testatur, fuisse relictam ab ipso tum clero, tum monasteriis eam auri quantitatem, quam Papa Benedictus reliquerat: idemque asserit, creatos ab ipso Episcopos per diversa loca numero sexdecim, sepultumque in basilica S. Petri vigesima secunda mensis Octobris, cessasseque Episcopatum ipso menses duos, & dies tredecim: quo tempore dirum constat esse schisma inter Theodorum Archipresbyterum & Paschalem Archidiaconum, qui malis artibus sibi ad Pontificatum viam paravit: de eo enim hæc Anastasius in Conone: Hujus Archidiaconus videns eundem Cononem Pontificem infirmitate constrictum, & cupiditate ductus prædicti legati relictæ clero & monasteriis ab ipso Pontifice, cum nondum esset perfolutum, scripsit Ravenam glorioso Exarcho, atque promisit ejus dationem, si ad Pontificatum eligeretur. Hæc de Archidiacono Anastasius in Conone.

* XXI.

Conatus improbi Paschalis.

II. Schisma inter Theodorum, & Paschalem.

Post cuius obitum quomodo Ecclesia Romana divisa sit schismate, idem Anastasius in Sergio ita narrat: Post septimo vero dies a defuncto beata memoria Conone Apostolica sedis Presule (ut fieri assolet) Romanus populus in duas partes divisus est: & una quidem elegit Theodorum Archipresbyterum, alia vero pars Paschalem Archidiaconum. Et quidem Theodorus Archipresbyter cum populo, qui ei favebat, præveniens, interiori partem Patriarchii tenuit: Paschalis vero exteriorem partem ab Oratorio S. Silvestri,

& basilica domus Julia, quæ super campum respicit, occupavit. Cumque unus alteri locum non cederet, sed utrique immaniter perdurarent, ut unus alium superaret: into consilio primates Judicum, & exercitus Romanæ militiæ, & cleri plurima pars, & præsertim sacerdotum atque civium multitudo ad sacrum Palatium perrexerunt, & diu pertractantes, quid fieri deberet, qualiterve duorum altercantium electorum sopiretur contentio: Deo annuente, in personam denominati Sergii venerabilis tunc presbyteri concordantes se contulere, eumque de medio populi tollentes, in Oraculum B. Casarii martyris Christi, quod est intra sacrosanctum scripturatum Palatium, introduxerunt, & exinde in Lateranense Episcopium cum laudem acclamatione deduxerunt.

Sergius Papa creatur.

III.

Sed antequam ulterius progrediatur oratio, de ipso loco Oratorii S. Casarii dicendum est: quod cum intra sacrum Palatium fuisse dicatur, aliud plane a Lateranensi Patriarchio illud fuisse, ex eodem verborum contextu perspicuum redditur, dum illud a schismaticis occupatum fuisse ponitur, altero nempe ipsorum occupante partem exteriorem, interiori vero altero: unde liquet sacrum Palatium diversum fuisse a Patriarchio, & quod ibi erat (ut ait) Oraculum, sive dixerimus Oratorium dictum fuisse sanctum Casarium intra Palatium, sive in Palatio, de quo mentionem habitam a S. Gregorio, superius vidimus, egimusque de eo pluribus, cum de imaginibus Augustorum Romam delatis, & in eodem Oratorio a S. Gregorio collocatis sermonem habuimus. Sed redeamus ad Sergium.

Sergio celectus, cathedræ tamen Pontificiæ expers esset, schismaticis eam occupatam valantibus armis? Idem divinus Spiritus, qui ad ejus electionem populum clerum-

decim, & dies viginti tres. Sed certum est, dies viginti tres intrusus esse, eumque sedisse tantum menses undecim, ut habent Ordericus lib. 2. Honorius Augustodunensis, Regino, Hermannus Contractus, Luitprandus, Abbo, duo exemplaria MSS. Anastasii, unum Colbertinum, alterumque Thuaneum, omnesque ferme veterum Pontificum Catalogi. Idem habuit Marianus Scottus, sed errore Librarium in eo leguntur annus I, menses XI, iisdem Librariis imputandum, quod in quibusdam MSS. Anastasii, quæ ejus editores secuti sunt, legatur Cononem sedisse menses XI, dies XXIII. Cum enim Anastasius tradat, Cononem sepultum esse ad B. Petrum Apostolum die vicesima prima mensis Septembris, quo & Marianus Scottus eum obiisse scribit, non potuit sedere menses XI, & dies XXIII, alioquin post Joannis V. ejus Dec-

PAGIUS ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6180.

SÆC.VII Anno Eræ Hispan. DCCXXV. Anno Hegire LXXVIII. inchoato die 2. Julii ser. 4. A. C. 687. I. Postconsulatus II.

© 24. F. D 4. P. 7. April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 687.

SERGII PAPÆ 1.

JUSTINIANI JUN. IMP. 3.

HIC annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. III. Post Consulatum ejus III. A num. I. ad VI. Conon Papa hoc anno obiit, ut recte Baronius, non vero sequenti, ut habet Papebrocius in Conatu Chronico-Historico. Anastasius vulgaris ait, eum sedisse menses un-

que permoverat, ut olim Samsonem in Philistæos, eosdem adversus schismaticos ad eorum cuneos irrumpendos excitans, fortes reddidit & intrepidus. Proficiscens enim ipse una simul ad Patriarchium Lateranensem, ipso aspectu, qui ipsum foris obsidebant, statim ponte celsere, resistere non valentes: sed & ii qui intus erant, & Patriarchium in munitionem converterant, inviti licet atque nolentes, dedere locum; sicque unus ab omnibus, explosis reliquis, acceptus est Pontifex Sergius. Sed quæ habeat Anastasius de Sergio ad Patriarchium accedente, audi:

IV. Quamvis fores Palatii intrinsecus essent munitæ & clausæ; tamen pars quæ supradictum venerabilem virum elegerat, quia validior erat, prævaluit, & ingressa est. Quo ingresso, unus de duobus electis, id est, Theodorus Archipresbyter illico quievit, & humiliavit se: Paschalem vero nullo modo cordis duritia id facere sinebat, donec coactus & confusus, volens, nolens, suum dominum & electum ingressus salutaret. Qui etiam Paschalis clanculo non cessavit Ravennam suam mittere Missos promissaque pecunia, vel aliis diversis donis, Joannem Patricium & Exarcum cognomento Platyn, cum suis Judicibus, nemine sciente, Romam venire persuadere. Qui sic abdite venit, ut nec signa, nec bandacum militia Romani exercitus occurrissent ei juxta consuetudinem in competenti loco, nisi e propinquo Romane civitatis. Qui dum venisset, & omnes in personam Sergii sanctissimi invenisset; consensisse illi quidem suffragari non valuit: Ecclesiam tamen B. Petri Apostoli idem Exarchus per ejusdem Paschalis miseriam dispendium & damnum intulit, quod ab eodem Paschale suprascripto Exarcho pro-

Damna
illata Ro-
manæ Ec-
clesiæ per
Exarchum
Patricium
opera.

PAGIUS Decefforis mortem Sedes non vacasset menses II. dies XVIII. Quare cum Conon die XXI. mensis Octobris superioris Christi anni ordinatus fuerit, dieque XXI. Septemb. hujus anni e vita migravit, sedit tantum menses undecim. Dies illi viginti tres, qui in vulgato Anastasio superflui sunt, Baronium impulere, ut Cononis mortem usque in diem XIII. mensis Octobris differret contra auctoritatem ejusdem Anastasii; cum tamen ipsemet hic recte mo- neat, eum in Chronologia Pontificia sequendum esse.

III. Post Cononis mortem Schisma extitit inter Theodorum Archipresbyterum & Paschalem Archidiaconum, ut Baronius ex Anastasio narrat. Ait Anastasius, Joannem Patricium & Exarchum cognomento Platyn Romam venisse, & Sergium electum Pontificem, ut sibi centum auri libræ traderentur, coegisse. Anastasius in Conone Joannem novum Exarchum appellat. Quare is hoc anno Exarchatum suscepit, successitque Theodoro in Vita Cononis ab Anastasio memorato; quem diversum existimo a Theodoro Calliopa, qui juxta Hermannum Contra-

missum fuerat, id est, centum auri libras a parte Ecclesiæ expetente, Sergio sanctissimo electo proclamante, quod neque promississet dare, neque possibilitas suppeteret: & ut ad compunctionem animos videndum commoveret, canibaros & coronas, quæ ante sacrum altare & Confessionem B. Petri Apostoli ex antiquo pendebant, deponi fecit, & pignori tradi: sed nec in hoc flexa est ejusdem Exarchi duritia, donec centum (ut dictum est) auri libras accepit.

V. At licet (ut prædictum est) Ecclesiæ Christi adeo miserrimus Paschalis dispendium & damnum inflixerit: tamen, Christo favente, Sergius presbyter & electus in sede B. Petri Apostoli Pontifex ordinatus est: prædictus vero Paschalis non post multum tempus ab officio Archidiaconatus pro aliquibus incantationibus, & lucis, quos colebat, vel sortibus, quas cum aliis inspectoribus tractabat, Dei, beatique Apostolorum principis Petri interveniente judicio, privatus est, & in monasterium retrusus, & post quinquennium præ cordis duritia impænitens defunctus est. Hucusque Anastasius de ingressu Sergii, atque diffidentium ejectione: quibus plane apparuit, haud levem esse eam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Apostolicæque sedis persecutionem, quam a domesticis pati consuevit; utpote quod qui semel cepit ipsius Redemptoris adhuc tempore cribrare discipulos Satanas, numquam dimiserit amplius cribrum, quo simul collidens justos cum improbis, magna agitatione ipsam conquasset Ecclesiam, sed malorum damno, lucro vero justorum: etenim ejusmodi ministerio, qui probati sunt, manifesti sunt, reprobis seorsum ut purgamentis ejectionis. De persona Sergii hæc idem Anastasius habet.

V.
Paschalis
miserrimus
finis.

etiam ex editione Canisii anno DCLII. Olympio successit. Recentiores Historici illum ab eo anno ad præsentem eam dignitatem gessisse tradunt, sed nullo teste, eaque tantum de causa, quod neque in Anastasio, neque in Paulo Diacono alterius Exarchæ mentio habeatur; quod fundamentum futile est, cum uterque non nisi ex occasione de Exarchis Ravennatensibus agat. Cessavit Sedes menses duos, dies XXIII. ut habet Anastasius, & in variis Catalogis legitur, sicuti & in Abbone, ac Orderico citato. Codices tamen tres MSS. Anastasii in fine editionis Regiæ citati loco dies XXIII. habent dies XXIV. sed cum Sergius natione Syrus ordinatus fuerit die decimaquinta Decembris, in quam Dominica hoc anno cadebat, si numeretur dies emortualis Cononis, vacavit Sedes menses duos, dies XXIV. si excludatur, menses duos, dies XXIII. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico Cononis mortem differt in diem XXX. mensis Augusti sequentis Christi anni, & ordinationem Sergii in diem XXII. Novembris illius anni. Sed infra demonstrabimus an. DCLXXXIX. die XX. April. annum II. Ser.

VI. Sergius natione Syrus, Antiochia ortus ex patre Tiberio, Panormi in Sicilia vixit: inde veniens Romam, a sanctæ memoriæ Adeodato Pontifice inter clericum Romanæ Ecclesiæ connumeratus est. Et quia studiosus erat & capax in officio cantilenæ piorum cantorum pro doctrina traditus est, & acolythus factus, per ordinem ascendens, a sanctæ memoriæ Leone Pontifice in titulo S. Susannæ, quæ ad duas domos vocatur, presbyter ordinatus est. Hic tempore presbyteratus sui impigre per cometeria diversa Missarum solemnia celebrabat. Hæc Anastasius de Sergio, quem hoc anno vigesima sexta mensis Decembris creatum esse Romanum Pontificem, ejusdem assertione redditur manifestum.

Quod ad res Francorum pertinet, eodem anno, maximo malo purgantur Galliæ, cum truculentus carnifex, sanctorum sanguine ebrius, Ebroinus occiditur: tertio namque anno a S. Leodegarii martyrio trucidatur ab Ermenfrido. Sed quomodo, & ejus animam excepit locus infernus, Adonem Viennensem ista narantem audi: Erat, inquit, tunc temporis vir oculis cæcatus, unus de illis quibus Ebroinus effoderat lumina in insula Lugdunensis provincie, quæ Barbara dicitur: qui cum nocturno tempore super ripam Sicannæ fluminis orandi gratia resideret, audivit navigantium impetum, & magna vi brachiorum contra impetum fluminis insurgentium. Cumque interrogaret, quibus ejus percubuit: Ebroinus est, quem ad Vulcaniam ollam deferimus: ibi enim facti sui penas luet. Hoc vir audivit ad consolationem sui, ut sciret quam penam persecutores justorum sentirent. Secundum illud Davidicum (a): *Letabitur justus, cum viderit vindictam: ut dicant omnes (b): Si utique est fructus justus, utique est Deus judicans eos in ter-*

PAGIUS Sergii Papæ numeratum fuisse. Papebrocius ibidem exhibet formulam Professionis fidei, quam dicit Holstenium, a quo eam acceperat, putasse prolatam in electione Cononis vel Sergii ejus Successoris, sequæ eam proponere, si nec dum alibi inveniantur. Verum extat ea in Libro Diurno Romanorum Pontificum cap. 2. tit. 9. mutuo collata cum ea, quam jam habebamus ad usum noni sæculi, auctam tamen atque interpolatam, & a Baronio an. DCCCLXIX. editam; sed prolatam fuisse primum a Sergio, vel a Conone, nullum indicium ostendit. Ad num. VI. Ebroinus Major Domus Franciæ Theodorico regnante interit an. DCLXXXI. ut eo anno ostendimus, & post ejus mortem eam dignitatem gessere Vuarato Gislemarus, rursumque Vuarato, & eo mortuo Bertharius seu Bercharius, de quo mox sermo erit. Quod recitat Baronius ex Adone in suo Chronico, Ebroinum scilicet a nautis ad Vulcaniam ollam delatum fuisse, narraffe quendam cui Ebroinus

IV.
Obitus
Ebroini
Majoris
Domus.

ra. Cæterum neminem adeo obtuse mentis esse putamus, ut ignoret animas migrantes e corpore haud egere vectura nautica, ut ad supplicium perducantur; sed hæc esse per visum ostensa secundum mentis humanæ captum ejusmodi formulæ & speciebus interdum ad rem cognoscendam egentis. At invisam res Ecclesiæ Anglicanæ.

Hoc eodem anno, decimotertio Kalendas Aprilis moritur ille sanctitate celebris, Anglorum decus, Cudbertus Episcopus Lindisfarnensis, cujus vita ab infantia ad senectutem virtutibus micans, nec obitu potuit obscurari, illustrata divinitus ejus sanctitate miraculis, quæ Beda (c) recenset in rebus gestis Anglorum, copiosius autem, cum ejusdem vitam profecutus est carmine atque soluta oratione. Suffectus est ipsi Adilvaldus, tanti prædecessoris haud indignus successor. Tu de his ipsum consulas Bedam.

Contigit eodem tempore mori Ervigium Regem Hispaniarum, cum ageret sui regni annum octavum inchoatum: inque locum ejus subrogari Egicam, sive Egicanem, cui (ut Tudenis est auctor) filiam suam nomine Cixilonem Ervigius in matrimonium collocarat. Fuisse autem hunc consobrinum Bambæ, idem auctor affirmat. Cæterum ipsum Egicanem consobrinum Bambæ, Ervigii Regis fuisse generum, liquet: ejus enim meminit Concilium Toletanum decimumquintum celebratum anno sequenti, ubi in tomo Synodo ab ipso oblato, in quo eundem & patrem appellat pietatis ergo, hæc leguntur: *Illud mihi primo dicendum erit, quod divi patris nostri & soceri regale fortientes fastigium, &c.* Minus autem juste administrasse regnum Ervigium, ea quæ eodem tomo leguntur ostendunt his verbis: *Additur super hoc (ut fertur) pressurarum ejus in plerisque acerbitas, quos indebite rebus, & honore privavit, quos*

VII.
De obitu
S. Cudber-
ti Episc.

(c) Bed. de
gest. Angl.
l. 4. c. 27.
23. 29. 30.
31.

Ervigii
Regis ob-
itus, &
Egicanis
successio.

oculos effoderat, mere fabulosum est. Licet enim multa scelera perpetrarit, in Catholica tamen communionem mortuus est, & ut ait Hadrianus Valestus lib. 22. Monasterii Puellaris Sueffionici constructione, ac Sanctorum Episcoporum Audoeni, Draustonis, Reguli, Angilberti, aliorumque amicitia pietatem aliquam testatus est.

Ad num. VII. & seq. Sanctus Cuthbertus Lindisfarnensis in Regno Northumbriæ Episcopus, qui Festis Paschalibus anni DCLXXXV. ordinatus fuerat, duobus annis in regimine Episcopali transactis sciens in spiritu appropinquare diem sui transitus, abiecit pondus cura Pastoralis, atque ad dilectam eremiticam conversationis agonem quantocius remeare curavit, inquit Beda in ejus Vita cap. 36. Repetiit autem insulam Farne appellatam post Natalitiam Christi superioris anni, ut ibidem Beda innuit. Dein feria quarta vicesima septima Februarii cepit ægrotare, ac post hebdomades tres etiam feria

V.
Moritur S.
Cuthbertus
Episc.
Lindis-
farnensis.

quos de nobili statu in servitutem sui juris implicuit, quos tormentis subegit, quos etiam violentis judiciis pressit, &c.

VIII. Horum igitur gratia cum tam ipse Ervigius, quam filii ejus odio haberentur, & omnium oculi conicerentur in Vvam-bæ confobrinum, sive (ut alii tradunt)

PAGIUS quarta ad Deum migravit die vicesima Martii currentis Christi anni, quo in feriam quartam tam dies XXVII. Februarii, quam XX. Martii conveniunt, ut notat Bollandus ad diem XX. Martii, ubi vitam ejus a Beda scriptam recitat, & Notis illustrat, & ex laudatis feriis recte deducit, non a die consecrationis an. DCLXXXV. ipso Paschæ Festo die celebratæ, sed ab ejus electione sub finem anni præcedentis facta Bedam numerare; quam numerandi rationem, quandoque alibi Beda etiam adhibet. Cuthbertum itaque hoc anno vitam sanctum certum est. Ejus Vita a Monacho Lindisfarnensi, Anonymo, teste oculato scripta, & a Bollandis ibidem recitata, quemadmodum & ea, quæ fufius a Beda scripta est. Extat & hæc fufior Vita Sæculo Secundo Benedictino. Totum Nordanhymbrorum Regnum censerit potest theatrum sacrorum exercitiorum, virtutum ac miraculorum Sancti Cuthberti: cujus laboribus sufficiens non fuit interior hujus Regni & continens Ditio, sed insulæ vicinæ, quæ in mari Germanico haud procul a Northumbria distident, ejus habitatione aut accessu illustrioris etiamnum existunt, ut Bollandus laudatus explicat. Lindisfarnensis insula sic appellatur a Lindo fluvio, cui ab ora Northumbriæ obiecta est. Farns quæ insula Lindisfarnensis minor, altissimo Oceano inclusa, ubi Sanctus Cuthbertus obdormivit in Domino.

VI. Sancto Cuthberto successit Eadbertus, ut testatur Beda lib. 4. Hist. cap. 29. non vero Edil-waldus, seu Ethelwaldus ut habet Baronius: Episcopatum Ecclesie illius, inquit Beda, anno uno servabat venerabilis Antistes Veilfrid, donec eligeretur, qui pro Cuthberto Antistes ordinari deberet. Ordinatus est post hæc Eadbertus, Vir scientia Scripturarum, simul & Præceptorum Coelestium observantia, ac maxime eleemosinarum operatione insignis &c. Beda in cap. 12. Vitæ Sancti Cuthberti refert hujus Sancti corpus, cooperante Sancto Eadberto, transfactis sepultura ejus annis undecim, ideoque anno Christi DCXCVIII. elevatum fuisse, & corpus ejus totum, quasi adhuc viveret, integrum inventum, & non multo post, idest pridie Nonas Maias etiam Eadbertum ad Dominum migrasse. Facta ea Translatio Eadberti Antistitis iusta die depositionis ejus quæ est tertia decima Kalendarum Aprilium, quæ eo anno in feriam quartam incidebat. Sed ob Sancti Cuthberti honorem Eadbertus diem illum elegit. Edilwaldus successit Viro Domini Cuthberto, in exercenda vita solitaria, quam in insula Farns ante Episcopatus sui tempora gerebat, inquit Beda lib. 5. cap. 1. qui addit, ibi mansisse duodecim annis, ibidemque defunctum esse, & narrat miraculum ab Edilwaldulo, dum viveret, factum. Obiter notabis, Sanctos alias die eorum emortuali sæpe translatos fuisse; cum jam supra alia hujus rei exempla indicaverimus, ex quibus quædam regula ad majorem Translationum SS. notitiam insitui potest.

VII. Ervigius Hispaniarum Rex, ne post mortem filii sui a nobilibus opprimerentur, Egicam ar-

filium, quem prodicione exutum regno omnes miserarentur, expectareturque avide, ut in ejus regnum vocaretur: id prope sciens ipse Ervigius, nempe post obitum suum posthabendos suos filios Egicani, ipsum sibi jungere voluit fœdere nuptiarum, tradens ei (ut dictum est) suam filiam

Ervigius generum obligat juramento.

ista cognatione Wambæ sanguini annexum generum adoptavit, Cixilone filia in conjugium data; quibus ita constitutis obiit XVII. Kal. Decemb. qui dies Veneris erat, salutis anno DCLXXXVII. Regnavit annos VII. dies XXV. Undionis Egice Successoris ceremonia more per hæc tempora usitata, post diem nonum, qui dies Dominicus erat, VIII. Kal. Decemb. peracta. Rerum potitus Egica uxorem Cixilonem, ex qua VII. natus erat, in odium patris Ervigii repudiavit, & de Proceribus supplicium sumptum, quorum opera WVambam in fraudem impulsam atque de rerum culmine dejectum esse constabat. Hæc Mariana lib. 6. cap. 17. & seq. ex quo corrigendus Wlfa in Chronico, ubi ait, Ervigium Regnum deposuisse XVII. Kal. Septemb. cum regnasset annos VII. dies XXV. Quod verum esse non potest, nisi loco XVII. Kal. Septemb. legatur, XVII. Kal. Decemb. qui error Librariis attribuendus videtur.

Nunc narranda pugna Textrixiana, post quam Regibus Francorum nihil ex Majorum suorum Majestate præter speciem nominis Regii retinere, summa Imperii Regnique opes & potentia penes Majores Domus fuerunt. Erchanbertus enim, qui ante medium sequentis sæculi Brevariæ Regum Francorum ac Majorum Domus conscripsit, de Berthario in ea pugna profligato loquens, ait: Quo occiso, Pippinus Junior, filius Ansegisli, veniens de Austrasiis successit in Principatum Majorum Domus. Exin Reges nomen, non honorem habere ceperunt. Quibus tamen ubi constitutum fuerat, victus erat exuberans, custodiaque jugis erga illos habebatur, ne aliquid jure potestatis agere possent. Tota hujus belli causa refundenda in unum Bertharium, qui nec quiete Neustrasios regere, nec pacem cum Austrasiis fovere studuit. Pippinus ut plerique Proceribus, quos Bertharius & Neustria Burgundiaque pepulerat, suæ facultates redderentur, enixe postulavit a Theodorico Rege, qui victoria, quam Bertharius certam spondebat, vana spe delusus, erupit in minas, & Neustrasios Burgundionesque, quos Pippinus contra jus & legem susceperat, a se quandoque requirendos dixit. Pippinus congregatis Optimatibus suis responsum illud significat; lacrymas profugorum & miserabiles supplicationes, qui in silem suam se se crediderant, manifestat; minas improbi Principis ad memoriam revocat; periculum quoque, quod imminerebat sue patriæ pro recepto exilium, ni prius sapienter, quam veniret, vitaretur, exponit: quidque super his agendum sit, sciscitatur. Ducibus Pippini omnibus optime placuit arma capere pro miseris ac spoliatis, qui dudum tam suam fidem, quam & defensionem quaesierant, dimicare; patriamque non a populante hoste, sed in suis Sedibus requisiti defensare, inquit Auctor Annalium Metensium a Duchesnio Tomo III. Script. Franc. publicatus, qui Historiam suam perduxit usque ad annum DCCCC. quique in eo peccat, quod Pippinum impense laudet, & in notatione temporum satis accuratus non sit.

Narrat postea, Pippinum collecto exercitu ad sylvam Carbonariam, idest, ad limitem Austrasie

Mors Ervigii Regis Hispania.

VIII. Post pugnam Textrixianam summa penes Majores Domus fuit.

IX.

filiam Cixilonem in uxorem. At non hiantum studeat cum vinculis obligare, sed & stringere arctius voluit juramento, quo eum polliceri fecit pro defensione filiorum ipsius cuncta peragere, nihilque contra eos moliri, vel ab aliis tentari permittere, & alia hujusmodi, quo suis filiis

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS A pugna Textrixiana Pippinus trium Regnorum hæud proculque ab Oppido Vermandorum, juxta villam, cui vocabulum est Textrixium (Gallice Tertri) castra posuerunt. Theodoricus igitur cum audisset hostem in sui Regni penetralibus commorantem, exercitum congregat, aciem contra Pippinum construit, ex alia parte prædictæ villæ castra ponit. Die insequenti commisso acerrimo prælio, Theodoricus cum Consiliario suo Berthario in fugam versus, cunctos Optimates in ore gladii interemptos dereliquit. Nec prius capta fuga cursum terminavit, quam Sequana annis stuenta transiret. Bertharius quoque vagus & profugus timore perterritus per diversa loca latitans ad ultimum a suis suam stultitiam non ferentibus invenitur. Pippinus igitur victor castra hostium invadens, spolia ampla Deo gratias referens suis fidelibus imperavit. Ita Monachus Metensis, a quo non dissentiant Continuatores Frederarii cap. 99. & Anonymus in Gestis Regum Francorum cap. 48.

Hæc pugna anno DCXC. ab eodem Monacho consignata, quem ex ipsomet corrigere debemus. Anno enim DCCXIV. scribit de Pippino: In pace obiit XVII. Kal. Januar. Rexit autem populum Francorum annis XXVII. & mensibus sex, quod verum est, ut eo anno demonstrabimus. Quare hoc anno, post devictum Bertharium, Principatum totius Franciæ mense Junio aut Julio occupavit, & ex eo tempore Principatus Majorum Domus anni exactius ac diligentius, quam anni Regum Francorum ab Historicis Gallicis digeruntur. In brevi Chronico a Duchesnio Tomo III. Hist. Franc. ex Bibliotheca Thuana publicato legitur: Franci primum habuere Regem Ferramundum, cujus proles regnavit usque ad DCLXXXVII. annum Verbi Incarnati. Tunc enim Pippinus filius Ansegisli Princeps Francorum fuit. Scripsit autem Anonymus ille anno MCXXXVII. In variis etiam Chronicis legitur, Pippinum obtinuisse Principatum annis XXVII. Denique in Chronico S. Medardi & in Annalibus Nazarianis legitur, Pippinum Principem & Ducem Francorum effectum fuisse loco anno, nisi quod in prioribus Annalibus loco, anno DCCVII. reponendum, anno DCXXCVII. quia fe. Librarius hos duos numeros XX. omisit. [1] Hæc Epocha ideo hic stabilenda fuit, quod a Baronio prætermissa sit, & Annalibus illustrandis, ut infra videbimus, sæpe conducatur.

X. Hoc circiter anno mortua est Sancta Rithrudis Abbatisa Marchianensis in Gallo-Flandria, ex-

XI.

NOTE [1] Textrixianam pugnam & Pippini exordium, quod ab ea pendet, anno huic recte Pagius illigavit, cui suffragium accedit ex auctoritate brevis Chronici Lemovicensis, cujus pars potior scripta ab Authore sæculi X. videtur, & vulgata est a P. Martene Anecdote, tom. 3. col. 1400. Ita vero ibi: Anno DCLXXXVII. Pippinus primus regnum cepit. MANST

in omnibus esset tuto consultum. His igitur rite peractis, contigit ipsum Ervigium (ut dictum est) mori, exaltari vero tum ab Episcopis, tum a magistratibus in regnum, quem diximus, Egicanem: qui more patrio, antequam regni capefferet administrandas habenas, populo

pletis septuaginta quatuor incolatus sui annis, Floret S. quarto Idus Maji, inquit Hucbaldus Monachus Rithrudis Elnonensis in ejus Sanctæ Vita, qui huic lucubrationi manum admovit anno DCCCCVII. ut in Marchianensi in Prologo testatur. Extat ea Sæculo Secundo Benedictino, & in Actis Bollandianis ad diem XII. mensis Maii. Nata est in Vasconia nobilibus parentibus, nuptaque Sancto Adalbaldo, qui colitur die secunda Februarii, digno plane Viro, qui maritus existeret Rithrudis. Fuit eis primogenitus nomine Maurontus, postea Abbas & Levita, qui colitur die V. Maii, & filiarum tres Sacræ Virginis; Clodendis post matrem Monasterii Marchianensis Rectrix, quæ in variis Martyrologiis inscribitur ad diem XXX. Junii; Eusebia, quæ duodennis præfecta est Monasterio Hamatico, obiitque die XVI. Martii, quo nomen ejus legitur in Martyrologiis. Post hæc nata est Aldafendis, quæ colitur die XXIV. Decembris. Postquam Adalbaldo insidiis malignorum, & ut fertur, eorum quibus Sanctum displicerat matrimonium, peremptus fuit, consilio Sancti Amandi usâ, curis secularibus depositus, corpus afflixit jejunio & cilicio, tandemque secessit in Marchianense Monasterium, quod Sanctus Amandus ad Scarpum fluvium inter Duacum & Amandopolim, ut nunc vocamus, construxerat, secessit, & in eo cum tribus suis filiabus Sanctimonialis effecta est. Sanctus Amandus Maurontum ejus filium in Clericum totodidit. Factus postea Monachus Broilense Monasterium ædificavit in fundo suo, cujus primus Abbas fuit. Rithrudis per annos aliquot Monasterium Marchianense parum a Monasterio Hamatico distitum sanctissime rexit, & ut in omnibus se se perfectissimam exhiberet, ante mortem Abbatiam deposuit, ut aliorum imperiis pareret, & se ipsam cunctis in humilitate ac in obedientia exemplum præberet. Annus mortis ejus incertus: ea tamen circa hunc annum contigit. Vixit Rithrudis sub Dagoberto Rege hujus nominis I. & ejus Successoribus, ejusque mentionem facit Baronius anno DCXXXII. num. II.

XII. Hoc anno Sanctus Veilfridus in Episcopatum Eboracensem restitutus; quod ex eo constat, S. Veilfridus in Eboracensi Episcopatu restitutus, quod post annos quinque a suo reditu annoque DCXCII. rursus expulsum fuerit. Rem gestam Eboracensi Episcopo narrat Eddius in ejus Vita cap. 42. qui de Alfrido Northumbriæ Rege loquens ait: Sanctum veifridum Voilfridum Episcopum nostrum de exilio, secundo restitutum anno Regni sui (idem habet Beda lib. 5 cap. 20) venerabiliter secundum præceptum Archiepiscopi (nempe Theodori) ad se invitavit; & primum Cenobium cum possessionibus adveniens in Haggulardese indulgens; & post intervallum temporis, secundum Beatissimi Agathonis Apostolica Sedis

Io præstitit juramentum, justitiam illi sincerissime se administraturum. Hæc omnia expressa habentur in dicto Concilio To-

letano anno sequenti habito, de quo mox dicturi sumus.

Se-

PAGIUS

his Prasulis, & Sanctæ Synodi Judicium, propriam Sedem Episcopalem in Eborica Civitate, & Monasterium in Rypis cum redditibus suis reddidit, expulsit de eo alienis Episcopis; quod tantum quinque annis in gaudio subiectorum suorum de exilio sicut Joannes Apostolus & Evangelista Ephesum rediens, secure possedit. Joannes, qui ab Oppido Beverlaco Joannes Beverlacenſis appellatus est, principio Regni Alfridi, defuncto Easta, ut tradit Beda lib. 5. cap. 2. Hagustaldensis Antistes consecratus fuit, ideoque anno DCLXXXV. aut insequenti DCLXXXVI. Ricardus Prior Hagustaldensis pag. 295. & Thomas Stubff. in Actis Eboracensium Pontificum. producit. Joannem anno uno præfuisse Ecclesiæ Hagustaldensi, indeque apparet, eum anno cur-

renti, quo S. *Wolfridus* tam Eboracensem, quam Hagustaldensem Episcopatum recuperavit, exauctoratum fuisse, & sine Sede mansisse usque ad annum DCXCII. quo Episcopatum Eboracensem a S. Wilfrido dimissum iterum adeptus est. Nec hæc exauctoratio molesta accidit eidem *Joanni*; cum postquam Ecclesiam Eboracensem per annos plures rexit, *Wolfridum* juniorem Presbyterum suum ordinaverit, ipse ad Monasterium *Beverlacenſe* secesserit, ibique Sanctissime obierit; quæ omnia infra a nobis suis locis ostendentur. Adhæc *Bosa*, qui in locum *Wolfridi* Episcopatum Eboracensem obtinuerat, eo privatus fuit, & sic totius *Northamptoniorum Regionis Episcopus* *Wolfridus* fuit, inquit *Malmesburienſis* lib. 3. de Pontif. pag. 269a

I.
Conc. To-
letanum
XV. sub
Egicanc
Rege.

S Equitur annus Domini sexcentismus octogesima octavus, Indictione prima, quo celebratum est in Hispania Concilium Toleranum numeratum ordine decimumquintum. Convenerunt Episcopi numero sexaginta & unus, per vicarios vero, quinque, Abbates undecim, & Comites decem & septem: quod enim Regis causa tractanda esset, frequens conventus adfuit. Cum igitur Rex maxime pius, & religionis tenacissimus custos ante susceptum regnum duplici se obligatum intelligeret juramento, altero dato Ervigio de filiorum atque uxoris ejus defensione, nec in eos quicquam damni inferri ab aliquo se passurum; altero quod populo ex debito præstitisset de ministranda illi justitia absque aliqua personarum acceptione: cum utrumque simul implere impossibile existimaret, neque alteri absque alterius dispendio satisfacere posse: consulendam Synodum statuit, quid esset sibi faciendum. Sic igitur hoc anno, qui & primus ejusdem Regis numeratur, Æra septingentesima vigesima-sexta, quinto Idus Majas, cum in unum dicti convenissent Episcopi in Ecclesia Apostolorum Petri, & Pauli, ipse Rex ingressus est in Synodum, petitionemque suam scriptis conceptam legendam tradidit. Sed antequam de ipsa agamus, qualis fuerit religiosissimi Regis ingressus in locum ubi confessus aderat sanctorum Patrum, ex ejusdem Synodi Actis hic describamus in exemplum Orthodoxorum. Principum: hæc enim ibi leguntur:

II.
Dignum
exem-
plum Ca-
tholici
principis.

Adfuit idem serenissimus Egica Princeps placida devotionis arce sublimis, & strenua culminis reclinacione laudabilis; quique in medio Pontificum positus, humoque prostratus, sacerdotum Dei se commendat orationibus. Deinde surgens, & sufficienti exhortacione Concilium allocutus, innexa tono sui culminis vota Dei sacerdotibus tradidit relegenda. Erat ejus exordium: Ecce beatissimi Patres, &c. Ann. Eccl. Tom. XII.

Habetur integer ipse tomus Actorum primordiis positus. His acceptis, ex more Patres de iis, quæ ad fidem Catholicam spectant, agere aggressi sunt, præmissaque ex sacrosanctis œcumenicis Conciliis Catholica confessione, ea quæ ante biennium a Benedicto Romano Pontifice fuerant in suis ipsorum litteris adnotata examinantes, recte pieque atque ex Patrum sententia esse prolata docuerunt.

Præter illa autem, quæ de his sub Benedicto Pontifice de eadem controversia dicta sunt, hic non omittendum, in ista Synodo ipsum Julianum Episcopum Toleranum, cui eadem omnia ejusdem Concilii scripta tribuuntur, paulo licentius insultasse in Romanum Pontificem. Sensit hoc atque fugillavit veritatis amator & pietatis optimus cultor, qui erudito stylo postremam manum apposuit rerum Hispanicarum historiæ, Hispanus & ipse, sed affectu privato carens, Joannes Mariana dignus professor Societatis Jesu, cujus sunt hic mihi reddenda verba, sed prius illa ponenda, quæ in Synodo scripta leguntur, quibus Julianus ipsorum auctor æstimatus fuerit correctione dignus: sunt hæc ipsa, dum de ultimis capitibus a Benedicto Papa notatis agitur: *Tertium sane, quarumque capitulum con-
tinentes, non solum sensum, sed & ipsa
pene verba ex libris beatorum Ambrosii
atque Fulgentii nos prælibasse monstravi-
mus, quibus ea prædictos viros dogmatizasse
scimus: quos quia celebres in toto
orbe doctores feriata Ecclesiarum Dei vo-
ta percensent, non illis est succensendum,
sed potius succumbendum: quia omne quod
contra illos sapitur, a recta fidei regu-
la abhorreere sentitur. Et paulo post: Jam
vero si post hæc & ab ipsis dogmatibus
Patrum, quibus hæc prolata sunt, in quo-
cumque dissentiant: non jam est cum illis
amplius contendendum; sed majorum, di-
recto calle, inbarentes vestigiis, erit per
divinum judicium amatoribus veritatis re-
spon-*

III.
Julianus
Toleranus
correctio-
ne di-
gnus.

PAGIUS

SÆC. VII
Anno Eræ
Hispan.
DCCXXVI.
Anno He-
gira
LXIX.
inchoato
die 6. Julii
scr. 2.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6181.

© 25. ED. D 5. P. 29. Mart. Indict. 2.

JESU CHRISTI 688.

SERGHII PAPÆ 2.

JUSTINIANI JUN. IMP. 4.

A.C. 688.

I.
Postconsu-
latus.

II.

Hic annus ista formula notatus: *Anno Justiniani Jun. IV. Post Consulatum ejus IV. A num. I. ad IX. Concilium Toleranum XV. celebratum est anno primo Serenissimi & Orthodoxi Egicancis Principis, sub die V. Iduum Ma-*

*jarum, Æra DCCXXVI. ut in eo legitur, ideoque a Baronio hoc anno recte consignatum. Toleran. Et præfuit Sanctus Julianus Toleranus Antistes, XV. & LX. alii Episcopi interfuere. Agitata in eo quaestio non parum obscura circa propositiones quasdam ab Episcopis Hispaniæ prolatas, & Benedicto II. Papæ suspectas. Episcopi enim de Divinis Personis loquentes dixerant: *Voluntas genuit Voluntatem*; ac præterea: *Sapientia genuit Sapientiam*. Agitata & quaestio alia circa id quod illi affirmarant, tres substantias in Christo Dei Filio esse: quod Concilium multipliciter exponit, & quomodo Catholico sensu & absque ullo errore dictum fuerit, ostendit. In isto præterea Concilio, rogante Rege Egica, de juramenti forma atque vi disceptatum est: Ervigi-
gius enim ejus Deceptor cum Regnique Proce-
res*

sponsio nostra sublimis, etiam si ab ignorantibus emulis censetur indocilis. Ita quidem ibi, sed utrum dulcedine charitatis, an amaro zelo, ex gustu ipso facile est iudicium facere: sed & utrum ex spiritu veritatis, an erroris, provoco lectorem ad ea quae saepe superioribus tomis dicta sunt, nimirum, omnium scriptorum Ecclesiasticorum doctorum arbitrum esse Romanum Antistitem, atque de his singulis esse iudicem Apostolicam sedem.

IV. Probatur sententia Joann. Mar.

Sed audi modo Joannis de ejusmodi Juliani sententia iudicium gravi lance perpensum, atque ita prolatum: Nobis, inquit, aliquanto liberior visa est, quam ut Juliani modestiam erga Romanum Pontificem, summum Ecclesiae doctorem deceret. Et nimirum de ingenii laude cui quicquam concedat, rarus est, & in ardore disputandi modum tenere difficile. Erat enim Julianus eruditionis laude ea etate celebris, ut ejus libri testantur, ac praesertim opus quod Prognosticon saeculi venturi nominavit, liberque de sex aetatibus, qui libri ad nostram aetatem conservati sunt, alii injuria temporum desiderantur: Fuit ex Judaeorum sanguine propagatus, Eugenii tertii discipulus, &c. Ita quidem ipse. Ex Judaeis (ut vidimus) Julianus ad Ecclesiam veniens, doctrina fulgens, nomine celebris ad primariae in Hispania Ecclesiae Episcopatum ex neophyto evehus est, quod in primitiva Ecclesia non nisi Apostolica indulgentia licuisset, prohibente Apostolo (a) ordinari neophytum, ne (ut ait) in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli. Nos reliqua prosequamur historiae.

(*) 1. Tim. 3.

V. Probatur factam declarationem.

Cum autem quae elucidata sunt in hoc Concilio de obiectionibus factis a Benedicto Pontifice innotuissent Sergio Papae ab eodem magnis sunt laudibus celebrata. Constat id quidem Roderici Toletani Episcopi testificatione. Sicque cognitum patefactumque fuit Romanam Ecclesiam haud serere lites diffensionisque curare, sed rectam sententiam de fide Catholica ab omnibus exigere, exactamque recipere, gaudereque de filiorum in fide integra sanitate: ut illud Joannis Apostoli (b) in ore habeat, cordeque retineat: Gavissus sum valde, quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate. Addit idem Rodericus, misisse post Synodum Julianum Episcopum Toletanum legatos Romam ad Pontificem: ait enim: S. Julianus veridicis testimoniis in hoc Concilio decimoquinto ad ex-

(b) Joann. 2.

PAGIUS

res adegerat, viduae Reginae & filiorum ejus praesidium incolunitatemque jurare. Quid decretum fuerit quoad juramentum, refert Baronius num. VII. Quoad vero quaestiones mox memoratas, Patrum auctoritate sancitum est, non esse adversus Christianam pietatem asserere in Deo voluntatem ex voluntate procedere,

actionem praefati Principis per oracula eorum, quae Romam transfuserat, verum esse affirmavit, & apologeticum fecit, & Romam misit per suos legatos presbyterum, diaconum, & subdiaconum viros eruditissimos, & in omnibus Dei servos, & in divinis scripturis imbutos, cum versibus etiam acclamatoriis, secundum quod & olim transfuserat de laude Romani Imperii. Quod Roma digne & pie recipiens, cunctis legendum, indixit; atque Imperator acclamando, Laus tua Deus in fines terrae, lectum saepius notum fecit. Hic adverte, lector, loco Pontificis, in codicem irrepisse nomen Imperatoris; ne fallaris: alioquin mendacii arguendus ipse Rodericus esset, cum constet Imperatorem non Romam, sed Constantinopolim habitasse, nec Urbem unquam visisse. Pergit vero de ipso Romano Pontifice ista dicere, ad quae referenda sunt superiora: Qui & rescriptum domino Juliano per suprafatos legatos cum gratiarum actione & cum honore remisit; & omnia quaecumque scripsit, iusta & pia esse deprompsit. Fuit iste, qui tunc Romanae Ecclesiae praerat Sergius Papa.

VI.

His vero pertractatis, de duobus sibi invicem adversantibus Regis juramentis facta est quam exactissima disputatio. Itaque ad exactam rei cognitionem iusta sunt legi verba, quibus primum praescriptum Ervigio Regi conceptum tunc fuit juramentum; quae hic describenda putamus: sic enim se habent: Circa cognatos meos, filios vestros, quos de gloriosa coniuge vestra, domina mea Leubigione Regina progenitos habere videmus, tam carum me amicum in sincera mentis dilectione sine fraudolenta calliditate exhibere & esse polliceor, & ita cum eis in effectu dulcedinis & charitatis omnibus diebus vitae meae vivere spondeo, ut nec ipsos, nec partem eorum pro quibuslibet capitulis, aut ordinibus, vel occasionibus quolibet tempore inquietare aut stimulare debeam: nec ullum dolorem, ullamque malitiam in corde vel animo meo contra eos amodo, & deinceps quandoque retinebo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem aut argumentum enutriebam, per quod aut praefata ancilla vestra, sponsa mea, sive jam nominati filii vestri, qui de rotiens dicta clementissima coniuge vestra domina mea Leubigione Regina progeniti sunt, aut in maximum, aut in modicum conturbentur vel stimulentur, excepto propter iustissimas

Juramentum Egicanis Ervigio praescriptum.

Christumque Deum ex tribus substantiis constari: cum substantiae nomen in natura essentiaeque significatione usurpari consueverit, & abstractae voces nempe formam significantes, saepe pro concretis Veterum Scriptorum abusu servantur.

Ad

mas causas, unde legalis mihi veritas patuerit, quas ut cum charitatis affectu ad eosdem cognatos meos quaerere debeam, mihi licentiam reservo, & tam de promissima dilectione & charitate eorum nunquam recedam. Nam & pro causis eorum, quas aut ipsi contra quoslibet personas habuerint, aut si quicumque contra eos pro quibusdam rebus intenderint, ita usque quoad vixero, in eorumdem filiorum vestrorum adiutorium cum omni mentis meae intentione, in quantum valuerit & Deus mihi dederit posse, exurgebo * & intendam *, veluti si pro causa propria mea, ut nec illi damnum aut perditionem quamcumque sustineant, & negotia eorum cum Dei auxilio, me intendente, agente, & prosequente, celerem ad effectum perveniant. Haec tenus promissio ab Egicane Ervigio facta, ac juramento firmata.

* exurgam. * intendam.

VII.

His auditis, cognita post haec sunt, quae idem Rex itidem juramento populo ex more promisit, nempe iustitiam se illi integre redditurum, neque contra iustitiam quemquam esse laesurum. Cum res deducta esset ad Synodale iudicium, iudicatum est ea ex parte promissionem, vel juramentum subsistere, qua filiis eius est pollicitus adversus omnes protectionem atque defensionem: ea vero ex parte qua consultum fuit iustitiae, & obstructus aditus iniquitati, suo robore debere consistere, utpote congrua iis, quae ipse populo juramento pariter promississet. His itaque in hunc modum sententia Synodi definitis, optatus finis impositus est.

Sunt rerum Hispaniae scriptores, qui eundem Egicanem Regem odio plus aequo indulgisse tradant, ut qui filiam Ervigii in conjugem acceptam repudiasse dicunt, vindictamque sumpsisse de nobilibus compluribus, quorum arte fuisset Vvamba Rex privatus regno. Quod autem ad repudium pertinet; si factum est, non nisi ex causa sacris legibus approbata factum oportuit. Quae enim vigeat

PAGIUS

III. Theodorici III. Regis Francorum obitus.

Ad num. IX. De anno emortuali Theodorici III. Francorum Regis inter Eruditos non convenit. Hadrianus Valesius lib. 22. annum DCXC. Cointius annum DCXCII. Henschenius in Exegesi ad Diatribam de Tribus Dagobertis, praefixa Tomo III. Sanctorum mensis Aprilis, eundem annum vel insequentem elegerit. Verum eum anno sexcentesimo nonagesimo primo vivere desisse, imposterum certum esse debet: cum ex iis, qui mortem Theodorici III. alio anno consignant, alii Regnum ejus, alii annos Clodovei III. ejus filii ac Successoris mutulare coacti fuerint, ut suo loco ostendetur. Praeterea Theodorico III. annos novemdecim attribuant Erchanbertus, qui Breviarium Regum Francorum ac Majorum Domus Carolo Martello adhuc vivente publicavit, Auctor de Gestis Regum Francorum Erchanberto antiquior cap. 49. & Ado. Quare cum anno DCLXXIII. regnare coepit, anni illi XIX. utrimque in-

Hispanorum Episcoporum vigilantia in custodia sacrorum canonum, & in Regem praescripta auctoritas id existimare nos cogit: quod vero ad reliqua, etiam testificatio Synodalis eum liberum immunemque reddidit. Accipe rogo, quae de ipso Patres habent in Concilio Toletano decimo sexto (a):

(a) Conc. Tol. 16. c. 8.

Gloriosissimus etenim ac serenissimus dominus noster Egica Rex, ferventissimi amoris Christi igne succensus, & sanctae actionis ope persufusus, inimicorum Christi perfidiam, illud prophetale vaticinium sequens. Nonne (b) qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos rabecebam? utpote verus Christicola, obnoxios proterere decernit, Ecclesiae Dei statum vigilanti instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificum exhibet, tributorum imperiones populis moderamine discreto remittit, maligna contra se obstinatione agentibus animi liberalitate gratissima ac pia miserationis instantia ignoscere consuevit; multos quoque qui confracti sunt, liberos (secundum prophetam c) omne onus distrumpendo, in ingenuitatis statu reformat, atque in diversis sanctae Ecclesiae studiis exercendo praeponet. Haec patres, quos absit credere turpiter adulatos. At de Concilio Toletano decimoquinto haec tenus.

(b) Psal. 138.

(c) Isai. 58.

Quod pertinet ad regnum Francorum: mortuo Theodorico, quem regnasse tradunt annos decem & novem, subrogatus est ejus filius Clodoveus hujus nominis tertius, tenuitque regnum annos quatuor. Reiciunt vero alii obitum Theodorici in annum superiorem: sed magis huic chronologiae assentiri videtur Angradus (d) monachus, dum annum decimumtertium ejusdem jungit anno Domini sexcentesimo octogesimo secundo: quae ratione, cum eum regnasse tradant annos (ut dictum est) decem & novem, ultimus hic annus numerabitur Theodorici, post quem incipiunt numerari anni

IX. Obitus Theodorici Regis.

(d) Angr. in vit. S. Anberti Episc. Rothom. a. dud Sur. die 9. Feb.

completi intelligendi. Confirmat hanc sententiam Continuator Fredegarii, qui cap. 101. de Theodorico scribit: Regnavit annos XIV. in tribus scilicet Franciae Regnis, & ab anno DCLXXVII. quo Dagobertus II. occisus est. Sicuti enim Scriptor iste annos tantum Monarchiae Theodorici III. ita & solum annos Monarchiae Theodorici III. numeravit. Nec est quod quis dicat, annos illos XIV. completos intelligendos esse, ideoque Theodorici mortem in annum DCXCII. differendam; obstat enim initium Clodovei III. quod ab anno DCXCI. removeri non potest.

Denique Annalista Metensis ad annum DCXCIII. durationem Regni Theodorici Regis exacte numeravit: Qui antequam vinceret a Pippino annis XIV. victus vero sub eodem regnavit III. annis, moritur. Cui ut jam dicta pietatis affectum, filium ejus parvulus nomine Clodoveus a Pippino ordinatur in Regem. An.

IV. Ad annum DCXCII.

CHRISTI
688.SERGII PAP.
I.JUSTINIANI JUN. IMP.
4.

Clodoveus tertius Rex Francorum.

ni quatuor Clodovei ejus filii. Porro jam ipsi Francorum Reges, sive quod puerili ætate regnum caperent, sive sordida, vel voluptuosæ vitæ cupidine, jam imbelles penitus redditi, procul aberant ab administratione curaque regni:

PAGIUS

[1] Anni illi XIV. ab anno DCLXXXIII. quo Principatum suscepit, ad mensem Junium vel Julium anni DCLXXXVII. fluxere, integreque fuere; ab eoque Christi anno usque ad annum DCXCI. triennio, & aliquot mensibus ab isto Annalista neglectis regnavit. Quæ mihi certa stabat sententia, antequam annum Theodorici emortualem diserte notatum vidissem in Chron. Hermanni Contracti ex editione Caniffii ad annum DCXCI. Apud Francos Theodorici Rex anno Regni XIX. moritur. Neque quidquam alijus momenti adversus hanc nostram sententiam, afferri potest. Baronius enim ideo Theodorici Regis mortem cum hoc anno alligavit, quia in Vita Sancti Audoeni ab Agrado scripta, annus XIII. Theodorici cum anno DCLXXXII. conjungitur. Verum nota illa temporaria, aliæque in illam vitam a posterioribus infartæ, ut eo anno jam dixi, quia Agradi tempore, anno scilicet circiter DCC. Era Dionysiana a Scriptoribus Gallicis non usurpabatur. Vixit Theodoricus annos triginta novem; & e Chrotilda uxore tres ei filii nati, Clodoveus III. ejus Successor, Childbertus III. & Clotarius IV. qui uterque etiam regnavit, ut suo loco dicitur.

V. Pippinus Heristallus Alpaidem sibi sociat.

Hoc circiter anno Pippinus, Heristallus vulgo cognominatus, Alpaidem sibi conjugem sociavit, ex qua suscepit Carolum Martellum, qui cum mortuus sit anno DCCXLI. jam quinqueagenarius, & Pippinum brevem filium natu minorem ex Rotrude genuerit anno DCCXIV. apparet hoc matrimonium hoc circiter anno perfectum esse. Jam antea Pletrudem nobilissimam matronam conjugem habebat, & ex ea duos filios susceperat, Dragonem seu Drocum, & Grymoaldum, quorum prior Ducatum Campaniæ ad Austrasiam pertinentis, natu vero minor Palatii Neustrasiani Præfecturam postea accepit, ut testatur Continuator Fredegarii cap. 101. qui cap. 103. ait: Pippinus aliam duxit uxorem nobilem & elegantem nomine Alpaidem, ex qua genuit filium, vocavitque nomen ejus lingua propria Carolum, crevitque puer elegans, atque egregius effectus, quod & legitur in Gestis Regum Francorum cap. 48. Quibus ex verbis Scriptores quidam sæculo Ecclesiæ undecimo, & nostra ætate Cointius hoc anno num. II. ac Hadrianus Valesius lib. XXII. deduxere, Ple-

adeo ut in ducibus exercituum, quos Majores domus vocare consueverunt, totum esset regimen collocatum. Ita quidem res usque ad annum Redemptoris septingentesimum quinquagesimum transierunt.

Chri-

strudem a marito repudiatam fuisse; [2] cum tamen Pippinus Alpaidem concubinam toto suo tantum adsciverit, retenta ut prius legitima uxore, cujus honori & dignitati nihil diminutum est. Sub Merovingica enim stirpe Francorum Reges plures simul uxores sæpe ducebant contra præcepta Religionis Christianæ, licentia culpabili, quæ tamen cohiberi non poterat, ut de Dagoberto primo loquentes ostendimus. Quare Cointius, & Valesius a libello repudiij, qui extat inter Marculfi Monachi formulas lib. 2. cap. 30. decepti. Ex formula enim, quæ ibi recitatur, liquet, consuetudinem illis temporibus invaluisse, ut post divortium mutuo consenti celebratum, vir & uxor matrimonium cum aliis contrahere possent. At tunc non tantum hæc consuetudo, sed & ea, de qua mox locuti sumus, vigeat. Hinc Auctores, qui ante undecimum Ecclesiæ sæculum scripserunt, Alpaidem uxorem Pippini, eamque legitimam vocant, nulla pellicatus mentione facta, non quod Pletrudis repudiata fuisset, ut male eos interpretantur Valesius & Cointius citati; sed quia revera Alpaidem ab eo in matrimonium ducta fuerat.

Hoc anno Sergius Papa Sancti Leonis Papæ VI. hujus nominis primi corpus, quod in abdito inferioris Secretarij Basilicæ Sancti Petri positum fuerat, in decentiorem locum transfudit, a Sergio ut anno CCCCLXI. ostendimus partim ex Anastasio, partim ex Epitaphio ejus, in quo legitur: depositus est III. Idus: . . . & iterum translatus huc a Beato Papa Sergio IV. Kal. Indict. I. quæ mense Junio hujus anni in cursu erat. Præterea dies XXVIII. Junii in Dominicam incidit, quo die Translationes de morte factæ. Nomen mentis quod desideratur, Aprilis est, cujus die XI. nunc Sanctus Leo Magnus Officio Ecclesiastico colitur. Ex hac Translatione evertitur sententia Papebrocii in Conatu Chronico-Historico scribentis, Sergium die XXII. mensis Novembris hujus anni Pontificem Romanum ordinatum esse; cum jam mense Junio ea Translatio ab eo facta fuerit. Legenda tamen quæ de ea anno CCCCLXI. diximus. Concilium Rotomagensis, de quo anno DCLXXXII. locuti sumus, huc revocandum. Ad hunc etiam annum pertinet mors Bertrandi Langobardiæ Regis, de qua anno DCXCI. sermo erit.

VI. Corpus S. Leonis M. a Sergio PP. translatum.

NOTE

[1] Sub hoc forte Clodoveo collocanda est Synodus illa Rothomagensis, quam e MS. Becensii Codice vulgavit P. Bessin in Collectione Conciliorum Normanniæ, & ex illa deducta est in amplam Conciliorum Collectionem Venetam, tom. 7. col. 402. In ejus titulo legitur acta sub Hlodoveo glorioso Rege, quo nomine Clodoveos sæpe designatos fuisse, certum est. Extant hujus Canones 16, ad disciplinam Ecclesiasticam præsertim spectantes. MANSI

[2] EA quæ hic Pagius simplici coniectura asseruit, de Pletrude, quam minime repudiatam e Pippino contendit, egregie confirmat, atque demonstrat duplex Charta Pippini, quam e tabulario Epternacensi exhibent Collectores Veterum Monumentorum tom. 1. col. 25. & 20. Altera ex illis data est III. Id. Majas anno XII. Chilperici, idest anno 706. alia vero anno IV. Dagoberti, anno 714. de qua fusius agemus in Nota ad A. 709. 9. Utrique vero Pippinus cum Pletrude, quam illustrem matronam suam, & conjugem idem Pippinus appellat conjunctim subscribunt, quæ sane indicia sunt Mariti uxorem casto amore prosequentis, non viri uxorem a toto repudianus. MANSI

JESU CHRISTI
ANNUS
689.SERGII PAP.
ANNUS
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
ANNUS
5.

I. Christi annus sexcentessimus octogessimus nonus secunda inchoatur Indictione, quo & secundum sui Pontificatus annum Papa Sergius inchoavit: cum sanctus Ceadualla Rex Occidentalium Saxonum pietatis ergo peregrinatus Romam ad limina Apostolorum, illic exoptatum diem clausit extremum. Hæc Beda his verbis (a): Anno autem regni Aldfridi tertio Ceadualla Rex Occidentalium Saxonum, cum genti suæ duobus annis strenuissime præfesset, relicto Imperio propter Dominum regnumque perpetuum, venit Romam. Sed ante in itinere in minorem Britanniam navigio veniens, invisit sanctum Vulmarum Abbatem, a quo de rebus divinis abunde eruditus est: habent enim hæc pluribus ejusdem sanctissimi viri Acta (b). Insuper auctor est Paulus (c) diaconus eundem Regem Romam venientem in itinere exceptum hospitio fuisse a Cuniberto Longobardorum Rege, atque honorifice habitum.

II. Pergit vero Beda ceptam narrationem: Venit Romam, hoc sibi gloriæ singularis desiderans adipisci, ut ad limina beatorum Apostolorum fonte baptismatis ablueretur, in quo solo didicerat generi humano parere vitæ celestis introitum; simul etiam sperans, quia mox baptizatus, carne solutus, ad æterna gaudia jam mundum transiret: quod utrumque ut mente disposuerat, Domino adjuvante, completum est. Etenim illo perveniens, Pontificatum agente Sergio, baptizatus est die sancto sabbati Paschalis, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo octogesimo nono; & in albis abduc positus, languore correptus, duodecimo Calendarum Majarum die solutus est a carne, & be-

torum est consortio sociatus in cælis. Cui etiam tempore baptismatis Papa memoratus Petri nomen imposuerat, ut beatissimi Apostolorum principis, ad cujus sacratissimum corpus per longa locorum interval-la pio ductus amore venerat, etiam sanctissimum nomen referret: qui in ejus quoque Ecclesia sepultus est.

Et jubente Pontifice, epitaphium in e-
jus monumento scriptum est, ut & memoria devotionis ipsius fixa per sæcula maneret, & legentes quoque vel audientes exemplum facti ad studium religionis accenderet. Scriptum est ergo hoc modo:

Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos,
Exuvias, proceres, moenia, castra,
Lares,
Quæque patrum virtus, & que con-gesserat ipse,
Ceadual armipotens liquit amore Dei:
Ut Petrum, sedemque Petri Rex cer-neret hospes,
Cujus fonte meras sumeret almas aquas,
Splendescumque jubar radianti carpe-ret hausus,
Ex quo vivificus fulgor ubique fluit.
Percipiensque alacer redivi-væ præmia vitæ,
Barbaricam rabiem, nomen & inde suum
Conversus convertit ovens, Petrum-que vocari
Sergius Antistes jussit ut ipse pa-ter.
Fonte renascentis, quem Christi gra-tia pargans,
Protinus ablatum * vexit in arce-
poli.

III. Epitaphium sepulchri Ceaduallæ Regis.

* albaturum.

Mi-

quo baptizaretur a Sergio Papa, ut mox videbimus. Regnare cepit in Northumbria Alfridus die XX. Maii anni DCLXXXV. quo etiam anno Ceadualla Saxonum Occidentalium Regni possessionem inivit. Quare non hoc anno sed superiori, is Regnum abdicavit, Romamque profectus est: Abente autem Romam Ceadualla, successit in Regnum Ine de stirpe Regiæ, inquit ibidem Beda, ideoque Ceadualla annis duobus, & aliquot mensibus, antequam Regnum abdicaret, illo potitus fuerat. Ina tritavus fuit Cerdicus, qui Regnum Westsaxonum, idest, Occidentalium Saxonum primus adeptus est, ut docet Joannes Bromton in Libro de Regno Westsaxiæ. Ina foreores fuere Sancta Cuthburga & Cornburga Abbatissæ, de quibus infra.

In Vita Sancti Wilmari Abbatis recitata a Surio ad diem XX. Jul. & ab Auctore Anonymo Floret S. scripta, legitur, anno Incarnationis Dominice sexcentesimo octogesimo octavo venisse ad illum Ceaduallam jam in Britannia factum Carechumenum, ut ab eo in fide Jesu Christi magis instrue-

PAGIUS
SÆC. VII
Anno Eræ
Hispan.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6182.

Ⓞ 26. C. Ⓜ 6. P. 11. April. Indi. 2.

JESU CHRISTI 689.

SERGII PAPÆ 3.

JUSTINIANI JUN. IMP. 5.

Junii fer. 6.

A.C. 689.

I.

Postconsulatus.

II.

Hic annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. V. Post Consulatum ejus V. A num. I. ad IX. Beda in Epitome scribit: Anno DCLXXXVIII. Ceadual Rex Occidentalium Saxonum Romam de Britannia pergit. Juxta quæ verba explicandum quod habet lib. 5. cap. 7. Anno Regni Aldfridi tertio, Ceadualla Rex Occidentalium Saxonum, cum genti suæ duobus annis strenuissime præfesset, relicto Imperio propter Dominum, Regnumque perpetuum venit Romam,

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.

*Mira fides Regis, clementia maxima Christi,
Cujus consilium nullus adire potest.
Sospes enim veniens supremo ex orbe
Britanni,
Per varias gentes, per freta, perque
vias,
Urbem Romuleam vidit, templumque
verendum
Aspexit Petri, mystica dona gerens.*

*Candidus inter oves Christi sociabilis
ibit:
Corpore nam tumulum, mente super-
na tenet.
Committasse magis sceptrorum insignia
credas.
Quem regnum Christi promeruisse vi-
des.
Post versus hæc sequebatur inscriptio,
qua & nota temporis ponebatur his ver-
bis:*

Tempus
obitus.

HIC DEPOSITUS EST CEADVALLA QVI ET PETRVS REX SAXONVM SVB DIE DVODECIMO KALENDAR. MAIAR. INDICT. SECVNDA. QVI VIXIT ANNOS PLVS MINVS TRIGINTA. IMPERANTE DOMINO IVSTINIANO PISSIMO AVGVSTO, ANNO EIVS CONSVLATVS QVARTO. PONTIFICANTE APOSTOLICO VIRO DOMINO SERGIO PAPA ANNO SECVNDO.

Est enim hic ipse annus, quo Sergius Papa agit in Pontificatu annum secundum.

IV.
Quod
Ceadual-
la fuerit
Rex Bri-
tannus.

Quod vero ad recitatum soluta oratione scriptum epitaphium pertinet, errorem irrepsisse putarunt aliqui; sive quod ita depravatam illud accepit Beda; sive quod qui ab eo postea exscripsit, gentilium suorum affectui plus satis indulgens, verba mutaverit, ut quem sciret Regem esse Britannorum, fecerit esse Saxonum, id ipsumque in textu Bedæ mutavit. Absit enim de adeo venerabili sacerdotem id vel leviter suspicari, ut amore gentis suæ, detraxerit alienæ, arripiens quod suum non erat, suæque tribuens, quod sciret alterius esse. Sane quidem, quod in epitaphio legitur, REX SAXONUM, legendum esse, REX BRITANNORUM, historici complures, qui res Britannorum sunt profecti, testantur.

PAGIUS

vetur, & confirmaretur. Natus erat *Volmarus* in pago Bononiensi in Villa Sylviaco nuncupata, & tria jam Monasteria constraxerat, *Eben-ise* in Dioecesi Morinensi, & alia duo in suo prædio, *Sylviacense* Virorum, in sua scilicet patria, & aliud puellare, quod inde vix uno lapide distabat, quod *Willerense*, nunc *Vrie-re*, appellatum fuit. Post illum cum Rege Saxonum congressum, nonnulla miracula, quibus insignis ille Abbas insularum, commemorat Anonymus, & deinde de ejus morte loquitur, quam dicit contigisse *XIII. Kal. Augusti*, non expresso anno. Verum Mabillonius S. *Volmari* vitam, quam interpolatam edidit Surius, ex MS. Cod. Gerardimontensi integram exhibet Sæculo Tertio Benedictino parte I. in eaque abfunt hæc verba, *XIII. Kalend. Augusti*, quæ ideo addita sunt ab Interpolatore, quod ad eum diem ejus nomen inscribitur in quibusdam Martyrologiis legisset, quibus similibus additamentis non raro vitæ sanctorum resperse. Mabillonius tamen dicit, certum esse *Volmarum* decessisse *XIII. Kalend. Augusti*, quia eo die *Ufardi* Martyrologium Auctoris ætate scriptum sic præfert. At Sanctos alios, quam quibus obierint diebus, sæpe coli, mille exemplis liquet. Recte tamen observat Mabillonius, *Volmari* mortem contigisse circa an. DCCX. quia, ut ex ejus Vita num. 10. constat, Monasterii *Syl-*

Novissime vero doctissimus Sanderus, parcens Bedæ, modestæ causa, in Paulum diaconum conversus, ait: *Paulus diaconus de gestis Longobardorum: Ceadual-
lus, inquit, Rex Anglorum Saxonum
(melius dixisset, Rex Britonum, ut est
apud Gaufridum libro nono de gestis Bri-
tannorum) ad Christum conversus, Romam
properavit, ubi a Sergio baptizatus, ad
cælum transit.* Hæc ipse, nihil in Bedam. Verum potuit (ut superius dictum est) ob devictos Saxones homo Britannus dici Rex Saxonum.

Porro a Bedæ tres ejusdem nominis positi inveniuntur Reges Britanni: primus quidem sub anno Domini sexcentesimo trigésimotertio, quem interfecit Eduinus Anglorum Regis, eumque Britonum fuisse Regem affirmat: secundum vero Ceaduallam fuisse illum

V.
De aliis
Ceadual-
lis.

viacensis, quod nunc unitum est Congregationi S. Mauri, anno DCLXXXVIII. fundamenta posuit, & annis minimum viginti apud *Sylviacum* morari eum oportuit, ut duo triæ Monasteria numero discipulorum cœtu impleret. Sed redeo ad Cadvallam.

Paulus Diaconus lib. 6. cap. 15. refert eum in itinere a *Cuniberto* Langobardorum Rege honorifice susceptum fuisse; ubi tamen perperam Cadvallam vocat *Theodoaldum, Regem Anglorum*. Porro hinc intelligimus *Bertaridum Cuniberti* Decessorem tunc vita functum fuisse, quem tamen Baronius ad annum DCXCI. pervenisse existimavit. *Cadvalla* illo (sc. Romam) *pervenit, Pontificatum agente Sergio, baptizatus est die Sancto Sabbati Paschalis, anno ab Incarnatione Domini sexcentesimo octuagesimo nono: & in albis adhuc positus langore correptus, duodecimo Kalendarum Maiarum die solutus est a carne, &c.* inquit Beda citatus. Baronius Cadvallam *Sanctum* appellat, uti Auctor Martyrologii Anglicani in utraque editione, eumque secutus Alfordus in *Annal. Ecclesiast. Angl.* Verum, ut notat Bollandus in *Prætermiſſis* ad diem XX. Aprilis, *Harsfeldus* Sæculo 7. cap. 14. ab omni titulo *Sancti* & *Beati* abstinuit; neque ejus meminere *Witfordus* in suo Martyrologio Anglice anno MDXXVI. excuso; nec etiam *Porter* in Floribus Præcipuorum Sanctorum Angliæ

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.(a) Beda
1.4. c.15.

reperias, de quo idem meminit Beda (a) anno (ut colligitur ex scriptis ejus) sexcentesimo septuagesimo octavo, quem dum tradit fuisse ætate juvenem, plane diversum a seniore esse demonstrat: sed & cum ipsum successorem habuisse alium Ceaduallam tradat, diversum ab eo, qui venit Romam, de quo est sermo, fuisse docet. De primo dum agit, Britonum Regem appellat; & licet Christianum, tamen vehementem fuisse persecutorem Christianorum Anglorum affirmat: nam de eo ista subicit (b): *Ceadualla quamvis nomen & professionem haberet Christiani, adeo tamen erat animo ac moribus barbarus, ut nec sexui quidem muliebri, vel innocua parvulorum parceret ætati, quin universos atrocitate ferina morti per tormenta contraderet, multo tempore totas eorum provincias debacchando pervagatus, ac totum genus Anglorum Britannie finibus erasurum se esse deliberans: sed nec religioni Christiane, quæ apud eos exorta erat, aliquid impendebat honoris, &c.* In quibus tamen corrupte scias legi *Carduella*, pro *Ceadualla*, sive *Cedualla*, prout ex eodem auctore conspicitur, ubi ait inferius (sequenti capite (c)): *Nec mora utrumque, nempe Ofrichum Regem Deirorum, & Eanfridum Regem Berniciorum, Rex Britonum Ceadualla impia manu, sed justa ultione peremit.* Quæ cum acta esse testetur anno Domini sexcentesimo sexagesimotertio, nihil est quod dici possit hunc eundem esse cum Ceadualla, qui Romæ defunctus est, quem ipsa sepulchralis inscriptio fuisse ætate juvenem docet. Hæc de primo Ceadualla Britannorum Rege; at de secundo hæc libro quarto (d): *Interea superveniens cum exercitu Ceadualla juvenis strenuissimus de regio genere Gevissorum, &c.* De tertio autem mox ista eodem capite subdit: *Sed is qui post*

(b) Beda 1.
12. c. 20.(c) Beda 1.
3. c. 1.
Plures
Ceadual-
la.(d) Beda
1.4. c. 15.

PAGIUS

V.
Ejus Epi-
taphium.

glie Scotiæ & Hiberniæ anno MDCXXXII. impressis. Beda ibidem Cadvallæ Epitaphium jubente Sergio Papa scriptum exhibet, quod his verbis definit: *Hic depositus est Cadvall, qui & Petrus, Rex Saxonum, sub die duodecimo Kalendarum Maiarum, Indictione secunda, qui vixit annos plus minus triginta, imperante Domino Iustiniano Piſſimo Augusto, anno ejus Consulatus quarto, Pontificante Apostolico Viro Domino Sergio Papa anno secundo: ex quo liquet primo, Justinianum cum ipso Imperio Consulatum perpetuum inuisse; cum annus ejus Consulatus quartus, quartus ejus Imperii etiam sit. Liqueat secundo, Papebrocium in Conatu Chronico Historico, perperam copulasse ordinationem Sergii Papa cum die XXII. Novembr. superioris Christi anni: Sic enim *Cadvalla*, non secundo, sed primo hujus Pontificis anno depositus fuisse. Quare vel ex hoc solo Epitaphio Chronologia nostra Pontificia a Leone II. ad mortem Sergii & duorum priorum ejus Successorum certa redditur.*

*Ceaduallam regnavit, simili provinciam illam afflictione plurimo annorum tempore mancipavit. Quare factum est, ut toto illo tempore Episcopum proprium habere nequiverit, sed revocato domum *Wulfrido* primo suo Antisite, ipsi Episcopo *Gevissorum*, id est, Occidentalium Saxonum, qui essent inventi in civitate, subjacerent. Ista quidem ipse Beda de tertio Ceadualla, quem hoc eodem dictum esse nomine, mox ista subiiciens; satis docet (e):*

*Postquam ergo Ceadualla regno potitus est Gevissorum, cepit & insulam *Veſtam*, quæ eatenus erat tota idololatriæ dedita, ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ provinciæ homines pro his substituire contendit, voto se obligans, quamvis nondum regeneratus (ut fertur), in Christo: quia si cepisset insulam, quartam partem ejus simul & prædæ Domino daret. Quod ita solvit, ut hanc *Wulfrido* Episcopo, qui tunc forte de gente sua superveniens aderat, utendam pro Domino offerret. Hæc Beda, quæ omnia optime convenire tertio Ceaduallæ, nemo non videt.*

Hæc cum ita se habeant, in inscriptione nihil immutatum vel depravatam dicere jure possumus: ut cum ibi dicitur Rex Saxonum, non ob id positum hoc sit, quasi Britannus non fuerit, sed ob devictos Saxones ita potius dici voluerit ob majorem gloriæ titulum, quod hostes vicerit, a quibus Britanni victi fuissent: Gevissorum enim regni Rex ipse erat; Gevissos autem eisdem dictos esse Saxones Occidentales, idem Beda testatur (f): qui ea ratione fuerit excusandus, quod quem legerit in epitaphio dictum Saxonum Regem, ipse vere putaverit esse genere Saxonem. Hæc autem ad Bedæ excusationem a nobis dicta sunt, adversus quem pari consensu, qui post ipsum profecti sunt Anglorum & Britannorum histo-

(e) Beda
1.4. c. 16.VI.
De tertio
Ceadualla
quid Be-
da.VII.
Ceadual-
la Britan-
nus cur
dictus
Rex Saxo-
num.(f) Beda
1.3. c. 7.
& lib. 4.
c. 15.VI.
Non Bri-
tanno-
rum, sed
Saxonum
Rex fuit.

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.

storiam, tradunt, ipsum Ceaduallam Regem Britannorum fuisse, eundemque ejus gentis novissimum; quorum subitiam nomina. Est inter alios Riccardus monachus Cluniacensis Gallus, id affirmans in libro, cujus titulus est, *Series Romanorum Pontificum*: id ipsum Rodolphus monachus Anglus in libro, cujus est titulus, *Polychronicon*; id etiam Gaufridus Afaiphensis: tradit hoc ipsum Matthæus Vvestmonasteriensis Anglus, insuper & liber scriptus antiquus, cujus est titulus, *Summarium Chronicorum Angliæ*; qui tamen omnes non Ceaduallam, sed Cedualdradum appellant, filiumque Ceaduallæ Regis Britannorum, eundemque ultimum ejus gentis affirmant, aliterque legunt verbum illum inditum sepulturæ:

Ceadual arripotens liquit amore Dei.

Ut ita legi debeat:

Rex Cedualdradus liquit amore Dei.

Quod igitur non fuerit Anglus, sed Britannus, illud præterea afferunt, quod a Britannis, non ab Anglis ei semper exhibitum cultum affirmant; insuper & consuevisse Britanos ejusmodi nomen Cedualdradum suis frequentissime imponere filiis: adduntque ejus nomine multas esse Ecclesias nuncupatas in ipsius memoriam a Britannis extructas, non ita ab Anglis, penes quos neque ejus nomine sacellum reperiri tradunt erectum.

VIII.
Magnum
de mundi
contemptu
exemplum.

Magnum plane tunc datum est universo generi humano de contemptu mundi hujus exemplum, dum Rex armiger, natura sævus, hostium victor existens, quem si non aliud, æmulatio saltem ipsa externorum sibi Britanniam vendicantium retinere debuisset in armis, ut eos e patrio solo pelleret: horum nullam rationem ducens, lucrum maximum existimavit, facere de iis omnibus pro cælesti regno jacturam. Fuisse tantæ rei aggreg-

PAGIUS

fuit, [1] nec solum titulo tenus Saxonum Rex, quia Saxones debellavit, ut arbitrarur Baronius; sed quia de Regio Saxonum genere editus est, ut Scriptores Angli constanter asserunt. Ad num. IX. & seqq. Hoc anno *Kilianus* Episcopus Apostolicus, *Kolomannus* Presbyter & *Totmannus* seu *Totnanus* Diaconus Martyrium passi sunt Heribipoli, seu Wirziburgi, die incerta; cum in *Kiliani* Vita non memoretur. Inscribitur tamen ad VIII. Idus Julias in Mar-

VII.
Martyrium S.
Kiliani
& Sociorum.

NOTÆ

[1] **C** Edvallas duos nedum tres distinguere si quis nollet, illi utique non leve argumentum. suppeteret ex autoritate Admanni sæculi septimi adeoque antiquioris Bedæ Scriptoris, qui Vitam S. Columbæ Abbatis Hyensis in Angliâ literis consignavit. Ille enim Regem illum Britonum ab Osuvaldo Rege victum, *Carbonem*, non *Ceaduallam*, ut post Bedam omnes Anglici Scriptores, appellat. MANSK

diendæ ipsi adjumento sanctum Vvilfridum Archiepiscopum Eboracensem, licet Beda expresse non dicat, conjectura quidem vehementi adduci possumus, ut credamus: etenim cum ipso auctore constet, magnam inter eos necessitudinem intercessisse, cum Vectam insulam expugnatam Vvilfrido utendam Rex ipse tradiderit; (a) ab eo pariter ipsum recepisse spiritalia dona, quis poterit dubitare? Sed & quod eodem auctore Beda liqueat, jam tertio Vvilfridum Romam concessisse; par est credere, ipsum de eadem sæpe illi sermonem habentem; eam adeundi ipsi desiderium injecisse. Subdit vero de ejus successore Beda, ejusdem confectum esse vestigia; quod scilicet ubi ad annos tringitaseptem regni gubernacula propagasset, illud ipsum posteris relinquens, ad limina itidem Apostolorum peregrinationem susceperit: at de eo dicendum suo loco erit. Porro; & complures alios idem esse imitatos exemplum, idem auctor ita testatur: *Quod factum scilicet his temporibus plures de gente Anglorum nobiles, ignobilesque, laici & clerici, viri ac femine certatim facere consueverunt*. Nimirum abdicato sæculo, convolare ad limina Apostolorum, ad ubera matris, a qua se scirent esse progenitos. Sed de his satis.

Hoc eodem anno tribus martyribus felix Germania illustratur. Qui enim a Sergio Papa acceperant Evangelium ad prædicandum gentibus Borealibus, vix sparsio verbi semine, illud fuso sanguine irrigarunt: *Kilianus* nempe Episcopus, & *Colomannus* presbyter, & *Totnanus* diaconus hoc anno coronam sunt martyrii consecuti. Quod autem ad tempus spectat, erroris arguitur Sigebertus ex veteri inscriptione eorum sepulcro indita, quam posuit in suis Notis ad horum martyrum Acta vir probitate, & doctrina notus Nicolaus Serarius Societatis Jesu dignus professor: nos eam paulo inferius reddiduri sumus.

Quod

tyrologiis Wandalberti, Rabani, & Adonis. Hoc Martyrium ad præsentem annum pertinere certum faciunt Verfus, qui in ejus Epitaphio leguntur, a Baronio num. XVI. recitati. Martyrii causa hæc fuit. *Kilianus* Gozbertum Franconiæ Ducem admonuit, non licere sibi conjugio frui uxoris fratris sui, quæ *Geilana* vocabatur. Hæc vero duorum ministrorum suæ crudelitatis opera eosdem interfici curavit, ut fufe ex Vita Sancti Kiliani narrat Baronius. Cum

(a) Beda
l. 4. c. 16.

IX.

Kiliani,
& Sociorum,
martyrii.

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.

Quod igitur ad hos martyres pertinet: in Franconiam ipsos diximus profectos esse, illicque iis qui adhuc Gentiles essent, Evangelium prædicasse, ducemque Gosbertum una cum aliis ad fidem Christianam convertisse: ibique demum pro laboribus exantlatis coronam martyrii consecuti sunt eadem ex causa, qua præcursor Domini S. Joanes Baptistæ ab Herode amputari capite jussus est. Cum enim eundem Gosbertum Ducem jam Christianum redditum admoneret sanctus Episcopus, quod non liceret sibi conjugio frui uxoris fratris sui, quam ante baptismum sibi conjunxerat, ejusdem femine in se odium acerbissimum concitavit, cujus & molitione idem cum sociis clanculo occisus est. Quomodo autem hæc gesta sint, & detestandum facinus detectum divinitus fuerit, ex Actis antiquis fideliter scriptis hic enarremus: sic enim se habent (a):

(a) Extant
apud Sur.
die 8. Jul.
tom. 4.
X.
Geila infidiatur
Sanctis.

Nefanda mulier, de qua nobis est sermo (Geila nomen illi erat) *callida meditatione perquirebat, quemadmodum sine populari strepitu & vulgi cognitione sanctos viros posset tollere e medio. Armabatur enim ira impatientia, & libidinis furore: & quia diabolus iniqua cupidibus fomenta malitia subministrat, inventi sunt duo administri crudelitatis ejus, qui promitterent se satisfacturos Geila desideris, si munera darentur ipsis pro tanti perpetratoe sceleris. Ita factum est, ut accepto nefandi operis premio, voto responderint feminea crudelitatis. Solebat beatissimus martyr Kilianus post parvam dormitionem necessitatis, vigilaré ad studium propensæ orationis.*

Visto ostensa S.
Kiliano.

Quadam vero nocte, cum leves carperet somnos, ita ut nec dormiret integre, nec vigilaret aperte, apparuit ei vir habitu formaque pulcherrimus, qui dicebat: Amice Kiliane, surge: nolo te diutius laborare: dumtaxat certamine rangelis, & sic victor jugiter tecum eris. His
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Cum vero *Kiliani* & Sociorum corpora in summa veneratione essent, & ad eorum sepulcra multa fierent miracula; illustrante Domino merita eorum, cum consilio & præcepto *Zachariae* Papa, mediante *Bonifacio* Archiepiscopo, de tumulo honorifice sublevari sunt, regnante *Pippino* primo Orientalium Francorum Rege, inquit Auctor Anonymus brevioris Sancti Kiliani Vitæ a *Mabilonio* Sac. II. Benedidino publicatæ. Quare facta hæc Translatio anno DCCLII. (quo Kalendis Martiis *Pippinus* Rex Francorum renunciatus est, & *Zacharias* Papa die XIV. Martii ad Deum migravit) a Sancto *Burchardo* Episcopo *Wirziburgensi* primo, ut refert Anonymus, qui sæculo X. vixisse videtur, in Vita ejusdem Sancti *Burchardi* recitata a *Mabilonio* Sac. III. Benedid. part. I.

VIII.

Baronius num. XV. refert Epitaphium SS. *Kiliani* & Sociorum Verbis tabulæ lapideæ insculptum, in quo eorum Martyrium cum currenti anno recte coniungitur. Verum illud plu-

dictis, abscessit. Evigilans autem egregius vir, intelligens divinam eam esse visitationem, convocatis fratribus, inquit: Fratres, vigilemus: cito aderit Dominus, & pulsabit januam. Cavendum nobis est, ne nos somno torpentes inveniat. Addamus oleum lampadibus, dum tempus est; ne si forte defecerit, tunc incipiamus quaerere, quando non poterimus invenire. Illis itaque circa medium noctis orationi vacantibus, carnifices strictis gladiis locum, in quo orabant, penetrarunt. Quos cum sacer vir intuitus esset, ait: Amici, ad quid venistis? Vos implebitis præceptum: nos cursum consummabimus. His dictis, interfecti sunt, ibique terra mandati, ne quis rem gestam scire posset. Vestimenta quoque, cum quibus divina peragebant officia, sacrique libri, cum illis defossa sunt, ne quod indicium necis eorum extaret, sed clam discessisse putarentur causa solita peregrinationis.

Sancti necantur.

XI.

Erat tamen nobilis quædam matrona, *Burgunda* nomine, quæ a principio prædicationis eorum sanctis viris adhaeserat, habens cellulam juxta oratorium sanctorum, quo facilius divinis laudibus interesse valeret. Hæc intenta vigiliis, quæ facta fuerant, diligenti studio investigavit, recedentibusque carnificibus, linteolo mundo fusum sanctorum sanguinem collegit, ac terra diligenter infodit, vigiliis & orationibus jugiter vacans, ubi sanctorum corpora obruta noverat, excolebatque locum veneratione qua poterat, sed occulte, ne (sicut postea factum est) *Geila* jussu removerentur. Ea enim sceleratissima, mulier fratris plancis stabulum equorum in loco, ubi sancti martyres humati fuerant, fieri jussit, ne quo indicio sacra corpora proderentur. Geila facta Ferunt autem, ab iis qui tunc fuere, cæcus, postea relatum jumenta eo in stabulo manentia super sepulcra martyrum nec ster-

cus, nec urinam reddidisse, honorem mart-

O 2

ty.

ribus post eorum Martyrium sæculis exaratum, Epitaphium ut demonstrant Verfus sequentes ibidem recitati, inter quos hic legitur,

Hi sunt sublati, vite quoque canonizati.

Canonizatio enim Sanctorum ante decimum sæculum in usu non fuit. Præterea *Egilwardus* Monachus Coenobii Sancti *Burkardi* prope *Wirziburgum* hujus Sancti Vitam mox memoratam interpolavit, multisque mendis foedavit. Licet enim hic Sanctus Præsul anno DCCLIV. ad Deum migravit, ut eo anno ostendam, *Egilwardus* tamen ait, eum obiisse anno *Inarnationis Domini* DCCXCI. quod falsum esse suo loco demonstrabo, quodve tamen in illis Verbis legitur, quorum duos priores hic ex Baronio exhibeo.

Septingentesimo nonagesimo quoque primo
Burkardus moritur, corpusque suum sepelitur.
Au-

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.

zyribus exhibentia: ut quod de capite propheta vaticinatus est, id in ejus membris quoque carneretur. Cognovit (a) Isai. quit Isaias a) bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit. Tali ergo modo sanctorum corpora hominibus propemodum ignota mansissent, nisi Burgunda, quam diximus, in extremo vitæ posita, quibusdam fidelibus ubi condita essent, re-velasset.

XII.
Suasu
Geilæ
Sancti
non re-
quiriti.

Contigit autem, ut Dux a bello revertetur ad locum, in quo sanctos viros reliquerat: cumque eos non inveniret, studiose perquisivit, quando & qua causa recessissent, quove profecti essent. Tum uxor ejus, veneno malignitatis depravata, modo rubore perfusa, modo pallore affecta, alias confidentia animata, multos anfractus suæ nequitia & fraudi prætexebat, dicens non se eos custodiendos suscepisse, neque iis custodes adhibuisse: pro sua voluntate illas, & venisse, & recessisse, ut peregrinationis suæ institutum sequerentur. Sed quem femineæ voces non emolliunt? quem a statu rectitudinis non retrahunt? Credulus itaque verbis suæ conjugis princeps, nonnihil a cæpta inquisitione remisit.

(b) Matth.
10.

Ultio di-
vina in
facriligos
homici-
das.

Sed juxta Dominicam vocem. (b) Nihil operum, quod non reveletur, & occultum, quod non sciatur. Cum ea quæ facta fuerant, paulatim oblivioni darentur, unus eorum, qui sanctos viros gladio peremerat, subito a demone arreptus, ingenti voce clamare cepit: Kiliane, acriter me persequeris. Igne enim consumor. Quod feci celare non possum. Video imminere mihi gladium tuo sanguine respersum. Talia diu vociferans, & propriis se dentibus lamias a præsentis migravit ad pœnas æternas. De talibus quippe scriptum est: (c) Duplici contritione contemere eos, Domine.

(c) Hier.
17.

XIII.
Geila mi-
ferrime
perit.

Alter vero cædis sanctorum conscius, in rabiem versus, gladio se petiit, effususque visceribus per tormenta præsentis temporis ad æterna pervenit. Quisnam, Geila tibi cernenti talia sensus tunc erat infelix? cruciatibus aucta furebas. Non multo post & ipsa bellua, de qua loqui-

PAGIUS
IX.

Radbodum
Christia-
nis infen-
sum Pip-
pinus vin-
dit.

Auctor Annalium Metensium narrat, Pippinum Majorem Dominum occurrisse Radbodo Frisionum Duci, qui contra se aciem parabat, huncque victum ac fugatum, obsidibus datis Pippini tributarium effectum esse. Quod hoc anno, vel sequenti contigisse, colligitur ex Bedæ lib. 5. cap. 11. ubi scribit, Sanctum Wilbrordum in Frisiam advenisse, quam nuper expulso inde Radbodo Rege ceperat Pippinus. Wilbrordus autem seu Wilbrordus anno DCXCI. in Frisiam Citeriorem adventavit, Evangelium Gentilibus annuntiaturus. Tunc Frisionum Regnum Oceano adjacebat, & a Rheno ad Eidoram usque amnem protendebatur; Citerior Frisia Rhenum

mur, a demonibus arrepta, quanta poterat voce clamabat: Juste torquor, quæ sanctis viris tortores adhibui. Recte crucior, quæ cruciatus illis paravi. Acriter injustas, Kiliane: ignem accendis, Colomanne: fomenta ministras, Totnane. Sufficiat vobis vicisse: nimis vestras ulciscimini injurias. A calice Kiliane dicitur: sed valde amara mihi pocula infundis: His dictis, miserabiliter vexabatur, ita ut a multis teneri vix posset. Tandem cum magno cruciatu ad cruciatus diabolo paratos migravit. Cernimus impletum, quod Veritas in Evangelio dicit: (d) Dominus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Amen dico vobis, quia cito faciet vindictam illorum.

(d) Luc.
18.

His ita gestis, ajunt Gosbertum a suis servis interemptum, filiumque ejus principatu defectum, cognatos affinesque eorum contribulibus tanta perpeffor, ut vix aliqua eis Reipublica dignitas in ea provincia relicta sit. Quæ autem horum causa fuerit, utrum quod fidem rectam colerent, ab iis, qui ab ea deviarant, talia passi sunt: an quod post eadem sanctorum martyrum a veritatis tramite recesserint, vindictam hanc divinitus illam pertulerint: viderit ille, quem nulum latet secretum: modo nos nihil ejusmodi asseramus, quod incompertum habemus. Hucusque auctor veritatis tenacissimus pariter & modestissimus. Porro hos ipsos, quos Romana Ecclesia Apostolico munere decoravit, eosdem corona martyrii insignitos triumphatores excepit, retulitque in album purpuratorum martyrum, annua (quousque mundus erit) memoria celebrandos, ea qua passi sunt die, octavo Idus Julii cunctis fidelibus exhibens.

XIV.
Gosberti
interitus.

Verum ut idem Serarius noster, qui notationes ad Acta horum martyrum (ut diximus) scripsit, ejusmodi antiquitus scriptum recitat epitaphium, rudi licet Minerva, ut ferebat illorum temporum ætas, incisum (ut ait) lapideæ tabulæ positæ in sepulcrali crypta juxta puteum ad Occidentem:

An-

inter & Flevum, Ulterior Flevum inter & Eidoram erat. Ad Citeriorem pertinebat Trajectum, vulgo *Multric*, & Ultrajectum, vulgo *Utrecht*; seu Trajectum Inferius & Trajectum ad Rhenum. Pippinus Franciæ fines ultra Citeriorem Frisiam non dilatavit: His itaque peractis, ait Auctor Annalium Metensium, idest, Citeriore Frisia in Francorum potestate redacta, Synodum adunare præcepit, in qua utilitatibus Ecclesiarum, orphanorum ac viduarum consideratis, se se inopinatissimis Regni sui sedibus cum suis fidelibus ad hyemandum locavit. Radbodus, priusquam cum Francis congregaretur, e suis Ditionibus abire jussit omnes Evangelii Doctores, quorum alij

ex

CHRISTI
689.SERGII PAP.
2.JUSTINIANI JUN. IMP.
5.

Epita-
phium de
SS. Kilia-
no & So-
ciji.

Annis sexcentis octogenisque novenis
Istic Kyllenam scimus fontis prope we-
nam,
Et Colonatum, necnon Totnamque bea-
tum
Ob Salvatorem proprium fuisse cruo-
rem.
Hinc fuit, est, & erit salus illi, qui
pie querit,
Est cæcus, mutus, claudus, foraus-
que solutus.

Qui autem sequuntur versus, ad ipso-
rum elevationem pertinent, factam per
Bonifacium successorem, qui, & recon-
didit Burkardum Episcopum Herbipolen-
sem:

Septingentesimo quinquagesimoque se-
cundo
A Bonifacio, Burkardo consociato,
Hi sunt sublatis rite quoque canonizati.
Hos pete devote, qui sint † oramine
pro te.

Qui vero quatuor sequuntur versus Bur-
kardi epitaphium continent, nomenque
ejus qui posuit, ita conscriptum:

Septingentesimo nonagesimo quoque
primo.
Burkardus moritur, corpusque suum se-
peltitur

PAGIUS

ex Francia, alij ex Hibernia venerant. Inter illos præcipuus erat *Wilfrannus*, inter hos *Wilgericus* seu *Wilibertus*: de isto Bedæ lib. 5. cap. 10. & de Wilfranno Frisorum Apostolo infra agetur. Radbodus Rex paganus videtur successisse *Algisio*, qui Sanctum Wilfridum ex Northumbria expulsum Romamque proficiscentem honorifice suscepit, ut supra vidimus.

X.

Justinianus Imp. cum omnia, quæ a patre *Constantino Pogonato* de pace ac reliqua Reipu-

Juxta sanctorum tumulum, ceu scribitur,
horum
Per Megengaudum successorem reve-
rendum.

Quod his subditur hexasticon de iisdem sanctis martyribus conscriptum, extat in vestibulo capitularis loci, qui Novi monasterii templo cohæret, in ædificiorum parte superiore, ad Septentrionale cryptæ latus, quod excultiore poetice artis præferret auctorem:

XVI.

Hi sunt, Herbipolis qui te docuere,
magistri
Quæ verum coleres religione Deum.
Impia quos tandem jussit Geilana ne-
cari,
Celavitque sub hunc corpora casa lo-
cum.
Ne turpi sine laude sita defossa jace-
rent
Corpora, Burkardus sub monumenta
locat.

Hactenus de sanctis martyribus, eorumdemque memoriis: quorum precibus factum non dubitamus, ut fides Catholica in eadem Ecclesia adhuc integra perseveret in tanto naufragio fidei Germanarum provinciarum, bene culta laboribus, & bene custodita vigiliis Julii ejus Episcopi, digni sanctorum Præsulum successoris.

Se-

blicæ ordinatione constituta fuerant, perverte-
ret, pacem initam cum *Bulgaris* dissolvit, eis-
que concurrens primo vicit, post ab eis exceptus
vix evasit, inquit Sigebertus in Chronico hoc
anno, quod Zonaras, & Nicephorus in Histo-
ria fufius exponunt, & Theophanes consignat
anno Incarnationis secundum Alex. DCLXXX.
qui Kal. Septemb. superioris Christi anni exor-
ditur. Quare Sigebertus Theophanem recte ex-
posuit.

*Justinia-
nus pacem
cum Bul-
garis ini-
tam dissol-
vit.*

JESU CHRISTI ANNUS 690.

SERGII PAP. ANNUS 3.

JUSTINIANI JUN. IMP. ANNUS 6.

CHRISTI 690.

SERGII PAP. 3.

JUSTINIANI JUN. IMP. 6.

I. Novi A. postoli decernuntur ad Evangelii praedicationem in Germaniam.

Sequens sexcentismus nonagesimus Christi annus tertia Indictione inchoatur, quo Deus novos Apostolos decernit ad Germanorum conversionem, eosdemque numero duodecim. Etenim etsi olim in illis Borealibus regionibus aliquando (ut dictum est superius) Evangelium illuxisset, postea tamen barbarorum motibus saepius agitatae provinciae, atque bellorum assiduis cladibus desolatae, in solitudinem prope redactae sunt, cum excoli verbi Dei praedicatione desivissent: cum & adhuc aliae essent provinciae, quibus tenebrae impietatis ex ignorantia veri Dei in cultu daemonum perseverarent. Sed haud oblitus misereri Deus, qui ex semine illo purissimo in Anglia a S. Gregorio Romano Pontifice fato pauca grana delegit, quae mundo praemortua magnum proventum frugum afferrent. Quomodo autem haec coepta sint, & nomina eorum qui missi fuerant, ex Marcellino qui interfuit, unusque ex iis fuit, describamus; similiter, & ea quae in eandem sententiam Beda & ipse rerum sui temporis scriptor posteris commendavit, in medium afferamus.

II. Fuit autem tantae molis praecipuus architectus numquam satis laudatus S. Ecbertus natione Anglus, qui monasticam disciplinam propensissimo studio excoluit in Hibernia, ubi & sacris litteris est imbutus, de quo ex Beda (a) superius mentionem fieri contigit: optasset & ipse inter eosdem Apostolos numerari, primusque in Apostolico opere inveniri; verum divina voluntate alii fuit operi mancipatus. Sed audi quae de ejus instituto tradit Beda (b): Eo tempore, inquit,

(a) Beda l. 3. c. 27.

(b) Beda l. 5. c. 10.

nempe ab incarnatione Domini (ut paulo superius numerat) sexcentesimo nonagesimo anno, sicut, & Marcellinus pariter computat, venerabilis & cum omni honorificentia nominandus famulus Christi & sacerdos Ecbertus, quem in Hibernia insula peregrinam ducere vitam pro adipiscenda in calis patria retulimus, proposuit animo pluribus prodesse, id est, inito opere Apostolico, verbum Dei aliis quibus earum, quae nondum audierant, gentibus evangelizando committere, quarum in Germania plurimas noverat esse nationes, a quibus Angli, vel Saxones, qui nunc Britanniam incolunt, & genus & originem duxisse noscuntur: unde haec tenus a vicina gente Britonum corrupte, Germani nuncupantur. Sunt autem Frenones, Rugini, Dani, Hunni, antiqui Saxones, Boruchtuarii: sunt etiam alii per plures iidem in partibus populi Paganis adhuc ritibus servientes, ad quos venire praefatus Christi miles circumnavigata Britannia disposuit, si quis forte ex illis ereptos Satana ad Christum transferre valeret: vel si hoc fieri non posset, Romam venire ad videnda atque adoranda beatorum Apostolorum ac martyrum Christi limina cogitavit.

Erat ipsi in mente, tentare si quod pateret ostium Evangelio, ac Romam inde migrare ad accipiendum a sede Apostolica apostolatam, ut postea factum dicemus ab iis, qui ab eodem missi sunt: quod si nullus pateret aditus verbo Dei, lucrum saltem id peregrinatione caperet, ut inviseret & veneraretur sanctorum sepulcra Apostolorum. Hunc plane fuisse ejus verborum sensum, quae sunt secuta declarant: sed quibus ipse fuerit retentus

S. Ecbertus cupit proficisci ad conversionem Gentilium.

III. Divino monitu Ecbertus impeditur ab instituto.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6183. SÆC. VII Anno Eræ Hispan. DCCXXVIII. Anno Hegiræ LXXI. inchoato die 14. Julii fer. 3. A. C. 690. I. Postconstatatus. II. Apostolica Missio S. Willibrordi in Frisiam.

Hic annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. VI. Post Consulatum ejus VI. A. num. I. ad X. Apostolicam expeditionem Sancti Willibrordi in Frisiam procuravit Sanctus Ecbertus Presbyter, qui, ut refert Beda lib. 5. cap. 10. & seq. magno studio ferebatur, ut Gentes Germanicæ, adhuc gentilibus erroribus obcæcætae Evangelii luce illustrarentur. Agebat tunc vitam Monasticam in Hibernia, unde primum Sanctum Willibertum in Frisiam misit, qui cum parum proficeret, cum duobus annis con-

tinuis genti illi ac Regi illius Radbedo, seu Radbodo, Verbum salutis prædicasset, ad Ecbertum rediit, qui Willibrordum Presbyterum cum duodecim sociis illuc misit; & quidem anno sequenti, & postquam hoc vel superiori Radbodo a Pippino Majore Domus Franciæ victus fuisset. Mabillonius tamen Saeculo Tertio Benedictino parte I. pag. 601. Vitam Sancti Willibrordi postea Episcopi Trajectensis ad Rhenum, ab Alcuino Caroli Magni Principatu scriptam refert, & in Notis, Willibrordi adventum in Frisiam, quam hoc anno Joannem de Becka Canonicum Ecclesiæ Trajectinæ, aliosque omnes reponere ait, eo etiam contigisse hac ratione probat. Willibrordus anno ætatis tricesimo tertio, ut habet Alcuinus, iter in Frisiam suscepit. Obtentâ a Pippino prædicandi licentia Romam primo perrexit, teste Beda in lib. 5. cap. 12. indeque in Galliam reversus est eodem anno, quo S. Suidbertus a S. Willfrido Episcopus ordinatus est, Suidberti autem ordinatio an. DCXCII. peracta. Quare eo anno Romam profectus est Willibrordus primis temporibus adventus eorum

tus nutu divino impeditis, Beda ibidem sic pergit dicere: Sed ne aliquid horum perficeret, superna illi oracula, simul, & opera resistunt. Siquidem electis sociis strenuissimis, & ad prædicandum verbum idoneis, utpote actione simul, & eruditione præclaris, preparatisque omnibus quae navigantibus esse necessaria videbantur; venit die quadam mane primo ad eum unus de fratribus, discipulus quodam in Britannia & minister Deo dilecti sacerdotis Boisili, cum esset idem Boisil præpositus monasterii Mailrosensis sub Abbate Eata, ut supra narravimus, referens ei visionem quæ sibi eadem nocte apparuisset:

IV. Quid agere debeat admonetur.

Cum expletis, inquit, hymnis matutinalibus, in lecto membra deposuissem, ac levis mihi somnus obrepisset: apparuit magister quondam meus & nutritor amantissimus Boisil, interrogavitque me, an eum cognoscere possem: Ajo: Etiam: tu es enim Boisil. At ille: Ad hoc, inquit, veni, ut responsum Domini Salvatoris Ecberto afferam, quod te tamen referente oportet ad illum venire. Dic ergo illi, quia non valet iter, quod proposuit, implere: Dei enim voluntas est, ut ad Columbæ monasteria magis docenda pergat. Erat autem Columbæ primus doctor fidei Christianæ Transmontanis Partibus ad Aquilonem, primusque fundator monasterii, quod in Hu insula multis diebus Scotorum Pictorumque populis venerabile mansit: qui videlicet Columbæ nunc a nonnullis, composito a cella & Columbæ nomine, Columcelli vocatur. Audiens autem verbum visionis Ecbertus, præcepit fratri qui retulerat, ne ququam hæc alteri referret, ne forte illustria esset visio: ipse autem tacitus rem considerans, veracem esse timebat, nec tamen a perando itinere; quo ad gentes docendas iret, cessare volebat. At post paucos dies rursus venit ad eum

praefatus frater, dicens, quia & ea nocte sibi post expletas matutinas Boisil per visum apparuerit, dicens: Quare tam negligenter ac repide dixisti Ecberto, quæ tibi dicenda præcepi? At nunc vade, & dic illi, quia velit, nolit, debet ad monasteria Columbæ venire: quia aratra eorum non recte incedunt; oportet autem eum ad rectum hæc tramitem revocare.

Qui hæc audiens, denuo præcepit fratri, ne hæc cuiquam patefaceret. Ipse vero tametsi certus est factus de visione, nihilominus tentavit iter dispositum cum fratribus memoratis incipere. Cumque, jam navi imposuissent, quæ tanti itineris necessitas postcebat, atque opportunos aliquot diebus ventos expectarent, facta est nocte quadam tam sæva tempestas, quæ perditis nonnulla ex parte iis quæ in navi erant rebus, ipsam in latus jacentem inter undas relinqueret. Salvata sunt tamen omnia quæ erant Ecberti & sociorum ejus. Tum ille quasi propheticum illud dicens: quia propter me est tempestas hæc: subtraxit se illi profectio, & remanere domi passus est. At vero unus de sociis ejus, vocabulo Witbertus, cum esset & ipse contemptu mundi ac doctrinæ scientia insignis (nam multos annos in Hibernia peregrinus anachoreticam in magna perfectione vitam egerat) ascendit navim & in Frisiam perveniens, duobus annis continuis genti illi ac Regi illius Radbedo verbum salutis prædicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tunc reversus ad dilectæ locum peregrinationis, solito in silentio Domino vacare coepit: & quoniam externis prodesse ad fidem non poterat, suis amplius ex virtutum exemplis prodesse curabat.

V. Maris tempestate recitatur Ecbertus.

* Frisiam * Radbodo

Videre est ex ipso rerum exitu rem mirandam, sanctos viros a tanto opere saepius revocatos; quousque eorum legitimus

VI.

PAGIUS in Frisiam, inquit Beda, id est, anno uno aut altero post eorum adventum, ut loquendi modus Bedæ satis indicat. Ita Mabillonius. At cum Suidbertus anno tantum DCXCII. Episcopus ordinatus fuerit, ut infra ostendam, longe probabilius est quod asserit Westmonasteriensis, Willibrordum sc. cum sociis duodecim ab Anglia venientem in Galliam Sanctitate enituisse insigni anno DCXCI. major enim fides Westmonasteriensi, quam Joanni de Becka Scriptori recentiori habenda.

III. Suidbertus unus fuit ex duodecim sociis Willibrordi, indeque in ejus Vita Marcellino attributa pluribus de hac Missione agitur, & ex eo plura hoc ac sequentibus annis Baronius in medium affert, existimans Marcellinum unum ex illis duodecim fuisse, & omni fide res tunc gestas memorias commendasse. At an Marcellinus, dictus etiam a posteris Marcellinus, nomine ad Romanam speciem aptato, quem a pueritia Sanctus Willibrordus Sanctis moribus instruxit, Acta Sancti Suidberti conscripserit inter Eruditos ho-

die controversia est. Alii enim, quos Cointius anno DCLXXXIX. num. I. sequitur, existimant quidem scriptam ab eo Historiam Suidbertinam, sed eam a quodam Neoterico interpolatam, nazisque resperam fuisse. Alii vero Vitam illam, quam Surius in lucem edidit, & Baronius saepe laudat, foetum recentioris Scriptoris arbitrantur, qui Marcellini seu Marcellini glorioso titulo facile legentibus imposuerit. Verum enimvero tot mendis scætat Historia illa Suidbertina, ut Joannes Colganus ad diem primum Martii, quo Sanctus Suidbertus colitur, ex Actis Sanctorum Hiberniæ recendam duxerit, quem imitatus Henschenius non solum idem præstitit in Actis SS. Bollandianis; sed etiam complura menda Pseudo-Marcellini, varique errata de SS. Columbano, Ceadvalla, Judoco, Winoco, Aidano, Wirone, Plechelmo, aliisque, certis argumentis manifestavit. Nec aliter sentit Mabillonius in Elogio historico Sancti Suidberti Episcopi Saeculo III. Benedictino parte I. ubi nonnullas profert rationes, qui-

mus efficeretur apostolatus: Etenim quæ a Deo sunt, ordinata sunt. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? inquit Apostolus (a). Quousque enim a Romano Pontifice prædicandi Evangelium apostolatam non accipere, ipsorum labor minime optatum finem consecutus est, ut scilicet ad fidem Christi barbaros aliquando converterent. Sed audi ex eodem auctore eorundem, antequam Romam ad Pontificem se conferrent, inanes progressus: pergit enim Beda (b): Ut autem vidit vir Domini Ecgbertus, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, retentus ob aliam sanctæ Ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus, nec Vivilbertus illas deveniens in partes quicquam proficiebat: tentavit adhuc in opus verbi mittere viros sanctos, & industrios, in quibus eximius Vivilbertus presbyterii gradu, & merito præfulgebatur. Qui cum illo advenissent (erant autem numero duodecim) divertentes ad Pipinum Ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem Frisiam*, expulso inde Radbedo* Rege, ceperat, illo eos ad prædicandum misit; ipse quoque imperialis auctoritate juvenis, ne quis prædicantibus quicquam molestiæ inferret, multisque eos qui fidem suscipere vellent, beneficiis attollens. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idololatria ad fidem converterent Christi. Sed hæc postea, ut dicemus: pergit vero de duobus aliis idem institutum sectantibus dicere, de quibus nos suo loco acturi sumus.

(a) Rom. 10.

(b) Beda l. 5. c. 12.

Duodecim deliguntur verbi prædicatores.

* Frisiam * Radbedo

VII. (c) Galat. 2.

A Pontifice Romano. Apostolatam accipiunt.

(d) Beda l. 5. c. 12.

* Frisiam

PAGIUS

quibus manifesta fit falsi Auctoris impostura, qui quando nonnulla in commentis illis genuina Sancti Suidberti gesta referret, ea fecerere a falsis & incertis potis non esset. Hinc Pseudo-Marcellini Veteres Scriptores qui de Sancto Suidberto egere, nunquam mentionem fecerunt, creditque Mabillonius Willelmum Heddam, hominem sæculi proxime elapsi primum meminisse Vitæ a Marcellino confictæ in Gregorio Episcopo Ultraiechino. Hic itaque Pseudo-Marcellini mendacis discutiendis & refutan-

acceleravit venire Romam, cujus sedi Apostolica tunc Sergius Papa præerat, ut cum ejus licentia & benedictione desideratum evangelizandi genus opus iniret: simul & reliquias beatorum Apostolorum ac martyrum Christi ab eo se sperans accipere: ut dum in gente cui prædicaret, destructis idolis, ecclesias institueret, haberet in promptu reliquias sanctorum, quas ibi introduceret, quibusque ibidem depositis, consequenter in eorum honorem, quorum essent illa singula, quæque loca dedicaret. Sed & alia perplura, quæ tanti operis negotium quærebant vel ibi discere, vel inde accipere cupiebat. Hæc de legatione ad Romanum Pontificem Sergium missa: quæ autem post hæc secuta sunt, suis locis pro ratione temporis dicendi sumus.

Quoniam vero de perfecto Apostolicorum virorum numero duodenario trium dumtaxat hætenus ea descriptione nomina innotuerunt, audiamus Marcellinum unum ex iis, qui omni fide ipsorum res gestas tradidit posteris scriptas (e). Breviter enim ea cuncta de apostolatu ipsorum pertingens scribit, & de S. Ecgberto horum omnium (ut dictum est) bonorum auctore: in quo illud, quod aliunde irreperit, puto corrigendum, dum nominatur Archiepiscopus Eboracensis: nam non nisi presbyterum fuisse, apud Bedam, & Martyrologia cuncta reperies. Ait igitur Marcellinus: Magnificus Præsul S. Ecgbertus* sitiens, & affectans salutem omnium hominum, & præcipue Paganorum tus Frisonum, & Saxonum, eo quod Angli ab eis & ex eis propagati sunt, non desistens a bonæ voluntatis inchoato proposito, tentavit adhuc in opus verbi Dei mittere illos sanctos & industrios & ad prædicandum verbum vitæ strenuos & idoneos viros, ut pote actione & eruditione præclaros. Eligit ergo & congregavit, instar duodecim Apostolorum, duodecim Apostolicos viros in fide constantes ex diversis monasteriis ad prædicandum Germanis Catholicam fidem. Fuerunt autem hi missi Vivilbertus, Suvibertus, Acca, Vivilbertus, Vivilbaldus, Vivilbaldus, Leuinus, duo Ewaldi, Vverenefridus, & ego minimus omnium Marcellinus, qui hæc historiæ, sicut & S. Vivilbrordi conscripsi.

VIII.

(e) Marcell. Suviberto apud Sur. tom. 2. die 1. Martii.

Qui fuerint duodecim illi in Germaniam missi.

IV.

Vivilbertus Romanus Præsul, e Frisia Citeriore habet Wigorniensis. Hujus professionis meminit Beda lib. 5. cap. 12. aitque: primis sane temporibus adventus eorum in Frisiam, mox ut comperit Vivilbrordus datam sibi a Pippino Majori Domus, licentiam ibidem præ-

psi. Omnes præfati presbyteri & sacerdotes fuerunt, ac sanctissimus Adelbertus Leovita filius Regis Deirorum, qui pro Christo dimittens regale patrimonium, cum prædictis sanctis presbyteris electus a S. Ecgberto, amore Christi, peregrinum non recusavit exilium.

IX.

Et quoniam hi sancti doctores propagati fuerunt in Anglia de stirpe Frisonica, & Saxonica, ideo convenienter prædicare potuerunt Evangelium Christi in lingua Germanica. Quorum aliqui postmodum palma martyrii coronati fuerunt, alii prædicationibus continuis inter barbaros usque ad obitum insisterunt, alii vacantibus Episcopis subrogati fuerunt, ut infra patebit. Igitur præparatis omnibus, quæ tantis viris necessaria videbantur, mox præfati duodecim egregii Dominici regis arietes, salutatis amicis & parentibus, accepta benedictione tam eximii Archiepiscopi, superna comitante clementia, prospero vento celeriter in Vivilburg, sive Trajectum advenerunt, anno scilicet ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo pontificante Romano Apostolico viro S. Sergio Papa anno suo tertio, imperante pissimo Imperatore Justiniano, ac regnante in Anglia glorioso Alfredo Rege Northumborum, qui Catholicas Ecclesiæ regulas sequi semper & amare desiderabat. Hucusque Marcellinus, qui cum se testetur scripsisse pariter vitam Vivilbrordi, sive Vivilbrordi, non extat illa quidem; sed quæ habetur præ manibus, Albini Flacci habet titulum; in qua multa desiderantur, ut inter alia primus accessus ipsius in Urbem ad Romanum Pontificem, de secundo tantum, quando factus est Episcopus mentione facta. Cæterum his ipsum Romanum ad Sergium Papam profectum esse, Beda est etiam fidelissimus testis. Quod ad Adelbertum, cujus mentio facta est, pertinet, scias ejus vitæ extare Acta, (a) iis quæ dicta sunt consentientia: sed de his alias inferius.

De tempore prædicationis.

(a) Exstant apud Sur. die 25. Jun.

PAGIUS

dicandi, acceleravit venire Romam, cujus Sedi Apostolica tunc Sergius Papa præerat, ut cum ejus licentia & benedictione desideratum evangelizandi genus opus iniret: simul & Reliquias Beatorum Apostolorum ac Martyrum Christi ab eo se sperans accipere. Subjungit Beda, Vivilbrordum Roma ad prædicandum rediisse, quo tempore, inquit, fratres qui erant in Frisia Verbi ministerio mancipati elegerunt ex suo numero Virum modestum moribus & mansueti corde Suidbertum. Hic autem anno DCXCIII. Episcopus consecratus est. Quare Vivilbrordus ex Italia nondum redierat, cum Suidbertus, ut Episcopus ordinaretur, e Frisia Citeriore in Britanniam transfretavit. Alcuinus Vivilbrordo duodecim socios tribuit, undecim Beda, cui propter antiquitatem major fides habenda: sed præterquam duorum, Suidberti scilicet Presbyteri & Adalberti Diaconi, nomina aliorum

Hoc quoque anno magnus ille Theodorus Roma missus in Angliam Dorovernensis Archiepiscopus legatusque Apostolicæ sedis, sanctitate clarus, doctrina eximius moritur, de quo ista Beda: (b) Anno autem post hunc, quo Ceadualla s. c. 8. Roma defunctus est, proximo, id est, sexcentesimo nonagesimo incarnationis Dominicæ, Theodorus beata memoria Archiepiscopus senex & plenus dierum, id est, annorum octoginta & octo, defunctus est: quem se numerum annorum fuisse habiturum, ipse jam dudum somni revelatione edoctus, suis prædicere solebat. Mansit autem in Episcopatu annis viginti duobus, sepultusque est in Ecclesia Sancti Petri, in qua omnium Episcoporum Dorovernensium sunt corpora deposita. De quo una cum consortibus ejusdem sui gradus recte, & veraciter dici potest, quia corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivet in generatione & generatione. Ut enim breviter dicam, tantum profectus spiritualis tempore præfulatus illius Anglorum Ecclesiæ, quantum nunquam antea potuerunt, ceperunt. Cujus personam, vitam, ætatem, & obitum, epitaphium quoque monumenti ipsius verbis heroicis triginta & quatuor palam ac lucide cunctis ille venientibus pandit: quorum primi sunt hi:

X.

(b) Bed. l. 1.

S. Theodori Episcopi Dorovern. obitus.

Hic facer in tumba pausat cum corpore Præsul, quem Theodorum nunc lingua Pelasga vocat: Princeps Pontificum, felix, summusque sacerdos, Limpida discipulis dogmata disseruit.

Theodori sepulchralis Epitaphii verbus.

Ultimi autem hi:

Namque diem nonam decimam Septembem habebat, Cum carnis claustra spiritus egredieretur: Alma novæ scandens felix consortia vitæ, P C.

ignorantur. Baronius num. VIII. Pseudo-Marcellino innixus inter eisdem numerat S. Leuinum quem tamen ipsemet anno DCCLXXVIII. num. XI. scribit, venisse in Frisiam tempore Caroli M. quod verum esse anno DCCLXXII. demonstravimus; adeo verum est nihil boni ex illo fabulatore erui posse.

Ad num. X. & seq. Theodorus Episcopus Cantuariensis mortuus est quidem hoc anno die XIX. mensis Septemb. ut de utroque certos nos Theodorus facit Beda lib. 5. cap. 8. qui cap. 9. Bertualdum Archiep. ei successisse prodit. Sed de eo anno DCXCII. Cantuar. verba faciemus. Scripsit Theodorus insigne Patrientiale, quod ab Auctoribus sæpius allegatur, & MS. affervatur in Bibliotheca Sancti Benedicti Cantabrigienensis. Ejus summaria capita refert Spelmanus in Collectione Conciliorum Angliæ. Præterea edidit Capitula Ecclesiastica quæ Tomo VI. edit. Labbeanæ Conciliorum pag. 1875.

V. Moritur Theodorus Archiep. Cantuar.

JESU CHRISTI ANNUS 691.

SERGII PAP. ANNUS 4.

JUSTINIANI JUN. IMP. ANNUS 7.

ANnus sequitur nonagesimus primus post sexcentimum, Indictione quarta inchoatus, quo Kalendis Novembris celebratum habetur in Hispania Concilium Cæsaraugustanum, Æra nimirum septingentesima undetrigesima, tertium ordine positum, in quo canones sanciti dumtaxat quinque reperiuntur. Inter alia autem, quod etiam Toletanum decimum tertium Concilium (a) statuerat de uxoribus Regum, ne post eorum obitum ad secunda vota pertranseant, ne videlicet occasio daretur alicui invadendæ tyrannidis: additum est præfenti Concilio (b) ut relicta Regis post ejus obitum vestem regiam mutet religiosam induat, atque inter moniales in monasterio vitam transigat. Ut autem in hanc sollicitudinem Rex Egica concitaretur, forte accidit ob suspicionem rerum novandarum per Sisbertum Episcopum Toletanum; qui mox ut se super omnes in sublimem cathedram elevatum sensit, elatus animo, sine improba de inferenda nece religiosissimo Regi cogitare cepit: sed quomodo detectos poenas dedit, post sequentem annum dicturi sumus.

(a) Concil. Tolet. 13. c. 5.

(b) Concil. Cæsaraug. c. 5.

Sisberti episcopi Toletani superbia.

PAGIUS SÆC. VII Anno Æra Hispan. DCCXXXIX. Anno Hegiræ LXXVII. inchoato die 4. Jun. fer. 1. A.C. 691. I. Postconsulatus. II. Concilium Cæsaraugustanum III.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6184.

28. A. 8. P. 13. April. Indict. 4.

JESU CHRISTI 691.

SERGII PAPÆ 5.

JUSTINIANI JUN. IMP. 7.

HIC annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. VII. Post Consulatum ejus VII. Ad num. 1. In Præfatione Concilii Cæsaraugustani III. dicitur, illud habitum esse sub die Kalendarum Novemb. Æra DCCXXXIX. anno quarto Orthodoxi atque Serenissimi Domini nostri Egicani Regis. Quare recte a Baronio consignatur. In eo quinque tantum capitula constituta. Ad num. II. Bertharidus Langobardorum Rex cum decem & octo annis, & primum solus, & post cum filio, Regnum tenuisset, ab hac luce sub-

Moritur hoc anno Bertharidus Rex Longobardorum, cum regnasset solus annos septem, decem autem cum filio Cuniperto. Hæc ex sententia Pauli diaconi, (c) post quem idem Cunipertus ejus filius usque ad duodecimum annum regnum tenuit. Porro de Bertharido laude digna hæc habet idem auctor: (d) Erat vir pius, fide Catholicus, justitia tenax, pauperumque largissimus nutritor. Et paulo post: Ut regni jura suscepit, in loco illo, qui a parte fluminis Ticini est unde ipse olim fugerat, monasterium, quod Novum appellatur, Domino & liberatori suo in honorem sanctæ virginis & martyris Agathæ construxit, in quo multas virginis aggregavit, rebusque diversis pariterque ornamentis eundem locum ditavit. Regina vero ejus Rodelinda basilicam sanctæ Dei genitricis extra muros ejusdem civitatis Ticinensis, quæ ad Perticas appellatur, opere mirabili condidit, ornamentisque mirificis decoravit.

II.

(c) Pauli diac. lib. 5. cap. 33. 34. 35. & 37. (d) Paul. lib. 6. c. 17.

Bertharidi Regis Longob. obitus.

Regnum autem Cuniperti, (e) ubi solus remansit, haud pacificum fuit, sed ipso ejus exordio adversarium passus est tyrannum Alachim ducem Tridentinum sub-

III.

(e) Paul. diac. l. 5. c. 28. 29.

tractus est, inquit Paulus Diaconus lib. 5. cap. 37. qui anni incompleti intelligendi; quia Sigebertus in Chronico ei tantum annos XVII. attribuit. Quare cum anno DCLXXXI. Regnum inierit, mors ejus contigit anno sexcentesimo octogesimo octavo. Sigebertus, qui Bertharidi initium anno uno prævertit, mortem ejus in annum DCLXXXVII. conferre coactus fuit; quatenus in re Hermannus Contractum ex editione Canisii consentientem habet. [1] Hic Princeps Sanctum Wilfridum, e Britannia expulsum & cum sociis Roman pergentem honorifice excepit: pervenerunt, inquit Eddius in Vita Sancti Wilfridi cap. 27. ad Bertharidum Regem Campanie (idest, Langobardie, ut supra demonstravimus,) Virum humilem & quietum, & trementem Sermones Dei: qui peregrinos secundum Præceptum Domini benigne suscipiens Sancto Pontifici nostro enuntiavit, dicens: De Britannia inimici tui Nuncios ad me mittentes suis sermonibus salutantes me, & dona mihi maxima promittentes, si te subterfugientem (ut dixerunt) Episcopum angarizarem, & ad Apostolicam Sedem ten-

Moritur Bertaridus Langobardorum Rex.

NOTÆ [1] Berthariti annum emortualem melius equidem suoputat Cl. Saxius in Notis ad Regnum Italiae Sigonii novæ editionis t. 2. col. 138. qui adducto testimonio Pauli Diaconi l. 5. c. 35. demonstrat, Bertharidum jam anno Cunipertum filium suum confortem Regni adievisse, cum quo per decem annos regnasse quæ verba sunt Pauli, & ex illis pariter evincitur octavum illum annum computandum esse intra decem illos, quibus una cum Filio regnavit. His admissis, decem anni ducti ex anno 678. ad quem Cuniperti assumptionem pertinere idem Saxius ex diplomate Cuniperti dato anno Regni nono Indict. 15. nempe anno 686. elicit, referunt nos ad annum 687. MANSI

CHRISTI 691.

SERGII PAP. 4.

JUSTINIANI JUN. IMP. 7.

Alachim tyrannum patitur Cunipertus.

subditum suum, qui contra patrem Bertharidum jam insurrexisset, hominem sævum, clericis omnibus perinfectum, contemptorem præcipue sanctorum Episcoporum, contumeliosum in omnes ministros Ecclesiæ: cujus rei gratia in maximum sunt timorem coniecti. Post multa ab eo damna illata, Zeno diaconus Ecclesiæ Ticinensis novo exemplo haud probato, cum divino ministerio altaris mancipatus esset, accinxit se gladio adversus eum, obsequium putans præstare Deo, dum ob salutem aliorum se devovit. Sed justissimum licet bellum aggressus fuerit, adversus nimirum religionis perducellam atque tyrannum: nihilominus exitus declaravit, non placere Deo, ut sacri altaris ministri pugnent armis, sed ut potius agant apud ipsum precibus: etenim absque aliquo emolumento idem pugnans, misere interficitur. Narrat hæc pluribus ipse Paulus (a).

(a) Eod. l. 5. c. 40.

IV.

(b) Eod. l. 5. c. 41.

Cæterum nefarius tyrannus eo magis adversus clericos exasperatus, ejusmodi (quod idem ait Paulus b) votum nefarium nuncupavit: Tale itaque nunc facio votum, quod si mihi Deus iterum victoriam dederit, unum puteum de vesiculis impleam clericorum. Ita barbarus ani-

mo ferus, religionis expertus, immanitate protervus. Verum obstitit Deus, qui eum in visione perterritus: nam ait Paulus: Cum prope essent exercitus ipsi invicem sibi contrarii, & se utraque acies ad pugnandum contingerent, Cunipertus Rex ad Alachim iterato hæc verba mandavit: Ecce quantum populus ex utraque parte conspexit; quid opus est, ut tanta multitudo pereat? Conjungamus nos, ego & ille singulari certamine: & cui voluerit Dominus de nobis dare victoriam, omnem populum saluum, & incolam possideat. Cumque Alachim sui hortarentur, ut faceret quod Cunipertus illi mandavit, ipse respondit: Hoc facere ego non possum, quia inter contos suos sancti Archangeli Michaelis, ubi ego illi juravi, imaginem conspicio. Tunc unus ex illis: Præ timore, inquit, cernis quod non est, & tibi jam tarde est modo ista meditari. Construnt itaque acies, perstreperibus buccinis; & neutra parte locum dante, maxima populorum facta est strages. Tandem erudelis tyrannus Alachis interit; & Cunipertus, adjuvante Domino, victoriam capit. Hæc Paulus diaconus.

Alachis contumeliosus Tyrannus dat poenas.

Hoc pariter anno, ubi Paulus Constantinopolitanus Episcopus sedisset annis septem

PAGIUS

tendentem retinere: quibus tam nefarium renuens, dixi: sui aliquando in die juventutis mea exul de patria expulsus, sub pagano quodam Rege Hunnorum degens, qui inivit mecum factus in Deo suo idolo, ut nunquam me inimicis meis prodidisset, vel dedisset. Et post spatium temporis venerunt ad Regem Paganum sermone inimicorum meorum Nuncios, promittentes sibi dare sub jurando solidorum aureorum modium plenum, si me illis ad intercessionem dedisset. Quibus non contentiens dixi: sine dubio Dei vitam succidant, si hoc piaculum facio, invitans pactum Deorum meorum. Ego vero quanto magis, qui Deum verum scio, animam meam pro totius mundi lucro in perditionem non dabo? Tunc vero Sanctum Pontificem nostrum & suos socios cum honore & Ducibus, sicut eum Dominus ubique in peregrinatione protegens magnificavit, ad Apostolicam Sedem olim optatum in gratiarum actione emisit. Quibus verbis lucem accipit, quod narrat Paulus Diaconus lib. 5. cap. 2. Bertharidum nempe e Langobardia profugum Scythiam petiisse, & apud Chaganum Avarum Regem demoratum esse, qui Grimoaldum, qui Regnum Langobardorum usurparat, per Legatos mandavit, ut eum expelleret, inquit Paulus, quem latuit quod Eddius hic narrat.

IV. Obitus Pauli Episcopi Constantinop.

Ad num. IV. Nicephorus in Chronico annos sex, menses VIII. Paulo Episcopo Constantinopolitano; Theophanes vero ad annum XVII. Constantiniani Pogonati, septem annos tribuit, quod & in Tabulis ejus Chronico insertis legitur, ubi etiam Callinici ejus Successoris initium recte copulatur cum anno Incarnat. secundum Alex. DCLXXXVI. quo Theophanes in viam redit, & annos Incarnationis accurate consignare incipit; ideoque annus ille Incarnationis inchoatur Kalendis Septem. anni Christi DCXCIII. quo

ex dicendis anno DCXCII. Paulus obiit. Neque enim mors ejus hoc anno, quo eam Baronius collocat, contingere potuit; cum Synodo Trullanæ anno currenti, ut infra dicitur, celebratæ subscripserit, non vero Callinicus ejus Successor, ut putavit Baronius, qui ideo ait, hunc fuisse hominem novandarum rerum studiosissimum, quia ei præfuisse arbitrabatur.

V. Africa a Saracenis capta.

Postquam anno superiori Abdulmelicus Calipha Meccam Arabiæ Felicis Urbem, ubi visitar Mometis sepulcrum, sibi subjecit, idque mense Ochoberi, ut docet Elmacinus in Hist. Sarac. lib. 1. de Africa occupanda cogitavit, & hanc expeditionem Hasanus a se Duci Occidentis renunciato commisit. Is hoc anno, ut tradit Novberius Arabs, Carthaginem obsidione cinxit, & valida in eam impressione copiarum facta, Græci ad naves suas fugere, sicque Caribago a Saracenis occupata, qui eam muris exuere, & incolas crudeliter & inhumane habuere. Cernens hanc cladem mulier quædam nobilissima Hasano fortiter resistere decrevit, & agmen multorum Africanorum ducens, in montem quandam per fugit, ut eo se tueretur, cumque eam & Africanos Hasanus aggressus esset, ejus exercitus dissipatus, deletusque, ipseque anno sequenti Africa derelicta in Barcam secessit. Hasanus per annos quinque ibi moratus est; sed cum postea Abdulmelicus Calipha ei exercitum misisset, aliquot Oppida in suam potestatem redegit, indeque memoratam Heroinam invadens, eam, timidusque ejus Africanos internecone delevit; Græci autem mari & terra oppugnati vere anni Christi DCXCVIII. in Cretam insulam secessere, sicque Africae Urbes omni auxilio destitutæ, se se Saracenis dedidere. Theophanes, cujus verba anno DCXCVI. referemus, hæc omnia uno tenore refert, quæ ex Nov-

CHRISTI
691.

SERGII PAP.
4.

JUSTINIANI JUN. IMP.
7.

ptem, moritur, & in locum ejus suffe-
ctus est Callinicus, homo novandarum
rerum studiosissimus, de quo sequenti an-

no, & aliis dicturi sumus. Fuerat iste
presbyter vasorum ejusdem Ecclesie cu-
stos.

Qui

PAGIUS Novveirio Arabe magnam lucem accipiunt,
Theodoricus III. Francorum Rex hoc anno mo-

ritur, eique Clodoveus III. filius succedit, ut
anno DCLXXXVIII. ostendi.

JESU CHRISTI
ANNUS
692.

SERGII PAP.
ANNUS
5.

JUSTINIANI JUN. IMP.
ANNUS
8.

I.
Concil.
Constantinop.
ap-
pendix
ad Se-
xtum.

QUI sequens est annus Domini sexcen-
tesimus nonagesimus secundus, In-
dictione quinta notatur: quo celebratum
est Constantinopoli Concilium, seu potius
Conciliabulum, in quo nomine Sexte Sy-
nodi centum & tres canones (quod num-
quam haftenus in aliquo factum Conci-
lio legitur) sanciti leguntur. Antequam
autem de eo agamus, primum omnium
de tempore habenda est discussio, quod
sciamus ab aliis errore poni habitum an-
no Domini sexcentesimo octogesimo sexto;
verum non ante presentem annum habitum,
ex ejusdem Synodi canonibus certo af-
firmare possumus, nempe jam nuper tran-
sacta quarta Indictione: id enim ex ter-
tio ipsius canone liquido demonstratur,
dum in eo bis posita est Indictio, atque
inter alia ista leguntur: *Omnes simul de-
cernimus, ut qui duobus quidem matrimo-
niis implicati fuerit, & usque ad deci-
mum quintum praeteriti mensis Januarii praeter-
ita quarta Indictionis, anni a mundo
sexmillesimi centesimi nonagesimorum pec-
cato servierunt, & non ab eo respicere vo-
luerunt, depositioni canonice subiacere,
&c.* Sic igitur perspicue apparet, non an-
te quintam Indictionem potuisse eam Sy-
nodum celebrari.

De tem-
pore
pseudosy-
nodi ce-
lebratae.

Hæc autem cum ex ipsis canonibus ha-
beantur qui Sextæ Synodi nomine nuncu-
pantur, plus apud me valent, quam quæ a
Tharasio (a) Constantinopolitano Episco-
po absque aliqua certa auctoritate narra-
tur, cum scilicet pro corroboratione ejus-
modi canonum ista ait: *Quæ hic ignoran-
tia, qua plerique laborant circa hos ca-
nones? scandalum est enim dubitare, num
sint Sextæ Synodi. Cognoscant igitur ta-
les, Sextam Synodum temporibus Constani-
tini fuisse congregatam, nimirum contra
eos, qui tantummodo unam actionem &
voluntatem in Christo collocant. Illi igitur
hereticos anathemate verberantes, sub
annum decimumquartum Constantini domum
redierunt. Post annos igitur quatuor, vel
quinque, iidem illi Patres sub Justiniano
Constantini filio congregati prædictos ca-
nones ediderunt: neque de hac re quisquam
dubitet. Hæc Tharastius, quem redar-
guunt ipsimet (ut diximus) canones Sex-
tæ Synodi nuncupati.*

II.

(a) Apud
Septimam
Syn. Acta
2.

Tharastii
sententia
erroris
arguitur.

Redarguit etiam eundem Tharastium
Theophanes: sed redarguendus & ipse,
dum non decem exactos, sed vigintise-
ptem annos enumerat a Sexta Synodo sub
Constantino usque ad horum canonum
san-

III.
Theopha-
nis sen-
tentia.

PAGIUS
SÆC. VII
Anno E-
ræ Hisp.
DCCXXX.
Anno He-
giræ
LXXXIII.
inchoato
die 24.
Majii fer.

ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6185.

Ⓞ 1. GF. 29. P. 14. April. Indict. 5.

JESU CHRISTI 692.

SERGII PAP. 6.

JUSTINIANI JUN. IMP. 8.

3.
A. C. 692.
I.
Postconsta-
laur.
II.
Epocha
Synodi
Trullana
controver-
sa.

HIc annus ista formula notatus: *Anno Ju-
stiniani Jun. VIII. Post Consulatum ejus VIII.*
A. num. I. ad V. Habita Synodus Trullana in
Trullo magni Palatii ut habet Balsamon, non
vero in Trullo magnæ Ecclesie, ut quibusdam
perperam visum. Ejus Epo. ha. in controversiam
vocata, præsertim ob verba, quæ in tertio e-
jus Canone leguntur: *Matura*, inquit hujus
Synodi Episcopi, *Concilii discussione præhabita,*
eos qui duobus conjugis implicati fuerit, & ad
praeteriti mensis Januarii diem decimum quintum,
*praeterita quarta Indictionis, anni sexies mille-
si centesimi noni peccati servituti obnoxios se vo-
luerit, nec ulla pacto respicere, canonice deposi-
tioni subiacere decernimus.* Adhæc Tharastius lau-
datus in VII. Synodo dixit: *quidam ignoratio-
ne languentes scandalizantur in hos Canones, as-
serentes: Putas Sextæ Synodi sunt? Cognoscunt
autem qui hujusmodi sunt, quod Sancta & Ma-
gna Sexta Synodus sub Constantino fuerit celebra-
ta contra illos, qui unam voluntatem & unam
operationem dicebant in Christo, in qua hereticis
anathematizatis, & explanata fide, domum re-
versæ sunt, decimo quarto anno Constantini. Er-*

go post quatuor, sive quinque annos, iidem ipsi
Patres convenientes sub Justiniano filio Constanti-
ni, præscriptos Canones exposuerunt, & nemo du-
bitat de illis. Illi enim, qui subscripserunt sub
Constantino, ipsi & sub Justiniano presenti Char-
ta subscripserunt; ita ut hoc manifestum sit ex eo-
rum propria manus scriptura immutabili simili-
tudine. Ita Tharastius.

Nate inde de anno celebrationis hujus Sy-
nodi opiniones tres. Aliqui existimant, fraudum
esse Tharastio, qui non multum ab ea diffusus
fuit, & quem quæ de ea in suæ Ecclesie Con-
stantinopolitanæ Monumentis habebantur, legis-
se verisimile dicunt. Quare hi existimant, men-
dum in Canonem III. citatum irrepisse, & quar-
ta Indictionis loco, decimam quartam reponen-
dam, ideoque hanc Synodum hanc annis sex-
centesimo octogesimo sexto, quinque circiter an-
nis post Sextam Synodum Generalem. Secun-
da & tertia sententia uno eodemque fundamen-
to innititur, anno scilicet mundi sexies mille-
simo centesimo uno in tertio Canone laudato,
diserte expresso. Fatetur utraque pars eam an-
norum numerum, licet a Balsamone & Zonara
agnitum, mendose tamen in Actis hujus Sy-
nodi descriptum esse, & ex Theophane ad ann.
Incarnationis secundum Alex. DCLXXVII. cor-
rigendum; loco enim anni sexies millesimi cen-
tesimi noni, legendum, anni sexies millesimi cen-
tesimi nonagesimi noni, quia scilicet Librarii nu-
merum XC. omiserunt.

III.
Tres de eæ
opiniones.

Porro annus ille mundanus referri potest,
vel ad Eram Alexandrinam; sicque inchoatur
Kalendis Septemb. anni Christi septingentesimi
sexti: vel ad Eram Constantinop. eoque pacto
auspicatur Kalendis Septemb. anni Dionysiani
sex-

IV.

CHRISTI 692.

SERGII PAP. 5.

JUSTINIANI JUN. IMP. 8.

sanctionem sub Justiniano; cuius hæc sunt verba ex Græco Latine reddita a Turllano: Illud oportet non ignorare cassum & nugatorium esse, quod quidam dicitant, eos qui Sexti esse Concilii canones apud ipsos falso feruntur, post quatuor annos editos fuisse. Ut enim in cæteris omnibus falsitatis arguantur, ita in hac re quoque mentiuntur: sic enim est vera temporis notatio. Habitum est Sextum Concilium maximum contra Monothelitas duodecimo anno Imperii Constantini, qui fuit Heraclii nepos, a mundo condito sexmillesimo centesimo septuagesimo secundo. Imperavit autem postea idem Constantinus aliis quinque annis: eo vero defuncto vita, imperavit ejus filius Justinianus annis decem: quo ejecto, Leontius tenuit Imperium triennio. Leontio successit Theophrastus, qui Absimarus etiam est nominatus, fuitque is in Imperio annis septem. Deinde Justinianus is, qui fuerat expulsus, in

Imperium redactus est, imperavitque rursus sex annis: ut jam secundo anno hujus posterioris Imperii Justiniani descriptos fuisse canones, vel ex ipso tertio canone evidens sit, in quo ita cæsum est: Decernimus de Concilii sententia, ut quibus uxorem duxerint, & ante hanc diem, que decima quinta mensis Januarii numeratur quarta Indictionis, anni sexmillesimi centesimi nonagesimino, in hac culpa fuerint, atque eam maculam eluere noluerint, ut gradu moveantur. Hucusque Theophanes.

Verum cum Sexta Synodus absoluta habeatur (ut constat ex Actis ejus) Indictione decima inchoante, plane usque ad hunc annum, quo quinta Indictio ponitur inchoata, anni dumtaxat intercedunt decem: Sed & quod nec Theophanis sententia subsistere possit, ut quinta Indictio in sequentem periodum Indictionum referatur, in annum videlicet se-

IV. Non probatur Theophanis sententia.

V. Pseudosynodus intentata aulæ est.

PAGIUS Explicatur opinio de anno coacta Synodi Trullana.

sexcentesimo nonagesimo: indeque Historici in eo interpretando divisi. Theophanes loco laudato contendit, Patres Synodi Trullanae usos esse Era mundana Alexandrina, ideoque hunc annum mundi congruere cum anno Incarnationis secundum Alexandrinos DCXCIX. qui uterque Alexandrinus annus tam mundi, quam Incarnationis inchoatur Kalend. Septemb. anni Eræ nostræ Christianæ septingentesimi sexti: indeque consequens est, Synodum istam juxta Theophanem pertinere ad annum Eræ Dionysianæ DCCVI. a Kalendis Septembris & infra. Addit Theophanes, eam habitam anno Justiniani iterum imperantis secundo; a Sexta Synodo ad Trullanam fluxisse annos viginti septem, & eos nugari qui Scriptis suis celebratos Sexti Concilii Capitulares typos, exactis postmodum, annis quatuor, editos affirmant, ubi Tarasium indicat. Communis tamen opinio annum illum mundi 6199. de Era mundana Constantinopolitana interpretatur, quam & Baronius sequitur, & hic magis explicabimus.

V. Refellitur prima opinio.

Primam opinionem jure merito rejicit Baronius, quia in III. Canone hujus Synodi mox recitato, dicitur, annum qui eam antecessit, fuisse mundi 6199. qui per quindecim divisus reddit Indictionem quartam, quæ anno quarto aut quinto a celebratione Sextæ Synodi non consentit; & ridiculum est affirmare errorem esse in Indictione, & loco Indict. IV. legendum esse, Indict. XIV. cum annus ille mundi cum Indictione XIV. componi non possit. Præterea verum non est quod asserit Tarasius, qui subscribere sub Constantino, eisdem & sub Justiniano præsentis Synodo subscripsisse, ut mox ostendam. Quare memoria lapsus est S. Præsul. Dicit neminem de hujus Synodi Canonibus dubitare, cum tamen Latini eisdem non præberent assensum, imo, ut ipse ait, scandalizarentur; quia scilicet Tarasius volens veritatem certissimam, quæ in illis continetur de Imaginibus, valido subsidio constabilire, eos quoquo modo defendebat.

VI. Refellitur secunda opinio.

Longe improbabilius Theophanis sententia; cum Paulus, qui huic Synodo præfuit, anno sequenti Sedem vacuam reliquerit Callinico, ipso etiam Theophane teste, qui ad id animum

non adverterat. Secundo, Auctor Libelli Synodici, postquam locutus est de Synodo Trullana, ait: cum autem Leontius Imperium invasisset, & Justinianum abscisissis navibus Chersonem relegasset, Artemius, qui & Anastasius dicitur, Leontio successit. Quare non anno Christi DCCVII. sed ante annum DCXC. quo Justinianus depositus est a Leontio, Synodus Trullana congregata. Tertio, Anastasius Bibliothecarius disertis verbis afferens hanc Synodum coactam Sergio Primo Ecclesiam Romanam administrante, evidenter ostendit, Patres in ea adhibuisse Eræ mundi Constantinopolitanam juxta quam annus 6199. respondet Pontificatui Sergii Primi, qui juxta Anastasium anno Christi septingentesimo primo vitam cum morte commutavit. Profecto Anastasius in Vita Sergii Papæ ita accurate narrat, quæ Justiniano Augusto primum imperante Romæ gesta sunt, quo Quinifextæ Synodi Decretis Sergius subscribere compelleretur, ut eum de hujus Synodi tempore probe edoctum fuisse certum videatur. Hinc Beda, qui hac ætate vivebat, lib. de Sex Ætatibus, Paulus Diaconus, qui sæculo sequenti floruit, lib. 6. de Gestis Langobard. cap. 11. aliique idem quod Anastasius docent: Beda autem & Paulus Theophane antiquiores fuere. Petavius in parte 2. Rationarii Temp. lib. 4. cap. 14. Theophanis sententiæ adhæret, quod Joannes VII. Romæ anno Christi DCCVII. sederet; quem & de Canonibus istis approbandis interpellatum a Justiniano, in Joanne VII. scribit Anastasius. Verum perperam Petavius pro hac sententiâ citat Anastasium, qui eam penitus evertit. Nihil vero Justinianus a Joanne postulavit, quod a Constantino Papa etiam non postularit, quo tamen Ecclesiam administrante nullus dicit, Synodum Trullanam eoactam esse.

Certum itaque esse debet, annum illum mundi 6199. de Era mundana Constantinopolitana interpretandum. Verum quidem est hanc Eræ mundanam, quam imperante Heraclio Seniori institutam fuisse alibi diximus, in Actis publicis, quæ ad nos pervenere, ante hoc tempus non occurrere, sed cum hæcenus nullum hujus Synodi exemplar MS. prodierit, in quo is annorum numerus non legatur, & Theophanis Aulo-

VII. Synodus Trullana anno Sultani celebrata.

CHRISTI 692.

SERGII PAP. 5.

JUSTINIANI JUN. IMP. 8.

secundum (ut ait) ejusdem Justiniani in Imperium restituti: evidens illud quoque est argumentum, quod Sergius Papa, sub quo isti sanciti canones reperiuntur, nequaquam ad illud pervenit tempus, sed longe ante decessit. Errandi vero occasio data est Theophani ex depravata supputatione annorum ab origine mundi: sed certior ipsa quæ fit per Indictiones supputatio est. Quod autem ejusmodi conventus Episcoporum collectus fuerit Sergii Papæ tempore, qui sancita ab ipsis recipere noluit: quæ hoc eodem anno inferius dicturi sumus, manifestissime declarabunt.

Cæterum quod ad pseudosynodum ipsam pertinet, nemo prudens dixerit eam in Spiritu sancto legitime congregatam: tuque ipse de his, lector, sapiens judex eris, cum quæ dicenda erunt, æqua lance perpendaris. Primum quidem in ea, explosa veneranda antiquitate, cujus præscripto cuncta bene geri in Ecclesia Catholica consueverunt, omnia sibi improba novitas arrogavit. Etenim ubi in primis auditum est, ut post decem annos a soluto Concilio œcumenico atque perfecto, dimissisque omnino Patribus ejusdem Synodi nomine ab alio coacto conventu canones sanciantur? & non dico hoc inveniri posse post decennium præterlapsum, sed nec post mensem, immo nec diem, ubi Synodus dimissa fuerit, ut apparet in Concilio Chalcedonensi.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Storis antiqui tempore idem numerus in ea haberetur, & quidem correctior, quam in exemplaribus hujus Concilii, quæ supersunt, dici non potest illum in hanc Synodum infartum esse. Porro non inde sequitur, ut passim omnes inde colligere video, Synodum Trullanam usque in hunc Christi annum differendam. Annus enim ille mundanus 6199. desinit cum mense Augusto superioris Christi anni, ac Kalendis Septembris ejusdem anni inchoatur annus mundi 6200. & cum eo Indictio quinta, quibus obitibus Synodus illa congregata, & laudatus tertius Canon supra recitatus ante initium mensis Februarii currentis Christi anni conditus. Hoc enim Patres manifeste innuunt, cum in eo Canone III. mensem Januarii quartæ Indictionis præteritæ, seu anni Dionysiani sexcentesimo nonagesimo primi vocent præteritam mensis Januarii. Quod si Decretum illud factum fuisset post mensem Januarium currentis Christi anni, non dixissent Patres, decernimus, ut usque ad XV. præteriti mensis Januarii præteritæ quarta Indictionis, sed decernimus, ut usque ad XV. præteriti mensis Januarii PRESENTIS QUINTÆ INDICATIONIS quia eo casu mensis Januarii quintæ Indictionis currentis fuisset præteritus mensis Januarii. Concilia vero præterita quæ Græci contendunt fuisse Trullanam, quod & Tarasius loco laudato dicit Synodum universalem repræsentasse, semper vere aut autumno, saltem exeunte, celebrata. Quare cum Trullanam verno tempore habitum non fuerit, consequens est, illud autumno superioris Christi

Si vero sancendi aliqua occasione fuerunt canones: quæ necessitas exigebat, ut nomine Synodi ante decennium habitæ censerentur?

Sed majorem his vide insolentiam atque fatuitatem, ut non nomine tantum Sextæ, sed & Quintæ Synodi iidem reperiantur sanciti canones. Audi, quæso, quæ in ea ad Imperatorem Justinianum præfati sint, qui convenerunt Episcopi: sunt hæc verba ipsorum: Quoniam autem sancta, & universales duæ Synodi in hac imperante, & Dei observatrice civitate congregatæ, una quidem temporibus divinæ recordationis Justiniani, altera vero sub piæ memoriæ Imperatore Constantino tue mansuetudinis patre, ad paternæ declarandum fidei mysterium sacros canones nequaquam conscripserunt, sicut reliquæ sanctæ quatuor universales Synodi, per quos populi quidem a deteriore & abjectiore vivendi ratione recedant, ad meliorem autem, & altiore vitam se traducant, &c. Stulte insinuantes se necessitate coactos esse veluti appendicem ad dictas Synodos ponere novos canones.

Scias tu autem, antequam ulterius progrediamur, juste recteque a majoribus ejusmodi conventiculum non œcumenicæ Synodi partem esse nominatam, sed erraticam Synodum, omni penitus auctoritate carentem. Si enim ratione res agatur: quæ necessitas, ut in œcumenicis Synodis fidei causa tantummodo congregatis alia

VI. Pseudosynodus ad quas Synodos.

VII. Synodus erratica dicta.

VIII. Qui Episcopi huic Synodo interfuerint.

si anni indictum fuisse: cumque Concilia ad eos pertineant annos, quibus inchoata sunt, non vero quibus continuata aut absoluta, incertumque sit, an superiori anno finiente, vel currenti Trullanam absolutum fuerit, non dubium, quin illud assignandum sit anno sexcentesimo nonagesimo primo.

A num. V. ad XV. Habita Synodus Trullana ad suppleendam Quintam & Sextam Synodos, qui Episcopi huic Synodo interfuerint. Hanc enim Synodi causam indicant, qui ad illam convenere Episcopi, in sua ad Imperatorem Allocatione. Hinc Quinifextæ hæc Synodus appellata, quod velut ad supplementum utriusque facta sit, quam & Erraticam alii appellavere. Verum unde habuere Græci non posse celebrari Synodum Œcumenicam absque Canonum editione; cum eæ ut Leo Papa docet, ad extinguendam hæresim, & fidem Catholicam confirmandam indicantur. Matthæus Blastares in Proœmio sui Nomocanonis de Synodo Trullana scribit: Principes ejus Synodi celebrabantur, Paulus Constantinopol. alter Paulus Alexandria, Georgius Antiochia, Anastasius Hierosolymorum, Joannes Nova Justinianopolis, Basilus Gortyna Metropoles Cretes insula, ac Tarasius Synodi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vicar Gerens. Ita namque post Imperatoris subscriptionem, Patriarcharum & Metropolitanorum singuli proprium nomen ac dignitatem veteribus in libris signaverunt. In fine Concilii Trullani Paulus Episcopus Constantinopolitanus subscriptus re-

pe.

alia quam de fide inter Patres tractentur? Immo dictum meminimus, accepisse in mandatis ab Agathone Pontifice Apostolicos legatos ad Sextam Synodum missos, ut nihil in ea, præter quam de fide: quæstionibus, quarum causa missi fuissent, penitus agerent. Non enim alia ratione, quam de causis ad fidem spectantibus consuevere Synodi œcumenicæ congregari. Verum etsi appendix ista ad Synodum Quintam & Sextam facienda erat; nonne eosdem Episcopos eosdemque legatos vel alios ab Apostolica sede mittendos vocari oportuisset? Quæ sunt ista velamenta, & perficiendarum Synodorum vastre quæstioni prætextus?

VIII. Fraus Græcorum aperitur.

Sed aperiamus imposturam, detegamus commentum. Vetus æmulatio Græcorum adversus Latinos fuit hujus artifex technæ, atque textrinæ callida concinnatrix. Quod enim adversus Latinorum ritus haud esset eorum facultatis statuere, nomen usurpare utcumque Synodi œcumenicæ statuerunt, cujus auctoritate quæ facerent fulcirentur. Quin & ad corroboranda quæ inaniter statuissem, auctoritatem & confirmationem Apostolicam subripere tentaverunt: quod facile demonstrabunt, quæ paulo post per singula dicturi sumus.

Callinicus perfidus Architectus.

Fuit autem tam insolentis conspirationis antesignanus, & ejusmodi confusione erectæ turris architectus Callinicus Constantinopolitanus Episcopus; quem

PAGIUS

peritur, cui etiam subscribunt Petrus Episcopus Alexandriæ, Anastasius Episcopus Hierosolymitanus, Georgius Episcopus Antiochiæ, qui ultimus Macarii hæretici, & a Sexta Synodo depositi Successor fuit; sed Petrus Legatus Ecclesiæ Alexandriæ adfuit Sextæ Synodo Generali, dum adhuc Presbyter esset. Quare Blastares loco Petri Paulum perperam posuisse videtur. Adhæc apud Blastarem Georgius Episcopus Antiochiæ præponitur Anastasio Hierosolymorum Episcopo, & tamen in fine Actorum Concilii Quini-sexti Anastasius subscriptus legitur ante Georgium. Papebrocius in Historia Patriarcharum Hierosolymitanorum Anastasium Patriarcham, quemadmodum & Baronius in Annalibus, omisit. Georgius successit Theophani, anno DCLXXXV. ut ibidem diximus, demortuo. Auctor Libelli Synodici huic Synodo Episcopos CCXL. Balsamon & Zonaras CCXXVII. interfuisse scribunt; cum tamen in hodiernis exemplaribus subscripti tantum reperiantur CCXI. & Anastasius Bibliothecarius, cujus verba num. VI. recito, asserat Patriarchas nequidem per Legatos ei adfuisse. Inter eos, qui præsentem fuere, extitere quos probitas, doctrina, & Sanctitas commendabiles reddebant. Porro ex Blastaris verbis liquet, Paulum tunc Episcopum Constantinopolitanum fuisse; quod & Patriarcharum illius Urbis Chronologia accurate a nobis consignata extra omne dubium ponit. Baronius tamen num. VIII. Callinicum Pauli Successorem tunc Ecclesiam Constantinopolitanam gubernasse existimavit; quam

Deus noluit inultum in aliorum exemplum ex hac vita discessisse: nam (ut suo loco dicetur inferius) ab eodem Justiniano Imperatore oculis orbatus est, atque Romam in exilium missus. Sed audiamus Theodorum Balsamonem schismaticum hominem, atque schismaticorum patronum ficus folia instar prævaricatorum primorum parentum ad tegendam turpitudinem consententem, dum in Photii Nomocanonem, in defensionem horum canonum ista garrit:

Cum, inquit, duæ universales Synodi, Quinta scilicet, quæ fuit regnante magno Justiniano, & Sexta, quæ fuit regnante Constantino Pogonato, non fecerint canones ad Ecclesiarum constitutionem: hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec Sexta proprie nominatur, sed *quini-sexta*, id est, Quini-sexta: nam quod Quinta & Sexta Synodo deerat, replevit. Est autem etiam universalis. Etsi enim Occidentales Episcopi, Itali scilicet & Latini ab hujus Synodi canonibus opportune isti, eam non esse universalem insisterunt, nec Romani Papæ legatos in ea adfuisse, eo quod sit alia Sexta Synodus quæ regnante Constantino Pogonato facta est, ut diximus; hanc autem longo post tempore factam fuisse jussu Justiniani Imperatoris, id est, Trunco naso: ego tamen eos audire non patiens, & hujus allocutionis contextum potius respiciens, & canones qui sequuntur, dicentes: Desinit hæc

IX. Balsamonis de Quini-sexta Synodo commentum.

X.

(a) Psal. 9.

Refelluntur falsa Theodori inventa.

hæc sancta & universalis Synodus hæc & hæc. Ac recens quidem scripta Nomocanonum, ut quæ eorum Imperatorum & Patrum qui Synodos exposuerunt, subscriptiones non haberent, prætercurri: antiquius autem Nomocanonum versari, & ex subscriptionibus inventi, quod in hac Synodo, quæ in Trullo magni Palatii congregata est, aderant Basilius Gortynæ Cretæ insulæ Metropolis Episcopus, & quidam Ravennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesiæ vicem gerentes.

Hic amabo te, siste gradum, lector: attende quomodo (quod canit Psalmus (a) in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Fatetur in recentiori Nomocanone non inesse subscriptionem Episcoporum qui interfuerunt, in antiquo autem (ut ait) eam se reperisse. Sed cur non appositus post eosdem, quos recenset verbatim singulos & interpretatur, centum tres canones? Utique in re tanta, cui præsertim ab omnibus Occidentalibus sciret contradicere Episcopis, omnino id præstare debuisset. Eito negligens fuerit, & pertæsus prolixam seriem nominum prætermiserit: cur vel saltem numerum eorum non posuit? Sed & cur Basilius Gortynæ Episcopum nominatim refert, Ravennatem non ita, quem vicem gessisse tradit totius Romanæ Ecclesiæ. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

X. Apocryphis plena Legationis auctoritas non concedatur.

tam Synodum extincto, Constantinus Pogonatus restituere procuravit: sed libertam Legationem, nullis mandatis restrictam, postulavit; ita ut Legatus in omnibus emergentibus negotiis, seu fidem, seu disciplinam respicerent Pontificis personam exprimeret.

Hæc sunt Imperatoris verba in Epistola ad Leonem II. quæ extat Actione XVIII. Sextæ Synodi: Hortamur porro Vestram Sanctissimam Summitatem, ut quam primum mittat designatum ab eo Apocryphum; ut is in Regia & a Deo conservanda nostra Urbe degat, & emergentibus, sive dogmaticis, sive canonicis, ac prorsus in omnibus Ecclesiasticis negotiis Vestra Sanctitatis exprimat ac gerat personam. Prudenter Leo ita se petitioni Constantinii accommodavit, ut Responsalem suum delegaret Constantinum, Subdiaconum, non tamen concessa plenæ Legationis auctoritate; sed eo tantum munere injuncto, quod Apocryphum imponi solitum erat, suggerendi scilicet & insinuandi Principibus, quæ necessaria viderentur, reservata nempe sibi, ad relationem Responsalis, discernendi potestate: præsentis denique suggestionis, inquit Leo II. in Epist. ad Constantinum Pogonatum, exiguum peccatorem Constantinum Subdiaconum, Regionarium hujus Sanctæ Apostolicæ Sedis, qui & nuper cum Legatis Apostolicæ memoriæ Prædecessoris mei interfuit Sanctæ Synodo inibi celebrata (VI. nempe Synodo) Clementia consueta dignum exceptione censet vestra Regalis magnanimitas, ejusque suggestionibus aurem pietatis accomodat, ut autem ministrum dignanter suscipiat. Non inutilis erat hujus meditati consilii cautio ad vitandas Patriarcharum Constantinopolitanorum machinationes; qui suæ Sedis amplificationi, semper intenti, terrore & minis Principis

ni Concilii? Non facile id fuit ipsi, vel fingere nomen, ne a Latinis redargui posset erroris, quod alius ab illo in serie Ravennatum Episcoporum hoc tempore eidem Ecclesiæ reperiri posset Episcopus præfuisse. At non occitancia factum, sed astutia, ut nomen tanti legati prætermiserit: non enim occitancia, vel incuria, sed in vaferrimo Græco summa id excogitavit nequitia, ne mendacii argui posset.

Sed & redarguitur ejus pariter imperitia: Quando nam aliquando accidit, ut cum ab aliquo Romano Pontifice Legatio Constantinopolim ad magnam Synodum mitteretur, unus dumtaxat legatus sit missus; & non semper ex Romano clero plures numero presbyteri atque diaconi, & aliquis ex Italia bene notus Episcopus? numquam sane id reperies factum, quod finxit & mentitus est, a Romano Concilio ad œcumenicam quam, dicit Synodum, esse missum unum, & sine nomine Ravennatem Episcopum absque presbyteris atque diaconis Romanæ Ecclesiæ.

Rursum vero quod se sciret causa cadere ob legatorum Apostolicorum absentiam, ut dici non possit ea Synodus œcumenica: eos loco legatorum ponit & aggregat Græcos Episcopos, quos Vicarios constituere solebant Romani Pontifices. Q 2

De Legatione missa detegitur impostura.

XI. De legatis diversarum Ecclesiarum falsus prætextus.

pis, assensum Legati ad res novas constituendas extorquere potuissent, ut saltem non incolorata videri posset immutatio, quæ Sedis Apostolicæ auctoritate aliqua muniretur.

Attamen prudentia sua obtinere Pontifices Romani non potuerunt, quin eos in laqueos incidere, a quibus tam studiose sibi cavebant. Et enim in Concilio Trullano, ut color aliquis novis Decretis, quæ in ea condita sunt, quævis videretur, illud Œcumenici titulum affumisset, ob Romanæ Sedis auctoritatem adhibitam. Legati enim Apostolicæ Sedis huic Concilio interfuerunt, ut diximus ex Anastasio, id est, ut Marca interpretatur, Apocryphum seu Responsales, qui munere suggestionis fangebantur. Neque enim Sergius Papa Legatos mandatis suis instructos ad eum Conventum transmiserat; quem damnavit ut illicitum, ejusque Canonum ledionem repudiavit; rejecta Justiniani postulatione, qui Pontificis subscriptione firmari gesta vehementissime cupiebat: In quo, inquit Anastasius de Trullano Concilio loquens, & Legati Sedis Apostolicæ conveniant, & decepti subscripserunt. Compellebatur autem & ipse Papa subscribere; sed nullatenus acquievit. Basilius Episcopus Gortynæ, Metropolitanus Provinciae Cretæ eam Legationem tunc solus obibat. Hincque factum, ut ad Calcem horum Canonum Basilius, unus ex Episcopis Occidentalibus, se Legatum inscripserit totius Synodi Ecclesiæ Romanæ, exemplo trium Legatorum Agathonis & Synodi Occidentalis, qui hoc nomen in Sexta Synodo assumerant.

Legati titulo ipse quoque Basilius ornatus fuerat tempore Sextæ Synodi, ut patet ex ejus subscriptione, quæ habetur Actione XVIII. Sed illo auctus non fuerat, ut una cum cæteris

XI. Legati Sedis Apostolicæ inbiti subseripserunt VI. Synodo.

XII.

CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.

fices in Oriente, quos ita enumerat, dicens: *Et non solum ipsis, Cretensi scilicet atque Ravennate Episcopo, sed qui tum erant Papæ legati, Vicarii scilicet, Thessalonicensis, Sardanensis, Heraclæanus in Thracia, & Corinthius Episcopi: sunt autem legati, qui a facie dicuntur, qui etiam particularem habent jurisdictionem, ut hoc ostenditur ex secundo titulo quinti libri Imperialis. Quod autem Papa Romanus jus ordinationis in nostris regionibus non habet, ut nonnulli hallucinantur, dicentes Thessalonicenses & alios ab eo ordinari; sed eos quos habet legatos a facie, qui interesse quando opus erat, debebant: probatur quidem certe & ex aliis, & quod aliquando quidem ut Papæ legati adessent Athenarum & Corinthi Episcopi, aliquando vero Cretæ, Pararrarum, Ravennæ, & ceteri, nonnumquam vero & alii. Ut manifestum sit eos esse Papæ legatos, quos sigillatim elegit, non tamen eum sub se habere tot extra suos fines Episcopos. Ut autem Papa ex nostris etiam regionibus legatos haberet, excogitatum est propter viam longitudinem.* Hucusque de his Theodorus.

XII.
Redarguitur
impostura
Theodori.

Vides plane schismaticum hominem hæsitantem in salebris, altera ex parte timere profiteri habere Romanum Pontificem Vicarios in Oriente, quibus ostendi possit jus sibi esse in Orientales Episcopos, sicuti re vera semper fuit. Constituebantur enim Vicarii, qui nomine Apostolicæ sedis audirent, si qui essent qui indigerent Apostolicæ sedis auxilio, ut ex compluribus superius recitatis epistolis demonstratur. Cæterum Theodorus legat quod ejusmodi vicem gerentibus A-

PAGIUS
Legatio
Basiliæ
Gortynensis
Episcopi
explicatur.

ris tribus Legatis vices Concilii Occidentalis in ea Synodo impleat; cum nec in literis *Agathonis*, nec in Epistola *Constantini Pogonati* inter eos recenseatur. Sed Legatio quædam ordinaria illi concessa fuit, ut *Responsalem* ageret ordinarium Synodi Romanæ nomine; quemadmodum Diaconus mittendus a Papa Responsa Ecclesiastica nomine Pontificis facere debebat. Contigit autem, ut *Basilii* Legationem illam ordinariam post solutam Sextam Synodum retinuerit, qua defunctus est in Trullana Synodo. *Balsamo*, cujus verba Baronius citat, & refellit num. IX. & seqq. contendit, adversus Latinos Conventum istum Trullanum Synodi Oecumenicæ auctoritatem obtinere; eo quod Legatis Apostolicæ Sedis instructus fuerit, scilicet *Basilio Gortynensi*, & alio quodam Episcopo Ravennæ, qui vicem Synodi Ecclesiæ Romanæ gerebant, & Episcopis quoque Thessalonicensis, Sardinia, Heraclæ, & Corinthi, qui tunc erant Legati Pontificis, ut in veteribus Nomocanonis scriptum reperitur. Sed apertissimi mendacii reus convincitur: ut enim tacam de Heraclæ Episcopo, qui Pontificia Legatione nunquam ornatus fuit, constat ex Græcis subscriptionibus, quæ hodie extant, Thessalonicensem & Corinthium Episcopos ordinarios Sedis Apostolicæ Legatos, æque ac

postolicæ sedis egeret, quos vult ponit eidem Synodo interfuisse ex ejusmodi Vicariis constitui solitis in diversis locis Orientalis Ecclesiæ. Verum dicat ipse, quando aliquem ex ejusmodi Vicariis absque alia speciali ad hoc decreta legatione trium saltem Latinorum collegatorum & Romano clero electorum, mitti ad oecumenicam Synodum moris fuit?

Sed quid? Etiam si speciale mandatum iidem Græci Episcopi Romani Pontificis Vicarii ad hoc habuissent: quin insuper, eriam si a latere, & ex Romano clero delecti missi fuissent, & Synodo interfuisent, atque etiam subscripissent: neque sic haberent Græci, quod firmum, validum probatumque ostendere possent. Nisi enim quæ in Synodis a legatis sunt gesta, ea confirmantur a Romano Pontifice, subscriptioneque roborantur, nullius esse roboris convincuntur: id quidem semper in Ecclesia Dei servatum custoditumque esse, innumera ferme superius diversis locis exempla recitata declarant. Omnia igitur quæ velit, & plus quam velit si Theodoro concedamus de legatis missis, si hoc probare non potest, canones illos probatos a Romano Pontifice (cum potius expressum contrarium evincatur, refragatum scilicet penitus fuisse Sergium Romanum Pontificem) nihil est quod frustra ipse Theodorus labore de probanda præsentia legatorum.

Vides antiquiores scriptores Græcorum Annalium puduisse ejusmodi Synodi ad Sextam positæ appendicis, eamque silentio damnare ac penitus sepelire voluisse, nullam penitus de ea mentionem habendo: neque enim Theophanes, neque Cedre-

Ravennæ & Sardinia Episcopos ab eo Conciliabulo abfuisse.

Erenim inter cæterorum subscriptiones locus illis relinquatur in ordine suo ad subscribendum, quando Acta Synodi authentica ad eos perferrentur; quemadmodum observatum fuit erga Pontificem Romanum, cui Charta pura in Codice Concilii relicta est ante cæteros Patriarchas, post *Justinianum* Imperatorem, ut eam subscriptione sua repleret. Unde illustrari potest *Anastasius*, qui *Justinianum* gesta hujus Synodi sex Tomis comprehensa ab Episcopis subscripta, & manu Imperiali confirmata, in Romanam Urbem ad confirmandum, vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici, utpote *Capiti Sacerdotum omnium* direxisse scribit. Eodem plane pacto charta pura relicta est Episcopis absentibus Thessalonicensi, Ravennæ, Sardinia, & Heraclæ, ut saltem post solutam Synodum Actis subscriberent, quod iidem verbis in Codice adnotatum est: *Locus Thessalonicensis, locus Ravennatis, & cæterorum.* Quare *Balsamo*, qui locum vacuum pro subscriptione sumit, non ausus est edere nomina Episcoporum, quos subscripisse fingit. *Basilium* quidem Gortynensem specialiter profert, sed cæteros verbis indefinitis significat, ut inquit *Marcæ*, qui hanc Legationem verbis mox recitatis doctè explicat.

XIII.
Strophæ
Theodori
penitus
indique
evanescent.

XIV.
Pseudo-
synodus
sepulta
silently.

XIII.
Charta
pura
relicta
est
Pontifici
Rom. &
quibus-
dam
aliis.

CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.

drenus, vel Zonaras de ea vel verbum quidem, sed neque *Constantinus Manasses*, item & ipse Græcorum scriptor *Annalium*, neque denique ipse *Glicas* vel alii. Sed quomodo sanctissimus Romanæ Ecclesiæ Pontifex *Sergius* constanti animo ejusmodi nefariae novitati restiterit, fregeritque sacerdotali roborare conatus omnes Justiniani Imperatoris confirmationem ascititorum canonum ab ipso extorquere conantis, dicemus postea, ubi quæ enormia iidem continentur sancitis pro animi sententia regulis manifesta fecerimus; de quibus aggredimur agere.

XV.
Apost.
Canonum
numerus
& aucto-
ritas in-
cognita
patribus.

Sed omittimus dicere (quod sæpe superius, declaratum est) de damnatione *Honorii* Pontificis una cum hæreticis *Monothelitis* in primo canone decantata, cum satis de his superius: sed & præterimus confirmationem factam in secundo canone octogintaquinque canonum Apostolorum nomine conscriptorum, quod nunquam antea Synodus aliqua spatio sexcentorum & amplius annorum facere ausa est, ut probaret eos omnes, quos Apostolicæ sedis auctoritas publico toto orbe decreto inter apocrypha sciens prudensque conjecerat censura *Gelasii*: cum e contra mendaciorum confarcinatorum non erubuerint eos asserere a sanctis Patribus confirmatos, ista dicentes: *Qui a sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti & confirmati sunt sanctorum & gloriosorum Apostolorum nomine octogintaquinque canones.* At ubi, & a quibus, quæ auctoritate is canonum Apostolorum numerus cognitus atque probatus reperitur? Sed hæc ausi in contemptum Apostolicæ sedis nequissimi operarii, perennis schismatis architecti, sicut & quæ in fine ejusdem canonis istis verbis apposuerunt:

XVI.
Abolitam
antiquitatem
hæresim
restituere
nisi sunt.

Præterea vero & a Cypriano, qui Afrorum regionis fuit Archiepiscopus & martyr, & Synodo que sub eo fuit, emissum canonem, qui in prædictorum Præsulum locis & solum secundum traditam eis consuetudinem servatus est: confirmatus scilicet. Sed quisnam est unicus iste canon tum a S. Cypriano, tum a Synodo tunc congregata sancitus? non alius quidem, quam qui totis viribus ab illis defensus de rebaptizandis, qui fuissent

PAGIUS
XIV.
Canonem
hujus
Synodi.

Ad num. XV. & seqq. Centum & duo Canones in hac Synodo editi, ut testantur *Sanctus Tarasius*, Septima Synodus in Refutatione conventus Iconoclastici, *Photius* in Nomocanone, & Auctor Libelli Synodici; Baronius quidem num. I. ait, conditos esse centum & tres, quia scilicet in aliquem Codicem incidere, in quo unus in duos partitus erat. Ex illis plures sunt optimi, & qui antiquam disciplinam ut plurimum redolent, quemadmodum ex illorum lectione & examine cuilibet patebit. Verum sunt inter illos quatuor aut quinque, qui a Romana Ecclesia approbati non fuerunt, uti Ca-

ab hæreticis baptizati. Vides monstrum, quomodo in odium Romanæ Ecclesiæ, quæ tunc per *Stephanum* Papam restitit *Cypriano* & universis ubique constitutis Episcopis, probare conati sunt isti, quod ab universa Ecclesia Catholica, certum est improbatum fuisse? Intelligis, quam egregie etiam mentiti sint, a successoribus Episcopis, quod tunc sancitum fuit, probatum esse secundum consuetudinem; cum & consuetudo pro *Stephano* Papa esset, & successores omnes etiam *Africani* Episcopi contra *Cyprianum* in sententiam *Romani* Pontificis abierint, ut de his omnibus locupletissimus testis est *Augustinus*, qui ob id manus sæpe conferit cum adversariis *Donatistis*. Omittimus imperitiam fugillare eorundem, ista decernentium Episcoporum, dum *Cyprianum* nominant Archiepiscopum, execrabili nempe nomine *Africanis* Episcopis, qui canone sancito (a) veterant, ne quis diceretur in Africa Archiepiscopus. Intelligis puto, lector, quanto periculo iidem hæc statuentes damnatam penitusque oblivione sepultam hæresim restituerent in Ecclesia redivivam.

(a) Concil.
Chartag.
3. c. 26.

Sed audi quam ad finem ejusdem canonis apponant pro confirmatione, poenæ appositione, custodiam verbis istis: *Nulli licere prius declaratos canones adulterare, vel abolere, vel alios præter prius hic propostos canones admittere, a quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, quæ veritatem canonum conati sunt. Si quis autem, &c.* Considerasti ne, lector, quomodo cum ventant nullos alios admittendos esse canones præter eos qui ibidem sunt recensiti, uno ductu calami deleantur omnes, qui in Ecclesia Occidentali, sive Romanæ, sive in aliis Italiae locis, aut in Galliis, vel in Hispaniis, ubique locorum in hanc usque diem sanciti fuere in tot ubique celebratis Conciliis sacri canones? Quinam isti, qui uno istu falcis, veluti agri foenum, tot tantaque celebrata tot sæculis ubique Concilia secundo prosterunt, & prætextu falsæ adiectæ inscriptionis, omnes damnant canones, qui nominibus Conciliorum atque sanctorum Patrum ab eis recitatis non continentur? Sed

XVII.
Universa
lis abrogatio
Canonum.

non II. quo octoginta quinque Apostolorum Canones & Constitutiones decernuntur admittendæ, quos ideo Baronius num. XLII. & seqq. refellit. Nec etiam Canon XIII. quo lex Ecclesiastica *Calibatus* concutitur; & castissima Romanæ Ecclesiæ reprehenditur disciplina, qua Sacris ministris usus conjugii interdicitur, quem ideo confutat Baronius a num. XVIII. ad XXIV. Nec etiam Canon LXVII. abstinenciam a sanguine & suffocato Clericis, sub depositionis poena, Laicis sub poena excommunicationis prohibens, eamque abstinenciam velut ex Divinæ Scripturæ mandato etiam obligante imponens: hunc

Sed disquiramus alia quæ sequuntur, atque præcipue ea exacte consideranda ob oculos proponamus, quibus isti ter miseri clericorum cælibatum canone sancitum præscribunt.

XVIII. Cælibatus sacrorum ministrorum abrogatio. (a) Genes. 3.

Cogimur, lector, in his paululum immorari, quod maximi momenti res sint: etenim ubi de cælibatu prostrato inter alia redarguuntur a Latinis Græci, mox ad perizomata (a) ista siccum foliis ab Episcopis, qui ad hanc erraticam Synodum (sic enim eam Beda nominat) conuenerunt, confuta, suam erubescens nuditatem, confugiunt. Cum autem prætaxant isti Apostolorum canonem de uxori- bus non abiiciendis sancitum, plane coar- guuntur ad septingentos ferme annos alto fuisse sopore sepulti omnes sanctissimi prædecessores Episcopi Orientalis Ecclesiæ, qui ad hanc usque diem continuerunt omnes diaconos atque presbyteros solita- rios ac singulares abique conjugibus.

XIX.

Sed in hos primum intorquenda sunt jacula in Vigilantium olim ejusque asse- clas hæreticos a S. Hieronymo vibrata, dum ait: *Prob nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint, nulli cælibi credentes pudicitiam, immo ostendentes, quam sancte vivant, qui male de omnibus suspicantur: & nisi prægnantes uxores uiderint clericorum, infantesque de ulnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt.* At si fortasse hæc ad se pertinere negabunt: audiant quæ de usu Orientalis etiam Ecclesiæ, degens ipse in Oriente, idem auctor dictis subiciat: *Quid, inquit, facient Orientis Ecclesiæ? quid Egypti, & sedis Apostolicae, quæ aut uirgines clericos accipiunt, aut continent, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?* Hæc ipse de usu atque traditione totius Catholice Ecclesiæ, præsertim vero Orientalis, quam nominat primo loco. At de his pluribus sæpeque superius actum est.

XX.

Quomodo ergo, quod per tot sæcula, & tunc præsertim, cum tot tantisque Patribus doctrina & sanctitate mirandis O-

PAGIUS

hunc Canonem refellit Baronius num. XXX. & seq. Nec omni ex parte approbatus est Canon LXXXII. quo prohibetur, ne Christus Saluator depingatur, in imagine agni, sicut ostensus est Patribus in figura, sed in imagine hominis, qua demum omnes sunt adimpleta figura. Qua de re legendus Baronius num. XLIV. & de omnibus hujus Synodi Decretis videndus Lupus in Notis & Scholiis ad Canones Concilii Trullani.

XV.

Hanc Synodum Sergius confirmare recusavit, ut ostendit Baronius a num. XXV. ad XL. Justinianus, postquam in Imperium restitutus fuit, idem postulat a Joanne VII. ac adhortatus est, ut Apostolica Ecclesia Concilium aggregaret, &

orientalis floreret Ecclesia, in ipsa Ecclesia Catholica fuit seruatim & custoditum, isti nullius nominis, obsecrati penitus, nullius sanctitatis, neque doctrinæ, nulla auctoritate fulti Apostolicæ sedis ausi sunt demoliri, aduersus Romanam Ecclesiam hujusmodi canonem statuente conceptum his verbis:

Quoniam (b) Romana Ecclesia pro canone traditum esse cognouimus, ut diaconi, vel presbyteri, qui digni qui ordinentur existimandi sunt, profiteantur se non amplius suis uxori- bus conjugendos: Nos antiquam canonem Apostolicam perfectionis ordinisque seruantes, hominum, qui sunt in sacris conjugia deinceps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxori- bus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua tempore convenienti, consuetudine priuantes, &c.

Ad hujus autem confirmationem decreti, præter citatum Apostolicum canonem, Domini sententiam adducunt (c): *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Et illud Pauli (d): *Alligatus es uxori: nolis querere solutionem.* Citantes pariter Concilii Carthaginensis canonem, quo (ut ajunt) asseritur, ut subdiaconi, diaconi, atque presbyteri propriis terminis ab uxori- bus abstineant. Hæc cum statuerint, in eodem ipso canone pugnantia primum, inter se conjunxerunt, ubi quasi novum quid statuente, istis usi sunt verbis: *Conjugia deinceps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus.* Et inferius, id jure antiquo firmum & usu seruatim tradunt, ubi ajunt: *Quod per Apostolos traditum est, & ab ipsa usque, antiquitate seruatim, nos quoque similiter seruemus, &c.* Si inquam veteri jure, & consuetudine recepta erant ejusmodi conjugia clericorum: quomodo ex hoc puncto temporis ea firma esse volunt, quæ jam antea ex lege & usu tradunt fuisse recepta? Verum de usu pristino egregie esse mentiti, ex iis quæ sunt recitata ex sancto Hieronymo arguuntur.

Sed & pugnant quæ canone isto statuta sunt cum iis quæ iidem canone (e) supe-

que ei visa essent, stabiliret, & qua aduersa renuendo excluderet, inquit Anastasius in Joanne VII. Addidit & insignes illas literas, quibus Sextam Synodum confirmavit. *Sed Pontifex humana fragilitate timidus hoc nequaquam Tomos emendans per supra fatus Metropolitanas (quos ad eum miserat Imperator) direxit ad Principem, post qua non diu in hac uita duravit,* inquit Anastasius, qui eum arguit, quod noluerit cribrare Canones, & triticum a palea separare. Nec sine fundamento, inquit Lupus in citata Dissert. vere enim de hac Synodo ait Libellus Synodicus *Omissos in Quinta & Sexta Synodo Canones edidit, & ab omni Græca, idest Gentili, atque Judaica, quin & hæretica traditione.*

(b) Sext. Syn. c. 13. Profanus Canon.

XXI.

(c) Matth. 19. Marc. 10. (d) 1. Cor. 17.

Sua sponte corrui profanus Canon.

XXII. (e) Sext. Syn. c. 12.

Neque a Sergio neque a Joanne VII. confirmati.

Inter se pugnantia statuunt.

superiori sanxerunt, ubi jure decernunt, non permittendum, ut Episcopi in conjugio ordinati cum suis uxori- bus habitent. Si enim ex præscripto Apostolice canonis id concedendum putant aliis clericis in sacris ordinibus institutis: cur negant Episcopis, quibus idem Apostolicus canon concedit? Præterea si ista sanciant (ut dicunt) ex Domini sententia illa, qua ait: *Quos Deus coniunxit, homo non separet,* vel ex Pauli doctrina, qua monet: *Si alligatus es uxori, nolite querere solutionem:* cur contra Domini & Apostoli assertionem separare uolunt conjuges ab Episcopis, quas ante clericatum legitime duxerant? Si Dei lex est & mandatum Apostolicum, ut individuum etiam quo ad mutam consuetudinem permaneat matrimonium semper: quomodo possunt prohibere Episcopis, ne cum uxori- bus habitent?

XXIII. Inani ratione nituntur.

Sed dum de Episcopis ejusmodi canonem statuunt, unam hanc differentie rationem afferunt his verbis: *Hoc autem dicimus, non ad abolenda & evertenda quæ Apostolice antea constituta sunt, sed populorum salutis, & ad meliora progressus curam gerentes; ne status Ecclesiasticus ullo probro afficiatur.* Sed quomodo probrum id appellant, quod sanxisse Apostolos perhibent, immo & Christum statuisse dicunt? Si insuper, ipsorum sententia probrosum judicatis habitare Episcopos cum conjugibus, cur non æque probrosum presbyteri erit, eum in excellentiori illo ministerio, quo sublimius esse non potest, ubi sacrosanctum incrementum sacrificium offertur, nihil minus habeant presbyteri ab Episcopis? Ad hoc enim potissimum omnis mundities, & sanctitas in sacerdote requiruntur, quæ & sacris legibus præcipi consueverunt, ne scilicet (a) vel per somnium pollutus ingrediatur in sancta. Quem autem citant Apostolicum canonem, cujusnam fuerit in Ecclesia auctoritatis, & quam germanam interpretationem recipiat, satis superque suo loco superius dictum est: quæ si consulueris, nequaquam plane censuris eundem undique auctoritate nutantem ejusmodi esse, quo possit conuelli tam altis fixa radicibus, tot sæculorum Patrum assertionibus munita sacerdotum continentia ministrorum.

(x) Deut. 23.

XXIV.

Sed & (quod pudet referre) canonem

PAGIUS

Ecclesias purgavit. Habet hæc Synodus bona malis mixta; & utile ab inutili non vitiatum. Quare potuerat separari, ait Lupus. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico: *Quid autem, inquit, si illius (Joannis VII.) pusillanimitas, Viro indigna Apostolice, dicacibus Romanis occasionem dederit, eum feminea Joanne Papissa appellatione dehonoriandi?* Verum fabula de Joanne

Carthaginensis Concilii cum citant pro sua ipsorum sententia roboranda, eundem additamento verborum & diminutione depravatam recitant uerbis istis: *Simus autem, sicut & qui Carthagine conuenerunt, & ministrorum grauitatis honestatisque curam gerentes dixerunt: Ut subdiaconi, qui sacramenta contrectant, & diaconi, & presbyteri propriis terminis a consortibus abstineant.* Hæc ipsi ex canone tertio quinti Concilii Carthaginensis, relato in Concilium Africanum canone trigesimo septimo, ubi hæc est ipsius germana lectio: *Placuit Episcopos, & presbyteros, & diaconos secundum priora statuta etiam ab uxori- bus continere.* Hæc sunt uerba canonis antiquitus Latine conscripti, a quo isti primum demunt nomen Episcopi, ne arguantur erroris, eo quod ipsi non una lege definiant continentiam Episcoporum & reliquorum sacrorum ministrorum, ut superius dictum est. Addunt uero uerba illa, *Propriis terminis:* siue idem ita perperam uertunt ex Latino, quod ibi legitur, *Secundum priora statuta:* quibus corrumpentes canonem, ad tempus redigunt continentiam clericalem, quæ a sanctis Patribus illis perpetua iusta est canone illo. Vidisti stropham, attendisti callidam imposturam, ut canonem, quo suus ipsorum destruitur error, ipsi, quibusdam demptis, additis, & mutatis, in suam ipsorum sententiam torqueant?

Quod uero in eodem canone tertio quinti Concilii Carthaginensis seruatim indicunt sancti Patres illi ab uxori- bus continentiam, secundum priora (ut ajunt) siue priorum statuta: quænam illa fuerint, vel quando sancita, accipe ex canone secundo secundi Concilii Carthaginensis, ubi hæc leguntur: *Aurelius Episcopus dixit: Cum in præterito Concilio de continentia & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione quadam castitati per consecrationes annexi sunt: Episcopus inquam, presbyteros, & diaconos. Ita placuit, ut condecet sacrosanctos Antistes & Dei sacerdotes, necnon & Levitas, vel qui sacramentis diuinis inserviunt, continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter quod a Deo postulant, impetrare: ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruaui antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab uersis Episcopis dictum est: Omnibus placet,*

Ingens impostura Græcorum detegitur.

XXV. Vetus Canon Africane Ecclesie de continentia Clericorum.

XVI.

na Papissa pluribus post hoc sæculum ab hæreticis conficta, ut suo loco probabimus. De hujus Synodi confirmatione petita a Joanne VII. agit Baronius num. XL. & anno DCCV. num. IV. & V. Anastasius quidem in Octauæ Synodi ad Hadrianum II. Papam Præfatione dicit, hos Canones esse adulterinos & reprobos, sed in Syno-

ces. Vel ut alii textus habent, & Græci legunt: *Faustinus Episcopus Ecclesie Potentinae provincie Piceni, legatus Ecclesie Romanae dixit: Placet ut Episcopi presbyteri, & diaconi, vel qui sacramenta contrectant, pudicitia custodes, etiam ab uxoribus se abstineant.* Hucusque varia lectio: reliqua sic se habent: *Ab omnibus dictum est: Placet ut in omnibus & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deserviunt.* Hæc ibi.

XXVI.

Sed audi perperam factam interpretationem Græcorum, immo destructionem verborum: *Quod jubet (inquit) canon, ut a propriis uxoribus abstineant: exigi tempore contrectationis sanctorum mysteriorum: cum ministrant scilicet, reliquo tempore uti licere conjugio.* Ita quidem interpretatum hunc canonem a Sexta Synodo, Theodorus Balsamo docet (a). Quod quam procul sit ab ipso manifesto verborum sensu, ipsaque germana Patrum sententia cum pateat, nihilominus satis ostenditur ex iis qui ordine sequuntur tertio & sexto Conciliis Carthaginensibus, dum decernunt (b) quæ feminæ possint habitare cum clericis: cum enim non numerant inter eas uxores, plane segregandas esse significant, quæ primo loco fuerant nominandæ. Sed & cum iidem Episcopi Africani ita decernunt in tertio Concilio Carthaginensi (c): *Placuit, ut lectores, cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri: cum inquam ista decernunt Episcopi, plane absque ulla dubitatione significant, haud se recipere in majoribus ordinibus clericos coniugatos cum conjugibus commorantes: alioqui quæ necessitas, ut cogere eos prosteri continentiam in minoribus ordinibus constitutos? Vides igitur, quam verberentur, iidem boni viri decretis Conciliorum Carthaginensium, qui depravato textu canonem cogebant suo decreto turpiter ad stipulari, atque foedæ libidini inservire. Intelligis satis puto, qualia sint, quæ decernantur in Conciliis non legitime in Spiritu sancto collectis, in omnibus inconstantia, sibi ipsis adversantia, veteraria constructione nutantia atque sponte ruentia.*

XXVII.

Adhuc insuper attende quo præcipites isti ruant: Ut plane alterum de duobus

PAGIUS Sed a Joanne VIII. decessorem, est posterior, ait: *Apostolatu Vestro decernente non solos quinquaginta priores Apostolorum Canones Ecclesia recipit, sed omnes eorum, utpote Spiritus Sancti tubarum. Quin & omnium omnino probabilitium Patrum & Sanctorum Conciliorum regulas & institutiones admittit, il-*

lud duntaxat, quæ nec rectæ fidei, nec probis moribus obviant, sed nec Sedis Romanae Decretis ad modicum quid resulant, quin potius adversarios, id est, hereticos potenter impugnant. Ergo regulas, quas Græci a Sexta Synodo perhibent editas, ita in hac Synodo principalis Sedes admittit, ut nullatenus ex his illa recipiantur, quæ prioribus Canonibus, vel Decretis Sanctorum hujus Sedis Pontificum, aut certe bonis moribus inveniuntur.

esse necesse sit: vel ut si velimus manere integras conjugii sacras leges ab Apostolo in Ecclesia constitutas, canon iste penitus evanescat: vel si canonem saluum custoditumque volumus, eadem de conjugio leges non subsistant. Canon siquidem jubet ut tempore ministerii a conjugibus abstineant sacri ministri: Paulus (d) vero clamat ex adverso, id alteri conjugum non licere, nisi alterius accedente consensu. Finge tibi adesse tempus, quo ministri per vices suas constituta hebdomada sint sacrosanctum sacrificium peracturi, & uxorem tunc a viro suo debitum postulare. Si renuit ille, in Apostolum peccat: si consentit, delinquit in canonem, cum contra prohibitionem ejus uxori permixtus sacro minister altari. Adeo enim volunt ab uxoribus abstinere eos qui ministrant, ut etiam facti tantum suspensione laborantes poenæ esse dicant obnoxios: nam Theodorus ait (e): *Quod si quis sacerdos etiam ab uxore continens quotidie sacrificium peragat impollutus: ut pollutus damnandus sit, quod presumatur uxori commixtus sacrificium celebrare.* Sic igitur alterum de duobus erit: vel ut pollutus conjugali consortio iste ministrans peccet in canonem ab ipsis sancitum, ut dictum est: vel parens legibus Apostolicis, reddens debitum, ministrare non possit die ad sacrificium constituta. Quasi ministrare refusat, tunc fiet ut arbitrio mulierculæ sacrificium cessare debeat, ad quod populus fuerat convocatus; qui etiam si nolit, scire cogatur, quod scitu turpe est & indecorum, suum ipsorum scilicet sacerdotum permixtum ea nocte fuisse uxori, ut sacra agere ipsi non liceat: sicque eum insectentur risu, deludant sannis, distentis proscindant, lacerentque scommatibus. Proh pudor! quanto dedecore exuentes cælibatum, affecerunt ignominia, prostitueruntque eo canone sapientes isti Orientalem Ecclesiam jam sua canitie venerandam, dum inconsulte nimis adversus totius Ecclesiæ Catholicæ receptam antiquitus disciplinam malis artibus ista quæ audivimus statuerunt. Sed jam reliqua prosequamur.

XXVIII.

Quomodo stabit, & quod dicunt canonem decimosexto, diaconos ab Apostolis ordinatos non nisi profanis ministrasse

men-

De Diaconis canonis non erroneus.

mensis, sacris nequiquam? Quam gravis hic error, suo loco supra differimus, falsamque ipsorum sententiam refutavimus: quamque mendaciter asserant, tunc temporis non fuisse in Ecclesia Episcopos, neque presbyteros, neque diaconos, tu consulas dicta superius primo Annalium tomo.

De jejuniis sabbati abolendo canonem Græcorum.

Quoniam autem contra Latinam Ecclesiam stylum in hac pseudosynodo conversum esse Græcorum satis superius demonstratum est: iidem nec illud a temporibus Apostolorum (ut superius vidimus) Romæ servatum, ut die sabbati jejunarent fideles, reliquerunt intactum. Quamobrem hoc adversus usum Romanæ Ecclesiæ decrevere (a): *Quoniam intelleximus in Romanorum civitate in sanctis Quadragesimæ jejuniis in ejus sabbatis jejunare præter Ecclesiasticam traditum consequentiam: Sanctæ Synodo visum est, ut in Romanorum quoque Ecclesia inconcusse vires habeat canon, qui dicit: Si quis clericus inventus fuerit in sancto Dominico vel sabbato jejunans, præter unum & solum, deponatur; sin autem laicus, segregetur.* Hæc ipsi ex præscripto unius ex canonibus Apostolorum. At quomodo jure riteque jejunium sabbati Romana Ecclesia receperit, superius longa traditione est demonstratum; ut opus non sit hic repetere.

XXXIX. Sicut calidi, ita & rudes convincuntur.

Cæterum dum sibi Græci sapientes videri voluerunt in his corrigendis, oscitantæ proculdubio condemnant omnes quinque œcumenicas Synodos, quæ ista corrigere neglexerunt. Sed redarguuntur ipsi ex præcis Græcis auctoribus, quorum una est omnium sententia, ut de his quæ ad fidem bonosque mores non pertinent tolerandæ sint diversitates diversarum Ecclesiarum ritu longa consuetudine receptorum. Porro quo infolentior in his tollendis conspicio Græcorum licentiam, eo magis certior reddor, neminem Latinorum huic interfuisse conventiculo: haud enim quisquam, quamvis ignavus, tantam Romanæ Ecclesiæ irrogari injuriam passus esset, ut quod a Petri & Pauli temporibus fuisset in Ecclesia Romana receptum, adeo temere aboleretur.

XXX. (b) Sexta Synod. c. 67.

Sed quid præterea? canonem statuerunt de suffocatis non comedendis (b), vel ac ex parte Judaizantes, dum quod in primitiva illa Ecclesia ad conjungendos simul credentes Gentiles cum Judæis jam

PAGIUS

adversa. Quamvis omnes hæcenus ex toto maneant apud Latinos incognita, quia nec interpretata sed nec in cæterarum Patriarchalium Sedium, licet Græca utantur lingua, reperiantur Archiviis: nimirum nulla eorum cum cærentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens invocata est; quamquam eosdem Patres illas Græci

Christianis Apostoli præceperunt, isti in perpetuum servandum esse sanxerunt, non secus ac si quis virum quemlibet semper lacte esse nutriendum ea ratione contenderet, quod idem infanti sugendum fuerit propinatum. Quod si dicant id ipsum reverentia Apostolorum servandum esse: certe universam Catholicam Ecclesiam jam senescentem iis vinculis modo obligare, quis non censeat esse dementia? cum præstet Apostolico (c) spiritu libertatem indictam sequi, ut manducans non manducantem non spernat, & non manducans minime spernere debeat manducantem. Sed & de his satis superque superius.

Canon de suffocatis deridetur.

(c) Rom. 14.

Sed audi quid sancire adulatio cogat: *Nulli omnium, inquit (d), liceat, qui quidem sit in laicorum numero, intra sacrum altare ingredi: ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & auctoritate Imperatoris, quando quidem voluerit Creatori dona offerre ex antiquissima traditione.* Hæc ipsi. Vides quantum petulantis procaxque novitas sibi sumat, ut sanctorum facta dictaque Patrum, eadem omnium ore, tum Græcorum, tum Latinorum laudata, pedibus proterat atque conculcet. An quod factum est in Theodosium Imperatorem a S. Ambrosio, jure factum universa non comprobavit Ecclesia, & Patres tam Latini quam Græci non laudarunt, turpis adulationis sugillantes etiam Græci eos, qui secus sine adulatione, sive timore victi fecissent? Provoco lectorem ad ea quæ suo loco superius dicta sunt, cum ejusmodi de Ambrosio atque Theodosio historiam Annalibus intexuimus.

XXXI. (d) Sexta Synod. c. 69.

Prava novitate vetera jura suffocata.

At Theodorus vaniloquus, cum male sancita tueretur, non erubuit cuncta referre, quæ in Oriente sicut Antikites face-re solerent Imperatores: sic enim ait: *Orthodoxi Imperatores, qui per sanctæ Trinitatis invocationem Patriarchas provehant, & sunt Christi Domini, sine ullo impedimento, quando voluerint, ad sacrum altare accedunt & sufficiunt, & cum cera characterem imprimunt, sicut & Antikites: sed etiam populum ad eum instituendum docent, quod solis illius regionis Antikitis concessum est.* Hæc ipse. Rationem vero reddens, addit id jure fieri eo, quod Gentiles Imperatores dicti fuerint Pontifices maximi, atque ait: *Quoniam autem Domini quoque Christus est, qui hoc tempore Imperator est, promulgasse perhibeant, qui in Sexta Synodo sunt inventi: sed hoc nullis certis probare possunt indicis.* Quibus ex verbis Lupus citatus pag. 1077. deducit, Joannem VIII. Synodum congregasse, occasione quidem Hincmari Remensium Archiepiscopi, qui Decretales Veterum Pontificum Romanorum Epistolas per Isidorum Mercatorem in Gal.

XXXII. Quantum Græci sint adulati Imperatoribus.

pter chrisma, id est, unctionem regni: Christus autem, & Deus noster cum aliis Pontifex quoque predicatur: jure & ipse quoque Pontificalibus gratiis exornatur. Intelligis quo processerit apud Græcos erga Imperatorem adulatio, ut etiam Pontificalia eidem munia credenda putarent? ut non mirum sit si diu stare non potuerit apud eos ipsum Imperium, vel sacerdotium liberum.

XXXIII. An non ungebantur etiam Reges Judæi? num vero ob id quæ erant sacerdotum illis concessit Deus? Adsit, qui suo id executus est damno, testis Ozias (a), qui ingressus templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis: statimque ingressus est post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta viri fortissimi, restiteruntque Regi, atque dixerunt: Non est tui officii, Ozias, ut adoleas incensum Domini, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi ministerium. Egrederere de sanctuario: ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo. Iratusque Ozias, & tenens in manum turbulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum: sed & ipse perterritus acceleravit egredi, &c. Quis igitur aliud querat judicium, cum tantum a Domino præcesserit præjudicium? Si ultus est Deus in Regem, quod sanctuarium ausus sit ingredi, & incensum offerre: quomodo patietur Regem quemlibet vel Imperatorem perfectius sanctuarium temere ingredi, & quæ sunt Pontificum usurpare? Sententia enim Apostoli, per amplius atque perfectius est sacerdotium Christi; adeo ut laico homini quamvis Imperatori, quæ sacerdotum sunt, minime sint communicanda. At hæc alias quoque tractata videas sæpe superius. Sed ista Græcorum levissimi, secus vero statuerunt Orientalis Ecclesiæ Patres sanctissimi.

(a) Paral. 26.

Fatuitas Theodori arguitur.

XXXIV. Cæterum haud profitemur hic cuncta quæ in eisdem canonibus absurda sunt collegisse, cum & alia pleraque in eisdem reperiri contingat, quæ corrigantur. Hæc fati visa notasse, ad redarguendam demerentiam Patriarchæ Callinici ista conantis, & alios Episcopos ad id inducentis:

PAGIUS Galliam delatas suppositionis arguebat; sed in ea non solum Decretales illas Epistolâs; verum etiam quosvis Canones, etiam vulgares Apostolicos & Trullanos, Joannem VIII. jussisse Synodaliter examinari. In Synodo tamen Trecenti, prout nunc habetur, quam Joannes VIII. in-

ut plane secundum illud a Domino dictum evenerit (b): Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. At vero accidit quasi prodigium, ut iste cæcus mente, occæcicaretur & corporis oculis, faviente in eum divina vindicta per ipsum Imperatorem crudeliter ministrata: at de his suo loco dicendum. Jam prosequamur reliqua, quæ ad historiam pertinent.

(b) Matth. 23.

His Constantinopoli sancitis canonibus, quod scirent Episcopi, nullius eos esse roboris, nisi a Romano Pontifice probarentur; apud Justinianum Imperatorem egerunt, ut hos confirmandos mitterent Romam ad Sergium Papam. Verum sanctus Pontifex, quod eos contra veritatem temeraria plura habere comperisset, ipsos nequaquam confirmandos, sed reiiciendos esse decrevit. At non destitit Imperator, ubi eum scriptis suis persuadere non posse cognosceret, rem vi agere, mitteretque legatum pollentem armis, qui eundem Pontificem Sergium Constantinopolim vinctum perduceret. Sed adfuit divinum auxilium, ut Italica militia adversus Imperatorem pro Sergio Papa staret, sicque a periculo liber esset. Hæc quidem hujus temporis scriptores, tum Paulus diaconus, tum Beda testantur: ille nempe his verbis, cum de Justiniano Imperatore agit (c):

Sergius Papa damnat Canones erraticæ Synodi.

(c) Paulus diac. de gest. Long. l. 6. c. 11.

XXXV. Sergius liberatur a furoribus Imperatoris.

Hic Imperator Sergium Pontificem, quia in erroris illius Synodo, quam Constantinopoli fecerat, favere, & subscribere noluit, misso Zacharia Protospatario suo, jussit Constantinopolim deportari: sed prævenit militia Ravennatis urbis, vicinarumque partium, iussa Principis nefanda contemnens, & eundem Zachariam cum contumeliis ab urbe Roma & injuriis pepulit. Hæc Paulus. Sed quod in re gravi omnes ejus temporis auctores audire deceat, ejusdem contestem veritatis audi Bedam (d) itidem in Justiniano juniore totidem ferme verbis: Hic beatæ memoriæ Pontificem Romanæ Ecclesiæ Sergium, quia erraticæ suæ Synodo, quam Constantinopoli fecerat, favere & subscribere nolisset, misso & Zacharia Protospatario suo jussit Constantinopolim deportari: sed prævenit militia Ravennatis urbis, vicinarumque partium iussa Principis nefanda, & eundem Zachariam contumeliis, & injuriis ab urbe Roma repulit. Ita Beda: cui veritati subscripserunt reliqui, qui postea historias conscripserunt, ut Ado Viennensis, Marianus Scotus, & alii. Sed

(d) Beda de sex atavibus in Justiniano minore.

dixit, Canonum Trullanorum mentio non est. Subdit Lupus, examen illud fuisse duntaxat genericum, ideoque etiam post illud Canones remanisse obscuros, & non nisi diu post in Linguam Latinam verfos esse. An Constantinus Papa Canones Trullanos admiserit, suo loco examiabo. Re-

XXXVI. Sed rem gestam paulo fufius enarratam ab Anastasio Bibliothecario audiamus, qui hæc ait: Hujus itaque temporibus Justinianus Imperator Concilium in regia urbe jussit fieri, in quo & legati sedis Apostolicæ convenerant, & decepti subscripserant. De illis hæc intellige, quos Theodorus recenset Græcos Episcopos Romani Pontificis constitutos in Oriente Vicarios. Sed pergit: Compellebatur autem & ipse Sergius subscribere, sed nullatenus acquievit, pro eo quod quedam capitula extra ritum Ecclesiasticum fuerant in eo adnexa. Quæ & quasi synodaliter definita, & in sex tomis conscripta, a tribus Patriarchis, id est, Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel cæteris Consulibus, * qui eo tempore illic convenerant, subscripserunt, manumque Imperiali firmata, missis in lucellum quod scelerum * chariale vocitatur in hac Romana urbe ad confirmandum; vel in superiori loco subscribendum Sergio Pontifici, utpote capiti omnium sacerdotum, direxit. Qui beatissimus Pontifex (ut dictum est) penitus eidem Justiniano Augusto non acquievit, nec eosdem tomos suscipere, vel lectione pandere passus est: porro eos ut invalidos respuit atque abjecit, eligens ante mori, quam novitatem erroribus consentire.

Resistit Imperatori Sergio Pap.

* Præsulibus

* locus depravatus.

XXXVII. Qui Imperator Sergium Magisterianum in spretum prænominati Pontificis Romam mittens, Joannem Deo amabilem Portuentem Episcopum, sive Bonifacium consiliarium Apostolicæ sedis in regiam abtulit urbem. Deinde Zachariam immanem suum Protospatarium cum jussione direxit, ut prædictum Pontificem similiter in regiam deportaret urbem. Sed misericordia Dei præveniente, beatoque Petro Apostolo & Apostolorum principe suffragante, suamque Ecclesiam immutatum servante, excitatum est cor Ravennatis militiæ, Ducatus etiam Pentapolitani, & circumquaque partium, qui non permiserunt Pontificem Apostolicæ sedis in regiam ascendere * urbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ conveniret, Zacharias Protospatarius perterritus, & trepidans, ne a turba militiæ occideretur, portas quidem civitatis claudi, & teneri Pontificem postulat: ipse vero in cubiculum Pontificis tremebundus refugit, deprecans la-

A militia Ravennatis Pontifex liberatur.

* accedente.

PAGIUS XVII. Recipiuntur itaque Canones Trullani, qui Decretis Pontificum aut bonis moribus non adversantur, quamvis Latinis ad ea tempora incogniti, nec in aliorum Patriarcharum Archivis reperiunt. Controversia erat cum hereticis de adoratione Imaginum, inquit Allatius lib. 1. de Confessione Eccles. Occident. & Orient. cap. 27. Catholici, veritatem utcumque elicere cupientes ex Canonibus istis, non eos probantes, neque ut Canones Synodi Universalis exsolvantur, veritatem extorquent. Mentionem namque

crymabiliter, ut sui Pontifex miseretur, nec permitteret quempiam ejus animam infestari. Exercitus autem Ravennatis urbis ingressus est per portam beati Petri Apostoli, & cum armis & turba in Lateranensem Episcopium venit, Pontificem videre æstuans, quem, fama vulgante, per noctem sublatum, & in navigium missum fuisse cognoverat.

Dumque fores Patriarchii tam inferiores quam superiores essent clausæ, has interram, nisi velocius aperirentur, mittere minabantur. Præ nimia timoris angustia & vitæ desperatione Zacharias Protospatarius sub lectum Pontificis ingressus, se abscondit, ita ut mente excideret, & perderet sensum. Quem beatissimus Papa est confortatus, dicens, ut nullo modo timeret. Egressus vero idem beatissimus Pontifex foris basilicam domini Theodori Papæ, apertis januis in sedem, quæ vulgo appellatur, sub Apostolis generalitatem militiæ & populi, qui pro eo occurrebat, honorifice suscepit: datoque apto & suavi responso, eorum corda lenivit: quamquam illi zelo ducti pro amore & reverentia tam Ecclesiæ Dei, quam sanctissimi Pontificis, jam a Patriarchii custodia non recesserunt, quousque denominatum Protospatarium cum iniuriis, & contumeliis a civitate Romana foras depellerent. Nam & is qui illum miserat, ipso etiam tempore a Domino tributante regno privatur. Sicque Ecclesia Dei imperturbata cum suo Præsule, Christo favente, servata est. Hucusque Anastasius, cujus sententia, hæc coepta hoc anno, propagata esse noscuntur usque post sequentem annum, ejusdem Imperatoris decimum, contigit ipsum ab Imperio exturbari: quomodo autem id acciderit iusto Dei judicio, suo loco dicturi sumus.

XXXVIII. Sergius liberat persecutorem suum a nece.

XXXIX.

Vides, lector, quantum absit ut recepti probatique fuerint canones illi a Romano Pontifice, qui ne reciperentur, stetit intrepidus contra Imperatorem ista præcipientem, adversus quem ipsius quoque milites infurrexerunt. Sed & ita perseverasse eodem odio in præsumptum scelus de sancitis canonibus illis reliquos successores Romanos Pontifices, quæ dicturi sumus magis ostendent. Quæ licet aliis postea temporibus acciderint, & suis sint locis collocanda; tamen ut hæc

de Imaginibus, in medium afferunt. Hoc modo itaque recepti sunt, ut ejusdem Canone, Iconomachia perfidia reprobaretur. Nec aliud fuit in mente, neque Hadriano, neque Tarasio, neque Damasceno, neque aliis, nisi ut propositam quæstionem de adoratione Imaginum, ex ejusdem testimonio dirimerent satis antiquo, approbarentque veritatem etiam hac ratione elicitam. Quod in aliis etiam sæpissime factum est. Vide quæ Baronius hac de re habet a num. XLII. ad XLVIII.

CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.Legatio
ab Imp.
missa ad
Joann.
Pap. pro
confirmatio-
ne Can-
onum.

magis explorata modo habeas, accipe quæ de iisdem canonibus post obitum Patris Sergii contigerunt. Atque in primis scias, eundem Justinianum Imperatorem, ubi expulsus Imperio, sui criminis confcius, probe novit, ob scelus in Romanam Ecclesiam præsumptum se fuisse ab Imperio ejectum, postquam rediit, liberaeque administrationis est nactus habenas, detestatum esse pristinum facinus, atque erga Romanam Ecclesiam factum æquiores, non amplius misisse aliquem violentum magistratum ad abstrahendum inde Romanum Pontificem, captivumque ducendum Constantinopolim, sed duos legasse Metropolitanos Antistites Romam rogaturos eum qui tunc sedebat, Joannem ejus nominis septimum, eundemque secundum post Sergium Romanum Pontificem, ut eosdem canones confirmaret, vel emendaret. Porro ea legatione nihil factum est; eo quod idem qui præsidebat tunc Joannes Papa, nequaquam eos probare voluit in dispendium Ecclesiasticæ jam olim præscriptæ ab Apostolorum temporibus disciplinæ; neque emendare, vel (ut fecerat Sergius) ausus est improbare, veritus iras Imperatoris. Sicque re infecta, qui fuerant missi, duo Metropolitanæ sunt reversi Constantinopolim.

XI.
Sub Jo.
Pap. Sc.
ptimo
frastra
petita Ca-
nonum
confirma-
tio.

Sed audi quæ de his habet ipse Anastasius Bibliothecarius in Joanne Septimo verbis istis, ubi agit de reditu ejusdem Justiniani Imperatoris Constantinopolim: *Pro tomis*, inquit, *quos ante sub domno Sergio Apostolica memoria Pontifice Romam direxerat, in quibus diversa capitula Romanae Ecclesiae contraria scripta inerant, per duos Metropolitanos Episcopos demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem, Joannem scilicet, obsecravit & exhortatus est, ut Apostolica Ecclesiae Concilium aggregaret, & quæ ei visa essent stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans, per suprasatos Metropolitanos direxit ad Principem. Hucusque de his Anastasius.*

XLI.

At neque hic finem accepit ejusmodi susceptum semel ab Imperatore negotium. Nam Joanne paulo post defuncto, & ejus successore Sisinio post dies viginti ex hac vita sublato, cum Apostolicum thronum regeret Constantinus, vocatus est ipse ab eodem Justiniano Constantinopolim; quo cum pervenisset, susceptus est ab eo honorificentissime: nihil enim prætermisum esse venerationis & obsequii erga eum ab Imperatore, idem Anastasius pluribus scribit: sed causam cur Constantinopolim vocatus sit, licet minime referat, ex iis tamen quæ idem scribit in Gregorio Secundo, propter eosdem ca-

nones sive capitula esse vocatum, intelligi potest, altercatumque diu inter Græcos atque Latinos, hosque tulisse superiores, cum pro Ecclesia Romana Gregorius defensor atque propugnator extiterit, qui eidem Constantino Papæ successit: ait enim hæc de eo Anastasius in ipso Gregorio: *Cum viro sancto Constantino Pontifice in regiam profectus est urbem, atque a Justiniano Principe requisitus de quibusdam capitulis optima responsione unamquamque solvit questionem. Erat enim vir castus, divinæ Scripturæ eruditus, facundus loquela, & constans animo, Ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus impuginator.* Hactenus de his Anastasius. Ex quibus satis possumus intelligere, diu multumque pugnatum inter Græcos atque Latinos horum canonum causa, illis conantibus eos comprobare a Romano Pontifice, istis ejusdem auctoritate Pontificis penitus reluctantibus: verum nec Imperatoria quidem vi potuisse unquam Latinos adigi, ut quæ ab ipsis adversus traditionem sanctorum Patrum, eorumdemque doctrinam statuta fuissent, ullatenus firmarentur; præter ea quæ dicta sunt, etiam quæ dicturi sumus, ostendent.

Sed primum objectioni illi fortissimæ satisfaciendum est, quoniam modo scilicet negari possit receptos hos esse canones ab Ecclesia, cum reperiatur canon ille numero positus octogesimo tertius citatus ab Ecclesia Romana Pontificibus, nimirum ab ipso in primis Gregorio Secundo, nec non ab Hadriano, cum adversus impios Iconoclastas agentes, inter alia in eos inducta, eundem citarunt canonem, quo asseritur pingendum esse Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum non in imagine agni, uti ostensus est Patribus in figura, sed in imagine hominis, qua demum omnes sunt adimpletæ figuræ, & expressa prophetarum vaticinia. Si igitur eo usi sunt Romani Pontifices ex Sexta Synodo accepto canone, argumento est eos non improbatos, vel saltem ex parte receptos: cum præsertim, & ipsa œcumenica Septima Synodus ex eodem canone æque testimonium petiisse inveniatur. Ut plane nemo dixerit, penitus improbatos esse atque rejectos canones Sextæ Synodi, ex quibus tum Romani Pontifices, tum etiam sacrosancta œcumenica Nicæna Synodus (a) mutuati sint adversus hæreticos fidem atque auctoritatem. At ista, quæ adeo fortia foris apparent, inania profusus esse intelliges, si rerum penetrabilia cuncta scruteris, & singula quam exactissime disquiseris.

In primis igitur quod pertinet ad citatum Sextæ Synodi de sacris imaginibus canonem ab ipsis Romanis Pontificibus,

Sub Con-
stantino
Papa pu-
gnatum
adversus
eosdem
Canones.

XLII.
Respon-
detur ob-
jectioni
de citato
Canone
LXXXIII.

(a) Conc.
Nicæn. 2.
Ad. 2. &
3.

XLIII.

po.

CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.Pruden-
ter actum
a Latinis
adversus
Græcos.

(a) Extat
in Conc.
Nicæn. 2.
Ad. 6.
Quomodo
Latini usi
sint Ca-
none illo.

(b) 1. Reg.
17.
(c) 1. Reg.
21.

XLIV.
Vetus u-
sus ab
Ecclesia
Romana
retentus
de Im-
agine A-
gni.

potissimum vero a Gregorio Papa, qui (ut dictum est) adversus eosdem canones quam fortissime Constantinopoli decertavit: considerare illud ante omnia debes, rem gestam esse adversus Græcos, & Iconoclastas, qui eo velamento occultabant illud quod propinabant venenum populis, quo se professores atque assertores esse profiterentur sex aliarum præcedentium Synodorum universalium: ita quidem, ut apparet ex eorum fidei definitione, quam ediderunt in suo ipsorum conciliabulo, (a) septimo ab ipsis nuncupato.

Ex his igitur opportune oblatam, ansam arripientes iidem Romani Pontifices, bene usi occasione, ex canone, ab ipsis lato nomine Sextæ Synodi eorum putarunt esse convincendum errorem, tamquam suis ipsorum armis eosdem penitus superantes; ex quo alterum de duobus essent consecuturi: vel ut sua ipsorum assertione confutati illi atque convicti jure cederent, acquiescentes canonibus ejus Synodi, quam se probare profiterentur: vel si respuerent ejusdem Sextæ Synodi canonem, a Græcis omnibus, qui ipsum cum reliquis recipiebant, rejicerentur, omnique execratione digni a suis contribulibus haberentur, vel æque cum eo detestarentur omnes canones illos. Sic igitur ut David (b) gladio Goliath ipsius caput abscidit, eodemque postea (c) est usus in prælio; eodem modo sancti Pontifices adversus iconoclastas usi sunt canone illo, quo probaretur Salvatoris in ecclesiis imaginem debere pingi instar hominis factam. Quidni enim ea ex parte uterentur eo canone, cum neque a Gentilibus, neque (quod majus est) ab hæreticorum scriptis illis, in quibus veritas asserta inveniretur, Ecclesia Catholica abstinere consueverit, ut ex Gelasio Papa superius est demonstratum?

Cæterum cum inter Latinos acta res est, nequaquam reperies eum canonem ab Ecclesia Romana esse receptum, immo usu contrario penitus improbatum, quo prohibetur Christus Redemptor noster instar agni immaculati depingi; cum nunquam ipsa desisterit agni imagine Christum representare, & id ipsum facere hætenus perseveret, bene conscia licite pingi, quicquid sacris litteris scribitur; eo quod nihil sit aliud (quod sæpe dictum est) pictura, quam scriptura simplicium. Quod igitur non in veteri Testamento tantum sed & in novo Christus Redemptor noster per agnum exprimitur, ad insinuandam ejus immensam cum humilitate mansuetudinem, eadem ex causa eodem quoque modo etiam ipsum Christum esse pingendum Romana Ecclesia judicavit, usum retinens, quem a majoribus accepisset:

in antiquis enim cœmeteriis agnum Christum reddentem, sive expressum coloribus, sive sculptum in marmoreis loculis est frequentius reperire, & in veterimis ecclesiis musivo opere pictum: sed & ex sacra cœra solitas confici agnorum imagines, in Ordine Romano a Gelasio Collecto (ut constantior opinio est) ex antiquo ejus Ecclesiæ usu hæc habentur: *In eadem Dominica post Albas, id est, in octavis Paschæ, infra civitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in ecclesia post Missam & communionem, populo, &c.* Hæc quidem antiquitus in Ecclesia Romana servata, nunquam postea intermissa, hætenus perseverant. Ex quibus intelligas, quam procul abist, ut juxta canonem Sextæ Synodi nominatæ Romana, & universa Occidentalis Ecclesia pingendi agni Redemptoris typum gerentis consuetudinem prætermiserit: ut & plane scias atque intelligas, quæ fuerit Romanorum Pontificum ratio citandi ejus canonis adversus improbos Iconoclastas.

Sed quid amplius? Testificatione quidem Anastasii Bibliothecarii liquet, tantum abesse ut Romanam Ecclesiam eos receperit Sextæ Synodi nomine promulgatos canones, ut nec etiam aliqua trium sedium Patriarchalium Orientalium eos ut reciperet, induci potuerit. Hætenim eorumdem Ecclesiarum Patriarchæ, cum nec se vocatos ad illud conciliabulum scirent, neque per se vel suos legatos eidem interfuerint, procul abfuerunt, ut ab eo sancita receperint. Ita quidem usque ad sua tempora eos in detestatione illorum canonum perseverasse, idem auctor fidem facit: adeo enim ipsos dignos execratione judicaverunt, ut indignos existimarent qui exscribi deberent, & in suis ipsorum archivis inter alios canones aservari. Sed expedit hic ipsa verba Anastasii per singula reddere: ipse enim cum e Græco in Latinum Septimam Synodum Nicææ celebratam Latinitati reddidisset, epistolam nuncupatoriam ad Joannem Octavum Romanum Pontificem scripsit, qua etiam & legentes admonuit, ne putarent, si interdum eorumdem canonum Sextæ Synodi in ipsa Septima Synodo mentio haberetur, eos ab Ecclesia Romana esse receptos aliquando. Sunt hæc verba ipsius:

Sane notandum est, quædam in hac Synodo ex Apostolorum, & Sextæ universalis Synodi canonibus & sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur, nec admittuntur. Et inferius: Regulas quas Græci a Sexta Synodo perhibent editas, ita in hac Synodo, Nicæna scilicet, principalis sedes admittit, ut nullatenus ex his illæ recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis sancto-

XLV.
A nulla
Sedium
Patriar-
chaliū
recepti
Canonis.

XLVI.
Aversati
sunt tres
Patriar-
chæ Ca-
nones
Sextæ Sy-
nodi.

CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.

rum sedis hujus Pontificum, aut certe bonis moribus inveniuntur adversa. Quamvis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognita, quia nec interpretata. Sed nec in ceterarum Patriarchalium sedium (licet Græca utantur lingua) reperiantur archivi: nimirum quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inventa est: quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in Sexta Synodo sunt inventi; sed hoc nullus probare certis possunt indicis. Hactenus Anastasius ad Joannem Romanum Pontificem.

XLVII.

Verum idem tradit, tam de his canonibus Sextæ Synodi nominatis, quam de illis qui nomine feruntur Apostolorum, sanctam Romanam Ecclesiam eam consuevisse, servare regulam, ut quos sciret esse secundum decreta Romanæ Ecclesiæ atque sanctorum Conciliorum sancita, non respuerit, sed ut veritati consentientes amplecteretur, non quod ex Sexta Synodo habentes aliquid auctoritatis, sed quod veritas ubicumque reperitur, & a quocumque dicta sit, sui firmitate subsistit, & robore suo permanet. Reliquos vero canones his decretis adversos, ut execrabiles, detestata semper fuit sancta Romana Ecclesia, contrarioque usu de procul abesse jugiter est professæ, ut sanctis hujuscemodi ab illis regulis quoquo modo consenserit: toleravit tamen in eis ea quæ antiquæ Ecclesiasticæ disciplinæ essent adversa, ut connubia clericorum, dummodo per viam Orthodoxæ doctrinæ, Catholicæque fidei graderentur.

XLVIII.
Ex quo tempore Græci in deterius lapsi.

Sed qui tanta procacia inter alia mala confregere jugum a Patribus custoditum Ecclesiasticum celibatus, sunt & in reliquis in deterius æque prolapsi: ut vix brevia sint reperiri interstitia temporum, quibus vel hæresi, vel schismate non fuerint ab Ecclesia Orthodoxa divisi: adeo ut tandem in ultionem scelerum a Deo vindice post longam tolerantiam meruerint virga furoris Assur conteri, comminui, atque penitus atteri: quod non nisi magno animi dolore aspicere possumus, & cum gemitibus illud Threnorum lugubre clamare (a): *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum? Filii Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli? eademque (b) ferrea virga confracta.*

(a) Thren. 4.

(b) Ps. 2.
XLIX.

Cæterum pia mater, Ecclesia Catholica, & Apostolica hos ita delinquentes (ut diximus) tolerandos esse putavit, quandiu esset consultum Catholicæ fidei; nec desistit eosdem jugiter admonitionibus excitare: licet posteriores Græco-

rum ex mala sua conscientia putaverint ab ipso tempore Sextæ Synodi intermissam esse Catholicam communicationem Græcorum Imperatorum cum Romana Ecclesia. Mentitus est id quidem Michael Imperator scribens ad Nicolaum Romanum Pontificem; sed eum ipse Nicolaus redarguit istis verbis: *Dixistis enim, quod nullus antecessorum nostrorum a Sexta Synodo, ex quo scilicet ipsam contigit celebrari, meruerit a vobis Imperatoribus scilicet Constantinopolitanis, quod nos meruisse dignoscimur. Quid autem meruerimus, evidenter nullatenus indicabit: nisi fortasse litteras prædicatorias hoc dicto velitis intelligi nos a vobis nunc tantum meruisse suscipere, a Sexta Synodo propter aliquod dogma, vel disciplinam quamlibet Ecclesiasticam: & hoc dicitis, quasi nostrum fuerit opprobrium, eo quod sedem Apostolicam in nullo quævere antecessores vestri dignati sunt, cum eorum magis sit dedecus, quia per tot annorum curricula diversarum hæresum moribus languentes medicinale remedium non quaesierint: quin potius medicinam sponte a nobis sibi porrectam, quasi desperati, vel quasi cor impœnitens gerentes, ab ipsis faucibus proiecerint, dum tantæ salutis oblatos ministros duplici morbo interemerint. Ita quidem aberrantes Græcos numquam destitisse moneri Apostolicæ sedis litteris atque legationibus docet, ut respicerent.*

Quæ Michael Imp. in Rom. Ecclesiæ.

At vero ipsos, instar malorum operariorum vineæ Dominicæ, aliquando in eos qui a domino vineæ missi sunt, insinuisse, pergens docet exemplo, dum ait: *Quoniam aut participes illos sui erroris effectos spiritualiter occiderunt, sicut tempore reverendæ memoriæ Cononis Papæ contigit, qui post Sextam Synodum extitit; aut certe corporaliter illos non consentientes sibi necaverunt, sicut sub venerabili Papa Gregorio factum est, qui post Sextam Synodum fuit, quando pro zelo fidei, & sanctarum imaginum reverentia religiosi viri ac Dei famuli directi, in exilium missi sunt, & bona confessione hujusmodi finierunt vitam. Ita de illis; pergit vero de reliquis dicere.*

L.
Quæ Græci schismatici in legatis sedis Apostol.

Denique a Sexta Synodo Imperatores aut fuerunt hæretici, aut (licet perpauca) Catholici fuerunt. Et hæretici quidem si mittere ad nos designati sunt, non est mirum: noverunt enim per gratiam Dei, se nos nunquam penitus sibi sociaturos. Fuit autem, quando nos sibi sæpe sociari tentantes, cum magno sunt dedecore, & opprobrio repulsi, & digna constantia a nobis, & non a Constantinopolitana Ecclesia crebro retusi. Quando vero Catholici fuerunt, & pium dogma & Ecclesiasticam correctionem defendere voluerunt, nostrum præsidium quaesierunt, sicut Synodus

LI.
Redarguitur Michael Nicolao Roman. Pontif.CHRISTI
692.SERGII PAP.
5.JUSTINIANI JUN. IMP.
8.

us sub Constantino, & Irene facta indicat, in cujus initio, id est, in epistola beata memoria Præsulis Hadriani, quantum idem Pontifex illam præsumptionem, qua ex laicis quidam subito consurrant, & in Episcoporum numerum exacerbatate prosiliunt, damnaverit, si diligenter inquiseritis, profecto invenietis; si tamen non falsata, Græcorum more, sed sicut a sede missa est Apostolica, penes Ecclesiam Constantinopolitanam hactenus perseverat: & epistolæ diversæ sanctissimis Pontificibus, Leoni scilicet, & Benedicto, decessoribus nostris missæ testantur. Ergo cum ita sint hæc, quæ de multis partim commemoravimus: non jam verum est illud quod dicitur, a Sexta-

PAGIUS Ad num. LI. Clodoveus III. Francorum Rex anno sexcentesimo nonagesimo quinto morbo consumptus est, absque prole, postquam vixisset annos circiter undeviginti. Regnavit enim cepit anno DCXCI. Regnumque tenuit annos quatuor, ut habent Continuatores Fredegarii cap. 101. & Sigebertus in Chronico. Imo quintum Regni annum inchoavit: Codex enim Tilianus apud Duchesium habet: *Obiit in quinto*: Auctor Annalium Metensium apud eundem Duchesium Tomo III. *dum quartum annum in Regno complevisset*. Hermannus vero Contractus in Chronico juxta editionem Pistorii: *Anno Regni V. moritur*. Mortuus est ante diem viciesimum tertium mensis Martii, quia eo die anno sexcentesimo nonagesimo nono Childebertus III. ejus frater ac Successor quintum Regni annum jam numerabat. Scaliger enim in Animadversionibus Euseb. pag. 260. refert, Jacobum Bongarsium U. C. habuisse vetustissimum Codicem Chronici Eusebiani, in cujus prima pagina adversa, ubi debebat esse titulus generalis, alia manuscriptum fuit: *IN. ANNUM V. CHILDEBERTI. REGIS. FRANCORVM. PIPINO. IVBENTE. AB. ADAM. SVNT ANNI. V. MILLIA. DCCCC. FVIT PASCHA. X. K. APRILIS. ASCENSIO. DOMINI. FVIT. K. MADIAS. PER. CYCLVM. NVMERVM. ANNORVM. CXL. REPETITIO. A. CAPITE CYCLI. Omnes hæc temporaria notæ annum Dionysianum sexcentesimo nonagesimo nono certo designant. Etenim eo Christi anno Pascha die XXIII. Martii celebratum, & Ascensio die prima Maii; eoque Paschatis die cœpit annus Eræ Mundanæ LXX. Interpretum 9000. a Kalendis vero Januarii illius Christi anni initium sumit annus CXL. Secundæ Periodi Victorianæ anno Christi DLX. inchoatæ. Quare cum annus V. Childeberti Regis anno Christi DCXCIX. ante diem XXIII. mensis Martii jam in cursu fuerit, eum anno DCXCV. ejusdem Eræ Clodoveo III. successisse necesse est; cum anno DCXCIV. Clodoveus III. adhuc superstes fuerit.*

Henschenius ad diem primam Februarii in Vita Sancti Sigiberti Francorum Regis, in Commentario scilicet prævio num. 100. Clodoveum III. pervenisse ad initium circiter anni DCXCVIII. & in Exegesi præliminari ad Tomum II. SS. Aprilis eum anno DCXCVII. obiisse affirmat, nulla Scripti illius Bongarsiani ratione habita. Verum illud cardo est temporum Theodorici III. Clodovei III. ac Childeberti III. Francorum Regum, nihilque quoad eorum Chronologiam cer-

XIX.
Resistantur contraria sententia.

Synodo nos non meruisse suscipere, quæ nunc a vobis ipsi meruimus. Hæc Nicolaus, fatisque ad redarguendum mendacii Michaellem, licet in eum multo plura inducenda fuissent exempla Orthodoxorum Imperatorum, qui Romanos Pontifices summo sunt profecuti post hæc honore ac reverentia. Porro quod Michael dixit: A tempore Sextæ Synodi, utique ad hæc tempora est referendum, quibus sanciti sunt canones nomine Sextæ Synodi, quorum causa adeo diu tumultuatum est ac disputatum inter Latinos, & Græcos.

LII.

Sed quam poenam tulit Justinianus Imperator hoc anno, quo ista moliri cœpit adversus Romanum Pontificem? Justo

tius nobis Antiquitas conservavit. Præterquam quod ex eorumdem Regum, quæ supersunt Diplomatis Clodoveum III. usque ad illum Christi annum vitam prorogare non potuisse indubitatum redditur. Cointius eam mortem consignat anno DCXCIV. & Clodoveo III. annos tantum duos tribuit innixus Anonymo, qui Gestæ Regum Francorum regnante Theodorico Kalensi scripsit. Verum in eo loco annos II. legendum, annos V. ultimi numeri extremis lineolis, ut sæpissime contigit, detritis. Hinc Charta Leobæria fororis Sancti Ebbonis Episcopi Senonensis, recitata a Mabillonio Sæculo III. Benedictino in Appendice partis primæ dicitur data quinto decimo K. Jun. anno V. regni nostri Clodovei Regis, &c. sed loco, anno V. legendum, anno II. hi enim duo numeri II. & V. propter similitudinem facile a Librariis commutantur. Ex dictis vero liquet, Clodoveum vivere non potuisse usque ad XV. Kalend. Junii anni quinti Regni sui. Recte Scaliger notat, in laudata inscriptione appositum esse, Pippino jubente, quia Majores Domus hoc tempore re ipsa regnabant, Reges vero titulo tenuerunt. Quare mirari non debuit Cointius anno DCLXXXVII. num. VI. quod Veteres Rerum Francicarum Scriptores Pippinum Principem Francorum appellarent.

XX.

Hoc anno, ut asserit Westmonasteriensis Sanctus Wilfridus Ebor. apud Regem Elfridum accusatus ab eodem Rege & Episcopis plurimis ab Elfrido ex Episcopatu pulsus est, quod jam scripserat Beda Episcopalis lib. 5. cap. 23. his verbis: *Post quinque annos tu Eboracæ denuo accusatus ab eodem ipso Rege & plurimis cœpi pulsus Episcopis Praesulatu pulsus est.* Fuerat enim Wilfridus in Sedem Eboracensem restitutus anno DCLXXXVII. Eddius, qui in Vita Sancti Wilfridi cap. 42. idem ac Beda scribit, capite infrequenti Wilfridi expulsionem fufus narrat: *Verum in concordia, atque iterum in discordia alternatim per multos annos viventes manebant (Alfridus scilicet Rex & Wilfridus) usque dum postremo maxima flamma inimicitia exarscens, de Regione Ultra-Umbrensi Sanctus homo Dei a Rege Alfrido expulsus recessit.* Nam prima causa est dissensionis eorum de antiqua origine descendens, quia Ecclesia, qua Sancto Petro Apostolo dedicata est, territorii & possessionibus suis injuste privatur (Ecclesia scilicet Ripens). Secunda est, ut Monasterium supradictum, quod in Privilegium nobis donabatur (ab Agathone Papa) in Episcopalem Sedem transmutatur, &c. Tertia deinde est, ut iustionibus & decretis Theodorici Archiepiscopi ab Apostolica Sede missi obedi-

Proditionem patri- tur Imp. a suis. Sto Dei iudicio per suos duces prodita, & expoliata Armenia robore militari, peramplus patefactus est aditus barbaris Sarracenis ad invadendum Romanum Imperium: sicque dum proditionem parat

PAGIUS re obortere cogebat (Alfridus), non illa significans canonica statuta, qua in Principio Episcopatus sui apud nos (Northumbros) degent, aut in no- vissimis temporibus vita sua constituit, quando omnes Ecclesias nostras ad canonicam pacem unanimitate vocavit: sed magis ea decreta, qua mediis temporibus suis, quando discordia inter nos in Eritanna exorta fuerat, statuit (Alfridus). Ideo Sanctus Pontifex nosler hac veniens ad amicum fidem Ethelredum Regem Merciorum accessit, eumque cum magno honore propter reverentiam Apostolica Sedis suscepit. Bofa, qui ante quinquennium Eboracensi Sede depositus fuerat, & Joannes Beverlacenſis Sede Hagustaldenſi, in eadem restituti sunt, ut habet Malmesburienſis lib. 3. de Pontif. pag. 269. Secunda S. Wilfridi ab Episcopatu Eboracensi expulsio recte cum hoc anno explicatur in Chronico S. Crucis Edimburgensis ab Auctore Anonymo, quod in Parte I. Angliæ Sacræ pag. 136. Warthonus publicavit.

XXI. Ab Ethelredo Me- rois Rege honorifice suscipitur. Interea Wilfridus de omnibus, quæ in Northumbria acta fuerant, Sergium Pontificem Maximum certiore fecit: isque iterum hostes Wilfridi damnavit, Statutis Agathonis & Benedicti II. suorum Prædecessorum inhærendo. Hoc Sergii Decretum cum sub finem hujusce anni, ut probabile est, Wilfridus recepisset, Ethelredo Regi obtulit: Postquam, inquit Eddius sub finem cap. 41. Ethelredus Rex propter auctoritatem Bonifaciorum Pontificum, Agathonis scilicet & Benedicti, Sergiique, percipientium dignitatem Apostolica Sedis, canonicè libenter Pontificem nostrum suscipiens, multa Monasteria & Regiones proprii juris reddens, habensque illum in summo honore dignitatis, usque ad finem vite fidelis amicus indefinenter perseveravit. Et sub finem cap. 43. In multa reverentia Episcopatus ejus (Lichtfeldensis) quem Reverendissimus Sexwoulfus Episcopus vita obeunte ante regebat, sub protectione Dei & illius (nempe Ethelredi) mansit Wilfridum Episcopatum Mediterraneorum Anglorum, seu Lichtfeldensem gessisse, docet nos etiam Beda lib. 4. cap. 23.

XXII. Bertuald Presula- tum Cantuavian- sem & Wilfredus Regnum Cantii susci- piunt. Theodoro Archiepiscopo Cantuariensi ante bien- nium demortuo successit Bertuald, Abbas in Monasterio quodam, qui electus quidem est in Episcopatum anno Dominica Incarnationis sexcen- tesimo nonagesimo secundo, die primo mensis Julii, regnantibus in Cantia Wilfredus & Suebhardo. Ordinatus est autem anno sequente, tertio die Kalendarum Juliarum, Dominica a Godevino Me- tropolitano Episcopo Galliarum: & sedit in Sede sua pridie Kalendarum Septemb. Dominica, in- quit Beda lib. 5. cap. 9. Annus Incarnationis deest in Paraphrasi Saxonica. Quidam Veteres Chronographi cum in exemplaribus suis loco Wilfredus, legissent Nistbred, arbitrati sunt, Nistbredum illum cum Suebhardo fuisse Subregu- lar seu tyrannos Cantia alienos a stirpe Regia, qui mortuo Edrico Regnum usurparint: quem in errorem impexit Huntindoniensis lib. 4. pag. 337. Verum Beda contrarium testatur. West- monasteriensis ad annum DCXCII. ait, Wi- dredum & Suebhardum fuisse fratres. Beda tamen lib. 4. cap. 26 contrarium docere vide- tur, cum de Edrico loquens scribit: Quo de-

Ecclesiæ Imperator, proditionem a suis ipse perpetuus est. Hæc Theophanes at- que Cedrenus in Annalibus habent hoc anno octavo Justiniani Imperatoris. Quod ad statum rerum Occidentalium per-

functo Regnum illud per aliquod temporis spa- tium Reges aubii vel externi disperdiderunt: donec legitimus Rex Vitredus, idest, filius Egber- ti, confortatus in Regno, religione simul & in- dustria Gentem suam ab extranea invasione liberaret. Juxta Bedam lib. 5. cap. 24. Witredus Regnum Cantii iniiit anno sexcentesimo nona- gesimo, mense Octobri, ut anno DCCXXV. quo demortuus est, videbimus: quia tamen et emenda pax fuit ab Ina Occidentalium Saxo- num Rege, ante quam in Regnum reverſus non est, Huntindoniensis lib. 4. Regnum ejus inchoat ab anno sexto Inæ, & Malmesburien- sis lib. 1. cap. 1. ait: In tam desperatis rebus Can- tia sexennio circiter a Regia successione claudi- catum: septimo demum anno Vitredus filius Eg- bertii, cum apud suos invidiam preffisset, indu- stria, & apud hostes pacem locasset pecunia, magna spe Civium allectus in Regem, voti com- poter fecit.

Interim Ina Occidentalium Saxonum Regi vi- sum est cogi Synodum, in qua ea stabilirentur, quæ Ecclesiæ, totique Provinciæ commo- da, & utilia forent. Leges, quæ Ecclesiam spe- ctant, referunt Spelmanus pag. 181. & Lab- beus Tomo VI. Concil. Gen. pag. 1324. sed nul- la Synodi mentione facta; licet Beda lib. 5. cap. 9. Synodum appellet, & Sanctus Aldelmus in Epi- stola ad Geruntium Regem, Concilium Episco- porum ex tota parte Britannia nominet. Ina Rex, Hedda Wintoniensis, & Ercanvaldus Lon- dinensis, Episcopi in Actis nominantur, ideoque post hunc annum hæc Synodus differri non potest; cum insequenti Valdeus Londinensem Episcopatum gesserit, ut ibidem videbimus. Acta Synodi in Legibus Inæ Regis, & in Epi- stola Aldelmi ad Geruntium Regem, & ad Sa- cerdotes, qui per Danmoniam consistunt; & ex illis patet, hoc sibi proposuisse Episcopos, Ab- bates, & Proceres, qui eidem interfuere, ut non solum Saxones integre pieque viverent; Sed & ut Britanni, qui in Danmonii, & ul- timo Occidentis angulo, rem suam publicam, ex antiqua Gerdicis Occidentalium Saxonum Re- gis Gentilis concessione, de qua Superiori Sæ- culo, & Alfordus in Annalibus Britann. a- git, adhuc retinebant; ad unum Christianæ professionis ritum & Ecclesiæ morem concederent. Summo enim odio & infinitis, quæ Adel- mus fere enumerat, inimicitiarum augmentis, Saxones profecti sunt, licet hi fidem Christia- nam accepissent. Quare cum nonnisi coacti com- mercium cum Saxonibus, tam in re civili, quam Ecclesiastica habere vellent, legibus in hac Sy- nodo statutis eorum mores corrigendi fuere. Britannicæ Ecclesiæ causa Adelmo commissa fuit, quam ille strenue egit, scripta ad Geruntium Epistola quam refert Alfordus hoc anno num. XX. & seqq. qui non animadverterat, eam esse inter Bonifacianas XLIV. Quis iste Geruntius fuerit, non satis constat.

De ista Epistola his verbis loquitur Beda. XXIV. lib. 5. cap. 19. Adhelm, cum esset adhuc Presby- S. Adhel- ter, & Abbas Monasterii, quod Maidulsi Urbem Mus Malmesburienſis, scripsit, jubente Synodo sua gentis, meritu- Librum egregium adversus errorem Brittonum, rientes va- quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel rios libros alia scribit.

Childebertus succedit Clodoveo.

pertinet, ultionis numeratur hic annus Clodovei tertii ejus nominis Regis Fran- corum, qui post obitum Theodorici pa- rentis regnavit annos quatuor. Successit in ejus locum Childebertus frater ipsius, quem tenuisse regnum annos decem, & septem, habet auctor apud Aimoinum, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS alia perplura Ecclesiastica castitati & paci con- traria gerunt, multoque eorum, qui Occidenta- libus Saxonibus subditi erant Brittones, ad Ca- tholicam Dominicæ Pascha celebrationem, hujus lectione perduxit, Ubi Beda Brittones dividit in eos, qui Ina Regi Occidentalium Saxonum sub- diti erant, & in eos, qui Geruntio Britonum Regi parebant, qui tamen subditi etiam erant Saxonum Regibus, illæso religionis & Eccle- siarum jure, ut inter eos cautum fuerat. Quoad S. Aldemum, qui ex Abbate Malmesburienſi creatus est postea Episcopus Schireburnensis, e- jus Vitam scripsit Willelmus Malmesburienſis, eamque ex MS. Cottoniano nuper publicavit Mabillonius IV. Sæculo Bened. in Appendice. Part. I. Henſchenius ad diem XXV. Maii, quo S. Aldelmus seu Aldhelmus colitur, & War- thonus part. II. Angliæ Sacræ. Malmesburium Monasterium in Wltonia Saxonie Occidentalis apud Anglos Provincia situm, dicebatur anti- quitus Maidulsum, a Maidulfo Monacho Scot- to, qui locum illum incoluerat, In libro, quem Aldelmus edidit de Schematibus, dixit septi- mum omnium sua gentis hominum fuisse, qui ad scientiam veterorum præsumpsit ingenium, im- pulsit animum, inquit Willelmus Malmesburien- sis, qui Librum illum viderat, paulo post sub- jungens: Et primum quidem ingenii periculum dedit in Libro, quem ad Brittones, ut ad ve- rum Pascha reverterentur, fecit, &c. Est &

(a) cui præ cæteris inhærendum puta- mus, cum res sui temporis scripsisse no- scatur: etenim ubi agit de Theodorico filio Dagoberti in Regem assumpto, ita de ipso ait (b): Qui nunc anno sexto in regno subsistit: eo se anno illa scripsisse demonstrans.

Liber ejus de Virginum laude, rhetorico compa- tus lepore, &c.

Enumerat deinde Malmesburienſis alios ab Al- dhelmo Libros compositos, ex quibus pauci ad nos pervenerunt. Hanc de Virginitate Librum ab ipso postea metricè redditum ab eo obti- nuerunt Hildelita Abbatiſſa, Cuthburga, & aliæque aliæ Sanctimoniales Berkingenses, cum ad hujus Concilii indictum locum se conferret, ut ipsemet asserit in Præfatione ipsi directæ; Jam dudum, inquit, ad Pontificale proficiens Conciliabulum, &c. Almitatis vestra Scripta sa- tis libenter suscipiens, &c. Ita perniciter, ut fatagistis, dictare vobisque destinare nequiveram. Quamobrem Liber iste uno aut altero post hanc Synodum anno exaratus, Hujus Synodi & S. Aldelmi meminit Baronius anno DCXCIX. num. II. & seqq. Porro Sancta Hildelita Abba- tissa Berkingensis successit Sanctæ Ethilburgæ Earconvaldi Episcopi Londoniensis forori, quæ multis annis eidem Monasterio præfuit, ut pro- dit Beda lib. 4. cap. 10. ubi de ea agit. Cuth- burga vero filia erat Ina Regis, quæ dissolu- to conjugio, quod cum Alfrido Rege Nordan- hymbrorum contraxerat, vivebat apud Berki- noum sub Abbatiſſa Hildelita, quæ & ipsa pos- tea Winburnensis Abbatiſſa renunciata est, ut infra videbimus. Elogium historicum Hildelita exhibent Mabillonius Sæc. III. Benedicino part. 1. & Bollandus ad diem XXIV. Martii.

XXV. Floret S. Hildelita in Anglia.

S Sex-

JESU CHRISTI ANNUS 693.

SERGII PAP. ANNUS 6.

JUSTINIANI JUN. IMP. ANNUS 9.

I. Conc. Toletan. XVI. generale dictum.

S Excentessimus nonagimustertius sequitur annus, indictione sexta, quomense Maio habita est Synodus Toletana ordine posita decimasexta: generale id Concilium dictum, utpote quod in causa gravi convocatum fuit, interfueruntque Episcopi quinquagintanovem, per vicarios vero tres, praeter Abbates quinque & viros illustres. Quod enim Archiepiscopus Toletanus Sisbertus e cathedra deponendus, & in ordinem redigendus esset, deligendusque successor, qui in locum ipsius subrogandus foret: oportuit omnes Hispaniarum Episcopos congregari. Defuerunt tamen Episcopi Galliae Narbonensis illi, qui parebant Hispanis Regibus: idque ob ingruentem morbum, prout Patres ipsi, qui huic Synodo interfuerunt, canone decimotertio testati sunt.

II. Sisbertus Archiep. Toletan. reus laesae majestatis.

Accidit autem, ut Sisbertus haud pridem creatus Archiepiscopus Toletanus, oblitus praecipue, quo fungebatur, muneris sacerdotalis, oblitusque pariter juramenti, quod dicitur fidelitatis, Regi praestari soliti, nequam spiritus incensus facibus, adversus Catholicum maximeque pium ac justum Regem coniurationem fuerit machinatus homo protervus, sacrorum contemptor, divinorum humanorumque jurium spreter. Sed Dei beneficio detecta perfida adversus Regem molitione, ipse Rex Egica nonnisi sacris legibus adversus eum agendum putavit, sacra sacris ministranda relinquens; immo tantae modestiae atque religionis specimen dedit, ut duobus oblatis ab ipso Rege libellis Patribus in Synodo confidentibus: nulla in eis adversus auctorem conjurationis Sisbertum Archiepiscopum fuerit ingesta querela: piaculum enim, esse putavit, si etiam facinorosum delinquentem accusaret Episcopum: adeo ut nec per ipsum sciretur Toletanus Archiepiscopus ejus fuisse criminis reus, vel quoquo modo suspectus, nisi id sententia eo-

rumdem expressisset Episcoporum, dum nono canone de his agentes, haec post alia de eodem Sisberto majestatis reo constituto significarunt his verbis (a):

Est enim quorundam secularium, & (quod pejus est) sacerdotum improbanda satis obstinatio animorum; & fidem suis Principibus sub juramento promissam observare contemunt, & verborum furore juramenti obnubilant promissionem, dum in arcano pectoris retinent infidelitatis perverstatem: Et post alia adversus perjuros ingesta, ista subiiciunt: Unde Sisbertus Toletanae sedis Episcopus talibus machinationibus denotatus repertus est, pro eo quod serenissimum dominum nostrum Egicanem Regem non tantum regno privare, sed & morte cum Flogello, Theodomi, Liubilana, Liubigitone quoque, Tecla, & ceteris interimere desinuit, atque genti ejus vel patria inferre conturbium, & excidium cogitavit: qui etiam per decreti nostri definitionem jam, & loco, & honore privatus existit. Ideo nostrum in commune per hujus canonica sanctionis decernit collegium, ut hoc ipsum unionis nostrae decretum, quod etiam his Synodis definitionibus innotendum decrevimus, omni subsistat valore subnixum, atque in perpetuum obtineat inconvulsibile robur.

Ipsa vero Sisbertus pro sui juramenti transgressione, facinorisque tanti machinatione secundum antiquorum canonum institutionem, qua praecipitur, ut quisquis inventus fuerit talia fecisse, & vidente principe in alium attendisse pro futura regni spe, a consensu Catholicorum excommunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus, quibusque in potestate praedicti Principis redactis, perpetui exilii ergastulo maneat relegatus: ita nempe, ut secundum eorundem antiquorum canonum decreta, in fine vitae suae tantum communionem accipiat, excepto si regia eum pietas

(a) Cons. Tolet. 16. c. 9.

III. Quid in Sisbertum Toletanum Archiepiscopum.

(a) Concil. Tolet. 16. c. 11. V.

(b) Concil. Tolet. 16. c. 10.

VI. Pro Rege ejusque conjunctis quotidie Missa celebratur.

IV. Lata sententia damnationis in Sisbertum.

tas ante absolvendum crediderit. Haec de Sisberto Patres dicto canone nono: duodecimo autem postea de alio in locum ipsius subrogando sancitus est canon, cum & Regis nominatione in Archiepiscopum Toletanum propositus est Felix Episcopus ex Hispanensi sede translatus ubi primum tamen coram Synodo positus Sisbertus crimen confessus, & in publico conventu privatus est: nam ibi haec leguntur (a):

Idcirco nobis omnibus in unum collectis, iisdem Sisbertus Episcopus nostro cautus presentatus, atque infidelitatis suae machinationem patuli oris est affatu professus. Unde nos per hujus decreti nostri formulam sapeditum Sisbertum secundum editum primum Synodica sanctionis decretum de talibus promulgata legis, ab Episcopali ordine, & honore detrimimus, a perceptione corporis, & sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censuimus, &c. Subdunt autem post haec de subrogatione Felicis. Statuta sunt & ab eisdem Patribus etiam adversus laicos aliae poenae, si quis ejusdem criminis reus inveniretur: praeterea, & adversus Judaeos pariter canonem (b) edidere, necon adversus idolorum cultores privantes, presbyteros atque Episcopos sua dignitate, si in his corrigendis inventi sint negligentes.

Præstiterunt, & hoc tunc Patres suo Regi laude dignum, ut præceperint octavo canone, pro ipso Rege ejusque filiiis quotidie Missas ubique locorum Hispaniarum a sacerdotibus celebrari, ista inter alia sancientes: Ut tam per omnes civitates, vel loca, in quibus sedes Episcoporum esse noscuntur ad regni ejus ditionem pertinentes, quam etiam per eorundem Episcoporum dioeceses, excepto passionis Dominicae die, quando altaria denudata persistunt, nec cuiquam in eodem die Missarum licet solemnia celebrare, cunctis aliis diebus, quibus, idem Dominus noster in hac vita superstes extiterit, pro eo, vel pro cunctis ejus filiis, vel filiabus, aut pro his qui jam matrimoniali sunt jure conjuncti, adhucque sunt coniugendi, seu pro nepotibus, vel suis omnibus sacrificiorum Domino libamina dedicerunt, &c. Sunt & alia ibidem statuta, tanta Synodo digna, quæ tu leges: haec factis ad rerum gestarum Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS III.

A num. VII. & seq. Theophanes anno Incarnati, secundum Alex. DCLXXXVI. qui postquam Imperium Phoca anno uno mutilavit, anno uno tardius de more res narravit, nunc in viam redit, neque amplius octennio, sed septennio tantum a sectatoribus Erae Dionysianæ discrepat. Annus enim ille Incarnationis DCLXXXVI. inchoatur mense Septembris currentis Christi anni: Hoc anno, inquit, mensis Hyberberetæ die quinto, prima hebdomadis feriæ,

CHRISTI 693.

SERGII PAP. 6.

JUSTINIANI JUN. IMP. 9.

historiam. Sed hic observa veterem Ecclesiarum ritum, ut passionis Dominicæ die, ipsa sexta feria hebdomadæ sanctæ, sacrificium Missæ minime offerretur.

Hoc eodem anno Justinianus Imperator, qui (ut dictum est anno superiori) misit Romam Zachariam Protospatarium, ut vincum Sergium Papani perduceret Constantinopolim, iusto Dei judicio offensam odiumque incurrit totius populi, ut eundem imperantem paterentur invitati, optarentque aliquem alium elevari, quem acclamarent Imperatorem; quod tandem anno sequenti (ut dicemus) perfectum est. Quibus autem ex causis civium odia in se concitavit, apud Græcorum Annales ista leguntur: Justinianus adificis intentus condidit triclinium ab ipso denominatum, & mœnia Palatii: operi huic praefecit Stephanum Persam cum plena potestate Sacellarium, & eunuchorum principem, hominem plus quam sanguinarium, & crudelem, qui absque ulla misericordia operarios verberabat atque lapidabat, usque adeo, ut imperatore peregre profecto, matrem ejus Anastasiam Augustam loris flagellavit. Item, & Theodotus monachus, pridem in claustris vitam degens, tum generalis Logobeta constitutus, multos procerum, nulla ipsorum culpa, supplicis affectu, bona eorum publicavit, funibusque ita suspensos, ut capita deorsum verterent, palcarum fumo vexavit. Sed & urbis Praefectus plurimos mandato Imperatoris in carcerem coniecit. Quibus omnibus odia populi adversus Imperatorem creverunt. Et his hæc adduntur:

Erat vicina Palatio aedes Deiparae Virginis, Metropolitana dicta: eam demoliri Justinianus, locoque ejus gradus Venetorum, & phialam edificare volebat, ut ibi caesurae lignum ageretur. Ideo a Callinico Patriarcha postulabat, ut ejus adis destruendæ causa Deum oraret: quibusdam enim praemissis precibus, juxta sacros ritus, id fieri consuevit. Respondit Patriarcha, votum sibi esse quod templi erigendi causa faceret, nullum deticiendi gratia receptum esse. Sed vi adductus, tandem lacrymabundus ita ait: Gloria Deo, quia omnia perfert nunc, & semper, & in eternum. His auditis, destructa est aedes, & phiala condita. Haec apud Cedre-

VII.

Sævitia ministro- rum Imp.

VIII. Deficit Ecclesiam Deiparae Imp.

PAGIUS SÆC. VII Anno Eryæ Hisp. DCCXXXI. Anno Heziræ LXXIV. inchoato die 13. Maii fer. 3. A. C. 693. I. Postconsulatus. II.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6186. ☉ 2. E. ☽ 10. P. 30. Mart. Indiçt. 6. JESU CHRISTI 693. SERGII PAPÆ 7. JUSTINIANI JUN. IMP. 9.

Hic annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. IX. Post Consulatum ejus IX. A num. I. ad VII. Concilium Toletanum XVI. hoc anno a Baronio recte recitatum; ejus enim

initio dicitur celebratum esse anno sexto Incolyti & Orthodoxi Domini & Principis nostri Egicanis, sub die sexto Novarium Maiarum, Era DCCXXXI. In eo Patres Sisbertum Toletanum ob perjurium, & seditionem adversus Regem gradu dejecere, & explicarunt locutionem circa Divinas Personas, jam antea discussam in Concilio Toletano XV. qua dicitur Voluntas de Voluntate, Essentia de Essentia: tanquam sensus sit: Pater Voluntas genuit Filium Voluntatem; sicut Catholice dicitur Deus de Deo, Lumen de Lumine: idest, Deus Pater genuit Filium Deum: Deus Pater, qui est Lumen, genuit Filium, qui pariter est Lumen, &c. Sequuntur Capitula tredecim circa disciplinam Ecclesiasticam & reformationem morum.

Concilium Toletanum XVI.

A num.

hora diei tertia Defectus Solis contigit: adeo ut Eclipsis astra nonnulla manifeste apparerent. Meminere Solaris ex hujus Eclipsis etiam Cedrenus, & Auctor Mi- qua de- cellæ ad annum IX. Justiniani Imp. quam Cal- monstratur vifius in Opere Chronolog. notat, accidisse die Theopha- quinta Octobris feria prima, horis ante meri- nem non diem fere quatuor. Quare ea accurate a Theo- amplius phane hoc anno consignata, qui, ut annum, res anno quem abjecerat, recuperaret, quæ uno eodem- uno tar- que gesta fuerant, in duos partitus est, par- dus nar- tim. rare.

drenum atque Theophanem; Zonaras quoque eadem refert. At hæc impia, & alia in Romanæ Ecclesiæ Pontificem ausus infelix Augustus haud levi dato supplicio luit, sed Imperii iactura atque narium obtruncatione persolvit, ut dicemus anno sequenti.

(a) Sigeb. in Chron. hoc an.
(b) Beda l. 5. c. 11. IX.
Duo Ev. valdi martyres in Saxoniam.

Eodem quoque anno (a) duobus sanctis martyribus est aucta Saxonia, quorum agonem atque triumphum Beda, profectus historiam eorum qui ex Hibernia prædicationis causa profecti sunt ad Saxones, ita describit (b):

Horum secuti exempla duo quidam presbyteri de natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum, se forte aliquos ibidem prædicando, Christo acquirere possent. Erant autem unus ambo sicut devotionis, sic etiam vocabuli: nam uterque eorum appellabatur Ewaldus *, ea tamen distinctione, ut pro diversa capillorum specie unus niger, alter albus Ewaldus diceretur: quorum uterque pietate religionis imbutus, sed niger Ewaldus magis sacrarum litterarum erat scientia instructus. Qui venientes in provinciam, intraverunt hospitium cujusdam villici, petieruntque ab eo, ut transmitterentur ad Satrapam qui super eos erat, eo quod haberent aliquid legationis, & cause u-

PAGIUS timque superiori, & partim currenti recitavit. Hunc Theophanis metachronismum neque Cedrenus, neque Auctor Miscellæ animadvertent; ideoque ab ultimo Phœæ anno ad præsentem, errorem istum amplexi sunt. Vidit quidem illum Henschenius in Exegeſi de Chronographia Sancti Theophanis, cap. 3. num. 19. præfixa Tomo III. SS. mensis Martii quem secutus est Papebrocius, in Conatu Chronico-Hist. dum de Constantino Papa loquitur, sed perperam uterque putavit hunc errorem usque ad finem Imperii Constantini Copronymi a Theophane continuatum fuisse: ex hac enim Eclypsi, & ex iis, quæ sequentibus annis dicemus, manifestum sit, Theophanem annum unum in duos divisisse, & sic in concordiam hoc anno cum Dionysianis rediisse. Quare quæ hic Baronius ex Theophane narrat de ædificiis a Justiniano conditis, e jusque in Anastasiam matrem, & Cives Constantinopolitanos crudelitate, hoc anno contingere. De qua etiam Imperatoris crudelitate legendus Nicephorus in Historia pag. 25.

IV. Duo Hewaldii Martyrium in Antiqua Saxoniam patiuntur.
Ad num. IX. & seqq. dum Sanctus Vvillebrordus adhuc Presbyter Frisis Evangelium annunciat, ejus secuti exemplum duo Presbyteri de natione Anglorum, quorum alter Niger Hewwald, alter Albus Hewwald appellati, venere in Provinciam Antiquorum Saxonum, ut populos ad novam Christianæ fidei religionem transferrent; sed cogniti a Barbaris, interempti, & in Rhenum projecti sunt, ut refert Beda lib. 5. cap. 11. anno rei gestæ non memorato, sed die tantum Martyrii, quinto nempe Nonarum Octobris. Verum in fragmento historico quod Duchesnius Tomo I. Hist. Franc. a Dagoberto I.

ilitatis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suæ genti præpositos; qui ingruente belli articulo, mittunt æqualiter fortes, & quemcumque fors ostendit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, & huic obtemperant: peracto autem bello, rursus æqualis potentia omnes sunt Satrapæ.

Suscipit ergo eos villicus, & promittens se mittere eos ad Satrapam qui super se erat, ut petebant, aliquot diebus secum retinuit. Qui cum cogniti essent a barbaris, quod essent alterius religionis (nam hymnis & psalmis semper & orationibus vacabant, & quotidie sacrificium Deo victimæ salutaris offerebant, habentes secum vascula sacra, & tabulam altaris vice dedicatam, quod altare portatile dici consuevit) suspecti sunt habiti, quia si pervenirent ad Satrapam, & loquerentur cum illo, averterent illum a diis suis, & ad novam Christianæ fidei religionem transferrent, sicque paulatim omnis provincie veterem cogeret in novam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos subito, & interemerunt, album quidem Ewaldum veloci occisione gladii, nigellum autem longo suppliciorum cruciatu, & horrenda membrorum omnium dispersione: quos interemptos in Rhenum projecerunt. Quod cum Satrapa ille, quem videre vole-

X. Duo Ewaldi martyrium obtulerunt.

PAGIUS

piscopus Cantia, defuncto quidam Theodoro, sed necum Berthualdo Successore ejus, qui transmare ordinandus erat, ad Sedem Episcopatus sui reverso. Quare Sanctus Suidbertus, non anno superiori, ut quidam existimant, sed currenti in Britannia ordinatus est, antequam Berthualdus e Gallis in Britanniam rediisset. Refert postea Beda lib. 5. cap. 12. Suidbertum de Britannia regressum, non multo post ad gentem Boruaduariorum secessisse: sed expugnatis non longo post tempore Boruaduariis, ineunte circiter anno DCXCV. a gente Antiquorum Saxonum, dispersos esse, qui Verbum Dei, prædicante Suidberto, receperant: ipsumque obtinuisse a Pipino, interpellante Plechruo ejus conjuge, locum mansionis in insula quadam Rheni, ubi postea diem ultimum clausit. Expulsis itaque Suidberto & discipulis, duo Hewaldii in Regionem Boruaduariorum Rheno proximam, & a Saxonibus occupatam profecti sunt, ibidemque mortem pro Christo oppetere. Dixi Regionem Boruaduariorum eam esse, in quam venere duo hi Sancti Martyres. Nam Boruaduarii seu Bruderi ripam Orientalem Rheni prope Coloniam Agrippinam usque ad Lippiam flumen, incolebant, testibus Ptolemæo & Sulpitio Alexandro apud Gregorium Turonensem lib. 2. cap. 9. Vide Cluverium lib. 4. Germaniæ Antiquæ cap. 13.

VI. Sebbo Rex Orientium Saxonum moritur.

Sebbo Orientalium Saxonum Rex gravi corporis infirmitate æger consensum a conjuge extorsit, ut Monachus induere posset, cum annos triginta in Regno exegisset, inquit Beda lib. 4. cap. 11. qui addit, eum venisse ad Antistitem Londoniæ Civitatis, vocabulo Valdbeve, qui Erconvaldo successerat, & habitum religionis ab eo accepisse, ac ingravescente infirmitate ad Deum migrasse. De Sancti hujus Regis morte agit Baronius anno DCLXXXII, sed ibidem ostendimus eam ad præsentem annum, Regni ejus tricesimum, pertinere. Sebbo duo ejus filii Sigwardus & Sæfredus succedere in Regno, ut docet ibidem Beda.

VII. Obitus S. Erkenwaldi Episcopi Londoniensis.

Ex his liquet, Sanctum Erkenwaldum Londoniensem Episcopum hoc anno vel sub finem superioris ad Deum migrasse, cum Valdherus moriente Sebbo Rege Londini federit, ipseque Erkenwaldus anno circiter superiori Synodo in Occidentali Saxoniam celebrata interfuerit. Bolandus ad diem XXX. mensis Aprilis, quo in

lebant, audisset, iratus est valde, quod ad se venire volentes peregrini non permitterentur: & mittens occidit vicinos illos omnes, vicinque incendio consumpsit.

XI. Miracula SS. martyrum.

Passi sunt autem præfati sacerdotes & famuli Christi quinto Nonarum Octobris die. Nec martyrio eorum caelestia defuere miracula: nam cum perempta eorum corpora anni (ut diximus) a Paganis essent injecta, contigit ut hæc contra impetum fluvii decurrentis per quadraginta fere millia passuum ad ea usque loca, ubi illorum essent focii, transferrentur. Sed & radius lucis peraximus, atque ad cælum usque altus omni nocte supra locum fulgebant illum, ubicumque ea pervenisse contingeret, & hoc etiam paganis, qui eos occiderant, inventibus. Sed & unus ex eis in visio-

ne nocturna apparuit cuidam de sociis suis, cui nomen erat Tilmon, viro illustri, & ad sæculum quoque nobili, quæ de milite factus fuerat monachus indicans quod eo loci corpora eorum posset invenire, ubi lucem de cælo terris radiasse conspiceret: quod ita completum est. Inventa namque eorum corpora juxta honorem martyribus condignum recondita sunt: & dies passionis, vel inventionis eorum congrua illis in locis veneratione celebratur. Sed & honore martyribus debito eisdem Ecclesia Catholica profecta, in Album martyrum reulit annua memoria celebrandos. Denique (pergit auctor) gloriosissimus Dux Francorum Pipinus, ubi hæc comperit, adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in Ecclesia Colonia civitatis juxta Rheenum. Fertur autem, quia in loco, in quo

multis Martyrologiis Erkenwaldus colitur, hujus vitam ex Joanne Capgravo reciat. Aliam exhibet Auctor Monastici Anglicani Tomo III. pag. 299. ex MS. Codice Cottonianæ Bibliothecæ descriptam, ibidemque refert Epistolam Agathonis Papæ ad eum scriptam, qua confirmantur donationes factæ Ecclesiæ Londinensi Sancti Pauli. Celebrabatur in Anglia Translatio ejus die XIV. mensis Novembris, ut liquet ex Charta ibidem pag. 127. relata, quæ dicitur facta anno Incarnationis Dominiæ 1248. Londinii, in Ecclesia Sancti Pauli Apostoli XVIII. Kal. Decembris; qua die Festum est, & Translatio S. Erkenwaldi Confessoris in ista Ecclesia. De Erkenvaldo non semel locuti sumus.

Hoc anno, ut scribit Wigorniensis, Beda Monachus gradum Diaconatus a Joanne Eboracensi Annus VIII. Episcopo (tunc Hagustaldensi) suscepit. Beda ipse in Recapitulatione Historiæ Anglorum ait: Beda decimo nono autem vita mea anno (ad finem vergente, Diaconatum... per ministrum Reverendissimi Episcopi Joannis (tunc Hagustaldensis, & postea Eboracensis) jubente Ceolfredo Abbate (Monasterii Sancti Petri Wiremuthensis) suscepit. Itaque Beda ante annum sexcentisimum septuagesimum quartum natus non est. Mabillonius Sæculo Secundo Benedictino parte I. composuit Elogium Historicum Bedæ, & paragrapho primo arbitratur, eum anno anteriori, in lucem prodiiſſe; quod Beda dicat in Recapitulatione Historiæ suæ, se cum eam scriberet, attigisse annum LIX. & capite ultimo Historiæ, se eam complevisse afferat ante finem anni DCCXXXI. Verum Beda Recapitulationem scripsit aliquanto tempore post Historiam; cum in Recapitulatione numeret quinque libros Historiæ Anglorum inter opera, quæ jam juris publici fecerat. Quare Recapitulationem Operi suo adjecit saltem anno labente DCCXXXII. vel ineunte DCCXXXIII. cum quinquagesimum nonum vitæ suæ annum jam ageret. Tunc etiam nonnulla Historiæ suæ adjecit, veluti capiti ultimo libri V. has voces: Et ipsi (Saraceni) non multo post in eadem Provincia (Gallia) dignas suæ perfidiæ penus luebant. Certum est autem Saracenos perfidiæ suæ pœnas in Gallis non luisse ante mensent Octobrem anni DCCXXXII. cum ad Pictavos a Carolo Martello victi sunt. Hæc igitur scribere non potuit

CHRISTI
693.SERGII PAP.
6.JUSTINIANI JUN. IMP.
9.

occisi sunt, fons ebullierit, qui in eodem loco usque hodie copiosa fluitanti sui dona

perfundat. Hucusque de duobus martyribus sermo.

No-

PAGIUS tuit Beda ante finem anni DCCXXXII. vel initium sequentis, & Baronius anno DCCXXXI. num. XIX. perperam affirmat, eum pervenisse

ad annum ætatis suæ CV. ut ex dicendis magis apparebit.

JESU CHRISTI
ANNUS
694.SERGII PAP.
ANNUS
7.JUSTINIANI JUN. IMP.
ANNUS
10.I.
Justinianus Imp.
cicitur.

Nonagesimus quartus post sexcentimum vertitur Domini annus, septima Indictione inchoatus, quo Leontius Præfectus a Græcis Imperium accipiens Justinianum præcidit naribus, atque ita facie deturpatum Cherfonam in exilium relegat. Hæc autem quomodo se habuerint sunt pluribus prosequenda. Passus est Deus in ira sua regnare Principem quamvis aversum sinceris dogmatibus. Cæterum tunc a tanta miserum videmus excidere felicitate, ubi Callinici Patriarchæ suavis novorum sanctione canonum Romanam Ecclesiam insecutus, Orientalem Ecclesiam suo decore nudans, penitus deformavit, cum & eadem turpitudine Romanam Ecclesiam afficere laborasset. Sed & cum ad id perficiendum in Christum Domini, ipsum summum Pontificem, violentas iniiciendas manus suo Protospatario præcepisset, violentas ipse passus est manus, quibus est ignominiose truncatus naribus, & in exilium pulsus.

II. Horum omnium inspector vindex, Vigil & Sanctus de cælo descendit; & ut olim in Nabuchodonosor, clamavit fortiter (a): *Succidite arborem, & præcidite ramos ejus, excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus: fugiant bestia quæ subter eam sunt, & volucres de ramis ejus: verumtamen germen radicum ejus in terra sinit: ita quidem, dum in eum tyrannum excitat, a quo truncatus naribus pellatur Imperio sicque maneat ad decem annorum spatia relegatus: Sed haud voluit evelli Deus radicem, quæ iterum germinaret, dum scilicet duorum lustrorum tempore evoluto, in regnum*

iterum remeare permisit: ut probe conficius ipse unde sibi malum tam grande provenerit, non cessaret, quoad viveret, de Romanis Pontificibus bene mereri: usque adeo, ut corona, qua redimitus erat, in terra dimissa, summi Pontificis pedes fuerit exosculatus, regnum sibi hac via propagaturus nisi aliis criminibus rursus in se ipse Deum vindicem concitasset.

Sed narrationem ipsam aggrediamur. Græcorum Annales ista habent: *Eodem anno decimo Justiniani Imperatoris, Justinianus Imperio pulsus est hoc pacto. Mandavit Stephano Patricio, & Rufio Duci, ut noctu populum Constantinopolitanum necarent, cædis initio a Patriarchis facta. Sub hoc ipsum tempus Leontius Patricius, qui cum Dux Orientalium fuisset, re bello præclare gesta, per calumniam delatus, trienniumque in carcere detentus erat, subito evocatus inde fuit, ac Dux Græciæ factus, jussusque suis in tres celoces impostis, eo ipso die turbe avehi. Ea nocte in Sophia portu navigandi tempus præstolans, cum amicis suis negotia sua componebat. Inter eos qui ipsum vere amabant, summa vaticinabantur ipsi, Paulus præsertim monachus claustris Callistratici, astronomia peritus, & Gregorius Cappadox claustris Floriani princeps. Quibus cum diceret Leontius, captivo sibi Imperio ab ipsis promitti, vitæque dubio, ac mortem singulis horis expectanti: ii graviter eum rem aggredî jusserunt, jam nunc implendam. Ergo Leontius, suis armatis secum sumptis, tacitus ad prætorium venit; pulsatisque foribus, simulat eo Imperatorem venire, ut de-*

III.

quibus Orientalibus copiis præfuerat, in custodia habuerat, eumque postea dimissum Græciæ præpositum fuerat. Sed is, cum Justinianus in Cives Constantinopolitanos sæviret, Imperium invasit, huncque lingua ac naso mutilatum in Cherfonasam Urbem deportat, anno ejus Imperii exacto decimo, inquit Nicephorus in Historia. [1] Idem habet Theophanes anno Incarnat secundum Alex. DCLXXXVI. & Zonaras in Historia, qui uterque ait, factum id esse adjuvante Patriarcha Callinico, quem paulo ante Justinianus cum plebe occidi mandaverat. Verum facta sunt hæc anno sequenti, ut recte Marianus Scotus in Chron. & Hermannus Contractus in utraque sui editione Chronici habent, & ex dicendis in depositione ejusdem Leontii patebit. Ab eo tempore Ju-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆGO- ROMANÆ 6187.

SÆC. VII Anno E-ræ Hisp. DCCXXXII Anno Hegiræ Lxxv. inchoato die 2. Maii ser. 7. A.C. 694. I. Post consulatus. II.

JESU CHRISTI 694.

SERGII PAPÆ 8.

JUSTINIANI JUN. IMP. 10.

Hic annus ista formula notatus: *Anno Justiniani Jun. X. Post Consulatum ejus X. A num. I. ad V. Justinianus Aug. totis tribus annis Leontium quendam Patricium, qui*

NOTE [1] N On lingua & naso mutilatus fuit Justinianus, sed potius naso & auribus, ut habet Agnellus in Pontificali Episcoporum Ravennatensium par. 2. ad Vitam S. Felicis. Quod verosimilius credimus, alioquin enim vix regendo dein Imperio apus fuisset; nec cognomen obtinisset Rhinotmeti, sed potius Glottometi. MANSI

CHRISTI
694.SERGII PAP.
7.JUSTINIANI JUN. IMP.
10.Leontius
Imperi.

quibusdam qui ibi erant statueret. Cum Praefecto id indicatum esset, actutum prodit: portasque cum aperuisset, est a Leontio vincit. Tum Leontius, carceribus reclusus, milites diu in iis detentos eduxit atque armavit, cumque iis in forum prodit vociferans: Quicumque Christiani sunt, in ade sanctae Sophiae praestio sint. Dimisit etiam qui idem per omnes regiones proclamarent. Turbata multitudo confestim ad lavacrum magnae ecclesiae coivit; praesensque una Pontifex summus, hunc esse diem illum a Domino factum clamavit, & populus sublato clamore vociferabatur: Resodiantur ossa Justiniani.

IV.
Justinianus truncato naso mittitur in exilium.

Hoc modo universus populus in circo discurrerebat. Prima luce Justinianum per Fundam in circum producant, natoque truncatum Cherfanam relegant: Theodotum vero monachum, & Stephanum Sacellarium, funibus ad pedes ligatis, per viam publicam ad Bovem pertractos comburant, atque ita faustis acclamationibus Leontium Imperatorem salutant, Callinico solum Patriarchae occupante. Haec totidem verbis Cedrenus, eisdemque contententia habentur in Theophane, Zonara, atque aliis Graecis auctoribus. Ex-

PAGIUS Justinianus, quod naso truncatus fuisset, cognominatus est *Rhinotmetus*.III.
Concilium Toletanum XVII. Ad num. V. & seqq. Concilium Toletanum XVII. recte a Baronio hoc anno recitatum in Praefatione enim dicitur habitum, decurren- te Imperii anno Religiosissimi ac Severissimi Domini nostri Egicani Regis VII. sub die quinto Idus Novembris, Era DCCXXXII. Sancita in eo disciplinae Ecclesiasticae Capita octo.IV.
Concilium in Cantia celebratum. Hoc anno in Cantio celebratum est Concilium *Becancelde*, praesidente *Vithredo* Cantii Rege, ut videre est Tomo VI. Concil. Generalium pag. 1356. & apud Spelmanum pag. 189. Hujus nec Beda nec Malmesburienfis, nec aliquis Antiquorum meminit; illud tamen Spelmanus e quinque MSS. eruit, quorum tria praesentem Incarnationis annum indicant. Nec dubium, quin currenti anno celebratum fuerit: in Libro enim *Vetusto Evidentiarum Ecclesiae Cantuariensis edito in Collectione nova Scriptorum Anglicanorum Tomo II. columna 2208. legitur: Anno ab Incarnatione Domini DCXCIV. Vithredus gloriosus Rex Cantiae cum Reverentissimo Archiepiscopo Britowaldo praecipit congregari Concilium in loco, qui nominatur Baccancelde, praesidente eodem Concilio, iam nominato Clementissimo Rege Cant. Vithredo, & eodem. Venerando Patre & Primate tatius Britannia, simulque Tobia Episcopo Rossensis Ecclesiae, cum Abbatibus, Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Ducibus, Satrapis, pariter tractantes, & de statu Ecclesiarum Dei in Anglia, & de iis, quae a fidelibus Regibus, Praedecessoribus ejus, & Propriis, Ethelberto videlicet, posterisque ejus, Deo Omnipotenti, in propriam hereditatem, data fuerunt, &c. Concilio subscribere Vithredus, Werburga Regina, &c. Haec tamen diu superflus non fuit, vel certe erat binominis; Vithredus enim conjugem suam *Kynogytham* vocat, in Charta recitata ab Alfordo anno DCXCV.*V. Hoc vel superiori anno *Sergius* Papa ad Sa-

ror tamen esse putatur, quod habet Theophanes, ipsum Imperatorem non naribus tantum, sed & lingua fuisse praecisum: id enim non probatur; nam constat postea ipsum esse locutum, ut suo loco dicemus. Porro Leontii Imperii anno primo cuncta pacata fuisse tradunt.

Haec quidem in Oriente. In Occidente autem Hispaniae, motu Judaeorum illic habitantium, exagitatae sunt: conspiraverunt ipsi adversus Regem, regnumque atque universos Christianos, in societatem adhibentes Judaeos illos qui habitabant in Africa. Cognita vero eorumdem conjuratione, Rex Egica omnium Hispaniarum Ecclesiarum Episcopos, necnon Hispanis subditos Galliae Narbonensis Antistes Toletum ad Concilium convocavit hoc anno celebrandum, quinto Idus Novembris, ejusdem Regis anno septimo, Era septingentesima trigesima secunda.

Cum igitur in unum convenissent Episcopi, adversus Judaeos illud in primis statuerunt, ut redigerentur in servitutem, ipsorum bonis omnibus a fisco vendicatis. Quoniam vero iidem Christianae religioni nomen dederant, atque abluti fue-

V.
Motus Judaeorum in Hispania.

Conc. Tolet. XVII.

xonum Reges scripsit; & *Brithwaldum* Cantiae Sedis Praesulem, totiusque Britanniae Primum Pontificem illis commendavit. Literas unus Malmesburienfis lib. 1. de Pont. pag. 209. *Brith-* recitat, harumque haec subscriptio est: *Sergius vvaldum Episcopus, servus servorum Dei, Ethelredo, Alfrido, Adulfo, Regibus Anglorum; horum Regum nomina tantum nobis innotescunt. Scripsit alias literas Sergius Papa omnibus Britanniae Episcopis, quibus eos hortatus est ut Berthualdo Primatum gerenti morem gererent. Recitat eas ibidem Malmesburienfis & Alfordus anno superiori.*

Hoc anno vita sanctus est *Sandus Clodulphus* Episcopus Metensis, filius S. Arnulphi, qui eandem Sedem obtinuerat. In Indiculo Monasterii S. Symphoriani de eo legitur: *Clodulphus Episcopus, obiit ann. XL. & dies XXV. obiit VIII. Id. Maii seu die VIII. Mensis Maii ad quem in Martyrologio Metensi legitur: Metis, Sanctorum Confessorum pariterque Pontificum Godonis atque Clodulphi. Quare cum ordinatus fuerit die XIII. mensis Aprilis anni DCCLIV. currenti e vivis excessit, & Auctor illius Indicali diem emortualem non numeravit. Ejus Festum in Ecclesia Metensi die VIII. mensis Junii celebratur, teste Meurisso lib. 2. de Episc. Metens. eodemque die nomen ejus Martyrologio Metensi etiam legitur, sed is ad aliquam Reliquiarum ejus elevationem referendus. Successit ei *Sanctus Abbo*, qui cum ordinatus tantum fuerit die viceima prima mensis Februarii anni insequentis, in quam Dominica cadebat, ut ex dicendis in morte ejus constabit, Sedes vacavit menses IX. & dies XIII. Ex plerisque genealogiis S. Arnulphi apud Coitium anno DCXCVI. num. V. liquet *Clodulpho*, priusquam Metensis Episcopus fieret, ex legitimo matrimonio filium fuisse nomine *Martinum*, quem *Ebroinus* per dolum interemit, ut supra ostendi. Nonnulli *Hugonem Capetum* ab isto Martino oriundum putant; cum tamen plures exi-*

Sergius Papa commendat Episcopos quosdam Anglorum & Anglia.

VI.
Mortuus S. Clodulphus Episcopus.CHRISTI
694.SERGII PAP.
7.JUSTINIANI JUN. IMP.
10.

(a) Concil. Tolet. 17. c. 8.

VI.
Quid in Judaeos decretum.

* praeter

fuerant sacri unda baptismatis: illud de eorum filiis pariter statuerunt, ut cum septem annorum aetatis essent, divellerentur ab eorum parentibus, & inter Christianos alerentur, atque conjugio veterum Christianorum nuptiarum foedere jungerentur. Sed audi ex eadem Synodo de testia ipsorum facinora: octavo enim canone post exordium ista habentur (a): *Et ideo quia plebs Judaeorum nequissima sacrilegii nota respersa & effusione sanguinis Christi crevta, ac multoties jurandi profanatione noscitur maculosa: ut copiosa sunt eorum scelera, sic necesse est ut gravem sese incurrisse luceant animadversionis jacturam, qui per alia sua scelera non solum statum Ecclesiae perturbare maluerunt, verum etiam ausu tyrannico inferre conati sunt ruinam patriae ac populo universo: ita nempe, ut suum quasi tempus invenisse gaudentes, diversas in Catholicis exercerent strages. Unde crudelis, & stupenda praesumptio crudeliori debet extirpari supplicio: & ita in eis ordinatum debet servare judicium, quatenus usquequaque puniatur, quod nequiter definitum praenoscitur. Qua de causa, dum in hac sancta Synodo per alia Ann. Eccl. Tom. XII.*

PAGIUS existiment, eum prole caruisse. Vitam S. Clodulphi Audore Anonymo post saeculum VIII. scriptam refert Mabillonius Saeculo II. Benedictino.

VII.
Floret S. Landricus.

Quatuor proximorum Antistitem Metensium, qui post abdicatorem Sancti Arnulphi federunt, tempora diligenter dirigenda fuere, quia Henschenius ad diem XVII. mensis Aprilis *Sandium Landricum* Abbatem Sonegientem & Altimontensem in Hannonia, postquam Episcopatum Meldensem, mortuo patre, deposuisset, Metensem Episcopum facit, sique Catalogi Episcoporum duarum celeberrimorum Ecclesiarum sollicitantur. Quod antequam ostendam, aliquid de *Sandio Landrico* ex ejus Vita ab Henschenio loco citato relata, necessario praemittendum. Sanctus *Madelgarius* cognomento Vincentius, de quo suo loco egimus, maritus fuit *Sandae Vvaldevrudis* Patronae Montensium in Hannonia, quo ex conjugio nati sunt quatuor liberi Sanctiorum numero adscripti, *Landricus, Alderudis, & Madelberta* Malbodiensis Monasterii deinceps Abbatis, & *Dentinus*. *Madelgarius* saeculo nuncium remisit in Altimontensi Monasterio, quod ipse construxerat, ejusque primus Abbas renunciatus est, mortuus anno DCCLXXVII. *Landricus* vero postquam aegre patris consensum obtinisset, ut Clericus fieret, sic gradatim virtutum acceleravit iter scandere, ut in Cathedra Metensis Pontifici dignaretur cum Dominus sublimare, inquit Anonymus Auctor Vitae ejus, ubi errore Amanuentium loco Meldensis, scriptum est *Metensi*, ut mox demonstrabo. Post aliquot annos *Madelgarius* duo Monasteria edificavit, *Altimontense* scilicet & *Sonegientense*, vulgo *Soigny* in Hannonia situm, ac post ejus obitum *Landricus* Episcopatum abdicavit, & utramque Abbatiam rexit usque ad obitum, qui contigit XV. Kalendas Maii, ut in ejus Vita dicitur, anno incerto.

rum causarum semitas dirigeremus cautissime gressus, extemplo eorumdem infidorum conspiratio ad unionis nostrae pervenit auditus; eo quod non solum contra suam pollicitationem, suorum rituum observatione tunicam fidei, qua eos per undam sacri baptismatis induit sancta mater Ecclesia, maculaverint, sed & regni fastigium sibi (ut praemissum est) per inspirationem usurpare maluerint.

Quod infaustum facinus dum ex ipsorum professionibus nosse plenissime nosset conventus, hujus decreti nostri sententia eos decernimus irrevocabili fieri censura: scilicet, ut ex jussione piissimi & religiosissimi Principis nostri Egicani, qui zelo Domini accensus, & sanctae fidei ardore compulsus, non solum injuriam Crucis Christi vindicare vult, sed & gentis suae ac patriae exitium, quod fore illi inferendum saevius decrevere, acrius extirpare intendit, suis omnibus rebus nudati, & ipse rescala fisci viribus sociata, tam eorumdem perfidorum, vel relique posteritatis, a locis propriis exoluta, per cunctas Hispaniae provincias perpetua subiecta servituti, his quibus eos jusserit servituros, largite, maneat us-

VII.
Rediguntur in servitutem Judaei.

Quare cum *Sandus Clodulphus*, postquam Ecclesiam Metensem per annos amplius quadraginta administrasset, praesenti anno, *Madelgarius* vero anno DCCLXXVII. spiritum Deo reddiderint, manifestum est, *Landricum* Ecclesiae Metensis nunquam Episcopum fuisse; cum ab anno DCXXV. quo Arnulphus abdicavit, ad currentem, certa sit Praesulum Metensium ferics, annique, quibus ordinati, & mortui sunt, in dubium revocari non possint. At respondet Henschenius, Codicem Sancti Symphoriani, quo usi sumus ad Pontificum Metensium tempora digerenda, parum accuratum esse; cum in eo *Pappulus* Sancti Arnulphi Deceffor praetermissus fuerit, & in eodem *Landrici* mentionem non fieri, quia Episcopatum deposuit. Verum nullum Episcoporum Catalogum, ubi perventum est ad Arnulphum, eo exactiorem hactenus vidimus in Ecclesiis Galliarum, nullusque Episcopum aliquem Metensem & tenebris eruit a Paulo Diacono, quem Conditor illius Catalogi sequitur, praetermissum. Nec mirum in eo *Pappuli* nomen Librarianorum culpa desiderari, cum similis omisso, saepe etiam in Catalogis Romanorum Pontificum contigerit. Denique *Landricus* in illo Catalogo omitti non potuit, quia abdicavit; cum in eo Sancti Arnulphi mentio fiat. *Landricus* itaque inter Episcopos Meldenses recte numeratus a Claudio Roberto & a San-marthanis in Episcopis Meldensibus a Myrro in Fastis Belgicis, Sauffaio in Martyrologio Gallicano, aliisque Nomenclatoribus. Colvenerius ab Henschenio citatus, qui edidit Chronicon Cameracense & Attrebatense, a Balderico Noviomensi & Tornacensi conscriptum, & in tribus Codicibus inter se diligenter collatis excusum, in quo lib. 2. cap. 46. dicitur, in villa *Sungeias*, aliis *Sonegias* B. *Vincentius* sepultus cum filio suo *Landrico* Meldensi Episcopo, testatur ita legi in duobus Codicibus; & in altero addi, alias *Metensi*. Co-

De filiis
Judæo-
rum quid
Synodus.

usquequaque dispersæ; &c. In fine vero ita de eorum filiis: Sed & filios eorum utriusque sexus decernimus, ut a septimo anno eorum nullam cum parentibus suis habitationem aut societatem habentes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant: ea scilicet ratione ut & masculos Christianis feminis in conjugio copulent, & feminas Christianis similiter viris maritalis societate adjungant. Et neque parentibus (sicut diximus) neque filiis sit penitus licentia quoquo pacto Judaicæ superstitionis carimonias custodire, neque infidelitatis suæ semitas quibuslibet occasionebus iterare. Hucutque in tumultuantes Judæos contra Christianos Episcopi.

VIII.
Ne Missæ
pro defunctis celebrantur pro vivis.

Succisa est pariter in eodem Concilio abufio illa, quæ in sacrosanctum Missæ sacrificium irreplisset cum superstitione conjuncta: dum scilicet aliquis adversus inimicum suum odio flagrans, ut ille quam citius ex humanis subduceretur, pro ipso offerret vel offerendum curaret sacrificium pro defunctis offerri solitum. Erant enim olim, sicut & hodie, peculiare ritus & preces, quæ pro de-

PAGIUS
IX.
Sed Meldensis.

Cointius ad eandem difficultatem hæsit, annoque DCLXXVII. num. XIII. Sancti Madelgarii obitu narrato, asserit Landricum ejus filium, neque Metensem, neque Meldensem Episcopum fuisse; quod existimet Sanctum Faronem Ecclesiam Meldensem administrasse ab an. DCXXXIV. quo Gondaldus Episcopus Meldensis interfuit Concilio Remensi, usque ad annum DCLXXII. quo ejus mortem consignat, putetque Vvalbertum ejus fratrem, quem cum Vvaldeberto Luxoviensi Abbate anno DCLXVII. demortuo perperam confundit, ei successisse. Verum Vvalbertus Sancti Faronis frater antecessit Gondaldum in Episcopatu Meldensi, obiitque sub Clotario II. Francorum Rege, ut in Vita Sancti Faronis diferte legitur. Præterea Vvalbertus frater Sancti Faronis diversus est a Sancto Vvaldeberto Abbate Luxoviensi, qui Sancto Eustasio in illius Monasterii regimen successit, in eoque Deo servivit per quadraginta annorum spatium, ut habet Adfo, (qui & dictus Hermiricus Abbas Luxoviensis, qui floruit sæculo decimo,) in Actis Sancti Waldeberti Abbatis apud Henschenium ad diem secundam mensis Maii, ubi & pluribus hunc Cointii errorem refellit. Cum igitur Cointius videret Vvaldeber-

functis in poenis purgatorii detentis in Missæ sacrificio dicerentur. Præcesserat de his, sicut & de Judæis, querela Regis in libello ab ipso oblato Synodo quæ adversus istiusmodi impie facitantes decernit ista (a), ubi est immane facinus detectata: Missam pro requie defuncto- rum promulgatam fallaci voto pro vivis student celebrare hominibus, non ob aliud nisi ut is pro quo id ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuentu, mortis ac perditionis incurrat periculum; & quod cunctis datum est, in salutis remedium, illi, hoc perverso instinctu quibusdam esse expetunt in interitum. Obinde nostræ elegit unanimi- tatis conventus, ut si quis sacerdotum, deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, a proprio deponatur gradu; & tam ipse sacerdos, quam etiam ille qui ad talia peragenda incitasse perpenditur, exilii perpetui ergastulo relegati, excepto in supremo vitæ curriculo, cunctis vitæ suæ diebus sacra communionis eis denegetur perceptio, quam Deo se crediderunt fraudulento delibasse studio. Hæc Patres & alia ad sacros ritus pertinentia provide statuerunt, quæ tu consulas.

Sex-

zum, quem Sancti Faronis fratrem putabat, post Sanctum Eustasium tanto tempore Abbatiam Luxoviensem administrasse, inde collegit Sancti Faronis Acta hac in parte interpolata fuisse, & Vvalbertum fratrem, non Decessorem, sed Successorem ejus fuisse in Episcopatu Meldensi. Verum cum certum sit, Virum doctissimum perperam duos Vvalbertos seu Waldebertos in unum conflasse, ejus opinio nullo modo stare potest. Certe Adfo Vvaldebertum nusquam Episcopum, sed Abbatem appellat, & in veterimo Corbeienfi Calendario, quod fere nongentorum est annorum, ita scribitur: VI. Non. Madias Sancti Vvaldeberti Abbatis, ut videre est apud Mabillonium in Adendis & Corrigendis ad Sæculum II. Benedictinum, in fine Tertii Sæculi Benedictini, pag. 628. Post Sanctum Faronem series Episcoporum Meldensium interrupta, nec probe sciri potest, quis præcesserit, & quis successerit. Quare nihil impedit quin S. Landricus post eum in Ecclesia Meldensi sederit; imo id necessario dicendum, cum Episcopus Meldensis esse non potuerit. Obitus S. Sebii Regis Orient. Saxonum, de quo anno DCLXXII. actum.

I.
Frisiorum
Ecclesia
ex mar-
tyrum
sanguine
propaga-
tur.

SEXCENTESIMUS NONAGESIMUSQUINTUS DOMINI ANNUS OCTAVA INDICIONE NOTATUR, quo Ecclesia Frisiorum feliciter propagatur, sanguine sanctorum martyrum irrigata: nam præter duorum Evvaldorum martyrium superius enarratum, contigit, & S. Wigbertum, unum ex duodecim illuc missis, martyrio coronari. Hæc omnia narrat Marcellinus in Actis sancti Suibertii, ubi primum de duodecim sanctissimis monachis illuc ad prædicandum Evangelium missis sermonem habuit, ista subiiciens (a): Morabatur perfidus Radbodus Rex Frisia illo tempore expulsus a Trajecto per illustrem, & Christianissimum principem Pipinum de Herstallo, Majorem domus Franciæ, apud insulam Foselandriæ, quæ a quodam deo suo, dicto Foste, tunc Foselandriæ appellabatur, quæ valde solemnitas erat propter superstitionem sectam idololatriæ. In qua insula sacerdotes Dei suggestione sancti Wigberti convenientes profana statim delubra Jovis & Fostæ destruxerunt, & constanter prædicando, tres solummodo homines, Satanae pompis abrenunciantes, Orthodoxæ junxerunt fidei. Radbodus vero Rex, strenuissimus idolatra, odio habens Christianos, audiens idola sua destructa a Christianis, iratus valde, atque injuriam deorum suorum ulcisci disponens, S. Wigbertum, quem dudum noverat Christianum, unum ex consociis sanctorum, duro tormento jugulari jussit, qui continua prece Deum exorare solebat pro consequenda palma martyrii: ceterosque eliminavit ab insula prædicta.

(a) Apud
Sur. t. 12.
die 1.
Martii c.
7.

Marty-
rium S.
Wigber-
ti.

II.
Opera
Pipini
Principis
Frisii ac-
cipiunt
Evange-
lium.

Sacerdotes vero perpendentes quoniam Radbodus Rex nequaquam ab idolorum cultura desisteret, & quod in lucrandis animabus parum proficerent propter tyrannidem Regis diverterunt ad præfatum principem Pipinum: a quo gratanter sunt suscepti. Et quia nuper citeriorem Frisiam, expulso Radbodo Rege, ceperat, illos eos denuo ad prædicandum Ann. Eccl. Tom. XII.

missi, præcipiens Paganis sibi subditis auctoritate regia, ne quis prædicantibus quicquam molestiæ inferret. Unde factum est, opitulante divina gratia, ut multos quotidie in brevi, prædicatione sua ab idololatria ad fidem converterent Christi. Atque convenientes ad castrum Trajectense, quod pridem Vviltzburg dicebatur, quod in potestate Orientalium Francorum eo tempore fuit, & permansit, ubi dudum imperante Heraclio Cæsare inclitus Dagobertus sanctus Rex Franciæ construi fecit ecclesiam in honore sancti Thomæ Apostoli, quam non multo post prædura cervicis Frisones solotenus destruxerunt. In quo loco prope ruinam illius prioris Ecclesiæ sancti Thomæ, anno a nativitate Domini sexcentesimo nonagesimoquinto, superædificaverunt in honore sanctæ Crucis oratorium, in quo renatiivi fontis consecrarunt baptisterium: ut Christi fideles ob defensionem castellani Trajectensis securum illic haberent accessum ad suscipiendum sacri baptismatis sacramentum.

Subdit idem Marcellinus, hoc eodem anno S. Suibertum reversum in Hiberniam ad eos a quibus fuerat cum sociis missus, fuisse ordinatum Episcopum. Sed quæ ante hæc ipse cum sociis passus fuerit, idem auctor sic tradit (b): Deinde præfati sacerdotes attendentes messem quidam multam, operarios vero paucos, vocarunt more Apostolorum, & discipulorum Christi bini & bini, trini & trini, adjunctis sibi aliquot neophytis, in diversis Germaniæ provinciis fidem Christi gentibus denunciaturi. Inter quos S. Suibertus gloriosus sacerdos Christi, divini amoris igne fervidus, venit eodem tempore cum Vverenfrido & mecum in grandem vicum dictum Duerstat: qui vicus referretur fuit carimonis, ornatusque diversis idolorum templis, duobus distans milliaribus a Trajecto ad Orientem. Ubi dum prædicaret Christum verum Deum, qui vitam æternam in se creditibus daret, T 2 ad-

III.

(b) Mar-
cellinus
ibid. c. 8.
9. 10.

S. Sui-
bertus
prædicat
Evange-
lium.

PAGIUS
SÆC. VII
Anno Eræ
Hispan.
DCC.
XXXIII.
Anno He-
brææ
LXXVI.
Inchoato
die 21.
April.
febr. 4.
A.C. 695.
1.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6188.

© 4. C. 12. P. 11. April. Indict. 8.

JESU CHRISTI 695.

SERGII PAPÆ 9.

LEONTII IMP. 1.

Hic annus ista formula notatus: Anno Justiniani Jun. X. Post Consulatum ejus X. sed tantum usque ad mensem circiter Septem-

brem, quo Leontius Imperium arripuit, & cum Post- con-
eo Consulatum; cujus tamen cum nulla apud sulatus.
Antiquos mentio sit, illum indicare sufficiat.

A num. I. ad VII. quæ habet Baronius de II.
Sancto Suidberto ex Pseudo-Marcellino in ejus S. Suid-
Vita fabulosa sunt, ut ex dictis liquet. Sed bertus Se-
Baronii tempore Acta illa Suidbertina fictitia non a S.
esse nondum deprehensum fuerat. Porro duo Suidber-
rum Herwaldorum Martyrium pertinet ad præ-
sentem annum, ut anno DCXCIII. ostendi. distin-
Suidbertus vero ordinatus fuit Episcopus Regio-
guendus.
narius, nulli scilicet Sedi adstrictus, anno
DCXCIII. ut ibidem demonstravi. Errant enim
qui eum Episcopum Verdensem fuisse scripserunt.
Is error in Martyrologium Romanum irrepsit,
ubi

admonens ut simulacrorum vanos, & inanes contemnerent cultus, eo quod idola que pro diis colebant, repleta essent demonis, & nihil salutis habere, nec suis cultoribus auxilium conferre posse affirmaret: statim a Paganis, & idolorum sacerdotibus capitur, & graviter verberatur, clamantibus & dicentibus: Blasphemator iste nostram profanat legem, deos nostros omnipotentes demonia affirmat, populum seducit, Crucifixum solum Deum verum audacter predicat: & nisi occidatur, aut effugetur, cultus deorum nostrorum evacuabitur, & paterna traditiones exterminabuntur.

IV. S. Suvibertus detrusus in carcerem liberatur.

His dictis, clamore omnium tenetur, & in carcerem mittitur, ut altera die occulte trucidaretur: non enim palam audebant ipsum occidere, quoniam vicus erat sub ditione Christianorum Francorum. Nos vero, Voverenfridus & ego Marcellinus, dolentes, & flentes sequebamur eum usque ad carcerem: quod cernens S. Suvibertus, laeto ore consolando hortabatur nos constanter stare pro fide Christi, nec mortem timere pro Christo. Eadem vero nocte circa galli cantum S. Suviberto orante, nobis autem dolentibus, ecce venit Angelus Domini cum magna claritate in carcerem, dicens ei: Noli timere, serve Dei, quia Dominus tecum est. Et videntibus, & stupentibus custodibus carceris, liberavit ipsum, precipiens, ut constanter Christum Paganis ubique evangelizaret. Quo facto, Angelus Domini aethera petiit: ipse vero ad nos veniens, gaudenter flectens genua, & nos secum gratias devotissime Deo retulimus de angelica vilitatione & consolatione. Paganis vero, & precipue sacerdotes idolorum altera die audientes liberationem illius, vacillare coeperunt de impotentia idolorum, laudantes virtutem Christi. Ipse vero altera die constantissime predicans, multos in stuporem vertit, & ad Christum convertit, & nemo iniecit manus in eum. Quo ministerio peracto cum Trajectum nobiscum pervenisset, omnia per Angelum patrata secum in Duerstat confratribus enarravit: qui unanimi voce, flentes pra gaudio, benedixerunt Deum.

PAGIUS ubi ad diem primum Martii, quo is Sanctus colitur, habetur: Apud Civitatem Voerdam Sancti Suidberti Episcopi, qui tempore Sergii Papa apud Frisones, Batavos, & alios Germania populos Evangelium predicavit. Baronius quidem in Notis ad eum diem citat Bedam, Usuardum, & Adonem. Verum, ut observavit Henschenius ad diem I. Martii in Commentario praevio ad vitam S. Suidberti num. LVIII. illud non legitur in genuinis Bedae exemplaribus antiquissimis manu exaratis; neque in optinae notae exemplaribus Usuardi, tum manu exaratis, tum excuso Parisiis anno MDXXXVI. Non confundendus itaque Sanctus Suidbertus Se-

Secessit deinde in diversos vicos & villas per Frisiam, & Hollandiam ac Teisterbandiam, cunctis palam constanter Christum evangelizans: & quamvis multa contraria inter ipsos Gentiles in diversis locis perpessus fuisset, & aequanimiter tolerasset; tamen divino semper fulsus auxilio, salutifera sua exhortatione populum multum ad agnitionem fidei Christi perduxit.

Eodem anno demum pervenit nobiscum, scilicet cum Voverenfrido & me Marcellino, in Orientalem partem principatus Hollandiae, in qua erat villa distans a Trajecto ad Austrum per unum milliare, dicta Hagestein. Ubi cum insigni die quodam solemnitate Gentilium venisset, in quo multitudo copiosa Gentilium, deorum suorum carimonias colens, funesta sacrificia thurificando idolis immolaret, accessit in medio illorum, clamans & dicens: O viri sapientissimi, accedite, & audite: Nuncius enim suum Dei excelsi, &c. Recenset concionem idem qui aderat Marcellinus. Porro praedicationem subsecutum est signum, nempe cuiusdam Gifelberti caeci nati illuminatio, hominis cunctis notissimi: post quod adeo insigne miraculum facta est Gentilium, qui eum noverant, optata conversio.

Cujus rei causa visum est cunctis fratribus duos ex omnibus deligere, qui ordinari in Episcopos deberent, Suvibertum scilicet atque Willebrordum: quorum primum miserunt in Angliam ad S. Wilfridum Merciorum Antistitem, a quo est Episcopus consecratus hoc ipso anno (ut testatur auctor) qui numeratur ab incarnatione Domini sexcentisimus nonagesimusquintus. Quem enim diximus Wilfridum interfuisse Romano Concilio sub Agathone, idem accepisse pariter ab Apostolica Sede plenam auctoritatem Apostolicae sedis legati putatur, qua nifusus eundem consecravit Episcopum. Sequenti vero anno (ut ait) Willebrordus Romam profectus consecratur a Sergio Papa, ut suo loco dicturi sumus anno sequenti.

Accidit autem, ut licet Suvibertus hoc anno fuerit in Anglia consecratus Episcopus, Willebrordus vero sequenti,

V. Praedicatione, & miraculo gentiles conversi.

Suvibertus consecratur Episcopus.

VI. Suviberti Apostolatus.

nior cum Sancto Suidberto Juniori, qui primus Werdenis Sedis constitutus est Episcopus iussu Caroli Magni, illius Episcopatus fundatoris, circa annum DCCLXXXVI. sive eo loco, ubi nunc eadem Civitas posita est, sive, ut Krantzius lib. 2. Metrop. cap. 6. scribit, in alio factis frequenti, e quo tamen Voerdam deinde Episcopalis translati dignitas sit: qua de re legendus Henschenius ad diem XXX. Aprilis, quo Sanctus Suidbertus Junior colitur. Est autem haec Voerda ad Aleram fluvium in Saxonia Inferiori; sed Werda, in qua Suidbertus Senior Monasterium construxit & sepultus est, ut docet Beda lib. 5. cap. 12. jacet ad Rhenum, vul-

nihilominus iste Archiepiscopus creatus sit, Suvibertus autem appellatus Trajectensis Episcopus, sive alicujus alterius loci, sed coepiscopus Sancti Willebrordi, specialiter tamen nominatus Apostolus Teisterbandiae Westphaliae, & Boruquariorum, prout etiam idem docet confocius in laboribus Marcellinus. Felices populi, terque felices, quousque secuti sunt vocem tanti pastoris, qui Apostolo dignis miraculis testatam ipsi reliquit fidem Christianam integram atque sinceram: miserimi vero redditi sunt omnium hominum, ubi relicto antiquo tanti patris sacrosancto deposito, secuti voces alienorum, per praecepta haereticum in profunda corruerunt inferni.

VII. S. Ansberti Episcopi Rothom. obitus.

(a) Apud Sur. die 9. Febr. eadem die Martyr.

PAGIUS

III. S. Vvigerberti Martyrii scilicet.

IV. Movitur S. Ansberti Episcopi Rothomagensis.

Hoc eodem anno sexcentesimo nonagesimoquinto, die nona Februarii S. Ansbertus Episcopus Rothomagensis vir sanctitate clarissimus ex hac vita in caelum feliciter migrat, cum ante calumniam passus solum vertere missus in exilium coegeretur iussu Pippini supremo fungentis magistratu, de quo Angradus monachus ita scribit (a): Cum inter principes Francorum saeva esset exorta discordia ob mul-

go Keifers-Vuert appellata, Baronius num. VI. suspicatur, Suidbertum fuisse Episcopum Trajectensem, sed hoc nullus ex Antiquis memoria prodidit.

Martyrium etiam Sancti Vvigerberti scilicet. Hujus enim Martyrii nasquam Beda, nec aliquis ex Antiquis meminere, sed unus Pseudo-Marcellinus. Beda lib. 3. cap. 10. testatur, Sanctum Vvigerbertum, relicta Hibernia, in qua diu Anachoreticam vitam egerat, in Frisiam venisse, & duobus annis continuus genti illi, ac ejus Regi Rabodo Verbum Salutis praedicasse; sed cum nihil proficeret, reversus ad dilectam locum peregrinationis, solito in silentio vacare Domino cepit; & quoniam exterius prodesset ad fidem non poterat, suis amplius ex virtutum exemplis prodesset curabat. Addit Beda cap. sequenti, Vvigerbertum missis postea in Frisiam Wvillbrordum cum sociis duodecim: nec plura de Vvigerberto habet. Verum quidem, est Alcuinum in Vita Sancti Willebrordi tradere Wvillbrordum, dum e Dania in Franciam rediret, in Fottlandia Evangelium praedicasse, & Radbodum Regem, unum ex sociis ejus morte affecisse, causatum sacra sua ab eo violata esse. Pseudo-Marcellinus autem socium illum Vvigerbertum fuisse asserit. Verum Martyrium hoc contigit, postquam Wvillbrordus Episcopus ordinatus est, quam tamen dignitatem tantum obtinuit anno sequenti. Fuere alii Vvigerberti, qui saeculo sequenti floruerunt; sed nec ullus ex iis Martyrii gloria coronatus est.

Ad num. VII. Angradus in Vita Sancti Ansberti ex Abbate Fontanellensi Episcopi Rothomagensis renunciati tradit, cum inter Principes Francorum exorta esset discordia ob multiformem Regni divisionem, Pippinum Majorem Domus eum relegasse in Monasterium ad Sabim, annum in Hannonia, fidentem, cui nomen Altus mors, quasi adversus se contraria tractasset consilia; sed non multo post Ansberto ad Sedem propriam revertendi licentiam

tiformem regni divisionem, callidus humani generis hostis malignorum contra Dei famulum saevire fecit invidiam; qui Pippino principi fraudulenter suggererent, praefatum virum sanctum adversus eum contraria tractasse consilia. Decedente enim de ordine principatus Vvarratone illustri, & ejus filio ac supplantatore nefando Gislemaro, Pippinus praefectoriam administrationem, Domino largiente, adeptus est: quo tempore incusatus apud ipsum principem praefatus Pontifex sanctus, iussu ejusdem exilio deportatur in Altomontem monasterium, quod est situm in territorio Hannoniensi super Sambre fluvio, cui tempore illo praerat venerabilis Halidulphus Abbas. Nullo extante crimine humiliter exilii subiit arumnam. Quomodo autem inde liberatus reversus in patriam, responsum mortis accipiens, sacrificio Missae praevio se paravit, & sic feliciter Deo spiritum reddidit, ipse auctor testatur, simulque subsecuta post obitum miracula narrat, & in fine praesentem annum ejus migrationis signat, quem tu consulas.

Ro-

tribuisse, & cum is itineri se accingeret, in morbum incidisse, die quinto Iduum Februariarum e mundo transisse, & corpus ejus translatum esse Fontanellam die quinto Iduum Martiarum sub anno sexcentesimo nonagesimo quinto Incarnationis D. N. J. C. Hic tamen Incarnationis annus in vitam illam intrusus, qui nondum usus invaluerat, ut Franci Scriptores annos ab Incarnatione numerarent anno circiter DCC. quo Angradus illam elucubravit. Nihilominus Ansberti mors in hunc annum, quo eam recte consignavit Baronius, incidit. Auctor enim Chronici Fontanellensis loquens de Translatione, Reliquiarum SS. Vandregisilli, Ansberti, & Wilfranni, ait: Facta haec Sancta Translatio anno Dominica Incarnationis septingentesimo quarto, Indictione secunda, pridie Kalend. April. feria secunda. Nam solemnitas Sancti Pascha tertio Kalend. tunc extitit, qui erat annus decimus gloriosi Regis Hildeberti. Requievit igitur in eadem Sancti Pauli Basilica B. Vvandragesilus annis circiter quadraginta; inclytus autem Praefatus Ansbertus annis novem, Sanctus vero Archiepiscopus Vvoframmus annis undecim. Adhibet is Auctor alios characteres, sed mendosos. Si itaque anno Christi DCCV. die ultima Martii jam a novem annis Ansbertus hominem exuerat, currenti mortuus est. Vitam ejus ab Angrado Monacho Fontanellensi, fere aequali scriptam referunt Bollandus ad diem IX. Februarii ejus Festo dicatum, & Mabillonius Saeculo II. Benedictino. Hic tamen in Notis ad eam vitam male differt mortem hujus Sancti Praefulsi in annum DCXCVIII. quod in quodam apographo Chronici Fontanellensis legatur, anno quarto Regni Childberti Regis Francorum, &c. qui est annus Dominica Incarnat. DCXCV. Sanctum Ansbertum Coelestia Regna petiisse, quem annum quartum Childberti solum retinendum putat. Verum haec conjectura invicte refellitur ex Privilegio pro quodam Monasterio ab Agnardo Episcopo Carnutenfi concessio, quod Vix

CHRISTI
695.SERGII PAP.
8.JUSTINIANI JUN. IMP.
2.VIII.
S. Audomari Episcopi obitus.

(a) Fulcard. & Molan. die 9. Sep.

Eodem quoque anno ex hac vita migrasse S. Audomarum Morinorum Episcopum, certum est (a). Prædicatur iste Apostolus Tarvanensium, & jure quidem: nam licet diu ante populus ille Evangelii prædicatione imbutus esset, tamen negligentia Præfulum in deterius lapsus, iterum idolorum cultum, quem reliquerat, est sectatus; sed tanti viri prædicatione excultus est, atque perfecte red-

PAGIUS

doctissimus ex Autographo Dionysiano lib. 6. de Re Diplom. pag. 478. postea publicavit. Datum enim illud, anno II. Childeberti Regis, mensis Martii die VI. cui inter alios Episcopos subscribitur Gripbo, qui erat Episcopus Rotomagensis, quique ideo anno sequenti Ecclesiam Rotomagensis regebat. Ex quo & liquet, non Reginaldum, qui diu Cathedram illam tenuit, ut multi credidere, sed Gripbonem Ansberti Successorem fuisse.

V.
Floret S. Austreberta Abbatissa Pauliacensis.

Ad num. VIII. Sanctus Audomarus Morinorum Episcopus & Tarvanensium Apostolus vivebat quidem adhuc anno sexcentesimo septuagesimo; sed non multo post ad Deum migravit, ut anno DCLXXXII. quæ. X. ostendimus. Quare quæ de annis Præfulatus ejus diximus ibi legenda. Hic vero nobis agendum de Sancta Austreberta Virgine & Abbatissa Pauliacensis, cujus tantum meminit Baronius. Bollandus ad diem X. Februarii vitam ejus Auctore Anonymo, fere æquali, elucubratam recitat ex Surio, eandemque ac aliam ab Auctore Anonymo & fere cœvo conscriptam exhibet etiam Mabillonius Sæculo III. Benedictino parte I. Nata est in Tarvanensi territorio illustribus parentibus, Dagoberto Primo in Galliis regnante, & procedente tempore, ne nuptui traderetur, confugit ad Audomarum Episcopum, ab eoque velamen accepit, ac in Portensi Monasterio per annos quatuordecim Monasticam vitam insigni laude duxit. Erat illud Monasterium ad Somonam fluvium, sed nunc locus redactus est in vicum, qui retinet præfatum vocabulum. Paulo post Austreberta consentiente Abbatissa, Præposita constituta est; & circa annum Christi DCLXII. Sanctus Filibertus eam e Portensi Cœnobio evocavit & Monasterii Pauliacensis Abbatissam instituit. Varia cum Monachorum, tum Sanctimonialium Cœnobio constructa sunt in gratiam Sancti Filiberti, & in his Pauliacense, quarto milliari a Civitate Rotomagensi distant, qui locus nunc vocatur *Paulilly*, Ecclesia

ditus Christianus, operante divinitus, una cum prædicatione, miraculorum quoque virtute. Extant res ab eo præclare gestæ, a Fulcardo conscriptæ (b): Hic vel obiter mentio facienda est de sancta Austreberta virgine, quæ ab eodem sancto Audomaro Deo consecrata egregia claruit sanctitate; cujus vitæ Acta scriptis mandata habentur (c).

(b) Apud Sur. die 9. Septembr.
(c) Apud Sur. die 10. Febr. tom. 1.

Se-

Sanctæ Austrebertæ & oppidulo insignitus. Transiit autem gloriosa Virgo, IV. Idibus Februariarum die Dominica, aurora incipiente, inquit prior Anonymus in ejus Vita, ideoque anno septingentesimo quarto (quo dies Dominica incidit in diem X. mensis Februarii) ut vulgaris sententia fert.

Hoc anno Clodoveus III. Francorum Rex vita functus est, ut anno DCXCII. num. XVIII. ostendimus, eique Childebertus III. frater successit ante finem mensis Martii; cum anno DCCIV. die ultima Martii facta fuerit Translatio Sancti Ansberti Episcopi Rotomagensis, ut mox demonstravimus Childeberto jam decimum Regni annum agente, qui ideo hoc anno ante diem ultimam Martii Regnum inierat. Continuatur Fredegarii cap. 101. & seq. res initio ejus Principatus gestas his verbis enarrat: Droco a Pippino genitore eruditus Ducatum Campanensem accepit: Grimoaldus Junior cum Childeberto Rege Major Domus Palatii Super Francos (id est, suer Neustrasios & Burgundos) electus est, fuitque Vir mitissimus, omni bonitate & mansuetudine repletus, largus in elemosinis, in orationibus promptus. Pippinus contra Radbodum Ducem Gentilem Friforum gentis adversus alterutrum bellum intulerunt. Castro Doveslate, illic belligerantes invicem. Pippinus victor exiit, fugatoque Radbodo Duce cum Frifonibus, qui evaserant, idem Pippinus cum multis spoliis & præda reversus est. Quod bellum in Annalibus Metensibus, eodem, quo Clodovei III. mors, anno consignatur. Eo Citerior Frisia Francis, quibus ab aliquot annis parebat, penitus asserta est; Ulterior vero Frisia sub Radbodi potestate permansit; nec liber in hanc aditus, quando is vixit, Doctoribus Evangelii patuit. Erant Pippino ex Pletrude uxore duo filii, Drogo seu Droco, & Grimoaldus, qui ambo educabantur in spem potiundi Majoratus, ut post patrem ille Austrasiam, hic Neustrasiam Burgundiamque præficeretur.

VI.
Childebertus III. regnat in Francia.JESU CHRISTI
ANNUS
696.SERGII PAP.
ANNUS
9.LEONTII IMP.
ANNUS
3.I.
Wilbrordus ad Sergium Papam iterum proficiscitur.

(a) Job. 38.

(b) Beda l. 5. c. 12.

II.
* Frisia.

Wilbrordus ordinatus Episcopus, & Clemens dicitur.

Sequitur Christi annus sexcentesimo nonagesimosexto, Indictione nona, quo vir Apostolicus Wilbrordus, sive Wilibrordus, qui ante annos sex Romam veniens auctoritatem prædicandi Evangelium (ut dictum est pluribus) acceperat, cum magnum jam ex prædicatione proventum in conversione infidelium collegisset, iterum Romam veniens ad eundem Sergium Papam, ab eodem Episcopus ordinatur. Opus plane divinum in his recognoscitur: accidit enim secundum illud mysticum Domini in Job (a): Numquid mittit fulgura, & ibunt, & reverentia dicent tibi, Adsumus? Non tantum est Apostolicæ sedis mittere tonitruum filios in Evangelii prædicationem ad Gentiles, sed & eosdem portantes manipulos suos recipere revertentes, novaque ipsis erigere sedes Episcopales. Ubi enim Frisia sive Frifones Evangelium accepissent, ut eis daretur Episcopus, laboravit qui eos bello perdomuit Pippinus princeps. Non deerant in Galliarum proximis regionibus nobilissimarum Ecclesiarum Episcopi: sed quod novas erigere sedes sciretur etiam ab exercituum ducibus solius esse Romani Pontificis; idcirco curæ illi fuit, ut idem Romam missus ubi acceperat ad prædicandum Evangelium apostolatam, novus rediret sacris ritibus ordinatus Episcopus. Porro rem gestam perbreve Beda sic narrat (b):

Postquam vero (inquit) per annos aliquot in Frisia*, qui adveniant, docuerunt, missi Pippinus, favente omnium consensu, virum venerabilem Wilbrordum Romanam, cujus adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulans ut eidem Frifonum genti Archiepiscopus ordinaretur: quod ita ut petierat impletum est anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimosexto. Ordinatus est autem in ecclesia sanctæ martyris Cæciliæ, die natalis ejus, imposto sibi a Papa memorato nomine Cle-

mentis, ac mox remissus ad sedem Episcopatus sui, id est, post dies quatuordecim, ex quo in Urbem venerat. Donavit autem ei Pippinus locum cathedræ Episcopalis in castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum vocabulo *Voilzburg* * id est, oppidum Voiltorum, lingua autem Gallica *Trajectum* vocatur: in quo edificata ecclesia, reverendissimus Pontifex longe lateque verbum fidei prædicans, multosque ab errore revocans, plures per illas regiones ecclesias & monasteria nonnulla construxit. Nam non multo post, alios quoque illis in regionibus constituit ipse Antistites ex eorum numero fratrum, qui vel secum, vel post se illo ad prædicandum venerant: ex quibus aliquanti jam dormierunt in Domino: ipse autem Wilbrordus, cognomento Clemens, adhuc supervest, longa jam venerabilis ætate, utpote trigessimus & sextus in Episcopatu habens annum, & post multiplices militiae cælestis agones ad præmia remunerationis superne tota mente suspirans. Hæc Beda, declarans his pariter tempus quo ista scribebat, anno videlicet Domini septingentesimo trigesimo secundo:

III;

Hæc eadem de ordinatione per S. Sergium facta Romæ Wilbrordi, sive Vilibrordi & in Clementem mutatione, meminit etiam Marcellinus in rebus gestis sancti Suviberti, unius ex ejus in Evangelii prædicatione confocis. Ejus vero Acta, quæ pluribus profecutus est Albinus Flaccus, discrepant a Bedæ historia, dum iste tradit fuisse consecratum in ecclesia S. Cæciliæ, ibi autem legitur id factum in basilica sancti Petri: idemque Albinus tradit, eandem ordinationem haud sine præcedenti prophetia, divina inquam manifestatione, fieri contigisse. Audi ergo, quæ ipse referat his verbis (c): Et sic cum honorifica legatione, & muneribus auctoritati Apostolicæ condignis, Romam directus est. Sed die quarta, priusquam illo veniret, beatissimus Apostolicus An-

(c) Extant apud Sur. die 7. Nov. tom. 6.

PAGIUS
SÆC.VII.
Anno E-re Hisp.
DCC.
XXXIV.
Anno Hegiræ
LXXVII.
inchoato die 10.
April.
ser. 2.
A.C. 696.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6189.

© 5. B.A. 13. P. 26. Mart. Indict. 9.

JESU CHRISTI 696.

SERGII PAPÆ 10.

LEONTII IMP. 2.

Num. I. ad XII. Varia refert Baronius hoc anno de Sanctis Wilibrordo & Suidberto ex Pseudo-Marcellino; sed cum ex dictis huic impostori fides adhiberi non debeat, narrabimus hic ex Beda & Alcuino, quæ ad rem

nostram faciunt. Beda libr. 5. capit. 12. scribit: Postquam per annos aliquot in Frisia, qui brordus adveniant, docuerunt, missi Pippinus, favente ordinatur omnium consensu, Virum Venerabilem Wilbrordum Episcopum Romanam, cujus adhuc Pontificatum Sergius Trajecti habebat, postulans, ut eidem Frifonum Genti Archiepiscopus ordinaretur. Quod ab eo, ut petierat, impletum est anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimosexto. Ordinatus est autem in Ecclesia Sanctæ Martyris Cæciliæ, die Natalis ejus, &c. Festum Sanctæ Cæciliæ die XXII. mensis Novembris celebratur, quæ hoc anno in feriam quartam incurrebat. Verum Festum istud Romæ solemne erat, ideoque Episcoporum ordinationibus idoneum. Annus incarnationis in Paraphrasi Saxonica Alvari Regis non legitur, hæc tamen nota Chronologica

S. Sergio Papa quid ostensum per. vi. sum.

Angelica in somnis responsione admonitus est, ut illum cum summo honore suscipere...

IV.

Sed quid interim memoratu dignum coapostolus Suuibertus (quem anno superiori ordinatum diximus a S. Vulfredo Episcopo) operatus sit, Marcellinus, qui comes peregrinationis ipsius, & A-

(a) Marcell. vit. Suuibert. c. 11. 12.

De Apollolatus Suuiberti profectu.

PAGIUS

ca retinenda. Beda enim, qui Historiam suam scribebat anno DCCXXXI. testatur tunc Willebrordum attigisse annum Episcopatus sui tricesimum sextum, ideoque hoc anno ordinatum fuerat, quo & Wigornienfis eius ordinationem narrat.

vicos, castella, propter evangelizandum, non equitando, sed Apostolorum more pedibus incedendo peragrans, etiam longe lateque Frisiam, Hollandiam, & precipue comitatum Teisterbandia pervagatus, multum populum ad Christum doctrinis, & predicationibus reduxit, ubique solerter idololatriam extirpavit: ita quod multitudo Paganorum, maxime jam profanam sectam refutantes, Catholicae fidei documentis salutaribus adhaerunt.

V.

Quomodo autem, dum unam ex illis Deo, idem Pontifex dedicaret hoc ipso anno summerum in Rheno adolescentem mortuum ad vitam, spectante populo, revocavit, idem Marcellinus exacte recenset. Cui tanto spectaculo te quoque nobiscum praesentem lector cupimus, tanta horum apostolatus signa conspecturi simul. Rem gestam praesens qui interfuit Marcellinus ita describit: Divina namque providente clementia, dum S. Suuibertus anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo sexto, octavo Kal. Octobris dedicaret ecclesiam in Malsen, in comitatu Teisterbandia, super annum Linghen dictum; contigit ut eodem die quidam generosus adolescens, dictus Splinterus de Andengyn, filius Primicerii de grandi vico Duerstat, volens curiose experiri mysterium fidei Christi, & precipue actus S. Suuiberti, de quo mira audierat, licet ipse incredulus & fidei ignarus esset, scapham cum tribus clientibus mane hora fere septima intraret in Malsen, eo quod villa Malsen distet a Duerstat ad Austrum parvo milliari. Cumque in medio fluminis Rheni sive Lecca esset, & lascive jocularando & navigando sederet super latus naviculae, incumbens super mucronem saum, lapsu pedum suorum ex lubricitate naviculae retrorsum cadens, cecidit in aquam: quem statim vorax unda absorbit, & in profundum quasi lapis descendit, & submersus fuit. Quod cernentes so-

De mortuo a S. Suuiberto ad vitam revocato.

II.

omnia turbat Amanuensium culpa, ut videtur. Alcuinus in Vita Sancti Wilbrordi capit. 7. & 8. perperam scribit, Wilbrordum in Ecclesia Sancti Petri sacratum esse, recte vero addit: Accepta Apostolica auctoritatis benedictione, cum majori fiducia devotus Verbi Pradicator ad praesentem Francorum Ducem regressus est (nempe Rip-

Frustra laborant sacerdotes idolorum.

VI.

Interpellat Guntherus S. Suuibertum.

focii, & servi in eadem navicula positi, ipsum juvare & ei subvenire non valentes, dolore maximo consternati, utraque lictora clamoribus, & stertibus repleverunt. De cuius casu & submersione non solum parentes, & cognati dolebant, sed & luctus erat omnibus, & maeore incredibili confundebantur universi. Servi vero concito cursu fugerunt praetimore parentum & amicorum. Tandem eadem die, hora fere duodecima, a piscatoribus in sagena cum multo dolere inventus, lamentabiliter portatus fuit in domum parentum; & licet inflexibilis esset artubus & membris, tamen consilio flaminum idolorum, calido impositus lecto, defertur ad phanum sive templum Martis. Audierant enim, quod Christiani aliquot submersos, sive subito defunctos, in ecclesias ipsorum portantes, vita pristina, sacrificiis & precibus Episcoporum, restitissent. Guntherus vero egregius miles, & dominus de Andengyn, pater Splinteri submersi, properans cum familia, & amicis ad templum Martis, libavit funestum sacrificium, mactando diversa animalia magno deo Marti, ut pietate divina potentia suae unicus filius suus reviviscens suscitaretur. Cumque lugubriter maesto, & tribulato corde usque in horam fere secundam precibus, & sacrificiis incubissent, & nihil salutis invenissent, desperavit de vita ipsius, eo quod numquam audisset prius temporibus deos ipsorum talia peregrisse.

Erant autem eodem die multi Christiani in ea civitate; qui ut viderent finem, sequebantur suum usque in atrium phani Martis. Qui videntes inenarrabilem dolorem Guntheri & aliorum amicorum, gaudentes de impotentia deorum, vocaverunt Guntherum seorsum, ut Christus ibi magnificaretur, suadentes & consulentes ei, ut celeriter pro S. Suuiberto Christianorum Episcopo existente in Malsen, ad quem filius suus equitare proposuerat, mitteret: ipse proculdubio precibus suis resuscitaret eum virtute Domini Jesu Christi, dummodo abrenunciaret idolis, toto corde crederet in ipsum. Guntherus vero his auditis, memor qualiter idem S. Suuibertus in eadem civitate captus, liberatus per Angelum fuit, & qualiter in Hagensein caeco nato in nomine Jesu praestitisset visum: statim animatus & allectus verbis Christianorum, adjunctis sibi aliquot honestis amicis, sine dilatione Malsen usque celerrime properavit: videns Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Vilebrordus Episcopus instituit in Frisia Cisterii.

Pippinum) qui eum cum summa honoris magnificentia receptum cum sua potestatis iussione in Opus Evangelii direxit, maxime autem in Boreallibus Regni sui partibus (quo eatenus ob raritatem Doctorum vel duritiam habitatorum, fidei flamma minus relucebat. Willebrordus tenta-

que S. Suuibertum, mox de equo defiliens, provolutus pedibus sancti, osculando manus ejus, per agra lacrymarum suspiria aperuit ei tristissimam mortem, & submersorem unigeniti sui, deprecans, ut secum dignaretur proficisci Duerstat, & in virtute salutiferi nominis Jesu veri Dei omnipotentis resuscitare filium suum, pollicens se cum omni familia sua & cognatis crediturum, & sacrum baptismum percepturum.

VII.

Sanctus vero Suuibertus ipsum humaniter elevans, & honorifice suscipiens, benigne consolabatur: & licet condoluit lamentabilibus vocibus, & gemitibus ipsus, tamen Deum tentare super huiusmodi facto grandi formidans, se pie excusavit. Miles vero denuo amplectens pedes ejus, importune precabatur, ut secum pergere dignaretur amore Jesu Christi Dei vivi. Sicque victus ejaculatu ejus, & precipue precibus Voerenfridi, & metus, aliorumque neophytorum ibidem praesentium, celeriter vectus curru, & nos cum eo, venit circa sextam horam post completorium in vicum Duerstat. Erat autem turba magna congregata ad litus Rheni, sive Lecca, praestolantes adventum S. Suuiberti, dolentibus prophanis sacerdotibus phanorum. Igitur transmissa amne Lecca, cum iret ad defunctum cum discipulis suis sequenti ipsum grandi turba paganorum, occurrit ei domina Melchitildis, mater Splinteri submersi, ut insana mulier: provolutaque pedibus ejus in publica platea, clamavit, dicens: Servo Dei vivi, succurre mihi, & resuscita filium meum in nomine Dei tui, credamque cum tota familia mea in eum: quia dii nostri impotentes sunt ad resuscitandum eum. Quam S. Suuibertus elevans & consolans, parum ingemuit.

Emollitur Suuibertus lacrym. Guntheri.

VIII.

Erat autem Splinterus submersus, de nouo ex templo Martis portatus in domum patris sui. Veniensque ad praesentiam defuncti petiit ut flamines sive sacerdotes idolorum dignarentur sibi adesse, ut viderent virtutem Domini nostri Jesu Christi Dei omnipotentis. Interim praecipit nobis, devote orationibus vacare, Deique misericordiam implorare, ut defunctus resuscitaretur, & ipse oravit. Universi igitur multitudo stente, cum aliqui phanatici sacerdotes pavidi, vocati per dominum Guntherum, advenissent; S. Suuibertus sonora voce flexis genibus lacrymarum imbre perfusus, clamavit ad Dominum, dicens: Domine Jesu Christe, qui refugium factus es nobis inclina aurem

Orat Suuibertus pro resuscitatione defuncti.

rem tuam ad preces nostras, ut revele-
tur hominibus istis gloria tua, & præ-
dicetur & glorificetur ab incredulis no-
men sanctum tuum: ut sciant, quia non
est vana fides nostra, nec alius Deus præ-
ter te, cujus pietas non habet finem, nec
dona mensuram: & resuscita ad gloriam
& honorem nominis tui hunc servum tu-
um, diabolica fraude delusum: ut sciant,
quod omnia idola, quæ pro diis colunt,
statuæ sunt dæmonibus plena; & viden-
tes virtutem pietatis tuæ, credentes in
te, salventur. His dictis surgens ab ora-
tione, fiduciam magnam habens in Chri-
stum, dixit: Domine Jesu Christe, ma-
storum consolator, qui dixisti (a): Om-
nis qui credit in me, opera, quæ ego fa-
cio, & ipse faciet, & majora horum fa-
ciet: Domine piissime Deus, qui resusci-
tasti (b) ad flatum sanctarum sororum
Mariæ Magdalene, & Mariæ Lazarum
quatriduanum mortuum, resuscita & hunc
in nomine tuo, ostendendo potentiam di-
vinitatis tuæ.

(a) Jo. 14.

(b) Jo. 11.

IX. Suvibertus resuscitat defunctum.

Et accipiens dexteram submersi, dixit:
In nomine Domini Jesu Christi crucifixi,
Dei omnipotentis, dico tibi, ut surgas &
vivas, & confitearis Creatorem tuum.
Statim vero defunctus aperiens oculos su-
os, & quasi de gravi somno spirans
surrexit: amplexensque pedes sancti, cum
magnis suspiriis clamavit: Non est alius
Deus in cælo & in terra, quam Domi-
nus Jesus Christus crucifixus, quem præ-
dicat sanctus servus ejus Suvibertus: qui
me sua benigna misericordia ad preces
ejus ab inferis & a morte resuscitavit.
O vita laudabilis, quæ alterius corpo-
ris mortem precibus effugavit, tartarum
spoliavit, spem magnam habens in Chri-
sto: proculdubio mors tibi jura non te-
nuit, ubi sanctus Suvibertus vim oratio-
nis ingressus. Statimque omnes mirati &
stupefacti, qui viderant & audierant no-
vitatem tanti miraculi, divinam pietatem
per Dominum nostrum Jesum Christum di-
gnis extulere præconis, qui sanctum Su-
vibertum servum suum tam insigni clarifi-
care miraculo dignabatur. Provolutisque
pedibus sancti Episcopi cum sacerdotibus
idolorum, credentes in Christum baptiza-
ri petierunt, spretis vanis cultibus ido-
lorum.

X. Credunt Pagani, & baptizantur.

PAGIUS

anno MDLX. in Archiepiscopalem erexit.
Loquitur de eisdem Episcopatus institutione
Beda loco citato, additque Vvillebrordum plures
per illas Regiones Ecclesias, & Monasteria non-
nulla construxisse, & non multo post, alios
quoque illis in Regionibus constituisse Antisti-

catervis Christianis humiliter in terram
prostratus, benedixit Deum, qui magna
fecit in populo suo. Tantis vero in pla-
tea erat clamor Paganorum, resuscitatum
videre cupientium, ut S. Suvibertus ne-
cessitate compulsus, resuscitatum vestibus
indutum per manus duceret cum magna de-
votione ad honorem Dei, ut a cunctis vi-
deretur. Quem vicium & ambulantiem,
cernentes clamaverunt: Vere magnus est
Deus Christianorum, qui talia per ser-
vum suum operatus est. Factum est ergo
gaudium magnum coram omnibus hæc vi-
dentibus, & magnificatum est nomen Do-
mini nostri Jesu Christi. Eodem tempo-
re baptizatus est Splinterus resuscitatus,
cum parentibus & cognatis & aliis nume-
ro centum vigintiseptem demptis pueris, &
virginibus.

Altera denique die congregata infinita
turba hominum Paganorum, S. Suviber-
tus, præmissa oratione ad Spiritum sanctum
cum discipulis suis, ut Deus aperiret
corda illorum ad spernendum ido-
la, & ad fidem complectendam, prædi-
cando deduxit & declaravit eis transgres-
sionem protoparentis nostri Adæ, incarna-
tionem Verbi Dei, Diabolicam idolorum
inventionem, atque infinitam misericor-
diam Dei: Insuper quod æternaliter da-
mnabuntur, qui spretis vero Deo, adorant
idola & sculptilia, & gloriantur in si-
mulacris suis: ita quod fere pars magna
civitatis credidit in Christum.

Erant autem civitas, licet Pagana, sub
potestate Christianorum principum, scilicet
Regis Franciæ & Pipini Ducis, & vo-
ra fere vicinitas, & provincia Christiana
fidei subdita, utpote Brabantia, Flan-
dria, & pars Hollandiæ: sic quod Pa-
gani de Duerstat sepe cum Christianis
conversati pridem multoties multa de Chri-
sto audierant. Manifesti autem multis die-
bus in eadem civitate, vigilantibus instan-
tia prædicando fiducialiter Christum Pa-
gani, confirmando neophytos: ita ut non
solum Pagani, verum etiam multi idolo-
rum sacerdotes, videntes celestem gra-
tiam & miraculi magnitudinem in S. Su-
viberto, abiecto perfidiæ velamine bap-
tismi gratiam ab ipso devote susceperunt.
Hactenus Marcellinus de rebus gestis S.
Suviberti hoc anno usque ad reditum
Vvillebrordi, imitatus Evangelistam Jo-
annem, qui resuscitationem Lazari adeo
exacte descripsit, signatam posteris re-
linquens ita Catholicam fidem Dei digi-
to subscriptam, dum miraculis subsequen-
tibus

Mira Evangelii prædicatio.

XI. Sacerdotes idolorum credunt.

Sacerdotes idolorum credunt.

tes. Porro supra diximus, Citeriorem Frisiam,
ubi Trajectum ad Rhenum, vulgo Utrecht po-
sitam, paruisse tunc Franci, Ulteriorem vero,
quæ trans Flevum erat, subditam fuisse Rad-
bodo Regi, qui Evangelii Dactores ad se di-
rectos in Franciam redire compulerat.

tibus eam adeo firmiter confirmatam,
ostendit, ut dirissimus atque durissimus
quisque magis quam malefici Pharaonis
inveniat, qui sicut ille, dicere non com-
pellatur: *Digitus (a) Dei est hic*. Un-
de magis luceant infelices illi qui pro-
veris Apostolis adeo facile receperunt
pseudo apostolos longe diversam a Su-
viberto prædicationem fidei annuncian-
tes non signis aliquibus eam confirman-
tes, sed blasphemis, sacrilegiis, & ma-
ledictionibus eandem infamantes. Sed
de his satis.

(a) Exod. 8.

XII. De alio defuncto ad vitam revocato.

Non prætermittimus dicere, iisdem
quoque temporibus, quibus peregrinatio
accidit Vvillebrordi in Urbem, contigisse
in Anglia in provincia Nordanhum-
brorum aliam resuscitationem divinitus
factam Drihelmi viri nobilissimi, ad hoc
ut quæ vidisset in purgatorio, vel in in-
ferno cruciamenta peccatorum, ad supe-
ra reversus referret, quæ de beatorum
gaudiis conspexisset, pariter hominibus
in vita degentibus significaret: quæ cun-
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS
III. Saraceni universam Africam occupant.
Ad num. XIII. & seqq. Theophanes anno
Incarnationis secundum Alex. DCXC. qui Ka-
lendis Septembris sequentis Christi anni inchoat-
tur, narrat, Arabes impressione in Africam fa-
cta, armorum vi eam cepisse, eoque comper-
to Patricium Joannem cum Romana Classe omni
a Leontio in auxilium missum esse. Joannes
Carthaginem, & omnes Africæ munitas Urbes
in libertatem restituit, ibique hævavit, man-
data Imperatoris expectans. Quare gesta hæc
anno Christi sexcentesimo nonagesimo octavo.
Addit Theophanes, Arabici Consilii Principem,
ubi hæc resevit, Joannem undequaque obli-
dere decrevisse. Quare Joannes inde solvens ad
Imperatorem revertitur. Sed cum ad Cretam in-
sulam appulisset, Ducem & militum contra eum
seditio ac tumultus oritur. Cum & alioqui pu-
dor illum, ac metus offerre se Imperatori pro-
hiberet. Quamobrem Leontium, multis in eum
contumeliose dictis, abiiciunt: ejusque loco Ap-
simarum eligunt, eundemque Tiberium cognomi-
nant, inquit Nicephorus in Historia, quæ &
Theophanes & Zonaras etiam habent, qui sub-
dunt, Apsimarum comitante Classe Constantino-
polim venisse, & Leontium naribus mutilatum
in Dalmatæ Monasterio sub custodia servan-
dum, mandasse. Idem habent Cedrenus, &
Auctor Miscellæ ad annum III. Leontii. Ve-
rum annus ille III. non præsentis inchoatus,
ut putavit Baronius, sed Kalendis Septembri-
bus sequentis Christi anni, a quo die Cedre-
nus, Theophanes, alique Auctores Rerum By-
zantinorum annos Imperatorum cum anno ci-
vili auspiciantur. Quæ hic uno tenore Theo-
phanes, alique referunt, suis annis reddidi-
mus anno DCXCI. n. V. Quare legenda quæ
ibidem diximus.

IV. Tiberius Apsimarus arripit Imperium.
Carthago itaque totaque Africa anno sexcen-
tesimo nonagesimo octavo a Saracenis occupa-
ta, eodemque Tiberius Apsimarus Imperium
invasit, & Leontium in Monasterium detrussit.
Quare recte eo Christi anno Hermannus Con-
tractus, Marianus Scotus, & Sigebertus in Chro-
nicis initium Apsimari collocarunt, qui cum
annos septem imperavit, & nonnisi anni DCCV.

ta narravit Alfrido Regi & aliis, qui
ex eis accepturi essent ad emendationem
morum emolumentum. Quod vero haud
fuerit inanis visio, vel impostura, fidem
fecit ipse, cum sæculo primum se abdi-
cans, arctissimum humanis viribus peni-
tus impar vitæ institutum arripuit. De-
scribit sui temporis historiam satis fide-
liter Beda (b), ad quem lectorem, ne
nimia eum retineamus prolixitate, reii-
cimus. Ista quidem non semel Deus, sed
cunctis pene sæculis voluit reddi morta-
libus manifesta; quo mens ignava, ob-
voluta terrenis voluptatum nexibus ar-
ctissime vincita, excitata respisceret, &
suum Creatorem culpa libera sanctis ope-
ribus sequeretur. Subdit (c) & alia,
quæ ibidem his temporibus contigerunt,
his similia de futuro judicio, cui moriens
unufquisque est obnoxius, idem auctor
exempla, quæ tu leges.

(b) Beda l. 5. c. 13.

De futuro judicio plura exempla monstrata.

(c) Idem l. 5. c. 14. 15.

Jam vero convertamus orationem ad
res Orientalis Imperii. Fuit plane status
ejus admodum perturbatus: etenim elici-
tur

XIII.

V 2

in finem vergente e Solio dejectus fuerit, an-
no DCXCVIII. jam provecto Imperium iniiit;
alioquin non annos septem, sed octo Rem Ro-
manam administrasset. Ab occupata a Sarace-
nis Africa, religio Christiana paulatim ea
decrevit, ab infidelibus scilicet conculcata. Per-
severavit tamen per aliquot sæcula; licet ne-
que in Septima, neque in Octava Synodo Ge-
nerali aliqui ex Africa Episcopi comparue-
rint.

Tempore, quo Africa a Saracenis in servi-
tutem redacta, vivebat Cresconius seu Cresconius
Episcopus Afer, de cujus Canonum Collectio-
ne anno DXXXVII. cum Baronio egimus. Ma-
billonius prima parte Musæi Italici pag. 69. re-
fert se vidisse inter MSS. Bibliothecæ Valli-
scellanæ Cresconii Collectionem, & in ejus me-
dio hæc verba inserta esse: *Concordia Canonum
a Cresconio Africano Episcopo digesta sub capitu-
lis trecentis. Iste nimirum Cresconius bella &
victorias, quas Joannes Des. Patricius apud Afri-
cam de Saracenis gessit, Hexametris Versibus de-
scripsit sub libris...* Eadem verba recitat Ba-
ronius ex eodem Codice MSS. Sed omittit hanc
vocem Des. & istas sub libris... Poema illud
ad nos non pervenit, neque Cresconii apud
Vossium in Historia de Poetis Latinis men-
tio est.

V. Floret Cresconius Episcopus Afer.

Theodo Bajoariæ Dux hujus nominis primus
non vero secundus aut tertius, ut ante Hadria-
num Valesium Tom. III. Rer. Franc. pag. 465. Principa-
& seqq. omnibus persuasum fuit, usque ad an-
num circiter DCLXXX. in vivis fuit; cum in-
ter Rerum Boicarum Scriptores omnes conve-
niat, Theodani illi alium hujus nominis Ducem
successisse. Theodo Primus Christianus fuit, e-
jusque tempore S. Emerannus seu Emmeran-
nus per triennium in Bajoaria, ubi nondum
idololatria funditus eradicata erat, Evangelium
prædicavit, per Urbes infra prædicti Principis fi-
nes, per Oppida, per vicos & fidelium domos di-
scurrens, instantissima cura intentus, aliis fidei
semina plantabat in pectore, aliis vitia sagaci
sermone radicitus abscidebat, inquit Cirinus in
Vita Sancti Emmerammi, qui addit, Deum de
po.

VI. Initium principatus Theodani II. & prædicationis S. Rudberti in Bajoaria.

CHRISTI
695.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

cur Leontius Imperator, & Abfmarus invadit Imperium. Sed tanta hæc breviter in Græcorum Annalibus norata potius quam descripta reperimus istis verbis (a): Tertio anno Leontii, Arabes expeditione facta, Africam cæperunt. Eo Leontius Joannem Patricium virum stre-

(a) Cedren. in Annal. hoc ann.

PAGIUS postera Theodoni prole ultionem sumisse, quod Lampetis ejus filii jussu Emmerrami occisus fuerit. Hunc vero Theodonom Primum hujus nominis fuisse, & Theodonom II. ejus Successorem Childeberto III. Francorum Regi ac Sancto Rudberto Boiorum Apostolo cœvum extitisse, certo demonstrat fundamentum, quod posuit Hadrianus Valesius, eamque ob rem non minus is bene meritis de Historia Bajoarica, imò & Ecclesiastica, quam meritis fuerat de Historia Gallica, & de Ecclesiastica, cum Epocham Regni Dagoberti Primi e tenebris eruit. Sed cum nova inventa plerumque sint imperfecta, tam exordium Principatus Theodoni II. quam Prædicationis Sancti Rudberti in Bajoarica nobis hic magis confirmandum, ut varii, qui tam in Historiam Ecclesiasticam, quam in Historiam Bajoaricam irrepere errores, tandem eliminantur.

VII. Theodo hujus nominis II. fuit quidem ejusdem familiae ac Theodo Primus; cum nonnisi ex Agilolfingis, ut alibi diximus Boiorum Duces eligerentur, sed non fuit ex eadem stirpe. Præterea idolorum cultui addictus erat, vel saltem hæresim profitebatur; cum Cirinus seu Aribus, quo etiam nomine appellabatur, in Vita Sancti Corbiniani Episcopi Frisingensis Primi, anno DCCXXX. demortui, de Theodone, qui Bajoariam regerat, quando in ea Regione Corbinianus Verbum Dei prædicavit, loquens scribat: Certe ibi habebantur Sacerdotes, ut solet apud novitios, id est, apud homines noviter ad fidem conversos. Ubi Cirinus nonnisi de Theodone Secundo verba facere potest; cum Rerum Boicarum Scriptores communi consensu tradant, Theodonom III. appellandum II. a Sancto Rudberto Primo Salisburgensi Episcopo ad fidem conversum fuisse, & in eo tantum errent quod id Childeberto II. in Francia regnante, ideoque sub finem sæculi sexti, vel saltem initio septimi, contigisse existiment. Rudbertum enim, Childeberto III. Francorum Monarchiam regente, in Bajoariam adventasse, certum indubitatumque esse debet. Mabillonius Sæc. III. Benedicte. part. I. recitat Sancti Rudberti Vitam ab Auctore Anonymo scriptam, quam recte censet esse primarii Auctoris, quem quatuor alii diversis temporibus amplificaverunt, & ex interpolamentis, vel incertis, vel falsis auxerunt. In ea illud solum nobis non probatur, quod Rudbertus dicitur ex Regali prole Francorum ortus, Auctore quæ subdat: Cum fama sanctæ conversationis illius longe lateque crebresceret, pervenit ad notitiam cujusdam Ducis Bavariæ Regionis, nomine Theodo, qui supradictum Virum Dei enixis precibus, prout potuit, libentissime rogare studuit per Missos suos, ut Noricam Provinciam (id est Bajoariam) visitando, Sacra illuminaret doctrina. Non enim videtur, quomodo Rudbertus e Regali familia esse potuerit, nec etiam Bajoaria hoc vel sequenti sæculo Bavaria appellata. Verum Legendarii, dum de Sanctorum Majoribus verba faciunt, sæpe non multum accurati, & ut videtur, Auctor scripserat, cujusdam Ducis Bavariæ Regionis, ut sæculo sequen-

num mittit cum universa Romanorum classe: qui fuis pulsisque hostibus omnia Africa castra cepit; relictoque suo ibi legato, de re gesta Imperatorem certiore fecit, atque in Africa ipse hyemavit. At Arabum Princeps, qui Protosymbolus, quasi Consul, vel consilii particeps ab iis usur-

Leontius eicitur, Abfmarus imperat.

ti Bajoaria dicta fuit, & Exscriptores Bavariam in Bavariam mutaverunt.

In ea Vita tempus, quo Sanctus Rudbertus floruit his verbis exprimitur: Tempore Hildiberti Regis Francorum, anno scilicet Regni ejus secundo, honorabilis Confessor Christi Rudbertus in tempore Vormatiæ Civitate Episcopus habebatur. Quæ verba nonnisi de Childeberto hujus nominis tertio, cujus annus secundus in præsentem Christi convenit, intelligi possunt; cum ex dictis Childeberti II. tempore nullus Theodo, sed Garibaldus hujus nominis I. Tassilo & Garibaldus II. Ducatum Bojoricum gesserint. Quare Mabillonius laudatus & Hadrianus Valesius Tom. III. Rer. Franc. pag. 465. & seqq. vulgari opinioni, quæ Rudberti in Bajoariam adventum cum anno secundo Childeberti Regis II. copulat, jure merito refragari sunt, quod animadvertent, nullum tunc Theodonom Provinciam illam gubernasse. Theodone Secundo Bajoariam administrante Sanctum Rudbertum Bajoariis Evangelium annuntiassent Arnolfus ex Comite Monachus Cœnobii Sancti Emerami apud Ratisponam Auctor gravis, qui Henrico Magno Imperatore floruit, literis mandaratur; sed cum Sancti hujus Præfatis vitam variis Interpolatoribus fœdassent, & multa falsa in eam inferuissent, ut videre est apud Canisium Tom. VI. Antiq. Lect. ubi varias ejus Vitas exhibet, & apud Bollandum ad diem XXVII. Martii, qui aliam etiam interpolatam ex MS. Vallis Rubæ repræsentat, apud Auctores, qui post ipsum scribere, fidem non obtinuit, eumque ea in re deceptum Aventinum, Velferus, Aldreiterus, Brunnerus, omnesque Rerum Boicarum Historici perperam persuasum habuere. Arnolfus igitur lib. I. de Miraculis S. Emerami cap. I. Bajoariorum Duces hoc ordine memorat; Dioto scilicet Vir illustis, cui filii in Regnum non successerant, est hic Theodo Primus, de cujus prole Deum ultionem sumisse Cirinus in Vita Sancti Emerami afferere jam diximus, ideoque Arnolfus eum hac in re suffragatorem habet. Tum Arnolfus memorat alium Theodonom, sub quo clarissimus Christi Confessor Ruotpertus cum aliis Dei servitoribus Juvavium devenit, qui Dux filios habuit Successores, Diotpertum videlicet atque Grimoaldum: post quos Ducatum genti huic præbuit Hubertus, qui B. Georgio, & S. Emeramo donaverat curtem. Hujus Ducis temporibus Beatissimus Præfatus Bonifacius ingressus Bajoariam, nonnullos hæreticorum ex ea depulit. Est is S. Bonifacius Germaniæ Apostolus.

Vides Sanctum Rudbertum in Bajoariam venisse eo tempore, quo eidem præerat Theodo ille, qui successerat alteri Theodoni, cujus filii a Principatu exclusi fuerant, & Theodonom istum fuisse ordine Secundum, cum omnibus Rerum Boicarum Scriptores fatentibus Sanctus Rudbertus Theodoni tempore Bajoariis fidem annuntiavit. Quare vel hinc manifestissimum fit, eos nobilissimæ gentis Historiam protulisse labefactam; cum ex iis aliqui Theodones quinque, alii Theodones sex, alii Theodones septem nobis obtrudant; & tamen sub Theodone Secundo Rud-

IX. Post mortem scilicet Theodoni, cujus filii a Principatu exclusi fuerant.

CHRISTI
695.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

usurpatur, re cognita, multo majore, quam fuerat prior & validiore classe missa, Joannem inde profigat, castraque fossa munita locat. Cum Romanus exercitus nota seditione Absimarum Imperatorem creat, Drungarium Cibioretorum (de magistratu plura Cyropalata) statimque Tiberium nominat. At in urbe Constantinopolitana lues bubonum grassata quatuor mensium spatio magnam vim hominum sustulit. Absimarus interim cum sua classe ad Syrus seu Ficus appellit,

* al. Absimarum.

PAGIUS bertus in Bajoariam venerit, & post Theodonom illum nullus hujus nominis Dux Principatum istum adeptus sit. Quam accurate Arnolfus Theodoni Secundi Successores notavit, anno DCCII. ostendemus. Hadrianus Valesius tempus adventus Rudberti in Bajoariam scite notavit, sed postquam laudatum Arnolfi locum citavit, male scripsit: non video qua ratione Rudbertus Theodoni Posteriori Norici Ducem, Bajoariosque ad Christianam religionem adduxerit, quam Theodo Prior una cum popularibus suis, imo vero quam jam inde a Garibaldo Duce, Theodelinda Longobardorum Reginae patre, Bajoarii profitebantur. Nam licet hoc ultimum verum sit, Bajoarii tamen ritibus Paganicis, variisque erroribus, etiam post conversionem, adhærebat. Cirinus in Vita Sancti Emerami, postquam scripsit, hunc Sanctum Theodoni Pii Ducis rogatu, Ratisponæ substituisse, addit: Sed ejus habitatores neophyti, per id tempus idololatriam nec dum radicibus extraxerant, & patres filios suis calicem Christi & Daemonum promiscue offerebant. Quæ res permovit Sanctum Antistitem, ut idololatriam illam funditus eradice constitueret. Quod si anno DCXLIX. quo Emerammus sub Theodone Primo vulgo II. in Bajoariam venit, idololatria ibidem adhuc vigeat, quid mirum si sub Theodone Ultimo vel hæretico vel idololatra, Bajoarii in eodem luto hæserint.

X. Certe religio Christiana post annum circiter Christi DCLXXI. non solum in Bajoaria; sed etiam in plerisque Franciæ Orientalis Regionibus paulatim defecit, & idololatria variæque hæreses in eam introductæ, ut eo anno vidimus. Hinc Willibrordus, Corbinianus, Bonifacius, alique Viri Apostolici tam sub finem hujus sæculi, quam sequenti ad veram fidem in illas Provincias restituentem plurimum col laborarunt, qui licet eandem egregie promoverint, anno tamen DCCXXXIX. quo Sanctus Bonifacius Roma redux per Bajoariam transiit, non pauci in ea Regione veteribus erroribus adhuc adhærescebant, ut discimus ex Willibrordo in ejus Vita cap. IX. Non solum, inquit, invitatus Bajoariorum ab Odilone Duce; sed & spontaneus visitavit incalens, mansitque apud eos diebus multis, prædicans & evangelizans Verbum Dei, veraque fidei ac religionis sacramenta renovavit, & destructores Ecclesiarum populi que perveriores abigebat (loco, abegit). Quorum alii pridem falso se Episcopatus gradu prætulerunt; alii etiam Presbyteratus se officio deputabant; alii hæc atque alia innumerabilia fingentes, magna ex parte populum seduxerunt. Quare mirari non debuit Valesius Arnolfum scripsisse Sanctum Rudbertum, Theodone Ultimo Bajoariam administrante, in ea Provincia Evangelium prædicasse, ac plurimos Bajoarios Salutaribus aquis imbuisse.

& in urbem per prodicionem admissus Leontium, præciso naso, in Dalmatia monasterio asservari jubet amicosque ejus publicatis eorum bonis relegat. Tum germanum suum fratrem Heraclium omnibus pedestribus, & equestribus copiis præfecit solum, ut rei gerendæ maxime idoneum: mittitque ut partes Cappadociæ & claustra percurrat, ac quid hostis moliat obferret. Hæc Annales. Causa autem conflata inter milites discordiæ a Theophane ea refertur (a) quod ob deper-

(a) Theoph. hoc ann.

XI. Sed non tantum ex Aribone, tam in Vita Sancti Emerami, quam in Vita Sancti Corbiniani; verum etiam ex Donationibus Ecclesiæ Salisburgensi factis eruitur, Arnolfum recte comulasse adventum Sancti Rudberti in Bajoariam cum Præfatura Theodoni illius, qui hoc tempore vixit, ideoque hunc ordine Secundum & postremum fuisse. Donationes illas collegit Anonymus sub titulo libri Donationum Ecclesiæ Salisburgensis, a Canisio Tom. VI. Antiq. Lect. recitati, ibique pag. 1154. dicitur, Theodbertum Ducem Bajoariæ tradidisse Urso cellam Sancti Maximiani ad Pongou, quando Dominus Rudbertus Episcopus illam ibi Ecclesiam dedicavit. Et paulo post: Dominus Rudbertus eundem locum ad Pongou primo cepit construere, & Ecclesiam ibi edificavit, & consecravit, concedentibus Ducibus Theodone & Theodoberto filio ejus pag. vero 1151. ejusdem libri non multo post relatam Vitam Sanctæ Erendrudis Virginis & Abbatissæ Monasterii Nunbergensis Primæ, in colle Salisburgo vicino positi, quod etiamnum perstat, legitur: Caput idem Beatorum Pontifex una cum consilio & voluntate Domini Theodberti Ducis in superiori Castro sæpe dicti Juvawensis Oppidi construere Ecclesiam ac Monasterium Sacris Virginibus ad habitandum in servitio Dei & Sanctæ Mariæ Matris Domini: & peracta Ecclesia, consecravit eam Domino in honore ejusdem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, posuitque ibidem per licentiam & voluntatem Domini Theodberti Ducis, Christi ancillam Deo sacræ neptem suam, nomine Erendrudem, cum aliis devotis feminis. Et statim referuntur ibidem variæ aliæ donationes eidem Monasterio a Theodoberto Duce factæ, quæ ab Auctore Anonymo, qui Vitam Sanctæ Erendrudis composuit sub finem sæculi octavi, in quantum conicere licet, ex Actis publicis sine dubio extractæ fuere. Porro anno DCCCLXXXVIII. quo Carolus M. Bajoariam recepisse infra visum sumus, Arno Episcopus Salisburgensis Adnotationem illam seu Indiculum possessionum Ecclesiæ suæ scripsit, & præter præfata testatur, Theodonom multa prædia dedisse Rudberto Episcopo, ejusque Ecclesiæ, ac Theoberto ejus filium Salisburgensi Ecclesiæ & Monasterio Puellari ibidem condito plurimas possessiones largitum esse. In eo autem Indiculo non memorat Arno, nisi quæ ex veracibus senibus, cum Monachis, tum Comitibus, & Judicibus juratis testibus acceperat. Quare cum Theobertus anno DCCII. Bajoariæ Dux fuerit, ut inter omnes convenit, eo Christi anno Rudbertus in ea Provincia Evangelium disseminabat. Nec est quod dicant Rerum Boicarum Scriptores, hunc Theobertum fuisse hujus nominis II. & Rudbertum sub Theodoberto hujus nominis I. Boios fidem edocuisse. Præterquam enim quod Theodberti ab illis, sicuti & Theo-

CHRISTI
696.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

ditam rursus Africam erubescerent atque timerent redire Constantinopolim cum Joanne.

XIV.
Africa
penitus a
Sarrace-
nis posses-
sa.

Quod ad Africam pertinet: tentatam sæpius deprædatamque antea vidimus superius a Sarracenis, Romanis iterum in eos pugnantibus, atque inde ipsos abili- cientibus: at vero ab hoc tempore Sar- raceni absque obice eandem possede- runt. Quomodo autem se haberet his temporibus Ecclesia Africana, quod ad fidem Catholicam, ut tanta mala pati meruerit: hic in memoriam revocandum,

PAGIUS

& Theodorus, ac Huberti seu Hugiberti, gratis multiplicati, Theodebertus, sub quo Rudbertus Verbum Dei prædicavit, unus ex Tetrarchis Bajoariæ fuit, ut ex citatis donationibus liquet, & ex dicendis anno DCCII. Theodorem II. eo anno Tetrarchiam instituisse, ipsumque unum ex Tetrarchis fuisse patet.

XII.
Aliqui ex
ejus disci-
pulis ad-
huc vive-
bant circa
medium
seculum
VIII.

Non hic omittendum quod ibi pag. 1155. di- citur de lite Sancti Virgiliti Episcopi Saltzbur- genis, & ejusdem Urbi Presbyteri, circa bo- na Ecclesiæ Sancti Maximiliani ab Ottilone Ba- varix Duce concessa. Ex ea enim certo eru- tur, Sancti Rudberti in Bajoariam adventum, seu prædicationem & mortem ab initio sæculi octavi removeri non posse, aut saltem initio sæculi VII. contingere non potuisse. Nam in- ter omnes convenit, cum nonnisi alterutrus sæculi initio in Bajoaria Evangelium prædica- se. Ibi post narrata, quæ ab utraque parte in medium allata fuere, subditur: *Hæc omnia Virgilius Episcopus (nempe Saltzburgenis) a Vi- vis valde sensibus atque veracibus diligenter per- quirere studuit, posterisque ad memoriam scripta dimisit. Quidam vero ex eis, qui ista illi di- ceant, DISCIPULI S. RUDBERTI fuerunt, & juniorum ejus, quidam filii, ex quibus e- rat, &c. Dignolus quoque DISCIPULUS S. RUDBERTI, atque Joannes, alii quoque, qui hoc a senioribus audierunt, hæc ita omnia nar- rantes.* Virgilius autem post annum DCCXLII. Episcopum Saltzburgensem renunciatum fuisse nullus negaverit. Quare cum Sancti Rudberti discipulos viderit & allocutus fuerit, is initio sæculi VIII. non vero initio sæculi VII. Saltz- burgensem Episcopatum fundavit, & animam Deo reddidit.

XIII.
Annus
adventus
Rudberti
in Bajoa-
riam crui-
zur ex se-
rie Episc.
Saltzburg.

Denique incertus Poeta a Mabillonio Tom. IV. Analect. pag. 525. publicatus, qui Ludo- vico Pio regnante vixit, in Versibus de *Ordi- dine Comprovincialium Pontificum*, de Episcopis Saltzburgenisibus habet:

*Dicta Juvavo fuit quondam Metropolis ista,
Quam primo fundans HROTBERTUS rexerat
Almus.*

*Post hunc Vitalis Antistes rexit eandem.
Ipsus inde Flobargifus, qui est filius ho-
noris.*

*Quartus Joannes fuerat, Sedemque regendo,
Advena Virgilius statuens quam plurima quin-
tus.*

*Multo plures gerens Arno super omnia sextus:
Septimus hinc successit Adalram Pastor opi-
mus.*

*Tempore namque suo statuens quam plurima
pulchre.*

*Octavus veniens Liuframmus Præsul ovilis,
Officium Domini renovans formosus aque.*

quod ait S. Gregorius (a) in epistola ad Joannem Episcopum Squillacinum: Afros passim, vel incognitos peregrinos ad Ec- clesiasticos ordines tendentes, nulla ratio- ne suscipias: quia Afri quidem aliqui Ma- nichæi, aliqui rebaptizati, nempe *Donati- stæ sunt*. Sed & quod habeat eadem de ipsis Gregorius Papa Secundus in episto- la ad Thuringios, apparet eos neque tot fuisse flagellis emendatos, & sic tantam jure meruisse subire vindictam.

Quod vero ad eorumdem Africanorum mores spectat: ex canone haud pridem san-

XV.

Cum ergo certum sit, Joannem Quartum Salis- burgensem Episcopum, anno DCCXXXIX. a Sancto Bonifacio constitutum fuisse, certum pa- riter Vitalem & Flobargifum proximos ejus Suc- cessores Sedem Saltzburgensem sæculo octavo oc- cupasse, eodemque Rudbertum illam fundasse. Si enim Rudbertus anno DCXXIII. aut DCXXVIII. ut vulgaris fert opinio, spiritum Deo reddi- disse, ab utroque Christi anno ad DCCXXXIX. quo Joannes Episcopatum Saltzburgensem gessit, non duo Episcopi, sed longe plures Rudberto jam successissent.

Verum quidem est, Vitæ Sancti Rudberti a prædicto Anonymo scriptæ subici brevem *Epi- scoporum & Archiepiscoporum Saltzburgenium, pisc. Sali- a Sancto Rudberto Episcopo usque ad Rudol- sburg. in sum Archiepiscopum, Indicem, cujus initium integrum est: Sanctus Rudbertus Episcopus, Sanctus Vi- talis Episcopus, Anselogus Abbas, Savolus Ab- bar, Ezzius Abbas, Sanctus Flobargifus Episco- pus, Joannes Episcopus, Bertricus Abbas, San- ctus Virgilius Episcopus, Arno Archiepiscopus, Ammilon Abbas: & in fine hujus Catalogi hæc haberi: In Catalogo istorum Episcoporum quin- que Abbates continentur, qui absque Pontificali ordine & dignitate regebant Episcopatum Juvavensem. Hi vero sunt Anselogus, Savolus, Ez- zius, Bertricus, Ammilon. Sed Auctor Anony- mus hujus Catalogi, qui pluribus sæculis post Rudberti obitum vixit, vera falsis miscuit, & cum Catalogos antiquiores invenisset, in qui- bus Episcopi Saltzburgenfes & Abbates Mona- sterii Sancti Petri, ubi erat Sedes Episcopa- lis, & Archiepiscopalis a tempore *Avonis* Pri- mi Archiepiscopi Saltzburgenfis, descriptos re- perisset, inde perperam deduxit, Abbates il- los mortuis Episcopis ac Sede vacante Eccle- siam Saltzburgensem rexisse; quod falsum esse ex dicendis patebit; & Poeta noster e- vincit, qui in re tam recenti vix errare po- tuit. Opusculum enim suum Ludovico Bajoariæ Regi circa annum DCCCL. dicavit, ut ex e- jus Versibus deducitur, cui ideo fides habenda in eo quod prodit de ordine quo sederint singuli Episcopi Saltzburgenfes, & Ratisponen- fes, Frisingenses, Patavienfes, & Sabionenfes. Sed cum Auctor illius Catalogi magno errore autumaret, Rudbertum initio sæculi septimi in Bojoaria fuisse, videretque Vitalem & Flobar- gifum ab eo tempore usque ad Joannem Epi- scopatum, cujus initium certum est, Sedem Saltzburgensem administrare non potuisse, vaca- tionem illam Sedis finxit, & per illam Ab- bates Ecclesiæ Saltzburgenfis præfuisse credidit.*

Quare Hundius, Coitius, alique passim, qui illum Catalogum secuti sunt, magnam confusionem in nobilissimæ Ecclesiæ historiam in- duxere, & hoc ac sequenti sæculo omnia tur- ba-

XV.

CHRISTI
696.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

(a) Sex.
Syn. c. 11.
Quales
mores A-
fricanor-
um.

fancito in Sexta (a) Synodo, admodum labefactatam Ecclesiasticam disciplinam, corruptamque moribus fuisse, satis po- rest intelligi; leguntur enim hæc ibi: *Porro hoc quoque ad nostram cognitionem pervenit, quod in Africa, & Libya, & aliis locis quidam ex iis qui illic sunt religiosissimi Præsules, cum propriis uxori- bus, etiam postquam ad eos processit or- dinatio, una habitare non recusant, ex*

PAGIUS
Reiicitur
Catalogus
Episcopo-
rum Sali-
sburgen-
sium.

barant. Sic quia in vulgatis Indicibus Episco- porum Verdensium, qui Sancto Switherto Junio successere perperam referuntur Verdenfes Episcopi & Abbates *Amarbarici* Monasterii in- tra Verdensis Episcopatus limites olim contra- cti, a plerisque existimatum, tam Verdenfes Episcopos, quam Abbates *Amarbaricenses* Epi- scopatum illum successisse gubernasse: quem- tandem errorem correxere Viri Eruditi, qui quos Verdenfes Episcopos in vulgatis Indicibus reperere, duas in classes partiti sunt, aliosque *Verdenfes* Episcopos, & alios *Amarbaricenses* Abbates scite dixere. Eandem viam in expli- candis Saltzburgenfium Episcoporum Catalogis tenendam, ex eodem Poeta intelligimus; qui cum in Bajoaria vixerit, plures videre po- tuit, qui cum Rudberto, vel cum ejus discipu- lis locuti fuerant vel eum prædicantem audie- rant. Quæ fusius exponenda fuere, quia opi- niones, quæ omnium animos occuparunt, ex eisdem facile evelli non possunt, ut sæpius in-

eo potissimum offendiculum, & scandalum afferentes, &c. Si hæc ipsi populorum du- ces Episcopi perpetrarent, quid cæcus cæcos populus sequens? Ex his inquam, reliqua, quæ ista sequuntur facile pos- sumus meditari; quorum causa (quemad- modum olim eisdem ex causis, ut vidi- mus ex Salviano, Deus ad eos punien- dos, immisit Wandalos) modo eisdem penitus perdendos tradidit immanibus Sarracenis. Re-

culcare cogimur, quia in iis profugandis no- bis defendendum & elaborandum fuit. Anno DCLX. num. XIV. & seq. diximus post eum annum in Francia Orientali usque ad adventum Sancti Bonifacii in eam nullum ce- lebratum esse Concilium Provinciale, Archie- piscopum aliquem non fuisse, & Ecclesiarum jura pessundata & conculcata. Tum an. DCLXXI. num. VI. & seqq. ostendimus hærefes & ido- lolatriam paulatim in eandem introductas. Hoc vero circiter anno confusio aucta, bona Eccle- siastica a laicis usurpari cœpta, Metropoleon ordo paulatim turbatus, tantisque universa Ec- clesia Gallicana sequentibus annis malis affli- cta, ut Hadrianus Papa Carolum Magnum an- no DCCLXXXIV. Romæ agentem monere co- adus de aliquo hujusmodi malis remedio affe- rendo, fuerit; quod se facturum promissit Pii- simum Rex, & reapse omnem suam ad id indu- striam adhibuit, quemadmodum eo Christi anno videbimus.

XVI.
Abusus in
universa
Eccle-
siam Gal-
licanam
introduc-
cepti.

JESU CHRISTI ANNUS 697.

SERGII PAP. ANNUS 10.

TIBERII ABSIMARI IMP. ANNUS 1.

CHRISTI 697.

SERGII PAP. 10.

TIBERII ABSIMARI IMP. 1.

I. Germania Evangelium recipit.

Edemptoris annus sequitur sexcentisimus nonagesimus septimus, Indictione decima, quo Germania a novo Apostolo Roma a Sergio Pontifice missa summa industria excolitur, atque ad fructum uberrimum restituitur: ita enim dixerimus, restituitur, quod diu ante ab ipso ferme Ecclesie nascentis exordio (ut suis locis superius dictum est) Germania jam cepit suscipere Evangelium, illudque diutius summa religione possedit: verum exundantibus proeliis, jam spiritualibus destituta cultoribus, conversa erat (ut dicam cum propheta a) terra fructifera in salsuginem. Sed ejus tandem misertus Deus, e longe cultores misit, qui novales novarent.

(*) Psal. 106.

(b) 1. Cor. 14. (c) Rom. 13. (d) Galat. 3.

A. Romana sede Apostolatus accipitur.

II.

(e) Isai. 35.

Fecunda redditur Germanorum Ecclesia.

PAGIUS SÆC. VII Anno E. ræ Hisp. DCC. XXXV. Anno Hegiræ LXXVII. inchoato die 30. Martii ser. 6. A. C. 697.

ANNO PERIODI GRÆGO-ROMANÆ 6190.

6. G. D 14. P. 15. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 697.

SERGII PAPÆ 11.

LEONTII IMP. 3.

Num. I. ad VIII. Multa refert hoc anno Baronius in Germania a Sanctis Wilibrordo, & Suidberto ad Gentilium conversio-

deserto aqua, & torrentes in solitudine; & quæ erat arida, erit in stagnum, & fitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & juncti.

Ita quidem Germaniæ multæ provincie, deficiente Evangelii cultura, factæ silvose, verbi Dei iterum vomere cæptæ excoli, sunt redditæ his temporibus quasi Domini paradisi: ut nihil minus habuerint ab aliis Ecclesiis, accipientes Apostolos, eosdemque legitime missos, a Petri sede profectos, itidemque martyres, signis, innumerisque miraculis, aliisque dotibus affluentes, quibus Ecclesia Catholica insignitur. Diximus de nonnullis ex iis, discuti & de reliquis inferius pro temporis ratione. Hoc vero anno quod dicamus, dat abunde copiam is quem Sergius Papa Romæ consecrans Episcopum, mutans nomen barbarum in Latinum, ex Vvillebrordo nominavit Clementem, quem & pallio exornavit in signum collatæ plenitudinis potestatis; de quo ista Marcellinus co-

Germanorum Ecclesia florens.

(f) Extant apud Sur. die 1. Mart. c. 13. to. 2. III.

Itaque anno a nativitate Domini sexcentesimo nonagesimo septimo S. Vvillebrordus, adepta jam Apostolica benedictionis auctoritate, consecratusque Archiepiscopus a S. Sergio Papa, rediit ad Germaniam. Cui occurrens sanctus Suidbertus cum clerico, & discipulis, & multis Christianis usque Embricam, recepit eum cum magna honorificentia, & gavisus sunt in Domino. Audientique sanctum Suidbertum Episcopum consecratum, & comitarum Teisterbandiæ cum tota fere Batua, ac magnam partem inferioris Frisæ prædicatione ipsius conversam, & Ecclesiam Trajectensem numero fidelium valde multiplicatam, immensas devote Deo retulit laudes, Deinde pariter Trajectum pergentes, statim in fundo basilicæ sancti Thomæ Apostoli prope castrum Trajectense, canonicorum cœnobarum construxerunt Ecclesiam in honorem sancti Martini Episcopi-

nem gesta, quæ cum uni Pseudo-Marcellino Gestâ a S. innitantur, eis fides adhiberi non potest. Al- Wilibrordo in xit eum in partes Franciæ Boreales missum suis. Germaniæ, cap. 9. ait: Tentavit quoque idem Vir Dei nia. ultra Francorum Regni fines Cælestis Vita summa derivare. Addit, eum adisse Radbodum Frisonum Regem, & cum non posset saxum ejus cor emollire, ad ferocissimos Danorum populos iter evangelizandi convertisse. Sed cum Ungendus eorum Rex nullam viam melioris spem offerret, rediit in Franciam, & dum iter agebat, pervenit in confinio Fresonum & Danorum ad quandam insulam, quæ a quodam Deo suo Fosite, ab accolis terræ Fostelandi appellatur, quia

IV. Hollandia & Frisia redditæ Christianiæ.

scopi Turonensis: in qua S. Vvillebrordus Archiepiscopus Frisonum cathedralem ecclesiam sibi stabiliri iussit; quam per primitivam benedictionem SS. Vvillebrordus, & Suidbertus Episcopi cum ceteris confratribus propriis manibus benedicendo consecraverunt.

Deinde mortuo Radbodo Rege Frisonum (quod multo post accidit) Christiani libere permixti sunt ubique per Frisiam publice Evangelium Christi prædicare. Quapropter presbiteri sancti Episcopi cum sacerdotibus & clericis Hollandiam, & Frisiam ubique pervagantes, rudem populorum documentis Evangelicis informaverunt, docentes profanam idololatriæ cultum abolendo relinquere: catechumenos baptizaverunt, neophytos confirmaverunt, sacros ordines celebraverunt, ac in pagis singulis Evangelium pacis constanter & devote prædicaverunt, & per loca singula presbyteros, & diaconos ordinaverunt, qui eos in verbo fidei, & ministerio baptizandi adjuvarent, maxime in magno vico Duerstat: in quo per biennium prædicantes, totum populum ad fidem perduxerunt Christi, ac phana idolorum commutantes in Ecclesias Christi, quinquagintaduas dedicaverunt ecclesias parochiales in eo, adjutorio Guntheri militis, & aliorum amicorum.

V. Daciam.

Et non solum per Frisiam prædicaverunt & Thuringiam sive Herovingiam, sed & usque in Daciam prædicando, populum multum purgatum a barbarica Gentilitatis idololatriâ, Orthodoxæ converterunt fidei. Cumque sic per aliquot annos ferventer Evangelici Pontifices & verbi Dei præcones pariter, & continue in diversis provinciis Christum annunciaissent, redierunt & venerunt cum exultatione Trajectum ad confratres & cooperatores verbi Dei, enarrantes illis, quanta Dominus per illos fecisset. Et licet sanctus Suidbertus egregius Pontifex præcesserit sanctum Vvillebrordum tempore, tamen sanctus Vvillebrordus præcedit sanctum Suidbertum dignitate, & primus Archiepiscopus Trajectensis reputatur, eo quod a sancto Sergio Papa Archiepiscopus Frisonum specialiter consecratus, & a sede Apostolica ad eundem populum missus fuerit. Hæc Marcellinus.

VI. His consentientia tradit Albinus Flaccus, qui & de prædicatione ejusdem Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS in ea ejusdem Dei fana fuere constructa. Ibi tres homines baptizavit: quod cum Radbodus Rex accepisset, Deorum suorum injurias ulcisci volens, unum ex Sociis Wilbrordi forte monstratum Martyrio coronavit, & Wilbrordum ad Pippinum Regem Francorum cum honore remisit, inquit Alcuinus, qui Pippinum Regem appellat, quia summa rerum apud eum in Gallis erat. Hæc quæ Baronius hoc anno recitat, sequen-

Clementis ad Danos ista habet (a): Cum (a) Extant ergo apud eum, Radbodum scilicet, cum apud Sur. adhuc viveret, vir Dei fructificare se die 7. non posse sentiret, ad ferocissimos Danorum populos iter evangelizandi convertit. Ibi tum (ut fertur) regnabat Ungendus, homo omni fera crudelior, & Clementi lapide durior; qui tamen, jubente Deo, veritatis præconem honorifice tractabat. Quem dum obduratum moribus, & idololatriæ deditum, & nullam melioris vitæ spem habentem offendit: accipit tunc triginta ejusdem patriæ pueris, ad electos a Deo populos regni Francorum reverti festinavit: sed in eo ipso itinere catechizatos eosdem pueros vitæ fonte abluit, ne aliquod propter periculum longissimi navigii, vel ex insidiis ferocissimorum terræ illius habitatorum, damnum pateretur in illis, volens antiqui hostis prævenire astutias, & Domini sacramentis animas munere acquisitas. His enarratis, quid eidem sancto contigerit, cum vivente adhuc Radbodo perfido Rege, rediens e Dania, Fostelandiæ populis prædicavit, ita refert:

VII.

Dum pius verbi Dei prædicator iter agebat, pervenit in confinio Frisonum & Danorum ad quandam insulam, quæ a quodam deo suo Fosite, ab accolis terræ Fostelandiæ dicebatur, quia in ea ejus Dei fana fuere constructa. Qui locus a Paganis tanta veneratione habebatur, ut nihil in ea, vel animalium ibi pascendum, vel aliarum quarumlibet rerum, quisquam Gentilium tangere audeat, nec etiam a fonte, qui ibi ebulliebat, aquam haurire nisi tacens præsumeret. Quo cum vir Dei tempestate jactatus esset, mansit ibi aliquot dies, quousque sepessimis tempestatibus, opportunum navigandi tempus adveniret. Sed parvipendens stultam loci illius religionem, vel ferocissimum Regis animum, qui violatores sacrorum illius atrocissima morte damnare solebat, tres homines in eo fonte cum invocatione sanctæ Trinitatis baptizavit, sed & animalia in ea terra pascuntia in cibaria suis mactare præcepit. Quod Paganis intuentes, arbitrabantur eos, vel in furorem verti, vel etiam veloci morte perire. Quos cum nihil mali cernebant pati, furore perciti Regi tunc Radbodo, quod viderant factum, retulerunt. Qui nimio furore succensus, in sacerdotem Dei

Radbodus Rex quid in Clementem.

tibus gesta sunt. Porro, ut observat Mabillonius in Notis ad Vitam Sancti Wilbrordi ab Alcuino scriptam, Ericus Dantiæ Rex in Historia Gentis Danorum a se conscripta Ungendi Regis non meminit, & Adamus Bremensis Ecclesiæ Canonicus in lib. 4. suæ Historiæ Fosterlandiam eandem esse ait cum Faria insula, quæ in ostio fluminis Albiæ longo recessu latet, alias Heiligeland appellata, quæ sita est in confinio Danorum & Fresonum. Ad

CHRISTI
697.SERGII PAP.
10.TIBERII ABSIMARI IMP.
I.

vivi suorum injurias deorum ulcisci cogitabat; & per dies semper tribus vicibus, suo more, mittebat sortes, & numquam damnatorum fors, Deo vero defendente suos, super servum Dei vel aliquem ex suis cadere potuit, nec nisi unus tantum ex sociis sorte monstratus, & martyrio coronatus est. Quod dicit de sorte auctor, scias in more fuisse apud eos, neminem neci tradere, nisi prius eum fors indicasset, ut quæ dicturi sumus ostendent. Hæc de rebus gestis in ea insula: ubi cognita Regis Radbodi duritia animi, inde in eum (secundum illud Evangelii) excusso & pede pulvere recedens, ad Pipinum (ut idem testatur auctor) reversus est. Reliqua autem quæ de eodem sancto viro narrantur post Pipini obitum contigerunt.

VIII.
Synodus
Trajectensis.(a) Marcell. in
Suivbert.
614.

Post reditum Clementis collectam fuisse Synodum Trajectensem, & ex ea alios in diversas regiones missos Evangelii prædicatores, Marcellinus testatur, qui simul relegens in unum omnes qui antea, & postea missi sunt, ista habet memoria digna (a): Deinde animadvertentes præfati S. Pontifices Vuillebrordus, & Suivbertus, & egregii prædicatores, qui cum eis ex Anglia venerant Trajectum, quod multus populus, Deo prosperante, ab infidelitatis errore ad Christum conversus esset, convocata Synodo in novella Ecclesia Trajectensi, decreverunt more Apostolorum, & discipulorum Christi in diversas circumjacentes barbaricas nationes præstantiores prædicatores dimittere ad prædicandum ipsis fidem Christi. Qui vero eidem Synodo interfuerint, ita idem auctor narrat: Erant autem eo tempore in eadem primitiva Ecclesia Trajectensi Apostolici Pontifices, & canonici egregii prædicatores, qui S. Suivbertum Episcopum cum S. Ewaldis sequentes, constantiter Christum gentibus prædicaverunt: utpote S. Voinfridus sacerdos, qui postquam tredecim annos in Ecclesia Trajectensi ut canonicus degisset, Archiepiscopus Moguntinensis consecratur, & Bonifacius appellatur: qui post obitum sancti Vuillebrordi Trajectensis Episcopi rediens, secundus Archiepiscopus Trajectensis ordinatur. Qui postquam decem, & sex annis per Frisiam prædicasset, mar-

PAGIUS Ad num. VIII. & seqq. Synodus Ultrajectina II. a Baronio & Collectoribus Conciliorum ex uno Pseudo-Marcellino commemorata, ejusdem farinae est, ac certa quæ idem fabulator de Wilbrordo & Suivberto narrat, ut certis argumentis demonstrat Henschenius ad diem primam Martii in Commentario Historico ad vitam Sancti Suivberti. Sanctus Leuwinus, qui ibidem num. IX. dicitur Martyrio prope Gandavum coronatus, non nisi Carolo M. Galliam regente in Frisiam venit, ibique anno DCCLXXIII. morti

tyrio in Frisia coronatur cum suis, similiter sanctus Viro Episcopus Deirorum, sanctus Plecbelmus Episcopus de Mass. candida, vel secundum Bedam, Candida casa, sanctus Othgerus Levita cum plerisque aliis gloriosis sacerdotibus, & prædicatoribus.

Cui sancta Synodo præfuerunt S. Vuillebrordus, & Suivbertus Antislites constantiores. In qua conclusum & definitum fuit, ut omnes primi prædicatores in exteras provincias prædicarent verbum Dei. Quem vero omnes, qui ex Anglia profecti olim, & modo ex Synodo missi sunt, fuerint finem consecuti, idem auctor summam perstringens sic narrat: Igitur sanctus Acca (ut est ante dictum) cum sancto Suivberto in Angliam rediens a sancto Voulfrido Episcopo Augustaldensis Ecclesie Episcopo consecratus, post sanctissimam vitam ibidem in Domino quiescit. S. Vovibertus in Fostelant martyrio coronatus fuit, ut prædictum est. S. Vuilibaldus Orientalem Franciam adiens, Aureatensis sive Eistatensis Episcopus effectus est. Sanctus Voinibaldus, frater ejus, Heyndelamensis Abbas est ordinatus: Quorum germana fuit Voulburgis virgo. Leuwinus, sive Levinus, Pontificatum adeptus, martyrio prope Gandavum coronatur. Duo quidem S. Ewaldi Nabiam introeuntes, Christum prædicando confessi sunt: qui abinde ascendentes in Saxoniam, glorioso martyrio coronati sunt. Sanctus Voverenfridas presbyter & egregius prædicator, versus Batavam missus, novellum Christi populum in Elst, & Vvestervooirt, & in sinibus illis feliciter rexit: & infinitis clarificatus miraculis tam in vita, quam in morte Idibus Septembris apud Vvestervooirt spiritum Creatori reddens, miraculose in Elst tumulatur. Sanctus Adelbertus Levita, filius Edilbaldi Regis Deirorum, filii sancti Oswaldi Regis, & martyris, in Egmonda in Hollandia oratorium construens, post multorum Paganorum conversionem, & laudabilem sanctæ vitæ suæ consummationem, multis miraculis clarus, septimo Kalend. Julii felici sine requievit in Christo, sepultus in Egmonda, ubi usque in hodiernum diem claret infinitis miraculis. Is eximius confessor, primus Archidiaconus Eccle-

IX.
Viri Apostolici
quem finem
consecuti.

traditus est, ut eo anno videbimus. Ipsemet Baronius anno DCCLXXVIII. num. XI. de S. Leuini Missionem agit, non recordatus se de illo jam hoc anno mentionem fecisse. Uno verbo quæcumque hic ex Pseudo-Marcellino referuntur, mere fabulosa sunt.

Beda in Recapitulatione hoc anno habet: III. Othryda Regina a suis, id est, Merciorum Primatibus interempta. Erat Othryda uxor Edilredi Merciorum Regis, & soror Ecgfridi Northumbriae Regis, ut testatur Beda lib. 4. cap. 21. suis occisa. Hun-

CHRISTI
697.SERGII PAP.
10.TIBERII ABSIMARI IMP.
I.

clesie Trajectensis fuit. Hæc de his auctor, qui de se ipso subdit:

X. Et ego Marcellinus presbyter inutilis, a præfatis Pontificibus missus ad partes Transselanas, locum Aldensael, Trentiam, & Tuventam, & Covordiam, ac Daventriam rego, & Dei providentia totum ferme populum Christo prædicando lucratus sum, & purgavi a cultu idolatriæ. Permanstique S. Vuillebrordus in diocesi sua Trajectensi ferventer prædicando.

PAGIUS Huntindoniensis lib. 4. pag. 336. dicit, turpe hoc scelus commissum esse a Sudumbriis, id est, a Lincolnensibus, vel Nottinghamiensibus, qui cis Humbrum erant, & ideo Sudumbri, sive Au-

dicando Evangelium Christi cunctis gentibus: ceteri vero hæc illacque dispersi propter verbum Dei, post conversionem multorum Paganorum, salubri sine in Christo quiescerunt. Hucusque Marcellinus, in unum breviter jungens sanctos illos omnes, qui velut ex alveari uno in diversas provincias profecti, multiplices Ecclesias fundavere: sed de aliquibus ex his inferius suis locis fusius dicendum erit.

X 2 Sex-

strales Humbrii dicebantur, ad differentiam eorum, qui trans Humbrum & ad Septentrionem Northumbrii vocabantur.

JESU CHRISTI ANNUS 698.

SERGII PAP. ANNUS 11.

TIBERII ABSIMARI IMP. ANNUS 2.

I. S Excentesimo ac nonagesimo octavo Redemptoris annus adest undecima Indictione notatus, idemque illustratus martyrio viri sanctissimi Lamberti Tun-

(a) Sieb. in Chron. hoc ann. Molan. in Natal. SS. Belg. die 17. Septem.

S. Lamberti Martyrium.

PAGIUS SEC. VII Anno Era Hispan. DCCXXXVI. Anno Hegiræ LXXXIX. inchoato die 19. Martii A. C. 698. I. S. Lambertus Episc. Transjuncti ad Mosam occisus.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6191. 7. F. D 13. P. 7. April. Indict. 11. JESU CHRISTI 698. SERGII PAPÆ 11. TIBERII ABSIMARI IMP. 2.

A Num. I. ad III. Magna inter Eruditos controversa est de anno & causa Martyrii S. Lamberti Trajecti ad Mosam Episcopi, quem Antiqui Landebertum, seu Landbertum, aut Lambertum appellare solent.

tes, sed & adulterium & homicidium satis exacte descripta leguntur.

Quod in primis ad titulum Apostolatus spectat: Taxandriæ idem Lambertus Apostolus nominatur, eo quod populum illum ad Idola colenda conversum vir sanctissimus sua prædicatione post plurimos labores, & angustias ad Christianam religionem suscipiendam tandem perduxit: ex quo evenit ut Taxandriæ populi usque ad novos erectos Episcopatus fuerint subiecti Ecclesiæ Leodiensium.

II. Lambertus Taxandriæ Apostolus.

(b) Extant apud Surveln. ad vit. a Stephano scriptam die 17. Septemb.

Reliquias Trajecto Legiam seu Leodium ad locum Martyrii transfuisse, tertio decimo anno sui Præfaturæ, cætu Clericorum sibi adjuncto, nec non populari agmine coacto, accitis etiam Venerabilibus Episcopis & Sacerdotibus.

II. Duplex causa n. c. S. Lamberti quarum altera a posterioribus excogitata fuerat.

PAGIUS

rat ab Anselmo Leodicensi Canonico in Historia sua de Gestis Pontificum Leodicensium, quam ad annum usque MXLVIII. perduxit.

III. Anselmus Canonicus Leodicensis illius fabula auctor.

IV. Vera hujus necis causa explicatur.

rat ab Anselmo Leodicensi Canonico in Historia sua de Gestis Pontificum Leodicensium, quam ad annum usque MXLVIII. perduxit. Nihil hic moror Pseudo-Marcellinum, qui Alpaidem ex coniuge Pippini pellicem facit, quia licet Scriptoris antiqui larvam assumat, recens tamen est. At antiquiores Scriptores, qui de morte Sancti Lamberti loquuti sunt, eam in Alpaidem non referunt.

Godefridus Vita primariæ Sancti Lamberti Scriptor, qui sub Carolo Magno floruit, idem quod Anonymus ille tradit. Idem etiam habet Stephanus Episcopus Leodicensis ineunte sæculo X. in Vita Sancti Lamberti, quam elucubravit, Lambertum scilicet a Dodone Pippini domestico interfecit esse in vindictam cædis Galli & Rioldi quos Ecclesiæ infestos e medio sustulere Lamberti nepotes.

CHRISTI 698.

SERGII PAP. II. TIBERII ABSIMARI IMP. 2.

hoc libenter audisset recta monentem Episcopum, rectius consulisset sibi.

At

ge atrocior erat fabula de Carolo Martelli damnatione: quam tamen Hincmarus, Adrevaldus, alique Auctores, imperante Carolo Calvo Martelli abnepote, in vulgus jacere non dubitarunt. Si conjecturis agere licet, addit Mabillonius, factum illud hoc modo contigisse videtur.

Nam quod ait Cointius, Pippinum, postquam Plestrudem repudiasset, & Alpaidem superinduxisset, post triennium, ab anno scilicet DCXCI. huic amplius non adhæsisse, eamque apud Orpium, quod olim ad Episcopatum Trajectensem pertinebat, nunc Diocesi Namurcensi attribuitur in Monasterio pœnitentiam tunc egisse, ibique vitam religiose clausisse, gratis asseritur; cum illud Plestrudis repudium, ut jam alibi dixi, fictum sit; ac plane incertum, a quo tempore Alpaidis Monasterium ingressa fuerit, si tamen verum est eam antea vitæ pœnitentia ductam se se in Monasterio abdidisse.

V. Coniectura Cointii.

Recte tamen Cointius anno DCCVIII. num. XII. & seqq. refellit quæ Baronius num. I. & seqq. refert ex Appendice, quam Surius ad diem XVII. Septembris subiecti Vitæ Sancti Lamberti a Stephano editæ, in qua putabat Surius esse multa, quæ a Stephano vel omiſſa, vel obscurius annotata essent, fidemque propter aliarum Historiarum consensum mererentur.

VI. Alpaidis recentibus scriptoribus in suis spicione hujus mortis vocata.

CHRISTI
698.SERGII PAP.
II.TIBERII ABSIMARI IMP.
2.III.
Quid mo-
litur pel-
lex in S.
Lamber-
tum.

At illa maligna mulier, moleste ferens Pipinum a sui amore revocari, Dodonem fratrem suum Pipino familiarem, genere & opibus præstantem, hortatur, uti ne sinat Lambertum tantum posse apud Pipinum, ut cogatur ipsa ab eo recedere in dedecus natalium suorum. Ille vero agit cum suis, datque operam, ut Episcopi conatus impediatur. Sed videns eum perflare in sententia, nec contra justitiam cuiusquam faciem vereri, amicis quibusdam sororis ultionem permittit. Ex iis Gallus & Rioldus cum omnibus suis valde ceperunt vexare Episcopi familiam, nullum calumnie aut molestie genus præmittentes, ut vel sic Episcopus suorum causa cessaret molestus esse Pipino propter Alpaidem. Sed vir justus, ut leo confidens, justitie patrocinium nulla ratione deseruit. Tandem improbi illi ab Episcopi cognatis cessi sunt, molestissime id ferente Dodone, & causam, cædis in sanctum conferente.

Per id tempus Pipinus princeps in Jopiliam villam advenit. Venit etiam eo vir sanctus ab eo tanquam pro regni tractandis negotiis evocatus. Ibi tum & Pipinus, & pellex animos iratos vultu sereno tegunt, alii iram dissimulant, alii

letitiam simulant plerique pro suo quisque arbitrato in varias se formas transmutant. Valde autem pellex in id incumbat, ut per aliquem posset Episcopi animum sibi conciliare; ut vel in præsentiarum abstineret a principis reprehensione. Apparatur convivium, Episcopus invitatur, latantur aulici omnes. Princeps oblatum sibi a pincerna poculum innuit Episcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, si a consecrata manu ipse poculum acciperet, quod Maximum imperatorem olim noverat expectasse a beatissimo Martino Episcopo. Et Episcopus illud quidem Pipino tradidit. Cujus principis reliqui proceres secuti exemplum, optabant a sancta Episcopi manu sibi poculum porrigi.

Cunctis igitur certatim id expetentibus, & confuse sese ingerentibus, ut alii alios anteveriant, ipsa quoque pellex clam sumam inserit manum, ut vel sic possit ex sancti viri manu poculum accipere. Sed ille femina insidias devotans, & ad principem conversus, de mulieris temeritate conqueritur, quod calliditate quadam conetur notam ipsi inurere invise Deo communitiois. Surgensque a mensa, ab aula vult recedere, & omnis illa convivii jucun-

Lamber-
tus præ-
cæteris
honora-
tur.IV.
Execra-
tur Pell-
icem Pipi-
ni Lam-
bertus.Fabula il-
la vires
acquirit
cundo.VIII.
Tam Pipi-
nus
quam Al-
pais hujus
sceleris
immunet.
Fran-

PAGIUS la lucubratione Stephani, in qua nihil adversus Pippinum nec Alpaidem habetur, ei crimen adulationis injecit verbis fat asperis, scriptisque Alpaidem in suspitionem criminis ab antiquis Scriptoribus, qui Stephano faciem præterere, vocatam fuisse; cum tamen citata Appendix, Anselmus, alique, qui Alpaidem necis illatæ Sancto Lamberto infirmularunt, longe post Stephanum vixerint. Baronius etiam in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem XVII. Septemb. quo Sanctus Lambertus colitur, indicat Auctores duntaxat quinque, Godescalcum, Stephanum, Siebertum, Nicolaum, & Renerum, qui literis Vitam Sancti Lamberti tradiderint ex professo, existimatque ex illis quinque Scriptoribus duos tantum extare Stephanum & Nicolaum, quorum priorem a Surio publicatum reperit, posteriorem nunquam vidit. Verum nunc editi sunt Godescalcus, Stephanus, Nicolaus, & Renerus; ita ut solus Siebertus desideretur; quamvis quid ipse senserit, satis in suo Chronico explicet. Editi sunt præterea, Anselmus Egidius, & Anonymus, qui Baronii tempore non extabant. Hi si in duas classes dividantur, non dubium est, quin Anonymus, Godescalcus, & Stephanus veteribus, reliqui quinque recentioribus accenseri debeant. Illorum Auctorum hæc sunt diversæ sententiæ: Anonymus, Godescalcus, & Stephanus Alpaidem necis Sancto Lamberto illatæ non infirmulant; infirmulant Anselmus, alique supra nominati, quos simul collegit ac typis mandandos curavit Capeavillus Tomo I. de Gest. Pontif. Leod. Quare Alpais, non a veteribus Scriptoribus, sed a recentioribus in suspitionem sceleris vocatur.

VII.

Ad hæc Anselmus, ut fabellæ quam dodebat, fidem facilius conciliaret, Alpaidem Dodonis sororem primus finxit. Commentum auxit Renerus; Alpaidem enim appellat neptem Galli &

CHRISTI
698.SERGII PAP.
II.TIBERII ABSIMARI IMP.
2.(a) r. Cor.
5.V.
S. Lam-
bertus
cum suis
occiditur.

cunditas perturbatur. Nec sic tamen quiescit versutia mulieris: sed vesperi volenti recedere Episcopo mandat princeps, illa suggerente, ne insalutata sua conjugere recedit. At Episcopus magna animi constantia: Ego vero, inquit, o princeps, testor Jesum spem vitæ meæ, me nunquam adultera communicaturum, prohibente Apostolo, (a) ne commisceamur fornicariis. Te vero illi communicare valde doleo, te nolle respicere moleste fero, & timeo sane impendere tibi iram Dei.

Cernens ergo pellex, si diutius vivat Lambertus, timendum sibi esse, ne a Pipino separaretur, omnia Dodoni significat, & oleum camino addens, obtestatur eum, ut oculus eum tollat e medio. Ita ergo, & cognatorum cadem, & sororis discrimen ulturus Dodo, totum se accingit ad pendendum sanctum Episcopum, qui jam præferebat necem suam. Deinde perpetratum est illud inmane parvitiolum, quemadmodum superior historia continet. Nimirum, quod ascitis sibi Dodo viris sceleratissimis, & audacissimis, in villa Legia adortus est sanctissimum virum orantem, & per modum crucis manibus in cœlum expansis ante sacrosanctum altare beatorum martyrum Cosmæ, & Da-

miani manentem; quem impie atque crudeliter lancea perforantes interemerunt, atque cum ipso simul cognatos ejus Petrum, & Adoletium: quod fieri contigit hoc anno, decimasextima die mensis Septembris. Sed quæ præterea sit secuta ultio divina Dodonem ac socios, nefandi sceleris, accipe (b):

Apparuit Lambertus nocte Amalgislo thesaurario, & blande eum compellans; Romam, inquit, ivimus: Romam redimus, visitaturi Dodonem, & complices ejus. Sanguis enim innocentum, qui mecum pro Christo effusus est, a Deo vindictam expetit. His dictis, evinuit. Veram autem fuisse visionem, res ipsa declaravit: Dodonis enim viscera omnia statim computruere, eaque mire fœtencia per os reiecit: ac tandem propter nimiam fœtoris intolerantiam corpus ejus in Mosam projectum est, vermibus & tabe corruptum. Qui autem sanctum Episcopum interfecerat telo suo, cum fratre suo congressus, illum occidit, & pariter ab illo peremptus est. Denique intra anni spatium vix quisquam evasit ex iis, qui ejus cædis participes fuerant: si qui vero superfuere, illi adeo aut sensibus aut censu & rebus destituti sunt, ut illos felices ducerent, qui

(b) In Ap-
pend. apud
Sur. die
17. Sept.
VI.
Ultio di-
vina in
sacriligo-
s.

PAGIUS Francorum cap. 50. & Continuatore Fredegarif cap. 104. Testantur enim Grimoldum Pippini filium, cum ad orationem in Basilica Sancti Lamberti Martyris processisset, interfectum fuisse, vivente adhuc & ægrotante Pippino patre, qui virum, cujus necis auctor fuisset, Basilica & titulo Martyris coonestari non permisisset. Ex Pippini pietate, alique inclytis virtutibus commendatissimi innocentia, Alpais cujus causa obsecrator, hujus criminis expertus evincitur; cum ejusdem culpæ affines utrumque fabulatores laudati faciunt.

IX.
S. Begga
fundat
Monaste-
rium An-
danense.

Mortem Sanctæ Beggæ matris Pippini hoc tempore totius Franciæ Majoratum gerentis, Baronius hoc anno cum Sieberto in Chronico recitat, quam Cointius in annum DCLXXXVI. retrahit, ut eo anno num. XVI. apud eum videre est. Verum eam exeunte anno sexcentesimo nonagesimo quarto, aut insequentis anno contigisse, ex Vita Sanctæ Gertrudis Abbatisse Nivelensis ejus fororis, ab Auctore Anonymo coævo scripta, deduco. Fuit Begga Pippini Senioris Præfæcti Palatii per Austria, & Ita seu Iduberga filia, & Grimoldi Præfæcti quoque Palatii, & Gertrudis Nivelensis Abbatisse soror, uxor vero Ansigilli, quem aliqui Ansigisum, alii Ansbisum appellant, filii Sancti Arnulphi, postea Metensis Episcopi, quo ex matrimonio natus est Pippinus Junior, seu Heristallensis, qui in Austria primus, ac deinde in tota Franciâ dominatus est. Begga vidua se & sua Deo devovit, atque in vico Andana, ad ripam fluminis Mosæ inter Namurcum & Hoiium posito, clarum Monasterium extruxit: quod est hodieque illustre, & religione, vetustate, opibusque percelebre Cœnobium Canoniarum, vulgo Sæcularium dicitur Collegium: qualia in Hannonia Melbodienfè Sancta Aldegundis, in Brabantia, Nivellofè Sancta Gertrudis condidere, nisi progressu temporis Monasteria

in illa Collegia conversa fuerint. Siebertus Ansigillum a Gunduino anno DCLXXXV. peremptum, & Beggam anno insequenti Monasterium Andanense, vulgo Anden, alias Andem fundasse scribit: Cointius vero anno DCLXXIV. illam fundationem collocat: Verum ex Vita Sanctæ Gertrudis num. XVII. liquet, illam peractam anno sexcentesimo nonagesimo tertio, qui tricesimus quartus erat a morte Sanctæ Gertrudis: Anno autem trigesimo tertio post obitum B. Gertrudis, inspirante Domino, venit in corat sus germana, nomine Begga, ut sibi ipsa vellet Monasterium construere. Postea vero in tali devotione venit ad supradictum Monasterium Nivelense, postulansque prædictam Abbatisam (nempe Agnem, quæ Gertrudi successerat) simulque omnem Congregationem, ut ei aliquod adiutorium præberent, &c. dederunt ei Reliquias, & libros Sanctarum Scripturarum, & ex eo lecto dederunt ei partem in quo Sancta Gertrudis germana sua migravit ad Christum. Tunc Christianissima matrona accensis his omnibus, hæc omnia secum detulit ad Monasterium suum, anno nempe circiter DCXCII. Vox enim illa postea indicat eam Nivellem non venisse statim ac de Monasterio fundando cogitavit.

Pergit Auctor Vitæ Sanctæ Gertrudis: Cum X. autem appropinquasset ad Monasterium, ubi tenentur debant, levaverunt cum canticis voces, & Domino laudes cecinerunt; portaveruntque Reliquias in S. Begga, & lectum sanctum, quem secum detulerunt, & ga. posuerunt eum juxta Altare S. Genovefæ Virginis. Quis autem hominum verbis explicare poterit, quanti ibidem quotidie a demonio muniti, quot infirmi curati? Etenim de quacunque tribulatione ibi clamant ad dominum liberati redeunt. ANNO autem SECUNDO perfractis omnibus & bene dispositis matrona illa migravit ad Dominum, nempe Begga, quæ ideo anno cir-

CHRISTI 698.

SERGII PAP. II.

TIBERII ABSIMARI IMP. 2.

qui celeri morte absumpti fuerant. Sequenti anno contigisse Dodonis, & sociorum vindictam, Sigebertus affirmat. Addit his Molanus: Sacrilegus vero Dodo aeterna damnationis incurrit interitum, tum etiam posteritati suae tanti facinoris jugem poenam & indeficiens opprobrium usque hodie reliquit. Unde Vvandalbertus scribit:

Factio quem casum semper tremebunda pavescit.

VII. Quae patiantur Pellices omnes a S. Lambertio.

Quae autem vindicta secuta sit impiam Alpaidem, haud scriptis proditum est: sed non illaem praeteriisse, vel ex eo aestimare licet, quod etiam ea de causa in pellices omnes offensa sit martyris accensa vindicta: nam ubi supra haec leguntur: Interim mirum quiddam cernere licebat (quemadmodum a majoribus accepimus) cunctis sine repulsa ad osculandum martyris corpus admisisse, si qua pellex accederet, quasi turbine quodam exagitata retrocedere compelli. Apparebat inde, quam invisa Deo, & sancto mar-

PAGIUS

circiter DCXCIV. aut insequenti Spiritum Deo reddidit, post Monasterium Andanense conditum, & Ecclesiam septem instructum. Hanc utramque explicationem praefati Auctoris valide confirmat quod is subicit de Adula nobili matrona, quae minus venerationi Sanctae Gertrudis dedita, punia est filii submerione, qui postus juxta lectum B. Gertrudis resurrexit, ipsaque non solum incredulitatem deposuit; sed illum sanctum lectum, auro gemisque pretiosis undique circumcinctum pulcherrime exornavit, ut inquit idem Anonymus, addens id se oculis suis vidisse. Locutus vero de Adula, quae Andanam venit, aliquo temoore a morte Sanctae Begga, ait: Post non multos vero dies ad idem Monasterium quadam religiosa femina venit, ex nobili genere orta, cui nomen erat Adula, in omnibus vere ancilla Christi, in habitu casta, in humilitate religiosa, in charitate non ficta, in elemosinis senibus ac pauperibus largita, egenis & peregrinis hospitalis. Sed tamen dubitationem habebat, utrum Dominus tanta signa atque virtutes per meritum B. Gertrudis dignatus esset ostendere, an non. Unde contigit, ut contentio inde oriretur; sic tamen quasi per jocum inter matronam & unam famulam Dei ibidem in Monasterio consistentem. Quadam autem die interrogabat eam matrona dicens: quali die erat (existimo legendum, erit, nam verba sequentia haec dicta esse ante Festum Sanctae Gertrudis, certo ostendunt) Festivitas S. Gertrudis? Illa autem respondens dixit, quinta hebdomada in Quadragesima in sexta feria. At illa dixit: Absit hoc a me, ut pro hac solemnitate aliquid extra solum pensum servitutis nostrae augere velim, in refectionem &c. Cum autem appropinquasset dies ille, tunc omnes, qui ad illam solemnitatem illuc convenerant, cum honore, & reverentia celebraverunt diem illum. Narrat postea Anonymus supradictum miraculum.

XI.

Pascha anno sexcentesimo nonagesimo sexto incidit in diem vicissimum sextum mensis Martii, ideoque Festum Sanctae Gertrudis, quae colitur, mortuaeque est die XVII. Martii eo an-

tyri esset illa pellex detestabilis. Haec ibi: Quae autem sint ad sepulcrum ejus facta miracula, iidem qui supra enarrant. Quod vero ad Pipinum pertinet, vehementi fuit exagitatus ob viri sanctissimi necem dolore, nec eo liber usque ad obitum, ut Marcellinus est auctor, (a) quo etiam auctore constat miserum cum pellice ad obitum usque perseverasse: genuerat enim illa Carolum Martellum, quem & successorem reliquit heredem. Sed de his suo loco dicendum.

Hoc eodem anno Beggam matrem Pipini sanctitate claram ad Dominum transiisse, auctor est Sigebertus in Chronico: sequenti vero anno eodem auctore liquet ipsum Pipinum orbatum fuisse filio Drogone Duce Campaniensium: verum ipsum supervivisse Pipino parenti, Marcellinus affirmat, ut suo loco dicitur. Sanctum quoque Bertinum Abbatem hoc patenter anno constat ex hac vita migrasse: extant praeclearae ejus res gestae a Folcardo conscriptae (b) de quo etiam plura leguntur in vita sancti Audomari Episcopi.

S. Begga & S. Bertini transitus.

(b) Apud Sur. die 5. Sept.

no celebratum est feria sexta quinta hebdomadis Quadragesimalis, quod per haec tempora non contigit, nisi anni DCLXXXV. circa quem Beggam e vivis excessisse nullus dixerit. Quare vel eam sub finem anni DCXCIV. vel initio anni DCXCV. die incerto vitam clausisse non videtur in dubium revocandum. Colitur Begga die XVII. mensis Decembris. Ex dictis nostra Rerum Francicarum Chronologia ab anno DCXXXVIII. quo Dagoberti Regis hujus nominis Primi mortem collocandam esse diximus, usque ad hujus saeculi finem valide confirmatur, liquetque Baronium, qui eam mortem copulavit cum anno DCXLVII. & recentiores illos Scriptores, qui eam an. DCXLVI. accidisse arbitrati sunt, toto hoc fere saeculo in rebus Gallicis enarrantis plurimum annorum metachronismo peccasse; cum ab illo uno capite pleraque postea in Francia gesta pendeant. Pipinus Landensis anno secundo Clodovei II. Dagoberti Successoris, hominem exiit, ut diximus ex Fredegario, ideoque juxta nostram sententiam anno DCXXXIX. Obiit Gertrudis die Dominica XXXIII. aetatis suae anno, sub die XVI. Kalend. April. ut inquit Auctor Vitae ejus num. VIII. qui jam num. III. scripserat, natam fuisse annos XIV. cum Pippinus pater ejus de hac luce migravit, ideoque anno DCLIX. quo Dominica & dies XVII. Martii concurrunt, mortalitatem explevit. Ab ejus obitu fluxerunt anni XXXIII. & amplius, antequam Begga de Monasterio condendo verba faceret, quae eo condito anno DCXCIV. vel DCXCV. vitam cum morte commutavit. Neque enim ex dictis vitam ulterius producere potuit; cum nonnisi post multos annos ab anno DCXCVI. Festum Sanctae Gertrudis, seu dies XVII. mensis Martii cum feria sexta quinta hebdomadae Quadragesimalis conveniat, anno scilicet Christi DCCVII. Quapropter sicut annus emortalis Begga post annum DCXCVI. non accidit; ita mors Dagoberti Primi in anno DCXXXVIII. & secundus Clodovei II. ejus Successoris in an. DCXXXIX. necessario competit, & sic deinceps de aliis Francorum Regibus.

Ex eo reddidit Anonymus Chronologia confirmata.

CHRISTI 698.

SERGII PAP. II.

TIBERII ABSIMARI IMP. 2.

VIII. (a) Sigeb. hoc ann. & Bed. de sex. at. hoc tempore. (b) Paul. diacon. lib. 5. c. 14. Synodus Aquilejensis.

pi. Sed invisamus tandem res Italiae. Eodem anno (a) celebrata reperitur Synodus Aquilejensis, de qua Paulus diaconus (b): Hoc tempore, inquit, Synodus Aquilejae facta ob imperitiam fidei Quintum universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Sergii Papae monitis instructa, & ipsa cum ceteris Christi Ecclesis annuere consentit. Haec Paulus. Ceterum longe ante hoc tempus respiciunt liquet Ecclesiam Aquilejensem ab antiquo schismate causa Quinta Synodi orto ob Tria illa capitula: etenim ejusdem Aquilejensis Eccl. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS XII. Mortem Sancti Bertini Abbatis Sithivensis in Morinis recitat hoc anno Baronius, quia Folcardus Sithivensis Monachus, qui saeculo undecimo floruit, cap. 12. ejus Vitae Saeculo III. Benedictino parte I. relata, ait: Transiit idem Dei Abba Nonas Septembris anno Incarnati Verbi sexcentesimo nonagesimo octavo, aetatis vero centesimo duodecimo, Childoberti vero Francorum Regis quinto decimo, anno ex quo eundem locum construere cepit, quinquagesimo nono. Verum Folcardus, Auctor Chronici Fontanellensis, alique Scriptores, qui ante saeculum duodecimum vixerunt, in annis Incarnationis cum annis Regum Francorum prima Stirpis copulandis plerumque errant, vel in Indictione, vel in annis Incarnationis. Quare in eorum lectione habenda tantum ratio annorum Regum Francorum; cumque annus XV. Childoberti III. a Folcardo memoratus incidat in annum septingentesimum nonum, Sancti Bertini mors juxta Folcardi mentem ad eum annum differenda. Ortus est Bertinus non longe a Constantia Civitate Alemanniae, eadem stirpe progenitus ac Sanctus Audomarus, de genere scilicet Sancti Arnulphi & Anfegili. Factus Monachus Luxoviensis cum Mumolino & Bertranno piissimis Monachis Coenobium condidit, quod Petrus Tempulum dicitur, ut liquet ex donatione facta a loci Domino Adroaldo VIII. Idus Septembris, anno XI. Regni Domini nostri Clodovei Regis hujus scilicet nominis Secundi, quam recitat Cointius anno DCXLVIII. num. XXX. Annos quatuordecim in Veteri Templo resedit, & postea Monasterium nomine Sithiu in honorem Sancti Petri aedificavit in pago Tarvennico, a prima sua origine amplissimum, quod hactenus Sancti Bertini nomine celebratur, includiturque muris Audomaropolis, quae Urbs est a Monasterii celebritate orta, quaeque an. MDLIX. Sedes Episcopalis evasit. Aliquot ante mortem annis regimen abdicavit Bertinus, ut liberius contemplationi vacaret. De eo & Monasterio Sithivensi legendus Malbrancus lib. 4. de Morinis. Nunc nomen S. Audomari retinet locus, Gallice Saint Omer.

XIII. Concilium Aquileiense.

Ad num. VIII. Beda in lib. de sex Aetatibus testatur, Tiberio Aplimaro imperante, Sergioque Papa sedente Concilium Aquileiae celebratum esse adversus eos, qui Tria Capitula tuebantur: Synodus, inquit, Aquilejae facta, ob imperitiam fidei, Quintum universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papa Sergii monitis instructa, & ipsa huic cum ceteris Christi Ecclesiis annuere consentit. Baron. an. DLIII. num. CCXXII. asserit, Bedam his verbis designare Synodum Aquileiensem tunc adversus Tria Capitula defensores congregatam his

clesiae Episcopus, Agatho nomine, interfuisse, & subscripsisse reperitur Synodo Romae factae ab Agathone Romano Pontifice, ut ejusdem Synodi Acta testantur. Quamobrem eandem Ecclesiam iterum in errorem lapsam, dicere opus est, perfecte vero a Sergio Romano Pontifice esse curatam. Longus morbus olim S. Gregorii Papae medicina imperita curatus, iterum erupit in ulcus ipso vivente; sed rursus sanatus languor, rursus invaluit, donec divina gratia per sanctissimum Pontificem Sergium penitus est curatus.

Y Quod

tamen Bedam de diversa Synodo sub Sergio habita interpretatur. Priorem Baronii sententiam exponit, & sequitur Eminent. Card. Norissas in Dissert. de Quinta Synodo cap. 9. paragrapho I. aitque Bedam Concilium a Paulino Aquileiensi contra V. Synodum saeculo superiori coactam significasse, ex illo adverbio donec, non obscure colligi, eo quod ille error ac pravum de Synodo V. judicium diu ante Sergium apud Aquileienses invaluerat, & Episcopi Veneti atque Istri cum Metropolita Aquileiensi Synodum V. receperant, qui ideo contra eandem, suam Synodum postea celebrasse dicendi sunt. At Bedam de alia Synodo hoc tempore habita verba facere, docet Paulus Diaconus lib. 6. Hist. Langobard. cap. 24. postquam annis Imperium invasisse narravit, scribit: Hoc tempore Synodus Aquilejae facta, ob imperitiam fidei Quintum universale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papa Sergii monitis instructa, & ipsa cum ceteris Christi Ecclesiis annuere consentit. Verba eadem habet Auctor Libri Pontificalis in Sergio: Hujus temporibus Aquilejensis Ecclesia Archiepiscopus, & Synodus quae sub eo congregata est, qui Sanctum V. universale Concilium, utpote errantes, suscipere diffidebant, ejusdem Beatissimi Papa monitis atque doctrinis instructi, conversi sunt, iidemque venerabile Concilium, cum satisfactione susceperunt: & qui prius sub erroris vitio tenebantur, Doctrina Apostolica Sedis illuminati, cum pace consonantes veritati ad propria relaxati sunt. Verosimile autem non est, Paulum, qui non multo post Bedam floruit, in hujus sensum non penetrasse. Auctor vero Libri Pontificalis errore vulgari Anastasio attributi hoc ipso tempore, sicuti Beda, vivebat.

XIV. Certe anno DCXXX. quidam Fortunatus Sedem Gradensem invaluit, homo Schismaticus, Aquileiensi qui postea sibi timens ad Langobardos fugit, ses Tria de quo Chronicon Aquileiense apud Ughellum Tomo I. Italiae Sacrae: Fortunatus quidam haeretico Pontificatum arripuit, qui Quintam Synodum minime recipiens, ob sui erroris piaculum, &c. fugit cum sacra suppellectile in Langobardiam. Verum quidem est, Antistites Aquilejenses, quod recte observavit Card. Norissus ibidem paragrapho 6. Synodum V. damnato Schismate recepisse. Nam Maximus Archiepiscopus Aquileiensis in Synodo Lateranensi anno DCXLIX. Secretario Primo haec pronuntiavit: Contra Theodorum autem & Origenem in Sancta Quinta Synodo accusator quidem nullus sed tantummodo eorum Conscripta ad accusationem ipsorum, & reprehensionem sufficisse noscuntur. Verum est etiam, quod scribit Baronius, Agathonem Episcopum Aquilejensem subscripsisse Syn-

IX. Quod spectat ad res Orientalis Imperii, Græcorum id habent Annales: (a) *Anno secundo Imperii Absimari, Romani Syriam peragrantes, & venientes usque Samofatam, & deprædantes circumquaque regionem; multa occiderunt millia barbarorum; tradunt nonnulli, ducenta milia caesa esse; onustique spoliis magno relictos hostibus timore, ad propria sunt reversi.* Mirum auditu, quantum gens Sarracenorum fuerit his temporibus nu-

PAGIUS nota factæ ab Agathone Papa, ideoque ante Sergium Ecclesiam Aquileiensem ad Romanam accessisse. Sed inde non sequitur, aliquos in illo Patriarchatu in eum errorem non recidisse, ad quem radicatus evellendam novo Concilio opus fuerit. Sed quidquid hic de re sit, sub Sergio finem accepit controversia illa, sedente Vigilio Papa exorta. [1]

XV. Tiberius Absimarus in locum eius subrogatus, postquam Saraceni Carthaginem, & totam Africam occuparunt, ut anno DCXCVI. monstravimus, Quare incursionem Romanorum in Syriam, ubi magnum numerum Saracenorum occiderunt, de qua Baronius hoc anno sequenti factam esse oportet, cum Theophanes & Cedrenus eam ad annum II. Tiberii Absimari recitent. Tiberium vero hoc anno Imperium invasisse, docent Sigebertus, Marius ac Hermannus in suis Chronicis.

XVI. Anno Childeberti Regis quarto supremum diem obiit Sanctus Claudius Abbas Jurensis in Diocesi Lugdunensi, ut testatur Anonymus in ejus Vita, recitata a Mabillonio Sæculo II. Benedictino, ubi hunc Auctorem antiquum non esse ostendit, ut putabat Joannes Jacobus Chiffletius in Hist. Episc. Vefontionis. Petrus Franciscus

NOTÆ [1] P Agium & Norisum hallucinationis manifestæ reos hic tenet Cl. Saxius, & ante illum P. Rubens, alter in Notis ad Regnum Italiae Sigonii novæ editionis t. 2. col. 142. hic vero in dissertatione de Schismate Aquilejensi cap. 19. Nam gemini illi, quos producant, Maximus & Agatho licet Aquilejenses sese patriarchas obtruderent, reipsa tamen Gradenfes erant Episcopi, qui, pro more cæteris etiam Gradenfibus familiari Patriarchas se Aquilejenses nuncupabant. Quod in Agathone planum fit, qui se ita designavit *Agatho Episcopus Aquilejensis Provinciae Istriae*, quod scriptum ab eo est ad excludendam veterem Aquilejam, quæ Austriæ accensebatur. Igitur jure meritoque Aquilejense Schisma usque ad Sergium perseverasse Eruditi huc usque affirmarunt. MANSI

merosa, utpote quæ Armeniam, Perfidem, Palæstinam, Ægyptum impleret, & Libyam, Africamque universam penitus occuparet, insulasque complures, atque jam jam in Europam sese infundere præpararet. Sic quidem quantumlibet eorumdem multiplices cædes fierent, nullam visum diminutionem sensisse, nec contineri potuisse quin illaberentur in exteras regiones.

Qui

Chiffletius in Indicibus Episcoporum Vefontionensium & Abbatum Jurensium, S. Claudii annos ac res gestas hoc modo ordinat. Natus est Claudius in Salinensi Oppido apud Sequanos Burgundiaë populos, annoque ætatis XX. Vefontionensi Ecclesiæ adscriptus est *Canonius*. Post annos duodecim ad vitam perfectiorem anhelans, Jurensi Monasterio se se addixit; ubi cum annos quinque privatus egisset, Abbas constitutus est, Joanne Papa IV. Sedem Romanam tenente. Vacante interim Sede Vefontionensi, jam tum grandævus magno omnium ordinum consensu renunciatus est Episcopus. Sedis dignitatem abdicavit post annos septem, suamque in eremum se recepit; ubi cum annis LV. qua Abbas, qua Episcopus præfuisset, sanctissime obiit. Fuit vero in hoc sæculo usque ad quartum annum Childeberti Francorum Regis, inquit idem Anonymus. Colitur in Martyrologio Romano VIII. Idus Junias, ubi tamen Baronius in Notis hunc Claudium ab alio Claudio Vefontionensi æque Pontifice, qui Epaonensi Concilio anno DXXVII. congregato subscripsit, non distinguit, quamvis ibidem addat, mortuum esse anno quarto Childeberti Tertii Regis Francorum. Cointius Tom. IV. suorum Annal. Vitam S. Claudii fuisse examinavit.

I. Qui sequitur annus sexcentisimus nonagesimus nonus, Indictione duodecima numeratur: quo Sergius Papa, divina prævia admonitione (a), consecravit sanctum Hubertum Leodiensem Episcopum, dignum sancti Lamberti martyris successorem: fuit ipse quidem nobilis genere, utpote filius Bertrandi Aquitaniæ Ducis, qui propter Ebroini tyrannidem confugerat ad Pipinum. Hic igitur inter alia monumenta, quibus suam Ecclesiam illustravit, illud quidem edidit haud mediocris gloriæ & utilitatis, quo posteris omnibus bene voluit esse consultum, ne fidem Catholicam, quam purissimo e latice hausitam bibissent, aliquando, novatoribus suadentibus, permutarent. Quo igitur sibi subditos in Catholica fidei observantia, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia, a qua sanctum Evangelium accepissent, cultu perpetuo firmiter contineret, & posteros eodem vinculo obligaret, tradidit publicum sigillum urbi S. Lamberti martyris imagine sculptum, atque hujusmodi inscriptione notatum: SANCTA LEGIA ROMANÆ ECCLESIAE FILIA. Ita ex Placentio Molanus reddit. Extant sancti hujus vitæ Acta, quibus insignes ipsius virtutes & in edendis miraculis immensa gratia prædicantur. Conculit ipse his quoque temporibus in aream Dominicam de prædicatione ad gentes manipulos u-

(a) Molan. in Indice SS. Belg. & in Notul. eorumdem die 3. Novemb.

Sergius Papa consecrat Hubertum Episc.

Ann. Eccl. Tom. XII.

beres, ex Bramantiæ populo tunc infidelibus collectos.

Quibus etiam temporibus contigit ex frequenti commercio venientium ex Anglia Romam ad limina Apostolorum, innotuisse sancto Sergio Papæ sanctum Althelmum * Schireburgensem, quem e- * Aldhel- rit: de quo legitur, liberasse divina virtute ipsum Sergium Papam magna calumnia circumventum: verum quod nusquam alibi de re tanta mentio habeatur, haud satis tuta est fides auctoris. Tu, lector, audies, & pro animi sententia ea accipe. Quomodo autem id acciderit, breviter in ejus vitæ Actis ita describitur (b): *Interim crevit fama e- (b) Apud Sur. die 25. Maii. jus multis præconis illustrata, utraque mare se transferens, & ipsas etiam Alpes excedens, Romam usque perlata est. Ea vero incitatus Sergius Romanus Pontifex, scriptis eum ad se accipit, venerationemque honorifice suscepit. Et paulo inferius: Per idem tempus puer quidam ex incestu genitus, Romani Pontificis famam nonnihil contaminavit, quod vulgus (ut fieri solet) sparsis rumore vano, male persuasus, eum Pontificem habere patrem existimaret. Anxius igitur Althelmus, multumque dolens Pontificem haud vulgari amicitia sibi devinctum, ejusmodi infamia fedari, puerum nonnisi novem habentem dies exhiberi jubet, eique in*

PAGIUS SÆC. VII. Anno E. ræ Hisp. DCC. XXXVII. Anno Hegiræ LXXX. Inchoato die 9. Martii ser. 1. A. C. 699. I. S. Hubertus sit E. pist. Leodiensis.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6192.

⊙ S. E. ☽ 16. P. 23. Mart. Indiç, 12.

JESU CHRISTI 699.

SERGII PAPÆ 12.

TIBERII ABSIMARI IMP. 2.

AD Num. I. Cum Sanctus Lambertus Trajectensis ad Mosam Episcopus anno septingentesimo septimo Martyrio coronatus fuerit, ante eum annus Sanctus Hubertus eidem non successit. Adolescentiam nondum is exceperat, cum Sanctæ Vitæ propositum arripuit, perrexitque in Austrasiam, ut Sancti Lamberti disciplinæ se traderet. Uxorem jam duxerat Floribannam, ex eaque filium susceperat, nomine Florebertum, in Episcopatu Trajectensi seu Leodicensi postea Successorem, quem tamen aliqui filium tantum ejus spirituales perperam interpretantur. Anonymus enim, qui morti ejusdem Huberti præfens interfuit, de illo in ejus gestis apud Surium ad diem III. Novembris scribit; Nos eorum ipsius circumambientes, unaque nobiscum egregius filius ejus Florebertus, præstolabamur gloriosam ipsius migrationem. Qui textus de spiritali filio sumi non potest, quia

quotquot aderant gloriosum in Cælum migrationem Sancti Huberti præstolantes, ii spiritalis ejus erant filii. Miræus, quem Baronius hic sequitur, ad diem III. Novembris dicit, Hubertum patre Bertrando, Aquitaniæ Duce natum esse. Verum in libello, qui de Sancti Huberti Conversione inscribitur, Hubertus genere dicitur Aquitanicus: quos autem parentes habuerit, nec Auctor istius libelli prodit, nec indicat Anonymus coævus, qui Vitam ejusdem Huberti conscripsit. Nec denique ei patrem aut fratrem Aquitaniæ Ducem fuisse verosimile est, inquit Cointius anno DCCII, qui varias difficultates super Huberti gestis ortas enodat. Sanctus Hubertus Trajecto Leodium non tantum Reliquias Sancti Lamberti; sed & Cathedram Pontificalem transtulit. Deinceps a Legia seu Leodio Legiensis ac Leodiensis vocati sunt Episcopi, qui antiquissime a Tungris Tungrenses, & postea a superiori Trajecto Trajectenses appellabantur. Legia, qui vicus erat perexiguus, crevit temporibus Sancti Lamberti, postquam ibi Sanctum Theodardum Decessorem suum sepulture donavit; sed postquam Sanctus Hubertus Lambertus corpus Legiam transtulit, ea in Urbem celeberrimam evasit.

Ad num. II. & seqq. Anno DCXCII. loci sumus de libro seu Epistola a Sancto Althelmo Malmesburiensi Abbate adversus Britonum errorem de Paschate scripto, & quidem eo circiter anno. Ostendimus etiam Al-

virtute & nomine Jesu Christi imperat, ut edicat, num Sergius Pontifex eo se scelere obstrinxerit. Respondit infans absolutissimo sermone, Pontificem nequaquam illi crimini affinem esse, nihil illum cum femineo sexu commercii habere. Atque ita Althelmus & ab amico Pontifice depulit infamiam, & sibi gratiam cumulat. Porro recedentem ab Urbe donatum eum dimissum esse a S. Sergio Papa, & inter alia altari portatili, idem auctor affirmat, atque de eodem altari hæc narrat:

III. Altaris tabula fracta integra reddita.

Jam ad Alpes pervenerat, & jumentum illud ferens altare ob itineris prærupta loca cecidit, contritumque est jumentum, & altare in duas scissum partes. Id ut vidit vir sanctus, ad Deum preces fudit, & cum benedictionem impertisset, salus jumento reddita est, & marmor non directâ linea, sed flexuoso anfractu diruptum, redintegratum est: sed ita tamen, ut in miraculi memoriam, etiamnum rupturæ ejus vestigia appareant curiosus inspicienti. Hæc auctor. Porro de eodem sancto constantiora sunt quæ Beda (a) de ipso habet, qui cum præclaram de eo mentionem faciat, ejusque Episcopatum referat anno Domini septingentesimoquinto contigisse, plane significatur, non Episcopum, sed presbyterum, sive diaconum eum Romam ad Sergium se conferre potuisse. Quomodo autem idem claruerit inter scriptores Ecclesiasticos, egregia sui ingenii relinquens posteris monumenta, idem Beda sic ait:

(a) Beda de gest. Angl. l. 5. c. 29.

Aldhelmus.

Denique Althelmus * cum esset adhuc presbyter & Abbas monasterii, quod Maildui urbem nominant, scripsit jubente Synodo sue gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura Ecclesiastica castitati & paci contraria gerunt: multosque eorum, qui Occidentalibus Saxonibus subditi erant Britones, ad Catholicam Dominicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum extimium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote

Althelmi scriptorum monumenta.

PAGIUS Floret S. Aldhelmus Abbas Malmesburien- sis.

Althelmum non multo post scripsisse librum de Virginitate laude, quorum hic meminit Baronius. Composuit & aliqua Opuscula Metrica, quæ extant, sicuti & præfatum Opusculum; alia enim perierunt. De iis legendus Willelmus Malmesburienfis in ejus Vita, quæ Baronii tempore non extabat. Viderat enim tantum Cardinalis doctissimus epitomen Vitæ Sancti Aldhelmi recitatam a Surio ad diem XXV. Maii, sed valde imperfectam. Ex ea narrat, dum Romæ esset Aldhelmus, excogitatum esse in Sergium Papam calumniam, quod nempe pater esset pueri recens nati, quem eum baptizaret Aldhelmus, coram adstantibus

vir undecumque doctissimus: nam, & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam Ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Hucusque Beda.

Extat ejusdem auctoris de virginitate soluta oratione tractatio. Quod vero ad librum spectat de Paschate scriptum adversus Britonum errorem, tempus hoc id postulabat, ut qui in iis regionibus polerent ingenio, illud exercerent in evellendis pro cultura agri Domini vepribus inolitæ in eo errore consuetudinibus. Cujus rei causa, eo tempore (inquit Beda b) plurima pars Scotorum in Hibernia, & nonnulla etiam de Britonibus in Britannia, rationale & Ecclesiasticum Paschalis observantia tempus, Domino donante, suscepit. Siquidem Adamnanus presbyter, & Abbas monachorum qui erant in insula Hii, cum legationis gratia missus a sua gente venisset ad Alfridum Regem Anglorum, & aliquandiu in ea provincia moratus videret ritus Ecclesiæ canonicos, & a pluribus qui erant eruditiores, esset solentur admonitus, ne contra universalem Ecclesiæ morem, vel in observantia Paschali, vel in aliis quibusque decretis cum suis paucissimis & in extremo mundi angulo positus vivere præmeret, mutatus mente est: ita ut ea quæ viderat & audierat in Ecclesiis Anglorum, suorumque consuetudini libentissime præferret. Erat enim vir bonus & sapiens, & scientia scripturarum nobilissime instructus. Qui cum domum redisset, curavit suos qui erant in Hii, quæve eidem erant subditi monasterio, ad eum quem cognoverat, quemque ipse ex roto corde susceperat, veritatis callem perducere, nec valuit. Navigavit itaque in Hiberniam, & prædicans eis ac modesta exhortatione declarans legitimum Paschæ tempus, plurimos eorum, & pene omnes qui ab Hiensium erant dominio liberi, ab errore correctos, ad unitatem reduxit Catholicam, ac legitimam Paschæ tempus observare perdocuit. Verum Hiensium conversionem ad observationem legitimi Paschatis factam esse per sanctum Ecbertum post annos decem ac septem, nempe septingentesimo decimosexto, idem auctor est

IV. Pro Canonico Paschate restituendo laboratum.

(b) Beda l. 5. c. 16.

ei præcepit edicere, si pater ejus esset is, qui vulgo dicebatur. Puer vero respondit, non se esse genitum illius opere, quem vanus in hoc referebat populus. Quæ narratio in dubium a Baronio vocatur, & revera non habetur in Sancti Aldhelmi Vita, a Willelmo Malmesburienfi elucubrata, licet legatur in alia Vita. Sancti Aldhelmi, scripta ab Auctore Anonymo Monacho Malmesburienfi, qui paulo ante Willelmum Malmesburiensem visit, ut ostendit Henchenius, qui eam publicavit, ad diem XXV. Maii. Non confundendus autem Aldhelmus Abbas Malmesburienfis cum Adamnato seu Adamnato Abbate Hiensi in Scotia, de quo loquitur Be-

(a) Beda l. 5. c. 23.

V.

(b) Beda l. 5. c. 22.

Naitanus Rex Pictorum corrigi errorem de Paschate atque tonsura.

* Legatos

VI. Romano more Rex cupit curia peragere.

Ceolfridi Abb. epistola.

PAGIUS

III. Floret S. Adamnatus Abbas Hiensis.

est Beda (a), nosque de ea suo loco dicemus.

Porro hoc & sequenti anno Pictos populos eodem errore detentos, per Ceolfridum Abbatem eo esse liberatos, idem affirmat Beda, qui rem gestam memoria dignam ita describit (b): Eo tempore Naitanus Rex Pictorum, qui Septentrionales Britannia plagas inhabitant, admonitus Ecclesiasticarum frequentium meditationum scripturarum, abrenunciavit errori, quo eatenus in observatione Paschæ cum sua gente tenebatur: & se suosque omnes ad Catholicam observantiam Dominicæ resurrectionis tempus celebrandi perduxit. Quod ut facilius, & majori auctoritate perficeret, quæsivit auxilium de gente Anglorum, quo jam dudum ad exemplum sanctæ Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ suam religionem insituisse cognovit. Siquidem misit legatarios * ad virum venerabilem Ceolfridum Abbatem monasterii beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod est ad osium Vyri annis, & juxta amnem Tinam, in loco qui vocatur Ingriium, cui ipse post Benedictum (de quo supra diximus) gloriosissime præfuit postulans ut exortatorias sibi litteras mitteret, quibus potentius confutaret posset eos, qui Pascha non suo tempore observare præsumerent: simul & de tonsuræ modo, vel ratione, qua clericos insigniri deceret: excepto quod etiam ipse in his non parva ex parte esset imbutus.

Et architectos sibi mitti petiit, qui juxta morem Romanorum ecclesiæ de lapide in gente ipsius facerent, promittens hanc in honorem beati Apostolorum principis dedicandam: se quoque ipsum cum suis omnibus morem sanctæ Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ semper imitaturum, in quantum dumtaxat tam longe a Romanorum loquela & natione segregati hunc ediscere possent. Cujus religiosi votis ac precibus favens reverendissimus Abbas Ceolfridus, misit architectos quos petebat, & litteras scriptas in hunc modum:

Domino excellentissimo & gloriosissimo Regi Naitano Ceolfridus Abbas in Domino salutem. Catholicam sancti Paschæ observantiam, &c. Prolixa satis epistola est, de his omnibus quæ eum Rex inter-

rogaverat exactam doctrinam habens, in fine vero hujusmodi admonitionem continens: Sed & nunc tuam prudentiam, Rex, admoneo, ut ea quæ unitati Carbolica & Apostolica Ecclesiæ concinunt una cum gente, cui te Rex Regum & Dominus Dominorum præfecit, in omnibus servare contendas. Sic enim fit, ut post acceptam temporalis regni potentiam ipse beatissimus Apostolorum Princeps cælestis quoque regni tibi tuisque cum cæteris electis libens pandat introitum. Gratia te Regis æterni longiori tempore regnantem ad nostram omniumque pacem custodiat incolumem, dilectissime in Christo fili.

Quæ autem post hæc, ipsa accepta epistola, secuta sint, idem Beda narrat his verbis: Hæc epistola cum præsentem Rege Naitano, multisque viris doctioribus esset lecta, ac diligenter ab his qui intelligere poterant, in linguam ejus propriam interpretata, multum de ejus exhortatione gavisus esse perhibetur: ita ut surgens de medio optimatum suorum confessu, genua flecteret in terram, Deo gratias agens, quod tale munusculum de terra Anglorum mereretur accipere. Et quidem & antea novi, inquit, quia hæc erat vera Paschæ celebratio, sed in tantum modo rationem hujus temporis observandam cognosco, ut parum mihi omnino videar de his antea intellexisse. Unde palam profiteor, vobisque, qui assidetis presentibus professor, quia hoc observare tempus Paschæ cum universa mea gente perpetuo volo: & hanc accipere debere tonsuram, quam plenam esse rationis audivimus, omnes qui in meo regno sunt, clericos, decerno. Nec mora, quæ dixerat, regia auctoritate perfecit. Statim namque jussu publico mittebantur ad transcribendum, discendum, observandum per universas Pictorum provincias circuli Paschæ decem novennales, oblitteratis per omnia erroneis octoginta & quatuor annorum circulis. Attondebantur omnes in coronam ministri altaris ac monachi: & quasi novo se discipulatui beatissimi Apostolorum principis Petri subditam, ejusque tutandam patrocinio, gens correctæ gaudebat. Hactenus de his Beda.

Sed

tribus libris descripsit, composuit etiam libros tres de Locis Sanctis, ex relatione Arculfi Episcopi Galli, quem Beda in lib. 5. cap. 16. asserit legentibus utilissimum esse. Opusculum illud, quod opera Jacobi Gretferi hujus sæculi initio typis datum fuerat, cum vix hodie reperiretur, Mabillonius Sæculo III. Benedictino parte II. cum MSS. collatum rursus in lucem emisit, cui subjecit Itinerarium cujusdam Franci in loca sancta, factum erat Sæculo nono jam inclinante. Colitur Adamnanus in Falsis Benedictinis IX. Kalend. Octob. Epistola Ceolfridi Abbatibus ad Naitanum Regem de Ratione Paschatis anno incerto scripta.

Theo.

VII. Rex bene corrigit pravorum usus ex præscripto Apostolicæ Sedis.

VIII. Sed revertamur ad Adamnanum, quem diximus plurimum laborasse, ut suos ad Pascha Catholicum celebrandum adduceret. Accidit opportuna oblata occasione, ut ipse de locis sanctis, qui coluntur in Palæstina, proficuum valde scripserit commentarium, de quo ista Beda (a): *Scripsit idem vir de locis sanctis librum legentibus multum utilissimum, cujus auctor erat docendo ac discantibus Galliarum Episcopus Arculfus, qui locorum gratia sanctorum venerat Hierosolymam; & lustrata omni terra repromissionis, Damascum quoque, Constantinopolim, Alexandriam, multasque maris insulas adierat, in patriamque navigio revertens, vi tempestatis in Occidentalia Britannæ littora delatus est: ac post multa ad memoratum Christi famulum Adamnanum perveniens, ubi doctus in scripturis, sanctorumque locorum gnarus esse compertus est, libentissime est ab illo susceptus, libentius auditus; adeo ut quæque ille se in locis sanctis memoratu digna vidisse restabatur, cuncta mox ille litteris mandare curaverit.*

(a) Beda l. 5. c. 16.

Arculfus Episc. peregrinatio ad loca Sancta.

IX. Commentarius de locis sanctis.

PAGIUS IV. Festis in Oriente grassatur.

Theophanes anno Incarnationis secundum Alexan. DCXCII. qui Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatur, ait: *Hoc anno lues maxima extitit. Nicephorus vero in Historia scribit: In Urbe pestilentia laboratum est, que quatuor mensibus ingentem vim hominum absumpsit. Sed*

hunc Adamnanus Alfredo Regi, ac per ejus est largitionem etiam minoribus ad legendum contradidit. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, in patriam remissus est. Hæc Beda, qui eundem commentarium in compendium redactum viginti distinctum capitibus postea edidit, extatque hodie: id enim ipse perorando testatur, & in historia Anglorum, ubi ista habet (b): Plura voluminis illius, si quem scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerptimus, epitomate requirat. Accidit namque Dei beneficio, ut Ecclesia Anglicana, sicut rerum, ita & locorum sanctorum scientia pariter imbueretur.

(b) Beda l. 5. c. 18.

Sed & in his omnibus fidelium cognosce vehementem ardorem in peregrinando ad loca sancta: non enim timore Sarracenorum eandem incolentium terram deterreri potuerunt, quin adeo periculosam peregrinationem animo læto susceperent, eaque suscepta, singula veluti summa pace loca quæsitâ lustrarent. Sed & admirare nihil negotii accolis factum a Sarracenis, quamvis loca illa omni ipsis debita pietate colerent, multiplicitate luminum, sacrificiis, atque reliquo omni cultu, quo antea summo otio majores ea profèqui consueverant. Sed de his satis.

Frequens & fervens peregrinatio ad loca Sancta.

intelligendus Nicephorus de peste, quæ anno superiori Constantinopolim afflixit eo tempore, quo Absimarus Imperator renunciatus est, de qua verba facit Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCXC. quam totidem menses durasse tradit.

I. Omni tempore una eademque perseveravit Ecclesia.

SEPTINGENTESIMUS a Domini natali adchoatus, decimatertia Indictione inchoatus, exordium novi sæculi, cujus antequam ostium patens ingrediaris, ad emens itineris decursu hoc tomo sæculi converte oculos: attende animo, ac lustra memoria, si quid inveneris in Ecclesia Catholica diminutum eorum, quæ in reliquis omnibus superioribus videris sæculis: positos namque ob oculos habeas singulos annos veluti totidem in pagina versus, alios aliis coherentes, in quibus inspicias non alias, sed plane easdem, quas in superioribus sæculis, Ecclesiæ doctes & sacramenta, eandem super universam Ecclesiam Romani Pontificis potestatem, iidemque in omnibus affluentem Ecclesiam charismatibus, quibus primum, secundum, tertium, & sic deinceps reliqua usque in præsens visa sunt sæcula abundasse. Res ipsa id testatur, facta clamant, & mira consensione scripta sanctorum omnium prædicant, a regia numquam deflexisse sanctam Dei Catholicam Ecclesiam via, quæ sanctorum omnium martyrum & confessorum fuit atrita vestigiis: satique edocent errasse, qui ab ea recedentes, in devia declinarunt. Hæc autem dixisse volumus, quod ter miseri Novatores jactent, descivisse hoc sæculo Romanam Ecclesiam a pristino instituto majorum, licet alii id in alia reiciant tempora, pro mentis arbitrio blaterantes: cum in his quæ ad fidem spectant, unam eandemque sit in omnibus semper intueri Ecclesiam a Christi tempore usque in præsentem diem, prout non solum connexi simul anni anni singuli docent, sed & dies ipsi, secundum propheticum illud (a): *Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Sed ad anni præsentis res gestas veniamus.

(a) Ps. 18.

II.

Qui posteris tradidit vitam sanctissimi viri Vulfranni Archiepiscopi Senonensis, Jonas monachus hujus sæculi scriptor,

quique a Frisæ monacho fide digno eam accepit, de ejusdem sancti ad Frisios pariter convertendos apostolatus tempore ista habet (b): *Venerabilis autem Præsul Vulfrannus, cum tenuisset Pontificatum Senonensis urbis, cum licentia Regis Childeberti & Pipini principis ad prædicandum præfata Frisonum genti (sicuti divinitus sibi fuerat revelatum) animam convertit, qui erat annus Dominicæ incarnationis septingentesimus, Pipini quoque principis annus decimustertius. Hæc de tempore. Sed quod de licentia Regis ac principis habet, id sic accipias secundum ea quæ haud pridem dicta sunt, opus fuisse hujusmodi litteris ad barbaros, quibus invitis Evangelium prædicabat, compescendos & in officio continendos. Quod vero ad ejus pertinet apostolatum: cum ex Hibernia & Angliâ (quos narravimus) ad ejusdem gentis Frisæ conversionem properassent complures Apostolici viri, non levi videbantur affici probro Episcopi Gallicani, quod proximæ gentis neglexissent habere sollicitudinem, quo abjecta idololatriæ impietate, veræ religionis particeps fieret. Cæterum etsi alios Galliarum Episcopos ejusmodi de Frisiorum conversione cura non tetigit, nec stimulus excitavit: Senonensem tamen Episcopum Vulfrannum magnopere exagitavit, qui ex Fontanelle claro cœnobio assumptis ad munus Apostolicum sociis, in Frisiam profectus est: de quibus iter arripientibus ista Jonas:*

De S. Vulfranni ad Frisios Apostolatu. (b) Extant apud Sar. die 20. Martii 1042.

Nec, inquit, silentio est prætercundum, quod divina pietas per eundem sanctum Pontificem operari dignata est. Plurima enim virtutum miracula in itinere, dum ad eam iret, & in eadem gente per eundem fiebant: ex quibus unum memoria tradere & posteris intimare, commodum duximus. Denique fratres, qui eum familiariter noverunt, & coram quibus præ-

III.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6193. SÆC. VII Anno Era Hisp. DCCXXXVIII. Anno Hegiræ LXXXI. inchoato die 15. Febr. 3. A. C. 700. 1.

○ 9. D. C. 17. P. 11. April. Indiæ. 13.

JESU CHRISTI 700.

SERGII PAPÆ 14.

TIBERII ABSIMARI IMP. 3.

AD num. I. & seqq. Cum Acta Sancti Vulfranni Episcopi Senonensis a Jona Monacho Fontanellensi litteris mandata, variis in locis interpolata fuerint, recentiores Chronologi, qui res ab eo gestas in suos annos digerere voluerunt, mirum in modum inter se discrepant.

Henschenius ad diem XX. mensis Martii, ubi breviorẽ ejusdem Sancti Historiam in Ecclesiasticis Officiis olim legi solitam edidit, Vulfranni Episcopatus initium anno sexcentesimo nonagesimo tertio, ejus mortem anno septingentesimo quadragesimo primo collocat. Coitius, qui post eum de eodem Sancto egit in Annal. Ecclesiast. Franc. illum anno circiter sexcentesimo septuagesimo nono creatum Episcopum, anno vero sexcentesimo nonagesimo tertio demortuum autumat. Post utrumque Mabillonius Sæculo III. Benedictino part. I. Vitam S. Vulfranni scriptam primum a Jona Fontanellensi Monacho, dein ab aliquo alio interpolatam repræsentavit, & arbitratus est, eum Episcopatum consecutum circiter annum DCXC. obiisse vero, ut in ejus Vita legitur, anno DCCXX. Verum ea Vita in anno mortis etiam interpolata. Ut enim anno DCXCV.

Vita S. Vulfranni Episcopi Senonensis interpolata.

CHRISTI
700.SERGII PAP.
13.TIBERII ABSIMARI IMP.
4.In navi
Missæ Sa-
crificium
celebra-
tum.

tratum est, dicere solent, & maxime vir
reuerendissimus Vvando, tunc temporis
diaconus & cooperator in verbo Dei eju-
dem Præsulis, postea autem presbyter,
& succedenti tempore ejusdem monasterii
Fontanellenfis Abbas, in quo educatus fue-
rat. Dum enim navigarem, inquit, in
Frissiam, positis nobis in medio mari,
quod adiacet regioni Morinorum affuit bo-
ra, in qua sacrificium Deo victime salu-
taris immolandum erat. Tunc positis an-
choris, navis immobilis permanebat. Et
celebrante eodem sancto Pontifice Missarum
solemnia, ventum est ad locum, ubi
minister patenam Præsuli porrigere debu-
it: extensaque manu, expectabat horam
qua susciperet eam. Sed dum minister eam
abluere vellet, in mare cecidit: prostra-
tusque pedibus sancti Pontificis, humili-
ter veniam precabatur, dicens, quia dum
eam abluere voluisset suis manibus, in-
maris elapsa profunda, ima petiisset.
Moxque idem vir Dei flectens genua sua
ad Patrem Domini nostri Jesu Christi,
precabatur ejus clementiam, ut qui quon-
dam coram patribus in mari rubro fece-
rat mirabilia, propitius suis adesset pre-
cibus. Finita vero oratione, imperat dia-
cono, ut in eum in quem patena cecide-
rat locum mitteret manum. Quo facto,
mox ab imo maris eadem patena divini-
tus reuoluita, ejusdem ministri manus in-
hæsit. Quod videntes nautæ, ceterique
navis comites, Dominum cuncti potentem
totis viscerum precordiis collaudaverunt,
qui per seruum suum tale dignatus est
operari miraculum. Sicque commixtionem
corporis & sanguinis idem sanctus Præ-
sul faciens, nomenque Salvatoris glori-
ficans, sacrosancta Missarum solemnia
complevit. Hæc Vvando Abbas ad Jonam
de his quæ ipse vidisset: ex quibus, præ-
ter insignis miraculi virtutem, intelligis,
lector, non destitisse sanctos viros in
mari etiam, cum tranquillitas esset, re-
ligata anchoris navi, celebrare ibi sacro-
sanctum sacrificium Missæ Deo maxime
gratum, quod ipse tanti editione mira-
culi patefecit. Sed quæ his memoria pe-
renni digna idem subiiciat Jonas, au-
diamus.

IV. Aliud quoque ejusdem patris memora-
bile miraculum, sicut ab eis didicimus,
coram quibus factum est, ob adificatio-

nem posterorum narrare cur pigeat? Præ-
dicante enim illo & docente prædictum
populum Frisonum, contigit quadam die
puerum quemdam ex ipsa gente Frisonum
ortum, diis immolandum duci ad laque-
um. Orabat autem sanctus Pontifex in-
credulum ducem, ut hujus pueri sibi vi-
tam donaret, nec hominem ad imaginem
Dei factum, sacrificium execrabile de-
monibus immolaret. Vocabatur autem i-
dem puer Ovo. Respondebat autem Dux
patri sermone, decretum esse lege peren-
ni olim a prædecessoribus suis, omnique
Frisonum gente, ut quemcumque fors ele-
gisset, in eorum solemnibus diis offerendum
sine mora. At vero sanctus Præsul dum
persisteret in precibus, & præfatus po-
puli princeps ejus dignæ petitioni satisfacere
vellet, animos Gentiles, zelo vani
erroris devicti, sicut scriptum est:
Zelus apprehendit populum inæruditionis:
unanimes frustrabant ejus precem, dicen-
tes: Si tuus Christus de tormento mor-
tis eum eripuerit, sit tuus, ejusque ævo
perenni seruus. Ad hæc sanctus Pontifex:
Non hominum, inquit, in hoc facto, sed
Domini Christi fiat voluntas. Appen-
ditur denique puer in patibulo, aspicien-
tibus Christianorum simulque Gentilium
turmis, per duarum fere spatium hora-
rum. Extemploque sacerdos Domini pro
salute & vita non solum illius, qui in
tormento erat mortis constitutus, verum
etiam pro obsecrato populo, qui Satana
vinculis irretitus erat, flectens genua,
hanc ad Dominum fudit orationem: Deus
inuisibilis, immortalis & æterne, exora-
bilis tuis esto supplicibus: & sicut quon-
dam Daniele liberasti de lacu leonum,
ita hunc puerum de faucibus eripe illius
sevi leonis, qui circumiens querit quem
devolet: ut de illius duplici salvatione
populus hic incredulus, deposita sorde
idololatriæ, ad veritatis convertatur a-
gnitionem, & per cunctas generationes
nomen tuum benedicatur in secula.

Hæc completa oratione, illico disru-
pta sunt vincula, quibus semivivi pueri
guttur illigatum fuerat: sicque illasus
in terram ruit. Videbatur autem illi (ut
post ipse narrabat) quasi sopore gravi
teneretur oppressus, sanctique Pontificis
zona pectore circumligatus, subleuaretur
omnis ejus corporis status. Apprehensa-

De puero
divinitus
liberato.V.
Frisonum
plurimo-
rum con-
versio.

PAGIUS DCXCV. num. IV. ostendimus ex Chronico
Fontanellenfi, cujus verba ibidem recitavimus,
requieuit in S. Pauli Basilica Sanctus Archiepi-
scopus Vulfrannus annis undecim & translatus est
cum B. Wandregisilo, & Ansberto Episcopo
Rotomagensi an. Dominica Incarnat. DCCIV.
Indi. II. pridie Kalend. Aprilis, feria secunda,
inquit Auctor Chronici Fontanellenfis, qui cum
recte consignet annum Translationis SS. Wan-
dregisili, & Ansberti, ut ibidem vidimus, nul-

lum apud me dubium, quin etiam suo anno
Sancti Vulfranni Translationem reddiderit, &
quin ideo Cointius mortem ejus cum anno
DCXCIII. recte illigavit. Verum quia Mabil-
lonius putavit Ansbertum anno DCXCVIII. e
vita migrasse, & corpus ejus non annos IX.
ut habet Chronographus Fontanellenfis, sed
annos VII. in sepulchro jacuisse, illum etiam
in anno Translationis Vulfranni errasse per-
peram credidit.

Mi-

CHRISTI
700.SERGII PAP.
13.TIBERII ABSIMARI IMP.
4.

que ejus manu, Pontifex sanctus ait: In
nomine Domini Jesu Christi exurge conci-
te sanus. Quo dicto, illico incolumis sur-
rexit, nullum illatæ sibi pœne sentiens
dolorem: atque ex hoc facto plurima Fri-
sonum multitudo conversa est ad Domi-
num: credebantque & baptizabantur, quot
quot præordinati erant ad vitam æternam.
Prædictus autem Ovo, lavacri salutaris
unda perfusus, atque a præfato Pontifi-
ce Fontanellam perductus, litterisque sa-
cris eruditus, postea diaconus consecra-
tus, deinde sequenti tempore a venerando
Pontifice Reginaldo urbis Rotomagensis
presbyter ordinatur. Et quia erat in ar-
te scriptoria eruditus, plurimos codices
in prædicto scripsit monasterio, sed & te-
stamenta & largitiones fidelium plurimas,
quas ipsi loco felici munere conferebant.
Ibique magno confectus senio, sub Ostrul-
phi Abbatis tempore vitam Deo digna,
conversacione terminavit, magistri & do-
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS
II.
Ejus sum-
mariam.

Militavit Sanctus Vulfrannus in Aula Clota-
vii III. Childberti II. & Theodorici III. Postea
in Episcopatum Senonensem Landoberto successe-
rit, & post paucos annos abdicato Pontificatu
Monachum in Fontanellenfi Monasterio induit,
Ansberto illius loci adhuc Abbate; quo post-
quam Rotomagensem Episcopatum adeptus est,
confulto profectus est in Frissiam, ubi Evange-
lium per annos quinque infatigabiliter prædi-
cavit. Pulsus e Frissa anno DCLXXXIX. re-
versus est ad Monasterium Fontanellense, ubi
Hildebertus Abbas præerat, ibique reliquam
vitam duxit. Obiit XIII. Kalend. Aprilis anno
DCXCIII. sepultus in Ecclesia Sancti Pauli; in-

mini sui Vulfranni sacerdotis eximii imi-
tando vestigia. Hæc Jonas, qui in præ-
fatione ejus lucubrationis, ab eodem
Ovo, quæ scribit, se etiam accepisse te-
statur: qui & subiicit de aliis miseris
æque sorte delectis, & demonum sacri-
ficio condemnatis, a sancto Pontifice pa-
riter virtute signorum creptis, & redi-
ditis Christianis. Tu ea leges apud eum-
dem (si libet) auctorem.

His & aliis admirandis, Apostolis-
que dignis miraculis adeo veritas Chri-
stiane religionis innotuit, ut libere præ-
dicandi, & qui vellent esse Christianos,
feri licentiam Dux ille Radbodus im-
penderit: adeo ut & filius ejus id pe-
tens fuerit a sancto Pontifice consecu-
tus: ipse vero Dux quomodo cum ad
limen fuerit, ac pene ingressus Eccle-
siam daturus Christo nomen resiliit, mi-
fereque diem clausit extremum, suo lo-
co dicturi fumus.

Z

Sc-

deque a Baimo Hildeberti Successore, cui Jo-
nas ejus vitam postea inscripsit in Basilicam
Principis Apostolorum cum Sanctis Ansberto &
Wandregisilo anno DCCIV. sive anno post obi-
tum undecimo, pridie Kalendas Aprilis, feria
secunda postridie Paschatis, translatus est: qui
Translationis annus cum certus videatur, inde
annus ejus mortis statuendus, aliis argumentis
deficientibus. Quæ adversus hanc sententiam in
medium adduci possunt, a Cointio Tomo IV.
Annal. Ecclesiast. Franc. solide confutantur.

Hoc anno Cunibertus Langobardorum Rex mori-
tur, & Ragunbertus Regnum ejus invadit, ut
videre est anno DCCIII.

JESU CHRISTI ANNUS 701.

SERGII PAP. ANNUS 14.

TIBERII ABSIMARI IMP. ANNUS 5.

I. Sergii Papae obitus.

Sequitur annus Redemptoris septingentesimus primus, Indictione decimaquarta: quo (ut Romanum habet Martyrologium) quinto Idus Septembris, inchoata jam eodem mense Indictione decimaquinta, sanctus Sergius Papa moritur, cum sedisset annos tredecim, menses octo & dies quatuordecim. Haec ex Anastasio & Romano Martyrologio. De cujus rebus gestis, praeter illa quae dicta sunt, his adiciamus ea, quae cum ad eundem Sergium spectent, tamen, quod nulla temporis nota signata reperiantur, certo ejusdem Pontificis anno minime consignare licuit: quamobrem, hic in fine vitae ejus, ex more ponamus. Extat ejusdem Pontificis epistola ad Ceolfridum seu Celfridum Abbatem in Anglia ejus monasterii, in quo a tenentis annis Beda coaluerat, creveratque in virum perfectum sanctitate & doctrina insignem: qua idem pontifex ipsum Bedam ad se mitti postulat. Epistola autem ipsa sic se habet:

Sergius Episcopus servus servorum Dei Ceolfrido religioso Abbati salutem.

II. Sergii Papae epistola ad Ceolfridum.

Quibus verbis ac modis clementiam Dei nostri atque inenarrabilem providentiam possumus affari, ut dignas gratiarum actiones pro immensis circa nos ejus beneficiis persolvere queamus, qui in tenebris & umbra mortis positos ad lumen scientiae perducit. Et infra: Benedictio interea gratiam, quam nobis per praesentem portitorem tua misit devota religio, libenti & hilari animo, sicut ab ea directa est, nos suscepisse, cognosce. Opportunis ergo ac divinis amplectenda sollicitudinis tuae petitionibus arctissima devotione faventes, hortamur Deo dilectam religiositatis tuae bonitatem, ut quia exortis quibusdam Ecclesiasticarum causarum capitulis non sui examinatione longius innotescendis, opus nobis fuit ad conferendum arte litteraturae imbuti: sicut

PAGIUS SÆC. VIII. Anno E. 12. Hisp. DCC. XXXIX. Anno He. g. 1. LXXXII. inchoato die 15. Febr. ser. 3. A. C. 701. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6194.

10. B. 18. P. 3. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 701.

JOANNIS VI. PAPÆ 1.

TIBERII APSIMARI IMP. 4.

Num. I. ad XI. Scribit Anastasius, Sergium Papam sedisse annos tredecim, menses octo, dies XXIII. & sepultum esse ad Beatum Petrum Apostolum VI. Idus Septembris, Indictio-

decet devotum auxiliatorem sanctae matris universalis Ecclesiae, obedientem devotionem huic nostrae exhortationi non desistas accommodare: sed absque aliqua immoratione religiosum Dei famulum Bedam venerabilis monasterii tui presbyterum ad limina Apostolorum principum dominorum meorum Petri & Pauli, amorum tuorum ac prosectorum, ad nostrae mediocritatis conspectum non moveris dirigere: quem, favente Domino sanctis tuis precibus, non diffidas prospere ad te redire, peracta praemissorum capitulorum cum auxilio Dei desiderata solemnitate. Erit enim (ut confidimus) etiam cunctis tibi creditis profuturum, quicquid Ecclesiae generali claruerit per ejus praesentiam impertitum. Hucusque ex epistola Sergii auctor, qui post Bedam persecutus est res gestas Anglorum.

In quo quidem habes quod commendes ipsius Bedae modestiam, qui cum saepe ejusdem Sergii Papae meminerit, numquam se ab eo vocatum litteris tradit, silentio pressa relinquens, quae ad laudem suam spectare posse viderentur. Missus ne fuerit Romam Beda, ut Sergius Papa petiit, & hoc ignoratur: sed potius non ivisse putamus: nam ea quae ad historiam Anglicanam texendam ipsi opus erant ex Ecclesiae Romanae archivis petere, non a se inde allata, sed opera Northelmi, qui sub Gregorio Papa Secundo Romam venit, se accepisse testatur in epistola nuncupatoria ad Ceolulphum Regem, posita in fronte ejusdem a se conscriptae historiae.

Pertinet ad res gestas ejusdem Sergii Papae, quod Albinus Flaccus habet his verbis, cum agit de Purificatione S. Mariae (a): De hac festivitate & festivitatibus sanctae Mariae in gestis Pontificali- bus legitur, quod Sergius Papa praecipit litanias fieri in die Praesentationis Domini in templo: ita enim scriptum est: Ut in die Annuntiationis Domini, Dormi-

ne XV. Tiberio Augusto. Quare cum ordinatus fuerit die XV. Decemb. anni DCLXXXVII. e vivis excessit die septima mensis Septembris currentis Christi anni, Indictione XV. a Kalendis Septembris notati, & sepultus est die insequenti, ut habet Anastasius, qui subdit: Cessavit Episcopatus mensem unum, dies viginti. Codex MS. Anastasii Bibliothecae Colbertinae, & alter Freherianus habent, cessasse Sedem dies quinquaginta. Ex Catalogis nostris alii habent dies quinquaginta, alii mensem unum, dies XX. Sed utrumque in idem recidit. Ordericus lib. 2. tam in duratione Sergii quam in Interpontificio idem ac Anastasius habet. Quare Joannes VI. natione Graecus ordinatus die vice-sima octava mensis Octobris, Festo Sanctorum Apo-

III. Bedae commendatur modestia.

(a) Albin. Flac. de divin. offic.

CHRISTI 701.

SERGII PAP. 14.

TIBERII ABSIMARI IMP. 5.

Litaniae In Festa die Purificationis.

mitionis, ac Nativitatis sanctae Dei genitricis Mariae, & S. Simeonis, quae in urbe dicitur Graece, cum litanis exeant a S. Hadriano, & ad sanctam Mariam populus occurrat, &c.

IV. Monumenta plurima Papae Sergii.

Rursum vero quod ad ejusdem Sergii res gestas attinet, ex Anastasio ista depromimus: Hic beatissimus vir in sacro beati Petri Apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo jacentem, & ex nigredine transfacta annositatis nec si argentea esset apparentem, Deo ei revelante, reperit. Oratione itaque facta sigillum expressum abstulit, locellum aperuit: in quo interius plumacium ex holoserico superpositum (quod stauracis dicitur) invenit; eoque ablato, inferius Crucem dixeris ac pretiosis lapidibus perornatam inspexit: de qua tractis quatuor petalis, in quibus gemma clausa erant mira magnitudinis & ineffabilis pulchritudinis, portionem salutiferi ligni Dominicae Crucis invenit: quae etiam ex illo die pro salute humani generis ab omni populo Christiano die exaltationis sanctae Crucis in basilica Salvatoris, quae appellatur Constantiniana, osculatur & adoratur. Haec de inventione Crucis Anastasius, qui mox subdit: Hic fecit imaginem beati Petri Apostoli, quae est in parte mulierum. Celsiter porticus dextera usui mulierum, cum seorsum a viris illa olim orare confueverit, ut & alias superius nos dixisse meminimus. Pergit vero idem auctor:

V.

Hic fecit thymiamaterium aureum majus cum columnis & cooperculo, quod suspendit ante imagines tres aureas beati Petri Apostoli, in quo incensum & odor suavitatis festis diebus, dum Missarum sollemnium celebrantur, omnipotenti Deo opulentius mittitur. Hic posuit in apsidem basilicae superscripta super sedem apollaream argenteam pensantem libras centum viginti. Hic fecit in basilica superscripta pharos argenteos sex pensantes singulos libras triginta, quae sunt super trabes ad ingressum Confessionis. Hic fecit in circuitu altaris basilicae superscriptae tetrawila octo, quatuor ex albis, & quatuor ex coccino. Hic tectum, & cubacula quae Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Apostolorum Simonis & Judae Sacra. Baronius supra annos tredecim & menses VIII. habet tantum dies XIV. ex Anastasio, ut ait. Sed nec in Anastasio editionis Regiae, nec in variantibus lectionibus ad ejus calcem subiectis dies illi XIV. leguntur. Praeterea dicit Baronius, eum mortuum quinto Idus Septemb. idest, die nona Septemb. quod desumit ex Martyrologio Romano ubi in Notis citat Martyrologia Bedae, & Adonis. At nec in vero Bedae Martyrologio, nec in Adone, sed tantum in hujus Appendice ad V. Idus Septemb. Sancti Sergii nomen legitur, qui tamen nec dies mortis ejus, nec dies sepulturae esse potest; cum Anastasius, qui diem obitus memorare non solet, prodatur

circumquaque ejusdem basilicae sunt, quae per longa tempora stillicidiis & rudicibus fuerant dirupta, studiosas innovavit & reparavit. Hic musivum, quod ex parte in fronte atrii ejusdem basilicae fuerat dirutum innovavit: similiter & specula ejusdem Ecclesiae, quae super sedem ac regios arcus majores sunt, renovavit. Hic corpus B. Leonis probatissimi patris atque Pontificis, quod in abdito inferioris secretarii praedictae basilicae positum fuerat, facta diligentius tumba in denominata basilica, publico loco (ut sibi fuerat revelatum) reposuit, ac locum ipsam ornavit. Hic fecit patenam auream majorem habentem gemmas ex albis, & in medio ex hyacintho & smaragdo Crucem pensantem libras viginti. Haec de his quae spectant ad sancti Petri basilicam. Pergit modo dicere de iis, quae pertinent ad basilicam sancti Pauli his verbis:

VI.

Hic tectum & cubacula universa in circuitu basilicae beati Pauli Apostoli, quae longa per tempora vetustate confecta fuerant, studiosius innovavit ac reparavit: similiter & trabes fecit de Calabria adduci, & quas in eadem basilica vetustissimas invenit, renovavit. Hic imaginem Apostolorum vetustissimam, quae erat super fores ejusdem basilicae, mutavit. Hic fecit ambonem & ciborium in basilica sanctorum Cosmae & Damiani, ubi & multa dona obtulit: Trullum vero ejusdem Ecclesiae fassis chartis plumbeis cooperuit atque munivit. Hic ciborium basilicae sanctae Susannae, quod ante ligneum fuerat, ex marmore fecit, diversaque cymilia, hoc est utensilia, aurea & argentea, vel immobilia loca illi condonavit. Hic basilicam sanctae Euphemiae, quae per multa tempora fuerat detecta, cooperuit ac renovavit. Hic basilicam sanctae Aureae in Ostiis Tiberinis, quae similiter fuerat detecta, vel dirupta, cooperuit, suoque studio renovavit. Hic oratorium S. Andreae Apostoli, quod est positum in Lavicana, a solo refecit.

VII.

Hic statuit, ut tempore confractionis Dominici corporis, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis, a clo-

eum sepultum esse VI. Idus Septemb. Anastasius diem Sergii emortualem, tam ab ejus Sede, quam ab Interpontificio loco citato excludit. Papebrocius in Conatu Chronico Historico mortem Sergii differt in diem XIV. mensis Augusti sequentis Christi anni, & sepulturam in diem VIII. Septemb. ejusdem anni, atque Indictionis annum egregie suam Chronologiam confirmare, cum hunc Latini mutant XXIV. Septembris. Sed neque Latini hoc tempore praeter Anglos, neque unquam Anastasius Indictionem incipiunt a die XXIV. Septembris, quod patet de Anastasio in Joanne V. ubi refert, Constantinum Pogonatium obiisse initio mensis Septembris indict. XIV. anno scilicet DCLXXXV. quo

CHRISTI
701.

SERGII PAP.
14.

TIBERII ABSIMARI IMP.
5.

ro & populo decantaretur. Constituit e-
riam, ut diebus Annuntiationis, Domini
Natiuitatis, & dormitionis sanctæ Dei
genitricis semperque virginis Mariæ, ac
S. Simeonis quam Hypapantem Græci ap-
pellant, litania exeat a sancto Hadriano,
& ad sanctam Mariam occurrat populus.
Hic fecit in basilica sancti Laurentii mar-
tyris, que appellatur Titulus Lucinæ,
arcus argenteos quatuor. Et inferius:
Hic fecit coopertoria & vasa aurea &
argentea plura per diversas Ecclesias ad
usum & ornatum Ecclesiarum Christi. Hic
ordinavit Damianum Archiepiscopum san-
ctæ Ecclesiæ Ravennatis, atque Clemen-
tem Frisonum. Hic ordinavit Berectual-
dum Dorovernensem Britannniæ Archie-
piscopum S. Theodori successorem. Hic
ordinavit per diversas provincias Episco-
pos nonagintaseptem. Fecit autem ordi-
nationes duas per mensem Martium, or-
dinavitque presbyteros decem & octo,
diaconos quatuor. Qui etiam sepultus est
ad beatum Petrum Apostolum quinto I-
dus Septembris, Indictione decimaquinta,
Tiberio Augusto. Et cessavit Episcopatus
ejus mensem unum & dies viginti. Huc-
usque Anastasius.

VIII. Præter hæc autem in antiquis monu-
mentis diaconicæ sanctæ Mariæ in via la-
ta me legisse memini, ab eodem Ponti-
fice eam Ecclesiam fuisse dedicatam, lo-
cum sane insignem, quem tradunt fuisse
olim hospitium Apostoli Pauli & aliorum
sanctorum. Porro Sergii memoriam po-

PAGIUS quo Indictio XIV. inchoata est, & quidem ini-
tio mensis Septembris, ut loquitur Anastasius.
Quoad Sergii Epitaphium a Baronio num. VIII.
recitatum, ad Sergium III. referendum, & con-
iecturæ, quas ex eo deducit Baronius, reiicien-
dæ, ut in ejus morte videbitur. [1]
XI. Quo anno Sergius sancti Leonis Magni cor-
pus in honoratiorem locum transtulerit, & eo

NOTÆ [1] Uamquam litem chronologicam Cl. Cenni inter & Pagium quoad chronologiam pontifi-
ciam intactam auctoribus suis relinquendam statui; non possum tamen non admittere
ejusdem Cenni animadversionem, quoad initium Joannis VI. utpote quam possibilem & maxime cer-
tam judico. Censet igitur vir doctus Sergium decessisse ea nocte quæ diem 9. Septembris præces-
sit, adeo ut dies utraque octava & nona ejusdem mensis æque dies ejus emortalis haberi potu-
erit; quod & fidei martyrologiorum cohæret. Tunc autem præter annos, & menses in Anasta-
sio notatos dies 23. æque & 24. sedis numerabat, quod utique cum Anastasio cohæret. His ad-
das dies 50. interpontificii utroque termino excluso, ut sæpe alias ab Anastasio servatur, ad Do-
minicam diem 30. Octobris devenies. Atque inde recte omnia procedunt; nam ab hac die in-
cipiens Joannes VI. periodum annorum trium, mensium duorum & annorum 23. ut Catalogi o-
mnes ferunt, die 11. Januarii clausit; cui termino adjectum interpontificium unius mensis & die-
rum octodecim ducit nos ad diem kalendarum Martii anni 705. & Dominicam, qua Joannes VII.
ordinatus fuit.

Aliud etiam singulare addere hic juvat; nimirum in vetustis Anastasii Codicibus fere omni-
bus iisque probatissimis, ut in tribus Mediolanensibus a Muratorio consultis Rer. Italic. to. III.
part. I. in nostro Lucensi temporibus hisce suppari ut in Nota ad annum 731. I. demonstrabitur,
notam indictionis, qua Sergii obitus designatur plane diversam esse ab ea, quæ in editis exhibe-
tur. Non enim Indictio XV. sed potius Indictio XIV. signatur. At cum non satis constet utrum
Romani indictionem ipso Septembris exordio, an vero serius mutaverint; ideo nec satis pariter
constare arbitror, utrum Sergius anno isto, quo Indictio XIV. usque ad Septembrem fluebat, vel
præcedenti, e cujus Septembri indictio illa cæpisse poterat, obiit. MANSI

steris annis singulis redivivam, celebrans
ejus natalem dicta die nona Septembris,
sancta Ecclesia Catholica in Ecclesiasticis
tabulis religiose conservat.

Ejus vero sepulcri epitaphium, Sergii
Manlius ex veteribus monumentis Vati-
canæ basilicæ exscriptit, quod sic se ha-
bet:

Limina quisquis adis Petri metuenda
beati
Cerne pii Sergii, excubiasque Pe-
tri.
Culmen Apostolicæ Sedis, is jure pa-
terno
Electus tenuit, ut Theodorus obiit.
Pellitur Urbe Pater, peruvadit sacra Jo-
annes
Romuleosque greges dissipat ipse Lu-
pus.
Exul erat patria septem volventibus
annis:
Post populi multis Urbe rediit præ-
cibus
Suscipitur Papa, sacratur, Sede re-
cepta
Gaudet, amat pastor agmina cuncta
simul.
Hic invasores Sanctorum falce subegit
Romanæ Ecclesiæ, judicisque pa-
trum.

Hactenus ibi. Ex quibus plane intelligi
potest multa de Sergio desiderari, quæ
ex ejus dumtaxat epitaphio, ut audisti,
li-

sedente Sanctus Trudo Hasbaniarum Apostolus Beda nun-
obierit, suis locis a nobis explicatum. Sed an quam ex
Beda Romam profectus sit, ut Sergius Papa per Angliam
litteras petiit, quas refert Malmesburienfis in egressus.
lib. 1. de Reg. Angl. cap. 3. Ceolfredo Abba-
ti scriptas, & ex eo Baronius, recte arbitra-
tur Card. Doctissimus, Bedam illum se non con-
tulisse; cum in fine suæ Epitome cunctum ab-
in-

Sergii
PP. Epi-
taphium.

(a) Theo-
doricus
Abbas l. 2.
c. 7. in fin.
apud Sur.
die 23.
Nov.

IX.
Joannes
VI. Pap.

Exarchus
missus in
Joannem
Pontif.
reprimi-
tur a mi-
litibus.

PAGIUS

licet subobscure, innotescunt: multa-
que passum, ab Urbeque pulsum per Jo-
annem Sedis Apostolicæ invasorem, se-
ptennique fatigatum exilio. Habes ex his
præterea, in eo schismate Theodori &
Paschalis, cognitum Papam fuisse Theo-
dorum, nec nisi eo mortuo sedisse Ser-
gium, ut idem indicat epitaphium.

Hæc inquam omnia reliquos scripto-
res penitus præterierunt, nec nisi per i-
psum ejus epitaphium cognita.

Antequam autem ad Sergii successore-
rem veniamus, non omittamus (quod ha-
bet Theodoricus Abbas a) obitum san-
ctissimi viri Trudonis contigisse sedente
Romæ Sergio Papa. Porro ejus Acta,
& post obitum ingentia parata miracu-
la, ab eodem auctore fideliter scripta
leges. Quod vero Hasbaniorum me-
ruit Apostolus appellari: cujus dies na-
talis tabulis sacris adscriptus reperitur
annis singulis in Ecclesia memoria con-
fucta die vigesima tertia mensis Novem-
bris. Hactenus de rebus & temporibus
Sergii.

Cum ergo vacasset sedes ejusdem Ser-
gii mensem unum, & dies (ut dictum
est) viginti, hoc eodem anno die vige-
sima nona Octobris creatur Joannes ejus
nominis sextus: fuit iste natione Græ-
cus. Quo ipso anno (ut Anastasius au-
ctor est) Tiberius Imperator, ubi accep-
tit post Sergium defunctum subrogatum
esse in Apostolicam sedem Joannem Pon-
tificem, misit Theophylactum cubicula-
rium Patricium & Exarchum Romam,
aliquid moliturum adversus Romanum
Pontificem: quænam vero causæ novæ in-
tercesserint, ignoramus. Sed quid tunc
actum? veluti a Deo miraculum accidit
(sicut in prædecessore ipsius Sergio fa-
ctum fuit) ut universa Italiæ militiæ ad
tuendum Pontificem Romam una conve-
nerit. Quomodo autem id acciderit, au-
di ipsum Bibliothecarium: Hujus, in-
quit, adventum cognoscens militia totius
Italiæ, tumultuose convenit ad banc Ro-
manam civitatem, volens præfatum Exar-
chum tribulari: pro cujus Pontifex, ne
affligeretur, persona, sese medium dedit,
portus civitatis clausit: sacerdotes apud
Fossatum, id est castra militum, in quo

infantia tempus vita sua in sui Monasterii ha-
bitatione peractum a se affirmet. Mabillonius Sa-
culo III. Benedicino parte I. in Elogio Histo-
rico Bedæ ait nonnihil suspitionis esse in ea
Epistola, quod vix Beda Presbyter ordinatus
sit ante mortem Sergii, & quia libris scriben-
dis vacare cœpit a tempore suscepti Presbyte-
ratus, quibus factum est, ut fama ipsius ad po-
steros spargeretur. Henschenius vero ad diem
XXVII. mensis Maii in Vita Venerabilis Be-
dæ dicit, totam illam Epistolam sibi suppositi-

CHRISTI
701.

SERGII PAP.
14.

TIBERII ABSIMARI IMP.
5.

in unum convenerant, misit; & monitis
sularibus tumultuosam eorum seditionem
sedavit. Dum vero infames quædam per-
sonæ capitulare adversus quosdam Roma-
næ urbis habitatores fecissent, & præno-
minato Exarcho, ut propriis substantiis
denudarentur, tribuissent: hi juxta sui
operis poena multati sunt. Hucusque A-
nastasius.

Ex his omnibus plane conspicitur, con-
silio Dei factum, ut cum insurgerent in
Romanos Pontifices Imperatores, Italiæ
milites in eos rebellarent, malentes pro sa-
lute Pontificum in discrimen adduci quam
Græcorum manibus ipsos relinquere in-
defensos. Ex hoc tempore Exarchorum
vires admodum tenues reddi cœpere;
contra vero Romanis Pontificibus, pro
quibus milites starent, auctæ sunt: &
(quod in libris Regum (b) est) tunc ac-
cidit, ut post longam concertationem,
decreveret in dies domus Saul, cum
David magis proficeret: adeo ut post
hæc supplices, non insultantes in Italiam
mittere Imperatores solerent Exarchos.
Porro his favoribus militumque præsidii
nequaquam sese Pontifices extulere, ar-
ripientes (quod facile factum erat) tyran-
nidem, sed semper (ut vidisti tum in
Sergio, tum in Joanne) pro Exarchis i-
psius apud milites intercessere. Verum,
quas poenas dederit Imperator, cum in
Romanum Pontificem impie ista tenta-
vit, dicemus anno sequenti.

Hoc eodem anno defuncto Hispania-
rum Rege Egica, sive Egicane, filius
ejus Witiza, qui cum patre annos quin-
que hætenus regnavit, solus regni ha-
benas moderandas suscepit: qui peni-
tus hostis justitiæ, servus factus pecca-
ti, omnibus scatens vitis, maxime ve-
ro impietate, se ipsum una cum suis præ-
cipitem dedit, januamque late pandidit,
qua post ejus obitum Sarraceni infesto
numeroque agmine, torrentis instar,
influenter in Hispanias. Veluti enim in-
gentis erectæ molis ædificium, quodlibet se
habet regnum: cujus cum aperiri muro-
rum compages videris, & proxime rui-
rurum intelligis; ejus utique defecisse
fundamentum, basesque cessisse, locum-
que patenti ruinæ dedisse, prudenter af-
firmes. Id quidem in regnis sæpius ac-
ci-

tiam apparere. Exilimo tamen eam ab aliquo
Sergii Papæ Successore datam, qui cum paulo
post demortuus fuerit, Ceolfredus Bedam Ro-
mam mittendum esse non existimavit.

Ad num. XI. & seqq. Egica Hispaniarum
Rex hoc anno obiit, postquam regnasset annos
XV. solus nempe X. & quinque cum filio Wit-
tiza, quod testatur Sebastianus Episc. Salmân-
ticensis, seu verius Alphonfus Magnus in Chro-
nico. Invasio Hispaniarum per Saracenos Volt-
siza Regi adscribitur, qui penitus hostis ju-
ri-

X.
Cur res
Imp. in
Italia im-
minutæ.

(b) 2. Reg.

XI.
Cur sit
collapsum
Hispania-
rum re-
gnum.

III.
Mortur
Egica Rex
Hispania.

CHRISTI
701.SERGII PAP.
14.TIBERII ABSIMARI IMP.
5.Witiza
Reg. A-
postasia
ab Eccl.
Rom.

cidisse, innumeris exemplis ex iis, quæ singulis sunt enarrata sæculis, est superius demonstratum: nimirum ubi ab unione Catholica, ab ipsa petra fidei, Apostolica inquam Ecclesiæ communione, primariique Antistitis obedientia, populi descivere, eosdem barbaris esse datos gentibus puniendos. Accidit hoc quidem (proh dolor!) florentissimo Hispaniarum regno, cum impius nefandusque Witiza eo usque est prolapsus erroris, ut non veritus sit publico edicto cavere, apposita ultimi poena supplicii, ne quis obediret Romano Pontifici. Sed quod nec adeo delirantem furiosum Regem cohibere conati sint ex more surgentes ex adverso Hispaniarum Episcopi, simul congregato Concilio, neque privatim eum, instar Joannis redarguentis Herodem, objurgarint: factum est, ut defecerit regnum, ac ipsi ducti simul fuerint in captivitatem Episcopi, ecclesiæ dirutæ, monasteria desolata, atque omnia denique pessumdata, passique id multis sæculis fuerint. Aperimus tantorum causam malorum: jam vero ex iis qui antiquius res Hispaniæ sunt persecuti, præcipue vero ex Luca Tudensi, ejusdem impii Regis, sive potius dixerimus monstri, deformitates spectandas cunctis in medium afferamus: sunt hæc ejus verba, ne quid pures a nobis amplificatione exaggeratum:

XII.
Flagitia
Witizæ
Regis.* contu-
lit.

Iste quidem, inquit, probrosus & flagitiosus fuit, & multa nefanda, & horribilia flagitia per Hispanias seminavit: & ad voluptates carnis soluto impudicitia freno, se fornicationibus multis dedit, & gentem Gothorum ad lasciviam, luxuriam, & superbiam inclinavit. Nec tantum postposita omni religione divina, spretisque animarum medicamentis, cupiditas, aliena ars invadendi, rapiendi, & luxuriandi exercitum Gothorum invasit: sed & Episcopi, & Ecclesiæ ministri aspernabantur Ecclesiarum officia, despiciuntur Ecclesiastica sacramenta. Despiciuntur sancti patris Isidori instituta, despiciuntur Concilia, sacri canones dissolvuntur, & quicquid honestatis est, extirpatur. Et ne adversus eum insurgeret sancta Ecclesia, Episcopis, presbyteris, diaconis, & cæteris Ecclesiæ Christi ministris carnales uxores habere præcepit, & ne obediret Romano Pontifici, sub mortis interminatione prohibuit. Istud quidem pereundi causa Hispaniæ fuit: sicut

PAGIUS
IV.
Concilium
Toletanum
XVIII.

litizæ se ipsum una cum suis præcipitem dedit, ut fise Baronius narrat. Concilium Toletanum XVIII. Witizæ Regis jussu celebratum, cujus Acta usque ad nostra tempora conservari non meruere, quia plura Ecclesiastica disciplina contraria hoc Concilio sancita. Ultimum fuit Conciliorum Toleti ce-

scriptum est (a): *Abundavit iniquitas, & refrigescit charitas multorum.* (a) Matth. 24.

Habuit præterea nefandus Witiza simul plures uxores & concubinas, atque Ducibus suis ut similiter agerent imperavit. Tota Gothorum unitas in convitiis, libidinibus, & vitis versa, Dominum ad iracundiam provocavit: ita ut in illis impleteretur, quod dicitur: Impius (b) cum venerit in profundum malorum, contemnit. Et quia Reges & sacerdotes Dominum dereliquerunt, cuncta agmina Hispaniarum derelicta a Domino perierunt. Itaque Witiza datus in reprobum est sensum, & muros cunctarum urbium sui regni subvertit, ne possent sibi resistere cives, cum eos ob sua scelera facilius irritaret: muri tamen Toletanae urbis & Legionensis, & Asturicensis integri remanserunt propter earum reverentiam civitatum. Succensus etiam malitia zelo Theofridum Cordubensem Duce dolo cepit, privatamque utroque frontis lumine, miserabiliter palpitare fecit.* (b) Prov. 18.

*Fuit etiam Theofridus ex Gothorum regali stirpe progenitus, scilicet filius Cindasvuntibi Regis, quem pater in atate reliquerat puerili: cumque ad atatem venisset virilem, videns eum Witiza elegantem, & recogitans ne cum Gothicis insurgeret contra ipsum, expulit eum e regno: & veniens Cordubam, fortis est uxorem ex regali genere, nomine Racionem, & ex ea natus est ei filius nomine Rodericus, qui cum ad atatem perfectam pervenit, vir bellator exiit, & Corduba palatium fortissimum fecit. Ne igitur Theofridus Witizæ posset resistere, eum (ut dictum est) orbavit oculis. Occidit, & Favilam Ducem Cantabrie ejus germanum, ut ejus potiretur uxore. Præterea Pelagium filium supradicti Ducis Favilæ Witiza capere voluit, & similiter ipsum occidere: sed Pelagius fugit, quia voluit Deus Hispaniæ subvenire per ipsum. Exulato etiam Juliano Toletano Episcopo, erexit filium suum Oppam, ut esset Archiepiscopus Hispalensis similiter & Toletanus contra sacrorum canonum instituta. At quod ad Julianum spectat, Rodericus & alii recentiores non Julianum, qui tertius ejus nominis esset dicendus Toletanus Episcopus, sed Gundericum sub Witiza ponunt: sed antiquiorum potior fides. Pergit vero Tudensis: *Addidit etiam Witiza iniquitatem super iniquitatem, ut Judæos ad Hispaniam**

lebratorum. Exemplo Africæ & Galliarum, ut animadvertit Marca lib. 6. de Concordia cap. 23. Hispaniarum Episcopi distinguebant causas, quæ tractandæ erant in Concilio Generali, ab iis, quæ pertinebant ad cognitionem Conciliorum Provincialium. Diferre id docet Canon III. Concilii Toletani IV. & Canon XI. Concilii

(a) Matth. 24.

XIII.
Legum omnium
subversio.

(b) Prov. 18.

* incitaret.

* Theofridum.

XIV.
Tyrannica facta
Witizæ.CHRISTI
701.SERGII PAP.
14.TIBERII ABSIMARI IMP.
5.

XV.

De Concilio Toletano.

De causa defectionis ab Ecclesia Romana.

XVI.

PAGIUS

niam evocaret, atque fractis Ecclesiæ privilegiis, Judæis immunitatem privilegia dedit. Hucusque Tudensis.

Hæc autem omnia totius decennii sui regni tempore sunt ab eodem Witiza nefarie perpetrata, qui ipse exordio, ut specimen optimi Principis præferret, tum pius parentem, tum reliquos prædecessores optimos Principes imitatus, ad optimum regimen instituendum, ex omnibus Hispaniarum Episcopis Concilium generale collegit, quod habitum est in suburbiis Toleti in ecclesia sancti Petri: quod quidem cur nequaquam, ut cætera, posteris, scriptis traditum, reperitur, ea fere omnium sententia est, quod cum in eo complura sancita fuerint piæ institutioni, & Ecclesiasticæ disciplinæ contraria, placuerit æterno sepe silentio. Verum si (quod omnes tradunt) initia Witizæ fuere optima, præbens se ipsum dignum successorem parentis, immo & patre in eo clementiorem, quod ab ipso multatos exilio atque bonis privatos restituit; utique in eo Concilio nonnisi pia sanctaque oportuit fuisse statuta, præsertim si habitum est sub Gunderico (sicut volunt) Episcopo Toletano, qui (teste Roderico) insignis fuit vir probitatis. Quamobrem in eam potius sententiam pedibus imus, ut quæ fuerunt bene in Concilio gesta, postea eodem ipso Rege, a quo cuncta oportuit fuisse probata, in tyrannum erumpente, & adversus omnem sancitam legibus disciplinam vitam probrosam instituentem, suisque eadem flagitia committente, ab eodem, quæ tunc erant pie sanctæque sancita, penitus fuerint abrogata, ipsaque Concilii Acta conscissa. Sed causam apostasiæ tam insolentis, & monstruosæ defectionis ab Ecclesia Romana cum nemo (quod noverimus) vel antiquiorum, vel recentiorum historicorum enarret; nos quænam ipsa fuerit, ex certis antiquitatis monumentis, fidelibusque testificationibus in medium adducemus. Extat in Vaticana bibliotheca liber epistolarum Gregorii ejus nominis Septimi Romani Pontificis, antiquitus scriptus ejusdem Pontificis tempore, idemque haud pridem cusus, in quo epistola ejusdem hac inscriptione notata legitur:

Gregorius in Romanum Pontificem electus omnibus Principibus in terram Hispaniæ proficisci volentibus perpetuam salu-

cilli Toletani VIII. Pari eademque ratione in Conciliis Universalibus Africæ nullæ aliæ causæ tractabantur, quam quæ communes erant omni Clero Africano, cæteras vero, quæ particulares erant, uniuscujusque Provinciæ definitio dirimebat. Distinctio illa extat in Canone XCV. Collectionis Canonum Africanorum:

tem in Domino Jesu Christo. Data vero eadem habetur epistola pridie Kalend. Maji, Indictione undecima, anno Domini millesimo septuagesimotertio, post electionem ipsius die sexto, antequam Pontifex consecraretur: qua quidem significat, Hispaniarum regnum, antequam invaderetur a Sarracenis, fuisse Romanæ Ecclesiæ traditum a possidentibus ipsum Gothorum Regibus maxime piis; non ita quidem, ut illo ipsi caruisse voluerint, sed ut illud, aliquo annuo perfoluto tributo, Ecclesiæ Romanæ nomine possiderent. Horum vero indignissimus successor impius Witiza, ejusmodi donationem irritam penitus redere conatus, illud de non parendo Romano Pontifici visus est sanxisse decretum. Hæc autem licet a nemine Hispaniarum rerum historiam prosequente memoriæ prodita sciam, ex litteris tamen ipsius Gregorii Septimi affirmare necesse videtur: quæ ut facilius assequaris, ipsas jam cum aliis cufas hic tibi reddendas curavimus: sic enim se habent (a) post ipsarum titulum superius recitatum:

Non latere vos credimus, regnum Hispaniæ ab antiquo proprii juris sancti Petri fuisse, & adhuc (licet diu a Paganis sit occupatum) lege tamen justitiæ non evacuata, nulli mortalium, sed soli Apostolicæ sedi ex æquo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum juste pervenerit, manente eo ab usu quidem, sed ab earum jure, occasione transeuntis temporis, sine legitima concessione divelli non poterit. Itaque comes Ewulus de Roccio, cujus famam apud vos haud obscuram esse putamus, terram illam ad honorem S. Petri ingredi, & a Paganorum manibus eripere cupiens, hanc concessionem ab Apostolica sede obtinuit, ut partem illam, unde Paganos suo studio, & adjuncto sibi aliorum auxilio, expellere posset, sub conditione inter nos facta pactionis, ex parte S. Petri possideret.*

Qua in re & labore quicumque vestrum sibi adhaerere voluerit, omni charitatis affectu commonitus, erga honorem sancti Petri talem animum gerat, ut ab eo & munitionis auxilia in periculis, & merita fidelitatis præmia securus accipiat. Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo propriis copiis eandem terram aliqua in parte intrare paraverint: decet ut

placuit, ut non sit ultra fatigandis fratribus anniverfaria necessitas; sed quoties exegerit causa communis, id est, totius Africa, undecunque ad hanc Sedem de hac re data littera fuerint, congregandam esse Synodum in ea Provincia, ubi opportunitas persuaserit. Causa autem qua communes non sunt, in suis Provinciis judicentur. Denique

(a) Gregor. VII. lib. 1. ep. 7. Extant tom. 3. epist. Rom. Pont. & in Vatis. inf.

XVII.
Gregorii Papæ septimi epistola.

XVIII.

CHRISTI
701.SERGII PAP.
14.TIBERII ABSIMARI IMP.
5.

ut militie causam ex animi devotione, quam iustissimam sibi proponant, jam nunc omni voto concipientes & ex corde stantentes, ne capta terra, easdem quas illi qui nunc Deum ignorantes eam occupant, injurias sancto Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus; quoniam nisi equa pactione persolvendi iuris sancti Petri in regnum illud animadvertere statueritis, potius vobis Apostolica Auctoritate, ne illuc tendatis, interdicens, contra feremur, quam sancta & universalis mater Ecclesia, idem a filiis suis quod ab hostibus patiendo, non jam proprietatis sive, sed filiorum detrimento faucietur. Quamobrem hunc dilectum filium Hugonem, & Cardinalem sancte Romanae Ecclesie presbyterum in partes illas misimus, in cuius ore nostra ad vos consilia & decreta plenius apertiusque differenda ac vice nostra disponenda posuimus. Data Roma secundo Kal. Maii, indictione undecima. Hæc Gregorius (ut dictum est) sui Pontificatus exordio.

XIX. Rursum vero post annos quatuor, nempe Indictione decimaquinta, ad Reges & Principes in Hispaniis regnantes scribens, de iisdem meminit: re enim bene gesta, & vindicata magna ex parte Hispania a Sarracenis, jura Petri sedis exigit ab iisdem Principibus. Porro dicta epistola notatur ejusmodi titulo (a):

Gregorius Episcopus servus servorum Dei, Regibus, Comitibus, ceterisque Principibus Hispanie salutem, & Apostolicam benedictionem. Non ignorare credimus. Et post multa salutaria monita impertita, hæc de regimine populorum ipsis subditorum: Arma vestra, opes, potentiam non ad secularem pompam tantum, sed ad honorem & servitium æterni Regis vertite: commissa vobis regni gubernacula ita gerite, sic administrate, ut vestra virtutis, & rectitudinis studium omnipotenti Deo gratum justitie possit esse sacrificium: quatenus & vos in ipso sperare possitis, qui dat salutem Regibus, & potens est eripere de manu mortis, ut superinduat vos eminentiori claritate & gaudiis vite perennis, & de caducis honoribus, quos nunc habetis, transferat vos in regnum glorie sue æternæ, ubi nec beatitudo finem, nec gloria corruptionem, nec dignitas habet comparationem.

XX. Præterea notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum,

PAGIUS que in Galliis aliquando Universalia, aliquando particularia Concilia celebrabantur. Nam in secunda Synodo Matisconensi, quæ de hujusmodi Conciliis loquitur, legimus, Generale Concilium & Universale: in Turonensi vero, quæ an. DLXVII. congregata, Major Synodus. Sic examen Regulæ sancti Columbani, quam aliqui arguebant

vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad præsentem gloriam valde necessarium, videlicet, regnum Hispanie ex antiquis constitutionibus beato Petro, & sancte Romanae Ecclesie in jus & proprietatem esse traditum. Quod nimirum hactenus, & præteritorum temporum incommoda, & aliqua antecessorum nostrorum occultavit negligentia. Nam postquam regnum illud a Sarracenis & Paganis pervasum est, & servitium quod beato Petro inde solebat fieri, propter infidelitatem eorum, & tyrannidem detentum, ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum, & proprietatis memoria dilabi cœpit. Verum quia divina clementia concessa vobis in hostes illos semperque concedenda victoria terras in manus vestras tradidit, ulterius vos causam hanc ignorare nolumus: ne quod superius arbiter & legum ac justitie conditor de recuperanda, & restituenda justitia & honore S. Petri, ejusque sancte, & Apostolice sedis, vestra glorie ad benemerendum contulit, aut nobis ex taciturnitate in negligentia culpam, aut vobis ex ignorantia (quod absit) ad detrimentum propositæ & divinitus oblatae retributionis obvenerit.

Confidimus enim in misericordia Dei, qui virtutem vobis dedit & victoriam, ut hanc etiam voluntatem vobis tribuat, qua cognita veritate, potius statuta Christianorum Principum & exempla sequamini, quam eorum impietatem, qui Christianum nomen magis cupiunt persequi, quam venerari. Misimus autem ad vos confratrem nostrum Amatam venerabilem Ellorensem* Episcopum, cui & vicem nostram ad partes illas dedimus, adjuvantes sibi hunc Abbatem S. Pontii, virum venerabilem, fide & morum honestate probatum; ut quod nos de insinuatione hujus causæ vestra celsitudini succincte scripsimus, ipsi vobis (si necesse sit) latius apertiusque manifestent, & quantum ratio postulaverit, notitiam veritatis præfenti denunciatione & certa assertione demonstrent, &c. Plura enim alia addit ad hoc suadendum. Data vero habetur epistola Carpinetæ quarto Kal. Julii, Indictione decimaquinta.

Vidisti, lector, duabus epistolis diversis temporibus ab eodem Pontifice datis (Pontifice inquam sanctitate celebri, ac tenacissimo veritatis) eadem de donatis Apostolicæ sedi ante Sarracenorum incur-

superstitionis peractum est in Synodo generali Episcoporum Regni Burgundici quod complectebatur medietatem fere Provinciarum Gallie, ab Episcopis a Clotario II. Rege convocatis, qui statuit, ut Synodali examinatione probarentur. Infra: Tunc emanante Regali auctoritate multi jam Burgundia Episcopi in suburbio Matis-

CHRISTI
701.SERGII PAP.
14.TIBERII ABSIMARI IMP.
5.

curus Hispaniis? Vidisti, ut in re seria & magni momenti, decretas ab eodem eadem ex causa duas a latere legationes? Quibus omnibus causam ipsam perspicias, cur Rex perfidus publico per universas Hispanias promulgato decreto sancivit, ne quis obediret Romano Pontifici: Cum ergo ista a Rege, qui Catholicus habebatur, intelligis promulgata; utique non fidei, sed temporariæ utilitatis causa id ab eo factum agnosce. Ex quibus perspicue intelligas, quam male consulant regno Principes, qui Ecclesie jura penitus tollere vel minuire conatur. Et enim ultor exurgens Deus (a) in virga ferrea tamquam vas figuli confringit eos qui astiturunt adversus Dominum & adversus Christum ejus, dicentes: Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus a nobis jugum ipsorum: ut merito ad omnes Principes illud quod in psalmo sequitur, sit inclamandum: Et nunc Reges intelligite, & erudimini, qui iudicatis terram. Paruisse quidem in omni Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS tironensis Urbis conveniunt, inquit Jonas Monachus in Vita sancti Eustasii. Quæ vero causæ communes, quæ particulares vocarentur, explicat Marca loco laudato.

V. Sigheardo & Seofrido Orientalium Saxonum Regibus, anno incerto vita functis, pauco tempore Regnum moderatus est Offa, filius Sigheardi, inquit Malmesburienfis lib. 1. de Reg. Angl.

bus Hispaniæ Reges ipsi Gregorio Romano Pontifici, plures litteræ ejusdem Pontificis tum ad Sancium, tum ad Alphonsum tunc in Hispania regnantes factis ostendunt, cum de ipsorum erga Romanam Ecclesiam obedientia & obsequantia gratulatur: ut plane fuerit luce apertissima declaratum, sicut in obedientia, Principum & defectione ab Apostolica sede iactura totius facta est regni, ita ipsam obedientiam & cultum erga eandem, fuisse a barbaris vindicatum & stabilitum. Videant cæcutientes ministri Regum, Præsides provinciarum, quam male consulant Regum regnorumque salutem, dum nihil magis satagunt, quam jura Ecclesiastica impugnare, nescientes se adversus Deum habere certamen, qui contra hujusmodi sacrilegia vindex exurgens (secundum illud propheticum b) adducit consiliarios in stultum finem, & Judices in stuporem; balibeum Regum dissolvit, & præcingit fune venas eorum.

(b) Job. 12.

A a Se-

cap. 6. Bedæ lib. 5. cap. 20. loquens de Coin-Offa se redo Merciorum Rege Romam petente ut ibi Rex O-Monachus fieret ait: Venit cum illo & filius Sigheardi Regis Orientalium Saxonum, vocabulo Offium Saxa, juvenis amantissima atatis & venustatis, xonum. totaque sue genti ad tenenda servandaque Regni Sceptra exoptatissimus.

XXI.

* Elbo-
rensem.

XXII.

JESU CHRISTI ANNUS 702.

JOANNIS PAP. VI. ANNUS I.

TIBERII ABSIMARI IMP. ANNUS 6.

Septingentesimus secundus sequitur annus decimaquinta Indictione, quo Tiberius Imperator, qui anno superiori miserat Theophylactum Exarchum ad deturbandum Joannem Romanum Pontificem, passus est ipse divino judicio dirum adversarium; a quo postea pelleretur Imperio. Sicut enim perpeffum vidisti Justinianum obruncationem narium, & Imperii jacturam, cum in Sergium Papam violentus infurrexit; ita graviori hunc poena intelliges esse multatum, cum item in Romanum Pontificem infurrexisset. Siquidem (ut habent Græcorum Annales a) hoc ipso anno Justinianus, qui exul debebat (ut vidimus in Chersona, magnis sumptis spiritibus, amissum invadit Imperium, nomenque reassumens Imperatoris, & Chacorum Lazorum Regem adiens, sumpta ipsius sorore conjuge, ejus ope ad reditum arma parat, tali incensus furore, ut cum maris tempestate esset in summo vitæ discrimine constitutus, dixissetque ei unus ex caris ejus: Ecce morimur, domine: Vove Deo pro salute tua, ut si Deus Imperium tuum tibi reddiderit, in nullum tuorum ulciscaris inimicum: ille furore repletus respondens, dixerit: Si pepercero cuiquam eorum, in hoc loco me Deus demergat. Sicque Dei judicio, qui in perfidos ultionem ita parabat, evadens, legationemque mittens ad Trebellium Bulgarorum Regem, ut ejus auxilio posset restitui in Imperium, eo libenter annuente factum est, ut anno sequenti per Bulgaros Imperium recuperaret: quomodo autem id acciderit, suo loco dicturi sumus.

(a) Theophan. Cedren. Zonar. & alii. * Gajannum.

Justinianus viribus externorum monuit ad Imoerium recipiendum.

II. Gifalphi Ducis grassatio in Campania.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆGO- ROMANÆ 6195. SÆC. VIII. Anno Eræ Hispan. DCCXL. Anno Hegiræ LXXXII. inchoatio die 4 Febr. fer. 7. A.C. 702. I. © II. A. D 19. P. 23. April. Indict. 15. JESU CHRISTI 702. JOANNIS VI. PAPÆ 2. TIBERII APSIMARI IMP. 5.

Ad num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alexand. DCXCVI. qui Kalendis Septemb. sequentis Christi anni inchoatur refert Justinianum, cum de recuperando Imperio cogitaret, e Chersonesa Urbe, in qua debebat, auferuisse, & ad Terbelem Bulgarorum

Principem quandam ex suis misisse, ac cum alia plurima, tum filiam suam conjugem eidem promississe. Hinc Terbeles omnes Bulgarorum & Sclavorum copias collegit, qui demum omnes anno sequenti arreptis armis ad Imperatoriam Urbem profecti sunt, inquit Theophanes. Idem habent Cedrenus in Chronico, & Nicephorus in Historia. Verum hæc non contingere currenti anno, ut putavit Baronius quod initium Tiberii Apfimari cum anno DCXCVI. perperam illigasset, sed anno sexcentesimo septingentesimo quarto, ad quem ideo hæc differenda.

Ad num. III. & seqq. Sancti Emmerami Martyrium contigit anno sexcentesimo quinquagesimo secundo. quo de eo egimus, & ad quem revocandum esse, Baronius in Addendis monuit. Sedente Romæ Joanne VI. Papa Sancti Wilfridi causa ventilari iterum ab Episcopis cœpta. Ex-

Ad præsens tempus referri posse videtur (licet annus haud satis exploratus haberi possit) martyrium Heimerammi * Episcopi Ratisponensis sub Theodone, Bavaricæ Principe hoc tempore illis populis dominante, qui & quintus hujus nominis numeratur. Extant ejus Acta (c) scripta a Cyrino Episcopo item Ratisponensi, qui eodem ferme tempore vixit. Causa autem ea martyrii intercessit, quæ & ipsum Redemptorem humani generis impulit Crucis subire supplicium, dum videlicet aliena innocens super se peccata suscepit libens volensque quousque liberaret a morte qui scelus admittit;

Jo. Papa captivos redemit.

(b) Paul. diac. lib. 6. c. 27. nov. edit.

III. * al. Emmerami.

S. Eimerammi Episcopi Martyrium.

(c) Extant apud Sur. die 22. Septemb. 10. 5.

Justinianus de Imperio recuperando cogitat.

II. S. Emmerami Martyrium. III.

CHRISTI 702.

JOANNIS PAP. VI. I.

TIBERII ABSIMARI IMP. 6.

fit; licet postea suæ extiterit innocentia defensor. Etenim dum Theodonis Principis filia Ota virgo Sigibaldo cui-dam commixta ex stupro concipiens, foetu gravida, cognita, in vitæ discrimen una cum juvene adduceretur, ipse ut eos a nece eriperet, sibi passus est crimen adscribi, cujus causa crudelissime a fratre ejusdem feminæ cæsus est. Sed audi ejusdem martyrii Acta:

IV. Lambertus in Heimerammum insurgit.

Ut autem comperit Lambertus Ducis Theodonis filius, adesse illic venerabilem Episcopum, desiluit ab equo. Erat enim in medio vestibulo petra posita, in quam (ut solent equum ascendentes, & ab eo descendentes) sese transferens, virga innixus, Episcopum ad se jubet adduci, adductumque seculari fastu elatus, ex oblata rei occasione ita compellat: Salve Episcopo, affinis noster. At sanctus Episcopus Deum testem addibens, ait se ex carnali commercio nullum nosse affinem. Sed Princeps ejus verba contemnens, multis eum affectu injuriis, multaque convicia in conspectu astantium illi in faciem dixit, creberrimeque illi exprobravit, quod tam honorifice tam longo tempore in Ducis dititione habitus, tanta contumelia eum affectisset, & tanti viri summique principis filiam pessimo ad alios exemplo constuprasset.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Causa S. Wilfridi in Synodo Onestrefeldensi ventilata.

Exulaverat ille a Sede sua Eboracensi jam ab anno DCXCII. & dudum Sergius Papa eum restitutum decreverat: sed Aldfridus Northumbria Rex, & Brihtwaldus Cantuarie Archiepiscopus hæctenus moras nectendo, Pontifici iusta suspenderant: nunc vero pietatis speciem prætexentes, Episcoporum Concilium cogunt: eo Wilfridum vocant, conaturque eum, quem vi expulerant, vel blandimentis ad libitum suum inflectere, vel si non consentiret, opprimere. Rem gestam narrat Eddius in ejus Vita cap. 44. Alfredo Rege cum Sancto Berthualdo Archiepiscopo & totius pene Britannia Episcopis congregata Synodo in campo, qui dicitur Onestrefelda, (Hodie Nestrefeld) qui locus quinque milliariibus distat a Ripa versus boream: deinde Legatis ad presentiam Sancti Wilfridi Episcopi missis, rogantibus humiliter, ut eorum obtutibus dignaretur presentari, promittentes per Nuncios suos statuta Canonica de fraude antiqua rationem se redditurus, si ad illorum Conventum non negaret pervenire &c. Postquam vero in locum ubi Synodalis disputatio debuerit esse, conveniret; deinde non ita contigit, sicut ei promissum fuerat: sed multa & magna altercationum quæstiones ab eis exorta emerferunt, maxime ab illis Pontificibus Ecclesiarum (quibus spoliatus fuerat Wilfridus:) cum voluntate tantum Alfridi Regis, & consensu quorundam Abbatum id fecisse (Episcopos istos) non dubium habetur, qui pacem Ecclesiarum, avaritia instigante, nullatenus habere concupiverunt; & multa falsa obiciterent, que nulla ratione veritatis comprobare poterunt: insuper secundum statuta & iustiones Theodori Archiepiscopi censendum Pontificem nostrum confirmaverunt, &c.

Contra autem sanctissimus vir Dei, bilari vultu, modestis & sedatis sermonibus excusabat sese, dicebatque: Romam me iterum promisi, ut supplex in visam Petri Apostolorum principis limina, cuius Ecclesia Evangelica auctoritate fundata esse dignoscitur; cujus sub mundi thalamo cenforem adesse, dubium non est, qui, Deo auctore, Petri successit in honorem Apostolicus vir, & sanctissimus tenet primatum in sacris constitutus ordinibus. Mitte ergo quem vis prudentem aliquem virum, ut mecum presentetur in conspectu tanti Pontificis hac de re me accusaturus, ut illic canonicam excipiam sententiam, ne hujus criminis reus existimer. Quod equidem charitate permotus tibi consulo, tamen non ignoro te mihi non obtemperaturum: non quod timeam, cruciatus tuos, sed quod doleat mihi tui condemnatio, cum certum sit, te anime tue magnam perniciem & detrimentum asferre. At contumax tyrannus, veritatis verbis colla supponere detrectans, mentis lumine orbatu, clausis oculis cordis, arreptum baculum, cui incumbebat, nihil reformidans, in tanti Pontificis pectus adegit, moxque suis præcepit, ut in eum manus iniicerent. Id ejus clerici conspicati, immenso correpti timore, in adium latebras sese abdidere: ut in eos etiam

A a 2 qua-

Wilfridus deinde multis & duris sermonibus eorum pertinaciam obstinationis quia per viginti Epochas & duos annos Apostolicam potestatem non timebunt contentiose resistendo exercere, increpavit. Hinc habemus tempus, quo celebrata est Synodus Onestrefeldensis. Nam sub finem anni DCXXIX. Episcopi Britannici in Synodo sub Ecgfrido Northumbria Rege congregati coeperunt se se immorigeros exhibere præceptis Apostolicæ Sedis circa causam Wilfridi: Postquam, inquit Eddius cap. 32. quadam difficultate sibi & sua voluntati contraria lecta audiverunt, contumaciter respuerunt, &c. quare hujusce contentiosæ pertinaciæ annus XXII. completus est sub finem anni superioris, & hoc anno vere saltem habita hæc Synodus. Nec obstat quod dixerit in hac Synodo Wilfridus, nonne sine aliquo reatu suspicionis offendiculum faciam cunctis audientibus nominis mei divulgationem, qua Episcopi vocabulo, quamvis indignus, per XL. prope annos nuncupabar? nam non solum qui XXXVIII. annos in Episcopatu exegit, sed qui XXXV. aut XXXVI. dici potest per XL. prope annos Episcopum fuisse; nullum enim annum determinatum signat hæc locutio.

Gesta hujus Synodi sic narrare pergit Eddius: Unus ex ministris Regis Pontifici nostro valde devotus quem ille a primævo vagientis stacula incusabulo enutrivit, ex tentorio Regis late enter erupit, &c. dicens: Hac omnino fraude te molimur decipere, ut primitus per scripturam propria manus confirmes eorum tantummodo iudicium &c. ut postquam isto alligatus fueris distractionis vinculo de cætero impofterum permutare nullatenus queas. Ita siquidem erit illorum iudicii apertio, ut quidquid in Ultra-Umbrensum aliquando terra possidere visus fuisti, vel in Episcopo-

V. Appellat Rom. Ecclesiam, iudicium S. Episcoporum.

IV. hujus Synodi.

V. Gesta in ea adverte sus S. Wilfridum.

quadraret illud, quod de Christo jam olim (a) Zach. propheta prœdixerat (a): Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis. Matth. 26. lites vero non pauci acriter in sanctum Episcopum manus iniicientes, ut furentis domini animum mitigarent, ejus jussu spoliatum chlamyde & stola, in hospitii borreum, ubi condebantur frumenta, abduxerunt, ibique ad scalam funibus alligarunt.

VI. Tum ille attentissime Dominum orans: Domine Jesu Christe, inquit, qui manus ad crucem extendisti, & tuo me sanguine redemisti, tibi ingentes gratias ago, quod me ex tot regionibus ad hunc locum deducere dignatus es, & ab hoc crimine alienum, pro tui amore me vis sanguinem profundere. Eo sic orante, quinque electi sunt, qui ejus membra amputarent. E quibus duo tremefacti, pallida facie, ab imo pectore isthæc verba proferebant: Domine Jesu Christe, de nostris manibus hujus sanguinem non requiras: tu enim scis, non sponte, sed imperio coactos nos facere id, quod facturi sumus. Audiens hoc vir sanctissimus, ait ad Dominum: Domine, da tu illis secundum corda illo-

Dirum martyrium S. Heimerami.

PAGIUS scopatu, vel in Monasteriis, vel in qualibet re, cuncta dimittas; & si quid Merciorum Regno subsocus eras sub Ethelredo Rege, omnia reddendo Archiepiscopo coacte relinquant, ab ipso donandum cui vult: & ad ultimum temetipsum donando, de tuo tu Sanctitatis honore cum subscriptione degradevis, &c. Ad ultimum dum diutius multis agnoscentibus causam celare non poterant, primo dixerunt (inimici scilicet Wilfridi) Sanctum famulum Dei omnibus facultatibus spoliare caliter velle, ut nec in Ultra-Umbrensi Regno, nec in Merciorum, minimam quidem unius domuncula portiunculam habere. Hujus autem iudicii inclementia ab Archiepiscopo & Rege definita, & ipsos jam inimicos horruit, dicentes impium esse, tam famosum Virum in circuitu nationibus absque ullo capitali crimine omnibus bonis suis privare. Novissimum vero aliquid humanius pertractantes consueverunt, ut Monasterium zantummodo, quod construxit (Wilfridus) in Rypis, & dudum cum omnibus ad illud pertinentibus, Sancto Petro donans commendaverit, perceptumque Privilegium a Sancto Agathone Papa Abbati familiaque ibidem conversata detulit; redderent in possessionem, ea tamen interposita conditione, ut propria manus conscriptione firmiter contestaretur, quod illic quietus confederet, septa Monasterii absque licentia Regis non transfereat, nec aliquid Sacrodotalis Officii attingeret; sed & suum de semet ipso (quod dictu horribile erat) gradum honoris abiceret, sub testimonio confirmationis plurimum cogentes compulerunt.

VI. Quo audito Sanctus Wilfridus Episcopus noster constanter & intrepida voce elevata locutus erat, lat ad Sedem Apostolicam. Quia ex causa me compellitis, ut tam ludæi calamitatis miseria in memet ipsum gladium dira interfectionis; hoc est subscriptionem propria damnationis, concertam? &c. Sed de hac noviter orta questione, qua me vos Sanctitatis habitum violare estis conati, fiducialiter Sedem appello Apostolicam, &c. Hac audientes Archiepiscopus & Rex dixerunt: modo utique cul-

rum. At reliqui tres carnifices pectoris sui impietatem apertis iudiciis declarabant, ita dicentes: Quidni crudeliter eum attrectemus, qui impudenter libidinem suam in tanti principis filia explevit, ita ut ille omnibus exemplum statuatur, ex eoque discant omnes, si quis præter fas in feminam manus iniiciat, illi manus amputari debere? His dictis, digitos ejus articulatim præciderunt. Deinde furentis principis urgente imperio, oculos radicibus evulserunt, nares amputarunt & aures. In iis vero cruciamentis sanctus Dei martyr instar fontis perspicui manans, non intermisit cursum suum, hymnos & psalmos offerens Deo: factus est enim in tam immani agone ex superna virtute robustus, ut ne gemitus quidem ullus ab eo ad astantium aures perferretur, sed hilari vultu sinceræque mente Deo (ut diximus) indefuenter preces funderet. Necdum vero tot pœnis exatati carnifices, pedes utrosque cum palmis, quarum jam digitos absciderant, detruncarunt, atque ipsa etiam verenda impudenter abstraxerunt.

Interim pergebat sanctus martyr, licet ex-

pabilis factus a nobis notatus damnatur, quod magis illorum (scilicet Romanorum) quam nostrum eligit iudicium. &c. Post hæc sermocinationes, inquit Eddius cap. 45, solvitur in Concilio ex utraque parte, &c. nosse autem Sanctus Pontifex pergens devenit ad Ethelredum Regem, denuncians ei cunctam dira locutionis infestationem, qua a Prasulibus contra illius Præceptum illata erat. Promisit autem Rex se Romanos Nuncios proprios vel Scripta annunciantem interim eum & socios a forte fidelium esse segregatos, & vasa Dei quibus vescerentur, lavari prius, quasi sordè polluta jubeant, antequam, ab illis contingerentur, ait Eddius cap. 46, qui cap. sequenti subdit, Wilfridum cum suis navem ascendisse, & ad Sedem Apostolicam venisse primo vere scilicet, & mari aperto, ut conicere licet.

VII. Sigebertus in Chronico ad annum DCCII. scribit: Mortuo Ranguberto (Regni Longobardici invasore,) Aripertus, filius ejus, Ansprandus in congressu victo, Liuthperthum Regem capite perimit, Ansprandum in Bajoariam fugere compellit, filiumque ejus juniorem Liuthbrandum ad patrem fugere permittit, & annis novem regnat. Sed, ut sæpius monuimus, Sigebertus per hæc tempora res Longobardorum anno uno antevertit, ideoque currenti anno hæc contingere. Hæc, ut intelligantur, legenda, quæ Baronii ordinem sequentes anno sequenti num. III. de Cuniberti Longobardici per Aripertum seu Aripertum II. invasionem fugis describit Paulus Diaconus lib. 2. cap. 19. & seqq. & cap. 21. de eodem Ariperto habet: misit quæque exercitum adversus Ansprandum in instulam Commacinam. Quo compeyto Ansprandus fugit Clavennam; deinde per Curiam Rhoetorum Civitatem venit ad Theodebertum Bajoariorum Ducem; & fuit cum eo per novem annos, usque ad annum scilicet septingentesimum undecimum

VII.

VII.

ex-

exili jam voce, in laudibus Dei & psalmis Davidicis. Cernentes vero carnifices eum pœnis afflictum, & membris jam destitutum, ipsius lingue ministerio invidentes, eam ferro in os injecto præciderunt, atque ita corporis trunco relicto, abierunt. Remansit autem in certaminis campo, sanguine suo involutus, victor triumphalis exultans. Postquam autem hostes abiere, e suis latibulis ad venerabilem Christi martyrem clerici cum vicinis mulieribus advolarunt, a quibus vir sanctus pro sui refrigerio aquam petebat. Dixit autem ad eum Vitalis presbyter & interpres ejus, vir pius & religiosus, cujus antea meminimus: dixit vero non sine lacrymis, quas ab ejus oculis exprimebant tanti sui magistri cruciatus: Quid vis refocillari, cum sis membris corporis destitutus? Meo quidem iudicio rectius tibi mortem optaris, quam tot affectus injuriis vitam producere velis.

Vitalis negat potum S. Martyri.

VIII. Cernens autem Dei martyr presbyteri sui animum secus affectum, quam expediret, collecto spiritu, abscissa lingua verba, ut potuit, explicans, ita ait ad eum: Non tibi in mentem venit, sæpe me dixisse, neminem ad mortem festinare debere, sed potius optare ut differatur, ut possit piis intercessionibus faciem Do-

PAGIUS exeuntem, uti anno DCCXII. num. VIII. ostendam. Cum autem annus X. Theodeberti Bajoariæ Ducis jam provectus in annum DCCXII. incidat, ut ibidem videre est, liquet, Theodebertum hoc anno Ducatum iniisse, & Hermanum Contractum in Chronico juxta editionem Canisianam ad annum DCCII. accurate scripsisse: Ille viribus impar primo Clavennam, inde ad Theodebertum Bajoaria Ducem confugit, ibique novem annis mansit.

VIII. Tetrarchia a Theodone in Bajoaria instituta.

Theodo quidem hujus nominis II. jam a pluribus annis Bajoariæ Ducatum administrabat, sed hoc anno illum inter tres suos filios, Theodebertum nempe, Theodebaldum & Grimoaldum, partitus est, & Tetrarchiam instituit, parte scilicet Bajoariæ sibi retenta, & aliis tribus filiis assignatis. Hanc institutionem Aripo seu Cirinus in Vita Sancti Corbiniani Episcopi Frisingensis Primi notavit; loquens enim de iis, quæ Sanctus Prasul Roma redux in Bajoaria egit, ait: In Noricum veniens, ibi aliquandiu demoratus, Verbi Divini seminavit doctrinam, & nonnullorum Sacra verba penetrabant gratia Dei, corda in augmentum fidei Christi; qua gens adhuc rudis erat, & nuper ad Christum conversæ (scilicet per Sanctum Rudpertum). Eo namque tempore erat ibi devotissimus Theodo Dux (hujus nominis secundus,) insignis potentia, & virilis virtute, filius ornatus, & nobilium Virorum alacritate præcipuus; cujus cum longe lateque felix fama increvisset, Provinciam ipsam sibi & liberis in quatuor partes divisit, cavitque ibi haberentur sacerdotes, ut solet apud novitios. Theodebaldi & Grimoaldi filiorum Theodoni meminit Aripo in eadem Sancti Corbiniani Vita cap. 10. & seqq. & Theodone patrem ac Grimoaldum ejus filium Duces discrete appellat. Insinuat autem Theodebaldum tunc

mini præoccupare, ut detur spatium infirmis ad agendam pœnitentiam propter ea quæ humana infirmitas perpetravit? An vero pigritia tua molestum videtur cruentum refrigerare pectus? Pergens vero, non tam imprecatus est ei malum, quam quod ob peccatum esset passurus, Deo vindice, ita prædixit: Quoties, inquit, potum ori tuo applicueris, mentis inops fias, nec ramen cuiquam noceas, sed inobedientie exemplum de te præbeas. Dixit hoc vir sanctissimus, & ut dixit, ita factum est. Hæc & alia præsertim vero miracula quæ ad ejus sacras reliquias operatus est Deus, idem auctor pluribus narrat, qui & terribilem Dei ultionem in facinorosos illos delinquentes describit, & de ecclesia in ejus memoriam condita meminit. Porro natalem ejus, quo martyrii corona redimitus triumphans ascendit in cælum decimo Kalendas Octobris in sacras martyrum relatum tabulas anniversaria di Catholica Ecclesia pie sancteque celebrat ejusmodi elogio tanto viro digno: Rati- sponæ in Bavaria sancti Emmerami * Episcopi & martyris, qui ut alios liberaret, mortem severissimam Christi causa patienter subit. Illustravit plane provinciam illam tanti martyris fulgor, quo nesci- vit

mortuum fuisse. Non loquitur de Theodeberto Theodoni II. filio natu majori, quia Corbinianus in eam Bajoariæ partem non venit, cui ille præerat. Sed Theodebertum filium fuisse ejusdem Theodoni a nemine negatur, & ab Arnolfo lib. 1. de Mirac. Sancti Emerami cap. 1. traditur: Sub quo (nempe Theodone II.) clarissimus Christi Confessor Ruopertus cum aliis Dei servitoribus Juvenium devenit, &c. qui Dux filios habuit Successores, Diotpertum videlicet atque Grimoaldum: post quos Ducatum præfuit huic genti Hucbertus, ubi Theodebertum nomine Celtico, quod excellentem virtutem exprimit, qualis Heroum præcis temporibus credita, Diotpertum appellat, quem & Rerum Boicarum Scriptores Theodebertum Magnum appellant. De Theodebaldo mentionem non facit Arnolfus, quia, ut ex laudatis Ariponis verbis colligitur, is ante patrem diem obiit, & Theodoni II. duo tantum alii ejus filii succedere. Hucbertum vero filium fuisse Theodeberti ac ejus Successorem, ostendemus anno DCCXXV. quo Tetrarchia desit. Quæ hic cogor insinuare, quia animadverti, aliquos Theodoni Secundo loco trium istorum filiorum alios tres attribueret.

IX. Hac Tetrarchiæ Bajoariæ Chronotaxi, quæ hæctenus in obscuro fuit, recte constituta, multi errores profligantur, & Rerum Boicarum Historia magnam lucem accipit. Velferus verbi gratia lib. 4. ex laudatis Pauli Diaconi verbis colligit Theodoneum hoc anno mortuum esse & Theodebertum filium ei successisse. Tum ait, isti Theodeberto successisse alium Theodoneum; quem ipse Quinzum, & aliqui Sextum vel Septimum male numerant, ac istum Ultimam Theodoneum anno DCCXVI. limina Sanctorum Apostolorum Romæ vistrasse, uti ab Anastasio annotatum. Verum anno suo reddita Tetrarchia

Quæ ultio secuta est Vitalem.

* Heimerami.

Ejus opera varii errores emendati.

CHRISTI
702.JOANNIS PAP. VI.
I.TIBERII ABSIMARI IMP.
6.

vit impiæ hæresis densam caliginem, fide lucens sub Principibus Orthodoxis Catholicæ fidei vere cultoribus.

Martyrium paf-
sus Hei-
meram-
mus ann.
DCLII.

Verum quod ad tempus martyrii sancti Emmerami, in incertum (ut diximus) sine certo duce cucurrimus: Cum enim non esset scriptus liber, nec certus auctor quem sequeremur, errare contigit: quod non prius sensimus, quam cum ac-

PAGIUS chia Boioarica fidiis illi Duces evanescent, inquietque, Theodonem Secundum, qui anno secundo Childeberti III. Francorum Regis, Sanctum Rudbertum suscepit, & ab eo postea Baptismum accepit, usque ad annum DCCXXII. vitam protraxisse, eodemque tempore Theodebertum ejus filium partem Baioariæ administrasse. Hinc anno DCXCVI. num. XI. ostendimus ex Libro Donationum Ecclesiæ Salisburgensis Sanctum Rudbertum Ecclesiam Sancti Maximiani edificasse & consecrassse, concedentibus Ducibus Theodone & Theodeberto filio ejus, qui ideo uno eodemque tempore Duces Baioariæ fuerunt. Hadrianus Valefius lib. XXIV. Rer. Franc. pag. 468. scribit, Paulum Diaconum loco citato asserere, Theodonem Bajoarorum Ducem, cæteris omnibus Antiquis Scriptoribus ignotum & inditum, orationis causa Romam

cepimus epitaphium antiquitus scriptum, in quo expresse ponitur martyrium consummasse anno Christi sexcentesimo quinquagesimo secundo: accepimus illud a viro doctissimo Marco Velfero Augustano, qui res Bajoarias feliciori sicut, & veteriori stylo in lucem prodet, apud quem de eodem Martyre plura leges.

An-

ad Beatorum Apostolorum limina venisse. At Theodo iste tam in Vita Sancti Rudberti, quam in Vita Sancti Corbiniani celebratus, & per errorem, qui Romam devotionis causa profectus est, a Valefio diversus creditur ab eo Theodone, cujus mentio in utraque illa Vita. Longior essem, si alios errores ob hanc unam Tetrarchiam ignoratam exortos refellere vellem. Quare, ut ad alia transeam, concludo alligatorem Principatus Theodonis Secundi Bajoariæ Ducis cum Regno Childeberti III. Francorum Regis, & Tetrarchia Bajoarica cum anno Christi DCCII. cum Vitas Sancti Rudberti varie interpolatas, tum Ducum Bajoariorum successiones fidiis Principibus deformatas emaculare, & Annalibus Ecclesiasticis sæculo VII. & VIII. illustrandis plurimum conducere,

I.
Tiberius
privatur
Imperio
atque vi-
ta.

JESU CHRISTI
ANNUS
703.JOANNIS PAP. VI.
ANNUS
2.TIBERII ABSIMARI IMP.
ANNUS
7.

Annus sequitur septingentesimus tertius Indictione prima, quo pulso Tiberio Absimario Imperatore, Justinianus in Imperium restituitur per Trebellium Bulgarorum Regem, clanculo per aquæductum ingressus Constantinopolim. Cum Tiberius fuga sibi consuluit, necnon ejus frater Heraclius, & alii primores civitatis: sed eos Justinianus vincos in potestatem accipiens & nobiles omnes illos Senatores atque Patricios in muro civitatis supplicio affecit: Absimarum vero, atque Leontium, qui primus occupat Imperium, vincos per urbem in pompa duxit, ludisque circensibus representavit: cumque ipse Justinianus eorum cervices calcans, usque ad solutionem primi bravii eos sub pedibus haberet, universus populus illud Davidicum clamavit (a): Super aspidem & basiliscum ambulasti, & conculcasti leonem, & draconem. Inde eos in Cynegium missos, capite truncari jussit. Innumerabile quoque multitudinem, tam ex civibus, quam ex foris positis militibus perdidit, pluresque in sacco missos in mare necari fecit: alios autem, cum ad prandium vel ad cenam accubarent, mox ut fur-

(a) Ps. 90.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆGO-ROMANÆ 6196.

SÆC. VIII. Anno E-
ræ Hisp. DCCXLI. Anno Hegiræ LXXXIV. inchoato die 24. Januarii ser. 4. A. C. 703.

Ⓞ 12. G.) 1. P. 8. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 703.

JOANNIS VI. PAPÆ 3.

TIBERII ABSIMARI IMP. 6.

AD num. I. & seq. Baronius, qui Tiberii Absimari initium biennio prævertit, biennio etiam ejus depositionem anticipare coactus fuit. Neque enim Tiberius Imperio dejectus, & Justinianus in illud restitutus ante annum septingentesimum quintum. Mariano Scoto, Hermanno Contracto & Sigiberto in Chronicis id testantibus. Præterea Theophanes hanc depositionem & Justiniani restitutionem confert in annum Incarnat. secundum Alex. DCXCVII. qui Kalendis Septemb. sequentis Christi anni inchoatur. Quare Justinianus anno tantum DCCV. iterum imperare coepit, quæ in ejus restitutione & Tiberii depositione contigerint, recte narrat Baronius ex Anastasio Theophanis interprete, cui consentiunt Nicephorus in Historia & Zonaras. Die prima Martii anni DCCV. adhuc imperabat Tiberius, ut liquebit ex iis, quæ dicemus anno DCCVII. num. I. Imo recognovit usque ad ultimos menses ejusdem anni DCCV. cum Justinianus annos tantum sex Imperium tenuerit, & mense Decembri an. DCCXI. a Philippico occisus fuerit. Tiberius Septem annos imperavit, ut Theophanes, Nicephorus in Historia, Zonaras, alique, tam Græci quam Latini habent.

gebant, cervicum incisione perdebat, adeo ut vehementer omnes timor invaserit. Hæc ex Græcorum Annalibus; Theophane, & aliis.

Sed quid præterea? Justo Dei judicio factum est, ut ille Callinicus Patriarcha qui pollens numero Episcoporum Orientalem fœdavit Ecclesiam, & in Romanam insurrexit, ab eodem Justiniano Imperatore vincos, oculis orbatus fuerit, & Romam in exilium missus: ut qui adeo superbe in Romanum Pontificem caput extulerat, ab eodem vitæ stipem humiliatus acciperet. Habent hæc omnia idem Theophanes atque Græcorum Annales (b). Hæc digne perpeffus, qui primus ausus est abque consensu Romani Pontificis universale congregare Concilium, centurias edere canonum, solvere Ecclesiasticam disciplinam, traditiones acceptas a majoribus proculcare. Ita quidem quo magis considero, eo magis admirari non desino, quam justa vindicta sit divinitus factum, ut qui adversus Romanam Ecclesiam adeo ardenti animo pellexerat Justinianum Augustum, & excitarat eundem adversus Romanum Pontificem, ab eodem talia tantaque passus sit,

II.
Callinicus
Episcop.
Const. di-
gnas pœ-
nas acce-
pit.

(b) Theoph.
hoc ann.
& Cædr.

Callinicus Patriarcha CP. qui Leontio adherat, quando Justinianus e Solio dejectus, & Cherfonam relegavit, ab isto in Imperium restituito oculis orbatur, Romam in exilium mittitur, & in ejus locum Cyrus quidam, in Anastasis insula Monachus inclusus, substituitur, ut refert Theophanes. Sedit Callinicus annos XII. ut legitur tam in Chronico Nicephori, quam in Chronico Theophanis ad annum XVII. Constantini Pogonati. Ideo Theophanes Callinici depositionem alligat cum anno Incarnat. secundum Alexandrinos DCXCVII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DCCV. inchoatur. Baronius quia existimabat, eum Synodo Quini-sex-tæ præfuisse, de illo tanquam de Novatore, ac Viro factioso loquitur, & Bollandus ad diem VIII. Januarii in Vita Cyri Patriarchæ CP. ejus Successoris, quem cum Menæis ad eum diem Sanctum appellat, dicit verisimile esse, Cyrum strenue Monothelitarum hæresim oppugnasse, & quæ ad Quintam & Sextam Synodum impii Callinici fraude fuerant assuta, confutasse. Verum Chronotaxi Episcoporum Constantinopolitanorum nunc in integrum restituta, hæc omnia concurrunt, liqueque non Callinicum, sed Paulum Synodo Trullanæ præfuisse, cumque a nullo antiquo Historico, vel Græco vel Latino, alicujus culpæ insimulatus fuerit Callinicus, nec etiam a recentioribus debet. Si enim Leontio postquam Urbem occupavit, adhererit, hoc illi commune cum omnibus Orientis Antistitibus fuit. Imo Callinicus Græcorum Menæis inscriptus est ad diem XXIII. mensis Augusti, & Lambecius Tom. VII. Biblioth. Cæsareæ pag. 210. ait, Vitam ejus Græce scriptam in ea Bibliotheca asservari ejusque titulum esse: Commemoratio Callinici Patriarchæ CP.

II.
Callinicus
anno
DCCV.
Episcopa-
tu Con-
stantinop.
dejectus.

fit, qualia nemo ante Constantinopolitanorum Antistitem a Christiano perfectus reperitur Imperatore.

III. Sublato igitur e medio novatore. Callinico Patriarcha, in locum ipsius subrogandum Justinianus curavit Gyrum quemdam in Amastride insula monachum, eo quod ipsi recuperationem Imperii praedixisset. His peractis, rebusque penitus stabilitis, idem Imperator Trebellium, Bulgarorum Regem per quem fuerat restitutus, muneribus digne donatum dimisit ad propria. Tunc & filium suum Tiberium, Theodoramque conjugem Imperiali corona pariter insignivit. At haec coepit hoc anno, in sequentem propagata nescitur. Sicque absque obice, delictis penitus adversariis, possedit pacifice Imperium.

Justinianus iterum imperat una cum filio.

Eodem anno Cunipertus Rex Longobardorum, ubi annos duodecim regnasset solus post patris obitum, ex hac vita migrauit: de quo Paulus (a): Hic, inquit, in Campo Coronatae, ubi bellum contra Alacbin gessit, in honorem B. Georgii martyris monasterium construxit. Fuit autem vir elegans, & omni bonitate conspicuus, audaxque bellator. Hic multis Longobardorum lacrymis juxta basilicam Domini Salvatoris, quam quondam avus ejusdem Aripertus construxerat, sepultus est; regnumque Longobardorum Luitbertus filio adhuc puerilis aetatis reliquit, cui tutorem Ansprandum virum sapientem & illustrem contulit. Haec Paulus qui subdit, infra octo menses, superato Ansprando, regnum delatum ad Ragenbertum Ducem Taurinorum, sed eodem anno ipso extincto, delatum esse regnum Ansprandi filio; quod contigit anno se-

(a) Paul. diac. l. 6. c. 12.

PAGIUS

CP. qui effossis oculis Romam missus est in exilium, ubi in aliquo muro inclusus, misere obiit. Vita his verbis inchoatur: Eadem die XXIV. mensi Augusti; Memoria Callinici Archiepiscopi CP. Hic Beatus Callinicus prius quidem erat Secrophylax, & Presbyter, &c. Calitur tamen in Menais, ut mox dixi, die XXIII. Augusti.

III. Moritur Cunibertus Rex Longob.

Ad num. III. Sigebertus in Chronico ad annum DCXCIX. ait: Mortuo Cunipert Longobardorum Rege Luitbertus filius ejus puer in Regnum succedit, Ansprandum habens tutorem, quod & Paulus lib. 6. de Gestis Langobard. cap. 17. etiam scribit, & uterque Cunibertum annos duodecim Regnum obtinuisse affirmat. Tum anno insequenti Sigebertus habet: Ragenbertus Dux Taurinensium Ansprandum tutorem Regis Luitberti bello superat, & anno uno regnat. Paulus vero cap. 18. ait, elapsis octo mensibus Ragenbertum Regnum Langobardorum invalisse sed eodem anno mortuum esse. Quare cum Sigebertus Cuniberti initium anno uno antevertit, ut suo loco ostendi, & Cunibertus anno DCLXXXVIII. Regnum inierit, mors ejus ad annum septingentesimum, Ragenberti vero invasio ad annum septingentesimum primum pertinent, & Hermannus Con-

quenti, quo & de ipso plura alia disturi sumus. Quod ad dictum monasterium pertinet, creditur quod est veritissimum atque nobile admodum, in suburbis Ferrariae civitatis, quae & sub ejusdem S. Georgii protectione dicata permanet.

Eodem anno (b) defunctus est S. Benedictus Abbas in Anglia, mixta sanctitatis vir, cujus diem natalem pridie Idus Januarii consecratum Ecclesia Catholica anniversaria memoria celebrandum suscepit. Fuit hic Romanae alumnus Ecclesiae, ibique monachismum amplexus, ex Bischope vocatus est Benedictus. Extat Bedae (c) homilia in ejusdem die natali dicta, in qua inter alia haec historice habet: Derelictus enim omnibus, secutus est Christum, quando spreto eis quae in ministerio regali acquiserat, vel acquirere valebat, cum esset nobilis natu, ad beatorum Apostolorum limina peregrinatus advolavit: ut quia rudis adhuc in gente Anglorum fides & Ecclesiarum institutio forebat, ibi potius perfectam vivendi formam sumeret, ubi per summos Christi Apostolos totius Ecclesiae caput eminet existimatum. Ibi ergo eruditus in Christo, illis in partibus attonsus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitam tempus erat exalturus, si non Apostolica domini Papae prohiberet auctoritas, qui eum propter ducendum in Britanniam sanctae recordationis Archiepiscopum Theodorum in patriam redire praecipit.

Sed quomodo postquam extruxit monasterium sicuti Romae viderat, Romam iterum ejus disciplinae causa rediit, atque rursus in Angliam reversus est, idem paulo inferius narrat, atque haec ait: Adeo ut

IV. (b) Sigebert. boer. an.

De S. Benedicto Abbate in Anglia.

(c) Beda hom. de sanct. 10. 7.

V. Iterum Romam Benedictus rediit.

tradus juxta editionem Canisanam Cuniberti mortem cum anno DCC. exacte copulavit.

Ad num. IV. & seq. Sanctus Benedictus Bischopus non hoc anno, ut putarunt Baronius, Bollandus ad diem XII. Januarii, Alfordus in Annal. Anglicis, alique, qui non viderant vitam Sancti Benedicti Bischopi duobus libris a Beda scriptam, & Saeculo II. Benedictino publicatam, sed anno sexcentesimo nonagesimo ad Deum migravit. Beda enim laudatus, lib. 2. num. 14. ait: Sexto decimo postquam Monasterium fundavit anno, quicquid in Domino Confessor, pridie Iduum Januarii, &c. sexdecim (ut diximus) annos Monasterium rexit. Wiremuthense autem Monasterium condidit Bischopus seu Bischopeus anno sexcentesimo septuagesimo quarto, ut ibidem ostendimus; cumque eodem annos sexdecim praefuerit, ut jam etiam Beda dixerat initio libri primi, mors ejus in eum, quem diximus, annum incidit. Quod confirmatur ex morte Ceolfredi ejus Successoris, quam suo loco ostendimus contigisse VII. Kalend. Octobr. anni DCCXVI. Nam sex ante Bischopi obitum mensibus Coenobio Wiremuthensi praelatus, regimen tenuit viginti & octo annos, ut prodit Beda lib. 2. cap. 15. qui anni incompleti sunt intelligendi, & a mense Ju-

IV. Moritur & S. Benedictus Bischopus Abbas Wiremuthensis.

ut ipse Papa Apostolicus ad profectum monasterii hujus, quod illum nuper fundasse gaudebat, Joannem illi Abbatem atque Archicantorem Romanae Ecclesiae (sicut charitas vestra bene meminit) in Britanniam Roma deducendum praestaret, per quem idem monasterium morem canendi ac ministrandi canonicum juxta ritum sanctae Romanae atque Apostolicae Ecclesiae perciperet. Erat viro sancto abire e Britannia Romam, Romaque illuc remeare instar avis facile admodum. Unde inferius de eodem ista Beda:

Quamdiu sospes erat corpore, pro gloria sanctae Dei Ecclesiae, & maxime pro hujus monasterii pace, honore, & quiete semper laborare perstabat. Toties mare transit: numquam (ut est consuetudinis quibusdam) vacuus & inutilis rediit: sed nunc librorum copiam sanctorum, nunc reliquiarum beatorum martyrum Christi munus venerabile detulit: nunc architectos Ecclesiae fabricandae, nunc vitri factores ad fenestras ejus decorandas ac muniendas, nunc cantandi & in Ecclesia Ann. Eccl. Tom. XII.

Frequens peregrinatio Romam.

PAGIUS

lio, anni DCLXXXIX. ad Octobrem anni DCCXVI. numerandi. Regulam Magni quondam Abbatis Benedicti Bischopum & Ceolfredum discipulis suis commendasse, auctor est Beda citatus lib. 1. num. 7. Sancti Benedicti Bischopi mentio nulla reperitur in antiquis Bedae aliorumque Martyrologiis: ex quo suboriri dubium posset, an Homilia de hoc Sancto vulgata nomine Bedae, ex qua Baronius aliqua recitat, genuina sit, an alteri adscribenda. Sed quidquid sit, inquit Mabillonius in Observationibus Praevius ad ejus Vitam, sine dubio composita est a quodam Monacho, qui ipsius Bischopi discipulos viderat, uti ex contextu apparet: ac proinde certum est, Festum ejus diem antiquitus fuisse celebratum.

V. S. Wilfridus Romam venit.

Hoc anno Sanctus Wilfridus Britanniam deserere coactus est, ideoque & Ecclesiam Legecestrensem, quam in Mercii administrabat, ut docet Chronicon Litcefeldense in Tomo III. Monastici Anglicani, ubi etiam dicitur, Heddam solum ambas Parochias rexisse, Litcefeldensem scilicet, & Legecestrensem. Idem habet Malmesburienfis lib. 4. de Gest. Pontif. Angl. pag. 288. Wilfridus apud Legecestram (scilicet Episcopus) Wilfrido vi hostilitatis dejecto ambas Parochias tenuit Hedda. Sed audiamus de secundo isto itinere Romano Wilfridi testem omni exceptione majorem Eddium, in ejus Vita cap. 47. & seqq. cujus verba in pauca contraho. Wilfridus ubi Romam advenit, Joannis Papae pedibus provolutus, dixit se ad Apostolicam Sedem, quasi ad Matris gremium confugisse, quem cum ejus Presbyteris Pontifex benigna pietate suscepit. Interim quoque Legati a Sancto Archiepiscopo Berthualdo cum suis scriptis accusationis ad Apostolicam Sedem directis, suppliciter petentes sibi praeberi a gloriosissima Sede aulicum legationis sua qua fungebantur, simul pervenerunt. Tunc Joannes Papa ad Synodalem locum, venit, cui Wilfridus petitionis suae chartulam coram omni Conventu obtulit. In ea continetur, ut quod ab Agathone Papa de-

per totum annum ministrandi secum magistros adduxit: nunc epistolam privilegii a domino Papa missam, qua nostra libertas ab omni extrinseca incurfione tutaretur, apportavit: nunc picturas sanctarum historiaram, quae non ad ornatum solummodo Ecclesiae, verum etiam ad instructionem intuentium proponerentur, advexit: videlicet, ut qui litterarum lectione non possent scire opera Domini & Salvatoris nostri, per ipsarum contuitum discerent imaginem, &c. Habet plura in ejusdem laudatione viro sanctissimo digna. Porro ejusmodi fundatore propagatus est in Anglia mirifice monachismus: ut plane insula illa, ita divini Spiritus imbribus irrigata, Dei esset paradiscus effecta; apud quam dum monastica vixit integra in nullo laesa aliquando disciplina, nulla ad eam haeresis accessum habere potuit: illa vero laxata atque soluta, redacta est terra (a) fructifera in falsuginem a malitia inhabitantium in ea.

Bb An-

cretum fuit, ejus pia auctoritas confirmare dignetur: se ejus Sanctitatem humiliter deprecari, ut eadem auctoritatis instantia Ethelredo Regi Merciorum de vite ejus solatio imperare velit, ut ipsa Monasteria, cum caeteris ad ea pertinentibus, quae sibi ab ipso Rege Ethelredo, fratre Wlfario, vel aliis perdonata sunt, nemo per invidiam vel nefandam cupiditatem auferre & invadere contra Sanctitatis suae Statuta, atque illius supradicti Regis voluntatem praesumat. Petit etiam, ut monitis obsecret, Regem Alfridum quo omnia quae Agatho & Sergius Pape decreverant, adimpleat. Tum pro bono pacis offert Wilfridus cessionem Episcopatus Eboracensis, & quam plurimorum monasteriorum excepto Rypense & Hagustaldensi, quae sibi omnino restitui volebat.

Introducitur quoque viris a Berthualdo Archiepiscopo ad Apostolicam Sedem directis dixit Pontifex Romanus, examinanda esse Scripta, ex utraque parte olim ad Apostolicam Sedem missa, quod universae Synodo placuit. Tum quadam die vocati in Synodum accusatores, qui dixerunt, Wilfridum illic praesente in judicio Berthualdi Cantuariorum Episcopi ab Apostolica Sede missi statuta coram Synodo contumaciter contempsisse. Wilfridus ita dixit, dum esset in Concilio, missum a se anum ex numero Episcoporum illic congregatorum, interrogantem an paratus esset Archiepiscopi judicio consentire, an non; & quamvis nunquam antea factum esset, ut aliquis juramento se obstringeret servare Decretum, cuius vim non nosset, spondidisse tamen se in cunctis Archiepiscopi judicio subjacere paratum esse, dummodo non discreparet, in illa re a Sancti Agathonis Synodo, caeterorumque Orthodoxorum ejus Successorum, Postea se ad altarum dierum constitum praeparantes, ad mansiones suas redierunt, inquit Eddius. Et sic utraque pars hoc anno, ut videtur dimissa, ut caetera capitula alio tempore examinarentur.

VI. Accusatores S. Wilfridi Romam parent.

JESU CHRISTI ANNUS 704.

JOANNIS PAP. VI. ANNUS 3.

JUST. RHIN. ITERUM IMP. ANNUS 1.

I. Longobardi inter se dimicant.

Donatio facta Romano Rege Ecclesie a Rege Longob.

Annus Salvatoris septingentesimus quartus Indictione secunda incipit, quo exagitata est Italia bellis Longobardorum inter se ipsos dimicantium. Conflabant enim inter se Longobardorum Duces hoc anno pro regno, donec Aripertus victor, e medio sublatis Rotharit Duce Bergomensis, & Luithberto filio Cuniperti, solus pacifice regnavit; de quo ista summa laude digna Paulus diaconus habet: Hoc tempore Aripertus Rex Longobardorum donationem patrimonii Alpium Cottiarum, qua quondam ad jus pertinuerant Apostolica sedis, sed a Longobardis multo tempore fuerant ablata, restituit, & hanc donationem aureis exaratam litteris Romam direxit. Hec Paulus diaconus: quae quidem sub hoc ipso Joanne Sexto facta esse, Anastasius Bibliothecarius docet, eandemque provinciam primum a Romana Ecclesia esse possessam affirmat. Tradit & hoc ipsum Ado Episcopus Viennensis in Chronico, Beda, & alii denique omnes in ejusdem descriptionis genere versati. Quod vero spectat ad victoriam de hostibus obtentam, cujus gratia consecutus

est regnum: sancti Boniti Arvernensis id precibus impetratum, auctor, qui ejusdem sancti aequalis res ab eo gestas scripsit, expetentibus id ab eo Adolpho & Eucherio ejusdem temporis Episcopis, tradit. Quomodo autem id acciderit, idem auctor pluribus narrat, atque imprimis, quomodo se abdicans Episcopatu, idoneo nato successore, peregrinationem Romam ad limina Apostolorum instituit: ubi cum plurima ab eo in itinere edita refert miracula, haec, cum apud eum hospitatus est, habet:

Denique in Italiam ingressus, a Rege Longobardorum & devote & amanter acceptus est: qui cum viri Dei colloquiis frueretur, audivit ad se referri, urbem ab exercitu obsideri. At ille mox exiliens, jubet suos arma capessere, secumque contra hostes dimicaturus esse paratos ad pugnam. Conversus autem humiliter ad virum Dei: Quaesio te, pater, inquit, ut pro me Domino preces offeras. Nam mihi res est cum hostibus meis. Licet mihi tua intercessione ex illis palmam referre. Mox inde urbem egressus, praelium cum hostibus iniit. Adeo vero par-

II. S. Boniti peregrinatio.

III. Sedat tempestatem maris.

PAGIUS

ribus Ariperti (ita enim ille Rex Longobardorum vocabatur) favit victoria, ut multis caesis atque prostratis, Rege quoque in inguine vulnerato & capto, cum magno tripudio ad virum Dei rediit, eique pro precum illius suffragiis gratias agens, denuo se ejus orationibus commendavit multa cum humilitate, & in regno suo res necessarias illi praeberit curaverit. Haec de victoria: quae praeterierunt Paulum, qui de ejusdem Regis rebus gestis annis quibus regnavit (ut ait) duodecim, vix paucissima attigit: ut non mireris, si non eadem apud eum invenies esse narrata. Sed profequamur sanctum ad Apostolorum limina navigantem. Pergit auctor, haec dicens: Inde autem profectus vir Dei, ubi ad maris littora accessit, navim confendit. Fervescere autem mari, cum fluctus tumescerent quibusdam comitibus mortis terrorem incuterent, maxime quod aliae naues jam disjectae essent, ita ut vix paucis Ann. Eccl. Tom. XII.

ci mortales littus possent attingere: blande suos consolari cepit. At illi nihilominus partim mortis metu in navi se pronos prosternebant; partim res quas intulerant, pro exoneranda navi, in mare jactabant. Sed opposuit se vir Dei: Nolite, inquit, istuc facere: praestat has res vel vobis egentibus, vel pauperibus conservare. Simul autem ad caelum attollens oculos, & tacitus imbrem lacrymarum effundens, pro salute omnium Dominum obsecravit. Eodem autem temporis puncto, undarum impulsu navis a littore longius protracta est. Ita ergo Romam tandem perveniens, & sanctorum Apostolorum martyrumque loca circumquaque perlustrans, eorum sibi patrocinium atque suffragium supplicii & inestimabili devotione poposcit. Ad extremum non paucos captivos redimens secum reduxit. Haec de his auctor, qui & plures alias res praecclare gestas, divinitusque edita signa de eodem viro sanctissimo narrat. Sed haec satis. B b 2 Hoc

Anonymus, qui paulo post Sancti Boniti mortem scripsit, ignorare non potuit. Porro Vitam Boniti interpolatam fuisse, liquet etiam ex verbis, quae ex ea Baronius hoc anno recitat; ea quippe non parum differunt ab iis, quae modo in medium adduximus juxta editionem Mabilionii.

Sancto Avito hujus nominis II. ejus fratre Episcopo Arvernensi demortuo, postquam ter quinis fere amplius annis Arvernicae rexisset Ecclesiam, Bonitum sibi Successorem designasset, & consentum Theodorici Regis obtinisset, suscepit Episcopatum Bonitus, idque anno DCLXXXVIII. aut insequenti. Avitus enim Sancto Praejecto anno DGLXXIV. Martyrio affecto successit. Sed magis ac magis a Spiritu Sancto accensus (sc. Bonitus,) timens, ne qui a praefato ejus germano per donum, sicut acceperat, grave sibi eveniret iudicium; nec non plus Apostolicam sequi desiderans sectam, qui relinquentes patrem cum rebus Coeleste Regnum mercati sunt, Episcopatum abdicavit, factusque est Monachus Magnolici, vulgo Manlicu, a S. Genesio Episcopo Arvernico ad Doram fluvium structi, quod haecenus subsistit. Duplex erratum contra Canones in ejus ordinatione commissum fuerat, & quod germanus germano, & quod Successor vivo Episcopo successus esset. Quare fallitur Petrus Damiani, qui scripsit ad Nicolaum II & Alexandrum II. Romanos Pontifices Epistolis IX. & X. Bonitum laudat, quod Cathedram contempserit, atque ad remotioris vitae custodiam se protinus contulerit, hac dumtaxat occasione percepta, quoniam de manu Regis, laici videlicet hominis, Ditionem Ecclesiae eum suscepisse contigerat. Abdicavit enim Bonitus & studio tranquillioris vitae, & timore, propter electionem suam disciplinae Ecclesiasticae non satis consentaneam. Denique rebus suis omnibus Ecclesiis ac Monasteriis distributis, Romam iter arripuit, Italiamque, ingressus ab Ariperto Rege Langobardorum honorifice susceptus est, & post suum ex Urbe Roma reditum spiritum Deo reddidit, ut testatur Auctor Anonymus aequalis in ejus Vita, qui nec diem nec annum mortis ejus memorat. Colitur die XV. Januarii, & uti diximus, mortuus est anno DCCVII. Ad

V. Qua de causa Episcopatum Arvernensem abdidit.

PAGIUS SAC. VII. Anno Erae Hisp. DCCXLII. Anno Hegirae LXXXV. Inchoatio die 13. Januar. fer. 2. A.C. 704. I. Aripertus II. in Langobardia regnat.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6197. © 13. FE. 2. P. 30. Mart. Indiç. 2. JESU CHRISTI 704. JOANNIS VI. PAPÆ 4. TIBERII APSIMARI IMP. 7.

AD num. I. ad IV. quia Baronius mortem Cuniberti Longobardorum Regis, quae anno septingentesimo contingit, cum anno DCCIII. copulavit, quae eam secuta sunt, annis suis non reddidit. Quare quae sparsim de iis diximus, majoris claritatis gratia hic uno intuitu representanda. Cunibertus itaque Princeps pius, & cunctis amabilis obiit anno DCC. postquam Luitherto filio adhuc puerilis aetatis AnspRANDUM Virum sapientem tutorem assignasset. Elapsis octo mensibus, inquit Paulus de Gest. Longobard. lib. 6. cap. 18. Ragunbertus Taurinensium Dux Regnum Langobardorum invastit, sed eodem anno mortuus est, subdit ibidem Paulus. Tom anno DCCII. Aripertus Ragunberti filius pugnavit cum Luitherto Rege apud Ticinum, eumque vivum captum in balneo vita privavit. AnspRANDUS vero fugiens venit ad Theudebertum Bojoriorum Ducem. Aripertus Rex confirmato Regno AnspRANDI filium Luithrandum, adhuc adolescentulum, ut ad patrem suum perveniret, abire permisit. Quod Dei Omnipotentis nutu factum fuisse, qui eum ad Regni gubernacula preparabat, dubium non est, inquit idem Paulus cap. 22. Regnavit Aripertus hujus nominis II. usque ad annum DCCXII. quo ab AnspRANDO superato, idem AnspRANDUS & Lu-

itprandus ejus filius regnum iniere. Aripertus si virtutes tantum ejus species, in praestantissimis Regibus numeratur, ut ostendunt quae hic de eo Baronius, alique scribunt. In eo itaque aditus exitusque tantum vituperandi.

Alpes Cottiae, de quibus hoc anno Baronius, anno septingentesimo septimo Ecclesiae Romanae donatae, ut habet Hermannus Contractus in Chronico juxta editionem Canisiani: AnspRANDUM DCCVII. Hoc tempore Haribertus Rex Longobardorum possessionem Alpium Cottiarum, dudum a Langobardis captam atque detentam, per Privilegium aureis litteris scriptum S. Petro, Joannique Papa reddidit.

Ex Chronologia Regum Langobardorum recte constituta annus emortualis Sancti Boniti episcopi Arvernensis magnis tenebris circumseptus eruitur. Auctor Anonymus coaevus & gravis, qui hujus Sancti Vitam recitavit a Bollandando ad diem XV. Januarii, & a Mabilionio Saeculo III. Benedictino parte I. scripsit, testatur eum Romam profectum esse, & postquam ab Agaunense Coenobium in pago Sedunensi situm (quod tunc Monachis parebat & saeculo tantum Ecclesiae nono Canonice saecularibus cessit) venisset, Italiam ingressum esse: Post haec Italiam, inquit Anonymus, ingressus, a Rege Longobardorum (Ariperto scilicet II. de quo mox locuti sumus) multum devoto, gratiae susceptus est. Qui dum Rex Sancti Sacerdotis Palatio residens collationi mutua misceretur, superveniunt Nuntii, qui Urbem (nempe Ticinum, ubi tum morabatur) exercitu circumvallari contendunt. Qui mox sedili exiliens, inopinatus intra Urbem ad bellum secum populos exire jubet, atque adversus acies inimici cuneos armatos instare praecipit: quique humillime ad Virum Dei conversus ait: Rogo te, Pater, ut pro me Dominum exores, quia causa mihi cum ad-

II. Alpes Cottiae Ecclesiae Romanae.

III. Victoria opera S. Boniti ab Ariperto II. reposita.

IV. Edilredus Rex monachus factus.

Hoc eodem anno septingentesimo quarto Edilredus, postquam triginta & unam annos genti Merciorum praesuit, monachus factus, Coenredo regnum dedit. Hæc in epitome Beda. Ita plane primitivæ illius Ecclesiæ Anglicanæ fuit erga sacram religionem vigens fervensque cultus, ut ob frequentiam Deo philosophantium monachorum fuerit insula referta undique monasteriis, in quibus & Reges ipsi, qui fuerant leones in proelio, mox in sacris septis, cælestibus caulis inclusi redderentur agni mitissimi. Favebat plane Dominus coalescenti tunc Ecclesiæ Anglicanæ, ut omnibus eam, charismatibus reddiderit affluentem, in virtutum & signorum præsertim ostensione, quibus quisque licet invitus trahi posse videretur ad mundi contemptum. Nam quid acciderit his ferme diebus, cum in locum Edilredi successit Coenredus, audi Bedam rem gestam sui temporis ita accurate describentem (a):

(a) Beda l. 5. c. 14. V. Peccator despiciens poenitentiam.

Fuit autem, inquit, quidam temporibus Coenredi, qui post Edilredum regnavit, vir in laico habitu atque officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulo, ut confiteretur & emendaret ac relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis superventu tempus omne poenitendi & emendandi perderet. Verum ille, licet frequenter admonitus, spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti poenitentiam alturum esse promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cepit dolore torqueri. Ad quem ingressus Rex (diligebat enim eum) multum hortabatur, ut vel tunc, antequam moreretur, poenitentiam ageret commissorum. At ille respondebat, non se nunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret; ne forte exprobrarent sibi sodales, quod timore mortis faceret ea, quæ spes facere noluerat: fortiter quidem.

PAGIUS VI. Edilredus Rex Merciorum factus Monachus.

Ad num. IV. Beda in Epitome scribit: Anno DCCIII. Edilred, postquam triginta unum annos Merciorum genti praesuit, Monachus factus, Coenredo Regnum dedit. Ita legit Baronius, & ita revera habetur tam in editione Colonienfi, quam Chiffletiana, sed mendose; cum enim Beda in eadem Epitome scribat, Edilredum in Solium evectum esse anno DCLXXV. quo Wilfero fratri successit, certe hoc anno Regni sui XXXI. annum attingere non potuit. Legendum itaque, postquam triginta annos, ut habet editio Cantabrigensis subiecta versioni Saxonica. Hi tamen anni triginta incompleti fuere. Annos etiam triginta habent Wigorniensis, & Malmesburienfis lib. 1. de Gest. Reg. Angl. cap. 14. hicque ait: Ethelredus Regni anno XXX. in Bardenia regulariter tonsus primo in Monachum, mox in Abbatem consecratus est. Erat Bardenia Monasterium ab Ostryda ejus uxore ædifica-

(ut sibi videbatur) locutus, sed miserabiliter, ut postea patuit, demoniaca fraude seductus est.

Cumque morbo ingravescente, denuo ad eum visandum ac docendum Rex intraret, clamavit statim miserabili voce: Quid vis modo? Quid hic venisti? non enim mihi aliquid utilitatis aut salutis potes ultra conferre. At ille: Noli, inquit, ita loqui: vide ut sanum sapias. Non, inquit, insanio, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulo ante, inquit, intraverunt domum hanc duo pulcherrimi juvenes, & resederunt circa me, unus ad caput, & unus ad pedes: protulitque unus libellum perpulchrum, sed vobementer modicum, ac mihi ad legendum dedit, in quo omnia quæ unquam bona fecerim intruens scripta reperi, & hæc erant nimiam pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dicebant. Tunc subito supervenit exercitus malignorum & horrendorum vultu spirituum, domumque hanc & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residentes implevit. Tunc ille qui & obscuritate tenebrose faciei, & primatu sedis major esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis & ponderis pene importabilis, iussit uni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inventi omnia scelera, non solum quæ opere, vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccavi manifestissime in eo tetris esse descripta literis. Dicebatque ad illos, qui mihi assederant, viros albatos & præclaros: Quid hic sedetis, scientes, certissime, quia noster est iste? Responderunt: Verum dicis: accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto, statim disparuerunt.

VI.

Horribilis visio impenitentis.

Sugentesque duo nequissimi spiritus, habentes in manibus furcas percusserunt me, unus in capite, alius in pede: qui videlicet modo cum magno tormento irrepunt mea viscera in interiora corporis mei;

VII.

Miserandus interitus impenitentis.

tum, de quo Beda lib. 3. cap. 11. ait: Monasterium nobile in Provincia Lindiff, nomine Bardenæ, quod eadem Regina cum viro suo Adilredo multum diligebat, venerabatur, excolebat. Et lib. 5. cap. 20. testatur Ethelredum ejusdem Monasterii Abbatem fuisse. Postum erat Bardencia Coenobium in agro Lincolnienfi, in Regione Lindiffi. Suffragatur Huntindoniensis lib. 4. pag. 337. qui ait, eum factum Monachum anno viceesimo nono, & sepultum esse apud Bardenie. Annos viginti novem habet etiam uterque Chronographus Saxo hoc anno; Ethelverus vero lib. 4. cap. 11. Jam impletis in Regno annis minus triginta, ideoque tricesimo inchoato. Porro numeros in exemplaribus Bedæ tam Historiæ, quam Epitomes quandoque corruptos esse in Codicibus impressis & MSS. ex iis, quæ passim in hoc Opere observavimus, certo constat. Ad num. V. & seqq. Visio, quam Baronius

VII.

moxque ut ad invicem pervenient, moriar, & paratis ad rapiendum me demonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus, poenitentiam, quam ad breve tempus cum fructu venie facere, supersedit, in æternum sine fructu poenitentis subditus facit. Hæc de horribili visu Beda, singula interpretatione declarans, & in testimonium sancti Gregorii Papæ auctoritatem adducit, atque ad fidem hæc habet: Hanc historiam sicut a venerabili Antistite Pectelmo didici, simpliciter ad salutem legentium, sive audientium, narrandam esse putavi. Hæc ipse, tantam rem tanti viri plane sanctissimi, de quo superius diximus, testimonio firmatam relinquens.

VIII. Omnia congrua veritati. (a) Apoc. 14. (b) Ephes. 6. (c) Matth. 12. (d) Hier. 17. (e) Apoc. 20. (f) Matth. 18. (g) Prov. 1.

Sed quid habet, quod fidem excedat, vel sit incongruum veritati? Nonne hæc omnia antea in divinis literis sunt prædicta? nempe (a): Opera illorum sequuntur illos. Vel (b): Quæ fecerit homo, hæc recipiet. Nonne & prædixit Dominus (c), quod in die illa de omni verbo otioso rationem homines redditori sint? Nonne & peccata scripta stylo ferreo in ungue adamantino Propheta (d) testatus est? Nonne codices esse scriptos sive bonis, sive malis operibus, æque Deus (e) Joanni olim ostendit? Nonne tradi tortoribus fontes pariter Dominus (f) dixit in Evangelio? Nonne hæc omnia eventura esse die obitus de adversariis spiritibus exactoribus S. Cyrilli Alexandrinus in tractatione illa de egressu animæ totidem fere verbis testatum reliquit? Audiant, qui sibi nimis prudentes, male sibi consilii ista derident, Dominum comminantem (g): Ego quo-

PAGIUS Militis impenitentis miser interitus.

ex Beda lib. 5. cap. 14. narrat Coenredi Regis tempore accidisse, quæque ipsum Coenredum movisse putatur ad purpuram Monastica vita mutandam, recte illigatur a Malmesburienfi, lib. 1. de Reg. Angl. cap. 4. cum anno quinto ejusdem Coenredi. Ait enim: Quinto anno Regni Romam ire pergens, reliquum temporis ibi religiose complevit, maxime miserando exitu militis compunctus, qui cum confiteri scelera sua sanus superbiisset, in mortis janua constitutus, aperte vidit demones, auctores ad supplicia, quibus animum indulserat, blandientibus ad scelera. Cujus militis impenitentis miserandus interitus apud Baronium legendus.

VIII. Causa S. Wilfridi in Synodo Romana examinatur.

Hoc anno Sancti Wilfridi causa coram Joanne Papa examinata, accusationum capita excussa, itaque innocens pronuntiatus. Baronius quidem Wilfridi professionem Romanam, ejusque absolutionem in annum sequentem, quo Joannes VII. Ecclesiam Romanam administrabat, refert, ut ibi videbimus. Verum recte observat Malmesburienfis lib. 3. de Gest. Pontif. Ang. pag. 266. Wilfridum jam septuagenarium mare transiisse, Urbemque introiisse, ideoque hoc vel superiori anno; cum Wilfridus teste Eadmero in ejus Vita, quod & ex Eddio etiam colligitur, natus sit anno DCXXXIV. Eddius in ejus

que in interitu vestro ridebo & subsannabo. Profecit idem Rex eadem visione plurimum; quippe qui etsi vita innocens ac moribus sincerus extiterit, pro consequenda nihilominus delictorum suorum pleniori indulgentia, exemplo piorum Regum, Romam (ut idem Beda in epitome tradit) anno sui regni sexto, abdicans se, peregrinatus est ad sancta limina Apostolorum.

IX.

Sed ubi auditam a sanctissimo viro idem Beda retulit visionem, aliam quam ipse se novisse testatur, mox subiicit istis verbis (b): Novi autem ipse fratrem, quem (b) Beda utinam non nossem, cujus etiam nomen, l. 5. c. 15. si hoc aliquid prodesset, dicere possem, postum in monasterio nobili, sed ipsum ignobiliter viventem. Corripiebatur quidem sedulo a fratribus ac majoribus loci, atque ad castigatiorem vitam converti admonebatur. Et quamvis eos audire noluisse, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorum: erat enim fabrilis arte singularis. Serviebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remissioris illecebris: magisque in officina sua die noctuque residebat, quam ad psallendum atque orandum in Ecclesia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere consueverat. Unde accidit illi (quod solent dicere quidam) quia qui non vult Ecclesia januam sponte humiliatus ingredi, necesse habet in januam inferni non sponte damnatus introduci.

De monacho impenitente.

Percussus enim languore, atque ad extrema perductus, vocavit fratres, & multam mærens ac damnato similis cepit narrare, quia wideret inferos apertos, & Satanam immersum in profundum tartari:

X.

Terribilis visio ostensa monacho.

Vita, cap. 50. ait: Per plura spatia dierum & mensium ab omni piaculo scelere degradandi pure perfecteque excusatus probabilis Sanctus Pontifex noster apparuit. Nam per IIII. menses & LXX. Conciliabula Sanctissima Sedis, de fornace ignis examinandi (vel examinandas) Apostolica potestate hoc modo auxiliante purificatus (ut dicam) evasit: recitatumque breviter, quia in Sancto Pascha, terita die, ter Beatissimi Agathonis Synodus adversum pravitates hæreticorum cum centum XXV. Orthodoxis Episcopis constituta est: ex quibus unusquisque pro sua Provincia & Civitate veram fidem confessus est, & subscriptione sua confirmavit, &c. qui per XL. & eo amplius annos Episcopatus Officio fungebatur, &c. & ideo digni sunt penas luere, in imæ carceris angustia usque ad finem mortis incarcerationi, accusatores scilicet ejus, ut nonnulli dixerunt. Quibus ex verbis aliqui perperam deduxerunt, inde certo constare Synodum Romanam sub Joanne VI. hoc anno absolutam fuisse. Nam, ut jam insinuavi, hæc locutio XL. & amplius annos, non minus annum XLI. currentem, quam XLII. aut XLIII. designare potest. Sed alia mox momenta afferemus, quibus constabit hanc Synodum huic anno necessario illigandam esse. Tandem Eddius cap. 50. refert sententiam ab-

IX.

fo.

CHRISTI
704.

JOANNIS PAP. VI.
3.

JUST. RHIN. ITER. IMP.
1.

ni: Caipham quoque, cum ceteris qui occiderunt Dominum, juxta eum flammis ultionibus contraditum: in quorum vicinia, inquit, heu, misero mihi locum aspicio eterna perditionis esse preparatum. Audientes hæc fratres, coeperunt diligenter exhortari, ut vel tunc positus adhuc in corpore poenitentiam ageret. Respondens ille desperans: Non est mihi modo tempus vitam mutandi, cum ipse viderim iudicium meum jam esse completum. Talia dicens, sine viatico salutis obiit, & corpus ejus in ultimis est monasterii locis humatum: neque aliquis pro eo vel Missas facere, vel psalmos cantare, vel saltem orare præsumebat. Hactenus rei gesta series, de qua jure subdit idem Beda:

XI. O quam grandi distantia divisi Dominus lucem & tenebras! Beatus protomartyr Stephanus (a) passurus mortem pro veritate, vidit celos apertos, & vidit

PAGIUS S. VVilfridus innotuit auctoritate declaratur. solutionis Wilfridi a Joanne VI. prolatam; B. VVilfridus Deo amabilis Episcopus, in quo nullam criminis per tot Conciliabula nostra examinando tam diligenter objectionem invenimus, B. Petri Apostoli, & Apostolorum Principis auctoritate, qui habet potestatem solvendi, ligandique ab oculis delictis exsolutus sit. Tum, cap. 52. Epistolam, seu Decretum Joannis Papæ ad Ethelredum Regem Merciorum & Alfridum Deirorum & Berniciorum, idest Northumbriæ Regem, scriptam producit, qua eisdem monet Wilfridum fuisse absolutum, saltem provisorie, donec, inquit Joannes, ipsa principalis persona, de quibus contentio exorta est, presentes adveniant (Romæ scilicet), quos necesse erat, ut contentio finem accipiat, advenire & consedere, & id circa admonemus Berthualdum Præsulem Sanctæ Cantuariorum Ecclesiæ, quem auctoritate Principis Apostolorum Archiepiscopum IBIDEM CONFIRMAVIMUS Reverentissimum fratrem nostrum (hæc confirmatio Anastasium in errorem induxit: scripsit enim Berthualdum fuisse a Sergio consecratum; cum tamen confirmatus tantum fuerit a Joanne VI. multis post eisdem Berthualdi ordinationem annis, ut Synodum convocet una cum VVilfrido Episcopo; & Concilio regulariter celebrato, Bozam (Eboracensem) atque Joannem (Hagustaldensem)

gloriam Dei, & Jesum stantem a dextris Dei; & ubi erat futurus ipse post mortem, ibi oculos mentis ante mortem, quo lætior occumberet, misit. At contra faber ille tenebræ mentis & actionis, imminente morte, vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli & sequacium ejus: vidit etiam suum infelix inter tales carcerem, quo miserabilis ipse desperata salute periret; sed videntibus, qui hæc cognovissent, causam salutis suæ perditione relinqueret. Factum est hoc nuper in provincia Berniciorum, ac longe lateque diffamatum, multosque ad agendam & non differendam scelerum suorum poenitentiam provocavit. Quod utinam ex hinc etiam nostrarum fiat lectione litterarum. Hucusque Beda, quæ plane consentientia esse noscuntur iis quæ a sancto Gregorio in dialogis scripta reperiuntur.

Scp-

Episcopos in Synodum faciat advenire, necesseque partium audiat, ut hæc causa Synodaliter determinetur, et si non possit, ad hanc Sedem Apostolicam simul occurrant, ut ampliori Concilio flagitetur, ac decidatur, &c. Sed loco flagitatur, videtur legendum, agitatur. Cum igitur Joannes Papa ad Ethelredum Regem de absolute Wilfridi, & de iis, quæ agenda restarent, literas scripserit, isque currenti anno Regnum abdicavit, ut tam ex Beda, quam ex Auditoribus Anglicis supra citatis liquet, certum est, non tantum Joanne VI. Romanæ Ecclesiæ Præsidente causam Wilfridi agitatam esse; sed etiam Synodum ad eam decidendam coactam, hoc anno finem accepisse.

Eddius cap. 52. narrat, VVilfridi Roma discessum transactis multis mensibus, atque cum S. VVilfridibenedictione Sanctorum patriam remeavit in Angliam & aspera camporum & montium (per Langobardiam scilicet, quam ob longe patenter camporum planitiem Campaniam vocat Eddius capp. 27. & 31. qui per aspera montium Alpes intelligit) usque dum Galliarum Regionem pervenit. Dein cap. 53. dicit Eddius, VVilfridum in morbum incidisse, & ad Meldam Civitatem vix vivum deductum. Verum morbo illo initio sequentis anni Wilfridus afflicus est, ut ibi ostendimus.

Antithesis de S. Stephano & perditio monacho.

I. Joannes Pap. Sextus moritur.

Joannes Pap. VII. creatur.

II. Artes Græcorum adversus Rom. Eccl.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Era Hisp. DCCXLI Anno Hegiræ LXXXVI. inchoato die 2. Januar. fer. 6. Anno Hegiræ LXXXVII. inchoato die 22. Decemb. fer. 2. A.C. 705. I.

JESU CHRISTI
ANNUS
705.

JOANNIS PAP. VII.
ANNUS
I.

JUST. RHIN. ITER. IMP.
ANNUS
2.

Septingentesimusquintus Indictione tertia adest annus, quo Joannes Sextus Romanus Pontifex, ubi sedisset annos tres, menses duos, atque dies duodecim, moritur die decima Januarii. De quo, præter alia suis certis temporibus consignata, hæc Anastasius habet: Hic fecit in basilica beati Andrea Apostoli, quæ ponitur infra Ecclesiam beati Petri principis Apostolorum ambonem noviter. Hic super altare Ecclesiæ sancti Marci cooperatorium fecit & in basilica beati Pauli Apostoli inter columnas altaris dextra lævaque vela alba. Hic fecit ordinationem presbyterorum & diaconorum unam, id est, presbyteros novem, diaconos duos: fecit autem per diversu loca Episcopos quindecim. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum. Et cessavit Episcopatus mensem unum, dies decem & octo. Hucusque Anastasius. Ex cuius sententia pariter liquet, ejus successorem creatum esse hoc eodem anno die prima Martii. Fuit iste Joannes, ejus nominis septimus numeratus, natione Græcus, ex patre Platone genitus. Incredibiles perspicias fuisse Græcorum artes, quibus nisi sibi subicere (si licuisset) Romanam Ecclesiam. Quod enim confirmationi Romani Pontificis sibi tyrannice usurpatæ tandem renunciascent Imperatores, studuerunt alia via eidem Romanæ Ecclesiæ dominari, agentes nimirum, ut in collegium sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium allegarentur Orientales, qui etiam, opera Exarchorum adnente, crearentur Romani Pontifi-

ces. Hinc videas, post Benedictum Pontificem, Joannem Quintum Syrum natione creatum successorem, deinde Cononem Thracem, postea Sergium Syrum, Joannem deinde Græcum pariter ordine Sextum dictum, inde hunc de quo agimus Joannem Septimum itidem Græcum, postea Sisinnium Syrum, & post eum Constantinum pariter Syrum, itidemque Gregorium Tertium Syrum etiam, necnon post eum Zachariam Græcum: ut appareat inter hos omnes vix unum Gregorium Secundum intercalatum Romanum natione Pontificem.

ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6198. O 14. D. D 3. P. 19. April. Indict. 3. JESU CHRISTI 705. JOANNIS VII. PAPÆ 1. JUSTINIANI iterum REGN. 1.

Justinianus hoc anno in Imperium restitutus est, ut anno DCCIII. numero I. demonstravimus. Onuphrius lib. 3. Fast. dicit, eum Consulatum iterum capevisse, idque ex ejus Rescriptis & Constitutionibus intelligi. Verum nullæ ejus, quod sciam, Constitutiones editæ sunt; non dubium tamen, quin Justinianus cum novo Regno, novum etiam Consulatum inierit, sed non anno secundo sui Imperii, ut perperam credidit Onuphrius; cum per hæc tempora statim quis Imp. statim etiam Consul renunciaretur.

Sed quid accidit? utique tamquam miraculum a Deo, ut in collegium iidem cooperati sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & creati Pontifices Apostolicæ sedis, spiritum pariter hæreditarint Apostolicum, steterintque adversus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Episcoporum, restiterintque ac ne minimum quidem cesserint. Videas pariter hac de causa, ad eludendum eundem conatum Imperatorum, fuisse ordinationes Cardinalium Romanæ Ecclesiæ infrequentes, quo necessitatem vitarent iidem Romani Pontifices Imperatorum obsequendi voluntati. Sic igitur semper ipsi elusi remanserunt Imperatores, cum suos Græcos, sive alios Orientales creatos Romanos Pontifices, suis ipsorum petitionibus acerimos adversarios reperirent, quos putabant in omnibus, gentilibus suis fore concordēs; ut de ipso (de quo est sermo) Joanne Septimo accidisse probatur.

III. Unus spiritus omnium Roman. Pontificum.

Ubi

A num. I. ad VI. Joannes VI. Papa hoc anno vitam cum morte commutavit, die nona Januarii. Anastasius quidem diem ejus sepulture præter morem omisit; sed cum afferat, eum sedisse annos tres, menses duos, dies duodecim, ut tam in Codicibus vulgatis quam MSS. & in Luitprando, Orderico lib. 2. Reginone, VI. Papa Catalogo Vaticano-Palatino, aliisque legitur, & ordinatus fuerit die XXVIII. Octobris anni DCCI. alio die mors ejus non contigit. Cessavit Episcopatus mensem unum, dies XVIII. inquit Anastasius, ut etiam legitur in variis nostris Catalogis. Verum loco, dies XVIII. legendum, dies XIX. excluso etiam die emortuali, tam a Sede Joannis VI. quam ab Interpontificio, isque error, ut videtur, Anastasio tribuendus. Nam Joannem VII. natione Græcum, qui ei successit, ordinatum esse die prima Martii, in quam Dominica hoc anno incidebat, ex duratione Sedis ejus, ac die quo eum sepultum Anastasius dicit manifestum fiet. Marianus Scotus in Chronico ait: Joannes Papa obiit Indictione III. secundum Gestæ Pontificum, [x]

NOTÆ [x] Joannes VI. obiit die 11. Januarii hujus anni, ut in Nota ad annum 701. 1. probavimus. MANSI

IV. Legatio missa ad Joannem Pap.

Ubi enim Justinianus Imperator accepit Joannem Græcum natione creatum esse Romanum Episcopum, honorificentissimam ad eum ordinavit legationem, mitrens nimirum ad ipsum duos Metropolitanos Episcopos, ad componendam diu agitatam de novis canonibus editis nomine Sextæ Synodi controversiam. Cujus rei causa idem Pontifex hoc anno collegit Episcoporum Romæ Concilium, ex quo eodem auditis legatos re infecta dimisit. Sed quid de his primum Anastasius habeat, videamus: ait enim: idem Justinianus Imperator pro tomis, quos ante sub domno Sergio Apostolica memoria Pontifice Romam direxerat, in quibus diversa capitula Romanæ Ecclesiæ contraria scripta inerat, duos Metropolitanos Episcopos demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem conjuravit & adhortatus est, ut Apostolica Ecclesiæ Concilium congregaret, & quæcumque ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet. Hæc Anastasius.

V. Joannes Papa averteratus est Canones Sextæ Synodi.

Videntur namque ejus argumenti litteræ & legatio fuisse Imperatoris, ut sanctos Constantinopoli in Synodo canones Joannes Papa congregato Concilio examinaret, & quos consentientes reperisset Catholicæ disciplinæ probaret, confirmaretque; cæteros vero pro arbitrio

PAGIUS

Joannes scilicet VI. ideoque hoc anno. Ubi nomine Gestorum Pontificum intelligit Librum Pontificalem qui ejus tempore nondum tribuebatur Anastasio Bibliothecario, ut hic locus demonstrat. Sed incertum, an Indictio, quæ etiam in quibusdam sequentibus Pontificibus legitur, omissa hic fuerit a Librariis. Reperitur enim Indictio illa III. in uno MS. Freheriano. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico arbitratur, obiisse Joannem VI. die XXI. mensis Decembris superioris Christi anni, & Joannem VII. hoc anno die VIII. Februarii ordinatum. Subiungit, Joannem VI. tres annos sedisse, testari omnia Anastasii exemplaria; annum tamen unum abundare per antiqui Librarii incogitantiam. Verum nullus in Anastasio, dum de Joanne VI. loquitur, annus abundat; sed Vir doctissimus, qui anno uno tardius Leonis II. & Successorum Pontificatum inchoavit, Joannis VI. Pontificatum anno uno mutilare coactus est, ut in viam rediret. Onuphrius in Chron. Eccl. Joannis VII. ordinationem Kalendis Martii hujus Christi anni accurate affixit, & post eum Baronius, licet solius creationis non vero creationis & consecrationis, uti rectius Onuphrius, mentionem faciat.

III. Justinianus Legatos mittit ad Joannem VII. qui jam præerat Ecclesiæ Rom.

Anastasius indicat, Joannem VII. jam Pontificatum gessisse, quando, Justinianus recepit Imperium; ait enim: Illico ut Palatium ingressus est, propriumque adeptus Imperium, Tomos, quos antea sub Domno Sergio Apostolica memoria Pontifice Romam direxerat, in quibus diversa Capitula Romanæ Ecclesiæ contraria, scripta inerat, per duos Metropolitanos Episcopos demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam Joannem VII. Pontificem conjuravit, ac adhortatus est, ut

refutaret. Verum etsi iusta hæc esse petitio videretur: ramen quod non deceret majestatem Apostolicæ sedis, vel quid minimum comprobare, quod non in legitima Synodo sanctum esset, eos Joannes nec ex parte voluit comprobasse: cæterum (quod ab eo fieri expectabatur) neque voluit condemnasse, ne commoveret animum Imperatoris. Hinc est enim quod idem Anastasius subdit: Sed Joannes humana fragilitate timidus hos nequaquam emendans, per suprafactos Metropolitanos direxit ad Principem. Hæc ipse. Verum eos non recepisse, videri poterat condemnasse. Non fuisse illos quidem receptos, sed uti scripti erant (ut Anastasius ait) remissos ad Imperatorem, alia sunt quæ demonstrant: etenim si recepti fuissent, haud opus fuisset Justiniano Imperatori vocare ob eam causam Constantinopolim (ut dicemus) Constantinum Pontificem.

Quod insuper ad hanc Synodum spectat, interfuit ipsi mirificus ille sanctus Wvifridus Archiepiscopus Eboracensis, de quo sæpe superius: interfuit, inquam, sed reus: iterum namque accusatus, iterum Romanum Pontificem appellans, Romam se contulit ad suam prosequendam causam. Quem enim antea sub Agathone Papa eadem ex causa Romam oportuerat se conferre, cum absolutus est & in-

VI. S. Wvifridus rursus Romam venit.

Apostolica Ecclesiæ Concilium aggregaret, & quæ ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa renuendo excluderet. Quod si anno DCCIII. in Imperium restitutus fuisset Justinianus, ut opinatus est Baronius, non ad Joannem VII. sed ad Joannem VI. de Concilio Trullano scripsisset, & Legationem misisset; cum testetur Anastasius, eum statim ac ingressus est Palatium, duos illos Metropolitanos Romam legasse. Verum est itaque quod eo anno Christi ostendimus, non nisi currenti in finem vergente Justinianum Imperium recuperasse. Quem successum hæc Imperatoris Legatio habuerit, anno DCXCII. exposuimus.

A num. VI. ad XI. Beda lib. 5. cap. 20. uno tempore recitat, quæ contingere in causa Sancti Wvifridi; Sed quia strictim & breviter res narrat, non mirum si Baronius, destitutus quibus nunc abundamus subsidiis, discernere non potuerit, an Synodus Romana in qua Wvifridus absolutus, Joanne VI. aut Joanne VII. sedente, & quove anno celebrata fuerit; & suspicatus sit, actum in ea de Canonibus in Quini-Sexta Synodo ad Sextam Generalem adjectis; cum tamen certum sit, lecta quidem esse in Synodo Romana anno superiori habita, quadam contenta in Concilio Romano contra Monothelitas ab Agathone Papa coacto, sed ea tantum quæ ad causam Wvifridi facerent, non vero ad Monothelitarum damnationem. Hinc quæ hic Baronius una serie de Wvifrido narrat, per suos annos nobis distribuenda fuerit; ut Historia tam memorabili ab Auctore, qui testis oculatus fuit, Eddio scilicet scripta, Annales Ecclesiasticos locupletaremus. Neque opus est hic ad Baronii conjecturas respondere; cum sola rerum narratio tenbras omnes dispellat.

IV. Beda stricte egit de persecutionibus S. Wvifridi.

Temporis ratio adventus S. Wvifridi.

(a) Beda l. 5. c. 20. (b) Beda l. 3. c. 26.

PAGIUS V. Hoc anno Wvifridus Roma in Galliam & Angliam venit.

nocens declaratus: iterum passus calumnias, iterum idem iter suscipere coactus est. At quod Beda non dicat, quinam trium ejusdem nominis Pontificum Joannes fuerit, qui in Synodo S. Wvifridi causam cognovit: etenim ab eo tempore Agathonis, tres ejusdem nominis intercessere Pontifices Joannes dicti, Quintus, Sextus, & Septimus: ut non nisi sub hoc Septimo id contigisse dicamus, certum inde deducimus argumentum, quod cum testetur Beda eundem sanctum, post hanc Synodum quadrienno dumtaxat vixisse, constetque eodem auctore ipsum obiisse diem anno Redemptoris septingentesimo nono, nihil est quod de his dubitari possit. Cum insuper in ejus epitaphio idem Beda testetur (a) vixisse Episcopum annos quadragintaquinque idemque affirmet (b) sedere coepisse anno Domini sexcentesimo sexagesimoquarto; plane ad dictum tempus ipsum oportuit pervenisse. Sed & inde etiam idem ejus obitus tempus colligitur. Ann. Eccl. Tom. XII.

Eddius itaque in Vita Sancti Wvifridi, postquam retulit eum relicta Roma in Gallias pervenisse, cap. 53. asserit, Wvifridum maximo languore infirmitatis correptum ad Meldam Civitatem vix vivum deductum esse, quinta die morbi sui Michaelem Angelum Domini Sancto Pontifici apparuisse, eique revelasse, quod ab ea die in dies magis sanaretur, ad patriam perveniret, eique substantiarum ejus charissima redderent. Addidit Sanctus Michael: Paratus quocumque esto, quia post quatuor annorum spatium iterum visitabo te. Eadem narrat Beda lib. 5. cap. 20. subjungitque, In Præfatum est sua receptur Ecclesiæ. Sicque quatuor annis, id est, usque ad diem obitus sui, vitam duxit in pace, sc. usque ad annum DCCIX. Quare infirmitas Wvifridi, & apparitio S. Michaelis cum præsentis anno necessario sunt copulanda, nec alio contingere potuerit, ut ex dicendis in Wvifridi morte magis liquebit. Præfatis memoratis Eddius cap. 54. ait, post paucos dies Wvifridum & socios mare navigio superantes Cantuariam venisse, ubi Berthwaldus Archiepiscopus ei spondit, mitigare judicium dura olim in Synodo statuta; deinde Wvifridum venisse ad Ethelredum Regem, qui ante regerat Merciorum populum, semper fidelissimum amicum. Hic autem statim Coenred, quem Regem post se constituit, ad se invitavit, & adjuravit eum in Nomine Domini & in sua charitate, obedire præceptis Apostolicæ Sedis. Ille autem (scilicet Coenredus) voluntario se facere promisit, inquit Eddius. Ex quibus intelligimus, Synodum Romanam sub finem superioris anni ad exitum perductam fuisse, illico Wvifridum viæ se se commississe, & hujus anni initio ad Civitatem Meldensem pervenisse, ubi ei Sanctus Michael apparuit. Quatuor enim anni vitæ ei ad eo promissi, currenti inchoantur, annoque DCCVIII. ut in morte ejus ostenditur, terminantur. Intelligimus Secundo, Synodum Romanam in ejus causa habitam removcri non posse ab anno, quo Ethelredus Regnum Merciorum cessit Coenredo, eoque & quo Joannes VI. Pontifex Romanus erat.

VI. Post nonnulli temporis spatium, Ethelredo

liges: cum enim eundem mortuum esse dicat Beda anno quarto, exacto scilicet, Ofredi, quem anno superiori coepisset regnare tradidimus; plane ad dictum nonnum annum post septingentesimum reperies pervenisse. Cum igitur (ut dictum est) annis quatuor ante obitum ipsum Romæ in Concilio sub Joanne Pontifice absolutum iterum fuisse testetur Beda; jam plane constat, non ad Quintum vel Sextum Joannem, sed ad Septimum referri debere. Sed de ipso in Synodo reo constituto & absoluto audiamus Bedam (c):

Post quinque annos, inquit, denuo accusatus ab eodem ipso Rege, Aldfrido scilicet, & plurimis Episcopis, Præfatus est: veniensque Romam, cum præsentibus accusatoribus acciperet locum se defendendi, confidentibus Episcopis pluribus cum Apostolico Papa Joanne, omnium judicio probatum est, accusatores ejus nonnulla in parte falsas contra eum esse machinatos calumnias. Scriptumque est a C c præ-

(c) Beda l. 5. c. 20.

VII. Causa Wvifridi Episc. Eboracensis tractatur in Synodo.

amico suo docente, inquit Eddius cap. 55. Wvifridus Nuncios duos ad Aldfridum Ultra-Umbrensem Regem emisit, postulavitque ab eo, ut licentiam sibi veniendi ad præsentiam ejus concederet, cum literis salutationis Apostolicæ Sedis, & judicis de sua causa Apostolicæ potestate constitutis. Quibus Rex in prima vice, nihil dure & aulere respondit: sed secunda vice dixit, quod ante Prædecessores sui Reges, & Archiepiscopus, & quod postea ipse cum Archiepiscopo ab Apostolica Sede emisso cum omnibus pene Britannicæ Præfulibus judicavit, hoc inquit, quantum vixero, propter Apostolicæ Sedis (ut dicitis) Scripta nunquam volo mutare. At hanc sententiam plane postmodum mutavit, & vere penituit. Paulo post Rex in morbum incidit: qui statim, inquit Eddius cap. 56. ut erat sapientissimus, noscens ab Apostolica potestate percussus se esse; penitentia ductus confessus est peccatum suum in Sanctum Wvifridum Episcopum contra Apostolicæ Sedis iudicia commissum, promisitque, si de illa infirmitate sanatus surgeret, Apostolicæ Sedis iudicium servaturum; sin vero moreretur, præcipere se Successori suo, ut cum Wvifrido concordiam iniret, & paulo post diem obiit.

S. Wvifridus male ab Aldfrido Rege acceptus.

Beda in Epitome scribit: Anno DCCVII. Aldfrid Rex Northanbybrorum defunctus est. Matmesburienfis lib. I. de Reg. Angl. pag. 21. de Aldfrido habet: Per decem & novem annos summa pace & gaudio Provincia præfuit, nihil unquam præter in persecutione magni Wvifridi, quod livor edax digne carpere posset, admittens. Wigornienfis vero ad hunc annum DCCV. ait: Aldfridus Rex Northanbybrorum in Driffelda XIX. Kalendas Januarii defunctus est anno Regni sui XX. necdum impleto. Sed in die emortuali mendum est, & quidem contra Wigornienfis mentem. Hic enim asserit, Aldfridum regnare coepisse anno DCLXXXV. mense Majo, quod verum est, ideoque si usque ad medium mensem Decembrem hujus anni superstes fuit, Regni sui implevit annum XX. & XXI. inchoavit. Legendum itaque XVII. Kalend. Junii, sicque Aldfridus vita functus fuerit tribus aut quatuor die-

VII. Aldfridus Rex Northanbybrorum defunctus est.

CHRISTI
705.JOANNIS PAP. VII.
I.JUST. RHIN. ITER. IMP.
2.

præfato Papa Regibus Anglorum Edilredo & Aldfrido, ut eum in Episcopatum suum (eo quod iniuste fuerit condemnatus) facerent recipi. Juvit autem causam absolutiois ejus lectio Synodi beate memorie Papæ Agathonis, quæ quondam ipso præfente in Urbe atque in eodem Concilio inter Episcopos residente (ut prædiximus) acta est. Cum ergo, causa exigente, Synodus eadem coram nobilibus & frequentia populi, jubente Apostolico Papa, diebus aliquot legeretur, ventum est ad locum, ubi scriptum erat: *Wulfriidus Deo amabilis Episcopus Eboracensis civitatis, Apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertiisque rebus absolutus, &c. quæ supra posuimus. Quod ubi lectum est, stupor apprehendit audientes: & silente lectore, cœperunt alterutrum requirere, quis esset ille Wulfriidus Episcopus. Tum Bonifacius consiliarius Apostolici Papæ, & alii per plures, qui eum temporibus Agathonis Papæ ibi viderunt, dicebant ipsum esse Episcopum, qui nuper Romam accusatus a suis, atque ab Apostolica sede judicandus, advenerat.*

VIII.

Qui jam dudum, inquit, æque accusatus huc adveniens, mox audita ac adju-

PAGIUS

diebus, antequam Regni sui annum XX. implevissent. Junium enim in Januarium sæpe Amadunenses mutant. Idem error legitur hoc anno in recentiori Chronico Saxonico.

VII.
S. Cuthberga uxor
Alfridi
Regis.

Uxorem habuit Alfridus Sanctam Cuthburgam, de qua Malmesburienfis lib. 1. de Reg. Angl. cap. 2. *Habuit Ina (Rex Occidentalium Saxonum) sorores Cuthburgam, & Quenburgham. Cuthburga Alfrido Regi Northanhymbrorum nuptui tradita; sed non post multum conjugio dimissa, primum apud Berkengum (in agro Londoniensi) sub Abbatissa Hildelida; mox ipsa Magistra Revula, Winnburnæ Domino placitam vitam transegit. Auctor Chronologiæ Saxonice Malmesburienfis antiquior, ad annum DCCXVIII. scribit de Cuthburga: Hac data nuptui fuit Northanhymbrorum Regi Alfrido: sed ab illo adhuc vivente (vitæ Monasticæ studio) sejuncta fuit. Ubi verba parenthesi, inclusa, addita sunt ab Abrahamo Wheloco in illius Chronici editione, ad majorem explicationem. Situm erat Monasterium Winnburnense a Cuthberga constructum, in Provincia West-Saxonum, hodierno Comitatu Dorcestriæ, haud longe a Castro Badburienfi, quod Regum West-Saxonum Sedes erat. Mabillonius sæculo III. Benedictino, parte I. in Elogio Sanctæ Cuthburgæ Reginae & Abbatissæ Winnburnensis, hujus Monasterii initia ad præsentem circiter annum revocat, quod Sanctus Althelmus factus Episcopus Schireburnensis Epistolam scripsit de libertate propriæ electionis, omnibus Congregationibus in sua Diocesi constitutis concessa, in qua Epistola mentio Cuthburgæ Winnburnæ Abbatissæ. Eam Epistolam datam anno ab Incarnat. DCCV. Indict. III. e Registro Malmesburienfi vulgavit Alfordus in Annal. Anglic. Annus mortis ejus incertus. In Missali & Breviario Salisburienfi Ecclesiæ prid. Kalend. Septemb. Officium ejus præferbitur commune Virginibus non Martyribus; cum tamen*

dicata causa & controversia utriusque partis, a beata memorie Papa Agathone probatus est, contra fas a suo Episcopatu revulsus: & tanto apud eum habitus est honore, ut ipsum in Concilio quod congregarat Episcoporum, quasi virum incorruptæ fidei & animi probi, residere præcipere. Quibus auditis, dicebant omnes una cum ipso Pontifice, virum tantæ auctoritatis, qui per quadraginta prope annos Episcopatu fungebatur, nequaquam damnari debere, sed ad integrum culpis accusationum absolutum in patriam cum honore reverti. Hæc de Synodo: ubi cum integram Romanam sub Agathone Synodum recitatam fuisse audisti, plane concilii potest (quod ejusdem esset argumenti) causam ibi canonum ad Sextam Synodum additorum esse tractatam, & proculdubio esse rejecta omnia, quæ in Sextæ Synodi Actis minime reperta fuissent, sed a Græcis addita: erat enim intertextum sub Actis Sextæ Synodi dictum sub Agathone Romanum Concilium.

Verum remeantem absolutum S. Wulfriidum ad propria profequamur: de ipso enim hæc ibidem Beda: *Cum in Britanniam remeans, in Galliarum partes devenisset, tactus est infirmitate repentina, & ea*

Absolvi-
tur Wil-
fridus.

IX.

Wulfriidus
ægrota-
t ad mor-
tem, sed
liberatur.

Wigornienfis ad annum DCCXVIII. insinuat divortium Alfridi cum Cuthburga contigisse, circa annum DCC. eamque non fuisse Virginem: *Ante finem vite sua convulso carnalis copula ambo pro Dei amore renunciarunt. Tam ipse, quam Westmonasterienfis Cuthburgam & Quenburgham Sanctas appellant.*

Eddius Alfridi Regis morte narrata, ait: *IX. Post eum Eadwulfus per parvum spatium regnavit: ad quem S. Pontifex noster de exilio cum filio suo proprio (sc. Eadwulfi) veniens de Rypis, nidem arripit in & dure, persuasus a Consiliariis suis, pro antiqua nequitia sua respondere, dicens: Per sabiam. Interea mecum juro, nisi de Regno meo in spatio sex dierum discesserit, de sodalibus ejus quoscumque invenero, morte peribunt. Et post hæc aspera verba, de Regno quod duos menses habuit, conjuratione facta adversus eum, expulsus est, & regnavit pro eo puer Regius, cui nomen erat Osred, filius Alfridi Regis & Sancto Pontifici nostro filius adoptivus factus est. Idem habet Malmesburienfis lib. 3. de Pont. Angl. cap. 268. Beda lib. 5. cap. 19. Eadwulfi, quia tyrannus fuit, non meminit, sed ait tantum, Alfrido filius ejus Osred, puerum octo circiter annorum, successisse.*

Bellum aliquod post Alfridi mortem fuisse, innuit Eddius cap. 57. ubi ait, Bereclfridum, Osredus qui secundus erat a Rege, dixisse in Synodo filium Al-Niddana, de qua mox: *Hæc est voluntas Regis Alfridi in & Principum ejus, ut mandatis Apostolicæ Sedis Solium & præceptis Alfridi Regis in omnibus obediant. Nam quando in Urbe, quæ Bebbanburg dicitur, obsess, & undique circumcincti hostili manu (Eadwulfi nempe) in angustiaque rupis lapideæ mansimus, inito consilio inter nos si Deus nostro Regali puero Regnum patris sui concessisset, quæ mandavit Sanctæ Apostolicæ auctoritas de S. Wulfriido Episcopo, adimplere Deo spon-*

di.

CHRISTI
705.JOANNIS PAP. VII.
I.JUST. RHIN. ITER. IMP.
2.

& ea crescente adeo pressus, ut neque equo vehi posset, sed manibus ministrorum portaretur in grabato. Sic delatus in civitatem Meldum Gallie, quatuor diebus ac noctibus quasi mortuus jacebat, halitu tantum pertenui quia viveret demonstrans. Cumque ita sine cibo & potu, sine voce, & auditu quatuor diebus perseveraret, quinta demum illucescente die, quasi de gravi experrectus somno, exurgens resedit, apertiisque oculis, vidit circa se choros psallentium simul, & flentium fratrum: ac modicum suspirans, interrogavit, ubi esset Acca presbyter: qui statim vocatus intravit, & videns eum melius habentem ac loqui jam valentem, flexis genibus gratias egit Deo cum omnibus qui aderant fratribus. Et cum parum confidissent, ac de supernis judiciis trepidi aliquantum fabulari cepissent, justit Pontifex cæteros ad horam egredi, & ad Accam presbyterum ita loqui exorsus est: *Visto mihi modo tremenda apparuit, quam te audire ac silentio tegere volo, donec sciam, quid de me fieri velit Deus. Astitit mihi quidam candido præclaro habitu, dicens se Michaelem esse Archangelum: Et ob hoc, inquit, missus sum, Ann. Eccl. Tom. XII.*

PAGIUS

dimus: & statim post vota mutatis animis inimicorum, concito cursu omnes cum juramento in amicitiam nostram conversi sunt, aperti januis de angustia liberati sumus, fugatis inimicis nostris (Eadwulfo sc. & suis) Regnum (pro Osredo puero) accepimus. Chronographus Saxo ad hunc Christi annum habet: hic Ealdulfus Northanhymbrorum Rex obiit, & Ethelverdus lib. 2. cap. 11. Ethelredi Merciorum Regis abdicacione, quæ anno superiori contigit, narrata, inquit: *Post menses duodecim obiit Ealdulfus Rex Northanhymbrorum. Impletusque tunc numerus annorum a conditione mundi nonagesimus & quinque millesimus, ita DMDCXXXIII. Illigat Ethelverdus qui Chronicon suum absolvit anno DCCCLXXXIII. annum primum Dionysianum cum anno mundi DMCCXVI. Quare irrepsit error in hæc verba, quæ leguntur initio libri primi: Factus est numerus annorum ab ipsius mundi initio usque ad Christi primum adventum, 7. millia quingenti, minus quinque. Loco enim, quingenti, legendum, ducenti. Nam si ab anno mundi DMDCXXXIII. demas annos, DCCV. restabunt anni DMCCXCV. quæ Christus Ethelverdus natum credit. Quæ hic a nobis explicanda fuere, ut magis constet, Concilium Nidda in Northumbria sub hujus anni finem celebratum esse.*

XI. Eddius enim cap. 57. de hoc Concilio, in quo S. Wulfriidus reformata est, loquens inquit: *In primo Aus in Synodo (scilicet anno) Osredi Regis, Berthwaldus Cantuariorum Ecclesiæ & pene totius Britannie Ardama cum Archiepiscopo de Austro veniens, habens ex præ omnibus cepto Apostolica Sedis Aquilonalium Regem cum reconcilia omnibus Episcopis suis, & Abbatibus & totius Regni ejus Principibus, ad Synodalem locum de causa Beati Wulfriidi Episcopi diligenter invitato: & ita factum est. Nam in unum locum iuxta fluvium Nidda, ab Oriente congregati Rex (scilicet Osredo) cum principibus suis, & tres*

ut te a morte revocem. Donavit enim tibi Dominus vitam per orationes ac lacrymas discipulorum & fratrum tuorum, & per intercessionem suæ beate genitricis semperque virginis Mariæ. Quapropter dico tibi, quia modo quidem ab infirmitate hac servaberis: sed paratus esto, quia post quadriennium revertens visitabo te. In patriam vero perveniens, maximam possessionem tuarum, quæ tibi ablata sunt portionem recipies, atque in pace tranquilla vitam terminabis.

Convuluit igitur Episcopus, cunctis gaudentibus, & Deo gratias agentibus: captoque itinere in Britanniam venit. Lectis autem epistolis, quas ab Apostolico Papa advexerat, Berthwaldus Archiepiscopus, & Edilredus quondam Rex, tunc autem Abbas, libentissimenaverunt: *Qui videlicet Edilredus accitum ad se Coenredum, quem pro se Regem fecerat, amicum Episcopo fieri petiit, & impetravit: sed Adfridus Nordanhymbrorum Rex eum suscipere contempsit, nec longo tempore superfuit. Hoc namque anno eum idem Beda defunctum esse testatur: (a) Unde, inquit, (b), factum est, ut regnante Osredo filio ejus, mox Synoda C c 2. fa-*

X.

(a) Beda
epit. hoc
anno &
l. 5. c. 19.
(b) Beda
l. 5. c. 20.

Episcopi ejus (nempe Bosa Eboracensis, Johannes Hagustaldensis, & Eadfridus Lindisfarnensis) cum Abbatibus: nec non & Beata Aelfreda Abbatissa (Streaneshaleis Monasterii, filia Oswii Northumbriæ Regis) semper totius Provincie consolatrices, optimaque conciliatrices; Berthwaldus quoque Archiepiscopus & Wulfriidus Episcopus simul in una die advenerunt. Deinde sedentibus Rege & Episcopis cum Principibus eorum in loco Synodali, utriusque libri a principio usque ad finem lecti sunt. Archiepiscopus autem dixit, Apostolicam potestatem tenuisse, ut Præfules Ecclesiæ illius Provincie Beato Wulfriido reconciliarentur. Episcopi resistentes dixerunt, nulum posse immutare quæ jam facta fuissent. Sed cum summopere faverent Wulfriido Abbatissa Aelfreda, & Principes Bereclfridus, & pro eodem Præfule multa in Synodo dixissent, ut videre est apud Eddium, Episcopi sibi mutuo preparati ab aliis invicem consilium ceperunt; aliquando cum eis Archiepiscopus, aliquando vero sapientissima Virgo Aelfreda: & hujus Sancti Concilii talis finis exiit, ut omnes Episcopi & Rex cum suis Optimatibus pure pacis concordiam cum S. Wulfriido Episcopo interint, quam inter se usque ad finem vite conservaverunt, reddentes ei duo optima Canobis, quæ in Rypis & Hagustaldense cum omnibus redditibus suis. Beda lib. 5. cap. 20. de isto Concilio hæc habet: *Factum est, ut regnante Osredo filio ejus (nempe Alfridi) mox Synoda facta iuxta fluvium Nidda, post aliquantum utriusque constitutum, tandem cunctis favoribus, in Præfatum sit sua receptus Ecclesiæ. Sicque quatuor annis, id est, usque ad diem obitus sui, (qui contigit anno DCCIX.) vitam duxit in pace.*

Ex hæcenus dictis liquet primo, Synodum Romanam in causa Wulfriidi anno superiori, non vero currenti, ut putavit Baronius num. VII. congregatam esse. Liquet secundo, Alfordum hoc anno num. XI. hallucinatum, ubi ait, Wulf.

XII.

Aliqui er-
roris reje-
cti.

Synodus in Anglia in restitutione S. Wilfridi.

facta juxta fluvium Nidd, post aliquantum urriusque partis conflictum, tandem cunctis faventibus, in præsulatum sit sue receptus Ecclesie. Sicque quatuor annis, id est, usque ad diem obitus sui vitam duxit in pace. Hactenus Beda.

XI.

Sed ne recedamus a fertili sanctorum agro Britannia, Anglorum laboribus bene culta. Hoc eodem anno ipso exordio regni Ofredi, vita sanctissimi Heddi Episcopus Occidentalium Saxonum moritur, de quo ista habet idem auctor Beda:

(a) Beda l. 5. c. 19.

Heddi Episcopi obitus.

(a) Hujus Ofredi regni principio Antistes Occidentalium Saxonum Heddi caelestem migravit ad vitam. Bonus quippe erat vir ac justus, & Episcopalem vitam sive doctrinam magis in se sibi virtutum amore, quam lectionibus institutus, exercebat. Denique reverendissimus An-

PAGIUS

*vilfridi causam Romæ ventilatam non fuisse in Synodo; sed tantum Antistites frequenter sibi convenisse, eandemque tractasse; nam Eddius quem Alfordus non viderat, de hac re nos dubitare non patitur; ideoque recte Baronius scripsit, eam in Synodo agitatam. Liqueo tertio, perperam scripsisse Baronium num. VI. restari Bedam *Vuilfridum*, Romæ sub Joanne Pontifice absolutum fuisse annis quatuor ante obitum, ideoque hanc absolutionem ad Joannem VII. referri debere, qui hoc anno, qui quartus est ante obitum Wilfridi, Romanus Pontifex erat. Beda enim, cujus verba mox recitavimus, scribit *Vuilfridum* quatuor annis, non a Synodo Romana, ut eum interpretatur Baronius, sed a Synodo Niddana, mortuum esse. Baronium excipere Binus & Labbeus in editione Conciliorum, & asserere Joannem VII. ad instantiam Justiniani Imp. Concilium hoc anno indixisse pro Canonibus Sextæ Synodi confirmandis vel reprobandis, & in eo de causa Wilfridi etiam actum. Liqueo quarto, admittam esse in Concilio *Niddensi* concordiam antea propositam a Sancto Wilfrido in Concilio Romano anno superiori habito, illumque cessasse Episcopatum Eboracensem, salvis tamen Juribus & Privilegiis Monasteriorum Hagustaldensis & Ryppensis. Quare Eboracensis Episcopatus *Vuilfrido* nunquam restitutus fuit, ut ex laudatis Eddii verbis manifestum sit. Permissit enim *Vuilfridus*, *Bosa* mortuo, *Joannem Hagustaldensem* Episcopum Eboraci federe, ipse jam annis gravis, Hagustaldensi Ecclesia & suis Monasteriis contentus, ut testatur Malmesburienfis lib. 3. de Pont. Angl. pag. 269. defuncto *Alfrido*, *Vuilfridus* in concordiam receptus, Sedem apud Hagustaldum habuit, Joanne in Eboracum migrante: quia jam *Bosa* defunctus erat, nempe statim soluta Synodo. Antea idem scripsit Beda lib. 5. cap. 3. *Cum Reverentissimus Vir Vuilfrid post longum exilium in Episcopatum esset Hagustaldensis Ecclesie receptus, & idem Joannes defuncto Bosa, Viro multa Sanctitatis & humilitatis Episcopus pro eo Eboracensi substitutus, &c. Bosa* in eunte Octobri fato sanctum esse habet Martyrologium Metricum vetustissimum sub Bedæ nomine Tomo X. Dachermani Spicilegii editum.*

Sextus Octobris Nonis Bosa optat habere. Solemnes terris Summo qui gaudet Olympo.

ristes Pecthelmus (de quo in sequentibus suo loco dicendum est, qui cum successore ejus Aldhelmo multo tempore adhuc diaconus sive monachus fuit) referre est solitus, quod in loco in quo defunctus est, ob meritum sanctitatis ejus, multa sanitarum sint patrata miracula: hominesque provincie illius solitos ablatum inde pulverem propter languentes in aquam mittere, atque hujus gustum sive asperstionem multis sanitates agrotis, & hominibus & pecoribus conferre: propter quod, frequenter ablotione pulveris sacri fossa sit ibidem facta non minima. Hæc de sanctitate Episcopi Beda. Unde merito inter sanctos in Martyrologium relatum ipsum sancta Ecclesia æque colit, annuaque die, nempe Nonis Julii, ejus una cum aliis ejusdem diei sanctis commemorationem pie agere consuevit. Ex

Dies tamen emortuales a Martyrologiorum Conditoribus memorati, quandoque alii non sunt, quam dies sepulture aut Translationis; quo modo anno DCCIX. numero III. hujus Metrici Martyrologii Auctorem diem obitus Sancti Wilfridi cum die ejus Translationis confudisse videbimus. *Bosa* nomen *Beati* tribuit Bollandus ad diem IX. mensis Martii; quod non constat, Officium Ecclesiasticum de eo fuisse recitatum. Erat de *Monachorum Collegio*, inquit Beda, qui eum, licet *Vuilfridi* adversarium, impense laudat lib. 5. cap. 21. & 22. libr. 4. cap. 12. & 23. & alibi. *Palam est*, inquit Malmesburienfis lib. 3. de Pont. Angl. pag. 267. *quanta miseria involvat mortales, quod illi Viri, quos Sanctissima celebrat Antiquitas, Theodoros, Berthualdus, Joannes, Bosa, nec non & Hilda Abbatisa digladiabili odio impetierunt Vuilfridum Deo acceptissimum.* Fuerat *Bosa* Magister S. *Acca* Episcopi postea Hagustaldensis, qui colitur die XXX. Novembris, & valde laudatur a Beda lib. 5. cap. 21. *Utopote*, inquit, *qui a pueritia in Clero Sanctissimi ac Deo dilecti Bosa Eboracensis Episcopi nutritus atque eruditus est.* De *Joanne* Sanctitate etiam illustri suo loco agetur.

XIII. *Adversarii VII. fridi etiam sanctitate illustres.*

Ad num. XI. *Sanctum Heddam* Episcopum Dorcestrensem apud West-Saxones seu Saxones Occidentales, vita sanctum esse anno Incarnat. DCCV. testatur Beda lib. 5. cap. 19. Ejus nomen inscriptum est recentioribus Martyrologiis ad diem VII. mensis Julii. Ante Episcopatum *Monachus fuerat & Abbas*, teste Malmesburienfi in lib. 2. de Pont. Angl. cap. 3. sed *Leutherio* quarto Occidentalium Saxonum Episcopo demortuo Dorcestrensis Episcopus creatus est. Porro alia est *Dorcica*, seu *Dorcestris*, vulgo *Dorchester*, Urbs Provincie Merciorum in Comitatu Oxoniensi; alia *Dorcicetria*, itidem *Dorchester*, Urbs Occidentalium Saxonum, *Dorcestris* Provincie caput, huicque præfuit *Sanctus Hedda*, non alteri, uti demonstrat *Mabilonius* Sæculo III. *Benedictino* parte I. in Elogio historico hujus Sancti Præfatis, quem in eadem Sede præcesserant, *Birinus*, *Agilbertus*, *Vvini*, & *Leutharius*, de quibus suis locis egimus. *Hedda* defuncto, Episcopatus Provincia illius (scilicet Saxonum Occidentalium) in duas Parochias divisus est. *Una* data est *Danieli*, quam usque *hodie* regit; altera *Aldhelmo*, cui annis quatuor strenuissime præfuit; ambo & in rebus Ecclesiasticis & in

XIV. *Mortuus S. Edda Episc. Dorcestrensis.*

XII. *Suivberti Episc. prædicator ad Boructuarios.*

(a) *Marcell. in vita S. Suivbert. c. 19.*

Ex Anglia vero in Germaniam migrantes, manipulos ex apostolatu sanctissimi viri *Suivberti* Episcopi colligimus, qui post prædicationem *Brunsvicensibus*, & aliis finitimis populis ministratam, quos Evangelio imbuens & virtute miraculorum confirmans reddidit Christianos, ad *Boructuariorum* iterum se culturam convertit, de quibus *Marcellinus* hæc habet (a): *Cumque ad Boructuarios venisset, scilicet anno ab incarnatione Domini septingentesimoquingentesimo, statim salutifera verbi divini præcepta stolidis ipsorum cordibus evangelizando tradidit; serasque eorum mentes, terris ignorantie caliginibus cæcitas, Evangelica prædicationis lumine perlustravit; gloriosus apparens in verbis, & sanctus in operibus suis: ita ut a prophanis idolorum superstitionibus ad fidem Christi multos convertendo in radice veræ fidei miraculorum prodigiis solidando confirmavit. Sed cum ubique prædicatione sanctissimi *Suivberti* multi conversi baptizatique Christo servirent, & quotidie plures ad Orthodoxam fidem convolarent; nefandissimus hortator scelerum,*

PAGIUS

*& in scientia Scripturarum sufficienter instructi, inquit Beda lib. 5. cap. 19. Daniel erat antea Episcopus insula *Vesta*, ut prodit Beda lib. 4. cap. 16. quem Episcopatum retinuit, quando hoc anno renuntiavit est Episcopus *Vintonia*, ut nos docet Beda lib. 5. cap. ult. loquens de Præfatis anno DCCXXXI. adhuc viventibus: Episcopus, inquit, *Vesta* insula ad *Danielem* pertinet, Episcopum *Venta* Civitatis, seu *Vintonia*, ubi & hodie Episcopi Protestantis sedent. *Danielem* Bonifacius Germanorum Apostolus in rebus gravissimis consulere solitus erat, ut ex illius Epistolis liquet.*

XV. *S. Adalhelmus sit Episc. Schireburnia.*

Aldhelmus Sedem nactus est *Schireburnia*, præfuitque *Dorcetensibus*, *Somersetsibus*, *Wiltonensibus*, *Devonensibus* & *Cornubiensibus*. Sed cum *Schireburnia* tempore *Willelmi* Malmesburienfis viculus tantum esset, ut is testatur lib. 2. de Gest. Pont. pag. 247. undecimo Ecclesie sæculo Sedes Episcopalis translata est *Saraburiam*, ubi nunc extat, ad videre est apud *Godvvinum* in Comment. de Præfatis Anglia pag. 388. de *Aldhelmo* adhuc Abbate Malmesburienfi, *Willelmo* Malmesburienfi in ejus Vita cap. 8. hæc scribit: *Si quando stimulo corporis admoneretur, non solum illecebra denegabat effectum, sed alias insolitum reportabat triumphum. Neque tamen consortium feminarum reputabat, ut ceteri, qui ex opportunitate timent prolabi: imo vero vel assidens, vel cubitans, aliquam detinebat, quoad carnis tepescere lubrico, quieto & immoto discederet animo. Derideri se videbat diabolus, cernens adherentem feminam, Virumque alias avocato animo insipientem cantando Psalterio & valesfaciebat ille mulieri, salvo pudore, illas castitate. Residebat carnis incommodum, dolabat nequam spiritus de se agitari ludibrium. Verum male cum fama mendaci *Aldhelmo* Malmesburienfi affingit ad laudem, quod illi est ad contumeliam; cum hac in pugna non obfirmato vultu resistendo, sed fugiendo vincatur, ut pluribus ostensum est in Apologiis hoc*

*animarum prædo, gaudens in pejus abire omne genus hominum, & non posse cæcos adire, sæcgit per sua malignitatis fautores ipsum aut interimere, aut expellere. Cum ergo quadam die prædicaret coram multis Gentilibus, sacrilegi sacerdotes Paganorum, calice Babylonis inebriati, insurrexerunt adversus eum: qui ipsum verberatum pugnis, retortis baculis, & lapidibus, a finibus ipsorum eliminare & expellere conabantur; sed ereptus industria quorundam fortium Christianorum, aliquot diebus secreta latuit (non enim palam ipsum trucidare audebant timore Satrapæ ipsorum) non tamen cessavit a prædicatione: quin sparsit semina vitæ per agros multorum cordium, ita ut in dies multos despectis idolis, publice Christum confitentes baptizaret. Quomodo autem Deo cogente, ad prædicationem publice ineundam ipse etiam hostis humanæ naturæ diabolus licet invitus, & nolens viam ei amplam aperuerit, idem *Marcellinus* ita describit (b):*

Erat, inquit, eodem tempore in quadam Boructuariorum villa, Velsenberch

(b) *Marcell. in vita S. Suivberti c. 20. 21.*

XIII. *no.*

sæculo pro *Roberto* de *Arbricello* Fundatore Ordinis *Fontis-Ebraldi*, in quem similis calumnia conficta, elucubratis. Quanti fecerit ejus Opuscula *Sanctus Bonifacius* adhuc *Diaconus* ipsemet in Epistola IV. significat. *Excessit anno ab Incarnatione Domini septingentesimo nono, &c.* inquit *Malmesburienfis* in ejus Vita, qui addit alios characteres parum certos. Colitur in Martyrologio Romano, & pluribus antiquis die XXV. Maii. *Legendi* *Henschenius*, & *Mabilonius* Sæculo III. *Benedictino* parte I. & in Appendice partis I. Sæculi IV. qui varia de eo observant, & vitam ejus a *Willelmo* Malmesburienfi scriptam, anteaque tenebris sepultam, in lucem emiserunt.

Ad num. XII. & seqq. *Jam* sapius monuimus *Historiam Suivbertinam* ab aliquo fabulatore excogitatum esse, ideoque nullam fidem mereri. Quare quæ ex illa *Baronius* hic narrat, prætermittenda.

Elmacinus lib. 1. *Hist. Saracenica* ait: *Abimelech* seu *Abdelmeric* Saracenorum Califam obisse anno *Hegiræ* LXXXVI. die undecimo mensis *decimi*, seu *Sevval*, id est, die undecimæ mensis *Octobris*, regnasse annum unum & viginti, diebus quindecim, & sepultum esse *Damasci*. In *Carthaginem* cepit, & *Ditiones* suas propagavit usque ad confinia *Visigothorum*. Et successit *Vvalid* ejus filius, *Califa* decimus tertius, de quo *Elmacinus* eodem anno *Hegiræ*, ait: *fussit Vvalid* edificari delubrum *Damascenum*, & destrui templum Christianorum, quod ad latum erat templi, & consecratum *D. Joanni*. Dicitur a Christianis pro eo obtulisse *XL. mille aureos*, quam cum illi pecuniam accipere nolent, cepit illud atque destruxit, nec quidquam iis dedit. *Perhibentur* autem in extruendo illo delubro occupati fuisse *XI. mille latoni*. *Theophanes* *Damasci* Ecclesiam Christianis ereptam dicit anno *Incarnat.* secundum *Alexandrinum* DCCXIX. ideoque uno anno tardius, quam *Elmacinus*, cui hac in re major fides habenda. Hinc

XVI. *Historia Suivberti, na fabulosa.*

XVII. *Mortuus Abimelech Kalifa.*

CHRISTI
705.JOANNIS PAP. VII.
I.JUST. RHIN. ITER. IMP.
2.Occasione
dæmonia-
ci genti-
les con-
versi ad
fidem.

nomine, vir quidam dives & potens, Etheberus dictus, obsessus a dæmonio, ferro & catenis adstrictus, eo quod omnes morsu arriperet, & vestes proprias laceraret. Erat autem idem Etheberus incitator aliorum, & primus qui sanctum Suuibertum baculo impetere non formidabat. Qui cum quotidie dire vexaretur, & a multis visitaretur, tandem quadam die, presentibus nonnullis idolorum sacerdotibus, & aliis Paganis ipsi condolentibus, dæmon clamare cepit: Nisi huc veniat servus Dei vivi Suuibertus Christianorum Episcopus, hinc non egrediar. Cumque magis ac magis hæc aterando clamaret, confusi abscesserunt idololatæ, & amici dæmoniaci, perplexi & dubii, quidnam facerent. Demum communi omnium deliberatione, ab ipsis sanctus Suuibertus queritur, & inventus obvixæ rogatur, & invitatur ad visitandum dæmoniacum præfatum. Igitur sanctus Suuibertus, fraterno tactus dolore, dæmoniacocompatiens, cum iret cum suis presbyteris & clericis, essetque in via ad visitandum eum, mox cepit dæmonia-

cus spumare, dentibusque dire stridere, & horribiliter vociferando clamare plus solito: de quo præsentibus valde gementes mirabantur. Sed sancto Suuiberto appropinquante domui, cessavit dæmoniacus jacens in lecto, ac si somno dulciter presus esset.

Quem sanctus cernens, præcepit suis, ut omnes orationibus devote vacarent: & ipse orationi incumbens, Deum devotissime precabatur, ut ad laudem, & gloriam sanctissimi nominis sui, & ad conversionem incredulorum, dæmoniacum expulso demone liberaret. Surgensque cum suis ab oratione signavit dæmoniacum signo salutaris Crucis, dicens: In nomine Domini nostri Jesu Christi præcipio tibi immunde spiritus, ut exeat ab hac Dei creatura, ut agnoscat suum verum Creatorem, & Salvatorem. Statim cum fœtore spiritus malignus exiens, clamare cepit: Non diu in ista permanebis provincia, serve magni Dei; nam sicut me ab hac mea habitatio- ne expulisti, ita expelli te faciam ex ista terra & provincia. Etheberus vero a dæmonio liberatus, surgens palam, inha-

XIV.

Propaga-
tio fidei
in Boru-
guariis.

rens pedibus sancti Suuiberti, veniam petens de commissis in eum, baptizari in nomine Jesu Christi instantissime poposcit, in cujus nomine liberatus fuit. Similiter multi Pagani cum duobus idolorum sacerdotibus, qui præsentibus fuerunt, pedibus sancti Episcopi provoluti, mysterium fidei Christianæ discere, & scire expetierunt. Quos sanctus elevans, docebat divinam Sapientiam descendisse de celo ad terram, ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, suo sanguine & benedicta morte in ara Crucis vivificaret. Itaque per tres continuas hebdomadas eos docens, & in fide confirmans, baptizavit ex eis solummodo quadragintaduos, exceptis parvulis utriusque sexus & mulieribus.

XV.
Boru-
guarii ad fi-
dem con-
versi.

Et licet Boru-
guarii essent gens barba-
ra, seva, & inculta, & plures deos ad-
orarent, prophanis & sacrilegis sacrifi-
cis responsa a dæmonibus exquirentes;
auguris & divinationibus servientes;
tamen sanctus Suuibertus, condolens ipso-
rum miserie, sedula prædicatione, cre-
bris devotionibus, & mirabili sanctita-
te, Deo auxiliante, eos ad agnitionem
veri perduxit luminis: ita ut relictis i-
dolorum fordibus, in Christum credentes,
phana, in quibus idola antea adorare con-
sueverant, propriis manibus destruentes,

PAGIUS Hinc apparet, libros tres Sancti Adamnani de locis Sanctis ex relatione Archiepi, Episcopi Galli, de quibus egimus anno DCXCIX. num. III. scriptos esse ante præsentem annum, aut saltem Arculfum Loca Sancta visitasse ante hunc annum; cum Adamnanus alia in libris illis non retulerit, quam quæ accepit ab Arculfo in illis locis memoratu digna esse. Quare cum lib. 2. cap. 28. de Damasco loquens dicat, ibidem in honorem Sancti Joannis Baptistæ grandem fundatam esse Ecclesiam, ea tunc nondum solo æquata fuerat.

XVIII. Hoc vel superiori anno Sancta Bertila Abbatissa Kalensis prima, die incerto, pio sancto- que sine vitam claudit, postquam per quadraginta & sex annorum curricula propter Dominum in hoc Cœnobio laboravit, inquit Auctor Anonymus fere æqualis in ejus Vita, quæ extat Saculo II. Benedictino parte I. Monasterium illud Balthildis Regina mortuo Clodoveo II. marito suo ædificavit, ut illud ingrederetur cum Clotaricus III. ejus filius Regnum per semetipsum gerere posset. Quo præparato a Theodochilde Abbatisa Monasterii Jotrensis intra Jorani saltus arva, sexto milliari supra Meldas Civitatem siti, poposcit Abbatisam, ut ex suo Monasterio aliquas famulas Dei sibi destinaret, quæ suum regere deberent Cœnobium. Hæc Bertilam cum quibusdam Sanctis puellis ad Reginam misit, quæ suscepta regiminis cura, Christianitas Fratrum seu Sororum ejus pietatis exemplo adificabatur, etiam & ejus munificentia largæ cuncti pauperes ac peregrini consolabantur, tantumque fructum per eam Dominus contraxit ad salutem animarum, ut etiam a transmariis partibus Saxonia Reges illi fideles ab eo per Missos postularent, ut illis de suis discipulis ad eruditionem vel Sanctam instructionem, quam audierant esse in ea mirabilem, dirigeret, seu etiam qui Virorum & Sanctimonialium Cœnobis in illa Regione construerent, inquit Anonymus, qui indicat etiam Virorum seu Monachorum Conventum Kalæ tum extitisse, pro more illorum.

temporum, quibus in Sanctimonialium Cœnobis duplex conventus esse solebat. Interea, Clotario III. adulto, Balthildes, relicta cura Regalis Palatii, in Monasterio quod ipsa construxerat, sub obedientia Bertilæ Abbatisæ se subdidit, & utraque illud communi consilio tam in adificiis, & officiis, quam & Sanctitatis exemplo mirifice exornavit. Sancto Eligio Noviomensi Episcopo pridie Kalendas Decembris anni DCLVIII. vita functo rogabat Regina, quæ tunc Noviomis erat, ut ad Kalam Monasterium suum corpus ejus transferretur, sed tandem plebi concessit, ut Noviomis sepeliretur, sicut testatur Sanctus Audoenus in Eligii Vita. Indæque aliqui concludunt, jam tum Bertilam Monasterio Kalensi præfuisse. Verum cum Clodoveo II. post mensem Octobrem anni DCLVI. e vita migravit, & post ejus mortem Balthildis Monasterium construxerit, ante annum circiter DCLX. inhabitari non potuit.

XIX. Coitius anno DCLVI. num. VI. contendit, prima Monasterii Kalensis fundamenta, non a Balthilde sed a Chlothilde Clodovei Magni uxore jacta fuisse, quod in posteriori Balthildis Vita a Bollando ad diem XXVI. Januarii recitata, Balthilde legatur: Cœnobium in honore Sancti Georgii, Sacrarum Virginum in Kalæ prima construxit (id est Chlothildis), quod postea, quia ambitus Ecclesie strictior erat ad capiendum plurimum gregem Sanctimonialium, a sepe memorata Domina Balthilde eversum est, & Basilica prægrandi spatio amplitudinis constructa. Addit Coitius, priusquam Balthildis a Clodoveo II. in uxorem assumeretur, in Episcopatu Parisiensi floruisse Kalense Monasterium, ibique Herefvidam matrem Adulsi Regis Orientalium Anglorum Monasticam vitam duxisse, teste Bedæ lib. 4. cap. 23. Verum jam anno DCLXXX. num. XV. & seqq. ostendi, deceptum esse Bedam, & Kalense Monasterium pro aliquo alio Galliarum suspensisse, nullisque negaverit auctoritatem prioris Scriptoris Anonymi Vitæ Sanctæ Balthildis ejus æqualis, & alterius Scriptoris Anonymi Vitæ San-

clæ

PAGIUS

clæ Bertilæ etiam coævi, præferendam esse testimonio posterioris illius Auctoris Vitæ S. Balthildæ, licet antiqui. Prior autem Anonymus num. VII. ait de Balthilde: Kalæ in Parisiaco Dio sacratas puellas Cœnobium magnum Virginum adificavit: ubi Dei famulam religiosam valde puellam Bertilam in locum Matris esse PRIMAM constituit. Quare si in Kalæ ante Balthildem nullæ Abbatisæ erat, nullæ etiam Sanctimonialium morabantur. Kalæ ergo Balthildis tempore erat tantum Domus Regiæ, ut Scriptor laudatus Vitæ Sanctæ Bertilæ num. IV. innuit: Cum Pontificibus & Primatibus populi sui consilium accepit (scilicet Balthildis), ut Regali villa, qua dicitur Kalæ, Monasterium construeret puellarum. Quod præstitit, everisa Ecclesie a Clothilde alias ædificata, quam posterior Scriptor Vitæ Balthildis in Cœnobium transformavit. Hæc Kalensis Monasterii prima fundatrix; Bertila vero prior Abbatisa, quæ Sanctimonialium in illud induxit.

XX.
Ante illud
nullum
Kalæ a-
liud Mo-
nasterium
fuit.

Nec est quod quis dicat, in Vita Sanctæ Balthildis legi eam Kalæ ædificasse Cœnobium magnum Virginum, ideoque aliud parvum ibi antea extitisse. Si enim hæc explicatio valeret, sequeretur etiam Corbeix duo monasteria fuisse, antiquum unum, alterum recentius; cum idem Anonymus num. VII. scribat: Theodofredus... magno gregi fratrum præfuit, & Balthildem solum ædificasse magnum Monasterium, & Theodofredum, illud rexisse, sed antea Corbeix aliud minus amplum præextitisse, quod sine legitimo fundamento assereretur. Præterea Monasterium magnificentius, quam antea fuerat reedificatum, aliud Monasterium dici non potest, ea ratione, quod alias in eodem loco essent ædificia, quod tamen Interpolator Vitæ Sanctæ Balthildis Kalæ ab hac Sancta Regi-

CHRISTI
705.JOANNIS PAP. VII.
I.JUST. RHIN. ITER. IMP.
2.

ecclesias construerent, in quibus presbyteros & diaconos sibi in adiutorium per diversa Ecclesiarum loca ordinavit. Quæ postquam præfatum errorem in magna parte, divina præcedente gratia, miraculis, & sermonibus extirpasset, frequentabatur a populis circumquaque positis, catervatum ad eum confluentibus: qui eximie conversationis, & miraculi præfati fama excitati, videre & audire eum studebant. Quibus libera voce documenta insinuans Evangelica, multos ex eis convertit, quos sacro baptismatis fonte abluit & purgavit: sicque per biennium inter eos moratus, vitæ meritis, & virtutum clarens exemplis, omnibus amabilis, & venerabilis factus est. Fraterno denique amore plenus, cunctis ad salutem prodesse satagebat. Ipse vero, ut omnibus omnia ferret, cunctos egenos in necessitatibus & infirmitatibus ipsorum visitavit, non solum Christianos, quos in fide visitando, & exhortando confirmavit, sed & feroces Paganos errore idololatriæ irretitos, ut eos a vano cultu dæmonum ereptos, ad fidem perduceret Christi. Hæc ibi de iis quæ præfati & sequenti anno sunt facta: addicit auctor alia miracula hoc eodem tempore ab eodem Christi Apostolo divinitus edita, ex quibus major facta fuit ad

na factum supponit, a Donna Balthilde eversum, inquit. Adhæc si ante Balthildem fuit aliquod Kalæ Sanctimonialium Monasterium, illudque adeo celebre, ut Herefvidam Regina ad illud inhabitandum mare trajecisset, ab aliqua Matre aut Superiore sine dubio regebatur. Quo pacto igitur Auctor Vitæ Balthildis loco citato scripsit, Balthildem, Bertilam in locum Matris esse primam constituisse, ac præterea Bertilam e Monasterio Jotrensi cum omnibus suis Sanctimonialibus Kalam venisse? Ad Jotrum Monasterium, unde illas Sacras Virgines (Kalenses scilicet) cum præfata Donna Bertilana Abbatisa, ad Kalam suum Monasterium accesserit? Si Kalæ mortua esset, Herefvidam, eam cum Bertila & aliis Monachabus illuc Jotro venisse verosimile esset; verum nullum hujus Regiæ Kalæ sepulcrum, nullæ reliquæ, nulla memoria extat. Denique dubium non est, quin alias Kalæ duo Monasteria fuerint; alterum Monachorum; alterum Monialium; quin primum extinctum sit, ac Ecclesia Sanctæ Crucis, ut vocabatur, presbyteris sæcularibus data, quod & Jotri, alibi que etiam factum. At duplex illud Monasterium, ambæque illæ Ecclesie a Sancta Bertila ædificatæ fuerant; ideoque ex duplici Monasterio olim Kalæ constructo nullum argumentum deduci potest, fuisse ibi aliquod Cœnobium Bertilæ antiquius; cumque illud, ad veram sententiæ assertoribus fatentibus, adeo exiguum fuerit, ut Auctor Vitæ Sanctæ Balthildis eidem coævus nullam ejus mentionem fecerit, quis sibi persuaserit, illustrem Reginam, qualis Herefvidam fuit, patriam dereliquisse, ac mare trajecisse, ut reliquum vitæ in eo Cœnobio, obscuro & incognito, transigeret? quæ paulo satius explicanda fuere, ne quis existimet, me Bedam, qui Herefvidam Kalensem Mo-

CHRISTI
705.JOANNIS PAP. VII.
I.JUST. RHINOT. ITER. IMP.
2.

ad fidem accessio. Sed quas idem sanctus (ut comminatus fuerat dæmon) passus sit postea infidias, suo loco dicturi sumus.

De Orientalibus rebus illud hoc anno secundo Justiniani Annales produunt, Sarracenos Damasci abstulisse a Christianis

PAGIUS Monacham fuisse scriptit, imprudenter & temere erroris arguisse, & a recepta gravium sæculi nostri Scriptorum opinione sine legitimis rationibus discessisse. Colitur *Sancta Bertila* die IV. Novembris.

XXI. *Moritur Anastasius Episc. Hierosolymorum.* Anastasius Patriarcha Hierosolymitanus, qui subscriptus legitur in Synodo Trullana, hoc circiter anno obiit. In Tabulis enim Theophanis ad annum incarnationis secundum Alexand. DCCXCVIII. anni triginta, quibus Joannes se- dit, inchoantur. Fuit is hujus nominis IV. Vitam Sancti Joannis Damasceni, cujus discipulus extitit, literis mandavit, ac cultum Imaginum strenue defendit. Extat Epistola Sancti Joannis Damasceni de *Trisagio*, de qua Vossius lib. 2. de Histor. Græcis, Hunc Joannem prætermisit Oudin in Supplemento de Scriptoribus Ecclesiasticis.

XXII. *Cyrus E.* Cyrus fit Episcopus Constantinopolitanus, ut ostendi anno DCCIII.

XXIII. Hoc anno *Sanctus Abbo* Metensis Episcopus ad

primariam ecclesiam, excitatos æmulatione ob eminentem pulchritudinem templi. Hæc ex Theophane. Putamus hanc illam fuisse S. Joannis Baptistæ ecclesiam, cujus meminit Beda, ubi in epitome de locis sanctis de Damasco agit.

Se-

Deum migravit, cum *Dioecesi annis decem, S. Abboni* mense uno, diebus sex ac viginti rexisset, ut *Episc. Metensis.* habet Codex Monasterii S. Symphoriani, ubi & legitur, mortem ejus contigisse die XV. obitus.

Deum migravit, cum *Dioecesi annis decem, S. Abboni* mense uno, diebus sex ac viginti rexisset, ut *Episc. Metensis.* habet Codex Monasterii S. Symphoriani, ubi & legitur, mortem ejus contigisse die XV. obitus. Martyrologio Metensi apud Meurissium, in Opere de Episcopis Metensibus. Seriem Episcoporum Metensium, qui post *Sanctum Arnulphum* federunt, accurate consignare placuit, ut constaret, hunc Sanctum abdicasse, anno DCXXV. eorumque everterentur opiniones, qui tardius hanc abdicationem distulere, vel qui *Sanctum Landricum* Episcopum Meldensem inter Antistites Metenses connumerarunt. In Codice quidem Sancti Symphoriani Metensis, anni, menses, & dies, quibus singuli Episcopi Metenses federunt usque ad *Sanctum Arnulphum*, perperam sine dubio expressi; sed eum, qui Catalogum illum continuavit usque ad finem fere noni sæculi, ex optimis Monumentis, quæ in medium affert, cruisse non dubitandum.

I. Sequitur Christi annus septingentesimus sextus Indictione quarta, quo nihil præterea Annales reddunt, nisi (quod ad res spectat Orientales) non sine magna ingratitude nota Justinianum Imperatorem, qui armis Bulgarcis fuerat in Imperium restitutus, pactam

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS SÆC. VIII. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6199.

© 15. C. D. 4. P. 4. April, Indiç. 4.

JESU CHRISTI 706.

JOANNIS VII. PAPÆ 2.

JUSTINIANI iterum REG. 2.

AD num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCC. qui Kalend. Septemb. anni Christi DCCVII. inchoatur, refert Justinianum pacem Romanos inter & Bulgaros compositam violasse; in *Terbelem* eorum Regem irrupisse; *Anchibalum* profectum exercitum ejus a Bulgariis fufum esse; ipsum in arcem fuga se recipientem, dies tres in ea remansisse, tandemque Constantinopolim cum dedecore reversum esse. Verum gesta hæc anno DCCVIII. quo ea Sigebertus in Chronico narrat, non vero præsentis, quo ea Baronius recitat.

II. Florebat hoc tempore Sanctus Guthlacus Presbyter & Anachoreta Crulandiæ in Anglia, cujus annus emortalis, licet certus nempe septingentesimus decimus quartus, in controversiam vocatur, quod Felix Sancto Guthlaco æqualis in ejus Vita a Mabillonio Sæc. III. Benedic. primum publicata, & Ordericus lib. 4. pag. 540. tradant eum obiisse anno DCCXV. Verum mortem ejus anno DCCXIV. contigisse certo temporis caractere indicat Florentius Vigorniensis, qui anno MCXVIII. Historiam suam absolvit, & ut vulgo creditur, vivere desit. Hæc ejus verba: *Anachorita probatissimus, Deique Sacerdos fidelissimus, dilectæ Christi Virginis Pegia leggendum, Pegæ germanus, innumerabilium virtutum patrorum Guthlacus, Indictione duodecima, quarto lumine Festi Paschalis, tertio Idus Aprilis, animam ad gaudia perpetua emisit exultationis, ideoque die undecima mensis Aprilis anni DCCXIV. quo feria quarta post Pascha, qua in Vita ejus a Felice scripta, mortuus dicitur, incidit in diem XI. Aprilis seu tertium Idus ejusdem mensis; quod & legitur in alia hujus Sancti Vita a Capgravo edita, in qua habetur eum tertio Idus Aprilis in Domino obdormisse. Denique Petrus Blesensis in Continuatione Ingulphi, cujus Historia Oxoniæ nuper integra primum prodit, scribit; *Natus est Sanctus Guthlacus anno Domini DCLXXIV. Indictione secunda, Cyclo decennovall per decem corrente, ultimis annis VII. feri Regis Merciorum, & idem San-**

pacem cum Trebellio ipsorum Rege frangentem, adversus eum duxisse exercitum; sed dignas tulisse pœnas, utpote qui posteriores in bello ferens fuga elapsus, vix Constantinopolim eum paucis redire va-

(a) Ex Theop. & Cedren.

rum Annales (a).

D d Hoc

Stur Pater Vester transiit ad Dominum completis annis vita sua XL. quarta feria in septimana Pascha, scilicet anno Domini DCCXIV. Indiç. XII. Cyclo decennovall per XI. (legendum per XII. corrente super Mercios Celredo filio Ebelredi quondam Regis adhuc regnante, anno Regni sui VI. Regnum autem Merciorum inijt Celredus seu Coelredus anno DCCIX. Quare recte Auctor Chronologiæ Saxonice, Vestmonasteriensis, & quidam alii Guthlaci mortem cum anno DCCXIV. affixere, nec video hoc impossibilem in dubium revocari posse.

Turbat tamen Felix Auctor Vitæ ejus, quem Mabillonius levissimo fundamento Monachum, Girvensem facit, ut ostendit Henschenius ad diem XI. mensis Aprilis, ubi eandem Vitam S. Guthlaci ex alio pervetusto MS. paulo post Mabillonium edidit, qui tamen tantum habet Auctorem Vitæ S. Guthlaci videri vixisse in Regno Orientalium Anglorum, negatque fuisse Monachum Croylandensem, quod Alfordus ad hunc annum num. V. passimque recentiores volunt, Licet autem certum sit egrasse Ordericum laudatum mortem hujus Sancti anno DCCXV. consignantem, incertum tamen an annus DCCXV. in eam Vitam intrusus fuerit, an vero Felix ab Incarnato Verbo (id est novem mensibus ante vulgarem Eram a Christo nato, sive a Januario sequente inchoari solitam) annos numeraverit, ut existimavit Henschenius.

Guthlacus e Regia Merciorum apud Anglo-Saxones Stirpe ortus post quam octo vel novem annis cum vicinis Britonibus seu Cumbris in hodierna Wallia degentibus arma strenue tractasset, & de hoste frequentes victorias reportasset, ingressus est Monasterium, quod Anglorum vocabulo vocatur Ripadam, biennioque ibidem transacto solitaria vitæ studio secessit in insulam Croylandiam in Orientali Merciorum Ditione positam, sed Comitatu Lincolniensi hoc tempore adscriptam. Fama ejus longe lateque volante, multi ad eum diversorum ordinum gradus, Abbates, Monachi, Comites, divites, vexati, pauperesque de proximis Merciorum finibus, & de Britannia partibus pro salute corporis & animæ venerunt. Et quisquis id pro quo fideliter venerat, fideliter obtinebat. Clito Edelbaldo, id est Princeps, quem Ceolredus Rex hac & illuc persequatur, ad Sanctum Virum venit, qui blandè eum consolatus est, eique promisit Dominationem Gentis suæ, & Principatum populorum, & conculationem inimicorum; quæ cuncta ordine completa sunt; [1] nam Ceolredus Rex mortuus est, ac

NOTÆ [1] **C**Ave credas S. Guthlacum adhuc in vivis agentem Edelbaldo Regnum, & prospera omnia prænucciasse; id enim prædixit vir Sanctus altero post obitum suum anno, cum Edelbaldo de amissione suavissimi patris sui querenti per visum apparens, solatium præsentia suæ optatque vaticinii attulit. Felix in Vita S. Guthlaci cap. 5. **MANSI**

CHRISTI
706.

JOANNIS PAP. VI.

JUST. RHIN. ITER. IMP.

Hoc eodem anno septingentesimo sexto consignantur res gestæ S. Guthlaci anachoretæ in Anglia ab iis qui ejus vitam scriptis sunt profecuti. Vixit hic in horrida insula solitarius, multique vir-

tutibus illustratus, prophetiæ dono imbutus, & miraculorum gratia insignis extitit. Habentur ex parte res præclare ab eo gestæ (a), quas tu confulas.

(a) Apud Sur. die 11. April. tom. 1.

Sep-

PAGIUS ac Edelbaldus Regnum ejus nactus est; quod utrumque paulo post Sancti Guthlaci mortem contigit.

V. Frater fuit S. Pega. Sancta Pega, inquit Ingulphus in sua Historia pag. 5. Soror presati Sancti Patris nostri Guthlaci cito post primi anni revolutionem ab obitu ejusdem, relicto prius ibidem in manibus Kennulphi Abbatis sigello Sancti Bartholomæi, & Psalterio fratris sui, cum nonnullis aliis Reliquiis, ad cellam suam navigio remeavit ab oratorio prænominati fratris sui per quatuor leucas in Occidentali plaga distantem; ubi completo biennio, & tribus mensibus, in lugubri lamentatio-

ne ad Apostolorum Petri & Pauli limina in frigore & abstinentia multa peregre profecta est. Cumque Civitatem Romanam ingrederetur, omnium signorum classicum repentinum personans, per spatium unius hora sanctitatis ejus meritum universis Croibus indicavit, ubi Divino servitio mancipata, in timore Domini dies suos demum complevit, ac ejus sacro corpore terra illi inter multa alia Romana Sanctuaria commendato, spiritus ejus de presentis vite labore ad æternam requiem ascendit. Meminit Sanctæ Pega Hollandus ad diem VIII. mensis Januarii.

JESU CHRISTI JOANNIS PAP. VII. JUSTIN. RHINOT. ITERUM IMP.

ANNUS
707.ANNUS
3.ANNUS
4.

I. Joannis VII. Pap. obitus.

Septingentesimus septimus Redemptoris annus Indictione quinta inchoatur, quo decimoquinto Kal. Novembris Joannes Papa, ubi sedisset annos duos, menses septem, dies decem & septem, moritur: de quo ista Anastasius: *Hic fecit oratorium sanctæ Dei genitricis intra ecclesiam beati Petri Apostoli, cujus parietes musco depinxit: illicque auri & argenti quantitatem multam expendit, & venerabilium Patrum dextra laevoque vultus erexit. Hic restauravit basilicam S. Eugeniæ, quæ longo tempore detecta, atque diruta fuerat. Laboravit autem, & in cœmeteriis beatorum martyrum Marcelliani & Marci, Damasique S. Pontificis. Fecit etiam, & imagines per diversas ecclesias, quas quicumque nosse desiderat, in eis vultum ipsius depictum reperiet.*

II. Basilicam itaque sanctæ Dei genitricis, quæ antiqua vocatur, pictura decoravit, illicque ambonem noviter fecit; & super Ann. Eccl. Tom. XII.

eamdem ecclesiam, quantum ad se, Episcopium constituere maluit, illicque Pontificatus sui tempus explevit. Puto basilicam hanc Dei genitricis, quæ vocabatur antiqua, fuisse ecclesiam sanctæ Mariæ trans Tiberim positam, a Callixto Papa erectam, qua antiquior nulla; illicque sibi Joannem habitationem delegisse. Sed pergit Anastasius: *Hic fecit aureum calicem præcipuum pensantem libras viginti, quem & gemmis pretiosis decoravit. Et in fine: Hic fecit Episcopos per diversa loca numero decem & octo. Qui etiam sepultus est ad B. Petrum Apostolum ante altare oratorii sanctæ Dei genitricis, quod ipse construxit, sub die decimoquinto Kalendas Novembris, Indictione sexta, Justiniano Romanorum Rempublicam gubernante. Et cessavit Episcopatus ejus mensibus tribus. Sicque decimoquinto Kalendas Februarii creatus est Sisinus, de quo mox dicturi sumus anno sequenti.*

Basilica antiqua Dei genitricis.

D d 2 Ex-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6200.

SÆC. VIII.
Anno Era
Hispan.
DCCXLV.
Anno Hegira
LXXXIX.
inchoato
dic 1.
Decemb.
fer. 5.
A.C. 707.

© 16. B. 5. P. 27. Mart. Indict. 5.

JESU CHRISTI 707.

JOANNIS VII. PAPÆ 3.

JUSTINIANI iterum REG. 3.

AD num. I. & seq. Anastasius prodit, Joannem VII. Papam sedisse annos duos, menses septem, diem septemdecim, & sepultum esse ad B. Petrum Apostolum sub die XV. Kalendas Novemb. Indictione sexta, Justiniano Romanam Rempublicam gubernante. Quare supremum diem obiit currenti anno, die XVII. mensis Octobris, dieque sequenti sepultus est; ordinatus enim fuerat die prima Martii anni DCCV. quod ex die ejus sepulturæ manifestum fit. Cessavit Episcopatus menses tres, inquit Anastasius, ideoque Sisinus natione Syrus ordinatus est anno sequenti, die decima octava mensis Januarii Cathedræ Sancti Petri sacra, non vero hoc anno in ipsa Natalis Domini die, ut perperam habet Papebrocius in Conatu Chronico-Historico. Joannis itaque mortem; & Sisinii initium recte Baronius consignavit. Anastasius asserit, Joannem VII. fuisse temporibus Tiberii Augusti, & Justiniani dudum Imperatoris, ideoque die prima mensis Martii anni DCCV. quo consecratus est Pontifex Romanus Tiberius Apfimarum adhuc imperabat, deceptique omnes, qui Justiniani in Imperium restitutionem ante illum diem vel annum collocarunt.

III. Cum Musa Prorex in Africam a Valid Saracenorum Calipha missus fuisset, Baraberes, quo nomine nativi Africani appellabantur, in Mau-

ritania Tingitana adortus est, quod, ut testatur Anonymus Andalusianus nec jugum subire, nec Mahumetismum amolecti, nec in eo perseverare vellent. Magna cæde eos Musa prostravit, obsidione cinxit, ac expugnavit Tingim totius Regionis caput; ac Cives & Regionis incolas ad religionem mutandam adegit, quod ab omnibus sine labore, sed fide Panica præstitum, idque anno Hegiræ LXXXVIII. mense Decembris superioris Christi anni inchoato. Docet enim laudatus Anonymus Musam, postquam Sedem Præfecturæ Mauritaniæ in Urbe Tingitana possuisset, de iis quæ gestisset, Calipham monuisse anno Hegiræ LXXXIX. Adit Nouveirus Musam in Africam rediisse, relicto Thareo, qui locum suum teneret, cum septemdecim millibus aut Mauris aut nativis Africanis. Dedit ei etiam Arabas, qui novos illos profelytos Alcoranum docerent, hique intra paucum tempus in nova illa superstitione tantos progressus fecere, ut a Christianis, a quibus defecerant, magis quam antiqui Mahometani abhorruerint. Non multo post, Musa toti oræ maritimæ domigari volens bellum adversus Gothos Hispaniam incolentes, & partem Mauritaniæ occupantes suscepit. Horum præcipuum Oppidum Septa seu Ceuta, juxta fretum Herculeum versus mare Mediterraneum posita, cui Julianus Comes, Vir singulari judicio & in re militari versatus præerat. Musa videns se nullum Oppidum occupare, & nulli Julianum superare posse, agris devastatis recessit, quod anno Hegiræ XC. mense Novembri sequentis Christi anni incepto, accidit. Julianum postea Saracenos in Hispaniam evocasse, suo loco videbimus.

Sanctus Bonitus Episcopus Arvernensis hoc anno obiit, ut anno DCCIV. dictum. Passus est Martyrium Sanctus Lambertus Episcopus Trajectensis, ut anno DCXCVIII. monstravi.

I. Sifinnii Pap. creatio & obitus.

Exordio anni Redemptoris septingentesimi octavi, sexta Indictione, decimo quinto Kalendas Februarii (ut diximus) creatur Papa Sifinnius natione Syrus, qui (inquit Anastasius) podagrico humore ita renobatur constrictus, ut sibi cibum propriis manibus exhibere non valeret: erat tamen constans animo, & curam agens pro habitatoribus hujus civitatis; qui & calcarias pro restauratione murorum justit decoquere, vixitque in Pontificatu dies dumtaxat viginti, sicque septima die Februarii moritur, morte repentina: qui fecit in insula Corsica Episcopum unum, sepultusque est ad beatum Petrum dicta die, & Indict. sexta: cessavitque Episcopatus ejus mensem unum, seu dies viginti novem. Postea vero die septima Martii creatur Pontifex Constantinus natione Syrus, vix (inquit idem Anastasius) valde mitissimus.

Constantinus Pap.

II.

Hujus Pontificatus exordio contigit creari Ravennatem Archiepiscopum Felicem, Romamque se conferre ex more, ut consecrationem acciperet ab ipso Pontifice, professione fidei edita, & obedientie sponione, licet invitus, cogentibus magistratibus. Sed rediens Ravennam, poenitens facti, resiliit, Ravennatum inligatione permotus, seque schismate ab Apostolica sede divisit: cujus rei causa animum etiam Justiniani Imperatoris maxime in se concitavit, ut ab eo vincus juberetur perducere Constantinopolim, & exilio atque etiam oculorum privatione damnari; vixque tandem suis pressuris excoctus ad meliores conversus sit sensus, didiceritque supremæ sedi Pontificiæ obedire. Hæc autem adeo luduosa a nobis summam pertricta sunt; Anastasius vero plura addit his verbis:

III. Felicis Ravennatis ordinatio & schisma. * valuit.

Hic, inquit, ordinavit Felicem Archiepiscopum Ravennatem, qui secundum usum priorum suorum solitas in scriinio noluit facere cautiones, sed per potentiam Judicium exposuit, ut maluit *. Cujus cau-

PAGIUS SÆC.VIII. Anno E-ræ Hisp. DCCXLVI. Anno Hegiræ XC. inchoato die 19. Novemb. ser. 2. A. C. 708. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6201. © 17. AG. D 6. P. 15. April. Indict. 6. JESU CHRISTI 708. CONSTANTINI PAPÆ 10. JUSTINIANI ITERUM REG. 4.

AD num I. Sifinnius Papa, qui die XVIII. mensis Januarii hujus anni ordinatus est Pontifex Romanus, quique Anastasio teste sedis

tio a Pontifice in sacratissima Confessione beati Petri Apostoli posita, post multos dies, terra & quasi igne combusta reperita est. Quod quidem haud accidit casu, sed ad significandum veluti certis notis, haud Deo & Apostolo Petro esse gratam eam confessionem atque professionem, quæ non prodit ex animo, sed ex timore. Quid autem Ravennates sint passi, cum Felicem suum ipsorum Episcopum a promissione recedere suaserunt, & Judicibus ac magistratibus Imperatoris contradixerunt, atque ob id etiam rebelles majestati fuerunt, & ab Imperio desciverunt, ita pergit dicere Anastasius.

Ravennates cives elati superbia, digna ultionis poena mulctati sunt. Mittens quippe Justinianus Imperator Theodorum Patricium & primum exercitus insula Sicilia cum classe navium, Ravennam civitatem cepit; & omnes rebelles, quos ibi reperit, compedibus strinxit, divitiarum eorum abtulit, & Constantinopolim misit. Dei autem judicio, & Apostolorum principis Petri sententia, qui inobedientes fuere Apostolicæ sedi, amara morte perempti sunt, & idem Archiepiscopus lumine privatus, dignam factis recipiens poenam, exul in Ponticam transmissus est regionem. Hucusque de poena rebellium Anastasius. Sed quomodo demum exilio liberatus Felix permixtus est redire Ravennam, inferius suo loco dicturi sumus.

Ita plane justa lance appenso divino judicio oportuit puniri magna severitate homines refractarios, qui toties contra Ecclesiam Romanam cornua erexere, sæpe delinquentes, sæpe veniam obtinentes ab ipso Romano Pontifice: ut per Imperatorem ira æstantem acerbissime punirentur. Sic igitur tamquam in confessorio Ecclesia illa purgata, & vexationibus excocta, didicit ex his quæ passa est obedientiam: ut factum sit illi a Domino secundum illud vaticinium Isaie: (a) Convertam manum meam ad te, & ex-

IV. Felix, & Ravennates puniti.

V.

Ecclesia Ravennatum in meliorem statum reducta.

dies viginti, & sepultus est ad B. Petrum Apostolum sub die VII. Februar. Indictione sexta, nus sit mortuus est hoc anno die sexta mensis Februarii, & postero die sepulturæ mandatus. Cessavit Episcopatus mensem unum, dies XXIX. inquit Anastasius vulgatus. Verum mendose; tria enim exemplaria MSS. Anastasi, Regium, Mazarianum, & Thuanum, loco, dies XXIX. recte habent dies XIX. Quare Constantinus natione Syrus ordinatus est die vicesima quinta mensis Martii, in quam Dominica & Festum Annunciationis B. Mariæ incidere. Ordericus lib. 2. qui ait Episcopatum cessasse mense uno diebus XVIII. diem emortualem Sifinnii, ab Interpontificio excludit; fallitur vero Papebro-

(a) Isai. 60-

Constantinus Papa.

eoquam ad purum scoriæ tuam, & aufertur omne stannum tuum, & restituum Judices tuos, ut fuerunt prius, & consiliarios tuos sicut antiquitus: post hæc vocaberis civitas justæ, urbs fidelis. Ita plane: ex hoc enim tempore quieverunt factiosæ illæ in Romanam Ecclesiam contentiones, eidem in omnibus (ut par erat) semper Episcopis Ravennatibus obedientibus. Meruerunt ab Imperatore Orientis ita Ravennates affligi, qui Exarchatus consiliis potentia adversus matrem adeo fuere protervi. At quo tempore Felix ita oculorum usu Constantinopoli ignominiose privatus est, & miser Ravennates occisi, eodem plane Romanus Pontifex ad majorem ipsorum invidiam ab eodem Imperatore itidem Constantinopoli summis est affectus honoribus, de quibus inferius dicturi sumus.

VI. Conatus diaboli adversus S. Suvibertum.

(a) Marcell. in Suvibert. c. 22.

Hoc eodem anno Ecclesia Boruæuariorum in Germania, ipso sui ortu, invidia diaboli dissipatur, Christianis qui in ea erant alio migrare coactis. Duobus enim elapsis jam annis, ex quo ad Evangelium prædicandum referata janua fuerat Apostolo illarum gentium Suviberto, inter eos & vicinos Saxones immane conflatum est bellum, id plane Satana moliente, quod jam ante sanctissimo viro fuerat comminatus. Rei gestæ narrationem idem sibi præsentium rerum scriptor sic aggreditur Marcellinus (a): Quamvis autem diabolus sit mendax & pater mendacii, verum tamen sancto prædixit Suviberto, cum per eum expulsus esset ab obseffo, nimirum operaturum, ut ex ea provincia eum pelleret. Nam post biennium veniens illustris Bruno magnus Satrapa Saxonum, cum nobili comitatu in provinciam Boruæuariorum, pernoctansque in vico Ratingen, ex nimia ebrietate orta dissensione magna inter ipsam, & Primicerium ejusdem vici de Ratingen, ex instigatione, & suggestione diabolica ipsum occidit cum duobus fa-

mulis: quibus per vicum dolenter patefactis, amici & affines occisorum ad arma convolantes, eundem nobilem Satrapam fere cum omnibus suis in vindictam trucidaverunt.

Fama vero per Saxoniam increbrescente veridica, Saxones irati nimis, intrantes potenter Boruæuariorum fines, multos in ore gladii occidentes, maxima damna ipsis intulerunt, vicumque Ratingen funditus livore pertinaci destruxerunt. Contra Boruæuarii, & præcipue amici occisorum, aggregata magna potentia armigerorum, multas villas & munitiones Saxonum igne, & ferro demoliti sunt. Sicque vicissim dum diu committerent magnæ depopulationis excidium, Boruæuarii & præcipue Christiani, qui a sancto Suviberto verbum Dei receperunt, perpendentes quod Saxonum potentia & insolentia resistere non possent, vale dicto S. Suviberto, & accepta ab eo benedictione, coacti migraverunt in externas provincias, ut liberius ibidem Christo servirent. Interea attendens S. Suvibertus gloriosus Pontifex gregem suum hac illacque dispersum, & quod nullum fructum nullasque inducias inter utrasque partes cum suis propter saxea Saxonum corda facere posset, exoravit assidue Dominum, ut ei jam seni locum ostenderet, ubi habitare deberet. Tandem angelica revelatione admonitus, præcipitur ire Coloniam Agrippinam ad Pipinum Ducem, & Plestrudem ejus conjugem qui ei aptum locum permanendi cum suis condonarent. Quomodo autem Coloniam perveniens, exceptus a Plestrude conjugis Pipini complura Apostolo digna operatus est, & a Pipino vicum Vverdum in insula Rheni impetrans, nobile illic condidit monasterium, idem Marcellinus pluribus narrat. Fuit ea erectio fortis munitio ad expugnandam perfidiam Saxonum: sicque accidit, ut ubicumque vir Apostolicus fuerit, semper profuerit, illa-

VII. Saxones insurgunt adversus Boruæuarios.

PAGIUS cius in Conatu Chron. ubi Sifinnii mortem cum die XIII. Januarii conjungit & Constantini ordinationem cum die IV. Martii. [1]

II. Moritur Drego filius Pipini. Ad num. VI. & VII. Quæ narrat Baronius ex Historia Suidbertina, tanquam fabulosa reicienda; quod inter alia multa ex eo liquet, quod Pseudo-Marcellinus apud Baronium anno DCCXIV. num. V. scribit, Dregonem Campaniæ Ducem supervivisse Pippino Heristallensi

Patri Majori Domus universæ Franciæ; qui tamen hoc anno mortuus est, ut legitur in Annalibus Nazarianis, in Tilianis, in Petavianis, & in Chronico San-Dionysiano: imò in duobus ultimis dicitur Drego mortuus tempore veris. Plures reliquit filios de quorum numero inter recentes Rerum Francicarum Historicos non convenit, ut videre est apud Coisintium hoc anno num. III. & seqq. Horum nominatissimus fuit

NOTE [1] Sifinnii ordinationem a die 18. Januarii removendam esse perspicue demonstrat Cl. Cenni in notis ad S. Sifinnium tom. 4. Anastasi pag. 149. &c. Dies enim illa nec Dominica erat, nec Festo cathedræ Romanæ S. Petri adhuc assignata. Nam cathedræ S. Petri Romanæ festum die 18. Januarii a Paulo IV. institutum fuit. Ante id tempus sive nulla Romana cathedræ commemoratio agebatur, sive id fieri ceptum non fuit nisi post nonum Ecclesiæ sæculum; adeoque deest in martyrologiis omnium vetustissimis, in quibus nulla cathedræ mentio est nisi Antiochena die 22. Februarii. His ita se habentibus, Sifinnii diem ordinationis latere adhuc ignotam fatendum est. MANSI

CHRISTI
708.CONSTANTINI PAP.
1.JUST. RHIN. ITER. IMP.
5.

Illaque Christianorum dispersio conversa fuerit ad majorem fidei profectum; sicut contigit ipso exordio nascentis Ecclesiae,

PAGIUS fuit *Hugo*, qui eodem tempore tres Ecclesias Episcopales, videlicet Rotomagensem, Parisiensem & Bajocensem, ac praeterea duas nobiles

cum Hierosolymis (a) oborta persecutione, facta est proficua discipulorum circumquaque dispersio.

Se-

Abbatias Fontanellam ac Gemmeticum rexit. Hoc anno *Justinianus* a Bulgaris in fugam coniectus, ut anno DCCVII. diximus.

JESU CHRISTI
ANNUS
709.CONST. PAP.
ANNUS
2.JUSTIN. RHINOT. ITERUM IMP.
ANNUS
6.

I.
Justinianus Imp.
accesit
Constant.
Papam.

Sequitur Redemptoris annus septingentesimus nonus, Indictione septima: quo mense Octobri, jam inchoata, a mense Septembri Indictione octava, Justinianus Imperator poenitentiam agens (ut ait Marianus Scotus, sed ob quaestionem hujus temporis, auctor est Anastasius) accessit ab urbe Constantinopolim Constantinum Papam; quod hoc anno Indictione octava inchoata factum esse, Anastasius tradit, licet Scotus nona Indictione id accidisse scribat. Verum Anastasio potius assentimur, cui reliqua bene consentiunt, ut quae dicentur ostendent. Justinianus igitur non minis, sed precibus adhibitis, omnique securitate praestita, scriptis litteris Constantinum accessit Constantinopolim, ut finis aliquis controversiae ob canones ad Quintam, & Sextam Synodum superadditos poneretur: quod ex iis quae Anastasius in Gregorio Secundo Constantini successore narrat, intelligere satis possumus. Cum autem solvisset a Romano Portu dicto mense Octobri hiemandum sibi fuit Hydrunti. Sed audiamus quae de his Anastasius dicat:

II.

His, inquit, temporibus quibus scilicet haec agerentur cum Ravennatibus, misit praefatus Imperator ad Constantinum Pontificem Sacram, per quam jussit eum ad regiam ascendere urbem. Qui sanctissimus vir jussis Imperialibus obtemperans, illico navigia fecit parari, quatenus iter aggrediretur marinum. Quod autem audisti Imperatorem jussisse, & Pontificem obtemperasse: quo sensu haec accipienda sint verba, ex rerum gestarum progressu intelliges, cum videris quibus humillimis obsequiis idem Imperator ipsum Pontificem suscepit: cognosces enim plane, eum non fastu Imperatorio praecipisse, sed precibus exorasse. Pergit vero Anastasius: Et egressus est a Portu Romano die quinta mensis Octobris, Indictio-

Constant.
Pap. proficiscitur
Const.

ne octava: & secuti sunt eum Nicetas Episcopus Silvae candida, Georgius Episcopus Portuensis, Michaelius, Paulus, Georgius presbyteri, Gregorius diaconus, Georgius Secundicerius, Joannes primus Defensor, Cosmas Sacellarius, Sisimius Nomenclator, Sergius Scribarius, Dorotheus & Julianus subdiaconi, & de reliquis gradibus Ecclesiae non pauci clerici. Caeterum cum praesentia Pontificis Urbs destituta videretur, Joannes Exarchus, qui ad Ravennates missus erat, Romam petens, clerum afflixit, illa nimirum absentiae Pontificis occasione arrepta, prout idem auctor sic pergit dicere.

*Veniens igitur Neapolim Constantinus Papa, illic eum reperit Joannes Patricius, & Exarchus, cognomento Rizocopus: qui veniens Romam, jugulavit Paulum diaconum & Vicedominum, Petrum Arcarium, Sergium Abbatem presbyterum, & Sergium ordinatorem; pergensque Ravennam, pro suis nefandissimis factis judicio Dei illic turpissima morte occubuit. Georgius vero presbyter Neapoli relictus est, & Pontifex cum suis in Siciliam perrexit: ubi Theodorus Patricius extrahitur * langnore detentus, occurrens Pontifici, magna eum veneratione salutans atque suscipiens, medelam adeptus est celerem. Atque inde egrediens per Rhegium & Cortonam, transfretavit Callipolim, ubi mortuus est Nicetas Episcopus. Dum vero Hydrunti moras faceret, eo quod hyems erat, illic suscepit sigillum Imperiale per Theophanum Regionarium, continens ita, ut ubi denominatum contingeret adesse Pontificem, omnes Judices ita eum honorifice susciperent, quasi ipsum praesentialiter Imperatorem viderent. Hucusque res gestae Constantini Papae anni hujus reliqua anno sequenti.*

III.
Jo. Exarchi scele-
ra.

IV.
An-

bat. Quare *Constantinus* hanc peregrinationem *Justinianus* aggressus est anno sequenti, quo Kalendis Septembris Indictio IX. inchoata est. Illud ex reditu ejus, qui contigit Indictione X. ut infra videtur, magis confirmabitur. Inciderat Baronius in Anastasii Codicem, qui loco Indictio VIII. habebat Indictionem VIII. uti Anastasii MS. Thuaneum, & quaedam alia. Verum in duobus MSS. Colbertinis, aliisque in fine editionis Regiae citatis, praeterquam in Thuaneo laudato, legitur indictio VIII. quam exhibent etiam Abbo Floriacensis Abbas, & Marianus Scotus in Chronicis. Hinc *Joannes* Exarcha Ravennatensis, quem Anastasius dicit, Constantino sedente & Constantinopolim pergente missum esse Romam, anno sequenti Praefecturam suam inchoavit, & *Theophilactus* successit.

Ad num. IV. *Sanctus Wilfridus* post mensem Majum currentis Christi anni, die incerto,

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆGO- ROMANÆ 6202.

SÆC. VIII. Anno E- 18. F. 7. P. 31. Mart. Indict. 7.

re Hisp. JESU CHRISTI 709.

DCC- XLVII. CONSTANTINI PAPÆ 2.

Anno Hegiræ JUSTINIANI iterum REG. 5.

XCI. inchoato die 8. Novemb. ser. 7. A.C. 709. I. AD num. I. ad. IV. *Justinianus* Augustus Constantinopolim accessit Constantinum Papam, qui egressus est a portu Romano die quinta mensis Octobris Indictione IX. inquit Anastasius qui addit, eum magno gaudio susceptum fuisse ab Imperatore qui controversiae natae ob Decreta Synodi Trullanae finem imponere vole-

CHRISTI 709.

CONSTANT. PAP. 2.

JUST. RHIN. ITER. IMP. 6.

S. Wilfridi obi- tus. Angelo predictum ipsi fuerat, ex hac vita recedit S. Wilfridus Archiepiscopus Eboracensis...

Epita- phium S. Wilfri- di Episco- pi. Vuilfridus hic magnus requiescit corpo- re Praesul, Hanc Domino qui aulam ductus pieta- tis amore...

PAGIUS S. VII. fridus post secun- dam S. Michaelis apparitio- nem vivit mensis XVIII. to, Caesaria Regna petit: quod utrumque ex ejus Vita ab Eddio Stephano scripta certo e- ruitur...

III. S. VII. fridus obiit feria quinta post men- sem Ma- jum. Wilfridus Monasterii Rypensis rebus dispo- sitis vota familia Ryporum, inquit Eddius cap. 60.

Atque auro ac Tyrio devotus vestitit ostro. Quin etiam sublime Crucis radiante me- tallo Hic posuit trophaum, necnon & quatuor auro Scribi Evangelii praecipit in ordine li- bros...

Se-

cap. 20. in quo olim Andrea Apostoli dedica- vit Ecclesiam, pervenerunt: ibique statim a lan- gore infirmitatis coangustatus est, &c. Tunc San- ctus pontifex noster emisit spiritum suum...

IV. Dies XII. Octobris & Oculis facta, anno Christi superiori dun- dies taxat inchoatur, & post eam mensibus octode- XXIV. cim, saltem incompletis superstes adhuc fuit...

Quin.

CHRISTI 709.

CONSTANTINI PAP. 2.

JUST. RHIN. ITER. IMP. 6.

Sedulus instituit, multisque domique forisque Jactatus nimium per tempora longa pe- riculis: Quindicies ternos postquam egit Episco- pus annos, Transiit, & gaudens caelestia regna pe- titivit. Dona Jesu, ut grex pastoris calle se- quatur.

Porro quo die caelum scandit, quarto I- dus Octobris, eodem colitur ab Ecclesia anniverfario cultu, inter sanctos confes- sores relatus in tabulis Ecclesiasticis.

Quindicies ternos postquam egit Episcopus annos.

PAGIUS quia revera ab anno DCLXV. quo Episcopus Eboracensis ordinatus est ad presentem anni non integri XLV. elapsi sunt. Eddius vero cap. 62. qui annos Sedis ejus deducit ab anno DCLXIV. quo electus est Praesul Eboracensis...

V. Coenredus Mercio- rum & Offa Saxo- num Ori- ent. Reg. abdi- cant. Ad num. V. de morte Alahelmi Episcopi Schi- reburnensis, quae hoc anno contigit, locuti sumus anno DCCV. num. XV. Hic vero nobis agendum de Coenredi Merciorum, & Offa Saxo- num Orientalium Regum abdicatione...

Eodem quoque anno moritur sanctus Althelmus Episcopus Schireburgensis in Anglia, de quo superius, ut ejus vite Acta (a) declarant. His lucidissimis a- ftris hoc anno Ecclesia Anglicana caelum ornavit, ubique sancta, in monachis, Episcopis, atque Regibus.

Hoc namque anno Coenredus Rex Mer- ciorum, ubi sex annorum regni perio- dum absolvit, Romam venit, ut Beda in epitome scribit. Immo de duobus Re- gibus Anastasius testatur in Constantino, cujus haec sunt verba: Hujus temporibus duo Reges Saxonum ad orationes Aposto- lorum cum aliis pluribus venientes, ve-

E e lo-

ibique attonsus, Pontificatum habente Constanti- no: ac Monachus factus, ad limina Apostolorum, in precibus, jejuniis & elemosinis usque ad diem permansit ultimum; succedente in Regnum Ceol- redo filio Edilredi, qui ante ipsum Coenredum i- dem Regnum tenebat. Venit autem cum illo & filius Sigheri Regis Orientalium Saxonum, voca- bulo Offa, juvenis amantissima atatis & ve- nustus, totaque suae genti ad tenenda servanda- que Regni sceptrata exoptatissimus. Qui pari ductus devotione mentis, reliquit uxorem, agros, cognato- rum & patriam propter Christum & propter Evan- gelium, ut in hac vita centuplum acciperet, & in saeculo venturo vitam aeternam. Et ipse ergo ubi ad Loca Sancta Romam pervenerunt, attonsus, & in Monachico habitu vitam complens, ad visio- nem Beatorum Apostolorum in Caelis, diu deside- ratam pervenit. Eodem sane anno quo hi Britan- niam reliquere, Antistes eximius Wilfrid, &c. diem clausit extremum, & quidem, ut ex supra dictis colligo, ante utriusque Regis professionem Romanam; cum Wilfridus, dum Coenredum Re- gem invifendit causa adiret, in via mortuus fue- rit. Sed quidquid hac de re sit, ea peregrina- tio a Coenredo & Offa ante finem mensis Maji, quo adhuc Wilfridus superstes erat, suscipi non potuit. Imitamini bonum duorum Regum felicif- simam strenuitatem, scilicet Edilredi & Senredi (seu Ethelredi & Coenredi Regum Merciorum) quorum nomen permanet in aeternum; qui diade- ma, uxores, Urbes, cognatos & omnia relinquen- tes multis millibus idem faciendi exemplum fue- rum, &c. inquit Huntingdoniensis pag. 337. Offa successit Selredus, ut Westmonasteriensis ad an- num DCCX. & Malmesburienfis lib. 1. de Gest. Pont. Angl. pag. 35. testantur, qui & cum Sige- berti Boni filium extitisse docent.

VI. S. Egwini- nus Episcopus Wigornienfis, ut ibidem S. Egwini- nus Episcopus Wigornienfis, ut ibidem Malmesburienfis habet, & in ejus Vita a Bol- laudo ad diem XI. Januarii, & Saeculo III. Benedictione parte I. recitata, legitur. Ea Vita cum ab Auctore Anonymo, qui saeculo XI. vixisse videtur, scripta fuerit, aliqua comple- ctitur, in quibus nonnihil suspitionis esse po- test. In illa num. IX. refertur Epistola omnibus fidelibus scripta, in qua dicit Egwinius, se post mortem Aldelmi Episcopi cum Kenredo Rege Merciorum, & Offa Rege Orientalium Anglo- rum Romam perrexisset, & de Coenobio fun- dando ad vota cuncta peregrisset. Quibus verbis suam Epistolam claudit. Verum praeterquam quod Offa Orientalium Saxonum Rex erat, Spelmannus Tomo I. Conciliorum Angliae, & Auctor Monastici Anglicani Tom. I. pag. 146. eandem Epistolam referunt, sed longe audio- rem, uti etiam Bollandus citatus, Eg-

v. (a) Habet Sur. die 26. Maii tom. 3. Frequens peregrinatio Anglorum ad limina Aposto-

CHRISTI
709.CONSTANTINI PAP.
2.JUST. RHIN. ITER. IMP.
6.

lociter (ut optabant) vitam suam finierunt . Hoc enim erat illis in votis , ut Romam pergerent ad limina Apostolorum , ibique peccatis expiatis , spiritum Deo redderent . Eadem de his scribens Paulus diaconus , post multa hæc addit : *His temporibus multi Anglorum gentis nobiles , & ignobiles , viri & femine , divini amoris instinctu , Romam venire consueverunt .* Sicigitur qui (a) erant longe , facti sunt prope in sanguine Christi ; & qui indi-

PAGIUS VII. *Egvinus Heveasum* Monasterium fundavit secundum Regulam Sancti Benedicti , in agro Vigornensi , & Romæ a Constantino Papa pro eo Privilegium impetravit , in cuius fine legitur : *Scripta est hac Epistola anno gratia DCCIX . in Ecclesia Salvatoris Lateranensi præcipiente & confirmante Constantino Apostolica Sedis Antistite , Sc. † Ego Constantinus Romana Sedis Episcopus , per signum Sanctæ Crucis has donationes & libertates confirmavi . † Ego Egvinus humilis Episcopus confirmavi . † Ego Rex Kenred corboravi . † Ego Rex Offa consensit .* Verum licet dubitandum non videatur , quia anni Incarnationis in Angliâ a Regibus in Diplomatis Acti- que publicis toto sæculo præcedenti usurpati fuerint , Pontifices tamen Romanos superiori vel currenti sæculo , ea Era usos esse nullum exemplum ostendit ; ideoque ex subscriptiones additi- tæ . Imo Warthonus in sua ad Angliam Sacram Præfatione univèrsam illud Privilegium supposititum esse ex eo eruit , quod in Autographo adhuc in Angliâ conservato *Cœnædus & Offa* , qui Regiam dignitatem abdicarant , & Schema Monachicum induerant , se ipsos Reges appellent , quod ab omni verosimilitudine alienum . Cui argumento istud addi potest , quod illud Autographum Saxonice characteribus Romæ & in Pontificum Romanorum Cancellaria prorsus incognitis descriptum habeatur . Addit Auctor Vitæ Sancti Egvini : *Et consecrato loco per Sanctum Wilfridum Episcopum , Sc. Hujus Ecclesie Dedicatio facta est anno gratia DCCXIV .* At Sanctus Wilfridus , quando Kenredus Offa & Egvinus Romam hoc anno pergebant , animam Deo reddidit , nec *Wilfridus Junior* Archiepiscopus Eboracensis , nec *Wilfridus Egvini* Successor adhuc Episcopi erant . *Egvinus* virtutibus & miraculis coruscavit , & Beatissimæ Dei Genitricis visitatione & consolatione sæpe recreatus , omnia pietatis opera indefinenter implebat , sicque plenus virtutibus circa annum Domini DCCXX . tertio Kalendas Januarii migravit ad Dominum , inquit Auctor Vitæ ejus , apud quem plura de ejus virtutibus ac macerationibus . Tertius fuit Wicciorum , nunc Wigornien- sis Ecclesie Episcopus , de quo rursus cum Baro- nio anno DCCXIV .

vifa (ut aiebant) a toto orbe Britannia ha- bitabant Angli , iidem communionem fidei proximi , & charitate conjuncti facti fue- runt , marris uberibus jugiter inhærentes . Eodem anno Childebertus , tertius ejus nominis Rex Francorum , ubi regnasset annis decem , & septem moritur juxta in- itam superius rationem annorum ex hujus temporis petita a scriptoribus : inque locum ejus subrogatur Dagobertus secun- dus , qui regnum tenuit annis quinque . Por-

Ad num. VI. *Childebertum III.* Francorum VIII. Regem anno septingentesimo undecimo supre- mum diem obiisse , testantur Annales Nazaria- ni , Petaviani , Metenses , Chronicon Sandiony- sianum , alique plures ; neque hac de re inter Eruditos controversia ulla est , sed tantum de annis Regni ejus , ac de die emortuali . Illam tamen annos septemdecim Regnum tenuisse re- ste tradunt Auctor de Gestis Franc. cap. 50 . Er- chambertus in Breviario Reg. Franc. & Majorum Domus , Auctor brevissimi Chronici a Theo- dorico III. usque ad Pippinum Regem perdu- cti , Scriptor alterius perbrevis Chronici a Clo- tario II. usque ad obitum Pippini Regis , & Auctor Genalogiæ Reg. Franc. a Faramundo us- que ad Pippinum ; qui quidem anni incomple- ti intelligendi sunt ; quo pacto nec anni XIX. quos Antiqui , Theodorico III. adscribunt , ne- que anni V. Clodovei III. mutilantur . Conti- nuator quidem Fredegarii cap. 104. ait , *Chil- debertum III.* regnasse annos XIII. indeque Hen- schenius in Exegeti præliminari ad Tomum III. SS. mensis Aprilis cap. IV. eum anno DCXCVII. Regnum iniisse credit . Verum cum Continua- tor ille hoc tempore vixerit , & quot annos *Childebertus* Francorum Monarchiam rexerit , ig- norare non potuerit , non dubito , quin nu- merus quinarius a Librariis , ut sæpe fit , in- duas unitates divisus fuerit , ideoque quin lo- co , annos XIII. legendum sit , annos XVI. Ma- billonius lib. 6. de Re Diplom. pag. 482. & seq. tria *Childeberti III.* Placita refert , quorum pri- mum datum est anno XV. & duo alia anno XVI. Regni ejus , quæ sententiam Henschonii fandi- tus convellunt .

Diem emortuale *Childeberti III.* nobis servavit Chronicon Medardense editum a Dacherio Tomo II. Spicilegii pag. 783. ibi enim legitur : *dies mor- Childebertus Rex Francorum obiit XVIII. Kalen- das Martii ; sepultusque est apud Causiacum in Ba- silica Sancti Stephani Protomartyris . Dagobertus Junior puer filius ejus successit .* [1] Causiacum situm erat prope Compendium , & Manaccas , ubi sub finem vitæ debebat Childebertus . Mabillonius in Præfatione secundæ partis Sæculi III. Bene- didictini citans laudata verba , ista addit , sed cha- ra-

VI.
Dagober-
tus II.
Rex
Franco-
rum .VIII.
Mortitur
Childeber-
tus Rex
Franco-
rum .IX.
Annus &
Dacherio
Tomo II. Spicilegii pag. 783. ibi enim legitur : dies mor- Childebertus Rex Francorum obiit XVIII. Kalen- das Martii ; sepultusque est apud Causiacum in Ba- silica Sancti Stephani Protomartyris . Dagobertus Junior puer filius ejus successit . [1] Causiacum situm erat prope Compendium , & Manaccas , ubi sub finem vitæ debebat Childebertus . Mabillonius in Præfatione secundæ partis Sæculi III. Bene- didictini citans laudata verba , ista addit , sed cha- ra-
CHRISTI
709.CONSTANTINI PAP.
2.JUST. RHIN. ITER. IMP.
6.

Porro hoc eodem anno factam divinitus apparitionem Autberto Episcopo de eri- genda basilica in honorem S. Michaelis Archangeli , habet Sigebertus in Chroni- cho . Ejus generis apparitiones plures tum in Oriente , tum in Occidente Græ- corum atque Latinorum scriptores pro- Ann. Eccl. Tom. XII.

dunt : porro ex miraculorum frequentia haud rem fuisse inanem , iidem auctores ostendunt . Fuit idem Autbertus Cameracensis Episcopus , idemque sanctitate infi- gnis , cujus res gestas scripsit Fulbertus clarissimus sui temporis scriptor .

E e z Sep-

PAGIUS rasiere Italico : *Feria secunda Pasche* . At hoc glossema rejiciendum , quia anno DCCXI. dies XVIII. Kal. Martii , seu XIV. April. non in feriam secundam , sed in feriam tertiam Paschæ incidebat . Labbeus in suo Chronico Technico asserit , in fine Codicis Fredegarii octavo Ecclesie sæculo exarati , & Parisiis in Bibliotheca Collegii Ludovici Magni servati , se notalam huic sen- tentiæ contrariam legisse . *Vetus adnotatio* , in- quit , ad calcem Supplementi Gregorii Turonensis seu Appendicis Fredegariana comparat mense Au- gusto Indictionem exeuntem XIII. cum anno IV. Dagoberti Regis . Si enim anno DCCXV. Indi- ctione XIII. ante Septembrem notato , mense Augusto currebat adhuc annus IV. Dagoberti III. is anno DCCXI. die XIV. mensis Aprilis Childeberto patri non successerat . Sed hæc ad- notatio nihili faciendæ ; cum uno aut pluribus sæculis post Childeberti Regis mortem , forte etiam ab aliquo rei historice parum perito , facta fuerit . Chronicon enim Medardense favet Fontanelense , cujus Auctor cap. 6. summarium refert donationem Dagoberti scriptæ anno quin- to Regni ejus , *quinto Iduum Juniarum die Do- minica* , anno sc. DCCXV. additque eodem an- no ipsum Dagobertum mortuum esse . Tum cap. 8. refert aliam donationem , cujus summarium his verbis claudit : *Facta est hæc largitio ab anno Dominica Incarnationis septingentesimo decimo ter- tio , Indictione duodecima , qui fuerat annus Da- goberti Junioris Regis III. Pippini autem Ducis XXVI. undecimo Kalendarum Juliarum die , feria quarta* , ubi tamen legendum , *Indictione unde- cima* loco , *duodecima* . Ex quibus habemus , *Dagobertum* anno DCCXI. jam mense Junio regnasse . Vixit Childebertus III. annos circiter triginta quinque , & Dagobertus III. ejus filius regni ejus , quæ sententiam Henschonii fandi- tus convellunt .

X. Recitat etiam hoc anno Baronius Apparitionem Sancti Michaelis Archangeli factam Autberto E-

piscopo , qua hunc monuit , ut Ecclesiam con- strueret , in qua sibi ea exhiberetur veneratio , S. Michaelis qualis in monte *Gargano* exhibetur : quod & ab Autberto præstitum . Mabillonius Sæculo III. Be- nedictino parte I. refert Historiam hujus Reve- lationis seu Apparitionis , scriptam ab Auctore Anonymo ante sæculum X. atque tempus factæ Apparitionis revocare loci veteres Chartas ad annum DCCVIII. Ecclesie vero a Sancto Aut- berto ædificatæ Dedicacionem ad annum inse- quentem . Verum cum is Anonymus cap. 4. scri- bat , *XVII. Kal. Novemb.* completam esse Tem- pli Dedicacionem , non videtur dubitandum , quin ea anno septingentesimo septimo , quo dies XVI. Octobris in Dominicam cadebat , peracta fuerit ; cum hujusmodi Solemnia aliis diebus , quam Dominicis aut Festis solemnioribus non fierent . Porro Autbertus non *Cameracensis* , ut putavit Baronius , sed *Abricensis* , seu Abrincaten- sis Episcopus fuit , ut non tantum Sigebertus in Chronico ; sed etiam laudatus Anonymus do- cent , & locus , in quo constructa Ecclesia , in- dicit . Fuit quidem alius Autbertus Cameracen- sis Episcopus , sed is jam ab anno DCLXXXVIII. ad Deum migrarat . Uterque Autbertus in Ec- clesiasticis Tabulis colitur , *Cameracensis* die XIII. Decemb. *Abricensis* die XVIII. Junii . Chartis vero Monasterii Sancti Michaelis in Monte Tum- ba , seu in *Periculo Maris* , ut etiam appellatur , in notatione temporis fides non habenda , utpo- te quæ aliquot post hanc Apparitionem sæculis scriptæ fuerint . Ad illum locum voti causa frequenter ex omni fere Europa concurrunt Pe- regrini , eaque in Basilica *Ludovicus XI.* Gallia- rum Rex Sancti Michaelis equestrem Ordinem instituit , cujus Generalia Comititia quotannis eodem convocari diu mos fuit . Locus ab Abri- censi Urbe sex distat miliaribus , eamque a Mi- nori Britannia dirimit .

XI. Sanctus Bertinus Abbas Sancti Audomari hoc anno obiit , ut anno DCXCVIII. diximus .

NOTÆ [1] IN assignanda die emortuali Childeberti III. mendum irrepsisse in Chronicon Medardense perspicue demonstrat insignis charta Pippini Heristalli , & Bittrudis , quam ex Tabulario Epternacensi vulgauerunt Collectores Vet. monum. tom. I. col. 20. Pluribus nominibus charta est insignis ; primo , quod meminit morbi , quo anno 714. Pippinus laboravit , ait enim in illa , se quod morbo impediretur , Bittrudem (ita enim nomen Pletrudis effert) rogasse , ut pro se chartam firmaret . Secundo , data illa est *die secunda Martii Dagoberti Regis anno quarto* . Cum autem Dagobertus anno 711. cœperit ; annus ejus quartus in annum 714. vel 715. incidit . Porro anno 715. mense Martii Pippinus jam obierat ; ideoque in charta hac non nisi annus 714. exhiberi potuit . Hinc ergo inferas Dagobertum ante diem secundam Martii anni 711. cœpisse ; alioqui die illa mensis anno 714. non quartum sed tertium regni annum egisset . Igitur Childebertus , cui Dagobertus successit , Martio ineunte anno 711. jam obierat . Suspicio ergo in Chronicon Me- dardense diem *XVIII. Kal. Martii* , pro VIII. Kal. Martii irrepsisse . MANSI

JESU CHRISTI ANNUS 710.

CONST. PAP. ANNUS 3.

JUSTIN. RHINOT. ITERUM IMP. ANNUS 7.

I. Constantinus Pap. venit Constantinop.

Septingentesimus decimus sequitur annus, Indictione octava, qua solvens Hydrunto Constantinus Papa, pervenit Constantinopolim: sed quo praevio honore, quibus occurribus & obsequiis, cum id ipsum complures scribant, verba hic in primis reddamus Anastasii Bibliothecarii, qui sic ait: Egressi, e portu scilicet Hydruntino, partes Graeciae contingentes, in insula, qua dicitur Coea, occurrit Theophilus Patrius & Strategus, id est, Dux, curavisionorum, & cum summo honore eum suscepit, & amplectens ut jussio continebat, iter absolvit peragere coeptum. A quo loco navigantes, venerunt a septimo milliario Constantinopolim. Ubi egressus Tiberius Imperator filius Justiniani Augusti cum Patriciis & omni Synecto, nempe Senatu, & Cyrus Patriarcha cum clero & populi multitudine, omnes latantes, & diem festum agentes, Pontifex autem, & ejus primates cum sellaribus Imperialibus, sellis & frenis inauratis, simul & mappulis, ingressi sunt civitatem. Apostolicus Pontifex cum caemelauco, ut est solitus Romae procedere, a palatio: Septimi egressus in Placidias usque, ubi hospitaturus * erat, properavit.

* placidus. II.

Dominus autem Justinianus Imperator audiens ejus adventum, magno repletus gaudio, a Nicæa Bithynia missi Sacramentorum gratiarum actione plenam, & ut debuisset Pontifex occurrere Nicomediam, & ipse venire a Nicæa: quod & factum est. In die autem qua se invicem vide-

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. XLVIII. Anno Hegiræ XCI. inchoato die 29. Octobr. A.C. 710. I. Constantinus PP. DCCXI. Constantinopolim advenit.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6203. © 19. E. 8. P. 20. April. Indict. 8. JESU CHRISTI 710. CONSTANTINI PAPÆ 3. JUSTINIANI iterum REG. 6.

Num. I. ad IV. Constantinus Papa hoc tantum anno, die quinta mensis Octobris a portu Romano solvit, ut anno superiori ex Anastasio & Mariano Scoto ostendimus: Dominus Justinianus Imperator, inquit Anastasius, audiens ejus adventum magno repletus gaudio, a Nicæa Bithynia missi Sacramentorum gratiarum actione plenam. Et ut debuisset Pontifex occurrere Nicomediam, & ipse venire a Nicæa, quod & factum est. In die autem qua se vicissim viderunt, Augustus Christianissimus cum Regno in capite se se prostravit, pedes osculans Pontificis. Deinde in amplexum mutuum corruerunt, & facta est latitia magna in populo, omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni Principis. Die vero Dominico Missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab

runt, Augustus Christianissimus cum regno in capite se se prostravit, pedes osculans Pontificis; deinde in amplexum mutuum corruerunt. Et facta est latitia magna in populo omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni Principis. Die vero Dominico Missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab ejus manibus, proque suis delictis ut deprecaretur Pontificem postulans, omnia Privilegia Ecclesiae renovavit, atque Sanctissimum Papam ad propria reverti absolvit. Porro anno tantum sequenti Constantinus adventavit Constantinopolim. Hoc enim anno egressus est a portu Romano die V. mensis Octob. Indict. IX. inquit Anastasius, qui addit eum venisse Neapolim, indeque Siciliam perrexisse. Dum vero Hydrunti moras faceret, eo quod hyems erat, illic suscepit sigillum Imperiale, continens, ut, ubi denominatus contingeret Pontifex, omnes Judices ita eum honorifice susciperent, quasi ipsum presencialiter Imperatorem viderent. Hydruntum, vulgo Ostranto, Urbs est in ora maris Adriatici posita; in qua ideo hymavit Constantinus, & vere ineunte anni DCCXI. Constantinopolim pervenit.

Justinianus Imp. prostratus pedes osculatur Pap. Constant.

Quid vero Constantinopoli per Constantinum Pontificem actum sit, scriptorum inopia latet quidem: tantummodo autem veluti per transennam ex iis quæ idem Anastasius scribit in Gregorio Secundo (ut dictum est) Constantini successore, licet aspiciere, cum videlicet ait, ipsum Gregorium hoc tempore Apostolicæ sedis diaconum optima responsione universis de propositis capitulis quæstionibus, cum Constantinopoli esset una cum Constantino Papa, plenissime satisfecisse. Quod enim

III.

ejus manibus, proque suis delictis ut deprecaretur Pontificem postulans, omnia Privilegia Ecclesiae renovavit, atque Sanctissimum Papam ad propria reverti absolvit. Porro anno tantum sequenti Constantinus adventavit Constantinopolim. Hoc enim anno egressus est a portu Romano die V. mensis Octob. Indict. IX. inquit Anastasius, qui addit eum venisse Neapolim, indeque Siciliam perrexisse. Dum vero Hydrunti moras faceret, eo quod hyems erat, illic suscepit sigillum Imperiale, continens, ut, ubi denominatus contingeret Pontifex, omnes Judices ita eum honorifice susciperent, quasi ipsum presencialiter Imperatorem viderent. Hydruntum, vulgo Ostranto, Urbs est in ora maris Adriatici posita; in qua ideo hymavit Constantinus, & vere ineunte anni DCCXI. Constantinopolim pervenit.

Ex his Anastasii verbis Lupus in Scholiiis & Notis ad Canones Trullanos pag. 1078. colligit, Constantinum primum fuisse e Pontificibus Romanis, qui Canones Synodi Trullanae Ecclesiae Romanae Decretis non adversantes probavit, & Justinianum quod a Joanne VII. postularat, ab eo obtinuisse; ideoque omnia Romanae Ecclesiae Privilegia Justinianum novis Edictis confirmasse. Nam & antea Constantino sedente restituerat Ecclesiam Romanam adversus repullantem autocephalam ac rebellionem Archiepiscopos contrarios.

II. Constantinus PP. Canones Trullanos Decretis Ecclesiae Romanæ non adversantes probavit, & Justinianum quod a Joanne VII. postularat, ab eo obtinuisse; ideoque omnia Romanae Ecclesiae Privilegia Justinianum novis Edictis confirmasse. Nam & antea Constantino sedente restituerat Ecclesiam Romanam adversus repullantem autocephalam ac rebellionem Archiepiscopos contrarios.

CHRISTI 710.

CONSTANTINI PAP. 3.

JUST. RHIN. ITER. IMP. 7.

enim his temporibus nulla alia verteretur quæstio inter Orientales, & Occidentales, nisi de capitibus additis ad Quintam & Sextam Synodum: satis intelligere possumus, de his Constantinopoli cum eodem Romano Pontifice esse tractatum, de his conventus habitos, atque inter utramque partem diutius altercatum, sed primas retulisse Pontificem, Gregorio diacono constitutionem antiquorum Patrum acerrimo defensore: quod & ex iis quæ

superius dicta sunt ex eodem Anastasio Bibliothecario, satis evidenter apparet.

Quod autem ad Justinianum Imperatorem pertinet, liquet ipsum hoc anno variis esse concussum motibus, rebellantibus populis Chersonesi: qui de isdem crudelissimam vindictam exercuit. Hæc vero quomodo se habuerint, ex ipsis Græcorum veterum Annalibus, qui sic se habent (a): Memoria recolens Imperator Julianus sibi a Chersonensibus, Bosphorianis, ali-

IV. (a) Theop. & Cedren. in Justiniano Rhinot.

PAGIUS

scoporum Ravennatensium, ut ostendit Baronius ex Anastasio anno DCCVIII. num. III. & seqq. Hæc Apostolica confirmatio Sancti Tarasio Patriarchæ Constantinopolitanae Sanctæ Synodo, ac Hadriano I. Pontifici Romano fundamentum dedit illustre de Canonibus Trullanis testimonium ferendi. Huc referendum quod habet Anastasius in Vita Gregorii II. Gregorius (Romanae tunc Ecclesiae Diaconus) cum viro Sancto Constantino Pontifice ad Regiam profectus est urbem atque a Justiniano Principe inquisitus de quibusdam Capitulis optima responsione unamquamque solvit quasi nem. Dolendum est, Gregorii II. optimam de hisce Capitulis responsum aut latere, aut periisse. Hadrianus I. solus Synodi Trullanae Canones jure & orthodoxe promulgatos probat. Septima vero Synodus omnes laudat & confirmat in primo suo Canone. Divinos Canones amplexabiliter tenemus, qui a sex Sanctis Generalibus Synodis promulgati sunt. Quare, inquit Lupus citatus, qui existimant hanc confirmationem authenticam, valde falluntur; eum & VII. Synodi Canones omnes, Romana Ecclesia nunquam confirmavit. Hinc Canonum Trullanorum per Constantinum Papam facta confirmatio mansit incognita, non solum apud Romanam; sed & apud cæteras, Constantinopolitana excepta, Patriarchales Ecclesias, ideoque per Joannem VIII. & Synodum Tricassinam opus habuit innovari, ut anno DCXCII. num. XVI. ostendimus.

III. Crudelitas Justiniani in Chersonensibus.

Ad num. IV. Theophanes anno Incarnationis DCCIII. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoato, refert Justinianum Imp. Patricios duos Maurum & Stephanum cum valida Classe in Chersonam delegasse, quod insidias, quas Chersonitæ & Bosphoriani alias ei struxerant, ejus animo remansissent profundius repositæ. Maurus & Stephanus Chersonam appellentes, cædibus & sanguine cuncta repleverunt. Cum vero Classis mense Octobri solvisset, procellarum turbinibus jactata, tota ferme in mari periit. Qua calamitate cognita Justinianus alteram illuc iterum Classem transmissit, cum mandatis, ut universos usque ad mingentem ad parietes interficeret, inquit Theophanes. Idem habent Nicephorus in Historia, & Anchor Miscella, qui observant etiam Classem mense Octobri solvisse, ac Cedrenus, qui hanc notam Chronologicam prætermisit. Quare recte Baronius hanc expeditionem hoc anno recitat, sed perperam dicit, factam eam rebellantibus populis Chersonesi. Theophanes enim respicit ad id quod anno Incarnat. secundum Alex. DCXCVI. Kalend. Septemb. anni Christi DCCIII. inchoato jam scripserat, Justinianum nempe dum Chersonensæ degeret, Imperium sibi denuo committendum renunciasse, & dictis hujusmodi ejus loci incolis terminasse, qui ideo de illo interficiendo, aut victo ad Asparium Imperatorem perducendo

consilium inierunt. Hæc hujus crudelitatis a Justiniano, in eos exercitæ causa ut disertis verbis prodit Nicephorus in Historia, & satis innuit Theophanes.

Obiit hoc anno Wittiza Hispaniarum Rex, decimo Regni sui anno, duobus relictis filiis, Ebu & Sisebuto: quorum partes, dum plerique sequuntur, resistunt alii, Respublica in supremam calamitatem incidit, inquit Mariana lib. 6. cap. 19. qui addit, Regnum Wittiza omnium turpitudinum maculis deformatum fuisse, crudelitate immane, præcipue impietate adversus Ecclesie leges insigni. Rodericus, ut in Nummis appellatur, Wittizæ filius prætermisit; Regnum Gothorum suscepit. Porro Wittizam sequenti Christi anno mortuum meliores Historicos asserere, ait Mariana citatus, negatque quod scribit Toletanus lib. 3. cap. 17. Wittizam scilicet orbatum oculis & privatum Regno, Cordubam missum fuisse a Roderico, ubi vitæ reliquum exegit, ideoque & Rodericum cum Wittiza annis duobus conregnasse, quod tamen idem Toletanus affirmat. Verum sive Wittiza an. DCCXI. ex morbo obierit, & Regno nunquam privatus fuerit, sive conjuratione suorum Regno spoliatus sit, & cum eo Rodericus annis duobus conregnarit, ut asserit Toletanus, illud pro certo tenendum, Rodericum sive post mortem Wittizæ, sive solum anno tantum uno Monarchiam Hispanicam rexisse, & deceptum esse Marianam, aliosque Scriptores Hispanicos, qui annos eidem tres assignant; cum si tres annos regnarit, duobus prioribus Wittizæ collega fuerit, & ut asserit idem Toletanus, uno per se anno Regnum administrarit. Ex hoc Roderici Regis triennio male intellecto processit error Mariana, & aliorum in Epocha captæ a Mauris Hispaniæ tardius resurgenda, quæ nobis in integrum restituenda erit.

IV. Obiit Wittiza Hispaniarum Rex, decimo Regni sui anno, duobus relictis filiis, Ebu & Sisebuto: quorum partes, dum plerique sequuntur, resistunt alii, Respublica in supremam calamitatem incidit, inquit Mariana lib. 6. cap. 19. qui addit, Regnum Wittiza omnium turpitudinum maculis deformatum fuisse, crudelitate immane, præcipue impietate adversus Ecclesie leges insigni. Rodericus, ut in Nummis appellatur, Wittizæ filius prætermisit; Regnum Gothorum suscepit. Porro Wittizam sequenti Christi anno mortuum meliores Historicos asserere, ait Mariana citatus, negatque quod scribit Toletanus lib. 3. cap. 17. Wittizam scilicet orbatum oculis & privatum Regno, Cordubam missum fuisse a Roderico, ubi vitæ reliquum exegit, ideoque & Rodericum cum Wittiza annis duobus conregnasse, quod tamen idem Toletanus affirmat. Verum sive Wittiza an. DCCXI. ex morbo obierit, & Regno nunquam privatus fuerit, sive conjuratione suorum Regno spoliatus sit, & cum eo Rodericus annis duobus conregnarit, ut asserit Toletanus, illud pro certo tenendum, Rodericum sive post mortem Wittizæ, sive solum anno tantum uno Monarchiam Hispanicam rexisse, & deceptum esse Marianam, aliosque Scriptores Hispanicos, qui annos eidem tres assignant; cum si tres annos regnarit, duobus prioribus Wittizæ collega fuerit, & ut asserit idem Toletanus, uno per se anno Regnum administrarit. Ex hoc Roderici Regis triennio male intellecto processit error Mariana, & aliorum in Epocha captæ a Mauris Hispaniæ tardius resurgenda, quæ nobis in integrum restituenda erit.

Erat tunc temporis, inquit idem Rodericus cap. 18. in Africa Princeps quidam, qui Muza Saraceni (Moytes) proprio nomine dicebatur, & erat ab Ulit (Walid) Amiro-momenino (Amiral Moume. nin id est, Imperatore fidelium) Praefectus Africa constitutus. Huic fuit Julianus Comes factionis colloquio federatus, promittens ei sibi crederet, Hispaniam se daturum. Hunc Julianum Gallia Gothica & Hispania exitialis excidii causam fuisse, jam ibidem dixerat Rodericus, cui non solum omnes Chronographi, Historicique Hispani adsupulantur: sed etiam Arabes, quorum Scriptis usum esse Toletanum Præfulem constat. Utrum comes suprum uxori suæ an filiae illatum a Roderico ulcisci cupiens, patriam perfundederit, incertum est, aliis alia afferentibus, ut ipse fatetur Toletanus, qui pergit, & ait: Muza autem cognomento Abenocair (Ebn No-cair) continuo verbum hujusmodi Abulit (Alulit, seu Alwalid) Amiro-momenino Arabum nunciavit, qui inhibuit ei, ne in Hispaniam

V. Muza Saraceni (Moytes) proprio nomine dicebatur, & erat ab Ulit (Walid) Amiro-momenino (Amiral Moume. nin id est, Imperatore fidelium) Praefectus Africa constitutus. Huic fuit Julianus Comes factionis colloquio federatus, promittens ei sibi crederet, Hispaniam se daturum. Hunc Julianum Gallia Gothica & Hispania exitialis excidii causam fuisse, jam ibidem dixerat Rodericus, cui non solum omnes Chronographi, Historicique Hispani adsupulantur: sed etiam Arabes, quorum Scriptis usum esse Toletanum Præfulem constat. Utrum comes suprum uxori suæ an filiae illatum a Roderico ulcisci cupiens, patriam perfundederit, incertum est, aliis alia afferentibus, ut ipse fatetur Toletanus, qui pergit, & ait: Muza autem cognomento Abenocair (Ebn No-cair) continuo verbum hujusmodi Abulit (Alulit, seu Alwalid) Amiro-momenino Arabum nunciavit, qui inhibuit ei, ne in Hispaniam

Dicitur ultio in Cherfontensibus.

aliisque paratas, adversus eos naves suas a minima ad maximam omnes misit, mandato, ut quicumque ea loca habitarent, universi gladio trucidarentur, neque vita cujusquam parceretur. Missi ergo hoc perfecerunt, nemine ipsis resistente: solis ab infantibus caedem abstinerunt, quippe in servitutem mancipandis. Principes Cherfontensium viri numero quadraginta duo, addita custodia, ad Imperatorem missi sunt: alios septem ligneis sublicis in altum suspensos igni assarunt, alios in

PAGIUS

niam eisfretaret (transfretaret) sed paucos mitteret per quos posset promissum Comitibus aperiri. Muzam autem misit cum Comite Juliano quemdam Tarif nomine, & cognomine Abonzarcha (seu Ebn Zaric) cum centum militibus (equitibus) & CCCC. pedibus Africanis, & hi in quatuor navibus transferunt, anno Arabum XCI. Era DCCL. in mense qui dicitur Ramadan. Muzam cum Juliano, qui Oppida quibus praerat, ei tradidit, eumque ad Hispaniarum occupationem excitavit, sedas inisse ante finem anni XC. Hegira diserte asserit Anonymus Andalusianus, quamvis anno tantum Hegira XCI. Tarifus a Muzam missus in Hispaniam transfretaret.

VI. Tarifus hoc anno a Saracenis in Hispaniam missus.

VII. Non vero DCCLX.

Annus iste Arabum sive Hegira coepit die VIII. Novemb. anni Christi superioris. Eandem primi Arabum in Hispaniam ingressus E-pocham calculo suo probat insignis Scriptor Arabs Novvairius, qui Bibliothecam struxit Arabicam, praefertimque Historiarum suae gentis a se compilatarum. Istius Novvairii nihil adhuc typis mandatum, sed multa ejus Opera tam in Bibliotheca Regia, quam alibi reperiuntur. Arabum vero Hispanorum gesta nobis promittit Claudius Beraldus V. C. & Linguarum Orientalium peritissimus, qui de Saracenicis Rebus multa tecum communicavit, sicuti & quidam amicus Rerum Arabicarum intelligentia clarissimus. Nam memorabile hoc Historiae caput, neque a Baronio, neque ab aliis satis accurate expositum. Legit praeterea Beraldus alium Scriptorem Arabicum, qui Tarifum hoc anno Hegira XCI. in Hispaniam transfretasse tradit. Ex Arabicis Scriptoribus, nullus forte reperitur, qui diver-sam aut oppositam Chronologiam tueatur, si excipias Geographum, qui vulgo dicitur Nubiensis. Hic enim asserit, Urbem Insulae Viridis pri-mam inter alias Andalusiae expugnatam fuisse in adventu Molefmanorum, qui contigit anno ab Hegira nonagesimo: expugnasse autem illam Moysem seu Muzam filium Nofair, qui pro Mar-ivanita etiam dicti sunt a Marivane Califa, unde quidam deducunt nomen Marranorum) di-micabat (inquam) una cum Tarek, idest, ut Vir doctissimus interpretatur per Legatum su-um Tarekum. Nam tunc Muzam in Africa sub-sisterat. Geographia ista scripta est sub Rogerio Siciliae Rege; verum Opus primi Auctoris nunc non extat, sed ejusdem tantum compendium Ro-mae editum anno MDXCII. typis Mediceis. Er-ror ille non in verum hujus Geographiae pa-rentem, sed in ejusdem Epitomatozem reicien-dus, vel potius in Librarios, qui plurima hoc in Opere ita depravarunt, ut legi & intelli-gi amplius non possint. Sed redeo ad Rodericum citatum, Era DCCL. cum anno Hegira XCI. alligantem, licet is annus Arabicus cum Era vulgari Hispanica DCCXLVIII. conveniat, in-

mare abiecerunt. His cognitis Justinianus etiam in observatos infantes inquit. Cum in reditu classis jam Byzantio appropinquaret, periclitata est mortuorum numerus initus, repertusque millium septuaginta-trium. Id gaudium Justiniano auxit. Naufragium autem contigisse hoc anno mense Octobri, nona jam Indictione inchoata, Theophanes docet.

Eodem anno defuncto Vvitzia nefario Hispaniarum Rege, postquam annos novem regnasset, successit in locum ejus Ru-

Rodericus Rex Hispaniarum.

deque colligo Rodericum annos Erae Hispanicae cum annis Hegira non recte componere; potuisse autem illum annos Hegira, prout ipsi in libris Arabicis, quibus usus est, extabant: ideoque in ejus Opere legendo annis Hegira recte descriptis, non vero annis Erae Hispanicae male cum illis ab eodem conjunctis, adherendum.

Pervenit in Hispaniam Tarif, inquit Rodericus cap. mox laudato, in mense, qui dicitur Ramadan (nono nempe Arabum mense Lunari vago, qui hoc Christi anno in mealem Julium incidebat), Et iste fuit primus adventus Arabum citra mare, & applicuerunt ad insulam citra mare, qua ab ejus nomine dicitur Gelzira Tarif (Gezirat Tharif): & ibi substitit donec ad se cognati & complices ex Hispania advenissent, & primos insultus fecit in Gelzirat Alhadra (vel Gezirat Alchadhra, idest, Insulam Viridem, vulgo Algeria) & inde absulit magnam praedam, & alia loca maritima devastavit. Locus ad quem appulit Thariphus appellationem mutuatus est ab illo, Oppidum autem istud Tarifa positum est in angulo Occidentali freti Gaditani. Insula Tarif (ait Geographus Nubiensis loco mox citato) sita est juxta mare Syriacum (Mediterraneum, quod alluit litus Syria) ad initium ejus freti (Gaditani) quod Alakak (Arabice) vocari diximus, & alluitur ab occasu mari Tenebrarum (Atlantico Oceano). Est autem hac Civitas modica, habetque ex opposito sui duas insulas parum a continenti remotas, quarum una dicitur Alkansir. Inter insulam Tarif & insulam Viridem intercedit spatium XVIII. Mill. pass. demum in Africam reversum esse hoc anno Tarifum Hispanica praeda onustum tradit laudatus Scriptor Novvairius, cui ad stipulantur alii Chronographi Arabes MSS. & ipse Toletanus Praeful. Hoc itaque anno non praesentis tantum dolore mali, sed etiam futuri temporis metu, Hispania plangitu tumultuque repleti coepta. Hujus calamitatis initium Scaliger lib. 6. de Emendat. Temp. pag. 622. & seq. accurate in praesentem annum confert, perperam vero Baronius in annum DCCXIII. ut ibi videre est, num. XVIII. & seqq. sed quae ibi habet, ex dictis, annisque sequentibus dicendis corrigenda.

VIII. Tarifus revertitur in Africam praedam onustus.

IX. Moritur S. Hadrianus Abbas Monasterii Cantuariensis.

Beda lib. 5. cap. 21. postquam superiori capite Sancti Wilfridi mortem narravit, ait, anno post obitum praefati Patris proximo, idest, quinto Osredi Regis Northumbriae Hadrianum Abbatem Monasterii Sancti Augustini Cantuariensis defunctum esse, qui est annus, inquit, quadragessimus primus, ex quo a Vitaliano Papa directus est cum Theodoro: ex quo autem in Britanniam venit, tricesimus nonus. Cujus doctrina simul & Theodori, inter alia testimonium perhibet, quod Albinus discipulus ejus, qui Monasterio ipsius in regimine successit, in tantum studiis Scripturarum institutus est, ut Graecam quidem linguam non-

par

PAGIUS

dericus, sive Rodericus, filius Theofredi. Ita quidem ex Tudenfi, qui ait, Rodericum regnare coepisse Era septingentesima quadragesimo octava; additque ipsum consilio magnatorum Gothicae gentis

parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quae sibi naturalis est, noverit. Quintus Osredi Regis annus hoc anno, quadragessimus primus ex quo Hadrianus in Britanniam directus est, anno superiori, tricesimus vero nonus ex quo in eam venit, anno etiam superiori abolvitur. In Britanniam enim VI. Kalend. Jun. anni DCLXVIII. missus est, teste Beda lib. 4. cap. 1. annoque DCLXX. in eam adventavit, uti suo loco demonstravimus. Quare Beda loco laudato, ut de more alibi, mentes qui post annos XLI. & XXXIX. effluxere, negligit. Hic numerandi modus a Beda saepe usurpatus ad varia ejus loca intelligenda observandus. Fuit Sanctus Hadrianus Cooperator in Verbo Dei Theodori Archiepiscopi Cantuariensis, & quia Literis Sacris simul & secularibus abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientia salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant: ita ut etiam Metrica artis, Astronomica & Arithmeticae Ecclesiasticae disciplinae inter Sacrorum Apicum Volumina suis auditoribus contraderent, inquit Beda lib. 4. cap. 2. Sanctus Aldhelmus Episcopus Schireburnensis, ut liberales artes medullitus combere, studuit Cantia ad pedes Hadriani, qui erat fons literarum, ritus artium, inquit Wilhelms Malmsburiensis in Vita hujus Sancti Praeful. cap. 1. nec dubium, quin Beda aliquos audierit Praeceptores ex discipulis Theodori & Hadriani; cum in Monasterio Wiremuthensi per id temporis studerit, quo uterque congregante discipulorum catervam scientia salutaris quotidie flumina irrigandis eorum cordibus emanabant, inquit Turgotus Prior Dunelmensis in Vita Bedae cap. 1. Hadrianum Abbatem venerat fuit Ecclesiae Anglicanae die IX. Januarii, ut videre est apud Bollandum ad eum diem, in ejus Elogio historico.

X. S. Hadrianus successit Albinus.

Albinus Hadriani Successor auctor ante omnes atque adjutor Opusculi hujus fuit, inquit Beda in Praefatione ad Historiam Ecclesiasticam Gentis Anglorum, Vir per omnia doctissimus extitit, qui in Ecclesia Cantuariorum a Beata memoria

regnum suscepisse, virum belligerum, durum, & ad omne negotium expeditum, sed vita & moribus Vvitziae non abimilem, facem luemque totius Hispaniae, ut quae de eo dicturi sumus ostendent.

Sept.

Theodoro Archiepiscopo & Hadriano Abbate Viris venerabilibus atque eruditissimis institutus, diligenter omnia, quae in ipsa Cantuariorum Provincia, vel etiam in contiguis eidem Regionibus a discipulis B. Papa Gregorii gesta fuerunt, vel Monumentis literarum, vel Seniorum traditione cognoverat: & ea mihi de his, quae memoria digna videbantur, per religiosum Landonensis Ecclesiae Presbyterum Nothelmum sive lictoris mandatis sive ipsius Notelmi viva voce referenda transmisit. Fuit Albinus octavus Abbas Monasterii Cantuariensis, sed primus Anglicus; nam omnes Praedecessores sui erant Romani, inquit Guillelmus Thornus in suo Chronico, loquens de secunda Translatione Sancti Augustini Cantuariensis Episcopi, ubi ait etiam eum obiisse anno DCCXXXII. & in Translatione S. Augustini cum B. Hadriano translatum esse. Hinc liquet, Baronium anno DCCXXXVIII. num. XIII. & seqq. hunc Albinum cum Alcuino qui & Albinus dictus est, & Caroli Magni aetate floruit, male confudisse; cum Alcuinus nondum natus fuerit, quando Albinus Monasterii Cantuariensis Abbas mortuus est. Hic Baronii lapsus Andreae Duchesno in editione Operum Alcuini errandi causa fuit. Sed hac de re plura ad annum DCCXXXVIII. Extat Bedae Epistola ad Albinum Abbatem Cantuariensem.

XI.

Huntindonus lib. 4. pag. 337. Anno, inquit, huius proximo (scilicet a morte Sancti Wilfridi) Geruntius pignavit Rex Ina (qui in Occidentali Saxonia Regnavit) & Munc cognatus ejus, contra Gerentem Regem VVales. Cujus pugna principio occisus ab Ina est Dux Hizebald: ad ultimum vero Gerente cum suis faciem ab Anglis aperit: & fugiens, arma & spolia sequentibus reliquit. Idem habet Wigorniensis ad annum DCCX. Extat Sancti Aldhelmi libellus ad Geruntium Regem Occidentalis Regni scepra gubernantem adversus errorem Britonum de Paschate, de quo Opusculo locuti sumus anno DCXCII. Geruntium vero Walliae seu Cambriae, quam Antiqui Britones habebant, Regem fuisse, ex hoc Huntindonensis loco manifestum est.

I. Constantinus Pap. Romam redit.

S Epringentissimus undecimus Domini adest annus Indictione nona; quo, mense Octobri, jam inchoata decima Indictione Constantinus Papa Romam ex Oriente rediit: de quo ista Anastasius breviter: Egredius igitur a Nicomedia civitate, crebris valetudinibus Pontifex attritus, tandem sospitatem Domino tribuente, incolomis ad portum Cajetae pervenit, ubi sacerdotes, & maximam populi Romani reperit multitudinem: ac vigesima quarta die mensis Octobris, Indictione decima, Romam ingressus est, & omnis populus exultavit atque letatus est. Fecit autem ordinationes Episcoporum in eundo, & redeundo per diversa loca Episcopos duodecim. Etenim ubicumque contigit praesentem esse Pontificem, illum omnes intelligebant primum Propriumque esse pastorem, Episcopis omnibus suae jurisdictionis subiicientibus fasces summo universalis Ecclesiae Sacerdoti. Pergit vero Anastasius: Post menses autem tres lugubre nuncium perfonuit, quod Justinianus Christianissimus, & Orthodoxus Imperator trucidatus est, & Philippicus hereticus in Imperiali promotus est arce. Sed de his suo loco dicendum: jam vero profequamur, & absolvamus, quae sunt anni hujus res Occidentalis Ecclesiae.

II. Ecclesia Saxonum erigi coepit.

Hoc enim anno Ecclesiae Saxonum jacti coepit fundamenta per sanctissimum virum Apostolicum Suvibertum venientem ad eos in abundantia benedictionis, in signis & virtutibus, excitando etiam defunctum a morte, potentem in omnibus opere & sermone. Audi ergo quae de his Marcellinus litteris prodidit (a): Anno, inquit, Dominica incarnationis septingentesimo undecimo, cum S. Suvibertus ferventer praedicans non solum in Voerda, sed & in pagis & villis vicinis enunciatet prophanis Saxonibus Evangelium Christi: contigit quadam die Maritis, ut ipse extra Voerdam divina celebraturus, iret cum venerabili presbytero suo Voilleico in villam vicinam, & quidam dives Gentilis, Hungerus nomine, postea conversus & baptizatus in festo Apostolorum Petri & Pauli, & a S. Suviberto

PAGIUS SAC. VII. Anno Erae Hisp. DCC. XLIX. Anno Hegirae XCIII. inchoato die 19. Octob. fer. 2. A.C. 711.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6204.

20. D. 9. P. 12. Mart. Indict. 9.

JESU CHRISTI 711.

CONSTANTINI PAPÆ 4.

PHILIPPICI IMP. I.

appellatus Petrus, ex fervore fidei & nimia humilitate & devotione curru advehi curaret arenam & lapides, reliquaque tali adificio congrua & opportuna ad monasterium S. Suviberti. Procurante autem omnium bonorum amulo diabolo, idem Petrus corruens sub carruca onusta lapidibus, efferebatur mortuus, quia pene suffocatus, & per diversa vulnera capitis extinctus fuit. De quo omnes cum non immerito dolerent, magnusque concursus populorum ad illud miserandum spectaculum fieret gementium & dolentium propter inopinatam illius mortem, cumque exequia prepararentur, ut corpus Ecclesiastica mandaretur sepultura: supervenit pius pater S. Suvibertus cum devoto Voilleico suo capellano. Qui cum didicisset ex gemitu, audissetque a circumstantibus mortem illius Petri; ipse habens fiduciam magnam in Christum, praecipit ut emortuum corpus, antequam sepeliretur, ad cellam suam deportaretur.

Petrus revocatur ad vitam.

Quod cum factum fuisset, ipse astante magna turba populorum, rei exitum praestolante, largiter cum multis suspiriis lacrimas fundens, flexis genibus devotissime oravit ad Dominum pro resurrectione Petri famuli monasterii. Cumque diu preces precibus continuasset, surgens tangendo, cum oscularetur funus, statim mortuus, non solum revixit & surrexit, verum etiam nulla cicatrice vulnerum, nulla conglomeratio sanguinis per totum corpus apparuerunt: de quo omnes laudabant benignitatem Christi Salvatoris. Fama hujus miraculi per totam provinciam promulgata, neophyti in fide solidati confirmantur, multi vero infideles ad Christum conversi, fonte baptismatis Christo regenerati sunt. Vixit autem postea idem Petrus sanus & incolomis usque ad consummationem Ecclesiae Voerdensis, etiam post migrationem sanctissimi patris Suviberti. Hucusque Marcellinus de mortuo ad vitam revocato.

III. Nova conversio Gentilium ad fidem.

At licet verbum Dei in terram illam minime vacuum absque fructu ceciderit: haud tamen sterilis terra illum reddidit, quem par erat, ex tanta cultura fructum; nam

AD num. I. Constantinus Papa, qui in eunte circiter vere hoc anno Constantinopolim adventavit, ut anno superiori ostendimus, nus PP. Urbem reliquit, ac vigesima quarta mensis Octobris, Indictione decima, Romam ingressus est, inquit Anastasius in Constantino Papa. Quare is menses tantum aliquot Constantinopoli moratus est, non vero annum integrum, ut arbitratus est Baronius anno DCCX.

A num. II. ad V. quae habet hic Baronius de Sancto Suidberto ex Pseudo-Marcellino, cum nulli alii Auctores ei suffragentur, admittenda non

II.

(a) Marcell. c. 15. Saxonum plures credunt Christo.

nam id inferius idem auctor de eodem Suviberto (a): Licet gentibus in vicino habitantibus praedicando, primo parum vel nihil profecit in conversione earum, eo quod essent homines dura cervicis, & barbarae mentis; non tamen propter hoc desistit, quin indefessenter cum fervore praedicans, multos nobilitum & ignobilium converteret ex eis: qui repudiatis sordibus idolorum, fidei sunt fonte abluti. Quibus, ut bonus pastor in populo, dispensavit tamquam fidelis & prudens negotiator, mensuram Dominici tritici. Ipse enim sprexit mundi pompas & vanitates spe supernorum praemiorum; & ideo maximis virtutum donis caelitus ditatus, Deo in omnibus gratus, ut gemma fulsit in clero: nam postius inter Gentiles, illic praeclearum opus inter gentes operatus est, Domino cooperante, & sermonem ejus confirmante, sequentibus miraculorum diversorum signis. Haec Marcellinus.

IV. Ex his quidem nostri temporis Saxones infelices compellere liceat verbis Apostoli (b): Sic stulti estis, ut cum spiritu ceperitis, nunc carne consummemini? Quis ergo tribuit vobis spiritum, & operatus est virtutes in vobis? nonne vir Apostolicus Suvibertus? Quis in tanta signorum & benedictionis abundantia supervenit ad vos, ut posthabeat vestrum primum Apostolum Suvibertum? In vos igitur convertantur indefessentes lacrymae Hieremiae: (c) vos concutiat tonitrus ille, cum ex praecordiis intimis lugubre illud exclamat: Obstupescite cali super hoc, & porta ejus desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo mala, fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquae viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quae contere non valent aquas. Sed spero fore aliquando, ut excitentur voce Domini eadem interpellatione, qua Angelum monuit Ecclesiae Ephesi dicens (d): Memoro esto itaque, unde excideris, & age penitentiam.

(b) Gal. 3. In Saxonum Auctoris Apostrophe.

(c) Hier. 2. (d) Apo. 2. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS non sunt; nunc enim constat, Acta illa Sancti Suidberti supposititia esse.

A num. V. ad XIII. Anastasius, postquam retulit, Constantinum Papam die XXIV. mensis Octob. Indict. X. Romam ingressum esse, subdit: Post menses tres lugubre Nuncium insonuit, quod Justinianus Christianissimus Imperator & Orthodoxus Imperator trucidatus est, & Philippicus hereticus in Imperiali promotus est arce. Philippicus itaque medio circiter Decembri hujus anni Imperium invasi, & mense circiter Januario sequenti hujus rei Nuncium Romam perlatum est, mensesque illi tres incompleti intelligendi, ut in Philippici depositione videbimus. Tumultus tunc adversus Justinianum excitatos narrat Baronius ex Anastasio Theophanis Interprete: neque a Theophane Nicephorus in Historia, alique dissentiant. Chersonia itaque cum accepissent, Imperatorem alteram adversus se Classem transmittere, ad res novandas contra eundem coacti Chagani praedidum imploraverunt,

III. Justinianus Imp. occiditur.

tentiam, & prima opera fac, &c. Sed jam (quod polliciti sumus) ad res Orientales convertamus orationem.

Cum igitur Anastasius tradat, post tres menses a reditu Constantini Pontificis in Urbem, qui contigit (ut ait) vigesima quarta mensis Octobris, allatum ad ipsum nuncium de necé Justiniani Imperatoris, utique circa anni hujus finem, eam accidisse possumus intelligere. Quomodo autem id factum sit, ex Graecorum Annalibus est promendum. Ubi enim Theophanes dira illa superius memorata, quae adversus Chersonenses iussu ejusdem Imperatoris sunt perpetrata; narravit; haud Imperatorem quiescere tradit, sed majore exandescens ira ad interitum omnium hoc anno denuo parasse classem, affirmat, qua solo aequaret omnia, solumque aratro profunderet. Hoc autem cum illi intellexissent, se munierunt, parati Imperatori resistere, petentes auxilium a Chajano Principe Gazarorum. Ne autem miseri pati cogentur quae ira aeternus Imperator praecerat, obstitit Deus, excitans adversus eum nobiles viros Eliam Spatharium atque Bardanem Philippicum ex insula Cephalenia, ubi relegati fuerant, revocatos, qui eidem essent classi praeficiendi. Hos autem cum Imperator comperisset apud Chersonam esse tumultuosos, alios loco ipsorum ducem misit: qui dolose admissi intra Chersonam, a civibus trucidati sunt, apertam adversus Justinianum defectionem, jam conclamantibus, & acclamantibus Bardanem Philippicum Imperatorem.

V. Justinianus im-mittit classem in Chersonenses.

His cognitibus Justinianus, in Eliam veluti facti auctorem commotus, quod non posset in ipsum, in ejus domesticos furorem convertens, filium ejus in matris sinu peremit; ipsam vero ejus conjugem coquo natione Indo ignominiae causa collocavit in matrimonium. Misitque aliam classem adversus rebelles: Sed cum qui

VI. Acclamatur Philippicus Imp.

tandemque Justiniani nomine abrogato Bardanem antea exulem, Imperatorem proclamant, quem mutato nomine Philippicum appellant. Hic sine pugna Urbem ingreditur. Occisus Tiberius Justiniani filius, & paulo post caput Justiniani amputatum, & a Philippico in Occidentem conficiendum traductum. Justinianus postquam in Imperium restitutus est, annos sex illud obtinuit, ut testantur Nicephorus in Historia, Theophanes, Cedrenus, Marianus Scotus, & Paulus Diaconus in lib. 6. de Gestis Langobard. Baronius vero ideo annos ei VIII. assignat contra Antiquorum fidem, quia ejus Imperium ab anno DCCIII. exorsus est. Fuit Justinianus ultimus e familia Heraclii Senioris, cum quo ea extincta, postquam saeculo integro Romanis imperasset.

Combesius in Ancario Bibliothecae Sanctorum Patrum Agathonis Diaconi Perorationem & Joannis Episcopi Constantinopolitani Epistolam ad Constantinum Papam a se missam publicavit, ex qui-

IV.

missi erant, ob nimias difficultates haud praestare possent, quod Imperator faciendum praecipisset, meventes, re infecta redire ad eum vindicare paratum, & ipsi Philippicum Imperatorem acclamare coeperunt absentem, petentes a Gajano, ad quem confugerat, ipsum reddi. Quod cum factum esset, omnes simul cum novo sunt reversi Imperatore. Qui appropinquans Constantinopoli, adversus Justinianum immittit Eliam, & contra Tiberium ejus filium Maurum Patricium & Joannem Spatharium proficisci jubet.

VII.

Quid vero isti fecerint, audi terribilem dignam commiseratione tragœdiam; Ubi autem (inquit Theophanes) Maurus cum Joanne ad Blachernas pervenisset (templum illuc erat Dei genitricis Mariae) invenit Tiberium altera tenentem, manu columellam sanctae mensae Dei & Dei genitricis altaris, & altera pretiosa ligna, & in collo philacteria (erant haec sacrosanctae reliquiae) extra tribunal autem residentem Anastasiam patris ejus matrem; qua Mauri provaluta pedibus, flagitabat ne suus occideretur nepos Tiberius, utpote qui nihil gessisset pravum. Cumque ille pedes hujus teneret, & cum lacrymis supplicaret, ingressus est Strutius (id erat cognomentum Joanni Spathario) & vi arripuit illum, & pretiosa quidem ligna ab eo sublata supra mensam posuit, philacteria vero in collo suo suspendit. Puero autem foras eaducto, & spoliato, supra limen expanso, guttur ejus instar ovis secarunt, & hunc in templo sanctorum Anargyrorum, Cosmae scilicet & Damiani, quod Paulina vocatur, sepeliri mandarunt. Comprehensus praeterea & Barisbaeurius primus Patricius & Comes obsequii, & interemptus est.

* factarium Tiberii Caes. caedes.

VIII.

Porro Elias una cum eo, qui secum erat descendente in Damassum, & ad sermones cum eo, qui illic erat exercitu veniente, verbumque impunitatis populo, qui erat cum Justiniano praesente; sequestrati sunt

PAGIUS Agatho Diaconus refert geographum & Oecumenicam Sextam Synodum temere molitus est. Tum sequitur Peroratio; Peccator ego ac omnium minimus Agatho, indignus Diaconus, ac Sanctissima hujus Magnae Dei Ecclesiae Scriba Secreti Protonotarius ac secundus Cancellarius, ante triginta duos plus minus annos, juvenili adhuc aetate, Lectorum Oratori accensus, ac inutilis Notarius agens, Sanctae huic ac Universali Synodo operam commodavi, universa in ea mota quaevisque ordine affectatus, una cum Sancto Paulo hujusce deinceps Urbis Archiepiscopo & Patriarcha, haecenus Laico ac Imperatori a Secretis; ac aliis quibusdam. Omnes porro Tomos Actorum praefatae Synodi, mundo Codice, propria ipse manu Ecclesiasticis literis consignavi; qui &

universi, & discesserunt a Justiniano, solum hunc deserentes, & ad partes Philippici confluentes. Tunc praedictus Elias furore repletus, currens, collo ejus comprehenso, pugione quo erat accinctus, caput ejus amputavit, & per Romanum Spatharium ad Philippicum misit. At vero Philippicus per eundem Spatharium hoc ad Occidentales partes usque Romanam transmisit. Hucusque de nece Justiniani & Tiberii ejus filii Theophanes, Qui igitur tamquam fera bestia humanum sanguinem sitiens, adeo in sibi subditos populos fuerat debacchatus, suo suorumque sanguine supplicium luit; posteris relinquens exemplum, in se ipsos suosque sevam a Deo expectare debere vindictam, cum in populum sibi creditum immanes Principes saeviant. Factumque secundum verbum Domini ad Hieremiam (a): Adducam inimicos tuos (a) Hier. de terra quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit: dum exulem Philippicum & postea latentem inter barbaros accinxit vindice gladio, hominem alioqui Deo multipliciter inimicum, nimirum ob depravatos vitae mores, & (quod deterius est) haeresi labefactum Monothelitarum haereticorum, quos eo vehementer factus jam Imperator aggressus est propugnare simul & eorum haeresim, eoque ardentius propagare, quod uni ipsorum, acceptum ferebat Imperium, qui fore ipsum Imperatorem praedixisset, cum & eidem praemii loco pollicitus esset Sextae Synodi abolitionem. Porro rem gestam Theophanes ita narrat:

IX. Pseudomonachus Sextam Synodum abrogandam petivit.

Priusquam imperaret, erat quidam Inclusus in monasterio Callistrati praevisor (qui scilicet astronomis inspectionibus futura praedixere consueverat haereticus Monothelita) Qui ad se venienti Philippico dixit: Imperium tibi est repositum: At ille turbatus est. Et ait Inclusus: Si jubet Deus, tu quamobrem contradicis? Hoc

sub signaculis una cum fidei definitione, quam Sancta eadem Synodus palam edidisset, Patrum subscriptione munita, in Imperatoris Palatio fuerunt repositi ac tuto servati; quin & quinque Patriarchalibus Sedibus tradita, definitionis ejusdem eadem Patrum subscriptione munita exemplaria, eodem conscripti modo, ita jubente pia recordationis Imperatore Constantino, ac sic fieri praecipiente, quo fidei Orthodoxa sinceritas atque veritas nullis pateat insidiis.

Ceterum ubi Clemens, solusque Bonus ac Misericors Deus humilem me ac inutilem; que ejus miseratio est; haecenus in vobis agere concessit, inconsiderat non immerito hunc quoque manu propria librum rata agens conscribere, in animum induxi, ac decrevi, idque maxime quam hoc sum dicturus ratione. Cum Sanctarum Dei Ecclesiarum pax ac concordia, universalisque tranquillitas multis jam annis obtineret, nullaque in eis contradictio, litigium, aut dissensio studiorumve conflictus emerisset; malignus

V. Justiniani

Hoc autem dico, quia Sexta Synodus male facta est: Si ergo imperaveris, hanc proice, & Imperium fiet tibi forte atque longævum. Qui cum juramento spondet ei, se hoc facturum. Cum autem Leontius Justiniano successisset, ascendit Philippicus ad Inclusum: Qui dicit ei: Ne festines, fiet tibi. Cumque Abimarum imperasset, rursus ascendit ad eum. Cui iterum ille ait: Ne acceleros: illud enim te praestolatur.

X.

Porro cum Philippicus hoc quibusdam amicis suis fuisset confessus confidenter, ab eis Abimario nuntiatum est. Qui casum, & tonsam, atque ferreis vinculis alligatum hunc in Cephaleniam exulem misit. Cum autem Justinianus Imperium suscepisset, revocavit eum. Et cum regnaret, fecit pseudosynodum Episcoporum juxta pseudomonachi, & Inclusi sermonem, & abiecit sanctam & universalem Sextam Synodum. Sed de Synodo sequenti anno agendum erit. Pergit vero Theophanes: Eodem anno ille vanus oculorum cecitatem incurrit. Subdit Cedrenus: Cyro quoque Patriarcha exturbato, Joannem suae impietatis socium ei solio praefecit. Fuit hic Philippicus cognomento Bardanes, in colloquio facundus, atque prudens habitus, sed in actionibus suis absque gravitate, & industria ulla versans, turpiterque vivens, extremam sibi infamiam paravit. Ita quidem, ubi graviter deliquerunt Orientales, pseudosynodum colligentes, adversus veterem Ecclesiasticam disciplinam, ipsamque Romanam Ecclesiam tot tantosque sunt coacti pati tyrannos, non dicam Imperatores, sed monstra, Leontium, Abimarum, & Justinianum in furorem actum, Philippicum, Leonem Isauricum, & alios nefandissimos. Ann. Eccl. Tom. XII.

Suarum culparum poenas dant Orientales.

PAGIUS

ac mali auctor Damon, Diabolus, haudquaquam videre ferens, occasione machinatus est, invitque sua dignam perveritate, ac morositate. Malorum enim nostra ipsorum culpa olim excipientium incursione, crebraque verum mutatione, non in communi solum Christiana Republica imminuto statu, plurimumque labefactato; verum etiam ad ipsum jam Imperii apicem excurrente malo; continua verum summam tenentium abs tyrannide rebellantium permutatione, sacrum illud nomen in contemptum tandem spretionemque abierat; ubi maxime Justinianus, Imperii ejusmodi post mortem Constantini patris Successor, non semel tantum Imperio ob pessimam a principio, sanguinariamque ejus voluntatem, excidisset, atque eo ejectus esset; sed & iterum post Leontium & Tiberium, qui modis obtinuerant, id ipsum passus, gladio tandem in loco dicto Damatico Provincia Bithynia scissis cervicibus perisset: nimirum amplissimo exercitu, quem mari, in diversas distributum minores turmas ad Urbem Chersonem expugnandam ac diripiendam, ejusque funditus necandam, delendumque populum distinasset, inde adversus eum rebellante ac impetum faciente, eodemque ipso exercitu, fanatico quodam promiscue ac temere tumultu, nullaque legitima probatione

Sed de Philippico modo agendum, qui ubi est creatus Imperator, dum ex more professionem Catholicæ fidei mittere deberet ad Romanum Pontificem, misit haereticam execratione dignam: quam ipse Constantinus Pontifex respuit. Nam de his hæc Anastasius Bibliothecarius: Imperatoris. Ejus, & Sacram cum pravi dogmatis execratione Constantinus suscepit, sed cum Apostolica sedis consilio respuit. Hujus rei causa zelo fidei accensus omnis cæcus Romanæ urbis, imaginem quam Græci vocant * vocant, sex continentem sanctas ac universales Synodos, in ecclesia beati Petri erexere. Etenim inter alia nefanda idem Philippicus Imperator sanctas sex Synodos oecumenicas pictura effigiatas ac pariete abradi præcepit: contra quod Imperatoris facinus Pontifex nitens, quas ille destruxit, ipse eo modo quo erant antea, restituit. Sed paulo inferius hæc idem Anastasius:

XI. Constantinus Pap. respuit haereticam professionem de Imperatoris.

* panca-reum

XII.

Idem temporibus, cum statuisset populus Romanus nequaquam haereticæ Imperatoris nomen aut chartam, vel figuram solidi suscipere, unde nec ejus effigies in ecclesiam introducta est, nec ejus nomen ad Misarum solemniam proferebatur; contigit ut Petrus quidam pro ducatu Romanæ urbis Ravennam dirigeret præceptum, & pro ejusmodi causa acciperet. Dumque innovisset, quod nomine haereticæ suae promotione idem Petrus fuisset potitus: zelo fidei accensa magna pars populi Romani statuerunt nullo modo hunc Ducem suscipere. Et factum est, ut dum Christophorus, qui erat Dux, ob hanc causam cum Agathone & suis hominibus concertarent, bellum civile exortum sit, ita ut in via Sacra ante Palatium sese committerent, & ex utrisque partibus amplius quam viginti

Conflictationes in Urbe inter Duces.

ac suffragio in Imperatorem proficiente, praestantemque renunciantem, quemdam id temporis tyrannidis praeceptum iis locis exulantem, nomine Bardanem, genere Pergamaum filium Nicephori.

Is vero placito, Philippici assumpto nomine, cum inde improvvisus Regia huic Urbi, una cum Philippicæ secuta Classe, nec non comite armato exercitu, a quo fuerat creatus Imperator, repente ingruisset, olim animo insitam habens, nedum purpurea doctrina ac traditione, ut dicebat ipse, acceptam, sed & prava institutione adscitiam, jubet execrabilem omnino Sacra huic ac Oecumenicæ Sextæ Synodo contrariam haeresim, ut qui a puero, ubi tulisset occaso, discipulum egisset Stephani Abbatis, qui ipse discipulus fuit Macarii: inquam, statim ac nulla mora, Imperiali potestate ac auctoritate usur, ante suum ipsum ingressum, Sancta ejusdem Sextæ Synodi imaginem, ab annis jam aliquot, prope, ac inter quartam sextamque seholam, in Imperiali Palatii vestibulo, expositum, deici jussit; alioquin inquam, non sustinens ingredi in Regiam non suam, nisi ita prius res habuisset.

VI. Sexta Synodi deici ceptam, sed & prava institutione adscitiam, jubet.

Id præterea auctoritate discernens, ut Sergii, Honoriique ab eadem Sancta ac Oecumenica Synodo ejectorum, ac anathemati subiectorum, notur Orthodoxos.

VII. Persequi- tur Ortho- doxos.

CHRISTI
711.

CONSTANT. PAP.
4.

PHILIPPICI IMP.
1.

gintiquaque viri plagarerent atque interirent, donec Pontifex mitteret sacerdotes cum Evangelis & Crucibus Domini, sicque partes sedarent: nam pars Petri ita angustiata, ut nulla illi esset spes vivendi. Verum ad Pontificis iussum pars alia (quæ, & Christiana vocabatur) recessit, sicque defensoris hæretici pars valuit Petri, ac si illa attrita recederet. Hæc Anastasius. Eadem de nomine hæretici Imperatoris exoso, & execrabili factò tradunt Beda, Paulus diaconus (a), atque Ado Viennenis (b). Habet ex iisdem Romanam Rempublicam gubernari his temporibus solitam esse per Duces; qui mitterentur ab Imperatore. Hinc & Romæ Ducatus dici consuevit, de quo dicendum erit inferius. Porro has altercationes Romæ usque ad obitum, Philippici perdurasse, quæ post hæc subicit Anastasius docent.

(a) Paulus
diac. lib.
6. c. 33.
(b) Ado in
Chron.

PAGIUS

vina, in Sacra Sanctissimarum Ecclesiarum Diptyca præconio publico referrentur, eorumque per loca imagines erigerentur. Sed & brevi postmodum præfatos quoque Sancta eisdem ac Oecumenica Sexta Synodi, cum meæ ipsius manu conscriptos, invenisset Actorum Tomos, educens publicanque igni in Secretario Palatii tradidit ac aboluit; piti plurimis, ac Orthodoxis persecutionem inferens, eorumque nonnullos exilio relegavit; eos maxime qui libello, juxta quod ipse iussisset, composito ac dictato, de fide scilicet, ac velut pro Sancta ipsa ac Oecumenica Sexta Synodo abroganda, haudquaquam subscribere voluissent. Hæc persecutiones annis sequentibus continuatæ. Anno DCCXIII. aliam hujus egregiæ Perorationis partem in medium adducemus.

VIII.

Tarekus
ab Arabibus
in Hispaniam
mittitur.

Hoc anno Hispania miseris lacerata modis, & gloria Gothicæ Majestatis extincta, Muza, de quo locuti sumus anno superiori, teste Toletano lib. 3. de Reb. Hisp. cap. 19. Tarico Abentiet, qui erat strabo (& omnino diversus a Taripho, cujus anno præcedenti meminimus) injunxit, ut Juliano Comiti auxilia largiretur, & amicitiam conservaret. Tunc autem (Tarek) dedit Comiti Juliano XII. millia bellatorum, quos separatim duxit in Hispaniam in navibus mercatorum, ne causa transitus perciperetur, & convenerunt ad Montem, qui ab illo Mauro Gebel Tarik (corrupte vulgo Gibraltar) adhuc hodie nuncupatur, Arabice autem Gebel mons interpretatur. Tarik istum recte hic a Tarifo distinguit Toletanus. Tarifus enim erat filius Zarchæ vel Zariki Abenzarcha, seu Ebnzarik. At Tarekus cognominatur, ut in editis quidem libris Toletani legitur Abentiet; sed hæc vox a Librariis imperitis corrupta fuit, legendumque Abenzenatii. Nam Tarekus erat (ut docent Arabes, & imprimis Geographus Nubiensis cap. nuper citato) filius Abdalla, filii VVannou Zanatonis. Tarifum cum Tareko Hispani recentiores, & alii plerique imperite confundunt, contra expressum Toletani Archiepiscopi testimonium. Hujus Præfulis Historiam Arabum sicuti nonnulla alia in ejusdem Operibus ab imperitis & iniquis emendatoribus corrupta fuisse dubium non est. Nam capite nono laudatæ Historiæ Arabum Tarekus dicitur Abenzarcha; sicque contra Auctoris mentem cum Tarifo confunditur.

IX.

Idem Præful narrat Arabes ad montem Ta-

Eodem quoque anno accidit, ut qui Justiniani voluntate teneretur relegatus in Ponto Felix Archiepiscopus Ravennas cæcus redditus, idem ea occasione fuerit exilio liberatus: nam & de hoc ipso idem Anastasius hæc habet: Eodem tempore Felix Archiepiscopus Ravennæ ab exilio reductus, poenitentia motus, licet oculorum lumine privatus, ad propriam tamen rediit sedem, & solita, quæ ab universis in scrinio Episcoporum sunt indicula & fidei expositiones, & hic confessus est, sicque reconciliationis promeruit absolutionem, Hæc Anastasius, quibus indicatur, ad meliorem mentem ex diuturna vexatione reddidit esse Felicem & ex præscripto constitutionum superiorum Romanorum Pontificum cuncta plenissime præstitisse, quæ præstanda erant; ob idque Catholicæ communionis ab eodem Pontifice Constantino participem factum esse.

Qui

rek convenisse mense Regeb (Arabico, & mense Aprili Romano) Anno Regni Arabum XCII. Era DCCL. (quæ tamen erat DCCXLIX. quæ in præsentem annum convenit. Quæ cum ad Regis Roderici notitiam pervenissent, (ut prosequitur Toletanus) misit contra eos sobrinum suum nomine Eneconem, qui cum eis sapius dimicans, sapius victus fuit, & ad ultimum interfectus. Unde & Arabes sumptis animis, audaciam assumpserunt, Juliano Comite eos per Baticam & Lusitaniam deducente Gothorum enim exercitus prima vallatione (quam Tarifus anno superiori fecerat) percussus & longa pace armorum usibus desuetis antiqua magnalia ignorabat, & facti desides, & imbelles, ignari certaminis sunt inventi. Tarik autem cum Juliano Comite ad Muzam in Africam est reversus, & Juliani fidelitas ex his factis apud Arabes fuit mirabiliter approbata. Unde & Muza Tarik & Comiti ampliore exercitum sociavit (ut nempe copiis, quæ Baticam tunc vastabant, jungeretur; quod brevissimo tempore peractum est), qui cum in Hispaniam applicassent, in Batica & Lusitania cepere direptiones & excidia exercere. Rex autem Rodericus audita strage suorum (Eneconem nempe exercitumque, cui imperabat, cæsum) & Provincia (Baticæ) vastatione, Gothis omnibus congregatis adventum Arabum se objecit, & ad incursum eorum strenue properavit. Cumque venissent ad fluvium, qui Gwadalete dicitur, prope Affidonam, qua nunc Xerez dicitur, ex alia parte sedit exercitus Africanus. Rex autem Rodericus cum corona aurea & vestibus aauratis a duobus milibus in lecto eburneo ferebatur, ut Gothorum Regum dignitas exigebat.

X.

Et per octo dies continuos de Dominica in Hispaniam dimicavit, ita quod de Tarik exercitu fere decem & sex millia ceciderunt (Et post nonnulla alia), duo autem filii VVittize, qui clade affricò in hoc pralio asiterunt, & alter a sinistris, alter a dextris collaterales acies gubernabant, & dicuntur in præcedenti nocte cum Tarik consilium habuisse, ut ipsis a bello cessantibus, Gothorum exercitus de facili vinceretur; & Rex Rodericus cum esset magnanimus, antequam fugeret, permitteret se occidi, & eo mortuo possent eis Regnum perditum provenire. Non enim cre-

XIII.
Felix E.
piscopus
Ravennas
restituitur.

Prima
Savaceni-
rum de
Hispanis
victoria.

X.
Hispani
ultima

CHRISTI
711.

CONSTANTINI PAP.
4.

PHILIPPICI IMP.
1.

XIV.
Felix
claruit
sanctitate.

Qui vero copiose profecutus est res Ravennates, Hieronymus Rubeus, hunc tradit egregia claruisse sanctitate, coruscasse etiam miraculis, redeuntemque

HIC TVMVLVS CLAVSVM SERVAT CORPVS DOMINI FELICIS
SANCTISSIMI AC TER BEATISSIMI ARCHIEPISCOPI.

(a) P.
118.

Profuit quidem Felici ista vexatio, ut illud Davidicum (a) lætus occineret:

PAGIUS

debant, quod possent, vel vellent Arabes, patriam (Gothorum Hispaniam) retinere: (addit Noweirius, opinabantur filii Wittizæ Arabes statim præda contentos in Africam, sicut prius Tarifo Duce fecerant, esse reversuros), unde (pergit Toletanus) & in consiliis armis depastis, quanto citius effugerunt. Et hoc ipsum promiserat (Tarek) quod restitueret eis omnia, quæ fuerant patris sui. In exercitu Christiano fuisse constat plus quam centum millia armatarum, sed erat populus duorum annorum peste & inedia imbecillis... gens Gothorum in parte caditur, in parte fuga præsidio liberatur; & dum hoc agitur quid de Rege Roderico acciderit, ignoratur: tamen corona, velles, & insignia & calcamenta auro & lapidibus adornata, & equus, qui Orelia dicebatur, in loco tremulo juxta fluvium sine corpore inventa sunt. Unde plerique arbitrati sunt, Rodericum Regem in hoc fluvio periisse, quod Noweirius & alii Arabes asserunt, ipsique tum inter se, tum cum Toletano optime convenit. De fide itaque hujus Præfulis constare debet.

XI.
Pugna
a
Dominica
in Do-
minicam.

De anno & die, quibus hoc prælium commissum, multum ab Arabibus & ab ipomet Toletano distant plerique Recentiores. Rodericus enim cap. mox citato asserit, Gothos tandem terga dedisse, die Dominica, quinto Idus mensis Schawal, anno Arabum XCII. juxta vero correctionem marginalem ultimæ editionis Francofurti, quam emendationem admittendam esse ex sequentibus patebit, Era DCCLII. quæ tamen Era cum anno Hegiræ non convenit, Noweirius Scriptor inclutus, cui concinant alii Arabes Chronographi MSS. asserit, Rodericum una cum exercitu Hispanico occurrisse Arabibus anno XCII. Hegiræ, die XXVIII. mensis Ramadan, qui dies anno Christi DCCXI. incidebat in XIX. Julii, & in Dominicam. Rodericus vero Toletanus testatur, ambos exercitus invicem occurrisse die Dominica, 2. Dominica enim in Dominicam dimicavit. Mensis itaque Schawal cœpit hoc Christi anno die XXII. Julii, feria quarta; currebat enim littera Dominicalis D. Per octo dies continuos pugnatum esse asserit Noweirius; ideoque dies octavus, quo ultimam cladem Gothi perpeffi sunt, & eorum Rex Rodericus periit, contigit die Dominica XXVI. Julii.

XII.
Rudericus
ultimus
Hispano-
rum Rex
occisus.

Toletanus asserit, Rodericum Regem victum ab Arabibus periisse V. Idus Calendario Juliano affixus modo nonum, modo undecimum mensis diem significat; menses autem Lunares Arabum, neque habent Nonas, neque Idus: & præterea hi menses prorsus vagi sunt, nec ullis anni Solaris vel mensibus vel temporibus affixi. Itaque nihil hæc nota V. Idus Schawal facienda. Manifestum enim est, hanc vocem Idus istuc fuisse intrusam. Quare ea expuncta legendum, XV. mensis Schawal, Dominica, quod verissimum

ab Oriente secum sacras reliquias sanctorum plurium detulisse: refertque ejusmodi inscriptionem ejus venerando sepulcro inditam.

Bonum mihi quia humiliasti me, ut disceam justificationes tuas.

Con-

est. Nam hic mensis Arabicus cœpit XXII. Julii, & V. ejus dies incidebat in XXVI. quæ Dominica erat hoc anno littera Dominicalis D. insignito. Hanc restitutionem, quam certam existimo, Arabicis Scriptoribus totam debemus. Hic itaque annus Regni Gothorum in Hispania ultimus est, primasque Maurorum in ea dominantium. Joannes de Segovia Yperalta Marchio Agropolitanus, qui Historiam Hispanicam variis fabulis purgavit, in Dissertationibus Ecclesiasticis lingua Hispanica Cæsaraugustæ anno MDCLXXI. typis datis recte vidit hanc Gothorum cladem alio quam currenti anno non contigisse, monuitque quemdam Virum doctum Josephum Pellizerium appellatum, natione etiam Hispanum in Commentariis suis Historicis eandem antea opinionem docuisse, quæ apud me tam certa quam quod in Rerum Hispanicarum Historia certissimum.

Baronius anno DCCXIII. num. XXII. Mariana, & alii passim Recentiores captæ Hispaniæ Epocham refigunt anno Christi DCCXIV. menisque Novembri, sed nullum Veterem, Epocham quem sequantur, habent. Neque quis dicat, Rodericum Toletanum illigare cladem Hispanicam Era DCCLII. quæ in an. Christi DCCXIV. convenit; nam, ut jam monui, Toletanus in coniungenda Era cum Hegiræ annis, quos etiam Julianis insulse æquat, plerumque peccat. Quare Era anni in hoc Historico ex annis Hegiræ certissimis emendari & explicari debent. Præterea Mariana lib. 6. cap. 24. & alii multi Recentiores ex quodam Chronico Alveldensi volunt pugnatum esse ad Oppidum Xerez, fluviumque Gwadalete, die Dominica, Xaveris Arabum mensis nono die, tertio Idus Novembris, ipso Martini festo die, anno Salutis septingentesimo decimo quarto. Quæ assertione nihil absurdus excogitari potest. Nam cum anno Dionysiano DCCXIV. Hegiræ annus inceperit XVI. Septembris, feria prima, qui fieri potest, ut nonus dies Schawal, qui decimus est Arabicorum mensium, in diem undecimam Novembris ejusdem anni Dionysiani DCCXIV. incidit? Constat tamen omnium Scriptorum consensu, Christianorum & Arabum, tum veterum cum recentiorum, Gothos deletos fuisse in prælio Gwadaletense, Rudericumque Regem periisse, mense Schawal, die Dominica; ideoque verus hujus certaminis & cladis dies est XXVI. Julii.

Postquam hæc scripseram, in manus meas venire liber de Antiquitatibus Regni Navarrei, & primus Tomus Annalium ejusdem Regni, opinio de uterque ab aliquot annis Pampelonæ editus, Auctore Josepho de Moreto Pampelonensi, Viro e Societate Jesu doctissimo, & Rerum Hispanicarum peritia clarissimo, qui multa ex variis Archivis hætenus parum cognita eruit. Is in Appendice ad priorem Tomum suorum Annalium, communem Hispanorum opinionem, quæ cladem

XIII.
Captæ Hi-
spaniæ
male con-
stituta.

XIV.
Vulgaris
opinio de
anno ca-
ptæ a Sa-
racenis
Hispaniæ
refertur.

CHRISTI
711.CONSTANT. PAP.
4.PHILIPPICI IMP.
I.

XV. **Constat** ejusdem Anastasi testimonio, venisse hoc tempore Romam Benedictum Archiepiscopum Mediolanensem, causam profecturum adversus Episcopum Ticinensem, cum eum sibi vindicare conatus est sub sua jurisdictione Episcopum suffraganeum. Hæc enim de eo Anastasius: *Venit autem, & Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis Romam orationis voto, & suo se Pontifici præsen-*

PAGIUS dem istam anno Christi DCCXIV. affigit, tuendam suscepit; sed Operis sui initio fateri cogitur, Chronologiam Arabicam fundamentis a se jactis adversari; & quia probe intelligit, hanc propositionem iis qui in doctrina temporum apprimè versati sunt, non posse non miram accidere contendit, Chronologiam illam falsam esse, Arabesque in annis Hegiræ putandis inter se non convenire, ac Eram illam a quibusdam, pluribus annis, præverti, & ab aliis differri. Verum si aliquid ei cum *Musulmanis* commercium fuisset, minime dubitasset, quin gens ista per tot Regiones inter ultimas Orientis insulas & mare Atlanticum posita diffusa, in principio anni statuendo unius ejusdemque modi confessionem servet, nisi quod annum primum Hegiræ, alii a feria quinta, seu a die XV. mensis Julii anni Christi DCCXII. alii a feria sexta, seu a die XVI. Julii ejusdem Christi anni exordiantur, ut videre est in Tractatu de Epochis celebrioribus, edito ab *Ulug Beigis*, Indiæ citra ultraque Gangem Principe, & a Joanne Grævio Commentariis illustrato. Neque in annis Hegiræ numerandis inter se *Musulmani* differre possunt; cum eam uti Sacram, & quasi sicut superstitionis suæ partem, utpote *Omaris* Secundi Kaliphæ Decreto statutam respiciant. Ab eo enim tempore, seu ab anno Hegiræ XVII. Diplomata omnia hac Era subscribi cepta, aliæque, quæ antea usitatae fuerant, prætermittæ neglectæque.

XV. **Et tantum** abest, ut anni *Hegira* incerti, dubique existant, ut nulla Epochæ firmior, nulla clarioribus Monumentis contestata, & majori populorum consensu innixa. Imbelles horum animos superstitionis adeo oppressit, ut dici non possit, in eam Eram aliquam novitatem progressu temporis inductam. Alexandrini quidem Periodum suam Mundanam tertio Ecclesiæ sæculo decennio mutilarunt, ut in Dissert. de Periodo Græco-Romana demonstravi; sed hæc immutationis indubitata habemus argumenta, Eraque illa a quodam privato instituta fuerat, & cum melior non occurreret, paulatim in usum vocata. At Arabum Epochæ auctoritate publica stabilita, & semper apud illam gentem Sacra habita. Præterquamquod Alexandrini omnes eundem annorum numerum resciderunt, & tam ante, quam post mutilationem Erae suæ in annis numerandis inter se se consentire. Et tamen Moretus, qui ad hoc Alexandrinorum exemplum animum non adverterat, quo ad eam opinionem tuendam magis obfirmatus fuisset, scribit ex Muhammedanis Scriptoribus alios plures, alios pauciores annos Era sua rejecisse, *Isidorum Pacensem*, qui hoc sæculo vixit eam ab anno Christi DCCXVIII. *Elmakinum* & *Abugapharem*, quem sequitur, eandem biennio aut triennio post annum Christi DCCXII. auspiciari, aliosque ab aliis Christi annis. At quam portentosa sit hæc opinio, quæ omnes Historicos, omnesque Mathematicos,

tare: altercatus vero est pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est, eo quod a prioribus temporibus sedi Apostolicae ejusdem Ticinensis Ecclesiæ Antistes ad consecrandum pertinebat atque pertinet. Hæc ipse. Habet eadem Paulus diaconus, qui & hic subdit: Fuit autem idem venerabilis Benedictus Archiepiscopus vir egregie sanctitatis, de quo per universam Italianam bonæ opinionis fama fragravisset. Hæc Paulus.

Musulmanos contrarios habet, demonstrat retrograda annorum Muhammedanorum enumeratio. Currenti enim anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo, quo hæc mensis Julii scribo, omnes nationes Muhammedanæ mensis *Dulkada* anni Hegiræ millesimi centesimi tertii numerant, a quo anno & mense Hegiræ, si per annos MCIII. retrocedas, pervenies ad mensis Julii anni Christi DCCXII. quo ideo annos Erae suæ omnes totius Orbis *Musulmani* auspiciantur. Quare inde certo constat, eam nunquam aut decurtatam aut auctam fuisse.

Post bellum autem infauste paratum (inquit **XVI.** *Rodericus cap. 22.*) *Tarik Christianos fuit persecutus usque in Ectjam (Astigim) secutus, & Urbes Hi qui erant in Civitate, & etiam qui extra Hispaniam gerant (a pugna nempe), adhuc de multitudine confidentes ei improvide occurrerunt. At... occupant, perierunt, & occisus pluribus, plures ad Civitatis ambitum redierunt. Christiani... tanta ignavia se abjecerunt, ut nec resistere cogitarent... (Interea) *Tarik* divisit exercitum, & misit quemdam, qui de Christiano factus fuerat *Saracenus*, qui dicebatur *Arabice* *Mogeit* *Arromi* (*Mogith* *Arroumi*, idest, auxiliarius Romanus) contra *Cordubam*, qui duxit secum DCC. milites (equites). *Mist* (*Tarek*) alium exercitum contra *Malacam* & *Granatam*. Ipse autem cum majori exercitu venit *Mentesam* prope *Giennium*, & *Civitatem* funditus dissipavit... *Mogeit* autem cum suo exercitu transiit *Botim*... *Uigilibus* (*Cordubæ*) interfecit (*Arabes*) *seras* & *Januas* infregerunt, & per pontis *Januam* intraverunt... *Urbis* *Dominus* (*Præfectus*) in *Ecclesia* *præsidium*, quod erat fortissimum, se recepit; sed ibi eum tribus mensibus obsederunt: post quos idem *Dominus* *Civitatis* ad montana... dimissis aliquibus in *Ecclesia* munimento abiit fugitivus... *Mogeit*... post eum *insecutores* continuo *destinavit*... (*Præfectus* *Cordubæ*) equi casu... *conquassatus* (cum fuisset) *Mogeit* superveniens (ipsum) cepit *vivum*. Nec aliquis de *Senioribus* *Hispanorum* captus dicitur præter istum. Omnes enim alii *deditione* aut *federe* se dederunt. *Mogeit* autem *Cordubam* rediens tandem *præsidium* *Ecclesiæ* *impugnavit*, donec *captos* *capitibus* *mullavit*... *Judeos* autem qui *inibi* *morabantur*, cum *suis* *Arabibus* ad *populationem* (*Urbem* *incolendam*) & *custodiam* *Cordubæ* *dimiserunt* (reliquerunt).*

Exercitus autem (inquit **XVII.** *Rodericus cap. 23.* *qui Malacam* *iverat*, *cepit* *eam*... *alius* *exercitus* *Toletum*, *Granatam* *diutius* *impugnata* *occupavit*. *Mur-* *siam* *federe* *deditam* *recepisse* *Arabes*, *scribit* *Urbes* *etiam* *Rodericus*. *Paucis* *Arabibus* *ibi* *relictis* *pugnata*. (inquit *Toletanus*) *ivere* *ceteri* *Toletum*, *ubi* *Tarik* *tunc* *temporis* *consistebat*. *Cum* *enim* *Toletum* *venisset*, *invenit* *eam* *sepe* *habitationibus* *destitutam*... *Tarik* *autem* *ex* *Arabibus*, *quos* *secum* *duxerat*, & *Judeis* *quos* *Toleti* *invenerat*, *munivit* *Toletum*. *Exinde* *ivit* *Guadal* *Hajaram*, *inde* *venit* *Civitatem* *Montipicinam*, *in* *qua* *in-*

CHRISTI
711.CONSTANT. PAP.
4.PHILIPPICI IMP.
I.

Paulus. Relatus quidem reperitur Benedictus hic inter sanctos, ejusque memoria adscripta sacris tabulis die undecima Martii, annis singulis in Ecclesia iteratur. Cæterum fuit eadem contro-

versia iterum atque iterum diversis temporibus excitata, multaque hinc inde alata. Sed de his modo hæcenus ad institutum: jam ad anni sequentis res gestas transeamus.

Se-

PAGIUS venit mensam ex lapide pretioso (quæ vulgo Salomonis fuisse credebatur), & imposuit nomen villa *Medinatalmeyda*, quod interpretatur *Civitas Mensa*: *Amalian* olim *Civitatem* *Patriciam*... cepit... *exinde* *campus* *Gothicos* & *Asturiam* *devastavit*, & *in* *Asturiæ* *Civitatem* *Gezionem* (*Gijon*), & *alia* *loca* *plurima* *occupavit*, & *in* *locis* *idoneis* *Præpositos* *stabilivit*, & *Toletum* *postmodum* *est* *reversus* *anno* *Arabum* *XCIII.* (qui non ita pridem cæperat die XIX. Octobris feria quarta). *Noweirius*, & alii Chronographi Arabes idem produnt, scilicet post tot & tantas victorias, quas brevissimo tempore de Christianis *Tarek* retulit anno Hegiræ XCII. tandem reversum *Toletum* anno Hegiræ XCIII. *Georgius* *Elmacinus*, qui *Historias* *clarissimi* *inter* *Arabes* *Scriptoris* *Mohammadis* *Abugiafaris* *Tiberiadensis* *in* *compendium* *redegit*, hæc habet lib. 1. cap. 13. *Anno* *nonagesimo* *tertio* (*Hegiræ*) *expugnavit* *Tarek* *Hispaniam* & *Toletum* (idest expeditionem suam peregit) *attulitque* (biennio post) *ad* *Vvalidem* *Mensam* *Salomonis*.

XVIII. *Auriola* *valide* *a* *Theodemiro* *propugnata*. Porro *Oreola*, de qua *Toletanus* lib. 3. cap. 23. præerat *Theodemirus*, cujus *Isidorus* *Pacensis* magna cum laude meminit. *Anonymus* *Andalusianus* refert prælium ab eo adversus *Arabes* commissum, & quo usus est, stratagemata. Qua de re legendus etiam *Rodericus* citatus, qui tamen male scribit *Murciam* & *Auriliam* seu *Oreolam* unam & eandem urbem fuisse, quod facile refellitur. *Murcia* enim est *Murgis* a *Ptolomæa* & *Plinio* memorata; *Auriola* vero, quam

statim *Arabes* *Tedemiram* a nomine *Præfecti*, qui eam egregie propugnarat, vocarant, primum nomen recuperavit, & loco *Oreola* aut *Auriola*, dicta est *Oribuela*; ut notat *Escolanus* *Tom. II. Hist. Valentia*, & ante eum alii *Scriptores* *Hispani* *Rerum* *suarum* *peritissimi*. *Tedemira* nomen diu servavit ea Regio, ut dicimus ex *Geographo* *Nubiensi* *pag. 153. Sequitur* *Provincia* *Tadmira*, *ubi* *extant* *Urbes* *Murcia*, *Auriola*, *Cartagena*, *Lorca*, & *pag. 161. Urbs* *Murcia* *est* *Metropolis* *Terra* *Tadmira* *itaque* *est* *in* *planicie* *secus* *flumen* *Alabiadh*. *Cum* *enim* *Murcia*, *Saracenis* *in* *Hispania* *dominantibus*, *in* *celebrem* *Urbem* *evaserit*, *Auriola*, quæ *Provincia* *caput* *antiquum* *fuerat* *præolata*. *Utramque* *Urbem* *paulo* *post* *idem* *Geographus* *recte* *distinguit*: *Fluvius* *Alabiadh*, *quem* *Murcia* *ansem* *esse* *duximus*, (is hodie ab *Hispanis* *Segura* appellatus) *fluit* *Meridiem* *versus*, *ad* *Murciam* *ad* *Auriolam*, *ac* *demum* *in* *mare* *se* *immiscet*. *Quare* *Marca* *lib. 2. Hist. Bearnia* *cap. 2.* non bene credidit, *Theodemiram* *Asturiam* esse & *Cantabriam*, & *Theodemirum* *diversum* non esse a *Pelagio* *Primo* *Legionis* *Rege*. *Regnare* *cæperant* *Gothi* *in* *Hispania*. *Athanagildo* *Principe*, *anno* *Christi* *trecentesimo* *sexagesimo* *nono*. *Quare* *eorum* *Dominatio* *post* *annos* *CCCXLIII.* *finem* *accepit*.

XIX. *Childebertus* *III.* *Francorum* *Rex* *moritur*, cui *Dagobertus* *III.* *successit*, *ut* *ostendi* *anno* *DCCIX.* *num. VIII.* & *seq.*

Childebertus *III.* *moritur*.

JESU CHRISTI ANNUS 712.

CONSTANTINI PAP. ANNUS 5.

PHILIPPICI IMP. ANNUS 2.

I. Philippicus cogitabat de abolitione Sextæ Synodi.

Septingentesimus duodecimus annus aigitur Redemptoris decima Indictione, quo Philippicus Imperator, ubi stabilis se sibi Imperium visus est, occisis omnibus qui Justiniano favissent, mox, quod diu federat in animo, perficere est aggressus, cum præsertim ad id præstandum sua promissione teneretur; nimirum ut Sextam Synodum condemnaret, in qua hæresis Monothelitarum hæreticorum damnata fuerat, faceretque ut proscripta hæresis rediens postliminio ab omnibus reciperetur. Ad quod implendum eo majori studio movebatur, quod qui ipsi Imperium prædixisset, hoc etiam veluti divinum oraculum adjecisset, fore, & ipsi Imperium diuturnum, ad annos plurimos propagandum, si quod Deo placitum esse sciret, abque mora impleteret, nempe si eandem (ut aiebat) Deo invisam Sextam Synodum e medio penitus tollerent. Qui igitur nihil magis optabat, quam potiri longa ætate Imperio, nihil impensius sibi agendum putavit, quam ut eandem sanctam Synodum adversaria Synodo per Episcopos aboleret.

II. Conclamaturodamnatio Sextæ Synodi.

At currentem licet, ad id agendum pseudopropheta sui calcaria addita perurgebant, & aliorum Monothelitarum stimuli excitabant. Qui enim sub Orthodoxis Principibus, fulgente Catholica fide, veluti vespertillones latebant in

antris, jam ad occasum declinante die, denso agmine emergentes, una cum factis acclamationibus Imperatoris, damnationem Sextæ Synodi conclamabant: sequebatur hos insanum vulgus, & alii, qui omnia Imperatoris gratiæ posthabebant.

Imperator igitur, ut, quod conabatur, faciliorem consequi posset effectum, primum omnium Cyrum Constantinopolitanum Episcopum e sede dimovet, & in exilium mittit: ad quod agendum dignus ille prætextus, causaque ea quam iustissima videbatur, quod in thronum alterius nefarie conscendisset pro arbitrio crudelissimi Imperatoris, qui Callinicum Patriarcham in ordinem redegerat, oculisque orbatum in exilium eiecisset, ipsum vero Cyrum in eam cathedram contra omnia jura Ecclesiastica sublevasset: Jam vero adesse tempus, ut perperam facta irrita redderentur, virefcerent concilia, jura, & extincta iustitia revivisceret. Sic igitur gradu deposito Cyro, in locum ejus (quem vidimus) delectus est Monothelitarum antesignanus Joannes. Qui enim in eam sedem provehendus erat monachus ille qui Imperium Philippico prædixisset, eodem supplicio quo Elimas (a) magus, a Deo percussus est cæcitate, magus & ipse: ut eadem poena teneret, quem eadem culpa damnaret. Eve-

Deponitur Cyrus, elevatur Joannes.

(a) Act. 17.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Eræ Hicp. DCCL. Anno Hegiræ XCIV. inchoato die 7. Octob. fer. 6. A. C. 712. I. Cyrus e Patriarchatu Constantinop. deiciatur.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6205.

© 21. C.B. D 10. P. 3. April. Indict. 10.

JESU CHRISTI 712.

CONSTANTINI PAPÆ 5.

PHILIPPICI IMP. 2.

Num. II. ad VIII. Quæ egerit Philippicus ipso Imperii sui initio, anno superiori ex Agathone Diacono, cujus Peroratio Baronii ætate non extabat, exposuimus. Iis addit Theophanes in Chronico: Cyro Patriarcha Sede ab eo dejecto, Joannem quendam improbitatis & prava opinionis consortem in ejus locum promovit Philippicus. De eodem Cyro Patriarcha Cp. hæc habet Beda lib. de VI. Mundi Ætat. Hic eiecit Cyrum de pontificatu, eumque ad gubernandum Abbatis jure Monasterium suum Pontum redire præcepit. Cyro annos sex Nicephorus in Chronico, & Zonaras in sua Historia tribuunt, quemadmodum & Theophanes loco mox citando. Baronius titulum Confessionis huic Patriarchæ adscribit, & Bollandus ad diem VIII. Januarii, cum inter Sanctos collocat, quod Græci eo die in Menæis celebrant eum tanquam religionis causa extorem. Nihil tamen aliud de eo narrat Bollandus quam quod Theophanes & Zo-

naras de eo referunt. Verum sicut Justinianus Callinicum Cyri Decessorem eiecerat, indigniusque habuerat, non velut minus Orthodoxum; sed quia propensorem in Leontium suum adversarium, suæque purpuræ invalorem; pari eademque ratione motus fuisse videtur Philippicus; præsertim cum Cyrum ad suum Monasterium remiserit, eique præfecerit; quod non videtur hominis depositi ob existimatam hæresim, inquit Combessius in Notis ad Perorationem Agathonis Diaconi.

Existimat Baronius præter Cyrum, alios omnes Orientis Episcopos, ne Sede pellerentur, fidem Imperatoris secutos esse. Verum licet dubitandum non sit, quin multi Imperatori adhererint, plures tamen pro sana doctrina stetit manifeste ostendit Agatho citatus anno superiori num. IV. & seqq. ubi dicit Philippicum pios plurimos persecutum esse, eorumque nonnullos in exilium misisse. Præterquamquod Joannes Archiepiscopus Constantinopolitanus in Epistola ad Constantinum Papam, qua excusatur pro iis, qua sub tyranno Bardane adversus Sanctam & Oecumenicam VI. Synodum agitata sunt, asserit tyrannum se ad Pontificatus apicem provexisse nihil tale volentem, cum profanum, nec Ecclesiastici nostri ordinis hominem eadem se cum perverfa sapientem, in Pontificali Throno constituere vellet, Venerabilis Cleri nostri impetu ac renitentia prohibente, inquit Joannes.

Hic in eadem Epistola, ut excuset silendi oeconomiam, quam indulserat Philippico, conatur ostend-

III.

CHRISTI 712.

CONSTANTINI PAP. 5.

PHILIPPICI IMP. 2.

III. Evecto igitur in solum Patriarcha Monothelita, cum ipso, & in ipso tamquam in cardine universa Orientalis movetur Ecclesia: nam in primis quæ tunc sunt repertæ Ecclesiæ carere pastoribus ad eas non nisi impietate bene noti hæretici Monothelitæ promovebantur Episcopi, sed & horum immensus cito auditus est numerus ex eis, qui, licet Catholici, tamen jacturam cathedræ, quam passus fuit Cyrus Patriarcha, sibi timentes, eandem perfidiam, quam Imperator, evestigio aggressi sunt profiteri; ita stabili sibi sedem Episcopalem putantes, si quam fidem assererent Imperator, & Patriarcha, æque, & ipsi profiterentur, nutare vero sedem eorum, qui Scxtæ Synodi agerent defensores, vel resistere, aut dissentire reperirentur Imperatori, & contradicere Patriarchæ. Ita plane successi omnes nervi erant Orientalis Ecclesiæ, ut non sit inventus aliquis qui surgeret (a) ex adverso, & staret pro muro domus Israel, sed dispersi essent tanta ruina lapides sanctuarii (b), nimirum quod non fundamento solidæ petre firmiter inhæsisset, super quam ædificati erant (c) in templum sanctum in Domino, sed voluntaria sæpe aversione resilientes, resoluta glutino, quo juncti arctissime tenebantur, facti essent mobiles, leves, & inconstantes.

Magna clades Orientalis Ecclesiæ.

(a) Ezæch. 13.

(b) Tbron. 4.

(c) Ephef. 2.

IV. Numerosa pseudosynodus Hæreticorum.

Indicatur Synodus, statuitur certa dies, accersuntur Orientis Episcopi: quot vero numero fuerint, & num inter eos una cum Patriarcha Constantinopolitano reliqui refererint Patriarchæ, nescitur; ejus enim Acta, veluti quippiam execrandum, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Oeconomia Joannis Episcopi Constantinop.

ostendere quosdam ex antiquis Patribus, ac inter eos Magnum Basilium dispensationes laudabiliter innoxisse. Nos parum aliquid, quod ait Magnus Basilus Vini moribus cedendum duximus, ut confesso fidei in iis, que momentum haberent, sine vocibus, & sensibus saltem ac intelligentia, incommutabilis firmaque servaretur, inquit Joannes. In fine petit a Pontifice Romano, ut sibi iterum universam Dei Ecclesiam videre liceat, ostenditque Lapsos in Latrocinio Ephesino facile receptos, idque longe antea præstitisse Sanctum Cyrillum cum eis, qui sibi ac suæ Synodo anathema dixerant. Hæc Joannis Oeconomia pro qua excusatur, quam Baronius non viderat, extat Tomo VI. Conciliorum pag. 1409. Nec ea Joannis tantum fuit; sed & S. Germani tunc Episcopi Cyzici, postmodum vero Patriarchæ Constantinopolitani, & Andree Cretensis, quos Sancti Nicephorus in Historia & Theophanes in Chronico nominant, velut primarios in ea Joannis cooperatores, aliorumque fere per Orientem Episcoporum.

IV. Eadem Oeconomia est S. Germani & S. Andree Cretensis.

Theophanes quidem de Synodo Constantinopolitana loquens ait: Primo Imperii ipsius Philippici anno, insanum Conciliabulum adversus Sanctum Oecumenicum Concilium celebratum est: Cyroque expulso sub sextum Patriarchatus sui annum, Joannes Constantinop. Patriarcha factus est: Andree autem Metropolitanus Creta, ac Germanus

cum quot versus, tot in Deum blasphemias continerent, una cum ipso Imperatore fuerunt sepulta, perpetuo tradita anathemati. Cæterum opinari licet, numerosissimam ab Imperatore fuisse Synodum comparatam, quam ad evertendam Synodum oecumenicam opus esse conspiceret, ut numero saltem polleret Episcoporum, quæ reliquis desitueretur auxiliis; cum eam non fulciri viderent legatione Apostolicæ sedis, non roborari assertionibus sanctorum Patrum, de quibus jam suo ipsorum damno sæpe periculum factum esset, non denique aliis posse sustentari subsidiis, sed pluribus everti contrariis intelligerent. Quo igitur quæ in Synodo statuerentur, firmiora confiterent, nihil prætermisum esse studii atque laboris, par est existimare.

Convenit Synodo, non in Spiritu sancto legitime congregata, sed Satanae investigatione collecta, quæ ob id dici meruerit Synagoga Satanae potius & Concilium malignantium, quam Synodus sancta, cui conveniret illud elogium Domini (d): Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum: Cuncta recte disponens; sed obterit Dominus non probans, sed objurgans, secundum illud Davidicum: (e) Deus stetit in Synagoga decorum, in medio autem deos dijudicavit. Usquequo judicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis? Ita collectis Episcopis, præfuit eis Joannes nuper electus Constantinopolitanus Antistes insidens cathedræ pestilentis, loco primario se caput ostentans, quod reliqui Episcopi veluti

V. Conciliabulum collectum ad perditionem Sextæ Synodi. (d) Matth. 18.

(e) Ps. 81.

G g luti

nus Cyzici Metropolita, propalam subscripserunt, ac anathemate damnarunt, cum omnibus Collegis, præsertim in Monothelitas celebratam Sanctam Oecumenicam Synodum. Mortuo autem post triennium Joanne, translatus est Germanus Cyzico, egitque Patriarcham Constantinopolitanum annos quindecim. Nicephorus vero in Historia pag. 31. Post hæc Philippicus Imperium turpiter ac negligenter administravit, & eos Patres, qui in Sexta Oecumenica Synodo convenerant, anathemate condemnavit, que ab iis de duplici Christi Domini Voluntate & Actione decreta erant, improban. Qua in re adiutorem nactus est Joannem Constantinop. Patriarcham, & Germanum Cyzici Metropolitanum, aliosque tam Sacerdotes quam Senatores plurimos. Verum, ut observat Combessius in Notis ad eam Joannis Epistolam Tomo II. Supplem. Biblioth. Patrum, licet ex Episcopis Orientalibus multi Sextæ Synodi damnationi, imo & Chalcedonenis subscripserint, sociique accesserint Philippico, hiique rei prodita fidei fuerint; cum eorum partium esset, unanimi constantia a proposito tyrannum detertere, aut certe gloriosa confessione fidem nuper explicatam defendere: alii tamen ex animo Orthodoxi, ac omnino caventes, ne tam grave damnum per collegarum vel malitiam vel ignaviam publica: nimirum VI. Synodi ac SS. Patrum anathematizationis, Orientalis Eccle-

luti annexa membra sequantur. Non hic defuisse putes, quae in aliis conciliabulis ab aliis Imperatoribus haereticis congregatis praesto fuere, nimirum aditans apparitura, parata vincula, scriptae antequam ferrentur in eos qui putarentur resiliire sententiae, jactata insuper haud incerta fide de carceribus atque exiliis irrogandis ore omnium minae, successores ostentati contradicentium Episcoporum jam Imperatoris nutu decreti: hoc eos famelicos expectare, hoc avide cupere, ut aliqui invenirentur, qui mandato Imperatoris de Sexta Synodo condemnanda resisterent, quo ipsi eorum Ecclesiis potirentur.

VI. Sexta Synodus impie damnata.

Quid plura? Ad nutum Imperatoris, ad libitum Patriarchae Monothelitae sancta Sexta Synodus condemnatur, deletur, sancita de duabus in Christo voluntatibus, & duplici operatione sententia. Scribitur de unica voluntate, & operatione decretum, acclamatur damnatio veritatis, conclamatur haeresis confirmatio, cui & subscribitur ab omnibus illis Episcopis, ex Catholicis uno momento conflatis in Monothelitas: ita namque probati in consistorio, qui videbantur esse aurum vel argentum, conversi inventi sunt omnes in scoriam rejectaneam; adeo ut nec vel unus legatur, qui resisterit, qui renuerit, atque ea de re exciderit ab Episcopatu, & carcerem, vincula, vel exilium passus sit. Non praeterissent scriptores, qui & exilium Cyri, & alia ejusdem perperam facta scripserunt, narra-

PAGIUS

V. Theopbanes & alii ex Oeconomia Joannis & Andrea corrigendi.

clesia subiret, medium hoc invenerunt, seu inventum ab aliis comprobarunt, ut eederent fidei formulam sensu Catholico, qua tamen supprimerent voces nuper definitae a Sexta Synodo, geminae in Christo Operationis & Voluntatis, Philippica duriores ac invidiosae. Non alia fuit Joannis Oeconomia, ut ipsemet in sua Synodica affirmat, non alia Germani tunc Episcopi Cyzici, non alia Andrea Cretensis. Qua in re non solum non peccarunt; sed & rem dignam laude egisse videntur, majori scilicet depulso malo ab Ecclesia, ac minori permissio potius quam actio. Sed quia inter duo extrema medium invenire aut tenere difficile, Joannes, Germanus & Andreas hoc suo zelo, medioque tantam sibi conflarunt invidiam, ut passim Monothelitae audierint, ejusdemque cum Philippica sententiae. Verum quia Scriptores illi sola conjectura & praesumptione loquantur, nec certa Monumenta eorum temporum sequuntur, ea de re varii sunt, eo magis quo ab illa aetate non minimum distat praefata Oeconomia ignorarunt. Praeterquamquod in aliis ejusmodi non semper sunt certae fidei. Zonaras vult, Joannem propter haeresim exauctoratum esse, ac Germanum eidem suspectum sub Artemio Philippici Successore; & tamen Nicephorus & Theophanes scribunt, Sanctum Germanum Joanni mortuo suspectum fuisse. Nihil etiam Cedrenus de Joannis depositione habet, sed tantum asserit, creatum sub Joanne Artemium;

re pariter, si accidissent, exilia confessorum Episcoporum, illis dumtaxat salvis a tantae fornacis incendio, quos abesse contigit.

VII. Quid jusse Auditor in Graecos Episcopos.

Siccine prodita est (proh pudor) Catholica fides & ab illis, qui se acerrimos defensores Sextae Synodi esse jactabant, qui ad illam (ut dicebant) implendam addiderant centurias canonum subvertentium Ecclesiasticam disciplinam, pro quibus, & confirmandis validandisque adeo prolixum adversus Romanum Pontificem bellum gessissent? Si non stat Synodus quam damnatis, infirmior, & adjecticia pars illius quomodo stabit? Sic miseri suo ipsorum calculo, uno ferme momento destruxerunt, quod male absque temperamento aedificare conati sunt. Ita quidem ipsi in pace leones, in praecilio cerui, quibus illud Davidicum apposite aptari possit (a): Filii Ephraem intendentes, & mittentes arcum conversi sunt in die belli, manus dantes Assyriis. Verum sic prodita atque damnata fide Catholica in Oriente, integra, illaesa penitus, & intacta conservata est in Occidente, resistente impio Imperatori Romano Pontifice, populoque Romano, ut quae anno superioriori ex Anastasio dicta sunt, docent. Gloria haec est Romanorum, quod adeo sint execrati haereticum Imperatorem, ut non solum eum recipere, sed nec ipsius imaginem intueri voluerint, non modo coloribus pictam, sed nec cusam in nummis. At jam quae sunt reliqua anni hujus prosequamur,

(a) Ps. 77.

Hoc

sub quo postmodum refert translatum Cyzico Germanum calcato ac probatione religiosissimum Episcoporum.

VI. Oeconomia illa non dissimilis Oeconomia Basilii.

Quod ergo Joannes, inquit Combessius, aliique praecipui Orientis Episcopi idem timent a Philippica suis Ecclesiis, quas Monothelismus haud ita pridem foedasset, maluerunt obscuriori confessione ipsum placare, quam clariori, tantum sibi ab eo periculum creare. Inter Basilium & ipsos vix aliud apparet discrimen, quam quod is ex sola charitate, Eunomianorum se imbecillitati accommodans consulto ab illa voce Deus abstineret, ne offenderet, essetque impedimento, ne illi accederent ad fidem; illi autem velut cedentes tyranno Sextam Synodum infestanti, praescriptas ab ea voces omisere, iis utentes, quibus antea Leo rem eandem expresserat, & quarum sanum sensum Synodus Lateranensis exposuerat. Illic ergo charitas, hic necessitas; at neque hic deest charitas, in eos nimirum, quos tam multos ac innumerabiles adducendos viderent illa tyranni persuasione. Ut charitate indulserit Basilium Eunomianis, etiam indulserint praefati Episcopi infirmioribus Orthodoxis. Nihil minoris momenti, ut ne Spiritus Sanctus diceretur Deus etiam Basilii aetate, quam ut nec Christus duarum Voluntatum ac Operationum, post etiam VI. Synodum: utrumque nimirum negative, ac quaedam abstractione, non velut contrarie.

Combessius refert ibidem Confessionem fidei An.

VII.

VIII. Hoc eodem anno esse defunctum Aripertum Regem Longobardorum, habet Francorum Chronicon ad leges Salicas antiquitus scriptas additum: ex quo dicendum est, non annos duodecim regnasse (ut Paulus diaconus tradit) sed tantum octo; porro idem haec de ipso ait: (a) Fuit Aripertus quoque vir pius, eleemosynis deditus, ac justitiae amator. Et Paulo inferius: Post Ariperti funus Ansprandus Longobardorum regno potitus, tres menses solummodo regnavit, vir per omnia egregius, & cujus sapientiae rari aquandi sunt. Cernentes Longobardi hujus interitum, Luitprandum ejus filium, in regali constituunt solio. Quod factum tradit adhuc in humanis superstite parente, qui ubi id accepit, defunctus est.

(a) Paulus diaconus lib. 6. c. 35. Obitus Ariperti Rex Longob.

Luitprandus Longob. Rex.

Post Aripertum igitur, & defunctum eodem (ut dictum est) anno Ansprandum, cum regnasset tantum tres menses, ejus filius Luitprandus regnare coepit, tenuitque regnum annos (ut idem testatur auditor) triginta unum & septem menses. Ita Paulus: qui autem ejus regno tantum annos tribuunt viginti quinque, post annos quinque ejus collocant regnum, sed erroris arguuntur: Error autem inde manasse conspicitur, quod Ariperto tribuunt duodecim annos, quem tantum octo regnasse diximus: Cum enim conveniant omnes eum propagasse regnum usque ad annum Domini septingentesimum quadragessimum tertium Indictione undecima, plane dicendum erit ipsum auspiciatum esse regnum hoc anno, defuncto patre Idibus

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Andrea Cretensis Jambicis Versibus compositam, Oeconomia Andrea Cretensis. Agathonem Archidiaconum ac Custodem Librorum Sanctissima hujus Magnae Dei Ecclesiae (nempe Constantinopolitanae), quando Librum hunc (Perorationem scilicet ejusdem Agathonis) accipiens transcripsit, ac iterum remisit. Sunt Jambici illi haud levi argumento, ut nihil Andreas Cretensis, ex animo saltem, peccaverit in Sextam Synodum. Habetur enim illis accurata oeconomia confessio, qualem ediderunt Synodi, Chalcedonensis, atque haec Constantinopolitana, nulla profus labe Eutychnianismi aut Monothelismi, sed utriusque expressa refutatione, qualem exigere poterant hujusmodi tempora, cum tanquam symbolo distinguerentur haeretici ab Orthodoxis, quod hi Oeconomiam perfectam nullo naturarum defectu praedicarent, ipsi autem naturas interimerent, aut certe alteram ab altera velut absumi, ut non proprie quicquam operaretur, solam habens relictam passionem, dicerent, ut in Notis ad illos Jambos Graece scriptos observat Combessius, quem in expositione hujus Synodi Constantinopolitanae sequendum potius exillimo, quam doctissimum Cardinalem Baronium, qui neque laudatam Joannis Patriarchae ad Constantinum Summum Pontificem Epistolam, neque Historiam Nicephori, neque Theophanis Chronicon viderat; aut Henchenium in Vita Sancti Germani Patriarchae Constantinop. qui credit, narrata a Nicephoro & Theophane locis citatis, falsa omnino esse, & ex subdolis haereticorum chartis excerpta. Sicut enim durum est, Joannem, ejusque cooperatores, postquam hujus Epistola in lucem prodit, haereseos damnare; ita & Nicephorum ac Theophanem Viros Sanctissimos, tam quoad substantiam, quam quoad circumstantias rei tanti momenti falsi arguere.

Junii. Ad redarguendum enim errorem De tempore Regni Luitprandi, satis superque egrit ex ejusdem Regis edicto de legibus Longobardorum lato anno sequenti, undecima Indictione, id asserere: haec enim res. in fine ibileguntur: Ob hoc ego in Dei omnipotentis nomine Luitprandus excellentissimus, Christianus, & Catholicus Deo dilectae gentis Longobardorum Rex, anno (Deo propitio) primo pridie Kal. Martias, Indictione undecima, una cum omnibus Judicibus &c. Haec ibi: satisque ad certam temporis rationem elucidandam, qua si caret historia, necesse sit multiplicibus erroribus abundare, & difficultatibus praepediri. Unde & corrigas quod habet Oldradus in epistola ad Carolum Magnum inchoasse regnum Luitprandi anno septingentesimo decimo: nam & in eam numeri notam errorem oportuit irrepisse.

IX. Confirmata donatio facta Romanae Ecclesiae.

Constat etiam ipsum hoc primo regni sui anno confirmasse donationem Alpium Cottiarum ab Ariperto factam Ecclesiae Romanae, ut habet idem Oldradus Episcopus Mediolanensis in epistola ad Carolum Magnum Imperatorem his verbis: Primo regni sui anno donationem, quam beato Petro Aripertus Rex donaverat, confirmavit, scilicet Alpes Cottias, in quibus Janua est, & quicquid ab ea Alpes usque ad Galliarum fines continebant. Haec ipse.

X. Petrus Episcopus Ticinensis praeannunciatur a Martyre.

Mortuo igitur (ut dictum est) Ariperto hoc anno, qui trusus in exilium fuerat Petrus Regis confanguineus, qui postea creatus fuit Episcopus Ticinensis, postlimi- G g 2

chaec Constantinop. qui credit, narrata a Nicephoro & Theophane locis citatis, falsa omnino esse, & ex subdolis haereticorum chartis excerpta. Sicut enim durum est, Joannem, ejusque cooperatores, postquam hujus Epistola in lucem prodit, haereseos damnare; ita & Nicephorum ac Theophanem Viros Sanctissimos, tam quoad substantiam, quam quoad circumstantias rei tanti momenti falsi arguere.

VIII.

Ad num. VIII. & seq. Sigebertus in Chronico ad annum DCCX. ait: Ansprandus cum Luitprandus Langobardorum regnum recepit: Ansprando post tres menses mortuo, Luitprandus filius ejus regnavit annis XXXII. Eadem habet Paulus Diaconus lib. 6. cap. 35. qui addit: Postquam Ansprandus apud Bajoariam jam novem expletis annis exulasset, promotus tandem Theudeberto decimo anno, venisse in Italiam, & Aripertum vicisse. Quare cum annus primus Tetrarchiae Theodeberti in parte Bavariae cum anno primo fugae Ansprandi, & nonus expletus fugae ejusdem Ansprandi cum anno X. jam provectus Theodeberti Tetrarchae concurrant, hic ineunte anno DCCII. Tetrarcha dictus est, & sub ejusdem anni Christi finem Ansprandus in Bajoariam fugerat; alioquin decimus jam promotus Theodeberti non posset convenire in annum IX. jam explerum fugae Ansprandi, ut numeranti liquet. Praeterea praedium istud currenti anno commissum,

CHRISTI
712.CONSTANTINI PAP.
5.PHILIPPICI IMP.
2.

(*) Paulus minio rediit: de quo ista Paulus subdit: *diac. l. 6. (a) Eo quoque tempore floruit vita vel c. ult.*

PAGIUS sum, & Ansprandus eodem anno supremum diem obiit, postquam menses tres regnasset, & jam Aripertus periisset. Luitprandus vero anno præfenti Langobardorum Regnum iniisse constat ex Charta a Margarino in Tomo II. Bullarii Casinensis pag. 3. recitata, quæ dicitur data anno Regni ejus nono decimo, die Kalendarum Decemb. Indictione XII, qua an. DCCXXXI. a Kal. Septembris notatur. [1] Quare hoc anno Langobardis præesse cepit Luitprandus: quo etiam Aripertus demortuum testatur Hermanus Contractus tam juxta editionem Pistorii quam Canisii, & Annalistarum, tam Nazarianus quam Petavianus. Regnavit Aripertus annos duodecim, anno uno scilicet cum Ragumberto patre, & undecim solus ut testatur Paulus Diaconus citatus, qui anni incompleti intelligendi sunt. Baronius, qui initium Luitprandi cum hoc Christi anno accurate consignat, perperam dicit, Paulum hallucinatum & Aripertum, non annos XII. sed tantum VIII. regnasse. Nam non animadvertit Annalista doctissimus, Paulum Ariperti seu Ariberti initium ab anno DCCII. quo cum Ragumberto patre regnare cepit, accessere; annos incompletos pro integris numerasse; sequæ præcedentium Langobardorum Regum annos emortuales prævertisse, quod constat ex initio Luitprandi, certo & indubitato; ex quo proinde antecedentium Langobardorum Regum Chronotaxis statuenda. Quoad Epistolam Petri Oldradi Episcopi Mediolanensis hic a Baronio memoratam eam supposititiam esse anno DCCXXV. num. II. monstrabimus.

IX. Arabes Hispaniarum victores potentiam suam in eo Regno magis stabilunt. Muza, inquit Toletanus lib. 3. cap. 23. filius Azair, legendum, Annofair (anno prædicto, Hegiræ XCIII.) mense Ramadan, audiens magnalia, qua Tarek Princeps exercitus sui exercuerat in Hispanos,

actibus Ticinensis Ecclesie Episcopus Petrus, qui quia Regis erat consanguineus, ab

familiaris xeli ductus invidia in Hispanias cisfretavit, ducens secum plusquam XII. millia bel-latorum. Quare cum teste Toletano auditis victoriis Tareki Muza in Hispaniam ex Africa transfretavit anno Hegiræ XCIII. mense Ramadan; profecto Tarekus non vicit Gothos, & Rodericum Regem, eodem anno Hegiræ XCIII. mense Schawl, qui Ramadanem sequitur: nec scribere potuit Rodericus, Gothos bis fuisse prælio victos a Tareko, Regemque Rodericum periisse anno Hegiræ XCIII. sed scripsit anno XCII. ut optime super ora libri legendum esse monuerunt curatores ultimæ editionis Francordienfis. Muza autem hoc anno Hegiræ XCIII. transfretasse in Hispaniam testatur Novveirius, & alii Chronographi Arabes MSS. qui cum Roderico Toletano in omnibus conveniunt, eademque prorsus narrant, scilicet Muza via, qua Tarekus iverat, progredi noluisse, sed aliam elegisse, ut Civitates, quæ adhuc liberæ remanserant, subigeret. Expugnavit itaque Muza Medinatfidonam (Medina) Sidonia, Carmonam, & Hispalim Boethicæ Metropolim: Hanc Hispalim, inquit Rodericus, cum Muza aliquando obsedisset, Christiani . . . aufugerunt. Ipse autem captam Hispalim de Judais & Arabibus populavit, & inde Beiam occupavit.

X. Ab hoc Muza adventu nonnulli Veteres Epocham ingressus Arabum & Hispaniæ devictæ deducunt, quam alii sumunt ab anno præcedenti, quo Tarekus transfretavit ex Africa in Europam, & paulo post exercitum Gothorum devicit in prælio Guadaletense. Hanc posterio-rem numerandi annos ab Hispania capta a Saracenis rationem servat Anastasius, seu verius alius Anastasio vetustior Scriptor Vitæ Gregorii II. Papæ: Eodem tempore, inquit, nefanda Agarenorum gens cum jam Hispaniarum Provinciam per decem tenerent annos pervasam (ab anno

NOTÆ [1] M Irum est Pagium, turpiter adeo lapsus fuisse, ut anno 731. tribuerit chartam signatam Luitprandi anno decimo nono die Kalendarum Decembris indictione XII. hac enim aperte prodiit annum 728. cujus septembri fluere indictio illa coeperat. Sed ita correctam mendosam esse patet; cum annus Luitprandi decimus nonus anno 712. coequet, concurrerit cum anno 730. seu 731. Melius igitur exordio Regni Luitprandi huic anno illigando valent tria ejus Diplomata a Cl. Saxio in Not. ad Regnum Jali. Sigonii novæ editionis t. 1. col. 151. producta. Horum primum consignatur anno regni ejus (Luitprandi) XXIII. tertio Kalendas Februarii Indict. III. quæ annum indicant 735. ac perspicue ad annum 712. nos adducunt. Alterum vero datum est anno regni ejusdem nono die XII. Maii indictione IV. idest 721. ex quo idem quod prius conficitur. Tertium tandem præfert annum regni ejus XIII. octavo Idus Junii, Indictione VIII. idest 725. ex quo fit ut idem ac prius statuatur. Ex hoc autem conficitur Diploma illud Luitprandi a Mabillonio productum, de quo Pagius ad annum 725. n. 1. datum IV. Nonas Aprilis indictione X. Regni Luitprandi I. falsas præferre temporis notas, cum ex diplomatibus jam relatis exploratum sit, Luitprandi regnum illud nonnisi post octavo idus Junii anni 712. coepisse. Anno vero eodem 712. Julio mense jam regnabat, ut probat carta venditionis, quam inter excerpta Archivi Pifani producit Muratorius Antiquit. Ital. t. III. col. 1006. Signatur enim illa. Regnante Luitprandi vir excellentissimo Rege anno nonodecimo mense Julio indictione tertiadecima, quæ annum ferunt 730. ex anno 712. ante diem illam Julii deductum. Verum Anprandi annum emortualem, adeoque & Luitprandi successoris exordium accuratius defini-ri posse censeo ex ejus Epitaphio quod Papæ positum recitatur a P. Romualdo a S. Maria Augustiniano excalceato in opere Flavia Papia Sacra par. 4. pag. 50. in hanc sententiam.

ASPANDVS HONESTVS MORIBVS PRVDENTIA POLLENS,
SAPIENS, HONESTVS, PATIENS, SERMONE FACVNDVS,
SINGVLIS PROMEBAT CASTO DE PECTORE VERBA;
CVIVS AD ÆTHEREVM SPIRITVS DVM PERGERET AXEM,
POST QVINOS VNDECIES VITÆ SVÆ CIRCITER ANNOS,
APICEM RELIQVIT REGNI PRÆSTANTISSIMO NATO
LVVTHPRANDO INCLITO, ET GVBERNACVLA GENTIS.

Datum Papia die Iduum Junii indictione decima.
Hoc nempe anno 712. MANSI

CHRISTI
712.CONSTANTINI PAP.
5.PHILIPPICI IMP.
2.

ab Ariperto quondam Rege apud Spoletum exilio fuerat retrusus. Huic beati martyris Sabini Ecclesiam frequentanti, idem

PAGIUS no Christi DCCXI.) undecimo anno (inchoato) Rhodanum conabantur fluvium transire ad Francias occupandum, ubi Eudo præerat, qui facta Francorum (Aquitanorum) generali motione contra Saracenos, eos circumdantes interfecerunt. Vicit autem Saracenos Eudo anno DCCXXI. sub Gregorio II. Pontifice Romano, vetustissimi Annalibus ex Codice Petaviano apud Duchesnum Tomo II. editis id expresse testantibus, his verbis: DCCXXI. expugnavit Eudo Saracenos dextera sua, & veterimis etiam Annalibus Sandi Nazarii ad Rhenum apud eundem Tomo III. pariter id asserentibus, his verbis: DCCXXI. eiecit Heudo Saracenos de Equitania. Paulus Diaconus lib. 6. Hist. Langob. capit. 47. scribit Saracenos post decem annos ab invasis Hispaniis fuisse victos ab Eudone; sed Langobardus iste, qui in Historia nostra Gallica cæcutiebat, summo errore confundit victoriam Eudonis cum prælio Pisdavienfi, in quo fusi & victi fuere Saraceni anno DCCXXXII. a Caroto Martello, non ab Eudone.

XI. Ab adventu Muza in Hispaniam annos ingressus Arabum & Hispaniæ captæ desumit vetus Chronicon Moissacense apud Duchesnum. Tomo III. pag. 136. asserit enim Saracenos, Duce Fama in Galliam Narbonensem irrupisse anno IX. postquam Spaniam ingressi sunt. At, ut anni IX. etiam completi in annum Christi DCCXXI. desinant, inchoandi sunt faltem a currenti anno.

XII. Rodericus narrat, Muza obsedisse Emeritam Augustam, olim Lusitaniæ Metropolim, cujus incolæ Arabibus restiterunt, Urbemque suam animose & fortiter propugnarunt. Sed cum Emeritentium turba copiosa ab Urbe irrupisset in hostes, illi ex insidiis collocatis in lapidicinis, ubi delitescabant, de repente confluentes, intra muros se recipere Christiani coacti sunt, & mox deditionem fecere, interposito tamen pacto, ait Rodericus, ut salvis rebus recederent & personis. Cepit itaque villam (Civitatem Emeritam Muza) anno Arabum XCIV. ultimo die mensis Ramadan. Sed legendum XCIII. nam Emeritam paulo post adventum Muza captam fuisse, testimonio Noweirii & aliorum. Chronographorum Arabum certum est, & expromet Roderico colligitur. Ultimus Ramadanis dies incidebat hoc Christi anno in diem X. Jul. coeperat enim hic mensis die XI. Junii nostri.

XIII. Dum hac fierent, inquit Toletanus, Christiani de Elepla & Beja, & aliis partibus insurgentes Hispalim adierunt, & Urbis præsidium occupantes, plures ex Arabibus, quos Muza reliquerat, occiderunt, ceteri qui evadere potuerunt, ad Emeritam, quam Muza ceperat, confugerunt. Tunc Muza filium suum Abdulazis (quem sibi collegam sociaverat) misit Hispalim cum exercitu copioso, qui veniens Urbem illic occupavit, & Christianos, qui eadem egerant, interfecit, Eleplam etiam occisis incolis occupavit. Muza autem . . . ivit . . . Toletum, ubi Tarik . . . residebat. Et juxta rivum, qui Teitar dicitur . . . conlocuerunt. Muza Tarik redarguit indignanter, eo quod, licet feliciter, mandatum præterierat in præliis, & Toletum pariter venientes . . . de thesauris exquirit (a Tareko) exactissime rationem . . . Adit Novveirius Muza Toletum venisse mense Schawal, seu sequenti a capta Emerita. Per-

venerabilis martyr prænuñciavit, quod Episcopus apud Ticinum futurus esset. Quæ postea, cum id fuisse factum, basilicam cõ-

git Toletanus: venientes ambo (Muza & Tarek) Casaravuzlam, ipsam & Civitates alias, & plura Oppida Carpetana & Celtiberia occupavit. Subiungit Novveirius Muza capta Casaravuzlam, totaque hac Hispaniæ parte subacta, usque in Galliam penetrasse. Dum expeditioni huic totus incumbit Muza, XIV. Pelagius quidam genere Gothus in montibus Pelagius Asturicis rebellat: quod cum audisset Tarek, qui Rex Astur Corduba residebat, inquit Rodericus cap. 1. Al. rum rechanam Principem militie contra Pelagium denunciavit, & Oppam Episcopum Hispalensem filium tur. Egica, ut Pelagium ad obediendum sibi monitis suaderet. Tum cap. sequenti narrat Rodericus, quomodo Pelagius qui se in caveam receperat, Saracenos Divino fretus auxilio fuderit in latere montis Anseva, & in rupe Deva fluvio imminente; quomodo etiam in Asturicensi Provincia Alchamava cum multis Saracenis interfecerit, Oppamque Episcopum ceperit. Addit cap. 4. Manuzam, qui Civitati Gegioni maritima & Asturibus præsidebat (pro Saracenis) fuga se periculo commississe, sed ab Asturibus in vico, qui Olalies dicitur fuisse captum & interfectum. Quod accidit anno Hegiræ incante XCIV. Quare recte Santius Hist. Hisp. cap. 1. asseruit, Pelagium regnare coepisse anno Domini septingentesimo duodecimo. Sed Baronius secutus est Tudensem, qui Pelagii Asturum Regis initium differt in annum Christi DCCXVIII. ut ibidem num. IV. & seq. videre est. Idem habet Mariana lib. 7. de Reb. Hisp. cap. 2.

XV. Sed juvat hac Christianorum victoriam Alphonfi Magni Regis Legionensis hujus nominis III. verbis referre. Continnavit is Chronicon Isidori Episcopi Pacensis, a temporibus Pelagii Regis usque ad Ordonii I. Regis obitum, & ejus Narrationem Sandovalius Panpelenensis Episcopus publicavit: Filii VVitia, inquit, immoderata invidia, ob sui patris Regno exilium ducti, & ipsius Dominationem Roderici, sua machinantes consilia calliditatis, in subversionem Regni ad Africam mittunt; per falsos suos vocant Saracenos, eosque ad vestros navigio Hispaniam inducunt, sicut superius legimus. Inteligit Historiam Isidori, eamque, uti existimo, integram a se continuatam, sed nunc deperditam; Epitome enim quæ supersit hac de re obscure & strictim loquitur. Subdit Alphonus Magnus Saracenos adversus Pelagium misisse per Alcamanem Ducem, qui & ipse cum Tarek in Hispania irruptionem fecerat (non inde tamen sequitur, ut Rodericus Toletanus perperam credidit, Tarikum adhuc tunc in Hispania fuisse) & Oppanem Hispalensis Sedis Metropolitanum Episcopum, filium VVitezani Regis (fallitur Alphonus M. Oppas enim frater erat Witizæ filii Egicæ, uti Isidorus Pacensis asserit), ob cujus fraudem Gotbi perierunt; verosimile est hunc perditissimum Virum nepotes suos Witizæ filios ad hanc proditionem impulsisse; quia Principes isti adhuc juniores erant, quam ut rem similem attentare audent: Asturians . . . cum innumera-bili exercitu miserunt. Cumque Pelagius ingressum eorum cognovit, in Auzena se contulit in antea; qui vocatur Cova Sancta Maria (idest Covadongam), statimque cum exercitu circumdedit, & appropinquans ad eum Oppas Archiepiscopus sic loquitur, dicens; Scitote non latere, frater, qualiter omnis Hispania dudum sub uno regimine

CHRISTI 712.

CONSTANTINI PAP. 5.

PHILIPPICI IMP. 2.

eidem martyri Sabino, in solo proprio apud eandem civitatem construxit. Hic inter reliquas optimae vitae quas habuit virtutes, etiam virginitatis flore decoratus

enituit: cujus nos aliquod miraculum; quod posteriori tempore gestum est, in loco proprio ponemus. Hæc Paulus de Petro.

Se-

PAGIUS

ne Gothorum esset constituta, & omnis Hispania exercitus in uno fuisset congregatus, Ismaelitarum non valuit sustinere impetum; quanto magis tu in isto montis foramine te defendere poteris? Imo audi consilium meum, & ab hac voluntate animum revoca, ut multis bonis fruaris, & in pace Arabum, omnia, quae tua sunt, utaris.

XVI.

Ad hæc Pelagius; Nec Arabum amicitias sociabor, nec eorum Imperio subdebor... Confidimus enim in Dei misericordia, (Isidorus habet, præstolantes Dei misericordiam) quod ab isto modo monticulo, quem conspicias, sit Hispania saluta, & Gothorum gentis exercitus reparatio... Eius misericordiam in recuperatione Ecclesie, seu Gentis & Regni, venturam expectamus, unde hanc multitudinem Paganorum spernimus, & minime pertimescimus. Tunc conversus nefandus Archiepiscopus ad exercitum sic dixit, properate, & pugnate, quia nisi per gladii vindictam non habebitis cum eo pacis fœdera. Statimque arma assument, & praelium committunt... Egressi fideles ex Coba ad pugnam, Caldei statim versi sunt in fugam, & in duabus diebus sunt turmis: ibique statim Oppa Archiepiscopus est comprehensus & Alcamam interfecit. Eandem rem narrat Rodericus Toletanus lib. 4. cap. 2. anno non memorato. Idem etiam habet Vassus in Chronico ad annum DCCXVIII. quia is Auctor in notatione annorum parum accuratus fuit. Porro Chronicon Alphonfi Regis cognomento Magai, quod adjudicatum fuit Sebastiano Episco-

po Salmanticensi, genuino parenti restituit Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana Veteri lib. 6. cap. 10. quod jam viderant Mariana, Tamaius & Josephus Pellizerius ab eo laudati, & vel sola Epistola dedicatoria his verbis concepta, Adephonius Rex Sebastiano nostro salutem, demonstrat, ostenditque Chronicon illud Sebastiano quidem dicatum fuisse, sed hunc ejus Auditorem non esse.

Anno DCCCLXXVII. celebratum Concilium Ovetense, in quo quia incurfione gentili extra Asturiam montes, aliqui Præfules a suis Sedibus pulsi, alii vero nimium inquietati fuerant, viginti duo Episcopi Regni Asturiarum Episcopo Ovetensi Metropolita tunc declarato subjecti sunt, ita ut Episcopi, inquit Patres, in Bracara, in Tude, in Dumio, in Iria, in Conimbria, in Aguas calidas, in Vesco, in Lamego, in Caelene, in Portugale, in Banes, in Auriense, in Britonia, in Astorica, in ambas Legiones, qua sunt una Sedes, in Palentia, in Luca, in Saxomone, in Segovia, in Oxoma, in Avela, in Salmantica, subditi sint Ecclesie Ovetensi Salvatoris nostri I. C. qui pacificavit omnia ex Patre genitus ante secula, qui ipsum locum muro firmissimo, montium videlicet munimine wallavit, & ante secula ad fidelium salvationem præstitit, quos per servum suum PELAGIUM liberavit. De Concilio Ovetensi an. DCCCLXXXII. differemus. Notabis obiter Regnum Asturiarum in suo principio valde angustum, Concilii Ovetensis tempore jam amplum fuisse.

XVII.

Episcopus XXII. per Asturias instituit.

I. Philippicus Imp. cicitur.

(a) Paulus diaconus hist. Longob. l. 6. c. 11. & not. edit. c. 34.

II.

Equitur annus Domini septingentesimus decimustertius, Indictione undecima, quo Philippicus Imperator, ubi annum & sex menses in Imperio habuisset, tentus & excæcatus cicitur in exilium. Hæc quidem de tempore Imperatoris Philippici, nempe quod uno tantum anno & mensibus sex regnarit, testatur Paulus (a) diaconus, res sui temporis scribens: ex quo corrigas eos, qui ipsum annos duos & menses aliquot exegisse in Imperio tradiderunt, ut inter alios Theophanes atque Zonaras. Porro, quod habet Paulus, confirmant Acta publica, quæ paulo post recitaturi sumus. Quod autem ad rerum gestarum seriem pertinet: quomodo hæc se habuerint, ex Græcorum Annalibus referemus. Qui enim factus Imperator in divina ausus est manus inicere, sibi que etiam Ecclesie imperium arrogavit, ut pro animi arbitrio fidei Orthodoxæ decreta mutaret; ex insperato sensit in se immisam desuper ultionem. Quando enim, abrogata penitus Sexta Synodo, longævæ abimpotente promissæ in Imperio vitæ securum se esse possessorem existimavit, ab Imperio miser continuo se excidisse cognovit ipso Imperio luceque privatus. Sed quomodo id acciderit, ex Theophane hic reddamus.

Biennio, inquit, Imperii Philippici transacto, circoque natalitio cum Præsni vicissent, visum est Imperatori, sabbato Pentecostes equitem cum susceptione ac organis ingredi, & lavari in publico balneo Zeuxippi, & cum civibus prospæ antique prædere. Cum autem meridie requiesceret, repente ad Auream portam introivit Rufus primus fratrum obsequii, cognomento Burampbi, & Theodorus Patricius Myancii cum taxatis, quos habebat in Thracia thematis sui; & festinans in Palatium, invenit Philippicum meridie quiescentem, & comprehensum eum duxit sursum in oratorium Præsinarum,

& illic ejus oculos eruit, nullo sciente. In crastinum autem, id est, Pentecoste, coarctato in magna ecclesia populo, coronatus est Arsemius a secretis, dictus, mutato nomine, Anastasius. Sabbato vero post Pentecosten oculis privatus est Theodorus Myancii, & secundo sabbato id ipsum pertulit Gregorius Burampbus, & in exilium missi sunt apud Thesalonice. Hucusque Theophanes, & alii tum Græci, tum Latini eidem consentientes.

Sublato igitur hæretico Imperatore, qui Orthodoxæ fidei cultor in locum ejus subrogatus est, nihil antiquius habuit, quam se fidei Catholicæ professorem esse, publicis scriptis editis declarare, deque his reddere certiorum Romanum Pontificem, ad quem suæ professionis fidei literas scripsit, mittens eas per Scholasticum cubicularium Patricium, quem in Italiam misit Exarchum. De his enim habet ista Anastasius in Constantino his verbis? Non post multos autem dies scripta venire a Siciliensi insula, qua nunciaverunt, quod Philippicus hæreticus a principali vertice depulsus esset, & Anastasius Orthodoxus Augustus sceptrum regalia gubernanda suscepisset. Tunc Orthodoxis exultatio magna, tenebrarum autem dies cunctis hæreticis superfusa est. Post aliquod vero tempus Scholasticus cubicularius Patricius, & Exarchus Italia veniens Romam, detulit secum Sacram Anastasii Principis, per quam vere se Orthodoxæ fidei prædicatorem, & sancti Sexti Concilii confessorem esse omnibus declaravit: quam & Pontifici obtulit, & ita perrexit Ravennam. Dum autem hæc agerentur, obtinuit Petrus suprascriptus ducatum Urbis, promittens quod nequaquam ultra Romanis adversari niteretur. Hucusque Anastasius.

Inter hæc autem Constantinus Papa cum audisset Catholicum in Oriente regnare Imperatorem, a quo & Orthodoxam professionem fidei per Exarchum missam ac-

Anastasius Imp.

III. Anastasius Imp. scribit ad Rom. Pontificem.

IV.

ce-

ter ab eo, iisque patrarentur, quos studiorum ac sententia ejusdem haberet socios; eum utique divo emit; vel ea imprimis de causa, quod omnibus impudentia, in sacra seminarum Monasteria, aliasque Dei obsequio addictas ac sacras personas, nefaria turpiaque aggressus, agitantque plurimas immensasque pecunias sub Justiniano congregatas, atque in Palatio repositas, id generis facinoribus dissipasset, ac consumpsisset. Ipso siquidem Sanctæ Pentecostes Sabbato, undecima Indictione, subito circa vesperam, insurgente in eum ex improviso exercitu in Thracia conferto, ac propter viciniam gentis Unnugarorum Bulgarorum continuam id temporis, ac ejus causa, ob pacta violata, irruptionem, plurimis Christianis Thracia incolis, que

PAGIUS SAC.VIII. Anno E. ræ Hisp. DCCLI. Anno He. gitæ XCV. inchoato die 23. Septemb. fer. 3. A.C. 713. I.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6106.

Ⓞ 22. A.) 11. P. 16. April. Indict. 11.

JESU CHRISTI 713.

CONSTANTINI PAP. 6.

ANASTASII IMP. 1.

AD num. I. & II. Agatho Diaconus, postquam de Philippico narravit, quæ ex ejus Peroratione anno DCCXI. retulimus, statim subjungit: Cum hæc porro per biennium violen-

cepisset: eundem in Catholicam communicationem acceptum, in Album Orthodoxorum Imperatorum, quo pro eo univ...

Apocri-farius mittitur Constanti-nopolim.

V. Acta publica de miraculis confici solita.

PAGIUS

qua captivis, qua jugulatis, seditionem movente; comprehensus ipse semibarbarus tyrannus, ac Imperio pulsus deiecitque, confestim orbatus oculis...

rentur (prout saepe superius ex S. Augustino & aliis contigit demonstrari) iidem que inter alia acta publica in earumdem ecclesiarum archivis asservantur; quem ex iis unum hactenus conservatum invenimus in bibliotheca Vallicellana, positum velut appendicem ad vitam ejusdem sancti martyris Anastasii, hic tibi putavimus describendum, ea potissimum (ut diximus) ratione, ut temporis Philippici Imperatoris certa ratio habeatur ad redarguendum illos, qui non duos tantum annos, sed & aliquot etiam menses post duos annos eum vixisse in Imperio tradiderunt; cum ex iisdem Actis, secundum quod Paulus diaconus habet, reperitur, non excessisse annum unum & menses sex. Acta autem ipsa ita se habent:

Imperante domino nostro piissimo perpetuo Augusto Anastasio Magno Imperatore anno primo, & post Consulatum ejusdem serenitatis anno primo, temporibus sanctissimi & beatissimi, & Apostolici summique Pontificis Constantini Papae urbis Romae, Episcopus Theopentus nomine, natione Syrus, de civitate qua appellatur Constantia, ante hos modicos annos veniens in hanc civitatem Romanam, filiam unicam, quam secum duxit, misit in monasterio ad descendas sacras litteras. Quae cum erudita esset in canticis & hymnis & lectionibus, vultu decora a multis in matrimonium petebatur: erat enim, & dives valde. Quod considerans venerabilis Episcopus pater ejus, eam Deo offerens, consecravit in monasterio sancti Cassiani inter ancillas Dei, & reliquam substantiam ejus erogavit pauperibus in diversa loca pia.

Accidit autem, ut postquam impleisset puella in monasterio menses decem & octo, ille invidiosus hostis antiquus humani generis immiserit se in puellam, & coepit eam vexare, & stimulare. Et cum multi opus suum offerrent ut facerent filasteria ad eiciendum daemone, ipse nullo pacto acquievit; sed precibus, & lacrymis ad Deum conversus, in ipso habebat fiducia, & ab ipso petebat auxilium, dicens: Surgam, & ibo ad Dominum nostrum Jesum Christum, & ad sanctum martyrem ejus Anastasium, qui potest curare meam filiam a da-

militum in Urbe praesentium, Civiumque universorum, primum acclamatus in Sanctissima Dei Catholica & Apostolica Magna Dei Ecclesia, tumque a Pontifice ac Patriarcha Joanne coronatus in Sancto ac Per venerabili Altaris septo, una palam cum eo, ac clara voce predicantibus, ac prosternentibus universis, qui aderant, Sanctissimis Episcopis, ac sacro Clevo, praefatam Sanctam, ac Oecumenicam Sextam Synodum, plurimam adhibentibus curam ac studium, quo ubique paci & concordia Sanctissimarum Ecclesiarum Dei consultum esset.

Idem narrant Theophanes, Nicephorus in Historia.

VI. De Theopento Episcopo.

VII. De virginis arreptitia.

II.

a demonis vexatione. Accipiens itaque filiam suam habentem spiritum immundum, venit in mansionem sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae, ubi sanctus ac beatus Paulus decollatus fuit, in loco, qui appellatur, Ad aquas Salvias, ubi requiescunt venerabiles reliquiae martyris Anastasii. Et quia in ipsum monasterium mulier non ingreditur, intravit Episcopus in aliam Ecclesiam juxta monasterium, dictam basilicam beati Joannis Baptistae praecursoris, & una cum eo presbyter & diaconus, postulans ab Abbate ejus monasterii, ut reliquiae sancti martyris Anastasii adducerentur in basilicam sancti Joannis, & ut omnis congregatio pro ipsa puella genua steteret, & peteret a Domino nostro Jesu Christo & a beato martyre Anastasio virginis liberationem.

VIII. Adhibitae sacrae reliquiae ad abiciendum daemone.

Et dum haec fierent die Kalendarum Octobris istius duodecime Indictionis, tunc sunt reliquiae venerabilis martyris Anastasii (id est caput ejus) postea super altare. Petiit insuper Episcopus ab ipso Abbate, ut ex eo aliquam modicam portiunculam acciperet, & appenderet ad cervicem filiae suae. Fecit Abbas, & unum dentem acceptum appendit ad collum ejus. Ad conspectum autem & positionem dictarum sacrarum reliquiarum cepit demon eam vehementius conturbare, jactareque blasphemias in Christi martyrem & servos Dei, dicens: Quid me adduxistis ad Anastasium cynophagum istum? monachus enim erat, sed dedit corpus suum ad crucianum pro Nazareno. Non potestis me eicere: quia Imperator sum, habens phalangas atque patricios. Non est qui me possit eicere de corpore isto. Non me eiciet Nazareus: quia illius est caelum, meus autem est mundus.

IX.

Interrogantibus autem inter alia, quomodo ausus esset ingredi in vas Deo consecratum, ubi & corpus & sanguis Domini nostri Jesu Christi introivit? Respondit: Quidam me conjuravit ut ingrederer in istud corpus, & introivi. Inter haec elicientes caput beati martyris de paropside argentea, imposuerunt Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Quot annis regnavit Philippicus.

Historia, & Paulus Diaconus lib. 6. de Gest. Langobard. cap. 34. Festum Pentecostes hoc anno die quarta Junii celebratum, qui ideo dies natalis est Imperii Anastasii Augusti. Imperavit Philippicus, anno uno, mensibus sex, ut tradunt Paulus Diaconus citatus, & Beda Lib. de VI. Aetat. Quare medio circiter mense Decembris anni septingentesimi undecimi Imperium capesserat. Auctores, qui tradunt eum, aut annos duos, aut biennium imperasse, de biennio incompleto, ac duobus annis non integris explicandi. Philippicum enim hoc anno in ordinem redactum, non tamen occisum, ut notat Paulus Diaconus, Indictio XI. cum Festo Pentecostes conjuncta certum reddit. Praeterea Baronius num. V. & seqq. recitat Acta cujusdam

super caput puella. Tunc clamabat daemon: Non potest me eicere cynophagus iste, quia monachus erat, & ego conjurationem accepi per coronam meam, non egressurum de hoc corpore. Cum autem thymiana adoleretur, exufflabat fumum daemon, eo quod sibi male oleret: cumque ab uno ex astantibus lutum ejus naribus odorandum offerretur, sibi odorem illum placere dicebat.

Cum autem interrogaretur, quis eum conjurasset, ut in puellam ingrederetur; dicere voluit nomen ejus, sed quomodo id accidisset, id professus est, dicens: Ille adolescens, qui eam in matrimonium postularat, abiit in Siciliam ad quendam locum, qui dicitur Marathonium, & ibi fecit conjurationem in nomine meo, & ligavit in folia ficus, & tulit secum: & dum ambularet ista ad balneum, jactavit eam ante ipsam viam, ut eam calcaret ligaturam. Illa hora ingressus sum in eam; sed die illa non eam lesi, neque volutavi: fuit id die secunda mensis Augusti, Indictione undecima. Die autem secunda Septembris cepti cum ea ludere, atque exagitare, & stimulare.

Sic namque ad publica balnea feminae accedebant, ut tamen seorsum laverentur a viris. Verum neque id probatur a sanctis in virginibus, eo quod ut puritas & candor virginalis aliquo modo inficeretur, magnum periculum immineret: nam sanctus Hieronymus in epistola ad Laetam (a): Mibi omnino in adulta virgine lavacra displicent, quae se ipsam debet erubescere, & nudam videre non posse. Et ad Rusticum (b): Hier. Balnearum fomenta non querat, qui calorem corporis juniorum frigore cupit extinguere. Laudat hinc ipse Paulam (c), quod cum aliis monialibus degens, balneis numquam sit usa, nisi periclitans, ac necessitate coacta. Sicut enim theatra (quod ait Tertullianus de Spectaculis) loca esse solerent, ubi pravus daemon insideret, ita & balnea. Unde hic meminisse oportet, quae de alia virgine iidem in balneis arrepta a daemone nar-

H h rat

Virginis a daemone liberatae meritis Sancti Anastasii Martyris, quorum initium est: Imperante Domino nostro Piissimo Augusto Anastasio, magno Imperatore, anno primo, & post Consulatum ejusdem Serenitatis anno primo, & num. VIII. addit, adhibitae sacras Reliquias Sancti Anastasii die Kalendarum Octobris istius duodecime Indictionis a Kalendis Septembris praesentis Christi anni inchoatae. Licet porro Philippici sicuti & quorundam aliorum Imperatorum Consulatus nullum superstit vestigium: eos tamen ipso natali Imperii die Consulatum perpetuum iniisse certissimum.

Pergit Agatho Diaconus: Sic vero paulo post, ipso pariter probante ac statim annuente (nempe Anastasio) consequenter etiam congruus excu-

Diabolo male oleret sacra Thymiamata.

Quomodo ingressus diabolus in puellam.

X. Ufus balnearum haud probatus in virginibus sacris.

(a) Hier. ep. 7.

(b) Hier. ep. 4.

(c) Hier. ep. 27.

III.

rat sanctus Prosper Aquitanus, de qua suo loco superius. Hæc idcirco volumus obiter in memoriam revocasse, ut non mireris, si in sacram virginem ad-euntem balnea permissus est dæmon ingredi.

XI. Hæretici sicut diaboli blasphemati.

Pergunt Asta plura dicere de diabo-lo exorcistas irridente, & martyrem Anastasium blasphemante, quod esset impotens ipsum eiicere, & de opprobriis & contumeliis jactatis ab eo in monachos, Episcopos, atque presbyteros, aliosque sacros Dei ministros; ex quibus potest intelligi, quo sint afflati spiritu homines, qui eadem in eadem personas coniciunt probra: ut dici illis jure possit: Vos ex patre diabolo estis, qui ejus opera & facitis, & dicitis. His subiiciuntur quæ exultans & insultans dæmon diceret de malis quæ operatus esset iis diebus; nam inter alia mala ista se fecisse jactabat: Modo, inquit, venio de Hispania, & feci ibi homicidia multa, & multam effusionem sanguinis. Hæc quidem vera fuisse, quæ paulo post dicturi sumus, significabant. Subduntur hæc istis:

Promotor principum hæreticorum diabolus, Catholicorum Petrus.

Dicentibus nobis: Ecce Apostoli Domini nostri Jesu Christi Petrus & Paulus, ipsi te eiicent de isto corpore. Dæmon respondit: O iste senex malus Petrus quid est operatus: Ego feceram ut regnaret Philippicus, quia amicus noster erat; & iste abiit in die Pentecostes, & ordinavit ibi alium. Sed de isto corpore eiicere non me potest. Audisti, lector, quisnam sit promotor Principum hæreticorum, quis vero Orthodoxorum? Cum autem tunc propter blasphemiam in Apostolum unus ex fratribus impigisset alapam puella, quasi in ipsa dæmonem verberaret: Cedit, (inquit dæmon) quid ad me de corpore isto?

XII. Intercessiones Sanctorum promulgatæ.

Tandem vero cum compleissent in exorcismis in basilica sancti Joannis dies viginti quinque ipsa ultima nocte, hora quasi secunda venit nequissimus, & per os puelle hæc exclamare cepit, dicens: Ecce dico vobis: quia Maria & Paulus & Andreas obtulerunt istius mali senis Episcopi, & monachorum lacrymas ante Nazarenum; qui dedit potestatem

PAGIUS Joannes Patriarcha Constantinop. scribit ad Constantinus PP.

sando Epistola data sunt ab hujus Urbis Sanctissimo Episcopo Joanne, ad Constantinum Sanctissimum ac Beatissimum Papam Veteris Romæ; quæ & una cum consuetis Synodicalibus literis missa sunt, congruam apte universorum, quæ præscripta sunt, facientes fidem. Quia vero post superiorum declarationem integra Synodorum imaginis, crassa Sextæ Synodi imagine, abolitionem, qui nefarie aboleri jussit ac instantibus Bardanes in dicta Melii camera, Sanctis tantum quinque relictis Occumenicis Synodis, ipse se una cum Sergio, rectum

Anastasio, ut veniat, & eiiciat me de corpore isto in Kalen. Novembris. Ipse enim Episcopus una cum monachis die noctuque non cessabant preces cum lacrymis ad Deum fundere: qui simul, & tertio Kalendas Novembris celebrarunt ea de causa vigiliis. Post preces vero exhibitas, candela, quæ ante ipsas venerabiles reliquias assidue ardens erat die noctuque ab eodem maligno dæmone extincta est (erat hora diei tertia). Quod videns vir venerabilis Episcopus, contristatus est nimis, & præcepit puero monasterii, ut afferret lumen. Sed ecce, absque alio lumine e monasterio allato, candela sponte a se ipsa absque alicujus ibi existentium ministerio accendi visa est, magno splendore elucens. Hoc factum est tertio Kalendas Novembris.

Tertia vero deinde die, ipsis scilicet Kalendis Novembris, ducta est puella ut prius ante altare, & venit omnis congregatio monachorum; & dum omnes flecterent genua, & dicerent, Kyrie eleison, & cum tunc cœpisset sapius dæmon agitare puellam; confessus est, se vehementissime torqueri ab Anastasio, qui præfens esset: adeoque fuit violentus motus pessimi dæmonis in puellam, ut eam in aera elevaret, suspensamque teneret pedibus sursum, capite deorsum verso. Ex quo violento motu, & natura humana impossibili potuit ab unoquoque licet incredulo certo sciri, a dæmone vere arreptam esse virginem illam, ne fingere putaretur. Hic memoria repetas velim, quæ superius quarto tomo dicta sunt ex S. Hieronymo (a) de spiritibus nequam obsessis feminas, & ita sublimes in aere suspendentibus, ut defluerent in faciem vestes; & quod retulimus de iisdem arreptitiis ex S. Hilario (b) S. Paulino (c), atque Severo (d), aliquando accidisse, ut licet sublimes, pedibus sursum, capite deorsum versis, suspensæ feminæ essent, tamen Deus non permisit ludibrio exponi pudorem, sed majori miraculo fecerit vestes inherere pedibus, non secus ac si iisdem essent funiculo colligatæ.

Pergit libellus Actorum: Et nobis dicentibus illi: Exi & recede maledictæ de crea-

stantem ejus medio, in imagine depingi præceperat, necessario plane ac valde congruo, deturbatis inde ejusmodi ambabus personis, Sanctæ eadem ac Occumenicæ Sextæ Synodis, una cum aliis quinque, ibidem iterum loci depicta est; univervo Dei amante Sanctæ Ecclesiæ Cætu, communi tripudio ac lætitiâ, spiritalique in Christo exultatione, orante, pro Sanctissimarum Ecclesiarum concessa tranquillitate & pace. Caterum ad pleniorum fidem eorum, quæ hic a me præscripta sunt, usque Librum hunc impensius lecturi certis.

XIII. Vera signa arreptæ a dæmone puellæ.

(a) Hier. ep. 27.

(b) Hilario. l. de Synodis.

(c) Paulino. in Natal. S. Fel. c. 7.

(d) Severo. dialog. 13.

XIV.

De adventu Anastasii ad curandam puellam.

creatura Dei & sponsa Christi. Tunc dæmon dixit: Ligatum me habet Anastasius, quia usque in vesperum in me pœnas excercero vult. Acciderat, autem, ut dens ille e capite S. Anastasii evulsus ad collum suspensus arreptitiæ, amplius inveniri non posset. Nobis autem dicentibus ei: Quid factum est de dente illo? Dæmon respondit: Quando venit Anastasius, tunc ipse eduxit eum de collo, & posuit in loco suo, ubi ante manebat. Et nos diximus ei: Et quando venit sanctus Anastasius? Dæmon dixit: Quando accensa est candela a semetipso, tunc ingressus est Anastasius, & revocavit dentem in locum suum. Querite in arca, ubi sunt reliquie ejus, & cognoscetis. Tunc igitur accedentes nos ad arcam reliquiarum ejusdem sancti, aperta ea, invenimus dentem inter eas, ut prius fuerat, collocatum. Tunc rememorati sumus, quod fidelis Dominus in verbis suis, quæ locutus fuerat per prophetam suum (a): Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex iis non conteretur. Et quod Dominus ait in Evangelio (b): Non peribit capillus de capite vestro.

(a) Es. 33.

(b) Luc. 21.

XV. Cogitur diabolus laudare S. Anastasium.

Factum est post hæc silentium, dum esset puella ante altare. Tunc abeuntibus monachis ad refectonem, remanserunt Episcopus pater, & cum eo presbyter, & diaconus, atque tres monachi: sicque manserunt usque ad horam undecimam. Cum jam appropinquaret hora egrediendi, tunc cepit dæmon clamare: Quid me crucias, Anastasi? Scio quia sanctus es. Ista extorsit ab invito Deus, ut idem pessimus dæmon, qui multa jactasset in opprobrium martyris eum deridens atque subfannans, ab ipso cruciatibus affectus fateri cogeretur id quod esset sanctus Deo acceptus: Nam & clamabat rursum cum ejulatu: Væ, væ mihi, sancte Anastasi, quid in te peccavi? Crucia illum, per quem ingressus sum in istud corpus.

Tunc iterum stætebat se puella levæ, atque dextera, ut solent qui flagellantur propter immensum dolorem facere: atque clamat, ut parceret, eo quod exire se vellet promitteret: & rursum post modicum intervallum clamans: Exeo, & juro per eum quem tu veneraris, & adoro, quod non perjuro. Et rursum interposita mora, cum ejulatu clamans dicebat: Per quod portas juro quod exeo, & nunquam in hoc corpus revertar: Heu me, heu me, quia veni in derisionem coram hominibus. Et iterum clamans dicebat: Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

tiores sunt, ut majorem habeant persuasionem, visum est eidem Libro subnectere accuratum per omnia exemplar superius memoratæ Epistolæ, ac missæ sub id tempus a Sanctissimo hujus Urbis Patriarcha Joanne, ad Sanctissimum Constantinum

Sancti Anastasii, exeo, & nunquam in presbyteros tuos & diaconos tuos & monachos tuos injuriam facio. Et ecce dico atque confiteor, quod nihil sum, spiritus nequam, & immundus sum, ventus sum: Ubi invenero verum Christianum, effugio ab ipso, nec aliquid illi mali facere possum.

Et stentibus nobis, dæmon dicebat: Nolite flere: quia cum videt sanctus Anastasius vos flentes, majora in me tormenta exercet. Sed ecce sicut intravi, egredior, & nunquam revertar amplius in hoc corpus. Dicentibus quibusdam de fratribus: Ne facias quippiam mali, cum egrederis: Ille respondit: Sic mihi præcepit sanctus Anastasius, ut sine aliqua læsione relinquam corpus istud. Sic cruciatus est dæmon ab ipso sancto Anastasio usque ad horam tertiam noctis, confitente dæmone ad suum cruciatum non permissum antea exire. Tunc puella inclinans se ante altare, sic stetit per spatium dimidiæ horæ; & elevans se sanæ mentis & libera stans ante ipsum altare, suscepit corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi: & sic salva puella cum patre reversa est, dantes omnes laudes Deo. Hucusque libellus de energumene virginis liberatione. Quo quidem infelicissimi coarguantur hæretici negantes martyrum cultum, quem inviti licet invisibilibus flagris compelluntur etiam dæmones profiteri; ob idque duplo quam illi afficiendi ipsi tormentis. In quos miseris ista negantes opportune hic S. Hieronymi in Vigilantium repetimus interpellationem illam, qua ait: Responde, quomodo in vilissimo pulvere, & favilla nescio qua, tanta sit signorum, & virtutum præsentia? Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doceas, quid timeas: Spiritus iste immundus, qui hæc te cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est pulvere; immo hodieque torquetur; & qui in te plagas dissimulat, in cæteris constatur. Nisi forte in morem Gentilium, impiorumque Porphyrii, & Eunonii, has præstigias dæmonum esse confugas, & non vere clamare dæmones, sed suâ simulare tormenta. Do consilium: ingredere in basilicas martyrum, & aliquando purgaberis: invenies ibi multos socios tuos; & nequaquam cereis martyrum, qui tibi displicent, sed flammis invisibilibus combureris: & tunc fateberis quod nunc negas, & tuum nomen, qui in Vigilantio loqueris, libere proclamabis, &c.

XVI. Liberatur puella a malo dæmone per S. Anastasium.

In impios hæreticos detestantes martyrum cultum.

H h 2 Ita-

Ita plane S. Hieronymus, significans hæreticos esse pariter arreptitios: sed de his modo hæcenus.

XVII. De Saracenis invadentibus Hispanias.

Jam vero lugubrem aggrediamur tragediam enarrare multis sæculis deploratam, universo orbi suæ calamitatis immensitate notissimam, ingressum inquam Sarracenorum in Hispaniam diabolicis machinamentis effectum, ut ipse scelestissimus demon Romæ in arreptitia (ut audisti) est gloriatus, utpote de scelere, quo immanius nequicquam aliud excogitari potuerit, administris illis usus, quos sciret suos esse omnium fidelissimos, perfidis Sarracenis. Gloriabatur plane dæmon, eo quod advenisse tempus videret, ut quod diu cupivisset, impleret. Ante tot sæcula de ipso hæc ad Job Dominus locutus erat (a): *Absorbebit fluvium, & non mirabitur, fiduciam habens, ut insuat in os ejus Jordanis.* Etenim sive per Jordanem ipsam accipias Palæstinam; quam alluit idem flumen, ea jam potiti fuerant Sarraceni, ipsamque sanctam Hierosolimam civitatem tyrannice possidebant: Sive per Jordanem, interpretatione Gregorii, ipsum populum intelligas Christianum baptismatis aqua perfusum; jam iidem ipsum populum Christianum habitantem Asiam magna ex parte suæ subegerant potestati, sed & omnes qui incolunt Africam suæ ditioni subiugarant: cum & ut Europam pariter debellarent, & omnes qui sunt in ea fideles suæ subicerent potestati, prodicione fidelium facilem aditum idem fabricator malorum omnium dæmon in Hispania præparavit, aperiens ostium, per quod immittat in reliquam Christiani orbis partem turmas Sarracenorum: ut plane libere dici possit, nunquam majori nec diuturniori vexatam esse Ecclesiam persecutione, quam cum imperscrutabili Dei judicio permessa est concuti a perfidis Sarracenis. Sed jam ipsam prosequamur historiam.

XVIII. Quod ad ipsum ingressum eorumdem Sarracenorum in Hispaniam pertinet, primum omnium quæ sunt temporis diquiramus. Est Roderici Toletani Epi-

PAGIUS *Creta Jambis Scripti ad Sanctissimum Agathonem Archidiaconum, ac Custodem Librorum sanctissima hujus magnæ Dei Ecclesia, quando Librum hunc (nempe Perorationem Agathonis & Epistolam Joannis) accipiens transcripsit, ac iterum remisit.* Sacra Anastasi Imperatoris ad Constantinum Papam missa, delata est a Scholastico Exarcho Italiae Romam veniente, ut narrat Baronius ex Anastasio in Constantini Papæ Vita, ideoque Scholasticus hoc vel sequenti anno successit in Exarchatum Ravennæ Joanni Rizocopi, quem perperam Scaliger in Catalogo Exarchorum Ravennatensium annos sex Præfecturam gessisse scribit.

IV. Justinianus Imp. scribit ad Pontificem Roman.

scopi atque recentiorum rerum Hispanicarum scriptorum constans assertio, id factum hoc ipso anno: cui veritati recitata nuper Acta ad stipulari videntur. Unus Tudenis eorumdem in Hispaniam adventum in sequentem relictum annum, quem numerat Æra septingentesima quinquagesimasecunda: collocat vero hoc anno ipsas proditorum patriæ, & gentis suæ molitiones, sed potuit apud ipsum in notam Æræ error facile irripuisse.

Haud igitur inanem fuisse diaboli illam superbam jactationem, qua se Hispaniam cædibus cruentasse professus est, declarantur eventa. Sed quæ hæc omnia ejusdem malorum omnium architecti arte præcesserint, suo ordine enarremus: petamus autem ipsam rerum gestarum seriem a Tudenis ut antiquiore, ipsiusque verbis, quæ contigisse aserit, describamus. Cum tamen plura his, quæ ab aliis recentioribus scripta reperiuntur, haud rejicienda duxerimus. Non enim sic prodimus vetera, ut nova rejicienda putemus, in quibus veritas non esse læsa noscatur: tunc enim neque antiquioribus assentimur. Sed ipsum modo audiamus Tudensem, qui hæc ait:

Hoc anno regni sui tertio Rudericus injuriam patris sui ulcisci festinans, duos filios Vvitiza Furmatum, & Erpulsionem de Hispania cum summo dedecore expulit. Qui ad Tingitanam provinciam transfretantes (tenebatur enim illa pars a Gothicis) Juliano Comiti illius regionis adhaeserunt, quem Vvitiza Rex inter suos secretarios familiarem habuerat carissimum. Qui condolens de expulsiōne eorum, & dedecore, consilium inivit cum eis, quatenus Sarracenos evocaret, & cum eis, illatas sibi injurias vindicaret. Ad hoc facinus peragendum incitat Julianum, quod Rudericus Rex filiam ipsius Cavam nomine, non pro uxore, sed potius utebatur pro concubina, quam tamen pro uxore a patre petierat, & acceperat.

Erat hic Julianus vir sagax & astutus, qui & callide excitavit Francos, ut expugnarent Hispaniam citeriorem. Fin-

De tempore ingressus Sarac. in Hisp.

XIX. Proditio in regnum Hispaniarum ordinatur.

XX.

V. Hispaniae Invasio nem hoc anno Baronius collocat.

VI.

Proditio- ne Juliani armis nudata Hispania. *Fingens tamen esse se amicum Regi Ruderico, callide consuluit, ut equos & arma ad Gallias mitteret, & in Africam; quia in interiori Hispania ipse regnabat securus, & non erat necesse ut haberent arma Hispani in patria, quibus se mutuo interficerent.* Prætextus præterea poterat esse ille, ne populus pro filiis Witizæ arma sumeret, & in ipsum insurgeret, ut illos restitueret, & in regnum proveheret. Pergit vero Tuden- sis: *Tale tunc ad hunc Rudericus dedit edictum, ut ubicumque arma invenirentur, vel equi fortissimi, violenter a dominis auferrentur. Favebat huic proditiani *Oppinus Hispanensis, & Toletanus Archiepiscopus, quem pater ejus Vvitiza duabus regalibus præfecerat civitatibus, ut per eum posset Catholicæ fidei statum evincere.* Hæc de conatibus Ruderici adversus filios Witizæ quibus illis profuit, & sibi ruinam paravit.

* al. Op- pa.

(a) Ps. 36.

(b) Ps. 9.

Sibi ipsis mala pariunt impii. (c) Isai. 19.

XXI.

PAGIUS *Muzam a Valid Calife ex Hispania revocatur & male habetur.*

penitus istos puto haud enim tunc primum accidit, ut istiusmodi commiserint scelus principes incontinentes. Verum altius est petenda horum omnium causa malorum, qua nulla major ac verior mea sententia afferri potest, quam quod descivisset voluntaria aversione ab Ecclesia Romana regnum Hispaniæ sub Witiza hujus prædecessore, ut suo loco superius ex Hispanicarum rerum scriptoribus dictum est. Ut acciderit illis quidem secundum illud quod comminatus est Dominus (d), cum Hieremias, eo quod Judæi confregissent catenas ligneas, iussus est facere eas ferreas, quæ frangi non possent: cum videlicet qui jugum Christi respuerant, cogerentur subire jugum ferreum Pharaonis: qui inquam ab obedientia se subduxere Apostolicæ sedis, iusta Dei sententia factum sit, ut subderentur impiis Sarracenis. Pluribus sane veritas hæc demonstrata est exemplis etiam sæculo isto, nullum posse diu subsistere regnum, quod non innititur super petram. Hinc vides eodem ferme tempore magno fragore maxima ex parte esse collapsum Imperium Orientis, dum Heraclius descivit ob hæresim a communicatione Apostolicæ sedis. Id ipsum eadem ex causa Africam esse passam, itidem superius est demonstratum. Unde veluti ab alta specula illud Davidicum sit crebrius repetendum (e): *Et nunc Reges intelligite, & erudimini qui judicatis terram.* Sed jam cœptam semel historiam prosequamur ex eodem auctore Tudenis, qui ubi proditorum molitiones recensuit, ista subjungit.

Quæ causa ut Hispaniæ sint traditæ Saracenis.

(d) Hier. 28.

(e) Ps. 2.

XXII. Clades Hispaniarum per Saracenos illata.

Ita plane mentem primum Deus auferre solet eorum, in quos parat ulcisci, ut suis ipsorum feriantur armis, secundum illud Davidicum (a): *Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.* Et juxta illud: (b) *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator.* Dum putans obesse aliis, in se ipsum mala convertit, instar fatui contra propria commoda propriis studiis laborantis. Ut plane ipsi secundum illud acciderit vaticinium (c), quo dicitur: *Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Membeos, deceperunt Ægyptum angulum populorum ejus: Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis, & errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius.*

Sed antequam reliqua prosequamur, rursum hic, amabo te, mecum considera lector, quoddam tam grande potuit præcessisse peccatum, ut magna ira Dei traderetur Hispania Sarracenis, & regis insula ex Gothorum gente omnino defecerint. Scimus ab omnibus ostentari tamquam omnium malorum causam Ruderici incontinentiam, cum ausus sit iniicere manus in filiam Juliani, quam sub titulo conjugis a patre accepisset, & in pellicem convertisset; sed decipi

retinuit, multas Hispaniæ Regiones pertransiens, omniaque ferro & incendio vastans, ad mare Oceanum usque pervenit: at ibidem affectus est cum alter Calife Nuncius, qui ipsi auctoritate Imperatoris Summi Sarracenorum iussit quantocyus ex Hispania discedere, & in Aulam proficisci: *Muzam itaque Tarik & Moghib, inquit Rodericus in Historia Arabum capit. 9. Hispanias devastantibus, ab Hispaniis revocantur, præcepto Ulit (Valid Calife). Cumque*

CHRISTI
713.CONSTANTINI PAP.
6.ANASTASII IMP.
1.

buerat semper infestum, ac fortem viribus & consilio sapientem expertus. Ceperunt tunc Sarraceni Hispaniam, & circumjacentes urbes, quia eas absque murorum ambitu invenerant. Rex autem Rudericus dum vidit dolos Juliani Comitis Tingitani, & labores sensit, collecto Gothorum exercitu, armatus ut potuit, acer & fortis primo subiit pugnam; adeo ut per quinquaginta continuos dies infatigabiliter dimicans, sexdecim millia hostium exercitus interficeret. Julianus & duo filii Vaitizæ Regem Rudericum in prima acie certantem cum cernunt, Christianos milites pro mortuis Sarracenis & sauciis alios commutando, barbaros viribus roborant. Sed postquam Juliani fides per totam Africam declaratur, Muza exercitus Africani Regis Princeps cum infinita multitudine equitum peditumque ad Hispaniam dirigitur. Deinde renovato bello turmas unas post alias ad prælium adducere cœpit. Porro Rex Rudericus*, more solito prælio incensus cœpit acrius instare, ac propensus in hostes præire. Tandem vero instantibus barbaris, Hispaniam milites capiunt difficiliter; atque per longitudinem belli defatigati quique nostrorum locum dant & terribiliter Gothi qui erant a parte Comitis Juliani irruerant.

Hispania
potiti Sar-
raceni.* Roderi-
cus.XXIII.
Obitus &
sepulcrum
Ruderici
Regis.

Rudericus autem ubi se a suis destitui vidit, per aliquot dies terga præbens paulatim, pugnando (ut credimus) occubuit, sed non cuius certus interitus ejus. Regnavit annis tribus. Index tamen postea in civitate Lusitanie Viseo inventa est lapidea sepultura, in qua epitaphium desuper est scriptum, scilicet: HIC REQUIESCIT RODERICUS REX

PAGIUS. oportet eos ad Edictum Principis festinare, Muza dimisit filium suum Abdulaziz, Principem citra mare, qui apud Hispalim constituit Sedem suam. Tum cap. 10. Muza autem cum Tarik, & Moghib, ducens secum infinitam pecuniam pervenit in Syriam ad Regem (Damascum) ubi Ulit (Walid) tunc temporis residebat. Subiungit Rodericus Tarekum crimines peculatus accusasse Muzam coram Saracenorum Imperatore, cujus judicio omnibus dignitatibus privatus Muza in exilium missus demum condemnatus fuit in mille millibus & in decies centum millibus solidorum, & dolore vario circumseptus vitam finivit.

VII.
Obitus S.
Ursinarii
Episcopi &
Abbatum
Laubiensis.

Hoc anno mortuus est Sanctus Ursinarius Episcopus & Abbas Lobii seu Laubiæ, præclari Monasterii Belgii, ad Sabis fluvii sinistram ripam, e regione Tudirici Oppidi, positi quod primordia sua debet Sancto Landelino, de quo suo loco egimus. Ursinarii Vitam Anso Abbas Laubiensis scriptor Synchronus scripsit, eamque recitant Mabillonius Sæc. III. Benedictin. part. I. & Henfchenius ad diem XVIII. mensis Aprilis. Videns Vir Sanctus vocationis suæ imminere diem, Sanctum Erminum discipulum suum Successorem constituit: nec multum post anno Domini septingentesimo decimo tertio San-

GOTHORUM. Alia quæ plura his leguntur apud Rodericum Toletanum, ab ipso addita esse noscuntur. Verum post annos plurimos eam esse positam inscriptionem oportuit, cum regni Gothorum nulla penitus reliqua esset spes successio- nis, quod minime accidit superstitibus Pelagio, Julianoque ipso Gothorum adhuc viribus pollente, & aliis qui ad loca tutiora confugerant. Pergit vero Tuden- sis:

Recesserat manus Domini ab Hispania ob inveteratam Regum malitiam, ne in tempore hujus ruine eam protegeret. Omnes deinceps Gothorum milites fusi, fugatique fuere, & usque ad interemptionem gladio, & inedia perierunt, & non solum contra se communibus & barbarorum, sed etiam Francorum armis ex parte Galliarum consumpti sunt. Hactenus Tuden- sis de clade illata Hispaniis temporibus Ruderici. Profecuti sunt tantam cladem lacrymis atque suspiriis posteri omnes scriptores haud ignobiles in presentem ferme diem. Etenim etsi vulnus sanatum, haud tamen tutum, ne male obducta cicatrix (ut sæpe accidit) iterum recrudescat. Sed quos modo averfio ab Ecclesia Romana (ut vidimus) Hispanos tradidit Sarracenis, postea obedientia, & observantia erga eandem ipsos ab hostibus conservavit immunes, adeo ut etiam in exteris gentes eis dominium pro- pagarit.

Cæterum quod ad res Ecclesiæ Toletanæ spectat, Rodericus hæc habet (a): Synderedum Episcopum Toletanum adven- tum Arabum expavescentem, Vaitizæ in- super insolentis fatigatum solum vertisse Romamque profectum esse, invadentem

XXIV.
Hispania-
rum ex-
trema cla-
des.(a) Rode-
ric, de re-
bus Hisp.
lib. 3. c. 18.

de-

ctus Ursinarius beata memoria Episcopus resolutus est de Ergastulo corporis, inquit Anso qui mortis ejus diem non memorat; sed cum in quibusdam Breviariis & Martyrologiis XIV. Kal. Majas, seu die XVIII. mensis Aprilis, & in nonnullis aliis, uti in Romano Martyrologio die XIX. Aprilis celebratur, verosimile est priorem diem ad ejus obitum ad ejus sepulturam seu depositionem posteriorem referendum esse. Cum Episcopus fuisset ordinatus tantam illi gratiam Divina pietas concessit, ut pene omnes anteiret mortales, & multi exemplo illius vivere optarent: qui ob magnitudinem suæ Sanctitatis spiritalis effectus est Pater multorum, Scripturarum Doctor, Monasteriorum constructor, Pastor Ecclesiarum, Custos animarum, Nutritor orphanorum ac viduarum, ac Redemptor captivorum; siquidem a Pippino potestatem redimendi captivos acceperat, inquit Anso qui an. DCCLXVI. Abbas Laubiensis renunciatus est. Baldricus lib. 2. Chron. Camerac. cap. 37. & seq. scribit: Secessurus S. Landelinus Laubiis: eo loci prescepit Beatum virum Dei Ursinarium, piis moribus præditum in funtoria tantum prædicatione creatum Episcopum. Hoc Doctore, & dein B. Ermino succedente, effloruit locus, & ut ait Interpolator ejus Vitæ, quia multi barbarica gentis,

ut

CHRISTI
713.CONSTANTINI PAP.
6.ANASTASII IMP.
1.

Synderedus, Oppa, & Urbanus Episcopi Toletani. PAGIUS

vero sedem intrasum fuisse Oppam, de quo superius; Sed viri, inquit, longævi Urbanum virum sanctimonie in Epi-

scopum elegerunt, intrusione Oppæ, qui jam nihil poterat, non obstante.

An-

que de S. Amando legimus. De Sancto Ermino infra sermo fiet. Moritur etiam Sanctus Suidbertus Frisonum Apostolus, ut anno DCCXVII. ordinem Baronii sequentes videbimus.

JESU CHRISTI ANNUS 714.

CONSTANTINI PAP. ANNUS 7.

ANASTASII IMP. ANNUS 2.

I. Constantini papae obitus, ejusque virtutes.

Annus incipit Redemptoris septingentesimus decimusquartus Indictione duodecima, quo die nona mensis Aprilis Constantinus Papa, ubi sedisset annos sex, mensum unum & diem, ex hac vita discessit, magna ex Pontificatu bene perfuncto sibi gloria comparata: quippe qui cum throno caeteris eminens esset (ut Anastasius ait) omnium humillimus spiritu erat atque mitissimus, cunctis sibi subditis charitate pater amantissimus; quippe qui penuriae tempore nihil praetermisset officii in pauperibus sublevandis. De ipso autem, praeter illa quae dicta sunt superius, idem Anastasius haec habet in fine: Fecit ordinationem unam, in qua creavit presbyteros decem, diaconos duos, Episcopos per diversa loca numero sexagintaquatuor. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum quinto Idus Aprilis Indictione duodecima. Cessavit Episcopatus ejus dies quadraginta. In cujus locum postea subrogatus est Gregorius Secundus, de quo dicturi sumus sequenti tomo. Quod vero ad rationem temporis spectat, non potuit ad sequentem annum idem Constantinus pervenisse, cum eo tempore reperitur sedisse ejus successor Gregorius, ut quae dicenda erunt, significabunt. Extat ejusdem Constantini Papae Epistola ad Archiepiscopum Viennensem; sed quod non habeat certum Datae annum, hic in fine eam describimus: sic enim se habet (a):

Constantinus Episcopus, Eoaldo Viennensi Archiepiscopo.

Reliquias ecclesiae tuae, sicut rogasti, per Archidiaconum tuum destinavi: de sponsa Domini, de vestimentis Domini, de vinculis Apostolorum, de sartagine

(a) Bibl. Floriac. edit. a Jo. a Bosco Calest. part. ult. pag. 42.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Hist. DCCLII. Anno Hegiræ XCVI. inchoato die 6. Septemb. fer. 1. A.C. 714. I. Obitus Constantini Papae.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6207.

©. 23. G. 12. P. 8. April. Indiç. 12.

JESU CHRISTI 714.

CONSTANTINI PAPÆ 7.

ANASTASII IMP. 2.

Ad num. I. Anastasius testatur, Constantinum Papam sedisse annos septem, & dies quindecim, & sepultum esse ad B. Petrum Apostolum V. Idus Aprilis, Indictione XIII. Anastasio Augusto. Annos septem & dies XV. eidem etiam attribuant Honorius Augustodunensis Luitprandus, Abbo Floriacensis Catalogus Vaticanus-Palatinus, aliique Catalogi, Regino & Marianus Scotus, licet in mensibus vel diebus corrupti sint. Quare minime dabitandum quin

area Machabæorum, de cineribus sancti Joannis Baptista. Quae omnia capsella argentea clausimus, & sub signaculo sanctitati tuae transmisimus. Rogamus ut eo studio venerentur, quo de munere beati Petri ad sanctitatem tuam transmissa esse noscuntur. Et alia manu: Jesus Christus te, frater, sanctificando custodiat.

Sub hoc anno recentiores chronographi recensent Synodum Londinensem de imaginibus habitam: sed alii in annum undecimum vel duodecimum, alii in decimum supra septingentesimum referunt: cum tamen antiquiores scriptores, qui & res ipsas Anglorum sunt profecti, de hujusmodi Synodo nec verbum quidem. Sane haud crediderim hæc præterire potuisse Bedam, si revera fieri contigissent. Sed nec ipsum argumentum subsistit, vel causa probatur tanta fuisse, quæ debuisset in controversiam deduci, ut & de his confulere summus Pontifex Constantinus. Dicunt enim, Egvinum monachum designatum Episcopum Wiceis, divinitus admonitum ut Dei genitricis imaginem in sua ecclesia collocaret: rem autem in controversiam deductam, fuisse delatam ad Apostolicam sedem, jussimque Egvinum sibi coram Pontifice, & juratum de visione, quam viderat, & aliis testatum esse. Tunc vero Constantinum legatum misisse Bonifacium in Britanniam, qui Londini Synodum celebraret. Celebrataque Synodo, fuisse in ea probatas visiones Egvini, & de cultu sacrarum imaginum promulgatum esse decretum. Hæc quidem cum careant testificatione majorum, & adversentur iis quæ sunt a Beda conscripta, facile inducimur ut commentum esse putemus.

Quid enim oportuit ut de re jam diu an-

Constantinus, qui die XXV. Martii an DCCVIII. Pontifex Romanus consecratus fuerat, usque ad annum sequentem vitam propagavit, & obierit die octava mensis Aprilis illius anni, sequenti die, ut habet Anastasius, sepultus. Baronius tamen, qui Imperium Anastasii mutilavit, ut Tomo sequenti Deo dante videbimus, unum etiam annum Constantino Papæ detraxit, scripsitque eum sedisse annos sex, mensum unum, ac diem, contra Anastasii & aliorum fidem; & ubi Anastasius habet, eum sepultum esse Indictione XIII. ipse legit, Indictione XII. sed nullius Codicis Anastasiani auctoritate fretus. Motus etiam ad id Cardinalis eruditissimus, quia Sancto Gregorio II. ejus Successori, annum unum amplius, quam par erat, assignavit, ut suo loco dicitur. Papebrocius in Conatu Chronico-Hist. recte quidem vidit Constantini mortem ad sequentem annum pertinere, sed eam perperam conjunxit cum die XIV. mensis Martii.

Ad num. II. & III. Balæus & Magdeburgen.

II. De Synodo Londinensi falsa assertio.

III.

II.

CHRISTE 714.

CONSTANTINI PAP. 7.

ANASTASII IMP. 2.

Cultus Sacrarum Imaginum in Anglia a principio viguit.

(a) Bed. hist. Angl. lib. 1. c. 25.

PAGIUS Synodus Londinensis adversus Sacras imagines fictitia.

ante recepta visio ostenderetur, ut induceretur in usum fideli populo? Nonne auctoritate Bedæ (quod suo loco superius dictum est) liquet una cum sancto Evangelio suscepisse Anglos usum sacrarum imaginum, Augustino ex antiquo Ecclesie Catholice usu illuc Salvatoris imaginem introducente? Sed sunt hic iterum ejusdem Bedæ verba repetenda, cum de Augustino in Angliam veniente agens, hæc ait (a): At illi, Augustinus videlicet, & focii, non damoniaca, sed divina virtute præditi veniebant, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Salvatoris in tabula depictam, litaniaeque caentes, pro sua simul, & eorum propter quos & ad quos venerant, salute æterna Domino supplicabant. Et inferius: Fertur autem, quod appropinquantes civitati more suo, cum Cruce sancta, & imagine magni Regis Domini nostri Jesu Christi, hanc litaniam consona voce modularentur: Deprecamur te Domine in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus & ira tua a civitate. Anu. Eccl. Tom. XII.

gentes fingunt, hoc anno Londini Episcoporum Synodum habitam circa cultum Imaginum, quod Egvinus designatus Episcopus Wigorniensis Beatae Mariæ Virginis imaginem in Ecclesia sua collocasset; adjuncte Egvinum Sandarum Imaginum cultum primum in Anglo-Saxonum Ecclesiis invenisse. Verum hæc meræ fabulæ; extat enim Vita Sancti Egvini Auctore Anonymo, qui undecimo circiter sæculo vixit scripta, & tam a Bollando mense Januario, quam a Mabillonio Sæculo III. Benedictione parte I. recitata, in qua legitur quidem eum Monasterium Beatae Dei Genitricis dedicasse, & adeo ejus devotum cultorem fuisse ut nunquam a memoria ejus excideret, nunquam in verbis deest. Cujus visitatione & consolatione sepe recreatur, omnia, quæ mundi erant, omitebat, & ea, quæ Dei erant, indefinenter exercebat, ut legitur num. XIV. Refertur etiam in ea ejus Romam profectio cum Coenredo & Offa Regibus, sed nulla ibi coactæ Leondini Synodi, aliarumque fabularum a Magdeburgensibus confictarum mentio. Quare Spelmanus, qui omnes Saxonum Synodos accurate collegit, ad annum Christi DCCXII. de hac Synodo ait: Cogor ista Magdeburgensium & Balæi verba exhibere; cum non habeam e Veteribus, quem adducam, qui ideofigmentum illud aspernari debebat, non vero de cultu Imaginum in Britannia hujus fabulæ occasione verba facere. Britannos enim & Anglo-Saxones Crucem & Imagines veneratos esse, res manifestior est, quam ut jure possit in dubium revocari. Videatur Alfordus in Annalibus Ecclesie Anglicanæ ad annum DCCXII. quamvis satis hac de re, docteqque Baronius differuerit. Obit Egvinus circa an. DCCXX. ejus Vita ab Auctore Anonymo circa sæculum XI. scripta legenda apud Mabillonium Sæc. III. Benedict. & Bollandum ad diem XII. SS. mensis Januarii. Egvino successit in Episcopatum Wigornienfem, seu in Episcopatum Wiciorum, ut tunc vocabantur Wigornienfes, Voilfridus, quem multi cum Voilfrido Juniori Eboracensi Episcopo perperam confundere, ut videtur est anno DCCXXXI.

te ista, & de domo sancta tua, quoniam peccavimus, Alleluja. Hæc ibi. At quidnam est qui docere possit vel minimum quidem hoc sæculo recessisse Anglos ab his quæ docuerat Augustinus? Sed & quis iste quem dicunt, Bonifacius legatus in Angliam missus a Constantino Pontifice? Puto voluisse auctores significare Bonifacium illum magnum Anglum, Germanorum Apostolum a Gregorio Secundo Romano Pontifice designatum: verum ille non nisi sub eodem Gregorio Secundo Romanum venisse reperitur. Abeat igitur de Synodo Londinense commentum.

Hoc eodem anno magnus ille Pipinus regni Francorum administrator moritur, relicto sibi in magistratu successore filio ex pellice Carolo cognomento Martello. Hæc autem quomodo se habuerint, a nullo fidelius, quam a Marcellino, qui hæc præ oculis habuit, sumenda putamus: ait enim in Suviberto (b): Contigit anno ab Incarnatione Domini septingentesimo decimoquarto Pipinum de Herstallo strenuum Principem, & Majorem domus Francorum, I i do.

IV.

(b) Marcell. in Suviberto. c. 25. apud Sur. die 1. Martii.

Ad num. IV. & seqq. Continuator Fredegarii cap. 104. loquens de Grimoaldo Pippini filio & Maiore Domus in Austria, ait: Grimoaldus filiam Radbodi Ducis Frisonum duxit uxorem. Adus & grotante quoque Pippino Jobii villa super Mosam fluvium (erat Jobii villa seu Jopila, vulgo Jupile, aut Jopil, villa publica e Regione Heristalli in Diocesi Leodicensi), cum ad eum visitandum idem Grimoaldus venisset, cum ad orationem in Basilica S. Lamberti Martyris processisset, a crudelissimo viro impio, Rangario nomine, interfectus est. Post hæc Theobaldus filius ejus parvulus, in loco ipsius cum Rege Dagoberto Major Domus Palatii effectus est. Sequenti quoque tempore idem Pippinus Dux agrotans mortuus est. Resitque populum Francorum annos XIII. Reliquit superstitem Carolum filium. Post obitum quoque ejus Plichtrudis matrona prefata suo consilio atque regimine cuncta agebat. Grimoaldus, quem idem Continuator laudat ob ejus mansuetudinem, eleemosynas in pauperes, ac pietatem, duas uxores duxit; ex prima, cujus nomen ignoratur, suscepit Theudoaldum filium, nullam vero prolem ex altera, cui nomen fuit Theuthinda, filia Radbodi Frisorum Regis. In Chronico San-Dionysiano mors Grimoaldi mense Aprilis, mors Pippini mense Decembri stylo barbaro consignatur: DCCXIV. Depost Grimoaldo in mense Aprilis, & Depost Pippino in mense Decembri. Annalista Metensis addit Pippinum cum de infirmitate convalescisset, ultum esse necem Grimoaldi, & paulo post lapsam esse iterum in morbum, quo tandem consumptus interit, postquam in locum Grimoaldi filium ejus parvulum nomine Theudoaldum Majorem Domus cum Dagoberto Rege constituit. Pippinum autem hoc anno vitam clausisse, testantur plerique antiqui Annalists Rerum Gallicarum. In libello de Majoribus Domus Regiæ mortuus dicitur medio Decembri, & in Annalibus Metensibus XVII. Kal. Januarii.

Pippinus præter Plectrudem, quæ usque ad obitum marito cohabitavit, aliam duxit uxorem, Alpaidem nempe, idque, ut addunt Annalists, res fuerunt.

III. Moriuntur Grimoaldus & Pippinus.

IV.

CHRISTI
714.

CONSTANTINI PAP.
7.

ANASTASII IMP.
2.

Pippini
de Her-
stallo ob-
itus.

dolentem super innocente morte sanctissimi Lamberti Tungrensis Episcopi ad mortem egrotare. Licet enim ante annos sexdecim S. Lambertus martyrio occubisset, jamque facinus oblivione sepultum videri potuisset: tamen semel infictum Pipini conscientie vulnus numquam curatum est, immo magis recruduit ex translatione ejusdem martyris ante annos quatuor renovata memoria. Translatum est enim corpus ejus in Legiam, quae ex vico crevit in nobilem civitatem ex ejusdem martyris gloria atque miraculis ibidem jugiter edi solitis. Pergit vero Marcellinus:

V.
Sviberti
cum Pipi-
no con-
gressus.

Accersitusque sanctus Svibertus egregius Pontifex ad visitandum eum per nobiles viros, perrexit prius cum Vuilleico & Theodorico discipulis suis Coloniam ad Plestrudem illustrem Ducissam Lotharingiae, suae Austrasorum, consilium ab ea expetens, quidnam facere deberet. Quae

PAGIUS

nales Fuldenses, priore conjugio posthabita, seu minus amata. Sed ut animadvertit Henschenius in Diatriba de Trib. Dagobert. lib. 3. cap. 2. quae in laudato Fredegarii Continuatore appellatur concubina Grimoaldi, ex qua is genuit Theodobaldum, in Genealogia Regum Francorum ex MS. Regis Britanniarum edita, & in libello de Majoribus Domus Regiae vocatur etiam alia conjux Grimoaldi, uti mater Caroli, alia Pippini uxor: ut haec voces, alia conjux, alia uxor & concubina videantur pro eodem promissive sumi. Hinc in Erchanberti fragmento ex Breviario Regum Francorum & Majorum Domus dicitur Carolus filius Pippini ex concubina, & a Flodoardo lib. 2. cap. 12. Carolus ex ancilla supposito matris, quae in citato Fredegarii Continuatore Alpais Caroli mater dicitur Pippini uxor nobilis & elegans. Verum de duplici Pippini conjugio ex horum temporum corruptela, fat supra a nobis actum.

V.
Filii &
nepotes
Pippini
Heristalli
Ducis.

Per annos viginti septem, mensisque sex, ut habent antiqui Annalists, ideoque a mente circiter Junio anni DCLXXXVII. auctoritate infra Regiam maxima Pippinus potitus est sub quatuor Francorum Regibus. Cognomen Heristalli sive Heristalli nactus est ab Heristallo seu Heristallo, vel Heristallo, quod horae circiter itinere distat Leodio. Suscepit ex Plestrude filios quatuor, Drogonem, & Grimoaldum, ex Alpaide Carolum, & Childebrandum: sed duos tantum reliquit superstites Carolum, & Childebrandum, ac nepotes sex, Hugonem, Arnoldum, & Anonymum, filios Drogonis, Theodoaldum filium Grimoaldi, Carolomannum, & Pippinum filios Caroli cognomento Martelli. Carolomanus, & Pippinus, qui postea regnavit, ex Carolo & ejus uxore Rotrude nati sunt ante Pippini avi mortem. Nam, ut scribit Auctor Annalium Fuldensium, Pippinus qui natu minor erat, annos vixit LIV. obiitque anno DCCLXVIII. Carolus cum Patre amisit, annum agebat aetatis XXIV. eique Rotrudis uxor Pippinum alterum filium nuperrime pepererat, quem Sanctus Willebrordus Ultrajectinus Episcopus baptizavit, & anterioribus Francorum Ducibus majorem fore praedixit, ut Alcuinus in ipsius Willebrordi Vita testatur. Haec conducent, ut facilius capiantur quae infra de Pippini Heristalli

eum religiose suscipiens & tractans, tandem retento Colonia pio Vuilleico presbytero sancti Sviberti apud se causa devotionis & consolationis (erat enim felix Vuilleicus Evangelicus sacerdos) misit sanctum Svibertum & Agilolphum Coloniensem Archiepiscopum cum plerisque aliis praelatis ad Pipinum Principem conjugem ejus, ad informandum eum, si obiret, ne illustres legitimos suos filios, Drogonem Ducem Campaniae, Grimoaldum Majorem domus Childeberti Regis Franciae exhaeredaret, heredem scribendo Carolum Martellum illegitimum ex Alpaide pellice genitum in detrimentum & damnationem animae suae, & in confusionem sui & totius Ecclesiae, atque in scandalum suorum primatum & subditorum. Et quia sanctus Lambertus Episcopus eundem Pipinum de illicito connubio Alpaidis increpaverat martyrium subiit.

Ve.

Ducis filii & nepotibus in medium adducemus. Quae porro Baronius ex Pseudo-Marcellino de Pippino refert, fidem non merentur, nisi in quantum etiam ab Antiquis afferuntur. Certè hic num. V. fabulator iste affirmat, Drogonem Pipino patri superstitem fuisse, qui tamen anno DCCVIII. vivere desit, ut eo anno monstravit.

Post subactam a Mauris Hispaniam vivebant in ea Christiani multi, licet dura servitute oppressi, qui inter Arabes remanserunt, quandiu Marwanida, & post eos Almorabitini, (vulgo Almorabides) rerum potiti sunt. Deinde Almorabides, qui Imperium Almorabitinis eriperunt, omnes illas Veteres Hispanicas Ecclesias funditus destruxerunt, & hos pauperes Christianos a finibus suis expulere. Verum sub Marwanidibus, ut testatur Rodericus lib. 4. de Reb. Hispan. cap. 3. Christiani, qui in Hispaniis servituti barbaricae mancipati elegerunt degeve sub tributo, permixti sunt uti lege, & Ecclesiasticis institutis, & habere Pontifices & Ecclesiasticos Sacerdotes, apud quos viguit Officium Isidori & Leandri: & viget hodie in sex Parochiis Toletanis. Meminit postea aliquorum Sanctorum Episcoporum, qui sub illa captivitate vixerunt.

Isti dicti sunt, inquit Rodericus lib. 3. cap. 23. Mixti Arabes, eo quod mixti Arabibus vivebant, quorum hodie nomen apud nos perseverat & genus isti appellabantur Mostaraba, id est, Mixti Arabes, seu Instituti. Eduardus Pocockius Anglus; linguarum Orientalium, praefertimque Arabicae peritissimus, vestigiis Abulpharagii inhærendo docet nos in Specimine Historiae Arabum, Arabas, qui ab Ismaele genu ducunt, dictos fuisse Most Arabes seu Institutos, eo quod non essent ex primis Arabiae incolis oriundi; nec genuini Arabes. Hoc modo omnes externae stirpis, gentis, & religionis inter Arabas viventes, vocati sunt ab ipsis Mostarabes. Verum Hispani litteram T de hac Voce tolentes, Hispano-Arabas appellarunt Mos Arabes. Pari modo Urbs a Mauris vocata Algizia, vel Esija, efferunt Hispani Ecija, Saragosa, Saragoca pronunciant, & multas Arabum voces, quas linguae suae intruserunt, corrupere. At nonnulli Eruditi opinati sunt, Rodericum, seu & Hispanos eodem Praefule vetustiores, cum linguam Arabicam ignorarent, syllabam Mos a

vo.

VI.
Dura con-
ditio Chri-
stianorum
sub Ma-
ris viventi-
um.

VII.
Quare
Mostaraba
appellati.

CHRISTI
714.

CONSTANTINI PAP.
7.

ANASTASII IMP.
2.

VI.

Venientes igitur praefati Pontifices Joppiliam ad egrotantem Principem Pipinum, benigne ab eo suscepti sunt. Qui ipsam consolantes, & ad tolerantiam adversitatum temporalium & infirmitatum corporaliū confortantes, aiebant, quod Deus electis suis iter asperum facit, ne dum delectarentur in via, obliviscerentur eorum quae sunt in patria. Tandem nato opportuno tempore & congruo, inter cetera pro salute & remedio animae suae causam, pro qua venerant, ei devote & salubriter Pontifices exponentes, & de illicito matrimonio increpantes, statim cum indignatione repulsam patiebantur. Alpais vero legationem sanctorum Pontificum sciscitans & compariens, irata valde, Pontifices abire celeriter praecipit; & ipsa interpellans importune pro Carolo Martello filio suo apud Pipinum, impetravit cuncta pro eodem filio suo, quae petierat. Pipinus vero eodem anno moriens, eundem Carolum Martellum suorum principatum reliquit heredem. Quod cernentes praefati Pontifices, inglorii & tristes Coloniam redierunt, enarrantes praecleara Plestrudi omnia quae gesta erant in Joppilia a Pipino, consolantes eam, & ad tolerantiam Ann. Eccl. Tom. XII.

Carolus
Martellus
Princeps.

PAGIUS

voce Latina Mixtos corruptam existimasse. Verum hanc conjecturam linguae Arabicae perit, fugillant, licet eam admiserit Mariana lib. 6. de Reb. Hisp. cap. ultimo.

VIII.
Marca in-
terpreta-
tio rejecta.

Marca lib. 3. Marca Hispanica cap. 1. dicit originationi a Roderico Toletano proposita ipsam scripturae constantis rationem refragari, quae Muzarabes illos Christianos perpetuo vocat, non autem Mostarabes: Muzarabes beneficio, inquit Marca, hanc libertatem consecuti, ejus se nominis patrocinio contra sequentium Principum impotentiam tubantur, ac dektionis suae conditiones ea nomenclatura explicabant. Verum haec ethymologia ob eandem, qua praecedens, rationem reiicienda. Facit ad rem istam quod refert Leo Afer lib. 1. cap. 19. Arabes scilicet

patientiae animantes. Haecenus de his Marcellinus.

Sic igitur cum praefecturam illam primariam annis vigintiseptem administrasset, hoc anno mortuus est. Ita etiam colliges ex Jona (a) monacho ejus temporis scriptore, dum anno Domini septingentesimo numerat Pipini magistratus decimumtertium, consentientia his quae apud Aimonem (b) leguntur, praefuisse nimirum rebus Francorum annos vigintiseptem. Fuisse Pipinum inter Principes maxime pios adnumerandum, nisi ista de pellice eum valde denigrasset. Constat quidem ipsum Pipinum multa Ecclesiis contulisse, monasteria crexisse, sanctos viros coluisse, haec & alia id genus crebrius opera facitasse. Regnabat hoc tempore in Gallis Dagobertus secundus, qui sequenti anno, ubi tenuisset regnum annos quinque, moritur, inque locum ejus Franci elevarunt Danielem clericum in regnum, quem nominant Chilpericum ejus nominis secundum. Reliqua sequenti tomo dicenda erunt, ubi & Gregorii ejus nominis secundi Romani Pontificis res insigniter gestas aggrediemur.

VII.
Pipini
obitus.
(a) Joan.
in vita S.
Vulframni
Episc.
Senon. a-
pud Sur.
die 20.
Martii.
(b) Apud
Aimoin.
lib. 4. c. 5.

I i 2 Si-

in triplici differentia esse, genuinos & natos, qui omnium primum Regionem illam, quae nunc Arabia vocatur, occupasse, & e Saba eorum Rege descendere dicuntur, & hos proprie Arabas indigitari: Ismaelitas vero, qui ab Ismaele Abraham filio dicuntur ducere originem, quae multo post eo adventientes connubia & foedera cum primis incolis contraxerunt, qui tantum instituti & advenae sint, appellari Muzaraba, quasi Arabizatos, hoc est, alicuius vel adoptivos: denique qui migrarint in Africam, & per connubia moreque Barbaris ibi se admiserint, vocari Mustahzeme, quasi barbarizatos. Ex quibus Praefatis Toletani explicatio extra omne dubium ponitur. [1]

NOTAE

[1] AD hunc annum vel ad posteriorem pertinere censo Concilium quoddam Episcoporum Etruriae cui Pisanus, Florentinus, & Lucensis Episcopi interfuerunt, ad cognoscendam causam Senensem, inter & Aretinum Episcopum agitatum. Res erat de jure quod sibi competere in Ecclesia quibusdam Episcopatus Senensis Aretinus Episcopus contendebat. Meminit hujus Concilii charta quaedam Luitprandi Regis apud P. Grandi in Tradat. de Pandectis in Appendice n. 1. Hujus pariter & mentionem facit Alexander II. in sua Bulla apud Ughellium in Aretinis. Porro citius anno 714. Concilium istud haberi non potuit, cum Lucensis Episcopus memoretur Taleprianus, qui idem est cum Taperperiano ab anno 714. Lucensi Episcopo, ut habet Ughellius in Lucensibus. Hujus chartae veritatem sin minus in omnibus, certe tamen in multis assertam esse idem Cl. Grandius ibidem demonstrat. Nec sane Concilium in ea commemoratum fictitium esse, satis probat Alexandri II. Bulla, quam superius indicavimus. Hujus Concilii nulla adhuc mentio interentissimis Conciliorum Collectionibus facta est.

Post haec scripta incidi in Chartam quandam donationis exaratam Lucae anno Regni Luitprandi II. indictione XI. id est anno erae Christianae 713. in qua Taleprianus Lucensis Antistes commemoratur. Ex quo intelligimus Episcopum hunc uno saltem anno citius quam apud Ughellium coepisse; ideoque & Concilium illud Etruscum anno pariter 713. haberi potuit. Chartam illam vulgavit Muratorius in Antiquit. Italic. t. 1. col. 228. MANSI

Peroratio
cum Gra-
tiarum ac-
tione.

S Istendum hic modo, statuto termino, a Gregorio ad Gregorium. Etenim a primo egressi, veluti hospitali accepta, reffera, apud secundum ad quem pervenimus hospitalitatis jure quiescimus, & quidem itinere fatigati; cum interdum per vastam, rerum gestarum ignorantia, solitudinem, fuerit in invio via laboriose quærenda; aliquando veluti per ardua montium, instar Jonatæ (a) fuerit manibus pedibusque reptandum, ut oppositas immensas ubique difficultates superare possemus: cum inter hæc omnia quam sæpissime densarum spinarum obicibus præpediti, a multiplicibus scilicet diversisque ingruentibus undique negotiis violententer abrepti ab itinere instituto, ad aliena curanda oportuerit ad passus ferme singulos divertisse. Hæc autem omnia superasse, & ad optatum viæ exitum pervenisse, opus fuit ejus, quam in ipso ex-

ordio itineris quærivimus ducem Dei genitricem MARIAM, necnon eorum quos expetivimus in via comites sanctos Martyres. Quibus omnibus quantum pro acceptis beneficiis debeamus, Tobie nos sententia docet (b), cum judicavit dimidium bonorum, quæ filius vexerat, fidei comiti tribuendum, quem hominem esse putavit; sed si cognovisset esse Angelum, omnia sua, suosque seque ipsum libenter exhibuisset. Jure ergo nos iidem, quos nacti sumus ducem & comites, omnia ista pro gratiarum actione rependimus, impendimusque nos ipsos simul. Ipsi vero offerant quod accipiunt Deo bonorum omnium largitori, a quo nobis impetrent solutionem istorum compedum, aureorum, simulque veniam peccatorum, felicemque ex hac vita migrationem ad Deum ipsum: cui sit honor & gloria in sæcula. Amen.

Hic Baronius octavum Annalium Tomum absolvit.

ANNALES ECCLESIASTICI.

I.
Præfatio
auctoris
cum im-
ploratione
divini
auxilii.

Magna quidem vis est atque potentia veritatis, utpote quæ Dei Filium invisibilem atque incomprehensibilem ex caelo duxit in terram, fecitque visibilem

(a) Joan.
18.

hominem, ut eundem sui testem fidelem efficeret. Id enim profitetur ipse, dum ait (a): *Ego in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati.* Nosque id ipsum præstare volens, sic monuit (b): *Et vos testimonium perhibebitis.* Adeo ut qui Christi sunt, iidem testes esse debeant veritatis. Sicut enim magnus ille Patriarcha Jacob (c) non solum ipse lapidem erexit in titulum, signum ac testimonium cum Laban sanctæ concordie, sed suos omnes simul in unum conferre lapides præcepit, tanta copia, ut tumulus elevaretur, quem Acervum testimonii nominavit: ita & Christus non solum lapidem (d) illum summum, angularem, electum, pretiosum, ac vivum erexit in titulum ea sublimi inscriptione signatum: *Ego (e) sum Via, Veritas & Vita*: Sed & suis id ipsum faciendum præcepit, etiam si opus sit vitæ dispendio, hujusmodi scilicet in unum aggregare lapides indices, semper loquentes testimonii veritatis.

(b) Joan.
15.

(c) Gen.
31.

(d) 1. Petri.
2.

(e) Joan.
14.

II.

Cum autem id jugiter in Ecclesia factum constet; nos id operis sponte suscepimus, ut ex rebus gestis prodita annis singulis testimonia veritatis, eadem simul congerentes in unum, ac temporis ordine disponentes, tolleremus in altum nobiliorem tumulum testium, qui sui e-

minentia factus orbi universo perspicuus neminem latere posset; adeo ut hac ex parte, si quis Annales hos, antiquo nomine Acervum testimonii appellaverit, puto scopum veritatis attinget. Lapidem siquidem sunt isti vocales, ubi sit Ecclesia Catholica edocentes: quos qui non audiunt, esse surdi penitus convincantur, & arguantur omnino cæci, qui non videant quod tanta sublimitate promineat; atque prorsus sit existimandus insanus, qui tanta congerie ac mole testium spreta, suam potius omnibus duxerit præferendam esse sententiam.

Suscepti igitur nos memores instituti, ac Domini commonentis, atque dicentis: (f) *Qui non colligit mecum, dispergit*: (g) *Luc.* Ejusmodi colligendi lapides ceptum semel prosequimur opus: & quamvis nimio labore fessi, assurgimus tamen alacres, non nostris consiliis viribus, sed de consueto patrocinio, quod jugiter imploramus, patronæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis Mariæ Virginis omnino securi. Cujus, & precibus illud rogamus impendit, ut idem, qui in dies magis, majoribus incrementis Acervus testium exaltatur, tamquam excelsa Pharus eluceat miseris illis, qui cæca nocte per altum pelagus sæva tempestate jactati (g), circumferuntur omni vento doctrinæ; quo tandem ad lucem veritatis, licet sero, conversi, illuc clavum dirigant, unde male solverunt, ad portum salutis, Catholicam ipsam sanctam Ecclesiam quæ unica in æternum perstat (b) columna (b) *Tim.* & firmamentum veritatis.

JESU CHRISTI
ANNUS
714.

GREGORII PAP. II.
ANNUS
1.

ANASTASII IMP.
ANNUS
2.

I.

Annus Redemptoris septingentesimus decimus quartus, Indictione duodecima, superiori Tomo usque ad obitum Constantini Papæ in Annalibus rela-

tus habetur: quæ autem ab eo tempore usque ad ejus finem gesta esse reperuntur, jam aggredimur enarrare, atque primum de sede Gregorii ejus nominis se-

PAGIUS
ÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
CCCLII.
Anno He-
brae
CCVI.
choato
ic 16.
ptemb.
r. 1.
C. 714.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6207.

© 23. G. D 12. P. 8. April. Indict. 12.

JESU CHRISTI 714.

CONSTANTINI PAPÆ 7.

ANASTASII IMP. 2.

A Num. I. ad VI. *Constantinus* Ecclesiam Romanam rexit usque ad annum sequentem, quo die octava mensis Aprilis, obiit, ut in fine Tomi superioris ostendimus. Eo demortuo *constituit* Episcopatus dies *quadragesima*, inquit Auctor Libri Pontificalis, & ex eo Ordericus lib. 2. & Martinus Polonus in Chron. Quare Sanctus Gregorius II. natione Romanus ordinatus est anno septingentesimo decimo quinto, die decima nona mensis Maii, in quam eo anno Dominica cadebat. Papebrocius quidem in Conatu Chronico - Hist. ordinationem ejus diei XXVIII. Aprilis.

I.
Gregorius
II. conse-
cratur
Pontifex
Romanus.

CHRISTI
714.GREGORII PAP. II.
I.ANASTASII IMP.
2.

secundi Romani Pontificis, quem abfolutiffimi omni ex parte summi sacerdotis expleffe numeros, cum res ab eo præclare gestas perlegeris, æque consenties. Quod primum ad tempus spectat, cum aliam ejus Pontificis sedis longe diversam annorum rationem initam a recentiore (a) auctore esse reperias ab ea, quam nos ponimus, hoc anno inchoatam esse, nempe quod tradat post biennium ipsum sedere cœpisse, dignum existimamus more nostro, nihil sine certa testificatione leviter affirmare, sed ea de re exactam afferre rationem. Assertionem in primis id constat Anastasii Bibliothecarii, qui dum numerat sedis ejus annos sexdecim, menses octo, & dies viginti, mortuumque dicit undecima Februarii, Indictione decimaquarta, utique hoc anno sedere cœpisse affirmare necesse est: dumque rursus tradit Joannem Constantinopolitanum Episcopum ad eum litteras scripsisse, iidem hoc anno ipsum Pontificem esse creatum pariter admonet; siquidem illo de throno deposito, alius loco ipse anno sequenti sedisse reperitur. Etenim hoc anno secundo Anastasii Imp. Joannem ipsum redactum in ordinem, Theophanes tradit, ipsum vero Anastasium Augustum præsentem non excessisse annum. Testatur, & Sigebertus, ac plures alii hoc anno Gregorium sedere cœpisse. Hæc de his, quæ ad temporis rationem spectare noscuntur: jam vere de ipso Gregorii electione agamus.

Cum autem post Constantini Pontificis obitum sedes vacasset dies quadragintaduos, ut idem Bibliothecarius auctor est, vigesima secunda mensis Maii, ipse Gregorius summa concordia Cleri totius, & populi Pontifex creatus est: Eminens enim in eo tum doctrina, tum sanctitas id ab invicis etiam extorquebat. Sed audiamus quæ de ipso Bibliothecarius habet: *Gregorius secundus natione Romanus, ex patre Marcello, fuit tem-*

(a) Pan-
vin. in
Eas.II.
Gregorii
Primor-
dia.

PAGIUS

prilis affigit; sed error illi natus, quod Constantini Papa mortem a die, quo eam Anastasius collocavit, removerit, & cum die XVIII. Martii sequentis Christi anni alligavit. Hujus temporibus Joannes Constantinopolitanus Antistes Synodicam ei misit, atque ad eum rescriptis idem usus est Pontifex, ait Anastasius. Existimat Baronius, rejectam a Gregorio Synodalem Joannis Epistolam, huncque ab eo tanquam hæreticum habitum. Addit, Joannem in ordinem redactum fuisse, affirmare Theophanem. Verum memoria habetur Cardinalis doctissimus; nam tam Theophanes, quam Anastasius in Historia Ecclesiastica, seu in Versione Theophanis; diserte habent, Joannem post annos tres, Sedis scilicet, mortuum esse. Refert quidem Zonaras Joannem post triennium exauctoratum fuisse; sed cum hujus depositionis nullus alius meminerit, longe major fides Theophani habenda; præsertim cum Joannem

poribus Anastasii, Theodoti, & Leonis, atque Constantini Augustorum. Hic a parva ætate in Patriarchio nutritus, sub sanctæ Memorie domno Sergio Papa Subdiaconus atque Sacellarius factus, Bibliothecaria est illi cura commissa, deinde ad diaconatus ordinem promotus est a sancto viro vir castus, divina Scriptura eruditus, facundus loquela, & constans animo, Ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator. Hæc de ejus primordiis, atque moribus Anastasius.

Ubi autem Gregorii creatio innotuit Orientalibus, Joannes Constantinopolitanus ad eum ex more Synodalem epistolam scripsit, ut idem Anastasius auctor est qui ait: *Hujus temporibus Joannes Constantinopolitanus Antistes Synodicam Romam misit, & ad eum rescriptis idem usus est Pontifex.* Hæc tantum de his ipse. Quod enim idem Joannes hæreticus esset, ut vidimus, intrusus a Philippico Imperatore, haud dubitari potest, rejectam a Gregorio Joannis Synodalem epistolam, qua ipse, & alii cum eo Episcopi scribentes ad recens creatum Romanum Pontificem, ab illo communionem Catholicam suffragari tentarent: sed eos tanquam hereticos ipse Pontifex est averfatus, & ipsum pseudopatriarcham e throno deponendum curavit. Quod enim non ante, sed cum rescriptis Gregorius Constantinopolim, ipse Joannes e throno depositus invenitur; utique existimare dignum est, id litteris factum esse Gregorii ad Anastasium Imperatorem, ad id præstandum valide impellentis: qui & more majorum Apocrisiarum mittens Constantinopolim Michaellem presbyterum, per eundem id virum esse procurasse. Perpererat hætenus ei Anastasius ea fortasse ratione, quod ab ipso coronam Imperii solemnibus ritibus accepisset. Verum hoc anno, qui secundus Anastasii numeratur, fuisse Joannem in ordinem redactum, Theophanes affirmat, cujus & sen-

III.
Joannes
Episc.
Constantinop.
hæreticus
deponitur.(a) Theo-
phanes an.
13. Leon.
Imp.

IV.

* defunct

Germanus eligi-
tur Episc.
Constanti-
nop.

sententia hoc pariter anno, Kalendis Augusti, electum fuisse sanctum Germanum, postsumus intelligere. Dum enim (a) ait: *ipsum Germanum sedisse annos quatuordecim, menses quinque dies septem, defuisse vero septima Januarii, Indictione decimatertia; utique docet, hoc anno, mense Augusto sedere cœpisse: seu potius annos quindecim sedisse usque ad annum septingentesimum trigessimum, quo privatum constat. Quomodo autem ista de subrogatione Germani se habuerint, ab eodem Theophane sic accipe.*

Anno inquit, secundo Artemii, qui & Anastasii, translatus a Cyzico urbe metropoli Germanus Constantinopolim, in quo & commonitorium translationis, quod subinfertur, pronuntiatum est, continens ita: *Electio & approbatione religiosissimorum presbyterorum, & diaconorum, totius venerabilis sacricie senatus, & amici Christi populi, conservanda hujus regie urbis divina gratia, que semper infirma curat, & ea, que non sunt, adimplet, transtulit Germanum sanctissimum Præsulem Cyzicensem metropoleos in Episcopum hujus a Deo conservanda ac Imperatorie civitatis. Facta est præfens translatio in presentia Michaelis sanctissimi presbyteri, & Apocrisarii Apostolicæ sedis sub Artemio Imperatore. Hætenus commonitorium, quod appellat Theophanes, sive decretum de translatione Germani e Cyzicena Ecclesia in Constantinopolitanam sedem. Delectus enim tantus vir fuit ob ejus egregiam sanctitatem, & eruditionem, cum etiam & generis nobilitate haberetur insignis. Fuit enim (inquit Zonaras) Germanus filius Justiniani patricii, qui eo tempore, quo Constantinus Pogonatus Imper. e Sicilia veniens ultus est in eos, qui aliam Imperatorem designaverant ab eodem occisus est; & ejus filium Germanum, cum ejus ætatis esset qua castrari homines solent, eunuchum fecit. Hæc Zonaras in Constan-*

PAGIUS nam esse, & Joannis ad Gregorium II. Epistolam ad nos non pervenisse.

II. Ad eum itaque Christi annum Joannes, qui ante Pontificatum fuerat Diaconus & Chartularius Oeconomii, quique annos tres sedit, quod die Joanni utrumque docet Nicephorus in Chronico, vitam in Patriarchatu propagavit usque ad annum sequentem, eodemque mortuus est ante diem undecimam mensis Augusti. Theophanes enim ad annum Incarnatæ, secundum Alex. DCCVII. Kalend. Septemb. præfens anni Dionysiani inchoatum, scribit: *Eodem secundo Imperii Artemii, qui etiam Anastasius, Indictione decima tertia, mensis Augusti die undecimo, e Cyzicena Metropoli Constantinopolim Germanus translatus est, ideoque anno sequenti, non vero currenti, ut putavit Baronius, qui non animadvertat, Theophanem Imperatorum annos a Kalendis Septembris mortis Decessoris proximioribus cum anno civili in-*

CHRISTI
714.GREGORII PAP. II.
I.ANASTASII IMP.
2.

tino. Magna quidem Dei providentia factum est, ut tantus Episcopus temporibus istis Ecclesiæ Constantinopolitanæ daretur, cum eidem Ecclesiæ maxima omnium persecutio immineret.

Quodnam autem specimen sanctitatis ediderit, cum electus in Ecclesiam duceretur, collocandus in throno, dum prophetico afflatus spiritu ventura prædixit, habetur in rebus gestis præclarissimi martyris Stephani Junioris apud Joannem Damascenum his verbis expressum: *Cum eximius vir Germanus in patriarchicum thronum ascensurus esset, plebs ingenti frequentia ad maximum sanctæ Sophiæ templum, ipsius videndi cupiditate concurrebat, erat enim ille, virtutis nomine clarus & illustris, atque in omnium linguis non sine voluptate versabatur. Una autem cum omnibus præclarum illud parentum Stephani par occurrens, stammum quoddam occupat, quo eum, quem cupiebat, e superiori loco intueri posset. Cum igitur ille per Ecclesiam transiret, statim mulier, quæ Stephanum gestabat in utero (ipsam enim ejus, quem gestabat in utero, cura concitabat) Benedic, domine, id quod in utero meo est, clamare cœpit. Ille autem perspicaci animæ oculo eum, qui utero gestabatur, intuens: Benedicat hunc Dominus per primi martyris intercessionem, respondit. Apud omnes porro multos affirmabat, se ea hora, qua hoc audisset, igneam flammam ex divino illo ore proficientem vidisse. Ut igitur in lucem editus est, statim eum, ut magnus Germanus prædixerat, Stephanum appellarunt, &c. Ita quidem ad bellum, quod parabatur, militem antequam nasceretur, visus est designasse, ac martyrem prædixisse Germanus, dum eum per primi martyris Stephani intercessionem cum benedictione signavit: quod & manifestius declararunt eventa, ut suis locis inferius dicturi sumus.*

Stepha-
nus junior
in matris
utero be-
nedicitur.

Tur-

choare, ideoque anno DCCXV. mense Augusto, juxta computandi rationem a Theophane usurpatam, secundum Anastasii Imp. annum adhuc in cursu fuisse. Eo autem Christi anno dies Dominica in diem undecimam mensis Augusti incidit, & ordinationes Episcoporum diebus Dominicis, aut Festis solemnibus fieri solitas sæpe inculcavimus. Goarus in Notis ad Theophanem contendit, sanctum Germanum anno primo Anastasii Imp. die quarto mensis Augusti Constantinopolim translatum esse, Anastasiumque seu Artemium præfenti solum anno ad Imperium evedum; & juxta eam sententiam textum Theophanis corrigit, seu, ut verius dicam, corrumpit. Anastasium enim anno elapso dictum esse Imperatorem jam demonstravimus: Germanum vero die XI. Augusti anni DCCXV. ordinatum esse, ex dicendis anno DCCXX. quo abdicavit, magis confirmabitur.

Ad

CHRISTI
714.GREGORII PAP. II.
I.ANASTASII IMP.
2.

VI.

Turbatur inter hæc totus Reipublicæ status, tumultuantibus militibus, & alium sibi Imperat. deligentibus nomine Theodosium. Quod quidem hoc anno factum esse, Theophanes in primis tradit, & alii omnes æque consentiunt, cum Imperii Anastasii non nisi annum, & tres menses numerant. Quomodo autem id acciderit, ab eodem Theophane, qui cæteris sicut antiquitate, ita, & auctoritate præstat, hæc breviter accipe: Cum Artemius, idemque dictus Anastasius, didicisset, quod classis Sarracenorum ab Alexandria in Phœnicem properaret ad ligna cypressina incidenda, eademque ad usum navium comparanda, mittit classem, ut obsteret, cui præfecit * Obscium, nec-

* Comittem obsequii.

PAGIUS

III.
Theodosius
anno sequenti
Imp. dicitur.

Ad num. VI. Theophanes eodem Incarnationis anno Alexandrino citato, quo narravit Translationem Sancti Germani e Cyzicena Metronoli ad Patriarchatum Constantinopolitanum, refert Artemium Imp. Classem adversus Saracenos misisse, eique Joannem Magnæ Ecclesiæ Diaconum præfecisse, qui ubi Rhodum appulit, militares copias ex Obscio themate Joannem Diaconum gladiis peremere, Classique divisa rebelles in Reginam Urbem recta contendere, & hominem quendam nomine Theodosium, quem obviam habuere, Imperatorem salutarunt. Artemius de rerum suarum salute desperans, dedit manus, & Monasticum habitum induit: Theodosius saluum cum esse jubens, Theophrastum in exilium egit. Imperavit itaque Philippicus annos duos, & menses novem: Artemius annum unum & menses tres. Quibus ex Theophanis verbis infert Baronius Artemium seu Anastasium hoc anno depositum esse, & Theodosium Imperatorem levatum; cum hic Chronographus Imperii Anastasii non nisi annum & tres menses numeret. Verum locus ille Theophanis corruptus, legendumque: Imperavit itaque Artemius annos duos, & menses novem: Theodosius annum unum, & menses tres, ideoque Artemius, qui die IV. Junii anni Dionysiani DCCXIII. Imperium iniiit, in exilium actus est anno septingentesimo decimo sexto, mense circiter Januario. Theophanes enim in præfata mensum enumeratione unum plus dicit, vel Artemio, vel Theodosio detrahendum. Et ratio est, quia a die IV. mensis Junii superioris Christi anni, ad diem XXV. mensis Martii anni DCCXVII. quo Leo Isaurus regnare cepit, fluxerunt tantum anni tres & menses decem, & ii utrumque incompleti. Leonem autem Isaurum anno & die prædictis ad Imperium evectum esse, infra demonstrabo.

IV.
Duo Theophanis de Philippico loca corriguntur.

Decepit Baronium modus narrandi & numerandi a Theophane adhiberi solitus. Hic enim Imperatorum annos, uti jam dixi, cum anno civili incipit, ideoque & secundum Anastasii Imp. a Kalendis Septemb. præsentis Christi anni. His adde, Theophanem uno sæpe tenore, quæ pluribus annis gesta, recensere. Nostra emendatio certa; anno enim Incarnat. secundum Alex. DCCVII. laudato, postquam retulit Anastasii depositionem, & Theodosii inaugurationem, suam narrationem his verbis claudit: Imperavit itaque Philippicus annos duos, &c. Et tamen ne verbum quidem de Philippico præmiserat, sed tantum de Anastasio & Theodosio locutus fue-

rat. Præterea Theophanes jam suo loco scripserat: biennio Imperii Philippici inier superius memorata transactio, Artemius seu Anastasius coronatus est Imperator. Corrigendus & alius Theophanis error pag. 302. ubi de Concilio Trullano verba faciens, ait: a Canonum promulgatione usque ad annum quartum Philippici anni quinque intercedunt. Nam Philippicus, non annos IV. sed annos II. & menses IX. imperavit. Tertio, in Tabulis Theophanis unus tantum annus Theodosio assignatur, sicuti & in Chronico; & tam in Tabulis, quam in Chronico anni tantum duo Philippico, itidemque Artemio adscribuntur, & quod peculiari animadversione dignum, in Chronico duratio Imperii Theodosii præter hujus Chronographi morem non memoratur. Quare non dubium, quin hæc verba, Artemius annum unum & menses tres, de Theodosio intelligenda sint. Neque quis dicat, Theophanem scribere, biennio Imperii Philippici transactio, eum Imperio dejectum esse. Historici enim hujusmodi loquendi formulis plerumque intelligere tantum biennium inchoatum variis passim exemplis in hoc Opere monstravi. Quare Auctor Miscellæ, qui Theophanem exscribere solet ea verba ita intellexit, cum ait: Biennio Imperii Philippici transeunte, visum est Imperatori Sabbato Pentecostes, &c. & Nicephorus tam in Historia, quam in Chronico, Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Langobard. cap. 41. & Beda lib. de Sex Ætat. annum tantum unum Theodosio recte assignant.

Certe Auctor Libri Pontificalis testatur, Artemium adhuc in vivis fuisse, quo anno Constantinus Papa sepultus est, ideoque anno sequenti, quo die nona Aprilis tumulo mandatus fuit. Insuper Capitulare Gregorii Papæ II. datum Martiniano Episcopo, aliisque in Bajoariam ablegatis, his verbis clauditur: datum Idibus Martii, imperante Domino Augusto Anastasio a Deo magis coronato Magno Imperatore, anno tertio Pontificatus ejus, &c. Quæ imperitus Librarius prætermisit, ignorans per hæc tempora non tantum Imperii, sed etiam sæpe Consulatus annos in Actis publicis memoratos fuisse. Omisit enim hæc verba: Imperii vero ejus anno tertio, ac insuper loco, Consulatus ejus, perperam apposuit, Pontificatus ejus, notas scilicet temporarias ad Gregorium Papam II. referens; cum tamen Artemius ad annum III. ejusdem Pontificis non pervenerit, sed primo Pontificatus ejus exeunte in Monasterium reclusus sit. His adde neque hoc, neque sequenti sæculo Pontifices Romanos so-

Anastasio Imp. cessat. Theodosius Imp.

V.
Anastasio Imp. usque ad annum sequentem imperasse.CHRISTI
714.GREGORII PAP. II.
I.ANASTASII IMP.
2.

sex menses prodicione urbis porta patefa-
cta, una cum suis admissus est Theodosius,
qui Anastasio vitam concessit, quam duceret
factus monachus in monasterio, ubi fuit
exilio relegatus. Cum interim Leo Isauri-
cus præfectus Orientis minime volens
novo Imperatori se subicere, secum attra-
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

litos fuisse annos suos in literis exprimere, sed tantum Imperatorum annos, si aliquem temporis characterem adhiberent. Quamobrem Capitulare illud datum Idibus Martii anni septingentesimi decimi sexti, quo Romæ Anastasii depositio, quæ paulo ante contigerat, nondum innotescerat, & adhuc in cursu erat annus tertius tam ejus Imperii, quam Consulatus. Quæ accurate explicanda fuere; cum ex recentioribus Historicis, alii Philippici, alii vel Artemii, vel Theodosii, vel denique Leonis Isauri Chronotaxim habebant.

VI.

Malmesburienfis lib. 1. de Gestis Reg. Angl.

bens Artabassum prætorem Armenia, cui
& filiam spondit in matrimonium se da-
zurum, de Imperio adipiscendo cogitare
cepit. Hæc sunt ex Theophane summa-
tim collecta, de rebus hoc anno gestis
in Oriente.

K k

Sep-

cap. 3. Orientalium Anglorum Reges, qui per Series Re-
hæc tempora in Estanglia regnarunt, his ver- gum O-
bis perfringit, ubi locutus de Ethelherio fratre rient. An-
Annæ Regis: Hujus Successor frater Ethelwval-
glorum.
dus continuatis successonibus Regnum reliquit ejus-
dem Ethelherii filius Arulpho, Ethelwvaldo: his
Boorna: huic quoque Ethelredus successit: hujus
filius fuit Sanctus Ethelbirhtus, quem Offa Rex
Merciorum dolose interemit. Sed cum Principes
isti magis ex nomine quam rebus gestis cog-
niti sint, annos eorum non digeremus, & de S.
Ethelberti mortean. DCCXXXV. & DCCXIII.
verba faciemus.

I. S Eptingentesimus decimusquintus Redemptoris annus sequitur, idemque sui exordio signatus Indictione decimateria, quo Theodosius ejus nominis quartus Imperator, ubi habenas Imperii, pulso Anastasio, est adeptus, quod Catholicus esset, nihil antiquius habuit, quam ut quod Philippicus Imperator fuerat demolitus, ipse restitueret nobile monumentum, quo sex oecumenicae Synodi depictae erant: qui hoc factu ita compressit ora haereticorum, ut omnis de fide quaestio in ea urbe cessaret. Ista Anastasius in Gregorio, & alii, haec in Oriente. Jam vero quae in Occidente in ejusdem Gregorii Pontificatus exordio facta idem Anastasius tradit, hic reddamus.

II. Quod enim Longobardorum gladii undique imminerent, quibus maxime in votis esset Urbe potiri; quam cum Heruli, Gothi, Wandalis diversis temporibus saepe cepissent, ipsi vero quod nunquam consequi potuissent, probro ducebant. Quamobrem Gregorius Papa ad muniendam moenibus Urbem adiecit animum, quod & a praedecessoribus tentatum esse sciebat: sed quod nec ipse perfecit, aliis ingruentibus molestiis, Anastasius docet his verbis: Hic exordio Pontificatus sui calcaria decoquere iussit. A porta sancti Laurentii inchoans, hujus civitatis muros instaurare decreverat, & aliquam partem faciens, emergentibus incongruis, variisque tumultibus praepeditus est. Haec Anastasius. Coeptis itaque minime favens Deus, voluit cunctis innotuisse, ipsum esse positum in Urbe (a) murum, & antemurale; fortemque atque inexpugnabilem.

(a) Ijai. 10.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6208. Anno E. 13. P. 31. Mart. Indiçt. 13. JESU CHRISTI 715. GREGORII II. PAPÆ 2. ANASTASII IMP. 3.

AD num. I. Theodosius anni tantum sequentis initio Imperator levatus est, ut patet ex dictis anno superiori num. III. & seq. ubi & ostendimus, exercitum adversus Anastasium Imp. rebellasse, & Theodosium illum tunc publicorum vectigalium exactorem, forte repertum Imperatorem, etiam renitentem, salutasse. Subdit his Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCVII. qui Kalend. Septemb. anni Christi DCCXIV. inchoatur: Eo comperto Artemius domesticos suos Optimates una cum Classe, quam ipse instruxerat, atque armis ornarat, Urbis custodia deputavit: ipse in Urbem Nicæam recessit, proboque se munuit. Porro rebelles resumptis animis commoti, tota Opificii Regione & Gothogra-

permanfuram Urbem, si ejus habitatores justiciam colerent: quod quidem pluribus saepe est declaratum exemplis. Sed quid turbarum his diebus acciderit, ut idem S. Gregorius avocaretur ab instituto, idem Anastasius nartrat his verbis: Tempore etiam ipso castrum unum a Longobardis fuerat sub pactis dolo pervasum: quo audito, omnes redditi sunt tristes. Adhortans autem sanctissimus Pontifex, ac commoneus Longobardos, ut redderent: quod si non acquiescerent, in iram divinam incidere pro dolo, quem fecerant, suis scriptis protestabatur: Nam & munera eis dare, ut restituerent, voluit multa: sed illi turgida mente neque monita audire, nec reddere sunt passi. Unde idem sanctus indoluit, seseque spei contulit divinae. Atque in munitione Ducis Neapolitani, & populi vacans, ducatum eis, qualiter agerent, quotidie scribendo presentabat. Cujus mandato obediens, inito consilio, moenia ipsius castris * ver- suti sub nocturno ingressi sunt silentio, Joannes scilicet dux cum Theodimo subdiacono, & Rectore, atque exercitu: & Longobardos pene trecentos cum eorum Castellione interfecerunt; vivos autem amplius quingentos comprehendentes, captos Neapolim abduxerunt, & sic castrum recipere potuerunt, pro cuius redemptione septuaginta auri libras ipse sanctissimus Papa (ut promiserat) dedit. Hucusque verba Anastasii. Eadem habet, & Paulus diaconus, qui & Cumanum id fuisse castrum affirmat: ex quo possumus intelligere a Beneventano Duce Longobardorum id perpetratum fuisse.

Cumanum castrum Roman. Ecclesiae invasum a Longob.

Per Neapolitanos Eccl. Rom. Castrum recipitur.

* veluti.

VI.

eis in socia arma impulsis multis magnis parvisque negotiatorum navibus convectatis, Chrysopolim terra marique fluunt. Cum autem Urbis Classe in portu Sancti Mamantis stationem ageret, per menses sex continuos singulis diebus inter utrosque pugnatum est. Idem referunt Nicephorus in Breviario, Cedrenus, & alii. Verum cum sex illi menses anni sequentis initio, quo Artemius seu Anastasius Imperium deposuit, & Theodosius imperare coepit, absolvan- tur, liquet, Theophanem citius haec narrare, quam contigerint.

In Occidente, Gallia nusquam majoribus tumultibus, quam hoc & duobus sequentibus annis agitata. Franci seu Neustrasii Pippinum Vilibis Austrasium pari auctoritate in Neustria aequae ac in Austrasia positum esse agere ferebant. Quare post ejus mortem, quae mense Decembri anni DCCXIV. contigit, pars eorum tumultuata est adversus Theudoaldum, ejus ex filio nepotem, Majorem Domus, cui Plestrudis avia, quae Coloniae morabatur cujusque maxima auctoritas erat, Austrasique auxiliati sunt. Secutum itaque grave bellum, pugnatum in Cottia sylva, ut refert Continuator Fredegarii cap. 104. & seq. Franci mutuo in seditionem versi, consilio inutilli, commissa acie in Cocia syl-

II. Gallia bellis civilibus lacerata Carolus custodia e- labitur.

III. Vidisti, Lector, sanctum Pontificem æque ac Gregorium primum in numerum sanctorum receptum, bona Ecclesiastica ab hostibus invasa minime contempsisse, vel recuperare desisse, quantumlibet impossibilis propemodum videretur ejus expugnatio loci, sed quod minus posset suis, id alienis armis recipere procurasse, omnique studio præsto fuisse, consilio, ope pecunia adjuvasse, subdiaconi etiam Ecclesiae Romanae opera usum esse. Sed observanda ordinem, quo processit, nimirum ut primum paternis monitionibus rem ageret: deinde ut contemptores Ecclesiasticis censuris exterreret; demum vero, ut in eos haec omnia contemnentem ageret armis, etique castrum expugnandum curaret. Sic Deus rem tantam aggredi voluit Pontificem & doctrina, & sanctitate insignem, ejusque exemplo sanciri disciplinam, qua successores eruditi, ablata bona Ecclesiastica ab iniquis possessoribus vindicare, etiam si opus sit armis, si cætera remedia contemnantur. Possunt sane bella fieri a Christianis, ut

sanctus Augustinus (a) scribit ad Marcelinum, ex charitate, & misericordia dixerim, & lucro eorum, qui impetuntur; cum videlicet occupando quis quæ sua non sunt, reus permanet damnationis æternæ, a qua vel invitatus liberatur, cum vi aufertur, quod male possedit, fitque secundum illud Davidicum (b): Contere brachium peccatoris & maligni. Ex qua fractura, quod salus animæ acquiratur, mox subditur: Quæretur peccatum illius, & non invenietur. Sic igitur ex charitate atque misericordia inferretur bellum, in quo qui vincitur, simul vincat: & unus tantummodo vincatur diabolus, cum cogitur captivam animam reddere liberam, facta restitutione bonorum. Quod vero ad Theodimum S. R. E. Subdiaconum, & Rectorem Campaniæ, de quo est facta mentio, pertinet, extat ejus sepulchralis inscriptio Neapoli in Ecclesia sancti Andreae, ad Nidum dicta, in tabula marmorea ante altare his versibus exarata.

(a) Aug. 2.

(b) Ps. 92.

IV. Theodimi subdiaconi Epitaphium.

CONFUGIENTIS AD TVVM SVFFRAGIVM LAETVS AMPECTERE OSSA PVTRIDA TABEFACIA APOSTOLE SCE QVI OB TVI MERITI DESIDERIVM AVLAE TVAE MOENIA MIRA FECIT PVLCRITVDINE CORVSCARE. VT TVIS ADIVTV AVXILII DISRVPTIS VINCVLIS INFRNI HINC RESVRGERE CARO MISERA POSSIT ET IN DIE EXAMINATIONIS CALCATIS FACINOROSIS PECCATIS GAVDIA DIVINA PERCIPIAT TE INTERPRECANTE MARTYR ANDREA.

HIC IN PACE MEMBRA SVNT POSITA THEODIMI SVBD. REG. ET RECT. SCE SED.

* Dispensator hujus Diocesis.

APOST. ET * DISP. HVIVS DIAC. BEATI ANDREA. SI QVIS PRAESVMPSERIT HVNC TVMVLVM VIOLARE ERIT ANATHEMA-TIS VINCVLIS INNODATVS. Ann. Eccl. Tom. XII.

K k 2 Ha-

PAGIUS wa, contra Theudoaldum & Leodes Pippini quondam atque Grimoaldi, inire certamen. Corruitque ibi immodicus exercitus. Theudoaldus itaque a sodalibus suis per fugam lapsus evasit. Magna & valida perturbatio & persecutio extitit apud gentem Francorum. Eo tempore elegerunt in honorem Majoris Domus quemdam Francum nomine Raganfridum. Commotoque exercitu hostili usque Mosam fluvium properant cuncta vastantes, cum Radbodo Duce factus inierunt. His diebus Carolus Dux a prafata femina Plichtrude sub custodia detentus Dei auxilio liberatus est. Raganfridus itaque seu Ranginfridus, aut Raganfredus hoc anno in locum Theudoaldi paulo post demortui, apud Neustrasios Major Domus constitutus est, Resque Austrasie valde periclitabantur, nisi Carolus Martellus postea cognominatus, in Historia Francorum celebrissimus, e custodia, ubi a Plestrude noverca detinebatur, elapsus animos omnium in magnam spem erexisset. Rexit Carolus populum Francorum annis XXVI. mensibus VI. obitque mense Octobri anni DCCXLI. ut suo loco videbitur. Quare hoc anno mense Aprili e Plestru-

III. Raganfridus fit Major-Domus.

dis novercae potestate evasit. Hinc Annalista Nazarianus scribit: Anno DCCXX. pugna Francorum, & mors Dagoberti Regis. Subdit idem Continuator Ragenfredum in Majorem Domus electum cum hostili exercitu Carbonariam sylvam transisse, & ad Mosam usque fluvium properasse cuncta vastantes aut succedentes. Nec alia Galliarum Provinciae a clade immunes. Anonymus enim in Historia Episcoporum Autissiodorensium a Labbeo publicata, & Monachus Autissiodorensis a Camusato editus testantur, Savaricum Episcopum Autissiodorensis pagum Aurelianensem, Nivernensem, Tournodorensem, Avalensem, nec non & Tricastinum militari manu invasisse, & suæ Ditioni subiecisse: cumque Lugdunum, exercitu undecumque collecto, ut eam Urbem sibi ferro subiugaret, pergeret, divino fulmine istum interisisset. Quod tamen regnante jam Chilperico Dagoberti Successore, mense circiter Octobri factum, ex laudata Historia deducitur. Dagobertum etiam, qui anno DCCXI. die XIV. April. Francis praesse coeperat, [1] hoc anno morte immatura sublatus esse, anno etatis

IV. Varia Galliarum Provincia bello afflicta.

V.

NOTÆ [1] Dagobertus, qui anno Gr. die XIV. Aprilis praesse coeperat &c. Forte melius dixeris die XXIII. Februarii. Vide Notas ad A. 709. 9. MANSI

CHRISTI
715.GREGORII PAP. II.
2.THEODOSII IMP. IV.
1.Diaconiae
Rom.
Ecll. in
diversis
provin-
ciis.

Hactenus Theodomi subdiaconi Regionarii, & Rectoris sanctae Sedis Apostolicae, & Dispensatoris Diaconiae sancti Andreae epitaphium sepulchrale. Ex quibus, & illud observatione dignum intelligis in locis illis, ubi Romana Ecclesia patrimonja possidebat, constitutas esse Diaconias, sicut in Urbe, in quibus elemosynae a subdiacono Rectore patrimonii & dispensatore erogari solerent. Eorum namque

ministerum fuisse munus, curam gerere pauperum, ex pluribus sancti Gregorii litteris edocemur, datis ad Anthemium subdiaconum, eo tempore Neapoli eodem munere fungentem. Sed etsi non tempus, locus tamen exigit, ut in eadem Diaconia S. Andreae, aliud hoc vetustius ibidem positum epitaphium hic describamus.

V.

* MORS QVAE PERPETVO CVNCTOS ABSORBET HIATV
PARCERE DVM NESCIIT SAEPIVS IPSA FAVET
FOELIX QVI AFFECTVS POTVIT DEMITTERE TVTOS
MORTALEM MORIENS NON TIMET ILLE VIAM.
CANDIDA PRAESENTI TEGITVR MATRONA SEPVL CRO
MORIBVS INGENIO ET GRAVITATE NITENS.
CVI DVLCIS REMANENS CONIVX NATVSQVE SVPERSTES
EX FRVCTV MATER NOSCVTVR IN SOBOLE
HOC PRECIBVS SEMPER LACRYMOSA HOC VOCE PETEBAT
CVIVS NVNC MERITVM VOTA SECVT A PROBANT.
QVAMVIS CVNCTA DOMVS NVNQVAM TE FLERE QVIESCAT
FELICEM FATEOR SIC MERVISSE MORI
* HIC REQVIESCIT IN PACE CANDIDA C. E. QVAE VIXIT PL. M. ANN. L.
DIE III. ID. SEPT. IMP. D. N. MAVRITIO PP. AVG. ANN. III. P. C.
EIVSD. AN. II. IND. QVARTA.

Candidae
vetus Epi-
taphium.

Tra-

PAGIUS tis circiter vigesimo docent Annales Petaviani, Metenses, Faldenses, ac Auctor Chronici Moissiacensis, qui ejus mortem hoc anno recitant. Idem habent Annales Tiliiani, in quibus etiam legitur: *Regnavit annos IV. obiit in V. Anno DCCIX. num. IX. ostendimus Dagobertum III. quamdam donationem fecisse anno quinto Regni sui, quinto Iduum Juniarum die Dominica, & Auctorem Chronici Fontanellenis, qui eam refert, addere eum eodem anno mortuum esse. Qui ideo hoc anno, quo dies nonus Junii in Dominicam incidit, eo mense adhuc in vivis erat. Quare erravit Auctor incertus, qui ab anno Christi DCLXXXVIII. usque ad annum MXV. Chronicon suum a Francisco Duchesno editum perduxit, qui tradit Dagobertum istum XIV. Kalend. Februarii demortuum esse, diemque emortualem Dagoberti I. Dagoberto III. perperam adscripsit. Neque etiam audiendi Coinsius, alique, qui laudatos Annalistas prisco more Gallicano annos illos quinque, vel a Martio, vel a Paschate inchoasse putant, & Dagobertum III. ad annum sequentem pervenisse scribunt. Hanc enim difficultatem, ex cuius solutione non solum initium Dagoberti III. & Theodorici Calensis, sed & alia multa pendent, sedulo examinavi, comperique omnes istos Rerum Francicarum Annalistas annum a Die Natali Domini, vel saltem a Kalendis Januarii auspiciari; quod ex eo liquet, quod qui de morte Hadriani Papae loquuntur, quae contigit die Nativitatis Christi anni DCCXCV. eum anno DCCXCVI. demortuum tradant, & Carolum M. die Natali Christi anni DCCC. factum Imperatorem, anno infrequenti hunc honorem adeptum esse scribant. Praterea certum est, praelium Viniacense anno DCCXVII. diebus XV. ante Pascha habitum fuisse, & tamen Annalistas isti illud non cum an. DCCXVI. sed cum anno DCCXVII. conjungunt. Denique Carolus M. mense Januario an. DCCCXIV. vita functus est, & tamen qui usque ad annum*

illum Annales suos perduxere non tradunt, eum anno DCCCXIII. demortuum, & si quippiam ex eis in peculiaribus his Epochis erravit, variis aliis in locis eum annum a Natali Christi vel a Kal. Januarii se exordiri evidenter ostendit. Hae regula magni momenti est ad hujus saeculi Chronologiam accurate pertendendam. Dagoberto III. Raginfredus Major Domus & Franci Occidentales suffecerunt *Danielem* quandam Clericum, quem *Chilpericum* hujus nominis II. appellarunt. Hujus Principis pater a recentibus Francorum Scriptoribus tandem decessus ex Diplomate ab eo dato III. Kalendas Martii anno I. Regni sui; testatur enim in eo patrem sibi fuisse Regem *Chilpericum*, aviam *Baldobildem* Reginam, patruum *Clotbarium* Regem. Loquitur Chilpericus II. de Childerico Francorum Rege anno DCLXXIII. vita functo & de Bathilde hujus matre. In altero Diplomate recitato a Mabillonio lib. VI. de Re Diplomatica pag. 608. profertur, genitorem suum fuisse *Chilpericum Regem, avum Clodoveum, proavum Dagobertum, avunculos* (seu patros) *Clodoveum & Theodericum, consobrinos vero Clodoveum, Childobertum, & Dagobertum. Quid dici potest clarius?*

VI.
Chilperi-
cus II. ei
succedit.

Hoc anno obiit *Valid* Saracenorum Calipha, qui Visigothos e Mauritania Tingitana, quae trans fretum Gaditanum sita est, & ex universa ferme Hispania expulit. Elmakinus enim cap. 13. Historiae Saracenicae narrat ex Abugiapha Tiberiadeni eum mortuum esse anno Hegirae XCVI. in medio mensis Giomadae Posterioris. Addit, Imperii ejus diem ultimum fuisse Sabbatum. Quare mors ejus contigit die XXIII. mensis Februarii, quae hoc anno incidebat in Sabbatum, eratque dies XIV. Giomadae Posterioris, qui cavus est. Regnavit annos IX. & menses VIII. & male Rodericus Tolestanus hujus Caliphae mortem differt usque ad annum Hegirae XCVIII. tribuitque ei Regni annos undecim. Quare is Auctor Calipharum annos

nos

CHRISTI
715.GREGORII PAP. II.
2.THEODOSII IMP. IV.
1.VI.
Luth-
prandus
donatio-
nem con-
firmat.

Tradunt hanc claruisse miraculis, dignamque habitam quae referretur in Sanctorum numerum. Viget enim ejus memoria in Romano Martyrologio una cum sancta Candida seniore discipula sancti Petri.

Sed redeamus ad Longobardos. Horum Rex Luthprandus primo infensus Pontifici repetiit ab Ecclesia Romana Alpes Cottias, quas Arripertus Rex Longobardorum antea ipsi donaverat: verum poeni-

tentia ductus easdem rursus eidem Ecclesiae confirmavit. Hae Anastasius, & Paulus diaconus necnon Beda hujus temporis scriptor, dum ait: *Luthprandus Rex Longobardorum donationem Alpium Cottiarum, quam Heribertus rex fecerat, & ille repeterat, admonitione venerabilis Gregorii Papae confirmavit.* Hae ipse, Eadem & alii recentiores historici. Id ipsum Oldradus in Epistola ad Carolum Magnum, ubi id primo anno ejusdem Regis ab ipso factum tradit.

* Arripertus.

tus.

Se-

PAGIUS

nos studiose non inquisivit. Successit Valido frater ejus *Soleiman*, qui *Alaborum*, Ducem praefecit Hispaniae, ac hujus Regni regimine amotus fuit *Ayoub*, eo quod sanguine conjunctus esset misero *Musa*, qui obiit anno Hegirae XCVII. Hae fufius narrat Rodericus laudatus in Hist. Arab. cap. 10. additque, *Alaborum* Praefectum Hispaniae Galliam Narbonensem, & utramque Hispaniam, fraude, vi, & deditione receptantem vestigali reddidisse servituti: nec solum fermet & immitem in Christianos; sed in ipsosmet Arabas, qui has Provincias subegerant, *Alaborum* se se exhibuisse. De eo scribit etiam Isidorus Pacensis: *Galliam Narbonensem petis, ut scilicet Christianos Gallos a religione Mahumetana, novoque Imperio alienos in ordinem, ut*

in caeteris Gothici Regni Provinciis actam erat, invitos redigeret.

Hoc pariter anno Sanctus *Germanus* e Metropoli Cyzicena ad Patriarchatum Constantinopolitanum translatus est die XI. Augusti, ut anno superiori num. II. monstravimus. De Concilio Constantinopoli ab eo celebrato, cujus nulla mentio in Annal. nec in Vita ejus, collecta ab Henschenio ad diem XII. mensis Maii, haec scribit Auctor Anonymus Libelli Synodici: *cum Theodosius ab Occidente, Imperio insidiaretur, & Apfimarum* (legendum, Artemium) *persequeretur; B. Germanus Divina & Sancta centum Archiepiscoporum instituta Synodo, Sergium, Cyrum, Pyrrhum, Petrum, Paulum & Joannem anathemate notavit, & Christi Jesu veri Dei nostri duas Voluntates & Operationes declaravit.*

VIII.
S. Germanus fit Episc. Constantinopolitanus.

JESU CHRISTI ANNUS 716.

GREGORII PAP. II. ANNUS 3.

LEONIS ISAUUR. IMP. ANNUS I.

I. Leo Isaurus Imp.

Equitur annus Redemptoris septingentesimus decimus sextus, Indictione decimaquarta, quo octavo Kalendas Aprilis Leo Isaurus, abdicante se Theodosio Imperatore, habenas sumit Imperii. De his acturi, primum omnium quae ad temporis rationem pertinent, sunt accuratius disquirenda. De die assentimur Theophani, ea id factum die affirmanti; ac non sic de anno, qui id in annum sequentem relicto, cum id factum tradat Indict. decimaquinta. Sunt haec ejus verba: Regnavit autem Leo ab octavo Kalendas Aprilis decimaquinta Indictionis, usque ad quartumdecimum Kal. Julii nona Indictionis, &c. Ut autem ipsi minime assentiamur, cogit Gregorii Papae epistola ad eundem Leonem Imperatorem data, quam reddidit sumus suo loco inferius, qua ipse affirmat, accepisse ab eodem Imperatore epistolam inter alias datam quartadecima Indictione, & alias annis singulis sequentibus, usque ad decimum annum ejusdem Imperii ab ipso datas; cujus certa assertione, firmaque testificatione recedere cogimur a Theophane. His accedit, quod cum omnes qui de Theodosio agunt, affixerint, ipsum non nisi annum imperasse, ac postea se abdicasse, si in sequentem annum ipsum Imperium propagasse dixerimus, utique biennio imperasse dicendum esset, quod nemo aliorum Graecorum dixisse videtur. Haec de tempore.

II. Abdicatio Theodosii.

De abdicacione vero Imperii per Theodosium facta modo dicendum. Theophanes rem gestam breviter narrans, haec ait: Theodosius compertis his, quae gesta sunt,

superius enarrata, consilio a Germano Patriarcha, & a Senatu percepto, per eundem Patriarcham a Leone verba indemnitate accepit, & Ecclesiae suae sine perturbatione servanda; & sic ei committunt Imperium. Porro Theodosius una cum filio suo Clericus factus, residuum vitae suae transiit in pace. Haec Theophanes. Ephesi eum defunctum tradunt, egregieque dum viveret philosophatum, sepultumque in Ecclesia Sancti Philippi in fraterno sepulcro, in quo, epitaphii loco, id tantum inscribi voluerit, SANCTAS, designans virum fidelem per mortem tantummodo perfectam consequi ab animae passionibus sanitatem. Addunt praeterea ab incolis loci traditum, ipsum etiam miraculis coruscasse.

Quod vero pertinet ad Leonem, praefectus (a) hic fuit ab Anastasio Imperatoribus Orientis pollesque exercitu, post obitum Anastasii, in Armenia, ubi degebat, coepit augere vires, quibus (quod cogitabat assidue) posset Theodosium pellere, Imperioque potiri; quod, ut vidimus, ex sententia accidit, cum Theodosius quietis potius, quam Imperii cupidus esset. Sed quae de ipsius Leonis origine, & ad Imperium usque progressu Graecorum Annales habent, hic pariter describamus (b): Hebraei impostores, qui quod falsa praeantiaissent Arabum Regi, quaesiti ad necem, cum fugissent in Isauriam, nati Leonem adolescentem, eumdemque & Cononem nominatum, videntes ipsum formosum procerum corpore, sed qui se sordida arte alebat, pronuntiaverunt ei,

III. (a) Cedr. Anal. 1. 3.

Leonis primordia, & ascensus in Imperium.

(b) Cedr. Anal. 1. 3. Theoph. & Zonar.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Erae Hisp. DCCLIV. Anno Hegira CXVIII. inchoato die 24. Aug. ser. 2. A.C. 716. I. Initium Imperii Theodosii.

ANNO PERIODI GRAECO-ROMANAE 6109. 25. ED. 14. P. 19. April. Indict. 14. JESU CHRISTI 716. GREGORII II. PAPAE 2. THEODOSII IMP. 1.

AD num. I. & seq. Anno superiori narravimus ex Theophane ad annum Incarnat. secundum Alex. DCCVII. obsidionem Urbis Constantinopolitanae per rebelles milites, qui Theodosium Imperatorem dixerant, eamque obsidionem menses sex durasse. His subdit Theophanes: At Regina Urbis Classe in neoterii Urbis portum tandem se subducente, Theodosius frezo trajecto Thracia partes occupatum irruit. Et itaque ad Blachernarum murum, qui unus & singularis est, proditio, Urbem in suam potestatem recuperare. Paulo post: Artemius iis conspectis de verum suarum salute desperavit: & vita sibi relinquenda servandaque fide accepta, dedit manus, & Monasticum habitum induit. Theodosius

salvum cum esse jubens, Thesaloniam in exilium egit. Acta haec mense Januario, aut saltem Februario, quo sex illi obsidionis menses elapsi sunt, ut anno superiori num. I. ostendimus, & ab alterutro mense Theodosii Imperium inchoatum est.

Quia tamen Baronius ejus depositionem & Leonis Isauri in ejus locum subrogationem hic narrat, de utraque nobis agendum. Theophanes loco laudato subicit: Ceterum Leo (Isaurus nempe) Orientalium copiarum Dux, Artemii partibus ubique propugnatis, Theodosio minime paruit: & in eundem sensum conspirantem & auxiliatorem habuit Artabardum Armenia ortum & Armenicarum cohortium Ducem, cui filiam conjugem locare fuerat pollicitus, quod postmodum executus est. Nicephorus in Breviario suo haec de Theodosii Imperio habet: dum assidue hunc in modum contra Imperatores conjurationes existunt, dumque invalescente tyrannide Imperii ac Republicae status negligitur, ac paulatim in deterius prolabitur, una & literarum studia resingui atque intercidere ceperunt, nec minus disciplina militaris pessumdari. Ita factum, ut Romanum Imperium bellis impune lacesseretur, ac eade passim promiscue & abducciones hominum, & Urbium everfiones fierent. Accessit ad horum malorum cum

II. Imperio deposito fit Monachus.

CHRISTI 716.

GREGORII PAP. II. 3.

LEONIS ISAUUR. IMP. I.

ei, fore, ut Romano Imperio potiretur; juramentoque eum obligant, si hoc esset, facturum quod postulabunt. Juravit id Leo in Ecclesia S. Theodori, qua vicina erat. Post haec factum, ut Leo a Sissino Patricio in militiam adscisceretur, a Justiniano autem Spatarius crearetur, ab Anastasio vero praefectura Orientis instigretur, licet alii eam a Theodosio assecutum tradant, & sic Imperator evaserit.

IV. Pergamum a Saracenis captum.

Dum haec agerentur, subdit Theophanes: Masalmas Princeps Saracenorum descendens in Asiam minorem, nullo negotio Pergamum cepit, peccatis populi id exigentibus. Decepti cives ab impostore mago horrendum diabolo sacrificium immolarunt: siquidem adductam viri civitatis illius mulierem incinctam, jamque parituram inciderunt: & assumpto parvulo in cacabo coxerunt, atque in hujusmodi desubili sacrificio omnes, qui bellare volebant, dexterae manus suae manicas intingebant: & idcirco traditi sunt inimicis. Ista Theophanes, cui assentiuntur Graecorum ceteri. Quae his subiciunt de obsidione Constantinopolis civitatis, anno sequenti ea contigisse noscuntur: agemus de ea pluribus suo loco.

V.

Quo pariter anno idem Leo potius Imperio, ne quid praetermitteret quod praestare solerent orthodoxi Imperatores, coronandus a Germano Patriarcha, ipso exigente, juravit se Fidem Catholicam illibatam in omnibus servaturum; epistolamque scribens ad Gregorium Romanum Pontificem, de sua promotione eundem reddidit certiore, Fideique suae Orthodoxam confessionem adjungens, ex more ab eo Catholicam communicationem petiit. His acceptis Gregorius, qui litteris Germani Patriarchae de sincera fide Imperatoris pariter admonitus

Leo Imp. scribit ad Gregor. Pap. a quo benigne suscipitur.

PAGIUS

multum Saracenorum irruptio (hanc pluribus narrat Theophanes), qui contra Regiam Urbem terrestri expeditione facta, infinitas equitum ac pedum copias ex subiectis sibi gentibus collegerant. Eodemque tempore Classem ingentem mille octingentarum navium circiter miserant, Duce Musalmans: ita enim Gentili eum lingua vocabant. Quibus rebus cognitis, tam militia Praefecti, quam civiles Magistratus, cum Theodosii imperitiam animadvertent, neque tantis hostium viribus sustinendis parere esse scirent, instare atque hostari ceperunt, ut Imperio se se abdicaret, ac tuto se in ordinem cogi pateretur. Nec conditionem abnuisit ille, sed anno Imperii vertente sponte se abdicavit. Inde de Successore deligendo consilium ineunt, ac tum forte Leo Patricius oblatum est Orientalibus copiis ea tempestate Praefectus. Hic igitur, ut Imperatores solent, solemnem pompam susceptus, Aurea porta Byzantium ingreditur, atque in Majore Ecclesia Imperatorium coronam accipit.

III.

Imperavit Theodosius annum unum cum uno aut altero mense, ut anno superiori ostendimus, & postquam Imperio se se abdicavit, tum

fuerat: Apostolicas ad eundem Imperatorem litteras reddidit, quibus significaret, se cum ut Ecclesiae filium benigne suscipere, & curaturum, ut ubique in Occidente principes Christiani ipsi fœdere amicitiae jungerentur: factumque tunc, ut missae Romae imagines ejusdem Imperatoris, quas Laurata nominare consueverunt, a civibus magno fuerint honore susceptae, utque id ipsum in provinciis praestaretur a Principibus Christianis, aequae ejusdem Gregorii operaturatum est. Habentur haec omnia fusius explicata ab ipso Romano Pontifice in ea, quam ejusdem Imperatoris anno decimo ad ipsum scripsit epistolam, quam suo loco inferius reddidit fumus.

VI.

Ceterum idem Gregorius his temporibus cessans a tumultibus bellicis, ad monachismi collapsi restitutionem, monasteriorumque dirutorum restorationem, adiecit animum. Nam ut ait Anastasius, monasteria, quae secus Basilicam sancti Pauli erant in solitudinem redacta, renovavit, atque ordinatis servis Dei monachis, congregatione per longum tempus restituit constituitque ut ibidem die noctuque monachi redderent Deo laudes. Subdit insuper: Hic Gerontocomium, quod post apsidem sanctae Dei genitricis ad Praesepe situm est, monasterium instituit; atque monasterium sancti Andreae Apostoli, quod Barbara nuncupatur, ad nimiam deductum desertionem, in quo ne unus quidem habebatur monachus, adscitis monachis ordinavit; atque fecit ut utraque monasteria ad sanctam Dei genitricem singulis diebus atque noctibus laudes Deo canerent. Haec Anastasius de vigilantissimo studio Gregorii Papae: cetera de ipso suis locis dicenda erunt.

Gregorii Pap. diligentia in restituendis monasteriis.

VII.

Ad haec etiam tempora pertinet, quod tradit Paulus diaconus verbis istis (a):

(a) Paulus diaconus, l. 6. cap. 40. nov. edit. & vet. 13.

ipse, tum filius quoque Clericorum albo adscripti, reliquum vita tempus in pace transigere inquit Theophanes pag. 327. qui pag. 346. ait, locum sub a mensis Martii die XXV. decima quinta Indictione ad mensis Junii diem XVIII. nona Indictione, Leonem imperasse, qui ideo anno tantum sequenti Imperium iniiit. Opinionis Baronii fundamenta, quae hactenus Viris doctissimis factum fecere, suis locis evertemus.

Leo Isauri in ejus locum rogatur.

Ad num. IV. Saraceni anno tantum sequenti Pergamum occuparunt. Nicephorus in Breviario pag. 34. pluribus de hujus Urbis obsidione disserit, quam tredecim totos menses durasse prodit, indicatque eam imperante Theodosio a Musalma factam, & sub Leone Isauri Urbem captam esse, ac denique Saracenos multa Romanorum Oppida evertisse.

IV. Pergamum a Saracenis captum.

Ad num. V. Cum Leo anno sequenti Imperium inierit, eo tantum anno de sua promotione ad Gregorium Papam scripsit, a quo benigne, ut Ecclesiae filius susceptus est, uti narrat Baronius.

V. Leo Imp. ad Gregorium II. scribit.

Ad num. VII. & seq. Cassinense monasterium,

VI.

CHRISTI
716.GREGORII PAP. II.
3.LEONIS ISAU. IMP.
I.Petronax
restitutor
monaste-
rii Cassi-
nenfis.

Circa hæc tempora Petronax civis Bri- xianæ urbis, divino amore compunctus Romam venit; hortatuque tunc Gregorii Apostolicæ Sedis Papæ Cassinum castrum petiit, atque ad Sacrum corpus beati patris Benedicti perveniens, ibi cum aliquibus viris jam ante residentibus habitare cepit: qui eundem venerabilem virum Petronacem sibi Seniores statuerunt. Hic non post multum tempus, cooperante divina misericordia, & suffragantibus meritis beati Benedicti patris, jamque evoluitis fere centum & decem annis, ex quo locus ille habitatione hominum destitutus erat, multorum ibi monachorum & nobilium & mediocrium ad se concurrentium pater effectus, sub sanctæ regule jugo, & beati Benedicti institutione, reparatis habitaculis, vivere cepit, atque hoc sanctum canobium in statu, quo nunc cernitur, erexit. Hucusque de rebus sub Gregorio gestis Paulus diaconus, incerto tamen anno ejus Pontificatus, licet alii suo arbitrio sub primo referant, quod non puto contingere potuisse, turbatis illis tunc regionibus ut vidimus, Longobardorum tumultibus. Verum quod Paulus numeret annos centum decem, ex quo locus ille fuit ob Longobardorum grassationes habitatoribus destitutus; scias centum quadraginta quatuor annos interlapfos esse ab invasione illa Longobardorum, qua coacti sunt monachi locum deserere, & migrare Romam, usque ad præsentem annum, quo ponitur Petronacis ad locum accessus sub Gregorio Papa.

VIII.

Quod autem ait idem Paulus, tanto tempore perseverasse locum illum absque habitatione hominum: intelligas sic perseverasse absque monasterio ad monachorum regularem habitationem constituto, cum alioqui numquam illic defuerint habitatores, qui ad venerandum corpus ejusdem sancti Benedicti excubias agerent: nam ante constructum a Petronace monasterium illud habitatores ipsum ibi invenisse, qui eum delegerant (ut ait) Seniores, idem ipse testatur Paulus. Sic igitur illud exploratissimum est, a tempore versionis Cassinatæ monasterii a sancto Benedicto constructi, usque ad erectum a Petronace monasterium, locum illum destitutum fuisse sicut monasterii habitatione, ita & monastica regulari institutione cum tamen numquam defuerint qui illic habitaverint servi Dei excubantes ad sepulcrum sanctissimi patris (ut diximus) Benedicti.

Cassinensis
locus
numquam
habitatoribus
destitutus.PAGIUS
Monasterium
Cassinense
in-
lauratur.

rius, cujus vastationem a Langobardis factam prædixit Sanctus Benedictus, teste Gregorio Magno in lib. II. Dial. instauratum fuit a S. Petronace ejus Abbate, post everisionis annos fere centum quadraginta, ut docet Mabillonius Sac. III. Benedic. part. I. pag. 695. Petronax Brixia in Italia nobili loco natus, Romam.

Mirum dictu, quanta mox ex nova plantatione Petronacis fuerint propagata eo in loco germina monachorum & aucta ipsorum examina, instar apum, quæ ex turgescentibus alveariis prodeuntes in diversa loca ad foetus multiplicationem volaverint. Sed & illud secure absque trepidatione mendacii asseri jure potest, nullum umquam toto Christiano orbe extitisse aliquando monasterium, ex quo tot viri sanctitate conspicui atque doctrina, tanta numerositate ad regimen sanctæ Apostolicæ sedis adfuerint, ut plane dici possit, fuisse idem aliquando seminarium sacrorum Antistitum, prout quæ suo tempore dicturi sumus, manifeste docebunt. Sed ad Gregorium redeamus.

Quem igitur ad reparanda (ut dictum est) monasteria his temporibus vidimus magnopere addictum fuisse: ad basilicas ipsas Urbis testis aliqua ex parte collapsis, idem Pontifex solerti studio restituendas se contulit: atque primum, quod pertinet ad eam quæ majori amplitudine extendebatur, basilicam sancti Pauli, hæc Anastasius habet peracta ejusdem Pontificatus primis annis: *Hic maximam partem basilicæ beati Pauli Apostoli quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus, cooperuit; & aliare a novo fecit, & cyborium argenteum, quod fuerat ruina quassatum. Sancti Laurentii pariter Ecclesiam foris muros sitam, quæ trabibus confractis, ruina jam erat vicina reparavit, atque aquam fistulis compaginatæ, post multum tempus in eandem Ecclesiam reduxit: diversasque Ecclesias in ruinam postas innovavit, quas per ordinem dicere longum est: & inferius: Hic Hierusalem Ecclesiam sanctam, quæ multo fuerat detecta tempore, & circum quoque porticus vetustate quassata, trabibus deductis cooperuit ac reparavit. Ambonem etiam marmoreum in eadem Ecclesia fecit, eamque diversis ditavit ligneis atque ministeriis. Hæc Anastasius, qui post hæc infert de Apostolatu sancti Bonifacii ad Germanos ipsi ab eodem Gregorio credito; cujus cum certus annus, quo contigit, satis exploratus habeatur, suo loco de ipso copiose dicturi sumus: modo autem de alio Apostolico viro, qui ante ipsum ab eodem Gregorio Papa idem Romæ munus accepit, oratio opportune instituenda est.*

IX.
Basilicæ
restitutæ
a Grego-
rio.Cum Romam ad limina Apostolorum
S. Cor-

X.

venit Gregorio secundo sedente, non vero tempore Zachariæ Papæ, ut perperam Petrus Diaconus Cassinensis. Fuit Petronax sextus Abbas a B. Benedicto, vixitque usque ad annum circiter DCCL. Colitur die VI. mensis Maii, ad quem diem de eo agit Henschenius in Actis SS. Ad num. X. Vitam Sancti Corbiniani Episcopi

VII.

CHRISTI
716.GREGORII PAP. II.
3.LEONIS ISAU. IMP.
I.Apostola-
tus S. Cor-
biniani.(a) Apud
Sur. tom.
5. die 8.
Septemb.

S. Corbinianus vir meritis insignis hinc Gregorii Pontificis primis annis advenisset e Germania, innotuissetque ipsi Gregorio, statuit ejus ad conversionem Gentilium ministerio uti, eidemque credere Evangelium, Apostolatamque conferre. Hæc autem quomodo se habuerint ejus in Episcopatu Frisingensi successor, narrat (a) Aribo. In quo illum corrigas, quem vitio librorum irrepsisse putamus errorem, dum videlicet ibi Episcopatum gessisse ponitur temporibus Pipini Principis, quem ante biennium esse defunctum, constanti assertione antiquorum scriptorum omnium suo loco superius dictum est; potuit tamen evenisse, ut cum exordio vitæ ejus dicitur innotuisse Pipino ante susceptum Romæ Episcopatum, reliquas etiam res ab eo gestas æque sub Pipino esse transactas putaverit, qui exscripsit. Vitam idè solitariam cum elegisset, atque adventum frequentia (quod cognitum esset Dei amicus) obrueretur, Romam proficisci cogitavit, ut sacra Apostolorum limina inviseret. Quomodo autem factum sit, ut a Gregorio Pontifice crearetur Episcopus, ab eodem auctore sic accipe.

Hic vero (inquit) tribulationibus fatigatus, quartumdecimum in sua cella impleverat annum: tunc demum iniens consilium, ad limina sacratissima beatorum Apostolorum Petri & Pauli orationis causa ire decrevit, & ibi se Apostolici viri doctrinæ & orationibus commendare: & si fieri posset, impetrare ab eo sibi & suis qui cum eo venirent, in quodam angulo latitandi facultatem, ut ad sanctorum Apostolorum patrocinia posset secretius pervenire, & ibi sub sanctæ conversationis regula liceret ipsi vitam ducere. Movit autem vir sanctus comitatum suum cum universis suppellectilibus, & incolumis ceptum perfecit iter. Oratione autem facta in Confessione beatissimi Apostolorum principis Petri, ad beatæ memoriæ Gregorii Papæ pedes se prostravit, eique secretum animi sui diligentissime exponit.

PAGIUS
S. Corbi-
niani pri-
ma profes-
sio Roma-
na.

pi Frisingensis primi, literis mandavit Aribo, ipse post Erembertum & Josephum Successor. Natus erat in Galliis, ubi cum longe lateque fama Sanctitatis ejus crederet, Pippinus Major Domus unum ex charissimis sibi Optimatibus ad eum transmisit, seque ejus præcibus commendavit. Cumque Vir Dei crebris adventantium colloquiis occuparetur, Romam petiit, ubi Gregorius Papa Sacerdotalem ei honorem conferre voluit, quamvis renitenti. In Galliam reducem Pippinus Major Domus rursus ad se accessit, ut ejus confessionem audiret. Ita Aribo. Hæc prior professio Romana Corbiniani superiori anno suscepta in quantum ex ejus Vita colligi potest. Earonius existimat, non Gregorium II. cum Corbinianus Romam venit Ecclesiam Romanam gubernasse, sed alium Pon-

plicavit, & quibus necessitatibus coactus suum amisset secretum, & quomodo tranquillum per humanos favores perdidisset portum, & quibus rerum secularium tumultibus, quasi navis in medio maris jactaretur fluctibus, ut vix solitudinis marginem recolendo prospiceret: & plus etiam formidanda adjecit, quia temporalia sibi a multis concessa munera, sibi potius ad perditionis cumulum evenire posse timeret, quam ad præsentis vitæ solatia. Venerabilis autem Papa Gregorius audiens viri verba, intellexit zelum animi ejus, qualiter & quam magnam in Dei opere haberet animi puritatem. Et paulo inferius: Hæc beatissimus Papa Gregorius intuens cepit cum suis inire consilium, ne tanti luminis fulgor absconderetur sub modio, sed ut (secundum dicta veritatis b) supra candelabrum posito illo, multi ab eo illuminarentur; cogitavitque, ut ex auctoritate beati Petri Apostoli sacerdotalem ei honorem conferret. Itaque in viro Dei quæ consultando tractaverat, opere perficiens, per singulos gradus usque ad Pontificalem eum provexit honorem. Vir itaque sanctus, quamvis coactus, tamen dono Dei & divini numeris largitori consentiens, Psalmistæ non immemor, timens ne tali fraudaretur honore, dicitis (c): Quia nolui benedictionem, elongabitur ab eo: quamvis honorem fugiendo humilitatem continere voluisset, obedientiam tamen majorem judicavit, ne Patrem resistendo contristeret vel divina voluntati contraire videretur. Coactus ergo sacerdotalem suscepit benedictionem, accepto etiam Pallio cum benedictione & adiutorio Beati Petri Apostoli, ut ubique prædicationis officium exercere in toto orbe posset, & tanti Patris concessu potestatem haberet. Hactenus de ejus Apostolatu, quem Deus sequentibus signis mirifice illustravit, quæ idem auctor enarrat. Licet enim generatim ad omnes prædicandi Evangelium potestatem a Romano Pontifice accepisset, titulum tamen Frisingensis Ecclesiæ est consecu-

(b) Mat. 5.

Pallium
tribuit
Grego-
rius Cor-
biniano.(c) Psal.
108.

L I tus.

tificem; cum Corbinianus in Galliam reversus confessionem Pippini Majoris Domus exceperit, isque mense Decembri anni DCCXIV. vita functus sit, ut suo loco ostendimus. Verum longe verosimilius est Aribonem falli in iis, quæ de Pipino narrat, & loco Pippini reponendum esse Carolum Majorem Domus, ejus filium, ut etiam putavit Coitius anno DCCXV. numer. LVIII. Aribo enim qui anno DCCLX. Episcopus Frisingensis creatus est, ut liquet ex Catalogo MS. Episcoporum Frisingensium vix potuit ignorare nomen Pontificis Romani, qui paucos ante annos primum Episcopum Frisingensem consecravit. De secunda professione Romana Corbiniani anno DCCXIV. agemus. Ad num. XI. Beda in Epitome Hist. Gentis Anglorum scribit: Anno septingentesimo decimo

VIII.

sek.

tus. Verum quia amator nimium erat solitudinis atque secreti silentii, dimissum rursus repetens habitaculum, ut se abdicaret ab Episcopatu, Romam iterum post multos annos ad Gregorium rediit. Quae autem tunc inter eos transacta sint, suo loco dicturi sumus. Porro Otho Frisingensis Episcopus res ab eo praclare gestas summam tantum attingit.

XI.

Hic pariter annus designatur, quo in Anglia longævum schisma de Paschatis celebratione a Scotis monachis Hienfis infulae opera sancti Egberti, de quo plura sunt dicta superiori tomo, penitus tollitur. Agit de his Beda (a), rem gestam sic narrans: Nec multo post illi quoque, qui Hii insulam incolbant, monachi Scotiae nationis cum his, quae sibi erant subdita, monasteriis ad ritum Paschae ac tonsurae canonicum, Domino procurante, perducti sunt: siquidem anno ab Incarnatione Domini septingentesimo sextodecimo, quo Osredo occiso, Coenredus gubernacula regni Nordanhumborum suscepit, cum venisset ad eos de Hibernia Deo amabilis & cum omni honorificentia nominandus pater ac sacerdos Egbertus, cujus superiorum memoriam saepius fecimus, honorifice ab eis & multo cum gaudio susceptus est. Qui quoniam & doctor suavissimus, & eorum quae agenda docebat, erat executor devotissimus, libenter auditus ab universis, immutavit ritum & sedulis exhortationibus inveteratam illam traditionem parentum eorum, de quibus Apostolicum (b) illum licet proferre sermonem, quod emulationem Dei habeant, sed non secundum scientiam: Catholicoque illos atque Apostolico more celebrationem (ut diximus) praecipuae solemnitatis sub figura coronae perpetuae agere perdocuit. Quod mira divina constat factum dispensatione pietatis: ut quoniam gens illa, quae noverat scientiam divinae cognitionis, libenter ac sine invidia populis Anglorum communicare curavit: ipsa quoque postmodum per gentem Anglorum in us quam minus habuerat, ad perfectam vivendi normam perveniret. Sicut e contra Britones, qui no-

(a) Beda l. 5. c. 23.

Hienfes Catholicos ritus recipiunt

(b) Rom. 10.

PAGIUS Moritur Osredus Rex Northumbriae.

sisto Osred Rex Northymborum interfectus, Et Rex Merciorum Coenred defunctus. Et Vir Domini Eberht Hienfes Monachos ad Catholicum Pascha, & Ecclesiasticam correxit tonsuram. Osredo occiso, Coenredus gubernacula Regni Nordanhumborum suscepit, & Sacerdos Egbertus Hienfes Monachos ac subdita illis Monasteria, quae diu Romano ritui resisterant, & etheroclitum Pascha haec tunc celebrant, docuit cum caetero Orbe convenire, ut narrat Baronius ex Beda lib. 5. cap. 23. De Coenredo legendus Baronius num. XVII. & seqq. Ei successit in Regno Merciorum Ethelbaldus, cui olim Sanctus Guthlacus Regnum promiserat: & ille fidem, quam Guthlaco dederat, hoc anno liberat, & Chroylandense Monasterium con-

lebant Angolis eam, quam habebant Fidei Christianae notitiam pandere, credentibus jam populis Anglorum, & in regula Fidei Catholicae per omnia instructis, ipsi adhuc inveterati & claudicantes a semitis suis, & capita feri sine corona praetendunt, & solemnita Christi sine Ecclesia Christi societate venerantur. Ut ex his intelligas cur ablatum sit regnum ab ipsis, & datum sit genti facienti fructum ejus. Pergit vero Beda:

Susciperunt autem Hienfes monachi, docente Egberto, ritus vivendi Catholicos sub Abbate Duuncho post annos circiter octoginta, ex quo ad praedicationem gentis Anglorum Aidamum miserant Antistitem. Mansit autem vir Dei Egbertus annos tredecim in praefata insula, quam ipse velut nova quadam relucente gratia Ecclesiasticae societatis & pacis Christo consecraverat. Haecenus de his Beda.

Jam vero extremo loco anni hujus funera Hispaniorum Ecclesiae ex clade Sarracena prosequamur. Peccatis id exigentibus populorum, invalescentibus Sarracenis res in deterius dilabuntur: siquidem duae praecipuae civitates haecenus integre conservatae, ab iisdem captae miserime exciduntur, De his enim ista Tudensis: Post haec Mauri, viribus totis Geticis non stantibus totam fere Hispaniam atque provinciam Burgundiam & Pictavium ferro flammaque attritas, suo dominio manciparunt. Sed haec postea, Legionensem vero civitatem, quondam caput regni Suevorum sibi subjugarunt, multis Galliciorum in defensione ipsius urbis viriliter assistentibus hostili gladio trucidatis. Urbs quoque Toletana multarum gentium, Ismaelitum triumphis ita succubuit per proditorem Judaeorum, quia fortior, & rebellior fuerat. Nam cum Christiani in die in Ramis palmarum ad Ecclesiam sanctae Leocadiae extra urbem regiam ob reverentiam tantae solemnitatis, ad audiendum verbum Dei convenissent; Judaei, qui proditoris signum Sarracenis dederant, a Christianis clausas portas Sarracenis aperuerunt, & Deo fidelis po-

XII.

* obstantibus.

Hispania vastata a Sarracenis, Toletum capitur.

fruit, ac nobiliter dotat, ut videre est apud Ingulphum ejusdem Monasterii Abbatem, qui Chartam fundationis, an. Incarnat. DCCXVI. notatam, exhibet. Jamdiu enim Era Dionysiana in Diplomatis Regum in Anglia usurpabatur, ut non semel indicavi.

Hoc anno Gallia bellis civilibus iterum afflicta. Chilpericus enim II. Francorum Rex, ut Carolum Martellum, qui Palatii Austrasiani Majoratum sibi arrogabat, opprimeret, numerorum ex Neustria & Burgundia collegit exercitum, & Radbodum Friforum Regem ad suas partes pertraxit. Carolus, ne hinc inde lacessitus obrueretur, prius occurrit Frifis, quam exercitus Neustrasiorum adventaret. Acriter utrimque pugnatum. Victor evasit Radbodus, ut

IX.

Carolus a Radbodo, Regem Friforum a Carolo vi-

ulus Toletanus foris inventus extra urbem gladio deletus est. Post haec Sarraceni Praefectos per omnes provincias Hispaniae posuerunt, qui plurimis annis tributa exegerunt. Cordubam sibi sedem elegerunt. Tunc residui Gothi in ardua montium Pirenaeorum, Asturiorum, & Galliciae se claudentes, evaserunt Sarracenos. Haec summam ex illo. Si bellica ista cupis, tu pete eos, qui eadem scriptis suis pluribus sunt prosequuti.

XIII.

Sed quanta mala gens inimica Deo Christianae religioni intulerit, ex threnis sanctorum, qui his ipsis temporibus Sarracenorum scribere mala quae patrentur, est facile pervidere. In quibus nolim tu delicatus exhorreas barbaris & solocismis pannofis intextam orationem, cum alioqui in sermone lugubri lugubris, rudisque vestis magis permoveat adstantes. Ex antiquo scripto codice, cuius est titulus, Indictulus Luminosus, ista prodantur (a): Ecce (inquit auctor) lex publica pender, & legalia jussa per omne regnum eorum discurrunt, ut qui blasphemaverit, Mahumetum scilicet, vel ad eum pertinentes, flagelletur, & qui percusserit, occidatur. Et ecce quotidie horis diurnis & nocturnis in turribus suis & montibus caliginosis Dominum maledicunt, dum vatem impudicum, perjurum, rabidum & iniquum una cum Domino testimonio voce extollunt. Ita illi in superstitionis eorum cultu tuendo & ampliando. Quae autem pati solerent ab illis jugiter Christiani, idem ita prosequitur: Quotidie opprobriis & mille contumeliarum fascibus obruti persecutionem nos dicimus non habere? Nam ut aliataceam, certe dum defunctorum corpora a sacerdotibus vident, ut mos est Ecclesiasticus, humana portari: nonne apertis vocibus, & impurissimis gemitibus dicunt: Deus non miserearis illis? & lapidibus sacerdotes Domini impetentes, ignominiosis verbis populum Domini denotantes, spurcissimum sicut Christianos transientes Ann. Eccl. Tom. XII.

(a) Recitat ex eo Moral. in l. 1. Eulog. 8.

De Hispaniarum clade Iudaei.

pedore infando aspergunt, majora minitudo ringentes? Et paulo post (b): Sic iidem & cum sacerdotes Dei causa quopiam cuiquam obviamerint per viam, lapides coram ipsis cumulantes, testasque aridissimas ante vestigia eorum revolventes, ac improprio & infami nomine derogantes, vulgari proverbio & cantico inbonefio sugillant, & fidei signum opprobrioso elogio detruunt. Sed cum basilicae signum, hoc est, tinnientis aris sonitum, qui pro conventu Ecclesiae adunando, horis omnibus canonicis percussitur, audiunt, derisione & contemptu inbianes, moventes capita, infanda iterando congeminant, & omnem sexum, omnemque aetatem, totumque Christi Domini gregem non uniformi subsannio, sed milleno contumeliarum infamio impetunt & derident.

(b) Eulog. Memor. Sanct. l. 1. n. 12. 13.

(c) Numquid non isti sunt, qui Hierusalem maledicunt, & muros sanctae Sion destruant & succedunt? de quibus dicitur: Maledicti omnes qui spernant te, & omnes qui blasphemant te. Maledicti omnes qui destruant muros tuos, & omnes, qui subvertunt turres tuas, & omnes, qui succedunt habitationes tuas. Et licet haec omnia ab illis per contemptum, vel derisionem, vel odium, ut diximus, impleantur; tamen etiam carnaliter in habitationes Domini, & in sanctuarii aedes quotidie perpetrantur, dum Ecclesia Dei destruntur, & antiqua soliditate templi firmata terratenus coaequantur. Hucusque qui his aderat auctor.

(c) Tob. 13.

Quod autem sinerent Sarraceni quae remanserunt templa aperta esse, & a Christianis ad libitum frequentari; id inde provenit, quod magnam ex his pecuniam corradabant, non annua ab eis tributa exigentes, sed mensura, ut quicquid in Ecclesias conferretur oblatione fidelium, totum in fiscum inferretur Sarracenorum. Audi de his quid Samson. (d) Abbas S. Zoili martyr, qui inter impios. Sarracenos claruit doctrina & probitate, dicat: Omnes inquit, basilicam I I 2 648

XIV.

(d) Apud Moral. in pref. ad Eulogium.

PAGIUS

ut produnt Auctor de gestis Francorum cap. 52. & Continuator Fredegarii cap. 106. Rem hoc anno gestam esse testantur Annales Nazariani, Petaviani, Tiliani, & Auctor Chronici San-Dionysiani. Radbodus profigit Carolo victor ad territorium usque Colonienfem pervenit idque mense Martio, ut habent Annales Petaviani, & Chronicon San-Dionysianum. Tum alia expeditio a Regefredo Majore Domus & a Neustrasiani suscepta: Regisfridus, inquit Annalista Fuldenfis hoc anno, Major Domus & Hilpericus eum exercitu finis Colonienfium & Regiones Rheno contiguas vallant, acceptisque a Plestrudo (vidua Pipini) muneribus revertuntur. Sed Neustrasiani in itinere luctuosissima clades obtigit; cum enim redirent cum muneribus illis ab exercitu Caroli grande perpeffum damnus, inquit Auctor de Gestis Francorum

cap. 53. Hoc ultimum certamen numeratur primum a Paulo Diacono lib. 6. de Reb. Longob. c. 43. inter ea quae Carolus inter & Regisfredum de Domus Regiae Majoratu contendentes inita fuisse scribit. Habitum illud in loco, qui dicitur Amblava, inquit Auctor citatus de Gest. Franc. Amblava autem locus est in finibus Tungrorum, non procul a Monasterio Stabulensi, a flumine Amblava, vulgo Ambles, nomen habens, ut probat Valesius in Notitia Galliarum. Hoc inter illa tria praemia primum fuisse liquet ex dicendis anno DCCXIX.

Interim dum Saraceni Rebus Hispaniensibus intenti a Gallia Gothica occupanda cessabant, dubitandum non est, quin Galli libertatis & religionis avitae retinendae cupidius se cum Principe finitimo foederum aequis legibus junxerint. Is erat Eudo Dux Aquitan-

X.

ta-

cas urbis predictae (loquitur de Corduba) tributarias fecit esse; & impurus hostis de purissimis oblationibus fidelium in usum templi collatis Dominici, thesauros fisci imbutus est ampliare, ut spolando mensam Christi, & ditando palatia fisci, videretur aquam sitientibus auferre, & amplissimo maris sinu infundere: sicque peractum est, ut venale sacerdotum sustinentes, ipsa basilica non more solito dignos recipere, & indignos quaeant sacerdotes repellere. Et quae sequuntur, dum quaeritur quod potentiores qui cum suis dignitatibus remanserunt inter Sarracenos Christiani, hujuscemodi sacrilegiis demereri studerent gratiam Maurorum Regum.

XV. Sed & threnos S. Eulogii martyris audiamus, ipse enim post alia multa in (a) Memoriale Sanctorum sic ait: Nullam opinantes esse molestiam diruptiones basilicarum, opprobria sacerdotum, & quod lunariter solvimus (singulis mensibus scilicet) cum gravi merore tributum; adeo ut expeditibilis nobis sit compendium mortis, quam egentissima vita laboriosum discrimen. Et paulo inferius. Et quis inter cunctos persecutores fidelium cruentius, quam hic infandus, Ecclesiam insectus est? Quis tanta in everfionem Cathedralicorum, quanta idem exaggeravit infauustus? Quia, ut ita dixerim, nemo nostrum inter eos securus ingreditur, nemo quietus permeat, nemo septum eorum nisi debonestatus pertransit. Etenim cum nos cuiuslibet rei familiaris necessitas ire in publicum coegerit, & instante domestica necessitate, ex angulo tugurii nostri in forum prosilire contigerit: mox ut stigmata in nobis ordinis sacri advertunt, acclamatione derisionis, ut amentes & fatuos impetunt, praeter illa puerorum quotidiana ludibria, quibus non satis est inferre linguae convicium, turpia exaggerare scurrilitatum, verum etiam a tergo nos lapidibus insectari non desinunt. Quid

PAGIUS ,, taniae, qui Tolosam olim armis Clodovei Provinciae ,, gis a Regno Gothico receptam obtinebat una ,, cum reliquo Aquitaniae Primae & Secundae ,, corpore, inquit Marca lib. 3. Marcae Hispanicae cap. I. num. IX. Verum non tantum Septimaniae populi de quibus solis loquitur ibi Marca; sed etiam Provinciales Eudonis auxilium implorarunt. Saraceni enim jus sibi in omnes, quas Wisigothi possederant Regiones, asserabant, & universa Gallia bellis lacerata, visum est se se in Eudonis nominatissimi Ducis fidem & tutelam committere. Id quidem a nullo Historico proditum, quod brevis ejusdem Eudonis in Provincia Dominatus fuerit, sed ex Scheda, quae cum Reliquiis Sanctae Mariae Magdalenae anno millesimo ducentesimo septuagesimo nono inventa est, manifeste colligitur. Carolus Salernitanus Princeps, qui Carolo Andegavensi patre Comite Provinciae & Neapolis Rege absente, Provinciam regebat, eo anno eas-

Quam male habiti Christiani a Saracenis.

(a) Eulog. l. 1. n. 12.

illud memorem, quod in contumeliam signi venerabilis proferunt? quod cum forte competens tempus psallendi signum fidelibus dare compulerit, & imminens hora obsecrationis indicium populis facere consuetum poposcerit: mox ut illectum superstitione mendaci vulgus clangorem tinnientis metalli aure captaverit, in omnem maledictionem, & spurcitiam linguam admoveere non differt. Ergo non incongrue maledicuntur, qui tanto odio adversus Dei sortem sequipedas suos informant. Saep ab eis, & inceperant calumniamur: causaque religionis eorum sevitiam ubique perpetimur: adeo ut multi ex eis tactu indumentorum suorum nos indignos disudicent, propiusque sibi met accedere, execrentur: magnam scilicet coinquinationem existimantes, si in aliquo rerum suarum admisceamur. Haec & alia sanctus Eulogius, deplorans infelicem sub barbara gente Fidelium captivitatem.

Quod audisti de lunari tributo, nempe menstruo, ejusdem meminit & Leovigildus (b) presbyter Cordubensis, qui eodem vixit tempore, scripsitque librum de habitu clericorum, in quo cum praefatur causas scribendi, sic ait: Ut qui ex nobis ad remanentes doctores, imbecillitate corporis praepediente, dirigere gressus nequiverit, aut quem inquisitio, vel census, vel vestigialis, quod omni lunari mense pro Christi nomine solvere cogimur, retinuerit; saltem nocturno tempore inter Ecclesiastica munia, qui necessarium, duxerit, legat. Meminit ejusdem Leovigildi idem, qui supra Samson Abbas, refertque Morales. At isti scripserunt, quae agebantur suis temporibus post centum & amplius annos, ex quo Sarraceni potiti sunt Hispaniis, & jam furor ille pristinus persecutionis defehisset ut dubium non sit, majores suos qui istis vixere temporibus, duriorum subisse sub impiis barbaris servitutem, cum nec esset qui eorum afflictiones, scri-

XVI. (b) Apud Moral. in Eulog. l. 1.

dem Reliquias apud sanum Sancti Maximini mirifica revelatione repertas, ut loquitur Rubertus Rex ejusdem Caroli filius ac Successor, in literis Neapoli die septima Decembris anni millesimi trecentesimo tricesimo septimi datis, in decentiorem locum transferre voluit. Quamobrem Archiepiscopus Aquisensem, Arelatensem aliosque Provinciae Antistes XV. Kal. Probatum Januarii anni millesimi ducentesimo septuagesimi noni convocavit, ut ipsemet in suo Diplomate, eodem die emisso, testatur. Effossa terra inventum est sepulcrum marmoreum, & intra illud reliquiae cum Scheda, cujus iste tenor erat: Anno Nativitatis Dominicae DCCXVI. id est mense Decembri, in nocte, secretissime, regnante Odoino piissimo Francorum Rege tempore infestationis gentis perfida Sarracenorum, translatus fuit hoc corpus carissimum & veneranda Maria Magdalena de sepulcro suo alabastrum, in hoc marmoreum, ex metu dictae gentis perfida Sarracenorum,

XI. ex Scheda la cum Reliquiis terra inventum est sepulcrum marmoreum, & intra illud reliquiae cum Scheda, cujus iste tenor erat: Anno Nativitatis Dominicae DCCXVI. id est mense Decembri, in nocte, secretissime, regnante Odoino piissimo Francorum Rege tempore infestationis gentis perfida Sarracenorum, translatus fuit hoc corpus carissimum & veneranda Maria Magdalena de sepulcro suo alabastrum, in hoc marmoreum, ex metu dictae gentis perfida Sarracenorum,

scriptorum monumentis committeret. Hoc eodem anno (ut auctor est Beda) moritur Ceolredus Merciorum Rex, quem damnatum in poenas aeternas inferni, ex defuncto homine in vita revocato, certa testificatione cognitum est. Res quidem admiranda, haud tamen ignoti cujuspiam auctoris assertione proponitur, sed viri clarissimi, & qui his ipsis temporibus vixit, orbi Christiano notissimus S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, idemque martyr, & Apostolus Germaniae nominatus. Extat de his scripta ab ipso epistola, inter alias nondum editas numerata vigesima septima, quarum duo nati sumus exemplaria; alterum Romae in bibliotheca S. Mariae super Minervam vetustissimum, sed nonnihil mendosum, alterum Antonii Augustini diligentia perpurgatum. Epistola autem sic se habeat.

XVII. Ceolredi Regis obitus & damnatio ad inferos.

XVIII. Epistola S. Bonifacii de homine ad vitam revocato.

Beatissima virgini, immo dilectissimae Dominae Eadeburgae monastica novulae conversationis emeritae, Voinfridus exiguus in Christo Jesu intima charitatis salutem. Qui Voinfridus hic nominatur, idem postea, cum insignia accepit Apostolatus, appellatus est Bonifacius, ut suo loco dicitur. Rogabas me, soror carissima, ut admirandas visiones de illo redidit, qui nuper in monasterio Milburge Abbatissa mortuus, & revixit, quae ei ostensa sunt, scribendo intimare, & transmittere curarem, quemadmodum, ista veneranda Abbatissa Hildelida referente, didici. Mox siquidem gratias omnipotenti Deo refero, quia in hoc dilectionis tuae voluntatem eo plenius, liquidiusque, Domino patrocinium praestante, implere valeo, quia ipse cum suprascripto fratre rediit, dum nuper transmarinis partibus ad istas pervenit regiones, locutus sum, & ille mihi stupendas visiones, quas extra corpus sum raptus in spiritu vidit, proprio exposuit sermone. Dicebat quippe se per-

violente aegritudinis dolorem, corporis praevadine subito fuisse exutum, & simillimam esse collationem, veluti si videntis & vigilantis hominis oculi densissimo tegmine velati, & subito auferatur velamen, & ei perspicua sint omnia quae antea non conspicua, & velata & ignota fuerunt; sic sibi abjecto terrena velamine carnis, ante conspectum universum collectum fuisse mundum, ut cunctas terrarum partes, & populos & maria sub uno aspectu contueretur. Et * al. tantum magna claritatis, & splendoris Angelum eum de corpore egressum suscepisse, ut nullatenus praenimio splendore in eos aspiceret potuisset, qui jucundis & consonis vocibus canebant (a): Domine ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripias me: Et sublevis me, duxit in aera sursum; & in circuitu totius mundi ignem ardentem videbam, & flammam immensa magnitudinis exhalantem, & terribiliter ad superiora ascendentem, non aliter pane, quam ut sub uno globo totius mundi machinam complectentem, nisi eam sanctus Angelus impresso signo sanctae Crucis Christi comperisset. Quando enim in obviam minacis flammam signum Crucis Christi expresserat; tunc flamma magna ex parte decrevens resedit, & istius flammae terribili ardore intollerabiliter torquebar, oculis maxime ardentibus, & splendore fulgentium spirituum vehementissime reverberatis, donec splendida visionis Angelus manus suae impositione caput meum, quasi protegens rangebat, & me a laesione flammaram tutum reddidit.

* al. tantum magna claritatis, & splendoris Angelum eum de corpore egressum suscepisse, ut nullatenus praenimio splendore in eos aspiceret potuisset, qui jucundis & consonis vocibus canebant (a): Domine ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripias me: Et sublevis me, duxit in aera sursum; & in circuitu totius mundi ignem ardentem videbam, & flammam immensa magnitudinis exhalantem, & terribiliter ad superiora ascendentem, non aliter pane, quam ut sub uno globo totius mundi machinam complectentem, nisi eam sanctus Angelus impresso signo sanctae Crucis Christi comperisset. Quando enim in obviam minacis flammam signum Crucis Christi expresserat; tunc flamma magna ex parte decrevens resedit, & istius flammae terribili ardore intollerabiliter torquebar, oculis maxime ardentibus, & splendore fulgentium spirituum vehementissime reverberatis, donec splendida visionis Angelus manus suae impositione caput meum, quasi protegens rangebat, & me a laesione flammaram tutum reddidit.

XIX.

Præterea referebat illo in temporis spatio, quo extra corpus fuit, tam magnam animarum migrantium de corpore multitudinem illuc, ubi ipse fuit, convenisse, quam totius humani generis in terris non fuisse antea existimatum, innumerabilem quoque malignorum spirituum turbam, necnon & clarissimum chorum supernorum Angelorum adfuisse narravit; & maximam intra se miserimos spiritus, & san-

XII. In ea Eudo dicitur Rex Francorum.

PAGIUS rum, quia securus est hic, amoto corpore Sidonii. Superest adhuc ea Scheda, quae tamen propter vetustatem amplius legi non potest. Sed Bernardus Guido Sacrae fidei Inquisitor ac Episcopus Lodoviensis circa annum MCCCXX. in suo Speculo Historiali eandem refert, atque: Istum ego castellum vetustissimum legi, qui haec scribo, & vidi ibidem in Sacario (scilicet Opidi Sancti Maximini) reservari testimonium veritatis &c. Eandem etiam vidit Philippus Cabassola Episcopus Cavallicensis & Cardinalis, ut ipsemet testatur in libello anno MCCCIV. adversus Monachos Vezillacenses composito, qui MS. extat in Bibliotheca S. Victoris Parisina. Denique eadem verba leguntur in Libro pergamineo asservato in Conventu Patrum Praedicatorum Sancti Maximini, & in omnibus fere Scriptoribus, qui de hac Inventione superioribus saeculis locuti sunt.

Sed quia Rex ille Odoinus Episcopus, qui Translationi Reliquiarum interfuere, ignotus erat, neque alius quam Chlodoveus, credebatur in laudato Caroli Salernitani Principis Diplomate tunc exarato Clodovei Regis nomen in Odoini locum substituisse. In eodem errore versatus est Cabassola Cardinalis, qui Schedam legerat; ait enim: Odoinus pleno nomine dicitur Chlodoveus, & lingua Gallica Clodoveus. Vana haec, sed saeculis in quibus Theologia Scholastica, utramque paginam faciebat, tolerabilia; cum Sigebertus in Chronico Clodovei III. initium anno DCCXV. consignet. Verum is Odoinus Francorum Rex alius non est ab Eudone Aquitaniae Duce, qui aliquando Odo, aliquando Otto, Odoicus, vel Odoinus appellatus reperitur. Indequo discimus, hoc anno Austrasis & Neustrasiani ex una parte Gallias devastantibus, ex alia vero Saracenis Septimaniam, ut an-

Etos Angelos de animabus egredientibus de corpore disputationem habuisse, demones accusando, & peccatorum pondus gravando: & se ipsum audisse omnia flagitiorum suorum propria peccamina, quae fecit a juventute sua, & ad constituendum aut neglexit, aut oblivioni tradidit, vel ad peccatum pertinere omnino nesciebat, ipsius propria voce contra illum clamitasse, & cum durissime accusasse, & specialiter unumquodque vitium, quasi ex sua persona in medium se obtulisse, dicente quodam: ego sum cupiditas tua, qua illicita frequentissime, & contraria praeceptis Dei concupisti: quodam vero: Ego sum vana gloria, qua te, apud homines jactanter exaltasti alio: Ego sum mendacium, in quo mentiendo peccasti: alio: Ego sum otiosum verbum, quod inaniter locutus fuisti: alio: Ego visus, quo videndo illicita peccasti: alio: Ego contumacia, & inobedientia, qua senioribus spiritalibus inobediens fuisti: alio: Ego torpor, & desidia in sanctorum studiorum neglectu alio: Ego vaga cogitatio, & inutilis cura, qua tunc supradmodum sive in Ecclesia, sive extra Ecclesiam occupabas: alio: Ego somnolentia, qua oppressus tarde ad constituendum Deo surrexisti: alio: Ego iter otiosum: alio: Ego sum negligentia & incuria, qua detentus erga studium divinae lectionis incuriosus fuisti: & cetera his similia omnia, quae in diebus vitae suae in carne conversatus peregerit, & confiteri neglexit. Multa quoque, quae ad peccatum pertinere omnino ignorabat, contra eum cuncta terribiliter vociferabantur. Similiter & maligni spiritus in omnibus, consonantes, vitia accusando, & duriter refutendo, & loca, & tempora nefandorum actuum memorantes, eademque peccata * dixere clamantes, * probabant.

Quod per speciem ostensum est similitudinem habet cum his quae scribit S. Cyrillus Alex. in tractatu de egressu animae. * te

* dire * probabant.

PAGIUS anno superiori diximus, Provinciae vicinam depopulantibus, Sacraeque Reliquias, uti in Hispaniis, conculcantibus, Provinciales Eudoni Aquitaniae Duci, jam Septimaniam tuendi se se subdidisse, eumque Regem agnovisse. Joannes Launois in suis libellis de Commentario Lazari & Maximini, Magdalena & Martha in Provinciam appulsu, ait Monachos Sancti Maximianenses Carolum Principem Salernitanum, Episcoposque omnes anno MCCLXXIX. decepisse, ac praefatam Schedulam intra sepulchrum, in quo Reliquiae inventae, fraudulenter injectisse; eo praesertim argumento innixus, quod nullus Odo in Gallia anno DCCXVI. regnare; indeque deducit hujus Regis nomen imposturam manifeste detegere; addens non diu ante illam Translationem Reliquiarum Sanctae Magdalene traditionem illam excogitatum esse. Verum nullus saeculo decimo tertio, quo ea Translatio peracta, adeo in Historia versatus erat, ut Odonem anno DCCXVI. Provinciae dominatum esse, vel minimum suspicari posset;

XIII. Scheda illa non potest dici fictitia.

Vidit quoque ibi hominem quemdam, cuius iam in seculari habitu degens, vulnus infixit, quem adhuc in hac vita supervesere referebat, ad testimonium malorum suorum adductum, cujus cruentatum & patens vulnus, & sanguis ipse propria voce clamans improperabat, & imputabat ei crudele effusi sanguinis crimen, & sic cumulat, & computatis sceleribus antiqui hostes affirmabant, eum peccatorem juris eorum, & conditionis indubitanter fuisse. Et contra autem dixere excusantes me clamitabant parva virtutes animae, quas ego miser indigne & imperfecte peregi. Quaedam dicit: Ego sum obedientia, quam senioribus spiritalibus exhibui: quaedam: Ego sum jejunium, quo corpus suum contra desiderium carnis pugnavi, castigavit: alia: Ego oratio pura, quam effundebat in conspectu * Dei: alia: Ego obsequium infirmorum, quod clementer egrotantibus exhibui: quaedam; Ego * in psalmis, quem pro otioso sermone satisfaciens, Deo cecinit: Et sic unaquaque virtus contra amulum suum peccatum, excusando me, clamitabat, & has illi immensa claritatis Angelici spiritus magnificando defendentes me affirmabant, & iste virtutes universae valde macte, & multo majores & excellentiores esse mihi videbantur, quam umquam viribus meis digne perpetratae fuissent. * Interea referebat, se quasi inferioribus in hoc mundo vidisse igneos puteos horrendam eructantes flammam plurimos, & erumpente terra, terribilem flammam ignis volitasse, & miserorum hominum spiritus in similitudine nigrarum avium per flammam plorantes, & ululantes, & verbis & voce humana stridebant, lugentes propria merita, & praesens supplicium, consedisse paululum haerentes in marginibus puteorum, & iterum ejulantes cecidisse in puteos, & unus ex Angelis dixit: Parvissima haec requies indicat, quia

Accidit secundum illud Prov. verbo: Laudant eam in portis operae ejus. * Domini

* sum psalmus.

* Item

cum etiam hoc docto saeculo id Viros omnes in Historia Gallica exercitatissimos fugerit. Quod si quis tunc Odonem anno DCCXVI. in Provincia regnare detexisset, hujus Regis nomine scriptum illud non notasset, ne ei omnem fidem adimeret, & imposturam quam adstruere voluisset, proderet. Neque enim dubitasset, Historicorum omnium de Dominatu Odonis in Provincia silentium locum suspicandi omnibus daturum, Chartam illam confictam esse, Reliquiasque Magdalene supposititias. Sed ponamus inventum tunc aliquem, quem Regnum hoc Odonis in Provincia non latuisset, nunquid is cum Odonem suum ab omnibus ignorari, & cum Clodoveo confundi vidisset, neminemque reperiri, cui Odo Aquitaniae Dux in mentem veniret, nodum istum difficillimum explicasset, remque doctioribus quibuscumque ignotam aperire gloriatus esset? Ex illa itaque Scheda, tria eruimus. Primum Anno DCCXVI. Eudonem Aquitaniae Ducem in Provincia Regem agnitum fuisse. Secundum, illo ipso anno Provinciales

Bea-

quia omnipotens Deus in die futuri Judicii his animabus refrigerium supplicii, & requiem perpetuam paraturus est. Sub illis autem puteis adhuc inferioribus, & in imo profundo, quasi in inferno inferiori audiunt horrendum & tremendum, & dictu difficilem gemitum, & fletum lugentium animarum, ad quas nunquam pia miseratio Domini perveniet, sed aeterna illas flammis sine fine cruciabit.

XXI. De visione Paradisi.

Vidit quoque mira amenitatis locum, in quo pulcherrimorum hominum gloriosa multitudo miro latabatur gaudio, qui cum invitabant, ut ad eorum gaudia, si ei licitum fuisset, cum eis gavisurus veniret, & inde mira dulcedinis fragrantia veniebat, quae beatorum aditus fuit ibi congregantium spirituum, quem locum sancti Angeli affirmabant, famosum esse Dei paradisum.

Per speciem demonstratur poenae purgatoriae.

Nec non & ignem, piceamque flumen buliens & ardens mirae formidinis, & terrime visionis cernebat, super quod lignum pontis vice positum erat, ad quod sancta gloriosaque anima ab illo secedentes conventu properabant, desiderio alterius ripae transire cupientes, & quaedam titubantes constantiter transibant; quaedam vero labefactatae deliquo cadebant in tartareum flumen, & aliae tugebantur, quasi toto corpore mense; aliae autem ex parte quadam veluti usque ad genua media: quadam vero usque ad axillas, & tamen unaquaque cadentium multo clarior, speciosiorque de flumine in alteram ascendebat ripam, quam prius esset, cum in buliens cecidisset flumen: & unus ex beatis Angelis, de illis cadentibus animabus dixit: Haec sunt animae, quae post exitum mortalis vitae, quibusdam levibus vitis non omnino ad purum abolitis, aliqua pia miserentis Dei castigatione indigebant, ut Deo digne offerantur.

De visione purgatorii.

PAGIUS Beatae Magdalene Reliquias se possidere pro certo habuisse. Tertium, Reliquias Sanctae Magdalene sub istius saeculi finem Vezeliacum in Burgundiam delatas non fuisse, cum quingentis post annis in Provincia repertae fuerint eodem modo ac cum eodem Scripto cum quo hoc anno Saracenorum metu reconditae sunt.

XIV. Era incurrena, in Gallis hoc tempore usurpata.

Quoad annum Christi DCCXVI. in eadem Scheda memoratum, licet Era Dionysiana in publicis Actibus nondum tunc usurparetur, in Historicis tamen Actibus privatis, hoc circiter tempore in usum vocatam fuisse, variis exemplis constat. Imo in Hispaniis, cum quibus Septimania ante Saracenorum adventum conjuncta erat, Era Dionysiana saeculo elapso jam usurpabatur, ut elicio ex his Juliani Toletani verbis in libro 3. adversus Judaeos, quem anno DCLXXXVI. absolvit. Haec ejus verba in ejuldem Operis fine: Nunc acclamatur Era septingentesima vicesima quarta. Emensis igitur triginta & octo annis, ex quo Era inventa est, usque ad Nativitatem Christi residui sunt sexcenti octoginta sex anni. Paulo inferius: Ab initio

Et citra illud flumen specularis, muros fulgentes clarissimi splendoris, stupendae longitudinis, & altitudinis immensae, & sanctos Angelos audivit dixisse; Haec est enim illa sancta & incolta civitas caelestis Hierusalem, in qua istae perpetuo sanctae gaudebunt animae. Illas itaque animas & istius gloriosae civitatis muros, ad quam post transitum fluminis festinabant, tam magna immensi luminis claritate, & fulgore splendentes esse dixit, ut reverberatis oculorum pupillis praenimio splendore eos nullatenus aspicere potuisset.

XXII.

Narravit quoque, ad illum conventum inter alias venisse cujusdam hominis animam, qui in Abbatis officio defunctus est, quae speciosa nimis & formosa esse visa est, quam maligni spiritus rapientes contendebant sortis eorum & conditionis fuisse. Respondit ergo unus ex choro Angelorum dicens: Ostendam vobis cito miserimi spiritus, quia vestrae potestatis anima illa probatur non esse. Et his dictis, repente intervenit magna cohors animarum candidarum, quae dicebat: Senior & doctor nostrum fuit iste, & nos omnes suo magisterio lucratus est Deo; & hoc pretio retentus est, & vestri juris non esse dignoscitur, & quasi cum Angelis contra demones pugnam inirent, & adminiculo Angelorum eripientes illam animam de potestate malignorum spirituum liberavere: & tum increpans demones Angelus dixit: Scitote modo & intelligite, quod animam istam sine jure rapuistis; & discedite miserimi spiritus in ignem aeternum. Cum vero hoc dixisset Angelus, illico maligni spiritus levavere fletum & ululatum magnum in momento, & quasi in ictu oculi, pernici volatu jactabant se in supradictos puteos ignis ardentis, & post modicum inter-

Hic illud Petri recole: Si justus vix salvabitur, & impius & peccator ubi parvibunt.

mundi usque ad Christum computatos diximus quinque mille trecentos viginti quinque annos: quibus si addantur anni ab Incarnatione Domini sexcenti octoginta sex, usque ad praesentem diem, id est, quando Severissimus Princeps Ervigius Imperii sui videtur habere annum septimum, computati sunt sex mille & undecim anni. Quare cum Septimania & Provincia continentes sint, eadem etiam Era modo Incarnationis, modo Nativitatis appellata, in utraque Provincia usurpata per haec tempora. Vide quae de hac Eudonis Ducis Praefectura dixi anno sequenti.

His diebus Theudo Bajoariorum Gentis Dux, orationis gratia, Romam ad Beatorum Apostolorum vestigia venit, inquit Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Langobard. cap. 44. postquam narravit, Faroaldum Spoletanorum Ducem Classem Ravennatum Civitatem invasisse. In Indice vero Ducum Spoletanorum ex Gregorio & Joanne Monachis Monasterii Farfensis, a Mabillonio in Musaei Italici Tom. I. part. 2. pag. 63. exhibitio, legitur: DCCIII, Faroaldus Dux. Tum

XV. Theodo Severus Bajoariae Dux a S. Rudberto ad fidem Christi conversus.

vallum emerit, certantes in illo conven- tu de animarum meritis disputabant. Et diverforum merita hominum in hac vita commorantium dicebat se illo in tempore speculari potuisse; & illos, qui sceleribus obnoxii non fuerunt, & qui sanctis virtutibus freti propitium omnipotentem Deum habuisse noscebantur, ab Angelis semper tutos & defensores, & eis charitate & propinquitate conjunctos fuisse: illos, qui nefandis criminibus, & macularum vitæ sordibus polluti fuere, adversarium spiritum assiduo sociatum, & semper ad scelera suadentem fuisse, & quando- cumque verbo, vel factu peccavere, hoc gurgiter quasi ad lætitiã, & gaudium aliis nequissimis spiritibus, in medium proferens, manifestavit; & quando homo peccavit, nequaquam malignus spiritus sustinuit, moram faciens expectando, donec iterum peccaret; sed scillatim unumquodque vitium ad notitiam aliorum spirituum offerebat; & subito apud hominem peccata suasit, & illico apud demones perpetrata demonstravit.

XXIII. Minima quæque ad judicium affert, Deus intelligi voluit, qui de omni quoque verbo otioso homines reddituros rationem prædixit.

PAGIUS

Tum anno DCCXXIV. Transmundus Dux filius Faraaldi, quare loquitur Paulus de Theudone Secundo qui Bajoariæ Tetrarcha erat, quique hoc anno Romam venit, ut ex Anastasio in Vita Gregorii II. Papæ certa temporis nota eruitur: Hujus temporibus signum in Luna factum est Indictione XIV. & visa est eruentata usque ad mediam noctem. Eo itaque tempore Theodo Dux gentis Bajoariorum ad Apostoli Beati Petri limina primus de gente eadem occurrit, orationis gratia. Accidit hac Eclipsis Lunæ hoc Christi anno, die XIII. mensis Januarii, feria secunda, horis post meridiem septem. Cœpta Luna obscurari paucis minutis post horam quintam a meridie, duravitque usque ad horam fere nonam, ut docet Calvinus in Opere suo Chronologico. Hic est ille Theodo, quem S. Rudbertus Salisburgensis Episcopus ad fidem Christianam convertit, ut post biennium demonstrabimus, & hoc tempore parti Tetrarchiæ Ducatus Bavarie præerat.

XVI.

Hoc anno Sanctus Bonifacius, qui tunc Winnifridus appellabatur, prædicandi Evangelii causa, assumptis duobus aut tribus Monachis, ex Anglia in Frisiam navigavit; Sed quantum, in-

lam quandam, quam in potestate communiter possederunt, pro anima ejus mitteret: sed germanus ejus, avaritia impediens, petitionem ejus non implevit, & de hoc supradicta anima per alta suspiria, accusans fratrem infidelem, & increpans, graviter querebatur. Et similiter testatus est de Coelvede Rege Merciorum, quem illo tamen tempore, quo hæc visa sunt, in corpore fuisse non dubium est, quem (ut dixi) videbat Angelico quodam umbraculo contra impetum demoniorum, quasi libri alicujus magni extensione & superstitione defensum: ipsi demones anbelando rogabant Angelos, ut ablata defensione illa, ipsis permitteretur crudelitatis eorum voluntatem in eo exercere, & imputabant ei horribile ac nefandam multitudinem flagitiorum, & minantes dicebant illum sub durissimis inferorum claustris claudendum, & ibi peccatis promerentibus æternis tormentis cruciandum esse. Tunc Angeli solito tristiores facti, dicebant: Prob dolor, quod homo iste semetipsum plus defendere non permittit, & ob ejus propria merita nullum ei adiutorium possumus præbere: & auferebant superpositi tutaminis defensionem. Tunc demones gaudentes & exultantes, de universis mundi partibus congregati majori multitudine, quam omnium animarum in sæculo fieri existimaret, diversis cum tormentis inestimabiliter fatigantes, lacerabant.

De anima Regis damnata ad inferos.

Tunc demum beati Angeli præcipiebant ei, qui hæc omnia extra corpus suum raptus, spiritali contemplatione vidit, & audivit, ut sine mora ad proprium rediret corpus, & universa, quæ illi ostensa fuere, credentibus, & intentione divina interrogantibus manifestare non dubitaret; in-

XXIV.

quit Willibaldus in ejus Vita cap. 4. gravi in- S. Bonifacii Paganorum impetu hostilis exorta dissenso facit E- inter Karolum Principem gloriosumque Ducem Fran- wangelii corum, & Radbodum Regem Fresorum, populos prædicant- ex utraque parte perturbabat, maximaque pars Ec- di gratia clestiarum Christi, qua Francorum prius in Fressia in Frisiam subiecta erant Imperio, Radbodi incumbente per- venit. secutione, ac servorum Dei facta expulsi- stata erat ac destructa, idolorum quoque cultura exstructis delubrorum sanis lugubriter renovata: tunc Vir Dei, perspecta perversitatis nequitiã, per- venit ad Trech, (idest, Trajectum ad Rhenum) ibique aliquantisper expectatis diebus, advenientem Regem Radbodum allocutus est. Sed cum intelligeret, se frustra ibidem laboraturum, ad natale solum transmigravit. Subdit enim Willibal- dus: Sanctus Vir, dum sterilem aliquandiu Fresorum terram inhabitaret, & ætatis autumnique aliquantulum tempus præteriret, jam avida celestis rore fecunditatis velliverat arva, & ad natale suis secum supradictis conviatoribus solum migravit: ac Monasterii sui secreta petens, etiam ibidem, secundi sequidem anni hyemem, tripudiantium fratrum amore susceptus, hyemando trans- egerat, ut Doctoris Apostolicam gentium vocem imi.

insultantibus autem narrare denegaret: & ut cuidam mulieri, quæ inde in longinqua regione habitabat, ejus perpetrata peccata per ordinem exponeret, & ei intimaret, quod omnipotentem Deum potuisset per satisfactionem repropitiari sibi, si voluisset; & ut cuidam presbytero, nomine Reggam, istas speciales visiones cunctas exponeret, & postea, quemadmodum ab illo instructus fieret, hominibus promuntiarer: propria quoque peccata, quæ illi a spiritibus immundis imputata fuere, confessa, supradicti presbyteri iudicio emendaret, & ad iudicium Angelici præcepti presbytero testificari, qui jam plurimos annos zonam ferream circa lumbos suos, nullo hominum conficio, amore Domini cogente, habuerat.

XXV.

Proprium corpus dicebat se, dum extra fuerat, tam perhorruisse, ut in omnibus illis visionibus nihil tam odibile, nihil tam despectum, nihil tam durum fetorem evaporans, exceptis demonibus, & igne flagrante, videret, quam proprium corpus: & fratres ejus conservos, quos intuitus est obsequia corpori suo clementer exhibere, ideo perhorruit, quia invidiæ corporis curam agerent. Jussus tamen ab Angelis, primo diluculo rediit ad corpus, qui primo gallicinio exierat de corpore. Plena septimana nihil omnino corporali- Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Tit. 5.

imitaretur dicentis: Ibi enim constitui hyemare. Ita Willibaldus, qui his verbis reliquerat, & transegerat, significat, reliquit, & transegit, uti Alcuinus in Vita Sancti Willibrordi, qui præterita plura perfectæ pro absolutis non femel usurpavit. Quare adventus Sancti Bonifacii in Frisiam hoc anno contigit, quo duntaxat cum Radbodo Carolus Martellus bellum gerere coepit, non vero anno superiori, ut perperam eo anno Cointius num. LXV. & seqq. tradidit, ubi & reditum ejus in hunc annum differt. Is tamen solide refellit Serarium lib. 3. Rer. Mogant. Not. LIV. in Vitam Sancti Bonifacii, ubi initium peregrinationum ejus ab anno DCCIV. repetit, reditumque in patriam hoc anno recte collocat. Anno enim DCCIV. Carolus vix infantiam egressus erat, & Bonifacium Carolo Majoratum gerente in Galliam venisse testatur non solum Willibaldus in ejus Vita; sed etiam S. Luidgerus in Vita S. Gregorii Rectoris Ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum. Quare ubi Luidgerus ait Bonifacium in Turingiam profectum esse post tredecim annos peractæ in Fressonia prædicationis, loco tredecim, legendum tres, quot annos Bonifacium in Fressia Verbum Dei annunciasse scribit Willibaldus citatus. Quæ emendatio videtur certa, quia Luidgerus Auditor coævus vix hac in re errare potuit.

XVII.

Audor Chronici Wirziburgensis a Baluzio V. Cl. lib. 1. Miscellaneorum publicatus, hujus profectiois annum notavit: DCCXVI. Sanctus Bonifacius, qui & Winnifridus, a Gregorio Papa in Franciam ad prædicandum Verbum Dei missus est, ubi tamen Chronographus hanc Bonifacii peregrinationem cum Milstone ei a Gregorio II. fecedere co- gitor. thecarius apud Duchesium Tom. III. pag. 540.

ter oculis videre potuit, sed oculi fuscæ plene frequenter sanguinem stillavere: & postea de presbytero religioso, & peccatrice muliere, sicut ei ab Angelis manifestatum est, ita illis profitentibus, verum esse probavit. Subsequens autem, & citus scelerati Regis exitus, quæ de illis visa fuere, vera esse proculdubio probavit. Multa alia, & his similia referebat sibi ostensa fuisse, quæ de memoria labefacta per ordinem recordari multatenus potuisset; & dicebat se, post istas mirabiles visiones, tam tenacem memoria non fuisse, ut antea fuerat. Hæc, quæ te diligenter flagitante scripsi, tribus * * * mecum meis religionis, & valde venerabilibus fratribus in commune audientibus exposuit, qui mihi in hoc scripto adspulatores fideles testes dignoscuntur. Vale, vere virgo, vita ut & veras Angelica recto * ritu, & rumore regens semper in æ- * locus deprava- there Christum. Hucusque epistola Bonifacii, qui tantæ rei haud fuit otiosus auditor & scriptor, sed vitam licet a puero sancte pieque ductam, in monasterio arduioribus disciplinæ vinculis coarctare, & uberiorem frugum culturam præparare disponens, meditatus est Evangelii prædicationem in Gentibus. Quomodo autem, ut hoc impleteret, se Romam contulit ad Gregorium Papam, suo loco dicemus. M m An-

Ipsemet Bonifacius in Epistola num. CXXXV. Zachariæ Papæ, data anno DCCXLV. & ibidem a Baronio num. XXIV. recitata, inquit, postquam me, ante annos prope triginta, sub familiaritate atque servitio Apostolica Sedis, annuente & jubente veneranda memoria Antistite Apostolico Gregorio, anteriore (scilicet Secundo) voto constrinxi, quidquid mihi lætitiæ vel tristitiæ accideret, Apostolico Pontifici sollemnè indicare. Ab hoc autem anno ad DCCXLV. anni triginta incompleti intercurrunt. Adhæc Willibaldus citatus testatur, hunc Sanctum Germaniæ Apostolum, anno DCCLV. Martyrio coronatum esse, quadragesimo peregrinationis ejus anno revoluto, quæ ideo hoc anno incœpta fuit. Othlonus vero ait: Passus est anno peregrinationis sue XL. Quare hæc Epochæ certa & indubitata. Serarius, qui Bonifacii in Angliam reditum cum hoc anno accurate illigavit, ita ultima Willibaldi verba numero superiori recitata interpretatur, ut Bonifacius in Angliã hyemes duas & Frisia, unde autumnus solveret, reversus transegerit, & sub initium tertie Romam perrexerit, anno scilicet septingentesimo decimo octavo, bienniumque, in natali solo solidum tunc manserit. Cæterum opinio Cointii adventum Bonifacii in annum præcedentem, quo omnia in Frisia pacata erant, concientis, & reditum ejus ex Frisia in Angliam cum præfenti copulantis, sustineri non potest; cum ejus in Frisia commemoratio sex circiter mensium fuerit, ejusque in Angliam reditus autumnali tempore acciderit; quod utrumque ex Willibaldo citato manifeste apparet. De ejus in Franciam reversione anno DCCXIX. Baronii ordinem sequentes, agemus. Tiberis inundatio & obitus S. Coelfridi Abbatibus, de quibus anno sequenti, huc retrahenda.

JESU CHRISTI ANNUS 717.

GREGORII PAP. II. ANNUS 4.

LEONIS ISAUUR. IMP. ANNUS 2.

I. (a) Cadr. ann. 2. Leonis Imp.

Obsidio Urbis Constantinop.

(b) Beda de sex a. stat. in sup.

(c) Paulus Diaconus lib. 6. c. 47.

II.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Erae Hisp. DCCLV. Anno Hegirae XCIX. inchoato die 14. Aug. fer. 7. A.C. 717. I.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6110.

© 26. C. D 15. P. 4. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 717.

GREGORII II. PAPÆ 3.

LEONIS ISAUUR. IMP. 1.

Num. I. ad IV. Hoc anno Theodosius sponte Imperium abdicat, & Leo Isaurus die XXV. Martii in ejus locum subrogatur, uti anno superiori monstravimus. Narrat hic Ba-

re coepit; cum & vocato Zulcimino Arabum Duce, classe potente, idem hoc anno mense Septembris, quo prima Indictio inchoatur, cum classe pervenit Constantinopolim, jamque descensurus erat in urbem, nisi Deus cito praesto civitati illi fuisset. De his enim breviter haec Theophanes: Imperator vero protinus inguiferis navibus contra eos directis ab Areopoli: divina ope igne consumpsit, & alia quidem ex eis ad ripa muros projecta sunt, alia vero una cum hominibus in profundum demersa sunt: porro alia usque ad acutam, & latam insulam consumpta, portataque sunt. Hi ergo, qui erant in urbe, fiduciam perceperunt: at hostes magno pavore concussi sunt, cognoscentes efficacissimam ignis operationem. Volebant enim eadem die vesperi ad ripa muros applicare stationem, & temones supra pugnacula ponere: sed consilium eorum dissipavit omnipotens per intercessionem castissima genitricis ejus Mariae. Haec Theophanes. Erat populus ille Dei genitricis studiosissimus cultor, cujus ope quam saepissime (ut vidimus) fuit a barbaris urbs liberata.

Sed non hic finis victoriae: etenim addidit, hoc eodem anno post omnia ista, quae diximus, accidisse, ut duae classes Sarracenorum, quarum altera solveret ex Aegypto, ex Africa vero altera, quibus annona ferebatur obsidentibus urbem, pariter male perierint, missis ab Imperatore contra utramque classem igniferis navibus, de quibus Theophanes: Cum inquit, Deo cooperante per intercessionem intemeratae Dei genitricis Mariae protinus submersi sunt inimici, & assumptis spoliis nostris, & expensis eorum, annona videlicet, cum gaudio reversi sunt. Tunc & qui in stationibus erant Sarraceni obsidentes urbem, destituti annona, fame & peste periere, trucidatis ex illis etiam a Bulgaris viginti duobus millibus. Cum tot tantaque atrocitas una simul passi sunt Sar-

Gens Sarracenorum convenit expugnare Constantinopolim.

* argyro-poli.

III. Victorie adversus Sarracenos.

Leo Isaurus fit Imp. & Constantinopolis a Sarracenis obsidetur.

ronius obsidionem Civitatis Constantinopolitanae per Sarracenos factam. Theophanes enim anno Incarnat. secundum Alex. DCCIX. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato refert, Masalmam Sarracenorum Ducem, postquam in Asia hyemasset, copiosum exercitum in partes Thraciae navibus transmisit, & in Urbem Regiam arma movisse, Sulimane Calipha antea monito, ut cum Classe instructa adveniret. Die mensis Augusti XV. Urbem obsidere coepit Masalmas, & die prima mensis Septembris Indictione prima Suliman cum magna Classe ad eam appulit. Onerarias naves Leo incendiariis navibus, igne Dei juvantis opera iniecit, cunctas assumpsit: & haec quidem ad maritima Urbis moenia conflagrantes disjectae, aliae pelagi pro-

CHRISTI 717.

GREGORII PAP. II. 4.

LEONIS ISAUUR. IMP. 2.

Cultus Deiparae Constantinop.

Extat. in Conc. Nic. 2. Act. 4. & inter ep. Greg. P. 2. ep. 4.

(a) Judith. 4.

Dei genitricis ope defensa civitas Constantinop. a Sarracenis.

PAGIUS II. Tiberis exundat & S. Ceolfridus Abbas ob-

Sarraceni, experimento) inquit Theophanes) didicerunt, quia Deus & sanctissima Virgo Dei mater Maria banc munivit urbem, & Christianorum Imperatorem; & non est omnimoda dimissio Dei in eis, qui eum invocant in veritate, licet admodum quid castigemur propter peccata nostra. Hucusque Theophanes, qui non modo tantum, sed ferme semper cum magnum aliquid a Deo consequutum esse Constantinopolitanum populum tradit, id quidem acceptum precibus sanctissimae Dei genitricis affirmat, non ob aliam causam, quam quod celeberrimus illic esset beatissimae Deiparae cultus, cui (ut suo loco superius dictum est) eadem civitas fuerat dedicata. Porro cum ejus cultus ubique locorum amplissimae civitatis celebris esset, frequentissimus in Blachernis erat, ubi Deiparae nomine augustissimum templum fuit.

Porro quod pertinet ad eandem liberationem Constantinopolitanae civitatis, de qua est sermo, factam auxilio Dei genitricis Mariae, meminit ejusdem Gregorius Pontifex Romanus, qui his diebus moderabatur Catholicae Ecclesiae clavum, in epistola ad S. Germanum Constantinopolitanum Patriarcham: qui hujus obsidionis temporibus eidem praerat Ecclesiae, dum id, quod ope Dei genitricis acciderat, in memoriam revocat istis verbis: Pugnatrix illius sancta & omnium Christianorum Domina miranda facta, quae in se declarata sunt per quae tu quoque inter hostes servatus es, non sunt reticenda. Illi enim cum insania multa tumultuarentur, tantum invenerunt in se adversitatis hostilis, quantum eorum causam injustitiae habuit. Neque hoc tamen mirandum est: nam si Beibulia per manus (a) Judith Israelitis servata est, cujus opus Holofernis erat sublatio, & per ea tempora ob id salus Israelis vocata est: quomodo non oportebat, & tuam sanctitatem hujusmodi propugnatrice utentem hostibus civitatis prevalere, ipsamque victoria coronare? &c. Haec Gregorius, qui cum agat de cultu sacrae ejus imaginis. Ann. Eccl. Tom. XII.

profundo cum impositis hominibus abortae. Die vero mensis Octobris octava Suliman Calipha extinguitur, & Sarracenorum Principatum Umarus obtinet. Haec currenti anno in ea obsidione peracta. Elmakinus tamen in Historia Sarracena scribit, Sulimam, seu Sulimanum die secunda mensis Octobris hujus anni vivere defuisse, & Umarum seu Omarum XV. Sarracenorum Calipham ei successisse.

Ad num. IV. & seq. Magna illa Tiberis inundatio, quam Anastasius narrat per dies septem Romam tenuisse pervasam, & die octava per Indictionem decimam quintam Dominum aquam amovisse, contigit anno superiori, quo Indictio XV. mense Septembri initium sumit. Beda enim in lib. de Sex Aetatibus, ubi de ea

ginis, plane significat, ejus venerandam effigiem supra muros solemnibus ritibus circumductam, & sic ab imminente periculo civitatem illam tunc liberatam: nam superius dixerat: Ecclesiam nostram idololatriae propter venerandarum imaginum divina, & miranda ad promotionem, & adductionem ad pietatem studia si quis accuset: habeatur hic non alius, quam canis oblatrans, & ut funda a nobis quam procul abiciatur, &c. Sane quidem, quandiu fuit civitas illa Romanae Ecclesiae communicatione conjuncta, inexpugnabilis barbaris infidelibus fuit, & occidendi poterat de ea canticum Juda (b): (b) Is. 26. Urbs fortitudinis nostrae Sion: Salvator in ea positus murus & aemurale. Et Dei genitricis nomine illud ex Canticis Canticorum pariter recini (c): Ego murus, & ubera mea turris. Sed ubi ab ipsa Ecclesia Romana fuit schismate penitus separata, tunc lugubre carmen illud concinuisse oportuit Hieremiae (d): Luxit aemurale, & murus pariter dissipatus est. Sed de his modo satis.

Quod ad res pertinet Occidentales, hac decimaquinta Indictione mirum in modum Romam afflictatam esse Tyberis exundantis alluvione, Anastasius tradit, qui haec de his habet: Eo autem tempore fluvius Tyber alveum suum egressus, sese per campestria dedit: inunxit enim inundatione aquarum in tantum, ut etiam per Flaminiam portam ingressus sit: transiit enim in aliquibus locis muros Urbis, illos scilicet, qui ejusdem fluminis ripam muniebant, atque ultra basilicam Sancti Marci per plateas se extendit: ita ut in Via lata ad unam, & semis staturam..... aqua ejusdem fluminis excrevisset, atque a porta beati Petri Apostoli usque pontem Milvium aquae se distenderent, & juxta remissa ejusdem fluminis se dederint. Domos itaque evertit, agros dissipavit, eradicans arbusta, & segetes. Nam nec severe ipso potuit tempore pars maxima Romanorum: pro hoc imminere tribulatio magna. Per dies autem septem aqua Romam tenebat pervasam. M m 2. Jam

inundatione locutus est, mortem S. Ceolfridi Abbatis Wiremuthensis in Magna Britannia, cujus vitam a Beda cum Vita Sancti Benedicti Biscopi Abbatis Wiremuthensis primi scriptam recitat Mabillonius Saeculo II. Benedictione, memorat, atque Ceolfridum morti vicinum Pastorem curam in alium transulisse, dato fratribus suis praeccepto, ut ipsi de suis, qui aptior esset, eligerent: postea Romam profectum esse lugentibus Monachis. Pridie Nonas Junias quinta feria vale dixit ultimum eidem fratribus, qui numero erant fere sexcenti. Ex die quo de Monasterio suo profectus abiit, usque ad diem quo defunctus est, id est, a pridie Nonas Junias usque ad septimum Kalendarum Octobrium diem, per dies CXIV. exceptis Canonice Oratio-

(b) Is. 26.

(c) Cant. ult.

(d) Thren. 2.

IV. Tyberis inundatio monstruosa.

Jam. A Domino itaque propterea Litania crebro fiebant: cumque in oratione, & Litaniis crebro persisterent, per octavum jam diem miserius Dominus aquam amovit, & fluvius ad proprium regressus est alveum per Indictionem decimam quintam. Hucusque de his Anastasius.

V. Obitus matris ipsius Gregorii Papæ.

Ejus quoque sententia ostenditur, his ferme diebus obitum contigisse matris ipsius Gregorii Papæ, eo scilicet tempore, quo a Sarracenis Constantinopolitana civitas esset obfessa: de qua obfisione loquutus, ista mox subdit: Eo namque tempore moribus certe honesta, & nomine Pontificis mater ab hac vita substracta est. Post cujus obitum Gregorius domum propriam in honorem sanctæ Christi martyris Agathæ, additis a fundamento cœnaculis, vel quæ monasterii erant necessaria, e novo construxit in monasterium: prædica illi urbana vel rustica pro monachorum obtulit necessitate. Fecit autem in eadem Ecclesia beatæ Agathæ ciborium ex argento, quod pensat libras septingentas viginti, arcus argenteos sex pensantes libras quindecim, canistra decem pensantia singula libras duodecim, & alia dona multa largitus est. Hæc Anastasius de pietate tanti Pontificis, seniore Gregorium imitantis qui proprias aedes convertit in monasterium. Beda etiam ad finem libri, quem scripsit de sex ætatibus, ubi egit de Tyberis famosa inundatione, ista mox subiicit:

His temporibus multi Anglorum gentis nobiles, & ignobiles, viri, & femine, Duces, & privati, divini amoris instinctu de Britannia Romam venire consueverant, inter quos etiam Reverendissimus Abbas meus Ceolfrius annos natus septuaginta quatuor, cum esset presbyter annis quadragesimaseptem, Abbas autem trigintaquinque, ubi Lingonem pervenit, ibi defunctus, atque in Ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est. Qui inter alia dona, quæ deferre disposuerat, misit Ecclesie sancti Petri Pau-

FAGIUS num Horis, quotidie bis Psalterium ex ordine decantari curavit. Subdit Beda: Obiit autem septimo Kalendarum Octobrium die, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo sexto decimo, feria sexta, quæ anno superiori in diem XXV. Septembris cadebat, sicuti feria quinta in diem quartum Junii. Quare tam mors sanctissimi hujus Abbatis, quam inundatio Tyberis ad annum superiorem pertinent. De Sancto Ceolfredo & Monasterio cui præfuit supra egimus. Diem clausit ultimum in Gallia apud Lingonas, dum ad limina beatorum Apostolorum tenderet, ut ibidem Beda.

III. A num. VI. ad IX. Hoc anno Carolus Martellus secundo confligit cum Ragenfredo Majore Domus. Hic Neustrasios & Burgundiones, Carolus Austrasios in aciem eduxere: Bellum inquit Continuator Fredegarii cap. 106. iniere die

decem a beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo vel Græco fonte translatus. Hæc Beda. Ex quibus & illud observa, Romam peregrinantes afferre secum confuisse munera offerenda S. Petro Apostolo. Porro quod femine etiam adolescentiores ex Anglia pietatis ergo frequenti cœtu Romam pergere solerent, non probavit S. Bonifacius Episcopus. Moguntinus, eo quod complures ex illis abiissent retro post satanam, magno scandalo cunctorum fidelium, & pudore suorum gentilium, ut suo loco ex ejus epistola tunc scripta dicitur.

Quod pertinet ad res Francorum veteris Chronicon (a) hæc habet: Septingentesimo decimo septimo anno Ragenfridus, & Chilpericus Rex in Vinciaco die Dominica ante Pascha cum Carolo pugnantibus, terga verterunt: quos Carolus adversantes cadendo prosequitur usque Parisios. Eadem auctor sui temporis res describens, in Appendice ad Gregorium Turonensem, qui id actum ait duodecimo Kal. Aprilis. Tum & acciderunt quæ narrantur in Actis (b) sanctissimi viri Rigoberti Rhemorum Archiepiscopi. verbis istis: Accidit tum, ut Carolus Rhemorum urbem præteriens, totam (ut ajunt) circumiret, donec ad eam pervenit portam, in qua sanctus Rigobertus congruis extructis ædibus degebat. Quem sane hujusmodi compellavit vocibus: Domine Rigoberte jube portam civitatis aperiri, ut liceat mihi ire precatum ad sanctam Mariam. Sed cum Sanctus nullum daret responsum, quippe orationi intentus, cui perpetuo vacabat; fertur tertio usdem usus vocibus, ita ut tandem vir Dei ejus valido clamore compulsus, sic ei responderet: Porta hæc tibi non aperietur, donec certo confiet, utri vestrum cessura sit victoria. In enim & Ragenfredus inter vos de dignitate contenditis, nec adhuc scire licet, quem sit res exitum habitura. Quod si Dominus te voluerit victorem evadere, rever-

VI. (a) Edidit nuper Pitib.

Carolus Martellus adversantes interfecit.

(b) Apud Sur. tom. 1. die 4. Jan.

Carolus Martellus quid in S. Rigobertum.

* Ramanfredus.

Dominica in Quadragesima XII. Kal. Aprilis in loco nuncupato Vinciaco in pago Cameracensi, nimirum eade invoicem collisi. Chilpericus (Francorum Rex) & Ragenfridus devicti in fugam lapsi terga vertentes evaserunt, quos Carolus persecutus Parisios Civitatem properavit. Acriter utrumque dimicatum est, & maxima clades ab ambobus exercitibus accepta, ut docet Hincmarus Episc. X. ad Ludovicum Regem Ludovici Pii nepotem, ubi prælium Fontanidense, quo vix ullum atrocius innotuit, cum Vinciaco comparat. In Annalibus Petavianis legitur: Anno DCCXVII. quando bellum fuit Vinciaco inter Carolum & Ragenfridum, in die Dominico, die XV. ante Pascha. Idem habent Annalistas Nazarianus, & Tilianus quod annum & mensent Martium, qui ideo exordiantur omnes annos Christi, vel a die Nativitatis Christi, vel,

renti tibi libens portam referabo, fidelemque me exhibebo. His auditis Carolus furibundus juramento affirmavit, si Victor rediret non impune id laterum Episcopum. At vir Dei non valde ejus minas pertimescens (justus enim quæsi leo confidens absque terrore erit) portam ei noluit patefacere. Facile enim ut vir prudens animadverterit, non orandi studio illum velle ingredi quod simulabat sed vastandi potius animo, quem admodum alias urbes devastarat. Tum etiam verebatur, si hunc intro admississet, Ragenfredum, si ad eum victoria inclinasset, ipsum infidelitatis incusatum. Et inferius.

(a) Prov. 20.

VII. * Augusti. S. Rigobertus exulat. Carolus duodecimo Kalendas * Aprilis, qui tunc Dominicus erat dies, summo mane confligit cum Chilperico Rege, & Ragenfredo, quem Chilpericus Major domus vel Magistrum equitum creaverat, & pro voto victoria positus, mox ut reversus est, e sede sua exturbavit Pontificem Rigobertum, & quidem injussissime, ut erat illi antea comminatus. Neque id tamen adeo mirum, cum etiam aliis similiter fecerit. Porro inde pulso locum suarum partium studiosos intrusit. Hæc auctor, qui & superius ait, hunc eundem sanctum Episcopum Rigobertum olim rogatum a Patre ipsius Pipino eundem Carolum baptizasse, sed animum ferocia imbutum

PAGIUS vel a Kalendis Januariis, non vero vel a Paschate vel a die Annunciationis Beatæ Virginis, ut pluribus visum fuit. Istis enim Annalibus consentiunt Annalistas Fuldenis, Metensis, & Hildensheimensis, adeo, ut hæc iis dirempta censei debeat.

IV. Post eam Victoriam Clotarium Regem creavit. Carolus Chilpericum & Ragenfredum persecutus est Parisios, ut tradit Fredegarii Continuator, qui addit, Coloniam Urbem reverentiam ipsam Civitatem cepisse referatam, & Regem sibi constituisse nomine Clotarium, quod & Auctor de Gestis Francorum cap. 53. asserit. Cujusnam filius extiterit Clotarius iste, quem Carolus Chilperico opposuit, nullus Antiquorum literis mandavit. Sed cum ipse in Austria delitesceret, valde verosimile est, eum fuisse ex Stirpe Austrasiorum Principum Siegberti & Dagoberti, nequaquam vero Neustrasiorum, Clodovei & Theodorici. Quare existimo, Clotarium istum filium extitisse Dagoberti II. ultimi Austrasie Regis. Parte altera, Chilpericus & Ragenfredus Legationem ad Eudonem dirigunt, ejus auxilium postulantes rogant, Regnum & munera tradunt, inquit idem Continuator Fredegarii. Coitunt anno DCCXIX. num. VI. Regni nomine coronam intelligit, cui ea in explicatione assentio. Anastasius enim in Constantino Papa de Tiberio Imp. eundem Pontificem Constantinopoli excipiente ait: In die qua se vicissim viderunt, Augustus Christianissimus cum Regno in capite se se prostravit, pedes osculans Pontificis, ubi Regni nomine coronam Imperialem intelligit, sicuti & in variis aliis locis a Ducangio recitatis in voce Regnum. In hac magna rerum conversione & perturba-

nullum penitus horum rationem habuisse. Sensit enim ipsum infestum sibi sanctus Pontifex Rigobertus ad supremum usque vitæ suæ diem. Ista plane passus propter justitiam, dum (quod decebat) Regi potius ipse faveret, quam ejus inimicis, qui hac ex parte tyranni judicabantur. Quamobrem quæ in S. Rigobertum gesta sunt ab ipso, per Gregorium Romanum Pontificem irrita penitus redita sunt, ut ejus epistola ad Turpinum scripta declarat his verbis.

Tua fraternitas nobis retulit, quia faciente discordia, Archiepiscopus Rhemensis, Rigobertus nomine a sede canonones defectus & expulsus fuit sine ullo crimine, & sine ullo Episcoporum judicio, & sine ullo Apostolicæ sedis consensu, & interrogatione; sed solummodo, quod non antea consensit in partem illius, qui postea partem de illo regno in sua potestate accepit, in qua parte est Rhemensis civitas: & donatus, atque magis usurpatus contra Deum, & ejus auctoritatem fuerit ille Episcopatus simul cum alio Episcopatu, & aliis Ecclesiis, ex secularibus potestatibus. Miloni cuidam sola tonsura clerico nihil sapienti de ordine Ecclesiastico; & quod alii Episcopatus de ipsa Rhemensis diocesi diverso modo fuerunt divisi, & aliqui magna ex parte in Episcopio consistentes, ad alios Episcopos & Metropolitanos Episcopos

VIII. Episc. Gregor. in causa Rhemensis Ecclesie.

tionem, quibus potuit modis Chilpericus Rex saluti suæ consuluit, temporique obsecutus est, & Provinciales qui ad Saracenum furorem vitandum se se Eudoni dederant, Caroli Victoris partes secuti sunt, ideoque Principatus Eudonis in Provincia brevissimus fuit, indeque a Veteribus non notatus.

V. Ante pugnam Vinciacoensem multæ Austrasie Civitates nondum a Chilperico Rege defecerant. S. Rigobertum Flodoardus lib. 2. Hist. Rhemensis cap. 12. narrat, Carolum prope Urbem Rhemorum transeuntem petiisse a Rigoberto Rhemensi Episcopo ut sibi juberet Civitatis portam aperiri, sed Rigobertum renuisse, donec sciret, quam finem illi capta perciperet. Referuntur hæc fustius in Vita S. Rigoberti, a Bollandio ad diem IV. Januarii recitata, ubi & legitur, post pugnam Vinciaco Carolum Rhemos ingressum sanctum Rigobertum expulisse, & Milonem Treverensem jam Episcopum intrussisse, qui deinceps utrumque Episcopum pessumdedit, teste Hincmaro in Præfatione ad Vitam Sancti Remigii lib. 2. cap. 12. Baronius num. VIII. recitat partem Epistolæ Adriani Papæ ad Tilpinum Archiepiscopum Rhemensem, in qua sermo est de expulsionem Rigoberti ex sua Ecclesia & Milonis in eam intrusionem. Desumit illud fragmentum Baronius ex Flodoardo lib. 2. cap. 13. existimavitque nihil aliud de ea Epistola superesse. Verum Flodoardus ibidem cap. 16. aliam partem ejusdem Epistolæ, & cap. 17. reliquum ejusdem exhibet, eamque ubique Hadriano Papæ adscribit. Baronius tamen partem Epistolæ quam descripsit, perperam attribuit Gregorio secundo, & nonnisi Librariorum errore Hadriano

CHRISTI
717.GREGORII PAP. II.
4.LEONIS ISAUR. IMP.
2.

pi, & clerici ordinationes aliquando accipientes erant, & refugia indebita habebant, & a suis iudicari & distringi non sustinebant; & quod clerici, & sacerdotes, & monachi pro voluntate, & licentia vivebant. Hucusque epistolæ pars, reliqua defunt. Sed & corrigendus epistolæ titulus, in quo ponitur, Hadrianus, cum longe abint hæc tempora ab Hadriani Pontificatu, licet contret Turpinum ipsum Rhemensem Episcopum, cum eam Ecclesiam annis quadraginta septem administrasset, ad tempora Hadriani Pontificis pervenisse, a quo, & precibus Caroli Magni accepisse Pallium reperitur. Cæterum quod pertinet ad S. Rigoberti successorem, non solum ex recitata epistola, sed & Actis vitæ ejusdem in iis, quæ sequuntur, liquet a Carolo illi subrogatum fuisse Milonem quod & Frodoardus testatur in vitis Rhemensem Episcoporum, ut de his nulla dubitatio esse possit. Quamobrem quod hic Turpinus, ad quem Gregorius dictam scribit epistolam, Episcopus hoc tempore fuerit (fratrem enim appellat ipsum Pontifex) dicendum est, alterius alicujus Ecclesiæ Episcopum tunc fuisse, ex eaque post Milonem in Ecclesiam Rhemensem esse translatum. Porro quod ad Carolum spectat, est quærela scriptorum omnium hujus sæculi, quod Episcopatus laicis hominibus suæ partis studiosis dederit perfruendos.

IX. Hoc eodem anno Kalendas Martii moritur mirificus ille Saxonum & Frisio-

PAGIUS ni nomen præferre putavit, indeque Tilpinum qui Carolo Magno in Francia regnante Præfatum Rhemenf. gessit, & circa an. DCCLIII. Miloni successit, ab aliquo Episcopatu ad Archiepiscopatum Rhemensem translatum credit; quo pacto annos fere centum Episcopus fuisset, si quod multi tradunt, ad annum usque DCCCX. vitam prorogavit. Quare nullum dubium esse potest, quia ea Epistola, in qua mentio exillii Rigoberti, & confirmantur antiqua Ecclesiæ Rhemenfis jura, scripta fuerit ab Hadriano circa annum DCCLXXV. ut eo anno videbimus, recteque inter Epistolas Hadriani ordine XV. in Collectione Conciliorum collocata.

VI. Successerat Sanctus Rigobertus Sancto Reolo circa annum DCXCIX. & Primus Rhemensum hic Episcopus fertur commune eis (nempe Canonicis) instituisse ararium, generaliter illorum versus usus in sacula profuturum, inquit Auctor Anonymus ejus Vitæ, ideoque scribit Marlotus in Historia Metropolis Rhemenfis lib. 2. cap. 45. ait: palmam merito aliis præcipuisse censendus est, qui simili per Galliam reformationi Canoniorum incubuerunt. Verum tam Anonymus ille quam Marlotus hallucinantur; Canonici enim primum a Chrodegango Episcopo Metensi longe post hunc annum instituti, ideoque illa Ecclesiæ Rhemenfis traditio nullo nititur fundamento. In exilio in Vasconia, quo relegatus fuerat, miraculis claruit, & omnibus admira-

rum appellatus Apostolus, primus Werdenfis Episcopus S. Suuibertus, cujus superiori tomo præclaras res gestas sæpe contigit enarrasse. Defunctus est cum esset ætatis annorum sexaginta novem. Qui fidelissime ejus vitam conscripsit ejusdem temporis, & muneris Apostolici Marcellinus, ejus obitum ita narrat: Anno a natiuitate Domini septingentesimo decimo septimo, S. Suuibertus omnium virtutum charismate plenus, ex omnibus animi medullis videndi Deum desiderio flagrans, cum in festo principis Apostolorum sancti Petri ad Cathedram in suo monasterio diuina celebrasset, mox languore eum invadente, lecto decubuit. Et post nonnulla ab ipso probe disposita: Appropinquante denique die obitus, sive dormitionis suæ, quam præscivit Angelico ministerio, convocans fratrum suorum præfatorum felicem cateruam, celebrari sibi fecit Missarum solemniam: deinde, perceptione corporis Domini se muniens, & sanctæ Crucis vexillo se, cunctosque circumstantes consignans, in mortis quiete dormiens, transit feliciter de mundo, & ab Angelicis choris anima ejus sancta in consortio Sanctorum, & felicitatis perpetua in perpetuum collocanda suscepta est, statimque facies ejus ut glorificata lucens splenduit: cella vero ejus ut apotheca redoluit, omniumque ora, & pectora fragrantia suavitatis replevit, &c. Pergit fufius dicere quæ post obitum contigerit fieri ibi miracula diversi generis, quæ tu ipse majori otio con-

tionis fuit. Ex exilio reversus videtur post pugnam Sueffionensem, quo tempore Carolus Major. Domus Chitpericum Regem Francorum, a cujus partibus steterat Rigobertus, ab Eudone Aquitanæ Duce accepit Auctor Vitæ ejus, qui post annum millesimum floruit, ideoque de ejus gestis non satis edoctus fuit; refert mortem ejus contigisse anno septingentesimo septuagesimo tertio, sed errore manifesto, vel ejus, vel patris Librariorum, uti ex Milonis morte & Tilpini hujus Successoris initio manifestum fit. Bolandus laudatus, & Cointius anno DCCXXXIII. n. VI. monent, loco, anni DCCXXXIII. per unius literæ mutationem, annum DCCXXXIII. restituendum esse, cui conjecturæ adhæreo, cum melior non occurrat. Nunquam autem Episcopatum recuperavit, sed post suam reversionem ex Vasconia, in agro Rhemenfi vixit, unde sæpe Civitatem invisitabat, & in altari Beatissimæ Virginis, quod a Milone suæ Sedis invasore obtinuerat, missam celebrabat, ut tradit Flodoardus lib. 2. cap. 12.

Ad num. IX. Sanctus Suuibertus, qui ordinatus fuerat Episcopus, ut Frisii viciniquæ populis, qui adhuc idola colebant, Evangelium S. Suuiberti annunciat, currenti anno mortuus est, ut legitur tam in Annalibus Petavianis, quam in pife. & Chronico San-Dionysiano, in quo etiam dicitur mortem ejus contigisse in mense Martio. Quæ de eo refert Baronius ex Pseudo-Marcellino in ejus Vita, fabulosa sunt. Nunquam enim Suuibertus

CHRISTI
717.GREGORII PAP. II.
4.LEONIS ISAUR. IMP.
2.

confulas. Videbis enim eum, in quo primitiæ Apostolatus earum gentium sunt consecrata, non tantum cum viveret, sed & post obitum Apostolicis curusca-

se miraculis, quo prædicata ab eo Fides multiplicibus consignata restibus posteris traderetur.

Sep-

PAGIUS bertus fuit Episcopus Werdenfis ad Aleram flumen ultra Visurgim, sed tantum primus Abbas Monasterii Verdenfis ad Rhenum in Diocesi Coloniensi. Neque Vverda ad Aleram flumen Sede Episcopali ornata fuit ante tempora Caroli Magni, hujusque Civitatis primus Episcopus extitit Sanctus Suuibertus Junior, alius a Seniore, licet Pseudo-Marcellinus Junioem cum cum Seniore Sancti Willibrordi socio confundat. Sed de figmentis Pseudo-Marcellini le-

gendus Blondellus in Pleniori Assert. Genealogiæ Franciæ Tom. II. pag. 78. ubi paucis demonstrat Pseudo-Marcellinum fere ubique monstra locutum, & omni fide indignum esse; quod etiam postea judicium tulerunt Henschenius ad diem I. Martii, Cointius an. DCCXIII. num. IV. & seqq. & Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. I. adeo ut fabulator iste imposturam alicui amplius facere non possit.

JESU CHRISTI ANNUS 718.

GREGORII PAP. II. ANNUS 5.

LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 3.

I. Septingentesimus decimus octavus sequitur annus primæ Indictionis, quo Sarraceni, qui frustra Constantinopolim obsederunt, reversuri, qui reliqui erant, ad propria, naufragio (ut & superius dictum est) periere: de quibus ista Theophanes: Sarraceni ergo moti decimo octavo Kalendas Augusti cum multa confusione reversi sunt. Cum autem navigaret classis eorum, tempestas a Deo per intercessionem Dei matris incumbens in illos, eos dispersit, & alios quidem eorum penes Proconnesum, & reliquas insulas, alios vero in vertiginibus, & cætera demersit in aquora: residui quoque cum transissent Ægeum pelagus, exemplo pervenit in eos terribilis indignatio Dei: grando namque ignea descendens super eos, aquam maris ebullire fecit, & pice liquefacta naves simul cum hominibus inductæ sunt in profundum, decem solis ex eis salvos, & ipsi providentia Dei Salvatoris ad annuntiandum nobis & Arabibus magnalia Dei, quæ in ipsis facta sunt: quas etiam nostrates invenire potuerunt, & quinque earum comprehendere; aliæ vero quinque salvæ in Syriam deductæ sunt, Dei annuntiatione potentiam. Hæc Theophanes; eadem quoque Cedrenus.

II. Tantam gratiam consecuti cives statuerunt pro ea celebrare annis singulis solemnes gratiarum actiones: nam in Menologio Basilii Imper. die xv. Augusti ista leguntur: Commemoratio adventus Sarracenorum, & perditionis eorumdem impiorum. Sub Leonis Isauri principatu magna Sarracenorum venit multitudo, & Constantinopolim obsederunt terra, mari-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6211. SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCCLVI. Anno Hegiræ C. inchoato die 3. Aug. fer. 4. A. C. 718. I. Constantinopolis Sarraceno- rum obsidione libera- ta.

AD num. I. & II. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCIX. & sequenti, ac Nicephorus in Breviario pag. 35. gesta hoc anno in obsidione Constantinopolitana eodem fere modo referunt, aiantque insequente vero, currentis scilicet anni, alteram rursum ex Ægypto Classem appulisse, ac paulo post aliam ex Africa, sed milites cum paratum a Romanis ignem atque incendium metuerent, Byzantii freto ob traiciendi desperationem relicto, ad Bythiniam applicant. Ægyptii vero, qui una cum iis navigabant, Bisantium confu-

que. Et Imperatore necessitatem vidente, & cum eis fœdera sancire volente; ipsi dicebant, se civitati jam quoque custodes constituisse; perinde atque capta esset. Sed superbis resistens Deus obstitit eorum consiliis. Videns igitur eorum Principes, quod nihil ageret: petiit, ut saltem urbem ingrederetur, & eam cerneret, pollicitus post hæc inde discedere. Quod cum concessum esset, & per portam Bosporiam equo sedens intrare vellet; aliis suis sine molestia ingredientibus, Principis solius equus intrare omnino nolebat. Respiciens vero sursum, vidit supra portam Dei genitricis imaginem: tunc se novit hoc passum, quod eandem auxiliantem civibus blasphemasset: desistenique; & recedens cum suis in Ægeæ pelago una cum navigiis ab ignifera procella consumpti sunt. Hujus tanti miraculi gratia populus solemnes celebrat gratiarum actiones annis singulis. Hæc ibi.

Tanto portento percussus Haumar Princeps Sarracenorum, qui hoc anno post Zulciminum suscepit habenas, adeo manifestam Dei indignationem expertus, duo sibi facienda proposuit; alterum ut populum sibi subditum expiaret, alterum vero, ut quos putabat Dei hostes, Christianos insequeretur.

Sic igitur hoc eodem anno (ut idem Theophanes auctor est) civitatibus sibi subiectis vini potum inhiibuit, & in Christianos promulgavit edictum, quo recederent ab ipsorum religione, præmio apposito facientibus, nempe a tributis immunitate; poena vero mortis sancita in omnes, qui facere detrectarent. His adiecit, ut eodem edicto caveret, Christiano-

gant, & Imperatoris nomen sanctis acclamationibus persequantur, Quibus rebus animatus Imperator incendiarias naves adversus illas Classes immittit, atque universas igne consumit. Die igitur Augusti decima quinta Sarraceni cum magno generis sui dedecore recesserunt. Classe siquidem e litioribus nostris solvante immissa Dei nutu, Desique Matris interventu procella naves hinc inde jactatas dispersit. Subdit Theophanes alias ad varias insulas, alias ad diversa maris littora illis ac submersisse. Liberatæ Urbis annuam memoriam die XV. Augusti recollit Ecclesiæ Græcæ Menæum. Legenda Oratio Historica de Urbis Constantinopolitane Liberatione a Combessio in Auctario Biblioth. SS. PP. Tom. II. publicata.

Quod vero scribit Baronius, Haumarum Sarracenorum Principem hoc anno post Zulciminum regnare coepisse, ex aliquo imperito Scriptore desumptum. Soleiman enim Sarracenorum Calipha mense Octobri anni superioris fato functus est, eique Omarus seu Umarus in Caliphatum successit, ut ibidem num. I. ostendimus. Ad num. III. Theophanes anno Incarnat. fe-

III. Perfecutio excitata a Sarracenis in Christianos.

II. Omarus apud Sarracenos regnat.

III. Cua-

CHRISTI 718.

GREGORII PAP. II. 5.

LEONIS ISAU. IMP. 3.

norum testimonium adversus Sarracenos minime recipiendum. Ausus est insuper litteris tentare Leonem Imperatorem, ut a fide Christiana recederet. Hæc omnia Theophanes, & alii; idemque testatur, quamplurimos Christianos haud consentientes impietati, potius delegisse necari, sicque clarissimo ipsos omnes coronatos esse martyri. Hic ingemiscimus magnam horum temporum sterilitatem scriptorum, qui sicut olim sub Gentilibus Imperatoribus, scriberent eorundem Martyrum acta. Verum nubes ista fulmina vomens haud diu est permixta subsistere; siquidem post sequentem annum barbarus truculentus tertia Indictione ex hac vita subtrahus est.

Hoc pariter anno a Sergio Protospathario novus Imperator Artemius erigitur in Sicilia: sed misso illic a Leone Imperat. Paulo Chartulario, igne incensus extinguitur, sumpto supplicio de rebellibus.

IV. Quod ad res Occidentales pertinet, hoc anno, ut Tudenensis numerat, Æra scilicet septingentesima quinquagesima sexta (est is annus Domini septingentesimus decimus octavus) Astures omnes in unum collecti super se principem crexerunt Pelagium. Fuit iste Regis Theodorici Spaharius, qui fugiens impressionem Sarracenorum, cum suis in Asturiis se contulit montes: cum autem audissemus effectum Sarracenis Hispaniam occupantibus, id magna audacia esse præsumptum, in eum acies movent: sed primum insidiis ipsum appendendum putarunt, misso ad ipsum Oppa Archiepiscopo Toletano Vitiæ Regis filio, qui magnis pollicitationibus ditionem ei suaderet. Ad quem ista Pelagium respondisse idem auctor affirmat: Tu (inquit), & fratres tui cunctos subvertis, & Christi Ecclesiam dejecisti: & propter scelera patris vestri, qui peccare coegit gloriosam gentem Gothorum, reliquit Dominus Ecclesiam suam. Et quia Deo facile est salvare sive in paucis, sive in multis, nos de misericordia Dei confidentes, committimus ad Dominum Deum nostrum, ut fidem Catholicam conferremus, quam vos spreveritis & pater vester. Est enim Ecclesia Dei sicut luna, quæ aliquando apparet plena, aliquando valde diminuta, & iterum revertitur ad plenitudinem primam. Ecce in ista tumba (spelunca loci natura munita illie erat, ubi cum suis Pelagius degebat) hodie inclusa est maxima pars militiæ Gothorum; sed egredietur ex illa, dante Domino, semen, quo genus Gothorum ut erat, Christo in tota Hispania restauratur. Et quia devotam eam habemus, apud Deum Patrem & Dominum nostrum Jesum Christum totam spem nostram ponentes, hanc multitudinem paganorum, quibus ducatum præbes, despiciamus. Confidimus enim per intercessionem gloriose Virginis genitricis ejusdem Domini nostri Jesu Christi salvari, & ipsi adjuvante, quæ mater misericordiarum est, gentem Gothorum de paucis, qui sunt in ista spelunca, restaurari, sicut ex paucis granis infinite segetes germinantur.

Quibus dictis Pelagius, & qui cum eo erant, tanto hoste perterriti incluserunt se in spelunca, beatæ Mariæ suffragia expetentes, ejus ibi memoriam venerabantur, & pro recuperatione Christianorum orationibus insistebant. Videns autem Oppa quam Pelagius confidentiam in Domino posuerat, reversus ad Ismaelitas dixit: Properate ad speluncam & pugna- re fortiter, quia ut ex verbis ejus comperi, nisi per gladium pacem cum eo habere non possumus (a). Alchaman illico fundibularis & sagittarius, & jacentibus jacula portam speluncæ ferire præcepit. Tunc cerneret saxa intermixtis jaculis sicut densissimas pluvias evolare contra beatam speluncam. Sed in hoc turbine jaculorum & lapidum, qualiter divina manus quæ percutit & sanat, pro Christianis pugnaverit, exemplo poterit adverti, quod

V. Pelagius ingenti potitur victoria.

PAGIUS Eius ini- que leges. eundum Alex. DCCX. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, ait: Hoc anno terra motu per Syriam exorto, Umarus Civitatibus vinum inbibuit, Christianosque ad fidem religionemque fœda desertione conspurcandam adiecit: eos vero qui negato Christi nomine ad ritum alienum defecissent, immunes a vestigiis declaravit, qui piaculum non admitterent, crudeliter necavit, ex quo plures effecti Martyres: ne Christiani præterea adversus Sarracenum testimonium recipiatur lata lege sanxit. Epistolam denique fidei suæ expositionem manifestantem ad sparcos ejus sensus Virum deducere arbitratus ad Leonem Imp. datam transmisit. De Umari Calipha morte anno DCCXX. quo ea contigit, agemus.

IV. Ad num. IV. & seqq. Tudenensis initium Regni Pelagii in Asturiis, quo se se receperat hoc quidem anno confignat, & Vafæus illud in præ-

cedentem confert, sed illud ad annum DCCXII. pertinere ibidem diximus. Pelagius Christianos in multos metu Sarracenorum latitantes ad audendum aliquid pro salute patriæ adhortatus, adeo sibi obnoxios fecit, ut omnes eum communi suffragio Regem salutaverint. Tum ad eum quotidie plures tanquam ad Azylum quoddam divinitus datum confugere, paulatimque illustribus victoriis parvum illud Regnum ampliatum.

V. Inter hæc Alahor Cordubam attentavit, & Christianos ibi degentes, emundatos usque ad exinanitionem extrema virtutis, tyrannide coarctavit, inquit Rodericus in Historia Arabum cap. 10. subditque: Hoc tempore Eclypsis solis ab hora sexta usque ad vicesimam horam nonam duravit, & nulla, ut in tenebris apparebant. Eiusdem Eclypsis meminit Isidorus Pacensis, eaque accidit in Hispania die III. mensis Junii, feria sexta, hora post meridiem pri-

CHRISTI
718.GREGORII PAP. II.
5.LEONIS ISAUR. IMP.
3.

lapides & jacula, & sagittæ a Sarracenis emissa contra eos retorquebantur, & maximam Sarracenorum multitudinem prostraverunt.

Barbari autem ubi non solum ad peragendum negotium quod volebant, se nihil proficere, sed maximam suorum partem vident prostratam armis suis, confusi & turbati retrocedendo, speluncam oppugnare destiterunt. Pelagius ad prælium Dei gratia & fortitudine roboratus, cum totam multitudinem hostium prostratam, aspiceret, reliquos superaturus Saracenos aggressus de spelunca stricto ense invadit ubique. Statim Oppa captus est, & Alchaman cum viginti millibus Sarracenorum interfectus. Sed nec sexaginta milia, quæ remanserant, Domini vindictam evadere potuerunt. Siquidem dum per verticem montis Ausenæ fugam arriperent, atque per concava petrarum & devia loca adveniebant, & venire velent ad quoddam supercilium montis, dum graderentur secus flumen Devæ, divinum numen oppressit eos: unde cum idem flumen inundatione aquarum proprium alveum excedit, multos ex eis occidisse, signa armorum & ossium evidenter ostendunt.

VI. Vere Deus implevit tunc fusus illud (a) Cor. 10. quod Paulus dixit (a): Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari super id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Tam gloriose egit Deus tunc cum populo Christiano, ut in primo Israelitico, cui Deus cum paucis de multis dedit semper triumphare, talis victoria invenitur. Hæc Tudensis, qui & inferius subdit de

PAGIUS prima, ut observavit Calvius in Opere Chronologico. Quare præfectura Alabari, quæ triennis fuit, mense Junio adhuc durabat. Triennio illo hoc anno exacto Zama ab Ift Solemani filio Hispaniensem administrationem per aliud triennium tenuit, & gravissimis tributis Hispaniarum Christianos afflixit.

VI. Carolus Martellus, Chilperico Rege expulso, ad Austrasiæ suæ Principatum, Neustriæ atque Burgundiæ Regna adjunxit, & omnibus Francis, exceptis nationibus, quæ defecerant, paulatim dominatus est. Cumque Chilpericus Saxones, qui cis & ultra Visurgim late imperabant in societatem vocasset, Carolus perrexit in Saxoniæ cum exercitu, totamque Regionem cis Visurgim vastavit, & ad propria victor reversus est, ut hoc anno referunt Annales Nazariani, Petaviani, Tiliiani, San-Dionysiani, & Metenses.

VII. Hoc anno Sanctus Rudbertus Episcopus Saltzburgenis in Bajoaria inter verba orationis reddidit Spiritum in pace, die videlicet Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, inquit Anonymus in Vita ejus, recitata a Canisio Tom. II. Antiq. Lect. & ex eo a Mabillonio Sac. III. Benedict. part. 1. Hoc enim sæculo, quo Sanctus Bonifacius Joannem Episcopum Saltzburgensem constituit anno DCCXXXIX. Pascha non incidit in diem XXVII. Martii, quo Rudbertus cre-

Sarracenorum Rege, quod his auditis, pudorè suffusus & furore succensus, in eos, quos secum habebat Hispanos furorem convertit, nempe in Julianum Comitem, regni proditorem, & filios duos Witizæ, quos fecit capite plesti, ita Domino operante, ut ab eodem interficerentur scelerati, cui Hispanias prodidissent; sicque Pelagium regulum tenuisse regnum idem tradit annis decem & octo. Porro spelunca illa Dei genitricis memoriæ dicata est, ejus quoque nomine nuncupari cœpta, distatque sancta Maria de Covadonga. Recitatæ autem historiæ ad stipulantur scriptores omnes, qui res Hispaniarum sunt profecuti. Addunt præterea, Pelagii opera venerandas reliquias sanctorum, & sacros codices per Urbanum Archiepiscopum Toletanum successorem Sinderedi translatos fuisse in Astures. Reliqua vero bellorum si cupis, consule eos, qui in his enarrandis potissimum versati sunt; nobis autem hæc satis ad institutum. Observatione plane dignum est, quod tam in Oriente Leo Imperator quam in Occidente Pelagius, cum Dei genitricem adversus Sarracenos invocant, in speratam, ingentemque consequuntur utrobique victoriam. Sed de his satis.

Eodem anno Gregorius Papa, cum a Viennensi Archiepiscopo accepisset statum Ecclesiæ Gallicanæ felicem, ad eundem has reddidit litteras, quibus & commendat sanctum Bonifacium, cui ad Germanos crediderat Apostolatam (b): Gregorius Episcopus servus servorum Dei Austroberto reverendissimo fratri sancti Viennensis Ecclesiæ Archiepiscopo.

De-

ditur mortuus, nisi annis DCCVII. & DCCXVIII. Laudatus Anonymus diem mortis ejus non memorat; sed Auctor Libelli de Episcopis Saltzburgenibus, apud Canisium loco citato, de ejus Translatione loquens ait: Hujus Translationis dies eo ipso die, idest, VIII. Kal. Octob. per totum Episcopatum illum Saltzburgicæ statutus est celebrari. Que dies Officii Dedicacionis Ecclesiæ, in qua corpus jacet, intantum est occupata, ut hujus celebrationi ejus plene nequeat deservire. Et dies transitus ejus VI. Kal. Aprilis die Resurrectionis Dominica, propter Officia Quadragesima vel ipsius Pasche, raro, sicut dignum est, consuevit celebrari. Ideo postera dies, idest, VII. Kal. Octob. illi consuetudinaliter inofficiatur atque vacatur, sed intra Urbem tantum. Ex qua consuetudine Translationem ejus quidam causa ignarè in diem eundem transcripserunt, sicut in quibusdam Martyrologiis habetur. Et etiam congruum ac religiosum est, ut quicquid alia observatio alius celebrationis, ob reverentiam Quadragesimalis Officii vel Paschalis gaudii observantiam admittit diei dormicionis illius, qui Auctor Sedis & Apostolus extitit, hoc, saltem in domo requiescæ sue, illa assumta die Translationis suppleatur. Auctor vero illius Libelli prædictæ Vitæ subiecti videtur antiquus. Bollandus ad diem XXVII. Martii refert aliam Vitam Sancti Rudberti ex MS. Rubæ-Vallis, in qua dicitur, Sanctum An-

CHRISTI
718.GREGORII PAP. II.
5.LEONIS ISAUR. IMP.
3.

Reg. Pap. epistola ad Austrobertum Archiep.

* rumotibus.

PAGIUS Antistitem in die Resurrectionis Dominica, cum Missarum solemniam in conspectu totius Ecclesiæ celebrasset, Sexto Kal. Aprilis ad Dominum migrasse. Sed hujusmodi Interpolatoribus non magna fides habenda.

VIII. Quoad Erendrudem, ea non solum Rudberti, ut falso Interpolatores Vitæ Sancti hujus Præfulis scribere, sed neptis fuit, quod non tantum in Sancta Erendrudis Vita, & in Libro Donationum Ecclesiæ Saltzburgenis factarum, legitur; sed etiam in Adnotatione & Indiculo eandem Donationum, ab Arnone Saltzburgenis Antistite Caroli Magni jussu edito. Fuert ea Abbatisa in Francia, & cum Sancto Rudberto in Noricum venit, qui apud Juvaviam, seu Saltzburgum ei Monasterium construxit, eamque Matrem Virginum constituit. Secundo Kal. Julii Gaudium Domini intravit, inquit Auctor Anonymus ejus Vitæ, qui annum ejus emortualem non exprimit. Marianus quidem Scotus

faciet usque in diem Christi Jesu. Reverendum fratrem Bonifacium rudibus genibus Episcopum designavimus, quem vestra charitas Principibus Francorum insinuare non gravetur, ut legationem nostram adimpleat. Auctoritatem Ecclesiæ vestræ, quam venerabiliter usæ, a beato Petro promeruit; quamque usque nunc prædecessoribus meis firmantibus, retinet; & roborare cupimus, & ut inde decoretur Ecclesiæ vestræ, volumus, & Apostolico dono præoptamus. Data pridie Kal. Septembris, imperante piissimo Leone Augusto, anno tertio Imper. regni ejus. N n 2 Se-

in Chronico refert, Sanctum Bonifacium primum fuisse, qui in Germania Monasteria Virorum & Virginum condiderit, ut infra videbimus; sed Marianus intelligit veram Germaniam Rheno, mari Baltico, & Danubio terminatam; Noricum vero, in quo situm Saltzburgum, Provincia Transdanubiana fuit, nonnisi improprie Germania vocata. Hæc fusius tractanda fuere, qui ob vulgarem prochronismum centum annorum Historia Ecclesiastica in non paucis supplenda & illustranda erit. Baronius ad annum DXCX. num. XLII. quo septimum Annalium Ecclesiast. Tomum absolvit, de Rudberto & Erendrude verba facit, quia ejus ætate una omnium sententia erat, Rudbertum Childeberto II. in Francia regnante Evangelium. Boiis annuissæ.

Nativitas Constantini Copronymi & coronatio Maria Imperatricis, de quibus, anno sequenti.

1. S. Bonifacius accipit Apostolatum a Gregorio Pap. ad gentes.

(a) Extat apud Sur. die 5. Julii tom. 3.

(b) Cod. MS. ex Biblioth. S. Mariae super Minervam, & alio exemplari Ant. Aug. ep. 7.

(c) Genes. 28.

(d) Genes. 19.

Litterae patentes commendatitiae.

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Erre Hisp. DCCLVII. Anno He-gira CL. inchoato die 23. Julii fct. 1. A. C. 719. I.

Septingentesimus undevigesimus Redemptoris adest annus Indictionis secundæ, quo Gregorius Papa S. Bonifacium presbyterum natione Anglum Romam venientem Apostolico munere insignivit, cum ei ad prædicandum Evangelium Gentibus credidit. Quomodo autem hæc se habuerint, auctor, qui ex Willibaldo Episcopo ejus discipulo ipsius res gestas prosequutus est, sic sincerissime narrat (a): Reverendum Episcopum Danielelem adiit, petens ab illo, ut ejus benedictione & litteris commendatitiis Romam iturus fruere mereretur. Episcopus libens annuit, & providi pastoris officio fungens Stephanum virum bonum orbatæ congregationi præficiendum curavit, & Bonifacium Dei servum longum iter peregre suscepturum ad loca optata cum suis litteris a se dimisit. Sed quod Dei beneficio adhuc extent Danielis Episcopi litteræ commendatitiæ, hic eas describere, antequam ulterius progrediamur, operæpretium judicavimus: sic enim se habent (b):

Piissimis ac clementissimis Regibus, Ducibus, universis reverendissimis, & dilectissimis Episcopis, religiosis, necnon Abbatibus, presbyteris, & spiritualibus filiis Christi nomine consignatis Daniel Dei famulorum famulus, Dum universis fidelibus devotione sincerissima Dei mandata sunt observanda, quantum sit hospitalitatis munus, quamque acceptabile Deo humanitatis officium viantibus exhibere, sanctis scripturis attestantibus demonstratur, dum & beatus Abraham (c) propter hospitalitatis misericordiam sanctorum Angelorum præsentiam suscipere meruit, & venerando eorum colloquio perpotiri. Loth (d) quoque per hujusmodi ministerium pietatis de Sodomorum flammis ereptus est: salvavit eum hospitalitatis gratia de flammarum interitu, mandatis cælestibus obsequentem; ita, & vestra dilectioni proveniet ad salutem, dum horum portatorem religiosum presbyterum, Detque omnipotentis famulum su-

scipientes juveritis, dum caritatem ei, quam Deus, & diligit & præcepit, exhibueritis. Recipientes ergo Dei famulos, eum recipitis, cujus majestati deserviunt, ita pollicenti. Qui (e) vos recipit, me recipit. Hæc itaque concordia devotione facientes, & Dei mandata peragitis; & de divina promissionis oraculo confidentes, mercedem apud eum habebitis sempiternam. Incolamem eminentiam vestram sempiterna gratia custodiat. Hactenus Danielis litteræ. Fuit iste Daniel (f) Episcopus Venetæ civitatis in Anglia apud Saxones Occidentales, sub cujus diocesi monasterium erat ea lingua (g) Adelfancaster dictum, in quo a puero S. Bonifacius monasticum sectatus est institutum. Pergit vero ex Willibaldo auctor de Bonifacio semel ceptam orationem.

Ea igitur benedictione fretus, mox valedicens fratribus, dat se itineri, terrarum longa spatia, & ignotas vias emensurus. Collecti sunt autem ad eum undique non pauci servi Dei eodem spiritu ferventes: cunctique uno animo quotidie multa sanctorum templa invisentes, rogabant divinitus adiuti, tutius Alpium juga superarent, & Longobardorum feros animos erga se lenes & humanos sentire mererentur. Cumque severissima gentis regiones citra discrimen ullum pertransissent, beatissimi Apostoli Petri limina adierunt, Christoque (ut par erat) gratias agentes, peccatorum suorum abolitionem, & itineris prosperos successus petierunt; nec sunt votis frustrati sui. Nam simul atque vir sanctus venerabilem Apostolicæ sedis Præsulem Gregorium secundum allocutus est, eique tum causam adventus sui, tum desiderium, quo diu flagrarat, exposuit; mox Pontifex hilari vultu eum intuens, percunctatus est, num aliquas Episcopi sui litteras commendatitias apud se haberet. Illo vero statim chartam pro more involutam Pontifici obrulit. Quæ perlæcta, sanctique viri comperto desiderio, sedulo cum illo deinceps sermones con-

tinuum, inquit Adamus Bremensis, qui Austra-S. Bonifacium in Germania partes idolorum cultui deditas ad faciem cognitionem Divinæ, ac Christianæ religionis adduxit, erat Winfridus natione Anglus, verus petiit. Christi Philosophus, cui postea cognomentum ex virtute erat Bonifacius. Et quamvis alii Scripturam, vel Gallum in Alemannia, vel Heimerammum in Bavaria, sive Kilianum in Franconia, seu certe Voillibrordum in Friesia priores asserant, Verbum Dei prædicasse: hic tamen omnes alios, uti Paulus Apostolus, studio & labore prædicationis antevertit. Primus Sancti Bonifacii ab Anglo-Saxonibus patria lingua Winefridi seu Winfridi appellati Vitam scripsit Voillibaldus, post Willibaldum Othblan Monachus Benedic-

(e) Matt. 10.

(f) Bed. hist. Angl. 5. c. ult. (g) VVil-lib. in Vita S. Bonif.

III. Bonifacius Romanæ venit.

tulit, illicque commorantem reverenter tractans, quascumque petiit sanctorum reliquias illi donavit. Tum etiam per omnem Germaniam prædicandi ei munus demandans, suas ei litteras tradidit, quarum hoc est exemplar.

Gregorius servus servorum Dei Bonifacio religioso presbytero.

IV. Litteræ Apostolatus Bonifacii.

Exigit manifestata nobis religiosi propositi tui pie in Christo flagrantis intentio, & approbata sincerissime fidei tue perlata relatio, ut ad dispensationem verbi divini, cujus per gratiam Dei curam gerimus, te comministro utamur. Experientes proinde te ab infantia sacras litteras didicisse, profectusque indolem ad augmentum crediti cœlitus talenti profectum divini timoris extendere, videlicet gratiam cognitionis cœlestis oraculi in labore salutiferæ prædicationis, ad innotescendum gentibus incredulis mysterium Fidei instanti conatu extendere: collectamur fidei tue, & adjuutores effici cupimus gratiæ prærogata. Igitur quia præmissi conatus pium affectum usque ad Apostolicæ sedis modesta provisione perduxisti consilium, ut membrum ex membro proprii corporis caput requirens, motum mentis probares, capitique arbitrio humiliter te submitteris, & ejus directioni, iusto tramite properans, soliditati compingens plenitudine existas, ideo in nomine indivisibilis Trinitatis, per inconcussam auctoritatem beati Petri Apostolorum principis, cujus doctrinæ, & magisterio fungimur, & locum sacra sedis administramus, modestiam tue religionis instituiamus, atque præcipimus, ut in verbo Dei (quo igne salutifero, quem Dominus mittere venit in terram, enitere videris) ad quascumque gentes infidelitatis errore detentas, properare, Deo annuente, potueris, mysterium regni Dei per insinuationem nominis Christi Domini Dei nostri, veritatis suasionem designes, & per spiritum virtutis, & dilectionis & sobrietatis, prædicationem utriusque Testamenti mentibus indoctis consona ratione transfundas. Disciplinam denique sacramenti, quam ad iniriandos Deo prævio credituros tenere studeas, ex formula officiorum sanctæ nostræ Apostolicæ sedis, institutionis tue gratia prælibata, volumus ut intendas. Quod vero actioni susceptæ tibi deesse perspexeris, nobis (ut volueris) inimare cu-

PAGIUS nus, relatis variis ipsius Bonifacii, aliorumque Epistolis. Bonifacium Anglo-Saxonem fuisse ipsemet docet in Epistola apud Othlonum in lib. 2. cap. 1 recitata, in qua ait: synodus & Ecclesia, in qua natus & nutritus fui, idest in Transmarina Saxonia, seu West-Saxonia. Monachus Cœnobii cuiusdam Westsaxonie traditus est fere septennis, annoque DCCXVI. in Fri-

rabis. Bene vale. Data * Idus Maii, imperante domino piissimo Augusto Leone secundo a Deo coronato, anno tertio Imperii ejus, Indictione secunda. Hucusque Apostolatus litteræ; quibus videas præcos mores, & antiquos ritus, quomodo quis munere Apostolatus initiari soleret.

Sed quos vir Apostolicus de collato Apostolatu fructus colligere cœperit, ab eodem, qui supra auctore sic accipe: His igitur litteris acceptis a venerabili Papa, profectus est inde ad Longobardorum Regem Luitprandum, a quo honorifice susceptus aliquandiu apud eum hospitio usus est. Porro ab illo discedens, ardua, & prærupta juga transcendit, ignotosque Bojavorum, & Germaniæ fines perlustrans, in Thuringiam pervenit, accurateque explorans ubique, instar apis prudentissimæ, ubi postmodum neccærea sanctæ Fidei mella colligere, & comportare posset. Cumque dies aliquot in Thuringia hæreret, omnes interim illius provinciæ principes verbis spiritualibus alloquens, ad sacram complectendam Fidem, & religionem invitavit. Sacerdotes quoque quos variis deditos flagitiis comperit, sermonibus Evangelicis ad institutionis canonicæ normam correxit. Audita autem Radbodi Frisonum Regis morte, qui per id tempus magnam in Christianos persecutionem exercuerat, magno affectus gaudio, in Frisiam navigavit, ibique verbi divini spargens, permultos ab errore idololatriæ retraxit, &c.

Quod autem de Radbodi Regis morte meminit, opportune hic de ipso agendum: quod enim hoc anno ejus contigerit obitus, etiam Jonas est auctor, qui res gestas S. Wlfranni Sennonensis Episcopi scriptis profectus est, ex quibus corrigas Sigebertum, qui superiori anno contigisse errore ponit. Sed quæ miranda valde tum contigerint, ex eodem Jona (a), qui eodem tempore vixit, accipe: qui ubi prius insignia per sanctum Episcopum edita divinitus miracula enarravit, quibus visis, idem Radbodus nonnihil permotus est ut fieret Christianus, jamque nomen dedisset: sed cur se retraxerit, ita narrat: Præfatus, inquit, Princeps Radbodus, cum ad percipiendum baptismum imbueretur, percontabatur a sancto Episcopo Wlfranno,

V. De conversione infidelium facta per Bonifacium.

VI.

(a) Extat ap. Sur. die 20. Martii to. 2.

Radbodus Rex Frisiarum refflit a fide Christiana.

II.

no, juramenti cum per nomen Domini astringens, ubi esset major numerus regum, & principum seu nobilitum gentis Frisonum, in illa videlicet caelesti regione, quam si crederet, & baptizaretur, percepturum se promittebat, an in ea, quam dicebat tartaream regionem. Tunc beatus Vulfrannus: Noli, inquit, errare inclyte Princeps: Apud Deum certus est numerus suorum electorum. Nam predecessores tuos principes gentis Frisonum, qui sine baptismi sacramento decesserunt, certum est damnationis subisse sententiam: qui vero ab hinc crediderit, & baptizatus fuerit, ac fontem gaudebit in aeternum. Hæc audiens dux incredulus (nam ad fontem processerat, ut ferunt) a fonte pedem retraxit, dicens non se carere posse consortio predecessorum suorum Frisonum Principum, & cum parvo pauperum numero residere in illo caelesti regno: quin potius non posse facile novis dictis assensum præbere, sed potius permansurum se in iis, quæ multo tempore cum omni Frisonum gente servaverat.

VII. Deridet S. Vulfrannum Radbodus.

(a) Sapient.

VIII.

At beatus Pontifex: Heu, pro dolor, inquit, deceptum te video a seductore, qui humanum decipit genus. Sed nisi penitentiam egeris, & credideris, & in nomine Trinitatis baptizatus fueris, januam regni perennis non intrabis, sed æternæ damnationis pœna plecteris. Hæc dicente, & docente sancto Pontifice, multi Frisonum credebant, & baptizabantur, prædicto Rege in paganismo perseverante: nam a sacro fonte infeliciter recessit. Et jam Villebrordum, cognomen Clementem, Episcopum, & doctorem præfate gentis accersiri fecit, ut ad ejus consulta simul cum beato Vulfranno in doctrina suæ religionis concordante efficeretur Christianus. Sed quoniam (ut scriptum est a) in malevolam animam non introibit sapientia: quia dubitando per omnia in Fide Catholica, & tentando sanctos Antistites loquebatur: ideo obtinere non meruit, quod scite querebat.

PAGIUS Anno superior.

Cum vero ejus legatum super hoc facto suscepisset Villebrordus, respondisse fertur: Quia prædicationem sancti fratris nostri Vulfranni Pontificis dux vester audire contempsit, meis quomodo obsecundabit dictis? Nam hac nocte vidi illum in visu catena religatum ignea; unde certum fore constat, damnationem jam

quosque dies imminente hyemis frigore profecti sunt, subdit idem Willibaldus. Quare eo Christi anno mense circiter Octobri Sanctus Bonifacius cum sociis se se vix dedit, & Romam feliciter pervenit, ubi transactis diebus non multis Gregorium II. affatus est, qui perlectis litteris & recepta commendatitia conscriptionis

illum subisse æternam. Cumque iter carperet, quod ad domum ejusdem damnati Ducis ducebat; nuntiatur ei, ipsum sine baptismi sacramento jam esse mortuum: sicque ceptum deserens iter, ad propria repedavit habitacula. Hæc Jonas, cui ad stipulatur Sigebertus, & alii complures auctores. Sed quæ diaboli præstigiæ eluserunt miserimum hominem, ne fieret Christianus ab eodem Jona sic accipere.

IX. Illuditur a diabolo Radbodus.

Nec, inquit, prætereunda ratio est, quam de præfato duce Radbodo, venerabili presbytero Occone narrante, didicimus, cur in Christum credere, ac fonte regenerationis noluit mergi. Nam in agritudine positus, de qua, & præsentis vitæ lucem clausit, perpetuasque Averni descendit ad umbras, dum sopori deditus foret, deceptor hominum diabolus, qui etiam Dei omnipotentis permissu in Angelum se transfiguratur lucis, ei appareret diademate aureo, circumfulgentibus gemmis capite coopertus, vestisque aurea textili toto amictus corpore. Diuque attonitus præfatus princeps diligenter in eum attendebat stupens ac tremebundus, admirans cujus speciei, & virtutis esset, qui ei apparebat: isque multimodæ artis nocendi severissimus draco inquit ad eum: Dic quæso, fortissime virorum, quis te ita seduxit, ut a cultura deorum & a religione predecessorum tuorum velis recedere? Noli ita, obscuro agere, sed in his, quas hætenus tenuisti culturis deorum, permane: ibisque ad domos aureas æternaliter mansuras, quas tibi in proximo sum daturus, ut verborum meorum dictis astruam fidem. Quapropter cras accersens Vulfrannum doctorem Christianorum, inquire ab eo, ubinam sit illa mansio æternæ claritatis, quam pollicetur, te, si Christianum susceperis dogma, in caelestibus habiturum. Quam cum demonstrare nequiverit; utriusque partis mittantur legati, eroque dux itineris & demonstrabo illis mansionem eximie pulchritudinis, & fulgoris immensi, quam tibi post modicum sum daturus: qui evigilans sancto Pontifici Vulfranno cuncta per ordinem pandit.

Sanctus autem Pontifex ingemiscens ejus damnationem, ait: Hæc illusio diaboli est, qui omnes vult perire, & neminem salvare. Quapropter salva te ipsum vir nobilis, credendo in Christum, & festina ad fontem baptismi, in quo est remissio

X.

Charta, sedulum deinceps cum eo habebat quotidiana disputationis colloquium, donec proficiscendi; redeundique astrum inflaret tempus, æstas nempe currentis anni. Cum vero Nisan mensis, qui est Aprilis, præteriret, & Jair, qui est Majus, jam porta patiscerent; tunc etiam pollulata atque accepta benedictione, & literis a Be-

Præstigiæ diaboli.

missio omnium peccatorum; & nullo modo fidem accomodes verbis diaboli mendacibus. Hæc & hujusmodi plura prosequente sancto Pontifice, respondit prædictus incredulus Princeps, omnia se facturum, quæ jubebat, si illa non demonstraretur mansio a suo deo, quam sibi largiturum sponderat. Cumque insuperabilem incunctis Christi sacerdos animum illius cerneret; ne a Gentilibus alia fingerentur pro aliis, misit continuo cum quadam Frisone suum diaconum. Qui cum paululum ab oppido processissent, obviam sibi repererunt in humana effigie quemdam itineris comitem, qui dixit eis: Propere cito: nam ostensus sum vobis mansionem eximie pulchritudinis, quæ præparata est a deo suo Principi Radbodo. Qui ducem ac comitem itineris prosequentes, loca diu peragranti incognita, donec viam ingredientem latissimam diversorum generis marmorum, eam cernunt polito opere decoratam. Videntque a longe domum auream, ac perveniunt usque ad plateam quæ ante præfatum domum sita erat, & ipsa auro gemmisque strata: intrantesque in domum auri splendoris, & incredibilis pulchritudinis, aspiciunt trocum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris: Hæc est, (inquit) domus, & ista pulcherrima sedes, quam post ejus mortem Principi Radbodo deus suus largiturum se spondit. Et diaconus stupens factus in his, quæ viderat, dixit: Si a Deo cuncti potente facta sunt ista, perpetuo maneat: si autem a diabolo, cito dispareant. Et cum vallaret se continuo sanctæ Crucis munimine, dux itineris, qui videbatur homo, evanescente transiit in diabolum, & domus versa est in lutum.

XI.

Moritur Radbodus.

Remanseruntque hi duo simul, Friso, scilicet & diaconus in medio locorum pulcherrimum, quæ plena erant longissimis raufis virgultis: triduoque immensi laboris iter conficientes, reversi sunt ad oppidum invenientes præfatum ducem Radbodum sine baptismatis sacramento mortuum narrantque beato Antistiti quantam a diabolo pertulissent illusionem. Friso autem credidit in Christum, & baptizatus est: vocabatur autem Ingomar: qui, & ipse ad Fontanellense cœnobium beatum Vulfrannum secutus est. Inducias itaque sibi renuntiandi, quas putaverat se adipisci, prædictus dux minime valuit impetrare, quia non erat ex ovibus Christi, neque ad vitam præordinatus æter-

PAGIUS

tissimo Papa, ad inspicandos immanissimos Germaniæ populos directus est, inquit idem Willibaldus. Recitat eas literas Othlonus in Vita Sancti Bonifacii lib. I. cap. 9. & ex eo Baronius num. IV. Epistola data Idus Martii, imperante Domino Piissimo Augusto Leone Secundo &

nam. Percebitque hoc stupendum miraculum apud incolas gentis Frisonum, atque ex hoc facto plurima gentis multitudo conversa est ad Dominum. Mortuus est autem infeliciter præfatus dux Radbodus anno Domini nostri Jesu, in quem ipse credere contempsit, septingentesimo decimonono, qui erat annus septimus inclyti Principis Caroli, cognomento Martelli. Hætenus Jonas ejusdem Fontanellensis cœnobii monachus.

XII. Jure deus a dæmone vanus princeps.

Ita plane illud meruit irrisor princeps & corde durus: qui cum ingentia signa de veritate Christianæ religionis ab Apostolicis viris facta vel vidisset, vel audisset, & adhuc tamen permansisset obstinatus: meruit his phantasmatibus, Deo permittente, illudi secundum illud Sapientiæ (a): Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit. Et secundum illud Ecclesiastici (b): Qui mentis est dura, corruet in malum: & (c) Cor durum male habebit in extremo. Illusionibusque dæmonis decipi jure debuit qui Dei ministros vel persecutus est, vel tergiversatione delusit: ut evenerit illi quod Achab, secundum illud librorum Regum, dicente Domino (d): Quis decipiet Achab? Cum se promptum exhibuit spiritus mendacii: nam & ab eodem iste præstigiis dæmonis meruit demerari. Porro non Jonas tantum est hujus veritatis scriptor, & assertor, sed (ut dictum est) Sigebertus, & alii plures. Cæterum hæc omnia in novellæ plantationis Ecclesia fieri voluit Deus, quo gentes illæ præstigiis diaboli diu illuse respicerent, verumque Deum colerent, exploso penitus deorum cultu; sicque artes omnes istæ pravi dæmonis ad profectum conducerent Evangelii.

(a) Sap. 4.

(b) Eccl. 3. (c) Prov. 28.

(d) 3. Reg. 22.

XIII. Ingens humilitas Bonifacii.

Ex eodem Cod. ep. 35.

Sed ad Bonifacium redeamus, qui & in hoc vera signa sui Apostolatus expressit, dum Christianam humilitatem amplexus, licet Apostolica legatione dux verbi videretur effectus, tamen sui tyrocinia Apostolatus voluit sub alio profiteri, coadjutor accedens in Frisonum conversione magno illi Clementi, ita ex Villebrordo a Romano Pontifice, ut vidimus, nominato, cui triennio in ministerio verbi fidus comes inhæsit: a quo cum rogaretur Episcopus ipsi succedere, renuens, licentia petita, recessit. Sed locus postulat, ut hic reddamus epistolam ad S. Bonifacium scriptam, in qua fit mentio de Radbodi obitu, aliisque ad prædicationem Bonifacii pertinentibus per-

Deo coronato, anno tertio Imperii ejus, Indiæ. II. ideoque præfenti Christi anno. Unde obiter notabis Gregorium II. annos Leonis Imp. a mense Martio anni DCCXVII, auspiciari, quod & ex aliis ejusdem Pontificis literis magis confirmabitur.

Ba-

visionem divinitus demonstratis. Epistola est clarissimæ virginis cognatæ Regis Cantix, quæ sic se habet.

XIV.

Venerando Dei famulo & plurimis spiritualium charismatum ornamentis prædito Bonifacio, sive Voinfrido dignissimo Dei presbytero, Buggan vilis vernacula perpetuæ charitatis salutem.

Epistola Buggan ad Bonifacium.

Notum sit almitatis tuæ auctoritati, quod gratias omnipotenti Deo referre non desino, eo quod tibi, ut scriptione beatitudinis tuæ agnovi, multipliciter misericordiam suam tribuit, & te transcursum per ignotos pagos piissime conduxit; primum Pontificem gloriose sedis ad desiderium mentis tuæ blandiendum inclinavit: postea inimicum Catholicæ Ecclesiæ Radbodum coram te consternavit: deinde per somnium semetipsum revelatum, quod debuisti messem Dei metere, & congregare sanctarum animarum manipulos in horrea regni cælesti: idcirco eo magis confiteor, quod nulla varietas temporalium vicissitudinum sanarum mentis meæ inclinare queat a proposito charitatis tuæ custodia, sed ardentius in me vis amoris calescit, dum pro certo agnosco per meritum orationum tuarum ad portum alicujus quietis pervenisse. Ideo iterum humiliter moneo, ut intercessionum tuarum studia pro mea parvitate Domino offerre digneris, quatenus sua gratia me faciat incolumem cum tuis protectionibus. Simulque sciat charitas tua, quod passiones Martyrum, quas petisti tibi transmitti, ad huc mihi me potui impetrare; sed dum valeam, faciam: & tu mihi carissime, dirige meæ parvitati ad consolationem, quod per dulcissimas litteras tuas promissisti, item congregationes aliquas sanctarum scripturarum. Similiter deprecor, ut sanctarum Missarum oblationes offerre digneris pro anima mei propinqui, qui mihi præ cæteris carus erat. N. Et per eundem portatorem tibi transmittito nunc quinquaginta solidos, & pallium altaris, quia majora munuscula minime potui adipisci; sed hæc sunt cum maxima charitate directa, licet sint parva in specie. Vale in seculo hoc sancte, & in charitate non ficta. Hactenus Buggan epistola.

XV.

Audisti Bonifacium querere, quæ legeret acta Martyrum, utpote qui jam coeperat sitire martyrium, quo tandem calice, pro voto inebriari contigit, ut suo loco dicemus. Quod vero spectat ad

PAGIUS III. A quo e- jus Apo- stolatus deducitur.

Baronius quidem cum Willibaldo mortem Sancti Bonifacii cum die quinta mensis Junii anni septingentesimi quinquagesimi quinti, & præfatas Gregorii litteras cum hoc anno recte copulat, sed initium Apostolatus Sancti Bonifacii non bene in hunc annum distulit, quod ex eodem Willibaldo evidenter patet. Scribit is de Bonifacio: Sedit in Episcopatu annos XXXVI.

Buggan, quæ scripsit: fuit ista Abbatissa in Anglia, genere regio, quam Romæ invenit Bonifacius, cum illuc ad Gregorium Romanum Pontificem se contulisset. Testantur id litteræ Hildeberti Regis Cantix ad eundem Bonifacium postea datæ, quas inter epistolas ejusdem S. Bonifacii nondum impressas, suo loco redemus: hic vero describantur illæ ejusdem viri Apostolici litteræ, quæ hoc ipso anno datæ intelligi possunt. Ubi enim legatione sibi iniuncta, perarduam se suscepisse provinciam intellexit, quo magis se tanto imparem oneri sensit, eo minus suis fidere debere viribus, sed sanctorum Dei amicorum precum auxilio nitenti debere cognovit; quas ut consequi posset, cum ad plures alios, tum ad sacras Deo dicatas virgines has litteras dedit.

Venerandis, & amandis, carissimis sororibus Leobata, & Bedda, necnon, & Cunechildi, & omnibus in Christo diligentis fororibus vobis cohabitantibus, æternæ caritatis salutem.

Obsecro & præcipio, quasi filiabus carissimis, quemadmodum vos jam incessanter facere, & fecisse, & facturæ esse confidimus, ut vestris orationibus crebris Dominum deprecemini, ut liberemur, juxta dictum Apostoli (a) ab importunis, & malis hominibus. Non enim omnium est fides: & scitote quoniam Dominum laudamus, & si tribulatio nostri cordis dilatata est, ut Dominus Deus, qui est refugium pauperum, & spes humilium, de necessitatibus nostris, & de tentationibus hujus sæculi nequam eripiat nos: ut sermo Domini currat, & clarificetur gloriosum Evangelium Christi, ut gratia Domini in me vacua non sit; & quia ultimus & pessimus sum omnium legatorum, quos Catholica, & Apostolica Ecclesia Romana ad prædicandum Evangelium destinavit, ut omnino sine fructu Evangelii sterilis non moriar, & vacuus filiorum & filiarum numero non revertar, ne de abscondito talento, Domino veniente, reus esse judicor, nec peccatis exigentibus, vice laboris pro mercede ultionem infructuosi laboris accipiam ab eo, qui misit me.

Multi enim (quod pejus est) quos oves in futuro judicio ad dexteram Christi ponendos censebam: versa vice, putridæ, & petulcæ, & ad sinistram se statuentes capellæ esse dignoscuntur. Et pietatem Do-

menses sex, & dies sex, qui characteres leguntur etiam apud Othlonum lib. 2. cap. 26. ubi uterque Episcopatum pro concionandi munere improprie usurpant, eumque Episcopum dicunt, quem Gregorius II. Præconem fidei, Legatumque Sedis Apostolicæ per Germaniam creavit, quia Evangelii prædicatio est inter præcipua Episcopi munia, & quandoque Apostolatus vo-

XVI. Ex eodem qui sup. Cod. ep. 29.

Bonifacii Epist. ad sanctimoniales.

(a) Thesi. 3.

Insignis humilitas Bonifacii.

XVII.

Domini precamini, ut spiritu principali confirmet cor meum Deus, qui me indignum pastorem in populo vocare voluit, ut lupo veniente, more mercenarii (a) non fugiam, sed exemplo boni pastoris agnos pariter cum matribus, Ecclesiam sanctam Catholicam cum filiis, & filiabus suis contra hæreticos, & schismaticos, vel hypocritas fideliter, & fiducia- liter defendere studeam. Præterea, quia (b) dies mali sunt, nolite esse imprudenter, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei: Quamobrem (c) confortamini, & state in fide, viriliter agite, & confortamini, omnia vestra cum charitate fiant; & juxta Evangelium (d): In patientia vestra possidebitis animas vestras, & recordamini sanctorum Apostolorum, & Prophetarum, quia multum laboraverunt in Domino, ideo adepti sunt præmia sempiterna, & juxta Psalmistam (e): Multas tribulationes justorum, sed de his omnibus liberavit eos; & juxta Evangelium: (f) Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Hæc ad suas in Anglia sacras virgines, privatim autem ad unam ex illis ista conscripsit eodem pariter argumentum.

(a) Joan. 10.

(b) Ephef. 5.

(c) 1. Cor. 16.

(d) Luc. 21.

(e) Ps. 33.

(f) Matt. 24.

XVIII. Bonif. ep. pro precib. ad Deum obtinentis.

De clericis fornicariis.

PAGIUS

Reverendissima, & dilectissima ancilla Christi... Bonifacius simplex servus servorum Dei, in Christo sinceram charitatis salutem. Charitatis vestræ clementiam intimis precibus obsecramus, ut pro nobis peccatoribus apud Dominum intercedere curetis, quia multis & variis tempestatum turbinationibus concussi, & quassati sumus, sive a Paganis, sive a falsis Christianis, seu a Fornicariis clericis, sive a pseudo sacerdotibus, & maxime quod, ut timeamus, nostris meritis exigentibus tribulamur, sed ut consulemur, & eripiamur. Ann. Eccl. Tom. XII.

Verum Apostolatam illum Willibaldus & Othlonus deducunt a die ultimo mensis Novembris Divo Andrea Apostolo sacro anni septingentesimi decimi octavi; ab illo enim anno & die ad diem quintum mensis Junii anni septingentesimi quinquagesimi quinti intercurrunt anni XXXVI. menses VI. dies VI. Quare licet litteræ Apostolicæ quibus Legatus per Germaniam institutus est Bonifacius, datæ sint currenti anno, die XV. mensis Maii, Willibaldus tamen & Othlonus Bonifacii Apostolatam ab eo die & anno non deducunt, sed a die XXX. mensis Novembris anni superioris, quo Gregorius II. viva voce potestatem fecit Bonifacio Evangelium Gentibus annunciandi eumque Legatum suum declaravit. Sic licet Augustinus & Monachi ad prædicandum genti Anglorum Evangelium a Divo Gregorio Magno missi, non nisi anno DXCVII. in Magnam Britanniam pervenerint, eodemque anno Verbum Dei prædicare coeperint, Beda tamen in Historia Gentis Anglorum, annum acceptæ ab Anglis fide non distinguit ab anno, quo Augustinus Episcopus cum Sociis ad prædicandum

mur orationibus vestris, deprecamur. Et confidimus in Domino Jesu, quod per orationes vestræ dilectionis, & veniam peccatorum, & tranquillitatem tempestatum invenire mereamur, quia fidelis promissor Jacobus (g) Apostolus dixit: Confitemini alterutrum peccata vestra ut saltemini. Multum enim valet deprecatio justis assidua. Et Joannes Evangelista (h) ait in prima epistola: Scimus quoniam audit nos quicquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones, quas postulamus ab eo. Et quia jam ante de hoc ipso deprecatus sum, rogo, ut non indignemini, eo, quod raro petere non debeo, quod sine intermissione semper fieri desidero; quia quotidiana tribulatio divina solamina fratrum & sororum me quaerere admonet.

Præterea qui timeamus easdem tentationes Satane ibi esse, quæ hic sunt; secundum dictum (i) Apostoli: Stabiles estote, & immobiles, & abundantes in opere Domini, semper scientes, quod labor vester non est inanis in Domino. Et alibi (k) Vigilate, & state in fide, viriliter agite, & confortamini; omnia vestra in charitate fiant: etiam si egestas tangat, dicti Evangelici nolite oblivisci: (l) Beati pauperes spiritu, quoniam imperium est regnum cælorum. Si tribulatio veniat, memores estote veritatis dicentis (m): In patientia vestra possidebitis animas vestras: & in Psalmo (n): Patientia pauperum non peribit in finem. Si infirmitas corporis, Pauli Apostoli sententia proferatur, quia dixit (o): Quando infirmor, tunc potens sum: & virtus in infirmitate perficitur. Hucusque epistola. Cæterum nec suorum, quos in Anglia reliquerat, monachorum curam dimisit, ut indicant sequentes, & cæ.

(g) Jacob. 5.

(h) 1. Jo. 5.

(i) 1. Cor. 16.

(j) Matt. 24.

(k) 1. Cor. 16.

(l) Matt. 5.

(m) Luc. 21.

(n) Ps. 2.

(o) 2. Cor. 12.

IV. Redit hoc anno in Germaniam, patulo ante mortem Radbodi Regis.

Genti Anglorum directus est, ut suo loco exposuimus. Unde mirum videri non debet, si Willibaldus in eadem Insula natus eundem loquendi modum usurpet. Quod hic accurate explicandum fuit, ut omnis æquivocatio tollatur, & annus emortualis Sancti Bonifacii certius designari possit. Bonifacius itaque acceptis literis Apostolicis, hoc anno, mense Majo Roma in Thuringiam venit. Othlonus ejus iter cap. 13. breviter perstringit: Literis acceptis a Venerabili Papa profectus est inde ad Langobardorum Regem Luitprandum, a quo honorifice susceptus aliquandiu cum eo est hospitatus. Profectus vero exinde ardua & prærupta Alpium juga transcendit, incognitosque Bagoariorum & Germania terminos perlustrans, in Thuringiam devenit, considerans & explorans in omnibus instar prudentissima apus, ubi postmodum nestaream sanctæ fidei dulcedinem colligere posset. Paulo post: Audita Radbodi Frisonum Regis morte, qui per id tempus magnam in Christianos persecutionem exercuerat, magno affectu gaudio, in Frisiam navigavit, ibique Verbi Divini semina spargens, permultos ab errore

eademque perbreves litteræ, quæ sic se habent:

Ex eodem Cod. ep. 23. Carissimis filiis Tavino, & Voigbertus presbyteris, Bernardo, & Hiede, Nunfrido, & Stirme, Bonifacius servus servorum Dei perennem in Domino salutem.

XIX. Paterno amore dilectionem vestram obsecro, ut eo majorem monasterialis normam vitæ custodire studeatis, quo pa-

PAGIUS idololatrya retraxit. Radbodum vero hoc anno, quo a Francis ad Sueffonas pugnatum, ut mox videbimus, mortuum esse tradunt Annaliste Nazarianus, Petavianus, & Tilianus. Ejus interitum prædixit Sanctus Erminio Abbas Laubiensis, & Episcopus, de quo an. DCCXXXVII. verba faciemus. In ejus enim Vita ab Anfone ejusdem Monasterii Abbate scripta habetur; Cum completa esset malitia præfati Viri Radbodi caput adunare turbas Gentilium, exercitumque valde copiosum, cupiens inrupere in Francorum terras, ut suam in eis ultionem exerceret. Hæc audientes Franci metuobant cum nimis, reminiscetes quod olim ab eo graviter vulnerati terga vertissent. Tunc miseris Dominus servus suis, non permittit illum intrare in Regnum Francorum, sed percussit eum & mortuus est. Contigit autem, ut ipsa die Sanctus Erminio equitaret de suo Monasterio ad villam, quæ vocatur Fleon; circa horam fore diei nonam, paululum præfigit gradum, & ait circumstantibus sibi comitibus; Vere dico vobis, quia cecidit modo terrena & sublimis altitudo, Addit Anso, Radbodum mortuum esse, eo ipso momento, quo S. Erminio fuerat revelatum.

V. Ad num. XIX. Epistola XVII. Codicis Bonifaciani a Baronio recitata, & a Sancto Bonifacio inscripta, Charissimis filiis Tavino & Voigberto Presbyteris, Bernardo & Hiede, Nunfrido & Stirme, data est anno septingentesimo quadragesimo septimo, paulo post mortem Sancti Wigberti Fritislariensis Abbatis, qui eo Christi anno ad Deum migravit, ut ibidem monstrabimus. In ea Bonifacius Monachos obsecratur, ut eo majore cura Monasterialis normam vitæ custodire studeant, quo Pater eorum Voigbertus defunctus esset: Voigbertus Presbyter & Megingordus Diaconus Regulam eis insinuent, & Magistri sint infantum, Stirme in coquina sit, &c. Addit Bonifacius: Tatuvinum Abbatem interrogate, & quodcumque vobis insinuat, hoc facite: & unusquisque studeat, secundum vires suas & proprios mores in castitate conservare, &c. usque ad presentiam reverentiam nostram in Dei voluntate. In Monasterio itaque Fritislariensi in Hassia sito, sicuti erant eodem tempore duo Wigberti, alter Abbas, alter Monachus ejusdem Coenobii; ita & duo Tatuveni, quorum alter successit Sancto Wigberto in regimine Monasterii Fritislaviensis, ut recte ex hac Epistola observarunt Magdeburgenses in Centuria 8. pag. 834. Stirme Monachus diversus fuit a Sancto Sturmio Abbate Fuldensi primo, qui quo tempore hæc Epistola data, Monasterium illud administrabat; ideoque Browerus in Antiquit. Fuld. alique, qui utrumque confundere, valde hallucinati sunt. Denique Megingordus Diaconus, seu, ut alibi appellatur, Megingus, seu Megingozus, magnus amicus Sancti Bonifacii fuit, ut dicitur in Vita Sancti Wigberti cap. 5. & postea ad Episcopatum Viceburgensem, seu, ut

ter noster Voigbertus defunctus est. Voigbertus presbyter, & Megingordus diaconus regulam vestram vobis insinuent, & speciales horas, & cursum Ecclesiæ custodiant, & ceteros admonent, & magistri sint infantum, & prædicent verbum Dei fratribus. * Hede sit præpositus, & servos nostros admonent; & Nunfridus adjuvet illum, ubicumque opus sit; & ædificet domunculam nostram, ubi

Curat Bonifacius res sui monasterii.

* Hede

nunc loquimur, Herbitopolitanum evesctus fuit, ut infra videbimus.

VI. Et quia hoc circiter tempore plures florere Voigberti, quorum unus pro altero non raro a Viris eruditissimis sumptus fuit, juvat hic celebriores exhibere, ut confusio vitetur, & varii errores facilius emendari possint. Prior est Voigbertus, de quo loquitur Beda lib. 5. cap. 10. & seq. quem asserit, duobus annis continuis Evangelium in Frisia prædicasse, qui cum apud Barbaros auditores fidem non inveniret, in Angliam rediit. Vide quæ de eo diximus superius. Secundus Voigbertus Abbas Nutscellensis in Anglia, & Sancti Bonifacii Præceptor, ut ipsemet eum vocat in Epistola, ordinæ III. ad Danielem Episcopum Ventanum apud Baronium anno DCCXXVI. num. XLIX. & seq. hicque Voigbertus anno DCCXVIII. vita functus est, ut tam ex Willibaldo, quam ex Othlone in Vita Sancti Bonifacii liquet. Cointius anno DCCXXXIII. num. XVIII. & seq. ubi laudatam Bonifacii Epistolam, ordine XVII. mox a nobis explicatam refert, contendit, eam a Bonifacio post sui Magistri mortem missam esse in Angliam, & in ea Bonifacium, cum diuturnam in Germania moram nondum fecisset, eandem scripsisse, dum de reverentia in patriam adhuc cogitaret. Verum Bonifacium, postquam in Galliam vel in Germaniam iterum venit, in Angliam redire decrevisse, nullo verbo, nec Willibaldus, nec Othlonus in ejus Vita, nec ipsemet in aliqua suarum Epistolarum indicat. Quam ob rem ea Epistola ex aliquo Monasterio Germaniæ Fritislariensi vicino data, ex quo Fritislariam reverentius erat, interimque Monachis Monasterii officia distribuerebat. Sed Willibaldus in Vita Sancti Bonifacii cap. 5. & Othlonus lib. 1. cap. 7. litem plane dirimunt; cum scribant, Wigberto Nutscellensi Abbate demortuo voluisse Monachos Bonifacium sibi præficere, sed eos id ab eo obtinere non potuisse, ac postquam cum fratribus aliquod tempus commoratus esset, se se mari commississe. Imo Willibaldus testatur, eum ex Anglia non solvisse, nisi postquam hybernale jam tempus præterivisset.

VI. Non vero ad Monachos Nutscellenses post mortem Wigberti Magistri S. Bonifacii

VII. Tertius Voigbertus Sanctitate clarus Abbas Fritislariensis, hujusque occasione de aliis Wigbertis hic agimus. Quartus Voigbertus Monachus Fritislariensis, fuit Magister Sancti Sturmii Primi Fuldensis Abbatis, ut in hujus Sancti Vita legitur. Quintus Voigbertus Monachus Glentingaburgensis, seu Glantoniensis Monasterii, quod positum erat in pago Somersfetenis, cujus est Epistola LIII. inter Bonifacianas, inscripta Patribus ac Fratribus in Monasterio Gleslingaburg constitutis, in qua Wigbertus Presbyter ait: Vos volo scire charissimi, quod Archiepiscopus noster Bonifacius, cum adventum nostrum audisset, per semetipsum dignatus est longa via in obviam nobis venire, ac suscipere valde benigne. Hunc Wigbertum omnes hæcenus cum Sancto Wigberto Frit-

VII. Septem Voigberti inter se distinguendi.

ubi opus sit * tonsura, & coquina sit. Bernardus operarius sit, & de omnibus ubicumque vobis insinuet, hoc facite, & unusquisque studeat secundum vires suas proprios mores in castitate conservare, & in communi vita vestra adjuvare alterum, & in fraterna charitate permanere, usque ad presentiam reverentiam nostram in Dei voluntate; & tunc simul laudantes Dominum, in omnibus ei gratias agamus. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Fritislariensi Abbate male confuderunt, indeque quia Lupus Abbas Ferrariensis in Vita Sancti Wigberti scribit, Sanctum Voigbertum, postquam Moguntinensem Episcopatum suscepit Bonifacius, ab eo renunciatum fuisse Abbatem Fritislariensem, deduxere Sanctum Wigbertum ante annum DCCXLV. Abbatem didum non esse; cum tamen Lupus discrete asserat, Voigbertum in Germaniam venisse, antequam Bonifacius Præfatum inisset, ideoque Wigbertum illum alium esse a Sancto Wigberto Fritislariensi Abbate, quem errorem in obitu Sancti Wigberti magis evertemus. Sextus Voigbertus Abbas incerti loci non procul a Diocesi Moguntina positi, ut patet ex Epistola LXXXIII. inter Bonifacianas, cujus titulus est: Sanctissimo & a Deo semper conservato Domino Lullo Episcopo Voigbertus servus servorum Dei, quamquam indignus Abbas vester in omnibus, &c. in qua eum rogat, ut Monasterium, cui præest, invisere velit. Septimus Wigbertus Parochus seu Curio in Diocesi Moguntina, cujus fuit Epistolæ CII. & CX. inter Bonifacianas ad Lullum Episcopum Moguntinum, quas explicat Cointius an. DCCCLV. num. CV. & seq. ubi magno errore S. Wigbertum cum hoc septimo Wigberto Abbate confundit, illiusque mortem in eum Christi annum differt. Posita hæc Wigbertorum distinctione, initium regiminis Sancti Voigberti Fritislariensis, ejusque annum emortualem certo infra statuere facile erit.

VIII. Porro quam pessimo in loco versaretur hoc tempore Ecclesia Gallicana, discimus ex Hincmaro Episc. VI. ad Episcopos Rhenensis Diocesis data, cap. XIX. Tempore Caroli Principis, quando propter discordiam & contentionem de Principatu inter eum & Raganfredum, & frequentia ac civilia, imo plus quam civilia, quia intestina & parricidalia verba in Germanicis & Belgicis, ac Gallicanis Provinciis omnis religio Christianitatis pene fuit abolita, ita ut Episcopis in paucis locis residuis Episcopia laicis donata & rebus divisa fuerint: (adeo ut Milo quidam tonsura Clericus, moribus, habitu & actu irreligiosus laicus, Episcopia Rhenorum ac Trevirorum usurpans insinuat, per multos annos pessumderet & multi jam, in Orientalibus Regionibus (scilicet Francia Transrhenana) idola adorarent, & sine Baptismo manerent. Gregorius a Primo Secundus, sed & Tertius Gregorius, Voinsfrid cognomento Bonifacium Legatum Apostolicæ Sedis ad reformandam Christianitatis religionem, primo Presbyterum, postea vero Episcopum ordinatum direxerunt. Idem legitur in Epistola Hadriani ordine XV. ad Tilpinum Archiepiscopum Rhenensem data: Tua Fraternitas vobis recitit quia faciente discordia inter Francos, Archiepiscopus Rhenensis, nomine Rigobertus a Sede contra Canones dejectus & expulsus fuit sine ullo crimine, & sine ullo Apostolicæ Sedis consensu, vel interrogatione; sed solummodo quod antea non consensit in parte illius, qui postea par-

Valete in Christo. At de Bonifacio hæc tenus.

De rebus autem Orientalibus hæc tantum exhibent Annales Græcorum, auctore Theophane, qui Græce scripsit historiam illam, quæ inscribitur Miscella, & sub titulo Pauli diaconi errore circumfertur; atque: Anno tertio Imperii sui natus est Leoni Principi filius Constantinus, qui magis illo impius fuit, O o 2 di-

tem illam de Regno in sua potestate accepit, in qua parte Remensis Civitas est; & donatus, atque magis usurpatus contra Deum & ejus auctoritatem, fuit ille Episcopus, simul cum alio Episcopo, & aliis Ecclesiis, a secularibus Potestatibus, Miloni cuidam sola tonsura Clerico, nihil sapientis de ordine Ecclesiastico; & alii Episcopus de ipsa Diocesi Remensi diverso modo essent divisi, & aliqui ex magna parte sine Episcopis consistentes, & ad alios Metropolitanos Episcopi & Clerici ordinationes aliquando accipientes erant, & refugia indebita habebant, & a suis Episcopis judicari & distringi non sultabant: & Clerici & Sacerdotes, & Monachi, & Sanctimoniales, sine lege Ecclesiastica pro voluntate & licentia vivebant. Deinde sancta memoria Bonifacius Archiepiscopus, &c. Ubi obiter observabis, quam immerito Cointius contra communem omnium Veterum consensum scripsit, Carolum Martellum bona Ecclesiastica personis secularibus non tradidisse.

IX. Ad num. XX. Theophanes anno Incarnatæ secundum Alex. DCCXI. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, tradit Leoni Imperatori natum esse filium, Constantium postea appellatum, & Octobris mensis die XXI. Mariam ejus uxorem coronæ recepisse consortium. Addit Theophanes, Artemium Theffalonicam relegatum adversus Imperatorem rebellasse, cumque Constantinopolim recta tetendisset, Bulgaros cum quibus arma junxerat cum Leoni potestati permisisse, a quo morti traditus est. Verum tam nativitas Constantini postea Copronymi appellati, quam coronatio Augustæ pertinent ad superiorem annum Christi, quo Theophanes annum DCCXI. Incarnat. inchoat. Præterea Theophanes non est Auctor Historiæ, cui titulus, Miscella, ut putavit Baronius, sed ea ex Theophane excerpta fuit, ut post Historiam Theophanis publicatam inter omnes constat.

X. Hoc anno Carolus Martellus tertium adversus Raganfredum pugnavit, eumque ac Chilpericum Francorum Regem profligavit. Initum est certamen in pago Sueffoniensi, ut docet Annalista Nazarianus. De hoc prælio Continuator Fredegarii cap. 107. scribit: Chilpericus & Raganfredus Legationem ad Eudonem Ducem dirigunt, ejus auxilium postulantes rogant, Regnum (idest Coronam) & munera tradant. Illi quoque hoste (idest exercitu) Vasconorum commoto ad eos venientes, pariter adversus Carolum perrexerunt. At ille constanter & invrepide eis occurrere properat. Eudo territus, quod resistere non valeret, aufugit. Carolus inscutus eum usque Parisios. Seguanam fluvium transit, usque Auvelanensem Urbem accessit. Et vix evadens terminos Regionis sue penetravit, Chilpericum Regem secum eum thesauris sublati avexit. Chlotharius itaque Rex eo anno obiit.

XI. Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Longobard. cap. 43. recte quidem scribit, Carolum tribus præ-

XXXI

IX. Nativitas Constantini Copronymi & matris ejus coronatio.

X. Tertium Caroli adversus Raganfredum prælium.

XI.

CHRISTI
719.GREGORII PAP. II.
6.LEONIS ISAU. IMP.
4.* Augu-
sti.Constanti-
ni Leo-
nis filii
Bapti-
smus.

*dictus Antichristi præcursor. Caterum octavo Kalendas Januarii Maria uxor Leonis coronata est in Triclinio * Augusta, & processit sola cum solemnibus obsequiis sine viro suo ad magnam Ecclesiam, & oratione ante ingressum altaris effusa, transit ad baptisterium magnum, viro ejus jam cum paucis ingresso. Ubi cum Germanus summus sacerdos Constantinum nequitia ipsorum, & Imperii successorem baptizaret, dirum quiddam, & sædum parvulus Constantinus, eodem præsignans, exhibuit argumentum, stercus emittens in sanctum lavacrum, ut ajunt, qui diligenter hujus rei facti sunt inspectores, ita ut Germanus sanctissimus propheticè diceret: Constat Christianis, & Ecclesiæ*

PAGIUS prælis de manu Reginfredi Principatum Francorum sustulisse, sed perperam ait; *Novissime fridus de eum apud Vinciacum magno certamine superavit. Cui tamen unam, hoc est, Andegavensem Civitatem ad habitandum concessit. Cunctam vero Francorum Gentem ipse gubernandum suscepit. Pugna enim Vinciacensis secunda fuit, non vero tertia. Præterea Carolus non nisi anno DCCXXIV. Civitatem Andegavensem Reginfredo concessit. Eo enim anno, ut docent Annalists Nazarianus, & Petavianus Andegavenses adversus Carolum rebellaverunt, incensore Reginfredo, ut colligitur ex his Annalists Metensis verbis: Reginfridus quondam Major Domus contra Carolum se erigere tentavit. Contra quem Carolus exercitum duxit, & illum in Civitate Andegavis incluserit, filiumque ejus obsequem ducens, ipsum Comitatum sibi, quandiu vixit, sola pietate habere concessit. Eo itaque in loco Paulus duo ultima certamina præpostere narravit. Ragenfredum tamen e prælio Vinciaciensi, non vero e prælio Sueffionensi, fuga*

maximi mali per eum efficiendi hoc signum esse futurum. Post divina vero officia cum solemnibus rursus obsequiis Augusta Maria una cum baptizato filio reversa est, donativis erogatis, ab Ecclesia usque ad æneam portam. Hæc de his Theophanes, & alii omnes eadem de infantis baptisate. Eadem Zonaras, & alii; ajuntque Constantinum ob stercus tunc egestum in sanctum lavacrum cognomen Copronymum esse dictum. Quo pariter anno idem Theophanes tradit, Leonem decollari præcepisse Archiepiscopum Theffalonicensem una cum Arthemio, qui adversus Imperatorem rebellasset, plurimamque conjuratorum stragem Constantinopoli factam esse.

VI.

lapsam, Andegavum, Civitatem propugnaculis non parum munitam pervenisse, testatur Chronographus Fontanellensis cap. 3. qui ait in præfato prælio Vinciaciensi *Wandonem* cum Ragenfrido & Hilperico Rege interfuisse; cumque post ad eam cædem Ragenfridus cum Hilperico Rege fugam arripisset, tandem post multiplicem fugam lapsam ad Noviomum Monasterii Fontanellensis villam pervenisse, at Wandonis equo assumpto ad portum, qui vocatur *Devenna*, penetrasse. Illic namque transmissa *Sequana ab Andegavis Urbem aufugit* (nempe Ragenfridus); *insequatur enim a Caroli satellitibus*. Addit Chronographus Carolum cum hoc comperisset, *Wandonem e regimine removisse*, eumque apud Castrum Trajesum relegasse. Ragenfridus anno DCCXVI. Benignum Abbatem, anno vero DCCXVII. Carolus Wandonem, quem in hujus locum substituerat Ragenfredus, dignitate movit; tanta erat per hæc tempora Majorum Palatii auctoritas.

JESU CHRISTI
ANNUS
720.GREGORII PAP. II.
ANNUS
7.LEONIS ISAU. IMP.
ANNUS
5.I.
Constanti-
nus fi-
lius Leo-
nis Aug.
corona-
tur.

Vigesimus post septingentesimum sequitur annus tertiæ Indictionis, quo Leo Imperator filium suum Constantinum Copronymum infantem ipso sancti Paschatis die creat Imperatorem, quem solemnibus ritibus coronavit Germanus Constantinopolitanus Episcopus. Hæc Theophanes, & alii. Quo pariter anno Haumar Dux Arabum (ut idem testatur Theophanes) qui persecutionem adversus Christianos indixerat, secundo sui principatus anno moritur: solutaque est mox indicta ab eo persecutio, atque reddita pax Ecclesiis.

II. Quod ad res Francorum spectat, cum Carolus Martellus potens armis esset, acer ingenio, animo ferrox, pro arbitrio res Francorum moderabatur: nam Ra-

ginfrido Majore Principe Chilperici Regis, hoc (a) anno defuncto, Carolus Theodoricum in regni sede constituit, mortuo jam anno superiore Lothario Rege, cujus ipsius Carolus Majordomus erat. Sed adversarium magnopere sensit Eudonem Aquitanæ Ducem, quem ante biennium vicerat: sicque fuit cum eo sicut cum Reginfrido jure bellum. Quomodo autem Eudo superatus sit; suo loco dicitur.

Hoc eodem anno decimotertio Kalendas Aprilis moritur sanctus Wilfrannus Archiepiscopus Senonensis, cujus res præclare gestæ suo loco superius aliqua ex parte tomo octavo intextæ sunt, auctore Jona monacho Fontanellensi, qui vitam ejus fideliter scripsit (b).

(a) Chron.
Franc. ex
Bibl.
Pich.

III.

(b) Extat.
apud
Sur. to. 2.
die 20.
Martii.

Sep-

PAGIUS
SAC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCC-
LVIII.
Anno
Hegiræ
CII. in-
choato
die 12.
Julii fer.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6113.

⊙ 1. GF. ☽ 18. P. 31. Mart. Indict. 3.

JESU CHRISTI 720.

GREGORII II. PAPÆ 6.

LEONIS ISAU. IMP. 4.

CONSTANTINI COPRONYMI I.

A. C. 720.
I.
Constanti-
nus Co-
pronimus
fit confors
Imperii.

AD num. I. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXII. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato, scribit, *Indictione tertia, ipso Paschatis die*, Constantinum a patre Imperii coronam accepisse, ideoque XXXI. mensis Martii, in quam hoc anno Pascha incidebat. Id factum etiam fuisse die Paschatis, tradunt Cedrenus & Nicephorus in Breviario; sed in Nicephoro numeri corrupti sunt; ait enim id contigisse die XV. Martii ipso die salutifera Resurrectionis Christi.

II.
Obitus
Omari
Chalifa.

Obiit hoc anno Umarus Saracenorum Calipha, septimo Idus Februarias; Elmacinus enim in Historia Sarac. testatur mortem ejus contigisse anno Hegiræ CI. die XXIII. mensis septimi seu *Rageb*, id est, septimo Idus Februarias præsentis Christi anni. Eo mortuo Izit ejus frater jam Regni Collega solus imperare cepit, annoque sequenti Galliam Narbonensem adortus est, ut tunc ostendimus.

III.

Ad num. II. Auctor de Gestis Francorum cap. 53. de Chilperico Rege Francorum scri-

bit: *Regnavit annis V. & dimidio. Franci vero Theodoricum ad Cala Monasterium enutritum, filium Dagoberti Junioris, Regem super se statuerunt, qui usque nunc in Regno subsistit. Regnum autem inierat anno DCCXV. ideoque mortem ejus in annum sequentem Constantius perperam differt. [1] Continuator Fredegarii cap. 107. qui hoc etiam tempore vixit, tradit eum regnasse annos sex, quia scilicet loquitur numero rotundo. Theodoricus hujus nominis IV. septennis a patre Dagoberto III. relictus fuerat, & educabatur in Monasterio Calensi in agro Parisiensi sito, unde ei Calensis cognomen inditum. Indeque intelligimus, Chilperico nullos filios fuisse. [2]*

Idem Anonymus de Gestis Francorum narrato prælio Sueffionensi anno superiori commisso, subdit: *Carolus anno insequuto Legationem ad Eudonem dirigens, amicitiasque cum eo faciens; ille vero Chilpericum Regem cum multis muneribus reddidit, sed non diu in Regno resedit. Idem habet Continuator Fredegarii. Carolus enim Chilpericum Regem revocare constituit, ut ejus nomine Regnum cum minore invidia gubernaret; neque Eudo Aquitanæ Dux conditionem oblatam respuit, qui sibi a Saracenis bellum minitantibus non parum timebat. Annalists Nazarianus, Petavianus, Tilianus, & San-Dionysianus, Carolum hoc anno bellum adversus Saxones gessisse tradunt.*

Quoad sanctum *Volfrannum* Episcopum Senonensem, cujus mortem recitat hoc anno Baronius, ea contigit anno DCXCIII. ut anno DCC. num. I. monstravimus, quare videnda quæ ibi diximus.

IV.
Quem an-
tes Eudo
Dux A-
quitania
Carolo
reddidit.V.
Obitus S.
Vlfranni
Episc.
Senonen-
sis.

NOTÆ

[1] Cointium erroris arguit hic Pagius, quod obitum Chilperici in sequentem annum transfert; sed forte ipse Pagius notandus, qui anno præsentis Principis hujus mortem illigat; cum hic fateatur regnasse annis V. & semis; superius vero ad A. 715. 5. ex Diplomate quod laudat decessorem ejus Dagobertum anno illo 715. die nono Junii adhuc regnasse eruat. Hinc enim multo facilius argueremus Chilpericum ad exordium usque sequentis anni vitam producere potuisse. MANSE

[2] Indeque intelligimus Chilperico nullos filios fuisse &c. Id ergo libens admitto; sed Pagius deinde, immemor eorum quæ hic scripserat, Childericum III. Chilperici hujus II. filium statuit; ait enim ad annum 742. 21. Sequitur eum parentem habuisse Chilpericum Regem II. Danicem appellatum. MANSE

JESU CHRISTI ANNUS 721.

GREGORII PAP. II. ANNUS 8.

LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 6.

I. Romanum Concilium.

Septingentesimus vigesimus primus ad est annus quarta Indictione, quo Nonis Aprilis a Gregorio Romano Pontifice congregata est Romae Synodus, cui interfuerunt Episcopi vigintiduo. De qua in primis ille corrigendus est error, quo asseritur sub Gregorio tertio hujus nominis esse celebratam. Ex nota enim Indictionis quartae, & numero annorum Imperii Constantini, nempe secundo, dicendum plane est, hoc anno habitam esse; quae omnia sub Gregorio tertio nullo modo convenire simul possunt. Fecisse reperitur in hoc Concilio Pontifex Constitutum adversus illicita conjugia. Videre est ex ejus actis quo modo Pontifex soleret facere Constitutum, quod idem est, quod decretum. Quod autem ejus acta breviter sint, licet admodum depravata, hic tibi reddenda putavimus, quibus haec inscriptio praeficitur his verbis:

In nomine Domini Salvatoris Dei nostri Jesu Christi, imperante piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno, & pacifico Imperatore anno sexto, post Consulatum vero ejus anno sexto; sed & Constantino ejus filio, anno secundo, mense Aprilis Indictione quarta, presidente sanctissimo Gregorio Apostolico Papa in basilica beati Petri Apostolorum principis ante Confessionem, confidentibus etiam sanctissimis Episcopis, &c. Quorum nominibus singulis recitatis, haec subsequuntur: Gregorius sanctissimus ac beatissimus Papa ante corpus beatissimi Petri in Synodo residens dixit:

II. Praefatur Pontifex.

Cum simus Dominicae plebis superna miseratione rectores, studiosus nos convenit Dei praesidium pro eorum saepe rogare salute, ne de creditis frustratisque (quod absit) animabus infidelis antiqui hostis ante pastorem omnium (nisi succedat praeveniendo de offensis correctio) districtam

cogamur solvere rationem; dumque perpendo, vel ad animum reduco, quanta circumspeditione, nos oporteat invigilando contra sui cuiusque sceleris nequitiam obviare, & si quando insilierit ad perturbandas fidelium mentes, adjutorio superno iktui ejus resistere; valde concitior, & nimis tabesco, ne serpentina calliditate (quod absit) leviores quosque decipiat. Deo vero favente sollicitudine nimia, animae quiore mente, divino juvamine freti, pro salute omnium studere debemus, ut in confuso vultu, non de fraude cuiusquam percussis, assistere aeterno iudicii mereamur, & vocem audire inquitentem (a): Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Hic namque est quod ingemiscens dico, quia populi Christiani aliquos per provinciam Italianam commorantes, audio temere contra Catholicam Fidem & Patrum statuta patrare, ut Deo sacratas feminas ducere praesument mulieres, & propinquas in conjugio sociant. Quod opportunum est spirituali amputari mucrone, atque si vestra placeant sanctitati, radicibus evelli, ne seges boni agricolae szanorum mixta horrentibus fructibus sordescat.

Sanctissimi Episcopi seu venerabiles presbyteri responderunt: Vere cognoscimus gratia Spiritus sancti cor Apostolatus vestri succensum; & ut radicibus tanta miseriae squalores a fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum, aditu talis miseriae obferato, salutari antidoto curetur (sicut bene provisum est) interdictione anathematis; ne denuo hoc quisquam Romanus, Longobardus, vel cuiusque sit gentis, sacrique baptismatis unda lotus attentet; ut non tanti piaculi mole oppressus praecipitationem incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicibus evellatur. Post hanc

gario II. Nonis Aprilis celebratum, alium non esse, quam currentem, ideoque quam quintum Leonis Aug. licet in ejus exemplaribus modo annus V. modo annus VI. ejusdem Imper. legatur. In exemplari, quo usus est Baronius, habetur: Imperante Piissimo Augusto Leone anno sexto, post Consulatum vero ejus anno sexto; sed & Constantino ejus filio anno secundo, mense Aprilis, Indictione quarta. In editione Labbeana anno VI. post Consulatum vero ejus anno XVI. sed & Constantino Novo Imperatore ejus filio anno II. mense Aprilis, Indictione IV. Ubi in margine loco, anno XVI. Labbeus reponit, anno VI. Mabillonius in Praefatione part. II. Saeculi IV. Benedictini cap. VII. num. CVI. refert eandem subscriptionem iisdem, quibus Baronius verbis; atque eam legi, tum in fronte, tum in fine Decretorum Gregorii II. in veteri exemplari

(a) Matth. 23.

Adversus feminas virorum ante demissorum coniugia repetentes. * peccata re

III.

Concilium Romanum priusnum.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Herae DCCLIX. Anno Hegirae CIII. inchoato die 1. Julii fer. 3. A.C. 721.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6214. 2. E. D 19. P. 20. April. Indict. 4. JESU CHRISTI 721. GREGORII II. PAPÆ 7. LEONIS ISAU. IMP. 5. CONSTANTINI COPRONIMI 2.

Num. I. ad VI. In parte III. Dissert. Hypat. cap. 4. num. V. & in Prolegomenis ejusdem Dissert. num. XLVI. jam observavimus annum, quo Concilium Romanum sub Gre-

CHRISTI 721.

GREGORII PAP. II. 8.

LEONIS ISAU. IMP. 6.

hanc omnium consonam responsionem. Gregorius Apostolicus Papa ante corpus memoratum venerabilis Christi Apostolorum Principis inferendo sententiam, dixit:

Si quis presbyteram duxerit in conjugium anathema sit. Et responderunt omnes tertio; Anathema sit.

Si quis diaconam in conjugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio; Anathema sit.

IV. Quae Presbyterae & quae Diaconae.

Si quis monacham, quam Dei Ancillam appellamus, in conjugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio; Anathema sit. Quas audis Presbyteras, Diaconas, erat harum discreta ratio: si quidem Presbyterae, & Diaconae, ut alias superius meminimus dixisse, erant illae, quae ex mutuo consensu a viris ad sacros Ordines promotis relinquebantur, quae tenebantur castitatem servare; quarum si viri ad Diaconatum promoti essent, Diaconae dicebantur sive Diaconissae; si ad Presbyteratum, Presbyterae: diversae erant haec a monialibus, quae virgines erant, & perpetuam virginitatem Deo profitendo vovebant. Quod autem hoc potissimum tempore ejusmodi vepres exortae fuerint in agro Dominico Occidentalis Ecclesiae, ex Orientali puto manasse decreto. Etenim quod vulgatum, ubique esset in appendice ad sextam Synodum, Orientalis Ecclesiae Episcopos canones edidissent, quibus juberetur, ne qui assumerentur ad sacros Ordines, conjugem, quam habebant, dimitterent; in Occidentali vero Ecclesia secus, quae ejusmodi canonem recipere omnino renuit; nonnullae ex ipsis, quae a viris sic

PAGIUS

plari MS. in Bibliotheca San-Germanensi aservato, ac pariter in alio antiquo Codice; nisi quod in subscriptione nonnemo secunda manu adiecit, decimo, post haec verba, post Consulatum ejus anno sexto, concluditque, indubie legendum esse, anno sexto, ut etiam, inquit, Collectio Canonum sub Clemente II. exarata ostendit. Verum cum certum indubitatumque sit, Leonem Imperium anno DCCXVII. die XXV. Martii inisse, quomodo currenti Christi anno, mense Aprilis, annus sextus Imperii Leonis, annusque pariter sextus ejus Consulatus a tempore Constantini Pogonati per modum Tribunitiae potestatis ab Imperatoribus ge-

NOTAE

[1] DE anno quo Concilium hoc Romanum celebratum fuit, licet nihil certi habeam, quod proferam, cum ejus inscriptio perspicue mendosa sit; conjecturam Eruditis proponere, totamque eorum iudicio permittere liceat. Concilium hoc nonis Aprilis habitum fuisse ex ipsa ejus subscriptione liquet. Certum est autem Concilia veteri ritu die dominica vel feria II. inchoari consuevisse, ut ipse Pagius non semel agnovit, praesertim ad A. 553. 9. Cum igitur nonae Aprilis non quidem hoc anno, at sequenti 722. in Dominicam caderent, hinc datur suspicandi ratio, hanc esse Concilio sedem constituendam; atque ita annus VI. Leonis, qui in fronte ejus concilii exhibetur nihil mendae praeferet, & emendatio tota ad annos Constantini, & indictionem pertinet. Tota ergo inscriptio ita reformanda est: Imperante Domino &c. Leone anno VI. & P. C. ejus anno VI, sed & Constantino filio ejus anno III. Indictione V. MANSI

ex consensu dimissae essent, quod ad viros suos redire non permitterentur, sicut Orientales Presbyterae recipi iustae a viris suis; levitate & procacia muliebri aliis se viris junxerunt titulo matrimonii, quos Pontifex una, & Patres simul sanctientes decretum, anathemati subiiciunt. Statutis igitur in eadem Synodo adversus illicita conjugia anathematismis ultimo loco ab eodem Gregorio Papa in clericos comam relaxantes inflictum est pariter anathema. Quibus statutis apposita est omnium, qui interfuerunt subscriptio, atque ipsius Pontificis primo loco hoc modo.

Gregorius Episcopus sanctae Catholicae, & Apostolicae Ecclesiae Romanae huic constituto a nobis promulgato subscripsi. Subscripserunt, & alii, inter quos, qui tunc repertus est in Urbe Sincredus Episcopus ex Hispania, vel Archiepiscopus, ut superius nominatur. Toletanum hunc fuisse Archiepiscopum (a) tradunt, qui civitate excisa, ad Romanam Ecclesiam rotius Christianae religionis asylum confugerit. Subscriptus eidem Synodo reperitur Pictus Episcopus Scotiae; diversae enim causae longe positos Episcopos duxerant Romam. Numquam autem caruisse Urbem peregrinis Episcopis, Synodus illic celebratae declarant. Sincredus autem eo quietiori animo Romae quiescebat, quo sciret se accepisse successorem Urbanum Episcopum; qui tamen quod federit vivente adhuc Sincredo, inter Toletanos Episcopos apud veteres non reperitur adnumeratus.

Quod vero pertinet ad res Orientales, Theophanes nihil praeterea habet hoc anno,

si in cursu esse potuit; cum exinde Imperatores uno eodemque die Imperium & Consulatum susceperint, ac tot Consulatus quot Imperii annos numeraverint, ut in laudata Dissert. demonstravi? Librarii igitur Imperii & Consulatus connexionem non capientes, numeros depravarunt, tam in his Gregorii II. literis, quam in variis aliis, quod mirum videri non debet; cum antequam praefatam Dissertationem in lucem emissem, ea etiam Eruditos omnes lateret. Legendum itaque: Imperante Domino Piissimo Aug. Leone anno V. post Consulatum vero ejus anno V. &c. [1] Ad num VI. Theophanes anno Incarnat. secundum.

V. Sincredus Episc. Toletanus.

(a) Roderic. rer. Hispan. l. 3. c. 16. 18.

VI.

II.

Impostor Christi se esse simulans.

PAGIUS Impostor Messiam se esse simulat.

no, nisi quod Syrus quidam impostor apparuit, se simulans esse Christum, atque

cundum Alex. DCCXII. Kalend. Septemb. anni Christi DCCXIX. inchoato, refert quendam Syrum Christum Dei Filium se esse mentientem Hebraeos seduxisse. Sed hoc citius quam par erat, narravit Theophanes, recteque Baronius, licet contra ejus mentem (cum enim citat) hæc ad præsentem annum refert. Marca quippe lib. 3. Marcæ Hisp. cap. r. num. XI. observat ex Isidoro Pacensi, tempore Præfecturæ Hispanicæ Ambiza hoc anno ei a Calipha commissæ, ut mox ostendam, Severum quendam Judæum in Hispania se pro Messia jactasse; cumque eam stultitiam quibusdam male sanis verbis persuasisset, illos balatromem istum secutos in Judæam, abdicatis patrimoniis suis sese contulisse, illaque ut vacantia sisco adjudicasse Ambizano præfatum. Quæ observatio desumpta est ex Codice MS. Isidori Pacensis in Bibliotheca Collegii Navarrici tunc asservato, idque ad calcem Historiæ Roderici Toletani. Codex ille nunc non reperitur, frustra que a me quaesitus.

III. Saraceni Galliam Narbonensem adorsuntur.

Rodericus Toletanus in Historia Arabum cap. XI. refert gesta hoc anno a Zama Saracenorum in Hispaniis Præfecto, atque: Zama, qui tribus annis Ducatum tenuit in Hispaniis (ab anno sc. Christi DCCXVIII. usque ad currentem) proprio stylo descripsit vestigia Hispanorum; & quod prius indivisum ab Arabibus habebatur, ipse partem reliquit militibus dividendam, partem sisco de mobilibus & immobilibus assignavit, & Galliam Narbonensem divisione simili ordinavit, & Francorum Gentem bellis frequentibus stimularit, & Narbona ob tuitionem patriæ electos milites collocavit. Alahorus ejus Deceffor Narbonensem Galliam frustra tentaverat, sed eam Zama in suam potestatem redegit, ut narrat Isidorus Pacensis: Postremo, inquit, Narbonensem Galliam suam facit, Gentemque Francorum frequentibus bellis stimulat, & seditas (idest, stationes militum) Saracenorum in prædictum Narbonense Oppidum, ad præsidia tuenda, decenter collocat. Porro ex Isidoro, qui res a Zama gestas stylo valde barbaro descripsit sua mutatus est Rodericus.

IV. Narbona Civitas munitissima a Saracenis occupata.

Auctor Chronici Moysiacensis, ab Andrea Duchesnio publicati, hanc Narbonis obsidionem narravit, (sed Duchesnius usus est mendosissimo apographo in sua editione; in ea enim legitur: Soma Rex Saracenorum nono anno, postquam Spaniam ingressi sunt, Narbonam obsidet, obsessamque capit; virosque Civitatis illius gladio perimi jussit, mulieres vero vel parvulos captivos in Spaniam ducunt. Quod facinus anno Christi DCCXV. in illo Chronico describitur; cum tamen in contextu ad annum nonum occupatæ Hispaniæ referatur. Verum Baluzius, qui vidit veterem Codicem ex quo illud Chronicon descriptum, nunc in Bibliotheca Colbertina servatum, testatur ibi legi: Soma Rex Saracenorum post nono anno, quam in Spania ingressi sunt Saraceni, Narbonam obsidet, &c. additque, ita etiam haberi in vetustis Annalibus Antianensis Monasterii. Hæc Baluzius habet in notula ad lib. 3. Marcæ Hispanicæ num. VIII. ubi Marca observat, Zutitam depravato etiam Codice Chronici Moysiacensis usum scribere, Zeniam obsidisse Narbonam anno DCCXV. & Marianam huic testimonio innixum scribere, se eo anno invenisse Narbonem & Mauris fuisse occupatam; & quia id, nondum pacatis Hispaniis, terrestri exer-

eo modo seduxit Hebræos, putantes eum veræ esse Christum: Porro hæc ipsa, ut de.

citu confici non poterat, Marianam fingere varias manus ex Africa ad famam rei bene gestæ se se, examinum instar in varias Imperii Gothici partes infudisse. Tandem concludit Marcæ, certam invasæ primum a Saracenis Gallicæ Gothicæ epocham, Zama auspiciis, esse annum Ducis illius tertium, & undecimum Imperii Saraceni in Hispania; qui ex supputatione Isidori in annum DCCXXI. incidit, ex aliorum vero calculo ad annum DCCXXIV. submovendus erit. Ita recte Marca; loco enim suo demonstravimus, Saracenos Hispanias anno Christi DCCXI. in suam potestatem redegit, & vulgarem sententiam, quæ hanc invasionem cum anno Christi DCCXIV. alligat, prorsus falsam esse. In Chronico itaque Moysiacensi edito, loco Soma Rex, legendum, Zama Rex, Præfecti enim illi Reges etiam vocabantur. In exemplari vero MS. a Baluzio laudato loco, Soma Rex, legendum, Zama Rex, & loco, post nono Anno, legendum, post undecimo anno; vel potius Chronographus annum illum nonum ab anno DCCXXII. exorditur, excluso scilicet anno ingressus Saracenorum; qui numerandi modus ab aliis Scriptoribus etiam usurpatus.

Hæc currenti anno contigisse ostendit idem Isidorus, qui ait, supervenientem Eudonem cum validis copiis Zamam acie victum castris Saraceni exuisse, ingenti edita Saracenorum strage. Quod ex Isidoro accepit etiam Rodericus Toletanus loco laudato. De eodem hæc pariter verba Chronici Moysiacensis & Annalium Antianensium, post illa quæ paulo ante descripta sunt, recitat Marca laudatus: In ipso anno, mense tertio, ad obsidendam Tolosam pergunt: quam dum obsiderent, exiit eis obviam Eudo Princeps Aquitania cum exercitu Aquitanorum vel Francorum, & commisit cum eis prælium, & dum præliare copissent, terga versus est exercitus Saracenorum, maximaque pars ibi cecidit gladio. Annum rei gestæ memorat Annalista Nazarianus, & Petavianus. Primus ait: Anno DCCXXI. cecit Heudo Saraceni de Aquitania. Alter: Anno DCCXXI. expugnavit Eudo Saracenos de terra sua. Denique hoc anno Ixit Calipha, Azam Præfectum in Hispanias misit, si fides sit Roderico citato, qui cum ei tributum annos II. & dimidium, scribatque Ambizam anno Hegiræ CIII. qui die prima Julii hujus anni inchoatus fuit, Principatum Hispaniæ suscepisse, cum se ipso pugnat, ideoque cum Marca laudato post Zamam Ambiza collocandus est, cujus Principatus hoc anno Christi desinente inchoatus. Recte itaque Anonymus Andalusianus Ambasa, seu Ambesa, aut Ambiza Præfecturam hoc anno collocat, & Isidorus Pacensis de Zama scribit: Tunc in Occidentis partibus multa illi (nempe Omaro Caliphæ mense Februario anni præcedentis demortuo) perveniunt prospera, atque per Zama nomine tres minus paululum annos (ab an. nempe DCCXVIII. ad currentem) in Hispania Ducatum habente, Ulteriorem vel Citeriorem Iberiam (ex Codice Mazarin impressi enim habent Imperium proprio stylo, ad vestigia inferenda describit prædia & manualia, vel quidquid illud est, quod olim prædabiliter indivisum retentabant. Vide dicta anno DCCXII. num. X.

Mortuus est hoc anno Sanctus Joannes Beverlacenſis Episcopus Eboracensis, cujus varia miracula narrat Beda lib. 3. cap. 2. & seqq. subdit.

deciperentur a pseudopropheta Judæi, Ann. Eccl. Tom. XII.

sæpe sæpius passos esse, quæ superius dicta sunt, docent. P p An-

PAGIUS ditque; Mansit in Episcopatu annos triginta tres, Obitus S. & sic Cælestia Regna conscendens sepultus est in Joannis porticu Sancti Petri in Monasterio suo quod dicitur Episc. Eboracensis. Dominus septingentesimo vicesimo primo. Nam cum post (scilicet post annos illos XXXIII.) præ majore senectute, minus administrando Episcopatu sufficeret, ordinato in Episcopum Eboracensis Ecclesiæ Willfrido Presbytero suo, secessit ad Monasterium suum præfatum, ibique vitam in Deo digna conversatione complevit. Henschenius ad diem VII. SS. Mensis Maii refert ejus Vitam, quam collegit Folcardus Ecclesiæ Sanctæ Trinitatis Cantuarie Monachus, ad præcæm & instantiam Aldredi Archiepiscopi Eboracensis, uti præfert titulus illi præfixus; quæ ideo scripta fuit undecimo Ecclesiæ sæculo, quo Aldredus Ecclesiæ Eboracensem rexit. Mabillonius Sæc. III. Benedicti part. I. refert Epitomen ejusdem Vitæ a Folcardo scriptæ, & Folcardum perperam confundit cum Folcardo Monacho Sithivenſi, qui vitam Sancti Bertini Abbatis Sithivenſis scripsit, quod refellit laudatus titulus, quem non viderat. In ea Vita dicit Folcardus Joannem Nonis Maii vitam feliciter finiisse, indeque varia Martyrologia ab Henschenio laudata Natale ejus memorant ad diem VII. Maii. Beda citatus cap. 2. de Alfrido Northumbriæ Rege loquens ait: ejus Regni principio defuncta Eata Episcopo, Joannes, Vir Sanctus, Augustaldensis Ecclesiæ Præfatum suscepit, ideoque anno Christi DCLXXXVI. Joannes Episcopus creatus, ut anno DCLXXXVII. num. XII. monstravi. Quare Sanctus Joannes anno septingentesimo decimo octavo Episcopatum deposuit, & quadriennio incompleto in Monasterio sive Beverlacenſi, quod in sylvâ Deirorum ædificaverat, cuique Sanctum Berethunum suum discipulum Abbatem præfecerat, Monachus vixit. In Fragmento enim Vitæ Sancti Brithuni seu Berethuni apud Capgraviam, & in alio Fragmento Tom. I. Monastici Anglicani pag. 169. recitato dicitur, Joannem relicto Episcopatu quatuor annos transsegisse in Beverlac. Ricardus vero Prior Hagustaldensis cap. 13. habet annos tantum tres, indeque Henschenius videns, Folcardum scribere Joannem mansisse in Episcopatu triginta tribus annis, octo mensibus, & tredicim diebus, existimavit hos Auctores deceptos esse, & Joannem vix decem mensibus annumque integrum post depositum Episco-

patum supervixisse. Verum cum certum sit, Willfridum Juniorem anno DCCXVIII. in Ecclesia Eboracensi federe cœpisse, ut an. DCCXXXI. evidenter ostendam, non dubiam, quin Folcardus calculos male posuerit, aut saltem quin anni illi XXXIII. menses VIII. cum diebus XIII. mendose descripti fuerint.

Per annos illos XXXIII. Joannes modo Augustaldensem Ecclesiam, modo Eboracensem, modo neutram exauctoratus administravit. Mabillonius & Henschenius citati eum Archiepiscopum Eboracensem cum Folcardo Monacho perperam appellant, cum post Paulinum Sedes Eboracensis usque ad Egbertum, annumque Christi DCCXXXV. Episcopalis tantum fuerit. S. annum Willfridus anno DCLXXXVII. Episcopatum suum recepit, ut eo anno ostendimus, & Joannes Beverlacenſis, qui defuncto Eata Episcopo Præfatum Augustaldensis Ecclesiæ nuper susceperat, ac Bosa, qui sedebat Eboraci, exauctorati sunt. Post quinquennium Willfridus iterum in exilium missus est, & Bosa Sedem Eboracensem repetiit, Joannes Augustaldensem, ut anno DCLXXXVII. exposuimus. Tandem an. DCCV. Willfridus in Episcopatum Augustaldensis Ecclesiæ, inquit Beda lib. 5. cap. 3. receptus est, translato Eboracum Joanne, qui Bosæ nuperrime mortui locum teneret. A quo an. ad DCCXVIII. Joannes Ecclesiam Eboracensem administravit. Neque enim Sanctus Joannes, sed Acca Willfrido Seniori anno DCCIX. vita sancto successit. Porro Joannes dicitur sedisse annos XXXIII. licet per quinquennium Willfridus Episcopatum Augustaldensem obtinuerit, eo fere modo quo Willfridus dicitur Eboracensem Ecclesiam per annos XLV. rexisse, quamvis intra tempus illud non semel sine Episcopatu vixerit. Baronius anno DCCXXXI. num. XVIII. ut probet Bedam a Joanne Beverlacenſi Diaconum ordinatum non fuisse ante annum DCXC. dicit Joannem juxta Bedam federe cœpisse anno DCLXXXVII. sedisse annis XXXIII. decessisse vero anno DCCXXXI. ideoque Bedam ante annum DCLXXXVIII. Diaconum a Joanne ordinari non potuisse. Verum Joannes anno DCLXXXVI. Episcopus consecratus fuit, annoque DCCXVIII. Episcopatum deposuit, ut mox vidimus. De egregiis Joannis Beverlacenſis virtutibus legenda ejus Vita.

Saraceni in Imagines grassantur, ut anno DCCXIII. dicemus.

VII. Sedes Eboracensis Episcopatum per VII. annos fuit usque ad Egbertum, annumque Christi DCCXXXV. Episcopalis tantum fuerit. S. annum Willfridus anno DCLXXXVII. Episcopatum suum recepit, ut eo anno ostendimus, & Joannes Beverlacenſis, qui defuncto Eata Episcopo Præfatum Augustaldensis Ecclesiæ nuper susceperat, ac Bosa, qui sedebat Eboraci, exauctorati sunt. Post quinquennium Willfridus iterum in exilium missus est, & Bosa Sedem Eboracensem repetiit, Joannes Augustaldensem, ut anno DCLXXXVII. exposuimus. Tandem an. DCCV. Willfridus in Episcopatum Augustaldensis Ecclesiæ, inquit Beda lib. 5. cap. 3. receptus est, translato Eboracum Joanne, qui Bosæ nuperrime mortui locum teneret. A quo an. ad DCCXVIII. Joannes Ecclesiam Eboracensem administravit. Neque enim Sanctus Joannes, sed Acca Willfrido Seniori anno DCCIX. vita sancto successit. Porro Joannes dicitur sedisse annos XXXIII. licet per quinquennium Willfridus Episcopatum Augustaldensem obtinuerit, eo fere modo quo Willfridus dicitur Eboracensem Ecclesiam per annos XLV. rexisse, quamvis intra tempus illud non semel sine Episcopatu vixerit. Baronius anno DCCXXXI. num. XVIII. ut probet Bedam a Joanne Beverlacenſi Diaconum ordinatum non fuisse ante annum DCXC. dicit Joannem juxta Bedam federe cœpisse anno DCLXXXVII. sedisse annis XXXIII. decessisse vero anno DCCXXXI. ideoque Bedam ante annum DCLXXXVIII. Diaconum a Joanne ordinari non potuisse. Verum Joannes anno DCLXXXVI. Episcopus consecratus fuit, annoque DCCXVIII. Episcopatum deposuit, ut mox vidimus. De egregiis Joannis Beverlacenſis virtutibus legenda ejus Vita.

VI.

JESU CHRISTI ANNUS 722.

GREGORII PAP. II. ANNUS 9.

LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 7.

I. Leo Imp. cogit Judæos baptizari.

Annus adest Redemptoris septingentesimus vigesimus secundus Indictione quinta, quo (inquit Theophanes) Leo Imperator coegit Judæos, & Montanos baptizari. At vero Judæi baptizati contra propositum suum diluerunt baptismum, & comedentes sancto munere participabant, & contaminabant fidem. Porro Montani divinantes sibi, & desuientes fidem, domos introierunt errori suo deputatas, & incenderunt semetipsos. Hæc Theophanes: eadem Cedrenus. Sed quosnam per Montanos intellexerit Theophanes, qui adeo baptismum exhorrescerent, nos latet; non enim potuerunt hæc dici de pificis illis hæreticis Montanum sectantibus, siquidem illi baptismum non reiciebant: nisi forte dicamus, per Montanos hæreticos intelligi Manichæos, qui de civitatibus pulsî, incolerent montes. Scimus enim eundem Imperatorem insequutum esse Manichæos in Armenia degentes; adversus quos (ut dictum est superiori tomo) prædecessores Imperatores Constantinus Heraclii nepos, & Justinianus junior egerunt, nec penitus eos extirpare valuerunt, semper excisis capitibus in sobole pullulantibus. Post enim flammis datos a Justiniano omnes, quos reperit Manichæos, unus dumtaxat Paulus Armenus fuga lapsus est cum filiis duobus Genesio, & Theodoro, quorum alteri, nempe Genesio, Thimothei nomen imposuit. De hoc cum accepisset Leo Imperator, Constantinopolim eum vocavit: quæ autem cum venit, facta sint, Lucas Siculus, qui claruit sub Basilio Imperatore, & in illis regionibus versatus est, de iisdem Manichæis historiam Græco stylo prosequitur his verbis.

II. Timotheus Manichæorum Antistes.

De quibus omnibus, Manichæis scilicet in Armenia pullulantibus, cum certior factus fuisset Imperator, Genesium protinus

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Era Hisp. DCCLX. Anno Hegiræ CIV. inchoato die 21. Junii fer. I. A. C. 722.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6215. O. 3. D. D. I. P. 12. April. Indict. 5. JESU CHRISTI 722. GREGORII II. PAPÆ 8. LEONIS ISAU. IMP. 6. CONSTANTINI COPRONYMI 3.

Num. I. ad VI. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXIV. qui Kalendar. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, refert Leonem Imp. Hæbreos & Montanos ad baptismum suscipiendum coegisse. Baronius multis nititur ostendere, non posse hæc

acciri jubet cognomeno Thimotheum, vel ut aptius dicam Thymotheum (ita auctor, quod Τιμοθεο, honor Dei, interpretetur, Θυμοθεο; ira Dei) eumque ad Patriarcham mittit Constantinopolitanum. Hunc ergo ut vidit Patriarcha, quæstionem ordine instituens, Cur (ad eum ait) Orthodoxam Fidem negasti? At ille: Anathema, inquit, qui Fidem Orthodoxam negat: Orthodoxam Fidem vocans suam ipsius hæresim. Tunc iterum Patriarcha: Quare non credis, nec adoras venerandam Crucem? Et ille: Anathema, inquit, qui non adorât, & colit venerandam ac voviscam Crucem; Crucemque intelligebat Christum ipsum, manibus expansis crucem efformantem. Cui rursum Patriarcha: Cur non colis nec adoras Deiparam sanctam? At ille: Anathema, inquit, qui sanctissimam Deiparam non adorât, communem omnium nostrum matrem, in quam Dominus noster Jesus Christus introivit: hanc autem volebat esse supernam Hierusalem, in quam præcurrens Christus pro nobis ingressus est. Interrogabat demum Patriarcha, quid causa esset, cur immaculatum Domini nostri Jesu Christi corpus, & pretiosum ejus sanguinem non participas, sed vilipendis ipsum? Cui Thimotheus: Anathema, inquit, qui non fecerit, aut qui spernit corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi. De ipsis enim verbis loquebatur. Similiterque de sancta Catholica & Apostolica Ecclesia interroganti respondebat: Ecclesiam Catholicam non aliam intelligens, quam ipsa conciliabula Manichæorum. Et de baptismo pariter affirmabat, Jesum Christum ipsum esse baptismum, & quod scripsit: Ego sum aqua vivens. Atque in hunc modum pravo sensu omnia pervertens, & anathema in singulis proferens, pro innocente habitus est Timotheus. Vetus namque mos fuit Manichæorum, & eorum ab eis

Secreta Manichæorum.

Leo Imp. Montanis & Judæis ad baptismum suscipiendum cogit.

accipi de Montani antiqui Hæresarchæ sectatoribus, quod hi a Baptismo non sic abhorrent, ut Baptismo tamquam contraria sordis se expiant, quod narrat Theophanes de Montanistis de quibus verba facit. Combessius tamen in Notis ad Theophanem de illis maxime accipiendum existimat: nec enim, inquit illorum Baptisma ratum erat, qui sic in Trinitate, & Spiritu Sancto errarent. Potuit ergo Leo ad Ecclesiæ verum Baptisma cogere, quod sic illi indigne tulerint, ut ob eam causam se flammis devoverint, quod de Montanistis illis asserit Theophanes. Ipsa prophetia, qua inductos ait idem Theophanes, ad necem sibi consciendam, character quidam videtur Montani illius Sectæ, qui novo illi Spiritui totum credebant. Timotheus Presbyter Constantinop. inter præcipuos errores Tolcodorum, qui ex Epiphonio hæresi XLVIII. idem sunt ac Cataphages, Paulicianistæ, ipsi Montanistæ, hunc ponit,

CHRISTI 722.

GREGORII PAP. II. 9.

LEONIS ISAU. IMP. 7.

his descendendum hæreticorum, ut quovis modo etiam jurati occultarent quod crederent: eratque in ipsorum ore, & opere, lex illa eo versu conscripta:

Jura, perjura, secretum prodere noli.

Sed pergit Lucas de eodem Timotheo. Accepit, inquit, ab Imperatore formalibus litteris, Episcopum vicum in Armenia, in quo degere conluevit, reversus est: coactisque subito suis omnibus discipulis, cum eis aufugit, descenditque ad Deo invisam Mananalin Manichæorum metropolim apud Sarracenos, ex qua primo prodierat Constantinus eorum auctor, de quo superiori tomo dictum est. Ibi post aliquot annos ad summum jam insanie culmen evehit, & furore, rabie, angore, tanquam missione a pravis Angelis accepta exagitatus, Deo pœnas exposcente, fedo ex inguinis tumore vitam finivit, cum annos ferme triginta impietatis familiam duxisset.

III. Zacharias & Aphronetus Manichæorum primi.

Erat huic filius Zacharias nomine, & mercenarius item par arte caprarius, quem prope viam olim forte offenderat fasciis involutum, quod ex injusto scilicet, polutoque thoro natus esset: solet enim adultera foetus suos in viam proicere criminis metu. Mortuo igitur Genesio, divisi sunt in factiones ejus discipuli. Quidam enim Zacharias adhaeserunt, alii spurio Josepho (sic enim vocabatur.) Gravi deinde suborta inter utrosque dissensionem, qualis inter alios majores suos antea fuerat, dum uterque spiritum gratiam sibi infusam prædicavit, impuri potius spiritus agitationem susceperunt. Tandem ira percitus Zacharias, hac si paterna hereditate privandus esset, Josephum Aphronetum lapide feriens, parum absuit, quin necaret. Nec multo post, collectis uterque discipulis, clam aufugere destinabant: & jam modicum a vico processerant, quum suspicati Agareni eos in Romanorum ditonem transire, percontari ceperunt. Zacharias vero Agarenorum impetum videns, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

nit, quod βαπτισμα διαγορευσι aliaque omnia externa symbola respuunt; eoque primos donit, quos accedentes ad Ecclesiam oporteat baptizari: ut non mirum præ omnibus hæreticis hos Leonem ad Baptismum cogendos duxisse, illosque rem sic indigne tulisse. Quod vero ait de Judæis Theophanes, cibo communi jam sumto Sacri Doni se consortes futuros exhibebant, atque adeo fidem contaminabant, ita explicat Combessius, ut eo fidem polluerent, quod intincti Baptismo illum eluebant, sicque cluentes, ac execrantes; ore tenus Sacra Mytheria ac Eucharistiam percipiebant, quod & prætere Granatenfes ex Hispania eiecit: & Judæi etiamnum sibi hoc liberum putant, ut propter Gentium præsuram, quam vocant, eorum mores ac religionem simulent exterius, apud quos visitant, modo alia Judaici ritus

relictis discipulis, solus evasit: illos enim assecuti Agareni gladio ad unum premerunt: quo nomine graviter ab aliis vituperatus est Zacharias, ut qui mercenarium se suis præbuisset, non pastorem.

Joseph vero, qui & Aphronetus, cum hæc geri videret, currus convertit, quasi tenderet in Syriam, dicens Sarracenis, se ad lactarium opus, & armenta proficisci: quo responso contenti Agareni, eos intactos reliquerunt, & abierunt. Ita opportunum fugæ tempus nactus Joseph Aphronetus, cum suis omnibus evasit; Episcopumque appellens vicum a nobis jam sæpe memoratum, honorifice ab incolis habitus. Omnes siquidem accensis lampadibus, singulari honore illum, qui summa infamia dignior erat, tanquam Christi discipulum exceperunt. Quod intuentis prorsus quidam vir ex eis, qui illic erant in Imperio nomine, Cricchorachas, magna vi militum domum obsedit, ad quam diverterat Manetis sectator, atque discipulos quidem ejus omnes cepit, ipse autem fuga lapsus, in Phrygiam excessit, sedemque fixit Aniochiæ Pisidiæ. Qua in urbe triginta annorum curriculo pro eadem hæresi decertans, auditoribus suis affirmabat se Epaphroditum esse Pauli discipulum, ab eoque ad ipsos missum. Ego vero jure illum dixerim Aphronetum: valde enim literarum rudis erat exorsusque prudentia. Ceterum postquam multos illic pravis artibus corrupit, æternique supplicii reos fecit, vitam, & ipse finivit in loco, cui nomen est Esoriocopium.

IV.

In Phrygiam migrant Manichæi.

Quo adhuc superstite, mulier quedam Armenia ejus discipula ab ejusdem discipulis constuprata filium ex Hæbreis (ut fama est) edidit, illum inquam nequitia celebrem improbum Babanem, Aphroneto succedens, & hæresim, quam a majoribus acceperat, homo omnibus flagitiis integram retinens, multosque simplices ad exitium captiens, factus est pariter nefaria sectæ magister. Hactenus hæc de his, quæ coepta sunt (ut vidimus) sub Leone Isaac,

V.

Babanes Manichæus.

quoad eis licet, observent, puta Sabbati cultum, circumcissionem, abstinentiam a cibis immundis, aliaque, quæ dictis Granatenfis per sancta esse, quibus ita multis habitant locis, neminem latet.

Cæterum Baronius num. II. de Manichæis loquens meminit Historiæ Petri Siculi de vana & solida Manichæorum hæresi, quam perperam Lucæ Siculo tribuit. Hæc Historia, cujus ipse tantum partem habuerat a Sirmondo e Græco in Latinum versam, extat nunc integra Tom. XVI. Biblioth. Patrum edit. Lugdun. pag. 753. ex versione Matthæi Raderi. Describit in illo Opere Petrus Siculus Manichæorum originem a Scythiano, Terebintho, Manete coeptam, a Paulo Samofateno, Constantino quodam ac Simeone & Sergio Hæresarchis propagatam, ac identidem mutatam: horumque omnium vitam, mortem.

II.

Petrus Siculus scripsit ad-versus Manichæos.

rico, & ad posteriora sunt tempora propagata: quæ autem hæc sequuta sint, inferius suo loco dicturi sumus: hæc enim, quæ dicta sunt usque ad tempora Irenis Augustæ pervenerunt, quo Sergius Bahanis successor cæteros superans impietate innotuit, ut inferius idem auctor affirmat.

VI. Conversio Gentium per Bonifacium facta.

Quod vero ad Occidentalem Ecclesiam pertinet, hoc anno ipsa mirum in modum in conversione Gentium propagatur, siquidem hic annus est tertius, quo recedens Bonifacius a Clemente Episcopo Trajectense, non solum quamplurimos Frisiorum, sed & Cattorum, qui contermini sunt Saxonibus populi, ab idolorum cultu ad Christi fidem convertit, & sacro baptisate imbuit. Narrat hæc auctor ex Vvillebaldo in vita ipsius, additque: Cumque ex eis etiam plurimos convertisset, & multa hominum millia undis salutata.

PAGIUS

temque exponit, ut se Tibricæ, dum ibi Legationem obiens pro Bifilio Macedone Imper. versaretur, affirmat didicisse a Manichæis quibusdam disputando congressus erat, & a Catholicis qui alias Manichæi fuerant. De qua Legatione anno DCCCLXXI. quo ea peracta, sermo erit.

III. S. Bonifacius relinquit Frisiam, & recusat Episcopatum.

Ad num. VI. Sanctus Bonifacius, qui in erudiendis Frisiiis triennium cum S. Willebrordo illius Regionis Episcopo intumperat, Episcopali dignitate recusat, eam Provinciam deseruit, ut Germaniæ partes adiret, ad quas, se missum a Gregorio Papa dicebat. Rem, ut gesta est, in ejus Vita Willibaldus descripsit, sed brevius, clariusque Othlonus lib. 1. cap. 14. & seqq. Per venerabilem Willebrordum Trajectensis Ecclesie Prasulem buccina Cælestis Doctrinæ in Frisiam insonuit. Cujus studio Sanctus Dei famulus Bonifacius omnimodo congaudens & adhaerens, per tres continuos annos laboravit cum illo, tam in destruendis fanis, quam in construendis Ecclesiis, omnibusque negotiis Divinis. Unde factum est, ut quia prædictus Pontifex ætate jam decrepita gravatus, suggerentibus discipulis solatium sue senectuti providere cupiebat, hunc Dei famulum ad Episcopalis regiminis suscipiendum gradum, regendumque sibi commissum populum unice observaret. Sed ille talia humiliter respiciens, minime se dignum esse Episcopali gradu referebat, (quibus ex verbis liquet, eum toto illo triennio nondum Episcopum fuisse,) & ne sibi in annis adolescentia adhuc constituto tanta dignitatis fastidium imponeret, precibus omnibus inflabat, attestans etiam, quia juxta Canonica institutionis præcepta, nec dum quinquagesimi anni ætatem, qui hujus gradus culmini conveniret, pleniter reciperet. Prædicto vero Pontifice (scilicet Willibordo) blandis illum verbis increpante, & ad suscipiendum Episcopatus ordinem instigante, diversisque pro hac spirituali contentione verbis invicem prolatis, hic Sanctus Vir in tanto agone positus, placidum tandem excusationis sermonem protulit dicens. Onus regiminis, quod mihi indigno imponere cupis, Sancte Prasul, suscipere non audeo, quia a Beato Gregorio Papa in Germaniam ob evangelizandi causam directus sum, ipsiusque Legationis gratia, in has barbaras nationes adveniens, sponte mea tua gubernationis imperio subjeci. Tunc

ribus tinxisset, quemdam e suis fidelem, Binnam nomine, Romam cum litteris misit, indicans Apostolico Prasuli omnia, quæ per ipsum gessisset Deus, & quantam hominum multitudinem cælesti gratia illustratam sacro baptismo ablisset. Tum præterea de rebus variis, quæ ad quotidianam Ecclesiasticæ regulæ necessitatem, populique recens conversi curam pertinerent, prudentem eum consulens, perscripsit.

Nuntius autem ab eo missus Romam, omnia ipsius mandata fideliter exequens, Prasuli Apostolico litteras ejus obulit; aliasque ab illo, ad questiones propositas responsa continentes magistro suo referens, celeriter recessit. Hæc ipse. Porro visum est Gregorio Pontifici vocare Bonifacium Romam, & eum dignitate insignire Episcopali; quod factum est anno sequenti: agemus de his suo loco.

Bonifacius scribit ad Roman. Pont.

Se-

rum ergo mandatum præterire, & aliud quodlibet negotium subire nullatenus prasumo. Unde, Pater Venerande, obsecro, ut in illas Regiones ad quas a Prasule Apostolico missus sum cum tua gratia simul & licentia transire merear. Hæc audiens Sanctus Willebrordus, data benedictione, permisit eum abire. Ille vero exinde proficiscens, pervenit ad locum cui nomen est Amanaburg, Deum ubique habens conviatorum, cujus etiam virtute atque protectione suffultus, quocumque perrexit, ubique Sacra Doctrina notitiam dilatavit. Cumque ingentem populum Domino in Friesia predicando acquireret, multi ab ejus spirituali doctrina educati, ad agnitionem veritatis pervenerunt, adeo ut supra dictum locum, cui duo præerant germani, Distib videlicet & Dierris, Domino Deo auxiliante obtinens, collecta non pauca Fratrum congregatione Monasterium construeret. Tunc etiam alias Germania partes predicandi causa, adiit, Hessonis videlicet in Saxonium confinio positos. Ita Othlonus.

Bonifacio præcipuum excusationis caput hoc erat, quod Evangelii predicandi causa liberam a Gregorio Papa quocumque veller, eundi licentiam nactus esset, ideoque relicta Friesia, cujus Episcopus erat Willebrordus, in Germaniam Interiorem statuit proficisci. Prius autem adiit Palatiolum, celebre puellarum prope Trevirim ad Mosellæ ripam Monasterium, cui Adalailustris Abbatisa Dagoberti Secundi quondam Aufrastorum Regis nostro sæculo cogniti filia, præerat. Forte quem in disciplinam suam tunc accepit Bonifacius, adfuit ibidem Gregorius puer, supra dictæ Addulæ ex Albrico filio legitimus nepos, ut docet Beatus Ludgerus, ipsius Gregorii discipulus in ejus Vita. Pontificatum Ultrajectinum postea gessit Gregorius, quem hoc anno decimum quintum ætatis annum attigisse, & Bonifacium sequi coepisse, ostendit Cointius hoc anno num. LI. qui & alibi de illius ætate inter Eruditos controversa differit, Bonifacius Gregorio comite, ut in ejus Vita Ludgerus scribit, ad Hassos & Thuringos profectus est; utrorumque enim meminit in suis Epistolis Gregorius Papa. Luctuosissimus erat Thuringia status propter Paganorum viciniam, paupertatemque incolarum prope incredibilem, de qua Ludgerus in prælaudata Sancti Gregorii Vita.

IV. Gregorius & Sturmus adulescentes S. Bonifacium sequuntur.

I.

Sequitur ordine temporis annus Redemptoris septingentesimus vigesimustertius Indictionis, quo Gregorius Papa vocavit Romam Bonifacium, quem ante annos quatuor miserat Apostolum in Germaniam: cumque adeo magna ac digna tanto munere ab eo edita facta novisset, eundem consecrat in Episcopum. Ita de tempore ordinationis sancti Bonifacii, cum ex litteris ejusdem, atque Gregorii Papæ luce clariora reddantur, ut nullus esse possit dubitandi locus, monemus Lectorem, nuper Acta ejusdem Bonifacii esse edita, quæ admodum depravata in annorum numeris convincuntur, ut in his de quibus agimus, cum ibi ordinatum visum ipsum Episcopum a Gregorio secundo, anno Redemptoris septingentesimo trigesimo octavo auctor affirmat (a), quo quidem tempore, non Gregorium Secundum, sed Tertium sedisse liquet. Vocatus igitur Romam a Gregorio Secundo Papa, Episcopus ordinatur. Ita plane secundum illud divinum oraculum accidit (b), quod dicitur: Numquid mittes fulgura, & ibunt: & revertentia dicent tibi, adsumus? Ita quidem, sed & de his, quos cælestis imbuit spiritus homines missos ad mysterium Evangelii, hæc etiam mystice dicta habes (c): Animalia ibant, & revertentur in similitudinem fulguris coruscantis. Unde scias, sicut Apostolos, ita, & Apostolicos viros esse filios tonitruum appellatos, uti Bonifacius, qui missus in Germaniam, fulminis instar impietatis destruxit munitiones, extolentes se adversus scientiam Dei Romamque vocatus venit de suo Apostolatu rediturus summo Pontifici rationem, de quo ista ejus vite auctor ex Vvillebaldo (d) post alia recensita ejus egregie facta, sic ait:

(a) Apud Cassi. Antiq. lect. tom. 4. pag. 469. in sin. Vir. Bonif. (b) Job. 38.

Viri Apostolici fulmina. (c) Ezech. 1.

(d) Ex tunc apud Sur. tom. 3. die 5. Junii.

II.

Postquam autem vir sanctus, lectis Pontificis litteris, se inter cetera Romam accersiri didicit: mox ad summum obe-

ditia gradum contendens fratrum agmine stipatus Italiam petiit, conspectisque Romanæ Urbis mœnibus, Deo gratias agens beatorum Apostolorum patrocinio, se commendavit. Ut autem ejus adventum didicit Romanus Pontifex, confestim illum ad se evocavit, salutatumque familiariter, honorifico Xenodochio commendavit. Deinde opportuno se offerente colloquendum diè, ad beatissimi Petri Apostoli Ecclesiam venire jussus est: Cumque se invicem mutuis expleissent sermonibus, Pontifex de Symbolo, & Fidei Catholica traditione sciscitatus est. Respondit autem vir sanctus: Tantæ questioni, Domne Apostolice, in sermone familiari non facile possum satisfacere: oro itaque, ut fidei, quam a me exigis, conscribenda mihi tempus largiaris: scique eam ex scriptis Pontifici obtulit.

Bonifacius scriptis confiteretur fidem Catholicam.

II I

Pontifex postquam ea scripta perlegit: sibi eum assidere jubet, ut eam fidem constantiter retineat, & accurate doceat, hortatur. Multa deinde de spiritualis vite religione cum illo conferens, ita ut nunquam pene integrum diem mutua inter ipsos colloquia absumerent, ad extremum quot populi idololatæ ejus opera, crediderint, ex eo percontatur. Ubi ad ea respondit vir sanctus, Pontifex ei suam aperit voluntatem, quod eum decreverit Episcopum ordinare, ut eo majori constantia errantes corrigeret, & ad viam veritatis revocare posset, quo sit ampliori Apostolicæ dignitatis auctoritate suffultus: tantoque apud omnes conciones ejus gratiosiores sint, quo certius constaret, a Prasule Apostolico ipsum, ut concionetur, esse destinatum. Tum vir Dei sagaciter perpendens, metuensque ne illud propheticum in ipsum competere (e): Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo: tantæ benedictionis gratiam minime recusavit. Ut autem adfuit dies ordinationis ejus, qui fuit pridie Ka-

(e) Ps. 108.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Era Hisp. DCCCLXI. Anno Hegira CV. inchoato die 10. Junii fer. 5. A. C. 723.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6216.

4. C. 2. P. 28. Mart. Indict. 6.

JESU CHRISTI 723.

GREGORII II. PAPÆ 9.

LEONIS ISAU. IMP. 7.

CONSTANTINI COPRONYMI 4.

Num. I. ad XVII. Sanctus Bonifacius Evangelium in Hassia & Thuringia felicissimo successu predicavit: Tunc, inquit Beatus

Ludgerus in Vita S. Gregorii Ultrajectini Episcopi, priores & prudentiores Francorum, qui electum Dei Martyrem Bonifacium, ejusque discipulos, Venerabilem Gregorium & Socios ejus in tanta virtute operum & fortitudine constantia nosse & intelligere potuerunt, ceperunt eis & sua offerre diligentius de die in diem, & laudem tanta beatitudinis & unitatis apud Regem Francorum, Seniore videlicet Carolum (qui Rex dicitur, quia rerum Summa apud eum erat) non celare. Capiteque & ipse Rex Virum Dei Bonifacium velle videre, justique eum venire ad se. Qui cum venisset, non statim in initio honore sibi condigno receptus est a Rege, sed sic competenter dilatus quia fuerunt quidam Pseudo-Doctores & adulatores, qui summam Sancti Viri & discipulorum ejus obfuscare & impedire co-

S. Bonifacius in Hassia & Thuringia Evangelium predicat.

Kalendas Decembris, id est, in sancti Andree Apostoli feriis, Pontifex eum & consecravit Episcopum, & Bonifacium deinceps dicit voluit, cum antea Vuilfridus diceretur. Et ut ad obedientiam sibi, suisque successoribus exhibendam, omnemque sacrae fidei traditionem observandam arctius eum adstringeret, juramentum ab eo exegit, & accepit: quod quidem in antiquis exemplaribus ita scriptum habetur.

In nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, Imperante domino Leone magno Imperatore, anno septimo post Consulatum ejus, sed & Constantini magni Imperatoris ejus filii anno quarto inchoato scilicet, Indictione sexta, promitto ego Bonifacius, Dei gratia Episcopus, tibi, beate Petre Apostolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papae, & successoribus ejus per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem sanctae Fidei Catholicae exhibere, & in unitate ejusdem Fidei, Deo operante, persistere, in qua omnis Christianorum salus esse sine dubio comprobatur: nullo modo me contra unitatem communis, & univertalis Ecclesiae, suadente quopiam, consentire; sed (ut dixi) fidem, & puritatem meam, atque concursum tibi, & utilitatibus Ecclesiae tuae, cui a Domino Deo potestas ligandi, solvendique data est, & praedicto Vicario tuo, atque successoribus ejus per omnia exhibere. Sed & si cognovero Antistes contra instituta antiqua Sanctorum Patrum conversari, cum eis nullam habere communionem aut conjunctionem: sed magis, si valuero prohibere prohibebo; sin minus fideliter statim Domino meo Apostolico renunciabo. Quod si (quod absit) contra hujus promissionis meae seriem aliquid facere quolibet modo, seu ingenio, vel occasione tentavero, reus inveniar in aeterno judicio, ultionem Ananiae, & Saphyrae incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem facere praesumpserunt. Hunc etiam Indiculum sacramenti ego Bonifacius exiguus Episcopus manu propria scripsi, atque ponens supra sa-

IV. S. Bonifacii juramentum.

PAGIUS

nati sunt apud Regem. Verumtamen ex illo die crevit amor & honor hominis Dei & discipulorum ejus apud omnes, qui fidem illorum & vitam scire & investigare interiorius desiderabant, & juxta dictum Evangelii justificata est sapientia a filiis suis. Redierunt electi Dei iterum ad sua, & in capto opere sine ulla hesitatione permanentes in Thuringis & in Hassis, ubi tunc temporis maxime opus erat doctrina illorum, ob vicinitatem Paganorum, & indoctam plebem.

II.

Postea de prospero susceptae praedicationis eventu Gregorium Papam per unum & suis certiorum fecit Sanctus Bonifacius, statimque Romanam literis Apostolicis invitatus eo contendit

cratissimum corpus sancti Petri, ita, ut praescriptum est, Deo teste & iudice, feci sacramentum, quod & servare promitto. Haecenus juramentum, quod & reliqui ordinati Episcopi praestare solebant. Subdit vero auctor.

Postquam hujusmodi iurjurandum apud Gregorium Pontificem dedit: ille vicissim in omnibus eum juvare, provehere, & venerari studuit. Nam libellum, in quo sacratissima Ecclesiastica institutionis jura Pontificalibus digesta conventionibus habebantur, ei dono dedit, praecipiens, ut tam Clerus, quam populus ejus regimini subdendus, is institutis imbueretur: familiaritatemque Sedis Apostolicae tum ipsi, tum omnibus ejus subditis perpetuam; dato privilegio, confirmavit; litterasque suas ei impartiens non solum Carolo illustri Duci, qui id temporis Francorum regnum moderabatur, sed etiam cunctis viris Ecclesiasticis & Principibus Germaniae eum tuendum commendavit. Sed quando ista? sequenti die ab ordinatione ipsius omnia sunt mira celeritate confecta, quod rarum est, ut contingat in Urbe, ubi ex omnibus Ecclesiis jugiter imbres negotiorum non solum stillant, sed densitate ingruentes, diluvium secum ferunt: verum quod ista de conversione gentium sint reliquis omnibus praeferranda, cuncta primum expectari Gregorius Papa voluit. Subdit vero auctor: Litterarum autem earum exempla hoc loco (quandoquidem ita res postulat) inserere volumus: primo illarum, quae ad Carolum Ducem, deinde quae ad Principes omnes scriptae sunt.

Domino glorioso filio Carolo Duci Gregorius Papa.

Comperientes te, in Christo dilectissime, religiosae mentis affectum gerere: in multis opportunitatibus, debito salutis promisso, notum facimus Deo dilecta tuae dignitati, praesentem fratrem Bonifacium fide, & moribus approbatum, a nobis Episcopum consecratum, atque institutionibus sanctae Sedis Apostolicae, cui, Deo auctore, praesidemus Ecclesiam generali sollicitudine informatum ad praedandum plebibus Germaniae gentis, ac diversis in Ori-

VI. Greg. Papae epistola ad Carolum Martellum.

magnis itineribus, ubi pridie Kalendas Decembris ordinatus est Episcopus in Festo Sancti Andree, ut ex Willibaldo in ejus Vita refert Baronius num. II. Quod hoc anno factum esse demonstrant literae Gregorii Papae postero post Bonifacii ordinationem die, omnibus Christianis in Germania constitutis inscriptae, & recitatae a Baronio num. VII. quarum haec est subscriptio; Dat. Kalendis Decembris imperante Domino Piissimo Augusto Leone, Imperii ejus anno septimo; sed & Constantini Imperatoris ejus filii anno quarto, Indictione sexta. Mendosa tamen Indictio, legendumque, Indictione septima. Simonidus quidem mendum in annis utriusque Im-

Consecratur Roma Episcopus.

pe.

Orientali Rheni fluminis parte consistentibus, gentilitatis errore detentis, vel adhuc ignorantia obscuritatibus praepeditis, necessario destinare. Pro quibus eum gloriose benevolentiae tuae omni modo commendamus, ut eum in omnibus necessitatibus adjuvetis, & contra quoslibet adversarios, quibus in Domino praevaleris, instantissime defendatis; certissime retinentes Deo vos exhibere, quaecumque huic promptissimo impenderit favore, qui sanctis Apostolis suis ad lucem Gentium destinatis; suscipientibus eos, se suscipiendum praedixit (a): quorum institutionibus per nos informatus praedictus Antistes, in sortis praedicationis procedit. Haecenus ad Carolum Martellum Gregorius. Sed & ex eodem auctore reliquas epistolas a Gregorio Papa eodem tempore pro Bonifacio scriptas hic reddamus. In primis vero illas ad Episcopos Boreales, & alios omnes datas litteras commendatitias mox majorum conscriptas reddamus, quae sic se habent.

(a) Joan. 13.

VII. Gregor. Papae generalis pro Bonifacio.

Gregorius Episcopus servus servorum Dei, universis reverentissimis, & sanctissimis fratribus Coepiscopis, religiosis presbyteris, seu diaconibus, gloriosis Ducibus, magnificis Castaldis, Comitibus etiam, vel cunctis Christianis Deum timentibus.

Sollicitudinem nimiam gerentes pro speculatione credita, quia in umbra mortis aliquas gentes in Germania partibus, vel plaga Orientali Rheni fluminis, antiquo hoste suadente, errare, & quasi sub religione Christiana idololorum culturae servare cognovimus: aliquos vero, qui nec Dei cognitionem habentes, nec baptismatis sacri unda sunt loti, sed comparatione brutorum animalium pagani, factorem non recognoscunt: necessario pro utrorumque illuminatione, ad praedandum rectae fidei verbum, harum litterarum portatorem Bonifacium reverendissimum Episcopum fratrem nostrum ad easdem partes dirigere studuimus, ut illis praedando verbum salutis, vitam provideat sempiternam. Et si quos forte, vel ubicumque a recta fidei tramite deviasse cognoverit, aut astutia suos diabolica erroneos repererit, corrigat, atque sui educatione ad portum

PAGIUS

peratoris esse putat, ideoque & anno elapso Bonifacium creatum esse Episcopum. At ex ejusdem Pontificis literis annis sequentibus datis liquet, non in annos Imperatorum, sed in Indictionem errorem irrepsisse. Praeterquam quod Librarianum in uno, quam in duobus peccasse, longe verosimilius. In juramento quod Bonifacius eidem Gregorio praestitit, a Baronio num. IV. recitato, eadem Indict. VI. legitur, sed utrobique mendose.

III. Sed nulli Sedi assignatur.

Anno DCCXIX. Sanctus Bonifacius Praeco Christianae fidei, Legatusque Sedis Apostolicae creatus est, ut auctoritate Apostolica Gentibus, quibus Christus nondum annunciat, Evange-

restituatur salutis, eosque ex Apostolica Sede hujus doctrina informet, & in eadem Catholica fide permanere instituat.

Cui, hortamur ob amorem Domini nostri Jesu Christi, & Apostolorum ejus reverentiam, ut in omnibus solatia exhibeat, eumque in nomine Jesu Christi recipiat, ut scriptum est de suis discipulis (b): Qui vos recipit, me recipit: Praevidentes insuper necessaria itineris ejus, comitesque tribuentes, cibum etiam ac partum, vel si quid egerit largientes: ut uno labore, & socia voluntate opus sibi creditum pietatis & negotium salutis, annuente Deo, perficiatur, atque primum laboris percipere mereamini, deque conversione errantium merces vobis adscribatur in caelis.

Si quis itaque huic Dei famulo ad illuminationem gentium ab hac Apostolica, & Catholica Dei Ecclesia destinato assensum vel concursum praebuerit: exorantibus Apostolorum Principibus, consortium mereatur sanctorum Martyrum Christi Jesu. Si quis vero (quod non optamus) adversari ejus laboribus conatus fuerit, aut contrarius exiterit ministerio sibi credito, successorumque ejus in eundem laborem intrantium; ex sententia divina anathematis vinculo ligatus perpetuae damnationi subiaceat. Data Kalendis Decembris imperante domino piissimo Augusto Leone, Imperii ejus anno septimo; sed & Constantini Imperatoris ejus filii anno quarto Indictione sexta. Adjecit his alias ad Clerum, & populum ita conscriptas, quibus idem S. Bonifacius Evangelium praedicaverat, cum ipsis eum Episcopum jam ordinatum restituit, docens quae servanda ipsi ex sacrorum canonum praescripto praeeperit, contenta in libello illo quem ipsi dedidit revertenti, superius dictum est.

Gregorius servus servorum Dei Clero, & plebi dilectissimis filiis in Domino salutem. Probabilibus desideriis nihil tarditatis praestantes, fratrem jam, & Coepiscopum nostrum Bonifacium vobis ordinavimus sacerdotem: cui dedimus in mandatis, ne umquam ordinationes praesumat illicitas, ne bigamum, & qui virginitatem non est sortitus uxorem, neque illitteratum,

VIII. Gregorii epistolae ad Clerum, & populum.

lium praedicaret, ipsumque concionandi officium adimpleret, sed hoc anno consecratus est Episcopus, ut Apostolicae dignitatis auctoritate fulciretur, & in officio praedici cunctis acceptior fieret. Distinguenda autem duo Episcoporum & Archiepiscoporum genera, ut observat Serarius Not. XXV. in Vita Sancti Bonifacii: Quibusdam, inquit, certa Sedes, certusque locus & fixus est, cujus Episcopi aut Archiepiscopi appellantur. Quibusdam vero incerta Sedes, nullusque certus & fixus locus, & posterius hoc genus in his plerumque Gentibus ac Provinciis invenitur, quae ad Chri-

nam, vel in qualibet corporis parte vitium, aut ex penitente, vel curia, vel cuiuslibet conditioni obnoxium, notatumque ad sacros ordines permittat accedere, sed si quos huiusmodi repererit, non audeat promovere. Afros passim ad Ecclesiasticos ordines pretendentes nulla ratione suscipiat, quia aliqui eorum Manichaei aliqui, rebaptizati sepius sunt probati. Ita quidem superius alias saepe dictum, quod occupantibus Africam Saracenis, extorres Africani in transmarinis sese infuderant, quarentes ex ordinibus Ecclesiasticis victum. Verum quod detecti fuissent esse Manichaei, vel Donatistae, universali sancita lege oportuit vetuisse, ne Africanus aliquo modo a quopiam Episcoporum ordinari deberet. Videas & ex his Dei iudicia non occulta, sed manifesta, cum tot tantique sanctissimi Patres tanto tempore per quadringentos videlicet annos frustra laboraverint, ut in Africa postos Manichaeos & Donatistas ad Fidem Catholicam revocarent, & non potuerint, in dies magis ipsi infelici sobole pullulantibus, tradidit eos Deus severissimis Barbaris puniendos. Pergit vero Gregorius in epistola.

IX.

Ministeria atque ornatum Ecclesiae, vel quicquid illud est in patrimonio ejusdem, non minuere studeat, sed augere; de redditu vero Ecclesiae, vel oblatione fidelium quatuor faciat portiones, quarum unam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam Ecclesiasticis fabricis noverit reservandam; de quibus divino erit redditurus iudicio rationem: ordinationes vero Presbyterorum sive Diaconorum, non nisi quarti septimi, & decimi mensis jejuniis, sed & in ingressu quadragesimali, atque medio vespere Sabbati noverit celebrandas. Sancti autem Baptismi sacramentum non nisi in Paschali festivitate, & Pentecoste noverit esse praebendum, exceptis iis, quibus mortis urgente periculo, ne in aeternum pereant, talibus oportet remediis subvenire. Huic ergo Sedis nostrae praecepta servanti devotis animis obsequi vos oportet, ut irreprehensibile, placitumque fiat corpus Ecclesiae per Christum

PAGIUS

Christi fidem aggregari primo inceperant. Cum enim ii, qui Evangelium iis annuntiant, hunc illuc procurrare debeant, neque congregatum adhuc ovile in una quopiam aut ditione aut Urbe obtineant, Episcopalem quidem Presbyterorum, ordinariorum, variisque in locis collocandorum, vel Archiepiscopalem etiam creatorum Episcoporum potestatem ab Apostolico accipiant, sed incertis interea vagantur Sedibus, & ad Verum Summumque animarum Pastorem Christum Jesum, quotquot & undique possunt, oves congregant. Et hi quidem praecise ac simpliciter Episcopi, vel

Dominum nostrum. Deus incolumes vos custodiat, dilectissimi. Data etc. ut in epistola praecedenti.

Subiicit alias ad nobiles confessores Thuringos conscriptas litteras istis verbis.

Viris magnificis Atolpho, Godolao, Voilario, Gunthario, Alboldo & omnibus Dei dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Gregorius Papa.

Insuatam nobis magnificae fidei vestrae constantiam agnoscentes, quod Paganis compellentibus vos ad idola colenda, fide plena responderitis, magis velle feliciter mori, quam fidem semel in Christo acceptam aliquatenus violare: repleti nimia exultatione, gratias debitas persolvimus Deo nostro, & Redemptori, bonorum omnium largitori, cuius gratia comitante, vos ad meliora, & potiora optamus proficere, & ad confirmandum fidei vestrae propositum sanctae Sedi Apostolicae religiosi mentibus adherere, & prout opus poposcerit sacrae religionis, a memorata sancta Sede Apostolica, spirituali omnium fidelium matre solatium quaerere, sicut decet filios cohaereditum regni. Ministerio quoque praesentis fratris charissimi Bonifacii, quem ad vos Episcopum consecratum in sorte praedicationis destinavimus, Apostolicis institutionibus informatum ad instruendam fidem vestram in omnibus volumus, & hortamur obediens ei consentire, ad complementum in Domino vestrae salvationis. Haec ad confessores. Ad reliquum vero populum nondum Christianum epistolam catecheticam scribit, qua & hortatur recedere ab idolis, & sacrum baptismum suscipere. Est huiusmodi.

Gregorius servus servorum Dei, universo populo Thuringorum.

Dominus Jesus Christus filius Dei Deus verus, qui de caelo descendit, homo factus est, & pro nobis pati & crucifigi dignatus est, & sepultus tertia die resurrexit a mortuis, & ascendit in caelum, discipulis etiam suis sanctis ait: (a) Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti: ipse in se credentibus vitam aeternam promisit: cupientes ergo vos in perpetuum nobiscum gaudere, ubi finis nullus

generatim ejus Regionis, in qua laborant, Gregemque Domini conquirunt, Episcopi & Archiepiscopi nuncupantur. Ita accurate Serarius. Posterioris generis Episcopus fuit S. Bonifacius, ut ex sequentibus magis patebit. Ubi factus Episcopus, Bonifacius simpliciter appellatus fuit, nulla veteris nominis facta mentione, vel conjunctim vocatus est Bonifacius & Vinsfridus, ut is indicaretur Bonifacius, qui prius Vinsfridi nomen gesserat.

Postquam ergo inquit Othlonus lib. 1. cap. 20. de Bonifacio ordinato Episcopo loquens, huiusmodi promissionem coram Gregorio Papa per-

Gregorii epistola ad Thuringos confessores.

X.

XI.

Ad Thuringos Gregorius scribit.

(a) Mat. 28.

IV.

lus est, nec tribulatio, nec aliqua amaritudo, sed gloria sempiterna: ideo fratrem nostrum sanctissimum Bonifacium Episcopum ad vos direximus, ut vos debeat baptizare, & fidem Christi docere, & ab errore ad viam salutis adducere, ut salutem habeatis & vitam sempiternam. Sed & vos ei in omnibus obedite, & sicut patrem vestrum illum honorate, & ad ejus doctrinam corda vestra inclinate, quia illum non pro lucro aliquo temporali acquirere direximus, sed pro lucro animarum vestrarum ad vos eum misimus. Diligite ergo Deum, & in nomine ejus baptismum suscipite: quia (a) Dominus Deus noster (b), quod oculus hominum nunquam vidit, nec in cor hominis ascendit, preparavit diligentibus se.

(a) Isai. 64. (b) 1. Cor. 2.

XII.

Iam recedite a malis operibus, & bene agite. Non adoretis idola, nec immolatis carnes, quia Deus non recipit ista: sed in omnibus secundum quod vos frater noster Bonifacius docuerit, observate & agite, & salvi eritis vos & filii vestri in sempiternum. Facite ergo & domum, ubi debeat ipse pater vester habitare, & Ecclesiam, ubi debeatis orare, ut Deus vobis indulgeat peccata vestra, & donet vobis vitam perpetuam. Haecenus ad Thuringos & quidem Apostolice, non in persuasione humanae sapientiae verbis, quod (c) Evangelium Christi non sit in sermone tantum, sed in virtute, & in Spiritu sancto; & ipse sermo (d) Dei vivus sit & efficax ad convertendum corda hominum ad Deum: sed sicut Apostolice scripsit, ita & Apostolice spiritu nondum Christianis licet etiam imperat, ut Episcopo domum construant & Ecclesiam.

(c) Hebr. 4. (d) 1. Cor. 2.

(e) Act. 10.

Fuit eidem Pontifici tunc scribendum etiam ad Saxones, adhuc magna ex parte idola colentes, ad quos litteras dedit, pastoralis sollicitudine plenas, etenim sicut olim (e) Petro in demisso coelitus linteo, ostensa sunt omnia qua-

PAGIUS Gregorius II. Bonifacium Ecclesiasticis & Magnatibus Germaniae commendat.

V.

egit, tunc & ipse eum in omnibus adjuvare, praeferre, & venerari studuit. Nam libellum, in quo Sacratissima Ecclesiastica Institutionis iura, Pontificalibus digesta Convocantibus, habebantur, ei donavit, praecipiens, ut tam Clerus, quam ceteri populi, suo regimini subiacendi, Instituti talibus evadirentur, sed & familiaritatem Sandis Apostolicae sibi omnibusque sibi subiectis pervenire reservandam Privilegio confirmavit, seque eum literis transmisit non solum Carolo Duci glorioso, qui per idem tempus Francorum Regnum gubernabat; sed etiam universis Ecclesiasticis Viris, Principibusque in Germania constitutis munendum commendavit. Refert postea idem Auctor Epistolae sex Gregorii Papae, quas & Baronius exhibet.

Othlonus num. XIII. recitat ejusdem Pontificis Epistolam universo populo Provinciae Alt-Saxonum missam, qua eis commendat Bonifacium

drupedia & serpentina terrae, & volatilia caeli, eademque immunda, moxque addita vox de caelo: Occide, & manduca. Ita modo Gregorius idipsum non in imagine, sed rei veritate sibi videt oblatum, nimirum indomitas adhuc gentes, animo truces, moribus saevas, & inherentes idolis: quas reddidit penitus Christianos gladio spiritus, impietatis internectione, Deus ipse praecipiat. Cujus rei causa has ad eisdem ipsi Bonifacio litteras dedit.

Gregorius Papa universo populo provinciae Alt-Saxonum.

Sapientibus & insipientibus debitor sum, fratres carissimi; ideoque volens vos scire, qualem sollicitudinem habeam pro vobis, & pro his, qui verbum exhortationis fidei Jesu Christi Domini nostri susceperunt, & qui adhuc suscepturi sunt, ut consolentur corda vestra in charitate & in omni plenitudine sapientiae: annuntio vobis, quoniam prope est regnum Dei, ut nemo vos amplius decipiat in sublimitate verborum; nec in quocumque metallo salutem vestram quaeratis, adorantes idola manufacta, aurea, argentea, aerea, lapidea, vel de quocumque materia facta; quae falsidica nomina a paganis antiquitus quasi dii facti sunt, in quibus demones habitare noscuntur: quoniam omnes dii Gentium (ut ait scriptura f) demonia sunt: Deus autem noster caelos fecit. Haec ad Gentiles; ad illos autem, qui crediderant, convertit ita sermonem:

XIII. Ad Saxones S. Gregorius scribit.

(f) Ps. 95.

XIV.

Quicumque autem in vobis susceperunt Christum Jesum Dominum nostrum; in ipso ambulent radicati & superaedificati, & confirmati in fide, abundantes in gratiarum actione: Videte (g) ne quis vos amplius decipiat per philosophiam & inanem fallaciam: astutiores (h) enim sunt filii tenebrarum, quam filii lucis. Descendite ab idolorum cultura, & accedite & adorare (i) Dominum Deum vestrum, qui fecit caelum & terram, mare &

(g) Coloss. 2. (h) Lucae 16.

(i) Ps. 134.

Qq mnia,

Episcopum, Germaniae Apostolum; quod deo Germanicis Saxonibus intelligendum esse inter omnes convenit. Porro Mabillonius Saec. IV. Benedict. part. II. in Elogio Historico Venerabilis Joannis Abbatis Aethelingensis, qui erat genere Eald-Saxo, ut prodit Asserus in Vita Aelfredi Angliae Regis, notavit, Eald-Saxones fuisse veteres Saxones, Frisonibus finitimos; vocem vero Eald apud Anglos Saxones perinde sonare, atque Alt apud Teutones seu Germanos. Alt vero Germanis vetus significat, probante Smaragdi Abbatis Commentario in Donatum, qui nondum lucem vidit. Is quippe Auctor in lib. 2. cap. 10. de Patronomicis agens, Almir velulus mihi, interpretatur, ut constat ex fragmento ab eodem Mabillonio in Analect. Tom. II. relato. Quam Alt-Saxonum vocem hic explicare placuit, ut quantam possum Bonifacii Legationi lucem affundam.

Quae

nia; qua in eis sunt, & vultus vestri non erubescant. Unus enim Dominus hominum, volucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in secula seculorum, Expoliare vos ergo veterem hominem, & induite Christum novum, deponentes iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem quoque sermonem nolite de ore vestro proferre. Jam enim advesperascit dies seculi, & tempus tenebrarum appropinquat; ideoque nolite esse ociosi, sed potius operamini opus bonum, ut Christus habitet in vobis: Et

(a) Coloss. 3. (a) quodcumque facitis in verbo aut in opere: omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum: respicientes gentilitatis sectam, scientes vos Dominum habere in caelis, orationi instantes, ad ipsum Dominum cor erigite (b) quoniam magnus est Dominus noster & laudabilis nimis & terribilis super omnes deos (c), qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire.

(b) Ps. 95. (c) 1. Tim. 2. XV. Hoc etiam admonere fratres, ut quicumque ex vobis voluerit ad Christum converti, nullo modo eum prohibeatis, nec vim ei faciatis sculptilia adorare. Ministrum quoque & servum in Domino, quem misit ad vos Bonifacium ac Coepiscopum meum ad hoc ipsum, ut cognoscat quae circa vos sunt, & consolatur corda vestra cum exhortationis verbo, in Christo Jesu Domino nostro suscipite, ut a diabolica fraude liberati, mereamini adoptionis filii aggregari. Haecenus ad Saxones Gregorius Papa: quae post haec autem sequuta sunt, dicentur anno sequenti: profectus enim Bonifacius Roma, non nisi sequenti anno illuc potuit pervenisse.

XVI. Ad haec rursum recentiores provoco Saxones, atque Germanos haereticos, ut respiciant a quibus sanctum acceperint Evangelium, & qui, qualesve, aut cujus fuerint fidei, qui primam eis veritatem Catholicam propinarunt, a quo fluente Apostolica doctrina manarit; & videant a quibus defecerint, & quibus adhæserint. Vivit quidem, vivit in cœ-

lis tantus Germanorum Apostolus, qui in novissimo die ab ipsis singulis sigillum suae praedicationis, & collatae fidei depositum sit apud magnum Judicem exaturus. Erit namque & ipse vir Apostolicus sedens cum Apostolis judicaturus, non duodecim tribus Israel, sed Saxones & alios Germaniae populos, quibus a Catholica & Apostolica Ecclesia acceptum Evangelium, ipsumque signis ac virtutibus divinitus consignatum tradidit, quo uno & daemone cultu, ad Deum verum, & e tenebris in lucem magnam sunt feliciter vindicati: stabilitis simul ante Tribunal Christi reddituri ingrati de acceptis per S. Bonifacium beneficiis rationem, Sed ad res Orientales convertamus orationem.

PAGIUS VI. Mandata Gregorii II. unde desumpta. Quae Gregorius suis literis mandata completus est, desumpta videntur, ex Epistola IX. Gelasii Papae Primi ad Episcopos, per Lucianam & Brutios & Siciliam constitutos directa quinto Idus Martii, Asterio & Praxido Viris Clarissimis Coss, idest anno CCCXCIV. ut de singulis Cointius hoc anno num. XXVII. & sequens ostendit. Gregorius tamen de cavendis illicitis ordinationibus sermonem habens, meminit Afrorum, de quibus silet Gelasius, & hanc rationem reddit Gregorius, quod aliqui eorum Manichaei, aliqui rebaptizati saepius sunt probati. Saraceni priusquam in Hispaniam transfrent,

lis tantus Germanorum Apostolus, qui in novissimo die ab ipsis singulis sigillum suae praedicationis, & collatae fidei depositum sit apud magnum Judicem exaturus. Erit namque & ipse vir Apostolicus sedens cum Apostolis judicaturus, non duodecim tribus Israel, sed Saxones & alios Germaniae populos, quibus a Catholica & Apostolica Ecclesia acceptum Evangelium, ipsumque signis ac virtutibus divinitus consignatum tradidit, quo uno & daemone cultu, ad Deum verum, & e tenebris in lucem magnam sunt feliciter vindicati: stabilitis simul ante Tribunal Christi reddituri ingrati de acceptis per S. Bonifacium beneficiis rationem, Sed ad res Orientales convertamus orationem.

Dum haec aguntur quam felicissime in Occidente, hoc eodem anno in Oriente exoritur monstrum horrendum, quod diu cornibus ventilavit Ecclesiam Dei, haec est haeresis Iconoclastarum. Sed quibus praecursoribus sese impudenter in medium inferat, audiamus. Ex anteaambalonibus ejus quae qualisve sit, & unde emerferit, tu si scapis, facile colliges; & in primis in his, quae spectant ad tempus, audi Theophanem, qui ait: Anno septimo Leonis Imperatoris quidam orundus ex Laodicea maritima Phoenicis maresicus, veniens ad Gizid Saracenorum tunc Principem, promittit eum quadraginta annis (alii habent triginta) retenturum Arabum principatum, si venerabiles, quae in Ecclesia in toto principatu suo imagines venerabatur, deponeret. Huic itaque credens stolidus Gizid, edictum generale contra sanctas imagines promulgavit: sed gratia Domini nostri Jesu Christi, & intercessionibus Matris ejus, omniumque sanctorum, mortuus est Gizid, pluribus adhuc nec audire volentibus satanicum ipsius edictum. Haec summam de ipso Theophanes. Porro historiam tantam diffusius enarratam in sacrosancto Oecumenico Nicæno Concilio hic totidem verbis reddendam, operae pretium existimamus; sic enim se habet (d) his praemissis.

Ex praecedenti lectione indicatum est, ab Africam occuparunt, & extorres Africani se se in Europam infundentes victum ex Ordioibus Ecclesiasticis coeperunt quaerere. Verum quia plerique eorum agniti sunt, vel Manichaei, vel Donatistae, universali lege, ut Baronius numer. VIII. scribit, sancitum est, ne Africanus aliquo modo a quopiam Episcoporum ordinaretur. Neque dubium, quin Gregorius per Afros designet Donatistas, quia in magno numero fuerunt in Africa, & pertinaciter Anabaptismum defenderunt.

A num. XVII. ad XXII. Theophanes anno Incarnat, secundum Alex. DCCXV. qui Kalend. Sep-

XVII. Gizid Principis Saracenorum contra imagines Sanctorum edictum. *Ostavo.

(d) Conc. Nic. 2. Act. 5. XVIII.

Ex Hebraeis & Saracenis heresis Iconoclastarum. ab Hebraeis, Gentilibus, Manichaeis, Phantastis Ecclesiam velut in culpam tractam ob sanctarum imaginum cultum: & paulo inferius: Joannes religiosissimus monachus Vicarius Orientalium Episcoporum e charta legit: Cupio quidem ego omnium postremus praesentem hanc sacram Synodum demonstratione quadam docere, idque omni veritate, qua ratione, quoque tempore, & unde scelestissima ista, & a Deo odio habita Christianorum calumnia, & Iconoclastarum rabies originem duxerit. Quo autem expeditius, & compendio res agatur, de charta mihi pronuncian-dum esse statui, ne qua in re veritati parcatur. Cum diem extremum impiorum Arabum Tyrannus, quem * Saliman nominabant, clausisset: subsequutus est illum Umarus, qui postea quam regnum adisset, Anaschabum Maslam hostem sane atrocem per gratiam Domini nostri Jesu Christi Salvatoris, ejusque Desparae matris cum magna exercitus sui clade & ignominia a terra ista expulit, in Syriamque fugavit; neque de redeundo spem illi ullam reliquit. Umara autem fato defuncto, * Ezidus quispiam homo levitis & inconstans regnum accepit.

XIX. Per ea tempora in Tiberiade dux quispiam erat Hebraeorum impiorum, cui nomen * Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitare animas ista est & jocus, homo praestigiator, & veneficus, & Ecclesiae Dei hostis implacabilis. Hic animadvertens * Ezidi Regis levitate, hominem aggreditur, polliceturque Hebraeorum ingenita malitia se Regi quadam praedicturam, & vatem acturum in maxime necessariis rebus se offert. Eas ob res cum esset insinatus Tyranno: Volo (inquit) o Princeps, modo me audias, rationem quandam indicare tibi, qua poteris facillime & vitam commodam degere, & triginta annos regnum equabile in potestate conservare. Stultus autem Tyrannus spe & desiderio longioris vitae, animi levitate elatus (erat enim homo voluptatibus deditus & praeditus) respondit: Quaecumque me jusservis facere, modo possim, agam.

PAGIUS Septemb. superioris Christi anni inchoatur, narrat Judaeum quandam Izidi Saracenorum Caliphæ annis XL. Arabum Principatu potiturum promississe, si Venerandas Imagines e Christianorum Ecclesiis eliminaret, indeque Izidem generale Decretum adversus eas promulgasse, sed paulo post extinguitum esse, ut ex eo etiam narrat Baronius. Verum haec adversus Imagines persecutio ad annum DCCXXI. pertinet. In Concilio enim Nicæno II. Act. V. cujus verba recitat Baronius ex versione Antiqua & vulgata, legitur: Cum hoc egisset Ezidus, non plus quam duobus annis & dimidio vivens defunctus est. Ezidus autem seu Jezidus Calipha mente Februario anni DCCXXIV. vivere desuit. Qua-

Veneficus autem Hebraeus confestim inquit: Sine ulla dilatione jube universum per regnum epistolam, qua passim circumferatur, scribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, sive ea in tabulis, sive in opere musaico, in parietibus, sive in vasis sacris, aut indumentis & altaribus sit, & quaecumque in Christianorum Ecclesiis reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto subverti mandes: neque illas solum, verum omnes similitudines, & earum etiam, qua in foro ornatus & honestatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quam ut odium & furorem adversus Christianos exereret, praestigiator id tentavit.

Tyrannus autem nefandus praestigiatori levitate sua auscultans, missis nunciis, omnes sanctas imagines, & similitudines per universam provinciam abstulit. Hoc itaque modo primum Ecclesiae ornamenta, procurante Hebraeo venefico, ablata sunt. Christiani autem cum id suis manibus facere detrectarent: missi sunt Hebraei & Arabes, homines in Deum impii, qui imaginibus exustis, Ecclesiarum quasdam calce, quasdam aliis coloribus dealbarunt, & incrustarunt. Ita plane Joannes (a) Damascenus de Iconoclastis ita dicitis (inquit) quod cum sanctas, & veneratione dignas imagines cum ignominia tractavissent, tum in minutissimas partes comminuerunt, tum conjecerunt in ignem, eodemque modo eas, quae in parietibus erant depictae, partim aqua calida, partim calce, atramentoque obliterarunt. Haec ipse, sed pergit Joannes Orientis Vicarius: Haec autem cum pervenissent ad aures pseudoepiscopi Nativiae, & qui ejusdem erat cum illo opinionis, impios Hebraeos & Arabes imitati & Ecclesias Dei, veluti Crucem Christi, venercundantes reddiderunt.

Arbitror autem relatu dignum, ut & sanctitas vestra audiat, quem finem ignavus iste & veneficus Hebraeus habuerit. * Ezidus enim, qui facinus perpetraverat, ultra annum cum dimidio non vixit, in ignemque aeternum descendit. Postquam autem mortuus fuit, in pristinum

XXI. Hebraei nefarium concilium.

XXXII

(a) Joann. Damasc. de haeres.

† Anastas. si versio ita: imitari sunt injuriam inferentiam Ecclesiis Dei.

* Gizidus.

CHRISTI
723.

GREGORII PAP. II.
10.

LEONIS ISAU. IMP.
8.

num ordinem, & statum imagines restitu-
tae sunt. Filius autem illius Ulidus no-
mine indignatus Hebræo, tamquam inter-
fectori patris, turpissima morte hominem
mori coegit. Ita is falsi sui vaticinii
dignum præmium accepit. Sanctissimus E-
piscopus * Mesenæ dixit: Ego parvulus
eram in Syria, quando Sarracenorum Prin-
ceps imagines subvertit. Hactenus de his
Nicæna acta: quibus arguas eos, qui
ante Leonis Imperium id factum volunt,
ut Cedrenus; cum non ante hunc an-
num idem Rex barbarus regnare coepe-
rit.

* Euseb.

XXII.
Leo ad-
hæret I-
conocla-
stis.

Vidisti lector quibus gloriari possint
antesignanis Iconoclastæ, nempe Judæis,
& Sarracenis, a quibus & proh dolor,
in transversum actus est Leo Isauricus
Imperator, de quo hoc eodem anno post
recensita illa de Gizido Arabum Rege,
ista mox Theophanes subdit: *Percepta
ergo amara ista, & illicita, nequamque
doctrina, Leo Imperator multorum effe-
ctus est nobis causa malorum. Porro cum
invenisset indisciplinationis hujus consen-
taneum quemdam Beseer nomine, qui na-
tus quidem de Christianis fuerat, sed
captivus in Syriam ductus, refuga fidei,
que est in Christum, repertus est, Ara-
bum dogma sectari apparuit. Is ante
tempus non multum ab illorum servitute*

liber effectus, cum venisset ad Rempubli-
cam Romanorum, ob robur corporis, &
consensum pravæ opinionis honoratus est
ab eodem Leone: qui & Imper. fautor in
magni hujus mali piaculo factus est. Con-
cordabat autem ei & Episcopus Nacolia,
qui indisciplinationi ejus operam dans,
consimili vita vivebat cum ipso. Hucus-
que de anni hujus rebus gestis Theo-
phanes. Addunt alii, Judæos, qui Leo-
ni prædixissent Imperium, id exegisse,
hoc anno ab eodem Imperatore, sed ex-
rant plane, dum istud de Gizido ante
Leonis Imperium factum, putant. Cer-
tum est autem non nisi sub Leone re-
gnare coepisse, anno scilicet quarto e-
jusdem Imperatoris post Haumarem, at-
que sequenti octavo ejusdem defunctum
esse, Theophane id testante, & aliis
Eodem tempore, quo Leo impius in
hæresim lapsus, blasphemavit in Oriente
Deum, sanctosque ejus laudat in Occi-
dente Luith prandus Rex Longobardorum.
De his autem concessit Deus insignia pla-
ne monumenta in lucem prodi, quæ tem-
poris injuria, ac si numquam extitissent
aliquando, penitus oblivione perierant,
sed in lucem vindicata, hic opportuno
loco describenda curavimus: Sic se ha-
bent (a).

(a) Antiq.
Inscrip.
in Ap-
pend. pag.
1168. n.
10.
* f. Hic

QVANDO LEO CECIDIT MISERO DOCTORE SVASVS
SCHISMATIS IN FOVEAM RECTO DE CVLMINE CÆSAR
TVNC EGO REGALES STATVI * HIS MIHI CONDERE
THERMAS
MARMORIBVS PVLCHRIS LEUTBRANT REX ATQVE CO-
LVMNIS;
SED ROMAM PROPERANS POSTQVAM DEVOTVS AD
IPSAM
PERVENI ATQVE SACRO CAPITI MEA BASIA FIXI
SANCTI ANASTASII SERVVS TVVS ECCE REPENTE
PATERNA DE SEDE MEO HANC IN PECTORE CHRISTE
PRÆCLARAM FVNDARE DOMVM SVB CVLMINE MON-
STRAS;
TALIBVS VNDE MEAS TENDENS AD SIDERA PALMAS
VOCIBVS ORO DEI FILI PRO PLEBE FIDELIS
QVI REGIS ANGELICOS CÆTVS QVI CVNCTA GVBER-
NAS
FAC PRECOR VT CRESCAT MECVM CATHOLICVS ORDO,
ET TEMPLO CONCEDE ISTI VT SALOMONI LOCVTVS.

Hæc in visitatione, & cultu exhibito ve-
nerando capiti sancti Anastasii Persæ mar-

tyris, quod superius Romam ab Oriente
translatum audisti. Porro pius Rex adeo
in

PAGIUS *nes; & hoc modo non parcens deturpavit Ecclē-
stias Dei per veneficum Hebraum sub potestate sua
stas, antequam perveniret malum ad terram
istam, ad Ditiones nempe Imperio Romano sub-
ditas. Neque enim intra biennium cum dimi-
dio Caliphæ Edictum ad plurimum notitiam, imo
& omnium non pervenire non potuit. Certum
tamen videtur, illud ubique non fuisse excu-
tioni mandatum; alioquin Joannes Monachus
de illo ut de re parum cognita locutus non fuit.*

set in Concilio. Combesius in Scriptoribus
Historiæ Byzantinæ, qui post Theophanem scri-
psere, pag. 312. Græce & Latine recitat nar-
rationem Joannis Hierosolymitani Monachi,
quia non meminit eam integram reperiri in A-
ctione V. Synodi Nicænæ II.

Ad num. XXII. Elmakinus in Historia Sarac.
cap. 16. docet, Jezidum Saracenorum Calipham
anno Hegira CV. die XXV. Siabani, id est, die
IV. Februarii sequentis Chriki anni mortuum
esse.

VIII.

CHRISTI
723.

GREGORII PAP. II.
10.

LEONIS ISAU. IMP.
8.

in ejus amorem exarsit, ut reversus eidem
sancto martyri insignem ecclesiam con-
struxerit, ac monasterium; de cujus eccle-
sia ejusmodi reperitur vetus Inscriptio re-
diviva (a):

In Ecclesia sancti Anastasii.

ECCE DOMVS DOMINI PERPVLGRO CONDITA TEXTV
EMICAT ET VARIO FVLGET DISTINCTA METALLO
MARMORA CVI PRETIOSA DEDIT MVSEVMQVE CO-
LVMNAS
ROMA CAPVT FIDEI ILLVSTRANT QVAM LVMINA
MVNDI
EVGE AVCTOR SACRI PRINCEPS LEVTBRANDE LA-
BORIS
TE TVA FELICEM CLAMAVNT ACTA PER ÆVVM
QVI PROPRIÆ GENTIS CVPIENS ORNARE TRIVMPHOS
HIS TITVLIS PATRIAM SIGNASTI DENIQVE TOTAM.

De monasterio autem sancti Anastasii ab
eodem tunc erecto mentio habetur infē-

rius in ejusdem Regis obitu, de quo suo
loco dicetur.

An-

PAGIUS *esse, & imperasse annos IV. & mensem unum,
eique successisse Hifsumum ejus fratrem. Is in-
ter Saracenorum Caliphas decimus septimus nu-
meratur.
Ad hunc vel præcedentem annum retrahen-
da secunda profectio Romana Sancti Corbiniani,
quam anno sequenti Baronium secuti narravi-
mus; postquam cum nulla amplius mentio oc-*

currat Theodonis II. Baioaria Tetrarchæ, qui
eum honorifice excepit, hujus, ut videtur, mors
contigit. Ei superest fuit Grimoldus filius ac
Tetrarcha, sed Theodebaldus ante patrem e vi-
vis excessit, & forsan etiam Teodeberthus alter
Theodonis filius, uterque Bajoaria Tetrarcha,
ut tam ex dictis, quam ex dicendis intelligere est.

Moritur
Theodo II.
Bajoaria
Tetrar-
cha.

(a) Antiq.
Inscrip. in
Append.
pag. 1168.
n. 8.

JESU CHRISTI ANNUS 724.

GREGORII PAP. II. ANNUS II.

LEONIS ISAUUR. IMP. ANNUS 9.

I. Annus sequitur Redemptoris septingentesimus vigesimusquartus Indictionis septimæ, quo S. Bonifacius Episcopus ordinatus a sancto Gregorio Papa in Urbe, rediens in Germaniam, fidem Christianam mirifice propagavit: de quo ista ex ejus discipulo Willibaldo (a): Tantarum itaque litterarum auctoritate fratrus sanctus Præsul Bonifacius proficiscitur in Germaniam, veniensque ad Carolum Principem supradictum cognomento Martellum, litteras Romani Pontificis ei attulit: seque ejus ditioni, & patrocinio committens, illo annuente, ad Cattorum (quos Hefos, vocant) quibus jam ante predicare cæperat, regionem abiit. Sed hic opportune reddendæ sunt litteræ ab eodem Carolo tunc datæ eidem Bonifacio: accepimus eas a Frontone Ducæo Societatis Jesu professore viro Ecclesiasticarum antiquitatum studiosissimo: qui exscripsit (ut ait) ex scripto Codice Ecclesiæ Virdunensis, quo continentur Concilia Generalia, & Provincialia: cuius & nos alia reperimus exemplaria.

II. Cognoscatis qualiter Apostolicus vir in Christo pater Bonifacius Episcopus ad nos venit, & nobis suggestit, quod sub nostro mundeburde vel defensione eum recipere deberemus: quod ita nos gratanti animo fecisse cognoscite. Proinde vos taliter, uti fecimus ei manu nostra roboratam dari, ut ubicumque, ubi & ubi ambulare videtur, cum nostro amore, vel sub nostro mundeburde, & defensione quietus, & conservatus esse debeat, in ea ratione ut justitiam reddat, & simpliciter justitiam accipiat. Et si aliqua causatio, vel necessitas ei advenerit, quæ per legem

deservi non potuerit: usque ante nos quietus, vel conservatus esse debeat tam ipse, quam qui per ipsum sperare videntur, ut ei nullam contrarietatem, vel damnationem adversus eum facere debeat, nisi ut omni tempore sub nostro mundeburde vel defensione, quietus, vel conservatus residere debeat. Et ut certius credatur, manu propria subter, firmavimus, & de anulo nostro subter sigillavimus. Hucusque litteræ Caroli ex formula consuetæ, qua ejusmodi litteræ patentes pro securitate ab eodem Principe scribi solebant: in quibus voce illa barbara, mandeburde, scias ex Glossario, quod appositum est ad capitulare Regum Francorum, significari tuitionem, sed tutelam alicujus personæ.

Sed de prædicationis ejus fructibus ut aliquid decerpamus, audi ejus rerum gestarum scriptorem ex Willibaldo, qui superius narratis subiicit ista: Ad Cattos (ut dictum est) postquam accessit: complures, inquit, illic reperit Christiana religione abjecta, in varios incidisse errores: alii enim lignis, & fontibus clam vel palam sacrificabant, alii aruspicia, divinationes, præstigias, & incantationes sectabantur, plerique aliis nefandis sacrificiis erant addicti; pauci vero in via veritatis, quam semel didicerant, persistebant. Quorum quidem consilio arborem quandam miræ vastitatis, quam prisca voce, Jovis arborem nuncupabant in loco, qui Geismar dicitur, servus Dei ipsi assistentibus, excidere tentavit. Accurrit autem magna Ethnicorum multitudo, illum tamquam hostem deorum suorum necare volentium. Sed cum arbor paulum cæderetur: mox quasi divinitus agitata, in quatuor partes disrupta est. Quod cernentes Ethnici illi, Dominum laudantes fidem complexi sunt. Sanctus autem Præsul, communicato cum fratribus consilio, ex illa ingenti vastæ arboris mole

III. Gentiliam superstitionem S. Bonifacius evertit.

rolum Majorem Domus Francorum commendatitiis discessit, in Hassiam profectus est annuente Carolo, qui lectis Apostolicis literis ipsum perhumaniter suscepit, & in universa cis & ultra Rhenum Francia factum tectum esse præcepit, auctoritate litterarum, quas Baronius num. II. recitat. Bonifacius in Hassia & Thuringia usque ad mortem Gregorii II. Evangelium prædicavit, & res quam plurimas laude dignissimas gessit, quas Willibaldus, & Othlonus in ejus Vita conglobatim enarrant sine ulla annorum distinctione. Res ab eo in Thuringia gestas, ut Willibaldus, sic & Othlonus lib. 1. cap. 28. ab hæreticorum expulsionem ita auspiciatur: Ad Thuringiam profectus est, illiusque populi Principes magna ex parte a Christiana religione deficientes corrigere studuit, Postquam enim reli-

S. Bonifacius in Thuringia & Hassia hæreticis convertendis operam impendit.

Table with columns: PAGIUS, ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ, JESU CHRISTI, GREGORII II. PAPÆ, LEONIS ISAUURI IMP., CONSTANTINI COPRONYMI. Includes text: SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. LXII. Anno Hegiræ CVI. inchoato die 26. Maii fer. 2. A.C. 724.

CHRISTI 724.

GREGORII PAP. II. II.

LEONIS ISAUUR. IMP. 9.

IV. le oratorium construxit, in beatissimi Petri Apostoli honorem illud dedicans.

Hic sistit gradum lector, Apostoli Bonifacii dum affectaris vestigia. Primum omnium velim consideres tanti viri laboriosum Apostolatam ad gentes, populos scilicet, qui adhuc idolorum cultura tenebantur impliciti: immensus plane hic labor ipsi subeundus fuit. Quis tam altis radicibus fixis in tam duris, & agrestibus animis inolitam superstitionem evelleret? Quoties ob eam causam ipsi fuerunt Apostoli Pauli præ animi angustia illa repetenda verba (a): Supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut tederet nos etiam vivere? Testes sunt ejus rei diversæ ab eo tum temporis epistolæ scriptæ, quibus auxilium precum enixe postulat ab amicis Dei: qui id naviter implese videntur; dum nec defuerunt præsto esse laboranti in Evangelio quibuscumque valere subsidii etiam corporalibus, utpote quod vir Apostolicus, & in hoc fulgeret insignibus Apostolatus, quod magna premeretur paupertate inter Gentiles illos agrestes, immites, ac feros, ut cum Apostolo dicere posset (b): Usque ad hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cadimur, & insabiles sumus. Mittebant enim alii ad eum vestimenta, alii ad victum stipem, libros alii, alii vero consolationem, exhortationemque literis impartiebantur.

V. Inter alia autem a diversis impartita officia ac beneficia, Daniel ille Ventanus in Anglia Episcopus, qui (ut superius dictum est) ejus ad Apostolatam visus est primus fuisse suadendo, & adjuvando promotor, dum Romam primo proficiscentem ad Gregorium Papam literis commendatitiis fuerat comitatus: hic, inquam, ubi accepit, ipsum per arduam ad prædicandum Gentibus Evangelium suscepisse provinciam; catechesim ad eum misit, qua possent ipsi Gentiles instrui ad credendum. Extat ipsa quidem, quam ex duobus codicibus scriptis, quorum ante meminimus, collatione facta hic tibi reddendam putavimus, sic enim se habet.

Venerando, & amando Antistiti Bonifacio Daniel Dei famulus.

Quamvis mi frater, consecratorumque carissime, te primam virtutum promereri quæ superius duo habentur Gentium corda fidei magnitudine fretus fiducialiter aggrediendo, vomere Evangelicæ prædicationis insatigabiliter subigens in glebas fertiles quotidiani labore convertere niteris; ut vere tibi aptari propheticum, Evangelicumque dictum possit (c): Vos clamantis in deserto, &c. Tamen secundæ portio palmæ non incongrue ipsis etiam parabitur, qui tam pio, iam salubri operi congratulando, quibus valent subsidiis favent, eorumque indulgentiam competentibus administrantibus supples, quo alacres ceptum prædicationis opus, & frequenter Christo generare filios studeant. Unde & devota benevolentia pauca tuæ suggerere prudentia curavi; quo magis advertas secundum meum sensum, qua potissimum ratione agrestium obstinationem convincere promptius queas. Neque enim contraria eis de ipsorum quamvis falsorum deorum genealogia astruere debes, sed secundum eorum opiniones quoslibet ab aliis generatos per complexum mariti, ac femina concede asserere, ut saltem modo hominum natos deos, ac deas, homines potius non deos esse cepisse, qui ante non erant, probes. Cum vero initium habere deos, utpote alios ab aliis generatos coacti didicerint: item interroga, utrum initium habere hunc mundum; an sine initio semper extitisse arbitrentur. Si initium habuit, quis hunc creavit: proculdubio ante constitutionem mundi, nullatenus genitis diis inventient subsistendi, vel habitandi locum: mundum enim non hanc visibilem tantum terram, & cælum, sed cuncta etiam extant a locorum spatia, quæ ipsi quoque Pagani suis imaginare cogitationibus possunt, dico. Quod si sine initio semper extitisse mundum contenderint: hoc multis refutare, ac convincere documentisque, & argumentis stude: tamen altercantes interroga, quis ante natos deos mundo imperaret, quis regeret; quomodo autem subdere dominatui, vel sui juris sit.

Eadem qua superius duo exempla epistolæ.

(c) Isai.

PAGIUS giosorum Ducum Dominatio in eis cessavit, cessare etiam Christiana religionis intentio cepit, falsique quidam Christiani, quorum nomina sunt Drothovwin, Bertheri, Cambereth, & Humred, inter eos hospitantes, maximam hæreticam pravitatis introduxerunt, sectam. Qui scilicet fornicatores & adulteri cum validissimum adversus hominem Dei excitarent consilium, veris verborum oppositionibus confutati, dignam recompensationis sortiti sunt sententiam. Nam excommunicati & expulsi sunt de Ecclesia. Neque Willibaldus, neque Othlonus in quibusdam articulis hæretici isti errant, produnt, sed tantum ajunt, hujuscemodi Pseudo-Doctores non do-

ctrina modo; sed moribus etiam corruptissimos fuisse. Narrat postea Othlonus, Bonifacium condidisse Monasterium Ordorensis in honorem Sancti Michaelis. Ejus verba recitat Baronius num. XV. Constructum illud in Thuringia ad Oram seu Oraam fluvium, haud longe ab Erfurt Oppido. A num. V. ad XVIII. Refert Baronius varias Epistolas, quarum aliquæ a Sancto Bonifacio ad varios scriptæ, & aliquæ ab aliis ad eum datæ. Præ ceteris Daniel Ventanus in Anglia Episcopus magnam sibi laudem comparavit, scriptis ad eum literis instar catecheseos, qua Gentiles ipsi possent ad credendum instrui. Erat

II.

facere mundum ante se semper subsistentem potuerint. Unde autem, vel a quo, vel quando institutus, aut genitus primus deus, vel dea fuerit; utrum autem adhuc generare deos, deasque alios, aliasque suspiciatur. Vel si jam non generant: quando, vel cur cessaverint a concubitu, & partu. Si autem adhuc generant, infinitus jam deorum effectus numerus est, & quisnam inter tot, tantosque potentior sit incertum mortalibus est; & valde cavendum, ne in potentioribus quis offendat. Utrum autem pro temporali, ac presenti, an potius pro eterna, & futura beatitudine colendi sint arbitrentur. Si pro temporali, in quo jam feliciores Pagani sunt, dicant: quid autem se suis consequi sacrificiis lucri suspiciantur Pagani cunctis sub potestate existentibus, vel cur in potestate sibi subiectorum fieri permittunt ipsi dii: quid ipsis tribuant, si talibus indigent, cur non ab ipsis magis potiora eligunt? Si autem non indigent, superflue jam talibus hostiarum collationibus placare se posse deos putant. Hæc & his similia multa alia, quæ nunc enumerare longum est, non quasi insultando, vel irritando eos, sed placide, & magna obicere moderatione debes. Et per intervalla nostris item Christianis hujusmodi confutandæ sunt dogmatibus superstitiones, & quasi e latere tangendæ, quatenus magis confusi, quam exasperati Pagani erubescant pro tam absurdis opinionibus, & ne nos lateve ipsorum nefarios ritus ac fabulas æstiment.

VI. Hoc quoque inferendum, si omnipotentes sunt dii, & bene scilicet justis, non solum suos remunerant cultores, verum etiam puniunt contemptores; & si horum utraque temporaliter faciunt, cur ergo parcunt Christianis totum pene Orbem ab eorum cultura advertentibus, idolaque evertentibus? & cum ipsi iidem Christiani fertiles terras, vinique & olei feraces, cæterisque opibus abundantes possident provincias; ipsis autem, id est Paganis, frigore semper rigentes terras cum eorum diis reliquere, in quibus jam tamen toto orbe pulsæ, falso regnare putantur. Inferenda quoque sæpius eis est orbis auctoritas Christiani, in cuius comparatione ipsi paucissimi in vanitate antiqua adhuc perseverant, & ne, quasi de legi-

PAGIUS
Eadburgam
ad quam
S. Bonifacius scripsit, dicitur a Eadburgam Abbatisa Tanarisi.

Erat Daniel Occidentium Saxonum Episcopus, qui anno DCCXXXI. quo Historiam suam Beada absolvit, adhuc in vivis erat, obiitque anno septingentesimo quadragesimo sexto, ut produnt Westmonasteriensis & Chronographus Mailrovensis. Addit Malmesburienfis lib. 2. de Pontif. pag. 241. Danielem adhuc viventem Episcopatum abdicasse, & Monachum in Monasterio Malmesburii exercuisse. Varias ad Eadburgam Abbatisam literas scripsit Sanctus Bonifacius,

timo semper a principio super ipsas gentes deorum jactitent imperio, intimidandum eis, cunctum prius mundum idolorum deditum cultura, donec Christi gratia omnipotentis conditoris, rectoris, uniusque Dei noxia illuminatus, vivificatus, reconciliatusque Deo est: nam quod apud Christianos fidelium quotidie baptizantur filii, quid aliud faciunt, nisi a sordibus & reatu Gentilitatis, quo totus olim confectus est, per singulos eos purgant? Hæc charitatis intuitu frater mi breviter tuæ commemorare libuit dilectioni. Et qui corporali prægravatus languore laboro, ita ut congrue illud Psalmistæ dicere possim: (a) cognovi quia justum judicium tuum, & vere afflixisti: Inde obnixius tuam peto reverentiam, quatenus cum his, qui tecum Christo in spiritu serviunt, pro me supplicationum fundere preces digneris, ut Dominus, qui me vno compunctionis potavit, cito etiam sua anticipet misericordia, ut qui iuste corripuit, clementer ignoscat: propheticumque illud sua faciat pietate me quoque gratulandum posse cantare: Secundum (b) multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ latificaverunt animam meam. Opto ut in Christo bene valeas, & mei memineris consacerdos carissime. Ista Daniel ad Bonifacium.

Sed quas ipse Bonifacius foleat legatione precum per epistolas mittere ad diversos, secundum quod Paulus Apostolus ait: (c) Adiuvantibus & vobis in oratione pro nobis, ut ex multorum personis, ejus qua in nobis est donationis per multos gratia agantur pro nobis. Docent plures ejusdem argumenti litteræ ad diversos, diversis temporibus datæ, & inter alias, quæ ad Eadburgam, sive Eadburgam, Abbatisam. Fuit ista Regis Cantiorum affinis, ut quæ dicentur, suo loco docebunt, cujus quoque juvabatur in extrema paupertate muneribus, & libros sacros ad erudiendos populos accipere consuevit, ut ipsius Bonifacii ad eam litteræ datæ declarant: harum tres hic subiiciemus perbreves, ex iisdem, quæ diximus exemplaribus acceptas, nondum (quod sciamus) alicubi casas, atque primum omnium illam, qua petit ab ipsa describi aureis litteris epistolas Petri Apostoli, ut a quo accepisset ad Gentes Apo-

VII.
Nittitur precibus sanctorum Eonifacius (c) 1. Cor. 15.
Epistolas Petri aureis rogat scribi litteris.

VIII.
(a) Eod. Cod. epist. 31.
* Eadburgam

Bonifacii ep. ad Eadburgam Abbatisam.

* Eobannum

(b) Eod. Cod. epist. 39.

IX.
Ad eandem pro precibus

Apostolatum, ejus quoque litteras prædicandas in Gentibus auri nitore fulgidas, præ tanti Apostoli amore ac reverentia secum haberet, quod immense amantium est, ita affici erga eum, quem cupit. Quanti enim fecerit culmen Apostolicum Petrum, jam audisti cum primam omnium, quam ibi inter Gentes erexit Ecclesiam, voluit Petri nomine, atque memoria insigniri: Petrus illi in ore semper, sicut in mente, & in opere jugiter erat. Sed jam ab eo tunc scriptam perbreve epistolam audiamus: sic enim se habet:

Reverendissimæ (a) ac dilectissimæ sorori * Eadburgæ Abbatisæ Bonifacius exiguis servus servorum Dei in Christo optabilem charitatis salutem.

Deum omnipotentem retributorem, & remuneratorem omnium bonorum operum deprecor, ut tibi in cælestibus mansionibus, & in æternis tabernaculis omnium beneficiorum tuorum, quæ mihi præstitisti, æternalem mercedem, & in superna Curia Angelorum beatorum restituat. Quia sæpe sive solamine librorum, sive vestimentorum adjuvamine pietas tua vestitiam meam consolata est; sic & adhuc precor, ut angeas quod cupisti, id est, ut mihi cum auro conscribas epistolas Domini mei S. Petri Apostoli, ad honorem, & reverentiam sanctarum scripturarum ante oculos carnalium prædicando: & quia dicta ejus, qui me in hoc iter direxit maxime semper in præsentia cupiam habere. Ad scribendum hoc ergo * Eobannum presbyterum desino: fac ergo soror carissima de hac petitione nostra, sicut benignitas tua de cunctis precibus meis solebat, ut & hic opera tua ad gloriam cælestis Patris aureis litteris fulgeant. Valere in Christo, & sanctis virtutibus ad meliora conscendendo proficere te opto. Rursum ad eandem his verbis (b):

Dilectionis vestrae clementiam intimis imploramus precibus, ut pro nobis intercedere apud auctorem omnium dignemini; & ne ignoretis causam hujus petitionis, sciatis, quia peccatis exigentibus, conversatio peregrinationis nostræ variis tempestatibus inliditur, undique labor, undique furor, foris pugna, intus timores, super omnia gravissimum, quod vincunt insidia falsorum fratrum malitiam infide-

PAGIUS
Iia ejus Eadburg cognomento Buge. Baronius anno DCCXIX. num. XV. existimat, Eadburgam seu Buggam haud aliam esse quam Eadburgam, Abbatisam, ad quam extant Bonifacianæ litteræ, VII. XIII. XIV. XXI. & XXVIII. Verum Buggam & Eadburgam diversas fuisse verisimile est, ut inquit ibidem Mabillonius: tum quia Bonifacius ad illam scribens, semper Buggam cognominat, hanc vero Eadburgam: tum quia hæc videtur fuisse Eadburga, a qua Leob-

lium Paganorum. Rogate ergo pium defensorum vitæ nostræ, & unicum salutarem laborantium refugium agnum Dei, qui abstulit peccata mundi, ut nos inter italium luporum cubilia lustrantes, dextera sua protegente, illætos custodiat, & ubi debuerit esse speciosi pedes portantium lucernam pacis Evangelicæ, non inveniatur tenebrosa errantium apostatarum vestigia: sed magis Pater piissimus accitatis lumbis nostris perficiat lucernas ardentes in manibus nostris, & illuminet corda Gentilium ad contemplandum Evangelium gloriae Christi. Interea precor, ut intercedere pietas vestra pro istis Paganis, quæ nobis ab Apostolica sede commissa sunt, dignetur, ut eos Salvator mundi ab idolorum cultura eripere dignetur, & aggregare unicæ matri Ecclesiæ Catholicæ filiis, ad laudem, & gloriam nominis sui, (c) qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Vale. Sed & missis libris, rursus ad eandem paucis his.

Dilectissima (d) sorori etiam dudum spiritualis clientelæ propinquitate connexa Eadburgæ Abbatisæ Bonifacius servus servorum Dei, perennem in Christo salutem.

Carissimam sororem remunerator æternus justorum operum in superna latificet Curia Angelorum, quæ sanctorum librorum munera transmittendo exulem Germanicum spirituali lumine consolata est: quia qui tenebrosos angulos Germanicarum gentium lustrare debet, nisi habeat lucernam pedibus, & lumen semitis suis verbum Domini, in laqueum moris incidit. Præterea de charitate tua confidens, obsecro, ut pro me orare digneris, quia peccatis meis exigentibus, periculosos maris tempestatibus quatior, rogans, ut ille, qui in altis habitat, & humilia respicit, indulgens flagitia, præstet mihi verbum in (e) aperiione oris mei, ut currat, & clarificetur inter Gentes Evangelium gloriae Christi. Hucusque epistola.

Erat jugis communicatio precum piorum fidelium Anglorum cum suo gentili Bonifacio in ministerio, quod susceperat Apostolatus, ipsius memoriam facientium in sacrosancto sacrificio Missæ: testati sunt id litteris ad eum scriptis, quas

(c) 1. Tim. 2.
(d) Eod. Cod. epist. 29.

Pro libris missis gratiarum actio.

(e) Ephes. 6.

III.

(a) Eod.
Cod. ep.
49.

quas ex iisdem codicibus depromptas his subiiciamus. Sic enim se habent (a):
Domino sincerissimo meo, & dulcissimo charitatis cultu, & præcipue Dei gratia copioso, semperque in Christo pastoralis curæ regimina gubernanti Bonifacio, qui & Voinfridus, Archiepiscopo, Torthelmus Episcopus servus servorum Dei in Domino salutem.

XI.

Desiderabiles litteras excellentiæ vestræ suscepimus, quas relegentes cognovimus tuam piissimam devotionem, ferventissimumque amorem, quem habes propter beatam vitam, ut dextera Domini protegente, mediteris die, ac nocte, ad fidem Catholicam atque Apostolicam pro tue animæ redemptione corda Paganorum Saxonum converti. Quis enim audiens hæc suavia, non letetur? quis non exultet, & gaudeat in his operibus, quia gens nostra Christo omnipotenti Deo credat? Per gerulum vero apicum tuorum, modicum tibi munusculum, sed magni affectus pignus transmitto, simul & indicans omnia, quæ a parvitate nostra petere dignatus es, libentissime suscepimus, hoc est, quod in sacris Missarum celebratibus, & in quotidianis precibus tuæ sanctitatis memoria celebretur; optantes, & obnixè deprecantes nostræ fragilitatis conficii, hoc idem a vestra parte, quanto meritis excellentiores estis, tanto circa nos perfectius observari. Festinet igitur vestra celsitudo novum Christo populam coacervare, & dedicare. Profecto enim habetis protectorem humani generis redemptorem Dominum nostrum Jesum Christum. Fraternali itaque affectu salutantes vestram excellentiam, & divinam deprecamur jugiter clementiam, quæ vos vestrosque omnes in omnibus operibus auxiliari dignetur, ut cum Christo in futuro regnetis sæculo. Hactenus Torthelmus Episcopus. Subiiciamus his alias aliorum insignium virorum eodem argumento conscriptas. Sunt huiusmodi (b).

Bonifacii memoria sacrificio missæ.

(b) Eod.
Cod. epist.
43.

XII.

Domno gloriosissimo, & cum honoris affectu venerandissimo Bonifacio Archiepiscopo Aelbwaldus, Deo donante, regia potestate fretus, simul & rota Abbatia cum omni congregatione servorum Dei in nostra provincia, Altithronum pro Ecclesiarum incolumitate die noctuque precibus

PAGIUS Sigebaldus Monachus non vero Rex ad S. Bonifacium scribit.

Paternitatis, prærogativa divulgando Archiepiscopo Bonifacio, Sigebaldus licet indignus, & ultimus famulorum Dei famulus optabilem in Domino salutem. Eandem Epistolam refert Serarius in Codice Epist. Bonifac. & ante laudata verba hæc præfigit: Epistola XLIX. Sigebaldi Regis, & in notis ad eandem dicit, Sigebaldum Regem fuisse Occidentalem Saxonum, apud quos Daniel Ventanæ Civitatis Episcopus, cujus mentio in eâ Epistola, erat. Et quia ea his verbis inchoatur; primitus subnixis præ-

pulantes, in Deo remuneratore omnium salutem.

In primis itaque scire te volumus, o dilectissime, quia gratanter accipimus, nostram parvitatem vestris sanctis orationibus commendatam, ut sicut vestra benignitas de Missarum solemnitatibus, & orationum assiduitatibus, Deo instigante, distavit, ita quoque nostra mediocritas devota mente implere conetur; memoriaque nominis vestri in septennis monasteriorum nostrorum synaxibus perpetua lege censeretur, quæ in septenario numero perfecti sepe designantur. His itaque bene compositis, & Deo adjuvante, de animarum regulis rite dispositis, & de interioris hominis habitu apte condicito, & exteriora, terrenæque substantia adminicula, quæ sub nostra potestate, Deo largiente, redacta sunt, sub vestra voluntatis arbitrio contineri volumus, ita tamen, ut orationum vestrarum adjutoria benevolentiam almitatis vestræ in Ecclesiis Dei frequentare faciatis, & sicut te pastorem in populo suo prædestinatio Dei fieri voluit, ita & nos te patronum sentire satagimus. Nomina quoque defunctorum, & viam universalem ingredientium, prout opportunitas anni exegerit, ex utraque parte adducuntur, quatenus ut Deus deorum, & Dominus dominantium, qui vos in Episcopatus regimen ponere voluit, suam plebem ad individua Trinitatis agnitionem, & Unitatis substantiam per vos adducere dignetur. Præterea, o piissime Pater, tibi intinandam curam, ut gerulum presentium litterarum devota mente a nobis transmissum scias, & sicut fidelem tibi comperimus esse, ita & eum veridicum in omnibus invenies. Sed accipe alias eodem argumento conscriptas.

Quæ ministrata sunt Bonifacio.

XIII.
Ex eod.
Cod. ep. 47.

Reverendissimo Præsuli, & pia paternitatis prærogativa divulgando Archiepiscopo Bonifacio, Sigebaldus licet indignus & ultimus famulorum Dei famulus optabilem in Domino salutem.

Primitus subnixis precibus, ac si progeniculans flexis poplitibus, ut indulgeas obsecro petitionem meam, quam rogavi te per tuum presbyterum nomine * Eobo, id est, ut tibi indicaret meam petitionem, & desiderium, id est, ut meus

cibus, ac si progeniculans flexis poplitibus, ut indulgeas obsecro petitionem meam, quam rogavi te per tuum Presbyterum nomine Eodo, id est, ut tu meus es Episcopus cum meo Episcopo Daniele, Mabillonius Sæc. III. Benedic. part. II. in Observationibus præviis ad Vitam Sancti Bonifacii num. VIII. inde deducit, Sigebaldum Regem Bonifacium jam in cismarinis partibus constitutum rogasse, ut ejus esset Episcopus, sed Bonifacium eam dignitatem recusasse, ne Gentilium conversioni deesset. Verum ea Epistola, non

Commemoratio Bonifacii in missis.

XIV.

Adversus hæreticos pugnat Bonifacius.

meus esses Episcopus cum meo Episcopo Daniele, & pro tua clementia hoc mihi concedas; ac si ita fuisset, sicut cum rogavi, putabam a te de me aliquem consolationis sermonem venire ad me. Notum sit tibi, quia ex eo tempore nomen tuum adscriptum habuissim, cum Missarum solemnia celebrarem, simul cum nominibus Episcoporum nostrorum, & modo non cesso quamdiu subsistam. Et si superaverero tibi, cum nomine patris nostri Erenualdi Episcopi tuum adscribo nomen, non quia de merito mei peccatoris confidens sim, sed de misericordia Dei, & spe tua, quam habes in Deum. Ideo deprecor te, ut tecum memoria mea secundum parvitatem meam, & in presenti, & in futuro persistat. Vale in Christo.

Precum igitur gentilium suorum, Dei amicorum S. Bonifacius divinitus roboratus, quæque ardua, ac difficillima, majoribus sumptis spiritibus, tentat. Parumque sibi visum est gentiles homines ad Christianam fidem convertere, nisi Christianos depravatis, corruptisque moribus ad normam Christianæ religionis induceret, reduceretque in primis eos qui sub diversis Ecclesiæ Ordinibus militarent, ad antiquitus traditam, legibusque præscriptam Ecclesiasticam disciplinam. Conatus est ista pro viribus, in quibus ipsi laborandum plurimum fuit; cum præsertim hæretici nonnulli fidelium mentes erroribus labefactare conati essent. Nam audi quæ ex Vvilibaldo idem, qui supra pergit narrare auctor.

His ita gestis, in Thuringiam profectus est; ejusque gentis principes magna ex parte a Christiana religione deficientes corrigere studuit. Cum enim religiosi principes apud illos imperare desissent, simul etiam religio vacillare cepit: at quidam Pseudochristiani Doribwinus, Beriberus, Eanberibus, & Humedus apud eos hospitio recepti, hæreses illis auctores fuere; cumque ii ipsi impari sortatores, & adulteri ingens viro Dei certamen excitassent, ab illo egregie consultati dignam retulere suæ vestigiæ mercedem, excommunicati, & expulsi ab Ecclesia.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

non a Sigebaldo Rege, sed a Sigebaldo Monacho scripta, ut humile Descriptionis genus suadet, & mutua in sacrificiis memoria, quam petit, non vero ut Bonifacius in Angliam veniat, sicuti Alfordus hoc anno num. XVII. observavit. Neque enim Bonifacio vivente aliquis in Saxonia Occidentali Sigebaldi nominis Rex fuit, & e contra Lullo Successore Sancti Bonifacii Ecclesiam Moguntinam regente, scripta ab eo Epistola inter Bonifacianas LXII. cujus hæc est inscriptio: Carissimis filiis Denebaldo, Eanbertho, Vinbertho, Sigeberto, Sigewaldo, Lullus Antistes in Domino salutem, qui Sigewaldus non videtur diversus a Sigebaldo a quo est E-

Manabat interim longe lateque fama prædicationis ejus, & credentium numero magnæ fiebant accessiones, templa instaurabantur, monasteria construuntur, atque in iis etiam illud extructum est, quod est in Ordorff, in honorem sancti Michaelis Archangeli, congregata illic servorum Dei multitudine, qui omnes Apostolico more viventes, laboribus suis ea, quæ ad victum, & vestitum necessaria sunt, sibi comparabant. Quod autem in honorem sancti Michaelis illud edificatum fuerit, ejus hæc ratio est. Cum vir Dei in Thuringia versaretur, prædicans & baptizans, apud flumen Orabam, tentorii fixis, quadam nocte permansit. Tota autem nocte illa lux cælitus sparsa, locum, in quo ille manebat, ambivit, atque in ipsa luce sanctus Michael Archangelus ei apparuit, eumque in Domino confortavit. Mane vir Dei laudans, & benedicens Dominum Missarum solemnia illic celebrat, ac deinceps eodem in loco prandium sibi parari jubet. Dicente ministro deesse cibum, quo vesceretur, respondit: Ita no? Quot hominum millia in desertis, annis quadraginta pavit manna? mihi indigno servulo suo non potest unius diei alimoniam suppeditare? His dictis jubet apponi mensam. Interea quadam avis advolat, & piscem ore ferens, qui illo die ad cibum sufficeret, ante mensam deponit. Tum vero sanctus Præsul gratias agit Deo, piscemque mandat ocuis præparari. Cumque ex illo comedisset, reliquias in flumen protulci jubet, &c. Subdit de erectione illic facta Ecclesiæ, & monasterii in honorem S. Michaelis Archangeli. Quis ista audiens non fide dignissima putet, si recolat mente, quoties in divinis litteris Angelos apparuisse patribus legitur? Certe quidem majora præstanda fore ministris novi testamenti, quam veteris, Pauli sententia redditur manifestum, scribente ipso ista ad Corinthios (a): Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ejus, quæ evacuatur; quomodo non magis ministratio spiritus

XV. Monast. S. Michaelis Archangeli.

Michaelis Archangeli apparitio.

(a) 1. Cor. 3.

R 1 2 erit

pistola XLIX. qui ideo a Lullo obtinuit, quod a Bonifacio impetrare non potuerat, ut cum illo vivere posset. Ea enim Epistola Monachis in Thuringia positis scripta. Quod hic monendum duxi, ne titulus Regis a Serario confictus Viris doctis fucum imposterum faciat.

IV.

Gregorius Papa litteras Bonifacio Episcopo scripsit, partim gratulatorias, quod plerisque Il. Papa Paganorum ad Christianam religionem perductus fuisset, partim exhortatorias, ut in cæpto Verbi Ministerio constanter insistere. Eas recitat etiam, ut Baronius num. XVI. datæque dicuntur pridie in capto Nonas Decembris imperante Domino Piissimo Augusto Leone a Deo coronato Magno Imperatore, fuit.

an-

erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministerium iustitiae in gloria. Sed & cum ministratorii spiritus dicuntur ab eodem Apostolo (a) Angeli in ministerium missi eorum, qui hereditatem capiunt salutis: plane in primis invigilandum ipsis est, & ministrandum iis, quorum munus est, ut plurimos erudiant ad salutem, Bonifacius igitur, cum tot tantisque de praedicationis semine, nondum anno absoluto, collegisset proventus, de his omnibus Gregorium Romanum Pontificem reddidit certiore litteris suis, quae non extant. Verum ex redditis ad eum ab ipso litteris sunt ista omnia manifesta. Nam hoc pariter anno, jam inchoata Indictione octava reddita leguntur Gregorii Papae ad eundem Bonifacium litterae, ad eas, quas ante idem ipse ad Gregorium scripserat de ubere fructu ex praedicatione collecto, deque negociis ad statum eius Ecclesiae optime disponendum. Quenam autem ista fuerint, intelligemus ex ipsis Gregorii litteris in fine anni huius ad ipsum datis, quae sic se habent (b):

Reverendissimo, & sanctissimo fratri Bonifacio Gregorius servus servorum Dei.

*Credita speculationis sollicitudine permoti, Evangelica quoque institutione, qua Christus ait (c): Obsecrate Dominum messis, ut * iniciat operarios in messem suam (d): tuam proinde reverendam fraternitatem ad imitationem Apostolorum (ut Domino iubente praecipit sunt (e): Euntes praedicate Evangelium regni (f): Gratis accepistis, gratis date) in partibus * Hispaniarum ad illuminationem Germaniae gentis, in umbra mortis sedentis dirigere praevidimus, lucrum ut inde apportare deberet; quia servus ille de negotio talenti (sicut scriptum est) fidus in futuro * auctori absentis Deo fecisse. Quod, quia ex obedientia munere ministerium verbi cernimus adolere, & praedicationis praeconio populum infidelem (ut innotuisti) audivimus converti: Domini potentia gratias referentes, ut ipse, a quo bonum omne procedit, & qui ad agnitionem*

PAGIUS anno octavo; sed & Constantino Magno Imperatore eius filio, anno quinto, Indictione octava, a Septemb. praesentis Christi anni coepta. Baronius, qui Leonis Imperium anno uno anticipavit, in earum litterarum margine annum Leonis, nonum, loco octavi notavit, sed perperam. Cum enim Leo & Constantinus eius filius eodem mense, nempe Martio, dicti sint Imperatores, ille anno DCCXVII. hic anno DCCXX. in omnibus subscriptionibus anni tres Leoni amplius quam Constantino, nunquam vero quatuor, tribuuntur. Serarius in Notis ad eam Epistolam legit: Imperante Aug. Leone, anno octavo, Patriciatus eius anno octavo. Verum Consulatus nomen o-

(a) Hebr. x. (b) Greg. 2. epist. 7. 10. 2. epist. Rom. Pontif. XVI. (c) Luc. 10. * Mittat (d) Matt. 9. (e) Marc. ult. (f) Matth. 20. * Hasbaniarum vel Hesperiarum

vult omnes venire veritatis, tibi (ut optamus) cooperetur, & a tenebris ad lucem populum illum suae potentia inspiratione reducat. Hinc enim vobis merces copiosa credimus, quod ab omnipotente Deo adscribatur in caelis (g). Bonum enim certamen, si perseveraveris, possit cum Apostolo dicere, certavi, cursum consummavi, fidem servavi; sed ut coronam percipias laboris insiste: pollicetur enim Deus perseverantibus in finem salutem. Nec te mina teneat, nec deiciant terrores: sed fixam in Deo tenens fiduciam, veritatis verbum denuncia. Erit enim ex adiutorio divino protectio, tantum sit bonum in voluntate opus. Igitur quantos ab errore converteris, syllabarum tuarum recensito textu cognovimus, lati ubere Deo gratias agentes, de lucro animarum exultamus.

*Porro pro Episcopo illo, qui nunc usque desidia quadam in eadem gente praedicationis verbum disseminare neglexerat, & nunc sibi partem, quasi in parochia defendit, Carolo excellentissimo filio nostro, ut eum compestat suadente, paternis litteris scripsimus, & credimus, quod hoc vetari praecipiat: ipse vero opportune, importune praedicare quae sunt salutis, non desinas. Igitur Thuringis, & Germaniae populo, ea, quae ad animae respiciunt utilitatem & salutem, scribere non omisimus, inter alia, ut construant Episcopata, & Ecclesias condant, injungentes, (h) Ipse enim qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat, erit omnibus daturus incrementum. Deus te incolumem custodiat. Dat. pridie nonas Decembris, Domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno Imperatore anno * octavo, sed & Constantino magno eius filio quinto, Indictione octava. Hæc Gregorius ad Bonifacium. Cæterum reliquæ litteræ, quas se ad diversos scripsisse testatur, non extant: desiderantur præterea, & ipsius Bonifacii aliæ litteræ ad Gregorium Pontificem crebro conscriptæ, immo & cætera ab eo gesta reliquo tempore Pontificatus eiusdem Gregorii; de quibus illud tantum innotescit, accessit ab eo ex Anglia ministros, insignes ho-*

mnino retinendum, legendumque cum Sirmondodo, anno octavo, post Consulatum eius anno octavo. Sed quia qui Decretalium editioni praefuit, ignoravit a tempore Constantini Pogonati Imperatores tot Consulatus, quot Imperii annos memorasse, de industria Consulatum praetermisit. Imo neque Sirmondus in hoc arcanum penetravit; cum in Notis ad Indiculum Sacramenti a Bonifacio Romæ editi, de Leonis Imperio & Consulatu scribat: Leo Isaurus Imperium inivit VIII. Kalendas Aprilis, & mox, ut conjectura est, Consulatum proximis Kalendis anno Christi DCCXVII. In eodem Consulatu hæc Cointius citatus num. XX, & præterea annum Pa-

Gregorii Pap. ad Bonifacium epistola. (g) 2. Tim. 4. (h) Execb. 18. * Nono

homines, quos institutus a se Ecclesiis præficeret, necnon probata castitatis feminas, quæ mulierum curæ, & monasteriis virginum præesse deberent, de quibus agemus anno sequenti.

XVIII. Eodem ferme tempore cum S. Corbinianus Frisingensis Episcopus perfunctus esset annis octo Episcopatus, amore quietus Romam venit ad Gregorium Pontificem ut missionem peteret ab Episcopatu, quam non obtinuit. Qui ejus res gestas conscripsit Aribo ejusdem civitatis Episcopus, ubi multa admiratione digna, quæ in itinere contigerunt, enarravit, ista de accessu ad Gregorium Pontificem subdit (a): Ipse iter prosequens Romam usque pervenit, & oratione facta ad utraque beatorum Apostolorum Petri & Pauli limina, ad summi Pontificis beati Gregorii praesentiam veniens, ad ejus se stravit vestigia. At ille surgere illi imperans, sedemque iuxta se poni faciens, sedere præcepit. Qui cum sedisset, non modica dona sancto Dei viro obtulit, & cuncta sibi de sua conversatione displicentia enarravit, quomodo videlicet, & quibus, quasi immensis fluctibus, quateretur hujus mundi honoribus: & quomodo ei nec murorum claustra tranquillitatem præstare potuissent, & quantum hujus mundi formidaret divitias, quippe qui nec unum vellet habere colonum. Secretum vero petens, ut ei omnes perturbationes animi sui atque angustias libere posset referre, lacrymis fufis flebili voce deplorat, ut suum secretum inpositum honore perdidisset, in pristina petitione persistens, ut ad cenobium ipsum ire permitteret, vel in quandam cellulam includeret, vel in aliqua secreta silva ad operationem ipsi concederet agellum.

XIX. His auditis, tantam humilitatem ejus miratus est summus Papa: eoque a se dimisso, ad secreta necessaria Synodum congregavit, colligens scilicet presbyterium

PAGIUS Patriciatus cum Serario etiam retinendum putavit. Verum anno DCCXXI. jam insinuavi, Imperatores a Constantino Pogonato, eodem die & Imperium & Consulatum cepisse, eo prorsus modo quo Veteris Romæ Imperatores Tribunitiam potestatem cum Imperio inibant. Quod imposterum in controversia esse non debet; cum hoc tot exemplis adstruxerim.

V. Baronius in margine earundem litterarum Gregorii ad Bonifacium, ubi ille ait: Euntes praedicate Evangelium Regni: Gratis accepistis, gratis date, in partibus Hesperiarum ad illuminationem Germaniae gentis in umbra mortis sedentis dirigere praevidimus, Hesperiarum loco vocem Hispaniarum reposuit, nulla suæ emendationis ratione reddita, nisi quod in margine habet: Hasbaniarum vel Hesperum. Verum cum omnes editiones habeant, in partibus Hesperiarum, a Germania longius absint Hispaniæ, & Bonifacius Apostolicum munus non nisi in Germania

(a) Extat ap. Sur. die 8. Septemb.

& Episcopos, qui in Urbe præsto essent & in eo conventu ista recitavit. Quibus illi auditis, una voce cum reverti debere, proclamabant, multis testimoniis scripturarum id confirmantes. His ita dicentibus, virum Dei in medium venire iussit: quorum verbis se victum considerans, ut injunctum sibi a sancto Patre officium nullo modo omitteret, & a lucro vacuus rediret ad arcem: cum summo ibi aliquantum temporis retentus honore, benedictione accepta, valescens omnibus, tristis recessit. Hæc Aribo ejus in Episcopatu successor, qui de his, quæ ipsi Ticini cum Luithprando Longobardorum Rege intercesserunt, historiam ita contexit.

Cumque revertendo Papiam pervenisset, ad portam urbis feretro impositum cuiusdam mortui corpus efferebatur, quem universus sequebatur urbis magistratus. Qui mox ut virum Dei conspexere, subtiliter de persona ejus, atque vocabulo sciscitabantur. Erat autem cadaver ejus viri, qui caballum sancti Corbiniani Romanam venientis ante rapere ausus fuerat. Eos autem omnes pavor ingens invasit: quia ille desperatus a medicis facinus suum non abscondit, sed publice confessus est. Tunc quoque vir sanctus cum omni humanitatis reverentia a Rege receptus, regalem deducebatur in aulam, quia nequaquam Principem latebant divina viriutis miracula, quæ per viarum spatia ab eo, & per eum gesta fuerant, & propterea miles Christi ampliore ab omnibus recipiebat honorem, quamvis ille ea omnia voluisset silentio premi.

Sedente autem Rege, & cum eo viro Dei, mulier ipsius tunc defuncti orbata viro, & viduata, flebili vultu vestigiis viri Dei provoluta est, adducens viri Dei caballum a viro suo machinis diabolicis, & nefandis raptum infidiis, forma, & specie decorum, quasi de obitu viri sui mortis reum; insuper ducentos soli-

gesserit, non dubium, quin Hesperiarum nomen in literis Gregorii Papae retinendum sit; cum illud Provincias Occidentales significet, quales sunt Hassia, Saxonia, Frisia, aliæque finitimæ, de quibus Auctores Vitæ Bonifacii loquuntur. Ipsemet Gregorius, ut observat Cointius hoc anno num. XVIII. in iisdem literis scribens: Igitur Thuringis & Germania populo, ea que ad animae respiciunt utilitatem & salutem, scribere non omisimus, Thuringos a reliqua Germania sic distinguit, ut per Germaniam designet spatium illud terrarum, quod cis Thuringiam ad Occasum vergit, & Hassiam, Saxoniam, Frisiam, circumjacentesque Provincias ad Rhenum & Oceanum usque complectitur.

Ad num. XVIII. & seqq. Sanctus Corbinianus primus Frisingensis Episcopus continuis septem annis, ut inquit Aribo in ejus Vita cap. profectio IX. post professionem suam Romanam in fecerit quodam, eo adveniens secumque commorantibus.

In Synodo rejecta petito S. Corbiniani -

XX. Ultus in nobilem ob equum S. Viri sublatum.

XXI. Equus & pecunia data Corbiniano.

VI. Secunda Rom. S. Corbiniani.

CHRISTI
724.GREGORII PAP. II.
II.LEONIS ISAU. IMP.
9.

solidos viro Dei obtulit, dicens virum suum eadem die percussum fuisse, qua ille cerebrosis machinis viam viro Dei impedire presumpsit, & ut ab eadem percussione languor quotidie dolori fomitem ministrasset, & ut jam a medicis desperatus sibi precepisset, ut omni diligentia ipsum custodiret caballum viro Dei, si Deo adjuvante, eo reversus esset, omnino redderet, & ejus facinus illi confiteretur, & insuper debita impensionis ei aurum afferret, ut pro ejus anima vir sanctissimus deprecari divinam clementiam dignaretur.

Luthprandi Regis erga Sanctum reverentia.

Quibus dictis compassus eminentissimus Rex, & dolore ac tremore compunctus, statim ex throno profliens, genibus provolutus est Episcopi, rogans ne hoc sperneret, quod mulier obtulit, & insuper suum reciperet, quod amisit. Vir autem Dei ne totam eminentiam familiam contristeret, quam ob mortem tanti viri flentem conspexit, & in magna esse desperatione animae illius, universis petentibus ad suscipienda quae mulier obtulerat, tandem coactus consentit: Regem ut surgeret, petiit, leviterque eum consolari cepit, &c. Ex his, & aliis pietas quidem ipsius Luthprandi ab omnibus praedicatur, quomodo scilicet erga Dei servos propensior esset, quos omni obsequio colere consuevit: Utinam sic semper ad finem usque perseverasset.

XXII. Instar Joannis Corbinianus arguit Grimoaldum.

Porro quod ad sanctum Corbinianum pertinet, sicut erga Principes Deum timentes benignum se praebere, ita in Dei mandatorum contemptores durum & asperum, quo eos ab errore revocare posset, se exhibere solebat. Nam audi quae inter ipsum & Grimoaldum ducem filium Theodonis Ducis Bavariae intercesserunt, cum in suam Ecclesiam reversus est: Cum autem (inquit idem, qui supra Aribio) ad palatium praedicti Principis pervenit, per quemdam dilectum ejus cubicularium eidem Principi demandavit, nequaquam se faciem illius videre velle, antequam lascivam conjugem a se expelleret, quam sibi tunc copulaverat post obitum fratris sui Theodoaldi viduam. Quae quidem secundum hujus carnis putredinem pulchra videbatur & decora, nomine Pildrud, & genere praclara, ex Galliae partibus genitricem sequuta, istas pervenerat in partes. Sed cum Episcopi dictis consentire

PAGIUS

tibus Verbum Dei sedulo ministravit; sed quia ejus fama magis increbescerat, ipseque supervenientium turbas sustentare non poterat, decrevit iterum Romam pergere, ut Episcopatum abdicaret, & secreta Monasterii peteret. Quare in Alemanniam pervenit, deinde in Germaniam: & sic in Noricum veniens, ibi aliquandiu demoratur, Verbi Divini seminavit Doltri-

nollent, ipse in sua perseveravit sententia, eique egregie predicatoris Pauli ea verba demandavit, inter caetera: (a) (a) 1. Cor. Quia neque adulteri neque fornicatores regnum Dei possidebunt.

XXIII. Illa autem funesta Herodiadis sequens Nova Herodias furit in Sandum. (b) Mau. 14. Marc. 6. Luc. 3. exemplum, de morte viri Dei cum malevolis quibusdam tractare cepit. At vir Dei meminerat pro tali crimine Joannem increpasse Herodem propter (b) Herodiadem, quam tulerat fratri suo viventi uxorem, atque ob hoc ab eo interemptum esse; ideoque nullatenus in tantum facinus se consentire praedixit, antequam se esse potius moriturum. Sic ergo quadraginta diebus ab eorum se subtraxit obrutibus, eosque per suos jugiter admonere non desistit, ut iam execrabile conjugium relinquere; congruisque temporibus jam quidem si converterentur ad poenitentiam, blandis sermonibus Dei regnum promisit: porro si permanerent in malitia, terrorem magni judicii Dei, aeternumque eis cito venturum minabatur supplicium. Tandem omnipotentis Dei consolante clementia, perduxit eos ad promissionem separationis suae.

XXIV. Tunc vir sanctus in Domini Christi Jesu confusus gratia, eos fecit ad suam venire praesentiam: qui venientes humi se prostraverunt ambo, & extensis ad pedes ejus brachiis, se graviter peccasse, se nimium reos esse, confessi sunt, & ita pura confessione ad poenitentiam confugerunt remedia. Quorum capitibus vir Dei manus imponens, signo aeternae salutis eos munire curavit, ex humo eos erigens, tum graviter lapsis poenitentiam designavit, viam eis salutis ostendit, remediorum solatia elemosynarum largitate, jejuniorum & orationum frequentia adipiscenda monstravit; & ut amplius peccare caverent, sollicitè praeconavit; sicque domum ingressi communiter sumpservunt cibum; sicut autem a mensa Principis vir Dei alimoniam corporis sumpsit, ita illis alimoniam animarum, predicando verbum Domini, ministravit. Haec de rebus gestis cum Grimoaldo duce Aribio. Verum cum non longius (ut par erat) a se feminam illam Grimoaldus ablegasset, reversus ad vomitum, ulciscens numine, in se suosque Dei vindictam miser expertus est. Siquidem illa nece subtrahere virum Dei haustu veneni cum cogitaret, & opere explere curaret de-

nam, & nonnullarum Sacra verba penetrabant Gratia Dei, corda in augmentum Fidei Christi. Quae gens adhuc rudis erat, & nuper ad Christum conversa (nempe per Sanctum Rudbertum, Primum postea Saltsburgensem Episcopum.) Eo namque tempore erat ibi devotissimus Theodo Dux, &c. carique ibi habebantur Sacerdotes, ut solet apud novitios. Profecto illa Romana quam tar-

dus

CHRISTI
724.GREGORII PAP. II.
II.LEONIS ISAU. IMP.
9.

fendente Domino vir sanctus periculum impendens evasit; vindicta autem in domum ejus conversa est, quam paucis his Aribio describit:

XXV. Dei vindicta in domum Principis.

Quae autem (inquit) tales insidias fuerit secuta vindicta, silentio non est prementum. Filius Grimoaldi, quem nefando crimine (ut diximus) machinis diaboli incantaverat, rebus excessit humanis: eoque mortuo, Grimoaldus ab insidiatoribus interfectus est. Praedictus Ninus, qui necem Episcopo per venenum scilicet afferre voluit, probrofa morte vitam finivit: cum enim ventrem purgaret,

lancea percussus interiit. Ad ultimum vero Pildrud Carolum Martellum scilicet, in Gallias sequens, pro meritis ejus ab eo repudiata, omnem honorem & gloriam perdidit, propriisque exuta substantiis, novissime nihil nisi unum aselum ad subvectionem possidens, in Italia vitam finivit; nati ejus, qui ex illius prodierant utero, cum multa tribulatione regno privati, vitam amiserunt statum. Haec de his auctor, reliqua narrare pergens tanto quidem Apostolico digna viro, quae nos brevitas caussa praeterimus.

Re-

PAGIUS

dus anno DCCXXII. suscepta, juxta ea quae anno DCCXXVI. num. VII. in medium adduximus. Quare tunc in Bajoaria, quam Norici, nomine Aribio intelligit, Principatum gerebat Theodo Secundus, quem eum esse, cujus mentio in Vita Sancti Rudberti diximus. Corbinianus, ubi Romam pervenit, frustra Gregorium Papam rogavit, ut Episcopali munere dimisso Mona-

sterium ingredi sibi liceret. Quare Roma per Longobardiam in Bajoariam rediit; cumque per iter aliquo tempore moratus fuisset in Ditionibus Grimoaldi, unius e filiis Theodonis praefati, cum cum Theodaldi seu Theodebaldi fratris nuperime mortui vidua incestu viventem ad poenitentiam reduxit, ut narrat Baronius ex Aribone.

JESU CHRISTI ANNUS 725.

GREGORII PAP. II. ANNUS 12.

LEONIS ISAUUR. IMP. ANNUS 10.

CHRISTI 725.

GREGORII PAP. II. 12.

LEONIS ISAUUR. IMP. 10.

I. R Edemptoris septingentesimus vigesimus quintus annus adest octava Indictionis, quo translatio facta est opera Luitprandi Longobardorum Regis corporis sancti Augustini ex Sardinia Ticinum, redempto ipso magno pretio a Sarracenis, qui eam insulam occupaverant. Hujus rei gestae antequam historiam prosequamur, de tempore exquirenda est ratio quam exactissime, eo quod diversorum diversae de his sententiae inveniantur, cum alii id factum dicant anno septingentesimo vicesimo primo, alii trigesimo quarto. Ex supputatione autem annorum ab eo facta, qui eam fustus scripsit historiam, dicendum esset eam habitam anno decimo post sexcentesimo, sed exploditur omnino ista, eo quod necdum eo tempore Luitprandus regnare coepisset. Ut autem nos hic potius collochemus, Beda hujus temporis auctor nobilis persuadet, quod scilicet producens ille commentarium suum de sex aetatibus usque in annum * nomen Leonis Imperatoris, ponentque extrento loco eam translationem, qua claudit eam lucubrationem, possumus existimare hoc anno eandem contigisse. Porro rei gestae series habetur in epistola ad Carolum Magnum postmodum scripta a Petro Archiepiscopo Mediolanensi, qui & Oldradus, quam hic tibi describendam putavimus; sic enim se habet:

Facta Translatio corporis S. Augustini.

* decimum.

II. Epistola Petri Oldradi ad Carolum Magnum.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6218. SÆC. VIII. Anno Erae Hise. DCC. LXIII. Anno Hegiræ CVII. Inchoato die 19. Maii fer. 4. A.C. 725. I.

Num I. ad IX. Certum est, Luitprandum Langobardorum Regem corpus S. Augustini Hipponensis Episcopi, & Clarissimi Ecclesiae Doctoris e Sardinia in Urbem Ticinensem trans-

rare potuit, elaboravi: & quod ex literis & libris Regum Longobardorum, & etiam ex traditione multorum legi & auctivi, Deo adiuvante, breviter scribam. Beatus Augustinus doctor Ecclesiarum Christi post multa miraculorum signa, quibus in hoc mundo effulsit: post multam insudationem laborum, qua obstinationem haereticorum rectum iter vite depravantium oppugnauerat, Deo animam reddens, honorifice a fidelibus sepultus est in civitate Hipponensi in Episcopatu suo, in Ecclesia sancti Stephani, curren- te anno Incarnationis Christi quadringentesimo trigesimo; ibique honorifice sepultus per manum discipulorum suorum, jacuit annis fere * quinquaginta sex: dein- de in Sardiniam translatus est a fidelibus & Catholicis Episcopis: qui ob Christi fidem ab iniquo Transamundo Rege una cum Fulgentio Ruspeni Episcopo, cum innumerabilibus Christi fidelibus in eandem insulam relegati fuerant, quo tempore Vandali armis Africam vastabant: ne gemma & thesaurus tantus ab immundis spiritibus pollueretur, secum cum nonnullis aliis sanctorum reliquiis deportarunt. Ibi multis miraculis claruit annis ducentis viginti * tribus. In quo manifestum datur intelligi, quod quos Deus caros habet, ad sanctitatis eorum testimonium clarificat & insignit virtutibus miraculorum.

Unde Luitprando Asprandi filio Longobardorum Rege, quo tempore a die obitus ipsius sancti ducenti & * octuaginta anni evoluti fuerant, regno Longobardorum adepti, & perseverante in vero religionis proposito, quippe qui protector & defensor fidelis Ecclesiarum Dei extitit, vir certe tanto principatu dignissimus, si prudentiam, sapientiam, consiliumque quo plurimum valebat, quis insperaverit; justitia autem & clementia ita insignis

tulisse; cum Paulus Diaconus lib. 6. cap. 48. & Beda lib. de Sex Aetatibus id diferte testentur, & uterque hoc saeculo floruerit. Verum rei gestae annus haecenus in obscuro manet, Hermannus Contracto in annum Christi DCCXXII. Sigeberto in annum DCCXXI. & Mariano Scoto in annum DCCXXXIV. hanc Translationem conferentibus. Mabillonius Tom. I. Musæi Italici pag. 221. existimavit, se illum detexisse, quia iustrans Archiva Ecclesiae Sancti Petri in Coelo-Aureo, quo tunc corpus Sancti Augustini translatum est, & ubi modo incerto in loco latet, vidit Chronicon loci a quodam Canonico Regulari compositum, in quo varia ejusdem Ecclesiae Privilegia ex integro referuntur. Ex iis primum est Luitprandi Regis, Abbati & Monachis concessum, quibus varias possessiones confirmat, donatque: Hac omnia, inquit

Annus Translationis corporis S. Augustini incertus.

Luitprandi pia opera.

signis haberetur, ut difficile judicaretur, qua in re majorem promeretur laudem, Christianissimus adeo fuit, ac religionis amator, ut nulla unquam in regno templa sine suo suffragio edificari permiserit: nam ut de ceteris taceam, Papiæ plurima templa ornatu miro construxit, donatis & additis multis castris & possessionibus: & praecipue in palatio suo oratorium in honorem Salvatoris mundi extruxit, ubi & sacerdotes & clericos multos instituit, qui die noctuque divina officia exolverent, attributis multis bonis, ut honestius & alacrius Deo inservire possent.

Et primo regni sui anno donationem, quam beato Petro Ariperus Rex donaverat, confirmavit, scilicet Alpes Cottias, in quibus Janua est, & quicquid ab ea Alpes usque ad Galliarum fines continebant. Et beato Petro Apostolorum principi in suburbio Papiensi monasterium construxit artificis opere excellenter ornatum, cui etiam indidit nomen, Caelum aureum.

IV. Barbarorum igitur infinita multitudo Sardiniam expugnare est aggressa: quam cum invassissent, & subjugatam destruerent, loca etiam sancta violenter aggressi polluebant, inter quae sepulcrum beati Augustini. Hac cum justitiae cultor & amator religionis Luitprandus Rex audisset, a sanctae memoriae Petro Papiensi Episcopo, quem Rex maximo honore & summa reverentia ob vitæ sanctitatem prosequabatur, videlicet coinquinari, & inhoneste tractari sanctissimi Augustini locum: Legatos suos proceres nobiles cum magno pondere auri & argenti transmisit in Sardiniam, ut corpus tanti Sancti redimerent pretio, & transferrent quamprimum ad civitatem Papiensem; qui jussioni, & desiderio piissimi Regis satis facere cupientes, navigio venerunt in Sardiniam, & redimentes corpus sanctum a barbaris, navique illud imponentes, Dei misericordia Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS quit Luitprandus, qua supra diximus, adjudicamus, Venerabili Monasterio Sancti Petri in Coelo-Aureo, in quo Sanctum & Venerabilem Augustinum adduximus. Datum IV. Non. Aprilis, Regni Luitprandi primo, Indi. X. quæ nota respondet anno Incarnat. DCCXII. quo proinde anno, qui Luitprandi primus erat, Translatio Sancti Augustini facta, ait Mabillonius, qui observat Basilicam illam Sancti Petri in Coelo-Aureo, quæ nunc Canonico Regularium & Eremitarum Augustinianorum communis est, ad Monachos tunc pertinuisse.

& ingenti eorum gaudio plenis velis pertranquillum mare in unius diei & noctis spatio perducti sunt ante portum & stationem Januensem; & per Legatos Regi quæ facta erant denuntiarunt, & ut honorifice occurrerent ad reliquias tam gloriosæ corporis suscipiendas.

Quo audito, Rex immenso gaudio per-fusus, gratias ingentes Deo referebat, quod desiderium suum implevisset: omni- que negotio postposito, rogatis, & convocatis omnibus civitatum suarum Episcopis, & universo clero, usque ad suam agræ Dertonensis ad suscipiendum tam præclarum Dei munus cum maxima humilitate processit: & more Davidico, (a) ad accipiendam Arcam Domini, & reponendam in decentiori loco, properabat cum innumerabili procerum, & populi utriusque sexus multitudine, Deo gratias omnes agentes de tantis donis datis. Cum autem ad locum, ubi jacebat sanctum corpus, appropinquasset, depositis regalis aulæ insignibus, nudatoque capite & pedibus cum tanta humilitate, & devotione procedebat, ut omnes, qui aderant, mirarentur, & Deum super tanta devotione piissimi Regis laudarent.

Ad confessorum autem suum clarificandum misericors Dominus dignatus est multa miracula operari: multi enim aliquo officio corporis privati aderant, qui recuperata sanitate, alacres ad laudem & honorem Dei vociferantes, læti ad propria remeabant. Unde corpus beati confessoris cum laudibus & hymnis deferentes pervenerunt ad fines agræ Dertonensis, ad prædium, quod appellant Sardinariense, ubi Rex Luitprandus cum universo Episcoporum & procerum comitatu pernoctantes, & debitum tanto patre officium digne peragentes: Rex ipse tamquam unus de plebe prope sanctissimi corporis reliquias nimio devotionis zelo ardens pernoctavit.

Cum autem aurora sequentis diei illucesceret.

At cum duo certa & indubitata esse debeant, primum, Luitprandum anno DCCXII. Regnum Longobardorum suscepisse; secundum, eundem Principem Basilicam illam edificasse; cum id Paulus citatus cap. 58. Ecclesias ab eo constructas enumerans asserat: Hic Monasterium Beati Petri, quod foras muros Ticinensis Civitatis situm & Calum Aureum appellatur, instituit, quomodo anno DCCXII. ante diem IV. mensis Aprilis Basilicam illam condere potuit, & intra menses tres tam magnificentem ædificium abolvere? [1] quare annum illum primum Luitprandi, & In-

NOTE [1] Multo certiore rationem arguendi falsitatem hujus Diplomatis a Mabillonio exhibiti invenimus supra in nota ad annum 712. 8. sed & Mabillonius hanc sententiam suam postmodum retractavit, statuitque translationem, de qua hic, ad annum 722. facile pertinere. Vide Cl. Fontanini in Disquisitione Corporis S. Augustini Ticini reperti capite 10. MANSI

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

cesseret, ad peragendum iter ad urbem Ticinensem sistentes, nullo modo sanctum corpus movere potuerunt. Cum igitur plures ad feretrum accederent, nec quicquam proficerent: Rex Luitprandus scissis vestibus, & deformata facie in terra devolutabatur; quippe qui immenso desiderio tanti patris transferendi reliquias ad urbem Ticinum aestuabat nimis: at tum omino ab omni spe ceciderat posse amoveri sanctum corpus. Quo miraculo omnes Episcopi & proceres stupebant cogitantes intra se, quidnam Deus omnipotens indicare vellet de reliquiis tam gloriosae doctoris. Aderat inter ceterum Episcoporum sanctae memoriae Gratianus Novariensis Ecclesiae Praesul, vir multa doctrina praeditus, & omni scientiarum genere illustris & vere Dei sacerdos, qui accessit confidenter ad Luitprandum Regem, affirmans Dei misericordiam non verbis & actibus externis, sed magis votis & operibus implorandam. Quae Rex libentissime monita audiens, factis votis, deliberavit, si Dominus Deus omnipotens corpus beati Augustini Ticinum deferri permitteret, quod supranominatum praedium Savinariense Deo & Ecclesiae beati Petri, ad quam ipsum sanctum corpus deferre volebat, perpetuo habendum tribueret. Factum est igitur, ut cum votum persolvisset, accederet ad feretrum: qui cum corpus de terra levare tentaret, ita levissimum invenit, ut nullo ulterius onere impediens corpus beatissimum, quod prius nec moveri poterat a pluribus, modo non prohiberetur ferri a duobus. Peragebant igitur inceptum iter, ingenti gaudio & exultatione laudantes Dei omnipotentiam, qui vota Regis tam facile audisset.

VII. Cum autem in urbe auditum esset de adventu Regis cum reliquiis beatissimi confessoris: ad suscipiendum corpus sanctissimum omnes, qui residui fuerant, festinarunt occurrere, & cum summo honore, utpote tanto patri debito detulerunt cum hymnis & canticis, & totius populi concursu, summo gaudio perfusi, & reposuerunt in Ecclesia beati Petri in Caelo aureo. Jure autem in Apostolica positus est

PAGIUS & Indictionem X. librarios corrupisse, ut saepe fit, oportet. Adhuc dies, pridie Kalendas Martii, quo in Epistola de qua mox, ea Translatio dicitur facta, & recolitur in Martyrologio Rom. neque an. DCCXII. neque an. DCCXXI. neque anno DCCXXII. neque currenti in Dominicum incidit, & Beda librum de Sex Aetatebus absolvit, Leonis Isauri anno IX. Christi scilicet. DCCXXIV. ideoque ea Translatio, cujus in eo libro meminit, ante illum Christi annum peracta, non vero anno DCCXXXIV. ut perperam Marianus Scotus.

II. Baronius refert Epistolam, in qua Translationis hujus historia narratur; sed ea adulterina & supposititia. Haec enim ejus inscriptio:

Ecclesia, qui pro Ecclesiastica dimicans fide, diabolicas haereticorum fraudes dispersit. Ubi etiam ad sanctitatis ejus testimonium, ad argumentum fidei posterorum multis signis & miraculis claravit. Illud memoria dignum contigit post translationem Papiam factam, quo Deo, beatoque patri Augustino gratam fuisse eam translationem innotuit: siquidem multi tactu sacrorum pignorum tantum, ex variis morbis statim convalescere. Sed insignis fuit illa apparitio facta quibusdam Ultramontanis numero quadraginta, qui patentes Romam, prope viculum Cavæ Papiam distantis circiter tria millia passuum, quo membra fessa in longo itinere curarent, pernoctantes, circa secundam horam noctis ab Ecclesia, quae vicina erat dicata sanctis martyribus Cosma & Damiano, viderunt egredi hominem habitu Pontificali ornatum, qui ipsis appropinquans percunctatus est, quo pergerent. Cum respondissent, se Romam ad basilicas Sanctorum Petri & Pauli profecturi, quatenus a Domino impetrarent liberari ab infirmitatibus, quibus unusquisque eorum afflictabatur: erant enim omnes infirmi, ideo Romam peregrinabantur, tum ut viderent sancta loca, tum ut sanctorum meritis ibi quiescentium Deus eos sanaret, dixit illis Pontifex: Dirigite vestros ad urbem vobis vicinam, Papiam nempe, & ingredimini templum beati Petri in Caelo aureo, ingressi sanabimini a languoribus vestris, quis esset, interrogantibus peregrinis, respondit, se esse Augustinum Hipponensem Episcopum. His auditis, stupore & gaudio repleti, festinantes Papiam, & templum ingressi, clamantes dixerunt: Sancte Augustine, sicut pollicitus es, restitue nobis sanitatem. His vix pronuntiatis, senserunt se pristinae incolumitati redditos, & Deo, beatoque Augustino gratias agentes, ad propria laeti & incolomes remearunt, narrantes mirabilia, quae fecerat Dominus intercessione tanti Doctoris.

VIII. Dona autem, quae piissimus Rex Luitprandus Ecclesiae beati Petri donavit, tam in praediis & possessionibus, quam in va-

Domino Regum Piissimo Carolo Magno Petrus Oldradus indignus Mediolanensium Archiepiscopus. Anno enim Christi DCCXCVI. quo ea dicitur data, Carolus in literis Magnus non cognominabatur; imo nec quoad in vivis fuit, hoc titulo nominatus reperitur. Mabillonius Tom. II. Analect. pag. 420. refert Smaragdum Abbatem Virdunensem, qui Carolo M. & Ludovico Pio imperantibus floruit, composuisse Commentarium in Donatum, ex quo Vir doctissimus exscripsit omnia nomina, quae Smaragdus asserit utrique Imperatori data fuisse, indeque recte colligit, neque Carolo superstiti agnomen tribui solitum fuisse Magno, neque Ludovico cognomen Pio. Secundo, Caroli Magni

Epistola de eadem Translatioe ad alterum.

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

sis aureis & argenteis, & vestibus ad Dei cultum pertinentibus, excedunt omnium priorum & Catholicorum opinionem. Existimabat autem Rex ille, se tantum non posse donare ministris, qui custodiebant corpus beati Patris, quod opinioni & voluntati suae penitus satisfaceret. Et tanto gaudio ad corpus tanti viri receptum repletus est, quod die ac nocte in hymnis & canticis Dei cum clericis & sacerdotibus in Ecclesia pernoctaret, & tanquam unus de ministris in canticis Dei & psalmodia se exerceret. Haec translatio corporis sancti Augustini facta fuit pridie Kalendas Martii, sedente in sancta Petri Sede bona memoriae Gregorio ejus nominis secundo. Excellentiam magnitudinis vestrae per multa annorum curricula Rex Regum Christus Dominus sua dignetur custodire potentia. Datum in Urbe Mediolani anno salutiferae Incarnationis Domini septingentesimo nonagesimo sexto. Hucusque epistola Petri ad Carolum Magnum. Ceterum eidem translationi sub Gregorio Papa secundo factae adtipulatio. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS tempore Episcopi solum nomen suum, nunquam vero cognomen exprimebant. Imo nondum eo tempore cognomina instituta fuisse communis sententia fert. Tertio, Pebebrocius in Exegesi de Episcopis Mediolanensibus, praefixa Tom. VII. Sanctorum mensis Maii, observat, aliqua Diplomata Petro Oldrado Episcopo Mediolanensi fuisse affixa, & ab Ughello in Italia Sacra recitata, quorum salitas manifesta est ex variis capitibus, & praesertim quod in illis Petrus dicitur Oldradus, in gratiam scilicet familiae ejusdem nominis. Denique ea Epistola tot anachronismis facta est, ut nullam prorsus fidem mereatur.

III. Irruptio Saracenum in Gallias. Ad num. IX. & seq. Saracenum in Gallias irruptionem, & Sancti Eusebii Episcopi Aurelianensis exilium, de quibus hoc anno Baronius, differimus in ann. Christi DCCXXXI. quia majori claritate singula eorumdem cum Gallis certamina suis annis explicari poterunt. Hoc itaque anno accidit quod in variis Francorum Annalibus legitur. In Annal. Petavianis habetur: Anno DCCXXV. quando Karolus primum fuit in Brevardis, & Crovudis moritur, & Saraceni venerunt. In An-

NOTE [1] N On Aquitaniam tantummodo, sed & Galliam Lugdunensem hoc anno excurrisset Saracenos, certum est. Id enim discimus ex vetustis Francorum annalibus vulgatis a P. Martene in Collect. veter. monum. to. V. col. 888. qui cum sua omnia derivent ex Chronico Moissiacensi, & Codex unde descriptus est Chronicon hoc apud Duchesnum hisce in annis mancus sit, ejus defectum supplet. In his autem ita legitur: Saraceni Augustodunum civitatem destruxerunt IV. feria XI. Kal. Septembris, thesaurumque civitatis illius capientes cum praeda magna Spania redierunt. Ex hoc autem intelligimus isto quidem anno Saracenos Galliam invasisse, sed nullam adhuc ibi sedem occupasse; adeoque Pagii explicationem de occupatis hoc primum anno in Gallia sedibus a Saracenis a mente veterum Scriptorum alienam esse. Ait quidem Chronographus Moissiacensis Saracenos post quinque annos a praedio Tolosano in Galliam venisse, & Carcaffonam occupasse; sed non satis liquet an annos completos vel incompletos, an satis exacte annorum illam periodum definiat. Certe hoc anno nihil illum adnotasse nisi Saracenum excursionem quandam, ex iis quae supra animadvertimus, planum est. Insuper in iisdem Annalibus Francorum, adeoque & in Chronico Moissiacensi ad annum 731. legitimus Saracenos signis collatis cum Eudone felici eventu pugnasse: Et ita demum, subdit Author, Saraceni Aquitaniam depraedare coeperunt. Hic facile definit periodus illa quinque annorum, de qua supra. MANSI

tur praeter Bedam etiam Paulus Diaconus, & ipse sui temporis res gestas Longobardorum profecutus, Marianus Scotus, Sigebertus, & alii omnes recentiores historici. Ceterum dies ipsa, quae contigit ejusmodi translationem fieri pridie Kal. Martias, perpetua memoria consecrata, relataque in Ecclesiasticis tabulis fuit: & anniversario cultu in Ecclesia celebris perseverat.

Hoc item anno (ut habet vetus Chronicon a Pithoco editum, cui libenter assentior) Eudo Aquitaniae Dux in odium Caroli Martelli vocat in Gallias Saracenos ex Hispaniis. Leguntur enim haec ibi. Anno septingentesimo vigesimo quinto Saraceni ab Eudone in auxilium suum vocati cum Rege suo Abdirama, Garumnam, Burdigalamque perveniunt, cunctis locis vastatis, & Ecclesiis igne crematis: basilicam quoque S. Hilarii Pictavis incendunt. Haec ibi. Eadem apud Gregorium Turonensem in Appendice, & alios veteres, res Francorum scriptis prosequutos: qui addunt: cum

IX. Saraceni Gallias invadunt.

S s 2 Sar-

nalibus Nazarianis: Saraceni venerunt primum, id est, Oppida quaedam primum sui juris fecerunt; antea enim levi impressione in Franciam facta statim recesserant; Tolosanae Urbis obidionem solvere coacti; verum hoc anno suam Dominationem per Aquitaniam, pulsus Francorum praediis, dilatate coeperunt. Belli Saraceni praeter illos Annalistas, & Rodericum Toletanum mentionem etiam facit Chronographus Moissiacensis, cujus verba hic referre juvat: Ambiza Rex Saracenum (id est, praefectus) cum ingenti exercitu post quintum annum (a praedio nempe Tolosano, in quo Zama ejus Deceptor perit) Gallias aggreditur, Carcaffonam expugnat & capit: a usque Nemauso pace conquirit (absque vi bellica) & obsides eos Barcinona transmittit. Nemausus Urbs Gothorum non ignobilis tunc existerat, sed Carcaffona, quam expugnavit Ambiza, erat tunc Francorum & Aquitanorum contra Barbaros munitissimum propugnaculum, licet eam Gothi etiam incolerent. [1]

Anastasis in Vita Gregorii II. de bello Saraceno hoc anno gesto in haec verba loquitur: IV. No-

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAUR. IMP.
10.

Sarraceni irent, ut basilicam S. Martini Turonensis incenderent, Carolum Martellum occurrere cum exercitu, a quo iidem victi fuerint Sarraceni, exercituque delero, Rex eorum Abdirama occisus fuerit. Verum hæc de victoria a Carolo adversus Sarracenos obtenta sequenti anno contigisse, in eodem Chronico ponitur. Paulus (a) diaconus his addit, necata fuisse trecenta quinquaginta millia Sarracenorum a Carolo, Francorum vero mille tantum & quingentos esse desideratos. Additque Eudonem quoque Aquitanie Ducem, qui eos vocaverat, super eorum castra irruisse, plurimosque ex eisdem occidisse, ea puto ex causa, quod contra pacta conventa illi loca sancta flammis absumpissent. Habet eadem de numero occisorum Anastasius Bibliothecarius in Gregorio secundo Romano Pontifice, immo aliquid amplius, nempe trecenta septuaginta-

(a) Paul. diac. lib. 6. c. 14. ubi edit & in nov. 46.

Carolus Martellus Saracenos vincit.

PAGIUS *Nefanda Agarenorum gens, cum jam Hispania Saraceni rum Provinciam per decem tenerent annos per in Septi-wasam, undecimo anno Rhodanum conabantur mania fluvium transire, ad Francias occupandum, ubi vel Aquitania præerat. Qui facti Francorum generali mota vi-tione contra Saracenos, eos circumdantes interfecerunt. Trecenta enim septuaginta quinque milia uno die sunt interfecisti, ut ejusdem Eudonis Francorum Ducis missa Pontifici Epistola continebat. Mille tantum quingentos ex Francis fuisse mortuos in eodem bello, dixerunt. Adiciens quod anno præmiso in benedictionem a prædicto Vivo eis directis tribus spongiis, quibus ad usum mensæ Pontificis apponuntur, in hora qua bellum committebatur, idem Eudo Aquitania Princeps populo suo per modicas partes tribuens ad sumendum eis, nec unus vulneratus est, nec mortuus ex his, qui participati sunt, ubi loquitur Anastasius de spongia, qua mensa Pontificis tergebatur, Eudoni transmissa, & pro benedictione exercitus distributa. Arabum in Hispaniam adventus epocha ab anno DCCXI. proficiscitur; aliqui tamen eam ab anno insequenti, quo Musa Dux Saracenorum cum ingenti exercitu in Hispaniam venit, & aliqui ab an. DCCXIV. deducunt; quia, ut inquit Rodericus lib. 3. cap. 21. finitur gloria Gothica majestatis Era DCLII. seu anno Christi DCCXIV. Quare annus postundecimus quo Saracenos Anastasius ab Eudone profligatos asserit, in currentem Christi annum competit. Idem narrat Paulus Diaconus lib. 6. de Gest. Langobard. cap. 46. ubi postquam dixit, Saracenos universam Hispaniam invasisse, subdit: Deinde post decem annos cum uxoribus & parvulis venientes, Aquitaniam Gallia Provinciam, quasi habitaturi ingressi sunt. Verum Paulus & Anastasius gesta hoc anno adversus Saracenos cum gestis anno DCCXXXII. adversus eosdem, infulse permiscerunt, & numerum caesorum in prælio posterioris anni huic irruptioni attribuant. Ex utriusque tamen verbis liquet, hoc anno cum eisdem Saracenis pugnatum esse, eosque Rhodanum transire non potuisse, ideoque prælium illud commissum esse, vel in Septimania, vel in vicinis Diocesisbus Aquitanie, Ruthenen si, & Albigeni, quas Visigothis jam Saraceni e-*

quinque millia Sarracenorum fuisse trucidata, idque testificatione, ut ait, epistola ejusdem Eudonis Ducis Aquitanie, missa ad Gregorium Papam. Habet eadem quoque Marianus Scotus, & alii recentiores, qui prosequuti sunt res Francorum.

Ubi autem potitus esset tanta victoria Carolus Martellus, Parisios reverentissimus, Aurelianis transfrens, sanctum Eucherium ejus civitatis Episcopum sequi se iussit, sicque abductus ab Ecclesia, jam munere pastorali annos quindecim bene perfundus, in exilium Coloniam mittitur; inde vero in Hasbaniam ablegatur, datus custodiendus Roberto Duci. Causam autem ejusmodi indignationis Caroli illam referunt, quod ipsum proficiscentem ad bellum redarguerit, quod decimas Ecclesiarum in stipendia militum convertisset. Porro pro iustitia ipsum ista passum esse, crebra miracula ab

X.
Ex vita
ejus apud
Sur. die
20. Febr.
1011.

ripuerant. Porro de victoria, ope Spongiae a Gregorio II. missa relata loquitur etiam Floardardus lib. de Pontificibus Romanis. Ambiza Successit Iahie in Era DCCLXIII. anno sub-fati Imperatoris (Isidis nempe) pene jam sexto, Arabum CVII. inquit Isidorus Pacensis. Rotrudis seu Chrotrudis hoc anno demortua fuit prior uxor Caroli Martelli, qui Carolomannum, Pippinum, aliasque proles ex ea suscepit. Ipsum Pippinum hujus nominis III. natum circa annum DCCXIV. ut ex dicendis in morte ejus colligitur, sanctus Voilibrorau Ultrajectinus Episcopus baptizavit, & anterioribus Francorum Ducibus majorem fore prædixit, ut Alcuinus in ipsius Willibrordi Vita tradit. Dux postea Carolus Sonichildem, de qua mox, ex eaque Grifonem suscepit.

V.
Obitus
Rotrudis
uxoris
Caroli.

Quoad bellum Bajoaricum, Annalista Tilianus & Au&or Chronici San-Dionysiani fidem faciunt, Carolum bis in Bajoaria pugnasse, hoc nempe anno, iterumque anno DCCXXVIII. Prioris belli meminit Continuator Fredegaril cap. 108. ubi postquam de priori bello Saxonicum anno superiori gesto verba fecit, scribit: *Secutis diebus, evoluto anni circulo, coacta multitudine Rhenum fluvium transit (nempe Carolus) Alemannoque & Suavos lustrat, atque Danubium pervasit, illoque transmeato sine, Bajoaricos occupavit. Subacta Regione illa, thesauris multis, cum matrona quadam Biltrude & nepote sua Sonichilde egreditur; Biltrudis in Vita Sancti Corbiniani Episcopi Frisingensis Biltrudis appellatur, & inoesa uxor Principis, nempe Grimoaldi, Tetrarchæ in parte Bavarie: Ad ultimum vero, inquit Aribo in hujus Sancti Vita, Carolum in Gallias sequens, pro meritis suis ab eo repudiata (idest, ejecta, sive ablegata e comitatu) omnem honorem & gloriam perdidit, propriisque exuta substantiis, novissime nihil nisi unum afellum ad subvestitionem possidens, in Italia vitam finivit. Natique ejus qui ex illius prodiderant utero, cum multa tribulatione Regno, (idest, Præfectura Bajoarie) privati. Filii illi, vel a Theodobaldo Grimoaldi fratre anno incerto demortuo, vel ab ipso Grimoaldo geniti. Biltrudis in Galliam cum Sonichilde nepta sua venit, ubi postquam Ca-*

VI.
Primum
bellum
Bavari-
cum a
Carolo ge-
sum.

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAUR. IMP.
10.

(a) Molan. in Natal. SS. Belg. die 20. Febr. XI. S. Bonifacius ex Anglia vocat adiutores verbi. (b) Joann. 4. ab eo edita declarasse, perhibetur (a). Quod ad res Ecclesie Germanie pertinet, S. Bonifacius ejus ab Ecclesia Romana constitutus Apostolus, cum ad finem (ut vidimus) anni superioris accepisset ab Apostolica Sede litteras, quibus Gregorius Papa eum fuerat cohortatus ad susceptam in prædicatione Evangelii provinciam prosequendam: confiderans (b) regiones ad messem Evangelicam jam maturas, & opus tantum esse messoribus: ex patrio solo eos petendos esse, putavit, ex Anglia, inquam unde eisdem prima fax illuxerat: exemploque (c) Petri, cujus legatione ad convertendas gentes barbaras fungeretur, innuens focilis, qui erant in alia navi, ut venirent, & adjuvarent; ex Anglicana Ecclesia vocavit socios, cooperatores in Evangelio. Et quod sciret exemplo Apostolorum, non inutiles esse ad opus sanctas quoque mulieres, quibus uteretur veluti diaconissis, quas præficeret monasteriis, & per quas facilis

(c) Luc. 5.

PAGIUS rolus Sonichildem uxorem duxit, apud eum gratia non mediocri valuit, sed paulo post e Regno Francorum abire iussa est. Qua de causa, incertum.

VII. Tetrarchia Ducatus Bavarie a Carolo genit. Hoc itaque anno dispersa domo Grimoaldi filii Theodonis II. in parte Bavarie Tetrarchæ, filius ejus rebus excessit humanis, ipseque ab insidiatoribus interfectus, ut narrat Aribo in Vita Sancti Corbiniani, qui pluribus refert, funestam hanc Herodiadem insidias Corbiniano struxisse, quod eam Grimoaldo separare voluisset. Aribonis verba Bironaldo anno superiori num. XVIII. & seqq. recitat Huchbertus autem cum regnare cepisset, humanissime & summo cum honore Virum Dei ad se revocavit, eumque tanto venerabatur studio, ut sanctis ejus meritis dignum erat, atque etiam sacro fontis lavacro cum sibi sociavit, inquit Aribo. Erat Huchbertus filius Theodeberti filii majoris natu Theodonis II. ut docet Arno Salisburgensis Episcopus apud Canisium Tom. VI. Antiq. Lect. ubi postquam dona Theodeberti Bavarie Ducis Ecclesie Salisburgensi facta enumeravit, locutus de possessionibus ab Hucherto eidem Ecclesie collatis, sic sermone inchoat: Successor namque filius ejus Huchbertus Dux tradidit in pago Ratage, &c. Hoc itaque anno Tetrarchia Bavarie a Theodone II. instituta finem accepit; Theodebaldus enim & Theodebertus Tetrarchæ incerto anno demortui & Grimoaldus præfenti interii, in cujus Tetrarchie partem Huchbertus successit & Ducatum in solidum obtinuit.

VIII. S. Lioba ex Anglia in Germaniam evocata. Ad num. XI. & seq. Prædicans & baptizans Sanctus Præsul Bonifacius in Turingorum, & Heforum Regionibus perspexit messem quidem esse multam ibi, sed Operarios paucos ad copiosam multitudinem credentium instruendam. Unde in Provinciam, patriamque suam mittens, exinde tam feminas, quam viros religiosos, scientiaque varia imbutos plures venire fecit, inquit Othlo-nus in Vita Sancti Bonifacii lib. 1. num. 25. qui inter alios numerat Liobam & Walspurgem, Voil-libalt & Wounnibalt, Lioba, & Walspurgis fratres, de quibus omnibus hic nobis aliquid dicendum, si prius monuero, Baronium ab Othlo-

Gentiles feminae mutua consuetudine allicerentur ad fidem: probatas sanctitate mulieres æque ex Anglia esse petendas, utile duxit. Quinam autem viri isti atque feminae fuerint, qui ex Anglia in Germaniam ad Bonifacium vocati migrarint, auctor qui descripsit ex Willibaldo, sic narrat: *Interim vir beatus prædicans, & baptizans apud Thuringos & Catto, sive Hefos, vidit quidem multam illic extare messem, sed operarios paucos, & qui tantæ credentium multitudini instituendæ non sufficerent. Misit igitur in patriam suam, accivitque non modo viros religiosos, & multivaria eruditione præstantes, sed etiam feminas. In his præcipui fuere Burchardus, Lullus, Voilboldus, Voilibaldus, & ejus frater Voitta & Gregorius. In feminis autem religiosæ, matertera S. Lulli Cumigildis, & filia ejus Bertigildis, item Cumitrudis Thecla, Lioba, & * Walspurgis soror Voilboldi, & Voilibaldi S. Cumigildis, & filia ejus Bertigildis*

Qui ex Anglia venerint in Germaniam.

* Walsburgis

no deceptum, harum religiosarum feminarum in Germaniam adventum sub Gergorio II. male narrare. Ex Vita enim S. Lioba mox citanda constat, Bonifacium misisse Sturmionem Abbatem, suum discipulum in Monasterium Casinense, eique mandasse, ut ex Anglia Moniales & ancillas Dei in Germaniam evocaret. Quare cum Sturmio anno tantum DCCXLIV. Abbas Fuldenfis dictus fuerit, Lioba, alique post illum Christi annum in Germaniam transfretarunt. Sancta Lioba Sanctimonialium in Germania institutarum Antesignana, & Apostola haud immerito dici potest, inquit Mabillonius Sec. III. Benedict. part. II. ubi ejus Vitam recitat, a Rudolfo Monacho Fuldenfis sæculo IX. scriptam, & ex Schedulis trium Lioba discipularum collectam. Eo itaque tempore, quo ea in quodam Monasterio Angliæ lectioni atque auditioni Sanctarum Scripturarum magis, quam labori manuum Operam impendebat, Bonifacius in Germania Monasteria construere cogitabat, ut ad fidem Catholicam populi non tam Ecclesiastica gratia, quam Monachorum ac Virginum congregationibus vaperentur. Quare ad Lioba Abbatissam scripsit, rogavitque, ut sibi Liobam transmitteret, cui statuit Monasterium in Diocesi hodierna Moguntinensi; hujus nunc sola supersunt vestigia in Oppido quodam ad Tuberam amnem. Eam postea Pippinus Rex Francorum, & filii ejus Carolus & Carolomannus omni veneratione coluerunt, & Hildegardis Caroli Magni uxor voluit, ut assidue secum maneret, quantum ad viam Vita verbis ejus proficeret & exemplis, Fuldenfis Ecclesia illi soli patebat, quod nec prius nec postea ulli unquam feminarum concedi potuit: quia loco illi, ex quo a Monachis habitari ceptus est, femineus negabatur ingressus. Mortua est die XXVIII. Septembris, quo etiam ejus meminit Rabanus in suo Martyrologio; sed quo anno incertum. Cum tamen Hildegardi Caroli Magni uxori, quæ huic circa annum DCCLXVIII. nupsit, familiaritate conjuncta fuerit, ultra annum vitam propagavit. Lioba in variis Sancti Bonifacii Epistolis Leobzytha etiam vocata.

San-

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

Liberalibus scientiis eruditæ apud Thuringos magistræ sunt constitutæ. Cunirudis mensa est in Bojovariam, ut verbi divini sementem illic faceret; Theclam apud Mogunum fluvium, & Ochrosfurri voluit manere: Liobam denique virginibus sacris apud Bischofeshemium præfecit. Huculque de his auctor.

XII.

Porro cum omnes istæ egregia clauerint sanctitate, trium quoque ipsarum nomina inter sanctos in Ecclesiasticis tabulis reperiuntur esse relata (a), Theclæ videlicet (b), Liobæ: atque (c) Waltpurgis, quarum quoque res gestæ scriptis mandata leguntur (d), Liobæ videlicet, atque (e) Waltpurgis, Liobæ, jussu Rabani a Rodulpho ejus discipulo, & Waltpurgis, sive Waltpurgæ a Wolfhardo monacho, quam fidelissime scriptæ, qui & a quibus Angliæ monasteriis fuerint hæc petita, narrant. Addit præterea Rodulphus in Lioba, eundem S. Bonifacium, ut quam exactissimam monasticam disciplinam Germaniæ populis traderet, ab ipso fonte eam haurire curasse, nimirum ex domo ipsa prima atque primaria S. Benedicti Abbatis, hoc est, ex monasterio Cassi-

(a) Mar. 1790.
Rom. die 15. Octob.
(b) Eod. Mart. 28. Sept.
(c) die 1. Maii.
(d) Apud Sur. com. 5. die 28. Sept.
(e) Apud Sur. to. 7. die 1. Maii.

PAGIUS

IX.
Floret S. Walpurgis Abbatis Heidenheimii prima.

Sancta Walpurgis, quibusdam Volburgis, Liobæ soror, postquam Wunnibaldus & Willibaldus fratres in Germaniam venerat, ab illis & a Bonifacio in eandem Regionem evocata, profecta est in Thuringiam, ubi Sanctus Wunnibaldus ei, ejusque sociis Monasterium construxit Heidenheimii, a suo Monasterio segregatum quidem, sed non longe positum. Crevit locus ille per utriusque merita, & brevi tempore in exterioribus fidelium oblationibus est amplificatus. Sed cum viderent, fines prædiorum suorum dilatari, veriti extollentiam oculorum ex superfluitate divitiarum generari, partem Ecclesiasticarum rerum in usus pauperum distribuerunt; fuitque illo tempore ipsorum Ecclesiæ asylos, & portus omnium laborantium; nec erat, qui in tribulationibus suis non inveniret ibi certum refugium. Postquam vero S. Wunnibaldus ad Deum migravit Willibaldus frater ejus Eistetenensis Episcopus, ejus Diocæsanus forori injunxit, ut gubernacula & regimen tam super Monachos, quam super Sanctimonialia susciperet, cui ipsa obediens sedecim annis, quibus superstes fuit, utriusque se ipsam formam & exemplum bene vivendi præbuit. Frequens erat in manuali labore, frequentior in lectione, frequentissima in oratione. In tanto coarvorum Scriptorum de anno mortis ejus silentio nihil certius statui potest, quam eam circa annum Christi septingentesimum octogesimum animam Deo reddidisse, die etiam incerto. Ejus veneratio magna est per Germaniam, Burgundiam & Galliam, variaque templa ei in Flan-

nate, cujus rei gratia misisse tradit illic Sturmum discipulum suum, ut aliquandiu illic moratus, disceret cultum perfectissimum monasticæ vitæ, quamvis ipse Bonifacius a puero monasticis imbutus fuisset institutus in Anglia, ubi revera his temporibus florebat monasteria sanctitate, atque doctrina, ut tum ex Beda, tum ex eisdem Bonifacii litteris intelligitur: sed nihil voluit prætermisisse vir sanctissimus, quin in Germaniam, quam susceperat excolendam Ecclesiam, quæcumque sciret, vel existimaret esse perfectiora, conferret; cum ad tantum opus, omnes quos peteret, hilares largitores haberet, præsertim vero gentiles suos Anglos, ut plurimum est patefactum exemplis. Post hæc edita emerferunt in lucem, & typis edita triplicia (f) Acta S. Willibaldi, necnon Winibaldi, atque Walpurgæ, a Canisio collocata Tomo quarto antiquæ lectionis, quibus quidem ista sunt corrigenda, eo quod Willibaldus non ex Anglia, sed ab Urbe Roma vocatus fuerit tempore Gregorii tertii a S. Bonifacio, cum Romam est profectus, inde deductus.

Bonifacius Monachus institutor in Germania.

(f) Antiq. lect. tom. 4. pag. 481. 695. 705.

Fa-

dria dicata, ut videre est in Actis Sanctorum Bollandianis, ad diem XXV. mensis Februarii, ubi variæ hujus Sanctæ Vitæ referuntur. Prima scripta fuit a Wolfhardo Presbytero sub fine sæculi noni, quam etiam recitat Mabillonius Sæc. III. Benedictino part. II. Secundus Auctor est Adelbodus, Trajecti Inferioris Episcopus, qui anno millesimo vivebat. Extant & aliæ quatuor in eisdem Actis SS. Bollandianis relatæ.

Sanctus Willibaldus quinquennis traditus est Abbati cujusdam Monasterii in Anglia, ubi postquam Sacris Literarum studiis imbutus fuit, de peregrinatione aliqua suscipienda cogitavit; ut caduca cuncta magis contemneret, adeoque Richardum patrem & Wallebaldum fratrem ad idem faciendum tanto amoris sensu hortatus est, ut simul cum eo Romam profecti fuerint. Inde Hierosolymam & varias Orientis Civitates lustrarunt, quarum meminit quædam Sanctimonialis Heidenheimensis, Willibaldo æqualis & consanguinea, quæ hujus Vitam seu Itinerarium exaravit. Post annos decem Romam rediit, [r] ubi Gregor. III. Papa indicavit ei voluntatem S. Bonifacii, qui eum rogabat, ut ad se veniret. Quare in Germaniam profectus est, ubi S. Bonifacius anno DCCXLII. eum Eistetenensis Ecclesiæ præfecit. Ibi Monasterium condidit, ad quod statim undique quamplurimi de illis Regionum Provinciis confluere coeperunt. Late per vastam Bajoariorum Provinciam, cum multis operariis Christi fidem propagavit, & postquam Episcopatum per multos annos sanctissime

X.
Floret S. Willibaldus Episcopus Eistetenensis primus.

XIII.

Favebat enim Bonifacio in Evangelio laboranti universa Ecclesia Anglicana (ut vidimus) aliis se ipsos in opus ministerii exhibentibus, aliis libris, aliisque muneribus adjurantibus, preces aliis impartiuntibus, epistolas aliis scribentibus, & honorantibus, & inter alios, qui hoc ipso anno in paternum successit Cantix regnum, ut testatur Beda (a) ad eundem ista conscripsit, quibus videas, quanta fuerit tanti Regis erga Bonifacium observantia (b):

(a) Beda lib. 5. cap. 24.

(b) Ex eod. Cod. ep. 39.

Hedilberti Regis Cantix epist. ad S. Bonif.

Domno beatissimo, & Pontificali infula merito decorato Archiepiscopo Woinfrido cognomento Bonifacio, Hedilbertus Rex Cantix in Domino Dominorum salutem. Ante paucos annos venerabilis Abbatissa nomine Bugge postquam Romana Urbis loca sacratissima, orationis videlicet obtentu adierat, exinde huc rursus remeans, ad propriam venit patriam, & ad monasterium sanctimonialium feminarum, quod antea sub jure Ecclesiastico bene regebat: statim cum venissem rogatus ad ejus colloquium, inter alia desiderabilia, hæc vel maxime auditui vestro inculcare curavit, quod dedisses ei licentiam familiariter loqui de rebus scilicet sibi necessariis, apud tuam affabilem, amabilemque sanctitatem, dum ambo videlicet Romæ essetis, & limina beatorum

PAGIUS

sime rexisset, spiritum Deo reddidit. Anno DCCXLII. quo Synodus Germanica XI. Kal. Maii celebrata, jam Willibaldus Episcopus erat, cum ei interfuisse memoretur. Imo vivebat adhuc anno DCCCLXXXV. quo Fuldense Monasterium insigni locupletavit donatione, a Coitio anno DCCCLXXXV. num. XIV. recitata, in cuius fine legitur: *Actum in Monasterio Fuldensi, anno XVIII. regnante Carolo gloriosissimo Rege Francorum & Langobardorum, atque Patrio Romanorum, die VIII. mensis Octobris.* Idem Coitius existimat, eum vixisse usque ad annum DCCCLXXXVII. anno Episcopatus ejus XLVI. Celebris est Willibaldi memoria Nonis Julii. Duæ extant hujus Sancti Episcopi Eistetenensis primi Vitæ; altera a Sanctimoniali Heidenheimensi laudata, altera ab Auctore Anonymo perantiquo scripta, & utraque a Mabillone Sæc. III. Benedicti, part. II. recitata, & Notis illustrata.

XI.
S. Wunnebaldu Abbas Heidenheimensis primus.

Wunnebaldu, postquam semel & iterum Romæ fuit, Sancti Bonifacii consanguinei sui hortatu cum Sancto Willibaldo fratre in Thuringiam anno DCCXXXVIII. accessit, ubi ab illo Presbyter consecratus est, & septem Ecclesiis præfectus, ut populis saluberrimam vitæ viam panderet. Evolutis aliquantulis annis, ut latiora & spatiosiora Evangelici sermonis sata pullularent, in Bajoariam se contulit, ubi multos potentes & divites, aliosque inferioris gradus injustæ copulationis conjugio nuptos, & variis Paganorum præstigiis pollutos, quantum potuit, a pravitate morum prohibuit, potentes non formidando, & pauperibus compatiendo. Transacto triennio in Germaniam rediit, ubi frater ejus Willibaldus in Urbe Eistetenensis Episcopus erat. In ea Diocæsi ad locum, qui vocabatur Heidenen, Monasterium construxit, & cum

CHRISTI
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

Apostolorum frequenter visitando terere non superdifferetis. Deinde continuo intulit, quia diligenter paternitatem tuam similitur pro me supplex precibus obtinxis compellere curaret, utpote consanguinitate propinquitatis nostræ admonita, quatenus sicut illa meruit præsens tuis salutaribus imbui præceptis, & orationum tuarum benedictione confirmari; ita & ego quoque quamvis absens, & ignotus corporali præsentia, tamen ut spiritu præfens, hoc eodem munere mihi necessario a tua solita beneficentia ditarer.

XIV.

Cumque, te hoc facturum promississe indubitata fide, diceret, vere fateor, quantumcumque consolationis ex hoc habui, eoque multo magis, ut assolet, exultaratus sum, quod ex inopinata spe subito tam preciosa dona pertulerit. Quocirca utile mihi omnino, ac conveniens esse videtur, ut perfulgidum longe lateque beatitudinem tuam amicitium litterarum lectione, seu fidelium legatorum allegatione alloquar, quod quidem alio quolibet in tempore melius, efficaciusque adimplere me posse non arbitror, quam modo nunc, cum sint excellentiæ vestræ viri religiosi, qui a vobis huc in Britanniam, utpote prudentes, & fideles legatarii transmissi sunt; necnon videlicet ad visionis vestræ placidam præsentiam, Deo adjuvante, quanto citius optant

allis sibi subditis Monachalem regularis vitæ disciplinam observavit. Plurima Paganicæ pravitatis præstigia, multosque diabolica fraude deceptos idololatriam colentes in his partibus invenit. Alii namque aruspicia observantes, alii incantationum frivola facientes, alique, qui fornicali spurcitia polluti erant, ad eum occidendum vel comburendum multoties per maleficia animum intenderunt; sed Vir Dei non desinebat, docendo plebem, ab erratica Paganorum pravitate persuadendo educere. Diem obitus sui præcivit, & prædixit junioribus quomodo illum Sacerdotali indumento deberent vestire edixit. Et sic requiescebat una hebdomada ante Natalem Domini: & tunc fuit Sabbatum post vespeream, XIV. Kalend. Januarii, & tunc erat ille LX. annorum ætate, & fuit Abbas fere decem annos, ut inquit Sanctimonialis Heidenheimensis, ipsius consanguinea in ejus Vita, quæ extat Sæc. III. Benedictino part. I. Walpurgis Wunnebaldu soror, ejus vitam etiam scripserat, ut indicat ibidem Sanctimonialis Heidenheimensis num. XXI. sed ea Vita ad nos non pervenit. Duo hi characteres, Sabbatum, & XIV. Kal. Jan. annum indicant præditum littera Dominicali D. quem Bollandus in Notis ad Vitam Sancti Richardi & Sanctæ Walburgis, quorum ille Wunnebaldu pater, hæc soror fuit, ad diem VII. Februarii & diem XXV. ejusdem mensis, annum Christi interpretatur septingentesimum sexagesimum primum, a quo non recedunt Mabillonius loco laudato, & Coitius ad eum Christi annum num. XIV. Colitur S. Wunnebaldu, Primus Heidenheimensis Abbas, die XVIII. mensis Decemb. in Tabulis Eistetenensibus.

A num. XIII. ad XVI. Beda lib. 5. cap. 24. scri-

NOTE [1] P *Post decem annos Romam rediit &c.* Non quidem post decem, sed post septemdecim a primo adventu in Urbem; nam ex ejus vita constat, post annos septem a prima ad Urbem peregrinatione Monachum induisse Cassini; tum decennio peracto Romam rediisse. MANSI

prant pervenire. Unde igitur mihi optime placuit, hunc presentem portatorem litterarum istarum nomine Heldum religionis scilicet habitu monachum, cum predictis vestris hominibus, quasi cautiore, & tutiore cursu ad vos dirigere ac per eum hac saluatoria charitati vestra, seu precatoria scripta porrigere, per qua nos primo declaramus, omnes in communi omnipotenti Deo gratias uberiores rependere, qui tantam in vos misericordiae suae gratiam contulit, ut innumeris multitudinem Gentilium, idololatricam vetustissimo errore miserabiliter deceptam, ad Christianam fidei normam praedicationis vestrae verbo, & labore converterit. Unde plurima adhuc, auxiliante Deo, speramus, & optamus, certi, quia qui per vos coepit operari, majora perficere de die in diem non desinet.

XV. Per hunc quoque bajulum horum apicum reverentiae vestrae direxit devotio mea magna cum charitate nonnulla munuscula, id est * caucum argenteum intus deauratum, pensantem libras tres & semis, & duo * repte, & hac xenia vobis, non ea intentione, neque occasione direximus, ut terrestri lucrum aliquod, aut retributionem quampiam temporalem pro eis recipere desideremus, sed multo magis benedici (quod multo magis necessarium est) votis visceribus efflagito mentis, ut quoniam dies mali sunt, & multiplicantur quotidie varia & improvide perturbatio- nes in hoc saeculo scandalis pleno multis, nos crebris orationum tuarum suffragiis adjuvare digneris, & ad hoc ipsum agen-

PAGIUS scribit: Anno Domini Incarnationis septingentesimo vicesimo quinto (qui erat annus septimus Officii Regis Northanymbrorum, qui Coenredo Rex Can- tuariorum defunctus est nono Kalendarum Majarum: & Regni, quod per triginta quatuor semis annos tenebat, filios tres Ethilbertum, Eadbertum, & Alricum reliquit haeredes. Quare nullum in particulari sibi Successorem designavit, sed tres filios conjunctim, & indivisim Regni haeredes instituit. Ethilbertus, seu Ethilbertus major natu Wictredi filius, dum esset Cantuariae Rex, hoc anno gratulatus est Sancto Bonifacio tantam Gentilium multitudinem, ejus labore ad Christum conversam, postulavit, que, ut commercium litterarum secum habere vellet, ut videre est in Epistola XL, inter Bonifacianas hic a Baronio recitata. Verum in recentiori Chronologia Saxonica, & in uno ex MSS. vetustiori ad annum DCCXXV, Eadbertus dicitur Cantiae Regnum capessisse, quia sc. Ethilbertus hoc ipso anno ab Eadberto fratre, qui solus regnare cupiebat, Solio deiectus est, aut saltem subditi, qui ab isto Triumviratu sibi rimebant, univsum Regnum, quod valde angustum erat, Eadberto tradiderunt. Id etiam colligitur ex Malmesburienf. lib. 1. de Reg. pag. 11. ubi Eadberto XXIII. annos, Edilberto XI. Alrico XXXIV. attribuit. Certum est autem ex omnibus Historicis Angli-

dum alios quoscumque vel jubendo, vel suggerendo possi provocare auctoritatis tuae veneranda dilectio, qua semper sit vivaci memoria plena, tam dum adhaec esse me in hac mortali carne audias, quam etiam post obitum meum, si te promerere habere superstitem. His itaque breviter summamque praebatis, unam rem praeterea a vobis desidero mihi exhiberi, quam vobis acquirere valde difficile esse, juxta quod mihi indicatum est, nullatenus reor, hoc est, duos fulcones, quorum ars, & artis audacia sit grues velle libenter captando arripere, & arripiendo conster- nere solo. Ob hanc etenim causam de harum acquisitione, & transmittendarum ad nos avium vos rogamus, quia videlicet perpauci hujus generis accipitres in nostris regionibus, hoc est, in Cantia reperiuntur, qui tam bonos producant fetus, & ad artem supradictam animo agiles, ac bellicosos educuntur, & edomentur, ac doceantur. Postremo autem in sine epistola precor, ut ad scribentem tibi rescribas, & litteris tuis manifestare digneris, ut ea, quae tibi direxi, bene sunt red- dita. Orantem pro vobis beatitudinem tuam longevam divina pietas faciat. Hucusque Rex Cantiae ad Bonifacium.

XVI. Sed non pretereat memoria regiae feminae, consanguineae scilicet ejusdem Cantiae Regis, Boggae appellatae, cujus & peregrinationis ad ligna Apostolorum meminit. Fuit ista cognomento sic dicta, nomine vero Eadburga, filia clarissimae feminae Cangyth, quae simul sub praedecessore Rege gravia patiae sunt, ut ipsa-

cis, anno DCCXLVIII. Ethelbertum Eadberto successisse, & post annos XI. Alricum fratrem majorem natu Ethelbertum exceperisse, qui ideo, quando pater mortuus est, in puerili adhuc versabatur aetate. Huntindoniensis lib. 4. pag. 339. ait: de statu Ecclesiastico in suo tempore ita Beda ait. In presenti Cantuariensis Archiepiscopus est Tatovinus &c. Rex vero Cantiae est Eadbrigt. Loquitur Huntindoniensis de tempore, quo Beda Historiam Gentis Anglorum absolvit, de anno scilicet DCCXXXI, quo ideo Eadbertus solus in Regno Cantiae regnabat, quod in morte ejus extra omnem controversiam ponitur. Beda quidem lib. 5. cap. 24. ubi describit statum, qui tunc erat Gentis Anglorum, non meminit Eadberti Regis, sed Huntindoniensis id eruit ex Scriptis Veterum diligenti serinio collectis, ut ejus verbis utar. Successor Wictredi Regis, & laudatus locus haftenus in obscuro fuit: neque enim in Operibus Bedae is legitur. Alfordus in Annal. Eccles. Angl. deceptus a Westmonasteriensis tradit, Ethelbertum primogenitum Wictredi Regnum eum suscepisse, & annos XVII. regnasse, ac Eadberti Regni exordium in annum DCCXLVIII. differt, sicque Chronologiam rerum Anglicarum per hac tempora turbat.

XVII. Ad num. XVI. & seqq. Bugga, quam Ethelbertus tunc Cantiae Rex in laudata Epistola a Baronio relata, asserit Regio sanguine ortam, filia

rum epistola indicat, ad S. Bonifacium, cum esset tantum presbyter, data, qua suas deplorant aerumnas. Extat ipsa inter ejusdem S. Bonifacii litteras nondum impressas, trigesima octava ordine posita. Quod igitur secundum illud Davidicum: (a) Generatio rectorum benedicetur. Ipsum quod extat eorum scriptorum monumentum, in commendationem earumdem, Annalibus intendum, putavimus. Sic enim se habet (b).

(a) Ps. III.

(b) Eod. Cod. ep. 38.

XVII. Bonifacio postea dicit.

Cangyth Abbatis ep. ad S. Bonif.

Benedictio in Deo, in fide & dilectione venerabili + Voinfrido presbyteratus privilegio praedito, & virginalis castimonia floribus, velut liliorum fertis coronato, necnon doctrina scientia erudito, Cangyth indigna ancilla ancillarum Dei, & nomine Abbatis sine merito functa, & unica filia eius Eadburg, cognomine Bugge, in sancta Trinitate aeternam salutem.

Ad referendas gratias amplitudinituae laudationis, quam transmarinis litteris per gerulum Scedare pietas tua transmisit, nullus oris nostri sufficit sermo. Gratulandum est, si vera laus est, qua laudata sumus: timendum est valde, ne magis vituperatio sit non merita laus, quam laudatio. Amantissime frater spiritualis magis quam carnalis, & spiritualium gratiarum munificentia magnificata, tibi soli indicare volumus, (& Deus solus testis est nobis) quas ceruis inter litteras lacrymas, quam multis miseriarum molibus, velut gravissima sarcina, aut pressura premente, depreste sumus secularium rerum tumultibus, qui nos tanquam spumosi maris vortices vorant, & agitant velut undarum cumulos collisos saxis, & quemadmodum ventorum violentia procellarum tempestates immense seivissime, Euripum impellunt, & Cybarum carina sursum, & malus nativ deorsum immutantur: haud secus animarum nostrarum navicula magnis miseriarum machinis, & multifera calamitatum quantitate quatuntur & velut quod veritatis voce de Evangelica domo dicitur (c): Descendit pluvia, venere flumina, flaverunt venti, & impingere in domum illam, & reliqua. Igitur primum omnium pluvia ponitur, & sequuntur omnia alia, quae illi exterius accedunt, memorata innumerabilium concatenatio criminum, & nullius boni plena, & perfecta fiducia, & non tantum recordatio animarum nostrarum, sed (quod difficilium est, & multo gravius) quod universarum commissarum animarum promiscui sexus, & aetatis, & multorum Ann. Eccl. Tom. XII.

(c) Matth. 7.

PAGIUS filia unica erat illustris feminae Cangyth. Eadburga in Epistola inter Bonifacianas XXXVIII. recitata a Baronio num. XVII. & seq. exponit Divo Bonifacio injurias, quas a Rege, Regina, Episcopis, & Praefectis patiebatur cum

mentibus, & diversis moribus desertura, & postea ante sublime Tribunal Christi rationem redditura; non solum pro manifestis peccatis gestorum sive dictorum, sed simul pro occultis cogitationibus, quae homines latent, Deo tantum teste, & cum simplici (d) acie adversus duplicem, & cum decem millibus adversus viginti millia duellium pictura: & additis animabus nostris additur interea domestica rei diffcultas, & disputatio diversarum discordiarum, quas seminat bonorum invidiosus, qui rancida corda virorum inficit malitia, & inter homines spargit, maxime per monasticorum, & monachorum contubernia, & scit quia (e) potentes potenter tormenta patientur.

(d) Luc. 34.

(e) Sap. 4.

XVIII. Angit praeterea paupertas, & penuria rerum temporalium, & angustia cespitis nostri juris, & infestatio regalis, quia accusamur apud eum ab his, qui nobis invident, ut quidam Sapiens ait: Fascinatio & invidia obscurat multa bona; similiter servitium Regis, & Reginae, Episcopi, & Praefecti, & Potestatum, & Comitum, quae omnia enumerare longum est, ut facilius possint mente tractari, quam sermone. Additur his omnibus miseris amissio amicorum, & contribulium catervae, propinquorum, & consanguineorum turbae. Non habemus filium, neque fratrem, patrem, aut patrnam, nisi tantum unicum filium penitus destitutum omnibus caris in hoc saeculo, praeter unam tantum sororem ejus, & matrem valde vetulam, & filium fratris earum, & illum valde infelicem, propter ipsius mentis amenitiam: & quia Rex noster ejus gentem multum exosum habet, & nullus sit alius, qui noster sit necessarius, sed diversis casibus transfudit illos Deus: alii obire in patrio solo, & corpore eorum in terra pulvere squalente requiescunt, iterum resurrectura in die necessitatis, quando havelis tuba concrepabit, & humanum genus atris tumbis emerferit rationem redditurum, & spiritus eorum angelicis ulnis evecti regnaturi cum Christo, ubi omnis dolor deficiet, & invidia fatiscet, & fugiet dolor, & gemitus a facie sanctorum. Ast alii patria litora relinquere, & aequoreis campis se credidere, & sanctorum petivere Apostolorum limina Petri & Pauli, & multorum martyrum, virginum, atque confessorum, quorum numerum, & nomina Deus scit. Pro his omnibus, & hujuscemodi casibus, quae vix uno die e-

* causis

T t esta-

tota familia, consulitque eum de Romana, quam meditabatur peregrinatione. Hanc ei permittit Bonifacium in Epistola XX. recitata a Baronio num. XXII. in qua ait Widdurgam sibi per litteras intimasse, per talem vitam quietam in-

XIX.

estatis, tader nos vite nostrae, & pene nobis perasam est vivere.

Omnis homo in sua causa deficiens, & in suis consiliis diffidens, quarit sibi amicum fidelem, in cujus consiliis confidat, qui in suis diffidit, & talem fiduciam habeat in illo, ut omne secretum sui pectoris pandat, & aperiat, & ut dicitur, quid dulcius est, quam habeas illum, cum quo omnia possis loqui, ut tecum: & ideo pro his dumtaxat omnibus miseriarum necessitatibus, qua lacinoso sermone enumeravimus, nobis necessarium fuit, ut quaereremus amicum fidelem, & talem, in quo confidamus melius, quam in nobismet ipsis, qui dolores nostros & miseras, & paupertates suas deputaret, & compatiens nobis esset, & consolaretur nos, & sustentaret, eloquiis suis, & saluberrimis sermonibus sublevarer. Diu quaesivimus, & confidimus, quia invenimus in te illum amicum, quem cupimus, & optamus. Et speravimus, si nobis Deus dedisset, ut per Angelum suum sicut Abacuch (a) prophetam cum prandis in lacum leonum ad

(a) Dan. 14.

(b) Act. 8.

(c) Ps. 118.

XX.
De peregrinando Romam.

Danielem vatem misit, & (b) Philip-pum unum de septem diaconibus ad Eunuchum, in illas terras, & in illam peregrinationem possemus pervenire, ubi habitas, ut sic licuisset nobis viva verba ex ore tuo audire (c): Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, desuper mel, & favum ori nostro.

Sed quia hoc nostris meritis non meruimus, sed longo intervallo terre marique, & multarum provinciarum terminis dividitur: tamen pro hac fiducia supra memorata, notum tibi facere volumus, frater Bonifaci, quia multum tempus fluxit, ex quo desiderium habuimus (sicut plurimi ex necessariis nostris, & cognatis, sive alienis sciunt) ut Dominam quondam Orbis Romam peteremus, & ibi peccatorum nostrorum veniam impetravimus, sicut alii multi fecere & adhuc faciunt, & ego maxime, quae aetate provec-tior sum, & multa plura in vita mea commisi, & perpetravi; & huius meae voluntatis, atque propositi mihi conscia fuit Voale Abbatisa quondam mea & mater spiritualis, & unica filia, quae adhuc in annis juvenilibus fuit: & huius rei desiderium quiescere nescivit. Sed quia scimus, quod multi sunt, qui hanc voluntatem vituperant, & hunc amorem derogant, & eorum sententiam his ad stipulationibus firmant, quod canones Synodales praecipiant, ut unusquisque in eo loco, ubi constitutus fuerit, & ubi votum suum poterit, ibi maneat, & ibi Deo red-

PAGIUS

invenisse juxta limina Sancti Petri, qualem longum tempus desiderando quaesivit. Baronius num. XXIII. recitat aliam Eadburge Virginis Episto-

dat vota sua; & quia diversa universi voluntate vivimus, & nobis incertares, & occulta Dei judicium, sicut ait Prophe-ta (d): Justitia tua abyssus multa; & ejus secreta voluntas, & dispensatio in hac re nobis valde occulta est: pro his ergo incertis, & occultis amba te supplices, atque prostratis vultibus flagitamus, ut sis nobis Aaron, id est, mons fortitudinis: orationum tuarum nos suffragio fulcias, & dirigas (e) turribulum deprecationum tuarum, sicut incensum ante conspectum divinitatis, & elevatio manuum tuarum coniungatur sacrificio vesperino: Vere enim confidimus in Domino, & ejus clementiam exoramus, ut per supplicationem oris tui, & orationes medullatas ostendat nobis per te, quod profuturum, & utile judicaverit, sive in patrio solo vivere, vel in peregrinatione exulare. Similiter postulamus pietatem tuam, ut tua rescripta transponum dirigere digneris; & respondeas his, quae in his charitatis * caraxavimus rustico stylo, & im-polito sermone; quoniam nullam fiduciam habemus apud eos, qui in facie gloriantur & non in corde. De tua fide, charitate in Deum, & dilectione in proximum secura, commendamus illum fratrem su-pramemoratum, sive necessarium amicum nostrum nomine Denevaldum, si Deus dis-ponat, vel decreverit, ut dirigat viam ejus in illas partes terrae, & peregrinationem illam, in qua habitas; tu illum charitate, & dilectione suscipias: & si voluntas ejus, vel desiderium flagitat, cum tua benedictione, & gratia, & eulogia dirigere digneris ad venerabilem fratrem nomine Betheri presbyteratus gratia decoratum, & confessionis titulo notatum, qui diu incoluit illam peregrinationem. Vale frater spiritualis fidelissime, atque amantissime, & sincera, & pura dilectione dilecte, & prosperis successibus polle in Domino dilecte. Amicus diu queritur, vix invenitur, difficile servatur, Ora pro nobis, ut non noceant nobis noxarum crimina amara. Haecenus matris & filiae sanctarum feminarum epistola. Contigit autem posthaec, ut ipsa mater Cangyth Abbatisa ex hac vita migraret, & cura monasterii tota refunde-retur in filiam Eadburgam cognomento Buggan, Abbatisam electam, quae cum gravissimis exagitata esset perturbationibus, ad ipsam Bonifacius consolaturus eam litteras dedit, quae cum adhuc Dei beneficio extent, dignae quidem tanto vi-ro martyrii candidato, hic eas tibi red-den-

Iam ad Sanctum Bonifacium datam, in qua de Widburga clarissima femina legitur, quod Romae spontanea apud Sancti Petri cellam instar car-

(a) Ex eodem Cod. ep. 10.

XXXI.

(b) Luc. 21.

(c) Prov. 3.

(d) Ps. 33.

(e) Ps. 50.

(f) Act. 14.

(g) Roman. 3.

(h) 2. Cor. 12.

(i) Rom. 8.

(k) Ps. 44.

endas, putavimus. Sic enim se habent (a). Veneranda, & dilectissima sorori Bug-gan Bonifacius Vvinsfridus servus servorum Dei, optabilem in Christo charitatis salutem.

O soror carissima, priusquam nos timor Christi, & amor peregrinationis longa, & lata terrarum, ac maris intercapedi-ne separavit: multorum relatu audiivi tempestates tribulationum, quae tibi in senectute, Deo permittente, supervenere: morore contristatus ingenui, reputans, quia postquam quietem contemplativae vitae querendo, majores monasteriorum sollicitudines abjecisti; frequentiores, & validiores tribulationes occurrere. Nunc autem, soror veneranda, tribulationibus tuis compatiens, fraternas & hortato-rias, & consolatorias, beneficiorum tuorum, & antiquarum amicitiarum memor, litteras ad te transmittit, rogans ut mente non excedat sententia veritatis, quae dixit (b): In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et verbum sapientissimi Salomonis (c): Quem diligit Deus corripit, flagellat omnem filium quem recipit. Et Psalmographi sententia (d): Multae tribulationes iustorum, & de his omnibus liberabit eos Dominus. Et alibi (e) Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Et recordare Apostolicae sententiae, quae dicit (f): Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et alibi (g): Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio autem spem, spes autem non confundit. De ista spe soror carissima semper gaude, & letare, quia non confunderis; & tribulationes mundanas toto mentis adnixu contemne, quia omnes milites Christi utriusque sexus tempesta-tes, & tribulationes, infirmitatesque hu-jus saeculi despexere, pro nibiloque duxe-re, sancto Paulo attestante, qui ait (h): Quando infirmor, tunc potens sum. Et alibi (i): Quis nos separabit a caritate Christi? tribulatio? Et reliqua usque. Qui nos dilexit. Qui pater, & amator est castae virginitatis tuae. Qui te primaevo tempore juventutis tuae pater-na dilectionis voce ad se invitans, filiam vocavit per Propheetam dicendo (k): Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui, quia concupivit Rex speciem tuam: Ipse est qui modo in senectute tua laboribus, & tribulationibus speciem, & pulchritudinem anime tuae de-

* exaravi-mus.

(1) Eod. Cod. ep. 26.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

S. Boni-facii epist.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

corare, & adornare desiderat. Tu autem carissima de futura hereditate patriae caelestis in spe gaudens, contra omnes adversitates sive cordis, sive corporis, securum fidei, & patientiae oppone, ut Christo sponso cooperante, turris Evangelicae aedificium, quod in bona juventute cepisti, in senectute bona ad gloriam Dei perficias, ut Christo venienti cum sapientissimis virginibus lampadem cum oleo fulgentem in obviam portare merearis; interea intimis obsecro precibus, ut memor promissionis antiquae, pro me orare digneris; ut Dominus, qui est redemptor noster, & salus omnium, de istis multifariis periculis animam meam eripiat in fructu spirituali. Vale in Christo.

Cum autem hisce multiplicibus agita-retur angustiis clarissima virgo, in senectute sua abdicans se a praefectura, solum patriae relinquere amore quietis, & Romam petere cogitavit, ubi apud sancta Apostolorum limina degens incongnita, illic divinis tantum vacans rebus, ultimam diem praeparans se ad obitum expectaret: quod tamen suae mentis desiderium, inconsulto eodem Bonifacio, minime perficere ausa est. Cum igitur eidem animi sui istiusmodi consilium literis aperuisset: ipse Bonifacius ad eam ista rescripsit, suadens emeritae militiae feminae regiae, jam aetate provectae Romam ad limina Apostolorum peregrinari (l).

Domna dilectissima, & in amore Christi omnibus caeteris femineo sexus praeferenda sorori Buggan Abbatisae, Bonifacius exiguus indignus Episcopus aeternam in Christo salutem.

Notum sit tibi soror carissima, de illo consilio, quo me indignum per litteras interrogasti, quod ego tibi iter peregrinum nec interdicerem per me, nec audenter suadere praesumo; sed quod visum est, dicam: Sin sollicitudinem, quam erga servos Dei, & ancillas, & monasterialem vitam habuisti; propter acquirendam quietem, & contemplationem Dei demissisti: quomodo debes nunc saecularium hominum verbis, & voluntatibus servare cum labore, & tediosa sollicitudine? Melius enim mihi videtur, si propter libertates saeculares in patriam libertatem quietae mentis habere nullatenus possis, ut peregrinatione libertatem contemplationis, si valueris & possis, acquiras, quemadmodum soror nostra Vvinsfridus faciebat, quae mihi per suas litteras intimavit, per talem vitam, quietem invenisse juxta limina Sancti Petri, qualem, longum tempus desiderando, quaesivit.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ann. Eccl. Tom. XII.

CHRISTE
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

vit. De isto autem tuo desiderio illa mihi mandavit (quia de te ad illam scripsi) ut expectes, donec rebelliones, & tentationes, & mina Sarracenorum, quæ apud Romanos nuper emerere conquieverint, & quoadusque illa, Deo volente, suas litteras invitatorias ad te dirigat, & hoc mihi optimum videtur esse, ut præpares tibi necessaria itineris, & sustineas verbum ejus, ut postea quod pietas Dei jussit, facias. De conscriptione autem sententiarum, de qua rogasti, peccatis meis indulgere debes, quia propter instantes labores, & itinera continua adhuc perfecte conscriptum, quod rogasti, non habeo; sed cum implevero, ad præsentiam dilectionis tuæ transmittere curabo. De muneribus namque, id est, vestimentis, quæ misisti, gratias agentes, Dominum omnipotentem rogamus, ut tibi præmium remunerationis æternæ cum Angelis & Archangelis in alto caelorum culmine reponat. Obsecro igitur per Deum, sororem carissimam, immo matrem, & dominam dulcissimam, ut assidue pro me orare dignetur; quia pro peccatis meis multis * tribulationibus fatigor, & multo majore mentis tribulatione, & solitudine, quam corporis labore conturbor: fidem antiquam inter nos nunquam deficere scias. Vale in Christo. Hactenus ad Buggan virginem cognatam Regis, quæ & Eadburga, Bonifacii epistola, in qua cum meminert Wiltburgæ clarissimæ feminae, quæ apud limina S. Petri quietem invenit; est mentio ipsius in epistola ejusdem Eadburgæ virginis ad eundem Bonifacium scripta, quæ & numeratur ordine quadagesimaseptima, in qua de ipsa Wiltburga habetur, quod Romæ spontaneæ se apud S. Petrum cella instar carceris clausit, ibique inclusa vitæ contemplativæ operam dedit. Ne igitur tantæ feminae memoria excidat, hic ejusdem Eadburgæ ad S. Bonifacium datam, in qua de ea mentio est, describamus epistolam, numquam hactenus prælo cognitam, quæ sic se habet (a).

(a) Eod. Cod. ep. 47.

XXIII.

Abbati sancto, veroque amico, juve, & merito honorando, divinæ scientiæ, ac religionis gratia repleto Wulfredo Eadburg ultima discipulorum, vel discipularum tuarum æternam in Domino sospitatis salutem.

* dulcia.

Eadburgæ epist. ad S. Bonifacium.

Caritatis tuæ * dulcedinem fateor, dum per interiorum hominum gustavi quiddam mellitæ dulcedinis, meis visceribus hic sapor infidet: & licet interim, ut nacta sum aspectu corporali, visualiter defraudata sim; sororis tamen semper amplexibus collum tuum constrinxero. Quam-

PAGIUS

ga, cognomento Bugga, scriptam esse, eo scilicet tempore, quo Sanctus Bonifacius Ab-

obrem mi amande olim jam frater, nunc autem ambo in Domino pariter Dominus Abba; atque frater appellaris; quia priusquam a me separavit amara mors & crudelis illum, quem super omnes alios amare consueveram germanum meum Osberem, te pene cæteris omnibus masculini sexus caritatis amore præfereram. Et ne diutius varie verba protelem, non voluitur dies, neque nox elabitur ulla sine magisterii memoria tui. Idcirco crede mihi, Deo teste, quia te summo completor amore, & de te confido, quod nunquam sis immemor illius amicitiae, quam cum fratre meo te certum fuit habuisse. Ego autem, licet scientia tardior, meritis vilior illo sim; tamen erga tuam caritatis obsequium dispar non sum: & quamvis temporum series ocyus currendo discereverit, memoria tamen nunquam me nebula atra deseruit, sed majora spatia temporum majorum mihi addidere lucra injuriarum, ut scriptum est: Amor hominis adducit dolorem, amor autem Christi illuminat cor.

Et postquam mihi simul carissima soror Wiltburga quasi inflicto vulnere, iteraque dolore subito ab oculis evanuit (cum qua me adolevit idem nutricum sinus, una mater ambabus in Domino) & dereliquit, Jesum restor, ubique dolor, ubique pavor, ubique mortis imago. Malui mori, si sic Deo auspici, cui arcana non latent, placuisset, vel tarda mors non * tricaverit. Sed quid dicam nunc? ante improvida tandem nos non amara mors, sed amarior diviso separavit ab invicem: illam, ut reor, felicem, me vero infelicem, quasi quiddam depositum huic seculo servire permisit. Sciens enim quantum illam dilexi, quantum amavi, quam nunc, ut audio, Romana Urbs carcere includit; sed amor Christi, qui in ejus pectore viruit, floruitque omnibus vinculis fortior, & validior est & perfecta caritas foras mittit timorem. En inquam ille superi rector olympi ineffabili gratulatur tripudio, qui taliter te doctrina exornat divina, & in lege ejus die, noctuque meditaris, ut scriptum est (b): Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona. Illa arduum & arctum jam graditur callem: ego autem adhuc in infirmis lege carnali, quæ quadam compede præpedit, jaceo. Illa gratulabunda in judicio futuro pariter cum Domino decantans, dicet (c): In carcere fui, & visitasti me. Tu autem in regeneratione cum sederint duodecim Apostoli in sedibus duodecim, sedebis, & ibi de quantis labore proprio acquiseris, de tantis ante tribunal æter-

XXIV. De Wiltburga, quæ Romam petiit.

Spontaneo carcere se claudit Wiltburga.

(b) Isai. 52. Rom. 10.

(c) Matib. 19. Est Hieronymi ad Ruffinum ep. 41.

bas, relicto Monasterio, ad Evangelii Opus se primum accinxit.

CHRISTE
725.GREGORII PAP. II.
12.LEONIS ISAU. IMP.
10.

æterni Regis Dux futurus decoratus gaudebis. Ego autem adhuc in valle lachrymarum, ut emeritum est, lugeo propria peccata, eo quod talibus, me indignam fecisset Deus adberere comitibus. Quapropter crede mihi: non sic tempestate jactatus portum nauæ desiderat; non sic sitientia imbres arva desiderant; non sic curvo assidens littori anxia mater filium expectat, quam ego visibus vestris frui cupio; sed quia peccatis meis exigentibus, & innumeris delictis aggravata, ut hoc evenire possit, ut ab imminentibus periculis absoluta sim, in desperationem deducta sum: idcirco ego peccatrix vestigis celsitudinis tuæ provoluta, ex intimis præcordiorum penetralibus implorans a finibus terræ ad te clamavi: o beatissime pater, quam anxie requirit cor meum, ut in petra orationum tuarum exaltes me, quia factus es spes mea, (a) Ps. 60. (a) turris fortitudinis a facie visibilis & invisibilis inimici. Et ad consolationem immensi doloris, ad sedandam mæroris undam, obsecro, ut tuo suffragio mea fragilitas quasi quibusdam sustenta-

culis, ut non prorsus corruat, fulciatur. Similiter supplex rogitō, ut mihi aliquod solatium, vel in reliquis sanctis: vel paucula saltem perscripta beatitudinis tuæ verba destinare digneris, ut in illis tuam præsentiam semper habeam. Vale jugiter prosperis successibus vivens Deo, terquaterque interpellans pro me. † Ego † Quæ autem similiter Eadbeorath pauperculus sequuntur Christi in Domino cum omni affectu saluaderat, & ro te, deprecor te, ut illius amicitia, forte amam quam olim spondidisti, in tuis desiccatis nuenis orationibus recorderis, & licet corpore addidit, separemur, tamen recordatione jungamur. Hactenus epistola Eadburgis cognomento Buggæ, (quæ ut vidisti nuper ex litteris ejus consanguinei Regis Cantie Hedilberti) Romam se contulit ad sancta limina Apostolorum, ubi Dei voluntate contigit ex optato reperiri S. Bonifacium, cum a Gregorio Papa Romam vocatus est, consecrandus Episcopus; quem & enixe rogavit pro eodem consanguineo suo Rege Deum precari.

JESU CHRISTI ANNUS 726. GREGORII PAP. II. ANNUS 13. LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 11.

I. Septingentesimus vigesimus sextus annus sequitur, nona Indictione notatus, quo novum monstrum, horrendumque in Oriente visum universam Dei Ecclesiam terruit atque turbavit; progressa siquidem e portis inferi nova haeresis, cornibus potentiae Imperialis armata, Imperatoris potens edicto, longe lateque grassatur: hoc inquam anno, nondum absoluto decimo Imperii sui anno, magno rugitu Leo publicum promulgavit edictum, ut sacrae ubique deleterentur imagines. De his acturi, ex more, primum omnium quae sunt temporis, disquiramus. Scimus Theophanem, Cedrenum, & alios ejusmodi probrosum ab Imperatore promulgatum edictum in annum ferre, qui nonus numeratur ejusdem Imperatoris: in Actis autem Stephani junioris martyris, qui sub hujus filio Constantino Copronymo passus est, iidemque ab ejusdem temporis scriptore elaboratis, omnique fide conscriptis habetur promulgatum idem edictum fuisse anno decimo ejusdem Leonis Imperatoris. Id ipsum testatur Zonaras: quod & ex eo etiam redditur manifestum, dum Beda hujus temporis scriptor accuratissimus, librum, quem scripsit de sex aetatibus, perducit utque ad nonum ejusdem Leonis Imperatoris annum: ubi nihil penitus habet de ejusmodi edicto, quod magno fragore fulminis instar universo orbi statim innotuit, eo quod nondum tale quippiam promulgatum fuisset. His de temporis ratione discussis, jam quae ad rerum gestarum narrationem pertinent, prosequamur.
II. Qui autem ex improvisa edicti promulgatione Leo apparuit haereticus Iconoclasta, cum antehac ab omnibus fuerit Catholicus existimatus: quomodo acciderit, ut uno veluti momento magna adeo mutatione omnium, ex Catholico sit visus haereticus: omnes aequae consentiunt. Hebraeorum impostorum, qui de ejus su-

Leonis edictum adversus sacras imagines.

Ex Hebraeis Iconoclastae.

PAGIUS SAC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. LXIV. Anno Hegirae CVIII. Inchoato die 8. Maii fer. 4. A. C. 726. ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6219. O. 7. F. D) 5. P. 24. Mart. Indict. 9. JESU CHRISTI 726. GREGORII II. PAPÆ 12. LEONIS ISAU. IMP. 10. CONSTANTINI COPRONYMI 7.

Num. I. ad V. Zonaras in Leone Isauro tradit, hunc Imperatorem decimum suae regnantis annum auspiciantem Venerandas Imagines invasisse; quod & legitur in Vita Sancti

turo Imperio vaticinati fuerunt, id opera factum: licet in eo diversa sententia sit, ut id ab eis factum anno ante promulgatum edictum alii dixerint; alii vero id exordio ejus Imperii ab eis tentatum, ipsumque eis assensum esse, verum usque in hunc annum facinus continuasse secretum. Agens de his Constantinus Manasses Graecus historicus haec ait: Rebus humanis ad sceleratissimum Leonem delatis (proh qualia sunt Dei judicia) gravis tempestas Ecclesiam excepit magnis cum hominum cadibus conjuncta. Nam execrabilis Imperator parturiebat illa, quidem (ceu consentaneum est) absurda, novaque consilia contra Christum, sed foetum improbitatis nullo modo parere poterat: quippe timidus animus eum ab instituto revocabat. Tandem vero captata opportunitate, summaque audacia foetum edidit, alvus ruptus est, vipera soboles prodiit. Et inferius ubi Judaeorum vaticinium de Imperio, & pollicitationem ipsi a Leone tunc factam recensuit, ista mox addit de facta ab eis exactione, ubi illum Imperatorem creatum audierunt: Hebraei Leonis renunciatione cognita, mox ad Imperatorem advolant, & ut promissa satisfaciatur, orant: non tamen illi, vel aurum, vel argentum, vel gemmas petebant, sed sanctarum imaginum, picturarum, statuarum veneratione dignarum abolitionem, hoc est, ipsam religiosi cultus everisionem, cujus turres atque munitiones hoc facto de fundamento subruere oportebat. Imperator pravus pravus, vipera soboles aspersione assentitur, & accessit sacrorum Antistite, qui tunc temporis erat Germanus, de perverso dogmate; cum eo communicat. Cum ille non tantum non assentitur ipsius impietati, sed etiam Imperatoris audaciam ac furorem reprehenderet. Heu pastorem lupus, heu furens Cerberus mitem gregis ducem Ecclesia pellit, & exturbat. Haecenus Con-

Stephani Junioris Monachi & Martyris, scripta a Stephano Diacono Ecclesiae Constantinopolitanae, quadragesimo secundo post hujus Sancti obitum anno, & Graece ac Latine publicata Tom. I. Analeclorum Graecorum a Jacobo Loppino Monacho Benedictino: Post decimum sui Imperii annum, inquit Stephanus Diaconus, novus ille Balassar, Manicheam haeresim, & Epiphartodocitarum, ut ita loquar forte haud dissimilem in Ecclesiam spiravit. Itaque subiecta sibi plebe convocata coram omnibus leoninum rugiens inhumana haec bellua, & Leonis nominis insignis, ex iracundo corde, velut ex Aetna monte ignem & sulphur miserandam illam vocem eructavit, & protulit: Quandoquidem Imaginum fabricatio ars est idolica, illas adorare non oportet. Idem legitur in alia Vita ejusdem S. Martyris, cujus verba citat Baronius num. IV. ubi

Leo Impi bellum intantae, quadragesimo secundo post hujus Sancti obitum anno, & Graece ac Latine publicata Tom. I. Analeclorum Graecorum a Jacobo Loppino Monacho Benedictino: Post decimum sui Imperii annum, inquit Stephanus Diaconus, novus ille Balassar, Manicheam haeresim, & Epiphartodocitarum, ut ita loquar forte haud dissimilem in Ecclesiam spiravit. Itaque subiecta sibi plebe convocata coram omnibus leoninum rugiens inhumana haec bellua, & Leonis nominis insignis, ex iracundo corde, velut ex Aetna monte ignem & sulphur miserandam illam vocem eructavit, & protulit: Quandoquidem Imaginum fabricatio ars est idolica, illas adorare non oportet. Idem legitur in alia Vita ejusdem S. Martyris, cujus verba citat Baronius num. IV. ubi

CHRISTI 726. GREGORII PAP. II. 13. LEONIS ISAU. IMP. II.

Constantinus usque ad exturbationem sancti Germani Constantinopolitani Episcopi, quae tamen longe post ista fieri contigit.
III. Porro cum ista prosequutus auctor exclamat (ut audivimus) dicens: prob qualia sunt Dei judicia? Certe quidem etiam inscrutabilia sunt judicia Dei, utpote abyssus multa: tamen etiam totum non liceat tenui mente nostra tantum exhaustire pelagus, num non licebit saltem, vasculo aquam attingere? Ecce tibi ostendam, quot ex uno malo bona inventur elucuisse Deus: etenim ex veneno magnum adversus venena paravit antidotum. Si quidem Monothelita illam Ecclesiam jugiter infestantes, ex hoc tempore penitus siluisse noscuntur, neque amplius quicquam adversus Catholicam veritatem vel mutuisse reperti sunt. Accidit enim perinde, ac si cum bello civili flagret civitas, si externum infurgat bellum, eo omnes arma convertant, quibus antea se mutuo trucidabant. Ita plane; adeo enim turpis, ac detestabilis ejusmodi haeresis visa est, ut non solum Catholicorum, sed & omnium haereticorum in se arma converterit, qui pugnantem simul cum Orthodoxis, adversus Iconoclastas haereticos, junxerint se ipsi Ecclesiae Orthodoxae. Acciditque illud plane mirandum, ut cum Orientalis Ecclesia (ut saepe vidimus) haereticorum crebris infesta venenis, vires consternata perdidisset, & resolutis solidae constantiae nervis, penitus elangerit: mox hujus ipso tantum conspectu haeresis spiritus sumplerit, animos erexerit, vires collegerit, nervosque omnes intenderit, adversus eam totis viribus certatura: ex quo certamine licet multi facti sint desertores, tot tantaque victrix erexit gloriosa trophaea, ut dicere illud ausim, numquam Orientalem Ecclesiam visam adeo celebrem, & illustrem, quam cum adversus Iconoclastas bellum inivit: utpote quae numquam tot tantisque fuerit decorata martyribus; adeo ut non solum praeter-

De oborta haeresi consilium Dei.

PAGIUS ubi eam perperam attribuit S. Joanni Damasceno, quod Joannes Billius eam hujus Sancti Operibus subiunxerit; cum tamen haec genuinus foetus sit Metaphrastes, ut docet Allatius in Diatriba de Simeonibus pag. 126. Sicuti ergo alias Imperatores Ethnici annis Decennalibus suis dicatis adversus Christianos Edicta promulgabant; sic Leo Isauro anno Imperii sui decimo adversus Orthodoxos persecutionem excitavit, & bellum Sacris Imaginibus indixit, idque ante Kalendas Septembris, quo Indictio decima initium sumpsit, ut discimus ex Auctore Anonymo a Combesio inter Scriptores Historiae Byzantinae, qui post Theophanem scripsere, publicato. Vivebat hic Anonymus anno DCCLXX. ut ipsemet in Invectiva edita ad consutationem eorum, qui sanae fidei, Sanctorum-

ritam deleverit ignominiam suae prostitutionis factae saepe diversis haereticis, sed adjecerit gloriam & honorem, tot martyrum aucta coronis, & insignita victoriae palmis semper, & ubique virentibus: ut plane illud Davidicum de judiciis Domini ipsi fuerit occinendum (a): (a) Ps. 18. Judicia Domini vera justificata in semetipsa, desiderabilia super aurum, & lapidem preciosum multum, dulciora super mel, & favum. Et quod sequitur: In custodiendis illis retributio multa. Sed jam ceptam prosequamur historiam ex vetustioribus monumentis.
Extant (ut diximus) apud S. Joannem Damascenum Acta martyrum Stephani, & sociorum omni fide conscripta, in quibus ipso ferme exordio haec habentur: Cum autem ad decimum jam Imperii annum Leo Isauro Imperator pervenisset: nec jam eam haeresim diutius animo premere ac continere posset, sceleratum foetum edidit: accitaque & coacta Senatorum classe, absurdum illud, & impium evomuit: imaginum picturas formam quandam idolorum retinere, inquam, neque iis cultum adhibendum esse, ne alioqui Dei loco imprudentes idola veneremur. Haec de Senatusconsulto, imo ejusdem Leonis, inconsulto Senatu, de imaginibus abrogandis dicta atque firmata sententia: haud enim dubium si rogasset sententias singulorum, a proposita causa penitus excidisset, omnibus refragantibus: facta igitur in comitiis illis ejusmodi assertione, ab eodemque Imperatore decreta sententia, simulque dimisso Senatu, res tam foeda in publicum magna omnium admiratione atque stupore delata est. Vidisti non Orthodoxorum, sed haereticorum Principum morem esse, ut in Senatu, non in Ecclesia de dogmatibus agant, & inconsultis Episcopis Orthodoxae fidei, pro arbitrio quaeque ardua de fide, sive Ecclesiae ritibus juribusque temere atque inique definiant. Sed quomodo ea accepta fuerit a populo Constantinopolitano, audi quae eadem producta Acta. Pro-

IV. Senatus consultum de abolendis imaginibus.

que ac Orthodoxorum Patrum doctrina adversatur testatur, qui subdit: Sunt anni quadraginta quinque plus minus, ex quo scrutinium hoc instituitis. Annona enim Indictione capillis peritanti obstitere ac scrutari, qua demum ratione everteretis, qua ut evertantur fieri non potest. In ea Invectiva multa in Sacrarum Imaginum defensionem hic Anonymus in medium adducit. Porro Theophanis Chronologia per haec tempora depravata, & haec persecutio anno superioris perperam collocata, ut Indictio IX. cum anno X. Leonis Imp. collata certo ostendit.
Notabile est quod de haeresi Iconomachorum II. observat Theophrastus Mosachus & discipulus Haec haeresis Sancti Nicetae Hegumeni Medicensis in Bythynia Sacrarum Imaginum defensione clarissimi initio uscriptus ille in hujus Sancti Vita intra quinque prio-

CHRISTI 726.

GREGORII PAP. II. 13.

LEONIS ISAUR. IMP. II.

CHRISTI 726.

GREGORII PAP. II. 13.

LEONIS ISAUR. IMP. II.

V. Vanus prae-textus Imperatoris.

Protinus igitur ingens tumultus a plebe excitatus est, ac maestitia nubes Ordo ut versipellis ille sensit, statim Gygis anulum vertens, ut obscurum esset, quod agebat, laborabat, non videlicet leonis libertatem imitans: Non (inquit) huc spectat mea sententia, ut ea prorsus deleantur, sed hoc ajo, sublimiore loco eas collocandas esse, ne ore quisquam eas conringat, atque ita quodam modo rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorum hoc tandem, & quid moliens? nimirum, ut eas a nobis longe collocando, ac procul ab oculis nostris removendo, ne eas facile aut cernere, aut contingere queamus, paulatim (ut saepe nobis in his, quae amamus usu venit) in oblivionem incidamus, easque caras habere dediscamus, atque ita sensim, & citra tumultum hoc a nobis obtineatur, ut eas non adoremus, nec honore afficiamus. Fuisse namque, offendunt haec, in Constantinopolitans Ecclesiis sacras imagines non solum visui praesentes expostas, sed positas deorsum, ut exosculari quilibet eas posset. Quid autem ad haec S. Germanus Constantinop. Episcopus his auditis egerit, eadem Acta ita declarant.

VI. Quae Germanus ad Imperatorem.

De hac impietate, quae & multum abstrusa, & multum item aperta absurditatis habebat, cum certior factus fuisset Germanus, vir libera atque intrepida pietate praeditus: per quemdam ex praecipuis Ecclesiae ministris haec ei mandat: Haudquaquam oportebat, Imperator, te, qui tum vitam, tum Imperium a Deo accepisses, adversus conditorem tuum insolenter extolli, atque (ut vulgo dicitur) non movenda movere, patrumque terminos, quos illi antiquitus posuerunt, transferre studere. Etenim humana forma a Deo verbo ex sancta & pura Virgine suscepta cum omnis demonum cultus extinctus est, rum omnis idolorum adoratio abscissit: at vero Theandricae Dei virilis similitudinis imago Christi adoranda, & colenda

PAGIUS

priores annos ab eius morte elucubrata: Sed hoc mihi considera, alias quidem haereses ab Episcopis inferioribusque Presbyteris ortum habuisse, hanc vero ab ipsis processisse Imperatoribus (nos autem quantum Reges inter & Sacerdotes interfit) & istas quidem docendo & contradicendo coaluisse, paulatimque invaluisse; hanc vere ab Imperatoria potestate fuisse ab initio valentissimam. Usam cultamque Imaginum Christi ac Sanctorum non solum cum lege Dei non pugnare, sed religioni consentaneum esse, & fidelium excitandae pietati utilem, pluribus demonstrat Natalis Alexander Saeculo VIII. Difert, VI. & de usu Imaginum in veteri Ecclesia egimus anno LV. num. III. & seq.

VII.

A num. V. ad IX. Tam Metaphraste, quam Stephanus Diaconus in Vita Sancti Stephani Junioris, postquam narrarunt Leonem Imp. an-

da perspicue tradita est, itemque illius, quae eum modo omni sermone praestantiori peperit, & Sanctorum, quorum vita ipsi grata, atque accepta fuit. Ex quo enim ille in forma nostra ad nos accessit (ab hinc autem septingenti * triginta sex anni jam effluerunt) Patres in terra ac Doctores, quorum summa virtus fuit, venerandarum imaginum cultum nobis perspicue tradiderunt. Ne longe abeam post Christi in caelum ascensionem mulier illa, quae sanguinis profusio laborabat, ab eo sanitati restituta, ipsius imaginem, veluti acceptum beneficium referens, exculpit. Ac prius etiam ab ipsomet Christo ipsissima Patris imagine, divino luteo facies ejus impressa est, ac Toparcha Abagaro id postulanti Edessam missa. Demum ab Evangelista Luca picta est, quae ab Hierosolymis quoque Virginis Dei genitricis imago missa est: ob eamque causam divina, & sacrosancta Concilia variis temporibus, ac locis coacta, non ut eas calcarentur, sed ut adorarentur, dixerunt. Haec Germanus, non ut expresse cultum imaginum canone sancito Synodi Oecumenicae comprobarent: sed quod satis eadem vise sint comprobasse, dum vigentem ubique cultum sanctarum imaginum, nequaquam ut rem fidei Catholicae adversariam damnaverunt Patres ibidem confidentes: sicque satis visi sunt probasse, quod non damnassent eas, quae ob oculos omnium positae ubique erant, & in ipsis locis, ubi eadem Synodi cogi solerent: sed pergit eadem oratione Germanus.

* viginti sex De cultu SS. imaginum vetus traditio.

Quomodo a Conciliis probatus cultus SS. imaginum.

Velim itaque, inquit, hoc scias, Imperator, quod si iniquum hoc dogma confirmare, atque constabilire in animum induxeris: me primo nullo modo assentientem habiturus es, sed promptum, ac paratum, qui pro Christi imagine animam meam profundam, pro qua ille, ut colapsam, atque prostratam imaginem meam instauraret, cruorem suum effudit: perspicuum est enim ignominiam eam, & contumeliam, quae Christi imagini inferitur, in-

VII.

Non confundenda qua diversis Imperii sui annis adversus Imagines agit Imp.

VIII.

Quid? in Imperatorem Germanus.

exemplar ipsum redundare. Quocirca nobis faciendum est, ut gratorum servorum officio fungentes, pro Domini honore periculum adeamus. Hucusque Germanus ad Leonem per Ecclesiae nuncios ad eum missos. Subicit his auctor depositionem ejusdem S. Germani, sed quod id post triennium exactum contigit noscatur, agemus de ea re suo loco. Etenim hac usus est tolerantia Leo, ut eum blanditiis pelliceret, ageretque si consentientem ipsum posset habere, ut Synodali decreto, quod ipse promulgasset editum, solide firmaretur, satis intelligens, non aliter absque magna ignominia tyranni nomen, & haeretici vitare posse, nisi Episcoporum aucuparetur assensum.

At post haec, quae recitata sunt de Germani per nuncios primo cum Leone congressu, idem ipse eum coram aggressus est: de quo secundo congressu habet tantum ista Theophanes; Leo Imperator furens contra rectam fidem, adducto beato Germano, cepit blandis sermonibus eum delinire. At vero beatus, summusque sacerdos dixit ad eum: Depositionem sanctarum imaginum audivimus quidem futuram, sed non tempore imperii tui. Cum autem ille cogeret eum dicere, sub cuius Imperio: ait sub Cononis. At ille: Re, inquit, vera ex baptismo mihi Conon nomen est. At ille dixit: Absit domine, ut per Imperium tuum istud malum perficiatur. Antichristi praecursor est, qui hoc adimpleturus est, & divinae Incarnationis everfor. In his ergo saevus tyrannus insaniens, minas beato Germano praetendebat. Reducebat autem ad memoriam ejus Patriarcha sponsones ipsius ante Imperium factas, qualiter sibi Deum dederit eandem, in nullo commotum Ecclesiam suis Apostolicis, & divinitus traditis ritibus. Erant haec solemnnes caerimoniae peragi solitae, cum quis a Patriarcha consecraretur Imperator, ut ejusmodi emitteret sponsones, & Patriarcha fidejussorem, promissorum peteret; ipse vero Deum offerret: Quae quidem omnia constanti animo in eum exprobrans revocavit in ipsius memoriam Patriarcha. Haec & alia transacta sunt inter Germanum ipsum, atque Leonem, dum ille conatur tantum Patriarcham ad probandam impietatem Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

X. Imperii Leonis refert; Ab eo tempore inimicitias cum Beato Patriarcha Constantinopol. Germano imprudenter suscepit, omnes Decessores suos Imperatores, Praesules, Christianosque populos, tamquam idololatrias, ob Sanctorum Venerandarumque Imaginum adorationem condemnans; cum ille pra nimia incredulitate atque rusticitate de respectivo earum cultu rationem ac sermonem minime capere valeret. Quare quaecumque Baronius num. V. & tribus sequentibus ex Theophane & Auctore Vitae Sancti Stephani Junioris, quem Damascenum arbitrat, habet, pertinent ad annum DCCXXX.

adducere: iste vero eundem ab ea revocare magnopere laboraret; inter has autem contentiones adversariosque conatus tres anni prolapsi sunt. Ceterum ex litteris Gregorii Papae ad ipsum Germanum redditis perspicue apparet, longe acriora suscepta fuisse ab ipso Germano praemia adversus Leonem Imperatorem, quibus eum vicerit, & manus dare coegerit, licet postea sic prostratus majori furore surrexerit. Noverat autem ista ipse Gregorius Papa ex ipsius litteris Romam scriptis. Etenim ipse Germanus ad Gregorium Romanum Pontificem de haeresi recens oborta, & de his, quae transacta essent inter ipsum, & Imperatorem, quo modo eidem saepe restiterit, litteras dedit. Quid autem ad haec Gregorius ipse rescripserit, antequam dicamus, recensenda sunt nobis quae hoc anno itidem acciderunt in Oriente, ex quibus, si sapuisset, potuisset Leo tamquam a Deo monitus a coeptis desistere.

Hoc namque anno (ait Theophanes) a Masalma principe Sarracenorum captam fuisse Caesarem Cappadociam; sed & portentum magnum factum in mari describit his verbis: In ipso anno aestivo tempore, vapor ut ex camino ignis, visus est ebullire inter Theram & Therasiam insulas ex profundo maris per aliquot dies. Quo paulatim incrassato & dilatato, igniti aestus incendio totus fumus igneus monstrabatur. Porro vastitudine terrae substantiae petrinos pumices grandes, & cumulos quosdam transmisit per totam minorem Asiam, & Lesbos, & Abidum, & maritima Macedonia, ita ut tota superficies maris his punicibus esset repleta. In medio autem ranti ignis insula ex terra congerie facta, insulae, quae Sacra dicitur copulata est, nondum prius existens. Haec quidem ad eo horrenda isto anno facta sunt, quo edictum de haeresi est promulgatum; tali namque portento praevio decebar haeresim, tamquam novam Furiam apparere, quam infernus una cum globis igneis evomeret: nam pergit Theophanes. Verum sicut Thera & Therasia insulae quondam ebullierant: ita & tunc temporibus impugnantis Dei Leonis, qui divinam iram contra se, pro se fore opinatus, V. e. im.

IX. Caesarea Cappadociae capta a Sarracenis.

Incendium in mari.

IV. refert Imperatorem Germanum ad se accersisse Primus se, huncque ei respondisse Sanctas Imagines congressus profcribendas fore Cononis tempore; cumque S. Germanus Imperator sibi Cononis nomen in Baptismo fuisse impositum dixisset, subintulisse Patriarcham Leone Absit, Domine, ut te imperante malum istud perpetraretur, & ei in memoriam revocasse promissionem ab illo factam, quando imperium suscepit. Tuncque de eo e Throno Constantinopolitano exturbando consilium iniisse. Haec latius refert Baronius num. VIII. sed ea ad annum

impudentius contra sanctas & venerabiles imagines prelium excitavit, collegam & auxiliatorem habens Beser Dei abnegatorem, & in irrationabilitate simillimum: ambo enim erant ineruditi, & indisciplinati, ex quo multa malorum genera veniunt. Hæc de his Theophanes, qui & de cædibus, & incendiis hoc eodem anno per Leonem factis, mox subdit.

X. Defensores SS. Imaginum quæ passi.

Turbæ autem, quæ in regia urbe erant valde tristes super novis doctrinis, meditantibus in eum insurgere, & quosdam regios homines occiderunt Dei deponentes icona, quæ super magnam æneam portam cernebatur. Adeo ut multi eorum pro veritate punirentur membrorum detractionibus & flagris, & exiliis, & rerum jacturis, maximeque illi, qui nobilitate ac verbo clari esse videbantur. Ita ut etiam eruditionis scholas, & piæ eruditionem a sanctæ memoriæ Constantino Magno hucusque servatas extingueret, cujus videlicet cum aliis quoque multis tomis, destructor Leo factus est, ejusdem cum Sarracenis sensus existens. Hæc Theophanes, quæ subobscura diffusiori indigent narratione: petimus eam a Constantino Manasse, qui ait: Quam nequiter se gesserit Leo, inter alia vel unicum hoc exemplum demonstrare poterit, Haud procul a templo sanctæ Dei Sapientie splendida domus erat extructa, quam nuncupare licuisset Amorum hortum, arboribus libros ferentibus plenum, adeoque lucum pulcherrimum omnigenæ doctrinæ sapientiæque plantis consitum. Nam erat in ea congestus librorum thesaurus, quorum numerus tricena & tria millia complectebatur. Talis hortus, tantusque lucus divini cujusdam hominis curæ fideique commendatus erat, qui doctrinam præstabat, & super cæteros omnes radiis scientiæ collucebat: non inepte dixeris, alium quemdam Adamum fuisse divinum curatorem arborum, de pulchris Edenis arboribus deliciis captivum, ejusque plantarum non marcescentium agricolam. Hi tot numero, quot circuli Zodiaci signa sunt, absque mercede litterarum & doctrinæ cupidos instruebant, & caliginis velum tam in putri præstigiisque referata Græcorum quam religiosissima nostra

De Bibliotheca Constantinop. succensa.

Frustra tenat Imp. Bibliothecarios.

PAGIUS num Christi DCCXXX. revocanda; cum anno XIII. Imperii Leonis acciderint.

V. Image Christi Area a piti mulieribus fortiter defensa. A num. X ad XIV. Theophanes, ubi anno X. Leonis Imp. de persecutione adversus Sacras Imagines sermonem instituit, graviter labitur. Ait enim: Populus Urbis Imperatrici ob noxam istam doctrinam maximo dolore percitus, cum ipsum Leonem statuit invadere, tum multos ex Imperatorio simulatio, qui Area porta Domini imaginem exturbaverant, neci dedit, & cætera quæ Baronius num. X. & XI. ex Anastasii versione in medium adducit. Nam pa-

disciplina suis auditoribus adimebant, uno illo de quo diximus inter omnes, Solis instar lucente. Tanta vero in opinione virtutis erant, ut ne ipsi quidem Imperatores novi quicquam & iniustis vel molitendum, vel agendum sibi putarent, illis in consilium non adhibitis.

XI.

Tales ergo viros pietate singulares, & innocentia vitæ conspicuos, variorumque donorum ubere copia præstabiles Imperator intra sua retia comprehendere, suisque furoris impii participes efficere multum stitabat. Cum autem cunctis molitionibus adhibitis elideretur; nec enim vel metu, vel minis eos in sententiam suam pertrahere poterat? cumque auro etiam uteretur, cæteroquin inexpugnabili socio: tamen aquilam se persequi, vel sidera tactu contingere velle deprehendebat: tandem re desperata (quomammodo hæc obsecro exponam?) consilium sævum, absurdum, impium capit, quod quidem nec immanis Scythæ, vel Masagetes cepisset: materiam siccam & concremabilem ex aridis fascibus coarcebat; eaque succensa, cunctos exurit, homines inquam illos, heu, religiosos cum libris; prob infestum virtuti animum! prob mentem belluanam! Nimirum ex unguibus sævus ille leo jam agnitus. Pulcherrima quæque de disciplina omnibus istis asseruebantur. Et inter alia volumine extabat admirabile conspectum de draconis intestino, cui erant inscripti libri Homerici, tam Ilias tota, quam Ulyssa. Hæc Constantinus, eadem de his Zonaras, Cedrenus, Glicas, & alii.

Exusti ab Imp. Bibliothecarii cum Bibliotheca.

XII.

Tunc etiam accidit, ut sacrosanctam Salvatoris imaginem super portam æream publice expositam Leo e loco eminenti deiciendam præceperit. Enarratur rei tum gestæ historia in Actis S. Stephani martyris junioris apud Joannem Damascenum positis ubi ista leguntur. Ac primum (o ingentem Christe patientiam tuam) adversus tuam imaginem audacissima illa anima grassatur, eamque quæ supra portam fixa erat, ac vulgo ærea dicebatur, Theandricam tuam formam deiici, atque obliterari jubet. Cum autem ad hoc facinus perpetrandum missus satelles, imposita jam scala, conscenderet, divino zelo incensa mulieres, præclarissimum ac

Egregium facinus mulierum Orthodoxorum.

trata hæc anno DCCXXX. auctore impio Anastasio, quem tunc Imperator in locum Sancti Germani e Sede Constantinop. expulsi subrogavit, ut eo anno num. I. & seqq. ostendimus. Ad eum etiam Christi annum spectant Martyrium Sanctarum Mulierum, quæ impedire conata erant, ne illa Christi imago, quæ vulgo Area dicebatur deiiceretur, & quæstiones, quæ habitæ sunt de Nobilibus quibusdam Viris, morti tandem traditis, quæ a Baronio num. XII. & XIII. recitantur.

generosissimum virtutis specimen edentes, arreptam manibus scalam in terram deiiciunt, unaque eum, qui hoc facinus aggrediebatur, præcipitem agunt; qui statim hanc præstiti ad hoc ministerii mercedem tulit, ut vita orbaretur. Quæ autem sequuntur postea contigerunt, cum ejecto sancto Germano Patriarcha, homo hæreticus in ejus locum subrogatus est: Sancta autem illa mulieres, ob Christum, cujus zelo flagrabant, opportune abjecto, & contempto pudore, cursu effuso in Ecclesiam feruntur, atque impium Patriarcham, qui tum illic erat illum (inquam) ut Christi verbis, utar (a) desolationis abominationem in loco sancto stantem lapidibus incessunt, mercenarium, non pastorem, lupum, non pastorem, Ecclesiasticarum denique functionum proditorem appellantes. Ille autem pudore simul, & metu correptus, confestim ad imperatorem confugit, eique quod factum fuerat, narrat, atque ad mulierum cadem eum extimulat. Hujusmodi enim boni illius ac pacifici pastoris studium erat, tanquam videlicet per ea, quæ agebat docere cupientis, malum pro bono rependendum esse. Mox igitur gladio necantur, ac pro pietatis premio mortem ferunt.

(a) Matt. 24.

Subeunt Martyrium feminæ.

XIII. Decem Martyres.

XIV.

At tunc videre erat multos eorum, quæ Orthodoxam fidem arcte complectebantur, parium solum, tanquam inimicum & hostile fugientes, atque ad solitudines & desertia per fugii causa se conferentes, totiusque censentes cum feris habitare, quam cum viris hujusmodi versari. Hæc ibi. Præter casus tunc mulieres illas, effervescente ira & crudelitate Imperatoris, habita quæstio est de nobilibus quibusdam viris, necnon de Maria Patricia femina, quasi horum impulsu feminæ illæ, licet genere viles & sexu fragiles, adeo forte facinus essent aggressæ: qui cum multa passi essent, demum gladio capitibus abscissis, egregium consummaverunt martyrium die nona mensis Augusti, qua in tabulis Ecclesiasticis eos adscriptos Græci anniversaria commemoratione celebrant: In ipsorum enim Menologio ista leguntur: Natalis beatorum decem martyrum, qui propter sanctam imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi in ærea porta constitutam martyrium passi sunt. Quorum nomina hæc sunt, Julianus, Marcianus, Joannes, Jacobus, Alexius, Demetrius, Photius, Petrus Leonius, & Maria Patricia. Omnes hi sub Leone Imperatore impio pro defensione sanctarum imaginum multas ærumnas perpessi, & variis tormentis superatis, postremo gladio percussi, martyrio coronati sunt. Hæc ibi.

Tunc & illud memoria dignum accidit, quod tradit Gregorius Papa in epistola ad Leonem Imperatorem nimirum Ann. Eccl. Tom. XII.

reliquos Christianos principes, cum suis, qui Legatorum munere Constantinopoli apud eum Imper. fugebantur, accepissent ipsum Leonem sic insaniisse in sacrosanctam imaginem Salvatoris: mox omnes conversos adversus imagines Imperatoris, eas omnis generis ludibrio & ignominia affectisse, in ipsumque Imperium commotos esse; atque de his satis. Jam ut fumus polliciti redeamus ad S. Germanum, qui nihil (ut dictum est) antiquius habuit, quam ut de his omnibus, quæ Constantinopoli accidissent, redderet certiore Gregorium Romanum Pontificem datis ad ipsum litteris, quibus & certamen, quod sæpe iniisset adversus Imperatorem, pariter significaret. Non extant ipsæ quidem litteræ ab ipso ad Gregorium scriptæ, sed tantum illæ, quas idem Gregorius rescripsit ad eundem Germanum Episcopum, quæ recitate, & intextæ reperiuntur in sacrosancto posteriori Nicæno (b) Concilio; sed cum Latine primum scriptæ, postea in Græcum translatae, & de Græco iterum sermone Latinitati reddita habeantur, non sine detrimento (ut ipse intelligere poteris, cum ipsas legeris) id accidisse videmus; quæ sic se habent ex duplici versione.

Germanus scribit ad Gregorium Papam.

(b) Concil. Nicæn. 2. Act. 4. & in epist. Greg. Pap. 2. epistol. 4.

XV. Epist. Gregorii Pap. ad Germanum Episc. Constantin.

Quanta, qualisque animi delectatio nostram sic lætificare animam novit, cum venerabile tuum, & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hanc enim nuntiationem, quæ & nuper a te tuis venerandis litteris mihi evangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, præ gaudio nimio spiritus meus refocillatus est. Deinde in cælum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ita in omnibus beneplacitum suum facit, & vobiscum usque ad finem adest: hic enim omnia vestra ad lucem perducit. Hoc est enim, quod noctu, diuque precor, neque umquam ab hac intentione cessabo: confido enim in Christum, neque ab eo abfistam. Testatur inde suavis illa, & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedictæ, & Deo amate frater. Hanc enim in labiis habens, non possum dimittere, quin per litteras subinde te alloquar. Non enim mihi solummodo hoc utile est, sed omnibus, quod tam insignem Ecclesiæ propugnatorem habeant, ut recte tua certamina omnium ore celebrentur. Maxime autem in hoc certamine, in quo quamquam multa passus sis, & pro benefactis injuriam acceperis: tamen laudandus es, quod ad summam felicitatem res perduxeris. Cecidit enim impietatis præcursor. Nam postquam putabat juxta suam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & viribus comminutus

cecidit & insigniter frustratus. *Audivit autem ab Ecclesia, quæ & Pharao Ægyptius tyrannus prius, Moysæ illi accinente, audierat (a): Dixit inimicus: Comprehendam, dividam spolia, implebo animam meam: Acclamabatur autem illi, velut diabolus ipse foret, hæc prophetica execratio: Propter hoc auferet te usque ad finem, evellat te, & transfrenet de tabernaculo suo (b), & radicationem tuam e terra viventium. Ita illi præter spem frustratus proposito suo secundum spem perit, idque fortitudine propugnationis, quæ venit desuper, quæ ad summam pervenit excidionem, ut de eo verum esse videatur quod per scripturam dictum est (c): Telum potentium imbecillum redditum est, & impotentes accincti sunt fortitudine. Ob id nihil est quod contra impietatem eorum, qui cum Deo pugnant, Deum esse imbecillum credamus. Et si in insanos totus mundus pugnare dicitur (d): quare tu, qui sanctificatus es, cum Deo hostes tuos non posses superare?*

XVI. *Bellum enim erat cum impiis, in quo licet non aperte, insignem tamen belli socium habuisti Dominum nostrum Jesum Christum, cujus quidem labarum insigne gestasti, ipsam dico vivificantem Crucem, magnum illud post mortem illius tropæum, in quo mundi fines quadripartite descripsit, partes etiam ejus litteris tres indicavit. Deinde etiam sanctam omnium Domine castæ Dei matris imaginem, cujus faciem divites populi supplicent: sanctum enim est, ut patribus videtur: nam quicumque eam ita venerantur, his sine dubio magna retribuit, quandoquidem imaginis veneratio in prototypum (juxta magnum Basilium) redit. Pietate enim plenum est venerandarum picturarum argumentum, ut est auctor Chrysostomus: Si quis alius, Ego certe, inquit, ex cera fusilem picturam pietatis plenam amavi. Vidi enim Angelum turmas barbarorum in imagine persequentem, & David vere dicentem (e): Domine in civitate tua imaginem eorum annihilabis.*

Neque unquam Ecclesia erravit in hoc, quod dixerit, Deum nobis imagines concessisse: neque etiam hoc Ethnicam traditionem sapit. Nam & in Paneadem civitatem Hæmorrhœissæ imago transmissa in memoriam miraculi, quod herbe ex crescentes omnibus agritudinibus auxiliares essent, celebratur: idque summa Dei erga nos bonitate. Ergo Ecclesiæ capita, & columna talia fieri permiserunt & tradiderunt, ut in omnium oculis hujusmodi picture exhiberentur, sacer ille & venerandus typus, quo juxta humanitatem Christus, qui peccata mundi abstulit, velut columna erigeretur, per quam

humilitatis Dei altitudinem nosceremus, & dispositionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agnitionem sacratæ mortis illius veluti manu ducemur, quemadmodum * quam redemptionem, quæ huic mundo effecta est: neque tamen in hoc quicquam, quod a divinis discordat, dicitur.

Si enim prophetica præconia eventum non assecuta sunt, ne scribantur res ipsæ ad demonstrationem eorum, quæ nondum contigerunt: hoc est, nisi incarnatus est Dominus, ne figuratur illius juxta carnem imago: Si in (f) Bethlebem non natus est ex gloriosa Virgine Deipara, neque Magi munera obtulerunt, neque pastoribus astitit Angelus, turbaque cælestis exercitus hymnum nato puerulo cantarant, si non in brachiis iis, qui cuncta portat, gestatus est, neque lacte nutritus est, qui dat escam omni carni: neque etiam illa pingantur. Si non a senescit susceptus is, qui vitæ, & mortis omnium princeps & dominus est (fuit simul ab ipso cognitus, cum ab eo liberationem, dissolutionemque precaretur) ipsumque prædicavit: si non in Ægyptum a matre deportatus, & rursus ex ea rediit, Nazarethque habitavit: coloribus non effingatur: si non mortuos suscitavit, si non dissolutos restituit, si non lepras mundavit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam solvit; item gressus claudorum firmavit, dæmoniaque exegit, aures surdorum aperuit, cuncta ultra fidem hominum divinis signis egit: non pingatur. Si passionem volens non subit, & infernum non spoliavit, & ubi surrexisset, in cælum ascendit, unde venturus est judicare vivos & mortuos: non per picturam indicetur, neque etiam earum rerum figuræ, & historiarum picturas, & coloribus represententur. Hæc autem cuncta si facta sunt, magnumque hoc pietatis mysterium est: utinam fieri possit, & cælum & terra & aqua, omnia quoque animantia, & plantæ, & si quid aliud est, sive per colores, sive per picturas, aut voces possent narrare. Siquidem earum rerum, quæ non sunt, effiguratio, imaginativa pictura vocatur: quam sane & Græcorum fabulosa poësin tacentem esse dixit.

Neque tamen volumus, ut in Ecclesia Christi idolum aliquod sit: Absit. Non enim vacas adoravimus; neque vitulum in Horeb fudimus; neque Deus nobis factitius existimatus est; neque rursus sculptili procidimus; neque Beelphegor initiati sumus; neque filios nostros, & filias nostras unquam demonio obtulimus, ut nobis ea, quæ in Salomonem (g) dicuntur, obici possint: neque a nobis terra sanguine cædium perfusa est, aut imaginem fecimus quadratam continentem idolum:

XVII.

(f) Matth. 2. Lucæ.

XVIII.

(g) 3. Reg. 11.

lum: nec in templum hoc induximus, neque impuritatem serpentium aut volatiliam parietibus templi inscripsimus: nequæ Ezechiel (a) spectavit nos Adonim lamentantes, & thymiana soli offerentes: de quibus, inquit (b) Apostolus: servierunt in colenda creatura, creatorem relinquentes: neque etiam imagines (c) duarum meretricum Oolla & Ooliba in Ægypto ereximus, aut has adoravimus: neque sacrificia a nobis Bel in Babylone, neque Dagoui in Palæstina obtulimus, neque etiam aliis Gentium diis subjecti fuimus. Non sunt ista: vere non ita se habent: nemo hac de re nos accuset. Non enim rebus, quæ nihil sunt, nomen illud, quod supra omne nomen est, inferius Christi populus usque in hunc præsentem diem judicat, sed vivificantem Trinitatem colimus & adoramus: Absit impura illa a nobis: modus enim, quo idola coluntur, satis manifestus est: Christianis autem pietate studiosis omnium Dominus est, quem adorant.

XIX. *Quod si quispiam Judaico animo nobis obiciat ea, quæ in eos, qui insano in idola amore ferebantur dici solent, Ecclesiamque nostram idololatricam propter venerandarum imaginum divina & admiranda ad promotionem, & adductionem ad pietatem studia accuset: habeatur hic non alius, quam cuius oblatrans, & ut in funda a nobis quam procul abiciatur. Utinam sane & Israellem (d) Judeus imitetur, cui jussum erat per visum, ut Deum typica commemoratione adoraret: neque vitulum, & vacas ante tabulas testamenti extulisset. Utinam sacrum altare illi placuisset, & non (e) vacca Samarie. Utinam virgam Aaron aspexisset, & non Astarthen (f): profecto longe honestius & justius fuisset illi, petra (g) per quam Deus aquam dedit salutarem Baal. Utinam fatuus duxisset virgam Moysis inspicere, & vas aureum, & arcam, & propitiatorium, & velum, & ephod, & mensam, & tabernaculum interius exteriusque, quæ omnia ad honorem Dei, quamvis manu hominum erant facta, & (h) Sancta Sanctorum vocabantur: deinde etiam sculpta Cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium, quoque gloriæ Dei provehere, ex sacris (i) scripturis edocli sumus, quam coram Idolis (k) procidere, lucisque adorandis sanctitatem collocare: omne enim opus, quod in nomine Domini factum est, venerandum & sanctum est.*

XX. *Quid multis opus est verbis? maxime autem ad virum in divinis eruditum & electum vas Dei, quique gratiam Spiritus sancti accepit? Non sane necessarium est descendere ad divinorum decretorum profunditates: cum tu ad altitudinem scientiæ, Deo duce, facile ascendas. Sed hæc hæc.* Ad id autem, quod in principi-

pio dicebamus, revertamur. Propugnatrix illius sanctæ & omnium Christianorum domine, Dei genitricis videlicet miranda facta, quæ in se declarata sunt, per quæ tu quoque inter hostes servatus es, non sunt reticenda. Illi enim cum infamia multa tumultuarentur, tantum invenerunt in se adversitatis hostilis, quantum eorum causa injustitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum est. Nam si Bethulia per manus Judith (l) Israelitis servata est, cujus opus, Holofernis erat sublatio, & per ea tempora ob id salus Israelis vocata est: quomodo non oportebat tuam sanctitatem hujusmodi propugnatrix utentem hostibus civitatis prevalere, ipsamque victoria coronare? Sane ipsius Deiparæ scilicet intercessionibus omnium Sanctorum precibus potens est in bello, Deus noster fortis & longanimis, qui duxit te super Joseph, & tanquam (m) ovem pascere, custodiat te in longa etiam tempora, ut Christianorum Republicam universam beneficis officijs, & ad divinam regulam cuncta dispenses. Simul autem invicem cohortemur, ut mandata, quæ a sanctis Patribus accepimus, servemus, errantesque in viam rectam ducamus, pro quo tibi gaudium, & oblectatio, & honorum fruitio, o pater sanctissime, & omnibus Christianis expectate. Hactenus Gregorii Pontificis epistola ad Germanum ex Actis Nicænis accepta.

At non ista sibi satis visa Gregorio, quia alta radice Imperator in Oriente plantasset, Romæ Synodum convocavit, qua hæresim condemnavit; ipsum vero pium cultum sacrarum imaginum sancito decreto firmiter roboravit. Cujus quidem Synodi unicuique, quod extat fragmentum recitatum ab Hadriano Romano Pontifice in epistola ad Carolum Magnum, hic tibi ad conservandum rei gestæ tanti Pontificis monumentum describendum putavimus, sic enim se habet: Pro his (inquit Hadrianus) firmissimis exemplis prædecessor noster sanctissimus dominus Gregorius secundus, junior Papa, in suo sacro Concilio (quod & in alio Concilio prædecessoris nostri domini Stephani Papæ una cum sacerdotibus partium Franciæ, atque Italiæ acto, susceptum & veneratum est) in eo ipso præsentente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio Papa per semetipsum similiter dixit: Si contraria sententibus, & irritas facere querentibus antiquas Patrum traditiones, salutis occurreret converso, sufficerent utique ea, quæ superius a nobis ex Patrum testimoniis, vel sacris dicta sunt documentis: sed quid videmus (quod moerentes dicimus) plerisque turbatis mentibus statuta conturbare

De liberata Constantinopoli per Dei Genitricem Mariam.

(l) Judith. 4.

(m) Ps. 79.

XXI. Concilium Roman. ad versus Iconoclastas.

* salutaris

re Ecclesie; ideo fratres charissimi, ex-
renditur sermo, & cupimus ad compe-
dam erroris insaniam adhuc ex veteribus
documentis aliquid dicere, si forsitan respi-
ciant inquieti.

XXII.
(a) Exod. 25.

In libro enim Exodi sic legimus; Lo-
cutus est Dominus ad Moysen dicens (a):
Loquere filiis Israel, ut tollant mihi pri-
mitias; ab omni homine qui offert ultro-
neus, accipietis eas. Hec sunt autem ea,
quae accipere debetis: & caetera per or-
dinem usque ad duos Cherubim: qui e-
rant super arcam testimonii, cuncta, quae
mandabo per te filiis Israel. Nam & il-
lud protulit testimonium ex libro tertio

(b) 3. Reg. 16.

(b) Regum (ut sileant garrientes man-
dato Dei): A Salomone constructo tem-
plo inter alia fecit in oraculo duos Che-
rubim, de lignis olivarum. Et infra:
Exculpst in eis picturam Cherubim &
palmarum species, & anaglypha valde pro-
minentia, & textit ea auro, & operuit
tam Cherubim, quam palmas, & caetera
auro. Ecce charissimi fratres considera-
mus quid Deo mandante Moses fecerit,
quidve Salomon sapientissimus jussu con-
struxerit divino, &c. Quanto debemus
puro corde & animo sculptum Christum
Deum nostrum, sanctamque semper Virgi-
nem ejus genitricem Mariam, Apostolos
quoque, vel omnes sanctos Dei per eorum
sacras effigies atque imagines colere vel
adorare, & ad propitiandum nobis pete-
re relaxari delicta? Nos non ob aliud
nomen imagines facimus, & adoramus,
sed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si au-
tem manufacta omnia abiicienda sunt: ne-
que Arca foederis, neque aurei & celati
Cherubim ejus debuerunt recipi, quae per
Beseleel & Ooliab facta sunt, juxta praec-
ceptum Dei. Si vero illa suscepta sunt,
& haec imagines opportune recipiuntur,
quoniam secundum Deum fiunt: unde &
operantur, sicuti & Arca multa miracula.
Nam & Arca & Cherubim, ut & haec,
sine anima erant, & manufacta & scul-
pta: sed sicut illic per illa operabatur
Deus & glorificabatur: ita & haec simi-
li modo secundum visiones & revelationes
prophetarum coloribus distinctae efficiuntur.

XXIII.

Et ne quis aliter propter adorationem,
quae a praedecessoribus nostris sanctissimis
Praesulibus promulgata est, oblatrare praesumat;
sciat ipsos talem adorationem do-
cuisse, qualem praedecessor noster S. Gre-
gorius (c) egregius doctor & Papa in epi-
stola sua, quam in praefato Concilio do-
mini Stephani Papae Herulphus Episcopus
provinciae Galliarum civitatis protulit.
Ubi inter caetera Secundinum servum Dei
inclusum Galliae docuit, dicens; Scimus
quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo
non petis, ut pro Deo, aut quasi Deum
colas, sed ob recordationem filii Dei, &
sine ejus amore recalescas, cujus tu imagi-

(c) Greg. 1.7. c.3. in
sua.

nem videre desideras. Et nos quidem non
quasi ante divinitatem, ante illam pro-
sternimur, sed illum adoramus, quem per
imaginem aut natum aut passum, aut in
throno sedentem recordamur. Et dum no-
bis illa pictura, quasi scriptura ad me-
moriā Filium Dei reducit, animum no-
strum aut de resurrectione laetificat, aut
de passione demulcet. Ideoque direximus
tibi Suriarias duas, imaginem Salvato-
ris & sanctae Dei genitricis Mariae, bea-
torumque Petri & Pauli Apostolorum con-
tinentes per supradictum filium nostrum
diaconum, & unam Crucem & clavem pro
benedictione a sanctissimo corpori Petri
Apostolorum principis: ut per ipsum a-
maligno sis defensus, per cujus sanctum
lignum munitum te esse credis, &c. Huc-
usque ex Concilio Romano sub Grego-
rio secundo Hadrianus Pontifex recitat.

XXIV.
Quid in
Synod.
Roman.
statutum
sit.

In quo ipso item Concilio dictum es-
se anathema Iconoclastarum haeresi, &
his qui eam sequerentur, Zonaras docet
his verbis: Gregorius, qui tum Romae ve-
teris Ecclesiam gubernabat, repudiata
societate Praefidis novae Romae, Leonis
scilicet Imperatoris, nec non eorum, qui
illum sequerentur, illos una cum impe-
ratore Synodico anathemate obstrinxit,
& vectigalia, quae ad id usque tempus
Imperio inde pendebantur, inhibuit, isto
cum Francis foedere. Et inferius: Igitur
Papa Gregorius deserta Imperatoris
obedientia ob perversam ejus opinionem
(ut dictum est) pacem cum Francis fecit,
cum prius saepe dedisset operam, ut Leo-
nem per litteras ab odio Dei revocaret,
atque ad cultum sacrarum imaginum re-
duceret. Haec Zonaras, quae & alii Grae-
corum historicorum affirmant.

XXV.
Populi
Italiae re-
bellant
adversus
Imp. haereticum.

Quod autem ad populum Italiae per-
tinet, & rotius etiam Orbis Occiden-
talis, factum est, ut simul ac audierunt
per promulgatum edictum rugitum Leo-
nis savientis: quodam veluti tonitru
excitati universi, non ex timore fugam
captarent, sed zelo Orthodoxae religio-
nis astantes omnes adversus eum ad cer-
tandum pro fide Catholica moveren-
tur. Tantum enim absuit, ut ejus pa-
rerent jussionibus timore poenarum, ut
eidem resistere, immo & ab ipso desciscere
omnes uno consensu decernerent;
ex quo factum est, ut in primis ipsi tri-
buta pendere recusarent, jure inquietes
illi non esse parendum, qui descisceret
a Deo, & secum subditos in haere-
sis praecipitium conaretur impellere; ut-
pote qui non haereticus tantum esset,
sed haeresiarcha, ejusdem haeresis auctor,
& propagator pariter, & propugnator
existeret. Porro Occidentalium tumultum
istum ipse Imperator adscripsit Gregorio
Romano Pontifici, e cujus ore pende-
re Occidentales omnes existimaret. Quod
enim

enim accepisset, ipsum Gregorium, edi-
ctum illud in haereticum abiicisse, subie-
cisseque anathemati omnes, qui ipsi quo-
modolibet assentirentur: in ipsum furo-
rem convertit, quem & decrevit, illa-
ta nece, auferre de medio, ut quae pau-
lo post fumus dicturi, manifestius decla-
rabunt.

XXVI.

Vulgatum est interea in Oriente, quod
jactaret coram omnibus publice Impera-
tor, ipsum Gregorium Pontificem magno
studio Italiae populum ad defectionem ab
Imperio sollicitasse, pendereque eos tri-
buta Imperatori vetuisse: quod sicut ab
illis fuit creditum, ita & scriptum, nam
audi Theophanem: cum (inquit) didicisset
Gregorius Papa Romanus de imaginibus
sacris Leonis errorem: tributa Roma-
nae Urbis prohibuit, & Italiae, scri-
bens ad Leonem epistolam dogmaticam,
non oportere Imperatorem de Fide facere
verbum, edictum scilicet promulgare,
& novitate violare antiqua dogmata Ec-
clesiae Catholicae, quae a sanctis Patri-
bus sunt praedicata. Haec Theophanes,
eadem & Zonaras, quae nuper recitata
audivimus, eadem & reliqui Graecorum
historici, sed rerum Latinorum ignari,
ut quae sumus dicturi, manifeste doce-
bunt. In odium enim atque invidiam
Romanae Ecclesiae, jacturam factam Occi-
dentalis Imperii in Romanum Pontifi-
cem Graeci schismatici retorquere soliti
sunt, ad commovendos tum Imperato-
rum, tum aliorum animos in Romanam
Ecclesiam. Caeterum tantum abest, ut
Gregorius Papa ad rebellionem contra
Imperatorem Italiae populum, defectionem-
nemque his temporibus sollicitaret, ut
potius magnopere laborarit, ut eum sub
Imperatore in officio contineret, adver-
sus Longobardos Imperium invadentes ar-
ma movens. Sunt de his testis quam si-
delissimi temporis hujus scriptores La-
tini, inter quos eminet Paulus diaconus,
& post eum Anastasius, qui tradunt,
Gregorium cohibuisse populum, conti-
nuisseque, ne recederent ab Imperato-
re; ait enim ille: Omnis quoque Ra-
vennae exercitus, vel Venetarum tali-
bus jussu uno animo resistunt, & nisi
eos prohibuisset Pontifex, Imperatorem
super se constituisse fuissent aggressi. Haec
Paulus. Tunc quidem Longobardorum
Rex Luitprandus sacrilegum Impera-
torem detestatus, quod Salvatoris ve-

Grego-
rius Pap.
pro Impe-
rio labo-
rat non
contra i-
psium.

PAGIUS
VI.
Duc a
Gregorio
II. scripta
ad Leonem
Vestra a Deo
custodita Mi-
sestatis, &c.
posteriori-
bus.

A num. XXVIII. ad XXXII. Duas Grego-
rii Papae II. ad Leonem Imp. Epistolas recitat
Baronius, in quibus Sanctus Pontifex acriter
illum objurgat, quod Sacrarum Imaginum cul-
tum prohibuerit. Prioris initium est: Litteras
vestras a Deo custoditae Mihestatis, &c. posteriori-
bus: Accipimus vestri a Deo conservati Imperii,
Imaginibus.

nerandam imaginem deturbasset, indi-
gnumque ratus, ut Catholicis impera-
ret, qui bellum eo modo in Christum
indixisset: ad ejus invadendas regiones,
quae essent in Italia mox validum exer-
citus comparavit, & Ravennam inva-
dit, eaque poritus est, classe destructa,
id quidem cum (a) Anastasio Paulus quo-
que (b) Diaconus tradit; in primis ve-
ro ipsemet Gregorius Romanus Pontifex
docet id ipsum in epistola ad Leonem
Imperatorem post haec scripta, de qua
proxime dicturi sumus. Sanctissimus enim
Pontifex cupiens beneficiis potius Impe-
ratoris animum delinire, revocareque
ab errore, quam austeritate censurae Ec-
clesiasticae exasperare, secundum illud
Apostoli (c): Patres nolite ad iracun-
diam provocare filios vestros: Omne re-
medium antea experiri tentavit, quam
ab Orientali scindere Imperium Occiden-
tale, semper cum vellet, in promptu
habere sciens (d) omnem inobedientiam
ulciscendi. Sic igitur primum movit
omnem lapidem, quo Longobardorum Re-
gem a locis Imperatoris occupatis ar-
ceret; hinc tunc scriptis litteris, quam
citissime adversum eum Ducem Vene-
tiarum commovit.

Ravenna
capta a
Rege
Longo-
bardo-
rum.

(a) Anast.
in Greg. 2.
(b) Paul.
diac. 1.6.
c.14. & in
nov. edit.
c.48.

(c) Ephes.
6.
(d) 2. Cor.
10.

Gregorius (e) Episcopus servus ser-
vorum Dei, dilecto filio Urso Duci Vene-
tiarum.
Quia peccato faciente, Ravennatum
civitas, quae caput extat omnium, a nec
dicenda gente Longobardorum capta est,
& filius noster eximius dominus Exarchus
apud Venetias (ut cognovimus) mora-
tur: debeat nobilitas tua ei adhaerere,
& cum eo nostra vice pariter decertare,
ut ad pristinum statum sanctae Reipublicae
in Imperiali servitio dominorum, filiorum
nostrorum Leonis & Constantini magno-
rum Imperatorum ipsa revocetur Raven-
natum civitas, ut zelo & amore sanctae
Fidei nostrae in statu Reipublicae, & im-
periali servitio firmi persisteret, Domino
cooperante valeamus. Deus te incolumem
custodiat, dilectissime fili. Ita Grego-
rius pro conservando Exarchatu Raven-
nae Imperatori valde sollicitus. Porro e-
jusmodi Pontificis Romani conatum haud
frustra cessisse, sed per Venetos expul-
sum fuisse Regem Longobardorum, rece-
ptamque Ravennam, omnes affirmant.

XXVII.
(e) Ex
script.
Cod. ven.
Andr.
Dand.
Greg.
Papa epi-
stola ad
Ursum
Ducem
Veneto-
rum.

Vidisti, lector, arbitrio Romani Pon-
tificis Venetos arma parasse, victores-
que

XXVIII.

trafque currenti anno datas existimat Baronius
quod in priorum exordio dicat Gregorius, se
eis accepisse, imperante re, Indictione quarta
decima: ipsius etiam XIV. & XV. & I. & II.
& III. & IV. & V. & VI. & VII. & VIII. &
IX. Indictionem acceptas Epistolas ejus diligenter
servare. Et quia Indictio XIV. Kalendis Sep-
temb. anni Christi DCCXV. inchoatur, hinc
de-

CHRISTI
726.GREGORII PAP. II.
13.LEONIS ISAUR. IMP.
II.

que magna gloria exitisse. Erant olim belli, (a) tubæ in manibus Sacerdotum, quibus significaretur, non absque consilio ipsorum arma movenda; hocque esse quod (b) Hieremias admonet, bellum esse sanctificandum, legitime scilicet decernendum, auspicandum, & prosequendum, sed ingratus Imperator, ut impius mala pro bonis reputavit sancto Pontifici. Quod enim ipsum in errore perseverantem Gregorius fortissimis litteris corripuit: magno ipse furore commotus, litteras ad eum reddidit, comminationes fulminans; fore namque dicebat, ut sicut olim Martinus Papa per Constantinum Augustum adductus ab Urbe relegatus fuerat Chersonam: ita ipsum quoque victum ab eadem Urbe adstrahendum, & relegandum. Adjecit insanus, se quoque missurum Ro-

PAGIUS deducit, Leonem eo anno Imperium suscepisse, & singulis annis sequentibus Indictionibus designatis litteras ab eodem Imperatore accepisse, currenti vero anno, visis litteris Indictione nona, quæ usque ad Septembrem in cursu fuit, notatis, Gregorium alias statim sub eadem Indictione nona dogmaticas, eademque reprehensionibus aculeatas, quas ipsemet Baronius recitat, rescripsisse. At Cardinalis doctissimus sine dubio fallitur; utraque enim scripta, postquam Sanctus Germanus Sede Constantinopolitana pulsus fuit, ut ex earum lectione constat. Is autem usque ad mensem Januarii anni septingentesimi trigésimi Constantinopolitanam Ecclesiam administravit. Priorem Gregorii Epistolam, in qua mentio de aliis ante decimum Leonis Imp. annum scriptis, post currentem datam esse plura demonstrent. Primo dicit in ea Gregorius: Tu Ecclesiam Dei denudasti, quas Sancti Patres conquestiverant & ornarant, tu spoliasti atque denudasti; tametsi talem habebas Pontificem, Dominum, inquam, Germanum fratrem nostrum & Communiturum. Hujus debebas tanquam Patris ac Doctoris & tanquam Senioris, multaque rerum cum Ecclesiasticarum, tum civilium experientia pollentis, consiliis obtemperare, &c. Quare Germanus quando ea Epistola ad Imp. data Constantinopoli non erat, & Pontificatum abdicarat; ac præterea aliquot jam anni a cœpta persecutione effluxerant, Nam hoc anno ante Septembrem, quo eam Epistolam datam supponit Baronius, Leo nondum Ecclesiam denudarat, sed hæc facinora paulatim paravit.

VII. Secundo dicit Gregorius: Scripsisti, ut Concilium universale cogeretur: & nobis inutilis ea res visa est. Tu persecutor es Imaginum, & hostis contumeliosus, & everfor, Cessa, & nobis hoc largire, ut taceas; tum mundus pace perfuerit, & scandala cessabunt. Quis vero credit hæc a moderatissimo Pontifice ipso persecutionis initio scripta? Quis dubitabit, quin Sanctissimus & Sapientissimus Pontifex in prioribus suis post motam persecutionem ad Imperatorem litteris, blandis sermonibus eum a cœpto proposito revocare conatus sit? Cumque in eadem Epistola Gregorius dicat, Imperatorem in omnibus, quas ipse enumerat litteris, promississe se se in perpetuum omnes Sanctorum Patrum & Doctorum admonitiones observaturum,

nam, qui imaginem æneam prostantem conspicue sanctissimi Apostoli Petri confringeret. Quibus acceptis Gregorius litteris, tantum abfuit, ut hæc Leonis rugitibus terreretur, ut post alias dulcedine plenas ad ipsum datas epistolas, aliam scriberet reprehensionibus aculeatam, summo Pontifice dignam, qui sacerdotali constantia, invito robore, & intrepido animo furenti Imperatori resisteret, atque stylo ferreo lancinaret. Quo quidem nomine etiam apud Orientales omnes ipse Gregorius summam sibi ex virtute laudem & gloriam comparavit; laudantes omnes ipsius scripta adversus impietatem emergentem edita, quibus hæresim Iconoclastarum proscederit, atque opportune afflictae admodum ab impio tyranno Ecclesie Orientali subveniret. Sed quæ hæc scripta, nisi

rum, non potuit in litteris nona Indictione datis, mentio fieri de Concilio generali congregando, cum ad illud non confugerit Imperator, nisi cum omnium Orthodoxorum animos a se alienatos vidit, Tertio, ea in Epistola Gregorius meminit Imaginis Salvatoris, qui Antiphonetes seu sponsor appellatur, & necis Spathario ab Imperatore missa illata, postquam ter securi Imaginis Salvatoris faciem percussisset. Quam ob rem mulieres, quæ iniquum illud facinus non tulerant, & Spatharium necaverant, Imperator morti tradidit, adstantibus Viris ex toto interiori Occidente: Cum autem advenissent, inquit Gregorius, & in suis regionibus singuli juvenilia tua, pueriliæque facta narrassent, tunc procieta laurata tua conculerunt & faciem tuam conciderunt; ac delectu habito Longobardi & Sarmata, caterique qui ad Septentrionem habitant, miseram Decapolim (legendum, Pentapolim, quæ pars Piceni hodierni, ut infra videbitur) incursumibus infestant, ipsamque Metropolim Ravennam occupant. Mulieres autem, de quibus loquitur Gregorius anno DCCXXX, Martyrio affectæ, ut ibidem ex Actis Sancti Stephani Junioris Martyris demonstrabo. Denique priores Leonis Aug. ad Gregorium litteræ Indictione XIV. datæ, ad annum Christi septingentesimum decimum quantum ea Indictione præditum pertinere non possunt; cum ea Indictione currente Leo Imperator non fuerit, ideoque quæ sub Indictione IX. præfenti nempe anno datæ, aliæ fuerunt ab iis quæ supersunt, quæque hoc anno Baronius recitat.

Viri Eruditi, qui Leonis initium an. DCCXVII, Indictione XV. usque ad Septembrem insignito recte consignarunt, arbitrati sunt Baronium Epistolas a Leone Aug. ad Gregorium III. scriptas, Gregorio II. ejus Decessori perperam attribuisse. Gregorius enim III. inquit, federe cepit anno DCCXXXI. Indictione XIV. usque ad Septembrem notato; & tam ipse Gregorius III. quam Leo Aug. initio anni DCCXLI. Indictione IX. præditi, adhuc in vivis fuerunt. Inter alios Labbeus in Dissert. de Script. Ecclesiast. in Gregorio III. & Constantino an. DCCXIX. num. XXI. & seqq. Sed recte Baronius utramque Epistolam non a Gregorio III. sed a Gregorio II. scriptam demonstrat; quod ex eo confirmatur, quia in ea, in qua mentio Epistolarum a Leone Aug. datarum, aliqua leguntur,

CHRISTI
726.GREGORII PAP. II.
13.LEONIS ISAUR. IMP.
II.

nisi epistolæ? præter epistolas enim aliquid scripsisse nullus meminit; sed erant epistolæ illæ dogmaticæ, graves, quas ipsi Orientales in Græcum & Latino translatas custodierunt, de quibus Theophanes: Gregorius autem eundem Leonem per epistolas, quæ multis sunt nota, manifeste redarguit. Sed perire istæ penitus apud Latinos; apud Græcos vero Græce scriptæ adhuc extant illæ litteræ quas hoc anno ad Leonem Imperatorem reddidit, cum ille ad ipsum spirans minarum & cædis antea, hoc eodem anno scripsisset, nona videlicet Indictione, licet antehac, annis singulis, singulas idem Leo Imperator ad Gregorium Papam misisset litteras, ut numerat idem Gregorius in ipsa priori hoc anno ad eum reddita epistola, in qua inter alia Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS tur, quæ non nisi Gregorio II. convenire possunt: Testis est Deus, inquit Pontifex, quæcumque missi ad nos Epistolæ, auribus cordibusque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi ac benevolentiam concilians, ac misericorditer efferveres, prout te antea converfantem inuuebamus. Idcirco etiam laurata tua receperunt, & Reges a Regibus honore affici convenit, idque cum nondum inceptum hoc, conatumque tuum, quo adversus Imagines insurrexisti, audissent. Edictum adversus Imagines hoc anno a Leone emissum; Imagines vero Leonis Aug. ad Civitates & Reges non nisi ejus Imperii initio, ut mos ferebat, mitti potuerunt. Unde non Gregorius III. sed Gregorius II. qui tunc Ecclesiam Romanam gubernabat, ad Reges, ut Leonis Imagines admitterent, scripsit. Nam cum Gregorius III. privatus tunc esset, quando Leo Imperator acclamatus est; operam & studium conferre non potuit, ut hujus Imagines in Occidente admitterentur. Præterquamquod inter Gregorium III. & Leonem jam hæreticum tantam literarum commercium esse non potuit post ejus in persequendis Sacris Imaginibus pertinaciam.

IX. Utraque itaque Gregorii Papæ ad Leonem Aug. Epistola a Baronio relata, hæcenus anno suo non reddita. Res ita se habuit. Leo anno DCCXVII. die XXV. Martii Imperator renunciatus ad Gregorium II. Epistolam Indictione XIV. quæ eo anno in cursu erat, subscriptam misit. Singulis deinceps annis usque ad præfentem Indictione IX. usque ad Septembrem insignitum, alias ad eundem Pontificem dedit

plura commemorat, quæ pro ipso Imperatore apud Christianos Principes in Occidente regnantes fecisset, secundum ea, quæ nuper hoc anno a nobis sunt dicta.

Accepimus ipsas Græce scriptas epistolas duas ex bibliotheca Cardinalis Lotharingæ, inde depromptas, atque in lucem editas a viro insignis doctrinæ ac pietatis Ducæo Frontone Societatis Jesu professore, qui & easdem in Græcum translatas restituit Latinitati. Nos autem sicut ipse misit, pro magno munere accepimus, easque tum Græce, tum Latine scriptas, hæcenus numquam excusas, hic edendas curavimus in gratiam Lectoris antiquitatis, sicut & veritatis studio; sic autem se habet ipsarum prior.

X x San-

litteras, quarum is meminit in laudata Epistola. Certe hoc anno Gregorium II. ad Leonem litteras scripsisse testatur Anastasius in illius Vita, Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Longobard. cap. 49. & Theophanes. Sed ex omnibus Epistolæ vicissim scriptæ perire. Quæ vero a Baronio hoc anno recitantur, anno septingentesimo trigésimo Indictione XIV. a Septembri notato, datæ sunt ad Leonem Aug. qui ab anno currenti Indictione IX. prædito ad eundem Pontificem non scripserat. At cum vidit jam Romanos, Campanos, Ravennates, & Pentapolitanos a se defecisse & de Imperio sibi abrogando, quod tamen Pontifex, ut tradit Anastasius, impedit, agi, rursus ad eundem Pontificem scripsit, petiitque Concil. Generale Indici. Gregorius omne cum eo literarum commercium dissolverat, quod cum vita exuere tentasset. Respondit tamen ultimis ejus litteris. Ind. XIV. sc. an. DCCXXX. datis, illamque irritam quod ei insolenter insultaret, & minas intenteret. Quare utraque Epistola anno DCCXXX. post Kalendarum Septembr. scripta, responsum est ultimis litteris eodem anno ab Imperatore ad ipsum datis, & Gregorius mentionem fecit litterarum ab Imperatore ad se scriptarum Indictione XIV. primo nempe Imperii ejus anno, & sic deinceps aliarum annis consequentibus ante motam persecutionem adversus Sacras Imagines, ad se missarum. Certe Gregorium anno DCCXXX. ad Leonem Aug. scripsisse, testatur Theophanes in Chronico, licet uno anno tardius quam par erat, ut moris ejus est, per Leonis Imperium, rem gestam consignet.

Sancti Patris nostri

GREGORII DIALOGI

PAPÆ ROMANI

De sacris imaginibus ad Leonem Isaurum Imperatorem.

LITTERAS vestras a Deo custoditæ majestatis ac fraternitatis per Augustalem Spatharocandidatum missas accepimus, imperante te indictione quarta-decima, ipsius etiam 14. & 15. & 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. Indictionum acceptas epistolas tuas, in sancta Ecclesia repositas in limine confessionis sancti & gloriosi, ac Principis Apostolorum Petri diligenter servamus, ubi & Christi amantium prædecessorum tuorum qui pie imperarunt, sunt litteræ. Et in decem syllabis recte ac pie, utque Imperatorem Christianorum docet, observaturum te ac custoditurum in perpetuum omnes sanctorum Patrum nostrorum, & doctorum admonitiones promissisti. In primis autem ac præcipue quod litteræ tuæ, & non alienæ, sigillis Imperatoriis obsignatæ diligenter essent, & accuratè intus subscriptiones per cinnabarin propria manu tua, ut mos est Imperatoribus subscribere, recteque admodum ac religiose confessionem inculpatæ & orthodoxæ Fidei nostræ edidisti, sed & scripsisti, eum, qui * solvit ac dissolvit terminos, patrum, execrandum esse. Cumque isthæc accepissemus, gratiarum actionis hymnos Deo obtulimus, quod a Deo tibi plane donatum esset imperium. Et cum recte cureretur, quis auribus tuis insonuit, & cor pervertit velut arcum pravam, & in ea (a), quæ a tergo sunt, respexit? Decem annos Dei benignitate recte ambulasti, neque sacrarum imaginum mentionem fecisti: nunc autem eas dicis idololorum locum implere, atque illos, qui eas venerantur idololatras esse, teque ad eas evertas penitusque delendas convertisti: neque judicium Dei reformidasti, cum scandala in hominum corda non fidelium modo, sed & infidelium ingruerent. Atqui denuntiat tibi Christus (b), ut ne unum de pusillis scandalizes, & ob exiguum scandalum in ignem æternum immisissum iri: at tu mundum totum scandalizasti, ut qui mortem nolis subire, atque infelicem rationem reddere? Scripsisti autem non esse manufacta veneranda, nec ullam effigiem ad similitudinem effectam, sicut dixit Deus (c), neque in cælo, neque in terra; & demonstra mihi quis tradiderit veneranda, & adoranda esse manufacta, tum ego Dei esse mandatum fatebor. Quare vero tamquam Imperator & caput Christianorum sapientes non percontatus es, qui experientia pollent, & ab ipsis edoceri potuisses propter quæ manufacta Deus hæc dixerit, prius quam confunderes & commi-

* refcindit & destruit

(a) Ps. 77. 57.

(b) Luc. 17. 2.

(c) Exod. 20.

τὴ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ.

Πρὸς τὸν ἁγίον Εὐκλείων πρὸς Διόντυ βασιλεῖαν τὸν Ἰσαυρον.

ΤΑ γράμματα ἃ ὑμετέρως Θεοφροσῆτου βασιλείας, καὶ ἀδελφότητος, ἐδιέξιμάμεθα διὰ Αὐγουσταλίης τῆ Σπαθαρκαυδιδιάνου, βασιλευσαντος σου εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδέκα τὴν ἐπινέμωτον αὐτῆς τε τῆς δ' . καὶ ε' . καὶ α' . καὶ β' . καὶ γ' . καὶ δ' . καὶ ε' καὶ σ' . καὶ ζ' . καὶ η' . καὶ θ' . τὴν ἐπινέμωτον δεξιάμμοι πρὸς ἐπιστολάς σου, ἀσφαλῶς δεκατέσσαρες καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, ἀπονεμημένας εἰς τὸ πρόσωπον τῆς κοιμηθείσης τῆς ἀγίας, καὶ ἐνδόξου, καὶ κορυφαίας τῆς ἀγίας ἀποστόλων Πέτρου ὁπτα καὶ τῶν πρὸ τοῦ βασιλευσαντος δισεβδῶς φυλακίσαν, καὶ εἰς πρὸς δέκα σὺλλαβὰς κελῶς, καὶ δισεβδῶς καὶ ὡς πρέπει βασιλεῖ Κεϊσιανῶν, ἕως ἀμολογήσας τρεῖς, καὶ φυλάξεν ἀνελλιπῶς πάσας πρὸς ὑμετέρας τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ διδασκάλων. καὶ τῶς πρῶτον, καὶ ἐξάρτησεν, ὅτι πρὸς τὰ γράμματα, καὶ ἐν ἀλλοτρία, ταῖς βασιλικαῖς σφραγίσαν ἐσφραγισμένη ἀσφαλῶς, καὶ ἔσωθεν ἀσφαλῶς ὑπογράφαι διὰ κινναβάρους ἰδιόχειροί σου, ὡς εἶδισαν τῆς βασιλευσαντος ὑπογράφειν, καὶ ἀμολογήσας πᾶν κελῶς, καὶ δισεβδῶς ἀπὸ τῆς ἀμολογίας ἡμῶν, καὶ ὀρθοδόξως πίστεως. ἀλλὰ καὶ ἔγραψας ὅτι ὁ λῦον, καὶ καταλύον τὸ δεξιὰ πατέρων, ἐπιπαικῶν, καὶ τῶν δεξιάμμοι, διχαιοσινεῖς ὕμνης ἀνεπίμοποιον πρὸς τὸν θεόν, ὅτι πάντας ἐκ τῆ βασιλευσαντος εὐθεῖ σοι διδάσκοντα, καὶ κελῶς σὲ τριχοντοῦ, τῆς δικαιοσύνης, σὲ πρὸς τὴν, καὶ τὴν καρδίαν διέσεφεν, ὡς πρὸς σφραγίσαν, ἐκ τῆς ὀπίσω ἀπίστεψας; τῆς δέκα ἐκδοχῆς χαῖρει Θεῷ κελῶς ἀνεπιστάσας, καὶ εἰς μείναν τῆς ἀγίας ἐκδοχῆς ἐν ἡγάγης* καὶ δὲ λέγεις, ὅτι εἶδωσαν τὸ πᾶν ἀναπληρῶσι. καὶ ὅτι οἱ προσκυνοῦντες αὐτῆς, εἶδωσαν τῶν ἀναπληρῶσι αὐτῆς, καὶ εἶδωσαν ἀναπληρῶσι αὐτῆς, καὶ τελείως ἀφανῆς ἠμέσας. καὶ ἐν ἐκδοχῆς τὸ κέικα τῆ θεῷ, πρὸς σκάνδαλα ἐλθέεν εἰς τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἐ μόνον πιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπίστον. εὐχαγγέλλει δὲ σοι ὁ Κεϊσός, μὴ σκανδαλίζεν ἕνα τῶν μικρῶν, καὶ εἶπεν τῶν μικρῶ σκανδαλίζεν εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον ἀπέρχεσθαι. ἐ σὺ ἔλον τὸν νόμον ἰσχυρὰ δόξα, ὡς μὴ βαλομένη ὀπίωτον ὑποσῆναι, καὶ κελῶς ἀπολογίαν δοῦμαι; καὶ ἔγραψας, ὅτι ἢ διὰ προσκυνοῦντων χειροποιήσα, ἐ πᾶν εἶδω κατ' ὁμοίωμα, κατὰ ὅσον εἶπεν ὁ θεός, μὴ τὴ ἐν ἐρανῶ, μὴ τὴ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ὅτι πληροφορήσου με, τῆς ἡμῶν παρῶντα ἔβησθαι, ἐ προσκυνοῦντων χειροποιήσα κατὰ ὁμοίωμα, ὅτι θεῷ νομοθεσία ἐστὶ. καὶ εἶπεν, ὡς βασιλευσαν, καὶ κεφαλὴ τῶν Κεϊσιανῶν, ἐν ἡρώτησας γνωστῶς ἐχόντας πᾶσαν; καὶ πᾶν αὐτῶν πληροφορήσθηναι ἔχεις, διὰ ἢ εἰλεν ὁ θεός χειροποιήσα, πρὸς ἢ συμφορὰ, καὶ συγχύσει,

καὶ

ἔ συμφορῶν, τῆς ταπεινῆς λαούς; ἡμῶν σὺ ἀπίστον, καὶ ἠρησῶ, καὶ ἐξέβαλες ἐξω τῆς ἀγίας ἡμῶν πατέρας, καὶ διδασκάλους ὁὶς ἰδοχίρας, καὶ ἐγγράφως ἀμολογήσας πᾶσας, καὶ ἀποκαθεῖν ἡγραφῆ ἡμῶν καὶ τὸ φῶς, καὶ ἡ σωτηρία ἡμῶν, οἱ ἀγίοι, καὶ θεοφόροι πατέρες, καὶ διδάσκαλοι ἡμῶν τυγχάνουσι, καὶ αὐτοῦ Κεϊσῶ ἐξ σὺ δὸν παρεδιδόμην ἡμῶν, καὶ ἐ σφραγίσαν αὐτῶν πρὸς μαρτυρίας. ἀνάγκη ἔχοντι, γράψαι σοι παχῆα, ἐ ἀπαίδεστον, ὡς εἰ ἀπαίδεστον, καὶ παχῆος ἂν ὄντως δὴ ἴσως, καὶ ἀλήθειαν θεῷ ἐξῆσαι. εὐχαιροῦμαι σε ἐξὸς τὸν θεόν ἀπορρίψασθαι τὴν ὑψηλοφροσύνην, καὶ ὑπερφημίαν τὴν πεποιημένην σοι. καὶ μὴ πολλῆς ταπεινώσεως χροιάσασθαι ἡμῶν γνησίας τὴν ἀπείρασίν σου. καὶ πείσοι σε ὁ θεός εἰς τὴν ἀλήθειαν δι' ἢ ἔλαλπες. ἐξὸς τῆς εὐδολοχίας διελέγιστον πρὸς ἐνμωβεζομῆς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. οἱ πρὸ προσκυνοῦντων ἕως ἡμεῶν, καὶ ἀργῶν, ἐ ἕλωνα, καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν προσκυνοῦντων, ἐ πάντας τὴν πρὸ τῆς ἡμετέρας. ἐ ἔλεγον. ἐ ποίεισιν οἱ Θεοὶ ἡμῶν, καὶ εἶπεν. Θεός ἐστι ἐσὶ. Διὰ τὰ ταῦτα τὴ χειροποιήσα τῆς εὐλογίας, πρὸς ἐπιπαικῶν καὶ ἐπιπαικῶν, ἔλεγε ὁ θεός, μὴ προσκυνοῦσθαι. ἐπειδὴ σὺ εἶσι χειροποιήσα εἰς ὑπερσίαν, καὶ εἰς δόξαν Θεῷ, ὡς βαλομένη, καὶ τὸν οὐκ αὐτῶν λαόν τὸν ἡγασθῆναι τῶν Ἑβραίων εἰσαγαγεῖν, κατὰ προσπηγῆλαστο ὁ θεός τῆς Αβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, δοῦμαι αὐτῶν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ποιῶμαι πρὸς Ἰσραήλ ἡγασθῆναι, καὶ κληρονομῶμαι τὴν κτημάτων τῶν εἰδωλοχῶν, καὶ σωτείημι, καὶ τελείως ἐξαλειψῶμαι τῶν ἠμεῶν ἐκδοχῆς, ὅτι ἐμίανται τὴν γῆν, καὶ τὸν ἕρα ἐν τῆς εὐδολοχίας, ἐν ἐπαικῶν, προσέλεγε ὁ Θεός, καὶ προσκαλεῖσθαι τὸν λαόν αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐμπέσωσιν εἰς τὴν προσκυνοῦντων αὐτῶν. εἰς τὸν Ἰσραηλίτικον λαόν δύο ἀνδρας ἐξελέξατο ὁ θεός, ἐ εὐλόγησεν αὐτῶν, καὶ ἡγίασεν, ἵνα ἔργα χειροποιήσα ἔργάζωνται, ἀλλ' εἰσδόξαν, ἐ ὑπερσίαν Θεῷ, εἰς κτηνοσύνην τῶν ἠμεῶν αὐτῶν, τὸν Βεζελεὲλ λέγων, καὶ τὸν Ἐλιὰβ τῆς πρώτης φυλῆς τῆς Δάν, λέγει ὁ θεός τῶ Μωϋσῆ κατὰ δόξαν τῆς δὸν κατὰ δόξαν, καὶ φερε μοι ἐ λαξάσας ἡγάγε. καὶ ἔγραψεν ὁ θεός τῆ ἰδία δακτύλου τῆς δέκα, ἐ ζωοποιῶν, καὶ ἀθανάτους λόγους. εἶπε λέγει ὁ θεός ποιῶσαν Κερσεβίμ, καὶ Σεραφίμ, καὶ ποιῶσαν τράπεζαν, καὶ ἀπελθεύσασθαι ἐσώθεν, καὶ ἐξώθεν, καὶ ποιῶσαν κισσῶν ἀπὸ ἔυλων ἀσπίλων, καὶ ἔμβαιον τὸ μαρτυρία σου εἰς τὴν κισσῶν, καὶ κτηνοσύνην τῶν ἠμεῶν ἡμῶν. τὸ ἐστὶ τὴν πλάσας, τὴν εὐλογίαν, τὴν βάρβαν, τὸ μάννα, ἄρα εἰσι ταῦτα καὶ εἶδη, καὶ ὁμοίωμα χειροποιήσα, ἢ ἐξὸς; ἀλλὰ εἰς δόξαν, ἐ ὑπερσίαν Θεῷ. ὁ Μωϋσῆς ἐκείνῃ ὁ μέγας, φέβω σινεχόμεν, εὐλογίαν ἰδῆν εἶδω, καὶ ὁμοίωμα, μὴ πρὸς πλανήθῃ, παρεκάλε τὸν Θεόν, λέγων. κίνας, δειξέδν μοι οὐρανοῦ γνωστῶς, ὡς ἴδω σε. ἐ ὁ θεός ἀπεκρίνατο. ἐάν ἴδης με, ἀποθνήσκεις. ἀλλὰ εὐλόγησθαι ἐξὸς τῆς ὀπίσης τῆς πέτρας, καὶ εὐλογίαν τὴν ἐπίδω. ἐ εἶπεν αὐτῶν ὁ θεός ἐν ὀπίσθῃ. καὶ ἀποστραφημένον μετέωρον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἀπὸ τῶν ἠμεῶν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἠμεῶν εἰ πῶς ἰσχυρῶς κερσεβίμ εἶδῃσιν ἡμῶν ἐσὸν φανερόν, καὶ τὴν ἐπίδω, καὶ τὴν ἐμπροσθεν, ὀλοτι-

ceres humiles populos atque conturbares & Veruntamen tu sanctos patres nostros ac doctores rejecisti ac repudiasti, & foras amandasti, quibus manu propria scriptisque tuis te pariturum, eosque sequuturum promissisti. Scriptura nostra lux & salus nostra sancti ac Deo pleni patres, & doctores nostri sunt, & hoc sex in Christo Synodi nobis tradiderunt, & tu eorum testimonia non accipis. Neesse habemus crassa & indocista scribere, ut indoctus es & crassus, sed revera tamen virtutem ac veritatem Dei in se continet. Per Deum te obtestamur, ut arroganciam deponas & superbiam, qua circumfluis, multaque cum humilitate sincere nobis aures accommodes. Flecat animum tuum Deus ac veritatem sermonum suorum efficacitate. Propter idololatrās enim, qui terram promissionis occupabant, verba faciebat, qui aurea & argentea ligneaque & omnem creaturam adorabant, & volantes aves omnes, ac dicebant: Isti sunt dii nostri & alius Deus non est. Propter hæc manufacta diaboli noxia & execranda dicebat Deus, ne ea adoraremus. Nam quia sunt manufacta quædam ad ministerium & gloriam Dei, cum peculiarem populum suum Hebræorum sanctificatum introducere vellet, prout ante Deus Abraham, Isaac, & Jacob promiserat, se terram illis promissionis daturum, & possessores ac hæredes possessionum idololatrarum * illos redditurum, ac gentes illas concilium penitusque deleturum, quia terram & aerem iniquitate sua, quam perpetraverant, contaminarant, prædicebat Deus, ac præmuniebat populum suum, ne in eorum adorationes prolaberentur. In populo Israelitico viros duos felegit Deus, ac benedixit eos & sanctificavit, ut opera manufacta fabricarentur, verum ad gloriam & ministerium Dei in monumentum generationum ipsorum (a); (a) Exod. Bezeleel inquam & Eliab ex prima tribu Dan. Dixit Moyse (b) Deus: Præcide tabulas duas lapideas, & affer mihi: cumque præcidisset advexit, & digito suo decem & vivifica, & immortalia verba scripsit Deus. Deinde, fac (c) Cherubim & Seraphim, inquit Deus, & (d) fac mensam, ac deaurato intus & foris, & arcam fac de lignis imputribilibus, & impone testimonia tua in arcam in memoriale generationum vestrarum, hoc est, tabulas, urnam, virgam, manna. Suntne hæc figuræ ac simulacra manufacta, an non? Veruntamen ad gloriam, & ministerium Dei. Moyse ille magnus timore correptus cum figuram vellet, & simulacrum intueri, ne forte erraret, orabat Deum dicens: Ostende mihi teipsum manifeste, ut videam te. Et respondit (e) Deus: Si videris me, morieris; sed ascende per foramen petreæ, & videbis posterica mea. Ostendit ei Deus in visione mysterium a sæculis absconditum, & a generationibus. Verum nostrarum generationum ætate in-

* Israeli-

tas

(a) Exod.

(b) Exod.

(c) Exod.

(d) Exod.

(e) Exod.

(a) Exod.

(b) Exod.

(c) Exod.

phæi affessor, qui ob suas lucubrations Dialogi cognomen adeptus est, a Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis inito, tributa Leoni denegavit, Anastasium ac socios anathemate ferit, Imperatoremque multis epistolis, & a multis lectis, manifesto redarguit. Et Theophanes, qui falso inscribitur Paulus Diaconus lib. 21. anno IX. Imperii sui cepit impius Imperator Leo contra sanctas & venerandas Imagines facere verbum. Quod cum didicisset Gregorius Papa Romanus, tributa Romæ urbis prohibuit & Italiæ, scribens ad Leonem epistolam dogmaticam, non oportere Imperatorem de Fide facere verbum, & novitate violare antiqua dogmata Ecclesiæ Catholicæ, quæ a sanctis Patribus sunt prædicata, Idem legimus in libro Pontificali, unde Trithemius in lib. de scriptoribus Ecclesiasticis hunc Gregorium virum doctum ac sanctissimum tradit plena eruditionis scripsisse quædam opuscula.

Ad interrogata Justiniani responsum lib. 1.

Contra Leonem Aug. lib. 1.

Ad Joannem Episcopum Constantinopolitanum lib. 1.

Epistolarum ad diversos lib. 1.

Moritur anno Domini 731. Indiæ. 14. 3. Id. Februar.

Minus ergo mirum si Græcus sive interpres sive librarius, qui hanc exscripsit epistolam, Gregorio cognomen Dialogi addidit, cum Cedrenus ipse memoria lapsus id egerit. Nam Gregorii illius Magni hoc esse cognomen apud Græcos, ex quo Zacharias Pontifex ejus dialogos in Græcum sermonem convertit, constat ex Græcis, Damasceno in orat. de fidelibus defunctis, Euthymio, & Euchologio Græcorum cap. 96. & Latino Sigeberto ad annum Christi 605, ut nimirum a Thaumaturgo, Nazianzeno, Nyssenoque distinguatur. Certe ejusdem interpretis imperitiæ tribuendum censeo, quod multa hic ανακολουθία, nec satis coherentia reperiantur. Qualecumque tamen opusculum studio conservandæ antiquitatis vulgamus ex Illustriss. Cardinalis Caroli a Lotharingia Rhemensis Archiepiscopi bibliotheca exscriptum, anno MDXC. quæ in monasterio S. Remigii Rhemis servatur.

2. Ex prima tribu Dan. Hic error subest, ita forte tollendus, τῆς πρώτης φυλῆς, καὶ τῆς τῆ Δαν, ex prima tribu & Dan. Legimus enim Exodi 31. Beseleel fuisse de tribu Juda, quæ propter imperium ei delatum prima hic dici potest videri; & Ooliab, qui Eliab septuaginta Græcis, de tribu Dan. Loci etiam scripturæ quæ sequuntur, non tam ad verbum, quam ad sensum citantur.

3. Non latria, sed habitudine. Sic locum Nicephori Constantinopolit. ex ejus

Orthodoxo citatum vertit Turrianusoster lib. 1. pro Canonibus Apostol. cap. 25. Cum Christus initio prædicatus est, cum ea prædicatione conjuncta erat σχητισμῶς, idest, habitudine prædicationis ejus imaginis: & ut non adoratur imago propter se, sed propter prototypum: sic non est dicendum adorari eam absolute, sed σχητισμῶς, idest relate: & ut purpura & Imperator ea indutus unum faciunt habitum, sic imago & prototypum ejus unum faciunt σχῆμα, idest, habitudine. In sententiis etiam Patrum de imaginibus, quas Lutetiæ edidit G. Morelius, 1762. pag. 10. ἐν μὲν τῷ Χριστῷ λατρευτὴν προσκυνῆσις, καὶ φυσικὴ, ἐν δὲ τῆς εἰκόνης τῆ Χρῆστῷ σχητισμῶς ἢ προσκυνῆσις, καὶ ἁποτυπωτικὴ. Quæ sic redduntur ab interprete Euthymii Panopliæ tit. 19. In ipso Christo est adoratio latriæ & naturalis: in imagine vero Christi est relativa & æquivoca. Vide Fran. Suarez. in 3. part. S. Thomæ, disputat. 44. sect. 4.

4. Ac si quidem imago. Horum similia sunt illa in eisdem sententiis de imaginibus pag. 16. καὶ εἰ μὴ ἔστιν εἰκόνη τῆ Χρῆστῷ, λέγομεν, κτελεῖ Ἰσοῦ Χρῆστῷ, &c. Porro quæ proxime sequuntur verba Leonis, cum inani arrogantia conjunctum habent insigne μνημονικὸν ἀμάρτημα. Non enim Ozias Rex serpentem æneum confregit, sed ejus nepos Ezechias, ut est 4. Reg. 18. v. 4. nisi forte alicunde didicerat Oziam e templo eduxisse serpentem æneum, Ezechiam confregisse: quale & illud est quod subiicit de Davide, in templum sive tabernaculum illum introducente Gregorius, quod opinor, ex sacris litteris non constat: præterea nondum elapsi erant anni octingenti ab exordio legis Evangelicæ: nam ut notat Cedrenus Græcus historicus, Leonis filius Constantinus imperare cepit anno mundi 6236. ab incarnatione Domini 739.

5. Improbum illum Ephesium. In ms. erat τῷ ἀδελφῷ μάρτυρῳ Ἐφέσῳ; ac siquidem μάρτυρῳ legissem, improbum stultumque verissem; sed verisimilius est nomen hic desiderari τῷ Θεοδοσίῳ Ἐφέσῳ, Theodosii Ephesii Episcopi, qui a consiliis erat Constantino Copronymo, & ut hinc constat, Leonis patri. Cedrenus anno 13. Copronymi, κατὰ τὴν ἀγίαν εἰκόνην ἀδελφῶν συνήθειον τῆς ἐπισκοπῆων συνέλεξεν, ἀνεξήρη Θεοδοσίος ὁ υἱὸς Ἀψιμαρῶ ὁ Ἐφέσῳ, καὶ Παστυλῶς ὁ Πέργης. Quæ apud Theophanem, quem dicunt Paulum Diaconum, ex interpretatione Anastasii Bibliothecarii sic Latine efferuntur: Contra sanctas imagines concilium iniquum triginta octo Episcoporum (Cedreno CCCXXXVIII.) congregavit, quorum primi erant Ephesinus filius Abimar, & Pastillas Pergensis. Sed addendum est, Theodosius Ephesinus, nam & in VII. Synodo Act. 1. in confessione Basilii An-

cy-

cyrani dicitur falsum conciliabulum congregatum, cui præfuit Theodosius Ephesinus Episcopus. Sifinnius item Pergæ cognomine Pastillas. Idem testatur & Zonaras.

6. Idcirco etiam Laurata. Vocem Græcam retinimus, cum interprete veteri Synodi septimæ, ut quidem citatur a Francisc. Balduino in lib. 3. Oprati sub finem: Lauratis & iconibus, quæ mittuntur ad civitates, vel regiones, obvii ad eunt populi cum cereis & incensis, non cera perfusam tabulam, sed Imperatorem honorantes. Quæ verba citata esse, arbitror ab Hadriano Papa in epistola ad Constantinum Actione 2. Synodi VII. ex sermone in quintam diem Paschæ. Nam tum regis figure & imagines in civitates inferuntur. Et rursus Act. 4. ex orat. in pelvim. Sic apud Gregorium lib. 11. Registri epist. 1. Cum venisset icon Phocæ & Leontis, acclamatum est eis; & iconem Gregorius jussit in oratorio S. Cæsarii reponi. Extat lex Theodosii lib. 11. tit. 5. Cod. Theod. de imaginibus Imperatoris.

7. Jovinum Spatharocandidatum. Narratur hoc ipsum a Paulo Diacono lib. 21. Miscellæ (ita Theophanes verus autor inscribitur) ubi quosdam regios homines occisos ait, Dei deponentes icona, quæ super magnam portam æneam positæ cernebatur, & in vita S. Stephani junioris nuper a doctissimo Billio edita una cum operibus Damasceni. Cæterum Spatharum Cedrenus esse Romanis corporis custodem docet par. 139. παραδραπέτης ὁ σωματοφύλαξ, & apud eundem προπαιδαγωγός. Spatharorum princeps Sergius anno I. Leonis appellatur, & a Curopalate inter magistratus Imperatoris aulæ numeratur, qui & Imperatoris τῶν ἀράδων, id est, enslem gestasse Principem genere proximum scribit. Meminit & Paulus Diaconus pro Theophane inscriptus, lib. 22. inter nomina magistratum quorundam

Theophylacti Candidati anno 25. Constantini Copronymi. Luithprandus Ticinensis lib. 6. cap. 5. Turba post hos immensa vocatur Protospatharorum, Spathariorum, Candidatorum, & id genus clientum. Ex utroque genere magistratus hoc Spatharocandidati forte coaluit.

8. Sicut Martinus Constantinus. Paulus Diaconus Constantem scribit lib. 18. nepotem Heraclii Indiæ. 8. anno Imperii sui nono S. Martinum & Maximum apud Cherfonam & alia climata relegasse, quod Monothelitarum erroribus non faverent. Idem Cedrenus anno ejus 10. accidisse vult. Sed Constantinum hic appellat Gregorius quemadmodum & Ado Vienneensis in Chronico anno 641. & catalogus Imperatorum Orientis Græcus, quem alii Constantem dicunt. Variant etiam auctores in nomine exprimendo percussoris ejus, quem Zonaras & Cedrenus Μιζίζιον Ἀραβίων, Mizizium Armenium, translator Theophanis qui asseritur Paulus Diaconus, Mitium, Constantinus Manasses in historia sua politicis verbis scripta καὶ τυραννικῆ Μιζίζιος ἀνὴρ ἐκ Σμελίας, Gregorius hic Nezeuxium dicit. Librariorum culpa fortasse nomen barbarum immutatum est, vel interpretis Græci, qui & hic forte pro balneo τὸ ἱερὸν scripsit: nam alii omnes in balneo, non in templo Constantem necatum asserunt, aut aliter fando auditum Romæ fuit.

9. Ventos persequere. Alludit ad illud Ecclesiastici 34. 2. ὅς ὁ δρακόντιος σκιάς, καὶ δρώων ἀνέμοις. Quasi qui apprehendit umbram, & persequitur ventos, sic qui intendit infomnis. Simile illud ex profanis. Ἀνέμοις γεωργεῖς, Ventos colis, in eos, qui e suis laboribus nihil fructus reportant, & ex Clementis I. Stromate, profertur, quod est Prov. 10. 4. Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos, idem autem sequitur aves volantes.

Sed jam videamus posteriorem, & fortasse novissimam ipsius Gregorii ad eundem Leonem epistolam, tanto Pontifice revera dignam, eodem quoque anno haud diu post priorem nuper recitatam ab ipso conscriptam, ut ex iis, quæ prope finem ipsius habentur, intelligi potest. Sic enim se habet.

Τὸ εὐ ἀγίοις πατρός ἡμῶν.

Sancti Patris nostri

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

GREGORII DIALOGI PAPEROMANI

Ἐπεὶ τῶν ἀγίων ἑτάδων πρὸς Λέοντα βασιλέα ἡμῶν Ἰσαυρῶν ἐπιστολὴν δευτέραν.

De sacris Imaginibus ad Leonem Isaurum Imperatorem epistola secunda.

ΤΑ γράμματα τῆς ὑμετέρας θεοφρασίης βασιλείας, καὶ ἐν Χρῆστῷ ἀδελφότητος, ἐδέξαμεθα δὲ παρὶν τῶν πρέσβευς ὑμῶν, καὶ πάλιν ἀπέγνον τῆς ἐμῆς ζωῆς, ὅτι ἡ μετέγνος, ἀλλὰ πῶς αὐτοῖς κακοῖς ἐπαμύειν, μὴ φροῦδῶν τῶν ἄνθρωπων. Ann. Eccl. Tom. XII.

Accepimus vestri a Deo conservati Imperii, atque in Christo fraternitatis litteras per Ruffinum Legatum vestrum delatas; meque prorsus vite meæ tæduit, quod sententiam non mutaris, sed Y y 2 in

In eisdem malis perseveres, nec ea, quae Christi sunt, sapias, ut sanctos ac celebres miraculorum effectores Patres nostros ac doctores sceteris & imiteris. Neque vero simpliciter doctores peregrinos profero, sed eos tantum, qui ex urbe ac regione tua prodierunt. Num sapientiores sunt Gregorio miraculorum effectore, Gregorio Nysseno, Gregorio Theologo, Basilio Cappadociae, & Joanne Chrysofomo? ne infinita millia SS. illis similia ac Deo plenorum Patrum doctorumque nostrorum commemorem. Sed obsequutus es perniciaci animo tuo ac domesticis perturbationibus, & scripsisti: Imperator sum & sacerdos. Enimvero qui ante te fuerunt Imperatores, hoc opere ac sermone demonstrarunt, qui considerunt, & curam gesserunt Ecclesiarum una cum Pontificibus cupiditate zeloque incensu, recteque Fidei veritatem pervestigantes, Constantinus magnus, Theodosius magnus, Valentinianus magnus, & Constantinus Justiniani pater, qui sextae Synodo interfuit. Imperatores isti religiose imperarunt, & cum Pontificibus uno consilio ac sententia Synodos congregantes, atque veritatem dogmatum perquirentes, sanctas Ecclesias constituerunt & ornarunt. Hi sunt

† Sic Sacerdotes Imperatores hos nominat, quod zelo sacerdotali infurxerunt adversus haeretic. Ceterum idem auditor infertur plufquam satis demonstrat absurdum esse, ut Imperatores immiscerent se Fidei dogmatibus decidendis, cum id iminus ad sacerdotem tantum spectet.

(a) 1. Cor. 2.

† sacerdotes, & Imperatores, qui id opere demonstrarunt: tu vero, ex quo Imperator occupasti, definitiones patrum perpetuo non custodisti; sed cum sanctas Ecclesias fimbriatis aureis vestibus conveltitas, & variegatas invenisses, eas ornatu privasti, atque vastasti. Quid enim nostrae sunt Ecclesiae? nonne res manufactae, lapides, ligna, palae, lutum & calx? verum picturis historiisque miraculorum a sanctis editorum, & Christi passionum, ac sanctae glorioe Matris ipsius, sanctorumque Apostolorum exornatae sunt: & in historias, ac picturas homines facultates suas infumunt, & pueros parvulos nuper baptizatos in ulnis suis tenentes, itemque florentes aetate juvenes, & ex gentibus diversis profectos viri ac mulieres indicatis digito historiis eos aedificant, eorumque mentes & corda sursum ad Deum erigunt. At tu ab his abstinerere justos humiles populos in otiosis sermonibus, nugis, citharis, crepitaculis, tibiis, & tricis occupasti, & pro gratiarum actione ac celebratione ad fabulas illos traduxisti: haereditatem cum illis habeto, & cum iis, qui inutilia fabulantur, & inficitas blaterant. Audi humilitatem nostram, Imperator, cessa, & sanctam Ecclesiam sequere, prout invenisti, atque accepisti. Non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum (a); quoniam Christi sensum nos habemus; a-

lia est Ecclesiasticarum constitutionum institutio, & alius sensus saecularium in administrationibus saeculi; militarem ac ineptum, quem habes sensum, & crassum, in spiritalibus dogmatum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi palatii, & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum, & Pontificum: agnosce il-

11.

† Sicut Sacerdotes Imperatores hos nominat, quod zelo sacerdotali infurxerunt adversus haeretic. Ceterum idem auditor infertur plufquam satis demonstrat absurdum esse, ut Imperatores immiscerent se Fidei dogmatibus decidendis, cum id iminus ad sacerdotem tantum spectet.

(a) 1. Cor. 2.

† sacerdotes, & Imperatores, qui id opere demonstrarunt: tu vero, ex quo Imperator occupasti, definitiones patrum perpetuo non custodisti; sed cum sanctas Ecclesias fimbriatis aureis vestibus conveltitas, & variegatas invenisses, eas ornatu privasti, atque vastasti. Quid enim nostrae sunt Ecclesiae? nonne res manufactae, lapides, ligna, palae, lutum & calx? verum picturis historiisque miraculorum a sanctis editorum, & Christi passionum, ac sanctae glorioe Matris ipsius, sanctorumque Apostolorum exornatae sunt: & in historias, ac picturas homines facultates suas infumunt, & pueros parvulos nuper baptizatos in ulnis suis tenentes, itemque florentes aetate juvenes, & ex gentibus diversis profectos viri ac mulieres indicatis digito historiis eos aedificant, eorumque mentes & corda sursum ad Deum erigunt. At tu ab his abstinerere justos humiles populos in otiosis sermonibus, nugis, citharis, crepitaculis, tibiis, & tricis occupasti, & pro gratiarum actione ac celebratione ad fabulas illos traduxisti: haereditatem cum illis habeto, & cum iis, qui inutilia fabulantur, & inficitas blaterant. Audi humilitatem nostram, Imperator, cessa, & sanctam Ecclesiam sequere, prout invenisti, atque accepisti. Non sunt Imperatorum dogmata, sed Pontificum (a); quoniam Christi sensum nos habemus; a-

lia est Ecclesiasticarum constitutionum institutio, & alius sensus saecularium in administrationibus saeculi; militarem ac ineptum, quem habes sensum, & crassum, in spiritalibus dogmatum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi palatii, & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum, & Pontificum: agnosce il-

(b) 1. Cor. 5.

11.

CHRISTI 726.

GREGORII PAP. II. 13.

LEONIS ISAU. IMP. II.

Deo exhibuerint Imperatores irreprehensibiles, & mundos a peccatis ac delictis: magnam apud eum laudem & gloriam. obtinent in sanctam resurrectionem magnam, quo tempore res nostras occultas, opera nostra in lucem prolaturus est in confusionem nostram coram Angelis suis. Tum vero futurum est, ut nos humiles erubescamus, quod te propter inobedientiam tuam lucrati non fuerimus, cum illi, qui ante nos fuerunt Pontifices, eos quis suis temporibus imperarunt, Deo obtulerint; quod nobis humilibus pudorem incutit, qui temporum nostrorum Imperatorem non offeramus gloriosum & celebrem, sed * ignominiosum & aduleterinum. Ecce nunc quoque te hortamur, poenitentiam age, & convertere, atque ad veritatem ingredi: sicut invenisti, & accepisti, custodi. Honore affice, & glorifica sanctos, & gloriosos Patres nostros ac doctores, qui cecitatem a cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt, iisque visum restituerunt. At enim scripsisti: Qui fit, ut in sex Conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Enimvero, Imperator, ne de pane quidem, & aqua dictum est quidquam, sit ne comedendum, an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quando quidem haec antiquitus, & a principio ad vitam humanam conservationem habes tradita: sic etiam imagines traditae fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant, nec ullus ex Christi amantibus, ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat, utpote qui virtute praediti, atque apud Deum probi essent. Hortamur te, ut sis Pontifex, & Imperator, prout ante scripsisti. Quod si te pudeat, hoc tibi ipsi tamquam Imperatori tribuere: ad regiones omnes, quibus scandalo fuisti, scribe, Gregorium Papam Romanum circa Imagines errare, itemque Germanum Constantinopolitanum Patriarcham; & nos culpam peccati recipimus, utpote qui postestatem a Domino acceperimus & auctoritatem terrena caelestiaque solvendi ac ligandi; teque ab hac cura quietum praestabimus: neque voluisti, neque vis: nos, ut rationem Christo domino reddiduri, monita atque documenta tibi adhibuimus, prout a Domino edocui sumus: at tu refugisti, atque obedire nobis humilibus recusasti, simulque Germano Praefuli, & sanctis, atque gloriosis miraculorum effectoribus, & doctoribus Patribus nostris, & sequutus perverfos, pravosque dogmatum magistros, qui a veritate aberrant. Habeto partem cum illis: nos, prout ante scripsimus tibi, viam ingredimur Dei benignitate in extremas Occidentis regiones versus illos, qui sanctum baptismum effragitant. Cum enim illuc Episcopus missus, & sanctae Ecclesiae nostrae clericos; nondum adducti sunt, ut capita sua inclinarent & baptizarentur eorum Principes, quod exoptent, ut eorum sim susceptor. Hac de causa nos

* infamia notatum.

Absque imaginibus facris non peregrinabatur Patres.

Ironia

Deo exhibuerint Imperatores irreprehensibiles, & mundos a peccatis ac delictis: magnam apud eum laudem & gloriam. obtinent in sanctam resurrectionem magnam, quo tempore res nostras occultas, opera nostra in lucem prolaturus est in confusionem nostram coram Angelis suis. Tum vero futurum est, ut nos humiles erubescamus, quod te propter inobedientiam tuam lucrati non fuerimus, cum illi, qui ante nos fuerunt Pontifices, eos quis suis temporibus imperarunt, Deo obtulerint; quod nobis humilibus pudorem incutit, qui temporum nostrorum Imperatorem non offeramus gloriosum & celebrem, sed * ignominiosum & aduleterinum. Ecce nunc quoque te hortamur, poenitentiam age, & convertere, atque ad veritatem ingredi: sicut invenisti, & accepisti, custodi. Honore affice, & glorifica sanctos, & gloriosos Patres nostros ac doctores, qui cecitatem a cordibus oculisque nostris secundum Deum dispulerunt, iisque visum restituerunt. At enim scripsisti: Qui fit, ut in sex Conciliis de imaginibus nihil sit dictum? Enimvero, Imperator, ne de pane quidem, & aqua dictum est quidquam, sit ne comedendum, an non comedendum; bibendum, an non bibendum; quando quidem haec antiquitus, & a principio ad vitam humanam conservationem habes tradita: sic etiam imagines traditae fuerant, ipsique Pontifices imagines ad Concilia deferebant, nec ullus ex Christi amantibus, ac religiosis hominibus iter peragens, absque imaginibus peregrinationes obibat, utpote qui virtute praediti, atque apud Deum probi essent. Hortamur te, ut sis Pontifex, & Imperator, prout ante scripsisti. Quod si te pudeat, hoc tibi ipsi tamquam Imperatori tribuere: ad regiones omnes, quibus scandalo fuisti, scribe, Gregorium Papam Romanum circa Imagines errare, itemque Germanum Constantinopolitanum Patriarcham; & nos culpam peccati recipimus, utpote qui postestatem a Domino acceperimus & auctoritatem terrena caelestiaque solvendi ac ligandi; teque ab hac cura quietum praestabimus: neque voluisti, neque vis: nos, ut rationem Christo domino reddiduri, monita atque documenta tibi adhibuimus, prout a Domino edocui sumus: at tu refugisti, atque obedire nobis humilibus recusasti, simulque Germano Praefuli, & sanctis, atque gloriosis miraculorum effectoribus, & doctoribus Patribus nostris, & sequutus perverfos, pravosque dogmatum magistros, qui a veritate aberrant. Habeto partem cum illis: nos, prout ante scripsimus tibi, viam ingredimur Dei benignitate in extremas Occidentis regiones versus illos, qui sanctum baptismum effragitant. Cum enim illuc Episcopus missus, & sanctae Ecclesiae nostrae clericos; nondum adducti sunt, ut capita sua inclinarent & baptizarentur eorum Principes, quod exoptent, ut eorum sim susceptor. Hac de causa nos

CHRISTI 726.

GREGORII PAP. II. 13.

LEONIS ISAU. IMP. II.

Αν τις πεπεισθῆς λαοῖς εἰς ἐνὶ ποιμνίᾳ τῶν Χριστῶν, ἔσῃ εἰς μίαν ποιμνίαν ἢ δὲ ἄλλοις ἐκκλησιῶν, ἔσῃ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ νέος, ἔσῃ Θεὸς ἡμῶν ὡς ἡμεῖς πάντες οἰνομαζομεθα, ἔσῃ εἰς τὸ αἰώνιον ἢ αἰώνων. ἀμήν.

storem Christum, & in unum ovile Orthodoxarum Ecclesiarum, ac Praefulum, & pacem Dominus Deus noster praebat universo terrarum orbi nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen.

XXXI.

Hactenus Gregorii posterior epistola nunc primum in lucem edita. In qua, sicut in priori dum Gregorius meminit de eius professione ad baptizandos Principes recens ad fidem conversos, putamus intelligendum de Saxonum Principibus, viris primariis per S. Bonifacium ad fidem conversis; verum non ut animo disposuerat, proficisci ab Urbe contigit, Deo aliter disponente, quod de se quoque Paulus excusat (a), quod promissum non impleverit. Sed antequam reliqua profequamur, hic Graecorum corrigendus error de his, quae ad Gregorii cognomentum spectant, cum a Graecis antiquis scriptoribus passim Dialogus nuncupatus inveniatur, ex quibus etiam id reperimus ad Latinos pariter derivatum: & aliquando occasio fuit, ut & nos cum illis in errore traduceremur. Caeterum ubi legi Gennadium Scholarium virum doctissimum, sensi in uno omnium Graecorum errore, quod scilicet Graeci primum Gregorium cum secundo confundant, dum utrique, quasi uni Gregorio, Dialogi cognomentum adscribunt. Nam ipse Gennadius in expositione pro Concilio (b) Florentino haec habet: Gregorius magnus Dialogus impietatem eorum, qui imagines oppugnant, anathematizavit. Haec cum non nisi de Gregorio secundo intelligi possint: satis perspectum habetur, hoc loco ab ipso Gregorio secundum cognominatum esse Dialogum. Verum cum idem auctor eodem libro saepe superius Gregorium seniores ejus nominis primum nominet etiam cognomento Dialogum, cum & dialogorum ejus (c) nonnulla citat: mani-

(a) 2. Cor. 1.

(b) Gen. ad. cap. 1. Sect. 16.

(c) Gen. ad. cap. 3. Sect. 16.

PAGIUS X. Fuit Leo adversus Gregorium II.

ad viam Dei benignitate accingimus, ne forte damnationis, & incuriae nostrae rationem reddamus. Det tibi Deus prudentiam, ac poenitentiam, ut ad veritatem convertaris, a qua descivisti; rursusque restituat humilibus populis in unum pastorem Christum, & in unum ovile Orthodoxarum Ecclesiarum, ac Praefulum, & pacem Dominus Deus noster praebat universo terrarum orbi nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen.

festum est, ipsum sicut & alios id profitentes, delectum habendum penitus ignorasse, quo primum Gregorium a secundo distingueret: revera tamen per Gregorium Dialogum, Gregorium Magnum, qui dialogos scripsit, significare voluisse videtur. Caeterum ipse Gregorius Papa non solum litteras dedit, quas legisti ad Imperatorem, sed & legatos misit, per quos, si licuisset, ejus animum demulceret. Verum ferus barbarus contra jus Gentium eisdem legatos detrusos in carcerem, damnavit exilio, ubi & eos mori coegit. Testantur haec litterae Nicolai Romani Pontificis, ad Michaellem Imperatorem, quibus exprobrans Orientalium Imperatorum adversus Romanam Ecclesiam perpetrata flagitia, post alia subdit: Sub Papa Gregorio factum est, qui post sextam Synodum fuit, quando pro zelo Dei, & sanctorum imaginum reverentia religiosi viri ac Dei famuli directi, in exilium missi sunt, & bona confessione bujusmodi finierunt vitam. Haec ipse.

XXXII. Legati Pontificis in exilium missi.

XXXIII.

Prima conjunctio in Gregorium Papam.

Jam vero quae molitus sit adversus ipsum Gregorium Leo Imper. ubi litteras ipsius accepit, in medium adducamus. His tamquam stimulis cruentatus Imperator animo illud decrevit, ut omnino sanctum Pontificem neci traderet; omnemque ad hoc perpetrandum adhibens fraudem, dolis omnia miscens, nec semel tantum, sed iterum atque iterum percontavit, prout ex iis, quae Anastasius tradit, poteris intelligere, qui ait: Post aliquod tempus Basilius Dux, Jordanus Cbartularius, & Joannes subdiaconus cognomento Lurion intererunt consilium, ut

Anastasius, gratias voluntati populi referens pro mentis proposito: blando omnes sermone, ut bonis in Deum proficerent artibus, & fide persistere rogabat: & ne desisterent ab amore & fide Romani Imperii admonerat. Sic cunctorum corda mollebat, & dolores continuos mitigabat. Imperator infensus erat Gregorio II. non solum ob novas opiniones, quas hic rejiciebat; sed etiam quod novum censum agi in Romana Provincia non pateretur, indeque eum per Martinum Spatharium Ducem Romanorum, deinde vero per Paulum Patricium & Exarchum interfici curavit; Paulus vero Exarchus, inquit Anastasius Imperatoris justione, eundem Pontificem conabatur interficere, eo quod censum in Provincia ponere praeparabat. Erat census ille capitatio

Pontificem interfecerent, quorum assensum Mauritus Spatharius Imperialis, qui Romanum Ducatum tenebat, regia missus urbe, Imperatore mandante, hoc probavit, sed tempus invenire non potuerunt. Qui Dei iudicio dissolutus contractus est, & sic Roma recessit. Hæc breviter Anastasius. Fuit ista prima conjuratio per ministros regios provocata, quibuscum etiam alter Judas subdiaconus conspirarat; secundam autem conjurationem hoc modo se habuisse, idem Anastasius tradit:

XXXIV. Secunda conjuratio in Gregor. Pap.

Postmodum Paulus Patricius, & Exarchus missus in Italiam est. Qui denuo, idem qui supra conjurati, ut scelus perficerent, meditabantur, quorum consilium Romanis patefactum est. Qui moti cuncti Jordanem interfecerunt, & Joannem Lurionem subdiaconum; Basilium vero monachus factus, in loco, in quem retrusus, vitam finivit. Hactenus secunda conjuratio, quæ detecta, Romanorum armis fuit extincta. Egregium sane specimen amoris & observantiæ erga communem omnium patrem; peculiarem vero suum ipsorum parentem Romani tunc edidere, cum pro salute Pontificis adversus regios magistratus, ipsius Imperatoris auctoritate pollentes insurrexere, committentes eo facto se, sua, suosque discrimini. Quod vero audisti Basilium Ducem detrusum in monasterium illic vitam finisse: scias hunc Ducum illorum, qui ab Imperatoribus Romam mitti solent ad curandam Urbem, & ad eam spectantes civitates, fuisse novissimum, desisseque penitus Duces Urbis, curamque omnium in omnibus recidisse in summum Pontificem. Sed post duas recentitas adversus Gregorium Papam conjurationes, audi adhuc tertium machinamentum, quod Anastasius mox subdit his verbis.

XXXV.

Paulus vero Exarchus Imperatoris jussione eundem Pontificem conabatur interficere, eo quod censum in provincia ponere præpediebat, & cogitaret ipse Imperator suis opibus Ecclesias denudare, atque alium Pontificem in ejus ordinare locum. Vides detegi mentem sacrilegi Im-

PAGIUS

tio ei similis quam Sicilia & Calabriae indixit; de qua his verbis loquitur Theophanes: Tributum imposuit in capita tertia partis populorum Siciliae atque Calabriae.

XI. Provincia Italia ab Imperatore deficiunt.

Misso deinde Edicto, quo Imagines deiici præcipiebat, Gregorio II. gratiam suam pollicetur, si nefariæ definitioni subscriberet; alioquin suo gradu quantocyus pellendum minatur. Gregorius statim se adversus hostilem Principis animum parat, monetque Pentapoleos & Venetiarum exercitus, ut ab ea impietate sibi caveant: Igitur permoti Pentapolenis & Venetiarum exercitus jussioni Imperatoris resistunt, & nunquam se ejus Pontificis condescendere neci dicebant: sed quod pro ejus magis defensione viriliter decertarent. Omnium mentes ad Pon-

peratoris inhiantis, ut vidimus, ad Ecclesiæ sacra vasa diripienda, eo prætextu, quod essent sacris imaginibus ornata, eademque (ut fecerat Constantino-poli) quasi nefaria inde auferret, & in fiscalem arcam inferret. Subdit vero Anastasius: Post hunc Spatharius cum jussio-nibus missus est alter, ut Pontifex a sua sede amoveretur. Denuo & Paulus Patricius Exarchus ad perficiendum tale scelus, quos seducere potuit, ex Ravenna cum suo Comite, atque ex castris aliquos misit. Sed motis Romanis, quæ orta fuisset, Longobardis pro defensione Pontificis, in Salario ponte Spoletini, aliique hinc inde Duces Longobardorum, circumdantes Romanorum fines hoc præpediebant. Vidisti miraculum: Longobardi, qui infestare Romanam Urbem nunquam desistere, tempore præsertim Gregorii Magni Romani Pontificis (ut visum est superius) idem omnes modo adversus Exarchum pro Pontifice divino insurgunt impulsu.

Tertia conspiratio in Roman. Pont.

At quid post hæc Imperator? toties ne perficeret quod tentabat a Deo repulsus: venenum latens in stomacho, quod parat in perniciem fidelium omnium, tandem palam foras evomuit, rugitumque emittens suum, quid ageret, quidve tentaret, efficit penitus manifestum; cum videlicet edictum adversus sacras imagines, quod promulgarat in Oriente, misit in Occidentem: de quo Anastasium audi: Jussio-nibus itaque postmodum missis, decreverat Imperator, ut in nulla Ecclesia imago cujuslibet sancti, aut martyris, aut Angeli haberetur (maledicta enim omnia assererat) ac si acquiesceret Pontifex, gratiam Imperatoris haberet, & si hoc fieri præpediret, a suo gradu discederet. Quidnam his auditis Gregorius? Ubi pro religione certamen esse cognovit, alacriori animo descendit in proelium, ipsique fortius toto conatu restitit, omnes ubique excitans Christianos pro legitimis ad mortem usque certare: scriptisque Apostolicis litteris, quibus profanum & sacrilegum damnaret edictum, eas longe lateque patentes ubique vul-

XXXVI. Vani red-diti conatus Imp. in Rom. Pont.

tificem tuendum inclinatæ, ab Exarchi obsequio desciscant, & delectu suo quisque sibi Duces præficiant, ut testatur idem Anastasius: Anathemati Paulum Exarchum, vel qui eum direxerat, ejusque consentaneos, submitunt, spernentes ordinationem ejus, sibi omnes ubique in Italia Duces elegerunt, atque sic de Pontificis de-que sua immunitate cuncti studebant. Ex eo tempore Ducem Romana Provincia, quemadmodum, & cæteræ, suo arbitratu, idest, Procerum delectu, habuit; qui eodem jure uteretur in administranda Republica, quo Duces ab Imperatore missi. Voluerunt Itali in apertam defectionem erumpere, & novum Principem creare. Sed Pontifex intercessit, & hortatu Luitprandi Regis Langobardorum in amicitiam

pc.

vulgavit, quibus veluti classico cælitus audito, omnes excitati fideles adversus impium Legislatorem protinus insurrexere tanto animo, ut fuerint ab ipso Pontifice cohibendi, ne torrentis instar influerent in Orientem ad exturbandum tyrannicum Imperatorem. Nam audi Anastasium.

XXXVII. Itali resistunt Imp.

Despicens ergo vir pius profanam Principis jussio-nem; jam contra Imperatorem, quasi contra hostem se armavit, remuens hæresim ejus; & scribens ubique cavere Christianos, quæ orta fuisset, impietatem. Igitur permoti Pentapolenis, & Venetiarum exercitus, jussioni Imperatoris resistunt: & nunquam se ejus Pontificis condescendere neci dicebant; sed quod pro ejus magis defensione viriliter decertarent. Ita ingenti, præstantique animo Veneti, licet terra marique essent proximi Imperatori, a quo deleri timere potuissent, si adhuc viribus haud adeo fortes, pro Pontifice certamen inire adversus ipsum aliquo modo præsumerent. Sed ubi pro religione scirent esse certamen, cuncta ei posthabenda merito censuerunt. Sic enim crevere Republicæ, cum religionem cæteris omnibus prætulere: excidere vero, cum in eis religio contempta elanguit. Unanimis igitur omnes Italiæ populi, tam barbari, quam Aborigines, licet mutuo semper inter se bella gerere indefesso studio consueverint: uno omnes religionis vinculo colligati adversus Imperatorem accincti sunt armis, detestati in primis Exarchum, per quem tale impius Imperator in Italia promulgari curasset edictum, quem & anathemati ipse Pontifex subjecisset: nam Anastasius de eo: Ita ut anathemati Paulum Exarchum, qui illud edictum direxerat, ejusque consentaneos submitteret, sperantes ejus ordinationem: ibique omnes in Italia mori

Religio Reip. incrementum.

Ann. Eccl. Tom. XII.

NOTÆ

[1] O Uæ Anastasii verba protulit Baronius, nimirum: Longobardis vero Emilia castra... &c. corrupta esse, ad oram adnotavit. Quæ autem exinde Anastasii editiones secutæ sunt, habent: Langobardis vero Emilia castra. Feronianus; alii Codices: Feronianus, Montebelli, Verabulum; in nonnullis Codicibus: Verabulum cum suis oppidis Buxo: in aliquibus: cum suis oppidis Bononia, & Permeteta, aliis: Perficeta, Pentapolis quoque &c. ut in editis. GEORGIUS

PAGIUS

rediit cum Eutychio Exarcho, eique suam auctoritatem, teste Anastasio, restituit in Romana Civitate: Cognita Imperatoris nequitia a-mnis Italia consilium inivit, ut sibi eligeret Imperatorem, & Constantinopolim duceret. Sed com-pescuit tale consilium Pontifex, sperans conversionem Principis. Infra: Ne desisterent ab amore vel fide Romani Imperii admonebat.

XII. Hujus Rebellionis innocens fuit Gregorius.

Historici quidem Græci, Theophanes eum-que secuti Zonaras, & Cedrenus scribunt Gregorium II. Romam atque Italiam, cæterasque Occidentis Provincias ab obedientia Imperio-que Leonis abduxisse. Verum Anastasius, & Paulus Diaconus, ut videre est apud Baronium

eligerent. Atque sic de Pontificis, deque sua immunitate cuncti studuerunt. Cognita ergo Imperatoris nequitia, omnis Italia consilium inivit, ut sibi eligerent Imperatorem, & ducerent Constantinopolim. Sed com-pescuit tale consilium Pontifex, sperans conversionem Principis.

XXXVIII.

Ita tum quidem Pontifex, quo ostenderet quam longe abesset, ut tyrannice rem ageret, sed potius paterne cuncta præstaret: & nihil magis antiquius esse sibi, quam ut Occidentale Imperium, conservaret integrum Imperatori, ipsum-que ad fidem Catholicam revocatum (ut erat antea) omnium efficeret liberum possessorem. Verum sicut huic nihil magis in optatis erat, quam ipsius consulere salutem; ita & Imperatori nihil magis in animo fixum, quam ipsum Gregorium neci tradere: nam quid jam quarto per suos adversus eum molitus sit, per eundem Anastasium sic accipe.

Exarchus iterum contra Pontif. agit.

Ipsis interea diebus Exhilaratus Neapolis Dux, deceptus diabolica instigatione cum suo filio Adriano Campaniæ partes tenuit, seducens populum, ut ob-ediret Imperatori, & occideret Pontificem. Tunc Romani omnes eum insequuti comprehenderunt, & cum suo filio occiderunt: post hæc & Petrum Ducem, dicentes turbati, quod contra Pontificem quoque scripsisset. Igitur dissensione facta in partibus Ravennæ, alii consensientes pravitati Imperatoris, alii cum Pontifice, & ejus fidelibus tenentes, inter eos contentione mota, Paulum Patricium Exarchum occiderunt. Longobardis vero Emilia castra, [1]....., Mon-cella, * Venafrum cum suis oppidis, Buxo, præ.... Pentapolis quoque cum Auximana civitate se tradiderunt. Hæc tanta parturivit nova hæresis damna Imperatori, ut eum ipso jam penitus totius Occidentalis Imperii dominio spoliaret, cum

* Locis corruptus.

Z z

cum

cum ille in hoc unum omnes suos conatus & studia collocasset, ut Gregorium de medio auferret: adversus quem hæc rursus jam sexto loco ponenda sunt tentata machinamenta, quæ idem Anastasius ita narrat.

XXXIX. Sexta conspiratio in Gregor. Pap.

Post aliquod vero tempus Eutybium patricium eunuchum, qui dudum Exarchus fuerat, Neapolim Imperator misit, ut illud, quod Exarchus Paulus, Spatharius quoque, & ceteri malorum consiliarios facere nequiverunt, ille perficeret. Sed nec sic, jubente Deo, latuit miserabilis dolus, sed claruit cunctis pessimum consilium, quo Christi violare conabatur Ecclesiam, & perdere cunctos, & diripere omnia loca. Cumque mitteret hominem proprium Romam cum scriptis suis, in quibus continebatur, ut Pontifex occideretur cum optimatibus Romanis, agnita crudelissima insania, protinus ipsum Patricium missum occidere voluerunt, nisi defensus Pontificis nimia præpedisset. Verum eundem anathematizaverunt Eutybium Exarchum, seseque magni cum parvis confringentes sacramento, nunquam Pontificem Christianæ fidei zelotem, & Ecclesiarum defensores permittere necari, aut amoveri, sed mori essent pro salute illius omnes parati. At quid tandem satellites sacrilegi Imperatoris? Quod ferro perficere non valerent, auro tentant, ut ex iis intelliges, quæ istis subicit Anastasius, ubi ait.

XL. Tentatus muneribus Longobardi adversus Pontificem.

Munera tunc hinc inde Ducibus Longobardorum sunt missa, & Regi pollicens plurima, ut a juvenine desisterent Pontificis, per suos Legatos Patricius ille suadebat. Qui ex scriptis detestandam viri dolositatem despicientes: una se, quasi fratres, catena fidei constrinxerunt Romani, atque Longobardi, desiderantes cuncti mortem pro defensione Pontificis sustinere gloriosam, nunquam illum passuri perferre molestiam, pro fide vera & Christianorum certantes salute, sed

PAGIUS XIII. Gregorius II. Caroli Martelli opem implorat adversus Longobardos.

Ad num. XLI. & seq. Gregorius II. a Langobardis vexatus Caroli Martelli auxilium per literas imploravit, quod unus nos edocet Anastasius in Vita Stephani III. Papæ, ubi ait, hunc Pontificem, cum nihil opis ab Imperatore elicere posset adversus Aistulphum Langobardorum Regem, exemplo Gregorii II. & Gregorii III. ac Zachariæ Prædecessorum suorum, qui Caroli Martelli opem oraverant, Stephanum III. a Pippino Rege, per literas auxilium postulasse; Et dum ab eo (scilicet Aistulpho) nihil hac de re obtineret, cernens præsertim & ab Imperiali potentia nullum esse subveniendi auxilium, tunc quemadmodum Prædecessores ejus beata memoria Domnus Gregorius, & Gregorius alius, & Dominus Zacharias Beatissimi Pontifices Carolo excellentissima memoria, Regi, (id est Principi) Francorum direxerunt, petentes sibi subveniri propter op-

quibus adversus Imperatorem Gregorius Papa se potissimum defendere armis curavit; idem auctor mox ista subiiciens indicat.

His ita se habentibus, elegit majus præsidium pater ille, pauperibus distribuere largissima manu quæ reperiebat, incumbens orationibus, jejuniis, litanis, Deum quotidie deprecabatur; speque ista manebat semper fultus plus quam ab hominibus: Gratias tamen voluntati populi referens pro mentis proposito, blando omnes sermone, ut bonis in Deum proficerent actibus, & fide perseverarent, rogabat; & ne desisterent ab amore & fide Romani Imperii, admonerat. Sic cunctorum corda mollebat, & dolores continuos mitigabat. Hucusque Anastasius. Reliqua autem, quæ subiicit, spectare indicans ad undecimam Indictionem, post sequentem annum ea contigisse asserere opus est. Sicque ea, quæ hætenus sunt enarrata, non hoc anno tantum, sed & sequenti esse peracta noscuntur.

XLI.

Sic igitur vides ex his, quæ dicta sunt, longe dissimilia a Græcis Latinos de Gregorii Papæ conatu, ac fide ipsius scripsisse erga Leonem Imperatorem: quem cum frustra videret Pontifex se laborare, ut ab hæresi revocaret ad Catholicam fidem, in deterius illo jugiter prolabente, tunc contigit quod ait Zonaras ipsum cum Francis iniisse fœdus de quo hæc habes in Appendice (a) ad Gregorium ex auctore sui temporis rescribente: Eo etenim (inquit tempore bis a Romana sede S. Petri Apostoli beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulcri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis & infinitis, legationem (quod antea nullis auditis, aut visis temporibus fuit) memorato Principi Carolo scilicet Martello destinavit. Eo pacto patrat, ut ad partes Imperatoris accederet, veniret scilicet, si opus esset, in Italiam, & Romanum Consulatam præfatus Principi Carolo sanciret. Ipse itaque

(a) Append. ad Gregor. Turon. cap. 110.

Gregorius cum Carolo Martello fœdas inivit. * accederet

pressiones, ac invasiones, quas & ipsi in hac Romanorum Provincia a nefanda Longobardorum gente perpeffi sunt. Ita modo & ipse Venerabilis Pater divina gratia inspirante clam per quemdam Peregrinum suus missi literas Pippino Regi Francorum nimio dolore huic Provincia innoxenti conscriptas. Baronius qui ad istum Anastasii locum animum non adverterat, videns Continuatore Fredegarii, seu, ut ipse eum vocat, Auctorem Appendicis ad Historiam Gregorii Turonensis cap. 110. scribere: Eo tempore bis a Romana Sede Sancti Petri Apostoli Beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulcri, cum vinculis Sancti Petri & muneribus magnis & infinitis, Legationem, quod antea nullis auditis aut visis temporibus fuit memorato Principi destinavit, ex illis verbis deduxit, ex duabus his Legationibus alteram a Gregorio II. alteram a Grego-

que princeps mirifico, & magnifico honore ipsam legationem recepit, munera pretiosa contulit, atque cum magnis præmiis cum suis sodalibus misit Grimonem Abbatem Corbiensis monasterii, & Sigibertum reclusum basilicæ S. Dionysii martyris Romam ad limina sancti Petri & sancti Pauli destinavit. Hæc ibi. Quibus declaratur sancitum inter eos fœdus, ut si opus esset, in Italiam Carolus se conferret, susciperetque pro Romana Ecclesia defensionem adversus impugnantem eam Imperatorem, accepturus Consulatum in Urbe.

XLII.

Profuerunt ita saluti totius Italiæ: siquidem cum sancita hæc cum Carolo innovissent Orienti, abstinuit Imperator inferre in Italiam arma; magni quippe nominis ob ingentes præclarasque victorias Carolus ubique terrarum erat, utpote quod Saracenos in Aquitaniam irrupentes superasset, atque eorum extincto Rege, ingenti strage eisdem affectisset, ut superiori anno dictum esse meminimus. Scitum sane, prudensque Gregorii Papæ consilium, Francorum expectere adversus persecutorem Ecclesiæ vires: haud enim satis fiducia esse sciret in Longobardis sæpe reperitis in Romanam Ecclesiam infidelibus; sed nec satis virium erat in Venetis, ut tanta molis Orientalis Imperii se armis obicerent. In Francis vero erga Romanam Ecclesiam firma fides, atque constantia sæpe cognita, ut Carolum ita sibi conciliaret, Pontifici suaserunt. Nec irritum fuit votum, & spes inanis: siquidem ubi tantum innovuit, Carolum studiosum esse Romani Pontificis, mox fuit ab e-

PAGIUS

rio III. ad Carolum Martellum directam esse. Cumque certum sit Anonymum loqui de duplici Legatione uno eodemque tempore a Gregorio III. ad eundem Carolum missa, ut anno DCCXL videbimus, hinc factum, ut Viri Eruditi Baronii sententiam rejecerint, ac scripserint, Gregorium III. primum fuisse ex Romanis Pontificibus, qui auxilium Francorum adversus Ecclesiæ persecutores exprimere studuerit. Eos in ea sententia confirmavit, quod Baronius anno DCCXL. num. XIX. opinionem suam magis explicans dicat, priorem Legationem non adversus Longobardos, sed adversus hæreticum Imperatorem missam esse, posteriorem vero a Gregorio III. directam ad reprimendum Langobardorum furorem; ac præterea sedente Gregorio II. ab eodem Carolo recipiam Legationem missam esse, non vero sedente Gregorio III. quod Carolus Martellus post susceptam postremam Legationem vita functus fuerit.

XIV. Nullam ad eum Legationem missam.

Quare cum constaret, Carolum Martellum post susceptos Gregorii III. Legatos vicissim suos ad illum destinasse, hæc Baronii sententia seductores non habuit. Gregorium tamen II. anno incerto ad Carolum Martellum confugisse, laudata Anastasii verba nos dubitare non patiuntur. Ad eum quidem nullam Legationem

persecutione cessatum. Sed quid interea in Urbe visum?

XLIII.

Dum nefarius Orientalis Romani Imperii moderator se Catholicæ Ecclesiæ adversarium publicis profiteretur edictis, & Romanam sibi Ecclesiam subicere studio indefesso laborat: Deus ex Orbis finibus, ex Britannia, inquam, Regem in urbem mittit, qui non solum Catholicis fidei professione, sed mundi contemptu, verum se fidei Christianæ exhibuit confessorum. In hunc annum quidem accidit, quod Beda narrat his (a) verbis: Abente autem Romam Ceadwalla, successit in regnum Hun de stirpe regia, qui cum triginta & septem annis Imperium tenuisset gentis illius, & ipse relicto regno, ac junioribus commendato, ad limina beatorum Apostolorum, Gregorio Pontificatum tenente, profectus est, cupiens in vicinia locorum sanctorum ad tempus peregrinari in terris, quo familiarius a sanctis recipi mereretur in caelis. Quod his temporibus plures de gente Anglorum nobiles, ignobilesque laici & clerici, viri ac femina certatim facere consueverunt. Hæc Beda.

(a) Beda lib. 5. c. 7.

Peregrinatio frequens ad limina Apostolorum.

Sed & ad hæc eadem tempora Gregorii Papæ pariter referenda putamus, quæ de Bavaricæ Duce habet Paulus Diaconus verbis istis: (b) His (inquit) diebus, Theudo Bajoriorum gentis Dux orationis gratia Romam ad beatorum Apostolorum vestigia venit. Hæc ipse, qui & paulo superius ait hujus filiam nomine Guntrudam acceptam in uxorem a Luithprando Rege Longobardorum. Vide miraculum: cum Imperator suos satellites Romam sæpe mittit, qui Pontificem

(b) Paul. Diac. lib. 6. c. 13. vet. edit. & nov. 44.

Z z z ti-

missi; cum Continuator Fredegarii laudatus loquens de Legatione a Gregorio III. ad eundem missa, rem novam fuisse & inauditam tradat. Sed quemadmodum Stephanus III. per occultas literas auxilium a Pippino Rege petiit, ut testatur Anastasius loco citato, ita & Gregorius Secundus vel clam ad Carolum Martellum refugit, vel certe ejus subsidium, nulla missa Legatione, imploravit. Quid tunc inter Gregorium II. & Carolum Martellum conventum fuerit, nullus Antiquorum memoriæ prodidit, sed Gregorius Caroli auxilium exposcisse, in dubium revocari non potest. Locus Continuatoris Fredegarii a Baronio recitatus suo loco a nobis exponitur, anno nempe DCCXL. quo juxta Baronii ordinem de duabus Legationibus a Gregorio III. ad Carolum Martellum missis verba faciam.

Ad num. XLIII. Hoc circiter anno S. Ina, Occidental. Saxonum Rex, qui an. DCLXXXIX. Regnum inierat, cum triginta & septem annis Imperium tenuisset gentis illius, relicto Romana Regno, ad limina Beatorum Apostolorum Grego- S. Ina Regis & da lib. 5. cap. 7. qui eum vocat, Hun, cuius Theodonis que verba recitat Baronius. Quantus in Dei Ducis Barchibus fuerit, inquit Westmonasteriensis, indicio sunt leges ad corrigendos mores in populo la-

CHRISTI
726.GREGORII PAP. II.
13.LEONIS ISAU. IMP.
II.

tificem neci tradant: mittit Deus Reges, & Duces, qui Romam pietatis ergo venientes post Apostolos Dominum, Apostolicum venerentur.

XLIV.

(a) Bed.
lib. 5. cap.
24.Obitus
Tobias Episcopi
Rhodensis.Epistola
Pontifici
cum qua
scribit a Beda.

Eodem anno contigisse ad Deum transfatum Tobias Episcopi Rhodensis, viri doctrina insignis, idem qui supra auctor est Beda, dum ait (a) Anno post quem vigesimum quintum scilicet, proximo Tobias Rhodensis Ecclesie Præful defunctus est. Erat enim discipulus beate memorie magistrorum Theodori Archiepiscopi, & Abbatis Hadriani, unde (ut dictum est cum eruditione litterarum, vel Ecclesiasticarum, vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas & familiares sibi eas, quam natiuitatis sue loquelam haberet. Sepultus vero est in porticu sancti Pauli Apostoli, quam intra Ecclesiam sancti Andree sibi ipsi locum fecerat sepulcri. Hæc Beda; cuius sententia liquet Anglos non fidem Catholicam tantum, sed & bonas litteras a Romana esse Ecclesia consequutos. Scribebat his diebus ipse Beda historiam Ecclesiasticam Anglicanam quam absoluit anno Redemptoris septingentesimo trigesimo primo. Porro hoc tempore cum federet Gregorius Pontifex, ad explendos undique numeros diligentis historici, missus est Romam Norhelmus presbyter, qui peteret a Gregorio Papa epistolas illas ex Archivo Ecclesie Romanæ, quæ ad res Anglicanas spectare noscerentur: quas acceptas in Angliam ad Bedam detulit; testatur id ipse in epistola nuncupatoria ad Regem Anglorum Coelulphum, ubi ait: Nothelmus postea Romam veniens, nonnullas ibi beati Gregorii Papæ, & aliorum Pontificum epistolas, perscrutato ejusdem sancte Romanæ Ecclesie scrinio, permissu ejus qui nunc ipsi Ecclesie præest, Gregorii Pontificis invenit, reversusque, nobis nostra

PAGIUS

ea, in quibus vivum ad hoc tempus puritatis sua resultat speculum. Indicio sunt Monasteria Regis sumptibus nobiliter excitata, præcipue Gloucestriense nostris quoque diebus insignissimum, &c. Adfuit consilio Pater Althelmus, cujus ille præcepta audiebat humiliter, suscipiebat granditer, adimplebat hilariter. Extant eæ leges, pars quidem in Tomo I. Concll. Spelmanii, integræ vero in Chronico Joannis Bromtonis, distinctæ in Capitula LXXX. De Ina Rege scribit Huntindoniensis lib. 4. Vicefimo anno Regni sui diviſit Episcopatum Westsaxonia in duo, qui unus esse solebat. Partem Orientalem a sylvis tenuit Daniel, Occidentalem Althelmus, Sanctitate illustri, de quibus suis locis locuti sumus. Beda vero lib. 5. cap. 19. qui idem ac Huntindoniensis narrat, refert Daniælem adhuc in vivis fuisse, cum ipse suam Historiam scriberet. Est is Daniel ille, ad quem Sanctus Bonifacius scribit Epistolam a Baronio num. XLIX. & seq. recitatam, ipseque Daniel ad Bonifacium Epistolam ibidem num. XLIV. & seqq. relatain,

historia inferendas cum consilio præfati Albini reverendissimi patris attulit. Hæc ipse.

Ad hujus vero anni finem, jam coepta decima indictione, sanctus Bonifacius Germanorum Apostolus Romam mittit Denualem presbyterum, cui litteras dedit, quibus de nonnullis sibi dubiis ipsum Gregorium Romanum Pontificem consulendum putavit. His acceptis sanctus Pontifex ad eum rescribens, ad cuncta respondit. Extant ipse Gregorii litteræ, sed male positæ sub Gregorio tertio siquidem ex Indictione in ea posita, hoc anno esse scriptæ reperiuntur, decimo Kalendas Decembris, decima Indictione, ut in fine ipsarum habetur, quæ sic se habent (b).

Reverendissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio Coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.

Desiderabile mihi a te missus Denuale religiosus presbyter, attulit nuncium, cum te sospitem narravit, & in ministerio, pro quo missus es, favente Deo, proficere nuntiavit. Detulit etiam a te missas litteras, ubi indicasti, quod ager Dominicus, qui incultus jacebat, & spinarum aculeis ex infidelitate riguerat, vomere tuæ doctrina exarante, semen verbi suscepit, & fertilem messem protulit fidelitatis. In iisdem litteris quædam subnexuisti capitula, sciscitando qualiter teneat, vel doceat sancta Apostolica Romana Ecclesia. Bene noscis satis, quia beatus Apostolus Petrus, & Episcopatus principium exiitit, & consulenti tibi de statu Ecclesie, non ex nobis, quasi ex nobis, sed ejus gratia (c), qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit disertas, qualiter tenere debeas Apostolici vigoris doctrinam, dicimus. Igitur in primis legebatur, in quota progente propinquorum matrimonium copuletur.

dedit. Ethelburga Inæ uxor huic peregrinationem illam Romanam persuasit, eique in ea comes fuit, ut scribit Malmesburiensis lib. 1. de Gest. Reg. Angl. cap. 2. De Ina & Ethelburga anno DCCXL. sermo redibit. Eum tamen non diu post currentem annum vixisse, indicat Beda, qui anno DCCXXXI. suam Historiam absoluit, nec amplius ejus meminit. Inæ successit Ethelardus cognatus ejus, ut deducitur ex Ranulfo Cestrensi lib. 5. cap. 24. profectio Romana Theudonis II. Bajoariz Ducis, cujus mentionem facit num. XLIII. Baronius an. DCCXVI. suscepta, ut ibidem docuimus.

A num. XLV. ad XLIX. Sanctus Bonifacius, Gregorium II. de variis quæstionibus per li. S. Bonifacius consuluit, ad quas Pontifex respondit Epistola data X. Kalendas Decemb. imperante fuit Gregorissimo Domino Augusto Leone a Deo coronato gorum II. Magna Imperatore, anno X. Imperii ejus; sed & Constantino Magna Imperatore, Regni ejus anno VII. Indictione X. ideoque hoc Christi anno, quo Indictio X. Kalend. Septemb. inchoa-

XLV.
S. Bonifacius
consuluit Apo-
stolicam
sedem.(b) In E-
pist. Greg.
3. epis. 4.

(c) Sap. 10.

CHRISTI
726.GREGORII PAP. II.
13.LEONIS ISAU. IMP.
II.

tur. Dicimus quod oporteat quidem quantum se agnoscunt affinitate propinquos, ad hujus copulæ non accedere societatem. Sed quia temperantia magis, & præsertim inter barbaram gentem plus placet, quam districtio censuræ: concedendum est ut post quartam generationem jungantur.

Nam quod posuisti, quod si mulier infirmitate correpta, non valuerit debitum viro reddere, quid ejus faciat jugalis? Bonum esset, si sic permaneret, ut abstinentie vacaret. Sed quia hoc magnorum est: ille, qui se non poterit continere, nubat magis: non tamen subsidii opem subtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non detestabilis culpa excludit. Hæc Gregorius sic accipias, ut dicant de impediendo perenni, quod nesciatur ubi contraxit. Sed pergit:

XLVI.

Presbyter vero, vel quilibet sacerdos a populo accusatus, si certi non fuerint testes, qui criminis illati approbet veritatem, iustificandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentia sue puritate, cui nuda & aperta sunt omnia sique maneat in proprio gradu.

Nam de homine, qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda est.

In Missarum solemnibus observandum est quod Dominus noster Jesus Christus sanctis suis tribuit discipulis: Accipite nunc calicem, dicens (a): Hic est calix novi testamenti in meo sanguine: hoc facite quotiescumque sumitis. Unde congruum non est duos vel tres calices in altario ponere, cum missarum solemnibus celebrantur.

De immolatiis autem escis consulisti si a fidelibus superductum fuerit vivifica crucis signum, edi liceret an non: illud sufficit respondere, quod beatus Apostolus dicit (b): Si quis dixerit quia hoc immolatiis est, nolite edere propter eum, qui indicavit, & propter conscientiam.

Addidisti adhuc, quod si pater, vel mater filium, vel filiam intra septa monasterii in infantia annis sub regulari tradiderint disciplina: utrum liceat eis postquam pubertatis impleverit annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc omnino devotamus, quia nefas est, ut oblati a parentibus Deo filiis voluptatis frenata laxentur.

PAGIUS

ta. Sed Baronius qui Leonis Imperium ab anno DCCXVI. auspiciatur, annum Leonis XI. in margine reponit; cum inde deducendum sit, Leonem anno uno tardius Imperium iniisse. Marianus Scotus hanc Epistolam legerat. Ad annum enim DCCXXVII. ait: Epistola Gregorii Papæ II. ad Bonifacium Archiepiscopum, data X. Kalend. Decemb. Imperatoris Leonis X. sed

Enimvero quosdam absque interrogatione Symboli ab adulteris & indignis presbyteris fassus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem Ecclesie: Quia quisquis in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti baptizatus est, rebaptizari eum minime licet. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Trinitatis hujus gratia donum percepit. Et teneatur quod Apostolus ait (c): Unus Deus, una Fides, unum Baptisma. Doctrinam vero spirituales talibus studio sus, ut impertias, demandamus.

De parvulis vero, qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati sunt, an non, ignorant: hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem (si non fuerit qui testificetur) ratio postulat.

Leprosi autem, si fideles Christiani fuerint, Dominici corporis & sanguinis participatio tribuatur. Cum sanis autem convivium celebrare negentur.

Adiecasti etiam, quod si pestifer morbus, aut mortalitas in Ecclesia, vel monasteriis irrepserit: quos nondum tetigit a loco fugiant evitantes periculum. Vulde fatuum hoc videtur: non enim valet quisquam Dei effugere manus.

In fine epistola continet, quod sunt quidam presbyteri, seu Episcopi multis vitis irretiti, quorum vita in seipso sacrorum maculat. Et si tibi liceret cum eis edere, aut loqui, nisi coerciti fuerint. Dicimus, ut hos ex Apostolica auctoritate redarguendo admoneras, & ad munditiam Ecclesiasticæ disciplinæ reducas. Et si quidem obediunt, salvabunt animas suas, & ipse mercedem lucratus es. Verumtamen colloquutionem, & mensam communem cum eis agere non recuses. Perurumque contigit quos correctio disciplinæ tardos facit ad percipiendam veritatis normam, conviviorum sedulitas, & admonitio blanda ad viam perducatur iustitiæ. Id ipsum autem & in illis proceribus qui tibi adiutorium præstant, observare debetis.

Hæc, frater carissime, ex Apostolica sedis vigore scripsisse sufficiant. De reliquo implorantes misericordiam Dei, ut qui te illis in regionibus * vice nostra, ex Apostolica auctoritate peragere fecit, & opacam silvam lumine veritatis per os tuum micare prædestinavit, opitulationis sue misericordissimum tribuat incrementum, quatenus de fructu operis & ipse

XLVII.

(c) Ephes.

XLVIII.

* vices
nostras.

na-

valeas premia percipere, & veniam peccatorum invenire. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Data decimo Kalendas Decembris, imperante domino piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno Imperatore, anno * decimo Imperii ejus. Sed & Constantino magno Imperatore regni ejus anno septimo Indictione decima. Hactenus Gregorius ad Bonifacium.

Cui magis laborandum fuit in correctione pravorum morum virorum Ecclesiasticorum, quam in conversione Gentilium, ut ejus litterae eodem argumento datae ad Danielem suum olim in Anglia Episcopum docent, quae numquam hactenus casae hic redduntur. Sic enim se habent (a).

Domno dilectissimo Danieli Episcopo Bonifacius servus servorum Dei optabilem in Christo caritatis salutem.

Consuetudo apud homines esse dignoscitur, cum alicui triste, & onerosum quid acciderit, anxiam mentis solatium, vel consilium ab illis quaerere, de quorum maxime amicitia, vel sapientia, & fœdere confidit. Eodem modo & ego de paternitatis vestrae probabili sapientia, & amicitia confidens, vobis fessa mentis angustias expono, & vestrae pietatis consilium & solatium quaero. Sunt enim nobis, juxta dictum Apostoli, (b) non solum foris pugnae, sed intus timor maxime semper per falsos sacerdotes & hypocritas, qui & Deo adversantur, & sibi perduntur, & populum per plurima scandala, & varios errores seducunt, dicentes populis juxta dictum Prophetarum: (c) Pax, pax, & non est pax. Et semen verbi, quod de sinu Catholicae & Apostolicae Ecclesiae sumptum & nobis commendatum, seminare aliquantulum studeamus, illi cum lolio supereminare, & suffocare nituntur, vel in herbam pestiferi generis convertere. Et quod plantamus non irrigant, offerentes populis, & docentes novas sectas, & diversi generis errores; quidam abstinentes a cibis, quos Deus ad percipiendum creavit; quidam melle, & lacte proprie pascentes se, panem, & ceteros abiciunt cibos: quidam autem affirmant quod plurimum nocet populo, homicidas, vel adulteros in ipsis sceleribus perseverantes fieri tamen posse

XLIX. Epist. Bonifacii ad Danielem.

(a) Eod. quo supra script. Cod. epist. II. (b) 2. Cor. 7. (c) Jer. 8.

PAGIUS nis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis, postquam pubertatis impleverint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc omnino devitamus, quia nefas est, ut oblati parentibus Deo filii voluptatis frana laxentur. Viguit multis saeculis haec Ecclesiae Monasteriorumque praxis, ut pueri seu infantes a parentibus oblati perpetuo adstringerentur Monachatu, nec eis liceret hunc vitae statum ante vel post pubertatis annos repudiare. Hujus

sacerdotes. Populi autem, juxta dictum Apostoli (d), sanam doctrinam non sustinebunt, sed coacerabunt sibi magistros secundum sua desideria, & reliqua.

Nos quidem patrocinatus auxilium in palatio Francorum quaerentes, a talium corporali communiōe abstinere & segregare nos, juxta praecipuum canonum, non possumus, nisi hoc tantum, quod sacra Missarum solemnitas in sacris mysteriis corporis, & sanguinis Domini cum eis non communicamus; sed & * concilium & * confessum illorum devitamus. Nam talibus & cum paganis, & cum permixta & plebeja multitudine nostri labores, & pugnae forasticae videntur esse; intima vero quandoquis de gremio matris Ecclesiae presbyter vel diaconus, clericus, vel monachus discedit a fide, & veritate, cum demum praesumat cum paganis in contumelias filiorum Ecclesiae edere, obstaculum horrendum Evangelio gloriae Christi.

De his namque omnibus, ut sine detrimento animae cursum ministerii nostri implere possimus, in primis paternitatis vestrae apud Deum intercessionem quaerimus, & intimis per Dominum obsecramus precibus, uti pro nobis intercedere dignemini, ut pius laborantium Dominus consolator inter tales turbines diversarum causarum animas nostras illasas, & sanas a peccatis custodire dignetur. De supradicta autem dictorum sacerdotum communiōe salubre consilium vestrum audire, & exaudire inhiante desidero. Sine patrocinio principis Francorum, nec populū Ecclesiae regere, nec presbyteros, vel clericos, monachos, vel ancillas Dei defendere possum, nec ipsos paganorum ritus, & sacrilegia Idolorum in Germania sine illius mandato, & timore prohibere valeo. Cum autem ad illum de istis causis auxilium quaerens pervenero, a talium communiōe abstinere canonice nullatenus corporaliter possum, nisi tantum a consensu illorum. Nam ego de illa communiōe culpam timeo, quia recolo me ordinationis meae tempore, juxta praecipuum Gregorii Papae, jurasse in corpore S. Petri, talium communiōem me declinaturum, si eos ad viam canonicam convertere nequiverim. Timeo magis damnum de predicatione, quam populis impendere debeo, si ad Principem Francorum non

praxis exempla non pauca apud Francos cis & ultra Rhenum extant. Ad num. XLIX. & seqq. Sanctus Bonifacius, cum discipulo Clerum in Germania ferre non possset, scripsit in Britanniam, & doctos ibi Viros consulat, quid sibi hac in re faciendum esset. Recitat ejus litteras super hoc argumentum Baronius ad Danielem Wintoniensem Episcopum, Virum Sanctitate & Doctrina illustrem, quem Beda lib. 5. cap. 19. docet anno Incarn. DCCV.

L.

* consilium * confensum

LI.

LIII.

non venero. De istis quid paternitas vestra tristi, & dubitanti filio decernere, & judicare, & mandare ad consilium voluerit, indicare dignemini. Mibi enim maxima ex parte ab illis segregatus esse videor, etsi ab illorum voluntatis consilio, & consensu, & Ecclesiastico ministerio, ubi canonici non sunt, abstinuero.

Præterea Paternitatis vestrae clementiam de uno solatio peregrinationis meae intimis precibus diligenter rogare velim, si praesumam, id est, ut librum prophetarum, quem veneranda memoria Vvighbertus Abbas, & Magister quondam meus de hac vita ad Dominum migrans, dereliquit, ubi sex corpora in uno corpore claris & absolutis litteris scripta reperiuntur, mihi transmittatis. Et si hoc Deus cordi vestro facere inspiraverit, majus solatium vita mea senectutis, & majus nobis praemium mercedis transmittere non potestis: quia librum prophetarum talem in hac terra, qualem desidero, acquirere non possum, & caligantibus oculis minutas litteras ac connexas clare discernere non possum; & propterea de illo libro praedicto rogo, qui tam clare discretis, & absolutis litteris scriptus est. Interea per Forterem presbyterum litteras, & parva manuscula propter indicium pura caritatis transmittito vobis, id est, casulam non holosericam, sed caprina lanugine mixtam, & villosam ad tergendos pedes dilectionis vestrae.

Nuper quoque revelante presbytero, qui a vestra praesentia ad Germaniam venit, corporalem orbitatem vobis contigisse cognovi; sed ut vos id melius scitis, quis, vel per quem dixit (a): Quem diligit Deus corripit, &c. Et Paulus Apostolus (b), Quando infirmor, tunc potens sum. Et (c): Virtus in infirmitate perficitur. Et Psalmographus (d): Multas tribulationes justorum: & reliqua. Habes, pater mi, sicut Antonius de Didymo fertur dixisse, oculos scilicet, quibus videri Deus, & Angeli, & superna Hierusalem gloriosa gaudia speculari possunt. Et propter hoc de sapientia tua & patientia confidens, credo quia hoc Deus ad profectum virtutum, & ad augmentum meritum tibi dedit, & ut eo magis spiritalibus oculis ea conspicias, & desideres, quae praecipit, & diligit Deus; & eo mi-

PAGIUS DCCV. Episcopum dictum, ac in rebus Ecclesiasticis, & in sententia Scripturarum valde instructum fuisse. Porro ea Epistola inter Bonifacianas tertia longe post hunc annum data, Bonifacius enim anno DCCXVI. quo primum in Galliam venit annos circiter XL. natus erat, ut in morte ejus ostendam, ideoque currenti annum solum aetatis LI. excesserat, & tamen num. LIII. apud Baronium petit a Daniele, ut sibi transmittat librum prophetarum, quem

nus respicias, vel concupiscas, quae non amat, sed interdixit Deus. Quid enim, frater, isto periculoso tempore corporales oculi? nisi (ut ita dicam) maxima ex parte veraciter fenestra peccatorum, per quas, aut ad peccata, & ad peccantes aspiciamus, aut, quod pejus est, ad nos ipsos flagitia considerantes, & concupiscentes contrahimus? Valere sanctitatem vestram, & pro me orare in Christo diligenter opto. Hactenus Bonifacius ad Danielem Episcopum, quem in rebus Ecclesiasticis, & in scientia Scripturarum aequae Aldelimum sufficienter instructum, testatur Beda (e): quod & ex redditus ab ipso ad eundem Bonifacium litteris possumus intelligere. Reddemus hic eas nondum, casus tanti viri memoriae conservandae gratia. Sic enim se habent (f):

Domno reverendissimo, & merito ab omnibus Orthodoxis amplectendo multiplici scientia, variarumque virtutum gratia insigniter decorato Bonifacio Archiepiscopo, Daniel Dei plebis famulus sincerissimam in Domino cuncta caelorum culmina praeminenti salutem.

Lectis litteris a tua fraternitate transmissis, multum merore commoti sumus; quia hoc amantibus intolerabile visum fuerit, si his, a quibus amantur, aliquid incommodi contigerit. Quaedam tamen consolationem, saepius revolventes, invenimus in eo, quia hostis callidi intricabilis astutia nequaquam ritus religionis nostrae tanta violentia, & tam variis bellorum, seu errorum oppositionibus per sublimes sacerdotum, vel ceterorum quorumcumque reproborum personas expugnare tentaret, nisi & in illis majoris meriti excellentiam agnosceret. Unde vos operam dare primitus oportet, ut inceptio gloriosa, quae est (ut arbitror) Apostolicis coaequanda certaminibus, nullatenus propter illorum deseratis insidias, qui dolis instructi, salutiferæ solent resistere doctrinae; sed tanto libentius illatae difficultates ferendae sunt, quanto certius comperimus sanctorum esse ac martyrum in mundo pressuras, in caelo autem copiosissimam Domino promittente, mercedem, quem & hic auxiliatorem (si tantum in tribulationibus tolerantiae non recedet) & illic cum justis gaudisuri remuneratorem habere mereamur.

Qua-

inquit, veneranda memoria Vvighbertus Abbas & Magister quondam meus de hac vita ad Dominum migrans dereliquit, &c. Majus solatium vitae meae senectutis & majus nobis praemium mercedis transmittere non potestis; quia librum prophetarum talem in hac terra, qualem desidero, acquirere non possum, & caligantibus oculis minutas litteras ac connexas clare discernere non possum. Scripta itaque ea epistola anno circiter DCCXXXV. cum Bonifacius jam sexagenarius esset.

(e) Beda I. 5. c. 19. (f) Eod. qui supra script. Cod. ep. 12. LIV.

Danielis Episc. epistol. ad Bonifacium.

LV. Quapropter cum caritas excellentiæ tuæ consilium sibi a nostra parvitate petere dignata sit: hoc existimamus profuturum, quatenus invicta patientia perferre studeat, quod absque Dei providentia provenire non nescit. Quamvis ergo forasica pugnae perniciosa sevia sit: ipsa quoque atrociosa intestina formidanda ferocitas noceat, quod utique non minor.

(a) Matth. 10. cum Christus Jesus (a) olim fratrem a fratre in mortem esse tradendum testatus est, & filium a patre, & parentes a nepotibus propter nomen suum necandos scilicet. Impugnantes per escharum superstitiosissimam observationem, Dei opus destrui quærentes, quæ proponuntur in ipso usu hominis: pari detrimento peribunt. Aut si turpe lucrum sectantes, adulationis gratia vel per ipsorum laudes, vestras vero vituperationes falso securitatem populis pronuntiant, & secundum E-

(b) Isai. 5. sicut (b) viticinantis præfugium, dicentes malum bonum, & bonum malum, & reliqua. Vel si segetem vestra venerabilitati commissam sterile lolium interserendo suffocare conentur (que utique ante messis maturitatem a quoquam, Domino monente, compefcitur evelli, de quo inferius dicemus) licet inquam hæctenus inaudita proferant dogmata, ad decipienda minus intelligentium corda; que vos in divinis voluminibus optime eruditos, neque horum introducta latent, neque etiam ea, que eis opportune opponi possint, ignoratis.

Sed ne te diutius morer, ducendo per singula, dicam breviter. Quamquam universane fanda factiois argumenta ad expugnandos, & affligendos vos exerceant: tamen secundum præcedentium sanctorum exempli, quod corrigendo curari nequit, saltem sustinendo portate.

LVI. De sacerdotio autem homicidarum, & adulterorum, qui absque ulla respiciencia in peccatis suis perdurare præsumunt: satis tibi sanctissimi canones, ac decreta Pontificum persuadent. Si igitur homicidis jungitur agentibus penitentiam: circa exitum vite perfectio, id est, communionis Christi gratia conceditur: Incorrectis qua ratione cura regimini Christianæ conversationis conjungitur? Adulter vero, quem nec sero suæ impudicitie penituit, qua consequentia sibi sacerdotale officium usurpabit? quando secundum statuta Inno-

PAGIUS In Chronico Fontanellensi de S. Hugone Pipini Heristalensis ex Drogone nepote cap. 8. Florer S. legitur: Hic Præfatum Ecclesie Parisiense, si Hugo filius mulque Balocassina, cum Rothomagensi tenuit, factioe scilicet patris sui Caroli Principis, extra Decreta tamen Canonum. Canobia vero nobilitate, Fontinellam, & Gemmeticum: prædica vero Regia, que ejus infederunt animo: non enim causa perversa cupiditatis, aut aliquo seculari

centii Papa, cæterorumque: qui viduam, aut secundam duxit uxorem, non modo a ministerio Ecclesiastica dignitatis, verum etiam a clericatu *coercetur, cum & hæc *arceatur, propter carnis fragilitatem indulgenter concessa sint; adulteria vero ab omnibus perditissimis prohibentur. A communione autem falsorum fratrum, sive sacerdotum, quale consilium est tam idoneum, ut te in rebus corporalibus separatim disjungat, nisi (c) forte de hoc mundo exire, (c) 1. Cor. 5. incipias? quandoquidem ubique & semper subintroire nituntur, a quibus se periculis implicatum Paulus (d) Apostolus afferebat, & ceteri religionis Christianæ conditores id ipsum aut se passos, aut posteros patiendum fore fatentur. Dicis enim te ab illis in sacris oblationum libaminibus remotissimum esse, ne sanctum canibus dare videremini: de hoc quid sentiret sanctus Augustinus inter cetera subitus insinuabimus. Insuper si non sponte, non consensu, neque ex voluntate, sed sola necessitate cogente, nonnumquam te inter ipsos habitare necesse: Hieronymus ait in Evangelio: Voluntas quæritur, que si etiam affectum non habuerit, tamen præmium non amittit. Quod si his conjungeris, verbi gratia, in perceptione ciborum, vel in cohabitatione loci: nonne ille qui non venit vocare justos, sed peccatores, ibat ad convivium peccatorum, ut occasionem haberet docendi? Aut in eo, quod mixtim adire Regem interdum debetis, & pro pace Ecclesiastica pariter deprecari, quia ipsi ut ovium pastores, plerumque pro ovibus intervenire se fingunt. Primum quidem implendum esse, quod scriptum esse sci-mus (e); Subditi estote omni humane ordinationi, & reliqua. Deinde considerandum est, quia proposita est similitudo tritici, & zizaniarum de permixtione malorum, atque bonorum, & munda & immunda animalia (ut ait Augustinus) introisse in arcam leguntur: neque enim, quacumque libuit intravere immunda animalia, arca compage contracta, sed ea integra per unum atque idem ostium, quod artifex fecerat. Non enim, inquit, per has similitudines & pronuntiationes consilium desidia datum est bonis, qui negligant, quod prohibere debeant, sed patientia, qua perferant, salva doctrina veritatis, qui emendari non valent. Item

factu a patre suo Carolo Principe, sive a Regibus Francorum, qui ejus tempore sceptrum hujus tenuerunt, id est Hildeberto, Dagoberto, Hilperico, Clotario, necnon & Theodorico ea impetrabat, sed ut statim Ecclesie Christi contradideret. Addit Chronographus memoriam illius in benedictione manere, eumque migrasse ad Dominum sexto Idus Aprilis, qui erat annus Dominice Incarnationis septingentesimus tri-

tem dicit: Cum ergo inveniamus in Ecclesia malos, quos Ecclesiastica disciplina corrigere, & coercere non possumus: tunc ne ascendat in cor nostrum impia, & perniciose præsumptio, qua existimamus nos ab his esse separandos, ut peccatis eorum non coinquinemur, at ita post nos trahere conemur mundos, sanctosque discipulos ab unitatis compage, quasi a malorum consortio segregatos; veniant in mentem ille de scripturis similitudines, quibus demonstratum est, malos in Ecclesia permixtos bonis usque ad finem sæculi, tempusque judicii futuros, & nihil bonis unitate, ac participatione sacramentorum, qui eorum, factis non consenserint, obfuturos. Cum vero ab eis, per quos Ecclesia regitur, pace salva, potestas disciplina adversus reprobos, aut nefarios est exercenda: tunc rursus ne socordia, segnitiaque dormiamus, aliis aculeis præceptorum, que ad severitatem coercionis pertinent excitandi sumus. Ita est etiam ratio dissimulandi, & tolerandi malos in Ecclesia, & est rursus ratio castigandi, & corripiendi, non admittendi, vel a communione removendi; ut nec patientia torpescamus, nec obtentu diligentie sæviamus.

LVII. Dicam quoque quod ex operibus antiquorum excersi doctorum, & utiliter in tam perniciose barbaria ad memoriam debet reduci. Si forte in prædicta condemnatione a quolibet calumniaris de aliquo simulandi, hoc etiam fingendi genera legitimus, quod simulatio utilis assimulanda sit in tempore. Unde & (a) Cephus subtrahabat, & segregabat se timens eos, & reliqua: & Vas electiois (b) torondit caput, & Timotheum (c) circumcidit: ipse quoque Dei filius (d) finxit se longius ire, & nascere, ut est in Evangelio (e): Quis me tetigit? Et (f): Ubi posuistis Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS tricesimus, Indiditima decima tertia, ideoque anno Christi DCCXXX. Prima Regum Francorum Dynastia ad exitum vergente, Franciaque bellis civilibus turbata, maxima facta est politice Ecclesiasticæ inclinatio, indeque Episcopatus & Abbatie non tantum laicis concessæ; sed plures Episcopatus in unum eundemque collati. Divina tamen dispensatione factum videtur, ut tot Ecclesiarum regimen uni tunc committeretur Hugoni piissimo Pontifici, qui, quandiu vixit, pervigilem curam de illarum administratione atque exaltatione semper habuit. Cointius anno DCCXXX. num. XIX. varios commemorat Episcopos insignes pietate, qui superiori sæculo ac currenti simul & Episcopi fuerunt & Abbates, ac quosdam, qui duos Episcopatus

eum? Sed & Psalmista immutavit vultum suum (g) coram Achis; & (h) Joseph ludens fratribus locutus est: Necnon (i) & Israel bedinis pellibus membra contexit, hoc fecit, ut putaretur esse, qui non erat. Et si diligenter, & fideliter attenditur, non est mendacium, sed mysterium. Per bedinas quippe pelles peccata, per eum vero, qui eis se operuit, ille significatur, qui aliena peccata portat. Hæc tua charitati, non quasi prisca auctoritatis ignare, vel nostræ rusticitatis admonitione indigenti; sed ne quid tuis rogatibus derogassem, trepidantes scripsimus, pro eo quod te cum majoribus contraxisse negotium comperimus, utpote cum Romano Pontifice, amore tamen atque obedientia amplius incitati, quam arte, vel audacia freti tantum revelando, non etiam imperando præfati diximus, ne forte in aliquo his, qui ultra modum excellentiores sunt, adversari videremur.

Exhortatoria profecto tuæ suggestionis monita, de instanti corporis molestia perferenda satis libenter suscepimus, & in quantum vires sufficiunt, ipso Domino auxiliante, qui pro sua misericordia monens nos, suis salutaribus obtemperabimus dictis.

Hoc quoque cognoscat vestra benevola dilectio, quia licet terrarum spaciose festremur intervallo, ac maris immensitate nimia, & cosli inæquali climate dirimamur: pari tamen tribulationum depressimur fasce. Eadem est enim operatio fatana hic ut ibi, propter quod diligentissime deprecor vos, uti nos orationum mutua vicissitudine jugiter nuntiamus, reminiscentes sermonis, quem dixit (k): Si consenserint ex vobis duo aut tres, & reliqua. Vale, Vale centupliciter, carissime mibi, & alia manu &c. Hactenus Danielis epistola. Atque de his factis. A a a Se-

mul administrarunt, uti Sanctus Medardus, qui cum Noviomensis Episcopus jam esset, electus est quoque Tornacensis Episcopus, uti & ejus Successores. Inscriptum est nomen Sancti Hugonis Martyrologio Romano ad diem IX. mensis Aprilis, quo etiam die in Actis SS. Bollandianis, & in Sæculo III. Benedictino part. I. de eo pluribus agit. Sed utrobique perperam arguitur Auctor Anonymus Chronici Fontanellensis, quod scripserit, Hugonem migrasse ad Dominum VI. Idus Aprilis, seu die VIII. illius mensis quod dies IX. notetur in Martyrologio Romano, Rothomagensi, Benedictino, & in Molani editionibus ad Usuardum. Martyrologi enim diem sepulture seu depositionis; Anonymus vero diem ejus obitus notavit.

I. Rebellio inutilis adversus Imperatorem.

Sequitur annus Redemptoris septingentesimus vigesimus septimus Indictione decima, quo tum Romæ (ut vidimus) tum Constantinopoli, ob promulgatam heresim acerrime pugnatum est. Verum Deus Romanis, omnibusque Italis præsto fuit, ipsumque Gregorium Romanum Pontificem potenti gratia ab insidiantibus ejus vitæ salvavit. Nec sic quidem Constantinopoli res cessere dextere, sed moventes adversus Imperatorem arma delecti sunt: de quibus ista Theophanes hoc anno duodecimo ejusdem Leonis Imperatoris. In his zelo divino moti tumultuabantur contra eum, magna congressionem navales exercitus concitati, tam Hælladici, quam ii, qui Cycladum fuerant insularum. Agallianus autem Turmarca Hælladicorum erat militia dux simul, & Stephanus: qui & regie proximantes urbi, quarto decimo Kalendas Majas decime Indictionis, superantur congressi cum Byzantiis, ibi confecto igne navibus crematis, & alii quidem horum demerguntur; inter quos & Agallianus armatus seipsum precipitavit. Porro superstibus ad Imperatorem confluentibus, Cosmas & Stephanus capite puniuntur.

II.

Crescit itaque malitia impii Leonis, & consentanes ejus contra pietatem extendendo persecutionem. Per æstivum vero solstitium hujus decime Indictionis post nequam de contribulibus acceptam victoriam, contra Bitbyensium Nicæam prælium instruunt Sarracenorum Amira duo, Amer scilicet in millibus quindecim expeditorum præcurrens, & insperate circumdans civitatem; & Mubavias subsequens in aliis octoginta quinque millibus. Qui post multam obsidionem, & particularem murorum everisionem hanc quidem non obtinuerunt, bene acceptis sanctorum precibus Patrum ad Deum directis, & sanctificatione faciente venerabilis templi, ubi in colendis suis characteribus erigun-

Nicæa divinitus defensa.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6210. SÆC.VIII. Anno Eræ Hæp. DCC.LXV. Anno Hegiræ CIX. inchoato die 17. April. fer. 3. A.C. 727. I.

Num. I. ad V. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXVIII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DCCXXV. in-

tur, & usque nunc ab his, qui eis similes sunt honorantur. Hæc Theophanes, alludens ad trecentos illos decem & octo sanctos Patres, qui Nicæno magno Concilio interfuerunt, quos civitas illa celebri cultu prosequi consuevit.

III.

Cum interea Iconoclastæ Constantinopoli non desinerent impie agere, quidnam uni ex illis acciderit, ex Theophane item sic accipe: Præterea Constantinus quidam Strator Artabasi videns imaginem Dei genitricis stantem, apprehensum lapidem adversus eam projecit, & contrivit, & cum cecidisset, calcavit. Et vidit in somni stantem sibi Dominam nostram, & dicentem: Nosti quam fortem causam in me operatus fueris? Verum contra caput tuum hoc fecisti? Postea vero dum Sarraceni adversus murum congressionem facerent, & ageretur bellum, currens ad murum, ut fortis miles, infelix ille eiecitur e lapide transmissa ex Mangone machina ita dicta, & contritum est caput ejus, & facies, dignam impietatis suæ retributionem percipiens; Præda multa ex exuviis Sarraceni collecta reversi sunt, ostendente Deo in hoc impio, quod non propter pietatem, quam diffamabat, de contribulibus triumphaverat, sed propter divinum, & ineffabile quoddam judicium; retundens, ac removens hujusmodi Arabicam fortitudinem a sanctorum Patrum civitate intercessionibus illorum, propter diligentissimos characteres ipsorum, qui honorantur in ea, in redargutionem ac in expugnabile judicium tyranni, & pie agentium certitudinem. Non enim solum circa venerabilium effectivam imaginem orationem errabat impius; sed & circa castissima Dei genitricis intercessionem, omniumque Sanctorum, quorum & reliquias scelestissimus, ac magistri ejus Arabes abominantur. Ita ipse ostendens omnes Iconoclastas fuisse pariter hagiomachos. Subdit vero Theophanes. Ex

Poenas dat impius Iconoclasta.

choatur loquens de bello adversus Sanctas Imagines a Leone Imp. moto, ait Interea populi, qui Graciam & Cycladas insulas habitabant, pio in Deum moti affectu, conspiratione inter se facta, parataque maxima Classe, adversus Imperatorem rebellavere, Cosmam quendam, qui partes eorum sequebatur, Imperio destinantes. Acim ducebant Agallianus Græcanicorum Turmarca, & Stephanus. Ibi mensis Octobris die decimo octavo, Indictione decima, ad Urbem Imperatricem appellentes, commisso cum Byzantinis prælio, navibus artefacto igne combulsi superantur: adeo ut alii circa profundum submersi sunt: inter quos ipse Agallianus, ut erat armatus, se ipsum precipitavit: superstibus vero ad victorem Imperatorem ultro se conferentibus, Cosmas & Stephanus capite plexi sunt. Ex quo impii Leonis

Gesta anno superiori occasione Sacrae Imaginum.

IV.

Ex hoc igitur tempore impudenter beato Germano Patriarchæ Constantinopolitano derogabat Imperator scilicet, accusans omnes antecessores suos Principes, & Pontifices, atque populos Christianos, quasi idololatra fuerint super adorationem sanctarum, ac venerabilium imaginum, non capiens idiota infidelitate captus de affectuali oratione sermones. Porro Germanus, cur non statim eiecus fuerit, causa illa intercessisse videtur, quod utebatur eo ministro ad revocandos Italos ad obedientiam Imperatoris. Germanus enim litteris scriptis reprehendebat eos, quod ita penitus ab Imper. resiliissent. Extat in Græco codice Orientalium canonum ejusdem S. Germani epistolæ fragmentum, quo invehitur in eos, qui ab Imperio descivissent. Magnam esse sciebat emeritissimi senis ætimationem etiam apud Latinos: toleratus est igitur tandiu sanctus Patriarcha, quamdiu spes fuit, ut aliquid proficeret ad continentales in fide Imperatoris subditos Occidentales. Mos iste semper fuit impiorum Principum, non ad suam finem, ad Deum scilicet, res sacras colere, sacrasque personas: sed ob sua comoda, cogentes præpostero ordine divina humanis, & spiritalia temporalibus inservire, sicque de religione nundinationem turpiter exercentes.

Germanus redarguit rebellantes Imperatori.

V.

S. Germanus laborat pro fide Catholica.

Qui autem resisterint in hoc pro Catholica fide certamine Imperatori in Oriente, duo potissimum reperti sunt, ipse Germanus Constantinopolitanus Episcopus, & Joannes Damascenus in Syria monachus: uterque enim scriptis suis profacultate studere confodere monstrum hoc. De Germano, præter illa, quæ dicta sunt, fidem faciunt pauca ex multis, quæ reperiantur scriptæ ab eo epistolæ, recitate in quarta Actione Nicæni posterioris Concilii, quibus ostenditur conatum esse stantes firmare, labantes roborare, lapsos vero in statum pristinum restituere: epistolam enim in primis dogmaticam scripsit ad Episcopos, quo omnes adversus hæresim in officio contineret, quam qui eo erant errore aspersi occultare conabantur: ut inter alios Theophilus Metropolitanus Nacoliæ: per hunc enim diffeminasse Imperatorem hæresim querela fuit Orthodoxorum in Nicæno Concilio, ab eoque novitatis hu- Ann. Eccl. Tom. XII.

Theophilus Episc. Nacoliæ in errorem ductus.

PAGIUS

nis festorumque ejus malitia oppido crevit, adeo ut susceptum adversus pietatem bellum latius promoverint. Hanc Historiam narat Baronius ex Anastasio & ex Auctore Miscellæ, quia ejus tempore Theophanis Chronicon nondum lucem viderat. Sed perperam dicit, hæc gesta esse anno XII. Leonis Imp. cum tam Anastasium quam Auctor Miscellæ diserte asserant, contigisse ea, anno X. ejusdem Imperatoris.

jus sumpsisse initium tradunt; quem convictum erroris poenitentiam simulasse, ostendunt Germani litteræ ad Constantinum Episcopum Nacoliæ datæ, quæ sic se habent (a):

(a) Extat in Nicæno Concilio. Act. 4. VI.

Joannes amantissimus Synnadou Metropolitanus nobis scripsit, quomodo tua charitas litteras nostras illi non tradiderit. Qua de causa non mediocrem propter te dolorem concepimus, quod videris mihi amorem Dei, & charitatem, & honorem, quæ membra Christi mutuo sibi debent, postposuisse. Quam ob causam per litteras istas præsentem charitati tue nunciamus, ut Theophilo * Constantiniano Metropolita confestim litteras tradas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique secundum sacerdotalem ordinationem subiciaris: quemadmodum quoque sermones nostros tua charitas suscepit, professaque est eos sequiturum, neque propria sententiâ adhasurum. Novisti enim qua loquuti fuerimus, cum me invocasti ne Episcopatu tuo privareris. Promittebas te correcturum ea, & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quicquam amplius contumelia adversus Dominum, aut Sanctorum ejus imagines dicturum, aut facturum: sed tantummodo e scriptura probaturum, nihil divini honoris in creaturis consistere, sed licere tamen venerationem illis exhibere. Quam sane rem, & nos docuimus sic habere, quamque stabiliter tenemus, & confitemur. Scripta autem ad Theophilum Metropolitanam eandem continet, & nos illi exemplar item transmissimus.

* Nacoliæ

Ne igitur populo innocenti offendiculum tribuatur, in memoriam redigas divinum judicium, quo ait (b): Quicumque scandalizaverit unum ex minimis istis, satius ut sumergatur, illi fuerit. Hoc ergo caritas tua cognoscat: & epistolam nostram Metropolitanæ reddito: Atque per sanctam consubstantialem, & venerandam Trinitatem hoc jubeo, ut nisi facias, numquam sacrum officium amplius administrare possis. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certe sententiæ austeritate (quantum poterimus) te detertere cupimus, ne Dei subdaris judicio. Hæc ad Constantinum Episcopum Germanus, qui disceptationem habuerat jam antea, cum eodem Theophilo jam in errorem lapsus: quam quidem disputationem, & A a a 2 ejus

(b) Matt. 18. Marc. 9. Luc. 17.

Ex Chronico vero Theophanis liquet, Anastasium, & ex eo Auctorem Miscellæ, loco mensis Octobris die decimo octavo Indictione decima, reposuisse, quarto decimo Kalendas Majas decime Indictionis, sic enim hæc rebellio currenti anno facta esset; cum tamen Theophanes diserte doceat, eam ad annum superiorem, quo Indictio X. Kalendis Septemb. auspiciata est, pertinere. Theophanes itaque qui Leonis exordium

eius conversionem recitat idem S. Germanus in epistola ab ipso scripta ad eundem Joannem Synnaden Metropolitatum, quam tibi ut reddamus a nobis necessitas exigit argumenti. Sic enim se habet:

VIII. Germani epist. ad Joannem Archiep. Synnados.

Epistolam sanctitatis tue Tarasius gloriosus Patricius nobis tradidit, in qua de Theophilo Episcopo Nacolie scriptum fuit. Significamus autem hoc priusquam a sanctitate tua accepissemus litteras, nos ipsum Theophilum convenisse, perscrutatosque quam illius mens, quæve sententia in causa illa, de qua audieramus, esset. Hanc autem nobis apologiam objecit (oportet autem, ut tuæ sanctitati omnia pro mediocritate mei ingenii scribam) dicebat se instructum sacra scriptura dicente: Nullam facies similitudinem ad adorandam illam, neque in celo desuper neque super terram. Deinde dixit: Non oportet manufacta adorare, hoc est, quæ manu hominum elaborata sunt. Intellegis Lector, ab Imperatore non domesticos tantum, sed & Episcopos in transversum actos. Magna plane fuit ista tentatio, quum progredieretur impietas regio diademate insignita. Numquam hactenus acciderat in Ecclesia Dei, ut cum multi fuerint Imperatores hæretici, ex iis aliquis extiterit hæresiarcha, ut modo accidit: augebatur vero inde periculum, cum vix aliqua alia hæresis esset inventi, quæ majorem sibi vendicaret ex divina scriptura auctoritatem, cum sexcenta ferme sit numerare loca, in quibus de non adorandis manufactis, expressum sit divinum mandatum.

IX. Theophili lapsi, & Germani congressus.

Sed quæ subicit Germanus, attende: Cum vero (inquit) sanctos Christi martyres veras Christi margaritas omni honore dignos arbitremur, & intercessionibus eorum postulemus: non potui illi non respondere, Christianorum itaque fidem, cultum, & adorationem in unum, & solum Deum consistere dixi (quemadmodum scriptum est) tum ab iis, qui in celo sunt sanctis, & intelligibilibus incorporatis potestatibus, tum ab iis, qui in terra sunt, quotquot veritatis viam noverunt. Quemadmodum in omnibus Ecclesiis sancta laudatur, & glorificatur Trinitas in unica dominatione, & deitate. Quemadmodum, & nos unum Deum confite-

PAGIUS dium cum anno Dionysiano DCCXVII. recte copulavit, primum Imperii ejus annum a Kal. Septemb. de more cum anno civili inchoavit, & hæc mensis octobri anni præcedentis, quo in cursu erat annus X. Leonis Imp. hanc rebellionem excitatam esse nos edocet.

II. Saraceni Nicaam obsident. Tum uno tenore recitat quæ hoc Christi anno patrata sunt: Porro inquit, circa æstrum solstitium hujus Indictionis decima post perniciosam illam de propriis Civibus reportatam a Leone vicloriam, duo Anarsi Saracenicum exercitum

mur (neque aliquis est præter eum, quæ ex potestate illius dominatur per secula, qui ex non existentibus cuncta produxit, tam quæ visibilia sunt, quam quæ invisibilia) hoc est, Patrem, Filium, & sanctum Spiritum, sanctam consubstantialem vivificantem Trinitatem, in qua credentes, consentientes baptizati sumus. Quemadmodum tradidit Deus Verbum existens incarnatum, unus ex sancta, & incomprehensibili Trinitate Dominus noster Jesus Christus, in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti.

Hic sane creaturas non adoramus, Absit: neque cultum divina dominationi debitum in servos deducimus, Absit. Neque Principes, aut Regem super terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præstare videmur. Nam & propheta (a) Nathan apparet, in terra cum esset, David adorasse, quamquam hominem, & Regem; neque tamen ob id reprehensus est, quod hominem juxta Deum adoravit. Neque imaginum ex cera, & colore effigiationem in errorem perfectionis divini cultus suscipimus. Non enim invisibilis Dei imaginem, aut similitudinem, aut figuram, aut formam expressam; quin etiam ipsorum sanctorum Angelorum præstantes ordines, neque intelligere, neque investigare omnino possumus: sed quando unigenitus filius, qui in sinu Patris existens, suam creaturam ex mortis additione revocando, Patris & sancti Spiritus beneplacito homo fieri dignatus est, non aliter ac nos carnem, & sanguinem assumens, & ut inquit magnus Apostolus (b): Per omnia nobis similis factus, excepto peccato. Igitur humanitatis illius characterem, & juxta carnem indiscrète hominis formæ imaginem figurantes, ipsius incomprehensibilem deitatem, atque invisibilem (unde ea, quæ nostræ fidei præcipua sunt, nascuntur) ostendere nequimus. Non enim juxta phantasmam, & umbraticam naturam sibi univit, ut quidam ex veteribus hæreticis errantes tradiderunt: verum re ipsa, vereque homo perfectus per omnia, excepto (quod nobis ab hoste insitum est) peccato, factus est.

Hanc ob causam in fide certi sanctæ illius carnis characterem in imaginibus deli-

adversus Nicaam Bithyniensem Urbem deduxere, & reliqua quæ Baronius num. II. & seq. ex Anastasio & Auctore Miscellæ refert, quæque Nicephorus in Breviario paucis verbis etiam narrat: Inde æstate sequenti rursus Saracenorum equites in Romanorum fines incursionem faciunt, Amara & Mavia Ducibus. Qui ad Nicaam Bithynia Metropolim positis castris, aliquanto tempore obsidione tentata, re insula demum reversi sunt.

X.

(a) 3. Reg.

De cultu sancto- rum ratio redditur.

(b) Hebr.

XI.

Cultus Deiparæ.

lineantes salutamus, & cultu, & honore omni, quo decet dignamur, nec ob aliud nisi in recordationem divinitatis ejus visivisa, & expresse humanitatis. Eadem ratione & intemerata ejus juxta carnem Matris sanctæ Deiparæ Virginis similitudinem referimus, hoc modo ostendentes, quod mulier juxta naturam existens, & a nostra massa haudquaquam aliena, Deum invisibilem, & omnia manu sua continentem ultra omnium, & hominum, & Angelorum existimationem ventre suo conceperit, & ex se incarnatum genuerit. Etenim ob id eam & vere, & proprie veri Dei Matrem veneramus, & magnificamus, & quavis visibili, & invisibili creatura superiorem reputamus.

Martyrum cultus.

Ad hæc sanctos martyres Christi Apostolos, prophetas, servos nostros, & veros Dei ministros, bonis operibus, & divina prædicatione veritatis, item perpeffione pro ipso Deo afflictionem gloriosos, amicos Dei veros, quibus etiam ipse magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur, & beatos prædicamus, necnon ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Christo servitutem, similitudines eorum depingimus: non quod de divina natura participant, per hoc demonstrare volentes, neque debitum tantummodo divina potestati, & gloriæ honorem illis tribuentes, verum desiderium nostrum, & amorem, quo erga eos affecti sumus, ita declarantes. Nam quæ per auditio- nem tamquam vera credimus, hæc etiam per pingibilem imitationem ad stabiliorum nostram instructionem collocamus. Quando & ipsi sancti Dei in unum, & solum Deum cultum adorationis, & glorificationem, ac procreationem conservantes, pro Christo sanguinem suum effuderunt, & veræ confessionis coronam acceperunt.

XII.

Hæc imaginum apparatus ratio est, non quod nos adorationem in spiritu, & veritate incomprehensibili, & investigabili deitati decentem in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut in ea, quæ subsunt Deo, sive visibilia sunt, sive invisibilia, transferre studeamus; verum ut dilectionem nostram, quam juste in sanctos Dei servos habemus, per istum modum exhibeamus. Et per honorationem illorum, in eum, qui per illos glorificatus est, quique illos glorificavit, in confessionem potentie suæ Christum glorificationem & cultum referimus: ita ut nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum per bonorum operum contra passiones resisten- tiam fiamus.

Hunc autem esse imaginum in Ecclesia Dei usum unumquemque per hanc instructionem cognoscat, neque aliunde nos spem salutis sive in hoc mundo, sive in futuro seculo expectare, nisi ab unigenito filio

Dei, qui simul cum Patre, & Spiritu sancto divina dona largitur: non enim aliud nomen, per quod salvari queamus ab hominibus, datum est. At si Domini, & Salvatoris nostri, item intemeratæ matris ejus veræ Deiparæ, necnon sanctorum imagines salutamus; confestim etiam fidem, & dispositionem mentis erga illos habemus: sed unum Deum sine principio, sine fine, qui omnia in manu sua habet, factorem nostrum, & omnis creaturæ, & vere Salvatorem, habentem potestatem, in celo, & in terra, pro genere humano hominem factum agnoscimus. Ancillam autem, & matrem illius existentem, vere pro genere nostro intercedentem presentissime, ita ut Dominus quidem noster salutem dispenset, illa vero materno affectu pro nobis postulat, agnoscimus. Sanctos denique omnes tamquam servos nostros, & ejusdem nobiscum naturæ participes, gratissimos Dei ministros (ut dictum est) & hac gratia a Deo donatos, ut beneficia a Deo data nobis ministrant, curatio- nes inquam morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum invocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus possibile est (memoria enim eorum cum encomio celebratur, ut ait Scriptura a) agnoscimus.

(a) Proo.

XIII.

Theophili Episc.

conver-

sio.

Hæc igitur omnia Theophile Nacolie Episcopo proposuimus: quæ sane & suscepit, & ut divina, confessus est se servaturum: neque quicquam amplius dicturum, aut facturum, quod aliis possit esse offensivum, aut tumultum excitare. Hæc igitur cognoscens vestra sancta congregatio, illum amplius, nisi in eundem errorem labatur, vexare non pergat, sed tam ipsum cum litteris nostris transmissum, & satisfactionem illius condescendentia accipiens, contenta esto. Pro potentissimis nostris dominis & Imperatoribus, ut quam diutissime vivant, & victores declarentur, precetur. Oret etiam, ut Christianorum populo pax Dei contingat, quæ omnem mentem exuperat. Hactenus S. Germanus ad Joannem Synnados Archiepiscopum de Theophilo ad pietatem restitutum. Verum non stetit in proposito, sed in errorem esse relapsum, quæ sunt dicta, testantur, confessioneque Patrum septimæ Synodi constat, adeo per hominem esse propagatum errorem, ut idem auctor sit nominatus tantæ blasphemie; nam de eo Tarasius in sanctæ Synodi actione quarta hæc dixisse reperitur: Venerandi fratres (quemadmodum prædixi) inductio peregrina istius novitatis a prædicto Episcopo Nacolie initium cepit. Si ratio tantum habeatur Episcoporum; verum ipse Imperator primus auctor ab omnibus declaratur, ut quæ sunt dicta superius, docent.

Pro hæretico Imper. orare mand. dat S. Germanus.

CHRISTI
727.GREGORII PAP. II.
14.LEONIS ISAU. IMP.
12.

XIV. Ceterum idem S. Germanus de prima origine agens erroris hujus, a Judæis primum, inde a Sarracenis manasse docet, illapsunq; eo modo, quo dictum est in Christianos. Etenim de his prolixam scribens epistolam ad Thomam Episcopum Claudiopolis idem S. Germanus de his fusius agit. Recitata est dicta epistola in posteriori Nicæno Concilio, ex qua hic pauca describenda putamus, ut quæ ejus fere exordio ait: *Ut fraternam approbationem mentem nostram aperiamus, brevibus, quæ de ea re nobis cognita sunt, dicemus. Illud in primis subiicientes, oportere nos omnem vanam novitatem * observare, & maxime cum in fide in Christi populo discordiæ tumultus, & scandali argumentum suboritur. Deinde in Ecclesiis consuetudo longi temporis tenenda est. Quod autem ad consuetudinem spectat, in principio nascentis Ecclesiæ viguisse usum sacrarum imaginum pluribus docet, eumque firmatum non subsequenti usu tantum, sed etiam sententiis sanctissimorum Patrum, quos citat. Quod autem ad contradicentes, & hoc improbantem pertinet, ista subicit.*

* confidere.

XV. Hoc igitur cognoscere oportet, non solum nunc, verum sæpius, idque maxime Judæos nobis opprobrio vertisse, cum tamen idololatriæ servi, & ministri vere semper extiterint, non sane aliam ob causam, quam ut fidem nostram inviolatam contaminent, cum autem in manufacta invehuntur, eaque auferre student, non hoc agunt ut divina natura omnibus visibilibus, & sensibilibus superior cognoscatur; sed omne studium, cultusque eorum hoc vertitur, quo divinam naturam humiliant. Sed hos satius fuerit relinquere. Quid enim aliud, quam canes sunt latrantes contra ovile Christi? Sarracenis autem (quandoquidem & ipsi ea de re aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hac voce, Chobar, quod a patribus acceptum per puerilia misteria, & festa peragunt. Christianis vero, quibus per universum orbem terrarum sub unum Evangelii jugum videlicet (ut propheta inquit) servientibus Deo character propriissimus est fides, & confessio in unum Deum, &c. Hæc pluribus docens, longe abesse tradit, ut Christiani colant idola, utpote quod nemo sit in Ecclesia, qui intuitus sanctorum imagines, alicui earum dicat, gloria tibi Deus & Deum putet, licet tamen ante eas lumina ponat, vel suffitum admoveat, ut moris erat. Additque ex hujusmodi cultu sanctorum frequentia scaturire solere miracula invocantibus eos sanctos, quorum sunt ima-

gine, venerationi expositæ meminitque de sanctissimæ Dei genitricis picta imagine in Sozopoli existente, ex cujus manu unguenti scaturigines emanant.

Apponit & inter alia ejusmodi contestationem, dicens: *Scandalizare aliquem intolerabile, & horrendum judicium affert illis, qui intendunt. Nunc autem & totæ civitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Caveamus omni studio, ne hujus rei auctores simus. Ante omnia vero providendum est, ne a sententia permuteris, ne ex hoc inimicium elevent contra fidem nostram, dicantque: Hucusque Christiani erraverunt: nisi enim institutum suum idololatriam cognovissent, non sane nunc manufacta abicerent. Quod ipsum quantum contumeliæ subversionisque fidei in Christum conciliet, quisquis agnoscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, ut qui a veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus Reges nostros, & Imperatores ex propria erga Deum affectione pro sua statua salutiferam Crucem, gloriationem sæculi erexisse; &c. Hæc in sancta Synodo ubi lecta, adeo probata sunt, ut secundum ea, quæ audivissent, subiecerit post veram de his confessionem anathematismos in hæc verba.*

Credentes unum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines veneramur. Qui sic non credunt: anathema: qui aliter sentiunt, longe ab Ecclesia abiciantur. Nos veteri Ecclesiæ legislationi insistamus. Nos Patrum statuta conservemus. Nos, qui addunt aut auferunt aliquid de Ecclesiæ; anathematizavimus. Nos venerandas Imagines salvamus. Nos, qui sic nolunt: anathemati subiicimus. Christianorum accusatoribus, videlicet Iconoclastis: anathema. Qui ex scriptura sancta contra idola dicta in sanctas imagines detorqueant: anathema. Qui sacras Imagines idola vocant: anathema. Qui dicunt Christianos tanquam deos imagines amplecti: anathema. Quæ communionem habent cum iis, qui sacras imagines reiciunt, aut contemunt: anathema. Qui dicunt præter Christum, aliquem nos a cultu idolorum liberasse: anathema. Qui dicere audent sanctam Catholicam Ecclesiam idola unquam accepisse: anathema. Hæc tunc ibi dicta, hic autem recitata, quod iisdem scriptis S. Germani litteris a Patribus apposita fuerint. Sic igitur (ut vidisti) primus coryphæus, qui contra Iconoclastas in Oriente vexillum confessionis erexit, scriptis hæresim impugnando, Germanus fuit Constantinopolitanus Episcopus.

XVI.

XVII. Anathematismi ex Scriptis S. Germani in Iconoclastas.

Post

CHRISTI
727.GREGORII PAP. II.
14.LEONIS ISAU. IMP.
12.

XVIII. Joannes Damascenus fortis propagator Catholicæ fidei.

Post ipsum vero S. Joannes Damascenus, nobilissimus parentibus ortus Damasci, doctissimus ipse quidem, cum & Romanam fidem ab incunabulis ab Italo homine Cosma nomine, ceu lac purum ebibisset. Hic ubi tempus vidit opportunum, intrepide profluit in arenam, tribus editis orationibus pro sacrarum imaginum cultu, quo funiculo triplici in cultu veræ religionis Catholici tenerentur; eodemque, veluti facto flagello, impii manu Domini flagellarentur. Iste quidem ubi accepit ab Imperatore promulgatam esse blasphemiam; ad confidendum monstrum arma paravit illa, quæ tum ministrabat occasio, cum videlicet pro defensione sanctorum imaginum cultus, in condemnationem recens emergentis erroris coepit epistolâ scribere ad diversos; per quos eadem in alios spargerentur, sicque fieret, ut ubi contigisset sparsum esse venenum, cito adesset, quo curarentur antidotum. Erat enim celebre nomen Joannis, cum generis (ut superius dictum est) nobilitate, tum quod ipse ferme solus inter Christianos, sicut & pater ejus, ob virtutum eminentiam, quæ solet semper libera etiam hostibus dominari, apud Sarracenos venerationem, & Principem Sarracenorum primum vendicaverat sibi locum, ut olim Daniel apud Regem Assyriorum, vel Joseph apud Regem Ægyptiorum. Non extant ipsæ quidem datæ hoc tempore a Joanne ad diversos epistolæ, sed tantum mentio de illis habetur apud Joannem Hierosolymorum Episcopum. Sed quales illæ essent, ex aliis ejus lucubrationibus

eodem argumento conscriptis quisquis poterit facile assequi, nempe fuisse aculeatas, ad feriendos adversarios bene dispositas, & loricas ad defensionem paratas. Satis namque illæ visæ sunt hoc exordio pugne, tamquam in velitatione ad armandum fideles; postea vero cum fortius, atque vehementius ingruit prælium, validiora paravit arma illa nimium, quæ hactenus in sacro armamentario sanctæ Ecclesiæ Catholicæ integra asservantur: tres illæ videlicet orationes de imaginibus inscriptæ, quæ pro imaginibus promulgatæ leguntur; quando autem illæ ab eo fuerint elucubratæ, ejusdem sancti testificatione, suo loco dicturi sumus.

Ita quidem nobilis athleta Joannes: quem si quis hac ex parte Davidi comparaverit adversus leonem insurgenti: puto quidem scopum veritatis attinget. Quod ille Saul, necessitate cogente, ista de se magnifice prædicaret (a): *Quando veniebat leo vel ursus, & tollebat arietem de medio gregis: persequabar eos, & percutiebam, eruebamque de ore eorum: & illi consurgebant adversus me, & apprehendebam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamque eos. Nam & leonem & ursum interfeci ego servus tuus.* Istud quidem & ipse Joannes videtur expleffe, cum in Leonem Isauricum insipientem in ovile Catholicum insurrexit, tenensque rabidum mentum, abstraxit ex ore prædam, dum ab eo seductos revocavit ad vitam, & reduxit ad caulas; tunc & ipse Leo extinctus penitus videri potuit, & suffocatus: tum potentia

XIX.

(a) 1. Reg. 17.

Joannes in Leonem viriliter pugnat.

PAGIUS Ad num. XVIII. & seqq. Sanctus Joannes Damascenus nobilibus parentibus in Syria ortus, Caliphæ Saracenorum Minister, & Damasci Præfatus, Imaginum Sacrarum generosus Defensor præter tres Orationes de Sacris Imaginibus adversus Iconomachos, quæ jamdiu lucem viderunt, edidit Orationem demonstrativam de sacris ac venerandis Imaginibus, ad Christianos omnes, adversusque Imperatorem Constantinum Cabalinum, ac hæreticos universos, a Combesisto in Historia Hæresis Monothelitarum publicatam. In ea Damascenus hæreticos omnes velut coram provocat, oblatumque fidei libellum ab eorum calumniis vindicat. Dirigit autem peculiariter eam Constantino Copronymo, cui poterat cum fiducia loqui, extra fines Romani Imperii sub Saracenis in Syria degens. Vocat Constantinum Cabalinum ab equi-

no stercore, cujus odore & tactu homo impurissimus delectabatur, auctus olim Copronymi titulo, a sedato sacro fonte, cum infans intingeretur. Legendæ notæ Combesisti in eam Orationem.

Baronius anno DCCLIV. num. XII. obitum Sancti Huberti Leodiensis Episcopi consignavit; postea tamen in Appendice ad Tom. IX. S. Huberti monuit, eum ad annum DCCXXVIII. referendum esse. [1] Verum Cointius hoc anno numero XXXVII. & seqq. ostendit hunc Sanctum Antistitem hoc anno ad Deum migrasse. Auctor enim Anonymus, qui ejus vitam scripsit, affirmat illius Translationem factam die Dominica, anno decimo sexto felicissimi ejus excessus, (Carolomanni vero Majoris Domus, qui Caroli Martelli filius fuit) tertio jam anno. Hi characteres annum Christi DCCXLIII. designant,

NOTÆ

[1] V Eteris Chronicis Leodiensis author vulgatus a P. Martene Anecd. t. 3. col. 1403. obitum S. Huberti consignandum censet circa annum 730. die III. Kal. Julii. Quamvis autem scriptor iste recentior est, utpote qui opus suum ad annum 1192. perducit; adhuc tamen ea quæ hic scribit ex vetustissimo aliquo scriptore desumpsisse potuit; cum præsertim hæc ejus opinio cum vetusto auctore vitæ hujus Sancti optime componi possit. Si enim vir Sanctus obiit nocte ante feriam sextam, ut auctor iste vitæ prodit, optime utique affirmari potuit decessisse illum die III. Kalendas Julias anni 730. quæ in feriam quintam incidit. MANSI

CHRISTY
727.GREGORII PAP. II.
14.LEONIS ISAU. IMP.
12.

tia veritatis victa impietas, atque profrata fuit. Ita Deus eligit infirma mundi, ut confundat fortia. Siquidem non Imperatorem obicit adversus Imperatorem exercitibus repugnantem, sed stylo certantem; quo uno potentissimo telo ipsum ita perterritum, ut quod viribus diffideret, ad fraudem parandam, quae e medio tolleret, improbus se converterit. Quomodo autem ista se haberint, inferius suo loco dicturi sumus; modo autem quae sunt hic breviter enarrata, pariter sincera fide testata, omnique ex parte firmata posteris relinquamus.

XX.
Joannes
Damaſce-
nus Con-
ſiliarius
Regis.

Joannes Patriarcha Hierosolymorum in vita ejus, quam scriptam posteris tradidit, habet in primis ista de Joanne post parentis obitum a principe Sarracenorum in aulam importune vocato. At vero Sarracenorum princeps Joannem accersens, eum primarii consilarii dignitate ornavit. Recusabat autem ille, ut cujus cupiditas alio tenderet, verum ita tandem coactus est, ut jam repugnare non posset. Itaque in majorem, quam ejus pater, dignitatis gradu constitutus est: Tum autem Leo Isauricus Romanum Imperium gubernabat, qui adversus venerandas imagines, ac recte de religione

sentientem Ecclesiae coetum erat, tamquam leo rapiens rugiens: nam & illas belluina insania igne comburebat, & earum adoratores rapiebat, ac debebat: tyranniceque impietatis dentibus miserum in modum laniabat. Quae postquam ad Joannis aures pervenerunt, Eliae zelum, atque cognominis sui Baptista reprehendendi libertatem imitatur, eum videlicet etiam ante unctionem, invisibiliter ungento spiritu, ac verbum Dei veluti spiritus gladium incidendi facultate praeditum, ad ferinae illius mentis dogma, tamquam caput amputandum obicit. Ad Orthodoxos itaque, quibus notus erat, pro venerandarum imaginum honore libellos epistolares mittebat, quibus illud eruditissime demonstrabat, divinarum imaginum adorationem necessariam esse; ipsoque hortabatur, ut aliis eadem commemorarent, suasque epistolas omnibus ostenderent: atque omni oratione ac studio novus ille veritatis pugil ad hoc incumbere, ut epistolae suae, velut per orbem quemdam e piorum manibus ad piorum manus transferrent, haecque recta doctrina confirmaretur. Ac Pauli instar omnem correctionem adhibebat, ut si non pedibus, ac certe, per epistolas terram universam veritatis praedicatione in orbem complecteretur. Haec de

Joannes
Damaſce-
nus pu-
gnat pro
veritate.

PAGIUS signant, cujus littera Dominicalis fuit F. & mensis November, cujus tertio die ea a Carolomanno facta dicitur in veteribus Annalibus, & a Joanne Placentio in Catalogo Antistitum Leodiensium; ad annum III. Carolomanni totus pertinuit, quia Carolus Martellus hujus pater obiit mense Octobri anni Christi DCCXLI. Jam vero si annus DCCXLIII. fuit post Sancti Huberti mortem decimus sextus, is currenti anno mortuus est. Adde quod hic annus praeditus est littera Dominicali E, & dies XXX. mensis Maii incidit in feriam sextam, qua Sancti hujus Praesulis mors consignatur ab Anonymo laudato in ejus Vita. Ait enim: Rogatu quorundam illustrium Virorum Brachbantum pervexit Basilicam novo opere constructam Domino dedicaturus. Peracta Dedicatione, cum inde digressus esset, incidit in febrim feria prima, migravitque in coelum, cum jam se aurora diei sexta feria; paululum devescentibus furva noctis tenebris vesco representabat splendore, &c. Sanctus Hubertus Reliquias Sancti Lamberti sui Decessoris cum Sede Episcopali Leodium transtulit ex Oppido Trajectensi, & sacros Beati Theodardi cineres, quos Lambertus Leodii sepelierat, idem Hubertus terra eduxit, ac populo colendos exhibuit. Nec contentus, duos Sanctissimos Decessores suos tali cultu, & officio sibi suisque dioecesanis conciliasse, idololatricam ex Arduena, e Taxandria, & ex Brachbante, seu Brabantia, ut nunc vocamus, penitus expulit. Ei successit in Episcopatum Leodiensem Florbertus, seu Floribertus aut Florbertus, ejus filius ante Clericatum genitus, qui patris vestigia secutus, Dioecesim insigni prudentia & Sanctitate gubernavit.

Surius ad diem III. Novembris recitat vitam Sancti Huberti, Auctore quodam ejus discipulo

vel familiari, ut ipse putat scriptam, nec ab eo dissentit Gointius anno DCCII. num. XLV. anno DCCXXVI. num. XXXV. & alibi saepe, ubi eum semper Auctorem Synchronum, & coetaneum appellat, ac ejus morti interfuisse asserit. Verum decepit Virum eruditissimum modus loquendi ab Interpolatoribus usurpatus solitus. Hi enim, ut alibi tanquam certam regulam ad Scriptores coetaneos ab Interpolatoribus, & qui plura post hos saecula vixere, discernendos statuitur ipsa saepius primigeniorum verba describunt, & de rebus gestis loquuntur, ac si ipsimet adfuissent, ac tunc vixissent. Quare non mirum si Auctor Anonymus Vitae Sancti Huberti, eadem quae Synchronus ejusdem Auctor verba adhibeat. Quomodo enim Anonymus ille potuit esse discipulus & aequalis Sancto Huberto; cum de secunda ejus Translatione Ludovico Pio Imperatore Gallias regente anno DCCCXXV. peracta verba faciat, & profiteatur, se ea scripturum quae Venerabilis Antistitis Vualcandi (Leodiensis Episcopi) & quorundam aliorum Religiosorum Virorum veraci relatu didicit? Vualcandus enim Leodiensem Ecclesiam regebat, quando secunda haec Translatio praefato anno die XXI. mensis Septembris facta est, ut certo nos edocet Jonas Episcopus Aurelianensis tunc vivens, in Historia secundae hujus Translationis recitata Saec. IV. Benedictino part. I. pag. 393. neque enim Anonymus ille coetaneus esse potuit Sancti Huberti, si centum & amplius annis post Huberti mortem ejus vitam scripserit, & de posteriori ejus Translatione sermonem habuerit. Quae itaque narrat Anonymus, partim ab Auctore antiquiori, partim a Jona accepit. Vualcandus qui recens Andaginenſe Monasterium in saltu Arduennensi & Leodiensi Dioecesi situm, Mo:

CHRISTY
727.GREGORII PAP. II.
14.LEONIS ISAU. IMP.
12.

de Joanne Joannes. Quae autem haec sint subsecutura, & quas Leo Imperator in Ann. Eccl. Tom. XII.

eum sit molitus insidias, suo loco dicturi sumus, B b b An-

PAGIUS Monasterium Sancti Huberti hodie appellatum, instauraverat, corpus Sancti Huberti Ludovico Pio regnante in illud transtulit, quod con-

fluentium populorum frequentia illustre, eorum maxime, qui rabiosorum canum morſu contacti sunt.

JESU CHRISTI ANNUS 728.

GREGORII PAP. II. ANNUS 15.

LEONIS ISAUR. IMP. ANNUS 13.

I. Leo Imp. proditio- ne agit ut deponat sanctum Germanum.

Annus Redemptoris septingentesimus vigesimoseptimus Indictione undecima notatus adest, quo ingravescente magis persecutione Leonis Imperatoris adversus Orthodoxos, cum ipse prae caeteris sibi adversantem fuerit expertus S. Germanum Episcopum Constantinopolitanum: quomodo eum throno pelleret, animo agitare cepit. Mireris Leonem affectare mansuetudinem, non insilire in ipsum imperu, & devorare (ut cupiebat) sed fraudibus agere, aliquamque venari si posset, & captare occasionem, ut justo aliquo simulato praetextu, eum a sede deiceret. Ad scelus operandum idoneum ministrum invenit novum Judam, ejus discipulum Anastasium, quem ad prodicionem faciendam redemit promissione Episcopatus ejusdem Constantinopolitanae Ecclesiae.

II. Germani vaticinium de Anastasio proditore.

Non praeterierunt haec Germanum, ut qui divino revelante spiritu, non praesentia tantum cognita habuit, sed futura praedixit, quae multos post annos eidem infelicissimo ventura essent, prout Theophanes docet, qui & illud narrat; contrigisse nimirum ut idem Anastasius cum aliquando suum sequens Episcopum ad Imperatorem ingredientem, percalcavit pedibus magno animi fastu oram stolae sancti Pontificis: ad eum ille conversus propheticum hoc praenuntiavit oraculum, dicens: Non effugiet tempus a te ingrediendi Duppin, locus hic publicus erat regiae civitatis populorum frequentiori coetu reliquis praestans. Quod vaticinium tunc cognitum, & in memoriam revocatum, fuit, cum impleri contigit. Cum videlicet Anastasius, pulso Germano Episcopus factus esset, diuque sedisset, ex eo quod tyrannum coronasset Arthabasdum Constantini Copronymi cognatum, ab eodem Copronymo, post tyrannum extinctum regnante, fuit iste magistri proditor Anastasius asino impositus verso vul-

tu, summaque infamia & ludibrio totius populi per Duppin publice circumductus. Tam nobilem pompam ejus Episcopatus, ante quindecim ferme annos, prophetice cognitam eidem praenuntiavit sanctus Germanus: qui imitatus Christum Redemptorem, toleravit perfidum proditorem. Porro dejectionem S. Germani e throno post annum sequentem contigisse, suo loco dicturi sumus.

Qui igitur S. Germano (ut vidimus) Leo Isauricus tetendit insidias ad perendum eum, idem cum scisset se scriptis Joannis Damasceni fuisse haud mediocriter laesum: ut in eum ulcisceretur, ad fraudes pariter se convertit, in quibus concinnandis ipsi fuit diutius laborandum, quo non haberet praesentem hominem, nec suae potestati subiectum, immo apud Sarracenos & quidem inter proceres eorum, & principes collocatum nempe (ut anno superiori dictum est) a principe Sarracenorum in primum locum Consiliarium adscitum. Quodnam autem fraudulentus homo machinamentum in eundem excogitavit: accipe a Joanne Patriarcha Hierosolymitano, res ab eo gestas sic prosequuto.

Ubi ab Imperatore compertum est (Joannem scilicet scriptis suis magnopere esse conatum, ut exortam haeresim profligaret, accersitis nonnullis, qui eadem cum ipso de religione sentiebant (siquidem indignissime ferebat impietatem suam Joannis epistolis traduci, aperteque perurgari) negotium ipsi dedit, ut imposita sibi pietatis larva, omni studio, atque conatu id agerent, ut per colloqui speciem, epistolam quamdam Joannis manu scriptam manusciserentur. Quamobrem vitii propagatores nullum (ut dici solet) funem movere, fraudemque tegere, atque id, quod ipsi imperatum fuerat, investigare desisterunt, quoad inventam epistolam Imperatori tradidissent. Ille autem acci-

III. Leo in Jo. Damasceni, tenet insidias.

tiam testantur Annales Nazariani & Chronographus San-Dionysianus. Bajoarii Norici incolae, & multi Germaniae Galliaeque populi dum a Francorum Imperio defecerant, ac se se in libertatem afferuerant. Quarum singulorum nationum Duces ex Praefectis alienae Ditionis Principes sui juris, & sub nomine Ducum suae quisque Provinciae, suorumque popularium Domini, ac revera Reges evaserant. Primum illic transit Carolus magno coacto exercitu anno DCCCXXV. iterumque illuc currenti anno venit, quia Bajoarii superioris belli clade nondum satis domiti, iterum rebellare. Annalista quidem Patavianus, & Mathematicus, qui de more eadem scribunt, ajunt: Anno DCCXXVIII. item Carolus fuit in Saxonia. Verum nullum hoc anno in Saxonia bellum

Secundum bellum Caroli Martelli adversus Bavarios.

Table with 2 columns: PAGIUS SEC. VIII. Anno E. 728. and ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6211. with sub-headers for JESU CHRISTI, GREGORII II. PAPÆ, LEONIS ISAURI IMP., and CONSTANTINI COPRONYMI.

Carolus Martellus bellum Bavaricum, hoc anno confecit, & ut ajunt Annales Tilianni, secunda vice pugnavit in Bajoaria. Id e-

CHRISTI 728.

GREGORII PAP. II. 15.

LEONIS ISAUR. IMP. 13.

ziz quibusdam notariis suis, epistolarum Joannis exemplar ad imitandum ipsis proposuit, in hoc nimirum, ut & scripturae notas, & ipsius sententias, ac verba exprimerent. Cum igitur multos, qui ad eam rem ipsi operam navarent, invenisset: tum denique jussit, ut epistolam, tanquam ex Joannis persona ad ipsum impium Imperatorem scriptam exararent curjus haec sententia esset.

IV. Epistola ficta nomine Joannis.

Salve Imperator. Majestati tuae hoc nomine gratulor, quod eandem nobiscum fidem tenes, tuaque Imperatoria praecellentia cultum, ac venerationem, quam debeo, tribuo. Eaue de causa illud tibi significo, urbem hanc nostram negligentem omnino custodiri, atque Agarenorum praesidium, quod hic est, exiguum, & infirmum esse. Quare per Deum te obtestor, ut hujus civitatis commiserationem afficiaris, atque ingenti, & strenua manu praeter omnem expectationem missa, quae alio sese proficisci sinulet, urbem sine ullo labore obtinebis. Ad id enim ipse quoque non mediocrem opem tibi afferam: quandoquidem & urbs, & regio universa in mea pene potestate est.

Hac epistola conscripta, ex eadem animi perversitate impius ille alteram ad Sarracenorum principem epistolam confinxit hoc exemplo.

V. Leonis Imp. e. pist. ad Regem Sarracenorum.

Nihil pace beatius, atque amicitia fortunatius esse conseo: ac propterea pacis federa servare, laudabile ac Deo gratum est. Proinde nihil antiquius duco, quam amicitiae foedus, quod tecum sancti firmum atque inviolatum conservare: quamquam ad illud clam infringendum, ac versute violandum a Christiano quodam, qui sub tua ditione, atque Imperio est, crebris ipsis litteris incitor; quibus illud certo confirmet, se mihi ad urbem tuam in meam potestatem redigendam, ingentem opem allaturum esse, si ingentem exercitum eo misero. Unde etiam unam ex ipsis ad me missis epistolis ad te misi, ut iis, quae ad te scribo, fidem conciliarem, atque intelligas, quam in tuendis amicitiiis usra ac sincerae fidei sim: simul etiam ejus, qui ad me haec scribere ausus est, improbitatem, ac fraudem perspectam habeas.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Ium alii Annalista memorant, ideoque loco Saxonia videtur legendum, Bajoaria, ut Cointius jam suspicatus est.

II. Series Praefectorum Sarracenorum Hispania.

Cum Juba Praefectus Sarracenorum Hispanien- sium fere triennio in potestate fuerit, ut discimus ex Isidoro Pacensi, & dignitatem anno Christi DCCXXV. inierit, hoc anno eum excepit Codoysa, juxta Ebnalgotiam & Anonymum Andalusianum? Fere triennio crudelis extitit (legendum astat) atque avi ingenio Hispania Sarracenos & Mauros pro pacificis rebus olim ablati exagitavit, atque Christianis plura restituit, inquit Isidorus de Jahia loquens, qui ideo

Ambas has itaque litteras ille, ut nomine Leo, ita & serpentina versutia praeditus per quemdam ex suis ad Barbarum misit. Ille autem bis acceptis, Joannem accersit, ac fraudulentam ipsam epistolam illi ostendit. Qua perlecta Joannes litterarum quidem formas suis similes esse confessus est, se autem ea, quae in ipsis continerentur, prorsus ignorare, nec unquam sibi hujusmodi quicquam in mentem venisse. Nec vero cum epistolam eam legisset, eum fugit, quoniam dolo, quibusve insidiis haec adversum se comparata essent. Verum ille Christi inimicus Princeps ad ea, quae a Joanne dicebantur, perinde erat ac asinus lyram audiens (velut est in proverbio) atque a bonis quidem, & cum veritate conjunctis verbis obmutuit, atque non ita obituit, quin iniquum facinus imperaret. Nam nulla mora interposita, dexteram Joannis amputari jubet. Cumque ille ab eo precibus peteret, ut purgandi sui causa, atque ut impii Imperatoris furorem in se exponeret, breve quoddam temporis spacium sibi concederetur: a Barbaro tamen, ut cui furor mentem omnino ademisset id impetrare non potuit.

Rex Sarracenorum in Joannem commotus.

Itaque dextera ea, quae scriptis suis virtutem Orthodoxis in Deo fecerat excisa est; dextera, inquam, ea excisa est quae homines Domini odio percitos refutabat: atque pro atramento, quo cum imaginum adorationem litteris mandaret, prius tingi solebat, suo cruore perfunditur. Deinde excisa haec manus a Domino (ut sic loquar) in foro suspensa est. Cum autem advesperasceret, ac Joannes Tyranni indignationem sedatam, atque compressam esse coniceret, legationem ad eum misit, supplex rogans, & obsecrans, atque hujusmodi verbis utens: Dolor mihi ingravescit, meque intolerandum quemdam in modum excruciat, neque acerbitatis aculeo levari possum, quamdiu praecisa mihi manus in acre pendet. Hanc igitur, quaeso, donari mihi jubeas, ut ea humo condita, doloris acrimonia relaxetur. His precibus statim cessit tyrannus; redditaque est viro justo manus.

VI. Joanni praedictur dextera.

Qua accepta, ille ad oratorium, quod domi habebat, ingreditur, pronoque odomi habebat, ingreditur, pronoque od-

B b b 2 mni-

Sarracenos & Mauros in Hispania asperius tractavit, quod Christianos adversus pacificationis Edicta vexasset, hosque in eorum possessionem restituit, quibus injuste spoliati fuerant. De Codoysa vero scribit Isidorus; Era DCCLXVI. (Christi sc. DCCXXVIII. Arabum CXI. Iscam VI. (legendum, CX. hscam VI. qui error facile a Librario admissus ob concursum duarum litterarum ii) Odissa (lege Codoysa) vir levitate plenus audacitate a Duce Africano accepta, qui Hispania potestatem semper a monitu Principis sibi gaudet fore collatam; Caliphæ enim Hispanias Africano Duci submittebant, per sex mens-

CHRISTI 728.

GREGORII PAP. II. 15.

LEONIS ISAU. IMP. 13.

Joannis preces ad Dei Genitricem.

mnino corpore ante divinam imaginem quae Dei genitricis effigiem gerebat, provolutus, excisumque manum pristinae suae commissurae admoveus, intimo pectore ingemiscit, ac cum lacrymis, exclamans, illam ad misericordiam propensissimam hunc in modum obsecrare coepit: Domina, & castissima Mater, quae Deum meum peperisti, divinarum imaginum causa dextera mihi manus amputata est: Neque enim te fugit, quid Leonem in furorem conjecerit. Quare quam celerrime accurre, & manui meae medicinam adhibe. Dextera Excellsi, quae ex te incarnata est, per tuam intercessionem virtutes multas efficit. Tuo itaque rogatu meam quoque dexteram obsecro, sanet, ut tuas quemadmodum concesseris, Filiique ex te incarnati laudes modulo concantu, o Dei genitricis, literis consignet, atque Orthodoxo cultui adjumento sit. Potes enim quicquid lubet, ut Dei Mater.

VII. Manus Joanni divinitus restituta.

Haec Joannes lacrymis dicens obdormivit, atque in somnis Dei genitricis imaginem videt, placitis, & laetis oculis ipsum intuentem, ac dicentem: Ecce sanitati est restituta manus tua. Jam ergo sine ulla cunctatione, quemadmodum nunc pollicitus es, eam (a) scribe velociter scribentis calamum effice. Experrectus igitur ille, qui sanus fuerat, cum excisam manum contempleretur, eamque sanantiam conspexisset (b), spiritu exultavit in Deo salutari suo, atque ipse matre: quoniam fecit ipsi magna, qui potens est; pedibusque stans, manus in altum extulit, carmenque quod tempori maxime conveniret, cecinit; totaque nocte una cum universa familia letabatur; ad grati animi significationem canticum novum Deo cantans, ac dicens (c): Dextera tua Domine magnificata est in fortitudine; Dextera tua manum meam amputatam sanavit, ac per eam hostes, qui venerandam tuam, ac genitricis tuae imaginem honore minime prosequuntur, consindet; atque in multitudine gloriae tuae adversarios, imaginum fractores per manum meam confringet. Erat itaque illi nox ea dies, & non nox, ac lumen & non-

(c) Exod. 15.

PAGIUS

ses (usque ad finem currentis Christi anni) absque ulla gravitate vetemptans, pra paucitate Regni nihil dignum adversumque ingeminat. Otsimam Codoisae successit: per idem tempus, inquit Isidorus, ad regendam Hispaniam in Era DCCLXVII. Arabum CXII. Iiscam VII. (scribendum CXI. Iiscam VII. Artman ab Africanis partibus tacitus proferat, qui dum quatuor per menses, &c. videlicet usque ad mensem Maii an. DCCXXIX. Otsimano successit Haitban, cui Isidorus menses decem tribuit Haitbano Mahometus, qui Aberraman in suum locum statuit, idque circiter mensem Martium anni DCCXXX. cum per triennium praefuerit, & mense Octob. an. DCCXXXII. perierit, ut ex dicendis liquebit. Quae Praefecto-

tenebrae (licet autem hoc loco prophetae vocem cum alia immutatione usurpare) erat illic nox pure epulantium, & (d) (d) Ps. 47. sonus exultationis in justis viri tabernaculo.

Haec porro non occulte in silentio peragebantur, verum admirandus ille sonus, atque continua illa jubilatio ad vicinos, & eos, qui in orbem habitabant, sese diffundebat. Ex quo factum est, ut confestim quidam ex Christi inimicis Sarracenis Principem suum adirent: Joannes dexteram minime abscissam esse affirmantes, verum alii cuiusdam, seruo puta, aut alioqui ipsi ministranti, qui benevolentia erga eum ductus, seipsum domini loco huic supplicio exposuisset: eos autem, quibus hujusmodi sectio imperata fuisset, pecunia corruptos poenam in alium transfuisse: En enim Joannes (inquebant) domi desidens canit, ac perinde oblectatur, ac si nuptiale festum celebraret, epithalamiumque aliquem cantum ederet; immo & hujusmodi laetitiam ipse exultatio superat. Hoc nuncio allato, statim Joannes accersitur. Ac cum venisset, excisam dexteram extendere jubetur. Quae demonstrata, certo Deo matris consilio, ac providentia linea quadam in ea elucebat, verissimam excisionem esse ostendens. Tunc igitur ex eo Barbarus quaesivit, quisnam medicus ipsum in sanitatem asseruisset, ac quanam medicamenta imposuisset? Ille clara & ingenti voce miraculum praedicat. Dominus meus (inquit) omnipotens medicus, cujus vis, ac potentia orationem pari pede comitatur, in sanitatem me vendicavit.

Ad haec Barbarus: Quantum conjectura assequor, o homo, id quod passus es, insons passus es. Ac velim illud nobis ignoscas, quod praecipiti, & inconsiderata sententia supplicium tibi intulimus. Tu vero pristinum munus ministrabis, principemque inter consiliarios nostros locum obtinebis. Neque enim post haec, nisi de tuo consilio, ac sententia quicquam facturi sumus. Ille autem humi prostratus adoravit, pronusque jacens eum per diu rogavit, ut id sibi remitteret, aliamque viam

rum Hispaniensium successiones accurate consignandae fuere, ut nostra Chronologia certius procedat.

Hidulphus, seu Hadulfus, quem hoc anno III. Annales Petaviani & Masciacenses mortuum asserunt, fuit Episcopus Atrebatensis & Cameraensis, ac simul Abbas Vedastini Monasterii, a Sancto Autberto anno DCLXVI. conditi in Episcopatu Atrebatensi, ut scribit Alcuinus in Vita Sancti Autberti; & quidem ordine secundus postea ad Episcopatum Atrebatensem electus, teste Balderico in Chronico lib. 1. capit. 34. Annalistae Petavianus & Masciacensis ad hanc annum de eo habent: Anno DCCXXVIII. Adulfus Episcopus mortuus est. Fuit autem de Camera-

VIII.

Miraculum divulgatur.

IX.

Rex Sarraceno- rum pro- pensior erga Jo- annem.

III.

Movetur S. Hidulphus Abbas & Episc. A- trebaten- & Came- racen.

CHRISTI 728.

GREGORII PAP. II. 15.

LEONIS ISAU. IMP. 13.

(a) Joann. 14.

viam multo jucundio- rem, & optabiliorem ingredi permitteret, ejus, qui ait (a) : Ego sum via, vestigiis inherere. At Barbarus potestatem minime faciebat; eratque cernere tanquam gladiatores quosdam, Barbarum, & virum justum inter se pugnantes. Ille autem multis mundi vinculis Joannem coercere contendebat; hic contra magnam vim, ac studium adhibebat, ut ea rumperet, atque Angelicis pennis in sublime volaret. Quin illud quoque fortasse nec immerito dixerit quispiam, quod improbi spiritus a sinistro latere animum Barbaro addebant, atque ad alliciendum Joannis animum eum acuebant; atque luculentum tandem cum praeconio vincit gladiator meus, omnesque adversarii illecebras tanquam parvulorum sagittas ducit, victorque discessit illustri vita caput redimitus, domumque laeto, atque hilaro vultu ingreditur, qui prius maestus, ac tristis excefferat.

X. Joannes Damascenus monachi- smum amplectitur.

Cumque duae ipsi dominicae sententiae propositae essent: altera, quae hoc statuerat, ut facultates suas venderet, ac pauperibus distribueret; altera, ut domos, & agros, aliaque omnia Domini causa relinqueret: ita se comparavit, ut nec in priori temporis aliquid sibi tenendum putaret, ne forte ea res sibi moram afferret; nec item in secunda, nisi facultates suas temere relinqueret, inter eos, qui sanguine ipsi conjuncti erant, lites, atque conflictationes orirentur, aliis nimirum aliud quoddam hereditatis capefenda jus proferentibus. Verum inter utrumque graditur, atque confestim bo-

PAGIUS

maraco, & habuit Abbatiam S. Vedasti. Legendum Sancti Hadulfi Elogium Historicum Saeculo III. Benedicti. part. I. Vides ut hoc saeculo Abbates pietate insignes, cum ad Episcopatum promoverentur, Abbatialem sui Monasterii curam non abdicarent, cujus rei etiam exemplum habemus in Sancto Erkenbode, qui cum esset Sittivenfis Monasterii Abbas in Ducefisi Morinorum seu Tarvanensi, cum postea Morinensis Episcopus electus fuit, utroque munere cum Episcopi, tum Abbatis usque ad obitum defunctus est. Vivebat hoc tempore Erkenbodo, & pervenit usque ad annum circiter DCCXL. aut DCCXLII. ut scribit Joannes Monachus Sittivenfis in ejus Vita, in Actis SS. Bollandianis recitata, ad diem XII. mensis Aprilis.

nis in pauperes, captivos servos suos, quos etiam libertate donaverat, & conguatos, distribuitis, atque divinis templis consecratis, quemadmodum ex matris utero nudus exiverat, sic etiam necessariis indumentis exceptis, nudus mundo excessit. Ac Hierosolimam profectus, cum in his venerandis locis orationis munere (ut par erat) perfunctus fuisset, tanquam cervus divina siti flagrans, in solitudinem contendit, atque ad divini Sabae Lauram se confert, comitem & socium non itineris dumtaxat, sed insti- tuti etiam Cosmam habens, qui eandem cum ipso educationem, ac disciplinam habuerat. Quae autem haec sit sequuta optime instituta vita monastica, idem auctor late prosequitur: sed haec nobis modo satis ad institutum. Quomodo autem postea alios libros elaboraverit adversus Iconoclastas, suo loco dicturi sumus.

Quod ad res Occidentales pertinet, hoc anno, Indictione videlicet undecima, Longobardi Sutrium munitionem ab Ecclesia abstulerunt, de quo ista apud Bibliothecarium: Eo tempore per undecimam Indictionem dolo a Longobardis pervasum est Sutriense castellum, quod per quadraginta dies ab eisdem Longobardis possessum est. Sed Pontificis continuis scriptis, & commotionibus ad Regem missis (quamvis multis datis muneribus) quamvis suis omnibus nudatum opibus, donationem beatissimi Apostolis Petro & Paulo antefatus emittens Longobardorum Rex restituit, atque donavit. Haec Anastasius.

Sep-

XL

IV.

Liber Diurnus sedente Gregorio II. compo- situs.

Liber Diurnus Romanorum Pontificum ad veterem Historiam Ecclesiasticam illustrandam utilissimus, ad Gregorii II. tempora pertinet, ut existimat Garnerius, qui primus illum in lucem emisit ex MS. Codice nongentorum circiter annorum. In eo enim inter Pontifices postremi appellantur Martinus I. & Agatho; inter Generalia Concilia ultimum memoratur Sextum, etsi aliorum meminisse opus erat, vel maxime, si jam celebrata fuissent. Ac denique inter Imperatores Constantinus Pogonatus extremum locum occupat, diciturque nuper coegisse Sextum Concilium. Varia in eo extant Historica, Dogmatica, & quae dicuntur, Critica, ut vel ex Notis a Garnerio editis intelligi potest.

V.

Noverit vestra carissima nobis in Christo fraternitas, hac in presenti Indictione sexta, carissimum confratrem nostrum Dominicum Gradensem, immo novae Aquilejae Patriarcham ad Synodum nostram Romae habitam venisse, & querimoniam de sua, & Foro-Julienſi Ecclesia, quam credimus vos non ignorare, lacrymabiliter coram fecisse. Cujus tandem relictis privilegiis a sancta Romana & Apostolica Sede sibi concessis, iudicio sanctae Synodi hoc definitum fuit, ut nova Aquileja totius Venetiae, & Istriae caput, & metropolis perpetuo haberetur, secundum quod evidentiſſima praedecessorum nostrorum adstruebant privilegia. Foro-Julienſis vero Antistes tantummodo finibus Longobardorum esset contentus, juxta privilegium Gregorii secundi, & retractationem, tertii &c. Vendicabat autem sibi illa tamquam debita Foro-Julienſis Episcopus, eo quod idem & veteris Aquilejae esset Patriarcha: ita enim (ut alias dictum est) idem Foro-Julienſis Episcopus aequae Patriarcha dicebatur Aquilejenſis, & Foro-Julienſis: Sic igitur subiectos voluerunt ambo Gregorii Episcopo Foro-Julienſi tantum esse Longobardos, eos intelligens, qui sub Ducis Foro-Julienſis ditione erant. Sed de bonis invasis Ecclesiae Gradenſis ab Episcopo Foro-Julienſi haec accipie a Gregorio hujus successore, ex epistola scripta ad Callixtum Sereni successorem his verbis:

VI.

Gregorius servus servorum Dei Callixto, &c. Jam triennium evolutum praedecessoris nostri tempore. Et infra. Cogovimus enim, quod aviditate devictus, ausu illicito pervaseris possessiones, quae Centenaria, & * Mansiones nuncupantur, pertinentes monasterio sanctae Dei genitricis sito in insula Barbiana, quod prisco, & longo tempore sancta jure possidet Gradenſis Ecclesia, & ejus haec tenus fuerat ditionis. Quod (quia aliena nulli licet invadere praecipue Sacerdotibus) quia contra Deum est: praecipimus beati Petri Apostolorum Principis auctoritate, cui a Domino, & Salvatore nostro ligandi, & solvendi in caelo, terraeque potestas concessa est, ut ea, quae pervadere contra legem ausus es, in praesen-

* Mansiones.

De rebus invasis ab Episcopo Foro-Julienſi.

PAGIUS

matos, sed tanquam extorres Praesules. Postquam vero Patriarcha Aquilejenſis, qui Foro-Julienſis Castris proprius & legitimus Antistes erat, ibi habitationem elegit, Aquilejenſis seu Foro-Julienſis Patriarcha indiscriminatim appellatus fuit. Hinc in testamento Caroli Magni inter Ecclesias Metropolitanas non Aquilejae, sed Foro-Julii mentio habetur: Nomina Metropolitanarum Civitatum, inquit Carolus M. ad quas eadem elemosina vel largitio data est, haec sunt. Roma, Ravenna, Mediolanum, Forum Julii, Gradus, Colonia, &c. Qua de re loquens Sigebertus in Chron. ait, Forum-Julii seu Aquileia.

ti cum omnibus ejus pertinentibus Gradenſi Patriarcha restituere debeas, cujus ditioni pertinere videntur. Scias enim, si extiteris temerator, & reddere distuleris aliena Apostolica sententiae canonicae te subjacere correctioni, atque poenitentiae, dum justa fueris condemnatus sententia. Hucusque, quae reperiuntur ex dictis ejusdem Gregorii litteris.

VII.

Porro etſi idem Patriarcha Aquilejenſis diceretur pariter & Foro-Julienſis; eo quod apud eam civitatem habitationem delegisset: tamen constat Foro-Julium peculiarem suum habuisse Episcopum, adversus quem turbas idem Callixtus excitavit, quas a Paulo (a) diacono scriptas sic accipie: Gravis (inquit) sane per id tempus inter Pemmonem Ducem Foro-Julii, & Callixtum Patriarcham discordia rixa surrexit. Causa autem hujus discordiae ista fuit. Adveniens antea tempore Fidentius Episcopus de Castro Julienſi, cum voluntate superiorum Ducum intra Foro-Juliani castris muros habitavit, ibique sui Episcopatus sedem statuit. Quo vita decedente, Amator ejus loco ordinatus est. Usque ad eundem diem superiores Patriarchae, quia in Aquileja propter Romanorum incurſionem habitare minime poterant, sedem non in Foro-Julii, sed in Cormones habebant. Quod Callixto, qui erat nobilitate conspicuus satis displicuit, ut in ejus dioecesi cum Duce, & Longobardis habitaret Episcopus, & ipse tantum vulgo sociatus vitam duceret. Quid plura? contra eundem Amatorem Episcopum egit, eumque de Foro-Julii expulſit, atque in illius domo sibi habitationem statuit. Hac de causa Pemmo Dux contra eundem Patriarcham cum multis Longobardis consilium iniiit: apprehensumque eum ad castellum Pontium, quod supra mare situm est, duxit; indeque eum in mare praecipitare voluit. Sed tamen Deo prohibente, minime fecit: intra carcerem tamen eum detentum pauca tribulationis sustentavit. Quod Rex Luithprandus audiens in magnam iram exarsit, Ducatumque Pemmoni auferens, Ratchis ejus filium in ejus loco ordinavit. Haec Paulus; atque de his fatis.

Hoc

Quare Patriarchae Aquilejenſis anno DCCCXII. quo testamentum illud conditum, Fori-Julii residebant. Imo vigentibus controversiis Gradenſis Patriarchae cum Aquilejenſi. Leo Papa IX. an. MLIII. literas dedit ad Episc. Istriae, a Baronio num. V. recitatas, quibus Patriarchae Gradenſis jura illa servat, additque: Foro-Julienſis vero Antistes tantummodo finibus Longobardorum esset contentus juxta privilegium Gregorii II. & retractationem III. nempe Gregorii III. Quare eo anno Patriarcha Aquilejenſis Fori-Julii Sedem suam habebat. Ea postea ad Urinum Aquilejenſis Dioecesis Oppidum translata fuit.

Ad

VIII.

Hoc eodem anno praecessisse signa caelestia de imminente clade Saracenorum in Gallias, testatur Beda, qui vidit, atque descripsit his verbis (a): Anno Dominicae incarnationis septingentesimo vigesimo nono apparuerunt cometae duo circa solem, multum intuentibus terrorem incutientes. Unus quippe solem praecedebat mane orientem, quae vespere sequebatur solem occidentem, quasi Orienti simul, & Occidenti dira cladis praesagi: vel certe unus dici, alter noctis praecur-

PAGIUS

III. Irruptio Saracenorum in Galliam.

Ad. num. VIII. Saracenorum in Galliam irruptionem, Baronius refert ex Beda lib. 5. cap. 24. Anno Dominicae Incarnationis septingentesimo viceſimo nono, apparuerunt Cometa duo circa Solem, multum intuentibus terrorem incutientes &c. ut utroque tempore mala mortalibus imminere, signarent, &c. apparebantque, mense Januario, & duabus ferme septimanis permanebant. Quo tempore gravissima Saracenorum laes Gallias misera clade vastabat, & ipsi non multo post in eadem Provincia dignas perſidiae suae penas luebant. In vulgatis editionibus legitur, DCCXXVIII. loco DCCXXIX. sed errore manifesto, ut ex mox dicendis liquet in Scaliger lib. 6. de Emendat. Temp. pag. 622. editionem adhuc magis corruptam nactus est; in ea enim habebatur, anno septingentesimo viceſimo quinto; indeque praellium Saracenicum anno DCCXXXII. habitum in eum Christi annum retrahit. Veram recte editio Chiffletiana haec cladem cum praesenti anno illigat. Ad haec Anastasius in Vita Gregorii II. scribit: Indictione XII. mense Januario per decem & amplius dies stella, quae aurifer vocitatur, cum radiis in caelo apparuit in Occidente; cujus radii partes Aquilonis respiciebant, & usque ad medium caelum se extendebant. Ubi Auctor libri Pontificalis duos Cometas a Beda memoratos perperam pro stella sumit; sed mensum apparitionis & annum recte cum Beda notat. Porro observatu dignum est quod refert ibidem Beda, Saracenos nempe non multo post in eadem Provincia dignas suae perſidiae penas lauisse; indicat enim celeberrimam de Saracenis victoriam anno DCCXXXII. a Christianis reportatam, cumque an. DCCXXXI. Historiam suam Gentis Anglorum absolverit, manifestum est, eum postea verba illa, & hujus victoriae mentionem in suam Historiam inseruisse. Sic loquentes de Idacio & de Joanne Biclarienti Abbate notavimus, utrumque Chronographum Operi suo jam in lucem emissio addidisse aliqua, quae contigere post annum quo sua Chronica clausere. Quod cum non animadvertissent aliqui Viri docti, errandi inde occasione fumpserunt.

IV.

Monachi Lerinenses a Saracenis occisi.

Porro Porcarius Lerinensis Abbas, cujus mortis multi meminere, diversus est a Porcario, qui Sancti Casarii Episcopi Arelatenſis tempore Lerinum regerat. Praerat Porcarius Junior Monachus minimus quingentis, qui caeleſti monitu praecius ruinae Monasterio suo immin-

rebat exitium, ut utroque tempore mala mortalibus imminere signaret. Portabant autem faciem ignis contra Aquilonem, quasi ad accendendum acclivem, apparebantque mense Januario, & duabus ferme septimanis permanebant. Quo tempore gravissima Saracenorum laes Gallias misera clade vastabat, & ipsi non multo post in eadem Provincia dignas suae perſidiae penas luebant. Hucusque Beda.

Qui enim ante annos quatuor a Carolo Martello in Aquitania fuerant dira

C c c

tis, discipulos ad perferenda tormenta hortatus est, imbellesque pueros sexdecim, adolescentes triginta sex, fuga sibi consulere suavit, & eos in Italiam misit. Interim Barbari in Insulam veniunt, Monachos praecipiti caede mactant, & Ecclesias omniaque sacra aedificia funditus evertunt, ac solo aquant, ut videre est apud Suriam ad diem XII. mensis Augusti. Columbus & Eleutherius Porcarii jussu, in quadam antrum prope littus insula se se abdidere. Eleutherius postea cum aliis quibusdam Monachis corpora sepelierunt Martyrum, qui pridie Nonas Augusti passi sunt. De Porcario plura Coimtus anno DCCXXXII. num. XXX. qui ad eum annum Lerinensis Monasterii everſionem refert, quam tamen longe verisimilius est ad hunc annum pertinere. [1]

Beda loco citato postquam de ea Saracenorum irruptione verba fecit, subdit: Quo anno Sanctus Vir Domini Egbert, ut supra commemoravimus, ipso die Pascha migravit ad Dominum, & mox peracto Pascha, hoc est septimo Iduum Martiarum die Osric Rex Northanhymbrovum vita decessit; cum ipse regni, quod undecim annis gubernabat, Successorem fore Ceolwulfum decrevisset, fratrem illius qui ante se regnaverat Coenredi Regis. Cujus Regni & principia & processus tot ac tantis redundare rerum adversantium motibus, ut quid de his scribi debeat quomodo habitura sint singula finem, nec dum sciri valeat. Quibus ex verbis liquet, hoc anno, quo Pascha celebratum est octavo Kalendarum Martiarum Egbertum eodem die ad Deum migrasse, Osricum Regem die nona mensis Maii ejusdem anni vitam functum; & Bedam loco superioris laudato scripsisse, anno Dominicae Incarnationis septingentesimo viceſimo nono, non vero, anno Dominicae Incarnationis septingentesimo viceſimo octavo, aut viceſimo quinto.

Haec emendatio certa redditur ex Epitome ipsiusmet Bedae, qui ad annum DCCXXIX. habet: Cometa apparuerunt; Sanctus Egbert transit, Osric mortuus est. Mabillonius tamen Sac. III. Benedict. part. I. in Elogio Historico Sancti Porcarii Abbatis Lerinensis autumat, in Historia Bedae lib. 5. cap. 24. ubi hic ait Cometam duos mense Januario apparuisse, & Saracenos Gallias vastasse, retinendum esse annum DCCXXVIII. licet idem Auctor in Epitome, & etiam Scriptor Chronologiae Saxonicae, Cometam illos anno DCCXXIX. apparuisse scribant

V.

Osricus Northanhymbrovia Rex.

VI.

Mors ejus ad annum superiorum retrahi non potest.

NOTAE

[1] Aligat Pagius huic anno caedem Monachorum Lerinensium, sed cum nihil quidquam pro se rationis alleget, non est cur recedamus ab autoritate Actorum S. Porcarii indicantium annum 730. circiter SS. Monachorum emortualem. Ita Bollandia ad diem 12. Julii pag. 734. MANSI

CHRISTI
729.GREGORII PAP. II.
16.LEONIS ISAU. IMP.
14.

cæde Sarraceni confecti (ut suo loco superius dictum est) reparantes vires, novos cogentes exercitus, majori impetu, sicut vehementiore furore invasere primum Galliam Narbonensem, inde in reliquis Galliarum provincias processuri: potiti sunt ea, munitionibus expugnatis. Quas strages in miseros Christianos,

in sacra templa direptiones, incendia, & sacrilegia, in sacerdotes cædes, in sacratas Deo virgines stupra nefarie perpetrarint, nemo puto mortalium scriptio- ne, locutioneve digne fatiis exprefferit, quæ, ut visum est Bedæ, duabus hisce linguis igneis e cælo clamantibus præ- nuntiari meruerunt.

Se-

PAGIUS

bant, quia factum id, inquit, habita ratione diversis calculi, quo alii annum a Januario, quo accidit hæc clades, alii a Martio ordiebantur. Verum certum est primo, Bedam in Historia & in Epitome semper eundem calculum sequi. Secundo, tam Bedam quam Chronologum Saxonem, aliosque Anglos, qui ante annum millesimum scripsere, annos Incarnationis a die Natali Christi deduxisse. Denique, etiam si Beda in Historia annos Incarnationis a Martio deduceret, illorum Cometarum apparitio & Saracenorum clades pertinerent ad præsentem annum, non vero ad superiorem, quia qui eam supputandi rationem usurpant, annum DCCXXVIII. usque ad mensem Martium anni Dionysiani DCCXXIX. numerant, & in modo tantum loquendi a Dionysianis differunt. Quare si S. Theofredus Abbas Calmetiacensis (sicut est illud Monasterium in Diocesi Ancienfi apud Velanos; estque ad hunc usque diem celeberrimum) Martyrium passus est in hac irruptione Saracenicæ, uti existimat Vir doctissimus, qui hujus Sancti Vitam Auctore Anonymo ante sæculum XI. scriptam recitat pag. 476. id currenti anno contigit, non vero præcedenti, ut ipsemet arbitratur. Saracenis enim in illud Monaste-

rium irruentibus Sanctum Abbatem occisum esse, in eadem Vita legitur. Porro non solum Scriptor vetustioris Chronologiæ Saxonicæ a Mabillonio laudatus, sed etiam Scriptor recentioris, qui nuper e tenebris erutus est, habet annum DCCXXIX.

Egbertus Presbyter & Monachus Angliæ, quem mox diximus hoc anno spiritum Deo reddidisse, fuit Vir Sanctissimus annoque sexcentesimo sexagesimo quarto peste correptus mirabiliter liberatus est, ut narrat Beda lib. 3. cap. 27. Tum anno circiter DCLXXXVI. Germanorum conversionem meditatus est, decrevitque in eam Regionem venire, vel si hoc fieri non posset, Romam pergere ad limina Sanctorum Apostolorum. Sed cum hoc perficere non potuisset, ut refert Beda lib. 5. cap. 10. alio cogitationes suas convertit, annoque DCCXXVI. ut eo anno num. XI. Baronius ex Beda lib. 5. cap. 23. narrat in Hiberniam se contulit, & Catholicum Pascha Monachos Hienfes docuit. Mansit autem Vir Domini ea in insula usque ad currentem annum, quo non sine Divinæ provisionis dispensatione die Paschatis ad Deum transit. Pascha enim nunquam prius in eis locis celebrari solebat, suo die, ut inquit Beda.

VII.
Moritur S.
Egbertus
Monachus
Anglus.JESU CHRISTI
ANNUS
730.GREGORII PAP. II.
ANNUS
17.LEONIS ISAU. IMP.
ANNUS
15.I.
Leo Imp.
decernit
iterum
persecu-
tionem
adversus
imagines.

Equitur annus septingentesimus trigesimus Redemptoris, decimatercia Indictione, quo Leo Imperator, quo minus veritate polleret, eo magis violentia sibi agendum putavit, ut quam promulgaverat hæresim stabiliret. Quod enim conciliato Luitprando Rege Longobardorum, res Italiæ in tutum collocatæ esse videri possent, inita præsertim concordia inter Exarchum, atque Romanum Pontificem, liberius posse agere in Oriente sibi visus, primum omnium sanctissimum Patriarcham Germanum Orthodoxorum antesignanum aggre- ditur, quem ad res Italiæ sedandas usque in hanc diem federe (ut diximus) passus est; factus enim, ut sibi videbatur, voti compos, eum magna de throno depositum ignominia in exilium misit; in locumque ejus impium hæreticum Iconoclastam Anastasium Syncellum tyrannice subrogavit, nullo adhibito, vel in depositione illius, vel in promotione istius, consilio sacerdotum, vel cleri, ex præscripta canonum auctoritate, omnia sibi pro arbitrio vendicante hæretico Imperatore. De his dicturi primum omnium, quæ de abdicatione ipsius Theophanes scribat, audiamus.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Septimo Idus Januarii, tertiadecima Indictionis, tertia feria impius Leo Silentium, concionaturus ad populum, contra sanctas ac venerabiles celebravit iconas in tribunali decem, & novem cubitorum, advocato quoque Germano sanctissimo Patriarcha, ratus posse illi persuadere, quod subscriberet contra sanctas iconas. Sed fortis Christi servus nullatenus acquiescens detestabili cacodoxia ipsius, cum verbum veritatis recte dixisset, abrenuntiavit summum sacerdotium, tradens pallium, & post multos didascalicos sermones dicens: Si ego sum Jonas, mitte me in mare. Absque universali quippe Synodo innovare fidem impossibile est mihi secundum Apostolicam doctrinam & Paternam traditionem, o Imperator: & abiens ad locum, qui dicitur Platanium in parentali domo sua, quieti operam dedit, summo sacerdotio functus annis quatuordecim, mensibus quinque & diebus septem, immo annos quindecim, ut dictum est superius. Hæc de abdicatione potius, quam de depositione Germani Theophanes. Verum Joannes Damascenus, qui isto vivebat, & scribebat tempore, nequaquam ita placide, sed cum ignominia factam ab

II.
S. Germanus
Patriarcha e
throno de-
ponitur.

Ccc 2 Im-

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno Era-
ræ Hisp.
DCC-
LXVIII.
Anno
Hegiræ
CXII.
inchoato
die 26.
Martii
fer. 1.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6123.

O . II . A . 9 . P . 9 . April. Indict. 13.

JESU CHRISTI 730.

GREGORII II. PAPÆ 16.

LEONIS ISAU. IMP. 14.

CONSTANTINI COPRONYMI II.

A. C. 730.
I.
S. Germanus
Epi-
scopatum
Constanti-
nop. abdi-
cat.

Num. I. ad VII. Theophanes anno Incarnat. secundum Alex. DCCXXI. Kalend. Septemb. anni Christi DCCXXVIII. inchoato gesta Constantinopoli hoc anno his verbis narrat: Die septima mensis Januarii, Indictione decima tertia, feria hebdomadis tertia, irreligiosus Leo Silentium contra Sanctas Venerandasque Imagines in novemdecim Accubitorem Tribunalio celebravit, Germano Sanctissimo Patriarcha advocato, cui persuadendum arbitrabatur, ut suo de abolendis Sacris Imaginibus Decreto, tandem subscriberet. At fortis Christi servus abominando Leonis consilio nequaquam cedens, imo veritatis verbum recto sensu distribuens Episcopatu se se abdicavit. Tribunal novemdecim Accubitorem domus erat miræ pulchritudinis, in qua die Nativitatis Christi Imperator & conivæ non sedendo, ut ceteris diebus, sed recumbendo epulabantur. Ortus est iste Accubitorem usus, ex eo quod veteres Christiani communes epulas, ut mutæ Charitatis indices in ipsis Ecclesiis celebrare solerent. Quod cum crebris Con-

ciliorum Canonibus vetitum fuisset, epulæ istæ solemnes in adjunctis Ecclesiarum ædibus, quas Accubitorem nomine donarunt, celebrari cœpere, tam in Oriente quam in Occidente, ut fusc ostendit Ducangius in Constantinopoli Christiana lib. 2. §. 6. Silentium vero erat Conventus Optimatum tractandis Imperii negotiis Imperatoris mandato coactus. Quare quemadmodum Francorum Conventus singulis annis pro Regni negotiis congregari soliti dicuntur a nostris Historicis indiscriminatim Conventus, Placita; ita Conventus in quibus de rebus ad Ecclesiam spectantibus in Oriente agebatur, Silentia dicebantur, imo & ab Historicis Græcis Conciliorum nomine quandoque donantur. Sic in Libello Synodico, cujus Auctor Anonymus nono Ecclesiæ sæculo floruit, Conventum in quo Sanctus Germanus abdicare coactus est, inter Synodos numerat.

Sanctus Germanus tenuit Pontificatum annos quatuordecim, menses quinque, dies tres, inquit Theophanes citatus. Quare cum Episcopus Constantinopolitanus die XI. mensis Augusti anni DCCXV. consecratus fuerit, liquet Baronium Sancti Germani ordinationem in annum DCCXIV. perperam contulisse; sic enim non annos quatuordecim, sed quindecim integros cum aliquot Mensium Appendice Pontificatum tenuisset. Liqueat secundo loco horum verborum, dies tres, legendam esse cum Anastasio, Auctore Miscellæ, & Cedreno, dies septem. Subdit Theophanes: Die autem septima ejusdem mensis Januarii Anastasium falsi nominis virum, ipsius Beati Germani discipulum & consacellaneum in ejus locum suffecerunt, qui videlicet Domini sæcularis ambitione motus cum Leonis impie-

II.
Sedis ejus
duratio.

14.

Imperatore abrogationem fatis testatur, ipsumque in exilium esse missum. Nam audi (a): Et nunc (inquit) beatus Germanus alapis percussus, & in exilium missus est, & complures alii Patres, quorum nomina nos ignoramus. Nonne id latronum est? &c. Sic igitur de Germano majorem fidem præstandam Joanni Damasceno, quam Theophani quisquis jure definierit: cum præsertim ex Actis S. Stephani martyris fulciantur, quæ paulo post reddituri sumus; & ex historia de S. Euphemie reliquiarum translatione.

(a) Joan. Damasc. de Imag. orat. 2.

III.

* aliquid deest.

Anastasio imp. p. Episcop. Constant.

Sed quæ de subrogatione successoris, studio Imperatoris tyrannice facta idem scribat Theophanes, audiamus. Subdit hæc ipse. Porro undecimo Kalendas Februarii creant falsi nominis Anastasium discipulum, & Syncellum ejusdem beati Germani, consentientem Leonis impietati propter amorem principatus mundani, hunc ipsum Constantinopoleos provocantes. Sane Gregorius sanctissimus Præsul Romanus (quemadmodum prædixi) Anastasium una cum libellis abjecit, Leonem per epistolas, tamquam inique agentem redarguens, & Romam cum tota Italia ab illius Imperio recedere faciens. Insaniens ergo Tyrannus contra venerabiles imagines persecutionem tetendit. Porro multi clerici, & monachi, & religiosi laici pro recto periclitati sunt verbo. Hucusque Theophanes res hujus anni. Sed de hisdem ita superius. Gregorius Leonem per-

PAGIUS

III. Ex domo Patriarchica vi elicitur.

tati assentiret, falsus Constantinop. Episcopus creatus est. Verum loco, septima ejusdem mensis Januarii legendum cum Codice Barberino, Miscella, & Anastasio, die vicesima secunda ejusdem mensis Januarii, quæ cum Dominica hoc anno concurrebat, quibus diebus Episcoporum ordinationes de more factæ. Stephanus Diaconus Ecclesie Constantinopolitane in Vita Sancti Stephani Junioris de hac Sancti Germani abdicatione & Anastasii in ejus locum subrogatione in hæc verba loquitur: His auditis (nempe quæ de Venerandis Imaginibus dicebat Germanus) Improbus Imperator, more Leonis, cujus nomen ferebat, frendens, Sarcinas ensibus armatos in Patriarchicam domum misit, quibus præcepit, ut cum pugnis & conviciis Sanctum Virum inde deturbarent. Eo autem ejecto & Monastica vite particeps factus, videre erat universam Civitatem, mellisua Patriarchice doctrina orbatam, solum & gemitum non parvum edere; ita ut dies illa, non dies, sed tenebra & stertus super stertum, & va super va esset, ut loquitur Propheta. Iisdem miseris diebus impius Anastasius, impietatis manu Pontificatum occupavit, vi militum, non suffragio Divine Pietatis; qui quidem omnia ad Ecclesiam pertinentia Imperatoris adibus tradidit. Tum tyrannus libera potestate prodenda hæresis accepta, illico Sanctam & Dominicam Christi Dei nostri Imaginem, quæ super Imperatoria atria collocata, ob effigiem Sanctæ Aeneæ dicebatur, deicere & igni tradere tentavit, quod quidem pere-

epistolas, quæ multis sunt notæ, redarguit. Sed & Joannes hunc cum Orientis Episcopis anathematibus subdidit. Hæc ipse, intelligens Joannem Damascenum, quem presbyterum cognomento Chrysostram nuncupatum fuisse tradit. Sed quæ his consentientia habeat Anastasius Bibliothecarius in Gregorio post recitata, quæ superiori sunt anno relata, videamus.

IV.

Post hæc (inquit) claruit Imperatoris malitia, pro qua persequebatur Pontificem: ita ut compelleret omnes Constantinopoli habitantes, tam virtute, quam blandimentis, ut deponerent ubicumque habebantur imagines tam Salvatoris, quam ejus sanctæ Genitricis, vel omnium Sanctorum, easque in medio civitatis (quod dicere crudele est) igne cremarent, & omnes dealbarent depictas Ecclesias. Et quia plerique in ejusdem civitatis populo tale scelus fieri præpediebant: aliquanti capite truncati, alii parte corporis abscissi poenam pertulerunt. Pro qua causa etiam Germanum Constantinopolitanæ Ecclesie Antistitem, eo quod ei consensum præbere nolisset, Pontificatu privavit idem Imperator, sibi que complicem Anastasium presbyterum in ejus loco constituit. Qui missa Synodica ad Gregorium scilicet Romanum Pontificem; dum tali errori eum consentientem reperiret vir sanctus, non censuit, ut fratrem, & sacerdotem soluto; sed rescriptis commonitoriis, nisi ad Catholicam se converteret fidem, etiam extorem a sacerdotali officio esse mandavit.

Quid Gregorius Pontif. in Leonem Imp.

IV.

Erat tunc nonagenario major.

git. Interim vero dum tollebatur, Divino Zelo roborata honorabiles mulieres fortiter irruerunt, arreptaque scalis, Spatharium, qui imaginem amovebat, in terram projecerunt, distractumque morti dederunt. Post hæc ad Patriarchicam domum statim properantes, impium Anastasium lapidibus petunt, agentes: Impurissimum caput, & veritatis hostis, ergone idcirco Sacerdotium invasisti, ut sancta & sacra anathemata, sive donaria everterentur? Hanc de se victoriam non ferens prophanus, a conspectu piarum mulierum aufugit, & ad tyrannum confugiens, ei auctor fuit, ut sanctas illas mulieres ferro interimeret. Quod quidem factum est, illaque pro Christi Imagine inito certamine, victoria præmium ab ipso Christo receperunt, cum omnibus Sanctis Victoricibus in Regno Cælorum Istantes.

Natus erat Sanctus Germanus anno circiter sexcentesimo tricesimo quinto, Heraclio imperante. Gregorius enim II. in priori Epistola hoc anno ad Leonem Imp. de Sacris Imaginibus scripta, & recitata a Baronio anno DCCXXVI. num. XXVIII. ait eum debuisse Germani consiliis obtemperare: Annum etenim agit hodie Vir ille nonagesimum quintum, singulis Patriarchis, & Imperatoribus interveniens. Constantinus Pogonatus Imperii sui initio Justinianum Patriarcham, Germani postmodum Patriarcha patrem occidit; Germanum vero ferocius se gerentem viribus relictis castigavit, inquit Theophanes. Tunc ille primum quidem se Divinarum Scripturarum studio addixit, posteaque Metropoli-

vit, Imperatori quoque mandavit salutaria suadens; & ut a tali execrabilis miseria declinaret scriptis commonuit. Hæc Anastasius. Quod vero non obtemperasset omnino: tunc demum factum est, ut idem Pontifex tandem eundem Imperatorem, utpote penitus impotentem hæreticum cognitum, & declaratum, fuerit anathemate execratus; tumque Romanos, tum Italos ab ejus obedientia recedere penitus fecerit, qui antea id sponte (ut vidimus) simul facere sæpe tentassent.

V. Hæretici Principes quando Regno privandi.

(a) Dan. 4.

PAGIUS

V. Imago Salvatoris Antiphonetes dicta deicitur.

Retinuerat hætenus habenas rebellantis populi sæpe Gregorius, ne adversus Imperatorem penitus rebellarent, quamdiu spes aliqua esse potuit, ut sæpe monitus promulgatum de impietate revocaret edictum, non curans se ob eam causam sæpius esse vitæ in discrimen adductum. Ubi autem eundem, neque verbis, scriptivæ a cœptis potuit revocare, neque beneficiis continere, quin in deteriorer laboretur: tempus jam advenisse ratus, ut securis ad radicem admoventur arboris infelicis, Apostolica auctoritate, Succidite eam, (a) clamat. Quo tonitru excitati fideles occidentales: mox descescunt penitus a Leonis Imperio, Apostolico Pontifici inhærentes. Sic dignum po-

ta Cyzlicenus creatus est, indeque ad Constantinopolitanæ Ecclesie regimen translatus. Varia scripsit Opera, quorum pleraque adhuc inedita sunt. Colitur in Menais Græcorum die XII. mensis Maii.

Sed redeo ad Sacrarum Imaginum everisionem, de qua Stephanus Diaconus, cujus verba mox retuli. Ex illis enim liquet primo Imaginem Salvatoris nostri, quæ in Ecclesia Chalcoopratiانا summa veneratione & populi concursu colebatur hoc anno Imperatorem deicisse, aut saltem evertere conatum esse, non vero anno DCCXXVI. uti eo anno num. IX. adversus Baronium indicavimus. Id enim non contigit, nisi postquam impium Anastasium locum Sancti Germani occupavit, ex mox didis, Servabat Imago illa in æde Deiparæ sacra, Chalcoopratiانا appellata ab Urbis tractu, in quo condita fuit, in eoque tractu Judæi aramentorum mercaturam exercebant. Inde Sacra illa Imago modo dicitur Chalcoopratiانا modo Ærea aut Ænea, & modo Antiphonetes, velut dicas sponsor ac sibi jubens. Combessius in Historia Hæresis Monothelitarum pag. 613. publicavit Piam narrationem de Dominica Imagine in Chalcoopratiaina, in qua origo religionis erga istam Imaginem explicatur, & cur dicitur Antiphonetes aperitur. Liquec secundo, Martyrium piarum Mullerum Virorumque, qui propter Sacram illam Salvatoris nostri Imaginem decertarunt quod narrat Baronius an. DCCXXVI. ad hunc annum etiam pertinere, ut eo anno num. IX. monuimus. In Menais ad diem IX. mensis Augusti nominantur novem illi Viri & Maria Patricia, quæ Spatharium præcipitem dantes, neci tradiderunt, additurque: Hos novem virgines cadens in ergastulum conjecit (nempe Imperator) jubens quingentas quemque die-

steris idem Gregorius reliquit exemplum, ne in Ecclesia Christi regnare sinerentur hæretici Principes, si sæpe moniti, in errore persistere obstinato animo inveniuntur. Tunc enim accidit quod & Græci historici omnes affirmant, & idem Theophanes ait anno decimoquarto Leonis Imperatoris, ipsum Leonem ab eodem Gregorio privatum esse tributorum Italiae exactione. Testantur id Cedrenus, & alii. Zonaras hæc Romæ (quod par est credere) facta esse Synodice tradit, atque in eodem Concilio ipsum Imperatorem anathematis affectum poena. Cujus rei causa factum, ut vehementius a Leone in Oriente Ecclesia vexaretur.

VI.

Sed res gestas in eo tumultu Constantinopoli plenius videamus, quas Theophanes icjune adeo, paucis vix degustatis, præterisse videtur. In actis vero S. Stephani junioris Martyris tunc scriptis fuscus hæc digna memoria enarrantur, in depositione S. Germani, & subrogatione Anastasii accidisse: Imperator milites gladiis accinctos mittit, qui sanctum virum contumeliose habitum, ac plagis male multatum throno exturbarent. Ipse itaque statim ad monasticam, & quietum vitam genus se contulit. Ac contra Ecclesiam invasit ille persecutor, & con-

bus singulis plagas accipere. In quo supplicio perseveravit menses octo. Ut autem eos vidit desicere præcepit afferri candentes subulas, ac aduri eorum facies, tumque gladio interfici in Cyneso, cum Sancta Maria Patricia, ac corpora eorum in mare proici. Suspicatur Combessius loco laudato, mulieribus concessum esse, ut in Sancta Sanctorum ac locum Altaris ingredi possint in ea Ecclesia, cum in Ecclesiis aliis per Orientem soli ingrederentur Ministri ac Imperator, cum erat facturus oblationem, vel etiam Monachi cum Deo consecrantur; suspicatur, inquam, sibi pias feminas sub Leone ingressum arrogasse, ut ejus sacrilegum ministerium impio conatu detererent, ita sapienter judicantes, non esse velut pro religione servandum, quod in casu militaret contra religionem. Quare in præmium illius Zeli liber fuit ingressus loci Altaris illius Ecclesie mulieribus, quia ipsæ præverant tanto facinori, ac scalam detraherant.

VI.

S. Theodosia ejusque Socia diversæ a mulieribus de quibus loquitur Gregorius PP.

Liquet tertio, dejectionis Spatharii, qui Imaginem Salvatoris amovebat Historiam eodem modo referri a Stephano Diacono, & a Gregorio II. in priori sua Epistola, ut utramque narrationem conferenti manifestum fiet, ideoque Constantinum Acropolitam, magnum Logothetam in Encomio Sanctæ Theodosie Sanctimonialis Constantinopolitanæ, quod circa annum MCCCXCIV. conscripsit, ut arbitratur Papebrocius ad diem XXIX. mensis Maii, ubi illud recitat, non bene de re gesta edoctum fuisse. Tradit enim Sanctam Theodosiam mortuo patre collocatam fuisse in Monasterio, & cum Leo Isauricus bellum Sacris Imaginibus indixisset, unusque ex ejus Spatharis Salvatoris nostri Divinam Effigiem deicere aggressus esset, Theodosiam plures religiosas feminas, quæ mundum mun-

humeliosus, eamque miserum in modum per-

la, quæ edita sunt in Bibliotheca SS. Patrum, extat in Bibliotheca Vaticana liber, qui inscribitur.

N. 435. Προς Μακείνον * ηχι αντρυραφεια ρδ- γο- πεει δραν ζοις. Ad Mar- tinum Consulem, & nota- rium oratio de vite definitio- nibus.

439. Item in Collectaneis quibusdam Græcis canonum, & legum, est ejus veluti constitutio quædam, in qua perstringit Italos, tamquam Imperato- ri suo non obtemperantes.

577. Annotationes quædam in Dio- nysium Areopagitam, præter illas, quarum superius me- minimus epistolarum, quæ in Synodo generali VII. Act. 4. citantur.

Epistola ad Joannem Episco- pum Synnadorum.

Epistola ad Constantinum Epi- scopum Nacoliæ.

Epistola ad Thomam Episco- pum Claudiopolitem.

Jo-

phonete ubi & miracula multa sunt, & piæ illas feminas, quæ iniquum illud facinus non tulere, laudibus exornat.

Baronius num. IV. & seq. existimat, Grego- rium II. cum videret Imperatorem penitus hæ- reticum, eum anathemate execratum esse, tum- que Romanos & Italos ab ejus obedientia re- cedere fecisse. Idem scribit Bellarminus lib. Imperato- ris non prohibuit, abest, ut Pontifex Romanus & Italos ad defe- sionem impulerit, aut eos a pensione tribu- torum solvenda impediit, ut Ravennæ & Ve- netiarum exercitus ad rebellionem paratos in officio continuerit. Paulus enim Diaconus, lib. 6. de Gest. Langobard. cap. 49. qui hoc me- lius scire potuit quam Theophanes, Cedrenus, & Zonaras de rebus in Occidente gestis pa- rum instructi scribit: Omnes Ravenna exercitus vel Venetiarum talibus jussis uno animo restite- runt, & nisi eos prohibuisset Pontifex, Impera- torem super se constituere fuissent aggressi. Præ- terea Anastasius in Vita Gregorii II. rem tanti momenti non omisit, qui tamen ea tradit, quæ contrarium plane insinuant: Jussionibus itaque postmodum missis, decreverat Imperator, ut nulla Imago ejuslibet Sancti, aut Martyris, aut Angeli, ubicumque haberetur, & maledicta e- nim omnia assererat, & si acquiesceret in hoc Pontifex, gratiam Imperatoris haberet, & si hoc fieri prospiceret, suo gradu decideret. Respicimus ergo pius Vir prophanam Principis jussionem jam contra Imperatorem, quasi contra hostem se ar- mavit veniens hæresim ejus, scribens ubique se cavere Christianos, eo quod orta fuisset impietas talis. Igitur perinde omnes Pentapolenes atque Ve- netiarum exercitus contra Imperatoris jussionem restiterunt, dicentes, Numquam se in ejusdem Pontificis condescendere necesse, sed pro ejus magis defensione viriliter decertare. Ita ut anathemati Paulum Exarchum, vel qui eum direxerat, e- jusque consentaneos submittant, spernentes ordi- nationem ejus, sibi omnes ubique in Italia Du- ces

VIII. Gregorius II. tributa solvere Imperatori non prohibuit, nec hunc excommu- nicavit.

(*) Lib. 3. Jonnes Cypariffiotus (a) lib. 8. citat Germani ἐπερω τῆς α' σ'ας, id est, expo- sitionem fidei.

Photius in Bibliotheca c. 233. Germa- ni Patriarchæ * ἀπόστολον. Sed non dubito, quin in aliis Bibliothecis alia plura san- ctissimi viri lateant scriptorum monumen- ta, quæ aliquando, Deo volente, pro- dentur in lucem. Sunt præterea Consti- tutiones synodales S. Germani.

VII. Celebratur in Menologio Basilii Imper. (ita nominatur quod ejus iustu collectum est) die duodecima Maii, memoria S. Germani, ubi & asseritur nonagenarius ex hac vita migrasse. Cujus tempore Con- stantinopoli claruit sanctitate Stephanus Abbas, quem ex monasteriis Palestinæ idem Sanctus Germanus vocavit Const- antinopoli ad regendos monachos disci- plina solutos, cujus anniversaria dies a- gitur in eodem Menologio Basilii Imper- rat. decimatertia mensis Januarii.

PAGIUS ees elegerunt, atque sic de Pontificis, deque sua immunitate cuncti studebant. Cogita vero Impe- ratoris nequitia, omnis Italia consilium iniiit, ut sibi eligerent Imperatorem, & Constantino- polim ducerent, sed compescuit tale consilium Pon- tificis, sperans conversionem Principis. Vides S. Pontificis moderationem, & uti Anastasius, Paulo Diacono, qui hoc sæculo vixit suffragetur.

IX. Paulo post subiicit Anastasius: Cumque mit- teret hominem proprium Romam cum scriptis su- is, in quibus continebatur, ut Pontifex occide- retur cum optimatibus: Roma agnita crudelissima insaniit, protinus ipsum Patricium missum oc- cidere voluerunt, nisi defensione Pontificis nimia, præpedisset. Narrat postea Anastasius, quibus se se armis contra Eutychiei Exarchi persecu- tionem Pontifex defenderit, licet Romanos & Langobardos contra Exarchum sui causa arma- tos videret: His ita se habentibus, inquit, e- legit majus presidium Pater ille, distribuere pau- peribus largissima manu qua reperiebat, incum- bens orationibus & jejuniis, & Litaniis Deum quotidie deprecabatur: & spe ita manebat sen- per fultus plusquam hominum, & gratias tamen vo- luntati populi referens pro mentis proposito, blan- do omnes sermone, ut bonis in Deum proficerent actibus, & in fide perseverarent, rogabat: Sed ne desisterent ab amore vel fide Romani Imperii ad- monebat: Sic cunctorum corda mollebat, & do- lores continuo mitigabat. Denique Anastasius refert, Anastasium Patriarcham Constantinopo- litanum in locum S. Germani ab Imperatore subrogatum, rejectum fuisse a Gregorio II. Qui (Anastasius sc.) missa Romam Synodica dum tali hæresi eum conscientem reperiret, Vir Sanctus non censuit eum fratrem, aut Consecra- tionem solito vocari, sed Rescriptis ammonitoriiis nisi ad Catholicam converteretur fidem, etiam extorem a Sacerdotali Officio esse mandavit. Imperatori quoque suadens salutaria, ut a tali execrabili miseria declinaret, Scriptis commouit. Post quæ verba nihil aliud refert Anastasius quod inter Pontificem & Imperatorem vel e- jus ministros actum sit, quia sc. Pontifex ultra Scripta non processit, aliterque se gessit erga eum ac erga Anastasium invasorem Sedis S. Ger- mani, quem extorem a Sacerdotali Officio esse man- davit, nisi ad Catholicam fidem converteretur.

Accidit etiam iisdem diebus (quod non prætereundum est) ut Gothorum populus, qui incoleret regionem, trans Euxinum pontum, defuncto suo ipsorum Episcopo, eligerent Joannem quemdam sanctis moribus imbutum, & consecrandum mitte- rent Constantinopolim ad Germanum Pa- triarcham: qui, ne pollueretur hæretico- rum contagio, missus ab eo est in Ibe- riam trans pontum Euxinum ab Episco- pis regionis illius consecrandus. Est au- tem ejus memoria celebris in Menologio die vigesima sexta Junii.

VIII. Sed jam ad Joannem Damascenum se convertat oratio, quem his ipsis diebus scribere aggressum esse sermone illos de imaginibus, ejus testificatione constat, dum ait: Et nunc beatus Germanus ab- pis percussus, & in exilium missus est. Horum cum meminit Joannes Hierosoly- morum Episcopus ait: Amplissimos libros de divinarum, ac venerandarum imagi- num

VIII.

X. Denique in neutra Gregorii II. Epistola hoc anno ad Leonem Imp. scripta aliquod ver- bum habetur, ex quo conici possit Pontifi- cem aliis armis usum esse, ut Imperatore ab impietate revocaret, quam humanissimis co- hortationibus, & admonitionibus. Hæc tan- tum leguntur in secunda ejus ad Leonem Epi- stola, ex quibus potius colligitur, Gregorium non denunciavisse Imperatorem Ecclesiastica com- munionem in publico fidelium confesso privatum, aut tributorum pensionem inhibere in animo non habuisse: Imperatores, qui pie & in Chri- sto vixerunt, Ecclesiarum Pontificibus obedire mi- nime recusarunt, nec eos vexarunt. Tu vero, Imperator, cum transgressus fueris, ac perver- sus evaseris, & manu propria subscripseris, te ipsum subiciens, & confessus fueris, eum qui terminos Patrum tollit execrabilem esse, in hoc proprio judicio condemnatus es, ac Spiritum Sanctum a te alienasti. Persequeris nos, ac ty- rannice vexas militari carnalique manu: Nos incermos ac rudi, qui terrenos & carnales exer- citus non habemus, invocamus Principem exer- citus omnis creatura sedentem in Calis Chri- stum, qui est super omnes exercitus super- narum Virtutum, ut immittat tibi Dama- scenam, sicut ait Apostolus: Tradere hujusmo- di Satana in interitum carnis, ut spiritus sal- vus sit. Hæc Epistola, ut supra diximus, exe- cunte hoc anno, vel initio insequentis data, ideoque paulo ante Gregorii mortem, quæ mensis Februarii anni DCCXXXI. contigit; postquam Epistolam nullum Pontifici cum Im- peratore commercium fuit.

X. Tradi- Imperato- rem Sata- na, nisi respiciat, Deum pre- catur.

XI. Leo tamen Imp. adeo exarsit, ut in odium vindictarum a Pontifice Imaginum, patrimo- nia Ecclesiæ Romanæ in Calabria & Sicilia si- cilia in fiscum redegerit, & Dioceses Illyricia- nas, Calabriam, Siciliam, & reliquas Provin- cias usque Thraciam a Romano Patriarchatu per summam tyrannidem distraxerit, postquam sc. Liqueat id ex fine Epistolæ Adriani Papæ ad Ca- rolum Magnum, quæ extat ad calcem Syno- di Nicænæ II. ubi pag. 962. edit. Labbeanz dicitur: Dudum quippe quando eos pro sacris Imaginibus erectione adhortati sumus, simili mo- do & de Diocesi tam Archiepiscoporum, quam & Epi-

XI. Provin- cias Illy- ricianas ab Eccle- sia Rom. per vim distrabit Impera- tor.

PAGIUS mundique ornamenta omnia a se removerant, socias sibi adjunxisse, sancto quodam furore in hominem processisse, Theodosiam sorores ad id audendum excitasse, ipsamque primam om- nium scalas arripuisse: Qui igitur, subdit Con- stantinus, in scalarum summitate jam fere con- sistebat impius, Sacram Effigiem antequam cor- riperet, iis excussus, in profundum inferni cor-ruit. Et tamen tam Gregorius II. quam Ste- phanus Diaconus generosum hoc facinus non Sandimonialibus, sed feminis & mulieribus, ut etiam textus Græcus utriusque habet, attribui- unt, & rem gestam paulo aliter narrant; sub- jicitque Stephanus easdem mulieres, postquam Spatharium in terram projecerunt, ad Patri- archicam domum properasse, & impium Ana- stasium lapidibus petiisse, ut mox vidimus. Cujus rei non meminit Constantinus. Quare vi- detur is adscripsisse Theodosiæ & ejus Monialibus quod a piis illis mulieribus gestum. Non dubium tamen quin Theodosiæ pro Sacris Imaginibus morti tradita fuerit cum Sociabus. Constanti- nus enim varia miracula ad ejus invocationem patrata recitat, & Theodosiæ ac Sociarum men- tio ad diem XVIII. Julii in Synaxariis a Pa- pebrocio memoratis. Si tamen hæc vox γυναί- κες, idest mulieres, qua tam Gregorius, quam Stephanus Diaconus utuntur, sumi posset pro Sandimonialibus, Relatio facta a Constantino conciliari posset cum Epistola Gregorii & cum Vita Sancti Stephani Junioris, sed non video id fieri posse. Papebrocius qui Theodosiæ & Sociarum Martyrium cum vulgari opinione ano- DCCXXVI. signat, ad diversum istum modum unam eandemque rem narrandi animum non advertit.

VII. Liqueat quarto, Epistolam primam de Sacris Imaginibus ad Leonem Imp. scriptam esse post Kalendas Septembris currentis Christi anni, nempe post initium indictionis XIV. Gregorius enim in ea narrat quæ contigere, cum Imperator Spatharium suum misit ad evertendum & confringendum Salvatorem, qui appellatur Anti-

cc.

num adoratione contexit: Quo enim di-
vinae imaginis pulchritudinem in se ipso
inde ab initio praestantius impresserat,
ea quoque sublimius de venerandarum i-
maginum honore conscripsit. Ad hujus-
modi porro labores hortatorem, & stimu-
latorem Cosmam habebat, de quo supra.
Et inferius: Ipsum autem eo etiam divi-
nus zelus impulit, ut propter leges di-
vinas pugnant, e Damasco prius, per e-
pistolam scilicet, ut dictum est, ac post-
ea e Palestina, ubi debebat in monaste-
rio, eos, qui divinas imagines in urbe
Constantinopolitana evertebant, contume-
lialique afficiebant, impeteret. Haec Jo-
annes. Factum siquidem est, ut lectione
Joannis librorum quisque sufficiens esset,
qui posset adversus Iconomachos inire
certamen.

IX. Sed aliqua ex his hic intexamus, qui-
bus potissimum adversus Apostatam Im-
peratorem invehitur; atque primum cum
in illis scribendis sui rationem instituti
affert his verbis in exordio primae oratio-
nis: *Ob id (inquit) magis sum incitatus ad
scribendum scilicet. Nam ad subiectos po-
pulos decipiendos multum valet Regis au-
thoritas. Pauci enim, nimirum illi, qui ter-
rarum Reges Coelestis Regis imperio guber-
nari, & leges debere Regibus imperare sci-
unt iniqua eorum iussa negligunt, & asper-
nantur. Et inferius in eundem: Domini
exercitus sancti sunt. Spoliet se ipsum ex-
ercitu suo terrenus Imperator, & tunc
spoliet Regem, ac dominum suum. De-
ponat purpuram, & tunc eorum, qui ad-*

PAGIUS & Episcoporum Sancta Catholica & Apostolica
Romana Ecclesia commomentes, quosvis resti-
tuere eidem Sancta Catholica & Apostolica Ro-
mana Ecclesia qua tunc cum patrimonio nostris
abfulerunt, quando Sacras Imagines deposuerunt,
& nec responsum quodlibet exinde dederunt: &
in hoc ostenditur, quia ex uno capitulo ab er-
rore revertis, ex aliis duobus in eodem perma-
neant errore. Si enim ubique Christianorum Ec-
clesia Canonica intactas suas possident Dioceses;
quanto amplius Sancta Catholica & Apostolica
Romana Ecclesia, quae est caput omnium Dei Ec-
clesiarum, sua Diocesi, videlicet Archiepiscopo-
rum & Episcoporum, imo & patrimonia pro lu-
minarium concinnatione atque alimonii paupe-
rum irrefragabili jure & tenere & possidere mo-
dis omnibus debet? Postea Nicolaus I. Epistola
sua ad Michaellem Imperatorem earundem Pro-
vinciarum restitutionem etiam petivit his ver-
bis: *Oportet vestrum Imperiale decus, quod in
omnibus Ecclesiasticis utilitatibus vigere audivi-
mus, ut antiquum morem, quem nostra Ecce-
lesia habuit, vestris temporibus restaurare digne-
mini, quatenus vicem, quam nostra Sedes per
Episcopos vestros in partibus constitutos habuit
videlicet Thessalonicensem, qui Romana Sedes
vicem per Epirum Veterem, Epirumque Novam,
atque Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, A-
chaianam, Daciam Ripensem, Daciamque Medi-
terraneam, Mesiam, Dardaniam, Praevalem, B.
Eetro Apostolorum Principi contradicere nullus pra-*

versus Tyrannum optime atque egregie se-
se gesserunt, pietatem amputet. In fine
autem ejusdem primae orationis: *Cum i-
gitur antebac sacerdotes, Regesque fue-
runt Christianae Reipublicae divinitus da-
ti pietate, doctrina, & vita sanctitate
praestantes, plurimaque Concilia a sanctis
& divino spiritu afflatis Patribus cele-
brata: cur nemo eorum imaginum usum
censuit improbandum? Novam fidem do-
ceri non patiemur (a). Ex Sion enim ve-
niet lex (ut per prophetam inquit Spi-
ritus sanctus) & verbum domini ex He-
rusalem. Non permittemus, ut aliud al-
lias sensisse, & temporibus mutati fuisse
videamur; nec fidem nostram ii, qui ab
eo sunt alieni, risum & ludum patent.
Regio non cedimus imperio, Patrum co-
nanti avertere consuetudinem: Neque e-
nim piorum est Regum Ecclesiastica insti-
tuta convellere. Non paternam pietatem,
sed latronum sevitiam arguunt, quae pecu-
nia imperantur, non autem verbis per-
suadentur. Et paulo post: *His de rebus
statuere, atque decernere, non ad Reges
pertinet, sed ad Concilia. Nam ubi (b) duo,
vel tres (inquit Dominus) con-
gregati fuerint in nomine meo, ibi sum
in medio ipsorum: ligandi & solvendi
potestatem non Regibus, sed Apostolis,
& eorum successoribus, & Pastoribus &
Doctoribus Christus dedit &c.**

Et in secunda oratione: *Audite (in-
quit) populi, tribus, lingua, viri mu-
lieres, pueri, senes, adolescentes, infan-
tes, gens Christianorum sancta: Si quis
evan-*

sumat; qua Antecessorum nostrorum temporibus
sc. Damasi, Sixti, Leonis, Hilari, Simplicii, Felicio
atque Hormisda Sanctorum Pontificum, sacris
dispositionibus augebatur, &c. praeterea Calabri-
tanum patrimonium & Siculum, quaeque nostra
Ecclesia concessa fuerunt, & ea possidenda obti-
nuit & disponendo per suos familiares regere
studuit, vestris concessionibus reddantur, &c. In-
ter ista, & superius dicta volumus, ut conse-
cratio Syracusano Archiepiscopo nostra a Sede in-
pendatur, ut traditio ab Apostolis instituta nul-
latenus nostris temporibus violetur. Has Pro-
vincias Pontifices Romani hoc anno amiserunt,
quod haeresi Iconomachorum adherere nolent,
& avitam fidem fortiter defenderent; justissi-
marum enim expostulationum nam Hadriani I.
quam Nicolai I. rationem nullam Graeci habere
voluere, ut suis locis videbimus.

Allatus in lib. 2. de Ecclesiae Occident. &
Orient. Perpetua Conf. cap. 1. observat, Schi-
smaticos Graecos afferere Latinos se ab Orien-
talis Ecclesiae communione subduxisse, & variis
haeresibus addictos, in alios atque alios mores,
Patrum traditionibus & Conciliorum Decretis
adversantes verfos fuisse. Non idem tamen
tempus omnes assignare, sed Nicetam Scidum
ad Iconomachorum tempora utriusque Ecclesiae
divisionem referre: licet enim, inquit Scidus,
& a Quinta Synodo Schisma foverint, in rebus
& tamen fidei, cum nihil innovassent, optime
& (cu-

(a) Isai. 1.

(b) Matt. 18.

X.

XII

Origo se-
parationis
Graecorum
& Latinis.

evangelizaverit vobis, praeter id, quod
Ecclesia Catholica a sanctis Apostolis a
Patribus, atque Conciliis acceptum ad
hunc usque diem servavit, eum ne audie-
ritis, neve serpentis consilium acceperitis
quemadmodum fecit Eva, ex qua mortem
est assecuta. Licet Angelus, licet Rex e-
vangelizet vobis, praeter id, quod accep-
istis: aures ocludite. Vereor enim il-
luc usque progressi, quo progressus est
Paulus, anathema, inquit, sit. Id ea
de causa, quod sciret esse Episcoporum
non monachorum, inferre anathema, &
inferius: *Considera enim quid sanctus A-
postolus dicat (a): Et quosdam quidem
in Ecclesiis posuit, primum Apostolos,
deinde prophetas, tum Pastores, atque
Doctores. Ad Ecclesiam constitutionem non
adhibuit Reges. Et rursum (b): Obedi-*
Ann. Eccl. Tom. XII.

(a) 1. Cor. 12.

(b) Hebr. 13.

PAGIUS

sentiebant: at Leonis Isauri aeo, cum Ico-
nomachorum haeresis per totum Orientem
graffaretur, Romana Ecclesia a Constanti-
nopolitana divisa; suis ipsa moribus vivere
voluit, ac demum irruentibus, & omnia
occupantibus Wandalis (ita Francos Schisma-
ticus iste appellat) ex eorum commercio
varis erroribus contractis coinquinata est,
quos modo ipsa, fovet, & ac si essent Pa-
trum traditiones propugnat. Sed Allatus plu-
ribus hanc calumniam refellit, & tandem
cap. 3. num. 7. causam Schismatis his verbis a-
perit: *Ut Graeci intelligant, Schisma sub Leone
Isauro, quod fere omnes Orientis Ecclesias a suo
capite avulsit, non ex aliqua haeresi (licet, id,
ut vidimus, in majores pratenderent, ut specioso
aliquo titulo secessionem suam cobonestarent) sed
ex contentione ab Diocese male usurpata, exor-
tum est. Quod probat postea locis num. supe-
riori a nobis in medium allatis.*

XIII.

Leone Isauro Orthodoxos Constantinopoli
vexante parentes Sancti Stephani Junioris cum
hoc religioso puero in montem Sancti Auxen-
tii ad Nicomediae sinum, e regione Bithyna-
rum partium Provinciae positum confugere, ubi
post obitum Sancti Auxentii, ejus discipuli in
Sancta ejus spelunca inclusi vivebant. Step-
hanum tanquam victimam parentes Abbati obtu-
lere. Tanta autem Sanctitate ibi Stephanus vi-
xit, ut aetatis anno trigesimo primo ceteris
praepositus fuerit. Ab his, inquit Stephanus
Diaconus Ecclesiae Constantinopolitanae in hu-
jus Sancti Vita, nuper Tom. I. Analect. Grac.
publicata, *mons ille instar Urbis effectus est,
egregiique Cenobii formam & Sanctitatem rece-
pit. Omnibus enim, ut ita dicam, de necessariis
Dei liberalitate & Sancti precibus cumulatis pa-
ratis, nempe camerario, aliisque adficiis & re-
bus, quibus opus erat, Cenobium religiosissimum
conditum est, Sancti Auxentii nomine insignitum:
quod quidem impius tyrannus hostili erga San-
ctum animo, Monasterio everso, Auxentii collem
nuncupavit, quod & ad hanc diem ab ejus sym-
misticis distatur. S. Stephani pro Sacris Imagi-
nibus certamina suo loco exponemus.*

XIV.

Sanctus Corbinianus Episcopus Frisingensis pri-
mus hoc anno spiritum Deo reddidit, juxta
Annales Frisingenses a Velfero lib. 4. citatos;
Aribo enim in ejus Vita neque annum neque
diem mortis ejus notavit. In Tabulis Friin-
genibus & recentioribus Martyrologiis inscri-

te (inquit) Praepositis vestris, & subja-
cete eis: ipsi enim pervigilant, quasi ra-
tionem pro animabus vestris reddaturi.
Item rursum; *Mementote (inquit) Prae-
positorum vestrorum, qui vobis locuti sunt
verbum Dei; quorum intuitus exitum
conversacionis, imitemini fidem. Verbum
non sunt loquuti vobis Reges, sed Apo-
stoli, & Prophetae, Pastoresque atque
Doctores. Et paulo post: Regum est ci-
vilis administratio: Ecclesiastica vel con-
stitutio Pastorum, atque Doctorum. Im-
petus iste latronum est, fratres: Saul
scidit pallium Samuelis: & quid ei con-
tigit? Abscidit regnum ejus Deus, &c.*
Ac rursum de iisdem inferius haec ex-
proban in Iconomachos. *Manichaei (in-
quit) Evangelium secundum Thomam con-
scripserunt: Et vos secundum Leonem*
D d d Evan-

Non esse
Regum
sancire
leges Ec-
clesiae.

XI.

bitur ad diem VIII. mensis Septemb. Ei fra-
ter fuit nomine Erimbertus factus etiam Episco-
pus Frisingensis anno DCCXXXIX. quo Boni-
facius Bajoariam in quatuor Dioceses divisit.
Aribo quartus Frisingensis Episcopus ejus Vi-
tam scripsit, quae recitatur Sac. III. Benedict.
part. I. Aribo autem modo Haeres, modo Cyri-
nus appellatus reperitur, imo a Poeta, qui
Versus composuit de Ordine comprovincialium
Pontificum, Metropoleos nempe Saltzburgen-
sis, vocatur Arpeo, & in brevi Chronico Episcopo-
rum Ratisponensium apud Mabilonium Tom. IV.
Analect. Arper. Velferus Vir Germanus hanc
in rem erudite scribit: *Erbon & Arbon Majo-
ribus Haereses dictos, qui nobis Erben sint, eo
Oesfrisum Germanicorum Scriptorum antiquissimum
Vvarbon voci Erbon tanquam similiter cadenti,
in Carmine opposuisse: accrevisse mediam Lex sa-
culi consuetudine, quod crebrum vocalium inter-
jectum, contra quam hodie sit, nostri olim au-
cuparentur. Arbonem itaque Latine nil nisi Ha-
redem esse. Quod is ipsum se. respexit, utvoque
vocalibus in Corbiniani Vita conjuncto. Quin lon-
gius progressus cum in syllabo Hebraicorum no-
minum, qui sive Hieronymo sive Beda Auditoribus
tribuitur, Cyrinum cum haeresis interpretamento
reperisset, quam vere Sacra Lingua gnari sciunt,
delectatus, se sub finem Vita Sancti Emmerami
Cyrinum dixit. Non viderat Velferus Versus lau-
dati Poetae; nam Arpeonis nomen ex lingua Ger-
manica derivatum esse offendisset. Sic etiam
Arno Salisburgen-
sis Episcopus ab Alcuino vo-
catur Aquila, quia ut videre est apud Ma-
billonium Sac. IV. Benedict. part. 1. pag. 64.
Arnot germanicum seu flandricum nomen est,
ex quo ducta vocabula Synonyma, Arnulfus,
Arnoldus & Arno seu Arnonus, & addita aspi-
ratione, Germanis & Flandris familiari fit
Haerent; quae vox Aquilam significat. Haec pro
illius aetatis more.*

Ceterum Corbinianum primum Episcopum
Frisingensem fuisse, docet incertus Poeta cita-
tus. Is enim Episcopos Frisinge Urbis Prima-
riae Dioceseos ad Mosaci & Isarae confluen-
tes sitae hoc ordine numerat.

XV.

Primus
Frisingen-
sis Episco-
pus fuit.

Frisingensis enim Sedes hac Aula vocata est.
Corbinianus ovans quam primus rexerat almus.
Inde Dei famulus Erimbertus nomine senit.
Tertius hinc Joseph praclarus nempe Magister.
Arpeo quartus erat, facundo fame fretus.
Quin-

Evangelium scribite. Non suscipio Regem, sibi per tyrannidem sacerdotium vendicantem: Novi Valentem Regem, qui cum Christianus nominaretur, Orthodoxam fidem persequebatur; Zenanem item, & Anastasium, & Heraclium, & Constantinum illum, qui in Sicilia fuit, & Bardaniscem, qui & Philippicus appellatus est. Non Regiis regalis, sed patris institutis tam scriptis, quam non scriptis Ecclesiam censu consilii, & gu-

Imagines ex traditione.

PAGIUS

*Quintus Apostolicam tenuit Pius Atto Cathedralium.
Post hunc Hitto Pater Sedem jam rexerat almus.
Ex hinc successit Ecchanperbt Pastor amatus.
Ecco pius Sedem praesens nunc Anno gubernat.*

XVI.
Suevi a Carolo domiti.

*Aribo enim DCCLXXXIV. juxta citatum Chronicon Ratisponense vivere desit; ad eum enim Christi annum ibi legitur: Arper Episcopus obiit, & Atto Episcopus factus est.
Bellum Suevicum hoc anno a Carolo Majore Domus gestum. In Annalibus enim Petavianis legitur: DCCXXX. quando Carolus pervexit Sus-*

bernari oportere. Quemadmodum enim in orbem universum monumentis litterarum promulgatum est Evangelium; sic in universo terrarum orbe sine scriptis est constitutum, ut Christus Deus carnem induraretur, sicut etiam ut Crux adoraretur, &c. Habet eadem in commentario (a) de fide Orthodoxa. At de Joanne haecenus satis modo, quæ erudiant Novatores, praesertim vero Politicos.

(a) Joann. Damasc. de fid. Orth. l. 1. c. 17.

Qui

vis contra Lanfridum. Idem habent Annales Tiliiani, aliique, quibus suffragatur Regino lib. 1. ubi de Carolo scribit: Idem quinto decimo anno Regni sui Alemanniam ingressus, contra Lanfridum dimicavit, & sibi eandem Gentem subiecit, Alamanni, & Suevi, quorum Dux erat Lanfridus, jamdiu a Francorum Regno desciverant, & a Pippino Caroli patre utcumque pacati fuerant; sed iterum arma cepere, & finitimas Regiones Francis subiectas crebris incursionibus vexavere. Verum a Carolo fracti & subacti sunt, & a Carolomanno & Pippino postea tota Alamannia recepta, Francisque restituta.

I.
Gregorii
Papæ II.
obitus.

QUI sequitur annus Redemptoris septingentesimus trigessimus primus, Indictione decimaquarta, fuit obitu S. Gregorii Papæ lugubris: Qui contigit (inquit Anastasius) tertio Idus Februarii, Indictione decimaquarta, cum sedisset annos sexdecim, menses octo, & dies viginti. De quo, præter illa, quæ dicta sunt superius certis annis intexta, hæc de eodem idem Anastasius habet: *Hic quadragesimali tempore, ut in quinta feria jejunium, atque Missarum celebritas fieret, in Ecclesiis, in quibus non agebantur, instituit. Oratorium in patriarchio in nomine beati Petri Apostoli, diversis ornatum metallis a novo refecit, & circumquaque altaris parietes deargentavit, ac distinxit duodecim Apostolorum, pensantes libras centum octoginta. Et in fine: Hic fecit calicem aureum precipuum, * diversum, ornatum lapidibus pretiosis, pensantem libras triginta: similiter & patenam auream pensantem libras viginti octo, & semis. Hic divisit omnem elero, monasteriis, diaconiis, & mansoniariis solidorum duo millia centum sexaginta, & ad luminaria B. Petri Apostoli solidos mille. Hic fecit ordinationes quinque, quatuor per mensem Septembrem, & unam mensem Junii, creavitque presbyteros xxxv. diaconos liii. Episcopos per diversa loca CL. Qui & sepultus est ad beatum Petrum Apostolum tertio Idus Februarii Indictione xiiii. Leone & Constantino Imperatoribus: & cessavit Episcopatus ejus dies quinque. Haecenus Anastasius. Apud quem additum invenimus in aliquibus exemplaribus mensem unum, quod repugnat iis, quæ dicuntur ab eodem Anastasio in ejus successore Gregorio tertio. Porro Gregorius ipse defunctus receptus est inter Sanctos, anniversariæque memoriæ cultu in Ecclesia perseverat. Cujus si scripta extarent, referretur. *Ann. Eccl. Tom. XII.**

diversis

que ab eo gesta diligentius scriptis mandata essent, Gregorio Magno haud minorem existimares. Præter epistolas scriptas fertur Responsum librum unum ad Leonem Imperat. & alium ad Episcopum Constantinopolitanum, & alia. Eo igitur defuncto, hoc eodem anno die xvj. ejusdem mensis, in locum ipsius Gregorii subrogatus est alius Gregorius ejus nominis tertius, de quo hæc idem Anastasius.

Gregorius tertius natione Syrus ex patre Joanne, vir mitissimus, & valde sapiens, in divinis scripturis sufficienter instructus, Græca, Latinaque lingua eruditus, Psalmos omnes per ordinem memoriter retinens, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione limatus, lingua quoque in lectione politus, exhortator omnium bonorum operum, plebi florentissima salutaria prædicans, Fidei Catholicæ, & Apostolicæ immutata conservator, peremitter suo monitu corda Fidelium corroborans, Orthodoxæ Fidei amulator, ac defensor fortissimus, paupertatis amator, & erga inopes provisor, non solum mentis pietate, sed studii sui labore sollicitus, captivorum etiam redemptor, orphanorum quoque & viduarum largitor, necessaria tribuens, amator religiositatis in Christiana norma, & religiose volentibus vivere, & Dei timorem habentibus in suis præcordiis director existens, Deo favente, pervenit ad ordinem presbyteratus. Quem viri Romani, seu omnis populus a magno ad parvum divina inspiratione permoti, subito cum ejus decessor de hoc seculo migrasset, dum in obsequio sui antecessoris esset intentus, vi abstantes, in Pontificatus ordinem elegerunt. Hæc de ejus vita ante Pontificatum, & ipsius electione Anastasius.

II.
Gregorii
Pap. III.
electio.

III.

Exigebat quidem temporis vehemens perturbatio, ut qui videretur optimus, D d d 2 idem

viginti, legendum sit, dies viginti tres, aut viginti quatuor, si dies ejus emortalis includatur, & loco annos XVI. reponi debeat, annos XV. Cum enim Gregorius die decima nona mensis Maii anni septingentesimi decimi quinti Pontifex Romanus ordinatus, mortuus sit die undecima mensis Februarii, qua eum sepultum asserit Anastasius, sedit annos XV. menses VIII. & dies XXIII. si dies emortalis excludatur, aut XXIV. si includatur. In exemplari MS. Anastasii Colbertino attribuuntur ei anni XV. menses VIII. dies XXIV. Gregorium sedit annos XV. docent Hermanus Contractus, Abbo Floriacensis & quatuor Catalogi nostri. Supra annos XV. eum sedit menses VIII. testantur sex Catalogi nostri Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Martinus Polonus & Abbo Floriacensis. Denique Abbo Floriacensis & quatuor Catalogi nostri habent dies XXIV.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6224.

SÆC. VIII.
Anno Eræ Hisp.
DCC.
LXIX.
Anno Hegiræ
CXIII.
inchoato die 15.
Martii
fer. 5.
A. C. 731.
1.

☉ 12. G. ☽ 10. P. 1. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 731.

GREGORII III. PAPÆ 1.

LEONIS ISAURI IMP. 15.

CONSTANTINI COPRONYMI 12.

A Num I. ad III. Anastasius scribit, Gregorium II. sedit annos XVI. menses octo, dies viginti, & sepultum esse ad Beatum Petrum Apostolum sub die III. Idus Februarii Indict. XIV. Sed non dubium, quin loco, dies

Ad hæresim tolerantiam Pontifex se convertit. Idem quam citissime eligeretur, ne capite deficeret Romanus populus, qui (ut vidimus) ab Imperatore hæretico penitus se subtraxerat, atque omnino defecerat, cujus adhuc in Italia vigeret potentia in Exarcho. Sic igitur Gregorius elevatus in thronum Apostolicum, nihil antiquius habuit, quam obortam hæresim extirpare: cujus rei gratia securim ad radices admovens, primum omnium, Imperat. Leonem ejus auctorem petit litteris Apostolicis, ad eumque legatum misit. Sed utinam sicut arcus fortissimus fuit, ita emissa sagitta plumbea non fuisset. Quidnam acciderit, ex eodem Anastasio res gestas ejusdem Gregorii prosequente, audiamus.

Fuit autem (inquit) Gregorius Papa tertius temporibus Leonis, & Constantini Imperatorum, ea persecutione grassante, quæ per ipsos nota est ad depositionem, & destructionem sacrarum imaginum Domini nostri Jesu Christi, & sanctæ Dei Genitricis, sanctorum Apostolorum, omniumque sanctorum Martyrum, & Confessorum. Pro quibus idem sanctissimus vir, ut ab hoc respicerent, ac se removerent errore, commonitoria scripta, vigore Apostolicæ Sedis instituta, (quemadmodum & sanctæ memoriæ defensor ipsius direxerat) misit per Gregorium presbyterum, qui humano ductus timore, non eadem scripta Imperatori porrexit. Siquidem Leonis rugientis, & sævientis crudelitas ipsa oculis visa perterruit. Majora enim præfens vidit, quam quæ fama perceperat; adeo ut timore correptus defecerit penitus animo, tutius ratus non dare litteras, quas acerrimas esse sciebat, quam desicendo in discrimen adducere Sedis Apostolicæ majestatem. Sed quid in eum Gregorius Papa statuerit, Anastasium audi de Gregorio ipso presbytero, ista subdentem.

Revertens secum illas litteras in civitatem Romanam reducens, ipsi sanctissimo Pontifici patefecit, confessus, se faciendū reum culpæ. Quem magna comminatione Pontifex ipse voluit ab ordine sacerdotali privare. Congregatis enim Episcopis, qui in Urbe essent, vel in proximis Ecclesiis, Concilium ab ipso Pontifice est congregatum, ubi inter alias causa ejusdem Gregorii, utpo-

PAGIUS XXIV. Hermannus Contractus dies XXIII. & quatuor extant Catalogi nostri, qui neque in annis, neque in mensibus, neque in diebus peccant. Schelestratus in Antiquitate Ecclesiæ cap. 8. dicit, videri librum Pontificalem conscriptum fuisse post mortem Constantini Papæ, idque firmari auctoritate MS. Codicis Vaticani num. 5169, qui licet ante quingentos circiter annos exaratus sit, ex antiquiore tamen de-

te gravis, in medium allata est: prælocutusque ipse Gregorius Papa facinus detestatus, sententiam depositionis laturus cum esset in eum, ne id faceret, Episcoporum preces intercesserunt, cum idem Gregorius presbyter reus, emendaturum se quod peccasset, sponte libereque promitteret, imitaturum se Petrum pollicitus, qui etsi timore percussus ab animi proposito excidisset, postea repetita sæpius confessione, mortem tandem libenti animo suscepisset: ait enim de ipso Anastasius: Cui nempe Pontifici resistenti Concilio, & obsecrante tam Concilio, quam optimatibus, ut non deponeretur, sed magis idem presbyter penitentia submitteretur; illi imposta digna penitentia iterum secundo cum istidem scriptis litteris apud Regiam direxit urbem. Sed quod hæc secunda legatio contigisse appareat anno sequenti, suo loco de ipsa acturi sumus.

Qui sic comparatus erat Leo, ut nec audire vellet a Romano Pontifice veritatem: eos, qui ipsam prope etiam nolenti auribus ingerebant, procul in exilium eicere consuevit. Inter alios autem fuit vir sanctissimus, qui successerat S. Germano in Cyziceno Episcopatu Æmilianus, cujus natalem diem celebrant Græci in Menologio istis verbis: Commemoratio S. Æmiliani Episcopi Cyzici. Hic propter sanctorum imaginum cultum multas ærumnas perpeffus, in exilium ab impio Imperatore Leone missus, accepta confessionis corona, dormivit in Domino. Hæc illi die octava mensis Augusti. Tunc etiam Basilii, & Procopii Decapolita idem subeuntes certamen, eandem poenam perpelli, eadem sunt facti digni corona: quorum natalis dies a Græcis agitur vigesima septima Februarii. Tunc & Theophilus sanctus monachus æque coronam promeruit, de quo iidem his agunt verbis, die secunda mensis Octobris, quo ejus diem natalem colere consueverunt: Natali sancti patris nostri Theophili, qui fuit monachus religiosus, & timens Deum sub Leone Isaurico, cujus impietatem, & execrabile odium in venerabiles Sanctorum imagines evertendas, ejus hæresim in factum exprobrans redarguit, ipsum impium, nefarium, & Antichristi præcursores, & Chri-

scriptus fuit, utpote finiens Catalogum Pontificum, quem libro Pontificali præponit, in Gregorio II. Constantini Successore: Liber vero Pontificalis, qui Catalogum in Codice subsequitur finit his verbis: Gregorius natione Romanus, ex Patre Marcello sedit annos XVI. menses IX. dies XI. Fuit autem temporibus Anastasii, Theodosii, Leonis, atque Constantini Augustorum, ubi tantum refert tempus

Gregor. Pap. legationem mittit ad Leonem Imp.

IV. Concil. Romanum in causa Gregorii presbyteri.

V.

Æmilianus Episcopus Cyzici Confessor & alii.

Christi proditorem appellans, aliaque familia obiciens. Quibus ille ad iram incitatus, primo verberari eum jussit, & in carcerem conici: unde postmodum eductus, sanctas imagines abnegare cogitur, quod omnino renuens facere, in exilium missus est, & illic præsentem vitam reliquit. Hæc impius, sed non pro concepta rabie in Catholicos agens, invidens illis coronam martyrii, sciens eisdem colendos fore in Ecclesia Martyres, & eorum reliquias venerationi quoque exponendas, quas impius perdere laboraret. Tunc & Niceta Patricius idem certamen subiens, in album sanctorum Confessorum relatus est decimateria mensis Octobris.

VI. Abstinent tamen idem Isauricus ab infligendo supplicio Joanni Episcopo Polybotti, qui claritudine miraculorum adeo celebris erat in Oriente, ut & ipse, sicut olim magnus ille Gregorius, cogno-

PAGIUS pus Pontificatus sine ullis Actis, ex quo colligitur, Auctorem quidem inchoasse vitam Gregorii, sed non absolvisse, dum Liber Pontificalis prodit. Ita Schelestratus. Verum verba illa contrarium ostendunt; cum falsum sit, Gregorium II. sedisse tempore Anastasii Imp. & sedisse annos XVI. menses IX. dies XI. Vita itaque Gregorii II. longe post Constantini Papæ obitum exarata. Quia vero Sedes cessavit mensum unum & dies quinque, ut habent varia exemplaria MSS. Anastasii, vel dies XXXV. ut in tribus Catalogis nostris legitur, Gregorius III. natione Syrus ordinatus est Pontifex Romanus die decima octava mensis Martii, in quam hoc anno Dominica cadebat. Quare perperam Papebrocius in Conat. Chron. ejus ordinationem illigavit cum die XXII. Februarii. [1]

II. A num. VI. Sanctus Gregorius Decapolitanus,

NOTÆ [1] S. Chelstratis conjecturam repentantis librum Pontificalis statim post obitum Constantini Papæ descriptum fuisse, ut Gregorii III. successoris vita alterius sit opus Scriptoris, non fuit hac conjectura confirmanda succurrit. In Bibliotheca Canonorum S. Martini, quæ Cathedralis est Ecclesia Lucensis, servatur Codex MS. libri Pontificalis vetustissimus vario caractere sæculo saltem nono antiquiore conscriptus, in quo Pontificum vitam usque ad Gregorium III. uno non dissimili caractere exarata sunt; absoluta vero Constantini Papæ vita, quæ cum pagella definit, additur in infima ejusdem ora: Huc usque CXXVIII. anni sunt quod Longobardi venerunt & VII. menses. Dein alia manu caractere quadrato succedit vita Gregorii III. definitque tandem Codex cum Hadriano I. Epocham hanc ab ipso Longobardorum ingressu in Italiam deduci hæud posse perspicue constat; cum stabilita ibi epocha longe ante Constantinum Papam periodum illam annorum 129. absolvat. Vix ergo aliter constiterit, nisi ab ipso regni Longobardici in Italia exordio repetatur. Porro Longobardorum primus Rex in Italia Autharis constitutus est anno 568. ut Pagius ad A. 585. 2. probat. Inde ergo coepta periodus illa annorum definit anno 725, qui ipse est annus Constantini Papæ emortualis, & primus Gregorii; quo & Codicis hujus scriptor vivebat, & scribendo finem imposuit. Quæ deinde succedunt in nostro Codice Pontificum vitam cum Hadriano I. desinentes, alterius scriptoris sunt; ut & scripturæ mutatio non obscure demonstrat. Liber igitur Pontificalis primo quidem cum Constantini vita absolvebatur. Dein suppletus est usque ad S. Hadrianum I. cujus successoris S. Leonis III. vitam cum reliquis usque ad Hadrianum II. forte Anastasius Bibliothecarius adjecit. Denique ejusdem Hadriani II. & Stephani VI. reliquias Gulielmo Bibliothecario debemus.

Insuper juvat hic animadvertere diem & mensem sepulturæ Constantini Papæ in eodem nostro Codice deesse; quare ex additamento illo in vulgatis Anastasii, certum tempus, quo Constantinus defuit, erui minime posse, liquido constat. In vita vero Gregorii II. tempus quo ille defuit, ita definitur; sedit annos XV. menses VIII. dies XXII. quam sanc lectionem Pagius vehementer probaret. MANSI

mento dictus fuerit, Thaumaturgus. Hic enim, cum ad redarguendum Imper. se Constantinopolim contulisset, vehementer que reprehendisset, nullam vim passus, ad suam redire Ecclesiam permixtus est; ubi suum curans gregem illæsum ab hæresi custodiens, quævit in pace, quinta die mensis Decembris, qua Græci in Menologio anniversariam ejus commemorationem agunt. Inter horum classem adnumeratur Gregorius Decapolis in Isauria civitatis civis, qui Orientem & Occidentem peragrans in confessione Catholicæ Fidei, diem clausit extremum. Simeon præterea sanctitate nitens tunc vixit, quem Leo detruisit in carcerem, ubi eum idem, qui supra Gregorius Constantinopoli inivit. Habet hæc Menologium vigesima die mensis Novembris; sed de aliis agendum inferius exit. Jam res Germanicas invisamus.

Hoc

non sub Leone Isaurico, sed sub Leone Armeno sæculo sequenti Sacras Imagines defendit, ut liquet ex Vita Sancti Josephi Hinnographi, recitata in Actis SS. Bollandianis ad diem III. mensis Aprilis. In ea dicitur, Gregorium cum Josepho Theffalonica Constantinopolim propter quædam negotia venisse eo tempore, quo Leo Armenus Iconomachiam renovabat, & religiosissimum Gregorium tota Urbe volitasse, ibique libere ac sine ullo metu veritatem docuisse. Flagitante infinita prope Monachorum multitudine simul coacta, Romam Josephum misit ad Pontificem Romanum, ut anno DCCCXVII. viderimus. Post Gregorii mortem Josephus Joanni Magni Gregorii æmulo ac discipulo adhaesit & Theffalonica non discessit, nisi post Joannis mortem, & sumptis utriusque Reliquiis Monasterium excitavit in loco deserto, ubi eas reposuit, & plures discipulos habuit, ut in ejus Vita

S. Gregorius Decapolitanus, Sacras Imagines tuetur.

VII. Hoc eodem anno cum audivisset S. Bonifacius Germanorum Apostolus defunctum esse Gregorium II. a quo acceperat Apostolatam, & in ejuslocum fuisse subrogatum Gregorium III. ad ipsum Romam Legatos misit; per quos etiam de nonnullis Sedem Apostolicam consuluit. Id enim constat rectificatione auctoris, qui ex Wilibaldo Episcopo S. Bonifacii res gestas prosequutus ait (a): Cum

(a) Vit. S. Bonif. l. 1. c. 25. apud Sur. 10. 3. die 5. Jun.

Legatio a Bonifacio ad Rom. Pont.

* multas

VIII. Epist. Gregorii Papae ad Bonifacium.

PAGIUS

III.

que multa hominum millia iam per se, quam per suos contreraneos ad Christi religionem traducta baptismatis unda diluisset, defuncto beatae memoriae Gregorio II. Sedis Apostolicae Pontifice, tertioque Gregorio eandem Sedem obtinente, Romanam Legatos misit, qui cum novo Pontifice prioris amicitiae fœdera renovarent, & pristinam humanitatem, atque benevolentiam ejus erga ipsum expeterent. Ab ipso vero Bonifacio omnem obedientiam Romanae Sedi debitam pollicerentur: denique plurimorum Germanorum ad fidem Christi adductorum conversionem indicarent. Legati cum Romam venissent, & Pontifici ea retulissent: ille primum Deo gratias egit: denique non solum omnia amicitiae, & benevolentiae officia a Bonifacio expetita pollicitus est, sed ea etiam, quae non petiit, largitus est, nempe Archiepiscopi pallium, & litteras, quibus ad ejus quaestiones * multas respondit. Quod autem ipse Pontificis litterae sequenti potius anno datae esse ex ipsarum contextu intelliguntur: dicere opus est, eosdem Legatos tardius perfectos in sequentem usque annum fuisse Romae detentos. Porro Gregorii Papae litterarum hoc est exemplum.

Reverendissimo, ac sanctissimo fratri Bonifacio Coepiscopo ad illuminationem gentis Germaniae, vel circumquaque in umbra mortis morantibus Gentibus in errore constitutis ab hac Apostolica Sede directo, Gregorius servus servorum Dei. Magna nos habuit gratulatio, lectis sanctissimae fraternitatis tuae litteris, cum in eis, relecta serie fuisset repertum, Domini nostri Jesu Christi gratia, plurimos te a gentilitate, & errore ad verae fidei agnitionem convertisse. Quod quia divina institutione docemur in parabolis,

ta legitur. Gregorii Vita Graece scripta adhuc extat. Colitur in Menzibus Graecorum ad diem XX. Novemb. vide quae de eo loco laudato scripsi. Dicitur Decapoli, quia natus erat in Iauria, ubi erat Regiuncula Decapolis a decem sc. Urbibus appellata. S. Joannes memoratur in Menologio Basilii Imp. addiē XVIII. mensis Aprilis, ad quem diem etiam legendus Bollandus.

A num. VII. ad XIV. Defunt Bonifacii litterae, quas hoc anno ad Gregorium III. Papam dedit; sed ex Othlono in ejus Vita lib. 2. cap. 26. dicitur, defuncto Gregorio II.

cu (b) quinque talenta credita fuerant, (b) Mut. alia quinque fuisse lucratum: in talis commercii lucro cum tota plaudimus Ecclesia. Hinc jure tibi sacri pallii direximus munus, quod beati Petri Apostoli auctoritate suscipiens, induaris, atque inter Archiepiscopos unus, Deo auctore, praecipimus, ut censearis. Qualiter autem eo utaris, ex mandato Apostolico informatus agnosce. Itaque dum Missarum solemnias geris, vel Episcopum te contigerit consecrare, illo tantummodo tempore eo utaris.

Quia vero turbas, Domini gratia, in iisdem partibus ad rectam fidem asseruisti conversas, ideoque nequire te occurrere omnibus quae salutis sunt, impendere, vel intimare, cum jam longe lateque gratia Christi ejus fides in illis propagetur: praecipimus, ut juxta sacrorum canonum statuta, ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apostolicae Sedis debeas ordinare Episcopos, pia tamen contemplatione, ut non vilescat gratia Episcopatus.

Presbyterum namque quem praeterito asseruisti anno ad nos venisse, nostroque judicio fuisse a suis nefariis absolutum actionibus: credas, quod neque nobis confessionem aliquam fecit, nec a nobis, ut suos expleat libitus, absolutus est. Sed si eum errori deditam repereris: hunc Apostolicae Sedis vigore, ut juxta sanctorum canonum censuram corrigas, & emendes, praecipimus, vel si quos forsitan tales invenieris. Ille enim veniens: Presbyter sum, ait, & commendatitias ad filium nostrum Carolum litteras expetiit. Nullam illi aliam concessimus licentiam. Quem vitari, si prave conversatur, cum reliquis volumus.

Eosdemque quos a paganis baptizatos esse asseruisti: si ita habetur: ut denuo baptizes in nomine sanctae Trinitatis mandamus. Si extaret, quae hanc Gregorii praecellit, epistola Bonifacii, qua de his consuluit ipsum, sufficiens satis esse ista responsio appareret, quae absque illa imperfecta videtur, sicut & ea, qua paulo post subicitur de baptizatis a presbytero Jovi sacrificante, ut rebaptizarentur; intelligereturque de his loqui Pontifex, qui non fuissent baptizati in

Bonifacium Romam Legatos misisse, qui omnem subjectionem Apostolicae Sedi debitam a se promitterent, conversionem quoque plurimorum in Germania habitantium intimarent, & Gregorium III. ei Archiepiscopatus Pallium direxisset, ac Responsonem ad singula capita, pro quibus interrogatus fuerat. Recitat eam Gregorii III. Epistolam Baronius, inter Bonifacianas ordine CXXII. Ea vero anno sequenti data, ut indicat Baronius num. VII. Post Legatorum reditum Bonifacius duas mox Ecclesias Domino construxit, unam quidem in Frideflar, alteram vero Hamanaburg, inquit Othlono citatus apud

IX.

X.

XI.

PAGIUS

nomine sanctissimae Trinitatis. Quod autem ista nostra interpretatio non sit divinatio, sed necessaria demonstratio, testis adducitur hujus successore Zacharias Papa, qui ad eundem Bonifacium scribens de iis, qui absque certa expressione nominis Trinitatis baptizati essent ab haereticis: ut baptizarentur, rescribit, exemplo, ut ait, Gregorii nostri praedecessoris, idem ad ipsum Bonifacium de his hac epistola rescribens; plane significans, respondisse Gregorium ad Bonifacium, iterandum esse illorum tantum baptismum, qui absque expresso nomine sanctissimae Trinitatis baptizati fuissent. Porro ipsa epistola Zachariae inferius suo loco describetur, quae incipit: Sacris limentibus. Intexta eadem in vita ejusdem sancti Bonifacii libro secundo. Sed & idem ipse Gregorius suorum verborum certior accedat interpres, qui in alia epistola post hanc ad eundem Bonifacium scripta, quae incipit: Doctoris Gentium. Expressit tradit, non esse iterandum illorum baptismum, qui gentilium ministerio baptizati, si in nomine sanctae Trinitatis id factum esset, sed hos, ut Christianos esse recipiendos per manus impositionem, & chrismatis unctionem. Sed prosequamur reliqua.

Inter caetera agrestem caballum aliquantros comedere adjunxisti, plerosque & domesticum: hoc nequaquam fieri deinceps, sanctissime frater, sinas; sed quibus potueris, Christo juvante, per omnia compesce, & dignam eis impone penitentiam. Immundum enim est, atque execrabile. Sic ferinos mores componere, & ad humaniorem cultum Gregorius Papa reducere, quovis praetextu, & occasione curavit. Sed pergit.

Pro obeuntibus quoque consulisti, si liceat oblationem offerri: Sancta sic tenet Ecclesia, ut quisquis pro suis mortuis vere Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam; & quamvis omnes peccatis subjaceamus: congruit tamen, ut sacerdos non nisi pro mortuis Catholicis memoriam faciat, & intercedat. Non enim pro impiis, quamvis Christiani fuerint, tale quid agere licebit. Eos etiam, qui se dubitant fuisse baptizatos, vel qui a presbytero Jovi mactante, & immolatis carnes vescere baptizati sunt, ut rebaptizentur, praecipimus. Utpote quod qui idololatriae inhæssissent, nullam habuisse intentionem in illis explere salutis remedium videri potuissent. Pergit ipse.

Baronium num. XII. Frideflaria, quae Fridlar, & Frideflar scribi solet, Urbs est in Hassia ad fluvium Adranam seu Ederam, in Ditione Electoris Moguntini, & Fritslariensis Monasterii sola hodie rudera supersunt. Ejus fundam

Progeniem suam unumquemque usque ad septimam generationem observare decrevimus. Et si volueris, devitandum doce, ne cui uxor objerit, amplius quam duas debeat copulari. Id ejus relinquit arbitrio, quod bigamiam, trigamiam, &c. concedere, sit ex (a) Ecclesiae indulgentia.

(a) Hieron. epist. 9. & 10. contra Jovin. lib. 3.

De his vero, qui patrem, vel matrem, vel fratrem, aut sororem occiderint: dicimus, ut toto vitae tempore corpus Dominicum non suscipiant, nisi in suo exitu pro viatico: abstineant etiam se a carnis comestatione, & potu vini, donec advixerint: jejunent secunda, quarta, & sexta feria, ut sic deflentes possint diluere commissum scelus.

Hoc quoque inter alia crimina agi in partibus illis dixisti, quod quidam ex fidelibus ad immolandum paganis sua veuident mancipia. Quae ut magnopere corrigere debeas, frater, commoneamus, ne sinas fieri ultra. Scelus enim est impietas. His ergo, qui hoc perpetraverunt, similem homicidiae indices poenitentiam.

At quoties Episcopum consecraveris, duo, vel tres convenient tecum Episcopi, ut Deo sit gratum, quod geritur, & eis convenientibus, ipsique praesentibus consecres. Haec te, frater carissime, diligenter observare volumus, & studio pietatis ceptum negotium salutis exequi, ut de lucro appropriato valeas a Domino Deo nostro mercedem percipere in aeterna beatitudine. Privilegium vero juxta quod petisti facientes, his junctum direximus, optantes te Domini Dei nostri praesidio de conversione errantium plenissimum apportare lucrum. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Hucusque reddita ad Bonifacium per Legatos epistola Gregorii papae. Pergit vero auctor:

Redeuntibus igitur nuntii, & praesules Apostolici tum scripta, tum munera optata reportantes, ingenti sanctum Bonifacium gaudio afficiunt. Itaque sicut par erat, Deo laudes, gratesque agens mox duas Ecclesias construxit: alteram quidem * Frideflaria in honorem sancti Petri Apostolorum principis; alteram vero Ammanburgi in honorem Michaelis Archangelis, duo quoque monasteriola duabus adjunxit Ecclesiis non minima illic adunata Deo servientium congregatione: ubi etiam hactenus laudes, & cultus divini officia peraguntur. Hucusque de Bonifacii rebus gestis, reliqua de ipso inferius suo loco.

Vi.

menta anno circiter sequenti posita, ejus curam per aliquot annos gessit Sanctus Bonifacius, qui postea eadem Sanctum Wigbertum, de quo infra Primum Abbatem praefecit. Ubi situm fuerit Monasterium Hamanaburg, incomperatum. A num.

XII.

* Frideflaria

XIII.

Didisti, puto, Lector, & considerasti unde prodierit Germanis in tenebris confidentibus gentilitii erroris, lumen Evangelii. Unde everſæ domui acceſſerit reſtitutor. Unde infidelitatis diurno morbo languentibus venerit medicus, & medicina. Unde adhuc infanientibus in idolis, advenerit de vero Deo certa ſcientia. Unde feris barbaris inhæſerit humanitas, & politicæ vitæ cultus, ut cœperint eſſe homines, qui pene beſtiæ videbantur. Unde leges legum exortibus, & rudibus diſciplina. Non aliunde quidem, quam ab Eccleſia Romana, a qua Bonifacius prædicare Evangelium miſſus eſt. Eluxit Germanis a Romana Eccleſia Evangelii lumen, Dei cultus, inſtauratio diſciplinae, medicus, medicina animorum morbis, ſcientia, ac ſapientia ſultis, humanitas rudibus, feris, atque indomitis lex. Quis neget iſta Novator? Quod omnes fatentur, negare puto nec audebunt inſani. Pudeat ingratos in Romanam Eccleſiam inſanire: de illis loquor, qui per devia hæreſeos a Fide Catholica aberrantes deſerunt etiam eſſe, quod nati ſunt homines participes rationis; cum alioqui ſciamus in compluribus ejus provinciis vigere Fidem Catholicam, quaſi ſancto ſemine caruiſſent, diriora utique ſupplicia, quam Sodoma, & Gomorrha ab irato Domino ſubiſſent. Sed in Angliam tranſeamus.

XIV.

Hoc eodem anno ſuxæ hiftoriæ Eccleſiaſticae gentis Anglorum Beda finem imponit, brevi compendio deſcribens ſtatum, quo eandem relinquit Eccleſiam Anglicanam: quinam Reges provinciis, & Epifcopi Eccleſiis præſent, recensens, ita demum perorat: Et arriſcente pace, & ſerenitate temporum, plures in gente Nordanhumbroꝝ tam nobiles, quam privati, ſe ſuoſque liberos, depoſitis armis, ſatagunt magis accepta tonſura monaſterialibus adſcribere votis, quam bellicis exercere ſtudiis. Quæ res, quem ſit habitura finem, poſterior ætas videbit. Hic eſt in præſentiarum univerſus ſtatus

PAGIUS IV. Beda anno DCC. XXXV. vita ſua eſt.

A num. XIV. ad XXVII. Annus emortuallis Bedæ, ejuſque ætas hodie ignorari non poſſunt. Nam Sanctus Cuthbertus, qui ejus mortem interfuit ad Cuthvinum condiscipulum ſuum ſcribens, ait: Gravatus quidem eſt infirmitate maxima creberimi anhelitus, ſine dolore tamen, ante diem Reſurrexionis Dominica, ideſt ſere duabus hebdomadibus: & ſic poſtea letus & gaudens, gratiaſque agens Omnipotenti Deo omni die & nocte, imo horis omnibus uſque ad diem aſcenſionis Dominica, id eſt ſeptimo Kalendas Junii vitam ducebat. Qui character annum ſeptingentimum triceſimum quintum, quo Paſcha XV. Kal. Majas, & Aſcenſio VII. Kal. Junii celebrata ſunt, certo deſignat. Baronius eandem Epifto lam recitat, ut videre eſt num.

Britannia, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter CCLXXXV. Dominice autem incarnationis DCCXXXI. in cujus regno perpetuo exultet terra, & congratulante in fide ejus Britannia lætentur inſula multe, & conſitentur memoriae ſanctitatis ejus. Hucusque Bedæ hiftoria. Cui mox ipſe adjecit appendicem de rebus ſuis, hiſ ſ verbis: Hæc de hiftoria Eccleſiaſtica Britannorum, & maxime gentis Anglorum, prout ex libris antiquorum, vel ex traditione majorum, vel ex mea ipſe cognitione ſcire potui, Domino adjuvante, digeſſi Beda Dei ſamulus, & præbiter monaſterii beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, quod eſt ad Voſimundam & Ingium. Qui natus in territorio ejuſdem monaſterii, cum eſſent annorum ſeptem, cura propinquorum datus ſum educandus reverendiſſimo Abbati Benediſto, ac deinde Coſfrido, cunctumque ex eo tempus vitæ in ejuſdem monaſterio habitatione peragens omnem meditandoſ ſcripturis operam dedi, atque inter obſervantiam diſciplinae regularis, & quotidianam cantandi in Eccleſia curam, ſemper aut diſcere, aut docere, aut ſcribere, dulce habui.

XV.

Decimonono autem vitæ meæ anno diaconatum, trigeſimo gradum præſbyteratus, utrumque per miniſterium Epifcopi Joannis, jubente Coſfrido Abbate, ſuſcepi. Ex quo tempore accepti præſbyteratus, uſque ad annum ætatis meæ quinquageſimum nonum, hæc in ſcripturam ſanctam meam, meorumque neceſſitati ex opuſculis venerabilium Patrum breviter annotare, ſive etiam ad formam ſenſus, & interpretationis eorum ſuperaddicere curavi. De eſt apud Bedam catalogus ſcriptorum ejus, qui ponitur ad finem epitomes, ante antiquum auſtorem anonymum, qui poſt eum res Anglorum eſt proſecutus, ſicque ſe habet:

In principium Genetiſ uſque ad natiuitatem Iſaac, & electionem Iſraelis, & Iſmaelis probationem libros tres.

De tabernaculo, & vaſis ejus, ac veſtibilibus ſacerdotum libros tres.

Beda ſcripta diverſa.

Item

XX. ſed in exemplari, quo uſus eſt, legitur, uſque ad diem Aſcenſionis Dominica, ideſt VIII. Idus Maii: quo fundamento innixus Bedæ mortem differt poſt plures annos, eumque natum annos CV. obiſſe credit. Verum in mendosum Codicem Cardinalis doctiſſimus inciderat; in Hiftoria enim Eccleſiæ Dunelmensis, Simeone Dunelmensi Monacho Auſtore, lib. I. cap. 15. eadem Epifto la legitur, & dies ſeptima Kalendas Junii diſerte in ea exprimitur. Certe, ut obſervat Mabillonius in ejaſ Elogio Hiftorico paragrapho 7. Sæc. III. Benediſt. part. I. vetuſtis Auſtoribus perſuaſum fuit, Bedam in ipſo Aſcenſionis Feſto, & VII. Kalend. Junii, diem ſupremum obiſſe, ut videre eſt apud Malmesburienſem, alioſque; anno autem DCCXXXV.

Item in primam partem Samuelis, id eſt, uſque ad mortem Saul libros quatuor.

De adificacione templi allegorica expoſitionis, ſicut & cætera libros duos.

Item in Regum librum triginta queſtionum.

In Proverbia Salomonis libros tres.

In Cantica Canticorum libros ſex.

In Iſaiam, Danielem, duodecim Prophetas, & partem Hieremie, diſtinctiones capitulorum ex tractatu beati Hieronymi excerptas.

In Eſdram & Nehemiam libros tres.

In Canticum Abacucb librum unum.

Item capitula lectionum in Pentateuco Moyſi, Joſue, Judicum.

In libros Regum & verba dierum.

In librum beati Patris Job.

In Parabolas, Eccleſiaſten, & Canticum Canticorum.

In Iſaiam prophetam.

In Eſdram quoque & Nehemiam.

In Evangelium Marci libros quatuor.

In Evangelium Lucae libros ſex.

Homiliarum Evangelii libros duos.

In Apoſtolum quacumque in opuſculis ſancti Auguſtini expoſita inveni, cuncta per ordinem tranſcribere curavi.

In Actus Apoſtolorum libros duos.

In Epifto las ſeptem Canonicas libros ſingulos.

In Apocalypſum S. Joannis libros tres.

In capitula lectionum in totum novum Teſtamentum, excepto Evangelio.

Item librum epifto larum ad diverſos, videlicet: (a) De ſex ætatibus ſæculi una eſt. De manſionibus filiorum Iſrael una: De eo quod ait Iſaias: Et claudentur ibi in carcere, & poſt dies multos viſitabuntur, una. De ratiſone Biſſexti una. De Equinoctio juxta Anatolium una.

Item de hiftoriis Sanctorum, librum vitæ paſſionis S. Felicis Confeſſoris, & de metrico Paulini opere in proſam tranſtuli.

Librum vitæ, & paſſionis S. Anaſtaſii male de Græco tranſlatum, & pejuſ a quodam imperito emandatum, prout ad ſenſum correxi.

Vitam ſancti Patris, monachi ſimul, & Antifitiis Cudberti, & prius heroico metro, & poſtmodum plano ſermones ſubſcripſi.

Hiftoriam Abbatum monaſterii bujuſ, in quo ſuperna pietati deſervire gaudeo, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS DCCXXXV. diem Aſcenſionis Dominice concurſiſſe cum VII. Kalendas Junias, apud omnes conſtat. V. Mortuus non eſt centenarius major.

DCCXXXV. diem Aſcenſionis Dominice concurſiſſe cum VII. Kalendas Junias, apud omnes conſtat.

In ea longa ætate Bedæ aſſignanda innititur etiam Baronius num. XIX. Epifto la Bedæ ad Voichredam Præſbyterum de verno Equinoctio, in qua adducitur exemplum de præſenti anno Dominice Inc. DCCLXXVI. ad quem ideo Bedam perveniſſe, & centenario majore obiſſe exi-

Benediſti, Ceoſfridi, & Voertberti in libellis duobus.

Hiftoriam quoque Eccleſiaſticam gen- vis noſtræ in quinque libros.

Martyrologium de natalitiis ſanctorum Martyrum diebus, in quo omnes, quos invenire potui, non ſolum qua die, verum etiam quo genere certaminis, vel ſub quo judice mundum vicerint diligenter annotare ſtudi.

Librum hymnorum diverſum metro, ſive rythmo.

Librum Epigrammatum heroico metro, ſive elegiaco.

De natura rerum, & de temporibus libros ſingulos.

Item de temporibus librum unum majorem.

Librum etiam de orthographia, alphabeti ordine diſtinctum.

Item librum de arte metrica, & huic adjunctum alium.

De ſchematibus & tropis libellum, hoc eſt, de figuris, modis- que locutionum, quibus ſcriptura ſancta contexta eſt. Hac tenus Indicularum lucubrationum Bedæ: edidere alii alios locupletiores. Quod autem ad hunc pertinet, illud animadvertendum, non omnia ibi recensita ſcripta ab ipſo Beda eſſe tum poſita, ſed ab aliis poſtea, quæ in illis deſiderari videbantur, ad integrum numerum operum ejus adjecta, quæ ab ipſo Beda poſt præſentem annum ſcripta eſſe noſcuntur, prout exemplo eorum, quæ paulo poſt dicturi ſumus, perſpicue demonſtrabitur. Scriptis igitur ſuis recensitis, has mox idem Beda ſubiicit ad Chriſtum preces.

XVI.

Te deprecor, bone Jeſu, ut cui propiti- donaſti verba tuæ ſapientiæ, vel ſcientiæ dulciter haurire: donec etiam benignus aliquando ad te omnis ſapientiæ fontem pervenire, & apparere ſemper ante ſacientiam tuam, qui vivis & regnas Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen. Hac tenus Appendix ad hiftoriam Eccleſiaſticam gentis Anglorum, quam obtulit Ceoluulpho Nordanhumbroꝝ Regi, ſcribens ad eum nuncupatorium epifto lam, qua ſui inſtituti afferit rationem, quos habuerit in ſcribendo viros inſignes adiutores. Simulque lectorem ejuſmodi pia valde admonitione interpellat, ſic dicens: Omnes, ad quos hæc hiftoria pervenire poterit noſtræ

E e e na-

ſimat. At Mabillonius tam loco laudato, quam Tom. I. Analect. pag. II. in Adnotatione ad Epifto lam Bedæ Albino Abbati ſeu Alcuino datam, animadvertit eam Epifto lam interpolatam fuiſſe a Librario, qui eo anno hanc Epifto lam deſcribebat, præſertim cum in veterimo hujuſ Epifto læ exemplari, quod in Bibliotheca Laubiensi aſſervatur, hoc exemplum non compareat, ſicuti nec annus incarnat. DCCLXXVI. Na-

CHRISTI
731.GREGORII PAP. III.
I.LEONIS ISAUR. IMP.
16.

rationis, legentes, sive audientes, suppliciter deprecor, ut pro meis infirmitatibus mentis, & corporis apud supernam elementiam sæpius intervenire meminerint, & in suis quique provinciis hanc mibi sua remunerationis vicem rependant: ut qui de singulis provinciis sive locis sublimioribus, qui memoratu digna, atque incolis gratia crediderim, diligenter adnotari curavi, apud omnes fructum piæ intercessionis inveniam. Vale. Hæc autem novissima ejus verba a nobis hic sunt idcirco descripta, quo iisdem verbis ejus ad suadendum fortioribus, pauperrimus ego precum stipem absque rubore a pio Lectore mendicem.

XVII.
De Bedæ ætate diversa sententia.

Quod vero Sigebertus hoc eodem anno Bedam defunctum affirmet, ex ipsius scriptis redarguitur, suo ultimo capite libri quinti Beda meminerit de consecratione Tacuini Episcopi, facta decima die mensis Junii, cum omnium feratur sententia, obiisse Bedam, ut dicitur, mense Maii. Si igitur mortuus est mense Maii, quomodo scripsisse potuit res gestas mensis Junii? Longe gravius errat Marianus Scotus, qui Bedæ transitum, ponit anno Domini septingentesimo vigesimo nono: illi vero longe longius a scopo veritatis aberrant, qui mortuum ponunt anno Redemptoris septingentesimo. Thrichemius affirmat excessisse ex hac vita, anno tricesimo tertio, rursus alii tricesimo quarto supra septingentesimum, ut inconstans omnium reperitur esse sententia, sicut & afferentium eisdem Bedæ annos ætatis; aliis dicentibus annos vixisse sexaginta, cui numero unum addunt alii; alii vero plures: siquidem Thrichemius tribuit ætati ipsius annos septuaginta duos.

XVIII.
De Bedæ ætate.

Maneat igitur in primis, quod ipse ait, quinquaginta novem annorum ætate fuisse hoc anno Redemptoris septingentesimo trigesimo primo, nimirum hoc anno absolvisse quinquagesimum nonum, inchoasse vero sexagesimum: sicque ipsum natum anno Domini sexcentesimo septuagesimo primo; traditum monasterio anno septuagesimo octavo post sexcentesimo ordinatum diaconum sexcentesimo nonagesimo, presbyterum, ubi primum attingit trigentesimum annum, qui fuit Redemptoris septingentesimus, vel septingentesimus

PAGIUS Natus est Beda circa annum DCLXXIII, currenti enim anno, ut ipsemet in fine libri 5. testatur, Historiam Gentis suæ absolvit, & ut habet Vetus Exemplar MS. Mabillonij, tuæ etiam Epitome finem imposuit. Quare cum Epitomen absolverit, ut ipsemet Beda testatur, anno ætatis suæ quinquagesimo nono, natiuitas ejus in annum circiter DCLXXIII. omnino incidit. Statim ab ipso obitu Sanctus habitus est & appellatus, cumque pluribus Epistolis

simus primus inchoatus. Quæ omnia ex alia etiam deducuntur ratione: cum enim ipse dicat, se accepisse sacrum diaconatus ordinem atque presbyteratum, a Joanne, qui fuit Augustaldensis Ecclesiæ Episcopus, ejusdemque Bedæ (a) auctoritate (a) Beda constat, ipsum sedere cœpisse anno Redemptoris sexcentesimo octogesimo octavo (utpote quod ipse tradat eum sedisse annis triginta tribus, decessisse vero anno septingentesimo vigesimo primo) plane constat ante dictum annum Episcopatus ejus minime potuisse diaconum ordinari, Episcopo illo nondum creato. Rursum vero apparet, eum, nec post dictum annum Redemptoris potuisse ordinatum esse presbyterum, eoque ipsum constat fuisse presbyterum, vivente Sergio Papa, ut liquet ex ejus litteris, suo loco toto superiori recitatis, quibus eum presbyterum nominat: siquidem ipsum Sergium, certum est, ex hac vita migrasse eodem anno septingentesimo primo, ut suo loco superius est demonstratum.

XIX.
De longa ætate Bedæ assertio.

His igitur terminis, sic Bedæ ætatis, & ordinationum præscripta tempora remanent consignata, ut nec quid his addi possit, vel minui. Ad quem autem annum Redemptoris vita pervenerit: ex ejus scriptis certo certius elici posse videtur, ut alterum de duobus sit affirmandum, vel scriptum librum Bedæ absque controversia ipsi tributum ejus, non esse, vel eo fateri, ipsum saltem pervenisse ad annum ætatis centesimum quintum. Etenim in ea epistola, inter alias ejus lucubrationes superius numeratas, cujus est titulus: De æquinoctio juxta Anatolium, ad fratrem Wichredam presbyterum scripta, quæ incipit; Libenter accepi litteras tuas benigne, &c. Habet ista prope finem, post prolixam ea de re disputationem: Ut te exemplis ad inveniendam instruum feriam, quæ decimaquarta occurrit luna (ut puta) anno præsentis Dominicæ Incarnationis septingentesimo septuagesimo sexto: sume epistolas hujus anni, &c. Docens eo anno lunam decimaquartam fuisse quinto Idus Aprilis, Dominicum vero diem Paschatis decimo octavo Kal. Maii. Cum igitur dicto anno Redemptoris septingentesimo septuagesimo sexto ea Beda scribere se testetur; utique affirmare necesse, ut dictum est, pervenisse saltem ad annos ætatis centum

Sanctus Bonifacius Maguntinus Episcopus, & Lullus ejus Successor commendarunt. Jam a nono sæculo Venerabilis nomen Bedæ attribui coeptum, ut liquet ex Amalario lib. 1. de Divinis Officiis, cap. 37. Jona Aurelianensis Episcopo in lib. 1. de Institut. Laicali cap. 16. & seq. necnon ex Ufuardo in sincero Martyrologio ad Nonas Augusti. Dicitur quandoque Presbyter ab Antiquis, quia tanta quondam erat existimatio Sacerdotalis dignitatis, ut etiam Abbates (qui alias

De transitu Bedæ epistola.

Manusculum, quod missi, multum libenter accepi; multumque gratanter litteras tuas devotionis legi, in quibus (quod maxime desiderabam) Missas videlicet, & orationes sacrosanctas pro Deo dilecto patre, ac magistro Beda, a vobis insigniter celebrari, reperi. Unde delectat magis pro ejus caritate, quam fretus ingenio, paucis sermonibus dicere, quo ordine migravit e sæculo; cum hoc etiam te desiderasse, & poposcisse, intellexi.

Gravatus est quidem infirmitate, & maxime creberrimi anhelitus, sed tamen pene sine aliquo dolore, ante diem Resurrectionis Dominicæ, id est, fere duabus hebdomadibus. Et sic postea latus, & gaudens, gratias agens Deo omnipotenti omni die ac nocte, immo horis omnibus usque ad diem Ascensionis Dominicæ, id est, VII.

* Idus Maii vitam ducebat, & nobis discipulis suis quotidie lectiones dabat: quicquid autem reliquum diei fuit, in psalmodum cantu, prout potuit, se occupavit. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS alias Presbyteri non omnes erant) ob gradum dignitatem Presbyteri, raro Abbates appellarentur; indeque Hieronymus, qui se Monachum fuisse fatetur, vulgo Presbyter audit.

VI.
Scripta Bedæ.
De ejus Operibus fusc differit Mabillonius, qui omnia ad Bedam pertinentia examinavit. Animadvertit etiam aliqua Bedæ Opera adhuc desiderari, uti Colledaneum ejus in Epistolas Divi Pauli, & quod sub Bedæ nomine circumfertur, foetum esse Flori Ecclesiæ Lugdunensis Diaconi, idque demonstrare duo exemplaria Colledanei a Beda compositi, a Flori Colle-

CHRISTI
731.GREGORII PAP. III.
I.LEONIS ISAUR. IMP.
16.

tum quinquæ. Nec est, quod quis dicere possit errorem in numerum irrepsisse: siquidem idem designatus annus adamusim concordat cum tabulis Astronomicis in circulo decemnovali decimotertio, in quo dictis diebus æque ponitur luna decimaquarta, & dies Paschæ.

Sic igitur ejus epistola auctoritate, quam Bedæ adscribunt omnes, apparet, longe diuturniorem vixisse ætatem, quam tradant alii. Certe quidem se multum vixisse, diem obiturus, testatus est, ex ætate ætate longæva, ut proxime dicturi sumus. Quod si hæc de longa Bedæ ætate non placent, ut nova, & hæcenus inaudita; tunc incumbit labor his, qui negant, non esse Bedæ citatam nuper epistolam, falsoque recenseri inter ipsius scripta monstrare; & nos veriora proferenti, haud inviti acquiescimus, parati semper sequi firmiora tradentem.

XX.

Cæterum de transitu ejus ad Dominum ex hac vita extat epistola unius cuiuspiam ex discipulis ejus, qui interfuit, germana quidem, ac sincerissima, quæ extat ad finem operum ejus, quam hic tibi describendam, ut annalibus dignam, putavimus: ex qua multa colliges notatu dignissima. Sic enim se habet, carens titulo.

De transitu Bedæ epistola.

Manusculum, quod missi, multum libenter accepi; multumque gratanter litteras tuas devotionis legi, in quibus (quod maxime desiderabam) Missas videlicet, & orationes sacrosanctas pro Deo dilecto patre, ac magistro Beda, a vobis insigniter celebrari, reperi. Unde delectat magis pro ejus caritate, quam fretus ingenio, paucis sermonibus dicere, quo ordine migravit e sæculo; cum hoc etiam te desiderasse, & poposcisse, intellexi.

Gravatus est quidem infirmitate, & maxime creberrimi anhelitus, sed tamen pene sine aliquo dolore, ante diem Resurrectionis Dominicæ, id est, fere duabus hebdomadibus. Et sic postea latus, & gaudens, gratias agens Deo omnipotenti omni die ac nocte, immo horis omnibus usque ad diem Ascensionis Dominicæ, id est, VII.

* Idus Maii vitam ducebat, & nobis discipulis suis quotidie lectiones dabat: quicquid autem reliquum diei fuit, in psalmodum cantu, prout potuit, se occupavit. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS alias Presbyteri non omnes erant) ob gradum dignitatem Presbyteri, raro Abbates appellarentur; indeque Hieronymus, qui se Monachum fuisse fatetur, vulgo Presbyter audit.

VI.
Scripta Bedæ.
De ejus Operibus fusc differit Mabillonius, qui omnia ad Bedam pertinentia examinavit. Animadvertit etiam aliqua Bedæ Opera adhuc desiderari, uti Colledaneum ejus in Epistolas Divi Pauli, & quod sub Bedæ nomine circumfertur, foetum esse Flori Ecclesiæ Lugdunensis Diaconi, idque demonstrare duo exemplaria Colledanei a Beda compositi, a Flori Colle-

pabat; totam vero noctem latus in orationibus, & gratiarum actione ducere, studebat, nisi tantum modicus somnus impediret; itemque evigilans, statim consueta scripturarum modulamina ruminabat, extensisque manibus Deo gratias agere non est oblitus. Vere fateor, quia neminem alium unquam oculis meis vidi, nec auribus audivi, tam diligentes gratias Deo vivo referre. O vere beatus vir!

Canebat autem sententiam S. Pauli dicentis (a): Horrendum est incidere in manus Dei viventis; & multa alia de sacra scriptura, in quibus nos a somno animæ exurgere, præcogitando horam ultimam, admonerat. Et in nostra quoque lingua (ut erat doctus in nostris carminibus) dicens erat de terribili exitu animarum a corpore. Cantabat etiam antiphonas ad nostram consolationem, & suam, quarum una est: O Rex gloriæ, Domine virtutum, cum venisset ad illud verbum: Ne relinuas nos orphanos: prorupit in lacrymas, & multum flebat, & post horam cœpit repetere, quæ inchoaverat, & sic per totum diem facebat. Et nos quidem audientes, luximus cum ipso, & flevimus. Altera vice legimus, altera vice ploravimus: immo cum fletu legimus. In tali letitia quadragesimales dies usque ad diem præsum deduximus.

Et ille multum gavisus est, & Deo gratias referebat, quia sic meruisset infirmari. Et sæpe dicebat: Flagellat (b) Deus omnem filium, quem recipit. Et sententiam (c) Ambrosii: Non sic vixi, ut me pudeat inter vos vivere, sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus. In istis autem diebus, duo opuscula memoria digna, exceptis lectionibus, quas quotidie accepimus ab eo, & cantu psalmodum, facere studuit, id est, a capite Evangelii S. Joannis, usque ad eum locum, in quo dicitur: Sed hæc quid inter tantos? in nostram linguam ad utilitatem Ecclesiæ Dei convertit. Et in libris Isidori excerptiones quasdam, dicens: Nolo, ut pueri mei mendacium legant, & in hoc post obitum meum sine fructu laborent.

Cum venisset autem tertia feria ante Ascensionem Domini, cœpit vehementius egrotare in anhelitu; & modicus tumor in

E e 2 pe-

daneo diversa, quæ se aliquando in lucem daturum promittit. Baronius anno DLXII. num. XV. negat, ullam commentationem in Paulum a Beda conditam esse. At non animadvertent Cardinalis doctissimus, ipsummet Bedam in sua Epitome id asserere, nec ea de re dabitur patiuntur argumenta a Mabillonio Tom. I. Ver. Analect. pag. 12. prolata. Hincmarus enim Rhe-morum Archiepiscopus in posteriori Opere adversus Gothefcalcum cap. 1.) & Lupus Ferrariensis Abbas in Epistola LXXVI. ad eundem Hincmarum, hoc Bedæ Colledaneum laudant. Ad

pedibus ejus apparuit. Totum autem illum diem docebat, & hilariter distabat, & nonnumquam inter alia dixit: Discite cum festinatione, quia nescio quam diu subsistam, & si post modicum tollat me factor meus. Unde nobis videbatur, ne forte exitum suum bene sciret. Et sic noctem in gratiarum actione pervigil duxit. Et mane illucescente, id est, quarta feria, praecepit diligenter scribi, quae coeperamus: & hoc fecimus usque ad horam tertiam. A tertia vero hora ambulavimus cum reliquiis Sanctorum, ut consuetudo illius diei poscebat. Et unus ex nobis erat cum illo, qui dixit ei: Adhuc capitulum unum de libro, quem distasti, deest, & videtur mihi difficile tibi esse, plus te interrogare. At ille inquit: facile est. Accipe calamum tuum, & tempera, festinanterque scribe. Et ille fecit ita.

At nona hora dixit mihi: Quaedam praetiosa in mea capella habeo, id est, piper, oraria, & incensa. Sed curre velociter, & adduc presbyteros monasterii nostri ad me; ut & ego munuscula, quae mihi Deus donavit, illis distribuam. Quod cum tremore feci: & praesentibus illis locutus est, ad eos, unumquemque monens, & obsecrans Missas, & rationes pro se diligenter facere. Quod illi libenter se facturos, responderunt. Lugabant autem, & flebant, maxime a verbo, quod dixerat: quia aestimavit, quod faciem ejus non multo amplius in hoc saeculo visuri essent. Gaudebant autem de eo, quod dixerat: Tempus est, si sic Factori meo videtur, ut ad eum modo absolutus ex carne veniam, qui me, quando non eram, ex nihilo formavit. Multum tempus vixi; beneque mihi pius judex vitam meam praevitavit. Tempus absolutiois meae prope est. Etenim anima mea desiderat Regem meum Christum in decore suo videre. Sic & alia multa utilitatis causa ad nostram aedificationem locutus, diem ultimam in laetitia usque ad vespere duxit.

XXIII.

Et praefatus puer, nomine *Wuilberch* adhuc dixit: Magister dilecte, restat adhuc una non descripta. At ille: Bene,

PAGIUS

Ad haec Collectaneum sub Bedae nomine haecenus vulgatum, Opus est *Flori* Diaconi Ecclesiae Lugdunensis, ut fidem faciunt multi Codices MSS. ab eodem Mabillonio lecti. Genuinum Bedae Martyrologium, quo varia dubia aliquando solvi possunt, Henschenius publicavit, & Tomo II. SS. mensis Martii praefixit. Huic Martyrologio inseruit idem Henschenius Auctuarium, quod *Flori* nomine in lucem edidit; & ne cum Bedae textu confunderetur, minori characteris imprimi curavit. Dicit Baronius Bedam, aliquot dies Martyrum nominibus vacuos reliquisse, eosque *Flori* Additamenti suppletos. At Beda dies octoginta supra centum intactos

inquit, consummatum est, veritatem dixisti. Accipe caput meum in manus tuas, quia multum me delectat sedere ex adverso loco sancto meo, in quo orare solebam, ut & ego sedens, Patrem meum invocare possim. Et sic in pavimento suae casulae decantans, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, & caetera: ultimum ex corpore exhalavit spiritum. Atque sine dubio credendum est, quia pro eo, quod hic semper devotissimus in Dei laudibus laboraverat, ad gaudia desideriorum caelestium anima ejus ab Angelis portaretur. Omnes autem, qui audierunt, & viderunt obitum Bedani patris nostri: nunquam se vidisse alium in tam magna devotione, atque tranquillitate vitam finisse, testabantur. Quia, ut audisti, quousque anima ejus in corpore fuit, Gloria Patri, & alia quadam ad gloriam Dei cecinit, & manibus exansis Deo gratias agere non cessabat. Scire autem debet, quia adhuc multa narrari, & scribi possent de eo, sed nunc breviter sermonis inruditione lingua mea facit. At tamen cogito, Deo adjuvante, ex tempore plenius de eo scribere, quae oculis vidi, & auribus audivi. Haecenus de transitu Bedae discipulus ejus.

XXIV.

Ex hac quidem epistola, nisi in numeri nota mendam evidens contraxisset, compertum haberi posset, quoto Redemptoris anno, ex hac vita migravit, cum in ea ipsum in die Ascensionis septimo Idus Maii, finem vivendi fecisset, tradatur. Verum si ad Astronomicarum tabularum ista referantur demonstrationem, cum nihil sit ex eis, quod veri, certique elici possit, mendosam necesse est asserere lectionem; siquidem toto isto centenario non nisi bis, nimirum anno septingentesimo vigesimo incidit dies Ascensionis in septimum Idus Majas, quando Aureus numerus fuit 18. & litterae Dominicales G. F. quo anno certum est adhuc fuisse in humanis Bedam: & rursum anno Redemptoris septingentesimo nonagesimonono, quando aureus numerus fuit 2. & littera Dominicalis F. quo incidit Ascensionis festa dies in septimum Idus ejusdem mensis, ad quod tempus per-

reliquit, quos omnes haud supplevit, *Florus*, quod nec etiam *Ado* eam in rem a Baronio in Praefatione ad Martyrologium Romanum cap. IX. citatus, tradit. Sepulta est cum eo (scilicet Beda) omnis gestorum pene notitia usque ad nostra tempora, inquit *Willelmus Malmesburiensis*. Quare Rerum Anglicarum Historia sequenti tempore usque ad annum, quo *Malmesburiensis* scripsit, in multis manca & obscura.

VII.

Baronius, postquam legit Epistolam Sancti Bonifacii *Cuthberto Abbati*, & universis fratribus *Congregationis* ejus datam, quam num. XXVII. & seq. recitat, quaeque habetur inter Bonifa-

pervenisse haud dicendum puto, cum eum tunc excedere oportuisset annos aetatis centenos atque tricenos. Sic igitur ea numeri nota depravata obscurat magis, quam elucidat tempus Bedae ex hac vita ad Deum transitus. Ut tamen sancto viro demum persolvamus extrema, hic reddemus epitaphium etsi pium, haud tamen ob ejus nimiam simplicitatem tanto viro dignum existimatum. Sic enim se habet.

Bedae sepulchri epitaphium.

Presbyter hic Beda requiescit, carne sepultus.
Dona Chryste animam in caelis gaudere per aevum:
Daque illum Soppbiae debriari fonte, cui jam
Suspiravit ovens intento semper amore.

Qui hos primus reperitur reddidisse, verus, verus affectator Bedae in historia Anglicana ita mox jure exoptulatur. Paterit nos, inquit, ulla excusatione hic pudor extenuari; ut nec in eo monasterio, ubi illo vivente, totius litteraturae exultabat gymnasium, potuerit inveniri homo, qui memoriam ejus formaret, nisi exilii, & miserabili stylo? Sed illud deterius, quod finxit sibi fabula epitaphium Bedae, de quo haec in vita ejus, quae a Petro describitur in Sanctorum catalogo: *Alius discipulus ejus cum ipso defuncto, titulum sepulchro facere disposuisset unico carmine leonino, sic incipiens*. Hac sunt in fossa, & vellet finire, Bedae sancti, vel presbyteri ossa; nec metrum stare posset, & nullum aliud vocabulum eidem occurreret; attendiatur tandem tui dormitum. Et ecce mane in tumulo manibus Angelicis reperit scriptum.

Hac sunt in fossa Bedae venerabilis ossa.

PAGIUS cianas num. CL. dubitare coepit de anno emortuali Bedae, & de centesima ejus aetate quam Epistola S. statuerat. Ait enim in ea Bonifacius: *Interea Bonifacii rogamus, ut aliqua de Opusculis sagacissimi in ad Cuthbertum nuper in Domo Dei apud vos, vico candela Ecclesia, scientia Scripturarum fulsisse audivimus, conscripta, nobis transmittere dignemini*, indeque Baronius scribit: *Sit liberum, quam quis velit sequi sententiam*. Verum Bonifacii verba nulla explicatione eludi possunt: quod cum videret Chiffletius in Praelimirari Dissert. de Auctore Historiae Ecclesiasticae Gentis Anglorum, quam eidem Historiae praefixit, & in qua contendit, Bedam usque ad annum DCCLXII. vitam produxisse, respondit eam Epistolam scriptam esse a *Lullo* ad Cuthbertum, quod inter Epistolae Bonifacianas aliae legantur, quas *Lullus* ad eundem Cuthbertum dedit. Sed hoc gratis asserit; neque existimo posterum inventum iri, qui mortem Bedae alio anno quam

Haec auctor, dum causam affert, cur Beda non, ut alii, Sanctus dictus sit, sed Venerabilis, ad quod astruendum ista quoque adducet: *Cum ex nimia senectute oculis caligasset, & discipulo duce, ad lapidum congeriem pervenisset: discipulus ei suadere coepit, quod magnus illic esset populus congregatus, qui summa affectione, & silentio ejus predicatione expectabant. Cumque sanctus ferventi spiritu elegantissimum sermonem fecisset, & conclusisset, per omnia saecula saeculorum: Lapidem responderunt, Amen, Venerabilis Beda*. Haec ibi de indito ipsi cognomento Venerabilis. De quibus cum nihil Bedae affectator discipulus dicat, post ipsum ista excogitata esse videri possunt, quae nec a Trithemio esse recepta noscuntur.

XXV.
De nomine venerabilis fabula.

Porro ista quidem, vel ex eo saltem erroris redarguuntur, quod ejusmodi titulus, Venerabilis, communis alioque presbyteris omnibus, incognitus majoribus fuisse videtur, qui eundem Bedam non isto, sed alio titulo nominarunt: siquidem *Hilduinus* in *Areopagiticis*, auctor ejusdem saeculi, ipsum, S. Bedam presbyterum nominat, sicut & *Marianus Scotus*, cum de ipso ait: *Sanctus Beda presbyter Anglicus, computator, his temporibus clarus habetur*. *Albinus Flaccus*, & ipse *Anglus*, atque ejusdem temporis scriptor, cum eum citat, *Bedam sacerdotem, & doctorem eximium* appellat in libris de divinis officiis, & *Amalarius*, qui & ipse eodem saeculo vixit, citans saepe *Bedam* numquam eo titulo, Venerabilis, ornat, sed potius honoris causa, interdum, dominum *Bedam* appellat. *Ufuardus*, qui & eodem vixit tempore, simpliciter absque illo, Venerabilis, titulo nominat *Bedam*; adeo ut appareat inanis ea, quae asserit ejus tituli causa. Porro vitam Bedae a *Cuthberto Abbate* scriptam fuisse, *Molanus* te-

sta-

DCCXXXV. quo ideo ea ad Cuthbertum Epistola data, colloct.

Refert & Baronius num. XXIX. & seqq. VIII. aliam Epistolam Bonifacii scriptam *Summi Pontificatu insula praelato Ecgberto Archiepiscopo, mortualis* quae est inter Bonifacianas num. LXXXV. in Bedae ex qua de Beda jam caelo recepto verba facit, *Archiepiscopus* eumque in aliquibus difficultatibus consultit. *scopatu* Quae Epistola ad eundem annum revocanda, *Egberti* cum tunc *Egbertus*, qui anno DCCXXXII. probatur, *Wilfrido Juniori Episcopo Eboracensi* successerat, *Pallium a Gregorio III. acceperit*. Hoc plane indicat Poeta *Anonymus*, cujus de Pontificibus & Sanctis Ecclesiae Eboracensis fragmentum recitat *Mabillonius* Sae. III. *Benedicti*. part I. pag. 538. Haec hujus Poetae verba:

Temporibus primis praefati Praesulis hujus,
Presbyter eximius meritis, cognomine Beda,
Astra petens clausis praesentis lumina vitae.

Ne-

fatatur, sed caremus ea, maximo detrimento veritatis. Tanto doctore jure semper gloriata est sancta Ecclesia Anglica: quem cum reiiciant filii desertores, qui, loco ipsius Pseudoapostolos (a) errantes, & in errorem mittentes, abeuntes retro post satanam sunt secuti; in futuro saeculo, ante iudicium magni Dei; tanto instanti accusatore, sententiam damnationis accipient.

XXVII. Sunt de eodem Beda pleraque illustrum virorum elogia, atque laudationes. Sane quidem Cuthbertus ejusdem monasterii Abbas, qui & vitam ejus scripsisse traditur, in epistola quam scripsit ad Lullum, indicat, equum esse, ut universa Anglorum gens solemnibus ritibus in omnibus provinciis Deo bonorum omnium largitori gratias ageat, quod tam mirabilem virum adeo doctrina, & sanctitate celebrem ipsis concesserit. Laudavit eum & laudatissimus vir S. Bonifacius Germaniae Apostolus, cujus hic duas epistolas, in quibus meminit scriptorum ejus, haecenus nondum editas reddendas putavimus, quarum prior ad eundem Cuthbertum Abbatem scripta sic se habet (b):

(b) Ex eod. Cod. ep. 15. * Uberto

Dilectissimo, ac reverendissimo fratri * Cuthberto Abbati, & universis fratribus sanctae Congregationis ejus, Bonifacius exiguus servus servorum Dei in Christo fraternae caritatis salutem.

Fraternitatis vestrae pietatem intimis obsecramus precibus, ut nos inter feras, & ignaras gentes Germania laborantes, & grana Evangelica plantantes vestris sacrosanctis orationibus adjuvemur, & precibus sanctitatis vestrae in nobis servus Babylonica ardor restinguatur flamma, & sparsa sulcis ad fructum multiplicata surgant semina: quia juxta dictum Apostoli (c), neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed Deus, qui incrementum

(c) Cor. 3.

PAGIUS Neque enim Poeta iste, qui sub Egilberto Egberti Successore vixit, commode explicari potest quam de primis annis Archiepiscopatus Egberti qui anno DCCXXXV. ex Episcopo Eboraci ejusdem Civitatis factus est Archiepiscopus, annoque DCCLXVI. ut suo loco demonstrabimus, vitam cum morte commutavit. Quomodo enim Beda ad annum DCCLXII. ut vult Chiffletius, aut etiam longe ultra, ut arbitratus est Baronius, vitam prorogare potuit, si primis annis vel Archiepiscopatus vel Episcopatus Egberti diem supremum obiit?

IX. Vilfridus Jun. Episc. Eborac. anno sequenti demortuus.

Porro hic nobis annus emortualis S. Vilfridi Jun. Episc. Eborac. statuendus, quia Bollandus in ejus Elogio Historico ad diem XXIX. SS. mensis Aprilis credit, Vilfridum anno DCCXXXIV. onus Episcopale deposuisse, & usque ad annum circiter septingentesimum quadragesimum quartum in vivis fuisse. Praeterea Alfordus an. DCCXXXV. & anno DCCXLIII. de morte Vilfridi & initio Egberti loquens, se se ex hac difficultate

dat; & detur (d) nobis sermo in aperi- (d) Egbertione oris, & sermo Domini currat & clarificetur.

Interea rogamus, ut aliqua de opusculis sagacissimi investigatoris scripturarum Bedae monachi, quem nuper in domo Dei apud vos vice candela Ecclesiae, scientia scripturarum fulsisse audivimus, conscripta nobis transmittere dignemini; & si vobis laboriosum non sit, ut donum * unum nobis grande solatium peregrinationis nostrae transmittatis. Ad indicium quoque, intimae caritatis, lectisserna caprina vobis, (sicut hic vocant) direximus: quae petimus, licet digna non sint, ut pro memoria suscipiatis. Alma Trinitas, & una Divinitas fraternitatem vestram, & hic sanctis virtutibus proficentem ac valentem, augeat, & custodiat, & in futura beatitudine inter splendida Angelorum agmina gaudentes, remunerando glorificet. Haec S. Bonifacius; cujus verba de Beda si interpretari quis velit, quod ait, eum fulsisse in Ecclesia, jam ipsum esse defunctum, & non magis eo tempore elucere in Ecclesia coepisse suorum editione librorum, detrahere necesse est assertae de ejusdem aetate longeva sententiae: nam ante Bonifacium ipsum esse defunctum affirmare oporteret. Sit liberum, quam quis velit sequi sententiam. Non defunt, qui tradant eum vocatum Romam litteris Gregorii secundi Romani Pontificis; Romaeque diu verfatum, addant alii. Jam vero reddamus ejusdem Bonifacii epistolam ad Ecgbertum Archiepiscopum, de quo habetur in epitome apud eundem Bedam, quod successit Wilfrido in Episcopatu Eboracensi, anno Domini septingentesimo trigessimosecundo; inde vero anno septingentesimo trigesimo quinto, accepto ab Apostolica Sede pallio, primus, post Paulinum, in Archiepiscopum confirmatus

XXVIII. De Bedae scriptis.

* partem unam.

expedire non potuit, eaque adhuc insoluta manet. Sed Vilfridum anno sequenti in Domino obdormisse, eique Egbertum Eadberti tunc in Cantia regnantis fratrem successisse, certum esse debet. Bedae enim Epitomes Continuator sic Opus suum exorditur: Anno ab incarnatione Domini septingentesimo trigesimo secundo Egbertus pro Vilfrido Eboraci Episcopus factus. Whelocus in editione Cantabrigeni Historiae Bedae in margine eorum verborum dicit, se ea non reperisse in duobus exemplaribus MSS. Verum qui ea omiserit, istis ejusdem Continuatoris verbis ad annum DCCXLV. decepti sunt: Anno DCCXLV. Vilfridus Episcopus & Ingualdus Lundonia Episcopus, migraverunt ad Dominum; sibi enim persuadere non poterant, istum Anonymum in tam brevi opere bis de unius ejusdemque Wilfridi morte locutum esse; qua in re summopere decepti, sicuti & illi qui haec ultima verba de Wilfrido Juniori Eboracensi Episcopo interpretati sunt, Beda enim lib. 5. cap. 24. mentionem faciens Episcoporum, quae

tus est. Occasione igitur, quod in ea Bonifacius pariter meminit scriptorum Bedae, cum alia plura contineat, quae delectent, hic tibi eandem reddendam putavimus. Sic enim se habet:

XXIX. Eod. Cod. p. 44.

Caritatis lacertis amplectendo amico, immo spirituali germanitate copulando fratri summi Pontificatus insula praedito Ecgberto Archiepiscopo, Bonifacius exiguus Episcopus Legatus Germanicus Caerolica & Apostolica Romana Ecclesia, florentem in Christo immarcescibilis caritatis salutem.

Bonifacii epist. ad Ecgbertum.

Dona, ac libellos dulcissima beatitudinis vestrae a vobis directa gratanti animo gaudentes suscepimus. Suspensis ad aethera palmis supernum Regem obsecravimus, ut vobis in superna Angelorum curia florentia mercedis praemia restituat. Modo autem sanctitatis vestrae clementiam intimis postulamus precibus, ut pro nobis laborantibus, & periclitantibus pietas vestra exorare dignetur. Quia grandis necessitas nobis imminet justorum adjuvantia expetere, quia scriptum est: (a) Multum enim valet deprecatio justae assiduae. Enarrare autem omnia mala quae nos extrinsecus, & intrinsecus patimur, epistolae brevitatis prohibet. Modo autem inobstanter desiderantes, flagitamus a vobis ad gaudium, ut memores nostri eo modo, quo & ante mecum fecistis, aliquam particulam, vel scintillam de candela Ecclesiae, quam illuxit Spiritus sanctus in regionibus provinciae vestrae, nobis destinare curetis: id est, ut de tractatibus, quos spiritualis presbyter, & inve-

(a) Jacob. 5.

PAGIUS anno DCCXXXI. quo eam Historiam absolvit, Anglicanas Ecclesias regebant, ait: Provincia Huiciorum Vilfrid. Episcopus praest: paulo post: Vilfrid in Eboracensi Ecclesia. Quare Wilfridus ille cujus mortem refert Continuator ad annum DCCXLV. non est Wilfridus Eboracensis Episcopus, sed Wilfridus alter cujus Episcopatum collocat Beda in Provincia Huiciorum, seu Merciorum in Urbe Wigornienfi, in qua hodie Episcopus e Secta Protestantium residet.

X. Vilfridus Eboracensis cum Vigornienfi a multis confusus. Errant itaque Florentius Wigornienfis, & Huntindonius, qui mortem Wilfridi Junioris Eboracensis Episcopi cum anno DCCXLIV. illigant, Westmonasteriensis, qui an. DCCXLIII. & Houvedenus, qui anno DCCXLV. Wilfridum Eboracensem vita sanctum credere. Erravit & Malmesburienfis Lib. 3. de Pont. qui eum perisse in duobus transcendisse credit; hi enim Auctores non animadvertent, Bedae Continuatorem Wilfridum Eboracensem a Wilfrido Wigornienfi accurate distinguere, licet neutrius Sedem exprimat. Wilfridum enim Juniores anno sequenti, ut recte Baronius ex eodem Continuatore, vitam cum morte commutasse, extra omnem controversiam imposterum esse debet quemadmodum & Egbertum eidem jam demortuo, ut Malmesburienfis Lib. 3. de Pontif. & Poeta Anonymus numero superiori laudatus discrete scribunt, successisse. Sedit Vil-

fridus Eboracensis annos quindecim, uti habent Catalogus Praefulum Eboracensium a Labbeo Tom. I. Bibliothecae publicatus, & Thomas Stubbs pag. 1694. & 1697. qui tamen in eo errat, quod Wilfridum Wigorniae oene eodem anno cum Wilfrido Eboracensi obiisset. an. DCCXXXVI. perperam autumat. Unde manifestum est, Wilfridum Eboracensem anno DCCXLV. Praefulatum suscepisse, ut jam suo loco ostendi. Quantum merito Sanctitatis excreverit, inde colligere est, quod S. Joannes Beverlacensis praetot Sanctis Discipulis eum elegerit, qui se vivente Episcopatum Eboracensem pro se regeret, & in Martyrologio, quod Beda Heroico Carmine composuit, utriusque Wilfridi Eboracensis mentionem fecerit, licet Beda triennio tantum post Wilfridum Juniores mortuus sit. Uterque Vilfridus Eboracensis Episcopus, non vero Archiepiscopus extitit, ideoque ab aliquibus Historicis Anglicis & a Bollandus male Archiepiscopi appellantur.

De Bedae scriptis.

XXX. De lapsu male restituto presbytero.

Interea magna nos cogit necessitas, vestri consilii iudicium inquirere. Nam dum invenio presbyterum jam ante multa tempora lapsam in fornicationem, qui & post poenitentiam in officium gradus sui a Francis iterum restitutus est, & nunc habitans in latissimo pago fidelium, sed errantium populorum sine aliis sacerdotibus solus ministrat baptismum, & solemnissimarum celebrans. Modo autem si talem secundum justissimos canones absteruerim: morientur sine sacro regenerationis fonte infantes propter caritatem sacerdotum. Si meliorem ad restaurandum prioris lapsi non habuerim; iudicate ergo inter me & inter populum erroneum, utrum melius sit, vel saltem minus malum, ut talis ministerium sancti altaris impleat, aut pagana moriatur multitudo populi, quia castiorem ministrum acquirere nequiverit. Vel si inter multitudinem sacerdotum in venero in eodem peccamine lapsus, & iterum post poenitentiam prioris gradus restitutum, de quo omnis multitudo sacerdotum, & populorum bona opinionis confidentiam habuerit, & si ille modo degradatus fuerit, secretum peccatum revelatum fuerit, & scandalizabitur multitudo.

Wilfrido Juniori anno sequenti vita functo, in eius locum subrogatus est Egbertus, de quo Anonymus in laudato Catalogo Praefulum Eboracensium ait: Vilfridus peractis sui Episcopatus quindecim annis, Successorem habuit Egbertum, Virum de Regio semine nobilem & industrium, qui post Paulinum primus ab Apostolica Sede accepit Pallium septimo anno Regni Caelouulfi Regis, centesimo tertio anno post discessum Pauli.

XI. Egberti opera Eboracum recuperat.

Wilfrido Juniori anno sequenti vita functo, in eius locum subrogatus est Egbertus, de quo Anonymus in laudato Catalogo Praefulum Eboracensium ait: Vilfridus peractis sui Episcopatus quindecim annis, Successorem habuit Egbertum, Virum de Regio semine nobilem & industrium, qui post Paulinum primus ab Apostolica Sede accepit Pallium septimo anno Regni Caelouulfi Regis, centesimo tertio anno post discessum Pauli.

* pluri- ma:

do plebium, & per scandalum * multa peribunt animae, & detestatio erit maxima sacerdotum, & dissidentia ministrorum Ecclesiae, ut omnes perfidos, nulli credentes, despectos habeant: Quamobrem audaciter praesumpsimus patientes, & consentientes illum in ministerio divino persistere, existimantes levius esse * dubium unius hominis periculum, & audaciam, quam ruinam, & perditionem animarum pene totius populi. De istis autem universis quid mihi suscipiendum sit, necessitate cogente, scandala vitandi, quidve resuscitandum, sanctum consilium vestrum per scripta videre, & audire omnino desidero. Praeterea vice a-

PAGIUS

lini, hoc est anno Dominica Incarnat. DCCXXXV. quo anno Venerabilis Doctor Beda obiit in Gyrovum. Accuratus est hic Anonymus, cujus verba describit Thomas Stubs. Idem tradit Continuator Epitomes Bedae ad annum DCCXXXV. quo ideo Archiepiscopus restitutus est Ecclesiae Eboracensi, quae ab anno DCXXXIII. ab Episcopo solum administrata fuerat. Egbertum primum post Paulinum Eboracensem Archiepiscopum confirmatum esse, docent etiam Poeta Anonymus laudatus, Malmesburienfis lib. 3. de Pontif. & Hovedenus ad annum DCCXXXV. indeque corrigendi, qui Episcopos Paulinum inter & Egbertum medios, Archiepiscopi nomine appellaverunt. Caeterum Egbertum anno sequentis Episcopum Eboracensem dictum esse, ex dicendis in morte ejus magis adhuc constabit, ubi etiam de ejus virtutibus agemus.

XII. Beda paulo ante mortem scribit ad Egbertum Archiep. Eborac.

Joannes Wareus ab aliquot annis publicavit Epistolam Bedae de Sexta Mundi Aetate ad Plegwinam, una cum Historia Abbatum Monasteriorum Voiremutubensis, & Gyrovensis, & Epistola cui titulus: Dilectissimo ac Reverendissimo Antistiti Eberhto Beda famulus Christi salutem. In ea Beda monet Egbertum, ut gradum Sacrosanctum sacro-sancta operatione & doctrina confirmet. Praeterea habeat societatem eorum qui Christo fidei devotione famulantur. Quod non ita loquor, inquit, quasi te aliter facere sciam: sed quia de quibusdam Episcopis fama vulgatum est, quod ita ipsi Christo serviant, ut nullos secum alienigenos religionis aut continentia viros habeant. Inter alia hortatur, ut plures consecret Antistites, & enorme pondus Ecclesiastici regiminis dividat in plures. Quibus ex verbis colligo, eum jam fuisse Archiepiscopum, cumque in eadem Epistola Beda asserat optasse se liberius ore ad os, quae necessaria duceret secreta ei allocutione suggerere, addatque: Verum quia hoc ne fieret, superveniens (ut nosti) corporis mei valetudo prohibuit, &c. apparet eam Epistolam in extremo, quo Beda obiit morbo, scriptam esse, ideoque Egbertum anno DCCXXXV. ante diem XXVI. mensis Maii Bedae emortualem renunciatum esse Archiepiscopum Eboracensem, & Auctorem Anonymum Catalogi Episcoporum Eborac. accurate initium ejus Archiepiscopatus cum morte Bedae conjunxisse, quod ante eum praefiterat Poeta Anonymus laudatus.

XXII. Arelatum a Saracenis devastatum.

Ad num. XXXI. Annalista Faldensis, seu Auctor Annalium Francorum a Pithoeo editorum, loquitur de Saracenis hoc & sequenti anno; sed is in belli Saraceni Chronologia non audientis. Illud enim quod unanimi Scriptorum con-

senti, duas vini cupellas celsitudini vestrae per hunc portatorem litterarum transmissimus, petentes, ut caritatis inter vos participes nos, interea latum diem cum fratribus vestris faciatis. Obsecramus igitur, ut de istis petitionibus faciatis, ut mercedis vestrae praemia in caelorum culmine clarescant. Hucusque Bonifacii epistola a nobis recitata occasione scriptorum Bedae, ne vetustiora istiusmodi pereant monumenta, cum non desint ex recentioribus, qui de Beda plura scripserint, quos tu consulas.

Quod ad res Francorum pertinet, hoc anno (ut veteres (a) iporum Annales habent) Sarraceni, qui infesto agmine Gal-

XXXI. Francor. Annal. a Pithoeo editi hoc anno.

sentu, certisque documentis anno sequenti gestum affirmatur, annis DCCXXXV. & DCCXXXVI. consignat, ut videre est apud Baronium; quare ex Auctoribus de his bellis magis edoctis res explicanda. Rodericus in Hist. Arabum cap. XIII. de Abderramine, quem supra demonstravimus anno superiori ab Isamo seu Hiscamo Saracenorum Calipha Hispaniae Praefectum fuisse scribit: Abderramen victoria gloriam prosequi non desilens, cum videret terram suam multitudine esse repletam, fretosa dissecans, & montana proculcans, Rhodanum etiam dissecavit: verum cum Arelatum in multitudine exortibus obsidisset, inferioris fortuna Gallici sunt inventi; nam fugati periculo se vocantes sequaci victoria sunt praesenti, & quorum cadavera vorax Rhodanus occultavit, & terra suscipiens revelavit, & eorum tumuli adhuc hodie in Arelatensi cimiterio ostenduntur. Paulo ante rei gestae tempus notarat Toletanus, sed non sine errore: Anno Imperii Arabum CXIII. Hiscam (qui Caliphatum gerebat) nono Abderramen Vir belliger ad potestatem eligitur Hispanorum, & regnavit fere tribus annis: annus enim Hegerae seu Arabum CXIII. hoc quidem Christi anno inchoatur & Abderramen regnavit fere tribus annis; sed annus nonus Hiscami seu Isami anno tantum Christi sequenti auspiciatur, ut patet ex iis, quae Caliphatus ejus initio diximus. Erravit etiam Isidorus Pacensis, qui ait, Abderramen Vir belliger in Era DCCLXIX. an. Imperii ejus (nempe Leonis) XII. semissario Arabum CXIII. Hiscam IX. in potestate proferat latitandum cunctis per triennium valde praelatus. Leo enim Augustus, qui anno DCCXVII. die XXV. mensis Martii Imperium suscepit, hoc anno decimum quintum inchoavit, annoque Christi DCCXXXIX. annum Imperii XIII. agebat, quod Isidorus his verbis exprimit, anno Imperii ejus XII. semissario. Utriusque itaque Auctoris characteres corrupti corrigendi, & ex iis, qui puri sunt, res dijudicanda.

Hac Aberaminis invasio ex aliis Auctoribus magis exponenda. Joannes Monachus Belvenfis in Chronico Monasterii sui: Tertia vice, inquit, devastatum est Monasterium a Saracenis, quando Augustodunum Civitatem destruxerunt anno ab Incarnatione Domini DCCCXXXI. ubi Librarianorum errore DCCCXXXI. legitur loco DCCXXXI. Abderramen vicorem exercitum Senonas usque perduxit; sed Divina vi per Ebonem Archiepiscopum repulsus pedem referre coactus est, ut legimus in Chronico ex Codice Petaviano edito a Duchesnio Tom. III. pag. 349. Gens impia Vandalarum (ait Auctor Ano-

XIV. Urbes B. duensis & Senonensis invasa.

Sarraceni expelluntur a Gallia Narbonensi.

Galliam Narbonensem, ut vidimus, occuparant, a Carolo Martello vincuntur; ab occupatisque munitionibus expelluntur, penitusque fugantur, reliquis omnibus caesis: quae hoc anno cepta in sequentem sunt propagata, ut ex iisdem Francorum Annalibus constat. Favet Deus invicto Principi, dum zelo Christianae religionis offensae vindex exurgens in gentem perfidam, quaeque ardua ac difficilia ejus auxilio superavit. Dolendum quod tanta res, proluxa vix historia, complectendae, summam tantum indice temporis consignatae intextae Annalibus inveniantur. Ex quibus & illud proditur, Sarracenos illos, qui fuga lapsi naves conscenderunt, ut redirent iisdem, quibus venerunt navibus in Hispaniam, vi tempestatis fuisse fluctibus merfos. Est etiam mentio de eorum immenso naufragio in epitaphio sculpto in sepulcro S. Caesarii Episcopi Arelatensis denuo restituto. Etenim invadentibus Sarracenis civitatem Arelatensem, ab ipsis etiam Sanctorum monumenta fuere contrita, penitusque deleta; ipsis vero caesis atque fugatis, parta pace cum securitate fidelibus; quae impii fuerant demoliti, pii continuo restaurare coeperunt, & inter Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Anonymus hujus Chronici, Galliam devastare cepit, quo tempore destructa Ecclesia, subversa Monasteria, capta Urbes, desolata domus, diruta Castra, strages hominum innumera facta, & multus ubique humani generis sanguis effusus est. Ea tempestate gravis per totam Galliam de-tonabat, Vandalis omnia flammis & ferro proventibus, perveniensque Senonas Civitatem, ceperunt eam omni arte, jaculis, & machinis infestare. Quod cernens Sanctus Ebo pro ovibus sibi commissis se dedit periculo, exiensque de Civitate cum suis, fretus Divina virtute fugavit eos ab Urbis obsidione. Tantus autem timor illos invastit, ut positus vivere desperarent, nisi fuga praesidium expetissent. Illisque fugientibus, persecutus est eos usque dum expellerentur de finibus nostris, caesa multitudine eorum. Nam obsecati per meritum Sancti Praesulis, conversique in se ipsi maximam partem de suis occiderunt, & qui evaserunt, cum confusione pauci ad sua redierunt. Huic Anonymo consentit Auctor Vitae Sancti Ebonis apud Mabillonium Sac. III. Benedict. part. 1. Vandalarum nomine Saraceni, passimque alii Barbari a Francis Historicis appellati, ut initio saeculi V. ostendit. Imo Arabes ipsi non solum Beticam Provinciam; sed etiam Hispaniam totam Andalusiam vocant, & Hispanos Arabas, Andalusios, quae voces a Wandalis & Andalusia corruptas fuisse tradunt Hispani. Mabillonius loco laudato existimat, Sanctum Porcarium Juniores Abbatem Lerinensem in hac Saracenorum populatione occisum esse.

XV.

Parte alia Eudo, quia Aquitaniam a Garumna ad flumen Ligerim cum Tolosa & Uecia tenebat, quique ante annos duodecim pacem cum Carolo Maiore Domus Franciae pepigerat, exercitum cogit, & foedus idum rumpit. Qua-

alia eorum patroni sepulcrum Sancti Caesarii, quod & hujusmodi verbis ornate:

Cernitur hic parvo renovatum marmore tegmen Patri Caesario, Pontificique sacro: Quod scelerata cohors rabie destruxit acerba. Hanc virtute Dei sorbuit unda maris. Praesul & in stagno Arelatis sede locata. Geminus id Paulus strenue composu opus Cui Christus tribuat caelestis praemia vite. Caetibus Angelicis consocietur ovens. Et nobis, venerande Pater, miserere precando Diluat ut nostra crimina cuncta Deus.

Hactenus sepulcralis inscriptio Sarracenorum naufragii index.

Contigit eodem anno obitus S. Eucherii Episcopi Aurelianensis, quem ab exitu sui tempore sex annos supervixisse, qui res ab eo gestas eodem tempore scriptis F f f man-

XXXII. S. Eucherius mortuus.

re Carolus transito flumine Ligere Aquitaniam ingressus, Eudonem praelio vincit, fugatque Nec semel Regionem devastasse contentus, rursus Aquitaniam igne & ferro vastat, ac bis uno eodemque anno eandem Regionem depopulatur. Hinc Annalista Nazarianus ad hunc annum scribit: Carolus vastavit duas vices ultra Ligere, & Ragenfridus mortuus, is scilicet qui Major Domus Franciae fuerat, & Andegavis, cujus Urbis Praefectura ei a Carolo Victore fuerat concessa, vitam ducebat. Idem habent Annalista Petavianus, Tilianus, & Auctor Chronici San-Dionysiani, ac Annalista Metensis, licet de Ragenfrido taceant, praeter Peravianum. Denique idem narrat Continuator Fredegarii cap. 108. Carolus Princeps commoto exercitu Ligeram fluvium transiens, ipso Duce Eudone fugato, praeda multa sublata, bis eo anno ab his hostibus populata, iterum remeatur ad propria.

Ad num. XXXII. Anonymus coevus, qui vitam Sancti Eucherii Episcopi Aurelianensis recitatam ab Henfchenio ad diem XX. mensis Februarii, & a Mabillonio Sac. III. Benedict. part. 1. literis mandavit, de hujus Sancti exilio, ei a Carolo Martello irrogato, his verbis loquitur: Gens nefanda Ismaelitarum (nempe Saracenorum) ex propriis cubiculis egressa, ad depopulandam Provinciam Aquitaniam ingressa, imminenti periculo sui exercitus cunctam vastans suppellectilem, Civitates & Castellata nititur expugnare. Audiens hac Carolus Princeps, collectis gentibus Burgundiorum Francorumque, obviam illis pergit cum magno exercitu, atque illos cum suo vastans exercitu victoriam obtenta, cum magnis ad propria reversus est spoliis. Cum autem ad Civitatem venisset Aurelianis Ligeris alveum pertransiens, prandiaque parata relinquens & ad Urbem Parisius tendens, B. Eu-

XVI. S. Eucherius Episc. Aurelianensis a Carolo re- legatur.

CHRISTI
731.GREGORII PAP. III.
I.LEONIS ISAU. IMP.
16.

mandavit, affirmat: sicque ad hunc usque annum pervenisse cum ipse testetur, colligitur pariter ex antiquis Francorum Annalibus a Pithæo editis, in quibus ponitur bellum a Carolo in Aquitania gestum, cum Eucherius exulavit, anno septingentesimo

PAGIUS *B. Eucherius post se venire præcepit. Paulo post: Anno vero sexto decimo ejus Episcopalis ordinis, Aurelianus egrediens, & Parisius ordinante Principe præteriens, verum quoque sicut publica Ditionis illico convolvavit; vulgatusque celebre Principis auribus, comperitque Sanctum adesse Sacerdotem, satellitibus suis eum capere præcepit eumque in exilium cum reliquis propinquis ad Urbem Coloniam perducere fecit. Quæ Carolo causa fuerit Eucherii relegandi, Anonymus non docet, licet Recentiores passim tradant, exilium ei irrogatum, quod Carolo Principi res Ecclesiasticas in urgentis belli usus rapienti resistere. Porro magna controversia est quo anno Eucherius illa poena affectus fuerit. Baronius, ejus exilium anno DCCXXXV. mortem vero præsentis anno refert, innixus Annalista Pithæano, seu Fuldensi bellum a Carolo in Aquitania, adversus Saracenos gestum in annum DCCXXXV. conferente. At nec hoc nec antecedentibus annis Carolus contra Saracenos pugnavit; primo id contigit anno sequenti, secundo an. DCCXXXVII. ut infra videbimus. Henschenius citatus, & Cointius an. DCCXXXVII. num. XXXI. eo anno Eucherium in exilium a Carolo missum, ejusque mortem an. DCCXLIII. accidisse autamarunt. Denique Mabillonius citatus arbitratur, Carolum an. DCCXXXII. ex Aquitanico prælio adversus Saracenos gesto redeuntem, Aurelianus abduxisse Eucherium, eumque Coloniam primum ac deinde Sarchinium relegasse, ubi Vir Sanctus post sex annos, anno scilicet Christi DCCXXXVIII. mortuus sit.*

XVII.
Exilium
ei anno
DCC-
XXXVII.
irrogatum.

Verum non video quomodo hæc ultima sententia cohærere possit cum iis, quæ Auctor Anonymus Vitæ Sancti Eucherii ejus temporis æqualis ut ipsemet Mabillonius ex Prologo & initio scriptiois illius recte deducit, de Eucherii electione in Episcopum Aurelianensem narrat. Ait enim Anonymus Aurelienses Soavarico Eucherii patruo vita sancto Legatos cum muneribus ad Carolum misisse, ac rogasse, ut nepotem Soavarici Eucherium plebi Aurelianorum Pontificem juberet adnecti. Carolum vero ex Aula sua Procerem direxisse, ut Sanctum Virum, & si non spontaneum, invitum tamen ad Urbem jam dictam duceret, atque Pontificem ordinari faceret. Si enim Eucherius anno DCCXXXII. in exilium missus sit, cum id anno sexto decimo ejus Episcopatus acciderit, ut idem Anonymus testatur anno DCCXVII. jussu ejusdem Caroli Episcopus Aurelianensis ordinatus fuit; cum tamen tunc in sola Austria Major Domus esset, & non nisi post Suevionicam pugnam anno DCCXIX. habitam Neustria & Burgundia potitus sit. Quare cum ante annum DCCXIX. Aurelianum Carolo non paruerit, ut in dubium revocari non potest, Eucherius post illum Christi annum Episcopatum suscipere a Carolo coactus fuit, ideoque Henschenius & Cointius Eucherii ordinationem cum anno DCCXXI. ejus vero exilium cum anno DCCXXXVII. quo Carolus iterum adversus Saracenos in Septimania de Saracenis vicioriam reportavit, accurate copularunt.

XVIII.

Verum quidem est, laudatum Anonymum

vigesimo quinto, a quo tempore, si sex annos numeres, quibus Eucherius supervixit, utique hoc anno esse defunctum, affirmare necesse habes. Scimus tamen Molanum virum doctissimum ante annos quatuor, (nescimus qua inita ratione) eum mortuum tra-

scribere, cum gens infanda Saracenorum Provinciam Aquitaniam ingressa esset, Carolum obviam illis cum magno perrexisse exercitu, cumque eidem devictis Aurelianum advenisset, & ad Urbem Parisiorum tenderet, Eucherium post se venire præcepisse. At Gallia Narbonensis, postquam Gothis ac postea Francis paruit, sub Aquitania comprehensa fuit. Indeque Almoius in præfatione ad Historiam Francorum, dum Urbes egregias, quæ in Aquitania continentur, enumerat, primo loco statuit Narbonam, & proxime Civitatem Tolosatum, in qua Charibertus frater Dagoberti I. dum in parte Provinciae Aquitanie regnaret, Sedem elegit: & Ludovicus Pius, dum Carolo Magno adhuc vivente, Rex Aquitanie esset constitutus, Comitibus Regni sui sapienter Tolosa celebravit, ut fidem facit Astronomus in Vita Ludovici Pii. Carolus itaque anno DCCXXXVII. ex prælio in Septimania eo anno habito, de quo tunc agemus, victor pedem referens, & per Aurelianum transiens Sanctum Eucherium exilio deputavit, eumque cum reliquis propinquis, ad Urbem Coloniam perducere fecit, inquit Anonymus laudatus.

Contraria
sententia
fundamentum
excipitur.

Subdit idem Auctor: Sexto exilii sui anno, gloriose excessu luminis claritate perfusus, &c. S. Eucherius emigrans ex hoc mundo visor intravit in Cævi mors in lum, &c. sepultus est autem in Ecclesia Beati fimi Confessoris Trudonis, quia nempe Colonia DCC. in Hasbaniam translatus fuerat, ubi S. Trudonis Monasterium positum. Quare Sancti Eucherii mors in annum septingentesimum quadragesimum secundum incidit, & quidem die vicesima mensis Februarii, quo in Martyrologio Trudonensi, variisque aliis adhuc ineditis, quibus Ecclesie Belgie utuntur, & ab Henschenio loco citato referuntur, ac in Martyrologio Romano nomen ejus inscribitur. Cum enim in Martyrologiis Notkeri, Rabani, aliisque MS. quod fuit Reginae Suecicæ, perantiquo memoretur ad diem XXI. ejusdem mensis, priores Martyrologi ad diem ejus emortualem, posteriores ad diem ejus exequiarum respexere. Sed quidquid sit de ejus die emortuali, quem id argumenti genus certo non probat, non dubito, quin ante diem vicesimum primum mensis Aprilis, quo Sanctus Bonifacius Concilium Germanicum eo anno celebravit, Sanctus Eucherius e vivis excesserit, quia si superstes fuisset, Urbi suæ restitutus obisset, non vero in exilio, ut quidem de Carolomanni ac Pippini pietate credere par est, inquit Mabillonius citatus, ut Henschenius & Cointius, qui Eucherii mortem in annum DCCXLIII. differunt, reselleret, & Sancti Præfatis mortem cum anno DCCXXXVIII. illigaret. Sed quoad annum Sancti Eucherii emortualem Viro doctissimo assentire non possum ob rationem, quam ex anno ordinationis ejus deduxi, quæ mihi ineluctabilis videtur. De ejus Translatione anno DCCCLXXX. sermo erit.

XX:

Jus confirmandi Pontifices, quod Justinianus post Italiam Orientali Imperio subditam retinuit, usque ad Gregorii Secundi tempora obtinuit, eoque mortuo consensus Exarchi Raven-

CHRISTI
731.GREGORII PAP. III.
I.LEONIS ISAU. IMP.
16.

tradere. An autem audiendi sint, qui ad hunc annum decem supervixisse, atque Ca-
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS *Ordinatio Pontificis inposuerunt libera fuit.*

nenis pro confirmatione electionis Gregorii III. expetitus fuit. Verum Leone Isaurico adversus Sacras Imagines magis insaniente consuetudo illa desit quæ tamen postea anno DCCXXXV. ab Eugenio II. Pontifice Romano restituta fuit, ut eo anno videbimus. Decretum enim Hadriani I. quo statuitur, ut is esset verus Romanus Pontifex, quem Carolus M. ejusque Successores Francorum Reges consecrandum eligerent, supposititium est, ut suo loco demonstrabimus. In Libro Diurno Pontif. Rom. cap.

rolo Martello superstitem fuisse tradunt, inferius suo loco dicturi sumus.
F f f 2 Se-

2. referuntur formulæ literarum, quas post Eucherium Pontificem Clerus Romanus scribebat ad Imperatorem Constantinop. ad Exarchum Ravenensem, ad Judices, ad Archiepiscopum, & Apocrisarium Rayennæ, quibus electionem factam referebant, & confirmandam petebant. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico in Dissert. Pontificatus Gregorii II. subjunctis extimans easdem nondum lucem vidisse integras etiam recitat, ideoque ibidem legi poterunt.

JESU CHRISTI ANNUS 732.

GREGORII PAP. III. ANNUS 2.

LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 17.

CHRISTI 732.

GREGORII PAP. III. 2.

LEONIS ISAU. IMP. 17.

I. Septingentesimus trigesimus secundus adest annus, Indictione decimaquinta signatus, quo Leo Imp. ea, qua coeperat impietate perseverans, reditus patrimonii Romanæ Ecclesiæ, quod in Sicilia possidebat, in Fiscum inferri præcepit; quod Theophanes tradit. Sed de connubio filie Chagani, sive Chajani Regis Cazarorum cum filio suo Constantino hoc anno contracto primum agit his verbis: Anno decimosexto Imperii sui Leo Imperator filiam Chajani Cazarorum arbitri filio suo Constantino, cum hanc Christianam fecisset, matrimonio sociavit, nominans eam Irenem. Quæ cum sacras litteras didicisset, pietatis operam dans claruit, hos impietatis redarguens. Miranda plane Dei providentia factum, ut barbara femina, & peregrina, atque neophyta, invito, & contradicente Imperatore, insuper & persequente, supplicisque addicente cultores sacrarum imaginum, eas ipsa coleret, atque colendas esse libere testaretur: ita Deus infirma mundi elegit, ut fortia confundat, & veluti miraculo, e fonte agnam nuper egressam contra Leonem immittit. Paulo post vero auctor hæc subdit:

II. Ait Imperator contra Papam, atque recessum Romæ, ac Italiae (quod scilicet

ab ipso Imperatore recessissent) sæviabat. Constructumque stolam, exercitum videlicet magnum direxit adversus eum, Manem Prætozem Cyberrotensum caput in eo constituens. Tunc Impugnator Dei per amplius sæviens, cum Arabico sensu teneretur adversus imagines, tributa capitalia tertia parti Siciliae, seu Calabriae superimposuit. Ea vero, quæ dicuntur parimonia sanctorum Principum Apostolorum, quæ olim Ecclesiis auri dimidium & tria conferebant argenti talenta, publicæ rationi exolveri præcepit. Considerare etiam, ac describere natos mares jubens, ut Pbarao quondam eos, qui erant ex Hebræis, quod nec ipsi magistri ejus Arabes in Christianos, qui in eis sunt oris, fecisse noscuntur. Hucusque Theophanes.

Addunt (a) alii adhuc etiam hoc eodem anno ingentem classem adversus Italos, Romanoque ab eodem Imperatore paratam in Adriatico mari naufragio perisse, sicque spe potiundi Italia, & rebelles puniendi, divina misericordia, & repenitus frustratum esse, cum tamen malum, quod posset perpetrare, non desineret. Nam ad alia mala addidit quoque illud Imperator hoc anno, ut Gregorium presbyterum, quem vidimus anno superioris missum cum litteris commonitoriis ad

Imperator aufferit Ecclesiæ Rom. bona.

III. (a) Cædr. hoc anno.

Classis Leonis periiit.

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Eræ Hisp. DCC. LXX. Anno Hegiræ CXIV. inchoato die 3. Martii fer. 2. A. C. 732. 1. Prælium ad Pithæos adversus Saracenos hæditum.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6225. O. 13. FE. D. 11. P. 20. April. Indi. 15. JESU CHRISTI 732. GREGORII III. PAPÆ 2. LEONIS ISAU. IMP. 16. CONSTANTINI COPRONIMI 13.

[1] Aronius anno DCCXXV. num IX. refert, stragem Saracenorum hoc anno in Galliis factam, quia in Annalibus Fuldenibus, sive, ut ipse vocat, in Chronico a Pithæo edito, hæc Francorum victoria cum anno DCCXXV. illigatur. Verum in his Annalibus res præposere plerumque recitatæ, & præterea fabula de Saracenis ab Eudone in auxilium vocatis, in iisdem Annalibus perperam memorata, ut mox videbimus. Eginhardus in Vita Caroli Magni cap. 1. duplicem, quam de Saracenis victoriam reportavit Carolus Martellus, his verbis narrat: Carolus tyrannus per totam Fran-

ciam dominatum sibi vendicantes oppressit, & Saracenos Galliam occupare tentantes, duobus magnis præliis, uno in Aquitania apud Pithævium Civitatem, altero juxta Narbonam apud Byrram fluvium ita devicit, ut in Hispaniam eos redire compelleret. Secunda hæc victoria anno DCCXXXVII. a Carolo relata, ut ibidem ostendimus. Sed prior, ut passim Annalists Francorum docent, contigit mense Octobri, die Sabati, anno DCCXXXII. ut legitur in Annalibus Petavianis. Hunc annum etiam notarunt Annalists Nazarianus, Tilianus, & Chronographus San-Dionyfanus. Locum certaminis idem Annalists Nazarianus designavit: DCCXXXII. Karolus pugnavit contra Saracenos, die Sabbato, ad Pithæos, Copiis Saracenicis præerat Abderamen, Hispaniarum Septimanique Præfectus, Vir bellicosus & industrius, qui jam duas Galliarum Provincias Vasconiam sc. & Aquitaniam Secundam subegerat. Rodericus enim in Hist. Arabum cap. 12. enumerans Provincias, quibus Isamus Saracenorum Califa hoc tempore dominabatur, ait: Et Galliam Gothicam, cujus Metropolis Narbona; & Vasconiam, quarum Metropoles Auxis, & Burdegala, sua potentia subiugavit.

Carolus Francorum Dux ab ineunte ætate bel-

II.

NOTE

[1] Synodus Romana sub Gregorio III. hoc anno celebrata, de qua Labbeus in Collectione sua, ad quem potissimum mensem pertinet, habes ex Epistola Gregorii III. ad Antonium Grandensem Patriarcham vulgata in nova editione Ughellii tom. V. in Granden, pag. 1089. Invitat in ea Pontifex Antonium cum Episcopis ejus ordinationi subiectis, ut Kalendis Novembris succedentis quintadecimæ indictionis ad Sedem Apostolicam conveniant ad Synodum. MANSI

ad Imperatorem, re infecta reversum Romam, & iterum missum, fecerit in Sicilia retineri, scripta auferri, & in exilium amandari. Habet hæc enim Anastasius verbis istis: Nequiter augmentata dispositio eorumdem Imperatorum eadem venerabilia scripta in Siciliensi insula retineri fecit, nec ad urbem Regiam pertransire permisit, sed eundem portatorem pene per annum integrum in exilium relegavit. Hæc Leo hoc anno.

Quibus delatis in Urbem, Gregorius Pontifex collegit Romæ Concilium Episcoporum, quo primum omnium ad confirmandas antiquas Patrum traditiones de cultu sacrarum imaginum, decretum constituit, quod Constitutum appellant, quo dicit anathemate ferit omnes, qui eidem adversarentur: additum præterea, ut iterum ex Synodo litteræ commonitoriæ ad eundem Imperatorem mitti deberent. Habet hæc omnia paucis his Anastasius: Majori fidei ardore permotus Gregorius Papa Synodale fecit decretum cum sacerdotali conventu coram sacrosancta Concessione sanctissimi corporis beati Petri Apostoli, residentibus cum eodem summo & venerabili Papa, cum Archiepiscopis, Antonio Gradeni Archiepiscopo & Joanne Archiepiscopo Ravennate, cum cæteris Episcopis istius Hesperie partis numero nonagintatribus, seu presbyteris hujus Apostolicæ Sedis, astantibus diaconibus cum cuncto clero, nobilibus e-

PAGIUS bellis innutritus, ac rei militaris peritissimus erat. Eudo Aquitanie Princeps videns non de Aquitania modo; verum etiam omni Gallia agi, nisi concordēs ambo junctis viribus communem hostem reprimerent, Carolum oravit, ut præteritorum oblitus inimicitias Reipublicæ periclitantis ac Christianæ religionis causa deponeret, & cum ipso in gratiam reverteretur, quod & præstitit Carolus raptim copiis undique coactis, atque Eudoni auxilio promisso. Id a Paulo Diacono lib. 6. Hist. Langobard. cap. 46. literis mandat, & cum Carolus anno superiori in Aquitaniam hostiliter bis ingressus sit, constatque tam Carolum, quam Eudonem prælio Pithavienfi hoc anno interfuisse non dubium, quin ita res contigerit. Continuator Fredegarii cap. 108. postquam de illo duplici bello locutus est, ait: Eudo namque Dux cernens se superatum atque derisum, gentem perfidam Saracenorum ad auxilium contra Carolum Principem & Gentem Francorum excitavit. Quod & Annalists Fuldenis seu Pithæanus, ac Metensis, aliique quidam postea scripsere. Verum id confictum ab eodem Continuatore, qui justu Childebrandi Caroli fratris hanc appendicem Chronico Fredegarii adiecit, quia post hoc prælium Carolum inter & Eudonem inimicitia redintegrata, & Continuator hæc in gratiam Caroli, ut ei adlaretur, scribere voluit, quod postea ab aliis re indiffusa scriptum.

IIII. Rodericus in Historia Arabum cap. 14. hoc prælium narrat ex Isidoro Pacensi, Auctore barbaro, sed coevo: Abderamen proposuit interire Galliam penetrare, & Eudonem Ducem per-

tiam Consulibus, & reliquis etiam Christianis plebibus astantibus, quo ista decrevit: Ut si quis deinceps antiquæ consuetudinis, & Apostolicæ Ecclesiæ fidelem usum contemnens adversus eandem venerationem sacrarum imaginum, videlicet Dei, & Domini nostri Jesu Christi, & Genitricis ejus semper Virginis immaculatæ atque gloriosæ Mariæ, beatorum Apostolorum, & sanctorum omnium depositor, atque destructor, & profanator, vel blasphemus extiterit, sit extorris a corpore, & sanguine Domini nostri Jesu Christi, vel totius Ecclesiæ unitate atque compagine. Quod insuper subscriptione sua solemniter firmaverunt, & inter cætera constituta, probabilium prædecessorum, orthodoxorum Pontificum adnectenda sanxerunt. Hactenus de Synodo, Synodaliq. decreto Anastasius. At non extat ipsum quidem ea de re in Synodo Constitutum.

Quæ autem post Synodum absolutam sequuta sint, hæc Anastasius habet: Post præactum igitur hoc memoratum superius Synodale Constitutum, iterum misit alia similiter scripta commonitoria pro erigendis imaginibus ad Leonem Imperatorem per Constantinum Defensorem. Quæ similiter, ut anteriora detenta sunt, & portatorem eorum fortissima custodia constrinxerunt fere per integrum annum, postmodum auferentes ei ipsa scripta, comminantes ei post tanti temporis custodiam cum injuriis remisissent. Hæc de rebus

V. Constantinus Legatus detruditur in carcerem.

sequi non desistens, per Petragoneam, & Santoniam, & Pithæviam Civitates, Oppida & Ecclesias devastando, & igne continuo consumendo, eam magno prælio vastatione, & incendio simili diruit, & consumpsit. Eudo autem, de quo diximus, ad Consulem Francia & Germania Carolum, Virum belligerum, & rei militaris expertum fugit, infelicitatis Francorum excidia relaturus. Carolus autem dicitur Martellus, Germanus & Gepidas secum duccens cum Francis, qui remanserant, Abderamen se obtulit devastanti: cumque per septem dies bellis particularibus sese impeterent, demum dispositis aciebus generali prælio dimicantes alternis cadibus se laferunt; sed gens Austria (id est Austrasia) membrorum præ eminentia valida, & gens Germana corde & corpore præstantissima, quasi in istu oculi manu ferrea, & pectore arduo Arabes extinxerunt; & ipsum (nempe Abderamen) gladio peremerunt, sique nocte prælium dirimonte ad castra sua exercitus redierunt: mane autem diluculo apparente viderunt Germani Arabum tentoria, ut heri fuerant ordinata, & putaverunt Arabes velle prælium restaurare, & cum exploratores officio vacua percepissent, iverunt ad spolia, & manubia dividenda, & verentes, ne forte Arabes in stratis, vel semitis insidias procurarent, Germani & Franci in patrias redierunt: Arabes autem, qui cæserant, per compendia ad Galliam Gothicam reversi sunt.

Continuator Fredegarii, qui hoc tempore vivebat, paucioribus verbis hoc prælium describit: Egressi cum Rege Abdyrama nomine, Garumnata transeunt, Burdegalensem Urbem per-

IV.

gestis hoc anno per Gregorium Papam, qui cum Leone omnem frustra laborem impendit; de ipso autem, & ejus prædecessore Gregorio, hæc Hadrianus Pontifex ad Constantinum Imperatorem: In magnam tribulationem uterque Gregorius Romani Pontifices per ea tempora sanctissimi, coniecti sunt, Sapius etiam proavestra Serenitatis admonuerunt, ne sneret venerandus imagines de statu suo deici: verum illorum salutifera preces nequicquam, in vanum scilicet, fuisse sunt, animumque illius nequaquam commoverunt. Hæc Hadrianus.

VI. Qui ergo scriptis stabilivit sacrarum imaginum usum summus Pontifex, etiam factis, novas magni pretii erigendo imagines, confirmavit, de quibus Anastasius ista habet: Gregorius concessas sibi columnas sex onychinas volubiles ab Eurychio Exarcho, duxit ad Ecclesiam beati Petri Apostoli, quas statuit circa presbyterium ante Confessionem, tres a dextris, & tres a sinistris juxta alias antiquas sex lithoparias. Super quas posuit trabes, & vestivit eas argento mundissimo; in quo sunt expressæ ab uno latere effigies Salvatoris & Apostolorum, & ab alio latere Dei Genitricis, & sanctorum virginum; posuitque super eas lilia, & phœra argentea pensantia in unum libras septingentas.

VII. Quod insuper ab eodem Iconomacho & Hagiomacho Leone sanctorum reliquiarum contemptui haberentur, atque despectui; idem Pontifex sanctorum omnium, quas potuit toto orbe Christiano collectas reliquias in oratorio a se constructo honorifice collocavit. Tradit hæc Anastasius istis verbis: Hic fecit oratorium

PAGIUS venerunt; Ecclesiis igne crematis, populis consumptis usque Pistoros progressus est; ubi Basilica Sancti Hilarii igne cremata, (quod dicitur dolor est) ad domum beatissimi Martini evertendam destinant. Contra quos Carolus Princeps audacter acciem instruit, super eosque belligerator irruit, Christo auxiliante, tentoria eorum subvertit, ad prælium stragem conterendam accurrit, interfectoque Rege eorum Abdyrama prostravit exercitum, proterens dimicavit, atque devicit, sicque victor de hostibus triumphavit. Post hoc prælium Carolus Sanctum Eucherium Aurelianensem Episcopum, in exilium misit, ut anno superiori numer. XVI. & seqq. jam diximus. Ex his corrigenda quæ Baronius anno DCCXXV. num. IX. & X. de hoc bello scribit.

V. Si Aberramem, & alii quidam Præfecti Saracenorum Hispaniensium irrita conatu Gallias aggressi sunt, alii ejusdem gentis cunctas, quæ supererant in Hispania, Civitates subegere, & Pelagii Regnum intra quosdam montes concluderunt. In locum Abderramani in Gallia cæsi Abdelmelecus, ut habet Anonymus Andalusianus, subrogatus fuit. Isidorus Pacensis annum notarat, sed numeri nunc corrupti: In Era DCCCLXXII. Arabum CXVI. Isam XII. Abdimelec ex nobili familia Dux mittitur ad princi-

porta. intra eandem basilicam juxta arcum principalem in parte * virorum, in quo condidit in honorem Salvatoris, sanctæque ejus Genitricis reliquias sanctorum Apostolorum, & omnium sanctorum Martyrum & Confessorum, justorumque perfectorum in toto orbe terrarum quiescentium: quorum festa vigiliarum a monachis trium monasteriorum illic servientium quotidie per ordinem existentibus, atque natalitiorum Missas in eodem loco celebrare instituit, in Canone ita a sacerdote dicendum præcepit. QUÆ SOLEMNITAS HODIE IN CONSPECTU TUÆ MAJESTATIS CELEBRATUR DOMINE DEUS NOSTER IN TOTO ORBE TERRARUM. Quam institutionem in eodem oratorio in tabulis lapideis conscribere fecit. Recitat hæc eandem Walfridus (a) Strabo de ipso Gregorio Papa, additque hæc de his, quæ spectant ad Canonem: Quia specialiter eadem signata verba ad illam pertinent celebritatem, non est Canon qui generaliter dicitur adnotatum. Hæc ipse.

VIII. Pergit vero de eodem oratorio ista dicere Anastasius. In quo faciens pergulam contulit dona diversarum specierum, idest gabatas aureas numero duas, & alias saxicas numero quinque, cruces pendentes numero quatuor, item cruces similes numero decem, amulas superauratas, paria duo, pendentia fibulatoria numero quinque, coronam auream cum cruce pendentem in gemmis super altare, patenam, & calicem aureum paratum, aquamaniles argenteos duos; & in imagine sanctæ Dei Genitricis diademam auream in gemmis, & collarium aureum in gemmis, & cum gemmis pendentes in aures habentes bya-

palia jussa; Sed legendum videtur, in Era. DCCLXXI. Arabum CXV. anno scil. Christi DCCXXXIII. ut quæ postea gesta sunt, indicant. Cum ergo Saraceni ita male in Galliis habiti fuissent, in Christianos asperos Asturiarum montes habitantes, omne acerbitatis virus evomere decreverunt: Prædictus Abdilmelic, inquit Isidorus Pacensis pag. 19. ad principalia jussa (venit), quare nil ei in terras Francorum prosperum eveniret. Ad pugnam victoriam statim a Corduba exiliens cum omni manu publica subvertere nititur Pyrenaica inhabitantium juga. Sandovalius in margine ait, Forassis, hæc expeditio fuit contra Pelagium, & eos, qui in Covadonga se receperunt. Quæ conjectura optima; cum horum temporum Scriptores Asturiarum montes Pyrenæos vocarint. Isidorus laudatus eos Vaccorum montes appellat, & Vaccorum nomine Vascones intelligit, qui inter Iberum fluvium & Pyrenæos montes habitabant. Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 4. hanc Abdelmeleci expeditionem innixus laudato loco Isidori refert ad annum DCCXXXVII. non advertens tunc Abdelmelecum Hispaniis non præfuisse.

Sebastianus Salmanticensis, aut verius Alfonso Rex pag. 47. loquens de victoria ab Asturien-

hyacinthinas sex; & faciem altaris, & confessionem cum regulis vestivit argenteo, & in tribus lateribus altaris posuit cruces argenteas quatuor, pensantes in unum libras triginta; canistra argentea duo calicem argenteum unum quotidianum, coronulas argenteas quinque, & calicem argenteum unum, qui pendet in apside ipsius oratorii, & super eandem apsidem cruces argenteas, & cætera, quæ in ornamentum pergula, & ad vestes altaris ordinata sunt.

IX. Hic fecit in Ecclesia sanctæ Dei Genitricis per circuitum super columnas regulare candelabrorum ad instar Ecclesia sancti Petri Apostoli, & fecit ibidem in oratorio sancto, quod ad Præsepe dicitur, imaginem auream Dei Genitricis,

PAGIUS rientiibus de Arabibus in sua Regione reportata hæc scribit: Cumque Astures persequentes eum in locum Olaliossem reperissent, simul cum exercitu suo cum gladio deleverunt; ita ut ne unus Caldeorum intra Pyrenæi portus remaneret. Sed redeo ad Abdelmelecum, qui miseros Christianos intra montes persequatur, expeditionem per loca dirigens angusta, ut habet Isidorus citatus, nihil prosperum gessit. Convictus de Dei Potentia, ad quem Christiani preparati, pinacula retinentes postulabant (vel præstolabant, juxta correctionem Codicis Mazarinei) misericordiam & debita (legendum forsitan dubia) amplius, hinc inde cum manu valida appetens loca, multis suis bellatoribus perditis se se recipit in plana, repatriando per devia. In Codice Mazarineo correcto legitur, dubia, loco forsitan vocis debita supra expressæ. Quinque veteres Historici Rerum Hispanicarum a Sandovalio in lucem editi characteres temporum,

amplectentem Salvatorem Dominum nostrum, in gemmis diversis pensantem libras quinque. Hucusque de his Anastasius. Ita quidem ipse sanctissimus Dei sacerdos scriptis, factisque adversus impietatem Imperatoris potentia in Oriente grassantem obnititur in cultu sanctorum imaginum, & veneratione reliquiarum Sanctorum omnium: quorum plane precibus factum est, ut Occidens permanferit a sæviente Leone securus, classe in mari demersa, & reliquo omni conatu in eos mille artibus comparato, reddito penitus irrita: cum interea, quod non posset re ipsa præstare, ut ulcisceretur in eos, rugitu perterere, jugiter minas inferendo, non cessaret.

Sep-

locaque integra sæpe mendose descripta, exhibent, ut ipsemet Sandovalius testatur, qui fatetur, pauca eorum exemplaria MSS. eaque valde depravata, in Hispania superesse. Quare ante annos circiter sexaginta Vir doctissimus, cujus nomen ignoratur, magna cura & diligentia in Bibliothecis Galliæ perquisivit exemplaria MSS. eorundem Historicorum, Idacii scilicet, Isidori Pacensis, Sebastiani Salmanticensis, Pelagii Ovetenis, & Sampiri Asturicensis Episcopi, qui una simul editi sunt, variasque correctiones in suo exemplari annotavit. Illud e Bibliotheca Mazarina in Regiam translatum fuit, & thesauri loco habendum. Hunc Auctorem sub nomine Anonymi Mazarinei in hoc Opere citabimus, ejusque operæ præfatorum Auctorum tenebris lucem affundere conabimur; ex illis enim Scripturibus a Baronio non lectis, tamquam prioribus fontibus, nobis veritas haurienda.

JESU CHRISTI
ANNUS
733.

GREGORII PAP. III.
ANNUS
3.

LEONIS ISAU. IMP.
ANNUS
18.

Septingentesimus trigessimus tertius Christi annus prima Indictione sequitur, quo tum Gregorius Papa, tum & seorsum Italia legationem misere ad Leonem, Imperatorem, quibus ipsum suaderent ab impietate desistere: qua sublata de medio, fore, ut omnes se ipsi subdicerent, consuetumque vestigal, ut subditi, penderent. De hac autem ab Italia legatione missa, meminit Anastasius verbis istis: *Cuncta generalitas istius provincie Italiae similiter pro erigendis imaginibus supplicationes scriptas unanimiter ad eosdem Principes Leonem, & Constantinum direxere: qua & ipsa similiter, ut anteriora ablata sunt a Sergio Patricio Extratego, qui dignitate Strategii functus fuerat ipsius insule Siciliae, ac fere per octo menses Legati detenti, remissi sunt similiter cum exprobrationibus portatores.* Hæc de Itolorum legatione Anastasius; qui & de ipso Gregorio Papa ista mox subdit: *Et iterum faciens adhortatorias litteras pro erigendis superscriptis sacris imaginibus, quas in Oriente deiecerat, & Orthodoxæ Fidei firmitate direxit per Petrum Defensorem apud Regiam urbem tam Anastasio inuvasori sedis Constantinopolitaneæ, quam Principibus Leonis, & Constantino.* Quid autem hæc consequutum sit, non narrat auctor; sed nihil penitus actum esse, reliqua eventa declarant.

PAGIUS
SÆC. VIII.
Anno E-
ræ Hisp.
DCC-
LXXI.
Anno He-
gira
CXV.
inchoato
die 21.
Febr. fer.
7.

ANNO PERIODI GRÆCO - ROMANÆ 6226.

⊙ 14. D. ☽ 12. P. 5. April. Indict. 1.

JESU CHRISTI 733.

GREGORII III. PAPÆ 3.

LEONIS ISAUARI IMP. 17.

CONSTANTINI COPRONYMI 14.

Ad num. II. Sanctus Theophylactus Nicomedie Episcopus, & Sanctus Michael Synnadarum Episcopus ob defensionem Sacrarum Imaginum missi sunt in exilium, sed non a Leone Isaurico, ut scribit Baronius, sed a Leone Armeno, ut liquet ex Actis Sancti Theodori Studitæ propter eandem causam vexati. Ipsemet Baronius anno DCCCXIV. num. X. de Theodoro Studita propter defensionem Imaginum in exilium missi, refert hæc verba Theoderici tunc viventis, in Vita Sancti Nicetæ, in qua legitur: *Ad hæc Michael Synnaculorum (legendum, Synnadarum) Episcopus: Si nos, inquit, conciliare vis; quare non id facis, quod conciliantem decet facere? Quippe qui alios quidem in Palatio occultos detines, & ad te congregas, quibus excitatis, impiorum dogmatum docendorum facultatem præbes.* Paulo post: *Ad hæc Theophy-*

lactus Episcopus Nicomedia dixit: Testis Christus est, cuius effigiem vides ante oculos imprimis descriptam infinitis testimoniis nos abundare, quibus id confirmare possumus, &c. Quare uterque Sanctus Præsul imperante Leone Armeno in exilium actus, ut recte vidit Combessius in Historia Hæresis Monothelitarum pag. 1030. ubi refert Theophylacti Elogium ex Synaxario MS. Tiliario; Leone Christo odibili capessente Imperium, atque ad Imagines abolendas se se instruente, accersens Magnus Nicephorus (anno DCCCXV.) una cum aliis multis Episcopis, etiam Beatum Theophylactum ad impium ac apostatam Imperatorem accedit. Cuiusque illi multa ex Divinis ipsis Scripturis medicamina temperassent, insanabilis manet, ac eodem modo habens. Deinceps vero tacentibus aliis, Beatus solus Theophylactus ad eum ait: Scio Dei te patientiam ac longanimitatem contemnere. Verum veniet super te malus repente interitus, ac calamitas similis procellæ, nec invenies qui eripiat. *Iti ille ira succensus, universos damnat exilio; ac Divinum quidem Nicephorum relegat in Tasum insulam; inclutum vero Michaelem Synnadi Episcopum in Eudociadem; aliosque in alia loca deportat; ter-beatum autem Theophylactum, apud Strobilium. Cum itaque Beatus hic ac Confessor Theophylactus, annos illic triginta perseverasset, ac exilii incommoda pertulisset migrat ad Dominum.* De Sancto Theophylacto futurus agit Baronius an DCCCXVI. num. XXXVII. & seqq. Colitur in Menais die VIII. mensis Mar-

II.
Leo fœvit
in cultoribus
Sanctarum I-
maginum.

III.
(a) Vet.
Chronica
in Pithæo
edit. hoc
anno &
seqq.

IV.

PAGIUS

II.
Carolus
Saracenus
& Burgun-
dia elicit.

Eodem anno res Francorum (a) Deus per Carolum Ducem magna gloria illustravit: siquidem cum anno superiori idem Princeps Narbonem detentam a Saracenis, & eorum Regem ibi degentem obsedisset, & alii, qui erant in Hispania Sarraceni opem laturi suis ingenti numero adversus eum supervenissent; hos adortus Carolus ad internecionem usque delevit. Habent hæc Annales Francorum recens a Pithæo in lucem vindicati: quæ quidem longiori fuissent describenda historia. Sed racemos non negligamus, qui vindemia tanta caremus.

Hoc tempore (quod ad res Germanorum pertinet) accidisse videtur, quod S. Bonifacius Germanorum Apostolus, visitans Bojoariam, emergentem hæresim *Ann. Eccl. Tom. XII.*

Martii, Sanctus vero Michael Synnadenensis die XXIII. mensis Maii in iisdem & in Actis SS. Bollandianis celebratur. Theophylactus inscriptus Martyrologio Romano hodierno ad diem VII. mensis Martii, sed sub nomine *Theophylli*, perperamque scripsit Baronius eo die Græcos S. Theophylacti memoriam recolare, ut liquet ex iis quæ de eo refert Bollandus ad diem VIII. mensis Martii in Elogio S. Theophylacti, quem in unico Martyrologio, Basilii nempe Imperatoris, inscriptum ad diem VII. Martii viderat Baronius. Est porro Urbs Synnadarum Metropolis Phrygiæ Salutaris, Urbs vero *Sinnaculorum* scilicet.

Ad num. III. Quod narrat Baronius ex Chronico Francorum a Pithæo edito, seu ex Annalibus Fuldenfisibus, de Saracenis iterum a Carolo Martello victis, pertinet ad an. DCCXXXVII. quo de ea victoria agemus. Expeditionem vero hoc anno a Carolo adversus Saracenos susceptam narrat his verbis Continuator Fredegarii cap. 109. statim ac de clade *Abdirama* eorum Præfecti anno superiori occisi, verba fecit: *Procedente aliquo anno sequente egregius bellator Carolus Princeps Regionem Burgundia sagaciter penetravit, fines Leudibus suis probatissimis ad resistendum gentibus rebellibus & infidelibus statuit. Pace parva Lugdunum in Gallia suis fidelibus tradidit. Firmata fœdera inducitur, reversus est victor fiducialiter agens. Annalista vero Metensis scribit: Anno ab Incarnatione Domini DCCXXXIII. Carolus Princeps Regionem Burgundia cum valida manu penetravit, finesque Regni illius fidelibus suis Ducibus probatissimis ad regendum dedit. Indeque victor reversus ad propria (id est, in Austrasiam) rediit, in omnibus se se sapienter & fiducialiter agens. Ultra Lugdunum igitur summoti Saraceni, re-*

CHRISTI
733.

GREGORII PAP. III.
3.

LEONIS ISAU. IMP.
18.

Apostolica auctoritate una cum hæresarcha damnavit. Siquidem in rebus ab eo gestis ista narrantur: (b) *His ita confectis S. Bonifacius Bojoariorum regionibus, quibus per id tempus dominabatur Hugbertus Dux invisit, prædicationisque munus apud illum studiosissime exercens, Ermuvolfum hæreticum pestilentem, magno divina amulationis fervore incensus ex canonum præscripto damnavit, & ab Ecclesia ejecit. Ac deinde ad sua diœcesis homines reversus, omnia circumibat, instaurans ea, quæ Ecclesiarum cura postere videbatur.* Hucusque de his ibi; quænam autem hæresis ab eodem fuerit seminata, (nescitur, ipsa una cum auctore statim evulsa.

G g g An-

cuperatæque a Francis Urbes cis postæ, respectu scilicet Francorum, Divio, Belna, Cabilo, & Matisco cum Vefontione. Quo tempore, quibusve auctoribus Burgundiones defecerint, nemo ex Antiquis tradidit.

Hic annus ejusdem Caroli in *Frisos* expeditione etiam insignis fuit. Extincto enim Radbodo Frisorum Rege, pax cum Francis per aliquot annos inconcussa steterat, indeque Christiana religio per illam Regionem commodius a Christianis Doctoribus propagata fuerat. Sed cum Carolus bello Aquitanico distinctus, *Frisi* occasione capta tumultum concitant, incerta de causa, nisi quod Emmius lib. 4. *Rer. Frific.* existimat, eam petendam esse, quod Franci se eorumdem Doctorum patronos ferrent, Frisique sanorum suorum everso, idolorumque ignominia gravissimæ acciderent. Hujus belli Frifici mentio in Annalibus Petavianis, in quibus legitur: *DCCXXXIII. quando venit cum Væstvi exercitum in Væstrigon, id est, ut modo videbimus, cum Classe Westriæ seu Occidentalis Franciæ, quæ maritima erat. Idem legitur in Annalibus auctoribus Tilianis: Karolus cum exercitu venit in Væstragon.* Idem habent Chronicon San-Dionysianum & Regino, qui ait Carolum eam Regionem suæ Ditioni subiecisse. Hujus expeditionis meminit etiam Continuator Fredegarii cap. 109. Item quod superius prætermisimus (referte scilicet ante expeditionem Aquitanicam, a Carolo anno DCCXXXII. confectam) in gentem durissimam maritimam Frisiorum nimis crudeliter rebellantem præfatus Princeps navali expeditione properat, certatim altum mare ingressus, navium copia adunata. Expeditione itaque navalis fuit, & altera quam idem Auctor ibidem narrat, pedestris.

III.
Frisos do-
mat.

I. Confessores plures ob cultum Sacrarum imaginum.

Annus sequitur Redemptoris septingentesimo trigesimo quartus secunda Indictione, quo (inquit Theophanes) a Leone Imperatore Theodorus Mansur in exilium missus est apud climia eremi. Fuisse tradunt Theodorum Episcopum Grapforum, Cantorem cognomento dictum, quod sicut Joannes Damascenus, & Cosmas Majumae Episcopus sacros hymnos in Eccl esia tunc canendos luculentissime scriberet. At saevit eadem bestia ferocissima in alios sanctos viros cultores sacrarum imaginum, nempe Paulum, & Theosterictum, quorum Graeci celebrant anniversariam natalis diem decimam septimam mensis Martii: quorum priorem igne consumptum tradunt: posteriolem vero post multa mala in pace quievissse. Tunc etiam Theophilum monachum multa persequum tradunt, cujus & natalem diem celebrant decima die Octobris.

II. S. Joannis Abbatis confessio.

Porro sic comparatus erat Leo cruenta bestia, ut licet sanguinem sitiret Orthodoxorum sibi contradicentium, invidens tamen ipsis gloriam consummati martyrii, ab eorum nece saepe abstinuerit, eos a-

mandans longius in exilium. Sed audi certamen Joannis Abbatis monasterii Gatharorum, de quo ista quidem idem Graeci habent in Menologio: Hic (inquit) sub impio Imperatore Leone pro sanctarum imaginum defensione cum in exilium mitteretur, convocans multos, eosque admonens: Vigilate, inquit, patres, & fratres ne a diabolo ad negandam sanctarum imaginum venerationem subripiamini. Ductus autem ad Imperatorem, libera voce impietatem illi exprobrans, jussus est in oculos verberari, ac ferreis catenis vinctus exul mittitur ad castrum Pentadactylum nomine, ibique ligatis pedibus carcere inclusus, decem & octo menses detentus est. Post haec in urbem ipsam, in conspectum Imperatoris, tamquam ad triumphum duxerunt. Denique post multas arumnas cum aliis pluribus relegatus in Insulam Aphrusiam, exactis illic duobus annis cum dimidio, visione quadam admonitus, cum iis, qui illic cum ipso erant, obitum suum praedixisset, migravit ad Dominum. Haec ibi. Porro Leo non semper se continuit ab inferenda Confessoribus nece, ut quae anno sequenti dicentur fidem faciunt. Hoc

fius in Historia Haeresis Monothelitarum pag. 745. Xilander locum illum Cedreni perperam interpretatus est; in Graeco enim legitur, οὗτος Θεοφάνης ἀδελφὸν Θεοδοῦρου καὶ ἑταῖρον αὐτοῦ, id est, & Theophane fratre Theodori Grapti a litteris fronti inuistis ita appellati. Fuerunt enim Theodorus & Theophanes Grapti, id est, Jambis Veribus inscripti facies, punctum caesa cute ad carnem ac inperfo atramento, ut tradit Zonaras in Theophylo Imp. eo fere modo, quo Turcae hodie Christianos invidentes sacra loca ad pugnum inscribunt. Quare Cedrenus & ejus Interpres Baronium in duplicem errorem impulerunt. Primo enim Theodorum, qui sub Leone Isauo Sacras Imagines defendit, Episc. Graptorum perperam facit. Secundo, Theodorum istum confundit cum alio Theodoro Grapto, fratre Theophanis, qui & ipse Graptus dictus est, quique reddita Ecclesiae pace factus est Nicenus Episcopus saeculo sequenti post Theophili Imperatoris mortem, cujus jussu tam Theodorus Monachus, quam Theophanes ipse vultu inscripti fuerant. Utriusque fratris mentio est in Oratione Historica in Festum Restitutionis Imaginum a Combesisto citato pag. 716. publicata. Theodorus, qui Leone Isauo imperante relegatus est, cognomento Cantor appellabatur, quod sicuti Damascenus & Cosmas Majumae Episcopus Cantica Ecclesiastica ediderit. Denique, Graptorum Urbs fictitia, & nulli Geographo cognita.

Ad num. II. Recitat Baronius Elogium S. Joannis Confessoris Hegumeni Monasterii Catharorum, ex Menologio Gracorum ad diem, XXVII. mensis Aprilis, ubi dicitur, eum ob cultum Sacrarum Imaginum plurima passum, tandemque cum aliis multis relegatum in insulam Aphrusiam, exactis illic duobus annis & dimi-

PAGIUS SAC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. LXXII. Anno Hegirae CXVI. inchoato die 10. Febr. 4. A. C. 734. I. Theodori duo ob Sacras Imagines venerati non confundendi.

ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6227. © 15. C. D 13. P. 28. Mart. Indict. 2. JESU CHRISTI 734. GREGORII III. PAPÆ 4. LEONIS ISAU. IMP. 18. CONSTANTINI COPRONYMI 15.

AD num. I. Theophanes ad annum XVIII. Leonis, quem a Kalendis Septemb. currentis Christi anni inchoat, ait, Hoc anno Theodorus Mansuris filius ad deserti regionem relegatus est. Hic Sanctus Theodorus Mansur dicitur, quod cum Sancto Joanne Damasceno, cujus avus Mansur dicitur, communem sanguinis stirpem nactus fuerit; vel quod nobilitate inter gentes praecipuas Mansuris appellationem nobilem enim & Principem familiari colloquio exponbat Abraham Ecchellenfis) promeritus sit, inquit Goarus in Notis. Stephanus tamen Diaconus in Vita Sancti Stephani Junioris Monachi & Martyris, ut videre est infra anno DCCLIV. num. XIV. dicit, Constantinum Copronymum vocasse Sanctum Damascenum per contemptum Mansur. Cedrenus in Chronico scribit: Hic Sanctus Joannes (nempe Damascenus) una cum Cosma Majumensi Episcopo, & Theophane fratre Theodori Graptorum Episcopi, Melodi sive Cantores sunt agnominati, eo quod melodiis comprehendissent car cantilenas, quae in Ecclesiis Christianorum canuntur, prout ab eis composita, formataeque sunt. Verum, ut animadvertit Combesi-

II.

III. (a) Bed. epit. hoc ann. (b) Bed. hist. Angl. lib. 5. c. ult. (c) Beda lib. 5. c. 9.

Hoc eodem anno moritur in Anglia (a) Tacuinus Archiepiscopus Dorovernenfis, vir (ut inquit (b) Beda) religione, & prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus: successerat hic Berthualdo aequae pietate, & doctrina conspicuo (c) successori Theodori, post Thacuinum vero anno sequenti, Nothelmus nobilis pietate, ac doctrina pariter insignis, ad quem scribens S. Bonifacius, de rebus sibi dubis consuluit, nempe de cognatione spirituali matrimonium impediende, ut de re sibi haecenus incomperta: nam plane accidit (quod fatetur) ipsum rei incium, errore lapsus esse: cujus rei gratia factum, ut non solum Nothelmum ipsum, sed alios viros doctrina insignes in Anglia existentes confuleret, ad quem adhuc eisdem eo argumento conscriptae extant epistolae isdem temporibus datae, quibus idem Bonifacius suae mentis aestus, & angustias, quas in ministerio verbi patere, aequae significat. Scripta autem ad Nothelmum epistola sic se habet:

IV. Bed. Cod. ep. 21.

Domino dilecto summi Pontificatus insula praedito Nothelmo Archiepiscopo Bonifacius exiguus servus servorum Dei, optabilem in Christo aeternae caritatis salutem.

Bonifacii epistola ad Nothelmum Archiep. Dorovernen.

Almitatis vestrae clementiam intimis obsecro precibus, ut mei in vestris sacrosanctis orationibus memores esse dignemini, & navem mentis meae variis Germanicarum gentium tempestatum fluctibus quassatam, precibus vestris in portu firmatae stabilire studeatis, & ut communionem fraternam non aliter, quam ut mihi veneranda memoria antecessor vester Berthwaldus Archiepiscopus exeunti a patria concessit vobiscum adunatus sinu nexu spirituali, & glutino caritatis conjunctus; similiter cum fraternis comitibus peregrinationis meae Catholicae Fidei unitate, & spiritualis amoris dulcedine, semper sociatus vobis esse merear.

De matrimonio in tertio gradu.

Similiter & diligenter obsecro, ut illius epistolae qua continentur, ut dicitur interrogationes Augustini Pontificis, ac Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS S. Joannes Abbas Monasterii Catharorum ob cultum I. imaginum varie v. xatus.

midio, ad Deum migrasse. Verum Henschenius ad diem XXVII. mensis Aprilis refert verba Menæorum de hoc Sancto Abbate Coenobii Catharorum, quibus liquet, hanc illustrem S. Joannis confessionem pertinere ad tempora Leonis Armeni, qui anno DCCCXIII. Orientis Imperium suscepit. Afferunt enim Menæ S. Joannem cum suo Magistro profectum esse ad Secundam Synodum Nicenam, & postea Nicephorum Imperatorem praefecisse eum Coenobio Catharorum, quod annis paulo amplius decem rexit. Post illud tempus submissi a Leone Iconomacho, qui ipsum Joannem catenis vinctum Constantinopolim traxerunt, ubi impius Imperator oculos ejus & faciem nervis bubulis atrociter cecidit, variisque suppliciiis affectis. Tan-

praeatoris primi Anglorum, & responsiones S. Gregorii Papae, exemplar mihi dirigere curetis, in qua inter cetera capitula continetur, quod in tertia generatione propinquitatis fidelibus liceat matrimonia copulare: & ut scrupulosa cautela diligenter investigare studeatis, si illa conscriptio supradicti Patris nostri sancti Gregorii esse comprobetur an non: quia in serinio Romanae Ecclesiae, ut affirmant scrinarii, cum ceteris exemplaribus supradicti Pontificis quaesita non inveniebatur.

V. De cognatione Spiritualis.

Præterea de uno peccato commisso, vestrum consilium audire desidero, quod cuiusdam homini in matrimonium concedendo ne sciens commisi, quod hoc modo contigit: Homo quidam (sicut multi solent alter alterius filium de sacri baptismatis fonte) adopravit sibi in filium, cujus matrem postea viduatam marito duxit uxorem; quod Romani peccatum censent, ita ut in talibus divortia facere precipiant, affirmant & regnantibus Christianis Imperatoribus, illius matrimonii scelus capitali sententia multandum, vel peregrinatione perpetua delendum. Ut si hoc in Catholicorum Patrum decretis, vel canonibus, vel etiam in sacro eloquio pro tam magno peccato computatum esse inveneritis, indicare mihi curetis, ut & ego intelligendo cognoscam, cujus auctoritas sit in illo judicio: quia nullatenus intelligere possum: quare in uno loco spiritualis propinquitatis in conjunctione carnali copulata grande peccatum sit, quando omnes in sacro baptismo Christi, & Ecclesiae filii, & filiae, fratres, & sorores esse comprobemur. Similiter rogo, ut mihi studeatis indicare, in quoto anno ab Incarnatione Christi Praedicatores primi a sancto Gregorio missi ad gentem Anglorum venissent. Vale. Ita ad Nothelmum Archiepiscopum Bonifacius, qui & de eadem quaestione consuluit * Pechelimum Episcopum, a Beda pariter ob doctrinam, sanctitatemque laudatum. Sic ipsa ad eum data se habet epistola.

* Pechelimum.

Venerando fratri a me diligendo * Pechelimum G g g 2 thelmo.

VI. * Pechelimum.

dem imperante Theophilo relegatur in insulam Aphrusiam, ubi expleto biennio cum dimidio ad Dominum excessit. Haec summarie ex Menæis. Hinc intelligis, Leonis Iconomachi nomine Martyrologos saepius Leonem Armenum designare.

Ad num. VI. Sanctus Bonifacius per literas consuluit Pechelimum, vel Pechelimum, Episcopum, ab eoque quaesivit, ut ei indicaret, an peccatum esset, in matrimonium accipere viduam, cujus ante filium in baptismo adoptivum quis susceperit, aique se id neque in antiquis Canonibus, nec in Decretis Pontificum, nec in calculo peccatorum, usquam illud enumeratum esse se se cognovisset, petitque, ut quid sibi videatur significet. Verum dubium, quod

III. S. Bonifacius consulit S. Pechelimum Episcopum. Canonicam Evidiam Casae.

Ex cod. Cod. ep. 17. Bonifacii epistola ad Pecthelium.

Thelmo Coepiscopo Bonifacius exiguus servus servorum Dei, optabilem in Christo caritatis salutem: Paternam sanctitatis vestrae clementiam intimis obnixis flagitamus precibus, quia nobis opus est periclitantibus, ut vestris Deo dignis orationibus adjuvemur: & quia Germanicum mare periculosum est navigantibus, precibus vestris, Deo gubernante, ad aeterna tranquillitatis litus, sine macula, vel damno animae perveniamus. Et dum caecis, proprias tenebras ignorantibus, & aspiciere nolentibus, lumen Evangelicae veritatis offerre nitimur, tenebris propriorum peccaminum non involoamur, & non in vacuum curramus, aut cucurrissemus; sed vestris intercessionibus fulti, ad aeternitatis lumen immaculati, & illuminati tendamus. Praeterea parva munuscula pro inditio caritatis direximus, id est, corporale, pallium album, stigmatum, variatum & villosum ad tergendos pedes servorum Dei, quae petimus, ut pro memoria accipere non dedignemini.

PAGIUS

quod Sanctum Virum adeo torquebat, hodie nullum est apud Catholicos, qui unanimi consensu docent, inter susceptorem & eum qui baptizatur, ejusque parentes ambos, cognationem existere spiritalem, quae Ecclesiastica lege matrimonium inter illos contrahendum quidem impedit, contractum vero dirimit, ut variis Canonibus ostendit Serarius in Notis ad eam Epistolam, ubi & Bonifacium excusat, quod ea de re dubitaverit, de qua ab eo dubitatum non fuisse, si Volumina, quae pertinent ad Jus Canonicum, serius collecta non fuissent, caque praemanibus habuisset.

IV. Plecthelmus fuit socius S. Vironis Episcopi.

Ad num. VII. Anno DCXXXI. num. V. & seqq. jam locutus sum de Sancto Virono Episcopo, qui cum Sancto Pecthelmo seu Plecthelmo in Gallias venit, ibique uterque Pippini Heristalli tempore, ideoque circa annum DCC. pedem fixit, & ejusdem Pippini, non vero Pippini Landensis, ut putavit Baronius confessionem audivit. Mortuo Virono Pecthelmus eundem Pippino a Confessionibus fuit. In ejus enim vita legitur: Ibi quoque cum Summo Sacerdote Domini confessione criminum facta, & accepta poenitentia, de humanitatis parte desinet contracta, scilicet Pippinus. Pecthelmus, qui Episcopus nulli Sedi addictus diu fuit, renunciatus est postea Episcopus Candidae Casae, ut testatur Beda lib. 5. cap. ult. de Episcopis loquens, qui Ecclesiis Anglicanis praerant anno DCCXXXI. quando Historiam gentis suae absolvit: Pecthelmu in ea, qua Candida Casae vocatur, qua nuper multiplicatis fidelium plebibus, in Sedem Pontificatus addita, ipsum primum habet Antistitem. Bollandus ad diem XXI. Februarii in Commentario ad vitam Beati Pippini, Landensis vulgo nuncupati, num. XLIX. ait, quosdam temere credidisse Sanctum Plecthelmu, Sancti Vironis socium, eundem esse cum Pecthelmo, de quo ibi loquitur Beda; nam XVII. tunc anni, inquit, ab obitu Pippini Heristalli effluxerant. Verum vana haec ratio; Pecthelmus enim XVII. & amplius annos Pippino Heristallo superles esse potuit, & Aucto-

De una quoque re vestrum consilium, & responsum desideramus. Affirmant sacerdotes per totam Franciam, & per Gallias, nec non, & pro his maximi criminis reum esse hominem, qui in matrimonium acceperit illam viduam, cujus ante filium in baptismo adoptivum suscipiebat: quod peccati genus (si verum est) hactenus ignorabam, & nec in antiquis canonibus, nec in decretis Pontificum Patrum, nec in calculo peccatorum, Apostolos usquam enumerasse cognovi. Quae de re si aliquid usquam in Ecclesiasticis scriptis disputatum invenissetis, nobis indicare curate, & quid vobis videatur, nosse vellemus. Sospiratam vestram sanctis virtutibus proficere, & longo tempore valere te cupio in Christo. Hactenus Bonifacii ad Pecthelmu epistola.

Fuit iste (ut auctor est (a) Beda) primus Episcopus Ecclesiae recens erectae, dictae Casae candidae, vir eruditione insignis, quem habuisse (b) tradit successorem Aldhemum aequae disertum, qui post se ejusmodi scriptorum monumenta re-

res, qui de Pecthelmo locuti sunt, eum Vironis socium fuisse docent. Wigorniensis illius mortem cum sequenti Christi anno alligat, & Malmesburiensis in lib. de Pontif. pag. 273. ei Frethwaldum Successorem assignat, quemadmodum & idem Wigorniensis, atque Malmesburiensis; qui multo ante tempore in Vuest-Saxonia commemorat Sanctissimi Aldelmi discipulatu interesse meruerat. Quare perperam Baronius scribit, Bedam tradere Pecthelmu habuisse Successorem Aldhemum aequae disertum. Beda enim lib. 5. cap. 19. a Baronio citatus, ubi scripsit Heddi Antistitem Occidentalium Saxonum ad Deum migrasse, statim addit: Denique Pecthelmu, qui cum Successore ejus Aldelmo multo tempore adhuc Diaconus, sive Monachus fuit, referre est solitus, &c. ubi Beda Aldhemum clare vocat Heddi, non Pecthelmi Successorem, quod nullus negare potest. Vide dicta anno DCCV. num. XV.

Postquam Saraceni pedem in Hispania fixere, Christiani Sacris non vetiti, lites civiles arbitrio Judicum a Provinciae Praefectis datorum dirimebant, juxta legum patriarum ordinem, communicata quoque Judicibus illis antiqua Comitum dignitate; ut Procures Viros, qui supererant, Reipublicae participes faciendo, sine molestia illos atque plebem Christianam in officio continerent. Quem Arabum usum & modum Magistratibus illis praescriptum eruit Petrus de Marca lib. 3. Marcae Hisp. cap. 2. num. 4. ex Privilegio quod Alboacemus Saracenus, Princeps Conimbricensis, hoc anno subiectis sibi populis concessit, juxta leges a Muza promulgatas. Extare illud ait Sandovallius pag. 88. in Monasterio Lorbanensi haud procul Conimbra, in eoque ista legi: Ego ordinavi quod Christiani habeant in Colimb suum Comitum, & in Guadatha alium Comitum de sua gente, qui manteneat eos in bono iurigo secundum solent homines Christiani. Et illi component rixas inter illos, & non matabunt hominem sine iussu de Alcaide seu Alvacile Saracena; sed ponent illum a Pres de Alcaide, & monstrabunt suos iuzgos & il-

* De spirituali cognitione Maxima habitam esse rationem ejusmodi vinculi a Romanis Pontificibus Julio, Innocentio Caestimo, atque Conciliis testatur Deusdedit Papa in epistola ad Gordian. Episc. Hispan. VII. (a) Beda l. 5. c. ult. (b) Beda l. 5. c. 19.

VI. Initium Principatus Navarrae.

V. Christiani in Hispania Judices habebant ex sua gente.

reliquerit. Scripsit, inquit, jubente Synodo sua gentis, librum egregium adversus errorem Britannorum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura Ecclesiastica castitati & paci contraria gerunt; multoque eorum, qui Occidentalibus Saxonibus subditi erant Britones, ad Catholicam Dominicam Paschae celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote vir undecumque doctissimus: nam & sermone nitidus, & scripturarum, ut dixi, tam liberalium quam Ecclesiasticarum eruditione mirandus. Haec Beda, qui & de eadem quoque spirituali cognitione voluit consuluisse Dud-

PAGIUS

Et ille dicebat. Bene est; & matabunt culpatum. In populationibus parvis ponent suos Judices, qui regant eos bene, & sine rixa. Oihenartus in Notitia utriusque Vasconiae lib. 2. cap. 6. asserit, alias Judices in Regno Navarrae Alcaidos appellatos fuisse, voce illa a Saracenis ad Christianos traducta. Hinc Vitalis Episcopus Osenfis de Magistratibus Saracenorum Hispan. In quibusdam locis Judices, in quibusdam Alcaidi, dicti Justitia nuncupantur.

VII. Initium Principatus Navarrae.

Initium Principatus Navarrae in Regnum post aliquot annos evecti ad haec tempora referendum. Saraceni, qui universam fere Hispaniam oppressere, Pampelonem & Vascones nunquam sibi subicere potuerunt, hique post funestam illam cladem, & libertatem & Religionem Catholicam conservarunt, ut dicitur ex Chronico Sebastiani Episcopi Salmanticensis, qui saeculo nono vixit, qui ideo quae tunc gesta sunt, melius scire potuit, quam qui tardius de istis scripsere. Haec ejus verba: Era DCCCLXXVII. (anno sc. Christi DCCXXXIX.) post Fastiani, &c. Alava namque, Vizcaya, Aragon (Aragonia) & Ordania a suis incolis semper esse possessa reperuntur. Sicut Pampilona, Degnis (vel Deyis & Deyeri) atque Berroza, vulgo Berrueca, Regio vicina Stellae Oppido in hodierno Navarrae Regno posito. Hoc unicam fundamentum, quo in hujus Principatus exordio explicando inniti possumus, ideoque hunc locum juxta Manuscripta Marcianensia in Flandria, postea cum exemplari MS. Bibliothecae Mazarinae hoc saeculo ab Anonymo eruditissimo collata citavi. Navarrae itaque suos semper Comites, Judices, aut Dominos libertatis & religionis defensores habuere. Josephus Moretus Pampelonensis et Societate Jesu an. MDCLXIV. Regni Navarrae Antiquitates, ann. MDCLXXXIV. ejusdem Regni Annales in lucem dedit, multaque quae hactenus latuerant, e tenebris eruit, quorum praecipua suis locis in medium adducemus; & quia editio Pampelonensis Chronicon Ilidori Pacensis, Sebastiani Salmanticensis, Sampyri Asturicensis, & Pelagii Ovetensis facta juxta aliqua Manuscripta, quae in Hispania superant, sed miserum in modum corrupta, ut Sandovallius, qui eam curavit, ingenue fatetur, eam aliquibus in locis corrigimus ope Codicis Anonymi, qui extat in Bibliotheca Mazarina. Avalor Piscina, qui a ducentis circiter annis vixit, viderat antiquum

donem Abbatem virum in Anglia doctrina celebrem, qui olim ejusdem Bonifacii discipulus fuerat: sicque discipulum suum consulere non erubuit, quod vix esset humilis corde. Epistola autem perbrevis sic se habet (a).

Dilecto filio Duddoni Abbati Bonifacius, qui & Voinfredus, servus servorum Dei optabilem in Christo caritatis salutem.

Memorem te esse, fili carissime, desidero Sapientis cujusdam sententiae, qui dixit (b): Serva antiquum amicum, ut antiquae amicitiae, quam in pueritia jam olim coepimus, & servavimus, non in senectute obliviscaris, sed recorderis patris tui, jam nunc decrepiti, & membris omnibus ad viam universae terrae vergentibus; & licet parum doctus praceptor fuisset

(a) Eod. Cod. ep. 28.

(b) Eccl. 29.

Petit ad se mitti scripta.

Chronicon Vallis Iscarbii, sed Hispani hunc thesaurum perire passi sunt. Nobis itaque Piscina, cui aliqua Chronica Manuscripta Navarrae quadringentorum aut quingentorum annorum suffragantur in hoc capite sequendus. Testatur is, circa annum DCCXXX. Garciam Beguriae seu Veguriae & Abaruciae Dominum, Ariflam vel Ariflam cognominatum, partem illius Regionis obrinuisse. Hunc Marca in Historia Benearensi, & aliqui auctores Bigorra in Francia Dominum perperam credidere; verum ad id probandum varia commenti sunt, quae se ipsi corrunt, & in quibus refellendis male tempus a nobis poneretur.

Interea Oeba hoc anno in Praefecturam Hispaniae Abdelmeleo successit. Noweirius enim Arabis tradit, anno Hegirae CXVI. mense Februario currentis anni coepto, Obeydellam Proregem Caliphae in Africa Oebae Hispaniarum regimen commississe, ab eo, ut Christianos persequeretur, petiti, a quo non discedit Anonymus Andalusianus, qui tradit Abdelmelecum menses septem Hispaniae praefuisse. Oeba Pampelonem nunquam antea debellaram expugnavit; sed cum in ea coloniam Arabum non inlatusset, antiqui Civitatis incolae in ejus semper possessione permansere, ut testatur Sebastianus Salmanticensis. Universam etiam Gallaciam ubi Pelagius regnabat, domuit, inquit Anonymus Andalusianus, hique cum trecentis tantum personis ad rupes fortissimas confugit; ubi cum ab Oeba obsessus fuisset, alii se ei dedidere, alii fame perire, & eorum numerus ad homines triginta & feminas decem redactus fuit, qui melle tantum vescabantur, quia in rupe ab eis occupata plurima apum examina erant. Musulmani seu Saraceni ea expeditione fatigati, & parvum illum numerum sibi nocere non posse arbitrati, recessere & Christianos ludibrio habuere. Interim, subjungit Anonymus, illi temporis progressu potentes evasere, & Musulmannis terrorem incussere. Id hoc vel sequenti anno contigisse videtur. Numeri enim apud Ilidorum Pacensem depravati, qui pag. 19. hac de re scribit: Cui (nempe Abdelmeleo) & mox post modicum in Era DCCLXXV. & Arabum CXVIIII. Icam XV. (corrigendum, Era DCCLXXII. Arabum CXVI. Icam XII.) Successor venit nomine Aucupa (id est Oeba) qui Pradecefforem (nempe Abdelmelec) vinculo alligavit.

VII. Oeba ad Arabes persequendos Christianos Hispaniae Praefectus constituitur.

fuisse, tamen tibi omnium devotissimus, ut ipse testis es, esse studui: illius devotionis memor meo iam senis, Germanici maris tempestatibus undique quassantibus fatigati recorderis, hoc est, ut orationibus ad Dominum fufis, me subleware studeas, & sanctis scripturis adjuvare, maxime in sanctorum Patrum spiritualibus tractatibus, qui spirituales tractatus magistri legentium sacrum eloquium esse dignoscuntur. Rogo ut mihi in adiutorium divinae scientiae partem tractatus super Apostolum Paulum, quae mihi deest, mittere digneris: habeo enim supra duas epistolas tractatus, id est, ad Romanos, & ad Corinthios primam. Similiter, & quicquid in sacro scrinio in-

veneris, & mihi utile esse arbitreris, & melatere, vel scriptum non habere existimes, insinuare velis, sicut fidelis filius, licet rustico patri, & rescripta beatitudinis tuae dirigere dignare, si tibi placuerit, ut semper ambo inter nos ita faciamus. Quicquid tibi filius meus Eoba presbyter, gerulus litterarum mearum verbo indicaverit de matrimonio commatrum, quarum filios suscepimus in baptismo, in scripturis quare, unde iudicetur capitale peccatum esse apud Romanos; & si alicubi in scriptis Ecclesiasticis de hoc peccato disputatum aliquid reperies, mihi manifestare non dubites. Vale, dilectionem beatitudinis tuae prosperis successibus proficere in Christo, optamus. Sep-

De spirituali impedimento Martii.

PAGIUS

gans, Judices ab eo praepositos fortiter damnat. Certe... descriptionem populi facere imperat, atque exactionem tributi arduus agit: s perverfos Hispania, vel diversis viis implicatos rariis appositis maria transvolat (legendum forte transvehat) scum ex diversis occasionibus promptissime dirat: abstentius ex omni occulta datione perseverat, neminem nisi per justitiam propria legis damnat.

VIII. Saracorum descriptiones Christianis Hispanie utilisima.

Anonymus Andalusianus asserit, Ocbam versus Narbonensem tractum exercitum movisse, quod & Isidorus Pacensis, habet, sed neuter in eo bello gesta narrat. Isidorus ait tantam Expeditionem Francorum cum multitudine exercitus ademptat, nempe Oeba. Anno post bellum illud elapso, Barbari Africae tributis oppressi contra Obeydallam Praefectum suum rebellant, idque juxta Novveirium Arabem, anno Hegirae CXX. Christi scilicet DCCXXXVIII. annoque insequenti Isami Caliphæ & Obeydallæ Proregis Africae copiae a rebellibus fuscæ in Regione Tingitana. Oeba de bello Francis inferendo cogitabat; subdit enim Isidorus: Deinde ad Casar-Augustanam Civitatem progrediens se se cum infinita Classe apte recepta, ubi Clafsis exercitum terrestrem significat, & loco horum verborum, apte recepta, in correctionibus Codicis Mazarinei legitur, aucte recepta. Subiungit Isidorus: Sed ubi rebellionem Maurorum per Epistolam ab Africa missas subito letitiat, nec mora, quanta potuit velocitate, Cordubam repedit. Notat Anonymus Andalusianus Barbaros non tantum Tingim, ubi feminas, puerosque occiderunt, cepisse; sed etiam instructa acie adversus Omarum exercitum Caliphæ Praefectum pugnasse, eumque occidisse an. Hegirae CXXXI. an. scilicet Christi DCCXXXIX. Isidorus proditit Ocbam in Africam ad suorum auxilium traiecit: Navibus praestolabiliter adventatis, maria transnatat, si quos ex eis (nempe Mauris) contraditores... reperit gladio jugulat; sicque cuncta optime disponendo: propria Sedi (nempe Cordubensi) clementer se sublimat; qui & post paululum, peracto quinquennio Abdelmelic praefato (legendum videtur, praefatus) regnum restaurans, infirmitate correptus saculo migrat, nempe Oeba. Ebnalgotia vero, Anonymus Andalusianus, & Novvei-

rius in sua Historia Africana scribunt, Hispaniarum populos, Mauritanorum exemplo, rebellasse; Ocbam deposuisse & Governatorem elegisse Abdelmelecum, filium Cabtani antea Hispaniarum Praefectum, qui in carcere detinebatur, ex quo eductus, ut in pristinam dignitatem restitueretur. Addit Anonymus Andalusianus hæc contigisse anno Hegirae CXXI. Abdelmelecum pacificum in suo munere fuisse reliquo anno, annisque Hegirae CXXII. & CXXIII. & hoc ultimo bella civilia inter Arabes recruduisse, ac annos circiter XVI. aut XVII. perdurasse. Quæ præmittenda non fuere, cum, per has Saracorum clades Christiani conditionem suam meliorem fecerint, harumque praesidio Regnum Legionense, & Principatus Navarrese incrementa coeperint.

IX. Bellum Frisicum a Carolo profectum. Carolus Major Domus Franciæ bellum Frisicum, quod anno superiori susceperat, hoc anno confecit. In Annalibus enim Petavianis & Masciacensibus legitur DCCXXXIV. Carolus perrexit in Frisiam usque interneccionem, quod & in Chronico San-Dionysiano, & Annalibus Nazarianis, sed fuscus in Metensibus habetur: Anno ab Incarnatione Domini DCCXXXIV. Carolus Princeps in Frisiam profectus, omnesque rebelles ejus gentes trucidavit, caeterosque, quos vivos reliquit, acceptis obsidibus sua ditioni subiugavit, inquit Annalista Metensis. Denique Continuator Fredegarii cap. 109. Vestragiam (seu Westergoviam) & Austrachiam (seu Ostergoviam) insulas Frisonum penetravit (non vere insulas sed terras Oceano, & quidem restagnante, lacubus & fluviis fere impervias (super Burdine fluvium (qui priscum hodie nomen, Burden scilicet, retinet) castra ponens (hic de terrestri, ut anno superiori innui, expeditione agitur) Poponem Gentilem Ducem illorum fraudulentum Consularium interfecit, exercitum Frisonum prostravit: fana eorum idololatris contrivit, atque combustis igni, cum magnis spoliis & pradiis victor reversus est in regnum Francorum. Ex quibus liquet, Auctorem Annalium Metensium errasse cum duas Caroli in Frisiam expeditiones annis DCCXXXIV. & DCCXXXVI. refixit, & inter utramque bellum Aquitanicum; quod ex sequentibus magis patebit.

IX. Bellum Frisicum a Carolo profectum.

I.

Septingentesimus trigessimus quintus Redemptoris annus tertia Indictione signatur, quo tempore, saviente magis Leonis rabie adversus cultores sacramentum imaginum, nihil remissum est ceptæ persecutionis, sed aucta ipsa magis: siquidem Hippatium Lydorum Episcopum, & Andream dire ex cruciatis necavit: de his enim Græci in Menologio vigesima die mensis Septembris hæc habent: Commemoratio sanctorum Patrum, & Martyrum Hippatii Episcopi, & Andree presbyteri, qui cum sanctorum imaginum cultum valide propugnarent, audiens ista Leo, ad se Epheso venire jubens, detrusit in carcerem, & excarnificari præcepit; insuper & capitis cutem extraxit, desuperque pictas tabellas congestas accendi, barbamque pice liquente conspergi, & sic incendi. Sicque per Constantinopolitanam urbem distracti, ad partes Xirulopi perducti jugulati sunt, expositaque ipsorum cadavera canibus. Quo etiam tempore egregium spectaculum edidit Gregorius Limniota monachus prope modum centenarius, de quo ista Græci

Hippatii & Andree Martyrium.

idem in Menologio vigesimaquarta mensis Augusti. Commemoratio sancti Patris nostri Gregorii Limniotæ, qui a puero in monte Olympico monasticam vitam exercuit, & sub Leone Imperatore sacras imagines frangente, & venerandas sanctorum reliquias comburente, cum libere admodum veritatem predicaret, atque Tyrannum redargueret impictatis, in summa senectute (annum enim agebat nonagesimum quintum) multiplices cruciatus perpassus; postremo abscissis manibus, & combusto capite, gratias agens Deo, ipsi spiritum commendavit. Hæc ibi. Quod autem audis ipsum capite fuisse combustum, idem, quod nuper dicti Martyres passi sunt, intelligas tolerasse supplicium. Passi sunt gravissima eodem tempore Procopius, & Basilus, de quibus etiam in Menologio Basilii Imper. die vigesima septima Februarii hæc habentur: Hi sub Leonis Isauri Iconomachi fuerunt Imperio, mundum, & que in mundo sunt reliquæ, sunt monachi, & bene prius exercitati, hæresi postmodum in sanctas imagines excitata, studiosè restiterunt I-

Gregorii Limniotæ Martyrium.

II.

PAGIUS SEC. VIII. Anno Eræ Hisp. DCC. LXXXIII. Anno Hegiræ CXVII. inchoato die 30. Januar. fer. 1. A. C. 735. I. S. Macarius Hogue-nus faculo sequenti Sacras Imagines defendit.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6228. 16. B. 14. P. 17. April. Indict. 3. JESU CHRISTI 735. GREGORII III. PAPÆ 5. LEONIS ISAURI IMP. 19. CONSTANTINI COPRONYMI 16.

vit, ubi tempore non modico pluribus exantlati certaminibus, ad Dominum emigravit. Quare cum Michael Balbus anno DCCCXX. Imperium inierit, Macarii Martyrium ad ea tempora referendum.

Sanctus Georgius Episcopus Mytilenæ, in insula Lesbo primum sub Leone Isaurico clausus, & forte ante susceptum Episcopatum, inquit Papebrocius ad diem VII. Aprilis, quo Mytilenæ colitur, ex actis SS. germanorum fratrum Dasaculo se vidis, Georgii, atque Simeonis, claruerat, quentis rufumque sub Leone Armeno anno circiter pro sacris DCCCXVI. Orthodoxam religionem & Sacram Imaginum Venerationem fortiter propugnavit. Unde cum Imperator eum in suam sententiam pertrahere non posset, in perpetuum ad mortem usque exilium relegavit Chersonam, ibi diu vivere non potuit, cum videatur ultra decrepitam ætatem tunc vitam propagasse.

II. Sanctus Georgius Episcopus Mytilenæ, in insula Lesbo primum sub Leone Isaurico clausus, & forte ante susceptum Episcopatum, inquit Papebrocius ad diem VII. Aprilis, quo Mytilenæ colitur, ex actis SS. germanorum fratrum Dasaculo se vidis, Georgii, atque Simeonis, claruerat, quentis rufumque sub Leone Armeno anno circiter pro sacris DCCCXVI. Orthodoxam religionem & Sacram Imaginum Venerationem fortiter propugnavit. Unde cum Imperator eum in suam sententiam pertrahere non posset, in perpetuum ad mortem usque exilium relegavit Chersonam, ibi diu vivere non potuit, cum videatur ultra decrepitam ætatem tunc vitam propagasse.

Meminit etiam Baronius num. III. Sancti Niceæ Confessoris, Episcopi Apolloniadis, qui die XX. mensis Martii colitur, de quo jam enegerat anno DCCXXXIII. num. II. Mentio-nem ejus faciunt Martyrologium Romanum, Menologium Græcorum & Menæa ad XX. Martii in laudatis Actis Bollandianis ad eundem diem citata, sed nullus temporis character in eis memoratur, ex quo detegi possit sub quo Imperatore Iconomacho in exilium pulsus fuerit. Addit Baronius, glorioso titulo Confessionis, etiam illustratum esse Sanctum Eudamonem Episcopum Lampfacenium. Verum Bollandus ad diem XII. Martii, quo Sanctus Eusechemo Episcopus Lampfacenus in Helleponto celebratur, ait in nullis Græcorum Fastis Eudamonis Episcopi Lampfaceni memoriam occurrere, sed tantum Eusechemonis, quem Menæa & Maximus Cytherorum Episcopus memorant: his verbis Eodem die S. Patris nostri & Confessoris Eusechemonis Episcopi Lampfaceni. Laudatur etiam Eusechemo.

III. Niceæ Confessoris, Episcopi Apolloniadis, qui die XX. mensis Martii colitur, de quo jam enegerat anno DCCXXXIII. num. II. Mentio-nem ejus faciunt Martyrologium Romanum, Menologium Græcorum & Menæa ad XX. Martii in laudatis Actis Bollandianis ad eundem diem citata, sed nullus temporis character in eis memoratur, ex quo detegi possit sub quo Imperatore Iconomacho in exilium pulsus fuerit. Addit Baronius, glorioso titulo Confessionis, etiam illustratum esse Sanctum Eudamonem Episcopum Lampfacenium. Verum Bollandus ad diem XII. Martii, quo Sanctus Eusechemo Episcopus Lampfacenus in Helleponto celebratur, ait in nullis Græcorum Fastis Eudamonis Episcopi Lampfaceni memoriam occurrere, sed tantum Eusechemonis, quem Menæa & Maximus Cytherorum Episcopus memorant: his verbis Eodem die S. Patris nostri & Confessoris Eusechemonis Episcopi Lampfaceni. Laudatur etiam Eusechemo.

CHRISTI
735.GREGORII PAP. III.
5.LEONIS ISAU. IMP.
20.Certami-
na SS.
Marty-
rum.

Iconomachis. Unde comprehensi, multaque passi tormenta, non cesserunt, sed ad mortem usque veritatem predicabant: quamobrem immaniter laniati sunt, & detrusi in carcerem, ubi manserunt usque ad Imperatoris obitum, & liberati, sancta sine quieverunt. Subiit idem certamen Sergius Confessor, de quo pariter est memoria in eodem Menologio die decima tertia Maii. His accessit Macarius Confessor, qui ob eandem causam exul vitam finivit, de quo in Romano Martyrologio die prima Aprilis. Idem quoque stadium cucurrit Theophilus monachus, cujus natalis dies colitur secunda Octobris in Menologio Basilii Imp. ubi dictum ejus certamen ita describitur: *Sanctus Pater noster, & Christi Confessor Theophilus monachus, & Deum timens, sub Leonis Isauri Principatu certavit: nam conspicatus eum sanctas studentem imagines subvertere, & omnes ad Iconomachorum pervertere sectam: divino motus zelo, coram eo stetit, eumque cum fiducia redarguit, impium vocans, & Antichristi præcursorem, & orthodoxæ negatorem fidei. Cum igitur illum in iram atque furorem concitasset: primum quidem crudeliter vapulavit, & missus in carcerem fame cruciari finitur.*

PAGIUS

schema in Menologio Basilii Imp. & in duplici Synaxario a Bollandio laudato, sed nullus in eis temporis character habetur, quo perducere possimus in cognitionem Imperatoris sub quo passus est. In iisdem Actis Bollandianis ad diem XII. mensis Aprilis varia laudantur Menæa, aliique Ecclesiastici Græcorum libri, in quibus mentio de Sancto Basilio Episcopo Parisi in Myfia Minore, ejusque certamina pro Sacris Imaginibus, ac victoriæ celebrantur, sed nullibi Imperatoris nomen sub quo pro iisdem decertavit, exprimitur. Ejus etiam meminit Basilius Imp. in suo Menologio, sed ad diem XIII. mensis Aprilis.

IV.
Sergius
Basilius
& Procopius
pro-
pter sacras
imagines
relegati.

Sanctus Sergius Constantinopolim natus, ab Iconomachis comprehensus, & ad impium Imperatorem Leonem adductus, cum a Sacrarum Imaginum cultu recedere nollet, fure ejus collo alligato per fora protractus fuit; deinde in carcerem detrusus, divitiisque suis orbatus, una cum uxore sua Irene ac liberis relegatus fuit, inquit Basilius Imp. in suo Menologio ad diem XIII. Maii, ubi Baronius Leonem Isauricum interpretatur; sed cum in Synaxario Ecclesiæ Constantinopolitanæ, in Actis Bollandianis ad eum diem citato eadem ac in Menologio Basilii fere recitentur, & ibidem Sergius dicatur iustus esse apparere coram persecutore & impio Imperatore Theophylo, hæc Sancti Sergii confessio referenda videtur ad sæculum sequens, quo Leo Armenus & Theophilus Imperatores Orthodoxos Imaginum causa persecuti sunt. Denique Sancti Monachi Basilius & Procopius Deopolita, inscripti Martyrologio Romano ad diem XXVII. mensis Februarii, dicuntur in variis Menæis tempore Leonis pro Sanctarum Imaginum cultu varios cruciatus perpessi; sed cum in Menologio Basilii Imperatoris a Baronio num. II. citato dicantur sub Leone Isaurico

Carcere eductus rursus, sanctorum adorationem, & cultum jussus abnegare imaginum, nec acquiescens, in exilium mittitur: ubi multas passus tentationes, & incommoda ferens in omnibus Deum glorificans, & ipsius sancto gratias agens nomini, ad Christum latus migravit. Hæc ibi.

Fuerunt istæ primitiæ Deo oblatae. Porro ingens crevit numerus Confessorum, qui retinentes pristinum usum cultus sanctarum imaginum, multa ubique ab obviantibus Iconomachis passi sunt, cum omnes libere in eos insurgere, Imperatoris edicto concederetur. Tunc, & illustratus est glorioso titulo confessionis S. Eudæmon Episcopus Lampfacenus, qui post multa certamina in exilium missus, ibidem moriens, vitæ coronam accepit: cujus memoria a Græcis decima quarta Martii annis singulis agitur. Similiter & Niceta Episcopus Apolloniadis, cujus diem anniversarium Græci celebrant vigesima Martii. Similiter & Georgius Episcopus Melitenus, & ipse ob eandem confessionem in sanctos Confessores relatus, cujus natalis dies septima Aprilis reperitur in tabulis Græcorum adscriptus. Sicut & Basilius Episcopus Parisi, cujus anniversaria die ce-

III.
Alii Mar-
tyres, &
Confesso-
res sub
Leone.

Iconomacho immaniter laniati & detrusi in carcerem, ubi manserunt usque ad Imperatoris obitum, non videtur dubitandum, quin per hæc tempora gloriosam illam confessionem uterque ediderit. Eorum Elogium legendum in Actis SS. Bollandianis ad diem XXVII. mensis Februarii.

Hoc anno Carolus Major domus bellum gessit in Aquitania, quam veteres Annalistsæ Francorum Vasconia nomine expriment. In Annalibus Nazarianis & Petavianis ad annum DCCXXXV. hæc verba leguntur: *Karlus cum sit ditioni exercitu fuit in Vasconia, vel Carolus invasit Vasconiam, post obitum scilicet Eudonis hoc anno fato functi ut Continuator Fredegarii cap. 109. qui anno sequenti Opus suum absolvit; his verbis testatur; In illis diebus Eudo Dux mortuus est. Hac audiens præfatus Princeps Carolus inuito consilio Procerum suorum, denuo Ligorem fluvium transit, usque Garumnam vel Urbem Burgedalensem, vel Castrum Blapium veniens, occupavit, illamque Regionem cepit ac subjugavit, cum Urbibus ac suburbano Castrorum.* Idem habet Annalista Metensis, qui addit: *Ducatumque illum solita pietate Hunaldo filio Eudonis dedit (scilicet Carolus, qui sibi & filiis suis Pippino & Carolomanno fidem promisit. Eudoni duo filii fuere, Hunaldus post patrem Dux, & Hatto, de quo Annalista Metensis ad annum DCCXLII. Hispani Eudonem inter Hispanos in Cantabria, sed alii natum affirmant inter Francos in Aquitania, cujus Ducatum obtinuit. Porro Francia Transligeritana duobus Ducatibus, Aquitaniæ videlicet & Vasconia, constabat. Ducatus Aquitania complectebatur Aquitaniam Primam & Aquitaniam Secundam, Ducatus Vasconia Novempopulaniam, ut ex Auctoribus Francicis liquet. Quare alia fuit Aquitania, alia Vasconia, alii Aquitani, alii Vascones; alii Du-*

CHRISTI
735.GREGORII PAP. III.
5.LEONIS ISAU. IMP.
20.

lebrandam memoriam habent Græci notatam in Menologio decimatertia mensis Aprilis. Hi, & alii ex impietate, & crudelitate Imperatoris immortales texerunt sibi coronas.

delitate Imperatoris immortales texerunt sibi coronas.

H h h

Se-

PAGIUS

Duces Aquitaniæ, alii Duces Vasconia. Ab Auctoribus tamen istius sæculi Aquitania cum Vasconia, Aquitania cum Vasconibus, Duces Aquitaniæ cum Ducibus Vasconia sæpe confunduntur. Ea ratione Provincia, quam Eudo cum Ducis titulo regebat, modo vocatur Aquitania, modo Vasconia, & ipsemet Eudo modo Dux Aquitaniæ, modo Dux Vasconia a cœcævis Scriptoribus nuncupatur. De Eudone legendus Oihenartus in Notitia utriusque Vasconia lib. 2. cap. 17. qui lib. 3. cap. 5. pluribus agit de Aquitania & Vasconia.

tania, modo Vasconia, & ipsemet Eudo modo Dux Aquitaniæ, modo Dux Vasconia a cœcævis Scriptoribus nuncupatur. De Eudone legendus Oihenartus in Notitia utriusque Vasconia lib. 2. cap. 17. qui lib. 3. cap. 5. pluribus agit de Aquitania & Vasconia.

I. Sequitur annus Redemptoris septingentesimus trigentesimus sextus Indictione quarta notatus, quo Utilo Dux Bojoariorum erga Romanam Ecclesiam, uti sui prædecessores, studiosissimus, defuncto Bojoariorum Episcopo, Romam ad Gregorium Papam consecrandum Winiolum misit. Quod præstitit libenti animo sanctus Pontifex, quem consecrans ad eam regendam Ecclesiam misit. Hæc ex epistola ejusdem Gregorii ad Bonifacium constant, & ex Actis (a) ejusdem Bonifacii additis ad vitam ab ejus discipulo scriptis, de quibus inferius dicendum erit.

(a) Vit. S. Bonif. l. 1. c. 32.

II. Quod ad res pertinet Orientis, cepta femel persecutio in sacrarum cultores imaginum majoribus in dies incrementis pro-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6229.

SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. LXXIV. Anno Hegire CXVIII. Inchoato die 19. Januar. fer. 6.

17. AG. 15. P. 8. April. Indict. 4. JESU CHRISTI 736. GREGORII III. PAPÆ 6. LEONIS ISAU. IMP. 20. CONSTANTINI COPRONIMI 17.

Constantini Copronymi factitia in patrem S. Tarasii Patriarchæ Constantinop.

AD num. III. Ignatius Diaconus, Sancti Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani discipulus, in hujus Sancti Vita, quæ extat in Actis SS. Bollandianis, ad diem XXV. Februarii, cap. 1. loquens de parentibus ejus, genere Patriciis, dicit Georgium ejus patrem fuisse Judicem integerrimum; quod ex eo probat, quod cum pauperculæ quædam femine accusatæ fuissent de infantibus interfecisset, cum portis etiam clausis domos subissent, eas ab omni crimine absolverit. Quæ tunc autem verum potiebatur (valde enim defendebat phantasiam,) cum sensisset sic judicasse Georgium, jussit eum ad se adduci, a quo evidenter edoctus de vero exitu lata a se sententia, eum quidem cecidit per summam ignominiam; latam autem ab eo sententiam vel inversus comprobatur, inquit Ignatius. Baronius eum Imperatorem interpretatur Leonem Isauricum; sed Ignatius intelligit Constantinum Copronymum ejus filium, qui literis operam dederat. Præterea Baronius loco Georgii substituit Gregorium, atque, Philippum gestisse tunc Præfecturam Urbanam, & jussum esse cædi ab Imperatore, quod illas mulierculas absolvisset tanquam innocias. Sed hæc non leguntur, neque in editione Bollandiana, neque in Surtiana. Quare nescio quo casu hæc in Annales irrepperint. Porro Copronymum in literis verfatum fuisse Scriptores, qui hoc & sequenti sæculo vixere, testantur. Theosterictus Monachus & discipulus S. Nicetæ Hegumeni Medicensis in Bithynia, Sacrarum Imaginum defensoris, de Copronymo loquens cap. 4. ait: Ipse ego legi tredecim illius orationunculas, quas tradidit duabus hebdomadis recitandis, qua nul-

pagatur, utpote quæ non exagitavit tantum proximos Confessores, sed etiam longe positos, inter quos fuit egregius athleta Joannes Episcopus Gothiæ, cuius natalem diem isto elogio celebrant Græci in Menologio: Eadem die decima sexta Martii sancti Patris nostri Joannis Episcopi Gothiæ ex Tauro Scytharum regione, temporibus Leonis Isaurici sanctarum imaginum oppugnatoris: quarum venerationem cum beatus Episcopus defenderet, ab impio illo Imperatore arumnas, & exitium passus pro Catholica fidei defensione, ex hujus vite molestiis ad cœlestem vitam transatus est. Hæc ibi.

Sed ad alia transeamus. Gerebat præfecturam Urbanam his temporibus Philippus æqui amantissimus, qui ab Impe-

lam continent Præcasionem. Inter partes enim orationis præcæneticæ cujuscumque numerabatur Hyperbæta, orationem concludere solita; quæ cum de Sancto aliquo instituebatur, panegyricus sermo, ad ipsum quoque dirigebatur, alias plerumque ad Deum; & saltem consueta illa adhibebatur clausula, qua Sanctissimæ Trinitati dabatur honor, & gloria in sæcula sæculorum. Quæ cum in suis orationibus præter morem institutumque Christianorum neglexisset Theostevitus voluit hoc notare tanquam insignem impietatem. Mitto alia ejus quæ supersunt doctrinæ argumenta.

Continuator Fredegarii, cujus Historia inchoatur a cap. XCI. in vulgato Fredegarii Chronico, ut superius demonstravi non vero a capite nonagesimo septimo ejusdem Chronici, uti Cointius, aliique Viri doctis visum fuit, hoc anno cap. 109. ait: a Passione Domini usque in istum annum presentem in Cyclo Victoris anno CLXXVII. Kal. Januar. die Dominica anni DCCXXXV. Kalendæ Januariæ currentis Christi anni in diem Dominicam inciderunt; fuit enim litera Dominicalis A G. & Victorius, qui priorem suam Periodum quingentorum & triginta duorum annorum a Kalendis Januariis anni Christi XXVIII. inchoat, secundam a Kalendis Januariis anni Christi DLX. exorditur. Continuator vero Fredegarii annos a Kalendis Martii, sicuti Fredegarius auspiciatur, ideoque qui nobis Eram vulgarem sequentibus est annus Christi DCCXXXVI. est huic Continuatori usque ad Kalendas Martias DCCXXXV. Victorius usus non est Era Incarnationis, sed Era Passionis, ideoque primum Christi annum ab anno Erae vulgaris XXVIII. deducit, & sic deinceps. Ad hunc hujus Continuatoris locum. Viri aliqui doctissimi offenderunt. Cointius hoc anno num. III. dicit, hunc Continuatorem Victorio longe recentiorum, non a Kalendis Januariis, sed a Paschate principium annorum petere. Verum Victorius etiam a Paschate annos Passionis inchoat, & in hoc tantum differt a Continuatore, quod is annos Incarnationis, ipse vero annos Passionis usurpet. Et licet Continuator Passionis nomine utatur, sicuti Victorius, ea tamen voce Incarnationem intelligit; cum versu præcedenti loco Passionis Adventum Domini posuerit; qui loquendi modus ab aliis

III.

II. Fredegarius ejusque Continuator exordiantur.

Philippi Praef. di. judicium de Strigis.

ratore ipse jussus est cædi, quod absolvisset quædam mulierculas, tamquam innocias. Rex gesta, memoratu digna, ita describitur ab Ignatio diacono in Tarasio his verbis: Accusata fuerant eadem fessisse lactentium infantium pauperculæ quædam femina, per foramen domorum, vel portis etiam clausis subeuntes, & ex improviso infantes interficientes. Quæ etiam traherentur in judicium ab iis, qui credebant fabulis, & nolebant Christi Dei nostri sequi doctrinam, quæ simulacris, & phantasmatis nequaquam decipitur. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Antiquis aliquando etiam usurpatus, ut advertit Mabillonius in lib. 2. de Re Diplom. cap. 23. Verum Vir doctissimus Tomo 3. Veter. Analect. pag. 318. ubi observavit, annum a Paschate olim apud Gallos inchoari solitum, perperam scribit: Indubie ex usu apud eos tum recepto Cycli Victorii, qui a Paschate novum annum instituit, ut ex relato Fredegarii loco Chiffletius recte observat. Ubi Fredegarii nomine ejus Continuatorem intelligit. Chiffletius autem in Notis ad Historiam Bedæ, recitato laudato Continuatoris Fredegarii loco ait, illo concursu Dominici diei cum Kalendis Januariis designari annum Erae Christianæ DCCXXXVI. a Christi Natali deductum, ac notatum littera Dominicali A; cum tamen laudato Anonymo Fredegarii Continuatori sit annus DCCXXXV. quia hic a Paschate annos suos auspiciatur; ideoque in Kalendis Januariis anno uno minus computat. Ita Chiffletius, qui indicare videtur Victorium tam annos suæ Periodi, quam annos Passionis a Paschate deducere, sicuti eum Mabillonius explicat, & ut ipsemet Mabillonius docet Tomo 3. Analect. in Dissert. de Anno mortis Dagoberti Primi & Clodovei Junioris, uti jam indicavi anno DCLVI. num. XVII. & seq.

III. Verum Victorium annos Passionis a Paschate, annos vero Cycli sui DXXXII. annorum a Kalendis Januariis repetere, ipsemet testatur in Epistola sua ad Hilarum Urbis Romæ Archidiaconum præfixa Canonis suo Paschali, recitata a Bucherio ipso initio sui Operis de Doctrina Temporum. Quare cum annus Erae vulgaris septingentesimus tricesimus sextus mense Januario sit annus CLXXVII. secundæ Periodi Victorianæ, manifestum illius Periodi annos deduci a Kalendis Januariis, non vero a Paschate; alioquin currenti Christi anno Kalendis Januariis, non annum secundæ suæ Periodi CLXXVII. sed annum CLXXVI. numeraret. Annus itaque Periodi Victorianæ tribus mensibus præcedit tam annum Passionis, quam annum Incarnationis sive a Paschate, sive ab Annunciatione Beatissimæ Virginis deductum. Cointius hoc anno num. I. autumat, Auctorem hujus Continuationis annum a Paschate exordiri & lucubrationem suam Kalendis Januariis currentis Christi anni terminare; cum narrato bello Aquitanico varios characteres Chronologicos, ut in Operum suorum sine plerique Chronographi præstiterunt, statim subiciat, variasque annorum summas, ab Adam a Diluvio, aliisque Capitibus ad prædictas Kalendas colligat. At quemadmodum Fredegarius a Kalendis Martii annum auspiciatur; ita & ejus Continuatorem. Hinc quia Eusebius annum a Kalendis Octobris inchoavit in suo Chronico, Di-

Est enim apud Græcos in fabulis femina quædam, Gello nomine, quæ dicitur, cum immatura morte vitam abruptisset, quibusdam spectris accessisse ad recens natos infantes, & eos interfecisse. Hujus fabulæ improbo pellelli, ac decepti spiritu, qui ea dicebant probabiliter, conantur etiam ad mulierculas transferre hoc execrandum scelus, & eis adscribere in spiritu conversis causam eorum, qui moriebantur ante tempus. O stuporem, o cordis oculorum cecitatem! Si corpus longitudine, profunditateque, & latitudine compactum, H h h z ac

vnus Hieronymus & Idacius ejus Continuatores ab eodem principio anni initium repetiere, ut in secunda editione Dissert. de Periodo Græco-Rom. demonstro. Hinc porro deduco, Gregorium Turonensem a Kalendis Martii annum auspiciari; cum ejus exemplo Fredegarius, qui ejus Historiam continuavit, annum ab alio mense non inchoet.

Præterea verum non est, Continuationem Fredegarii, seu, ut ipse Cointius eam appellat Historiam jussu Childebrandi Comitiss scriptam currenti anno definire; cum in veteri editione ea in morte Caroli Martelli, seu anno Christi DCCXII. terminetur. Ad hæc Lambecius Tom. II. Biblioth. Cæs. pag. 929. asserit, In ea asservari Historiam de Origine & Rebus gestis Francorum a creatione mundi perductam usque ad Caroli Martelli mortem, ex qua refert summam annorum, quæ cap. 109. Continuationis Fredegarii habetur, additque finem totius Chronici esse: Veniensque Karlus Carisiaco Villa, Palatio supra Isra fluvium valida febre correptus obiit in pace, in gyro Regna. adq. Rexit autem utraque Regna annis XXV. Transit itaque XI. Kal. Novembris, sepultusque est Parisius Basilica Sancti Dionysii Martyris. Sequuntur hæc verba immediate: Explicit Historia rerum gestarum Carli Majoris Domus, qui bello Vinifaco habito Ragemfredum victum fugavit, & alia quamplurima fortiter & utiliter gessit. Scribit Lambecius se non existimare Chronicon illud editum esse, seque integrum publicaturum. Verum jamdiu illud lucem vidit, & in eo tantum differt a Chronico Fredegarii ejusque Continuatione, quod quæ istud promulgarunt, vel sub nomine Appendicis Historiæ Francorum, vel sub titulo Chronici Fredegarii, omiserunt omnia, quæ præcedunt annum XXIII. Guntrami Regis. Ex illa autem Periocha a Lambecio recitata manifestum fit, Continuationem Fredegarii perductam fuisse ab Auctore suo usque ad mortem Caroli Martelli, non vero ad currentem tantum Christi annum, ut Cointius, alique arbitrati sunt. Nec arget Cointii fundamentum, quod nempe plerique Chronographi in Operum suorum sine soliti sint varias annorum summas exhibere; licet enim id verum sit, hoc non impedit, quin etiam in ipso Operis decursu id etiam sæpe præsent, ut videre est in Chronico integro Prosperi ad annum CCCCLV. ab Auctore perducto. Ad annum enim, CCCCXXXIII. Consulatumque Theodosii Aug. & Maximi, similis variarum Erarum collectio legitur ac in Continuatione Fredegarii ad currentem Christi annum. Similis etiam repræsentatur in fine libri IV. Hist. Gregorii Turonensis quam tamen constat ab ipso Gregorio

IV. Quo anno continuator Fredegarii Chronicon suum absolvat.

CHRISTI
736.GREGORII PAP. III.
6.LEONIS ISAU. IMP.
21.

ac conspiciatur, in spiritum dissolutum procedit, & hoc facere conceditur? Christus ergo, qui est ipsa Veritas, dicens (a): Spiritus carnem, & ossa non habet, reputatus est phantasma ab iis, qui hæc asserunt. Quin etiam Christus quoque qui veram carnem accepit, & spiritum carnem, & ossa non habere, vere affirmavit discipulis: nulla re circumscibetur, quo minus sit phantasia? Circa hæc ergo censens, & citra dubitationem iudicans Gregorius, feminas absolvit a criminibus.

PAGIUS sex postea libris auctam fuisse: Ex illa itaque annorum collectione a Continuatore Fredegarii hoc anno exhibita sequitur, tantam Continuatore Opus suum prima vice ad hunc solum annum perduxisse, illudque postea intermisisse, iterumque resumisse, ac usque ad Caroli Martelli mortem produxisse.

V. Post Continuationem illam in Caroli Martelli morte terminatam subicitur prima Appendix ad eandem Continuationem, quæ in electione & consecratione Pippini Regis absolvitur, huicque subicitur Appendix altera in morte ejusdem Pippini Regis terminata. Hadrianus autem Valefius lib. 20. Rer. Francic. notat in vetustissimo Codice Biblioth. Regiæ Sueciæ hæc capitalibus literis scripta reperiri post memoratam Pippini Regis electionem, usque ad id tempus Childebrandum Virum illustrem, Comitum Regis Pippini patrum hanc Historiam, vel Gesta Francorum diligentissime scribi curavisse: sequentia Nibelungo Vito Illustri, Comite, ejus filio, hortatore & auctore, adjecta esse. Utraque itaque Appendix ad Continuationem Fredegarii ab Auctore coævo edita, sed incertum an utraque unius ejusdemque Scriptoris factus sit. Illud certum, in neutra Appendice res gestas quasque suis annis accurate adscribi, sed pleræque nullo ordine servato confusa ac indigesta proponi. Sed tam Fredegarii quam ejus Continuatorum vitia temporibus, quibus vixere, imputari debent, ut recte ibidem Valefius tradit. Ope Annalistarum, qui post illos scripsere, utriusque Appendicis errores corrigere, brevitatemque supplere in hoc Opere conabimur, eo magis quo Baronius, neque duas illas Appendices, neque plerisque Francorum Annalistas videre potuit.

VI. Bellum Aquitanicum hoc anno a Carolo confectum, ut videre est in Annalibus Petavianis apud Duchesnum, & in Mafciacensibus apud Labbeum Tom. II. Bibliothecæ: Carolus dimicabat contra filios Eudonis. Idem tradit Chronicon San-Dionysianum; Annales vero Sancti Nazarii hæc verba habent: Hatto (filius Eudonis, & frater Hunoaldi Aquitanicæ Ducis) ligatus est, idest, bello captus a Carolo. Annales Metenses addunt Carolum Ducem Aquitania solita pietate Hunoaldo filio Eudonis dedisse, uti anno superiori, quo perperam idem Annalista hæc scribit, jam diximus.

VII. Continuator Fredegarii in sua Appendice ait: Sagacissimus Vir Carolus Dux, commoto exercitu ad partes Burgundie dirigit, Lugdunum Gallie Urbem, Majores natu atque Prefectos ejusdem Provincia sue Ditioni & Republicæ subjugavit, usque Masiliensem Urbem vel Are-

Qui tunc rerum potiebatur, erat iste Leo Isauricus (valde enim defendebat phantasiam) cum sensisset sic judicasse Gregorium, jussit eum adduci ad se, a quo evidenter edoctus de vero exitu latæ a se sententiæ: cum quidem cecidit per summam ignominiam; latam autem ab eo sententiam vel invitum comprobavit, ut qui a criminibus absolutus conservavit multerculas. Hæcenus de Philippo Patricio Ignatius. Longior plane de his, quæ dicuntur Strigæ, ineunda hic esset disputatio;

latum fuit iudicibus constituit, cum magnis thesauris & muneribus in Francorum Regnum remeavit in Sedem Principatus sui. Carolus Burgundiam nuper utrumque pacaverat, & Urbi Lugdunensi fidos sibi homines præferere iussit; sed illi forsitan rebellant, indeque Carolus Majores natu ac Prefectos sue Ditioni subiecit, & usque ad Coloniam Arclatum Masiliamque, Judices suos in Urbibus Regionibusque constituit. Judices vulgo appellabant, non solum Prefectos Urbium seu Comitatus; sed etiam Provinciarum Præsides, qui proprie Duces aut Patricii vocabantur, quia eorum omnium præcipuæ partes erant, Conventus agere, atque Jus dicere.

VIII. Willibaldus in Vita S. Bonifacii cap. 8 de hoc Sancto Germaniæ Apostolo scribit: Bajoariorum temporibus Hucperti Ducis, adiit terras, prædicationisque studium apud eos diligentissime exercuit, & multas confiderando circuit Ecclesias, tantoque divina fortitudinis Zelo armatus est, festio, quod quendam Schismaticum hæreticæ pravitate deceptum, nomine Erem-Volfum, juxta Canonum decreta damnavit, atque abiecit, & populum a perversa secta ejus idololatria correxit. Quod hoc circiter tempore contigit; cum statim Willibaldus de tertia profecione Romana Bonifacii verba faciat, asseratque, eum, cum Roma rediit, invitatum fuisse ab Odilone Bajoariorum Duce, ut suis incolis Verbum Dei prædicaret. Quare cum Bonifacius anno DCCXXXIX. Roma reversus sit, Hucbertus seu Hucpertus Dux non longe ante obierat, eique Odilo successerat, quem Arno Salisburgenfis Episcopus in Adnotatione seu Indiculo possessionum Ecclesiæ suæ insinuat, Hucberti filium non fuisse; cum Theodoni, qui Rudbertum in Bajoariam invitavit, subiecit Theodbertum, Ducem ejus filium, Theoderto filium Hucbertum, Hucberto Otilonem, Otiloni filium Tassilonem. Arnolfus in lib. 1. de Mirac. S. Emmerami cap. 1. accurate quidem Ducum Bavaricæ Seriem describit, sed male Odilonis initium ad tempora Pippini refert. Theodo (nempe hujus nominis II.) filios habuit Successores Diotpertum videlicet atque Grimoaldum, post quos Ducatum genti huic præbuit Hubertus, &c. Hujus Ducis temporibus Beatissimus Præsul Bonifacius ingressus Boiariam, nonnullis hæreticorum ex ea depulit. Quo Franciam reverso, & præfato Duce defuncto, sub Principe Pippino gentis hujus Ducatum adeptus est Udilo; Ottilo enim seu Udilo anno DCCXXXIX. jam Bavaris præerat, cum Bonifacius Provinciam Bajoariorum in quatuor divisit Parochias, ut testatur Willibaldus citatus.

Luitprandus Langobardorum Rex in linguam decedens morti appropinquavit. Quem Langob.

CHRISTI
736.GREGORII PAP. III.
6.LEONIS ISAU. IMP.
21.

tio; sed quod non uno, sed pluribus a diversis ea res commentariis tractata sit, habent, quos petant, qui curiosa ista dif-

PAGIUS gobardi vita excedere existimantes, ejus nepotem Hildeprandum in Regem leaverunt. Rex autem Luitprandus cum hoc cognovisset, non aquo animo accepit: tamen de infirmitate convalescens, eum Regni sui consortem habuit, [r] inquit Paulus Diaconus lib. 6. cap. 55. Quod hoc anno contigisse ostendit infrumentum lingua, Barbara scriptum, quod extat in Archivis Episcopatus Lucentis, cujus hæc verba recitat Florentinus in Comment. de Reb. ad Matildem Comitissam spectantibus, lib. 3. Regnantes Do-

quirent. Satis sit nobis ex historica veritate de his probata judicicia antiqua narrasse.

Sep-

mino Luitprando excellentissimo Rege, Regni ejus vigesimo quarto, & excellentissimo nepote ejus Domino Hilprand Rege anno primo, mense Martio, Indictione quarta, quæ hoc Christi anno in cursu fuit. Hilprandus tamen, seu Hildebrandus, ut eum Sigebertus in Chron. appellat, Luitprando non successit, ut in hujus morte videbimus. Porro ex laudatis verbis intelligimus initium Luitprandi cum an. DCCXII. recte a nobis alligatum fuisse.

NOTÆ [1] A Nnus genuinus, quo Hilprandus ad regni confortium adscitus fuit, prodit ex Cl. Muratorio in Antiquitatibus Italiæ Medi Ævi col. 762. Is fuit annus 735. & quidem ante absolutum mensem octobrem ejusdem anni, ut evincit charta ex locupletissimo nostro Lucenti Tabulario ab eodem producta, ac signata anno XXVII. Luitprandi Regis, & IV. Elprandi Regis, mense Octobrio, per indictionem septima, idest anno 738. e cujus septembri, etiam apud Lucentes, ut idem Muratorius demonstrat, indictio septima fluere cœpit. Idem conficit altera Lucentis charta apud eundem data anno eorundem Regum vigesimo nono, & sexto, mense Decembri per indictionem nona, septembri anni 740. mutata. MANSB

IX.

I. Hæretici pullulant in Germania.

Septingentesimus trigésimus séptimus adest annus, quinta notatus Indictione, quo tempore cum prædicatione S. Bonifacii Germanorum Apostoli Dominus incultas silvas ad culturam redigens, fertilissimas reddidisset: adfuit inimicus homo, vigilante licet paternis, qui superfeminaret zizania hæresis. Inter alios autem, ut ex litteris Gregorii Papæ ad Episcopos datis apparet, quidam Britones non secundum Deum ambulantes, æstu invidiæ perciti, quod Anglorum novellæ gentis, quæ fidem haud pridem suscepisset, aliquid potentes opere, & sermone Apostolico munere multas provincias Deum prædicatione converterent; hæresim disseminare cœperunt, ut constat ex litteris ipsius Gregorii Papæ inferius recitandis.

II. Quod igitur Bonifacius sibi decertan-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6230.
 SAC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. LXXV. Anno Hegiræ CXIX. Inchoato die 8. Januar. fer. 3. Anno Regiæ CXX. Inchoato die 28. Decemb. fer. 7. A. C. 737.
 I. *Mortuus S. Erminus Abbas Laubiensis, & Episc.*
 II. *Quod igitur Bonifacius sibi decertan-*

AD num. III. Cointius hoc anno num. V. scribit, diem & annum quo Sanctus Erminus Laubiensis, seu Laubiensis Abbas & Episcopus in Coelum migravit, hodie controverti. Verum postquam hæc literis mandavit. Vir doctissimus, Mabillonius Sac. III. Benedictino part. I. Vitam Sancti Ermini, seu Erminonis scriptam ab Anfone ejusdem Coenobii Abbate, Auctore æquali, ex MS. Codice erutam produxit, quam dein Henschenius ad diem XXV. mensis Aprilis cum duobus aliis MSS. Codicibus contulit. In ea legitur: *Provectus ætate & plenus dierum, in senectute bona anno septingentesimo & trigésimo septimo ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi, VII. Kalendas Majas pervexit ad Dominum.* Baronius ait, Erminum Episcopum fuisse ex Abbate Laubiensi. Sed, uti jam anno DCCXIII. num. VII. insinuavimus, Abbates illius nonasterii a Sancto Ursiniano, cui Erminus successit, Episcopi fuerunt; a quo (nempe Ursiniano) locus Laubiensis tantam dignitatem est adeptus, partim ab hoc, partim quia locus Regius Regia munificentia est constructus, ut nulli committeretur, nisi primum esset ordinatus Episcopus. Quæ dignitas perduravit etiam in multis Successores, qui leguntur fuisse Episcopi & Abbates. De qua etiam adhuc zanium superest in eo loco, ut Abbati liceat uti sacerdotali, tunica Subdiaconali, habere potestatem ligandi atque solvendi, & ubique uti auro & chirotheis, inquit Interpolator Vita Sancti Ursiniani a Ratherio Veronensi E-

dum sciret non solum adversus Gentiles quorum causa acceperat Apostolatam, sed adversus hæreticos: visitandi in primis ex usu veteri sacra limina Apostolorum occasione, adeundi pariter ipsum Romanum Pontificem, Romam pergen- di consilium inivit, ut coram de rebus tanti momenti ageret, qui per legatos hætenus apud ipsum rem pertractasset. Id namque fuisse Bonifacii animi institutum, ex epistola Gregorii Papæ, ad illos Episcopos reddita, de qua agemus anno sequenti, satis potest intelligi. Porro ejus ad urbem profectio sequenti pariter anno contigisse, ratio temporis persuadet, quæ certa ex epistola Gregorii ad eum reddita intelligitur.

Hoc anno pariter S. Ermino Episcopo ex Abbate Lobienfense defuncto, successit in locum ejus Theodulphus æque sanctus quo-

piscopo sæculo X. elucubratur apud Mabillonium laudatum. Quare Sanctus Erminus prius Episcopus, & postea Abbas fuit, indeque Anfo in ejus Vita num. VI. ait: *Senescente Sancto Ursiniano graviterque infirmante, permiserunt spirituales filii sui ei licentiam deponendi se de culmine regiminis: qui depositus cepit suadere eis, ut hoc ipsum jugum imponerent Erminoni Episcopo. Protinus vox omnium Clericorum ac Laicorum una efficitur, ita ut nullus in eis omnibus inveniretur, qui non ejus electionem clamaret. Sublimatus quoque in fastigio regiminis (seu Abbatie) statim sic apparuit aptus & devotus officio, tanquam si quod noviter scanderat, jugiter profuisset.* Henschenius in Notis ad laudatum locum ait: *Titulum Episcopi credimus adhiberi per prolepsin: neque enim verosimile est prius Episcopum consecratum, quam Abbas eligeretur.* Mabillonius vero ad hæc verba, ut hoc ipsum jugum imponerent Erminoni Episcopo, inquit: *Imo Monacho, sed paulo post futuro Episcopo.* Verum hæc utriusque Viri eruditissimi conjectura ex mox dictis plane corrui, liquetque eum primum ordinatum Episcopum, & deinde Abbatem renunciatum esse.

Erminus spiritu Prophetiæ donatus fuit, nam cum Regenfridus anno DCCXVII. committeret bellum adversus Carolum, eodem die priusquam pugnarent vox Ermino facta est dicens: *Caroli est victoria.* Prædixit & interitum Radbadi Regis Frisorum Christianis infensissimi, ut suo loco ex Anfone in ejus Vita ostendimus. Denique cum audisset Carolo Pippinum filium natum esse: *Iste inquit, puer habiturus est Regnum Francorum solide, in tantum ut nullus de progenie illius ante eum tam solide tenuisse dignoscatur.* Erminium excepit Theotuinus, non vero Theodulfus, ut habet Baronius. Hic enim Carolo Magno imperante Abbatiam Laubienfem crexit, & Fulcuinus in Gestis Abbatum Laubiensium cap. VI. meminit donationis factæ Monasterio Laubiensi anno secundo regnante Hilderico, mensis Februarii, dum Theotuinus Abbatiam reget. Quare cum Theotuinus an. DCCXLIV. quo hæc donatio facta, Lobienfense Monasterium administravit, Ermino suc-

III.

II.

S. Ermini spiritu Prophetiæ clarus.

(s) Molan. in Natal. SS. Belg. (a), quorum diem natalem colit Ecclesia Belgii, nempe Ermini die vigesima-

PAGIUS successit; quod eo magis dicendum, quod idem Fulcuinus cap. VIII. scribat: *Theotuinus Abbati successit S. Theodulfus Episcopus in provisione dicti loci.*

III. Continuator Epitomes Bedæ, non vero Beda, ut habet Baronius, scribit: *Anno DCCXXXVII. Ceolwulfus sua voluntate aditus, Regnum Eadberti reliquit.* Idem habent novus Chronographus Saxo & Simeon Dunelmensis in Historia de Gestis Regum Angli. Nec contrarium asserit Malmesburienfensis lib. 1. de Reg. cap. 3. qui ait: *Post octo annos Regni, Regem exiens, in Lindisfarnefi Coenobio Monachicum habitum accepit.* Etenim Mabillonius Sac. III. Benedict. part. II. pag. 174. de hoc Sancto Northumbrorum Rege loquens ideo dicit, corrigendum esse Malmesburienfem, quod existimet eum anno DCCXXXVIII. regnare cœpisse; cum tamen certum sit, Bedam Regni ejus exordium deducere a nona die mensis Maii anni DCCXXXIX. ut eo anno demonstravimus. Ceolwlfæ Regi Historiam Gentis Anglorum dicavit Beda, & ut ait Huntindoniensis, Ceolwlfus exemplum assumens ex Historia Beati Viri prædicti, sex Reges fortissimos Viri vere fortissimus profectus est; scilicet Edelredum Regem Mercie; & Cenredum Successorem ejus, nec non Cedwallam Regem Westsaxe, & Ine Successorem ejus; sed & Sigebertum Regem Eastangle, qui Monachus effectus est, quem postea Penda occidit; & Ceolbaldum Regem Eastaxe, qui Monachus effectus diem juvenum mortis sue prævidit, vidit, & gavisus est, &c. complevit ergo Ceolwulfus hebdomadam Regum perfectorum, & habitu Monachali suscepto, capiti ejus corona de lapide pretioso imposta est a Domino. De his Regibus Monasticam vitam professis suis locis egimus. Prætermittit Huntindoniensis Kenulnum, Occidentalium Saxonum Regem, quia de ejus Monachatu nulla in Historia Bedæ mentio, & ut ait Huntindoniensis, Reges in Historia Bedæ memoratos Ceolwulfus sibi imitandos proposuerat. Controversia est inter Auctores Anglicos, quot annos in Monachali habitu vixit Ceolwulfus, qui tamen in eo conveniunt quod post mortem miraculis claruerit, indeque de eo agit Bollandus in Actis SS. ad diem XV. mensis Januarii.

IV. Eadbertus Ceolwlfæ in Regnum Northumbrorum Successor dicitur filius patris ejus a Turgoto in lib. de Ecclesia Dunelmensi cap. 1. Uterque vero Chronographus Saxo ad annum DCCXXXVIII. ait: *Hic Eadbertus Eata, qui fuit Ceolwlfaldi Regnum Northumbrorum cepit; quod viginti annos & unum tenuit: cujus frater erat Ebertus Eata filius, Archiepiscopus.* Qui licet anno uno tardius Eadberti Regni initium consignet, recte tamen notant, eum fratrem fuisse Eberti seu Egberti Secundi Eboracæ Civitatis Archiepiscopi, annosque viginti & unum Regnum tenuisse. Poeta enim Anonymus Ealberti Successoris Egberti in Archiepiscopatum Eboracensem discipulus, in Fragmento Historiæ de Pontificibus, & Sanctis Ecclesiæ Eboracensis publicato a Mabillonio Sac. III. Benedict. part. II. pag. 558. Egbertum & Eadbertum, quem Adbertum appellat, fratres fuisse asserit; hunc Regnum Northumbriæ, rexisset, quando Egbertus Ecclesiam Eboracensem curabat, ac Ecclesiam rexisset annos XXXIV. Eadbertum vero regnasse annos XXI.

quinta Aprilis, Theodulphi vero vigesima quinta Junii.

Quo

Cujus frater idem Tyrio nutritus in ostro, Sumjerat Adbertus Gentis regalia Sceptræ, Qui dilatavit proprii confinia Regni, Sapius hostiles subigens terrore Pbalanges.

Paulo post:

Rexit hic Ecclesiam triginta & quatuor annis, Ille annis tenuit per septem sceptræ Parentum.

Theodoricum IV. Francorum Regem hoc anno mortuum esse, invicte demonstrat Anonymus cœvus in Tractatu de Computo Ecclesiastico, cujus fragmentum hoc Labbeus in ejus Elogio publicavit; a *Nativitate Domini usque ad presentem annum, in quo Theodoricus Rex Francorum defunctus est, DCCXXXVII. in quo anno Indictione quinta, Epacta XV. concurreit Luna circulum XIII. XIV. XII. Kalend. Aprilis Pascha IX. Kal. April. Luna XVII. XXII. de annorum DXXXII. secundum Græcos Cyclo.* Eum regnasse annos XVII. docent Auctores brevissimorum Chronicorum a Duchesnio editorum, obitque ante mensem Septembrem, quo Indictio VI. auspiciata est.

Post Theodoricum IV. mortem, Carolus Martellus Major Domus Franciam rexit, & publica instrumenta hac formula notata sunt, anno post defunctum Theodoricum Regem primo, secundo, &c. ut ex variis Chartis liquet. Porro Francia sine Rege fuit, non per annos sex & amplius, id est, pene ad finem anni post Christum natum septingentesimi quadragesimi tertii, ut perperam scripsit Sirmundus in Notis ad Concilia Gallicana, Labbeus Tom. VI. Concil. pag. 1449. Cointius initio Tom. V. Annal. Eccles. Franc. & passim recentes Rerum Gallicarum Scriptores, sed annos tantum quinque, a currenti nempe ad annum DCCXLII. quo Childericum IV. regnare cœpisse ostendemus. Verum quidem est, in Chronico Rhemensi legi: *Theodoricus regnavit annos XVII. annos VII. interim alius Rex non fuit.* In Tiliario vero; *Theodoricus regnavit annos XVII. Carolus sine alio Rege imperavit annos IX.* Sed uterque locus corruptus est, uti de secundo inter omnes convenit, & de utroque constabit, cum de Childerici Regis exordio agemus.

Ex præfato Tractatu de Computo Ecclesiastico patet, hoc sæculo Gallos in Historiis, privatisque scriptis annos Incarnationis seu a Nativitate usurpasse. Mabillonius lib. 2. de Re Diplom. cap. 23. num. 13. de ea Era loquens ait: *Eam ex Anglia in Galliam induxit S. Bonifacius, cujus opera Liptinense ac Sueffonense Concilia coacta sunt, eisque anni Incarnationis ab ipso præfixi, Liptinensi annus DCCXXXIII. Sueffonensi annus DCCXXXIV. Inde ad Historicos Francos transit mos iste, ut patet ex antiquis Francorum Annualibus eo tempore scriptis, qui res gestas annis Incarnationis distinguere solent.* Verum eam Eram Historicos Gallos a Bonifacio non accepisse, non tantum locus laudatus; sed etiam ille, quem superiori anno num. II. in medium adduximus, ostendunt.

Ex duobus bellis a Carolo hoc anno, annoque DCCXXXIX. adversus Saracenos gestis Baronius primum prætermisit, alterumque in annum sequentem contulit. Quare Annales hac in parte nobis supplendi. Jam anno septingentesimo tricesimo quarto num. VII. ostendimus, Saracenos

V. *Mortuus Theodoricus IV. Francorum Rex.*

VI. *Post ejus mortem Interregnum quinquennale fuit.*

VII. *Anni Incarnationis hoc sæculo in Gallis usurpati.*

VIII. *Duplex Caroli bellum adversus Saracenos.*

(a) Beda in Epit. hoc anno.

Quo pariter (a) anno Rex Anglorum Nordanhumbroborum Ceoluulphus, ille ipse, ad quem Beda scripsit historiam de rebus gestis Anglorum, divino amore succensus, fide fervens, relinquens regnum Eadberto, capillis attonsus, mo-

nasticam sectatus est vitam. Ita quidem majorum sequutus exemplum, regnum nihil fecit, cum fide novit se Dei Filium esse, & Christi coheredem in Regno Coelorum. Ita melius sancti per fidem vicerunt regna.

Sep-

PAGIUS

Abdelmelicum post septem Praefecturae Hispanicae menses Octavam Successorem natum esse. Rodericus enim, qui in Hist. Arabum capit. 15. Abdelmelico annos quatuor assignat, Scriptores Arabes contrarios habet. Tum num. sequenti diximus, eisdem Scriptores expeditionis Orbe in tractum Narbonensem meminisse, sed quid in ea gestum sit, non narraffe. Quod mirum videri non debet; cum ea Saracenis infelicitate cesserit. Hoc enim anno Carolus Martellus adversus eosdem pugnavit, ut testantur Annales Nazariani, in quibus legitur: Karolus pugnavit contra Saracenos in Gubia in Dominico die, idest, in Gothia seu Septimania; quod etiam tradunt Annales Petaviani, Tiliiani auctiores, Masciacenses, & Chronicon Sancti Dionysii.

IX.

Prius hoc anno in Septimania feliciter gestum.

Bellum illud fave describit Continuator Fredegarii in sua Appendice; Denique rebellante gente valida Israhelitarum, quos modo Saracenos in vocabulo corrupto nuncupant, irrumpentesque Rhodanum fluvium, insidiantibus infidelibus hominibus sub dolo, & fraude Maurontis quadam cum sociis suis, Avenionem Urbem munitissimam ac montuosam, collecto hostili agmine ipsi Saraceni ingrediuntur. Illisque rebellantibus ea Regione vastata. At contra Vir egregius Carolus Dux germanum suum Virum industrium Hildebrandum Ducem cum reliquis Ducibus & Comitibus ad illas partes cum apparatu hostili dirigit, qui que prope ad illam pervenientes tentoria instruunt, donec infectus Vir belligeror Carolus praelium Urbem aggreditur, muros circumdat, castra ponit, obsidionem concevat, in modum Hiericho, cum strepitu hostium & sonitu tubarum, cum machinis & restium funibus super muros, & adium mania irruunt. Urbem munitissimam ingredienti succedunt, hostes inimicos suos capiunt interficientes; trucidant atque profernunt, & in suam Ditionem efficaciter restitunt. Victor igitur atque bellator insignis, intrepidus Carolus Rhodanum fluvium cum exercitu suo transiit, Gothorum fines penetravit, usque Narbonensem Galliam accessit, ipsam Urbem celeberrimam, atque Metropolim eorum obsedit; super Atace fluvio munitonem in gyrum in modum arcium instruxit, Regem Saracenorum (idest Praefectum) nomine Abima cum satellitibus suis ibidem recludit, castraque metatus est undique. Hac audientes Maiores natu & Principes Saracenorum, qui commemorabantur eo tempore in Regione Hispaniarum, coadunato exercitu hostium cum alio Rege (idest Praefecto) Amor nomine, machinis adversus Carolum viriliter armati consurgunt, preparantur ad praelium. Contra quos praefatus Dux Carolus triumphator occurrit super fluvio Birra & valle Corbaria praeliaturus. Illisque mutuo configentibus Saraceni devicti atque prostrati, cernentes Regem eorum interfectum,

in fugam lapsi terga verterunt: qui evaserant, cupientes navali evectone evadere in stagno maris natantes sibi met mutuo conatu insiliunt. Mox Franci cum navibus & jaculis armatorum super eos insiliunt suffocantesque in aquis interimunt. Sicque Franci triumphantes de hostibus praedam magnam & spolia capiunt. Capta multitudine captivorum, cum Duce, victor Regionem Gothicam depopulatur. Urbes famosissimas, Nemausum, Agathem, ac Biterris funditus muros & mania destruens, igne supposito concremavit, suburbana & Castra illius Regionis vastavit. Devicto adversariorum agmine, Christo in omnibus Praefule & Capite salutis victoria, salubriter remeavit in Regionem suam, in terram Francorum ad solium Principatus sui. Notabis obiter Hildebrandum, seu Childebrandum diserte eo in loco Caroli germanum appellari, ideoque fratrem fuisse Caroli, non vero patrualem confobrinum, ut perperam aliqui Viri docti hunc Anonymum, qui hoc tempore vivebat, interpretantur.

Rex Anglorum profite-tur Monachism.

X. Narbona Saracenis eripi non potuit.

XI. Moritur Evantius in Hispania.

(a) Isai. 60.

Bonifacius Romanam venit ad Gregorium Pap.

(b) Vit. Bonifac. lib. I. c. 27.

I.

Septingentesimus trigessimus octavus annus adest Indictione sexta, quo sanctus Bonifacius Germanorum Apostolus Romam ad Apostolicam sedem, ex qua Apostolatam acceperat, se contulit, ut inde acciperet, quae aliis posset infundere. Qui bene exceptus a Gregorio Papa, quae petiit, impetravit. Jure namque divinus Spiritus sancto (a) prophetae Apostolicos viros, sicut nubes ostendit, utpote quae e mari aquas hauriunt, quibus longe postam terram irrigent. Sic igitur Bonifacius ex more iterum Romam venit, ut inde quae in nova deferti cultura opus esse videret, ab ipsa Romana Ecclesia posset accipere. Quomodo autem ista se habuerint, suorum temporum scriptor Wilibaldus ejus discipulus in primis narrat, a quo accepit recentior auctor, his verbis (b): Eo tempore Romam ire decrevit, tum, ut Pontificis Apostolici, quem ex facile nondum noverat, conspectu fruere-tur, & colloquio; tum, ut Apostolorum & aliorum illic quiescentium Sanctorum sese precibus commendaret. Porro ejus adventus Romam etiam causam illam fuisset docent litterae Gregorii ad Germanos, ut ab ipso Gregorio doceretur de nonnullis, ad curam animarum spectantibus. Sed pergit auctor.

II.

Bonifacius benigne habitus a Pontifice ac Romanis.

Itaque proficiscens, multa stipatus turba Francorum, Bojoariorum, & Britannorum, ubi Romam venit, a Pontifice comiter acceptus est. Porro Romani omnes tanta cum veneratione prosequuti sunt, ut ad salutarem ejus hauriendam doctrinam, non pauci confluerent, illumque apud se diu retinerent. Antiquitus namque Romanis fuit in more, ut cum magno nominis, & famae sanctitatis virum aliquem Romam scirent, advenisse: cum frequenter ambirent, colerent, & omni officio prosequerentur. Ita namque actum cum Athanasio, Epiphano, Hieronimo, Ann. Eccl. Tom. XII.

ronymo, Petro Alexandrino, & aliis pluribus suis locis superius dictum est. Sed pergit auctor: Cum autem Bonifacius discedere vellet, muneribus & reliquiis Sanctorum, quascumque petiit, a Pontifice liberaliter & honorifice donatus est. Tunc contigit, ut idem S. Bonifacius a Gregorio Papa conce-di sibi Wilibaldum Anglum, qui post peregrinationem Hierosolymitanam confederat in monasterio Cassinensi. De his enim haec leguntur in vita ipsius a sancta (ut creditur) Walpurga sorore scripta (c): Transacta itaque tunc decem annorum intercapedine, venerandus ille vir sanctus Wilibaldus, sacram sancti Benedicti regularis vitae institutionem, quam omnipotentis Dei auxilio, illorumque ad-municulo, quam super longa locorum studia, & super vastas marginum vias in redemptionem animae, & in opem praesentis vitae requirebat, omnimodo: prout fore possit, observare conabatur: & non solum ipse, sed, & alios cum illo in veneranda regularis vitae vestigia, praecundo perducebat.

Bonifacius S. Vilibaldum Socium sibi Gregorio Papa petiit.

(c) Habetur tom. 4. Antiq. lect. Camis. pag. 507.

Post haec itaque unus presbyter, qui de Hispania veniens ad sanctum Benedictum manebat, licentiam rogabat Abbatem Petronacem ad Romam pergere. Staturumque ille, licentia postulata, rogabat sanctum Wilibaldum, ut cum eo pergeret, & illum duceret ad sanctum Petrum. Et ille statim petitionibus ejus consensum, seu effectum promittebat. Cumque illi pergerent, ad Romam venerunt, atque illico basilicam sancti Petri intrantes, sacra caelestis Clavicularii praesidia postularunt, illiusque se commendavere pro-pium precum patrocinio. Tunc ille sacerdos Apostolicae Sedis Pontifex Gregorius Tertius, venerandum virum sanctum Wilibaldum illic esse comperiens, praecipit illum ad se venire. Cumque illuc venisset ad sanctum summi sacerdotii Pontificem, I i i sta-

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Epit. Hisp. DCC-LXXXVI. Anno Hegiræ CXXXI. inchoato die 18. Decemb. A. C. 738.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6231.

© 19. E. 27. P. 13. April. Indict. 6.

JESU CHRISTI 738.

GREGORII III. PAPÆ 8.

LEONIS ISAU. IMP. 22.

CONSTANTINI COPRONIMI 19.

Num. I. ad VI. Sanctus Bonifacius tertiam suam professionem Romanam hoc anno instituit, ut Baronius narrat ex Othlono in

ejus Vita lib. I. cap. 28. Post haec eum remeare decerneret, Gregorius III. Epistolam Episcopis Abbatibus, atque Principibus cunctis transmittendas ei dedit, quarum exemplaria recitat Baronius. Romae tunc erat Wilibaldus, aut Vombaldus Bonifacii propinquus, qui cum eo profectus est in Germaniam. Hinc in Aetia S. Winibaldi, de itinere quod Roma in Thuringiam usque cum Bonifacio confecit, haec habentur: Perrexerunt illi per ardua Alpium alta, per praerupta montium, per plana camporum, per alta Longobardorum limina, per varias Bojoariorum villas, per Germania terminorum telures usque in Thuringiam. Sed de Sancto Winibaldo, vide quae diximus anno DCCXXV. num. XI. & Baronium in Appendice ad praesentem annum.

* extre-
mis.

statim prono vultu in terram se vertebat, & illum salutabat: protinusque ille pius populorum speculator, piis verborum vicissitudinibus, itineris sui ordinem investigare coepit ab illo, quomodo septem annorum calculum in * externis terrarum finibus probando peragraret, aut quomodo multa temporum spacia perniciosus Paganorum praevitates penetrando equaderet, diligenter ab illo sciscitabatur.

Statimque tunc ille agilis Christi vernaculus, glorioso gentium gubernatori, sapienti sermonum industria humiliter edisserendo, seriem sui itineris ex ordine intimavit, qualiter modo multas migrando mundi istius permeavit mansiones, & quomodo almam Altissimi aetherum plasmatoris natalem adventus sui locum in Bethleem adorando, opem postulando, lustrandoque perambulabat. Et nihilominus aulam baptismatis ejus terram in Jordane speculando, seque balneando visitabat. Sed & in Hierusalem, scilicet in sanctam Sion, ubi sacer saeculorum Salvator in Cruce suspensus, peremptus est, atque sepultus, & postea in monte Oliveti in caelum ascendit, istis quatuor vicibus veniendo orabat, & Domino se commendabat. Ista omnia, illi intimando explanabat.

Postquam hac omnia delectabilibus verborum sermocinationibus inter se fabulantes volutabant, sacer ille, summusque Apostolicus Pontifex, sobriis sermonum iudiciis testando, intimavit beato Voilibaldo, quod S. Bonifacius rogabat illum, ut ipsum S. Voilibaldum a S. Benedicto, adduci, pervenireque fecisset, & sic illum tunc subsummatim mitteret, ac illi in gentem Francorum erudiendam cooperatorem efficeret. Cumque ista S. Bonifacii voluntatum votiva desideria domus Apostolicus Papa Gregorius Tertius S. Voilibaldo indicasset, placidis illum exhortationibus * oraculum rogando, seu praecipiendo accersivit, ut ad S. Bonifacium veniret. Tunc ille inclutus Christi athleta S. Voilibaldus petitionibus Pontificis, simulque visionibus se solerter subsummatim effectum, seu obedientiam perficere promittebat; Si secundum regularis vitae disciplinam licentiam illi a suo postularer Abbate, Statimque summus ille sanctae auctoritatis Pontifex respondit, illumque sine sollicitudinis ambiguitate securum suae jussionis licentiam obedientialiter pergere praecipit, dicens: Quia si illum ipsum Abbatem Petronacem usquam transmittere me libet, certe contradicere mihi licentiam non habet, nec potestatem. Confestimque tunc S. Voilibaldus sacris sermonum exhortationibus consensum, atque se spontanea exhibere respondit. Et non solum illuc, sed ubique in omni terrarum loco, quocumque illum transmittere dignaretur devote, sine deside differentia, secundum

* f. oraculis

Pontifici summo major in religiosis quam abbatum, qui ipsis praest, auctoritas.

voluntatis sua arbitrium se pergere spondebat, &c. Abiit ergo cum S. Bonifacio, & sui Apostolatus egregie perfunctus munere, Eihstetensem cathedram ab eodem Bonifacio Apostolica auctoritate est consecutus. Wilibaldum quoque Romae degentem persuasum a S. Bonifacio, ut pergeret in Germaniam, ejus vitae Acta testantur (a): Sed prosequamur redeuntem in Germaniam Bonifacium, qui praeter alia charitatis officia a Gregorio Papa exhibita. Quaedam etiam ab eodem epistolae ad Episcopos, Abbates, & omnes Germaniae Principes accepit, quarum exempla hic describemus (b):

Gregorius servus servorum Dei dilectissimis nobis omnibus Episcopis, venerabilibus presbyteris, religiosissimis Abbatibus omnium provinciarum.

Domino cooperante, & sermonem confirmante, praesens sanctissimus vir Bonifacius frater, & coepiscopus noster, a decessore nostro sanctae recordationis Gregorio Praesule in Germania partes missus praedicare verbum Dei: post multum temporis, orationis causa, Laminibus sacris Apostolorum Petri & Pauli praesentandus adventit. Qui perfecta oratione, ad acceptum laborem, Angelo Domini praeviente, a nobis est absolutus. Qui vestra omnium dilectio, seu reverentia & religiositas propter Christi amorem juvenina impendere dignetur, dum & agnoscitis, que Dominus Jesus Christus promisit, dicens: (c) Qui suscipit, prophetiam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet: & qui suscipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.

Et si forsitan quis ex vestris ministris sese ipsi sanctissimo viro in ministerio exhortationis sanctae, Catholicaeque fide adjungere voluerit: nullo modo prohibeatis carissimi, sed magis concursum praebete, & ex vestro ovili adjutores tribuite, qui possint per Dei gratiam sufficienter Gentibus ministrare verbum praedicationis, ut omnipotenti Deo animas lucrifaciant: ut & vestra communitas boni operis portionem sortiatur, atque illi mereantur Dominicam vocem audire (d): Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam aeternam possidebitis. Haec tunc epistola: cui salutatio apponi consuevit, atque tempus datae decise noscuntur. Post hanc habetur illa scripta ad Germaniae Principes, sive Optimates his verbis.

Gregorius Papa universis Optimatibus, & populo provinciarum Germaniae, Thuringis, & Hessis, Borthuariis, Nistresis, Vvedrinis, & Lognais, Suduodis, & Graveldis, & omnibus in Orientali plaga constitutis.

Quoniam decessor noster sanctae recordationis Gregorius Praesul nutu divino

(a) Tom. 4. Antiq. lect. pag. 520. (b) Cod. lib. 1. c. 28.

III.

Epistola data Bonifacio redeunti.

(c) Matt. 10.

(d) Matt. 19.

IV.

Alia epist. Gregor. Pap. data Bonif. proficiscenti.

* edocentes

(a) Gal. 1.

(b) Rom. 12.

(c) Luc. 17. Matt. 17. & 21.

(d) Matt. 22.

(e) Luc. 12.

(f) Jo. 14.

(g) Matt. 7.

(h) Eod. lib. 1. c. 30. V.

motus, ad faciendam Deo plebem perfectam, praesentium portatorem Reverendissimum fratrem nostrum, & Coepiscopum ordinans ad vos usque destinavit, eamque regulam, & normam Apostolicam, & Catholicam fidei edocens, direxit, & post temporum spatia orationis causa ad Laminas beatorum Apostolorum sese praesentavit, & qua ad salutem animarum pertinent, a nobis poposuit imbuti. Nos, Deo favente, ut sacra docet scriptura, eum * edocentes ad vos carissimi, remeandum volumus: hortantes vos in Domino, ut digne suscipiatis ab eo verbum exhortationis, ut Episcopos, vel Presbyteros, quos ipse ordinaverit per Apostolicam sibi datam auctoritatem, in Ecclesiae ministerio recipiatis. Et si quos forsitan deviantes invenerit a recto fidei tramite, seu canonica doctrina, eosque prohibuerit, a vobis nullo modo impediatur; & quod eis impossibile fuerit, obediendo, propter Deum suscipiant. Nam qui temerator extiterit ad obediendum, sibi ipse damnationem acquirit. Vos autem carissimi (a), qui in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis, abstinete ab omni cultu paganorum, non tantum vosmetipsos corrigitis, & subditos vestros. Divinos autem, & sortilegos, vel sacrificia mortuorum, seu lucorum, vel fontium, auguria, vel phylacteria, & incantatores, & maleficos, & observationes varias, quae in vestris finibus fieri solebant, omnino respuentes, atque abiicientes, tota mentis intentione ad Deum convertimini, ipsumque timete, adorate, honorificate, Sanctorum (b) memoriis communicantes, ut ait Apostolus.

Si enim fides vestra secundum Domini nostri dicta fuerit sicut granum (c) sinapis, dicetis monti huic: Transfer, & transferetur. Item Dominus, & Salvator noster in suo sacro eloquio docet, dicens (d): Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Et iterum (e): Qui me confessor fuerit coram Patre meo, qui in caelis est. Item & alibi (f) promittit, dicens (g): Quocumque petieritis Patrem in nomine meo fiet vobis: & Petite, & accipietis, querite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis: omnis enim, qui petit, accipit, & qui querit, invenit, & pulsanti aperietur. Et vos, carissimi, facite fructus dignos, ut in die adventus Domini nostri Jesu Christi mereamini adipisci mansiones. Ita Gregorius, novellas plantationes irrigans imbribus Evangelicis. Sed quas idem ad Episcopos provinciarum Germaniae, & Alemanniae dedit per eundem Bonifacium litteras, his addamus (h). Dilectissimis nobis Episcopis in provinc. Ann. Eccl. Tom. XII.

cia Bojovariae, & Alemannia constitutis Voigoni, Luidoni, Rodulpho, Vivilo, seu Adla, Gregorius Papa.

Catholica sanctorum Patrum auctoritas jubet, ut bis in anno pro salute populi Christiani, seu exhortatione adoptionis filiorum, Synodalia debeant celebrari, ut causarum canonicarum examinatio provenire possit, atque ut necessitas minusculisque poposcerit, pia educatio agatur. Unde secundum Apostoli doctrinam, (i) admonet, & horror vos carissimi per misericordiam Dei, ut digne ambuletis ea vocatione, qua vocati estis, ut ministerium vestrum perfectum sit coram Domino.

Opportunum namque est, vos nosse fratrem, & Coepiscopum nostrum praesentem Bonifacium, nostram agentem vicem, cum digno, ac debito honore pro Christi nomine suscipere, & ministerium Ecclesiasticum cum fide Catholica secundum morem, & normam sanctae Catholicae, & Apostolicae Dei Ecclesiae, cui, misericordia Dei praeviente, praesse videmus; sicut Apostolica auctoritate a nobis destinatus est, ab eo suscipientes, dignanter teneatis, & gentilitatis ritum, & doctrinam, vel vententium Britonum, vel salforum sacerdotum, & haereticorum, aut undecumque sint, renuentes, ac prohibentes, abiiciatis; & ut populum vobis, a Deo commissum, piis admonitionibus edocetis, & a sacrificiis mortuorum omnino abstineatis; & juxta quod fueritis a praedicto nostro consacerdote edocti, ita Catholicam, & Apostolicam doctrinam tenentes, Domino Deo Salvatori nostro placeatis; cui quo vobis loco ad celebranda Concilia convenire mandaverit, sive juxta Danubium, sive in civitate Augusta, vel ubicumque judicaverit, pro nomine Christi parati esse inveniamini: quatenus cognoscamus per ejus mandatum de vestro conventu, ut in die adventus Christi Jesu cum fructu boni operis ante ejus tribunal assistere mereamini, dicentes (k):

Alia Gregorii epistola.

(i) Ephes.

De celebrando Concilio.

(k) Isai. 8.

(l) Matt. 25.

contigisse, ex aliis ad eum a Gregorio Papa redditis litteris, possumus intelligere.

VI. Eodem plane tempore contigit, ipsum S. Bonifacium has ad suos dare litteras, de sua peregrinatione eos certiores reddens (a).

Dilectissimis filiis Geppan, & Eoban, Tacuino, & Voyz, & omnibus fratribus, & sororibus nostris, Bonifacius servus servorum Dei in Christo pura caritatis salutem.

Notum sit caritati vestrae, & gratias agite Deo, quia cum prosperitate venientes ad Limina beati Petri principis Apostolorum, gratanter nos cum gaudio Apostolicus Pontifex suscepit, & de legatione nostra lata responsa reddidit, & consilium, & praeceptum dedit, ut iterum ad vos revertamur, & in coepto labore persistamus.

De Synodo celebranda.

Nunc autem hic expectantes sacerdotum Concilium, vel Synodi consilium, adhuc ignoramus, quando hoc fieri faciat Apostolicus Pontifex; sed eo finito, Deo volente, & vita comite, ad vestram praesentiam festinabimus. Hoc autem scientes, nos cum fraterna caritate, & fidei unitate expectate, alter (b) alterius onera portant: sic adimplebitis legem Christi, & gaudium nostrum renovabit. Valere in Christo, & orate pro nobis. Ex his apparet, dici posse, Bonifacium redeuntem non mox se in partes interiores Germaniae infudisse, sed Augustae confedisse, ubi iussu a Pontifice Synodum expectaret.

VII. Jam vero laborantes Hispanias, & sub Sarracenorum armis gementes invisamus. Factum est, ut cum antiquae nobilitatis

PAGIUS II. Synodus Roma dum ibi Bonifacius esset audita.

Ad num. VI. Sanctus Bonifacius, dum Romae esset, scripsit ad suos in Germania constitutos Epistolam, quae in Codice Bonifaciano est ordine XXVII. ejusque apud Serarium titulus: Dilectissimis filiis Geppan, & Eoban, Tacuino, & Voyz, & omnibus fratribus ac sororibus nostris, ubi Serarius in margine scribit, loco Tacuino, legendum esse, Tacuino, & Vixi idem esse ac Voyz. Quare in Codice Caesareo, quo usus est, scriptum est Vixi, quod ipse interpretatur Voyz. Sed Virum doctissimum falli ostendit Epistola XVII. Bonifaciana, de qua egimus anno DCCXIX. num. V. in qua tam in inscriptione, quam in corpore Epistolae memorantur Tatuvinus, & Tatuvinus Abbas, quorum ideo prior Monachus erat, posterior vero Abbas Fritillariensis, ut anno DCCXLVII. in morte Sancti Wigberti ejus Decessoris, videbimus. In Tatuvini nomine corruptum est etiam exemplar Romanum, quod nactus est Baronius; cumque in eodem scripto habeat, Eoban, Tacuino, Voyz, & omnibus fratribus, &c. apparet, tam Voyz, quam Vixi esse nomina depravata, & de Wigberto intelligenda non esse. In ea Epistola dicit Bonifacius: Gratanter nos cum gaudio Apostolicus Pontifex suscepit, &c. Nunc autem hic expectantes Sacerdotum Concilium, vel Synodi Consilium,

Hispani memores, utcumque regni titulum propagare ad posteros conati, impiorum Arabum servitutis impatientes, instar Machabaeorum montana petiissent, & (ut vidimus) Pelagium regulum sibi constituerunt: atque ubi ipse Dei virtute miranda operatus esset, post annos decem & octo, quibus regnavit, decedens filio regnum reliquisset, & ipse anno secundo regni extinctus esset: gener Pelagii, nomine * Adelfonfus, regni susceperit habenas hoc anno septingentesimo trigesimo octavo, ut per Erae notam Tudenfis enumerat, ubi ait: Era septingentesima septuagesima sexta Adelfonfus Catholicus ab universo populo Catholico in Regem eligitur. Pergit dicere de ejus genere ex Reccaredo Gothorum Rege proveniente his verbis: Fuit namque Petrus ex Reccaredi Serenissimi Gothorum Principis progenie ortus, qui debetum carnis exolvens filios supradictum * Adelfonsum scilicet, & Froilam reliquit.

(c) Sed Adelfonfus, cui Pelagii filia nupsit, ubi mortuo Favila Pelagii filio, in Regem constituitur, cum Froila contra Sarracenos exercitum movens, plures civitates, ab eis possessas, recepit, &c. Bene quidem cessit rebus Hispaniis, ut Sarraceni maximo suo ipsorum damno Gallias bello tentarint, ubi ad intercessionem saepe deleti sunt a fortissimo duce Carolo cognomento Marreillo. Qui hoc ipso anno eosdem Sarracenos Provinciam legionem occupantes vincens, in fugam adegit, eamque sibi vindicans, Francorum regni coronae conjunxit: Ex victoriis ergo Francorum in Sarracenos, eorum vires nonnihil sunt imminutae, unde

Regnum Adelfonfi Catholici. * alii Adelfonfus sive Alfonso. * sive Adelfonsum (c) Vet. Chron. Franc. adonym. edit. a Pithoo. VIII.

tum, adhuc ignoramus, quando hoc fieri faciat Apostolicus Pontifex. Quae verba Baronius explicat de aliqua Synodo Augusta congreganda, & ex iis deducit, illinc eam Epistolam datam esse. Epistolam tamen Romae scriptam, & de Synodo ibi habenda Bonifacium loqui, ostendunt verba, quae leguntur in Epistola Gregorii Papae Episcopis in Provincia Boioariae & Alemanniae constitutis, quae est ordine CXXIX. Roma a Bonifacio allata, & a Baronio n. Veritata: in ea Gregorius Papa ait: Juxta quod fueritis a praedicto nostro Consacerdote (nempe Bonifacio) edocti, ita Catholicam & Apostolicam Doctrinam tenentes, Domino Deo Salvatori nostro placeatis, cui quo vobis loco ad celebranda Concilia convenire mandaverit, sive juxta Danubium, sive in Civitate Augusta, vel ubicumque judicaverit, pro nomine Christi parati esse inveniamini. Quare quod scribit Bonifacius in Epistola XXXVII. se expectare quando Synodum fieri faceret Pontifex Romanus, intelligi non potest de aliqua Synodo in Germania cogenda; cum locus & tempus Indictionis a Bonifacii arbitrio penderent. An vero ea Synodus Romana postea habita fuerit, nullas Veterum prodit.

Ad num. VII. & seqq. Bellum a Carolo adversus Saracenos in Septimania gestum, cujus hic

Regnum Adelfonfi Catholici.

* alii Adelfonfus sive Alfonso.

* sive Adelfonsum (c) Vet. Chron. Franc. adonym. edit. a Pithoo. VIII.

III.

de factum est, ut Hispani profugii non solum suae ipsorum saluti prospexerint, sed ad propagandum regnum adjecerint quoque animum, sub Rege Adelfonso maxime pio, de quo ista Tudenfis dicere pergit: Humilis Rex fuit, & hominibus amabilis exiit: Ecclesias nefando Mahometi nomine remoto, in nomine Christi consecrare fecit: Episcopos unicuique civitati, quas capere potuit, & retinere, praeposuit secundum traditionem sacrorum canonum, atque Ecclesias auro, argento, lapidibus pretiosis, & sacrae legis libris decorare studuit. Hucusque Tudenfis.

Virtutes Adelfonfi Regis.

IX. Catholicus titulus unde Regibus Hisp. provenit.

Quod vero spechat ad nobilem, insignem, & egregium, gloriae titulum, ut dici voluerit Rex Alfonso cognomento, Catholicus, sic accipe: Qui a Reccaredo Catholico Rege ducebat originem, ejus quoque gloriae aemulus, quam ille sibi iuste peperit ex propagata Catholica fide in Gothos gentiles suos, ob quam causam in Episcoporum Concilio REX Catholicus est acclamatus: iste sicut regni, ita & tituli voluit esse successor, atque dici cognomento Catholicus. Quod intermissum a successoribus. Ferdinandus Aragonius Hispaniae Rex, cum ex omnibus titulis, Regumque coronis nil gloriosius fulgere iciret, quam ex illibata custodita religione comparatum Catholicum cognomentum; enixis precibus a Julio ejus nominis Secundo Romano Pontifice impetravit, ut ejusmodi titulus haereditarius esset omnium Regum Hispania-

PAGIUS Obitus Pelagii Legionensis Regis Primi.

hic meminit Baronius num. VIII. anno superiori ad quem pertinet, exposuimus. Quoad Pelagium Legionis Regem, cujus mortem Baronius num. VII. memorat, agit de Pelagio Sandovalius in Dissertationibus Chronici quinque Episcoporum qui res Hispanicas tractarunt annexis, sed nihil certi in medium affert. Faslae ejus filii & Alphonfi cognomento Catholici ejus Successorum Chronotaxis pariter incerta. In Sebastiano quidem Salmanticensi hi characteres exhibentur, Era DCCLXXV. filius ejus Fasla, & praeterea Era DCCLXXVII. post Faslanum, sed in Codice MS. ab Anonymo, qui Codicem Mazarinum emendavit viso, notae illae non extant, sed uno tenore legitur: Pelagius Rex post nonum decimum Regni sui annum completum propria morte decessit, & sepultus est cum uxore Regina sua Gaudiosa territorio Cangas in Ecclesia Sancta Eulalia de Velamnio II. Rex filius ejus Fasla in Regno successit, qui propter paucitatem temporis nihil Historiae dignum egit, quadam occasione levitatis ab Urso interfectus est anno Regni sui secundo, & sepultus est cum uxore sua Regina Frogeva territorio Cangas, in Ecclesia Sancta Crucis, quam ipse construxit. III. ipse fuit post Faslanum interitum Adelfonfus, qui dicitur Magnus. Hic ut idem. Sebastianus pag. 47. testatur cepit Lucum, Tudem, Portugalem, Bracharam Metropolitanam, Viffo, Flavias, Amayam, Septemancam... Mirandam... Oxoma, Cluniam (quas tamen Urbes non conservavit). Omnes Arabes occupatores praedictarum Civitatum interficiens secum

rum: quod Dei benignitate etiam cum augmento domini feliciter in posteris perseverat.

Interea vero cum jam e Gallis fuissent Sarraceni penitus fugati, Episcopi, qui remanserant, ad restaurandas Ecclesias, ab eis exustas animum addixere; & inter eos huic operam egregiam navavit Willicarius Episcopus Viennensis, de quo ista apud Adonem ejusdem Ecclesiae Episcopum. Voillicarius Acyneberto venerabilis Episcopo Viennae succedit. Qui ob cladem Sarracenorum, cum esset domus praclarissima Martyris citra Rhodanum ab eis incensa, ossa beati Ferreoli cum capite Juliani Martyris intra urbem transtulit, eisque accelerato opere, non magno pretio Ecclesiam construxit: ubi & eorumdem Martyrum reliquias reverenter composuit. Idem Voillicarius, cum furioso, & insano satis consilio Franci res sacras Ecclesiarum ad usus suos retorquerent, videns Viennensem Ecclesiam suam indecenter humiliari, relicto Episcopatu, in monasterium sanctorum Martyrum Agaunensium ingressus, vitam venerabilem duxit. Vi-stata, & dissipata Viennensis, & Lugdunensis, provincia, aliquot annis sine Episcopis utraque Ecclesia fuit, laicis sacrilege & barbatae res sacras Ecclesiarum obtinentibus. Haec Ado. Porro Anastasius Bibliothecarius tradit, ipsum Gregorium tertium Romanum Pontificem ad hunc Willicarium Episcopum Viennensem misisse pallium, ex quo putavit ipse

X. De Voillicario Episcopo Viennensi.

ad patriam duxit. Adelphonso Magno regnante, non vero Musa ejusque filio Abdelaziz Saracenis dominantibus, Asturiarum Regnum solide roboratum; tunc enim universus ille Hispaniarum tractus jugum subiit, nullaque Civitas libera remansit, ut videre est in antiquo Diario Latino MS. a Sandovalio viso, & in suis Notis ad Historiam Pelagii citato: Era DCCLIII. pridie Idus Martii capitur Eboka a Mauris, eodem mense diripitur Egiditania (vulgo Idagna) IV. Kalend. Martii traditur Salaria (anno Christi DCCXV.) Era DCCLIV. Abdelaziz cepit Olishonam, pacifice diripuit Colimbriam, & totam Regionem, quam tradidit Mahamet Alhamal ben Tarif. Deinde Portucale, Bracam, Tudim, Lucum; Auriam vero depopulavit usque ad solum.

Carolus, qui anno DCCXVIII. iterumque anno DCCXX. bellum Saxonibus intulerat, rursus hoc anno contra eandem gentem expeditionem suscepit, quae ei prospere cessit, quod adversus Idololatrias pro Sacris & Religione dimicavit. Annalista enim Metensis ait: Anno DCCXXVII. Carolus Princeps Rhenum transiens, Saxoniamque hostiliter invadens, Saxones obsidibus acceptis propria Ditioni restituit, ipsosque iterum sibi tributarios fecit. Eundem annum exhibent Annales Nazariani, Petaviani, & Masciacenses. Fufius rem narrat Continuator Fredegarii in sua Appendice, sed ante utrumque bellum Saracenicum, quod una serie narrare voluit: Itemque, inquit, rebellantibus Saxonibus Paganissimis, qui ultra Rhenum fluvium

IV. Carolus bellum Saxonibus tertio infert.

CHRISTI
738.

GREGORII PAP. III.
8.

LEONIS ISAUR. IMP.
23.

ipse, tum in Archiepiscopatum Viennensem Ecclesiam erectam fuisse. Sed longe antea ab ipso ferme initio coalescentis

in Gallia Christi Ecclesie fieri contigit, ut Ecclesia Viennensis sedes esset Archiepiscopalis.

An-

PAGIUS *vium consentibus, strenuus Vir Carolus Dux commoto exercitu Francorum in loco, ubi Lippia Fluvius Rhenum amnem ingreditur, sagaci intentione transiecit, maxima ex parte Regio-*

nem illam dirissimam stravit, gentemque illam savissimam ex parte tributarios esse precepit, atque quamplures obsides ab eis accepit, seque (opitulante Domino) victor remeavit ad propria.

JESU CHRISTI
ANNUS
739.

GREGORII PAP. III.
ANNUS
9.

LEONIS ISAUR. IMP.
ANNUS
24.

I. **A**nnus sequitur Redemptoris septingentesimus trigessimus nonus, Indictione septima, quo S. Bonifacii Germanorum Apostoli cultura Ecclesia Bojavorum florescit, aucta tribus sedibus Episcopalibus. De his enim hæc habet recentior auctor ex ejus discipulo, & scriptore fidelissimo Willibaldo (a): Inde recedens, Ticino scilicet, ab Utione, Duce invitatus, Bojavorum terras visitavit, mansitque apud illos diebus multis, verbum Dei prædicans, veræque fidei sacramenta illic renovans. Inter quæ etiam quosdam Ecclesiarum devastatores, & populi eversores prostravit, e quibus alii Episcopos se mentiebantur; alii ministerium presbyterii sibi usurpabant: atque alii alia innumera improba fingentes, magna ex parte populum seduxerant. Sed cum tantam sacerdotum fallaciam atque malitiam aliter arceri non posse cerneret, Bojavia provinciam, Utione Duce consentiente, in quatuor paræcias distribuit, eisque tres eximia virtute viros præfecit, cum eos prius Episcopos ordinasset.

(a) Apud Sur. die 5. Junii lib. 1. cap. 31. 32. tom. 23.

Bojavia provincia augetur tribus Episcopatibus.

Ex iis primus fuit Joannes, quem voluit Salisburgensium oppidi cathedram obtinere; alter Erimbertus, qui Frisingensis Ecclesie præfectus est. Tertius Gunibaldus Ratisponæ, quæ est Bojavia Metropolis, Antistes institutus est. Vovinilus vero a Præsule Apostolico jam ordinatus Potaviensi Ecclesie Episcopus datus est, sed ejus paræcia, quæ quar-

ta erat, jam a sancto Bonifacio instar aliarum divisa est. His ergo Episcopis ita institutis, correctisque iis, quæ in Bojavia gessisset, Romano Pontifici per litteras indicavit. Ille vero ejus facta approbans, hunc in modum ei respondit.

Reverendissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio Coepiscopo, Gregorius servus servorum Dei.

Doctoris gentium egregii & beati Pauli Apostoli vox est dicentis (b): Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Agnoscentes itaque ex syllabis fraternitatis tuæ quia de Germania gentibus, quas sua pietate Deus noster de potestate paganorum liberavit, & ad centum millia animas in sinu sanctæ matris Ecclesie tuo conamine, & Caroli Principis Francorum aggregare dignatus est: sed & in Bojavorum provincia, quæ a te acta sunt, agnoscentes: datori omnium bonorum Domino Deo nostro, extensis ad cælum manibus gratias retulimus: quia januam misericordie, & pietatis in illis partibus Hesperis ad cognoscendam viam salutis aperuit, & misit Angelum suum, qui præparavit viam tuam ante te. Vidisti le-

II. Greg. Pa- pa probat res gestas a Bonifacio. (b) Rom. 8.

Carolus Martellus laudatus.

Ro-

obtinuit dignitatem. Idem habet Othlonus lib. 1. cap. 31. sed editio Othloni, qua usus est Baronius, depravata fuit; in ea enim ait Othlonus: Erimbertus, qui Frisia gentis Ecclesia præfectus est, loco, qui in Frisingensi Ecclesia regimen Pontificale, subiit, uti habet editio, quæ extat Sæc. III. Benedict. part. II. & demonstrant verba Willibaldi, quæ in medium adduximus. Hunc postea errorem correxit Baronius in Appendice ad hunc annum. Unus ex illis Episcopatibus fuit Ratisponensis, qua voce usus est Othlonus, sed Willibaldus Ratisponam vocat Reginam, quia Ratispona alias vocata fuit Reginum contra confluentem Regini amnis positum, ut notat Cluverius in Vindelicia & Norico cap. 4. Bonifacius itaque Apostolicæ Sedis per Germaniam Legatus Bavariam in Dioceses quatuor divisit, Salisburgensem, Frisingensem, Ratisponensem, & Pataviensem. Gregorius III. hanc institutionem confirmavit literis a Baronio recitatis, quæ dicuntur data quarto Kalendas Novembris, imperante Domino Præsule Augusto Leone, Imperii ejus anno vigesimo tertio. Sed & Constantini Imperatoris ejus filii anno vigesimo, Indict. VIII. Verum Baronius qui Imperium Leonis ab anno DCCXVI. perperam deducit, loco, anno vigesimo tertio, reponit in margine, vigesimo quarto; cum tamen ex dictis certum sit, Leonem die XXV. mensis Martii anni DCCXVII. Im-

pe-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6232.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6232.

○. 20. D. D 18. P. 5. April. Indict. 7.

JESU CHRISTI 739.

GREGORII III. PAPÆ 9.

LEONIS ISAURI IMP. 23.

CONSTANTINI COPRONYMI 20.

Num. I. ad V. Willibaldus in Vita Sancti Bonifacii cap. 3. loquens de iis, quæ Vir Sanctus egit in Germania post suam tertiam professionem Romanam, ait: Provinciam Bojavorum, Odilone Duce consentiente, in quatuor divisit Parochias, quatuorque his partibus præfere fecit Episcopos, quos ordinatione scilicet facta in Episcopatus gradum sublevarunt: quorum primus nomine Joannes, Ecclesia in Oppido quod dicitur Saltzburg, Episcopatus Cathedram suscepit, secundus Erimbercht, qui Frisingensis Ecclesia Superpeculatoris tenuit Principatum; tertius Goibaldus, qui Ecclesia Civitatis Regina Pastoralis excubitoris subiit Magisterium; quartus Vovinilus, qui super Pataviensem Ecclesiam Sacra Indagationis

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Era Hisp. DCC. LXXVI. Anno Hægira CXII. inchoato die 7. Decemb. fer. 2.

A. C. 739. I. S. Bonifacius Bavariam in quatuor Episcopatus divisit.

Romanorum Pontificum reperitur illata: plane majori indigent discussione illa, quæ feruntur de anima ipsius ad inferos condemnata, quæ a nobis inferius, quam exactissime disquirentur. Sed pergit Gregorius.

III. Igitur quia indicasti perrexisse te ad Gentem Bojariorum, & invenisse eos extra ordinem Ecclesiasticum viventes, dum Episcopos non habebant in provincia, nisi unum, nomine * Vivonium, quem nos * paulo ante ordinavimus, & quia cum assensu Utilionis Ducis eorundem Bojariorum, seu Optimatum provincie illius, tres alios ordinasse Episcopos, & in quatuor partes illam divisisti, id est, in quatuor parochias, ut unusquisque Episcopus suam habeat parochiam: bene & satis prudenter peregristi, frater: quoniam Apostolicam præceptionem ex nostra vice implesti, & sicut tibi præcepimus, ita egisti. Itaque non desinas, frater reverendissime, docere eos sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanæ Sedis traditionem, ut illuminentur rudēs & viam salutis teneant, per quam possint ad æterna præmia pervenire.

Presbyteros autem, quos ibidem reperisti, si incogniti fuerint viri illi, a quibus sint ordinati, & dubium est eos Episcopos fuisse, qui eos ordinaverunt: si bonæ actionis, & Catholici viri sunt ipsi presbyteri, & in ministerio Christi omnique lege sancta educati: ab Episcopo suo

PAGIUS perium suscepisse, idque ex hac clausula a Mariano Scoto ad annum DCCXXI. memorata, alii- que confirmetur.

II. Ante illam Bajoariæ in quatuor Dioceses divisionem jam Vichterpus Ratisponensis Episcopus ordinarius erat, & Vivulus Pataviensis. Mabillonius enim Tom. IV. Analec. Versus incerti Poetæ, qui medio sæculo sequenti floruit, publicavit quorum hic titulus: De ordine Comprovincialium Pontificum. In iis Vichterpus, quod hæcenus ignoratum fuerat, dicitur primus Episcopus ordinarius Ratisponensis, & Garibaldus seu Gaubaldus, vel Gaibaldus hoc anno a Bonifacio Ratisponæ præpositus, dicitur secundus. Horum Versuum beneficio Ecclesiæ Germanicæ Historiam hoc & sequenti sæculo variis in locis illustravi. Hæc de Episcopis Ratisponensibus in aureo illo Opusculo leguntur.

Hic Reginensis Sedis vocatur ab Urbe, Quam rexit primo Vichterpus Episcopus ille. Post alius Cauvipaldus, qui nomine dictus. Tertius Sigiricus erat Sacratas ad Aulam. Post hunc jam fuerat Sindbertus in ordine quartus. Quintus Adalovinus fuerat, Sedemque regendo. Post hunc Baturicus tenuit pius optime Sedem. Erchanfredus ovans sequitur hinc Pastor optimus.

Cauvipaldus seu Cauvibaldus idem est ac Ga-

benedictionem presbyteratus suscipiant, & confecerentur, & sic ministerio sacro fungantur.

Illi vero, qui baptizati sunt, per diversitatem & declinationem linguarum gentilitatis, si tamen in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt, oportet eos per manus impositionem, & sacri chrismatis confirmari; Nam Vivulus Episcopus a nobis ordinatus est. Hic si aliquid excedit extra canonicam regulam, doce, & corrige cum juxta Romanæ Ecclesiæ traditionem, quam a nobis accepisti.

IV. De Concilio vero, ut juxta ripam Danubii debeas celebrare nostra vice, præcipimus fraternitati tuæ Apostolica auctoritate, te ibidem præsentari, & in quantum tibi Dominus vires dederit, prædicare verbum salutis non cesses, ut religio Christiana in nomine Domini crescat, & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam frater pro incæpti laboris utilitate in uno morari loco, sed confirmatis cordibus fratrum, & omnium Fidelium, qui rarefcunt in illis Hespericæ partibus, ut tibi Dominus aperuerit viam salutis, prædicare non desistas: & ubi locum inveneris, secundum canonicam regulam Episcopus ordina nostra vice, & Apostolicam, atque canonicam traditionem nos tenere edoce; ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis: quoniam omnipotenti Deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat, dilectissime fra-

ribaldus, qui variis his nominibus indigitatus reperitur, sed his secundus tantum Ratisponensis Episcopus fuit, non vero primus. Præter istos extra ordinem eam Ecclesiam rexerunt S. Lupus, Ratbarius, S. Rutupertus, S. Emmeramus, S. Erbaldus, Albertus, Veliphologus, Vichterpus & S. Bonifacius, sed sermo est hic tantum de ordinariis, quorum primum fuisse Vichterpum docet Poeta laudatus. Garibaldum vero Adjutorem tantum extitisse Vichterpi anno DCCXVI. videbimus.

III. Quoad Episcopatum Pataviensem, perperam credidit Vellerus lib. 3. Rer. Boicarum eum. Episcopatum antiquitus fundatum fuisse, pluresque ante Vivulum seu Vivionem Episcopos ordinarios habuisse; qua etiam in sententia fuere Hundius, antiquus Cointius, alique, quia laudatum Poetam videre non potuerant. Hic enim Episcopos omnes Patavienses, qui ante eum, qui tunc sedebat, quando Versus suos scripsit, Episcopi ordinarii in illa Ecclesia fuerant, hoc ordine recenset.

Pataviensis ergo Sedi est hac Aula dicata, Quam tenuit primo Vivulus jam ipse Sacerdos.

Nomine post illum Antistes mox rite Beatus. Tertius est enim Sidonius auctus honore. Anthelmus quartus meritis & dogmate magnus.

Hinc Wisuricus ovans Sedis conscendit honorem.

Nuper Waldricus Felix Vir in ordine sextus. Nunc sedet Antistes magnus ille Sedis honorem.

frater, itinera carpere aspera, & diversa, ut Christiana fides longe lateque tuo conamine extendatur; scriptum namque est: (a) Arcta, & angusta via est, quæ ducit ad vitam. Operare igitur, frater, opus bonum, quod cepisti, ut in die Christi Jesu merearis dicere (b): Ecce ego, & pueri mei, quos dedisti, non perdidisti ex eis quemquam; & iterum: Domine, quinque talenta tradidisti mihi: ecce alia quinque superlucratum sum, ut subsequeretur merearis audire vocem Domini dicentis: (c) Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Dat. quarto Kalendas Novembris, imperante domino piissimo Augusto Leone, Imperii ejus anno vigesimo tertio. Sed & Constantini Imperatoris ejus filii anno vigesimo, Indictione octava. Inchoata a mense Septembris. Meminit & hujus epistolæ Marianus Scotus in Chronico.

(a) Matt. 7.

(b) Matt. 25.

(c) Ibi.

* quarto

V.

Audisti, lector, Bojariorum gentem cultura Bonifacii redditam esse paradisi. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Vivulus itaque, qui jam ordinatus erat Episcopus in Bajoaria, cum Sanctus Bonifacius Provinciam illam in quatuor Dioceses distinxit, primus fuit Episcopus ordinarius Ecclesiæ Pataviensis, & uno altero ante anno a Gregorio Papa consecratus fuerat. Vivulus quoque, inquit Othlonus, a Presule Apostolico jam ordinatus, Pataviensis Ecclesiæ prælatus est, sed ejus Parochia, qua quarta erat, a Sancto Bonifacio, sicut caetera dividebatur, id est, divisit, eique certos terminos præfixit. Et tamen Handius aliique, duodecim Episcopos ordinarios ante Vivionem numerant, & post illum Beatum, qui secundus Episcopus ordinarius fuit, præmittunt. Quare Episcopi illi duodecim Regionarii tantum fuere, non vero Sedi Pataviensi affixi. De prioribus Episcopis Salisburgensibus, cum de S. Rutuperto, de Frisingensibus vero cum de S. Corbiniano verba fecimus, diximusque, Sanctum Vitalem secundum Episcopum Saltzburgensem fuisse, Flobergisum tertium, & Joannem a Sancto Bonifacio hoc anno ordinatum, quartum extitisse. Laureacum anno circiter quingentesimo sexagesimo octavo ab Hunnis seu Avaribus excisum fuerat, ut sæculo VII. ostendi. Ab eo tempore usque ad Sanctum Bonifacium nulli, nec Laureaci, nec Patavii, Episcopi ordinarii fuere, sed per hæc tempora Episcopatus Pataviensis erectus fuit, & Sedes Laureacensis cum illo conjuncta. Qui vero Ecclesiæ Laureacensi ac Pataviensi simul junctis præerat Antistes, Metropolitanum titulum non gaudebat, nec ante Arnorem an. DCCXCVIII. Metropolitanam renunciatum, aliquis in Bajoaria fuit, hac dignitate exornatus.

IV. Bellum Italicum.

V. Bellum Italicum.

Ad num. V. & seqq. Gregorium Papam a Luitprando Longobardorum Rege in magnas angustias coniectum fuisse, ostendunt Anastasius in Zacharia: Papæ Vita, & Paulus Diaconus lib. 6. de Gestis Longobard. cap. 55. Ait Paulus: His diebus Trasamundus contra Regem (nempe Luitprandum) rebellavit. Super quem Rex cum exercitu veniens ipse Trasamundus Roman-

sum Dei quatuor fluentis irriguum, in quo flumen unum, sicut in illo a Deo formato divisum fuit in quatuor capita, universam irrigans regionem, cum una sedes Episcopalis in quatuor, divino consilio, partita fuit.

Ipsè vero Gregorius Papa hoc eodem anno in maximas est coniectus angustias, occasione Luitprandi Longobardorum Regis, urbem ipsam infesto exercitu obsidentis. Quomodo autem ista se habuerint, Anastasius ita narrat in Zacharia Pontifice ejus successore: Invenit Zacharias Papa totam Italiam valde turbatam, simul & Ducatum Romanum, persequente Luitprando Longobardorum Rege, occasione Trasamundi Ducis Spoletani, qui in banc Urbem Romanam, eodem Rege persequente confugium fecerat. Et dum a prædecessore ejus beatæ memoriæ Gregorio Papa, atque a Stephano Patricio Romano & Duce, vel ab omni exercitu Romano prædictus Trasamundus redditus non fuisset, obsidione facta, pro ea ab eodem Rege ablata sunt a Ducatu Romano civitates quatuor, Ameria, * Hortus, Polimartium, * Hortas & Ble-

fuga petiit. In ejus loco Hildericus ordinatus est, Dux scilicet Spoletanus. Anastasius vero in Zacharia Papa Gregorii Successore dicit, Zachariam Pontificatum inuentem invenisse Italiam valde turbatam, sicuti & Ducatum Romanum, occasione Trasamundi Ducis Spoletani, quod is Gregorio ejus Deceffore Luitprando Regi redditus non fuisset, qui ideo a Ducatu Romano Civitates quatuor eripuerat. Addit Anastasius: Sic Rex ad Palatium suum est reversus, mense Augusti, Indictione septima. Trasamundus vero ingressus est per duas partes in fines Ducatus Spoletani, &c. & inde progressus est Spoletum mense Decembris, prædicta Indictione. Sed is locus sine dubio corruptus. Si enim Indictio VII. in cursu fuit mense Augusto, Indictio qua annus notabatur mense Decembris, fuit Indictio VIII. qua præfens Christi annus a Septembri insignitur. Verum cum bellum hoc ad annum sequentem pertineat, ut ibidem ostendimus, loco mense Augusti Indictione septima, legendum, mense Septembris, vel forsan Octobri Indictione nona. Quæ enim Anastasius ibidem narrat, ipsomet teste eadem Indictione corrente peracta sunt. Ait enim Indictione prædicta, mense Decemb. id est, Indictione, quæ usurpatur ante mensem Septembrem ejusdem Christi anni.

VI. Porro cum Luitprandus bello Saraceno hoc anno in Gallis gesto interfuerit, liquet bellum Italicum hoc anno gestum non esse. In Annalibus enim Nazarianis legitur: DCCXXXIX. Karlus intravit in Provincia usque Massilia, idem legitur in Patavianis, & Mafciacensibus. Sed rem fusius explicat Continuator Fredegarii in sua Appendice, postquam locutus est de bello Saraceno anno DCCXXXVII. peracto. Denno curriculo Anni illius mense secundo, prædictum germanum suum (nempe Childerandum) cum pluribus Ducibus atque Comitibus, commoto exercitu ad partes Provincia dirigit. Apenionem Urbem venientes, Carolus properans accessit, cunctamque Regionem usque litus maris mægni

Et Blera. Et sic idem Rex ad palatium suum est reversus, mense Augusti, Indictione septima. Transamundus vero, habito consilio cum Romanis, collecto generari exercitu Romani Ducatus, ingressus per duas partes in fines Ducatus Spoletani. Hi continuo timore ducti, præ multitudine Romani exercitus, eidem Transamundo sese subdiderunt, Marsicani, Furconenses, atque Valvenses, seu Pennenses: deinde ingressi sunt per Ravennensem territorium, & venerunt in Reatinam civitatem, qui Reatini continuo & ipsi subdi-

PAGIUS gni, sua Dominationi restituit, fugato Ducato Mauronto impenevabilibus tutissimis rupibus maritimis munitioni præfatus Princeps Carolus cuncta sibi met acquista Regna victor regressus est, nullo contra eum rebellante. Sed priora verba corrupta sunt, quibus hæc substituenda notat Cointius hoc anno num I. denuo curriculo anni secundo, idest, anno post secundo. Bellum enim istud a currenti anno removeri non potest. Præfatis Annalistis consentit Annalista Metensis, qui bellum istud fufius exponit,

VII. Italicum subsecutum est Saracenicum.

Paulus Diaconus loco laudato, postquam verba fecit de bello Saracenicum an. DCCXXXVII. in Gallis confecto, scribit: Iterato Saraceni Gallorum fines ingressi, usque ad Provinciam venerunt, & capta Arelate, omnia circumquaque demoliti sunt. Tunc Karolus Legatus cum munitibus ad Luitprandum Regem mittens, ab eo contra Saracenos auxilium poposcit. Quod nihil motus, cum omni Longobardorum exercitu in ejus adjutorium properavit. Quo comperto, gens Saracenorum mox ab illis Regionibus aufugit. Luitprandus vero cum omni suo exercitu ad Italiam rediit. Bellum quidem Saracenicum antecessisse Italicum, verba Epitaphii sepulchri Luitprandi inscripti, a Baronio anno DCCXLIV. num. XXIII. recitati ostendere videntur,

Acer in armis
Et bello Victor, Satriumque Bononia firmant
Hoc, & Ariminum, nec non inivicta Spoletii
Mœnia: namque sibi hæc subiecit fortior armis,
Roma suas vires jam pridem milite multo
Obsessa expavit. Deinceps tremuere feroces
Usque Saraceni, quos dispulit impiger ipsos
Cum premerent Gallos, Carolo poscente juvari;

Verum ex iis, quæ anno sequenti in medium adduco, manifestum fit, Romam eo anno a Luitprando Rege obsessam fuisse; ex quo consequitur, Epitaphii conditorem ordinem temporum non servasse. Fateor tamen illud argumentum ex Auctore coarvo deductum, hætenusque nemini observatum, mihi alias crucem fixisse; sed postquam observavi multa Epitaphia, quæ credebantur antiqua, recentia esse, ex laudato Epitaphio adversus Scriptores citatos nihil deduci posse certius intellexi. Saraceni varias Provincias Urbes, Ecclesias, Monasteriaque everterunt, uti videre est apud Cointium, hoc anno num. IX. & seqq. sed cladem Monasterii Lerinensis, & eadem Sancti Porcarii Junioris illius Monasterii Abbatis, quam recitat, ad aliquam ex præcedentibus Saracenorum invasionibus referendas esse, verosimilius videtur. In Vita Sancti Pardulfi Abbatis Waractensis in Lemovicibus, Auctore Anonymo ejus subæquali scripta, & recitata a Mabillonio Sac.

VIII.

derunt se. Et inde progressus est Spoletum mense Decembris, prædicta Indictione. Hæc ipse.

Sed corrigendum quod ait, prædicta Indictione: nam mense Septembris expleta septima inchoatur octava, ut dicendum fuerit potius, eodem anno, quam eadem Indictione,

Verum multa prætermissa ab Anastasio inveniuntur, & inter alia deprecatio basilicæ S. Petri, quæ in Vaticanis collibus extra Urbis moenia posita erat, cui Gothi hostes antea pepercerant, quantum-

VI.

III. Benedict. part. I. legitur: Cum Ismabelitarum gens Pictavensem Urbem fuissent ingressi; & præfatus Major Domus Carolus cum cunctis Francorum ad debellandum eos venisset, & devicto pralio hostem prosternens spolia capiens, captivos revocavit. Sic quam plures ex eadem gente Ismabelitarum fugam arripuerunt; & unde revertebantur, quemcumque hominem Christianum inveniebant, & ubicumque Monasteria aut loca Sancta obviansent, igni concremabant. Adit Anonymus eos, cum ad Viri Dei Monasterium venissent, ejus ad Deum precibus dispersatos fuisse; Repente omnes in unum cuneum conjuncti, cecitate conclusi, suis linguis conloquentes, diutissime steterunt, & viam qua profecturi erant, perrexerunt. Verum hæc retrahenda ad annum DCCXXXII. quo Saraceni ad Urbem Pictavensem superati, ut recte observant ibidem Mabillonius, & Cointius eo anno num. LXXIV.

Floret s. Pardulfus Abbas.

Pardulfus invitatus præfectus fuit Monasterio Waractensi, seu Garactensi in Marchia Superiori sito, quod recens edificatum fuerat, jam a multis sæculis eversum. Postquam in prædicto Cœnobio habitare cepit; officium cella ipsius egressus non fuit, nunquam a Sole calcatus, nisi per fenestram, nunquam carniem neque volatiliam esu usus est, nunquam linteis indutus, neque balneo usus, nisi postquam infirmari cepit. Qui ad eum veniebant vel variis infirmitatibus languentes, vel a Dæmonibus vexati, sani redibant. Cumque paralyticus quidam, qui per quinquennium in portico S. Martini Confessoris jacebat, in somnis admonitus fuisset, ut ad Pardulfum se conferret, paralyticus uni ex Monachis Monasterii ipsius omnia indicavit, & prædictus Monachus Domino Audelando Abbati omnia retulit, isque illum ad Virum Dei perducendum curavit, a quo sanatus est. Hinc recte deducit Mabillonius, Monachos tum fuisse in Turonica Ecclesia Sancti Martini, quod a Joanne Launoio, & quibusdam aliis perperam negatum. Sed non animadvertit Vir doctissimus, Audelandum, sive Autlandum jam ab anno superiori Martiniani Monasterii apud Tironas Abbatem fuisse; quod Pardulfi mortem cum anno septingentesimo tricesimo septimo illiget. In Chronico enim Fontanellensi cap. 20. post mortem Teutindii, qui duobus Monasteriis præfuerat, Martiniano videlicet & Fontanellensi, capite superiori narratam, ait Chronographus: Vuido sortitur locum regiminis ab anno Domini incarnationis DCCXXXVIII. Tunc quippe Widone in Præfecturam Fontanellensem Teutindio succedente, in Martinianam Teutindum Autlandus excepit. Quare Sancti Pardulfi mors, quæ Carolo Franciam regente contigit, ad præsentem vel alterutrum ex duobus sequentibus

IX.

Annus est mortis.

PAGIUS

revocanda. Scribit Anonymus Vitæ ejus Auctor, ea tempestate, qua præfatus atque inluster Major Domus Carolus regebat Franciam, inluster quoque Vir Chunoldus regebat Aquitaniam per permissum Carolo Pardulfum ad Deum transiisse adveniente Dominica die. Mabillonius ex verbis illis colligit, eum anno DCCXXXVII. mortuum esse, quod in quibusdam Martyrologiis colatur die sexta Octobris, quæ eo anno in Dominicam incidit. Cointius vero an. DCCXLIII. num. LXVII. & seqq. ex eo quod Autlandus anno DCCXXXVIII. Abbas Monasterii Sancti Martini creatus fuerit, deducit, mortem ejus collocandam esse anno DCCXLIII. quod die Dominica, die III. mensis Novembris, spiritum Deo reddiderit, & ab an. DCCXXXVIII. usque ad annum DCCXLIII. dies ille III. Novembris in Dominicam non conveniat, nisi hoc ultimo anno. Adit Cointius in ejus Vitam, in qua dicitur, Pardulfum demortuum, Carolo Majoratum gerente, errorem irrepisse. Verum cum in ea dies & mensis, quibus ejus obitus contigit, taceantur, & Sancti aliis diebus, quam quibus ad Deum migraverunt, plerumque in Tabulis Ecclesiasticis recolantur, liquet utramque opinionem falso principio inniti, & Sancti Abbatis mortem, incertis die ac mense, hoc vel alterutro ex duobus consequentibus annis accidisse; cum Carolo exeunte anno DCCXLI. vivere desierit.

X. Mors Eshelardi Occident. Saxonum Regis.

XI.

Mors S. Willibrordi Rheni Episcopi, cujus Vitam Alcuinus Caroli Magni Principatu literis mandavit, die sexto mensis Novembris, idest, octavo Idus, ex hac peregrinatione ad perpetuam migrauit patriam, & sepultus in Monasterio Epternacensi, quod ipse Deo construxerat, inquit idem Alcuinus, qui in lib. 2. cap. 24. ejusdem Vitæ hic ostena Intra, & ter quater menses complevisse asserit, seu annos LXXXI. prætergressum esse. Est autem Epternacum insigne Monasterium Ordinis Sancti Benedicti, oppido nobilitatum,

Domino excellentissimo filio Carolo Subregulo, Gregorius Papa.

Ob nimium dolorem cordis, & lacrymas, iterata vice tuæ excellentiæ necessarium duximus scribendum, constantes te esse amatorem filium beati Petri Principis Apostolorum, & nostrum, & quod

Greg. Pap. epistola ad Carolum Martellum.

K k k 2 pro

haud procul ab Urbe Augusta Trevirorum, ubi Sancti Willibrordi corpus præcipua religione etiamnum honoratur. Annum ejus emortuale colligo, partim ex Epistola Sancti Bonifacii XCVII. ad Stephanum II. Papam, a Baronio anno DCCLV. num. XXXI. & seqq. recitata, in qua plura de Willibrordi laboribus, partim ex Historia ejus Translationis a Theofredo Abate Epternacensi, qui Alcuinum fustori kylo proficace ac metricè reddidit, descripta. Scribit Sanctus Bonifacius: Per quinquaginta annos prædicans, gentem Epternacensem maxima ex parte convertit ad fidem Christi. Quare cum anno sexcentesimo nonagesimo Frisii Evangelium annunciare cœperit, ut suo loco monstravi, ejus mors ad præsentem vel sequentem annum pertinet. Sed Theofredus Abbas annos illos L. impletos fuisse, & Willibrordum hoc anno mortuum esse testatur, cum ait, ejus Translationem factam fuisse XII. Kalendas Novembris, anno Progeniti Verbi MXXXI. a transitu ejusdem Gloriosi Patris CCXCII. qui proficiscuntur a die VI. mensis Novembris præsentis Christi anni. Quare Mabillonius Sac. III. Benedict. part. I. ubi Vitam Sancti Willibrordi ab Alcuino descriptam exhibet, mortem Sancti Willibrordi recte hoc anno collocavit, perperamque eam Cointius in ann. DCCXLII. distulit; quod Sanctus Bonifacius in Epistola ad Stephanum Papam laudata de Willibrordo scribat: finitii longæva vita diebus, in pace migravit ad Dominum. Princeps autem Francorum Carolomannus commendavit mihi Sedem illam, ad constituendum & ordinandum Episcopum, quod & feci, & quod parte alia Carolomannus mense tantum Octobri anni septingentesimi quadragesimi primi mortuo Carolo Martello patre Princeps Francorum dictus fuerit. Inde enim tantum sequitur, vacasse Sedem Trajectensem a morte Sancti Willibrordi usque ad initium Principatus Carolomanni, qui novæ illi Sedi alium Episcopum præfici voluit, huncque fuisse Dardanum, anno DCCLV. ostendemas. Frisiorum conversionem a Sanctis Egberto & Voigberto hujus nominis primo tentatam, Willibrordus perfecit, absolvitque, & Episcopatum Trajectensem instituit, quem sæculo elapso Paulus IV. in Archiepiscopatum erexit. [1]

Anno DCCXXXVII. quo Theodericus Calensis hujus nominis IV. Francorum Rex vivere de-

XII.

NOTÆ

[1] Anus emortualis S. Willibrordi designatur ab auctore brevis chronici Epternacensis, quem floruisse arbitror sæculo XII. ineunte. In eo enim opere vulgato in Collectione Monumentorum to. 4. col. 505. legitur: Anno Incarnationis Domini DCCXXXVIII. indictione VII. (in Septembri mutata) migrauit ex hoc mundo S. Willibrordus &c. Authori huic standum esse cenfeo, tum quod nemo adeo vetustus author occurrit, qui certum obitus illius annum accurate designaverit; cum præsertim quod traditionem exprimere videatur servatam apud Epternacenses monachos de anno emortuali conditoris sui; ac tandem quia traditioni huic nullum factis validum argumentum opponitur. Quod enim ait S. Bonifacius apud Pagium hic, de predicatione quinquaginta annorum peracta a S. Willibrordo, facie diluitur, cum anni quinquaginta pro 48. vel. 49. in gratiam numeri rotundi adnotari potuerint. Theofredus vero apud Pagium hic, annos 292. ab obitu S. Willibrordi usque ad ejus translationem, quæ in annum 1031. mense Octobri incidit, ideo supputat, quod annos tantummodo completos in calculum deduxerit, quod reliquum erat mensium neglecto. MANSE

* quia

pro ejus reverentia nostris obedias mandatis ad defendendam Dei Ecclesiam, & peculiarem populum, * qui jam persecutionem, & oppressionem gentis Longobardorum sufferre non possumus. Omnia enim luminaria ad honorem ipsius Principis Apostolorum, & qua a vestris parentibus vel a nobis oblata sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te, post Deum, confugium fecimus, propterea ipsi Longobardi in opprobrium habent, & opprimunt: Unde & Ecclesia S. Petri denudata est, & in nimiam desolationem redacta: tamen omnes nostros dolores subtilius in ore posuimus presenti portatori tuo fideli, quos in au-

PAGIUS
Abbo Monasterium
Novaliense a se
fundatum
reddiditibus
auget.

defuit, diximus instrumenta publica post ejus mortem hac formula notata fuisse, anno post defunctum Theodoricum Regem, I. vel II. vel III. &c. Invenio tamen fuisse, qui annos Caroli Francorum Principis ac Majoris Domus in Neustria, Austrasia & Burgundia, in A&is publicis adhibuerint, & a verno tempore anni septingentesimi decimi noni, quo in pugna Sueffionica Ragenfredum de Majoratu Domus Regiæ cum eo contententem superavit, reperierint. Cointius anno DCCLXXXIX. num. CXCI. & seqq. pluribus agit de Monasterio Novaliensi, hodie in Episcopatu Taurinensi sito, & in confirmationem eorum, quæ in medium adducit, Testamentum Abbonis Viri pii ac potentissimi, qui illud fundavit, & optimis redditibus locupletavit, exhibet, quod & postea ex eodem veteri exemplari descripsit Mabillonius lib. 6. de Re Diplom. pag. 507. quove ante utrumque usi sunt San-Marthani in Archiepiscopis Ebredunensibus, Pingonius in Augusta Trevirorum, Franciscus Augustinus ab Ecclesia in Chronologica Pedemontana Regionis Historia, aliique, quia nempe in eo multa continentur, a quibus hujus sæculi Historia in non paucis lucem accipere potest. Sed cum nullus hæcenus Testamentum illud anno suo reddiderit, hinc factum, ut quod tenebras dissipare debuit, eas auxerit. Quare juvabit hic illud cum currenti anno, quo conditum est, alligare.

XIII.
Summa
ejus Te-
stamenti.

Hoc ejus initium: Sub die tertio Nonas Majas, anno vigesimo primo gubernante illustrissimo nostro Carolo Regna Francorum, Inditione VII. (quæ in cursu fuit usque ad Kalend. Septemb. hujus Christi anni) feliciter. Ego in Dei Nomine Abbo filius Felici & Rustica nomine quondam, sana mente atque consilio, cogitans casus humana fragilitatis, Testamentum condidi, ideoque hoc Christi anno, quo a vere annus XXI. Majoratus Caroli initium sumit. Scriptum est Testamentum illud stylo valde barbaro, in quo dicit Abbo se construxisse Monasterium Novalicis, ubi Norma Monachorum, inquit, sub religionis ordine spiritali & Regula Sancti Benedicti custodiendis, Domino adjuvante, collocavimus, ubi a presens Vir Abbo praeesse videtur, bates mihi esto. Enumerat postea complurimas possessiones in variis Diocesi- bus sitas, quas huic Monasterio largitur. Eisdem donat quod a Domino Valdeberto Episcopo acquisivit, quod in pago Vapincensi Dominus Semphorianus Episcopus ejus avunculus emit, quem ait, quondam Episcopatum Vapincensem in sua habuisse gubernatione & devotione. Dat eisdem Monasterio quod Marro avus ejus quon-

ribus tuæ excellentiæ suggerere debeat.

Tu autem, fili, habeas cum ipso Principe Apostolorum hic, & in futura vita coram omnipotente Deo nostro, sicut pro ejus Ecclesia, & nostra defensione disposueris, & decertaveris sub omni velocitate; ut cognoscant omnes gentes tuam fidem, & puritatem, atque amorem, * quem habes erga Principem Apostolorum beatum Petrum, & nos, ejusque peculiarem populum zelando, & defendendo. Ex hoc enim tibi poteris immortalæ, & æternæ vitæ acquirere. Hucusque epistola Gregorii Papæ ad Carolum cognomento Martellum; reliqua autem anno fe-

VII.

* quæ.

dam acquisivit a Domino Crammelino Episcopo, statuitque, ut quando Abbas de hac luce migraverit, Vualcunus Episcopus alium eligat. Donat præterea Tersia filia Honorie liberti sui res illas quas per præceptione Domino Theodorico Rege, & inluster vero Domino Carolo, in pago Diense, Vospencense, & Gratianopolitano conquisivit. Addit denique: dum & Provincias justas ad agentes Serracenorum dissolutas & destructas sunt, & tam liberti nostri, quam & servi & ancillas utriusque generis per plura loca vicinorum per necessitate dispersas fuerunt, volo, ut ubicunque adgentes hæredem meam Monasterii Sancti Petro Novalicis constructum eos invenire poterint, ut licentia habeant in eorum absque cuiuslibet contradictione revocare dominatione. Monachi Novalientes illud Testamentum sapissime per Placita Comitum, per diversos pagos ad relegendum detulerunt, ut dixit Frodinus Abbas Monasterii Novaliensis, quando illud præsentavit Carolo Augusto, & jam ex parte valde dirutum esse videbatur, uti in literis ejusdem Imperatoris Testamento præfixis legitur. In illis vero nullus temporis character extat præter nomen Augusti Carolo attributum.

Porro Testamentum istud anno XXI. Majoratus Caroli, non vero Regni Caroli M. Francorum Regis in annum Christi DCCLXXXIX. conveniente, ut Pingonius, Cointius, Mabillonius, aliique existimant, conscriptum certum esse debet; neque enim Carolus M. in instrumentis publicis Illustris aut Illustrissimus unquam appellatus fuit; contra vero Carolus Martellus semetipsum in duobus ejus quæ supersunt Diplomatis, illustrem nuncupat. Primum ejus Diploma a Wilhelmo Heda in Historia Ultrajectina recitatur, eoque Ecclesiam Ultrajectinam Carolus Major Domus insigni munificentia anno Christi DCCXXIII. dotavit. In ejus fine legitur: Actum Herelliallo villa publica in ipso die Kalend. Januarii, anno II. regnante glorioso Domino Theodorico Rege. Signum illustris Viri Caroli Majoris Domus; qui hanc donationem fieri & affirmari rogavit. Signum Carolomanni filii ejus. Signum Abbonis. Signum Engibaldi, &c. Ejus principium est: Ego in Dei nomine illustris Vir Carolus major Domus, filius Pippini. Ubi vides Carolum se ipsum Illustrum vocare, & anno secundo Theodorici Regis donationem suam notare. Vides præterea Abbonem se se Patricium non appellare, ideoque diversum esse ab Abbone Patricio, de quo mox. Alterum Caroli Majoris Domus Diploma refertur in Antiquitatibus San-Dionysianis lib. 3. cap. 4. estque insignis donatio Basilicæ Sancti Dionysii, ab ipso paulo ante mortem facta, sed barbaris ver-

XIV.

Notatur
illud anno
XXI. Caro-
li Majoris-
Domus.

sequenti. Luit, luit quidem Luithprandus maximo suo damno, quod sacrilegas manus in ipsam basilicam S. Petri omnibus antehac Barbaris etiam hostibus, & hæreticis reverendam iniicere ausus est, multatus amissionem regni in filio, omnique gente Longobardorum; qui quamvis alias semper gravibus fuerint delictis

PAGIUS

verbis exarata. Ejus initium est: Ego in Dei Nomine, Inluster Vir Karlus Majorum-Domus, filius Pippini. Finis vero: Actum Careciaco (pro Carisiaco) villa in Palatio, quod scit (pro fecit) mensis September die XVII. annum quintum post defunctum Theodoricum Regem. Signum Inlustris Viro Karlo Majorum-Domus qui hanc Epistolam donationis fieri rogavit. Ipse quidem annos Majoratus sui non numerat, sed homines privati, uti erat Abbo eum tanquam Principem Francorum, a quo ipse nomine semper abstinet, venerabatur. Abbo per hæc verba, quem per præceptione Domino Theodorico Rege & inluster vero Domino Carolo, in pago Diense, & Vappencense, &c. loquitur de Theodorico IV. Francorum Rege, & de Carolo Majore Domus, non vero de Theodorico Gothorum Rege, qui anno DXXVI. e vivis excessit, ut eum male interpretatus est Chronographus Novaliensis apud Duchesnum Tom. II.

XV.
Corriguntur
errores
ex ejus
prava in-
terpreta-
tione ena-
ti.

His ita constitutis varia, quæ hæcenus in obscuro fuerant, in lucem aspectum profertur. Primum, Monasterium Novaliense ad radices montis Cinisii situm, hujus sæculi initio ab Abbone Viro opulentissimo, non vero ab Abbone Patricio, quo eum nomine Carolus Augustus appellat, conditum est, non autem reparatum, ut multi Testamentum illud perperam interpretantur. II. fundatum fuit in Diocesi Mauriniana, in qua natus fuisse videtur Abbo; cum in eo, asserat parentes suos in Valle Maurigenica Ecclesiam ædificasse, & quidquid in eadem valle possidebat, Monasterio Novaliciano largitur. Novalicium a Guntramno Rege Francorum Episcopatu Maurinensi attributum fuit, nec ad Taurinensem rediit, nisi post eversum Longobardorum Regnum. Quare Vualcunus hujus sæculi initio Maurinensis Episcopus erat, non vero Archiep. Ebredunensis regnante Pippino, ut arbitrati sunt San-Marthani aut Episc. Maurinensis anno DCCLXX. ut putavit Cointius. Abbo enim de eo ait: Ab initio incubationis operis fundamentum Ecclesie S. Petri Monasterii Novalicis hæredis mea posuit & usque ad culminis consummationem fabricam perduxit, e quo hoc sæculo ineunte Vualcunus Maurinensis sedit, & hoc anno adhuc in vivis erat. III. Semphorianus seu Symphorianus Episcopus Vapincensis mortuus erat, quando Abbo Testamentum suum scripsit, ut liquet ex lau-

obnoxii; tolerati tamen a Deo, & regnare hæcenus permitti sunt in Italia; cum vero attingere ausi sunt ipsam sacrosanctam Petri basilicam, regno penitus in perpetuum excidere, postique sunt in exemplum iræ divinæ cæteris principibus, quanto periculo inconcessa tententur.

Re-

datis verbis, & ex istis in eodem Testamento memoratis: diebus vite sua tutelam meam in sua habuit receptam potestate. Quamobrem Semphorianus hujus sæculi initio, non vero Pippino, Carolomanno, & Carolo M. Franciam regentibus, ut autumavit Cointius, Ecclesiam Vapincensem rexit. IV. Abbo, non an. DCCLXXXIX. ut Cointius, aliique putant, sed currenti Novalisi Abbas fuit, indeque Catalogi omnes Abbatum hujus Monasterii interurbati ac depravati V. Cramelinus Archiepiscopus Ebredunensis fuit anno DCLXXVII. ut eo anno ostendit, non vero Episcopus Cabellionensis, ut perperam idem Cointius. Cramelini Sedem primus omnium detexit Mabillonius VI. falsum est quod scribit Pingonius, & Cointius, aliique persuasit, Novaliense Monasterium postquam a Longobardis eversum fuisset, per multos annos in situ jacuisse, & postea illud Abbonem Patricium Romanum anno DCLVI. rursus erexit, & amplissimis redditibus ditasse. Abbo enim Patricius anno DCCLXXX. varia bona Monasterio Sancti Victoris Massiliensis legavit, ut videre est apud San-Marthanos in Episcopis Massil. ubi ejus Diploma referunt, & Pingonius duos Abbones, qui diversis temporibus vixere in unum confundit. Ait enim: Anno Christi DCCLVI. Abbo Patricius Romanus, natione Gallus, Felici & Rustica filius, Maronis & Dodina nepos &c. At non Abbo Patricius filius fuit Rusticæ & Felicis, & Maronis ac Dodina nepos, sed Abbo Vir privatus, ut ex ejus Testamento liquet. Quare ea Monasterii Novalicensis restauratio, & Longobardorum irruptio mere fictitiæ sunt. Mitto alios errores ex anno XXI. Caroli Majoris Domus attributo Carolo Magno enatos; sed non possum non monere Ledorem, cum in eo Testamento mentio sit irruptionis Saracenica, quæ anno DCCXXXI. contigit, illud condit non potuisse sub Carolo M. Quis enim credat, hominem anno DCCLXXXIX. viventem in suo Testamento cogitasse de redimendis servis & libertis a sexaginta fere annis a Saracenis captis; jam enim vel omnes mortui, vel magno fuissent oneri redemptori. Præterquamquod in eo Testamento non agitur de servorum redemptione, sed de eorum per diversa loca dispersione, qui ideo frustra post tot annorum curricula ab hæredibus Abbonis quærentur.

JESU CHRISTI ANNUS 740.

GREGORII PAP. III. ANNUS 10.

LEONIS ISAU. IMP. ANNUS 25.

CHRISTI 740.

GREGORII PAP. III. 10.

LEONIS ISAU. IMP. 25.

I. Concilium a S. Bonifacio celebratum.

Redemptoris annus septingentesimus quadragesimus, Indictione inchoatur octava, quo S. Bonifacius Germanorum Apostolus, ubi accepisset litteras a Gregorio Papa datas anno superiori, quarto Kal. Novembris de Concilio congregando; de quo & monerat idem Pontifex Episcopos Bojoriæ, & Alemanniæ ante annum, litteris eidem Bonifacio redeunti in Germaniam datis: observantissimus custos Pontificiorum mandatorum vigilantissimo studio, ex more implere studuit, quod sciret magna industria imperatum.

II. Quod ad locum spectat Augustane, an alibi prope Danubium fuerit celebratum (uterque enim locus litteris Pontificiis nominatus reperitur) haud satis exploratum habetur, cum aliqui Augustæ celebratum esse, sunt qui asserant. Cæterum re vera habitum fuisse dictum Concilium documentis plurimis perspectum habetur, præsertim vero ex ejusdem Bonifacii epistola data ad Cuthbertum Archiepiscopum in Anglia. Nam id ex multis, quæ in ea continentur argumentis, possumus intelligere, utpote quod contineat ea, quæ per eos in Synodo tractanda Pontifex monuisset, & inter alia de cogenda annis singulis Synodo; quæque prima hæc ab eis Synodus celebrata videatur. Occasio enim ejus scribendæ epistolæ Bonifacio illa extitit, quod cum Cuthbertus reditum Bonifacii ex Urbe accepisset: caritatis ergo veteris amicitia cultor, visitationis causa ad eum diaconum suum misit cum muneribus, deditque litteras. Quibus grato animo Bonifacius acceptis, reddidit ad eum suas Apostolico plane homine, & martyrii candidato dignissimas, quibus & de rebus recens gestis reddidit certiore, nimirum de sua legatione Apostolica Romæ confirmata, de Concilio congregato ejusdem Pontificis jussione; immo nec illud

prætermittendum putavit, quod magno cum dolore toto itinere conspexerat, nempe ex Anglia deductas feminas sub pio peregrinationis prætextu Romam ad sancta limina Apostolorum, quæ satanæ laqueis irretitæ, suam in via prostituisent publice pudicitiam. Cum igitur plures in unum consentiant conjecturæ, quod ea epistola Bonifacius, non de alia aliqua, quam de ista, de qua sermo est, Synodo agat: illam hic tibi integram reddendam putavimus. De qua illud primum accipe, Cuthbertum Archiepiscopum, ad quem scribit, hoc ipso anno Domini septingentesimo quadragesimo (ut apud Bedam in Epitome legitur) post Northelmum, de quo superius dictum est, fuisse consecratum Episcopum Dovernensis Ecclesiæ, prædecessore jam anno superiori defuncto. Hincque est, quod Bonifacius hac epistola plura ingerit de ministerio pastoralis, quo novum Antistitem moneat, ut in diocesi sua, quæ corrigenda sunt, corrigat; quod & mirabili dexteritate concinnat, dum seipsum deplorans, quid sit illi timendum, & naviter operandum, insinuat. Sic enim se habet:

Spiritualis affinitatis necessitudine copulando fratri Archipontificatus infula sublimato Coepiscopo Cuthberto, Bonifacius Legatus Germanicus Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ optabilem in Christo salutem intime.

Scriptum est in libro (a) Salomonis; Beatus homo, qui invenit amicum, cum quo possit loqui, quasi cum semetipso. Cum muneribus munificentia vestrae dulcissimas litteras vestras, fraterna charitate inter litas, Deo, & vobis gratias agentes, filio vestro diacono Cyndberto offerente, suscepimus; vixit vocis quoque melliflua colloquia vestra de fraternis consiliis per illum nobis caritas vestra mandavit: quæ consiliorum spiritualia col-

III. Epist. 48. eod. Cod.

Epistola Bonifacii ad Cuthbertum. (a) Eccl. 25.

bertum consecratum esse Episcopum, Cantuariensem scilicet. Monet suis literis Cuthbertum Sanctus Bonifacius de iis quæ in suo Synodali Conventu decreta fuerant. Verum Conventus ille non nisi anno DCCXLII. celebratus, ideoque illa Bonifacii ad Cuthbertum Archiepiscopum Cantuariensem Epistola ad eum Christi annum revocanda. Ibi enim unicum Concilium Germanicum in duo perperam divisum fuisse videbimus. Quæ hic itaque Baronius habet, ad illum Christi annum referenda ac pro certo tenendum, Carolo Martello Franciam regente, Bonifacium nullum Concilium celebrasse. Sanctus enim Liudgerus Monasteriensis Episcopus in Vita Sancti Gregorii Abbatis & Rectoris Ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum, Sæc. III. Benedid. part. II. recitata, de eodem Gre-

Synodus in Germania habita anno DCCXLII.

PAGIUS S.A.C. VIII. Anno Era Hisp. DCCL. XXVIII. Anno Hegiræ CXXIII. inchoato die 26. Novembr. fer. 2. A.C. 740. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6233. © 21. CB. 19. P. 24. Apr. aliis 17. Indiã. 8. JESU CHRISTI 740. GREGORII III. PAP. 10. LEONIS ISAU. IMP. 24. CONSTANTINI COPRONYMI 21.

Num. I. ad XIV. Non Beda in Epitome, ut scribit Baronius num. II. sed Continuator Epitomes Bedæ asserit, hoc anno Cuth-

* præstante.

loquia optamus ut Deo volente, quamdiu in hac mortali vita vivamus, inter nos jugiter insinuentur, illo * operante, a quo sola sancta desideria, recta consilia, & iusta sunt opera: vos melius, & plenius, quibus Deus multa donavit, & prudentius nosse, & melius, & plenius posse scimus; nos quasi in paucis fideles, vestri & devoti studemus instrui, aureo cælestis amoris vinculo, quod rumpi non potest, invicem catenati. Nam labor nostri ministerii unius, & ejusdem causæ esse dignoscitur, & æqualis speculatio in curiis Ecclesiarum, sive populorum nobis credita est, sive in docendo, sive in hortando, & monendo, sive in defendendo canonicos gradus, vel plebejos. Idcirco humillime, ut ille insinavit, similia faciamus.

IV. De Synodo celebrata.

Major enim nobis sollicitudo Ecclesiarum, & cura populorum propter pallia credita, & recepta, quam cæteris Episcopis, qui proprias tantum procurant parochias, incumbit. Propterea, carissime, non quia vestra prudentia opus sit rusticitatis vestrae statuta audire, vel legere: sed propter bonam, humilem, & sanctam voluntatem vestram putamus, vos libentes scire velle, quam nescire, quæ hic sacerdotes nobiscum servanda decreeverit, vobis emendanda, & corrigenda destinamus.

Decrevimus autem in nostro Synodali conventu, & confessi sumus fidem Catholicam, & unitatem, & subjectionem Romanæ Ecclesiæ finetenus vite nostræ velle servare, sancto Petro & Vicario ejus velle subisci. Synodum per omnes annos congregare. Metropolitanos pallia ab illa sede quarere, & per omnia præcepta sancti Petri canonice sequi desiderare, ut inter oves sibi commendatas numeremur. Et isti confessioni universi consensimus, & subscripsimus, & ad corpus sancti Petri Principis Apostolorum direximus: quod gratulando clerus Romanus & Pontifex suscepit.

Statuimus, ut per annos singulos canonum decreta, & Ecclesiæ jura, & norma regularis vite in Synodo legantur, & reciperentur.

V. Decrevimus, ut Metropolitanus, qui sit pallio sublimatus, hortetur ceteros, &

PAGIUS

gorgio ac Bonifacio scribit: Crevit Beatus adolescens Gregorius cum suo Magistro (nempe Bonifacio) in omni Operum virtute & decore sapientia Divina, &c. & sic ibant de virtute in virtutem quotidie in melius proficentes, & crescentes in omni opere bono. Interea, dum hac ita geruntur ab electis Dei Bonifacio & discipulis ejus successerunt in Regno patri Carolo religiosi filii Carlmannus, & Pippinus, patre debitum universa carnis perfolvente, & transeunte de hoc mundo. Tunc pii filii patri succedentes in Regnum, quia eis undique per gratiam Christi major quies erat largita bellorum quam fuisset patri, ceperunt in

admoneat, ut investiget, quis sit inter eos curiosus de salute populi, quis * ve negligens servus Dei. Venationes, & silvaticas vagationes cum canibus, & ne accipitres, & falcones habeant prohibuimus. Statuimus, ut per annos singulos unusquisque presbyter Episcopo suo in Quadragesima rationem ministerii sui reddat sive de Fide Catholica, sive de Baptismo, sive de ordine ministerii sui. Statuimus, ut singulis annis unusquisque Episcopus Parochiam suam solcite circumeat populam confirmare, & plebes docere, & investigare, & prohibere paganos observationes, * divinos, vel sortilegos, auguria, phylactica, incantationes, vel omnes spurcitas Gentilium. Interdiximus servis Dei, ut pompato habitu, vel sago, vel armis non utantur. Statuimus, quod proprium sit Metropolitanis, juxta canonum statuta, subjectorum sibi Episcoporum investigare mores, & sollicitudinem circa populos, qualis sit, & moneat, ut Episcopi a Synodo venientes in propria parochia cum presbyteris, & Abbatibus conventum habentes præcepta Synodi * observare, insinuando præcipiant, & unusquisque Episcopus, se quid in sua diocesi corrigere, vel emendare nequiverit, itidem in Synodo coram Archiepiscopis, & palam omnibus ad corrigendum insinuet, eodem modo, quo Romana Ecclesia nos ordinatos cum sacramento constrinxit, ut si sacerdotes, vel plebes a lege Dei deviasse * viderim, & corrigere non * potuerim, fideliter semper Sedis Apostolicæ, & Vicario sancti Petri & emendandum * indicaverim: sic enim, nisi fallor, omnes Episcopi * debeant Metropolitanis, & ipsi Romano Pontifici, si quid de corrigendis populis apud eos impossibile est, notum facere, & sic alicui fieri sanguine animarum perditarum.

De cætero, frater carissime, quia nobis æqualis labor, & majus periculum imminet, quam cæteris sacerdotibus, quia canones antiqui præcipiunt, ut omnes sollicitudine ant Metropolitanum sollicitudinem totius provincie gerere. Et (ut verbi gratia dicam sicut timeo) navim gubernandam inter fluctus feri maris semel suscepimus, quam nec caute regere, nec sine peccato dimittere valeamus; quia ut quidam sapienter

* vero

Canones Concilii per S. Bonifacium habiti.

* divina-ones vel sortilegia

* servare.

* viderem

* possem.

* indicarem.

* debent.

VI

De Pastoralis sollicitudine.

Regno suo, inspirante Deo, religionis officia intentius quarere, & meliorare. Capit & hoc audire B. Bonifacius futurus Martyr, & discipuli ejus: ceperuntque frequentius appropinquare Palatio, quam fecissent, & loqui cum Regibus & predicare secundum datam sibi a Deo gratiam populam Dei in ipso Palatio. Et in tantam gratiam venerunt apud Reges supradictos, & omnem populam Francorum, ut omnes una voce dicerent & concordarent, B. Bonifacium dignissimum esse Episcopatu. Et paulo post: Ex eo die quantum claruit sapientia ipsius omni Regno Francorum, quantasque Synodos cum religiosi populis ad cor-

pietium dicit: Si periculosa est navem inter fluctus caute non regere; quanto periculosa est, cum undis tumescentibus fluctuantem in tempestate relinquere? Et idcirco Ecclesia, quae velut navis magna per mare mundi hujus enavigat, diversisque tempestatum fluctibus in hac vita tunditur: non est tamen relinquenda, sed regenda. Cujus rei in exemplo priores Patres habemus, Clementem, & Cornelium, & ceteros sanctos plures in Urbe Roma: Cyprianum in Carthagine, Athanasium in Alexandria, qui sub paganis Imperatoribus navem Christi, immo carissimam sponsam ejus Ecclesiam scilicet docendo, defendendo, laborando, & patientiando, usque ad sanguinis effusionem gubernabant.

VII. Possunt enim de * me ipso pro certo, * memet- ipso. juxta vocem Cantici Cantorum dicere: (a) Filii matris meae pugnaverunt contra me. Posuerunt custodem in vineis, vineam meam non custodivi: Vineam enim, secundum Isaiam (b) Prophetam Domini Sabaoth, domus Israel est. * Hæc videlicet Ecclesia Catholica esse comprobatur, cujus Synodum congregandam jussu Pontificis Romani, & rogatu Principum Francorum, & Gallorum sub spe restaurandae legis Christi suscepti, circumfodi, * confinium stercoris apportavi, sed non custodivi. Cum (c) autem exspectarem, ut faceret uvas, fecit labruscas. Et juxta alium Prophetam. Mentitur (d) opus olivæ, & campi non faciunt escas. Sed pro dolor, officium laboris mei rerum collatione simillimum esse videtur cani latrantis, & videnti fures, & latrones frangere, & suffodere, & vastare domum domini sui, & quia defensionis auxiliatoris non habeat, submurmurans ingemiscat, & lugreat.

VIII. Nunc autem, quod mihi in tali periculo posito justum, & cautum esse videtur, salubre consilium vestrum quaerens, & scire desiderans, insinuo libertatem prædicandi: Dico, ut in (e) Actibus Apostolorum Paulus Apostolus sacerdotibus intimavit dicens: Contestor vos hodierna die, quia mundus sum ab omnium sanguine. Non enim subterfugi quo minus annuntiarem vobis omne consilium Dei. Attendite vobis, & universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sibi sanguine suo: Regnum, inquit, Dei, inter vos ambulans prædicavi, ut me alienum ab omnium perditione servarem. Nam (f) Apostolus

rectionem populi postea instituit, non isto Opusculo modo dicendum est. Bonifacius igitur Carolo Franciam administrante in Thuringia quidem, Hassia, aliisque Regionibus Verbum Dei prædicavit, sed non nisi sub Carolomanno & Pippino ejus filiis Synodos congregare coepit, indeque Othlonus lib. 1. cap. 33. narrat Car-

PAGIUS li morte, de Synodis a Bonifacio coactis, postquam Carolomannum omnia paterni Regni jura disponentem adiit, verba facit. Sed ante Carolomanni & Pippini Præfecturam nullam Bonifacium Synodum habuisse, magis infra constabit.

Episcopum (g), Prophetam speculatorem (g) Ezech. (b) Salvator mundi pastorem Ecclesiae sacerdotem appellat, & omnes tacentem peccata populi doctorem sanguinis animarum perditarum rerum sub silentio esse comprobant. Propter hoc horribilis, & maxima necessitas cogit, ut juxta dictum Apostoli nos formam debeamus exhibere fidelibus, hoc est (nisi me fallat opinio) ita juste vivendum doctori, ne dicta sua repugnantibus factis evacuet, & ne cum sit de proprio tutus, alieno damnetur peccato: quia ad hoc est Ecclesia Dei præposita, ut non solum bene vivendo alios exemplo instituat, sed etiam fiducialiter prædicando singulis ante oculos peccata sua constituat; & quæ pena maneat duos, quæ gloria obedientes ostendat: quia juxta verbum Domini ad (i) Ezechielem, cui dispensatio verbi commissa est, etiam si sancte vivat, & tamen perditæ viuentes arguere, aut erubescat, aut metuat, cum omnibus, qui eo taceant * perierint, condemnabitur. Et quid ei proderit non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato? IX. Taciturnitatem quidem sacerdotis Dominus ad (k) Ezechielem, loquens terribiliter prohibet, & speculatorem sacerdotem appellat: ut sicut speculatoris est de loco editiori plus omnibus contemplari, ita sacerdos debet esse meritum sublimitate celsior, & majoris scientiæ habere gratiam, qua possit ceteros instruere. Audiens, inquit divinus sermo, sermonem annuntiabis eis ex me. Indicat, ut hoc dicat sacerdos, quod ex divina dilectione didicerit, quod illi Deus inspiraverit, non quod humano sensu inveniit. Annuntiabis, inquit, ex me, non ex te. Mea verba loqueris: non est, quod ex his tanquam de tuis inseris. Ex me, inquit, eis annuntiabis; si me dicente ad impium, impie morte morieris, non fueris loquutus, ut se custodiat impius a via sua; ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem vero ejus de manu tua requiram. Ac si aperte dicat, si ei peccata sua non annuntiaveris, & si eum non argueris, ut convertatur, & vivat, & te, qui non increpasti, & ipsum, qui te taceante peccavit, flammis perennibus tradam. Non simus ergo tam saxei, vel tam ferrei pectoris, ut nos ista verba Domini non terreant: Non simus tam alienati a fide, ut istis verbis Domini non credamus; sed excitemus, & exhortemur fratres nostros

De malis Episcopis, Sacerdotes libere arguant delinquentes.

X. Ann. Eccl. Tom. XII.

(a) Petri. venerandos verbis S. Petri Apostoli (a). Sobrii estote, & excitami, quia adversarius vester diabolus, tamquam le rugiens circuit quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide; scientes eandem passionem, quæ in mundo est, vestrae fraternitati fieri. Et Episcopos Synodi nostræ subjectionis adjuratione sancti Pauli Apostoli admoneamus (b) Timotheo dicentis: Testificor coram Deo & Christo Jesu, qui judicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsius & regnum ejus prædica verbum, in qua opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. Est enim jam prædictum ab Apostolis tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacerabunt sibi magistros, &c. Clamemus in fortitudine, juxta dictum (c) Prophetæ, qui annuntiamus pacem in terris hominibus bonæ voluntatis. Ille namque in fortitudine clamat, quem nec metus, nec verecundia prædicare verbum vitæ impedit.

XI. Contendamus, auxiliante Domino, ut non simus inter illos falsos pastores ovium, quos Propheta accusat, dicens (d): Hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges pascentur a pastoribus? Lac comedatis, & lanis operiebamini; quod crasum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis: quod fractum est, non alligastis, & quod abiectum, non reduxistis: quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis, & cum potentia. Et disperse sunt oves meæ, eo quod non esset pastor, & facta sunt in devorationem omnium bestiarum agri. Væ, quod Propheta dicit, pro maledicto posuit; per pastores Episcopos significavit: greges Domini, id est, fideles populos ad pasendum; sed semetipsos pascent, qui non populi salutem, sed suas voluntates attendunt, licet lanas ovium Christi oblationibus quotidianis, ac decimis fidelium suscipiant, & curam gregis Domini deponunt. Non sanant spiritali consilio infirmum peccatis; non solidant sacerdotali ope diversis tribulationibus fractum; non revocant erroneum ad viam salutis; non requirunt sollicitudine pastoralis veniæ jam desperatione perditum: nec afflictos contra violentiam potentum, qui in eos ferarum more deserviunt, defendunt, nec divites peccantes, vel potentes non solum non arguant, sed etiam venerantur, & ideo minaciter superbiam talium sermo divinus contundit, dicens: Væ pastoribus Israel. Et iterum: Propterea pastores audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum.

Ann. Eccl. Tom. XII.

rum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius semetipsos. Quid est aliud, quam pastores, qui semetipsos, sed greges non pascent, de sublimitate honoris inter reprobos, & inter maledictos proiciam? Ad hæc omnia quis non intremiscat, nisi qui futura non credit? nam omnia, quæ Deus voluit observari, tam aperte posuit, & sui nominis auctoritate firmavit, ut ea facilius (quod dictu quoque nefas est) contemnamus, quam nos non intelligere tam aperta, & divina mentientes sagamus. Quando audimus: Hæc dicit Deus: quis futurum esse non credit, quod dicit Deus, nisi qui Deo non credit? Et horum, & his similibus consideratione perterritus sum, & timor, & tremor venerunt super me, & pene contexerunt me tenebræ peccatorum meorum, & semel susceptum gubernaculum Ecclesie, si licuisset, placuisset mihi omnino dimittere; si valerem, vel exempla Patrum, vel scripturas sacras consentaneas invenire.

XII. Idcirco, frater carissime, quia hæc omnia ita se habent, & veritas fatigari potest, vinci autem & falli non potest; fatigata mens nostra confugiat ad illum, qui per Salomonem dicit (e): Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne inuitaris prudentiæ tuæ. In omnibus vis tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos, & alibi (f): Turris fortissima nomen Domini, ad ipsam confugit justus & salvabitur. Stemus in justitia, & præparemus animas nostras ad tentationem, ut sustineamus sustentationem Dei, & dicamus ei: Domine refugium factus es nobis a generatione & progenie. Confidamus in eum, qui nobis onus imposuit: quod per nos portare non possumus, portemus per illum, qui est omnipotens, qui dicit, (g) Jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Stemus in prælio in die Domini, quia dies tribulationis, & angustie venerunt super nos. Moriamur, si Deus voluerit, pro sanctis legibus Patrum nostrorum, ut hæreditatem cum illis æternam consequi mereamur. Non simus canes muti, non simus taciti speculatores, non simus mercenarii, lupum fuli ope diversis tribulationibus fractum; super gregem Christi, prædicantes majori, & minori, diviti, & pauperi omne consilium Dei, omnibus gradibus, vel ætatibus, in quantum Deus donaverit posse, opportune, importune, eo modo, quo S. Gregorius in libro Pastoralis conscripsit.

Præterea non taceo caritati vestræ, quia omnibus servis Dei, qui hic, vel in scriptura, vel in timore Dei probatissimi esse videntur, displicet, quod bonum & honestas pudicitie * nostræ Ecclesie illudatur, & aliquod levamentum turpitudinis esset, si prohiberet Synodus, & vestrae. De feminis pergrinantibus.

Principes vestri mulieribus frequentiam, quam ad Romanam civitatem veniendo, & redeundo faciunt; quia ex magna parte pereunt, paucis remanentibus integris. Perpaucas enim sunt civitates in Longobardia, vel in Francia, aut in Gallia, in qua non sit adultera, vel meretrice generis Anglorum, quod scandalum est, & turpitudine totius Ecclesie vestra.

XIII. De usurpatoribus rerum Ecclesiarum. * defunt in alio textu.

Illud autem, quod laicus homo, vel Imperator, vel Rex, aut aliquis Praefectorum, vel Comitum seculari potestate fultus sibi per violentiam rapiat monasterium de potestate Episcopi, vel Abbatis, vel Abbatissae, & * incipiat ipse Abbatem regere, & habere sub se monachos, & pecuniam possidere, quae fuit Christi sanguine comparata: talem hominem antiqui Patres nominabant raptorem, & sacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli intrantem in ovile Christi, & maximo anathematis vinculo damnandum ante tribunal Christi. De talibus memorare sancti (a) Pauli Apostoli ad Timotheum, dicens: Dicitibus huius saeculi praecipe, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitianum, sed in Deo, qui praestat omnia. Talibus, si correptionem Ecclesiae non recipiunt, quia ut Ethnici, & publicani sunt, nec vivis nec mortuis communicat Ecclesia Dei: Talibus, quia, & hic, & ibi * reperiuntur, cum tuba Dei clangamus, ne tacentes damnemur.

(a) 1. Tim. 6.

* repelluntur.

XIV. De vestitu vano.

Supervacuum his, & Deo odibilem vestimentorum superstitionem omni intentione prohibere stude: quia illa ornamenta vestium (ut illis videtur, quod ab aliis turpitudine dicitur) latissimis clavibus, vermium imaginibus clavata, adventum Antichristi ab illo transmissa praecurrunt. Illius * calliditate per ministros suos introducere intra claustra monasteriorum fornicationem & luxuriam, &c. Hucusque epistola, cui finis deesse videtur.

* calliditatem.

Jam vero quid eodem anno in Anglia acciderit memoria dignum, iisdem Annalibus intexamus: Rex Occidentalium Saxonum sanctorum Regum suorum praedecessorum insignis pietatis aemulus, nolens illis se degenerem demonstrare, perpetuo pietatis monumento erga Romanam Ecclesiam fidem suam voluit reliquisse testatam. Nuntium siquidem remissere regno antecessores Reges, de qui-

PAGIUS II. Ina Rex Pontifici Romano denarios vocant, in singulas domos impositis, inquit Polydorus Virgilius lib. 5. Verum cum subdat, eum annum fuisse salutis circiter septingentesimum quadagesimum, Baronium, qui ejus locum integrum recitat in errorem tra-

xit, effecitque, ut de ea donatione hoc anno sermonem haberet; cum tamen Ina, aut jam mortuus esset, aut in Monasterio vitam duceret. Quare ea vel anno, quo Sceptum reliquit, aut non multo ante peracta fuit. Ranulfus Cestrensis lib. 5. cap. 24. de Rege Ina scribit: Qui primum omnium Regum denarium ex singulis domibus Regni sui B. Petro fertur concessisse, quod diu ab Anglis ROMESCOT, Latine vero DENA-

bus suis locis superius dictum est, Ceadualla, & Huu, & peregrinantes Romanam ad Limina Apostolorum, illic monasticam vitam amplexi, sancto sine in Domino quiescere. Iste vero antequam regno se abdicaret, voluit illud Ecclesiae Romanae vestigal jure perpetuo constituere, ut domus singulae, singulos denarios annuatim sancto Petro penderent; sic devincire populum suum studens, ut annui census pensatione cognosceret se subditum S. Petro, cujus & fidem firmam illibatamque omjiter conservaret: quem & scientes omnes Dominum esse suum, propensiori studio colerent, & in opportunitatibus invocarent. Ina nomen fuit huic Regi maxime pio, cujus uxor Regina nomine Edilburga, licet in sexu fragili, haud imparem fortitudine suo viro se exhibuit, dum & ipsa de contemptu mundi peregrinatum specimen dedit. Monasticam siquidem vitam amplexa, perpetuo se ergastulo mancipavit, cum monasterium monialium sanctarum ingressa, ibidem, ex Regina se in ancillam convertit, atque tantum sibi ipsi imperare delegit, probe sciens, vere esse illum Regem, qui Christi amore aliis subditum se constituit, & vere imperare, qui suis passionibus dominatur.

Edilburga Regina efficiatur monialis.

XV.

Omittimus de his loquentes singulos historicos recensere, satis putantes afferre in medium auctorem illum, qui similis scribae docto, profert de thesauro suo nova, & vetera; Virgilium dico, qui res Anglorum summa cum laude profectus, de eodem Rege numquam satis laudato haec, quae sequuntur, habet, totidem verbis reddita: Officia autem ejusdem Regis pietatis plena insinua produntur, & illud in primis, quod regnum suum Romano Pontifici vestigale fecerit, singulis argenteis nummis, quos denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit autem idem, ejus exemplo (ut opinor) ductus, Offa Merciorum Rex, qui non multum post tempus regnavit. Fuit is annus salutis circiter septingentesimus quadagesimus. Hoc vestigal, prout quidam scribunt, auxit post haec Ethelwolphus, seu Athulphus Rex, qui ut proximo libro demonstrabitur, totius fere insulae imperium obtinuit. Haec ipse: qui & de suo tempore, nempe praesenti saeculo ista subiicit: Omnis Anglia hoc tempore istud

Anglia tributaria S. Petro.

vestigal, pietatis, & religionis causa. Romano Pontifici pendit domesticam collatum, & nummi illi argentei vocantur a vulgo, Denarii divi Petri, quos Pontificius Quaestor, quem non inscienter, Collectorem nuncupant, exigit. Nos hanc olim quaesuram aliquot per annos gessimus, ejusque muneris obeundi causa primum in Angliam venimus. Haec ipse, scribens ad Henricum octavum tunc Regem, anno Redemptoris millesimo quingentesimo trigesimo tertio, cum Londini esset. Sed mirandum illud accidit: ubi cessavit pendere vestigal istud utcumque male redemptum, haeresum alluvione Anglicana Ecclesia absorbetur. At de rebus Angliae satis.

XVI.

Jam invitamus Orientalem Ecclesiam, quam sub duro jugo persecutoris Imperatoris reliquimus laborantem, cum ubique terrarum ejus Imperio subditarum Orthodoxis omnibus non nisi luctus esset & dolor; aliis dira morte multatis, proscriptis aliis, diversi generis cruciatus aliis afflictis, aliis mancipatis carceribus, fame frigoreque consumptis, ludibriis popularibus expositis aliis, per publica loca tractis, membrisque distractis, aliisque poenis affectis, praeter multitudinem haud mediocrem illorum, qui e civitatibus, relictis bonis omnibus, sponte migrantes in solitudines, voluntario exilio facti extorres abdita montium petiere, & recessus quaesiere silvarum, antra ferarum sua domicilia facientes. Dum inter haec Imperator, quasi (ut sibi visus) de idololatria profligata triumphans, laetus incederet, atque superbus, utpote quod de prostrata impietate, & puro cultu reddito Deitatis, ipsum Deum sibi fecerit debitorem. Qui (sicut in psalmo) (a) est de caelo auditum fecit judicium: terra tremuit & quiescit: juxta illud (b): Nam respiciens iratus terram, fecit eam tremere: haud enim diutius tolerans mala, praenuntiis irae suae perterrefecit Imperatorem. Etenim irato numine totus contremuit Oriens, civitates complures aequatae solo fuere, & quae erant in urbe statuae Imperatorum collapsae, con-

(a) Ps. 75. (b) Ps. 103.

Terramotus Constantinopolis vexat.

PAGIUS

NARIUS, PETRI vocabatur. Ethelburga Regina, quae Virum ad Monasticam vitam incitavit, idem vitae genus amplexa est: Nec deerat tantj Dux femina facti: qua cum antea Virum ad hoc audendum incitasset, tunc moventem verbis lenive, & labentem exemplis erigere; profusus quod ad salutem ejus spectat, nihil dimittere inquit Malmesburiensis lib. 1. De Reg. cap. 2. Ingressa est Berkingense Monasterium, ubi post aliquot annos Abbatissa exiit, & sancto sine quiescit. Diversa est haec Ethelburga ab alia ejusdem nominis quae Berkingensis Monasterii, prima Abbatissa fuit; quam alibi diximus, non fuisse filiam Annae Regis Anglorum Orientalium, sed Sancti Erconwaldi Londinensis Episcopi fororem.

trariae sunt, quasi ipsae stare non possent, ubi sacrae imagines essent ab ipso impio Leone prostratae; qui nec ipse quidem amplius potuit esse superstes: nam paucos post menses a terramotu (ut dicitur) ex hac vita sublatus est. At quomodo haec se habuerint, a Theophane petamus: in quo primum emendes, quod habet id accidisse vigesimo tertio Leonis Imp. anno; corrigasque ex iis, quae ipsemet subdit, id factum mense Octobri nona Indictione, inchoata jam ipsa mense Septembri, praesentem per Indictionis notam significans annum vigesimum quintum, juxta initam superius rationem ejusdem Imperatoris inchoatum ab octavo Kalen. Aprilis; eodem (inquit) anno terramotus factus est magnus, atque terribilis Constantinopoli, septimo Kal. Novembris, Indictionis nonae, feria quarta hora octava. Et corruerunt Ecclesiae, & monasteria, populusque multus exstinctus est. Cecidit autem & simulacrum, quod stabat super Attali porta magni Constantiniani una cum ipso Attalo, & titulus Arcadii, qui supra Xerophili columna stabat, & simulacrum majoris Theodosii, quod super auream portam videbatur, necnon & terreni urbis muri, ac civitates, & villae in Thracia, & Nicomedia in Bithynia, & Praenetus, & Nicaea, in qua salva tantum remansit Ecclesia. Fugit autem mare, & terminos suos in quibusdam locis, & perduravit terramotus mensibus duodecim. Hucusque Theophanes: qui & subdit tantam cladem Leonem in suum lucrum convertisse, tributo superimposito, ut ad muros instaurandos civitatis per singulos * aureos nummos argenteus solveretur: quod & propagatum in posterum tradunt.

Terramotus maximus Constantinop.

XVII.

Remansit terramotus hujus memoria in Graecorum Menologio Basilii Imper. jussu collecto, perpetuo elogio consignata verbis istis: Vigesimo quinto Leonis Isauri principatus anno, Indictione nona, vigesima sexta Octobris die, in S. Demetrii commemoratione, factus est ingens, & terribilis terramotus Constantinopoli, & omnes domus, & Ecclesiae conciderunt, LII 2 mul-

Ad num. XVI. & seq. Theophanes anno Leonis Imp. XXIV. quem Kal. Septemb. hujus Christi anni exorditur, ait: Eodem etiam nopolis anno terra motus ingens & tremendus mensis annuo Octobris die XXVI. Indictione IX. feria IV. hora termodici VIII. Constantinop. contigit, quo Ecclesia & tu concussa. Monasteria corruerunt, & e populo plurimi ruinis sa obruti, &c. Nonnulli in locis propriis limites mare deseruit: & menses XII. motus ille terra perseveravit. Quare cum hoc anno post Kalendaras Septemb. Indictio IX. in cursu fuerit, & dies XXVI. Octob. in feriam quartam inciderit, Baronius recte hunc terrae motum consignavit ex Auctore Miscellae, cujus locum integrum refert, sed perperam scribit, Theophanem seu Auctorem

III. Constanti-nopolis annuo

CHRISTI
740.GREGORII PAP. III.
10.LEONIS ISAU. IMP.
25.

multique ruinis oppressi sunt mortui. Unde tam terribilis terramotus memoriam recolentes, supplicamus; & ad magnum, & sacrum immaculatissime Domine nostra Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ templum, quod est in Balchernis, supplicantes, & eam intente precantes, & ex ipsa sine viri semine, vel corruptione, propter nos natum peccatores Dominum nostrum Jesum Christum orantes, ut nos a sua iusta liberet ira, contra nos excitata. Hactenus in Menologio memoria terramotus, annis singulis recoli solemniter consueta.

XVIII.
Longo-
bardi in-
festant
Romam
& Cam-
paniam.

Quod ad res spectat Occidentales, Roma ipsa motu bellico exagitur, parante adversus eam exercitum Luitprando Rege Longobardorum, eo quod (ut anno superiori dictum est) Romanorum auxilio Transamundus Dux Spoletanus ab ipso expulsus, in Ducatum fuerat restitutus; ipse vero Transamundus haud stans promissis, æque Romanis apparuisset infidelis, sibi que vendicasset Gallensium castrum. His pressus angustiis Gregorius Pontifex, ad petendum auxilium a Carolo Martello Duce Francorum legatio-

nem ornavit honorificam satis, misitque eidem sacra munera. De his enim hæc apud Anastasium leguntur his verbis: Hujus temporibus concussa est provincia Romanæ ditioni subiecta, a nefandis Longobardis simul, & Rege eorum Luitprando. Veniensque Romam in campo Neronis tendit tentoria, depradataque Campania, multos nobiles de Romanis, more Longobardorum, totodidit, ac vestivit.

Pro quo vir Dei Gregorius Papa, undique dolore constrictus, sacras claves ex Confessione beati Petri Apostoli accipiens direxit navali itinere ad partes Franciæ Carolo sagacissimo viro, qui tunc regnum regebat Francorum, per missos suos, id est Anastasium sanctissimum virum Episcopum, necnon & Sergium presbyterum, ad postulandum a præfato excellentissimo Carolo, ut eos a tanta oppressione Longobardorum liberaret. Eodem tempore, necessitate compulsus, plurimam partem murorum hujus civitatis Romanæ restauravit: alimoniam quoque artificum, & pretium ad emendam calcem de proprio tribuit. Hujus denique temporibus [I]. * Gallensium castrum pro quo quotidie expugna-

XIX.
De lega-
tione
Gregorii
Pap. ad
Carolum
Martel-
lum.

* Gal-
liensium.

NOTE [I] Hunc locum Jo. Vignolius in editione Anastasii, quam Romæ ad fidem codicum Vaticanorum paraverat, ita restituit: Hujus denique temporibus Gallensium castrum recuperatum est, pro quo quotidie expugnabatur Ducatus Romanus a Ducatu Spoletino; dans pecunias non parvas Transamundo Duci eorum, ut cessarent bella & questiones, & sic, ut potuit, causam finire, & in compage Sanctæ Reipublicæ atque in corpore a Deo dilecti exercitus Romani cum adnecti præcepit. GEORGIUS

PAGIUS

rem Miscellæ prodere, id accidisse anno XXIII. Leonis Imp. Theophanes enim, Auctor Miscellæ, Cedrenus & Anastasius in sua Versione Theophanis diserte scribunt; illum terræ motum accidisse anno XXIV. ejusdem Imperatoris. Secundo, Baronius qui Imperium Leonis a die XXV. Martii anni DCCXVI. aufpicatur, dicit corrigendum esse Theophanem, & loco, anno XXIII. reponendum esse, anno XXV. quo Basilius Imp. in suo Menologio tradit, singulis annis hujus terræ motus memoriam Constanti-nopoli recoli. At quoad annum hujus calamitatis fallitur Basilius Imp. vel potius hujus Operis Auctor, & in eo corrigendus, non vero sequendus est. Tertio, dicit Baronius subdere Theophanem, tantam cladem Leonem in suum lucrum convertisse, tributo superimposito, quod & propagatum in posteros tradunt. Sed doctissimus Annalista Theophani adscribit quod in Zonara legerat: Ruinam murorum, inquit Zonaras, tyrannus Leo ad Lucri occasionem detorsit. Nam Urbano populo per præconem edixit, eum moenia celeriter instaurare non posse, neque vero expedire Civitati, ut diu manibus caveat. Itaque se jussisse publicis tributis accessionem adjungi, vicenos quaterenos denarios in singula numismata: quibus in scilicet relatis, moenia sumptibus Imperatoris instaurantur. Ea exactio ab illo tempore etiamnum durat.

IV.

Ad num. XVIII. & seqq. Scribit Baronius ex Anastasio, Luitprandum Longobardorum Regem Romam obsidione cinxisse, & Gregorium Paganam sacras claves Confessione B. Petri Apo-

stoli accipientem Legatos ad Carolum Majorem Domus Franciæ misisse, ut eos a tanta oppressione Longobardorum liberaret. De unica Gregorii III. ad Carolum Martellum Legatione Anastasius loquitur; Continuator tamen Fredegarii cap. 120. duas ad Carolum missas testatur his verbis; Eo tempore hic a Roma B. Papa Gregorius claves venerandi sepulcri cum vinculis Sancti Petri, & muneribus magnis & infinitis, Legationem (quod antea nullis auditis aut visis temporibus fuit) memorato Principi (nempe Carolo) destinavit. Hujus duplicis Legationis hæc ratio profertur ab eodem Anonymo: Eo pacto patrato, ut ad partes Imperatoris recederet, & Romanum Consulatam præfato Principi Carolo sanciret. Sed variant omnes editiones; Aimoinus enim, seu potius ejus Continuator lib. 4. cap. 57. habet: Eo scilicet pacto, quatenus Sacram Romanam Ecclesiam a Longobardorum tyrannide liberaret, & a partibus Longobardorum Romanis consulendum præfatus princeps Carolus sanciret, quod & legitur in editione Willelmi Parvi. Editio vero Breullii: Eo scilicet pacto, quatenus Sacram Romanam Ecclesiam a Longobardorum tyrannide liberaret, ac Romanum Consulatam præfatus Princeps Carolus sanciret. Cointius anno DCCXLI. num. III. has editiones inter se confert, & dum locum illum corrigere tentat, magis corruptum. Ait enim ex illis neminem non colligere hunc Continuatoris Aimoini sensum fuisse, ut rejecto Longobardorum fœdere, Carolum ad partes Imperatoris accederet, & auxilio, consilioque

Legatio-
nes due
Gregorii
III. ad
Carolum
Martel-
lum.

CHRISTI
740.GREGORII PAP. III.
10.LEONIS ISAU. IMP.
25.

batur Ducatus Romanus a Ducatu Spoletano, pecunias non parvas Transamundo Duce eorum, redemit, ut cessarent bella & questiones, potuit causam finire, atque in compage sanctæ Reipublicæ, atque corpore Christi dicti exercitus Romani annecti præcepit. Hactenus Anastasius. Sunt qui confundant hanc legationem cum illa ad eundem Carolum a Gregorio secundo missa. Sed plane diversa ista ab illa fuisse, convincitur: siquidem illa non adversus Longobardos, sed adversus hæreticum Imperatorem missa fuit, quod etiam Græci auctores affirmant; istam vero ad reprimendum Longobardorum furorem esse directam, apparet. Præterea tunc ab eodem Carolo reciprocam fuisse missam legationem constat; modo vero nequaquam, eo quod morte, quæ sequenti anno contigit, fuerit ille, ne id faceret, impeditus. Sane quidem

† Locus
corruptus.

PAGIUS

Romanis esset. Hinc textum sic restituendum arbitratur: Eo pacto patrato, ut ad partes Imperatoris accederet, & Romanum Consulatam præfatus Princeps Carolus sanciret. [I] Antea scripsit Cointius, Pontificem Romanum non potuisse Consulatam sancire Carolo: Nam, inquit, Consulatam Imperium illis temporibus, significabat.

V.
Ante an-
num se-
quentem
non obita.

Verum neque hæc emendatio, neque interpretatio admittenda. Neque enim dubium esse debet, quin legendum sit: Eo pacto patrato, ut a parte Imperatoris recederet, & Romanum Consulatam præfato Principi Carolo sanciret. Varia Consulatam genera hoc tempore in usu erant, Consulatam perpetuam, qui tantum Imperatorum erat, & pars supremi Domini, ut suo loco demonstravi. Erat & Consulatam honorarium, ique ad certum tempus dari solitus, & uti ante Consulatam ordinarii suppletionem, non raro iterabatur. Hinc a Continuatore Anonymo Theophanis, ubi sermo est de Leonis Armeni Imperio pag. 440. legitur, mox Thomas quidam Patricius, bis Exconsul. Dicebantur & Consules Patricii, & in Gallia & Anglia Comites, & Duces ac Marchiones, Consules etiam appellabantur. In loco vero citato Continuatoris Fredegarii Consulatam pro Patriciatu sumitur, ut mox ostendam, postquam retulerò verba Annalisti Metensis, qui idem ac iste Continuator scribit: Anno DCCXLI. Carolus Princeps domitis circumquaque positus gentibus, dum ea quæ pacis erant,

auctor sui temporis res gestas scribens; qui Appendicem addidit ad Gregorium Turonensem, bis tradit, missam esse legationem ad eundem Carolum a Gregorio Papa cum iisdem sacris muneribus clavium, ut plane de his dubitatio esse non possit.

Cæterum hæc quæ ab Anastasio sunt enarrata, certiorum, & magis integram vendicant sibi fidem ex epistola Gregorii ipsius Romani Pontificis; quam hoc anno (ut ex ea apparet) scripsit ad Carolum Martellum: eam itaque describendam hic tibi operæ pretium duximus, ut ex ea res gestæ exploratæ reddantur. Contulimus eam cum duobus exemplaribus, quo mendis absoluta reddatur. Sic enim se habet (a).

Domino excellentissimo filio Carolo Subregulo, Gregorius Papa.

Nimia fluctuamur tribulatione, & lacry-

(a) Recit-
tant etiam
Martellum
10.2. 1.8.
c.10.

XX.

infra sui regiminis terminos disponeret, bis eodem anno Legationem Beatissimi Gregorii Papæ ab Apostolica Sede directam suscepit. Qui sibi claves venerandi sepulcri Principis Apostolorum Petri, ejusdemque pretiosa vincula cum muneribus magnis delatis obtulerunt: quod antea nulli Francorum Principi a quolibet Præsule Romanae Urbis directum fuit. Epistolam quoque Decreto Romanorum Principum sibi prædictus Præsul Gregorius miserat, quod sese populum Romanum relicta Imperatoris Dominatione ad suam defensionem & invitam clementiam convertere voluisset. Quare Gregorius III. a Carolo postulavit, ut ab Imperatore recederet, non vero sicut arbitratur Cointius, ut ad eum accederet, & Annalista Metensis manifeste indicat, Consulatam seu Patriciatum Carolo Gregorium obtulisse; cum ait, eum se ad ejus defensionem convertisse. Erant enim Patricii, quæ & Consules dicti, Ecclesiarum ac pauperum Defensores, & tam Carolus Magnus, quam Ludovicus Pius in Regnorum suorum divisionibus filiis suis injungunt, ut Ecclesiam Romanam Carolo Martelli & Pippini exemplo defendant.

Ex his Annalisti Metensis verbis colligimus etiam primo, utramque Legationem ad sequentem Christi annum pertinere, & male a Baronio ad præsentem referri. II. non bene eam Baronium existimasse, priorem a Gregorio II. ad eundem Carolum missam esse. Ille enim literis non vero Legationibus Carolo o-

VI.
Patricia-
tus Ecclē-
sæ Roma-
nae Carolo
Martello
delatus o-
pem

NOTE [I] Eo pacto patrato ut a partes Imperatoris recederet, & Romanum Consulatam præfato Principi Carolo sanciret &c. Verba hæc nemo melius emendat quam vetustus ille scriptor an-nalium Francorum vulgatus a P. Martene in Collect. Monum. tom. V. col. 388. qui facile chronicon Moissiacense in his annis mancum supplet. Ita ergo scribit. Quo pacto peracto sese populus Romanus, relicto Imperatore Græcorum & dominatione, ad prædicti principis defensionem & invitam ejus clementiam convertere cum voluissent &c. Offerebant igitur Romani Urbis suæ patriciam dignitatem, abjecta, quam ad id usque servaverant, erga Græcos imperatores obedientia. Quid autem responderit ad hæc Carolus his verbis idem author adnotavit. Per eos (per legatos nempe suos) omnia in responsis, quæ sibi & populo Francorum iussa (forte visa) fuerant, præfati scriptum remandavit. Non inani conjectura reputarem, Carolum oblatam occasionem dilatandæ dignitatis Francorum & suæ acceptasse; sed morte impeditum susceptum consilium executioni mandare non valuit. Quod autem tunc Romani meditabantur consilium, dein sub Pipino & Carolo Magno impleverunt. MANSI

Epist. posterior Gregorii Pap. ad Carolum Martellum.

cryma die noctuque ab oculis nostris non deficiunt, quando conspicimus quotidie, & undique, Ecclesiam sanctam Dei a suis, in quibus spes erat vindicandi, desitui filiis. Propterea coarctati dolore, in gemitu, & luctu consistimus, dum cernimus, id, quod modicum remanserat praterito anno pro subsidio, & alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione in partibus Ravennatum, nunc gladio, & igne cuncta consumi a Luitprando, & Hifprando Regibus Longobardorum. Sed in assis partibus Romanis, mittentes plures exercitus, similia nobis fecerunt, & faciunt; & omnes scalas S. Petri destruxerunt, & peculia, quae remanserant, abstulerunt: Et nulla nobis abs te, excellentissime fili, refugium facientibus, pervenit hactenus consolatio. Sed, ut conspicimus, dum indultum a vobis eisdem Regibus est motiones faciendi, quod eorum falsa suggestio, plusquam nostra veritas, apud vos recepta est; & timemus, ne tibi respiciat ad peccatum. Quando nunc abi resident ipsi Reges, ad exprobrationem nostram ita proferunt verba, dicentes: Adveniat Carolus, apud quem

PAGIUS

pem imploravit, uti anno DCCXXXVI. n. XVII. & seq. demonstravimus, & dubiis hic a Baronio num. XIX. propositis satisfacimus. Porro Patricios Consules vocatos fuisse, jam ostendi, cum verba feci de Consulatu Clodovei Magni ab Anastasio Imp. Consulibus renunciati. Praeterea Carolum Magnum, qui a Stephano III. & Hadriano I. Pontificibus Romanis Patriciatum obtinuit, Consulem nuncupant versus inscripti Libri Evangeliorum anno DCCLXXX. exarati ut videre est apud Duchesnum Tom. I. pag. 187.

Tempore vernali transiens Alpibus ipse Urbem Romuleam, voluit quo visere Consul.

Cum enim Carolus M. anno tantum DCCC. Imperator acclamatus fuerit, & Imperatorum Orientalium exemplo se se Consulem dixerit, Auditor praefatorum versus Consulatus nomine non nisi Patriciatum intelligere potest. Ea dignitas conferebatur illis, qui ad defensionem Ecclesiarum & inopum adversus vim potentiorum eligebantur, ut liquet ex formula a Paulo diacono in Hist. Longobard. in MS. Vaticano relata, qua Princeps Patricium renunciabat: Hunc honorem tibi concedimus, ut Ecclesis Dei & pauperibus legem facias, & inde apud Altissimum iudicem rationem reddas. Tunc induat eum Imperator mantum, & ponat ei in dextro indice annulum, & det ei bombacium propria manu scriptum: Eslo Patricius misericors & iustus. Tunc ponat ei in caput aureum circulum, & dimittat.

VII. Extraordinaria Ecclesia Protectio antiqua.

Principes quidem Ecclesias in Regnis suis constitutas ex Officio tueri tenentur; quod jus Protectionis ordinarium est, & a Jurisdictione pendet. Sed aliud est jus quoddam Protectionis extraordinarium, inquit Marca lib. 1. de Concordia cap. 12. num. 1. quod Ecclesiis sibi non subditis adversus potentiorum vim publicam, aut privatam, impertiri solent

refugium, & exercitus Francorum; & se valent, adiuvent vos, & eruant de manu nostra.

O quam insanabilis dolor pro his exprobrationibus in nostro retinetur pectore, dum tales, ac tanti filii suam spiritualem matrem, sanctam Dei Ecclesiam, ejusque populum peculiarem, non conantur defendere! Potens est, carissime fili, ipse Princeps Apostolorum, ob a Deo sibi concessam potestatem, suam defendere domum & populum peculiarem, atque de inimicis dare vindictam, sed filiorum fidelium mentes probat.

Non credas, fili, falsis suggestio-nibus, & suasionibus eorundem Regum. Omnia enim tibi falso suggerunt, scribentes circumventiones, quod quasi aliquam culpam commissam habeant eis eorum Duces, id est, Spoletinus, & Beneventanus. Sed omnia mendacia sunt. Non enim pro alio (satisfaciat tibi veritas, fili) eosdem Duces persequuntur crimine, nisi pro eo, quod noluerunt praterito anno de suis partibus super nos irruere, & sicut (illi fecerunt) res sanctorum Apostolorum destruere, & peculiarem populum depredare, i-

XXI. Quid Reges contra Duces.

* qui

za dicentes ipsi Duces: * Quia contra Ecclesiam sanctam Dei, ejusque populum peculiarem non exercitamus, quoniam & pactum cum eis habemus, & ex ipsa Ecclesia fidem accepimus; ideoque mucro eorum desavit contra eos. Nam ipsi praedicti Duces parati fuerunt, & sunt secundum antiquam consuetudinem eis obedire: sed illi retinentes iram pro eo, quod superius diximus, per exquisitam occasionem volentes illos, & nos destruere, & invadere; ideoque utrosque persequentes, & vestra bonitati suggerunt falsa, ut & Duces illos nobilissimos degradent, & suos ibidem pravos ordinent Duces; & multo amplius quotidie, & ex omni parte Dei Ecclesiam expugnent, & res beati Petri Principis Apostolorum dissipent, atque populum peculiarem captivent.

XXII. Legatum petit mitti ad explorandum.

Tamen, ut rei veritas vobis penitus declararetur, Christianissime fili, jubeas, post ipsorum Regum ad propria reversionem, tuum fidelissimum missum, qui non praemiis corrumpatur, huc dirigere, ut propriis oculis persecutionem nostram, & Dei Ecclesiae humiliationem, & ejus verum desolationem, & peregrinorum lacrymas conspiciatur, & tuae devotioni omnia pandantur. Sed hortamur tuam bonitatem coram Domino, & ejus terribili judicio, Christianissime fili, ut propter Deum, & ani-

PAGIUS

iam completebatur, quae pactis cum Rom. Pontificibus initis constituta erat. Quare falsi sunt Ducangius in suo Glossario verbo Patricius, & passim ante eum alii, qui scribere, Romanos postquam se se a Graecanicis Imperii jugo subduxerunt, Longobardis etiam devictis & superatis, Pippino primum, deinde Carolo Magno & Carolomanno Patriciatum adscripsisse. Nam non Pippinus, sed Carolus Martellus primum hanc auctoritatem a Romanis accepit, idque antequam ite aperte ab Imperatore deficerent, quod nonnisi post Pippinum in Regem Francorum unquam contigit. Verum est, Italos Gregorii II. & Gregorii III. tempore a Leone Imp. Constantinopol. derelictos quod ejus haeresi adherere, & a Pontifice Romano desistere nollent, sibi omnes ubique in Italia Duces elegisse, ut testatur Anastasius in Vita Gregorii III. sed hic Pontifex intercessit, ne in avertam defectionem erumperent, & novum Principem crearent. Illis itaque difficillimis temporibus Carolus Martellus Patricius Romanorum ac Defensor Ecclesiae dictus est, ut jam ex Continuatore Fredegarii ostendimus, & evidenter insinuat Carolus Magnus in divisione Regni sui anno DCCCVI. inter filios facta, in qua ait: Super omnia autem jubeamus, ut ipsi tres fratres curam & defensionem Ecclesiae Sancti Petri simul suscipiant, sicut quandam ab avo nostro Carolo, & beata memoria genitore Pippino Rege, & a nobis postea suscepta est; & ut cum Dei adiutorio ab hostibus defendere nitantur, & iustitiam suam, quantum ad ipsos pertinet, & ratio postulaverit, habere fiant. Non minus igitur Carolus Martellus Romanorum Patricius fuit, quam Pippinus & Carolus M. cum eorum omnium auctoritas in solo Patriciatu illis collato inisteret.

VIII. Patriciatum duo complectebatur.

Paulo post subjungit Marca, initium pactorum de Protectione cum Ecclesia Romana conventorum in ea tempora conferendum esse, quibus Gregorius III. se suamque Ecclesiam Tutitioni Caroli Francorum Ducis commisit, ac batur. Protectionem istam novis quibusdam legibus firmatam fuisse a Pippino Rege Francorum & Stephano II. Pontifice Romano, qui Patricii dignitatem Pippino & ejus filiis attribuit. Denique Patricii nomen duo quaedam complexum esse, & Jurisdictionem, qua Reges Francorum in Urbe ex consensu Pontificis & populi Romani potiebantur; & Protectionem, seu Defensionem, quam Romanae Ecclesiae polliciti erant. Quae omnia verissima sunt, nisi quod ad tempora Gregorii III. differt quod sub Pontificatu Gregorii II. inchoatum fuit, ut anno DCCXXVI. num. XIII. & seq. monstravimus. Patriciatum igitur Romanorum, Defensionem illam

mae tuae salutem, subvenias Ecclesiae S. Petri, & ejus peculiari populo, eosdemque Reges sub nimia celeritate refutes. Non despicias deprecationem meam, neque claudas aures a postulatione mea; * sic * non tibi Princeps Apostolorum claudat caelestia regna.

Conjuro te per Deum vivum & verum, & per ipsas sacratissimas claves Confessionis beati Petri, quas vobis ad Regnum direximus, ut non praeponas amicitiam Regum Longobardorum amori Principis Apostolorum, sed velocius sub nimia festinatione sentiamus, post Deum, tuam consolationem ad nostram defensionem; ut in omnibus Gentibus declaretur vestra fides, & bonum nomen; quatenus, & nos cum Propheta (a) mereamur dicere: Ex- (a) Ps. 19. audiat te Dominus in die tribulationis, protegat te nomen Dei Jacob.

Harum autem litterarum portator * An- * Anthardus vester fidelis, quod oculis suis vidit, (& nos ei injunximus) omnia tuae benigne excellentiae viva voce narrabit. Et petimus bonitatem tuam coram Deo teste, & iudice, ut nimis festinanter lenias dolores, & letabunda nobis celeriter mittas nuntia, ut laeto affectu animo, die noctuque pro te, tuisque fidelibus coram sacris sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli Confessionibus, Do-

* Anthardus

IX. Carolus Martellus inter Patricios Ecclesiae Rom. annumerandus.

Non aliter loquitur Ludovicus Pius ac Carolus M. in divisione Regni inter filios suos facta, de qua anno DCCCXXXVIII. num. IV. agemus: Super omnia jubeamus, atque praecipimus, ut ipsi tres fratres curam & defensionem Ecclesiae Sancti Petri simul suscipiant, sicut ut quondam a proavo nostro Carolo, & avo nostro Pippino, & beata memoria Carolo genitore nostro Imperatore, & a nobis postea suscepta est. Ex his evidentissimum fit, Consulatum Carolo Martello attributum diversum non fuisse a Patriciatu, cum eisdem effectus sortitus sit, eademque jura in eum ac Patriciatu in Pippino ac filium ejus Carolum, antequam imperaret, contulerit. Licet enim Consulatus vox plures significationes habeat, sicuti & Patriciatu, utraque tamen in ea significatione sumenda, in qua Defensionem Ecclesiae Romanae annexam habet, quod de Patriciatu nunc inter omnes convenit, & de Consulatu, post ea quae in medium adduxi, dubitari non debet. Ex quibus tandem omnibus sequitur, inter tot praecleara facinora Caroli Martelli Defensionem, quam Ecclesiae Romanae graviter afflictae praebuit, annumerandam esse.

X. Vexillum S. Petri Defensoribus Ecclesiae missum.

Cum vero Romani Pontifices Vexillum Sancti Petri Ecclesiae Romanae Defensoribus, vel pro ea pugnaturis mittere soliti fuerint, hic mos repetendus a Carolo Martelli temporibus, cum is primus inter Principes ad Ecclesiae Romanae Defensionem vocatus sit, & Vexillum illud ad Pippinum, & postea ad Carolum ejus filium antequam imperaret, cum uterque Patriciatu accepit, missum fuerit, ut anno DCCLXXIV. ostendam. Id quidem non asserit Continuator Fredegarii, sed tantum Legationes ad Carolum Martellum missas valde solemnes fuisse.

CHRISTI 740.

GREGORII PAP. III. 10.

LEONIS ISAU. IMP. 25.

mino fundamus preces. Hucusque Gregorii ad Carolum epistola.

XXII. Vidisti, Lector, immentos animi aestus tanti Pontificis, mentis angustias, cordisque dolorem ipsius æque intellexisti. Sed occinas ipsi tu illud Propheticum: (a) Dicite iusto quoniam bene. Et illud (b). Quiescat vox tua a ploratu, & oculi tui a lacrymis, quia est merces operi tuo. Eadem quippe via, qua humana calliditate iniqui humiliare, atque deprimere Sedem Apostolicam putant, seipsos vero in immensum attollere, & exaltare: eadem ipsam elevant, & extollunt, seipsos vero penitus perdunt, & ad nihilum redigunt. O mirabilis Deus in consiliis super filios hominum, dum (c) reprobat consilia Principum.

(a) Isai. 30. (b) Jerem. 31. (c) Ps. 32.

Meminisse debes hic opportune, quod (ut superius dictum est) nefandus Imperator Leo Isauricus ob confractionem sacrarum imaginum principum omnium, Occidentalium in se odia convertit usque adeo, ut in eum arma movere omnes æque parati essent, jamque moverent: cum ille in odium Romani Pontificis, cui motus istos omnes tribuit, a stuta malitia pacis fœdere conciliavit sibi Regem Longobardorum in Italia potentissimum, concitavitque eum in Ro-

PAGIUS fuisse, quod antea, inquit, nullis auditis aut visis temporibus fuit. Veram neque id Anastasius de Pippino & Carolo literis mandavit, cum de utriusque Patriatu verba fecit, quod tamen Poeta Anonymus, cujus verba loco laudato recitabo, non omisit, indeque quid de Carolo Martello sentiendum nos edocet. Vexillum Sancti Petri Pontifices Romani Carolo Magno non misere, postquam Imperator acclamatus est, quemadmodum nec Imperatoribus, qui ei successere, quia Romane Ecclesie Tutio ex generali obligatione & speciali pacto Imperio conjuncta fuit; sed illud consuevere Pontifices Romani ad Principes Christianos mittere, qui in Paganos expeditionem susceperunt, vel contra Schismaticos aut Hæreticos. Ita Victor III. illud Roberto Guiscardo in Græcos Schismaticos bellum moventi deferendum tradidit, ut notat Guillelmus Apulienis lib. 4. de Gest. Normann. Urbanus II. Hugoni M. Viromandorum Comiti in prima expeditione sacra, ut habent passim Scriptores Rerum Hierosolymitanarum, & Alexander II. Vuillelmo Notho Duci Normannæ in bello contra Haraldum, ut legitur apud Ingulfum pag. 90. Alia hujus rei exempla profert Ducangius in Glossario, verbo Vexillum.

XI. Habere & suos Defensores aut Advocatos in frequenti jam usu ante Caroli Magni ætatem Ecclesie & Monasteria, ut ostendunt Martinus Mager a Schonberg in Tractatu de Advocatia armata, præsertim cap. 5. num. 106. & Lechmanus lib. 2. cap. 36. & Monachi Sandionysiani in Francia Vexillum proprium sui Monasterii, quod Auristammam vocant, suo deferendum Defensori portigebant praterito, quæ pro bonorum suorum, aut privilegiorum

manum Pontificem, eo prætextu, quod foveret Duces Longobardorum ipsi infectos, Spoletinum, atque Beneventanum, in spem erigens, ut suo auxilio illos efficiens, solus absque sociis in Italia Longobardorum esset potiturus imperio. Sualit cito ista cæca prudentia carnis, & regni dilatandi insana cupiditas ad malum impulit, Cum miser ille, nulla habita ratione sacrorum, omni penitus divini judicii abjecto timore, in Romanam Ecclesiam innitit exercitum, qui primum omnium in sacrosanctam sancti Petri basilicam extra muros Urbis positam impetum faciat.

Sed toto isto molimine, atque conatu nihil aliud præstitit ipsi hujuscemodi, abique Deo initum, & contra Deum adhibitum pravum consilium, nisi (quod declararunt eventa) ut adimeret suis posteris ipse regnum avitum in perpetuum; Romanam vero Ecclesiam plurium provinciarum possessione locupletaret, augeter gloria, potentia dilataret, atque cumaret honore. Ut plane secundum illud Davidicum (d): Merita est iniquitas sibi. Præter spem, & contra spem male conceptam cuncta successerunt, licet ipsa principia visa sint ejus

tutione suscipere cogebantur, illudque Defensor seu Advocatus ex Abbatis manibus, certis precibus ad id ab eo recitatis, ex Sancti monumento, cui appensum erat, accipiebat. Comites Andegavenfes tanquam Advocati Monasterii Sancti Martini Turonensis, Vexillum Sancti Martini in bellis Monachorum deferre solebant, ut traditur in Historia Andegavenfium Consulium, & Anonymus, qui vitam Sancti Joannis Episcopi Eboracensis scripsit, ait, S. Joannis Beverlacenfis Vexillum assumptum ab Athelstano (Rege Anglorum), quo tempore de bellavit Scotos. Utrum vero usus ille ab Ecclesia Romana ad Monasteria, vel ab his ad Ecclesiam Romanam transferret, non satis liquet. Illud certum, Carolum Martellum primum ex Principibus postulante Pontifice, Ecclesie Romanæ Patrocinium suscepisse. Porro cum Gregorii Legatio Carolo gratissima fuerit, non dubium, quin per Missos suos Luitprando Regi bellum denunciavit, nisi Ditione Romana quam primum excederet, & Luitprandum ejus minis ab incepto deterritam Papiam, unde venerat, rediisse. Sed Legatione a Gregorio III. ad eum missas magis explicandæ.

XII. Cointius anno DCCXLI. num. I. & seqq. utramque Legationem eo anno directam esse, recte scripsit; utramque Gregorii Epistolam ad Carolum Subregulum ad eundem annum pertinere; & Luitprandum Longobardorum Regem hoc tantum anno Urbem Romanam circumfedit; quod in priori Gregorii ad Carolum Epistola Gregorius dicat: non enim pro alio (satisfaciunt tibi veritas, filii) cœdem Duces (nempe Spoletanum, & Beneventanum) persequuntur capitulo, nisi pro eo quod noluerit praterito anno, de suis partibus super nos irruere, & sic

CHRISTI 740.

GREGORII PAP. III. 10.

LEONIS ISAU. IMP. 25.

arridere consilio, & favere nequitia, ita permittente Deo, ut ita ex uberi lacrymarum semente sancti Pontificis, & cum ipso laborantis Ecclesie, locupletissima messis gaudiorum excresceret, quam Apostolica falce lætantes meterent successores: nam ex sententia Domini, in hoc est verbum verum (a): Quia alius est, qui seminat, alius est qui meret.

(a) Joan. 4.

XXV. Cur Carolus non subvenit Ecclesie.

Quod autem ad Carolum spectat, cur adversus Luitprandum non cito surrexerit: ea certior ratio afferri posse videtur, quod eundem Regem in præliis adversus Sarracenos magno discrimine, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

cut illi fecerunt, res SS. Apostolorum destruxerunt. Præterea eadem literæ testantur, id, quod modicum remanserat. Præterito anno pro subsidio & alimento pauperum Christi: seu luminariorum concinnatione, in partibus Ravennatum, nunc gladio & igni consumi a Luitprando & Hilprando Regibus Longobardorum, idest, eodem tempore, quo Gregorius calamo manum admovit, in partibus Ravennatum a Longobardorum Regibus igni ferroque consumi, quidquid praterito anno, sive anno DCCXL. cum belli moles illic denotabat, remanserat e Sancti Petri patrimonio, quod alendis pauperibus, luminibusque comparandis destinatum erat. Quare utraque Gregorii III. Epistola ad Carolum data ad annum sequentem spectat. Adhæc Anastasius in Vita Zacharie Papæ recitans res gestas a Luitprando Rege, currente decima Indictione, asserit quatuor Civitates, quas ante biennium, hoc scilicet anno, per vim abstulerat, ab eo, post colloquium cum eodem Pontifice habitum restitutas fuisse: prædictas quatuor Civitates, quas ipse ante biennium per observationem factam pro prædicto Traismundo Duco Spoletino abstulerat, eidem Sancto cum earum hæbitatoribus redonavit Viro, anno scilicet Christi DCCXLII. ut infra demonstrabimus.

XIII. Dux Gregorii III. ad Carolum literæ anno sequenti data.

Literæ Pontificiæ, quas hoc anno exhibet Baronius, priores sunt Codicis Carolini, seu Epistolæ, quas Romani Pontifices scripsere ad Carolum Majorem Domus, ad Pippinum, ad Carolum Magnum, & ad Carolomannum ejus fratrem, prioresque illæ literæ post Legationem anno sequenti in Franciam missam, Roma directæ sunt; in iis enim Gregorius Carolum per ipsas claves Confessionis Beati Petri, quas ei jam misit, hortatur, ut Regum Longobardorum amicitiam amoris Principis Apostolorum non præponat. Literæ vero Gregorii III. ad Carolum recitatæ a Baronio anno præcedenti, eodem quoque anno DCCXLI. sed serius missæ sunt, ut etiam insinuat ordo, quo collocantur in Codice Carolino. Baronius cum legisset hæc verba in Vita Gregorii III. Hujus temporibus concessitque est Provincia Romanorum Ditioni subiecta a nefandis Longobardis, seu & Rege eorum Luitprando, veniensque Romanam in campo Neronis tentoria tetendit, depraadataque Campania multos nobiles de Romanis Longobardorum more rotondit atque vestivit. Pro quo Vir Dei undique dolore consiliis sacras claves ex Confessione B. Petri Apostoli accipiens partibus Francia Carolo sagacissimo Viro, qui tunc Regnum regebat Francorum, navali itinere per Missos suos direxit, &c. Baronius, inquam, inde deduxit Romam hoc anno a Luitprando Re-

dubiaque valde alea sæpe commotis fidelissimum habuerit adiutorem, cujus ope etiam eisdem magna gloria superavit. Ne videretur igitur malum pro bono, animo ingrato rependere, ab inferendis copiis in eum abstulit, cui par erat, nisi adversus Romanam Ecclesiam militasset, etiam (ut ille fecerat) suo exercitu præsto esse. Sed quoniam ejusmodi ratio apud Deum minime probaretur, cum religioni sint jura omnia posthabenda: inde fortasse accidit, quod, vindice numine cito, & miserando interitu fuerit ex hac vita sublatus, ut dicitur

Religionis omnia posthabenda.

M m m an

ge obsidione cinctam esse, sicuti ex verbis recitatis in Vita Zacharie Papæ anno superiori deduxerat, tunc Romam primum a Luitprando obsessam fuisse. Quæ duplex obsidio Romana si vera sit, non male Conditor Epitaphii Luitprandi Regis prius ejus expeditionem Romanam, quam Saracenicam, quam constat anno superiori ab eo susceptam, commemorat. Verum in Vita Gregorii III. & in Vita Zacharie de una eademque obsidione Romana sermo esse videtur, sive utraque Vita ab uno eademque Auctore scripta fuerit, sive quod verosimilius, diversorum Scriptorum foetus sint. Laudata tamen verba ex Vita Gregorii III. desumpta, quæ extant in variis MSS. Anastasianis; in editione Regia leguntur tantum inter varias lectiones. Quid Legationibus, literisque Gregorii III. responderit Carolus, nullas Verterum prodidit; non dubium tamen, quin laudatæ literæ Carolo gratissimæ acciderint, cum Continuator Fredegarii in sua Appendice scribat: Ipse mirifico ac magnifico honore ipsam Legationem recepit, munera pretiosa contulit, atque cum magnis premiis cum suis sodalibus missi Grimonem Abbatem Corbenfis (legendum Corbeiensis) Monasterii, & Sygobertum Reclusum Basilica Sancti Dionysii Martyris Romam ad limina S. Petri & S. Pauli destinavit. Carolus tamen auxilium quod Gregorio III. promisit, libenter præstitisset, sed anno sequenti, quo utraque Legatio ad eum missa, jam morbo laborabat, mensæque Octobri, obiit, Carolus itaque primus omnium Principum Francorum, aut cuiusquam alterius gentis Princeps, Urbis Ecclesieque Romanæ patrocinium suscepit, monito, uti jam dixi Longobardorum Rege, ut a suscepto consilio desisteret, & Pontifici patrocinio suo oblato.

Carolus autem jam hoc anno ægrotasse indicat laudatus Continuator his verbis: Interim (quod dicit dolor & major sollicitat ruinam) in Sole, Luna, & stellis nova signa apparuere, seu & Paschalis ordo Sacratissimus turbatus fuit, quasi hæc prodigia mortem ejus præsignassent. Hoc enim anno Pascha secundum Canonem Victorii contigit XV. Kalend. Maii; secundum Alexandrinis vero VIII. Kalendas eadem, ideoque octiduo serius. Galli Periodum Victorii hoc anno adhuc retinebant, ut videre est apud Bucherium de Doct. Temp. cap. IX.

In Annalibus Metensibus ac Fuldensibus legitur: DCCXL. Pax & quiete Regno Francorum per Carolum redditur ad tempus, Garbis superatis Saxanibus & Fresonibus subactis, expulsis Saracenis, Provincialibus receptis, quod brevius in Tillianis, Petavianis Masciacensibus & Na-

XIV. Dissidium de die Paschatis.

XV. Gallia sine bello fuit.

anno sequenti. De auxilio autem adversus Sarracenos a Luithprando Carolo præstito, testis est ipsa sepulchralis inscriptio

eiusdem Regis, suo loco inferius recitanda.

Re-

PAGIUS

zarianis his verbis declaratur; DCCXL. sine hostilitate ulla, in quibusdam sine hoste fuit hic annus, Carolus itaque victis circumundique

Francorum hostibus, vel nullo ejus vires nimis sibi malo suo notas amplius experiri volente, interiora Regni Franciæ ordinavit.

I. **R** Edemptoris anno septingentesimo quadragesimo primo, Indictione nona, die decimo octavo Junii moritur Leo Imperator, moxque in locum ejus, qui cum patre regnabat solus, Imperii habenas moderandas suscepit. Habentur hæc firma assertione Theophanis, ubi ait: *Regnavit Leo ab octavo Kalendas Aprilis quintadecima Indictionis usque ad quartum decimum Kalendas Julii nonæ Indictionis, cum regnasset annis viginti quinque mensibus duobus, diebus viginti. Similiter, & Constantinus filius ejus Imperii, & impietatis ejus successor ab eodem decimoquarto Kalendas Julii Indictionis nonæ regnare cepit, &c.* Sed de Imperii ejus initio corrigere secundum ea, quæ suo loco superius dicta sunt. Subdit vero Theophanes.

Constantinus Copronymus imperator solus.

Taliter ergo (ut prædiximus) mortuus est Leo, tum animæ, tum corporis morte, nimirum detrusus ad inferos, & imperat ejus filius. Et quidem quæcumque sub Leone impio Christianis evenerant, sive circa orthodoxam Fidem, sive super civilibus dispositionibus, sive super turpis lucris quæstu, & avaritia per Siciliam, Calabriam, & Cretam adjuventia pariter, & adimposita, sive in Italia defectione propter ejus cacodoxiam, sive in fame, & pestilentia, gentiumque pressuris, ut particularia taceam, in præcedentibus ostenduntur capitulis. Hæc de Leone.

II. De filio autem ista: *Hic enim perniciosissimus, & ferox, tyrannice, nec legitime abusus Imperio, primo quidem a Deo, & intemerata Matre ipse, & ab omni.* Ann. Eccl. Tom. XII.

bus Sanctis abscedit magis maleficiis, & luxuriis, cruentisque sacrificiis, & caballinis stercoreibus, atque lotio delectatus, mollitibus, ac dæmonum invocacionibus gaudens, atque omnibus animas corruptentibus adjuventionibus a tenera ætate convivens. Heu quale monstrum in suum damnum peperit Oriens! Ut plane perspicuum redditum fuerit, non nisi ob flagitia in præteritum perpetrata, tale Constantinopolim malum esse persesam. Revoca in memoriam justorum exilia, & alia dira sub Monothelitis illata fidelibus, quæ sunt dicta superiori tomo (a). *Altissimus enim est patiens reditor.* Nec irascitur per singulos dies, quibus homines peccant; sed misericordia magna sic puniens, non solum peccata in tribulatione dimittit, sed gloria quoque coronat, dum videlicet, eo modo Martyrum coronis Ecclesiam Orientalem illustrat, ut in camino ignis, scoria selecta, aurum purum exstat, quo & conficeretur corona Martyribus. Quis non videat, atque ipsis manibus tangat, hoc fuisse consilium Domini, cum nefandissimos homines non solum regnare permiserit, sed tum patrem, tum filium ad annos plurimos propagare vitam siverit, insuper & a conjurationibus tentatis sepius liberos absque obice summa securitate reddiderit? Nam audi quos nexu idem Constantinus evasit hoc ipsius Imperii exordio, ab Imperio jam factus extorris; & quomodo statim exactus ab Imperio, in ipsum fuit denuo restitutus. Sed de eo primum dicendum hic est, hoc primo anno ejus Imperii ab eo fuisse

(a) Ecclesi

III.

M m m 2

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6234.

SÆC. VIII.
Anno E-
rz Hisp.
DCC-
LXXIX.
Anno He-
braicæ
CXXIV.
Inchoato
die 15.
Novemb.
fer. 4.
A. C. 741.
I.
Moritur
Leo Imp.

22. A. D. I. P. 9. April. Indict. 9.

JESU CHRISTI 741.

ZACHARIÆ PAPÆ I.

CONSTANTINI COPRONYMI 22. & I.

AD num I. & seq. Theophanes ad annum ptemb. superioris Christi anni exorditur, ait: *a mensis Martii die vigesimo quinto decima quinta Indictione, ad mensis Junii diem decimum octavum nona Indictionis, Leo imperavit. Tenuit autem Imperium annis viginti quatuor, menses duos, dies viginti quinque. Constantinus pariter ejus filius impietatis æque ac Imperii Successor a præfatoro mensis Junii die decimo octavo nona Indictione, ad mensis Septembris diem decimum quartum Indictione decima quarta, Deo permittente, potestatem obtinuit annos quatuor supra triginta, menses tres, dies duos. It ergo Leo, ut præmissimus,*

eodem anno ejusdem Indictionis nona mensis Junii die decimo octavo simul cum anima mortem obiit corporis: cui in tyrannidis summa potestate occupanda filius Constantinus successit. Baronius qui Leonis Imperium a die XXV. mensis Martii anni DCCXVI. auspiciatur, & mortem ejus hoc anno collocat, dicit corrigenda ea quæ hic scribit Theophanes. Verum is nullibi magis accurate locutus est, Indictionem qua Leo Imperium iniiit, quæve mortuus est, semel & iterum memorans, & tam diem ejus natalem, quam emortualem exprimens. In hoc tamen errat Theophanes, vel forsitan ejus Librarii, quod hunc annum vocet Incarnationis secundum Alex. DCCXXXII. qui Kalendis Septemb. anni Christi DCCXXXIX. inchoatur. Sed Indict. IX. quam iterat, nos de ejus sententia certos reddit, ostenditque Leonis initium ab anno DCCXVII. nullo modo removeri posse. Nicephorus in Breviario dicit, Leonem ex aqua intereunte mortuum esse.

A num. III. ad VI. Pergit Theophanes citatus: *nunc irreligiosissimi & infelicis undequaque filii ejus nefaria gesta, sceleratiora multo Deoque magis invisæ decet recensere; ex veritate tamen oraculis, seu in Dei cunctis inspicentibus sceleratior.*

II. Constantinus Copronymus patre scelestior.

se promulgatum edictum contra venerandas imagines. Theophanes enim id testatur, & Cedrenus, atque alii idem affirmant; sed repressus est, ne quod coeperat malum, modo perficeret, adversarium Deum excitans contra eum, si forte his monitus malis, a coepto desisteret. Sed audi Theophanem.

Artabafdi molitio.

Fuit gener Leonis Imperatoris maritus Annae ejus filiae Artabafus Europalata, olim Praetor Armeniae, qui praesto fuit ipsi Leoni ad invadendum Imperium. Hunc, ubi Imperium assumpsit, suspectum habere cepit Constantinus, ob idque primum molitus est necem filiorum ipsius. Hoc namque anno quinto Kalendas Julii profectus adversus Arabes Imperator, petiit ab Artabafdo, ut filios suos ad se mitteret, quos, ut nepotes ex sorore si-

PAGIUS

tis ac intime penetrantis conspectu positi, nulla vel rei superflua accessione facta, quod nimirum eum posteris, tum in miseris atque improbis hominibus secundum execrandam iniquissimi Imperatoris sententiam errantibus prodesse queat, qua ab Indictione decima, & primo Imperii ejus anno deinceps gesta sunt, fideliter enarrabimus. Ipse siquidem perditissimus ac mente plane superfactus, sive potius sanguinaria ac crudelissima fera, tyranni, non legitimi Imperatoris more, Imperium administrans, a Deo imprimis, & Servatore Nostro Jesu Christo, & ab Immaculata, & Sanctissima ejus Matre, & a Sanctis omnibus, mala praestigiarum arte affectata, impunitatibus, effuso victimarum cruore, equinis stercoreibus & lotiis seductus, obscenis castibus, & demonibus invocandis assuetus ab infantia, studiis deinceps omnibus, qua antivum perdunt, & perniciem ingerunt, a primis annis innutritus fuit.

III. De Artabafdo sibi Imperatore praeficiendo Constanti-nopolitani cogitant.

Postquam vero paternam potestatem, ejusque simul impietatem hereditario jure adit, quis explicare valeat, quas malitia turbas ab ipsis primordiis sceleratus ille ac piaculis omnibus infectus moverit, & quas per universum Orbem, tanquam per aeris spatium, malorum evomere flammam? non levis etenim incendiorum bujuscumodi spectatores tristitia & animorum consternatio incessit: adeo ut ab Imperii latini principio propter innatam truculentiam omnes exosum haberint, & in Artabafdam Europalatorum & Opsecii comitem, & ob locatam sororem Annam ejus generum, seu rectum de fide sensum jugiter retinentem bene affecti Imperium studuerint transferendum.

IV. Artabafdi Imperatoris salus.

Theophanes his narratis exorditur annum Incarnat. secundum Alex. DCCXXXIII. qui Kal. Septemb. superioris Christi anni incipitur, & cum mense Augusto currentis absolvitur. Et tamen annum illum Incarnat. secundum Alex. copulat cum anno primo Constantini Imper. quem inchoat a Kalendis Septemb. hujus Christi anni. Quare Chronicon Theophanis per hujus Imperatoris tempora perturbatum ac corruptum quoad Incarnationis annos, ideoque annos Imperii Constantini, qui recte in eo procedunt, tantum citabimus. Anno itaque primo Constantini a Kalendis Septemb. hujus Christi anni coepto, ait Theophanes: Mensis Junii die vicesimo septimo ad insequentem Indictionem decimam pertinente, adversus Arabes circa Op-

lios videre cuperet. Intelligens autem paratam fraudem Artabafus, minime mitere voluit; cumque se sciret ob id male habendum ab Imperatore, praeventit ipse insequi eum, & ex Imperatoris amicis, quos habere potuit, interfecit, cum ipse Constantinus fuga lapsus, a quo strato repperio, fugit Amorium ad Lacinum ductorem Thracensium copiarum, quem pollicitationibus induxit, ut sibi adversus Artabafdam praesidio esset.

Interea vero Artabafus Constantinopolim ad Theodorum Patricium, cui cura commissa erat Urbis, absente Imperatore, misit Albanasium Silentiarium, ut eum in suis partes pertraheret: quod ille praestitit, & populo mentiens jam esse mortuum Constantinum, effecit, ut Artabafus Imperator acclamaretur: sic igitur po-

IV. Artabafdi Imperium arripit.

scit Regionem expeditione suscepta, ad Urbem, qua Crasus dicitur, venit: cum vero Artabafus Opsecii militum manu Comitatus Dorylai versaretur, mutuum de se sibi invicem suspicionem ingererent. Paulo post prodit Theophanes: Hinc Imperii in seipsum armati saevissima pugna, Civiumque ad invicem constituit, Imperatoribus duobus renunciatis, & ex aequo de potestate contendentibus, &c. Theophanes Patricius & Magister Artabafdo bene affectus, ad magis Ecclesia cathecumena populo collecto tum literis tum Thabastii Silentiarium testimonio, Imperatorem fato functum & Artabafdam a Theomatibus Imperatorem salutatum suadet. Confestim populus universus Anastasio falso nominis Patriarcha duce diris & maledictis, seu naturae monstrum, & a Deo alienum Constantinum insequitur, eadem ejus, quasi ingenti malo liberati gratanter excipit, & Artabafdam velut Orbodorum & Sacrorum Dogmatum defensores Imperatorem proclamant.

Subiungit Theophanes: Anastasius falso nomine Patriarcha, veneranda ac vivifica Crucis ligna manibus tenens, interposito jussurando coram plebe disseruit: per eum, qui lignis istis suffixus est, ita mihi dixit Imperator. Ne Dei filium, quem genuit Maria, quique Christus dicitur, usquam reputaveris, quam simplicem ac nudum hominem. Eum etenim in lucem Maria protulit, in eum modum, quo me mater mea Maria genuit. His auditis populus universus eum Imperio abdicatum pronuntiavit. Ita Theophanes ad annum I. Constantini Imper. Hac partim hoc, partim sequenti anno acta. Sed initium Imperii Artabafdi hic explicandum.

Baronius, cujus tempore Theophanis Chronographia lucem non viderat, sed tantum Versio eius ab Anastasio edita, initium tyrannidis Artabafdi cum currenti Christi anno optime illigavit, quia Anastasius Indictionem, quam cum die XXVII. mensis Junii seu cum quinto Kalendas Julias copulavit Theophanes, ipse praetermisit. Verum postquam Theophanes e tenebris emerit, apparuitque Anastasium varios temporum characteres, variasque res ab eo narratas in sua versione praeterisse, omnes novae & ampliori Theophanis Versioni standum esse censuere, indeque plerique cum Petavio in Notis ad Breviarium Historicum Nicephori pag. 82. initium Imperii Artabafdi post mensis Junium Indictione decima notatum, ideoque

VI. Currenti anno non vero insequenti.

populus liberum se credens ab Imperio Constantini, in eum omnia jacere oppro-

PAGIUS

que sequenti Christi anno exordium esse contenderunt. Imo Cointius anno DCCXLII. num. LVIII. existimavit, tam Artabafdam, quam Nicephorum ejus filium exeunte anno septingentesimo quadagesimo secundo, vel in eunte proximo acclamatos Imperatores, primumque eorum annum cum anno DCCXLIII. componendum esse. Verum Artabafdam currenti Christi anno, Nicephorum vero ejus filium insequenti Imperatores dictos, certum esse debet. Petavii, aliorumque error, partim ex Theophane, seu potius ex ejus Librariis, partim ex ejus Interprete processit. Hic enim textus Theophanis; τῶν δὲ τῶν ἡμετέρων ἐξ ἑσθίου τῆς ἐπισημῆς δὲ ἀδελφῆς ἡδυσχυνίας, hac vero versio Goari, mensis itaque Junii die vicesimo septimo ad insequentem Indictionem decimam pertinente. Et tamen Theophanes mox ante dixerat, Leonem Isaurum mortuum esse die XVIII. mensis Junii Indictionis nonae, qui ideo quaecunque Constantini poli per annum integrum a mense scilicet Junio praesentis anni ad Junium insequentem, gesta sunt, reticuit, si annum primum Constantini Imp. ab iis, quae contigere mense Junio sequentis anni Indictione X. usque ad Septembrem notati inchoavit. Quare nullum mihi dubium est, quin Theophanes scripserit, mensis itaque Junii die vicesimo septi-

bria, & maledicta coeperunt; contra vero acclamare Artabafdo, ut homini oribodo-

mo praecedentis Indictionis, quam nempe in Leonis Isauri morte jam memorarat, vel quam loco Indictionis nonae, ipse memoria lapsus, vel Librarius scripserit decimam. Hunc errorem ejus Interpres novo auxilio adverbium enim ἐπισημῆς, quod ibi praepositionis vim obtinet, non significat insequentem, sed praeteritum vel retroactum, locisque Theophanis non aliter ac a nobis praestitum vertendus. Theophanes, quae annos & Indictiones a Kalendis Septemb. auspiciatur, quando anno superiori mortem aliquid Imperatoris recitavit, anno insequenti a Septembri inchoato narrare aggreditur quae post mortem ejus novis egit ante Kalendas Septemb. a quo die primum ejus Imperii auspiciatur. Unde cum Leo Isaurus die XVIII. mensis Junii currentis Christi anni vivere desierit, Theophanes primum Constantini ejus filii ac Successoris annum exorditur quidem a Kalendis Septemb. ejusdem Christi anni, sed antea in medium adducit, quae a morte Leonis ante eandem Kalendas peracta sunt. Statim autem a Leonis Isauri obitu de constituendo novo Imperatore, qui Sacras Imagines defenderet, Constantini poli actum. [1]

Hoc enim diserte nos edocet Nicephorus in Breviario, ubi narrata Leonis Imp. morte de Artabafdo, quem Artabafum vocat, hac scribit;

VII.

NOTAE

[1] Totam hanc de Artabafdo historiam diligentius retexendam esse censeo, atque variorum Scriptorum testimonia ita inter se me composuimus blandior, ut ferme omnem corrupti textus suspicionem ab eorum historiis amoveam. Theophanes narrationem de Artabafdo suam inchoat a die XXV. Junii Indictionis decimae, quae annum 742. signat; rem vero totam ita profecit, ut nihil deinceps de annis singularum rerum gestarum curet; ac si scilicet omnia quae Artabafdo acciderunt unius anni spatium impleverint, uno tantummodo ejus exitu excepto, quem ad novembri duodecimae Indictionis, id est anni 743. reiecit. Ex quo intelligimus multa ab illo extra sedem suam referri; & quemadmodum sub Indictione X. quaedam collocat, quae serius acciderunt; sic forte nonnulla, quae diem & annum illum praecesserunt ad eandem Indictionem reiecit, quod forte tunc Artabafus moliminum suorum optatum ad scopum pervenerit, imperio occupato. Nicephorus pariter statim ab obitu Leonis historiam Artabafdi deducit quam postea unica serie parum curato annorum discrimine continuat. Ab eo auctore forte petenda sunt exordia seditionis quam movit Artabafus, quae cum eodem scriptore ad eundem annum quo Leo decessit, annum scilicet 741. referenda sunt. Seditionis vero illius exitus, atque plena imperii occupatio non nisi a Junio sequenti cum Theophane repetenda. Rerum vero potius Artabafus altero anno, Alexandrino scilicet a Septembri anni 741. ad Septembrem anni 742. deducit Nicephorum filium suum ad imperii societatem adiecit; & ex eo forte tempore ipse pariter Artabafus imperii sui annos supputavit. Hinc in literis Zachariae pontificis anni patris & filii pari passu procedunt. Quamquam vero Artabafus imperii plenum jus anno 742. obtinere coepit, quia tamen ut invalor potius, quam justus imperator reputabatur, ideo non nisi ferio, anno scilicet 743. post coeptum Aprilium anni ejus veluti legitimi, & justi imperatoris, in publicis scriptis adscribi coepit. Hinc Zacharias epistolam datam Kalendis Aprilis Indictione XI. id est anno 743. Constantini annis signat. His ergo in hunc modum deductis salva sunt omnia penes Theophanem & Nicephorum; immunes etiam a vitio sunt epistolae Zachariae, quarum notas chronicas hypothese suae plane averfantes Pagius detruncat, & deformat. At enim quomodo epistola Zachariae, quam legas apud Pagium ad A. 742. 6. sub anno 743. collocari potest, cum scripta sit ante Concilium Germanicum anni 742. Repono, Concilium illud ad fequentem annum 743. referendum esse, ut in nota ad A. 742. demonstrabitur. Epistolae vero geminae ejusdem Zachariae legendae apud Pagium ad annum 743. 6. 7. cum adscriptam referant apud Sirmondum Indictionem XII. conjunctam cum die X. Kalendas Julias exhibent annum 744. Sed quorsum haec, inquit, nonne epistolae illae adscriptos referunt annos Artabafdi cum filio, quos tamen ambos amotos fuisse ab imperio novembri mense Indictionis XII. id est anni 743. Theophanes affirmat? Fateor ego quidem in hac re vitium aliquod intercessisse, sive illud in Theophane, sive in notis chronice utriusque epistolae admittendum sit. Ut ingenue fatear, censeo corrigendum esse Theophanem, in cujus textu pro Indictione XII. Indictio XIII. reformanda sit. Facilius enim vitium irreperere potuit in textum scriptoris illius, cujus historia mendis frequentibus scaturit, quam in geminam Zachariae epistolam, quarum altera alteri persimilis est, & eandem chronotaxim constantem tectur. Quae cum ita sint, suspicor exitum imperii Artabafdi integro anno citius in Annalibus collocari, ac deinceps ab anno 743. remotum ad annum 744. transferendum esse. MANSI

CHRISTI 741.

GREGORII PAP. III. II.

CONST. COPRON. IMP. I.

doxo: cum & Episcopus civitatis Anastasius, licet haecenus se exhibuisset hereticum, interveniens tempore; cum inspiceret imperare Catholicum, una cum aliis detestari cepit Constantinum Imperatorem, tanquam Dei inimicum, & in omnibus impium, & una cum populo laudibus tollere Artabasum Orthodoxum, & Catholicæ fidei propugnatorem. Sic itaque Artabasus acceptus ab omnibus, Constantinopolim est ingressus, ubi filios Constantiniani captos, & ronsos carceri mancipavit. Quo autem sibi novi Principis gratiam demereret Anastasius Patriarcha, grande pandit Constantiniani secretum. Nam tenens (inquit Theophanes) honoranda, & vivifica ligna sanctissimæ Crucis, juravit populo, dicens: Per eum, qui in ipsis affixus est, sic dixit mihi Constantinus a se verans: Ne existimes, filium Dei esse, quem genuit Maria, quique dicitur Christus, sed purum hominem. Maria autem cum peperit, sicut me peperit Maria mater mea. Quibus adeo horrendis blasphemias populus valde commotus, probra, & blasphemias in eum jacere non cessavit.

V. Unde prodiit hæresis Iconoclastarum.

Vidisti, Lector, quæ in imo profundæ foveæ impietatis turpitudine lateret; aspexisti, detegente secretum Anastasio, quem gestaret foetum in utero hæresis Iconoclasta: ut non mireris odisse Christi Domini nostri, ejusque sanctissimæ Matris imagines, qui nec ipsum Deum esse credebat, nec eam Virginem: dicendus plane non Christianus, sed Sarracenus. Et quis hæc docuit adolescentem natum annos viginti tantum, & u-

PAGIUS bit: Artabafus vero Imperatoris gener (Constantini is sororem in matrimonio habebat) cum iis, phoro Pa- qui de populo superfluerant (erat enim Obscuriorum Dux) ac duobus filiis Niceta & Nicephoro, in Dorylei campo stationem habebat. Hic audita socii morte (ideoque hoc Christi anno) de invadenda tyrannide consilium cepit. Quare populum omnem, quem in potestate habebat, sacramento adigit, fidos sibi ac benevolos fore, nec alterum Imperatorem recepturos, Constantinus simul atque Imperii compos factus est, cum delecta exercitus parte extra Urbem in campum (cui Crasso nomen est) egreditur, simulque Artabafus mandat, ut ad se veniat, quo inter se de propulsando hoste deliberent. Nec minus ille sua sponte maturabat, ut & concilio interesset, & cum Imperio privaret. Interim Constantinus, audita tyrannidis fama, &c. prope digressus, ac salutem consulens, ad Orientalem Regionem confugit, &c. Adhuc Sisinnium Patricium cum Thracensibus copiis, quibus præerat, ad suas partes pertrahunt, collatisque in anum viribus contra Artabafum procedunt. Nam Theophanes cognomento Monotius, qui Magister dicitur gererebat, & Byzantii Imperatoris partes agebat, ad Artabafum defecerat, eumque & Imperatorem salutaverat, & Byzantiis persuaserat, Constantinum esse mortuum. Idem Nicephorum filium, qui tum in Thracia

num, nisi parens maxime impius? Si quidem ad patrem referre debet quicquid derivatum in filium reperitur, secundum illud divinatorum Proverbiorum: (a) Filius sapiens doctrina Patris. Sed vulpis illa alto silentio tenebat occultum, quod juvenclum facilius ad loquendum aperuit Anastasio, per quem Deus ista voluit omni populo palam fieri, quæ ob immensitatem perfidiae minime creditæ essent, si ab alio aliq̄ eadem annuntiata, vel alio modo, quam tanto juramento præmissio promulgata fuissent. Ex his igitur (si non desipis omnino Lector) probe satis intelligere potes, unde fluxerit doctrina ista per Leonem Imperatorem in Ecclesiam primum illata, & per filium propagata, quæ a Christi divinitatis, & Mariæ integritatis negationis fonte scaturit: ut plane confenseris non aliunde, quam ex inferni profundo erumpere potuisse. Quæ autem hæc sequuta sint, suo loco anno sequenti dicendi sumus.

Hoc eodem anno (ut idem tradit Theophanes) Evelid Rex Arabum in Oriente interfecit Christianos captivos in omni civitate, Inter quos Eutychius filius Mariani Patricii martyr verus ostensus est in Charris Mesopotamiæ. Ubi & reliquæ ipsius sanitates per Dei gratiam operantur, & multi alii per sanguinem consummati sunt. Hæc perbrevis Theophanes, quæ pluribus fuissent scribenda voluminibus, si quæ in singulis civitatibus vastissimi Sarracenorum Imperii tunc de Christianis occisis acciderunt gloriosæ confessiones, a diligenti historico scriptis man-

VI. Persecutio Christianorum a Sarracenis illata.

copias regebat, ad se se advocat, & ad Urbem custodiam cum his, quos secum habebat militibus, disponit: qui ex officio Imperatoris erant partim cecitate, partim aliis penis ac contumeliis afficit. Artabafus interim cum suis ad Urbem accedit, cujus adventu Sanctorum Imagines illico restituta sunt. Hunc pone secutus Constantinus Chrysolim occupat, navale ex adverso Constantinopolis in Asia positum. Ubi paululum commoratus regreditur, & ad Urbem Amorianam hyemat. Anno insequenti &c. Vides Nicephorum in narratione rerum gestarum cum Theophane vulgato convenire, huncque, quoad initium Artabafidi ex Nicephoro, non vero, ut arbitratus est Pétavius laudatus, Nicephorum ex Theophane emendandum. Artabafidi initium, antequam ad pravam interpretis Theophanis versionem animum advertissem, mihi cruce fixit, & hæc alios omnes in errorem induxit. Sed ex dicendis hanc emendationem certissimam esse, adhuc evidentius patebit.

A num. VI. ad XIV. Gregorius III. post obfidionem Romanam anno superiori a Luitprando Regem factam, currenti supremum diem obiit: Eratque magna turbatio inter Romanos & Longobardos. Quoniam & Beneventani & Spoletani cum Romanis tenebant. Sed dum idem Trasamundus Spoletinus Dux noluit implere, quæ prædicto Pontifici & Patricio simul & Rom. promi-

VIII. Moritur Gregorius III, PP.

VII. Greg. Papæ III. obitus.

(a) VValfrid. c. 25.

VIII.

PAGIUS

mandatæ fuissent. Sed ad res Occidentales oratio convertatur.

Hoc pariter anno, quarto Kalend. Decembris, moritur Gregorius Papa, cum sedisset annos decem, menses novem, dies duodecim, ut Anastasius tradit, qui de his, quæ hoc anno ejus obitum præcesserunt, hæc habet in ejus successore Pontifice Zacharia: Dum idem Trasamundus Spoletanus Dux noluit implere, quæ prædicto Pontifici, & Patricio simul, & Romanis promiserat pro recolligendis, recuperandis scilicet, quatuor civitatibus, quæ pro eo perierant, & alia, quæ sponderat capitula, & præ nominatus Rex Luitprandus ad motionem contra Ducatum Romanum se præpararet: in his prædictus Papa divini vocatione ex hac luce substractus est. Hæc de tempore obitus Gregorii Anastasius. De eodem autem Gregorio tertio (inquit VValfridus a) veluti inauditum quiddam, & novum refertur, quod omnes psalmos memoriter tenuerit: Ubi intelligi datur, paucos priorum ita psalterium didicisse. Hæc ipse: quibus depleat quisque hujus temporis litterariæ facultatis inopiam. Sed quæ idem Gregorius in restituendis, & exornandis Ecclesiis tempore sui pontificatus præstitit, ab eodem Anastasio audiamus: præter illa autem, quæ superius suo loco sunt dicta, hæc adicit.

Hic (inquit) renovavit tectum sancti Chryfogoni martyris, & cameram, sive picturas parietum, ciborium etiam de argento, seu arcus quinque pensantes libras ducentas viginti, ubi obtulit coronas aureas, quatuor, phara cantharaduo, patenam argenteam unam, calicem argenteum unum, etiam vestes altaris, necnon & vela serica alba, ornata blattato circumquaque pendentia. Construxit quoque monasterium circa eundem titulum sanctorum Martyrum Stephani, Laurentii, atque Chryfogoni, constituens ibi Abbatem, & monachorum congregationem ad persolvendas Deo laudes, in eodem titulo diurnis, atque nocturnis temporibus, ordinatus, ad instar officiorum beati Petri Apostoli, segregatum videlicet monasterium a jure potestatis presbyteri dicti ti-

miserat pro recolligendis quatuor Civitatibus, quæ pro eo perierant, & aliis, quæ sponderat capitula, & præ nominatus Rex ad motionem contra Ducatum Romanum se præpararet, in his prædictis beata memoria Gregorius Papa ex hac luce substractus est, inquit Anastasius ipso initio Vitæ Zachariæ Papæ. Aliquot ante menses Gregorius duas Legationes in Franciam ad Carolum Majorem Domus miserat, binasque ad eundem literas dederat, ut anno superiori ostendimus. Sed Carolus primum, & dein Gregorius hoc anno mortui sunt. Gregorius sepultus est in cæmeterio Petri Apostoli, quarto Kalend. Decembris, Indictione decima, inquit Anastasius.

tuli. In quo monasterio pro sustentatione idem sanctissimus vir prædia, & dona, atque familiam ibidem largitus est. Et diversi alii fideles, & amatores Domini nostri Jesu Christi in eodem monasterio sanctorum Stephani, & Laurentii, atque Chryfogoni prædia, & dona devotissime contulerunt.

Simili etiam modo renovavit monasterium sanctorum Joannis Evangelista, Jo. Baptista, & sancti Pancrati secus Ecclesiam Salvatoris antiquitus constructum, quod ab omni ordine monastico extiterat nimia incuria destitutum. In quo prædia, & dona contulit; & quæ invenerat de ipso monasterio alienata, reddito pretio, eidem loco restituit. Ubi & congregationem monachorum, & Abbatem constituit ad persolvenda quotidie sacra officia laudis divina in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ Constantiniana nuncupatur, juxta Lateranas, diurnis nocturnisque temporibus ad instar officiorum Ecclesiæ beati Petri Apostoli. Item imaginem sanctæ Dei Genitricis deargentavit, & vestivit de argento purissimo, pensante libras quinquaginta. Item fecit patenam auream magnam cum diversis lapidibus pensantem libras vigintisex, & calicem similiter in gemmis pensantem libras vigintinovem. Similiter & Evangelia aurea in gemmis pensantia libras quindecim.

Fecit autem & tectum noviter, simul & cameram sancti Andrea Apostoli, ad sanctum Petrum Apostolum, quam depinxit. Et fecit in eadem basilica imaginem auream in gemmis beati Andrea Apostoli pensantem libras septem, & intra Confessionem vestivit argento, quod deauravit auro mundissimo.

Hic etiam basilicam sancti Callisti Pontificis & Martyris pene e fundamentis dirutam novis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit. Ubi contulit patenam argenteam, & calicem, & vestes altaris. Item tectum basilicæ sanctorum Procelli, & Martiniani a novo construxit, supposita pila fabricis fortissimis post eorumdem Sanctorum veneranda corpora, ad firmamentum murorum sanctæ basilicæ.

ideoque hoc anno die XXVIII. mensis Novembris sepultus est. Idem Anastasius tradit, cum sedisse annos decem, menses octo, dies viginti, quod & in variis ejus exemplaribus MSS. legitur nisi quod loco dierum XX. aliqua habent XXV. alia XXIV. alia alios numeros. In Catalogo Reginonis habentur dies XI. & quidem recte; cum enim Gregorius III. die XVIII. mensis Martii anni DCCXXXI. consecratus fuerit Pontifex Romanus, sedit annos X. menses VIII. dies X. & die undecima, die nempe XXVIII. mensis Novembris quem in summam confert Regino, terræ mandatus est.

Cf.

IX.

X.

ca. Item in Ecclesia beati Genesii martyris tectum a novo restauravit, ubi & altare rexit in nomine Salvatoris Domini nostri, in quo contulit patenam argenteam, & calicem, seu coronam argenteam cum delpbinis sex, necnon & coronulam auream cum Cruce pendentem super altare.

XII.

Item in basilica sancta Dei Genitricis, quae ad Martyres dicitur, tectum vetusta incuria demolitum purgari fecit ad purum, & cum calce abundantissima, seu ebartis plumbeis noviter restauravit: & quaecumque per circuitum ejusdem tecti fuerant dissipata, novo nitore construxit, atque depinxit.

Item diaconiam sanctorum Sergii & Bacchi, sitam apud beatum Petrum Apostolum, in qua pridem parvum oratorium erat, a fundamentis ampliore fabrica dilatavit. Et concedens omnia, quae in usu diaconiae existunt, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperum in diaconia ministerium deservire. Item in coemeterio beatae Petronille stationem annuam dari instituit, ubi obrulit coronam, calicem & patenam argenteam, seu diversa ad ornatum Ecclesiae pertinentia. Item acubitus, qui sunt ad beatum Petrum Apostolum in ruinis positi, a fundamentis noviter instauravit, atque depinxit.

Item basilicae sancti Marci sitae foras muros hujus civitatis Romanae via Appia tectum dirutum a novo refecit. Item in Ecclesia beati Pauli Apostoli mutavit trabes, atque totum ejusdem basilicae tectum ab... altaris usque ad * regias resarcivit, & instauravit.

Mutavit etiam trabes in Ecclesia sanctae Mariae Dei Genitricis ad Praesepe numero sex. Fecit vero Ecclesiam sanctorum Petri, & Marcellini juxta Lateranas, etiam & coemeterium beatorum Martyrum Januarii, Urbani, Tiburtii, Valeriani, Maximi: & tectum in ruinis positum a novo perfecit. Et inferius: Hic fecit vestes ad altare in Ecclesiis Salvatoris, Dei Genitricis, sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, atque Andreae, & ceteris diversis Ecclesiis.

XVII.

Nam & Centumcellensis civitatis muros dirutos pene a fundamentis fortissime construi fecit. Et hoc constituit, ut fere sine intervallo, & a presbyteris hebdomadariis Missarum solemnia, & a monachis divina officia, secundum Constitutum,

PAGIUS
IX.
Et succedit Zacharias.

Cessavit Episcopatus ejus dies quatuor, inquit Anastasius vulgatus, cui varia exemplaria MSS. consentiunt, licet in aliquibus per errorem legantur dies VIII. Ex dicendis enim in morte Zachariae, natione Graeci, qui Gregorio III. successit, constat Interpontificium fuisse tantum dierum quatuor, comprehensis etiam tam die obitu Gregorii III. quam die ordinationis Za-

quod a collegio sacerdotum coram sacro corpore beati Petri Apostoli factum est, in * solemnibus Christi Domini nostri, sanctaeque ejus Genitricis, sanctorum Apostolorum, vel omnium Sanctorum Martyrum, Confessorum, atque Virginum in oratorio nomini eorum dedicato: atque ut intra Ecclesiam beati Petri, sub arcu principali similiter & vigilia celebrarentur. Hisdemque institutis disposuit, ut in coemeteriis circumquaque positis Roma in diebus natalitiorum eorum luminaria ad vigiliis faciendas, & oblationes de Patriarchio per Oblationarium deportentur ad celebrandas Missas, per eum, quem praeviderit Pontifex pro tempore sacerdotem. Extat adhuc in basilica S. Pauli ejusmodi oblationum Gregorii Papae Tertii ad missas celebrandas antiquum monumentum, vetus inquam in marmorea tabula inscriptio ipsius Gregorii, qua & sub anathemate prohibet, ne posteri eandem impendere praetermitterent. Sic enim se habet, expurgatis his, quae scriptoris vitio irrepserant, mendis.

In nomine Dei Salvatoris nostri JESU Christi. Breve factum a me Gregorio Tertio Papa de oblationibus, quae debentur per singulos dies in Ecclesia S. Pauli Apostoli.

Gregorii
Papae
breve
de
oblationibus.

Statui enim offerri in prima Missa ad Corpus oblatam unam. In secunda missa ad S. Timotheum Oblatam unam. In tertia missa ad Imaginem Salvatoris, quae & Apostolorum, oblatam unam. In quarta missa ad S. Gregorium, ad januas oblatam unam. Deinde in missa quinta ad Altare majus oblatas duas. Quod simul fiat quotidianis diebus oblatas sex: quae ab Ecclesia offerantur in basilica tua, domine meus beate Paule Apostole. Quem Brevis titulum auctoritate Apostolica omni tempore confirmamus sub anathematis interdictu. Ut nulli liceat successorum nostrorum minuere praedictas oblationes. Sed, si voluerit, ad laudem, & honorem ejusdem beati Apostoli augere, augeat. Nos vero ideo dedimus huic majori Altari monachos, ut haec omnia fiant omni tempore. Hucusque Gregorii Papae Tertii inscriptio, quam Breve nominat, idemque quod Indiculum, de qua voce superius actum meminimus.

At quas oblatas nominat, alio nomine oblationes majores nuncupari consueverunt, de quibus cum primo Annalium Tomo,

charia, huncque consecratum fuisse die tricesima mensis Novembris Sancto Andreae Apostolo sacra. Baronius, qui Gregorio annos X. menses IX. dies XII. juxta aliquod corruptum Anastasii exemplar attribuit, juxta illud etiam Interpontificium ad dies VIII. extendit; sed recte diem ejus sepulturae notat. At Papebrocius in Conatu Chronico Historico Gregorii III. ob-

mo, tum alibi diversis locis sparsim dictum est. Erant itaque istae oblatae, quas vocat, certa mensura panis, & vini, quae ex ejus decreto, e Patriarchio per Oblationarium, ut ait Anastasius (erant diaconi Oblationarii nominati, huic usui inservientes) pro missis illis celebrandis in basilicam S. Pauli diebus singulis portaretur; prout hodie in quibusdam Ecclesiis fieri consuevit. Caeterum quod ad voces ipsas pertinet, inter oblatas, & oblationes differre putamus, sicut inter genus, & speciem: Siquidem Oblationum nomine, quicquid Deo offertur cuiusvis speciei, intelligi debet. Oblatarum vero nomine, quod offertur tantum pro celebrando sacrosancto missae sacrificio. Cum alioqui panis etiam offerri a populo solet ad eulogias conficiendas, cum panis ipse communiori benedictione benediceretur, qui in populo divideretur, qui usus adhuc in pluribus viget Ecclesiis. Rursus vero Oblatarum nomen usurpatum interdum invenimus pro ipsa Eucharistia apud antiquos Rituales, communius autem pro ipso pane, & vino, quod offertur, sacrificii celebrandi causa. De qua Remigius Antiodorensis de celebratione Missae dum agit, post alia haec habet: *Surripit, inquit, interim Sacerdos a populo oblatam, ut ipse, qui est inter Deum, & ipsum populum mediator, preces eorum, & vota Deo offerat.* Ex hujusmodi oblatis olim ea pars tantum ad sacrae Eucharistiae usum sumebatur, quae ad communicandum populum satis esset, ut ex S. Cypriano (a) colligitur, dum redarguens divitem feminam, sine ejusmodi oblatione ad Ecclesiam venientem, haec improperat, dicens: *De sacrificio, quod pauper obtulit, sumis: Et S. Augustinus (b): Erubescere, inquit, debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit.* Quae autem supererant, nec consecrarentur ex pane, & vino, in usum sacerdotum offerentium sacrificium, & clericorum ministrantium cedebant. Postea autem cum est factum, ut quae in sacrificio offerenda essent, sacerdotum diligentia pararentur: omnes

(a) Cypriano de opul. & Eccl.

(b) Augustinus ser. 215. de temp.

PAGIUS

obitum in diem X. Novemb. sepulturam ejus in diem XXVIII. ejusdem mensis, & Zachariae ordinationem in diem XIX. Novembris perperam confert, indeque Zachariae mortem accelerare cogitur, ut infra videbimus.

X.
Zacharias & Luitprandus Rex pacem incunt.

Anastasius postquam locutus est de praefato Longobardorum Rege, laudatis verbis ista subiicit: *Missae Legatione apud jam dictum Regem Longobardorum salutaria illi predicavit (nempe Zacharias) cujus Sancti Viri admonitionibus inclinatus praeominatus quatuor, quas a Ducatu Romano abstulerat Civitates, reddere promisit.* Addit Anastasius, Trasimundum promissis non stetit, se seque praedicto Regi tradidisse quod

illae diverforum oblatae absque diminutione, iidem cessere ministrantibus. Ac tandem ad Gregorium redeamus, ejusmodi oblatas ad missas celebrandas non solum in basilicis Urbis, sed etiam in coemeteriis circumquaque positis ab eo fuisse decretas, Anastasius, ut audisti, testatur. Rursus autem quod ad ejus scripta pertinet scripsit ad Leonem Imper. & ejus filium libros tres pro cultu sanctorum imaginum reliquit & epistolarum librum unum, sed his caremus. Ad postremum vero Anastasius his claudit periculum rerum ab eo gestarum. *Hic fecit ordinationes tres per mensem Decembrem, presbyteros viginti quatuor, diaconos tres, Episcopos per diversa loca numero octoginta. Qui sepultus est in coemeterio Petri Apostoli, quarto Kal. Decembris, Indictione decima. Cessavit Episcopatus dies octo.* Haec Anastasius, reliqua vero ab eodem auctore de ipso Gregorio scripta, suis sunt locis pro ratione temporis collocata.

Quod igitur Longobardi essent in armis, in ipsoque procinctu ad cladem Urbis parati, factum est, ut quamprimum, Gregorio Papa defuncto, crearetur a clero successor. Sic igitur vix eadem persolutis extremis, octavo die ab ejus obitu Zacharias Pontifex summo omnium consensu creatur die quinta mensis Decembris; quantum autem federit, inferius in obitu ejus dicturi sumus. De eo autem habet ista Anastasius. *Zacharias natione Graecus ex patre Polychronio, vir mitissimus atque suavis omnique bonitate ornatus, amator cleri, & totius Populi Romani, tardus ad irascendum, velox ad miserendum, nulli malum pro malo reddens, neque, vindictae sibi meritum tribuens, sed pius, & misericors. A tempore ordinationis suae omnia omnibus factus, etiam iis, qui antea sui fuerant persecutores, bona pro malis reddidit, eosque honoribus promovens, & provebens, simul & facultate ditavit. Invenit totam Italiam valde turbatam, simul & Ducatum Romanum, persequente Luitprando Longobardo.*

XIII.
Zacharias Papa creatus.

Pontifex de eo comprehendendo cogitaret. Tandem Regem post multas dilationes cum Pontifice in Urbe Narniensi convenisse. Rex praedictas quatuor Civitates, quas ipse ante biennium per obsessionem factam pro praedicto Trasimundo Duce Spoletino abstulerat, eidem Sancto cum eorum habitatoribus redonavit Viro... & pacem cum Ducatu Romano ipse Rex in viginti confirmavit annos. Dicit denique Anastasius, haec expleta esse X. Indictione. Quare licet haec a Baronio hoc anno recitentur, gesta sunt tamen sequenti, quo Indictio X. usque ad Kalend. Septemb. in cursu fuit. Praeterea cum asserat Anastasius quatuor illas Civitates ante biennium per obsessionem factam, ex Ducatu Roma-

Horum Rege. Et inferius: Divino natu pronomiatus sanctissimus Zacharias ad Pontificatum est elevatus; cui omnipotens Dominus tantam contulit gratiam, ut etiam pro salute Populi Romani suam ponere animam non dubitaret. Missa igitur legatione ad jam dictum Regem Longobardorum Luitprandum, salutaria illi predicavit. Cujus sancti viri admonitionibus inclinatus, pronomiatus quatuor, quas a Duce Romano abstulerat civitates, reddere promisit. Dumque commotione facta, ad comprehendendum Transamundum Ducem Spoletanum, exhortatione sancti viri exercitus Romanus conjungeret se in adiutorium predicti Regis, egressi sunt, & ipse Transamundus suam deceptionem conspiceret, qua scilicet Romanos, ut dictum est, decepsisset, egressus a Spoletana civitate sese predicto tradidit Regi. Hec haecenus: quae autem idem Anastasius istis subdit, sequenti potius anno contigisse noscuntur.

XIV. Caroli Martelli obitus.

(a) Aimo in lib. 4. 657.

PAGIUS

XI. Moritur Carolus Major Domus.

mano fuisse avulsas, intelligimus biennium illud ab anno DCCXL. omnino inchoatum fuisse, eodemque anno Romam a Luitprando Rege obsessam.

A num. XIV. ad XXII. Carolus Majorem Domus Franciae hoc anno mortuum esse inter omnes convenit, sed de die controversia est. In Annalibus Petavianis, & in Chronico Sandionysiano dies ejus emortualis notatur Idibus Octobris, seu dies XV. mensis Octobris. Sed Continuator Fredegarii Carolo coevus & familiaris ejus fratri Childebrando, diem XXII. ejusdem mensis huic morti assignat: ait enim: Rexit utraque Regna annos XXV. Transiit itaque XI. Kal. Novembris, sepultusque est Parisius in Basilica Sancti Dionysii Martyris. Verum cum jam antea scripserit, eum apud Carisiacum ad Ileram positum mortuum esse, videtur insinuare Carolum die XV. Octob. diem obiisse, & septem post dies in Basilica Sancti Dionysii prope Parisios sepultum esse. Continuator regimen Caroli (patio annorum XXV. circumferibit, quia illud auspiciatur a die XII. Kalendas Apriles, seu a pugna Viniacensi anno DCCXVII. habita; ab eo enim tantum tempore Majoratum utrorumque Regnorum, idest, Australis simul & Neustralis potiri coepit; antea quippe in sola Austria auctoritate fruebatur. Annalista Metensis ait: Rexit populum Francorum annis XXVI. mensibus VI. quia

terminata, quae nec certo quo gesta sunt anno, potuerunt haberi comperta, hic reddemus, quae Lupus in rebus gestis sancti Maximini Episcopi Treverensis scribens ad Valdonem anno Christi octingentesimo trigesimo narrat his verbis: Cum (inquit) Carolus Princeps cognomento Martellus longa febrium vexaretur molestia, & cibi potusque fastidio vitam periculum incurrisset: ei beatus Maximinus capienti somnum apparuit; utque se ad suam abeuntem sequeretur Memoriam, demonstravit, expergescensque Carolus, satellitem, qui sibi forte assistebat percontatur, si videret beatum Maximinum, qui secum paulo ante contulisset sermonem: illo vero negante: Modo (inquit) foras egreditur, atque imperavit, ut se continuo sequeretur, apud ejus tumulum salutis compos futurus. Ita illum in lectica deportatum, & in soporem resolutum sanctus Maximinus iterum alloquitur, sequi pro illo Domini postulasse clementiam, ostendit: illum vero ne se ultro dedat vitis, admonet. Mox igitur ut evigilavit Carolus, exurrexit, & promissis promissis in sacrarium secessit, sibi que offerendos cibos poposcit, qui triginta diebus proximis sumendorum alimentorum sibi possibilitate sublata, vix vitam solius aqua haustu retinuerit. E suis itaque sumptis, amissas redire vires perensit. Hujusque non immemor beneficii, cenobium S. Maximini praediis auceit, quorum unum* Patriosala, aliud Vitmaris Ecclesia; tertium Commicia-cus vocatur; sancto autem Petro And-

XV.

XVI.

Quae legantur de Caroli anima damnata ad inferos. (a) Extat apud Sur. tom. 1. die 20. Febr. (b) Eod. tom. die 4. Jan. (c) Apud Gratian. 16. q. 1. post. 59. ex Conc. Rotbom.

scilicet ejus regimen auspiciatur a mense Aprili anni DCCXV. quo evasit e custodia. Denique Annalista Faldensis tradit, eum tenuisse Regnum Francorum annis XXVII. quia annos regiminis ejus utrimque incompletos pro completis numerat.

XII.

Illustribus virtutibus praeditus fuit.

Obiit quinquagenario major, bisque uxorem duxit, Rotrudem nempe, & Sonechildem. Liberos mares reliquit Carolomannum, Pippinum, Bernardum, Hieronymum, Romigium & Grifonem; filius Hadelogam & Chiltrudem, ut ex Historiis Francicis liquet. Licet autem gesta a Carolo Annalista potius notarint, quam retulerint, tamen vel ex nuda eorum notatione ac velut enumeratione aperte cognoscimus, inquit Hadrianus Valesius lib. XXV. Rer. Franc. eum fuisse Ducem bellicosissimum ac victoriosissimum, & singulari virtute, maxima auctoritate ac felicitate pene incredibili praeditum. Quis enim plura quam Carolus bella civilia & externa gessit; quis plura praelia commisit; quis plures, vel potius, quis tot ex hostibus victorias tulit, semper domesticis copiis contentus, nec amplius quam semel Langobardorum auxiliis accersitis? Mansuetudinis ejus magnum est documentum clementia in devotos; nec enim unquam nisi in acie ferrum strinxisse dicitur, nec in populares bello captos hostesve saevisse. Contra Rugensredo cum vitam adimere posset Andegavos dedit; Chulperico recepto

ilanam obtulit villam. Hucusque Lupus.

Sic igitur ex his vides hunc, quem multi ferunt expoliasse bonis Ecclesias, eas locupletasse, more praedecessorum suorum.

Sed jam quae scripta leguntur de Caroli anima aeternis poenis inferis mancipata, hic reddenda erunt, & eorum veritas disquirenda: praeter illa autem, quae de his leguntur in vita S. Eucherii (a) Aurelianensis Episcopi, (b) & in vita sancti Rigoberti Archiepiscopi Rhemensis, haec accipe ex scriptis capitulis (ut praefert titulus) ab Episcopis provinciarum Rhemensis, & Rhotomagensis, ad Ludovicum Regem missis, apud Gratianum vero descripta, ubi agit de bonis Ecclesiae non auferendis, his verbis: (c) Quia vero Carolus Princeps Pipini Regis pater, qui primus inter omnes Francorum Reges, ac Principes res Ecclesiarum ab eis separavit, atque divisit, pro hoc solo maxime aeternaliter perditus. Nam sanctus Eucherius Aurelianensis Episcopus, qui in monasterio sancti Trudonis requiescit, in oratione positus, ad alterum saeculum raptus, & inter caetera, quae sibi, Domino ostendente, conspexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsus est: Quia sanctorum judicatione, qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumcumque res abstulit, ac divisit, ante illud judicium anima & corpore sempiternis poenis est deputatus, & recepit simul cum peccatis suis poenas propter peccata omnium, qui res suas, & facultates in honore, & amore Domini ad sanctorum loca luminaribus divi-

PAGIUS

XIII. De Regno Francico optime meritus.

pto Regnum, nomen & insigne Regum Hunoldo Eudonis Ducis filio Aquitaniam reddidit, & Plestrudem uxorem patris quondam sui, a qua custodia mandatus, paternique opibus exclusus fuerat, violare nefas duxit. Sed de ejus virtutibus plura Valesius citatus.

Laudatus Continuator ait, Carolum obiisse cunctis in gyro Regnis acquisitis, Annalista vero Metensis, cunctis in gyro gentibus positus, Francorum Ditioni subactis; quod verum est. Nam cum Ducibus aut Praefectis Aquitaniae, Burgundiae, Bajoariae, aliisque coronae Franciae beneficiariis, qui supremum dominium affectaverant feliciter bellum gessit. Hinc Eginhardus in Vita Caroli M. de Carolo Martello avo ejus loquens, inquit: Carolus tyrannos per totam Franciana Dominatum sibi vendicantes oppressit, & Saracenos Galliam occupare tentantes, duobus magnis praeliis devicit. Quare non video, quomodo Coitius hoc anno num. XXXI. scribere potuerit, Carolum Martellum Franciae ne oppidulum quidem adjecisse, vituperarique merito posse, quod ne Franciae dilataretur, domesticis, quos cievit, fovitque, tumultibus, impediverit. Etenim vere Annalista Metensis ad annum. DCXCI. tradit: Harum gentium Duces in convassiam versi, & Francorum se Dominio per-

ni cultus, & alimonis servorum Christi ac pauperum, pro animarum suarum redemptione tradiderunt.

Qui in se reversus sanctum Bonifacium & Fuldradum Abbatem monasterii sancti Dionysii, & summum Capellanum Regis Pipini ad se vocavit: eisque talia dicens, signum dedit, ut ad sepulcrum illius irent, & si corpus ejus ibidem non reperissent, ea, quae dicebat, vera esse concrederent. Ipsi autem pergentes ad predictum monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, sepulcrumque ipsius aperientes visus est subito exisse, draco, & totum illud sepulcrum interius inventum est denigratum, ac si fuisset exustum. Nos autem illos vidimus, qui ad nostram usque aetatem duraverunt, quibus huic rei interfuerunt, & nobis viva voce veraciter sunt testati, quae audierunt atque viderunt.

XVII.

Quod cognoscens filius ejus Pipinus, Synodum apud Liptinas congregari fecit, cui praesuit cum sancto Bonifacio Legatus Apostolicae Sedis Gregorius nomine. Nam & Synodum ipsam habemus, & quantumcumque de rebus Ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit, Ecclesiae reddere procuravit. Et quoniam res Ecclesiarum, a quibus ablatae erant, restituere propter concertationem, quam cum Vvaifaro Aquitanorum Principe habebat, non prevaluit: precarias fieri ab Episcopis exinde petiit, & nonas ac decimas ad restorationes terrarum, & de unaquaque corporata duodecim denarios ad Ecclesiam, unde res erant beneficiatae (sicut in libro capitulorum Regum habetur) dari constituit, usque dum pia res ad Ecclesiam revenirent. Unde & dominus N n n z Ca-

desidiam praecedentium Principum iniqua se praesumptione abstraxerant, ideoque non solum a culpa immunis, sed etiam laude dignus Carolus, quod eos sub Francorum Dominium reduceret, & tot Provincias Regno Francico acquisiverit, quot Duces eisdem Praefectos subegit. Nec etiam audiendus Coitius cum asserit, citatum Continuatorem scribentem, gentes illas contra Francos rebellasse, intelligendum esse, non de vera rebellionem, sed de bellis post pacem factam ab illis instauratis, quia, ut inquit Papias, rebellis qui paco facta redintegrat bellum. Licet enim hoc verum sit, & rebellare idem, sit aliquando apud mediae aetatis Scriptores, ac iterum bellare, a Fredegarii Continuatore vox ea in eo sensu accipi non potest; cum certum sit, Duces illos a Francorum Dominio recedere non debuisse. Denique Eginhardus citatus eos tyrannos appellans, vere rebelles fuisse, iterumque a Martello coronae Franciae juste adjectos nos dubitare non patitur.

XIV.

Id criminis Scriptores, etiam antiquiores Carolo ingesserunt, quod Ecclesiastica bona, a quibus laicis distribuerit, & Ecclesiasticas pecunias in busdam usus proprios asseruerit; certum tamen nihil criminis eum Ecclesiis abstulisse, ut inde ditior fieret, bus accessit sed ut stipendia militibus daret. Quod praesatur, fitit,

Carolus Imperator adhuc in regio nomine constitutus edictum fecit, ut nec ipse nec filii ejus successores hujusmodi res agere attentarent: quod manu sua firmavit, cuius plenitudinem habemus, & de quo capitulum excerptum in libro capitulorum ejus quicumque librum illum habet, legere voluerit: invenire valebit.

Hanc etiam relationem & in scripturis habemus, & quidam nostrum etiam viva voce dominum Ludovicum Imperatorem patrem vestrum referre audivimus. Hucusque ibi. Ceterum cum in vita Eucherii eadem legantur, superadditum esse caput illud, haud levis suspicio est: si quis consideret, mox ante ejusmodi narrationem dici, contendisse precibus Sanctum, ut ex hac vita solveretur; sed non coherens, quæ subsequuntur de Caroli damnatione, sed bene, quæ post illa habentur de ejus ex hac vita migratione.

XVIII. Quod ad crimen pertinet, quam sæpissime accidisse, ut bonorum Ecclesiarum invasores, raptores, & usurpatores divinitus immissa vindicta perculerit, innumera declarant exempla; omni fide constantia, quæ superius diversis in locis pro temporum ratione sunt sparsa, ut nemo de his dubitare aliquando possit. Si enim profanarum etiam rerum raptoribus vindictam pro foribus astitisse sæpe legimus: quomodo non magis adversus sacrilegos, expilantes Deo semel oblata, supplicium divinitus irrogari dixerimus? Ut plane impius penitus con-

PAGIUS atitit, ut Auctor libelli de Majoribus Domus Regiæ, qui hoc circiter tempore scripsit, testatur, propter assiduitatem bellorum, præsertim adversus Saracenos, adversus Saxones, & Frisios, qui idololatras erant. Henschenius ad diem XX. Februarii in Commentario ad vitam Sancti Eucherii observat, quod ex multis a Carolo everfis Monasteriis hæcenus ne unicum quidem nominatur, uti neque aliqua Ecclesia, cujus pecunia in proprios ejus usus sit commutata. Immo Carolus munificentissimum se præbuit erga Ecclesiam Ultrajectinam, erga Trevirensis Sancti Maximini Cœnobium in Austris, erga Monasteria Fontanellense, & Sandionysianum in Neustria, multaque ipse vel erexit, vel locupletavit, ut passim in suis Annalibus demonstrat Cotinius.

XV. Baronius num.XV. refert ex Lupo in rebus gestis Sancti Maximini Episcopi Trevirensis, hunc Sanctum apparuisse Carolo ægrotanti, ei sanitatem reddidisse, illumque, inquit Lupus, ne se ultro dedat, vitis admonet, scilicet Maximinus. Verum Lupus, qui ut ipsemet sub finem testatur, scripsit anno DCCCXXXIX. retulit multa fabulosis similia, & vitam Sancti Maximini ab aliquo antiquo Scriptore elucubravit interpolavit & corruptit. Primigeniam Henschenius ad diem XXIX. Maii existimat eam esse, quam ex MS. Monasterii Sancti Victoris Parisiensis in medium affert, sed illa etiam nevis suis & erroribus non caret, ut examinanti manifeste patebit; id enim non est hujus loci.

vincatur: qui ejusmodi sacrilegiis obnoxios, nisi poenitentes satisfaciant, poenas posse evadere sempiternas existimet, contestante Apostolo (a) atque dicente quod neque fures, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Verum historiam istam de visione facta S. Eucherio (quod asseritur) non posse subsistere, ex iis, quæ dicta sunt in obitu ejusdem sancti, qui contigit ante decennium, quam Carolus moreretur, sive annos quatuordecim (ut Molanus ponit) satis intelligi potest, cum adeo repugnent tempora ut S. Eucherius viderit animam Caroli apud inferos cruciari; qui post ejusdem Eucherii obitum decem saltem annos reperitur fuisse superstes: unde intelligas quantum absit, quod asseritur, ut Eucherius ea tempore Pipini Regis per visum scire, ac referre potuerit.

XIX. Sed & quod de ipsius Caroli pietate reperitur ejusdem Ludovici Imperatoris, ad quem talia fuisse scripta dicuntur, elogium, eadem mendacii certe redarguit. Ipse enim Ludovicus Imperator in epistola ad Hilduinum (b) Abbatem hæc habet: Proavus noster Carolus Princeps Francorum inclytus per orationes ipsius excellentissimi Martyris, adeptum se fuisse gratulatus est apicem principatus, eidemque decurso mortalitatis tempore, quod carius potuit habere depositum, corpus scilicet proprium in magni diei suscitandum, & animam Domino præsentandam fideliter commendavit, ac per hoc

XVI. Carolus post mortem ad inferos damnatum fuisse, eumque in inferno inferiori torqueri vidisse Sanctum Eucherium Episcopum Aurelianensem, nonnulli sæculo nono finxere. Sed hanc fabulam expoluit primum Baronius n. XVI. & seqq. deinde Sirmondus in Notis ad Capitulum XXIII. Caroli Calvi, Henschenius in Notis ad vitam Sancti Eucherii, & Cotinius anno DCCXLIII. num. IV. & seqq. Si enim Eucherius ex hac vita decessit anno DCCXXXVIII. non potuit videre animam Caroli apud Inferos cruciari. Et si Carolo superstes fuit, non ideo hæc narratio vera; cum intrusa fuerit in vitam Sancti Eucherii ab Auctore coævo scriptam; ea enim in variis MSS. Codicibus antiquissimis non extat, & Hincmarus Archiepiscopus Rhemenis primus est qui eam inseruit in vitam Sancti Remigii, unius ex suis Prædecessoribus. At ea Vita plura alia e veritate aliena continet. Præterea cum anno DCCCLVIII. ortum fuisset dissidium inter Ludovicum & Carolum Calvum Francorum Reges, Episcopi Provinciarum Rhemenis & Rotomagensis cum Hincmaro & Wenilone Metropolitanis in Carisiaco Palatio congregati Ludovico Caroli Ditiones invadenti Epistolam direxerunt, in qua visio S. Eucherii & damnatio Caroli enarrantur. Verum quomodo Hincmarus in ea Epistola scribere potuit, se id rescivisse a testibus oculatis; cum ante annos CXVII. quam celebraretur Synodus Carisiacensis, Carolus vivis abiisset? Mitto alia argumenta apud laudatos Scriptores legenda.

(a) 1. Cor. 6.

Improbatur historia de damnatione animæ Caroli.

(b) Habetur in Archiepiscopi ante vitam Dionysii... Sur. tom. 5. die 9. Octob.

hoc maxime devotionem, ac fiduciam cordis erga peculiarem patronum patenter ostendit. Hæc Ludovicus: qui si tam certam de damnatione Caroli sciret testificationem factam esse Pipino: quomodo non potius silentio præterisset memoriam sepulturæ Caroli apud sanctum Dionysium, tanto miraculo infamatam, quam illam tanto præconio celebraret?

XX. Accedit & his, quod recte intelligenti omnem penitus dubitationem possit auferre. Idem enim ipse S. Bonifacius, qui asseritur inspector fuisse sepulcri, & testis oraculi de damnatione ipsius ad inferos, scribens epistolam ad Ethelbaldum Merciorum Regem in Anglia, hominem scelestissimum, ut eum revocet ad poenitentiam, inter alia plura ingerit exempla Regum, qui ob ipsorum immensa scelera male pereuntes, una cum corpore perdidit & animam, damnati in cruciatu perpetuos apud inferos; ubi de Carolo ipso agit, ponit non nisi ista: Carolus quoque Princeps Francorum multorum monasteriorum everfor, & Ecclesiasticarum pecuniarum in usus proprios commutator, longa torsione, & reverenda morte consumptus est. Hæc tantum ipse de Carolo, & nihil præterea amplius de ejus ex inspectione sepulcri a se visa, ut dicunt, & certa habita ad poenas inferni damnatione; sicut de aliis dixerat ibi Regibus. Cum tamen cogeret argumentum ea non solum silentio non præterire, sed magno id fuisset ipsi pretio redimendum, ut diceret, ingereret, atque etiam inculcasset tam horrendum spectaculum, quod vidisset, si revera dicere potuisset, cum ad ipsum perterrendum quaereret undique rationes. Immo & si impoentens mortuus esset, utique & hoc dicere non tacuisset, sicut de aliis ibi dixerat. Verum etsi dira ob immensos dolores morte consumptus sit, haud tamen absque exomologesi ex hac vita re-

PAGIUS Baronius num. XX. ait, Sanctum Bonifacium ad Ethelbaldum Merciorum Regem, hominem scelestissimum, ut eum ad poenitentiam revocaret, Epistolam scripsisse, eique exemplum Caroli proposuisse: Carolus quoque Princeps Francorum, inquit Bonifacius, multorum Monasteriorum everfor, & Ecclesiasticarum pecuniarum in usus proprios commutator, longa torsione & reverenda morte consumptus est. Verum verba illa intrusa sunt in Epistolam XIX. Bonifacii ad Ethelbaldum Regem scriptam; cum non reperiantur in editione Serarii, qui primum eas Epistolas ex Codicibus MSS. publicavit. Duo duntaxat exempla in ea Epistola Bonifacius proponit ultionis divinæ, unum in Colredo Rege Merciorum, alterum in Ofrado Deirorum & Berniciorum Rege, qui scelera sceleribus addentes in adulteris, etiam cum Monialibus inventi sunt, & immatura ac terribili morte præventi. At in tota illa Epistola nullum verbum occurrit de Carolo, nec haberi debuit; quia is

cessisse, quæ ex Ludovico Imperatore sunt recitata, demonstrant.

XXI. Vindex Deus, sed non judicans bis in idipsum, sic invasores jurium Ecclesiarum Principes Christianos poenitentes interdum miserando cruciatu ante interitum vult affligi, tum ut posteris sint in exemplum non minuendi, vel violandi Ecclesiasticam immunitatem, utque non leve esse delictum quod peccassent, ex portentosis, & pene insolitis ab ultore numine illatis poenis possent intelligi; tum etiam ut cum iidem catholice vixerint, & alia complura bona fecerint, maxime vero quod propagantibus fidem fuerint adiutores (ut a Carolo, de quo agitur, factum vidimus) quod peccassent in Ecclesiæ jura, hic luerent potius, quam damnarentur perpetuis cruciatibus in inferno: a quibus eundem fuisse immunem, putamus ex iis, quæ de eo superius pluribus in locis sunt dicta; nempe (quod est hic in memoriam revocandum) laudatam pietatem Caroli duorum Romanorum Pontificum assertionem, Gregorii secundum, atque Gregorii ejus successoris, ejusdem nominis tertii, cujus illud maximum est de eodem Carolo Martello præconium, quod tum Dei, tum ejusdem Caroli opitulatione S. Bonifacius centum millia paganorum Germanorum ad Christianam religionem suscipiendam convertisset: ut plane de ipso (occulta licet, & nobis incognita sint divina judicia) salutem, cum piis Regibus consequutum, existimare liceat; & si peccator extiterit (ut solent Reges sæpe delinquere) per exomologesim illam factam, qua suam animam Domino per sanctum Dionysium præsentandam adeo sollicito studio commendavit, bene de ejus sit salute sperandum. Sed nec illud tacendum, quod idem Carolus laudatus etiam invenitur ab ipso S. Bonifacio Germanorum Apostolo, cum rogavit ejus filium Carolo-

XXI.

Laudatus Carolus a Rom. Pont.

Laudatus Carolus a S. Bonif.

in adulterii suspicionem cum Sanctimonialibus nunquam venit: Quanti fecerit Bonifacius Carolum intelligitur ex Epistola ad eum a Gregorio III. scripta, & a Baronio an. DCCXXXIX. num. II. recitata. Agnoscentes ex syllabis fraternitatis tuæ, quia de Germania gentibus, quas sua pietate Deus noster de potestate Paganorum liberavit, & ad centum millia animas in sinu Sanctæ Matris Ecclesiæ tuo conamine & Caroli Principis Francorum aggregare dignatus est, inquit Gregorius, qui hæc ex ipsiusmet Bonifacii ad se datis literis didicerat. At, inquit Mabillonius laudatus, ea de morte Caroli verba extabant in exemplari, quod nactus est Baronius, sicut & in exemplari veterrimo Saxonice exarato, quo usus est Spelmanus ad vulganda Acta Concilii Cloueshoviensis, tum in eo quod exscripsit Malmesburiensis lib. 2. de Reg. Angl. cap. 4. Verum ipsemet Vir doctissimus fatetur Caroli damnationem Eucherio revelatam, non reperiri in quatuor MSS. Codicibus, ideoque

mannum, ut bene cepta a parente circa cultum Christianae religionis proficeretur, rogans eum insistere paternis vestigiis, ut dicitur inferius, cum de ejus cum Carolomanno congressu agitur. At hic de his fati.

XXII. Mortuo Carolo, duo filii Carolomannus major natu, atque Pipinus successerunt haeredes: principatum vero suum Carolomannus administrabat, nempe provinciam Austrasiae (quae & Alemannia appellatur) atque Thuringiae; qui simulac partem suae hereditatis accepit, nihil antiquius habuit, quam iis consulere, quae ad religionem conservandam, & propagandam spectare viderentur. Quamobrem S. Bonifacium ad se mox accersendum curavit, ut cuncta secundum canonem recte disponerentur. De his ipse Bonifacius testis est in epistola ad Zachariam data, quam hic tibi reddemus. (a) Cum enim Bonifacius ex verbis Carolomanni cognovisset illud ipsi esse in proposito, ut Synodum cogeret Episcoporum, quo rebus Ecclesiasticis ubique collapsis consulere: antequam quicquam aggrediretur, statuit de his consulere recens creatum Romanum Pontificem Zachariam, quamobrem has adeum primas omnium literas dedit:

(a) In vit. S. Bonif. lib. 2. cap. 37.

Bonifacii prima epist. ad Zachariam Pap.

Domino carissimo, summi Pontificatus infula praedito viro Apostolico Zachariae, Bonifacius servus servorum Dei.

Confitemur, domine Pater, quia per nuntios referentes, quod veneranda memoriae Apostolatus vestri praecessor Gregorius ergastulo corporeo absolutus ad Dominum migravit, quod majorem lati-

PAGIUS que interpolamentum illud nihili faciendum esse. Si itaque illa relatio ex Vita Sancti Eucherii ex eo capite expungenda, quod sc. in quatuor Codicibus MSS. non reperitur, laudata etiam verba adulterina censenda sunt in Epistola Sancti Bonifacii ad Ethelwaldum Regem. Nec refert, quod Codex, quo usus est Spelmanus, veterrimus sit; cum fabula de damnatione Caroli non diu post ejus mortem excogitata fuerit.

XVIII. Carolus duos tantum Episcopos relegavit. A pluribus saeculis Scriptores aliqui literis mandarunt commentum illud de damnatione Caroli, quod & legitur in Vita Sancti Rigoberti Rhemensis Antistitis, quem ille post praerium Viniacense in exilium misit, in eaque dicitur Carolum non unum Rigobertum relegasse. Sed haec duo tantum Episcopi a Carolo relegati proferuntur, Rigobertus Rhemensis, & Eucherius Aurelianensis, primus quia pro Raginfrido Majore Domus Neustrasiae contra Carolum Rhemis Civitatem ad Austrasiam Majoratum pertinentem stetit; Eucherius vero quia per calumniam finitri de eo rumores apud Carolum sparsi sunt, in exilium missus. Quare non dubium, quin utraque narratio ex Synodi Carisiacensis Epistola transferit iisdem verbis in Vitam Sancti Rigoberti, in eunte saeculo decimo conscriptam, & a Bollandano ad diem IV. Januarii recitatam, indeque translata fue-

riam non audimus, & expansis ad aethera palmis, Deo gratias egimus, quod clementem Paternitatem vestram altissimus arbiter canonica jura regere, & Apostolicae Sedis gubernacula tenere concessit. Ergo non aliter quam ut antea vestigia vestra geniculantes intimis flagitamus precibus, ut sicut praedecessorum vestrorum, pro auctoritate S. Petri, servi subditi, & subditi discipuli sumus, sic & vestrae pietatis servi obedientes, subditi sub jure canonico fieri mereamur, optantes Catholicam fidem, & unitatem Romanae Ecclesiae servare, & quanto sumque audientes, vel discipulos in ista legatione mihi donaverit Deus, ad obedientiam Apostolicae Sedis invitare, & inclinare non cesso.

XXIII. Neesse quoque habemus indicare Paternitati vestrae, quia per Dei gratiam Germania populis aliquantulum percussis, vel correctis, tres ordinavimus Episcopos, & provinciam in tres parochias divisimus, & illa tria oppida, sive urbes, in quibus & ordinati sunt, scriptis auctoritatis vestrae confirmari, & stabiliri precantes desideramus. Unam esse sedem Episcopatus decrevimus in castello, quod dicitur Voitzburg, & alteram in oppido, quod nominatur Buri-burg: tertiam in loco, qui dicitur Erpbesfurt, qui fuit olim urbs paganorum. Haec tria loca propria auctoritate Apostolatus vestri roborari, & confirmari diligenter postulamus, ut si Dominus voluerit, per auctoritatem & praecipuum sancti Petri, jussionibus Apostolicis fundatae, & stabilita sint tres in Germania sedes Episcopatu-

rit ab Interpolatore, qui Vitam Sancti Eucherii a coevo Scriptore compositam hoc commento auxit. Quam proclives fuerint Scriptores mediae aetatis ad huiusmodi fabulas comminiscendas, vel ab aliis jam confictas transcribendas, & quidem re minime examinata, innumeris exemplis liquet.

XIX. Ad num. XXII. & seqq. Olim Francia in tria Regna dividebatur, in Austrasiam, Neustrasiam & Burgundiam, & unicuique Regno suus erat Major Domus Palatii. Postquam autem Neustrasiam uniti sunt Burgundiones, Francia in duas duntaxat Praefecturas, Austrasiam videlicet ac Neustrasiam, distingui coepit, duoque deinceps Majores Domus fuerunt, unus in Austrasia, alter in Neustrasia. Utrouque tamen Majoratu, cum universa Francia penes unum Regem esset, quidam gavisi sunt, & inter eos Carolus, ex quo Raginfredum Majorem Domus Neustrasiae profligavit. Hoc autem tempore in Francorum regno octo haec regiones erant, Austria, Suevia, Thuringia, Bajoaria, Neustria, Burgundia, Provincia, Aquitania; cum vero Carolus jam morbo premeretur, Majoratum inter filios divisit. Memoratus Princeps, inquit Continuator Fredegarit in sua Appendice, consilio Optimatum suorum expetito, filiis suis Regna dividit. Itaque primogenito suo, Carolomanno nomine, Auser & Suaviam, quae nunc Alemannia

XXIII.

XIX.

Carolus bona sua filiis divi-

nia

pales; & ut praesentes, vel futurae generationis non praesumant vel parochias corrumpere, vel violare praecipuum Apostolicae Sedis.

XXIV. Notum similiter sit Paternitati vestrae, quod Carolomannus Dux Francorum me accersitum ad se rogavit, ut in parte regni Francorum, quae in sua est potestate, faciam Synodum congregari; & promissit se de Ecclesiastica religione, quae jam longo tempore, idest, non minus quam per sexaginta, vel septuaginta annos calcata, & dissipata fuit, aliquid corrigere, & emendare velle. Quapropter si hoc, Deo inspirante, veraciter emendare voluerit, consilium, & praecipuum vestrae auctoritatis habere debeo. Franci enim (ut seniores dicunt) plusquam per tempus octoginta annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiae canonica jura alicubi fundabant, vel renovabant. Modo autem maxima ex parte civitates, & Episcopales sedes traditae sunt laicis cupidis ad possidendum, vel clericis scortatoribus vel publicanis seculariter ad persfruendum. Nam si per verbum vestrum hoc negotium, Duce rogante supradicto, renovare, & corrigere debeo praecipuum, & iudicium Apostolicae Sedis cum canonicis Ecclesiasticis praesto habere cupio. Si invenero inter illos diaconos, quos nominant, quia a pueritia sua semper in stupris, semper in adulteriis, & in omnibus semper spurcitiis vitam ducentes, sub tali testimonio venerunt ad diaconatum, & modo in diaconatu concubinas quatuor, vel quinque, vel plures noctu in lecto habentes, Evangelium tamen legere, & diaconos se nominare nec erubescunt, nec metuunt: & sic in talibus incessis ad ordinem presbyteratus venientes, in iisdem peccatis perdurant, & peccata peccatis adiacentes, dicunt se pro populo posse intercedere, &

* Canonibus.

PAGIUS

nia dicitur, atque Thoringiam tradidit. Alteri vero secundo filio juniore, Pippino nomine, Burgundiam, & Neustrem, & Provinciam permisit, ut habet editio Duchesiana. In illa partitione, cujus varii Scriptores meminere, nulla Bajoariae & Aquitaniae mentio reperitur, quia, ut conicit Cointius hoc anno num. XXIV. Duxes seu Praefecti illarum Provinciarum nunquam se se Carolo subdere voluerunt. Audita hac Regnorum seu Majoratum divisione; ortus est in Burgundia tumultus, quem Pippinus statim compressit, eo anno, inquit citatus Continuator, Pippinus Dux commoto exercitu cum avunculo suo (seu patruo) Hildebrando Duce & multitudine Primatum & agminum satellitum plurimorum ad Burgundiam dirigit fines Regionum praecipuum. Praeterea Chiltrudes Caroli patris obitu accepto, consilio novercae suae, idest Sonechildis, in Bajoariam profecta est: Chiltrudis quoque filia eius (nempe Caroli) faciente consilio nefario noverca sua fraudulenter per manus sodalium suorum Rhenum transiit, &

sacras oblationes offerre: novissime (quod pejus est) sub talibus testimoniis per gradus singulos ascendentes ordinantur, & nominantur Episcopi: Si inquam, tales invenero inter illos, rogo, ut habeam praecipuum conscriptum auctoritatis vestrae, quid de talibus definitis & per responsum Apostolicum convincantur, & arguantur peccatores. Inveniuntur etiam quidam inter eos Episcopi, qui licet se fornicarios, & adulteros dicant non esse, sunt tamen ebriosi, vel venatores, & pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum, sive paganorum, sive Christianorum. Et quia servus, & Legatus Apostolicae Sedis esse dignoscitur, unum sit verbum, & meum hic, & vestrum ibi, si contingat, ut ad iudicium auctoritatis vestrae pariter missos dirigamus.

XXV. Praeterea de una re necesse habeo & consilium quaerere, & licentiam petere, eo quod veneranda memoriae praecessor vester sicut audistis, in praesentia vestra mihi praecipuit, ut presbyterum ante obitum meum, Deo volente, in Ecclesiastico ministerio haeredem, & successorem constituere deberem. Et hoc mihi, si Dei voluntas est, placet, & modo dubito, & nescio, si fieri possit: quia postea frater illius avunculum Ducis Francorum occidit, & adhuc ignoramus, qualiter ista discordia pacificari, vel finire valeat. Sed obsecro, ut auctoritatis vestrae licentia sit, cum consilio servorum Dei de ista electione facere, quod nobis in commune pro Ecclesia utilitate, vel fructu spirituali, & defensione religionis optimum esse videatur, ut consensum vestrum habeam de hoc facere, quod optimum mihi inspirare dignetur Deus: quia hoc non videtur posse fieri, si contrarius Princeps fuerit.

Pra-

ad Odilonem Ducem Bajoariae pervenit. Ille vero eam ad conjugium copulavit, contra voluntatem vel consilium fratrum suorum. Propter odium adversus Odilonem ex praedicto matrimonio conceptum; ortum bellum Bajoaricum, de quo suo loco. Praetermiseram observare cum Henrico Valeio lib. 25. Rer. Francic. neminem Hepidanno & Odoranno, qui saeculo XI. vixere, antiquiorem reperiri, a quo Carolus cognominatus sit Martellus.

XX. Post Caroli mortem, Sonechildis ejusque filius Grifo tumultum statim concitarunt, de quo Grifo post hoc anno haec Annalista Metensis scribit: Carolus adhuc vivens, cum inter filios suos Carolomannum & Pippinum Principatum suum divideret, tertio filio suo Gripponi, quem ex Sonechildis, quam de Bajoaria captivam adduxerat, tur-

XXV.

XX.

Prin-

XXVI.

Præterea querere, & interrogare Paternitatis vestrae consilium deo de quadam confusione, quæ nuper ad nos veniens, mentem nostram conturbavit, & sacerdotibus Ecclesiarum verecundiam incuriebat: Nam laicus quidam magnæ personæ ad nos veniens dicebat, sibi ab Apostolica Sedis Pontifice sanctæ memoriæ Gregorio datam esse licentiam, ut in matrimonio acciperet viduam avunculi sui quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, & ipsa, illo vivente, discessit ab eo, & iste vir, qui nunc eam accipere desiderat affirmat sibi licentiam datam, & in tertia generatione propinqua esse dignoscitur. Hæc etiam votum castitatis Deo vovens, velata fuit, & iterum, abjecto velamine, maritata. Tale enim matrimonium supradictus homo sibi ab Apostolica Sede affirmat esse concessum, quod non existimamus verum: quia Synodus, & Ecclesia, in qua natus, & nutritus, idest in transmarina Saxonia, Londonensis Synodus, quæ in primis a discipulis S. Gregorii, idest, Augustino, Laurentio, Justo, Mellito Archiepiscopo constituta, & ordinata fuit, talem copulam, & matrimonium maximum scelus, & horribile flagitium ex auctoritate sacra scripturæ judicabant.

XXVII.

Quapropter Paternitas vestra hujus rei veritatem nobis indicare non dedignetur, ut Ecclesiæ sacerdotibus, vel populo Christiano inde scandala, & schismata non oriantur: quia carnales homines, & idioæ Alemanni, vel Bojoarii, vel Franci,

PAGIUS

Princeps tradiderat, Franci valde contristati erant, quod per consilium mulieris improba fuissent divisi, & a legitimis hæredibus sejuncti. Consilioque inito, sumptis secum Principibus Carlomanno & Pippino ad capiendum Gripponem, exercitum congregant. Hæc audiens Grippus, una cum Sonibilde genitrice sua fuga lapsus cum his, qui eum sequi voluerant, in Lugduno Clavato se incluserunt. Carlomannus vero & Pippinus eos subsequentes, Castrum obsident. Cernens autem Grippus, quod minime posset evadere, in fiduciam fratrum suorum venit. Quem Carlomannus accipiens, in nova Castella custodiendum transmissit. Sonibildi vero Kalam Monasterium dederunt. Coitinus hanc Franciæ divisionem inter tres filios a Carolo factam inter fabulas reponit hoc anno num. XLVIII. quod Continuator Fredegarii in divisione Franciæ nullam Gripponis mentionem faciat. Sed nec ejus meminere Eginhardus, nec alii veteres Francorum Scriptores, non quod Griso a patre suo præteritus fuerit, sed quod post ejus mortem sua mox a fratribus parte sit exclusus, ut recte Hadrianus Valeus lib. XXV. Rer. Franc. pag. 547.

XXI.

Post Caroli Martelli Ducis Francorum tempora, inquit Marca in Notis ad Canonem VII. Concilii Claromontani anno MXCV. celebrati, qui primus bona Ecclesiastica militibus suis utenda permisit, Pippinus, Carolus, Ludovicus, & reliqui Gallorum Reges, licet pietate insignes Edictis suis & Episco-

si juxta Romanam Urbem aliquid fieri viderint, ex his peccatis, quæ nos prohibemus, licitum esse putant, & nobis improprium deputant, sibi vero scandalum vitæ accipiunt.

Sicut affirmant se vidisse annis præteritis in Romana Urbe, & juxta Ecclesiam S. Petri, die vel nocte, quando Kalendæ Januarii intrant, paganorum consuetudine, choros ducere per plateas, & acclamationes & cantiones sacrilegas facere, & nullum de domo sua vel ignem, vel ferreamentum, vel aliquid commodi vicino suo præstare velle. Dicunt quoque, se vidisse ibi mulieres pagano ritu philacteria, & ligaturas in brachiis, & cruribus ligatas habere, & publice ad vendendum venales aliis offerre. Quæ omnia, eo quod ibi a carnalibus, & insipientibus videntur, hic improprium, & impedimentum prædicationis, & doctrinæ efficiunt. De talibus ait Apostolus: (a) (a) Gal. 4. Dies observatis, & tempora: timeo, ne sine causa laboraverim in vobis. Et S. Augustinus dixit: (b) Qui divinationibus, & auspiciis, vel philacteriis, vel quibuslibet auguriis credidit: etsi jejuset, & oret; etsi jugiter ad Ecclesiam currat; etsi largas elemosynas faciat; etsi corpusculum suum in omni afflictione cruciaverit: nihil ei proderit, quamdiu sacrilegia illa non reliquerit. Nam si istas paganas ibi Paternitas vestra in Romana Urbe prohibuerit, & sibi mercedem, & nobis maximum profectum in doctrina Ecclesiastica acquirat. Episcopi quoque, & pres-

porum conniventia precariam eorum possessionem laicis hominibus confirmarunt. Tunc non solum fundi & villæ; sed etiam Ecclesiæ ipsæ in beneficium illis concessæ sunt. Ecclesiarum nomine oblationes, decimæ, alii, que redditus data, & concessa intelligebantur, ut patet ex veteribus actis. Tunc Ecclesiæ eo jure possesse sunt, quo cætera beneficia sive feudâ, adeo ut tandem in hæredes quoque transferant, & expositæ sint hominum commercio. Ne tamen sacramentorum celebratio a Laicis Ecclesiarum possessoribus pendere videretur, inducta est quædam verborum distinctio; ita ut in una eademque domo pars una Ecclesiæ diceretur quoad Laicorum jura & Altare, quoad juris & spiritualis administrationem. Hanc observationem debemus Abboni Floriacensi, qui cæsus est anno millesimo tertio, in Apologetico quod scripsit ad Reges Hugonem & Robertum. Ejus hæc sunt verba relata ab Aimoino cap. 8. de Vita Sancti Abbonis Floriacensis Martiris: Certe, charissimi Principes, nec Catholicæ viveamus, nec Catholice loquamur, quando illam Ecclesiam dico esse meam, ille alteram dicit esse suam, ac veluti quadam jumenta comparati jumentis insipientibus utrasque aliquando venientes proponimus propositasque ab aliis emere non formidamus. Est etiam alius error gravissimus, quo fertur Altare esse Episcopi, & Ecclesiam alterius cujuslibet

XXVIII.

presbyteri generis Francorum, qui fuerint adulteri, vel fornicatores acerrimi, quos in gradu Episcopatus, vel presbyterii fornicationum nati filii arguunt, redeuntes ab Apostolica Sede, dicunt sibi Romanum Pontificem licentiam dedisse, ministerium Episcopale in Ecclesia usurpare. Contra quos contendimus, quia Apostolicam Sedem contra decreta canonum nequaquam audivimus judicasse. Hæc omnia, domine carissime, propterea vobis nota fecimus, ut vestra auctoritatis responsum talibus dare possimus, ut per cautelam vestra doctrinæ oves Ecclesiæ non seducantur, sed lupi rapaces convicti, & superati pereant. Interca munuscula pauca vobis direximus, non quia digna sint paternitate vestra, sed pro indicio caritatis, obedientiæ, & devotio- nis, id est, villosam unam, argenti, & auri tantillum. Dexteræ Domini protegente, incolumem valere, & in Christo proficere beatitudinem vestram in longitudine dierum optamus. Hæc tenus epistola, cui hi subiciuntur verus: Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Domini; cum ex domo consecrata & Altari unum quoddam fiat, quod dicitur Ecclesia; sicut unus homo constat ex corpore & anima. Videte, equissimi Principes, quo nos ducit cupiditas dum refrigescit caritas. Quam plurimarum ejuscemodi possessionem Ecclesiarum a laicis abstulerunt repetitæ excommunicationum minæ in Synodis habitis undecimo sæculo, & præcipue sub Victore II. Gregorio VII. & Urbano II. Ita Marca, qui fuisse hæc profectur.

XXII.

S. Bonifacius tres Episcopatus in Germania instituit.

Sanctus Bonifacius, ubi accepit Zachariam Pontificem Romanum renunciatum esse ei per litteras sine die & anno scriptas, & a Baronio recitatas gratulatus est, addiditque: Quia per Dei gratiam Germania populis aliquantulum percussis vel correctis, tres ordinavimus Episcopos, & Provinciam in tres Parochias discevimus, & illa tria Oppida sive Urbes, in quibus & ordinati sunt, Scriptis auctoritatis vestra confirmari, & stabiliri precantibus desideramus. Inter Germanicas Franciæ Ditionis Provincias, quas Bonifacius erudit, tres potissimum commemorantur, Thuringia, Francia, Hassia: In Thuringiam, inquit Willibaldus in ejus Vita, juxta mandatum Apostolica Sedis progressus est, & c. Franciam deinde (idest Franciam Orientalem, seu, ut postea vocarunt, Franconiam) fratribus secum commeanibus, ingressus est, & c. ad obsessas antea Hessorum metas, cum consensu Caroli Ducis, rediit, & c. Aliquot post annos idem Bonifacius Bajoariam, ubi tunc unus supererat Episcopus, in quatuor Episcopatus divisit, ut suo loco diximus. Verum crescente in Ecclesiis Bajoariæ, seu, ut nunc loquimur, Bavariæ, numero fidelium, Bonifacius tres Episcopatus erexit, singulos in singulis provinciis, unum in Francia Orientali apud Wirzburgum, alterum in Hassia apud Buraburg, tertium in Thuringia apud Erpsesfurt, ut testatur ipsemet Bonifacius in laudata Epistola. Wirzburgum ad Mœnem posita est, alioque nomine Heribopolis appellatur. Illius loci primus Episcopus a Bonifacio constitutus est Burchar-

Te Deus Altithronus sancta conservet in ade Sedis Apostolica Rectorem, tempore longo Melliflua gratum populis doctrina per orbem; Perficiatque Deo dignum pia gratia Christi. Splendida percipiat florens sua gaudia mater, Atque domus Domini latetur prole * * secunda, fecunda.

Unus videtur deesse verus.

Dedit autem has litteras Bonifacius Deneardo presbytero fidelissimo nuntio, ut apparet ex redditis a Zacharia ad ipsum Bonifacium litteris, quæ anno sequenti, quo sunt datæ, ponuntur. Porro proficiscentem Deneardum his commendatis litteris communivit (a).

Carissimo filio Regiberto Præfecto Bonifacius servorum Dei in Domino æternam salutem.

Dignitatis tuæ clementiam obsecramus precibus, ut hunc missum litterarum mearum

(a) Eod. qui supra Cod. epist. 32.

quis, qui natus in Anglia venerat in Germaniam ad Bonifacium, sub cujus disciplina per aliquot jam annos degerat. Buraburg, seu Burisburg præcipuum fuit olim Oppidum Bortharorum inter Fritelsariam & Paderbornam, cujus Oppidi hodie ruinæ duntaxat superant. Illic a Bonifacio primus constitutus est Episcopus Wittas, seu Wittanus, aut Westanus, & in Vita Sancti Wigberhti a Lupo Servato, Albuinus vocatur, & Præsul Fritilsariensis Oppidi, Wit enim album significat, & Albuinus idem est ac Wittas, Latina videlicet barbari nominis interpretatione. Denique Erpsesfurt, hodie Erphordia, Thuringiæ caput est ad Geram fluvium. Huic Urbi datus a Bonifacio primus Episcopus Adelarius, sive Adelbarius qui postea Martyrio coronatus est.

In eadem ad Zachariam Epistola ait Bonifacius: Notum similiter sit Paternitati vestra, quod Carolomannus Dux Francorum, me accertus ad se rogavit, ut in parte Regni Franciarum, qua in sua est potestate faciam Synodum congregari; & promisit se de Ecclesiastica religione, qua jam longo tempore, idest non minus quam per sexaginta vel septuaginta annos calcata (ideoque ab anno circiter DCLXX.) & dissipata fuit, aliquid corrigere & emendare vellet. Quapropter si hoc, Deo inspirante, veraciter emendare voluerit, consilium & præceptum vestra auctoritatis habere debeo. Franci enim (ut Seniores dicunt) plusquam per tempus octoginta annorum (ideoque ab anno circiter DCLX.) Synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesia Canonica jura alicubi fundabant vel renovabant. Modo autem maxima ex parte Civitates & Episcopales Sedes tradita sunt Laicis, cupidis ad possidendum, vel Clericis scortatoribus, vel publicanis secularibus ad perfrundum.

XXIII. Miser statum Ecclesiarum Germaniarum.

Sanctus Bonifacius quando ait, Carolomannum se se rogasse, ut in parte Regni Francorum Synodum faceret congregari, Francia nomine Austrasiæ Franciæ partem intelligit, quam in interpretationem ipsemet Bonifacius his verbis in clausula Germaniis:

XXIV. Nullus eorum rat Austrasiæ Franciæ partem intelligit, quam in interpretationem ipsemet Bonifacius his verbis in clausula Germaniis:

Bonifacius mit- Legatum Romanam. rum Romam pergentem propter responsa Ecclesiastica, & orationum causa, per vestros fines conservatum transire permittatis, ut eum adjuvare in propriis necessitatibus dignemini, sicut prioribus missis

nostris fecisse mihi revertentes referent. Agite ergo de hac petitione, ut merces vestra coram Deo crescat, & multiplicetur. Vale in Christo.

Chri-

PAGIUS clarissime confirmat: Franci, ut Seniores dicunt, plusquam per tempus octoginta annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt. Reliquam Franciam per illos annos LXXX. suos habuisse Metropolitam, in eaque varias Synodos celebratas esse, licet multarum memoria perierit, certum est. His Sancti Bonifacii in citata Epistola verbis: modo maxima ex parte Civitates Episcopales Sedes tradita sunt Laicis, plane evertitur quod idem Cointius anno currenti num. XII. scribit, scilicet nullam laicum produci posse, cui Episcopatum Carolus dederit, ideoque & commentum esse quod a variis traditur, Carolum plures Episcopatus laicis dedisse; cum enim is Austriæ tot annis præfuerit, imo & reliquæ Galliæ, non video quomodo fieri potuerit, ut bona Ecclesiastica a laicis homini-

bus sine ejus concessione aut consensu possessa fuerint. Præterea perperam scribit Cointius, illas Bonifacii ad Zachariam Papam literas, quas Baronius hoc anno collocat, anno sequenti datas esse; ex enim Concilium Germanicum anno sequenti XI. Kalendas Maii celebratum, quemadmodum & responsum Zachariæ ad Bonifacium præcesserunt, ut anno sequenti videbimus. Denique Blondellus lib. contra Primitum Ecclesiæ pag. 754. male scribit, Bonifacium, quando laudatam ad Zachariam dedit Epistolam, de statu Galliarum parum edoctum fuisse, cum sæculo præterito anno DCLXXXII. Rotomagi Synodus habita fuerit, aliaque alibi variis annis, Bonifacius enim de sola Francia Austrasiaca loquitur, ut mox exposuimus.

I. Christi Redemptoris annus septingentesimus quadragesimus secundus decima inscribitur Indictione, quo flagrat Oriens bello civili, dum Constantinus in Armenia imperaret, Artabasdus vero Constantinopoli; qui adversus eum progressus posteriores retulit, rediitque Constantinopolim, magna accepta clade suorum.

Quod enim antequam proficisceretur ad bellum, filium suum Nicephorum coronavit Imperatorem per Anastasium. Pseudoepiscopum Constantinopolitanum: hujus rei gratia divinam indignationem incurrit, ut nec filii, nec patris ab eodem pariter coronati Imperium staret: Plantationes siquidem adulterinae (quod Sapiens ait (a) non dabunt altas radices, nec stabile fundamentum collocabunt. Par enim erat, si eum vendicandæ et manibus Imperatoris hæretici Christianæ religionis zelus incenderet, incipere a do- Ann. Eccl. Tom. XII.

mo Dei, & ante omnia nefarium Patriarcham e throno depellere, & Episcoporum judicio subicere judicandum; orthodoxum vero Præfulem subrogare: Sed quia magis apud eum valuit jus regnandi, quam vera religio: meruit excidere ab Imperio, atque vita.

Ante hæc autem qui ab eodem Artabasdo missus fuit Niceta filius junior ad-versus Constantinum Imperatorem, æque male pugnavit hoc pariter anno mense Augusti decimæ Indictionis, ut testatur Theophanes, de his pluribus agens.

Quo pariter anno (idem inquit auctor) pluvia defellus, & terremotus per loca facti sunt adeo vehementes, ut montes unirentur ad invicem per eremum Sabæ, & castella in terram immergerentur absorpta. Sed & eodem anno Ecclesia Antiochena, accepto, quo caruerat diu Præfule, respirare aliquantulum cœpit: nam de his Theophanes: Anno (inquit) O o o 2 se-

Sedes Antiochena consequitur electionem Episcopi

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6235.
SÆC.VIII. Anno E-5
ræ Hisp. DCC-LXXX.
Anno Hegiræ CXXXV.
inchoato die 4. Novembr. fer. 1.
A.C. 742.
I. Artabasdus & Nicetas ejus filius a Constantino Imp. devoti.

⊙ 23. C. ☽ 2. P. 1. April. Indiæ. 10.
JESU CHRISTI 742.
ZACHARIÆ PAPÆ 2.
CONSTANTINI COPRONYMI 23. & 2.

AD num. I. Artabasdus post diem vicefimum septimum mensis Junii præcedentis Christi anni in odium Constantini Copronymi Sacrarum Imaginum hostis, renunciatus est Imperator, & eas erexit, ut anno superioris num. IV. & seqq. ostendimus. Anno vero sequenti tam ipse quam filius ejus junior Niceta infeliciter pugnarunt, ut narrat Baronius, qui cum non viderit Theophanem, sed tantum Auctorem Miscellæ, & Versionem Anastasii, hæc accurate referre non potuit. Theophanes itaque ad annum II. Constantini Imp. qui Kalend. Septemb. currentis Christi anni inchoatur, ait: Ejusdem anni mense Maio ad Officii Regionem profectus Artabasdus, Asiam, dum iter ageret, sub potestatem redegit, & Provinciam depulatus est. Eo comperto Constantinus copias in eum eduxit. Ubi Sardium attigit fines a Celbiano redeuntem offendit, & manibus eum eo conservis in fugam vertit, & ad Cyzicum usque insequitur. Ille Cyzicum ingressus, dromonem subinde conscendit, & in Urbem saluum se recipit. Mense autem Augusto ejusdem undecimæ Indictionis Artabasdi filius supremus copiarum ejus Dux ad Modrinam cum Constantino bello congressus fugam arripit, &c. Calamitatis omnes auctor Diabolus talem inter Christianos demeritationem & cades reciprocas sub hæc tempora excitavit, ut filii adversus parentes, & fratres in fratres necem nullo sanguinis aut indulgentia discrimine irruerent: suæque invicem ipsorum domus atque facultates citra illati

damni sensum flammis perderent. Quare utraque pugna, quæ funesta fuit Artabasdo, contigit mense Maio, & mense Augusto sequentis Christi anni undecimæ Indictione notati, non vero Indictione decimæ, ut habet Baronius ex Auctore Miscellæ, ubi Indictio X. mendose exarata, pro Indict. XI. ut liquet ex Anastasio, qui in sua Versione habet etiam Indictionem undecimam, quique filium illum Artabasdi, quem Theophanes non nominat, Nicetam appellat, & antequam loquatur de ea Asiæ depopulatione mense Maio facta, dicit Nicephorum filium Artabasdi per Anastasium Patriarcham coronatum fuisse Imperatorem; quod & habet Auctor Miscellæ qui Anastasium verbatim describere solet.

Nicephorus in Breviario eandem rem his verbis narrat: Anno insequenti Artabasdus (ita Artabasdum nominat) alterum e filiis Nicetam Ar-sidus Nicetiorum Ducem mittit, Nicephorum vero Imperatorem coronat. Ipse in Asiam cum copiis vastavit. Quam cum populationibus infestam haberet, Constantinus obviam ei ad Sardes occurrit, & signis collatis longe superior fuit. Ita exercitu illius in potestatem redacto, omnibus quoque impedimentis potitus est. Artabasdus Cyzicum primo, inde Constantinopolim fuga petiit. Nicetas ejus filius aciem in Constantinum convertit, qui ad Modrinam commisso pralio Nicetam cum magna militum strage victum in fugam contulit. Ubi Nicephorus loquitur de gestis anno secundo Constantini Imp. & collatus cum Anastasio & Theophane insinuat, Nicephorum Artabasdi filium anno DCCXLIII. ante Kalendas Marias coronatum esse Imperatorem. Quod anno sequenti confirmabo ex Synodo Romana post Kalend. Septemb. habita, in qua anni Imperii Artabasdi, non vero Nicephori memorantur, quia Romæ inauguratio Nicephori nondum innotescerat.

Ad num. II. Quod narrat Baronius Theophanis nomine ex Auctore Miscellæ desumptum ex aliqua editione illius Auctoris depravata, ut liquet ex correctioribus ejusdem Miscellæ editionibus

II. Artabasdus Nicetam Ar-sidus Nicetiorum Imperatorem coronat. III. Theophanis nomine ex Auctore Miscellæ desumptum ex aliqua editione illius Auctoris depravata, ut liquet ex correctioribus ejusdem Miscellæ editionibus

secundo Imperii Constantini mortuus est Evelid Arabum princeps. Sic sanctissima Ecclesia Antiochena per annos quadraginta viduata manens, prohibentibus Arabibus Patriarcham fieri in eadem, habens quemdam amantissimum monachum Syrum, nomine Stephanum agrestem quidem sed religiosum: jubet novus Princeps in Oriente postis Christianis, si vellent permitti sibi Patriarcham habere, ipsum eligerent Stephanum. Qui divinitus id fieri arbitrans, consecrant eum in sede Theopoleos. Ex tunc usque nunc discerit sine prohibitione fieri hujusmodi. Ut scilicet libera sit electio ejus sedis Antistitis. Porro Evelid subrogatum fuisse Gizid Principem Sarracenorum, idem auctor affirmat. Faustum, & illud hoc anno accidit, ut Cosmas Patriarcha Alexandrinus una cum suis abnegata hæresi Monothelitarum, ad Ecclesiam Catholicam se contulerit, quod idem Theophanes tradit.

III. Petrus Episcopus Damascenus Martyr.

Damascenus autem Episcopus Petrus, zelo fidei æstuans, ab ejus civitatis Principe Sarraceno lingua abscissus est, eo quod in vestus esset in superstitionem ipsorum cultus; scribit enim hæc paucis Theophanes istis verbis: Hali autem (id erat nominis Principi) sanctissimum Metropolitam Damasci, nomine Petrum, lingua mutilari præcepit, tamquam arguentem palam Arabum, ac Manicheorum cognationem, & exulem penes felicem Arabiam Eudæmonem fecit, ubi mortuo, martyrio pro Christi nomine percepto, cum expressori voce divinas Misas celebrasset, sicut hujus rei narratores ajunt, qui se propriis auditibus super hoc satisfactos esse testantur.

IV. Petrus Mavimeneus Martyr.

Hujus amulator homonymus Petrus apud Mavimenam isdem temporibus ostensus est pro Christo Martyr ultroneus. Languore siquidem detentus primores Arabum advocavit, utpote assuetos sibi, cum Char-

PAGIUS Moritur Hiscamus Saracenum Calipha.

nibus, & ex his verbis ipsomet Theophanis ad annum II. Constantini Imp. Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoatum; Hoc anno Isam Arabum Dux mortuus est. Is sanctam Antiochia Ecclesiam Pastore jam annos XL. viduatum, Arabibus nimirum Patriarcham eligi prohibentibus, in priorem statum reposuit. Quempiam enim Monastici instituti Syrum, nomine Stephanum, sibi familiarem, rusticum quidem, ut pietate clarum Christianis in Oriente postis, si modo hunc admittebant, Patriarcham eligendi liberam fecit potestatem. Illi divinitus hoc fieri arbitrati, ipsum Stephanum in Theopoleos (seu Antiochia (Sede Episcopum collocant: atque ita ad hodiernum usque diem eligendo Patriarcha nullum impedimentum a Saracenis affertur. Quem Theophanes Isam, Elmakinus Isamum, & Toletanus in Historia Arabum cap. 12. Hiscamum appellat.

XVI.

Obiit secundum Elmakinum anno Hegiræ CXXV. die sexto Rabii posterioris, qui re-

tularius esset, & publica tributa, facta ratione, conferret, & ait illis: Mercedem quidem pro mei visitatione a Deo recipiatis; licet infideles amici sitis, testamenti mei testes vos volo, quod, est tale: OMNIS QUI NON CRÉDIT IN PATREM ET FILIUM ET SPIRITUM SANCTUM CONSUBSTANTIALEM ET DIVINAM IN UNITATE TRINITATEM MORTUUS EST ANIMA ET ÆTERNO DIGNUS TORMENTO. TALIS EST MAHAMMAT PSEUDOPROPHETA VESTER ET ANTICHRISTI PRÆCURSOR: Discedite ergo (si mihi creditis testanti vobis cælum & terram) ab illius fabulatione: Consulite enim vobis, ne cruciemini cum illo. Cum hæc, & plura cum eis de Deo ratiocinatus dissereret: audientes illi stupore seu vesania detenti, longanimitate nisi sunt ferre, ex languore hunc præter sensum esse putantes. Cum autem ex infirmitate convalescisset, majori cepit voce clamare: Anathema Mahammat, & fabulosum scriptum ejus, & cuncti, qui obediunt, & credunt ei. Tunc per gladium animadversionem perpeffus; Martyr ostensus est. Hunc declamationibus sermonum honoravit sanctus Pater noster Joannes, qui cognominatus est Chysoroas propter auream, & fulgidam Spiritus sancti gratiam, que in ipso tam verbo, quam in vite actu effloruit. Quem videlicet Constantinus impius Imperator annue, propter eminentem orthodoxiam ejus; anathemati submittebat, & pro Mansur (quod eius vitium nomen est) idque, redemptus, interpretatur, sensu Judaico Manseron, novum Ecclesie magistrum, mutato nomine, vocitabat. Hucusque Theophanes, quem loqui de sancto Joanne Damasceno egregio Theologo, viro sanctissimo, non dubium est. Sed ad res Occidentales jam se transferat oratio.

Hoc

spondet VIII. Idus Februarii, ideoque anno Christi DCCXLIII. Toletanus citatus in Historia Arabum numerat Provincias quas subjugavit, videlicet Iconiam, Lystriam, Alapiam, Chaldaeam, Assyriam, Medeam, Hyrcaniam, Persidem, Mesopotamiam, Syriam Superiorem, Celerysiam, sive Phœniciam, cujus Metropolis Tyrus, Syriam Inferiorem cujus Metropolis Antiochia, Judæam, Ægyptum, Arabiam Majorem, Æthiopiã, Africam & Hispaniam cum Septimania, & Vasconiarum parte. Fuit Hiscamus XVII. Calipha Saracenorum. Subdit Theophanes: Hoc anno Valid filius Isam Arabum Principatu potitus est: ad quem Valid Constantinus Andream Spatharium, Artabasidus XVIII. vero Gregorium Logothesam, ambo suppliciter sibi Saraceno-dari postulantes miserunt. Diuturna vero imbris ram Caliphenuria & terra motus varia loco adeo concusserunt, ut in deserto Saba montium cacumina ad invicem colliderentur, & pagi terra absorberentur. Eodem etiam anno Cosmas Alexandria Pa-

Imperium Saracenum dilatavit. (a) 1. Timi.

V.

Hoc anno Zacharias Papa cum accepisset, quas recitavimus litteras a sancto Bonifacio Episcopo Germanorum, ad ipsum prima die mensis Aprilis epistolam reddidit; in qua necesse est, corrigas, quod in fine data ponitur dicta die undecima Indictione: ut restituendum sit, decima: idque ex iis, quæ ibidem ponuntur, datam, videlicet anno vigesimo quarto Constantini Imperatoris, ex quo scilicet cum patre imperare cepit: secundo autem, ex quo solus post obitum patris administrare cepit Imperium, quod anno superiori factum esse, quæ dicta sunt, docent. Sic igitur ex ejusdem contextu epistolæ, & ex iis, quæ dicta sunt ex Theophane, & aliis de annis Constantini, Indictio mendosa corrigitur. Epistola autem sic se habet:

Zachariæ Pap. epist. ad Bonifacium.

Reverendissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio Episcopo Zacharias servus servorum Dei.

Suscipitis sanctissima fraternitatis tuæ litteris per Deuardum religiosum presbyterum tuum: quia sospitem te (ut semper cupimus) esse cognovimus, omnipotentem ac misericordiosissimo Deo nostro magnas retulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperare dignatur. Magnam enim in cordibus nostris infundis lætitiã, quoties nobis sanctitatis tuæ scripta mittuntur, quando reperimus, quæ ad salutem respiciunt animarum, dum quotidie in gremio sanctæ Matris Ecclesiæ per tuam prædicationem novi populi adduntur; ubi & tres Episcopi per loca singula, secundum seriem syllabarum tuarum, te ordinasse cognovimus; qui eisdem populo, quem tibi Dominus Deus noster per tuam sanctitatem aggregare dignatus est, præesse debeant, & petisti, ut per auctoritatem nostræ Sedis, Episcopales ibidem sedes firmentur.

VI.

Sed tua sancta fraternitas pertractet mature, & subtili consideratione discernat, si expedit, aut si loca, vel populorum turba, talia esse probantur, ut Episcopus habere mereantur. Meminisse enim debes, carissime, quod in sacris canonibus præcipitur observare, ut minime per villulas, vel modicas civitates Episcopus ordinemus, ne vilescat nomen Episcopi. Sed nos tuis sincerissimis, atque nobis dilectis syllabis provocati, quæ po-

PAGIUS

Patriarcha cum ipsa Civitate, Monothelitarum pravitate Cyri, qui sub Heraclio vixit, temporibus eam Civitatem obtinente, abjurata, & errore cognito ad Orthodoxam Ecclesiam rediit, &c. Mense Junio, (sequenti nempe Christi anni) signum ad Septentrionalem caeli partem apparuit. Elmakinus, cui major hac in re fides habenda, asserit Valid seu Valid fuisse filium Jezidi Isami Decessoris huncque tantum ejus patrum extitisse. Est Valid Secundus hujus nominis, sicuti Jezidus, cujus filius fuit.

poscisti absque mora concedimus, & statuiimus per Apostolicam auctoritatem, Episcopales esse illic sedes, & per successionem Episcopos teneri, qui populis præsent, atque verbum prædicationis subiectis insinuent, unam quidem in castello Vuirtezburg, & alteram in oppido, quod nominatur Buriburg, tertiam vero in loco qui dicitur Erpbersfort; ita ut nulli post hæc liceat ea, quæ a nobis sancta sunt, violare, & auctoritate beati Petri Apostoli firma esse decernimus.

VII.

De eo autem, quod nobis intimasti, quia te Carolomanus filius noster rogavit, ut in parte Francorum in sua ditissime constituta Synodum celebrares, eo quod omnis Ecclesiastica regula, seu disciplina ab eadem provincia funditus abolita sit: nimis mœrendum est, quod per spatianta temporum ibidem Synodus sacerdotum minime celebraretur: unde nec quid sit sacerdotium ab eis, qui se sacerdotes esse existimant, cognoscitur. Sed dum, juvante Deo, quæ a præfato filio nostro promissa sunt, ad effectum perducta fuerint, tuæque fraternitas in memorato Concilio confederit cum eodem excellentissimo viro, si quos repererit Episcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones, vel statuta Patrum excessisse, id est, in adulterio; vel si plures uxores habuerunt; aut si sanguinem Christianorum, sive paganorum effuderunt; vel etiam aliis capitalibus vitiis, quibus canones obviasse reperit tua sanctitas: nulla ratione Apostolica auctoritate permittat sacerdotio fungi: quia tales a suo tantum ore falso nominantur sacerdotes, & deteriores secularibus esse noscuntur, qui se neque a fornicationibus, neque a nefariis matrimonii abstinent, neque ab humani sanguinis effusione manus servant innoxias. At quid inde sentiunt, dicente Domino: Sacerdotes mei semel nubant? & Apostolus (a): Unius uxoris virum, (a) 1. Timi, &c. Et hoc ante susceptum sacerdotium, uti licitum est: nam a die suscepti sacerdotii etiam ab ipso proprio conjugio prohibendi sunt. Quomodo se sacerdotio fungi considerant, qui talibus sceleribus involuti monstrantur, ut neque seculares fideles his facinoribus involutos optemus? Quomodo non pertimescunt divina mysteria contingere; aut quomodo ad adorandum

VI. Zacharias Papa ad S. Bonifacium scribit.

A num. V. ad XXX. Zacharias Papa, acceptis Sancti Bonifacii literis, de quibus anno superiori num. XXII. ad eum rescriptis, confirmavitque tres Episcopatus ab illo institutos, facultate illi facta Synodum in Ditione Carolomanni celebrandi, missisque aliquibus Decretis, quæ in ea publicanda essent. Ea Epistola apud Serarium pag. 383. dicitur data Kalend. April. imperante Domino Piiſſimo, Augusto Constantino, a Deo coronato, Magno Imperatore. Anno

dum pro peccatis populi accedere presu-
munt, dum sacri canones, neque purum cle-
ricum, cui sacerdotium non est, secundis,
copulari nuptiis permittunt? Isti vero e
contrario, non solum post susceptum sacer-
dorum se abstinere nolunt ab una uxore,
immo luxuriæ dediti, peiora secularibus
scelera committunt, ut plures uxores ha-
bere presumant, quibus neque unam con-
cessum est post susceptum ministerium at-
trectare.

VIII.

Sed & ista parvipendentes, atque Domi-
num ad iracundiam provocantes, majora
committunt facinora, dum propriis ma-
nibus Christianos, atque paganos necant;
& fit ut qui in remissionem peccatorum de-
buerunt lavacrum regenerationis impen-
dere, & Christi sacramenta donare aliis,
ne in æternum perirent; eorumdem sacri-
legis manibus extinguantur. Quis enim
sapienter hos existimet sacerdotes, qui ne-
que a fornicationibus abstinere, neque ab
effusione humani sanguinis manus servant
innocias? Quis eorum sacrificiis Domi-
num esse credit placatum? dicente Prop-
heta: (a) Virum sanguinem, & dolosum
abominabitur Dominus. Istos ergo, ut præ-
misi, nec sacerdotio fungi patiaris, ne-
que divina contingere mysteria. Quicquid
vero aliud eos contra Ecclesiasticam re-
gulam excessisse repereris: canones, sive
instituta Patrum præ manibus habeto, &
sicut in eis edoctus fueris, discerne.

(a) Ps. 5.

IX.

Quod autem tibi successorem constituere
petisti, ut te vivente in tuo loco eli-

PAGIUS

no vicesimo quarto Imperii ejus Indictione XI. [1]
Baronius ex editione Romana addit, Imperii
ejus anno secundo, quod & in editione Lab-
beana legitur. Hæc literæ ante Synodum Ger-
manicam sine dubio datæ; cum ea nondum ce-
lebrata Bonifacius Zachariam consuluerit, hic-
que prædictæ Synodi convocationem non solum
permiserit, sed etiam præceperit. Et tamen
Synodus illa incerto loco in Germania habita,
his verbis in omnibus editionibus inchoatur:
Ego Carlomannus Dux & Princeps Francorum,
anno ab Incarnatione Domini DCCXLII, vide-
licet Kalendas Maii. Quare errorem vel in
numeris in Epistola expressos, vel in Synodo
memoratos irrepsisse necesse est. Cointius hoc
anno num. II. existimat mendum cubare in Chro-
nologicis Synodi characteribus, corrigendamque
esse notam vel anni vel diei, ut deleto anno
DCCXLII. substituaturs annus XLIII. aut ex-

gatur Episcopus: hoc nulla ratione con-
cedi patimur, quia contra omnem Eccle-
siasticam regulam esse monstratur: sed vo-
luntus, ut tibi ministraret, & sit in Evan-
gelio Christi adjutor, dicente: (b) Si quis bene ministraverit, gradum sibi bo-
num acquirat. Nimis enim reprehensibi-
le ac detestabile esse manifestum est, ut,
te vivente, tibi alium substituamus. Sed
hoc admonemus, ut quamdiu te divina
jusserit clementia superesse, sine inter-
missione orare studeas, ut tibi Deus illum
successorem concedat, qui ei possit esse pla-
cabilis, & populum, quem, ad suam gra-
tiam per tuæ sanctitatis industrias co-
care voluit, irreprehensibiliter regere,
atque ad viam vitæ perducere valeat.
Nam quomodo hæc, quæ poposcisti, si e-
tiam voluerimus, concedere possumus, dum
nos fragiles homines sub conditione mor-
tis constituti, ignoremus quid superventu-
ra pariat dies, & quis & nobis prior de
presenti sæculo migret? Si autem eum-
dem divina voluerit clementia post tui
transitus diem superesse, si eum aptum a-
gnoveris, & in tua voluntate fuerit defi-
nitum, ea hora, qua te de presenti sæ-
culo migraturum cognoveris, presentibus
cunctis, tibi successorem designa, ut huc
veniat ordinandus, quod nulli alii con-
cedi patimur.

(b) 1. Tim. 3.

Licentia
designan-
di succes-
sorem.

De illo vero, qui viduam avunculi sui,
quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, &
sacrum velamen habere monstrata est, &
a beata memoriæ prædecessore sibi licen-
tiam

X.

puncto XI. Kalendas Maii reponatur dies, qui
Pascha præcesserit anni DCCXLIII. pertinuerit-
que ad annum DCCXLII. initio anni a Paschali
solemnitate ducto. Indeque hanc Synodum con-
gregatam putat undecimo Kalend. Aprilis anni
Christi infrequentis. Mitto aliorum opiniones,
utpote non magis verosimiles.

VII.
Epoca
Concilii
Germani-
ci.

Certum enim existimo Synodum coactam,
die in eadem enunciata, literasque Zachariæ
duobus circiter antea mensibus Romæ scriptas
esse, ideoque errorem irrepsisse tam in annos
Constantini, quam in Indictionem ac mensem,
quibus ex datæ dicuntur. Cum enim Artabaf-
dus superiori anno post diem XXVII. mensis
Junii Imperator salutaturs sit, si Zacharias an-
no sequenti literas illas ad Bonifacium misisset,
non annos Constantini, sed annos Artabaf-
di in iis apposuisset, ut postea in more ha-
buit. Quare in subscriptione ejusdem Zachariæ

Quæ ab
Apostoli-
ca Sede
non con-
cedantur.

riam esse concessam divulgavit, ut in-
perniciosum matrimonium assumere debuisset:
Absit hoc, ut decessor noster ista
præciperet. Nec enim ab Apostolica Sede
illa permittuntur, quæ contraria esse Pa-
trum, sive canonum institutis probantur.
Admonere, & increpare eos, frater ca-
rissime, ne cesses, quatenus a tam scelesto
recedant matrimonio, ne in æternum pe-
cant: reminiscantur, se Christi sangui-
ne esse redemptos, & non sponte se contra-
dant diaboli potestati, sed magis omni-
potenti Deo, & Christo filio ejus, Spi-
rituique sancto, in cujus nomine ab illius
antiqui hostis erepti sunt potestate. La-
bora igitur, sanctissime frater, in eis,
qui scriptum cognoscis; (a) Qui conver-
ti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ,
salvavit animam ejus a morte, & suorum
operiet multitudinem peccatorum. Nos
quoque ei pro hoc commitoria scripta di-
reximus.

(a) Jacob. 5.

XI.
Omnis
vetita su-
perfluitio.

(b) Levit. 19.
(c) Num. 23.

De Kalendis vero Januarii, vel cæ-
teris auguriis, philasteriis, & incan-
tationibus, vel aliis diversis observatio-
nibus, quæ Gentili more observari dixi-
ssi apud beatum Petrum Apostolum, vel
in Urbe Roma; hæc & nobis, & omnibus
Christianis detestabilia, & perniciosa esse
judicamus, dicente Domino: (b) Non
augurabimini, & iterum scriptura dicit:
(c) Non sint auguria in Israël, nec ob-
servatio in domo Jacob. Igitur a nobis
cavendum esse censuimus, ut nullis augu-
riis, & observationibus attendamus quia
omnia hæc abscessa esse a Patribus, edo-
cti sumus. Sed quia per instigationem dia-
boli iterum pullulabant, a die, qua nos
jussit divina clementia (quamquam im-
meriti existimamus) Apostoli vicem gere-
re; illico omnia hæc amputavimus: pa-
ri etenim modo volumus tuam sanctita-
tem populis tibi subiectis predicare. Nam
& sanctæ recordationis prædecessoris, ac
nutritoris nostri domni Gregorii constitu-
tione omnia hæc pie, atque fideliter am-
putata sunt, & alia quamplura, quæ,
diabolo suggerente, pullulabant in Chri-
sti ovili.

PAGIUS

riæ Epistolæ expungendus annus II. Imperii in
editionem Romanam & Labbeanam perperam
intrusus, eaque sic restituenda: data Kalendis
Februarii imperante Domino Piissimo Augusto
Constantino a Deo coronato magno Imperatore an-
no XXII. Indictione X. Duo autem certa viden-
tur. Primum hoc sæculo annos Incarnationis
a die Nativitatis Christi in Francia inchoatos
fuisse, qua de re alibi. Secundum hujus anni
initio Artabafidum nondum Romæ agnitus fuisse
Imperatorem; aliquis ejus non Constantini
nomine laudata Epistola subscripta fuisse.
Cæterum inter Epistolas Bonifacianas aliquas esse
quarum subscriptio prorsus depravata est,
non tantum ex ista liquet; sed etiam ex alia
quam Baronius anno DCCLI. num. XV. exhibet,

Audisti Lector, quam differant res,
quæ geruntur in Urbe, longe positum
audire quempiam, vel prope spectare.
Nam præter illud vulgatum, quod dicitur
de fama, vires acquirit eundo, ut
interdum accidat, ut levis rumulculus
crescat in immensum; etiam quæ non
sint, tamquam quæ sint, firma affectio-
ne ferantur. Hæc magis invaluerit istis
ipsis nostris temporibus, quibus perditissi-
mi Novatores, ut populum ab ipsis se-
mel deceptum, & per apostasiam ab A-
postolica Sede in transversum actum, in
impietatis officio valeant continere; o-
stentant populo litteras, quas, se ab
Urbe accepisse fingunt, vel a suis con-
fictas accipiunt, referas illas quidem ne-
fandis criminationibus, quæ ab Ecclesiasticis
viris asserunt perpetrata, eademque ac
si vera, certaue exaggerant, amplifi-
cantque, ut illud, quod conantur deceptæ
plebecule persuadeant, non sedere Ro-
mæ Vicarium Christi, successorem Pe-
tri, sed Antichristum: ita ex moribus,
quos vane credunt, aut fingunt, vel fi-
ctos percipiunt de fide judicant stulte
admodum, quasi morum pravitas cor-
rumpere fidem valeat, quam nunquam
neque pravi mores, neque infidelitas
aliena valeat labefactare, dicente Apo-
stolo: (d) Numquid incredulitas illo-
rum fidem Dei evacuavit? Absit: est au-
tem Deus verax, omnis autem homo men-
dax, sicut scriptum est: Ut justificeris
in sermonibus tuis. Quibus sermonibus?
equidem illis (e): Rogavi pro te Petre, ut
non deficiat fides tua. Et: (f) Tu es
Petrus, & super hanc petram edificabo
Ecclesiam meam. Et aliis id genus factis
a Christo Domino Petro promissioni-
bus, quas nunquam aliena scelexa ob-
ruent, vel extinguent, licet vera essent,
quæ de Romano Pontifice fingunt. Por-
ro, deceptis miseris, illud ad salutem
consequendam, si eam cupiant, suaden-
dum, ut presentes adesse velint, & ocu-
lis intueri num vera sint, quæ sæpius
prædicata, vehementius inculcata a suis
ipsorum concionatoribus audiere.

XII.
Calumni-
osa multa
de his,
quæ in
Urbe fi-
unt a No-
vatoribus
fingi.

(d) Rom. 5.
(e) Luc. 22.
(f) Matt. 16.

Hoc

quam tamen eo anno demonstravimus remove-
ri non posse ab anno DCCXLVII. ejusque sub-
scriptionem prorsus delendam esse, uti for-
san ea de qua agitur.

In Concilii Germanici Præfatione præter Bo-
nifacium Archiepiscopum, cui fixa non erat
Sedes, enumerantur Eusebius, qui Wirse-
burgensem Diocesim regebat, Voittanus, qui
Birburgensem, Voilibaldus, qui Aychistadia-
nam, & Reginfredus, qui Coloniensem, Da-
danus Episcopus Regionarius; quales non pau-
ci in Gallia Belgica hoc tempore erant, &
Addanus, qui vocatur Eddanus in Capitularibus
Karlomani memoratus, idem est ac Eddus, E-
piscopus Strateburgensis, idest, Argentoratensis,
Ex Episcopis quorum Sedes Bonifacius in Hal-
fia,

VIII.
Episcopi
qui Con-
cilio Ger-
manico in-
terfuerunt.

NOTÆ

[1] A Descriptionis temporis in epistola Zachariæ ad S. Bonifacium, quoad mensem & diem, ac
nomen imperatoris rata, & integra, ex iis quæ anno præcedenti adnotavimus, repu-
tanda est. Quoad Concilium Germanicum referendum illud censo ad sequentem annum, quod
hac conjectura mihi plane persuadetur. Celebratur concilium hoc die XI. kal. maii. Porro dies
illa anno sequenti 743. non vero presentis anno 742. in Dominicam incidit. Scitum est autem.
concilia non nisi diebus Dominicis cogi per hæc tempora consuevisse. Scripsit igitur Zacharias
litteras ad S. Bonifacium die kalendarum aprilis anni 743. quibus literis facultatem illi permisit
ut synodum in Germania haberet. Bonifacius actutum, eodem scilicet mense & anno, synodum
coegit. At enim Liptinense Concilium ipso eodem anno per illos circiter menses S. Bonifacius
celebravit, teste Pagio? Fallitur ille quidem, ut nos adductis conjecturis anno sequenti demon-
strabimus. MANSI

XIII.

Hoc non dico, ut asseram, omnes Romæ degentes esse sanctos. Quæ cum theatrum sit orbis jure comparari possit...

(a) 2. Tim.

(b) Tit. 1.

XIV.

De sacerdotibus vero falsis, qui falsa opinantur, qui etiam adulteri, & fornicatores esse probantur, & sic ab Apostolica Sede indultum esse testantur...

PAGIUS

sa, in Francia Orientali, & in Turingia nuper crexerat, solum defuisse Adelbarium Erphesfordiensem Episcopum, quia Saxones idolorum cultores irruptione facta Thuringiam inquietabant...

petitionem implevimus, mittentes tribus Episcopis suis singulas confirmationis epistolæ quas per sanctitatis tuæ manus eis largiri volumus. Et Carolomanno filio nostro alia scripta direximus, ut administranda quibus indiges, implere festinet.

Cognoscat ergo tua sancta fraternitas ita dilectionem tuam haberi in nostris precordiis, ut te presentialiter quotidie videre desideremus, & ita in nostro consortio habere, ut ministrum Dei, & dispensatorem Ecclesiarum Christi.

Quo

tanum munus per utramque Germaniam cis Rhenum, nec non per Hassiam, Franciam Orientalem, Turingiam, & Alamanniam, trans eundem fluvium exercuit; Episcoposque suffraganeos habuit tredecim IV. in Germania Prima...

IX.

Præfuit huic Concilio inter Bonifaciana primo ipsemet Sanctus Bonifacius, juxta quod sibi mandatum fuerat a Zacharia Papa. Gregorius quidem III. aliquod Concilium convocandi Bonifacio facultatem fecerat, ut an. DCCXXXVIII.

Zachar. ep. 2. tom. 2. ep. Deret. Rom. Pont. * Barberenzæ Episcopo. XV. De confirmatione trium sedium institutum epistolæ Zach. Pap.

(b) Ephes. 2.

XVI.

(c) Matth. 16.

Quo pariter anno & die data reperitur ejusdem Pontificis epistola communis tribus, non singulæ singulis, ut promiserat, de confirmatione trium sedium illarum, quæ a Bonifacio recens in Germania institutæ sunt, quarum (ut vidimus) superius mentio facta est.

Dilectissimo nobis Uoittæ sanctæ Ecclesiæ * Wirzburgensis Zacharias Papa Domino cooperante, & sermonem confirmante, ad dilatandam Christianitatis legem, & Orthodoxæ Fidei tramitem, ad docendum, juxta quod prædicat sancta hæc Romana, cui, Deo auctore, præsidemus, Ecclesia, innotuit nobis sanctissimus ac reverendissimus frater, & Coepiscopus noster Bonifacius, nuper decrevisse, & ordinasse in Germania partibus Episcopales sedes, ubi præest vestra dilectio, & provinciam in tres divisisse parochias: quo cognito, cum magna exultatione, exiens ad sidera palmis, illuminatori, & datori omnium bonorum Domino Deo, & Salvatore nostro Jesu Christo gratias egimus, qui facit utraque unum.

Flagitavit autem a nobis pro suis syllabis jam dictis sanctissimus vir, per Apostolicam auctoritatem vestras confirmari sedes. Pro quo & nos ardenti animo, & divino juvamine, ac auctoritate beati Petri Apostolorum Principis cui data est a Deo, & Salvatore nostro Jesu Christo ligandi, solvendique potestas peccata hominum in celo, & in terra, confirmamus, atque solidas permanere vestras Episcopales sedes sancimus intercedente ipsius Principis Apostolorum auctoritate, a præsentem in futuras omnes generationes, ut nullus audeat contra eandem vestram venire ordinationem, quæ dignante Domino, ex nostra præceptione in vobis facta est. Et hoc interdicentes ut nullus audeat, juxta sanctorum canonum. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Est primum in Concilio a S. Bonifacio indicta.

num. II. diximus, sed nullum tunc habitum fuit, aut ob incompositam Ecclesiarum Germaniæ Occidentalem, aut ob mortem Gregorii III. aut ob rationes alias nobis ignotas, Baronius enim, alique qui Concilium illud, quod Gregorius III. celebrari jussit, ab eo de quo agimus, distinctum esse autumarunt, non animadvertentes, Bonifacium Legationis suæ tempore quinque tantum Concilia congregasse, ultimumque coegisse anno DCCXLVII. statim atque Ecclesiæ Moguntinæ affixus fuit. Quinque autem illa Concilia alia esse non possunt, quam Germanicum primum, Liptinense, Sueffonen- se, Germanicum II. quintumque a Conciliorum Colleditoribus, aliisque hæcenus prætermisum. Si enim aliud Gregorii tempore celebratum fuisset, Bonifacius non quinque, sed sex Conciliis durante sua Legatione præfuisset, contra- dictum testimonium Willibaldi in Vita Sancti Bonifacii, in ultimo Concilio Bonifaciano anno DCCXLVII. a nobis memorandum. Bonifacius anno superiori ad Zachariam Papam scripsit, jam ab annis octoginta & amplius in Francia, ad quam missus fuerat, Transhenana nempe, nullum Concilium indictum esse; quod si Concilium hoc anno habitum, aliud antecessisset, Carolomannus in ejus Præfatione non diceret. Cum consilio servorum Dei & Optimatum meorum Episcopos, qui in Regno meo sunt, cum Presbyteris ad Concilium & Synodum pro timore Christi congregavi, &c. ut mihi consilium dedissent, quomodo Lex Dei & Ecclesiastica Religio recuperetur.

num traditionem ex alio Episcopatu ibidem translatare, aut ordinare Episcopum post vestram de hoc sæculo evocationem, nisi is, qui Apostolicæ nostræ Sedis in illis partibus præsentaverit vicem.

XVII.

Sed nec unus alterius parochias invadere; nec Ecclesias subtrahere præsumaris. Nam (quod non credimus) si quis ille fuerit, qui contra hanc nostram præceptionem temerario ausu venire tentaverit: sciat, se aeterno Dei judicio anathematis vinculo esse innodatum. Si quis vero Apostolica servaverit præcepta, & normam rectæ, & Orthodoxæ fidei fuerit affectus: benedictionis gratiam consequatur. De cætero petimus divinam clementiam, ut confirmet, & corroboret hoc, quod operatus est Dominus in vobis. Et charitas Dei, gratia, & pax vera sit cum spiritu vestro. Sanctissimi, & dilectissimi nobis toto conamine elaborate pro fide Christi, & ad ministerium ejus perficiendum decertate, ut cum egregio Apostolo mereamini dicere (d): Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illum diem justus Judex. Salutantes vos in Domino, vobis optamus. Bene valete. Data Kalend. Aprilis imperante Domino Constantino magno Imperatore anno vigesimo quarto, ex quo cum patre coepit imperare, Imperii ejus solius anno secundo, Indictione decima. Alicubi perperam ponitur undecima. Sed & putamus, quod loco Data, Accepta, sit restituendum: siquidem non patitur ratio temporis, ut Kalendis Aprilis epistola data sit, & Synodus celebrata undecima Kalendas Maii.

(d) 2. Tim.

4.

Eod. Cod. ep. 5.

Missis his in Germaniam litteris, simul ab eodem Pontifice datæ sunt aliæ ad Carolomannum, sed iis caremus.

XVIII.

Extat præterea alia epistola nondum cula, per eundem Deneardum Bonifacii Legatum redeuntem ad ipsum reddita, scripta vero ab aliquo ex clero Romano, qui ab ipso primum acceperat: quæ carens titulo, sic se habet.

P p p. Ve.

Epistola ad Bonifacium data.

Venerabilibus sanctissimæ Paternitatis vestrae syllabis susceptis, per presentem gerulum Deneardum venerabilem virum missis, cum omni, ut decuit, veneratione, atque caritatis affectu, suscepisse insinuo, simul & benedictionem, quam misisti mihi, quæ apud parvitatem meam super aurum, & argentum accepta est, eo quod mei memorem esse in sanctis suis orationibus almitatis vestrae coronam, cognovi; quam concedere mihi divina patriatur Majestas, incolorem quandiu me superna voluerit clementia superesse, ut vestris sacris interventionibus iuvatus, exercitatio inveniar, Deo propitio, adversus antiqui hostis insidias repugnare.

XIX.

Interea insinuat mihi, quod vobis de illis epistolis sancti Gregorii mitteremus; sed nunc minime potuimus sanctis Paternitatis vestrae præceptis parere, eo quod nimis attritum, atque in podagræ humore, & dolore fatigatum, memoratus missus vester presbyter per tempus cognovit, ita, ut in eo me dolore afflictum relinqueret, quod & ore vobis proprio intimabit. Sed si vita comes fuerit, & vestra mihi oratio non defuerit, quæ iussistis dum saluti fuero plenius restitutus, sanctissimæ Paternitatis vestrae obtemperabo iussionibus, ut dum alia vice vestrum missum direxeritis, quæ præcipitis impleta esse reperiantur, ut absque tarditate, quæ desideratis, expleantur. Transmissimus enim per prædictum vestrum presbyterum aliquantum * cotzumbri, quod incensum Domino offeratis temporibus matutinis, & vespertinis, sive dum Missarum celebratis solemnibus, miri odoris, atque fragrantia. Sed peto, ut absque injuria suscipiatis, quod pura caritate dirigitur. Salutans vestram sanctissimam Paternitatem in Domino, & ut pro nobis orare jubeatis deprecor: sed & omnem Ecclesiam, quæ vobiscum est, per vos saluto, ut ipsi pro me exorent. Multum (a)

(a) Jacob. s.

PAGIUS

retur, quæ in diebus prætoriorum Principum dissipata corrui: & qualiter populus Christianus ad salutem animæ pervenire possit, & per falsos Sacerdotes deceptus non pereat. Carolomannus enim eodem fere modo loquitur de deplorando Ecclesiæ Franciæ statu per complurium annorum decursum, ac Bonifacius in Epistola ad Zachariam Papam, cujus verba anno præcedenti in medium adduximus. Quod si aliud Concilium ad disciplinam Ecclesiasticam renovandam benivolentia antea indictum fuisset, non solum Carolomannus hoc loquendi modo non uteretur; sed etiam Episcopi Decreta illius hoc anno confirmassent, sicuti in Synodo Liptinenfi anno sequenti coacta, hujus Synodi, quam priorem vocant, Canones confirmarunt. Prioris Synodi Decreta consentientes firmaverunt, sequæ ea implere velle & observare promiserunt, dicunt Episcopi in primo Canone Synodi Liptinenfis. In hac prima Synodo Germanica Canones sexdecim conditi sunt, ad restaurationem disciplinæ sub

enim valet deprecatio iusti assidua. Nam & ego, licet peccator existam, tamen vestri memoriam ante sacras Confessiones Apostolorum faciens, orationi incumbo. His præmissis, optamus sanctitatem Paternitatis vestrae in Domino bene valere, atque in opere, quo assumptus es, multo amplius fructum boni operis pullulare concedat, & ad incrementum perducere patriatur divina Majestas. Trinitas indivisa sanctitatem vestram conservet orantem pro nobis. Hactenus redditæ ad Bonifacium litteræ.

XX.

Acceptis autem iis Bonifacium litteris Zachariæ Pontificis, sollicitus iussa ipsius implere, continuo se contulit ad Carolomannum, celebrandæ Synodi causa. Habent hæc ejusdem Bonifacii vitæ (b) Acta verbis istis:

(b) Vit. S. Bonif. l. 1. c. 33.

Ea tempestate cum Carolus Dux inclutus vitæ suæ cursum exegisset, & filii ejus Carolomannus, & Pipinus ei, cum patri successissent in Imperio: cum ad nuntium Carolomanni, qui erat major natu, omnia paterni regni jura disponentur: sanctus Bonifacius ad eum accessit, & Apostolici Præfulis scripta offerens, modis omnibus petiit, ut Christianæ religionis cultum, quem pater ejus animo promptissimo inchoasset, & exercuisset, ipse quoque pro Dei amore, & regni sui stabilitate, atque pro omnium sibi subditorum salute, eadem benevolentia profsequeretur.

De cogen- da Syno- do agitur.

Quibus ille verbis haud aliter atque divino oraculo permotus, & compunctus, omnes suæ dictionis homines tum clericos, tum laicos, qui a Christiana religione deflexissent, tam regia, quam canonica auctoritate ad viam iustitiæ revocare studuit; iussitque, ut coacta Synodo, omnia ad canonum præscriptum corrigerentur. Cujus quidem Synodi decreta, quod non modo sæcularibus, sed etiam Ecclesiasticis rectoribus plurimum utilitatis, & ædificationis adferre posse

vi.

præcedentibus Principibus pessumdata. Othlonus in Vita Sancti Bonifacii locum, in quo Concilium illud congregatum, tacet, neque in Capitularibus, aut alibi proditur.

XI.

Baronius num. XXVI. & seqq. recitat Epistolam Zachariæ Papæ universis Episcopis, &c. omnibusque Deum timentibus per Gallias & Franciam Provincias constitutis, cujus initium: Reverente nobis Bonifacio, &c. quæ inter Bonifacianas ordine est CXXXVII. data postquam de Synodo Germanica Nuncios accepit. In ea Zacharias ait, Synodum habitam, mediantibus filiis nostris Pipino & Carolomanno Principibus vestris, peragente etiam vicem nostram præfate Bonifacio. Hanc vero Epistolam recte Baronius ad hanc Synodum revocat, licet Othlonus lib. 2. cap. 7. eam memoret post aliam Epistolam anno DCCLXVIII. scriptam. Is enim Epistolam a Bonifacio vel ad eundem datas ordine Chronologico non disposuit, & ipsemet Zacharias testatur, istam a se mitti, postquam in Provincia

cia

videantur, sicut ea in antiquis codicibus, & in jam cufis scripta reperimus, hic inferere visum est.

XXI. (a) Extant apud Sur. 10. 3. die 3. Jun. ibid. l. 1. c. 34. Voettianum.

In nomine (a) Domini nostri Jesu Christi ego Carolomannus Dux, & Princeps Francorum, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo quadragesimo secundo, undecimo Kal. Maii, cum consilio servorum Dei, & Optimatum meorum, Episcopos, qui in regno meo sunt cum presbyteris, ad Concilium & Synodum pro timore Christi congregavi, id est, Bonifacium Archiepiscopum, Burchardum, Reginfridum, * Voittannum, & Vuilboldum, Dadanum, & Adanum, cum presbyteris eorum, ut mihi consilium dedissent, quomodo lex Dei, & Christiana religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum Principum dissipata corrui: & qualiter populus Christianus ad salutem animæ pervenire possit, qui per falsos sacerdotes hucusque deceptus est. Itaque, per consilium sacerdotum religiosorum, & Optimatum meorum ordinavimus per civitates Episcopos, & constituimus super eos Archiepiscopum Bonifacium, qui est missus, Legatus scilicet, sancti Petri. Statuimus quoque per annos singulos Synodum congregari, ut nobis presentibus, canonum decreta, & Ecclesiæ jura restauerentur, & religio Christiana emendetur. De his autem, quæ in Synodo statuta essent, capita ista subnectit.

* Vitbal- dum Eda- num

XXII. Concilium Germaniæ sub Carolomanno.

Fraudatas pecunias Ecclesiarum, Ecclesiis restitimus, & reddidimus. Falsos presbyteros, & adulteros, vel fornicatores diaconos, vel clericos de pecuniis Ecclesiæ abstulimus, & degradavimus, & ad penitentiam coegimus.

* myfte- rium.

Servos Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum, & in hostem pergere, omnino prohibuimus: nisi illos solummodo, qui propter divinum * ministerium, Missarum scilicet solemnibus adimplenda, & sanctorum patrocinia portanda, nempe reliquias Sanctorum, ad hoc electi sunt, id Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

cia eorum, quibus scribit, celebrata est Synodus, in qua Bonifacii commonitionibus obedire, & a se Sacerdotes expulerunt, falsos & sebismaticos, & homicidas & fornicarios, ubi de hac Synodo Germanica eum verba facere, ostendunt ejusdem Concilii Canones apud Baronium num. XXII. Ad hoc Concilium referenda etiam Epistola CV. inter Bonifacianas, Cuthberto Dorovernenfi Archiepiscopo a Bonifacio data, in qua huic significat res in eo salubriter constitutas. Baronius quidem eam recitat anno DCCXL. num. III. & seqq. quia tunc aliud Concilium Germanicum a Bonifacio indictum fuisse credidit. Verum collatio inter res in hac Synodo gestas, easque quas memorat Bonifacius in ea ad Cuthbertum Epistolam, demonstrat, Bonifacium alia Cuthberto non nunciare, quam quæ in hac Synodo decreta sunt.

XXI.

Zacharias eodem die, quo ad Bonifacium,

est, unum, vel duos Episcopos cum Capellanis presbyteris Princeps secum habeat, & unusquisque Præfectus unum presbyterum, qui hominibus peccata consentibus indicare penitentiam possit.

Nec non & illas venationes & silvaticas vagationes cum canibus omnibus servis Dei interdiximus, & ut accipitres, & falcones non habeant.

XXIII.

Decrevimus quoque ut juxta sanctorum canones unusquisque presbyter in parochia habitans, subjectus sit illi Episcopo, in cujus parochia habitat: & semper in Quadragesima rationem, & ordinem ministerii sui sive de baptismo, sive de fide Catholica, sive de precibus, & ordine Missarum, Episcopo reddat, & ostendat. Et quancumque jure canonico Episcopus circummeat ad confirmandos populos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum Episcopum cum collectione, & adjutorio populi, qui ibi confirmari debet. Et in cœna Domini semper novum chrisma accipiat ab Episcopo. Et ut Episcopus sit testis castitatis, & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius.

Statuimus quoque, ut secundum canonicam cautelam omnes undecumque venientes ignoti Episcopi, vel presbyteri, ante probationem Synodalem in Ecclesiasticum ministerium non admittantur.

XXIV.

Decrevimus quoque ut secundum canones unusquisque Episcopus in sua parochia sollicitudinem gerat, adjuvante * Grapbio- ne, qui defensor Ecclesiæ ejus est, ut nepulus Dei pagania non faciat, sed ut omnes spurcitas gentilitatis abiciat, sive sacrificia mortuorum, seu sortilegos, vel divinos, sive phylacteria, & auguria, sive incantationes, & hostias immolationes, quas stulti homines juxta Ecclesiæ ritu pagano faciunt sub nomine sanctorum Martyrum, vel Confessorum, Deum, & sanctos suos ad iracundiam provocantes. Ex scripto Codice ista subiiciuntur: Si- ve illos sacrilegos ignes, quos Metres vocant, sive omnes quæcumque sunt paga- P p p 2 no-

scripsit & ad novarum Sedium Episcopos ab eo institutos, ad Burchardum scilicet Episcopum Wirtzburgensem, ad Wittam Episcopum Burchardum Episcopum Erphesfordensem. Inter Epistolas Bonifacianas Episcopis Wittæ & Burchardo Epistolæ CXXXI. & CXXXIII. inseribuntur. In editione Serarii prior præfert tunc titulum: Dilectissimis nobis dium. Wittana Sancta Ecclesiæ Barbarane Zacharias Papa. Inter Epistolas Zachariæ hæc secundum locum obtinet, & a Binio publicata est cum hoc titulo: Dilectissimo nobis Wittæ Sancta Ecclesiæ Barbarane, Zacharias Papa. Baronius num. XV. loco Ecclesiæ Barbaranæ Wirtzburgensem sic reponit: Dilectissimo nobis Wittæ Sancta Ecclesiæ Wirtzburgensi, Zacharias Papa. Simon- dus, cum Episcopum Ecclesiæ Wirtzburgensis non Wittam, sed Burchardum præpositum fuisse sciret, eandem secundam Zachariæ Episto-

norum observationes, diligenter prohibeant, statuimus. Porro per Graphionem intelligi magistratum principis, quem nos consuevimus dicere Fiscalem iudicem, glossarium appositum ad finem Capitularium Francorum significat. Gravionem vero hodie dicunt Baronem, quem nos Comitem appellamus.

XXXV.

Statuimus similiter, ut post hanc Synodum, quæ fuit undecimo Kalendas Maii, quisquis servorum Dei, vel ancillarum Christi in crimen fornicationis lapsus fuerit, in carcere poenitentiam faciat in pane, & aqua. Et si ordinatus presbyter fuerit, duos annos in carcere permaneat antea flagellatus. Ex scripto Codice additur: Et scorticatorum videatur, & post Episcopus adaugeat. Si autem clericus vel monachus in hoc peccatum inciderit, post tertiam verberationem in carcerem missus, unum annum poenitentiam ibi agat.

Quæ autem his subiiciuntur, pertinent ad Concilium Leptinense, de quo suo loco dicturi sumus. Auctor enim cuncta, quæ in tribus Synodalibus conventibus gesta esse noscuntur, sub uno congestit. Subiiciuntur autem in scripto Codice ista. Similiter & nonne velata eadem poenitentiam contineantur, & radantur omnes capilli capitis ejus.

Decrevimus quoque, ut presbyteri & diaconi non sagis, laicorum more, sed casulis utantur ritu servorum Dei, & nullus in domo sua mulierem habitare permittat; & monachi, & ancillæ Dei monasteriales, juxta regulam sancti Benedicti ordinate vivere, vitam & propriam gubernare studeant. Haftenus ibi.

XXXVI.

Quod rursus ad præfens Concilium spectat, cuncta in eo decreta sunt missa Romam ab ipso Pontifice comprobanda. Pontifex vero cognitis omnibus, colligi Synodum voluit, in qua quæ per Bonifacium, atque collegas Episcopos facta sunt, comprobavit; de hisque litteras ad ipsos reddidit, quas suo loco ponemus. Benedictus Levita in ea, quam affixit libro quinto præfationem, de hujus Synodi confirmatione hæc habet: His ita peractis, est in fronte primi libelli po-

sta Zachariæ Papæ epistola, omnibus Episcopis, & reliquis Ecclesiastici ordinis gradibus Deum timentibus per Gallias, & Francorum provincias constitutis directæ, sicut & in ea continetur. Quam sequuntur, duo Synodales conventus, quos sancta Romana & Apostolica Ecclesiæ Legatus Bonifacius, memoratæ Moguntiacensis Ecclesiæ Archiepiscopus, vice supradicti Papæ Zachariæ, una cum Carolomanno Francorum Principe canonice tenuit; ut agnoscat omnes hæc predictorum Principum capitula maxime Apostolica auctoritate fore firmata. Hæc Benedictus de duabus Synodis a Zacharia Pontifice confirmatis, subiiciens epistolam Zachariæ de confirmatione ipsarum, quæ sic se habet, data post acceptas a Bonifacio de rebus in Synodo gestis litteras, quæ non extant (a):

Zacharias Papa universis Episcopis, presbyteris, diaconibus, Abbatibus: cunctis etiam Ducibus, Comitibus, omnibusque Deum timentibus per Gallias, & Francorum provincias constitutis.

Referente nobis reverendissimo, atque sanctissimo fratre nostro Bonifacio Episcopo, quod dum Synodus aggregata esset in provincia vestra juxta nostram commonitionem, mediantibus filiis nostris Pipino, & Carolomanno Principibus vestris, peragente etiam vice nostra Metropolitanus Bonifacio, Dominus illuminasset corda vestra cum Principibus vestris ad prædicationem ejus, ut omnibus commonitionibus ejus obediretis, & falsos, & schismaticos, & homicidas, & fornicarios a vobis expelleretis sacerdotes: omnipotenti Deo gratias egimus, & pro vobis incessanter sumus orantes, ut qui cepit in vobis opus bonum, perficiat usque ad finem. Obsecro enim vos coram Deo, ut ejus commonitionibus firmiter obediatis. Ipsum enim vice nostra in partibus illis ad prædicandum constitutum habemus, ut vos, Deo propitio, ad viam perducatur reformationis, & a cunctis facinoribus salvi esse possitis.

Habuisistis enim, peccatis facientibus, nunc usque falsos, & erroneos sacerdotes:

scriptionis vocabulum non dilectissimo, sed dilectissimis in Codice Casareo legi, quod Epistola tribus Episcopis, Burchardo scilicet, Wittæ & Adelhario communis esse videatur, ut Baronius num. XV. jam censuit. Quæ opinio probabilissima, & earundem litterarum exemplaria cum eodem titulo tribus Episcopis, singula singulis directæ, ut earum tenor indicat. Epistola dicitur data Kalendis Aprilis, imperante Domino Constantino magno Imperatore, anno vigesimo quarto, Imperii ejus anno secundo, Indictione undecima. Verum hæc notæ temporariæ eo modo emendandæ, quo in Epistola Zachariæ Papæ ad Bonifacium; cum utraque eodem pene tempore data sit.

(a) Capit. Franc. lib. 5. in princ. & Zach. ep. 7. & in Bonifacio lib. 2. cap. 6.

XXVII. Zachariæ Pap. epist. de confirmatione Synodi.

XXVIII.

Ad

PAGIUS

Iam hac inscriptione donavit, & post eum Labbeus in editione Conciliorum; Dilectissimo nobis Burchardo Sancta Ecclesiæ Virzburgensis Episcopo, Zacharias Papa. Verum, ut inquit Coin-tius anno DCCXLIII. num. XIX. inter Epistolas Bonifacianas insertas alia Wittæ, alia Burchardo inscribitur; Vittæ Epistola CXXXI. ut jam dictum est, Burchardo Epistola CXXXIII. his verbis: Dilectissimo nobis Burchardo Sancta Ecclesiæ Virzburgensis, Zacharias Papa. Serarius in Notit. XXIX. ad vitam Sancti Bonifacii pag. 501. secundam Zachariæ Epistolam sic inscriptam ait: Dilectissimo nobis Vittæ Sancta Ecclesiæ Birburgensis, Zacharias Papa. Et in Notis ad eandem Epistolam observat, primum in-

tes: unde, & cuncta pagana gentes vobis pugnantis prævalebant, quia non erat differentia inter laicos, & sacerdotes, quibus pugnare licitum non est: qualis enim victoria datur, ubi sacerdotes una hora Dominica pertractant mysteria, & Christianis Dominicum porrigunt corpus pro suarum animarum redemptione; & post, Christianos, quibus hoc ministrare debuerant, aut paganos, quibus Christum prædicare, propriis sacrilegisque manibus necant, præcipue, dicente eis Domino (a): Vos estis sal terra: quod si sal evanuerit, in quo condietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Dum hæc ita sint, & tales in vobis fuerint sacerdotes: quomodo victores contra vestros inimicos esse poteritis? Nam si mundos, & castos ab omni fornicatione, & homicidio liberos habueritis sacerdotes, ut sacri præcipiant canones, & nostra vice prædicat præfatus Bonifacius frater noster, & ei in omnibus obedientes exiteritis: nulla gens ante conspectum vestrum stabit, sed corruent ante faciem vestram omnes pagana gentes, & eritis victores, insuper & bene agentes, vitam possidebitis aternam.

(a) Matt. 13.

XXXIX.

Vos autem carissimi fratres, qui estis veri sacerdotes, & sub regulari disciplina constituti, sic vosmetipsos exhibete, ut deceat ministros Dei, & dispensatores ministeriorum Dei, ut non vituperetur ministerium vestrum: ne fiat in vobis (sicut (b) scriptum est:) Erit sicut populus, sic sacerdos. Nam si hoc fuerit; qualis vobis erit ab hominibus laus? Aut qualis a Deo expectatur retributio? Quamobrem sic vos corrigite, ut veri sacerdotes: & tales ad sacerdotium provehite, ut & vobis, & illis testimonium maneat bonum ab his, qui foris sunt: quatenus ab hominibus vobis acquiratis laudem, & a Deo mercedis præmium in aeterna beatitudine percipere mereamini, eo quod per vos ad Christi perducti sunt rectam fidem populi multi, innoxios habentes sacerdotes. Ad Synodum quoque omni anno convenite, ad pertractandum de unitate Ecclesiæ, ut si quid adversi acciderit, radicitus amputetur, & Dei Ecclesiæ maneat inconcussa. Bene valete. Haftenus epistola Zachariæ Papæ post Synodum data ex scripto Vaticanano exemplari.

(b) Isai. 24.

XXX.

Dum hæc agerentur in Germania, Zacharias Papa mense Martii Romæ

PAGIUS XII. Pax inter Zachariam & Luitprandum Langobardorum Regem decima Indictione, ut ait Anastasius in Zacharia, hoc scilicet anno, sancita, egimus anno superiori num. X. quare videnda quæ ibi de eadem diximus.

Synodum habuit, cujus Acta misit in Gallias ad Archiepiscopum Viennensem per Clementem presbyterum, quem idem Archiepiscopus Romam legaverat, nuntiaturum Papæ miserandum statum Ecclesiæ Viennensis, a barbaris dira passæ, ad quem idem Zacharias ista rescriptit (c):

Zacharias Episcopus servus servorum Dei Austroberto sanctæ Viennensis Ecclesiæ Archiepiscopo.

Veni ad nos presbyter Clemens, missus a sanctitate vestra, referens nobis a concussione gentium turbatas ecclesiis provincias vestras. Unde & nos valde tristes effecti sumus. Sed quid sanctitas vestra de talibus miratur, cum omnia prædicta a Domino esse in Evangelio, cognoscatur: Abundabit, inquit, iniquitas, & refrigescet Charitas multorum? Nam & Longobardi, quorum sævitia ubique crevit, ita nostros fines devastant, ut sicut de Rege Babylonis Propbeta dicit: (d) Exassaverunt nos. Consideremus Dei justa judicia, & contabescamus iniquitatibus nostris. Cæterum xj. Kalendas Aprilis Synodum Romæ fecimus, cujus exemplar dilectus presbyter noster vestra Sanctitati portabit. * Dalmatiam usibus vestris misimus, ut quia ecclesiæ vestra ab hac Sede doctrinam Fides percepit, & morem habitus sacerdotalis: ab illa etiam percipiat decorem honoris. Data Nonæ Martii Constantino Augusto, anno Imperii ejus primo. Haftenus Zacharias ad Viennensem Archiepiscopum. Sed quod spectat ad lugubrem statum Italiæ, Dei misericordia repente est mutatus in melius. Etenim Zacharias Pontifex conveniens Longobardorum Regem Luitprandum, civitates patrimonii sancti Petri divino auxilio absque armis ab eodem Rege recuperat: ut acciderit tunc plane, quasi miraculum a Deo, cum post tot turbas tot deprædationes, & cædes, inermis Christi Vicarius armatos conveniens hostes, eisdem divina potentia superavit, & ad reddenda oblata compulerit, & ad captivos liberos dimittendos adegerit; ut plane apparuerit, longe præstare arma spiritalia, Deo potentia, quam carnalia; atque gladium spiritus (quod est verbum Dei) hostium corda potentius penetrare, quam ferreum. Quomodo autem ista se habuerint, sinceram ab Anastasio scriptam historiam accipe, sermone licet rudis contextam. Pergens enim inchoatam narrationem de quatuor civitatibus, ab

(c) Bibl. Floriac. edit. a Jo. a Besco Calest. part. 2. pag. 43.

Zachar. cap. Rom. Synod. habet.

(d) Jerem. 50.

* dalmaticam

Zacharias Pap. convenit Luitprandum.

Ec.

Baronius in Appendice ad hunc annum refert litteras Zachariæ Papæ ad Austrobertum Viennensem Archiepiscopum, datas Nonas Martii Constantini Augusti anno Imperii primo, scilicet quibus significat, Longobardos fines suos devastare, seque ad illum mittere exemplar Syno-

no-

CHRISTI
742.ZACHARIÆ PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
2.

Ecclesia Romana sublatis, de quibus suo loco superius dictum est, ista subiicit: *Dumque idem Rex Luitprandus protraheret dilationem ad reddendum juxta suam promissionem jam factas quatuor civitates: prænominatus Pontifex Zacharias, ut verus pastor populi sibi a Deo crediti, spem ponens in Deo, egressus ex Romana civitate cum sacerdotibus, & clero, perrexit fiducialiter, & audacter ad ambulandum in locum Interamnensium, ubi in finibus Spoletanis ipse Rex residebat. Qui dum in Ortanam convenisset civitatem, ipseque Rex ejus cognovisset adventum: misit Grimoaldum missum, id est Legatum suum, qui ei obviis factus, usque ad Narniensem perduxit civitatem. Ad cuius sancti viri occursum jam nominatus*

PAGIUS nodi, quam se se Romæ XI. Kal. Aprilis fecisse affirmat. [1] Refertur ea Epistola in Bibliotheca Floriacensi. Verum videtur ea supposititia. Annus enim primus Constantini Augustini Martii convenit quidem in presentem Christi annum, sed XI. Kalend. April. quo die Concilium dicitur celebratum, ad annum Christi superiore pertinet, quo tempore nondum Zacharias Pontifex Romanus erat, & Leo Maurus adhuc vivebat. Præterea dicit Pontifex accepisse se a Clemente ab eodem Archiepiscopo misso a concussione gentium turbatas Ecclesias Provincia Viennensis, quod non nisi de irruptione Saracenorum anno DCCXXXIX. in Gallias facta intelligi potest; post eum enim annum Ecclesia Viennensis devastata non fuit. Tertio ait Pontifex: Longobardi, quorum sævitia ubique crevit, & ita fines nostros de-

NOTÆ

[1] Fateor quidem concilium hoc anno Romæ nullum fuisse; sed epistolæ Zachariæ Papæ ad Austrobertum Viennensem sinceritas mihi plane explorata est, quamquam notas e- jus chronicas emendandas esse ex iis quæ Pagius egregie deducit, non diffiteor. Sed ex mendosa temporis emendatione argumentum contra epistolæ sinceritatem desumere plane iniquum est; cum præsertim Pagius tam multas Zachariæ epistolæ, alioqui genuinas, hoc vitio notaverit. Præter hoc argumentum alterum infert Pagius ex eo, quod in eadem epistola rescivisse se scribit pontifex a Clemente quodam, ab Austroberto Viennensi archiepiscopo misso, a concussione gentes turbatas esse Ecclesias Provincia, quibus designari Saracenorum in Gallias excursions Pagius optime censet. Quamquam vero excursio illa anno 739. accidit; mala tamen quæ Ecclesiis intulerunt non adeo cito sanari potuisse, facile intelligimus. Hinc de ærumnis illis Ecclesiæ suæ, anno forte 743. adhuc perseverantibus, conqueri Austrobertum cum Zacharia potuit. Qui vicissim Pontifex cum illo communicavit mala quæ Longobardi in Romanam ditionem inferebant. Quamquam enim Luitprandus eorum rex æquiores se pontifici præbuit; non tamen ab ea affligenda penitus cessavit; cum anno 743. post concessam Romanis pacem, rogante Pontifice, iterum infestis armis Ravennensem Urbem, quæ pontificiæ clientelæ commissa erat, afflixerit. Vide Pagium ad A. 743. 14. Cessatum est equidem haud diu post ab armis; sed non cessatum a metu, teste enim Anastasio S. Zacharias impetrata pace in urbe regressus se se orationibus dedit, petens ab omnipotenti Deo consolationem fieri populo Ravennatum, & Romano ab insidiatore & percussore illo Luitprando rege. Hinc merito epistola illa per hæc tempora scripta vexari fines Romanos a Longobardis Sanctus Pontifex queritur. Superest ut Pagii argumentum expediatur ex eo deductum, quod Willicarius, qui Austroberto successit ante annum 742. episcopatu dimisso monachum induit. Quomodo ergo, ait, Austrobertus anno 745. quo datam epistolam illam credimus, episcopum gerit? Fateor quidem Austrobertum Willicario præcessisse; sed nec Ado Viennensis, nec alius ex antiquis annum indicavit, quo Willicarius episcopatum ascendit. Ado quidem successorem episcoporum Viennensium in historia sua per intervalla notat; sed certum annum quo quisque cepit non signat. Ex hac epistola discimus Austrobertum episcopatum suum usque ad annum 745. prorogasse. Igitur epistolam hanc ab omni suppositionis suspitione liberam puto, sed ab anno 742. ad annum 745. revocandam esse censeo, cum Concilium illud Romanum in ea indicatum ipsum esse putem Romanum concilium, cuius acta supersunt, quod ab anno 743. ad annum 744. revocandum esse in nota ad A. 743. 15. demonstrabo. MANSI

Rex misit Duces, ac Satrapas suos, magnamque exercitum, & a Narniensem civitate, octavo fere milliario, eodem Rege eum suscipiente.

Dic, quæ est sexta feria, perrexerunt ad basilicam beati Valentini Episcopi & martyris, sitam in prædicta Interamnensium urbe Ducatus Spoletani. Ante cuius fores basilicæ idem Rex cum reliquis Optimatibus, & exercitu suo sanctum virum suscepit, factaque oratione, atque salutationem sibi met persolventes, dum divinis ab eo fuisset commonitus colloquiis, impensaque caritate, ab eadem Ecclesia egressus, in ejus obsequium Rex dimidium fere milliarium perrexit: & sic in suis tentoriis uterque eadem sexta feria sunt morati.

Sab-

vastant, ut sicut de Rege Babylonis Propheta dicit: Excussaverunt nos. Jeremias 50. quæ repugnant iis, quæ habet Anastasius in Vita Zachariæ Papæ, ubi accurate narrat quæ prioribus annis ejusdem Pontificis cum Luitprando Rege Longobardorum gesta sunt. Denique Willicarius Austroberto successit, ut testatur Ado Viennensis Etate VI. qui addit, tam Viennensem, quam Lugdunensem Provincias aliquot annis sine Episcopis fuisse. Quare cum Willicarius ante presentem annum Monachum induerit, Zacharias Papa hoc anno Austroberto ejus Decessori ante Willicarii Præfulatum demortuo scribere non potuit, & hoc anno pluribusque aliis Ecclesia Viennensis Episcopo viduata fuit. Porro apud Baronium anno DCCXXXVIII. num. X. ubi integrum Adonis testimonium recitatur, diciturque Willicarius Aey-

XXXI.

CHRISTI
742.ZACHARIÆ PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
2.

Congregatus Zachariæ cum Luitprando.

Sabbato vero iteram convenientes, Zacharias Papa divina perfusus gratia, Deo placitis admonitionibus eum est allocutus, prædicans, eum ab hostili motione, & sanguinis effusione quiescere, & ea, quæ pacis sunt, semper sectari. Cujus piis eloquiis flexus, & de constantia sancti viri & admonitione admiratus, omnia quæcumque ab eo Papa petiit, gratia Spiritus sancti obtinuit, & prædictas quatuor civitates, quas ipse ante biennium per ob-

PAGIUS neberto Viennæ succedit. Pro Aeyneberto repositus Austrobertus, errorque Librarii corrigendus.

XIV. Synodus Clofveho- via indi- ca. Hoc anno, ut legera est apud Spelmannum Tom. I. Concil. Angliæ, habitum est Concilium primum apud Clofveho, præsidebat eidem Æthelbaldo Rege Merciorum cum Cuthberto Archiepiscopo Doroberniæ, cæterisque Episcopis, in quo Wulthredi Regis Privilegium de libertate Ecclesiarum Cantii ab Æthelbado confirmatum est, per Regnum Merciorum observandum. Æthelbaldo Rex inter alia scelera, Ecclesiæ libertates & Privilegia fregisse, non solum tacite a Bonifacio arguitur in Epistola ad Cuthbertum; sed expresse in altera ab eodem Bonifacio ad Æthelbaldum data, & a Baronio DCCXLV. num. V. & seqq. recitata. Æthelbaldo itaque in hac Synodo male facta retrahere voluit, & quod prius pro uno Cantii Regno, ratum sanctumque erat, pro amplissimo Merciorum Regno, perpetui juris vim habere mandavit. Quod plenius narratur in alia Synodo anno DCCC. Clofvehovici habita, ubi Dorovernensi Ecclesiæ prædia dantur ab Æthelbaldo jam concessa, ut illius donatio perseverantior fieret, inquit Synodus III. Clofvehovici celebrata. De hac prima Synodo Clofvehovici legendus etiam Willelmus Thorne in Chron. pag. 2209. in Evidentiis Ecclesiæ Cantuariensis.

XV. Franci in Aquitania & in Alamannia bellum gerunt.

Hoc pariter anno Francia bellis civilibus agitata fuit: Anno DCCXLII. Franci in exercitu in Aquitania, & postea in Beuveria usque Lech, id est, usque ad Lechum fluvium, inquit Annalista Nazarianus, cui suffragantur Annales Francorum Tiliiani auctiores, & Metenses. Nihil autem per Beuveriam intelligit Annalista Nazarianus, nisi Alamanniam; cum ipse terminus ultimus Lechus annis constituitur. Annales Petaviani & Masciacenses hoc bellum in annum sequentem perperam differunt. De eo Continuator Fredegarii in sua Appendice hæc habet: *Rebellantibus Vasconibus in Regione Aquitania, cum Chunoaldo Duce filio Endone quondam, Carlomannus atque Pippinus, Principes germani, congregato exercitu, Ligeris abveum Aurelianis Urbe transerunt, Romanos proceperunt (scilicet Transigeritanos, quos hic Auctor Romanos ob usum Romanæ lingue vocat) usque Beturigas Urbem accedunt, suburbana ipsius igne comburant. Chunoaldum Ducem persequentes fugant, cuncta vastantes. Lucca Castrum (Gallice, Loches) diruunt, atque, funditus subvertunt, &c. Alemannicum vero bellum idem Auctor his verbis enarrat: Inde (id est, ex Aquitania) reversi circa tempus autumni, eodem anno iterum exercitum ordinarunt ultra Rhenum contra Alamannos. Sederuntque castra metati super fluvium Danuvii in loco nudante usque quo. Hubratores Alamanni se vi-*

sessionem factam pro prædicto Transamundo Duce Spoletano, hoc est, occasione ipsius, abstulerat, eidem sancto viro cum habitatoribus eorum redonavit. Quas & per donationem firmavit in oratorio Salvatoris, sito intra Ecclesiam beati Petri nomine adificatam. Nam & Sabinense patrimonium, quod per annos fere triginta fuerat ablatum, atque Narniense, & Auximanum, atque Aucoutanum, necnon & Polimarense, & Vallem, quæ vo-

ca-

Has videntes, obides donant, jura promittunt, munera offerunt, & pacem petentes eorum se Ditioni submitunt.

Carlomannus & Pippinus Majores Domus duxerunt exercitum contra Hunaldum Ducem Aquitanorum, & ceperunt Castrum, quod vocatur Lucas. Et in ipso itinere diviserunt Regnum, & Pippinus Francorum inter se in loco qui dicitur Velinus Pissavis, inquit Annalista Tilianus. Hujus divisionis Regni paterni inter Carlomannum, & Pippinum factæ meminerunt Annales Æghinardi, Loiseliani, Bertiniani & Metenses. Continuit hoc anno num. XXI. dicit hanc divisionem, quam Carlomannus & Pippinus iniierunt, non aliam fuisse a paterna, quam Grifo suis tumultibus irritam fecerat. Verum quid opus fuisset rem actam agere, & quomodo potuit Grifo divisionem illam paternam irritam reddere, qui fugam capessere coactus fuerat, & nunc Carolomanni iussu in Novocastello Arduennæ proximo custodiebatur? non itaque Grifo, sed Carlomannus & Pippinus paternam divisionem irritam fecerunt. Cum enim, ut scite scribit Hadrianus Valesius lib. XXV. pag. 549; illi Grifonem fratrem parte, illi a patre relicta privassent, ut anno superiori diximus, Regnum totius Franciæ ipsis de integro dividendum fuit, saltim ut tertiam hanc portionem, quæ ambobus acceverat, ex æquo inter se partirentur: Verum tamen non esse existimo quod idem Valesius in Not. Gall. in Vocæ Veteras Pissavi scribit, Regnum scilicet Francorum, a morte patris per menses IX. aut X. pro indiviso ambos possedisse, & hoc anno divisisse in loco, Ciennum inter, & Vingentam flumina haud procul a Castello Herald sito, qui Veteres Pissavi dicebatur. Carlomannus enim in Præfatione Concilii Germanici ita loquitur: *Ego Carlomannus Dux & Princeps Francorum, anno ab Incarnatione Domini DCCXLII. XI. videlicet Kal. Maii, cum consilio servorum Dei, & Optimatum meorum, Episcopos, qui in REGNO MEO, sunt, &c. Quare uterque frater partem sibi a patre relictam jam seorsim possidebat, & tantum distribenda restabant pars aliqua Neustria, & partem Austriae, & Burgundiæ, quæ Grifoni a patre concessa fuerat, quæ a fratribus spoliatus fuit.*

Utriusque belli Aquitanici scilicet & Alemannici causa fuit odium, quo Hunaldus Aquitanicæ, & Theodebaldo Alemanniæ Duces Carlomannum & Pippinum prosequerantur, quod Caroli Martelli exemplo nimiam sibi potestatem arrogarent, & Hunaldus atque Theodebaldo in sua quisque Provincia jure suo regnare cuperent; præsertim cum Rex Franciis nullus esset. Alemannia & Bojoaria, cuius Odilo præfaturam gerebat, conterminæ erant in Majoratu Carolomanni, ab iis longissime distabat Aquitanicæ.

XVII. Causa utriusque belli.

CHRISTI
742.ZACHARIÆ PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
2.

atur, magna, sicut in territorio Sutri-
no per donationis titulum ipsi beato Pe-
tro Apostolorum Principi reconcessit, &
pacem cum Ducatu Romano ipse Rex per
viginti firmavit annos. Sed & captivos
omnes, quos tenebat ex diversis provin-
ciis Romanorum missis litteris suis tam in
Tusciam suam, quam trans Padum etiam
una cum Ravennatibus captivis, Leonem,
Sergium, Victorem, & Agnellum * Con-
sules prædicto beatissimo redonavit Pon-
tifici.

* Confu-
lares.

PAGIUS Aquitania in Majoratu Pippini. Ambo fratres,
cum sibi minus a Theodebaldo & ab Odilone me-
tuerent, quam ab Hunaldo, Aquitaniam pri-
mo impetu laceffendam censuere. Porro Con-
tinuator Fredegarii populos Trans-Ligeritanos
Romanos appellat, ob usum scilicet Romanæ
linguæ, uti jam insinuavimus.

XVIII.
Childeri-
cus III.
Rex Fran-
corum re-
punctia-
tur.

Post Theodorici IV. vulgo Calensis appellati
Francorum Regis mortem, solus sine Rege
imperavit Carolus Major Domus, & post eum
Carolomannus & Pippinus ejus filii, non
usque ad Kalendas Martii anni sequentis,
ut Labbeus Tom. VI. Concil. pag. 1440. aut
ut Cointius anno DCCXLIII. num. LXXIII.
& initio Tom. V. usque ad eundem annum
exeuntem, aut usque ad annum sequentem,
ut Hadrianus Valefius, alique contendunt,
sed usque ad currentem annum ante septimum
Idus Septembris, quo Childericus hujus nomi-
nis III. jam in Galliis regnabat, in Regium
solum a Carolomanno & Pippino elevatus, ut
ipsimet minore cum invidia regnarent. [1] Qua-
re Interregnum ante mensis Septemb. anni
DCCXXVII. inchoatum, fuit tantum anno-
rum sex, eorumque utrimque incompletorum,
non vero annorum septem, ut jam eo anno
diximus. Ex isto Interregno male consignato
fit, ut annus, quo secunda Regum Franco-
rum stirps coepit, qui non parum obscurus,
majoribus tenebris involvatur. Et primo qui-
dem Mabillonius lib. 6. de Re Diplomatica pag.
490. exhibet ex autographo Dionysiano Pip-
pini Majoris Domus Placitum in favorem Ful-
radi Abbatis Dionysiani emissum, cujus hæc
est subscriptio: *Datum quod fecit mensis Junius
dies viginti, annum nono Childerico Rege.* Quare
Childericus ante diem vicimum mensis Junii

In prædicta basilica beati Valentini per
ejusdem Regis petitionem in locum * Con-
stantini Antistitis, qui transferat, alium
ordinavit Episcopum. In ejus consecra-
tione dum ipse adesset cum suis iudicibus,
compunctione inspirationis divina tanta
orationis dulcedine illa ab eo sunt prola-
ta, ut cum sanctum virum conspicerent
fundere preces, plures ex eisdem Longo-
bardis ad lacrymas sint permoti. Eo-
dem vero die Dominico, post peracta Mis-
sarum solemnia, ad prandium eundem Re-
gem,

XXXII.
* Con-
stantini

sequentis Christi anni jam regnabat, si Placi-
tum illud anno DCCLII. datum sit, ut vult
Cointius. Verum hoc dici non potest; cum
ipsimet fateatur, anno DCCLII. mensis cir-
citer Martio, Childerico in Monasterium retru-
so, Pippinum ex Majore Domus Regem fa-
ctum esse. Illud itaque Placitum an. DCCLII.
exaratum, & Childericus anno DCCXLIII.
ante diem XX. Junii jam Rex salutatatus fuerat.

Verum hoc anno eum ante diem septimum
mensis Septembris Regem nuncupatum fuisse
demonstrat Charta quadragesima ejusdem Re-
gis a Goldasto Tom. II. Rerum Alamannica-
rum relata, quæ dicitur data VII. Idus Sept.
anno Xs regni Domini nostri Illirici Riis quæ alio
anno emitti non potuit, quam anno DCCLII.
cum anno insequenti mensis Martio vel Majo
Pippinus Rex creatus fuerit, Cointius, juxta
ejus computationem ea ad annum DCCLIII.
pertinet, anno DCCLII. num. LXXXVII. re-
spondet, eam scriptam esse anno secundo Pip-
pini Regis, quod ejus inauguratio consensu haud
statim placuerit, & in Germania, ubi ea Char-
ta data, adversarios expertus sit. Sed vanum
illud effugium; si enim post Pippini inaugura-
tionem aliqui tumultus orti fuissent, hoc aliqui
ex Annalistis Gallicis eo magis notaissent, quo
in Cointii sententia, anno cum dimidio post
ejus electionem adhuc perdurassent. At, in-
quit Cointius ex Chronico Besevensi constat,
Pippinum jam Regem adversarios habuisse in
Burgundia. Verum Auditor Chronici Besevensis
ibi tantum asserit, Pippinum Regem Episco-
patum Lingonensem dedisse Romigio fratri suo,
& Monachos id indigne ferentes, præter pau-
cos Monasterium reliquisse, sed quid hoc ad
rem præsentem facit?

XIX.
Ejus inau-
guratio in
annum se-
quentem
differri
non potest.

Præ-

NOTÆ [1] Childerici regnum coepisse hoc anno ante diem 15. augusti, quibus & ante VI. Kal.
juli probat præceptum Carolomanni, & charta Sichaldi, de quibus nos in Nota ad A.
747. 1. Sed & exordio Childerici huic anno illigando cum Pagio adversus Cointium alioque
mire facit charta illa, quam ex Goldasto affert Pagius hic n. 19. collata cum alia charta dona-
tionis factæ monasterio Honaugensi a Bonoro Adalberti ducis nepote, cujus meminit Mabillonius
Annal. Benedict. to. 1. l. 20. n. 39. & integram refert in tom. primi appendice pag. 650. nov.
edit. Signatur hac die martis proximo post medium mensis Aprilis anno VI. Regni Domini Nostri
Childerici Regis. His temporum notis indicatur annus 748, quo medium aprilis seu dies decima-
quinta in feriam secundam incidit, adeoque dies proxima post medium mensis diem martis re-
tulit. Ut autem cum anno illo sextus regni componatur ejus exordium, sive ab anno 743. ante
diem illam aprilis, vel ab anno 742. post diem illam deduci oportet. At si ab anno 743. repe-
tatur, tunc diploma a Pagio productum de anno Childerici decimo non stabit; sive etiam illud
annum 753. signet, ut Cointius censet, tunc die 6. septembris Childericus annum XI. non
X. signaret. Vicissim autem annum nonum redderet, si annum 751. ut Pagius supputat, refer-
ret. Salva autem utriusque chartæ fides est, si regnum a Childerico initum anno 742. quod
Pagius etiam vidit, statuamus, sed post medium aprilis, quod Pagium fugit, coepit igitur Chil-
dericus intra illud spatium, quod a die 16. aprilis & ad 26. juli (ut probant documenta a
nobis ad A. 747. producta) intercessit. MANSI

CHRISTI
742.ZACHARIÆ PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
2.

gem, ad Apostolicam benedictionem susci-
piendam, ipse beatissimus Pontifex invi-
tauit, ubi cum tanta suavitate esum sum-
psit, & hilaritate cordis, ut diceret ipse
Rex, tantum se nunquam meminisse * co-
medisse.

Alio vero die, quæ fuit secunda feria,
Vale faciens ei Rex ipse, misit in ejus ob-
sequium Aldeprandum ducem Clusinum ne-
Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Præterea dicit Cointius, anno sequenti Di-
plomata data reperiri Pippini & Carolomanni
XX. annis notata, nulla Childerici mentione facta.
Præceptum enim pro Ecclesia Matificensis a
Evertun-
tur funda-
menta
communis
sententia.

potem suum, seu Tacipertum Castaldum,
& Raringum Castaldum Tuscanensem, at-
que Grimoaldum, qui eidem sancto viro
usque ad prædictas civitates obsequium fa-
cerent, easdemque civitates cum suis ha-
bitatoribus traderent. Quod & factum
est: In primis Amerinam civitatem, de-
inde Ortanam tradiderunt. Dumque in
Polimartio castro convenissent, eumque re-
Q q q 66

ca Calensi progenitum non fuisse; cum ex o-
mnibus Merovingorum Regum instrumentis in
Opere de Re diplomatica publicatis constat,
hunc apud illos morem viguisse, ut patrem
genitoris, consanguineos, parentum vocabulo
designarent. Quare Chilpericum patrem ha-
buit Childericus ultimus Regum Merovingico-
rum. Certe D. Hieronymus lib. 2. contra Ruf-
inum, testatur, parentis voce militari vulga-
rique sermone cognatos & affines designatos
fuisse. Quid mirum igitur, si ea apud Fran-
cos & Gallos idem significarit, Cum itaque Chil-
dericus III. neque filius, neque frater Theodo-
rici Calensis Dagoberti Junioris, aut Childe-
berti esse potuerit, sequitur eum patrem ha-
buisset Chilpericum Regem II. Danielem ap-
pellatum.

Hoc anno natus est Pippino Francorum Prin-
cipi Carolus ob res præclare ac fortiter gestas
Magnus post mortem cognominatus. Lambertus
enim Schafnaburgensis Rerum Germanicarum
Scriptor accuratissimus ad annum DCCXLII.
scribit: *Carolus Magnus natus est.* Quod & le-
gitur lib. 2. Epitomes Siffredi Presbyteri Mi-
nensis, & in Chronico excerpto de diversis Chro-
nicis post Siebertum Gemblacensem edito. Præ-
terea Duchesnius Tom. III. pag. 376. refert
periocham deductam ex Vita Sancti Godehardi
Hildeneshemensis Ecclesiæ Episcopi, in qua post-
quam Auditor dixit, Carolum anno DCCXLI.
mortuum esse, & Carolomanno & Pippino fi-
liis Regnum reliquisse, statim subdit: *quo se-
quenti anno isto Pippinus Carolum Magnum
genuit.* Denique anni LXXI. vel LXXII. quos
Carolus Magnus vixisse Scriptores coævi tra-
dunt, ut in ejus mortem videbimus, ejus nati-
vitatem hoc anno contigisse extra omne dubium
ponunt. Recte itaque Hadrianus Valefius lib.
25. Rer. Franc. ortum Caroli hoc anno recitat.
Cointius tamen anno DCCXLVII. num. XIV.
contendit, Carolum Magnum eo Christi anno
in lucem prodidisse, quod in Annalibus Peta-
vianis ad annum DCCXLVII. habeatur: *Ipsò
anno fuit natus Carolus Rex.* Verum Annales il-
li vetustissimi quidem, sed progressu temporis
variis in locis interpolati fuerunt. Annales enim
Mafiacenses a Labbeo Tom. II. Biblioth. edi-
ti eadem de verbo ad verbum continent, quæ
Annales Petavianis, nisi quod in quibusdam annis
aliqua quandoque desiderantur, quæ in Petavia-
nis extant, & vice versa, indeque certe col-
ligitur, utrosque ex uno eodemque veteri exem-
plari primitus descriptos, & lapsu temporis
utrosque interpolatos fuisse. Quare quæ in utrif-
que non habentur, afuta esse oportet, ideoque
nihil faciendum, nisi aliunde comprobentur. Cum
que hæc verba, *Ipsò anno fuit natus Carolus Rex,*
desint in Annalibus Mafiacensibus, manifestum
est ea additicia esse, & veterimum Annalitam
huic novæ opinioni non favere.

Hujus interpolationis fons & origo Historia
Translationis Sancti Germani Episcopi Parisien-
sis a Monacho Sancti Germani de Pratis scri-
pta.

XXII.
Nascitur
Carolus
Magnus.

XXIII.

XXI.
Childeri-
cus III.
filius fuit
Chilperici
II.

Cujus filius fuerit Childericus III. inter Hi-
stóricos Francicos in controversia positum.
Cointius anno DCCXLIII. num. LXXIV. au-
tumat, eum filium extitisse Theodorici quarti,
quod Childericus in quodam Diplomate Theo-
doricum parentem suum appellet, idest, inquit
Cointius, patrem suum; quam opinionem se-
quitur etiam Henschenius in Exegeti prælimi-
nari ad Tomum III. SS. mensis Aprilis cap. 4.
num. 35. Verum Mabillonius lib. VI. de Re
Diplom. pag. 610. recitat Privilegium Hilde-
rici III. Regis a Cointio citatum datum die
XXII. mensis Aprilis, anno primo Regni nostri,
in quo Childericus ait: *Patrem noster Theodori-
cus quondam Rex per suam præceptionem.* Et
paulo post: *Præcipimus, ut quidquid constat su-
prescriptum parentem nostrum Theodoricum quo-
dam Regem de ipso beneficio, &c. ubi Theodo-
ricum Principem & parentem suum vocat.* In-
de recte deducit Mabillonius, eum Theodori-

CHRISTI
742.ZACHARIÆ PAP.
I.CONST. COPRON. IMP.
2.Zacharias
Romam
redit.* Viter-
vum

cepisset Pontifex, & fuisset itineris longitudine per circuitum finium Reipublicæ eundem usque ad Bleranam civitatem, per partes Sutrinæ civitatis, per fines Longobardorum Tuscia, qui de propinquo erant, id est, per castrum * Linternum, ipse missus a Rege Grimoaldus eundem beatissimum Pontificem perduxit usque ad Bleranam civitatem, quam & ipso sancto viro prænominati Rainingus Castaldus, & Grimoaldus tradiderunt. Et sic regressus est, Deo propitio, cum victoria palma in Urbem Romanam. Qui etiam omnem

PAGIUS
Evertitur
opinio qua
Carolus
post quin-
quennium
vatum as-
serit.

pta, de qua anno DCCLIV. quo ea Translatio peracta, fermo erit. Ait enim se ab iis, qui hujusmodi Translationi interfuere, miracula quæ narrat accepisse subditque: Ex quibus omnibus mihi unum in hoc opere excellentissimum Auctorem ponere placuit, Dominum videlicet Carolum gloriosissimum Imperatorem, qui tunc PVER SEPTENNIS operi pii genitoris interfuit, & ea qua ibi vidit admiranda memoria retinebat. Ex his verbis Annalium Petavianorum interpolator deduxit, Carolum anno DCCXLVII. natum, cum anno DCCLIV. eum septennem fuisse sibi persuaderet. Similis cogitatio in mentem Henschenii venit, cum in Actis SS. ad diem XXVIII. mensis Maii Vitam & Historiam Sancti Germani illustrat, quia ex laudatis verbis Carolum anno DCCXLVII. natum infert. Verum Monachus Pratenfis de suo dicit, Carolum tunc annos septem natum, sed non asserit se id accepisse ab ipsius Caroli ore. Nam refert postea quæcumque de illa Translatione & de miraculis tunc factis Carolus referebat, sed in iis tantum affirmat Carolus se tunc pueriliter lusisse, ac præterea ait: *Adest primo mane diva memoria genitor meus, ego quoque germanusque meus pedisequi ipsius, cumque Procere ipsius Regni, quibus ex verbis Carolum magis ætate proventum fuisse evincitur; cum enim Carolomanno fratre major natu fuerit, hic iter illud pedibus facere non potuisset ob teneriorem ætatem. Ad quod cum animum non advertisset Interpolator ad annum DCCLII. Annalium Petavianorum, hæc alia verba etiam addidit: Fuit natus Carolomannus Rex, quæ in Annalibus Masciacensibus non habentur, quæque tamen etiam amplexus est Cointius anno DCCLII. n. XLII. quasi Princeps trimus in magna solemnitate ad Ecclesiam pedibus ire potuerit, & quidem e Palatio Regio, quod tunc, sicuti hodie distitum erat a Magna Ecclesia Parisiensi ubi Sancti Germani Reliquiæ erant. Quare Carolus anno DCCLIV. annum ætatis duodecimum attigerat, indeque tam dictorum, quam gestorum in ea Translatione reminisci poterat, ac ea sigillatim, sicuti in hujus Translationis Historia legitur, enarrare. Sed cum citatus Monachus ab ore Caroli audisset, eum tunc verfatum fuisse in puerili ætate, hæc verba perperam interpretatus est, de septimo hujus Principis anno. Hæc omnia invicem confirmat Helinandus citatus ab Alberico in Chronico ad annum DCCLIII. ubi loquens de adventu Stephani II. Papæ in Franciam, ait: Pontifex vero venit ad Monasterium Sancti Mauriti, Pipinus præparavit ei occurrere cum uxore & filiis,*

populum aggregans, ab Ecclesia sanctæ Dei Genitricis, quæ vocatur ad Martyres, egressi sunt omnes, generaliter properantes ad beatum Principem Apostolorum Petrum. Quos & allocutus est, admonens Deo omnipotenti reddere gratiarum actiones. Quibus expletis decima Indictione, &c. Pergit dicere, quæ sequenti Indictione undecima ab eodem Pontifice gesta sint cum eodem Luitprando Rege Longobardorum, quæ nos anno sequenti, ordine temporum disturi sumus.

Sep-

premittens filium suum Carolum qui postea dictus est Magnus, qui jam erat duodecim annorum.

Ex verbis Monachi Pratenfis laudatis alius error sæculo elapso enatus. Cum enim Carolomannus anno DCCXLVII. Majoratum Austriæ Pippino fratri cesserit, Monachum quædam in volum anno DCCXLVII. in ea Germaniæ parte, quæ Francis parebat, natum esse, qui tamen quo ad locum nativitatis ejus inter se non conveniunt, ut videre est apud Serarium lib. 3. Rer. Mogunt. Not. 37. Alii eum in hodierno Baviaræ Ducatu Carolo-burgi, tribus milliariibus a Monachio Urbem; quidam in hodierna Francia, in Arce similis nominis ad Mœnum quæ Carolo-stadio ei regione obijciunt, nonnulli ad Mosam Leodii, sed plerique Ingelheimii, in hodierno Palatinatu Inferiori, duobus milliariibus ab Urbe Moguntina Carolum natum esse volunt. Verum nativitate ejus anno suo reddita omnes hæc opiniones evanescent, ac constat, eum in lucem prodidisse in aliqua Urbe Franciæ & Majoratus Pippini. Mabillonius lib. 4. de Re Diplom. pag. 287. loquens de Ingelheimio Palatio Regio recte vidit, recentiores Germanos, qui Ingelheimium Carolo Magno natalitas dedisse cunas jactitant, quam largissime falsos esse; cum potius Ingelheimensis Regiæ parens atque auctor habendus sit Carolus, quem Eginhardus in ipsius Vita testatur inchoasse & Palatio operis egregii; unum haud longe a Moguntiacis juxta villam, cui nomen est Ingelheim: alterum Noviomagi super Vahalem fluvium: qui Batavorum insulam a parte meridiana præterfuit. Citat ibidem Vir doctissimus Wandelbertum in libello de Miraculis Sancti Goaris, & Hermoldum Ludovici Pii æqualem, qui de eodem Palatio Ingelheimium dicto loquuntur, & a Carolo Magno constructum fuisse affirmant. Sed si conditio Ingelheimii communione Scriptorum Germanicorum opinionem evertit, hanc & tres alias memoratas mera commenta esse annus nativitatis Caroli invicem demonstrat. Cæterum, quando Carolus in lucem prodit, in Francia vulgus rustica Romana Lingua, ex qua fermo hodie Galli utuntur, profeminatus, loquebatur; in Aula vero Theodisica, seu Franciscæ aut Francicæ usurpabatur; & quia cum Carolus M. expolivit, ejusque barbariem ad regulas Grammaticales reducere cepit, hinc Germani perperam deduxere, eum in Germania natum, quod lingua ejus materna Germanica seu Theutonica fuerit. Qua in re valde falluntur, cum alium sermonem, quam quem pater adhibere non debuerit.

XXIV.

Carolus

non in

Germania

sed in

Callia ne-

tus.

JESU CHRISTI
ANNUS
743.ZACHARIÆ PAP.
ANNUS
2.CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
3.I.
Synodus
Liptinen-
sis in
Germa-
nia.

Septingentesimus quadragesimus tertius annus, qui sequens est, undecima Indictione signatur, quo mense Martii ad Liptinas congregatum est Concilium, cui una cum pluribus Episcopis interfuit Carolomannus Francorum Princeps. Quod enim ad tempus spectat, id significant litteræ Zachariæ Papæ, hoc ipso anno ad Bonifacium redditæ, quas subiiciemus inferius, cum jam Bonifacium ipse (ut ex iisdem constat) mense Augusti hoc eodem anno de omnibus rebus gestis scripserit litteras ad ipsum Zachariam Romanum Pontificem. Hæc est enim illa Synodus, de qua Benedictus Levita ista habet in libri quinti Capitularium Regum Francorum exordio istis verbis.

Item altera Synodus a superscriptis Episcopis, ac Principe, Auctoritate Apostolica Kalendas Martias ad Liptinas habita. Ex qua hæc in Capitularia infert.

Modo in hoc Synodali conventu, qui congregatus est Kalendas Martias in loco, qui dicitur Liptina, omnes venerabiles sacerdotes Dei, & Comites, & Præfecti, prioris Synodi decreta consentientes, firmaverunt, sequæ ea implere velle, & observare promiserunt. Et omnis Ecclesiastici ordinis clericus, Episcopi, presbyteri, & diaconi cum reliquis clericis suscipientes antiquorum Patrum Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS
SÆC.VIII.
Anno E-
ræ Hisp:
DCC-
LXXXI.
Anno He-
gira
CXXXVI.
inchoato
die 25.
Octob.
fer. 6.
A. C. 743.
I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6236.

☉ 24. F. ☽ 3. P. 14. April. Indiç. 12.

JESU CHRISTI 743.

ZACHARIÆ PAPÆ 3.

CONSTANTINI COPRONYMI 24. & 3.

Nam. I. ad VIII. Cointius, qui Concilium Germanicum anno superiori congregatum, in præsentem distulit, Liptinense in sequentem

canones, promiserunt, se velle Ecclesiastica jura, moribus & doctrinis, & ministerio recuperare. Abbates vero, & monachi receperunt regulam sancti Patris Benedicti ad restaurandam normam regularis vitæ. Fornicatores namque, & adulteros clericos, qui sancta loca, vel monasteria ante tenentes, coinquinaverant, præcepimus inde tollere, & ad penitentiam redire. Et post hanc defensionem, si in crimen fornicationis, vel adulterii ceciderint, prioris Synodi judicium suscipiant, sicuti monachi, & nonne moniales videlicet. His hæc addit Carolomannus.

Statuimus quoque cum consilio servorum Dei, & populi Christiani, propter imminentiâ bella, & persecutiones cæterarum gentium, quæ in circuitu nostro sunt, ut sub precario, & censu aliquam partem Ecclesiasticæ pecuniæ in adiutorium exercitus nostri cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus, ea conditione, ut annis singulis de unaquaque casta solidus, id est, duodecim denarii ad Ecclesiam, vel monasterium reddantur, eo modo, ut si moriatur ille, cui pecuniæ commendata fuit, Ecclesia cum propria pecuniâ reconstituta sit. Et iterum si necessitas cogat, aut Princeps jubeat, precarium renovetur, & rescribatur novum, & omnino observetur, ut Ecclesia, vel mo-

Q q q 2

na-

rejecit, ut apud eum eo anno num. I. & seqq. Concilium legere est. Verum cum Germanicum ab anno DCCXLII. removeri non possit. Liptinense non se alio quam currenti celebratum, Liptinis, quæ domus Regiæ erant in Diocesi Cameracensi hodierna sita. Coactum illud a Carolomanno, in eoque de variis rebus Ecclesiasticis & Monasticis consultum, ac gesta in Synodo Germanica confirmata. Annus ibidem non legitur, sed dicitur tantum Conventus congregatus ad Kalendas Martias. Baronius hunc hoc anno inditum esse colligit ex Epistola Zachariæ Papæ ad Bonifacium, qua confirmantur quæ in Synodo Liptinensi acta sunt. [2] Recitat eam integram, cæque in Editione Con-

NOTÆ [1] Concilium Liptinense in annum sequentem 744. referendum est, quod ex solemnibus meæ conjectura eruo. Coactum illud fuit ipsis martiarum Kalendis. Exordium autem martii mensis cum dominica nonnisi sequenti anno 744. concurrat; cum hoc anno 743. nonnisi in feriam sextam inciderit, quæ sane dies numquam per hæc tempora conciliaris fuit. Novi equidem quid mihi opposuerint sententiæ Pagianæ assertores. Anno sequenti 744. secunda martii Sueffionense concilium insitit cœpit, cui S. Bonifacius non adfuit tantummodo, sed & pontificio nomine præfuit. Fateor ergo quidem ab anno sequenti Sueffionense concilium retrahi nequaquam posse; sed huic S. Bonifacium præfuisse, abnuo, ut adductis argumentis ad annum sequentem evincam. Ex his autem deducimus geminas Zachariæ epistolas, a Pagio anno huic invitis chronicis earum notis, adscriptas, ad sequentem annum, ut ex apposita utrique indictione discimus pertinere. Cum vero ambæ Artabadi & Nicephori annos præferant; hinc utriusque imperatoris exitum ex novembri anni 743. ad novembrem anni 744. transferendum esse intelligimus. Ex quo ulterius inferas, mendam irrepisse in Theophane apud quem Artabadi casus cum Novembri indictionis XII, id est anni 743. illigatur pro indictione enim XII, indictio XIII. repomenda est. MANSI

naſteria penuriam, & paupertatem non patientur. quorum pecunia in precario præſtita ſit; ſed ſi paupertas cogat, Eccleſiæ, & domus Dei reddatur integra poſſeſſio. Similiter præcipimus, ut juxta decreta canonum adulteria, & inceſta matrimonia, quæ non ſunt legitima, prohibeantur & emendentur Episcoporum judicio. Et ut mancipia Chriſtiana paganis non tradantur. Decrevimus quoque (quod pater meus ante præcipiebat) ut qui paganas obſervationes in aliqua re fecerit, mulctetur, & damnetur quindecim ſolidis. Hucusque ex Synodalibus decretis Benedictus Levita.

III. Quod vero ad reliqua Synodalia acta pertinet, liquet ex rebus geſtis ſancti Bonifacii, damnatos ab eodem Bonifacio fuiſſe duos impoſtoreſ hæreticos, Adalbertum, & Clementem: quod teſtatur Zacharias Papa in litteris, hoc eodem anno ad ipſum Bonifacium redditis. De damnatione autem Episcopi Moguntini, & ſubrogatione ejuſdem Bonifacii nequaquam in hoc Concilio actum eſt, ſed poſtea, ut ſuo loco dicemus. Decretum præterea hic fuit, ut pro tribus Metropolitanis Episcopis Treverenſi, & duobus aliis pallia peterentur ab ipſo Romano Pontifice, quorum gratia ipſi Francorum Principes litteras ad ipſum ſcripſere, ſicut & Bonifacius ipſe. Non extant ipſæ quidem, ſed ex illis, quas Zacharias ad Papa Bonifacium reſcripſit, eadem omnia comperta habentur: Duæ enim hac de re epiſtolæ ad Bonifacium hoc anno a Zacharia Pontifice ſcriptæ reperiuntur; datæ nimirum anno tertio Artabaſdi, & Nicephori ejus filii Imperatorum, qui imperare cœperunt ipſo ferme exordio Imperii Conſtantini Copronymi, nempe primo ipſius anno. Litteræ autem a Zacharia ad Bonifacium reddita, ſic ſe habent (a):

(a) Zach. ep. 9. to. 2. epiſt. decr. Roman. Font. & ſcript. Cod.

IV. Legimus in libro Actuum Apoſtolorum, Zachariæ epiſtola ad Bonif. (b) Act. 13. id eſt, ut per prædicationem Chriſtiana

PAGIUS cil. ordine IV. & inter Bonifacianas ordine CXLIV. Ejus hoc initium: Legimus in libro Actuum Apoſtolorum, &c. Duo ſibi præcipue ſignificata a Bonifacio teſtatur Romanus Pontifex. Primum, quod non unum duntaxat Carolomannum, ſed ambos ſimul fratres, Carolomannum, & Pippinum in prædicatione ſocios & adjuutores expertus ſit. Secundo loquitur de tribus Metropolitanis a Bonifacio ſuis litteris commendatis, Grimonem ab aliis duobus diſtinguit, declaratque Grimonem ſibi jam notum eſſe, Abalem vero & Arbertum noviffime Archiepiscopos inſtitutos: De Episcopis vero Metropolitanis, inquit Zacharias, id eſt Grimonem quem nos jam compertum habemus, & de Abel & Arberto, quos per unamquamque Metropolim per Provincias conſtituiſti, hoc per tuum teſtimonium

religionis, & ejuſdem Spiritus ſancti gratiam mundum illuminarent univerſum, quorum illuminatio prædicationis atque doctrinae Chriſti præſidio manſit, & manet Catholica Dei Eccleſia præfulgens, horum & beati Apoſtolorum Principis Petri illuminata doctrinis. Et eorum ſequi pedem, ex inſpiratione divina, tuam ſanctiſſimam fraternitatem in partibus illis eſſe credimus deſtinatam, ut etiam inſar eorum idem Spiritus ſanctus in eodem te aſumpſerit opere ad illuminationem gentium illarum. Unde nimis exultamus in Deo, & ejus omnipotentia immenſas referimus laudes.

Dum vero & ſeries ſyllabarum tuarum nobis panderetur per ſingula: multo amplius lætati ſumus in Domino, qui tibi ſuam gratiam ita largiri dignatus eſt, ut ſic dura gentis corda lenires, quatenus libenti animo inclinarentur ad obediendum fidei, & divinis obtemperarent præceptis. Indicaſti enim nobis, quomodo, & qualiter tetigiſſet Deus corda excellentiſſimorum filiorum noſtrorum Pipini, & Carolomanni, ut tibi in prædicatione ſocii, & adjuutores eſſe niterentur ex inſpiratione divina, quorum merces copioſa manet in caelis: quoniam benedictus homo, per quem benedicitur Deus.

De Episcopis vero Metropolitanis, id eſt, Grimone, quem jam nos compertum habemus, Abel, ſive Arberto; quos per unamquamque Metropolim per provinciam conſtituiſti, hos per tuum teſtimonium conſfirmamus, & pallia dirigimus ad eorum firmiſſimam ſtabilitatem, & Eccleſiæ Dei augmentum, ut in meliori proficiant ſtatu. Qualiter enim mos pallii ſit, vel quomodo fidem ſuam exponere debeant hi, quibus pallio uti licentia conceditur, eis direximus informantes eos, ut ſciant quod ſit pallii uſus, & ſubjectis viam prædicare ſalutis, & Eccleſiaſtica diſciplina in Eccleſiis eorum in utilitate ſervetur, & maneat inconcuſſa, & ſacerdotium quid in eis fuerit, non pollutum, ut antea fuit, ſed mundum, & acceptum Deo eſſe poſſit, quantum hu-

confirmamus & Pallia dirigimus ad eorum firmiſſimam ſtabilitatem. Grimo ante aliquot annos ad Archiepiscopatum Rotomagenſem evectus fuerat, de quo legendus Anonymus in Actis Archiepiscoporum Rotomagenſium a Mabillonio Tom. II. Analect. publicatis, qui Gregorio VII. Pontifice Romano vixit, ubi quam ſe ſe egregie in ſuo Præſulatu geſſerit, enarrat. Abel inſtitutus eſt Archiepiscopus Remenſis, quam Eccleſiam Milo Treverenſis Archiepiscopus peſſumdabat, & utrumque Archiepiscopatum dilapidabat Ardobertus ſeu Arbertus conſtitutus Episcopus Senonenſis, & ex ejus electione liquet, Sanctum Ebbonem vitæ ſanctiſſimis deſiderio jam in ſolitudinem ceceſſiſſe, ubi uſque ad annum DCCL. quo ad Deum migravit, vitam Eremiticam duxit.

Carolo- manni, & Pippini laus egregia.

V. De palliis ad Episcopos Metropolitanis miſſis.

Ha-

mana conditio valet: ita ut nullus reperiri poſſit ſacris deviare canonibus, & ſacrificium mundum eorum ab eis immoletur, ita ut Dominus in eorum placetur muneribus, & populi Dei purificatis mentibus ex omni ſqualore ſincerum exhibere valeant Chriſtiana religionis officium.

VI. De duobus pſeu- prophetis.

Retuliſti etiam nobis, cariffime frater, quod duos pſeudoprophetas (ſed magis pſeudochriſtianos appellare debemus) ex quibus unum quidem & novum Simonem, juxta tenorem tuarum ſyllabarum reperi- mus, qui etiam ſibi & vendicabat ſacerdotium, & a luxuria ſe minime continebat, ſeducens populum, & inania prædicans, non ſolum ſuam animam juri diaboli tradens, ſed populorum corda in infernum demergens, & ſeducens populum per falſitates, ita ut ab Eccleſia Dei ſubtraheret, & a Chriſtiana lege diſcordaret: Et cruceſ ſtatens in campis & oratoriola, illis populum ſeducerat, relinquens Eccleſias publicas, concurrens ad illa ſigna, quæ ab eo falſe fiebant, & ſanctiſſimæ nomine ſe vocari ceſſavit, & in ſuo nomine Eccleſias conſecravit, affirmans etiam ſe Angelorum nomina ſcire, quorum in ſuis ſyllabis conſcripta direxiſti: Quæ nomina nos non Angelorum, ſed magis demonum affirmamus.

VII. Erroris novorum hæreticorum.

Alium vero ita luxuria deditum, ut concubinam haberet, & duos ex ea filios procreavit, & tamen ſacerdotium ſibi vendicabat, affirmans hoc juſtam eſſe jux-

PAGIUS II. Priores Zacharia ad Bonifacium littera poſt Concil. Liptinenſe.

Harum litterarum ſubſcriptio, quæ deest apud Serarium in vita S. Bonifacii lib. 2. cap. 11. magnam patitur difficultatem, & variis modis apud alios auctores eſt fertur. Apud Baronium num. VII. hiſ verbis exprimitur: data decimo Kalendas Julii imperante domino Artabaſdo, a Deo coronato magno Imperatore anno tertio, & Nicephoro magno Imperatore anno tertio, Indictione undecima, ubi Baronius in margine reponit decima, & in Additionibus ad Surium in Vita Sancti Bonifacii ad diem V. Junii utraque legitur. Apud Antonium de Aquino Tom. II. Episc. Decret. habetur: Dat. X. Kalend. Jul. Imp. Dom. Artabaſdo a Deo coronato magno Imp. anno III. Pat. ejus an. III. ſed & Nicephoro magno Imp. anno III. Indictione X. Denique Sirmondus hanc ſubſcriptionem ſic exhibet: Data X. Kal. Julias, imperante Domino Artabaſdo a Deo coronato magno Imper. anno III. poſt Conſulatum ejus anno III. ſed & Nicephoro magno Imperatore anno III. Indictione XII. quæ a Kalendis Septemb. hujus Chriſti anni initium ſumit. De die conveniunt omnes, qui tamen mendose deſcriptus eſt, ut mox demonſtrabimus. Conveniunt & de anno tertio Artabaſdi & Nicephori Auguſtorum; ſed cum uterque menſe Novembri currentis Chriſti anni ſolio exturbatus fuerit, & Nicephorus circa Kalendas Maias hujus Chriſti anni a patre coronatus ſit, non dubium quin loco ſed & Nicephoro magno Imperatore anno III. legendum ſit, ſed & Nicephoro magno Imperatore anno I. annus tertius poſt Conſulatum Artabaſdi recte cum anno tertio ejus Imperii,

ta traditionem veteris teſtamenti, ut & ſancti fratres ſuperſtes frater ducat uxorem. Et quia Chriſtus reſurgens ab inferis, nullum ibi reliquiſſet, ſed omnes inde abſtraxiſſet. Quæ omnia hæc deſtaſtabilia, & ſceloſta judicamus. Bene enim tua fraterna ſanctitas juxta Eccleſiaſtica regulam eos damnavit, & in cuſtodiam miſit, & optime vocavit Anti-chriſti miniſtros, & præcurſores. De cætero decerta, cariffime, & viriliter age, & pervigil mane in miniſterio Chriſti, ut amplius Chriſti grex auſcatur, & tibi præmium æternæ retributionis maneat copioſum, & cum ſanctis & electis Dei (ut credimus) inventiaris particeps, & Apoſtolorum conſors. Deus te incolumem cuſtodiat, reverendiſſime frater. Data decimo Kalendas Julii imperante domino Artabaſdo a Deo coronato magno Imperatore anno tertio, & Nicephoro magno Imperatore anno tertio Indictione * undecima. * decima

Sed quid accidit? Neſcio quo falſo nuntio Bonifacius de Zacharia Pontifice accepit pro tribus palliis ipſi perſolutam pecuniam eſſe, ipſo id exigente Pontifice, & Romanæ Eccleſiæ clericis. Quod quidem indigniſſimo animo tulit, putans verum eſſe: cujus rei gratia ipſe ad eundem Zachariam ſtatim litteras dedit, quibus ſignificavit, non pro tribus, ſed pro uno tantum, ipſoque Rhemenſi Archiepiscopo ſe petere pallium. Sed & magnopere redarguit Zachariam ſimoniacæ la-

VIII. Querelæ Bonifacii de Zacharia Pap.

quem certum eſt eum attigiſſe, copulatur, re- deque etiam in editione Sirmondi legitur Indictio XII. loco Indictionis X. aut undecima, & loco indictionis XIII. quam poſuit Cointius anno DCCXLV. num. XLVIII. Subſcriptio itaque hujus Epiſtolæ Pontificiæ, quæ ordine eſt IV. inter Epiſtolas Zachariæ, ſic reſtituenda, ut ex mox dicendis conſtat: Data X. Kal. Octobris imperante Domino Artabaſdo a Deo coronato magno Imperatore anno III. P. C. anno III. ſed & Nicephoro magno Imperatore anno I. Indictione XII.

Ad num. VIII. ad XII. Zacharias Papa, poſtquam ſcripſit præcedentes litteras, quæ in Tomo VI. Concil. ſunt ordine IV. litteras alias a Bonifacio accepit, quæ ad nos non pervenire, ſed quarum mentionem facit Zacharias, & quibus reſpondet Epiſtola V. recitata hoc anno a Baronio, & data Nonis Novembris. In iis enim ait Pontifex: Suſcipientes fraternitatis tuæ litteras &c. in extaſi quadam incidimus & admiratione magna, eo quod nimis repente ſunt diſſonare ab eis ſyllabis quæ a tua directæ ſunt fraternitate per elapſum Auguſtum Menſem, ubi nobis indicaſti, quod Concilium, adjuvante Deo & Carolomanno præbente conſenſum, & conſtante factum eſt, &c. Et quia tres Archiepiscopos per ſingulas Metropoles ordinaſſe referaſti, id eſt, Grimonem in Civitate, qua dicitur Rhemorum... tertium denique Arbertum in Civitate, qua dicitur Sennis, qui & apud nos fuit, & tua pariter & Carolomanni & Pippini detulit ſcripta per qua ſuggeſſiſti, ut tria Pallia iſſdem tribus Metropolitanis diſtri-

III. Secunda poſt idem Concil. ad Bonifacium littera.

Iabis, quod pro palliis conferendis pecuniam acciperet. Ita plane diabolus operabatur, ut si quo modo dissemineret diffensiones inter Bonifacium, atque Romanum Pontificem, quo interciperet prædicationis fructus. His acceptis litteris Zacharias, ad eundem Bonifacium, nihil sibi conscius admirandus ista rescriptit (a).

(a) Zach. ep. 8. to. 2. epist. de evet. Rom. Pont. X.

Suscipientes fraternitatis tuæ litteras per præsentium gerulum, & relegentes, quæ in eis continebantur, in extasi quadam incidimus, & admiratione magna, eo quod nimis reperta sunt dissonare ab eis syllabis, quæ a tua directæ sunt fraternitate per elapsum Augustum mensem, ubi nobis indicasti, quod Concilium, adjuvante Deo, & Carolomanno præbente consensum, & contestante factum est: & qualiter falsos sacerdotes, qui divinum non erant digni atrectare mysterium, a sacro munere suspendisti: & quia tres Archiepiscopus per singulas Metropoles ordinasses, reserasti, id est Grimonem in civitate, quæ dicitur Rhemorum... tertium denique Artbertum in civitate, qui dicitur Sennis, qui & apud nos fuit, & tua pariter & Carolomanni, & Pipini detulit scripta, per quæ suggestisti, ut tria pallia iisdem tribus prænomiatis Metropolitanis dirigere debe-

PAGIUS

vigere deberemus; quod & largiti sumus, &c. Nunc autem denuo tuas suscipientes syllabas, &c. Cum itaque Epistola Bonifacii ad Zachariam, qua tria Pallia ab eo postulavit, data sit mense Augusto, teste ipsomet Zacharia Epistola ejusdem Pontificis numero superiori explicata, nonnisi per Librarium errorem dicitur data X. Kalendas Julias, seu die XXII. mensis Junii; cum enim Epistola Bonifacii mense Augusto exarata fuerit, & ad eam Zacharias respondeat, mittatque tria Pallia ab eo petita responsum post mensum Augustum datum fuisse necesse est; alioquin illud trium Palliorum petitionem non subsecutum esset, sed præcessisset, cum tamen Zacharias contrarium scribat, eaque Pallia a se postulata diserte asserat.

IV. Utraque littera hoc anno data.

Cæterum utramque Zachariæ Epistolam, tam ordine IV. quam ordine V. currente Indictione XII. currentique anno post celebrationem Concilii Liptinensis Kalendis Martiis habiti, scriptam esse, ostendunt laudata Zachariæ verba, Concilium, adjuvante Deo & Carolomanno præbente consensum factum est; Liptinæ enim, ut inter omnes convenit, in Carolomanni Majoratu erant. Quare errarunt Sirmondus & Cointius, qui utraque litteras post Concilium Sueffionense datas fuisse contendunt; cum Sueffo, non ad Carolomannum, sed ad Pippinum pertinuerit. Præterea cum in utrumque subscriptione mentio sit Artabasi Aug. quem certum est mente Novembri præsentis Christi anni Imperio dejectum, quomodo ex literæ anno sequenti, quo Concilium Sueffione habitum, ut vult Sirmondus, vel anno DCCXLV. ut arbitrat Cointius, datæ esse potuerit?

¶

At inquam Sirmondus & Cointius, in ter-

remus: quod & largiti sumus pro adnatione, & reformatione Ecclesiarum Christi. Nunc autem denuo tuas suscipientes syllabas, valde sumus (ut diximus) admirati, eo quod antea nobis una cum memoratis Principibus Galliarum pro tribus palliis suggestisti, & postea pro solo Grimone. Sed volumus, ut nobis tua indicet fraternitas, cur nobis ita direxisti antea pro tribus, & postmodum pro uno, ut & nos certi redditi, ex hoc nulla in nobis sit ambiguitas.

Zacharias purgat se ab illatis calumniis.

XI.

Reperimus etiam in memoratis litteris tuis quæ nimis nostros animos conturbant quod talia a te de nobis referantur, quasi nos corruptores simus canonum, & Patrum scindere traditiones queramus, ac per hoc (quod absit) cum nostris clericis in simoniacam hæresim incidamus, accipientes, & compellentes, ut hi, quibus pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Sed carissime frater, hortamur charitatem tuam, ut nobis deinceps tale aliquid minime tua fraternitas scribat: quia fastidiosum a nobis, & injuriosum suscipitur, dum illud nobis ingeritur, quod nos omnino detestamur. Absit enim a nobis, & nostris clericis, ut donum, quod per Spiritus sancti gratiam suscepimus, pretio venundemus, dum & illa tria pallia, quæ a te

Pro palliis nihil accipiendum.

tio Canone Synodi Sueffionensis habetur: Id. Evertitur circa constitutum per consilium Sacerdotum, & fundam Optimum eorum (legendum meorum) & ornamentum dinavimus per Civitates legitimis Episcopis & contraria idcirco constitutum super eos Archiepiscopos Abel sententia, & Ardobertum, ut ad judicium eorum de omni necessitate Ecclesiastica recurrant tam Episcopi, quam alius populus. Quare cum Pippinus in eo Concilio Abelem, & Ardobertum Archiepiscopos declaraverit, nonnisi post eam renunciationem tria Pallia Bonifacii a Zacharia petiit, alterum pro Grimone, alia duo pro Abele & Ardoberto; ideoque binæ laudatæ Zachariæ Epistolæ, in quibus de illis Palliis agitur, non post Concilium Liptinense hoc anno congregatum, sed post Sueffionense datæ sunt. Ita uterque Vir doctissimus. Verum hoc anno Abel & Ardobertus Archiepiscopi dicti, & Pallia pro illis postulata; anno vero insequenti in Concilio Sueffionensi varii Episcopi, qui Sedes vacuas in Metropoli tam Rhemeni, quam Senonensi occuparent, a Pippino nominati iussique ut Abele & Ardoberto Metropolitanis non tunc, sed præfenti anno creatis morem gererent. Bella enim civilia, quæ post annum DCLX. Franciam turbarunt, politiam etiam Ecclesiasticam pessumdedere, in eaque magnam confusionem attulere, ut tunc ostendimus. Quare non solum ab eo tempore intermissa Conciliorum celebratio & laicorum Vita solutior fuit; sed etiam Canones executioni non mandati, extincta Primatus dignitas & Metropolitanorum auctoritas eversa. Hanc, ut in integrum restituerunt tam Carolomannus, quam Pippinus Francorum Duces, ac Carolus Magnus, varia Concilia celebrarunt, variaque leges dederunt. Eamque in rem Pippinus Ca-

no-

a te suggerente, ut prædicimus, sumus flagitasti, nullum ab eis quisquam commodum expetiit; insuper & charitas, quæ secundum morem a nostro scrinio pro tua confirmatione, atque doctrina tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferentes. Absit, ut sic quippiam a tua fraternitate criminis nobis simoniaci obiciatur. Anathematizamus namque omnes, quicumque ausi fuerint donum Spiritus sancti pretio venundare.

PAGIUS

none III. citato ait, se Episcopos per Civitates ordinasse, qui Archiepiscopis Abele & Ardoberto parent, & ad eorum judicium tam illi, quam omnis populus recurrant. Abel itaque & Ardobertus hoc anno a Pippino dicti Archiepiscopi, Palliaque pro iis postulata; anno vero sequenti in Concilio Sueffionensi Episcopi in utraque Diocesi instituti, illisque iniunctum, ut suis Metropolitanis subiecti essent, cum Zacharias Papa jam illis Pallia misisset, & Metropolitanorum auctoritatem Concilium Sueffionense firmatam vellet.

VI. Metropolitanorum auctoritas in integrum restituta.

Jam Bonifacius in Epistola CV. ad Cathbertum data, & a Baronio anno DCCXL. num. III. recitata, illum de Synodo Germanica a se celebrata certiore faciens, dixerat: Decrevimus, ut Metropolitanus, qui sit Pallio sublimatus, hortetur ceteros, & admoneat, & invigilet, quis sit inter eos curiosus de salute populi, quisque negligens servus Dei. Et infra: Statuimus quod sit proprium Metropolitanis, iuxta Canonum statuta, subiectorum sibi Episcoporum investigare mores & sollicitudinem circa populos, quales sint. Quare hoc tempore de Metropolitanorum Jurisdictione in omnes Provincias suæ Episcopos juxta Sacros Canones restituenda agi coeptum, sed eventu parum felici; cum anno DCCXCV. tempore Concilii Francofordiensis Primatum auctoritas nondum restaurata esset, ut liquet ex Canone sexto, quo Carolus Rex edicit, ut ad suum Tribunal negotia, quæ a Metropolitanis judicari non poterint, deferantur: Et si aliquis est, inquit Carolus in Concilio, quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere, vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusato, cum litteris Metropolitanis, ut sciamus veritatem rei. Quod si tunc Metropolitanis Primatibus subjacissent, ad hos a Metropolitanorum judicio appellandum fuisset, non vero ad Regem recurrendum. Hæc vera & Germana Canonis III. Synodi Sueffionensis interpretatio.

VII. Miser statum quo-rumdam Gallia Ecclesiarum.

Ad majorem autem tertii Canonis Concilii Sueffionensis, qui Sirmondum & Cointium in præceptis egit, intelligentiam, Ecclesiarum Galliarum status tempore hujus Concilii ad Provincias Remensem & Senonensem ordinandas præsertim didici, hic magis explicandus. Carolus Martellus, ut jam alibi diximus, Ecclesiarum redditus ac administrationem Laicis aut Clericis nulla Professionis suæ exteriori nota insignitis concesserat; quod præsertim in Ecclesia Remensi contigit, ubi Sanctus Rigobertus & bonis suis & auctoritate spoliatus fuit. Hadrianus Papa in epistola ad Tilpinum Remensem Episcopum, quæ Tom. VI. Concil. pag. 1789. legitur, de hac Rigoberti spoliatione ait: donatus, atque magis usurpatus, contra Deum & ejus auctoritatem fuit ille Episcopus (nempe Remensis), simul cum alio Episcopatu, & aliis

Suggestisti etiam nobis per alia tua scripta, quod in Bajoaria unum reperisses falsum sacerdotem, qui & affirmabat quod a nobis fuisset Episcopus ordinatus: & tua hoc fraternitas optime egit, dum eum non credidit: quia falsus homo omnia falsa suggestit, & falsum reperiens, sacerdotio suspende. Sic etenim auctoritate beati Petri Apostolorum Principis tibi præcipimus, ut quemcumque repereris a sacris canonibus deviare, nulla ratione pu-

XI.

Ecclēsis, a secularibus potestatibus, Miloni cui-dam sola tonsura Clerico, nihili sapienti de ordine Ecclesiastico; & alii Episcopus de ipsa Diocesi Remensi diverso modo essent divisi, & aliqui ex magna parte sine Episcopis consistentes, & ad alios Metropolitanos Episcopi & Clerici ordinatio-nes aliquando accipientes erant, & refugia indubi-ata habebant. Omnia itaque in Gallis perturbata erant; Episcopi videbantur tantum Vicarii Administratorum aut Commendatariorum, ac tam Senonensis, quam Remensis Ecclesiæ Metropolitans carebant. Rigoberto anno incerto demortuo, quia Milo, qui Ecclesiam Remensem occupabat Clericus tantum erat, Abel, Remensis Episcopus consecratus est, sed quia illius Ecclesiæ redditibus non poteratur, Chorepiscopus tantum aut Suffraganeus Milonis pseudo-Archiepiscopi appellatus. Flodoardus lib. 2. Hist. Rem. cap. 16. Beatum Rigobertum, inquit, secutus Abel in Episcopatu ordinatus reperitur: quoniam eum quidam Chorepiscopum tantum fuisse tradunt. Pontificem tamen illum extitisse diversis invenimus assertionibus, & maxime in Epistolis Zachariæ Papa ad Sanctum Bonifacium directis.

Diversæ hæc sententiæ inter se non contrariæ; Abel enim post Rigoberti mortem Chorepiscopus statim renunciatus, hoc anno Archiepiscopus designatus, & a Zacharia Papa, qui Chorepiscopi pallium misit, confirmatus. Verum nihil hæc attulere, quo miseri Abelis conditio melior foret; Milo enim, aliique bonorum Ecclesiasticorum usurpatores prædam sibi e manibus eripi passi non sunt. Quare anno sequenti Pippinus tertio Canone Concilii Sueffionensis statuit ut Episcopi legitimi, non vero laici intrusi Episcopatibus pleno jure potirentur. At Decretum illud locum non habuit, quia qui bona Ecclesiastica obtinebant, potentiores erant, quam ut ex illorum manibus ea extorqueri possent. Præterquamquod Pippinus, qui de titulo Regio assumendo forte cogitabat cautior erat, quam ut Viros præpotentes a se alienare vellet. Res igitur ita se habuit. Abel ab eodem Pippino hoc anno Archiepiscopus Remensis dictus, & a Zacharia Papa Pallio donatus. Pippinus vero anno sequenti illum in realem Archiepiscopatum possessionem immitti Canone III. Concilii Sueffionensis his verbis decrevit: Constituimus super eos Archiepiscopos Abele & Ardobertum: sed voluntas ejus effectu caruit, quia, ut scribit Hadrianus Papa in Epistola laudata ad Tilpinum, qui ab illo (nempe Bonifacio) constitutus fuit, sed ibi (scilicet in Ecclesia Remensi) permanere permittis non fuit: sed magis contra Deum ejectionis est, & Remensis Ecclesia per multa tempora, & per multos annos sine Episcopo fuit, & res Ecclesiæ de illo Episcopatu sunt ablata, & per laicos divisa sunt, sicut & de aliis Episcopatibus, ma-

xi-

riaris sacrum ministerium attrahere. Et quia, si deberes in Bajoaria provincia...

iusserit superesse Majestas, nostra vice per predicationem tibi injunctam, qua repereris...

PAGIUS

xime autem de Remensi Metropolitana Civitate. Vides non solum Ecclesiam Remensem; sed etiam non paucas alias in potestate Administrato...

IX.

Idem ac Remis apud Senonas contigit; tantum enim abest, ut Hartbertus, seu Ardobertus illius Ecclesie possessionem inierit, ut Robertus in suo Chronico nequidem ejus mentionem faciat...

charia ad Bonifacium literis dicitur, valde sumus mirati, eo quod antea nobis una cum memoratis Principibus Galliarum...

Mutiles est hic locus apud Baronium, Grimonem in Civitate, qua dicitur Rhemorum... Tertium denique Arbertum in Civitate, qua dicitur Sennis...

In hac ultima Epistola Zacharias memorat secundam Bonifacii Epistolam ad se datam, postquam ipse Zacharias precedentes scripsisset...

X. Locus posterioris Epistole Zachariae restituitur.

XI. Bonifacius universa Gallie prescientur a Zacharia.

Patriciatus ejus anno tertio: Sed & Nicephoro magno Imperatore ejus filio anno tertio, Indictione * undecima. Hactenus Zacharias.

XII. Zacharias Pap. recuperat quatuor civitates.

Hac eadem undecima Indictione, contigit, eumdem Zachariam Papam ad liberandos Rvennates proficisci ad Luitprandum Regem Longobardorum...

PAGIUS

spiritualiter studeas norma reformationis reformare, &c. Dat. Nonas Novembris, imperante Pissimo Aug. Artabafdo a Deo coronato magno Imperatore anno tertio...

XII. Synodus Liptinenfis secunda.

Præter Canones Liptinenfes in vulgatis editionibus memoratos, alius mentionem facit Hincmarus in Epistola XXXVII. ad Rodulfum & Erotarium Aquitanie Metropolitanos...

vente Leone Isaurico, cum ipso foedus adversus Romanos inierat, eo mortuo, Exarchatum Ravennae tentavit, ut eum sibi subiceret...

Principe, aliam sub Pippino Rege, istam vero superioris Decretum de pecunia Ecclesiastica sub precario præstanda...

Verum secundum hanc Liptinenfem Synodum scilicet esse penes me certum. Canon quidem ab Hincmaro citato relatus in vulgatis Liptinenfis Synodi editionibus non legitur...

A num. XII. ad XVII. Narrat Baronius ex Anastasio in Vita Zachariae, Indictione undecima, dum Luitprandus Rex Longobardorum se se ad obsidendam Ravennam pararet...

XIII. Mere conmentitia est.

XIV.

¶ et prædictus Rex provinciam Ravennatium, fuisseque præparatus ad motionem faciendam, & obsidendam Ravennatium urbem: cognoscens motionem ejusdem Regis Eutychius excellentissimus Patri-

XIII. Zacharias venit Ravenna.

Qui missis legatione & muneribus ad obsecrandum Regem per Benedictum Episcopum, & Viadominum, atque Ambrosium primicerium Notariorum, petiit, ut a motione cessaret, & Cesenatense Ravennatibus redderet castrum. Qui non consensit. Cujus cum duram perseverantiam conspiceret dictus sanctissimus vir, trophæo fidei munitus, relicta Romana Urbe, jam dicto Stephano Patricio, & Duci ad gubernandum, non sicut mercenarius, sed sicut vera pastor ad oves, quæ perierant, redimendas concurrat: Cui obviam occurrit prænominatus excellentissimus Exarchus usque ad basilicam beati Christophori, positam in loco, qui vocatur ad aquilam, quinquagesimo fere milliario a Ravennatium urbe. Egressi autem de Ravennatense civitate viri, & mulieres diversi sexus, & ætatis, agentes gratias omnipotenti Deo, profusus lacrymis eundem sanctissimum Pontificem susceperunt, clamantes & dicentes: Venit, venit Pater noster, qui suas reliquit oves, & ad nos perditos liberandos occurrit.

* præpeditio

Ex eadem quoque Ravennatium urbe Zacharias missi ad prænominatum Regem, Stephanum presbyterum, & Ambrosium primicerium, annuntians ei suum adventum. Qui viri in sinibus Longobardorum ingressi civitatem, que vocatur Imola, & cognoscentes quod * proditio meditata batur prædicto sancto viro, ne illuc ambularet, per epistolam scriptam per notis silentium eidem nuntiaverunt. Quo

NOTÆ [1] Hunc locum ex fide codicum Vaticanorum ita restituere Jo. Vignolius: Qui prædictus Rex post multam duritiam inclinatus est, & fines Ravennatium urbis, quos primitus detinebat, & duas partes territorii castri Casina ad partem Reipublicæ restituit; tertiam vero partem ejusdem castri sub obrentu retinuit, in quo constituto, ut usque ad Kal. junias, dum ejus missi a regia revertentur urbe, ejusdem castri tertiam partem, quam pignoris causa detinebat, parti reipublicæ restitueret. GEORGIUS

PAGIUS se contulisse; vicesima octava die mensis Junii ad Padum convenisse; & postea duas partes territorii Cesenatenensis Reipublicæ Regem restituisse, in quo constituto, ut usque ad Kalendas Julias cum ejus Missi a Regia Urbe reversi sunt, idem castrum & tertiam partem, quam pro pignoris causa detinebat, parti Reipublicæ restitueret. Legati illi ad Artabasdum qui Constantinopoli imperabat, a Luitprando

cognito jam nominatus Pontifex, luce-sciente die sabbato, non mortis timore perterritus, sed Christi fretus auxilio, audacter egressus Ravennatium urbe, & fines Longobardorum ingressus, sequipes factus est suis missis. Quos quidem præcedentes ante eum dictus Rex, dolore percussus, suscipere noluit. Ipse vero summus Pontifex vicesima octava die mensis Junii ad Padum conveniens, ubi & ad suscipiendum eum ipse Rex suos missi Optimates, cum quibus Ticinium conveniens, ubi ipse residebat Rex, foras muros civitatis pertransiens ad orationes Nonæ, pro vigiliis beati Apostolorum Principis Petri celebrandis Missarum solemnibus, in basilicam ejus, qua vocatur ad cælum aureum, perrexit: & post, expleta libatione, eandem urbem ingressus, moratus est.

Zacharias laborat pro Ravennatibus.

Alio quoque die, pro ipsius Principis Apostolorum natali celebrando a prænominato Rege invitatus, Missarum solemnibus celebravit, ibique mutuo invicem salutantes, pariter susceperunt cibum, & sic in prænominatam civitatem regressi sunt. Quem sanctum virum sequenti die Rex per Optimates suos ad suum palatium properare invitavit. Et ab eodem Rege honorifice nimis susceptus, salutaribus monitis eum allocutus est, obsecrans, ne amplius Ravennatium provinciam per factam motionem opprimeret, sed magis ablatas civitates redonaret cum finibus, simul & castrum Cesenatense [1]. Quæ prædictus Rex, post multam duritiam, inclinatus est fines Ravennatium urbis dilatate, sicut antea detinebat, & duas partes territorii Cesenatenensis ad partem Reipublicæ restituit; tertiam vero ejus castri partem, in quo constituto, ut usque ad Kalendas Julias cum ejus missi a Regia urbe, Constantinopoli videlicet, reversi sunt, idem castrum, & tertiam partem, quam pro pignoris causa detinebat, * parti Reipublicæ restitueret.

XV.

* patri

Post

A num.

Post hæc idem Rex egressus de loco in locum, usque ad Padum eidem sancto viro * comitatus. In quo loco, Vale faciens, condigna ordinatione ad repedandum absolvit, dans in obsequium ejus Duces & primates suos, sed & alios viros, qui sæpe dicta Ravennatium territoria, & Cesenam redderent. Quod ita factum est. Deus enim mirabiliter Ravennatium, & Pentapolensium populos ab oppressione, & calamitate, qua detinebantur, liberavit; & saturati sunt frumento & vino.

Iterum Natalem diem Apostolorum celebrat.

XVII. Romana Synodus.

* tertio

PAGIUS XV. Synodus I. Romana sub Zacharia.

Regressus autem in Urbem Romanam cum omnibus, qui secum erant, gratias agentes Deo, denuo natale beatorum Principum Apostolorum Petri & Pauli celebravit cum omni populo Ravennatium & Romano, Deum orantes, ut ab insidiatore, & persecutore illo Luitprando Rege eos liberaret. Cujus preces Deus non despiciens, divina clementia eundem Regem, ante constitutum, de hac luce subtraxit, & omnis quievit persecutio. Factumque est gaudium non solum Romanis, & Ravennatibus sed etiam & genti Longobardorum. Hæc Anastasius. Verum Luitprandi Regis obitus non hoc anno, sed sequenti potius contigit.

Hoc eodem anno ubi a bellis cessatum est, indicta est Synodus a Zacharia Pontifice: quæ & celebrata est Romæ hoc eodem anno, inchoata jam a mense Septembris, Indictione duodecima, cum & Luitprandus ingrederetur annum sui regni trigesimum secundum, ut ejusdem Synodi Acta in fine ita declarant: Factum est hoc Concilium anno secundo Artabaldi Imperatoris, necnon Luitprandi Regis anno trigesimo secundo. Indictione duodecima. Sed quod ad annum. Eccl. Tom. XII.

num Artabaldi secundum, tertium, restitutum est, ex epistolis ejusdem Zachariæ hoc anno datis. Huic autem Synodo congregatæ Zacharias Papa obtulit, quæ sequuntur a se antea conscripta capitula his verbis.

Zacharias sanctissimus ac beatissimus Episcopus Sedis Apostolicæ, cum omnibus Episcopis, presbyteris, & diaconibus, Domino volente & auxiliante, ita decrevit, qualiter singulis capitulis nunc subter declaratur.

XVIII. Ex Bibl. Vaticana & aliis.

Primum cap. Ut Episcopi cum mulieribus omnino non habitent, ne antiqui hostis fraude decipiantur, ut juxta (a) Apostolicam vocem non vituperetur ministerium nostrum, quia scriptum est (b): Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Cavere nos oportet, fratres mei, ab illicitis, ut mundas valeamus ad Deum levare manus; scriptum est enim (c): Sancti estote, quoniam ego sanctus sum dicit Dominus.

Cap. i. (a) 2. Cor. 6. (b) 1. Cor. 3. (c) Levit. 11.

Ut presbyteri vel diaconi sub introductionibus mulieres nullo modo secum audeant habitare, nisi forsitan matrem suam, aut proximitatem generis sibi habentes, quæ suspicionem effugiant, sicut in Synodo Nicæna continetur. Si quis vero præsumpserit præter statuta agere, sacerdotii sui privetur honore.

Cap. ii. * habere * al. generatio- nis

Ut Episcopus, presbyter, & diaconus secularia indumenta minime utantur, nisi dum ambulaverit in civitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento præsumat ambulare, præter si in itinere longo ambulaverit. Quia sicut mulier orans in Ecclesia non velato capite, deturpat caput suum, juxta (d) Apostoli vocem; ita sacerdos sine operimento deturpat suum.

Cap. iij. 2. 9. 4. Episcopi c. 3.

(d) 1. Cor. 11.

R x r z s a

litteris ejusdem Zachariæ hoc anno datis. Certum enim est, Artabaldum, qui an. DCCXLI. post diem XXVII. mensis Junii Imperator levatus est in Oriente, post Kalendas Septembris hujus anni annum III. Imperii sui numerasse. Nicephori Imperatoris annus in hac Synodo non memoratus, quia post Kalendas Septembris Romæ adhuc ignorabatur, Artabaldum patrem eum ante Kalendas Maias in Imperii confortium adscivisse.

Por-

NOTÆ [1] Concilium hoc Romanum anno sequenti die XI. Kal. Aprilis celebratum fuisse mihi penitus exploratum est. Annum indicant temporariæ notæ, quas acta concilii præferunt. Annus Luitprandi tricesimus secundus a mense junio anni 743. usque ad eundem mensis sequentis anni fluxit. Annus secundus Artabaldi indicat epocham ejus imperii a nobis in nota ad A. 741. signatam, ceptamque a junio mense anni 742. Indictio XII. curtebat a septembris anni 743. usque ad septembris anni 744. Superest dies & mensis, sed & hunc nobis indicat Epistola S. Zachariæ papæ ad Austrobertum, quam genuinam esse in nota ad annum 742. 13. demonstravi. Cum vero epistole illius annus vitiosus sit, demonstrandum mihi incumbit concilium in ea expressum Romanum hoc indicare. Id vero ex eo deduco, quod Concilium illud habitum indicat epistola die XI. Kal. aprilis sub Zacharia pontifice. Porro dies illa anno 744. in dominicam incidit, qua die cogi concilia per hæc tempora consuevissent sæpe diximus. Cum igitur in annum 744. & concilii incryptio: & dies & mensis congruant, alia concilio sedes nulla querenda est. MANSI

CHRISTI 743.

ZACHARIÆ PAP. 2.

CONST. COPRON. IMP. 3.

sacerdotium. Nam si temere presumpserit contra statuta agere, communione privetur, donec, quæ statuta sunt, adimplere maturet.

XIX. Cap. 17. Diff. 93.

Ut juxta sanctorum Patrum, & canonum statuta, omnes Episcopi, qui hujus Apostolicæ Sedis ordinationi subiacent, qui propinqui sunt, annue Idibus mensis Maii sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli Luminibus presententur, omni occasione seposita. Qui vero de longinquo juxta chirographum suum impleant. Nam qui hujus constitutionis contemptor extiterit, præter si ægritudine valida fuerit, detentus, sciat se canonibus subiacere.

Cap. 2. Viden. Conc. Gregor. II. * perpe-traverit.

Ut presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam spirituales commatrem nullus sibi presumat nefario conjugio copulare. Nam qui hujusmodi opus penetraverit, sciat se anathematis vinculo esse obligatum, & Dei judicio condemnatum, atque a sacro corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi alienum. Statuentes Apostolica censura, ut quicumque sacerdotum eos communicare presumpserit, eorum consortio condemnatus, sacerdotii sui honore privetur. Si autem sic qui conjuncti sunt, admoniti declinaverint, & ab alterutrum fuerint divisi, penitentia submittantur, ut sacerdos loci providerit.

XX. Cap. 21.

Ut consobrinam, neptem, novercam, fratris uxorem, vel etiam de propria cognatione nullus presumat in conjugio copulare, quia scriptum est in lege Domini (a): Turpitudinem uxoris patris, uxoris fratris, atque sororis tue non revelabis: turpitudinem enim tua est. Et si ab Hebræo populo ante incarnationem unigeniti filii sui hæc servanda mandavit: quanto amplius nos, qui Christianæ religionis documenta tenemus, ab illicitis connubiis observare debemus, ne demersi in voragine, ignis æterni crememur incendio? Si quis vero in hoc nefario conjugio convenerit, & in eo permanserit, sciat se auctoritate Apostolica anathematis vinculo esse innodatum. Et nullus sacerdos illi tribuat communionem. ut in superiori capitulo continetur. Et si inclinatus, divisusque fuerit ab illicita copula, penitentia subdatur, ut sacerdos loci consideraverit.

(a) Levit. 18. Vide Synod. Eugen. 2. & Leo 4. c. 38. Ivo part. 9. c. 21. * abstinere

* al. vinculis

PAGIUS XVI. In qua Romani & Longobardi se se communi-bus legibus adstringunt.

Porro annus II. Artabasi Imp. & annus XXXVII. Luitprandi Langobardorum Regis demonstrant, Romanos, qui adhuc Imperium agnoscebant ab Imperatore Constantino recessisse; & focus in illo cum Luitprando Rege Catholico, ut tuerentur Sacras Imagines, quas Artabasi Constantini restituerat. Id eruo ex eo quod Decreta in hoc Concilio condita, tam Langobardos quam Romanos adstringebant. In Canone enim XV. dicit Zacharias, quod beate memorie Prædecessor noster Gregorius,

Si quis temerario ausu presumpserit virginitatem, aut viduam furari in uxorem, præter si desponsatam habuerit, anathema sit.

Ut nullus clericus, aut monachus comam laxare presumpserit, anathema sit.

Ut nullum Kalendas Januarias, & bruma colere presumpserit, aut mensis cum dapibus in domibus præparare, aut per vicos & plateas cantationes, & choros ducere, quod maxima iniquitas est coram Deo, anathema sit.

Si quis Christianus filiam suam Judæo in conjugio copulare presumpserit, nisi perfecte crediderit Christo, & baptizatus fuerit; vel servum, aut ancillam eidem Judæo Christianus venundare presumpserit, & si vidua Christiana Judæum duxerit virum, vel consentientibus ei, anathema sit.

In multis Conciliis hoc statutum est, etiam & nunc confirmatum est a vestra prudentia, sanctissimi fratres, ut primi, quarti, septimi, & decimi mensis horum sacerdotum debeant fieri ordinationes. Aliqui enim ex nostris per incuriam, ignorantes annorum seriem, illicitam fecerunt ordinationem. Sed dum nostris infonisset auribus, canonicam susceperunt disciplinam, pro quo omnibus Apostolica auctoritate interdico. * At qui norunt canonum seriem observent, & qui nesciunt, meditentur, ne dum fuerint lapsi, canonice succumbant sententiæ. Sed & hoc interdico, ut nullus Episcoporum audeat, juxta sanctorum canonum instituta quemlibet clericum bigamum, aut qui viduam duxerit uxorem, ad sacros ordines promoveri, aut alterius civitatis clericum sine dimissionis sui Episcopi suscipere, vel ordinare, neque eum usurpet, nisi Episcopus ejus precibus exoratus, concedere voluerit, quia hoc sancti Patres statuerunt. Si quis vero presumpserit, canonicas damnationes sentiat.

De presbyteris, diaconibus, seu clericis, qui inter se causam habuerint, nullo modo presumat publicis actoribus interpellationem facere, nisi suo Episcopo. Et si forsitan Episcopus contra eum habuerit, ad vicinum Episcopum confugium faciat, juxta canonum statuta: & si minime convenerit, ut decidatur inter eos intentio, apud

hujus Apostolica Sedis junior Papa, propter aliquas illicitas conjunctiones, qua fiebant per hanc Italiam, seu (id est &, ut innumeris exemplis liquet) Longobardorum Provinciam, &c. anathematis vinculo obligavit. Paulo post: Sed neque hoc silendum est, pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italiae, & Longobardorum partes, Sacerdotes cum Sanctimonialibus feminis, id est Monachis, habitare. Denique Episcopi & Sacerdotes, qui huic Concilio interfuerunt, promittunt

Za.

Cap. vii. Conc. Gregor. II. Ibid. Cap. viij.

Cap. ix. 26. q. 7. Si quis Kal. Vindend. Sy. nod. c. 62. Veron. p. 14. Cap. x.

XXI. Cap. xi. In initium est canonis 44. Concil. Carthag. 3.

* & qui.

XXII. Cap. xij.

* Episcopum contrarium

CHRISTI 743.

ZACHARIÆ PAP. 2.

CONST. COPRON. IMP. 3.

apud Apostolicam veniat sedem. Si quis præter statuta agere presumpserit, gradus sui honore privetur, & ab Ecclesia pellatur * domusque causa susceperit finem.

Nullus Episcopus, presbyter, aut diaconus ad celebrandum Missarum solemniam presumat cum baculo introire, aut velato capite altario Dei assistere, quoniam & Apostolus prohibet viros velato capite orare in Ecclesia: & si temere presumpserit, communione privetur.

Ut Episcopus, aut presbyter, dum ingressus fuerit ad Missarum solemniam celebranda, nullo modo audeat * data oratione recedere, ut ab alio Episcopo aut presbytero suppleantur Missarum solemniam: sed qui initium ponit, suppleat usque ad finem, Quia scriptum est; (a) Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Si quis vero presumpserit præter quod posuimus agere, a sacro corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi sit suspensus.

Scriptum de gradibus cognationum, vel quomodo debeant quilibet amodo, & deinceps legitimo conjugio copulari. Et quia divina clementia nos congregavit in unum, ut ea, qua necessaria sunt pro salute animarum, capitula vobis ea, qua sæpius scripta sunt, enarrare studui, ad memoriam vobis quippe reducens quod beate memorie præcessor noster Gregorius, hujus Apostolicæ Sedis junior PP. propter aliquas illicitas conjunctiones, qua fiebant per hanc Italiam, seu Longobardorum provinciam, vel in aliis locis, aggregato sacerdotali collegio, promulgata sententia, anathematis vinculo obligavit. Sed dum cerno adhuc populos in eodem errore persistere (quod ingemiscens dico) quoniam Christianorum anima dum diabolica fraude decipiuntur, timeo, ne nos, qui rectores animarum vocamur, si earum salutem providere negleximus, a justo iudice pro illis torqueamur. Sed neque hoc silendum est, quod in Germaniæ partibus ita diu vulgatum est, quod quidem in Archivis nostræ sanctæ Ecclesiæ scriptum minime reperimus, ipsi tamen asserentibus hominibus de Germaniæ partibus didicimus, quod beate recordationis S. Gregorius Papa, dum eos ad religionem Christianitatis divina gratia illustraret, licentiam illis dedisset in quarta se copulare generatione, quod quidem Christianis licitum non est, dum usque se cognoverint, sed dum rudes erant & in-

* dum ut que Veron. p. 14. Cap. xij. De conf. d. i. c. nullus.

Cap. xiv.

* dicta.

(a) Matth. 20.

XXIII.

Ivo p. 9. c. 20.

† Hæc de sunt in originali, sunt in collectione Ivois, idque notatum ad marginem

PAGIUS

Zachariæ Papæ in Decreto Synodi, se Canones illos XV. in ea sanctos observaturos, eoque sibi legi his verbis postulant: Quæ a vestro Sancto Apostolatu decreta sunt capitula, cum præmissis nobis lectione pandantur, ut avido salutaris moribus a grege Domini compellatur, ne deinceps quisque ROMANUS aut LANGOBARDUS,

vitandi ad fidem, quamquam minime scriptum, ut dictum est, reperimus, credere non ambigimus: Deo autem largiente, qui (b) illuminat omnem hominem ventrem in hunc mundum, præteritis annis literas miserunt Archiepiscopi & Reges provincie illius, petentes Apostolica præcepta, qualiter liceat eis conjugia copulare, & quomodo debeant observare. Quibus quantum Dominus dare dignatus est, admonitionis præcepta direximus. Sed neque hoc silendum est pervenisse ad nos (quod cum grandi tristitia animi dico) per diversa loca hujus Italiae, & Longobardorum partes, sacerdotum cum Sanctimonialibus feminis, id est, monachis habitare. Quod nefarium est dicere, vel audire contra canones * esse sancita.

Ubi enim talis fuerit commorantium habitatio, antiqui hostis stimuli non desunt: unde omnino cavendum, & vitandum est, fratres mei, ne fallant, & impleatur in eis Propheta dictum (c): Sacerdotes ejus contaminant sancta, & reproband legem. Quod & alius propheta increpat, dicens:

(d) Vos sacerdotes, qui fallitis nomen meum, & dixistis in qua re fefellimus nomen tuum? Quibus * respondendum est: offerentes ad altare meum panem pollutum. Non est mihi voluntas in vobis dicit Dominus Omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris. Pro quo timeo, dilecti mei, ne nobis in capite possitis, si neglexerimus, illud contingat, quod Dominus per prophetam dicit (e):

ideo pastores audite verbum Domini. Ecce lac devoratis, & lanis eorum cooperitis vos, & quod crassum est jugulastis, & oves meas disperdistis. Quod infirmum erat non confirmastis, in eo quod male habebat non curastis, & contritum non alligastis, & quod errabat non convertistis, & quod perierat, non requisistis, & dispersæ sunt oves meæ, eo quod non sint pastores: & factæ sunt in devoracionem omnibus bestiis agri, nec erat qui requireret, neque qui revocaret. Propterea oportet, nos sollicitos esse, ut de crederito ministerio cum venerit Dominus, qui talentum nobis ad tempus credidit, duplum illi apportemus lucrum, ut & ipse in bonis suis nos respiciat: quia scriptum est (f): Beatus servus ille, quem cum venerit Dominus, invenerit sic facientem. Hucusque Zachariæ Papæ capitula, si ve decreta, vel dixeris canones, quos congregatæ ad hoc Synodo cognoscendos

DUS, vel cujuscumque gentis, qui in te baptizati sunt, attentare presumat. Nunquam autem in præcedentibus Conciliis Romanis anni Regum Longobardorum memorati sunt, ideoque laudata subscriptio præter ordinem facta, & mentio Romanorum & Longobardorum, tam in Canone XV. quam in Decreto Synodi, non

(b) Joan. xi

* & de-creta.

XXIV.

(c) Sophon. 3.

(d) Malach. i. * al. responsum est.

(e) Ezech. 34.

(f) Matt. 24.

dos obtulit: de qua Synodo ista leguntur, sed mendosissime in omnibus, quæ vidimus exemplaribus.

XXV. Presidente sanctissimo ac ter beatissimo Zacharia Papa in basilica beati Apostolorum Principis Petri ante Confessionem, pro supra memoratis capitulis declarandis una cum Episcopis sanctissimis, quorum nomina subter adnectimus, ad hæc capitula pertractanda, confidentibus, sicut dictum est, sanctissimis Episcopis, Joanne Segnensi, Sabatio Alatrensi, * Haudentio Perusino, Arcadio Clusino, Mauritio Hortano, Joanne Fallaritano, Thoma Florentino, Gaudioso Bladero, Petro Esino, * Hirtio Sutirino, Andrea Pisarense, Marco * Lucerino, Lando Conselino, Pelagio Cosentino, Aufredo Tarentino, Muanualdo... Niceta Gabinate, Vitaliano Auximense, * Theophanio Silve candida, Martino Verulano, * Venantio Prænestino, Agnello Ariminense, * Armato Fanerense, Joanne Polimartiense, Benedicto Numentano, Joanne Nepefino, Griso Trebiano, Anderanno Bisuntiano, Casareo Beneventano, Ambrosio Anagnino, Theodoro Capuano, Amantio * Niciano, Theodoro Ostia, Gregorio Orbetano, Grosso Senense, * Iffo Sabinese, Tiburtino Albano, Gratiofo Vileterno Anconitano, Gregorio Portuensi, Tudertino... & Venerabilibus presbyteris, Joannes Archiepresbytero, Gregorio, Stephano, alio Stephano Dominico, Theodoro, Anastasio, Georgio, Joanne, Sergio, Theophanio, Procopio, Gaudentio, Epiphanio, Alantibus quoque Theophylacto, Arcidio, Gemmulo, Theodoro, Stephano, & Paulo diaconibus, vel cuncto clero Ecclesie sanctæ.

* Gaudentio

* al. Gratioso * al. Luceria

* Epiphanio * Valentio * Amato

* Nuceri no * Torisso

Zacharias sanctissimus ac beatissimus Papa dixit.

XXVI. Sanctorum probabiliū Patrum exempla nos provocant, quæ ad firmitatem Orthodoxæ Fidei, & status sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Dei Ecclesie, seu Christianæ religionis decreverunt documenta prosequi, & ut vere speculatores animarum a Deo constituti * curam Dominici gregis habere, ut jam & a torpen-

PAGIUS

XXVII. Valid Sa racenorum Kalipha interitus.

non possunt non insinuare novum aliquod fœdus Romanos inter & Longobardos initum adversus Constantinum Copronymum, quem tanquam Ecclesie hostem habebant.

Ad num. XXVII. & seq. Baronius depositionem Artabaldi & Nicephori Imperatorum hoc anno recitat, quam postea Coitius in annum DCCXLV. perperam distulit, ut ibidem num. XLVIII. videre est. Nam utriusque casum hoc anno exevniente contigisse, certum esse debet, ut mox ostendit, postquam Valid Saracenorum Kaliphæ mortem, quæ eum præcessit narraverit. Theophanes anno tertio Constantinii, quem Kalendis Septemb. hujus Christi

tibus, & illicitis causis, juxta egregie Apostoli (a) vocem, monendo, arguendo, (a) 2. Tim. & increpando, subjectorum animas, a favore deceptoris, & antiqui hostis humani generis servatas, valeamus revelata facie (b) gloriam Dei speculari, ac dicere; (b) Hebr. Ecce nos & pueri, quos dedisti nobis, non perdidimus ex eis quemquam: ita ut & nos unusquisque mereamur audire desiderabilem Domini vocem dicentis: (c) Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisi fidelis supra multa te constituentiam: intra in gaudium Domini tui: Sanctissimi Episcopi, & venerabiles presbyteri, & diaconi omnes responderunt: Spiritus sancti gratia diffusa, cor Apostolatus vestri succensum est, ut nostrarum simul, & subjectarum animarum divino ardore & zelo constantia providat; * que quantum assidue magistra & dominae nostræ Apostolicæ Sedis presentatur, * tantum amplius docemur nobis a Deo creditis esse plebibus quæ necessaria sunt ad regendam plebem Dei educatis. Animarum lucra sectemur, & quia a pia consideratione bene provisum est, quæ a vestro sancto Apostolatu decreta sunt capitula cum præmissis, nobis electione pandantur, ut antidoto salutari morbus a prege Domini compellatur, ne deinceps quisque Romanus, aut Longobardus, vel cujuscunque gentis, qui * in te baptizati sunt, attemptare præsumat, ut non * ante iniquitatis pondere oppressus, cum diabolo & angelis ejus pereat. Placeat potius, ut illicita vitentur, & funditus evellantur. Sicque recitata sunt superius scripta capitula, atque probata: in fine autem ista leguntur. Factum est hoc Concilium anno * secundo Artabaldi Imperatoris, nec non & Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima, FELICITER.

(a) 2. Tim.

(b) Hebr.

(c) Matt. 15. Ex Concil. Greg. II.

* quia quanto

* expellatur

* inter baptizatos * tanta

Sed jam ad res Orientales veniamus. Hoc ipso anno, qui tertius numeratur Constantinii Imperatoris, mense Septembris, quo duodecima Indictio incipit, idem Constantinus, valido exercitu comparato, Constantinopolim obsidet, cum cives magnopere laborarent annona; qui autem milia sunt frumentatum Anastasius a

XXVII. Constantinus expugnat Constantinop.

sti anni auspiciatur, ait: mensis Aprilis die decimosexto, hebdomadis feria quinta, Valid Arabum factione sublatis post Imperii annum unicum: cui filius Izzid cognomento Leipsurus, id est Diminutus successit. Quare Valid Secundus, X VIII. Saracenorum Calipha interfectus est anno Christi DCCXLIV. quo feria V. incidit in diem XVI. Aprilis, Jezidus Tertius, ejus filius & Successor post menses quinque moritur. ut habet ibidem Theophanes, eique mense Julio ejusdem Christi anni succedit Ibrahimus, ejus frater, aut, ut eum appellat Elmacinus, Ibrahimus, adversus quem Marva, aut, ut eum Elmacinus vocat, Merwan, qui jam contra fra-

grem

secretis, & Artabaldus Comes Domesticorum, a classe Constantinii comprehensi, ab eodem jussi sunt excæcari. Post hæc egressus exercitus Artabaldi Imperatoris, conferens manus cum militibus Constantinii, superatus est atque fugatus. Crescente penuria, coactus est ipse obfessis civibus urbis aperire portas, iis, qui imbelles erant egredientibus, ut quisque suæ vitæ confuleret. Egressi sunt plures indumento muliebri, & monastico induti habitu, quod iis pateret egressus.

Constantinus po- titur Urbe Constantinopol.

Quarto vero nonas Novembris, urgens Constantinus urbem, post meridiem in eam ingressus est, & fugiens Artabaldus cum filiis duobus captus est, moxque ambo privati oculis. Bagranus Patricius, qui opem tulerat Artabaldo, fuit capite amputatus, & honesto loco sepultus. Post triginta annos ab ejus uxore effodi ossa præcepit, & prociis cum biathanatis, iis scilicet, qui violenta abrepti morte essent. Habet ista omnia pluribus narrata Theophanes, qui & de ejus immanitate ista subjungit.

PAGIUS

XXVIII. Artabaldus & duo ejus filii jussu Constantinii excæcati.

trem Ibraimi rebellarat, iterum contra Ibraimum rebellavit, eumque in fugam conjecit, postquam dies sexaginta novem Caliphatum gessisset. Merwa XXI. Calipha extitit. Hæc Elmacinus. De utroque agit etiam ibidem Theophanes uno tenore.

Postea Theophanes sub eodem anno III. Constantinii, casum Artabaldi & duorum ejus filiorum fufe narrat, cujus relationem in pauca contrahit: mense Septembri duodecima Indictione (Kalendis Septemb. hujus Christi anni inchoata) Constantinus Imp. Byzantium obsidione cinxit, cumque Cives annoæ penuria premerentur, Artabaldus cum Constantino manus conferere decrevit. Quare inito prælio, susus est Artabaldi exercitus. Populo penuria cibi pereunte, coactus est Artabaldus publicam ex Urbe migrandi potestatem facere. Nicetas Artabaldi filius cum copiis Chrysololim usque venit, sed captus a Constantino est. Demum Novembris die secundo, aciebus ex improviso sub vesperam instructis, Urbem per terrestrem murum invasit Constantinus, & comprehendit Artabaldum cum duobus ejus filiis, eosque excæcavit, ac deinde infinita damna Civitati intulit. Celebratis etiam in Circo ludis equestribus Artabaldum una cum filiis & amicis vinculis alligatum, nec non Anastasium falsi nominis Patriarcham oculis privatum, & asino facie ad caudam versa insidentem, publice per medium Circi stadium invehit, & de iis ludibrii triumphum egit. Caterum Anastasium seu sententia sua sectatorem probe subactum, & renovanda pena timore emendatum, in Sacerdotii Sedem restituit. Sed peracta hæc mense Novembris currentis Christi anni, cum tam Theophanes, quam Anastasius & Augor Miscellæ habeant, Indictionem XII. Et Zonaras tradat, Artabaldum biennium imperasse.

XXIX.

Ad num. XXIX. & seq. Anastasius in Zacharia Papa tradit, hunc Sanctum Pontificem Synodiæ Ecclesie Constantinopolitanæ mississe, & aliam suggestionem per responales suos

Multos autem & alios ex primoribus, qui auxiliati fuerant Artabaldo, peremit: innumerabiles oculis, & alios manibus, seu pedibus ablatos debilitavit. Præcepit autem externis militibus, qui secum ingressi sunt, introire domos, rapere familiares civium res.

XXVIII. Crudelitas Constantinii Imp.

Multa quoque & alia, quin & innumera mala urbi monstravit. Cumque Hippodromium celebraret, equestres ludos scilicet, introduxit Artabaldum una cum filiis ejus, & amicis ligatum per Dippium simul cum Anastasio falsi nominis Patriarcha verberato publice, & in asino verso vultu pendente: quos omnes per Dippium in Circum ostentavit. Ita accidit, sicut ipse prædixerat (ut superius dictum est) sanctus Germanus Constantinopolitanus Episcopus. Hæc eadem narrat Zonaras, alique Græcorum historicorum, qui pariter testantur ab eodem Imperatore ipsum Anastasium adeo insigniter ignominia affectum, in thronum rursum restitutum, quod non esset facile reperire alium, qui eum æquaret impietate: Quod autem idem Constantinus accep-

XXIX. pif.

Constantino Imperatori, sed hos intra Palatium Zachariæ Regiæ invenisse Artabaldum invasorem & rebellem, ac postquam huic & filiis ejus eruti fuere oculi, Constantinum, juxta quod Constantinus Bestissimus Pontifex postulataverat duas massas per petuo possidendas dedisse. Porro massa idem est ac mansus vel mansa, designatque certam agri portionem, ut explicat Ducangius in Glossario, in vocibus mansus, & massa. Narrat hæc currenti anno Baronius, sed Legatio illa anno DCCXLII. obita, & donatio exevniente anno DCCXLIII. peracta, ut depositio Artabaldi demonstrat. Ex hoc agendi modo Zachariæ cum Constantino Imp. evidenter patet, Gregorium II. Imperii jugum non excussisse, & Leonem Isaurum anathemate non percussisse. Quod liquet etiam ex modo agendi Gregorii III. cum eodem Imperatore; cum enim Legatos Georgium Presbyterum & Constantinum Defensorem Constantinopolim mississet Leo Imp. eos carcere per annum detineri jussit, ut narrat Anastasius, sed ulterius non processit. Quod si Gregorius II. eum excommunicasset, aut eidem tributa solvere vetuisset, Gregorius III. Legatos ad eundem non mississet, aut Imperator ferus & immitis eos trucidasset. Nec denique Zacharias cum Constantino æque ac patre impio aliquod commercium habuisset.

XXJ

Hoc anno, seu, ut loquitur Continuator Fredegarii in Appendice, anno II. Regni Carolomanni scilicet & Pippini, gestum Bavariæ est bellum Bajoaricum, in quo Odilo Bajoariæ Dux cæso exercitu suo vix cum paucis evasit. Pippino & Annalista Metensis, quomodo Majores Domus Carolomanni post victoriam se se gesserint, his verbis exponit. Ipsi vero victores cum exercitu suo Bajoariam circumveniunt, & moram fecerunt in eadem Regione quinquaginta duorum dierum. Captus est autem in eodem prælio Sergius Presbyter Missus Domni Zachariæ Pape, qui pridie quam bellum committeretur ab Ogilone, Carlomanno, & Pippino directus fuerat, fulsoque ex auctoritate Domini Apostolici bellum interdixerat, & quasi ex pra-

pra

Quid con- sequatur Zacharias Pap. a Constant. Imp.

piisset res bene gestas a Zacharia Romano Pontifice pro Ravennæ Exarchatu, quem liberasset (ut dictam est) a Luitphrando Rege Longobardorum, quo eum idemeret magis, contineretque in officio, quæ erant juris Imperii prædia quædam donavit Romanæ Ecclesiæ, hac saltem ex parte ei placere desiderans, qui ob hæresim omnino sciret se illi displicere. Scribit ista Anastasius verbis istis: *Hic beatissimus vir, Zacharias videlicet juxta ritum Ecclesiasticum, ubi creatus est Pontifex, fidei suæ sponsonis Orthodoxæ Ecclesiæ Constantinopolitana misit Synodicam, simulque aliam suggestionem dirigens apostolicæ Sedis Responsalibus ad regiam urbem, invenerunt intra palatium regie potestatis invasorem quemdam, & rebellem (Artabaldum nomine) & post alia de restitutione Constantini locutus, hæc subdit.*

XXX. *Post hæc vero, ubi scilicet Constanti-*

nus Constantinopolitana urbe potitus esset, *requirens Misum, Apocryfarium scilicet Apostolicæ Sedis, quem ibidem perturbationis temporibus contigerat advenisse, eumque repertum ad Sedem Apostolicam absolvit, & juxta quod beatissimus Pontifex postulaverat donationem in scriptis de duabus massis, quæ Nymphas, & Nornias appellantur, juris existentibus Republicæ [I], eidem sanctissimo Papæ, sanctæque Romanæ Ecclesiæ jure perpetuo direxit possidendas.* Hæc Anastasius de rebus gestis cum Copronymo, qui quod esset hæreticus, venenum, ut serpens, in cauda continebat, suo tempore evomendum; intentus enim ad stabilendum Imperium interea, nulli fidei causa negotium facebat. Cæterum Zachariam Pontificem sæpius interpellasse Constantinum Imperatorem, ut eum ab hæresi revocaret, testatur Hadrianus Papa (a) in epistola ad Constantinum, & Irenem.

Constantinus abstinere a persecutione.

(a) In Concil. Nicæn. 2. sess. 2.

Chri-

NOTE [1] : A dnotationem in hunc locum nostram, utpote diffusorem, quam pagellæ hujus angustia ferant, lege in calce hujus Tomi ante variantes lectiones. GEORGIUS

PAGIUS

præcepto supra dicti Pontificis Francos a Bajoariis discedere persuaserit. Patrata itaque victoria, in presentiam Invictorum Principum perductus est una cum Gauzobaldo Episcopo (nempe Ratispontensi) cui Pippinus Princeps sedato peccatore dixi o Domino Sergi, modo cognovimus, quia non probaris esse Sanctus Petrus Apostolus, nec Legationem illius ex veritate geris. Dixisti enim nobis hesternæ die, quod Dominus Apostolicus ex auctoritate Sancti Petri, & sua nostram justitiam de Bajoariis contra dixisset. Et nos diximus tibi, quod nec Sanctus Petrus nec Dominus Apostolicus te istam legationem misisset dicere. Idcirco autem scias, quia si Sanctus Petrus cognovisset, quod nostra justitia non fuisset, hodie in isto bello nobis adjutorium non præstitisset. Nunc vero certus esto, per intercessionem Beati Petri Apostolorum Principis, & per Judicium Dei, quod subire non distulimus, Bajoariam, Bajoariisque ad Francorum Imperium pertinere. In istis Annalibus Metensibus sequentia adduntur: Hæc dum apud Bagoarios agerentur, Hunaldus Dux Aquitania Ligerim transiens cum manu valida, ad Carnotis Urbem perveniens, ipsa Civitate di-

ruta, igne eam cremavit, cum Ecclesiæ Episcopali, quæ in honore Sanctæ Dei Genitricis Maria consecrata fuerat. Hæc autem fecit per suggestionem Ozdilonis Ducis, qui per Internuncios fœdus inierunt, ut unusquisque eorum, invencibus Francis, ferre alter alteri subsidium debuissent. Quod bellum hoc anno gestum esse, scribunt etiam Annalists Tillianus in Annalibus Francorum auctoribus, Regino, & Auctor Chronici San-Dionysiani.

Gestum etiam bellum Saxonicum, sed a Carolomanno solo, ut in Annalibus Tillianis his verbis narratur: Tunc Carolomannus & Pippinmannus contra Idolonem (lege Odilonem) Ducem solus in Bajoarium inierunt pugnam, & Carolomannus in Saxonia per se in Saxonia ambulavit in eodem anno, nec bellum cepit Castrum, quod dicitur Saohsburg, per gerit placitum, & Theodoricum Saxonem placitando conquistavit. Utriusque belli causa ambitio Odilonis Bajoariorum Ducis, & Saxonum, qui pene tot Duces, quot pagos habebant. Odilo enim & Saxones Ditioni Imperioque Francorum se se subtrahere conabantur, ideoque a Carolomanno defecerant.

XXI.

Carolo-

I.

Christi Redemptoris anno septingentesimo quadagesimo quarto, Indictione duodecima, Constantinus Copronimus Imperator jam in Imperium restitutus, sine imposito bello civili, ut sedem Imperii, e qua divulsus fuerat, sibi magis stabiliret, operam dedit, concilians sibi populum, quem nimia sævitia admodum exterruerat.

Theophylactus Episc. Antioch.

Quo pariter anno (inquit Theophanes) defuncto Stephano Episcopo Antiocheno, ubi sedisset annos duos, permisit Princeps Sarracenorum consecrari Theophilactum Edessenum in locum ejus, virum magnæ virtutis, divinis charismatibus fulgentem. Hæc de his, quæ spectant ad res Orientalis Ecclesiæ. Res autem Germanorum sic te habent.

Corrigendus Bonifacius per Rom. Pont.

Hoc item anno Virgilius, atque Sidonius viri religiosi, qui & ipsi Dei nutu, propagandi Evangelii causa, venerant in Bajoarium (ex Hibernia vero Virgilius, Sidonius unde, nescimus) Bonifacio, noti, cujus & subditi erant disciplinæ, cum oborta aliquando occasione, opus esset contradicere eidem Bonifacio, veritate cogente, dum ipsi videretur, esse rebaptizandos, quos minister forma solita, sed viciata latinitate baptizasset: modestiæ consulentes, maluerunt eum monendum esse per Romanum Pontificem, quam urgere publica disputatione coram Ecclesia. Quamobrem de his scripsere ad Zachariam Papam. Qui accepit litteris, ad Bonifacium ista conscripsit (a) :

(a) Zach. ep. 4. tom. 2. ep. Rom. Pont. & in vita S. Bonif. lib. 2. cap. 3.

II.

Reverendissimo ac sanctissimo fratri Bonifacio Coepiscopo Zacharias servus servorum Dei. Virgilius, & Sidonius viri religiosi apud Bajoariorum provinciam degentes, suis apud nos litteris usi sunt, per quas intimaverunt, quod tua reverenda fraternitas eis injungeret, Christianos denuo Ann. Eccl. Tom. XII.

baptizare. Quod audientes, nimis fuit conturbati, & in admirationem quamdam incidimus, si habetur, ut dictum est. Retulerunt quippe, quod fuerit in eadem provincia sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latini eloquii, infringens linguam, diceret: Baptizo te in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Et per hoc tua reverenda fraternitas consideravit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille, qui baptizavit, non errorem introducens, ac hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, ut supra fati sumus, baptizans dixisset: non possumus consentire, ut denuo baptizetur: quia (quod bene tua compertumbat sancta fraternitas) quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nullo modo rebaptizari debeat, sed per solam manus impositionem purgari debeat. Nam, sanctissime frater si ita est, ut nobis relatum est, non amplius a te illis prædicentur hujusmodi, sed ut Patres sancti doceant, & prædicant, tua sanctitas studeat conservare. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Data Kalendis Julii, imperante domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno Imperatore anno vigesimo sexto, Imperii ejus anno quarto, Indictione duodecima.

De non iterando Baptismo ex falsa Latinitate.

His acceptis litteris Bonifacius, ut patris filius, tamquam divino oraculo, Apostolicæ Sedis sententiæ acquievit; ita ut de eadem controversiâ nullum amplius reperiatum factum verbum. Sed quomodo post hæc inter eosdem viros sanctissimos, qui excellentiæ meritorum videbantur esse columnæ, nifus est diabolus in damnum novellæ coalescentis Ecclesiæ concitare discordias; & quomodo eadem Dei benignitate fuerunt cito convulsæ: suo loco dicemus. Inter hæc autem cum idem

S s s Bo-

PAGIUS SAC. VIII. Anno E-ræ Hîp. DCCLXXXII. Anno Hegiræ CXXVII. inchoato die 13. Octob. ser. 2. A. C. 744. I.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6237.

⊙ 25. ED. ☽ 4. P. 5. April. Indiæ. 12.

JESU CHRISTI 744.

ZACHARIÆ PAPÆ 4.

CONSTANTINI COPRONYMI 25. & 4.

Num. I. Theophanes anno IV. Constantini Imp. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato, scribit: Hoc anno Marvam (seu Marva Saracenorum Calipha) Christianis possulantibus Theophylactum Presbyterum Edessenum Antiochia Patriarcham post Stephani obitum ordinari permisi, eundemque publicis literis ho-

norifice ab Arabibus salvari sanxit: spiritualibus siquidem gratis, temperantiæque maxime ornatus erat. Chalbano insuper centum & viginti suspendio damnavit apud Emesam. Abam autem effusi Christianorum sanguinis reum, multaque loca passim depopulatum & depredatum in carcere occidit. Favit etiam Christianis in Hispania Marva, ubi cum multi ex illis a Præfecto Saracenorum occisi fuissent, imperat, inquit Isidorus Pacensis, ut eos quos ex Christianis vestigalibus per tantis eorum strages gladio jugulaverat, a publico Codice scripserit demerent, quia scilicet viventes pro mortuis tributa solvebant. Simile quid legitur apud Lactantium lib. de Mort. Persecut. cap. 23. mortales obibant, & nihilominus solvebantur tributa pro mortuis. Quod in Hispania in posterum fieri prohibuit Marva.

A num. II. ad XXI. Hoc anno orta in Ba-

II. jo-

CHRISTY
744.ZACHARIÆ PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

Bonifacius prodicione domestici servi apud Pipinum Regem calumniis se oppressum scivisset: ad eundem Regem has litteras dedit.

III. Bonifacii epist. ad Pipinum Regem.
Domino excellentissimo Pipino Regi Francorum Bonifacius Episc. in Domino salutem.

Celsitudini vestræ clementiæ magnas gratias agimus, & Dominum Jesum Christum precantes, ut vobis in Regno cœlorum æternam mercedem retribuatur, eo quod petitiones nostras clementer exaudire dignati estis, & senectutem meam, atque infirmitatem consolari. Nunc autem, gloriose filii, cognoscas, quia per misericordiam Dei credo, quod possum in vestro servitio iterum esse. Propterea petimus vos, ut nobis indicetis, si ad placitam istum debeamus venire, ut vestram voluntatem perficiamus. Quidam servus Ecclesiæ nostræ, & ipse mendacissimus, qui nos arte fugiebat, Ansfridus nomine, veniens ad nos cum indiculo vestro, rogans, ut ei iustitiam faceremus; misimus illum ad vos cum ipsis litteris cum Misfro nostro, ut cognoscatis, quam mentiturus est vobis, petentes, ut nos pro mercede vestra defendatis contra tales falsarios, & eorum mendacis non credatis. Valete in Domino semper. Hactenus litteræ Bonifacii ad Pipinum, qui solcite curans res, quæ ad Francorum ecclesiis spectant, hoc eodem anno litteras dedit, atque legationem misit per Eobanum presbyterum, ad Zachariam Romanum Pontificem, ut ipsam de multis, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam spectarent, consuleret, idque etiam nomine Episcoporum, & aliorum ejusdem regni Francorum Christianæ legis cultorum Principum.

Non defuit sanctissimus Pontifex eidem in omnibus satisfacere. Quamobrem rescriptit ad Pipinum, atque Episcopos, Abbates, & alias Francorum lu-

PAGIUS joaria de Baptismo controversia. In ea Provincia Sacerdos forma solita, sed vitiosa Latinitate baptizavit, dicens: *Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti...* Quos ille baptizavit, rebaptizandos esse existimavit Bonifacius, sed *Virgilius* & *Sedonius*, qui in Bajoariam venerant Evangelii propagandi causa, seque in ipsius Bonifacii disciplinam traderant, rem totam Romano Pontifici referre per litteras petierunt. Respondit Zacharias eos rebaptizandos non esse. Epistola Zachariæ di-

NOTÆ [1] C ontroversiam de baptismo nonnisi sequenti anno agitari coeptam fuisse in Bavaria, censo. Quæ enim Zachariæ epistola anno huic a Pagio adscribitur, anno sequenti scriptam esse arbitror. Id enim indicant anni Constantini in ea adscripti; anno enim præfati 744. Zacharias annis Artabadi epistolam suam consignabat, ut ex iis quæ adnotavimus A. 743. r. deducitur. Congruunt huic sententiæ annus Constantini XXVI. cum julio mensi junctus. Notæ reliquæ corrigendæ sunt, & pro indictione XII. scribendum XIII. pro anno Imperii IV. scribendum VI. MANSI

blimiores potestates epistolam, viginti septem capita responsonum continentem, quam numquam hactenus editam, ob scribentis, & ad quem scripsit insignes personas, hic cudendam curavimus. Sic se habet. (a)

Domino excellentissimo, atque Christianissimo Pipino Majoridomus, seu dilectissimis nobis universis Episcopis Ecclesiarum, & religiosis Abbatibus, atque cunctis Deum timentibus Principibus in regione Francorum constitutis, Zacharias Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ in Domino salutem.

Gratia vobis, & pax a Deo Patre omnipotente, & Domino Jesu Christo, unico Filio ejus, & a Spiritu sancto ministratur. Gaudio magno gaudemus in Domino addiscentes per relationem sublimissimi, atque a Deo servati prædilecti filii nostri Pipini, vestram omnium bonam conversationem: & quod ut in bonis & Deo placitis dispositionibus unanimes, atque cooperatores estis: ita & Ecclesiæ Dei venerabilia loca per universam vestram provinciam sita, atque eorum præfules, sacerdotes, & religiosi Abbates, ut concedet, in sancto habitu, & conversatione sacerdotali conservetis, vacantes orationibus, insistentes precibus ad implorandam divinam potentiam, & celsæ victoriæ tribuendam adversus paganas, & infideles gentes propugnatoribus vestris.

Etenim vobis in vera confessione, & simplici corde ad Deum accedentibus, sicut Moyses (b) ille amicus Dei, orando pugnabat, & Jonathas (c) cum populo Israel bella Domini præliando, vincebat: ita & vos agere oportet, carissimi mihi, ut sitis adiutores populo vestro orando, & bonis actibus inhaerendo, declinantes a curis, & negotiis secularibus. Scriptum est enim: Vacate (d) & videte, quo-

citur data Kalendis Julii, Imperante Domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato maximo Imperatore anno XXXI. Imperii ejus anno IV. Indictione XII. In editione Serarii lib. 3. cap. 5. loco Indictionis XII. legitur, Indictio XIV. & in nonnullis exemplaribus hi Characteres Chronologici defunt, sed error tantum cubat in anno XXVI. legendam enim anno XXV. & Indictio XII. retinenda. [1] Virgilius iste dicitur Hibernus a Baronio num. I. quod illum cum S. Virgilio confuderit; cum tamen is ab

(a) Ex
Bibl. Pa-
tric. script.
Cod. Conc.
IV.

Epistol.
Zachariæ
Pap. ad
Pipinum
Regem,
& Episco-
pos.

V.

(b) Exod.
17.
(c) 1. Reg.
14.

(d) Ps. 45.

CHRISTY
744.ZACHARIÆ PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

quoniam suavis est Dominus. Et iterum: (a) Accedite ad eum, & illuminamini & vultus vestri non erubescant. Principes & seculares homines, atque bellatores convenit curam habere, & sollicitudinem contra inimicorum astutiam, & provincie defensionem. Præsulibus vero sacerdotibus, atque Dei servis pertinet salutaribus consiliis, atque orationibus vacare, ut vobis orantibus, & illis bellantibus, Deo præstante, provincia salva persistat, fiatque vobis in salutem, laudem, & mercedem perpetuam. Ex hoc quippe præsulatus vester apparebit in sanctitate, & principatus dilecti filii nostri Pipini approbabitur per subditorum potestatem, & bonum dispositum.

Itaque, ut flagitavit a nobis, cum vestro consilio superius effatus filius noster Pipinus, ut de omnibus capitulis, quibus innotuit, responsum demus: in quantum, Domino dante, valeamus: de unoquoque capitulo inferius conscriptum, juxta quod a sanctis Patribus traditum habemus, & sacrorum canonum sancit auctoritas: etiam nos quod, Deo inspirante, Apostolica auctoritate decernere potuimus, mandavimus in responso.

VI. *Primum capitulum. Quomodo honorari debeat Metropolitanus Episcopus coram Episcopis, & parochialibus presbyteris, in Canone sanctorum Apostolorum capitulo XXXV. scriptum est: Episcopus gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil amplius præter ejus conscientiam gerant; cum illi soli singulari, quæ parochia, propria, & villis, quæ sub ea sunt, competant. Sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid. Sic enim unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in spiritu sancto. Item in canone Concilii Antiocheni, capitulo IX. continetur ita: Per singulas regiones Episcopus convenit nosse, Metropolitanum Episcopum totius provincie sollicitudinem gerere: propter quod ad Metropolim omnes undique, quæ negocia videntur habere, concurrunt: Ann. Eccl. Tom. XII.*

PAGIUS is ab illo diversus sit, ut anno DCCXLVI. n. VII. ostendam.

III. *Quoad litteras a S. Bonifacio ad Pipinum, datas, quæ ordine sunt CIV. & recitantur præfati anno a Baronio num. III. pertinent ex ad annum DCCLIV. Nam hic eorum titulus: Domino Excellentissimo Pipino Regi Francorum cum tamen hoc tempore Pipinus Dux & Princeps Francorum tantum appellaretur. Secundo, petit a Rege Bonifacius, ut sibi indicet, si ad Placitum ejus debeat venire, ubi loquitur de Placito eo anno apud Breannacum habito, ad quod Rex omnes venire præcepit, ut eo anno videbimus. Porro Placita vocabantur hoc tempore Conventus publici totius Regni ordinum, quibus Reges ipsi præerant, & in quibus de*

*unde placuit eum & honore præcellere, & nihil, præter eum, ceteros Episcopos agere, secundum antiquam a Patribus regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diocesim pertinent, possessioneque subjectas. Unusquisque enim Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem: & providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ea est potestate. Item ut presbyteros, & diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere, præter Antistitem Metropolitanum tentet: nec Metropolitanus aliquid gerat sine ceterorum sacerdotum consilio, item ex libro Decretorum beati Leonis Papæ capitulo XXXII. continetur. Igitur secundum sanctorum Patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, Metropolitanos singularum provinciarum Episcopos, quibus ex delegatione nostræ fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus tradita sibi antiquitus dignitatis intermeratum habere decernimus, ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia, aut presumptione discedant, aut in habitu, aut incessu sanctitatis. Nam & nos ab Apostolica auctoritate subjungimus, ut Episcopus juxta dignitatem suam indumentis utatur. Simili modo & presbyteri Cardinales, & qui in monastica vita velle habeant * vivendi, plebi quidem sibi subjectæ, præclariori veste induti, debitum prædicationis persolvant: & in secreto propositum servent sui cordis, ut qui videt in abscondito Deus, reddat illis in palam. Scriptum quippe est: (b) Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Non enim nos honor commendat vestrum, sed splendor animarum.*

Monachi vero laneo indumento, juxta normam & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem sanctorum probabiliū Patrum, sine intermissione utantur. Sic enim abrenuntiantes ea, quæ seculi sunt, tota se Deo intentione contulerunt, de omnibus illicitis debent abstinere: ut quantum

arduis Regni negotiis & imminentibus bellis tractabatur, ut in voce *Placitum* explicat Ducangius in suo Glossario. Illo itaque anno a quodam Ecclesiæ suæ servo falsis criminationibus apud Pipinum Regem infestatus Bonifacius, ut in ea Epistola legere est. Hinc patet, eam nihil commune habere cum capitali XXVII. de quibus mox, licet Baronius eam cum illis copulet, quia scilicet autumabat, Zachariam Papam hoc anno consultum fuisse a Bonifacio, huncque Eobanum Presbyterum ad illum misisse.

Recitat Baronius num. IV. Epistolam ad Pipinum, Episcopos, Abbates, & Proceres Francorum, scriptam a Zacharia Papa, quæ capita XXVII. responsonum continet, quibus Pon-

(b) Ps. 4.

VII.

IV.

CHRISTI
744.ZACHARIÆ PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

tum corpore suo sustinuerint laborem, tantum remunerationis premium a Deo percipere mercantur. Apostolis (a) quippe divinum datum est mandatum, duas tunicas non habendi. Tunicas dixit itaque, laneas, non lineas. Qui ergo obedierit Dominico præcepto, bonis actibus inbærens, habebit vitam æternam. Item ex canone Antiocheni Concilii capitulo decimo, de his, qui vocantur Chorepiscopi, decretum est: Qui in vicis, vel possessionibus Chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perciperint, & ut Episcopi consecrati sint: tamen sanctæ Synodo placuit, ut modum proprium cognoscant, & gubernent subiectas sibi Ecclesias, earumque moderamine, curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istæ sufficiant. Nec presbyterum vero, nec diaconum audeant ordinare, præter civitatis Episcopum, cui ipse cum possessione additus est. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quod utebatur honore, privetur. Chorepiscopum vero civitatis Episcopus ordinet, cui ille subiectus est.

Secundo capitulo, de Episcopis, presbyteris, & diaconis damnatis, quod pristinum officium usurpare non debeant, ex libro canonum sanctorum Apostolorum capitulo XXIX. dictum est: Si quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus depositus iuste super certis criminibus, ausus fuerit atrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscondatur.

VIII. Tertium capitulum, de presbyteris supervenientibus, ex Concilio Carthaginensi, capite undecimo: Si quis presbyter contra Episcopum suum inflatus, schisma fecerit, anathema sit. Ab universis Episcopis dictum est: Anathema sit. Si quis presbyter, a Præposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus, secernendo se ab Episcopi sui communione, subduxerit, ac separatim cum aliquibus faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. Si querimoniam ju-

PAGIUS
Zacharias
PP. ad
consulta-
tiones Pip-
pini &
Bonifacii
respondet.

stifex satisfacit petitionibus Sancti Bonifacii. Ex capitibus illis, alia pertinent ad Ordinem Sacerdotalem, alia ad salutem animarum, sive ad poenitentiam hominibus imponendam, alia denique ad copulas illicitas. Ea Epistola a Constantino in annum DCCXLVIII. rejecta quod subscriptio literarum Zachariæ ad Bonifacium eodem tempore datarum, mendose descripta reperitur, his scilicet verbis: data Nonis Januariis, Imperante Piissimo Domino nostro Constantino. a Deo coronato, magno Imperatore, anno XXVIII. Imperii ejus anno sexto, Indict.

stam adversus Episcopum non habuerit, inquirendum erit.

Quartum capitulum, De presbyteris agrorum, quam obedientiam debeant exhibere Episcopis, & presbyteris Cardinalibus, ex Concilio Neocesariensi capitulo XIII. ita continetur: Presbyteri ruris in Ecclesia, civitatis Episcopo præsentem, vel presbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero absentes fuerint, ad dandam orationem vocentur, soli dare debebunt. Chorepiscopi quoque ad exemplum, & formam septuaginta videntur esse ut quod ministraverint, propter studium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.

Quintum capitulum, de monachis, id est, ancillis Dei, de quibus flagitatum, si liceat eas * ad Missarum solemnias, aut Sabbato sancto publice lectiones legere, & ad Missas psallere, aut Alleluja, vel responsorium. De his in Decreto libro beati Gelasii Papæ capitulo XXXII. designatum est, quod nefas sit, feminas sacris altaribus ministrare, vel aliquid ex his, quæ virorum sunt officii deputata, præsumere. Nihilominus impatienter audivimus, tantum sacrarum rerum subiectum despectum, ut femina sacris altaribus ministrare firmentur, cunctaque, quæ non nisi virorum famulatu deputata, sexum, cui non competit, exhibere: nisi quod omnium delictorum, quæ sigillatim destrinximus, noxiorum reatus omnis & crimen eos respicit sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes, minime publicando, pravis excessibus se favere, significant.

Sextum capitulum, de viduis, si possint in propriis habitaculis suis salvare animas. Item ex eodem libro capitulo XXI. ita continetur: Ut viduæ non violentur a pontificibus: & si professam continentiam, proposito mutato, calcaverint, ipsæ pro se rationem Deo pro suis sint actionibus reddituræ. Nam de viduis sine ulla benedictione velandis, superius duximus latius differendum: quæ si propria voluntate professam conjugii castitatem mirabili mente calcaverint, periculi ejus intererit, quali Deum debeat satisfactio- ne placare. Sicut enim, si se forsitan-

con-

XV. Hæc subscriptio quatuor exhibet characteres Chronologicos, diem videlicet cum utraque Epocha Constantini Augusti, & indictione. Extat in editione Antonii de Aquino Tom. II. & in Codice Epistolarum Bonifacianarum in Epist. CXXXIX. ac denique in editione Othloni a Serario in Historia Moguntina lib. 3. cap. 9. promulgata. Sed in editione Surii, in Actis Sancti Bonifacii ad diem V. Junii reperitur sine anno & Indictione, eaque editione usus est Baronius, ut colligere est ex his, quæ habet num. XX. Denique Mabillonius in Notis ad

Vi-

CHRISTI
744.ZACHARIÆ PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

(a) 1. Cor. 7. continere non poterat, secundum (a) Apostolum nullatenus nubere vetabatur: sic habita secundum deliberationem, promissam Deo pudicitia fides debuit custodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus iniicere, sed solum adhortationes præmii sempiterni, pœnasque proponere divini judicii, ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio.

Septimum capitulum, de laico pellente suam conjugem: ex canone sanctorum Apostolorum capite XLVIII. Si quis laicus uxorem propriam pellens, alteram, vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.

X. Octavum capitulum, de presbyteris, & diaconis, qui se a ministerio Ecclesiastico subtrahunt, & seorsum collectas faciunt, ex canone Antiocheni Concilii capite V. promulgatum est: Si quis presbyter, aut diaconus Episcopum proprium contemnens, se ab Ecclesia sequestraverit, & seorsum colligens altare constituit, & communiti Episcopo non acquieverit, nec consentire, vel obedire voluerit semel & iterum vocanti: hic damnatur omni modo, nec ultra remedium consequatur, qui suam recipere non potest dignitatem. Quod si Ecclesiam turbare, & sollicitate persistit, tamquam seditiosus per potestates exteras opprimatur.

Nonum capitulum, de clericis, & monachis non manentibus in suo proposito, quod interrogatum est, in canone Chalcedonensi capite septimo decretum est: Qui semel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam expetiverunt; statim neque ad militiam, nec dignitatem aliquam venire mundanam: aut hoc tentantes, & non agentes poenitentiam, quo minus redirent ad id, quod propter Deum primitus elegerint, anathematizari.

XI. Decimum caput, de clericis, qui sunt in ptochiis, monasteriis, atque martyriis, ex canone Chalcedonensi Concilii capite nono ita decretum est: Clerici, qui præficiuntur ptochiis, vel ordinantur in monasteriis, & basilicis Martyrum, sub Episcoporum, qui in unaquaque civitate sunt, secundum sanctorum Patrum traditiones, potestate permaneant: nec per con-

PAGIUS Vitam Sancti Bonifacii ab Othlono scriptam pag. 70. eam Epistolam Zachariæ ad Bonifacium repræsentat sine illa subscriptione, atque deesse in Codicibus MSS. quos scilicet ipse legerat. Baronius loco citato existimat, errorem irrepsisse in annum Imperii post patris mortem administrati, & loco, Imperii ejus anno sexto; legendum esse, Imperii ejus anno octavo. Sed cum fateatur Constantinum vivente patre creatum esse Imperatorem ipso die Paschatis, anno Christi DCCXX. solumque post patris mortem Imperio potitum mense Junio anni Christi DCCXLI. hæc emendatio sta-

tumaciam ab Episcopo suo desiliant. Qui vero audent evetere hujusmodi formam quocumque modo, nec proprio subiciuntur Episcopo, siquidem clerici sunt, canonum correptionibus subjacebunt: si vero laici, vel monachi fuerint, communione priventur.

Undecimum caput: Qui clerici etiam ab uxoribus abstinere debeant, ex Concilio Africano capite XXXVII. ita continetur. Præterea cum de quorundam clericorum quamvis erga proprias uxores incontinentia referretur, placuit, Episcopos & presbyteros, seu diaconos, secundum propria statuta etiam ab uxoribus continere, Quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico officio removeantur. Ceteros autem clericos ad id non cogi, sed secundum uniuscujusque Ecclesiæ consuetudinem observari debere.

Duodecimum caput, de his qui uxores, aut viros dimittunt, ut sic maneat, ex Concilio supra scripto Africano, capite LXXIX. ita continetur: Placuit ut secundum Evangelicam & Apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito alteri jungantur, sed ita maneat, aut sibi invicem reconcilientur. Quod si contempserint, ad poenitentiam redigantur.

Decimum tertium caput: Inquisitum est quod monachus, si clericus factus fuerit, quid agere debeat. Ex decreto beati Innocentii Papæ capite XVII. continetur: De monachis, qui diu morantur in monasteriis, & postea ad clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a proprio proposito deviare. Aut enim sicut in monasterio fuit, & quod diu servavit, in meliori gradu positus, amittere non debet: aut si corruptus, postea baptizatus, & in monasterio sedens, ad clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino habere non potest, qui nec benedici cum sponsa potest, jam antea corruptus. Quæ forma servatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quisque corruptus baptizatus clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere.

Decimumquartum caput: Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine prolapsi

XII.

re non potest. Cointius anno DCCXLVIII. num. I. ubi eandem Epistolam recitat arbitratur errorem esse in posteriori Epocha Constantini, & in Indictione, ac duos illos characteres, annum scilicet VI. secundæ Epochæ Constantinianæ, & Indictionem XV. corrigi, ac loco anni VI. septimum, & Indictionis XV. loco primam reponit. Demum Sirmondus nihil in ea subscriptione mutat cum tamen ambæ Epochæ Constantinianæ simul non quadrent, & earum alteram, aut utramque mendosam esse necesse sit. Quare non dubito, quin in solam priorem Constantini Epocham error ir-

rep-

CHRISTI
744.ZACHARIE PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

psi fuerint, non possunt per manus impositionem penitentiam remedium consequi. In decreto beati Leonis Papæ, capite decimo sexto decretum est ita: Alienum est a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant penitendi. Quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro illo? Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei secreta est expetenda secessio, ubi illis satisfactio fuerit digna, & etiam fructuosa.

XIII. Decimum quintum caput: pro eo quod interrogatum est de laicis, qui Ecclesias in suis proprietatibus construunt, quis ipsas debeat regere, aut gubernare: A sanctis Patribus ita statutum est, & in præceptis Apostolicis sic continetur, juxta petitoris imploratum, ut si in quolibet fundo cujuscumque juris oratorium, sive basilica fuerit constructa, pro ejus devotione in honorem cujuscumque sancti, in cujus Episcopi parochia fuerit fundatum oratorium, percepta primitus donatione legitima, id est, præstante tot gestisque municipalibus allegata, prædictum oratorium per Missas publicas solemniter consecrabis: ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisteria construatur, nec presbyter constituatur Cardinalis. Sed & si Missas ibi facere maluerit, ab Episcopo noverit presbyterum postulandum, quatenus nihil a quolibet alio sacerdote ulterius resistatur, nisi ab Episcopo fuerit ordinatum.

XIV. Decimum sextum caput: De clericis, qui proprias Ecclesias relinquunt, quid de eis agi debeat, ex Canone sanctorum Apostolorum capite XV. ita continetur: Si quis presbyter, aut diaconus, aut quilibet de numero clericorum, relinquens propriam parochiam, pergat ad alienam, & omnino declinans præter Episcopi sui conscientiam, in aliena parochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patimur, præcipue si vocatus ab Episcopo, redire contempserit in sua inquietudine perseverans, sed tamquam laicus ibi communicet.

PAGIUS respexit, & loco, anno XXVIII. legendum sit, anno XXVII. sic enim omnes illi temporum characteres recte inter se coherent, liquetque Epistolam Zachariæ ad Bonifacium, cum qua mittit ad Pippinum responsionem ad XXVII. petitiones ejusdem Pippini Majoris Domus, datam esse anno septingentesimo quadragésimo septimo, Nonis Januarii Indictione XV. anno XXVII. prioris Epochæ Constantinæ, & sexto posterioris, ac præterea Pippinum misisse ad Zachariam Audobanum Presbyterum ea XXVII. Capitula petitorum, non vero Eobanum Presbyterum, ut habet Baronius num. III. quod

Decimum septimum caput: Item pro Episcopis, qui alterius clericos susceperint, ut excommunicentur, in eodem Concilio capite XVI. continetur: Episcopus vero, apud quem memoratus esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nibilo reputans, tamquam clericus forte susceperit, velut magister inquietudinis, communione privetur.

Decimum octavum caput: Qui clerici uxores sortiri debeant, in II. & VII. capitibus canonum sanctorum Apostolorum decretum est: Innuptis autem, qui ad clerum provelti sunt, præcipimus, ut si voluerint, uxores accipiant, sed lectores cantoresque tantummodo.

Decimum nonum caput: Ut nullus presbyter, aut diaconus sine commendatitiis suscipiatur epistolis, in eodem Canone sanctorum Apostolorum continetur: Nullus Episcoporum peregrinorum, aut presbyterorum, seu diaconorum sine commendatitiis suscipiatur epistolis: & cum scripta detulerint, discutiantur attentius: & ita suscipiantur, si prædicatores pietatis extiterint, sin minus, neque necessaria ministrantur eis, & ad communionem nullatenus admittantur, quia a surreptione multa proveniunt.

Vigesimum caput: de virginibus velatis, si devierint, quid de illis agendum sit, in libro Decretorum beati Innocentii Papæ, capite decimonono adsertum est: Quæ Christo spiritualiter nubunt, & a sacerdote velantur, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruerint, non eas admittendas esse, ad agendam penitentiam, nisi is, cui se adjunxerat, de mundo recesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur: quæcumque vivente viro alteri nupserit, habeatur adultera, nec eis agendi penitentiam licentia concedatur, nisi unus ex his fuerit defunctus: quanto magis de illa tenenda est, quæ ante immortalis se sponso conjunxerat, & postea humanas ad nuptias transmigravit?

Vigesimum primum caput: Idem de non velatis virginibus, si devierint, in eodem libro, vigesimo capite continetur: Hæc vero, quæ nec dum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali fem-

arbitraretur Epistolas, quas ibidem recitat, datas anno DCCLIV. ad præsentem pertinere, ut numero superiori jam diximus. Audobanum enim num. XX. apud Baronium Zacharias diferte memorat.

V. Ratio vero, cur tam Epistola Zachariæ ad Bonifacium num. XIX. a Baronio recitata, quam alia Epistola, qua idem Pontifex refertur ad Pippinum & universos Episcopos, mittitur XXVII. capitula memorata, pertineant ad annum DCCXLVII. & cur tantum annus prioris Epochæ Constantinæ unitate minuendus sit, ex eo petitur, quod Marianus

XV.

V.

CHRISTI
744.ZACHARIE PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

semper se simulaverunt permanere, licet velata non fuerint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore penitentia est, quia sponsione ejusmodi tenebantur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi: quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine vindicta non poterit? Nam si Apostolus Paulus, quæ a proposito viduitatis discesserant, dixit, eas habere damnationem, quæ primam fidem irritam fecerunt: quanto potius virgines, quæ prioris promissionis fidem frangere conata sunt? Hæc itaque, fratres carissimi, si plena vigilantia fuerint ab omnibus Dei sacerdotibus observata, cessabit ambitio, iniquitas superata calcabitur, veritas spirituali fervore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate animi concordabit: implebitur edictum Apostoli (a), ut unanimes unum sentientes permaneamus, in Christo: nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vendicantes: non hominibus, sed Deo nostro Salvatore placentes.

(a) Philip.

22.

Vigesimum secundum caput: de his, quæ duobus fratribus nupserunt, vel qui duas sorores uxores acceperint, in Concilio Neocæsariensi, capite undecimo continetur: Mulier si duobus fratribus nupserit, abiiciatur usque ad mortem. Verumtamen in exitu propter misericordiam, si promiserit, quod facta incolumis hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructu penitentia in vita permanenti*. Nos autem gratia divina suffragante, juxta prædecessorum, & antecessorum Pontificum decreta multo amplius confirmantes, dicimus, ut dum usque sese generatio cognoverit, juxta ritum, & normam Christianitatis, & religionis Romanorum non copulentur conjugis. Sed nec spiritualem, id est, commatrem, aut filiam, quod absit, quis ducat temerario ausu uxorem. Est namque nefas, & perniciosum peccatum coram Deo, & Angelis ejus. In tantum enim grave est, ut nullus sanctorum Patrum, neque sanctarum Synodorum assertiones, vel etiam in Imperialibus legibus quispiam judicatus sit; sed terribile iudicium Dei metuentes, siluerunt sententiam dare.

*

Vigesimum tertium caput: de his, qui homicidium sponte perpetraverunt, in XXI. capitulo Anquirani Concilii continetur: Qui voluntarie homicidium fecerunt, penitentia jugiter se submittant, perfectionem vitæ vero circa exitum consequantur.

Vigesimum quartum caput: de his, qui homicidium non sponte perpetraverunt, in eodem canone, vigesimo quinto capite continetur: De homicidiis non sponte commissis, prior quidem definitio post septem annorum penitentiam perfectionem consequi præcepit: secunda vero, quinquenni templum explere.

XVII. Vigésimum quintum caput: de his, qui adulteras habent uxores, vel si ipsi adulteri comprobantur, in Concilio Anquirano capite decimonono continetur: Si cujus uxor adulterata fuerit, vel si ipse adulterium commiserit, septem annorum penitentia oportet, eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

Vigesimum sextum caput: de monachis, & virginibus propositum non servantibus in libro Decretorum beati Siricii Papæ, cap. VI. continetur: Præterea monachorum quosdam, atque monacharum abjecto proposito sanctitatis, in tantam protestantis dæmersos esse lasciviam, ut prius clanculo, vel sub monasteriorum prætextu illicita, ac sacrilega se contagione miscuerint: postea vero ad raptam conscientia desperationem perducti, de illicitis complexionibus libere filios procrearent. Quod publice leges, & Ecclesiastica jura condemnant. Hæc igitur impudicas detestabileque personas monasteriorum cœtu, electorumque conventibus eliminandas esse, quatenus retruse in suis ergastulis tantum facinus continua lamentatione defentes, purificato possint penitentibus igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem, solius misericordie intuitu, per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

Vigesimum septimum caput: de his, quæ non coacte, sed propria voluntate virginitatis propositum susceperunt, quod delinquant, cum nupserint, etsi nondum fuerint consecrata, in libro Decretorum beati Leonis Papæ, capite vigesimo octavo

PAGIUS Scotus in Chronico, ad annum DCCXLIII. referens subscriptiones aliquot Epistoliarum Bonifacianarum, a se sine dubio lectarum scribat; alia Epistola Zachariæ Papæ ad Bonifacium Archiepiscopum data Nonis Januarii, anno Imperii Constantiniani VI. Indictione XV. ubi tantum omittit annum prioris Epochæ Constantinensi mendose ubique descriptum. Denique certum est, utramque Zachariæ Epistolam post currentem annum scriptam esse. Is enim, ut videre est apud Baronium num. XX. loquitur de Aldeberto, de Godolfatio, & de Clemente, ut de contumacibus, jam exauferatis, quo-

rum causa denuo subtili indagatione cribanda est: Dum fuerit, inquit Zacharias, aggregatum Concilium (ut capitula de Ordine Sacerdotali, de Salute animarum, deque copulis illicitis ad Pippinum Majorem Domus ab Apostolica Sede directa publice legantur) ad medium deducantur sacrilegi illi & contumaces Aldebertus, & Godolfatus, & Clemens, Exepiscopi, ut eorum denuo subtili indagatione cribretur causa. Synodus autem Romana, in qua Zacharias Aldebertum & Clementem damnavit, habita est sequenti Christi anno, tumque uterque sub custodia detinebatur, ut constet ex scr.

vo continetur: Puella, quæ non coacte parentum imperio, sed spontaneo iudicio virginittatis propositum, atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, prævaricantur, etiam si nondum eis gratia consecrationis accessit: cujus utique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

XVIII.

Hæc itaque, carissimi nobis & dilectissimi, quæ superius annexa sunt, in quantum miserante Deo valuimus, inter cætera cap. deflorantes, tam sanctorum Apostolorum, quam etiam beatorum Patrum sanctiones, seu etiam probabilium & beatissimorum Pontificum decreta, ut uniuscujusque capituli sententia continet, in brevi eloquio perstringentes, ad vestri præsulatus notitiam, & prædicationem, atque populi vobis a Deo crediti edificationem mandavimus ministranda, atque perficienda: hortantes vestram omnium prudentissimam sanctitatem, & procerum dilectionem, ut omnimoda ratione non declinantes a dextris, aut sinistris, sed viam regiam incedentes fortissime observetis Apostolicâ mandata. Cæterum hæc, amantissimi nobis dedimus vobis in mandatis, ut nec nos coram Deo de taciturnitate judicemur, nec vos de neglectu coram eo cogamini reddere rationem sicut scriptum est in Dominico præcepto; (a) Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Itaque nihil excusationis adhibentes omnium rationabilium animarum salutem procuretis, ita currentes in agone, ut non vituperetur ministerium vestrum, sed magis de palma victoria bravium accipiatis, juxta egregii Apostoli dictum: (b) Habentes bonis actibus inherendo repositam coronam justitiæ in siderea mansione, quam vobis reddat in illum diem justus Judex, Dominus Deus & Salvator noster JESUS Christus, qui vivit in unitate cum Deo Patre omnipotente, & Spiritu sancto, per omnia sæcula seculorum, Amen. Hactenus epistola Zachariæ Romani Pontificis, ad Pipinum & Francorum Episcopos missa.

Ut autem, quæ in ea scripta essent, observarentur, Bonifacio mandavit, cui & litteras dedit, ut Concilium cogeret, deque his omnibus canonicè custodiendis inter Episcopos ageret. Extat ipsa Zachariæ ad Bonifacium de his hoc anno data epistola, quæ sic se habet.

PAGIUS

sermonibus a Dencardo Presbytero habitis in primo ejusdem Synodi Secretario, ut videre est apud Baronium anno DCCXLV. num. XXIII. Quare cum Aldebertus & Clemens in illa Synodo Romana anno sequenti habita damnati fuerint, utraque Epistola de qua agitur non nisi post illum annum data, post eorum scilicet contumaciam, & novas, quas concitabant

Reverendissimo Bonifacio Coepiscopo Zacharias servus servorum Dei. (c).

Egregius nos admonet Apostolus Paulus in eo quod ait: (d) Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Hinc est ergo quod per spirituale caritatis vinculum, etsi corpore absentes, spiritu tamen semper fraternitati tuæ sumus præsentēs, & in nostris orationibus memoriam tuam agere non desistimus, petentes immensam Domini nostri pietatem, ut ad peragendum suum te confirmet ministerium, quatenus in die adventus ejus illam placibilem merearis vocem proferre: (e) Ecce ego & pueri mei, quos dedisti mihi: non perdidisti ex (f) eis quemquam: ut continuo cum cæteris Sanctis illa superna vocationis dicta audias: (g) Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.

Agnoscas igitur, carissime, flagitasse a nobis Pipinum excellentissimum Majorum domus gentis Francorum per suum hominem nomine Audobanum religiosum presbyterum aliquanta capitula de sacerdotali ordine, & ad quæ ad salutem animarum pertinent; simul etiam pro illicita copula, qualiter se debeant custodire juxta ritum Christiana religionis & statuta sanctorum Patrum, inquisisse. Et tamquam de hoc jam experta sit tua sancta fraternitas, quæ a nobis sunt decreta; illius tamen votis accomodantes, in brevi elogio scripta Apostolica documenta direximus. Quæ, ut in sacerdotali collegio pandantur, tuam sanctitatem inibi evocari dedimus in mandatis.

Cumque pro hac re aggregatum fuerit Concilium, in medium deducantur illi sacrilegi, & contumaces, Aldebertus, & Godalsacius, & Clemens, ut eorum denuo subtili indagatione cribretur causa. Quos si deviantes a rectitudinis tramite usquequaque repereritis, & convicti fuerint nolle ad viam rectam converti, ut bonum atque placitum vobis videtur, cum Principe provincie disponite secundum canonum sacrorum statuta. Si autem in superbia persisterint contumaciter, proclamantes se reos non esse, tunc cum probatissimis, & sanctissimis sacerdotibus tribus, vel duobus ad nos dirigite viros, ut profunda inquisitione coram Sede Apostolica eorum inquiratur causa, & juxta quod meruerint, finem suscipiant. Age itaque frater dilectissime, in ministerio tibi

turbas. Neque enim Zacharias Epistolam laudatam ad Bonifacium Nonis Januarii datam misit, nisi ut eos tumultus compesceret, & illorum hæreticorum causam, si opus esset rursus ventilaret, & ut ipse loquitur, cribraret. Quamobrem certum esse debet, utramque Zachariæ Papæ Epistolam pertinere ad annum DCCXLVII.

A num;

XIX.
(c) Habetur in Actis S. Bonif. lib. 2. cap. 7. (d) 1. Cor. 11.

(e) Isai. 8.

(f) Joan. 18.

(g) Maub. 25.

PAGIUS VI.
Moritur Luitprandus Rex Langobardorum.

A num. XXI, ad XXVI. Luitprandus, postquam triginta & uno anno septemque mensibus Principatum obtinuit, jam ætate maturus, hujus vite cursum explevit, inquit Paulus Diaconus, qui in hujus Regis morte Historiam suam de Gestis Langobardorum absolvit. Quare cum Luitprandus anno DCCXLII. mense incerto, Regnum inierit, prioribus currentis anni mensibus vivere desit. [Luitprandus, quem ipse Regem designaverat, a Longobardis reprobato. Rachis regnat post eum annis septem, inquit Sigebertus ad annum DCCXLII. quo

NOTÆ

[1] Luitprandi quidem exitum hujus anni januarii contigisse certum teneri posset. Cum enim ad A. 712. 8. diploma produxerim, ex quo constabat regem illum nondum coepisse die VIII. junii anno 712. hinc consequitur annos regni ejus 31. & menses septem deducere nos ad januarium anni 744. Sed Hildebrandi destitutionem; non statim a Luitprandi obitu factam cenfeo, cum Petrus Maria Campi in appendice prioris tomii histor. ecclesiastic. Placentiæ, producat ejusdem Hildebrandi diploma datum Ticini in Palatio sub die II. Kal. aprilis anno felicissimi regni nostri (Hildebrandi) nono per indictionem XII. congruat hæc anno 744. Vix autem cenfeo, Luitprandum ad diem illam vitam produxisse, cum annum regni trigesimum & menses septem januarii mense circiter absolverit. Igitur mensibus illis, qui a Januarii ad aprilium excurrebant, dignitatem regiam penes sese Hildebrandum retinuisse cenfeo, quod etiam cohæret Erchemperto scribenti Hildebrandum mensibus septem solum regnasse. Ex eodem etiam diplomate intelligimus Rachim supremam dignitatem ferius, quam martio exeunte suscepisse. Insuper quæ hic disputavi de Luitprandi obitu cum exordio hujus anni illigando cohærent epitaphio Alprandi supra ad annum 712. 8. producto, ex quo etiam probavi Luitprandum idibus junii ejus anni coepisse. His si addas annos 31. & 7. menses regni Luitprandi, devenies ad januarium anni 744. Luitprandi emortualem.

Conjecturam hic proferre meam, rei quam tractamus servientem, liceat. Post Luitprandi obitum regni Longobardici clavum statim moderari coepit quidem Hildebrandus; sed statim pariter Longobardi imperium ejus detrectare coeperunt. Quare regnante illo Ticini, reliquam ditionem habebat Rachis, qui sub principis Longobardorum titulo insueto cuncta ibi disponebat. Id mihi eruisse videor ex charta inter excerpta Pifani tabularii prolata a Muratorio antiquit. Ital. to. III. col. 1008. diploma est Rachis famulus Christi Jesu, Principem (sic) gentis Langobardorum. Signatur, ejus anno primo mense Februario per indictionem decimam. Indictio decima annum 742. signat, quo planum est vixisse adhuc Luitprandum; quare mendum est perspicuum quod emendandum cenfeo Indictione duodecima. Facile enim repetitio literæ d facum exscriptori fecit; qui sæpe error inter scribendum obrepit. Porro februario anni 744. indictione XII. signati Luitprandus jam obierat, & Hildebrandus Ticini quidem regnabat; sed interim Rachis principis titulo cæteram Longobardicam ditionem usurpans, regnum sibi præripere coepit, quod non diu post obtinuit. Cæterum Longobardicum regnum ferius quam existimari possit obtinuisse Rachisium docet diploma ejusdem autographum ex nostro Lucano Tabulario a Muratorio antiquit. Ital. to. II. col. 772. productum, ex quo eruitur ne septembri quidem ineunte Rachisium regnasse, signatur enim: Anno regni ejus secundo Kal. septembris indictione XV. id est anno 746. Quin & ad octobrem saltem mensem Rachisiani regni exordia retrahenda esse suadet autoritas chronologi Brixiani, cujus chronicon vulgavit Muratorius antiquit. Ital. t. IV. col. 944. Scriptor enim ille sæculi IX. Aistulphi initium cum julio mense anni 749. componit; quo proinde mense definebant anni 4. & menses IX. quot Rachisio idem chronologus assignat. Hos menses & annos si dempseris ad octobrem vel forte novembrium anni 744. reduceris. MANSI

tibi commissæ, ut ab omnipotenti Deo præmium recipiens, æternam vitam consequi merearis. Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Hactenus Zachariæ epistola, quæ licet sine anno, & Indictione data habeatur in Actis S. Bonifacii Moguntini Episcopi, in Romana tamen editione data habetur anno vigesimo octavo ejusdem Constantini, ex quo cum patre regnare coepit, & anno sexto, ex quo post patrem solus imperavit. Verumtamen errorem in numerum oportet irrepsisse, siquidem non sibi cohærent: nam vigesimus octavus Imperii annus, idem octavus erit & non sextus, ex quo solus regnare coepit; cum tamen uterque numerus reperiat esse mendosus, ut quæ dicentur anno sequenti, significant, Ann. Eccl. Tom. XII.

cum causa Aldeberti primum per Bonifacium in Concilio cognita ostenditur, & postea in alio Concilio Romano est discussa, missis jam Actis Romam ex Germania, non autem personis, quod perdifficilis esset eorum Romam deductio. Quæ autem de his per Zachariam in Romano Concilio gesta sint, suo loco dicturi sumus.

Hoc anno contigit obitus Luitprandi Regis Longobardorum: qui enim (ut vidimus) regnare coepit anno redemptoris septingentesimo duodecimo, & tenuit regnum (ut Paulus docet) annos triginta unum, & menses insuper septem, ad præsentem annum pervenit. Certe quidem sub Indictione duodecima fuisse superstitem, testantur Acta Synodi

XXI.
Tempus obitus Luitprandi Regis.

Luitprandi mortem perperam consignat. Rachis enim hoc anno post diem quartum Martii regnare coepisse, demonstrabo an. DCCXLVI. num. V. Vide dicta anno DCCXXVI. de Hildebrando Rege.

Celebratum hoc anno Concilium Sueffonense, ut ex ejus Præfatione liquet: Anno DCCXLII. Concilium ab Incarnatione Christi, sub die VI. Nonas Martii & Luna XIV. in anno secundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum, &c. apud Sueffonis Civitatem Synodum vel Concilium facere decrevimus. In Bel-

VII.
Concilium Sueffonense.

di Romanæ sub Zacharia, de qua diximus anno superiori. Sed & cum ex publicis monumentis numeretur annus secundus Rachisii Regis successoris ejus anno Domini septingentesimo quadragésimo sexto, istud ipsum confirmat. De ejus obitu, & tempore regni ejus Paulus Diaconus hæc habet in fine suæ historiæ rerum Longobard. Luitprandus postquam triginta & uno anno, septemque mensibus principatum obtinuit; jam ætate maturus hujus vitæ cursum explevit. Corpus ejus in basilica beati Hadriani Martyris, ubi & ejus requiescit genitor, sepultum est. Fuit autem vir multæ sapientiæ, consilio sagax, pius admodum, & pacis amator, bello potens, delinquentibus clemens, castus, pudicus, orator pervigil, elemosinis largus, litterarum quidem ignarus, sed philosophis æquandus, nutritor gentis, legum augmentator. Hic initio regni sui Bajoariorum plurima castra cepit, plus semper orationibus, quam armis fidens, maxima semper cura Francorum, Avaramque pacem custodiens. Hucusque Paulus.

Qualis Luitprandus

XXII. Luitprandi non omnia laude digna.

(a) Ambros. ep. 28c.

PAGIUS Bellovacensi tamen Codice MS. loco, VI. Notas Martii, errore Librarii legitur, V. Notas Martii. Cointius existimat, annum illum Incarnationis peti a Paschate, indeque hanc Synodum in annum sequentem differt. Verum Luna XIV. in Actis memorata eam opinionem plane evertit; celebrata enim Synodus die secunda Martii, Luna XIV. pridie Plenilunii, quod currenti anno accidit die tertio mensis Martii, ut notat Calvinus in Opere Chron. Ex accurata autem temporis, quo Sueffionensis Synodus habita consignatione pendunt Epochæ cæterarum a S. Bonifacio coactarum; adeo ut qui in istius Epochæ collocanda erraverit, eum in aliis errare necesse sit. In ea damnatus est Adalbertus hæreticus, Abel ordinatus Archiepiscopus Rhemenfis, & Aribertus Senonensis. Decem Canones in eadem editi, quibus Synodi Germanicæ Decreta renovantur & confirmantur. Sexto Canone Paganæ prohibentur, & Episcopis præcipitur, ut provident, ne populus in Paganas observationes labatur. Ex ultimo Canone, sicuti & ex secundo, quo Epi-

quis stimulet, in majus exfusitas, & ut eum revocare vix possit. Ita quidem comparatus Luitprandus, ad veniam facilis, si orator accederet. Quenam autem pietatis monumenta reliquerit, præter illa, quæ dicta sunt, de impenso opere, in transferendo ex Sardinia sancti Augustini venerandum corpus, hæc idem Paulus Diaconus habet.

Hic gloriosissimus Rex multas in Christi honore per singula loca, ubi degere solebat, basilicas construxit. Hic monasterium beati Petri, quod foras muros Ticinensis civitatis situm est, & Cælum aureum appellatur, instituit. In summa quoque Bardonis Alpe monasterium, quod Berchetum dicitur, edificavit. In Olonna nihilominus suo probatio miro opere in honorem sancti Anastasii Martyris Christo domicilium statuit, in quo & monasterium fecit; pari etiam modo multa per loca singula divina templa instituit. Intra suum quoque palatium oraculum Domini Salvatoris edificavit; & quod nulli alii Reges habuerant, sacerdotes & clericos instituit, qui ei quotidie divina officia decantarent. Hæc de piis monumentis.

XXIII. Sacra edificia a Luitprando erecta.

Porro quod sepulcro ejus in basilica Petri Apostoli posito inscriptum fuit epitaphium, sic se habet;

Flavius hoc tumulo Luitprandus conditur, olim Longobardorum Rex inclytus, acer in armis Et bello victor. Satriumque Bononiæ firmant Hoc, & Ariminum, necnon invicta Spoletij Mœnia; namque sibi hæc subjecit fortior armis. Roma * suas vives jam pridem milite * ejus multo Ob-

Epitaphium Luitprandi

VIII. Et præfuit S. Bonifacius.

scopi XXIII. Adalbertum hæreticum condemnarunt, patet non plures Synodo Sueffionensi interfuisse. Hujus Concilii Sueffionensis Baronius nullam mentionem fecit. Licet ad Pippini Majoratum Sueffio pertineret, nec in actis Synodi Bonifacii mentio fiat, hunc tamen eidem interfuisse docent literæ Zachariæ Papæ, a Baronio anno superiori recitata. In illis enim Romanus Pontifex tria sibi a Bonifacio præcipue significata testatur; nempe quod non unum duntaxat Carolomanum, sed ambos simul fratres, Carolomanum & Pippinum, in prædicatione socios & adjutores expertus sit; deinde quod Abolem & Adalbertum, quos in Synodo Sueffionica ex tertio ejus Canone constitutos Archiepiscopos constat, per unamquamque Metropolim constituerit; postremo quod duos invenerit, & in custodiam retruserit pseudo-Prophetas, (Adalbertum videlicet & Clementem) quorum prior in Sueffionensi Synodo damnatus est, ut liquet ex Canone II. Sed Bonifacium huic Concilio non solum interfuisse, verum etiam præfuisse, in-

Obsessa expavit. Desineps tremere feroces Usque Saraceni, quos dispulit impiger, ipsos Cum premerent Gallos, Carolo poscente juvari. Ungarus a solo hoc adiutus, Francus, & omnes Vicini grata debebant pace per omnes. Rege sub hoc fulsit (quod mirum est) sancta, frequensque Relligio, ut recolunt Alpes, Ecclesia quarum Hunc habuit, vincente ipso & prægranda templa Quæ vivens struxit: quibus, & famosus in orbe Semper & æternus lustravit secula cuncta. Præcipue Petro cælesti hac sede locata. Clavigero statuit, Cælo quam providus auro Augustinus ubi huc aliunde abductus, eodem Ab Rege, & cujus doctrina Ecclesia fulget.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS invicte probat Epistola Zachariæ Papæ ad eundem anno DCCXLVII. data, [r] & a Baronio anno DCCLII. num. XV. recitata, qua Moguntina Sedes in Metropolim erigitur: dum in Germania Provincia, inquit Zacharias, tua fraternæ Sanctitatis ad prædicandum fuisset directa a sancta recordationis Prædecessore nostro Domino Gregorio Papa, & post inchoatum opus, & aliqua ex parte spiritualiter edificatum, Romam reversus, ab eo Episcopus ordinatur, & illic ad prædicandum denuo remissus es, & elaborassis, Deo prævio, nunc usque per annos XXV. in eadem prædicatione, ex quo Episcopatum suscepisti. Sed & in provincia Francorum nostra vice Concilium egisti, & juxta Canonum instituta, Deo eis annuente, omnes flexi sunt obedire, ubi Pontifex gesta a Bonifacio in Germania, ab iis quæ in Galliis, seu in Provincia Francorum, ac Majoratu Pippini gessit, distinguit, & de ejus in Concilio Sueffionensi Præsentia diferte mentionem facit, Est itaque Concilium istud ordine Tertium, inter ea quæ Bonifa-

Haftenus epitaphium. His vero jungamus quæ idem, qui supra Paulus Diaconus narrat de viris sanctis, qui tunc temporis floruerunt, eidem Regi notis (a). Hujus (inquit) Regis temporibus fuit in loco cui forum nomen est, juxta fluvium Tanarum vir miræ sanctitatis Baodolinus nomine, qui multis miraculis, Christi gratia suffragante, refulsit, qui sepe futura prædixit. Denique cum Rex Luitprandus in urbem silviam ventum esset, unus ex ejus comitibus cervum sagitta percutere nisus, ejus Regis nepotem, hoc est, sororis ejus filium Ausfulsum nomine nolens sauciavit. Quod Rex cernens (valde enim eum puerum amabat) cum lacrymis ejus incommo- dum lamentari cœpit, statimque unum e suis equitem misit, qui ad virum Dei Baodolinum curreret, ut pro vita ejusdem pueri Christum supplicaret. Qui cum ad servum Dei pergeret, puer defunctus est. Cui Christi famulus ad se pervenienti ita dixit: Scio quam ob causam veneris, sed illud, quod postulas jam fieri non potest, quia puer ille defunctus est. Quod cum is, qui missus fuerat, Regi, quod a servo Dei audierat

(a) Paulus Diaconus. l. 6. c. ult. De Baodolino Dei servo.

* unam

T t t 2 rat

cius durante sua Legatione celebravit. Ad illud referendum quod anno DCCLII. de nominatione Episcoporum Pippino concessa dicemus num. XIV.

Papebrocius in Propylæo Antiquario ad Tom. II. mensis Aprilis part. I. num. XXX. contendit, Acta tam Synodi Germanicæ, Rationensis ab eo appellatæ, quam Synodi Sueffionensis supposititia esse, & indigna quæ a Baronio in Annales infererentur. Priora enim, inquit, Principem laicum faciunt Conventui Ecclesiastico præsidere, eaque ordinare quæ disciplinam & correctionem Cleri ac Monachatus concernunt, & posteriora fingunt Pippinum circa eandem materiam, aliaque pure Ecclesiastica statuere diversa capita. Sed Baluzius in notis ad libros Capitularium pag. 1200. & Mabillonius lib. 2. de Re Diplom. cap. 25. numer. 25. jam novam hanc opinionem reiicientem esse demonstrarunt; quia alioquin fictitia censenda essent pleraque Gallicæ Concilia, quæ jussu Regum, eisque passim præfidentibus, celebrata sunt.

IX. Acta Synodi Germanicæ ac Sueffionensis pura & sincera.

NOTE [1] Sueffionensi concilio interesse Bonifacius non potuit, cum per hos dies Liptinensi concilio præfideret ut in nota ad A. 743. I. demonstravi. Nec argumentis Pagii opposita nobis sententia persuadetur. Primo enim Pippinus adjutorem se Bonifacio in prædicatione præbuit favorem illi & gratiam præstans, ut ecclesias ditionis suæ reformaret, non vero ut ibi concilium haberet. Insuper Zacharias in epistola data X. Kal. julias indiæ XII. qua respondet ad epistolam Bonifacii scriptam ab illo occasione concilii Liptinensis, comperisse se ait ex ejus literis adjutores illi fuisse Pippinum & Carolomanum. Hic ergo Pippini favor alio quam ad concilium Sueffionense referebatur. In iisdem literis sermo est de damnatione Adalberti & Clementis, sicut & de constitutis tribus archiepiscopis, ac si scilicet ea omnia cum rebus cæteris ibidem commemoratis ad res concilii Liptinensis pertinerent. Ex his ergo Bonifacium concilio Sueffionensi adfuisse non inferas. Quæ denique scribit Zacharias de concilio in Provincia Francorum Bonifacio apostolico legato præfidente habito, accipienda esse censeo de Liptinensi Concilio, cui Bonifacius apostolice sedis nomine præfedit. Cum vero locus ille in Cisthenanis esset; ideo in Francorum provincia, prout distincta a regione Transrhenana, quæ proprie Germania est, adiacere scribitur. MANSI

rat, renuntiasset, Rex licet doluerit, quod effectum supplicationis suæ habere non potuit: tamen, quia vir Domini Baudolinus spiritum prophetiæ habuerit, aperte cognovit.

XXV. Theode- Iapius Dei ser- vus.

Huic quoque non dissimilis apud Veronensem civitatem Theodelapius nomine fuit, qui inter miranda, quæ patrabat, præfago etiam spiritu, multa, quæ erant ventura prædixit. Hæc ipse, qui pergit dicere de Petro Episcopo Ticinensi, de quo nos suo loco.

Rachis rex Lon- gob.

Successit Luitphrandus Hildebrandus eius nepos, qui septem tantum menses regnavit, & quidem dominio aspero: ob id genti suæ minime gratus, a Longobardis ipsi simul conspirantibus est redactus in ordinem, in locumque ipsius subrogatus Rachis dux Forojulienis, quem ob virtutem bellicam, humanitati, ac pietati conjunctam, dignum existimant, qui fortissimæ Longobardorum genti præfesset. Quantum vero hic majores suos religione præcesserit, quæ inferius suo loco dicturi sumus, significabunt. Cum autem Zacharias Pontifex accepisset Rachim, sive Rachism, regno auctum, legationem ad eum misit pro stabilienda cum ipso pace: De quo ita Anastasius: *Ad quem misit legationem ipse beatissimus Pontifex: & continuo ob reverentiam*

PAGIUS

lebrata sunt, pluresque Conventus Ecclesiastici habiti per eorum gloriosissimos Judices vel Legatos. Certe Episcopi Concilii Francofordien- sis in sua Synodica asserunt Carolum eidem præfuisse: *Congregatis in unum caritatis Con- ventu, præficiente & præfidente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo Rege, quia scilicet Carolus omnibus præfuit, interfuitque deli- berationibus, licet certum sit, quæstiones om- nes ad Dogma pertinentes sola Episcoporum auctoritate definitas fuisse, Carolique Præfiden- tiam Legatis non ademisse jus præfidenti Episcopi, ut explicat Marca lib. 6. de Concordia cap. 2. num. 7. & seq. De Liptinensi Concilio mentionem non facit Papebrocius, quod tamen Ratisponensis Concilii nomine eum intellexisse per inadvertentiam scripserunt Baluzius & Mabillonius laudati, qui jure merito sententiæ, ex qua tot inconvenientia consequuntur, re- clamarunt.*

X. Fundatio Monasterii Fuldenfis

Hoc anno Sanctus Bonifacius ad Caroloman- num perrexit, ab eoque petiit, ut locum sibi in solitudine, quæ Bacbonia nuncupatur, juxta fluvium, qui dicitur Fulda, ad fundandum Mo- nasterium, concedere vellet. Quo audito Caro- lomannus locum postulatam ei tradidit, ejus- que exemplo Optimates quidquid ibi proprie- tatis habebant, eidem donarunt, ut re- fert Othlonus in Vita Sancti Bonifacii lib. 2. cap. 18. Perstat etiam nunc Fuldense Mona- sterium, Oppido ac Ditione propria auctum, situm in Buchonia: pago ad amnem Fuldam, ex quo prodire Viri pietate ac doctrina ce- leberrimi, qui non tantum Ordinem Sancti Benedicti; sed totam etiam Germaniam illu- strarunt, ut manifestum faciunt, quæ de eo habet Mabillonius Sæc. III. Benedicti. part. II.

Principis Apostolorum, & ejus precibus Rex inclinatus, viginti annorum spatio inita pace, universus Italia quievit popu- lus. Hæc Anastasius.

XXVI.

Sed invidiam Hispanias, nobilibus his temporibus factis Alfonsi, sive Adefonsi vel Adelfonsi, aut Ildelfonsi (ita diver- se a diversis scriptum ejus nomen repe- ri) Catholici Regis egregie illustratas, sed ingenti scriptorum inopia obscura- tis, cum vix summatim esse complexi reperiantur ex multis pauca scriptores ipsi. Omnium quidem, qui res ejusdem Regis sunt profecuti, una eademque as- fertio est, ipsum Catholicum Regem plu- rimas civitates e Sarracenorum manibus vendicasse, Gallæciamque ab eisdem bar- baris liberasse; sed & quod Catholicis Regis est, Catholicam propagasse reli- gionem, ne tantus titulus gratis videretur assumptus. In omnibus enim civita- tibus illis, quas a gente perfida abstu- lit, Episcopos ordinari curavit, resti- tuens Christianæ religionis cultum. Re- citat Ambrosius (a) Morales vetus mo- numentum ex Archivo Lucensis Ecclesiæ acceptum, quo aliqua ex parte quæ sunt dicta, clarescunt: *notatum illud (ut ait) Æra Hispanica septingentesima octogesima secunda, die quinta Junii: est is annus Re- demptoris præfens, nempe septingentesimus qua-*

(a) An- brof. Mo- ral. l. 13. c. 12.

in Observationibus præviis ad Vitam Sancti Sturmii Abbatis Fuldenfis primi; a Sancto E- gile Fuldenfi Abbate quarto elucubratam. *San- ctus Sturmus nobili parentum stirpe in Ba- joaria natus, traditus est in disciplinam San- cti Bonifacii, qui tunc iter per Bajoariam fa- ciebat, & postquam annis jam novem, instar Anachoretæ, in Buchonia solitudine Deo ser- viisset, commigravit ad locum, ubi nunc sanctum situm est Monasterium, & anno Incarnationis Christi septingentesimo quadragesimo quarto, re- gnantibus in hac gente Francorum duobus fra- tribus Karlmanno atque Pippino, Indictione XII. mense primo (nempe Martio) duodecimo die men- sis ejusdem sanctum & a Deo dudum prædes- tinatum ingressus est locum, inquit S. Eigel in- ejus Vita.*

XI. Annot. XI. in-egros ante Marty- rium S. Bonifacii peracta.

Eodem Christi anno Fuldense Monasterium a Sturmio seu Sturmione inchoatum tradunt Her- mannus Contractus, Marianus Scotus, Lamber- tus Shafnaburgensis, Annalista Fuldenfis, alii- que complures. Verum cum S. Bonifacius die quinta mensis Junii anni DCCLV. ut infra vi- debimus, Martyrio coronatus fuerit, verba hæc ejusdem Eigelis num. XV. Viros doctissi- mos irretitos tenuere: *Anno decimo postquam ad sanctum commigravit locum Sanctus Arch- episcopus Bonifacius, inito cum Rege & cæteris Christianis consilio, ad ulteriora Fresonum loca Paganico ritu dedita ingressus est, ingentemque ibi multitudinem hominum Domino doceno & baptizando acquisivit. Inde post multum tem- poris migrans, sospes ad suas in Germaniam pervenit Ecclesiæ. Sequenti vero anno (dest an- no XI. a condito Monasterio Fuldenfi) iterum ad aquosa Fresonum pervenerat arva, ceptum opus prædicationis implere desiderans. Quo cum per-*

Rex Ca- tholicus Adefonsus propagat cultum religio- nis.

quadragesimus quartus. Ordinatus enim Lucens Ecclesiæ per ipsum Alfonsum a Sar- racenis erepta novus Episcopus nomine O- doarius, cum ad propagandum in posteros divinum cultum, agros a Rege donatos Ecclesiæ colendos curaret, de donatis in perpetuum bonis illis eidem Lucensi Eccle- siæ ejusmodi reliquit posteros scriptum mo- numentum; sed mendosum valde.

XXVII.

In nomine Domini nostri Jesu Christi, qui vere de Patris substantia agnosceris ante omnia secula, ipse in finem seculo- rum omnium decus, de sancta gloriosa Vir- gine Maria seculo genitus: qui formam servitutis nostræ induit, ut nos huma- num genus ab bestie callido erueres, di- gumque efficeres tuo consortio. Cujus nunc cernitur in nomine Genitricis suæ fundata Ecclesiæ in civitate Lucensi, territorio Galleciæ, juxta flumen Minei, ubi est domus orationis & pia venera- tionis, una cum sanctorum Apostolorum, Virginum, & Confessorum, ubi sit Deo laus perennis. Amen. Præfatur ista, quod solemne esset Catholicis Gothis Episco- pis, suis scriptis Christi confiteri divini- tatem Patri consubstantialem, quo pro- cul se abesse a suorum parentum erro- ribus Arianæ impietatis ostenderent. I- sta vero præfatus, mox subicit quæ se- quuntur: *Igitur notum omnibus manet, qualiter ego Odoarius Episcopus fui or- dinatus. Post hæc autem causam asfert intermissa diu in civitatibus curæ pasto- ralis, sic dicens.*

XXVIII.

In territorio Africa surrexerunt que- dam gentes Imacitarum, & tulerunt i- psam terram a Christianis, & violaverunt Sanctuarium Dei, & Christianos Dei miserunt in captivitatem, & ad ju-

PAGIUS

pervenisset, & die quadam ad suam doctrinam populum convocasset; venerunt unusquisque de loco suo, &c. & Sanctum Christi Antilitem ser- vo trucidarunt, omnemque ejus comitatum gla- diis necaverunt. Mabillonius in Notis ad eum- dem locum existimat, Eigelium discreare a Willibaldo, qui in Vita Sancti Bonifacii, ejus Martyrium illigat anno Christi DCCLV. Inde- que Vir doctissimus in Appendice ad Vitam Sancti Bonifacii num. VII. illud confert in an- num DCCLIV. fretus citato loco Eigelis, au- thoritate plurimum Scriptorum. Cointius vero anno DCCXLV. num. LXXIV. fundationem Mo- nasterii Fuldenfis contra Antiquorum opinionem in annum DCCXLV. differt, aitque: *a Funda- tione Monasterii Fuldenfis ad passionem usque S. Bonifacii, decem annos intercessisse non inficiamur, sed eos ab hoc anno Christi DCCXLV. ad an- num Christi DCCLV. numerandos contendimus.*

XII. Refellit opinio Cointii.

Verum ex his verbis Eigelis quarti Abbatis Fuldenfis, qui annum fundationis sui Monasterii ignorare non potuit, liquet primo, illud hoc an- no conditum esse. Secundo, ex decimo an- no, quo post ædificatum Monasterium Bonifa- cius in Frisiam profectus est, male deducere Cointium illius fundationem ad sequentem Christi annum pertinere; cum annus ille X. die

gum servitutis, & Ecclesiæ destruxerunt: nos fecerunt exules a patria nostra, & fecimus moram per loca deserta multis temporibus. Postquam Deus per suum beneplacitum in banc regionem respicere jussit, & Christianos in hac patria di- latavit, suum & divæ memoriæ principem dominum Adefonsum in sedem ipsius sub- limavit, quia ipse erat de stirpe Regis Reccaredi, & Ermenegildi: Dum talia audivimus, perducti fuimus in sedem Lu- censium cum nostris multis, & cum cæteris populis, tam nobiles, quam ignobiles, & invenimus eam sedem destructam, & in- habitabilem factam. Tunc denique labo- ramus ibidem, & ædificamus domum Dei & Ecclesiæ sanctæ Mariæ, præfimus loca palatii, & ipsam civitatem, restau- ramus eam intus & foris, & plantavi- mus vineas, & pomifera. Præterea vero fecimus de nostra familia possessores per undique partes, & dedimus illis boves ad laborandum, & jumenta ad servien- dum eis. Tunc exivimus per terras ci- vilitatis ad inquirendum, ut laborassent illas, & invenimus in ripa Minei vil- las destructas, &c. Hucusque ex autho- grapho Morales recitat: qui ait reper- tum ibidem ejusdem Odoarii Episcopi te- stamentum, quo omnia suæ relinquit Ec- clesiæ; & quo illud firmius esset, voluit illud muniti chirographo Regio, ita ap- posito: *Ego itaque Adefonsus Rex, cu- jus in tempore superni Regis auxilio hæc restauratio, seu reintegratio facta digno- scitur, in banc vestram scripturam, quam expressor eradicitus annuntiasse: vo- bis domino Odoario, ac cunctis successo- ribus vestris per cuncta secula futuris, dicta auctoritate regali, & privilegii dignitate*

* Chri- stiana

* Exores- sa Æra dicta

duodecima mensis Martii anni DCCLIII. in- choetur, eamque diu tunc in Frisia Bonifacius moratus sit, annus ille decimus intelligi debet inceptus, non vero jam provectus. Lique- denique, ex præfato anno decimo minime sequi Martyrium Sancti Bonifacii contigisse die V. mensis Junii anni DCCLIV. ut putavit Mabillo- nius, qui inde refert, Bonifacium an. DCCLIII. quo decimus fundationis Monasterii annus ex- orditur, in Frisiam perrexisse, annoque DCCLIV. quo undecimus inchoatur, illuc rediisse, ac pro Christo mortem appetiisse. Nam infra videbimus Sanctum hunc Apostolum an- no DCCLIII. in Frisiam perrexisse, iterum- que anno DCCLIV. quo undecimus fundatio- nis Monasterii annus in cursu erat, illuc re- versum esse, annoque DCCLV. inchoato jam duodecimo fundationis Monasterii anno in Fri- sia Martyrii gloria coronatum. Quæ scrupulo- sus enucleare visum, ut annus Martyrii hu- jus Sancti certioribus argumentis probari pos- sit; cum in magna controversia inter Erudi- tos versetur. Baronius conditum hujus Mona- sterii in annum DCCXLVII. perperam confert, ut ibidem num. III. & seq. videre est.

Continuatium hoc anno a Carolomanno & Pippino bellum Saxonicum, quod Continuator

XIII.

CHRISTI
744.ZACHARIÆ PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
4.

re vobis consignamus, & condonamus, ut habeat nostrum privilegium firmum robor per cuncta sæcula, manu propria confirmans. Porro scriptum testamentum, ha-

betur Æra Hispana septingentesima octogesima quinta, qui est annus Redemptoris septingentesimus quadragesimus septimus. At de his hæcenus.

Sc-

PAGIUS Fredegarii in Appendice magnis tenebris offundit; in Annalibus vero Metensibus his verbis narratur; *Rebellantibus Saxonibus Carolomannus & Pippinus super eos exercitum ducunt, & Theodoricum perfidum Ducem illorum ceteris subactis altera jam vice ceperunt, quod etiam habet ad hunc annum Regino in Chronico, Annalista Tilianus, alique. Annalista Metensis his verbis bellum Aquitanicum narrat; Pippinus & Carolomannus non immemores injuriarum Hunaldi perfidi Ducis, & vastationis, quam illis in Bassoariam dimicantibus perpetravit, collecto exercitu Ligerim transiunt, & castra in finibus A-*

quitania ponunt, Videns autem Hunaldus, quod eis resistere non valeret, omnem voluntatem eorum se facere sacramentis & obsidibus datis spondit, ipsumque cum omnibus quæ habebat, in-victorum Principum servitio se mancipavit. Paulo post: Eodemque anno Hunaldus Dux germanum suum nomine Hattorem per falsa sacramenta decipiens, de Pictavis ad se venire iussit, cui statim oculos eruit, & sub custodia retrusit. Sed non post multos dies, Hunaldus, corona capitis deposita, & Monachi voto promisso, in Monasterium quod Radis insula situm est, intravit, filiumque suum Vvanisarium in Principatu reliquit,

Bonifacius creatur Episcopus Moguntinus.

(a) Vita Bonifacii, lib. 1. c. 37. apud Sur. tom. 3. die 5. Junii.

II.

PAGIUS ANNO PERIODI GRECO-ROMANÆ 6238, SÆC. VIII. Anno Æra Hispana DCC. LXXXIII. Anno Hegiræ CXXVIII. inchoato die 2. Octobr. fer. 7. A. C. 745. I. Epocha Concilii Germanici II.

JESU CHRISTI
ANNUS
745.ZACHARIÆ PAP.
ANNUS
4.CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
5.

S Equitur annus Redemptoris septingentesimus quadragesimus quintus decimatertie Indictionis: quo habitum est Concilium Episcoporum in Germania a S. Bonifacio Apostolicæ Sedis Legato, ubi ea, quæ succreverant in agro, licet sæpe culto spineta, quæ jam magna ex parte duobus aliis Conciliis excisa fuerent, immissa rursus Apostolica falce, idem Pontifex Bonifacius una cum collegis Episcopis auxilio Christianissimorum Principum Carolomanni, atque Pipini succidit. Adhuc est in eo præcipue de duobus illis hæreticis Aldeberto, atque Clemente; visumque est de iisdem referendum ad Romanum Pontificem. Insuper inter alia, iisdem advenientibus principibus, exauctoratus est Episcopus Moguntinus homicidii reus convictus, inque locum ejus ab iisdem subrogatus est Bonifacius ipse, qui hæcenus Apostolatus tantum Germaniæ generatim mancipatus, nulli fuerat adscriptus certæ sedis. De his enim hæc habentur in rebus ab eo gestis (a).

Cum ita (ut diximus) Carolomanno jubente, & Bonifacio consulente, Synodus haberetur, multi illic, non solum clerici quilibet hæretica pravitate infecti extra Ecclesiæ communionem pellebantur, sed etiam Episcopi capitalium criminum maculis infames deponerentur. Totus autem erroris, qui tum in Germania grassabatur, præcipui auctores duo fuerent hæretici, Clemens, & Aldebertus, de quibus postea, cum epistolæ ad Zachariam Pontificem datas, protulerimus, opportunius dicetur. In iis enim illorum hæresis exitialis commemoratur. Depositus est etiam tunc Gervilio Moguntina sedis Antistes; cujus quidem depositionis causa fuit hæc:

Ea tempestate Saxonibus Thuringiam vastantibus, ejus provincie homines Carolomanni opem implorabant. Ille mox exercitum mittit, & cum eo Geroldum Moguntinum Episcopum Gervilionis patrem. In ipso autem conflictu Geroldus cum plerisque aliis casus est. Gervilio vero filius ejus, qui tum adhuc laicus in palatio versabatur, in clerum adsciscitur, leniendi doloris causa, quem ex patris morte conceperat, eidemque in Moguntino Pontificatu subrogatur. Non diu post Carolomannus rursus colligit militem, proficiscitur contra Saxones, Gervilionem secum ducit. Exercitu utroque ultra citraque ripam fluminis Visurgis (auctor vocat Vvifarham) confidente, Gervilio jubet, puerum suum ire ad hostium castra, diligenter illic inquirere nomen ejus qui patrem ipsius interfecerat. Abiit puer, disit ex quodam, non longe abesse eum, quem quaereret: rogat, ut ad domini sui colloquium properare velit. Venit ille, & advenit ejus denuntiatio, paratis equis, Episcopus Gervilio ei procedit obviam, & cum in medio flumine inter se colloquerentur, Gervilio etiam ferens gladium, hominem confodit, ita dicens: Accipe jam ferrum, quo patrem vendico carum. Ille mox ex equo corruens, in flumine exhalat spiritum. Repente autem ejus compta cade, sublato clamore utrinque ad arma concurrunt. Fit pugna atrox, Saxonibus victis, Carolomannus ad sua se recipit, nemine tum id quod Gervilio fecerat, pro homicidio ei imputante. Itaque reversus domum, pervenit solito more Episcopi munia obire.

At sanctus Præsul Bonifacius inter cetera hoc etiam in Synodo pronuntiavit; Neminem, qui hominis cade pollutus sit,

III.

IV.

Germania antea factum fuerat. In Concilio Romano, ut videre est apud Baronium num. XXXI. ubi lecta sunt scripta Aldeberti nefandissimi hæretici, Epiphanius Episcopus Ecclesiæ Sanctæ Sylva Candida dixit: *Domine Apostolice, ex Divina profecto inspiratione motum est cor vestri Sancti Apostolice, ut præditum Bonifacium Sanctissimum Episcopum & Francorum Principem commoveretis, in partibus illis post longa tempora Concilium congregare Sacerdotum, ne hæc scismata & blasphemias Sancto vestro Apostolice celarentur. Ubi sermo est de Synodo Germanica Carolomanno jubente & Bonifacio consulente, ut ait Othlonus in Vita Sancti Bonifacii apud Baronium num. II. & seqq. congregata.*

Hanc Synodum præfenti anno celebratam, non vero insequentem, ut arbitratur Cointius, demonstrat subscriptio Epistolæ Zachariæ Papæ ad Sanctum Bonifacium, inter Bonifacianas CXXXVIII. quam integram recitat Baronius ex

II.

sacerdotio fungi posse. Tum etiam obicit ei, suis se conspexisse oculis illum cum avibus & canibus ludentem; quod Episcopo fas non esset. Gervilio his auditis, sentiens se nullo pacto contra stimulum vel secularis potentie, vel canonicæ auctoritatis, quæ per sanctum Bonifacium in presentes omnes proferebatur, calcitrare posse: omnium de se calculis subscripsit & exautoratus est. Eo autem deposito, sanctus Bonifacius a Carolomanno & Pipino fratre ejus Moguntinæ sedis præficitur. Et ut ejus dignitas esset eminentior, statuerunt iidem Principes, Ecclesiam Moguntinam, quæ tum alteri subiecta erat, in totius Germaniæ Metropolitim provehere: missaque mox legatione, a Romano Pontifice id impetrarunt. Hactenus de rebus in eadem Synodo gestis, quam hoc anno factam esse, litteræ Zachariæ ad Bonifacium reddita satis significant.

V. Pertinet ad hoc Concilium, quod S. Bonifacius zelo charitatis exæstians, cum sciret Regem Merciorum in Anglia Athelbaldum nomine vitam scelestissimam ducere, ut eum ad meliorem frugem converteret, nomine suo tantum, sed & Episcoporum, qui Synodo interfuerunt, epistolam scripsit, commonitionibus paternis plenam, quam facta collatione diverforum exemplarium, hic tibi reddimus (a).

(a) Eod. Cod. ep. 23.

Bonifacii epistola ad Athelbaldum Regem.

Domino charissimo, & in Christi amore cæteris Regibus præferendo, inclita Anglorum Imperii sceptrâ gubernanti Athelbaldæ Regi Bonifacius Archiepiscopus, Legatus Germanicus Romanæ Ecclesiæ, & Vera, & Burgard, & Vichbert, & Athel, & Vibold, Coepiscopi perennem in Christo charitatis salutem.

Confitemur coram Domino, & sanctis Angelis, quia quoadcumque prosperitatem vestram, & fidem in Domino, & opera bona coram Deo, & hominibus, per nuncios fideles audivimus: quod intus gaudentes, & pro vobis orantes lævi gratias agimus Domino; postulantes,

PAGIUS Franci Civitatem eligunt qua in Germania Metropolis sit.

ex editione Suriana: Data pridie Kal. Nov. imperante Domino Augusto Constantino an. XXVII. Imperii ejus, Indictione XIV. ubi tamen loco, anno XXVII. legendum, ann. XXXVI. qui mense Novemb. hujus anni cum Indictione XIV. concurrat. Habetur eadem Epistola in editione Serariana Othloni, in Antonio de Aquino Epist. VI. Zachariæ Papæ, & in editione Sirmondi, sed his verbis concepta. Data pridie Kalend. Novemb. imperante Domino Pissimo Augusto Constantino, a Deo coronato, magno Imperatore anno XXVII. Imperii ejus anno quinto, Indictione quarta & decima. Cointius anno DCCXLVI. num. XXXV. dicit, delendum esse annum quintum, Imperii scilicet Constantini post patris mortem regnantis, & Indictionem XIV. Verum cum Indictio XIV. in omnibus exemplaribus reperitur, & in annum

& obsecrantes Salvatorem mundi, ut vos sospites, & in fide stabiles, & in operibus coram Deo rectos in principatu Christiani populi longo tempore custodiat. Quando autem aliquis dilectionis vestræ injuria de statu regni vestri, vel eventu bellorum facta, aut, quod majus est, de salute anime periculosum damnum perpetratum per auditum ad nos usque pervenerit, mæror, & tristitia nos cruciat: quia gaudio vestro in Domini voluntate congaudemus, & adversitate contristamur.

Audivimus enim quod elemosinarum plurima facias, & in hoc congratulamur, quia qui elemosynas minimis fratribus indigentibus tribuunt, juxta veritatem Evangelicam (b), in die Judicii clementem sententiam a Domino audituri sunt, dicente: Quamdiu fecistis uni ex minimis fratribus meis, mihi fecistis: Venite Benedicti, & quæ sequuntur. Audivimus namque quod furta, & iniquitates, perjury, & rapinas fortiter prohibeas, & defensor viduarum & pauperum esse dignosceris, & pacem stabilitam in regno tuo habeas, & in hoc quoque laudantes Dominum, gavisi sumus, quia ipsa Veritas, & pax nostra Christus dicebat (c): Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

Sed interim una male existimationis fama de vita pietatis vestræ ad auditum nostrum pervenit, qua audita, contristati sumus, & illam optamus non fuisse veram. Multis enim narrantibus, compertum est nobis, quod nunquam legitimam in matrimonium uxorem duxisses, quod a Domino Deo ab ipso mundi primordio constitutum est, & per Apostolum Paulum Dei præceptum & interminatum, illo dicente (d): Propter fornicationem autem unusquisque uxorem habeat, & una: quæque virum suam. Nam si hoc causa castitatis, & abstinentiæ facere voluisset, ut ab uxoris conjunctione pro timore & amore Dei abstinuisset; & hoc verum, & impletum pro Deo comprobaveris: &

VI.

(b) Matth. 15.

(c) Matth. 5.

VII.

(d) 1. Cor.

in hoc gaudemus, quia non est reprehensibile, sed magis laudabile. Si autem (quod absit) ut multi dicunt, nec legitimam accepisti uxorem, nec castitatis abstinentiam pro Deo servasti; sed libidine dominante, in scelere luxuriæ & adulterii, famam gloria tua coram Deo, & hominibus confuderis, in hoc valde contristamur: quia, & in conspectu Dei flagitium, & coram hominibus fama vestra confuso esse dignoscitur: & adhuc quod pejus est, qui nobis narrat, adiciunt, quod hoc scelus ignominia maxima cum sanctimonialibus, & sacris Deo virginibus per monasteria commissum sit: nam hoc peccatum duplex esse, non dubium est. Ut verbi gratia dicamus, cujus vincta reus sit puer apud dominum suum, qui uxorem domini sui adulterio violavit; quanto magis ille, qui sponsam Christi creatoris celi & terra putredine sue libidinis commaculavit? dicente beato Paulo Apostolo (a): An nescitis, quia corpora vestra templa sunt Spiritus sancti? Et alibi (b): Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Et iterum idololatricæ servituti adulteros, & fornicatores, in sermone, & numero peccatorum jungit, dicens (c): An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Apud Græcos enim, & Romanos, quasi blasphemiam * Domino irrogasset, qui in hoc reus sit; ut proprie de hoc peccato ante ordinationem interrogatus, si reus inventus fuerit, ut cum velata & consecrata Deo Nonna concubisset, ab omni gradu sacerdotii Domini prohibeatur.

(a) 1. Cor. 6.

(b) 1. Cor. 3.

(c) 1. Cor. 6.

* Deo

VIII.

PAGIUS

Metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, &c. Hoc quia decreverunt nos lati suscepimus. Baronius num. XLI. illam Civitatem interpretatur Moguntiam. Verum Gervilius, qui in hoc secundo Concilio Germanico depositus est, tunc eam occupabat, ideoque de ea in Metropolitim erigenda in Concilio Sueffionensi agi non potuit. Cointius anno DCCXLVI. num. VI. existimat, Procures Francorum Sedem Metropolitam, in Civitate, quæ partes Germanicarum gentium, ubi ante prædicarat Bonifacius, contingeret, collocare indeterminate decrevisse, postea determinate in Civitate Colonienfi, potestremo in Moguntiacâ. Verum Zachariæ Papæ verba hæc, elegerunt unam Civitatem, interpretationem illam evertunt, & unam specia-

catum esse judicetur ante oculos æterni Judicis, quod facientem inter idololatricæ servos constituit, & divino ministerio altaris abiicit, licet, ante peracta penitentia, reconciliatus sit Deo. Corpora enim per votum propriæ sponsionis, & per verba sacerdotis Deo consecrata, templa Dei esse per sanctam scripturam, dicuntur, & ideo violatores illorum, juxta Apostolum, filii perditionis esse dignoscuntur. Princeps autem Apostolorum (d) Petrus, luxuriosos libidine prohibens, dixit: Sufficit enim præteritum tempus, & reliqua. Tum, (e) Pretium scorti viximus est panis. Mulier autem viri pretiosam animam capit. Et alibi: (f) Non grandis est culpa, cum quis furatur: furatur enim ut esurientem impleat animam, deprehensus quoque reddet septuplum. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. Longum est enim enumerare, quanti spirituales medici hujus peccati venenum, ut horrendum vituperabant, & ut terribile prohibebant, quia pene omnibus peccatis gravior, & deterior est talis fornicatio, & veraciter dici potest laqueus mortis, & puteus inferni, & vorago perditionis.

IX.

Propterea obsecramus, & confitemur, fili carissime, clementiam tuam, per Christum filium Dei, & per adventum ejus, & regnum ipsius, ut si hoc verum sit, quod in isto scelere versaris, & vitam tuam penitendo corrigas, & purificando emendes, & memoreris, quia indecens esse comprobatur, ut imaginem Dei, quæ in te creata est, per luxuriam, in imaginem & similitudinem maligni diaboli convertas. Ut tu, quem non propria merita, sed larga pietas Dei, Regem ac Principem multorum constituit, te ipsum per luxuriam servum a maligno spiritu constituas: quia juxta Apostoli dictum: (g) Quoadcumque peccatum fecerit homo, hujus servus est, non solum a Christianis, sed etiam ab ipsis paganis in opprobrium & verecundiam deputatus. Quia ipsi pagani verum Deum ignorantes, naturaliter quæ legis sunt, & quod ab initio Deus

III.

tim Civitatem electam ostendunt, quæ quidem alia non fuit, quam Colonia, ut in hac ipsa Epistola docet Zacharias, respondens ad tertiam Bonifacii, de qua mox. Zacharias quippe in una eademque Epistola, qua sigillatim tribus Bonifacianis responderet, in responsione ad priorem confirmat electionem Civitatis, quæ sibi proposita fuerat, & in responsione ad tertiam eam Civitatem nomine proprio Coloniam appellat; neque enim in una eademque Epistola Zacharias Civitates duas Sedi Metropoliticæ destinatas ratas habere potuit.

Procures autem Francorum ideo Coloniam elegere, quia Raginfredus Episcopus Colonienfis, qui priori Synodo Germanicæ interfuerat, e vivis excefferat. Eum quippe per hæc tempo-

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.Saxones
severi ul-
tores la-
pſæ pudic-
itiæ.

constituit, custodiunt in hac re, quia propriis uxoribus fœdera servant, fornicatores, & adulteros puniunt. Nam in antiqua Saxoniam, si virgo paternam domum cum adulterio maculaverit, vel si mulier maritata, fracto fœdere matrimonii, adulterium perpetraverit; aliquando cogunt eam propria manu per laqueum suspensam vitam finire; & super bustum illius incense, & concremata corruptorem ejus suspendunt; aliquando congregato exercitu femineo, flagellatam eam mulieres per pagos circumquaque ducunt, virgis cadentes, & vestimenta ejus abscindentes juxta cingulum, & cultellis suis totum corpus ejus secantes, & pungentes minutis vulneribus cruentatam, & laceratam de villa ad villam mittunt, & occurrunt semper novæ flagellatrices, zelo pudicitie adductæ; usquequo eam aut mortuam, aut vix vitam derelinquant, ut cetera timorem adulterandi, & luxuriandi habeant? Et apud Persas, quod fœdissimum & deterrimum genus hominum, tam magno zelo matrimonium amore mutua observant, ut mulier, viro proprio mortuo, vivere recuset; & laudabilis mulier inter illos esse judicatur, quæ propria manu sibi mortem intulit, ut in una strue pariter ardeat cum viro suo. Cum ergo Gentiles, qui Deum nesciunt, & legem non habent, juxta dictum (a) Apostoli naturaliter, ea, quæ legis sunt, faciunt, & ostendunt scriptum opus legis in cordibus suis: qui error, fili carissime, cum tu Christianus, & veri Dei cultor esse cognominaris, si in juventute adoleſcentiæ tuæ putredine luxuriæ inquinatus, & fœtore adulterii involutus, & voragine libidinis quasi puteo inferni demersus fueris?

(a) Rom. 2.

PAGIUS
Gervilio
Episcopatu
Moguntia-
nensi depo-
nitur.

pura mortuum esse, ex ferie Episcoporum Coloniensium intelligitur. Ad secundas Bonifacii literas hæc Zacharias respondit: In alia quippe tua Epistola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerunt falsi & schismatici Episcopi, id est, Aldebertus & Clemens, per quæ omnia acta ipsorum & impiissimum errorem singillatim indicasti, & cetera apud Baronium n. XLIV. recitata. Adalbertus vero in Concilio Sueffonensi, rursusque in Concilio Germanico II. cum Clemente damnatus est. Denique Zacharias in responsione ad tertias Bonifacii literas de Geolebo ab aliis Gervilione appellato, Episcopa Moguntiacensi sic scribit: In tertia tua namque Epistola intimasti nobis de alio seductore, nomine Geolebo, qui antea Episcopali honore fungebatur. Sed quia sine cujusvisque consilio apud nos propebat, dum advenit, ut Domino placuerit, fiet. Gervilio in hoc secundo Concilio Germanico depositus est, sed eum Synodali Decreto non acquievisse laudatis verbis indicat Zacharias. Gervilio tamen sententia Synodali postea concessit, ut tradit Othlonus; Sentiens se nullo modo contra stimulum vel secularis potentie, seu auctoritatis Canonica, qua mediante Sancto Bonifacio, in omnes

Jam tempus est, ut memor Domini tui a diaboli laqueis respicias, & a fœtore luxuria sordidatam animam lavas; jam tempus est, ut pro timore Creatoris tui tale piaculum iterare, & maculare te ultra non præsumas; tempus est, ut multitudini pereuntis populi parcas, quæ, sequendo exempla peccantis Principis, cadebat in puteum mortis: * quia quanto-
cumque vel per bona exempla ad vitam celestis patriæ trahimus, vel per mala exempla ad perditionem sequentes præsumus: de tantis procul dubio ab aeterno Judice vel pœnas, vel præmia accepturi sumus. Si enim gens Anglorum (sicut per istas provincias divulgatum est, & nobis in Francia, & in Italia improperatur, & ab ipsis paganis improperium est) spreto legalibus connubiis, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomitane gentis, fœdam vitam vivit: de tali commixtione meretricum existimandum est degeneres populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum universam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & novissime nec in bello seculari fortem, nec in fide stabilem, & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturam, sicut aliis gentibus Hispaniæ, & Provinciæ, & Burgundiorum populis contigit, quæ sic a Deo recedentes fornicata sunt; donec Juxta omnipotens talium criminum ultrices pœnas per ignorantiam legis Dei, & per Sarracenos venire, & scire permisit. Et notandum, quod in illo scelere aliud immane flagitium subter jacet, id est, homicidium, quia dum illæ meretrices, sive monasteriales, sive seculares male conceptas soboles in peccatis genuerint, eas sæpe ex parte maxima occidunt, non

X.

* qui

im-

sorum positos deferebatur, calcitrare posse, judicio consentit communi, depositusque est ab ordine Episcopali.

Denique Zacharias in responsione ad eandem tertias literas Bonifacii Civitatem Coloniam Metropolitanam declarat his verbis apud Baronium num. XLV. de Civitate namque illa, quæ nuper Agrippina vocabatur, nunc vero Colonia, juxta petitionem Francorum, per nostra auctoritatis præceptum, nomini tuo Metropolim confirmavimus, & tuæ Sanctitati direximus, pro futuris temporibus ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ stabilitate, ubi Zacharias nihil diversum dicit a responsione, quam jam ad priores Bonifacii literas fecerat, sed tantum Civitatem illam proprio nomine appellat. Cum tamen Sedes Moguntina vacaret per Gervilionis depositionem, ea postea a Francorum Proceribus aptior visa, quæ Sede Metropolitana exornaretur. Quare eam Zachariæ Papæ proposuere, iisque literis suis anno DCCXLVIII. datis, de quibus anno DCCLII. num. VIII. agemus, Moguntiam Metropolim declaravit. Turbat tamen Othlonus, qui lib. 1. cap. 37. narrata Gervilionis depositione ait: Quo deposito statim Sanctus Bonifacius a suprascriptis Principibus, Car-

IV.

Colonia in
Metropo-
lim erecta.

lo-

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

implentes Christi Ecclesias filiis adoptionis, sed tumulos corporibus, & inferos miseris animabus satiantes.

XI.

(a) Prov.
28.

(b) Ibid.

Præterea nuntiatum est nobis, quod multa privilegia Ecclesiarum, & monasteriorum fregisses, & abstulisses inde quasdam facultates. Et hoc, si verum est, peccatum grande esse dignoscitur, testante sacra scriptura, quæ ait: (a) Qui abstulerit aliquid patri, vel matri, & dicit hoc non est peccatum, homicida pariter est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creavit, mater nostra Ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter regeneravit. Ergo qui Christi pecunias, & Ecclesiæ fraudabit, vel rapiet: homicida ante conspectum justi Judicis esse deputabitur; de quo quidam sapientum dicebat: (b) Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem facit: qui autem pecuniam Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Et quoque dicitur, quod Præfetti, & Comites tui majorem violentiam, & servitutem monachis, & sacerdotibus irrogant, quam ceteri ante Christiani Reges fecissent. Igitur postquam Apostolicus Pontifex sanctus Gregorius ab Apostolica sede misit predicatores Catholicæ fidei, gentes Anglorum intemperate & intiolata permansere usque tempora Ceolredi Regis Merciorum, & Ofredi Regis Deiorum, & Berniciorum: hi duo Reges hæc duo peccata maxima in provinciis Anglorum diabolico instinctu suis exemplis sceleratis contra præcepta Evangelicæ, & Apostolicæ Salvatoris nostri publice faciendi monstraverunt; & in istis peccatis commorantes, id est, in superstitione, & adulterio Nonnarum, & fractura monasteriorum, justo judicio Dei damnati, de culmine regali hujus vitæ abjecti, & immatura & terribili morte præventi a luce perpetua extranei, in profundum inferni, & tartarum abyssi demersi sunt.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Iomanno videlicet & Pippino fratre ejus, Ecclesia Moguntiacensi præficitur, & ut ejus dignitas eminentior foret, decreverunt iidem Principes Ecclesiam Moguntiacensem, quæ prius alteri subiecta erat, Metropolim omnium in Germania positarum Ecclesiarum esse: moxque Legatione facta, illud a Prasule Apostolico impetrare. Verum Othlonus, prætermissa propositione Pontifici facta de ea dignitate Coloniam conferenda, de ea tantum Civitate sermonem habet, quæ Metropolis remansit. Ita diserte se se explicat in sua ad Bonifacium Epistola Zacharias, & Othlonus alia ab eo non scribit, vel si rem aliter intellexit, ex ea Epistola corrigendus.

V.
Sed postea
Moguntia
prælati.

Recte porro scripsit Othlonus Moguntiam antea alteri Ecclesiæ subiectam, & a Zacharia Metropolim effectam esse. Nec aliter sensit Serarius diligens rerum Moguntinarum Scriptor, qui omnes Bonifacii Decessores Episcopos, eum vero ac Successores Archiepiscopos fuisse tradit. Marca tamen in Dissert. de Primatibus

Nam Ceolredum præceptorem venerandæ colitudinis tuæ, supratorem sanctimonialium, & Ecclesiasticorum privilegiorum fractorem ut (testati sunt, qui præsentem fuerunt) apud comites suos splendide epulantem malignus spiritus arripuit, qui cum ad fiduciam damnandæ legis Dei suadendo pellexit, potantem subito in insipientiam mentis convertit, ut sine penitentia, & confessione, & viatico, * furibundus, & amens cum diabolis sermocinans, & Dei sacerdotes abominans, de hac luce sine dubio ad tormenta inferni migravit. Ofredum quoque spiritu luxuriæ fornicantem, & per monasteria Nonnarum sacras virgines stuprantem, & furentem agitavit, usquequo ipse regnum Anglorum, & juvenilem vitam, & ipsam luxuriosam animam contemptibili & despecta morte perdidit.

Carolus quoque Princeps Francorum multorum Monasteriorum everſor, & Ecclesiasticarum pecuniarum in usus proprios commutator, longa torsione, & verenda morte consumptus est.

Quapropter, fili carissime, cave tibi foream, in quam vidisti coram te alios cecidisse; cave tibi jacula antiqui hostis, per quæ propinquos proprios coram te vulneratos cadere vidisti. Attende tibi a laqueo insidiatoris, in quo nosos, & commitiones tuos videbas strangulatos, & presentem vitam, & futuram perdere. Noli talium ad prævaricationem exempla sequi. Tales enim juxta prophetiam sanctæ scripturæ sunt, (c) qui angustiarum justos, & qui abstulere labores eorum; in die judicii dicturi sunt: Erravimus a via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & sol non ortus est nobis, & viam Dei ignoravimus, & quid nobis profuit superbia, aut quid divitiarum jactatio contulit nobis? Transire omnia illa tamquam umbra, & tamquam

XII.

(c) Sap. 5.

V v v 2

quam

num. LXXXVI. & seqq. contendit, Moguntiam, quæ Metropolis fuerat in ordine Civili, fuisse etiam in ordine Ecclesiastico, & præterea oblitteratam per plurimos annos jus Coloniam per Zachariam restitutam fuisse, quando eam Metropolim declaravit, subdens ejus rescriptum, quo Coloniam Moguntiam subiecit, hæc in parte effectum caruisse. Fatetur tamen Vir doctissimus se testimoniis Veterum hæc in parte destitui. Diversa non sentit Coitius an. DCCXLVI. num. XXXIV. qui ait utramque antiquissimis temporibus Metropolim extitisse. Verum uterque falso innititur principio, singulis nempe Metropolibus Civilibus Metropoles Ecclesiasticas respondisse. Hæc enim regula universali-ter vera non est, variasque patitur exceptiones. In Patriarchatu Alexandrino Cyrenaica, Libya, Thebais unico Metropolite Alexandrino nempe, subiacebant; in Africa antiquior Episcopus Metropolita censebatur, & in Gallia quarto Ecclesiæ sæculo varix Metropoles civiles Episcopos tantum habebant. Serarius in Ca-

ro.

quam nuntius præcurrens & tamquam avis, quæ pertransit, ut breviter non est vestigium invenire, aut tamquam avis transvolans in aere: Et post pauca: Sic & nos nati continuo deservimus esse, & virtutis quidem nullum signum valimus ostendere, in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixere in inferno hi, qui peccaverunt, quia spes impij tamquam lanugo est, quæ a vento tollitur, & tamquam spuma gravis, quæ a procella dispergitur, & tamquam fumus, qui a vento diffusus est, & tamquam memoria hospitis unius diei prætereuntis. Et alias: (a) Numerus dierum vitæ hominis si multum, centum anni, quasi parvula gutta de magno mari deputatus est. Hæc omnia secundum auctoritatem scripturæ rerum collatione similima sunt. Sic & Jacobus frater Domini & Apostolus, de impio divite disputans, dixit: (b) Sicut flos fœni transibit. Exortus enim est sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultus ejus deperit. Ita & divites in itineribus suis marcescet. Et ipsa Veritas in Evangelio proponens dixit (c) Quid enim proderit homini si lucretur universum mundum, animæ vero suæ detrimentum patiatur?

XIII. Quapropter, fili carissime, paternis te & subnixis precibus deprecamur, ut non despicias consilium patrum tuorum, qui pro Dei amore tuam appellare celsitudinem satagunt. Nihil bono Regi salubrius, quam si commissa cum arguuntur, libenter emendentur; quia per Salomonem dicitur: (d) Qui diligit disciplinam, diligit sapientiam. Ideo, fili carissime, ostendentes consilium justum, contestamur, & obsecramus per viventem Deum, & ejus filium Jesum Christum, & per Spiritum sanctum, ut recorderis, quam fugitiva sit vita præsens, & quam brevis

(a) Eccl. 18.

(b) Jacob. 1.

(c) Matt. 16.

(d) Prov. 12.

PAGIUS

rolo Pippini filio Rabani in Archiepiscopatum Moguntinensem Successorem, laudat MS. in quo legitur, a patruo suo Ludovico Germania Rege, e monasterio vocatus in Moguntiacensis Ecclesia Archiepiscopatum septimum sublimatus est, septimum nempe a Sancto Bonifacio. Marca citatur, ut ostendat, Coloniam Metropolitim Secundæ Germaniæ fuisse, utitur auctoritate Sancti Athanasii in Epistola ad Solitarios, ubi cum in Comitatu ex Aula Principis apud Treveros verfaretur, inter ceteros Episcopos suæ communionis recenset Euphratam Episcopum Agripinæ, *μετροπολιτης της Γαλλίας*, idest, Metropolitim Superioris Gallia. At verba illa non ostendunt, fuisse alias Provinciam Galliam Superioriorem appellatam. Nec refert, si dicatur, loco Gallia Germaniam substituendam esse; Colonia enim, non in Superiori, sed in Inferiori Germania posita, & Athanasius significat, Coloniam Metropolitim civilem fuisse in Superiori Gallia, aut in remotiori Galliarum parte, quæ Germaniam Primam, nempe Moguntiam,

& momentanea delectatio spurcæ carnis, & quam ignominiosum sit, ut brevis vita homo mala exempla in perpetuum posteris relinquat. Incipe ergo melioribus moribus vitam componere, præteritos errores juventutis corrigere; ut hic coram hominibus laudem habeas, & in futuro æterna gloria gaudeas. Valere celsitudinem tuam, & in bonis moribus proficere optamus. Hucusque Epistola Bonifacii.

Extat, & perbrevis ad eundem Regem epistola ejusdem viri Apostolici Bonifacii, cum ad eundem munuscula misit, aves scilicet ad venationem aptas, ita factus (ut ait (e) Apostolus) omnia omnibus: Et ut Jacob cum (f) Esau fecerat, quo ejus animam lucrari posset, demerendam eam muneribus procuravit; epistola autem sic se habet (g):

Domno reverendissimo, & dilectissimo Athelbaldo Regi Merciorum Bonifacius Servus servorum Dei intimæ caritatis salutem.

Obsecramus celsitudinis tue clementiam, ut istum missum meum, nomine Cedam, præsentatorem harum litterarum in necessitate nostra, & itineris sui, & in quoque illi necessitas contigerit, solatium præbendo adjuvare dignemini, & mercedem pro eo, & a Deo habeas de missis nostris, qui præterito anno ad vos venire, quia eis in omnibus adjutorium, ut referebant, præstitistis. Interea pro signo veri amoris, & devotæ amicitie direximus tibi accipitrem unum, & duos falcones, duo scuta, & duas lanceas: quæ rogamus, licet indigna sint munuscula, caritate benedictionis suscipere digneris. Finem loquendi omnes pariter audiamus (h): Deum time, & mandata ejus observa. Petimus quoque, ut si per alterum nuntium verba nostra ad præsentiam tuam scripta pervenerint, audiatum

XIV.

(e) 1. Cor. 9.

(f) Genes. 32.

(g) Eod. Cod. ep. 18.

Bonifacius munerera mittit ad Regem Athelbaldum.

(h) Eccl. 12.

VI.

Colonia hoc saculo in Metropolitim Ecclesiasticam erecta.

& Germaniam Secundam, scilicet Coloniam, complectebantur. Antiqui enim Metropoles nomine non designabant Urbem, in qua Episcopus Metropolitans aut Primas sederet; sed Urbem, quæ Provinciæ caput esset, aut quæ cæteris dignitate præfaret: & ex antiquis Monumentis, Nummis & Inscriptionibus constat, in una eademque Provincia plures ejusmodi Metropoles fuisse.

Idem Athanasius in Apologia pag. 832. ait, *Παυλινος ἀπὸ τριβήρων τῆς μετροπόλεως ἢ τῆς Γαλλίας ἐπίσκοπος*, idest, Paulinus Episcopus Trevirorum, quæ Galliarum Metropolis quod scilicet in ea Præfectus Prætorio Galliarum Sedem haberet. At inde non sequitur, Paulinum Galliarum Metropolitam fuisse; certum est enim eum unice Provinciæ Ecclesiasticæ Metropolitam extitisse. In eadem Epistola ad Solitarios Athanasius scribit, *Βικτωριον μὲν τῆς ἀπὸ Καπρίας ἔστι δὲ αὐτῶν μετροπόλις* idest, Vincentium quidem de Capua, illa vero est Metropolis. At Capua Metropolis quidem fuit Campaniæ, sed civilis tantum, ea-

rum tuum accomodare digneris, & sollicite audire curas. Vale in Christo.

De epistola illa intelligit ad ipsum scriptam nuper recitata.

XV. Quid insuper? Missurus ad dictum Regem Bonifacius eam epistolam, voluit primum ipsam cognosci per amicum fidelem Hebertum Archidiaconum, ad quem etiam ejusmodi litteras dedit (a):

Dilectissimo ac reverendissimo fratri Heberto Archidiacono Bonifacius servus servorum Dei Legatus Germanicæ Sedis Apostolicæ sinceram in Christo spiritualis germanitatis salutem.

Charitatis tue muneribus, & libris susceptis, evigens ad supera palmas, magnas omnipotenti Deo gratias egi, qui mihi longe peregrinanti talem invenire, concessit amicum, qui me & in rebus terrenis adiutorium, & in spirituali ratione communionis divinum solatium transmissit. Nunc autem intimis præcordiorum precibus almitatis tuæ clementiam obsecro, ut vestra fraternitatis Synodo una cum servis Dei mecum laborantibus, adunatus esse merear, & sis mihi consiliarius, & adiutor in inquirendis, & investigandis regulis Ecclesiasticis judiciorum Dei; & ut me non ludivaga sermonum voce, sed serie rogantem, ac dicentem esse scias, & non arrogantem, & superbum, aut proprio judicio plus justo placentem æstimes. Nam Catholica & Apostolica Romana Ecclesia, quando indignum ac vilem prædicatorem ad prædicandum Germanicis erroneis, vel panis egentibus direxit, præcepit mihi, ut ex auctoritate Romani Pontificis, si alicubi viderem, inter Christianos pergens, populos erroneos, vel Ecclesiasticas regulas mala consuetudine depravatas, vel homines per inivium a Catholica fide abductos, ad viam salutis invitare, & revocare totis viribus niterer.

XV.

(a) Eod. Cod. ep. 14.

Bonifacii epist. ad Hebertum.

PAGIUS

que prærogativa, non Episcopi, sed Urbis fuit; indeque Athanasius Vincentium Metropolitum non appellat, se Capuanum Metropolitim vocat. Episcopus enim Romanus illius Provinciæ, quæ usque ad Urbis Romæ portas pertinebat, solus Metropolis erat, uti alibi ostendo; Capua autem Metropolis dicebatur, quod Consularis Campaniæ in ea moraretur. Denique ex Concilio Coloniensi an. CCCXLVI. habito apparet, non Euphratam Coloniensem Episcopum Metropolitam fuisse, sed Paulinum præfatum Trevirensis Episcopum. Quare certum existimo, utramque Germanicam Provinciam, a Belgica olim divulsam, fuisse sub Jurisdictione Metropolitæ Trevirensis, huicque universam Belgicam, antequam eam in duas Provincias Constantinus M. partiret subjacuisse. Colonia hoc saculo sed anno incerto in Metropolitim Ecclesiasticam erecta. Anastasius enim in Vita Leonis III. loquens de rebus an. DCCCLX. gestis, Hildeboldum Archiepisco-

Hoc præceptum servare cupiens, ad monitoriam, vel precatoriam epistolam ad Athelbaldum Regem Merciorum cum consilio, & consensu Episcoporum, qui una nobiscum sunt, transmissi: quam præsentare fraternitatis tuæ obtutibus jussi, ut si quæ in ea præve posita sint, emendes, & quæ justa sunt, sale sapientiæ tuæ condias, & auctoritate confirmes. Et si radicem aliquam flagitiorum, de quibus in illa epistola contra Regem Merciorum disputatum est, in gente tua germinare velle videas: sicut providus, & sapiens colonus, cum falce, Dominicæ auctoritatis * in tempus præcidas, & radicibus evellas, ne cum floeruerint, fiat ex vinea (b) Sodomorum vitis eorum, & propago eorum ex Gomorra: & sit furor draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabile. Inauditum enim malum est præ cæteris sæculis. Et, ut hic servi Dei quari scripturarum dicunt, in triplo, vel in quadruplo Sodomitanam luxuriam vincunt, ut, gens Christiana contra morem universæ terre immo contra præceptum Dei, despiciat legitima matrimonia, & adbereat incestis, luxuriosis, adulteris, & nefanda supra consecratarum, & velatarum seminarum sequatur.

Præterea, ut mihi de opusculis * Bedæ lectoris aliquos tractatus conscribere, & dirigere digneris, quem nuper (ut audivimus) divina gratia spirituali intellectu ditavit, & in nostra provincia fulgere concessit; ut & candela, quam vobis Dominus largitus est, nos quoque fruamur. Interea ad indicium caritatis fraternitati tuæ direxi exemplaria epistolarum sancti Gregorii, quas de sermone Romano Ecclesiæ excepi, quæ non rebar ad Britanniam venisse, & plura iterum, si mandaveris remittam, quia multa inde excepi; dedi & corporale, pallia, & villosam unam ad tergendos pedes,

XVI. De litteris scriptis ad Regem Athelbaldum.

* intentus (b) Deut. 32.

XVII. * Bedæ

Bonifacius petit Bedæ opera.

VII.

pum Coloniensem appellat; nec detegi potest, quis primus ex Episcopis Coloniensibus eam dignitatem consecutus sit; cum hoc saculo Archiepiscopi in Conciliis & cæteris Monumentis publicis passim Episcopi appellentur. Fuere & sub Metropolitæ Trevirensis, ut id obiter observem, Remenses Episcopi, post Concilium Coloniense laudatum incerto tempore Metropolitæ constituti. In eo enim Concilio Dyscolius Remensis Episcopus cum ultimis Episcopis confunditur. Verosimile videtur, jus illud Episcopis Remensibus concessum, postquam exente saculo quarto Trevirorum Civitas a Barbaris everfa fuit. Patres Episcopi, qui Synodo Germanicæ interfuerunt Concilii re, omnes Anglo-Saxones erant, & ii tantum Germanici octo, ut colligit Alfordus hoc anno num. V. Regem E. & seqq. ex litteris a Bonifacio datis ad Heresfridum Presbyterum, recitatis a Baronio num. dum ad XVIII. & seq. in quibus datur illi negotium meliorem a Synodo & a Bonifacio, Ethelbaldum Merciorum Regem, qui multa in mores legesque

Ma- tentant.

CHRISTI 745.

ZACHARIÆ PAP. 4.

CONST. COPRON. IMP. 5.

des, cum laeris, seruatorum Dei. Valere beatitudinem tuam, & sacris virtutibus proficere in Christo optamus. Hac tenus ad Hebertum Archidiaconum Bonifacius, qui & tunc eidem nuntio dedit pariter litteras ad Heresfridum presbyterum, virum egregia animi constantia præditum, ab eo ad hoc delectum, ut scripam ad Regem dictam epistolam illi suis manibus porrigat, & legat, & interpretetur. Sic enim se habet (a):

(a) Eod. Cod. ep. 16.

Dilectissimo ac reverendissimo fratri Heresfrido presbytero Bonifacius seruatorum Dei optabilem in Christo caritatis salutem.

XVIII.

Almitatis tue clementiam intimis obsecro precibus, ut in tuis sacrosanctis orationibus mei memor esse digneris; & jam a sic narrantibus, & a te venientibus jam secisse fraternitatem tuam, & facturam esse non dubito, ut sancti Jacobi Apostoli sententia in nobis impleatur, qua dixit (b): Orate pro invicem, ut salvemini: Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Præterea nos octo Episcopi, qui ad unam Synodum convenimus, quorum nomina subter annotavimus, in commune te, frater carissime, deprecamur, ut verba admonitionis nostræ Athelbaldo Regi Merciorum interpretando, & recitando annunties, eo ordine, & eo modo, quo ad te scripta transmittimus, sollicitè enumerando, & prædicando illi indicares. Audivimus enim, quia pro timore Dei personam hominis non timeas, & quod supradictus Rex aliquantulum, quibusdam temporibus, audire dignetur tua monita. Et notum sit caritati tuæ, quia hæc verba admonitionis nostræ ad illum Regem propter nihil aliud direximus, nisi propter puram caritatis amicitiam, & quod de eadem

(b) Jacob. 5. De Synodo a Bonifacio celebrata.

PAGIUS

Majorum peccarat, cum literis adeundi, Episcoporum mentes exponendi, eo modo, eo loco, eo tempore, quo suavius Regio pectori irrepere; & opportunius, quod quærebatur, extorquere posset. In illis literis Bonifacius, & septem alii Episcopi, quorum nomina a Librariis prætermissa, inquit: Nos octo Episcopi, qui ad unam Synodum convenimus, quorum nomina subter annotavimus; in commune, te frater carissime, deprecamur; ut verba admonitionis nostræ Athelbaldo Regi Merciorum interpretando, & recitando annunties, &c. paulo post: Opprobrium namque gentis nostræ patimur; sive a Christianis, sive a Paganis, quod gens Anglorum spreto more caterarum gentium, & despecto Apostolico præcepto, imo Dei constitutione, legitimis uxores dedignantur habere, &c. Visum est etiam Patribus e Synodi sententia monere Ethelbaldum Regem officii sui, eum de incontinentia redarguere, & in literis mentionem facere poenarum in Antiqua Saxonia adversus adulteros statutarum. Recitat eas literas a Bonifacio datas Baronius num. V. & seq. in quibus Bonifacius proponit ei etiam exempla Coelredi Regis Merciorum, & Ofredi

Anglorum gente nati, & nutriti, hic per præceptum Apostolicæ Sedis peregrinamur; bonis & laudibus gentis nostræ letamur, & gaudemus; peccatis autem ejus, & vituperationibus tribulamur, & contristamur.

Opprobrium namque gentis nostræ patimur, sive a Christianis, sive a paganis quod gens Anglorum, spreto more caterarum gentium, & despecto Apostolico præcepto, immo Dei constitutione, legitimis uxores dedignantur habere, & hincientium equorum consuetudine, vel rudentum asinorum more, luxuriando, & adulterando omnia turpiter foedet, & confundat. Igitur si hoc scelus maximum verum sit, frater carissime, rogemus omnes communiter supradictum Regem, ut semetipsum cum populo corrigat, ne tota gens cum Principe hic, & in futurum pereat, sed ut vitam propriam emendando, & corrigendo exemplis suis item gentem propriam ad viam salutis dirigat: & unde peccatum ante contraxit; inde mercedem mereatur æternam. Præterea partem thymiamatis & subanum pro benedictione, & signo puræ caritatis tibi direximus. Sanctis operibus florentem, & probatis moribus proficientem fraternam dilectionem tuam, atque benevolentem sancta Trinitas æternaliter custodiat. Hactenus Bonifacius.

XIX. De epist. scripta ad Athelbaldum Regem Merciorum.

Quæ autem ista secuta sint, ignoratur. Cæterum ad meliorem frugem redditum ipsum Regem litteris Bonifacii fuisse, nullus prodit; cum tamen illud certum sit, post biennium ipsum infelici exitu diem clausisse extremum: de eo enim ita in Epitome historiæ Anglicanæ anno Redemptoris septingentesimo quadragesimo septimo: Edilbaldus, qui & Athelbaldus, Rex Merciorum a suis

* benevolentem XX.

Regis Deirorum & Berniciorum, qui ob adulterium Nonnarum & fracturam Monasteriorum, immatura & terribili morte præventi fuerant, Leguntur etiam in Epistola hæc verba num. XI. Carus quoque Princeps Francorum multorum Monasteriorum everisor, & Ecclesiasticarum pecuniarum in usus proprios commutator longa torsione, & verenda morte consumptus est; sed ea a quopiam nugatore in eam Epistolam intrusa, ut anno DCCXXI. num. XVII. monstravimus.

VIII. S. Bonifacius ad eam conversionem totus intentus.

Denique Bonifacius ad ipsummet Ethelbaldum Regem scripsit literas quæ extant apud Baronium num. XIV. aliasque ad Egbertum Eboracensem Archiepiscopum & Britanniarum Primatem, eique rationem reddit; quid & quorsum Ethelbaldo Regi scripserit; oravitque ut si quæ hujusmodi vita, Northumbriæ Regnum infecerint, ipse iisdem obviare & omni qua posset apud Regem, qui frater ejus erat, populumque auctoritate, prohibere satageret. Recitat eas Baronius num. XV. & seqq. sed cum Codex Romanus Epistolarum Bonifacianarum, quo usus est Baronius, habeat eas inscriptas esse Egberto Archidiacono,

rc.

CHRISTI 745.

ZACHARIÆ PAP. 4.

CONST. COPRON. IMP. 5.

gutoribus, defensoribus militibus scilicet, nocte morte fraudulenta miserabiliter peremptus, occubuit. Et de eodem superius hoc ipso Redemptoris anno septingentesimo quadragesimo quinto: Edilbaldus Rex Merciorum per impiam fraudem vastabat gentem Nordanhumbrorum, &c.

XXI.

His igitur ex Germanica Synodo per S. Bonifacium missis litteris ad Regem Merciorum jam recitatis: reliqua, quæ eandem consecuta sunt Synodum, enarremus. Ut quæ ibi adversus hæreticos sunt decreta, tenaciori vinculo firmarentur, nempe ut damnati Aldebertus, & Clemens ab Apostolica quoque Sede sententiam damnationis acciperent: idem sanctus Bonifacius legavit Romam ad Zachariam Pontificem Deneardum presbyterum, quem alias (ut vidimus) ante alia occasione in Urbem miserat, cui & literas dedit una cum Actis ad eandem causam spectantibus, quibus Zacharias acceptis, Concilium collegit Episcoporum, in quo eisdem hæreticos condemnavit. Extant ejus Synodi Acta in vita Bonifacii, atque in antiquis scriptis codicibus fidelissime recensita, quæ sic se habent (a):

(a) Vit. Bonif. lib. 2. c. 4. apud Sur. tom. 3. die 5. Junii. XXII.

* anno quinto

Concil. Rom. contra Aldebertum, & Clementem.

In nomine Domini nostri Jesu Christi, imperante domino piissimo Augusto Constantino Imperatore anno vigesimo sexto Imperii ejus, mense Octobris die vigesima quinta, Indictione decima quarta, cæpta hoc anno mense Septembris, præsentem sanctissimo domino Zacharia Papa in Patriarchio Lateranensi, in basilica, quæ appellatur Theodori, confidentibus etiam eum eo sanctis Episcopis. Epiphonio et Silva candida. Benedicto Nomento. Venantio Præneste. Gregorio Portuensi. Niceta Gabiis. Theodoro Ostiensi. Gratiolo Velitris, seu venerabilibus presbyteris. Joanne Archipresbytero tit. S. Susannæ. Gregorio presbytero tit. S. Clementis. Stephano presbytero tit. S. Marci. Stephano presbytero tit. S. Eusebii. Dominico presbytero tit. S. Priscæ.

PAGIUS

restituendus & hic earundem titulus ex editio. ne earundem Epistolarum a Serario curata, & ex Spelmano Tom. I. ad annum DCCL. ubi habetur: Dilectissimo ac Reverendissimo fratri, Egberto Archiepiscopo, Bonifacius Seruatorum servorum Dei, &c. Imo ex ferie literarum patet, eas non ad Archidiaconum, sed ad Archiepiscopum Eboracensem scriptas esse, ut demonstrat Alfordus laudatus. Baronius num. XX. dicit, incertum esse an Rex visis Bonifacii literis melior redditus fuerit, eum tamen post biennium infelici exitu diem clausisse extremum. At ex Continuatore Epitomes Bedæ ab ipsomet Baronio citato, liquet Regem vixisse usque ad annum DCCLVII. & ex infra di-

Theodoro presbytero tit. S. Laurentii. Anastasio presbytero tit. S. Mariæ. Gregorio presbytero tit. SS. Joannis, & Pauli. Sergio presbytero tit. S. Pudencianæ. Jordane presbytero tit. S. Sabina. Theophanio presbytero tit. SS. Coronatorum. Leone presbytero tit. S. Anastasie. Gregorio presbytero tit. S. Balbinæ. Stephano presbytero tit. S. Chrysogoni. Eustathio presbytero tit. S. Damasci. Leone presbytero tit. S. Cyriaci. Procopio presbytero tit. S. Cyriaci.

Propositis in medio sacrosanctis Evangelii, astantibus quoque diaconibus, cunctoque clero, Gregorius Regionarius, & Nomenclator dixit: Deneardus religiosus presbyter Legatus sanctissimi Archiepiscopi provincie Germaniæ, directus ad vestrum sanctum Apostolatam, pro velo est, & petit ingredi. Quid præcipitis? Dicitur est: Ingrediatur.

XXIII.

Cumque ingressus fuisset, Zacharias sanctus Papa dixit: Ante hos dies litteras reverendissimi fratris nostri Bonifacii Archiepiscopi nobis detulisti, per quas nobis ea, quæ opportuna visa fuerant, indicavit. Quid ergo denuo nostris secretariis te ingredi postulasti? Deneardus religiosus presbyter dixit: Domine mi, dum juxta vestri Apostolatus præceptum dominus meus Bonifacius Episcopus famulus pietatis vestre in provincia Francorum Synodum aggregaret, & reperisset illic falsos sacerdotes hæreticos, & schismaticos, id est, Aldebertum, & Clementem, sacerdotio privans una cum principibus Francorum, retrudi fecit in custodiam. Illi autem non in poenitentia degunt, ut judicatum est, sed contrario, adhuc populum seducant. Pro quo & hanc epistolam præfati domini mei, quam manibus gero, vestro sancto Apostolatu misus offero, ut eam coram sancto Concilio legi faciatis. Dicitur est: Suscipiatur epistola, & coram nostra præsentia relegatur. Et accipiens Theophanius Notarius Regionarius, & Sacellarius, relegit in his sermonibus:

Ex-

cendis eum Bonifacii literis, & pientissimis monitis aures animumque præbuisse. Ad num. XXII. & seqq. Ubi accepit Zacharias Papa quæ in Synodo Germanica acta fuerant, Synodum Romæ convocavit contra Aldebertum & Clementem, scripsitque ad Bonifacium literas a Baronio num. XXXIX. & seqq. relatas, de quibus mox egimus. Synodus ista tribus Secretariis seu Sessionibus acta, tempusque, quo ea habita, his verbis notatur apud Sarium in Vita Sancti Bonifacii ad diem V. Junii: Imperante Domino Piissimo, Augusto Constantino Imperatore, anno XXVI. Imperii ejus mense Octob. die XXV. Indictione XIV. ideoque hoc anno ea celebrata. In editione tamen Othlo-

IX. Romana II. sub Zacharia Papa.

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

XXIV.

Excellentissimo Patri atque Apostolico Pontifici Zachariæ Papæ Bonifacii exiguus servus servorum Dei, optabilem in Christo caritatis salutem.

Postquam me ante annos prope triginta sub familiaritate & servitio Apostolica Sedis, annuente, & jubente venerandæ memoriæ Antistite Apostolico Gregorio, anteriore voto constrinxi, quicquid mihi letitiæ, vel tristitiæ accideret, Apostolico Pontifici solebam indicare, ut in lætitiis simul lauderemus Dominum, & in tristibus ejus consilio roborarer. Ita & nunc mihi liceat indicare, precor, sicut scriptum est (a): Interroga patrem tuum & annuntiabit tibi, majores tuos, & dicent tibi. Notum enim sit Paternitati vestræ, quia postquam indigno mihi mandastis in provincia Francorum, sicut & ipsi rogarunt, sacerdotali Concilio, & Synodali conventui præesse, multas injurias, & persecutiones passus sum a falsis sacerdotibus, & adulteris presbyteris, seu diaconibus, & fornicariis clericis: maxime tamen mihi labor est contra duos hæreticos pessimos, & blasphemos contra Deum & Catholicam fidem. Unus, qui dicitur Aldebertus, natione Gallus est, alter, qui dicitur Clemens, genere Scotus est, specie quidem erroris diversi, sed pondere peccatorum comparæ.

XXV.

Contra istos obsecro auctoritatem vestram, ut me defendere, & adjuvare, & populum Francorum & Gallorum per scripta vestra corrigere studeatis, ne hæreticorum fabulas, & vana prodigia, ac signa præcursoris Antichristi sectentur; sed ad canonica jura, & ad viam veræ doctrinæ convertantur, & ut per verbum vestrum isti duo hæretici mittantur in carcerem, nullusque cum eis communionem habeat, ne forte fermento doctrinæ illorum fermentatus aliquis pereat, sed segregari vivant, & juxta dictum Apostoli (b), traditi satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini (c). Et si Ecclesiam non audierint, sint vobis juxta Evangelicum præceptum, sicut Ethnici, & publicani. Propter istos enim persecutiones, & inimicitias, & maledictiones multorum patior, & Ecclesia.

PAGIUS

thloni apud Serarium lib. 3. Rer. Mogunt. cap. 5. legitur: Imperante Domino piissimo Augusto Constantino Imperatore, anno XXVI. post Consulatum ejus anno quinto, mense Octobris die vicesima quinta, Indictione quarta & decima. Quam utramque Constantinii Epocham Sirmondus recte retinuit, sed in Annotationibus perperam scripsit, annos Imperii, & annos post Consulatum eodem recidere, quia Constantinus Kalendaris, post Leonis patris obitum, seu post Imperii sui natale proximis Consulatum iniiit. Ut autem per mensem Octobrem annus Constantinii XXVI. ex quo consors imperii factus est a patre, sic & annus quintus ejusdem Con-

Christi impedimentum doctrinæ rectæ sistinet. Dicunt enim de Aldeberto, quod eis sanctissimum Apostolum abstulerim, patronum & oratorem, virtutumque factorem, & signorum ostensorem abstraxerim.

Sed pietas vestra audiens vitam ejus, judicet ex fructu, utrum vestimentis ovium indutus intus lupus rapax fuerit, an non. In primæva igitur ætate hypocrita fuit, dicens quod sibi Angelus Domini in specie hominis de extremis finibus mundi miræ, sed tamen incertæ sanctitatis reliquias attulerit: & exinde potuerit omnia quæcumque poposcerit, a Deo impetrare. Hac ergo simulatione (sicut beatus Apostolus prædixit d) penetravit multorum domos, & captivas duxit post se mulierculas oneratas peccatis, quæ ducebantur variis desideriis, & multitudinem rusticorum decipientium, quod ipse esset vir Apostolica sanctitatis: præterea conduxit Episcopos indoctos, qui se contra præcepta canonum absolute ordinaverunt: unde in tantam superbiam elatus est, ut se equipararet Apostolis Christi; & designatus in alicujus Apostolorum, vel Martyrum honore Ecclesiam consecrare, in proprio honore dedicaret oratoria, vel (ut verius dicam) sordidaret.

Ad hæc etiam improperans, cur voluissent homines visitare Limina sanctorum Apostolorum: fecit eis cruciculas, & oratoriola in campis, & ad fontes, vel ubicumque sibi videbatur, & iussit ibi publicas orationes celebrari, in tantum, ut multitudines populorum, spretis cæteris Episcopis, & dimissis antiquis Ecclesiis, in talibus locis conventus agerent, dicentes: Merita sancti Aldeberti adjuvabunt nos. Ungulas quoque suas, atque pilos dedit ad honorificandum, & portandum cum reliquiis sancti Petri Apostolorum Principis. Tantis itaque flagitiis involutus præsumpsit quoddam, quod maximum scelus, & blasphemiam contra Dominum esse videtur: Venienti enim populo, & prostrato ante pedes ejus, & cupienti confiteri peccata sua, dixit: Scio omnia peccata vestra, quia mihi cognita sunt.

stantini, ex quo post patris mortem solus Imperium tenuit, per eundem mensem Octobrem, illigatur anno Christi DCCXLV. & Indictioni XIV. mense Septembri coeptæ. Ita Sirmondus. Verum hanc explicationem reiiciendam esse, & Imperatores a tempore Constantinii Pogonati, ipso die quo Imperium susceperant, Consulatum etiam suscepisse, & si jam cum patribus suis corregerant, ipso die quo ii supremum diem obierant, Consulatum per modam Tribunitiæ potestatis suscepisse, certum esse debet ex his, quæ tam in hac Critica quam in Dissert. Hypatica jam in medium attuli. Quare Constantinus, qui an. DCCXXII. die

XXVI.
Scelera
Aldeberti.(d) 2. Tim.
3.XXVII.
Ingens superbia
Aldeberti.CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

sunt occulta vestra, ideoque non est opus confiteri ea: securi ergo, & absoluti de peccatis vestris præteritis, revertimini ad domos vestras cum pace. Hæc igitur, & bis familia, quæ sanctum Evangelium hypocritas facturos esse testatur, idem Aldebertus suo habitu, & incessu, moribusque solet operari. Vidisti, Lector, perseverantem jugiter in Ecclesia veterem usum confitendi occulta peccata sacerdotibus, cui assuetus populus præstare perleverans ad Aldeberti pedes (quem putabant virum Apostolicum) peccata ut propalaret quisque sua, profterneretur. Pergit vero de Clemente altero pseudopropheta dicere.

XXVIII. Alter autem hæreticus, qui dicitur Clemens, contra Catholicam contendit Ecclesiam, abnegans scilicet, & refutans canones sacros, tractatus, & expositiones sanctorum Patrum Hieronymi, Augustini, & Gregorii; Synodalia etiam jura spernens, affirmat, se post duos filios in adulterio natos, esse posse legis Christianæ Episcopum: Præterea Judæismum introducens, justum esse dicebat Christiano, ut si volueris, viduam fratris defuncti accipiat uxorem. Ipse etiam contra fidem sanctorum Patrum contendit, dicens, quod Christus Filius Dei descendens ad inferos, omnes quoque inferni carcer detinuit, inde liberasset, credulos videlicet, & incredulos, necnon cultores idolorum. Multa quoque alia horribilia, & contraria fidei Catholice de prædestinatione Dei affirmat. Quapropter precor, ut literas vestras de hoc hæretico mandare curetis Duci Carolomano, ut mittatur in custodiam, ne summa satanæ latius seminans, una ovis morbida totum gregem polluat. Valere sanctitatem vestram, & prosperis profectibus gaudere in longitudine dierum optamus. Hactenus epistola Bonifacii ad Zachariam. Pergunt Synodalia Acta:

XXIX.

Cumque lecta esset epistola, Zacharias Papa dixit: Audistis, carissimi fratres, quid in epistola lectum sit ex sacrilegis illis, qui se ad suam condemnationem, Apostolos nominare præsumperunt? Sancti Episcopi, & venerabiles presbyteri responderunt: Audivimus certe per omnia, non Apostolos, sed ministros satanæ, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

die XVIII. mensis Junii Leoni patri successit, ipso die primum annum Consulatus sui, eodemque die currentis Christi anni quintum ejusdem Consulatus annum numeravit, ideoque omnes illæ notæ temporariæ accurate apud Serarium, & apud Sirmondum descriptæ. Baronius num. XXII. in margine reponit annum Imperii quintum, & omiſſa priori Constantinii Epochâ, posteriorem sic consignat: Imperante domino piissimo Augusto Constantino Imperatore, anno quinto Imperii ejus. Sed utraq; Epochâ Constantinii retinenda.

& præcursores Antichristi. Quis enim aliquando Apostolorum, vel quilibet Sanctorum ex capillis suis, aut unguibus pro sanctitate populis tribuit, ut ipse perniciosus agere conatus est Aldebertus? Sed hoc scelus a sancto vestro Apostolatu rescandum est, tam de illo, quam etiam de transgressore Clemente, qui sacros canones sprexit, atque expositiones sanctorum Patrum Ambrosii, Augustini, cæterorumque respuit: Ambo itaque justam, dignamque transgressionibus suis suscipiant sententiam. Zacharias sanctus Papa dixit: Quia jam tardior hora est, venturo secretario de conscripta vita, & oratione, quam sibi exponit Aldebertus, vel cæteris ejus gestis, cum nobis lecta fuerint, communi consensu, mediante Deo, quid fieri debeat, pertractabimus. Hactenus primum secretarium, sive sessio Romani Concilii. Sequens autem non in fequentem vel alium aliquem diem dilatatum est, sed die eodem iterum conventum, ut habent Synodalia Acta verbis istis.

Cumque in eodem die sanctus Zacharias Papa, cæterique Episcopi, necnon presbyteri supradicti alique clerici convenissent in prænominatam basilicam, Gregorius Notarius Regionarius, & Nomenclator dixit: Juxta sancti vestri Apostolatus præceptum, quod in præterito secretario jussistis, Deneardus religiosissimus presbyter adest pro vobis: Quid præcipitis? Dicitur est: Ingrediatur. Cumque ingressus esset, Zacharias sanctus Papa dixit: Astus illi nefandissimi Aldeberti, sive cætera ejus scripta, quæ præterito secretario in manibus gerebas, coram præsentis Concilio porrigenda. Et accipiens Theophanus Notarius Regionarius, & Sacellarius legit vitam illius, cujus initium est:

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Incipit vita sancti & beati Aldeberti Episcopi ex electione Dei nati. De simplicibus parentibus fuit procreatus, & de gratia Dei coronatus: Quia dum in utero matris suæ esset, ibidem gratia Dei coepit in eo retineri. Et antequam pervenisset beatissima natiuitas ejus vidit genitricem ejus, per visionem, quasi egredientem vitulum de dextero latere suo. Qui nimirum vitulus designabat illam

Cointias, qui persuasum habebat, Artabandum mense tantum Novembri currentis anni in Synodi per ordinem redactum esse, anno, DCCXLVI. hac tempore presentis anno, Romæ, per mensem Octobrem, in Actis publicis nominatos fuisse Artabandum & Nicephorum, præterito Constantino, cujus nomen Romanis odiosum erat, ac legendum esse: Imperante Domino piissimo Augusto Constantino Imperatore anno XXVI. post Consulatum ejus anno quinto, mense Octobris die

XXX.
Sessio.

XXXI.

X.

gratiam, quam accepit ab Angelo, an- tequam exiret de vulva. Cumque hic li- bellus usque ad finem lectus fuisset: Za- charias sanctus Papa dixit: Quid ad hanc blasphemiam responderis, sanctissi- mi fratres? Epiphanius Episcopus Eccle- siae sanctae Silvae candidae dixit: Domne Apostolice, ex divina profecto inspiratio- ne motum est cor vestri sancti Apostola- tus, ut predictum Bonifacium sanctissi- mum Episcopum, & Francorum Principes commoneretis, in partibus illis post longa tempora Concilium congregare sacerdotum, ne hac schismata, & blasphemiae sancto vestro Apostolatu celarentur.

XXXII. Zacharias sanctus Papa dixit: Si quid adhuc habet Deneardus religiosus pre- sbyter nobis porrigere ad legendum, por- rigat, Deneardus presbyter respondit: Ecce, domine, epistola, qua utebatur Aldebertus, & quam divulgabat esse Jesu, sibi que de celo venisse. Et accipiens Theophanius Notarius legit, cujus ini- tium erat. In nomine Domini. Incipit epistola Domini nostri Jesu Christi filii Dei, que in Hierosolymam cecidit, & per Michaelem Archangelum inventa est in porta Ephraim, & per manus sacer- dotis nomine Icorea ipsa epistola fuit ex- emplata: & transmisit ipse eandem epi- stolam ad Germaniae civitatem alio sacer- doti Thalassio, & ipse Thalassius transmi- sit illam ad Arabie civitatem alio sacerdo- ti Leoban, & ipse Leoban transmisit epi- stolam istam ad Vethphaniam civitatem, & recepit eam Macrius Sacerdos Dei, & tran- smisit in montem sanctum Archangeli Mi- chaelis, & per manus Angeli Dei pervenit ad Romanam civitatem ad sepulcrum san- cti Petri, ubi claves regni calorum con- stituta sunt, Et duodecim papati, qui sunt in Romana civitate, triduanas fe- cerunt vigiliis in jejuniis, & orationi- bus: & cetera usque ad finem perlecta.

XXXIII. Zacharias sanctus Papa dixit: Pro certo, carissimi fratres, & predictus Al- debertus in insaniam conversus est, & omnes, qui hac utuntur commentata epi- stola, parvulorum more absque sensu sunt, & muliebri errore insaniant. Sed ne le- viores amplius decipiat, indiscussam, & absque sententia causam hanc relinquere non possumus. Sancti Episcopi, & ve- nerabiles presbyteri responderunt: Ex di- vina illustratione, cognoscimus, cor san-

PAGIUS die vicesima quinta, Indictione quarta & deci- ma, vel potius, inquit, Constantino Imperatore anno XXVII. post Consulatum ejus anno VI. mense Octobri, die XXV. Indictione quinta & decima. At Constantini nomen omnium non fuit, quia anno superiori mense Novembri in Imperium restitutus fuerat, ut vel hac sola Synodus Romana mense Octobri hoc anno con- gregata manifestum facit. Cujus Synodi Epo- cha, cum in omnibus exemplaribus huic anno

cti vestri Apostolatus illuminatum, & que a vobis dicta sunt, ex administra- tione Spiritus sancti emanarunt. Et id- circo, ut a vobis praevisum fuerit, in utroque sententia promulgetur. Zacha- rias Papa dixit: Non ut a nobis solis praevisum fuerit, sed pariter cum sancti- tate vestra, ut Domino placuerit, in fu- turo secretario est pertractandum. Huc- usque secundum secretarium. Tertium eadem die habitum legitur, ut plane mirum sit, eodem die jam tertio esse conventum, tresque habitas sessiones. Sic enim eadem pergunt Acta.

Cum autem tercia vice in eodem die, XXXIV. sanctus Zacharias Papa, ceterique Epi- scopi, necnon presbyteri supradicti, sed & alii clerici convenissent in prænominata basilicam, Gregorius Notarius Regio- narius, & Nomenclator dixit, secundum quod a vestro sancto Apostolatu praece- ptum est in praeterito secretario, ut De- neardus religiosus presbyter hic se vestris praesentaret obitibus praesto est praefor- bus. Quid praecipitis? Dictum est: Ingre- diatur. Cumque ingressus fuisset, Zacha- rias Papa dixit: Habes adhuc ex sacrile- gorum illorum conscripto aliquid, quod coram Concilio proferre debeas ad legen- dum? Deneardus religiosus presbyter re- spondit: Etiam, domine mi, orationem, quam sibi Aldebertus componere visus est: & ecce in manibus eam gero, jubete eam suscipi. Moxque suscepta est, & lecta o- ratio, cujus initium tale erat:

Domine Deus omnipotens, pater Domi- ni nostri Jesu Christi, & a & o, qui se- des super septimum thronum, & super Cbe- rubim & Seraphim, pietas magna, & dul- cedinis satis est apud te, pater sanctorum Angelorum, qui fecisti caelum, & terram, mare, & omnia, que in eis sunt: te in- voco, & clamo, & invito super me mi- ferrimo, quia tu dignus fuisti dicere (a): (a) Joan. Quodcumque petieritis a Patre in nomine meo, dabit vobis. A te peto, ad te cla- mo, & Domino Christo confido animam meam. Cumque per ordinem legeretur, pervenit ad locum, ubi ait: Precor vos & conjuro vos, & supplico me ad vos, Angelus Uriel, Angelus Raguel, Ange- lus Tubuel, Angelus Michael, Angelus Adimis, Angelus Tubuas, Angelus Sa- baoth, Angelus Simibel. Dum vero hac oratio sacrilega usque ad finem per-

affigatur, evidens est Coemptum Synodos Ger- manicam II. & Romanam hoc anno habitas in sequentem, Sueffonensem in currentem, Li- ptingensem in annum DCCXLIV. & Germani- cam sub Karolomanno habitam, in annum DCCXLIII. magno Chronologiae detrimento discessisse.

Annalista Metensis hoc anno scribit: Karlo- mannus adunata manu valida Saxoniam ingres- sus est. Captisque habitatoribus, qui suo Regno

lecta fuisset, Zacharias sanctus Papa dixit: Quid ad hac, sancti fratres, responderis?

XXXVI. Sancti Episcopi, & venerabiles pre- sbyteri responderunt: Quid aliud agen- dum est, nisi ut omnia, que coram nobis lecta sunt, igne concrementur; auctores vero eorum anathematis vinculo percillantur? Octo enim nomina Angelorum, que in sua oratione Aldebertus invocavit, non Angelorum, praeter Michaelis, sed magis demonum nomina sunt, quos ad praesandum sibi auxilium invocavit. Nos autem, ut a vestro sancto Apostolatu e- docemur, & divina tradit auctoritas, non plus, quam trium Angelorum nomi- na agnoscimus, id est, Michael, Gabriel, Raphael. Hac Patres: quibus perspicue intelligis librum quartum Esdrae nomine vulgatum, in quo frequens est mentio Angeli Uriel, ab Ecclesia Romana pro- scriptum, penitusque esse rejectum. Ha- bentur eadem de tribus tantummodo An- gelorum nominibus in Capitularibus (a) Caroli Magni. Pergunt acta.

Zacharias sanctus Papa dixit: Opti- me provisum est a vestra sanctitate, ut conscripta illius omnia igne concrementur. Sed opportunum est, ut ad reprobationem in serinio nostro conferrentur ad perpe- tuam confusionem. Nunc vero, quia om- nia peracta sunt, de utrorumque sen- tentia, quorum superius mentio facta est, pertractandum est. Uniuersum Concilium dixit: Aldebertus, cujus nobis actus, & nefaria commenta lecta sunt, & qui se Apostolum censuit nominari: & capil- los & ungulas suas populis pro sanctita- ze tribuit, quique sub obtentu Angelo- rum demones in suum auxilium invocat: sit ab omni officio sacerdotali alienus, agens penitentiam pro commissis, & am- plius jam populum minime seducat. Sin- autem in his erroribus perseveraverit, & populum amplius seduxerit: sit ana- thema, & aeterno Dei judicio condemne- tur, omnisque pariter, qui ei consenserit, & ejus doctrinam securus fuerit, aut adjunctus fuerit. Similiter & Clemens qui per suam stultitiam sanctorum Pa- trum statuta, omniaque Synodalia acta respuit, inferens etiam Christianis Ju- daismum, dum, praedicat fratrem fra- tris defuncti accipere posse uxorem; in- super & Dominum Jesum Christum de-

(a) Capitu- lar. lib. I. cap. 16. XXXVII. Sententia in Alde- bertum, & Cle- mentem lata.

PAGIUS adfines esse videbantur, absque ullius belli di- serimine feliciter conquesti: & plurimis eorum Christum Duce baptizatis sacramenta Baptismatis, consecuti sunt. Eodem anno Theobaldo rebellan- te filio Godofridi Ducis Alamannorum, Pippi- nus cum virtute exercitus sui & Dei auxilio in Alamanniam ingressus, viriliter ipsum in fugam converterit, & ad obsidionem Alpium fugientem expulit: revocatoque illo, ejuudem loci Ducatum dedit. & ad propria removit. Quod habet

scendentem ad inferos omnes pios, & im- pios exinde praedicat abstraxisse: ab omni sacerdotali officio nudatus sit, & ana- thematis vinculo obligatus, pariterque Dei judicio condemnatus, & omnis, qui ejus sacrilegis consenserit praedicationi- bus. Hactenus Acta Concilii, quibus tum Zachariae, tum aliorum Episcoporum & presbyterorum superius nominatorum apposita est subscriptio. Vides, Lector, eadem sententia in Clementem prolata ob id, quod sacrorum Conciliorum, & Ecclesiae doctorum doctrinam respueret, perstringi, damnarique pariter Novatores eadem cum Clemente perfide sentientes?

Ad haec spectant, quae in Capitularibus XXXVIII. Caroli habentur his verbis: (b) Pseudo- graphae, & dubiae narrationes, vel quae omnino contra Catholicam fidem sunt, ut epistola pessima, & falsissima, quam tran- acto anno, dicebant aliqui errantes, & in errorem mittentes, quod de caelo ceci- disse: nec credantur, nec legantur, sed comburantur, ne in errorem pro ta- li scripto populus mittatur: sed solum canonici libri, & Catholici tractatus, & Sanctorum auctoritates, & dicta legan- tur, & tradantur. Respicit hoc etiam, quod in iisdem habetur de Scotis, qui mentiebantur se esse Episcopos (c): Vel quod in eos, (d) qui falsa nomina Mar- tyrum, & incertas Sanctorum memorias venerantur, statutum est.

Quod rursus ad idem Concilium spe- ctat, desiderari videntur ea Synodi Ac- ta, quibus confirmata sunt, quae in Sy- nodo a Bonifacio hoc anno in Germa- nia collecta statuta fuerunt, nisi per se ea seorsum a Zacharia dixerimus confir- mata, qui de iisdem omnibus post hanc Sy- nodum litteras dedit ad eundem Boni- facium verbis istis (e):

Reverendissimo & sanctissimo fratri Bo- nifacio Coepiscopo Zacharias servus ser- vorum Dei.

Cum nobis sanctissima fraternitatis tuae syllaba delata fuissent, atque per singu- la legi fecissemus, reperimus in earundem litterarum serie, quod peccatis nostris fa- cientibus, dum Dominici tritici semina quaereres elaborare ad augendam frugum spiritualium: subito inimici superseminave- runt zizania, ut sanctitatem tuam in bono opere impedirent. Sed tua sancta fra- ternitas incessanter orationi inset pari-

X x x 2 ter

iste Annalista de bello Saxonico, descripsit ex Continuatore Fredegarii in Appendice, ubi ait, id factum evoluto triennio, Principatus sci- licet Carolomanni. Annalista Nizarianus hoc bellum praesenti anno etiam consignat. Quoad bellum Alamannicum idem Continuator illud in annum sequentem differt, nihilque certi quoad rei gesta tempus statui potest. Annalista Metensis ad annum DCCXLIV. recitat etiam bellum Aquitanicum a Caroloman- no

(b) Cap. l. i. c. 78.

(c) Lib. 78. add. 3. c. 37. (d) lib. 1. c. 42.

(e) Cod. lib. 2. c. 7. XXXIX. Zachariae Pap. epist. ad Bonifa- cium.

XII.

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

ter cum fratribus, qui tecum laborant, ut spiritali sarculo eradicare possis zizania. Hoc opus si tibi semper erit in voluntate; Deus sine dubio adjuvat, ut beatus Gregorius Papa; Bonum opus (inquit) nobis sit in voluntate; nam ex divino adiutorio erit in perfectione. Unde, carissime frater, confortare in Domino, & ipse erit adiutor tuus.

XL. De incurfione autem Gentium, quæ in tuis plebibus facta est, mœrendum nobis est: sed hæc aduersitas nullatenus tuam fraternitatem conturbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus sepius est depopulata, & tamen omnipotens Dominus dignatus est eam consolari. Sic etiam credimus, quia & vos consolabitur, si fideliter ad eum clamaueritis, & ieiunium, supplicationesque litaniarum in populis commissis agendas, prædicaueritis. Nos quoque (licet peccatores existimamus) precibus nostris, & consecratorum nostrorum in quantum possumus, adiuuamus.

De Synodo autem congregata apud Francorum provinciam, mediantibus Pipino & Carolomanno excellentissimis filiis nostris, iuxta syllabarum nostrarum commonitionem, peragente nostram vicem tua sanctitate, qualiter egisses, agnouimus, & omnipotenti Deo nostro gratias egimus, qui eorum corda confirmavit, ut in hoc pio opere adiuutores existerent, & quia omnia optime & canonicè peregeris, iam de falsis Episcopis, & fornicariis, & schismaticis, quam etiam de reliquis nomine sacerdotibus, contra canonum instituta agentibus, vel contra Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, de quibus secundum tuam relationem respondemus.

XLI. De eo vero, quod suggestisti, quia elegerunt unam ciuitatem, nempe Moguntiam omnes Francorum Principes, pertinentem usque ad paganorum fines, & in partes Germanicarum gentium, ubi antea prædicasti, quatenus ibi sedem Metropolitanam perpetuo tempore habere debeas, & inde ceteros Episcopos ad viam instruere reuerentis, & postmodum tui successores perpetuo iure possideant: hoc quia decreuerunt, nos læti suscepimus, eo quod ex Dei nutu factum est. Quod vero falsi sacerdotes, & schismatici hoc impedire conati sunt, eorum vanum agnomem Dominus dissipabit, & illa facies stabilita, quæ sanctorum Patrum statutis videntur concordare. Et quia ipsi Principes Francorum tibi etiam in hoc adiutores extiterunt: retribuatur illis omnipotens Deus

PAGIUS Hunaldus Aquitania Dux sit Monachus.

no & Pippino Majoribus Domus Franciæ gestum, quod rectus Auctor II. Appendicis ad Continuationem Fredegarii in præsentem confert: Pippinus, inquit Annalista Metensis, & Carlomannus non immemores iniuriarum Hunaldus.

adiutorii huius præmium, & innumera largiatur bona.

De illo etiam falso Episcopo, quem dixisti, quod adulterati clerici, & homicidæ filius in adulterio natus, & absque disciplina nutritus esset, & quod sui similes sacerdotes consecravit: hoc meminit tua reuerenda fraternitas, quod etiam tibi sæpe scripsimus, ut nullus homicida, nullus adulter, nullus fornicator sacrum ministerium debeat tractare; sed neque ex penitente quis, ut talis, qualem sacri canones prohibent, esse sacerdotem.

De baptizatis vero ab illis, seu Ecclesiis consecratis, requirat tua fraternitas, si aut Ecclesias in nomine sanctæ Trinitatis consecraverunt, aut paruulos similiter baptizauerunt: & tunc consecratio Ecclesiarum, & paruulorum baptisma sit rite confirmatum.

Hoc etiam pariter retulisti, quod illi, qui ante profecti sunt sacerdotes, se a nobis absolutos esse, apud Francorum provinciam divulgarent. Quod tua sancta fraternitas nullo modo credat: quia impossibile est, ut si hoc fecissemus, non tuæ caritati per nostras indicassemus litteras. Impossibile ergo nullo modo credas: quia non aliud predicamus, & aliud agimus aut aliud dirigimus, ut illi garrunt; sed auxiliante Deo, illud firmissime hortamur, ut teneas, ut sanctorum Patrum institutis, & consultis sacrorum canonum omni modo parere studeas.

Quod obsecrasti, ut Francorum Principibus scriberemus: scias a nobis esse gestum. Per singula enim eis scripsimus, ut petisti, ut tibi amici sint, & adiutores in Dominico opere existant.

De censu vero expetendo, quod impetrare a Francis, ad reparandas Ecclesias, vel monasteria plus non potuisti, quam ut vertente anno, ab unoquoque conjugio seruorum duodecim denarii redendantur: ex hoc gratias ago Deo, quia hoc potuisti impetrare. Dum enim Dominus donauerit quietem, augebuntur & luminaria sanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit a Sarracenis, Saxonibus, vel Frisonibus, sicut tu ipse nobis innotuisti.

De his etiam, qui postquam depositi sunt pro capitalibus peccatis de gradu sacerdotali, reperiuntur nec clerici esse velle, nec monachi sub penitentia, sed * pergentes ad palatium Regis Francorum, rogant, ut eis loca tribuat Ecclesiarum, vel monasteriorum, ut dispergant sanctorum loca: de his, inquam, quid fieri de-

di perfidi Ducis, & vastationis, quam illis in Bagoniam dimicantibus, perpetravit, collecto exercitu Ligerim transeunt, & Castra in finibus Aquitania ponunt. Videns autem Hunaldus, quod eis resistere non valeret, omnem voluntatem

XLII.

XLIII.

* peragratas

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

debeat, Francorum Principibus commonitoria direximus scripta.

XLIV. In alia quippe tua epistola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerunt falsi & schismatici Episcopi, id est, Aldebertus & Clemens; in qua omnia Acta eorum, ac impiissimum errorem singularitè indicasti. Nos autem, congregatis sacerdotibus nostris, eorundem præuorum sceleratissima Acta in eorum præsentia legi fecimus. Et cum nobis coram Concilio lecta fuissent: pio studio omnes eadem schismatica dogmata, & sceleratissimam vitam, quam sibi Aldebertus describi fecit, una voce decreuerunt, ut igne cremarentur. Sed nos hoc non fieri rectum iudicantes, pro eorum perpetua damnatione in serinio sanctæ Ecclesiæ reseruari mandauimus. Ad hæc etiam dignam sententiam contra eorum errorem scribi fecimus; cuius exemplar epistolæ ad tuam direximus sanctitatem, ut lecta in provincia Francorum, omnis schismaticus audiens taliter a sancta, & Apostolica Ecclesia iudicatum, a sensu sui prauitate respiciat.

XLV. In tertia vero Epistola tua intimaisti nobis de alio seductore Geuulilobo, qui antea falso Episcopi honore fungebatur, & quia sine consultu ad nos properat. Hic dum aduenerit, ut Domino placuerit, fiet. Tua autem reuerentia, ut auxilianie Domino caput, vice nostra, petimus, perficere studeat. Volumus, namque omni anno, tempore apto, in provincia Francorum Concilium te celebrare, ut frequentia sacerdotum per instituta sacrorum canonum correctæ, illis nulla aduersitas valeat pullulare, sed magis Ecclesiæ sanctæ unitas & disciplina Apostolica ubique in illis partibus dilatata existat, ut non amplius populi, per falsos sacerdotes deprauati, demergantur in interitum. Dum vero Concilium congregaueris, sic tua fraternitas conflictum habeat cum Metropolitanis, ut nullus sine commendatitiis suscipiatur epistolis. Pro eadem quippe causa, & pro omnibus utilitatibus sanctæ Ecclesiæ Francorum Principibus direximus litteras, ut alias præfati sumus. De ciuitate autem illa, quæ nuper Agrippina vocabatur, nunc vero Colonia, iuxta petitionem Francorum, per nostræ auctoritatis præceptum nomini tuo Metropolim confirmauimus, & tuæ sanctitati direximus ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ stabilitatem. Deus te incolamem custodiat, reuerendissime frater. Data prid. Kalend. Novembris, imperante domino Augusto Constantino, an-

PAGIUS

tom eorum se facere sacramentis & obfidibus dicitis sponddit; ipsunquæ cum omnibus qui habebat inuictorum Principum seruidio se mancipauit. Eodemque anno Hunaldus Dux germanum

no vigesimo septimo Imperii ejus, Indictio. ne decima quarta.

Desiderantur litteræ, quas se ad Francorum Principes scripsisse testatur.

Constat pariter cum iisdem Pontificiis litteris redditam esse eidem Bonifacio epistolam ejus, qui a secretis, siue ab epistolis erat ipsi Romano Pontifici Zachariæ, quam quod nunquam hactenus cufam sciamus, hic tibi scribendam curauimus. Sic se habet (a):

Summis & Deo amabilibus apicibus acceptis, cum magno, & omni, quo condecet honore, & ueneratione relegi. Et quia post tot tempora merui ex vestris syllabis uisitari, omnipotenti Deo nostro gratias egi, qui me indignum famulum suum etiam de uestra lætificauit incolumitate. Igitur omnia, quæ nobis per nunc directas litteras præcepistis, ut Dominus vires donare dignatus est adimpleuimus; sed & ea, quæ Domino Apostolico suggestisti, & per nos sunt suscepta, & annuntiata, atque relecta, & nos ea pertractantes omnia scripta, quæ uobis ab eo directæ sunt, a nobis esse dictata iuxta uestram voluntatem cognoscite: sed & quod non sperabatis fieri, suggestimus, & facta est Synodus sacerdotum, præsentem Domino Apostolico, & relecta est sacrilega illius Aldeberti nefandissimi uita, & omnia opuscula ejus coram Synodo: pariter epistola sanctissimæ paternitatis uestræ, ubi de illo, & de Clementis dementia suggestisti: & sic post gesta peracta, sententia anatæmatis in eos promulgata est, vel in omnes, qui eorum nefandam secuti fuerint sectam: Cujus instar, hoc est exemplar, uobis a Domino Apostolico directæ est. Et hæc coram præsentia præsentis fratris nostri Deneardi uenerabilis presbyteri acta sunt, & ipse uobis ore proprio poterit enarrare, quod omnia ista per nos acta sunt. Nam pro certo cognoscite, sanctissime pater, quia in omnibus me paratum offero uestris obtemperantem præceptis: tantummodo peto, ut pro nobis orare iubeatis. Scio enim, quia uestris orationibus adjutus, erutus sum a tentationibus inimici, & miserius Dominus suo famulo, medelam tribuit, & diuersis infirmitatibus circumdatus quamquam indignus, illud Apostoli sequor consolationis dictum, quo ait: (b) Cum infirmor, tum potens sum, Et (c) Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me per uestras sanctas preces, uirtus Christi.

Venerandas namque sorores nostras, & Dei

XLVI.

(a) Eod. qui supr. Cod. ep. 4.

Secretarius Bonifacio.

De Synodo Romana in causa Aldeberti.

(b) 2. Cor. 12. (c) Ibid.

XLVII.

suum nomine Hattonem per falsa sacramenta decipiens, de Pictaui ad se uenire iussit, cui statim oculos eruit, & sub custodia reuulsit. Sed non post multos dies Hunaldus coronæ capitis de-

CHRISTI
745.ZACHARIÆ PAP.
4.CONST. COPRON. IMP.
5.

Dei ancillas, quæ apud Limina sanctorum Patrum Apostolorum properavere, quas etiam nobis vestra sancta Paternitas commendare jussit, in quantum Dominus vires donare dignatus fuerit, curam earum habemus propter vestram sanctam præceptionem. Benedictionem etenim, quam nobis direxistis, suscepimus, idest, poculum argenteum, & sudonem unam: quæ in duplici suscepimus benedictione, eo quod a tanto patre meruimus visitari. Et licet retribuere non valeamus, tamen ad invicem caritatis cum magna reverentia direximus cinnamomum unc. iiii. costum unc. iiii. piper lib. ii. cotzumbrem lib. i. quæ peto, ut absque injuria suscipere jubeat, & ut pro nobis orare dignemini omnino deprecor. Incolumem sanctissimam paternitatem vestram divina conservet majestas orantem pro nobis Deum, meritis Apostolorum decorande pater. Hactenus epistola.

PAGIUS *posita & Monachi voto promissa, in Monasterium, quod Radis insula situm est, intravit, filiumque suum Vvaifariam in Principatu reliquit. Radis insula hodie a Gallis l'isle de Re vulgo*

Cæterum simul cum his missa sunt anni hujus Synodi Acta in Germaniam, eadem quoque recepta. Nam eadem legibus suis Carolus probata reddidit, dum legem statuit adversus hujusmodi pseudoprophetas, (a) quam superius recitavimus.

Finem hunc acceperunt res gestæ præsentis anni, quo pseudoapostoli una cum suis ipsorum erroribus delati ad Apostolicam Sedem, damnationis sententiam acceperunt: sicque cuncta machinamenta diaboli sunt dissoluta, quibus novam coalescentem Ecclesiam ille perfidus hostis humani generis perturbare conatus est, ejusmodi subdolis operariis; sed Bonifacio ad primarium dominum vineæ ex adverso clamante: (b) Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliantur vineas: 2. nam vinea nostra floruit. Et (c) Increpa feras arundinis. Laqueo illæ anathematis præfocata cessarunt.

(a) Cap. l. l. c. 78. XLVIII.

(b) Cantic.

(c) Ps. 67.

Re-

nuncupatur, in Oceano Aquitanico positas, de quo Hadrianus Valesius in Not. Gall. de Vvaifario Duce, qui Ecclesiæ parum æquus fuit, pluribus infra.

JESU CHRISTI
ANNUS
746.ZACHARIÆ PAP.
ANNUS
5.CONSTANTINI COPRON. IMP.
ANNUS
6.

I. Terræmotus in Palæstina.

R Edemptoris annus sequitur septingentesimus quadragesimus sextus Indictionis decimæ quartæ, quo bello civili inter se mutuo confligentes Sarraceni in Syria, Mauvias sibi subiicit Emesam, Damascum, Heliopolim, & Hierosolymam. Quo etiam tempore post tenebras terræmotus prodigiosi facti sunt in Syria & Palæstina, & pestis ingens in Calabria & Sicilia incipiens, invasit demum Constantinopolim. De his enim ista Theophanes: A quarta, (inquit) Augusti usque ad Octobris Kalendas tenebræ factæ sunt caliginosæ. Et paulo post: Anno sexto Imperii Constantini, factus est terræmotus magnus in Palæstina, & circa Jordanem & totam Syriam, mense Januario, hora quarta, & multa millia, quin & innumeralia hominum mortua sunt: Ecclesiæque & monasteria corruerunt, & maxime penes eremum sanctæ civitatis.

II. Pestis dira grassatur Constantinopoli.

Eodem anno pestilens morbus e Sicilia, & Calabria incipiens, velut quidam ignis depascens, ad Monobasiam, & Heliadæm, atque interiacentes insulas venit per totam quartam decimam Indictionem, flagellans impium Constantinum, & cohibens ab infantia, quam adversus sanctas Ecclesias, & sanctas ac venerabiles imagines intentabat. Verum ille, ut Pharaon quondam, incorrectus permanit. Sane pestilentia hæc, bubonis dicta, discur-

rens, decimaquarta Indictione, ad regiam pervenit urbem. Cœperunt autem fieri subito tam in hominum vestimentis, quam in sacris Ecclesiarum indumentis, & in velis cruciculæ plurimæ, veluti ex oleo designatæ. Facta est ergo hinc tristitia, & defectio animi multa propter dubium ejusmodi signum. Venit nubilominus & divinitus indignatio, dissipans incessanter non solum urbis cives, sed & in omnibus suburbanis ejus degentes. Factæ vero sunt & phantasia in multis hominum, qui in * extasi facti, existimabant se cum peregrinis quibusdam (ut putabant) & trucibus faciebus comitari: & eos, qui in itinere obvii fiebant, se quasi amicos salutare, ac colloqui fingebant. Notatis vero iis, quæ dicebantur ab eis, hæc postea referebant. Contemplabantur autem eosdem domos ingredi, & alios quidem ex domo deferre, alios autem vulnerare. Contigit autem eorum, quæ dicta sunt ab eis, plurima, ut viderunt, fieri. Ita quidem significans Deus non ob aeris ista fieri intemperiem, sed immisiones esse per angelos malos, ut alias factum vidimus superioribus temporibus.

Quæ igitur cœpit hoc anno pestilentia & sequenti grassata est, tertio quoque anno majoribus perseveravit incrementis: nam pergit Theophanes: Præterea vernali tempore primæ Indictionis magis exten-

* extasi

III.

Pestis

grassatur.

ten-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6239.

SÆC. VIII.
Anno Eræ Hisp.
DCC.
LXXXIV.
Anno Hegiræ
CXXXIX.
inchoato die 22.
Septemb.

Saraceni belli inter sinis in-ter se divis.

27. B. D. 6. P. 17. April. Indict. 14.

JESU CHRISTI 746.

ZACHARIÆ PAPÆ 6.

CONSTANTINI COPRONYMI 27. & 6.

Num. I. ad VI. Baronius ex Theophane juxta versionem Anastasii variis annis gesta recitat. Theophanes enim ad annum V. Constantini Imp. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, scribit: Hoc anno collectis omnibus copiis cum Marvam (Saracenorum Calipha) bello configit Suliman (qui nepos erat Ibraimi quondam Caliphæ:) militumque fetem millibus ex exercitu desideratis superatur, & fugitivus per Myram se recipit, atque inde in Persidem. Emeseni quoque, ut Heliopolita & Damasceni seditionem adversus Marvam excitata, oclusis Civitatum portis ingressum negaverunt. In filio adversus Dabaccum copiosa militum manu misso, ipse Emesam versus arma dirigit, & urbem mensum quatuor spatio in potestatem recipit. Interea Dabac ingentibus copiis stipatus accessit: cum quo Marvam in Mesopotamia pralio congressus, multis occisis, ipsum vivum captum neci tradidit. Dum hæc geruntur Con-

stantinus Germanicam invadit, exercitumque in Syriam & Dulichiam emittit, commodam ex Arabum bellis vincendi occasionem nactus. Arabes etiam ex eis Urbibus inermes eductos & in fidem suam receptos, nec non patris consanguineos cum pluribus Syris Monophysitis hæreticorum nota inu-ssis Byzantium transtulit: quorum reliquæ Thraciam incolentes in hodiernum usque diem Trinitatem in hymno ter sancto crucifigentes Petri Eulonis mentem tenent, & in ea perseverant. Porro a die decima usque ad decimam quintam Augusti tenebræ fuerunt caliginosæ. Eo tempore Marvam parva victoriæ, & Edessa recepta, consanguineos Iram & libertos omnes occidit: muris etiam Heliopoleos everfis, viros auctoritate præstantiores e medio subtulit, cæteros vero, qui in his Urbibus superfuere, mutilavit. Hæc præsentis anno contingere, ex iisque intelligimus, Imperium Saracenicum jam inclinasse, quod magis ex dicendis sequentibus annis patebit.

Magna pestis, de qua fufe Baronius, ad annos sequentes propagata. Theophanes enim ad annum VI. Constantini Imp. Kalendis Septemb. præsentis Christi anni inchoatum, ait: Hoc anno mensis Januarii die decimo octavo, hora quarta, magnus terra motus in Palæstina, circa Jordanem, & in omni Syria factus est, adeo ut milia hominum myriades ac pene infinita perierint, & Ecclesia Monasteriaque conciderint, & maxime circa Sancta Civitatis solitudinem. Loquitur de hoc terræ motu Elmacinus in Historia Saracenicæ, sed illum alligat cum anno Diocle-

II.

Palæstina

magno ter-

ra motu

quassata.

tia-

densa est, æstivo autem prorsus incendit, ita ut integræ quoque domus penitus clauderentur, nec essent qui non haberent mortuos sepelire. Ex necessitate itaque multa excogitatum est, quod super animalia tabulæ sternerentur, & ita super has impositi mortui deferrentur: pari modo & alii in plaustris suprapositi mortui deferrentur. Cum autem repleta fuissent universa tam scilicet urbana, quam suburbana monumenta, & cisterne quoque sine aqua, & lacus, & plurimæ vineæ, necnon & interiores horti, qui intra veteres muros erant ad hujusmodi capeffendam sepulchram effossi sunt. Et ita vix omnia hæc ad tantam necessitatem sufficere valuerunt; omni autem domo calamitate repleta propter depositionem, quæ impie facta est ab Imperatoribus sacrarum imaginum. Hucusque de his Theophanes: jungens simul tres annos, quibus eadem pestilentia Constantinopolim in primis depasta est.

IV.

Sed quæ breviter de his habet Theodorus Studita in oratione de S. Platone, hic sunt breviter recitanda, utpote ab auctore dignissimo scripta, qui & suæ ætatis res est prosecutus. Dum enim agit de avis suis Sergio, & Euphemia, hac peste defunctis, ex quibus ipse Theodorus genitus esset, hanc subiicit de his narrationem: Quoniam, (inquit) illis temporibus celestis ira inflicta est (res enim me admonet, ut de hac dicam; quippe quæ publicam intulerit calamitatem, non in paucis aliquibus regionibus ac civitatibus versans, sed velut Ægyptiacum quoddam flagellum ex alia in aliam civitatem transiens) ac vel maxime in regia urbe Byzantio malum illud fuit: Hi vero, quos diximus semper memorabi-

PAGIUS

tiani CLX. die XXIX. Augusti anni Christi DCCXLIII. inchoato, atque: Reversi sunt in Ægyptum die vigesimo primo mensis Tubæ (mensis Ægyptiaci, cujus dies XXI. concurrat cum die XVI. Januarii nostri) qua nocte magnus ortus terra motus multas Urbes destruxit, pereun- tibus incolis sub ruinis: & multa naves in mari submersæ sunt. Ajunt autem illum terra motum universalem fuisse per omnes Regiones, ad extremum usque Orientem, eaque nocte sexcentas in Oriente Urbes divitas fuisse, hominesque & animalia innumera occubuisse.

III. Immanis pestis hoc & sequenti anno grassatur.

Pergit Theophanes: Hoc eodem anno lues pestilentialis a Cilicia & Calabria primum exorta, atque velut ignis sensim depascens per Monachiam, & Græciam, adjacentesque insulas pervagata, tota Indictione decima quarta irreligiosum Constantinum flagellavit, si modo potuisset ab ea, qua in Ecclesiis & Venerandas Imagines ferebatur insania, retrahere & compescere; ipse tamen prout quondam Pharaon in malis obduratus & inemendatus perseveravit. Pestilens illud bubonis virus ad Imperatricem usque Urbem propagatum est Indictione decima quinta. Ac primum quidem invisio quodam modo, & de repente corpora invadebat; tum vero in hominum vestibus & in Ecclesiarum sacris indumentis cru-

les, & vita excefferunt. Non alienum autem fortasse fuerit utilitatis causa mortis etiam ipsius genus conscribere. Narratio enim hæc talis est, quæ illorum animos terrere possit, qui prudenter eam intellexerint. Repente in singulorum vestibus salutaris Crucis signum cæruleo colore, velut a manu aliqua pulcherrime pingente, sed Dei potius digito, & superna manu expressum cernebatur. Quicumque ergo talis deprehensus fuerat, divulgabatur, ac statim mors illi afferre-

V.

batur. Eodem die aliquis mortuum efferebat, & ipse mortuus efferebatur. Duo simul in feretro, quatuor in jumento portabantur: onera corporum miserabilium semper recens cumulata. Lamentationes ubique, & voces miserabiles undique resonantes. Qui mortuorum cadavera efferebant, tam multis oneribus sufficere non poterant: itaque deerant, qui tot mortuos sepelirent. Claudebantur domus, urbis regiones inanes fiebant, sepulcra ipsa implebantur, cum intra duos menses urbs celeberrima, & multis millibus hominum habitata; jam deserta, & talis fere sit facta, ut si a nullis habitaretur. Hæc illius impii Constantinii temporibus acciderunt, a quo imago Christi contumeliose spreta, & a nefario illo homine, ac populi corruptore simulacra erroris nominata: immo vero Christus ipse nosse Deus ab eo despectus fuit: siquidem honor imaginis ad eum refertur, cujus est ipsa imago, ut divinus Basilius quodam loco ait. Hæc Dei virga (ut aliquis diceret) prima fuit iustissima, qua peccantes homines instruerentur, nosque a summa nostra malitia revocati emendaremur: ita

Pestis fævit ob offensas sacras Imagines.

PAGIUS

cerent. Ex necessitate igitur in hunc modum urgentis angustia animantibus in quadrum adinvicem junctis, ac suis clitelis instructis trabeculas, quibus affixi affores, superponere, ac ita mortuorum cadavera in tumulum efferre excogitatum est: & cadavera rursus cadaveribus congesta concervabant curribus exportanda. Cum vero tam Urbis, quam suburbiorum monumenta mortuis corporibus optata exundarent, cisterne atque etiam piscinas exsiccatas, nec non vineas excavare & effodere coacti, hortos quoque veteribus muris cinctos, ad hujusmodi humanorum cadaverum sepultura officium destinare compulsi sunt: ac ne vix quidem eo pacto hujusmodi necessitati exhaurienda suffecerunt. Porro cum omnes familiae ex ista calamitate, nimium ob Sacrarum Imaginum impie justam a Principibus abrogationem, diminuta vel penitus deleta apparent, derepente Agarenorum Classis Alexandria instructa Cyprum, ubi Romana Classis stationem agebat, appellere visa est. Cum vero Cibyrræotarum Dux Agarenus in Cerænae portu occupatis ejus faucibus ex improviso strene fuisset adoratus, & mille hostium Armonibus tres soler evasisse narravit. De eadem peste & Saraceno- rum Classe fusc Nicephorus in Breviario Historico.

V. Rachi Rex leges Longobardorum confirmat.

Ad num. VI. Rachi Longobardorum Rex leges a Rothari & Luitprando ejus Decefforibus latas confirmavit, anno Regni mei secundo, die Kalendarum Martiarum, Indictione quarta decima, inquit Rachi in suarum legum præfatione. Quare Baronius mortem Luitprandi, & initium Rachi Regis cum anno DCCXLIV. accurate alligavit, & is nonnisi post Kalendas Martias illius Christi anni Regnum inierat; alioquin præfenti anno die prima Martii secundum Regni sui annum numerare non potuisset. Imo nonnisi post diem IV. ejusdem mensis regnare coepit. Ughellus enim Tom. II. Italiae Sacre hujus Regis Diploma refert, quo confirmantur Thoma Episc. Placentino bona a suis Antecessoribus concessa: Actum Ticino in Palatio, quarta die mensis Martii, anno DCCXLV. anno felicissimi Regni nostri secundo, Indi. XLV. feliciter. [1]

VI. S. Virgilius Episc. Salisburgensis.

Ante hunc annum Sanctus Virgilius, quintus Salisburgensis Ecclesiæ Episcopus, ex Hibernia, ubi natus erat, in Galliam venit, ubi a Pippino Francorum Principe apud Carniacum exceptus fuit, qui eum secum fere duobus annis propter Dei amorem retinuit. Cumque Sal-

inquam illa, quæ ad salutis viam his cunctis dux est, qui ejus correctionem prudenter, & æquo animo accipiunt. Hucusque Theodorus sublimis philosophatus. Sed de rebus Orientalibus hætenus.

Hoc anno, quo absolvitur secundus, atque tertius incipit numerari Rachi Regis Longobardorum annus, ipse Rex conventum coegit omnium Principum Longobardorum, ut publicis initiis comitiis, una simul de legibus agerent Longobardorum, vel emendandis, vel addendis: quas ex sententia omnium bene dispositas, hoc itidem anno secundo Ann. Eccl. Tom. XII.

Regni ejus, Indictione decimaquarta, hac præfatione proposita promulgavit: Quoniam gloriosissimus, & præcellens

Rotharis hujus Longobardorum gentis Princeps, sibi, Deo inspirante, leges inseruit, atque innovavit, ut omnes intentiones, & dissensiones malorum regali studio rescires: equidem statuit, ut cuncti successores ejus, quæ sibi, Deo inspirante, aspera & dura cognoscerent, illo ad molliem, & pietatis adducerent gratiam. Deinde successor ejus Grimoald præcellentissimus Rex, dum studiose, ac vigilanter singulorum considerans necessi-

VI. Legiflatores Reges Longobardorum.

Y y y ta-

tzburgensis Ecclesia proprio careret Episcopo, Pippinus, cui Bavaria & tota Norica Provincia subiectæ erant, tranfmisit Virgilium ad Otilonem Bavariæ Ducem, illic Episcopatum Salzturgensem concessit. Electionem suam ferme duorum annorum spatii Virgilius dissimulavit, sed tandem unktionem Episcopalem suscipere consensit, ordinatusque est a provincialibus Presulibus anno Nativitatis Domini DCCXLVII. XVII. Kal. Julii, vel, ut alia lectio habet, anno Nativitatis Domini DCCXLVII. Hæc fere de verbo ad verbum ex ejus Vita excerpta, cujus Auctor Anonymus, Sancti Eberhardi Episcopi itidem Salzturgensis discipulus, medio sæculo XII. floruit, ut videre est apud Mabilonium Sæc. III. Benedic. part. II. ubi eam ex Canisio Tom. I. Antiq. Eccl. recitat. Verum is Anonymus non minus in Chronologiam peccat, quam Egilwardus Monachus in Vita Sancti Burchardi Episcopi Wirziburgensis, ideoque sicuti in Vita Burchardi retinenda narratio, & notæ Chronologicæ plerumque parum curandæ, ac corrigendæ; ita & in Vita Sancti Virgilii. Quomodo enim Virgilius eo Christi anno, postquam biennio cum Pippino, alteroque biennio cum Otitone Duce mansisset, Episcopus consecrari potuit; cum Otilo anno DCCXLVIII. e vivis excefferit? præterea Poeta Incertus in Versibus de Ordine Comprovincialium Pontificum, in Epitaphio Virgilii testatur, cum fere per annos quadraginta Episcopatu Salzturgensi præfuisse, & tamen in ejus Vita mors illius copulatur, vel cum anno DCCLXXX. vel cum anno DCCLXXXV. secundum diversas lectiones. Quare verum esse non potest quod in ea habetur, Virgilium vicefimo aut circiter post currentem anno Episcopatum dictum fuisse. Unde cum anno DCCLXXXV. ut eo anno videbimus, animam Deo reddiderit, hoc circiter anno Episcopus ordinatus est aliquo die Kalendarum Julii mendose in ejus Vita descripto. Ita vera erunt hæc Epitaphii Virgiliani carmina.

Quique regebat ovans præsentis culmina Sedis Ferme quater decos cavis cum fratribus annos.

Ejus labores in populis Carinthia convertendis infra ex eodem Auctore narrabimus. Hic tantum receptissima opinio, quæ Sanctum Virgilium confandit cum alio Virgilio, quem Sanctus Bonifacius in Epistola ad Zachariam Papam

VII.

NOTÆ [1] O Uin nec Kalendis Septembris Rachi Regis regnum capeffiverat, ut in nota ad A. 744. 6. demonstravi. MANS2

IV. Itorunquæ DCCXLVIII.

rates, quæ illis melius complacere ad cultum salutis, augendo, minuendoque adduxit. Post hunc vero gloriosissimus, & Orthodoxæ Fidei cultor, atque hujus gentis gubernator, & noster per Dei omnipotentiam nutritor Luitprandus eximius, ac præcelsus, ac sapientissimus Princeps, persistens in Dei operibus, & quotidianis vigiliis, * omnipotentia & sobrietate ornatus, sicuti a Deo promeruit, per ipsius inspirationem omnia cogentem, reliquit, & in edicti pagina cum suis Longobardis iudiciis confirmavit. Idcirco

* omni continencia.

PAGIUS S. Virgilius dicitur a Virgilio a S. Bonifacio accusato.

pam data accusavit, quod discordias inter se & Odilonem Bajoriæ Ducem feminaret, confutanda. Eam amplexus est Baronius an. DCCXLIV. num. I. & DCCXLVIII. num. II. & Velferus lib. 5. Sanctum Virgilium his verbis excusat: fit verisimile, inquit, aut purgasse se Virgilium Pontifici, sive coram sive per literas, aut cognitis invidiorum utrimque fraudibus, ultro, quod inter bonos solet, in gratiam esse reditum. Sane Bonifacius toto deinde septennio superstit, neque istius tamen dissensionis præterea vestigium apparet. Verum Sanctus Virgilius hac excusatione non indiget, cum ab illo Virgilio, qui cum Sidonio adversus Bonifacium de forma Baptismi disputavit, diversus sit. Sicut enim hoc tempore præter Sidonium istum vixere duo alii Sidonii, quorum alter Episcopus Constantinensis ac Abbas Auziæ, alter vero Laurencensis Episcopus; sic præter Virgilium ejus socium extitit alius Virgilius, qui postea Salisburgensis Episcopus fuit. Præterea Virgilius, qui Bonifacium accusavit Romam eam ob rem profectus est, ut manifeste deducitur ex Epistola Zachariæ ad Bonifacium, quæ ordine est CXL. inter Bonifacianas, in qua dicit Pontifex de Virgilio: Aiens quod & a nobis esse absolutus, ut unius defuncti ex quatuor illis Episcopis, quos tua illic ordinavit fraternitas, Diaconum obtineret. Si enim absolutus fuit, seu, ut nunc loquimur, dimissus a Zacharia, eum Romam profectum fuisse oportet. Sed in Vita Sancti Virgiliti nulla, neque discordiæ cum Bonifacio, neque ullius profectiois Romanæ mentio. Quare minime dubitandum, quin Sanctus Virgilius alius sit a Virgilio illo, cujus patria ignoratur; cum tamen Sanctum Virgilium Hibernum fuisse testentur ejus Vita, hujusque Epitaphum laudatum. Hic porro monendus est Lector, Baronium anno DCCXLVIII. num. III. & seqq. ubi eam epistolam refert, usum esse exemplari valde depravato, in quo phræses integræ deerant, & in quo loco citatorum verborum legebatur, dicens, quod a nobis accepisset licentiam, quæ sunt verba alticui scio modum loquendi illis temporibus usitatum non intelligentis.

VIII.

Annalista Metensis hoc anno habet: Karlo-

per Redemptoris nostri providentiam ego divino auxilio fretus Raabis præcellentissimus, & eximius Princeps anno Regni mei secundo, die Kalendarum Martiarum, Indictione quartadecima, dum cum gentis nostræ, id est, Longobardorum iudiciis, tam de Austria, quam de Tuscia, vel Neustriæ finibus, universa, quæ a decessoribus nostris statuta sunt, sollicito considerassem, quadam ibi iusta, & quadam peragenda cognovimus, &c. Satis hæc ad institutum, & rerum gestarum temporis ordinem.

Sc-

mannus, cum vidisset Alamannorum infidelitatem, cum exercitu fines eorum irrupit, & Placitum instituit in loco, qui dicitur Condilat. Ibiq. coniunctus est exercitus Francorum & Alamannorum. Fuitque ibi magnam miraculum, quod unus exercitus alium comprehendit atque ligavit; absque ullo discrimine belli. Ipsos vero, qui Principes fuerunt cum Theobaldo in solatio Odilonis contra invictos Principes Pippinum, & Karolmannum comprehendit & misericorditer secundum singularum merita correxit. Eodem quoque anno Karolmannus Princeps germano suo Pippino confessus est, quod vellet, scilicet deponere, & Dei Omnipotentis se servitio mancipare. Inde utrique se germani præparaverunt. Unus videlicet, id est Karolmannus, ut pergeret ad limina Apostolorum Petri & Pauli; Pippinus vero laborabat, ut ipsam cum summo honore & muneribus magnis destinaret. Bellum quoque Alamannicum huic anno refertur Annales Nazariani, Petaviani, & Mafciacenses, quod Annales Eginhardi & Tilliani auctiores in præcedentem perperam retrahunt. Continuator Fredegarii in Appendice bellum istud anno sexto Regni Carolomanni peractum scribit, sed illud aliter ac Annalista Metensis refert.

IX.

Isidorus Pacensis pag. 23. hæc Era DCCLXXXIV. accidisse testatur: Nonas Aprilis, (legendum, Hispania tertio Nonas Aprilis, ut feria mox memoranda indicat) die Dominica, hora prima, secundum feriæ & tertiæ, cunctis Cordubæ Civibus prospicientibus, tres soles miro modo lustrantes, quasi pallentes cum falce ignea smaragdinea præcedente fuerunt visentes; eoque ortu fame intolerabili omnes partes Hispaniæ nutu Dei habitatores suos Angeli ordinati fuerunt vastantes, ubi Angeli non proprie, sed figurate ponuntur. Fames hæc ab Auctoribus Arabicis notata. Emendator Mazarineus post hoc verbum, vastantes, e Codice MS. addit: per idem tempus Petrus Toletanus Sedis Diaconus pulcher apud Hispaniam habebatur Melodius, atque in omnibus Scripturis sapientissimus habitatores in Hispaniam propter Paschas erroneas, quæ ab eis sunt celebrata, libellum Patrum atque diversis Auctoribus pulchre compositum conscripsit, sed loco, habitatores, legendum videtur, ad habitatores.

Carolo-mannus bello Alamanni. co confesso de saculo deserenda cogitat.

I. Carolomannus monasticam vitam amplectitur.

(a) Sigebert. in Chron. & Lambert. hoc anno.

(b) In Vit. S. Bonif. l. 2. c. 8.

Septingentesimus quadagesimus septimus, Indictione decimaquinta incipit annus, quo Carolomannus nuntio remisso sæculo, monasticam vitam amplexus, Cassinense cœnobium, in agro Aquinate positum, adisse antiquorum omnium assertionem narratur. Quod ad tempus spectat, id vetus Francorum Chronicon, a Pithœo in lucem vindicatum, testatur his verbis: Septingentesimo quadagesimo septimo anno Carolomannus, relicta, quam tenebat, potestate Roman vadit, ibique mutato habitu, in Cassinum ad sanctum Benedictum secedit & monachus efficitur. Hæc ibi, & alii id ipsum hoc anno; (a) Ado autem Viennensis, Regino, & alii plures, superiori id ad factum affirmant.

Cæterum neque hoc neque superiori anno id accidisse, Zachariæ Papæ epistolæ ad Bonifacium Moguntinum Episcopum potius persuadent: atque primum in epistola ad eum scripta anno sequenti, Indictione prima, adhuc fuisse Carolomannum in principatus Francorum dignitate, una cum fratre Pipino, haud obscure ostendit his verbis (b): Consorta etiam dilectissimos nobis orthodoxos Episcopos, sacerdotes, atque levitas, ceterosque clericos, religiosos Abbates, & monachos, pariterque gloriosissimos Duces, &c. Per Duces namque & Principes, ipsum significasse Carolomannum atque Pipinum, aliæ plures ejusdem Pontificis litteræ docent. Quin etiam & in epistola ejusdem Pontificis, data itidem ad Bonifacium Indictione quinta, anno videlicet Redemptoris septingentesimo quinquagesimo primo, itidem de iisdem Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS SÆC. VIII. Anno Episcopi DCC-LXXXV. Anno Hegiræ CXXX. inchoato die 11. Septemb. fer. 2. A.C. 747. I. Carolomannus fit Monachus.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6240.

Ⓢ. A. ⓓ 7. P. 2. April. Indict. 15.

JESU CHRISTI 747.

ZACHARIÆ PAPÆ 7.

CONSTANTINI COPRONYMI 28. & 7.

AD num. I. & seqq. Carolomannus Francorum Princeps, postquam varia Concilia celebrari curavit, Fuldense Monasterium anno DCCXLIV. fundavit, (licet Baronius num. III. id perperam hoc anno factum scribat) & magnam rei Christianæ, & Ecclesiasticæ curam habuit, mundum currenti anno reliquit, ut testatur Continuator Fredegarii, qui narrata expeditione Alamannica anno superiori confecta, ait: sequenti curriculo annorum Carolomannus devotionis causa instinctu succensus, Regnum una cum filio suo Drogone manibus ger-

simul Principibus facta mentio reperitur his verbis (c): Quod de Principibus Francorum scripsisti, &c. Illud quidem certum est, Pipinum, post fratris discessum, neminem sibi aliquem cooptasse in collegam, sed solum totius Francorum Regni habenas administrasse. Hæc igitur, quo ad tempus spectant, consideranda proponimus: rei vero gestæ narrationem, de qua numquam contigit dubitari, ab antiquioribus petamus. In vita S. Bonifacii ista habentur (d), ubi de donatione facta ab eodem Carolomanno Fuldensi cœnobio, a S. Bonifacio ædificata, narratio textitur.

(c) Ibid. c. 10.

(d) Ibid. c. 13.

III.

His auditis, Carolomannus lætatus est, cunctisque proceribus suis convocatis, preces sancti Episcopi eis exposuit, & coram illis locum illum tradidit Episcopo, dicens: Quicquid eo in loco quem petis, meæ est ditionis, ab hodierno die in jus Domini transfero, ita ut ab Occidente & Oriente, Septentrione & Meridie ad tria millia passuum illi assignentur. Hac facta traditione, misit nuntios, qui nobiles omnes Grapheldensis regionis convocarent, eosque obnixè precarentur, ut quicumque intra eos, quos diximus limites juris aliquid haberet, monasterio, a S. Bonifacio confruendo in Dei cultum, largiretur. Ubi innotuit nobilibus Principis petitio, mox cum omni devotione, Deo, & S. Bonifacio, venerandoque Abbati * Sturnis quicquid illic juris haberent, tradiderunt. Ut autem firma esset ad omnem posteritatem ea traditio, Carolomannus, qui hujus auctor erat, chartam suæ donationis scribi iussit, eique suum sigillum impressit. Hæc de donatione, monasterio facta, Y y y 2 præ-

* Sturnis

II.

mani sui Pippini committens ad limina Beatorum Apostolorum Petri & Pauli Romam in Monachorum ordinatione perseveraturus adventit. Idem hoc anno scribunt Annalista Metensis, Nazarianus, Petavianus, Mafciacensis, & Auctor Chronici SanDionysiani. Adhæc Cofnizius hoc anno num. III. refert ex libro L. Antiquit. Fuldens. cap. 4. chartulam Bonifacianam de finibus & terminis Monasterii Fuldensis, quæ scripta reperitur, anno Dominica Incarnationis DCCXLVII. Principatus vero nobilium Vivorum Karlmanni & Pippini fratris ejus anno VI. mense Martio XXII. die. Quare ea die Carolomannus iter in Italiam nondum suscepserat, & valde hallucinati sunt Eginhardus, & alii alii, qui anno superiori hanc Carolomanni profectioem consignant. Quod mirum videri non debet de Eginhardo; cum in ejus Annalibus Chronologia per annos circiter decem sequentes vitiosa sit.

Antequam Principatum dimitteret Carolomannus, Concilium celebrari voluit, in quo quatuor Concilia Generalia ab omnibus admittenda esse decretum fuit. Est illud inter ea quibus

CHRISTI
747.ZACHARIÆ PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
7.(a) Matt.
10.

præmissimus, ut ostendatur, quod secundum illud Evangelicum: (a) *Qui recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae recipiet.* Carolomannus erga sanctos monachos propensior cum esset, eandem a Deo meruit gratiam consequi, ut & ipse monachus efficeretur. De quo auctor ista mox subdit:

IV.
Carolo-
manni
Cassinum
profectio.

Hæc, & id genus alia faciens Carolomannus, cum in Dei timore magis ac magis proficeret, nec tamen in habitu seculari eam posset, quam vellet vitæ servare integritatem, partem optimam elegit, quæ non posset ab illo auferri. Nam relicta omnibus hujus mundi opibus & honoribus, ad Cassinum montem, ubi tunc arctissima vitæ monastica disciplina vigeat profectus est, ibique monachus factus est, Pippino fratri Regni omnia committens. Qui paterna, fraternaque potius dignitate, cum esset Major-domus, ut tunc dicebatur, eandem curam & sollicitudinem, & devotionem, quam ejus frater, tam erga divina, quam secularia negotia prætulit, per omnia se accommodans ad sancti Bonifacii consilia. Hæc auctor. Sed sancti Principis extorris mundi, celi incolæ vestigia affectemur. Quid autem acciderit, ubi per Alpium juga pervenit ad S. Galli cœnobium, audi ex Vvalfrido Strabone, qui ejusdem Sancti res gestas conscripsit:

V.
Pervenit
ad mona-
ster. S.
Galli.

Carolomannus itaque paucorum decursibus evolutis annorum, ob amorem regni caelestis, secularis gloriae pompam deposuit, & cum causa quietioris vitæ Romanam tenderet, in viciniam supradicti loci adveniens, ad idem monasterium causa devotionis accessit, audiensque assiduis signorum virtutibus, eundem locum pro-

PAGIUS *bus Bonifacii præfuit, quæque Carolomanni & Pippini jussu celebrata sunt, ordine quintum, ut discrete asserit Willibaldus in Vita Sancti Bonifacii cap. 10. antequam de ejus Martyrio capite insequentia verba faciat. Hujus Concilii neque Baronius, neque Collectores Conciliorum, neque Serarius, in Historia Moguntina, nec denique recentis Historici meminerunt; est illud tamen magni momenti, cum ex eo constet, ante annum DCCXLII. nullam a Bonifacio Concilium coactum fuisse, & post Germanicum primum eo anno habitum, quatuor tantum alia ab eo indicta, & non plura videlicet Liptinense, Suevionense, Germanicum II. & Germanicum III. Hæc porro Willibaldi de hoc Quinto Concilio verba: *Conventionibus in unum Episcopis & Presbyteris, Diaconibus atque Clericis, omnique gradu Ecclesiastico, quos inchoata recordationis Carolomannus Dux (ita loquitur Willibaldus, quia hæc post Carolomanni mortem scripsit) sub Regni sui Imperio accersere fecit, QUINTUM SYNODALE FACTUM EST CONCILIUM; in quo Bonifacius Archiepiscopus Moguntina Civitatis, ipso Carolomanno consentiente, ac donante, Pontificatus præfuit, Romana Ecclesia Sedisque Apo-**

beati viri meritis a Domino illustrari, dixisse fertur: Tenus quidem hic locus est facultate, sed pro meritis beati Galli celebri diffamatus rumore. Cumque vellet ibidem degentibus aliquod suæ largitatis conferre solatium, sed retractaret, a negotiis se Regni disjunctum implere non potuisse: quod voluit fratri rescripsit, ut sui amoris intuitu eidem monasterio aliquod regie largitatis solatium dignaretur impendere. Cum igitur ab Othmario Abbate præsentatam Pippinus Princeps accepisset epistolam, annuens petitioni fraternæ, libellum, quem Benedictus pater de cœnobarum conversatione composuerat, eidem Abbati tradidit, &c. Sed cum Carolomanno hic aliquantulum remoremur.

VI.

Ex quo enim mentio de miraculis facta est, fieri solitis ibidem ad sepulcrum sancti Galli: quid his temporibus Carolomanni acciderit, accipe ab eodem auctore Walfrido Strabone: temporibus igitur Carolomanni Majoris domus miraculum memoria dignum per meritum sancti Patris effectum, huic operi inserere judicavimus. Vir quidam pauperulus in pago quodam ex summa devotione cum uxore sua ad cellam beati Galli causa orationis properare disposuit. Cujus intentione devotionis, dum mulier pallulam, quam in loco sancto oblatura erat, contextam paravisset, involvit ea formellam ceræ, quam simul oblatum ire cogitabat, & in arca sua inter alia vestimenta reposuit. Contigit autem dum ire pararent, domum illorum, cum omnibus, quæ intra villam erant rebus, igne cremari. Cumque consumptis omnibus, flamma cessante, sopitum fuisset incendium, cæperunt inter favillarum cumulos ferramen-

Palla &
cera ab
incendio
illaesa ser-
vata.

stolica, Legatus, quatuor primitus principalium Synodorum numerosa Canonum constituta, &c. ob salutare Doctrinæ Cælestis augmentum admodum conservari. Memorat postea Willibaldus quatuor priora Concilia Generalia, & præcipuos hæreticos in iis damnatos, subditque: Ita equidem apud Franciam omni funditus eradicata hæreticorum perfidia, & extirpata, iniquorum conjuratione, legis Divinae augebantur (loco, aucta sunt, juxta horum temporum loquendi modum) incrementa, & Synodales Generalium Conciliorum Canones recipiebantur (loco recepti sunt); Synodalisque spiritualis Concilii Episcoporum congregatio juxta præsentam authenticam constitutionis definitionem pariter conveniebat (loco convenit), &c. quam ob causam hic Sanctus Domini Antistes hac solertissima sollicitudinis cura inspiratus, plebem a pestifera contumacia serpentis persuasione eripere curavit, & Carolomannum Ducem ad congregandum supradictum Synodorum Conventum sapissime incitavit. Quatuor alia Synodi a Bonifacio ad reparandam Ecclesiasticam disciplinam, & aliqua peculiaris negotia congregata: Quinta vero ob solam Quatuor Synodorum Oecumenicarum receptionem indicta in quantum conicere licet.

Hæc

CHRISTI
747.ZACHARIÆ PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
7.

*mentorum reliquias quaritare. Et ecce inveniunt (mirum dictu) ceram pallula involutam inter cinerem, & carbonem, nihilque in eis læsionis apparuit: cum ipsam arcam, & quicquid aliud in ipsa repositum erat, penitus consumpsisset incendium. Viso igitur tantæ virtutis miraculo, benedixerunt Deo, & iter, quod disposuerunt, peregerunt: & narrantes fratribus, quæ gesta fuerant, obtulerunt donarium, quod huic voto consecratum, in supremis non poterat perire periculis. Servata sunt eadem res in testimonium, post futuris usque ad tempora Othmari Abbatis. Et inferius idem Vvalfridus subiicit ista: Illud quoque miraculum, quod quarto anno Carolomanni * Regis in pago, cujus mentionem fecimus, contigit, libet memoria commendare.*

* Princi-
pis.VII.
Oblatio-
nem furti-
vam non
recipit
Deus.

Pauperculus quidam juxta Regiam possessionem, quæ Rotumula dicitur, commanens, dum ad cellam sancti viri Dei pergere voluisset, nec haberet aliquid, quod ob devotionis indicium illuc deferre potuisset: diabolo suadenti consentiens, atrium cujusdam divitis irrupit, & alveare cum melle, & apibus furtim auferens, intulit domui suæ; apibus deinde extinctis, ceram conficit. Et non multo post inter vicinos, & amicos cum hoc furti-

PAGIUS [x] Hæc itaque Synodus V. Bonifaciana in nova Conciliorum editione prætermittenda non erit.

III.
Quintum
illud Con-
cilium
Pontifici
Rom. gra-
tissimum.

*Hoc ubi accepit Zacharias Papa, quam sibi gratum fuerit, Bonifacio significavit, literis datis Calendis Maii, imperante Piiſſimo Augusto Constantino anno XXIX. Imperii ejus, Indictione prima, ut videre est apud Baronium anno DCCXLVII. num. III. & seqq. quia eo anno literæ illæ scriptæ: *Suscipimus & Chartam de Vera & Catholica Fide conscriptam, quam cum dilectissimis nobis Episcopis partis Fran-**

co munere ad Ecclesiam venerabilis Galli perrexit. Cumque singuli, quod attulerant, obtulissent: is, qui contra fas offerre voluit de rapina donarium, ceram reperit in lapidis durissimi rigorem mutatam. Ingenti itaque timore percussus, uni eorum, qui secum venerant, reatum suum confessus est. Qui deinde cum custodibus Ecclesiæ, quæ facta fuerant, indicaret fama hujus miraculi mira celeritate cunctis innotuit. Sed pauca hæc ex multis; ad institutum fatiis. Jam Carolomannum de mundi totius superati victoria trophæa inferentem in Urbem, triumphantemque de sæculo spreto sequamur.

VIII.
In Sora-
stem per-
git Caro-
lomannus.

Ubi per Flaminiam veniens obvium Soractem montem, prope in agro Vejentano positum aspexisset; memoriaque ingessisset, nobilitatum illum esse latebris sancti Silvestri, & aliorum sanctorum virorum, qui ibidem vitam monasticam excoluissent: ejus juga concedens, cum omnia, quæ illic erecta fuerant ædificia, jugi bello Longobardorum solo esse æquata conspiceret: ut ibidem erigeretur monasterium, atque sancti Silvestri memoria restitueretur operam dedit. Hæc cum multi affirmant, tamen tradunt alii ipsum monasticam illic exercuisse disciplinam: Nam audi, quæ apud Eginhardum in vita

corum tua direxit reverenda fraternitas: hanc itaque referentes, nimio gaudio sumus repleti, innumerabileque gratias egimus Deo Omnipotenti, qui unanimitatem eorum ad societatem nostram revocare dignatus est. Charta enim illa fidei Catholica nonis in aliqua Synodo ab Episcopis subscripta fuit, sed non in alia, quam in quinta inter Bonifacianas, & quidem præfenti anno, antequam Carolomannus sæculo renunciarer, & postquam Sanctus Bonifacius Moguntia Sedem Metropolitanam fixit; cum Wil-

NOTÆ [1] **N**isi mea me fallit conjectura suspicor Carolomannum iter Romanum nonnisi post diem sextam junii hujus anni suscepisse; quod colligo ex collatione duplicis præcepti ejusdem Carolomanni pro monasterio Stabulensi in collect. vet. monum. to. II. col. 19. & 20. Horum aliquid datum est augustas die XV. in anno quinto regnante Hilderico (Childerico) rege. Porro si Childerici regnum coepisse admittatur cum Pagio anno 742. ante diem VII. iduum septembris, eundem regis annus quintus vel ad annum 746. vel ad sequentem 747. nos ducet. Si enim anno 742. ante diem 15. augusti exordium regni illius admittatur, tunc quintus ejus annus diem 15. augusti anni 746. signat; quæ vicissim dies annum 747. postulat, si Childericus nonnisi post diem 15. augusti anni 742. rerum potius fuit. Vix autem credimus referendum esse præceptum illud ad annum 747. alioqui enim profectio Romana Carolomanni, hoc anno facta, nimis differretur: Igitur præceptum nostrum ductum est facile ab anno 746. & ex eo probatur Childericum anno 742. ante diem 15. augusti regni solium ascendisse. Quin & die VI. Kal. julii jam regnabat ut probat charta Sighaldi ab auctore gestorum episcoporum Cenomanensium ad Gauzoleni vitam relata. Cum enim illa data sit VI. Kal. julii anno X. regnante Chilperico rege, nonnisi ad annum 751. pertinere potest; cum sequenti anno die illa junii Chilpericus jam e regno excessisset. Si ergo eo anno & die decimum regni jam numerabat Chilpericus, patet utique ante diem illam anno 742. regium titulum assumpsisse.

Aliud vero diploma ejusdem Carolomanni signatur die 6. junii, regnante Hilderico rege. Hanc chartam quæ Carolomanni testimonium ibidem appellatur, posteriorem esse præcedenti ex eo constat, quod in priori continetur restitutio locorum quorundam, quæ ex donatione avi sui Pippini monasterio debebantur, nec ad id usque tradita erant; in hoc vero loca quædam sua monasterio munifice largiatur. Quis autem credat illum prius dedisse sua, quam reddidisse aliena? Spectat igitur præceptum illud ad annum 747. ac plane demonstrat pium hunc principem die 6. junii hujus anni nondum cucullum induisse. **MANSI**

ta Caroli Magni leguntur: Carolomannus incertum quibus de causis, tamen videtur quod amore conversationis contemplative succensus, operosa temporalis Regni administratione relicta, Romam se contulit in otium, ibique habitu permutato, monachus factus, in monte Soracte apud Ecclesiam beati Silvestri constructo monasterio, cum fratribus secum ad hoc venientibus, per aliquot annos optata quiete perfruitur. Sed cum ex Francia multi nobilium ad vota solvenda Romam solemniter conmearent, & eum veluti dominum quondam suum præterire nollent, otium quo maxime delectabatur, crebra salutatione interrompentes: locum mutare compellunt. Nam cum hujuscemodi frequentiam suo proposito officere vidisset, relicto monte, in Samnium provinciam ad monasterium S. Benedicti, situm in arce Cassina secessit, & ibi quod erat reliquum temporalis vite, religiose conversando, complevit. Hæc Eginhardus reliquis antiquior, ex quo Aimoinus ista breviter collegisse visus est verbis istis:

IX. Carolomannus Romam profectus, dimissa seculari gloria, habitum mutavit, & monasterium in honorem S. Silvestri in monte Soracte edificavit, ubi quodam tempore persecutionis, quæ sub Constantino Imp. facta est, sanctus Silvester latuisse fertur. Ibi quæ aliquamdiu commoratus, meliori consilio, hoc loco dimisso, ad monasterium sancti Benedicti in Samnia pro-

PAGIUS libaldus asserat, eam habitam esse præsidente Bonifacio Archiepiscopo Moguntina Civitatis.

IV. Respondeatur ad dubia Baronii. Baronius suspicatur, Carolomannum nondum anno sequenti sæculum deseruisse, quod Zacharias Papa in Epistola ad Bonifacium Indictione prima, anno scilicet sequenti data, dicit: Conforta etiam dilectissimos nobis Orthodoxos Episcopos, Sacerdotes, atque Levitas, ceterosque Clericos, religiosos Abbates & Monachos, pariterque gloriosissimos Duces, &c. per Duces namque & Principes, inquit Baronius, ipsum significasse Carolomannum atque Pippinum, alia plures ejusdem Pontificis litera docent. At Zacharias Papa in Epistola inter Bonifacianas CXXXVII. scribit, universis Episcopis, &c. Abbatibus, cunctis etiam Ducibus, Comitibus per Gallias & Francorum Provincias constitutis, & tamen in ipsismet literis se Ducem nomine Viros privatos intelligere significat, dum ait juxta nostram commotionem, mediantibus filiis nostris Pippino & Carolomanno Principibus vestris. Quare Baronii argumentum nullam vim habet. Præterea dicit Baronius, in Epistola ejusdem Pontificis ad Bonifacium Indictione quinta data, anno scilicet DCCL. de iisdem simul Principibus his verbis fieri mentionem: Quod de Principibus Francorum scripsisti, &c. Ita quidem legitur, tam in editione Sarrii ad diem V. Junii, quam sequitur Baronius, quam in editione Mabillonii Sæc. III. laudata, sed tam in editione Sarrii lib. 3. Ret. Mogunt. cap. 24. quam in editione Sirmondi is Librariorum error corrigitur, & ex accuratioribus MSS. legitur: De Episcopis au-

vincia, juxta Cassinum Castrum constitutum, Deo serviturus venit, ibique monachicum habitum suscepit. Hæc auctor.

Porro res tantæ admirationis ab omnibus sæculi hujus, & aliis reperitur auctoribus scripta, licet in aliquibus paulo diversus alter ab altero. Nam Anastasius Bibliothecarius, in Zacharia Pontifice ista habet: Hujus Pontificis temporibus Carolomannus filius Caroli Francorum Principis, presentis vite relinquens gloriam, atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum Apostolorum Principem devotus cum aliquantibus suis advenit fidelibus; seseque Dei contulit Apostolo, atque in speciali habitu fore spondens permanurum, clericatus jugum ab eodem sanctissimo suscepit Pontifice. Et post aliquantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinensium finibus situm est, profectus est monasterium, in quo & suam finire vitam jure professus est jurando. Hæc Anastasius, præteriens commemorationem ejus in monasterio montis Soractis.

X. At generosus animus ille, qui calca-to penitus mundo, sublimem Christianæ philosophiæ attingere conatus est verticem, non sic induit monachum, ut una simul Principem latentem intus includeret, sed exiit penitus, ut nec signum quidem in se remanere passus sit veteris hominis, in novum novo cum habitu in omnibus transformatus, procul abhorens ab eo, quod reprehendit. S. Basilii in no-

tem Francorum, & Pallii scripsisti, &c. Quare Carolomannum hoc anno Regnum abdicasse, extra omnem controversiam in posterum esse debet.

V. Annalista Tilianus ad annum DCCXLVI. loco scilicet non suo, scribit de Carolomanno: Tunc Karolomannus Romam pervexit, ibique se totondit, & in Sarepte (legendum Soractæ) monte Monasterium edificavit in honore Sancti Silvestri; ibique aliquod tempus moram faciens, & inde ad Sanctum Benedictum (Monasterium nempe Casinense) pervenit, & ibi Monachus fuit. Fufius eadem narrat Annalista Metensis ad annum DCCXLVII. qui addit: Eodem anno Pippinus omnium Francorum generaliter Princeps, misericordiam motus fratrem suum Gripponem de custodia, in qua eum germanus suus Carolomannus, recluserat, liberavit, & ipsum fraternam dilectione honoratum in Palatio suo habuit, deditque illi Comitatus & fisco plurimos. Grifo seu Grippo mortuo Carolo Martello patre bellum contra fratres temere moverat, indeque sub custodia detinebatur. Verum illum hoc anno libertate donatum, tam Annalista Metensis, quam quidam alij asserunt, & testantur novos ab eo tumultus anno sequenti in Austrasia concitatos esse, ut ibi videbimus.

VI. Interim Pippinus bellum contra Saxones reintegrat, eosque vincit. Continuator enim Fredegarii in Appendice, narrata Carlomanni profectio Romana ait: Eodem anno more consueti filium, quam germano suo promiserant, bellum gementi conati sunt. Qua de causa adunato exercitu ad eos pervenire compulsi est; cui etiam Re-

nobili quodam, sed ignavo mundi contemptore, dicens: Senatorem perdidisti, & monachum non fecisti. Nam audi quæ dicat (a) Regino de eodem Carolomanno: Cum adhuc Roma seu magis prope Romam in Soracte positus in monasterio, quod sibi edificaverat, ab omnibus propter regiam nobilitatem, & quod majus est, propter contemptum Regni terreni, & gloriam presentis sæculi veneraretur, & laudibus extolleretur: timens vir Deo plenus favore laudis humana, qui tanta pro Christo reliquerat, fugam magis arripere disposuit, quam vanæ gloria subiacere. Et hoc tantummodo uni fido socio confessus est, quem ab infantia in omnibus fidelem probaverat, & cum eo noctu, omnibus aufugit insciis, & ad Casinum montem usque pervenit, nihil secum portans ex omnibus bonis, quæ corpori erant necessaria, nudus Christum secutus est. Et juxta morem portam monasterii pulsans, colloquium patris monasterii expetiit. In cujus presentiam cum venisset, mox in terram corruit: se homicidam esse, se reum omnium criminum protestans, misericordiam exposcit, penitentiam locum exquirat. Quod autem se homicidam confessus sit Carolomannus, certe quidem haud putamus voluisse mentiri (quod Christiano quavis ex causa non licet) sed cum pluribus adversus barbaros præliis decertasset, multos ab eo casos homines contigisse quis dubitat? Quod igitur in justo bello sine peccato, vel levi ab eo factum esset, ille ea be-

(a) Regino in Chron. anno 576.

Carolo-mannus occultus petit Casinum.

PAGIUS

Reges Vainidorum seu Frisorum ad auxiliandum uno animo convenerunt. Quod videntes Saxones consueti timore compulsi, multis ex eis jam cruciatis & in captivitate missis regionibus eorum igne concrematis, pacem petentes juncti Francorum se se, ut antiquitus mos fuerat, subdiderunt; & ea tributa, quæ Clotario quondam præstiterant plenissima solutione ab eo tempore deinceps esse reddituros promiserunt. Ex quibus plurima multitudo videntes se contra Imperium Francorum rebellare non posse, propriis viribus desituti, petierunt sibi Christianitatem sacramenta conferre. Ita Auctor barbarus.

VII. Dux Francorum Legionum ad Zachariam PP.

Anno superiori Pippinus, Episcopis, Abbatibus ac Proceribus Francorum consentientibus, Romam ad dohanium Presbyterum misit, ac per eum a Zacharia Papa responsum petiit ad varia Capitula, ad quæ respondit Zacharias Papa anno currenti Nonis Januarii, ut anno DCCXLIV. num. IV. & seqq. demonstravimus, adeoque quæ ibi in medium attulimus, huc revocanda. Legatio quoque Romam a Francis hoc anno missa est, quæ Zachariam de Sede Metropolitanâ Moguntia fixa certiore redderet, quod liquet ex responforis Zachariæ ea de re literis, de quibus agemus anno sequenti.

VIII.

Cuthbertus Dorovernenfis Episcopus videns in perlicis tepere spiritum illum, qui Anglo-Saxonum Ecclesiam paulo ante illustrarat,

ne ad humilitatem sectandam usus occasione, homicidam se esse professus est. Pergit vero Regino.

Pater cum hominem peregrinum esse cognovisset: interrogat cujus patriæ, aut gentis esset. At ille confessus est, se Francum esse, & ex Francia propter talia scelera migrasse, exilium libenter ferre paratum, tantum ut patriam caelestem non amitteret. Spiritualis pater ejus precibus annuens præcepit eum in cella novitiorum recipi una cum suo collega, probari secundum quod regula jubet, & tanto arctius, quanto barbaræ, & ignota gentis homo erat, implens illud Apostolicum: (b) Probate spiritus, si ex Deo sunt. Itaque probatus in omni patientia, sociatus est congregationi una cum collega. Post mensium anni circulum professus est stabilitatem, conversationem monasterii, obedientiam secundum regulam sancti Benedicti. Cæpi autem irreprensibiliter inter fratres conversari, omnibus virtutibus polleus.

Accidit autem, ut juxta quod mos est, ad coquina officium hebdomadarius deputaretur. Quod cum libenter quidem faceret, sed in multis ignoranter offenderet, coquus vino æstuans, ei aliam dedit, dicens: Ita te fratribus deservire oportet? Cui ille nihil morus, placido vultu respondit: Indulgeat tibi Dominus, frater, & Carolomannus. Neque enim cuiquam suum nomen prodiderat, ne agnosceretur. Rursus cum in quibusdam cibariis administrandis errasset, a coquo percussus est: cur.

XI.

(b) 1. Jo. 4.

cum Eshelbaldo Merciorum Rege, cui Cantii Synodus parebant, egit, oravit manum pio operi porrigere, invitavitque peramicæ, ut Episcopoviam habitum Synodo interesse vellet. Eshelbalda a Sancto Bonifacio monitus, & ad meliorem frugem conversus, Cuthberti consilium integre probavit, & Concilio interesse voluit. Quare vocati sunt ad illud ex omni pene Anglo-Saxonum Provincia Episcopi, ii præsertim, qui Dorovernenli Archiepiscopo suberant; ad Op-pidum in Cantio: quod a cliyo edito, cui insidet Clyffe vulgo dicitur: & quia Regiuncula illa, Tamefim inter & Medvevegum fluvios Ho vocatur, Synodi locus Clivesad Ho, & facta inde voce Cliveshorvia ab Auditoribus appellatur, ut inquit Alfordus hoc anno num. I. & seqq. ubi omnia, quæ ad istam Synodum pertinent, explicat. Malmesbariensis Capitula hujus Synodi recenset unam & triginta, sed Spelmanus Tom. I. Concil. ex eodem forte Manuscripto, quo usus est Malmesbariensis omnia Acta fufius exponit. Concilium Septembris mensis initio, anno Domini Incarnationis septingentesimo quadagesimo septimo, Indictione XV. anno autem Regni Edibaldi Regis Merciorum (qui tunc aderat cum suis Principibus, ac Ducibus) trigesimo secundo, ut in ejus Præfatione legitur. Hinc confirmatur quod Tom. II. hujus Criticæ asseruimus, Anglos scilicet Indictionem inchoasse a Kalendis Septemb. sed a die XXV. ejusdem mensis; alio.

Carolo-
mannus
tertia
percuti-
tur.

cui eadem, quæ supra, imprecatus est. Et cum tertio a cogno crudeliter cederetur: indignatus ille comes individuus suæ peregrinationis, quod tantus vir a tam vili persona tam contumeliose afficeretur, jam ferre non valens, arripuit pilum, unde panis, in olera patrum mittendus, contrebatur, & cum omni adnifu percussit, dicens: Nec tibi Deus parcat, ferre nequam, nec Carolomannus indulgeat.

XII.

Fratres, hoc audito, valde commoti sunt, quod homo alienigena, & pro misericordia receptus talia facere præsumpsisset: protinus ergo custodia mancipatur, ut die sequenti talis præsumptio acrius vindicaretur. In crastinum productus de custodia, in medio conventu sistitur. Percunctatus, cur manus extendere in fratrem ministrum ausus fuisset? Respondit: Quia, inquit, vidi servum nequiores omnibus, virum meliorem, & nobiliorem omnibus, quos in terra conversari scio, non solum verbis debonefere, sed etiam plagis afficere. Furor nimis exagitati, quod eum, qui peregrinus venerat, cæteris prætulisset, interrogant, quis esset ille, qui bonitate & nobilitate omnes anteciret, cur saltem patrem monasterii non exceperisset? Ille necessitate compulsus, celare non valens (Deus jam manifestari volebat) ait: Iste est Carolomannus quondam Rex Francorum, qui pro Christi

Agnosci-
tur Caro-
lomannus.

* Prin-
ceps

RAGIUS

alioquin Acta hujus Synodi non Indictione XV. sed Indictione prima insignita fuissent. Notabilis est quintus Canon: *Quinto disputatum est loco, ut Episcopi Monasteria, si tamen ea fas est ita nominare; quæ utique, quamvis temporibus istis, propter vim quandam Tyrannicæ avaritiæ, ad religionis Christianæ statum, nullatenus immutari possint; idell, quæ a secularibus non divina scilicet legis ordinatione, sed humana adventitious præsumptione, utcumque tenentur; tamen pro salute animarum in eisdem commorantium, adire debeant, sit necesse. Et ut inter cætera exhortamenta prævideant, ne sine Sacerdotis ministerio, aliquid eorum deinceps debilitatum periclitetur, juvantibus, ad hoc eorum possessoribus.*

IX.
Mortuus S.
Vigbertus
Abbas
Fritislariensis.

Hoc anno mortuus est Sanctus Vigbertus Fritislariensis in Hassia Abbas primus, & quidem in suo Monasterio, e quo ejus Reliquiæ circa annum DCCLXXX. translatae sunt in Herosfeldense Monasterium in Hassia ad Fuldam annum positum, quod cœptum est ædificari anno DCCXXXVI. ut diferte docet Lambertus Schafnaburgensis, ejusdem Cœnobii Historiographus, licet Cointius an. DCCXLV. num. LXXX. ejus conditum in annum DCCL. diferat, non solum contra auctoritatem ejusdem Lamberti; sed etiam S. Egidii Fuldenfis Abbatis in Vita Sancti Sturmii Abbatis Fuldenfis primi, ubi indicat ejus fundationem factam esse annos novem ante constructionem Monasterii Fuldenfis, quæ ad annum DCCXLIV. pertinet, vitam Sancti Vigberti Fritislariensis Abbatis primi scripsit Servatus Lupus Abbas Ferrariensis initio sæculi noni, & recitatur a Mibil-

amore Regnum, & gloriam mundi dereliquit: qui de tanta excellentia ita se humiliavit, ut modo a vilissimis personis, non solum contumeliis afficiatur, verum etiam verberibus affligatur. Quo audito, tremefacti a sedibus surgunt, pedibus ejus se prosternunt, veniam postulant de contemptu, ignorantiam profitentur. Ille contra in terram provolutus, cum lacrymis negare cepit; hæc non esse vera, non se esse Carolomannum, sed hominem peccatorem, & homicidam, collegam suum, timore correptum, propter commissum piaculum hæc excogitasse. Quid plura? cognitus ab omnibus, cum magna reverentia est observatus. Hactenus Regino.

At nec puto hic mendacii arguendum esse eundem Carolomannum, cum se eum esse negavit. Etenim quod sciret monastica professione abiici veterem hominem, & novum indui, secundum quod monet Apostolus, dicens (a): *Expoliantes veterem hominem induite novum, qui secundum justitiam creatus est & sanctificationem veritatis.* Hoc sensu, se non illum esse, jure dicere posse putavit.

Quod autem dicat Regino, ex hoc tempore cultum fuisse magna veneratione eundem Carolomannum: ita quidem ipse jure putavit. Verum qui venerat Christi opprobria consequuturus, haud cedere voluit illis: qui enim semel exerat

(a) Coloss.

XIII.

Ionio Sæc. III. Benedictino part. I. Wigbertus Anglo-Saxo vocatus est in Germaniam a Sancto Bonifacio, ei futurus in predicatione solatio, quo tempore Dux Francorum Carolus verum poteratur. Neque multo post ad amplissimum Pontificalis gradum dignitatis Moguntiaci divina gratia provectus Bonifacius Wigbertum Cœnobio suo, Fritislariensi Magistrum præfecit, ubi diu conversatus est Wigbertus; cumque Sacra Professionis studium longo usu ejus discipuli illic imbibissent, Bonifacius illum transtulit ad regimen Monasterii Ordorfenfis in Thuringia prope Erfurtum Oppidum positi. Illic tritis aliquot annis, cum accipiti morbo subinde laboraret, a Sancto Bonifacio obtinuit, ut ad prius revertetur Cœnobium, ubi die incerto mortuus est. Hæc Lupus.

Tria de Sancto Wigberto in controversiam adducta. Primum annus ejus obitus, quem Cointius anno DCCLIV. numer. CL. & seqq. eo anno, Mabillonius vero loco laudato præfenti consignat. Sed Cointius hac in re hallucinatum esse penes me certum. Lupus enim initio ejus Vitæ ait: *Nec cuiquam hæc indeo judicentur infirma, quod octingentesimo tricesimo sexto anno Domini Incarnationis, Indictione autem quarta decima, præfens opusculum eudens, ante nonaginta annos, acta repetere videat; ab anno autem præfenti ad annum DCCCXXXVI. anni nonaginta intercurrent.* Nec satisfacit Cointius anno DCCXXXIII. num. XI. ubi dicit, Lupum annos illos XC. a sua Præfectura deducere; cum Lupus de rebus ante annum XC. & ante Wigberti mortem transactis se scribere diferte profiteatur. Præ.

X.
Alio anno
mors ejus
collocari
non potest.

(a) Leo
Ostiens.
Chron.
Eassn. l. i.
c. 7.

rat extra castra, crucis improprium portans, vilissimis mancipari servitiis exoptavit. Nam audi, quæ Leo Ostiensis, (a) post narrata illa, quæ Anastasius tradit, statim subiungit: *Sub prædicti Abbatis Petronacis regimine cum omni humilitate & devotione Domino serviens, aliquot transegit annos. Non autem otiosum erit, quanta humilitatis, quantaque obedientiæ exempla idem Princeps ediderit in monasterio, ad posterorum exemplum litteris tradere.*

XIV.
Carolo-
manni
monastica
probatio.

Cervens enim præfatus Abbas ita Carolomanni fervere propositum, volensque juxta mandatum regulæ ipsius explorare patientiam, perseverantiamque cognoscere, paucarum ovium, quæ erant in monasterio, curam illi tentavit adungere, ut quotidie ad pascendum educeret, pascentes custodiret, pastasque reduceret. Quam ille obedientiam, ac si ex ore Domini ferventer amplexus, satagebat quotidie, quæ sibi fuerant imperata, perficere. Post paucos dies cum longiuscule pascendas duxisset oves: latrunculi quidam repente irruentes, aliquas ex eis necebantur violenter abripere. Tum ille, constanter occurrens: *Oves (inquit) cura mea commissas auferre vos nulla ratione permitto; de me autem, quod vobis permisit Dominus, facere non contradico. Illi autem perverſe mentis homines eum penitus expoliantes, abire ceperunt. At Carolomannus detegi pudenda non fecit.* Ann. Eccl. Tom. XII.

RAGIUS

Præterea Lambertus Scafna-burgensis, insignis Rerum Germanicarum Scriptor, ait: *Anno DCCXLVII. Sanctus Vigbertus migravit a saeculo.* Quæ verba idem Cointius de quodam alio Wigberto a Fritislariensi diverso intelligenda putat; cum tamen Rabanus, qui Germanus erat, unius Sancti Wigberti in Germania Confessoris, & quidem ad diem XII. mensis Augusti, mentionem faciat.

XI.
Vigber-
tus anno
DCC-
XXII.
Abbas
creatus.

Secunda controversia est, an Sanctus Vigbertus Abbas Fritislariensis a Bonifacio nuncupatus fuerit, antequam ipsemet ad Archiepiscopatum Moguntinensem eveheretur. Mabillonius Wigbertum anno DCCXLV. Cointius anno DCCXLVI. Abbatem creatum existimat, omnesque alii supponunt, id contigisse postquam Bonifacius Moguntinæ Civitatis Episcopus fuit; quod Lupus laudatus id insinuare videatur, & ipsemet Vigbertus in Epistola inter Bonifacianas LIII. ad Glestinburgenses Monachos scripta asserat, *Bonifacium Archiepiscopum sibi ex Anglia venientem obviam processisse.* Verum vulgaris hæc sententia sustineri non potest; cum enim Sanctus Vigbertus currenti anno vivere desierit, aliquot annos Monasterium Fritislariense, rexerit, & aliquot alios Monasterium Ordorfenſe, & postea adhuc superstes fuerit, ut Lupus in ejus Vita diferte docet, quomodo Præfectura ejus desumi potest ab eo tempore, quo Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus dictus est, ab anno scilicet DCCXLV. aut ab insequenti? Ad hæc

rens, femoralia tantum ab eis violenter eripuit; cætera patienter illos auferre permisit. Abbas vero probare volens, an vera esset, assumulata ista patientia, cepit eum vehementer arguere, eique segnitiam, ac stultitiam exprobrare: Cum ille nihil excusans, ad omnia se peccasse fatebatur. Jubetur ergo vestiri, & ad opus solitum regredi.

Cum vero die quadam oves a pastu reduceret, una ex eis ægra claudicare cepit. Videns ergo propterea ad constitutam horam occurrere nullatenus posse, claudicantem oviculam imposuit humeris suis, sicque cum omnibus ad monasterium rediit, sed dum rediret, oviculæ, quam gestabat humeris, perfundi eum lotio contigit. Quod ille quondam præpotens, ille regia dignitate conspicuus tanta patientia pertulit, tanta animi virtute toleravit, ut ne oviculam quidem idcirco deposuerit, neque ulla prorsus ratione murmuraverit. Id cum Abbati nuntiatum fuisset: admirans tanti viri mansuetudinem, ac prorsus regiam humilitatem, divinoque spiritu plenum animadvertens, præcepit, ut jam illo opere omisso, juxta positum hortulum, ut sciret, excoleret. Hucusque de his Leo. Quot autem annis monachus vixerit, inferius suo loco dicturi sumus.

At unde tanta ista manarint, & quis Catechista extiterit, qui docuerit Reges philosophari, aperit Wilibaldi affectator
Z z z in

XV.

Monasterium Fritislariense, circa annum DCCXXXII. conditum, & Sanctum Vigbertum Abbatem primum illius fuisse inter omnes convenit; quis ergo illud ab anno DCCXXXII. ad DCCXLV. administravit? aut si quis alius ejus Præfatus fuit, quo pacto Sanctus Wigbertus Abbas ejus primus dici potest? Lupus itaque, qui anno DCCCXXXVI. quo studiorum causa in Fuldenſi Monasterio versabatur Diaconus, & a Bruno Abbate Hersfeldensis Monasterii incitatus, Sancti Wigberti vitam scripsit, benigne interpretandus est, quando inquit, *neque multo post ad amplissimum Pontificalis gradum dignitatis Moguntiaci divina gratia provectus Bonifacius Wigbertum Fritislariensi præfecit Monasterio.* Bonifacius enim, qui anno DCCXXXIII. Archiepiscopus Regionarius, seu nulli Sedi affixus, creatus est, ante annum quidem DCCXLV. ant insequentem Ecclesiæ Moguntinensi alligatus non fuit, sed post mortem Scriptores, qui de rebus ab eo jam Archiepiscopo gestis locuti sunt, ad duplex illud Archiepiscopatus genus sapius non respexere, & sicut post mortem dictus est Archiepiscopus Moguntinus; ita ab eo jam Archiepiscopo peracta, Bonifacio Archiepiscopo Moguntino plerumque adscribere, illam Archiepiscopatus distinctionem parum curantes; sicut in communi loquendi usu recte dicimus ante Constantinum Magnum Constantinopolim varios habuisse Episcopos, licet revera illi tantum fuerint Episcopi Byzantii, quod Oppidum post-

CHRISTI
747.ZACHARIÆ PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
7.

S. Bonifacius Carolo-
machi. (a) Vit.
Bonif. lib. 1. c. 36.
apud Sur. 10. 3. die
5. Jun.

(b) Ibid. lib. 2. c. 13.

(c) Psal. 32.

in rebus gestis S. Bonifacii Episcopi Moguntini, cum ait (a): *Carolomanno longe alia mens fuit, quam scilicet insecutor esset monastici ordinis. Qui licet antequam esset sancti Bonifacii concionibus institutus, de Christiana religione parum sciverit: attamen illius adhortationibus in timore, & amore Dei ita perfectus esse cepit, ut humana simul, & divina sapienter diserneret, nihilque jura secularia absque divini cultus administratione, cui monastica vita adjuncta est, proficere non ignoraret.* Et inferius (b) de eodem his verbis: *Princeps ergo Carolomannus, quem diximus, quamvis adjacentium regionum bellis infestaretur: non tamen eis potuit a sacrorum locorum, & servorum Dei procuratore retardari; nimirum persuasum habens, arma spiritualia, qua sunt virtutes animi, multo esse potiora, validioraque armis manufactis, neque ullam habens fiduciam in multitudine exercitus, si virtutes spirituales abessent, convenienter illi prophetice sententia (c): Non salvatur Rex per multam virtutem, & gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ. Itaque dum*

PAGIUS postea Constantinus Constantinopolim appellavit. Mitto similia exempla passim obvia.

XII. *Sanctus itaque Wigbertus an. circiter DCCXX. in Germaniam venit, ubi jam Bonifacius erat. Nec multo postquam in Germaniam venerat, inquit Lupus, qui addit, neque multo post eum dictum Archiepiscopum Moguntinum, Wigbertum Abbatem Fritislariensem nuncupasse, ideoque circa annum DCCXXII. quo hujus Monasterii fundamenta jacta sunt. Hæc enim adverbium Non multo post, aliaque tempus exprimentia magnam latitudinem habent, ut sæpius in hac Critica ostendimus, & modo breve modo longum temporis spatium denotant. Quoad Wigbertum, qui in Epistola Bonifaciana LIII. ait, se a Bonifacio Archiepiscopo peramanter acceptum esse Wigbertus ille a Fritislariensi, qui antequam Bonifacius Archiepiscopus esset, in Germaniam venit, diversus fuit, ut anno DCCXIX. num. V. & seqq. diximus ex quo plura huc revocanda.*

XIII. Tertia denique controversia est, cujus Monasterii Anglicani Sanctus Wigbertus Monachus fuerit, Qua in re cum omnes arbitrati fuerint, laudatam Epistolam LIII. inter Bonifacianas Monachis Glestiburgensibus datam, attribuendam esse Sancto Wigberto, eum etiam Monachum Glestiburgensem fuisse autumarunt. Verum falso illo præjudicio everto liquet, illum incerti Monasterii Monachum extitisse. Mabillonius citatus fatetur, in Catalogo Vitorum illustrium Glastoniensium seu Glestiburgensium Sanctum Wigbertum locum non habere, nisi ipse designetur nomine Viberti Episcopi, e Glastonia assumpti, qui anno DCCC. obiisse fertur. Verum in Monasterio Anglicano refertur Historia Cœnobii Glastoniensis ex MS. Bibliothecæ Cottonianæ & pag. 8. dicitur: *Vibertus Episcopus Monachus Glastonia, obiit anno Domini octingentesimo, ideoque verba illa.*

*omnia Christianæ religionis jura (ut ex superioribus potest animadverti) tum in pseudochristianis, tum hereticis profigan-
dis, ad sancti Bonifacii consilium per-
gisset, illius etiam vocis, &c. Dignus profecto tanto magistro discipulus.*

Divini Spiritus opus fuisse quis neget, primum ut ipse Carolomannus primogenitus filius cum fratre Pipino æqua jura servavit, dum in præfectura Francorum vixit, summaque pace vinculum fraternæ caritatis absque ulla, vel levi læsione saluum in omnibus custodierit; atque demum totum se Deo dedens, quod in hoc mundo possidebat, ipsi reliquerit? Mirabitur autem magis quisque Carolomannum ita philosophantem, qui præstantem ipsius virtutem bellicam perpectam habeat: Bellicosissimo enim patre genitus, ut catulus leonis non degenerans a parente, mox post obitum patris, rebellantes Principes Aquitanie Homaldum, Bajoarie Odilonem, gratifantes Saxones superavit, & nova tentantes Alemannos præliis victos compe-
scuit. Jamque pacatis omnibus, Franco-
rum Regno subditis regionibus, impe-
ran-

XVI.
Carolo-
manni la-
us egre-
gia.

de Sancto Wigberto intelligi non possunt; cum is Episcopus non fuerit, & longe ante annum DCCC. vitam cum morte commutarit. Quæ fufe nobis pertractanda fuere, quod consilio Wigbertorum multos errores pepererit.

Caliphatum Saracenorum gerente, Jezido, bellis civilibus in Hispania flagrantibus missus Prorex Abulcator, qui postquam illic pervenit, motus omnes sedavit, & sollicite sibi commissam curat gerere patriam, inquit Isidorus Pacensis pag. 21. sed cum superbas Hispania domisset, occisus est, & Toban a rebelibus in ejus locum subrogatus. Is anno uno Hispaniæ præfuit, eoque demortuo Jusephus ad Hispaniarum regimen sublimatus, ut videre est apud Rodericum in Hist. Arab. cap. 18. Anonymum Andalusianum, & Isidorum Pacensem, cujus locus corruptus in exemplari Pampilone edito pag. 22. hic nobis ex Anonymo Mazarineo restituendus; magni enim ille momenti, cum inde certum deducatur argumentum adversus Scriptores doctissimos, tam Gallos, quam Hispanos, qui contendant Isidorum Pacensem in annis Hegiræ putandis communem calculum secutum non esse. Habetur ibidem: *Anno Constantini . . . tertio (inter voces has Constantini & tertio hæc inferenda), secundo, Arabum CXXVII. Maroan II. Tooba in Hispaniis Regno Abulcathar cum adjutore Ismael (seu Zinael, vel Simael) ablato, & cunctis, ut Vir belliger, & genere plenus præficiatur pro uno anno; sicque eo propria morte perfuncto Juzab ab omni Senatu Palatii, in Era DCCXXXV. anno Imperii Constantini] tertio, Arabum CXXIX. completo, (in exemplari impresso male habetur CXXXIX. sequuntur postea hæc verba, vel. incipiente XXX. Maroan III. mirifico, ut senior & longævus (nempe Jusephus) adclamatur in Regno. Adde ex Ebnalgotia Scriptore Arabe, Abulcathar exente*

an-

CHRISTI
747.ZACHARIÆ PAP.
6.CONST. COPRON. IMP.
7.

ranti Spiritui tantum cedens, fratri, quem sciebat fortitudine, consilioque præstantem, cuncta relinquens, se ipso
Ann. Eccl. Tom. XII.

fortior factus, vincendo se ipsum, immortalem apud Deum, & homines est gloriam consecutus.

Z z z z Qui

PAGIUS anno Hegiræ CXXXVIII. idest sub finem astatis anni Christi DCCXLVI. dignitate motum, Toaban exeunte anno Hegiræ CXXIX. eadem scilicet tempestate anni Christi DCCXLVII. vita functum, & paulo post Jusephum seu Jusephum Hispaniis Præfectum, idest incipiente

CXXX. ut recte Isidorus Auctor cœvus habet. Qui annus CXXX. mense Septembri currentis Christi anni exorditur. Hæc observare hic placuit, ut impofterum lever onere demonstrandi Isidorum Pacensem annos Hegiræ modo, quo alii omnes, putare.

JESU CHRISTI ANNUS 748.

ZACHARIÆ PAP. ANNUS 7.

CONSTANT. COPRON. IMP. ANNUS 8.

I. S. Burchardi adventus Romam.

Qui sequitur annus septingentesimus quadragesimus octavus, prima notatur Indictione, quo contigit S. Burchardum Episcopum Wirceburgensem, sive Herbipolentem Romam ad Zachariam Pontificem se conferre, cui ad eundem Pontificem S. Bonifacius Moguntinus Episcopus litteras dedit, ex quibus id, quod de ejus adventu Romam asseritur, redditur manifestum. Qui ejusdem Burchardi res gestas est persecutus (a) Egilvardus, duplicem ponit Burchardi Romam adventum, priorem una cum Bonifacio, posteriore una cum Folrado, misso a Pipino pro Regno Francorum a summo Pontifice impetrando; quos omnes quidem ab hoc esse diversos, tempora diversa declarant; quamobrem testificatione litterarum Zachariæ Pontificis tertio eum Romam venisse dicendum erit. Porro auctorem, quem diximus Egilvardum, in iis quæ temporum sunt, optassemus accuratorem fuisse, redarguendum in eo potissimum, dum Episcopatus Wirceburgensis ab eo ponitur institutus anno Domini septingentesimo quinquagesimo primo: sed ex litteris Zachariæ Pontificis erroris arguitur, quibus testificatio nulla certior esse potest.

(a) Apud Sur. die 14. Octob. i. 5.

II.

Quod autem ad S. Bonifacii res pertinet: Cum nimis valde sceleratorum numerus excrevisset, & complures conspirati essent inter fidelem populum impii sacerdotes; atque inter alios esset quidam Sampson genere Scotus, qui negabat sanctum baptisma esse necessarium ad salutem: de his omnibus idem Bonifacius censuit, monendum esse Romanum Pontificem. Adiecit etiam de Virgilio (de quo superius) Apostolico plane viro querelas, quas tamen non ve-

ritas, sed calumnia eidem suggestisset: primum quidem quod odia sereret inter ipsum, atque Bajoariæ Ducem; deinde quod falso jactaret, se ab Apostolica Sede nactum vacantem Episcopatum: demum vero quod diceret, novum reperiri mundum, qui alio sole, atque alia luna illustraretur. Verum omnia ista in Virgilium ad Bonifacium primo, inde vero per eum ad Zachariam perlata, vanum proflus fuisse commentum pravorum hominum arte contextum, declararunt e-venta; siquidem ut inania penitus evanuerunt. Etenim cum Pontifex, his acceptis, facultatem dederit Bonifacio, ut congregato Concilio, Virgilium ab Ecclesia pelleret, sacerdotique privaret: & nec quicquam hujusmodi factum appareat, immo contrarium, cum perseveraverit ipse auctus etiam Episcopatu in suscepta semel Apostolica functione, atque longe, lateque Evangelium in gentes finitimas propagavit: quis non intelligat accusationes illas vanas cognitatas, penitus evanuisse; eisdemque Apostolicos viros Apostolico spiritu, animoque pari junxisse dexteras ad opus, quod susceperant Evangelii? Cum etiam si Bonifacius neglexisset, Zacharias Papa, qui vindex exurgens de mittendo in Urbem Virgilio, litteras ad Ducem Bavariæ dedit, immo & suis litteris eundem cum collega Sidonio Romam se vocaturum, promissit: si aliquod scelus intercessisset, nequaquam inultum reliquisset. Quod ergo tot litteris post hæc inter Bonifacium, & Zachariam Papam intercurrentibus, nulla proflus de his mentio amplius facta sit: plane ea omnia, ut fide vacua, atque penitus falsa, fuisse abolita intelliguntur. Cæterum ipsum Virgilium solemnibus ritibus inter Sanctos rela-

Accusationes in Virgilium.

Innocentes probati Virgilius & Sidonius.

CHRISTI 748.

ZACHARIÆ PAP. 7.

CONST. COPRON. IMP. 8.

latum a Gregorio nono Rom. Pontif. vetera monumenta testantur. Sed videamus Zachariæ litteras, ad Bonifacium redditas, quibus ea omnia, quæ ipse Bonifacius ad Zachariam scripserat, innotescunt.

(a) Bonif. l. 2. c. 8. i. 2. ep. Rom. Pont. ep. Zach. III. Zacharias Bonifacium consolat.

Reverendissimo fratri Bonifacio Coepiscopo Zacharias servus servorum Dei (a) Sacris Liminibus beati Apostolorum principis Petri, & nostris obitibus præsentatus præfens Burchardus dilectus nobis Episcopus, sanctitatis tuæ attulit affatus, per quorum scripta agnovimus, magnum te habere certamen in predicatione Evangelii Domini nostri, & exhortatione sanctæ fidei, quam per beatum Petrum, & vas electionis Paulum, cæterosque Apostolos traditam suscepimus. Quibus agnitis, omnipotenti Deo immensas agimus gratias, petentes ejus ineffabilem divinitatem, ut multo amplius confirmet atque corroboret cor fraternitatis tuæ, & sospitem corpore annuat permanere, usquequo ejus divinitas te superstitem in hac jussit esse vita, ad persciendum ministerium tibi impostum, & ad portandum lucrum animarum in die Christi Jesu, ut illam merearis audire vocem desiderabilem, quam dicturus est Dominus diligentibus se (b): Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.

(b) Matt. 25.

IV.

Erant autem inserta in iisdem tuis affatibus diversa capitula, de quibus iudicium, & consilium, atque solatium Sedis Apostolicæ tibi dirigi flagitabas. Primum capitulum pro Synodo provincie, in qua natus & nutritus es, quam & in gentem Anglorum, & Saxonum in Britannia insula primi predicatorum, ab Apostolica Sede missi Augustinus, Laurentius, Justus, & Honorius, novissime vero tuis temporibus Theodorus Græcolatinus ante philosophus, Athenis eruditus, Romæ ordinatus, pallio sublimatus, ad Britanniam præfatus transmissus, judi-

cabat, & gubernabat. In illa Synodo tale decretum, & iudicium demonstratum esse dignoscitur. Ut quicumque sine invocatione Trinitatis lotus fuisset, sacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum est. Quia si mersus in fonte baptismatis quis sine invocatione Trinitatis fuerit, perfecte non est baptizatus.

V.

Quod autem per quosdam affirmari scriptum, ut quamvis sceleratissimus quisque hæreticus, & schismaticus, vel latro, vel fur, sive adulter, baptismum juxta regulam a Domino impostam: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, * consecraret, sique homini petenti ministraret, tamen Christi esse baptismum, Evangelicis verbis consecratum: Et contra licet minister justus fuerit, & Trinitatem juxta regulam, a Domino positam, in lavacro non dixisset, verum baptismum non esset, quod dedit. Utrumque fraternitati tuæ notum est quid de illis sacrorum canonum series contineat, quod & te tenere firmiter, hortamur. Scriptum quippe est, dicente Domino (c): Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Apparet enim hoc consuluisse Bonifacium, ad docendum alios, qui de his dubitarent, ut auctoritate Sedis Apostolicæ moniti, dubitare desinerent, nec de his amplius negotium facerent eidem Bonifacio; adversus quos roborans idem Pontifex Zacharias, ista mox subiicit. Quod suscepisti frater a nostro prædecessore sanctæ recordationis Gregorio hujus Apostolicæ Sedis Pontifice: in eo permanere, & ab Evangelica & Apostolica doctrina nullo modo declines; sic indutus lorica fidei, & galeam salutis, viriliter contra nequitiam diabolicæ fraudis resiste. Scriptum namque est (d): Ecce dedi faciem tuam potentem adversus faciem eorum, & constantiam tuam confortabo adversus contentiones eorum, & erit fortior petra constantia tua.

* conf. gnaret.

(c) Levit. 11.

(d) Hier. 1.

Eos

PAGIUS SÆC. VII. Anno Eræ Hisp. DCCLXXXVI. Anno Hegiræ CXXXI. inchoato die 30. Aug. fer. 6. A. C. 748. I. Virgilii cujusdam superbia & error.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6241. © I. GF. 8. P. 21. April. Indict. 1. JESU CHRISTI 748. ZACHARIÆ PAPÆ 8. CONSTANTINI COPRONYMI 29. & 8.

Num. I. ad XIII. Virgilius Presbyter, de quo supra mentionem fecimus, e Bajoaria Romam profectus est, postquam comperit opinionem suam Bonifacianæ prævaluisse in disputatione, quæ super forma Baptismi mota fuerat. Reversus autem ex Italia jactavit se dimissum a Papa, ut moriente uno e quatuor Episcopis in Bajoaria a Bonifacio constitutis, ipse, in defuncti locum succederet; & quia ti-

mebat, ne Bonifacius sibi adversaretur odium inter illum, & Odilonem Bojariæ Ducem seminare conatus est. His de rebus, uti & de ejusdem Virgilii erroribus, alique de causis per Sanctum Burchardum Wirceburgensem Episcopum Papæ scripsit, & responsum ad singulos articulos accepit, cujus hæc subscriptio est: Data Kalendis Maii imperante Domino piissimo Augusto Constantino, a Deo coronato magno pacifico Imperatore anno XXIX. P. C. id est post Consulatum) ejus anno VII. Indictione I. ideoque hoc Christi anno, in quem mense Maio illi temporum characteres conveniunt. Meminit hujus Epistolæ Marianus Scotus ad annum DCCXLIII. quam ait, datum Kalendis Maii, anno Imperii Constantini VII. Indictione I. Octavum Capitulum est de Virgilio: Et hoc, inquit Zacharias, intimatum est a tua fraternitate sanctitate, quod Virgilius ille (nescimus si dicatur Presbyter) malignatur adversum te pro eo quod confundebatur a te, erroneum se esse a Ca-

PAGIUS

Catholica doctrina immiffiones faciens Otiloni Duci Bojariarum, ut adium inter te & illum seminaret, aens quod & a nobis esset absolutus, ut unius defuncti ex quatuor illis Episcopis, quos tua illic ordinavit fraternitas. Dicesim obtineret; quod nequaquam verum, est, quia mentita est iniquitas sibi. De perversa autem & iniqua doctrina ejus qui contra Deum & animam suam locutus est, si clarificatum fuerit, ita eum confiteri, quod alius mundus, & alii homines sub terra sint, seu Sol & Luna, hunc habito consilio ab Ecclesia pede Sacerdotii honore privatam. Atamen & nos scribentes præfato Duci evocatorias prænominate Virgilio mittimus litteras, ut nobis præsentatus, & subtili indagatione requisitus, si erroneus fuerit inventus, Canonice sanctionibus condemnetur.

II.

Tria obiciuntur Virgilio, primo quod discordias inter Bonifacium & Bojariæ Ducem seminet; II. quod se dicat a Papa dimissum,

ut unius defuncti ex quatuor illis Episcopis, quos Bonifacius in Bajoaria constituit; Dicesim obtineat; III. quod asserat, novum reperiri Mundum, qui alio Sole atque alia Luna illustraretur. Baronius num. II. alique Viri doctissimi passim diffensionem illam improbis pessimorum hominum rumoribus excitatam scribunt, & Virgilium, de quo Bonifacius sæpe quæstus est, eundem statuunt cum Virgilio, qui postea Salitzburgensem Episcopatum gessit, & Sanctorum Fasis adscriptus est. Verum utrumque Virgilium inter se confundi non debere, anno DCCXLVI. num. VII. demonstravi. Quem exitum habuerit hæc disceptatio, Antiqui non prodidere.

Diversus est a Virgilio postea Salitzburgensi Episcopo.

III.

Decimum Capitulum est de fixo apud Moguntiam Bonifacii Archiepiscopatu: Alia denique scriptura tuæ fraternitatis continebat, ait Zacharias, quod jam olim de Agrippina Civitate scripsisti, quod Franci non perseveraverunt.

VI.

Eos autem, quos reperisse se, affata est fraternitas tua, pseudosacerdotes multo majoris numeri, quam Catholicos, qui numquam ab Episcopis Catholicis fuerunt ordinati, illudentes populo, & ministeria Ecclesiæ confundentes, qui sine Episcopo proprio arbitrio viventes, populares defensores habentes contra Episcopos, ut sceleratos mores eorum non prohibeant, seorsum populum consentaneum congregat, & illud erroneum ministerium juxta Ecclesiæ Catholicæ, sed per agrestia loca, & per cellas rusticorum, ubi eorum impetrata stultitia cæleri possit, perpetrant, nec fidem Catholicam pagani prædicant, nec ipsi fidem Catholicam habent, nec quærunt ab eis quos baptizare student abrenuntiationem satanæ, sed neque signaculo Crucis Christi eos muniant (quæ præcedere debent baptismum) sed nec aliquam credulitatem unius divinitatis, & sanctæ Trinitatis docent: Hos itaque ministros satanæ, & non Christi ubicumque repereris, carissime frater, congregato provinciali, & sacerdotali collegio, a sacerdotio depositos, sub regula monachica, & penitentia submissos vitam finire, decernas, ut carne afflictis, quandocumque redeant ad viam salutis. Si vero non fuerint conversi, tuæ prædicationis merces non peribit.

VII.

Confortare ergo in lege, & Evangelio Christi, & prædicatione Catholice Fidei, quia ipsa glorificabit te: Tribulatio enim corporis nostri temporalis est, & finem habet; merces autem, quæ pro hac tribulatione a Deo præparatur, sempiterna est (a): ideoque circumferamus mortem Jesu in corpore nostro, ut & vita Jesu in corpore nostro manifesta fiat, sicut per ejus divinam edocti sumus doctrinam (b): Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum cælorum. Conforta etiam dilectissimos nobis Orthodoxos Episcopos & sacerdotes, atque levitas, ceterosque clericos, religiosos Abbates, & monachos, pariterque religiosissimos Duces, cunctosque Optimates Francorum, ut vobis sint adjutores contra adversarios Orthodoxæ Fidei, omnesque hæreticos, & schismaticos; quatenus, & ipsi de fructu boni operis gaudere mereantur in cælestibus Regnis.

PAGIUS S. Bonifacius remunciare desiderat Archiepiscopatum Moguntia.

in verbo, quod promiserunt, & nunc moratur tua fraternitas in Civitate Moguntina. Petisti autem, ut cum nostro consulto, superveniente tibi senectute & plena dierum ætate, atque imbecillitate corporis, si invenire potueris alium, in eandem Sedem, in qua præses, pro tua persona debeas collocare. Tu vero, carissime, Legatus & Missus es, ut fuisti, Sedis Apostolicæ. Nos vero, adiutore Deo, consilium præbimus tuæ reverendæ Sanctitati, ut pro salute animarum rationabilius, jussore Christo Sedem, quam oblinens Sancta Moguntina Ecclesiæ nequaquam re-

scripsit quoque inter cætera reverendæ fraternitatis tuæ reperisse quemdam presbyterum genere Scotum, nomine Sampson, errantem a via veritatis, dicentemque sine mystica invocatione, aut lavacro regenerationis, posse fieri Catholicum Christianum per Episcopalis manus impositionem. Hic autem, qui hoc dicit, vacuus est Spiritu sancto, & alienus a Christi gratia, consortioque sacerdotali abiciendus. Quis enim, nisi baptizetur juxta præceptum Domini, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & sic per manus impositionem potest esse Catholicus? Hunc nequissimum virum talia prædicantem, ab Ecclesiæ sanctæ condemnatum expelle. Illos autem viros, qui ab hæreticis baptizati sunt, & nescitur, an in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti sunt baptizati, inquisita rei veritate, si ab hæreticis sacerdotibus baptizati sunt; hos sine dubio, juxta prædecessoris nostri beatæ memoriæ Gregorii Papæ, & sacrorum canonum traditum tibi mandatum, baptizari permittas, ne in æternum pereant, sed potius Evangelicæ consecratione salventur. Tam hic, quam superius eadem epistola Zachariæ Papa illud rite recteque confirmat, nullum a quolibet ministratum sive ab hæretico, sive schismatico, sive gentili iterandum esse baptismum, si constaret in nomine sanctissimæ Trinitatis illud esse collatum: secus vero si contra, secundum antiquos canones, quos citat, & Gregorii Papæ III. prædecessoris epistolam ad eundem Bonifacium datam, de qua dictum suo loco superius. Eadem quoque ingerit idem Zachariæ in epistola ad eundem Bonifacium antea data, quæ incipit: cum nobis. Pergit deinde:

Intuiti autem sumus & volumen a te directum universis Episcopis, presbyteris, cæterisque religiosi de veritate Fidei Catholice scriptum, quod valde nobis acceptabile esse cognoscas; quoniam per Spiritus sancti gratiam in te diffusam hoc operari studuisti. Inter cætera sanctitatis tuæ scripta petisti, ut sacerdos a nobis dirigatur in partes Franciæ, & Galliæ. Quod implere omittimus quia dum, Deo propitio, tua sanctitas superstes extitit, qui Sedis Apostolicæ, & no-

linquas, &c. si vero, si Dominus dederit juxta tuam petitionem hominem perfectum, qui possit sollicitudinem habere & curam pro salute animarum, pro tua persona illum ordinabis Episcopum, &c. porro sub hujus anni finem Zachariæ Moguntinam Sedem in Metropoli erexit, ut liquet ex ejus Epistola a Baronio an. DCCLII. num. XV. loco non suo recitata, quod ejus subscriptio mendosa sit, ut ibi videbimus.

Sancti Burchardi Episcopi Wirtzburgensis primi, qui has literas Roma ad Sanctum Bonifacium detulit, vitam scripsit Anonymus quidam

VIII.

X. Episcopi Francorum Catholice uniti Ecclesiæ.

& nostram illic præsentas vicem, alium illic dirigere necessarium non est. Quos autem repereris, amantissime frater, habentes sanæ doctrinæ scientiam, vitæque puritatem: hos mittere stude in quibus prævideris locis, ad prædicandum verbum salutis. Concilia vero aggregatis Episcopis provincialibus, ubi tibi rectum videtur, celebrari procura, & quos deviantes invenieris, confunde facies eorum ignominia, ut sint coram omnibus sine honore.

Suscipimus & chartam de vera & Catholica Fide conscriptam, quam cum dilectissimis nobis Episcopis partis Francorum, tuæ direxit reverendæ fraternitatis: hanc itaque referentes, nimio gaudio sumus repleti, innumerabilesque gratias agimus Deo omnipotenti, qui unanimiter eorum ad societatem nostram revocare dignatus est. Nostra autem vice, carissime frater, omnes in osculo pacis saluta.

Intimatum est etiam a sanctitate tua, quod Virgilius ille (nescimus, si dicatur presbyter) malignatus adversum te, eo quod arguebatur a te erroneus esse a Catholica doctrina, seminaret odium inter te, & Otilonem, Ducem Bajoariorum, dicens, quod a nobis accepisset licentiam, ut unius defuncti ex quatuor illis Episcopis, quos tua illic ordinavit fraternitas, diocæsim obtineret. Quod nequaquam verum est; quia (a) mentita est iniquitas sibi.

De perversa autem doctrina, quam contra Dominum, & animam suam locutus est, quod scilicet alius mundus, & alii homines sub terra sint, aliusque Sol & Luna, si convictus fuerit ita confiteri: hunc, accito Concilio, ab Ecclesiæ pelle sacerdotii honore privatum. Sed & nos scribentes prædicto Duci, evocatorias de prænominato Virgilio mittimus litteras, ut nobis præsentatus, & subtili indagatione requisitus, si erroneus fuerit inventus, canonicis decretis condemnatur. Qui enim (b) seminant dolores, metunt eos.

Pro Sidonio autem, & Virgilio supra dicto presbyteris, quod scripsit sanctitas tuæ, agnovimus. Et illis quidem (ut de-

PAGIUS S. Burchardus anno DCCXXI. Herbipolensis Episcopus dicitur.

dam ignotus, quam postea Egilwardus Cœnobii Sancti Burchardi prope Wirtzburgum Monachus tribus libris interpolavit. Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. II. utramque vitam recitat, suspicaturque Anonymum sæculo decimo Egilwardum vero sæculo undecimo vixisse. Utrumque opus variis mendis respersum; neque enim verum est quod uterque Auditor asserit, Burchardum Romæ a Zacharia Pontifice ordinatum fuisse, assistente Bonifacio; cum constet, Bonifacium toto Zachariæ Pontificatu Romanam non adivisse. Ordinatus itaque Burchardus anno DCCXXI. quia jam Episcopus Synodo Ger-

IV.

cebat) comminando scripsimus: tuæ autem fraternitati credulitas plus quam ipsi admittetur. Si autem Deo placuerit, vitæ comitante, ad Sedem Apostolicam eos, missis litteris (ut prælatum est) evocabimus. Docuisti enim eos, & non susceperunt: & factum est illis, sicut scriptum est in libro Sapientiæ (c): Qui docet factum, quasi qui conglutinat restam arena: Non ergo ad iracundiam provocetur cor tuum, frater: sed in patientia, ubi tales repereris, admone, obsecra, increpa, ut convertantur ab errore ad viam veritatis. Et si (d) conversi fuerint, salvasti animas eorum: si vero in malitia permanserint, mercedem laboris tui non perdes.

Alia denique scripta fraternitatis tuæ continebant, quod jam olim de Agrippina civitate scripsisti, quia Franci non severarent in verbo, quod promiserunt, & nunc moratur fraternitas tuæ in civitate Moguntia. Petisti etiam, ut cum nostro consulto, superveniente tibi senectute, atque imbecillitate corporis, si invenire potueris idoneum virum ad sedem Episcopalem, in qua præses, pro te valeas collocare. Pro qua petitione, nos adiutore Deo, consilium damus tuæ sanctitati, ut sedem sanctæ Ecclesiæ Moguntinensis, quam pro salute animarum accepisti, nequaquam relinquas, ut impleas illud Dominicum præceptum (e); qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Si vero Dominus dederit juxta tuam petitionem hominem perfectum, qui possit curam animarum habere: illum ordinabis pro te Episcopum, eritque in Evangelio tibi credito ad ministerium Christi potendum in omni loco, requirens, & confortans Ecclesiam Dei. Oramus itaque Dominum & Redemptorem nostrum, ut facris interventionibus sanctæ suæ Genitricis semper Virginis Mariæ, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, orantem pro nobis sanctitatem tuam sospitem conservare dignetur. Dat. Kalendas Maii imperante piissimo Augusto Constantino anno vigesimo nono Imperii ejus, Indictione prima. Hactenus epistola Zachariæ. Quod autem ad Episcopos pertinet, quos ipsi communicatione conjunctos jam esse

(c) Ecclesiasticum, 22.

(d) Jacobus, 5.

XII.

(e) Mattheus, 10.

XIII.

manicæ interfuit XI. Kalend. Maii anno DCCXXII. ut ibidem demonstravi. Sed de Burchardo iterum inferius agetur.

Ad num. XII ad XVI. Recitat Baronius Epistolam Zachariæ Papæ, quæ inter Bonifacianas est. CXXVI. scriptam ad Reginfredum Rotomagensis Episcopum, aliosque duodecim Episcopos, qua laudat eorum inter se & cum Ecclesiæ Romanæ conjunctionem, eosque hortatur, ut ministeriis suis constantiter insistant cum Bonifacio Archiepiscopo, Sedis Apostolicæ Vicario Reginfredus in Archiepiscopatum Rotomagensis successit Grimoni; qui anno DCCXLVI. supremum

V. Zacharias PP. laudat quosdam Episcopos cum Ecclesiæ Rom. conjunctos.

CHRISTI 748.

ZACHARIÆ PAP. 7.

CONST. COPRON. IMP. 8.

esse scripserit : ipse Pontifex Zacharias ad eisdem litteras dedit. In quarum inscriptione, quæ essent nomina convenientium ad Synodum Episcoporum, ita declarat.

(a) Dilectissimis nobis Raginfrido Rothomagensi Episcopo. Deodato Bellovacensi Episcopo. David Spirensi Episcopo. Eliseo Noviomensi Episcopo. Burchardo Voirceburgensi Episcopo. Genebaudo Laudunensi Episcopo. Agilolpho Colonienſi Episcopo. Ramberto Ambianensi Episcopo. Aetherio Tharvanensi Episcopo. Treuwarto Cameracensi Episcopo. Folericò Tungrenſi Episcopo. Romano Meldensi Episcopo.

Otoni * Strasburgensi Episcopo, & cæteris amantissimis Coepiscopis, presbyteris etiam & diaconibus, cunctisque orthodoxis Ecclesiarum Dei clericis Apostolicam doctrinam tenentibus Zacharias divina gratia * præditus, Apostolica Sedis Pontifex serenus servorum Dei in Domino salutem dicit.

Gratias ago Deo Patri omnipotenti, & Domino nostro Jesu Christo unico Filio ejus, & sancto Spiritui, qui vestrum omnium corda inflammare dignatus est per diffusam a se gratiam, ut in unitate fidei, & vinculo pacis ambuletis, & sit splendor Domini Dei nostri super vos, dilectissimi mihi, & abundans gratia pacis & charitatis, ut sitis unum corpus spiritualis matris vestrae sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Dei Ecclesie, in qua, Deo auctore, præsumus, implentes illud propheticum dictum (b): Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres

PAGIUS mum diem obiit, indeque tam Cointius hoc anno num. LXII. quam Sirmondus recte deducunt, Baronium has litteras nulla temporaria nota insignitas cum hoc Christi anno apposite copulasse. Cointius tamen memoriæ lapsu dicit Sirmondum eisdem litteras in annum DCCXLIV. contulisse; sed is non solum a Baronio non dissentit; verum etiam ejus opinionem confirmat.

Annalista Metensis scribit: Anno Dominicæ Incarnationis DCCXLVIII. Pippinus Princeps Placitum suum habuit in villa, qua dicitur Davria (in pago Ripuariensi sita). In qua Synodum congregari jussit pro Ecclesiarum restauratione, & causis pauperum, viduarumque & orphanorum corrigendis, justitiisque faciendis. Grippo vero, quem de custodia fraterno affectu Pippinus solverat, tyrannico fustis multos sibi nobilitate sociavit, & fuga lapsus Rhenum transiens in Saxoniam venit. Quem plurimi juvenes, ex nobili genere Francorum, inconstantia ducti, proprium Dominum relinquentes, Grippum subsequuti sunt. Pippinus vero, adunato exercitu, per Thuringiam in Saxoniam proficiscens, peruenit ad fluvium quod dicitur Obacra, & castra metatus est juxta ripam ejusdem fluminis. Saxones vero cum Grippo ex alia ripa erant, ubi maximam inter se & Francos firmitatem statuerunt. Sed

in unum. Quamvis enim pro itineris longitudine corpore sumus absentes; in spiritu tamen dilectionis semper sumus vobis præsentis, habentes vos in visceribus nostris, & assidue orantes, ut Deus & Dominus noster Jesus Christus multo amplius confirmet corda vestra in exhortatione Evangelii, in ministerio, quo fungimini, ut credita vobis plebs piis admonitionibus, adjuvante Domino, a diabolica fraude liberata, persistat salva, vosque mereamini de eorum animabus in die Christi apportare lucrum. Obsecro (c) ergo vos, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati estis, ut decet sanctos cum multa patientia, supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis & caritatis (d): quia finis præcepti est caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

Gaudeo in vobis, carissimi, quoniam fides vestra, & unitas erga nos pretiosa est, & manifesta, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem, & magistrum vestrum a Deo constitutum beatum Petrum Apostolorum principem benignissima voluntate conversi estis, & in hoc laudabilis est fides vestra, quoniam idipsum sapitis, quod oportet sapere. Habetis itaque nostra vice ad confortandam dilectionem vestram sanctissimum Bonifacium fratrem nostrum Archiepiscopum, Apostolicæ Sedis Legatum, & nostram presentantem vicem. Sit ergo constantia vestra adversus contentionem eorum, qui adversa sapiunt, & non quæ Dei sunt: neque terreamini a facie eorum (sicut scriptum est e) qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete, qui potest

dum viderent, quod eos eadem firmitas minima defendere posset, per noctem fuga lapsi castra deseruerunt. Pippinus vero cum exercitu suo totam pene Saxoniam per dies XL. vastavit, & Castrum eorum destruxit, indeque victor remeavit ad propria. Alia, quæ de Grippo iste Annalista docet, pertinent ad annum superiorem, aliique quidam Annalistas bellum hoc paulo aliter narrant. Porro ex Epistola Bonifacii ordine XXVI. data ad Gripponem liquet, quantum Thuringiæ periculum immineret, & quam prudenter Pippinus illac iter in Saxoniam suscepit: Obsecro, inquit, ut si tibi Deus potestatem donaverit, ut adjuvare studens servos Dei Sacerdotes Presbyteros, qui sunt in Thuringia, Monachos & Ancillas Christi, defendere contra Paganorum malitiam, & adjuvare Christianum populum, ut eos Pagani non perdant.

Hoc anno moritur Eadbertus Cantii seu Cantuariorum Rex, ut habent Wigorniensis, uterque Chronographus Saxo, & Annalista Mailrosensis. Ei successit Eadbertus, frater, quem Huntintonius & Malmesburienſis in fratrum enumeratione jure merito præponunt. Quare licet Beda lib. 5. cap. 24. scribat, Voitredum Regem filios tres, Eadbertum, Eadbertum, & Aldricum reliquisse hæredes, ex morte Eadberti

(a) Vit. S. Bonif. l. 2. c. 3.

* Serafburgensi

* præordinatus

XIV. Zachariæ epistol. ad Episc. Catholicæ communionis.

(b) Epist. 32.

VI. Grippo aduersum Pippinum rebellat.

(c) Epist. 6.

(d) 1. Tim. 10.

XV.

(e) Mat. 10.

VII. Moritur Eadbertus Cantia Rex.

CHRISTI 748.

ZACHARIÆ PAP. 7.

CONST. COPRON. IMP. 8.

animam, & corpus mittere in gehennam. Fratres mei in carne enim ambulantes non secundum carnem militamus (a). Arma enim militiæ nostræ non carnalia, sed spiritualia sunt ad destruendam omnem exaltationem, extollentem se adversus scientiam Dei (b): Confortamini itaque in Domino, & in potentia virtutis ejus. Pax vobis, & gratia a Deo, & Domino nostro Jesu Christo ministretur. Amplectimur, & osculamur, ac si præsentis, charitatem vestram in unitate spiritus in vinculo pacis, & charitatis Christi. Deus vos incolentes custodiat. Hac tenus Zacharias & principes pastorum, pastores confirmans fratres suos. At licet careat die, & Indictione epistola ista, tamen hoc anno datam esse, superior (ut vidimus) ostendit epistola.

Sub hac eadem prima Indictione datæ extant litteræ nomine Zachariæ Papæ de privilegiis concessis monasterio Cassinensi, in quo etiam expressum habetur, hoc anno dedicatam ab eodem Zacharia Ecclesiam ibidem ædificatam. Cæterum, quod idem sicut prima Indictione, ita & primo anno Zachariæ id factum ponatur: nullo pacto hæc simul convenire possunt: si quidem prima Indictione annus Zachariæ Pontificis numeratur septimus, & non primus; sed & nimia prolixitas illa de ipsius nonnihil suspicionem auget; cum quæ esse solet ejusdem Zachariæ Papæ forma privilegiorum monasteriorum exemptionis, ostenditur in scripto privilegio Fuldenſis celeberrimi monasterii in Germania; ab eodem Zacharia in gratiam sancti Bonifacii Episcopi Moguntini concessio: quod suo loco inferius reddidimus. Quid Ann. Eccl. Tom. XII.

NOTÆ [1] Hoc anno Gisulfus Dux Beneventanus privilegium concessit monasterio B. Mariæ de Cingula: datum mense Augusto indictione XI. nempe A. D. 743. aliud item eidem monasterio diploma contulit: datum mense Octobris indictione XIV. scilicet A. D. 746. tertium vero: datum mense Majo indictione XV. id est A. D. 747. Hæc ex autographis vulgavit Erasmus Gattula in accessionibus ad Historiam Cassinensem P. 1. pag. 27. De monasterio Cingulensi, ac de Gisulfi in S. Benedictum munificentia vide Mabillon. Annal. Bened. lib. XXII. §. XL. XLI. an. 749. GEORGIUS

PAGIUS ti intelligimus Æthelbertum sen Edilbertum ab Eadberto fratre Regno dejectum fuisse anno DCCXXV. ut ibidem ostendimus.

VIII. Tassilo II. succedit Odilon patri in Ducatum Bajuaria.

Mortuus est hoc anno Odilo Dux Bajuariæ, qui varia Monasteria Bonifacii, & Pymini, Virorum Sanctitate vitæ illustrium suafu construxit, & erga Ecclesiam Salisburgensem munificentissimus fuit, ut videre est apud Canisium Tom. VI. Uxorem duxerat Chiltrudem Caroli Martelli filiam, ex qua suscepit Tassilonem hujus nominis secundum, qui puerulus erat quando patri successit. Annus mortis Odilonis in controversia positus; Mabillonius Sac. III. Benedic. par. II. in Elogio Historico Tassilonis, quem Monachum induisse videbimus, elegit annum superiorem; Cointius hoc anno numero XC. Odilonis obitum refert, sed Henſche-

nam autem contineret privilegium a Zacharia concessum monasterio Cassinensi, docet (c) Leo Ostiensis in fine, cum enumerat res ab eo eidem collatas, his verbis.

Sequenti item tempore sanctissimus Papa Zacharias, qui Gregorio memorato successerat, plurima huic adjutoria contulit, libros scilicet aliquos sacros, sanctamque regulam, quam Pater Benedictus manu propria scripserat: pondus etiam libræ panis, & mensuram vini, quæ olim sub Longobardorum impetu (sicuti supra jam diximus) fugientes monachi Romam secum detulerant: varia etiam ad ministerium Ecclesiasticum ornamenta: nonnulla item ad diversas monasterii utilitates pertinentia Apostolica liberalitate largitus est. Ab hoc etiam Papa sanctissimo prædictus Abbas privilegium primum accepit, ut hoc monasterium cum cæteris omnibus ad se pertinentibus ubicunque terrarum constructis, ob honorem ac reverentiam sanctissimi Patris Benedicti, ab omnium Episcoporum ditione sit liberum, ita ut nullius juri subiaceat, nisi tantum Romani Pontificis.

Guilulphus (d) præterea junior [1], nepos Luitprandi Longobardorum Regis, qui post Gotſcalcum Beneventi Dux extitit, cum per eos dies in hanc arcem Cassinensem (quæ tunc Mello vocabatur) ascendisset, atque juxta corpus sanctissimi Patris Benedicti religiose prædictos fratres in Dei servitio versari vidisset, divino motu instinctu, cuncta per circuitum tam campestris, quam montana eidem Patri Benedicto in scriptis contulit, firmisque donariis in perpetuum posteris habenda concessit cum castellis omnibus, vicis

(c) Leo Ostiensis. l. 1. c. 14. XVII.

XVIII. (d) Idem Leo. l. 1. c. 5.

CHRISTI
748.ZACHARIÆ PAP.
7.CONST. COPRON. IMP.
8.

cis, domibus, Ecclesiis, molendinis, & aquis, ac ceteris, quæ intra præscriptos fines tunc temporis habebantur. Uxor etiam ejus Ducis Scaumperga nomine, templum idolorum, quod in Cassino monte an-

riquitus fuerat, in beati Petri Apostoli honorem convertens, iconas ibi, & cetera Ecclesiæ officiis congrua ministeria ad posterorum memoriam devotissime contulit. Hæc Leo.

Sc-

PAGIUS licit, quod in quibusdam literis ab Hundo in Metropoli Salisburgenfi relatis, ubi de Josepho Episcopo Frisingensi agitur, legatur, anno Incarnat. Domini DCCLVIII. Indiçt. XI. anno XI. Tassilonis Ducis. Sed inde hæc Epochæ

statui non potest; cum annus ille XI. Tassilonis, tam ab anno superiori, quam a currenti defumi possit. De Tassilone anno sequenti ac sæpius infra sermo erit.

JESU CHRISTI
ANNUS
749.ZACHARIÆ PAP.
ANNUS
8.CONST. COPRON. IMP.
ANNUS
9.

I. Terræmo. T. Equitur annus Redemptoris septingentesimus quadragesimus nonus, Indictione secunda, quo magna ira Dei rursus Oriens terræmotu concutitur, de quo ista Theophanes: Anno vero eodem terræmotus factus est in Syria, & ingens ac terribilis casus, unde civitatum alia quidem penitus exterminata sunt, alia vero mediocriter, alia autem a montanis ad subjecta campestria cum muris, & habitatoribus suis integræ migraverunt, & salvæ quasi ad milliaria sex, vel etiam modicum quid ultra. Denique assererunt hi, qui propriis visibus terram Mesopotamiæ contemplati sunt, in longitudine disruptam fuisse ad milliaria duo, & ex profundo ejus ascendisse aliam terram nimis albam & arenosam, de cujus medio ascendit animal mulinum incontaminatum loquens humana voce, & prænuntians gentis incursionem ab eremo adversus Arabes, quod & factum est. Hæc Theophanes sui temporis historiam profecutus. Portenta ista & spectra Deus ostendit, cum imperaret Copronymus portentosus.

II. Sed & additum in Syria malum, dum qui ad Dei iram placandam sequester esse deberet, idem eandem maxime concitavit Anastasius Abbas monasterii S. Euthymii omnium celeberrimi: hic enim extinctam hæresim perditissimi Gnaphei in lucem revocare laborat, & nisi citius S. Joannes Damascenus occurrisset sui celebritate nominis, ingentem intulisset cladem Ecclesiæ. Audiens enim ista Joannes, quam citissime errorem confutandum putavit, eaque occasione scripsit epistolam de Trifagio ad Jordanem Cœnobiarcham, cujus est exordium: Summus meus erga te amor, &c. Et paulo inferius hæc de eodem Anastasio: O rem miseram, pater, rem inquam miseram, quoniam pacto Ecclesiæ hostis id semper o- Ann. Eccl. Tom. XII.

quodque gravius est, per eos, qui se pietatis alumnos profitentur? Etenim summa pietate præditus frater noster Abbas Sergius civis, & familiaris, & amicus meus, per litteras, quas probus ac sincerus frater Abbas Job attulit, certorem me fecit, Abbatem Anastasium, præclarum illum, inquam, monasterii beati Euthymii antistitem, nonnulla e sanctorum Patrum libris loca protulisse, quæ scilicet ter sanctum hymnum ad Filium dumtaxat referant. Quod si concessum fuerit, nihil erit quod prohibeat, quin hæc ea, quam Gnapheus male ac pestifere invenit, omnes funditus inficiat, & labefactet. Cujus error eo tendebat, ut cum unam in Christo naturam contra Chalcedonense Concilium prædicaret, hymnoque Trifagio adderet, Qui crucifixus es pro nobis, sanctissimæ Trinitati æque crucem adscriberet. Cujus prævæ sententiæ cum inhæserit Anastasius; idem ipse suis quoque scriptis testatus est, Joannem Hierosolymorum Episcopum ejusdem esse sententiæ: quod magis conturbavit audientes. Cujus rei gratia factum est, ut ipse Joannes Damascenus ardentius adversus pullulantes ex succiso trunco arboris infelicis exurgentes furculos gladii verbo succidendos occurreret; disputationeque longissima errorem confutans, quam citissime exurgentem flammam extingueret.

Demum post longam de his habitam disputationem, eundem Jordanem Cœnobiarcham compellat his verbis: Hæc divinisimè pater, columna, & firmamentum veritatis, ut coram omnibus patribus, & fratribus, atque universo Ecclesiæ cœtu recitentur, obsecramus: verbisque lenibus, & placidis rogetur illustris pater noster & Dominus Abbas Anastasius pii monasterii divini Patris nostri. A a a a 2 En-

ut eum Elmacinus in Historia Saracenicæ lib. Abdalla 2. cap. 2. appellat, Abdalla Saffabri, qui successit Caliphæ Saracenicæ die decimo tertio Rabii prioris, anno Hegiræ 110. CXXXII. mense sc. Octobri exeunte. Paulo post Merva interfectus est ab Abdalla ejusdem Abdallæ Saffabri patre, ut pluribus Elmacinus refert. Porro, inquit Theophanes, clades ista sub Marwan recepta per annos sex duravit, qua illustrium omnium Syria Civitatum mania in terra deserta sunt, præter solius Antiochia, quod eam tutum sibi refugium victor desinasset. Innumeri insuper Arabes eo jubente periere: extitit enim in bellicis rebus versatissimus.

Ad num. II. & seq. Anastasius Abbas Monasterii Sancti Euthymii in Palaestina, qui cum non recte sentiret de Trifagio, occasionem dedit Sancto Joanni Damasceno Opusculum scriben-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6242.

SAC. VIII. Anno Era: Hisp. DCCLXXXVII Anno Hegiræ CXXXII. inchoato die 20. Aug. fer. 4. A.C. 749.

2. E. D. 9. P. 13. April. Indiçt. 2.

JESU CHRISTI 749.

ZACHARIÆ PAPÆ 9.

CONSTANTINI COPRONYMI 30. & 9.

AD num. I. Theophanes anno IX. Constantini Imp. qui Kalendis Septemb. currentis Christi anni inchoatur, narrat, non tantum magnum terræ motum, quo variæ in Syria Urbes corruerunt, ut videre est apud Baronium; sed etiam varios tumultus inter Saracenos exortos, & electionem Abdala, seu,

II.

II.

Euthymii antistes, ut hujusmodi contentioni finem imponat, ac nobiscum divino afflatu correptorum Patrum vestigiis harenens, Sanctus Deus ac pater dicat, Sanctus fortis Filius Dei incarnatus, & carnae salutis nostrae causa crucifixus, Sanctus immortalis Spiritus sanctus, unus Dominus Sabaoth, miserere nobis.

IV. Neque nos accuset, nec per beatum Patriarcham Joannem, ut qui certum & persuasum habeamus de una dumtaxat divina persona ter sanctum hymnum dicendum esse: nam quisquis hoc sentit & profiteatur, sordida Gnaphei stultitia socium se præbet. Quis enim mentem Joannis Patriarchæ melius me novit? Nemo profecto; quippe qui (ut vere loquar) nunquam ullam spiritualem doctrinam efflauit, quam mihi ut discipulo non communicavit. Quid autem est, quamobrem vivente, & loquente sacrosancto viro, hæc minime de ipso dicta sunt? Nihil sane hæc aliud sunt, quam prætextus quidam atque obtentus nihil firmi habentes. Desinant homini divino zelo prædito, quique rectæ doctrinæ ignem spiravit, ob-

PAGIUS bendi de hoc Hymno, composuit librum contra S. Damiana Judæos, qui legitur in Bibliotheca Veterum Patrum, & Græce asserturatur in Bibliotheca Vaticana. Eo asserente Trifagium de solo filio intelligendum esse, sæque opinionis auctorem citante Joannem Patriarcham Hierosolymitanum, Quidnam est, inquit Damascenus, quod & loquente, & vivente Sancto Viro hæc minime de ipso dicta sunt? Quisnam mentem ejus melius me novit? Nemo profecto: quippe qui, ut vere loquar, nullam unquam spiritualem doctrinam efflauit, quam mihi ut discipulo non communicavit. Baronius ait, se nescire quisnam sit hic Joannes Patriarcha Hierosolymitanus, cujus Damascenus se discipulum dicit, quia sc. ejus tempore Chronographia Theophanis lucem non viderat; in Tabulis enim eidem insertis, ad annum incarnat. secundum Alex. DCC. qui Kalend. Septemb. anni Christi DCCVII. inchoatur, dicitur, Joannem Patriarcham Hierosolymorum sedisse annos XXX. annumque illum esse Sedis ejus tertium. Quare Ecclesiam Hierosolymitanam usque ad annum Christi DCCXXXV. aut circiter rexit, post quem nullus ibidem memoratur Patriarcha, qui ei successerit, ideoque vel ea Ecclesia aliquo tempore sine Episcopo fuit, vel ei tempore incerto successit Theodorus, qui ut infra videbimus, anno DCCLXIII. Hierosolymorum Patriarcha erat. Certe Elmacinus in Hist. Sacrae. pag. 82. ait, Hysamum Califam, qui regnare cepit anno Christi DCCXXIII. permisisse, ut Christiani post obitum Abanastii Patriarchæ Antiochiæ constituerent Joannem, contra quem cum Episcopi sui insurrexissent, mansit Ecclesia illa sine Patriarcha usque ad tempus Abdallæ Califæ. Cæterum Sanctus Damascenus præter Epistolam illam de Trifagio, varios Tractatus in lucem emisit, præsertimque libros quatuor de Orthodoxa Fide, in quibus Theologis Scholasticis prævit, quem primi imitati sunt Magister Sententiarum Alexander Alensis, & Sanctus Thomas. Sed Acta S.

rectare, clarissimo inquam Joanni, qui omnem vocum inanitatem exterminavit, ac de medio sustulit, ut qui Theologiam cum sanctis Patribus semper communem habuerit. Quin potius ipsius zelum amplectantur, atque ut sacrum & luculentum nominis virum laudibus eum afficiant. Hæc Damascenus de Joanne Hierosolymitano Patriarcha: qui quando, quantumve federit, interrupta, occasione eam obtinentium barbarorum, serie sanctæ civitatis Episcoporum, certum quid affirmari non posse videtur: satis autem patet hoc vixisse sæculo, cum se ejus discipulum fuisse idem Joannes Damascenus affirmet. Sic igitur Joannes Damasceni opera, antequam hæresis vulgaretur, extinguitur. At de his satis.

Quod spectat ad res in Germania gestas: quæ in ea ostenderit signa Deus, cum Regni habenas Pipinus Princeps maxime pius moderaretur, & quam hoc eodem anno victoriam de hostibus obtinuerit, enarremus. Vir sanctus ista scribit, & sui temporis res gestas scripta epistola prosequutus (a).

(a) Extat apud Sur. in Appen. ad vit. S. Suuiberti, die 1. Marti.

Fuit

Stephani Junioris Damasceno perperam attribuntur; sunt enim Opus Symeonis Metaphrastes, ut alibi diximus, Annus emortualis Sancti Damasceni prorsus incomperitus. Hujus Sancti Opera omnia nova versione adornata Combesius prælo parata reliquit. Hujus S. Doctoris hoc sæculo celeberrimi pauca hæcenus lucem viderunt, ideoque nova illa editio cum. dis gratissima accidit.

Ad num. IV. Recitat Baronius Sancti Ludgeri Episcopi Monasteriensis Epistolam ad Rixfridum Trajectensem Episcopum, de Miraculis Sancti Suuiberti Episcopi scriptam, in qua narratur insignis victoria a Pippino Principe de Saxonibus & Westphalis reportata. Verum licet Sanctus Ludgerus in Scripturis Sacris non mediocriter eruditus fuerit, ut testatur Alfridus Episcopus in ejus Vita, ea tamen Epistola non minus conficta, quam Vita Sancti Suuiberti sub nomine Marcellini, ut pluribus ostendit Bollandus ad diem XXVI. mensis Martii, ubi vitam Sancti Ludgeri Notis illustrat. Primo, Monasteriensis Ecclesiæ Episcopus a Rixfrido Traiectensi Episcopo compellatur Ludgerus; cum tamen vix tertio post ejus ætatem sæculo Mimigardesfordensis titulus exoleverit; ita enim hoc tempore Monasterium Civitas, vulgo Munster, appellabatur. Secundo Albricum Episcopum Trajectensem ad Rhenum (de eo enim Traiecto hic loquimur) quem natione Anglicum, & consanguineum S. Suuiberti Episcopi vocat Rixfridus; Alfridus citatus cap. 2. num. 56. Nepotem appellat Gregorii, Traiectensis scilicet Episcopi, quem constat, ipsius Ludgeri testimonio Francum natione exituisse. Tertio, dignum se risu prodit fabulator ille, cum inquit: Pippinus, filius Caroli Martelli, Major Domus Francia, qui fuit Dux Agrippinensis Austria, Thuringia, & Burgundia, Provincia, & totius Lotharingia, antequam fuit coronatus Francorum Rex: cum tamen longe post Majoratum Pippini, Ludgerique Prælatum, nomen Lotharingia audiri cœperit. De,

III. Epistola S. Ludgeri Episcopi. sup. positia.

PAGIUS

IV. Grippo Bavaros adversus Pippinum suscitavit.

nique in ea Epistola dicitur Pippinus anno præcedenti bellum contra Saxones gessisse, munitionem prope Basilicam Sancti Swibertii construxisse, & currenti votum in eadem Ecclesia solvuisse, ope ejusdem Sancti Swibertii visor effectus. At hæc mera commenta; nullum enim hoc anno in Saxonia bellum gestum, sed in Bavaria. Illud quidem hoc anno in aliquibus Annalistis Francicis legitur; sed ii adversus testimonium continuatoris Fredegarii in Appendice, & Annalistæ Metensis audiendi non sunt. Hæc Continuator ille hoc anno scribit: Bagoarii, consilio nefandorum, iterum eorum fidem fecerunt, & contra præfatum Principem (scilicet Pippinum) eorum fidem mentiti sunt. Quæ de re commoto exercitu, cum magno agmine appurato eorum patrias peraccessit. Ipsi vero terrore compulsi ultra fluvium Igri (idest Oeni, Gallice l' Inn) cum uxoribus ac liberis eorum fugientes, & memoratus Princeps super ripam Igri castra metatus navale præparavit, qualiter eos ad interuentionem persequeretur, quod videntes Bagoarii, eorum viribus se auxiliare non posse, Legatos cum muneribus multis transmittunt, & in ejus Ditione se subdunt; & sacramenta vel obsequia donant, ut ne ulterius rebelles existant. Ipse vero, Duce Christo cum magno triumpho in Franciam (scilicet Cistrhenam) ad propriam sedem feliciter remavit, &

Fuit iste Ludgerus Episcopus Monasteriensis, qui ad Rixfridum Trajectensem Episcopum de miraculis sancti Suuiberti Episcopi epistolam scripsit. Et cum alia plura, quæ ad res gestas sui temporis spectant, de Frisiorum apostasia, & Marcellini predicatione narret, postea ista subiicit quæ ad præsentem annum spectant: Contigit, ut idem egregius Princeps Pipinus anno sequenti, anno scilicet Domini septingentesimo quadragesimo nono, Saxones & Westphalos debellans, potiusque victoria cum triumpho cum suo exercitu multum lassus ad Coloniam Agrippinam reditum maturaret. Westphali vero dolentes Christianos eis dominari (licet Deo auxiliante, triumphali gladio ipsius Pipini, victi, profligati, & prostrati succubuissent) indignati valde, exercitum fortem nimis festinanter denuo congregantes, per compendia itinerum, & deviam exercitum Christianorum prævenientes, postis insidiis multum hostiliter, & callide prope Verdam, Pipinum cum suis Christianis animose invadere, & bellum rursus instaurare, & committere decreverunt.

Quod inclytus Princeps per suos exploratores percipiens; primo parum doluit, tum propter lassitudinem exercitus sui, tum propter defunctos, & sauciatos; fiduciam tamen firmam habens in Deum, recordatusque miraculorum sanctissimi Suuiberti, descendens de caballo suo, prostratus in terram flexis genibus sanctum Suibertum devotamente invocans, & auxilium, & patrocinium implorans, votis

V. Votum nuncupat Pipinus S. Suuiberto.

Deo, & ipsi sancto Suuiberto, quod sis pro honore nominis Christiani, a Christo sibi, & exercitui suo, suis meritis, & precibus victoriam contra paganos impetraret, & Christianum populum protegeret, ut sanum inde reduceret: ipsum in Verda cum suis primatibus suppliciter peregre visiteret.

Quo emissio voto, statim lux immensa super exercitum Christianorum splendens, non solum paganos exterruit, sed & fere excæcavit, pavorque ingens eos invasit. Quod cernentes pagani, timore valido perculsi, formidantes manum omnipotentis Dei Christianorum super eos sævire, caelumque super eos ruere, consilio celeriter inito, miserunt duos Satrapas ad Pipinum, petentes quæ sunt pacis, eique se subdentes, ac referentes constanti animo quæ viderant, & eis contigerant. Pipinus vero cum hoc audisset, intelligens hoc meritis sancti Suuiberti accidisse, latus in terram cum suis proceribus prostratus, Deum adorans, & gratias devote referens, receptis a paganis pacis obsequiis, Verdam cum suo exercitu humiliter intravit, discalceatusque cum suis inclytis primoribus, & præcipuis ministris, sepulcrum S. Suuiberti regalibus muneribus, & oblationibus visitans, benedixit Deum, & S. Suibertum, qui absque effusione sanguinis humani victoriam sibi contra perfidos præstitisset: & deinceps S. Suibertum in suum protectorem & patronum, ac specialem elegit advocatum. Hactenus Ludgerus de rebus gestis Pipini Principis isto anno.

VI. Pipinus vincit Vvestphalos absque armis.

An-

quævit terra & praliis, annis duobus, scilicet sequenti, annoque DCCL. ut infra videbimus. Annalista vero Metensis habet: Anno Domini Incarn. DCCXIX. Grippo videns, quod Saxonum armis minime defendi posset, in Bajoariam confugit. Quorum Dux eo tempore Odila defunctus erat; cui Tassilo filius ejus successerat. Quem de Principatu Grippo abegit, & sibi ipse Bajoarios subiugavit; cui etiam in solatium Lanfridus (Alamannorum Dux) venit. Hac audiens Pippinus, cum exercitu illuc pervenit, vultisque Bajoariis Griponem secum & Lanfridum inde abducens, Tassilonem in Ducatu Bajoariorum collocavit. Solita autem pietate Gripponi fratri suo, & omnibus his, qui cum eo confugium fecerunt, misericorditer non solum pepercit, sed etiam beneficiis ditavit. Nam Griponi Cinomannicam Urbem cum XII. Comitatus dedit. Quibus ille solito more despectis, Vvasconiam petiit, & ad Vvaifarum Ducem per fidem Aquitaniorum pervenit. Bellum Bavaricum hoc etiam anno consignat Hadrianus Valesius in fine suæ Historiæ Rer. Franc. Cointius hoc anno, alioque. Ex laudatis verbis intelligimus, Tassilonem II. jam ab anno superiori Bajoariam rexisse, quod ibidem demonstravimus.

Rachis Rex Longobard. fit Monachus, ut anno sequenti videre est.

JESU CHRISTI ANNUS 750.

ZACHARIÆ PAP. ANNUS 9.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 10.

I. Rachis in- furgit in- civitates Romanas.

Annus Redemptoris septingentesimus quinquagesimus, Indictione tertia inscriptus in Fastis habetur, quo novis tumultibus exagitur Italia: Nescitur enim qua occasione pacificus, atque religiosus Rex Longobardorum Rachis, nulla habita ratione pacis vicennalis sancitæ cum Romano Pontifice Zacharia, Pentapolitanam invadens provinciam, ferro & igne omnia turbans, Perusiam usque perrexit, ut vallatam obsidione civitatem caperet. Permisit Deus Regem justitiæ, atque religionis amantissimum ita delinquere, ut ex poenitentia in sublimiorem in cœlis gradum gloriæ sublimaret. Quomodo autem acciderint ista, ex Anastasio Bibliothecario in medium adducimus, qui ait:

Ipsis item temporibus Rachis Longobardorum Rex ad capiendam civitatem Perusiam sicut cætera Pentapolis oppida vehementer profectus est cum indignatione, quam & circumdans fortiter expugnabat. Hoc audiens sanctissimus Papa Zacharias, continuo spe divina fretus, assumptis aliquantibus ex suo clero optimatibus, quantocius ad eandem pervenit civitatem, impensisque eidem Regi pluribus muneribus, atque oppido cum deprecans, opitulante Domino, obsidionem ipsius civitatis amovit. Cui & salutifera prædicans, Deo auctore, valuit animum ejus ad spirituale studium inclinare.

II. Rachis Rex Longobardorum fit Monachus.

Et post aliquantos dies idem Rachis Rex relinquens regalem dignitatem, devotè cum uxore, & filia ad beati Principis Apostolorum conjunxit Limina. Acceptaque a præfato sanctissimo Papa oratione clericus effectus, monachico indutus

est habitu cum uxore & filia. Hæc Anastasius. Eadem & Leo Ostiensis, qui & hæc addit (a): Mosque ad hoc S. Benedicti monasterium, eodem Apostolico jubente perveniens, ac sub regulari magisterio se instituendum tradens, post aliquot in sancto religionis proposito, ac Deo placita conversatione peractos annos Deo spiritum reddidit. Extat hodieque prope monasterium vinea, quæ Rachis appellatur, quod ipsam Rachis ipse & plantasse, & coluisse putetur. Ejus vero uxor Thebia, & filia Rattvuda, permitte, & adjuvante ipso Abbate, monasterium puellarum, haud longe a Cassino in loco, qui Plumbariola dicitur, propriis sumptibus construxerunt, multis ditantes opibus; ubi sub magna cautela ac distinctione regulari vitam ducentes, in sancto proposito vitam finierunt. Hucusque Leo.

(a) Leo Ostiens. Chr. Cas. sin. cap. 2.

(a) Apud Sur. die 7. Febr. 10. 1. IV. De Sancto Richardo Rego.

Vidisti, & admiratus es potentiam Crucis Christi, quæ furentes mitiget Reges, & victores ducat abque armis sub jugo captivos, & faciat agri Dominici fidelissimos esse colonos? Hæc plane virga illa, de qua propheticè dictum (b): Virgam virtutis sua emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. Qua Zacharias Pontifex illud renovat antiquum spectaculum (c) Banajæ filii Jojadæ, cum Ægyptium hasta potentem, virga tantummodo superavit.

(b) Psal. 109.

(c) 2. Reg. 23.

Successit autem hoc anno Rachis in Longobardorum Regno Aistulphus ejus frater, consensu Principum Longobardorum. Etenim cum Leo Ostiensis, & alii testentur, Rachisim annos quinque, & sex menses regnasse, utique in hunc usque

Aistulphus Rex Longobardorum.

Nonantulani in Italia primi, quæ extat sæculo IV. Benedictino part. I. ubi is Anonymus, quem, Mabillonius ibidem paulo post Anselmum vixisse ostendit, ait: Anno Domini incarnationis septingentesimo quadragesimo nono, centesimo vero octogesimo ingressus Longobardorum in Italiam, Vir gloriosissimus Aistulphus (Rachis germano, de vicinia Pentapoli suavis Domni Zacharia Papa facto Roma Clerico) sceptrum Longobardorum strenue gerens, cui Giseltvuda excellentissima Regina, Anselmi præclari Viri, Abbatis, olim Ducis, soror dignissima, in conjugio hærebat: cujus interventu idem Aistulphus Rex in primo anno Regni sui per suum præceptum concessit Venerabili viro Anselmo locum, qui nuncupatur Farfanus, in quo idem Vir Dei Anselmus Monasterium ad honorem Dei & Salvatoris Nostri Jesu Christi construxit, &c. ubi iste Anonymus Clerici nomine, uti plures eorumdem temporum Scriptores, Monachum intelligit, & ab annis ingressus Longobardorum in Italiam ultimum, qui tantum inchoatus erat, excludit, ut quandoque etiam alii Scriptores. Erravit itaque Leo Ostiensis, quem Ba-

CHRISTI 750.

ZACHARIÆ PAP. 9.

CONST. COPRON. IMP. 10.

que annum propagasse Regnum apparet. Porro de Aistulpho dicemus inferius.

Hic modo haud absumile exemplum de contemptu mundi, quod de alio Regiscriptum legimus iisdem temporibus accidisse, subiciendum putamus, quod nobilis Lucensis Ecclesiæ monumenta conservant his ipsis verbis inscriptum.

(a) Epitaphium S. Richardi Regis Angliæ sculptum in civitate Luca Italia ubi, requiescit.

Soror Offonis Regis fuit mater beati Richardi. Beatus Richardus Rex Angliæ, exul patriæ, spretor mundi, contemptor sui, pater sanctorum fratrum Willebaldi & Waimbaldi, & beata Vvalburgis virginis, terrenum Regnum in caelestem mutavit. Deposuit coronam regiam pro vita perpetua. Exiit purpuram, & vilem induit tunicam. Regium reliquit tribunal, & sanctorum quæsit Limina. Dimisit sceptrum, & accepit baculum. Dimisitque

filiam suam in Regno beatam Vvalburgam, atque simul cum filiis peregre profectus est. Et eis relictis apud sanctum Bonifacium Martyrem gloriosum, tunc Archiepiscopum Moguntinensem, virum mira sanctitatis, eo quod Anglicus esset, de Regno suo natus: idem sanctus exilio se ulteriori, * Limina sanctorum trans Alpes * Apolloniam adiit. Et loca deinceps magis devia petiit solitudinum, Deo soli idem solus libere vacaturus. Deinde post longa exilia, post multa certamina, post famis, sitis, & frigoris multimodas ærummas, in provincia Italia, civitate Luca finitur pugna, dantur præmia, cœlo recipitur anima, & in beati Frigidiani basilica juxta corpus ejus ponitur pia memoria. Ubi & miraculis coruscet, cujus festivitas septimo Idus Februarii celebratur. Locus autem, in quo requiescit, his versibus adornatur.

Hic

PAGIUS

Baronius fecutus est, quando Rachis Regis abdicacionem hoc anno consignavit; sed recte scripsit, eum regnasse annos quinque, menses sex: quia Luitprandus ejus Decessor anno DCCXLIV. Kalendis Martiis adhuc in vivis erat, ut eo anno monstravi. Aistulphum vero post Kalendas Martias anni Christi superioris Regnum suscepisse eruo ex Eodem Rotharis Regis adiecit, in quo ait: Anno felicissimi Regni nostri in Dei nomine quinto, in die Kalendarum Martiarum Indictione septima, quæ anno DCCXLIV. mense Martio obtinebat. Si enim anno DCCXLIX. ante Kalendas Martias in solium elevatus fuisset, eo Christi anno non quintum, sed sextum Regni annum numerasset. [x]

II. Floret S. Anselmus Abbas Nonantulani.

Mutina Urbe viginti duobus millibus passuum positum. Tum Nonantulanum anno DCCCLII. milliario quinto a Mutina, ac deinde Vincenzie, quod Oppidum est caput pagi Vincentini. Hic inter cætera plura bona, quæ egit, hospitalitatem diligens, omniumque pauperum curam sollicitè gerens, hospitium atque Xenodochia perplura constituere curavit, atque ea in omnibus bonis ditare curavit, &c. Habuit hic Dei famulus sub suo regimine Monachos regulares MCXLIX. exceptis parvulis & pulsantibus (id est Novitiis, ut explicat Mabillonius ex Capitulari Caroli Magni anno DCCCV. emissis), qui non constringebantur ad Regulam; quos ille paterno amore fovēbat, & regēbat; qui olim Dux militum fuit, nunc Dux Monachorum extitit, inquit Anonymus in ejus Vita. Sed de Anselmo rursus infra.

Ad num. IV. Mors Sancti Richardi, nobilis & prædixit Angli, patris Sanctorum fratrum Willebaldi, & Waimbaldi, & beata Vvalburgis vel Vvalpurgæ Sanctimonialis, de quibus egimus anno DCCXXV. contigit anno septingentesimo vicesimo primo, ut ex Sancti Wunibaldi Vita de-

III. Moritur S. Richardus pater trium Sanctorum.

NOTÆ

[x] Non solum Kalendis martii, sed & die V. aprilis regnum nondum iniverat Aistulphus, uti demonstrat diploma ejusdem pro monasterio Farfensi (Chronicon Farfens. rerum Italicarum to. 2. part. 2. col. 439.) quod datum legitur Ticini in palatio V. die mensis aprilis anno felicis regni nostri (Aistulphi) VII. per indictionem IX. Denotant hæc annum 756. Aistulphi mortualem. Igitur Aistulphus regnum inivit anno quidem 749. sed post diem V. aprilis aliquot annos 756. ea mensis die non septimum sed octavum regni numerasset. Ex hoc etiam diplomate liquet Aistulphum anno 756. die illa mensis aprilis adhuc in vivis egisse. Quia & post julium anni hujus supremam dignitatem obtinuit; cum anno 654. mense julio annum regni quintum numerarit, ut constat ex Charta Lucensi apud Muratorium in antiquit. Italicis dissert. IV. col. 135. Consignatur enim illa anno regni eius (Aistulphi) quinto, per indictione septima mense julio. Vicissim autem ipso julio mense ejusdem anni 754. annum regni VII. jam agebat. Id enim perspicue demonstrat charta per hos dies producta a P. Soldano Vallumbrosano monacho in historia monasterii S. Michaelis de Passiniano, cujus prior tomus hoc ipso anno quo hæc scribo 1742. Luca prodit. Notæ chronologica hujus chartæ, quæ insignis est nomine S. Walfredi, tunc in sæculo adhuc agentis dein vero abbatis monasterii S. Petri in palatiolo ejus res gestas Andreas Lucensis hujus monasterii monachus dedit; notæ, inquam chronologica ita esserunt: Regnante piissimo &c. Aistulpho rege anno regni ejus Deo protegente sexto, mense julio, indictione VII. Aistulphi igitur exordia cum julio mense componenda sunt. Conjecturam hanc meam egregie confirmat autoritas chronologi Brixiani, cujus breve chronicon anno 883. scriptum vulgavit Muratorius in antiquit. Ital. t. IV. col. 944. Ille enim diferte asserit Aistulphum mense julio indictione II. ideoque anno 749. coepisse. MANSI

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Eræ Hispan. DCCLXXXVIII. Anno Hebrææ CXXXII. inchoato die 9. Aug. fer. 1. A. C. 750. I. Rachis Rex Longobardorum Monachum episcopus.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6243. O 3. D. 10. P. 29. Mart. Indict. 3. JESU CHRISTI 750. ZACHARIÆ PAPÆ 10. CONSTANTINI COPRONYMI 31. & 10. Num. I. ad IV. Sigbertus in Chronico ad annum DCCXLIX. scribit: Rachis Longobardorum Rex, dum rupto fœdere, Romam inquietare nititur, a Zacharia Papa non solum a malo reprimitur, sed etiam ejus instinctu cum uxore & filiis Romam veniens, Monachus effectus, cui Aistulphus frater ejus substitutus regnavit annos VII. quod pluribus ex Vita Zachariæ Papæ narrat Baronius hoc anno. At Sigbertum finem Rachis & Aistulphi initium recte consignasse, docet Monachus Nonantulanus Anonymus in Vita Sancti Anselmi Abbatis

CHRISTI
750.

ZACHARIÆ PAP.
9.

CONST. COPRON. IMP.
10.

Epita-
phium Ri-
chardi
Regis.

*Hic Rex Richardus requiescit sceptri-
fer almus.
Rex fuit Anglorum: Regnum tenet ipse
polorum.
Regnum dimisit, pro Christo cuncta
reliquit.
Ergo Ricardum nobis dedit Angliam
sanctum.
Hic genitor sanctæ Vualburgæ virgi-
nis almæ,
Et Vuillebaldi sancti simul & Voini-
baldi:
Suffragium quorum det nobis Regna po-
lorum.*

(a) Habentur
to. 4.
Antiq. lect.
per Cansi-
sum col-
lect.

Porro si certum tempus explores S. Richardi obitus ex antiquioribus (a) monumentis haud pridem editis, inve-

PAGIUS

deducit Cointius anno DCCXXXVIII. num. IV. & seqq. a quo uno anno tantum recedit Bollandus in Sancti Richardi Vita ad diem VII. Februarii, ubi Richardi mortem cum anno DCCXXII. conjungit. Sed uterque Richardum Angliæ Regem perperam facit, decepti ab Epitaphio ejus a Baronio recitato, qui eidem fabulæ fidem adhibuerat; Baronius tamen in Appendice ad præsentem annum, ex Vita Sancti Willibaldi ab Anonymo perantiquo scripta recte postea observavit, Richardum ibi tantum appellari genere & rebus clarum. Quod vero subdit idem Cardinalis doctissimus, eam vitam scriptam fuisse a Sancta Vualpurga Richardi filia, corrigendum ex iis, quæ loco laudato diximus. Epitaphium quidem Sancti Richardi eum Regem Angliæ dicit; sed illud longe post ejus mortem positum; cum aliqua a veritate manifeste dissentanea contineat, ut examinanti patet. Cum vero hujus Sancti Vita a nullo Auctore coævo literis mandata fuerit, ex Hædæporico Sancti Willibaldi a Sanctimoniali Heidenheimensi descripto eruenda. Testatur ea, cum Willibaldus annos tres natus in gravem morbum incidisset, patrem ac matrem Deo spondisse, ut si pristina illius infantis restituta foret sanitas, extemplo illum sub Sacri Ordinis primordio tonsura insignire, & sub Cœnobialis vitæ disciplina subicere, eosque a Domino petitionis consecutos esse effectum. Traditus Willibaldus Monasterio, sacris literarum studiis imbutus est. Verum postquam adolevit, decrevit omnes res temporales deserre, & longam peregrinationem suscipere. Quare Richardum patrem rogavit, ut suo desiderio præberet consensum, & ipsemet secum pergeret, ut comitatu filiorum fungens, egregia adiret Petri Apostolorum Principis limina. Diu renuit Sanctus Richardus, tandemque assensus est. Quamobrem congruo ætatis tempore, cum mare transissent, Rotomagum venere, indeque Lucam Italiæ Civitatem, ubi subita Richardus præventus est corporis infirmitate, qua invalescente extinctus est, & in eadem Urbe eum filii sepeliere. Ita Sanctimonialis Heidenheimensis.

IV.
Rex An-
glia per-
peram ap-
pellatur.

Willibaldus & Wunibaldus sepulto patre itineri rursus se se dedere Romam versus, ibique manserunt a navitate Sancti Martini usque ad aliam solemnitate Pascha, inquit eadem Sanctimonialis, quod Cointius de anno Christi septingentesimo vicesimo primo inter-

pretatur, Bollandus vero de anno insequenti; & uterque ex annis, quibus vixit Sanctus Willibaldus, suam opinionem probare conatur, ut apud eosdem videre est. Sanctus Richardus miraculis clarissimus; & Martyrologio Romano ad diem VII. Februarii inscriptus; sed ibi perperam Rex Angliæ nuncupatur. Clarius Monachus in Chronico Sancti Petri Vivi scribit; Anno DCCL. Sanctus Ebbo obiit. Fuit is Archiepiscopus Senonensis in Gallia, cujus vitam ab Auctore Anonymo sæculo circiter decimo scriptam publicavit Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. I. Secesserat Sanctus Ebbo in idem Sancti Petri Monasterium, ubi sanctissime vivebat, & quod veste profitebatur, moribus ac virtutibus exquebatur. Sed Childeberto III. in Gallia regnante, cum Episcopus Senonensis e sæculo migrasset, plebs Senonum Ebbonem jam Monasterii sancti Petri Abbatem, etiam renitentem Episcopum creavit. Cum Saraceni, quos more suo Sæculo usurpato Auctor ille Vandalos appellat, Carolo Martello Franciam regente mœnia Civitatis Senonum castris obruxissent, omniaque profundarent, Ebbonis precibus ad Deum fufus hostes in fugam conversi sunt, se seque mutuatim propriis jaculis confodere. Aliquo post tempore Vir Sanctus solitudinem quaesivit, ut liberius orationi vacare posset. Quod cum nec in Urbe quivisset adimplere, & gregem, quem regendum susceperat, nolisset deserere, elegit locum tanti spatii ab Urbe, quo & animo solitudinem cupienti valeret obedire, & filios si causa posceret, revivere. Locus sexdecim a Sede distabat millibus, inquit Anonymus. Quibus ex verbis deducit Cointius hoc anno numer. I. & seqq. Ebbonem tunc Episcopatum, abdicasse, & Ardobertum seu Artbertum, qui Episcopus Senonensis dictus est anno DCCXLIII. ejus locum occupasse. Contra vero Mabillonius citatus infert ex Ardoberti electione Clarium in morte Ebbonis consignanda falli, jamque Sanctum Præfulem ad Deum migrasse, cum ea Ardoberti electio peracta est. Verum uterque in eo fallitur, quod existimet, Ardobertum reapse S. Ebboni successisse; cum, ut anno DCCXLIII. num. IX. vidimus, Ardobertus Episcopatus Senonensis possessionem nunquam inire potuerit. Quare mors Ebbonis recte a Clario consignata, & Ardobertus ordinatus quidem fuit Archiepiscopus Senonensis, sed nunquam eam Ecclesiam rexit. Porro Monasterium Sancti Pe-

Richar-
dus Rex
quando
obierit.

(b) Ed.
to. 4. pag.
706.

V.
Moritur S.
Ebbo Ar-
chiepiscopus
Senonensis.

CHRISTI
750.

ZACHARIÆ PAP.
9.

CONST. COPRON. IMP.
10.

(a) Eod.
t. 4. pag.
563.

tem primum invenimus ex Germaniæ scriptoribus haud adeo antiquiorem, qui eumdem Richardum Regem appellat, fuit (a) Philippus Episcopus Eiltetenensis in vita sanctæ Vualpurgis, ejusdem Richardi filia una cum antiquioribus edita monumentis. Porro de Vuilibaldo & Vuinibaldo fratribus Anglis discipulis sancti Bonifa-

PAGIUS

Petri in suburbio Senonensi ædificavit Theodechildis Regina filia Theoderici Regis Clodovei Magni filii, non vero ipsius Clodovei, ut suo loco ostendimus. Theophanes anno IX. Constantini Imp. Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoato scribit; Tertia Indictione mensis Januarii dis-

VI.
Nascitur
Leo postea
Imp.

cii, & postea in prædicatione locis mentio est in rebus gestis ejusdem Bonifacii, quas idem ipse Vuilibaldus scriptis est fidelissime prosequutus. Et de Vualburga, quæ & Vualpurga dicta reperitur, est mentio in epitolis ejusdem S. Bonifacii, de quibus superius dictum est.

B b b b Sep-

vicesimo quinto, Imperatori Constantino ex filia Chagani Chazaria susceptus est filius nomine Leo, quod & Cedrenus etiam narrat. Annalista Masciacensis ait, hunc annum sine VII. poste fuisse, quod & in Petaviensi, aliisque quibusdam notatur, qui omnes de Francis, non bello, vero de aliis populis intelligendi.

JESU CHRISTI
ANNUS
751.

ZACHARIE PAP.
ANNUS
10.

CONSTANT. COPRON. IMP.
ANNUS
11.

I. **S**eptingentesimus quinquagesimus primus Redemptoris annus Indict. quarta notatus habetur, quo Francorum monarchiæ bene consulturus Zacharias Romanus Pontifex, Francorum Regnum, quod sub Regibus Morovingis inertibus & novissime sub Hilderico Stupido periclitaretur, Apostolica auctoritate in Pippinum Caroli Martelli filium, Carolomanni germanum, post obtentas adversus diversos hostes sæpe victorias transfudit, eumque Regem creat, ipso Hilderico anno sequenti detruso in monasterium,

De his acturi, in primis quod ad tempus spectat, scimus complures auctores in superiore annu ista referre: verum ut potius id hoc anno factum esse credamus persuadet vetus Chronicon Francorum a Pithœo nuper editum: i-

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6244.
SEC. VIII.
Anno Eræ Hispan.
DCC.
LXXXIX.
Anno Hegiræ
CXXXIV.
inchoato die 19. Julii fer. 6.
A. C. 751.

Ⓞ 4. C. D XI. P. 18. April. Indict. 4.
JESU CHRISTI 751.
ZACHARIE PAPÆ 11.
CONSTANTINI COPRONYMI 32. & 11.
LEONIS IV. 1.

A Num I. ad IV. Eginhardus in Vita Caroli Magni, locutus de Regni Francici translatione ad Pippinum ejusdem Caroli patrem, inquit: *Gens Merovingorum, de qua Franci Reges sibi creare soliti erant usque in Childericum, Regem, qui jussu Stephani Romani Pontificis depositus ac detonsus, atque in Monasterium transfusus est, durasse perhibetur; qua licet in illo finita posse videri, tamen jam dudum nullius vigoris erat, nec quidquam in se clarum, præter inane Regis vocabulum, præferbat. Nam & opes & potentia Regni penes Palatii Præfector, qui Majores Domus dicebantur, & ad quos summa Imperii pertinebat, tenebantur, neque Regi aliud relinquebatur, quam ut Regio tantum nomine contentus, crine profuso, barba submissa solio resideret, ac speciem Dominantis effingeret; Legatos undecumque venientes audiret, eisque absentibus responsa que erat edictus, vel etiam jussus, ex sua velut potestate redderet; cum præter inutile Regis nomen, & precarium vita stipendium, quod ei Præfector Aula, prout videbatur, exhibebat, nihil aliud proprii possideret, quam unam perparvi redditus villam, in qua domum, ex qua famulos sibi necessaria ministrantes, atque obsequium exhibentes, pauca numero statas habebat. Quocumque eundem erat, carpen- to ibat, quod badius junctis, & bubulo, rustico more, agente trahabatur. Sic ad Palatium, sic ad publicum populi sui Conventum, qui annuatim ob Regni utilitatem celebrabatur, ire, sic domum redire solebat. At Regni administrationem, & omnia que vel domi vel foris agenda*

temque cum Aimoinus tradat id factum post decem annos, ex quo defuncto patre, ei successit in Regni principatum titulo majoris domus: præsentem plane annum designat. Hæc de tempore. Quod vero ad rei gestæ seriem pertinet, idem auctor narrat verbis istis:

Burchardus Vairceburgensis Episcopus, & Fulradus Capellanus missi sunt a Pippino Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Pontificem, de causa Regum, qui in illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum Regis, sed nullam potestatem regiam habebant. Per quos dictus Pontifex mandavit, melius esse illum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret. Dataque auctoritate sua, jussit Pippinum Francorum Regem institui. Hoc anno, secundum Romani Pontificis sanctionem, Pippinus Rex Fran-

II.
Legatio
a Pippino
ad Zachariam
Papam.

ac disponenda erant, Præfector Aula procurabat. Quo officio tum, cum Childericus deponeretur, Pippinus pater Caroli Regis, jam velut hereditario jure fungebatur, &c. Pippinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfectoro Palatii Rex constitutus.

Idem fere de Regibus Francorum, post pugnam Textricianam regnantium, scribit Erchanbertus, qui Breviarium Regum Francorum & Majorum Domus conscripsit, anno circiter DCCXL. *Ex hinc, inquit, id est, post pugnam Textricianam anno DCLXXXVII. habitam, Reges nomen, non honorem habere ceperunt. Idem denique omnes post Erchanbertum & Eginhardum tradidere. Cointius tamen anno DCCLL. num. VIII. & seqq. dicit, hæc, primum excogitata, & fabulose scripta ab Eginhardo, & Mamaccæ villam, in qua Reges delituisse dicuntur, ab Antiquis non memorari: ac denique falsum esse Legatos missos fuisse ad Zachariam Papam, quando de Childerico Rege deponendo, & Pippino in ejus locum subrogando actum. Verum Vir doctissimus hæc contra omnium Historicorum Francorum auctoritatem frustra in medium affert. Erchanbertus enim, ut jam dixi Eginhardo suffragatur, huicque reliqui Veteres omnes. Præterea Annalista Metensis ad annum DCXCII. loquens de pro- spero regimine Pippini Heristalli Majoris Domus sub Theodorico III. ait: *Singulis annis in Kalendis Martii generale cum omnibus Francis secundum Præfectorum consuetudinem Concilium agebat. In quo ob Regii nominis reverentiam, eum quem sibi ipse propter humilitatis & mansuetudinis magnitudinem præferebat, præsidere jubebat: donec ab omnibus Optimatibus Francorum donariis acceptis, verboque pro pace & defensione Ecclesiarum Dei, & pupillarum & viduarum factis, raptusque feminarum & incendio solido decreto interdito, exercitui quoque præcepto dato, ut quacumque die illis denunciaretur, parati essent in partem quam ipse disponeret proficeret. His peractis Regem illum ad Mamaccæ villam publicam collaudandum cum honore & veneratione mittebat. Neque Mamaccæ aut Mamaccæ ædes seditur: fuerit; cum Mabillonius libr. 4. de Re Diplom. pagina 295. mentio.**

II.
Frustra a
quibus-
dam ne-
gata.

CHRISTI
751.

ZACHARIE PAP.
10.

CONST. COPRON. IMP.
11.

corum appellatus est, & ad hujus dignitatem honoris, unctus sacra unctione, manu sanctæ memoriæ Bonifacii Archiepiscopi & Martyris, & more Francorum elevatus in solum Regni Successione civitate. Hæc auctor.

III.
Quando
Pippinus
Rex sit
institutus.

Quod autem ad missam legationem a Pippino ad Zachariam Pontificem per Burchardum Episcopum, atque Fulradum, pertinet, de ea mentio est in Burchardo ex Egilvardo monacho. Porro citatum superius vetus Chronicon, non uno eodemque anno hæc esse gesta testatur: sed hoc anno contigisse legationem a Pippino ad Romanum Pontificem missam, *Ann. Eccl. Tom. XII.*

PAGIUS tionem faciat variarum Chartarum Mamaccis datarum, & Sedem illius villæ Regiæ, commemorationi, studiis, ludis, & maxime venationi comparatæ in Noviomensis pagi loco sitam fuisse ostendat.

III.
Legatio
missa ad
Zachariam
a
Francis
in dubium
revocari
non potest.

Quoad Legationem a Pippino ad Zachariam Papam, quam obierunt Burchardus Episcopus Virtziburgensis, & Fulradus Abbas Sancti Dionysii, ea a compluribus Chronographis & Historicis sæculo sequenti viventibus narrata; imo & a Continuatore Fredegarii in sua Appendice, qui hoc tempore floruit: Et quævis terra a præliis annis duobus (anno scilicet superiori & currenti. Quo tempore una eum consilio & consensu omnium Francorum missa relatione a Sede Apostolica auctoritate percepta, præcelsus Pippinus electione totius Francia in Sedem Regni, cum consecratione Episcoporum & subiectione Principum, una cum Regina Bertradane, ut antiquitus ordo deposcit, sublimatur in Regno. Ubi Continuator annum gestæ Legationis nominatim non designat, sed variis annis acta una serie refert. Ad hæc consultum fuisse Zachariam, ipso Pippino adhuc vivente, scripsit Anonymus an. DCCLXVII. in veterimo Codice, qui completur quædam Sanctorum Vitas cum libro Gregorii Turonensis de Gloria Confessorum, cui subjecit clausulam de abdicatione Childerici Regis, quam referunt Henchenius in Exegesi Præliminari ad Tomum 3. SS. mensis Martii, & Mabillonius lib. 5. de Re Diplom. pag. 384. Eam hic integram exhibere juvat, quia nullum Monumentum vetustius hanc in rem proferri potest.

IV.
Certum
hujus
Legationis
argumentum.

Si nosse vis, Lector, quibus hic libellus temporibus videatur esse conscriptus, & ad favorum Martyrum pretiosam editus laudem, invenies anno ab Incarnatione Domini septingentesimo sexagesimo septimo, temporibus felicissimi atque tranquillissimi & Catholici Pippini, Regis Francorum & Patricii Romanorum, filii beata memoria quondam Caroli Principis: anno felicissimi Regni ejus in Dei nomine sexto decimo, Indictione quinta: & filiorum ejus eorundemque Regum Francorum Caroli & Carolomanni (qui per manus sanctæ recordationis Viri Beatissimi Domini Stephani Pape, una cum prædicto patre Domino Vivo gloriosissimo Pippino Rege, sacro christi- mate, Divina Providentia, & Sanctorum Petri & Pauli intercessionibus consecrati sunt) anno tertio decimo. Nam ipse prædictus Dominus gloriosissimus Pippinus, Rex pius, per auctoritatem & imperium sanctæ recordationis Domini Zachariae Pape, & unctionem sancti christi- matis, per manus beatorum Sacerdotum Galliarum, & electionem omnium Francorum, tribus annis antea in Regni solio sublimatus est. Postea

sequenti vero Zachariam Papam de ea re Pontificium decretum misisse in Gallias, & reliqua rite peracta fuisse, adeo ut nomen Regis, non nisi anno sequenti Pippinus fuerit consequutus: quod exploratum quoque redditur ex epistola Zachariæ Pontificis data hoc anno ad Bonifacium Episcopum Moguntinum, in qua non Rex, sed Princeps, ut antea idem Pippinus cum aliis appellatur, de qua modo hic nobis agendum.

Contigit enim hoc anno legari Romanam ab eodem sancto Bonifacio ad Zachariam Pontificem Lullum presbyterum, ob nonnullas Ecclesiasticas consultationes,
B b b b 2 nes,

per manus ejusdem Stephani Pontificis, die uno in Beatorum prædictorum Martyrum, Dionysii, Rustici, & Elcutherii Ecclesia (ubi & venerabilis Vir Fulradus Archiepiscopus & Abbas esse cognoscitur) in Regem & Patricium, una cum prædictis filiis Carolo & Carolomanno in nomine Sanctæ Trinitatis unctus & benedictus est. In ipsa namque Beatorum Martyrum Ecclesia, uno eodemque die, nobilissimam atque devotissimam & Sanctis Martyribus devotissime adhaerentem Bertradam, jam dicti florentissimi Regis coniugem, prædictus Venerabilis Pontifex Regalibus indutam cycladibus gratia septiformis spiritus benedixit: simulque Francorum Principes benedictione & Spiritus sancti gratia confirmavit, & tali omnes interditi & excommunicationis lege constrinxit, ut nunquam de alterius lumbis Regem in ævo præsumant eligere, sed ex ipsorum: quos & Divina Pietas exaltare dignata est, & Sanctorum Apostolorum intercessionibus per manus Vicarii ipsorum Beatissimi Pontificis confirmare, & consecrare disposuit: hac ideo charitati vestra breviter in novissima paginula libelli inseruimus hujus, ut per succedentium temporum, & vulgi relatione propago in ævo valeat cognoscere posterorum.

V.
ubi de Sacramenti quoque religione agebatur, causa huius quo obstricti erant Hilderico Regi, Zachariam jus Legationis Papam per Legatos consulendum censuere & exponere, Regiam potestatem residere apud vacuum Regii nominis simulacrum; Pippinum Ducem Caroli Martelli filium, Virum esse acerrimum bello & pacis artibus solertem; qui Franciam intestinis seditionibus agitatum, & a finitimis populis laceffitam potentissime tueretur; ac religionem Christianam in Italia periclitantem ob Longobardorum & Græcorum hæresim, in Hispaniis oppressam Mahometici sacrilegii peste; & in plerisque Germaniæ Regionibus extinctam ob idololatriam, in libertatem pristinumque decus affereret. Respondit Zacharias, Regio nomine ornandum esse Pippinum, penes quem erat libera totius Regni administratio. Secuti Proceres Sanctæ Sedis consulenti & monenti auctoritatem. Ita hanc Legationem explicat Marca l. 3. Marc. Hisp. cap. 4. qui notat, Eginhardum in Annalibus, ne populi permittas suo arbitrio putent Regum mutationes, Sedis Apostolicæ auctoritatem adjuvare, huic vero consensum Procerum, & utrisque seriem continuam Regum, quorum sociordia & inertia fuerat exitialis reipublicæ Christianæ.

Laudatum Anonymi testimonium dissimulavit Cointius, & Continuatore Fredegarii locum

VI.

nes, necnon ob impetranda privilegia Ecclesie Moguntinae, & Monasterio Fuldenfi, quae sic se habent: (a) Reverendissimo Patri & dilectissimo domino, cum timore & tremore venerando Apostolica sedis insula sublimato Zachariae, Bonifacius exiguus servus vester, licet indignus & ultimus, tamen Legatus Germanicus devotissimus, optabilem in Christo immarcescibilis charitatis salutem.

Paterna pietatis vestrae sanctitatem subnixis precibus obsecro, ut hunc praebiterum meum, portatorem litterarum praesentium nomine Lul, grato animo clementer suscipiatis. Habet enim secreta quaedam mea, quae soli pietati vestrae profiteri debet, quaedam quidem viva voce dicens, quaedam vero per litteras ostendens. De quibusdam namque necessitatibus meis inquirere, & interrogare, mibique Paternitatis vestrae responsum & consilium ex auctoritate S. Petri Apostoli, ad solatium senectutis repraesentare debet, ut his omnibus auditis & consideratis, si quae sint, quae vobis placeant, * facta Deo auxiliante, studeam. Si quid autem, (ut timendum est) displiceat: ex praecepto sancti Apostolatus vestri vel indulgentiam merear, vel dignam poenitentiam persolvam.

Antecessor enim praedecessoris vestri venerandae memoriae Gregorius, dum me indignum ordinavit, & ad praedicandum verbum fidei Germanicis gentibus misit, sacramento me constrinxit, ut canonicis & iustis Episcopis & presbyteris, in verbo, in facto, in consensu ad stipulator & adiutor fierem. Quod cum divina gratia implere studui: falsos tamen sacerdotes, hypocritas & seductores populorum, vel corrigerem ad viam salutis, vel declinarem, vel abstinerem a communione ipsorum. Quod ex parte servavi, & adhiberi implere non potui. Spiritualiter autem implevi sacramentum: quia in consensum & consilium illorum non venit anima mea, dum veniens ad Principem Francorum, cogente Ecclesiarum necessitate, & tales ibi reperissem, quales nolui; sed tamen in sancta communione Corporis Christi illis non communicavi.

Praecepit quoque mihi praefatus Apostolicus Pontifex, ut populorum quoscunque visitassem, conversationem, & mores Apostolico Praesuli indicarem. Quod

PAGIUS cum interpolatum dixit, quia ad illud respondere non posse vidit. Tota itaque difficultas solum esse potest de anno missae Legationis: eum enim Annalista Tilianus & Loiselianus in annum DCCXLIX. Regino & Annalista Metensis in annum DCCCL. Egilwardus in Vita Sancti Burchardi, Eginhardus & Annalista Ful-

in Domino confido me fecisse. De eo autem, quod jam praeterito tempore de Archiepiscopis & palliis, a Romana Ecclesia petendis, iuxta promissa Francorum sanctitati vestrae notum feci: indulgentiam a vobis flagito, quia quod promiserunt, tardantes non impleverunt, & adhuc differunt, & quid inde perficere voluerint, ignoratur.

Est praeterea locus silvaticus in eremo vastissimae solitudinis, in medio nationum praedicationis nostrae, in quo monasterium construendum monachos constituimus sub regula sancti Patris Benedicti viventes, viros strictae abstinentiae, absque carne, vino, & servis; proprio manuum suarum labore contentos. Hunc ergo locum per viros religiosos, & Deum iuvantes, maximeque per Carolomanum Principem Francorum iusto labore acquisivi, & in honorem sancti Salvatoris dedicavi. In quo loco cum consensu pietatis vestrae proposui aliquantulum, vel paucis diebus, festum senectute corpus requiescendo recuperare, & post mortem jacere. Quatuor enim populi, quibus verbum Dei praedicavimus in circuitu loci huius habitare noscuntur, quibus cum vestra intercessione, quamdiu vivo vel sapio, utilis esse possum. Cupio quippe vestris orationibus intercedentibus, pariterque opitulante gratia Dei, in familiaritate Romanae Ecclesiae, & vestro servitio inter Germanicas gentes, ad quas missus fui, perseverare, ac praecepto vestro obedire, sicut scriptum est: (b) Iudicium patris audite filii dilecti, & sic facite, ut salvi sitis. Et iterum (c): Honora patrem tuum, & veniet tibi benedictio a Domino. Hucusque litterae Bonifacii ad Zachariam.

Has accipiens ipse, aliaque ex ore a Lullo Legato misso audiens, haec ad eundem Bonifacium rescripsit pridie Nonas Novembris hoc eodem anno, jam coepta Indictione quinta mense Septembris (d): Reverendissimo fratri Coepiscopo Bonifacio Zacharias Episcopus servus servorum Dei.

Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui dispersa congregat, & congregata conservat, augetque fidem & fiduciam servis suis ad praedicandum Evangelium Domini nostri Jesu, cum eodem Patre, & Spiritu sancto viventis in secula seculorum. Ipse enim dixit: (d) Qui credit in me, vita vivet & non

denis in praesentem conferunt. Sed ab hac ultima sententia, quam Baronius secutus est, non videtur recedendum.

A num. IV. ad XV. Sanctus Bonifacius Moguntiacensis Archiepiscopus litteras ad Zachariam Papam per Lullum Presbyterum direxit, quae in Codice Bonifaciano ordine sunt CXLI. respon-

Litterae S. Bonifacii ad Zachariam Pap.

* facere

V.

VI.

(b) Ezech.

(c) Ibid.

(d) In vit. Bonif. lib. 2. c. 10.

VII.

(d) Joan. 11. & 14.

VII.

& non morietur: quoniam ego sum Via, Veritas, & Vita. Laudamus igitur & superexaltamus nomen sanctum ejus, laeti, quod per sanctae fraternitatis tuae litteras allatas supersitem in hac vita, & in Domino te valere cognoscimus, petentes immensam Dei nostri pietatem, ut ad praedicandum Evangelium, & sanctae fidei sacramentum te longævum conservet, suaeque protectione a cunctis adversantium insidiis custodiat.

Sugesit itaque fraternitas tua in suis apicibus, quod praedecessor noster beatae memoriae Gregorius huius Apostolicae Sedis Praesul, dum ad praedicandum te mississet in Germania partes, verbo pollicitationis ab eo constructus fuisses, ut orthodoxos Episcopos, ac presbyteros, vel quosque reperire potuisses, in verbo exhortationis confirmares, & communicares cum eis. Si quos vero seculatores Episcopos, aut pseudopresbyteros, vel quosque a recto fidei tramite deviantes reperisisses, nulla tibi cum eis esset communio. Quod te, Domino auxiliante, usque ad praesens spiritualiter servasse confessus es. Si autem cogente aliqua necessitate, ad Principes gentis Francorum accederes, corporaliter ab eis abstinere non valuisses, tamen in eorum consilio, & consensu anima tua non fuerit coinquinata. Propter hoc ergo quod cum eis conversatus es, non consentiens iniquitati eorum, nullum est tibi detrimentum coram Deo. Te enim praedicante, si abeiderent, salvi essent: si autem in iniquitate sua permanent, ipsi peribunt: tu autem iuxta prophetam (a) dictum, salvo asti animam tuam. Quod de Principibus Francorum scripsisti, quia in constitutione Episcoporum, quibus pallia misimus, promissionem suam nondum impleverunt: illis magis, quam tibi imputandum est. Si enim impleverint verbum tuum, habebunt ex eo laudem; si vero aliter egerint, ipsi videant: nos autem quod divina gratia largiente, gratis accepimus, gratis dedimus: tua autem bona voluntas merebitur non privabitur.

Petisti & hoc, & in medio gentium, quibus praedicas, honorem Salvatoris & monachos sub regere fecisti, nominis Apostolicae munere deberemus. Ideoque votis tuis acquiescentes, desiderium tuum & petitionem terii praedicatorum, optimumque ministerium ad desiderata per-

PAGIUS S. Bonifacius Zachariam Papam per Lullum Presbyterum direxit, quae in Codice Bonifaciano ordine sunt CXLI. respo-

tingere, & inchoatum opus bonum usque ad finem perducere.

Praeterea praedictus gerulus tuus Lul cum ceteris suis comitibus, quae iuncta fuerant a sanctitate tua tam verbo, quam scripto omnia * innotuerunt. De quibus responsum dantes, tuae rescribere studimus fraternitati. Continebant enim in pittas ab eis porrecto, quia nos flagitantes tibi * innotescere quae recipienda, & quae respuenda sunt: in primis de volatilibus, id est, graculis, corniculis, & ciconiis, quae omnino cavenda sunt ab esu Christianorum: equi etiam silvestri multo amplius vitandi. De his igitur omnibus, sanctissime frater, ex hac scriptura satis instrui potueris.

De igne autem Paschali, quod inquisisti, ita statutum est a sanctis Patribus, postquam pretioso sanguine Domini nostri Jesu Christi Ecclesia ejus dedicata est, ut quinta feria Paschae, quando sacrum Chrisma consecratur, tres lampades magnum capacitatis ex diversarum Ecclesiae lampadum oleo collectae, & in secretiori loco Ecclesiae constitutae cum magna diligentia ardeant, ita ut oleum ipsum sufficere possit usque ad tertium diem, id est, ad Sabbatum. Tunc pro sacri baptismatis fonte sumptus ignis lampadum renouetur. De igne vero, qui ex crystallis sumitur (ut asseruisti) nullam habemus traditionem.

De iis etiam, qui regio morbo vexantur, inquisisti, sive homines, sive equi sint; quid dicendum sit de illis. Si ergo homines ex nativitate, aut genere huius morbi sunt, extra civitatem conversari debent, elemosynam vero accipere a populo illis licet. Si autem contigerit magnum, vel parvum quemquam non a nativitate, sed superveniente agritudine vexari, non est proiciendus, sed si possibile est, curandus. Attamen dum ad communionem venerit ad Ecclesiam, post omnes accedere debet ad percipiendum sacri muneris mysterium. Equi vero, qui praefato morbo fuerint coinquinati, si curari non valuerint, in puteos & foveas proiciendi sunt, ne ejusmodi contagione ceteri coinquinentur. Animalia vero, quae a furentibus & rabidis lupis, & canibus fuerint lacerata: oportet ea a ceteris separari, ne furentes & mordentes cetera coinquinent.

Inquisivit & hoc fraternitas tua, si liceat sanctimoniales feminas (quemadmodum viri faciunt) sibi pedes lavare, tam in caena Domini, quam in cae-

quinta, a Septembri scilicet inchoata. In editione, qua usus est Baronius, omittuntur haec verba, Imperii ejus anno undecimo, sed habentur in aliis editionibus, & Marianus Scotus ad annum DCCXLIII. meminit hujus Episcopi

X. * notificavit * pinacio * notificare

XI.

veris diebus. Hoc Dominicum præceptum est, (a) quod qui per fidem impleverit, habet ex eo laudem. Etenim viri, & mulieres unum Dominum habemus qui in Cælis est. Pro benedictionibus autem, quas Galli faciunt (ut nostri frater) multis vitiis variantur. Nam non ex Apostolica traditione hoc faciunt, sed, per vanam gloriam, adhibentes sibi damnationem, quia scriptum est: (b) Si quis vobis evangelizaverit præter id quod evangelizatum est, anathema sit. Regulam itaque Catholicæ traditionis, quam a sancta Romana Ecclesia accepisti, omnibus prædica.

XII. Inquisisti etiam, si ante trigesimum annum liceat sacerdotem ordinare. Bonum & congruum est, carissime frater, si fieri potest, ut provecctæ etatis, & boni testimonii viri, juxta sanctorum canonum decreta, ordinentur sacerdotes: si autem minime reperiantur, & necessitas expostit, a viginti quinque annis & supra levitæ & sacerdotes ordinentur, quemadmodum in (c) lege Domini continetur.

Miloni autem, ejusque similibus, qui Ecclesiis Dei plurimum nocent, ut a nefario opere recedant, juxta Apostolicam vocem, opportune & importune prædica: si acquieverint admonitionibus tuis, salvabunt animas suas: si vero non obdierint, ipsi peribunt obvoluti peccatis suis: tu autem, qui recte prædicas, non perdes mercedem tuam.

Hoc simul inquisisti, post quantum tempus debeat lardum comedi: licet pro hoc a Patribus institutum non sit, tibi tamen petenti consilium præbemus, quod non oporteat illud mandî priusquam desuper fumo succetur, & igne coquatur: si vero libet, & incoctum manducetur, post Paschalem festivitatem erit manducandum. Quod populus ille subiectus esset morbo regio & Elephantia, a porcina carnis esu ad tempus saltem oportuit cohiberi.

Episcopus autem condemnatus, de quo inquisisti, qui pugnator, & fornicator extitit, atque res Ecclesiæ post degradationem sibi vendicare nititur: hic omnino respuendus est. Quæ enim portio fideli cum infideli, aut quæ communicio Christi ad Belial?

XIII. De ordinatione etiam presbyterorum, vel diaconorum, qui cogente necessitate & paupertate rogantium, non legitimis temporibus ad te pervenerant, si aliquam

PAGIUS stolæ, datæ, inquit, II. Nonis Novemb. anno Imperii Constantini XI. Indit. V. Baronius, qui Surianam editionem secutus est, numer. VIII. legit: Si cogente aliqua necessitate, ad Principes gentis Francorum accedens corporaliter ab eis abstinere non valuisset, sed legendum cum edi-

haberes offensionem inquisisti: Bene autem nosti, frater quod sacri canones docent, atque temporibus sacerdotes ordinandos. Atamen in eo, quod a te pro bona intentione actum est, a Domino Deo nostro indulgentiam postulamus.

De censu etiam Ecclesiarum, quid agendum sit tibi, diximus: Nullam itaque habitationem habeas, solidum de causa suscipere, quia ex eo poteris eleemosynam tribuere, & opus perficere sanctarum Ecclesiarum, juxta canonum instituta.

Si * qui vero presbyteri, qui de laicis promoti fuerunt, & antea capitalibus vitiis involuti, sed calantes ea ordinari sunt, postmodum autem manifestata sunt, hos a sacerdotali habitu privatos penitentia submitte. Non enim odit Deus peccantem, & penitentem, sed peccantem & negantem. Alia lectio a laicis, habet. Sed sive legas, qui de laicis, si ve, qui a laicis, utraque lectio concordat historicæ veritati. Quinam autem dicerentur promoti a laicis, habes apud Agobardum Archiepiscopum Lugdunensem, ejusdem sæculi scriptorem hæc verba (d):

Hæc pauca veteris, ac novi Testamenti collegimus testimonia, in quibus quasi in speculo * conticere valeamus, fœditatem nostri temporis, omni lacrymarum fonte plorandam, quando increbuit consuetudo impia, ut pene nullus invenitur anbelans, & quantulumcumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non domesticum habeat sacerdotem, non * qui obediat, sed a quo incessanter exigat licitam simul atque illicitam obedientiam, non solum in divinis officiis, verum etiam in humanis. Ita ut plerique inveniantur, qui aut ad mensas ministrant, aut sacrata vina misceant, aut canes ducant, aut caballos quibus femina sedent, regant, aut agellos provideant. Et quia tales, de quibus hæc dicimus, bonos sacerdotes in domibus suis habere non possent (nam quis esset bonus clericus, qui cum talibus hominibus debonestari nomen, & vitam suam ferret?) non curant omnino quales clerici illi sint, quanta ignorantia, seu quantis criminibus involuti tantum, ut habeant presbyteros proprios, quorum occasione deserant Ecclesias, sermones, & officia publica. Quod autem non habeant eos propter religionis honorem, apparet ex hoc, quod non habent eos in honore, un-

tionem Serariana, si propter principalem & humanum favorem gentis Francorum, dum ad eos accessisset, corporaliter abstinere non valuisset, &c. quia hoc tempore unus Pippinus in Francia Princeps appellabatur. Tum num. IX. Baronius cum editone Suriana habet, quod de Principibus

* Sicque

(d) Agobi de Privilegiis & Jure sacerdotii pag. 128. * contueri

Qui Sacerdotes promoti a Laicis.

* cui

unde & contumeliose eos nominantes, quando volunt illos ordinari presbyteros, rogant nos, aut jubent, dicentes: Habeo unum Clericionem, quem mihi nutriti de servis meis propriis, aut beneficalibus, sive pagenibus, aut obtinui ab illo, vel illo homine, sive de illo vel illo pago, volo, ut ordines eum mihi presbyterum. Cumque factum fuerit, putant ex hoc, quod majoris ordinis sacerdotes non eis sint necessarii, & derelinquunt frequenter publica officia, & prædicamenta. Sed ad cæteros canones.

XIV. Hoc etiam inquisisti a nobis, si liceat persecutionem paganorum fugere, an non. Pro hoc igitur salutare consilium tibi damus, si fieri potest, & locum invenieris, infra ad prædicandum illis; si autem sustinere non valueris ejus persecutionem: habes præceptum Domini cum (a), ut in aliam ingrediaris civitatem.

Inquisisti etiam, quid faciendum sit de excommunicato Episcopo, & Apostolicam auctoritatem negligente. Hic ergo detestabilis est coram Deo, & hominibus. Et quicumque ejus condemnationi non communicaverint: ipsi non condemnabuntur in die revelationis justi iudicii.

XV. De * Slavos quoque Christianorum terram inhabitantibus, si oporteat censum accipere, interrogasti frater. Hoc quidem consilio non indiget, dum res est manifesta. Si enim sine tributo sederint, ipsam quoque terram quasi propriam sibi vendicabunt. Si vero tributum dederint, norunt dominatorem esse illius terræ.

Flagitasti etiam a nobis, sanctissime frater, ut in sacri canonis prædicatione, quot cruce in locis quibusdam facere debeamus, tuæ significarem sanctitati. Quam petitionem libenter impletes, in rotulo, id est volumine, dato prædicto Lul presbytero tuo, quot signa sanctæ Crucis fieri debeant, infiximus. In his

PAGIUS bus Francorum scripsisti, sed legendum cum editione Serarii, de Episcopis & Palliis Francorum scripsisti, quod juxta promissionem suam nondum quod dixerant, impleverunt. Qui si impleverint juxta verbum suum, habebunt ex eo laudem: Sin vero aliter egerint, ipsi videbunt. Paulo post; de Milane autem, & similibus ejusmodi, qui Ecclesia Dei plurimum nocent, ut a tali opere nefario recedant, juxta Apostoli vocem, opportune, importune prædica. Si acquieverint admonitionibus tuis, salvabunt animas suas. Sin vero, ipsi peribunt obvoluti in peccatis suis. Ex quibus manifestum fit Abelem nunquam potitum esse Archiepiscopatu Rementi nec Arherzum Senonensi, & Decretum in utriusque favorem ante annos novem conditum nunquam executioni mandatum.

VIII. Ad num. XV. Post præcedentes Zacharia ad

igitur, & omnibus rebus sanctitatis tuæ vota amplectentes, divinam clementiam deprecamur, ut suo te muniat, & confortet auxilio, nosque annuat prosperitatis tuæ semper lata suscipere nuntia. Data prid. Non. Novemb. imperante domino Augusto Constantino, Imperii ejus anno trigesimo secundo a tempore quo cum patre regnavit numerando, Indictione quinta. Hæc Zacharias ad ad Bonifacium. Sed & his adjecit litteras de confirmatione sedis Moguntinæ, ut sit perpetuo Metropolis, quæ sic se habent (b):

Zacharias Papa Bonifacio Episcopo sanctæ Ecclesiæ Moguntinæ perpetuam salutem.

Qualiter Dominus Deus noster sanctæ sue Ecclesiæ propitiatus sit, & laboribus sanctissimæ fraternitatis tuæ cooperatus extiterit: per singula dicere longum est. Tamen ut hæc, quæ * obicimus, confirmemus: quæ ex parte, te narrante, perspeximus, enarremus. Igitur dum in Germania provincia sanctitas tua ad prædicandum fuisset directa, a sanctæ recodationis prædecessore nostro Gregorio Papa, & post inchoatum opus, & ex aliqua parte edificatum Romam reversus, ab eo Episcopus ordinatus, & ad prædicandum denuo remissus es, & elaborasti, Deo prævio, nunc usque per annos viginti * quinque in eadem prædicatione, ex quo Episcopatum accepisti. Sed & in Francorum provincia nostra vice Concilium egisti, & juxta canonum instituta omnes flexi sunt tibi obedire: & dum in iis piis operibus occupata esset sanctitas tua, nunc usque cathedralem sedem sibi minime vendicavit. At ubi Deus prædicationem tuam auxit: obtinere voluisti, ut tibi Episcopalem Ecclesiam, vel successoribus tuis confirmare debeamus, juxta eorundem superiorum nostrorum Francorum petitionem. Et idcirco auctoritate beati Petri sancimus, ut supradicta Ecclesia Moguntina perpetuis temporibus tibi, & successoribus tuis in Metropolim sit confirmata, habens has sub se civitates, id est, Tun-

(b) In vit. Bonif. l. 2. c. 11.

XV. Moguntina Ecclesia Metropolis constituitur. * obimus

* viginti octo

S. Bonifacius anno DCC. XLVIII. confirmatur Archiep. Moguntia.

Bonifacium literas, sequuntur apud Othlonum alia eadem subscriptione notata, quarum hæc est inscriptio juxta editionem Surianam, quæ usus est Baronius, & Serarianam: Zacharias Papa, Bonifacio Episcopo Ecclesiæ Moguntinæ perpetuam salutem, licet in Sirmondiana habeatur, Bonifacio Coepiscopo, loco, Bonifacio Episcopo Ecclesiæ Moguntinæ. Sed priorem inscriptionem præferendam esse manifeste indicat textus, in quo Moguntia dicitur supradicta Ecclesia, quod non nisi cum respectu ad ipsam inscriptionem, in qua prius Moguntia nominata sit, asseri potest. Iis literis Zacharias Moguntiam Metropolim confirmat, eique subicit has quinque Civitates, Tungris, Coloniam, Vvormatiam, Spiratiam (seu Spiram) & Traictia, id est, Trajectum ad Rhenum. Veram Constantius an. DCCXLVIII. num. LXXX. recte notavit illarum literarum

* Treces

gris, Coloniam, Vuormatiam, Spiratiam, & * Trechtis, & omnes Germaniæ gentes, quas tua fraternitas per suam prædicationem Christi lumen cognoscere fecit, His a nobis definitis, per hujus nostræ confirmationis paginam in tua Ecclesia perpetuis temporibus pro sui confirmatione hæc conservari mandamus. Data pridie Nonas Novembris, imperante domino nostro Augusto Constantino anno trigesimosecundo Imperii ejus, Indictione quinta. His vero adiecit idem Zacharias, litteras de exemptione Fuldenis ab ipso erecti monasterii, quam petierat. Quæ sic se habent (a):

(a) Vit. Bonif. l. 2. c. 12.

Zacharias Papa Bonifacio Episcopo, & per eum fratribus in monasterio ab eo constructo.

XVI.

Quoniam semper sunt concedenda, quæ rationabilibus congruunt desideriis; oportet, ut devotioni conditoris piæ constructionis oraculum in privilegiis præstantis minime denegetur. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Salvatoris a te constructum in loco, qui vocatur, Erga ripam fluminis Fulde, privilegio Sedis Apostolicæ decoretur, ut sub jurisdictione sanctæ nostræ, cui auctore Deo deseruimus, Ecclesiæ constitutum, nullius alterius Ecclesiæ potestati submitatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hæc nostra auctoritate id, quod exposcitur, effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato monasterio ditionem ullam habere; aut auctoritatem præter Sedem Apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab Ab-

PAGIUS

subscriptionem delendam esse utpote mendose descripta, hæc sc. verba; Data pridie Non. Novemb. imperante Domino Augusto Constantino anno XXXII. Imperii ejus, Indictione V. aut, ut habet editio Sirmondi, anno XXXII. P. C. ejus anno XI. Indict. V. cum currenti anno ea Epistola scripta non fuerit, In enim dicit Zacharias; Elaborasti, Deo prævio, nunc usque per annos XXV. in eadem prædicatione, ex quo Episcopatum suscepisti &c. Et dum in his piis operibus occupata esset tua fraternitas, nunc usque Cathedralam Sedem minime sibi vindicavit. Quare cum anno DCCXXXIII. exente Bonifacius Archiepiscopus Regionarius Romæ ordinatus fuerit, anni illi XXV. demonstrant, eam Epistolam anno DCCXLVIII. datam, Vidit hanc difficultatem Mabillonius in Notis ad vitam Sancti Bonifacii ab Othlono scriptam, idque pag. 79. ubi dicit, loco per annos XXV. legendum videri per annos XXVIII. Verum, locus ille purus est; Hincmarus enim in Epistola VI. cap. XIX. hanc emendationem evertit, Gregorius, inquit, a primo secundus, sed & tertius Gregorius, Vainfrid, cognomento Bonifacium, Legatum Apostolicæ Sedis ad reformandam Christianitatis religionem, primo Presbyterum, postea vero Episcopum ordinatum dixerunt, cui PER ANNOS XXV. in eadem prædicatione sine Cardinali Sede laboranti præfatum Successor Zacharias Papa inter cetera in Privilegio sibi directo scripsit atque firmavit ad

bate monasterii fuerit invitatus, nec Missarum solemnitatem ibidem quisquam præsumat celebrare, ut profecto juxta id quod subjectum Apostolicæ Sedi consistit, inconcusse dotatum permaneat: locis quoque, & rebus tam eis, quas moderno tempore tenet vel possidet, quam quæ futuris temporibus in jus ipsius monasterii divina pietas voluerit augere ex donis, & oblationibus, decimisque fidelium, absque ullius personæ contradictione firmitate perpetua perfruatur.

XVII.

Constituimus quoque per hujus decreti nostri paginam, ut quicumque cujuslibet Ecclesiæ Præsul, vel quacumque dignitate prædita persona hanc privilegii nostri chartam, quam auctoritate Principis Apostolorum firmamus, temerare tentaverit, anathema sit, & iram Dei incurrens, a cætu Sanctorum omnium extorris fiat: & nihilo minus præfati monasterii dignitas a nobis indulita, perpetuè inviolata permaneat Apostolicæ auctoritate subnixæ. Data pridie Nonas Novembris, imperante domino Augusto Constantino, anno trigesimosecundo Imperii ejus Indict. quinta. Hactenus privilegium monasterii Fuldenis.

XVIII.

Redeunti autem Lullo presbytero Bonifacii Legato in Germaniam, hæc, quæ sequuntur ad eundem sanctum Bonifacium redditæ sunt litteræ, quæ licet absque titulo reperiantur datæ; alicujus tamen ex Romano clero, ad quem idem Sanctus scripserat, esse noscuntur. Sic enim se habent (b):

(b) Ex eod. Cod. epist. l. Variat.

Præfens venerabilis Lullus presbyter Pa-

IX.

locum, nempe ad Moguntinam Metropolim. Quare has litteras vidit Hincmarus, & accurate explicavit, eaque datæ anno septingentesimo quadragésimo octavo.

IX. Illa confirmatio terminus non est.

Othlonus quidem lib. 2. eadem litteras cum eadem subscriptione refert; sed inde tantum sequitur, assumentum illud antiquum esse; cum in exemplari, quo is usus est, jam extaret. Othlonum autem in Romanorum Pontificum literis recitandis temporum ordinem, non semper servare ex eo manifestum fit, quod ibidem cap. V. repræsentaret litteras Zachariæ Papæ ad varios Galliarum Episcopos datas, quæ ad annum DCCXLVIII. pertinent, ut eo anno ostendimas, sed ante Epistolam inter Bonifacianas CXXXVII. quæ tamen scripta suis anno DCCXLII. ut ibidem demonstravi. Denique observandum, Zachariam Papam in duabus suis ad Bonifacium literis novæ Metropoles Germaniæ jam Moguntiæ affixæ mentionem facere. Primo in Epistola ad Bonifacium anno DCCXLVIII. data, & ibidem num. III. a nobis recitata, in qua dicit Zacharias: Alia scriptura tua fraternitatis continebat, quod jam olim de Agrippina Civitate scripsisti, quod Franci non perseverarunt in verbo quod promiserunt, & nunc moratur tua fraternitas in Civitate Moguntina. Scripta ea Epistola Kalendis Maii illius anni, ut ibidem vidimus. Tum eodem anno Zacharias electionem Moguntinæ Civitatis a Bonifacio factam confirmavit; has enim li-

Romani presbyteri epistola ad Bonifacium consolatatoria.

(a) Apoc. 7.

(b) Act. 14.

Paternæ sanctitatis vestræ missus honorandus nobis tuos attulit affatus, quorum textus continebat, malis te necessitatibus, & turbibus esse tristatum, per homines non timentes Deum, & falsos Episcopos, atque pseudopresbyteros, & fornicatores clericos, eorumque iniquas actiones, pravæque immisiones, jamque inimicantium & persecuentium gentium, quorum persecutio finem habebit interitus sempiterni. Etenim sanctissime Pater (a): Omnes Sancti quanta passi sunt tormenta, ut securi possiderent vitæ æternæ palmam? Habemus consolatorem egregium Apostolum Paulum, qui docet (b): Oportet nos per multas tribulationes intrare in Regnum Dei. Magna tibi merces est, o sanctissime Pater, & corona gloriæ coram omnipotente Deo, dum omnia tolerantius sustines propter divinum mandatum, & prædicationem Evangelii Christi Jesu Domini Dei & Salvatoris nostri. Cujus, licet peccator, potentiam depressor, ut domino meo beato Apostolorum Principe intercedente, cujus & vicem agis inter se. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

litteras posteriores esse præcedentibus, earum lectio ostendit, ideoque in subscriptione, data pridie Non. Novemb. imperante Domino Augusto Constantino anno XXXII. Imperii ejus, Indictione V. legendum, data pridie Non. Novemb. imperante Domino Augusto Constantino an. XXXIX. Imperii ejus Indictione II. Porro jam anno DCCXLVII. Bonifacius Moguntiam elegerat, & ut videtur, ibidem Concilium ordine V. congregarat.

X. Moritur Theophylactus Episc. Antiochia.

Ad num. XIX. Theophanes ad annum X. Constantini Aug. qui Kalend. Septemb. superioris Christi anni inchoatur, ait: Mensis Decembris (id est Junii) die vicesimo anno Sanctissimus Antiochia Patriarcha Theophylactus morte obdormiit. Tum anno Alexandrino sequenti: Theodoros Vicarii filius & Minor Armeniæ oriundus Antiochia Patriarcha consecratus est. Anastasius in Versione Theophanis dicit, Theodorum fuisse annos sex, quod Baronius de Theophylacto perperam interpretatus est. Theophylactus tamen totidem circiter annos Patriarchatum Antiochenum rexit.

XI.

Cedrenus ad annum X. Constantini scribit:

roces & indomitas gentes, ut ipse te sua pietate custodiat, ut decursum ministerii tui in die adventus ejus copiosum fructum afferre valeas, & a conditore omnium Deo remunerationis præmium centuplum accipias, & vitam possideas æternam. Etenim me ipsum sanctis tuis orationibus commendans, ut valui, in verbo & opere prædicto tuo Misso adjutor apparui. Benedictionem denique a vestra Beatitudine missam sicut a patre meo suscepi, & omnipotenti Deo gratias egi, & vestræ sanctissimæ Paternitati. Etenim beatissime Pater, parvum munusculum sanctitati vestræ direxi sabanum unum, & faciergiu unum, & modicum thymiamatis: quod peto ut absque injuria vestra honoranda Paternitas suscipere non dedignetur. Vale in Christo semper amantissime Pater.

XIX.

Quod spectat ad res Orientalis Ecclesiæ hoc tantum proditur, quod hoc anno Theodorus creatur Episcopus Antiochenus, ut Theophanes auctor est, qui & eum fuisse annos sex, asserit. C c c c Sep-

Leo fr. consors Imperii.

Quarta Indictionis ipso Pentecostes Festo die Callinus filium suum Leonem Imperio inauguravit, coronam ei imponente Anastasio, falso Patriarcha, & socia impietatis ejus. Idem habent Theophanes, & Nicephorus in Breviario, licet annum paulo obscurius designent. Subdit Nicephorus Accidit interim Maria Augusta conjugis illius obitus. A quo quid memoria dignum extiterit, præterire nefas existimo. Tum enim horrendum quoddam in aere monstrum, atque insulti terroris aspectum est; idque circa vesperam exorsum, tota nocte deinceps apparuit, & contuentium animos incredibili metu ac stupore percussit. Videbantur enim astra sua ordine suo ac statione dissoluta, in terram decidere, atque ubi prope illam attigerant, nullo cujusquam damno disspari. Hoc tam immane prodigium plerique, toto passim Orbe visum esse memorent. Constantinus ex Irene priori conjugæ, de qua Baronius anno DCCXXXII. num. I. suscepit Leonem, & ex tertia Eudocia appellata de qua infra, plures filios habuit de quibus legendi Historiæ Byzantini.

JESU CHRISTI ANNUS 752. ZACHARLÆ PAP. ANNUS II. CONSTANT. COPRON. IMP. ANNUS 12.

I. Septingentesimus quinquagesimus secundus sequitur annus, Indictione quinta, quo Pipinus in Regem Francorum impungitur Sueffione a S. Bonifacio Episcopo Moguntino, jubente id Zacharia Romano Pontifice, qui anno superiori (ut vidimus) de his gerendis legationem acceperat a Pipino. Hæc enim veteres Annales his reddunt verbis (a):

(a) Anal. Franc. a Pirhao editi.

PAGIUS SÆC.VIII Anno Eræ Hispan. DCCXC. Anno Hegiræ CXXXV. inchoato die 17. Julii fer. 3. A. C. 752.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6245. 5. BA. 12. P. 9. April. Indict. 5. JESU CHRISTI 752. STEPHANI II. PAPÆ. I. CONSTANTINI COPRONYMI 33. & 12. LEONIS IV. 2.

AD num. I. Baronius de unctione Pippini Regis a Sancto Bonifacio facta, hoc anno non meminit, quia, ut anno DCCLIV. vidimus, existimavit, a Pippini unctione per Stephanum Papam, illius annos ceptos esse numerari. Quare nobis hic Annales supplendi, eoque diligentius, quo nec inter antiquos, nec inter recentiores Historicos convenit de anno electionis Pippini in Regem, a qua anni primi hujus secundæ Stirpis Francorum Regum Carovingorum dictæ Principis, defumantur. Pippinum igitur Regem Galliarum in Urbe Sueffionensi renunciatum fuisse, docent Regino, Marianus Scotus, Annalista Tilianus, tam in brevioribus, quam in auctoribus Annalibus, Bertinianus, aliique & de loco inter omnes convenit. Sed illum unctum fuisse a Sancto Bonifacio, quia Willibaldus & Othlonus in ejus Vita nullam rei adeo insignis mentionem faciunt, negat Cointius hoc anno num. V. & seqq. Verum contra communem Antiquorum consensum frustra ad argumentum inficiativum recurritur; præsertim cum Scriptor clausulæ libro Gregorii Turonensis de Gloria Confessorum subjunctæ, quam anno superiori num. IV. integram retulimus, quod narrat, videre potuerit. Ait Anonymus ille: Pippinus Rex, pius, per auctoritatem & imperium sanctæ recordationis Domini Zacharia Papa & unctionem sancti chrisimatis, per manus beatorum Sacerdotum Galliarum & electionem omnium Francorum, in Regni solio sublimatus est. Zacharias autem usque ad diem XIV. Mensis Martii in vivis fuit. Hanc unctionem speciatim a Sancto Bonifacio in Archiepiscopo Moguntino peractam, testatur Regino, Marianus Scotus, Siebertus, Annalista Tilianus, Metensis, Fuldenis, aliique. Sed quid moramur; cum Continuator Fredegarii in secunda Appendice jussu Nibe-

Septingentesimo quinquagesimo secundo anno ab Incarnatione Domini, Zacharias Papa ex auctoritate Petri Apostoli, mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate regia utebatur, nominis quoque dignitate frueretur. Itaque Hildericus Rex, qui ultimus Morovingorum Francis imperavit depositus, & in monasterium missus est. Pipinus vero in civitate

Pipinus coronatur Rex Francorum.

lungi Comitis Childebrandi fratris prioris Appendici subjuncta scribat: Una cum consilio & consensu omnium Francorum missa relatione a Sede Apostolica auctoritate percepta, præcelsus Pippinus electione totius Francia in sedem Regni cum consecratione Episcoporum & subiectione Principum, una cum Regina Bertradane ut antiquitus ordo deposcit, sublimatur in Regno. Cointius citatus num. LXII. dicit, textum hunc esse interpolatum, & expungendas esse has voces, una cum consilio & consensu omnium Francorum, & istas, missa relatione a Sede Apostolica auctoritate percepta, ac præterea voces istas, cum consecratione Episcoporum & subiectione Principum. Verum cum nullum Codicem laudet, in quo omnes hæc voces discrete non legantur, mirum est, Virum doctissimum res notissimas & certissimas non solum in dubium revocasse, sed etiam prorsus negasse.

II. Electionem istam factam esse anno septingentesimo quinquagesimo, tradidit Marianus Scotus, Regino, Annalista Metensis, Loiselianus, Eginhardus in Annal. & alii. Aimoinus vero, Annalista Nazarianus, aliique, quos sequitur Mabillonius lib. 2. de Re Diplom. cap. 26. §. 2. eam in præcedentem annum reiciunt. Verum illam currenti anno contigisse, Annalista Petavianus, Fuldenis aliique, a quibus non discedit Cointius citatus recte viderunt. Hanc enim opinionem hæc argumenta mihi extra omne dubium ponere videntur. Primo. Continuator Fredegarii laudatus testis oculatus ac omni exceptione major, narrata Pippini electione & consecratione, verbis max a nobis recitatis, statim subdit: His transactis sequenti anno iterum Saxones contra eorum fidem, quam præfeto Regi dudum promiserant, solito more iterum rebelles contra ipsum existunt. Hanc vero Saxonum rebellionem ad an. DCCLIII. spectare tam certum, quam quod in Historia Francorum certissimum, ut ibidem videbimus. Quare Pippini electionem & unctionem hoc anno peractas esse, non video posse amplius in controversiam venire. Præterea Charta a Goldasto Tom. II. Rer. Alamann. num. XL. relata his verbis clauditur: Ego Landanus Presbyter rotus (idest, rogatus scripsi. Data VII. Idus Sept. anno X. regni Domini nostri Hildrici Riti. Quare non tantum Childevicus III. qui anno DCCXLII. Rex constitutus fuerat, ut suo loco ostendi, mense Septembri superioris Christi anni adhuc regnabat; sed etiam nondum eo anno Pippinus a

CHRISTI ANNUS 752. ZACHARLÆ PAP. ANNUS II. CONST. COPRON. IMP. ANNUS 12.

re Sueffionum a sancto Bonifacio Archiepiscopo in Regem unctus, Regni honore Ann. Eccl. Tom. XII.

sublimatus est. Hæc Annales, quibus scriptores omnes rerum Francicarum, Cccc 2 five

PAGIUS Sancto Bonifacio Rex unctus fuerat. Hunc enim in Regem sublimatum fuisse Kalendis Martii, vel circiter, infra patebit. [1]

III. Terto, rem invide demonstrat, alia Charta ibidem Tom. III. pag. 56. recitata, quæ ita concluditur: Ego Arnulphus regius (id est, rogatus) anno sexto Pippini Regis, die Mercuris XII. Kalend. Jan. scripsi, & subscripsi. Data ea an. DCCLVII. litera Dominicali B. insignito. Quod si die vicefima prima Decembris anni septingentesimi quinquagesimi septimi Pippinus annum Regni sui septimum nondum ingressus erat, an. DCCL. eodem die nondum regnare cœperat. Nec sequentibus diebus ea electio fieri potuit; tum quia Conventus singulis annis pro rebus publicis mense Martio de more celebrabatur; tum quia Episcopus Regniq. Proceres, faviente hyeme, & ipso Christi Natali die congregatos fuisse, nullus facile sibi persuaserit. Quarto, idem demonstramus ex alia Charta a Goldasto Tom. III. num. 67. producta, cuius hæc est conclusio: Facta precaria sub die Lunis V. Id. Maias anno X. regnante Domino nostro Pippino Rege Francorum sub Vvarino Co-

mite. Scripta hæc Charta anno Christi DCCLXI. littera Dominicali D. signato. Quare cum Pippinus Kalendis Martii ad Solium Regium electus sit, alio anno id non contigit, quam currenti; alioquin die XI. Maii anni DCCLXI. non decimum, sed undecimum Regni sui numerasset. [2]

Quoad rei gestæ mensem, Cointius laudatus num. CXCIV. Regni translationem in Generali Francorum Conventu, qui Kalendis Martiis, ut istorum temporum mos ferebat, celebrabatur, factam fuisse autumat; quam opinionem non pauci sequuntur; quia tamen is Conventus non raro in sequentes menses differebatur, hanc inaugurationem mense Maio peractam esse aliqui opinantur. At Conventus Kalendis Martii haberi solitus, sub Pippino Rege duntaxat cœptus est celebrari Kalendis Maii, & qui antea dicebatur Campus Martis, appellatus est Campomadius, vel Campomajus. Hujus mutationis certus testis est Auctor Continuationis secundæ Appendicis ad Fredegarium, dum de iis loquitur, quæ post annum XI. Pippini Regis in Gallias gesta sunt: Rex usque ad Aurelia-

IV. Pippinus mense Martio Rex nuncupatus.

NOTE [1] IN Historia Frisingensi Caroli Meichelbeck monachi Benedictini edita anno 1724. in nonnullis Traditionibus, quæ habentur in Appendice monumentorum tom. I. Parte secunda, epocha annorum regni Pippini una cum annis Ducatus Tassilonis Ducis Boiariorum occurrit, ut pag. 28. habetur: Actum in castro publico nuncupato Frigisinga sub die X. Kalend. Februarii, regnante inlustri regno Domno Pippino anno octavo regni ejus, & venerabile Duce Tassilone anno XII. regni ejus, Indictione XII. Et pag. 29. Actum in castro publico nuncupato Frigisinga sub die Idibus decembris, Luna XXII. Indictione XII. regnante inlustri regno Pippino, anno VIII. & venerabile Duce Tassilone, anno XIII. regni ejus. Item pag. 33. Actum est hæc ad Frigisinga anno XVI. Pippini regis, ab incarnatione Domini anno DCCLXV. indictione III. die, Consule, quod facit Nonas Majas. Tassilo, ut docet Pagius ad annum 748. n. VIII. Odiloni patri successit A. D. 748. sed statim e Ducatu ejectus, Pippini ope anno 749. in Ducatum restituitur, quam ergo die XXIII. Januarii, indictione XII. Tassilo annum duodecimum Ducatur ageret; indictio autem duodecima in annum Christi 750. incidat, sequitur, Tassilonis exordia alliganda esse initio anni 748. ut sensit Mabillonius in elogio historico ejusdem Tassilonis, sæculo III. Benedictino P. II. Id etiam patet ex altera Traditionis notula, in qua: Idibus Decembris, anno octavo Pippini regis, annus XIII. regni seu Ducatus Tassilonis adnotatur. Ex his ergo fit, initium regni Pippini, cum a S. Bonifacio Moguntino in regem inunctus fuit, statuendum esse, labente anno ætæ Christianæ 751. quæ est Mabillonii sententia. Mendum certe cubat in notis temporum, quæ in ea Traditione occurrunt, quam postremo loco dedimus; nam indictio quarta fuit anno incarnationis 766. Pleraque autem Traditiones ibi epocham Tassilonis præferunt, quas consulto omittimus; epocham tantam diplomatibus addimus, ex eadem Historia Frisingensi tom. I. pag. 59. nempe ex donatione Haolt facta Ecclesie Frisingensi, quæ: Data est anno Incarnationis Domini DCCLVIII. indict. XI. anno XI. Tassilonis Ducis regni ejus, in mense Majo VIII. Kal. Jun. GEORGIVS

[2] S Erius aliquantulum retrahendam esse Pippini electionem nempe post diem II. Julii hujus anni, non levi conjectura inferius in Nota ad A. 755. 21. deducimus. Fateor equidem unctionem hanc Pippini eo retractam non convenire cum Anonymo auctore vitæ S. Bonifaci, cuius testimonium Pagius hic laudat; sed cum Author iste recentior sit, quam ut rei adeo antiquæ idoneus assertor esse possit, & nemo ex vetustissimis Authoribus qui Gallicanas res scripserunt, id Zachariæ Pontifici tribuat, sed a Romano Pontifice tantummodo, non expresso nomine id factum asserat; ideo a nostra sententia cur recedamus, nihil cogit. Facile igitur ea regni translatio Stephani auctoritate facta est. Ut autem hæc regni in stirpem aliam translatio auctoritate Romani pontificis præfita fuisse magis magisque contra recentes ejus oppugnatores asseratur, vetustissimum aliud testimonium afferre juvat. Petitur illud ex vetustibus Annalibus Francorum vulgatis in amplissima Collectione monumentorum veterum PP. Martene & Durand. to. V. col. 884. &c. Id vero eo majoris est momenti, quod cum eorum author annales Moissiacenses pene exscribat, & annales illi apud Duchesnium ab anno 717. usque ad 778. manci truncatique sint ex defectu antiqui Codicis, unde illos Duchesnius descripsit; sit inde ut ea quæ his annis apud auctorem leguntur, ab ipso Moissiacensi auctore prodita censori possint; Ita ergo vetustus author: Pippinus vero regnum patris totum sibi vindicat, & per auctoritatem Romani pontificis ex præfeto palatio rex constituitur. MANSI

CHRISTI
752.

ZACHARIÆ PAP.
II.

CONST. COPRON. IMP.
I2.

Pipinus coronatur Rex Francorum.

PAGIUS hianis veniens, ibi Placitum suum Campomadio, quod ipse primus pro Campo Martio, pro utilitate Francorum instituit, tenens, &c. Imo Annalista Peravianus annotavit hanc mutationem factam esse anno DCCLV. ad eum annum scribens: Venit Tassilo ad Martis Campo, & mutaverunt Martii Campum in mense Maio. Quare Pippinum initio mensis Martii unctum fuisse, apud me certum.

V. Sed redeo ad hujus inaugurationis annum, qui ex responsionibus ad rationes Mabillonii, qui loco citato eum examinavit, magis confirmabitur. Existimat Vir doctissimus, clausulam anno superiori num. III. & seq. recitata rem dirimere, & Pippinum an. DCCLII. Regem a Sancto Bonifacio unctum esse. In eo legitur: Anno ab Incarnatione Domini septingentesimo sexagesimo septimo, (eo anno ea clausula scripta) Pippini Regis anno sextodecimo, Indictione V. & filiorum ejus eorundemque Regum Francorum Caroli & Carlomanni (qui per manus sanctæ recordationis viri Beatissimi Domini Stephani Papa una cum prædicto Domino Viro gloriosissimo Pippino Rege Sacro Cbrismate consecrati sunt) anno tertio decimo. Ubi vides inquit Mabillonius, Pippini Regis annum XVI. componi cum anno DCCLXVII. ac proinde annum primum coincidere cum anno DCCLII. quod ex sequentibus ejusdem subscriptionis verbis amplius declarari putat, ubi ipse Pippinus per auctoritatem & imperium sanctæ recordationis Domini Zachariae Papa & unctioem sacri cbrismatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum & electionem omnium Francorum TRIBUS ANNIS ANTEA in Regni solia sublimatus prohibetur. Postea per manus ejusdem Stephani diacono in Beatorum Martyrum Dionysii & Eleutherii Ecclesia (ubi & Venerabilis Vir Folradus Archiepiscopus & Abbas esse cognoscitur) in Regem & Patricium, una cum prædictis filiis Carolo & Carlomanno unctus & benedictus. Ex quibus deducit, Pippini consecrationem labente anno DCCLII. vel præsentis initio factam esse. Verum ex his verbis nihil contra nostram sententiam deduci potest; cum Pippinus anno DCCLIV. in Regem cum filiis & uxore a Stephano Papa rursus unctus sit, tribus annis, sed incompletis postquam a Bonifacio primum hoc anno consecratus fuisset. Neque verosimile anno exeunte hanc unctioem peractam, ut ex dictis sequitur.

VI. Dicit secundo Mabillonius, eam Regni Pippini Epocham confirmare tria instrumenta apud Goldastum, duo quidem in Tom. II. Rer. Alamann. num. 42. & 43. tertium in Tom. III. pag. 57. primum sic definit: Notavi diem Martii VIII. Idus Augustas; anno tertio regnante Domino nostro Pippino Rege. Secundum sic clauditur: Notavi die Dominico, sexto Idus Octubris, anno decimo regnante Domino Pippino Rege Francorum nempe anno DCCLXII. qui littera Dominicali C. præditus erat. Tertium demique datum est anno sexto Pippini Regis, die Mercuris, duodecim Kal. Januarii; quæ notæ incidunt in annum DCCLVII. quo littera Dominicalis B currebat. Ita Mabillonius. At prior & posterior subscriptio opinioni nostræ non nocent, sed suffragantur; verosimile enim non est, Pippinum post octavum Idus Augustas in Regem unctum esse multo minus post diem XXI. mensis Decembris; cum res tanti momenti non

superiorem alii id factum referant, vel ante biennium alii, ut superius dictum est. Quo nisi in Conventu generali Francorum fieri debuerit; ideoque mense Martio. Prima itaque Charta mense circiter quarto anni tertii ab electione Pippini hoc anno facta, posterior mense circiter octavi sexti Pippini anni a currenti deducti, exarata. Tertia denique subscriptio mendosa est, & neutri opinioni favet. Si enim Pippinus exeunte anno DCCLII. Rex renunciatus sit, mense Octobris an. DCCLXII. annum XI. non vero annum X. numeravit. Sed ea subscriptio Librarii oscitantia depravata, & loco, anno X. legendum, anno XI. Fieri enim non potest, ut Pippinus, qui annum Regni sui X. agebat die XI. mensis Maii anno DCCLXI. ut constat ex Charta Goldastiana num. III. recitata, eundem non compleverit an. DCCLXII. mense Octobri. Dicit tertio Mabillonius, Pippini Regis annos in Gallia aliter numeratos non fuisse, manifestum evadere conferenti caput XIV. Chronici Fontanellensis cum cap. XIII. ubi Pippinus anno DCCL. Rex Francorum constitutus dicitur. Hæc Mabillonius; sed observandum mendum in cap. XIII. hujus Chronici irrepissit. Dicitur ibidem, Pippinum Privilegium quoddam concessisse Austrupho Abbati Fontanellensi; quod privilegium, inquit Chronographus editum est anno Dominica Incarnationis DCCL. die VIII. Idus Juniarum, Vermeria Palatio Regio. Quo anno idem gloriosus Princeps Pippinus ex consilio B. Zachariae Papa Urbis Romæ a Bonifacio Archiepiscopo unctus, Rex constituitur Francorum. Loco enim anno Dominica Incarnationis DCCL. legendum esse anno Dominica Incarnationis DCCLII. ex eodem Chronographo evidenter demonstrat. Is capite præcedenti de Wandone Abbate Fontanellensi loquens, bis annum Incarnationis DCCLVI. cum anno quinto Pippini connectit. Primo, scribit: Anno Dominica Incarnationis DCCLVI. qui erat Pippini Regis annus quintus Ecclesia B. Petri igne cremata est. Iterum sub Abbate Widone laico cap. XIV. inquit: Anno quarto regiminis sui, & Pippini Regis quinto Ecclesia B. Petri igne succensa est. Rem autem eandem bis narravit, quia combusta quidem fuit ea Basilica, cum regimen Monasterii penes Widonem Abbatem erat, se in vivis supererat adhuc Wando, qui munus Abbatiale abdicarat. Huic incendio haud diu superstes vixit Wando; eodem enim anno obiit: presentis vita debitum complens, inquit ibidem Chronographus, ad æternam migravit requiem anno ab Incarnatione Dominica circiter DCCLVI. qui erat Pippini Regis annus quintus. Diem notat: Transiit XV. Kalend. Maii. Quare apparet, Auctorem Chronici Fontanellensis Pippini initium non ab anno DCCL. sed ab anno DCCLII. auspiciari, nisi quis velit illum secum pugnare. Eadem dictorum repugnantia legitur in capite XIV. a Mabillonio citato. Ibi enim Chronographus dicit, Wandonem constitutum esse Abbatem Fontanellensem, anno secundo, postquam idem Pippinus Regale adeptus fuerat fastigium, qui est annus Domini DCCLIII. Indictione VI. quæ usque ad Kalendas Septemb. illius anni in cursu erat. Ex quibus etiam verbis liquet, Pippinum hoc anno, non vero præcedenti Regem electum esse; alioquin mense Martio aut Maio ea electio peracta non esset. Aut igitur tria loca laudata mendosa sunt, aut Auctor a se ipso dis-

superiorem alii id factum referant, vel ante biennium alii, ut superius dictum est. Quo

nisi in Conventu generali Francorum fieri debuerit; ideoque mense Martio. Prima itaque Charta mense circiter quarto anni tertii ab electione Pippini hoc anno facta, posterior mense circiter octavi sexti Pippini anni a currenti deducti, exarata. Tertia denique subscriptio mendosa est, & neutri opinioni favet. Si enim Pippinus exeunte anno DCCLII. Rex renunciatus sit, mense Octobris an. DCCLXII. annum XI. non vero annum X. numeravit. Sed ea subscriptio Librarii oscitantia depravata, & loco, anno X. legendum, anno XI. Fieri enim non potest, ut Pippinus, qui annum Regni sui X. agebat die XI. mensis Maii anno DCCLXI. ut constat ex Charta Goldastiana num. III. recitata, eundem non compleverit an. DCCLXII. mense Octobri.

Dicit tertio Mabillonius, Pippini Regis annos in Gallia aliter numeratos non fuisse, manifestum evadere conferenti caput XIV. Chronici Fontanellensis cum cap. XIII. ubi Pippinus anno DCCL. Rex Francorum constitutus dicitur. Hæc Mabillonius; sed observandum mendum in cap. XIII. hujus Chronici irrepissit. Dicitur ibidem, Pippinum Privilegium quoddam concessisse Austrupho Abbati Fontanellensi; quod privilegium, inquit Chronographus editum est anno Dominica Incarnationis DCCL. die VIII. Idus Juniarum, Vermeria Palatio Regio. Quo anno idem gloriosus Princeps Pippinus ex consilio B. Zachariae Papa Urbis Romæ a Bonifacio Archiepiscopo unctus, Rex constituitur Francorum. Loco enim anno Dominica Incarnationis DCCL. legendum esse anno Dominica Incarnationis DCCLII. ex eodem Chronographo evidenter demonstrat. Is capite præcedenti de Wandone Abbate Fontanellensi loquens, bis annum Incarnationis DCCLVI. cum anno quinto Pippini connectit. Primo, scribit: Anno Dominica Incarnationis DCCLVI. qui erat Pippini Regis annus quintus Ecclesia B. Petri igne cremata est. Iterum sub Abbate Widone laico cap. XIV. inquit: Anno quarto regiminis sui, & Pippini Regis quinto Ecclesia B. Petri igne succensa est. Rem autem eandem bis narravit, quia combusta quidem fuit ea Basilica, cum regimen Monasterii penes Widonem Abbatem erat, se in vivis supererat adhuc Wando, qui munus Abbatiale abdicarat. Huic incendio haud diu superstes vixit Wando; eodem enim anno obiit: presentis vita debitum complens, inquit ibidem Chronographus, ad æternam migravit requiem anno ab Incarnatione Dominica circiter DCCLVI. qui erat Pippini Regis annus quintus. Diem notat: Transiit XV. Kalend. Maii. Quare apparet, Auctorem Chronici Fontanellensis Pippini initium non ab anno DCCL. sed ab anno DCCLII. auspiciari, nisi quis velit illum secum pugnare. Eadem dictorum repugnantia legitur in capite XIV. a Mabillonio citato. Ibi enim Chronographus dicit, Wandonem constitutum esse Abbatem Fontanellensem, anno secundo, postquam idem Pippinus Regale adeptus fuerat fastigium, qui est annus Domini DCCLIII. Indictione VI. quæ usque ad Kalendas Septemb. illius anni in cursu erat. Ex quibus etiam verbis liquet, Pippinum hoc anno, non vero præcedenti Regem electum esse; alioquin mense Martio aut Maio ea electio peracta non esset. Aut igitur tria loca laudata mendosa sunt, aut Auctor a se ipso dis-

VII. Tertium fundamentum contraria sententia.

II. Quo pariter anno Zacharias Papa ubi sedisset annos decem, menses tres & dies decem, decimaquinta Martii ad Deum feliciter migrat; inter Sanctos relatus, & anniversaria memoria auctus. Hæc ex Anastasio, apud quem nonnulla de eodem Pontifice scripta leguntur, quæ cum incerto ejus Pontificatus anno ferantur, hic simul describenda putavimus, reliquis rebus ab eo præclare gestis, suis locis, & annis, quibus gestæ sunt collocatis. Sic enim se habent:

PAGIUS diffidet aut denique locus, ubi Pippinus anno DCCL. Rex Francorum constitutus dicitur a Librario corruptus est. Quod postremum omnino affirmandum, nisi quis velit cum Coincilio anno DCCLIV. num. XLVI. dicere, locum de quo agitur, ex Chronico Metensi, ubi iidem verbis legitur, ad Fontanellensem ab aliquo Interpolatore translatum esse; observabis obiter ex loco citato de anno emortuali Wandonis Abbatis sequi Pippinum hoc anno ante XV. Kalend. Maii Regem renunciatum esse ex hujus Chronographi sententia, ideoque falli, qui ejus electionem serius differunt.

VIII. Denique existimat Mabillonius, distinguendum esse inter Chartas & Auctores, fateturque Chartas, saltem plerasque, Pippini Regni initia figere anno DCCLII. Auctores alios aliiis annis. At si Chartæ, quod in dubium vocandum non videtur Pippini Regis annum primum a præsentis exordiantur, ab eodem etiam historiis illum repetiere; cum Scriptores res iis annis quibus gestæ sunt, consignare, se seque Actis publicis conformare soliti sint. Quare quicunque eas cum aliis annis copularunt, manifeste hallucinati sunt. Nec mirum plures Annalistas & Chronographos in Pippini Regis initio collocando deceptos esse; cum per hæc tempora in varios alios errores inciderint.

IX. Childericus III. qui decimum Regni annum attigerat, ut supra vidimus, in eodem Conventu Suettonensi depositus ac deponendus, in Sitivente, seu Bertinianum Monasterium reclusus est, ut testantur Eginhardi Codex Padobornensis apud Bollandum in Notis ad Vitam Caroli Magni ad diem XXVIII. mensis Januarii, Chronicon Iperii, & Annales Bertiniani. Addit Chronographus Fontanellensis, Theodoricum Childerici Regis filium in Monasterio Fontanellensi inclusum esse. In illo Monasterio Childericus vixit usque ad annum DCCLIV. quo priusquam Pippinus a Stephano Papa inungeretur, mortuus est. In fragmento enim citato Iperii a Labbeo in Miscellaneis Curiosis publicato, legitur: Secunda consecrationis Pippini tempore Rex Childericus Monachus hujus Ecclesia obiit, Monachus nempe Monasterii Sitivensis seu Bertiniani. In brevissimis duobus Chronicis, Rhemensis & Tiliano, a Duchesnio Tom. I. Scriptorum Hist. Franc. editis, legitur, Childericum regnasse annos novem. Quare cum anno DCCLII. circa initium mensis Septembris Regnum inierit, uterque Chronographus annos tantum completos, ut sæpe fit, in summam contulit. Childericus enim annum Regni decimum exorsum esse, & usque ad Kalendas Martii hujus Christi anni umbratilem Regem fuisse; certum esse debet.

X. Sic dignitas Regia ad stirpem Caroli Martelli

CHRISTI
752.

ZACHARIÆ PAP.
II.

CONST. COPRON. IMP.
I2.

II. Quo pariter anno Zacharias Papa ubi sedisset annos decem, menses tres & dies decem, decimaquinta Martii ad Deum feliciter migrat; inter Sanctos relatus, & anniversaria memoria auctus. Hæc ex Anastasio, apud quem nonnulla de eodem Pontifice scripta leguntur, quæ cum incerto ejus Pontificatus anno ferantur, hic simul describenda putavimus, reliquis rebus ab eo præclare gestis, suis locis, & annis, quibus gestæ sunt collocatis. Sic enim se habent:

PAGIUS diffidet aut denique locus, ubi Pippinus anno DCCL. Rex Francorum constitutus dicitur a Librario corruptus est. Quod postremum omnino affirmandum, nisi quis velit cum Coincilio anno DCCLIV. num. XLVI. dicere, locum de quo agitur, ex Chronico Metensi, ubi iidem verbis legitur, ad Fontanellensem ab aliquo Interpolatore translatum esse; observabis obiter ex loco citato de anno emortuali Wandonis Abbatis sequi Pippinum hoc anno ante XV. Kalend. Maii Regem renunciatum esse ex hujus Chronographi sententia, ideoque falli, qui ejus electionem serius differunt.

VIII. Denique existimat Mabillonius, distinguendum esse inter Chartas & Auctores, fateturque Chartas, saltem plerasque, Pippini Regni initia figere anno DCCLII. Auctores alios aliiis annis. At si Chartæ, quod in dubium vocandum non videtur Pippini Regis annum primum a præsentis exordiantur, ab eodem etiam historiis illum repetiere; cum Scriptores res iis annis quibus gestæ sunt, consignare, se seque Actis publicis conformare soliti sint. Quare quicunque eas cum aliis annis copularunt, manifeste hallucinati sunt. Nec mirum plures Annalistas & Chronographos in Pippini Regis initio collocando deceptos esse; cum per hæc tempora in varios alios errores inciderint.

IX. Childericus III. qui decimum Regni annum attigerat, ut supra vidimus, in eodem Conventu Suettonensi depositus ac deponendus, in Sitivente, seu Bertinianum Monasterium reclusus est, ut testantur Eginhardi Codex Padobornensis apud Bollandum in Notis ad Vitam Caroli Magni ad diem XXVIII. mensis Januarii, Chronicon Iperii, & Annales Bertiniani. Addit Chronographus Fontanellensis, Theodoricum Childerici Regis filium in Monasterio Fontanellensi inclusum esse. In illo Monasterio Childericus vixit usque ad annum DCCLIV. quo priusquam Pippinus a Stephano Papa inungeretur, mortuus est. In fragmento enim citato Iperii a Labbeo in Miscellaneis Curiosis publicato, legitur: Secunda consecrationis Pippini tempore Rex Childericus Monachus hujus Ecclesia obiit, Monachus nempe Monasterii Sitivensis seu Bertiniani. In brevissimis duobus Chronicis, Rhemensis & Tiliano, a Duchesnio Tom. I. Scriptorum Hist. Franc. editis, legitur, Childericum regnasse annos novem. Quare cum anno DCCLII. circa initium mensis Septembris Regnum inierit, uterque Chronographus annos tantum completos, ut sæpe fit, in summam contulit. Childericus enim annum Regni decimum exorsum esse, & usque ad Kalendas Martii hujus Christi anni umbratilem Regem fuisse; certum esse debet.

X. Sic dignitas Regia ad stirpem Caroli Martelli

Hic in Lateranensi Patriarchio ante basilicam beatæ memoriæ Theodori Papæ a novo refecit triclinium, quod in diversis marmoribus, & vitro, metallis, atque musco, & pictura ornavit: sed & sacris imaginibus tam oratorium beati Silvestri, quamque porticum decoravit: ubi etiam & omnem substantiam suam per manus Ambrosii primicerii Notariorum introduci mandavit. Fecit autem a fundamentis ante scrinium Lateranense porticum apud turrim, ubi & portas arcas, at-

que Nulla antea translata fuisset, solo fere nomine Regio Meroveadibus relicta. Dum in vivis esset Carolus, in Placitis & Conventibus Francorum jam omnia præposito nomine Regio agebantur. Theodoricus enim Calensis Privilegium concessit Monasterio Dionysiano ad preces Caroli Majoris Domus suæ, quo antiorum Regum ac Pontificum Privilegia confirmavit tertio Regni sui anno, recitatum a Mabillonio lib. VI. de Re Diplom. pag. 488. missa petitione, inquit Theodoricus Rex, per illustri Viro Carlo Majorem Domus nostro. Sunt ipsissima verba apographi; sed preces illæ Regibus ex arbitrio Majoris Domus prorsus pendebantur iustiones erant. At Childerico vix juræ honoraria Carlomannus & Pippinus reliquerunt. In Conciliis Ecclesiasticis, Actisque publicis anni Regni Childerici a Scribis & Notariis sæpe omitebantur, & Carlomannus ac Pippinus multa suo nomine agebant & decernebant, quæ erant tantum supremi Principis. Quare Labbeus in Chronico Technico inaugurationem Childerici an. DCCXLII. factam, ad an. DCCXLIV. male transferre conatur, quod Concilia & alia nonnulla Acta publica, ante illum Christi annum celebrata legerit, in quibus Childerici nomen prorsus desideratur. Multas enim alias post annum DCCXLIV. Chartas habemus, Childerici nomine nequaquam notatas. Unam refert Goldastus Tom. II. Rer. Alamann. num. 35. datam anno XXX. post obitum Jacoberti Regis, quæ Charta ad annum DCCXLIV. aut insequentem pertinet; cum Dagobertus III. anno DCCXV. vivere desierit. Prætera apud eundem Goldastum num. 58. Beata seu Beatana filia Rekimberti concedit nonnulla sua prædia Monasterio Sancti Galli, ex consensu Landoaldi mariti sui, anno III. regnante Hiltvibbo Rege sub Carlomanno Maiore Domo & Rebone Comite. Extat ea Charta apud Goldastum Tom. II. num. 39. Hanc autem altera præcessit; Beatana enim quæ omnes res suas, omniaque peculia præfato puellari Monasterio concesserat, inconsulto marito suo, qui jam, ut opinor, obierat, non potuit postea partem bonorum suorum dare Monasterio Sancti Galli, consensu mariti sui Landoaldi. Quæ hic adiicienda duxi, ne quis me argumenta Labbei præteritis aut neglexisse conqueri possit.

XI. A num. II. ad XIII. Baronius in Appendice ad hunc annum, refert ex Metello Monacho, qui floruit in Tegernsease Sancti Quirini Martyris Monasterio circa annum MCLX. gesta ab Adalberto & Orgario fratribus, illustri

Corpus S. Quirini transferatur Roma in Germaniam.

CHRISTI
752.ZACHARIÆ PAP.
II.CONST. COPRON. IMP.
12.

que cancellos instituit, & per figuram Salvatoris portas ante ornavit. Et per ascendentes scalas in superioribus super eandem turrinam triclinium, & cancellos æreos construxit, ubi & Orbis terrarum descriptionem depinxit, atque diversis versibus ornavit, & omne Patriarchium pene e novo restauravit. In magna enim penuria eum locum invenerat.

III. Hic in Ecclesiis Apostolorum Principum Petri & Pauli pendentia vela inter columnas ex pallis sericis fecit. Hic in Ecclesia prædicti Principis Apostolorum omnes codices domui suæ proprios, qui in circulo anni leguntur ad Matutinum, armorum opere ordinavit. Hic domum cultam Lauretum noviter ordinavit adiciens, & maxam Fontinam, que cognominatur Paunasia.

Hic viginti auri libras pro emendo oleo annuo, ut de lucro eorum in luminariis Apostolicis proficiat, instituit, & Constitutum sub anathematis vinculo obligavit. Hic fecit vestem super altare beati Petri ex auro textam habentem natiuitatem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, ornavitque eam ex gemmis pretiosis, simul & vela serica alibina quatuor, que & ornavit in votis, & ornamentis variis auro textis. Item fecit coronam de argento purissimo cum delphicis ex proprio suo pensantem libras centum viginti. Et inferius post multa suis locis superius scripta hæc subdit.

IV. Porro eodem in tempore contigit plures Veneticorum, Venetiæ provinciæ scilicet, hanc Romanam venisse in Urbem negociatores, & mercimonis nundinas peragentes, multitudinem mancipiorum, virilis scilicet, & feminei generis emere visi sunt, quos ad paganas gentes in Africam nitebantur abducere. Quo cognito idem sanctissimus Pater fieri prohibuit: hoc indicans, quod iustum non est, ut Christi abluti baptismo pagani gentibus deseruirent, datoque eisdem Veneticis previo, qui in eorum emptionem dedisse probati sunt, cunctos a iugo servitutis redemit, atque more liberorum degendos absolvit. Et inferius.

Hujus denique temporibus magnum thesaurum Dominus Deus noster in hac Romana Urbe per eundem almissum Ponti-

PAGIUS

genere in Bajoaria natis, qui ob Romam ab hostibus liberatam obtinuerunt a Zacharia Papa corpus Sancti Quirini, illudque postea collocarunt in Monasterio Tegernseano, quod in hereditate sua construxerunt, Pippino jam Rege. Bollandus ad diem XXV. Martii refert Acta Sancti Quirini, Romæ Claudio imperante passi, in quibus agitur de Translatione ejus Reliquiarum, & de fundatione Monasterii Tegernseani, hodie amplissimi, sitique in Bavaria Superiore, in confinibus Tirolensis Comitatus. Verum Quirinalia, seu Liber Carminum

ficem propalare dignatus est: In venerabili itaque Patriarchio sacratissimo beati Georgii Martyris idem sanctissimus Papa in capsula reconditum reperit caput, in quo & pittacium pariter invenit litteris exaratum Græcis, ipsum esse significans. Qui sanctissimus Papa omnino satisfactus, illico aggregato Romana Urbis populo, cum hymnis & canticis spiritualibus in venerabilem diaconiam ejus nominis sitam in hac Romana civitate, regione secunda, Ad velum aureum dictam, deducere fecit, ubi immensa miracula, & beneficia omnipotens Deus ad laudem sui nominis per eundem sanctissimum Martyrem operari dignatur.

Hujus temporibus defunctus Theodorus major filius * magnifici Cataxanti, ob veniam suorum delictorum prædium, quo ex hereditate fruebatur paterna, situm quinto ab hac Urbe milliario via Tiburtina, in quo & Oratorium sanctæ Cæciliæ esse dignoscitur, beato Petro reliquit. Quod ipse beatissimus Papa magnis constructis fabricis, & picturis decoravit, ampliavitque in eo fines ex omni parte: data enim digna recompensatione eis, qui in vicino ejus loci possessiones tenere videbantur, nemini vim inferens, sed magis, ut condecet patri, cuncta secus eundem locum amica partitione emit prædia, & Domum cultam beato Petro eundem locum jure perpetuo statuit permanendum, que & Domus culta sanctæ Cæciliæ usque in hodiernum diem vocatur. Construxit quippe in ea, & Oratorium S. Abachyri, ubi & multas Sanctorum condidit reliquias: quam videlicet Domum cultam usui proprio, Dominicæ videlicet traditioni descripsit.

Hic constituit aliam Domum cultam in decimoquarto milliario ab hac Romana Urbe. Et patrimonium Tusciae constitutionibus obligavit usui Ecclesiæ permanendum, ut tam loca, quam annua relicta quedam Agathonis primicerii beato Petro viderentur esse concessa. Hic massas, que vocantur Antias & Formias suo studio jure beati Petri acquisivit, quas & Domos cultas statuit; & de omnibus superius annexis Domui cultæ Apostolicæ rationis constituta faciens, atque sacerdotale collegium aggregans, sub anathe-

gesta S. Quirini complectens, a Metello edita, & Acta alia S. Quirini serius scripta, & variis fabulis inquinata. In iisdem Actis Sanctus Quirinus dicitur filius Philippi Imperatoris, hincque tertio Imperii sui anno a Sancto Fabiano baptizatus. Sed Philippus Senior nullum alium filium præter Philippum Juniores, quem confortem Imperii fecit, reliquit, ejusque ac filiorum baptismus valde dubius, ne dicam fabulosus. Præterea in iisdem Actis legitur, Adalbertum & Olgarium Romam venisse, cum ea a Longobardis vexaretur, eosque copiis

V.
magistri

VI.

Ro.

CHRISTI
752.ZACHARIÆ PAP.
II.CONST. COPRON. IMP.
12.

matris interdictionibus statuit, nulli cui-libet successorum ejus Pontificum, vel alia cui-libet personæ licere ipsas Domos cultas ab usu Ecclesiæ quoquo modo alienare. Hæc cum dicat Anastasius de Domibus cultis, nihil præterea iis nominibus intelligendum putamus, nisi latifundium, cui ad culturam familiæ colonorum adscriptæ essent, quæ satis esse possent, quibus & ad habitandum domus erectæ essent, cultæ ob id dictæ, quod omnibus necessariis ad cultum agri relictæ essent: non enim vox, cultam, ad ornatum, sed ad utilitatem spectat, quod domus ipsa hominibus, iumentis, & rusticis instrumentis, & aliis utensilibus ad agri cultum spectantibus bene composita esset. Pergit vero Anastasius.

Hic fecit vestem super altare beati Andrea Apostoli ad beatum Petrum nimis optimam. Hic beatissimus Papa statuit, crebris debus alimentorum sumptibus, que & elemosyna usque nunc appellatur, de venerabili Patriarchio a paracellaris pauperibus, & peregrinis, qui ad beatum Petrum morantur, deportari, eisque erogari, necnon & omnibus inopibus, & infirmis per universas regiones istius Romanæ Urbis constitutis.

VII. Hujus temporibus contigit subito tegumentum tituli beati Christi Martyris Eusebii cadere: qui sanctissimus vir cum tota sua decorata virtute, prudenterque elaborans, sicut antiquitus fuit, rursus quod ceciderat, reparavit, atque optime restauravit. Hic præcipuus Pontifex multa loca Sanctorum in meliorem statum perduxit, & vestes optimas super altaria earundem Dei Ecclesiarum fecit.

Hic dilexit clerum suum valde, atque presbyteria eis auxit in duplo, & amplius tribuit omnes utpote pater, & bonus pastor amplectens, & utiliter fovens; & penitus quempiam minime tribulari permittens. Hujus itaque temporibus in magna securitate, & lætitia populus a Deo illi commissus degens vitam vixit.

Hic beatissimus Papa suo prudentissimo studio, quos beata recordationis Gregorius Papa fecit, quatuor dialogorum libros de Latino in Græcum transtulit eloquium; & plures, qui Latinam ignorant lectionem, per eorum illuminavit lectionem historicam. Testatur id ipsum Photius tomo secundo suæ Bibliothecæ.

VIII. Ad postremum illud non ignorandum, concessum fuisse ab eodem Zacharia Romano Pontifice Pipino Regi Francorum

PAGIUS

Romanis, præfectos prædones illos incredibili felicitate profugasse. At Zacharia Romæ sedente, Langobardi bellum Romanis non intulere; id enim Anastasius in Vita Zachariæ Papæ non prætermisisset. Præterquamquod Metzellus eos hostes non Langobardos, sed Trans-

nominationem, quam vocant, five postulationem Episcoporum pro Ecclesiis vacantibus in Regno suo; ut intelligas cum legis, a Regibus Ecclesiis esse datos Episcopos, totum id factum non jure proprio (quod nullum penitus in rebus Ecclesiasticis Reges habent) sed concessione Apostolicæ Sedis. Unde erubescant mentientes Politici Novatores cum Ecclesias subiciunt Regibus, Extat de his (a) epistola Lupi Abbatis Ferrariensis ad Amulum Archiepiscopum Lugdunensem ex parte Guinilonis Episcopi & Gherardi Comitis, in qua ista leguntur.

Præcepit itaque Rex Francorum, ut ejus vobis sermonibus diceremus, se fideliter tenere, quod Rex Regum, idemque Sacerdos sacerdotum, qui solus potuit Ecclesiam regere, quam redemit, postquam humanitatem suam in calum evexit, potestatem suam ad eandem gubernandam Ecclesiam in sacerdotes divisit & Reges, ut quod sancti docerent Pontifices, & ipsi implerent, & impleri facerent devotissimi Reges. Quamobrem se cupere debitam Sanctitati vestræ impendere reverentiam sicut ei, quem sciat divinitatis cultum integre velle servare, atque vicissim postulare, ut cum eo tale fœdus concordia ineat, ut ubicumque Ecclesiastica utilitati in portione Regni divinitus sibi collata vestra auctoritatis dispositione in re tanta cupit consulere unanimitate vestri consensus continuo adjuvetur.

Et ne vos longis ambagibus diutius fatigemus: recens incommodum Augustodunensis Ecclesiæ, & prolixa perturbatio flexit ejus pietatem, ut sua largitate, vestraque promotione talem ei præficiat, qui ruinas illius & spiritualiter, & seculariter strenue sarcire sufficit. Est autem quem benignitati vestræ plurimum commendat propinquus ejus Bernus ab ætate memoriæ gloriosæ Imperatoris Ludovici tenere educatus, & claris ornatus honoribus, quem & ipse hoc suo tempore multis experimentis invenit idoneum, & opitulante gratia Dei, tanto negotio credit aptissimum. In hoc probatissimum ejus consiliarium acquiescit consensus.

Idque vestræ prudentiæ dominus noster nobis iussit suggerere, non esse novitium, aut temerarium, quod ex palatio, honorabilioribus maxime Ecclesiis procurat Antistes. Nam Pipinus, a quo perma-

(a) Lup. epist. 82.

xi-

marinos fuisse dicit. Existimandum itaque, ambos fratres sola pietate permotos Apostolorum limina vistasse, & corpus Sancti Quirini Martyris, quod a Zacharia impetrarunt, secum detulisse in Bajoariam, ubi intra biennium Basilicam & Monasterium Tegernseense ædificaverunt.

CHRISTI
752.ZACHARIÆ PAP.
II.CONST. COPRON. IMP.
12.

imum Carolum, & religiosissimum Ludovicum Imperatores duxit Rex noster originem, exposita necessitate hujus Regni Zachariæ Romano Papæ in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit: ejus accepit consensum, ut acerbitati temporis industria sibi probatissimorum decedentibus Episcopis mederetur; ne forte simplicitate Pontificum possit contingere, quod in hac Eduorum urbe, cujus nos nunc cura exerces, evenit. Proinde * suppetere, ut honorem a Papa Romano majoribus ejus, & Regibus, & Imperatoribus concessum, & a Lugdunensis Ecclesiæ Metropolitanis, cui, auctore Deo, præsidetis, nunquam hæcenus infirmatum: a vobis nulla vestra injuria consequatur. Quod si in hac parte spretus non fuerit, fatiarum se, ut in Regno ejus vestrum ministerium debitam semper venerationem obtineat. Hæc Lugdunensi Archiepiscopo ex parte Regis nuntiari jussa in dicta a Lupo epistola scripta. Demum de eodem Zacharia hæc Anastasius.

X. Hic fecit ordinationes tres per mensem Martium, creavit presbyteros triginta, diaconos quinque, Episcopos per diversa loca octoginta quinque; qui sepultus est ad beatum Petrum Apostolum Idibus Martii, Indictione quinta. Hæc ipse. Qui & subdit ab obitu ejus sedem vacasse dies duodecim.

Sed antequam ad successoris creationem deveniamus, prætermittam nonnulla de his, quæ passæ sunt Roma a barbaris Africanis, & quomodo liberata per Noricos peregrinos, qui & meritorum virtutis ergo donati sunt ab eodem Pontifice Zacharia venerando corpore S. Quirini Martyris, hic describamus ex veteri auctore Metello monacho Tegerense, qui versibus eodem argumento Quirinaria scripsit, nuper in lucem edita a Canisio (a), munere viri illustris Marci Velferi Augustani, qui e latebris nondum visum vendicavit in lucem auctorem.

Miserandi mala semper cupientes,
Operandi mala causas capiant hic,
In Averno luituri male gesta.
Ita justos bona semper cupientes operari.
Operandi bona cause comitantur,
Quibus illis bonus actus cumuletur,
Pie quidquid cupiebant geminetur,
Et in ævum sibi laudis decus extet meritumque.

PAGIUS runt, & in eam Basilicam Sancti Quirini Reliquias transfere, uti in iisdem Actis habetur, ubi & tempus Translationis notatur, annus nempe Christi DCCLIV. Non longe ab eodem Monasterio aliud pii fratres construxere, Monachium inter & Ingolstadtum, primarias Bajoariæ Urbes ab Ilmo flumine vicini-

Eadem fors beat almos proceres hos;
Ubi Romam peregrini venientes
Adiere, spoliaram reperere
Furibundis cuneis indomita barbarici
Domibus nam neque templis regionis,
Sed & Urbis locus ullus sine clade
Remanebat, sacra passim temerata
Tulit hostis truculentus mare tranans
Latiæ.

Spoliis jam gravis æquor repetebat,
Sua classis rate multa regit undas,
Ibi prædam simul omnem coarctat,
Reduces dum socii conveniant capta reseruat.

Latiæ tunc pater Urbis Zacharias
Vice Petri regit orbem sacer omnem,
Recitantur super hac re sua scripta
Data quondam tibi Præsul Bonifaci pie
martyr.

Ea nostram quoque firmant rationem,
Nisi nomen procerum nil tacuerunt,
Breviter rem quoque totam manifestant,
Spoliaram regionem peregrinos reparasse.

Legiones Latiis de patriis tunc
Ad eosdem superandos inimicos
Sociata, duce digno caruere,
Acies Catholicas, ceu decuit, nobilitante.

Nec erat, qui super hostes ita fortes
Potuisset fieri dux animosus,
Timidis Ausonia Principibus sic
Hebefactis, ut adustus timet incendia
captus.

Peregrini venerantes loca sancta,
Adierunt prece Papam reverenter,
Humiles tum pavimento cecidere,
Benedicti cupientes ab eodem patre summo.

Preiosis sibi donis placuerunt,
Quod ab illo cupiebant retulerunt.
Et id omni studio servitioque
Petierunt, sacra quo pignora dono mereantur.

Magis instans sibi damnum dolet ille,
Queritur quod regio absit populata,
Nec ab Urbis procul sit dominatu
Ferus hostis nisi tutor Deus adsit properanter.

Proceres referebant generosi
Memorantes, vetus hoc veridicumque
Nimis ajunt residet, qui lare deses
Inimicos tolerabit venientes nihil obstant.

Stupet hæros cito reddi rationem.
Quod inermes ibi cives titabarent
Et

no Ilmense, vulgo *Ilmunster* appellatum, quod processu temporis datum est Canonicis, eorumque Collegium *Monachium* translatum. Legendus etiam Mabillonius Sæc. III. Benedict. part. I. pag. 663. ubi agit de Translatione Reliquiarum S. Asacii Episcopi in Monasterium Ilmense, & S. Quirini Martyris in Tegerense.

CHRISTI
752.ZACHARIÆ PAP.
II.CONST. COPRON. IMP.
12.

Et iners gens foret, hosti vigor ingens,
Videt altæ probitatis nitidum par, & herile.

Homines qui cor Achillis referebant,
Metuendos faciebus reverendis,
Habitudo gravis illis stabilisque,
Vigor & mens satis acris dat Ulyssem
sapientem.

Rogat ipso prece blanda pater isdem,
Ad honorem Deitatis dare dextram,
Ob amorem quoque Petri specialem
Super hostes aliquod ferre juvamen sibi tandem.

Nec eis quidquid ob hanc rem voluissent
Preterit, quamlibet Apostolum, retinendum,
Sibi post hæc nihil unquam quid agendum,
Ab ea Sede petiissent penitus jure negandum.

Hilares hinc proceres tunc abierunt,
Et ad Urbis regionisque potentes
Patriæ consilium rite tuenda
Tribuerunt peregrini patriotis pavescit.

Sociis Teutonicis conglomeratis
Comitantur proceres, agmina primi
Aquilas Romuleas Noricus ensis
Regit, ac ducit in omnes penetratorius
hostes.

Quod & olim scierat Julius ingens,
Neque primum subigendis metuens his
Populis obvia Romæ sibi bella
Nec adeptis dubitans exuperare simul
orbem.

De fuga & cæde hostium, ac reditu
triumphantium.

Diffugere graves spoliis hostes, ubi navis
Applicuere sue.
Quos peregrina cohors insectando bene
concoris
Attinet absque mora.

Oppositis animis cocunt, deceruit armis
Margine litoreo.
Ladibrio mortis sævit congressio sortis
Barbaria misera.

Quæ certans male rapta tenere, perit
laniata
Ann. Eccl. Tom. XII.

XII. Moritur Zacharias PP. Sanctus Zacharias Papa sepultus est ad B. Petrum Apostolum Idibus Martii, Indict. V. inquit Anastasius, ideoque mortuus est hoc anno, quo mense Martio Indictio V. obtinebat, & quidem die decima quarta mensis Martii, ad quem inscribitur Martyrologio Bellini, secundum morem Romanæ Curie an. MCDXCVIII. Venetiis edito, aliisque a Bollandio ad diem XV. Martii, in Vita hujus Sancti Pontificis memoratis. Quare Anastasius non diem mortis, sed sepulturæ ejus, uti in more habet, notavit.

Volnifico chalybe,
Teutonibus propriæ scissæ turmæ patuere,
Ense viam faciunt.
Atque * cruces animo perrumpunt turbine * truces

primo,
Ut segetes acies.
Sternuntur late turmæ passim superata,
Nec spoliis memores

Ad naves rapuere fugam, sed non potuerunt
Terga negare viris.
Belligeris actis cursuque nihil remoratis,
Quin feriant refugas.

Infliere rates dilapsos exanimantes
Fluctibus aut gladiis,
Tingit Mars undas, tellure marique,
triumphans
Gens mala casa ruit.

Cæde rates redolent, quas mille cadavera complent
Transira rubent sanie,
Sentinam plena sensere cruore carinæ,
Corpora trunca natant.

Purpureo comptus mutat sua carula Pontus,
Clara trophæa gerens.
Hostilis prope cuncta manus ruit undique
victa,

Fugerat extima pars.
Sola hærarum nitens cursu vacuarum,
Spernit opum cumulos,
Omneque prædæ dimittit onus variarum,
In ratibus positum.

Quod Latiæ terræ mox victores retulere,
Cuique suum patriæ.
Vis peregrinorum dispar patet alterutrorum,
Exul uterque fuit,
Hunc mare fert Australe solum dedit hunc
Roreale.

Viribus ambo valent.
Ille freto pugna, hic in terra magis
audax,
Post elementa meat.

Robur eis impar multum plane, nisi fallax,
Seu leve seu solidum,
Hos licet omnipotens palam prostraverit
hostes.

Qui sacra diruerant,
Belligeratoresque suos digne meliores
Jusserit his fieri,
Tunc reparatores (ut erat casu sub eores) D d d d Ur-

Cum enim Zacharias, juxta eundem Anastasium federit annos decem, menses tres, dies XIV. quod in MSS. ejus exemplaribus, in Reginone, Luitprando, variisque Catalogis habetur, & ordinatus fuerit die XXX. Novembris anni DCCXLI. mors ejus alia die, quam XIV. Martii non contigit. Baronius recte quidem mortem ejus consignavit, sed quia tardius ejus Pontificatum exorsus est, dies illos XIV. perperam reducit ad decem; & Papebrocius in Conatu Chronico-Historico, qui ordinationem

CHRISTI 752.

ZACHARIÆ PAP. II.

CONST. COPRON. IMP. 12.

Urbis & Ecclesia. Postque creatores ut habet se clara modo res) Orbe suæ patriæ. Pluribus almarum regionibus ecclesiarum, Quas honor altus habet.

Capitulum.

Victrices Aquila renovant decus Urbis herile, Quæ nituere procul. Civibus ereptam prædam pandendo receptam, Lætitiâ celebri Pontificem comitata ruit plebs conglomeratâ Obviam Principibus. Clerus præterea recinit cum laudè trophæa, Suscipiens proceres, Debellandorum salvatores populorum, Atque patres patriæ, Quos acies plena circumvisuntur amant, Nullus abest numero, Dum cuneis totis prope deciderit ferus hostis, Nemo sub his perit. Militiæ ducibus, non armatus, neque nudus, Nemo pedes, vel eques, Oblectat Civis laudum victoriæ dives, Quæ dabat incolumes Victores cum re captâ sine clade redire, Auspice sorte ducum. Quapropter lætus numerat cum Præsule cæcus Præmia summa viris. Jura tenenda Senatus eis tribuit dominatus Omnibus in spoliis, Id sibi dum laudat, sententiâ publicâ, mandat, Ut pie suscipiant, Qui contra responsa dederunt religiosa

PAGIUS Zachariæ a die XIX, mensis Novembris dedit, ut illi tribuat annos, menses, & dies ab Anastasio attributos cogitur mortem ejus cum die quinta mensis Martii illigare contra Anastasii auctoritatem. XIII. Mortuo Zacharia Stephanus Presbyter ad Pontificatum ab omni populo electus, & in Lateranense Patriarchium immisus, ubi biduo manens tertio die postquam a suo surgeret somno subito obmutuit, & sequenti die defunctus est, inquit Anastasius. Baronius dicit, hunc Stephanum verum fuisse Pontificem, & quia jam alius ejusdem nominis præcessit, hunc vocat Stephanum secundum, & deinceps cæteros ejusdem nominis uno gradu summovet. Verum Presbyter iste inter Pontifices Romanos numerari non potest; cum nunquam ordinatus fuerit, & Anastasius, alique Antiqui alium Stephanum Zachariæ Successorem, de quo mox, Secun-

Digna probis ducibus Non terrenarum propter lucra divitiarum Sed neque pro spoliis Sponte domos liquisse suas peregrina petisse, Res hominesque suos Non dubia voluisse via facile tribuisse Deciduas ob opes, Cum patriâ tellure per amplo prædiarum Plurima possideant. Sed quibus esset bonos sibi perquisisse patronos, Quos & adhuc cupiant Hæredesque suarum postcant divitiarum Perpetuo fieri. Præsul ut hæc audit promissis promptior addit Manus honorificum. Libera tumbarum datur optio grata Sacrarum, Præter Apostolicas. Tandem secreto Præsul jubet ore facto, Quem cupiant referant. Hi super insigni passim virtute Quirini Sæpius audierant. &c.

Cecinit auctor non solum ejusdem martyris corporis translationem ad Noricos factam, sed etiam multiplicia miracula virtute ejusdem Martyris edita, elegantia quidem, quæ tu confulas. Nos ad successorem Zachariæ convertamus orationem, quem sepultum diximus Idibus Martii, & vacasse sedem diebus duodecim.

Sic igitur die vigesima septima Martii creatus est successor ejus Stephanus, de quo ita idem Anastasius; Defuncto vero beatæ memoriæ Zacharia Papa, Stephanum quemdam presbyterum ad ordinem Pontificatus cunctus populus sibi elegit, & intro Lateranense Patriarchium misit, ubi biduo manens, tertio die postquam a suo sur-

dum appellent, non Tertium. Papebrocius laudatus dicit, ante Baronium Stephanum Presbyterum a nullo inter Pontifices recensitum fuisse; sed istius indebitæ Pontificum Romanorum multiplicationis primus Auctor, non Baronius, sed Onuphrius in Chronico Ecclesiastico extitit.

Ad hæc perperam Baronius num. VIII. scribit concessam fuisse a Zacharia Papa Pippino Regi Francorum nominationem Episcoporum pro Ecclesiis vacantibus in Regno suo; id enim eidem Pippino concessum, dum adhuc Major Domus esset, & quidem in Concilio Sueffionensi anno DCCXLIV. habito; quod ostendit ipsamet Epistola Lupi Abbatis Ferrariensis ad Amulum Archiepiscopum Lugdunensem, cujus Baronius num. IX. hæc verba recitat; Pippinus, a quo per maximum Carolum & religiosissimum Hludovicum Imperatores dicit Rex no-

Stephanus Pap. II.

XIV. Nominatio Episcopatum Pippino Majori Domus a Zacharia concessa.

CHRISTI 752.

STEPHANI PAP. II. I.

CONST. COPRON. IMP. 12.

XI. Stephani Pap. III. cæditi.

surgeret somno, & sedens familiares causas disponeret, subito dum sederet, alienatus obmutuit, & sequenti die defunctus est. Propter brevitatem temporis, quo fedit, factum est ut a pluribus dimittatur in serie Romanorum Pontificum, cum tamen vere Pontifex fuerit. De successore autem pergit dicere Anastasius. Post hæc vero cunctus Dei populus congregatus intra venerabilem basilicam sanctæ Dei Genitricis ad Præseppe, ubi & omnes misericordiam Domini Dei nostri petentes, & in ipsius Domina nostræ sanctæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ bono animo, & consona voce alium Stephanum beatissimum virum sibi elegere Pontificem. Quem omnes sincera mente cum laudum præconiis in basilicam Salvatoris quæ appellatur Constantiniana, deportaverunt, & exinde intus venerunt, & in Patriarchium juxta morem intromiserunt. Hæc de electione posterioris Stephani, de quo idem Anastasius ita præmittit, de ejus prima ætate. Hic natione Romanus post transitum patris sui derelictus, in venerabili cubiculo Lateranensi pro doctrina Apostolicæ traditionis sub prædecessoribus beatis Pontificibus permansit, quem singillatim per clericales ordines promoventes, diaconatus ordine eum ordinaverunt. Et inferius: Erat hic benignissimus Papa amator Ecclesiarum Dei, traditionem etiam Ecclesiasticam firma stabilitate conservans, pauperum Christi velox subventor, & verbi Dei in magna constantia prædicator; viduas & pupillos multo melius visitans, elemosynis scilicet quam corporali præsentia, fortissimus etiam oculis sui cum Dei virtute defensor. Quam autem Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

ster (scilicet Carolus Calvus) originem, exposita necessitate hujus Regni Zacharia Romano Papa in Synodo, CUI MARTYR BONIFACIUS INTERFUIT (ideoque in Sueffionensi) ejus accepit consensum, ut acerbitati temporis, industria sibi probatissimorum decedentibus Episcopis mederetur; ne forte simplicitate Pontificum posset contingere, quod in hac Hæduorum Urbe, cujus nos nunc cura exercet, evenit. In Synodo enim Sueffionensi, cui Pippinus Dux & Princeps Francorum ac Sanctus Bonifacius interfuerunt, Canone tertio hæc verba leguntur, Constituimus per consilium Sacerdotum & Optimatum meorum (non vero eorum ut perperam in vulgaris editionibus habetur) & ordinavimus per Civitates legitimos Episcopos, & idcirco constituimus super eos Archiepiscopos Abel & Adobertum, hunc nempe Senonis, illum Rhemis. Jam eo jure Carolomannus usus fuerat in Synodo Germanica & in Liptinensi, & Zacharias cuncta quæ in illis Synodis statuta sunt approbavit: Per consilium Sacerdotum religiosorum & Optimatum meorum, inquit Carolomannus Canone I. Synodi Germanicæ, ordinavimus per Civitates Episcopos. Hæc porro sunt verba Zachariæ recitata lib. 5. Capit. tit. I. Referente no-

tim ut Pontifex factus est, pauperum curam gessit hoc primo Pontificatus anno, idem Anastasius ita pergit dicere. Mox vero restauravit & quatuor in hac Urbe, sita antiquitus Xenodochia, quæ diuturnis, & longinquis temporibus destituta manebant, & in eis ordinavit omnem utilitatem in diversis eorum locis intus & foris, in quibus & multa contulit dona, quæ & privilegii pagina sub anathematibus interdictis confirmavit. Pari modo a novo fundasse dignoscitur & Xenodochium in Plataria, centum pauperum Christi dispositum illic faciens, quotidianum videlicet victum eorum decernens tribui. Nam & foras muros hujus civitatis Romanæ secus basilicam beati Petri Apostoli duo fecit Xenodochia, in quibus & plurimam contulit dona: quæ & sociavit venerabilibus diaconis illic foris existentibus pervenire permanere, id est, diaconie beatæ Dei Genitricis, & beati Silvestri; quas ex privilegiis Apostolicis pervenire permanenda munivit. Hactenus de Xenodochiis hoc anno a Stephano Pontifice institutis, & restitutis. Jacta sunt opportune hæc solida fundamenta pietatis, quibus adversus ingruentes fluctus bellici motus Longobardorum in Romanam Ecclesiam excitati, ipse Pontifex divino præsidio fultus, servaretur illæsus. At quinam isti fuerint; qui hoc anno cæpti, ad quadriennium majore semper impetu irruerunt, ex Anastasio enarremus, qui etsi rudi stylo, fidelissime tamen rerum gestarum historiam exaravit, atque primum de his, quæ acciderunt hoc anno, ubi idem Stephanus in Sedem Pontificiam est elevatus. Ait enim.

D d d d z In.

bis Reverendissimo atque Sanctissimo fratre nostro Bonifacio Archiepiscopo, quod dum Synodus aggregata esset in Provincia vestra juxta nostram commonitionem, mediantibus filiis nostris Pippino & Carlomanno Principibus vestris, perveniente etiam vicem nostram Metropolitanæ Bonifacio, Dominus illuminasset corda vestra cum Principibus vestris in prædicationem ejus, ut omnibus commonitionibus ejus obediretis, &c. Omnipotenti Deo gratias agimus, &c. Epistola illa inscripta universo Clero Ducibusque & Comitibus Franciæ, qui sua suffragia contulerant in horum Canonum conditione, dataque post Concilium Liptinense.

Anastasius, postquam durationem Sedis Zachariæ, & diem, quo sepultus est, memoravit, scribit; Cessavit Episcopatus ejus dies duodecim, quod & in eius exemplaribus MSS. etiam legitur. Quare Stephanus II. non vero III. ut eum vocat Baronius, natione Romanus, ordinatus est die vigesima sexta mensis Martii, in quam hoc anno Dominica cadebat, non vero die vigesima septima ejusdem mensis, ut tradit Baronius, vel die decima nona Martii, uti arbitrat Papebrocius laudatus, quod hujus Pontificis emortalis dies alterutro die non-

XIX. Prima stadia pietatis Stephani Papæ.

XV. Stephanus II. sit Pontifex Romanus.

XIII. Conatus Aistulphi Regis Longobardor.

Inter hac vero, dum magna persecutio a Longobardorum Rege Aistulpho in hac Romana Urbe, vel subjacentibus ejus ciuitatibus infisteret, & uehemens ejusdem Regis seuitia immineret: illico idem beatissimus Papa tertio Apostolatus sui mense, disponens suum germanum, sanctissimum scilicet Paulum diaconum, atque Ambrosium Primicerium pluribus cum muneribus ad eundem Longobardorum Aistulphum Regem ad pacis ordinandum, atque firmandum foedera misit. Qui praefati uiri ad eum convenientes, impertitis muneribus, quo facilius eadem apud eum impetrarent in quadraginta annorum spacia pacis foedus cum eo ordinantes confirmauerunt. At uero idem proteruus Longobardorum Rex; antiqui hostis inuasus uersutia, ipsa foedera pacis post pene quatuor menses, in perjuriis incidens reatum, dirupit. Quod secundum initam temporis rationem dictorum septem mensium post Stephani Papae creationem, oportuit hac contigisse hoc anno, mense Octobris: Quae praeterea impius sit molitus audi.

XIV.

Ubi enim initam pacem dissoluit: multas (inquit Anastasius, in praefatum sanctissimum uirum, uel cunctum populum Romanum ingerens contumelias, uarias illi minas dirigens, cupiens quippe, Deo non sibi contrario, cunctam hanc provin-

ciam inuadere, & onerosum tributum huius Romanae Urbis inhabitantibus adicere nitentur, per unumquodque scilicet caput singulos auri solidos annue auferre inibat, & sua jurisdictioni ciuitatem hanc Romanam, uel subjacentia ei castra subdere indignanter asserbat.

Cernens uero idem sanctissimus Papa, ualidam praefati Regis imminere seuitiam magnopere, ad se accersitis uenerabilium monasteriorum sanctorum Vincentii & Benedicti religiosi Abbatibus, sua uice, eos crudelissimo misit Regi, obnixi per eos postulans pacis foedera, & quietem utrumque partium populi obtinere confirmandam. Quos nempe suscipiens, omnino contemptui habens, spreuit eorum monita, & ad sua animam detrimentum, sine effectu causa, confusus ad propra absolutio monasteria, obtestans eos minime ad sanctissimum Papam declinare. Quod audiens ipse praecipuus Pater, extemplo iuxta (ut crebro consueuerat) omnipotenti Domino Deo nostro suam populique sibi commissi commendans contulit causam hanc, lugubremque ejus diuinae maiestati insinuauit lamentationem.

Et dum haec agerentur * conuenit Romanam Joannes Imperialis Silentiarius, deferens eidem summo Pontifici iustionem, simulque & aliam ad nomen praedicti Regis impii detulit adhorrationis annexa uer-

XV. Legati Stephano Pap. ad Aistulphum.

PAGIUS XVI. Stephanus II. vexatus a Rege Longobardor. auxilium Imperatoris frustra implorat.

contigisse demonstrat. [1] A num. XIII. ad XVI. Pontifices Romani post sua latifundia inuasa, & haeresim Leonis Imp. ejus ac Constantini Copronymi Imperium coluerunt, & Reipublicae curam non deseruere. Sed Aistulfus Longobardorum Rex foedus, quod cum Ecclesia Romana in annos undecim pepigerat, rupit, ipsamque Romam petiit, quo tempore Romani Imperatoris obsequium nondum deseruerant. [2] Quare missus Romam a Constantino Copronymo Joannes Silentiarius, cum literis ad Papam & ad Regem Aistulfum. Legatum Ravennam adeuntem comitatus est Paulus Diaconus, frater Stephani II. ut Provinciarum restitutionem ab Aistulfo impetraret; quod tamen frustra fuit. Quare Stephanus Papa suis quoque Legatis cum Imperatore, licet

haeretico summopere contendit, ut iuxta quod ei sapius scripserat, cum exercitu ad tuendas has Italia partes modis omnibus adueniret, & de iniquitatis filii morsibus Romanam hanc Urbem uel cunctam Italicam provinciam liberaret, inquit Anastasius in Stephano II. Cum autem nulla spes praesidii ex Oriente superesset, unicuique salutis subsidium Stephanus II. censuit Gallicanae pietatis arma implorare: Cernens, inquit idem Anastasius, ab Imperiali potentia nullum esse subueniendi auxilium, tunc Decessorum exemplo, Francos suis literis ad auxilia mittenda sollicitauit, qua de re suo loco. Hucusque itaque Romana Civitas, licet calamitatibus belli vexata, Imperium Constantini Copronymi agnovit.

Sanctus Anselmus, cujus soror Gisstruda con-

XVII.

NOTAE

[1] Stephanus, qui hoc anno die XXVI. Martii, ut habet Pagius, consecratus est, non huius nominis secundus, sed tertius dicitur in Synodo Lateranensi anni 769, a Cajetano Cenni ex codice Veronenis Ecclesiae annorum circiter 800. in lucem an. 1735. emissa. Habita autem fuisse ibi dicitur haec Synodus: Indictione septima, quod est an. Christi 769. Ibidem initio legitur: Praesentibus in medio sacrosanctis Christi quatuor Euangeliis, praesidente ter beatissimo, & angelico STEPHANO Summo Pontifice huius Romanae urbis Ecclesia, & universaliter TERTIO PAPAE in uenerabili Basilica &c. GEORGIUS

[2] Neque hoc anno, nec initio sequentis Aistulphus quidquam in pontificem, & Romam mouerat: nam ex literis Stephani II. datis ordinationis ejus anno primo indictione VI. id est anno 753. idibus januarii, constat Aistulphum uenisse tunc Romam ad sacra limina & beneficia quaedam a Pontifice pro Anselmo abbate Nonantulae impetrasse. Recitatur haec ab auctore chronici Nonantulani rerum Italicar. tom. 2. part. II. Ex eodem diplomate constat, hoc anno 753. coactum Romae fuisse concilium; habet enim: Synodale commune concilio: cujus concilii nullum mentio in collectionibus. MANST

Alla Legatio ad Regem Longobardor. missa.

uerba, ut Reipublica loca, ab eo diabolico usurpata ingenio, proprio restitueret dominio. Quem uidelicet uenerabilem Missum confestim saepe fatus sanctissimus Papa cum suo germano praedicto Paulo diacono ad eundem misit nequissimum Aistulphum Ravennam. Quibus susceptis cum inani absoluit responso, adhaerens, coniungens scilicet, eidem Imperiali Misso quemdam propriae gentis nefarium uirum, diabolicis imbuitur consiliis ad regiam properandum urbem, Constantinopolim uidelicet. Reuersique Legati Romam, & praesentati eidem sanctissimo Papa, enarraverunt, nihil se egisse. Haec res anni huius, reliqua sequenti, ut ratio postulat temporis, dicuntur.

Porro etiam Aistulphus adeo impius & sacrilegus ex rebus gestis apparuit: ejus tamen cognatus Anselmus frater uxoris ejus religione insignis est habitus, quippe qui hoc ipso anno Nonantulam nobile monasterium in agro Mutinensi construxit in honorem Apostolorum, quod & amplissimis redditibus auxit, quo etiam Roma acceptas S. Siluestri uenerandas reliquias transtulit. Ita Sigebertus hoc anno & alii. Ipsum autem monasticam vitam esse professum, & in Abbatem promotum ducentis monachis praefuisse, Ricobaldus affirmat.

XVI.

Hoc eodem anno S. Bonifacius Episcopus Moguntinus, ubi accepisset Zachariae Papae Stephanum substitutum fuisse, has ad eum litteras dedit:

Domino excellentissimo Stephano Papae Bonifacius exiguus Episcopus, discipulus Romanae Ecclesiae in Christo charitatis salutem.

Sanctitatis uestra clementiam intimis obnixi flagito precibus, ut familiaritatem, & unitatem sanctae Sedis Apostoli-

PAGIUS

Floret S. Anselmus Abbas Nonantulae.

jux erat ejusdem Aistulphi Regis, postquam Fananum Monasterium aliquandiu incoluit, in conditum ab se Nonantulanum Coenobium se se recepit; cumque Sanctissimus uellet artus adquirere Siluestri, in Dominica Incarnationis anno DCCLIII. supradictum petiit Regem suppliciter rogans, ut causa orationis, maximeque huius negotii, una secum Romam ueniret. Rex annuit, & Abbas fratribus stipatus Romam aduenit ad Virum per omnia Beatissimum Stephanum, inquit Monachus Anonymus Nonantulanus in Sancti Anselmi vita, qui refert postea literas Stephani II. Papae, in quibus confirmat donationes factas Monasterio Nonantulano ab Aistulfo Rege, & ad ejus petitionem Anselmo concecit corpus Sancti Siluestri Papae cum aliis Sanctorum pignoribus. Aliis literis ibidem recitatis Stephanus II. omnia Privilegia, bonaque eidem Monasterio tradita, ac corpus Sancti Siluestri Anselmo confirmat. In fine harum literarum legitur: Scriptum per manum Sergii S. R. E. Scrinarii Indictione VI. mense Januario. Data Idibus Januarii per manum Anastasii primi Episcopi Diocesanorum Sanctae Sedis Apostolicae, anno Deo Propitio Pontificatus Domini

ca a uestra clementia habere merear, & in discipulatu pietatis uestrae, Sedi Apostolicae seruiendo, seruus uester fidelis & deuotus permanere possim eo modo, quo ante sub tribus praedecessoribus uestris Apostolicae Sedi seruebam, Gregorius duobus, & Zachariae, qui me semper exhortatione, & auctoritate litterarum suarum munebant, & adiuuabant. Quod apud uos inuenire deprecor, ut praecipuum Paternitatis uestrae eo melius perficere, & implere possim: nam si quid in ista legatione Romana, qua plusquam triginta annis functus sum, utilitatis Ecclesiae praefatae peregi, adhuc implere, & augere desidero: Si autem minus perite aliquid aut iniuste a me factum, uel dictum reperitur, iudicio Romanae Ecclesiae prompta uoluntate, & humilitate emendatum me spondeo. Interea deprecor, ut pietas domini mei non dedignetur, quia tam tarde Missum meum, & litteras ad praesentiam uestram direxi. Hoc idcirco contigit, quia praecipuum fui reparatione Ecclesiarum, quas pagani incenderant, qui per titulos, & cellas nostras plusquam triginta Ecclesias vastauerunt. Et haec * causa fuit tarditatis meae, & non * Occasione aliqua negligentiae incuria. Haec tamen fragmentum, quod reperimus epistolae potius, quam integra epistola Bonifacii ad Stephanum Papam. Quae autem huic appositae alicubi reperitur appendix de controversia cum Colonienfi Episcopo, non ad hanc, sed ad aliam spectat epistolam; ut suo loco dicitur, cum agemus de praedicatione ipsius ad Frisios. Ad Frisorum enim conversionem Bonifacium omne post haec studium impendisse, quae suo loco dicenda erunt, ostendunt. Quo pariter tempore, ubi Archiepiscopus Viennensis Stephanum Papam audivit creatum Romanum

Stephani Summi Pontificis & universalis Papa in Sacratissima Sede B. Petri Apostoli Primo. Porro Baronius num. XV. non corpus Sancti Siluestri, sed ejus Reliquias Nonantulam translatas dicit, licet Sigebertus, quem citat, & Monachus Nonantulanus in Vita Sancti Anselmi, qui ejus tempore lucem non uiderat, dicit asserant, corpus Sancti Siluestri datum fuisse Anselmo; quia scilicet Romani contendunt, apud se in Ecclesia Beatorum Siluestri & Martini de Montibus sacrum illud corpus asseruari.

Theophanes anno XII. Constantini Imp. qui Kalend. Septemb. huius Christi anni exorditur, ait: Hoc anno Constantinus impius Imperator uanis superbia statibus elatus plerisque per haeresi suas singulas Ciuitates aduersus Ecclesiam & Orthodoxam fidem ceteris & consulta agitari commentis, populum ad suam sententiam amplectendam dolose pertraxit & eo pacto uiam ipsi ad impietatem, qua summa futura erat, parauit.

Pippini noui Regis cura se se ad Gothiam seu Septimaniam sub Saracenorum iugo laborantem convertit, ut deinde in Hispaniam quoque, opem laturus oppressis, penetraret cum

XVIII. Constantinus Imperator uanis superbia statibus elatus plerisque per haeresi suas singulas Ciuitates aduersus Ecclesiam & Orthodoxam fidem ceteris & consulta agitari commentis, populum ad suam sententiam amplectendam dolose pertraxit & eo pacto uiam ipsi ad impietatem, qua summa futura erat, parauit. XIX.

CHRISTI 752.

STEPHANI PAP. III. I.

CONST. COPRON. IMP. I2.

manum Pontificem, ejus interpellavit auctoritatem apud Francorum Reges pro refarcienda Viennensi Ecclesia, a barbaris Sarracenis destructa. Cum idem Pontifex has ad eum litteras reddidit (a):

(a) Bibl. Floriac. Stephanus Episcopus servus servorum Dei fratri Proculo Ecclesie sancte Viennensis Archiepiscopo. Lectis litteris tuis de afflictis Viennensi Ecclesia, valde dolui, non solum quod eadem perantiqua, sed quod etiam Romano Senatus peculiariter chara existit.

PAGIUS Pippinus Saracenos o Septimana eiice-re aggre-ditur.

copiis. Itaque se in Septimaniam contulit, & tum Ansmundus Gothus, ut tradit Auctor Ananialium Anianensium ad hunc Christi annum, Nemauso Civitatem, Magdalonam, Agaten, Bitterris, Pippino Regi Francorum tradidit. Ex eo die Franci Narbonam infestant. Hujus Urbis expugnatio majoris operis fuit; quia firmo Saracenorum praesidio munita, licet omnigenis, prout illa aetas ferebat, machinis concussa, ad deditionem cogi tum non potuit, sed post triennium tantum, cum tantumdem durasset obsidio, Pippino Regi sese commisit. Expeditionis istius memoriam nobis conservavit Annalista Metensis, qui Baronii tempore lucem non viderat: Anno Dominica Incarnationis DCCLII. Pippinus Rex exercitum duxit in Gothiam, Narbonamque Civitatem, in qua adhuc Saraceni latitabant, obsedit. Tentatis itaque plurimis argumentis, munitissimam Civitatem capere non potuit. Custodia tamen ibi derelicta quotidianis irruptionibus illos Cives affixit, & per triennium bellum Narbonam obtinuit; expulsisque de tota Gothia hominibus illis, Christianos de servitio Saracenorum liberavit.

XX. Magna Catalonia pars se se Pippino dedit.

Interim dum longa obsidione Narbona premebatur, Ruscinonensis ager atque Confluentinus Helenensi Dioecesi suppositi, & pars Provinciae Narbonensis ultima, qua Hispaniae adhaerent, Imperio Pippini se se submiterunt. Quin etiam magna pars vicinae Provinciae, quae postea dicta est Marca Hispanica, nunc vero Catalonia; dedente se ultro Solinoan Duce Saracenorum, in ejusdem Principis fidem transivit. Nam post ea, quae superius descripta sunt ex Annalibus Metensibus ista ad eundem annum statim sequuntur; Solinoan quoque Dux

Misi autem pro restauratione ejus litteras Principibus Francorum, ut sicut Metropolitanano jure pollebat: ita rebus vacuata non minueretur. De nostra autem auctoritate scias tibi auctoritatem veterum servari: nec unquam privilegii antiquis cana reverentia firmatis, Ecclesiam Viennensem posse vacuari. Deus te incolumem custodiat. Data per manum Georgii Notarii, & Scribarii sanctae Sedis Apostolicae VIII. Kal. Julii. Quae autem haec secuta sint, ignorantur.

Sc.

Saracenorum, qui Barcinonam Gerundamque Civitatem regebat, Pippini se cum omnibus, quae habebat, Dominationi subdidit. Solinoan iste sive Suliman, tenebat Barcinonem & Gerundam; quae deletis Tarragone, Emporiis, Aufona, & Orgello, cum solae superessent in Provincia, ejus deditionem significant, tametsi aliarum mentio non fiat. Unde factum, ut deditionis Emporiarum, quae prima occurrere debuit post superatum summum Pyrenaeum, nullam mentionem faciant Annales Francici, neque in hac Pippini, neque in altera Caroli Magni expeditione, de qua infra. Hujus autem silentii nulla alia causa est, inquit Marca lib. 3. de Marca Hispanica cap. 4. quam quia Emporiarum Civitas excisa tum atque deleta erat. Unde factum, ut Dioecesis Emporitana conjuncta fuerit cum Gerundinensi, intra cujus limites etiamnum consistit. Harum victoriarum a Pippino reportarum, antequam Annales Metenses & Chronicon Anianense in lucem prodirent, ignorantio locum dedit fabulosa expeditioni in Cataloniae fines susceptae, ab Otgero Gotlante cognomento Catalone a Castro Catalone in Aquitania cum novem Baronibus, quos ferunt ex Aquitania profectos juga Pyrenaei cum copiis Gallicis superasse, ad pellendos ex ea Regione Saracenos, & demum post longum decem annorum tempus Emporiarum obsidionem aggressos, ac post LVII. annos Carolo M. ad Narbonam se se adjunxisse. Quam fabulam Marca ibidem cap. 5. solide refellit, ostenditque nullum unquam Castrum Cataloniae appellatum fuisse in Gallia, a quo Cataloniae nomen accipere poterit.

Stephani Papae ad Proculum Viennensem Archiepiscopum litterae.

JESU CHRISTI ANNUS 753.

STEPHANI PAP. III. ANNUS 2.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 13.

Equitur ordine temporis annus Redemptoris septingentesimus quinquagesimus tertius, Indictione sexta, quo Roma ab Aistulpho Longobardorum Rege obsessa dire vexatur, & civitates Romanae Ecclesiae ab eodem Rege invaduntur, cum ipse Stephanus Romanus Pontifex ad haec avertenda, studio indefesso laboraret. Quomodo autem ista se habuerunt, tibi per singula suo ordine ingeremus, Qui igitur haec quam fidelissime prosecutus est Anastasius (fidelis rem namque ipso habemus neminem) ista describit: atque primum de legatione ab eodem Stephano Pontifice missa ad Constantinum Imperatorem, quem est hortatus, ut adversus Longobardos ad defensionem eorum, quae supererant Imperii Romani, in Italiam exercitum mitteret, ista habet:

II. Legatos mittit Stephanus Papa Constantino-pol. Tunc praefatus sanctissimus vir Stephanus Papa, agnito maligni Regis consilio misit in regiam urbem suos Missos, & Apostolicos affatus cum Imperiali praefato Misso, Joanne videlicet Silentiario, deprecans Imperialem clementiam, ut juxta quod ei sapienter scripserat, cum exercitu ad evendas has Italiae partes, modis omnibus adveniret, & de iniquitatis filii morsibus Romanam hanc Urbem vel cunctam Italiam provinciam liberaret. Inter haec vero permanens in sua perniciose praefatus atrocissimus Longobardorum Rex, exarsit furore vehementi, & fremens ut leo, pestiferas minas Romanis dirigere non desinebat, asserens, omnes uno gladio jugulari, nisi suae, ut praefatum est, sese subderent ditioni. Rursusque antefatus sanctissimus Pater, congregato universo Romano coetu taliter eos paterno amore admonuit, inquit: Quaesit vos, filii carissimi, pro nostrorum delictorum mole Domini imploremus clementiam, & ipse noster erit adiutor, li-

berabitque sua providentissima misericordia a persequentium manibus. Cujus salutiferis admonitionibus cunctus obediens populus, congregati unanimiter omnes, lacrymis fufis omnipotentem Dominum Deum nostrum deprecari sunt.

In una vero dierum cum multa humilitate Stephanus procedens in Litaniam, cum sanctissima imagine Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi, quae Acheropeeta non manufacta nuncupatur, simulque & cum ea alia diversa sacra ministeria recipiens, proprio humero ipsam sanctam imaginem cum reliquis sacerdotibus idem sanctissimus Papa gestans, nudis pedibus tam ipse, quam universa plebs incedentes in Ecclesiam sanctae Dei Genitricis, quae ad praesepe nuncupatur, posito in omnibus capitibus populorum cingere, cum maximo eulatu pergentes, misericordissimum Dominum nostrum deprecari sunt, alligans, coniectensque, adorandae Cruci Domini Dei nostri patrum scilicet illud, quod nefandus Rex Longobardorum dirupit, Quod vero id non semel factum sit, sed eadem perfectione permanente, eadem sint admonitiones Pontificis, preces, atque Litaniae frequentatae, sic idem subiicit Anastasius.

Hic beatissimus Papa omnes suos sacerdotes, & clerum in Lateranensi Patriarchio sedule aggregans, admonerat divinum totis visibus lectitare scripturam, & in lectione vacare spirituali, ut efficaciter invenirentur in omni responso adversariorum Ecclesiae Dei. Neque enim cessabat indefessiter admonendo, & confortando cunctum Dei populum sobrie, pieque agere, atque ab omni pravitate sese custodire. Hic beatissimus vir pro salute provinciae, & omnium Christianorum, omni sabbato die, Litaniam cum omni populo, postposito neglectu, fieri

III. Preces publicae pro salute urbis fuisse.

IV. Frequenter Litaniae.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6246. SÆC. VIII. Anno Erae Hisp. DCC. XCI. Anno Hegiræ CXXXV. inchoato die 6. Julii fer. 7. A.C. 753. I.

Num. I. ad V. Aistulfo Longobardorum Rege Romam obsidione cingente, & Romanae Ecclesiae Civitates invadente Stephanus II. preces publicas pro salute Urbis fundit, & Le-

gatos Constantinopolim mittit, qui nullum auxilium ab Imperatore bellum adversus Catholicam fidem gerente, impetrare potuerit, ut narrat Baronius ex Anastasio, qui postea ex Theopane ad annum XIII. Constantinii Imp. refert mortem Anastasii Patriarchae haeretici Constantinopolitani, de qua Nicephorus in Brevariario, postquam locutus est de immani prodigio anno DCCL. num. XI. a nobis recitato, haec habet: post illud siderum portentum aliquanto tempore Anastasius Constantinopolitanus Patriarcha moritur. Eidem Nicephorus in Chronico tribuit annos XXI. Auctor vero Tabularum Theophani insertarum annos XXIV. & quidem recte; cum anno DCCXXX. ineunte Sedem Constantinopolitanam invaserit. Quare error irrepsit in illum Nicephori numerum. Anastasio successit Constantinus Monachus, & Epi-

Anastasius Patriarcha Constantinopol. moritur.

Statuit: uno quidem Sabbato ad sanctam Dei Genitricem Ad praesep, alio vero ad beatum Petrum Apostolum, & alio ad beatum Paulum Apostolum. Hæc sunt, quæ de frequentibus Litanis indictis Anastasius habet.

Quod vero ad legationem ab ipso Pontifice Constantinopolim missam pertinet: eandem inanem redditam esse, certum est; nam non adversus Longobardos sed adversus Catholicam fidem bellum paratum ab Imperatore Copronymo constat. Sed in primis (inquit Theophanes) hoc anno decimotertio Imperii Constantiniani, Anastasius, qui scelerate throno Constantinopolitano praesuit, mortuus est corpore simul, & anima miserabili passione, quæ dicitur Cordapsos, fatigatus, cum serpens per os evomisset, dignam exolvens vindictam pro audacia scilicet quam contra Deum & contra suum magistrum sanctum Germanum exhibuit. Hæc Theophanes,

Moritur Anastasius Episc. Constantinop.

V.

Quomodo autem eodem anno sui Imperii decimotertio collegit concilium, ex quo adversus sacrum imaginum cultum dictum est anathema, sequenti anno dicturi sumus, quo is qui est coeptus hoc anno decimustertius Imperatoris annus desinit decimoquarto Kalend. Julii. Quando autem contigerit reditus Legatorum, pariter inferius dicturi sumus.

At quid interea Stephanus Papa? Cum enim nulla spes esset, ut Constantinus Imperator jura Imperii, quæ in Italia residua erant a Longobardis invasa defenderet, egit enixus quibus potuit officii, ut truculentum barbarum Longobardorum Regem placaret, missis ad eum sæpe muneribus: sed cum hæc o-

PAGIUS

II. Stephanus II. ab Aistulpho Rege Longob. vexatus Pippini auxilium implorat.

scopus Syllæi, ut Nicephorus & Theophanes habent. [1]

Ad num. V. & seqq. Stephanus II. in his rerum angustiis in Gallias ad Pippinum Regem venit, egressus Roma, decimo quarto die mensis Octobris, Indictione septima, inquit Anastasius, qui antea narraverat, eum ad Pippinum literas dedisse, quas peregrinus quidam detulit, hisque acceptis Pippinum Romam Droctegangum Abbatem direxisse, cujus loco nomen Rodigan-

NOTÆ

[1] Error qui apud Pagium hic irrepit emendandus est e Bandurio Imp. orient. tom. 2. pag. 628. edit. Venet. Ille enim ex Theophane ad annum 17. Constantiniani Pogonati notat, Constantinum monachum non statim ab obitu Anastasii electum fuisse Patriarcham C. P. at sedem aliquot mensibus vacasse; donec anno 754. a die 10. Februarii indictione VII. celebrari coeptum fuit Concilium illud quod Copronymianam dicitur, & sub finem ejusdem Concilii renunciatus fuit Constantinus Sillei Episcopus in Patriarcham C. P. Id autem consignat idem Theophanes ad diem 8. Augusti. Idem etiam evincitur ex opere MS. Nicephori quod Antirrheticus appellatur, cujus fragmentum ibidem exhibet Bandurius; in eo enim vir Sanctus diserte testatur, sedem Constantinopolitanam, quo tempore Concilium Copronymianam agebatur vacasse. Nam ait: sub finem eorum, quæ ipsi impie moliti sunt mamonas cognominem sibi Constantinum, infelicem sane ac miserum, nefarie ac impie Episcopum Constantinopolitanum renunciat. Ex his emendandus est alter lapsus Pagii, qui ad annum 766. I. censet male in tabulis Constantinianis adscriptos fuisse Constantino annos duodecim, cum tredecim, federit; re ipsa enim duodecim tantummodo praesuit. MANSI

omnia iniqua, & irrita redderentur, ad Regem Francorum, uti fecerant praedecessores, Legatos mittendos esse putavit: sed audiamus patienter Anastasium hæc omnia rudi stylo, sed veraci prosequentem. Satius est enim puram in scutella testea aquam bibere, quam impuram vase aureo propinatam. Ubi enim de indictis ab eo publicis precibus egit, ista subiicit.

Itaque dum idem sanctissimus vir jam fatum pestiferum Longobardorum Regem iteratis vicibus, innumerabilia tribuens munera deprecatur pro gregibus sibi a Deo commissis, & perditis civibus, scilicet pro universo exercitu Ravennæ, atque cuncto istius Italiae provinciae populo, quos diabolica fraude ipse impius deceperat Rex & possidebat: & dum nihil ab eo hac de re obtineret, cernens præterea & ab Imperiali potentia nullum esse subveniendi auxilium: tunc quemadmodum praedecessores ejus beata memoria domnus Gregorius, & Gregorius secundus, & tertius, & domnus Zacharias beatissimi Pontifices Carolo excellentissima memoria Principi Francorum direxerunt, petentes sibi subveniri propter oppressionem, & invasionem, quas & ipsi in hac Romana provincia a nefanda Longobardorum gente perpessi sunt: ita modo & ipse venerabilis Pater divina gratia inspirante, clam per quemdam peregrinum suas misit litteras Pippino Regi Francorum nimio dolore huic provinciae inhaerenti conscriptas. Adhuc etiam nec cessavit dirigens, ut suos hic Romam ipse Rex Francorum mitteret Missos, per quos eum ad se accersiri fecisset. Quinam isti Legati fuerint, declarat inferius, cum quo

VI. Tractat de proficiscendo ad Regem Longob. Stephanus.

VII. Legati Pippini Regis Romam veniunt. * Rodigangus

Legati missi Constantinop. redeunt.

PAGIUS

III. Litteræ Stephani II. ad Pippinum Regem.

quo statim res tum essent, cum ii pervenissent in Urbem, ita narrat:

Et dum valde ab eodem Longobardorum Rege civitates, & provinciae istarum Romanorum opprimerentur: subito conjunxit, pervenit scilicet, Missus jamfati Regis Francorum Pippini nomine * Rodigandus Abbas, per quem misit in responsis, omnem voluntatem & petitionem praedicti sanctissimi Papa adimplere. Et postmodum alius Missus familiaris ejus conjunxit, ea ipsa annuntians. Sed & quonam statu res essent, cum venerunt a Pippino missi Legati, Anastasius subiicit, nimirum tunc eos pervenisse, cum Urbs obsidione vallata esset, & alia simul oppida obsiderentur, quando & contigerit reditus Legatorum qui fuerant missi Constantinopolim, necnon idem Joannes Silentarius illud in mandatis habens, ut Papa cum Rege Longobardorum ageret, praesensque ad eum accederet pro recuperandis rebus Imperii. Ait igitur: Cumque a Longobardis, ut praefatum est, antiqua Romana Urbs & castra universa distringerentur, ita etiam ut Cicanense castellum, quod colonorum sanctae Dei Ecclesiae existeret, usurparet: illico ab regia urbe conjunxit, saepe fatus Joannes Silentarius cum Missis ipsius sanctissimi Pontificis deferens secum, & quæ deportaret iniqui Regis Longobardorum Missus, simul & jussionem Imperialem, in qua inerat inferum ad Regem Longobardorum eundem sanctissimum Papam esse properaturum ad recipiendum Ravennensium urbem, & civitates ad eam pertinentes. Pro quo & de praesenti Stephanus Papa direxit ad eundem blasphemum. Ann. Eccl. Tom. XII.

NOTÆ

[1] Ad ea quæ hic Pagius post Baronium narrat, addenda est historia a Stephano Papa legationis missæ ad Aistulphum, quam obivit Azzo Abbas S. Vincentii Vulturvensis, & Optatus Abbas S. Benedicti Casinensis. Vide rerum Italicarum tom. 1. p. 2. Chronici Vulturvensis. l. 3. p. 401. MANSI

num Regem suum Missum, pro sua, & qui ituri erant indemitate.

Ipsaque reverso, extemplo & Missi praefati Pippini Regis Francorum conjungere, id est, Rodigangus Episcopus, & Anthearius Dux quatenus praedictum sanctissimum Papam (juxta quod potendo miserat) ad suam Franciae Regem deducerent: quem etiam paratum invenerunt ad dictum Longobardorum Regem properandum pro colligendis universis Dominicis perditis ovibus. Tunc * consulens idem beatissimus Papa omnipotentis Dei misericordiam, egressus ab hac Romana Urbe per beatum Petrum Apostolum decimoquarto die mensis Octobris Indictione septima, inchoata eodem anno mense Septembris.

Sequuti sunt eum plures Romanorum, & ceterarum civitatum populi fentes, ululantesque nequicquam eum penitus ambulare sinebant. Qui videlicet sanctissimus vir sese in Dei virtute & protectione sanctae Dei Genitricis, & beatorum Principum Apostolorum confidens, constanter pro salute omnium, licet infirmitate corporis detentus laboriosum aggressus est iter, confortans, atque commendans cunctam Dominicam plebem bono pastori domino nostro Apostolorum Principi Petro. Et assumens secum ex hac sancta Ecclesia quosdam sacerdotes, proceres etiam, & ceteros clericorum ordinis necnon & ex militia Optimatibus, Christo praevio, coeptum prosequutus est iter, magnam illi cali serenitatem Domino in ipso itinere tribuente.

Quod autem audisti ab Anastasio dictum, praevio Christo, profectum Stephanum Papam, alluisse eum putamus ad E e e ad

VIII. Legati missi a Pippino, qui Papam ducerent in Gallias.

* cernens

Stephanus Ticinum proficiscitur.

IX.

IV.

Sequitur in eodem Codice Epistola XI. ad omnes Duces Francorum data: Stephanus Episcopus, servus servorum Dei, Viris gloriosis, nostrisque filiis omnibus Ducibus Francorum, &c. obsecramus atque coniuuramus vestram sapientissimam charitatem per Deum & per Dominum nostrum Iesum Christum, & diem futurum examinis, &c. ut nulla interponatur occasio, ut non sitis adiutores, ad obtinendum filium nostrum a Deo servatum Pippinum Excellentissimum Regem, pro perficienda utilitate Auctoris vestri Beati Apostolorum Principis Petri, sicut per praesentes Droctegangum religiosum Abbatem, ejusque concommiter direximus, &c. Neutrius Epistolæ meminit Baronius.

In Agaunensi seu Sancti Mauricii Monasterio, cujus Praefecturam Anastasius Abbas gerebat, Stephanus Papa aliquantisper commoratus est diebus, ubi Ambrosius Primicerius febre correptus

ad ritum illum Romanæ Ecclesiæ, quo soleret peregrinantes Romanos Pontifices præcedere sacratissima Eucharistia. Sed pergit idem auctor. Igitur conjungente eo fere quadragesimum milliarium Longobardorum finium, in una noctium, signum in celo magnum apparuit, quasi globus igneus ad partem Australem declinans, a Galliæ partibus ad Longobardorum partes. Itaque unus ex iisdem Francorum Missis scilicet * Antbaricus Dux, quantocius præcedens Ticinum eum præstolatus est.

Cum vero appropinquasset jam fatus beatissimus Papa civitati Papiæ, direxit ad eum sæpe fatus Astulphus nequissimus Rex missos suos, obtestans eum nullatenus penitus ratione audere verbum illi dicere petendi Ravennatium civitatem, & Exarchatum ei pertinentem, vel de reliquis Reipublicæ locis quæ ipse, vel ejus prædecessores Longobardorum Reges invaserant. Ille vero ita ei misit in responsis, quod nullius trepidationis terrore fileres ejusmodi petendi causam. Conjungente vero Papiam in civitatem, & prædicto nefando Regi præsentato,

ptus defunctus est. Tunc convenerunt in prædictum Monasterium Agaunense Florardus (seu Fulradus) Abbas & Rotardus Dux directi a Pippino Rege, petentes eundem Pontificem ad suum progredi Regem. Quem in magno honore cum omnibus, qui cum eo erant, ad eum deduxerunt, inquit Anastasius. Fulradus erat Presbyter & Capellanus Palatii, sive Archicapellanus. Post diem natalem Domini, Pippinus statim ad villam Regiam Pontigonem in occursum Papæ perrexit, una cum coniuge, filiis etiam & Primatibus, ait Anastasius. Hujus villæ Regiæ situm, in quo designando varii Scriptores aberrarunt, accurate describit Mabillonius lib. 4. de Re Diplom. pag. 317. docetque eam positam tunc fuisse in pago Perrensi, non procul a Victoriaco-Incento, super fluvios Saltum & Brastionem, ut legitur in Diplomate Caroli Simplicis. Pontifex profectus est ad præfatam Palatium cum Pippino Rege, sexta Januarii mensis die, in Apparitionis Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi sacratissima solemnitate, inquit Anastasius, cui Auctor posterioris Appendicis ad Continuationem Fregedarii, & Annalista Metensis quoad annum suffragantur. [1]

Sanctus Bonifacius Successoris sibi substituenti potestatem dari sæpe petierat a Pontifice Romano, repulsamque semper passus fuerat; sed tandem in Frisiam profecturus, voti compos factus est, & Lullum Successorem impetravit, quem accedente Pippini Regis consensu

plura illi tribuit munera, & nimis eum obsecratus est, atque lacrymis profusis eum petiit, ut Dominicas, quas abstulerat, redderet opes & propria propriis restitueret, Sed nullo modo apud eum impetrare valuit. Nam & Imperialis Missus, & ille simili modo petiit, & Imperiales litteras illi tribuit, & nihil obtinere potuit.

Prædicti vero Francorum Missi imminabant fortiter apud eundem Astulphum ut præfatum sanctissimum Papam in Franciam pergere relaxaret. Ad hæc convocans jam dictum beatissimum virum, interrogavit, si ejus in Franciam prope-randi esset voluntas, Quod videlicet ille nequaquam sinit sed suam illi propagavit voluntatem. Unde ille ut leo, dentibus fremebat: pro quo & diversis vicibus suos satellites ad eum clam misit, ut eum quoquo modo a tali intentu declinaret. Alias vero præserte Rodigango sanctissimo Episcopo, interrogavit eundem sanctissimum Papam jam fatus Longobardorum Rex, si velle haberet in Franciam ambulandi, & ita affatus est: Quod si tua est voluntas me relaxandi, mea omnino est ambulandi. Tan-

cravit, ut tradit Othlonus in ejus Vita lib. 2. cap. 14. Serarius lib. 4. Rer. Mogunt. ipso initio, dicit id factum esse anno DCCLV. ut habet Marianus Scotus, vel anno DCCLIV. ex lib. 2. Othloni cap. 13. & seqq. quem ultimum annum elegit Mabillonius sæculo III. Benedicti. part. II. in Elogio Historico S. Lulli Episcopi. Moguntini. Baronius anno DCCLV. n. XXXVI. & seqq. hanc Lulli ad Episcopatum Moguntinensem ejectionem, Cointius anno DCCLII. n. CXCVI. recitant quia iis annis eam contigisse arbitrantur. Willibaldus enim & Othlonus in Vita S. Bonifacii annum rei gestæ non designarunt. Hanc tamen item dirimam collatione Vitæ S. Sturmii Abbatis Fuldenis, primi cum utraque Vita S. Bonifacii, Eigil. Fuldenis Abbas in Vita S. Sturmii, in qua ait, se in hujus Sancti discipulatu plusquam viginti annos conversatum fuisse, postquam docuit Fuldense Monasterium duodecima die mensis Martii anni DCCXLIV. conditum fuisse, n. XV. scribit; Anno decimo postquam ad sanctum commigravit locum Sanctus Archiepiscopus Bonifacius, invito cum Rege & ceteris Christianis consilio, ad ulteriora Frefonum loca pagano ritu (loco ritui) dedita ingressus est, ingentemque ibi multitudinem hominum Domino docendo & baptizando acquisivit. Inde post multum temporis migrans, sospes ad suas in Germaniam pervenit Ecclesias. Sequenti vero anno (undecimo scilicet a condito monasterio Fuldeni) iterum ad aquosa Frefonum pervenerat arva, &

X. Agunt Legati Francorum de profectio-ne in Gallias.

Recedens Ticino Papa tendit in Gallias.

XI. Missi in occursum Stephano Papæ.

PAGIUS

VI. S. Lulli ordinatio hoc anno peracta.

Tandem absolutus est ab eo. Et assumens ex hujus sanctæ Ecclesiæ sacerdotibus, & clero, id est Georgium Episcopum Ostiensem, Voillarium Episcopum Numentanum, Leonem, Philippum, Georgium, & Stephanum presbyteros & Theophilactum Archidiaconum, Pardum, & Gemmulum diacones, Ambrosium Primitierium, Bonifacium secundum, hoc est alium Leonem & Christophorum Regionarios secum, & ceteros quintadecima die mensis Novembris prædictæ septimæ Indictionis a civitate Papiæ movens, suum in Franciam profectus est iter.

Et post ejus absolutionem, missionem scilicet, adhuc nitebatur superscriptus Longobardorum Rex a prædicto itinere, eum deviare: quod minime ipsum sanctissimum virum latuit. Unde & cum nimia celeritate, Deo prævio, ad Francorum continxit Clausas (ita nominatas angustias Alpium, quibus transitus impeditur) quas ingressus cum iis qui cum eo erant, confestim laudavit. Ann. Eccl. Tom. XII.

captum opus predicationis implere desiderans. Subdit Eigil, tunc Bonifacium a Gentilibus occisum fuisse.

Willibaldus cap. X. refert tantum, quod Sanctus Vir infirmitate corporis gravatus, Synodalia Conciliorum conventicula per omnia adire non poterat; jam consultu atque consilio gloriosæ Regi idoneum proponere ministrum prædicto regi desinuit, & Lullum suum ingeniose indolis discipulum, ad erudiendam tantæ plebis numerositatem constituit, & in Episcopatum gradum promovit atque ordinavit. Tum cap. sequenti subdit, eum in Frisiam, olim corpore, non quidem mente omisam, sese contulisse, unaque serie quæ Bonifacius in Frisia gessit recitatis, de Martyrio ejus sermonem habet. Othlonus vero lib. 2. cap. 19. diserte asserit, ideo Bonifacium sibi Lullum substituisse, quia decrevit adire Frefonum populos olim quidem ejus doctrina ad Christianam religionis culturam converfos, sed fallente diabolo iterum quosdam eorum ad pristinum Gentilitatis errorem devolutos, &c. sed priusquam tanti discriminis iter arripere, &c. Sanctum Lullum, &c. pro se Episcopum elegit & ordinavit. Deinde uno tenore, quemadmodum Willibaldus, peracta a Bonifacio in Frisiorum conversione, ejusque Martyrium, narrat, & de ejus in Germaniam reditu neuter mentionem facit. Verum quod illi omiserunt, retulit Eigil, Auctor gravis, pius ac Sanctus, & Abbas quartus Monasterii Fuldenis ab anno DCCCXVII. ad DCCCXXII. qui Sancto Sturmio primo Abbati Fuldeni anno DCCLXXIX. morienti adfuit. Quare cum Willibaldus & Othlonus testentur, Bonifacium occasione Missionis Frisicæ Lullum sibi in Episcopatum Moguntinensem substituisse, & parte alia S. Eigil asserat hujus profectio-nis exordium incidisse in annum decimum post fundatum Monasterium Fuldense, annuque ille decimus a die XII. mensis Martii currentis Christi anni profectus, manifestum est, Lullum præfenti Christi anno Ecclesiæ Moguntinensis Præfatum adeptum esse. Immo Lulli ordinationem factam esse inter diem XII.

des omnipotenti Deo reddidit. Et ceptum gradiens iter ad venerabile monasterium sancti Christi Martyris Mauritii pervenit. In quo & constitutum erat pariter secum Francorum Regem convenire. Annuente Domino, sospes idem sanctissimus Pontifex cum omnibus, qui cum eo erant, advenit. In quo & aliquantis demoratus diebus conjunxerunt in prædicto venerabili monasterio Fulradus Abbas & Rhotaldus Dux directi a sæpe fatis Pippino excellentissimo Francorum Rege, petentes eundem sanctissimum Pontificem ad suum progredi Regem. Quem & cum magno honore ad eum cum omnibus, qui cum eo erant, deduxere.

Audiens vero idem Rex ejusdem beatissimi Pontificis adventum, nimis festinanter in ejus adventu occursum una cum conjugè, filiis etiam, & primatibus. Pro quo & offerens centum millia, filium suum nomine Carolum in occursum ipsius coangelici Papæ direxit cum aliquibus ex suis Optimatibus. Ipseque in Palatio suo

mensis Martii, quo annus X. foundationis Monasterii Fuldenis coepit, & diem XXIII. mensis Maii, deduco ex Diplomate Pippini Regis quod extat apud Vvillelmum Hedam in Historia Episcoporum Ultrajectensium, & apud Cointium anno DCCLIII. n. XXX. quo Pippinus Rex varias avi ac patris sui & fratris Carolomanni donationes confirmat Ecclesiæ Ultrajectensi factas. In eo quippe ait Pippinus: Venerabilis Bonifacius Archiepiscopus nobis expe-tiit, &c. datum vero diploma mense Maio, die XXIII. anno secundo Regni ipsius gloriosæ Regis, ideoque hoc anno, quo mense Maio annus II. Pippini Regis in cursu erat. Quare cum Bonifacius tunc Archiepiscopus Ultrajectensis esset, Episcopatum Moguntinensem depofuerat, Lullumque sibi subrogarat. Sed de hoc secundo Bonifacii Præfatu anno DCCLV. agemus. Huc retrahenda quæ Baronius anno DCCLV. a num. XXXVI. ad XXXIX. de Lulli ordinatione, & de Bonifacii in Frisiam profectio-ne, ex Othlono citato, & Rodulfo in Vita S. Liobæ narrat.

Lullus ex Anglorum gente, filiolus a Bonifacio in Epistola XCII. appellatus, Monasticam vitam professus est, antequam in Germaniam a Sancto Bonifacio evocaretur, ut ex hujus Epistola LXXXVIII. innotebit. Presbyter factus ad Zachariam Papam ab eodem missus est, ut liquet ex Epistolis Bonifacianis CXL. & CXLV. idque anno DCCL. ut constat ex responsione Zachariæ, data Indiæ. V. pridie Nonas Novemb. ab Othlono lib. 2. cap. 13. recitata. Bonifacius sequentem obitus sui diem prædicto Episcopo Lullo prænunciavit, inquit Sanctus Willibaldus, & quali mundum sine demum relinquere, insinuavit, eique per ordinem de Ecclesiarum structura & populi doctrina proposuit. Rei literariæ addictissimum fuisse Lullum eruit Mabillonius citatus ex Bonifacianis Epistolis XCV. XCIX. CIX. & CXI. quibus varios sibi Bedæ libros, aliosque Cosmographicos, ex Anglia transmitti petit. Sed rursus de eo infra.

Cum Saxones, quam dudum dederant fidem, violassent, Pippinus adversus eos movit, ut ha-

XII.

VII. Virtutes S. Lulli.

VIII.

NOTÆ [1] Hoc anno Stephanum II. in Gallias venisse, notæ Chronologicæ appositæ traditioni Timonis de Toalbach Ecclesiæ Frisingensi testantur. Hæc traditio his chronologicis notis concepta est: Anno secundo regnante excellentissimo Pippino rege, quando Dominus Apostolicus in partibus Galliæ venerat, anno sexto Tassilonis electissimi Ducis. Tassilo in Ducem electus est an. 748. Hanc traditionem Carolus Meichelbeck in Historia Frisingensi tom. 1. pag. 43. edit.

CHRISTI 753.

STEPHANI PAP. III. 2.

CONST. COPRON. IMP. 13.

sub in loco, qui vocatur Pontione ad fere trium millium spacium descendens de equo suo, cum magna humilitate terre prostratus una cum coniuge, & filiis, & Optimatibus eundem sanctissimum Papam suscepit. Cui & vice stratoris usque ad aliquantum locum juxta ejus sellarem properavit. Tunc predictus almificus vir cum omnibus suis, extensa voce gloriam, & incessabiles laudes omnipotenti Deo referens, cum hymnis & canticis spiritualibus usque ad presatum palatium pariter cum Rege omnes profecti sunt sexta Januarii mensis die, Apparitionis Domini & Salvatoris Jesu Christi sacratissima solemnitate, ibique inus oratorium pariter confidentibus, mox i-

Digna obsequia Pipini Regis exhibita Stephano Papæ.

PAGIUS habent Annalista Bertinianus, Masciacensis, Petavianus, Tilianus, & Metensis, & fere narrat Anonymus, qui secundam Appendicem ad Continuationem Fredegarii subiecit: Sequenti anno (post Pippini nempe Regis electionem proximo) iterum Saxones contra eorum filios, quam prefato Regi dudum promiserant, solito more iterum rebelles contra ipsum existunt. Unde & Pippinus Rex ira commotus, commoto omni exercitu Francorum, iterum Rheno transiit, in Saxoniam cum magno apparatu veniens, ibique eorum patriam maxime igne cremavit, captivos tam viros, quam feminas secum duxit. Cum multam pradam sibi fecisset, & plurimos Saxones ibidem prostravisset, convenientibus iis, Saxones penitentia commoti, cum solito timore elementiam Regis petunt, ut pacem eis concederet & sacramenta atque tributa multo majora, quam ante promiserant, redderent, & nunquam ultra jam rebelles existerent. Rex Pippinus, Christo propitio, cum magno triumpho iterum ad Rhenum ad Castrum, cujus nomen est Bonna veniens. Dum hac ageret, Nuncius veniens ad presatum Regem ex partibus Burgundia, quod Germanus ipsius Regis nomine Gripbo, qui dudum in VVafconiam ad Vvaifarum Principem confugium fecerat, a Theudoneo Viennense, seu & Frederico Ultrajurano Comite, dum partes Langobardia peteret, & insidias contra ipsum predictum Regem pararet, apud Mauriennam Urbem super fluvium Arboris interfecit. Nam & ipsi suprascripti Comites in eo praelio pariter interfecit sunt. Per Ardennam silvam cum ipse Rex veniens ad Theodonem villam publicam super Mosella refecisset, Nuncius ad eum veniens dixit, quod Stephanus Papa de partibus Roma, cum magno apparatu & multis numeribus, jam monte Jovis transmeato, ad eum properaret adventum. Ita II. Continuator Fredegarii.

IX. Hoc circiter anno celebrata in Gallia Synodus apud Vermeriam, villam regiam in Dioc-

dem beatissimus Papa presatum Christianissimum Regem lacrymabiliter deprecatus est, ut per pacis federa causam beati Petri, & Reipublica Romanorum disponderet. Qui & petenti, jurejurando eidem beatissimo Papæ satisfecit, omnibus mandatis, & admonitionibus sese totis viribus obedire, & ut illi placitum fuerit, Exarchatum Ravennæ, & Reipublica jura, seu loca reddere modis omnibus. Hucusque de primo congressu Stephani Papæ cum Rege Pipino Anastasius. At quoniam terminos anni sequentis ingressi sumus: hic sistendum, reliqua suo anno sequenti ex eodem auctore dicturi.

An-

cesi Sueffionensi ad flumen Isaram positam. Gallice Verbeire. Canonum in ea conditorum Regino Burchardus, Yvo, & Gratianus saepe in suis Collectionibus meminere, eosque simul collectos publicavit Sirmondus Tom. II. Concil. Gall. In ea Canones viginti & unus editi sunt, & in plerisque de Matrimonio agitur.

Sanctus Bonifacius post depositum Archiepiscopatum Moguntinum fit Episcopus Trajectensis ad Rhenum, ut anno DCCLV. videtur est.

Musulmanni, qui Gallaciam incolabant, adversus Christianos diuturnum bellum gesserunt donec mutuis disensionibus inter se divisi, anno Hegiræ CXXXIII. anno Christi DCCL. inchoato ad illis victi, e tota Gallacia expulsi sunt, ut refert Anonymus Andalusianus, ab eoque tempore nulla a Gallacia Musulmanni tributa percepere. Regnabat tunc Alphonfus Catholicus, cujus tamen Anonymus iste mentionem non facit. Qui Christianorum manus evasere ad montes, qui Castellam Veterem a Recenti dividunt, aliosque vicinos confugere, & aliqui Astorgam venere, quod tamen Oppidum anno Hegiræ CXXXVI. a Musulmannis derelictum, quia per biennium tanta fames Hispanos invalit, ut multi ex Musulmannis in Mauritaniam traicere coacti fuerint. Ea etiam multi Christiani emedi, & Hispania ita Civibus nudata, ut a Christianis facile occupari potuisset, nisi fames impediisset. Praefecturam Hispaniæ Sarracenicæ tunc gerebat Jucephus seu Josephus, qui parum Abasidam Calipham curabat, quod ejus potestas valde debilitata esset; verum inde variæ rebelliones ab Arabibus per Hispaniam factæ, uti etiam narrat Rodericus in Hist. Arabum cap. 17. Ex intestina illa Maurorum discordia Alphonfus Rex rei bene gerendæ occasionibus captatis, Regni Asturiarum fines qui haftenus angustii fuerant armis amplificare non destitit.

Synodus Vermerienfis.

X. S. Bonifacius fit Epif. Trajectensis.

XI. Musulmanni e Gallacia expulsi.

JESU CHRISTI ANNUS 754.

STEPHANI PAP. III. ANNUS 3.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 14.

I. Annus adest Redemptoris septingentesimus quinquagesimus quartus, septimæ Indictionis, quo sexta Januarii cum pervenisset Stephanus Romanus Pontifex in Gallias, & honorificentissime exceptus a Pipino Rege (ut dictum est anno superiori) post mutuum congressum, idem Pontifex Parisios venit, & apud sanctum Dionysium habitationem accepit. Habet enim ista Anastasius, his verbis rem gestam narrans: Quia tempus imminabat hyemale, idem Pipinus Rex eundem sanctissimum Papam cum suis omnibus Parisios apud venerabile monasterium beati Dionysii ad habitandum pergere rogavit. Quo pervento, & in eodem venerabili monasterio cum jam presato Christi amantissimo Pipino coniungente, Domino annuente, post aliquantos dies idem Christianissimus Pipinus Rex ab eodem sanctissimo Papa Christi gratia cum duobus filiis suis Reges uncti sunt Francorum. Hæc cum dicat Anastasius, haud dubium est adverstantes habere Latinos omnes historicos, qui unctioem Pipini factam jussione Zachariæ Pontificis per S. Bonifacium tradunt. Cæterum habet Anastasius testem (a) Theophanem hujus temporis Græcum auctorem, qui Pipinum promotum in Regem per Stephanum Papam tradit his verbis: Predictus namque Papa Stephanus vi pressus, & crudelitate coactus Aistulphi, simul etiam cohortatus est ab eodem Pipino ire in Franciam, & facere quæcumque posset. Qui veniens Pipinum provehit in Regem virum probatissimum &c. Præcessisse autem eandem de unctioem Regum functionem Stephani Papæ ægritudinem, & subsequutam esse imperitam divinitus sanitatem, & postea etiam ab eodem factam consecrationem altaris, affirmant. De ægritudine autem in primis habet ista Anastasius.

Stephani Papæ adventus in Gallias.

(a) Theop. l. 22.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6247.

SAC. VIII. Anno Eræ Hispan. DCCXCII.

JESU CHRISTI 754.

STEPHANI II. PAPÆ 3.

CONSTANTINI COPRONIMI 33. & 14.

LEONIS IV. 4.

I. Num. I. ad XII. Postquam Anastasius narravit, Stephanum II. deductum fuisse a Pipino Rege ad Palatium Pontigonense die sexta Januarii Epiphaniæ sacra, subdit, ibi idest, in Palatio Pontigonensi, Pontificem Ro-

At beatissimus Papa præ nimio labore itineris, atque temporis inæqualitate fortiter infirmatus est; ut etiam omnes tam sui, quam Franci ibidem existentes de salute desperarent; sed Domini Dei nostri ineffabilis clementia, quæ non deserit sperantes in se, saluum cupiens Dominum Christianissimum, dum eum mane mortuum invenire putabant, subito illo die sanus repertus est. Hæc Anastasius. Porro id factum beneficio S. Dionysii, idem Stephanus Papa docet suis litteris, ut paulo post hæc dicturi sumus.

De consecratione vero altaris, & Regum Pipini, & filiorum facta unctioem accedit (quod majus cæteris omnibus testimonium existimari debet) epistola Ludovici Imperatoris filii Caroli Magni ad Hilduinum scripta, quæ habetur in Areopagiticis, in qua ista leguntur: Sanctæ nihilominus recordationis avus noster Pipinus propter altare, quod ante sepulcrum sepe sati sepiusque dicendi Dionysii per divinam, & memorabilem revelationem, jussu ipsius sanctissimi Martyris in honorem Dei, & Apostolorum Petri & Pauli, qui presentes ostendebantur, a beato & angelico viro Stephano summo Pontifice dedicatum est inter sacra Missarum solemnia, una cum duobus filiis Carolomanno videlicet, & divæ memoriæ domino ac genitore Carolo, jure prænominato Magno, ab eodem Apostolico Papa in Regem Francorum unctus, super innumervis benedictionem percepit.

Sed & de ægritudine Pontificis, & curatione divinitus impertita audiamus Stephanum ipsum, qui hæc publicis scriptis, ad illustrandam Dionysii Martyris gloriam, testata reliquit his verbis (b). Stephanus Episcopus servus servorum Dei. Sicut nemo se debet jactare de suis meritis, sic non debet opera Dei, quæ in illo

II. Stephanus Papa ægrotat usque ad mortem.

III.

(b) Apud Hilduinum in Arcopagitis.

manum predictam Regem deprecatum esse, ut causam Beati Petri & Reipublicæ Romanæ defenderet, & Pippinum promississe sese Exarchatum Ravennæ & Reipublica jura restitui modis omnibus curaturum Annalista Metensis ait, hanc petitionem a Stephano Papa factam, sequenti die, proximo nempe post adventum ejus in Palatium Pontigonense. Sed quia tempus imminabat hyemale eundem Sanctissimum Papam cum suis omnibus Parisios apud venerabile Monasterium Beati Dionysii ad hybernandum pergere fecit, inquit Anastasius. Quæ post hæc gesta sunt refert, his verbis Anonymus qui secundam Appendicem adiecit ad Continuationem Fredegarii, quique annum a Kalendis Martii exorditur: Tunc Pippinus Rex presato Stephano Papa apud Parisios Civitatem in Monasterio Sancti Dionysii Martyris cum ingenti cura & multa diligentia hyemare præcepit, Legationem

Stephanus PP in Galliam venit vexatus ab Aistulfo Rege Longobard.

(a) Tob. 12. Stephani Papae diploma.

illo per suos Sanctos fiunt, sine suis meritis silentiare, sed predicare: quia sic Angelus admonet Tobiam (a). Unde ego pro oppressione sanctae Ecclesiae a Rege atrocissimo & blasphemio, nec dicendo Astulpho ad optimum, & S. Petri fidelem dominum Pipinum Christianissimum Regem in Franciam veni, ubi egrotavi usque ad mortem, & mansi aliquod tempus apud pagum Parisiacum in venerabilibus monasterio beati Martyris Christi Dionysii. Quo cum jam me medici desperarent, fui in oratione in Ecclesia ejusdem beati Martyris subus campanas, & vidi ante altare bonum pastorem dominum Petrum, & magistrum gentium dominum Paulum, & nota mente illos recognovi de illorum & Sartaria idem quod scuta ubi sunt pictae imagines, apud S. Gregorium in epist. ad Secundin. IV.

Dixitque bonus pastor dominus Petrus: Hic frater noster postulat sanitatem: & dixit beatus dominus Paulus: Modo sanabitur, & appropinquans misit manum suam ad pectus domini Dionysii amicititer, respexitque ad dominum Petrum, & dixit dominus Petrus ad dominum Dionysium hilariter: Tua gratia sanitas est ejus. Et statim beatus Dionysius turbulum incensit & palmam in manu tenens, cum presbytero & diacono, qui in parte stabant, venit ad me, & dixit mihi: Pax tecum, frater: noli timere, non morieris, donec ad Sedem tuam prospere revertaris. Surge sanus, & hoc altare in honorem Dei, & Apostolorum ejus Petri & Pauli, quos vides, dedica, Missas gratiarum agens. Erat enim ibi inestimabilis claritas, & suavitas. Moxque sanus gratia Dei factus, volebam implere, quod mihi praecipitum erat. Et dice-

PAGIUS

nem ad Austulfum Regem Longobardorum mitens, petens, ut propter reverentiam Beatissimorum Petri & Pauli in partibus Roma hostiliter non ambularet, & superstitiosas ac impias, & contra legis ordinem causas quas, antea Roma nunquam fecerat, propter ejus petitionem facere non deberent: cum praedictus Rex Pippinus quod per Legatos suos petierat, non impetrasset, & Astulfus hoc facere contempsisset, evoluto anno (scilicet DCCLIII.) Rex a Kal. Mart. omnes Francos (sicut mos Francorum est) in Bernaco villa publica ad se venire praecipit. Sed loco Bernaco villa publica, legendum cum Annalista Metensi, Brennac villa publica. Erat Brennacum villa Regia Regni pagique Sueffonici, posita ad flumen Vidulam, quae vulgo Braine appellatur, de qua Hadrianus Valchius in Notitia Galliarum & Mabillonius lib. 4. de Re Diplom. pag. 253.

II.

Regino in Chronico, qui adventum Stephani Papae in Galliam in annum DCCLII. perperam

bant, qui ibi aderant, quod dementabar. Quapropter retuli illis, & Regi, suisque Optimaribus quae videram, & quomodo sanus fuerim: & implevi quae jussa sunt mihi. Benedictus Deus. Hucusque ex Stephani Papae diplomate in Arcopagiticis, in quibus, & quae sequuntur scripta leguntur his verbis:

Gesta sunt autem haec a beato Stephano Papa divina clementia, adjuvantibus sanctis Apostolis Petro & Paulo, per beatissimum Martyrem Dionysium hoc anno, qui est ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi septingentesimus quinquagesimus quartus, quinto Kalendas Augusti, quo Christi roboratus virtute inter celebrationem consecrationis praefati altaris, & oblationem sacratissimi sacrificii, unxit in Reges Francorum florentissimum Regem Pipinum, & duos filios ejus Carolum, & Carolomanum, sed & Bertradam ipsius incliti Regis Pipini conjugem indutam cycladibus regis, gratia septiformis Spiritus sancti in Dei nomine consecravit, atque Francorum proceres Apostolica benedictione sanctificans, auctoritate beati Petri sibi a Domino Jesu Christo vero Deo tradita obligavit, & obtestatus est, ut nunquam de altera stirpe per succedentium temporum curricula ipsi, vel quique ex eorum progenie orti, Regem super se praesumant aliquo modo constituere, nisi de eorum propagine, quos & divina providentia ad sanctissimam Apostolicam sedem tuendam eligere, & per eum, videlicet Vicarium S. Petri, immo Domini nostri Jesu Christi in potestatem regiam dignata est sublimare, & unctione sacratissima consecrare.

Hunc autem locum sacratissimum privilegii magna auctoritate sublimavit, & super altare, quod consecravit, pallium Apostolicae dignitatis pro benedictione S. Petri reliquit, & claves ob venerationem prerogativae ejus, qui in ligandi, & sol-

V. De consecratione Altaris, & Regum Francorum.

VI.

In Conventu Carisianiensi defensione Stephani II. decretum.

confert, recte notat locum, ubi Pippinus Rex Pascha celebravit, anno quo Stephanus II. in Gallia erat: Hoc anno Nativitatem Domini in Theodonis villa, Pascha in Carisiano Dominus Rex celebravit. Pascha autem hoc anno in diem XIV. mensis Aprilis incidit. Est Carisiacum hodie Quierfi, vel Chierfi Gallice nuncupatum, locus ad Isaram fluvium, tunc villa Palatina, paucis leucis ab Urbe Noviomago distans ubi Carolus Martellus decessit. Legenda disquisitione de Carisiano villa Regia a Mabillonio edita lib. 4. de re Diplom. pag. 253. Hoc enim Carisiacum aliqui Viri doctissimi ad Crecciacum detorquere conati sunt. Pippinus cum admonitione & oratione Venerabilis Pontificis ad locum, qui Carisiacus appellatur, pergens, ibique congregans cunctos Proceres Regiae potestatis, & eos tanti Patris admonitione imbuens statuit cum eis, quae semel Christo favente una cum eodem Papa decreverat perficere, inquit Anastasius. Eodem perductus est Stephanus, &

& solvendi pontificio, claves Regni caelorum a Domino Jesu Christo accepit, hic in memoria & honore, atque reverentia Principis Apostolorum dimisit. Et quia ejus, ceterorumque Apostolorum simul, & sancti ac pretiosissimi Dionysii merita sunt juncta in caelis, eorum memoriae pariter venerentur in terris. Haec auctor eodem, quo gesta sunt anno, conscripsit. At licet litteris Zachariae Pontificis Pipinus in Regem ante provectus fuerit, & S. Bonifacii unctione initiatus, tamen non ab eo tempore, sed ab hoc anno cepti sunt numerari anni ipsius Regni, ut docent vetera monumenta Francorum (a).

(a) Lib. 2. rerum S. Othomari a. 5. apud Sur. 10. 6. die 16. Novembr. ex Vualfrido & Isone Monacho.

VII. Sacer cantus restitutus per Stephan. Pap.

(b) Extat ap. Canis. Antiq. lect. 10. 1. pag. 36.

Sed quae haec sequuta sint, ab Anastasio audiamus, qui ejusmodi his subiicit narrationem: Pipinus vero Rex cum admonitione, & gratia ipsius venerabilis Pontificis absolvitur, dimittitur scilicet, in locum, qui Parisiacus appellatur pergens. Ibi congregans cunctos proceres regiae potestatis, & eos tanti Patris admonitione imbuens, statuit cum eis quae, Christo favente, una cum beatissimo Papa decreverat perficere.

Sed antequam ulterius progrediamur, non praetereat quod ait Vualfridus Strabo, hoc tempore Ecclesiam Gallicanam a Stephano Papa per Romanos clericos sacros cantus perfectius edoctam esse: Ait enim: Cantilena perfectiorem scientiam, quam pene jam tota Gallia didicit, Stephanus Papa cum ad Pipinum patrem Caroli Magni (in primis in Franciam) profectus sancti Petri a Longobardis expetenda venisset, per suos clericos, petente eodem Pipino, invenit, indeque usus ejus longe lateque convaluit. Haec Strabo.

Ex his corrige, quae in rebus gestis Caroli Magni a monacho (b) S. Galli conscriptis habentur, nempe non a Pippino, sed a Carolo Magno petitos mitti Roma Cantores, qui invidentes gloriae

PAGIUS

bique promisso ipsi a Pippino, filiisque Carolo ac Carolomanno facta est, ut Romano Pontifici res a Langobardis ereptae restituerentur, sicut testatur idem Anastasius in Hadriano Primo. Istic Pontificem convenerunt Monachi Britanniacenses (erat Brettiniacum Monasterium quondam agri Noviomagenis ad Oesiam fluvium, nunc Prioratus Ordinis Cluniacensis) de quibusdam Ecclesiasticis rebus interrogaturi: quibus ipse responsa dedit, edita in Tom. II. Conc. Galliae sub hoc titulo: Stephani II. Papa Responsa, quae cum in Francia esset in Carisiano villa Britannico Monasterio dedit ad varia consulta, de quibus fuerat interrogatus, anno Christi DCCLIV. subsequuntur responsa XIX. ad totidem interrogata, quae in triplici versantur materia; decem sunt de Matrimonio, quinque de Baptismo, caetera de Clericis. Ea explicat Natalis Alexander seculo VIII. in Stephano II. quem juxta vulgarem errorem Stephanum III. appellat.

Francorum eos falsa docuerint, cujus criminis etiam poenas dederint. Porro etfi opus illud de rebus gestis ipsius Caroli aliqua contineat emendatione digna: tamen a majoribus haud explosum noscitur. Siquidem S. Bernardus ex eo petit exemplum de electo Episcopo, qui ascensu equi miles potius, quam Clericus cognitus, ab Episcopatu ad militiam est revocatus ab ipso Carolo Imperatore. Quod autem ad cantum spectat: Carolum magnum dignam navasse operam, certum est, ut corruptus cantus Gallicanus per Romanos Cantores restitueretur, ac ea de re reliquisset apud Hadrianum Papam duos ex suis, & duos expetisse ab eodem Hadriano Papa. Quam autem in his perficiendis egregie laboravit, accipe ab Eckerhardo Decano S. Galli ejusdem temporis auctore, alumno monasterii, in vita S. Notkeri, nuper ex eodem monasterio in lucem prodito, ubi haec habet.

(c) Interea Carolus, qui dicebatur Magnus, Rex Francorum, cum esset Romae, offensus dissonantia Romani, & Gallicani cantus, cum Gallorum procacitas a quibusdam nostratibus nanis argumentaretur esse corruptum, nostrisque diverso authenticum Antiphonarium probabiliter ostentarent, interrogasse fertur, quis inter rivum, & fontem limpidiorem aquam conservare solet? Respondentibus fontem, prudenter adiecit: ergo & nos, qui de rivis corruptam lympham haecenus bibimus, ad perennis fontis necesse est fluente principalia requiramus. Mox itaque duos suorum industrios clericos Hadriano Papae dereliquit.

His quidem satis eleganter eruditus, Metensem ecclesiam ad suavitatem modulationis pristinae revocavit, per quam totam Galliam correxit. Sed cum post aliqua tempora, defunctis his, qui Romae educati fuerant, cantum Gallicanarum ecclesiarum a Metensi discrepare prudentissimus Regum vidisset, ac unumquemque ab

Caroli Imp. in restituendo cantu Gallicano cura.

(c) Ex Can. Antilect. 10. 6. in Vita S. Notkeri c. 10. pag. 944.

* recurramus

Cum Pippinus apud Carisiacum verfabatur, illuc quoque venit ex Italia Carlomannus ejus frater, tunc Monachus Casinensis, ut Annalista Petavianus, & Loiseljanus ad hunc Christi annum habent. Astulfus, inquit Anastasius, Carolomanno fratri Pippini, qui in Monasterio B. Benedicti devote per revolutum temporis spatium degerebat Monachus, suadens cum in Francia Provinciam ad sibi obediendum, atque ad adversandum cause demptionis Sanctae Dei Ecclesiae, & Republicae Romanorum direxit. Hanc Legationem suscepit Carolomannus Monachus per justificationem sui Abbatibus ut scribit Annalista Laureshamensis, quod & alii multi habent. Hujus Legationis causa secundum Anastasium haec fuit: Nitebatur (scilicet Carolomannus) omnino & vehementius accertabat Sanctae Dei Ecclesiae causam subvertere, juxta quod a praefato Rege Astulfo fuerat directus. Sed domino propitiante minime valuit sui germani Pippini Regis Francorum in hoc

alterutro vitiatum cantum jactantem ad-
verteret: iterum, inquit, redeamus ad
fontem. Fuit interim in maximo deside-
rio Prælati S. Galli, & beato Nothe-
ro, aliisque magistris ibi degentibus, ut
cantum secundum authenticum Antiphona-
rium regerent, & melodias Romano mo-
re tenerent. Qualiter autem ista profecu-
ti sunt, intimare curavimus posteris. Mit-
tens ergo denuo Imperator Carolus Ro-
mam ad Hadrianum Papam, rogat, ut ei
iterum mittat duos Romanos cantuum gna-
ros in Franciam. Tunc Papa regis pre-
cibus annuens, juxta petitionem suam se-
cundo duos mittit cum authenticis Anti-
phonariis, & septem liberalibus artibus.
Quorum Imperator omnes quidem * cor-
ripuisse dulcedinem Romani cantus, levi-
tate quadam cognovit. Vocabatur unus
eorum Petrus, & alter Romanus, can-
tum, & septem liberalium Artium ad-
modum paginis satis imbuti. Hi Meten-
sem ecclesiam, ut priores, adibant. Qui
cum in Septimo, lacuque Cumano aere
Romanis contrario quaterentur, Romanus
febre correptus, vix ad nos usque perve-
nire potuit. Antiphonarium vero secum,
Petro renitente, vellet, nollet, cum duos
haberent, unum S. Gallo attulit. In bre-
vi autem tempore, Domino se juvante, con-
valuit Romanus de febre. Petrus quidem
pergit ad Imperatorem, qui comperto de
Romano mittit celerem nuntium, qui eum,
si convalesceret, nobiscum stare, nosque
instruere juberet. Quod ille quidem pa-
trum hospitalitati regratiando, libentissi-
me fecit. Deinde nuncios subintulit ver-
ba Caroli ad Congregationem: Quatuor,
inquiens, mercedes vos sancti domini in
me uno acquisistis. Hospes erat, & me in
eo collegistis; infirmus, & visitastis;
esurivit, & dedistis mihi in eo mandu-
care; Sitiivit, & dedistis mihi in eo bi-
bere. Deinde uterque, fama volante, stu-
dium alter alterius cum audisset, emula-
bantur pro laude, & gloria naturali gen-

* corrup-
tissime

PAGIUS

hoc cor inclinare. Potius autem comperto Astulphi
ingenio, tota virtute isdem Pippinus professus
est decertare pro causa Sanctæ Dei Ecclesiæ sicut,
pridem jam dicto Pontifici sponderat. Longe ta-
men verosimilius est quod scribit Eginhardus in
Annalibus, ad annum DCCLIII. Caroloman-
num invitum Legationem illam obiisse, quia
nec ille Abbatibus sui jussa contemnere, nec Abbas
illius præceptis Regis Longobardorum, qui ei hoc
imperavit, audebat resistere. De hac Carolo-
manni Legatione agit Baronius num. VII. &
duobus seqq.

V.
Translatio
Reliquiarum S.
Germani
Episcopi Pa-
risiensis.

Bellum undique parabatur, sed ob gravem
ac periculosum morbum Stephani Papæ expe-
ditio tantisper retardata fuit. Interim Lan-
fredus Abbas Monasterii S. Germani Parisiensis
vulgo de Pratis appellatus, corpus ejusdem S.
Germani Episcopi Parisiensis, quod hæctenus in
Basilica S. Vincentii Martyris humatum jacue-
rat, infra Majoris Ecclesiæ Aulam transferri

ris suæ more, uter alterum transcenderet.
Memoria dignum est, quantum hac emu-
latione uterque locus profecerit, & non
solum in cantu, sed & in cæteris doctri-
nis excreverit. Fecerat quidem Petrus ibi
jubilos ad Sequentias, quas Metenses vo-
cant. Romanus vero e contra Romane &
amene de suo nobis jubilos modulaverat:
quos utique post sanctus vir Notherus, qui-
bus videmus verbis ligabat, frigore vi-
delicet, & occidentane, quas sic nomina-
bat, quibus animatus etiam ipse de suo
cogitavit. Romanus autem quasi nostra præ
Metensibus extollere fas fuerit, Romana
Sedis honorem sancti Galli cœnobio siqui-
dem ita inferre curavit. Erat Roma in-
strumentum quoddam, & ibeca ad Anti-
phonarii authenticis publicam omnibus ad-
ventantibus inspectionem reposituram, quod
a cantu dicebatur Cantarium. Tale nam-
que ipse apud nos ad instar illius cir-
ca aram Apostolorum cum authentico loca-
ri fecit, quem ipse attulit exemplato An-
tiphonario. In quo usque hodie in cantu
si quid dissentitur, quasi in speculo error
ejusmodi universus pervidetur atque cor-
rigitur. In ipso quoque primus ille litte-
ras Alphabeti significativas notulis qui-
bus visum est, sursum, aut deorsum, an-
te, aut retro assignare excogitavit. Quas
postea cuidam Lamperto amico querenti
beatus Notherus balbulus dilucidavit.
Cum & Martianus, quem de nuptiis mi-
ramur, virtutes earum scribere molitus sit.
Abinde sumpsit exordium tota fere Euro-
pa, & maxime Germania, sive Teutonia,
secundum modum & formam, sicut in mo-
nasterio sancti Galli viri peritissimi edi-
derunt beatus Notherus balbulus, & Ro-
manus, cæterique magistri correxerunt
juxta exemplum authenticis Antiphonarii
Gregorii, & elegit cantare, & hunc ri-
tum modulandi servare, quem etiam o-
mnes usum appellaverunt. Hos itaque su-
pradictos viros secutus Beruo monachus
sancti Galli, postea Abbas Augensis, su-
per

curavit; quod factum est Pippino Rege & Carolo
ejus filio tam puero, & postea Imperato-
re, præsentibus, ut narrat Baronius num. XI.
Translatio facta est ex sacello S. Symphoriani
in Basilicam S. Vincentii ipsi coherentem,
quam in literas retulit, non Aimoinus, ut
credidit Baronius, sed Anonymus, quida m Mo-
nachus Cœnobii S. Germani de Pratis, prout
facili narrationem ex ipsius Caroli Magni ore
acceptam didicerat. Extat hujus Translationis
Historia Sec. III. Benedic. part. II. cui adju-
xit Mabillonius libros duos de Miraculis San-
cti Germani, ab Aimoino Monacho Præfati
seculo IX. scriptos, & in lib. 2. cap. 17. di-
citur, ejus corpus jacuisse in Ecclesia Sancti
Vincentii, quæ nunc S. Germani appellatur,
donec Translationis ejus festus dies, quæ octavo
Kalend. Augustus celebratur, adveniret; quo et-
iam die in sincero Usuardi Martyrologio me-
moratur. Ea itaque Translatio, quæ magna-
to.

(a) Extat
apud Ca-
nif. lib.
1. p. 36.
cap. 17.
r. 8.
Carolo-
mannus
missus ad
Pipinum
ab Astul-
pho.

per hunc usum summam valde subtilem
scribit ad Episcopum Peregrinum Colo-
mensem. Sed & de eodem restitutum, &
aucto in Gallis cantu Romano, idem au-
ctor inferius (a) pluribus agit.

Sed prosequamur reliqua ex eodem au-
ctore Anastasio: Interea inquit, nefan-
dissimus Astulphus Carolomanum fratrem
benignissimi Pipini Regis a monasterio bea-
ti Benedicti, in quo devote per evolu-
tum temporis spatium monachice degebat,
diabolicis ei suggestionibus suadens, in Fran-
ciam provinciam, ad obiciendum, atque
adversandum causæ redemptionis sanctæ
Dei Ecclesiæ, & Reipublicæ Romanæ, di-
rexerit. Dumque illuc conjunxisset, niteba-
tur omnino, & vehementius decertabat
sanctæ Dei Ecclesiæ causas subvertere,
juxta quod a præfato, nec dicendo Astul-
pho, tyranno fuerat directus. Sed propi-
tante Domino, minime valuit sui ger-
mani, Christianissimi Pipini Regis Fran-
corum in hoc firmissimum cor inclinare. Po-
tius autem comperta nequissimi Astulphi
versutia, tota se virtute idem excellen-
tissimus Pipinus Francorum Rex professus
est decertare pro sancta Dei Ecclesia, sic-
ut sæpe jam fato beatissimo sponderat
Pontifici. Tunc pari consilio idem sanctis-
simus Papa, & denominatus Francorum
Rex, consilio inito, juxta quod præfa-
tus Carolomanus Deo se devoverat mo-
nachicam gerere vitam, in monasterium
eum illic in Francia collocaverunt. Ubi
post aliquantos dies, divina vocatione,
de hac luce migravit. Hæctenus de Car-
olomanno Anastasius.

VIII.

Porro quod ad ipsum Carolomanum
spectat: haud ipse sui animi consilio hæc
præstitit, sed jussu, cui voverat Dei no-
mine obedire, Abbatis monasterii Cassi-
nensis: nam audi Leonem Otiensem (b)
res Cassinatis monasterii profectum:
Postmodum vero (inquit) cum ab Astulpho
Longobardorum Rege rogaretur, ut pra-
quibusdam Regni sui negociis ad Pipinum
fratrem suum Francorum Regem pergeret,
Abbate quoque id fieri postulante, ægre
consentens, profectus tandem est. Ubi
cum aliquandiu remoratus esset, causa,
Ann. Eccl. Tom. XII.

(b) Leo
Ostienfe
lib. 1. c. 7
in fine.

PAGIUS

solemnitate facta, & variis miraculis illustrata
fuit, contigit die XXV. mensis Julii, Sancto
Jacobo Apostolo sacra, & quidem hoc anno.
Anonymus enim cap. 1. num. 2. docet, eam
peractam, anno sequenti, ex quo Apostolica Se-
dis Stephanus Pontifex ingressus in Gallias fuit.

V.

Pippinus
& duo e-
jus filii a
Stephano
II. in Re-
ges unti.

Ægrotabat eo ipso Translationis tempore
Stephanus Papa in Monasterio Sancti Dionysii,
uti narrat Baronius num. II. & seqq. tam ex
Anastasio, quam ex ipfomet Stephano Papa
in Epistola ejus, quæ legitur apud Hilduinum in
Areopageticis, post quam proxime sequitur
narratio de unctione Pippini cum filiis & uxore
facta a Stephano, hoc anno, inquit Hilduinus,
qui est ab Incarnatione Domini Nostri Jesu Chri-
ste

pro qua venerat, impediante, defunctus
est. Cujus postea corpus idem Pipinus
frater ejus sacello aureo conditum, cum
aliis plerisque muneribus hac illud, ad
suum scilicet remisit monasterium. Hæc
Leo.

Ad hoc autem Carolomanum ab Ab-
bate fuisse compulsum, traditur etiam apud
Aimoinum (c): nam timuerat ille, ne (quod alias factum fuit) idem mo-
nasterium Cassinas tanto labore restitutum
iterum per Longobardos excideretur,
id minitante impio Rege, cujus
perfidia nec Romanus Pontifex, nec Urbs
ipsa secura confisteret. Præerat au-
tem tunc eidem monasterio Cassinati Gra-
tianus Abbas, ut idem testatur Leo. O-
stiensis.

(c) Aimoinus
lib. 4. c. 26.

IX.

Cæterum etsi ille prætexeus fuit profi-
ciscendi Carolomanni in Gallias, ut re-
vocaret Pipinum ab adventu in Italiam,
prout Rex perfidus ab eodem exegerat:
haud tamen ex ejus sententia curasse ne-
gocium existimamus, eo quod cultor, &
studiosus esset Romanæ Ecclesiæ, sed ut
barbari Regis furor ab inferenda clade
Cassinensi monasterio abtineret, eam pro-
ficiscendi in Gallias causam adornavit, eo
modo continens barbarum, ne sæviret in
suos. Sed sicut foris apparuit, ita histo-
riæ ea cuncta mandata sunt; cum tamen
secreta Principum haud pateant passim
hominibus, secundum illud Tobie (d):

(d) Tobie
12.
Decerni-
tur expe-
ditio in I-
taliã.

Sed jam ad Pipinum parantem hoc an-
no expeditionem in Italiam redeamus:
Pergit enim Anastasius hæc scribere: Por-
ro Christianissimus Pipinus Francorum
Rex, ac vere beati Petri fidelis antefa-
ti summi Pontificis salutiferis obtempe-
perans monitis, direxit suos Missos As-
tulpho nequissimo Longobardorum Rege
propter pacis fœdera, & propter præfa-
tæ sanctæ Dei Ecclesiæ, & Reipublicæ re-
stituenda jura. Atque bis, & tertio jux-
ta sæpe facti beatissimi Papæ admonitionem
eum deprecatus est, & plura ei pollicitus
est munera, ut tantummodo pacifice pro-
prio restitueret propriis. Sed ille, pec-
cato imminente, obedire distulit. Ad hæc
F f f f idem

idem eximius Francorum Rex cernens, quod atrocissimi Aistulphi nequaquam valeret quoquo modo saxum mollire cor, generalem contra eum decrevit facere motionem. Quam profeguntus est hoc eodem anno mense Septembris, octava inchoata Indictione. Agemus de ea paulo inferius postquam reliquas Stephani Papæ cum Pipino hoc eodem anno res gestas dixerimus.

X. De his Ludgerus Episcopus Monasteriensis in epistola, quam scripsit ad Rixfridum Episcopum Trajectensem hæc habet (a): Idem Rex inter cetera exposuit sanctissimo Pontifici felicissimam vitam, & miracula sancti Suviberti, de quo sæpe superius, cujus ope ut vidimus haud pridem idem Pipinus hostes vicerat, petens benigne ab eo, ut catalogo sanctorum Confessorum per ipsam adscriberetur. Sanctus vero Stephanus Papa aliquantulum apud S. Dionysium ægrotans, tum propter fatigationem longi itineris, tum propter senium, tum propter oppressionem Romanæ Ecclesiæ, volens satisfacere feliciter juxta petitioni Christianissimi Regis

(a) Extat in Appendic. ad vit. sancti Suviber. apud Sur. die 1. Martii to. 2.

PAGIUS te coronationem emissa effectum habent in Gallia, ut ex Supremæ Curie Parisiensis Archiepiscopi constat. Bis itaque Pippinus in Regem unctus, primum a Sancto Bonifacio Sedis Apostolicæ Legato anno DCCLII. secundo, a Stephano Papa, & quidem hoc anno, ut testantur Annalists Bertinianus, Loiselianus, Metensis, Tiliannus, & alii, necnon Anastasius. Utriusque unctiois mentionem facit Eginhardus in Annalibus, Regino, aliique; sed Theophanes folius posterioris, utpote solemnioris, meminit. Baronius num. I. immerito asserit, Anastasium adversarios habere Latinos omnes Historicos, qui unctioem, inquit Pippini factam iustione Zacharia Pontificis per Sanctum Bonifacium tradunt. Ceterum habet Anastasius testem Theophanem hujus temporis Græcum Auctorem, qui Pippinum promotum in Regem per Stephanum Papam tradit. Ita Cardinalis doctissimus. At ejus tempore in lucem non prodierant Auctor secundæ Appendicis ad Continuationem Fredegarii, nec Anonymus, nec clausula anno DCCLI. num. IV. a nobis recitata e MS. Codice eruta, nec varii Annalists, qui vel de

NOTIÆ [1] Pippinus hoc anno die incerta rex consecratus fuit, ut optime Pagius expendit, quamquam die & forte mense ab eo diverso quem Pagius signat, ut in nota ad A. 755. deducimus. Ab ea consecratione regni sui annos supputare illum coepisse Baronius censet, negat Pagius cui non unius Diplomatis autoritas suffragatur. Id ego quidem de una Pippini epocha libens admitto. Sed & altera familiaris illi fuit epocha ab hac regia unctioe deducta, quam traditiones Fuldenfes exhibent & tuentur. Corpus integrum earum, quarum nonnullas tantummodo dederat Pistorius in sua collectione vulgavit Joannes Fridericus Schannat, apud quem num. II. legas chartam Adalharti domino sancto, & Apostolico Bonifacio directam, ac signatam die XVIII. Januarii anno primo regni domini regis. Tum num. III. succedit charta Lairdari comitis directa domino magifico fratri Lulloni episcopo, ac in ea sancti Bonifacii martyris mentio fit; signatur vero die II. Kal. Septembris, anno secundo regni domini Pippini. Hæc si inter se conferantur, intelligimus profecto, priorem illam chartam debere anno 755. cujus mense Januario S. Bonifacius nondum obierat, quamquam non ita multo post, die nempe V. junii cælus necatissime fuit. Hinc optime in secunda charta data pridie Kal. septembris ejusdem anni martyrium illius memoratur. Epocham vero Pippini quam utraque charta præfert incepisse oportet anno 854. ante diem XXXI. Augusti idque sane cum epocha cepta ab unctioe Pippini in regem hoc anno 854. die V. Kal. Augusti plane congruit. MANSI

commisit vices suas ad experiendum actus, virtutes, & gesta, ac miracula ipsius S. Suviberti ad canonizandum ipsum Sanctum vice ipsius venerabilibus Patribus, & Pontificibus, sancto scilicet Hildolpho Trevirorum, Bonifacio Moguntinorum Archiepiscopis, Fulcaro Leodiensi Episcopo, & præcipue Hildegero Colonienfi Archiepiscopo, in cujus parochia S. Suvibertus migravit ad Christum. Qui venerabiles Patres propter incurfionem Saxonum, & expeditionem inclyti Regis Pippini contra præfatum Aistulphum persecutorem Ecclesiæ Romanæ in Uoerda non convenientes, distulerunt canonizationem S. Suviberti Episcopi usque ad reditum ipsorum de Italia, quia necessitate belli imminentis urgente, hoc facere commode nequibant. Sicque canonizatio ejus aliquanto tempore protracta fuit. Subdit vero auctor de elevatione ejusdem sancti venerandi corporis, facta per Colonienfem Archiepiscopum; de ipsa vero canonizatione habita a Leone Papa quarto, agemus suo tempore.

Pipinus agit cum Stephano Papa de canonizatione S. Suviberti.

Con-

utraque unctioe locuti sunt, vel de sola priori per Bonifacium peracta, cujus Anastasius non meminit. Ex Græcis vero unus Theophanes de sola posteriori locutus est. Quare Anastasius complures ex Latinis, consentientes habet, & neutra unctio, hoc tempore in dubium revocari potest, licet priorem Coitintus contra Scriptorum coævorum auctoritatem, alioque complures negaverit. Baronius num. VI. ait, licet literis Zachariæ Pippinus in Regem ante provedus fuerit, & Sancti Bonifacii unctioe initiatus, tamen non ab eo tempore, sed ab hoc anno capti sunt numera anni ipsius Regni, ut docent Vetera Monumenta Francorum [1]. Verum anno DCCLII. variorum Pippini Regis Diplomatum mentionem fecimus, in quibus ejus anni ab eodem deducuntur, ab electione scilicet ejus in Regem Francorum. Imo nullus ex antiquis Historicis, aut Annalists annos Pippini ab unctioe, quam in Monasterio San-Dionysiano a Stephano Papa percepit, dinumerabit. Carolus & Carolomannus, qui simul cum patre uncti sunt, priores annos Regni computarunt quidem a die

VII. Anni Pippini non ab ejus unctioe, sed ab ejus numerati.

XI. Contigit eodem quoque anno fieri translationem S. Germani Parisiensis Episcopi, de qua ista apud Aimoinum leguntur: (a) Sequenti anno venerabilis Lanfredus Abbas Cœnobii S. Germani Parisiensis gloriosum Regem Pippinum adiit, significans sibi per revelationem ostensum, & commonitum ab ipso sancto Pontifice Germano, quatenus sacratissima ejus membra de Oratorio S. Symphoriani, in quoducientis circiter, vel eo amplius annis jacuerant, intra majoris Ecclesiæ aulam transferri deberent. Audiens hoc gloriosissimus, Deique cultor Rex Pippinus, gaudio gavisus est magno. Convocatisque universis Regni sui præsulibus, eis mysterium sibi revelatum declaravit; qualiterque tantum perficere negocium deberet, solerti ab eis indagine perquisivit, atque tractavit. Omnibus vero id collaudantibus, die constituta gloriosissimus Rex præfatus, una cum multitudine Antistitum, ac procerum turba, assistentibus filiis suis Regibus, Carolomanno scilicet, & Carolo, qui postea Magnus dictus est, tunc septenni puerulo, sacratissima membra reverendissimi Antistitis Germani intra majorem basilicam cum digno honore transportaverunt. prædictus autem gloriosissimus Pippinus Rex pro ostensis in translatione sanctissimi Pontificis cælitus gavisus miraculis, ipsa die, quamdam villam nuncupatam Palatiolum, sitam in palam. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS die, qua unxit eos Stephanus, sed Pippino patre demortuo annos Regni ab ejus obitu semper numerarunt. Baronius per Vetera Monumenta intellexit Vitam Sancti Othmari Abbat is Durgaugensis seu Monasterii Sancti Galli, quam Walfridus Strabo, Augiensis Abbas scripsit, & libros duos de Miraculis S. Othmari, exaratos ab Ifone Monacho Monasterii Sancti Galli; utrumque enim in margine citat. Verum ex verbis Ifonis, qui sæculo nono vixit communis sententia infirmari non potest. Hæc Ifonis verba lib. 1. cap. 5. Pippinus pater Caroli Imperatoris, per auctoritatem Stephani Romani Pontificis, deposito ac detonso Rege Childerico, anno ab Incarnatione Domini septingentesimo quinquagesimo quarto, Indictione septima, & Præfeto Palatii Rex constitutus, solus Francie cepit imperare. Ifo enim eo in loco manifeste hallucinatur, ut plurima ejusdem Regis Diplomata ante præsentem annum ab eo data demonstrant. Præterea falsum est, Childericum utque ad præsentem annum Regem appellatum fuisse; cum annos tantum novem regnaverit, & decimum quem inchoavit, non absolverit. Denique ipsem Ifo paulo post laudata verba annos Pippini Regis ab anno DCCLII. computat, cum ait, Sanctum Othmarum septimo anno regnante Pippino plenum dierum ad Deum migrasse. Ejus autem mors accidit die XVI. mensis Novembris anni DCCLVIII. ut ex Walfrido Strabone eo Christi anno ostendimus. Is tamen annorum Pippini nullibi meminit, unde apud Baronium in margine loco lib. 2. Rerum S. Othomari cap. 5. legendum lib. 1. de Miraculis Sancti Othmari ex Ifone Monacho.

go Parisiaco, sancto Pontifici perpetuo habendam regali præcepto contradidit. Hucusque auctor. Quod rursus ad Sanctos pertinet, eodem anno ex hac vita transit S. Hubertus Leodiensis Episcopus, cujus præclare res gestæ extant, (b) qui & relatus inter Sanctos, tertia Novembris die annua memoria celebratur. Cujus venerandum corpus decimo sexto anno ab ejus obitu, qui & numeratur tertius Carolomanni regnantis in Gallia cum Carolo fratre (is est annus Redemptoris septingentesimus septuagesimus primus) elevatum est. Constantis est de eodem sancto viro auctore, ejusque Apostolatu; nempe ipse prædicatione omnem Arduennam ab idololatriæ cultu liberatam, & in Taxandria atque Brachbanto fidem mirifice propagatam; plurimis etiam miraculis ipsum curassisse, ejusdem vitæ Acta testantur. In Arduenna quoque diutius laboravit sanctus Monon, qui & ibidem a ficariis occisus, titulum martyrii consecutus est, cujus natalis dies decima octava mensis Octobris: de quo & ista, dicta die Molanus: (c) Ceterum beato viro ob titulum Christianitatis mactato Pippinus Rex regaliter decimas obtulit, quas habet inter Letiam, & Urcam. Hæc de sancti Huberti transitus tempore posuimus, decepti cum aliis ex testificatione Ffff 2 ne

XII. S. Huberti obitus. (b) Apud Sur. die 3. Novembr. tom. 6. & Molan. in Natal. SS. Belg. eadem die.

Monon martyr.

(c) Molan. in Natal. SS. Belg. die 18. Octobr.

VII. Epistola de Canonizatione S. Suviberti supposititia.

VIII. Longobar.

CHRISTY
754.STEPHANI PAP. III.
3.CONST. COPRON. IMP.
14.

ne haud ambigua Actorum ejus, in quibus sive auctore Jona, sive aliis, ex notissimis signis translatio ipsius Huberti facta anno decimosexto ab obitu ejus ponitur sub Carolomanno recentiori, filio Pipini Regis, fratre vero Caroli Magni, viro conjugato, quæ ponenda erat sub priori Carolomanno filio Caroli Martelli, fratris Pipini, qui cælibem vitam duxit, atque demum monasticam vitam professus est. Quæ falsa assertio nos in errorem traxit, ut hoc anno obitum posuerimus sancti Huberti, nempe (ut assertit) ante translationem decimosexto: cum revera, si sub priori Carolomanno, sub quo contigit, ejus translatio posita fuisset, non hoc anno Huberti obitus, sed potius anno septingentesimo vicesimo octavo statuendus erat, ante annos sexdecim a translatione ejus facta enarratis, eisdem senioris Carolomanni, secundum ejusdem Leodiensis ecclesiæ vetera monumenta, nobis litteris significata per virum eruditum ejusdem ecclesiæ præbendam Danielem Raymundi: quibus assistentur Romani Pontifices, primum Zacharias, deinde Stephanus successor ipsius, plusquam Jonas singuli. Zacharias enim in recitata superius epistola anno septingentesimo quadragesimo octavo inter alios Germaniæ Episcopos Catholice communionis, ad quos scribit, recenset Folericum Tungrensem Episcopum (sive quod idem, Leodiensem,) sed plane corrupta voce positus Folericus pro Fulchario, qui tertius ab Huberto, cui successit Floribertus, post quem ipse fedit Fulcharius, perperam scriptus Folericus, in Zachariæ epistola, pro Fulchario, cum nullum umquam Folerici nomine in tabulis ejus ecclesiæ sit reperiri sedisse Episcopum. Si ergo sub Zacharia eo anno præerat Leodiensi ecclesiæ Fulcharius tertius ab Huberto: quomodo hoc anno septingentesimo quinquagesimo quarto, sub Stephano Papa defunctus ponitur sanctus Hubertus? Adde ad confirmationem (in ore enim duorum vel trium stat omne

Tempus
obitus S.
Huberti.

verbum, quanto magis, si fuerint hi summi Pontifices) adde, inquam, quod nuper hoc dictum est anno, ipsum Stephanum Papam eidem Fulchario, seu Fulchario una cum aliis Germaniæ Episcopis mandasse canonizationem sancti Suviberti, id testante ejus temporis auctore Ludgero Episcopo Monasteriensi. Si igitur præerat hoc anno Fulcharius tertius ab Huberto: quomodo dici potuit idem Hubertus hoc anno federe cœpisse? Corrigatur igitur manifestum hoc tam hic, quam inferius anno Redemptoris septingentesimo septuagesimo primo, ubi ad finem ponitur sancti Huberti translatio, quæ ponenda erat anno septingentesimo quadragesimo quarto sub seniori Carolomanno, non juniore, ut manifeste ponit auctor, qui nos & alios per devia traxit invitos. His de Sanctis enarratis, jam Pipinum cum exercitu in Italiam adversus Aistulphum proficiscentem profequamur. Factum id quidem hoc anno, mense Septembri, octava jam inchoata Indictione, Anastasius Bibliothecarius in Stephano Papa testatur, qui ea omnia ita profequitur oratione:

Dum jam fere medium itineris spacium Francorum exercituum graderentur cunei: rursus ipse sanctissimus vir Stephanus Papa præfatum benignissimum deprecatus est Pipinum Regem, ut denuo severissimo Aistulpho, dno Longobardorum Regi, si quomodo potuisset, vel sero tandem ejus sedare sevitiam, & propria propriis saluberrime suaderet reddere absque humani effusione sanguinis. Et ita factum est. Atque denuo ipse benignissimus Francorum Rex suos eidem Aistulpho misit Missos. Sed & beatissimus idem Papa, & vere Papa, & bonus pastor, ne sanguis effunderetur Christianorum, admonitionis & exhortationis Apostolicæ ei direxit litteras, per eas & fortiter per omnia divina mysteria, & futuri examinis diem conjurans, atque obtestans, ut pacifice sine ulla sanguinis effusione, propria sanctæ Dei Ecclesiæ redderet. Sed iniquitate

XIII.

ejus

& machinis, & multo apparatu, qua nequiter contra Rempublicam & Sedem Romanam Apostolicam adverserit, nefario nitebatur defendere. Et cum supra scriptus Rex Pippinus Mauriennam cum exercitu suo redisset, & propter angusta vallium montes rupeque exercitus prædicti Regis minime transire potuisset, pauci tamen montibus, angustisque locis erumpentibus, usque in Valle Suesiana pervenerunt. Hac cornens Aistulphus Rex Longobardorum omnes Langobardorum armare præcepit, & cum omni exercitu suo super eos audaciter venit. Hac cornentes Franci, non suis auxiliis, nec suis viribus liberare se putabant, sed Deum invocant, & B. Petri Apostoli adiutorium rogant. Commissoque pralio fortiter inter se dimicantes Aistulphus Rex Langobardorum lasum cornens exercitum suum, terga vertit, & pene omnem exercitum suum, quem secum adduxerat, tam Du-

ceg

PAGIUS
Prior ex-
pedi-
tio
Pippini
adversus
Aistulphum
Regem.

bardorum, narrat Baronius ex Anastasio, qui dum loquitur de altera Pippini expeditione anno sequenti suscepta, significat priorem peractam esse per elapsam octavam Indictionem, quæ Kalendis Septemb. hujus Christi anni auspiciatur. Anastasio suffragatur Auctor Secundæ Appendicis ad Continuationem Fredegarii, qui hoc anno scribit: Pippinus inito consilio cum Proceribus suis: eo tempore, quo solent Reges ad bella procedere, Stephanus Papa & reliqua nationes, qua in suo Regno commorabantur, & Francorum agmina ad partes Langobardiam cum omni multitudine per Lugdunum Gallia & Vienneam pergentes usque Mauriennam pervenerunt. Aistulphus Rex Langobardorum hac audiens, cum omni exercitu Langobardorum usque ad Clusam, qua cognominatur Valle Suesiana, veniens ibi cum omni exercitu suo castra metatus est: & cum tellis

CHRISTY
754.STEPHANI PAP. III.
3.CONST. COPRON. IMP.
14.

ejus obstitente, nequaquam acquiescere valuit. Potius e contrario minas, & indignationes præfato Pontifici, & excellentissimo Pipino Regi, vel cunctis Francis direxit.

XIV. Tunc fesus in omnipotentis Dei misericordia antefatus Pipinus Francorum Rex iter suum prosequutus est, præmittens ante suum occursum aliquot ex suis proceribus, & cum eis exercituum viros ad custodiendas proprias Francorum Clausas (erant Clausæ Angustiæ Alpium quibus veluti ostiis accessus hostium ve-taretur) ibique conjungentes, remoti residebant, proprii Regis præsolantes adventum. Audiens itaque protervus Rex Aistulphus, paucos fuisse Francos illos, qui ad custodiam propriarum venerant Clausarum, fidens in sua ferocitate, subito aperiens Clausas super eos diluculo irruit cum pluribus exercitibus. Sed justus judex Dominus Deus, & Salvator noster Jesus Christus victoriam paucissimis illis tribuit Francis, qui & multitudinem illam Longobardorum superantes trucidavere; ita ut ipse Aistulphus fuga arreptus, vix ab eorum evadere potuisset manibus nisi, & usque Papiam civitatem absque armis fugam arripuisset. In quam & præ timore Francorum, cum aliquantis se detraxit. Ipsi vero Franci introeuntes Clausas, cunctum Fossatum, castra videlicet Longobardorum post peractam cædem abstulerunt, spolia multa auferentes.

PAGIUS

tes, Comites, & omnes Majores natu gentis Langobardorum in eo pralio omnes amisit, & ipse quodam monte rupis vix lapsus evasit, Ticinum Urbem suam cum paucis venit. Igitur præfatus Rex Pippinus patrata, (Deo adjuvante) victoria cum omni exercitu & multitudine, agmina Francorum usque ad Ticinum accessit castra metatus est, undique omnia qua in gyro fuerunt vastans, partes Italia maxima igne concremavit, totam Regionem illam vastavit, Castra Langobardorum omnia dirupit,

Conjungens autem Christianissimus Pipinus Francorum Rex, sequipes etiam, & antefatus beatissimus Stephanus Papa sanctus usque ad muros civitatis Papiæ utique pervenerunt, quam & obsidentes aliquantos dies viriliter eam Francorum exercitus constrinxere. Tunc jam fatus beatissimus, & coangelicus Papa Pipinum deprecatus est benignissimum Regem, ut jam amplius malum non proveniret, neque sanguis effunderetur Christianorum, imminens salutifera prædicatione, ut pacifice cause finirentur. At hanc Christianissimus Pipinus Francorum Rex ejusdem beatissimi Patris, & boni Pastoris audiens adimplevit admonitionem. Sicque dilectam Deo pacem ineuntes, atque in scripto fœdera partium affirmantes inter Romanos, Francos, & Longobardos, & obsides Longobardorum idem Francorum Rex auferens, spondit ei Aistulphus cum universis suis Judicibus sub terribili, & fortissimo sacramento, atque in eodem pacti fœdere per scriptam paginam affirmavit, se illico redditurum civitatem Ravennatum cum diversis aliis civitatibus. Hucusque de his Anastasius.

XV.

His igitur quam felicissime gestis, Pipinus Rex victor cum suis in Gallias, Stephanus autem Papa in Urbem rediit, ubi summo gaudio a suis exceptus, dignas Deo laudes pro tot, tantisque acceptis beneficiis publice apud basilicam S. Petri ex more perfolvit. [I]

XVI.

Quæ autem reliquæ fuerint ejusdem, Pon-

& multos thesauros & alia ornamenta quam plurima, & eorum tentoria omnia vapuit & cepit. Hac cornens Aistulphus Rex Langobardorum quod nullatenus evadere potuisset, pacem per Sacerdotes & Optimates Francorum petens ditiones supradicto Rege Pippino faciens, & quidquid contra Romanam Ecclesiam, vel Sedem Apostolicam contra legis ordinem fecerat, plenissima solutione emendaret, sacramenta & obsides ibidem donat, ut numquam a Francorum ditione se abstraheret, & ulterius ad Sedem Apostolicam Romanam Rem-

NOTÆ

[I] Pontifici Romam redeunti, Pipinum Comites dedisse Hieronymum fratrem suum & Fulvadium Abbatem cum nonnullis aliis, qui eum prospere ac secure Romam usque deducerent, tradit Anastasius in eisdem Stephani vita. Licet hæc in editis desiderentur, habentur tamen in codice Reg. Suec. 1190. his verbis: Pipinus itaque rex fratrem suum Hieronymum, & Fulvadium Abbatem cum nonnullis aliis suis misit missi: qui Domnum Apostolicum ad sedem propriam, id est ad Romam usque cum omni deducerent prosperitate. Sequuntur ibidem nonnulla alia ipsius Pontificis Romæ gesta, quæ cum ab editis, aut aliquantisper discrepent, hic subicere placet: Qui dum Romam in campum qui dicitur Neronis conjungeret, cum magno gaudio a sacerdotibus & clero spallentibus, & cum crucibus sibi occurrentibus susceptus est. Qui cum omni multitudine populi Romani utriusque sexus Domino laudes & immensas gratias referre-bant, una voce clamantes: Deo gratias, venit jam pastor noster, & post Deum salus nostra. Post aliquantulum vero temporis favore vehementi &c. ut in editis: non solum ea qua promiserat, adimplevit, sed etiam ad peiora si facere potuisset, dilapsus est. Sed beatissimus Papa semper qua Dei meditant, officia que pro multum tempus dimissa fuerant tempore nocturno, expleri suo tempore fecit. Similiter diurnum restauravit officium, ut antiquitus fuerat constitutum, & tribus monasteriis, qua a prisco tempore in Ecclesia beati Petri Apostoli ad idem officium persolvendum deputata fuerant, adjunxit quartum; ibique monachos, qui ad ipsum conjungerentur officium instituit, atque Abbatem super eum ordinavit. Multa quoque dona eidem largitus est monasteriis, tam qua in-

Pontificis in Urbem post reditum actio-
nes, ex Areopagitice Hilduini ista po-
nuntur: Idem namque sanctus Pontifex
reliquias sanctissimi Dionysii Romam
detulit, & monasterium in honorem ipsius
edificare in proprio suo cepit, quod fra-
ter ejus Paulus illo morte praevenio (quo-
niam ipse in Pontificatu successerat) nobi-
liter consummavit, & convecit illuc com-
pluribus sanctorum Martyrum corporibus,
consecravit. Et velut a fratre, & prae-
decessore suo jussus fuerat, famulatores Do-
mini natione Graecos inibi constituit, &
idem monasterium Ad Sanctos Martyres in
schola Graecorum appellari fecit, ad ho-
norem, & memoriam pretiosissimi Diony-
sii, sociorumque ejus, quorum cultus &
veneratio redundat in honorem, & lau-
dem, & gloriam Domini nostri Jesu Chri-
sti, cui cum Deo Patre in unitate Spiritus
sancti habetur honor, & adoratio per im-
mortalia secula seculorum, Amen. Hac-
tenus ibi.

Cæterum Graecos monachos Graeco
Dionysio dare Stephanus voluit, quod
constans opinio esset, tum apud Graecos
tum Latinos, eum ipsum fuisse Diony-

PAGIUS Rempublicam hostiliter numquam accederet.
Præfatus Rex Pippinus, clemens ut erat, mis-
ericordia motus vitam & Regnum ei concessit, &
multa munera distulphus partibus prædicti Regis
donat: nam & Optimatibus Francorum multa
munera largitus est. His ita gestis Pippinus Rex
prædicto Stephano Papa cum Optimatibus suis &
multa munera partibus Romæ cum magno hono-
re direxit, & Sedem Apostolicam incolumem sic-
uti prius fuerat, restituit. His transactis Pip-
pinus Rex cum exercitu suo, & multis thesau-
ris ac multis muneribus (Deo adiuvente) re-
versus est ad propria.

IX. Annalista Fuldenfis hoc anno habet: Step-
hanus Papa Duce Hieronymo fratre Pippini Romam
revertitur. Hieronymo Fulradum unum ex
Pippini Missis adiungunt Annalista Loiselianus,
Laureshamensis, Bertinianus, & Regino:
Stephanus Papa, inquit Annalista Loiselianus
reductus est ad Sanctam Sedem per Missos Do-

NOTÆ interius necessaria sunt, quam qua exterius, immobilia scilicet loca, qua usque hodie utilitatibus
illorum deputata persistunt. Sed præfatus Haisulphus malignus rex motionem, quam facere dispo-
suerat, cum cordis avaritia adimplevit, & cum universo exercitu contra hanc Romanam urbem ad-
venit. Quam & trium mensium spatio obsidens, atque &c. Hieronymum Pipini fratrem Romam
utque perduxisse Stephanum Pontificem, testantur Annales Fuldenfes ad an. 754. his verbis:
Stephanus Papa, Duce Hieronymo fratre Pippini, Romam revertitur. Fuit autem Hieronymus Ca-
roli Martelli, filius, sed ut plerique putant, ex illegitimo thoro genitus; qua de re
Mabillonius Annal. Benedic. Lib. XXI. §. LXI. quem vide etiam Lib. XXIII. §. VII. ubi de
Stephani Papæ in Urbem reditu, Hieronymo Pippini fratre, & Fulrado Abbate comitantibus.
Hic autem Fulradus S. Quintini Abbas, ejusdem Hieronymi filius fuit. Hinc apud Theodul-
phum Aurelianensem lib. 2. cap. 7.

Condere cepit opus hujus venerabilis aula
Abbas FULRADUS, nobilitate cluens.
Namque huic HIERONTMUS, Carolus pater extitit illi,
Qui propria specimen gentis ad alta tulit.

Vide etiam, si lubet Sammarthanos fratres in Genealogia regie domus Francorum lib. VI.
cap. XVI. XVII. pag. 218. GEORGIUS

sium magnum illum Areopagitam, qui
prædicatione Pauli ad Christi fidem con-
versus est.

Sed ad turbas Orientales jam conver-
tamus orationem. Hoc anno, quo deci-
mum tertium absolvitur, & decimusquar-
tus inchoatur Constantini Imperatoris
septima Indictione, ab eodem Impera-
tore pseudosynodus celebrata est, quæ
sex mensium spacio perduravit, in qua
adversus cultum sanctorum imaginum ob-
firmatum est a satanæ synagoga decre-
tum. Id quidem Theophanes his verbis
enarrat: Eodem quoque anno Constantinus
impie contra sanctas ac venerabiles im-
magines concilium iniquum * triginta o-
cto Episcoporum congregavit in palatio
Hierie, quorum primi erant Epbesanus fi-
lius Abismari, & Passillus Pergensis, qui
apud se, quæ visa fuerant, dogmatiza-
runt, nullo præsertim ex Catholicis sedi-
bus, Romana scilicet, vel Antiochena,
Alexandrina, aut Hierosolymitana. A
quarto Idus Februarii incipientes per-
duraverunt usque ad sextum Idus Augu-
sti ejusdem septima Indictionis.

Qui cum in Blachernas Dei Genitricis ho-

mi Regis Pippini, Folradum & reliquos, qui
cum eo erant. Annalista vero Laureshamensis
Ipse in Regnum suum regressus est, & Step-
hanum Papam cum Folrado Presbytero Capellano,
& non minima Francorum manu, Romam re-
misit. An vero Pippinus in Franciam reversus
Carolomannum fratrem mortuum repererit, de
cujus morte Baronius num. VIII. anno sequen-
ti examinabimus. Porro Stephanum II. Ro-
mam ante finem currentis anni adventasse, ex
dicendis anno proximo certo apparebit.

Ad num. XVII. & seqq. Constantinus Cop-
ronymus Pseudo-Synodum Constantinopoli ad-
versus Sacras Imágenes hoc anno celebravit,
nullo præsertim ex Catholicis Sedi-
bus, Romana scilicet, vel Antiochena, Alexandrina aut Hie-
rosolymitana. A quarto Idus Februarii incipientes,
perduraverunt usque ad sextum Idus Augusti e-
jusdem septima Indictionis, inquit Theophanes
ad annum XIII. hujus Imperatoris, cujus lo-
cum

XVII.
Concilia-
bulum
Constanti-
nopolita-
num.

* trecent-
orum tri-
ginta
octo.

X.
Constanti-
nus Imp.
Pseudo-Sy-
nodum ad-
versus Sa-
cras Imá-
genes cele-
brat.

hostes convenissent, ascendit Constantinus
Imperator in ambonem, tenens Constanti-
num * monachum, qui fuit Sylæi Episco-
pus. Et cum perorasset, voce magna pro-
nuntiavit, dicens: Constantino universa-
li Patriarchæ multos annos. Pronun-
tians scilicet eum a se esse promotum,
post Anastasium in cathedram Constan-
tinopolitanæ Ecclesiæ. Pergit vero Theo-
phanes.

XVIII. Deinde (inquit) ascendit Imperator
cum Constantino scelerato præfule, & re-
liquis Episcopis forum, & exclamaverunt,
suam divulgantes cacodoxam fidem incon-
spectu totius plebis, anathematizantes
Germanum sanctissimum Patriarcham, &
Georgium Cyprium, & Joannem Chry-
sostomum Damascenum, nepotem Mansur,
viros sanctos, & reverendos magistros.
Hucusque Theophanes. Et quidem sum-
matim, paucis verbis multa perstringens.
Nos vero ab hujus temporis scriptore,
qui prosequutus est quam sincerissime A-
ctia Martyrum Stephani, & sociorum,
rei gesta seriem memoratu dignam hic
describemus, duobus quidem distinctam
capitibus, quorum altero de Constanti-
ni pseudoepiscopi agitur electione, alte-
ro de concilio (ut auditis) hoc anno
ab Imperatore nefarie congregato: sed
primum omnium de persecutione adver-
sus cultores sacrarum imaginum, qua oc-
casione eam idem Imperator iterum ex-
citavit, dicendum est. Ait enim:

XIX. Deinde, post priorem persecutionem
scilicet, a pietatis amatoribus, eximii-
que monastici ordinis viris reprehensus,
atque convictus: implacabile adversus eos
bellum excitat, præclarum illum habitum
tenebrarum indumentum vocans, & or-
dinem, cum ipse demonibus proculdubio te-
nebroso animam haberet, atque mo-
nachos ipsos damnosiores, hoc est, im-
memorandos appellans, cum ipse nec divi-
na ulla, nec humana memoria dignus es-
set: ac præterea idololatrias ob veneran-
darum imaginum adorationem omnes nun-
cupans, eum ipse aurum potius, quam

* mono-
machum
Constanti-
nus Pa-
triarcha
hæreticus.

XVIII.

XIX.
Quid cum
arguitur
a mona-
chis Con-
stantinus.

Christum adoraret, ac avaritiæ, ac impi-
etati peræque studeret.

Igitur stolidam omnem illam sapientiæ-
que expertem multitudinem, quæ ipsius
Imperio subiecta erat, in concionem ad-
vocat, ac veneranda Crucis ligna una-
cum divinis Dominici corporis, & san-
guinis mysteriis, atque omni labe puris
Evangelii, in quibus Dei filius Chri-
stianis ne jurent, (a) prorsus interdi-
cit, palam proponit, atque ita per ea u-
niversos jurejurando asstringit, nunquam
se divinas imagines adoraturos; quin ea
potius idola vocaturos (cum ipse potius
impietatis idolum esset) ac nec quidem
communione a monacho accepturos, nec
salutantibus quicquam humanitatis vicis-
sim exhibituros. Verum si quisquam eo-
rum monachum aliquem usquam obviam ha-
buisset, tenebricosum eum, & immemoran-
dum, & idolorum cultorem appellaturos,
ac demum (o horrendum furorem, o in-
ingentem tuam, Christe, patientiam ac
lenitatem !) lapidibus ipsum appetituros.

Hæc audiens, Lector, vides a quo
odium in monachos hæreditariè una cum
hæresi recentiores Novatores Iconocla-
stæ, quos si quis certo nomine Coprony-
mianos dixerit, utique indulgentius ageat:
siquidem nosæe comparatione Coprony-
mi, hos duplo triploque impios nominan-
dos. Siquidem (ut vidisti) etiam imagi-
nes sacras Constantinus execrabatur, ta-
men venerandæ Crucis adhuc cultum re-
tinebat, per quam in medio positam suos
asstringere voluit juramento: retinebat &
cultum divinis sacri amenti corporis &
sanguinis Christi, quæ pariter Novato-
rum funesta secta, mancipia satanæ, de-
testantur: ut videas horum comparatione,
esse Copronymum execrabilem laude
dignum. Pergit auctor de electione Con-
stantini pseudoepiscopatus hæc, quæ se-
quuntur:

Quin etiam sacri ordinis quemdam na-
ctus, cui & nomen cum ipso idem, & ea-
dem fidei sententia erat (jam enim ut a-
nima, ita quoque corpore Anastasius in-
ter-

(a) Mat.
5.

Constanti-
nus quæ
fancit in
Monachos.

XX.

XXI.

PAGIUS cum integrum recitat Baronius, sed ubi Theo-
phanes ait, ascendit Constantinus Imperator in
ambonem tenens Constantinum Monachum, qui
fuit Sylæi Episcopus, Baronius in margine re-
ponit Constantinum Monachum. At tam Theo-
phanes, quam Nicephorus in Breviario Mo-
nachum habent. Hæc de ista Synodo Nice-
phorus qui tempore Baronii non extabat: Con-
stantinus ubi semel se ad Ecclesiæ contumeliam ac
pietatis oppugnationem accinxit, tanquam affla-
tu insinuatque contrarii spiritus abruptus, Ce-
rum Episcoporum colligit octo & triginta nume-
ro supra trecentos, cui Theodosius Ephesus Ar-
chiepiscopus præfuit. Urbis porro Præsulem Con-
stantinum quemdam, qui Monachi habitum præ-
ferbat ex Sylæa Urbis Episcopo constituit. In eo
Concilio fidei Canonem condiderunt de Sacris
Imaginibus evertendis; cui ab omnibus impie

consensu ac nefario subscriptum est; eaque reli-
gio omnis pueriliter in foro anathemate damna-
ta. Eadem & in Germanum Constantinopoli-
tanium Patriarcham dicta sententia est & Geo-
rgium Cyprium, & Joannem Damascenum, co-
gnomento Mansur. Hujus etiam Conciliabuli
mentio in Libello Synodico, quem Baronius
non viderat.

Rei gesta seriem fufe refert Baronius ex
Actis S. Stephani Junioris, Monachi & Marty-
ris, quæ extat inter Opera S. Joannis Dama-
sceni, quæque a Metaphraste composita sunt;
uti supra jam diximus; sed cum a paucis an-
nis in lucem prodierit Vita hujus S. Marty-
ris a Stephano Ecclesiæ Constantinopolitanæ Dia-
cono annis XLII. post ejus Martyrium conscri-
pta, ut Auctor ipsemet testatur, ex ea Anna-
les Ecclesiastici illustrandi: Proprii operis dignum
in.

XI.
Constanti-
nus Patri-
archa Con-
stantinop.
ejus consi-
lia promo-
vet.

De electione Constantinensi Episcopi Constantino

terierat) ei prob scelestum facinus! Ecclesie curam, administrationemque committit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non denique canonico suffragio atque decreto, sed tyrannica potius potestate Antistitem ipsum constituens. Etenim non secus ac si in scena aperte luderent, ac non serio agerent, ambo in pulpitu ascendunt, ac deinde Imperator manibus impuris diploidem sacram natio homini profane imponit, dignum Episcopatu eum esse clamans, qui gravi potius ignominia & vituperatione dignus erat. O impuram & absurdam audaciam! o execrandum facinus! Qui ense accinctus erat, Antistitem sacrum creabat. Qui bellis ac cadibus per omne vite tempus operam dederat, initiatoris sacri munere fungebatur. Qui cum tribus mulieribus flagitiosissime sese contaminarat, inter scelerosos Pontifices constituebat: id quod nec apud Gentilium quidem sacerdotes umquam perpetratum fuisse, reperitur est: ita ut illud scriptura sacra hic locum haberet (a): Qualis populus, talis sacerdos. His peractis, quomodo eorum conciliabulum sit indictum, & celebratum, sic narrare pergit:

(a) Isai. 24.

XXII. Concilium a Constantino indictum.

Cum itaque in hunc modum obscenum illud par coisset; atque Attagas (ut vulgo dici consuevit) Numenio sese adiunxisset, vetus paromia cum duo nequissimi simul coeunt, littere ad omnes arbes, ac provincias comtebant, quibus Episcopi ad Imperialem urbem confestim accersebantur. Id autem eo fiebat, ut concilium adversus venerandas imagines cogeretur. Numerus autem eorum, qui convenerunt Episcoporum, reperi-

PAGIUS

instrumentum nactus (scilicet diabolus) Virum qui genus & animam ex Syria fertur (nempe Anathasius Patriarcha) magis prestigiis plurima prodigia patrare existimabatur, hominesque qui res huiusmodi admirari solent, decipere valebat. Hanc ergo feram Leonis cognominem primum, ut prius scripsimus, adversus Sanctarum Imaginum adorationem inflammavit. Quamvis vero manifestus hareticus a Germano veritatis propugnator, ut antea dictum est, declaratus fuisset; neque sic tamen communis hominum hostis a captis destitit. Verum illo e medio sublato, pervenisque vermis & aeterni ignis facto pabulo, ejus loco impurum illud ipsius germen (Constantinum dico) excitavit, quasi quis direxit ex Achaz Achab, & ex Achab deteriorum Herodem, adulterii mancipium, & Praeforis homicidam. Illo igitur mala illius radice arbor, peiores fructus germinans, exitiabilis omnis generis venenis in anima congestis, omnes Sanctas Imagines diuit, evertit, incendit. Cui cum Monachi regionis cultores se se opponerent, illis bellum denunciavit. Hinc eorum habitum tenebrarum habitum appellat in ipse, qui animum tenebris involutam gerebat: qui vero sub illo habitu recessibantur, nefandos, id est, memoratu indignos nominabat, quos etiam idololatras ob Sanctarum Imaginum adorationem vocitabat.

tur scriptus in fua ipsorum perfidia decreto, quod integrum lectum, & confutatum habetur in septima Actione Concilii Niceni secundi, fuit trecentorum, & triginta octo Episcoporum: ex quo intelligi potest, quanta fuerit ista ruina Orientalis Ecclesie, cum tam ingens numerus sit reperitus lapforum Antistitem, cum nonnisi, qui in Oriente sub ditione erant Imperatoris, vocati fuerint. Delectum est ad celebrandum adeo infame concilium augustissimum templum, quod erat Constantinopoli Dei Genitricis in Blachernis nuncupatum, quo Imperator existimationem eidem profano conventui ex nobili saltem loco conciliaret. Sed qualiter voluerit esse ornatum, ab eodem auctore sic accipie: Insigne illud, quod Blachernis est Deipara templum eximia quadam, ac pene incomparabili pulchritudine, & lapillis aureis in utroque pariete arte summa exornatum abrafit, & immutavit, deletis videlicet omnibus imaginum formis. Etenim eximio, & pererudito artificio carnalis Christi natiuitas, & divina ipsius miracula, & venerandorum mysteriorum traditio, ac denique per ipsius Crucem in infernum descensus, & resurrectio picta illic erant.

Templum Blachernis ad Synodum accommodatum.

XXIII.

Quibus omnibus horrendum in modum abrafit atque deletis, ille perditionis scilicet Constantinus Imperator arborum species, atque omnis generis avium formas eorum loco supplendas curavit. At tum sane quispiam non incommode illud Davidis dixisset (b): Venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam: posuerunt morticina ser-

(b) Psal. 78.

XX.

Ille igitur, cum universam sibi subjectam plebem congregasset, propositis visifico Corpore & Constantino sanguine Christi intemeratisque lignis, in quibus Christus Deus pro nobis manus extendit, atque etiam involatis Evangelis, per qua ne ostantinopoli quidem jurare nobis precepit Christus; omnes, inquam ille jurare & quantum valebant eos concipi- viribus hac se facturos dicere imperavit; nempe Sanctam Imaginem se non adoraturus, sed eam idolum vocaturus; communionem ab Abbate seu Monacho non recepturos, neque vel solam salutem ei daturus; sed contra si imprimis nefandum aliquem & tenebrarum veste indutum obvium habuerint, se illum cum convitiis lapidibus obruturos. O ineptias hareticas! Sui autem simillimum voce, & moribus, nomine & sententia instrumentum e Sacerdotali Catalogo nactus, ut si cui Scriptura verbis uti placet, Balac Balaam & Joannes Jambrem, illum non Dei & Sacerdotum suffragio, sed proprio dolo in Ecclesiam adduxit: ubi cum ambo in ambonem ascendissent, Constantini Imperatoris manibus profanus Constantinus, impura, ut ita loquar, diploide & omphorio induitur: (ille inquam indignus rō nī sed potius dignus rō q̄ Namque Patriarcha potius, quam Patriarcha Ecclesie, visus est.) Eum interim dignum esse proclamante tyranno. O indignitatem! Armatus Pra-

fu.

Quid decretum in Synodo.

ferorum tuorum escas volatibus cali, carnes sanctorum tuorum bestis terrae, hoc est, venerandas, ac sacras Martyrum reliquias; quas partim igni, partim mari, partim denique (o facinus orbi universo damnnum ferens!) precipitiis tradiderunt. Sic igitur ad conventum satanae celebrandum, loco sancto ab impio Imperatore impie disposito, quae ibi sint gesta, sic idem auctor enarrat:

In hoc igitur venerando templo consecratus tyrannus una cum impio illo gregis mercenario, & non minus execrandis Episcopis, qui cum ipso erant, insidens, improbum confesum cogens (& quis enim hoc concilium appellavit?) statuas, o rem gravem! & idola, sacras imagines vocat. Primum itaque illud decretum fuit ut sacras imagines idola quilibet nuncuparet, eorum vero culores, idololatras.

XXIV.

Secundum vero huic non impar impietate, quo sancivit conventus satanae, ut omnes sacrarum imaginum cultores anathemati traderentur, in primisque patronus eorum & S. Germanus olim Constantinopolitanus Episcopus: Nam subdit: Ac deinde illi iniquitatem suam iniquitate, & malum (ut dici solet) malo cumulantes, orthodoxum illum Germanum anathemati per summum furorem subiciunt: ea scilicet facientes, quae ipse pati merebantur: Idololatram, illum & lignorum cultorem appellantes, cum vere ipsi demonum cultores, & amici essent.

Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

sulis personam gerit: qui bellis & cadibus totus vacaverat, Sacerdotis vicem obit: qui a tribus mulieribus flagitiose admixtus fuerat, Sacerdotum creator seu ordinator constituitur! &c.

XIII.

Sacra Imagines Constantino in Imperatoriam Urbem conferent ad celebrandum Synodum contra Sanctas & Venerandas Imagines. Tunc per omnem locum & Civitatem apud pios videre erat luctum super luctum & va super va: apud impios vero conculeata sacra, vasa immutata, eversas Ecclesias & calce oblitae, eo quod Sacris Imaginibus ornarentur. Itaque ubi Christi aut Deipara & Sanctorum Venerandarum Imagines erant, vel rogo & everfioni tradebantur, vel albario opere obliniebantur: ubi vero erant arbores, vel aves, vel bruta animantes, vel praesertim satanica equitationes, venationes, theatra, & curricula depicta: hac honorifice servabantur & illustrabantur, &c.

XIV.

His malis discorpta Christi Ecclesia, delecti pietatis assertores Monachi Europa, Byzantii, Thynia, & Provincia Bitynensis, iique, qui Prussia antra & montes incolabant, simul universi montem Deiferi Auscarii petunt, & ad Beatissimum Stephanum, tanquam ad Ducem & Speculatorem salutarem confugiunt, eum rogandi causa, ut ipsi necessaria ad salutem consuleret. Illum autem propter novam molientem haresim tristitia & lachrymis demersum repererunt, &c. Ex imo suspirans Pater ait: quandoquidem res apud nos superant partus eorum, qui cum

Sed deteriora his scelestissimi addiderunt, decernentes, & scriptis mandantes canonem nefandum, quo negarent non solum Sanctos omnes, sed nec ipsam Deiparam post obitum aliquid juris habere, ad intercedendum apud Deum pro nobis, vel aliquo modo nobis posse proficere: nam audi tragice declamantem auctorem: Quonam pacto, Christe, levitatem illam tuam, quae nullis verbis explicari potest, non admirer? Quonam pacto benignitatis tuae, quae vim sermonis omnem superat, abyssum exponere queam? adhuc porro audacissime illa lingua proruperunt, ut ingens quoque isud, & improbum eloqui non dubitarent, nimirum illam ipsam Dei Genitricem Virginem mutilem quamdam post mortem, & commodi omnis expertem rem esse, nec cuiquam omnino adjumento ac praesidio esse posse.

Ad haec insuper additum ab improbis sycophantis, ut prohiberent Apostolos, vel Martyres aliosque Confessores, vel Virgines dici Sanctos: veterunt enim huiusmodi titulo sanctitudinis nominandos esse. Additum praeterea, ut idem conciliabulum septima Synodus oecumenica diceretur. Extat vero pseudosynodi definitio integra recitata in Actione septima Niceni posterioris Concilii, hoc inscripta titulo: Definitio sanctae magnae, & universalis Synodi. Ibi per singula a sancto vere oecumenico Concilio confutatur. Sed illud considerandum, G g g hos

XXV. Alia nefanda decreta improbae Synodi.

nefaria hac haeresi communionem non habent, vobis auctor sum, ut in illas accurratis. Nullus enim alius locus est Draconi subiectus, quae ejus vaniloquentia morem non gerat. Illis autem interrogantibus quam illa partes, Pater? statim ipse pergit: quae ad arcivae Ponti Euxini versus Scythia Provinciam jacent, Bosphorus, Cherson, Nicopoli, & quae in Gotiam Caesem perviguntur: quae etiam ad Parthenicum mare sita sunt, ubi Australis sinus traicitur: item Regio, quae in declivi Senioris Roma jacet, Nicopolitarumque Metropolis atque Neapolis, & quae usque ad Roma fluvium Tiberim continentur: partes quoque inferiores Lycia Provincia, atque etiam Sileum, Syce, & quae in Propontide navigabilia sunt, Cyprusque insula, & quae e regione illius sunt ad Tripolim usque, & Tyrum & Joppem. Quid vero commemorare opus est Roma, Antiochia, & Alexandria Antistites, qui nefandum Iconoclastarum dogma, non solum execrati sunt & anathemate percusserunt: sed etiam literis in impium Imperatorem illius adspulsoverem invehi non cessarunt, eum apostatam & haereticum appellando. Inter quos etiam honoratissimus & sapientissimus Joannes Damasceus Presbyter (quem hic tyrannus Mansur nominabat, nos autem Sanctum & Deiferum appellamus) eidem scribere, eumque hareticam blateronem, Mahomet, Iconoclastam, & Sanctorum hostem nuncupare non desistit, &c.

XXV.

His pluribusque aliis animam perutilibus sermonibus a Beatissimo Stephano dictis, Patres praeseres lugubres peregere, extremamque salute Sancto Vi-

hos improbos, quo fideles atque Catho- licos omnes errare in his, omnibus sua- derent, eodem libello perfidiae dicere non erubuerunt, Orthodoxos omnes esse Nestorianos, Arianos, Dioscorianos, Euty- chianos, atque Severianos; se autem iudices fex œcumenicorum Conciliorum profiteri.

Sed quod præterea ad ipsa ejusdem conciliabuli Acta spectat: accidit, ut in eadem Synodo ab Orthodoxo libellus offerretur adversus Episcopum quemdam, qui vas sacrum confregisset, in quo Christi, ac Dei Genitricis imagines in- cise erant. Sed tantum abfuit, ut illi in Episcopum vindicariq; ut eum po- tius destructorem idolorum nominarint, ac laudibus celebrarint. Constant hæc ex disputatione illa post annos novem cum Stephano Martyre habita, quam hic modo ob eorumdem pseudo-synodi cognitionem Actorum ut reddamus, re- rum gestarum exigit argumentum. Sic enim se habet:

XXXVI. Postea autem Imperator cum hæresar- chas illos, qui eandem cum eo doctri- nam tuebantur, accivisset (erant autem illi Theodosius Episcopus Ephesi, Constan- tinus Nicomediæ, Nacolius Nacoliæ, Sisin- nius item, & Basilius, quorum alter Pa- stilla, alter Tricacabi cognomen tum ha- bebant: ac præterea Callistus, de quo verba fecimus, & Comboconon, qui in scribarum numero tum erat: ac denique Masaras, qui eadem cum Sarracenis de religione sentiebat) ad Patriarcham, qui

PAGIUS Viro dicta, ad loca securissima profecti sunt; non Martyrii metu, sed tyranni insidiis, su- umque ipsorum inexperum animum veriti, &c. Tunc cernere erat Monastico ordine & Na- zarico habitu quasi in captivitate abducto or- batum Byzantium. Ille Pontum Euxinum navi- gabat: hic Cyprum petebat, alius Romam disce- dere meditabatur: atque ita propriis Monasteriis relictis hospites & advena facti sunt. Interim tyrannus augustum intemerate Deipara templum Blachernense evertit, quod quidem prius muris ornatum erat, ubi picturis exprimebatur Dei ad- nus descensus, variisque illius miracula, & fa- cta usque ad ejusdem Assumptionem & Sancti Spiritus adventum: atque hoc pacto omnibus Christi mysteriis sublatis, Ecclesiam pomorum custodiam & aviariam reddidit, &c. In hoc igitur augustissimo templo sceleratus ille præfatus una cum ejusdem nominis proditore Christi gre- gis, ceteris sibi subiectis veneris mancipiis Epi- scopis abominandam, Deoque infestam Synodum celebravit, in qua Veneranda Imagines simula- cbra idolica appellata sunt, &c. postea Germa- num Divinum & Orthodoxum Ecclesie Præsulem ii, qui a Deo abalienati erant, anathemate per- cussit, & ligni cultorem appellaverunt, &c. Porro postquam complures blasphemias evomuis- sent, atque in Sanctos & in temeratum Dei- param hostiliter prodissent, &c. hi, inquam, e loco ubi sedebant, simul cum populo surgentes, manibus in calum erectis miserabilem illam vo-

cum non modo nomen idem, sed etiam eos- dem mores, ac doctrinam eandem habebat, eos mittit: hac autem de causa id faciebat; ut una cum ipse ad Philippicis monasterium navigaret, atque cum divi- nitus inspirato Stephano disputationem iniret.

At ille quæ Stephani tum doctrina, tum sanctitas esset minime ignorans, quodque præ eo ne prope quidem (ut dici solet) jacularetur: disputationem recusavit, eam ipsis patius, si possent, permittens. Inter Constantinum enim (inquiebat) & Stephanum, quod ad dicendi vim atti- net, plurimum interest: siquidem mihi ser- mo dumtaxat præsto est: illi autem cum sermone divini quoque Spiritus potentia. Cæterum etiam atque etiam attendendum est; quid enim amplius vos ab eo audi- turi estis? Ita quidem (ut alias sæpe) divina potentia veritatis confessio ab im- probis extorta est adversus se ipsos. Sed pergit auctor: Illi vero assumpto falsi illius concilii decreto, hoc est, ficulneo (ut dicitur) auxilio, ad prædictum mona- sterium veniunt: atque in balnei gradibus manentes, sanctum virum accersunt, suæ nempe dignitati potius convenire cen- sentes, ut ille ad se descenderet, quam ut ipsi ad eum se conferrent. Quoniam autem tum ob eas, quas superius dixi- mus causas, tum etiam quia ferreis cate- nis astrictus erat, pedibus suis ingredi non poterat, duobus viris innixus ad eos proficiscitur.

Primus itaque Theodosius Ephesus E- pi-

Iconocla- stæ Epi- scopi Ste- phanum conve- niunt;

XXVII.

cem ediderunt: Hodie salus mundo; quia tu, Imperator, nos ex idolis redemisti, &c.

Postquam hæc ita acta sunt, cunctique manu subscriperunt, & ore confessi sunt, Tyrannus, S. Step- ha- ad quem Sancti Patris nostri fama pervenerat, nus Junior unum e præcipuis suis Proceribus, Virum diser- tissimum, atque ad dicendum & audiendum ido- truditur. neum, Callistum nomine, Patricii dignitate or- natum, eandemque hæresim apprime edoctum ac- cersit, cui hæc mandata dedit; Pete Auxentii collem, ibique delitescenti Stephano ex nefando- rum caterva persuade, ut Synodo subscribat, &c. Itaque ille confestim in montem se contulit; cum- que collis verticem attigisset, Sancti Patri man- datum Imperatoris ore tulit, eumque pessimus hortabatur, ut Imperatoris definitioni subscri- beret & assentiretur. At Stephanus pro Sancta- rum Imaginum adoratione mortem lubentissi- me sese subiturum respondit. Quod cum Im- perator accepisset, Callistum Patricium cum- militibus ad montem misit, qui Sanctum Vi- rum e cella velociter sublatum in inferius Mo- nasterium deportarent. Post aliquot dies in- numerabilem militum multitudinem ad colle- S. Auxentii properare imperat, quem ubi recto itinere attingerent, Sancti discipulos dispererunt, Monasterium & Ecclesiam igne vastarunt, atque ad ipsum etiam pavementum in pulverem rede- gerunt. Sancto autem e sua spelunca abrepto, ad declivem maris declinarunt, &c. alii ejus late- ra virgis verberabant: alii cum in decliviores pres-

XVI.

S. Step- ha- nus Junior

XVII.

Decretum contra Sa- cras Ima- gines legi- tur S. Ste- phano Jun.

Stepha- nus suam causam a- git. Episcopus ad hunc modum eum alloquitur: Quomam tandem modo, o homo Dei, ani- mum induxisti, nos omnes in hæreticorum numero reponere? neque supra Imperato- res, supra Patriarchas, supra Episcopos, ac ceteros Christianos sapere judicasti? An nos omnes id molimur, ut nostrarum ipsimet animarum jacturam faciamus? At justus vir leni, ac placida voce: Adver- te (inquit) quid de Elsa propheta scri- ptura prodiderit; nimirum quemadmodum ad Achab dixerit (a): Non conturbo Israel, inquit, sed tu & domus patris tui. Neque enim ego sum, qui conturbo, verum hi, qui contempta veterum Patrum traditione, novum quoddam dogma in Ec- clesiam invexerunt. Nam si quicquid an- tiquitate præstat, veneratione dignum est (ut quidam vir sapiens dixit b) re- centia utique hæc, & adscititia vehe- menter absurda, & imbecilla sunt, ut quæ perspicue adulterini Ecclesie Catho- licæ fetus sint. Ac proinde non intempe- rive prophetice illud mihi dicere in mentem venit (c): Reges terræ & Prin- cipes cum mercenariis pastoribus ac gre- gis proditoribus condenerunt in unum, ad- versus Christum administrationem inania me- ditati sunt.

XXVIII. Hæc cum ad hunc modum Stephanus pro- tulisset, Constantinus Nicomediensis Epi- scopus, ut erat truculentia, & impuden- tia singulari, statim e subsellio suo exi- liens, atque nihil a calcitronibus asinus dixerum faciens, adversus sanctum vi- rum impetum fecit, eique humi sedenti cal- Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS prarupti loci partes propellebant, &c. denique- omni suppliciorum genere illum vexando ad lit- tus pervecere, &c. maritima deinde ora decur- sa ad Sancti Philippici Monasterium quod ad mare Urbis Philippopolis situm est, devenerunt: eumque ibi Sanctum inclusissent, de his que ge- stis erant, certum fecerunt Imperatorem, &c.

Postea hæresarchas, ut ita loquar & ἐπισκοπὸς similibus moribus præditos accersit, nempe Theo- dosium falsum Ephesi Episcopum, Novatorem Con- stantinum Nicomediæ, aliumque Constantinum gines legi- tur S. Ste- phano Jun. Callisto, de quo supra, & Comboconone Scri- pturum magistro, & Masura secta Saraceno quos omnes ad Archiepiscopum nomine & moribus sui simillimum misit, ut simul ad supra- dictum Monasterium Chrysolitanum proficisceren- tur, &c. Itaque illi falsa Synodi definitione- secum accepta, e Patriarcha domo digressi sunt, & supradictum Monasterium petierunt, &c. sta- timque Sanctum ad se adduci imperant, &c. quem ubi conspexere Deo invisit Viri, lachrymati sunt, &c. verum Callistus & Comboconon si- lentium imposuerunt profano Constantino (Epi- scopo nempe Nicomediensi) ipsique ad San- ctum dixerunt: E duobus qua proponimus alto- rum tibi eligendum est, vel cedere & subscribere, vel si id renuens morti traditi, tanquam ve- bullem legi Patrum & Imperatorum, quos Deus ipse docuit. Quibus verbis respondit Sanctus: Attende, Domine Patricie, mihi vivere Christus

cas in faciem incussit. Ac præterea unus ex sevis satellitibus inum ipsum ventrem calcibus impetens, resupinum in terram prostravit: ac deinde continenter ejus pe- ctus pede feriebat. At divinus Stepba- nus Dominico præcepto obtemperans, se ipsum ei ad libidinem feriendum prompto animo præbebat. Hæc porro Callisto Se- natori minime æqua, atque honesta vi- sa sunt; ob eamque causam cum profano illi Constantino silentium indixisset, ad Stephanum his verbis usus est: Duabus tibi propositis conditionibus, nempe vel ut pareas, ac concilii libello subscribas, vel mortem subeas: ut qui Patrum, ac divinitus eruditorum Imperatorum legem repudies, ac proscribas: utram e duabus magis velis, confestim elige.

Rursum ergo ille divinitus afflatus Ste- phanus: Attento ad verba mea animo es- sto, inquit, domine Patrici. Ea enim cum magno Paulo ipse quoque clamo (d): Mi- bi vivere Christus est: ac pro veneran- da ipsius imagine mori lucrum. Quocir- ca (semel jam dixi, & rursus dicam) si bemia mihi sanguinis est, ea quoque pro Christo fundatur. Cæterum facite, ut mi- hi concilii vestri decretum recitetur, quo intelligam, quibus tandem rationibus ad- ducti, diruendas, ac delendas divinas imagines censuistis.

Protinus ergo Constantinus * Nacoliæ Episcopus libellum illum recitandum su- cepit. Cumque inito sic legisset: Decre- ta sancti, & œcumenici Septimi concilii: Sanctus vir silentio manu significato: O G g g 2 fin-

est, & mori pro Sancta ejus Imagine lucrum & gloria, &c. veruntamen legatur vestra Synodi definitio, ut perspiciam quid rectum contineat ad Divinas & Venerandas Imagines evertendas. XVIII. Illico Constantinus Nacoliæ Episcopus aperto co- ditillo ita legit: Definitio Sancta & Œcumeni- ca Septima Synodi (ita eam vocarunt Iconocla- stæ). Tunc Sanctus silentio manu ei indito, damnat exclamavit: O amentiam! postquam a mendacio incapillis, illudque per totam vestram novam contra sa- molientem vaniloquentiam in præsidium addubi- cras Ima- gines fami- atores! quomodo enim Sancta illa est Synodus tum, que Sancta polluit? Annon Sancta a vobis con- culcata sunt? Annon apud ipsam Synodum ve- stram Viri Christi amantes quemdam Episcopum accusaverunt, Sanctum incorruptorum Dei my- steriorum discum conculcasse, eo quod Veneran- das Christi ejusque Matris & Præcursoris expres- sas ferret Imagines: vos vero conculcationis cri- men Imaginibus magis facientes illum Sacerdo- tio fungi probastis; illos autem Christi amantes Viros a vestra communione separastis, eos cultores idolorum appellando. Quid sceleratius? An- non sacra pepla confregistis, & penitus sustu- listis? qui ergo vestra Synodus Sancta appella- bitur? Annon ex omnibus Sanctis, Justis Aposto- lis, Martyribus Sancti vocabulum expunxistis, & dogma condidistis dicendo: quo vadis? Ad Apo- stolos. Unde venis? Ex quadraginta Martyribus. Ubi es? apud Martyrem Theodorum & Marty- rem Acacium, & similes? Annon hæc vestra do- tri-

(d) Philo- 1.

XXIX. * Naco- lius.

XVIII.

S. Step- ha- nus Junior

singulare mendacium, inquit, infirmo enim, & caduco fundamento caducum quaque profecto, & imbecillum adificium impositum. Quoniam enim modo sanctum existimari queat, quod sancta profanare minime dubitavit? Quid enim? An non sancta a vobis prostrata sunt? An non cum in concilio vestro sederetis, libellus vobis a quibusdam piis viris oblatus est, qui Episcopum quemdam eo nomine deserret, quod lanceam sanctam, in qua Christi ac Dei Genitricis imagines sculptae erant contrivisset? Vos autem contritionis illius crimen imaginibus adscribentes, ipsum quidem omni crimine solvistis; pios autem viros a cœtu proscriptistis, idolorum vindices eos appellantes. Quo quid audacius flagitiosiusque fingi potest? An non etiam sacram supellectilem sanctis imaginibus exornatam concerpistis? An non adiectivum hunc, Sanctus, ab omnibus justis, ab omnibus Apostolis, a Prophetis, a Martyribus, piisque viris abjecistis? Sanctum enim a vobis est, o generosi viri, ut cum quisquam ad horum aliquem adiret, ex eoque quereretur, quo abiret: responderet: Ad Apostolos, Ad Quadragesima Martyres. Sive, Unde veniret: itidem responderet: ex templo Martyris Theodori, ex templo Martyris Georgii. An non hæc vestrae doctrine sunt? Quoniam ergo pacto qui sancta proscriptis-

trina est? Quomodo ergo vos qui Sancta profanastis, Sanctum constitulistis? o dementiam!
Quoniam etiam ratione vestram Synodum Oecumenicam dicitis, quam neque approbavit Romanus Pontifex (quamquam Canone præscribitur res Ecclesiasticas absque Papa Romæ constitui non debere) neque Alexandrinus, ut verum fatear, neque Antiochenus, neque Hierosolymitanus? ubi enim illorum libelli, ut falsa vestra Synodus Oecumenica predicetur? quomodo porro SEPTIMAM nuncupatis, qua sex priores non est secuta? namque omne septimum sequitur post primum, secundum, tertium, quartum, & quintum; & consequenti serie post sextum, septimum. Vos vero, qui sex Synodorum traditiones antiquastis, quoniam titulo vestram Synodum SEPTIMAM nominatis, ignovo. Tricacabo autem interrogante: Quid ergo ex sex Sanctis Oecumenicis Synodis abrogavimus? Respondit Sanctus: An non in sacris templis sex Sanctæ Synodi congregatae sunt? prima Nicæa in templo Sanctæ Sophiae: secunda Constantinopoli, in templo Sanctæ Irenæ: tertia Ephesi in templo Theologi (idest S. Joannis Evangelistæ): quarta in nostra Chalcedonensi Metropoli, in templo celeberrima Euphemia: quinta iterum & sexta, Constantinopoli, illa in templo S. Sophia, hæc in sacro Palatio, in ea parte qua Trullus dicitur, quam nos Octium vocamus. Annon in illis omnibus templis imagines sculptae erant, quas Patres approbaverunt, & adorare? dic Episcopo. Quo faciente ita se rem habere, Justus sublatis ad oculum oculis, magnoque gemitu e corde emisso, extensis manibus dixit: Si quis Dominum nostrum J. C. in imagine secundum humanitatem circumscriptum non adorat, anathema sit, &

Pseudo-Synodus dicta Septimum Oecumenicam Concilium.

Nomen Sanctus, aufertur a Sanctis.

PAGIUS XIX. Synodus contra sacras Imagines contraria Synodis Generalibus.

stis, Sanctum concilium coegistis? o singularem absurditatem!

Jam qui Oecumenicum illud Concilium vocari queat, quod nec Romanus Antistes, (citra cujus auctoritatem nullo modo fieri potest, ut res Ecclesiasticæ ad normam redigantur) gratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus? Ubina eorum libelli sunt? Aut quinam per diversa loca Missi sunt, quibus falsum vestrum concilium confirmaretur, ut hac ratione Oecumenicum censeri possit? Tum autem, quomodo Septimum dicatur, quod sex priora Concilia minime sequitur? Quid enim Septimum est, Sextum & Quintum, & ea, quæ antecedunt sequatur necesse est, ut Septimum esse queat. Cum igitur vos sex Conciliorum sanctiones abrogaveritis: quid est quamobrem concilium vestrum Septimum appelletis?

Ad quæ cum Tricacabus dixisset: Et quodnam tandem ex sex illis Conciliis decretum a nobis abrogatum est? Quid, inquit, vir sanctus: An non sex omnia Concilia in sacrosanctis templis coacta sunt? Primum nimirum in Nicæa Metropoli, atque amplissimo urbis illius templo, Secundum Constantinopoli in sancto Pacis templo, Tertium in pulcherrimo illo Theologi templo, quod in Ephesia Metropoli situm est, Quartum in sanctissima Me-

tro-
cum illis censeatur, qui clamavere, Tolle tolle, crucifige eum. Hæc Sancti libertate obstupesci illi susurrone, cum sermonem adhuc producere vellet, surgunt eumque tantum includi jubent. Ipsi autem pudore suffusi ad Imperatoris Aulam remigrarunt. Hæc occasione Actorum Pseudo-Oecumenici Concilii; accidere enim, anno DCCLXIII. ante S. Stephani Martyrium, de quo suo loco.

Baronius a num. XXXII. ad XXXVI. refert ex Actione VI. secundæ Synodi Nicæanæ Oecumenicæ defensionem Georgii Episcopi Orthodoxi, in quem Iconomachi anathema dixere, sicuti & in Joannem Damascenum, ac in Germanum Episcopum Constantinopolitanum. Hæc enim in eadem Actione de illo leguntur: Georgius autem cui patria Cyprus, civilliter in hac vita degens, Christum Deum, qui nobis suam dispensationem scriptam reliquit, imitatus, non fuit contentiosus, non clamorosus, non calumniator, non redditor conviciorum: ab aliis vexatus non minabatur, qui illum ad maxillam verberabat, exhibebat huic confestim & alteram: qui coquebat eum ad milliarii unius iter, adiecit duplum, jugum Dei a juventute portavit, optimum ratus secundum Prophetam sedere in solitudine. His subiungit Baronius: cujus autem fuerit iste Episcopus Civitatis, non dicitur. Est mentio in Menologio Basilii Imper. die XVIII. Aprilis de Georgio Episcopo Antiochiæ Pifidiæ, de quo inter alia ista: postquam diaboli consilio fuit leonemachorum hæresis exorta: & omnes Episcopi ab Imperatore jubentur Constantinopolim petere: venit & ipse, & cum antiorum cogeret Imaginum adorationem negare, nec assentiret, in exilium missus fuit, &c. Ita Ba-

XXX. Concilium non Oecumenicum, neque dicendum Septimum.

Sacræ imagines quo modo receptæ in Concilio Oecumenicis.

Joannis 19. 15.

XX. Episcopi Orthodoxi excommunicantur ab Iconomachis.

*ropolitane Chalcedonis ade, Quintum autem, ac Sextum in Palatii ade, quam *Oatum vulgo appellant in Trullo. Quid igitur? An non in omnibus hisce templis imagines pictæ erant? Quodnam autem ex prædictis Conciliis, quemadmodum vestrum, deiciendas eas, ac delendas esse censuit? Responde ad hoc, Episcopo.*
Cum autem ipse, rem ita se habere, dixisset, sublatis ad cælum oculis, ac manibus, gravique gemitu imo pectore emisso, vir sanctus alta voce exclamavit: Si quis Dominum Jesum Christum in imagine, quantum ad humanitatem attinet, circumscriptum non adorat: Anathema sit, cum istaque partem habeat, qui dixerunt:

(a) Joan. 19.

(a) Tolle, tolle, crucifige eum.
At illi ob præclaram hanc ipsius dicendi fiduciam stupore defixi: cum beata illa lingua adhibere loqui, ac veritatis hostes fortiter insectari pararet, firmissima verborum tela, tamquam sagittas in manu potentis, illi metuentes, statim eum quidem in custodiam concilii præcipiunt: ipsi autem obiecti præ pudore vultibus, ad Aulam abierunt. Percunctante igitur Imperatore, quidnam ipsi perfecissent: atque Episcopus cladem suam occultare conantibus: Victi sumus, ait Callistus Senator, o Imperator, victi sumus. Magnus enim doctrina vir ille: magnus in disputando: incomparabilis ipsius virtus est, animus intrepidus: non modo minus superior est, sed ipsam quoque mortem contemnit. Hactenus quæ ad disputationem pertinent, occasione Actorum pseudoecumenici concilii hic recitata, cum tamen post novem annos (ut diximus) acciderint.

*Ovatum

Anathema in Iconoclastas.

Vitæ recedunt ad veritatem.

PAGIUS

ronius. Verum Allatius in Diatriba de Georgii ex iisdem verbis Concilii Nicæni colligit, qui ibi laudatur, non fuisse Episcopum; sed solum, Monachum aut ad summum Hegumenum Monachorum. Quomodo enim Episcopalem titulum Epiphanius Diaconus, qui laudata verba in Concilio Nicæno protulit, prætermisisset; cum Synodus Episcopatus ejus præcipuam rationem habitura fuisset. Georgius itaque Pifidiæ in Asia Minore Episcopus, diversus est a Georgio cognomine Cyprio, quem una cum Sancto Germano Patriarcha, & Joanne Damasceno damnavit Pseudo-Synodus hoc anno celebrata. Henschenius ad diem IX. SS. mensis Aprilis, quo Sanctus Georgius Episcopus Antiochiæ in Pifidia colitur in Martyrologio Romano, (licet in Menologio Basilii Imper. inscribatur ad diem XVIII. ejusdem mensis,) recte censet Imperatorem illum, qui Episcopos omnes Constantinopolim accessit, ut tradit idem Basilii, sibi que advertentes exiliis carceribusque multavit, fuisse Leonem Armenum, qui saculo sequenti novam adversus Imaginum cultores persecutionem suscitavit. Diversus est itaque Georgius Cyprius Sacrarum Imaginum defensor sub Copronymo a Georgio Episcopo Pifidia, sub Leone Armeno in exilium missus, ideoque cavendum, ne qui in posteriori

Quæ autem dictæ sint eidem profano conventui fatanæ acclamationes post absolutam Synodum, idem auctor superius ita: Ac denique quod postremum illorum & gravissimum malum est, scelerati certe, & vinea Christi exitiosi sacerdotes, de quibus Propheta prædixit: (b) Egredisa est iniquitas a sacerdotibus Babylonis. Ac rursum (c) : Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: hi, inquam, inter sanctum, & profanum minime distinguentes, postquam e pestilentia illo confesso exurrexerunt, populum ipsum, qui post eum a recta doctrina aberrarat, manus in altum tollere jubentes, latum strepitum excitarunt, atque horrendum illud, atque magnum furorem excedens protulerunt: HODIE SALUS MUNDO, quandoquidem opera tua, o Imperator, idolis liberati sumus. O profanas linguas, quæ nefariam illam vocem emisere! quibus illud Davidis plane quadraret (d) : Iniquitatem in excelso loquuti sunt: posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum transiit in terra. Existimaverunt enim robustæ improbitatis, ac nobilis impietatis homines, se nihil magni ac præclaræ facturos, si ea loquerentur, quæ aures ferre possent, audaciaque sua modum aliquid constituerent, ac non omnium tam qui unquam fuerunt, vel futuri sunt maxime impios sese præberent. Hæc ipse.

Porro impiæ acclamationes ejusdem conventus fatanæ habentur in decreto ipsorum definitionis, ad cujus finem ista leguntur in tres præcipuos sanctos Patres ipsorum adversarios conclamata (e) : Germani, Georgii, & Manzuris sententiam

XXXI.

(b) Dan. 13. (c) Hier. 12.

Nefanda populi acclamatio.

(d) Psal. 72.

XXXII.

(e) Nicæ. 2. Conc. act. 6.

XXI.

Mortuus Burchardus Wirziburgensis.

Hoc anno Sanctus Burchardus Episcopus Wirziburgensis primus in gaudium Domini sui comitibus educitur Angelicis quarto Nonas Februarii, inquit Egilwardus, qui vitam ejus recitatam a Mabillonio Sæc. III. Benedic. part. II. conscripsit, sed cum multis anachronismis, quod ante sæculum undecimum non vixerit. Mabillonius aliam vitam ab Anonymo, quem suspicatur floruisse inenunte sæculo X. exhibet; sed in ea nec dies, nec annus ejus mortis memorantur. Cum tamen Sanctus Luidgerus in Vita Sancti Gregorii Abbatis Wirziburgensis, de Sancti Bonifacii discipulis loquens scribat: Vvighortus & Burghardus, ante Magistrum migrarunt a saculo, & Sanctus Bonifacius die V. mensis Junii sequentis Christi anni Martyrium fecerit, ac Egilwardus lib. 2. Vitæ Sancti Burchardi testatur, eum ante mortem sibi Successorem substituisse Sanctum Megingaudum, præsentibus Legatis Pippini Regis, nec non & Maguntini Metropolitani Lulli, postea Episcopatum abdicasse, & assumtis sex tantum Monachis secessum petiisse, ubi non multo post animam Deo reddidit, liquet S. Burchardum non alio, quam currenti anno vita functum esse; non recte Mabillonium citatum mortem ejus cum an-

riam minus rectam vos dispulistis : Germano bilingui, ac animo duplici adoratori lignorum, anathema. Georgio consentienti illi, & falsario paternorum dogmatum, anathema. Manzuri ignominioso, & Sarraceno, anathema. Doctore impietatis, ac perverso interpreti divinae scripturae Manzuri, anathema. Trinitas hos tres abtulit. Ita de his perfridi, quos refellens Orthodoxos antagonista in Nicæno Concilio ista de his : Deus illos in abditum vultus sui abscondit, & a conturbatione hominum protegit illos, & a contradictione linguarum liberavit eos : nam ut faces in Ecclesia resplenderent. Germanus enim in litteris sacris eruditus fuit, & velut Samuel a puero Deo dicitur, divinis Patribus semper adhaesit : quare dialogis illius, qui per totum terrarum orbem vulgati sunt, par est acquiescere : altitudo enim Dei in ore illius, & enses ancipites in manibus illius scindentes eos, qui Ecclesiastica traditioni adversantur.

De S. Germano.

XXXIII. De S. Georgio Cyprio.

PAGIUS

no DCCL. alligasse; & Cointium, qui hoc anno mortem ejus consignavit, perperam scripsisse Burchardum anno DCCL. ut ibidem videre est num. LVI. & seqq. Episcopatum dimissit. Cum enim Sanctus Lullus anno tantum superiori Sancto Bonifacio in Episcopatum Moguntinensem successerit, idque post diem XII. mensis Martii, ut ex dictis ibidem constat, neque ejus abdicatio, neque ejus mors ante eum Christi annum contingere potuere. Mabillonius & Cointium Marianus Scotus in Chronico & Trithemius in Viris illustribus Ordinis Sancti Benedicti, qui Burchardi Pontificatum novem annorum spatio circumscribunt, decepti. Hinc enim alter eum an. DCCL. demortuum, alter vero eo anno Episcopatum dimississe, & triennio post vitam cum morte commutasse intulere. At cum Burchardus exante anno DCCXLI. aut sequenti ineunte Virziburgensis seu Herbipolitanus Episcopus dictus fuerit, ut tam Mabillonius, quam Cointius scite statuerunt, manifestum est Marianum & Trithemium falsos esse, & Burchardum duodecimum saltem Sedis annum inchoasse. Baronius anno DCCXCI. num. VII. mortem ejus recitat, ab Egilvardo in errorem illum inductus.

XXII. Reliquias S. Kiliani & Sociorum transfulit.

Burchardus Reliquias Sanctorum Kiliani & Sociorum ejus Martyrum transtulit, ut suo loco ostendimus, & duas basilicas in ejus honorem construxit, ac Coenobium, quod nunc Monasterium S. Burchardi appellatur, cum in sua fundatione vocatum fuerit Monasterium Sancti Andreæ Apostoli. Colitur Herbipoli die XIV. Octobris, ad quem etiam diem inscriptus est Martyrologio Romano, ubi Baronius

ram : qui cogebat eum ad milliarii unius iter, adjecit duplum, jugum Dei a juventute portavit, optimum ratus secundum Prophetam sedere in solitudine. Cujus autem fuerit iste Episcopus civitatis, non dicitur. Est mentio in Menologio Basilii Imp. die xviii. Aprilis de Georgio Episcopo Antiochiæ Pisiadæ, de quo inter alia ista : Postquam diaboli consilio fuit Iconomachorum hæresis exorta : & omnes Episcopi ab Imperatore jubentur Constantinopolim petere : venit & ipse, & cum Sanctorum cogeretur imaginum adorationem negare, nec assentiretur, in exilium missus fuit, &c. Pergit defensor :

Joannes vero, qui ab illis Manzur contumeliose nominatur, cunctis relictis cum Matthæo Apostolo, Christum sequutus est, longe majores divitias, quam sunt Abraham, existimans contumeliam pro Christo : maluitque cum populo Christi affligi, quam temporariam in peccato voluptatem. Ipse igitur cruce sua sublata pro Christo, Christi que caris, Deum secutus est & ex Oriente per Christum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena offundebatur regione vaniloquentiam, & eum, qui contra Dei Ecclesiam instructus est apparatus, rabiosam infantiam. Sed hanc triumphans ubique exhortatorie, & consolabiliter vitam duxit : in Ecclesiis enim veterem conue-

XXXIV. De S. Joanne Damasceno.

XXXIII. Obitus Cuthredi Regis Saxonum Occidentaliæ.

XXIV. Obitus S. Hucberti Episcopi Leodiensis.

XXV. Mortur Abdalla Califa.

in Notis perperam asserit, eum consecratum fuisse Episcopum a Zacharia Papa, sedisse annos XL. & obiisse anno Domini DCCXCI. quæ accepit ab Egilvardo, qui in tribus illis capitibus, sicuti, & in quibusdam aliis, fœde erravit, ut nunc inter omnes convenit.

Huntindoniensis lib. 4. pag. 34. narrata insigni victoria, quam Cuthredus Occidentaliæ Saxonum Rex de Etheibaldo Merciorum Rege, reportavit anno XIII. Regni sui ait : Anno sequenti, Cuthredus Rex magnus & excelsus, tot prosperitatibus & victoriis potitus, mortis inclementia latitiam finivit. Sigebertus, Regis prædicti cognatus successit ei; sed brevi tempore Regnum tenuit. Nam ex Præcessoris sui eventibus tumefactus & insolens, etiam suis intolerabilis fuit. Subdit Huntindoniensis, Sigebertum Regem in principio secundi anni Regni sui unanimi consensu expulsum fuisse a Regno, & Rinevulfum seu Kenulfum juvenem egregium de stirpe Regia electum in regem, & non multo post Sigebertum a porcario quodam interfectum. Cuthredi Regis mortem etiam hoc anno consignat uterque Chronographus Saxo ideoque Kenulfi initium ab anno sequenti repetendum.

Baronius num. XII. narrat mortem S. Hucberti Episcopi Leodiensis, sed in Appendice ad præsentem annum, hanc opinionem jure merito retractavit, ejusque mortem ad annum DCCXXVIII. retraxit, quam tamen ad annum DCCXXVII. pertinere, eo Christi anno ostendimus.

Elmacinus lib. 2. Hist. Sarrac. testatur, Abdallam Saffabum Saracenorum Califam obiisse anno Arabum CXXXVI. die Salis decimo tertio Julii.

Juetudinem diligenter conservandam monuit : pacificam quoque illarum compositionem, & statum, quem etiam Dominus discipulis suis in signum, quo cognoscerentur, quod essent sui discipuli, dedit, dicens : Pacem meam relinquo vobis, conservare, & roborare studuit. Hos igitur venerabiles, & dignos fide viros in Ecclesia Catholica probatos illorum seditionis scophantia ferre non potest, &c. Et plura alia in detestationem ipsorum.

XXXV.

His igitur blasphemis, & contumeliosis in Deum & Sanctos ter miseri homines Synodum absolventem, quam (ut dictum est) Septimam Oecumenicam appellarunt. Perseverasse autem, ut idem pseudoconcilium ab eis diceretur, Septima Synodus : Acta verè Septimæ Synodi, dictæque Nicænæ secundæ confirmant, quod plerique ignorantibus cum audierunt ab Orthodoxis Septimam commendari Synodum, putantes hanc ipsam esse hæreticam, scandalum passi sunt. Sed de his suo loco inferius.

(4) Conc. Nicæ. 2. Act. 3. Septima pseudofynodus damnata.

Accipe modo quæ de damnatione hujus Septimæ Synodi a diversis ponuntur, atque in primis quæ Orthodoxi Orientales habent in libello eidem secundæ Nicænæ oblato his verbis (a) : Precamur vestram sanctitatem, ut bono animo eos recipiatis Legatos. Habebitis enim trium Apostolicorum Throno-

PAGIUS

Dulbuggia, ideoque currentis Christi anni die nona Junii, quæ Dominicalis fuit, postquam imperasset annos quatuor & menses novem, ut habet idem Elmacinus. Hunc excepit Abugiasar Almansor frater ejus, XXIII. Saracenorum Califæ. Porro Abdalla primus Califæ fuit familia Abbasidarum, e qua plures alii prodierunt.

XXVI. Finis Chron. Isidori Pacensis.

Isidorus Episcopus Pacensis primus ex quinque veteribus Regum Hispaniæ Scriptoribus, a Sandovallo anno MDCXV. publicatis, ideo a Baronio non visis, hoc anno Chronicon suum absolvit, ut ostendit clausula ab eo ad finem Operis sui subiuncta : sunt igitur ab exordio mundi usque ad Bram septem septingentesimam novagesimam secundam anno Imp. Const. X. &c. feliciter usque ad præsentem Christi annum quem Præful optimus, sed Chronologiæ Imperatorum, etiam qui suo sæculo vivere parum peritus, male copulat cum anno Constantini Copronymi X. quem ait Leoni Isaurico patri successisse anno Eræ Hispaniæ DCCLXXXII. qui Christi est septingentesimus quadragesimus quartus. Quare miror, Marcum in Historiæ Bearnæ lib. 2. cap. 1. & seqq. asserere hoc in Chronico temporum supputationem valde exactam esse, sed aliquos errores Librariorum culpa in illud irrepsisse. Isidorus enim non tantum Imperatorum; sed etiam Calipharum, eorum præsertim qui ante Hispaniarum invasionem vixere, annos plerumque perperam collocavit. In Codice Mazarineo, a me sæpe laudato, aliæque ejus Chronici correctiones exhibentur, sed paucissimæ quæ ad Chronologiam spectent, argumento hos errores illi attribuentur. Illud tamen Opus magni faciendum; cum

rum concordem sententiam, & continentem concordiam. Qui sane sex generales Synodos ante habitas una voce prædicant : Aliam autem illam, quam Septimam dicunt, non modo non recipiunt, sed uno animo, & voce detestantur, utpote quæ ex hæresi contra Apostolicam, & Patrum traditionem sit congregata, non aliam ob causam, quam ut sacrosanctas, & venerandas imagines subvertat. Hæc Orientales in dicto Nicæno Concilio, in quo omnium Episcoporum sententia ejusmodi Synodus dicta Septima, & Oecumenica condemnata est. Sed longe ante his ipsis ferme diebus, a primario Catholice Fidei Antistite Stephano Papa fuit ipsa penitus condemnata, anathematique subiecta.

Etenim omnia, quæ Constantinus Imperator contra sacras imagines est operatus, Stephanum Romanum Pontificem irrita reddidisse, monuisseque litteris Imperatorem, ut ab errore desisteret (quod & fecerant prædecessores) testatur Hadrianus Romanus Pontifex in epistola ad Constantinum, & Irenem Augustos. Dolemus tam præclara Stephani Papæ monumenta, & adeo necessaria periisse. Quibus tu putas fulminibus conatum esse sanctum Pontificem disicere molem illam, turrim Babel tam sublime erectam ab Hagiomachis tentantibus bellum inferre.

XXXVI. Stephanus Papa & alii Patriarchæ damnant pseudofynodum.

XXXVII. Cuius Urbis Isidorus fuerit Episcopus.

Auctor Episcopus professione, & testis oculus fuerit, qui ideo certius aliis Ecclesiæ Hispaniæ statum per infelicia illa tempora edocere non potest. Orditur autem ab Eræ DCCLIII. seu ab anno Christi DCCXV.

Cujus Urbis Episcopus fuerit, inter viros doctos non convenit; cum plerique velint in Antiqua Lusitania fuisse Urbes duas Pacis nomine appellatas, quarum alia fuerit Pax Julia, a Ptolomeo ac Plinio memorata; altera que Pax Augusta a Strabone lib. 3. Peraugusta, seu, ut ejus voce utar, περζαυγύστα vocata. Sandovallius & post eum Marca loco laudato, Isidorum Episcopum Pacis Augustæ fuisse sine hæsitatione pronunciant, supponuntque eam Urbem fuisse, quam hodie vulgo Badajoz Hispania appellant; cum tamen duas olim in Lusitania Urbes Pacis nomine dictas extitisse non probent. Gaspar quidem Varrerius in sua Lusitanæ Chronographia conatur ostendere Pacem Juliam & Pacem Augustam duas diversas Urbes fuisse; Verum Andreas Refendius Vir eruditissimus Epistolam dedit ad Joannem Vaseum, in qua multis argumentis docet, eandem esse Pacem Juliam Ptolomei ac Plinii cum Pace Augusta Strabonis, quibus convictus non dubito, quin Isidorus Episcopus fuerit Pacis Julię, lingua vulgari Beja dictæ, quæ cum olim eadem fuerit cum Pace Augusta, diversa omnino est ab Urbe Badajoz, & Anam Fl. in Extremadura hodierna posita, & ducentis circiter annis post Isidori mortem condita. Porro Arabes, qui in suo Alphabeto non habent nec P nec X, Pacem appellant Barba, vel Bajora, uti apud Geographum Nubiensem pag. 156. edit. Latin. L in R mutatur, ut in more Arabes habent.

caelestibus, pollentemque superbo nomine Septimi Concilii Oecumenici pseudosynodum confutare, damnare, ad nihilumque deducere? Plane declarant eventa, eam prorsus disiectam evanuisse, ut nec ulla penitus mentio de illa sit, nisi cum ab Orthodoxis legitur condemnata. Quin etiam & alios Patriarchas id ipsum praestitisse datis litteris, docent quae habet idem, qui supra Stephanus Martyr verbis istis: *Antistes autem ipsi, hoc est, Roma & Antiochia, ac Hierosolymorum, & Alexandria non modo dogma istud, ac dogmatis auctorem gravissimo odio persequuntur, sed etiam per invectivas epistolas de ipso triumpharunt, apostaram ipsum, ac Dei hostem vocantes, utpote adversus Christi imaginem male, ac pestifere concitatum.* Hec de Imperatore, cujus opere nefarium illud fuit concilium congregatum.

XXXVII. Ubi autem impietas ex ejusmodi in-

PAGIUS XXVIII. *Non nisi diu post e-* Urbem vero Badajoz vulgo appellatam saeculo decimo, ideoque longe post Isidori mortem, aedificatam fuisse, testatur Ebnalgoutia Arabs, qui prodit, sub finem vitae Amerae Mabumetic Regis Cordubensis magna dissidia inter Musulmanos Hispanos exorta. Inter alia *Abderhamanus* quidam Merovani filius & rebellium caput post aliqua certamina Ameram ad petendam pacem coegit, obtinuitque, inquit, Ebnalgoutia, ut sibi cederetur Regio territorii Urbis *Basheril* (ad Anam fluvium) ibique tribu- *is non obnoxius, & a quacumque auctoritate independens sedem figere posset, ita ut (tanquam Dominus absolutus) Urbes aedificaret; & ad oram fluvii (nempe Anae) aedificavit Batalios. Urbs Basheril, alias caput Provinciae, non amplius existit, & vicinitate Oppidi Batalios, hodie Badajoz, periisse videtur. Varreterius mox citatus scribit, Arabas, Maurosque vocare *Pacem Augustam* (hodie, inquit, Badajoz dictam) *Baxagus*. Sed summopere fallitur; non enim *Baxagus*, sed *Batalios*, Urbs unde Badajoz corruptione linguae originem trahit, vocata.*

fandis legibus robur accepit: mox iis tamquam incensis facibus armata progressa, quid intactum reliquit, quid non corruptit, & perdidit? ita ut antiquae pietatis nullibi aliquod sineret esse vestigium: tunc plane accidit, quod Joannes Damascenus (a) ait, quod sacras imagines cum ignominiosissime tractavissent, easdem in minutissimas partes comminuerent, in ignemque proicerent, & quae in parietibus erant depictae, partim aqua calida, partim calce, vel atramento obliterarent. Tunc & auditum novum sectariis nomen: nam (ut idem ait) Tymoleontes dicti sunt, quod data potestate, cum sectam furor armaverant, eos qui sacras imagines exceperant, atque salutarent, plagis & suppliciis sine modo afflicebant. Sed quae dispersio Orthodoxorum post dictam Synodum facta sit, dicemus anno sequenti.

Grassatur haereticis auctoritate Concilii.

(a) Joann. Damasc. de haereticis in fin.

Re-

Legatur Geographus Nubiensis citatus pag. 153. ubi vox illa semel & iterum memoratur. Sed non solum is Geographus; verum etiam Noweirius & Ebnalgoutia cum aliis Scriptoribus Arabibus ac Mauris illud Oppidum *Batalios* nominant; & Rodericus in Hist. Arab. cap. 47. loquens de Josepho Mauro, qui saeculo undecimo Marochianum Regnum fundavit, ait: *In Campo Zalla, quae prope Badaloz, cum Adelfonso Rege acriter dimicavit.* Hispani enim *Badaillos*, ubi nos *Batalios* pronunciant. Ex quibus tandem omnibus sequitur, non solum *Isidorum* Civitatis *Badajoz*, quae hodie Episcopalis est, Episcopum non fuisse; sed etiam Episcopos, qui in Conciliis Hispanicis, aliisque Monumentis Pacenses appellantur, non in Civitate *Badajoz*, ut *Garfias Loaysa* in Conciliis Hispaniae, alique Viri docti passim interpretantur, sed in Civitate *Boia*, quae sola *Pax Julia* & *Pax Augusta* appellata fuit, quaeque nunc Episcopali Sede non decoratur, sedisse. Quae occasione *Isidori* Episcopi *Pacensis* notanda fuerit.

(a) Exod. 15.

II. Epist. Stephani Pap. ad Pipinum Regem cum Aistulpho foedus frequent. (b) Eccl. 7.

I. R Edemptoris annus septingentesimus quinquagesimus quintus sequitur, idemque octava Indictione notatus, quo Aistulphus Longobardorum Rex foedifragus, atque perjurus, nullam habentem rationem conventorum pactorum cum Pipino Rege Francorum pro restituendis, quae ab Ecclesia Romana violenter abfulerat: hoc anno comparato exercitu ad Romanam Urbis obsidionem prope- rat, ingenti exestuans adversus Romanum Pontificem odio, quod ejus causa Pipinus in Italiam descendisset, bellum gessisset, vicissetque & ad ea restituenda Romanae Ecclesiae promittere coegisset. Furens itaque animo, spirantque vindictam, ad ruinam Urbis, & excidium sanctae primariae civitatis advenit. Dixit inimicus (a) *persequar, comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea, evaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* De his aduri, res ipsas, quo gestae sunt ordine, referemus. Simulac igitur Pipinus cum exercitu est regressus in Gallias, Aistulphus solutus timore, nec glebam quidem eorum quae abstulerat, reddere voluit Romanae Ecclesiae, quam & novis exagitare vexationibus coepit. Ita videns, & patiens Stephanus Papa, mox legationem misit ad eundem Pipinum Francorum Regem, cui & has etiam litteras dedit ex Vaticana Bibliotheca depromptas, his verbis: *Dominus excellentissimus filius Pipino Regi, & nostro spiritali compatri, seu Carolo, & Carolomanno Regibus, & utrisque Patriciis Romanorum, Stepbanus Papa.*

Providi & sapientissimi Salomonis propheta ita fertur assertio (b): Nomen bonum super misericordiam. Nomen quippe bonum est, fidem, quam quis pollicitus fuerit, immaculato corde, & pura conscientia custodire, & operibus im- Ann. Eccl. Tom. XII.

plere. Nomen enim bonum est, totis viribus ad exaltationem sanctae Dei Ecclesiae, per quam & salus Christianorum existit, decernere. Bonum enim inter omnes gentes de vobis exiit nomen, si operibus fuisset impletum. Redemptor namque noster misericors & multum miserator Dominus, illis propitiator existit, quos omnino tota mentis integritate fideles, & defensores sanctae suae Ecclesiae cognoverit. Qualis remuneratio aut merces sub caelo existimanda, & coequanda est ad eam, quae pro defensione Dei Ecclesiae, & donus beati Petri est rependenda? Ideo namque excellentissimam, & Deo protectam bonitatem vestram super turbas populorum, & multarum gentium, idem Rex Regum, & Dominus dominantium salvos vos instituit, ut per vos sanctae Dei Ecclesiae exalteretur. Potuerat namque alio modo, ut illi placitum fuisset, sanctam suam vindicare Ecclesiam, & justitiam sui Principis Apostolorum exigere. Sed quia mentem, & conscientiam vestram, a Deo protecte spiritualis compater, & dulcissimi filii, probare voluit: ideo nostram infelicitatem ad vos pervenire praecipit.

Tradidimus enim corpus, & animam nostram, in magnis laboribus viam spatio- sissimam & longinquam provinciam, valde fisti in vestra fide, per Dei nutum illuc profecti sumus, afflicti nive, & frigore, aestu, & aquarum inundatione, atque validis fluminibus, ac atrocissimis montibus, seu diversis periculis. Etenim dum vestris mellissimis obtutibus praesentati sumus, omnes causas Principis Apostolorum in vestris manibus commendavimus. Quandoquidem inspirati a Deo, aures petitionibus nostris accommodare dignati estis: & vos beato Petro polliciti estis ejus justitiam exigere, & defensionem sanctae Dei Ecclesiae procurare, ut H h h h &

III. Stephani Papae la- borcs.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6248. SAC. VIII. Anno Erae Hispan. DCCXCIII. Anno Hegirae CXXXVIII. inchoato die 15. Junii fer. 2. A.C. 755. I.

○ 8. E. D 15. P. 6. April. Indict. 8. JESU CHRISTI 755. STEPHANI II. PAPAE 4. CONSTANTINI COPRONYMI 36. & 15. LEONIS IV. 5.

Num. I. ad IX. Fulradus Abbas Monasterii S. Dionysii & Hieronymus Pippini Regis fratres, qui anno elapso exeunte Stephanum II. Romam usque comitati sunt, in Franciam rediere cum litteris in Codice Caro-

lino num. VII. recitatis per quas apud Pipinum, Carolum & Carolomannum, Reges Francorum ac Patricios Romanorum, questus est, quod Aistulphus Langobardorum Rex promissis minime staret, nihilque cum Ecclesiae Romanae tum Reipublicae Romanorum reddidisset. Literarum inscriptio est. *Dominus Excellentissimus filius, Pippino Regi & nostro spiritali Compatri, Carolo & Carolomanno item Regibus, & utrisque Patriciis Romanorum, Stepbanus Papa.* In Epistola haec inter alia de Aistulfo scribit: *Antiquus humani generis hostis diabolus ejus perfidum invade cor, & quae sub vinculo sacramenti affirmata sunt, irrita facere visus est. Nec enim unius palmi terra spatium Beato Petro, Sanctaeque Dei Ecclesiae vel Reipublicae Romanorum reddere passus est. Tum Pippinum, filioque ejus rogat, ut omnia Ecclesiae reddi studeant, neve nequissimi Regis vel* ejus

& vere fideles Deo, pura mente pro defensione Ecclesie Dei properastis ad dimicandum. Sed omnipotens Dominus, qui conterit bella ab initio, qui superbos humiliat, & humiles exaltat, illico * justitiam beati Petri vestrae bonitati, & omnibus Christianis demonstravit: & tale praesulgidum miraculum ostendit, quale omnino gloriosum est referendum. Illi enim inimici Dei, & sanctae Ecclesiae, qui in sua ferocitate confidebant (a), veloces pedes habentes ad effundendum sanguinem, super brevem numerum populi vestri irruerunt; & ita per manum beati Petri omnipotens Dominus victoriam vobis largiri dignatus est, ut illi, qui innumerabiles existerant, a paucis hominibus fuissent interempti; & humiliati sunt ipsi inimici beati Petri usque ad terram, & ita timorem & tremorem in illis Dominus immisit per intercessionem beati Petri, ut ad nihilum decederent. Non enim gladius hominis, sed gladius Dei est, qui pugnat.

IV. Videns namque suam deceptionem * iniquus Aistulphus Rex, cum suis a Deo destructis iudiciis per blandos sermones, & suaves, atque sacramenta illuserunt prudentiam vestram, & plus illis falsa dicentibus, quam nobis veritatem asserentibus credidistis. Magno namque dolore & tristitia, excellentissimi filii, cor nostrum repletum est. Cur minime bonitas vestra nos audire voluit? Omnia denique, quae per Dei visionem vobis locuti sumus, veraciter ediximus, & jam patefacta sunt, ut facta ipsa demonstrant. Etenim sicut primus Christianitati vestrae ediximus, iniquus Aistulphus Rex, ingressus in eius perfido corde diabolo, omnia, per sacramentum quae beato Petro per vestros Missos restituenda promisit, irrita fecit, & nec unius palmi terrae spatium beato Petro reddere voluit. A die enim illo, quo a melliflua bonitate vestra separati sumus, tantum nos affligere, & tribulare visus est, quantum non potest os hominis enarrare. In magna namque despectione sanctam Dei Ecclesiam, & nostram humilitatem, & vestros Missos habere visus est. Quia etiam & ad propriam nostram animam auferendam mala ejus imperatio, & summissio facta est. Quid multa dicimus? tantum nos tribulavit,*

PAGIUS ejus Missorum dolosis verbis fidem adhibeant. Sed haec Epistola sub finem anni superioris scripta; Kalendis enim Januarii praesentis Christi anni Aistulfus Longobardorum Rex Romam obsidione cinxit, & ante eam obsidionem Fulradus in Franciam venturus, viae se se commiserat. Romam autem Kalendis Januarii obsessam fuisse, docet ipsemet Stephanus II, in literis a Baronio num. XI. recitatis, in quibus ait Stephanus: Et jam quia nullum augmentum nobis factum est, & in istis Januarii Kalendis cun-

quia etiam, si dici potest, & ipsi lapides pro nobis ferent. Tamen omnia vester consiliarius * Fulradus presbyter & Abbas, una cum suis sociis, si Deum pro oculis habent, vobis enarrare possunt. Non enim jam reddere, ut constituit, propria beati Petri voluit: sed etiam scamaras atque depradationes, seu devastationes in civitatibus, & locis beati Petri facere sua imperatione non cessavit, nec cessat.

Oblitus quippe est Domini, qui fecit eum, & fidem Christianam transgressus est. Quomodo ulterius credendus est aut ipse, sive ejus consentanei, cum in tanta Dei mysteria sacramenta praebuerunt, & noluerunt observare? Vere enim omnia vobis praediximus de ejus impii Regis falsitate & mendacio. Et quemadmodum diximus, manifestata sunt vobis, & perjurium ejus declaratum est. Pro quo peto vos, excellentissimi, & a Deo protecti filii, & nimis obsecro, doleat vobis pro sancta Dei Ecclesia, & beati Petri causa; & quae per donationem beato Petro offerenda promissistis, ei possidenda contradere debeatis. Memento, & semper in vestris praecordiis firmiter tenete, quod promissistis eidem Janitori Regni caelorum, Nulla jam vos seducat suasio, aut acceptilatio. Considerate quam fortis existit exactor idem Princeps Apostolorum beatus Petrus. Videte, omnia quae ei promissistis, & per donationem offerenda polliciti estis, contradere festinate, ut non lugeatis in aeternum, & condemnati maneatis in futura vita. Vita enim hujus mundi brevis est, & sicut umbra declinat, & sicut vestimentum inveterascit. Illam vitam aeternam, quam vobis beatus Petrus pro sua causa & justitia promisit, tota mente, & integro corde quaerite.

VI. Decertate, bonum opus, quod coepistis, implere: & quae per donationem manu vestra confirmastis, protectori vestro beato Petro reddere festinate. Quoniam scriptum est (b); Melius non vocere, quam vocere, & votum non reddere. Sciatis enim, quia sicut chirographariam vestram donationem Princeps Apostolorum firmiter tenet, ita necesse est, ut ipsum chirographum expleatis: ne, dum justus judex ad judicandum vivos, & mortuos, & saeculum per ignem advenerit in futuro judi-

ctus ejusdem Longobardorum exercitus e Tuscia partibus in hanc Civitatem Romanam conjunxerunt, & resederunt juxta portam beati Petri, atque beati Pancratii & Portuensem. Baronius quidem in margine loco, Januarii, reponit, Junii, sed contra fidem Codicis Carolini, ubi haec Epistola est ordine IV. & contra tenorem Epistolae VI. ejusdem Codicis Carolini, scriptae a Stephano II. suo & omnium Romanorum in afflictione positorum nomine eidem Pippino ejusque filiis Carolo & Carolo.

dicio, idem Princeps Apostolorum idem chirographum demonstrans nullam habere firmitatem, districtus cum eo faciatis rationes: sed magis explete quod promissistis velociter, ut iterum vitam aeternam, quam ab ipso Principe Apostolorum promissam habetis, possideatis. Conjuro vos, excellentissimi & a Deo protecti filii, per Deum omnipotentem, qui continet omnia sua potentia, & per sanctam ejus Matrem gloriosam semper Virginem Mariam Dominam nostram, atque per Virtutes caelorum, & per beatos Principes Apostolorum Petrum & Paulum, atque per tremendum judicii diem ubi omnes constructe ad reddendam de nostris factis rationem assistere habemus, ubi nulla est ingeniosa excusatio: velociter, & sine ullo impedimento, quod beato Petro promissistis per donationem vestram, civitates & loca, atque omnes obsides, & captivos beato Petro reddite, vel omnia, quae ipsa donatio continet. Quia ideo vos Dominus per humilitatem meam, mediante beato Petro, unxit in Reges, ut per vos sancta sua exaltetur Ecclesia, & Princeps Apostolorum suam suscipiat justitiam.

VII. Magnum desiderium est in nostro corde vestros mellifluis vultus aspicere, & de vestra jucunditatis laetitia gaudere, juxta quod sapientissimus ait Salomon (a): Per vicos & plateas quaesivi quem dilexit anima mea. Et certe quos dileximus, per Dei justitiam invenimus, & quos desideravimus, amplexi sumus: pro quo diffusa est super vos benedictio, & gratia beati Petri, ut Domini fuit provisio. Quod nullus de vestris parentibus Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Iomanno, nec non Episcopis, Abbatibus, Presbyteris, Monachis, Ducibus, Comitibus, ceterisque Francis, in qua idem dicitur, & dies Kalendarum Januarii discrete etiam exprimitur. Has secundas literas, quia ab iis quae Pippino Regi datae sunt, diversa non continent, praetermisit Baronius.

II. Porro Stephanus Papa in laudatis literis, quas Fulrado Abbati consignavit, Pippinum spirituales suum compatriem vocat, idque non infrequenter in aliarum Epistolarum inscriptione ac contextu facit; quin & ipsos Pippini filios Carolum & Carolomannum spirituales suos filios, eorumque matrem Bertradam spiritalem suam commatrem in Epistola ad eundem Pippinum, quae ordine VIII. est in Codice Carolino, appellat; cujus rei ratio alia esse non potest, quam quod Stephanus II. Carolum & Carolomannum e sacro fonte levaverit, cum anno superiori in Francia esset. Quare falluntur, inquit Coitium anno DCCLIV. numero LVIII. qui Carolum apud Moguntiam a Bonifacio illius Civitatis Archiepiscopo baptizatum esse volunt. Non dubitandum vero, quin Carolus & Carolomannus a Stephano prius e sacro fonte levati fuerint, quam in Reges uncti. Nota denique Stephanum in literis, de quibus hic agimus, apud Pippinum ejusque filios Carolum & Carolomannum conqueri, quod

meruit suscipere, vos suscepistis: & Princeps Apostolorum praeter ceteris Regibus, & gentibus vos suos peculiare faciens, omnes suas causas vobis commisit: Et vos reddetis rationem Deo, quomodo pro justitia ipsius Janitoris Regni caelorum decertaveritis. Cunctus namque noster populus Reipublicae Romanorum magno dolore, & amarissimis lacrymis una nobiscum tribulatur, pro eo quod cum ad tam longam, & spatiosam provinciam properavimus, & praeter fastidio validi itineris caro nostra minuta est: sic vacui, & infructuosi sine effectu justitiae reversi sumus. Atamen nos infelices juxta Dominicum praecceptum egimus, & omnes causas beati Petri vobis commendavimus: Et vobis pertinet hoc sive ad peccatum, sive ad mercedem. Nam & omnes gentes ita firmiter tenebant, quod beatus Petrus nunc per vestrum fortissimum brachium suam percepisset justitiam: & factum non est, & in magno cordis stupore de hoc omnes evenerunt.

VIII. Sed peto excellentissimam bonitatem vestram, ut vituperium hoc a gentibus extollatis: & omnibus fidem vestram operibus ostendite, eo quod fides, ut scriptum est, sine operibus otiosa est. Cum (b) Jacobus. quae enim fiducia, aut fortitudine ad expugnandos inimicos vestros pergere potestis, si justitiam beati Petri, ut promissistis, & initiastis non perfeceritis? Si enim ut coepistis, operibus adimpleveritis: eritis semper victores, & fortissimi super vestros inimicos, & praesens Regnum per multorum annorum spatia cum bona possidebitis fama, & vitam percipietis aeternam. H h h h 2 nam.

Aistulfus Longobardorum Rex, nec unius palmi terrae spatium Beato Petro sanctaeque Dei Ecclesiae, vel Reipublicae Romanorum reddere passus est, etsi illi propria voluntate, per Donationis paginam Beato Petro, sanctaeque Dei Ecclesiae & Reipublicae, Civitates & loca restituenda confirmavit. Ex illis enim verbis, uti & ex vagiis Anastasii, liquet anno superiori cum ventum est ad pacem, legem hanc Aistulfo fuisse impositam, ut ablata cum Ecclesiae Romanae, tum Reipublicae Romanae restitueret, non vero Imperio Romano, ut perperam eum explicat Coitius anno DCCLIV. num. LXXX. quod ante Coitium ita interpretatus fuerat Marquardus Freherus in Corpore Francicae Historiae veteris & sincerae, Hanoviae anno MDCXIII. typis dato. In margine enim Auctoris secundae Appendicis ad Continuationem Fredegarii pro Reipublica Romana, Imperium reponit. Sed hac de re infra.

III. Fulradus Abbas & Hieronymus Pippini Regis frater in Franciam reversi sunt ante Romanam obsidionem, sed post eorum reditum Aistulfus Rex statim per Scameras, sive exploratores, perque depradationes seu devastationes, Stephano II. molestum se se exhibuit. Qua re motus Stephanus literas, quae num. IX. leguntur in Codice Carolino & recitantur a Baronio num. II. & seqq. per Williharium

* victoriam

(a) Psal. 33.

IV. * deest in alio exemplari.

De Aistulphi perfidia.

* ut

* Fulradus

V.

VII.

(a) Cant. 3.

VI.

(b) Eccl. 4.

VIII.

(b) Jacobus.

III. Sed haec superioris anno gesta.

nam. Tanto operi direximus ad vos Vni-
lbarium reverendissimum, & sanctissimum
fratrem, & Coepiscopum nostrum & fide-
lem, qui vobis omnia de nostra tribula-
tione, & causa beati Petri proprio ore
enarrat. Cui in omnibus credere debeatis,
& exitum bonum in causa beati Pe-
tri ponere. Incolumem excellentiam ve-
stram gratia superna custodiat. Bene va-
lete. Hactenus litteræ Stephani Papæ ad
Pipinum Regem, & filios ejus.

IX.

Sed quid præterea Aistulphus post hæc ?
Non solum negavit perfidus reddere, quæ
erant Ecclesiæ, sed & quæ reliqua es-
sent, est conatus invadere, studens to-
tis viribus & ipsa potiri Urbe, si licuis-
set: cujus rei gratia, ut hoc perficeret,
ex omnibus gentibus sibi subditis præ-
validum comparavit exercitum, atque
exæstiuans furore barbarico, ad obsidio-
nem properat Urbis. Id quidem ex lit-
teris, ab eodem Stephano ad ipsum Pi-
pinum tunc scriptis, paulo post hic re-
citandis, apparet. De ipsa autem Urbis
obsidione, quæ Anastasius habet, primum
hic describamus, qui ait: Post aliquan-
ta temporum spatia furore vehementi re-
pletus adversarius ille, & suæ animæ ini-
micus Aistulphus Deo sibi contrario, quæ
promiserat minime adimplevit; sed etiam
generalem faciens commotionem, cum uni-
verso Regni sui Longobardorum populo
contra hanc Romanam advenit Urbem,
quam per trium mensium spatia obsidens,
atque omni circumdatus parte; quotidie e-
am fortiter expugnabat; omnia extra Ur-
bem posita ferro, & igne devastans, at-
que funditus demolitus consumpsit immi-
nens vehementius idem pestifer Aistul-
phus, ut hanc Romanam capere posset Ur-

Roma ob-
fessa ab
Aistul-
pho.

PAGIUS

rium seu Wilearium Numentanum Episcopum
ad prædictos Reges mox deferendas curavit.
Earum inscriptio est: *Domnis Excellentissimis*
filii Pippino Regi & nostro spiritali compatri,
seu Carolo & Carolomanno item Regibus, &
utrisque Patriiciis Romanorum, Stephanus Papa.
Quando enim Stephanus Papa Pippinum ejus-
que filios Carolum & Carolomannum Reges
inunxit, Patricius Romanorum dixit, ut lau-
data verba insinuant, ut tradit Annalista Me-
tensis ad annum DCCLIV. *Ordinavit* (scilicet
Stephanus) *secundum morem Maiorum unctione*
sacra Pippinum piissimum Principem Francis in
Regem, & Patricium Romanorum: & filios ejus
duos felici successione Karolum & Karlomanum eod-
dem coronavit honore. In ipsis literis refert Ste-
phanus Aistulphum Regem, quæ restituenda
promiserat, irrita fecisse, additque: *Mementote*
& semper in vestris præcordiis firmiter tenete,
quod promissistis eidem Janitori Regni Calorum.
Nulla vos seducat suasio aut acceptilatio, &c.

NOTÆ

[1] Obsidionem hanc ad annum sequentem revocandam esse ex iis quæ in Nota ad eundem
annum conferemus planum fiet. MANSI

bem. Nam & multa corpora Sanctorum
effodiens eorum sacra cœmeteria, ad ma-
gnam animæ suæ detrimentum abstulit.

X.

Hæc ita impie ab eodem Aistulpho
gesta quanto citius sæpe dicti Francorum
imotuerunt Regis in aures. Sed & bea-
tissimus Pontifex per * marinum iter suos * mariti-
ordinans, ad eum in Franciam dirigit
Missos una cum quodam religioso viro
Vvarnerio nomine, qui ab eodem Franco-
rum Rege huc Romam directus fuerat, &
cuncta, quæ gesta sunt, & quæ crudeli-
ter tyrannus ille peregit Aistulphus sub-
tili fictione, suis Apostolicis relationibus
sæpe fato Christianissimo, & Dei cultori
Pipino Francorum intimavit Regi, adju-
rans eum fortiter, firmiterque sub
vina diei iudicii obtestatione, ad cuncta,
quæ beato Petro pollicitus est, adimplen-
da. Extant ipsæ litteræ datæ quinqua-
gesimoquinto obsidionis die, ut in eis ap-
paret; quæ sic se habent:

Domnis excellentissimis, Pipino, Caro-
lo, & Carolomanno * tribus Regibus, & * deest in
nostris Romanis Patriiciis, seu omnibus alio ex-
Episcopis, Abbatibus, presbyteris, & mo- emplari
nachis, seu gloriosis Ducibus, Comitibus, epist. Ste-
vel cuncto exercitui Regni & provinciæ phani
Francorum, Stephanus Papa, & omnes E- Pap. data
piscopi, presbyteri, diaconi, seu Duces, tempore
Chartularii, Comites, Tributantes, obsidionis
& universus populus, & exercitus Roma- urbis.
norum, omnes in afflictione positi.

XI.

Quanta luctuosa & amarissima tristitia
circumvallati, quantaque anxietate atque
angustia coartati sumus; & quantas
crebrescentibus continuis malis, oculi no-
stri distillantibus profundant lacrymas:
credimus quod & ipsa omnium elemento-
rum segmenta enarrent. Quis enim harum
tri-

Cum vero Stephanus in iis literis obsidionis
Romanæ non meminisset, ut postea meminit
in aliis hoc anno datis, manifestum est eas ad
annum superiorem exeuntem pertinere. In lau-
datis enim literis ordine IV. memoriam victo-
riæ celestis auxilio nuper ad Clusas, sive an-
gustias Alpium reportate refricit, nec diffi-
mulavit Pippinum, ne promissis Aistulphi Regis
fideret, a se, qui dolos illius probe noverat,
frustra monitum, ipsumque Langobardorum
Regem erga Romanam Ecclesiam & populum
Romanum discessu Fulradi Abbatis iniquiorem
factum. Præterea, ut videre est apud Baro-
nium num. III. & seq. queritur Stephanus II.
de Scameris ab Aistulfo Rege missis, qua voce
Ducangius in suo Glossario dicit, intelligi
prædonas vel exploratores, quod variis excem-
plis ostendit.

IV.

A num. IX. ad XXIX. Roma Kalendis Ja-
nuariis hujus Christi anni obsessa [1], Stephanus
Papæ Legatos de servandis pactis subito ad
Ai-

tribulationum conspector non luceat? Quis
auditor harum nobis inbarentium calamita-
tatum non ululet? Quamobrem cujusdam
bonæ mulieris Susanna pudicæ verba lo-

(a) Dan. quatur (a): Angustia nobis undique,
13. & quid agamus ignoramus. O Christia-
nissimi, ecce venerunt nobis dies angustia,

præsto sunt dies stertus & amaritudinis:
quando, quod timebamus a Longobardis,
evenit. Pro quo angustiati, afflicti, &
ex omni circumquaque parte circumdati
ab eorum nequissimo Aistulpho Rege, &
gente, cum propheta Dominum deprecantes
dicimus (b): Adjuva nos Deus salu-
tarius noster, & propter honorem nomi-
nis tui libera nos. Et rursum (c): Ap-
probende arma & scutum, & exurge in
adjutorium nostrum. Ecce enim cognitum
habeas, quomodo passis fœdera a præfato
impio Aistulpho Rege, & ejus gente
dissipata sunt; & qualiter nihil jun-
cta, ut constituit, & per vinculum sacra-
menti confirmatum est, valimus impe-
trare. Et jam quia nullum augmentum
nobis factum est, & in ipsis * Januarii
Calendis cunctus ejusdem Longobardorum
exercitus e Tuscia partibus in hanc ci-
vitatem Romanam conjunxerunt, & re-
federunt, juxta portam beati Petri,
atque beati Pancratii, & Portuensem.

(b) Psal. Ipse vero Aistulphus cum aliis exerci-
78. tibus conjunxit ex alia parte, & sua
(c) Psal. fixit tentoria juxta portam Salariam,
34. & ceteras portas. Et sæpius nobis dixe-
rit: Aperite mihi portam Salariam, &
ego ingrediar civitatem: & tradite mihi
Pontificem vestrum, & patientiam ago in
vobis. Sin minus videte, ne muros ever-
teas, uno vos gladio interficiam, & videam,
quis vos eruere possit de manibus meis.

Sed & Beneventani omnes generaliter
se in hanc Romanam Urbem conjungentes,
refederunt juxta portam beati Joannis,
& beati Pauli Apostoli, & ceteras istius
Romanæ Urbis portas. Et omnia extra
portam prædia longe, lateque ferro, &
igni consumpserunt: domos omnes comburen-

tes pene ad fundamenta destruxerunt,
Ecclesias Dei incenderunt, & sacratissimas
Sanctorum imagines in ignem proicientes,
suis gladiis consumpserunt. Et muneribus
sacra, id est, corpus Domini nostri Jesu
Christi in suis contaminatis vasibus, quos
folles vocant, miserunt: Et cibo car-
nium copioso saturati, comedebant ea-
dem munera. Velamina altarium, Ec-
clesiarum Dei, omnia ornamenta (quod
nimis crudele dici est) auferentes in pro-
priis utilitatibus usi sunt. Servos Dei
monachos, qui pro officio divino in mona-
steriis morabantur, plagis maximis tun-
dentes lanaverunt: & sanctimoniales femi-
nas, atque reclusas, quæ ab infantia,
& pubertatis tempore pro Dei amore sese
clausuræ tradiderunt, abstrahentes cum
magna crudelitate polluerunt; quin etiam
& in ipsa contaminatione alias interfice-
re nisi sunt.

Et omnes Domos cultas beati Petri igni
combusserunt, vel omnium Romanorum (ut
dictum est) domos comburentes extra Ur-
bem funditus destruxerunt, & omnia pec-
culia abstulerunt, & vineas ferro ad ra-
dices absiderunt, & messes conterentes
omnino devoraverunt: & neque domui no-
stræ sanctæ Ecclesiæ, neque cuiquam in
hac Romana Urbe commoranti spes reman-
sit vivendi, quia (ut dictum est) omnia
ferro & igni consumpserunt, & multos
homines interfecerunt. Sed & copiosam
familiam beati Petri, vel omnium Roma-
norum, tam viros, quam mulieres jugu-
laverunt, & alios plures captivos du-
xerunt. Nam & innocentes infantulo-
rum a mammillis matrum suarum sepa-
rantes, ipsosque vi polluentes, intere-
merunt ipsi impii Longobardi: & tanta
mala in hac Romana Urbe fecerunt, quan-
ta certe nec Pagana gentes aliquando
perpetraverunt. Quin etiam (si dici potest)
& ipsi lapides, nostras desolationes vi-
dentes, ululant nobiscum.

Quinquaginta & quinque dies hanc af-
flictam Romanam civitatem obsidentes,
& ex

ac dolore exarsit, & novo Decreto bello
novos populis delectus indixit. Tum cum exer-
cita in Langobardos movit & Aistulphum Re-
gem ad confirmandam pactum, quod per cla-
psam ostvan Indictionem inter partes proven-
erat, inquit Anastasius, coegit, & factam in
scriptis donationem Romam ad Stephanum Pa-
pam transmisit, ut narrat Baronius ex Anasta-
sio numero XXIV. & seqq. Porro pax il-
la post Kalendas Septemb. hujus Christi anni
sancta, quia eo die Indictio nona initium cœ-
pit. Obsidio vero Romana dies quinquaginta
& quinque duravit, ut videre est in Epistola
Pippini Regis ad Stephanum II. apud Baro-
nium num. XIII. Anastasius tamen dicit, Ur-
bem per trium mensium spatia obsessam fuisse,
quia scilicet quæ eam præcessere cum ipsa ob-
sidione confundere videtur; neque enim Pon-
tifex hac in re errare potuit.

ac dolore exarsit, & novo Decreto bello
novos populis delectus indixit. Tum cum exer-
cita in Langobardos movit & Aistulphum Re-
gem ad confirmandam pactum, quod per cla-
psam ostvan Indictionem inter partes proven-
erat, inquit Anastasius, coegit, & factam in
scriptis donationem Romam ad Stephanum Pa-
pam transmisit, ut narrat Baronius ex Anasta-
sio numero XXIV. & seqq. Porro pax il-
la post Kalendas Septemb. hujus Christi anni
sancta, quia eo die Indictio nona initium cœ-
pit. Obsidio vero Romana dies quinquaginta
& quinque duravit, ut videre est in Epistola
Pippini Regis ad Stephanum II. apud Baro-
nium num. XIII. Anastasius tamen dicit, Ur-
bem per trium mensium spatia obsessam fuisse,
quia scilicet quæ eam præcessere cum ipsa ob-
sidione confundere videtur; neque enim Pon-
tifex hac in re errare potuit.

XIII.

Alia im-
pia faci-
nora Lon-
gobardo-
rum.

ac dolore exarsit, & novo Decreto bello
novos populis delectus indixit. Tum cum exer-
cita in Langobardos movit & Aistulphum Re-
gem ad confirmandam pactum, quod per cla-
psam ostvan Indictionem inter partes proven-
erat, inquit Anastasius, coegit, & factam in
scriptis donationem Romam ad Stephanum Pa-
pam transmisit, ut narrat Baronius ex Anasta-
sio numero XXIV. & seqq. Porro pax il-
la post Kalendas Septemb. hujus Christi anni
sancta, quia eo die Indictio nona initium cœ-
pit. Obsidio vero Romana dies quinquaginta
& quinque duravit, ut videre est in Epistola
Pippini Regis ad Stephanum II. apud Baro-
nium num. XIII. Anastasius tamen dicit, Ur-
bem per trium mensium spatia obsessam fuisse,
quia scilicet quæ eam præcessere cum ipsa ob-
sidione confundere videtur; neque enim Pon-
tifex hac in re errare potuit.

Sed

Longobardorum exprobratio de Francis.

Ex omni parte circumdantes, praeterea fortissima die noctuque cum pessimo furore incessanter cum diversis machinis, & adinventioibus plurimis contra nos ad muros istius Romanae Urbis commiserunt: ut sua potestate (quod avertat divinitas) subiciens, omnes uno gladio idem inimicus Aistulphus interimeret. Ita enim cum magno furore nos exprobrantes afferebant: Ecce circumdati estis a nobis; * venite nunc Franci, & eruant vos de manibus nostris. Nam & civitatem Narniensem, quam beato Petro concessisset abstulerunt, & aliquas civitates nostras comprehenderunt. Quamobrem constricti, vix potuimus marino itinere praesentes nostras litteras & Missum ad vestram Christianitatem dirigere, quas & cum magnis lacrymis scripsimus.

* veniant

XIV. Enixis precibus petit auxilium Stephan. Pap.

Unde & dilectissimi nobis, peto vos, & tamquam praesentialiter assistens cum divinis mysteriis conjuro coram Deo vivo & vero, & ejus Principe Apostolorum B. Petro, ut sub nimia festinatione nobis subveniatis, ne pereamus: cum post Deum, in manibus vestris nostras omnium Romanorum commissimus animas. Non nos derelinquatis: sic non vos derelinquat Dominus in omnibus vestris actibus. Non nos spernatis: sic non vos spernat Dominus, ejus invocantes potentiam. Ne elongetis a nobis auxilium vestrum, Christianissimi: sic non elonget Dominus auxilium suum a vobis, dum ingressi fueritis contra inimicos vestros ad dimicandum. Adjuvate nos sub magna velocitate, dilectissimi nobis: occurrere, * occurrere, & subvenite nobis, antequam gladius inimicorum ad cor nostrum pertingat. Peto vos, ne pereamus: ne quando dicant gentes, quae in cuncto orbeterrarum sunt: Ubi est fiducia Romanorum, quam post Deum in Regibus, & in gente Francorum habebant? Ne nos permittatis perire, & ne differatis nobis ad solatia dandum, nec a vestro separetis auxilio: sic non sitis alieni a Regno Dei, & ne obduret Dominus aurem suam, vestras ad exaudiendum preces: & ne avertat faciem suam a vobis in illo futuro examinis die, quando cum B. Petro, & ceteris suis Apostolis ad judicandum sederit omnem ordinem, omnemque potestatem humanam, & seculum per ignem: dicaturque vobis (quod avertat divinitas) Nescio vos, quia non auxiliatis estis; Dei Ecclesiam defendere minime procurastis, ejus periclitantem populum peculiariter.

* succurrite

PAGIUS V.

Sed audiendus Anonymus coevus in Appendice II. ad Continuationem Fredegarii, ut res tanti momenti magis explicetur: Sequenti anno, inquit currenti scilicet, Aistulfus Rex Langobardorum fidem suam quam Regi Pippino promiserat, peccatis facientibus secessit, iterum

Audite nos, dilectissimi, audite nos, & subvenite nobis: ecce adest tempus salvandi nos: salvate nos, antequam pereamus, Christianissimi. Omnes etenim gentes, quae circumquaque sunt positae, & ad vestram per Dei potentiam Francorum fortissimam gentem refugium fecerunt, salva factae sunt. Et si omnibus auxilium impartire non differatis, multo amplius sanctam Dei Ecclesiam, & ejus populum de inimicorum impugnatione debueratis liberare. Considerate dilectissimi, & omnino percogitate (per Deum vivum vos conjuro) quoniam post Deum, & ejus Principem Apostolorum, nostra omnium Romanorum animae in vobis pendunt: & si perire (quod absit) eas contigerit, pensate in cujus animam respiciat id peccatum. Certe enim omnino credite, Christianissimi, si nobis aliqua evenerit calamitas (quod absit) periclitandi: vos de omnibus ante tribunal Dei eritis reddituri rationem. Sed magis, dilectissimi nobis, agite, & liberate post Deum in vobis confidentes, ut fructum bonum afferentes in futuri examinis die mereamini dicere: Domine noster Princeps Apostolorum B. Petre, ecce nos clientuli tui, cursum consummantes, fidem servantes tibi, Ecclesiam a superna Dei clementia commendatam de manibus persequentium defendentes liberavimus, & assistentes immaculati coram te, offerimus tibi pueros, quos nobis commissisti de manibus inimicorum eruendos, sospites atque incolumes existentes. Tunc & in praesenti vita, & in futuro saeculo, caelestium praemiorum gaudia adipisci mereamini, audientes paternam, desiderabilemque vocem illam inquentis (a): Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.

XV. Magna Francorum gloria in subveniendis oppressis.

Quare direximus praesentem nostrum Missum Georgium, reverendissimum ac sanctissimum fratrem, & Coepiscopum nostrum, atque * Vvarnebarium religiosum Abbatem Missum vestrum, seu * Homaricum, & Comitum magnificos eosdem nostros Missos, qui omnes nostros dolores, & cunctas desolationes, quas a Longobardorum gente, & eorum protervo Rege passi sumus, & assidue patimur, vobis subtili enarratione, quae propriis oculis viderunt, viva voce edicere debeant. Quibus & in omnibus tamquam nobismetipsis credere * debeatis, & nostram liberationem nimis festinanter procurare. Et conjuro vos per Deum vivum & verum

(a) Matt. 25.

XVI. Legati in Galliam missi. * Vvarnerium. * Thomaricum

* jubeatis

ad Romam cum exercitu suo veniens, fines Romanorum peragrans, atque Regionem illam vastans, ad Ecclesiam Sancti Petri perveniens, & domos quas ibidem reperit, maxime igne cremavit. Haec Pippinus Rex cum per nuncios audisset nimio furore & ira motus, commoto iterum omni

Pippinus Rex Aistulfum ad venerationem coe-

ex-

* eruendo iterum obtestando clamat.

* debeatis

XVII.

rum, ut nequaquam amplius discrepatis nostras afflictiones, & neglectum ponatis ad liberandum nos: ne (quod absit) si amplius credere distuleritis, & neglexeritis nos * eruendum, nobis (quod avertat divinitas) irruat calamitas pergroundi, & vobis pertineat ad magnum detrimentum, & peccatum atque condemnationem in praesenti, & aeterna vita quia vobis animas omnium nostrorum Romanorum tradidimus. Sed magis magisque vos (ut praedictum est) conjuramus per Patrem, & Filium, & sanctum Spiritum, Trinitatem indivisam, ut nostras tribulationes & angustias, atque dolores, & desolationes credere sine qualibet ambiguitate * jubeatis, & nobis propter Deum subvenire, & ad liberandum nos de manibus Longobardorum inimicorum nostrorum nimis festinanter occurrere jubeatis, ut fructum afferentes copiosum, vita aeterna, intercedente beato Petro, perfrui mereamini. Praefatus vero Vvarnebarius, pro amore beati Petri lorica se induens, per muros istius afflictae Romanae civitatis vigilabat die noctuque, & pro omnia Romanorum defensione atque liberatione, ut bonus athleta Christi decertavit totis suis cum viribus. Bene valete.

Audisti dolores ut parturientis, & hominis in maximis angustis animi constituti, afflictati, excruciatati, & in tam imminenti periculo ope humana penitus destituti? Hinc evenit, ut idem sanctissimus Pontifex longe clamans, petens auxilium in tanto una cum suis discrimine positus, omnino exaudiretur, clamoribus suis clamores Sanctorum conjungeret, & (quod nunquam haecenus factum vidimus) Petrum Apostolorum principem a se cum clamantem inducens, Petri ipsius nomine litteras ad eundem Principem scriberet, quo magis mereretur audiri. Quid enim importuna & imperiosa necessitas intentatum praeteriit, vel inexpertum reliquit? Extant ipsae litterae, quas itidem duorum facta exemplarium collatione, sic accipe: Petrus vocatus Apostolus a Jesu Christo Dei vivi Filio, qui ante omnia saecula cum Patre regnans in unitate Spiritus sancti, in ultimis temporibus pro nostra omnium salute incarnatus, & homo factus, nos suo redemit pretioso sanguine per voluntatem Paterna gloriae, quem

PAGIUS

exercitu Francorum per Burgundiam, per Cavaionam Urbem (Catalaunum nempe ad Sequaniam) & inde per Januam (nempe Genevam) usque ad Mauricennam veniens, Rex Aistulfus cum hoc reperisset, iterum ad Clusam exercitum Langobardorum mittens, qui Regi Pippino & Francis resisterent, & partes Italia intrare non sinerent. Rex Pippinus cum exercitu suo, monte Sinisio transiit usque ad Clusam, ubi Lan-

admodum per sanctos destinavit propbetas, in scripturis sanctis, & per me, omnis Dei Catholica & Apostolica Romana Ecclesia, caput omnium Ecclesiarum Dei, ipsius Redemptoris nostri sanguine supra firmam fundata petram, atque ejusdem almae Ecclesiae Stephanus praefatus, Gratia, pax, & virtus ad eruendam eandem sanctam Dei Ecclesiam, & ejus Romanum populum mihi commissum de manibus persequentium, plenius ministraretur a Domino Deo nostro, Vobis viris excellentissimis Pipino, Carolo, & Carolomanno tribus Regibus, atque sanctissimis Episcopis, Abbatibus, presbyteris, vel cunctis religiosi monachis, verum etiam Ducibus, Comitibus, & cunctis generalibus exercitibus, & populo Franciae commorantibus. Haecenus inscriptio, sequitur epistola:

Ego Petrus Apostolus, dum a Christo Dei vivi filio vocatus sum supernae clementiae arbitrio, illuminator ab ejus potentia totius mundi sum praedictus, ipso Domino Deo nostro confirmante (a) Ite docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Et iterum (b): Accipite Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & mihi suo exiguo serpo, & vocato Apostolo singillatim suas commendans oves, ait (c): Pasce oves meas, Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves Regni caelorum: quaecumque ligaveris super terram, erunt ligatae in caelis: & quaecumque solveris super terram, erunt soluta & in caelis. Quamobrem omnes, qui meam audientes impleverunt predicationem, profecto credant sua in hoc mundo Dei praecipione relaxari peccata, & mundi, atque sine macula in illam progredientur vitam. Etenim * quibus illuminatio Spiritus sancti in vestris resulsit praefulgidis cordibus, vosque amatores effecti estis sanctae & unicae Trinitatis per susceptum Evangelicam praedicationis verbum: profecto in hac Apostolica Dei Romana Ecclesia nobis commissa, vestra futura retributioni spes tenetur annexa.

Ideoque ego Apostolus Dei Petrus, qui vos adoptivos habeo filios, ad defendendum de manibus adversariorum hanc Romanam

XVIII. Epist. Stephani PP. nomine Petri & suo.

(a) Matt. 28. (b) Jo. 20.

(c) Jo. 21. (d) Matt. 16.

* quis

XIX.

gobardi resillere nitentur, perveniens, & statim Franci solito more, ut edocti erant, per montes & rupes erumpentes in Regnum Aistulfi cum multa ira & furore intrant, Longobardos quos ibi repererunt, interficiunt, reliqui qui remanserant, vix fuga lapsi evaserunt. Rex Pippinus cum nepote suo Tassilone Bajoariorum Duce partes Italia usque ad Ticinum iterum accessit, & totam Regionem illam fortiter devastans, &

cir-

manam civitatem; & populum mihi a Deo commissum, seu & domum, ubi secundum carnem requiesco, de contaminatione gentium eruendam, vestram omnium provocans dilectionem adhortor, & ad liberandam Ecclesiam Dei mihi a divina potentia commendatam omnino protestans admoneo, pro eo quod maximas afflictiones, & opprobria a pessima Longobardorum gente patiantur. Nequaquam aliter teneatis, amatissimi, sed pro certo confidite, memetipsum tamquam in carne coram vobis vivum assistero, & per hanc adhortationem validis constringere atque obligare adjurationibus. Quia secundum promissionem, quam ab eodem Domino Deo & Redemptore nostro accepimus, peculiare inter omnes gentes, vos omnes Francorum populos habemus.

Franci peculiare filii Petri.

Itaque protestor, & admoneo tamquam in enigmate, & firma obligatione conjuro vos Christianissimos Reges, Pipinum, Carolum, & Carolomanum, atque omnes sacerdotes, Episcopos, Abbates, presbyteros, vel universos religiosos monachos, & vel cunctos Judices, item Duces Comites, & cunctum Francorum Regni populum, & tamquam presentialiter in carne vivus assistens coram vobis ago ego Apostolus Dei Petrus: ita firmiter credite vobis per adhortationis alloqui verbum: quia etsi carnaliter desum, spiritualiter autem a vobis non desum. Quoniam scriptum est (a): Qui suscipit prophetam in nomine prophetae mercedem suscipit prophetae.

(a) Matt. 10.

XX. Nomine Dei genitricis, & omnium Sanctorum agit.

Sed & Domina nostra Dei Genitrix semper Virgo Maria nobiscum vos magnis obligationibus adjurans protestatur, atque monet & jubet, simul etiam & Throni, atque Dominationes, vel cunctus caelestis militiae exercitus, necnon & Martyres, atque Confessores Christi, & omnes omnino Deo placentes, & hi nobiscum adhortantes, & conjurantes protestantur: quatenus doleat vobis pro civitate ista Romana nobis a Domino Deo commissam, & ovibus Dominicis in ea commorantibus, necnon & pro sancta Dei Ecclesia mihi a Domino commendata: defendite, atque liberate eam sub nimia festinatione de manibus persequentium Longobardorum: ne (quod absit) corpus meum, quod pro Domino Jesu Christo tormenta perpessus est, & domus mea, ubi per Dei preceptionem requiescit, ab eis contaminentur, & populus meus peculiaris lanietur am-

PAGIUS

circa muros Ticini utraque parte fixit tentoria ita ut nullus exinde evadere posset. Hac Aistulfus Rex Longobardorum cernens, etiam nullam spem se evadendi speraret, iterum per supplicationem sacerdotum, & Optimatum Francorum, veniam & pacem praedicto supplicans & sacramenta, qua praefato Regi dudum dede-

plius, nec trucidetur ab ipsa Longobardorum gente, qui tanto flagitio perjuri, rei existunt, & transgressores divinarum scripturarum probantur. Praestare ergo populo meo Romano mihi a Deo commissum, in hac vita fratribus vestris, Domino cooperante, praesidia totis vestris viribus, ut ego Petrus vocatus Dei Apostolus in hac vita, & in die futuri examinis vobis, alterna impendens patrocinia, in Regno Dei lucidissima ac praecleara vobis praeparem tabernacula, atque praemia aeterna retributionis, & infinita paradisi gaudia vobis pollicens, ad vicem tribuam: dummodo meum peculiarem populum, & Romanam meam civitatem, fratres vestros Romanos de manibus iniquorum Longobardorum nimis velociter defenderitis.

Currite, per Deum vivum & verum, vos adhortor, & protestor. Currite, & subvenite, antequam fons vivus, unde sacra, & renati estis, ardeat: antequam ipse modica favilla de flagrantissima flamma remaneat, de qua vestram lucem cognovistis, extinguatur: antequam mater vestra spiritualis, sancta Dei Ecclesia, in qua vitam speratis accipere aeternam, humilietur, invadatur, & ab impiis violetur, atque contaminetur. Protestor vos, dilectissimi filii mei adoptivi, per gratiam Spiritus sancti protestor, & nimis coram Deo terribili, creatore omnium, adhortor, atque admoneo ego Apostolus Dei Petrus, & una mecum sancta Dei Catholica, & Apostolica Ecclesia, quam mihi Dominus commisit: ne patiamini perire hanc civitatem Romanam, in qua corpus meum constituit Dominus, quam & mihi commendavit, & fundamentum fidei constituit. Liberate eam, & ejus Romanum populum fratres vestros; & nequaquam invadi permittat in gente Longobardorum. Sic enim sunt in invasa provincia, & possessiones vestrae a gentibus, quas ignoratis. Non separemini a populo meo Romano: sic enim non sitis alieni, aut separati a Regno Dei, & vita aeterna. Quicquid enim poscitis a me subveniam vobis videlicet, & patrocinium impendam. Subvenite populo meo Romano, fratribus vestris, & perfectius decertate, atque finem imponite ad liberandum eos. Nullus enim accipit coronam, nisi qui legitime decertaverit: & vos decertate fortiter pro liberatione sanctae Dei Ecclesiae, ne in aeternum pereatis.

XXI. Efficaces ingerit Stephanus preces.

* fidem impendite

XXII. Urget vehementius precibus Papa.

Conjuro vos (ut praefatum est) dilectissimi, per Deum vivum, & omnino protestor, minime permittatis hanc civitatem meam Romanam, & in ea habitantem populum amplius a gente Longobardorum laniari, ne lanientur, & crucientur corpora, & anima vestra in aeterno, atque inextinguibili igne tartareo cum diabolo, & ejus pestiferis angelis: & ne dispergantur amplius oves Domini gregis, mihi a Deo commissi, videlicet populus Romanus: ne vos dispergat, & proiciat Dominus, sicut Israeliticus populus dispersus est.

Excellit gens Francorum omnes gentes. * existit

Declaratum quippe est, quod super omnes gentes, quae sub caelo sunt, vestra Francorum gens Apostolo Dei Petro prima * extitit; & ideo Ecclesiam, quam mihi Dominus tradidit, vobis per manus Vicarii mei commendavi ad liberandum de manibus inimicorum. Firmissime enim tenete, quod ego servus Dei vocatus Apostolus, in omnibus vestris necessitatibus, cum modo precati estis, auxiliatus sum, & victoriam per Dei virtutem vobis de inimicis vestris tribui: & in ante attributam nihilominus credite, si ad liberandum hanc meam civitatem Romanam nimis celeriter accurretis. Mementote & hoc, quomodo & inimicos sanctae Dei Ecclesiae, dum contra vos praesidium incoeperunt, a vobis, qui parvo numero contra eos fuistis, profertur feci. Pro quo decertate, hanc meam velociter adimplere admonitionem, ut perfectius mereamini meum auxilium adipisci, per gratiam, qua mihi data est a Christi Domino nostro.

XXIII.

Ecce, filii carissimi, praedicans advenni vos. Si obedieritis velociter: erit vobis pertingens ad magnam mercedem, & vobis suffragiis adjuvari, & in praesenti vita omnes vestros inimicos superantes, & longaevi existentes, bona terre comedetis, & aeterna proculdubio fruemini vita. Sin autem (quod non credimus) & aliquam posueritis moram, aut adinventionem, minime velociter hanc nostrarum adimplendam adhortationem, ad liberandum hanc meam civitatem Romanam, & populum in ea commorantem, & sanctam Dei Apostolicam Ecclesiam a Domino mihi commissam, simul & ejus Praesulem: sciatis, vos ex auctoritate sanctae & unice Trinitatis per gratiam Apostolatus, qua data est mihi a Christo Domino, vos alienari pro transgressionem nostrae adhortationis a Regno Dei, & Ann. Eccl. Tom. XII.

Comminatur excommunicationem.

PAGIUS

in Ticino erant, idest tertiam partem praedicto Regi tradidit, & alia multa munera majora, quam antea dederat, partibus Regis Pipini dedit, sacramenta iterum & obsides donat. Ut amplius nunquam contra Regem Pipinum & Procures Francorum rebellis & contumax esse debebat, & tributa, quae Longobardi Regi Fran-

vita aeterna. Sed Deus & Dominus noster JESUS Christus, qui nos suo pretioso sanguine redimens, ad lucem perduxit veritatis, nos quoque praedicatores, & illuminatores totius mundi constituit, det vobis ea sapere & intelligere, eaque disponere nimis velociter; ut celerius hanc civitatem Romanam, & ejus populum, seu sanctam Dei Ecclesiam mihi a Deo commissam ad eruendum occurratis; quatenus misericorditer, sicut fidelibus suae potentiae meae pro vobis interventibus suffragiis, & in praesenti vita longaevos, sospites, & victores conservare jubeat, & venturo in saeculo dona suae remunerationis faciat multipliciter promereri cum Sanctis & electis suis. Bene valete.

XXIV.

His acceptis litteris Pipinus Rex, qui nihil antiquius umquam habuit, quam Romano Pontifici, cui & Regnum acceptum ferebat, infervire, ipsique Romanae Ecclesiae praesto esse: mox comparato exercitu, expeditionem in Italiam adversus Regem Longobardorum foedifragum parat. Quomodo autem, praevio eodem Apostolorum principe Petro, res quam felicissime gesta est, Anathasius enarrat his verbis:

Pipini celeris expeditionis in Longob.

At vero ad haec Christianissimus Pipinus Francorum Rex fervore fidei motus, iterum cum Dei virtute generalem faciens motionem, ad Longobardorum partes conjunxit, pervenit scilicet ad Claufas, & funditus eorundem evertit Longobardorum exercitum. Etenim cum ad praedictas Longobardorum Claufas jam factus Christianissimus Pipinus Francorum appropinquaret Rex; conjunxerunt in hanc Romanam Urbem Imperiales Missi, Gregorius scilicet Protosecretus, & Joannes Silentarius directi ad praedictum Francorum Regem. Quos suscipiens beatissimus Papa, eisdem motionem praefati Francorum Regis nunciavit: quod quidem illi dubium habuerunt credendi, & adhaerens eis Missum Apostolicae Sedis, eos in Franciam absolvit, dimisit videlicet. Et pergentes marino itinere, quantocumque Massiliam advennerunt. In quam pervenientes didicerunt, jam praedictum Francorum Regem Longobardorum fines fuisse ingressum, juxta adhortationem antefati beatissimi Papae, & promissionem, quam beato Petro jurejurando obtulerat. Et haec cognoscens ipsi Imperiales Missi, tristes effecti, nitebantur dolose Missum Apostolicae Sedis detinere Massiliae, ut minime ad di-

corum a longo tempore dederant, annis singulis per missos suos desolvere deberent. Praefatus Rex Pipinus victor cum magnis thesauris & multis muneribus, absque belli eventu, cum omni exercitu suo illaso ad propriam sedem Regni sui remeavit incolumis, & quicquid terra a praefatis annis duobus, scilicet DCCLVI. & DCCLVII. Pip-

Etum properaret Regem, affligentes eum valide. Sed interveniente beato Petro Apostolorum Principe, eorum callida ad nihilum deducta est versutia.

XXV.

Itaque unus ex iis, Gregorius videlicet, Protosecretaria precedens Apostolica Sedis Missum, celeriter pronomiatum Francorum assecutus est Christianissimum Regem, quem, & in finibus Longobardorum non procul a Papiâ reperit civitate. Et nimis eum deprecans, atque plura spondens tribui Imperialia munera, ut Ravennatum urbem, vel ceteras ejusdem Exarchatus civitates, & castra Imperiali tribuens concederet ditioni. At nequam valuit firmissimum jam sati Christianissimi atque benignissimi fidelis Dei, & amatoris beati Petri Apostoli, scilicet antefati Pipini Francorum Regis inclinare cor, ut easdem civitates, & loca Imperiali tribueret ditioni; asserens idem Dei cultor mitissimus Rex, nulla penitus ratione easdem civitates a potestate beati Petri, & jure Ecclesie Romanae, vel Pontificis Apostolicae Sedis quoquo modo alienari pati, affirmans sub juramento, quod nullius hominis favore sese certamini saepe dedisset, nisi pro amore beati Petri, & ventâ delictorum, asserens & hoc quod nulla eum thesauri copia suaderet valeret, ut quod semel beato Petro obtulit, auferret. Et hoc predicto Imperiali Misso reddens in responsis; continuo eum ad propria remeandam per aliam viam absolvit; qui & sane effectu Romam conjunxit.

Constans fides Pipini erga Romanam Ecclesiam.

XXVI. Redditae civitates ecclesiae addito Comacino.

Dum vero antefatus benignissimus Pipinus Francorum Rex Papiam obsidens, constringeret civitatem: tunc Aistulphus atrocissimus Rex Longobardorum, ut veniam sibi tribueret, rogavit, & quas prius contempserat scriptas in pacti federe reddere civitates, se modis omnibus professus est redditurum. Et denuo confirmato anteriori pacto, quod per elapsam octavam Indictionem inter partes convenerat, restituit ipsas civitates, addens & castram, quod cognominatur Comiaculum. De quibus omnibus receptis civitatibus donationem in scriptis beato Petro, atque sanctae Romanae Ecclesiae, vel omnibus in perpetuum Pontificibus Apostolicae Sedis emisit possidendam, quae & usque hactenus in Archivo sanctae nostrae Ecclesiae recondita tenetur. Ad recipiendas vero civitates misit ipse Christianissimus Francorum Rex suum consiliarium,

PAGIUS VI.

Pippinus in Franciam rediens reliquit in Italia Fulradum Abbatem Monasterii S. Dionysii, qui Civitates in pacto contentas ab Aistulfo reciperet, receptaque mox in potestatem Pontificis Romani transferret, uti habet Anastasius. Ravennae in antiqua tabula legitur etiamnum haec epigrapha, relata a Papyrio Massono lib.

id est, Fulradum venerabilem Abbatem. Et continuo ejus eximietas cum suis exercitibus Franciam repedavit.

Prænotatus autem Fulradus venerabilis Abbas, & presbyter Ravennatum partes cum Missis jam sati Aistulphi, Regis conjugens, & per singulas ingrediens civitates, tam Pentapoleos, quam Aemiliae, easque recipientes, & obsides per unamque auferens, atque Primates secum una cum clavibus portarum civitatum deferens, Romam conjunxit. Et ipsas claves tam Ravennatum urbis, quamque diversarum civitatum ipsius Ravennatum Exarchatus, una cum supradicta donatione de eis a suo Rege missa in Confessione beati Petri ponens, eidem Apostolo, & ejus Vicario sanctissimo Papae, atque omnibus ejus successoribus Pontificibus perenniter possidendas, atque disponendas tradidit, id est, Ravennam, Ariminum, Pisaurum, atque Fanum, Ceseenam, Senogalliam, Esium, Forum Pompilii, Forum Livii cum Castro Sussubio, Montem Fereirum, Acerragium, Montem Lucari, Serram castellum sancti Mariani, Bobium, Urbinum, Callium, Lucoelos, Eugubium, Comiaculum, necnon civitatem Narniensem, quae a Ducatu Spoletano a parte Romanorum per evoluto spatia fuerat invasa. Haec Anastasius.

* Marini * Comacium

Cæterum Leo Ostiensis (a) latioribus extendit terminis ejusmodi donationem Pipini, ait enim; Fecit autem idem inclytus Rex una cum filius concessionem beato Petro, ejusque Vicario de civitatibus Italiae, & territoris per designatos fines, a Luni cum insula Corsica, inde Suranum, inde in montem Bardonem, Veretum, Parmam, Regium, Mantuam, & Montem silicis, simulque universum Exarchatum Ravennae, sicut antiquitus fuit cum provinciis Venetiarum, & Istriæ, cunctumque Ducatum Spoletinum, & Beneventanum. Eamque donationem manu propria & filiorum, plurimorumque Judicum, & Optimatum subscriptione roboravit. Demum idem Rex una cum Romano Pontifice in Italiam veniens, Ravennam, & alias viginti civitates, eidem Aistulpho memorato sublatis, Apostolicae Sedi subjecit, cujus rei gratia Romanus Patricius constitutus est. Haec Leo, non solum post debellatum, hoc anno Aistulphum recensens civitates Romanae Ecclesiae redditas, sed & alias antea ejusdem donatione collatas. Sic

2. PIPINUS, PIUS, PRIMUS. AMPLIFICANDÆ. ECCLESIAE, VIAM. APERUIT, & EXARCHATUM. RAVENNÆ. CUM AMPLISSIMIS. . . . cætera verba exela. Verum ea Inscriptio longe post Pippini mortem posita, & postquam imitatores habuit; cum dicatur primus Ecclesiam amplificasse. Quid sum.

XXVIII. (a) P. sal. 88.

(b) A. sal. 12.

(c) P. sal. 70.

XXIX. Pipinus confirmat donationem Carolomanni factam Fuldensi monasterio.

PAGIUS

VII.

Sic igitur, secundum illud Davidicum: (a) Humiliasti sicut vulneratum superbum. Deus omnem barbari truculentum furorem non solum compescuit, sed redegit in nihilum. Subjecit eum ipsi Pontifici, adversus quem adeo ingentem conduxisset exercitum, & oblectum undique coarctasset. Qui & liberatus, & exaltatus, Petri occinuisse jure potuit epinicia (b): Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis. Et illud insuper carmen Davidicum, ad Deum conversus, cum admiratione cantare (c): Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas; & conversus vivificasti me, & de abyssi terra iterum reduxisti me: multiplicasti magnificentiam tuam, & conversus consolatus es me: nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi. Sic una cum universa Ecclesia summas ipsi Deo gratias agens, ad restauranda loca sancta, quae impius exufferrat, vel fuerat demolitus, se convertit. Contigit eodem anno, ut cum mortuus esset in Gallis Carolomannus Germanus Pipini Regis, sanctus Bonifacius Episcopus Moguntinus peteret ab eodem Pipino Rege confirmari donationem factam ab ipso Carolomanno Fuldensi monasterio, aliaque ipsi monasterio concessa privilegia suis scriptis pariter roborare. Cui sancti viri petitioni idem Rex annuens istas ad eum litteras dedit: Pipinus Rex Francorum V. C. Bonifacio Archiepiscopo, & Legato Germanico ab Apostolica Sede directo.

Ann. Eccl. Tom. XII.

donatio Pippiniana contineret, & quas Civitates complederetur inter Scriptores non convenit, sed illud mihi certum videtur, ab hoc tempore plenam in rebus civilibus administrationem Pontificis tam Romae, quam in Exarchatu Ravennatensi exercuisse; [x] nisi rebellionum motibus aliquando impedirentur; & Coitium anno DCCCXVI. num. VI. & seqq. deceptum esse qui contendit, Romam usque ad illum Christi annum Imperatoribus Constantinopolitanis paruisse. Qua de re eo anno agam, & opinionem illam, uti spero, prorsus evertam. Ad num. XXIX. Baronius anno superiori n. VIII. ex Leone Ostiensi mortem Carolomanni Monachi, Pippini Regis fratris designat, & ex eodem tradit Gratianum praefuisse Monasterio Casnensi, quando, in Gallias ad Pippinum Legatus missus est. Verum Leo in fo-

Quia veneranda pietas tua nostram excellentiam postulavit pro monasterio, quod a te noviter instructum est in solitudine Buchonia juxta fluvium Fuldae in loco, quem beata memoria Carolomannus germanus noster legitima donatione tibi concessit, ut sicut ex auctoritate sancti Petri Principis Apostolorum, pro quo legatione fungeris, privilegio Sedis Apostolicae sublimatum esse constas, ita etiam nostrae auctoritatis praecipio roboratur: placuit nobis petitioni tuae assensum praebere. Et ideo hanc nostram praecipio seriem ob honorem Dei, & venerationem sancti Petri conscribi iussimus, per quam privilegium sedis Apostolicae, a beato Zacharia tibi collatum, cum consensu Episcoporum, cunctorumque fidelium nostrorum per omnia roboramus, praecipientes, ut nullus sacerdotum in Regno nostro divinitus nobis concesso, in praefato monasterio jurisdictionem aliquam sibi vendicet praeter Apostolicam Sedem, ita ut nisi ab Abbate monasterii fuerit invitatus, nec Missarum solemnia ibi quisquam praesumat celebrare: sed juxta, id, quod subjectum constat Apostolicae Sedi, firmitate privilegii inconcussa roboratum permaneat. Locis etiam & rebus, quas tam moderno tempore tenet vel possidet, quam quas futuris temporibus juribus ipsius monasterii divina pietas augere voluerit ex donis, oblationibus, decimisque fidelium, absque ullius persona contradictione, firmitate perpetua perfruatur. Si autem quisquam nostrae auctoritatis praecipio re-

I i i 2 pu-

lo cap. 7. libri primi de Carolomanno, & in solo cap. 10. ejusdem libri de Praefectura Gratiani differit, sed neutrobique Carolomannum ad Gratiani Abbatis tempora pervenisse scribit. Imo ex Abbatum Casinensium Chronologia constat, obiisse Carolomannum Optato Abbate, cui successit Hermeris, deinde Gratianus, & ex Epistola VIII. Codicis Carolini a Stephano II. ad Pippinum Regem scripta anno sequenti post Aistulfi Regis mortem, constat, Optatum tunc Abbatem Casinensem fuisse. Ait enim Pontifex: Petit nobis Optatus religiosus Abbas vestri Monasterii S. Benedicti, pro Monachis suis, qui cum tuo germano profecti sunt, ut eos absolvere jubeas: sed qualiter tua fuerit voluntas, ita de eis exponere jubeas, ubi absolvere idem est ac dimittere.

Major difficultas est de anno emortuali ejusdem

Cavolo-mannus dum Optatus Casinensis Abbas esset, obiit.

VIII.

NOTE [x] C. L. Cennius in Praefatione ad Tom. IV. Anastasii Bibliothecarii editionis Romanae num. 21. recte adnotat errare Pagium, qui ex hac Pippini donatione coepisse pontifices plenam rerum civilium administrationem Romae & in Exarchatu exercere asserit, quod pluribus argumentis falsum idem vir doctus demonstrat. Primo quod Cottias alpes bis restitutas fuisse pontificibus, semel Joanni VII. ab Ariperto; iterum vero Gregorio II. a Luitprando, & quidem ante tempora Pippini ex Anastasio constat. II. eodem Anastasio asserente S. Gregorius III. a Spoletino duce Gallientium castrum redemit. III. denique apud eundem Anastasium de quatuor civitatibus Zachariae restitutis sermo est. Postremo ante donationem Pippini civitates & loca ab Aistulpho invasa vocat Anastasius Dei Ecclesiae ac Reipublicae Romanorum jura. MANSI

pugnare voluerit, sententiam Apostolicæ distributionis, quæ in privilegio expressa est, experiatur. Et tamen hoc, quod ob amorem Dei, & venerationem sancti Petri auctoritate nostra firmavimus, stabile permaneat manu nostra roboratum, & tam annuli nostri impressione, quam fidelium nostrorum adspiratione subnixum. Hactenus Pipini ad Bonifacium missum privilegium, haud diu ante martyrium ab eo consummatum, quod hoc anno fieri contigit Nonis Junii. In quo plane mirandum, quod qui sæpe petiit missionem a Zacharia Romano Pontifice jam senectute confectus, ut quiescere jam posset in Monasterio, a se erecto hanc ob causam, ut senectutis veluti portum illud haberet: tamen illo constructo, & in omnibus bene disposito, tantum abest, ut ad optatam contulerit se quietem, ut laboriosioris prædicationis suscipere onus, nempe ut animo promptiori difficillimamque omnium subire provinciam Frisii Evangelium prædicandi, qui illud sæpe ab aliis prædicatum, ut vidimus, sæpius abiessent.

S. Bonifacius suscipit prædicationem ad Frisios.

XXX.

At decebat Apostolicum virum Apostolicos usque ad obitum subire labores, atque demum Apostolatam suam relinquere, Apostolorum more, proprio sanguine consignatum, ut nihil minus ha-

PAGIUS Eius mors anno superior contigit.

dem Carolomanni. Annalista enim Petavianus Mafiacensis, Fuldenis, ac Metensis cum Regionem, mortem ejus in annum superiore conferunt. Annalista vero Loifelianus, Tilianus, & Bertinianus, nec non Auctor Chronici San-Dionysiani & Eghinardus in Annal. illam in hunc annum differunt, quibus favere videtur Anastasius, qui de profectioe Italica superiori anno a Pippino Rege suscepta loquens hæc verba præmittit: *Pari consilio istem Sanctissimus Papa cum denominato Francorum Rege consilio inito, juxta, id quod præfatus Carolomannus Deo se devoverat in Monachica degere vita in Monasterio cum Vienna in Francia collocaverunt, ubi & post aliquantos dies Divina vocatione de hac luce migravit anno Domini DCCLV. Verum in duobus exemplaribus Anastasii Freherianis annus ille Christi non legitur, ideoque videtur additius. Carolomannum autem anno superiori ad Deum migrasse, communior fert sententia. Dies ejus obitus incertus. In vetusto Necrologio Flaviniacensi mors ejus reponitur prid. Nonas Decembris. In Ecclesia tamen Casinensi ejus memoria Officio Ecclesiastico non colitur. Sed quacumque die vitam cum morte commutavit, id contigit ante S. Bonifacii Martyrium. In epistola enim Pippini Regis ad Bonifacium data, & a Barone recitata, qua confirmat donationem factam ab ipso Carolomanno Monasterio Fuldensi ait Pippinus: Monasterium, quod a te noviter instructum est in solitudine Buchonia juxta fluvium Fulde, in loco, quem beata memoria Carolomannus germanus noster legitima donatione tibi concessit, &c. In quibusdam editionibus Othloni, uti in Mabilloniana loco, beata memoria, legitur, bona memoria; in Serrariana tamen i-*

beret Germania ab aliis erectis ab Apostolicis viris Ecclesiis, sed perenni memoria, summa gloria, tanto Apostolo gloriaretur, & Martyre, a quo receperit Evangelium testatum sanguine, morte signatum, miraculorum sigillo munitum, atque etiam (ne quid deesset) scriptis multiplicibus roboratum: ut non nisi procax, & temerarius, protervus, atque sacrilegus, infidelis, & perfidus, impius & execrabilis, nefandus denique ac diabolicus habendus is esset, qui dissolvere illud auderet, ac penitus scindere. Ita plane censerebit omnis, qui rationis non sit penitus expertus.

At sanctissimi senis, designati Martyris ad Frisios prædicationis gratiam profecturi affectantes vestigia reliquas res gestas usque ad consummationem martyrii prosequamur, quibus tanquam Apostolicis signis nobilitari nostros Annales, certo scimus. Invicto igitur animo, divini Spiritus gratia roborato aggressurus S. Bonifacius illius conversionem gentis Frisiorum, quæ fide Christiana relicta, defecerat, in Paganismum, obicem illum primum invenit, quod Colonienfis Episcopus assereret, gentem illam, atque sedem Episcopalem constitutam Trajecti, ad suam diocesim pertinere. Contra vero Bonifacius assererat, pleno ju-

Germanorum Ecclesiis omnibus aucta per S. Bonifacium.

Colonienfis Episcopus Frisiorum sibi vendicat Ecclesiam.

xc

dem ac apud Baronium habetur. Sed hæc verba beata, aut bona memoria addititia esse, ideo asserit Mabillonius, quia evertunt opinionem ejus de morte Sancti Bonifacii, quam anno superiori collocat; cum tamen inde inferendum fuisset, Bonifacii Martyrium ante præsentem annum non accidisse.

A num. XXX. ad XLVI. Quæ hic Baronius una serie narrat, suis annis reddemus, & quæ prætermisit, supplebimus. Sanctus itaque Sturmio Abbas Fuldenis primus constitutus est S. Bonifacio anno DCCLIV. quo Monasterium illud conditum. Eigil vero in Vita ejusdem S. Sturmionis Sac. III. Benedic. part. II. a Mabillonio recitata tradit, Bonifacium anno decimo postquam illud rediit secundo in Frisiam profectum esse, & post multum temporis inde in Germaniam rediisse. Quam profectioem anno DCCLIII. contigisse eo anno demonstravimus, & verba Eigilis Abbatis retulimus. Cum vero Bonifacius, ut ibidem ostendimus, ante suum discessum S. Lullum sibi in Archiepiscopatum ad Moguntiacensem substituerit, quæ Baronius num. XXXVI. & seqq. ex Willibaldo in Vita Sancti Bonifacii refert, pertinent ad annum DCCLIII. Subdit Eigil: *Sequenti vero anno iterum ad aquosa Frefonum pervenerat arva, captum opus prædicationis implere desiderans. Quare autumnali circiter tempore superioris Christi anni iterum Bonifacius in Frisiam profectus est, licet Willibaldus & Othlonus hanc ultimam profectioem a præcedenti non distinguant, quia altera ab altera non longe remota fuit.*

Porro hic valde observandum, Bonifacium anno DCCLIII. ante diem XXIII. mensis Maii Lullo Archiepiscopum Moguntinensem cunctis-

x.

lc

re spectare absque medio ad Romanam Ecclesiam cujus Legatus esset. Cujus controversiæ causa hanc scripsit epistolam, quæ in aliquibus codicibus appendix ponitur ad superiorem ad eundem Stephanum Papam datam: in Vaticano autem hac inscriptione habetur notata.

XXXI. Bonifacii Epistol. ad Stephanum Pap.

Venerando, ac diligendo Domino Apostolatus, privilegio prædico, Stephano Papa Bonifacius exiguus Legatus, vel Missus Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ optabilem in Christo charitatis salutem.

Jam tempore Sergii Apostolicæ Sedis Pontificis venit ad Limina sanctorum Apostolorum presbyter quidam mira abstinentia & sanctitatis, generis Saxonum, nomine Vvillebrord, & alio nomine Clemens vocatus, quem præfatus Papa Episcopum ordinavit, & ad prædicandum ad paganam gentem Frisonum, transfudit in littoribus Oceani Occidui, qui per quinquaginta annos prædicans, præfatam gentem Frisonum, maxima ex parte convertit ad fidem Christi, fana & delubra destruxit, & Ecclesias construxit, & sedem Episcopalem, & Ecclesiam in honore sancti Salvatoris constituens in loco, & Castello, qui dicitur Trajectum. Et in illa sede, & Ecclesia Sancti Salvatoris quam construxit prædicans, usque ad debilem senectutem permansit, & sibi chorepiscopum ad ministerium complendum substituit, & finitis longævæ vitæ diebus, in pace migravit ad Dominum.

* Cocpiscopum

XXXII.

Princeps autem Francorum Carolomannus commendavit mihi sedem illam, ad

PAGIUS S. Bonifacius eodem anno Trajectensis Episcopus dicitur.

se, & Episcopum Trajectensem ad Rhenum, seu Ultrajectensem accepisse, quod etiam eo anno monstravimus. Priorum Antistitum Ultrajectensium successio & Chronologia valde implicata, quæ ideo hoc in loco a nobis elucidanda. Sanctus Vvillebrordus Archiepiscopus dicitur, licet tantum Episcopus esset, sicuti & Successores ejus omnes, anno DCCL. ad Deum migravit, & post ejus mortem Sedes diu vacavit. Bonifacius quidem in Epistola laudata ad Stephanum Papam, Willibrordi morte narrata ait: *Princeps autem Francorum Carolomannus commendavit mihi Sedem illam (nempe Ultrajectensem) ad constituendam & ordinandam Episcopum, quod & feci.* Verum tanta fuit Frisonum ferocitas, & a fide Christiana averso, ut Bonifacius aliquem evidenti mortis periculo exponendum tunc non judicaverit, ut colligere est ex Sancto Liudgero Episcopo Monasteriensi, qui in Vita Sancti Gregorii Abbatis & Rectoris Ecclesiæ Ultrajectensis, cujus fuerat discipulus, num. XIV. Ultrajectenses Episcopos numerans ait: *B. Gregorius a Stephano Apostolica Sedis Prasule & ab illis & religioso Rege Pippino suscepto auctoritate seminandi Verbum Dei in Frefonia: in qua primus S. Vvillebrordus cognomento Archiepiscopus in conversione gentis illius iniciavit rudimenta Christiana fidei, cum discipulis suis, De-*

constituendam, & ordinandam Episcopum, quod & feci. Nunc autem Colonienfis Episcopus illam sedem prædicti Episcopi Clementis a Sergio Papa ordinati, sibi usurpat, & ad se pertinere dicit, propter fundamenta cujusdam destructæ a Paganis Ecclesiæ, quam Vvillebrordus dirutam usque ad solum in Castello Trajecto reperit, & eam proprio labore a fundamento construxit, & in honore sancti Martini consecravit; & refert, quod ab antiquo Rege Francorum Dagoberto Castellum Trajectum cum destructa Ecclesia ad Coloniensem Parochiam donatum, cum ea conditione fuisset, ut Episcopus Colonienfis gentem Frisonum ad fidem Christi converteret, & eorum prædicator esset, quod & ipse non fecit, non prædicavit, non convertit Frisones ad fidem Christi, sed pagana remansit gens Frisonum usquequo venerandus Pontifex Romanæ Sedis Sergius supradictum servum Dei Vvillebrordum Episcopum ad prædicandum supradictæ genti transfudit, qui illam gentem (ut præfatus sum) ad Christi fidem convertit. Et modo vult Colonienfis Episcopus sedem supradicti prædicatoris Vvillebrordi sibi contrahere, ut non sit Episcopalis sedes subjecta Romano Pontifici, prædicans genti Frisonum. Cui respondebam (ut credidi) quod majus, & fortius fieri debeat præceptum Apostolicæ Sedis, ordinatio Sergii Papæ, & legatio venerandi prædicatoris Vvillebrordi, ut & fiat Episcopalis sedes subjecta Romano Pontifici, prædicans genti Frisonum, quia magna pars illorum adhuc Pagani est, quia destructæ Ec-

De Trajectensis Ecclesiæ juribus.

inde senescente eo in Opere Dei, & stabilito Episcopatu in loco, qui nuncupatur Traiectum, & alio nomine Vviltaburg, & migrante ad Dominum de hac luce, successit Sanctus Bonifacius (anno scilicet DCCLIII.) idem Archiepiscopus & Martyr, quem oculis meis ipse vidi, candidum canitie & decrepitem senectute, plenum virtutibus & vitæ meritis. Quo tempore in ejus discipulatu B. Gregorius Præceptor meus ab inenante atate fuerat enutritus, cui & successit pius heres ejusdem gentis Frefonum Pastor & Prædicator ordinatus a Domino, & a Principibus supradictis Ecclesiæ Dei. Eademque charitate, sicuti & fidei firmitate, qua Prædecessores sui, Sanctus videlicet Vvillebrordus Archiepiscopus & Confessor; & Bonifacius Martyr atque Archiepiscopus, (quia scilicet Moguntinensis Archiepiscopus fuerat, nomen servavit) larga & melliflua eruditione populum irradiavit, simul cum Chorepiscopo & adjutore suo Aluberto, qui de Britannia & gente Anglorum veniebat, magis vitæ meritis pollens; & eadem benevolentia juxta vires Domino studuit animarum lucra acquirere.

Quare Ecclesia Ultrajectensis per annos fere XIV. sine Episcopo fuit, donec Sanctus Bonifacius Divini cultus studio incensus illius curam suscepit, & Eobannum Cocpiscopum sibi adiunxit, qui a Sancto Liudgero in præfata enu-

XI. Dadanus non fuit Episcopus Ultrajectensis.

Ecclesiolæ fundamenta diruta, & a Paganis conculcata, & per negligentiam Episcoporum derelicta. Sed ipse non consentit.

XXXIII.

Sed modo Paternitatis vestræ iudicio mihi indicare dignemini, & si hoc iustum sit; responsum & vobis placeat illi Coloniensi Episcopo reddi, & vestra auctoritate roborare, ut præceptum Sergii Papæ, & sedes illa stabilis permaneat. Sic enim potestis nos (si vobis placet) adjuvare, si de scrinio Ecclesiæ vestræ exemplar jubetis & mihi transmittere, quo quid prædicto Episcopo Willibrordo ordinato sanctus Sergius præceperit, & conscripserit, ut ex auctoritate sanctitatis vestræ contradicentes convincere, & superare valeam. Si autem aliter iustius sanctitati vestræ videatur; consilium Paternitatis vestræ insinuare mihi dignemini, ut sequar. Hactenus Bonifacii epistola ad Stephanum Papam, & novissima earum, quæ reperiuntur ad Romanum Pontificem scriptæ; cum tamen desiderari ea videatur, qua eundem exoravit Pontificem Stephanum, ut occasione professionis ad prædicandum Evangelium Frisiis, liceret sibi relinquere in sua Ecclesia Moguntina Lullum creatum Episcopum, qui relictum gregem fidelissime custodiret: inter tot enim suos discipulos ipsum elegit, quem cerneret præstare prudentia, atque scientia. At licet alias superius (ut vidimus) id ipse Bonifacius ab ipso Romano Pontifice expetisset, nunquam tamen potuit obtinere, quamvis enixis precibus exorasset, sic Deo

Bonifacius Lullum relinquit Moguntia.

PAGIUS

meratione prætermittitur, quia S. Bonifacio fuerit non fuit. Coitius an. DCCXLII. num. XLV. & seq. existimavit, *Dadanum* in Concilio Germanico a S. Bonifacio an. DCCXLII. celebrato memoratum, Ultrajectensem Episcopum ordinatum esse ab eodem Bonifacio statim post Willibrordi mortem, juxta quod ei a Carolomanno mandatum fuerat. Eius fundamentum est, quod Synodus illa ex Episcopis utriusque Germaniæ Gallicanæ composita fuerit, & *Dadano* nulla Sedes assignari possit præter Ultrajectensem. Verum utraque conjectura adversus disertum Auctoris coævi testimonium, nullius roboris. Neque enim deerant Episcopi Regionarii in Germania Cisterhana, e quorum numero sine dubio *Dadanus* fuit. *Sanctus* autem *Bonifacius* post Willibrordi mortem alium ei Episcopum ob gentis ferocitatem subrogare non potuit, ut mox diximus.

XII.

Bonifacius scribit ad Stephanum PP.

Epistola Sancti Bonifacii ad Stephanum Papam de Ultrajectensis Ecclesiæ rebus, post *Hildegarii* Episcopi Coloniensis mortem scripta; is autem a Saxonibus anno DCCLIII. interfecit, ut Annalista Fuldensis, *Tilianus* Petavianus, alique testantur. Postquam *Hildegardus* Hildegario succēdit, Ecclesiam Trajectensem ad suum Episcopatum revocare voluit, sed intercessit *Bonifacius*, & rationes, quibus ad id moveretur, Stephano Papæ per literas significavit. Quando *Zacharias* Papa Moguntiam Ci-

disponente, ut semel Apostolatus muneri mancipatus, illud ad obitum usque laborans impleteret. Modo autem quod iustissima causa id videretur exigere, non amor quietis, ut antea, sed majoris laboris susceptio, quam facillime impetravit; cujus rei gratia voluit idem Bonifacius interpellare Pipinum Francorum Regem, litteris, ea de re ad Fulradum ejusdem Regis Capellanum primarium, datis: quæ cum Dei beneficio adhuc extant integræ, ex scriptis citatis sæpe codicibus hic tibi reddimus, sic enim se habent ipsæ, quibus & idem commentat Regi suos, quos proficiscens, reliquit discipulos præcius futurorum (a).

(a) Ex cod. Cod. ep. 45.

Bonifacius servus servorum Dei, gratia Christi Episcopus, carissimo consacerdoti Fulrado presbytero, pereunem in Christo charitatis salutem.

Fraternæ dilectioni tuæ propter spiritualem amicitiam, quam sæpe in necessitatibus meis pro Dei intuitu mecum fecisti, dignas gratias quantas meruisti, persolvere non possum. Sed Dominum omnipotentem deprecor, ut tibi in alto cælorum culmine mercedis præmia in gaudio Angelorum æternaliter retribuatur. Nunc autem in Christi nomine deprecor, ut quod bono initio cœpisti, cum bono fine perficias idem, ut meo verbo gloriosum & amabilem Regem nostrum Pipinum salutes, & illi magnas gratias referas de omnibus pietatis operibus, quæ necum fecit; & ut illi referas, quid mihi, & amicis meis similiter esse videtur, quod vitam istam temporalem, & cursum dierum meorum

XXXIV. Bonifacii ad Fulradum epistolæ.

* celsitudinem.

*rum per istas infirmitates cito debeam finire. Propterea deprecor * magnitudinem Regis nostri pro nomine Christi Filii Dei, ut mihi nunc viventi indicare, & mandare dignetur circa discipulos meos, qualem mercedem nostram de illis facere voluerint. Sunt enim penes omnes peregrini; quidam presbyteri per multa loca ad ministerium Ecclesiæ & populorum constituti; quidam sunt monachi per cellulas nostras, & infantes ad legendas litteras ordinati; sunt etiam aliqui seniores, qui longo tempore mecum viventes laboraverunt & me adjuvabant.*

XXXV.

De Lullo Episcopo.

De his omnibus sollicitus sum, ut post obitum meum non disperdantur, sed ut habeant mercedis vestræ consilium, & patrocinium celsitudinis vestræ, & non sint dispersi, sicut oves non habentes pastorem, & populi prope Marcam Paganorum non perdant legem Christi. Propterea almitatis vestræ clementiam diligenter in Dei nomine deprecor, ut solum meum, & Coepiscopum Lullum, si Deus voluerit, & si clementia vestra placeat, in hoc ministerium populorum, & Ecclesiarum componere, & constituere faciatis prædicatorem, & doctorem presbyterorum, & populorum. Et spero, si Deus voluerit, quod in illo habeant presbyteri magistrum, & monachi regularem doctorem, & populi Christiani fidelem prædicatorem, & pastorem. Propterea hoc fieri maxime peto, quia presbyteri mei prope Marcam Paganorum pauperculam vitam habent, panem acquirere ad manducandum possunt: sed vestimenta invenire ibi non possunt, nisi aliunde consilium, & adiutorem habeant, ut sustinere, & adjuvare in illis locis ad ministerium populi possint, eodem modo sicut ego adjuvi. Et si pietas Christi hoc vo-

PAGIUS

Inde factum, ut Ultrajectensis Ecclesia diu postea a Presbyteris fuerit administrata, ut suo loco ostendi.

XIII.

Porro sicut, a Sancto Bonifacio in Conciliis Liptinensi & Suesonensi constituta effectum in omnibus non habuere, ut liquet ex promotione *Artherii* ad Archiepiscopatum Senonensem, & *Abelis* ad Archiepiscopatum Remensem, quorum neuter in possessionem Ecclesiæ sibi concessæ immisus unquam fuit; sic quæ *Zacharias* Papa de Episcopis suffraganeis Metropoles Moguntinæ decrevit, correctæ postea fuere, Is quinque tantum Civitates Moguntinæ subiecerat, Vormatiam, Spiram, Coloniam, Tungros & Ultrajectum, ut liquet ex eius Epistola, in qua aliquam omniam fuisse asseri non potest; cum *Hincmarus* in Opusculo de Jure Metropolitanorum eam laudet, & quinque illas Civitates recensent. *Straburgum* Primæ Germaniæ Civitas, uti *Spira* & *Vormatia*, Moguntinæ Metropoli tunc attributa non fuit, licet eius Episcopi a Bonifacio ordinationem accepissent, quia scilicet tunc in Orientali Francia polita Ecclesiastica prorsus perturbata erat. Verum progressu temporis *Straburgum*, *Curia*

bis inspiraverit, & hoc, quod peto, consentire, & facere volueritis: per hos Messos meos presentes, aut per litteras pietatis vestræ hoc mihi mandare non dedignemini, ut eo latior in mercede vestra vel vivam, vel moriar. Hæc ad Fulradum S. Bonifacius: qui cum haud obscuro verbis significavit, se cito ex hoc sæculo migraturum, divinum responsum de suo exitu accepisse, par est credere, sicut Apostolo Petro scimus revelatum fuisse, quod ipse testatur, dicens (a); Certus quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi. Tamquam igitur non amplius reversurus Bonifacius cuncta disposuit. Qui enim post Willibaldum res ab eo gestas est profectus, hæc ad finem habet;

Antequam autem (b) tam periculoso se daret itinere, sciens absurdum id esse, si quis, propriis posthabitis ovibus, alienas curandas suscipiat, sanctum Lullum, qui prædicationum, & laborum ejus comes extiterat, cujusque virtutes omnè honore dignas noverat, consentiente tum Pipino Rege, tum Episcopis, Abbatibus, canonicis, & præcuratoribus, ad ipsius diocesim pertinentibus, per se Episcopum ordinavit: id quod jam ante a Romano Pontifice impetrarat. Deinde manu sua apprehensum commendavit illum cunctis Principibus illic congregatis, ut ei tanquam patri obedirent, & in omni necessitate, adjutores se illi præberent. Postea ad Thuringos, & Rheni accolæ profectus, similiter fecit. Postremo ipsum sanctum Lullum adhortans ait: Quandoquidem tempus resolutionis meæ appropinquat, decrevi proficisci quocumque divina gratia visum est me mittere. Tu ergo fili carissime, animarum mihi creditarum curam age,

XXXVI. (b) Vit. S. Bonif. l. 2. cap. 18.

Lullus relinquere curare Ecclesiam Moguntinam.

Augusta Vindelicorum, aliæque quædam Civitates Metropoli Moguntinæ adscriptæ, & ex eius subiectione Colonia & Tunrorum Civitas exemptæ. Coitius anno DIII. num. IV. & anno DLXXVII. num. LII. arbitratus est, *Sanctum Crotoldum* anno DIII. dictum esse Vormatiensem Metropolitam, illudque jus a *Clodoveo* Rege Sedi Vormatiensi attributum fuisse, quo per utramque Germaniam ejus Successores potiti sint, donec hoc sæculo Moguntinensis Ecclesia pristinam gloriam recuperavit. Quam in rem laudat Franciscum Irenicum de Pontificatu Vormatiensi lib. 3. cap. 35. scribentem; *Fuit penes Præfatos Vormatiensis Pontificatus totius Germaniæ maximus, quem Clodoveum erexisse fama divulgavit. Verum hæc Vormatiensium traditio fabulæ simillima, nulloque vel levissimo fundamento innixa. In Francia enim Orientali, ad quam Vormatia pertinebat, nullus Archiepiscopus fuit ab anno circiter DCLXXI. usque ad Sancti Bonifacii tempora, ut eo anno ostendimus, & ante Sanctum Bonifacium Moguntia Sede Archiepiscopali non decorata, ut suo loco demonstratum.*

Willibaldus in Vita S. Bonifacii de eo in Fri-

XIV.

age. Tu populum ab errore revoca: Tu inchoatam basilicam meam apud Fuldam absolutam & illic corpus meum, ubicumque tandem decessero, trade sepultura. Tum præterea da operam, ut habeamus itinere nostro res necessarias, & linteum, quo hoc decrepitem corpus post obitum obvolvatur, in librorum meorum theca reponere. Hæc cum vir sanctus dixisset: tametsi Lullus ab imo pectore multa traheret suspiria, & præ dolore nimio lacrymas cohibere non posset: non tamen ausus est quicquam se illi opponere.

XXXVII.

Habentur eadem in Vita S. Liobæ, a Rodulpho jussu Rabani conscripta, in qua, post narrata, omnia, quæ sunt transacta cum Lullo, auctor ista subiicit: Cumque hæc, & alia hujusmodi ei mandata dedisset, accersit ad se Liobam virginem, quam ex Anglia ad curandas Deo sacratas virgines una cum aliis (ut dictum est superius) accerserat, exhortatur est terram peregrinationis suæ non deserere, nec assumpti propositi vigore lassescere, sed quotidie bonum, quod cøperat, omni studio ampliare, dicens ei, corporis fragilitatem non esse considerandam, nec prolixæ ætatis spacia computanda, nec arduum virtutis suæ, nec gravem existimandum perveniendi laborem; præsertim cum hujus temporis spacia ad æternitatem comparata, brevia sint, & non sint condigna passiones præsentis temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.

Commendavit autem illam Lullo Episcopo, & senioribus monachorum supradicti monasterii, qui aderant, monens eos,

ut cum honore & reverentia curam ejus agerent; suæque voluntatis esse affirmans, ut post obitum ejus, corpus illius ad os sua in eodem sepulcro poneretur, quatenus pariter diem resurrectionis expectarent, qui pari voto, ac studio in vita sua Christo servierant. Quibus dictis, dedit ei cucullam suam, rursus admonens, atque contestans de non relinquendo peregrinationis sue loco. Et sic præparatis omnibus, quæ in itinere necessaria erant, in Frisiam perrexit. Hæc in Lioba Rodulphus. Quæ sequuntur, ex rebus gestis Bonifacii sunt accepta.

XXXVIII.

Paucis post diebus navim cum delectis ad illud iter sociis vir beatus ingressus per Rheni alveum, ad Frisonum regionem incolumis perlatus est. Ubi circumquaque progrediens verbum Domini cum multa fiducia predicavit, & Ecclesias ingenti studio extruxit. Tantam autem gratiam contulit illi Deus, ut intra breve tempus multa virorum, ac mulierum millia cum suo facio Eobano baptizavit. Eum autem Eobanum, ut sua senectuti aliquod pararet levamentum, Episcopum Trajecti instituit. Aderant vero etiam ei presbyteri tres, & totidem diaconi, puta, Vointragijs, Voalterus, & Adalberus, Stirchaldus, Hamunus, & Boso: Porro Vouccarrus, Gunderrharus, Voilliberus, & Adolphus professione erant monachi, eumque sequebantur: atque hi omnes unanimiter cum illo laborantes in predicatione Evangelii, meruerunt etiam palmæ martyrii esse consortes.

XXXIX.

Cum enim per latus ipsorum terras discurrissent, & ad Bortnam flumen per-

PAGIUS

Frisia prædicante scribit: Multa millia hominum, virorum, ac mulierum, sed & parvulorum, cum commilitone suo Coepiscopo Cabano (seu Eobano) baptizavit quem ad subveniens Episcopum dum sue senilis ætatis infirmitati, Fresonibus Trajecten- injuncto Episcopo in Urbe, quæ vocatur Trebit sem asum- subrogavit. Quod his verbis exprimit Othlonus: Tantam gratiam Dominus famulo suo contulit, ut post paucos dies multa millia virorum ac mulierum cum commilitone suo Chorepiscopo Eoban baptizaret. Hunc namque ad sublevandam senectutem suam, injuncto sibi Episcopo in Urbe quæ dicitur Trebit subrogavit. Sed in Othlono, Chorepiscopus Eoban idem est ac Coepiscopus Eoban. Neque enim Othlonus hac in re dissentit a Willibaldo. Baronius quidem num. XXXVIII. Othlonum ita loquentem inducit: Eum autem Eobanum, ut sua senectuti aliquod pararet levamentum, Episcopum Trajecti instituit. Verum Baronius usus est editione Surii ad diem V. mensis Junii, qui Othloni stylium immutavit, & quandoque corrumpit. Hæc autem Eobani ordinatio anno DCCLIII. quo sanctus Bonifacius Episcopatum Ultrajectensem suscepit & in Frisiam ab eo dependentem venit peracta. Licet autem S. Bonifacius Archiepiscopus tunc appellaretur, ut liquet ex Diplomate Pippini Regis anno DCCLIII. num. VI. citato, Ultrajectensis tamen Episco-

pus tantum erat, indeque idem Pippinus qui ibidem Bonifacium Archiepiscopum simpliciter & sine addito vocat, in alio diplomate in favorem Ecclesie Ultrajectinæ emisso, & a Co-intio anno DCCLIII. num. XXVI. relato, ita loquitur: Apostolicus Vir & in Christo Pater Bonifacius Urbis Trajecti. Episcopus, clementia regni nostri suggestit, &c.

XV.

Cum per latus Fresonum Regiones prædicandi causa Bonifacius discurreret, venit ad flumen quoddam, & ut inquit Othlonus, suorum tantum clientum comitatu stipatus, jussit ibi tentoria figi cupiens videlicet in eodem loco eorum, qui nuper baptizati erant, adventum expectare, confirmationis gratia. Dies enim appropinquabat, qui ad eandem confirmationem status erat. Cumque dies prædestinatus advenisset, & ortus Sol altiores lineæ suæ gradus jam præoccupasset, tunc omnes qui quasi filii a patre expectabantur indignam ad accipiendam Sancti Spiritus gratiam, quæ ipso die, per gratiam confirmationis offerenda erat super illos, versa vice pro amicis inimici, pro novitiis fidei cultoribus novi hiores eum ingenti strepitu horrendoque armorum sumtu in castra Sanctorum proruperunt. Quo viso pueri ex castris prostrantes armisque se se accingentes Sanctos contra populi ferentis multitudinem defendere gestiebant. Postea narrat, Sanctum Bonifacium, Sociosque inhu-

S. Bonifacius cum Sociis Martyrium facit.

PAGIUS

mana cade necatos, fuisse, idque die quinta mensis Junii. Mabillonius in Appendice ad Vitam S. Bonifacii num. IX. dicit Othlonum loco citato perperam scripsisse Bonifacium a novitiis fidei cultoribus Martyrio affectum fuisse. Verum hoc non asserit Othlonus, sed ait, Bonifacium, ubi fidei novitios se reperire credebatur, novos hiores invenisse, qui eum occiderunt. Willibaldus de populis, qui ad ejus sepulcrum veniebant, scribit: Priscina dediti salute laudantes glorificabant Deum, qui suum dignatus est servum tanto munere decoratum ditare, honorare & presentibus ac futuris seculorum temporibus patefactione cõfusa miraculorum ostensa, quadragesimo peregrinationis ejus anno revolutio glorificare; qui & Incarnationis Domini septingentesimo & quinquagesimo quinto anno cum Indictæ octava, computatur. Sedit autem in Episcopatu annos XXXVI. menses sex & dies sex, & sic ordine supradicto, die Nonarum Junii, Martyrii triumpho remuneratus, migravit ad Dominum. Quos omnes temporis characteres, Indictione excepta, exhibet etiam Othlonus.

XVI. Hoc Martyrium ab hoc anno removeri non potest.

Sanctus itaque Martyr in Franciam venerat anno Christi septingentesimo decimo sexto, annoque septingentesimo decimo octavo ultimo Novembris die Divo Andreæ Apostolo sacra Præco Christianæ fidei, Legatusque Sedis Apostolicæ dum Romæ esset, creatus est, ut auctoritate Apostolica Evangelium in Germania prædicaret, ipsumque concionandi Officium exerceret quod est inter præcipua Episcopi munia, & interdum Apostolatus nunc-

venissent, quod est in consuetudine eorum, quos vulgari idiomate vocant Oester, & Westereiche, S. Bonifacius solis comitibus suis stipatus, jussit ibi tentoria figi, volens in eodem loco baptizatorum sustinere adventum confirmationis gratia. Jam enim appropinquabat dies eidem Confirmationi destinatus. Is postquam advenit, sole jam summo occupante gradus, omnes illi, qui haud aliter atque filii a patre expectabantur, indigni percipere gratiam Spiritus sancti, quæ illo die per sacram Confirmationem offerenda erat, ex amicis in hostes, & ex neophytis in lictores mutati, cum ingenti strepitu armorum ad Sanctorum castra advolant. Id cerentes famuli, sumptis armis, contra illam furentem populi multitudinem Sanctos tueri nitebantur. At sanctus Bonifacius audito tumultuans turba impetu, primo quidem ad spiritualis præsidii asylum confugit, Sanctorum reliquias, quas semper secum circumferre solebat, arripens: deinde accitis ad se clericis, e tentorio processit, famulosque ad resistendum paratos compefcuit, dicens: Nolite quæso pugnare, filii mei: nolite adversariis bellum inferre, sed etiam pro malis bona exhibere. Jamdiu optatus adest dies: jam tempus illud advenit, quo de laboriosa sæculi hujus ærumna ad æternæ beatitudinis gaudia invitamur: Cur ergo tantam gratiam, tantam gloriam a vobis excludere vultis? Immo vero confortamini in Domino, & oblata calestis Ann. Eccl. Tom. XII.

gratia munera gratis animis nos excipere patimini. Sperate in Domino, & ipse nos de periculis omnibus eripiet.

XL.

His, & id genus aliis sermonibus compefcuit ministros ab armis hostibus inferendis. Deinde etiam clericos cujusque ordinis patria & libera voce adhortans: Fratres carissimi, inquit, si qua divini cura amoris, si qua apud vos mearum admonitionum residet memoria, hac hora jam declarate: in animum revocantes illa verba Salvatoris: (a) Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animas autem non possunt occidere, spei vestræ anchoram in Deo defigite, qui post vitam hanc momentaneam perpetuæ salutis bravium vobis rependens, ad civium superiorum consortium vos perducet. Nolite, obsecro, diuturna invictarum mentium præmia in hoc temporis puncto amittere: nolite improbis Gentilium blandimentis, & adulationibus enervari, sed presentissimum hoc mortis discrimen, quod nobis impendit, & pro illius amore, qui nostræ causa passus est, constanter, & viriliter perferre, ut cum illo in æternum gaudere possitis.

(a) Marti- rium S. Bonifacii suos hortatur.

* prælia

XLII. Martyrium S. Bonifacii.

Nondum vero sanctus Episcopus hujus salutiferæ exhortationis verba absolverat, cum ecce furens illa Paganorum turba cum gladiis, & omnis generis infesta armatura in eos irruit, cruentisque manibus barbara quadam feritate eos trucidat. Inde ad icutoria eorum properant, & tum libros, tum sacrarum reliquiarum ca-

patur. Anni enim illi XXXVI. menses VI. & dies VI. ab anno insequenti, quæ literas Missionis suæ a Gregorio II. accepit, nec ab anno DCCXXXIII. quo Archiepiscopus Regionarius ordinatus est, defumi possunt. Cumque Willibaldus æqualis S. Bonifacio fuerit, mirum mihi accidit, Labbeum in Chronico, Henschenium in Vita S. Ludgeri Episcopi Monasteriensis Sect. 3. ad diem XXVI. Martii recitata, Mabillonium Sac. III. Benedict. part. II. in Observationibus prævis ad Vitam S. Bonifacii, aliosque Viros Eruditissimos S. Bonifacii Martyrium ad diem V. mensis Junii præcedentis Christi anni retulisse. Si enim S. Bonifacii Martyrium anno superiori contigisset, ejus Apostolatus initium sumisset a die ultima mensis Novembris anni DCCXVII. sicque duas hyemes Romæ transegisset; cum certum sit, eum inde mense Maio anni DCCXIX. digressum esse, & tam Willibaldus, quam Othlonus tradant, unicam hyemem Bonifacium Romæ transegisse. Secundo, Bonifacius Carolomanno Monacho Pippini Regis fratri superstes, fuit, ut hoc anno num. VIII. ostendimus. Carolomannus autem ante diem quintum mensis Junii antecedentis Christi anni mortuus non est; cum bellum Italicum mense tantum Martio illius anni a Pippino Rege decretum fuerit, & ejus occasione Carolomannus, qui in Monasterio Casinensi vitam Monasticam agebat Legatus ab Adulfo Langobardorum Rege qui Ticini morabatur, in Franciam missus fuerit, consulto etiam antea Rachiſio Monacho Ai-

capulas secum auferentes, arbitantes se magnos in eis argenti, & auri thesauros reperturos. Mox ad naves aduolant, alimenta omnia exportant; & cum aliquid vini illic reperissent, hilariter inde potitant. Postea inter se tractant de dividendo thesauro illo, quem se inuenisse falso existimabant. Cumque longa disceptatione nihil inter se pacifice possent constituere, repente inter illos immanis exiit discordia, qua eoque processit, ut eodem furore, eadem vesania, iisdemque armis, quibus sanctos Martyres sua salutis ministros jugulassent, mutuo se conficerent. Ea caede peracta, qui ex iis supererant, iterum spe pecuniarum incitati ad thecas illas properant, iisque confractis, pro auro, & argento codices, & diuinae doctrinae carias inveniunt. Tum furore, & amentia perciti, codices illos partim per campi planitiem, partim per paludes dispergunt, partim in loca incongrua abiciunt. Qui tamen beneficia Dei, ut cuius esset meriti vir sanctus innotesceret, post longa temporis spacia illesi, & inuolati reperti sunt, & ad Ecclesias, in quibus hodieque manent, a singulis eorum invento-ribus reportati.

XLII.

In iis autem repertus est sancti Evangelii codex, quem vir beatus pro sanctitate sua jugiter apud se ferre consueverat; qui licet ense acuto (ut etiam nunc videre licet) per medium sectus sit, nulla tamen littera ea sectione abolita est. Eum librum fertur sanctus Episcopus tum,

PAGIUS

Aulsi Regis fratre, quibus si addas tempus a Carolomanno in itinere consumtum, & aliqualem ejus in Gallia moram, comperies hujus mortem ante diem V. mensis Junii illius anni accidere non potuisse. Denique S. Eigel Abbas Fuldenis quartus, qui hoc saeculo vixit eam opinionem plane jugulat, ut ex dictis anno DCCXLIV. num. X. & ex dicendis anno DCCCLXIX. cum de morte S. Sturmionis agemus, manifestum fiet.

XVII. Contraria sententia refellitur.

Mabillonius loco laudato autumavit, in hac de anno Martyrii Sancti Bonifacii controversia subscribendum esse Eginhardo, Continuatori Epitomes Bedae, Hincmaro Rhemorum Antistiti in cap. 30. Epistola XLIV. Annalibus & Scriptoribus Fuldenis, quorum primus Eigel in Vita S. Sturmii Abbatis, Annalibus Metensibus & Bertinianis, Mariano Scoto & Sigeberto. Verum Eginhardus seu verius Auctor Annalium ei attributorum per haec tempora subinde in Chronologiam peccat, ut nullus negaverit; Continuator vero Bedae de rebus ad Bonifacium pertinentibus tam male edoctus fuit, ut, ipsomet Bonifacio & tota Antiquitate reclamantibus, Redgerum ei Successorem dederit. Idem dicendum de Mariano Scoto, qui ad annum DCCL. narrata Pippini unitione per S. Bonifacium, de hoc scribit; deinde ob id, post Papam secundum habetur Moguntinus Archiepiscopus usque in bodiurnum diem; cum tamen, ut notavit Blondellus lib. contra

cum in ejus caput ensis vibraretur, scario objecisse, & pro tuendo capite (ut tali in periculo fieri solet)* vel pro spiritali clypeo. Et est sane illustre miraculum, quo & Dei virtus, & beati viri sanctitas declaratur: in secundo libro nullius litterae abolitionem videri. Frustrati autem spe sua carnifices illi, domum tristes abierunt.

Ubi autem vicini Christiani eam sanctorum virorum necem perceperunt, terras latronum illorum armata manu invaserunt: & cum se ad repugnandum homines impii compararent, sed tanti sceleris conscientia pressa, nihil possent in fugam acti, a Christianis interfecti sunt. Cumque res illorum diripuisent Christiani, ad sua reversi sunt. Ita qui salutis suae ministros trucidare non sunt veriti, duplici contritione contriti sunt, corporis in hac vita, animarum apud inferos. Non diu post Trajectensis Ecclesiae clericus corpus S. Bonifacii Trajectum deportavit, & cum multa veneratione tumularunt. Postquam autem rescivit sanctus Lullus, convocatis permultis tam clericis, quam laicis venerabilibus viris, indicavit eis necem S. Bonifacii, & quemadmodum Trajecti humatus sit: simul etiam exponens eis, quo in loco se adhuc vivens jussisset sepeliri, petiit, ut ad ejus exequendam voluntatem ipsi velint adjumento esse.

XLIII.

Quomodo autem Dei nutu Trajecto Moguntiam, & inde Fuldam celebri pompa translatum sit, idem auctor pluribus narrat, itemque de miraculis illic fieri so-

Primum pag. 757. Conciliis hoc & duobus sequentibus saeculis celebratis modo Metropolitani Senonensis modo alii Galliarum Archiepiscopi ante eum subscripti reperiantur. Denique Eigel hujus saeculi Scriptor male pro hac sententia citatur, alique adversus Willibaldum Bonifacii coævum eo minus audiendi sunt, quo hac in re aliorum tantum errores exscripserint, nihilque in quo eum errasse indicent, in medium attulerint. Quare haec controversia dirempta tandem censei debet.

S. Bonifacius juxta Serarium in Notatione LIV. ad vitam Sancti Bonifacii, vixit tantum annos quatuor & septuaginta, sed secundum supputationem Cointii ad annum DCCXXII. u. XLVIII. & seqq. annos circiter octoginta. Mabillonius laudatus ostendit, vitam S. Livini perperam a Serario Bonifacio martyri attributam fuisse, eamque foetum esse alterius Bonifacii, ut de S. Livino loquentes jam observavimus. E Martyribus, qui passi sunt cum S. Bonifacio solos undecim numerat Willibaldus, neque plures Othlonus recenset. Continuator Epitomes Bedae quinquaginta tres cum eo Martyrio coronatos dicit, sed is de morte S. Bonifacii haud probe instructus est. In Martyrologio tamen Benedictino plurimum nomina referuntur. In Ecclesia Ultrajectina ad diem V. mensis Junii olim legebatur Collecta, ut tradit Molanus, in qua memorabatur Martyrium Bonifacii, Eobani atque Athalarii, & So-

XVIII.

Socii Martyrii S. Bonifacii.

XLIV.

folitis, atque ad postremum hac de tempore sedis ejus, & necis habet: Vixit, inquit, in Episcopatu S. Bonifacius annos triginta sex, menses sex, & dies totidem. Passus est cum sociis suis Nonis Junii, anno peregrinationis suae quadragesimo, Incarnationis autem Dominicae septingentesimo quinquagesimo quinto. Haec auctor, qui post ejus discipulum Willibaldum res ab eo gestas, additis epistolis prosequitur est.

Verum quod ad praescriptum numerum spectat annorum triginta sex Episcopatus ejus, totidem sunt non Episcopatus, ex quo videlicet ordinatus est Romae a Gregorio ejus nominis secundo, sed ex quo manus praedicationis accepit ab eodem anno Redemptoris septingentesimo decimonono, ut superius demonstratum est: Episcopatus vero Moguntini, quo a Zacharia Papa est creatus, non nisi anni decem numerantur.

Sed & corrigendus auctor, qui auxit Bedae Epitomen, dum habet eundem S. Bonifacium Martyrem obiisse anno superiori septingentesimo quinquagesimo quarto, & quod addit, Redgerum post eum consecratum Archiepiscopum a Stephano Romano Pontifice; majoris enim est nobis auctoritatis, qui ejus Acta profecutus est Willibaldus ejus discipulus, immo & Bonifacii ipsius scriptae epistolae, & auctor, qui in meliorem stylium convertit, atque auxit vitae ipsius historiam. Quod autem in Notis ad Romanum Martyrologium de anno obitus Bonifacii, priori sententiae inhaeremus, Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

Sociorum eorum. Fuit Eobanus Coepiscopus Ultrajectinus, Athalarius vero sine Adelarius Episcopus Erpeshfordiensis, isque primus & ultimus; eo enim mortuo Diocesis illa Moguntinae unita est. Bonifacio in Archiepiscopatum Moguntinensem jam successerat Lullus, in Episcopatum vero Ultrajectinum successit sanctus Gregorius Abbas, ut refert S. Ludgerus ejus discipulus in illius Vita; sed is quandiu vixit, in Presbyterii gradu permansit. Ludgerus enim saepe eum Abbatem suum, saepe Praeceptorem suum appellat, numquam Episcopum. Immo Alfridus in S. Ludgeri Vita cum de S. Alberti adventu in Frisiam, ubi Gregorii Cherepiscopus fuit, loquitur, discrete asserit Gregorium ad gradum Episcopalem ordinatum non fuisse, sed in gradu Presbyterii perseverasse. Sed de S. Gregorio Abbate & Rectore Trajectensi infra sermo erit. Superfluum hic esset quae Blondellus loco laudato adversus S. Bonifacii Vicariatum in Germania & Galliis profert refellere; cum ex iis quae sparsum ab anno DCCXVI. diximus, se ipsi corruant.

XIX.

Vita S. Bonifacii paucis ab ejus obitu annis a Willibaldo scripta, & ab Orblono Monacho, qui anno MLXII. vivebat, Epistolis Actis Conciliorum, aliisque quibusdam aucta. Sed is Willibaldus idem non est cum Willibaldo Eisteteni Episcopo primo, ut arbitrati sunt Serarius lib. 3. Rer. Mogunt. Not. I. Ma-

quae apud Bedae Epitomen expressa habetur, per ista emendari volumus. Sed non praetereundum, quod apud eundem Bedam numerantur quinquaginta tres Martyres, qui in itinere comites Bonifacii, una cum eo aequae tunc subiere martyrium. Quorum omnium natalem diem, qui contigit Nonis Junii, notatum retinet tabulae Ecclesiasticae, & praeter Bonifacium nomine expressum, quoque Eobanum habent, atque annis singulis publica memoria in Ecclesia representant. Praeter Willibaldum, & qui eum secutus est, auctorem, reperitur scriptis vitam ejusdem Bonifacii heroico carmine (a) Ruthardus Rabani discipulus.

(a) Trib. in Chron. Hirsaug. XLV.

Non omitemus dicere recitari in Concilio (b) Triburiensi scite dictum Bonifacii, de antiquis sacerdotibus aureis, celebrantibus in calicibus ligneis, & recentioribus ligneis, in calicibus aureis: ita Sanctus, cum sui temporis sacerdotum ignaviam deploraret. Sed de Bonifacio nec praetereat, ipsum simulac martyrio coronatum innotuit, ab Ecclesia Catholica in album Martyrum fuisse relatum, ejusque diem natalem solemniter ritu in Francorum Regno potissimum celebrari coepisse: quod intelliges ex iis, quae obiter (c) Lupus Ferrariensis, qui sub Ludovico Pio claruit, scribens ad Einardum (idem dictus Eginhardus) qui fuit a secretis Carolo Magno, docet his verbis: Illustris Abbas Rabanus postquam egressus a palatio, foret necne per id temporis istic propter legationem sibi commissum, K k k k 2 sum,

(c) Trib. in Chron. Hirsaug. XLV. (c) Conc. Tribur. c. 18. & de consecr. dist. 1. c. vasa quibus.

(c) Lup. ep. 5.

billonius in Observationibus praeviis ad Vitam illam, & Cointius anno DCCXVI. num. VII. ac anno DCCCLXXVII. num. XXXII. & seqq. Willibaldus enim Vitae Bonifacianae scriptor his verbis prologum suum exorditur: Dominis Sanctis & vere in Christo clarissimis Lullo & Megingozo Coepiscopis, Willibaldo Eisteteni Episcopo. Percepto pia Paternitatis vestra affectu pariter & voto, &c. Paulo post dicit, se ejus miracula scribere, sicut discipulis ejus, inquit, secum diu commorantibus vel vobis referentibus comperi. Quare Willibaldus iste, nec discipulus S. Bonifacii fuit, neque Episcopus, saltem quando vitam illam exaravit; cum tamen Willibaldus Eistetenis Episcopus cognatus Sancti Bonifacii fuerit, ab eodem Episcopo ordinatus, & aliquo tempore cum eo manserit, ut Anonymus, qui ejus vitam edidit, in literas misit. Adhaec nec Auctor antiquus Vitae Sancti Willibaldi, nec Monialis Hildesheimensis, quae aliam ejus vitam composuit, praetermississent observare eum fuisse Scriptorem Vitae Sancti Bonifacii; praesertim cum tam pauca de rebus ejus gestis calluerint. Imo opinionem nostrae contrariam ipsam quo ea innititur fundamentum evertit. Georgius enim Wicelius in Hagiologio suo refert, extitisse in Bibliotheca Fuldeni anno MDXLI. vitam Sancti Bonifacii, & in fine ejus scriptum: Ego Willibal-

CHRISTI
755.STEPHANI PAP. III.
4.CONST. COPRON. IMP.
15.

fam, ad liquidum scire non potuit; atque ob eam rem hortatus est, ut reditum meum ad Nonas Junii differrem, quando solemnitas Bonifacii se abesse minime sineret, nisi forte ipsi quoque Imperialis iussionis, & ea quam gravissima præjudicaret auctoritas. Hæc ibi. Quibus significatur festa dies natalis S. Bonifacii fuisse Francis solemnissima.

XLVI.

Sub hoc anno notata accepimus a docto viro Duceo Frontone Societatis Jesu ornatissimo professore, eruta ex codice perverto capitula quædam a Pipino Rege facta, quorum est titulus: *Incipiunt capitula de alia Synodo sub ipso Domino Rege Pipino facta.*

Si homo incaustum commiserit, &c. Pluribus cohibentur putridæ inquinamenta carnis, quæ infelicitatem hujus temporis repræsentant; quibus refecandis adhibitus est censuræ gladius. Ista omnia a Pipino facta videntur ante expeditionem in Longobardos adornatam, ut peccata cohibendo faceret sibi Deum propitium, & benefacientes adjuvando conciliaret si-

PAGIUS

duc Episc. &c. Vitam & Passionem Bonifacii conscripsi primum in ceratis tabulis ad probationem Lulli & Megengaudi. Post eorum examen in pergamenis rescripti; atque hoc, in loco, qui dicitur S. Victoris extra muros Moguntia, ubi Lullus & Rabanus orabant orationibus. Cum enim hæc clausula post Lulli mortem exarata sit, ut ex eius lectione liquet, constatque inter omnes Willibaldum Eistetensem ante Lullum vitam sanctum, manifestum est Willibaldum, qui ea verba scripsit, eundem non esse cum Willibaldo Eisteteni, & priorem, qui Presbyter tantum erat, quando eam vitam elucubravit, non nisi post Sancti Bonifacii mortem eadem manum admovisse, ac aliquot post annos Episcopum renunciatum, illam clausulam ei adiecit.

XX.
Synodus
Metensis.

Ad num. XLVI. Circumfertur Synodus sub Pipino Rege habita, *Metensis* vulgo appellata, vel quod Metis coacta fuerit, vel quod ex Codice Metensi descripta sit. Canones octo complectitur, quorum priores tres Concilio Compendiensi, de quo infra, posteriores quinque Concilio Vernensi, de quo anno sequenti Codex Palatinus attribuit, ut refert Holste-

bi a Deo auxilium adversus hostes: nam in eodem conventu hæc statuta leguntur pro suscipiendis peregrinationem ad loca sancta.

De peregrinis humiliter constituimus, qui propter Dominum ad Romam, vel allicubi vadunt; ut ipsi per nullam occasionem ad pontes, & ad Exclusas, aut navigio detineantur propter scripta sua: nullus peregrino calumniam faciat, nec ullum telonium ei tollat. Et si quis hoc fecerit, qualiscumque homo hoc comprobaverit, de sexaginta solidis, quos solvere debet qui hoc fecit, triginta illi concedimus, & illi alii in sacello Regis veniunt. Sic igitur Pipinus dum pietatis ergo peregrinantibus Romam prospicit, securitatis aperit sibi viam, ut inter hostes liber, atque securus Romam veniat, ut suo loco patebit.

Quod ad res Orientales pertinet, hoc anno Paulicianorum hæresim, eandem & Manichæorum in Thracia propagatam, esse, Theophanes auctor est. Ita Imperator omnem errorem in Orientalem indu-

XLVII.
Pauliciani
hæretici.

nius, & videre est Tom. VI. Concil. edit. Labbeæ. Duorum priorum Canonum meminit hic Baronius. In ea Synodo nullus temporis character habetur.

Celebrata & Synodus Vernensis sub eodem Pipino Rege, quam Baronius in annum sequentem non bene distulit, ut ibidem ostendimus, & quæ ibi in medium adducemus, huc transferenda, [1]

XXI.
Synodus
Vernensis.

Ad num. XLVII. Theophanes ad an. XV. Constantini Imp. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoato, scribit: *Hoc anno Nicetas Heliopoleos Episcopus ab universo Ecclesia cætu anathemate percussus est. Imperator autem Constantinus, quos Theodosiopolis & Melitine Synos & Armenios eduxit, in Thraciam transfudit; quibus Paulicianorum hæresis aucta est. Urbe pariter tota civibus peste sublati destituta, ex insulis, Græcia, & inferioribus aliis Regionibus incolas alios cum integris etiam familiis asportatos, ut eam habitarent, transfudit; atque ita civibus, ut prius refertam ac populosam reddidit. Ut enim anno DCCXLV. diximus Constantinopolis immani vastitate pestilentia vi illata deserta remanserat, quod & Nicephorus in bre-*

XXII.
Pauliciani
hæretici
Constantinopolim
introduci.

XLVIII.

Quis autem temporis illius calamitatem satis digne deplorare queat? quæ lingua, quæ perpetrata sunt, ulla ratione complecti possit? Quæ auris placide, & sedate hujusmodi narrationem excipiet? Tempelivum scilicet tunc erat Prophetæ verba cum lachrymis usupare (a): Perit sanctus de terra, & qui bonum agat inter homines non est (b). In securi enim, & ascia Ecclesiæ Christi portas confreguerunt, atque igne sanctuarium ipsius incendunt. Quamvis alio mystico sensu porta hic esse queat, quam divinarum imaginum pictura? Nam ea menti aditum

(a) Mich.
7.
(b) Psal.
73.
Mala ab
Iconoclastis illata
Ecclesiis.

PAGIUS

breviario pag. 4r. etiam docet, & quæ hic refert Theophanes, ille uno tenore cum eadem peste recitat. Porro illi Pauliciani, alii non erant quam Syri Monophysitæ, quos post illam pestem Constantinus Imp. Byzantium transfulerat, ut asserit Theophanes ad annum V. ejusdem Imperatoris. Balsamon in Canone Nicæno XIX. Paulianistas seu Paulicianos, de quibus ibidem, recte notat, esse Manichæos Paulicianos, sic dictos a Paulo Samosateno mulieris Manichææ filio, de quo an. DCLIII. egimus.

XXIII.
Septima-
nia a Pipino Rege
Saracenis
crepta.

Hoc anno Pipinus Rex Septimania seu Gothia potitus est, Saracenis ultra Pyrenæos montes summotis. Cum enim Annalista Metensis ut anno DCCXLII. ostendimus, asserat obfidionem Narbonensem per annos tres durasse, ejus expugnatio in hunc annum incidit, licet vetus Chronicon, de quo mox, hæc ad licet ducit Chronicon, de quo mox, hæc ad annum DCCXLIX. referat. Laudatur illud Chronicon a Catello lib. 3. Hist. Occidentia pag. 538. itemque Auctor Annalium Anianensium. Sic enim illic scriptum est: *anno DCCXLIX. Franci*

CHRISTI
755.STEPHANI PAP. III.
4.CONST. COPRON. IMP.
15.

duci Ecclesiam passus est, intentus tantum ipse ad destruendum cultum sacrarum imaginum. Porro de Paulicianis superius sæpius dictum est.

Sed quæ persecutio, & dispersio Orthodoxorum secuta sit pseudoecumenicum concilium anno superiori celebratum, auctor, qui his intererat, prosequutus Acta insignis Martyris Stephani junioris, narrat his verbis: *Cernere erat audacissima illa facinora, atque impietatem omnem excedentia, quæ sine ullo metu perpetrabantur. Nam & sacrosancta vasa ob venerandarum imaginum picturas pedibus obtrebantur, & templorum decor, & pulchritudo, quam sacrarum imaginum pictura pariebant, partim abradebatur, partim calce illinbatur. Erenim ubi Christi, aut Matris illius, aut Sanctorum imago erat, vel in ignem coniciebatur, vel in pulverem redigebatur, vel etiam albario opere inducebatur. At ubi arborum, aut avium, aut bestiarum effigies, aut etiam circus, ac venationes pictæ erant, his nimirum parcebatur, ac summa cura prospiciebatur. Quo & Ecclesia toto eo ornata, quem ipse sacrae imagines afferebant, spoliabatur, & tamquam sponsa conjugata mœsta, & squalida, atque incompta cernebatur.*

Copro-
mi per-
secutio
dira
Ortho-
doxos.

ad exemplar aperit, ac per ea, quæ in sensum cadunt, ad ea, quæ intellectu percipiuntur, introducit. Nam aliqui materiam non adoramus, quemadmodum impiis facere videmur. Sed spiritalem adorationem ad eam rem, quæ figura exprimitur, per picturam referimus. Siquidem imaginis honor (ut cum Basilio loquar) ad exemplar ascendit, atque hac ratione Crucem, ex quacumque tandem materia constructa sit, adorare ita didicimus, ut non ipsi materiae, sed ei affixo cultum tribuamus.

Hujus porro veneranda Crucis imago est omnis ad exemplaris formam depicta materia. Neque enim illud dumtaxat lignum, cui Christus affixus est, adorare didicimus, verum alia quoque omnia, quæ ad Crucis formam expressa sunt. Quamobrem aut divini ligni formæ cultus negetur, aut etiam Christi, & Sanctorum imaginibus honor habeatur. Atque hæc a me veluti per digressionem dicta sint, ut istos ab Orthodoxa doctrina procul aberrare demonstrarem. Nunc vero eo, unde huc deflexit oratio, revertatur. Pergit dicere de dispersione facta sanctorum monachorum, qui civitates incolabant ad montana, deque his potissimum agit, qui confugerunt ad montem S. Auxentii, de quo diu ante, cum de Synodo Chalcedonenis actum est, diximus. Ibi enim morabatur magni nominis Stephanus monachus, in quem (ut suo loco dicemus) idem Imperator dira proelia concitavit: Ait igitur: *Ad hunc modum Ecclesia laborante ac male affecta, piorum multitudo in summa consilii inopia, & mœrore versabatur. Ac potissimum sacrum monachorum agmen, utpote quod Orthodoxam Fidem arctius complecteretur, ita tamquam ex compacto, tum Byzantio, tum aliis Europæ urbibus, ac Bithyniæ excedentes ad Auxen-*

XLIX.

NOTÆ

[1] **V**ernense concilium sequenti anno 756. celebratum fuisse colligo ex die, qua primum ejus Synodi patres coiverant, subscripto præfationi ejusdem concilii. Cum enim die dominica patres in synodum primo coire ex veteri disciplina consueverint, ut passim per totam criticam suam Pagius animadvertit, annus ille concilio adscribendus, quo dies indicti concilii in dominicam vel in feriam secundam cadebat. His constitutis, dies V. idus julii non quidem anno 755. quo cum feria sexta componebatur; sed anno 756. in dominicam incidit; cui proinde anno concilium Vernense illigandum est. Tunc quidem, fateor, annus quintus Pipini juxta Pagii supputationem non quartus ut præfertur in data concilii cutrebat; sed error facile in nota numerali irrepere potuit. Forte etiam Pipinus regnum inivit anno quidem 752. ut egregie Pagius defendit, sed aliquandiu post mensum martium, immo & post V. Id. Julii ejusdem anni. Licet enim initio illi sic stabilito repugnat diploma Goldastianum a Pagio ad A. 752. 3. productum, quo ante V. Id. majas regnum illud coepisse Pagius probat, cum tamen illud pugnet cum altero Goldastiano diplomate a Mabillonio producto, & Pagio ad A. 752. 6. memorato, quod regnum illud ne in decembri quidem anni 752. coeptum præfert; hinc nihil ex eo certi adstrui potest. Hæc igitur concilii epocha ut genuina admitti potest, & ex ea non inepte Pipiniani regni epocha ante diem XI. julii retraheretur. MANSI

Narbonam obsident; datoque sacramento Gothi qui ibi erant, ut si Civitatem partibus traderent Pipini Regis Francorum, permitterent eor legem suam habere. Quo facto ipsi Gothi Saracenos, qui in presidio illius erant occidunt, ipsamque Civitatem partibus Francorum tradunt. Ex eo Chronico hanc sententiam elegantius expressit Gervasius Tilsberienis Marechallus Regni Arelatensis in libro de Otis Imperialibus, a Duchesno Tom. III. Script. Franc. recitato; *Franci Narbonam diu obsessam per Gothos recipiunt, peremptis Saracenis, facta pace cum Francis quod illic Gothi patriis legibus (legibus nempe Gothicis) moribus paternis vivunt. Et sic Narbonensis Provincia Pipino subiicitur.* Ecclesia Narbonensis Metropolitanæ, cum Franci Saracenos e Gallia penitus ejecerunt, hæc suberant Civitates, Biterrensis, Agathensis, Nemaufensis, Magalonensis, Carcafonensis, Helenensis, Uccienensis, & Lutetensis, quarum duæ postremæ prius ad Franciam aliquando pertinuerant, cæteræ nequam

vianum montem se contulerunt, ac bea- rum Stephanum aduenies, ab eo petebant, ut ducem se illis praberet, eosque con- filio iuaret. Loquere (inquebant) o pa- ter si quis in te consolationis sermo est, mentesque ingenti mœstitia oppressas co- hortare, titubantem animum fulci, ne humano metu labefactatus, de ipso salu- tis capite periclitetur, ac pietatem prodat.

Quemnam sermonem tunc ad eos ha- buit sanctus martyrii candidatus, idem auctor refert, cui potuit interesse: præ- terimus cum inviti, brevitati consulentes, illa tantum, quæ post habitum sermonem locutus est, ostendens, quo se confer- re debent, hic reddimus ex eodem au- ctore, dum subdit:

I. Fugam consulit Stephanus & loca do- cet fugæ.

His, & aliis huiusmodi sermonibus ad monachorum, qui & ipsi lachrymis ma- debant, cateruam usus Stephanus, hæc verba insuper adiecit: Ad has tres par- tes, quæ nefaria hæresis labem minime contraxerunt, ut fugatis, censeo. Ne- que enim alius locus est, qui quidem sub draconis huius Imperio, ac potestate sit, qui ab ejus veneno purus manserit, quam ea, quæ ad acclivæ Ponti Euxini sunt, hoc est Zicchia, & Chersonis, & Bospori, & Nicopsi, & Gothiæ, atque ea item, quæ ad Parthenium mare se por- sigunt. Quin & id quod in antiquioris Romæ declivi est, ac Nicopolitana & Neapolitana Metropolis, quæque ad Romanam usque flumen protenduntur. Sed & Lyciæ provinciæ climata hoc est * ex

PAGIUS XXIV.

quam. Illæ vero rursus Metropoli Narbonensi subjectæ sunt. Lapsu tamen temporis factæ quadam in Septimania mutationes. In Annalibus Petavianis hoc anno legitur: Venit Theodoro ad Martis Campo, & mutaverunt Martis Campum in mense Maio. In hoc anno Dominus Remedius adeptus est Sedem Ecclesiæ Rotomagensis. De illa mutatione die quo Con- ventus Francorum singulis annis celebrari soli- tus erat, jam egimus anno DCCLII. num. IV. ejusque meminit Annalista Mafiacensis iidem

Sylai sicu, ac denique Cypria insula, quæque e regione ipsius sunt usque ad Tyrum, & Joppem. Hæc, inquam, partes ab excrando hoc dogmate pure perstite- runt. Pergit dicere de Romano Ponti- fice, & tribus Patriarchis, Alexandri- no, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui suis scriptis eandem hæresim pro- fciderunt, quæ nos anno superiori, op- portuna occasione posuimus, Et post hæc idem auctor:

Hæc, inquit, verba, ut pius ille cæ- tus audivit, piumque virum velut ex- tremum allocutus, atque complexus est, ad loca, quæ cuique commodiora visa sunt sese contulerunt, in hoc quoque videlicet Christo obtemperantes (a): quippe qui eos qui persecutionem patiuntur ex una urbe in aliam profugere jubeat: quandoqui- dem minime convenit, ut ipsi nosmet in pericula coniciamus; quemadmodum con- tra reprehensione non caremus, si in pe- riculis constituti, animum despondeamus. Spectabatur itaque Byzantium, velut in expugnatione quadam captivitate oppres- sum, monasticoque habitu privatum, & tamquam in squalorem redactum: subla- to nimirum atro colore, qui prius ad ur- bis ornatum albo mixtus erat. Etenim, alius ad Euxinum Pontum navigabat, alius ad Parthenium pelagus omni festi- natione contendebat, alius Cyprum pe- tebat, alius ad antiquiorem Romam prope- rabat. Hæc ibi, & alia, quæ suo lo- co reddita sunt superius, auctor habet.

II.

(a) Mar. 10.

Qui

fere verbis, quibus Petavianus. Remedium por- ro seu Remigium Pippini Regis fratrem hoc anno Rotomagensis Archiepiscopum renuncia- tum esse, docet etiam Chronographus Fonta- nellenensis cap. XI. qui subdit, eum subroga- tum esse in locum Raginfridi ob moram in- solentiam, pravitateque exauctorati, anno XIII. postquam regimen Canobii Fontanellen- sis amisserat. Raginfrido tamen, causa misericordia, aliqua villa, de eodem Rotomagensi Episcopo at- tributa fuerunt, inquit idem Chronographus.

Dies Con- ventus Franco- rum mu- tatur, & Remigius si Ar- chiep. Ro- tomagen- sis.

I.

QUI sequitur annus Redemptoris se- ptuagesimus quinquagesimus (e- xtus numeratur Indictione nona, quo Aistulphus Rex Longobardorum, ulci- scente numine, male periiit: postteris Principibus relinquentis exemplum, ma- ximo ipsorum damno Ecclesiastica jura- tentari.

Obitus Aistulphi Regis.

Ne igitur rursus ea quæ bene a Rege maxime pio Pipino constituta essent, e- jusdem perfidia Aistulphi labefactata cor- ruerent, divina providentia factum est, ut scedistragus ille e medio tolleretur hoc ipso anno: de quo audi Anastasium rem magnam paucis istis prosequentem: Dum ergo hæc agerentur, ipse infelix Aistulphus quodam loco in venationem pergens, divino ictu percussus, defun- ctus est. Sic igitur accidit, ut infelix, qui adversus Deum, Sanctosque ejus, Regni causa sæpe bella movisset, Regno pariter privaretur, & vita: & qui ea- dem ex causa sæpe pacta conventa, at- que jurata confregerat, eadem sua mor- te relinqueret confirmata. Sed exori- tur inter Longobardos de successore turbatio.

II.

Carebat Aistulphus prole, quæ evehi posset in Regem, & frater ejus Rachis jam illud pietatis causa dimiserat, mo- nasticam vitam professus. Sed ei insidias prævus dæmon ingerebat in aures, ut qui miserat manum ad aratum, retro respi- ceret, ne fieret aptus Regno Dei: sic- que egit, ut ad temporale Regnum o- culos, animumque converteret: sed ci- to obstitit summus Pontifex Stephanus, qui Ducem Tusciæ Desiderium, multa spondentem Ecclesiæ, in Regem pro- movit. Anastasius enim cœptam profe- quutus historiam, ait: Tunc Desiderius quidam Dux Longobardorum, qui ab eo- dem nequissimo Aistulpho Tusciæ in par- tes erat directus, audiens præfatum, obiisse Aistulphum: illico aggregans i- psius Tusciæ universam exercitus multi-

Deside- rius re- gnum in- vasis, & Rachis re- silit.

tudinem, Regni Longobardorum arripere nisus est fastigium. Cujus personam de- spectui habens Rachis dudum Rex, post- modum monachus, germanus præfati Aistulphi, sed & alii plures Longobardo- rum Optimates cum eo eundem Deside- rium spernentes, plurimam trans Alpes vel cætera Longobardorum loca exerci- tum multitudinem aggregantes, ad di- micandum contra eum profecti sunt.

Ad hæc præfatus Desiderius obnixè, præfatum beatissimum Pontificem deprecatus est, sibi ferre auxilium, qualiter ipsam regiam valeret assumere dignitatem, spondens jurejurando omnem præfati Pon- tificis adimplere voluntatem. Insuper & reipublicæ redditurum se professus est ci- vitates, quæ remanserant, immo & co- piam daturum munerum. Tunc idem præ- cipuus Pater, & bonus Pastor, into- consilio cum sæpe fato Fulrado venerabili presbytero, & Abbate, atque Consilia- rio Christianissimi Pippini Francorum Re- gis misit suum Germanum Paulum scili- cet diaconum, atque Christophorum Con- siliarium, una cum Præfato Fulrado in partes Tusciæ ad prædictum Desiderium. Cum quo loquentes, confestim per scri- ptam paginam terribili juramento idem Desiderius cuncta professus est superius annexam sponsonem adimplere.

III. Deside- rius ope Stephani Pap. con- sequitur Regnum.

IV.

Post hæc vero peracta statim suum Mis- sum, id est Stephanum venerabilem pre- sbyterum cum Apostolicis exhortatoris li- teris præfato Rachisi, vel cunctæ genti Longobardorum direxit; properans & præ- dictus Fulradus venire cum aliquantis Francis in auxilium ipsius Desiderii; sed & plures exercitus Romanorum, si neces- sitas exigeret, in ejus disposuit occurre- re adiutorium. Verum ubi accepit Ra- chis litteras Pontificias, nequaquam ul- terius ausus est progredi, reveritusque ejus Apostolicam jussionem, relictaque militia, rursus seipsum Deo reddidit, qui se spondenterat in monasterio servi- tu-

Regni sui pacifice ordinans, tam in Ecclesiasti- cis rationibus, quam & in publicis negotiis & Longo- privatis, in nullam partem exercitum duxit. Rachis vero Rex Longobardorum, dum vena- tionem in quadam Sylva exercebat, Divina ul- tione percussus, de equo in quo sedebat, in ter- ram projectus, tertia die vitam amisit. Longo- bardi vero ex consilio Pippini Regis & Procerum suorum DESIDERIUM Regem, Longobardorum instituunt. Idem habent hoc anno Eginhardus, varique alii Annalists, & Sigebertus in Chro- nico. Electionem Desiderii Tusciæ Ducis, & gesta a Stephano Papa, ut ille in Regem a Longobardis susciperetur, fuse narrat Baronius ex Anastasio in ejusdem Stephani Vita.

A num.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO- ROMANÆ 6249. SÆC.VIII. Anno E- ræ Hisp. DCCKC- IV. An- no Hegi- ræ CXXXIX. Inchoato die 3. Ju- nii fer. 6. A. C. 756.

Num. I. ad VI. Annalista Metensis hoc anno scribit: Pippinus Princeps interiora

turum. Cujus & exhortatione etiam ceteri Longobardi illum susceperunt in Regem, quem idem Stephanus Papa dedisset Desiderium: Sic igitur (inquit Anastasius) suffragantibus predicti summi Pontificis Deo acceptis precibus, ita omnipotens Dominus disposuit, ut sine ulla animarum periclitatione antefatus Desiderius per jam dicti coangelici Papae consensus eandem, quam ambiebat, assumeret regalem dignitatem.

* concursum.

V. Recipit suas civitates Stephan. Papae

Dum vero haec agerentur, direxit Missum suum sanctissimum Pontifex, & abstulit ipsas civitates, quas saepe dictus Desiderius Rex reddere promiserat beatissimo eidem Papae, id est, Faventiam cum castro Tiberiano, seu Gabellum, & universum Ducatum Ferrariae in integro, & annuente Deo Republicam dilatans, & universam Dominicam plebem, videlicet rationales sibi commissas oves bonus Pastor, animam suam ponens, omnes ab insidiis eruit inimicorum. Hucusque Anastasius de rebus gestis Stephani Papae, usque ad sequentis anni mensem Aprilem, quo ex hac vita, Deo vocante, migravit. Sic igitur iusto Dei iudicio factum est, ut cum Longobardi nollent Romanam Ecclesiam quidquam iurium in Italiae civitatibus possidere, iidem ab ipsa supplices Regnum peterent, ut nonnisi ipso volente Romano Pontifice posse regnare, cognoscerent.

VI.

Romana Ecclesia dilatatur angustiis

Vidisti Lector, ex usu pristino, ab exordio nascentis Ecclesiae, Deo ita disponente sua inenarrabili providentia, Romanam Ecclesiam persecutionibus semper crescere, & vexationibus dilatari consuevisse? Et quod ad haec tempora spectat, id manifestissime cunctis innouit. Cum enim Leo Imp. inito foedere cum Longobardis, aggressus est dire persequi Romanam Ecclesiam, in eam commovens Luitprandum; & sub Constantino ejus filio Aistulfus eandem Ecclesiam jugi ferme bello vexavit, prout qui extant gemitus in chartis, lachry-

PAGIUS

II. Stephanus Papa Pippinum rogat, ut res sibi a Longobardis ablatas restitui curet

A num. VI. ad XV. Postquam Desiderius Langobardorum Regnum quiete obtinuit, & tumultus inter Langobardos post Aistulfi Regis mortem excitatus Stephani Papae opera compressus est, is literas ad Pippinum Regem, transmisit, quae recitantur a Baronio extantque in Oodice Carolino Epist. VIII. In iis Stephanus primo pro beneficiis in Sedem Apostolicam collatis gratias agit: Elapso, inquit anno isto in tempore valde ab hostium depopulatione impugnatione sauciati, & ultra citraque circumdati affligebamur, nunc autem tuo potentissimo auxilio erepti ab imminentibus periculis, immenso exultamus gaudio, &c. Porro Roma anno superiori Kalendis Januarii obsidione cincta, haecque per menses circiter tres continuata. Secundo, Stephanus Pippinum rogat,

mis exarati Gregorii Papae significant, & Stephani iustae querelae demonstrant: respexit tandem Deus in ipsam Ecclesiam, eandemque ab impiorum manibus vindicatam, liberam esse voluit. Quis neget omnia haec divina providentia facta, qui sciat quod Deus neque Gentiles ipsos iniuste a tyrannis oppressos, in eorum manibus reliquerit indefensos, pro quibus ultorem insurrexisse, innumeram Gentilium produunt historiae?

Debet hoc sibi Deus, ut iustificetur (quod David ceclitit a) in sermonibus suis ut pro iustitia vindex exurgat, nec relinquat (b) virgam peccatorum super fortem iustorum, sed & ut exaltentur (c), cornua iusti cornua peccatorum confringat. Qui igitur (ut e nostris mutuemur exemplum) laborantes Hebraeos sub duro servitutis iugo respexit, eorumque lachrymas exaudivit, & vindicans in libertatem, corripuit (d) pro eis Reges: idem ipse lachrymas sanctorum Pontificum non despicit, sed respexit, & votis annuit, & per Gregorium, & Stephanum Pontifices adimplevit, juxta illud (e): Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Ita enim tanta, atque adeo admiranda non nisi nudipedalia illa, litaniae frequentes, vestigationes illae sacrarum imaginum, processiones ad sacras basilicas tanta a Deo consequi meruerunt.

Sed de his alia occasione rursus inferius: Modo autem hic de legatione agendum, quam Stephanus Papa misit ad Pippinum Regem in Gallias: atque in primis hic describamus illas ipsas litteras, quas idem dedit Stephanus Papa ad eundem Pippinum Regem Francorum de Regno Longobardorum Desiderio tradito. Habent autem in primis cum exultatione gratiarum actionem, de tot, tantisque acceptis a Deo his temporibus beneficiis (f):

Domino excellentissimo filio, & nostro spiritali compatri, Pippino Regi Francorum, & Patricio Romanorum Stephanus Papa.

ut opus feliciter inchoatum perficiat, & Civitates, quas Aistulfus contra pactum ad mortem usque retinuit, Ecclesiae Romanae, ut promisit, tradendas curet. Tertio, Stephanus manifestat tempus, quo Rex Aistulfus ex hac vita sublatus est: In ipse quippe diebus, quibus ad hanc Romanam Urbem devastandam profectus est, post annui spatii circulum ita divino mucrone percussus est, ut profecto in eo tempore, quo fidem suam tentans diversa piaculi scelera perpetratus est, in eo & suam impiam finem vitam, Quare erravit Erkempertus in sua Historia, ubi scribit: Aistulfus regnavit annis septem, mensibus quinque. Cum enim anno DCCXLI. post Kal. Martias regnare coepit, ut suo loco vidimus, & perierit ipse diebus, quibus ad Romanam Urbem devastandam pro-

VII. (a) Psal. 59. (b) Psal. 124. (c) Psal. 74.

(d) Psal. 104.

(e) Psal. 125.

(f) Ex script. Cod. Paganini. quae etiam fo. 8. Centur. v. 1. habent. VIII.

Stephani Pap. ep. ad Pippinum Regem.

Explere lingua, excellentissime fili, non valemus, quantum tuo opere, tua vita delectamur: facta quippe diebus nostris virtute divina miracula vidimus. Quod per excellentiam tuam sancta omnium Ecclesiarum Dei Mater, & caput, fundamentum fidei Christianae Romana Ecclesia, quae valde ab hostium impugnatione lamentabatur, magna nunc gaudii soliditate nimirum est translata, atque confirmata, & moerentes Christiani. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

profectus est, ut inquit Stephanus Papa, vix septimum annum abolvere potuit. Sigonius quidem lib. 3. de Regno Italiae, & Angelus de Nuce in editione Chronici Leonis Ostiensis laudant aliqua Diplomata Desiderii, ex quorum subscriptione sequitur, Desiderium sub hujus an-

norum animae tuo forrissimo praesidio maxime sunt relevata letitia.

Pro quo vestro opere, & exultatione nostralibet cum Angelis exclamare: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et quia elapso anno, isto in tempore valde ab hostium de populo impugnatione sauciati, & ultra citraque circumdati affligebamur: nunc autem tuo potentissimo auxilio erepti ab imminentibus periculis, immenso exultamus gaudio, &c. Quarto, Stephanus Pippinum precatur, ut cum

Ingens Pipini gloria ex lib. Ecclesia comparata.

NOTAE

[1] A istulphum quidem hoc anno interiisse admitti facile posset, sed in anni hujus exitu potius quam in exordio, ut perspicue demonstrat diploma quod ex autographo producit Cl. Saxius in notis ad regnum Italiae Sigonii novae editionis tom. 2. col. 206. Inscriptum est illud anno octavo regni Aistulphi VIII. Kalendas Novembrii, indictione X. quae a septembri hujus anni coepit. Vivebat igitur adhuc die 25. Octobris hujus anni. Neque obstant verba Stephani scribentis, post annui spatii circulum (ab obsidione scilicet Urbis facta in exordio anni 755.) Aistulphum obiisse. Non enim ait pontifex post unius vel duplicis, sed tantum post anni circulum coeptum ab eo tempore quo Aistulphus arma in urbem movit, regem illum obiisse. Igitur cum Roma Kal. Januarii 755. obsideretur, probabile est illum arma movisse postremis anni 754. mensibus ac labente anno 756. nempe evoluta anni duplicis circulo decessisse.

Post haec scripta incidi in aliam persimilem chartam vulgatam a Cl. Scipione Maffeo Verona illustrata tom. I. pag. 46. append. quae sic enunciat. Regnante Domino nostro Aistulpho anno regni ejus in Dei noe octavo, die octavo Kal. novembrii indit. X. Ex hoc autem colligimus Desiderium non quidem anni hujus exordio sed potius in exitu illius regnum auspiciari potuisse. Quin & nonnisi anno sequenti salutatum fuisse contendit P. Atezatus in peculiari hac de re scripta dissertatione, & Cl. Saxius in notis ad regnum Italiae Sigonii col. 207. Nec equidem nisi ab hoc anno 757. omnes diplomatum Desiderii epochae proficiuntur. Dies vero & mensis adhuc incerti sunt; quamvis constat id contigisse spatio temporis inter Januarium & Kalendas martii.

Sed neque his clarissimorum virorum laboribus satis evolutam chronologicam hanc tricam arbitror. Juvabit igitur & mihi manum operi admove. Mea igitur sententia Romana Aistulphi obsidio uno anno, quam hic a Pagio factum sit, serius consignaretur, exordiente scilicet anno 756. atque ita sua veritas constabit epistolae Stephani afferentis regem illum obiisse post obsidionem Romanam exacto annui spatii circulo. Profecto secundam Pippini expeditionem, qua Romam ab obsidione liberavit, cum anno 756. illigit vetus Chronicon S. Galli, designans in annum 814. apud Baluzium Miscellan. t. 1. pag. 494. Idem pariter insinuat Anastasius verbis a Pagio ad A. 755. 4. recitatis, afferens Pippinum exercitum in Longobardos movisse & coegisse Aistulphum ad confirmandum pactum quod per elapsam octavam indictionem inter partes provenerat. Indictio octava sivebat anno 755. usque ad septembrii; tunc autem, idest coepto jam septembri iniri pactum seu pax cum Longobardis potuit, quod dein Aistulphus motis in Romanos armis, obsessaque Roma abruptit. Sed Pippinus superveniens cum exercitu confirmari coegit Indictione nona agente, & quidem post mensem Januarium quo Roma obsessa fuit, idest currenti jam anno 756. Expositio ista textus Anastasii priorior est, quam quae a Pagio affertur, qui statuit Pippinum venisse in Longobardos & coegisse illos ad pacem cum Romanis componendam anno 755. indictione octava nondum elapsa; dein vero cepta jam nona indictione, sed nondum anno 755. evoluta, pacis ejusdem confirmationem procurasse. Quorum ista pacis confirmatio post aliquot menses, nulla novi belli necessitate cogente. Nec assertioni huic nostrae repugnat author continuationis ad Fredegarium, qui expeditionem hanc Pippini in annum 755. confert. Namque id generis scriptores gesta plurium succedentium annorum simul in unum annum colligere, nec novum nec eruditus ignotum est.

Haec olim scripseram cum tandem felici casu incidi in Chronologum Brixianum a Muratorio vulgatum, quem nos in nota ad A. 744. 6. scripsisse saeculo IX. anno scilicet 883. animadvertimus, cum in opere illo suo scribat. Ravolus minor (nempe Craffus) nunc III. agit annum per Indictionem I. anni Domini DCCCLXXIII. &c. Ille vero totum hunc nodum historiarum de obitu Aistulphi, e Desiderii exordio ita explicat, ut Chronologorum tricas omnes tollat. Ita enim ille Aistulphus Rex obiit, gubernavitque palacium Ticinense Ratochis gloriosus germanus ejus dudum rex: tunc autem Christi famulus, a decembrio (anni 756. quo proinde Aistulphus decessit) usque martium. In mense martio suscepit regnum vir gloriosissimus Desiderius anno incarnationis Domini DCCCLVII. indictione X. Ex his porro constare arbitror quae vera sit regni Desiderii epocha, & qui sunt certi fines regni Aistulphi. Quibus ita stabilitis reliqua omnis nostra chronologia consistit. MANSI

ramus gaudio, & benedicientes nomen Domini cum Psalmographo consona dicimus...

IX. Celebrat jure Papa Pipinum laudibus.

(c) Prov. 15.

(d) Luc. 10.

X. Benedictiones multiplicatas erga Pipinum.

PAGIUS cum Desiderio quem Aistulfo Regi successisse significat, ubi promissa impleverit, amicitiam, sedulque pacificatur.

na, dulcissimaque conjuge, fidei Dei spiritali nostra commatre, tueatur, & in omnibus protegat.

XI.

Quapropter cum magna fiducia tamquam presentialiter coram tuo mellifluo consistens aspectu, flexis genibus petens peccatore, & animo coram Deo vivo deprecor, ut * jubeas firmiter in hoc bono opere, sicut certe confidimus, usque in finem permanere pro sancta Dei Ecclesia...

* lubeat

Agit pro restitutione plena aliarum civitatum.

* Fulradus

Benedictus es, eximie fili, a Deo excelsa, qui fecit calum & terram. Et benedictus Deus, quo protegente, in manibus tuis hostes sunt.

dederit, ad se Romam transmittat, quatenus manifesta fiat omnibus concordia, qua Sedem Apostolicam inter ac Franciam intercedit.

XII. De militando in Aistulphi.

* Fulradi

* Bononiam

De Rege Longob. creato D. fiderio.

XIII.

PAGIUS

Etenim tyrannus ille sequax diaboli Aistulphus, devorator sanguinum Christianorum, Ecclesiarum Dei destructor, divino ictu percussus est, & in inferni voraginem demersus.

Hoc interea anhelamus, ut nimis vellociter eidem Desiderio Regi, obsecrando, admonendo etiam, & precipiendo Ann. Eccl. Tom. XII.

gobardos impensam apud Pippinum commendat. Octavo, precatur, ut Georgium Episcopum & Joannem Sacellarium, qui Roma cum Fulrado Abbate simul in Franciam proficiscuntur, quique suas literas deferunt, hilari vultu suscipiat.

dirigere jubeas, ut reliquas civitates, loca, fines, atque territoria, & patrimonium, & saltora in integro sancta Dei Ecclesiae reddere debeat.

Quia sunt aliae canonicae causae, quas persolvere debeamus, pertinentes ad magnam Regni tui laudem, & magnam animae tuae, vel sanctae Francorum immensam mercedem: & hoc obnixè postulamus praecelsam bonitatem tuam, ut inspiratus a Deo, & ejus Principe Apostolorum beato Petro, ita disponere jubeas de parte Gracorum, ut fides sancta Catholica, & Apostolica per te integra, & inconcussa permaneat in aeternum; & sancta Dei Ecclesia sicut ab aliis, & ab eorum pestifera malitia liberetur, & secunda reddatur atque omnia proprietatis suae percipiat.

Præsentes vero fidelissimos nostros, id est, Georgium reverendissimum, & sanctissimum fratrem, & Coepiscopum nostrum, atque Joannem Regionarium, nostrumque sacellarium, petimus, ut hilariori suscipiens vultu, in omnibus acceptari jubeas: & quicquid nostra vice bonitati tuae locuti fuerint, eis in omnibus credere digneris; atque cum effectu causa, & latibundis nuntiis ad nos remeandos absolvere jubeas.

Optatus Abbas monasterii Casinensis a se petit Monachos, qui cum Carolomanno in Franciam profecti erant. Optatus annis X. ut Leo Ostiensis lib. r. cap. testatur monasterium illud rexit, ab anno nempe DCCXLVII. usque ad insequentem, ut ostendit Cointius anno DCCXLIX, num. LX.

Agit pro restituendis rebus a Gracis ablatis.

* Fulradum

* Fulradus.

XIV. Commentat Legatos.

CHRISTI
756.STEPHANI PAP. III.
5.CONST. COPRON. IMP.
16.

commigrandum absolvere precipias reverendissimum fratrem, & Coepiscopum nostrum.

Bene precatur Papa Pipino & suis.

Omnipotens autem Deus in cunctis actibus, excellentissime victor Rex seu dexterae extensione protegat: tibi quoque & praesentis vite prospera, & post multorum annorum curricula gaudia aeterna concedat: faciatque cum tua dulcissima conjugē excellentissima Regina, spiritali nostra comatre, & vestris, meisque dulcissimis filiis maximo gaudio jucundari, & Regni vestri gubernaculo, a Deo vobis concessō, perfrui, & qui in praesenti vita Regni potestatem tenetis, etiam futuro in saeculo cum Christo in aeternum regnetis, promerentes illam Dominicam promissionem audire: Venite benedicti Patris mei; pro eo quod certamen bonum certastis, cursum

PAGIUS
IV.
Synodus Vernensis.

Ad num. XV. Synodus Vernensis ad annum superiore retrahenda. In Praefatione enim eius legitur: Datum V. Idus Julii, anno IV. supra scripti gloriosissimi Regis, deducto scilicet a mense Martio anni DCCLII. Quod si Pippinus annos Regni sui ab anno quo unctus est a Stephano Papa dinumerasset, ut voluit Baronius, Synodus haec ad annum sequentem pertineret. Verum haec opinio supra a nobis confutata. Cointius anno DCCLV. num. CLXXXII. dicit, Venum positum fuisse ad Sequanam in Diocesi Ebroicensi, sed Verno Oppidum quidem erat ad Sequanam, at Venum erat villa Regia iam inde a Clotario III. ad flumen Isaram in Bellovacis, sita media in sylva ejusdem nominis, ut Hadrianus Valefius in Notitia Gall. & Mabillonius lib. 4. de Re Diplom. pag. 335 demonstrant, in eaque hanc Synodum habitam fuisse ostendunt. In Codice quo usus est Baronius, descripti erant Canonēs XXVI. sed in accuratioribus exemplaribus referuntur tantum Canonēs viginti quinque. Eidem omnes pene Galliarum Episcopi adfuerunt, ad quem de restauranda disciplina, statutum, ut Episcopi per singulas Civitates essent, seu prohiberentur, ne plures Episcopatus unus possideat, variaque alia sancita.

V.
Saraceni Theodorum Episc. Antiochia & Orthonos vexant.

Theophanes ad annum Constantini Imp. XVI. Kalend. Septemb. hujus Christi anni inchoatum ait: Hoc anno terra motus haud levis in Palaestina & Syria contigit mensis Martii die nono (ideoque sequenti Christi anno.) Theodorus Antiochia Patriarcha in exilium deportatus est Arabum invidia, qui frequentioribus litoris ad ad Imp. Constantinum scriptis, res Arabum eum manifestare criminati sunt. Quare Patriarchatus heremum extorrem in Provinciam Moabitidem, quae fuit ejus patria, transferendum Salem Arabum Dux edixit. Idem novas Ecclesias nupiam instaurari, crucem publice videndam non exponi, Christianum cum Arabibus de fidei dogmatibus non disserere lata lege sanxit.

VI.
Bellum civile inter Saracenos Hispania.

Josepho Saracenorum Hispaniensium Praefecturam administrante, cum multi in eum insurgerent, Abderramen Muaviae Caliphæ filius qui ex Oriente in Africam fugerat dum parentes ejus neci tradebantur, cernens Hispaniam Saracenicam adversus Josephum Praefectum valde commotam, Bedervem libertum suum clanculum misit, qui praecipuorum Musulmanorum voluntates exploraret, ut Josephum

consummastis, fidem servastis, sumite repositas vobis coronas, & accipite Regnum vobis ab origine mundi preparatum. Nam & ex hoc, praecelsete & a Deo protecta, & custodita excellentia vestra innotescimus: quia petitis nobis optatus religiosus Abbas vestri monasterii sancti Benedicti pro monachis suis, qui cum tuo germano profecti sunt, ut eos absolvere jubere: sed qualiter tua fuerit voluntas, ita de eis exponere jubere. Incoluem excellentiam tuam gratia superna custodiat. Haec tenet Stephani Papæ epistola per eodē Legatos missa. Quae autem per eos firmata sint, sunt nobis inexplorata.

Hoc anno, qui numeratur quartus absolutus, & quintus inchoatus Pipini Regis, ex quo a Zacharia Pontifice

Praefectum e medio tollere posset, qui inter hos tumultus nullam conjurationis suspicionem habens de bello Christianis inferendo cogitabat, inquit Ebngoutia Arabs. Interim cum Abderramen quamplurimos sibi favere accepisset, in Hispaniam cisretavit mense circiter Septembri superioris Christi anni, ut insinuat Anonymus Andalusianus, idque eo tempore, quo Josephus Castraugustae Cives, ut sibi Hamerem rebellium Ducem, & sceleris conscios traderent, cogebat, quos cum interfecisset, multorum in se odium concitavit. Eodem tempore, sed ante Hameris interitum Josephus ingentes copias Pampilonem misit quae Regionem devastarent; quod Oppidum, inquit laudatus Anonymus, sese in libertatem asseruerat, cum Christiani Gallaciae Musulmanos expulerant. Verum exercitus ille a Pampilonensibus fusus fugatusque, ejus Dux Solimanus appellatus in ipsa pugna occisus & qui incolomes evasere, Castraugustam aufugerunt. Praerat hoc tempore Navarrae Garcia Arista, cujus filius Eneco Garceanus vocatus post triennium, patre demortuo, Regis titulum sumit, ut infra videbimus; interimque ex hac Anonymi Andalusiani narratione intelligimus, errasse viros eruditissimos qui Navarrae Regni initium in saeculum nonum distulere; cum hoc ipso tempore Pampilo Saracenorum jugum jam excussisset. Haec anno praecedenti gesta.

Currenti vero qui Abderramen partes sequebantur, postquam Josephum publice dignitate deposuissent, eum Regem in Provincia Andalusiae acclamarunt. Ineunte vere utraque pars exercitum eduxit, sed mense Maio actum de pace, parumque abfuit, quin Abderramen fautores ad propositas sibi condiciones descendere. Verum die Veneris, quo Musulmanni solemnitate Minoris Bairami, quae hoc anno in diem viceesimum primum mensis nostri Maii incidit, celebrabant, omnis spes pacis evanuit, praeterea inchoavit Abderramen ex eo victor discessit, & Josephus Toletum profectus est, eoque post triennium occiso, Abderramen pacificam Regni possessionem inchoavit. Quae pluribus laudatus Anonymus refert; summarie vero Rodericus in Hist. Arabum cap. 18. Hoc tamen anno Abderramen regnare coepit, ut etiam Elmacinus lib. 2. cap. 3. recte observavit, qui cum cum Muaviam appelleret, apparet binominem fuisse. Is se tantum Amerum appellavit, quod

XV.

VII.

Abderramen sit primus Rex Saracenorum Hispania.

CHRISTI
756.STEPHANI PAP. III.
5.CONST. COPRON. IMP.
16.

fice Rex constitutus est, ab eodem Rege Synodus celebrata est in palatio, Vernis, dicto, in qua habentur sanciti canonēs viginti sex, qui ad disciplinam, & jura Ecclesiastica restituenda pertinent. Inter alia vero illud monuit pius Rex, ne quid exigeretur a peregrinis, qui religionis causa inviserent loca sancta.

Quod ad res pertinet Orientales, hoc anno decimo sexto Imperii Constantini (inquit Theophanes) terramotus haud

PAGIUS

nomen omnibus Proregibus commune. Fallunt enim tam Elmacinus, quam, Rodericus citati, quando aiunt, Caliphæ nomen Abderramini attributum; Anonymus quippe Andalusianus testatur, tam eum, quam ejus hoc & sequenti saeculo Successores Amera titulo contentos fuisse, quod ex infra dicendis magis innotescet. Neque Caliphæ titulus ante saeculum decimum ab Ameris Hispania assumptus, ut anno CMXIII. quo haec innovatio facta, ostendimus.

VIII.
Vichterpus primus Episcopus Ratisponensis moritur.

Vichterpus seu Vichterbus quem ex Poeta incerto in versibus de Ordine Comprovincialium Pontificum, qui Metropoli Salisburgensi subduntur, primum Episcopum Ratisponensem fuisse ostendit, hoc anno supremum diem obiit, ut his verbis legitur in veteri Additamento ad Annales Mafciacenses ab anno DCCXXVI. ad currentem perducit, & a Labbeo Tom. II. Biblioth. pag. 733. publicatos; Anno DCCLVI. anno V. regnante Pippino Rege, obit Vichterbus Episcopus & Abba Sancti Martini. Fuit autem Bagoariis genere Heilovingus: senex & plusquam octogenarius, usque ad id tempus sedebat propria manu scribens libros. Quare, quod hactenus ignoratum fuerat, Sanctus Garibaldus, quem Sanctus Bonifacius Episcopum Ratisponensem ordinavit, Vichterpi Coadiutor fuit, ut ex his verbis colligitur, eique supervixit. Cointius hoc anno num. XXXVI. & seq. post ejus mortem laudat Versus lucem viderunt, existimavit, Vichterpum in laudato Additamento memoratum, Abbatem fuisse Sancti Martini apud Turonas, & Episcopum tantum Regionarium; qua in sententia alii Viri doctissimi etiam fuerunt. Bruscius vero Tom. I. de Episc. German. ac Bucelinus part. I. German. Sacrae Sanctum Vichterbum sive Vichterpum inter Augustanos Episcopos collocant. Verum nunc nobis locus Episcopatus ejus innotescit, liquetque Abbatiam S. Martini, quam rexit, extra Ratisponam, aut saltem extra Germaniam quaerendam non esse. Eam verolinile est temporis progressu cum Monasterio Sancti Emmerami unitam; in eo enim Monasterio Sancti Praefulti ultimos vitae suae annos transegit, ut statim videbimus. Agilolfingorum vero familia e qua originem duxit, Bagoariae dominabatur; cum in legibus Bajuvariorum a Dagoberto Primo Francorum Rege editis tit. 2. cap. 20. legatur: Dux qui praest in populo, ille semper de genere Agilolfingorum fuit, & debet esse; quia sic Reges Antecessores nostri concesserunt eis.

IX.
Vichterbus haecenus parum cognitus.

Aventinus lib. 3. Annal. Bojorum pag. 162. loquens de celebri Ecclesia Sancti Emmerami, in qua visuntur Mausolae Principum Bajoariae, Vichterbi meminit, aitque: Servatur ibi libellus, in quo Episcopus hortatur amicū ad pietatem: adeo vetustis literarum notis scriptus est in membranis, ut mihi de integro in literarum fistri-

modicus factus est in Palaestina, & Syria septimo Idus Martii: & exul factus est Theodorus Antiochenus Patriarcha, invidia Arabum, quod dicerent crebro Imperatori Constantino causas eorum per litteras indicare. Misit hunc ipse Princeps Halim nomine in Moabitidem regionem patriam suam, prohibens, ne Ecclesias edificaret, ac cruces erigeret, vel Evangelium praedicanet. Haec ex Theophane. Porro plures Christianorum sub eodem

Theodorus Episcopus Antiochenus exulat.

XVI.
Sar-

num redeundum, & elementorum figura condiscenda fuerint. Ad umbilicum haec verba scribitur: Scripti ego ipse Vichterbus, quamquam peccator, Episcopus jam senex, puto nonagenarius, aut supra, dolentibus membris, & caliginantibus oculis; hoc non quasi potens, sed pro studio charitatis, quam circa te habeo, quia volebam, dum saeculi dignitatem Regis, vitam aeternam numquam perdas. Pax tibi, & vita a Domino augeatur. Amen, & fiat, fiat. Tertio anno regnante Pippino filio Caroli, Rege Francorum, in mense Junio, in diebus decem scripsi hunc libellum, hoc est anno DCCLIII. a Nativitate Christi, septima Indictione. Hunc ego Vichterbum in Carminibus quae sub Ludovico Pio Augusto filio Caroli, de Episcopis Bajoariae scripta extant in eo Monasterio; Pontificem Reginoburgensem fuisse reperio; etiam a D. Bonifacio & Uilone Bajuvarum Regulo suffectus sit Geovalda. Ita Aventinus; sed loco, anno DCCLIII. legendum, anno DCCLIV. quo Indictio VII. mense Junio currebat, & existimandum numerum L. temporis progressu detritum ab Aventino legi non potuisse.

Carmina illa ab Aventino memorata summo Historiae Ecclesiasticae bono publicavit Mabillonius, qui tamen animum non adverterat ad hunc Aventini locum. Erat itaque Vichterbus Ratisponensis Episcopus; cum Sanctus Bonifacius, ut anno DCCXXXIX. num. I. vidimus, eam Provinciam in quatuor Parochias seu Dioceses divisit, totidemque Episcopos eidem praefecit. Sed cum tunc Garibaldum Ratisponensem Episcopum renanciarit, hinc vulgo creditur fuit primus ejusdem Urbis Episcopus, licet ante eum Vichterpus Ratisponae federit. Ob eandem rationem Arnolfus Sancti Emmerami Monachus apud Canisium Tom. II. in lib. 1. de Miraculis ejusdem Sancti, de Sancto Bonifacio scribit: Provinciam (nempe Bajoariam) in Parochias divisit, & Episcopos in his Canonica ordinatione constituit. Inter quos praedictum Gaubaldum Hiatsopolitana (id est Ratisponensi) Sedi praefecit. Paulo quidem antea dixerat Arnolfus de eodem Garibaldo, quem Gaubaldum appellat; ante quem non solum haec eadem, de qua nunc nobis est sermo, sed catevera in Bajoaria absque certis Episcopis erant Ecclesia; sed in eo fallitur; quod mirum videri non debet, cum in Epistola ad Proviforem Sancti Emmerami ibidem relata testetur, se eam scribere Chuonrado imperante, & nihilominus Henrico filio ejus regnante, ideoque vixerit trecentis circiter annis post Garibaldum ad Episcopatum Ratisponensem evectum, & facile sibi potuerit. Conradus enim Salicus anno MXXVIII. Henricum filium Germaniae Regem dixit. Porro ex laudatis Vichterbi verbis constat Pippinum anno DCCLII. ante men-

X.
Totius Bajoariae Episcopus fuit.

CHRISTY
756.STEPHANI PAP. III.
5.CONST. COPRON. IMP.
16.Martyres
sub Hali
Principe
Sarrace-
norum.

Sarracenorum Principe Hali coronatos fuisse martyrio, certum est. Est enim in Menologio Basilii, die prima Octobris, mentio monachorum, qui ab eodem causa fidei trucidati, adepti sunt coronam martyrii. Hæc enim de his ibi leguntur: Sanctus Michael cum sexaginta sex monachis, qui prope Sebastopolim monasticam vitam sectabantur, a Principe Sarracenorum Hali nomine tentus, cum ab eo cogerentur negare Christum; omnes illi sanctissimi Patres id facere penitus ne-

PAGIUS

fem Junium Francorum Regem renunciatum fuisse. Denique si gesta Sancti Vichterpi Episcopi Augustani, cum quo Vichterpus nosfer a plerisque Scriptoribus confusus, densis tenebris obvoluta sint (ut apparet ex iis, quæ de eo Henschenius ad diem XVIII. mensis Aprilis, quo Augustæ colitur, in medium affert) quæ pertinent ad Vichterpum Ratispontensem Episcopum, qui integro post illum sæculo e vivis excessit, non minus hæcenus obscura; cum in omnium Ratispontensium Episcoporum Catalogis prætermisus fuerit, & quilibet de ejus Episcopatu ac Monasterio in quo ultimos vitæ suæ annos transegit, uti de rebus ab aspectu judicio remotis sententiam tulcrit.

XI.
Festum S.
Bonifacii
in Anglia
præcipi-
tur.

Cuthbertus Dorovernensis Antistes Sancti Bonifacii morte intellecta, Episcoporum & Abbatum Synodum collegit, & communi suffragio statuit, quintam Junii, quo die Martyrii corona donatus est, solemniter in ejus Sociorumque memoriam ab omnibus Anglo-Saxonibus celebrandum esse. Recitat Cuthberti Epistolam Alfordus hoc anno, quo Spelmannus Synodum illam collocat, ex Codice Bonifaciano num. LXX. Data est ea non tantum a Cuthberto, sed & a Presbyteris & Abbatibus in Concilio congregatis ad Lullum Archiepiscopum Moguntinum, ejusque Episcopos ac Sacerdotes. Cuthbertus de laboribus & virtutibus S. Bonifacii pluribus disserit. Recitat etiam ibidem

gaverunt, & adversantes responderunt: Non timemus tormenta, neque vestram faciemus voluntatem, cum sitis Christi Crucis inimici, sed vestram conculcamus impietatem, virtute Domini nostri Jesu Christi confirmati. Cumque illi necem illis inferre parati essent: Michael Abbas omnes constanter agere adhortatus, singulis capite truncatis, ipse novissime gladio percussus, una cum illis martyrii coronam promeruit. Hæc ibi.

An-

Alfordus aliam Epistolam a Cynardo Ventanæ Civitatis Episcopo, alteramque a Milredo Wigorniensis Episcopo, qui Bonifacium viventem unice coluerat, ad eundem Lullum datas, quæ habentur inter Bonifacianas num. LXXIV. & LXXVIII. Uterque Præsul Bonifacii laudes pleno ore congerit. Certe ad Germaniæ conversionem non solum Willibrordus, Suibertus, & Bonifacius, labores suos contulerunt, sed etiam plures alii Angli pietate & fidei fervore illustres; indeque mirum non est, si Bonifacii mortis nuncium toti insulæ tristissimum acciderit, & anniversarius Martyrii ejus dies tam cito solemnis in Anglia fuerit.

Continuator Epitomes Bedæ hoc anno scribit: Edilbaldus Rex Merciorum a suis tutoribus noctu, morte fraudulenta, miserabiliter peremptus occubuit; quæ verba Baronius an. DCCXLVII. num. XX. recitat perperamque eum tunc mortuum tradit. Eam enim cædem hoc anno patratam tradunt etiam Hovedenus, Annalista Mailrosensis, & Malmesburienfis lib. 2. Reg. cap. 4. his verbis indicat: Ethelbaldus ultra pacem, ut multo tempore, id est, quadraginta annis, rerum perfruitus, novissime a subiectis occisus, fortune rotam voluit. Beornredus Regnum post eum inivit, ex quo mox ejectus est, quod indignissimum corona esset. In ejus locum Offa substitutus, qui diu & varia fortuna regnavit, ut tradunt Historici Anglici.

XII.
Ethelbal-
dus Mer-
ciorum
Rex occi-
ditur.JESU CHRISTI
ANNUS
757.I.
Stephani
Papæ ob-
itus.

Annus Redemptoris septingentesimus quinquagesimus septimus adest, Indictione decima consignatus in Fastis, quo Stephanus Papa post immensos labores pro Romana Ecclesia honeste perfunctus, ex hac vita migravit sexto Kalendas Maii, cum sedisset annos quinque, & dies viginti octo, ut Anastasius habet, qui post alia annis singulis superius enarrata, hæc de eodem habet: Cursum consummans, & omnem utilitatem perficiens, Dei vocatione vitam finiens, ad eternam migravit requiem. Qui fecit ordinationem unam per mensum Martii, creavit presbyteros duos, diaconos duos, Episcopos per diversa loca numero viginti. Sepultus in basilica beati Petri Apostolorum principis, sexto Kalend. Maii, Indictione decima: & cessavit Episcopatus ejus dies triginta duobus. Hæc Anastasius. Ex cujus sententia dicere opus est, Paulum fuisse creatum successorem Pontificem die xxviii. mensis Maii. Porro idem Anastasius Pauli vitam a primordio ejus atatis ita recenset:

II.
Paulus Pa-
pæ crea-
tur.

Paulus natione Romanus ex patre Constantino genitus, ab ineunte ætate in Lateranensî Patriarchio cum proprio se-

niore germano Stephano prædecessore ejus Pontifice pro eruditione Ecclesiastica disciplina traditus est temporibus domni Gregorii secundi junioris Pontificis, postmodum a domno Zacharia beatissimo Papa in diaconi ordine pariter cum antefato suo germano consecratus est. Hæc usque ad diaconatus promotionem: quomodo autem in Romanæ Ecclesiæ Pontificatum assumptus sit, ita pergit dicere:

Cum idem ejus germanus, & antecessor Stephanus Pontifex ad extremum pertingeret vitæ: illico & populus hujus Romanæ Urbis divisus est, & alii Theophylactum Archidiaconum tenentes, in ejus domo congregati residebant: alii vero eidem beatissimo concordabant Paulo diacono, plurima pars Judicum, & populi cum eo tenentes, quam cum prædicto Theophylacto Archidiacono. Ipse autem sanctissimus vir, vivente Stephano, nequaquam a Lateranensî Patriarchio recessit, sed cum cæteris fidelibus suo agrotanti germano, & prædecessori Pontifici perseveranter sumulabatur. Dum vero de hac vita prædictus ejus germanus prædecessor Pontifex migrasset, eoque cum-

yero V. Kalend. Maii, ut legitur in MS. Cæsareo mox citando. Cumque Sedes vacaverit dies XXXV. uti in Anastasio Colbertino num. 417. & in variis Catalogis notatur, vel mensum unum, dies V. ut habet vetustissimus Codex Biblioth. Cæsareæ, ad Ludovici Pii tempora pertinens, sicut nos docet Lambecius Tom. II. ejusdem Biblioth. pag. 927. & seq. in editione Anastasii perperam legitur, Sedem vacasse dies XXXII. & Paulus ejus frater consecratus est Pontifex Romanus die vicecima nona mensis Maii in quam Dominica cadebat, non vero die XXVIII. uti existimavit Baronius, qui diei Dominicæ rationem non habebat, vel die XXII. ejusdem mensis Maii, ut arbitratus est Papebrocius in Conatu Chronico-Historico, qui ad diem quidem Dominicam respexit, sed contra Anastasii testimonium, Stephani II. mortem die XVI. mensis Aprilis collocavit, & exequias ejus usque ad diem XXVI. ejusdem mensis perperam distulit. [1]

Cum ante Stephani II. mortem Inamo a Pippino Rege Romanæ missus fuisset, Paulus, qui tum Diaconus erat, Immonem Romæ detinere statuit, donec ipse Pontifex Romanus ordinaretur, ut ipsemet Paulus in Codice Carolino Epistola XIII. ad Pippinum Regem scri-

II.
Paulus Pa-
pæ scribit
Pippino
Regi se fa-
cturum eo
initumser-
vaturum.

PAGIUS ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6250.
SÆC. VIII. ☉ 10. B. ☽ 17. P. 10. A. April. Indict. 10.
Anno Eræ.
Hispan. JESU CHRISTI 757.
DCCXCV. PAULI PAPÆ. I.
Anno Hegiræ. CONSTANTINI COPRONYMI 38. & 17.
CXI. LEONIS IV. 7.
inchoato
die 24.
Maii fer. 4.
A.C. 757.

1. Num. I. ad V. Stephanus II. hoc anno mortuus, sepultus est, inquit Anastasius, in Basilica B. Petri Apostolorum Principis, sexto Kalendas Maii, Indictione X. Quare cum ordinatus fuerit die vicecima sexta mensis Martii anni DCCLII. federitque annos quinque & dies viginti novem, ut habent duo exemplaria Freheriana, tres Catalogi nostri, alique a Schelestratio in Antiquitate Ecclesiæ publicati, non vero dies XXVIII. ut legitur in Anastasio vulgato, mortuus est die vicecima quarta mensis Aprilis, dieque XXVI. ejusdem mensis, seu VI. Kalend. Maii sepultura mandatus, non

NOTÆ [1] S I vetustus codex Anastasii per hos annos descriptus in Bibliotheca metropolitana Lucensi servatus, de quo nos in nota ad A. 731. i. consulatur, Pauli Pontificis consecratio isto quidem anno, sed die XV. Maii, quæ tunc incidit in dominicam peracta est. Si enim cum Pagio statuerimus Stephanum die XXIIV. vel XXIII. Aprilis decessisse, ac dein successisse interpontificium dierum XXII. ita enim statuitur in eodem Codice, ad diem illam maii facile pertingemus. MANSI

ingenti honore in basilica sancti Petri sepulto: continuo eadem populi congregatio, quae cum saepe fatis beatissimo Paulo tunc diacono tenebat, quoniam validior, & fortior erat, eum in Pontificatus culmen elegerunt. Post hæc hi, qui cum prefato Archidiacono congregati erant dispersi sunt. Et ita Deo annuente, idem sanctissimus vir in Apostolicam beati Petri Sedem consecratus Pontifex est. Hæc de electione. De moribus autem ista subdit:

III. *Erat mitis, & multum misericors, nulli umquam malum pro malo reddens: & si pro modico quemquam per iniquos satellites tribulatum audiebat: tamen pietate motus, consolationis illi referebat misericordiam. Hic (ut multi testati sunt) nocte per semetipsum cellas pauperum infirmorum proiacentium, qui nequaquam ex suis valebant exurgere lectulis, nec non & aliorum inopum cum suis familiaribus noctis circuibat silentio, amplissima illis ministrans alimenta, alique subsidii ferens opem. Sed & carceres, atque alia claustra per eadem noctium secreta visitabat. Et si quos inveniebat retrusos, a mortis eruens periculo, liberos ire relaxabat. Sed & plures, qui debitis obligati, atque afflicti a suis*

PAGIUS *pta significat, additque: quoniam nos pro certo agnoscat, Excellentissime & a Deo protecte nosser post Deum auxiliator & defensor Rex, quod firmi & robusti usque ad animam, & sanguinis nostri effusionem, in ea fide & dilectione, & caritatis concordia, atque pacis federe, quae prefatus beatissima memoria Dominus & germanus meus Sanctissimus Pontifex vobiscum confirmavit, permanentes, & cum nostro populo permanentibus usque in finem. Scripsit præterea Paulus Pontifex Epistolam ad omnes Francos, quae in Codice Carolino legitur num. XXII. in qua & gratiarum actiones uberrime continentur. Ut omnibus Francis eas literas scriberet, impulsus videtur litteris, per quas Pippinus Senatam ac populum Romanum cohortatus est, ut fidem erga Romanam Ecclesiam, & eundem Pontificem religiosissime custodirent. Extat ad illas Pippini literas responsio Pauli Papæ in Codice Carolino num. XXXVI.*

III. *Porro Desiderius Langobardorum Rex, priusquam Romam anno currenti veniret, multa nefarie peregit, igne ferroque vastavit Provinciam Pentapoleos cum Ducatibus Spoletano & Beneventano; Albinum Ducem Spoletanum, nonnullosque Proceres, qui se Beato Petro, Pippinoque Regi summissis, gravissimis vulneribus exceperat, atque in vincula detulit. Quia vero Dux Beneventanus fugit in Otarantinam Civitatem (vulgo Otrante), nec induci potuit ullis artibus, ut ex ipsa sua Civitate pedem efferret, Beneventanis Ducem præfecit Virum nomine Argis. Præterea Georgium Constantini Legatum, qui prius in Franciam directus fuerat, accersivit Neapoli, communicatoque consilio Imperatorem literis sollicitavit, ut Ravennatibus bellum directo in Italiam exercitu, Otarantinis Sicula Classe gereret, seque sub-*

foeneratoribus opprimbantur, reddito illis ipso debito, a jugo redimebat servitii, viduis, & pupillis, & omnibus egentibus opem ferens. Hæc Anastasius de ejus vitæ instituto cum Pontifex esset, nimirum agens quod erat, patrem atque pastorem, non quæ sua sunt quærens, sed quæ aliorum.

Ubi autem creatus est Pontifex Paulus, ad Pippinum Francorum Regem litteras dedit, quibus obitum Stephani fratris, & suam ordinationem exponit; indicatque se in amicitia ab eodem Stephano inita cum Francis perseveraturum, petens ab eo, ut idem præstaret. Hæ fuerunt primæ litteræ ab ipso Paulo ad Pippinum datæ, primoque loco in codice positæ, aliæque plures in indice datæ sequuntur: de quibus singulis didicendum inferius: magna enim solitudine res, ad Romanam Ecclesiam pertinentes, ut salvæ ipsi essent ab invaditione Longobardorum, curavit.

IV. *Cæterum ista peragens sanctissimus Paulus, majori studio ea, quæ erant Fidei Orthodoxæ, & ad universalem Ecclesiam spectare sciebat, administrabat, enixius laborans, si posset impium Constantinum ad pietatem revocare, ut quam læserat Ecclesiasticam in sacrarum ima-*

fidiarias copias utroque pro viribus missurum sponpondit, ea tantum lege, ut postquam Ravenna & Otorantum in potestatem Constantini Augusti venissent, sibi dederentur Dux Beneventanus & Joannes ejus nutritor, qui capto Benevento se receperant Otorantum. Sciebat sane hæc non latere Pontificem, nihilominus ad eum Romam venit, rogantique, ut restitueret Imolam, Bononiam, Auximum, Anconam, & alias Civitates, quas presentibus Francis Legatis, Folrado scilicet Abbate & Rodberto hoc anno a Pippino Rege missis, se redditurum promiserat, haud acquievit, simulatque respondit, se pacem ultro amplexurum cum Sede Apostolica, modo sibi remitterentur obsides, quos Pippino Regi tradiderat. Papa periculum ratus in mora Pippino scripsit semel atque iterum, veritusque, ne utraque litera cecidissent in manus Langobardorum tertias exaravit, transmissitque per Georgium Episcopum & Stephanum Presbyterum, quos in Franciam Legatos destinabat, & per Robertum Pippini Regis Oratorem, qui res nefarie gestas a Desiderio testis oculatus viderat. Ut autem tutius ad Pippinum deferrentur, has accommodavit ad mentem Desiderii pro reddendis obsidibus, sed aliud agendum verbo Legatis præcepit, imo contrarias prioribus suis literas dedit, quibus auxilium a Pippino poposcit ad repetendas Civitates, quas Rex Langobardorum Apostolicae Sedis nondum restituerat. Constant hæc ex Epistola XV. Codicis Carolini a Paulo Papa Pippino Regi Francorum & Patrio Romanorum data.

IV. *Pippinus per Wlfardum Abbatem Monasterii Sancti Martini apud Turonos transmissit ad Paulum Papam, Sabanum, in quo Gisilana ejus filia sacratissimo lavacro abluta, suscepta est, quem*

Imaginum destructione antiquam traditionem, in integrum restitueret. Tentavit id sæpius, sed frustra, cum perfidus homo in lapidem obduruisset. Desiderantur litteræ, quæ ab ipso eo argumento sunt scriptæ, tantummodo mentio de eis est in epistola Hadriani Papæ ad Constantinum, & Irenem Augustos. Meminit & de his Anastasius istis verbis: *Erat Paulus fortissimus Orthodoxæ Fides defensor. Unde sæpius suos Missos cum Apostolicis obsecratoriis, atque communitatis litteris prefatis Constantino, & Leoni Augustis direxit pro restituendis, confirmandisque in pristino venerationis statu sanctissimis imaginibus Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, sanctæque ejus Genitricis, atque beatorum Apostolorum, omniumque sanctorum Prophetarum, Martyrum, & Confessorum.* Hæc Anastasius.

V. *Cæterum Orientalis Ecclesia non solum laboravit vexata tyrannide scelerati Copronymi, sed etiam dira persecutione Sarracenorum. Hoc namque anno (inquit Theophanes) Haddalas Princeps Sarracenorum.*

PAGIUS *inquit Pontifex in Codice Carolino Epist. XXVII. & cum magna jocunditate & aggregata populi cohorte, infra Avam sacri corporis auxiliatrici vestra Beata Petronilla, qua pro laude æterna memoria nominis vestri nunc dedicata dignoscitur, celebrantes Missarum solemniam, cum magno gaudio suscepimus, & per allatum eundem Sabanum, cum tanquam presentialiter non suscepisse gaudemus. Significat Sabanum, ut videtur est in Glossario Mediæ Latinitatis, pannum subtilem, vel ad tergendas manus, vel quo homines utebantur in balneo; quare Pippinus ad Pontificem transmissit linteum illud, quod filia suæ jam baptizata tegumentum præbuerat, quod Paulus accepit, ac si præfens Regiam puellam e sancto lavacro suscepisset, & exinde Pippinum comparem, Bertradam Reginam commatrem, & Gislanam spiritalem suam filiam dicit, Gislanam autem hoc anno in lucem proditisse testatur Annalista Petavianus. Subdit Paulus: *Sergio vero Archiepiscopo (nempe Ravennatensi) juxta id, quod vestra innotuit Excellentia indesinenter imminemus, ut sua restituatur Ecclesia.* Sergius, uti habet Ughellus in Italia Sacra Tom. II. electus Archiepiscopus Ravennatis Euphemiam nobilissimam feminam, quam habebat in matrimonio, in claustrum clausam Diaconissam ordinavit. Tameñ autem sanctissimis moribus esset, ab invidis accusatus est, quod uxoratus foret, ideoque Romam concessit, ut suæ restitueretur Ecclesiæ.*

V. *Vix Paulus illas literas scripserat, cum alias ab eodem Sergio accepit, quarum exemplar Pippino statim direxit, ut eum de rebus, quæ tunc in Italia gerebantur, certiore faceret. Constantinus Imp. ut Ravennam totumque Exarchatum ad defectionem sollicitaret, Leonem Missum Imperialem cum literis eo direxit. Exemplar illius Epistolæ, XXVIII. Codicis Carolini Sergius Romano Pontifici deferendum curavit. Paulus acceptum transmissit Pippino cum literis ipsius Sergii; rogavit eundem Regem, ut Desiderium Langobardorum Regem hortaretur ad*

cenorum tributorum rationem Christianis ampliavit, adeo ut omnes monachos, & inclusos, atque Leonitas, qui Deo placere noscebantur, sub tributis redigeret. Signavit autem & Ecclesiarum cimelia, id est, pretiosa Ecclesiæ ornamenta, & adduxit Hebræos ad venerationem illa, & emerunt illa libere. Hæc Theophanes hoc anno decimoseptimo Constantini. Ex quibus intelligere possis, quam gravis ista pressura fuerit, videre expoliari Ecclesias omnibus ornamentis, eademque a Judæis perfidis emi.

VI. *Quod ad res Francorum spectat, qui defendendo Romanam Ecclesiam a Longobardis Pippinus Rex divinum numen sibi conciliavit, æque ipsum adiutorem in bellicis rebus sensit. Siquidem bellicosissimos Saxones hoc anno compressit, atque sub tributo redegit. Ita Regino, & Sigebertus. Sed & sequentibus annis eidem jugiter affuit Deus, ut de hostibus semper victoriam referens, ipse invidus extiterit, ut inferius suis locis dicetur.*

M m m m Hoc

auxilium Ravennæ ex Civitatibus maritimis Exarchatus ferendum, si quid adversus eas Græci molirentur. Quod & ex embolo ipsis litteris subiecto liquidius patet. Paulus Epistolam suam tempore sapienter accommodavit; in prioribus, quia Græci tunc quiescebant, de Langobardorum Rege questus est, quod nequaquam inclinaretur justitiam Beati Petri restitueret; in posterioribus vero, quia Græci bellum minantur, agit apud Pippinum, ut eundem Langobardorum Regem hortetur auxilium præstare tam Ravennæ, quam Pentapoleos maritimas Civitatibus. Pippinus antea per literas Paulo suaserat, ut pacem cum Desiderio servaret, quod ex responsione Pontificis constat, in quo ait Pontifex: *convenit inter nos & eundem Langobardorum Regem, ut pariter nos in Ravennatium Urbe præsentare studeamus ad perficiendas quasdam utilitates spiritualis Matris vestrae Sanctæ nostræ Ecclesiæ, & pertractandum pro Græcorum malitia, qui quotidie imminet in ipsam Ravennam ingredi Civitatem.* Legendæ Epistolæ XXX. & XXXIII. Codicis Carolini. Porro colloquium inter Papam & Regem Langobardorum Ravennæ habitum non est; Desiderius tamen sub autumnum Romam venit ad Apostolorum limina, promissitque Romano Pontifici Imolam se redditurum, modo Pippinus, quos acceperat obsides, redderet, pacemque cum Longobardis confirmaret, ut constat ex Epistola XXIX. Cod. Carol. recitata a Cointio hoc anno, quo jam laudatas etiam refert.

VI. *Ad num. VI. Annalista Metensis hoc anno scribit: Constantinus Imper. misit Regi Pippino inter cetera dona Organum, quod antea non visum fuerat in Francia. Eodem anno Rex Pippinus tenuit Placitum suum in Compendio villa publica, in quo etiam Tassilo Dux Bajorum fuit. Quem pro fidei firmitatis causa, & ejus homines Majores navu, qui cum eo erant, Dominus Pippinus jurare fidem sibi fecit supra sacratissima corpora Sancti Dionysii, Rustici & Eleutherii, nec non & Sancti Germani & Sancti*

Persecutio a Rege Sarracenorum in Oriente.

VI. Pippinus debellat Saxones.

VI. Constantinus Imper. misit Regi Pippino Organum.

Hoc item anno Alfonso, five Adefonso Rex Gallæciæ cognomento Catholicus, ubi regnasset annos decem & novem, gloriosus Sarracenorum triumphis migravit ad dominum: De quo ista Tudenſis: Post multa, quæ sibi feliciter successerunt, obiit, & voces in ejus obitu auditæ sunt in ære laudantium Dominum, & dicentium: Ecce quomodo tollitur justus, & nemo considerat, ablatum a facie iniquitatis, & erit in pace memoria ejus. Regnavit annis XIX. & sepultus est una cum uxore sua Hermensenda in territorio Comgas in Ecclesia S. Mariæ. Hæc ipse.

VII. * Alfonso sum

Froila Rex pietate insignis.

Porro eodem hoc anno post * Alfonso Catholicum Regem defunctum, successit in locum ejus Froilanus (Froilam alii dicunt) ipsius filius Æra scilicet septingentesima nonagesima quinta, ut idem Tudenſis Chronicon habet. Durum dominium Sarracenorum, & juges tumultus bellici plane effecerunt, ut vetus, ac nobilis Hispaniarum Ecclesia soluta disciplina silvesceret, ut dormitantibus, vel potius de correctione desperantibus qui residui erant Episcopi, fuerit piis Regibus laborandum, ut canones exules postliminio redderentur. Quod & quantum licuit egregie præstitit Froilanus: de quo idem ista Tudenſis: Perquisivit etiam diligenter sacros Ecclesiæ Christi canones, & prohibuit, ne ministri Ecclesiæ carnalia matrimonia ulterius sortirentur, sed in suis ordinibus absque seminarum manifesto conjugio ministrarent. Pro qua re (quamquam in quibusdam aliis austerus fuit) quia magnum Deo exhibuit famulatum, ei divina virtus de inimicis multoties dedit triumphum.

Siquidem, ut addit, Maurorum Du-

PAGIUS

Hi Martini, spontentes se fideles esse Pippino Regi & filiis ejus omnibus diebus vite sue. Eadem fere habet Annalista Bertinianus, qui addit: eodem anno celebravit Natalem Domini in Carbonaco, & Pascha, & immutavit se nomen annorum Domini in DCCLVII. Scripsit autem Anonymus ille Annales suos anno DCCCLXXXII. Idem habent de Organo a Constantino Imper. in Franciam misso Annalista Nazarianus, Masciacensis, Tilianus, Petavianus, & Eginhardus in Annalibus.

VII. Mutua Legationes Constantini Imp. & Pippini Regis.

Auctor secundæ Appendicis ad Continuato-rem Fredegarii, narrata Aistulfi Regis Langobardorum morte, & institutione Desiderii in Regem, subdit: Dum hæc agerentur, Rex Pippinus Legationem Constantinopolim ad Constantinum Imperatorem pro amicitia causa & salute patriæ sue mittens, similiter & Constantinus Imp. Legationem præfato Regi cum multis muneribus mittens, & fidem per Legatos eorum vicissim inter se promittunt. Nescio quo faciente, postea amicitia, quam inter se mutuo promiserant, nullatenus sortita est effectum. Quare inter illa Constantini Imp. munera fuere Organa, perperamque Cointius an. DCCLVIII.

cem Gallæciam invadentem, vicit gloriosa victoria, cæsi ex Sarracenis quinquaginta quatuor millibus: qua victoria nulla sublimior hæctenus fuerat de Sarracenis accepta: Cum & Ducem eorum * Anaynu, & alios plures capiens, omnes æque neci tradidit. Sed & rebellantem Gallæciæ populum superavit, perdomuitque Navarros itidem rebellantes. Hæc de ipso Tudenſis.

* Omar

Porro qui nimiam ejusdem Regis ferocitatem in crimen adducunt, obiciunt necem fraternam, qua haud mediocrem nomini suo labis notam inuist. Laudi autem Froilæ tribuitur, quod Ovetum civitatem in Asturibus condidit, in eaque templum duodecim Apostolis dedicavit, duodecim pariter altaribus auctum.

VIII.

Hujus Regis tempore claruisse tradunt in Hispania Verum Archiepiscopum Hispanensem, tum scriptis, tum vita insignem: sed & celebrem fuisse Petrum Præfulem Toletanum, qui de ratione Paschatis libellum accurate conscripsit, cum incuria disciplinæ in calculo diei Paschatis erratum esset.

Quo pariter tempore cum innovasset in Galliis creatio novi Pontificis Pauli, Archiepiscopus Viennensis ejus interpellavit auxilium apud Carolum Regem, pro reparatione ecclesiæ Viennensis, incurſu Sarracenorum vastatæ, neque hæctenus restitutæ, quamvis prædeceſſores Archiepiscopi (ut vidimus) alios antecessores Romanos Pontifices de iisdem rogassent. Quibus acceptis litteris ab Archiepiscopo Viennensi, Paulus Papa pro eadem Ecclesia ad Carolum Regem litteras dedit (a):

(a) Bibl. Floriac. edit. a Jo. a Bosco Caest. par. 2. pag. 45.

Domino piissimo, & serenissimo, ac triumphatori filio Carolo Regi, Paulus Episcopus servus servorum Dei,

Hu-

num. XVIII. hæc laudata Anonymi verba refert ad Legationem, quæ habita fuerit anno Christi inſequenti.

Bellum Saxonicum hoc anno a Baronio ex Sigeberto & Reginone relatum, anno tantum sequenti proculdubio gestum; omnes enim Annalists illud cum eo anno alligant, & ex iis plerique afferunt, anno superiori ac currenti nullum bellum habitum fuisse. His adde Reginonem & Sigebertum per hæc tempora sæpe in Chronologiam peccare. Eginhardus in Annal. hæc de illo bello anno sequenti tradit: Pippinus Rex cum exercitu Saxoniam aggressus est; & quamvis Saxonibus validissime resistentibus, & munitiones suas tuentibus, pulsus prælio propugnatoribus, per ipsam, quo patriam defendere conabantur, vallum intravit. Commissisque præliis, plurimam ex ipsis multitudinem cecidit, cogitque ut promitterent, se omnem voluntatem ejus facturos, & singulis annis honoris causa ad generalem Convantum equos CCC. pro munere daturus. His ita compositis & more Saxonico, ut rata esse deberent, confirmatis, in Galliam se se cum exercitu suo recepit.

VIII. Pippinus bellum adversus Saxones gerit.

Ad num. VII. & seq. Hoc vel sequenti anno

IX.

Paulus Papa pro Ecclesia Viennensi ad Carolum Regem scribit.

Humana substantia universitas hoc vobis sibi mundo diffusa, vestra serenitatis, cum pollet, tranquillitate clarius rutilat: atque viget ecclesiarum etiam vigor sanctarum. Quia ea semper perficere curpitis, quæ salutaris & benefica operationis existunt. Pro quo immensas indefinenter omnipotenti Deo referimus grates, qui vos ad augmentum Catholica Fidei conservare dignatur, atque tutamen. Sciat igitur clementia vestra, Viennensem Archiepiscopum de nudatione ecclesiæ suæ nobis scripta misisse: dicentem, se antiqua ecclesiæ ipsius gloria expoliatum. Et cum fuerit inter claras ecclesias clarissima, præ cæteris humilior rebus jam invenitur. Conspiciat ergo sapientia vestra, quam alte de privilegiis prædeceſſorum noſtrorum, hæc eadem Ecclesia adornata floruerit: quam semper & venerate. Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS Moritur Alfonso Rex Hispania.

no Alfonso Catholicus hujus nominis primus multis victoriis de Saracenis reportatis & vivis excessit, cui Froila in Regnum Asturiarum successit. Froila a quibusdam Fruela appellatur, cujus victoriam de Navarrais a Baronio memoratam anno sequenti num. XII. referemus.

rabilem tenuerunt, & de munere Apostolico venerabiliter extulerunt. Quæ Apostolorum collegam Crescentem magistrum habere meruit, & de integritate Fidei gloriari. Pro qua re, neque dignum est, ut aut dignitate præstita careat; aut rebus suis tenuata debiscat. Servetur ergo honor a Patribus magnis ecclesiis concessus; utantur privilegiis suis diuturnitate roboratis; nec ullo modo solvatur, quod per tot curricula annorum manet indissolubile. Non transgrediantur normam in limitibus ecclesiarum fixam, quos posuerunt Patres nostri. Si honorem Deo dantes hæc passi non fueritis, crescet vobis temporale regnum cum mercede sempiterna. Dextera divina clementiæ suæ vos semper umbraculo protegat, & omnium cervicibus vestris conterat sub pedibus atque conculcet. Hæc Paulus. M m m m 2 Re-

* f. priſtina

* inimicorum

JESU CHRISTI ANNUS 758.

PAULI PAP. ANNUS 2.

CONSTANT. COPRON. IMP. ANNUS 18.

I. Paulus Pa. pa e dirutis coemeteriis corpora SS. ransfert.

Redemptoris annus septingentesimus quinquagesimus octavus sequitur, Indictione undecima, quo Paulus Papa, concessa Ecclesiae pace ad coemeteria, quae sub Aitfulpho obfessa Urbe, maximum detrimentum a Longobardis (ut ipse suis testatur litteris inferius recitandis) acceperant, invivenda intentus, ne rursum Sanctorum corpora hostili manu injuriam aliquando pati possent, consilium inivit, ut quaecumque illic obvia essent Sanctorum veneranda corpora, e sepulcris elevata in Urbem transferret. Erat inter alia vetus coemeterium, S. Petro-

nillae dictum, ex quo idem Pontifex sacrum corpus ejusdem Sanctae sublatum, transtulit apud basilicam Vaticanam (a) hoc anno.

Porro de pio hujuscemodi Pauli Pontificis studio ita Anastasius Bibliothecarius: Hic beatissimus Pontifex cum omnibus spiritualibus suis studiis, magnam sollicitudinis curam erga Sanctorum coemeteria indefinenter gerebat. Unde cernens plurima eorumdem Sanctorum coemeteriorum loca neglecta, ac desidia, & antiquitate maxima demolita, & alia, jam ruinae proxima: protinus eadem San-

(a) S. S. in Chron. hoc anno. II.

PAGIUS SÆC.VIII. Anno Eræ Hispan. DCCXCVI. Anno Hegiræ CXLII. inchoato die 13. Maii fer. r. A. C. 758.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6251.

11. A. 18. P. 2. April. Indict. 11.

JESU CHRISTI 758.

PAULI PAPÆ 2.

CONSTANTINI COPRONYMI 39. & 18.

LEONIS IV. 8.

I. Paulus PP. auxilium peti a Pippino adversus Græcos.

Num. I. ad IV. Quæ defunt in Annalibus Ecclesiasticis hoc anno supplebimus ex Codice Carolino cum Cointio, qui num. II. & seqq. Epistolas Pauli Papæ in eo contentas accurate digessit. Sub initium itaque currentis anni Romanus Pontifex Wolcharium Episcopum & Felicem Religiosum, qui Romam anno superiori cum Radberto seu Rodberto Viro illustri venerant, ut liquet ex Epist. XXXIV. Cod. Carol. eoque ad Pippinum reverso, remanserant in Civitate Romana; remisit etiam in Franciam, ac paulo post adversus Græcos auxilium ab eodem Pippino postulavit, ut ex eadem Epistola apparet. In ea significat quod nefandissimi Græci, inimici Sanctæ Ecclesie Dei, & Orthodoxæ fidei expugnatores, Deo sibi contrario, super nos & Ravennatium partes invrere cupiunt, atque motionem facere. Quare rogat, ut dirigat Desiderio Langobardorum Regi missum, ut, si necessitas fuerit, inquit, significatum auxilium nobis pro incurfione eorumdem inimicorum impertire debeat, precipiens Beneventanis, atque Spoletinis, seu Tuscanis, nobis e vicino consistentibus, ut ipsi nostro occurrant solatio. Deprecantes & hoc a Deo institutam Excellentiam Vestram, ut ad nos, hoc adveniente Martio mense, vestrum dirigere jubeatis Missum, qui hic Roma nobiscum demorari debeat, & ipse, si necessitas exigeret, apud Desiderium imminere debeat Regem pro eodem nobis transmittendo solatio, quia, ut plenissime satisfacta est Vestra Excellentia, non ob aliud ipsi nefandissimi nos persequuntur Græci, nisi propter Sanctam & Orthodoxam fidem, & Venerandorum Patrum piam traditionem, quam cupiunt destruere atque conculare. Per Epistolam XXXVII. Cod. Carol. rursum Pippinum, ut nuncium Romæ demoratum mitteret, rogavit.

Paulus hoc intendebat potissimum, ut con-

tra Græcos Orthodoxam fidem, suumque Principatum tueretur; neque sibi videbatur quicquam acturus magis oportune, quam si Pippinum, Regem ab Imp. Constantino dissociaret, Ut id assequeretur, nihil intentatum reliquit; amorem singularem erga Pippinum, odium vehemens adversus Constantinum significavit; palamque testatus est in Pippino post Deum spem omnem se se collocasse, & sibi ab uno Constantino metum ac terrorem incuti. Ne literas quidem ab Alexandrino Patriarcha per Monachum Acolymam accepit, quin earum exemplar Pippino, ut Orthodoxo Regi & Defensori Catholicae fidei transmitteret. Testis Epistola XXXV. Cod. Carol. quam eodem tempore, quo superiorem scripsit, postquam Wolcharium Episcopum & Felicem Religiosum Roma jam dimississet: Innotescimus, inquit, jam absolutis vestris Missis, conjunctissime ad nos navigium a partibus Africa, in quo quidam Monachus Acolyma ab Alexandrino Patriarcha cum literis directus advenit, quorum instar presulgrida Excellentia Vestra missus inventum, ut ea, que nobis pro integritate fidei ab Orientalibus Presulibus & ceteris nationibus dirigitur, agnoscat, & letetur cor vestrum in ejuscemodi eorum affectu, quem in mandatis Dei habere videntur, quia dum pia considerationis studio mens vestra intenta existit, nimirum oppido gaudere vos credimus, si ea vobis qua pro integritate fidei pertinent, innotescimus.

Eodem quoque consilio Paulus de Marino Presbytero suo, quod in Francia degens ibi familiaritatem cum Georgio, qui Constantino Imp. erat a Secretis, iniret, conquestus est, atque inde nefarias molitiones contra Sedem Romam, Regnumque Franciæ suspicatus, Pippinum, quatenus Marinum illum in Regno suo Episcopum per Wolcharium vice Apostolica ordinari juberet, multis precibus rogavit; sic enim arbitratus est fore, ut reum perpetrati sceleris poeniteret: Omnino compertum habet Vestra Christianissima Excellentia, qualiter Marinus Presbyter noster ibidem ad vos moratur, iniqua operatione contra Sanctam Dei Ecclesiam, fidemque Orthodoxam, Deo sibi contrario, cum Georgio quodam Imperiali a Secretis, consilia Sedi vestrae contraria & vestra simili modo ingerere cupiens. Quod quidem & idem Imperator Vestra a Deo protecta Excellentia per suas innotuit litteras. Unde, quia Defensorem fidei Orthodoxæ atque propagatorem gregis sui, vel populi Christiani Liberatorem, Christianissimam Bonitatem Vestram

Paulus PP. nihil omittit ut Pippinum a Constantino Imp. dissociet.

III. Paulus PP. Marinum a quo præditus fuerat, Episcopum in Gallia ferri curat.

CHRISTI 758.

PAULI PAP. 2.

CONST. COPRON. IMP. 18.

Etorum corpora de ipsi dirutis abstulit coemeteriis. Quæ cum hymnis, & canticis spiritualibus intra hanc civitatem Romanam introducens, alia eorum per Titulos, atque Diaconias, seu monasteria, & reliquas Ecclesias condecenti studuit recondi cum honore. Hæc Anastasius.

Memoria S. Petronille in Vaticano.

Petronillæ autem memoriam apud S. Petri basilicam in Vaticano fuisse, idem Anastasius inferius in eodem Paulo, dum agit de Oratorio, illic ab ipso constructo, his verbis meminit: Intra Ecclesiam beati Petri Apostoli foras muros hujus civitatis Romanæ noviter Oracu-

lum, Oratorium scilicet, in honorem Sanctæ Dei Genitricis construxit, juxta Oratorium S. Leonis Papæ, secus fores introitus S. Petronillæ, atque beati Andree Apostoli, musivis, & diversis metallis eum adornans: ibi & effigiem Sanctæ Dei Genitricis in statua ex argento deaurato, quæ pensat libras C. construxit. In quo Oraculo, & sepulchrum sibi construxit. Hæc Anastasius.

Dum in his esset Paulus Papa, Desiderius quoque Rex Longobardorum, & ipse bono pacis bene usus, ad religiosa loca construenda animum addixit. Adificare enim cœpit monasterium nomine S. Be-

III.

PAGIUS

Usus Apostolus & Princeps Apostolorum Petrus eligere & confirmare dignatus est; idcirco adoptamus atque deprecamur eximiam Bonitatem Vestram, optime Rex & spiritualis Compater, ut jubeas sanctissimo fratri nostro Wolchario precipere, quatenus ipse eundem Marinum nostram vice Episcopum consecrare debeat, & in una Civitatum vestrarum illis in partibus constituta, in qua prævidetur Vestra sapientissima Eximietas, eum ordinari disponite, quatenus perpetrati sceleris sui recordans, se inique egisse poeniteat; ne in eo quod absit, antiquus humani generis hostis mentem illius vagantem inveniens, quasi in sublime extollat, sevissemque quoquo modo valeat funditus disperdere, inquit Paulus in Epist. XXXIX. Cod. Carol.

IV. Marinus Presbyter in pristinum honorem restitutus.

Frequentes illis temporibus ultro citroque curstabant Nuncii, cum Pontifici, tum Regi. Paulus, quantum conicere est, literas postremo recitatas, in quibus meminit Marini Presbyteri, scripsit mense Januario. Vix autem has emiserat, cum alias a Pippino accepit postulante, ut Titulus Beati Chryfologi Martyris eidem Marino Presbytero concederetur seu redderetur. Extat enim responso in Cod. Carol. Epist. XXV. quæ gratiarum actiones & benedictiones uberimam pro incolumitate Pippini Regis, ac Bertradae Reginæ, triumque liberorum Caroli, Carolomanni, & Gisela, complectitur subiectumque habet embolum, in quo Romanus Pontifex, dicit, id sibi Pippinum petisse: De quo (nempe Titulo) & Præceptum nobis dirigi petistis, quod nempe ob vestram dilectionem, & in eo quo fidelis vester nos servare idem sanctissimus atque dilectissimus Marinus Presbyter exiit, præfati Tituli præceptum, cum omnibus locis & possessionibus sibi pertinentibus urbanis vel rusticis, vobis exaratum, atque manu nostra roboratum, per hanc lato-rem direximus Eximietati Vestra deportandum. Hæc quoque literæ cum suo embolo scriptæ videntur prædicto mense Januario, quia Pippinus lectis hisce literis eidem Papæ postea rescripsit, quod juxta ejus Præceptum Marinus demum in pristino esset constitutus honore, Pippinoque Regi super eo negotio responsum fecit Romanus Pontifex mense Martio, hucmen- nondum transacta, ut mox didici hunc.

V. Cantus Romanus in Galliam infensum introducit.

In prænotato embolo, Papa mentionem quoque fecit quorundam librorum, quos Pippino Regi loco muneris transtulit: Direximus etiam Excellentissimam Præcellentiam Vestra & libros, quantum reperire potuimus, idest, Antiphonale, & Responfale, infensum artem Grammaticam (Duchetius in margine Dialecticam reponit) Aristotelis, Dionysii Areopagita libros, Geometricam,

Orthographiam, Grammaticam, omnes Græco cloquio Scriptores, nec non & horologium nocturnum. Antiphonale & Responfale, libros hujuscemodi Roma sæpe transmiserunt in Franciam Romani Pontifices, ex quo Divina Officia Romana cum Romano cantu in Galliam sunt introducta Stephano II. tum Pontifice ac Pippino Rege, ut observat Baronius an. DCCLIV. num. VII. Frequenter e Gallia Romam, vicissim Roma in Galliam directi sunt Nuncii, qui libros hujusmodi aut a Romano Pontifice postulerent, aut ab eodem Pontifice Regi Francorum transmissos deferrent. Existimat autem Cointius hoc anno num. VI. ordinem Romanum regnante quidem Pippino susceptum a Gallis, sed multo citius conscriptum fuisse, ac postea interpolatum, ut libris ejusdem generis sæpius contigit. Quod spectat ad cantum Romanum, ut a Gallis edisceretur, plurimum adlaboravit Paulus Pontifex & Remigius Rotomagensis Archiepiscopus, & Pippini Regis frater, ut testatur Epistola XLIII. Cod. Carol. a Paulo ad Pippinum data: In eis (idest literis) comperimus exaratum, quod presentes Deo amabilis Remedii germani vestri Monachos Simeonis schola cantorum priori contradere deberemus, ad instruendum eos in Psalmodia modulatione, quam ab eo adprehendere tempore, quo illic in vestris Regionibus exiit, nequiverant. Pro quo valde ipsum vestrum asseritis germanum tristem effectum in eo, quod non ejus perfecte intruxisset Monachos, & propter quod & præfatos germani vestri Monachos, sæpe dicto contradidimus Simeoni, eoque optime collocantes, solerti industria eandem Psalmodia modulationem instrui præcepimus, & crebro in eadem donec perfecte eruditi efficiantur, pro amplissima Vestra Excellentia atque nobilissimi germani vestri dilectione, Ecclesiastica doctrina cantilena disposuimus efficaci cura permanere.

Responforias autem Pauli Papæ literas ad Pippinum, postquam Marinus Presbyter in pristino constitutus est honore, seu Titulum S. Chryfologi Martyris ex Pontificio Præcepto recuperavit, datas mense Martio ex eo, colligit Cointius num. VI. quod Paulus asserat se propter hyemis asperitatem nihil adhuc audisse de suis Regiisque Nunciis, qui Constantinopolim simul anno superiori profecti sunt, Dum profecto, inquit, vobis incognitum non est, quod pro tam seva hujus hyemalis temporis asperitate nullus de illis partibus adventens nobis annuntiavit, qualiter circa eos agatur, ut legitur in Epistola XXXII. Cod. Carol. in qua Paulus maximam testatur letitiam, quod cum uxore ac liberis sospitem esse rescierit. Secundo, Pippino sciscitanti, utrum circa Sanctam

VI.

Paulus PP. magnam spem in Pippino Rege ponit.

Desiderius Rex religiosus operibus intentus.

S. Benedicti in agro Brixiano: quod extructum latifundiis locupletavit. Insuper & monasterium monialium erexit in Ansilbergæ filiae virginis gratiam, quæ ibidem vitam monasticam professæ est. Quod quidem cum amplissimis redditibus auxisset, rogavit Paulum summum Pontificem, ut Apostolico illud privilegio communiret; quod & fecit. Sed hoc factum est post quinquennium, prima Indictione currente, ut datæ ab eodem Paulo Apostolicæ litteræ docent, quæ in eodem monasterio adhuc integræ

PAGIUS

eam Dei Ecclesiam, circa Papam, circa populum Romanum, prospera essent omnia, respondet omnia prospera circa Sanctam Dei Ecclesiam atque nostram mediocritatem vel nobis commissum populum existunt, & gratias agit, ob tantam benignitatem & sollicitudinem, quam circa Sanctam Dei Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, vel ejus familiarem populum habet. Tertio, Paulus Pippino scribenti, quod per suos Nuncios, qui Roma redierant, accepisset malevolos in eadem Urbe versari, qui Romano Pontifici, si quid discriminis ab hostibus experiretur, nullam opem se laturum falso spargerent, respondit se nihil unquam remisisse de fiducia, quam in ejus auxilio collocavit: Et hoc, inquit, in ipsis vestris relationum apicibus continebatur, per vestros vobis fuisse nunciatum Legatos, quod a quibusdam malignis & mendacium proferentibus, in istis partibus divulgatum esset, quia si nobis aliqua necessitas eveniret, nullum nobis auxilium præbere volueritis. De quo nefario dicto nequaquam nobis fuit, aut est hæsitatio, quia, divina faciente misericordia, magnam in vobis, post Deum, spem & fiduciam habemus.

VII. Paulus PP. a Pippino Rege petit ut Marino Presbyterum Romanam remittat.

Quarto, Paulus per literas rogatus, ut nullam cum eis societatem iniret, qui Pippinum Regem aut oderant aut spernebant respondet: Ubi vestros amicos agnoverimus, tanquam amicos & fideles Sanctæ Dei Ecclesiæ oblectare & amplecti cupimus, & ubi vestros inimicos invenimus, veraciter tanquam inimicos Sanctæ Dei Ecclesiæ & nostras proprias, ita eos respicimus atque persequimur, quia vestri amici Sanctæ Dei Ecclesiæ & nostri existunt, & qui inimicitias contra vos machinantur, profecto inimici Sanctæ Dei Ecclesiæ & nostri esse comprobantur. Quinto denique Paulus Marini Presbyteri causam his verbis exponit: De Marino presbytero scripsit nobis Christianissima Excellentia vestra, quod demum in pristino esset constitutus honore secundum qualiter vobis postulantes direximus, nisi propter lacrymas & quotidianas lamentationes, quas ejus genitrix effundere non cessat, quæ orbata lumine existit & ideo vobis direximus, ut apud vos eum absolvere debuissetis, quia nihil de vobis fuit aut est, sed nec nobis nisi tantummodo de eius iniqua malitia, quam contra Sanctam Dei Ecclesiam maligna atque perversa motus audacia agere presumpsit. Sed de hoc, sicut, per anteriores nostras literas Excellentia Vestra direximus, in vestro sit arbitrio vel potestate, quid de eodem disponere volueritis, &c.

VIII.

Paulus non illas tantum literas per Petrum primum Ecclesiæ Defensorem Pippino Regi; sed alias etiam in Codice Carolino num. XLII. relatas per eundem Petrum deferendas curavit

asservari dicuntur. Ita quidem prospere feliciterque absque obice novum Regnum ab Apostolica Sede acceptum, novus Rex Desiderius summa tenuit tranquillitate, quod & felicioribus successibus est propagatum, donec ipse sanctis fuit intentus operibus. Ubi vero summa in gratitudine in sanctam Romanam Ecclesiam arma convertit, cessare illi omnia infelicia, donec & ipsum Regnum Longobardorum penitus excisum defecit. Sed de his inferius suis locis.

Et-

Carolo & Carolomanno, quos vehementer hortatus est, ut in suscipienda Ecclesiæ defensione parentibus suis Pippino & Bertrade, proavocque, sed legendum, avoque, Carolo pares se præstarent. Petrus Romam reversus prædictorum Caroli & Carolomanni literas obtulit Papæ qui denuo suis eos literis in eodem Cod. num. XL. recitatis hortatus est, ut in Ecclesia protegendam virtutem Pippini patris amularentur. Extant etiam ad illos in eadem materia tertiæ Pauli literæ in Cod. Carol. num. XLII. quas Droiteganzus & VVifardus Abbates in Franciam attulerunt, postquam Romæ innotuit Pippinum iter in Saxoniam suscepisse. Tunc Pontifex per eosdem Abbates literas ad Pippinum direxit, de cuius salute plurimum sollicitus erat; deinde & alias in Cod. Carol. n. XXXVIII. relatas transmisit, postquam felicem illius in Saxonia reditum ex relatione peregrinorum recevit: Et dum tanto, inquit, evoluto tempore nullam a vobis responsionis feriem de hujusmodi re (de eo nempe quo profectus erat itinere) agnovimus, vehementer nosse attritus est animus. At vero per diversos, ex ipsis Regionibus limumbus Apostolorum adventantes peregrinos didicimus sospitem te ad propria, præcellentissime fili & spiritalis compater esse annuente Deo reversum. Paulo post: Ecce hæcenus nullam rei veritatem de nostris Missis qui a Regia profecti sunt Urbe, addicere valuimus, quid erga eos ageretur, & ideo nequaquam vobis quidpiam de eis significare valuimus.

Paulus PP. Pippini filiorum hortatur, ut patrem imitentur.

IX.

Desiderius Rex Paulum Papam facit.

Autumnali tempore Desiderius Langobardorum Rex adiit Apostolorum limina, colloquium habuit cum Romano Pontifice, deque restituendis Ecclesiæ quibusdam in Turcia & alibi patrimonii cum eo convenit. Paulo post Petrus Notarius Regionarius & Joannes mansionarius Confessionis Basilicæ S. Petri, quos Papa in Franciam direxerat, Romam reversi sunt cum Regiis Nunciis, VVifardo Abbate Sancti Martini Turonensis jam laudato, & altero cuius nomen in Codice Carolino recitatur. Tunc Paulus & Pippini literis accepit suos Nuncios, qui simul cum Francis anno superiore Constantinopolim perrexerant, in Franciam impulsos esse cum Græcis, mox Epistolam XXVI. Cod. Carol. ad eundem Pippinum misit bene longam, in qua post uberimas laudes, & aliqua particularia negotia, hæc subiunxit: Interea duos vestros Missos idest VVifardum & ejus socium, secundum vestram præceptionem pro utilitatibus Sanctæ nostræ Ecclesiæ spiritalis matris vestra in his partibus retinimus. Illud præterea Excellentia Vestra innotuit, Desiderio vos Langobardorum Regi direxisse, ut Saxulam puerum nostrum, qui a vobis fugam arripuerat

IV.

(a) Apud Bed. in Epit. hoc anno.

Eodem anno egregium specimen religiosissimi Regis edidit Eadbertus Rex Nordanhumbrorum in Anglia, cum sublimioris Christianæ philosophiæ amore nuncium remittens Regno, Osulfo filio relinquens illud, inter monachos profiteri cœpit (a).

PAGIUS

rat, reddere deberet. Sed agnoscat Christianitas Vestra, quod etiam vos creditum cognitum habere puto, conjunxisse hoc præterito autumnali tempore eundem Desiderium Langobardorum ad Apostolorum limina, causa orationis, eundemque nostrum puerum secum deferens nobis contradidit. Cum eodem quippe Rege pro justitiis inter partes persciendis loquente consistit, ut, vestris ejusque Missis per diversas civitates progredientibus, ipsa preparata fuissent iustitia. Et ecce, Deo propitio, de partibus Beneventanis atque Tuscanensibus, & facinus & ad invicem nostras recepimus. Sed & reliquis qua remanserunt modis omnibus, plenissime inter partes facere iudicant.

X.

Pippinus Desiderium Regem monuerat, ut Paulo PP. satisfacere.

Deinde inter alia, hæc Paulus addidit in embolo: Direxit nobis a Deo protecta Excellentia Vestra, præfatum vos Desiderium admonuisse Regem Neapolitanos ac Cajetanos constringere ob restituenda patrimonium Protectorsi vestro B. Petro, illie Neapoli sita; & largiri licentiam electis solite ad suscipiendam Episcopalem consecrationem ad hanc Apostolicam properandi Sedem. Quapropter maximas de hoc, & de omnibus, excellentia Vestra referimus grates. Baronius anno DCCLXVII. num. I. & seq. harum litterarum hoc & superiori anno a nobis memoratarum inscriptiones & argumenta recitat, doletque quod literæ integræ ad suas manus pervenire non potuerint, ut singulas Annalibus Ecclesiasticis insereret, & suis annis redderet, quia ejus tempore lucem non viderant.

XI.

Eadbertus Northumbria Rex sit Clericus.

Ad num. IV. Hoc vel superiore anno Folcredus Abbas & Northumbriæ Regno Romam profectus, apud Romanum Pontificem quærelam deposuit, ablata sibi Monasteria esse Eadberti Northumbriæ Regis iustis: quæ tamen non Regii, sed Ecclesiastici juris essent, oravitque mandato Apostolico illa sibi restitui. Quare Paulus Papa ad Regem Northumbriæ & Egbertum Eboracensem Archiepiscopum literas dedit, ab Alfordo anno DCCLVII. num. II. recitatas, & ab eodem primum publicatas: Veniens, inquit Pontifex, ad limina Protectorum vestrorum, Beatorum Principum Apostolorum Petri & Pauli, præfens Fildredus religiosus Abbas, retulit nobis, inquiens, quod tria Monasteria illi concessa fuissent a quadam Abbatissa: idest, Monasteria, que Staninga, Frago seu Cuchavvalda, & Donemude dicuntur: que videlicet Monasteria, per vim ab eo abstulit Excellentia Tua, & cuidam Patricio fratri ejus nomine Mol, tribuit. De qua re eo nimis tristes effecti sumus Excellentissime fili; quoniam extra præceptum Dei hoc omnino egesti; & liquet profecto, quod ad excidium anime tue pertinet: dum eadem Monasteria ab eo, qui in officio Divini cultus perseverat, abstulisti: & ei qui in hujus mundi curis disuadat, concedere studuisti. Postea hortatur Regem Pontifex, ut tria illa Monasteria restitui curet, & nulli laicorum, vel alii cuilibet persona, denuo licentia admittatur, priorum pertinentia locorum invadendi. In illis literis Egberti Archiepiscopi mentio

De rebus vero Orientalibus nihil præterea in Annalibus hoc anno, nisi Persarum Magorum vesania, cum ita miseris demones deceperunt, ut ad cælum volatum iisdem ipsi suaferint: Et cum nudi ex eminentibus locis ad volatum sese præcipites darent, periere. Por-

tantum in epigramate, forteque, inquit Alfordus, Mollo Patricius operam suam Regi accommodat in bello nuper ab eo gesto, & quia solvendo impar Rex erat, ab Ecclesia stipendium petiit. Porro Annalista Mailrosensis scribit: Anno DCCLVII. Eadbertus Rex Northumbria, tonsura capitis pro Deo accepta, apud Eboracum sub Archiepiscopo Egberto factus est Canonicus, Regnumque Osulfo filio suo reliquit; qui cum anno uno regnasset, a suis nequiter occisus apud Metbal Vvongtuna X. Kal. Augusti Moladelwaldum Regni reliquit heredem. Anno DCCLIX. Edelvvald, qui & Moll, cepit regnare in Northumbria mense Augusto. Idem habent Hovedenus, & Continuator Epitomes Bedæ, Quare Eadbertus Ceolwlfis Decefforis sui exemplum secutus est, nisi quod Ceolwlfus Monachus, Eadbertus vero Canonicus factus. Is juxta Huntindonium pagin. 342. vixit usque ad annum DCCLXVIII. & ejus nomen scriptum est in Martyrologio Anglicano ad diem XI. mensis Junii.

XII.

Mortuus est hoc anno Garcia cognomento Arista, primus Navarræ Princeps, cui successit Eneco Garfilius appellatus Eneco Garfianis, vel Inigo Garfianis Arista, qui primus hoc anno, ut scribit Avalus Piscina ex Chronico Vallis Iscarbis, & ut legitur in Chronicis Theobaldo Campano in Navarra regnante scriptis, Regis nomen assumpsit. Convenit vero inter Scriptores omnes, Navarræ Regem Inigo Aristham esse Inigo Garceiz vel Garfeiz, non vero Inigo Ximenez. Inigo diu commoratus est Calahorra, ut ostendit Josephus Moretus in Annal. Navarræ ex instrumento publico. Quare ejus Regni initio non solum Pampelo, Deyerri, Beruca, & Vallis tam Roncalis quam Aragoniæ ejus Dominationem agnoscebant; sed etiam Calahorra, Rioja, Bureba, Alava & Vizcaya, cum Vasconum nomine loca illa comprehendantur. Verosimile est, horum Vasconum partem alias paruisse Asturiam Regi, & postea se se submisisse Eneconi Aristhæ, cum Sebastianus Salmanticensis de Fruela Asturiarum Rege scribat: Vascones rebellantes superavit atque admoovit. Muniam quandam adolescentulam ex Vasconum præda sibi servari præcipiens, postea eam in Regale conjugium copulavit, ex qua filium Andefonsum suscepit. Scriptores Castellæ male inde inferunt, Navarræos fuisse tunc Asturiarum Regibus subditos; cum Sebastianus Salmanticensis de una tantum nationis parte verba faciat, & Moretus in Annal. Navarræ multis documentis ostendat, Fruelam dominatum tantum esse Vasconibus Alavino & Burelam habitantibus. His adde Calahoram, quæ in potestatem Regum Asturiarum venit, & quam Mauri occuparunt anno DCCCXVIII. aut insequenti juxta Rodericum Toletanum; a quo tempore diu iisdem Regibus subdita fuit. De hac Fruela victoria mentionem facit Baronius anno DCCLVII. num. VII. Porro neque Oihenatus in Notitia utriusque Vasconiæ, neque Marca in Historia Bearnæ, qui in rebus

CHRISTI 758.

PAULI PAP. 2.

CONST. COPRON. IMP. 18.

Porro Habdallas Rex Sarracenorum in- corum primores sexdecim animadvertens

sectam extinxit. Habet ista Theophanes hoc anno.

Sep-

PAGIUS bus Navarricis elucidandis egregiam operam posuere, & multa e tenebris eruere, quam antiquum sit hoc Regnum, intellexere. Ex iis tamen quae in Regum Navarrorum successione suis locis in medium afferemus, constabit eam

gentem, quo hostes validius repellere posset, hoc tempore sibi Regem praefecisse. Bellum Saxonium a Pippino Rege gestum, ut anno superiori vidimus,

JESU CHRISTI ANNUS 759.

PAULI PAP. ANNUS 3.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 19.

I. Septingentesimus unde sexagesimus Redemptoris agitur annus Indictionis duodecimae, quo Nonas Februarias Paulus Papa Apostolicas dedit litteras pro immunitate monasterii S. Hilari Galienensis dicti sub Ravennate Ecclesia positi, cujus quae in sua Ravennati historia recitat (a) Rubeus, hic intexamus. Tanti enim Pontificis quaecumque reperiri possunt, monumenta Annalibus sunt attextenda. Sic enim se habent, post plura de Pontificio munere praecclare praeposita:

(a) Rub. bish. Rav. lib. 5. an. 759.

Paulus Papa revocavit sub Eccl. Ravenn. Monasterium Gallaten- se.

Igitur dum divino nutu ante horum... annorum sanctae recordationis dominus & germanus noster beatissimus Stephanus, hujus Apostolicae Sedis Praesul ad redimendam Italiae provinciam, simulque Exarchatum Ravennatum de manibus gentium Francia properasset regionem: contigit, eo revertente, suum peragrari iter per monasterium beati Hilari, situm in territorio Populiense, cessante emulorum sevitia, gratissime, atque cum maxima bonoris humilitate susceptus est ab Anscauso quondam Pompiliensi Episcopo, & Abbate ipsius venerabilis monasterii: & eundem beatissimum Pontificem... praedictum quondam Anscausus Episcopus affluenter ipsius itineris subsidia illi tribuit.

II. Et dum idem beatissimus praedecessor noster hujus Apostolicae Sedis Antistes suo laborioso certamine provinciam illam videlicet Exarchatum Ravennatum, a jugo servitutis ditionis gentium Dei providentia redemit: tunc vicissitudinem propensu beneficii eidem Anscauso Episc. irrogans, praedictum monasterium diebus vitae suae fruendum illi concessit. Unde & nos hujusmodi concessi praesidii largitatem sub Apostolicae praepositionis pa- Ann. Eccl. Tom. XII.

gina confirmavimus, atque jurisdictioni sanctae nostrae Ecclesiae submisimus eum.

Nunc vero divina vocatione ipso Anscauso de hac migrante luce, agnoscentes nei veritatem, praedictum venerabile monasterium juris sanctae Ravennatis Ecclesiae a diuturnis existere temporibus, id eoque perpendentes contra omnem rationem esse, ut ipse venerabilis locus a sancta Ravennate Ecclesia abstrahatur... ea quae pridem pro ejus subtractione promulgata sunt, incongrue atque irrationaliter omnia irrita, & invalida esse statuimus.

Unde per hujus nostrae Apostolicae praepositionis paginam denuo ipsum venerabile monasterium beati Hilari cum omnibus ei pertinentibus sub jurisdictione Ravennatis Ecclesiae, atque reverentiae fraternitatis tuae successorumque tuorum perpetuis, atque perennibus temporibus statuimus permanendum, & ut tua... successoribusque tuis placuerit, perenniter ipse venerabilis locus disponatur. Statuentes Apostolica censura sub anathematis interdictione, & divini iudicii obtestatione, nulli cuilibet personae parvae, vel magnae quocummodo licere idem venerabile monasterium a jurisdictione sanctae Ravennatis Ecclesiae atque tuae fraternae reverentiae, successorumque tuorum auferre, sed etsi quodlibet monimen de eodem monasterio contrarium Ecclesiae vestrae Ravennati repertum fuerit, vacuum & inane esse decernimus. Data Non. Februarii imperante Domino piissimo Augusto Constantino a Deo coronato magno Imperatore ann. XL. & pacis ejus ann. * XX. sed & Leone Imper. ejus filio ann. VII. Indictione XII. Haecenus Pauli Papae constitutio.

III.

* XIX.

N n n n Hoc

PAGIUS ANNO PERIODI GRAECO-ROMANAE 6252. SAC. VIII. Anno Efr. Hisp. DCCXC. VII. Anno Hegirae CXLII. inchoato die 3. Maii fer. 6. A. C. 759. I. ANNO PERIODI GRAECO-ROMANAE 6252. © 12. G. D 19. P. 22. April. Indict. 12. JESU CHRISTI 759. PAULI PAPAE 3. CONSTANTINI COPRONYMI 40. & 19. LEONIS IV. 9.

Num. I. ad IV. Cum Monasterium Gallienense Sancti Hilari a Ravennatensi Ecclesia abstractum fuisset, Paulus Papa illud sub Jurisdictionem ejusdem Ecclesiae restituit ad petitionem Sergii Ravennatum Episcopi. Pauli Diploma refert Bronius ex Rubeo lib. 5. Illudque cum eodem Autore hoc anno datum

putat. Et quidem recte, ut Indictio XII. cum mense Februario illigata ostendit; sed reliquae notae temporariae corruptae. Haec enim subscriptio habet: Dat. Non. Febr. Imp. Domino piiss. Augusto Constantino a Deo coronato Magno Imp. an. XL. (legendum, anno XXXIX. Constantinus enim mense Martio anni DCCXX. in consortium Imperii a Leone patre adscitus) & pacis ejus anno XX. (legendum, & P. C. ejus anno XVIII. anno enim DCCXLI. mensis Junii patri successit, eodemque die Consulatum & Imperium, ut motis erat, iniiit. Sed & Leone Magno Imp. ejus filio anno VII. Indict. XII. Verum, legendum, Leone Magno Imp. ejus filio anno VIII. & retinenda Indictio XII. juxta quem characterem alii emendari debent. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico, dum de Paulo Papa loquitur, dicit hoc Privilegium de suppositione suspectum esse ob Indictionem XII. quae cum aliis characteribus Chronotacticis conveniri non potest. At Indictio recte, Paulus PP. Monasterium S. Hilari restituit Ecclesiae Ravennate.

IV Ecclesia Germanorum in deterius lapsa.

Hoc eodem tempore conciliabulum in Germania agit, in quo damnatur S. Othmarus Abbas monasterii S. Galli. Ita accidit, ut dum viveret sanctissimus Bonifacius Moguntinus Episcopus, atque totius Germaniae Apostolus, Concilia cogentur, quibus nefarii damnarentur; eo autem per martyrium ex hac vita in caelum vocato, in Germania ad deponendos e loco Sanctos pseudodynodi vocarentur. Quorum autem studiis, ignorante pio Rege Pipino, tantum sit facinus perpetratum, ex Walfrido Strabone viro doctissimo hic in medium adducemus: duos ipse libellos scripsit, quorum altero res proflare gestas sancti Othmari prosequutus est, alio quo edita post obitum ab ipso (a) miracula scripsit. Atque ubi de Pipini Regis Francorum erga sanctum virum studiis & officiis egit, haec de pravorum hominum persecutione (b) subjungit:

(a) Extant apud Sur. 10. 6. dic. 16. Nov. (b) 1b. 1. et. 4.

Igitur cum jam Dominus meritis ejus digna rependere decrevisset, callidus universae bonitatis inimicus bonis ejus actibus invidens, ejusque exemplis aliorum vitam dolens proficere, quietem, quam in Christi servitio, licet non parum laborando possedit, perturbare conrendit. Sed quamvis flatibus adversitatis temporariae pulsata, radicem petrae veritatis habens infixam, paradisi cedrus inconvulsa permansit. Nam Warinus, & Ruadhardus, qui tunc temporis totius Alemanniae curam administrabant, diabolo succedente, immanissimo avaritiae morbo praeventi, res Ecclesiarum, sub sua potestate sitarum, magna ex parte in proprietatis suae dominium per vim contra-

PAGIUS

caeterae vero notae temporariae mendose exaratae. Nec existimandum, Privilegium illud supposititium; impostor enim formulam, quam non intelligebat, non usurpasset; cum in potestate ejus esset, aliam faciliorem & usitatorem adhibere.

II. Moritur S. Othmarus Abbas Sangallensis.

A num. IV. ad VIII. Iso Monachus Sangallensis, qui Vitae Sancti Othmari a Walfrido Strabo Augiensi Abbate saeculo IX. scriptae, & a Mabillonio Saec. III. Benedict. part. I. recitatae, librum de Miraculis ejusdem Sancti Othmari subjunxit, illius obitum cap. 5. His verbis consignavit: Septimo anno, regnante Pippino, Warini & Ruadhardi potentia injuste oppressus, plenus dierum, plenus etiam Sanctitatis meritorum, de angustiis hujus vitae eripitur. His addit Walfridus Strabo in Vita Sancti Othmari cap. 5. Sanctum Abbatem decimo sexto Calendarum Decembrium die ad Deum migrasse. Quare dubium esse non potest, quin Sanctus Othmarus anno currenti mortuus sit, quo septimus Pippini mense Martio inchoatus est. Ad illum etiam Christi annum Hepidannus in Annal. ejus mortem refert.

III. Translatio S. Othmari.

Præterea Walfridus postquam prodidit, Sanctum Othmarum in quadam Rheni fluminis insula nomine Stein spiritum De reddidisse, subdit: Evolutis post transitum ejus decem annis

verunt. Qui cum sibi de possessionibus beati Galli per plura eodem violentiae auctum vendicassent; vir Dei Othmarus non possessionibus terrenis inhians, sed coenobialis vita, eodem in loco rerum ingruente penuria, defectum praemetuens, Pipinum Regem adiit; ipsi tyrannicam eorum praesumptionem exposuit, pariter protestatus, grave eum crimen incursum, si eorum actibus consentiendo faveret.

Othmarus Pipinus Regem adit.

Pro qua causa benevolus Princeps utrumque conveniens, interminatus est eis, gratia sua illos omnimodis carituros, si non Ecclesis Dei, quae injuste abstraxerant, absque recalcinatione restituerent. At illi patriam repetentes, vitio rapacitatis infecti, & bestiali sevitia efferrati jussionem regiam neglexerunt. Virum etiam Dei Othmarum, cum pro hac re iterum Principem adire vellet, missis clanculum post eum militibus, vinctulis injectum per vim redire fecerunt. Necnon & Lamberto cuidam, qui fratribus ejus professione connumeratus erat, non vitae sanctitate, persuaserunt, ut ei ficta quadam machinatione luxuriae crimen impingeret; id elaborantes, ut sanctitate ejus hujusmodi suspicionibus infamata, deponendi eum occasionem invenirent. Qua causa plurimi tam dolose factitionis ignari, ad Concilium evocantur.

Itaque vir venerabilis castitate integer, vita, & morum maturitate grandævus in medio collocatur; & in ejus accusationem Lambertus falsitatis minister coram omnibus praesentatur. Acceptaque loquendi licentia, veritatis oblitus, falsitatis assertor, dixit, se quamdam feminam

VI. In Concilio Othmarus reus constituitur.

fratres illius per visionem a Domino commonitos esse, ut corpus chari Patris ad Monasterium reducerent. Hepidannus vero in suis Annalibus scribit: DCCLXVIII. Translatio S. Othmari Abbatris de insula Rheni ad Monasterium S. Galli. Hermannus quidem Contractus in Chronico hanc Translationem refert ad annum DCCLXIX. indeque Mabillonius S. Othmari mortem currenti Christi anno contigisse existimat. Verum Hermannus testimonium praefatis & Hepidanni S. Galli Monachorum testimonio leve reparari debet. S. Galli Monasterium etiamnum celeberrimum, Oppidoque S. Galli nobilitatum, situm est ad lacum Acronium in finibus Helvetiorum & Vindellicorum, ac in Episcopatu Constantiensi.

IV. Aliquot annis post Sancti Galli mortem illud eversum fuit, sed quotidianas excubias apud sacri corporis ejus Reliquias, vel discipulatus illius in ejus memoria, vel Divino amore succensi usque flaurior ad Carolum patrem Carolomanni & Pippini, e-

gerunt quidam Monachi. Cumque res largitate si delium collata, aliquantulæ Monachorum congregationi viderentur suppetere posse, Valdrannus quidam Cellam construxit, eamque commisit religioso cuidam Presbytero, Othmaro nomine; tandemque obtinuit a Carolo, ut eidem loco praeficeret Othmarum, cui Carolus praecipit, ut

minam nosse, quae a beato viro vim pollutionis fuisset perpeffa. Ad quod nullum penitus dedisse fertur responsum. Cumque a plurimis respondere cogereur objectis, hujusmodi dicto temperavit eloquium: Fator, me quidem supra modum in multis peccasse: de hujus autem objectione criminis, secreti mei inspectorem Deum invoco testem. Illis autem, ut hujus facti se excusatione purgaret, attentius ei insistentibus; mente securus, & conscientia liber tacitus perduravit. Et quia accusandi licentiam apud judices patere cognovit: maluit pro sinceritate sui peccatoris divini, quam humano pro excusatione criminis placere iudicio.

Mox ergo ut cunctis claresceret, ipsius castimoniam falso, fuisse infamatum, Lambertum divina ultio corripuit: nam februm vexatione pervasus, paulatim resoluta membrorum vigore, contrahi cepit, sicque omnibus membris status sui amitteribus reclinatum, & formam, capite ad terram more quadrupedis inclinatum, non solum deformitate figurae terribilis, verum etiam viva voce, in Sanctum peccasse, omni tempore fatebatur.

VII.

Concilio autem inique inchoato, & iniquis terminato, vir Dei Othmarus ad villam Potanum palatio inclusus est. Quod cum nullam intrare, & colloqui cum eo permetteretur, aliquot dies absque corpore Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS

ut regularem inibi vitam institueret, ut narrat Walfridus Strabo in libro de Miraculis S. Galli cap. 11. & confirmat Iso lib. 2. de Miraculis S. Othmari cap. 5. Quare ubi in Vita S. Othmari idem Walfridus ait, Waldramnum ad Pippinum Regem profectum esse, & Othmarum Abbatem ei praesentasse, loco Pippini nomen Caroli substitutum, & ille Librarii error corrigendus, nisi ibidem Strabo intelligendus sit non de primo ad Carolum, sed de secundo Othmari ad Pippinum Regem accessu, cui etiam eum Waldramnum praesentavit. Quid quid hac de re sit, testantur idem Hepidannus in Annalibus ad annum DCCXX. & ad eundem annum Hermannus Contractus juxta Canisium Othmarum anno DCCXX. Abbatem dictum esse. Ad suscipiendos leprofos hospitium haud longe a Monasterio constituit Othmarus, & capita eorum, pedesque abluens suis manibus eorum, vulnera detergebat, sique factum est, ut cunctorum, qui cum noverant veneratione sublimis Pater pauperum appellarentur a pluribus. Sed Warino & Ruadhardo, qui totius Alemanniae curam administrabant, immanissimo avaritiae morbo praeventi cuidam Lamberto Monacho persuaserunt, ut ei in Concilio crimen luxuriae impingeret, exindeque Vir Dei iniquo iudicio in Palatio inclusus, relegatus, & varie afflictus est ante mortem suam, uti narrat Baronius ex Walfrido. Is in lib. de Miraculis S. Galli cap. 11. Ratpertus in libro de Casibus Monasterii S. Galli, & Auctor Chronici Constantiensis Othmarum annos quadraginta Cellae S. Galli praefuisse tradunt; sed cum anno DCCXX. Ab-

bas nuncupatus fuerit, Auctores isti numero rotundo loquantur. Cointius, qui non animadvertent, Vitam Sancti Magni seu Magnaldi Faucensis Abbatis primi, & Sancti Galli discipuli a Surio ad diem VI. Septemb. recitatam, suppositam fuisse Theodoro S. Magni discipulo, & fabulis scateo Othmarum cellae S. Galli Abbatem in duos distinxit, crediditque primum anno DCXXVIII. eidem monasterio paulo post ejus everfionem praefectum fuisse, annoque DCLXVIII. vivere desisse. Tum anno DCCLII. n. LXXXVII. dicit, apud Goldastum Tom. II. & III. Ret. Alaman. complures inveniri Chartas donationum, quae Monasterio S. Galli prius factae sunt quam Pippinus ad Regiam dignitatem promoveretur, nullam vero Othmari nomen repraesentare ante Majoratum Carolomanni, cujus tempore Lautpertus quidam in Charta data sub IV. Id. Septemb. anno III. Carolomanni Majoris Domus, ait: Omnia & ex integro in donationem Ecclesiae S. Galli vel Authomaro Abbati trado atque transfundo, &c. Inde deducit Vir doctissimus, S. Othmarum ferius Cellae S. Galli Abbatem creatum fuisse, & annos XL. Praefecturae Othmaro adscriptos, de priori Othmaro intelligendos. Denique ait Walfridum & Isonem Monachum insinuare S. Othmarum paucis annis S. Galli Monasterio praefuisse, ut apud eum videre est anno DCLXVIII. n. XX. Verum fabulotorem cui soli innititur, de S. Othmaro loqui ex eo intelligitur, quod Pippinum Regem appellet, & Othmarum a pessimis Comitibus Warino & Ruadhardo vexatum fuisse tradat. Cum vero Mabillonius Saec. II. Benedict. jam de-

Obitus S. Othmari.

(a) In vit. ejus l. 2. c. 5.

(b) Walfr. in vita S. Galli lib. 2. cap. 14.

CHRISTI
759.PAULI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
19.

VIII. Sed quæ poena sequuta sit Sidonium Constantiensem Episcopum, jura ejusdem S. Galli vendicantem, idem Walfridus narrat his verbis (a): Hoc itaque nempe S. Othmaro, rebus humanis subtrahito, predicti Comites sublatis sancti loci possessiones retinentes, Joannem quemdam monachum de proximo monasterio in locum ejus subrogarunt, ac deinde, ut sua tyrannidis crimen augmentarent, Sidonium Constantiensis Ecclesie præfulem insigniarunt, ut idem monasterium Episcopii partibus subicere studeret. Et hoc idcirco fecerunt, ut eo licentius, ipso machinationibus eorum favente, ea, quæ injuste abstulerant, retinere potuissent. Pontifex igitur cum suasionibus eorum libenter præberet assensum, monasterium ingressus, fratres opprimere, & eundem locum rebus Episcopii subicere molitus est. Porro fratres, dum potentia illius resistere non auderent, maluerunt ejus ditio-

PAGIUS demonstraverit, eam Vitam fabulosam esse, idque jam indicaverimus anno DCXXVII, cum de S. Galli morte verba fecimus, uti & quando egimus de Sancto Magnoaldo, superfluum esset, in scitio illo Othmaro refellendo hic immorari.

VI. Ad num. VIII. & seqq. post mortem Sancti Othmari Sidonium Episcopum Constantiensem, & Abbatem monasterii Augiæ, Abbatiam Sancti Galli invasisse, & misere periisse narrat Baronius ex V. Valafrido in lib. de Miraculis S. Galli cap. 16. & seqq. quod & diserte asserit Ratpertus in libro de Casibus Monasterii S. Galli. Subdit Ratpertus: Post cujus (nempe Sidonii) obitum Joannes Monachus Augiensis Constantia Episcopus ordinatus, amorum regimen suscepit Cœnobiorum Augiensis scilicet & Sangallensis. Hepidannus tamen anno DCCLVIII. Divi Othmari morte narrata, ait: Eo ipso anno Joannes Episcopus administrationem Cœnobii nostri per vim suscepit. Sidonium ipso Episcopatus sui initio de Sangallensi Monasterio invadendo cogitasse, indicat Hepidannus in Annalibus, ubi anno DCCXVI. scribit: Sidonium Episc. Constantiensis Ecclesie, & Abbas Augiæ, B. Othmarum in Synodo de adulterio accusatum damnavit mox missum in exilium. Nec est quod quis dicat cum Mabillonio citato in Notis ad Vitam Sancti Othmari pag. 157. hæc Hepidanni verba referri ad exilium Othmaro post accusationem Lamberti Monachi irrogatum, Hepidannus enim utriusque accusationis diserte meminit, & posteriorem cum anno mortis ejus illigat. Certe Hepidannus de hoc ultimo Sancti Othmari exilio intelligi non potest; cum ex Valafrido, qui prioris hujus exilii mentionem non facit, quod ut videtur brevissimum fuerit, constet Sanctum Othmarum Pippino Regi a Waltranno presentatum fuisse, & Othmarum ab eodem Rege justum, ut Regularem vitam in Monasterio Sancti Galli restitueret, Pippinus autem anno tantum DCCLII. ad Regium solium evectus.

VII. Porro ex Laudatis Hepidanni verbis, & priori Sancti Othmari damnatione liquet, Cointium anno DCCXLVIII. num. LXXIX. perperam scripsisse eum Christi anno Ermsfridum E-

ni parere, quam tot adversitatibus implicari. Sed sequentia probant, quam perverse egerit, qui per avaritiæ morbum sacri loci privilegium ausus est violare.

Fertur siquidem, eundem Episcopum aliquando ad iter hostile sibi de ipsius monasterii sumptibus viaticum præparare jussisse. Quod cum fratres prætermittere non auderent, ea, quæ fuerant iussa, navimposita per quorundam manus fratrum ad Episcopum transmissæ. Sed ea una cum aliis rebus, Episcopi ad iter parata, incendio divinitus immisso, conflagrasse tradit. At verò quæ eundem Sidonium dira est vindicta, secuta, sic idem auctor narrat rem memoratu dignam.

Tempore quoque alio idem Episcopus ad monasterium veniens, dum quadam violentia Episcopo subicere, itaque tyrannidi non consentientes monachos, quasi rebelles afficere tentavisset: Tello quidam

piscopum Constantiensem & Augiensem Abbatem mortuum esse eique in utrumque munus Sidonium successisse; id enim contigit anno DCCXLVI. ut jam ex Hepidanno diximus, Episcopalis & testantur etiam Auctor Chronici Constantiensis, Hermannus juxta editionem Canisii & Valafridus Strabo Monachus & Abbas Augiensis in Carmine, in quo agit de Successoribus Sancti Pirminii Abbatis in Alamannia, qui annos tredecim Præfecturæ Sidonio attribuit. Hæc enim de Sidonio & Joanne ejus Successore canit Valafridus:

Sidonium tenuis denique ibi præfuit annis.
Vicinos binosque receperat inde Joannes.

quare Cointius, qui adversus illos animum non adverterat, quique Sidonio, cujus mortem hoc anno designat, annos tantum Episcopatus & Abbatia undecim attribuit, Decessorum & Successorum Sidonii in munus Episcopale & Abbatiale Chronotaxim non potuit non labefactare; quod obiter dictum sit.

Revocanda & ad hunc annum mors Sancti Pirminii Abbatis. & Episcopi Regionarii, ac multorum Cœnobiorum conditoris quam Auctor ejus Vitæ asserit contigisse, tertio Nonas Novembris. Recitat eam Mabillonius Sæc. III. Benedic. part. II. tribuiturque a Browero in Vitis Illustrium Sanctorum Germaniæ, & Cointio anno DCCXXI. num. LXXXIII. Othlono Fuldensi Monacho, qui sæculo undecimo vixit. Verum licet verum sit, eam scriptam ab Auctore, qui procul ab hujus Sancti ætate floruit, cum nævis non paucis deturpetur; Mabillonius tamen in Observationibus ad eam præviis, ubi existimat eam factam esse Warmanni tum Monachi Augiensis & postea Constantiensis Episcopi, recte censet eam Othlono adjudicandam. Idem Mabillonius Tom. IV. Annal. pag. 404. in lucem emittit egregium libellum Anonymi Monachi Ratiponsensis de ipsius tentationibus, varia fortuna, & Scriptis, ubi cum testetur Auctor, Acta Sancti Bonificii se novo stylo donasse ac amplificasse, scite Vir doctissimus conicit, Monachum illum diversum non esse ab Othlono, præsertim cum

IX.

CHRISTI
759.PAULI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
19.

dam, Curienfis Ecclesie præsul, misit ad eum, humiliter deprecans, ut sui amoris causa (quoniam eorumdem fratrum aliqui consanguinitatis vinculo illi erant conjuncti) ab eorum cessaret injuriis, nihilque incommodi Dei famulis irrogaret. Quam petitionem furore dictantes, superbe contemnens, remandavit, se illius precibus nullo pacto consenturum; verum resistens sibi celerem pro contemptu illaturum vindictam. Et mox Oratorium beati Galli Confessoris, quasi oraturus ingreditur, & ante aram, ipsius nomine consecratam, consistit. Quidque ad salutem non mere-

PAGIUS pag. 442. memoret incendium, quod anno MLXII. contigit, quo tempore Othlono vivebat. Anonymus autem enumerat varias Sanctorum Vitæ a se scriptas, nulla Vitæ Pirminii mentione facta. Cæterum cum Hermannus Contractus Monachus Augiensis fuerit, & initio sæculi XI. foruerit, quæ ad Sanctum Pirminium pertinent, certius ex eo discimus, quam ex Auctore Vitæ illius, Scriptore pauca accurato. Hermannus itaque in editione Pistoriana ad annum DCCXXIV. ait: Sanctus Pirminus ad Augiam insulam venit. In editione vero Canisiana: Sanctus Pirminus Abbas & Chorepiscopus, a Bercholdo & Vebi Principibus ad Carolum ductus, Angiæque insula ab eo præfectus, serpentes inde fugabat, & canibalem inibi vitam instituit tribus annis.

IX. Postquam annis tribus Abbatiam Augiensem rexit, eam deserere coactus fuit, quia ut scribit idem Hermannus ad annum DCCXXVII. Sanctus Pirminus a Theobaldo Godofridi filio expulsum, Etonem Abbatem constituit, & ipse in Alsatiam venit. Gothofridus Alamanniæ seu Sueviæ Dux anno DCCIX. vita functus est, & post ejus mortem Theobaldus filius & Lantfridus, diversas Alemanniæ partes rexere, ac Theobaldus Pirminium ex Monasterio Augiensi expulit. Cointius anno DCCXXX. num. III. & seqq. ejus exilium usque ad eum Christi annum differt, quod Lantfridus juxta Annales Tilianos, alioque quosdam, eo anno mortuus fuerit, existimatque Theobaldum, non Gothofridi, sed Lantfridi filium fuisse ac Successorem. Verum Hermannus recte scribit, Theobaldum filium extitisse Godofridi, eique subscribit Continuator Fredegarii pag. 773. num. 20. & Appendix ad Gestæ Francorum ibidem apud Duchesnum Tom. I. pag. 721. Ad hæc Annalista Metensis, qui circa annum DCCC. Opus suum absolvit, ad annum DCCXLV. Theobaldum filium Godofridi Ducis Alemannorum diserte vocat. Pirminius itaque non a Lantfrido, ut putavit Cointius, sed a Theobaldo relegatus, & uno eodemque tempore plures Duces Alamanniæ, quæ & Suevia appellata, præfuerunt, quia ea Regio Major erat, quam ut uni Duci a Francorum Regibus tota committeretur, ut jam observavit Hadrianus Valerius lib. XXIV. Rer. Franc. quem ea in re secutus est ipsemet Cointius anno DCXCIII. num. XXXVIII. & seq. Certe anno DCCXXII. non solum Lantfridus & Theobaldus Duces Alemanniæ erant, sed etiam Bercholdus, ut liquet ex Hermanno Contracto, cuius verba numero superiori retuli & ex Bernone Abbate Augiensi in Vita S. Meginradi a Mabillio-

batur audiri: afflictiones, quas aliis se irrogaturum, juraverat, conveniens satis talione recepit.

Nam intestina ejus, more sartaginis igni superposita, fervere cœperunt, & tam dira viscerum torsiones illum invaderunt extemplo, ut sine aliorum adminiculo nequaquam egredi potuisset: sed (quod dicere pudet) egestio naturæ turpi impetu prorumpens, cum astantes nimio fetore gravaret, sine mora ab Ecclesia ejectus, vehiculo, quo decederet monasterio posset (sicut rogaverat) est impositus. Sicque immoderato fluore, naturæ consuetudine

X. Vindicta in Sidonium Episc. Constantiensem.

nio Sæc. IV. Benedic. part. II. recitata, qui de Monasterio Augiensis conditu loquens de Sindlocho, seu, ut in Vita S. Pirminii appellatur de Sindlaz, ait: Primo in ea (nempe insula) habitacula Monachorum construxit, & secum Pirminium cum sociis ad habitandum eo induxit, jussu Bercholdi nobilissimi Alemannorum Ducis. Cointius deceptus Hepidannus Monachus S. Galli in Brevibus Annalibus usque ad annum MXXIV. perductis, ubi ad annum DCCXV. de Liutfrido Alamanniæ Duce loquens, inquit, ejus filius Thietpaldus S. Pirminium pepulit. Verum Hepidannus parus non est auctoritatis cum Hermanno qui in Monasterio Augiensi vixit, & cum aliis Auctoribus supra laudatis.

X. Præterea fallitur etiam Cointius dum Pirminii exilium cum anno DCCXXX. connectit, ut tam Hætonis, seu Heddonis, ac Ethonis Pirminii in Abbatiam Augiensem Successoris, quam ipsiusmet Pirminii Præfecturæ duratio demonstrat. Valafridus enim Strabus Monachus & Abbas Augiensis in Carmine de Obitu Wettini Monachi Augiensis, de quo suo loco agemus, Abbates Augiæ enumerans, inquit:

Primus in hac Sanctus construxit mania.
Præsul
Pirminius, ternisque gregem protegerat annis.
Postea septenis præfedit cursibus Eto.

quamobrem cum Cointius anno DCCXXIV. n. XXXIII. fateatur, Pirminium eo Christi anno Monasterium Augiæ condidisse, & anno DCCXXXIV. num. XI. scribat, Hætonem Episcopum Argentoratensem renunciatum esse, quæ duo profecto negari non possunt, diserte traduntur ab eodem Hermanno, non video quomodo Cointius contra Antiquorum auctoritatem regimen Pirminii quadriennio augere, & triennio Hætonis administrationem decurtare potuerit.

Auctor Vitæ Sancti Pirminii refert, hunc Sanctum Pontificem Romam cum Sindlace Comite, qui pia ejus consilia promovebat, profectum esse, & Summo Pontifici significasse Franciam denuo in Paganismum casuram, nisi aliquis Divino Zelo instinctus succurrere properaret, & Papam, postquam utrumque sanctæ exhortationis animavit eloquio, scripsisse ad Regem Francorum Theodoricum, & ab eo petiisse, ut Viri Dei votum pia opulatione duceret ad effectum: edocentem hoc ita fieri posse, si cunctis tam Alamanniæ quam Francia Præsulibus convocatis imputaret neglectus ipsorum

X. Idque anno DCCXXXVII.

XI. Gregorius II. Pirminium Theodorico Regi Franc. commendavit

CHRISTI
759.PAULI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
19.

cavens, vasi, in quod egesta defluerent, super sedens, egressus est, & ad vicinum monasterium, quod Aurea nominatur, cui & tunc præerat, perductus est. Ubi etiam ingravescente languore, tantum sibi met

*famulantibus ob nimium fetorem intolerabilis factus est, ut etiam pene nullus impendere obsequia * solito potuisset. Tali itaque pœna multatus, cum hoc factio- num suarum præmio post aliquot dies de cloa-*

PAGIUS rum desidiâ, reatus notificaret pondus: quod nequirent evadere, nisi Beatissimum Pirminium ad suas Diœceses ducerent, pessundatiquè gregis damna restaurare flagitarent, inquit idem Anonymus subditque Regem Episcopos convocasse, hosque se Pirminium in omnibus adiutores spondidisse. Ubi Anonymus loquitur tantum de Francia Orientali, & de privata Episcoporum coadunatione. Cointius an. DCCXXI. num. LXXXIX. & seqq. universam hanc narrationem commentitiam arbitratur, quod ejus nulla alibi memoria occurrat, Epistolæ Gregorii II. quæ Sancti Bonifacii Apostolatam commendant, adhuc extant, nulla vero quæ mentionem Pirminii faciat. Alii Epistolam Gregorii II. ad Theodoricum Regem falsam suspicantur, quod ille Bonifacium per literas non Theodorico commendavit, sed Carolo Duci, universis Ecclesiasticis Viris, Principibusque in Germania constitutis, ut prodit Othlonus in ejus Vita lib. I. cap. 20. ubi & Gregorii II. literas recitat. Verum hæ rationes ab argumento inficativo deductæ non magis urgent, quam aliæ, quæ ex Episcoporum convocatione petuntur. Paucissimi enim tunc erant in Alamannia & Francia Orientali Episcopi, & Anonymus aliquam Synodum convocatam fuisse non dicit.

XII. Quoad Theodoricum, licet is nomine tantum, non vero re Franciam regeret, omnique administratione penes Carolum Majorem Domus esset, Regis tamen nomine omnia gerebantur, ut Chartæ quæ supersunt fidem faciunt. Mabillonius lib. 6. de Re Diplom. pag. 488. refert ejusdem Theodorici Calensis appellati Præceptum, quo anteriora Privilegia Monasterio Sancti Dionysii confirmantur, in quo dicit Theodoricus, missa petitione per illustri viro Carolo Majorem Domus nostro, clementia regni nostri reddiderunt, &c. nempe Monachi Dionysiani. Tum pag. 511. ubi testamentum Abbonis recitatur in eo Abbo ait, res illas quæ fuerunt Riculfum filium Rodulfum quondam, & inlusiter vero Domino Karolo, in pago Dienste, &c. conquestimus. Quare mirum videri non debet si Gregorius II. Pirminium Theodorico Regi, Bonifacium vero Carolo Majori Domus literis commendavit. Plura Monasteria in Germania construxit Pirminius, de quibus Mabillonius loco citato, superflerque fuit S. Bonifacio, ut ex ejus Vita patet, anno incerto postea mortuus. Quæ ad Annales, in quibus Pirminii Baronius non meminit, supplendos fufius tractanda fuere. Augienfe Monasterium in insula Rheni paulo infra Constantiam situm, vulgo Richenow dictum, distinguiturque ab Augia Majore, quæ ad Lacum Brigantium posita est. Præter miseram monere Mabillonium Tom. IV. Analect. pag. 569. referre libellum Abbatis Pirminii de Singularibus Libris Canonicis in modum Patenitici sermonis contextum, in quo illius temporis disciplinam repræsentat, præfertim usum ac necessitatem confessionis ac poenitentiae ante Sacram Communionem.

Varia Monasteria a S. Pirminio condita.

CHRISTI
759.PAULI PAP.
3.CONST. COPRON. IMP.
19.

cloaca corporis spiritum exhalavit. Hac superaddit admiratione digna, sed hic tenus de his Walfridus, qui & alia de his finis.

Sep-

PAGIUS quos Leo Patricius & Thracensium Dux, alter Leo curfus publici Logotheta, & ex confusa plique non pauci desiderati. Eorum arma acceperunt Bulgari: atque ita Romani cum dedecore redierunt.

Est hoc primum bellum Bulgaricum a Constantino Imper, anno Christi sequenti gestum. De secundo anno DCCLXIII. agemus.

Hoc tempore Christiani Hispaniarum, qui Abderamini Regi seu Ameræ Saracenum Hispaniensium subesse volebant, variis Comitibus parebant, tempusque opportunum expectabant, quo a Saracenum servitute Regnum liberare possent. Exortus tunc Comitatus Aragoniæ ex parvis principibus, qui postea sæculo undecimo surrexit in Regnum. In antiquis Codicibus Monasterii S. Joannis Pennatenensis in hodierno Aragoniæ Regno positi legitur: Christiani in excelso quodam monte, qui dicitur Orali in Aragona Provincia qui perspicentes in loco, qui vocatur Panno, fabricare conati sunt muros Nunciatum est hoc Regi Cordubensi nomine Abderramen Iben Mohabia. Tunc Rex missi exercitum validum . . . cum Duce quodam nomine Abdelmelic Iben Kattan . . . cumque Abdelmelic venisset in supradicto monte, fixere tentoria in planitie Panni, & facto impetu adversus eos (sc. Christianos) mox ab ipsis fundamentis diruerunt muros, sicuti cernitur hodierno in tempore & duxerunt uxores, & filios, filiasque eorum in captivitatem. Primum Aragoniæ Comitem statuunt omnes Azonarium qui Aragoniam tunc parvis limitibus circumclusam Comitatus titulo sub Navarra Regibus obtinere coepit, & multos Successores habuit. Non defunt Historici Hispanici, etiam ex celebrioribus & doctioribus, qui velint magnificentum S. Joannis Pennatenensis Monasterium in eo Comitatu hoc sæculo constructum fuisse; cum tamen ejus initium ad decimi sæculi initium pertineat, ut suo loco videbitur.

XIII. Comitatus Aragoniæ exordium.

Annalista Metensis scribit: Anno Dominice Incarnationis DCCLIX. Pippinus præter domesticas interius Regni sui causas corrigendas nullum exercuit iter. Natus est autem ei filius, patris cui nomen suum imposuit. Qui vixit duos annos, & in tertio defunctus est. Celebravit autem gloriosus Rex Pippinus eodem anno Natalem Domini in Longlære & Pascha in Jopila. Nullam etiam hoc anno susceptam expeditionem docet Chronographus San-Gallensis, & natum esse hoc anno Pippino filium cui ipse imposuit nomen suum, testantur pariter Regino, & varii Annalists. Quod cum accepisset Paulus Papa Pippinum Regem mox per Epistolam XXIII. Codicis Carolini enixe rogavit, ut a sacratissimo Baptismi lavacro eundem suscipere mereretur.

XIV. Paulus PP. optat fieri a Saracenis filii Pippini.

Theophanes anno XIX. Constantini Imper. Kalendis Septembris hujus Christi anni inchoato hæc refert: Hoc anno a publicis vestigalium altis conscientis ad breve temporis spatium Saraceni invidia moti Christianos prohibuerunt: rursus autem necessitate compulsi, quod ipsi numeros & summas scribere non possent, eadem eis reposuerunt in manus: & irruptione in Romaniam facta plures abduxerunt captivos, Paulumque Armeniorum Ducem, inito ad Melam cum eo certamine, exercitusque partem non contemnendam, quadraginta duobus Viris e Romana Ditione spectatissimis, pluribusque aliis competitibus astrictis in captivitatem secum abactis, prostraverunt. Imperator autem armis in Bulgariam motis venit Beregabam: at Bulgari ad clusuram ubiviam facti plurimos ex ejus militibus deleverunt, inter quos

XV. Christiani in Oriente a Saracenis vexati.

JESU CHRISTI ANNUS 760.

PAULI PAP. ANNUS 4.

CONST. COPRON. IMP. ANNUS 20.

I. Sequitur annus septingentesimus sexagesimus decimæ tertie Indictionis, quo reddunt Annales Græcorum, ex Emesa in Syria translatum fuisse sacrosanctum caput præcursoris Domini Joannis Baptistæ, quod ibi diu (ut dictum est) fuerat asservatum. Habet enim de his ista Thophanes: Eodem anno vigesimo Constantini Imperatoris, translatum est caput sancti Joannis præcursoris atque Baptistæ a monasterio Spelei in templum suum Emese situm quod esset illustre, & descensus, nempe Confessio, edificatus esset. Ibi usque hodie a fidelibus honoratum, & adoratum, omni suavitate, corporali scilicet & spirituali, honoratur odore, & emanans effundit omnibus sanitatem qui fide fragrantis occurrunt. Hæc Theophanes sui temporis historiam profecutus, quo redarguuntur omnes, qui ante hæc tempora ejusdem capitis translationem factam referunt in Occidentem. Quod ad res Francorum pertinet, hoc anno Pipinus bellum movet adversus Waipharium Aquitanie Ducem, res Ec-

Caput sancti Joannis Baptistæ translatum.

II.

PAGIUS SÆC VIII. Anno Era III. DCCXC-VIII. Anno Hegiræ CXLIII. inchoato die 21. April. fer. 3. A. C. 760.

ANNO PERIODI GRÆCO-ROMANÆ 6153. 13. FE 21. P. 6. April. alii 13. April. Indict. 13. JESU CHRISTI 760. PAULI PAPÆ 4. CONSTANTINI COPRONYMI 41. & 20. LEONIS IV. 20.

I. Bellum Aquitanicum a Pipino Rege inchoatum.

AD num. II. & seqq. Pippinum hoc anno bellum adversus Waipharium Aquitanie Ducem gessisse, tradunt, non solum Regino, sed etiam Annalista Nazarianus, Petavianus, Metensis, alique. Belli suscipiendi causam hanc Annalista Fuldenis memorat: Waipharius Dux in Aquitania tyrannidem exercens, præsumptas Ecclesiarum Dei mores, depredationes & injustitias multas fecit. Bellum istud his verbis Auctor secundæ Appendicis ad Continuatores Fredegarii enarrat; Rex Pippinus Legationem ad Waipharium Aquitanicum Principem mittens, petens ei per Legatos suos, ut res Ecclesiarum de Regno ipsius, qua in Aquitania sitæ erant, redderet, & sub immunitatis nomine, sicut ab antea fue-

clesiarum invadentem; ductoque in Aquitaniam exercitu, rerum Ecclesiarum ablatarum restitutionem facere, exhibito juramento, obsidibusque datis, promittere ipsum coegit. Hæc facta hoc anno, vetus Chronicon docet, sed hæc pluribus apud Aimoinum his verbis: Waipharius Dux Aquitania cum res, que in sua potestate erant, & ad Ecclesias sub manu Pipini Regis constitutas pertinebant, rectoribus ipsorum venerabilium locorum reddere nollet, ipsumque Regem pro his se per Legatos suos commentem audire contemneret, contumacia sua ad suscipiendum contra se bellum concitavit. Nam Rex contractis undique copiis Aquitaniam ingressus, bello se res, & justitias Ecclesiarum exorturum, pronuntiavit. Cumque in loco, qui Theodoad vocatur, positis castris, consedisset, Waipharius bello certare non ausus, missa ad Regem legatione, spondet, se imperata facturum, Ecclesiarum possessiones, & res debitas redditurum, obsides, qui imperarentur, daturum. De-

Pipinus vindicem agit rerum Ecclesiasticarum.

vant, conservatas esse debent, & Indices ac excoctores in supradictis res Ecclesiarum, quod a longo tempore factum non fuerat, mittere non deberet; & Gothos prædicto Regi, quos dudum Waipharius contra legis ordinem occiderat, ei solvere deberet. Hæc omnia Waipharius, qua prædictus Rex per Legatos suos ei mandaverat, hoc totum facere contempsit. Igitur Pippinus Rex invidius coarctatus undique contraxit exercitum, & partibus Aquitania per pagum Trecastrinum usque Autisiodorum Urbem accessit. Inde ad Ligerim fluvium cum omni exercitu Francorum ad Masiam vicum in pago Autisiodorensi Ligerim fluvium transmeavit. Per pagum Biturinum usque Arvernico accessit, Regionem illam pervagans, & maximam partem Aquitania igne concremavit. Waipharius Princeps Aquitania per Legatos suos pacem supplicans, sacramenta vel obsides ibidem donat, ut omnes justitias, quas præfatus Rex Pippinus per Legatos suos ei mandaverat, in Placito instituto facere deberet. Rex Pippinus cum omni exercitu suo illaso reversus est ad propria. [I]

II. Annos novem duravit.

Paulus Papa, Pippino ex Aquitania reverso literas scripsit in Codice Carolino num. XXXI. relatas, in quibus ait, quod cum nullam sospitatis ejus relationem susceperit, nimirum antientis fervore desiderii nostri affectio in hoc ipsum addiscendum sedulo provocatur, præsertim dum & a nostris vestrisque inimicis adversa nobis de ipsis partibus annunciantur. Baronius num. II. tradit, bellum Aquitanicum usque ad annum CCLXV.

NOTIÆ

[I] AD hunc vel circiter annum pertinet synodus quædam Hierosolymitana celebrata post pseudo-synodum Constantinopolitanam anno 754. ordinatus, qui priori triennio ordinatio nis suæ loca sancta peregrinando excurrit, ac dein rediit ad patriarcham Hierosolymitanum. scripsit, rogans ut synodum cogeret. Quod & factum est, ut scribit gestorum viri sancti author anonymus. Acta SS. ad diem 26. Junii pag. 191. MANSI

CHRISTY 760.

PAULI PAP. 4.

CONST. COPRON. IMP. 20.

dit etiam de primoribus gentis duos Adalgarium, & Iberium, & hoc facta, commotum contra se Regis animum adeo mitigavit, ut statim bello desisteret. Nam acceptis obsidibus, qui ad fidem promissionibus faciendam dati sunt, Rex bello abstinuit, domumque reversus, dimisso exercitu, in Villa Carisfaco biemavit, in qua & Natalem Domini, & Pascha celebravit. Hæc ipse. Pergit vero dicere de perfidia Waipharii, qui perjurus, reddere Ecclesiis, quæ promiserat, recusavit, adeo ut opus fuerit, rursus anno sequenti Pipinum exercitum comparare, ac iterum post annum adversus eundem bello agere, cum tandem anno Redemptoris septingentesimo sexagesimo quinto eodem occiso perjurio, tota potitus est Aquitania.

III. Sed hic opportune reddenda putamus, quæ Hincmarus Rhemensis Episcopus scripsit in priori translatione S. Remigii de iis, quæ eidem Pipino jam in Regem inuncto accideret. At primum meminisse debemus, quæ dicta sunt superius, concessum eidem Pipino a Romano Pontifici Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS DCCLXV. protrahum fuisse, eoque Pippinum tota Aquitania potitum esse post occisum tunc Waipharium. Verum certum est bellum istud usque ad annum DCCLXVIII. perdurasse, eoque Waipharium interfectum, ac Eginhardum initio Vitæ Caroli M. recte scribere: Pippinus finito Aquitanico Bello, quod contra Waipharium Ducem Aquitania ab eo susceptum per continuos IX. annos gerebatur, diem obiit. Ubi gerebatur, ponitur loco, gestum fuit, juxta modum loquendi a Scriptoribus mediæ ætatis frequenter usurpatum, qui & præteritis plerumque perfectis locis perfectorum uti solent, & scribere v. g. compleverat, pro completis ut jam Viri docti observarunt. Quæ singulis bellis Aquitanicis annis peracta suis locis insinuabimus, ad pleniorum Annalium Eccl. illustrationem.

III. Desiderius Longob. Rex ex parte suscipit Paulo Papa.

Sub hujus anni initium pervenerunt in Italiam Remedius sive Remigius Archiepiscopus Rotomagensis Pippini Regis frater & Autharius sive Andegarius Dux, ejusdem Pippini Oratores, quibus Desiderius Longobardorum Rex spondidit se Paulo Romano Pontifici omnia Beati Petri patrimonia, jura etiam, loca, fines, & territoria diversarum Civitatum, quæ Reipublicæ Romanorum fuerant, plenissime restitutum, hac ipsa Indictione XIII. mensis Aprilis. Atque re ipsa partem reddidit, aliam partem pollicitus, se paulo post quoque reddidit. Rogavit insuper Romanum Pontificem, ut Pippinum de rebus illis certiore faceret, quod quidem Paulus legitur præstitisse literis, missoque etiam in Franciam Petro Presbytero, ita tamen ut Regi Francorum supplicaret, ne desisteret a sollicitando Desiderio, donec is rite suas omnes pollicitationes exsolvisset. Constant hæc ex Epist. XXI. Cod. Carol. Innotescimus, inquit Paulus, præfata Christianitati vestra, quod nuper dum ad nos conjunxissent fidelissimi vestri, scilicet Deo amabilis Remedius vester (germanus, quam vocem omisit Librarianus) atque Autharius gloriosissimus Dux, constitit inter eos & Desiderium Longobardorum

ce, ut ablata antea quædam bona Ecclesiastica, annuo perfoluto censu, retinere posset. Sed quid ipsi accidit, cum villam a sancto Remigio donatam Dei Genitricis Mariæ Ecclesiæ sub eodem perfolvendo censu vendicare vellet, ab eodem auctore sic accipere: Processu denique temporis Pipinus Rex, Caroli Magni pater, volens Episcopi Laudunensis villam, que Anisiacus, sive Aniciacus dicitur, accipere quasi sub censu, sicut & alias quasdam fecerat: venit in eam manere. Ubi cum dormiret, venit ad eum sanctus Remigius, dicens: Tu quid hic facis? Quare intraisti in hanc villam, quam mihi te devotior homo dedit; quamque ego Ecclesiæ Domine meæ sanctæ Dei Genitricis donavi? Et flagellavit eum satis duriter, ita ut livores postea in corpore ejus apparerent. Et cum disparuit sanctus Remigius, Pipinus valida correptus febre, quantocumque ab ipsa villa recessit, qua febre non parvo tempore laboravit. Et deinde Princeps Regni usque ad moderna tempora ibi non mansit, licet nec in Codiciaco, vel Julia-

Corruptur a S. Remigio Pipinus Rex.

Regem, ut per totum instantem Aprilem mensis istius XIII. Indictionis, omnes justitias Favoris vestri Beati Petri Apostolorum Principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam, & loca, atque fines, & territoria diversarum Civitatum nostrarum Reipublicæ Romanorum, nobis plenissime restituisset. Unde ex parte quidem eandem justitias se profertur atque omnino spondet nobis esse facturum. Quapropter impensius nos præfatus Desiderius Longobardorum Rex obsecratus est, ut vestra a Deo protecta Excellentia nostris Apostolicis relationibus intinere debuisset, & eccosicut nostro post Deum Liberatori hoc ipsum eximia atque sublimissima & a Deo protecta Christianitati vestra per has Apostolicas nostras innotuimus syllabas. Dirigentes magnopere ad Vestram a Deo inspiratam præfata sublimitatem presentem dilectum filium nostrum Petrum Presbyterum, quem petimus benigno solite aspectu a Vobis suscipi & cum effectu atque prospero nuntio, de perfectâ plenariaque justitia diversarum causarum Favoris vestri Beati Petri Apostolorum Principis ad nos remeandum absolvere dignemini. Si vero in ea, quam præfatus Desiderius Rex, vel ejus Longobardorum gens proficentes pollicentur, permanferit sponstione nobisque omnia, secundum ut constitit, & prædictorum fœdera continent, restituta ab eis nobis fuerint, tunc a Deo conservanda Excellentia vestra meritum intimantes innotescemus ei.

IV. Viderat tantum hujus Epistolæ argumentum Baronius, ut ipsemet refert anno DCCLXVII. Epist. XX. In hac patrimonia distinguuntur a Patria Romæ ab ejus juribus, locis finibus, ac territoriis Civitatum per ejus juribus distincta. continent ad Donationem Pippinianam, partemque constituunt Principatus a Pippino Rege Pontifici Romano collati. Patrimonia vero tum intra tum extra Donationem Pippinianam constitunt, pro subsidio tantum & alimento pauperum Christi seu luminarium concinnatione, ut Gregorius III. Papa in literis ad Carolum Majorem Domus patrem Pippini Regis anno DCCXL. num. XX. re-

de ingemiscens, atque plurima doloris attritus mœlittia: apertum prospexit, Deo annuente, eosdem sanctos Martyres, & Confessores Christi, & Virgines ex iisdem dirutis auferre locis. Quos & cum hymnis, & canticis spiritualibus in hanc Romanam introduximus Urbem, & in Ecclesiam, quam noviter a fundamentis in eorum honorem construxi (intra mœnia scilicet in domo, que mihi parentali successione obvenit, in qua me natum constat, atque nutritum) eorum sanctissima collocans condidi corpora. Ubi congregationem constitui monachorum speciali censura in honorem, & nomina beatorum Stephani Papæ & Martyris, atque Silvestri Papæ & Confessoris Christi: in quo veneranda eorum quiescunt corpora. Monasterium virorum monachorum esse censui, scilicet ad modulationis exercendam psalmodiam, in perpetuum esse decreti, constituens sedulas ibidem Domino Deo Redemptori nostro referri laudes, & eternam eorumdem Sanctorum, illic quiescentium, venerationis memoriam ad gloriam divinæ potentia celebrari, atque pro dilatatione, atque stabilitate Reipublicæ, necnon & salute omnium fidelium Christianorum, & ob meorum veniam delictorum quotidianas fundi preces, & debitum, & condecens eisdem omnibus Dei Sanctis exhiberi honorem.

Quoniam dum ipsi Martyres Christi, contemptis humanæ gloriæ blandimentis, atque diversa tormentorum supplicia percipi, pro Christi sunt nomine capite truncati, & amici Dei effecti: omnino congruit, ut sicut eorum animæ in caelestibus Regnis cum Angelis triumphant; ita & in terris quoque eorum sacratissima corpora, lucidissimis habitaculis collocata, optime ab omnibus venerentur Christianis, dum nimirum impensius pro suis cultoribus divinam non desistunt implorare omnipotentiam. Ipsorum quippe me Sanctorum confesso præsidis, confidens eorum me suffragiis a peccatorum, qua premor, exui mole.

Et * ecce, propitiante Domino, idem a nobis in eorum honorem fundatum monasterium diversis prædiis, atque rebus,

VIII. mensis Junii patri successerit, & de more Consulatum eodem die capesserit, manifestum est, annum XLI. ejus Imperii cum anno XXI. ejus Consulatus nunquam simul concurrere posse, ideoque in utroque anno errorem reperiri. Loco itaque, anno XLI. legendum, anno XLII. loco vero, post Consulatum ejus anno XXI. legendum post Consulatum ejus anno XX. In editione Conciliorum Labbeana hæc subscriptio cum iisdem erroribus exhibetur, & in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem XXXI. mensis Decembris Baronius memoriæ lapsu scribit, præfatam Ecclesiam in honorem SS. Stephani Protomartyris & Silve-

& possessionibus urbanis, vel rusticis, & cunctis necessariis utensilibus optimè ditantes, omnia, que ad concinnationem luminarium, & sedulam sacrificiorum oblationem, vel ea, que ad usus illic consistentium monachorum sufficiunt, concessimus, id est, massas, fundos, casales, colonias, vineas etiam, atque hortos, & oliveta, seu domos, & hospitia, salinas, & aquimolas, vel piscarias, & reliqua possessionum prædia in diversis locis, & civitatibus sita, simulque & servorum famulantium secum peculia. Addeas etiam, & sub jure, & ditione ipsius nostri monasterii confirmantes aliqua monasteria, & venerabilia loca cum universis, possessionibus & omnibus eis generaliter & in integro pertinentibus.

Hæc nempe omnia loca, possessiones, vel prædia urbana, vel rustica, cum universis generaliter, & in integro eis pertinentibus, ubi & quocumque loco, & civitate consistunt, & a nobis jam præfato nostro monasterio concessa sunt, vel in posterum fuerint largienda, per præcepta Pontificalia, & ceteras monitiones ibidem sint vel fuerint confirmata: præsidente sacerdotali Concilio, statuentes, sancimus Apostolica censura, & sub divini judicii obtestatione a nostris successoribus Pontificibus servanda, decernimus, ut in eodem venerabili monasterio perenniter permaneant, atque in ejus pro quotidiana sacrificii oblatione, in luminarium concinnatione, atque sustentatione, illic existentium monachorum, sempiterno jure proficiant.

Unde & sub terribili & tremenda futura cavemus die adventus magni Domini nostri Jesu Christi, in qua judicaturus est vivos & mortuos & seculum per ignem, etiam & maximis sub anathematis interdictionibus, Domini nostri Jesu Christi & B. Petri principis Apostolorum auctoritate decernimus, nulli quoque modo nostrorum successorum Pontificum licere, vel alicubi magnæ, parvæque persona cujuscumque sit honoris prædita dignitate, qualibet exquisitioe ingenii arte dissolvere, hæc, que a nobis pio intuitu ad laudem Redemptoris nostri, & honorem Sanctorum

stri Romani Pontificis dedicatam fuisse; cum tamen in laudato Constituto & in Anastasio dicatur constructa in honorem Sancti Stephani Papæ & Martyris, atque Silvestri Papæ & Confessoris. Hoc porro Constitutum in Concilio Romano subscriptum. Papebrocius in Conatu Chronico-Historico dum de Paulo Papa sermonem habet, suspicatur hoc Privilegium suppositivum esse, quod notæ temporariæ laudatæ inter se non conveniant. Verum si hæc ratio valeret, pleraque vetera Diplomata, quæ fidei sunt indubitata, rejicienda forent, cum in notis temporariis describendis Libarii sæpius peccaverint.

Ecclesia & Monasterium erectum a Paulo Papa.

VI. Donatio facta monasterio.

Nequid oblatum monasterio auferatur.

ejus constituta sunt. Nec penitus ex iisdem locis, vel possessionibus, atque rebus, & facultatibus, familiis etiam & pecuniis, vel quicquid ad idem venerabile monasterium pertinere dignoscitur, auferre neque quoquo modo alienare; potius autem omnia (ut prælatum est) in eodem Sancto loco perenniter in integro permaneant. Sed nec Abbas, qui pro tempore curam ipsius monasterii gesserit, quoquo modo præsumat quemlibet locum, qui in usu existit monasterii, cuiquam locare, aut venundare, nec quicquam ex rebus, ei pertinentibus, usurpare, ac fraudare.

VII. Statuentes interea, & hoc decernimus, ut cuncta congregatio monachorum in eodem Sancto consistentium monasterio, septies in die Domino Deo nostro referant laudes, & debitum, illic quiescentibus Martyribus atque Confessoribus Christi persolvant honorem. Sed etiam, ei qui vires subvenit, amplissimas omnium Redemptori nostro studeant referre laudes: quoniam scriptum est (a) : Et adiciam super omnem laudem tuam. Nam & hoc promulgantes, sancimus, & per omnipotentis Dei nostri virtutem, sub terribili anathematis obligatione, omnes obtestantes, decernimus, nullum unquam præsumere quamlibet contrarietatem, aut malitiam in eodem nostro monasterio, vel pertinentibus ei causis inferre; sed magis pro Dei timore, & maximo Sanctorum ejus honore cuncti juvenina, & auxilii opem ipsi, vel pertinentibus ei causis, atque utilitatibus ingerant, ut particeps & ipsi hujus boni efficiantur operis, & mercedis præmia hujusmodi beneficium ab omnipotenti Deo consequantur.

(a) Psal. 70.

VIII. Hæc vero omnia a nobis ad laudem Redemptoris nostri promulgata, & ab universo sacerdotali Concilio confirmata, & maximis obligationibus corroborata Deo vivo & vero decernimus, perenniter conservanda. Si quis autem ex nostris successoribus Pontificibus, aut ex quocumque homine potente, vel inferiore magna scilicet, parvæque persona, cujuscumque sit honoris præditi, & dignitatis, præsumpserit quocumque argumento, vel exquisita occasione, hæc, que a nobis ad cultum Dei statuta sunt, destruere, aut dissolvere, vel quoquo modo temerare, aut etiam frangere, & (quod non optamus) quemlibet locum aut possessionem, vel quicquid prædicto venerabili monasterio pertinere dignoscitur, auferre, aut alienare ex eodem sancto loco conatus fuerit: sciat, se Domini nostri Jesu Christi, atque beati Petri principis Apostolorum auctoritate, insolubili anathematis vinculo innodatum esse, & a Regno Dei alienatum, contrarios sibi sentiens omnes eosdem sanctos martyres, & Confessores,

Dirum anathema illatum in violantes jura monasterii.

& Virgines Christi, & cum ipsis ante tribunal Dei omnipotentis in tremenda examinis die judicii debeat cum eisdem sanctis facere rationes.

Ipsam enim Judicem peto, qui est retributor omnium, pro cujus laude hæc nos constitui dignoscimur, ut iram suæ potentia omnibus hujus nostri Apostolici Constituti transgressoribus inferat, & insanabili ultionis vulnere percutiat cunctos, qui prædictum nostrum monasterium ledere, vel contrariam mentem in causis pertinentibus ei, exhibere tentaverint, vel quicquam ex omnibus, ei pertinentibus * abstrahere præsumperint; ut sit vita eorum laboriosa, & pessima, nimisque lugubris; atque languentes deficiant, & suorum minime consequantur, nisi respuerint, veniam delictorum, sententiam sumentes Ananiæ, & Saphyræ, qui mendacii noxæ, insperati ante pedes Apostolorum expiraverunt. Contingatque eis sicut Dathan & Abiron, quos aperiens terra os suum, vivos deglutivit. Et cum diabolo, ejusque atrocissimis, & teterrimis pompis, atque cum Judæi traditore Domini nostri Salvatoris Jesu Christi, & omnibus impiis deputati in tartareo igne, & inextinguibili incendio, & in voragine chaos demersi, clementer in aeternum.

Porro qui inventi fuerint monasterium nostrum defendere, quod ad laudem Dei & honorem Sanctorum ejus constitutum, & omnia, que in hoc Apostolico continentur Constituto annexa, custodientes, integra mentis sinceritate observaverint: a dextris Dei inveniantur in loco lucis constituti, & omnes sanctos Dei martyres, Confessores & Virgines Christi qui in eodem venerabili monasterio quiescunt firmos habeant protectores, eorumque suffragiis, & in præsentis vita adjuventur, & in futura beatitudine caelestis Regni gaudere cum Angelis Dei & omnibus Sanctis, & electis per infinita consequantur secula. Hactenus sacrum diploma, quod Constitutum nuncupare consueverunt: dies autem, & annus, quo datum est, post subscriptionem Episcoporum, & Cardinalium, positi habentur. Sequitur modo subscriptio Episcoporum & Cardinalium S. R. E. qui eidem Concilio interfuerunt, primoque loco positum chirographum ejusdem Romani Pontificis his verbis:

Paulus Episcopus sanctæ Catholice & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ huic Constituto, a nobis facto, subscripsi. Joannes humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Nepesinæ huic Constituto, a nobis facto, interfui, & subscripsi. Joannes humilis Episcopus Ecclesiæ Tiburtinæ huic Constituto, a nobis facto, interfui, & subscripsi. Gratianus humilis Episcopus Velitrensis Ec-

IX.

* abstrahere

X.

XI.

Subscriptio Episcoporum.

CHRISTI
761.PAULI PAP.
5.CONST. COPRON. IMP.
21.

Ecclesie huic Constituto, a nobis facta interfui, & subscripsi.

Petrus humilis Episcopus Ecclesie Labicanensis huic Constituto, a nobis facta, interfui, & subscripsi.

Parvus humilis Episcopus sancte Ecclesie in Tribus tabernis huic Constituto, a nobis facta, interfui, & subscripsi.

Bonifacius humilis Episcopus Ecclesie Tiferne, &c. ut supra.

Domnus humilis Episcopus Ecclesie Marturanensis, &c. ut supra.

Epiphanius peccator Episcopus sancte Ecclesie Perusine, &c. ut supra.

Constantinus humilis Episcopus sancte Ecclesie Anagnine, &c. ut supra.

Anastasius humilis Episcopus sancte Ecclesie Senogalliensis, &c. ut supra.

Leo humilis Episcopus sancte Ecclesie Salernitane, &c. ut supra.

Petrus humilis Episcopus sancte Ecclesie Cerenfis, &c. ut supra.

Leo humilis Episcopus sancte Ecclesie Albanensis, &c. ut supra.

Gregorius humilis Episcopus Ecclesie Praenestine, &c. ut supra.

Jordanus humilis Episcopus sancte Ecclesie Senensis, &c. ut supra.

Adam humilis Episcopus sancte Ecclesie Hortane, &c. ut supra.

Rodulphus humilis Episcopus sancte Ecclesie Cellensis, &c. ut supra.

Gregorius humilis Episcopus sancte Ecclesie Silve candidae, &c. ut supra.

Sunalbus humilis Episcopus sancte Ecclesie Amerine, &c. ut supra. Et alii caeteri, qui capere non possumus. Ita ibi.

XII. Sequitur post hac subscriptio Cardinalium S. R. E.

Gregorius Archipresbyter S. R. E. tituli sancte Balbine.

Philippus humilis presbyter S. R. E. tituli S. Marci.

Gregorius S. R. E. presbyter tituli sancte Anastasiae.

Theophilus S. R. E. humilis presbyter tituli S. Sabinae.

Eustochius humilis presbyter S. R. E. tituli

Stephanus humilis presbyter S. R. E. tituli S. Ceceliae.

Constantinus humilis presbyter S. R. E. tituli SS. quatuor Coronatorum.

Marinus humilis presbyter S. R. E. tituli S. Laurentii, qui vocatur Damasc.

Hos sequitur subscriptio trium Episcoporum qui residui erant, sed defectu chartae absque subscriptione praeterierant.

Sutbinus Episcopus Tranensis Ecclesie.

* Marturanensis

* Calliensis vel Vercellensis.

XII. Subscriptio Cardinalium

Leontius Episcopus Amiterninae Ecclesie.

Stephanus Episcopus Ferentinatis Ecclesie.

Sequitur subscriptio reliquorum Cardinalium.

Theopemptus presbyter S. R. E. tituli S. Eusebii.

Leontius presbyter S. R. E. tituli S. Saturnae.

Eusebius presbyter S. R. E. tituli S. Laurentii in Lucina.

Benedictus presbyter S. R. E. tituli S. Marcelli.

Clemens presbyter S. R. E. tituli S. Anastasiae.

Christophorus presbyter S. R. E. tituli S. Vitalis.

Donatus presbyter S. R. E. tituli Sancti Sixti.

Andreas presbyter S. R. E. tituli S. Mariae in Callisto.

Saxolus presbyter S. R. E. tituli S. Cyriaci.

Hermogenes presbyter S. R. E. tituli S. Priscae.

Petrus humilis Archidiaconus sancte Sedis Apostolicae.

Datum quarto Nonas Julii, imperante Domino Constantino Augusto a Deo coronato magno Imperatore, anno quadragesimo primo, ex quo cum patre regnare cepit: & post Consulatum ejus anno vigesimo primo, Indict. decimaquarta.

Porro in eadem membrana Pauli Papae verbis hac addita reperiuntur: Mense Junii die decimanona introduximus in hoc oraculum corpus beati Silvestri Episcopi & Confessoris Christi. Mense Augusti die septimadecima introduximus corpus beati Stephani Martyris atque Pontificis, tempore Constantini, & Leonis, Augustorum, & Pipini excellentissimi Regis Francorum & Defensoris Romani Indictione quartadecima. Quod autem & in coemeterio Callisti, aequo corpus S. Stephani Papae & Martyris positum adhuc dicatur: inde id provenisse putatur, quod sicut in aliis fieri consuevit, cum transferri solerent sacra Sanctorum corpora, pars aliqua in loco priori relinquere soleret.

Sed quae de his habeat Anastasius Bibliothecarius, ut auctoritas auctoritate firmetur videamus: Hic sanctissimus praesul in sua propria domo monasterium a fundamentis in honorem S. Stephani Papae scilicet, & Martyris, necnon & beati Silvestri itidem Pontificis & Confessoris Christi construxit. Ubi & oraculum in superioribus ejusdem monasterii mœnibus aedificans, eorum corpora magna cum veneratione condidit. Infra claustra

XIII.

XIV.

CHRISTI
761.PAULI PAP.
5.CONST. COPRON. IMP.
21.

vero ipsius monasterii Ecclesiam mirae pulchritudinis a fundamentis noviter construxit: quam musivo, & marmoribus decorans, & omnem illic ornatum ex auro argentoque & diversis speciebus largiens, etiam ciborum ibidem ex argento librarum fecit; illicque innumerabilium Sanctorum corpora quae de praefatis demolitis abstulit coemeteriis, maximo venerationis condidit affectu. In eodem quippe monasterio plura contulit praedia, & possessiones loca, urbana vel rustica, superfluent, & abundanter eum ditans in auro, & argento, aliisque rerum speciebus, & omnibus utilitatibus: ubi & monachorum congregationem construens, Graeca modulationis psalmodiam coenobium esse decrevit, atque Domino nostro omnipotenti, & omnibus ibidem requiescentibus Sanctis, magnis sub interdictionibus sedule, ac indefinenter laudes statuit persolvendas. Haestenus de his Anastasius.

XV.

Ut autem Graeca lingua illic voluerit Paulus Papa psalmos occini: id inde accidisse putamus, quod cum Copronymus impius Imperator, edicto promulgato, vetuerit esse monachos in Oriente: ingens monachorum Orientalium multitudo, sese in Urbem infuderit, quorum, cum Graeca lingua peculiaris esset, eisdem in monasteriis collocatos voluerit ea praestare, quae consueverunt in monasteriis Orientis, ut psalmodiarum cantum, aliaque officia Ecclesiastica sua ipsorum lingua persolverent.

Sed jam, quae anni hujus reperiuntur res gestae Orientalis Ecclesiae videamus.

Persecutio Imp. Constantini recrudescit.

Hoc quidem anno recruduit quam acerbissime persecutionem ab eodem Constantino Copronimo adversus Orthodoxos Christianos excitatam, testatur Theophanes verbis istis, hoc ipso anno vigesimo primo ejusdem Imperatoris: Eodem quoque anno Constantinus persecutor Andream memorabilem monachum, qui dicebatur Calybites, apud Blachernas, flagris in hippodromo sancti Mammae occidit, redarguentem impietatem ejus, & Valentinianistam ac Civilianum appellentem eum; quem & in rheuma maris jactari praecipit, nisi sorores ejus hunc rapientes, in Emporio Leucadii sepeliissent. Hucusque Theophanes, & alii, sed breviter ac succincte nimis ingentis molis opus

PAGIUS II. S. Andreas in Crisib. ob Sacras imagines morti additus.

A num. XV. ad XXVIII. Recitat Baronius Martyrium Sancti Andree, qui est in Crisib. Auctore Simeone Metaphraste, ut habet titulus huic Martyrio praefixus a Surio ad diem XVII. mensis Octobris. Allatius tamen in Diatriba de Simeonum Scriptis pag. 76. enumerans aliquas Sanctorum Vitas Simeoni attributas, quae vere ejus non sunt, inter eas ponit hanc S. Andree Martyris in Crisib. vitam. Inscribitur San-

absolvunt. Nos autem tum ejus, tum aliorum Orthodoxorum gloriosas confessiones his inferemus, petitas e Graecis fontibus, ex ejusdem Andree martyrii Actis: (a) Atque primo de edicto Imperatoris sic:

(a) Apud Sur. die 17. Oct. XVI.

Constantinus doctus a maligno spiritu, jussit per omnem terram, quae sub caelo, ipsi tamen subjectam Imperio, procedere, & ad extremos fines pertransire alienum hoc edictum, omne genus supplicii omni generi, & aetati aspere minitans, si quis suo decreto non pareret, promptoque & alacri animo illud non exciperet; immo si divinam aliquam figuram verbotenus videretur honorare. Decretum suum nominat, quod de abiciendo cultu sacrarum imaginum ab oecumenica (quam dicebat) pseudosynodo (ut vidimus) sanctum fuit.

Quod vero illud decretum a piis contemptum haberetur: inde causa manavit, cur tantopere ira exaestuaret, atque ad corroborandum illud, & auribus omnium ingerendum praefens edictum hoc anno promulgaret: hoc agens, ut quod haud pridem concilium celebratum adversus sacras imagines esset, quod (ut vidimus) oecumenicum appellavit, sciens illud ab Orthodoxis haberi ludibrium, quod nec nomine quidem Concilii dignum esse dicebant: hujus rei gratia minas illas per edictum promulgat, quae adeo vehementes erant, & fortes, ut magno pere Orthodoxorum perculerint animum. Nam, subdunt Acta:

XVII.

Propter has ergo asperas, & sevas minas, licebat tunc videre civitates effectas in solitudinibus, esse autem plane desertas civitates propter multitudinem eorum, qui ad eas veniebant solitudines. Nimis arcta reddebantur custodiae, replebantur carceres non latronibus (pro dolor!) non expilatoribus, aut aliis hujusmodi maleficis hominibus, sed viris piis ac religiosis, & Dominum timentibus, quorum erant per noctes stationes, qui sunt ex Deo sudores & nocturna lacryma, & quos Hierusalem vocabat liberos civitas, honorifice apud eam diversarios. Haec quidem omnia consentientia illis omnibus, quae superius dicta sunt ex Actis Stephani Martyris ab hujus temporis auctore conscriptis. Sed certamen, quod hoc anno contigit, intueamur Andree

Quis Andreas Crisib. Menae Graecorum ad diem XVII. mensis Octobris, passusque est Sacrarum Imaginum causa, anno XX. Constantini Imp. ut habet Theophanes. Erat alias Constantino-poli Monasterium in hujus S. Martyris honorem constructum, ut docet Ducangius in Constantinopoli Christiana lib. 4. paragr. 5. num. VI. Baronius anno DCCLXII. n. 1. hanc Andream cum Cretensi perperam confundit.

Cur Andreas se
prodit in
medium.

XVIII.

XIX.
Causam
sui adventus
Constantino-
polim And-
reas pro-
dit.

dreæ sanctissimi monachi. Cum enim (ut dictum est) ob persecutionem, peculiariter indictam adversus monachos, alii alio commigrassent ad tutiora loca: hic diu moratus, tandem ab eodem spiritu, qui alios impulit in desertum, hic est immixtus in Constantinopolitanam civitatem, ne sine patenti confessione oppressa veritas veluti extincta putaretur, cum e contra in tanta civitate præconio confessionis frequenti populo celebrata, magis vero clamore sanguinis exaltata, fronde festa virefcens, erigeret de superata impietate trophæa: Sed quomodo id acciderit, audi:

Cum ergo iam magnum, & tam grave bellum esset excitatum, & multi statim tempori cessissent, serviliterque & liberaliter omnino loquerentur: beatus hic Andreas non ferens hunc novum modum captivitatis, neque pias animas, que superna civitate misere privabantur, despicens, sed tempus aptum esse arbitratus, ad zelum magno, & excelso animo ostendendum, quem pro pietate jamdiu parturiebat, relicta terra patria, & solo, quod eum aluerat, venit statim Byzantium, tamquam quispiam fortis, & generosus athleta, qui in exercitatione satius studii posuerat, & in stadium sepius descenderat. Itaque nec metum magistratum, neque aliquid aliud grave reputans, in medium progressus, Imperatoris, & eorum, qui erant ex ejus parte, palam sectam libere arguebat, & honorem, qui divinis debebatur figuris, docebat, & statuebat: sic dicens debet coli Deus, sic venerari imagines.

Porro autem dicebat se eo venisse, ut tolleret, quæ a diabolo parabantur, insidias, & eos quidem, qui suam salutem prodiderant, adduceret ad penitentiam, & animum eis adderet, ut rursus pugnarent; rursus vero eos, qui stabant, precibus, adhortationibus, & consilio munit, utrosque redderet. Hæc cum publice prædicaret, nec tantillum quidem de dicendi libertate remitteret: ea significantur Imperatori. Qui cum ante civitatem in Martyris Mamantis, quæ dicitur basilica, cum suo consueto sedisset supercilio, & magnum quidem ex scenica illa specie fastum, magnam autem ex assentante illo satellitio gloriam sibi induisset, nec eos quidem, qui aderant, solum intueri sustineret, Orthodoxos vero torve, & ferociter aspiceret, & nihilo mitior, quam fera agrestis in eos ferretur, & alios quidem boum nervis crudelissime caderet, alios autem igni, & aliis supplicis traderet, multorum vero etiam ipsos oculos, & linguam erueret, ut illis quidem oculis scilicet aliorum athletarum non aspicerent animi magnitudinem, nec hi tolerantia magnum.

acciperent solatium; hac autem adempta, non possent alios excitare ad certamen, neque eis veluti manum præbere per consilium, & suasionem: aliis autem simul manus, ac pedes auferret propter iræ vehementiam, & acerbiteratem.

Hic beatus Andreas animo sauciatus, & pro Domino spirans virtutem, & animi magnitudinem, cum & e medio corde sibi esset precatus, & subinde dictitasset: Domine serua, Domine dirige, seipsum in media iniecit pericula, & eorum, qui circumstabant divisa multitudine, latens eos, qui ambigebant, & cum venisset in conspectum Imperatoris: Cur (inquit) o Imperator (sies Christianus) hæc mala machinaris adversus Christi imaginem, & ejus servorum? Ille autem non ferens hanc loquendi libertatem, sed apertam contumeliam eam rem esse existimans, loquentem Sanctum statim interruptit, & jubet eis, qui astabant, eum comprehendere. Ii autem eadem spirantibus manibus in eum irruentes, & alii quidem ejus caput, alii autem manus apprehendentes, alii vero superbumerale, & alii tunicam per summam contumeliam, & ut ei qui jusserrat magis gratificarentur, eum humi deiiciunt, qui erat animo excelso; neque prius cessarunt eum trahere, donec ipse Imperator postquam satis ultus esset dicendi libertatem athletæ, volens utique videri clemens, jussit eum relaxari.

Cum autem proxime adducendum, & sistendum curasset, cum eum prius terruisset severitia, deinde etiam alliceret mansuetudine: Undenam, inquit, hæc tanta tibi audacia, & inscitia, ut jussis repugnes Imperatoris, & coram eo intempestive, & citra ullam rationem libere quevis loquaris? sed (ut videtur) volens aliquo modo notus nobis evadere, hanc viam ingressus es. Voluntas itaque tua deducta est ad effectum, & tibi tuus recte succedet scopus, dummodo sententia nostræ assentiaris, & quæ valde recte se habet, confitearis religionem: tunc namque tibi omnia eventient ex sententia.

Ad hæc Andreas ille admirabilis: Non, inquit, audacia, nec inscitia motus, o Imperator, nec ut tibi notus, & tuæ evaderem potentia, hæc veni. Quid enim mihi rei est cum tuis? similiter autem possum omnino etiam dicere cum iis, quæ sunt hujusmodi, a quo quidem jam olim despecta sunt tanquam somnium: sola autem sola grata est quietas, & seorsum versari cum Deo. Sed postquam accepi, te sentire aliena a Fide Orthodoxa, & privare Christianos honore, qui debetur divinis imaginibus, & sic quidem perturbare eos, qui tuo parent imperio, conturbare autem etiam Ecclesiam: non potui hanc ferre injustitiam: sed patria relicta, & meis tantum maris spatium em-

XX.
Martyrium
suum Deo
commendat
Andreas.

XXI.
Quid in
Andream
Imperator.

Suam agit
causam
Andreas.

mensus, venio magno cordis zelo incensus, vel vos ab hoc errore liberaturus, vel pro meo Christo meam animam postururus, qui suam, etsi esset Dominus, pro me posuit, & sua imagine.

XXII.

Imperator autem: Venisti quidem certe, inquit, magna visione apprehendens, & animo agitant, nempe ut ipsum Imperatorem, & omnes magistratus, & pontificalis dignitatis venerandum, quantacunque ea sit, canitium traducas ad id, quod tibi videtur. Sed ut prolucis uti verbis mittanus, audi me ea, quæ oportet consulentem, & ab hac profunda emergens caligine, pare iis, quæ nostra decernit potentia, & ipse quoque sis contentus sequi communem sententiam; sin minus, te omnino docebit experientia, quantum malum sit consilii inopia, & vana de se persuasio, & suam tantum sequendo sententiam, se ad roganter gerere adversus Imperatores.

Andreas
fortis con-
fessio.

Auduit Martyr, & celos aspiciens: Non te nego (inquit) Christe Salvator. Non te pulebra frustrabor confessione: Non tuam contemptui habeo imaginem: non despiciam, quod ad me quidem attinet, male patientem. Cædatur meum corpus, o Imperator, lingua secetur, pedes excindantur. Nam ego quidem paratus sum omnia pati potius, quam meum Christum, vel umbratenus vilipendere, quem habeo pro omnibus, & quem olim solum sequi constitui. At hæc Tyrannus: Quæ nam est (inquit) tanta amentia, & quam est crassa, & bobetis ingenti, crasse, & in quam cadis interitus, materia, Dei ab interitu remoti, & materia expertis gloriam tribuere, & nec audire quidem, quod a Moyse prohibetur legislatore, qui dicit (a): Non facias similitudines? Undenam ergo gravissimus hic morbus, qui vestrae menti infedit, effecit, ut non solum scienter resistatis, sed vos etiam coniciatis in periculum? Sed enim intellige, non pro veritate, neque pro Christo, sed pro ipsa sola, quæ est a ratione aliena, audacia, extrema patieris.

Hoc in loco cum ferre non potuisset mir generosus blasphemæ lingue contumeliam, sed perinde atque honesti prodicionem arbitratus, sacrae imagines pati contumeliam: Execrandum, inquit, caput: Non tibi videtur pati pro Christo, qui pro illius forma patitur, neque ad primum exemplum credis transire ignominiam, qua imago afficitur? Et quomodo vos, eos sepe, qui Imperatorias contumelia affecterunt statuas, perinde ac eos, qui Imperatorem ipsum sunt insectati, ultimis affectistis supplicis? quos quidem ego novi in statuis aneos, vel etiam aureos extrinsecus, pice intus esse repletos, & stuppis, & lignis, & alia vili, & abjecta materia. Quod si vos, qui nunc estis Ann. Eccl. Tom. XII.

pulsis, & cras non estis futuri, sic adoramini statuis, ac imaginibus, & prope modum tanquam dii vultis adorari, & eos, qui in Imperatorias peccaverunt statuas, acerbissime punitis: adversus Christi sacram aliquid audere imaginem, non reputatis esse archetypo ipsius exemplaris ignominiam? Nec eos, qui sunt parati pro eo pati omnia, existimatis periculum adire pro veritate?

Deinde cum jam hæc dixisset Martyr, & de Moyse vellet explicare, cujusnam jussisset non facere similitudinem, & quomodo ille effinxisset Seraphim, cum ipsum etiam exemplum sit incorporeum: Imperator abrumpens orationem: Jam tempus est, dixit circumstantibus, docere eum esse moderatum, ac temperantem, & temeraria illius linguæ referre ei gratiam. Si enim ii, qui regias statuas (ut ipse dicit) injuria afficiunt, acerbium, & inexorabile supplicium subeunt: qui adeo impudentes, & audacter sceleratam in nos linguam immittit, quasnam luens penas punietur pro meritis? Sic dixit, & irato vultu Martyrem statim intuens, & manum de more movens, & valde exclamans, cum jubet nudari, deinde etiam extensum funibus vehementer flagellari.

Ille autem nec sic pusillo, & abjecto animo se gessit adversus sententiam, neque ejus promptum animi studium retardarunt quæ jam expectabantur plagæ, & flagella: sed id magis reddebant attentius, ut quod spiritu a ratione alienis appetitionibus, & Imperatoris minis accenderetur. Cum ergo Imperator vidisset se se habentem virum fortem, & nihil omnino formidantem, sed esse omnino paratorem flagella sustinere, quam dimittere illam rationem sententia: timens, ne se ipse Sanctus tormenti faceret periculum, fieret inde in confessione constantior, & minime traduci posset, quomodo fortia animalia post plagam: inducens personam benignitatis: Priusquam (inquit) facias periculum tormentorum (ad Martyrem aspiciens) nostro parens decreto, libera te ab iis, quæ te expectant malis.

Martyr autem Christi ad suam agoniam sublati oculis tam corporis, quam anime, cum sibi esset precatus firmam, & immutabilem divinarum imaginum venerationem: & deinde etiam deorsum aspexisset, & in Tyrannum parum oculos confecisset: o Imperator, inquit, missis bellis, quæ gereres contra barbaros, & civilium rerum administratione, totum, ut video, aperte tuum posuisti studium contra Christum, & ejus servos. Et hæc agens, existimas, te posse in pace tenere sceptrum Romani Imperii? Numquidne Dei quidem times judicium, neque illum tuorum factorum expectas examinatorem?

Hoc in loco convicta fuit scita mansuetudo.

XXIV.
Imper. in
Martyrem infens.
sus.

XXV.
Redarguit
Imper.
ab And-
rea.

CHRISTI 761.

PAULI PAP. 5.

CONST. COPRON. IMP. 21.

Cæditur dirissime Martyr.

tudo Imperatoris, & aperta fuit simulatio. Num solita detecta feritate, Martyr vehementissime cædebatur boni ner- quis. Qui autem circumstabant, volentes iræ Regis morem gerere, partim quidem iussi verberare, plagas crudeliter inten- tabant, & adeo crudeliter, ut fluorent rivi sanguinis ex pretioso illo corpore, & subjectum solum fieret atque purpureum: partim autem gladios accipientes, irrue- bant ad interficiendum athenam: multi etiam lapides in ipsum iaciebant, & om- nibus modis injuria afficiebant, non il- lum, sed seipsos, sic quidem Regi, qui est ad tempus, studentes conjungi: omni- no autem ignorantes miseri, quantum hæc agentes, se procul a Deo removerent, & qualem ad tempus iudicii illi quidem la- titiam, sibi autem lachrymas, & dolores miserabiliter recondent.

XXVI. Consilium vatrum Imper.

Sed Imperator movebat omnem lapidem, ut posset Sanctum in sua habere potesta- te. Nescio enim quomodo est esset insti- piens, non ignorabat tamen hæc in re qui- dem certe, se sapienter gerens, foro, ut si illo potiretur, multos alios ex Oritho- doxis statim caperet, cum tanquam ca- put, corpus, & membra consequentes. Hæc cum ille sciret, jubet ipsam rursus rela- xari a plagis, & rursus persuasione, & præsertim benevolentia eum aggredi ten- tat. Cum ergo eum carasset prope siben- dum, & suum sermonem molliisset plus- quam oleum, acutum tamen jaculum ad- versus pios, & acutum gladium, post- quam vidit virum ne tantillum quidem illi blanditiis, sed cum majore dicendi libertate ejus arguere amentiam, deposti- ta pelle ovina, erat lupus manifestus; iustique lapidibus confringit maxillas Martyris, hæc reddens pro verbis, qui- bus cor ejus fuerat consuaciatum.

Constan- tia, & pie- tas Mar- tyris.

Ille autem erat plane alius Stephanus, is, qui illi injuriam faciebant, preces reddens. Deinde Martyrem quidem Im- perator tanquam reum condemnatum mi- sit rursus in custodiam, sed ignorabat, se is, qui in ea habitabant Christianis, valde promptum mittere doctorem. Gau- debat autem ipse quoque sicut Paulus, propter Christum passionibus, & afflictio- nibus, benignoquo & clementi Deo magnas agebat gratias, quod dignus esset habitus plagis, & carcere propter illius nomen. Quamobrem & is, quæ dicebat, eos, qui aderant valde instruebat, & confirmabat, & eo quod quæ erant molesta, & aspera fer- ret cum gratiarum actione. Et corpus qui- dem erat vincitum in custodia, animam au- tem etiam antequam illinc solveretur, jam celestia visione intelligenter apprehendebat, adeo ut Tyrannum propemodum reprehenderet, quod non ipsum citius li- beraret a pondere carnis, & a vinculis

naturalibus. Corpus enim erat illi car- cer, qui ejus arctabat animam, & suo tegumento eam sejungebat a tabernaculis, quæ eam exceptura erant, & inenarra- bili, quæ illic est, beatitudine.

Dios interim non multi præterierunt, & rursus accessit Imperator Martyrem e car- cere metu eorum, quæ expectabantur, & dolore malorum, quæ obtulerant, fractum ad futura ejus animum, & futurum multo meliorem, & ignaviozem existimans. Post- quam autem productum sanctum virum vi- dit audaciorem, & magis spirantem a- crem propter Christum amorem: cum ve- ste exiit, & prope eum lectores rursus jubet assistere, & flagellis vehementer ca- dere, adhuc priorum plagarum aperta per universa membra ferentem vestigia. Illi autem laniabant quidem carnes, & fo- diebant ejus latera, & plurimam ejus car- nis partem auferabant. Sed ne sic quidem poterant suffragari thesaurum illius fidei.

Postquam ergo vidit Tyrannus omnia a se sic temere, & frustra fieri, jamque esset plane animi dubius & perplexus: eo descendit, ut se fateretur superatum, nem- pe ut eum morte deinceps damnaret. Et jubet, ut funibus alligatis illis beatis pe- dibus in solo trahatur per totam viam pu- blicam: deinde ut cum deductus fuisset ad locum maleficorum, ibi jaceretur, qui Eden, qui supernis tabernaculis, qui e- rat dignus ipsis calis. Cum autem curreret Martyr hunc cursum decertationis & in terra per plenum urbis forum traheretur: vir quidam, qui e mari fuerat piscatus pisciculus, & eos in foro proponebat vana- les (sedebat autem super catbedram, pestilentia, cum vidisset eum tam turpi- ter trahi, & quantum esset causa accepisset) exiit statim tanquam a malo ali- quo motus demone, & cum e propinquo cul- trum macelli arripisset, eo & pedem sa- cri corporis amputat, & sedit Martyri cursum decertationi, eique finem imponit certaminis: nam simul cum pedis amputa- tione e vita quoque excedit vir genero- sus, vel potius ad calum currit, & ad eum ascendit qui posuit ejus vitam nulli repre- hensioni affinem, & perfecit (a) pedes ejus tamquam cervi, & collocavit super excel- sa. Hæcenus de martyrio auctor.

Quæ autem sequuntur de projectione corporis ad feras, & de ejus inventione, Deo cogente, per arreptitios facta, dif- screpant a Theophane, qui eum a foro- ribus sublatus, antequam projiceretur, affirmat atque sepultum. Quod vero lo- cus sepulturæ Chrysis diceretur, inde & accidit, ut diceretur ipse Martyr, san- ctus Andreas in Chrysi, quo titulo repe- ritur inscriptus in sacris Ecclesiæ tabulis, in quibus anniversaria dies natalis cele- branda proponitur.

XXVII. Frustra Imp. la- borat per- vertere Marty- rem.

Andreas consum- mat Mar- tyrium.

(a) Ps. 27.

Hoc

CHRISTI 761.

PAULI PAP. 5.

CONST. COPRON. IMP. 21.

XXVIII.

Hoc anno (ut jam res Occidentales invifanus) cum novis cladibus agitaretur Hispania, & Valentia, civitas in Tar- ragonensi provincia, a Sarracenis excisa jam esset, Christianique sacra Vincentii Martyris ossa inde auferentes, depor- tarent in extremam Lusitaniam partem, in locum, qui ex eo postea Promontorium sancti Vincentii est appellatum: tunc cœ- ptum est ejusdem sancti Vincentii nomi- ne monasterium perinsigne erigi Oveti, cujus antiquæ memoriæ extant vestigia Ann. Eccl. Tom. XII.

PAGIUS III. Corpus S. Vincentii Martyris a Christianis in Lusitaniam delatum.

Ad num. XXVIII. Rasis Arabs Marrochio- rum Miramolini ac Cordubæ Regis Historicus scripsit Historiam Regum Saracenorum, qui in Hispania regnarunt, ex qua Bollandus ad diem XXII. Januarii Sancto Vincentio Martyri Ar- chidiacono Cæsaraugustano sacram refert, Ra- sim tradere Aberdramen in Hispaniam venisse Era Arabum CXXVIII. qui annus die XV- mensis Junii anni Christi DCCLV. auspiciatus est, & Urbes omnes & Oppida, quæ Saraceni habebant in Hispania, in suam potestatem redegit, bello quoque Christianis illato: sed habitatores, inquit Rasis, Desertis Civitatibus con- fugiebant ad Asturia montes. Hic omnes Hispania Ecclesias, quas adhuc integras invenit, destru- xit. Erant autem multa & egregia fabricata, tam a Græcorum, quam a Romanorum temporibus. Hic omnia corpora illorum in quos Christiani credunt quosque venerantur, Sanctisque appellant, rapta de Ecclesiis comburi faciebat. Quo uso, Christi- ani, ut quique poterant, cum talibus his rebus fugiebant ad montes, & tuta atque inaccessa lo- ca. Itaque pleraque omnia quæ in Hispania e- rant, secundum Christianorum fidem religiose cul- ta ad Asturia montana sunt deportata. Subdit Rasis, cum Aberdramen appropinquasset Valen- tia, Christianos fugisse, & corpus cujusdam bo- minis mortui, cui nomen erat Vincentii, se- rum portasse, in extremæ scilicet Lusitanie partem eam, inquit Mariana lib. 7. de Reb. Hisp. cap. 6. qua promontorium sacrum excu- rit in mare. A quo tempore promontorium illud nomine S. Vincentii appellatum. Corpus S. Vincentii ad illud promontorium an. DCCLIX. Mariana anno DCCLVII. Vassæus in Chronico delatum fuisse scribunt.

IV. Moritur Egbertus Archiep. Eboracen- sis.

Baronius, qui initium Præfatus Egberti Antistitis Eboracensis accurate cum anno DCCXXXII. alligavit, mortem ejus perperam in præsentem annum confert. Citat quidem in margine Epitomen Bedæ, quo nomine Conti- nuationem ejus intelligit. Verum Continuator habet: Anno DCCLXVI. Egbertus Archiepiscopus profapia Regali ditatur ac Divina Scientia im- butus ad Dominum migravit. Idem prodit Ho- vedenus, qui addit, mortem ejus contigisse decimo tertio Kalendas Decembris, tricesimo quarto anno Episcopatus sui. Eundem diem, mortis Egberti, annum Christi DCCLXVI. an- nosque Episcopatus XXXIV. exhibet Simeon Dunelmensis lib. de Gestis Reg. Angl. nulla- que inter Historicos Anglos de anno ejus emor- tuali, aut duratione Sedis ejus controversia, nisi quod in Malmesburienfi numerorum errore ei tribuantur anni XXXVI. Poeta Anony- mus, cujus fragmentum de Pontificibus & San- ctis Ecclesiæ Eboracensis recitat Mabillonius Sac. III. Benedicte, Egbertum plurimum laudat ab ejus elemosinis, doctrina, aliisque egregiis

apud Ambrosium Moralem (a) : ut pla- ne appareat, haud exaruisse virorem Chri- stianæ religionis in Hispania. Licet enim tot angustiis vallati essent fideles, in re- tinenda tamen antiquitus tradita obser- vantia monachali, ita serbuerunt, ac si summa pace fruenterent, frequentique con- cursu eam colere omni studio laborarent; sed & eo propensiozem cultum Vincen- tio Martyri exhiberent, quo magis a Sar- racenis gravioribus injuriis se conspicerent affici. Sicque factum, ut ita colen- P p p p 2 tes

(a) Ambro- Moral. l. 13. c. 18.

V. Annus II. belli Aqu- tanici.

virtutibus, proditque etiam eum rexisse Ec- clesiam Eboracensem annis XXXIV. ac ei suc- cessisse Albertum, quem aliqui Albertum, ali- qui Adelbertum appellant, Præfulem etiam do- ctina & virtute illustrem, ut in ejus morte videbimus. Egbertus Præceptor fuit Alcuini, ut habet Baronius, & scripsit Dialogum de Institutione Ecclesiastica, Opusculum de Jure Sacerdotali, & Opus Penitentiale libris quatuor distinctum MS. in Biblioth. Cantabrigiensi. Duo priora Opera a nobis memorata immixta sunt Tom. 6. Concil. editionis Labbeana.

Pippinus Francorum Rex evoluto anno, in- quit Auctor secundæ Appendicis ad Continua- tionem Fredegarii, five anno proximo post bellum Aquitanicum anno superiori narratum, anno decimo Regni ipsius omnes Optimates Fran- corum ad Dura in pago Ripuariense (Coloniam inter & Aquisgranum posito) ad Campo Ma- dio, pro salute patriæ, & utilitate Francorum tractanda, Placito (sive Conventu) instituto, ad se venire præcepit. Dum hac agebantur, Vvaifarius (Aquitanie Dux) inito iniquo consilio, contra Pippinum Regem Francorum insidias pa- vat, exercitum suum cum Uniberto Comite Bito- rino (seu Bituricensi) & Blandino Comite Arver- nico, qui dudum ante annum superiorem ad præditum Regem Pippinum cum Bertellano Epi- scopo Bitonica Civitatis missus fuerat, & ani- mum Regis ad iracundiam nimium provocasset, cum reliquis Comitibus clam hostiliter, usque Cavallonnum, (Gallice, Chalon sur Saone), igne cremavit & suburbana Cavallonni Urbis, quidquid ibidem reperierunt, omnia vastaverunt. Melciacum villam publicam incendio cremaverunt, cum multis spoliis & prada nullo resistente re- verterunt ad propria. Cum hoc Pippino Regi nunciatum fuisset, quod Vvaifarius maximam partem Regni sui vastasset, sacramenta, quæ ei dederat sefellisset, nimium ira commotus jubet omnes Francos, ut hostiliter, Placito instituto, ad Ligerem venissent. Commotoque exercitu cum omni multitudine usque ad Trevas accessit, inde per Autiosodorum ad Nivernum Urbem veniens, Ligeris fluvio transmeato, ad Castrum, cui no- men est Burbone (vulgo Bourbon) in pagum Bi- torinum pervenit. Cumque in gyro castra posuis- set, subito a Francis captus atque successus est, & homines Vvaifarum, quos ibidem invenit, se- cum duxit, maximam partem Aquitania vastans, usque Urbem Arvernum cum omni exercitu ve- niens, Claremontem Castrum captum atque suc- censum bellando cepit, & multitudinem hominum tam Virorum, quam feminarum, vel infan- tum plurimos in ipso incendio cremaverunt. Blan- dinum Comitem ipsius Urbis Arvernica captum, atque ligatum ad presentiam Regis adduxerunt, & multi Vvascones (idest Aquitani; Wasconia enim & Aquitania promiscue hoc sæculo a Scri-

CHRISTI
761.PAULI PAP.
5.CONST. COPRON. IMP.
21.

tes Vincentium, vincendi aliquando pe-
nitus Sarracenos aperuerint sibi viam, pro-
ut declaraverunt eventa.

XXIX.
(a) In E.
pit. Ap-
pendix ad
Beda hist.

Hoc eodem anno (a) in Anglia Ecg-
bertus Archiepiscopus Eboracensis, Re-
gis germanus, scientia, & sanctitate cla-
rus diem clausit extremum, ubi sedisset
annos undetriginta. Fuit iste magister Al-
bini, qui & Alcuinus Flaccus dictus in-

venitur, qui ipsum pluribus laudat in
litteris ad Carolum Magnum scriptis, ut-
pote quod inter alia insignia eius ope-
ra, publicum litterarum sacrum gymna-
sium Eboraci constituit, eamque Eccle-
siam nobili valde bibliotheca ditavit. Di-
cendum rursus de eo inferius, cum de
Albino agendum erit.

S. Ec-
gberti E-
piscop.
Eborac-
ensis ob-
itus.

AP.

PAGIUS Scriptoribus usurpata) in eo proelio capti atque
interfecti sunt. Igitur Rex Pippinus Urbe capta
de Regione illa tota vastata, cum prada &
spolia multa, Deo auxiliante, cum illa exer-
citu iterum remeavit ad propria. Factum est au-
tem, postquam Pippinus Rex Urbem Arvernorum ce-
pit, Regionem illam totam vastavit.

VI.
Pippinus
Rex Caris-
iaci Pa-
sca cele-
bravit.
Hac quæ decimo Pippini Regis anno Anony-
mus iste, qui hoc tempore vivebat, contigit
se prodit, Annalista Metensis, Bertinianus,
Tilianus, Loishelanus, Nazarianus, Petavia-
nus, Lareshamensis cum Reginone anno præ-
fenti consignat, indeque Cointius hoc anno
num. I. recte tradit, constare initium Regni
Pippini ab anno DCCLII. Veteres Francorum
Scriptores deduxisse, Pippinus Pascha, quod
die XXIX. mensis Martii hoc anno habitum,
celebravit in Carisiaco, ut notarunt Annalista
Metensis, Loishelanus, alique cum Reginone,
Carisiacum autem ad Isaram fluvium situm
fuit, ut jam contra vulgarem quorundam sen-
tentiam monuimus.

VII.
Hoc circiter tempore mortuus est Sanctus
Garibaldus Ratisponensis Episcopus secundus ibi-

dem anno DCCXXXIX, constitutus, quando
Bajoaria in quatuor Episcopatus a Sancto Bo-
nifacio divisa; secundum enim Chronicon San-
cti Emeranni, cujus reliquias refodit, orna-
tusque recondidit Garibaldus, ut testatur Ar-
nolus in Vita Sancti Emmeranni lib. 3. præfuit
Episcopatus Ratisponensis seu Reginoburgensi
annis XXII. Notat vero idem Arnolus hanc
illius Ecclesiæ consuetudinem; Ex eo tempore,
quo primum a B. Bonifacio in Bajoaria ordi-
nabantur Episcopi, vicissim sibi succedebant in
Episcopatu Monachi atque Canonici; ita ut si
Antecessor esset Canonicus, fieret Successor Mona-
chus. Colitur Sanctus Garibaldus die VIII. men-
sis Januarii. Sancto Garibaldo successit in Epi-
scopatum, non Sindbertus, ut arbitratus est
Cointius hoc anno num. XXIII. sed Sigericus,
ut liquet ex dictis anno DCCXXXIX. num. II.
ubi & videre est, Sindbertum fuisse quartum
Ratisponæ Episcopum. Porro Garibaldum seu
Gaubaldum, Goebaldum, vel Gaibaldum, vel
Geovaldum, quem passim alii primum Episco-
pum ordinarium Ratisponensem appellant, se-
cundum tantum fuisse supra ostendi.

Mortuus
S. Gar-
ibaldus E-
piscop.
Rati-
sponen-
sis.

APPENDIX
AD ADNOTATIONES IN BARONIUM

ad A. 743. num. XXX. ad ea verba: *Duas massas &c.*
juris existentes reipublica &c.

EX hac mendosa apud Baronium lectione, ubi habetur, *Constantinum Augustum: duas
Massas, quæ Nymphas & Normias appellantur, juris existentes reipublica idem Sanctis-
simo Papa [Zacharia] Sanctæque Romanae Ecclesiæ jure perpetuo possidendas donasse, ii
qui in Vindices juris Apostolicæ Sedis insultant, ita arguuntur; Si gemina illa
Missa, inquit, ad jus Reipublica antea spectabant, easque Imperator Romana in fu-
surum Ecclesiæ concessit; ergo sub Reipublica nomine Romanum tantum veniebat Imperium. Quod
jamdiu agnovit Eminentissimus Baronius, dum ea ipsa verba in suos Annales intulit. Hæc illi.
At mendosam in primis esse hujusmodi lectionem ii non ignorant, qui hæc proferunt, aut ii
ignorare non debuerunt; nam in editione Anastasii Moguntina an. 1602. legitur: *juris existen-
tes publici*, ita in regia Parisiensis an. 1649. cura Caroli Annibalis Fabroti cum regis codicibus
collata, ita in Mediolanensi an. 1723. opera & studio Ludovici Antonii Muratorii, ac ita in Va-
ticano codice 3762. sane vetusto. Præterea juris Sedis Apostolicæ Defensores loco a Baroni-
o allato minime usi sunt; sed eorum sententia fuit *Romana Reipublica*, & simpliciter *Reipublica*
voce, ut ex pluribus Anastasii locis patet, *Exarchatum Ravennatem* cum suis finibus, & *Roma-
num Ducatum* significari. Sæpe quidem Anastasius in Vita Stephani II. *Reipublica*, & *Romano-
rum Reipublica* voce usus est, dum de iis civitatibus, & locis, quæ in *Exarchatu*, & in *Du-
catu Romano* a Langobardis occupabantur, & infestabantur, sermonem habet. Quid ergo aliud
Anastasius his vocibus designare voluit, nisi eundem *Exarchatum* cum suis finibus, qui late pro-
tendebantur, & Romanæ urbis provinciam, quam tam *Exarchatus*, quam *Romani Ducatus* lo-
ca, aut occupata, aut infestata a Langobardis essent? Ubi vero Pippinus B. Petro, & Roma-
nis Pontificibus perpetuo possidenda loca & civitates, quæ a Longobardis occupabantur, solemnem
donationem emissa, devotique Aistulpho Longobardorum rege obtulit, quid hac voce intelligere-
tur, ipsimet Romani Pontifices satis declarant, atque in primis Stephanus II. cui a Pippino ead-
dem donatio facta est, qui in epistolis ad eundem Pippinum datis, postquam *Aistulphus* scedifra-
gus, neque restituerat, quæ promiserat, imo donatæ Romanæ Ecclesiæ oppida invadere cona-
batur, *Romanorum Reipublica populam*, non *populum Romano Græcorum Imperio addictum sed
nostrum*, idest *Romani Pontificis ditioni & potestati subiectam* appellat; *Cunctus namque* (in-
quit in epist. III. Codicis Carolini **NOSTER POPULUS REIPUBLICÆ ROMANORUM** magno do-
lore & amarissimis lacrymis una nobiscum tribulantur &c. quod scilicet Pippinus ad auxilia serenda
Ecclesiæ Romanæ contra *Aistulphum* præsto esse non videretur. Epistola IV. eidem regi ea
de re data: *Nulli alio*, inquit, *nisi tantummodo tua amantissima Excellentia, vel dulcissima filii
& cuncta genti Francorum per Dei præceptionem & R. Petri, Sanctam Dei Ecclesiam, & NO-
STRUM ROMANORUM REIPUBLICÆ POPULUM commissum* protegendum. Epist. VI. eidem ad-
versus Desiderium Langobardorum regem *Aistulphi* successorem; *Unde petimus te*, ait, *ut si prædi-
ctus Desiderius, quemadmodum spondit, justitiam Sanctæ Dei Ecclesiæ, sive REIPUBLICÆ ROMA-
NORUM, B. Petro protectori tuo plenius restituere, & in pacis quiete cum Ecclesia Dei, & NO-
STRO POPULO, sicut in pactis a tua bonitate confirmatis continetur, permanserit cum universa
gente, jubeas in id quod petit tuas a Deo inspiratas aures inclinare. Ipsemet Papius ad an. 796.
n. XI. his Stephani II. testimoniis usus est ad refellendos eos, qui Imperatores Græcos uique
ad an. 796. Romæ dominatos esse contendunt. Attamen novi adhuc Apostolicæ Sedis oppugna-
tores, præfractæ volunt, *Reipublica* nomen barbaris temporibus significare quidem non Romani
Senatus ac Populi liberam dominationem, qualis ante Julium Cæsarem fuit, sed *Romanum Im-
perium*, cui præerant Imperatores, non nomine, sed potestate reges, nunquam vero *populum*
Romani Pontificis potestati, & ditioni obnoxium. Audiant iterum *Stephanum II.* in epist. VIII.
Codicis Carolini ad Pippinum ejusque filios *Carolum, & Carolomanum* data, ubi queritur, quod
Aistulphus; nec unius palni terra spatium B. Petro, Sanctæque Dei Ecclesiæ, vel *REIPUBLICÆ
ROMANORUM reddere passus est, & si iidem Francorum reges, propria voluntate per donationis
paginam B. Petro; Sanctæque Dei Ecclesiæ, & REIPUBLICÆ restituendæ confirmavit. Ex quibus
verbis, inquit Papius ad an. 755. n. II. uti ex variis Anastasii locis, liquet, hanc *Aistulfo* fuisse
legem impositam, ut ablata, tum Ecclesiæ Romanæ, tum *Reipublicæ Romanorum* restitueret,
non vero *Imperio Romano*, ut perperam explicat Cointius. Exinde vero frequens *Reipublica* vox
in Romanorum Pontificum epistolis, ad *populum* designandum eorundem ditioni obnoxium. *Paulus*
Pontifex hujus nominis I. in epistola ad Pippinum an. 760. scripta significat *Desiderium* regem
aliquot civitates Apostolicæ sedis restituisse; *Innotescimus*, inquit, *præcessa christianitati vestra
quod nuper dum ad nos conjunxissent fidelissimi vestri, scilicet Deo amabilis Remedius vester* (ger-
manus) atque *Atharius gloriosissimus Dux* constitit inter eos & *Desiderium* Langobardorum regem,
ut per totum instantem Aprilem mensem istius XIII. Indictionis, omnes justitias Fautoris vestri B.
Petri Apostolorum Principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam & loca, atque fines & ter-
ritoria diversarum CIVITATUM NOSTRARUM REIPUBLICÆ ROMANORUM, NOBIS plenissime
restituisset. Unde ex parte quidem easdem justitias se proficitur, atque omnino spondet nobis esse
facturum. Mox. Si vero ea, quam prefatus Desiderius rex, vel ejus Langobardorum gens profer-
entes pollicentur, permanserint sponcione, NOBISQUE OMNIA, secundum ut constitit, & prædi-
ctorum fœdera continent, RESTITUTA AB EIS NOBIS fuerint, tunc a Deo conservanda Excellen-
tia vestra meritum innoscescimus ei. Alia epistola idest Cod. Carol. epist. 24. an. Chri-
sti 765. ab eodem Paulo Pontifice eidem Pippino regi scripta, *Desiderium* regem nondum plene
satisfecisse monet: Ipse vero (Desiderius) variis exhibens occasionum versutias nequaquam NOBIS
primitus, ut constitit, PLENARIAS DE OMNIBUS SUIS CIVITATIBUS facere voluit, quas ex-***

Antiquis.
Ital. med.
ævi tom. I.
pag. 989.

quivimus iustitias, & ita demum suas in integro ex OMNIBUS NOSTRIS CIVITATIBUS recipere sed singillatim tantummodo de una civitate facere, & de alia recipere maluit, volens per hoc ditionem inferre, ne pars NOSTRA ROMANORUM propriam consequatur iustitiam. Ad Anastasium redeamus, qui in Vita Hadriani I. habet, viriliter Hadrianum sua virtute inimicis Sanctæ Dei Ecclesiæ ac REIPUBLICÆ impugnantibus restitisse. Idem Hadrianus epist. 59. Codicis Carolini Carolo regi Francorum & Langobardorum scripta, Sanctam Dei Ecclesiam, & NOSTRUM ROMANORUM REIPUBLICÆ POPULUM memorat. Saeculo insequenti adhuc in Pontificum Epistolis Reipublicæ vox, ad temporalem Romanæ Ecclesiæ ditionem significandam usurpabatur. Joannes VIII. epist. 54. Lamberto Duci Spoletano sub an. 878. scribit se in Gallias proficisci: pro defensione Sanctæ Dei Ecclesiæ, & REIPUBLICÆ UTILITATE. Epist. 88. Ludovico Baiariorum Duci significat, se in Gallias iturum: pro salvatione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & REIPUBLICÆ STATU. Epist. 128. & 131. Berengario Duci Foro-Julienfi scripta, cum Romam invitat: ut Sanctarum Dei Ecclesiarum, & QUIETEM REIPUBLICÆ cum honore una vobiscum tractemus. Epist. 308. Supponem Piceni Comitem Romam vocat: ut Sanctarum Dei Ecclesiarum & REIPUBLICÆ QUIETEM una vobiscum consideremus. Obiciunt Continuatores Fredegarii, apud quem P. IV. §. CXX. legitur Pippinum cum exercitu e Gallia ad Italiae fines adversus Aistulfum venisse; Aistulfum vero cum militaribus copiis usque ad Clusar, seu ad Segusianam vallem Pippino obviam, factum; & cum telis & machinis, & multo apparatu, que nequiter contra REMPUBLICAM, & Sedem Romanam Apostolicam admiserat, nefarie nitentur defendere. Reipublicæ voce Romanum imperium hoc loco designari ajunt. Hic in primis de iis, quæ ante Pippini donationem contigerunt, sermo est. Quid autem nequiter Aistulfus egisset discimus ex Anastasio: Romam & finitimas ejus Civitates invadere moliebatur. Legatos ad pacem cum eo incedam anno Christi 752. Stephanus Papa hujus nominis II. misit, & foedus in annos quadraginta ictum est. Mox foedus ab Aistulfo violatur, & in Pontificem, & in cunctum populum Romanum minas intendebat, & eunctam hanc provinciam (Romanam) invadere, & onerosum tributum hujus Romanae Urbis inhabitantibus adicere nitentur. Alios idcirco Legatos ad eundem Aistulfum, atque cum iis Constantinopolitani Imperatoris Oratorem Pontifex misit; at in re infecta redierunt. Itaque anno Christi 753. Apostolicos Apocripharios ad Imperatorem Constantinum idem Pontifex destinavit eum deprecans, ut juxta quod ei sepius scripserat, cum exercitu ad tuendas has Italiae partes, modis omnibus adveniret, & de iniquitatis filii morsibus Romanam hanc urbem, vel eunctam Italianam provinciam liberaret. Inter hæc Aistulfus vehementi furore exarsit: & fremens, ut leo, pestiferas minas Romanis dirigere non desinebat, asserens omnes uno gladio jugulari, nisi sua, ut praefatum est, se subderent ditioni. Quid interea Stephanus? Legatos iterum cum multis muneribus ad Aistulfum misit, qui minime placari potuit, quumque ab Orientis imperio nulla auxilia expectari possent, ad Pippinum Francorum regem Prædecessorum suorum exemplo per nuncios & litteras confugit. Accepto Pippini per nuncios alios responso Papiam usque ad Aistulfum deprecandum progressus est, qui quum secti non possit, ut Ravennatum civitatem Exarchatum, & reliqua Reipublicæ loca quæ, Langobardi reges invaserant, restitueret, in Gallias Pontifex profectus est, & Pippinus jurejurando ei promisit, se effecturum, ut Exarchatus Ravenna & Reipublicæ jura, seu loca redderentur. Ad hæc in Italiam an. 754. venit Pippinus, & Aistulfum devicit. Itaque continuator Fredegarii, dum nefaria Aistulfi hæcenus gesta innuit, non alia sunt, quam ea quæ retulimus. Ad hæc idem Continuatores narrat, Aistulfum pacem a Pippino per Sacerdotes & optimates Francorum petens, ditiones supradictæ regis Pippino faciens, & quidquid contra Romanam Ecclesiam, vel Sedem Apostolicam contra legis ordinem fecerat, plenissima solutione emendaret, sacramenta & obsequia ibidem donat, ut nunquam a Francorum ditione se abstraheret, & ulterius ad Sedem Apostolicam Romanam & REMPUBLICAM hostiliter nunquam accederet. Videant alii, num his locis Reipublicæ vox ad labefacienda Apostolicæ Sedis jura usurpari possit. Eadem fregit Aistulfus, nihil ille Beato Petro sanctæque Dei Ecclesiæ, vel Reipublicæ Romanorum restituit, quin Romam an. 755. iterum obsedit; itaque Pippinus iterum in Italiam rediens, Aistulfum ad Ticinum profligavit: Hæc Aistulfus cernens, ut inquit Anonymus coævus in Appendice II. ad Continuationem Fredegarii, quum etiam nullam spem se evadendi speraret, iterum per supplicationem Sacerdotum, & Optimatum Francorum, veniam & pacem prædictæ (regi) supplicans, & sacramenta, qua præfato regi dudum dederat, ut, qua contra sedem Apostolicam rem nefariam fecerat, omnia iudicio Francorum, & sacerdotum plenissima solutione emendaret. De civitatibus ex Aistulfo receptis donationem Pippinus Apostolicæ sedi fecit, uti Anastasius narrat; & habes inferius ad ann. 755. num. XXVI. Hæc, licet rerum Ecclesiasticarum peritis obvia, pluribus egimus, ne fucus rudioribus fieret, atque ad facta tota Sedis Apostolicæ jura servanda. GEORGIUS

DOMINICIGEORGII MONITUM.

DE variantibus Lectionibus, qua ad Anastasi Bibliothecarii textum, a Baronio identidem Annalibus insertum, nunc ex codicibus Vaticanis suis locis exhibentur.

Quum nondum per id temporis, quo Baronii Annales prælo committebantur, ac in iis res gestæ Summorum Pontificum a beato Petro ad Hadrianum II. jam enarratæ essent, clarorum virorum labores in emendando, illustrandove auctore libri Pontificalis, seu Anastasi Bibliothecario de Vitæ Romanorum Pontificum prodiissent, factum est, ut magnus ille Annalium Ecclesiasticorum parens, licet Codices consuluerit, tamen parum castigatis codicibus, aut corruptis etiam librorum vitio usus sit. Post editos Annales ad nostra usque tempora varia Anastasii editiones procuratæ sunt, in quarum fere singulis summo studio elaboratum est, ut ad fidem MSS. Codicum castigatiores essent. Prima vero, quæ ferorim prodierit Anastasi Bibliothecarii de Vitæ Romanorum Pontificum editio, ut viris eruditus notum est, fuit Moguntina, ex typographia Jo. Albi an. 1602. cui Johannes Busaus, Societatis Jesu presbyter, adjutrices manus porrexit, uti Antonius Possévinus in Apparatu sacro tom. I. pag. 830. testatur, & ex eo alii. Typographus in Præfatione monet, se ad oram varias lectiones transulisse, quarum quædam Manuscripto exemplari, quo usus est, inerant; quædam vero, vel ex duobus Conciliorum tomis Surianæ editionis, vel ex Annalibus Baronianis, in quibus verba Anastasii passim in singulis Pontificibus, paucis prætermisissis, citantur, sumptæ fuerant. Lubentius tamen se secutum idem typographus ait, Baronii varias lectiones, quod Annalium parens affirmet, se vetustissimorum quorumque exemplarium scripturam consuluisse. Ex quibus patet, Pontificum Romanorum pleræque Vitas, quæ Anastasio S. R. E. Bibliothecario tribuuntur, licet mutilas & mendosas primum lucem vidisse in editione Conciliorum Laurentii Surii, quæ Colonix Agrippinæ an. 1567. prodiit, quamquam ibi multæ Pontificum Vitæ desiderentur, aliæ summatim recensentur; deinde in Annalium Ecclesiasticorum evulgatione, ubi a Gregorio præsertim II. & deinceps, fuscæ nonnullis resectis fere omnium Pontificum Romanorum res gestæ, ex Anastasio describuntur, Rudi stilo, & barbaro, atque cum plerisque solaciosis hujusmodi Vitas conscriptas esse, fatentur omnes; virique docti mirarentur, si, per ea tempora quibus Latina lingua collapsa erat, ex eleganter, ac latine scriptæ essent. Illud certe dolendum, Librorum vitio errata tam frequentia, ac tam fæda in exemplaria irrepsisse, ut nihil coinquinatius in nonnullis exemplaribus legi potuerit. His medicas manus afferre in primis studuit Baronius, deinde editor Moguntinus, qui tamen in eadem, qua diximus Præfatione fassus est, nihil se loco movisse, præter barbarissimos, & solaciosos, quosdam fædiore, qui citra cachinnum legi non poterant; qua in re Baronii non solum exemplum se secutum ait, verum etiam eorum, qui jam olim pleræque Vitas in Conciliorum tomos retulerunt. Visa tamen est mendosa Moguntina editio viris eruditus, inter quos Luca Holstenio, qui de Anastasi collationibus nonnulla anno Christi 1647. datis literis ad Petrum Lambecium scripsit. Hanc Epistolam habes tom. VI. Bibliothecæ Cæsareæ pag. 265. Sub idem fere tempus nimirum an. 1649. Parisiis, ex typographia regia præter Historiam Ecclesiasticam Anastasii, excusæ sunt junctim vitæ Romanorum Pontificum diligenter cum regis, Mazarinianis, ac Thuanis codicibus a Carolo Annibale Fabrotto collatæ. Holstenii vero curæ in Anastasio emendando in Vaticanam Bibliothecam delatæ, ibidem hæcenus hæc.

asservantur. Ad oram scilicet editionis Moguntinæ, varias lectiones, quas ex codicibus Vaticanis, Florentinis, Regiæ Svæcorum, & ex Farnesiano litteris quadratis exarato, excerpserat, accurate adnotaverat. Ex his nonnulla, quæ ad stilum, ac auctores quarundam Vitarum, ejus judicio, pertinent, delibavimus, hic subiicere existimavi; multum enim lucis allatura erunt. Ad pag. 107. initio vitæ Zachariæ, hæc notat: *Vita Zachariæ, Papatu stilo nonnihil purior est, & nervoso scripta est, & tota historia.* Ad pag. 115. In Stephano III. *Collatus*, inquit, cum MS. *Serenissima Regina, qui hic incipit, & finit post vitam Hadriani, Eiusdem stili cum precedente.* Nunc est Cod. Reg. Svæc. 1964. Ad pag. 127. In S. Paulo Pontifice: *Hæc vita valde jejuna, nihil historicum habet: ejusdem cum superioribus stili.* Ad pag. 130. In Stephano IV. *Vita Stephani Papa scripta est stilo diverso a superioribus, modoque loquendi, sive barbaris mos peculiare habet, qui nescio quem Africanismum sapere videntur.* Ad pag. 231. in Valentino Pontifice: *Hæc vita inquit, peculiari stilo phalerata agnoscitur.* Pag. 245. in vita Gregorii IV. ad ea verba: *Hactenus facere nullatenus cessat,* hæc Holstenius tantum habet: *Ætas auctoris.* Ad pag. 293, ubi in editione Moguntina adnotatur: *Hic a quibusdam falso interiicitur Johannes VIII. femina, Holstenius hæc habet: Martinus Polonus hujus fabula auctor, omisso Benedicto III. qui sequitur, ejus loco hypobolimæam hanc Papissam substituit inter Leonem IV. & Nicolæum I. in meo MS. Codice antiquissimo, & circa ipsam auctoris ætatem scripto. Fabula hujus originem refero ad Johannem Diaconum illum, qui Sedem Apostolicam invadere presumpsit contra Sergium II. supra pag. 248. At de hujus fabulæ auctore confer, quæ habet Pagius ad an. 853. n. XIV. XV. In Benedicto III. pag. 294. Hic, inquit, affectatum & ineptissimum exaggerandi profusum observa, & numeros poeticos.* Ad pag. 305. in Nicolao I. *Hanc vitam, ait, a Sedis Apostolica Bibliothecario scriptam docet frequens Scrinii Ecclesiastici mentio.* Ad pag. 328. hæc habet: *Ita & Ciacconius post Nicolaum I. Ad pag. 301. E contra Baronius, Anastasium collectorem potius, quam scriptorem vitarum præteritorum Pontificum Romanorum affirmat ad an. 897. n. CXXXIX. sequentem autem Hadriani vitam ab eo scriptam existimat, & meo quidem judicio, rectissime.* Pag. 345. ad nomen Johannis VIII. hæc notat: *Habetur in Codice regio, Parisius, teste Annibale Fabrotto, in principio Historia Ecclesiastica Anastasii Bibliothecarii, & in Vat. MS. 4985. Hæc de auctoribus harum vitarum Holstenius, de quibus fufe apud Ciampinum in Examine libri Pontificalis, qui tamen Anastasium Bibliothecarium auctorem esse Vitarum Gregorii IV. Sergii II. Leonis IV. Benedicti III. & Nicolai I. existimat. Duos Anastasios S. R. E. Bibliothecarios, synchronos distinguit Mabillonius in Annalibus Benedictinis ad an. 853. pag. 32. Varias lectiones ab Holstenio collectas, omisimus, quod earum pleræque e codicibus Vaticanis excerptæ sint, de quibus mox. Post regiam Parisiensem Anastasii editionem ad regios codices collata, prodiit Romæ an. 1718. ex typographia Vaticana tomus primus Anastasii Bibliothecarii ad fidem variorum codicum, cum Prolegomenis, Anecdotis, Chronologia, ac Notis V. C. Francisci Blanchini, quibus alix aliorum Notæ additæ sunt. Quo quidem volumine Vitæ Romanorum Pontificum a B. Petro ad Stephanum VI. continentur. Ex autem vitæ in posteriores tomos dispersitæ sunt, ac earum singulis. Adnotationes virorum eruditorum etiam post Blanchini viri doctissimi æque ac piissimi obitum, accedere. Inter hæc alia an. 1723. Mediolani, Anastasii editio cum Codicibus Ambrosianæ Bibliothecæ collata, curante Ludovico Antonio Muratorio, lucem vidit, quæ tomo tertio Scriptorum rerum Italicarum inserta fuit. Subinde anno 1724. Romana altera Anastasii editio prodiit, in forma quarti, opera & studio Johannis Vignolii, Bibliothecæ Vaticanæ Custodis, cui videbatur vulgatus Anastasius ope Vaticanorum codicum, ut emendate lucem aspiceret, maxime indigere. Summa itaque diligentia Vaticanos codices volutavit, & contulit, atque opportune Holstenii laboribus*

bus usus est. Unum tantum volumen edidit, in quo Vitæ Romanorum Pontificum a S. Petro ad Sixtimum habentur. Reliqua parabat, quum fato interceptus obiit. Horum studiis nos excitati, eosdem Vaticanos codices consulimus, & variis lectionibus iis omisissis, quæ levioris momenti videbantur, eas tantum, quæ ab editis multum discrepare, aut pleraque quæ in iis desiderantur, & in codicibus leguntur, selegimus, & suis locis ad vulgati Anastasii loca, quæ a Baronio afferuntur, a Zacharia ad Hadrianum II. subiicenda esse putavimus. Vignolius, ne passim numerum Arabicum Codicum citaret, aliam iniiit rationem, & loco numerorum, Vaticanum I. II. &c. citavit; ac initio, quo numero in pluteis Vaticanis siti essent hi codices, quæve ætate scripti designavit. Nos item hoc loco eadem præmonemus.

Vaticanus I. est Codex Vaticanus 3764. qui fuit monasterii Cavensis, ex cujus exemplari editio Moguntina an. 1602. prodiisse videtur. Incipit a B. Petro usque ad Stephanum V. seu VI. cujus vitæ postrema desiderantur. *Sæculi X.*

Vaticanus II. est Cod. Vaticanus 5269. qui Holstenio Vaticanus minor dicitur. Incipit a B. Petro ad initium vitæ Gregorii II. *Sæculi XIII.*

Vaticanus III. est codex Vaticanus 629. qui collectionem Canonum Isidori Mercatoris continet. A Beato Petro ad Hadrianum I. circiter *Sæculum XI.*

Vaticanus IV. est Cod. Vat. 3762. A Beato Petro ad Honorium II. A Petro Guillermo Bibliothecario, ex libro Pontificali descriptus. Reliquorum Pontificum Vitæ alio charactere usque ad Martinum III. sunt Pandulphi Pisani. *Sæculi XII.*

Vaticanus V. est Cod. Vat. 341. *Sæculi XII.*

Vaticanus VI. est Cod. Vat. 1340. initio *Sæculi XIII.*

Vaticanus VII. est Cod. Vat. 1464. A B. Petro ad Nicolaum I. *Sæculo XV. scriptus*

Vaticanus VIII. est Cod. Vat. 3761. *Sæculi X.*

Alexand. II. est Cod. Reg. Svæc. 545. A B. Petro ad Leonem III. *Sæculi XI.*

Cod. Reg. Svæc. 1190. caret principio. Ab Innocentio I. ad Stephanum II. *Sæculi X.*

Cod. Reg. Svæc. 586. est fragmentum Vitæ Stephani II. *Sæculo X. scriptus est.*

Cod. Reg. Svæc. 1964. Continet Vitas Stephani II. & Hadriani I. De eo Holstenius in variis lectionibus ad Anastasium in Vita Stephani III. *Collatus*, inquit, cum M. S. *Serenissima Regina, qui hic incipit, & finit post vitam Hadriani Sæculi X.*

Urbinas 773. Est Codex olim Ducum Urbinatum, nunc Bibliothecæ Vaticanæ A. B. Petro ad Martinum V. *Sæculi XV.*

Hæc de variis Codicibus, quibus ad varias Lectiones usi sumus, præmonitum, Lector, esse volumus. Boniconfule.

VARIANTES LECTIONES

A N A S T A S I I.

B Aronius A. C. 743. pag. 498. lin. 17. col. 1. & *Cesinatense Raven- natibus redderet castrum.*

Eod. ann. pag. 499. lin. 2. col. 1. ad Padum eidem sancto viro * con- vjatus deduxit illum.

Eod. ann. & pag. lin. 5. col. 1. ad repedandum absolvit.

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 1. qui saepe dicta.

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 1. Ce- senam.

Eod. ann. & pag. lin. 9. col. 1. Quod ita factum est.

Eod. ann. pag. & lin. usque ad 13. col. 1. Deus enim &c. usque Regressus autem.

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 1. Gra- tias agentes.

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 1. Na- tale Beatorum Principum.

Eod. Ann. & pag. lin. 20. col. 1. Luitprando

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 1. Cu- jus preces.

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 1. Et Ravenatibus, sed etiam & genti Lon- gobardorum.

A. C. 752. pag. 573. lin. 1. col. 2. Hic in Lateranensi.

Eod. ann. & pag. lin. 4. col. 2. mar- moribus, & vitro, metallis.

Eod. ann. & pag. lin. 6. col. 2. sed & sacris imaginibus.

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 2. quam- que & porticum.

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 2. & om- nem substantiam suam.

Eod. ann. pag. 574. lin. 1. col. 1. & per figuram Salvatoris.

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 1. Et per ascendentes scalas.

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 1. Et omne patriarchium.

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 1. invenerat. Hic in Ecclesia Apostolorum Principum.

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 1. fe- cit. Hic in Ecclesia &c.

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 1. do- mum cultam Lauretum noviter ordinavit, adiciens & massam Fontinianam, que cognominatur Pannasia.

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 1. obli- gavit. Hic fecit &c.

Vat. I. civitatis, & utrumque Pen- tapolim, & Casinate Ravennianis redde- ret castrum.

Vat. IV. ad Padum eundem sanctum- virum convians deduxit.

Vat. IV. cum repedare absolvit.

Vat. IV. qui jam dicta.

Vat. IV. Cesinate

Vat. IV. quod & factum est.

Vat. IV. Operatus est enim Deus mi- rabilia Ravenatium & Pentapolensium- populis eos ab oppressione &c. liberans, & saturati sunt frumento, vino, & oleo. Reversus autem Papa &c.

Vat. IV. Gratias agens

Vat. IV. natale Apostolorum Princi- pum.

Vat. VIII. natale Apostolorum Princi- pum Beatorum Petri & Pauli.

Vat. IV. Luitprando. Vat. VIII. Lu- itprando

Vat. VIII. Hujus preces.

Vat. IV. Sed & Ravennianis & gente Longobardorum.

Vat. VIII. Sed etiam Ravineanis

Vat. IV. Hic Papa venerabilis in La- teranensi

Vat. IV. marmorum, & vitri metallis

Vat. VIII. & vitro metallis

Vat. IV. sacras imagines tum oratorii &c.

Vat. IV. quamque & vorticus

Vat. IV. & suam substantiam omnem

Vat. IV. & figuram Salvatoris

Vat. IV. Per ascendentes scalas

Vat. IV. omne etiam patriarchium

Vat. IV. invenerat. In Ecclesia quo- que Sanctorum Principum Apostolorum.

Vat. IV. fecit. In predicta etiam Ec- clesia beati Petri omnes matutinos arma- rit opere ordinavit.

Vat. VIII. domum cultam Lauretum adiciens ei & mas. Fontilianam, que co- gnominatur Pannaria. Ita

Vat. IV. in qua sequitur : Ipse etiam XX. auri &c.

Vat. IV. obligavit. Fecit & veptem sub altare Domini Dei nostri ornavit- que.

Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 29. col. 1. or- navit in votis.

Eod. ann. pag. lin. 18. col. 2. magni- fici Cataxanti, ob veniam.

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 2. quin- to ab hac &c. milliario.

Eod. ann. & pag. lin. 23. col. 2. reli- quit.

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 2. bea- tissimus Papa.

Eod. ann. pag. 574. lin. 31. col. 2. amica partitione pretio emit pradia.

Eod. ann. & pag. lin. 31. col. 2. Con- struxit quippe in ea.

Eod. ann. & pag. lin. 39. col. 2. Do- minica videlicet traditioni descripsi. Hic constituit &c.

Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. Ec- clesie permanendum, ut tam loca, quam annua relicta quaedam Agathonis primi- cerii beato Petro &c.

Eod. ann. & pag. lin. 48. col. 2. An- rias & Formias.

Eod. ann. & pag. lin. 49. col. 2. iure beati Petri acquisivit.

Eod. ann. & pag. lin. 50. col. 2. & de omnibus superius.

Eod. ann. pag. 575. lin. 23. col. 1. eleemosyna &c. appellatur.

Eod. ann. pag. 575. lin. 25. col. 1. pauperibus & peregrinis &c.

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 1. qui sanctissimus vir cum tota sua &c.

Eod. ann. & pag. lin. 34. col. 1. an- tiquitas fuit.

Eod. ann. & pag. lin. 39. col. 1. Ec- clesiam fecit. Hic dilexit &c.

Eod. ann. & pag. lin. 48. col. 1. pru- dentissimo studio &c.

Eod. ann. & pag. lin. 52. col. 1. Latinam ignorant lectionem.

Eod. ann. pag. 576. lin. 25. col. 1. per mensem Martium.

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 1. pre- sbyteros triginta.

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 1. dia- conos V.

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 1. Epi- scopos &c. Octoginta quinque.

Eod. ann. pag. 578. lin. 40. col. 2. ubi de Stephani II.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Vat. VIII. ornavit in rotis,

Vat. IV. Megisti Catafanti

Vat. VIII. Catafantin, qui ob veniam

Vat. IV. quinto milliario ab hac &c.

Vat. IV. & VIII. dereliquit

Vat. IV. Venerabilis Papa

Vat. IV. amica partitione emit pretio [pradia]

Vat. IV. Construxit quoque in ea & oratorium

Vat. IV. & VIII. dominica videlicet rationis descripsi : Constituit etiam

Vat. IV. Ecclesie permanenda tam lo- ca, que ab Anna relicta sunt, quam que ab Agathone Primicerio, beato Petro, &c.

Vat. IV. & VIII. Antius & Formius

Vat. IV. juri beati Petri acquisivit

Vat. IV. De omnibus itaque superius

Vat. IV. eleemosina &c. appellantur

Vat. IV. pauperibus & infirmis per universas &c. constituitis curiose distri- buerentur

Vat. IV. Qui vir venerabilis tota sua &c.

Vat. IV. antiquitas fuerat

Vat. IV. Ecclesiarum fecit. Sequitur in codice. Hic precipuus Pontifex fecit vestes super altare beati Andrea Apo- stoli, & ad beatum Petrum nimis opti- mam. Multa etiam loca sanctorum in me- liorem statum perduxit &c. ut in editis. Cod. Reg. Suec. 545. deduci fecit, & per diversa loca diruit Ecclesias restauravit, sicut ab antiquis fuerant restaurata, & vestes & dona obtulit. Hic precipuus Pontifex clerum suum valde dilexit &c. Hujus denique temporibus &c.

Vat. IV. prudentissimo studio IIII. dia- logorum libros, quos beata &c. fecit, de Latino in Græcum transtulit eloquium. Cod. Farnesianus in schedis Luca Hol- stenii in Græcum translatavit.

Vat. IV. Latinam ignorabant Histo- riam. Hic dilexit clerum &c. ut supra in editis. Cod. Farnesianus in schedis Hol- stenii : per eorum illuminavit lectionis historiam

Cod. Farnesianus in schedis Holstenii : per mensem Martium & Decembrium

Holsten. ex Luitprando : presbyteros XXIII.

Holsten. diaconos VI.

Holsten. ex Luitprando, & ex Cod. Farnesiano : Episcopos &c. XXXV.

Cod. Reg. Suec. 1964. ita inscripsit Stephanus natione Romanus ex patre Con- stantino

Q 9 9 2 Eod

Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. *populus sibi elegit &c.*

Eod. ann. pag. 579. lin. 12. col. 1. *miseritiam Domini Dei nostri petentes.*

Eod. ann. & pag. lin. 20. col. 1. *ali-
gunt & exinde intus venere.*

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 2. *per-
manenda munivit.*

Vat. IV. *populus elegit &c. ubi bi-
duo &c. Vat. VIII. sibi eligerunt, &
exinde intus venerabile patriarchium ju-
xta morem intramiserunt.*

Vat. IV. *ubi omnes misericordiam Dei
petentes & ipsius domini genitricis Vir-
ginis Mariae, bono animo, consona vo-
ce &c.*

Vat. IV. *& exinde intra venerabile
patriarchium iuxta morem &c.*

Vat. IV. *permanenda munivit, Cod.
Reg. Suec. 1190. permanenda munivit.
Inde sequitur in Cod. Hujus temporibus
adveniens Hunaldus Dux Aquitaniae
ad limina Apostolorum, ibique se
perseveraturum esse promisit: qui post-
modum diabolica fraude deceptus, vorum
frangens, Langobardis expediens mali-
gna adhortans, sed sicut meruit, lapi-
dibus digna morte finivit. Inter haec ve-
ro &c.*

ADNOTATIO

Hunaldus post Eudonis patris mortem factus est an. 735. Aquitaniae Dux, & Carolo Martello, ac filiis fidem juravit, ut Annalista Metensis tradit, quae de re Pagius ad an. 755. n. V. A Pippino an. 742. defecit, sed fugatur; anno vero 744. Pippino sese committit, quo item anno Hattanem fratrem excæcavit: at poenitentia ductus fit monachus in insula Radensi, & *Vulfarium* filium suum Aquitaniae Ducem creat. Hæc item narrat Annalista Metensis ad annum 744. Anno autem 769. *Waifario* interfecto, Hunaldus se iterum Aquitaniae Ducem dixit, quare contra eum Carolus Magnus Rex profectus est, ac vincitur. De eo item obiter *Mabilionius* in Annalibus Benedictinis lib. XXI. §. V. ubi: *felix*, inquit, *si insons* in monasterium intrasset & numquam a proposito defecisset. A Carolo Magno an. 769. bello captus, post biennium dimissus est, Romam se iterum simulans, ac ibi perseveraturum. At perduellis Roma ad Longobardos profugit, a quibus an. 771. lapidibus est obrutus. Hæc *Baronius* ad an. 769. num. XV. ex *Sigeberto*, & *Chronico Pithœano*. Sunt igitur allata a nobis initio verba, lacinium quoddam *Stephani III.* Vitæ insertum, quod ad *Stephanum IV.* pertinet, quo sedente *Hunaldus* Romam venit, ac a Langobardis peremptus est.

Vat. IV. *Inter haec vero bona quæ agebat, magnam persecutionem Langobardorum rex Aistulfus in hac Romana urbe, vel subiacentibus civitatibus fecit. Sed isdem beatissimus Papa tertio mense ordinationis suæ germanum suum sanctissimum &c.*

Vat. IV. *eundem regem Langobardorum nomine Aistulfum ob pacis ordinandæ atque firmandæ fœdera misit. Qui viri ad eum jungentes, impertitis &c.*

Eod.

Eod. ann. pag. 580. lin. 1. col. 1. *Inter haec vero dum magna &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 1. *eun-
dem Longobardorum Aistulfum regem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 1. *pa-
cti fœdus.*

Eod. ann. pag. 580. lin. 27. col. 1. *multas in præfatum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 31. col. 1. *quip-
pe, Deo non sibi contrario.*

Eod. anno & pag. lin. 8. col. 2. *San-
ctissimus Papa, validam &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 2. *la-
mentationem. Et dum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 2. *de-
tulit adhortationis annexa verba.*

Eod. ann. pag. 581. lin. 4. col. 1. *Con-
fessim Stephanus &c.*

Eod. ann. pag. 581. lin. 14. col. 1. *Con-
fessim sepefatus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 11. col. 1. *ad
regiam properandum urbem.*

A. C. 753. pag. 583. lin. 21. col. 1. *Tunc
præfatus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 1. *quod
ei sæpius scripserat.*

Eod. ann. & pag. lin. 31. col. 1. *vel
euntem Italiam provinciam.*

Eod. ann. & pag. lin. 11. col. 2. *Ache-
rophœta 70.*

Eod. ann. & pag. lin. 14. col. 2. *reli-
quis sacerdotibus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 20. col. 2. *ma-
ximo ejulatu pergentes.*

disrupit disruperat.

Eod. ann. pag. 583. lin. 41. col. 2. *se-
se custodire. Hic beatissimus &c.*

Eod. ann. pag. 584. lin. 4. col. 1. *ad
beatum Paulum Apostolum.*

Vat. IV. *fœdus, tantum. Cod. Reg.
Suec. 1190. pacti fœdus.*

Vat. IV. *multas etiam præfato viro,
vel omni populo &c. dirigebat.*

Vat. IV. *quippe eo contrario.*

Vat. IV. *Sanctissimus Papa perniciosam
sevitiam regis imminere magnopere, ac-
cerfuit ad se &c. Eidem misit crudelissi-
mo regi &c. fœdera cum quiete &c. con-
firmanda.*

Vat. IV. *lamentationem. Dum hæc a-
gerentur, pervenit Romæ &c. deferens
eidem beatissimo jussionem &c.*

Vat. IV. *retulit, adhortationis verba
ut scilicet reipublicæ.*

Cod. Rec. Suec. 1190. *adhortationis
adnexa verba jussionem &c. proprio re-
stituerat domino. Ipse autem Pontifex
cum eodem Imperiali misso confessim sæ-
pefatum sanctissimum Paulum diaconum
ad eundem Regem &c.*

Vat. IV. *confessim præfatus Papa cum
suo germano Paulo prædicto diacono ad
regem misit.*

Vat. IV. *ad regiam profecturum ur-
bem reversique Romani, ac beatissimo Pa-
pæ, &c. Cod. Reg. Suec. 1190. ad re-
giam properavit urbem.*

Vat. IV. *Tunc beatissimus Papa, agni-
to &c.*

Vat. IV. *quod eis sæpius tribulatis
scripserat, hæc Italicæ in partes modis
omnibus adveniret, & de moribus filii
iniquitatis &c.*

Vat. IV. *& euntem Italicæ provin-
ciam. Ita Cod. Reg. Suec. 1190.*

Vat. IV. *Acherophta. Ita Urbinas.*

Vat. VIII. *Acherophta.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Acherophta.*

Vat. IV. *reliquis Sacerdotibus gestans
nudis pedibus iam ipse, quam universa
plebs pergentes ad Ecclesiam &c.*

Vat. IV. *maximo fletu & ululatu mi-
sericordiosissimum Dominum Deum depre-
cati sunt. Alligavit quoque & conne-
xit adoranda cruci Domini Dei nostri
&c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *misericordios-
simum Dominum adorabant, alligans &
colligans, connectensque ad adorandam
crucem Domini nostri, pactum scilicet
illud.*

Vat. IV. *disruperat.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *se se custodire.*
Sequitur in Codice: *Omnibus autem præ-
nominatis sacerdotibus, dum de celesti-
bus suadebat terrenis honoribus & da-
tionibus attraheret, ut cuncti ornati in
Ecclesia invenirentur, tunicas, planetas,
aut casulis unicuique honorem tribuens,
altis pretiis dationem, ut qui crediti a
feneratoribus fuerant, liberarentur, ut
tota Ecclesia Dei in summum deveniret
honorem. Hic beatissimus vir &c.*

Cod. Rec. Suec. 1190. *ad beatum Pau-
lum Apostolum. Inde Codex: Hic fecit
rugas ante altare Sanctæ Mariæ semper
Eod.*

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *iterar-
is vicibus innumerabilia.*

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. scilicet
pro uniuerso exercitu Ravennae &c.

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. &
dum nihil ab eo &c.

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 2. *Gre-
gorius secundus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 2. *Ca-
rolo excellentissima memoria.*

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 2. *ni-
mio dolore huic provinciae inherenti &c.*

Eod. ann. pag. 585. lin. 5. col. 1. *su-
bito conuinxit.*

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 1. *Ro-
digandus.*

Eod. ann. & pag. 585. lin. 11. col. 1.
& *postmodum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 1. *ita
etiam ut Cicanense castellum.*

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 1. *quod
colonorum &c. illius ab regia &c. defe-
rens secum &c. & iussionem Imperialem.*

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 1. *se-
cum, & quae deportaret &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 1. *ine-
rat insertum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 2. *Ipsa-
que reuerso &c.*

Eod. ann. pag. 586. lin. 18. col. 1. *au-
dere uerbum illi dicere &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 1. *quod
nullius trepidationis &c. Coniungente
vero Papam &c. praesentato &c.*

*Virginis quae appellatur ad praesepe, quae
ex argento uestiuo, pensantes libras XI.
Hic restaurauit basilicam S. Laurentii
&c. Clementem & tegumen quae a diu-
rurnis &c. manebant &c. Sequitur in
Cod. Fecit autem & uestem altaris ad
Sanctam Dei Genitricem, quae uocatur
ad martyres, quam & ipse illuc cum Li-
tania pergens, suis propriis manibus in-
uestiuo. Itaque isdem sanctissimus uir
iam praefato pestifero Longobardorum re-
gi cum innumerabilia munera immensis ui-
cibus tribuens &c.*

Vat. IV. *uniuersis vicibus innumera-*

Cod. Reg. Suec. 1190. *scilicet pro u-
niuerso Exarchatu Ravennae, atque cun-
cta Italiae provincia populo &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Et cum ab eo
nihil de hac re obtinere se cerneret &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. & *item Gre-
gorius, atque Zacharias B. Pontifices
Karolo &c.*

Vat. IV. *Karolo excellentissimo bonae
memoriae*

Cod. Reg. Suec. 1190. *nimum dolo-
rem huius provinciae Continentes. Qui-
bus etiam rogauit, ut suos idem Fran-
corum rex Romam dirigeret missos, per
quos ad se eum accersens uenire fecisset.*

Vat. IV. *subito aduenit*

Vat. IV. *Rotdingandus. Vat. VIII.
Rotdigangus. Urbinas. Rotdigangus.*

Vat. IV. *Postmodum uero & alios mis-
sos familiares sibi direxit, ea ipsa ad-
nuntiantes.*

Vat. IV. & VIII. *ita etiam ut & Ca-
canense castellum.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *quod Coloniae
&c. illico a regia urbe saepe dictus Jo-
hannes &c. secum ea quae &c. deporta-
ret &c. simul & iussionem Imperialem
missam, in qua erat insertum ad Lango-
bardorum regem eundem sanctissimum Pa-
pam esse properaturum &c.*

Vat. IV. *secum quem portauerat ini-
qui regis missum &c. Erat insertum, ad
Langobardorum regem eundem Papam
esse properatum &c. Vat. VIII. & Ur-
binas habent: properaturum ad recipien-
do &c. urbem Ravennam &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Ipsaque reuer-
so, mox & missi iam uenerant, ideo Rot-
dingandus &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *auderet illi
uerbum dicere de repetenda Raennatum
civitate & Exarchatu ei pertinente.*

Cod. ut supra, *quod per trepidationis
terrorem sileret huiusmodi causam coniun-
gente uero ei Papae civitati; praedicto
nefando regi praesentatus, multa tribuit
munera, nimis eum obsecrans, atque
lachrymis petens profusus, ut restitueret:
quod nullo modo impetrare ualuit. Nam
imperiales litteras illi tribuit, & nihil
obtinere ualuit.*

Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *per-
gere relaxaret. Ad haec conuocans &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 2. *un-
de ille ut leo &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. *pro
quo & diuersis &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 26. col. 2. *am-
bulandi.*

Eod. ann. pag. 587. lin. 4. col. 1. *Vvil-
larium Episcopum Nomen tantum &c. Bo-
nifacium secundum &c. regionario secum
& ceteros.*

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. *pra-
dicta septima Indictionis.*

Eod. ann. & pag. lin. 14. col. 2. *in
Franciam profectus est iter*

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 1. *Et
post ejus &c. nitebatur.*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. *a
praedicto itinere eum deuiare.*

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 1. *San-
ctissimum uirum latuit.*

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 1. *Deo
reddidit, Et ceptum gradus iter &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 2. *ali-
quantis demoratus diebus coniuixerunt &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *pe-
tentes eundem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 20. col. 2. *Pro
quo & offerens centum millia &c. Papa
direxit &c.*

Eod. ann. pag. 588. lin. 16. col. 1. *in-
tus in oratorium.*

A. C. 754. pag. 589. lin. 14. col. 1. *in
Parisis apud uenerabilem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 1. *Ad
habitandum pergere rogauit quo peruen-
to &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. *Cum
jam praefato &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 1. col. 2. *At
beatissimus Papa &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 1. *tem-
poris inaequalitate &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 2. *cu-
piens Domnum &c.*

Eod. ann. pag. 591. lin. 19. col. 1. *cum
admonitione & gratia.*

Eod. ann. pag. 593. lin. 7. col. 1. *In-
terea nefandissimus &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *pergere ne per-
mitterent: quae conuocans eundem bea-
tissimum Papam &c.*

Cod. ut supra. *Unde ipse Rex commo-
tus ut leo &c.*

Cod. ut supra *pro quo & frequentius
suos &c. ut eum quoquo modo detentum
ad alia declinarent. Sequenti uero die
iterum praesente Rodigando Episcopo &c.*

Cod. ut supra
*est ambulandi? & ille respondit ita. Quod
si tua est uoluntas relaxandi, mea om-
nino est ambulandi.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Vvilicharium,
Episcopum Nomen, Georgium & Genu-
lum &c. Bonifacium secundicerium &c.
regionarios siue & ceteros &c.*

Cod. ut supra: *praedicta VII. Indictione.*

Cod. ut supra *Franciam cepit pro-
fectisci.*

Cod. ut supra: *Post ejus autem abso-
lutionem nitebatur nequissimus rex Hai-
stulphus a praedicto eum deuiare itinere.*

Cod. ut supra: *eundem beatum la-
tuit.*

Cod. ut supra: *Deo reddidit. Inde
quoque ceptum gradus iter &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *aliquantis de-
morantes diebus, ibi Ambrosius Primice-
rius febre correptus defunctus est. Con-
iunxerunt quoque se illi in praedicto mo-
nasterio Fulradus &c.*

Cod. ut supra: *petentes beatissimum
uirum atque Pontificem ad eundem pro-
gredi regem.*

Cod. ut supra: *Pro quo & non pauca
milia cum filio suo Karolo in occursum
ipsius &c. Papa praemisit cum pluribus
ex suis optimatibus.*

Cod. ut supra: *intus in oratorio.*

Vat. IV. *Parisiacum. Vat. VIII. in
Parisis apud uenerabilem &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *ad hiemandum,
pergere rogauit. Quo peracto, & eo in
idem monasterium ad iam praefatum Pa-
pam conueniente &c.*

Vat. IV. *cum rege conuiuante, post
aliquantos dies isdem Pipinus rex ab eo-
dem Papa &c.*

Cod. ut supra: *Quo tempore idem bea-
tissimus Papa praenimio &c. fortiter e-
grotauit, ita ut etiam &c.*

Vat. IV. & VIII. *incipiens omnem ho-
minem fieri dum eum &c.*

Vat. IV. *cum admonitionis gratia, &
oratione Pontificis.*

Vat. IV. *Interea Aistulfus Karolo ma-
gno fratri Pipini, qui in monasterio B.
Benedicti monachus degebat, suadens,
eum in Franciae provinciam ad sibi obe-
diendum, atque ad aduersandum, &c.*

Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 1. *Aistulpho tyranno &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 1. *Compta nequissimi &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 37. col. 2. *Porro christianissimus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 41. col. 2. *suos missos &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. *Ecclēsiæ & Reip.*

Eod. ann. pag. 596. lin. 35. col. 2. *propriis saluberrime &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 39. col. 2. *Aistulpho misit missos.*

Eod. ann. & pag. lin. 42. col. 2. *examinis diem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 2. *propria sanctæ Dei Ecclesiæ &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 2. *Francorum exercituum graderentur cunei &c. humani.*

Eod. ann. & pag. lin. 35. col. 2. *sanguinis effusione &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 41. col. 2. *admonitionis & exhortationis.*

Eod. ann. pag. 597. lin. 8. col. 1. *iter suum prosequutus est, præmittens &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 1. *regis præsolantes adventum. Audiens &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 1. *Audiens itaque proseruus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 1. *judex Dominus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 1. *fuga arreptus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 25. usque ad 28. col. 1. & *multitudinem illam Langobardorum &c.*

Vat. IV. *Aistulfo Rege fuerat directus. Sed Domino propitiante, germani Pipini &c. in hoc cor.*

Vat. IV. *comperto Aistulphi ingenio, tota se &c.*

Vat. IV. *Porro Pipinus, ut vere Christianissimus Francorum Rex jam facti Pontificis obtemperans iussit.*

Vat. IV. *suos nuntios Aistulpho Regi Longobardorum.*

Vat. VIII. *Ecclesiæ Reip.*

Vat. IV. *propriis restituere saluberrime suaderet, absque.*

Vat. IV. *Aistulfo regi misit nuntios. Sed & Papa ut vere literas, coniurans eum, atque obtestans fortiter per omnia.*

Vat. IV. *examinis diem, ut pacifice &c.*

Vat. VIII. *propria Ecclesiæ Reipubl. Romanorum reddidisset. Sed acquiescere maluit.*

Vat. IV. *propria Sanctæ Dei Ecclesiæ redderet. Sed ille obstans nequam acquiescere Pontifici & Pipino regi &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Francorum exercitus graderentur cunei, rursus sanctissimus vir & benignus Pontifex regem benignum deprecatus est Pippinum. &c. Aistulfo dirigi aliquem missum, ut quo quomodo potuisset &c. absque humani sanguinis effusione. Quod ita & fecit, ac denuo eidem Aistulfo missos misit. Sed & idem Papa, ut pius pater &c. admonitionis & exhortationis ex Apostolica auctoritate ei direxit litteras, per quas eum fortiter coniurans, obtestatus est, ut &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *iter ad eum eundi arripuit, præmittens &c.*

Cod. ut supra: *regis præsolantes adventum. Sequitur in Cod. Veniens itaque præfatus rex una cum eodem Papa Maurianna in Ecclesia S. Joannis Baptistæ ibi devotissime Missas celebrarunt, eundemque Pontificem, sicut & antea fecerat, tam ipsi, quam omnibus proceribus suis iterum addens, magnifice honoravit. Munera quoque quæ Aistulfo per missos suos dare promiserat, Deo offerens, per manus sanctissimi viri dispensanda tribuit, & in ejus orationes se ipsum commendans, prædictos exercitales subsecutus est. Audiens itaque &c.*

Vat. IV. *Audiens Aistulfus rex parvum numerum ex illis Francis adfuisse qui ad custodiendas proprias clusas venerant, fidens in sua fortitudine &c.*

Vat. IV. *judex Deus nosse victoriam illis paucissimis tribuens Francis, multitudinem illam Langobardorum &c.*

Vat. IV. *fuga ereptus, ab eorum evasit manibus, & usque Papiam civitatem fugam arripuit, in qua cum suis habitavit.*

Cod. Reg. Suec. 1190. & *multitudo illa Langobardorum superata & truncabatur.*

bardorum &c. potuisset manibus &c.

Eod. ann. & pag. lin. 1. col. 2. *multa auferentes. Coniungens &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 1. col. 2. *Coniungens autem &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 2. *constrinxere. Tunc &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *At hanc &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 24. col. 2. *in eodem pacti federe &c.*

A. C. 755. pag. 612. lin. 27. col. 1. *repletus adversarius ille &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 29. col. 1. *quæ promiserat minime adimplevit &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 37. col. 1. *demolitus consumpsit &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 41. col. 2. *effodiens eorum sacra cœmeteria &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 30. col. 1. *promiserat minime adimplevit &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 8. col. 2. *ad eum in Franciam*

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. & *cuncta quæ gesta sunt &c. & quæ crudeliter &c. peregit &c.*

ta est, ita ut ipse Aistulfus fuga lapsus vix ab eorum evadere potuisset manibus & usque Papiam civitatem armis nudatus vix pervenit, in qua præ timore eorum se includit, Franci vero introeuntes clausas &c.

Vat. IV. *multa auferentes. Pippinus vero Rex sequipes factus ejus & antedictus Papa usque &c.*

Cod. ut supra. *Coniungens vero Pippinus rex & præfatus Pontifex cum illis usque ad muros civitatis Papiæ simul omnes venerunt. Quam & aliquantos obfidentes dies, viriliter Aistulfum cum suis infra civitatem constrinxerunt.*

Vat. IV. *constrinxit. Tunc Papa Pippinum deprecatus est, ut &c.*

Vat. IV. *Ad hæc Pipinus rex audiens eos paci injuriantes, atque in scripto federe pactum promittentes, dixit summo Pontifici: Fiat secundum præceptum tuum benignissime pater. Aistulphus denique rex cum suis iudicibus &c.*

Vat. IV. *in eodem pacto per scripturam affirmavit.*

Vat. IV. *repletus Aistulphus, non solum ea quæ &c. sed etiam generalem facit motionem & cum &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *quæ promiserat reddere distulit. Pippinus itaque rex fratrem suum Hieronymum &c. Vide quæ diximus in notis ad an. 754. n. XVI.*

Vat. IV. *demolens. Imminebat enim ad hoc vehementius, ut hanc Romanam si potuisset, caperet urbem. Multa quoque sanctorum cimiteria effodiens, eorum corpora sacra abstulit. Castrum autem illud Narniense, quod pridem reddiderat Aistulphus missis Francorum, a jure B. Petri abstulit. Hæc itaque ab Aistulfo gesta, quam citius prædicti regis Francorum insonuerunt auribus. Cod. Reg. Suec. 1190. effodiens eorum sacra cymeteria abstulit. Hæc non castrum Narniense, quod pridem misso Francorum reddidit, ac jure beati Petri abstulit. Hæc itaque impie ab Aistulpho gesta, quantocius Francorum regi insonuit auribus.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *promiserat reddere distulit. Pippinus itaque fratrem suum &c. ut in notis ad an. 754. num. XVI. Sequitur in Cod. non solum ea, quæ promiserat minime adimplevit, sed etiam ad pejora, si facere potuisset, dilapsus est. Sed beatissimus Papa &c. ut supra in eisdem notis usque obsidens atque &c.*

Vat. IV. *ad eum in Franciam suos dirigit missos una cum viro nomine Vuarnero.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *In Franciam direxit &c. religioso viro Hunario, qui ab eodem rege Pipino Romam directus fuerat. Aistulfus tyrannus crudeliter gesserat, subtili relatione suis Apostolicis litteris eidem regi intimans simulque implorans, ut ea quæ B. Petro promiserat*

R x r r Eod.

Eod. ann. pag. 617. lin. 29. col. 2. Ad vero hæc christianissimus Pipinus &c. generalem faciens motionem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 2. partes conjunxit ad clausas

Eod. ann. & pag. lin. 40. col. 2. directi ad prædictum &c.

Eod. ann. & pag. lin. 44. usque ad 51. Quod quidem &c. credendi &c. Et adherens eis &c. Et pergentes &c. didicerunt &c. fuisse ingressum

Eod. ann. & pag. lin. 54. col. 2. Et hæc cognoscetes &c. nitebantur

Eod. ann. & pag. lin. 56. col. 2. dolo missum &c.

Eod. ann. pag. 618. lin. 5. col. 1. Ex his &c. Gregorius &c.

rat nunc pro viribus adimpleret. Ad hæc vero christianissimus &c.

Vat. IV. & quæ Aistulphus peregit, subtiliter suis Apostolicis relationibus sæpe dicto Pipino intimavit regi &c. sub divini iudicii die obtestans, ut cuncta adimpleret.

Fragmentum Cod. Reg. Suec. n. 586. sæculi X. quæ Aistulphus gesserat, suis Apostolicis litteris eidem regi intimans, simulque implorans, ut ea quæ S. Petro promiserat, nunc pro viribus adimpleret.

Vat. IV. Ad hæc vero Pipinus fervore &c. Cod. Reg. Suec. 586. Ad hæc vero Pipinus rex fervore fidei, iterum cum Dei virtute generalem faciens motionem, Langobardorum partes adiit, & clusas eorum evertit funditus. Interea cum ad prædictas Langobardorum clusas rex Pipinus appropinquasset, conjunxerunt &c.

Vat. IV. partes venit & clusas funditus evertit. Dum vero ad prædictas evertit. Dum vero ad prædictas Langobardorum clusas Pipinus rex appropinquaret, venerunt in hanc urbem &c. Georgius scilicet proto a secretis &c. Cod. Reg. Suec. 586. evertit funditus. Interea, dum ad clusas venit coniunxerunt in Roma Imperiales missi Georgius scilicet proto a secreta; & Johannes silentiarius directi &c.

Vat. IV. directi ad prædictum Pipinum. Quibus susceptis, jam dictus Papa, eis de motione &c.

Cod. Reg. Suec. 1190. Quos suscipiens præfatus Pontifex eisdem motionem prædicti Regis Francorum intimavit. Cod. Reg. Suec. 586. Quos suscipiens Papa eisdem motionem prædicti Regis Francorum intimavit.

Cod. Reg. Suec. 1190. & 586. Quod quidem illi dubium habuerunt credendi. Mittens vero cum eis Papa summum, eos ut in Franciam irent absolvit. Qui pergentes, marino itinere Massiliam pervenerunt, in quam ingredientes didicerunt, quod rex Francorum fines Langobardorum fuisset ingressus adimpleret ea quæ promiserat Papæ de rebus Ecclesiæ Romanorum ab Aistulfo distractis. Cod. Reg. Suec. 1190. fuisse ingressum, adimpleretur ea quæ pridem B. Petro & domno Apostolico de rebus Ecclesiæ Romanæ ab Aistulfo distractis promiserat.

Vat. IV. Quod cognoscetes. &c.

Cod. Reg. Suec. 586. Hæc cognoscetes &c. Cod. Reg. Suec. 1190. Hæc cognoscetes &c.

Cod. Reg. Suec. 586. nitebantur dolo retinere Massilia missum Papæ, ne ad prædictum regem posset properare.

Cod. Reg. Suec. 1190. dolo retinere, Massilia missum Sedis Apostolicæ, ne ad prædictum regem posset properare.

Vat. IV. ex ipsis Imperialibus missis, Georgius videlicet Proto a Secretis. Cod. Reg.

Reg. Suec. 1190. Georgius proto a secretis.

Cod. Reg. Suec. 586. Ita unus ex ipsis Georgius proto a secretis præcedens Apostolicæ Sedis missum celeriter affectus est præfatum regem Francorum, quem jam in finibus Langobardorum non procul a Pavia repperit civitate.

Vat. IV. repperit civitate. Itaque nimis eum deprecans, tribuit imperialia munera plura spondens &c. Cod. Reg. Suec. 586. Et nimis eum deprecans, & plura imperialia spondens ei tribui munera, rogabat, ut &c. Ita Cod. Reg. Suec. 1190.

Cod. Reg. Suec. 586. & 1190. Imperiali concederet ditioni.

Vat. IV. Sed nequaquam valuit Pipini Francorum regis inclinare cor. Cod. Reg. Suec. 586. Sed nequaquam valuit firmissimum cor Pipini regis inclinare. Cod. Reg. Suec. 1190. Sed nequaquam valuit præfati Christianissimi regis Pipini, fidelis Dei & amatoris B. Petri inclinare cor, ut &c.

Vat. IV. ditioni tribueret. Asserebat quoque isdem rex &c.

Cod. Reg. Suec. 586. tribueret ditioni asserens eas nulla penitus ratione a potestate S. Petri & jure Ecclesiæ Rom. vel Papæ Apostolicæ sedis quoquo modo alienare. Vat. IV. alienaret. Affirmabat etiam &c.

Cod. Reg. Suec. 586. & 1190. Affirmans sub juramento &c.

Vat. IV. Asserebat & hoc, quod nulli thesauri copia ei persuadere &c. Cod. Reg. Suec. 586. Asserens etiam hoc quod nulla thesauri copia suadere valeret, ut &c.

Vat. IV. obtulerat. Cod. Reg. Suec. 586. ut quod semel S. Petro promiserat auferret.

Vat. IV. Et cum hac prædicto.

Cod. Reg. Suec. 586. & paullo aliter Cod. Reg. Suec. 1190. Talia imperiali missio reddens responsa, continuo cum per altam viam dimisit ad propria, & sic sine effectu Romam coniunxit. Sequitur in Cod. Reg. Suec. 586. His temporibus fecit Papa in Ecclesia Sancta Dei genitricis imaginem ex auro purissimo eandem virginem in throno gestantem super genua vultum Salvatoris nostri Jesu Christi, quam multis lapidibus pretiosis adornavit, idest jacinthis, & Smaradis præfinitis & albis, itemque alias duas ejus Dei genitricis imagines, quæ ab antiquo ibidem ex argento ante altare erant, decenter inaurari fecit. Interea rex &c. Ita Cod. Reg. Suec. 1190. Hæc autem in editis desiderantur.

Cod. Reg. Suec. 586. Interea rex Pipinus Papiam obsidens constringebat. Tunc Aistulfus &c.

Cod. Reg. Suec. 1190. Interea præfatus benignissimus rex Pipinus Papiam ob-

Eod. ann. & pag. lin. 10. col. 1. repperit civitate; & nimis &c.

Eod. ann. & pag. lin. 14. col. 1. imperiali tribuens &c.

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 1. At nequaquam &c.

Eod. ann. & pag. lin. 21. col. 1. tribueret ditioni. Asserens isdem &c.

Eod. ann. & pag. lin. 25. col. 1. quoquo modo alienari pati, affirmans &c.

Eod. ann. & pag. lin. 29. col. 1. Asserens & hoc

Eod. ann. & pag. lin. 31. col. 1. obtulit

Eod. ann. & pag. lin. 32. col. 1. Et hoc prædicto &c.

Eod. ann. & pag. lin. 34. col. 1. Romam conjunxit. Dum vero &c.

Eod. ann. & pag. lin. 38. col. 1. *Constringeret civitatem, hinc &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 42. col. 1. *civitates, semodis &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 43. col. 1. *Et denuo confirmato &c. quod cognominatur Comiacum*

Eod. ann. & pag. lin. 42. col. 1. *in scriptis B. Petro &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 50. col. 1. *vel omnibus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 55. col. 1. *Ad recipiendas vero ipsas civitates &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 56. col. 1. *ipse christianissimus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 9. col. 2. & *obfides per unamquamque.*

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. & *ipsas claves.*

Eod. ann. & pag. lin. 11. col. 2. *una cum clavibus.*

fidens confringebat. Tum Haisulfus? &c.

Cod. Reg. Suec. 586. *confringebat. Tunc Aistulfus impius, ut veniam illi iribueret rogabat, & quas prius contempserat &c. Cod. Reg. Suec. 1190. Tunc Haisulfus Langobardorum rex &c. ut Cod. 586.*

Cod. Reg. Suec. 586. & 1190. *civitates, nunc modis omnibus profitebatur se redditurum.*

Cod. Reg. Suec. 586. & 1190. *Sicque denuo confirmato pacto anteriore quae per elapsam iudictionem VIII. inter partes provenerat, easdem ei civitates restituit; addens & castrum quod comiacum dicitur.*

Cod. Reg. Suec. 586. *in scriptis S. Petri Ecclesiae, & omnibus in perpetuum Pontificibus Apostolicae Sedis possidendas emisit, quae hactenus in archivo ejusdem Ecclesiae continentur. Ita Cod. Reg. Suec. 1190.*

Vat. IV. *vel ab omnibus &c. Sedis possidendis, misit in scriptis donationem, quae usque hactenus in archivo &c.*

Cod. Urbino-Vat. 773. in Stephano II. ad oram caractere fere eodem quo ipse Codex ad illa verba: *Ad recipiendas vero ipsas civitates, haec habet: Civitates Aemiliae sunt ro. sub exarchium datae. Igitur quae fuerunt Aemiliae, sunt Exarchatus, & per consequens in provincia nona Romana, quam ad Decus Romandiolam paulo post appellarunt.*

Erant Aemiliae civitates.

Forum Cornelii, Imola

Bononia

Mutina

Regium Lepidum

Parma

Placentia, quibus additum est

Comacum, quae nunc est Ferrariensis

Conca nunc subversa

Castrum Salsubium, nunc dicitur castrum Canum. *Habuit autem primam nominis originem a fonte, salsas aquas sub montibus scatente. Hucusque ad oram Codicis.*

Vat. IV. *ipse rex Francorum consiliarium suum Fulradum &c. Cod. Reg. Suec. 586. misit rex Pipinus suum consiliarium Folradum Abbatem & presbyterum, & continuo ipse cum suis exercitibus Franciam feliciter reversus est. Fulradus vero venerabilis abba Ravennatum partes cum missis Aistulfi regis profectus est: & ingrediens per singulas civitates Pentapoleos & Aemiliae, easque recipiens &c.*

Cod. Reg. Suec. 586. & 1190. *obsides ex unaquaque auferens.*

Cod. Reg. Suec. 586. & ipsas claves tam Ravennae. Hucusque Cod. 586. *exinde mutilus est.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *cum portarum civitatum clavibus Romam conunxit. Vat. Eod.*

IV. *ducent, Romam pervenit. Tunc ipsas &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *quam diversarum.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *eidem Dei Apostolo, & Pontificibus ejus successoribus. Vat. IV. eidem Dei Apostolo &c.*

Vat. IV. *Vicario Papae.*

Vat. IV. *Pisaurum, Concam, Fanum, Cefinas, Aesis, Forumpopuli, Forumolibi, Sububio, Montemfeltri, Acerrem, Agiomontem, Montelocati, Sancti Marini, Vobium, Orbino, Callis, Luciolis, Egubium, & Comiacum.*

Vat. VIII. *Ravennatum (sic) Pin-saurum, Conca, Fano, Sinogalias, Esis, Forumpopoli, Forumolibii, Montemfere-tri, Accerreagio, Montelucati, Serra, Bobio, Orbino, Callis, Luciolis, Egu-bio, seu Comiacio, nec non & civitate Narniensi.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Pisaurum, Concam, Fanum, Forumpopuli, Salsubio, Montemfeltri, Montelocati, Serrum, Sancti Marini &c.*

Cod. Reg. Suec. 1964. pag. 64. col. 2. *perenniter possidendas atque disponendas tradidit. Id est Ravenna. Arimino. Pensauro. Conca. Fano. Cefinas. Synogalias. Esis. Forumpopuli. Forum Olibi cum castro Suffubio. Montefeltri Accerreagio. Montelocati. Castellum Sancti Marini. Vobio. Orbino. Callis (sic). Luciolis. Egubio, seu Comaclo nec non & civitatem Narniensem &c.*

Vat. IV. *quae a Duce Spolitano per evoluta annorum spatia parti Romanorum fuerat ablata. Dum vero haec agerentur &c. Cod. Reg. Suec. 1190. Spolitano &c. parti Romanorum fuerat in vasa. Inde sequitur in Codice: Eodem tempore isdem beatissimus Papa fecit in basilica B. Petri Apostoli turrem, quam ex parte inauravit, & ex parte argento investivit, in qua tres posuit campanas, quae clerum & populum ad Dei invitaret officium. Haec in editis desiderantur. Sequitur in Cod. Dum vero haec agerentur, infelix Haisulfus &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *venatum pergens &c. percussus interijt.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *fuerat directus.*

Vat. IV. *universi exercitus.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *nitebatur fastigium.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Hujus personam.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Ratibis Vat. IV. Nunc despectui habens Ratchisus.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *sed tunc monachus.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *optimates Langobard. Vat. IV. optimates eundem &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *spernentes cum plurima transalpinum vel caterorum loco*

Eod.

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *quamque diversarum.*

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 2. *eidem Apostolo.*

Eod. ann. & pag. lin. 19. col. 2. *Vicario sanctissimo.*

Eod. ann. & pag. lin. 23. col. 2. *Pisaurum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 29. col. 2. *quae a Ducatu Spoletino &c.*

A. C. 756. pag. 631. lin. 17. col. 1. *in venationem pergens &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 44. col. 1. *erat directus.*

Eod. ann. & pag. lin. 46. col. 1. *universum exercitum.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. *nifus est fastigium.*

Eod. ann. & pag. lin. 2. col. 2. *cujus persona.*

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 2. *Ratibis.*

Eod. ann. & pag. lin. 3. col. 2. *postmodum monachus.*

Eod. ann. & pag. lin. 5. col. 2. *plures Langobardorum.*

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 2. *spernentes plurimam &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 11. col. 2. *obnixè præfatum*.

Eod. ann. & pag. lin. 12. col. 2. *deprecatus est*.

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 2. *qualiter ipsam*

Eod. ann. & pag. lin. 14. col. 2. *omnem præfati*

Eod. ann. & pag. lin. 15. col. 2. *Insuper & Resp. &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 25. col. 2. *una cum præfato*

Eod. ann. & pag. lin. 28. col. 2. *per scriptam paginam*

Eod. ann. & pag. lin. 29. col. 2. *cuncta professus &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 36. col. 2. *direxit properans &c.*

Eod. ann. pag. 632. lin. 7. col. 1. *ut sine ulla &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 16. col. 1. *Faventiam*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. *Gabellum*

Eod. ann. & pag. lin. 18. col. 1. *in insegnum*

Eod. ann. & pag. lin. 22. col. 1. *omnes ab insidiis &c.*

*rum Langobardorum exercituum multitudi-
dine. Vat. IV. multam transalpinorum,
vel ceteri exercitus Langobardorum mul-
titudinem.*

Vat. IV. *obnixè prædictum.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *deprecabatur.*

Vat. IV. *quatenus ipse.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *omnem se ip-
sus pontificis impleturum voluntatem. Vat.
IV. omnem prædicti Pontificis, se &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *insuper & ci-
uitates Republicæ quæ remanserunt,
redditurum, immo & munerum multam co-
piam daturum. Tunc beatus Papa cum præ-
fato Fulrado venerabili presbytero & Pi-
pini regis consiliario inito consilio misit
&c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *una cum eodem
Fulrado.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *per conscriptam
paginam sub terribili &c. Vat. IV. Con-
scripta pagina sub &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *cunctam se pro-
fessus est &c. adimpleturum sponsonem.
Post hæc vero statim misit suum missum
Stephanum presbyterum, & Apostolica ex-
hortationis litteras. Vat. IV. cuncta pro-
fessus est superius adnexa per sponsonem se
adimplere. Hoc vero peracto, statim misit
nuntium suum Stephanum venerabilem
presbyterum Dominus Papa cum &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *direxit. Sed
& præfatus Fulradus cum aliquantis Fran-
cis, nec non si necessitas exegisset cum plu-
ribus exercitibus Romanorum in auxilium
ejusdem Desiderii occurrere disposuit.
Suffragantibus autem ipse Sanctissimi
Pontificis apud Deum precibus &c. Vat.
IV. Properavit & præfatus Fulradus ve-
nerabilis abbas cum &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *ut sine ullo ho-
minum periculo præfatus Desiderius per
jam dicti coangelici Papæ procuracionem,
eandem &c. dignitatem. Interea direxit
missum idem beatissimus, & easdem quas
reddere promiserat civitates accepit. Vat.
IV. missum suum venerabilis Pontifex,
& retinuit de ipsis civitatibus &c. quas
prædictus Desiderius reddere promiserat
sibi, Faventias &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *Faventias.*

Vat. IV. *seu cabelle*

Cod. Reg. Suec. 1190. *ex integro &
ita annuente Deo &c.*

Vat. IV. *Ita hic venerabilis Papa,
annuente Deo &c.*

Cod. Reg. Suec. 1190. *ab omnibus in-
sidiis eruit inimicorum feliciter cursum
perficiens. Præterea renovavit in atrio
ante fores B. Petri Apostoli qui qua-
driforticus dicitur, columnas marmoreas
VIII. miræ pulchritudinis, sculptosque
desuper quadros composuit, & ieremum de-
A. C.*

*super collocavit tegumen. Fecit autem
& juxta basilicam B. Petri Apostoli,
& ab alia parte Beati Andreae Apostoli
in loco, qui Mosleos appellatur, basi-
licam in honorem S. Petronillæ (forte
deest quod cum esset in Francia) spon-
derat, ut B. Petronillæ corpus ibidem
collocaret, ubi posuit castrum argentea
multa, quæ ibidem dedicavit, & omnia
utiliter perficiens, Dei vocatione vitam
suam ad eternam migravit requiem.
Qui fecit &c. presbyterum unum. Epi-
scopus, &c. num. XV. & dum in Fran-
cia esset positus Rodigando venerabili
viro Episcopo pallium tribuit, & archiepi-
dinavit. Qui etiam sepultus est &c. V.
Kal. Maii &c. mensem unum, dies. . .*

Vat. IV. *junioris Papæ. Postmodum
&c.*

Vat. I. & IV. & Cod. Reg. Suec.
1964. *cum antelato suo.*

Vat. IV. *germano ordinatus est. Nam
dum &c. consecratus Pontifex est. Ita
ferme Vat. I.*

Vat. VIII. *Alii vero cum eodem.*

Vat. VIII. *in Apostolica &c. ordina-
tus consecratusque est Pontifex. Fuit
enim mitis, & valde &c.*

Vat. IV. *Erat enim mitissimus & mise-
ricors.*

Vat. IV. *pro malo reddens, viduis,
orphans, atque pupillis, omnibusque e-
gentibus opem ferens, unde sæpius &c. lau-
des statuit perfolendas.*

Cod. Reg. Suec. 1964. & Vat. I. &
VIII. *illi inferebat.*

Cod. Reg. Suec. 1964. Vat. I. &
VIII. *ibidem inveniebat, eruens periculo
&c.*

Cod. Reg. Suec. 545. *fidei defensor.
Hic beatissimus Pontifex cum omnibus spi-
ritualibus suis studiis magnam sollicitu-
dinis curam erga Sanctorum cymiteria
indefinenter gerebat & in propria sua do-
mo &c.*

A. C. 757. pag. 639. lin. 4. col. 2. *ju-
nioris Pontificis &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 6. col. 2. *cum
antefato*

Eod. ann. & pag. lin. 7. col. 2. *jure ger-
mano &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 2. *Alii
vero eidem*

Eod. ann. pag. 640. lin. 9. col. 1. *In
Apostolicam B. Petri &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 13. col. 1. *Erat
mitis & multum &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 14. col. 1. *Pro
malo reddens &c.*

Eod. ann. & pag. lin. 17. col. 1. *illi
referebat*

Eod. ann. & pag. lin. 27. col. 1. *inve-
niebat*

A. C. 758. pag. 644. lin. 7. col. 2. *Hic
beatissimus Pontifex &c.*

Mutata vel adjecta a BARONIO hoc Tomo his
signis notantur ; rejecta hic vides.

A *Nuo Chr. 680.* §. Sessio autem, *ubi nunc legitur*, locum tenentis Hierosolymorum Episcopi, *legebatur*, Hierosolymorum Episcopi. *Et paulo post, pro his verbis*, Vicarius Episcopi, vacante adhuc Sede ipsa, *legebatur*, denominatus est Episcopus.

Anno Chr. 682. §. Porro de causa, *pro dies decem & septem, legebatur*, dies octo.

Anno Chr. 695. in princip. ubi nunc legitur, duorum Ewaldorum, *legebatur*, duorum fratrum.

Anno Chr. 699. in princip. pro indictione duodecima, legebatur, undecima.

Anno Chr. 709. in princip. post ea verba, Marianus Scotus, *ubi nunc legitur*, Sed ob quaestionem hujus temporis, author est Anastasius, *legebatur*, hujus temporis author.

Anno Chr. 739. §. Ex his primus, *pro his verbis*, qui Frisingensis Ecclesiae, *legebatur*, qui Frisiae gentis.

Anno Chr. 741. in princip. pro annis viginti quinque, legebatur, viginti-
quatuor.

Anno Chr. 745. §. Quae autem, *ubi nunc legitur*, quadragesimo, *legebatur* quin-
quagesimo.

Anno Chr. 760. §. Sed hic opportune, *ubi nunc legitur*, Hincmarus tantum, *legebatur*, Sanctus Hincmarus.

I N D E X

IN TOMUM DUODECIMUM ANNALIUM ECCLESIASTICORUM BARONII.

Nota numeralis communis Annum Christi: Romana vero
Numerum Marginalem significat.

A

Abates Germani regulam S.
Benedicti recipiunt, 743. I.
Abbatum sui monasterii hi-
storiam descripsit V. Beda,
711. XV.
Abimelech Rex Sarracenorum,
690. XIV.
Abdicatio Theodosii Imperat.
716. I.

Abdicatio Germani Patriarchae Constantinop.
730. II.

Abdimaras Sarracenorum Rex Galliae loca va-
stat, 725. IX. A Carolo Martello cum ex-
ercitu deletur, *ibid.*

Abgarus Edesse Rex Christi imaginem linteo
expressam habuit, 726. VI.

S. Abhachyro Oratorium a Zacharia Papa
constructum, 752. V.

Abidos incendio maris infestatur, 726. IX.

Aborigines contra Leonem Isaacum pro Gre-
gorio Papa arma sumunt, 726. XXXVII.

Abimarus imperat, pulso Leontio, creatus
ab exercitu Imperator, 696. XIII. Persequi-
tur Joannem Papam sextum, 701. IX.

Abimarus insurgens in Romanam, Eccl. Impe-
rio privatur, 701. I. 703. I.

Abundantius Episcopus Paternensis legatus mis-
sus a Rom. Pont. ad sextam Synodum, 680.
IV.

Acca unus ex duodecim in Germaniam missis
ad praedicandum Evangelium 690. VIII.

Acca presbyter minister S. Wilfridi, 705.
IX.

Acclamatio Episcoporum ad Roccaredum Hi-
spaniae Regem, 738. IX.

Acclamatio populi nefanda, 754. XXXI.

Acclamatorius sermo a Synodo datus Impera-
tori, 681. XLVI.

Accusatio Sereni Episcopi apud Pontificem,
729. II.

Accusatio S. Bonifacii in Athebaldum Regem
Anglorum, 745. VII.

Acerragium Pontifici Rom. ab Aistulpho tra-
ditum, 755. XXVI.

Acervus testimonii vocantur Annal. Ecclesiast.
pag. 253.

Accheiropoeta imago Salvatoris, 753. III.

Acta Conciliorum in his quae pertinent ad per-
sonas saepe in judicium revocata, 681. XXX.

Acta Concilii sexti, 680. XXIV. & seq.

Acta Concilii sexti corrupta a Theodoro Mo-
nothelita, *ibid.*

Acta Concilii Sexti Romae missa corrupta,
683. II. *Ann. Eccl. Tom. XII.*

Acta Concilii Sexti in damnatione Honorii de-
pravata, 681. XIX. XXXIV.

Acta Concilii Sexti missa in Hispaniam, 683.
XXV.

Acta Concilii Sexti mutilata, 681. II.

Acta publica de arreptitia Romae liberata in
Ecclesia S. Joannis Baptistae ad Aquas Sal-
vias, 713. V.

Acta S. Corbiniani ab Ottone Frisingensi scri-
pta, 716. X.

Acta Radbodi Regis Frisiae a quo descripta,
719. XI.

Acta S. Vulframni a Jona monacho descripta,
720. II.

Acta Walturgis sanctimonialis a Vulphardo mo-
nacho descripta, 725. XII.

Acta SS. Liobae & Walturgis scriptis manda-
ta, *ibid.*

Acta S. Stephani & sociorum a Joanne Dama-
sceno descripta, 726. IV.

Acta Synodi Rom. sub Gregor. Papa II. 726.
XXIII. & seq.

Acta Synodalia Conc. Rom. 745. XXI.

Acta Carolomanni a Walfrido Strabone scripta,
747. IV.

Acta Sancti Burchardi ab Egilvardo descripta,
748. I.

Acta Conciliabuli Constantinopolitani, 754.
XXIII. & seq.

Acta S. Joannis Damasceni, 754. XXXIV.

Acta Sancti Bonifacii quis persecutus, 755.
XLIV.

Acta Pauli Papae, 758. II.

Acta S. Egbertii Archiepisc. Eboracensis, 761.
XXVIII.

Adalbertus haereticus a S. Bonifacio damnatus,
743. III. *Vide*, Aldebertus.

Adalgarius Pipino a Waiphario obfes datus,
760. II.

Adalherus socius S. Bonifacii, 755. XXXVIII.

Adamnanus Abbas Scotus recipit cum suis Ca-
tholicum Pascha, 699. VIII.

Adamnani commentarius de locis Sanctis qua-
occasione conscriptus, *ibid.*

Adanus Episc. Concilio Carolomanni interfuit,
742. XXI.

Adda Episcopus alias Vuilus dictus, 738. V.

Adelbertus diaconus filius Edibaldi Regis cla-
rus miraculis, 697. IX.

Adeodatus Leucorum Episcopus, 680. I.

Admonitiones SS. Patrum se servaturos Chri-
stiani Impp. promittunt, 726. XXXII.

Ado Episcopus Viennensis, 739. X. De Eccle-
siis

his a Vuilichario Episc. Viennensi creditis scribit, *ibid.*
Adolcius cognatus S. Lamberti occisus una cum eo, 698. XI.
Adolphus Episc. in Gallia faves Ariperto Regi Longobardorum, 704. I.
Adolphus Monachus S. Bonifacii in Frisia Comes, 755. V.
Adoratio idolorum quando cessarit, 726. VI.
Adoratio Imaginum variis temporibus a Concilio probata, *ibid.*
Adorationem Imaginum necessariam Joannes Damascenus docet, 727. XX.
Adulter graviter peccat quum fur, 745. VIII.
Adulteris presbyteris an & quando Eucharistia sit concedenda, 726. LVI.
Adulteris quæ poena statuenda, 744. XVII.
Aelphwaldus in Anglia Archiepiscopus, 724. XII.
Aemilianus ob cultum Imaginum in exilium a Leone missus, 731. V. Ejus natalem Græci in Menologio celebrant, *ibid.*
Aetherius Episc. Tharuanensis, 748. XIII.
Affines non oportere ad copulæ societatem accedere, 726. XLV.
Afri ad Ecclesiasticos ordines non admittendi, 723. VIII.
Africa quando a Wandalis vastata, 725. II. Quot annis ibi laboratum sit, ut Manichæi & Donatistæ converterentur, 723. VIII.
Afriana Ecclesia coelibatus clericorum custos, 692. XXV.
Afriana Ecclesia penitus moribus depravata, 696. XV. Penitus prostrata, 696. XIV. Eadem tunc plena Donatistis & Manichæis, 696. XV.
Afriani non ordinandos sanxerunt Gregorius Primus & Secundus Romani Pontifices, 696. XIV.
Afriani Episcopi evertores disciplinæ cum uxoribus permanent, *ibid.*
Agallianus Thumarcha Hælicorum militiæ Dux, 727. I. Cum Constantinopolitanis congregatur, *ibid.* Superatus se ipsum in mare præcipitat, *ibid.*
Agareni Manichæos persequuntur, 722. III. Zachariæ Manichæi discipulos ad unum perimunt, *ibid.*
S. Agathæ virgini & Martyri extructum monasterium a Rege Bertharido, 691. II.
S. Agathæ domus a Gregorio Papa II. extructa, 717. V.
Agatho Papa epistolam scribit ad Imp. Orientis, 680. VI.
Agatho Papa mittit legatos in Orientem, 680. X.
Agatho Papa dat mandatum legatis missis in Orientem, 680. XXXIII. 681. XXI.
Agatho Papa defendit Honorium prædecessorem, 681. XVI.
Agathonis Papæ opera magnum beneficium illatum est Orbi, 681. LVIII.
Agatho Papa monet Imperatorem ut expellat hæreticos, 680. XXIII.
Agathonis Papæ obitus, & reliquæ res ab eo gestæ, 681. I.
Agathonis sedes diu vacat, *ibid.*
Agaucensium Martyrum monasterium, 738. X.
Agilolphus Archiep. Colonienfis monet Pipinum, 714. V.
Agilolphus Colonienfis Episcopus, 748. XIII.
Agnellus Consularis captivus a Luithprando redditur, 742. XXXI.
Agnellus Ariminensis Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
Agni imago Christum representans a Græcis abolita, a Latinis fecus, 692. XLIII.
Agni veneranda imago ex cera benedicta, 692. XLIV.

Agnus Dei ut in Missa dicatur decretum fuit a Sergio Papa, 701. VII.
Agrippina olim quæ nunc Colonia, 745. XLV.
Aidanus Antistes ad prædicationem Anglorum missus, 716. XI.
Airardus Episc. Carnotensis interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XI.
Ailachis tyranni votum execrabile, 690. IIIa
Dat poenas suorum scelerum, 690. IV.
Aistulphus frater Rachiis Longobardorum Regis, 750. III. Fratri in regno succedit, *ibid.* Ejus conatus, 751. III. Pacem rumpit, *ibid.* Pacem cum Stephano Papa componit, *ibid.* Contumeliis Pontificem & populum Roman. afficit, *ibid.* Romam sibi subicere minatur, *ibid.* Tributum a Populo Romano exigit, *ibid.* Legatos Stephani Papæ reicit, *ibid.* Secundum legationem etiam repellit, 752. XV. Romam vexat, 753. I. Minari Romanis non desinit, 753. II. Omnes Romanos uno gladio jugulare minatur, *ibid.* Ejus superbia & pertinacia, 753. IX. Stephanum Papam de voluntate eundi in Gallias interrogat, & eundem a professione in Gallias avocare studet, 753. X. & seq. A Stephano Papa cum lacrymis de pace sollicitatur, *ibid.* Evadit insidias ejus Stephanus, *ibid.* Mittit Caroloman. ad Pipinum fratrem, 754. VII. Frandem ejus sentit Caroloman. *ibid.* Ejus nequitia, *ibid.* Pipinum ab adventu in Italiam revocat, 754. IX. Legationi Pipini non consentit, *ibid.* Stephano & Pipino minatur, 754. XIII. Pacificæ ut reddat bona Ecclesiæ a Stephano Papa rogatur, *ibid.* In Clausas cum exercitibus suis irruit, 754. XIV. Fuga elabatur, *ibid.* Papiam inermis venit, *ibid.* Sacramento affirmat se civitatem Ravennatum cum aliis civitatibus redditurum, 754. XV. Romanam obidionem parat, 755. I. Pacta cum Pipino Rege minime servat, 755. XI. Reddere Ecclesiæ Rom. quæ promiserat, noluit, 755. I. Legatos Pipini despexit, 755. IV. Romam obfidet, 755. IX. Quotidie Romam oppugnat, *ibid.* Corpora Sanctorum effodit, *ibid.* Pipinum veniam rogat, 755. XXV. Obsides dat Stephano Papæ, 755. XXVI. Civitates Ecclesiæ reddit, *ibid.* Moritur, 756. I. Ejus miserandus interitus, 756. XII. Devoratur sanguinis Christianorum, *ibid.*
Albinus Flaccus Anglus tempore Bedæ scriptus, 731. XXVI. Bedam numquam venerabilem appellat, *ibid.*
Alboldus Thuringus Confessor, 723. X.
Alchaman Pelagium oppugnat, 718. I. Cum XX. millibus Sarracenorum interficitur, *ibid.*
Alcuinus, *Vide*, Albinus.
Aldebertus pseudo apostolus, 744. XX. Cum Clemente in Germania Synodo condemnatus, 745. XXI. A Bonifacio cum Clemente in carcerem conicitur, 745. XXIII. Incarceratus cum socio non desinit populum pervertere *ibid.* Hæreticus dicitur, 745. XXIV. Patria ejus Gallia, *ibid.* Ejus scelera, 745. XXVI. Angelum sibi apparuisse dicit, *ibid.* Ab Angelo se miræ sanctitatis reliquias accepisse affirmat, *ibid.* Ingens ejus superbia, 745. XXVII. Gloriatu se quidvis a suis posse impetrare, *ibid.* Apostolis se æquipararat, *ibid.* Sanctus a populo habetur, *ibid.* Multos & laicos & Episcopos seducit, *ibid.* In proprium suum honorem oratoria dedicat, *ibid.* Confessus omnia eorum peccata se scire dicit, *ibid.* Unguas suas & capillos honorari facit, *ibid.* Matris ejus de ipso visio, 745. XXXI. Epistola ejus, qua Jesum esse divulgabat, *ibid.* Vita ejus, in Conc. Rom. legitur, *ibid.* Oratio ejus *ibidem*

dem recitatur, 745. XXXIV. Ejus scripta ad ignem condemnantur, 745. XXXVII. Sub obtentu Angelorum demones invocat, *ibid.* Condemnatur in Concil. Rom. *ibid.* Officio sacerdotali privatur, *ibid.*
Aldebrandus Dux Clusivus Luithprandi nepos 742. XXXIII. Zachariam Papam educit, *ibid.* Pontifici civitates S. Petri in obsequium suum dat, *ibid.*
Aldfridus Rex accusator S. Wilfridi, 705. VI. & seq.
Aldhelmus successore S. Heddi Episcopi, 705. XI.
Aldhelmus de virginitate scriptus, 734. VII. Adversus Britannorum errores scriptus, *ibid.* Pechelmi Casæ Candidæ primi Episcopi successore, *ibid.* Britones multis suis scriptis ad celebrationem Paschæ Catholicam perduxit, *ibid.* Utriusque scripturæ doctissimus, *ibid.*
Alemanni nova tentans a Carolomanno vincuntur, 747. XVI.
Alfonsus Catholicus a Rege Gothorum genus ducit, 738. VII. Pelagii filiam in uxorem accipit, *ibid.* Cum fratre Sarracenos invadit, *ibid.* Plures civitates a Sarracenis possessas recipit, *ibid.* Hispaniæ regnum suscipit, *ibid.* Catholicus cognomento vocatur, 738. IX. Ejus virtutes, 738. VIII. Mahometi Ecclesiæ in Christi nomine consecrat, *ibid.* Episcopos unicuique civitati recuperatæ præponit, 744. XXVI. Ecclesiæ variis donis decorat, 738. VIII. Plurimas civitates Sarracenorum manibus eripit, 738. VII. Galliciam a Sarracenis liberavit, 744. XXVI. Cultum religionis propagat, *ibid.* De stirpe Reccaredi & Hermenegildi ortus, 643. XXVII. Testamentum Odoarii Episcopi confirmat, *ibid.* Ejus obitus, & ubi sepultus, & quomodo regnarit, 757. VI. Froilanus filius ei succedit, 757. VII.
Alfridus Rex Nordumbrorum, 690. IX.
Alpais concubina Pipini Principis, 698. VIII. Mollitur necem S. Lamberto Episcopo Tungrensi 698. IX. Quæ passâ ob scelus commissum, 698. XIII.
Alpes Cottia donatæ Rom. Ecclesiæ, 704. I. 722. IX.
Alpes Cottia ab Ariperto Rege Romanæ Ecclesiæ donatæ, 715. VI. 725. III. A Luithprando Rege repetuntur, 725. IV.
Alphonfus Rex Hispan. paret Gregorio Papæ Septimo, 701. XXII.
Altare Oratorii Gregoriani quale fuerit, 732. VIII.
Altare a Stephano & Pippino dedicatum cui, 754. II.
Altaris parietes Oratorii Patriarchii circumquaque deargentavit Gregorius Papa, 731. I.
Altaris consecratio quando facta, 754. II.
Althelmus Episcopus Schireburgensis Romam vocatur a Sergio Papa, 699. II. Liberat eum ab illata calumnia, *ibid.* Altare fractum restaurat, 699. III. Eiusdem scriptorum monumenta, *ibid.*
Althelmus Episc. Schireburgensis moritur, 709. V.
Amalgilsilo thesaurario S. Lambertus apparuit, 698. XII.
Amanburgi S. Bonifacius Ecclesiam excitavit, 731. XII.
Amalarius scriptor tempore Bedæ, eum dominum, non venerabilem vocat, 731. XXVI.
Amantius Nucernus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
Amatos Episcopus Forojulientis, 729. VII.
Amatos Fanensis Episcopus Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
Amo marmoreus in Jerusalem Ecclesia a Gregorio II. factus, 716. IX.
Ambrosius Primitivus Notariorum Legatus a Zacharia Papa ad Luithprandum, 713. XIII.

Cum Paulo diacono Rom. ad pacis federa eum Aistulpho ineunda mittitur, 752. XIII.
Ambrosius Anagninus Episcopus Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Cum Stephano Papa in Gallias proficiscitur, 753. X.
Amer ex Amiris unius imperate Nicæam circumdat, 727. II. Duo ex eis contra Nicæam prælium instituunt, *ibid.*
Ameria Romanis a Luithprando Rege ablata, 739. V.
Amerina civitas primo Zachariæ Papæ a Luithprando reddita, 742. XXXIII.
Amorum hortus bibliotheca Constantinop. vere dicta, 726. X.
Anastasia Augusta Ioris verberata a Theodoro monacho, 693. VII.
Anastasia Augusta mater Justiniani frustra laborat eripere Tiberium Nepotem a necesse, 711. VII.
Anastasio Imp. cognomento Artemius creatur 713. II. Mittit fidei Catholicæ professionem ad Constantinum Papam, 713. III.
Anastasio Persa reicit Romæ dæmonem ab arreptitia virgine, 713. V.
Anastasio Bibliothecarius vitam Gregorii II. scripsit, 714. I. De numero Sarracenorum in Gallia a Carolo Martello interfectorum, varie sentit ab aliis scriptoribus, 725. IX. De Gregorio III. scripsit, 731. II. Ejus de Ecclesia Viennensi in Archiepiscopatum erecta sententia, 738. X. Corrigitur, 739. V. Rudi stylo sed fidelissimo historiam scripsit, 752. XII.
Anastasio variantes lectiones pag. 674. & seqq.
Anastasio Imperator dictus Artemius, 714. VI. Classe Sarracenis resistit, *ibid.* Leonem Isauricum Orienti præficit, 716. III. Regnare cessat, 714. VI. Monasticam vitam ducere a Theodosio permittitur, *ibid.*
Anastasio Episcopus ad Carolum Martellum a Gregorio Papa pro subsidio contra Longobardos missus, 740. XIX.
S. Anastasio vita & passio per venerabil. Bedam scripta, 731. XV. Luithprandus Longobardorum Rex ejus reliquias veneratur, 723. XXII. Ei monasterium facit, 744. XXIII.
Anastasio presbyter Concilio Romano sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
Anastasio presbyter Tit. S. Mariæ Concilio Romano adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII.
Anastasio Abbas in Syria hæresim Gnaphæi extinctam excitat, 749. II.
Anastasio S. Germani discipulus promissione Episcopatus Constantinopolitani ad proditionem S. Germani excitatus, 728. I. Impietati Leonis consentit, 730. III. Quando S. Germano successor creatus, & quare, *ibid.* Eiecto Germano, a Leone in locum ejus collocatus, 730. II. 754. XXI. Una cum libellis ab Episcopatu a Gregorio Pont. abiectus, 730. III. Constantinus Copron. detestatur, 742. IV. Artabasdum Imp. laudat, *ibid.* In Constant. Copron. populum excitat, *ibid.* Nicephorum Artabasdi F. Imperatorem coronat, 742. I. In asino & verso vultu publice circumducit, 743. XXVIII. Publice verberatur, *ibid.* A Constantino in thronum restituitur, *ibid.* Moritur, 753. IV. Quo anno Imperii Constantini Copronymi obierit, *ibid.* Quæ passione mortuus sit, *ibid.*
Anastasio secretarius a Constantino comprehenditur, 743. XXVII. Excæcatur, *ibid.*
Anastasio Episcopus Senogallienfis Constituto Pauli Papæ interfuit & subscripsit, 761. II.
Anathema Episcopi non monachi inferre possunt, 730. X.
Anathema Germano Patriarchæ a Constantino Imp. factum, 754. XVIII.
 SSSS 2 Ana-

Anathema in Iconoclastas, 754. XXX.
 Anathema dirum latum in violantes jura monasterii a Paulo Papa erecti, 761. VIII.
 Anathemata in Germanum Georgium, & Manzurem ab hæreticis dicta, 754. XXXIII.
 Anathemate puniti clerici comam laxantes a Gregorio Papa, 721. IV.
 Anathemati addicti Constituto Gregorii Papæ adversantes de imaginibus, 632. IV.
 Anathematismi S. Germani in Iconoclastas, 727. XVII.
 Anathematizatur Leo Isauricus a Gregorio Papa, 726. XXIV.
 Ancilla Christiana Judæo vendi non debet, 743. XX.
 Anconam Rom. Pontifici reddit Desiderius, 756. XII.
 Anconitanum patrimonium Luitprandus S. Petro reddit, 741. XXXI.
 Ancycbertus Episcopus Viennensis, 745. VI.
 Andaciana villa S. Petro a Carolo Martello oblata, 741. XV.
 Anderamus Bisuntianus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXXI.
 S. Andree ecclesia a Sergio Papa restituta, 701. VI. Augusta amboe a Joanne Papa, 705. I.
 S. Andree Monasterium quod Barbaræ dicitur desertum a Gregorio Papa II. redintegratum, 716. VI.
 Andreas presbyter sub Leone Imperat. martyrium subiit, 735. I.
 Andreas presbyter Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Andreas Pifauriensis Episcopus Conc. sub Zacharia interfuit, *ibid.*
 Andreas Cardinalis constituto Pauli Papæ interfuit & subscripsit, 761. XII.
 Andreas monachus Constantinopolim venit, 761. XVII. Causam adventus sui prodit, 761. XVIII. A Constantino Copronymo flagris cæditur, 761. XV. Martyrium suum Deo commendat, 761. XX. Suam causam agit, 761. XXI. Fortis ejus confessio, 761. XXII. Sacras imagines tuetur, 761. XXIII. Constantinum Imp. arguit, 761. XXV. Maxillæ ejus lapidibus confringuntur, 761. XXVI. Pietas ejus & constantia, *ibid.* Iterum flagris cæditur, 761. XXVII. Pes ipsi a piscatore absconditur cultro, *ibid.* Martyrium consummat, *ibid.* Corpus ejus a fororibus aufertur & sepelitur, *ibid.* Cur vocetur S. Andreas in Chyris, *ibid.*
 Adrianus Exhilarati Ducis Neapolitani filius, 726. XXXVIII. Occidere Gregorium Papam studet, *ibid.* A Romanis comprehensus cum filio occiditur, *ibid.*
 Angelus malus pestis annunciator, 680. LII.
 Angelus liberat S. Savibertum de carcere, 695. IV.
 Angeli sancti ab Aldeberto in oratione sua conjurantur, 745. XXXVI.
 Angeli Uriel nomen ab Ecclesia reicitur, 745. XXXVI.
 Angelorum nomina se scire hæreticus quidam affirmat, 743. VI.
 Angelum lucis se facit diabolus, 719. IX.
 Angelus aut Rex evangelizans aliud quam accepimus, non audiendus, 730. X.
 Anglia quæ acceperit ab Ecclesia Romana, 703. IV.
 Angli accipiant architecturam fabricandarum ecclesiarum a Romana, 703. V.
 Angli Reges ad limina Apostolorum, 709. V.
 Anglicana Ecclesia notitiam locorum sanctorum quomodo consecuta, 699. VIII.
 Anglicanæ Ecclesiæ cunabula divinis charismatibus abundantia, 681. LXV. Referens Dei paradisum, 703. V.

Anglicana Ecclesia ab exordio recepit imaginum sacrarum cultum, 714. III.
 Anglicana Synodus in causa S. Vivilfridi, 705. X.
 Anglia monasteriorum sanctitate & doctrina clara, 725. XII. Tributaria S. Petro, 740. XV.
 Quamdiu intemperata permanserit, 745. XI.
 Ejus Regina monialis efficitur, 740. XIV.
 Anglicæ linguæ Beda peritus, 731. XXI.
 Anglicana Ecclesia S. Bonifacium fovet & favet, 715. XIII. Statum Ecclesiæ ejus suo tempore describit Beda, 731. XIV. Felix doctore Beda, 731. XXV.
 Anglicanæ mulieres frequentes Romam eunt, 740. XII.
 Anglicarum seminarum impudicitia, 740. II.
 Earum ingens numerus ubique, 740. XII.
 Anglicanum schisma de Paschate celebrando sublatum, 716. XI.
 Angli a Scotis ad Catholicos ritus provocati, *ibid.* Frequentes Romam veniunt, 717. VI.
 Pro S. Bonifacio intercedunt, 724. X. A. S. Bonifacio in Germaniam evocati, 725. XI.
 Plurimi eorum monasticam vitam suscipiunt, 731. XIII. Antiquæ fidei desertores accuratorem habebunt S. Bedam, 725. XXVI.
 Multas provincias ad Deum prædicatione converterunt, 737. I. Ab Aidano ipsis prædicatur Evangelium, 716. XI. Catholicos ritus ab Hienibus accipiunt, *ibid.* Litteræ eorum ad S. Bonifacium, 724. X. Res eorum gestæ a Beda descriptæ, 731. XIV. Primus eorum prædicator Augustinus Episcopus, 734. IV.
 Rex eorum monasticam vitam profectetur, 737. III. Singulæ domus singulos denarios annuatim solvere debent Rom. Ecclesiæ, 740. XIV.
 Rex eorum Regno se abdicat, *ibid.* Ecclesiæ Romanæ vestigal perpetuum constituit, *ibid.* Ecclesia eorum quando interierit, 740. V.
 Magna ejus nationis luxuria 745. X. Reges qui scelera impudicitie in Angliam invexerunt, 745. XI.
 Anima Ceolredi Regis ad inferos damnata, 716. XXIII.
 Animal e terra erumpens mulina specie, & humana voce futura prænucciat, 749. I.
 Animalia dorso tabulis impostis mortuos efferrunt, 746. III.
 Animarum totius populi perditio major, quam unius, 731. XXX.
 Anisicus villa Laudunensis Episcopi, 750. III.
 Anna Leonis Imp. filia Artabaldi uxor, 741. III.
 Annales Ecclesiastici Acervus testimonij appellatur, pag. 253.
 Annobertus Episcopus Sagienfis, 682. XI.
 Ansbertus Archiepiscopus Rothomagensis, 682. XI. Persecutionem patitur a Pippino Principe, moritur sanctitate clarus, 695. VII.
 Anscasus Populienfis Episc. & Abbas, 759. II.
 Anselmus Aistulphi Regis cognatus, 752. XV. Nonantulam monasterium in agro Mantinenfi construit, *ibid.* Reliquias S. Silvestri in monasterium suum transfert, *ibid.* Ducentis monachis præest, *ibid.*
 Ansfriidus mendacio S. Bonifacium aggressus, 744. III.
 Ansilberga filia Desiderii Regis, 758. III. Monasticam vitam professa, *ibid.*
 Ansoaldus Episcopus Pictaviensis, 682. XI.
 Antix massæ Zachariæ studio juri B. Petri acquisitæ, 752. VI.
 Antichristi præcursor Imaginum depositionem implebit, 726. VIII.
 Antichristi præcursor Leo Isaur. Imp. a Theophilo monacho vocatus, 735. II.
 Antiochena Sedes, 40. annis Patriarcha caruit, 742. II. Consequitur electionem Episcopi, *ibid.* Libera ejus electio usque nunc, *ibid.*
 Antiochia Pisdie Manichæorum sedes, 722. IV. Roma-

Antonius Gradensis Archiepiscopus, Concilio Romano a Gregorio III. adhibitus, 734. IV.
 Aphronetus & Zacharias Manichæorum primi, 722. III. Alius Sptius Josephus vocatus, *ibid.* Jure Aphronetus vocandus, 722. IV.
 Aphrusia insula, in qua S. Joannes Abbas cum suis diem obiit, 734. II.
 Apocrisarius presbyter Constantinopolim a Gregorio secundo Rom. Pont. missus, 714. III.
 Apostasia Vvitzæ Regis ab Ecclesia Romana, 701. XVI.
 Apostolatus ad Gentes decerni a Rom. Pontifice, 690. VI. & seq.
 Apostolatus accipiunt duodecim in Germaniam, *ibid.*
 Apostolatus qui verus ac legitimus dicendus, *ibid.*
 Apostolatus S. Corbiniani, 716. X.
 Apostolatus Germaniæ S. Bonifacio a Gregorio Papa delatus, *ibid.* Apostolus ejusdem, 716. XVII.
 Apostolica Sedes quos recipit penitentes, 680. XXXIV.
 Apostolorum canonum falsus sumptus a Græcis prætextus, 692. XV.
 Apostolorum imagines a Sergio Papa renovatæ, 701. VI.
 Apostolorum limina frequentata a Regibus, 689. I.
 Apostolorum canones qui probati sint ab Ecclesia Romana, 692. XLVI.
 Apostoli novi in Germaniam missi, 690. I. Eorum nomina, 690. VIII. Quem finem singuli sint consecuti, 697. IX.
 Apostoli mystica fulmina appellati, 723. I.
 Apostoli omnes deargentati, librarum CLXXX. a Gregorio II. Papa in Oratorio Patriarchii distincti, 731. I.
 Apostoli præceptum velato capite in templo non orare, 743. XXII.
 Apostolica Sedes contra canones nihil decernit, 741. XXVII. 742. X.
 Apostolica servans præcepta, benedictionis gratiam consequitur, 742. XVII.
 Apostolicæ litteræ Gregorii Papæ contra Leonem Isauricum, 726. XXX.
 Apostolis eorumque successoribus non Regibus ligandi & solvendi potestas est data, 730. IX. Illis mandatam duas tunicas non habere, 744. VII.
 Apostolus Frisiorum & Saxonum S. Savibertus, 717. IX.
 Apparitio S. Michaelis Archangeli, 724. XV.
 Apparitio S. Augustini Ultramontanis facta, 724. XII.
 Appellatio ad Sedem Apostolicam facta a condemnatis a Sexta Synodo, 681. XLVIII.
 Appellatio S. Heimerammi ad Romanam Ecclesiam, 702. V.
 Appendix ad Quintam & Sextam Synodum, 692. I.
 Appendix Bedæ ad historiam suam Anglicam, 731. XIV.
 Approbatio Imaginum a sacris Conciliis, quomodo & quando facta, 726. VI.
 Aqua Salvia nobilitata Ecclesiis & reliquiis S. Anastasii martyris, & ibi curata arreptitia, 713. V. & seq.
 Aqua septem diebus Romam occupat, 727. IV.
 Aquileja nova Venetiarum & Istriæ metropolis constituta, 729. V. A Romanis incurfionibus vexata, 729. VII.
 Aquilejensis Ecclesia perfecte curata a Sergio Papa, 698. XIV.
 Aquilejense Concilium sub Sergio Papa, *ibid.*
 Aquilejensis Patriarcha pariter & Forojuliensis dicitur, & quare, 729. VII.
 Aquilinus Episcopus Ebroicensis sanctitate clarus, 682. XI.

Aquitania a Sarracenis oppressa liberatur per Carolum Martellum, 726. XLII. Principes ejus rebellantes a Carolomannis superantur, 747. XVI. Tota a Pipino in potestatem redigitur, 760. II.
 Arabes potius sunt Africa, 696. XIII.
 Arabes Sarracenos juvant in obsidione Constantinop. 717. II. Una cum Hebræis imagines Christianorum exurunt, 723. XXI.
 Leonis Isaurici in impietate magistri, 727. III. Hispanos infestant, 738. VII.
 Arabum Regi falsa ab Hebræis prænucciantur, 716. III. Theodorum Episcopum Antiochenum invidia ablegant in exilium, 756. XV.
 Araneorum telæ delapsæ in locum Synodi, 681. VIII.
 Arca testamenti duo Cherubim continebat, 726. XXII.
 Arcadii titulus terræmotu dejectus Constantinopoli, 740. XVI.
 Arcadius Clivinus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Arcanon captum a Gisulpho Duce Beneventano, 702. I.
 Archiepiscopi Episcopos ordinant, 751. IX.
 Architectura fabricandarum Ecclesiarum Romana Ecclesia communicavit Ecclesiæ Anglicanæ, 703. V.
 Arculfus Episcopus Gallicanus peregrinatus Jerusalemam in reditu delatus in Angliam, 699. VII.
 Arduenna omnis ab idolorum cultu per S. Hubertum liberata, 754. XII.
 Arelate civitas a Sarracenis invasa, 731. XXXI. Sanctorum monumenta ibi a Sarracenis contrita, *ibid.*
 Arelatenſium in restaurandis Sanctorum monumentis pietas, *ibid.*
 Ariani pro Orthodoxis habentur, & a quibus 754. XXV.
 Aribo Corbiniano successit, 724. IX.
 Arimimum Pontifici Rom. ab Aistulpho traditum, 755. XXVI.
 Aripertus Rex Longobardorum recipit regnum, 704. I. Donat Alpes Cottias Romanæ Ecclesiæ, *ibid.*
 Aripertus Rex Longob. moritur, 712. VIII. Ejus regni temporis ratio, *ibid.*
 Aripertus Rex Longobardorum Alpes Cottias Ecclesiæ Romanæ donat, 715. VI. 725. III.
 Arma portare clericis prohibitum, & ubi, 742. XXII. Et pugnare, 742. XXVIII.
 Arma spiritalia præstant carnalibus, 742. XXX. 747. XV.
 Armenia a Manichæis polluta, 685. II.
 Armenia Manichæis infecta, 722. I.
 Armeniæ prætor Artabaldus Leoni Isaurio Imperium invadere cogitanti præsto est, 724. VI.
 Arnonius Episcopus interfuit Concilio Rothomagensi, 683. XI.
 Arpinum captum a Gisulpho Duce Beneventano, 702. II.
 Arreptitii occasione multi gentiles ad fidem conversi, 705. XIII. & seq.
 Arreptitiæ Romæ curatæ Acta publica, 713. V.
 Arreptitorum quæ sint certa signa, 713. XIII.
 Artabaldus qui & Artabaldus Armeniæ præfectus, 714. VI. 741. III. Leoni Isaurico ad invadendum Imperium opitulatur, stipulatione nuptiarum filie ejus, *ibid.* Constantini Copronymi cognatus, 728. II. Leonis Isauri filie maritus, 741. III. Constantino suspectus, *ibid.* Filii ejus a Constantino ad necem fraudulenter vocantur, *ibid.* Recusat mittere filios *ibid.* Aliquot ex amicis Imperatoris interficit, *ibid.* Theodorum Patricium urbis præfectum ad suas partes allicit, 741. IV. Imperator acclamatur, *ibid.* Constantinopolim ingreditur, *ibid.* Fi-

Filios Constantini captos & tonsos carere mancipat, *ibid.* Ab Anastasio pseudopatriarcha laudatur, & secretum Copronymi impietatis differt, *ibid.* Nicephorum filium suum Imperatorem coronat, 742. I. Imperium ejus hanc nequivit & quare, *ibid.* Vincitur cum filio a Constantino, *ibid.* A Constantino cum duobus filiis comprehenditur, 743. XXVII. Excacatur, *ibid.* Exercitus ejus caeditur & fugatur, *ibid.* Filii oculi eruntur, *ibid.* Portas Constantinopolis Constantino aperire coactus, *ibid.* Cum filiis ad ludos equestres ligatus, introducit, 743. XXVIII. Artemius Imperator dicitur Anastasius. *Vide* Anastasius Imp.

Artemius Imp. idem dicitur Anastasius, 714. VI. In Sicilia erigitur, 718. III.

Artemius cum Archiepiscopo Thessalonicensi a Leone Imp. capite feritur, 719. XX.

Arthbertus Episcopus Sennis a S. Bonifacio ordinatus, 743. IX.

Ascensus Leonis Isaurici ad Imperium, 716. III.

Asprandus tutor Regis Luitberti in bello superatur, 703. III.

Asprandus Luitprandi Regis pater, 725. III.

Astronomice tabulae mortem Bedae designant, 731. XXXIV.

Astures Pelagium sibi Principem erigunt, 718. IX.

S. Athanasius in Alexandria Ecclesiam tuendo ad mortem rexit, 740. VI.

Athanasius silentiarius ab Artabaldo Constantinopolim mittitur, 741. IV. Populo Constantinum Imp. mortuum persuadet, *ibid.*

Athabaldus Anglorum Rex, 745. V. Opera ejus bona, 745. VI. A S. Bonifacio commendatur, *ibid.* A S. Bonifacio accusatur, 745. VII. Et quare, *ibid.* Luxuriatur cum Sandimonialibus, *ibid.* A S. Bonifacio luxuriam relinquere admonetur, *ibid.* Ecclesiae privilegia fregisse accusatur, 745. XI. A suis militibus miserabiliter occisus, 745. XX. Etiam Edilbaldus dicitur, *ibid.*

Athulphus Angliae Rex Alias Etheuolphus, 740. XV.

Attagus Numenio sese adjunxit, quid significet, 754. XXII.

Attili simulacrum cecidit terrae motu Constantinopoli, 740. VI.

Auctor humillime Lectoris pro se preces expostulat, 731. XVI. De Bedae aetate ejus sententia, 731. XIX, XXIV. Veriora promentem de aetate Bedae libens sequitur, 731. XIX. *Et seq.* Alia de S. Bonifacii obitu, quam in Martyrologio, opinio, 755. XLIV.

Auctoritas Regis ad decipiendos subiectos plurimum valet, 730. IX.

Auctoritas Pontificis Rom. quam necessaria in Concilio, 754. XXX.

Audobanus religiosus presbyter Pipini legatus ad Zachariam, 744. XIX.

Audomarus Abbas interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XIII. Episcopus factus Morinorum, dicitur. Apostolus Taruansium moritur, 695. VIII.

Aves a S. Bonifacio ad Athelbaldum missae, 745. XIV.

Aufredus Tarentinus Episcopus Concilio sub Zacharia interfuit, 743. XXV.

Aufulfus Liuthprandi fororis filius 744. XXIV. Quomodo obierit, *ibid.*

Augustaldensis Episc. V. Bedae sacros ordines dedit, 731. XVIII.

Augustae a S. Bonifacio Concilium celebrari Gregorius Papa jubet, 738. V.

S. Augustini translatio quo anno contigerit, 725. I. Hippone primum sepultus, miracula in transvectione, 725. V. Ultramontanis ap-

paret, 725. VII. Corpus ejus Papiam transvehendum immobile, 725. VI. Papienses omnes obvii id excipiunt, 725. VII. Corpus illius attactum morbos pellit, *ibid.* Papiam ubi repositum, 744. XXIII. Cultus ejus Bonifacium Ticinense moratur, 738. V.

Augustinus Episcopus primus Anglorum praedicator, 734. IV. 748. IV.

Auguriis non est credendum, 741. XXVII.

Aulicolanus monachus qui fuerit, 762. VII.

S. Aureae ecclesia apud Ostia Tiberina a Sergio Papa renovata, 701. VI.

Aurea, monasterium, cui Sidonius praerat, 759. IX.

Aurelianensem Episcopus S. Eucherius ejusque interitus, 731. XXXII.

Aureus calix librarum triginta, lapidibus pretiosis ornatus, a Gregorio Papa II. factus, 731. I.

Aufena mons, 718. V.

Aufinum Rom. Pontifici redditur, 756. XII.

Austrebertha virgo sanctitate clara, 695. VIII.

Authardus litterarum Greg. Pap. ad Carolum Martellum portator, 740. XXII.

Authbertus Episcopus Cameracensis monetur edificare ecclesiam S. Michaelis, 709. VI.

S. Auxentii mons, 755. XLIX.

B

B Agranus Patricius opem Artabaldo tulit, 743. XXVII. A Constantino decollatus, *ibid.* Ossa ejus post XXX. annos effusa, *ibid.*

Bahanes Manichaeus Aphroneto successit, 722. V.

Bajoaria provincia tribus Episcopatibus aucta, 739. I. In quatuor parochias distribuitur a S. Bonifacio, *ibid.*

Bajoarii, Franci & Britanni S. Bonifacium Romanam comitantur, 738. II.

Bajoarii quidam Episcopos se esse fingunt, 739. I. Aliqui Presbyteros mentiuntur, *ibid.* A S. Bonifacio profligantur, *ibid.*

Bajoariis Hugbertus dominatur, 733. IV.

Bajoariis Sacramenta a S. Bonifacio ministrantur, 739. I.

Bajoariorum haesim cum haesifarcha suo damnat S. Bonifacius, 733. IV. Duces eorum in Rom. Ecclesiam audiosissimi, 736. I.

Bajoariorum iniquitas, 739. I. Per culturam S. Bonifacii paradisi Dei efficiuntur, 739. V. Plurima eorum castra a Luitprando capta, 744. XXI.

Baptismum quo anni tempore exhiberi jussit Gregorius Papa II. 723. IX.

Baptismum quid Manichaei esse dixerint, 722. II. de Baptismo suo dubitantes rebaptizandi sunt 731. X.

Baptismus Frisonum, 719. VII.

Baptismus Constantini Copronymi, 719. XX. Quae in eo impietatis signa dederit, *ibid.*

Baptismus Septeti Regis, 726. IV.

Baptizandus Radbodus a Fide resistit, 719. VI.

Baptizati ab indignis presbyteris rebaptizandi non sunt, 726. XLVII. Non in nomine baptizantis, sed in nomine SS. Trinitatis Baptismi donum percipiunt, *ibid.* Baptizati a paganis rebaptizandi, *ibid.* Baptizati a sacerdote Jovi sacrificante rebaptizandi, & quare, 731. XI.

Baptizatus in nomina Patria, & Filia, & Spiritua Sancta an rebaptizandus, 744. II.

Baptizatus ab haeretico non rebaptizandus, *ibid.*

S. Barbarae Monasterium, 716. VI.

Barbari Sardiniam impugnant, 725. IV.

Barthanes Philippicus acclamatur Imperator, 711. V. Ejus promotio per diabolum facta, 713. XI. Rebellant contra Justinianum Imp. potitur Imperio, 711. VIII. Pugnat contra

Sex-

Sextam Synodum, 711. IX. Ejus pravi mores, *ibid.* Mittit haereticam fidei professionem ad Constantinum Papam, 710. XI. Cogit Synodum haereticorum contra Sextam Synodum, 711. I. Mittit in exilium Cyrum Episcopus Constantinopolitanum, 711. II. Subrogat Joannem haereticum Monothelitam, *ibid.* Deulofus a Mago privatur Imperio, 713. I. Excacatur, 713. II.

Bardanas Philippicus appellatus, 730. XI.

Barnabas & Saulus a S. Spiritu separati in praedicationem Evangelii, 743. IV.

Basilica S. Petri a Langobardorum exercitu depradata, 739. VI. Ab omnibus Barbaris illata praeterquam a Longobardis, 739. VI.

Basilica Callisti Papae a fundamentis a Greg. III. extructa, 741. X.

Basilica Valentini Episcopi in Interamnesium urbe, 741. XXXI.

Basilica Romae a Gregorio Papa II. restituta, 716. IX.

Basilicae S. Marci testum dirutum a Gregorio III. refectum, 741. II.

Basilii Imp. Menologium S. Germani memoriam celebrat, 730. XVII.

Basilii Gortinae in creta Episcopus, 692. IX. Quando & quamdiu vixerit, *ibid.* Quare ita dicatur, *ibid.* Terrae motus Constantinopolitani memoriam agit, *ibid.*

Basilii Dux consilium in de Gregorio Papa interficiendo, 726. XXXIII. Monasterium ingredi cogitur, 726. XXXIV. In monasterio vitam finivit, *ibid.* Ultimus eorum quos Imperator ad curandam urbem mittere consuevit, *ibid.*

Basilii & Procopii monachi a Leone in exilium mittuntur, 735. V. Confessionis coronam consequuntur, *ibid.* Martyrium passi, *ibid.*

Basilii Episcopus Paris sub Leone confessionis coronam adipiscitur, 735. III.

Basilii cognomento Tricacabus ad convincendum Stephanum monachum ab Imp. missus, 754. XXVI.

Beda in compendium redegit librum de locis sanctis 699. VIII.

Beda commendatur modestus, 701. III. Habuit magistrum & institutorem Ceolfridum Abbatem, 701. I. An Romam venerit, 701. IX.

Beda a Gregor. Papa epistolas ad Anglicanam rem spectantes petit, 726. XLIV. Anglicanae historiae Ecclesiasticae scriptor, *ibid.* Gallicanarum a Sarraenis expugnataram scriptor oculatus, 729. VIII. Anglorum gentis historiam Ecclesiasticam quando finivit, 731. XIV. Qualis fuerit ipse de se scribit, *ibid.* Universum statum Angliae describit, *ibid.* Appendicem de rebus suis fecit, *ibid.* Ubi natus & a quibus educatus, *ibid.* Presbyter monasterii SS. Petri & Pauli, *ibid.* Desiderium ejus & industria circa meditationem scripturarum, *ibid.* Cantandi curam in Ecclesia habuit, *ibid.* Quo anno aetatis suae diaconus & presbyter factus, & a quo, 731. XV. Catalogus omnium ejus operum, *ibid.* Preces ejus ad Deum post enumerationem scriptorum suorum, *ibid.* Nordanhumbroborum Regi historiam Anglicam misit, *ibid.* A legatore preces expetit, *ibid.* Aetas ejus diverse notata, 731. XVII. Quando obierit, *ibid.* De transitu ejus discipuli narratio, *ibid.* Quando sacros ordines assumpsit, *ibid.* Anhelitus infirmitate gravatur, 731. XX. Mordico somno impeditus, *ibid.* Anglicanae linguae peritus, 731. XXI. Ob infirmitatem. Deo gratias agebat, *ibid.* Inaudita ejus ad Deum gratiarum actio, *ibid.* De exitu animarum a corpore frequens discipulos mo-

nebat, *ibid.* Ne relinquit nos orphanos, legens, lacrymari solitus erat, *ibid.* Partem Evangelii S. Joannis Anglice convertit, *ibid.* In libris Isidori excerptiones fecit, *ibid.* In morbo semper docebat, 731. XXII. Manufcula suis discipulis distribuerebat, *ibid.* Missas pro se fieri petit, *ibid.* In pavimento castulae suae cantans: Gloria Patri, & Filio, &c. animam exhalavit, 731. XXIII. Incomparabili tranquillitate mortuus, *ibid.* Sepulcri ejus epitaphium, 731. XXIV. Monasterium ejus totius litteraturae erat gymnasium, *ibid.* Venerabilis cur sit dictus & non sanctus, 731. XXV. Ejusque rei fabula, *ibid.* Cognomen tum Venerabilis, majoribus incognitum, *ibid.* Lapidis concludenti concionem respondentem, Amen, *ibid.* Hilduinus ejus coaetaneus, 731. XXVI. Vita ejus a Cuthberto Abbate scripta, 731. XXVII. A S. Bonifacio laudatus, *ibid.* Bis in litteris S. Bonifacii citatus, *ibid.* A Gregorio secundo Romam vocatus, 731. XXVIII. Quaedam ejus scripta a S. Bonifacio petita, 731. XXIX. Opuscula ejus transmitti sibi Bonifacius cupit ab Ecberto, 745. XVII.

Begga matris Pipini de Herfallo ad Deum, transitus, 698. XIII.

Begaan presbyter, 716. XXIV. Huic Ceolredus Rex visionem suam exponere praecipitur, *ibid.*

Belgii Ecclesia Theodulphi natalem diem colit & Ermini, 737. III. Et quando, *ibid.*

Bellum Borussiae cum Saxonibus, 708. VII.

Belli turbas sacerdotes olim in manibus habebant, *ibid.*

Bellum Sarracenorum cum Belgis, 717. I. Vincuntur, *ibid.* Maris tempestate jaclantur & pereunt, *ibid.*

Bellum inter Carolum Martellum & Raginfridum & Chilpericum Regem, 717. VI.

Bellum a Sarraenis Christianis indicitur, 718. II.

Bellum perpetuum Caroli Martelli cum Eudone, 710. II. *Vide*, Eudo.

Bellum civile in Oriente, 742. I.

Bellum civile inter Sarracenos, 746. I.

Benedictiones multiples Stephani Papae erga Pipinum, 756. X.

S. Benedictus Abbas ex Anglia saepe Romam venit, 703. IV. Profuit mirum in modum Anglicanae Ecclesiae, *ibid.* Moritur clarus sanctitate, *ibid.*

Benedictus Episc. Mediolanensis venit Romam pro iuribus sibi debitis ab Ecclesia Ticinensi sanctitate clarus, 711. XIV.

Benedictus Papa creatur, 684. II.

Benedictus Papa liberavit Romanam Ecclesiam a tyrannide Orientalium Principum de confirmando Pontifice, *ibid.*

Benedicti Papae epistolae in Hispaniam missae, 684. III.

Benedictus Papa recipit in suos filios natos Constantini Pogonati Imp. 684. VII.

Benedictus Papa parat restituere sedem Macario haeretico si respiciat, 685. VIII.

Benedictus Papa exigit ab Hispanis Episcopis declarationem suorum scriptorum, 685. VII.

Benedicti Papae reliquae res gestae, 685. IX.

Benedicti Papae obitus, 685. IV.

Benedictus Papa defenditur a calumnia Roderici Episc. Toletani, 685. V.

Benedictus Papa temere soggillatus a Juliano Episc. Toletano, 685. III.

S. Benedictus monasterium Cassinense primo extruxit, 716. VIII. Carolomannus illud ingreditur, 747. VIII. Liberum ab Episcopo alii ditione, 748. XVII. Regulam S. Benedicti, ejus manu scriptam Zacharias Papa. Cassinensi monasterio confert, *ibid.* Quam-

am-

amplectitur Rachis Longobardorum Rex, 750. II.
 Benedictus Abbas Venerab. Bedam educavit, 731. XIV.
 Benedictus Levita Synodi S. Bonifacii confirmata meminit, 742. XXVI.
 Benedictus Episcopus Legatus ad Luithprandum pro Zacharia Pontifice, 743. XII.
 Benedictus Nomentanus Episcopus Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Conc. Rom. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII.
 Benedictus Cardinalis Constituto Pauli Pap. interfuit & subscripsit, 765. XII.
 Beneventani cum Longobardis Romam obsident, 755. XII. Se submitunt Romano Pontifici, 756. XII.
 Berectum monasterium a Luithprando ædificatum, & ubi, 744. XXIII.
 Beredualdus Episcopus successor S. Theodori, 690. XI.
 Beredualdus Episc. Dorovernensis ordinatus a Sergio Papa, 701. VII.
 Bernardus S. Bonifacii confrater, 719. XIX.
 Bernus commendatur ad Augustodunensem Ecclesiam reformandam, 752. IX.
 Bertharidus Rex Longob. ascivit in regnum filium Cunibertum, 681. LXVI.
 Bertharidus Rex Longob. moritur, 691. II.
 Bertharidi Regis laudes, *ibid.*
 Bertigdis Cunigildis filia, 725. XI. Ex Anglia a S. Bonifacio evocatur, *ibid.*
 Berthualdus Archiepiscopus Dorovernensis Theodoro Archiepiscopo succedit, 734. III.
 Bertrada Pipini uxor Regina Franciæ a Stephano Papa III. consecrata, 754. V.
 Befer qualis fuerit, 723. XXII. A fide Catholica transfuga, *ibid.* Dei abnegator, 726. IX.
 Beteri presbyter & Confessor, 725. XX.
 Bethulia per manus Judith servata, 717. III.
 Bezeleel & Ooliab opera manufacta fabricantur ex prima tribu Dan, pag. 354. col. 1.
 Bibliæ martyris ecclesia, 684. I.
 Bibliotheca Constantinop. Amorum hortus veredictus, 726. X. Tricena & tria millia librorum continebat, *ibid.* Ab Iconoclastis incenditur, 726. XI. XII. *ibid.* *ibid.* commendata, *ibid.*
 Bibliothecarii XII. frustra ab Imp. ad Iconoclastarum hæresim tentantur, *ibid.* Cum bibliotheca exuruntur, *ibid.*
 Bigami a Gregorio II. Papa a sacris ordinibus remouentur, 723. VIII.
 Bigami aut viduarum mariti ad sacros ordines non sunt promovendi, 743. XXI.
 Bigamia trigamia concessa ex Ecclesiæ indulgentia, 731. XI.
 Billius vitam S. Stephani cum operibus Damasceni edidit, *ibid.*
 Binna S. Bonifacii discipulus, 722. VI. A Bonifacio Romam ad Pontificem mittitur, *ibid.*
 Bithynia terræmotu divexata, 740. XVI.
 Blachernis Constantinopoli præcipue colitur B. Virgo, 717. III. Ibidem templum Dei Genitricis summo honore colitur, 740. XVII. Eodem hostes ejus cum Imperatore conveniunt, 754. XVII.
 Blanditia Leonis Imp. ut S. Germanum ad se pertrahat, 726. VII.
 Blera a Luithprando Romanis ablata, 739. V. Zachariæ a Luithprando reddita, 742. XXXIII.
 Bobium ab Aistulpho Romano Pontifici traditum, 775. XXVI.
 Boisl Abbas in Anglia præpositus monasterii Mailrosensis, 650. III.
 Bonifacius Consiliarius Benedicti Pap. 685. VIII.
 Bonifacius Consiliarius Sedis Apostolicæ Constantinopolim ductus, 692. XXXVII.
 Bonifacius Episcopus Herbipolensis elevat corpora sanctorum Martyrum, 689. XV.

Bonifacius Archiepisc. Moguntinus antea Vvinfridus appellatus, 697. IX.
 Bonifacius a Gregorio II. ad Germaniæ Apostolatam delectus, 716. IX. Archiepiscopus Moguntinus, 716. XVII. Anglus fuit presbyter, 719. I. Apostoli titulo insignitur, *ibid.* Ad Gentes ablegatur, *ibid.* Quo tempore vixerit, *ibid.* Romam venit 719. III. Gregorium Papam II. alloquitur, *ibid.* Litteræ Apostolatus a Gregorio ei datæ, 719. IV. Ad Regem Longobardorum proficiscitur, 719. V. In Thuringiam pervenit, *ibid.* In Frisiam transit, *ibid.* Ingens ejus humilitas, 719. XIII. Vvillebrordo in Frisonum conversione coadiutor *ibid.* Vvillebrordo in Episcopatu succedere renuit, *ibid.* SS. Martyrum passionibus sibi transmitti cupit, 719. XIV.
 Item Bonifacius scribit ad sanctimoniales, 719. XVI. Ultimum se vocat, *ibid.* Legatorum Ecclesiæ, *ibid.* Epistola pro precibus apud Deum obtinendis, 719. XVIII. Alia ad confratres suos Res monasterii sui anxie curat, *ibid.* Frisos & Catos ad Catholicam Fidem convertit, 722. VI. Romano Pontifici significat per litteras gentium conversionem, *ibid.* A Gregorio Papa Episcopus consecratur, 723. I. Filius tonitruu vere appellari potest, *ibid.* Secundo Romam venit, 723. II. Symbolum Fidei scripto consistit, *ibid.*
 Item Bonifacius ex Vvinfrido appellatur, 723. III. Juramentum præstat Gregorio II. 723. V. Carolo Martello Francorum Duci, & Germaniæ Fidem Catholicam propagat, 724. I. Gentium superstitionem evertit, 724. II. Idola gentium eruit, 724. III. Ad Catos relaxatos proficiscitur, *ibid.* Sanctorum precibus nititur, 724. VII. Ad diversos litteras precum dividit, *ibid.* Scribit ad Eadburgam, 724. VIII. Commemorat in sacrificiis Missarum, 724. XIII. In Thuringiam proficiscitur, 724. XIV. Divinitus cibatur, 724. XV. Rom. Pontificem de gentium conversione docet, *ibid.* Viros Ecclesiasticos ex Anglia evocat, 724. XVII. Institutus a se Ecclesiæ curæ Ecclesiasticorum virorum committit, *ibid.* Monachismi in Germania institutor, 724. XII. Extrema ejus diligentia in perducenda ad Fidem Germania, *ibid.* Limina Apostolorum terere solitus, 724. XIII. Munera a Cantiae Rege accipit, 724. XIV. Dirigit epistolam consolatoriam ad Buggam, 724. XXI. Ad eandem de professione Romanæ, 724. XXII. Gratias agit Buggam pro muneribus ad se missis, *ibid.* Saxones ad Fidem convertit, 726. XXXI. De dubiis Gregorium Papam consulit, *ibid.* XLV. Plus laborat in fidelibus corrigendis quam gentilibus convertendis, 726. XLVIII. Litteræ ejus ad Danielem Archiepiscopum, 726. XLIX. Se precibus Danielis commendat, 726. LI. Munera mittit ad Danielem, 726. LII. Danielem Episcopum cæcum factum consolatur, 726. LIII.
 Item Bonifacius Legatus Romam ad Gregorium III. mittit, 731. VII. Multa millia conversionum baptizat, *ibid.* Gregorii III. benevolentiam per Legatos expetit, *ibid.* Omnem obedientiam Sedi Apostolicæ pollicetur, 731. VIII. Archiepiscopi pallium ab eo accipit dono, *ibid.* Litteras & munera a Gregorio III. accipit, 731. XII. Duas Ecclesias construit, *ibid.* Duo monasteriola Ecclesiis duabus adiunxit, *ibid.* Ab Ecclesiâ Romana Evangelium prædicare missus, 731. XIII. S. Bedam laudat, 731. XXVII. Cuthberto Abbati, & fratribus scribit, *ibid.* Precibus Cuthberti adiuvari rogat, 731. IX.
 Item Bonifacius Opuscula aliqua S. Bedæ mitti a Cuthberto sibi petit, 731. XXVIII. Lectisterna caprina Cuthberto mittit, *ibid.*
 Ab

Ab Egberto preces exposcit, 731. XXIX. Bedæ opera quadam ab eodem sibi mitti rogat, *ibid.* Egbertum de sacerdote lapsu consulit, 731. XXX. Duas vini cupellas Egberto Archiepiscopo mittit, *ibid.* Baioariorum hæresim cum suo hæresifarcha damnat, 733. IV. Errorem vulgum hæreticum condemnat, *ibid.* Ecclesias suas vifitat, *ibid.*
 Item Bonifacius ad Nothelmum Archiepiscopum scribit, 734. IV. Ejus se precibus commendat, *ibid.* Colpam fatetur de lapsu in causa matrimonii spiritualis, *ibid.* Nothelmum de matrimonio in tertio gradu consulit, *ibid.* Ejus ad Pecthelmum epistola, 734. V. Preces Pecthelmi Episcopi expostulat, *ibid.* Munuscula ad Pecthelmum mittit, 734. V. Pecthelmum de spirituali cognitione consulit, *ibid.* Duddoni Abbati scribit, 734. VIII. Se precibus Duddonis Abbatis commendat, *ibid.* Discipulum suum de difficultate consuleri non erubescit, *ibid.* De spiritali matrimonio Duddonem consulit, *ibid.* Sacros tractatus super Paulum Apostolum mitti a Duddone Abbate petit, *ibid.* Romam se confert ad Gregorium III. Papam, 738. I. A Francis, Bajoariis & Britannis Romam comitatur, *ibid.* A Gregorio Papa benigne excipitur, *ibid.* A Gregorio Papa muneribus variis donatus, 738. II. Petit sibi concedi Vvillebaldum Anglum, *ibid.* Persuadet eidem Romæ ut secum in Germaniam transit, *ibid.* A Longobardorum Rege Luithprando hospitio excipitur, 738. V. Ticini ob cultum S. Augustini moratur, *ibid.* De Synodo celebranda ad suos scribit, 738. VI. Baioariorum terras vifitat, 739. I. Ecclesiam Baioariorum florere facit, *ibid.* Bajoariis Sacramentum ministrat, *ibid.* Pseudoministros Ecclesiæ ex Baioariorum regione profligat, *ibid.* Baioariam provinciam in quatuor parochias distribuit, *ibid.* De correctione in Bavaria facta Greg. Papam docet, *ibid.* Ut Episcopos ordinet ipsi iniungitur, 739. IV.
 Item Bonifacius Concilium celebrat, 740. I. De Concilio habendo in Germania per Cuthbertum docet, 740. II. Ad Cuthbertum de Synodo celebrata scribit, 740. IV. Ejus de regenda Ecclesiâ cura, 740. VI. Anglicanas mulieres adulterii accusat, 740. XII. Sententia de laicis Ecclesiæ sibi bona rapientibus, *ibid.* Synodo per Pippinum congregatæ præfuit, 741. XVI. Caroli Martelli sepulcrum inspexisse fertur, 741. XIX. Ethebaldum Merciorum Regem ad poenitentiam hortatur, 741. XX. De Caroli Martelli morte quid sentiat, *ibid.* Centum millia Paganorum convertit, 741. XXI. Martellum laudans filium Carolomanum monet ad patrem imitandum, *ibid.* Prima ejus ad Zachariam Papam epistola, 741. XXIII. Zachariæ Pont. obedientiam pollicetur, *ibid.* De Episcopatibus a se ordinatis Zachariam Papam certiore reddit, *ibid.* Zachariam Papam de Concilio habendo consulit, *ibid.* Episcopales sedes a Zacharia Pont. confirmari cupit, *ibid.* In concubinos clericos auctoritatem petit a Zacharia Papa, *ibid.* Legatus Sedis Apostolicæ, 741. XXIV. Ante mortem hæredem Ecclesiasticum sibi constituere jussus, 741. XXV. Zachariam Papam monet de quibusdam que nequiter Romæ sunt, 741. XXVII. Munera sua ad Zachariam Papam mittit, 741. XXVIII. Deneardum commendat Regiberto Præfecto, *ibid.* Ad Carolomanum jussu Pontificis se confert, 742. XX. Carolomanum de Christianæ religionis cultu admonet, *ibid.* Sedis Apostolicæ Legatus, 748. XV. Concilio Carolomanni interfuit, 741. XXVI.
 Ann. Eccl. Tom. XII.

item Bonifacius duos hæreticos damnat, 745. II. Conqueritur de Zacharia Papa, 743. VIII. De anabaptismo accusatur, 744. I. Epistola ejus ad Pipinum Regem Francorum, 744. III. Episcopus Moguntinus creatur, 745. IV. Atelbaldum commendat, 745. V. Ejus ad eundem epistola & affectus, *ibid.* Athelbaldum Regem rogat ut lasciviam carnis relinquat, 745. IX. Munera mittit ad Regem Athelbaldum, 745. XIV. Heberto scribit, 745. XV. Litteras suas ab Heberto emendari petit, 745. XVI. Petit Bedæ opera, 745. XVII. Anglorum genere natus & enutritus, 745. XIX. Munera ad Heresfridum mittit, *ibid.* A Zacharia Papa Aldebertum & Clementem corrigi petit, 745. XXV. Census a Francis ad reparandas Ecclesias impetrat, 745. XLII. Munera ejus ad Secretarium Zachariæ Papæ, 745. XLVII. Carolomanni catechista, 745. XV. Calumniis agitatus missionem petit a Zacharia Pontifice, 748. II.
 Item Bonifacius Lullum presbyterum Romam mittit, 751. III. Litteras dat ad Zachariam Papam, 751. IV. Zachariæ Papæ significat ubi requiescere velit, 751. VI. Privilegia monasterio a se instituto a Zacharia Pontifice petit, 751. IX. Nationes ab eo conversæ illi subjunctæ, 751. XV. Pipinum Francorum Regem inungit, 752. I. Mittit litteras ad Stephanum Pap. III. 752. XVI. Se Stephano III. submittit, *ibid.* Plus XXX. annis Legitus Romanæ Ecclesiæ, *ibid.* Se excusat apud Stephanum Papam, *ibid.* Omne studium in convertendis Frisus collocat, *ibid.* Canonizationem S. Suviberti vice Stephani Papæ suscipere jussus, 754. X. Suscipit prædicationem ad Frisos, 755. XXIX. Germanorum Ecclesias dotibus auget, 755. XXX. Martyr & Apostolus Germaniæ, *ibid.* Ejus de sede Trajectensi cum Episcopo Colonienfi contentio, *ibid.* Stephano Papæ III. scribit secundo, 755. XXXI. Lullum relinquit Moguntia Episcopum, 755. XXXIII. Fulradum litteras mittit, 754. XXXIV. Oves suas Pipino Regi commendat, 755. XXXV. Tanquam moriturus cuncta disponit, *ibid.* Ad Thuringos profectus, 755. XXXVI. Lullum ad curam fideliter agendam hortatur, *ibid.* Fulda vult sepeliri, *ibid.* Liobam virginem admonet, 755. XXXVII. Off. S. Liobæ cum suis sepeliri vult, *ibid.* S. Lullo cucullam suam dat, *ibid.* Lullo Liobam commendat, *ibid.*
 Item Bonifacius ad Frisones incolumis profertur, 754. XXXVIII. Socii ejus in Frisia, *ibid.* In Frisia Ecclesias extruit, *ibid.* Trajecti Episcopum instituit, *ibid.* A Frisus invaditur, 755. XXXIX. A Famulis defendi se verat, *ibid.* Suos moriturus hortatur, 755. XL. Cum suis a Frisus trucidatur, 755. XLI. Librum militi ferienti caput obicit, 755. XLII. Semper Evangelii codicem apud se ferre consuevit, *ibid.* Ejus necem Christiani vendicant, *ibid.* Direpti ejus libri a Frisus, illæsi reportantur, *ibid.* Trajectum defuncti corpus portatur, *ibid.* Et a quibus, 755. XLIII. Trajecti sepelitur, *ibid.* Repetente Lullo inde Moguntiam, & Moguntia Fuldam delatus, *ibid.* Quamdiu in Episcopatu vixerit, *ibid.* Quo die passus sit, *ibid.* Quo anno mortuus, 755. XLIV. Scripta est ejus vita carmine heroico, 755. XLV. Et a quo, *ibid.* Pulchrum ejus de Sacerdotibus dictum, *ibid.*
 Bonifacius S. R. E. clericus cum Stephano Papa III. in Gallias proficiscitur, 753. X. Bonifacius Episcopus Tiferne Constituto Pauli Papæ subscripsit, 761. XII.
 Bononia Summo Pontifici reddita, 756. XII.
 T t t t
 Bor.

Borna flumen, ubi situm, 755. XXXIX.
 Boruuarum populi adhuc Pagani, 690. II. Bel-
 lum gerunt adversus Saxones, 708. VII.
 Boruuarum prædicat S. Suibertus, 705. XII.
 Boso Sancti Bonifacii in Frisia socius, 755.
 XXXVIII.
 Bosohindus Abbas interfuit Concilio Rothoma-
 gensi, 682. XII.
 Botphorii hæresi Copronymi non infecti, 755. I.
 Brabantia accepit Evangelium per S. Suiber-
 tum, 695. XI.
 in Brachbanto fides per S. Hubertum propa-
 gata, 754. XIII.
 Breve Gregorii III. Pontificis de oblatiis, 741.
 XII.
 Britannorum ultimus Rex dictus Ceadualla,
 689. VII.
 Britanni, Franci & Bajoarii S. Bonifacium Ro-
 mam comitantur, 738. II.
 Britannia universus status, qualis, 731. XIII.
 Britannorum errores de Paschate celebrando
 Aldhelmus refutavit, 734. VII.
 Britones Anglii Fidei Catholicæ scientiam ape-
 rire noluerunt, 716. XI. Ab Aldhelmo ad
 Catholicam Paschæ celebrationem perducti,
 734. VII. In Germaniam hæresim feminant,
 717. I.
 Bruno Satrapa Saxonum, 708. VI.
 Buggan Regis Cantia cognata, 719. XIV.
 Epistola ejus ad S. Bonifacium, *ibid.* Obla-
 tiones Missarum pro propinqui sui anima
 a Bonifacio exposcit, *ibid.* Apud Anglos Ab-
 batissa, 719. XV. Romam pietatis ergo
 vadit, 725. XVI. In matris demortuæ lo-
 cum succedit Abbatissa, 725. XXI. Præfe-
 ctura abdicata Romam in senectute cogitat,
 725. XXII. Ad Limina Apostolorum habita-
 re propmit, *ibid.* Eadem etiam Eadburga di-
 cta, 725. XXI. Ejus ad S. Bonifacium
 epistola, *ibid.* Cum Wisiburga uno nutricum
 suo educata, *ibid.* Sanctas reliquias a Bonifa-
 cio petit, 726. XXIV.
 Bulgari vincunt Justinianum Imp. 706. I.
 Bulgari a Sarracenis bello tentati, 717. I.
 Sarracenos fugant, *ibid.* XXII. milia Sarraceno-
 rum trucidant, 717. III.
 Burchardus ex Anglia in Germaniam evoca-
 tus, 725. XI. Concilio Carolomanni inter-
 fuit, 742. XXI. Episcopus Wirceburgensis,
 five Herbipolensis 748. I. Ejus Romam ad-
 ventus, *ibid.* Res gestas Egilvardus profe-
 cutus est, *ibid.* Bis Romam ivisse quis scrip-
 serit, *ibid.* Ecclesiæ Catholicæ unitur, 725.
 XIII. Romam a Pipino ad Zachariam Pa-
 pam mittitur, 751. II.
 Burdigalam usque Sarraceni perveniunt, 725.
 IX.
 Burgunda Matrona pie colit Sanctus Marty-
 res, 689. XI.
 Burgundia a Mauris capta, 716. XII.
 Burkardus Episcopus Herbipolensis, 686. XV.
 Buriburge a S. Bonifacio Episcopus ordinatus,
 741. XXI. III.
 Buxo civitas Longobardis se dedit, 726.
 XXXVIII.
 Byzantium informe ob monasticum statum eje-
 ctum, 755. LI.

C

Aballus agrestis aut domesticus comedi ve-
 titus a Gregorio Papa III. 731. XI. Et
 quare, *ibid.*
 Caduensis Episcopus interfuit Concilio Rotho-
 mag. 682. II.
 S. Cecilia Oratorium in via Tiburtina, 752. V.
 Cæci melius Deum speculari possunt, 726. LI.
 Cælibatus Clericorum abrogatus in pseudofy-

nodo Constantinop. 692. XVIII. Collapsus e-
 tiam in Ecclesiâ Africana, 696. XIV.
 Cælibatu clericorum abjecto, collapsa est Ecclesiâ
 Orientalis, 696. XLVIII.
 Cærum aureum nomen monasterii, 744. XXIII.
 Cærimonix in Imperatoris consecratione per-
 agi solita, 726. VIII.
 Cæsarea Cappadocia a Sarracenis quo anno ca-
 pta, 726. IX.
 Cæsaricus Episcopus Arelatenfis, 731. XXXI.
 Sepulcrum ejus Arelate renovatum, *ibid.* E-
 pitaphium metricum, *ibid.*
 Cæsarius Beneventanus Episcopus Concilio Rom.
 sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Cajani ope Justinianus constituitur in Imperio,
 702. I.
 Calabria peste infecta, 746. I.
 Calix aureus librarum XXX. lapidibus pretio-
 sis ornatus a Gregorio Papa II. factus, 731.
 I. Alius & patena cum aquamanalibus argen-
 teis duobus a Gregorio III. in Oratorio da-
 tus, 732. VIII.
 Callinicus Patriarcha excæcatus corpore sicut
 & mente, 703. II.
 Callinicus creatur Episcopus Constantinopolita-
 nus, 691. IV.
 Callinicus Patriarcha resistit Imperatori demo-
 lienti Ecclesiâ, 693. VIII.
 Callinici ingens odium adversus Occidentales,
 692. VIII.
 Calumnia in S. Bonifacium, 744. I. 748. II.
 Calumniosa multa de his que in Urbe fiunt a
 Novatoribus finguntur, 742. XII.
 Callisti Papæ Ecclesiâ a Gregorio III. a funda-
 menti reedificata, 741. X.
 Callistus Senator ad vincendum Stephanum mo-
 nachum a Const. Copronymo mittitur, 754.
 XXVI. Ejus ad Stephanum monachum ora-
 tio, 754. XXVII. Decreto contra imagines
 a Stephano martyre subscribitur capit, 754.
 XXVIII. Victos Episcopos a Stephano mo-
 nacho Imperatori fitetur, 754. XXX.
 Callistus Sereni Foro-Julienfis Episcopi successor,
 729. VI. Turbas adversus Episcopum Foro-
 Juliensem excitavit, *ibid.* A Pennone com-
 prenditur, 729. VII. Captus a Pennone
 in Pontium castellum ductus est, ut in ma-
 re præcipitaretur, *ibid.*
 Callium Rom. pontifici ab Aistulpho traditum,
 755. XXVI.
 Cambricæ populi a Duce Exhilarato contra
 Gregorium Papam seducuntur, 726. XXXVIII.
 A Longobardis infestantur, 740. VIII.
 S. Candidæ vetus epitaphium, 715. V. Fit ejus
 memoria in Martyrologio una cum S. Can-
 dida seniore discipula S. Petri, *ibid.*
 Cangyth Buggæ Abbatissæ mater, 725. XVI.
 Cangyth & Buggæ ad S. Bonifacium epistola,
 725. XVII. Variæ ejus quærelæ, *ibid.* De
 peregrinando Romam desiderium, 725. XX.
 Denevaldum S. Bonifacio commendat, *ibid.*
 Cangyth moritur, *ibid.*
 Canones Apostolorum nomine plures additi,
 692. XV. Qui probati sint ex illis ab Eccle-
 sia Romana, 692. XLV.
 Canon Sextæ Synodi de conjugio sacrorum mi-
 nistrorum erroneus, 692. XVIII.
 Canon Sextæ Synodi de diaconis erroneus,
 692. XXVIII.
 Canon Sextæ Synodi de imagine agni, 692. XLIV.
 Canon Sextæ Synodi de jejuniis sabbati abro-
 gando erroneus, 692. XXXVIII.
 Canon Sextæ Synodi de suffocatis non manu-
 candis erroneus, 692. XXX.
 Canon Sextæ Synodi cur usi Romani Pontifi-
 ces, 692. XLIV.
 Canones Sextæ Synodi repugnant doctrinæ A-
 postolorum, 692. XXVII. Iidemque rejecti
 ab Ecclesiâ Romana, 692. XXXIX.

Ca-

Canonum omnium Conciliorum abrogatio facta
 per Canonem Sextæ Synodi, 692. XVII.
 Canones Sextæ Synodi damnati a Sergio Pa-
 pa, 692. XXXIV.
 Canon Sextæ Synodi cur citatus reperitur a
 Romanis Pontificibus, 692. XLII.
 Canon Sextæ Synodi de imagine Agni num-
 quam receptus ab Ecclesiâ Romana, 692. XLIV.
 Canones Sextæ Synodi a nulla trium sedium
 Patriarchalium recepti, 692. XLV.
 Canones omnes qui sunt secundum decreta Ro-
 manorum Pontificum & Sacra Concilia pro-
 bantur, 692. XLVI.
 Canones Sextæ Synodi ut confirmentur a Jo-
 anne Papa Septimo frustra laborat Imp. Ju-
 stinianus, 707. V. Qui recepti sint ex eis,
 692. XLV.
 Canones Sextæ Synodi consutari Constantinopo-
 li a Gregorio diacono postea Romano Pon-
 tifice, 693. XLI. 710. III.
 Canones Innocentii Papæ de viduam ducentibus
 726. LVI.
 Canones Concilii per S. Bonifacium habiti,
 740. IV. & seq.
 Canones Concilii Rom. sub Gregorio II. 721.
 IV. Sub Zacharia Papa, 743. VIII. XXIV.
 Canonica vindicta sacerdotibus adulteris infli-
 genda, 742. XLV.
 Canonizatio S. Suibertii a Pipino Rege apud
 Zachariam Papam procurata, 754. X. Dilata
 & quare, *ibid.*
 Cantia rariore habet falcones, 725. XV.
 Cantus Ecclesiæ Gallicanæ per Stephanum Pa-
 pam restituitur, 754. VII.
 Capillorum cirri soliti in signum filiationis ad-
 optivæ, 684. VII.
 Capillos laxantes clericos Gregorius Papa quo-
 modo puniat, 721. IV.
 Capitula Concilii Romani sub Zacharia Papa,
 743. XVIII.
 Capitula XXVII. ad Pipinum Regem a Za-
 charia Papa, 744. IV. usque ad XIV.
 Captivi redempti a Joanne Papa Sexto, 702. II.
 Caput S. Joannis Baptistæ translatum, 760. I.
 Cardinales ut plurimum ex Orientalibus alle-
 cti, 705. II.
 Cardinales diversarum licet nationum omnes
 ejusdem spiritus, 705. III.
 Cardinales presbyteri præclarior indai quando
 possint, 744. VI.
 Cardinalis Carolus a Lotharingia Archiepisco-
 pus Rhenensis, 726. II.
 Cardinalium nomina qui Constituto Pauli Pa-
 pæ subscripserunt, *ibid.*
 Carduella idem quod Ceadualla, 683. V.
 Carolus Martellus succedit Pipino patri, 724.
 IV. VI.
 Carolus Princeps Francorum dat Pipinum fi-
 lium Liudprando Regi Longob. in filium,
 684. VII.
 Carolus Martellus Chilpericum & Raginfridum
 fugat, 717. VI. S. Rigobertum convenit,
ibid. Lotharii Regis Majordomus, 710. II.
 Raginfrido mortuo Theodorico in Regno
 constituit, *ibid.* Litteras commendatitias S.
 Bonifacio dat libera prædicationis, 724. I.
 Sarracenos in Gallias cedit, 725. IX. Claves
 S. Petri cum vinculis a Gregor. Pap. II. ac-
 cipit, 726. XLI. Consulatus Romanus ab
 eodem ipsi decernitur, *ibid.* Suos Legatos
 cum muneribus ad Limina Apostolorum mit-
 tit, *ibid.* In Aquitania Sarracenos magna-
 clade afficit, 730. VIII. Sarracenos omnino
 superat, *ibid.* Quo anno Sarracenos Galliam
 Narbonensem obidentes vicerit, 731. XXXI.
 Christianæ religionis vindex, *ibid.* Quo an-
 no bellum in Aquitania gesserit, 731. XXXII.
 Deus res Francorum per eum illustrat, 733.
 II. Sarracenos qui ex Hispania venerant oc-
 cidit, 733. III. Provinciam a Sarracenis li-
 berat, 738. VIII. Provinciam regionem Fran-
 corum coronæ coniunxit, *ibid.* A Gregorio
 Papa laudatur, 739. II. Ecclesiæ sanctæ a-
 mator, 739. VII. Auxilium rogat a Gre-
 gorio Papa adversus Longobardos, 740. XIX.
 Cur Ecclesiæ non subvenerit, 740. XXV.
 Item Carolus Martellus fidelissimum habuit
 Luithprandum contra Sarracenos, *ibid.* Agrotat,
 741. XV. In fomno S. Maximinum videt,
ibid. Cujus precibus sibi vires augere
 sentit, *ibid.* Cœnobium S. Maximini auget
 prædiis *ibid.* Moritur, 741. XIV. Ubi sit se-
 pulchrum, *ibid.* Villam S. Petro obtulit, 741.
 XV. Defenditur contra eos qui cum Eccle-
 sias bonis suis spoliassent tradunt, *ibid.* De
 eius anima apud inferos damnata quæ legantur,
 741. XVI. Sepulcro ejus aperto draco
 exire visus est, *ibid.* Visio ejus quot annis
 ante obitum contigerit, 741. XVIII. Post
 S. Eucherium quandiu vixerit, *ibid.* Dira
 morte consumptus propter ingentes dolores,
 741. XX. Non obit absque exomologesi,
ibid. Laudatus ab utroque Gregorio II. &
 III. Pontificibus, 741. XXI. Item a S. Boni-
 facio *ibid.* De ejus salute bene sperandum,
ibid. Duo filii hæredes succedunt, 741. XXII.
 Legem statuit adversus pseudoprophetas, 745.
 XLVIII.
 Carolomannus Caroli Martelli filius, 741. XXI.
 Circa cultum Christianæ religionis patrem
 sequi monitus a S. Bonifacio, *ibid.*
 Carolomannus & Pipinus Carolo Martello hæ-
 redes succedunt, 741. XXII. Austrasiam & Thu-
 ringiam administrat, *ibid.* Circa religionem
 diligentissimus, *ibid.* Synodum congregari
 cupit a Bonifacio, *ibid.* & 741. XXIV. Sub-
 jectos suos ad viam justitiæ revocare stude-
 det, 742. XX.
 item Carolomannus Synodum congregari jubet
ibid. Statuta ejus, 742. XII. Partem Eccle-
 siæ pecuniâ in adiutorium exercitus retine-
 re cupit, *ibid.* Qua conditione, *ibid.* Lau-
 datur egregie, 742. IV. Auxilium ejus Thu-
 ringi implorant contra Saxones, 745. II.
 Thuringis auxilio venit, *ibid.* Geroldum Mo-
 guntinum Episcopum in Thuringiam cum ex-
 ercitu mittit, *ibid.* Contra Saxones profici-
 scens, Gervilionem secum ducit, *ibid.* Saxo-
 nes vincit, 747. XVI. S. Bonifacium ipse
 & frater Moguntinæ Sedi præficiunt, 745.
 XIV. Quo anno cœnobium ingressus sit,
 747. I. S. Bonifacio donationem instituit ad
 extruendum monasterium, 747. II. Donatio-
 nem scripto & Sigillo confirmat, 747. III.
 item Carolomannus ad Cassinum montem profici-
 seitur, 747. IV. Pipino fratri regnum relinquit
 administrandum, *ibid.* Ad monasterium S. Galli
 pervenit, 747. V. S. Galli monasterio aliquod
 donativum Regium impetrat a fratre, *ibid.* In
 Soracte pergit, 747. VIII. In Soracte mona-
 sterium erigi jubet, *ibid.* Eodem loco mo-
 nachum egisse quis scribat, *ibid.* Relinquit
 Soracte, & Cassinum occulte petit, & quare
ibid. Nobiles Franci eum invisit, *ibid.* In
 monasterio S. Benedicti juxta Cassinum mon-
 tem habitum induit, 747. IX. Maxima ejus
 humilitas, 747. X. Homicidam se fatetur,
ibid. Regulam S. Benedicti profitetur, 747. XI.
 Ad coquinæ officium deputatur, *ibid.* In
 multis ignoranter offendit, *ibid.*
 Carolomannus a coquo ter percutitur, 747. XI.
 Ejus socius coquum percutit, *ibid.* In car-
 cerem conicitur *ibid.* Ante Patres sistitur,
ibid. Agnosceatur Carolomannus, 747. XII.
 Patres eum ob iniuriam illatam deprecantur,
ibid. Cognitus observatur, *ibid.* An-
 quod se Carolomannum esse negaverit, men-
 dacii arguendus sit, *ibid.*

T t t 2

item

- item Carolomanni monastica probatio, 747. IV. Humanitatis & obedientiae exempla, *ibid.* Ab Abbate varie tentatur, *ibid.* Oves pascere jubetur, *ibid.* Oves ipsi auferuntur a latronibus, *ibid.* Spoliatur a latronibus, *ibid.* Mira ejus patientia, *ibid.* Oviculam claudam humeris domum portat, *ibid.* Ab ovicula se commaculati patienter tolerat, *ibid.* In timore & amore Dei perfectus, *ibid.* Laus ejus egregia, 647. XVI. Ubi & ejus bellicositas summam, *ibid.* Mittitur ab Aistulpho ad Pippinum fratrem, 754. VI. Ecclesiae Romanae causam subvertere nititur, 754. VII. In monasterio in Gallia collocatur, & a quibus, *ibid.* In Francia moritur, *ibid.* Corpus ejus aureo loculo impositum a fratre Pipino, 754. VIII. Ad Cassinense monasterium deferitur, *ibid.* Donatio ejus facta Fuldeni monasterio a fratre Pipino confirmatur, 755. XXVII.
- Carolomannus Pipini filius Rex inungitur Francorum, 754. I. & *seq.*
- Carolus Magnus Pipini filius in occursum Stephani Papae a patre mittitur, 755. XII. In Regem inungitur, 754. I.
- Carolus a Lotharingia Card. Rhemenis Archiepiscopus, 726. LXV.
- Chartaginense Concilium a Graecis labefactum, 692. XXIV.
- Casa candidae quis primus Episcopus, 734. VII.
- Cassinense monasterium a S. Benedicto primum extructum, 716. VIII. Dirutum, a Petronace restitutum, 716. VII. & *seq.* Habitatoribus numquam destitutum, *ibid.* Seminarium sanctorum Antistitum, *ibid.* Privilegia ipsi concessa, 748. XVI. Quid eidem Zacharias Papa contulerit, 748. XVII.
- Cassini arx Mello quondam vocata, 748. XVIII.
- Castella in terram immerguntur absorpta ex terramotu, 742. II. Castra Bajoariorum plurima a Longobardis capta, 744. XXI.
- Contra Longobardorum a Francis penitus diripiuntur, 754. XIV.
- Castrum Cumanum a Longobardis invasum, 715. II. A Neapolitanis receptum, *ibid.*
- Castrum Suffubium Aistulphi Pontifici Romano tradit, 755. XXVI.
- Catalogus librorum Bedae, 732. XV.
- Cataxanti filius Theodorus moritur, 752. V.
- Catechesis a Daniele Ventano Episcopo ad S. Bonifacium mittitur, 724. V.
- Catholici per antonomasiam dicti Christiani, 710. XII.
- Catholica fides a Reccaredo Rege Hispanorum in Gothos propagata, 738. IX.
- Catholica Ecclesia S. Pauli praesidio manet praesulgens, 743. IV.
- Catholica Fides per S. Hubertum in Arduenna & Taxandria propagata, 754. XII.
- Catholicae Fidei scientiam Britones Anglis aperire nolunt, 716. XI.
- Catholicae Fidei Leo Isauricus decennio observantissimus, pag. 346. Eiusdem cultor studiosissimus Ceadualla Rex Britanniae, 726. XLIII.
- Catholicam fidem Itali cum zelo defendunt, 726. XXVI.
- Catholici ritus ab Hienibus recipiuntur, 716. XI.
- Catholici alii aliis temporibus non senserunt, 730. IX.
- Catholici titulus haereditarius Regibus Hispaniae factus a Julio secundo Pont. Max. 738. IX.
- Catholici titulus praes omnibus a Ferdinando Aragoniae Rege electus, *ibid.*
- Catholici quomodo sanctas imagines adorent, 755. XLVIII.
- Catholicum cognomen successores Reccaredi intermiserunt, 718. IX.
- Catholicus cognominari voluit Alfonso, *ibid.*
- Catholicus Rex Reccaredus in Episcoporum Concilio acclamatus, *ibid.*
- Catholicus titulus unde Regibus Hispaniae provenit, *ibid.*
- Catti & Frisi a S. Bonifacio ad Catholicam Fidem conversi, 722. VI.
- Cattorum superstitio, 724. II. & *seq.*
- Ceadualla Rex appellatus Petrus in Baptismo, 689. III.
- Ceadualla Reges plures, 689. V.
- Ceadualla Britanniae Rex, 726. XLIII. Catholicae fidei observantissimus, *ibid.* Romam venit, *ibid.* Cum Huv ad Limina Apostolorum in Domino quievit, 740. XIV.
- Ceda litterarum S. Bonifacii ad Athelbaldum Regem lator, 745. XIV.
- Cedrenus Gregorius II. etiam dialogum vocat, pag. 353.
- Census Ecclesiarum quis permissus, 751. XIII.
- Centumcellensis civitatis muri a fundamentis constructi a Gregorio III. 741. XII.
- Ceolfridi Abbatis epistola de observatione Catholici Paschatis, 699. V. Idem magister Bedae, 701. I.
- Ceolfridus Abbas quomodo vixerit, 717. V. In itinere Romano defunctus, *ibid.* Pandecten a S. Hieronymo translata S. Petro donavit, *ibid.* Post Benedictum Abbatem V. Bedam educavit, 731. XIV.
- Ceolredus Merciorum Rex moritur, 716. XVII. Ad vitam revocatur, *ibid.* Ejus ad inferos damnatio, *ibid.* Qualiter visus ei fuerit paradisus, 716. XXI. Visionem suam Beggan presbytero exponere iussus, 716. XXIV. Post visionem septimanam caecus, *ibid.* Oculi sanguinem stillavere, *ibid.* Impudicitiam in Angliam invexit, 745. XI. Sanctimonialium supinator dicitur, *ibid.* Quomodo obierit, *ibid.*
- Ceoluulphus Nordanhumbroborum Rex, 731. XVI. Monasticam vitam sectatur, 737. III.
- Cera imagine agni impressa folia benedicti, 692. XLIV.
- Certamina SS. Martyrum, 735. I.
- Cefena ab Aistulpho Pontif. Rom. tradita, 755. XXVI.
- Chagani Regis Chazarorum filiae cum Constantino matrimonium, 732. I. Filia ejus Christiana facta, *ibid.*
- Charismaticibus caelestibus abundat Ecclesia Anglicana, 681. LXV.
- Cherfonenses rebellantes gravia passi sunt a Justiniano Imp. 710. IV. & *seq.* Bardaneum Philippicum acclamant Imperatorem, 710. VI.
- Cherfonem relegatus Martinus Papa a Constantino Imp. pag. 352.
- Cherfonis acclive a Constantini Copronymi haeresi liberum, 755. X.
- Cherubim duo erant super arcam testamenti, 726. XXII.
- Childebertus Rex Franc. succedit Clodoveo tertio, 692. LIII.
- Childebertus tertius Francorum moritur, 709. VI.
- Chilpericus Rex cum Raginfrido in fugam a Carolo Martello versus, 717. VI.
- Chobar vox Sarracenorum, quam proferunt idolo suo, 727. XV.
- Chorepiscopi presbyteros aut diaconos ordinare non possunt, 744. VII. Eorum quod officium sit, *ibid.* Ob dignitatem honorandi, 744. VIII.
- Chorepiscopus ab Episcopo civitatis ordinandus cui is est subiectus, 744. VII.
- Christi imago per agnum representata per Graecos improbat, 692. XLII.
- Christum se simulat Syrus impostor, 721. VI.
- Christi corpus & sanguinem quid Manichaei esse dixerint, 722. II.

Chri.

- Christi imago a muliere profusio sanguinis facta exsculpta, 726. VI. Imago Abgaro Toparchae Edeffam missa, *ibid.* Ejus imaginem S. Lucas pinxit, *ibid.* Imaginis ignominia in exemplar redundat, *ibid.* Theandrica imago a Leone Isaurico Imp. deiecta, 726. XII.
- Christus a Simeone cognitus, 726. XVII. Ejus Ecclesiam non esse idolum varie probatum, *ibid.* Opera obiter relata, *ibid.* Eum amantes sunt aquilae in caelum volantes, *ibid.* Uti Sancti viderunt, ita spectandum proposuerunt, *ibid.* Ejus imagines & sanctorum non laetitia sed habitudine exhibita, *ibid.* Pontificum & Impm. eum amantibus una est virtus, *ibid.* Solus ille Christianos a cultu idolorum liberavit, 727. XVII.
- Christiana vidua Judaeum ducere maritum non debet, 743. XX.
- Christiani sanguinis devorator Aistulphus, 756. XVI.
- Christiani crudeliter a Sarracenis tractantur, 726. XIII. A Sarracenis persecutionem patiuntur, 718. III. Eius infensus Radbodus Rex Frisonum, 719. XV.
- Christiani Principes in Leonem Isauricum commoventur, 726. XIV.
- Christiani Impm. SS. Patrum admonitiones servaturos promittunt, pag. 346. Judaei idololatriam his saepe obiecerunt, 727. XV.
- Christiani in Galliae directione a Sarracenis miserrime afflicti, 730. VIII. Ab esu avium prohibentur, & quarum, 751. X. An Sclavi illis tributum pendere debeant, 751. XIV. S. Bonifacii & suorum necem vindicant, 755. XLII.
- Christianus Judaeo filiam suam copulare non baptizato vetatur, 743. XX. Quavis ex causa ei mentiri non licet, 747. X.
- Christianorum imagines ab Arabibus & Hebraeis comburantur, 723. XXI. Iis in Oriente a Sarracenis illata persecutio, 741. VI. Eorum fides & adoratio in solum Deum consistit, 727. IX. Quis illorum propriissimus caracter, 727. XV. Ad varia loca fuga, 755. XLIX.
- Christianus Judaeo non baptizato servum aut ancillam vendere non potest, 743. XX.
- Christophorus Dux Urbis pugnat contra Petrum Duces, 710. XII.
- Christophorus Regionarius, cum Stephano in Gallias proficiscitur, 754. X.
- Chronicon vetus Galliae a Pithaeo editum, 725. IX.
- Chrysothorus cognominatus fuit Joannes Damasceus, 730. III.
- Cicanense Castellum a Longobardis invasum, 753. VII.
- Ciconiam edere Christianus prohibetur, 751. X.
- Ciffada spelunca Stephani in exilio, ubi sit, 763. XVII.
- Cionatus Epif. Calaritanus ordinat Episcopum Turritanum sine licentia Romani Pontificis, 686. I.
- Civilianus a quo Constantinus Copronymus dictus sit, 762. VII.
- Civilis administratio ad Reges spectat, 730. X.
- Civitas Legionensis a Mauris subigatur, 716. XII.
- Civitates multae se dedunt Longobardis, 726. XXXVIII.
- Civitates & villa in Thracia terramotu ceciderunt, 740. XVI.
- Civitates S. Petri a Luithprando reddita, 742. XXX.
- Civitates quas Aistulphus Pontifici Rom. tradidit, 755. XXVI.
- Cixilone filia Ervigii Regis nupta Egicani Regi, 687. VII.
- Clades maxima Sarracenorum, 717. III. Ob quem Hispani proditores luunt, 718. VI.
- Alia ab eis in Aquitania, 730. VIII.
- Classis Justiniani Imp. submersa, 690. XII.
- Classis Sarracenorum in Phoeniciam mittitur, & quare, 714. VI. A Leone Imp. igniferis navibus incenditur, 712. II. Grandine ignea submergitur, 712. I.
- Classis ingens in Italos parata a Leone Isaurico 732. III.
- Classis Leonis Imp. in Adriatico mari naufragio perit, 733. IX.
- Claves S. Petri cum vinculis Gregorius Papa III. Carolo Martello destinat, 726. XLII.
- Claves Francorum custodiri jubet Pipinus Rex, 754. XIII. Ex qua dictae sint, *ibid.*
- Clemens Episcopus ex Wilbrordo nominatus a Sergio Papa cum ordinaretur, 696. II. 697. II.
- Clemens haereticus a S. Bonifacio damnatus, 743. III. Natione Scotus 745. XXIII. Expositiones SS. Patrum abnegat, 745. XXVIII. Post adulterium Episcopum esse se posse affirmat, *ibid.* Judaismum introducere studet, *ibid.* Multa contra Fidem proficitur, *ibid.* Sacros canones refutat, *ibid.* Ejus errores, *ibid.* In Conc. Rom. damnatur, 745. XXXVII. Sacerdotali officio nudatur, *ibid.*
- Clementia Gregorii II. Papae in inimicos, 729. I.
- Clericorum caelibatus abrogatus a pseudo-synodo, 692. XVIII. & *seq.*
- Clerici sunt Theodosius Imperator cum filio, 716. II.
- Clerici comani laxantes anathemate puniti a Gregorio Papa II. 711. IV. Eos secundo matrimonium contrahere canones non permittunt, 742. VII. Sine dimissionis sui Episcopi non ordinandi, 743. XX. A suo tantum Episcopo interpellationem facere possunt, *ibid.* Praefecti locis spiritualibus Episcopo suo subiacere debent, 744. XI. Erga proprias uxores non debent esse incontinentiores, *ibid.* Propriam Ecclesiam relinquentes quomodo puniendi, 744. XIII. Ab alieno Episcopo suscipi non possunt, 744. XIV. Qui uxores habere possint, *ibid.*
- Clerici Stephani IV. Papae Gallos sacrum cantum docent, 754. VII.
- Clero Rom. inconsulto nihil facere consuevisse Pontificem, 686. V.
- Clodovei Regis Francorum obitus, 692. LII.
- Coemeterii locus divinitus designatus, 681. LXV.
- Coemeteria SS. Martyrum a Joanne Papa Secundo bene culta, 707. I.
- Coemeterium Marci & Marcelliani a Joanne Papa Septimo cultum, *ibid.*
- Coemeteria multa a Gregorio III. facta, 741. XII. Collapsa antiquitate a Longobardis diruta, 761. III.
- Coenobium S. Maximini praediis a Carolo Martello auctum, 741. XV. Cassinense in quod Carolomannus secessit, 547. XI.
- Coenredus succedit Edilredo Regi Anglorum, 704. IV. 705. XIX. Venit Romam ad limina Apostolorum, 709. V.
- Coenredus Ofredo Regi succedit, 716. XI.
- Cognitionis matrimonium vetantur, 743. XX. Eorum poena, *ibid.*
- Colomannus Presbyter socius S. Kiliani, 686. VIII.
- Colomanni martyrium, 689. X. & *seq.*
- Colonia Metropolis a Zacharia confirmatur, 745. XLV. Prius Agrippina dicta fuit, *ibid.* Moguntinae Ecclesiae subiecta, 751. XV.
- Coloniensis Episcopus Friforum sibi vindicat Ecclesiam, 755. XXX.
- Coloniensis Traiectensem sedem sibi vult subicere, 755. XXXII.
- Columba monachus sanctus praedicator Evangelii apud Pictos Anglos, 680. IV.

Co.

Columnæ Gethsemani servatæ, 690. XIV.
 Columnæ sex onychinæ a Gregorio in Sancto Petro erectæ, 732. VI.
 Coma a clerico ali non debet, 743. XX.
 Comaculum Ecclesiæ ab Aistulpho datum, 755. XXVI.
 Comocanon scriba inter eos qui Stephanum convincerent, 754. XXVI.
 Cometæ duo visi, Galliam invadere parantibus Sarracenis, 729. VIII.
 Commemoratio victoriæ de Sarracenis in Oriente obtentæ, 718. II. S. Bonifacii in Missis, 724. XIII. S. Amiliani apud Græcos 731. V. Joannis Episcopi Polyboti in Græcorum Menologio, 731. VI. Theophiladi in Menologio & quando, 733. II. S. Nicetæ Episcopi Apolloniadis, *ibid.* Pauli Theoflerici, & Theophili apud Græcos, & quando, 733. II. SS. Hyppatii Episcopi Liddorum & Andreae Martyrum apud Græcos, 734. I. Basilii & Procopii in Menologio, 735. II. Gregorii Lamniotæ monachi apud Græcos, *ibid.* Sergii Confessoris apud Græcos quo die sit, 736. II. S. Theophili monachi apud Græcos, *ibid.* S. Macarii in Martyrologio Rom. quando fiat, *ibid.* SS. Eudæmonis, Gregorii, & Basilii Episcoporum apud Græcos, 736. III. Joannis Episcopi Gothiæ apud Græcos, 736. II.
 Commendatiæ litteræ Patentes S. Bonifacii, 719. II.
 Communitorium de translatione Germani, 714. IV.
 Communitorium quid apud Theophanem significet, *ibid.*
 Conjurati a Leone Isaurico Imp. Constantinopoli occiduntur, 719. XX.
 Conjuratio Leonis Isaurici in Gregorium Papam, 716. XXXIII. & *seq.* Conjuratorum nomina, *ibid.* Eorum consilium detegitur, *ibid.*
 Concilium Anglicanum in causa S. Wilfridi Episcopi, 705. X.
 Concilium Aquilejense sub Sergio Papa, 698. XIV.
 Concilium Constantinop. Erraticum dictum, 692. I. VII.
 Concilium Constantinop. Oecumenicum Sextum ubi & quando celebratum, 690. XL.
 Concilium Constantinop. oecumenicum Sextum celebratum ex petitione & auctoritate Agathonis Papæ, 681. LIV.
 Concilii Constantinop. oecumenici Sexti canones quales. *Vid.* Sexta Synodus & supra Canones. Damnatur sub Philippico Imp. 712. I. & *seq.*
 Concilium Gallicanum tyrannicum, 685. XI. XVIII.
 Concilium Londinense an re vera habitum, 714. II.
 Concilii Romani Acta recitata in Concilio Romano sub Joanne Papa Septimo, 705. VII. & *seq.*
 Concilium Romanum sub Joanne Papa Septimo, 705. VII. & *seq.*
 Concilium Rothomagensis, 682. X.
 Concilium Toletanum decimum tertium, idemque Generale dictum, 683. XXII.
 Concilium Toletanum decimum quintum, 688. I.
 Concilium Toletanum decimum Sextum generale, 693. I. Deponitur in eo Sisbertus Archiep. Tolet. *ibid.*
 Concilium decimum septimum Toletanum, 694. V. & *seq.* Contra rebellantes Judæos quæ statuta in eo, *ibid.*
 Concilium Tolet. decimum cur non extet, 701. XV.
 Concilium Trajectense a Willebrordo Episcopo habitum, 697. VIII.
 Conciliabulum Monothelitarum adversus Sextam Synodum, 712. LIV.
 Conciliorum Universalium imago expressa Ro-

mæ in Ecclesia S. Petri, 710. XI. & *seqq.*
 Conciliorum Universalium imago depicta Constantinopoli a Philippico hæretico Imp. abraha, *ibid.*
 Conciliorum Oecumenicorum Acta quæ sint revocata in iudicium, 681. XXX.
 Concilia variis temporibus de imaginibus celebrandis habita, 726. VI. Romæ ubi omnes præsentibus subscribere, 732. IV. Qualiter sit habitum, & quibus præsentibus, *ibid.* Decreta ejus quæ fuerint, *ibid.*
 Concilia adeuntes Pontifices, imagines ad ea secum deferrebant, pag. 358.
 Concilia a Patribus divino Spiritu afflatis celebrantur, 730. IX.
 Concilia Oecumenica sex ubi celebrata sint, 754. XXX.
 Concilia de Imaginibus Reges statuere non debent, 730. IX.
 Concilia plurima imaginum usum non improbarunt, *ibid.* Sub Carolomanno Carolo Martelli filio, *ibid.*
 Concilium Germanicum, 742. XXII. Ejus decreta quænam fuerint, *ibid.* ad XXVI.
 Concilium apud Liptinas in Germania, 742. I. Quando habitum, *ibid.* Quænam fuerint causa istud congregandi, *ibid.* Sub Ludovico & Carolo filii Ludovici Imp. *ibid.*
 Concilium a S. Bonifacio habitum jussu Gregorii III. 739. I. De loco controversia, *ibid.* Capitula in eo decreta quænam fuerint, 740. IV. Aliud ab eodem in germania congregatum contra Aldebertum & Clementem hæreticos, 744. I. 745. XXII. Item Romæ, *ibid.* Clementem damnat, 745. XXXVII.
 Concilium Rom. adversus Iconoclastas, 726. XXI.
 Concilium Romanum sub Zacharia Pap. 743. XVI. Quando habitum *ibid.* Capitula in eo proposita, 743. XVIII. Contra quos in eo sit actum, 744. XX. Item aliud contra Aldebertum & Clementem hæreticos, 745. XXII. Episcoporum in eo congregatorum nomina *ibid.* Prima Sessio, 745. XXIX. Secunda Sessio, 745. XXX. Tertia Sessio, 745. XXXIII. Mittuntur ejus Acta in Germaniam, 745. XLVII. Probata a Carolo Martello, *ibid.*
 Concilium Rom. sub Gregorio II. 721. I. Non Greg. III. *ibid.* Præfatio Pontificis, in eo, 721. II. Quid in eo decernit, *ibid.*
 Concilium Romanum sub Gregorio III. 721. IV. Quid in eo actum, *ibid.*
 Concilium universale fieri petit Leo Isaur. pag. 351.
 Concilium Episcoporum Reccaredum Regem Catholicum acclamavit, 738. IX.
 Concilium Lundonense a quibus congregatum sit, 742. XXVI. Matrimonium tertii gradus prohibuit, *ibid.*
 Concilium in provincia Francorum quotannis debere fieri statuit Zacharias Papa, 745. XLIV.
 Concilium sine Romano Antifiste fieri non potest, 754. XXX.
 Concilium Oecumenicum quomodo sacras imagines receperit, 736. II.
 Concilium septimum Oecumenicum, falso ita ab hæreticis appellatum damnatur, 754. XXXV.
 Conciliabula sua Manichæi Ecclesiam Catholicam vocant, 722. II.
 Conciliabulum Leonis Isaurici contra sacras imagines, pag. 354.
 Conciliabulum Constantinopolitanum, 754. XVII.
 Confessio Joannis Episc. Gothiæ, 736. II.
 Confessio Andreae monachi, 761. XXII.
 Confessores multi ob cultum sacrarum Imaginum in exilium missi, 734. IV. Eorum maximus numerus sub Isaurico, 736. III.
 Con-

Confirmationi Romanorum Pontificum usurpatæ renunciat Constantinus Pogonat. Imp. 684. II.
 Conflictus Pelagii cum Sarracenis, 718. V.
 Congressus Zachariæ cum Luitprando, 743. XXXI.
 Congressus Stephani Papæ cum Longobardorum Rege, 753. IX.
 Conciliæ probatissimæ de impostura Sextæ Syn do apposta de condemnatione Honorii Papæ, 681. XXII. & *seqq.*
 Conon Papa creatus, 686. II.
 Cononis Pap. probata electio, *ibid.*
 Conon Papa accipit literas a Justiniano Imp. 686. III.
 Conon Papa legatos mittit Constantinopolim, 686. IV. 692. V.
 Cononis Papæ legati sunt coadi prævaricari, 685. VI.
 Conon Papa ordinat S. Kilianum Episcop. 686. VIII.
 Conon Papa erat Constantinum Episc. Antiochenum, 686. V.
 Cononis Papæ obitus, 687. I.
 Cononis Imperium imaginum depositionem habitum prædicatur, 726. VIII.
 Consecratio Cuthberti Archiepiscopi Dorovernensis quando facta sit, 740. II.
 Consecratio altaris & Regum Francorum, 754. V.
 Consecratio Episcoporum quomodo instituenda, *ibid.*
 Constantinus Episcopus basilicæ S. Valentini, 742. XXXII.
 Consilium nefarium Hebræi Ducis de imaginibus, 723. XX.
 Consilium Basilii Ducis de Gregorio Papa interficiendo, 725. XXXIII.
 Consilium coniarum detegitur, 726. XXXIV.
 Consilium Italicæ de Imperatore eligendo, 726. XXXVII. Compescitur a Gregorio Papa, *ibid.*
 Consilium prudens Gregorii papæ, 726. XLII.
 Consilium nefandum Eutychii cum Luitprando Rege, 729. I.
 Consolatoria epistola S. Bonifacii ad Buggan, 725. XXI.
 Constantinopoli a peste bubonum afflita, 696. XIII.
 Constantinopolitanum Concilium appendix ad Sextum, *Vide* Concilium,
 Constantinopolitani deficiunt, ad Bardanem exarannum ob sævitiam Imp. 711. V. & *seqq.*
 Constantinopoli S. Sophiæ templum, 714. V. Pestis grassatur, 717. I. Dei genitricis cultus, 717. III. Imagines circum muros lata, *ibid.* Maxima coniuratorum strages a Leone Imp. facta, 719. XX. Leo. Isaurus sacra vasa Ecclesiæ aufert, 726. XXXV.
 item Constantinopoli & Romæ ob hæresim Iconoclastarum acerrime pugnatum, 727. I. Movenes arma in Imperatorem delati sunt, *ibid.* Iconoclastarum impietas, 727. III. Ingens terremotus, 740. VI. Attali simulacrum cecidit, *ibid.* Arcadii titulus terræ notu lapsus, *ibid.* Theodosii maioris simulacrum terræ motu cecidit, *ibid.* Populus multus terræ motu extinguit, *ibid.* Prodigiola signa conspiciuntur, 754. XVII. *Ibidem* pestis grassatur, *ibid.* Pseudosynodus celebratur, 754. XXII.
 Constantinopolim mittitur a Gregorio Papa II. Michael Apocrifarius, 714. III.
 Constantinopoli cepta muliebri indumento pluri exeat, 743. XXVII.
 Constantinopolim Legati a Stephano Papa mittuntur, 752. II.
 Constantinopolis predicatione a Theodosio invaditur, 714. VI. A Sarracenis obsidetur, 715. III. B. Mariæ Virginis ope defenditur, 717. III. Ob culpam suam imperatorum tyrannidem passa, 742. II. Annona laborat, 743. XXXVII.

Constantinopolitana bibliotheca ab Iconoclastis succenditur, 726. X. Amorum hortus vere dicta, *ibid.* Tricena & tria millia librorum continebat, 726. X.
 Constantinopolitanæ imagines deorsum positæ & quare, 726. V.
 Constantinopolitanæ plebis dissensio ob novam hæresim, 726. X.
 Constantinopolitani Dei Genitricis studiosissimi, 717. II. & *seqq.*
 Constantinopolitani Helladicos superant, 727. I. Et naves eorum exurunt, *ibid.* A Leone Isaurico compulsi ad imagines Sanctorum comburendas, & Ecclesias pictas dealbandas, 730. IV. Artabaldum Imp. acclamant, 741. IV. Opprobria in Constantin. Copron. faciunt, *ibid.*
 Constantinus Papa creatus, 708. II.
 Constantinus Papa noluit præare canones editos a Græcis nomine sextæ Synodi, 692. XI.
 Constantinus Papa vocatus Constantinopolim a Justiniano Imp. magno cum honore duSus atque susceptus, 709. I. Ejus pedes osculatus Imperator, 710. II. Missis celebrat Constantinopoli, *ibid.* Redit Romam, 711. I. Diversis in locis ordinavit Episcopos, *ibid.* Consecrat Romæ Felicem Episcopum Ravennatem, 708. II.
 Constantini Papæ absentia Romana Ecclesia diu vexata a Joanne Rizocopo Exarcho, 709. III. Non recipit professionem fidei hæretici Philippici Imp. 710. XI. Sedat bellum civile Romæ inter Duces conflatum, 710. XII. Ejus epistola ad Archiep. Viennensem, 714. I.
 Constantini Pogon. epistola ad Georgium Patriarcham, 680. XXXVIII.
 Constantinus Pogon. fratres suos ab Imperio amover, 681. XLII.
 Constantini Pogonati epistola ad Romanum Concilium, 681. XLVII.
 Constantinus Pogon. remisit pecunias Imp. dari solitas pro confirmatione Rom. Pentif. 681. LV. Renuntiatque confirmationi ipsius Romani Pontificis, 684. II.
 Constantini Pogon. epistola ad Leonem Papam Secundum, 683. VI.
 Constantinus Pogon. dat suos filios Benedicto Papæ in filios, 684. VII.
 Constantinus Pogon. Imp. moritur, 685. I.
 Constantinus Pogonatus Imp. S. Germani patrem occidit, 714. IV.
 Constantinus Augustus Martinum Papam ab Urbe abduxit, 726. XXVIII. Chersonam relegavit, *ibid.* Pyrrhum hæreticum sedatur, *ibid.* Maximum monachum & ejus discipulum in exilium mittit, *ibid.* A domesticis suis interfecit, *ibid.*
 Constantinus Heraclii nepos contra Manichæos agit, 722. I.
 Constantinus Manasses Græcus historicus, 726. II.
 Constantinus Legatus Gregorii III. a Leone Isaurico in carcerem detruditur, 735. V.
 Constantinus Episcopus Nicomediæ ad vincendum Stephanum mittitur, 754. XXVI. Disputationem cum Stephano recusat, *ibid.* Stephano sedenti calces in faciem incutit, 754. XXVIII.
 Constantinus Episcopus Anagninus Constituto Pauli Papæ interfuit & subscripsit, 752. XII. Item alius ejusdem nominis Card. *ibid.*
 Constantinus Patriarcha Constantinopolit. hæreticus eligitur, 754. XVII.
 Constantinus monachus Silæi Episcopus, 754. XVII.
 Constantinus Leonis Isaurici filius nascitur, 719. XX. Antichristi præcursor dictus, *ibid.* Baptizatur, *ibid.* Portentofum in sancto lavacro factus edit, *ibid.* Cur Copronymus sit cognomi-

- minatus, *ibid.* Imperator coronatur, *ibid.*
Quid imperare coepit, 726. XCVII. Ca-
zororum Regis filiam uxorem ducit, 732. I.
Solutus Imperat, 741. I. Eius impietas, *ibid.*
Cruentis sacrificii operam dat, 732. II. Pro-
mulgat edictum primo Imperii anno contra
sacras imagines, 732. III. Artabasdum su-
spectum habet, *ibid.* Adversus Arabes profi-
tesci ur, *ibid.* Necem filiorum Artabasdi co-
gitat, *ibid.* Artabasdi filios ad se vocat, *ibid.*
Amici ejus ab Artabasdi occisi, *ibid.* Fuga
elabatur, *ibid.* Amorium fugit, *ibid.* A La-
cino Thracensium duce auxilium petit, *ibid.*
Filii ejus ab Artabasdo summa ignominia af-
fecti, *ibid.* Christum purum hominem existi-
mat, *ibid.* Mariamque ita eum peperisse ut
aliae mulieres, *ibid.* Ne Christianus, sed Sar-
racenus dicendus, 732. V. A quo haeresim di-
dicerit, *ibid.* Artabasdum cum filio Niceta
vincit, 742. I. Joannem Chrysostram annuae
anathemati submitit, *ibid.* Eundem Manse-
ron appellat, *ibid.* Eius vocis significatio, *ibid.*
item Constantinus Copronymus Constantinopoli-
m obsidet, 741. XXXVII. Anastasium a-
secretis, & Artabasdum Comitum Domesti-
corum frumentantes capit, & excecat, *ibid.*
Vincit exercitum Artabasdi Imperatoris,
ibid. Urbem capit cogente penuria, *ibid.*
Artabasdum Imp. cum duobus filiis oculis
privat, *ibid.* Bagranum Artabasdi adjutorem
capite plectit, *ibid.* Ossa sepulti post XXX.
annos effodi praecepit, *ibid.* Et quo proli-
i iusserit, *ibid.* Crudelitas ejus, 743. XXVIII.
Hippodromium celebrat, *ibid.* Rom. Eccle-
siae praedia donat, 743. XXIX. Abstinet a
persecutione, 743. XXX. Per pestem non
terretur, 746. II. Constantinopolitanum Epi-
scopum creat, 754. XVII. Quos in electio-
ne Episcopi Constantinopolitani anathematiz-
averit, 754. XVIII.
item Constantinus Copronymus a monachis vi-
ditus, 754. XIX. Bellum in monachos movet,
ibid. Monachorum habitum *scortas* *lydum* vo-
cat, *ibid.* Monachos quomodo appellet, *ibid.*
SS. Imaginum cultores omnes idololatrias dicit,
ibid. Stolidam multitudinem in concionem
advocat, *ibid.* Per sancta ligna Crucis popu-
lum jurare cogit quod imagines sacras ad-
orare nolint, 754. XIX. Quod eas idola
vocare velint, *ibid.* Quod in monachos fla-
uit, *ibid.* Crucis cultum reservat, 754. XX.
Constantinum in Episcopum Constantinop.
consecrat, 754. XXI. Cum tribus mulieribus
sepe coinquavit, *ibid.* Eradit e tem-
plorum pariete imagines Sanctorum, 754.
XXII. Quid in Conciliabulo suo decreve-
rit, 754. XXIII. Conciliabulum suum septi-
mam Synodum Oecumenicam vocari vult,
754. XXV. Haeresiarchas mittit ad convin-
cendum Stephanum monachum, 754. XXVI.
item Constantinus Copronymus dire Orthodoxos
persequitur, 755. XLVII. Ab Andrea re-
prehenditur, 761. XXV. Caedit gravissime
Andream, *ibid.* Vastrum ejus consilium, 761.
XXVI. Andreae sibi resistenti maxillas pedi-
bus confringi jubet, *ibid.*
Constantinus Strator Iconoclasta dat poenas,
727. II.
Const. tuta Gregorii Papae II. adversus illicita
conjugia, 721. I. & *seg.*
Constituta Pontificum quomodo fieri consueve-
rint, 721. II.
Constitutiones Synodales Sancti Germani, 730.
VII.
Constitutum Gregorii Papae de imaginibus,
732. IV. Desideratur, *ibid.*
Constitutum Apostolicum Pauli Papae pro mo-
nasterio a se erecto, 761. I.
Consuetudo peregrinantium Romam, 717. V.

- Consuetudo Rom. Pontificum in constitutis fa-
cierdis, 721. I.
Consuetudo Manichaeorum occultare quod cre-
dunt, 721. II.
Consuetudo haeticorum Principum pro arbi-
trio ardua inconsulto definire, 726. IV.
Consuetudo Imperatorum in litteris subscriben-
dis, pag. 346.
Consuetudo Rom. Pontificum dum praedeca-
sorum suorum facta sibi adscribunt, *ibid.*
Consuetudo Rom. Pontificum dum ad Concilia
tendebant, *ibid.*
Consuetudo longi temporis observanda, 727.
XIV.
Consuetudo Romanis fuit, viros magni nomi-
nis & famae sanctitatis frequentes ambire,
738. II.
Consulares IV. captivi a Luithprando restitu-
ti, 742. XXXI.
Consulatus Romanus a Gregorio Papa Carolo
Martello assignatur, 726. XLI.
Contemplatio imaginum parit hominibus com-
punctionem, pag. 350.
Contentio Zachariae Manichaei cum Aphroneto,
722. III.
Contentio Bonifacii cum Coloniensi Episcopo
de Trajectensi sede, 755. XXX.
Conventio bonae fidei nulla ratione dissolvi de-
bet, 744. XV.
Conversio infidelium per S. Bonifacium facta,
719. V.
Conversio Frisonum & baptisimus, 719. VII.
Conversio Gentium per Bonifacium facta, 722.
VI.
Conversio centum millium a S. Bonifacio facta,
739. II. 741. XXXI.
Conversio Rachis Regis Longobardorum cum
suis, 730. II.
Conversio Frisonum per Willibrordum facta
est, 755. XXXI.
Convivia cum sanis leprosi celebrare non debent,
726. XLVII.
Copronymiani haetici novitii dicendi, 754.
XX.
Sanctus Corbinianus sub Gregorio II. Ro-
mam venit e Germania, 716. X. A Gre-
gorio Papa sacerdos ordinatur, *ibid.* Fal-
simum a Gregorio II. accipit, *ibid.* Fringen-
sis Ecclesiae Apostolus, *ibid.* Eiusdem Episco-
pus, 724. XVIII. Romam venit, *ibid.* Mis-
sionem petit a Gregorio Pontifice, *ibid.* Peci-
tio ejus rejecta, *ibid.* Grimoaldum ad promissio-
nem separationis perducit, *ibid.* Equus ei sub-
latus, 724. XX. A Rege excipitur, *ibid.* In
Regium inducitur, *ibid.* Maximis honoribus
cumulatur, *ibid.* Equus & pecunia ipsi dan-
tur, *ibid.* Equum ejus qui sustulerat quo-
modo puniatur, *ibid.* Benignus in timentes
Deum, durus in contemnentis, 724. XXI. I.
Joanni Baptistae comparatur, *ibid.* Grimoal-
dum reprehendit, *ibid.* A Nino veneno ten-
tatur, 724. XXIV.
Corduba Sarraenorum sedes, 716. XII.
Cornelius Papa Ecclesiam ad mortem defen-
dendo rexit, 740. VI.
C. rniculam edere Christianis prohibetur, 751. X.
Corona argentea C. librarum a Zacharia facta,
752. III.
Corona aurea cum cruce pendens in Gemmis
a Gregorio III. in oratorio data, 732.
VIII.
Coronatio Pipini in Regem Francorum, 752.
I.
Corsica insula a Pipino Eccles. Rom. data, 753.
XXVII.
Cosmas Sacellarius comitatus Constantinum Pa-
pani proficiscentem Constantinopolim, 709. II.
SS. Cosmae & Damiani martyrum cultus, 702.
VI.

SS.

- SS. Cosmae & Damiani Ecclesia a Sergio Papa
renovata, *ibid.*
Cosmas Joannis Damasceni socius, 720. IX.
Ad scribendum de adoratione SS. Imaginum
Joanni Damasceno haetator, 730. VIII. Ma-
juma Episc. de hymnis in Ecclesia cantandis
scripsit, 734. I.
Cosmas Patriarcha Alexandrinus abnegat haere-
sim cum suis, 742. II.
Cottiae Alpes ab Ariperto donatae Ecclesiae Ro-
manae, 715. VI. A Luithprando Rege repeti-
tae, *ibid.*
Crichoracas domum Manichaeorum obsidet, 722.
IV.
Crucis oratorium Traiecti, 692. II.
Crux quae reperta a Sergio Papa, 701. IV.
Crux in basilica Salvatoris adorari solita,
ibid.
Cruciculae in vestimentis hominum & sacris in-
dumentis conspiciuntur, 746. II.
Crucis nomine quid Manichaei intellexerint,
722. II.
Crucis adoratio in toto terrarum orbe sine
scriptis est constituta, 730. XI. Eius ab haere-
ticis detestatus cultus, 754. XX. Eius cul-
tus a Constantino Imp. reservatus, *ibid.*
Eius imago quare adoretur, 755. XLVIII.
Crux Christi post mortem tropheum, 726.
XVI.
Crudelitas Pergamensium, 716. IV.
Crudelitas Sarraenorum in Christianos, 716.
XIII.
Crudelitas Constantini Copronymi Imp. 743.
XXVIII.
Cudberti monachi vita per Ven. Bedam, 731.
XV.
Cultus Deiparae Constantinopoli, 717. II. & *seg.*
Cultus imaginum restitutus mortuo Gizid, Sar-
racenorum Principe, 723. XXI. Vetus ejus
traditio, 726. VI. Variis temporibus ac locis
approbat, *ibid.* In veteri Testamento pro-
batur, 726. XXII. Cum principio nascentis
Ecclesiae viguit, 727. XIV.
Cultus Daemonum quando deletus, 726. VI.
Cultus Martyrum, 761. V.
Cultus Sanctorum ratio redditur, 727. X.
Cultus Deiparae, 727. XI.
Cunianum castrum Longobardi invadunt, 715.
II. A Neapolitanis receptum, *ibid.*
Cunigildis ex Anglia in Germaniam a S. Bo-
nifacio evocata, 725. XI. Una cum Bertigide
liberales artes didicit, *ibid.* Apud Thuringos
magistra constituta, *ibid.* S. Lulli mater-
tera, *ibid.*
Cunipertus cum patre Bertarido, 681. LXVI.
Cuniperti regnum, 691. II.
Cunipertus Rex Longob. patitur Alachim ty-
rannum, 691. III.
Cunipertus Rex Longob. recipit hospitio Ce-
duallam, 698. I.
Cunipertus superat Alachim tyrannum, 691.
IV. Eius obitus & reliquae res gestae, 703.
III.
Cunirudis ad monasticam curam ex Anglia
a S. Bonifacio evocata, 725. XI. In Bajoa-
riam ad verbi sementem a S. Bonifacio mis-
sa, *ibid.*
Cuthbertus Episc. in Anglia monet Ecgfridum
Regem, 684. IX.
Cuthberti Lindisarnensis Episcopi obitus, 687.
VII.
Cuthbertus Bedae vitam scripsit, 731. XXVI.
& *seg.* Preces ejus a B. Bonifacio expetuntur
ibid. Ad S. Bonifacium diaconum suum mit-
tit cum muneribus & litteris, 740. II. Ar-
chiepiscopus, *ibid.* Quo anno Archiepiscopus
Doroverensis consecratus, *ibid.*
Cynbertus Archiep. Doroverensis diaconus,
740. III.

Ann. Eccl. Tom. XII.

- Cynegius locus appellatus, 703. I.
S. Cyprianus Carthaginensem Ecclesiam ad mor-
tem usque gubernavit, 740. VI.
Cypris Episcopis privilegium concessum, 690.
XII.
Cyprii ob ingruentes Sarraenos migrate coa-
cti, *ibid.*
Cyrus monachus creatur Episcopus Constantino-
polititanus post Callinicum, 693. III.
Cyrus Patriarcha Constantinopolitanus cum cle-
ro occurrit Constantino Papae venienti Con-
stantinopolim, 710. I. Elucitur a Philippico
Imp. haetico, 712. II.
Cyzico Constantinopolim translatus S. Germa-
nus, 714. IV.

D

- D Adanus Episcopus Concilio Carolomanni
interfuit, 742. XXI.
Daemones horrent reliquias Martyrum, 713.
IX. ad XVII.
Daemones balneis insident, 713. X.
Daemones sunt promotores impiorum Princi-
pum, 713. XI.
Daemones coguntur laudare Martyres, 713. XV.
Daemoniaca sanata Romae ad Aquas Salvas, 713.
V. XIV. & *seg.*
Daemoniaci occasione multi Gentiles ad fidem
conversi, 705. XIII.
Daemoniaci certa signa, 705. V. XIII.
Dagobertus junior Rex aedificat Ecclesiam S.
Thomae Traiecti, 695. II. Eius regnum,
709. VI.
Dagobertus Rex Francorum castellum Traiectum
Ecclesiae Coloniensi donavit, 755. XXXII.
Damascus a Mauvia subiecta, 745. I.
Damasi coemeterium, 707. I.
Damianus Episcopus Ravennas ordinatus Romae
a Sergio Papa, 701. VII.
Damnati a Sexta Synodo appellant Sedem Apo-
stolicam, 681. XLVIII.
Damnatio ad inferos Ceolredi Regis, 716. XVII.
Dani ad fidem conversi per S. Suibertum &
Willebrordum, 697. V. Danorum Princes
praedicatorum Evangelii bene tractat, 697. VI.
Daniae populi adhuc Pagani, 690. II.
Daniel Episcopus Bonifacio commendatitias dat
eanti Romam, 728. I. Ventanus Episcopus,
724. IV. S. Bonifacio Catechesium mittit, *ibid.*
Visu orbatus, 726. LIII. Eius ad S. Bonifa-
cium litterae, 726. LIV. S. Bonifacium consola-
tur, 726. LV. Mutuas preces a S. Bonifa-
cio expostulat, 726. LVIII.
David sanctificatus serpentem aeneum una cum
arca in templum iniecit, pag. 349. A Na-
than adoratus, 727. X.
Davidi Joannes Damascenus comparatur, 727.
XIX.
David Spirensis Episcopus, 748. XIII.
Decapolis a Longobardis incursionibus infestatur,
pag. 352.
Decima S. Mononi a Pipino oblata, & quae,
754. XII.
Decreta Gregorii Papae II. adversus feminas vi-
rorum dimissorum conjugia repetentes, 721.
III. & *seg.*
Decreta Concilii Romani sub Gregorio Papa
II. 726. XXIII. & *seg.*
Decreta Synodi a Carolomanno congregatae,
742. XXI. ad XXVI. Romam missa ut con-
firmarentur a Papa, *ibid.*
Decretum Leonis Isauri contra sacras imagines
in Occidente, 726. XXXVI. Aliud ejusdem
contra imagines, 730. I.
Decretum primum in Synodo Constantini Imp.
754. XXIII. Secundum pseudoconcilii, *ibid.*
Defunctus revocatus ad vitam per S. Suiber-
tum,

V v v v

- tum, 696. IX. Alius in Anglia, idem consecutus, 696. XII. Item alius, 711. II.
- Dei Genitricis auxilio liberata Constantinopolis ab obsidione, 717. I. Eius Constantinopolitani studiosissimi, *ibid.* In Blachernis templum ejus augustissimi, 717. III. Imago ejus per muros Constantinopoli circumlata, *ibid.* Spelunca Pelagii ejus honori dicata, 718. VI. Quomodo eam Manichæi interpretati sint, 721. II. Imago ejus Jerusalemis missa, 726. VI. Imaginem venerantibus magna redduntur, 726. XVI. Auxilio ejus Constantinopolis liberata, 726. XX. Imago ejus ab Iconoclata delicta, 727. III. Illius cultus, 727. XI. Imago picta unguentum reddit, & ubi, 727. XV. Joannis Damasceni amputatam dexterambrachio apponit, 728. VII. Imago aurea Salvatorem amplectens in gemmis a Gregorio III. facta, 732. VIII. Imago a Gregorio III. argento vestita, 741. IX.
- Item Dei genitricem inuilem post mortem esse ubi sanctum, 754. XXIV. Imago ejus C. librarum ex argento aurata a Paulo Papa. constructa, 758. II.
- Demetrius sub Leone Isaurico martyrii palmam adipiscitur, 726. XIII.
- Denarii singuli singulis annis ab Anglis Rom. Ecclesie ut solvantur statutum, 740. XIV. A quo, *ibid.*
- Denarii D. Petri qui didi & unde, 740. XV.
- Deneardus presbyter litterarum ad Zachariam Papam a Bonifacio bajulus, 742. XXVIII. Legatus Archiepiscopi Germanie in Concilio Rom. 745. XXXIII.
- Denevaldus a Canyith S. Bonifacio commendatur, 725. XX.
- Denualis presbyter Romam a S. Bonifacio ad Gregorium consulendum missus, 725. XLV.
- Deodatus Bellovacensis Episcopus, 748. XIII.
- Depositio Joannis Constantinopolitani Episcopi, 714. III.
- Depositio Gervilionis Moguntini Antistitis, 745. II.
- Depositionem imaginum gravi peste Deus vindicavit, 746. II.
- Desiderius Episc. interfuit Concilio Rothomagi, 682. XI.
- Desiderius precario in Regem Longobardorum a Stephano III. promovetur, 755. II. Pontifici se submissurum juramento affirmat, 757. III. Auxilium accipit a Fulrado, *ibid.* Stephano Papæ civitates reddit quas promiserat, 756. XII. Rex Longobardorum creatur, *ibid.* Quæ monasteria construxerit, 758. II. Monasteria a se edificata amplissimis redditibus dotat, *ibidem.*
- Deus minima quæque judicat, 716. XXXIII.
- Vindicat equum S. Corbiniano sublatum, 724. XX. Eius vindicta in Grimoaldi domum conversa, 724. XXIV. Consilium ejus de orta heresi Iconoclastarum, 726. III. Eius imago quæ operetur bona, 724. XXXIII. Quomodo manifeste adorari voluerit imagines in populo Israelitico, pag. 347.
- Deus Pater quando pingi coeperit, pag. 348.
- Deus Filius quare spectandus proponatur, *ibid.*
- Deus Spiritus Sanctus quando pingi coeperit, *ibid.*
- Item Deum imagines concessisse vere dixit Ecclesia, *ibid.* Immortalia ejus verba duabus lapideis tabulis inscripta, pag. 347. Posteriora ejus videns Moyse quale mysterium didicerit, *ibid.* Nomen ejus Martyribus non tribuitur, *ibid.* Potestatem dedit Romano Pontifici terrena & caelestia solvere & ligare, 729. VI. 742. XVI. Manifeste resistit inceptis Luitprandi Regis, 742. XLIII. Eligit infirma mundi ut confundat fortia, 727. XIX. 732. I. Ad Ecclesie constitutionem non adhibuit, Reges, 730. X. Regnum a Saule abtulit, cum Samuelis pallium scidisset, *ibid.* Bis in idipsum non judicat, 741. XXI. Justitia ejus in Ecclesiarum invasores, *ibid.* In terribis suos punit, ut ab inferno eos liberet, *ibid.* Judicia Dei occulta & incognita, 742. XXI. Ecclesia ejus a nemine labefactari potest, 742. XII. Et ministrans arma ferre prohibuit, & ubi, 742. XXII. Ecclesie res rapiens Dei homicida vocatur, 745. XI. Oblationem furtivam non recipit, 747. VII.
- Dextera Joanni Damasceno a Sarracenorum Rege amputatur, 728. V. Divinitus restituitur, 728. VII.
- Diabolus in lucis Angelum transfiguratus, 719. IX. Eius operatio ubique mala, 726. LVIII.
- Diaconia S. Mariae in Via lata insignis memoria Pauli Apostoli a Sergio Papa dedicata, 701. VIII.
- Diaconi quando ordinandi, 723. IX. Litem prosequentes suo tantum Episcopo interpellationem facere possunt, 743. XXII.
- Diaconæ quæ dicantur, 721. IV.
- Diaconæ & presbyteræ diversæ a monialibus, *ibid.* Earum discreta ratio, *ibid.*
- Diaconia Ss. Sergii & Bacchi a fundamentis a Gregorio III. dilatata, 742. XI.
- Diaconia Romanæ Ecclesie in diversis provinciis, 715. V.
- Diaconorum qualis vestitus esse debeat, 743. XVIII.
- Diadema aureum in imagine Dei Genitricis a Gregorio III. datum, 732. VIII.
- Dialogus dictus Gregorius Papa II. & quare, pag. 353.
- Diligentia Gregorii Papæ in restituendis monasteriis, 716. VI.
- S. Dionysius Areopagita Stephanum Papam sanat, 754. I. Reliquiæ ejus ab eodem Romam transferuntur, 754. XVI. Monasterium in ejus honorem Romæ erigitur, *ibid.*
- Dioscorianos Orthodoxos habendos qui dixerint, 754. XXV.
- Diploma Stephani Papæ, 754. III.
- Dissentio militum Obsidii & Joannis Diaconi praefectorum classis, 714. VI.
- Dissentio Ravennantium, 726. XXXVIII.
- Dissentio Græcorum & Latinorum scriptorum de Gregorii Papæ conatu contra Leonem Isauricum, 726. XLI.
- Dissentio inter Gradensem & Foroiulensem Episcopos, 729. III.
- Divisio Diocesis Foroiulensis & Gradensis, 729. IV.
- Doctores Ecclesie Sancti sunt ac Deo pleni, pag. 346. Constitutiones Ecclesiasticas statuunt, 730. X.
- Dodo interfector S. Lamberti Episcopi a Deo punitus, 698. XII.
- Dognata Ecclesie tradere non Imperatorum, sed Pontificum est, pag. 351.
- Dominicus Gradensis novæ Aquileiæ Patriarcha, 729. V.
- Dominicus presbyter Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item Concil. Rom. adversus Aldebertum & Clementem, 745. XXII.
- Domnus Episcopus Marturanensis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI.
- Domus S. Agathæ a Gregorio Papa II. extructa, 717. V.
- Domus culta S. Cæcilie, 752. VI.
- Donati Patriarchæ Gradensis adversus Serenum Foroiulensem Episcopum querelæ, 729. II.
- Donatio Alpium Cottiarum facta Romanæ Ecclesie, 704. I.
- Donatio Alpium Cottiarum ab Ariperto Rege facta Romanæ Ecclesie, 715. VI. 715. III.
- A Luit-

- A. Luitprando Rege confirmata, 715. VI.
- Donatio Pipini facta Rom. Ecclesie, 755. XXVII.
- A se & filiis subscripta, *ibid.*
- Donatio Carolomanni monasterio Fuldensi facta a Pippino confirmatur, 755. XXXIX.
- Donatistæ perdunt Africanam Ecclesiam, 696. IV.
- Donatistæ plerique Afri, 723. VII.
- Dorotheus subdiaconus sequitur Constantinum Papam Constantinopolim, 709. II.
- Draco sepulcro Caroli Martelli aperto exire visus, 741. XVI.
- Drogonis Pipini filii obitus, 698. XIII.
- Ducæus Fronto Societatis Jesu professor, 726. XXIX. Gregorii Papæ II. duas Græcæ epistolas in Latinum vertit, *ibid.* Notationibus locupletavit, *ibid.*
- Ducatus Romanæ civitatis loco Praefecturae successit, 710. XII.
- Ducenta millia Sarracenorum a Bulgariis occisa, 717. III.
- Duces praeficiebantur Romanæ civitati loco Praefectorum, 710. XII.
- Duces Romanæ civitatis inter se pugnant, *ibid.*
- Duces olim ab Imperatoribus Romam mitti solebant ad curandam Urbem, 726. XXXIV.
- Duces Longobardorum Romam sæpe infestaverunt, 726. XXXV.
- Duddo Abbas S. Bonifacii discipulus, 735. VII.
- Dumchadus Hienfes monachos ritus Catholico docet, 716. XI. Monachorum Abbas, *ibid.*
- E**
- Eadbertus Rex Nordanhumborum Ceolulpho Regi succedit, 737. III. Monasticam vitam proficitur, 758. II. Filio regnum remittit, 758. IV.
- Eadburgæ sanctimoniali a S. Bonifacio mittitur epistola, 716. XVIII. Cantie Regis affinis, 724. VII. Epistolas S. Petri aureis litteris conscripsit, *ibid.* Bugga cognominata fuit, 725. XVI. Scribit ad S. Bonifacium, 725. XXIII.
- Ealdebeorath S. Bonifacio se commendat, 726. XXIV.
- Eappa S. Episcopus in Anglia, 681. LXII.
- Ebroinus cogendum curat Concilium tyrannicum, 685. XI.
- Ebroini summa tyrannis, 687. XVII. Quid in S. Leodegario, 685. XIX.
- Ebroini interitus, 684. VI. De ejus damnatione visio, *ibid.* De eo præsdictio S. Leodegarii, 685. XIV.
- Ecclesia Catholica semper eadem perseveravit, 700. I.
- Ecclesiarum Hispanarum facta divisio, 680. LVIII.
- Ecclesie Occidentalis status miserandus, 680. XXXI.
- Ecclesia Romana semper eadem & nunquam immutata, 700. I.
- Ecclesia Romana nunquam probavit canones Sextæ Synodi, 692. XXXVII. XL.
- Ecclesie Romanæ præconia, 680. XIV.
- Ecclesie Romanæ Primatus prædicatus a S. Heimeranno, 702. V.
- Ecclesie habebant loca separata virorum & mulierum, 701. V.
- Ecclesiarum architectura accepta a Romana Ecclesia, 703. V.
- Ecclesiarum privilegia dantur & auferuntur arbitrio Romani Pontificis, 681. LX.
- Ecclesiastica bona suo damno Principes invadunt, 701. XXII.
- Ecclesia non abstinet a scriptis Gentilium vel hæreticorum si quando in illis aliqua reper-
- ta veritas, 692. XLIII.
- Ecclesia Occidentalis in conjugii Orientali Ecclesie contraria, 721. IV.
- Ecclesia S. Hilarii Pictavis a Sarracenis incensa, 725. IX.
- Ecclesia Anglicana S. Bonifacium quibus in rebus adjuvet, 725. XIII.
- Ecclesia Dei tota in Oriente turbata, 726. I.
- Ecclesia nunquam erravit quod Deum imagines concessisse dixerit, 726. XVI.
- Ecclesia cur imaginem Crucifixi tradiderit exhiberi, *ibid.*
- Ecclesia Christi non est idolum, & quomodo probetur, 726. XVIII.
- Ecclesia quando picturam Spiritus Sancti suscepit; pag. 348.
- Ecclesia non appellat Martyres deos, *ibid.*
- Ecclesia nascente vigeat cultus Imaginum, 727. XVI.
- Ecclesia non regis regulis gubernanda, sed patris instituta, 730. XI.
- Ecclesia tenet pro defunctis Catholicis oblationes fieri, 731. X.
- Ecclesia Viennensis quando in Archiepiscopatum erecta sit, 739. X.
- Ecclesia Dei navi comparata, 740. VI.
- Ecclesia tantum salva Nicææ a terramotu remansit, 740. XVI.
- Ecclesia Dei a nullis labefactari valet, 742. XII.
- Ecclesia Catholica Sanctorum præsidio manet præfulgens, 743. IV.
- Ecclesia Lucensis Sarracenis ab Alphonso Rege erepta, 744. XXVI.
- Ecclesia nisi tria Angelorum nomina agnoscat, 745. XXXVI. Et quæ, *ibid.*
- Ecclesia S. Silvestri in monte Soracte, 747. VIII.
- Ecclesia a Scaumperga Gilulphi Ducis uxore S. Petro reddita, 748. XVIII.
- Ecclesia Moguntina pro Metropoli a Zacharia Papa confirmata, 751. XV.
- Ecclesia Lateranensis pæne de novo a Zacharia Papa restaurata, 752. II.
- Ecclesia ab Aistulpho vexatur, 755. I.
- Ecclesia S. Martini Trajecti a quo constructa, 755. XXXII.
- Ecclesia Orientalis variis hæresibus inficitur, 755. XLVII.
- Ecclesia Dei persecutionibus semper crevit, 756. VI.
- Ecclesia Germanorum in deterius prolapsa, 759. IV.
- Ecclesia a Paulo Papa erecta, 761. V.
- Ecclesia Mahometis ab Alphonso Rege in Christi nomine consecrata in toto regno, 738. VIII.
- Ecclesie bona quomodo a raptoribus recuperanda, 715. III.
- Ecclesie Rom. rectorum patrimonii quod fuerit officium, 715. V.
- Ecclesie Rom. diaconie in diversis provinciis, *ibid.*
- Ecclesie Romæ a Gregorio II. Papa restituntur, 716. IX.
- Ecclesie Frisingensis Apostolus Corbinianus, 716. X.
- Ecclesie redditus in quatuor portiones divisus, 723. IX.
- Ecclesie Dei persecutio sub Leone Isaurico, 726. II.
- Ecclesia Orientalis quando maxima præstantia, 726. III.
- Ecclesie Doctores sancti sunt ac Deo pleni, pag. 346.
- Ecclesie dogmata tradere non Imperatorum sed Pontificum est, *ibid.*
- Ecclesie sacra vasa Leo Isaurus aufert, 726. XXXV.
- Ecclesie Rom. hostem publico edicto se declarat Leo Isauricus, 726. XLIII.

- Ecclesiæ longa consuetudo tenenda est, 727. XIV.
- Ecclesiæ Sanctorum pictæ, a Leone Imp. dealbatæ fuerunt, 730. IV.
- Ecclesiæ leges sancire non est Regum, 730. X.
- Ecclesiæ bigamiam aut trigamiam concedere, indulgentia est, 731. XI.
- Ecclesiæ duæ a S. Bonifacio extructæ, 731. XII.
- Ecclesiæ Anglicanæ status qualis, a Beda descriptus, 731. XIV.
- Ecclesiæ redditus in Sicilia a Leone Isaurico fisco additi, 731. I.
- Ecclesiæ in Gallia restauratæ, 739. X. A quo, *ibid.*
- Ecclesiæ bona a laicis obtenta, *ibid.*
- Ecclesiæ Dei præpositi qualiter se habere debeant, 740. VIII.
- Ecclesiæ bona rapientes quomodo sint appellandi, 740. XIII.
- Ecclesiæ & monasteria terramotu corruerunt Constantinopoli, 740. XVI.
- Ecclesiæ aliquot a Gregorio III. factæ, 741. XI.
- Ecclesiæ non spoliata a Carolo Martello, sed locupletata, 741. XV.
- Ecclesiæ laicis regendæ dantur in Francia, 741. XXIV.
- Ecclesiæ Rom. prædia a Constantino Copronymo donantur, 743. XXIX.
- Ecclesiæ in fundo proprio extructæ, quis rector debeat esse, 744. XIII.
- Ecclesiæ res rapiens homicida Dei deputatur, 745. XI.
- Ecclesiæ Augustodunensis turbatus status, 752. IX.
- Ecclesiæ bona pacifice reddi petit ab Aistulpho Rege Stephanus Papa, 754. XIII.
- Ecclesiæ a Longobardis incenduntur, 755. XII.
- Ecclesiæ ab Aistulpho Rege redduntur civitates, & quæ, 755. XXXVI.
- Ecclesiæ Germanorum per S. Bonifacium doctibus auctæ, 755. XXX.
- Ecclesiæ multæ a S. Willebrordo constructæ, 755. XXXI.
- Ecclesiæ a S. Bonifacio in Frisia extructæ, 755. XXXVIII.
- Ecclesiæ omni ornatu spoliantur, 755. XLVII.
- Ecclesiæ res per vim in Germania auferuntur, 759. V.
- Ecclesiæ Rom. auxilium Franci, 726. XLII.
- A Rege Angliæ tributum perpetuum statuitur, 740. XIV.
- Ecclesiam Catholicam vocant Manichæi suæ conciliabula, 722. II.
- Ecclesiam Dei infestare desistunt Monothelitæ, 726. III.
- in Ecclesiam Romanam sæpe inventi infideles Longobardi, 726. XLII.
- Ecclesiam idola suscepisse dicentes anathematizati, 727. XVII.
- Ecclesiarum bona diripiens qualiter puniendus, 741. XVI.
- Ecclesiarum census quis permissus, 751. XIII.
- Ecclesias sanctas constituunt Imperatores cum Pontificibus Synodus congregantes, pag. 356.
- Ecclesias privati imaginibus edicit Leo Imp. *ibid.*
- Ecclesiastica instituta convellere non est Regum piorum, 730. IX.
- Ecclesiastica constitutio Pastorum & Doctorem est, *ibid.*
- Ecclesiasticarum institutionum librum Gregorius Papa II. S. Bonifacio donat, 723. V.
- Ecclesiasticarum rerum vindicem agit Pipinus Rex, 769. II.
- Ecclesiasticas res reddere compellitur Waipharius, *ibid.*
- Ecclesiastici Annales vocantur Acervus testimonii, pag. 253.
- Ecclesiastici ordines Afris non dandi, 723. VIII.
- Ecclesiastici viri ex Anglia a S. Bonifacio evocantur, 724. XVII.
- Ecclesiasticis Reges non possunt imperare, 752. VIII.
- Ecclesiasticorum in Francia iniquitas, 741. XXIV.
- Ecclesiis pax data mortuo Haumar Duce Arabum, 719. I.
- Ecclesiis inferunt plurima mala Iconoclastæ, 755. XLVIII.
- Egbertus sanctus cupidus conversionis Germanorum, 690. II. Divinitus revocatur ab instituto, 690. III.
- Egbertus Anglicanum schisma cum Scotis monachis tollit, 716. XI. Hærensibus Catholicos ritus tradit, *ibid.* Quamdiu in insula Hienit sit moratus, *ibid.* Wilfrido in Episcopatu Eboracensi succedit, 731. XXVIII. De sacerdote lapsa & post penitentiam in officium. gradus restituito consulitur a S. Bonifacio, 731. XXX. Regis Angliæ Germanus, 761. XXXVIII. Albinus magister, *ibid.* Moritur, *ibid.*
- Egfridus magno suo damno affligit Hibernos, 684. IX.
- Edictum Gizid Sarracenorum Principis contra imagines, 723. XVII.
- Edictum Leonis Isauri adversus sacras imagines, 726. I. Aliud contra easdem in Occidentem missum, 726. XXXVI.
- Edilburga Regina efficitur monialis, 740. XIV.
- Egicanis Regis successio, 687. VII.
- Egicanes Rex juramentum præstat Erygio, 688. VI.
- Egicanes Rex defenditur a calumnia, 688. VIII.
- Egicanes Rex consobrinus Bambæ Regis, 687. VII.
- Egicani Regis virtutes, 688. VIII.
- Egicanes Rex humi stratus veneratur sacerdotibus, *ibid.*
- Egicanes Rex patitur insidias a Sisherto Archiepiscopo Toletano, 693. II. Cogit Concilium generale adversus Judæos rebellantes, 694. V. & *seq.* Ejus obitus, 701. XI.
- Egilvardus historicus res Burchardi persecutus, 748. I. Eum errare Auctor ostendit, *ibid.*
- Eginhardus sive Einhardus Carolo Magno a secretis, 755. XLV.
- Eguinus monachus cultor sacrarum imaginum, 714. II.
- Electio Gregorii Papæ II. 714. I.
- Eleemosynæ graviter lapsis solatia, 724. XXIV.
- Eliab & Bezeleel opera manufacta fecerunt ex prima tribu Dan, pag. 354. col. 1.
- Elias Spatharius rebellat contra Justinianum. Imp. 711. V. & *seq.* Occidit eum, 711. VIII.
- Eliæus Noviomenis Episcopus, 748. XIII.
- Eoba presbyter, 734. VII.
- Eobanus presbyter S. Bonifacio amanuensis, 724. VIII. Illi cum suis Bonifacius literas mittit, 738. VI. & *seq.* Ad Zachariam Pontificem a Pipino mittitur, 744. III. Trajecti Episcopus a S. Bonifacio instituitur, 755. XXXVIII.
- Epaphroditus scititius quidam Pauli discipulus, 722. IV.
- Ephesi Theodosius Imp. moritur, 716. II.
- Ephesius Absimari filius pag. 351. Leonem Isaurum hæresim docuit, *ibid.* *Vide*, Theodosius.
- Epigrammatum liber a V. Beda conscriptus, 731. XV.
- Epiphanius Silvæ candidæ Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item Synodo adversus Aldebertum congregatæ, *ibid.*
- Epiphanius presbyter Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, *ibid.* Epi-

- sub Gregorio Papa II. scripserunt, 721. IV.
- Episcoporum Frisingensium successio, 724. XIX.
- Episcoporum nomina qui Concilio contra facras imagines præfuerunt, pag. 355.
- Episcoporum est anathema inferre, non monachorum, 730. X.
- Episcoporum eligendorum diligens habendæ ratio, 731. IX.
- Episcoporum nomina qui Concilio Carolomani interfuerunt, 742. XXI.
- Episcoporum lites si a vicinis Episcopis terminari non possunt, a Sede Apostolica componenda sunt, 743. XXII.
- Episcoporum nomina qui Concilio Romano sub Zacharia Papa interfuerunt, 743. XXIV. & *seq.*
- Episcoporum Concilium in Germania habetur, 744. I.
- Episcoporum nomina qui Concilio Rom. contra Aldebertum & Clementem interfuerunt, 745. XXII.
- Episcoporum nomina qui Ecclesiæ uniti redditi erant, 748. XIII.
- Episcoporum nominatio Pipino in Regno suo a Zacharia concessa, 752. VIII.
- Episcoporum nomina qui Concilio Pauli Papæ subscripserunt, 761. XI.
- Episcopos singulis annis parochiam suam visitare debere statuitur, 740. V.
- Episcopos admonendos ex Timotheo, probatur, 740. X.
- Episcopos ignotos ante probationem ad ministerium non admittendos ubi statutum, 742. XXIII.
- Episcopos Constantinopolitanus creatur S. Germanus, 714. IV. 717. I.
- Episcopus Metropolitanus quomodo honorari debeat, 744. VI.
- Episcopus secundum dignitatem suam indumentis uti jubetur, 744. VI.
- Episcopus damnatus officium usurpare non debet, 744. VII.
- Episcopus alienos clericos suscipiens, excommunicandus, 744. XIV.
- Episcopus Moguntinus homicidii reus exauctoratur, 744. XIV.
- Episcopus fornicator condemnatus, respiciendus, 751. XII.
- Episcopus excommunicatus detestabilis est coram Deo & hominibus, 751. XIV.
- Episcopus imaginem Dei & Genitricis conficiens laudatur, & a quibus, 754. XXV.
- Epistolis in Armenia vicis, 722. II.
- Epistola Agathonis Papæ S. Edicto Viennensi Archiepiscopo, 682. I.
- Epistola Benedicti Papæ ad Episcopos Hispaniæ, 684. III.
- Epistola Constantini Papæ Coaldo Episcopo Viennensi, 714. I.
- Epistola Constantini Pogon. Imp. ad Georgium Constantin. Episcopum, *ibid.*
- Epistola ejusdem alia ad eundem Georg. 680. XXXVIII.
- Epistola Constantini Pogon. Imp. ad Romanum Concilium, 681. XLVII.
- Epistola Constantini Pogon. ad Leonem Papam secundum, 683. VI.
- Epistola Leonis Secundi ad Constantin. Pogon. Imp. fida probatur, 683. I.
- Epistola Leonis Secundi nomine ad Hispanos refellitur, 683. XVIII.
- Epistola Leonis Secundi nomine ad Quiricum fida convincitur, 683. XXII.
- Epistola Leonis Secundi nomine ad Simplicium Comitem non probatur esse germana, 683. XX.
- Epistola Leonis Secundi haud certæ fidei, 683. IV. ad XXI.
- Epiphanius Episcopus Perusinus Constituto Pauli Papæ interfuit & subscripsit, 761. XI.
- Episcopi Hispani Romano tantum Pontifici subesse voluerunt, 681. LX.
- Episcopi Orientales a Sarracenis fugati, 690. XIII.
- Episcopi Orientales dant poenas de admisis adversus Romanam Ecclesiam, 710. X. Idem in prælio cervi, in pace Leones, 710. XI. Dant manus omnes Monothelitis, 712. III.
- Episcopi Rotomagensis Concilii, 682. XI.
- Episcopales sedes tres in Bajoaria erectæ, 739. I.
- A laicis in Francia conferuntur, 741. XXIV.
- Episcopi aut presbyteri criminosi a mensæ & familiaritatis communione non sunt arcendi, 726. XLVIII.
- Episcopi a Leone Isaurico hæresi infecti, 727. VIII.
- Episcopi centum & quinquaginta a Gregorio secundo creati, 731. I.
- Episcopi pro Gregorio presbytero intercedunt, ne a sacerdotali ordine a Gregorio III. deponatur, 731. IV.
- Episcopi ab Archiepiscopis ordinandi ad canonum statuta, 731. IX.
- Episcopi duo vel tres convenire debent ad Episcopum consecrandum, 731. XII.
- Episcopi totius Italiæ in Concilio Romano a Gregorio III. adhibiti, 732. IV.
- Episcopi multi a Leone ob imaginum cultum in exilium missi, 733. II.
- Episcopi Alemanniæ admonentur a Gregorio Papa ut gentilitatem deponant, 738. V.
- Episcopi in Concilio Reccaredum Regem Catholicum acclamant, 738. IX.
- Episcopi in corrigendis populis insufficientes, Metropolitanum significare debent, 740. V.
- Episcopi octoginta a Gregorio III. ordinati, 741. XII.
- Episcopi non in omnibus civitatibus sunt collocandi, 742. VI.
- Episcopi mutuas parochias invadere non debent, 742. XVII. Cum mulieribus habitare vetantur, 743. XVIII.
- Episcopi qualis debeat esse vestitus, 743. XVIII.
- Episcopi singulis annis Romæ se præsentare debent, & quando, 743. XIX.
- Episcopi bigamos aut viduarum maritos promoveri ad sacros ordines prohibentur, 743. XXI.
- Episcopi singuli parochiæ suæ propria curare debent, 744. V. & *seq.*
- Episcopi extra diocesim suam citra Metropolitanum consensum nihil agere possunt, *ibid.*
- Episcopi Gothi Catholici Christi divinitatem Patri consubstantialem in suis scriptis confiteri solent, 744. XXVII.
- Episcopi ab Aldeberto seducuntur, 745. XXVII.
- Episcopi hæretici, quos baptizarunt in nomine Trinitatis, ritæ confirmari debent, 745. XLII.
- Episcopi Francorum Catholice uniti Ecclesiæ, 748. X.
- Episcopi trecenti triginta octo congregati a Constantino Copronymo pseudo-concilio interfuerunt, 754. XIV. XXII.
- Episcopi missi a Constantino Copronymo Imp. convincere Stephanum monachum, 754. XXVI.
- Stephanum monachum conveniunt, *ibid.* Reddeunt ad Imperat. vidi a Stephano monacho, 754. XXX.
- Episcopis venationes prohibentur, 740. V.
- Episcopis adulteris, aut homicidis, sacerdotio fungi vetatur, 741. VII. & *seq.*
- Episcopis a S. Bonifacio electis Zacharias literas confirmationis mittit, 742. XIV.
- Episcopo vivente alius substitui non debet, 742. IX.
- Episcoporum nomina qui decreto de conjugiiis

Epistola Synodalis ex Romano Concilio sub Agathone ad Constantinum Pogonatum Imp. 680. XXXIX. & seq.

Epistola Synodalis Joannis Episcopi a Gregorio Papa II. reicitur, 714. III.

Epistola Gregorii II. in causa Rhemenfis Ecclesie, 717. VII. Alia ad Aufrobertum Archiep. Viennensem, 718. VII. Alia ad Carolum Martellum, 723. VI. Alia generalis pro S. Bonifacio, 723. VII. Alia ad Saxones, 723. XIII. Alia ad S. Bonifacium, 724. XVI. Alia ad S. Germanum Constantinopolit. Patriarcham, 726. XV. Alia ad Ursum Venetorum Ducem, 726. XXVII. Alia ad Leonem Isaurum Imp. 726. XXVIII. Alia ad eundem, *ibid.* Alia eaque reiponforia super consulta S. Bonifacii, 726. XLV. Alia ad Serenum Forojuliensem Episcopum, 729. III. Alia ad Gradensem Patriarcham, 729. IV.

Epistola Bonifacii de homine ad vitam revocato, 716. XVIII. Alia ad sanctimoniales, 719. XVI. Alia pro precibus ad Deum obtinendis, 719. XVIII. Alia ad confratres suos, 719. XIX. Alia ad Eadburgam, 724. VIII. Alia, eaque consolatoria ad Buggan Abbatisam, 725. XXI. Alia ad eandem de perfectione Romana, 725. XXII. Alia ad Dancielem Anglie Episcopum, 726. XLIX. Alia ad Cuthbertum Abbatem, 731. XXVII. Alia ad Ecgbertum, 731. XXIX. XXX. Alia ad Nothelmum Archiepiscopum Dorovernensem, 734. IV. & seq. Alia ad Pechelmum Episcopum, 734. VI. Alia ad Duddonem Abbatem, 734. VIII. Alia ad suos, 738. VI. Alia ad Cuthbertum Archiepiscopum, 740. III. ad XIV. Item alia ad Zachariam Papam, 741. XXII. & seq. Alia ad Regibertum Praefectum, *ibid.* Alia ad Pipinum Regem Francorum, 744. III. Alia ad Athebaldum Regem Anglorum, 745. V. Alia ad Ecbertum, 745. XV. & seq. Alia ad Herisfridum presbyterum, 745. XVIII. & seq. Alia ad Zachariam Papam, 751. IV. Alia ad Stephanum Papam III. 752. XVI. Alia ejusdem ad eundem, 755. XXXI. Alia ad Fulradum, 755. XXXIV.

Epistolae variae variarum ad S. Bonifacium; Buggae ad illum, 719. XIV. Caroli Martelli ad eundem, 724. I. Alia Anglorum ad eundem, 724. X. Alia Aelbualdi ad eundem, 724. III. Sigebaldi ad eundem, 724. XIII. Alia Hildeberti Regis Cantiae ad eundem, 725. XIII. Danielis ad eundem, 726. LIV. Alia ad eundem scripta ab aliquo ex clero Romano, 742. XVIII. & seq. Alia Secretarii Zachariae Papae ad eundem, 745. XLVI. Alia Pipini Regis ad eundem, 755. XXIX.

Epistola Gregorii III. de bonis Ecclesiae Gradenfis, 729. VI. Alia ad S. Bonifacium, 731. VIII. Alia data S. Bonifacio redeunti in Germaniam, 738. III. Alia eidem redeunti data, 738. IV. Alia ad Episcopos Bajoariae & Alemanniae, 738. V. Alia ad S. Bonifacium de rebus ab ipso in Bajoaria gestis, 739. II. Alia ad Carolum Martellum, 739. VI. & seq. Alia ad eundem, 740. XX. Epistolarum liber ab illo conscriptus non extat, 741. II.

Epistola Zachariae Papae ad S. Bonifacium, 751. VII. ad XV. Alia ad eundem, 742. V. Alia de confirmatione trium Episcoporum a S. Bonifacio electorum, 742. XV. Alia de confirmatione Synodi sub Carolomanno, 742. XXVII. Alia ad S. Bonifacium, 743. IV. & seq. Alia ad eundem, 743. VIII. Alia ad eundem, 744. II. Alia ad Pipinum & Episcopos, 744. IV. ad XV. Alia ad S. Bonifacium de canonibus observandis, 744. XIX. & seq. Alia ad eundem, 745. XXXIX. Alia ad eundem,

748. III. Item alia, 748. IX. Alia ad Episcopos Catholicae unionis, 748. XIV. & seq.

Epistola Stephani Papae III. ad Proculum Episcopum Viennensem, 752. XVI. Alia ad Pipinum cum Aistulphus foedus fregit, 755. II. Alia ad eundem tempore obsidionis Urbis, 755. XI. ad XVII. Alia ad eundem & filios, 755. XXIV. 756. XV.

Epistola Pauli Papae ad Carolum Regem pro Eccles. Viennensi, 757. VIII. Alia pro immunitate monasterii S. Hilarii, 759. I. & seq.

Epistola S. Germani ad Constantinum Nicolae Episcopum, 727. VI.

Epistola S. Germani ad Joannem Archiepiscopos Synodos, 727. VIII.

Epistola Leonis Isaurici ad Sarracenorum Regem ficta nomine Joannis Damasceni, 728. V.

Epistola de transitu Bedae, 731. XX. Mendacium continere auctor ostendit, 731. XXIV.

Epistola Petri Oldradi ad Carolum Magnum, 725. II.

Epistola quam Aldebertus Domini nostri Jesu Christi esse dicebat, 745. XXXII. Ad varia loca missa, *ibid.*

Epistolae securitatis qua forma scribi soleant, 724. II.

Epistolae S. Petri aureis litteris descriptae, 724. VII.

Epistolae Pontificum quae sitae a Beda, 726. XLIV.

Epistolae Joannis Damasceni aculeatae, 728. V.

Epistolae S. Petri nomine ad Pipinum Regem, 755. XVIII.

Epitaphium Agathonis Papae, 682. I.

Epitaphium Benedicti Papae, 685. IX.

Epitaphium Ceadvallae Regis Angli. 689. III.

Epitaphium SS. Kiliani & sociorum martyrum, 689. XV. & seq.

Epitaphium Sergii Papae, 701. VIII.

Epitaphium S. Theodori Episcopi Dorovernensis, 690. XI.

Epitaphium ad sepulcrum S. Vvifridi Episcopi Eboracensis, 709. IV.

Epitaphium ad sepulcrum S. Felicis Episcopi Ravennatis, 710. XIII.

Epitaphium Theodimi subdiaconi, 715. IV.

Epitaphium S. Candidae, 715. V.

Epitaphium Theodosii Imp. pulcherrimum, 716. II.

Epitaphium Venerabilis Bedae, 731. XXIV.

Epitaphium S. Caesarii Episcopi Arelatenfis, 731. XXXI.

Epitaphium Luithprandi Regis Longobardorum, 744. XXIII.

Epitaphium Richardi Regis Longobardorum, 750. IV.

Equi silvestris esus vitandus, 751. X.

Erenvaldus Episcopus, 724. XIII.

Erimbertus Erlingensis Ecclesiae praefectus, 739. I.

Ermenfridus occisor Ebrolni, 687. VI.

Ermentramnus Archidiaconus, 682. XI.

Ermuvolfus haereticus a S. Bonifacio damnatus, 733. IV.

Erphesfurt urbs olim Paganorum, 741. XXIII.

Erpulion filius Witizae Regis eiicitur a Rudericco, 713. XIX.

Errantes in viam reducere difficile est, 727. XVI.

Erratica Synodus quae dicta, 692. I. VII.

Errores Armenorum, 685. III.

Error de Concilio Romano habito a Gregorio Papa II. sublatus, 721. I. Alius ex epistola Gregorii Papae II. sublatus, pag. 354. col. r. Alius e Theophane in numeris sublatus, 740. XVI. Alius correctus in epistola Zachariae Papae ad Bonifacium, 742. V. Alius numeri in epistola Zachariae ad S. Bonifacium, 744. XIX.

Error Gnaphae haeretici, 749. II.

Et-

Errores circa conjugia ex Orientali decreto manarunt, 721. IV.

Errores Graecorum de Gregorii Papae II. congnomto correcti, 726. XXXI.

Errores novorum haereticorum, 743. VII.

Errores Clementis haeretici, 745. XXXVIII.

Ervigius Rex succedit Wambae, 680. LVI.

Ervigius Rex interfuit Concilio Toletano decimo, 683. XXII.

Ervigius Rex generum obligat juramento, 687. VIII. 687. LVIII.

Ervigii Regis obitus, 787. VII.

Eica immolantia cruce sacrae edi non possunt, 726. XLVI.

Esium ab Aistulpho Pontifice Romano traditum, 755. XXVI.

Ethelardus. *Vide*, Athelardus.

Ethelbaldus Merciorum Rex, 741. XX. Sceliffimus a S. Bonifacio ad poenitentiam monitus, *ibid.*

Ethelwolphus Anglorum Rex, alias Athulphus, 740. XV. Vectigal S. Petro auxit, *ibid.*

Eva serpente auditio mortem consecuta est, 730. X.

Evangelia aurea in gemmis librarum XV. a Gregorio Papa III. facta, 741. IX.

Evangelii lumen unde Germanis venerit, 731. XIII.

Evangelii S. Joannis partem in idioma Anglicanum Beda convertit, 731. XXI.

Evangelii codex semper a S. Bonifacio habitus, 755. XLII.

Evangelium Anglis ab Aidano praedicatur, 716. XI.

Evangelium aliud praeter id quod Ecclesia ab Apostolis, Patribus & Concilio accepit, nullum audiendum, 720. X.

Evangelium secundum Thomam a Manichaeis conscriptum, *ibid.*

Evangelium per universum orbem literis propagatum, *ibid.*

Evangelium praedicare Bonifacius ab Ecclesia Romana missus, 731. XII.

Eucharistia in mari confecta, 700. III.

Eucharistia leprosis fidelibus dari potest, 726. XLVII.

Presbyteris criminosis morturis concedi potest, 725. LVI. Sumptio ejus parricidis prohibetur, 731. XI. Et quando permittitur, *ibid.* Pontifices peregrinantes praecedere solet, 753. IX. A Longobardis in quotidiana vasa conicitur, 755. XII. Ab iisdem cibi instar comeditur, *ibid.*

Eucherius Episcopus in Gallia favet Ariperto Regi Longob. 704. I.

S. Eucherius Aurelianensis Episcopus, 725. X. 741. XVI. In exilium a Carolo Martello missus, & quare, 725. X. 731. XXXII. Ejus de Carolo Martello apud inferos visio, historia, 741. XVI. & seq. Decennio ante Carolum. Martellum obiit, 741. XVIII.

Eudamon Episcopus Lampfacenus a Leone Isaurico in exilium missus ibidem moritur, 736. II.

Eudo Aquitaniae Dux, 725. IX. In Sarracenorum castra irruit, *ibid.* In Gallias Sarracenos vocat, *ibid.* Carolo Martello adversatur, *ibid.* A Carolo Martello vincitur, *ibid.*

Evelid Arabum Rex Christianis occidit, 742. II. Quando mortuus, *ibid.*

S. Eugeniae martyris Ecclesia restituta a Joanne Papa Septimo, 707. I.

Eugubium ab Aistulpho Rom. Pont. traditum, 755. XXVI.

S. Euphemiae martyris ecclesia Romae a Sergio Papae, 701. VI.

Euphemia Theodori Studitae avia peste mortua, 746. IV.

Eusebii martyris tegumentum quando ceciderit, 752. VII.

Eusebius Cardinalis Constituto Pauli Papae interfuit & subscripsit, 761. XII.

Eustachius presbyter Concil. Roman. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 743. XXV.

Eustathius presbyter Concil. Rom. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. LII.

Eustochius Card. Constituto Pauli Papae interfuit & subscripsit, 761. XII.

Eutychanos Orthodoxos credendos qui affirmant, 754. XXV.

Eutychnus martyrio coronatus, 741. VI. Ubi, *ibid.* Reliquiae ejus miracula operantur, *ibid.*

Eutychnus Patricius Eunuchus a Gregorio Papa anathemate percussus, 726. XXXIX. Ad Gregorium Papam occidendum mittitur, *ibid.* Nefandum ejus cum Luithprando consilium, 729. I. Per suos Longobardos muneribus tentat contra Gregorium Papam, 729. II.

Eutychnus Exarchus mittit ad Zachariam Pontificem, 743. XII.

Evvalji duo fratres in Germaniam missi cum aliis decem ad praedicandum, 690. VIII. Idem passi martyrium in Saxonia, 693. IX. & seq. Eorumdem corporum inventio & translatio, 693. XI. Sepulta Coloniae, 694. VII.

Evolus Comes de Rocio recuperare coepit Hispanias a Sarracenorum manibus, 701. XVII.

Exarchorum vires quando dimittunt, 701. X.

Exercitus Sarracenorum a Carolo Martello deletur, 725. LXXXIX.

Exercitus Pentapolensium & Venetorum Leonis Isaurici resistit, 726. XXXVII.

Exercitus Longobardorum a Pipino evertitur, 755. XXIV.

Exhilaratus Neapolis Dux, 726. XXXVIII.

Gregorium Papam II. occidere conatur, *ibid.* Campaniae populum seducit contra eundem *ibid.* Cum filio comprehensus a Romanis occiditur, *ibid.*

Exilium S. Eucherii, 725. X. Monachorum sub Constantino Augusto, 736. XCIV. Martini Papae a Constantio Imp. *ibid.* Legatum Gregorii Papae sub Leone Isaurico, 736. XXII. S. Germani, 730. I. Eudamonis Episcopi Lampfaceni, 736. III. Joannis Episcopi Gothiae ob imaginum cultum, 736. II.

Exorcismus relatus in Acta publica, 713. V.

Expeditio Pipini Francorum Regis in Italiam decreta, 754. IX.

Ezechiae se comparat Leo Isauricus, pag. 349.

Ezechias post annos DCC. serpentem ancum. e templo ejecit, *ibid.*

F

Fabula de nomine Venerabilis, 731. XXV.

Fabula Graecorum de muliere spectris infantes recens natos interficiente, 737. III.

Falcones in Cantia rariores, 725. XV.

Fames ingens in Anglia, 681. LXI.

Faventia Pontifici Romano a Desiderio Rege Longobardorum redditur, 756. V. XII.

Favila Dux Cantabrie occisus a Witiza Rege, 701. XIV. Ejus filius Pelagius fuga salvus, *ibidem*.

Favila Pelagii filius, 738. VII. Ejus obitus, *ibid.*

Felix Episcopus Hispalensis translatus in Ecclesiam Toletanam loco Sisberti depositi, 6930. IV. & seq.

Felix Episcopus Ravennae consecratur Romae a Con.

Constantino Papa, 708. III. Ejus cautio supra corpus S. Petri posita reperta est tetra insignum duplicis animi, *ibid.* Recedens a promissione a Deo punitus, luminibus privatur, 708. V. Ejus obitus & epitaphium, 710. XIII. S. Felicis Confessoris vita & passio a Beda conscripta, 731. XV. Ferdinandus Aragonius Hispaniæ Rex, 738. IX. Præ omnibus titulis Catholicum elegit, *ibid.* Hereditarium Catholicum a Julio II. Romano Pontifice impetravit, *ibid.* Feretri mons ab Aistulpho Pontifici Romano traditus, 755. XXVI. Ferrariæ Ducatus a Desiderio Rege Longobardorum Stephano Papæ redditur, 756. V. Ferrocinctus Archidiaconus, 682. XI. S. Ferreoli ossa a Wilechario Viennam translata, 739. X. Ficus navale apud Constantinopolim, 696. XII. Fidentius Episcopus Forojulensis, 729. VII. Fidem Catholicam Itali cum zelo defendunt, 726. XXVI. A S. Bonifacio Saxones accipiunt, *ibid.* Fidem sine universali Synodo innovare impossibile est, 730. II. Fides Occidentalium, pag. 352. Fides non labefactatur, quia Romæ a quibusdam male vivitur, 742. XIII. Fines Romanorum a Longobardis circumdantur, 726. XXXV. Fisco addicit redditus Ecclesiæ Leo Imperator, 732. I. Flaminia via, 747. VIII. Flaminiam portam Tiberis ingreditur, 727. IV. Flandria accipit Evangelium, 696. XI. Fœminæ seorsum a viris in Ecclesia, 701. IV. Fœdus Leonis Isaurici cum Liuthprando Rege, 729. I. Folcardus scriptor rerum S. Bertini Abbatis, 698. XV. Folericus Tungrensis Episcopus, 748. XIII. Folradus Missus a Pipino Romam, 748. I. Vide, Fulradus, Fontanellæ monasterii privilegium, 682. XII. Fontanellense cœnobium, 729. XI. Forma litterarum securitatis, 724. II. Forma humana a Deo suscepta omnis dæmonum cultus extinctus est, 726. VI. Formiæ massæ Zachariæ studio jure beati Petri acquisitæ, 752. VI. Formula qua solent Rom. Pontifices novas sedes confirmare, 742. XV. Fornicatio spiritualis gravior est cæteris peccatis, 745. VIII. Fornicatoribus clericis quæ poena statuatur in Concilio Carolomanni, 742. XXV. Fornicatorum aut adulterorum varæ a Saxonibus animadversiones, 745. IX. Fortianus Archidiaconus interfuit Concilio Rothomag. 682. XI. Forum Livii ab Aistulpho Pontifici Romano traditum, 755. XXVI. Franci cum Gregorio Papæ II. fœdus ferunt, 726. XXIV. Una cum Britannis & Eajoariis S. Bonifacium Romam proficcientem comitantur, 738. I. Res sacras in suos usus convertunt, 739. X. Per LXXX. annos Synodum tempore Carolomanni non fecerunt, 742. XXIV. Nec Archiepiscopus, *ibid.* Censum ad reparandas Ecclesias S. Bonifacio solvunt, 745. XLV. Franci Coloniam Metropolim esse petunt, *ibid.* Nobiles Carolomannum in monasterio invifunt, 747. VIII. Cantum Ecclesiæ per Stephanum Papam acceperunt, 754. VII. Castra Longobardorum penitus diripiunt, 754. XIV. Multa spolia de Longobardis referunt, *ibid.* Peculiares filii S. Petri, 755. XIX. S. Bonifacii diem natalem solemniter celebrant, 755. XLIV.

Franciæ regno consulit Zacharias Papa, 751. I. Illud a Morovingis Regibus in Pipinum translatum, & a quo, & quare, *ibid.* Francorum Principes coadjutores verbi Dei in Frisia, 700. II. Franconiis prædicat S. Kilianus & ad fidem convertit, 686. X. Francorum fides & constantia in Romanam Ecclesiam, 726. XLII. Res eorum a Carolo Martello illustratæ, 733. III. Episcopi illorum Catholicæ Ecclesiæ uniti, 748. IX. Auxilium eorum qui Pontifices petiverint, 753. VI. Legati agunt de protectione Stephani in Gallias, 753. X. Paucorum de Longobardorum copiis victoria, 654. XIV. Magna gloria in subveniendis oppressis, 755. XV. Omnes gentes excellunt, 755. XXII. S. Frigidianus Lucæ basilicam habet, 750. IV. Frisii sive Frifones adhuc pagani, 690. II. Friforum Ecclesia ex sanguine Martyrum coalescit, 695. I. Frisii cooperante Pipino Principe accipiunt Evangelium, 697. IV. Frisii sanciant poenam capitis sorte, 700. IV. & seq. Frisii per S. Vviframnum conversi, *ibid.* Immo labant homines diis, 700. IV. Frisii, qui & Frifones quem habuerint Apostolum, 727. IX. Multi baptizantur, 729. VII. Frisii & Catti per Bonifacium ad Fidem Catholicam conversi, 722. VI. S. Bonifacii ingens studium in eorum conversione, 752. XVI. In paganismum defecerunt, 755. XXX. A Vvillebrordo conversi ad Fidem, 755. XXXI. Sedes eorum Episcopalis a quo, & ubi constituta, *ibid.* Multi a S. Bonifacio baptizantur, 755. XXXVIII. In S. Bonifacium irruunt, 755. XXXIX. Sanctum Bonifacium cum suis trucidant, 755. XL. & seq. De dividenda præda SS. Martyrum dissentiant, *ibid.* Frisingensis Ecclesiæ S. Corbinianus Apostolus, 726. XVI. Episcopus ejus Erimbustus, 739. I. Ejus Episcoporum successio, 724. XIX. Fritulariæ Ecclesia a S. Bonifacio erecta, 731. XII. Froila Alphonfi Hispaniarum Regis filius, 757. VII. Patri in regno succedit, *ibid.* Ejus diligenti in Ecclesiastici status reformatione, *ibid.* Maximam ante omnes de Sarracenis victoriam reportat, *ibid.* Galliciæ populum rebellantem superat, *ibid.* De fratribus nece suspectis, *ibid.* Ovetum in Asturibus condidit, *ibid.* Fuga Zachariæ Manichæi ex Armenia, 722. III. Christianorum ad varia loca, 755. XLIX. Fulcharius Episcopus Leodiensis, 754. X. Inquisitionem pro S. Suibertii canonizatione suscipere iustus, *ibid.* Fulchramnus Episc. interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XI. Fuldæ S. Bonifacius vult sepeliri, 755. XXXVI. Illuc Maguntia translatus, 755. XLIII. Fuldense monasterium S. Salvatoris privilegium, 748. XVI. 751. XVI. Ei facta a Carolomanno donatio, per Pipinum Regem confirmatur, 755. XXXIX. Fuldradus Abbas S. Dionysii, 741. XVII. Fulgentius Ruspensis Episcopus, 725. II. Cum Transamundo Rege corpus S. Augustini transfert Ticinum, *ibid.* Fulradus cum Burchardo Episcopo Romam mittitur a Pipino, 752. II. Obviam Stephano Papæ a Pipino missus, 753. II. Consiliarius Pipini Regis, 755. IV. Civitates ab Aistulpho recipit, 755. XXVI. In auxilium Desiderii cum Francis venit, 756. III. Furconenses Transamundo se dedunt, 739. V. Furnalus filius Witzæ Regis a Roderico eiicitur, 713. XIX.

Ga-

G

Gabellum Pontifici Romano Desiderius reddit, 756. V. Gairinus frater S. Leodegarii ab Ebroino lapidari iustus, 685. XV. Galiatense monasterium sub Ecclesia Ravennatensi a Paulo Papa revocatum, 759. I. Gallium castrum Transamundus Spoletanus Dux sibi vendicat, 740. XVIII. Causa belorum Romanis cum Spoletanis, 740. XIX. Pecuniis belli finem cum Romanis fecit, *ibid.* Gallacia a Sarracenis per Alphonsum Regem liberata, 744. XXVI. Ejus populus rebellans a Froilano Rege Hispaniarum superatus, 757. VII. S. Galli monasterium, 747. V. Ejus miraculum, 747. XVI. Ejus monasterium Sidonius Episcopus Constantiensis invadit, 759. VIII. Gallia a Sarracenis invaditur, 725. IX. Ejus invasionem signa caelestia prædixerunt, 729. V. Vastatur, *ibid.* Occupatur, 730. VIII. Infinitis sceleribus afficitur, *ibid.* Narbonensis quando a Carolo Martello devictis Sarracenis liberata, 731. XXXI. Gallorum ingens adversus Sarracenos victoria, 725. IX. Garinodus Dux, 756. XII. Garumnam & Burdigalam Sarraceni perveniunt, 725. IX. Gaudentius Perusinus Episcopus Concil. Romano interfuit, 743. XXV. Gaudentius presbyter Concilio Romano sub Zacharia Papa interfuit, *ibid.* Gaudiosus Bladerus Episcopus Constituto Zachariæ Papæ interfuit, *ibid.* Geila execrabilis femina, 689. XI. Ejus miserandus interitus, 689. X. Geismar locus apud Catos, 724. III. Gelasius auctor libri, qui inscribitur Ordo Romanus, 692. XLIV. Gellonem feminam, spectris interfecisse infantem Græcorum fabula, 737. III. Gemminus Paulus Arelatenus Præsul, 731. XXXI. Gemmulus diaconus cum Stephano III. in Gallias proficiscitur, 753. X. Genardus Episcopus Rothomagensis, 682. X. Genebaldus Laudensis Episcopus, 748. XIII. Gennadius Scholarius de Gregorii cognomento errorem solvit, 726. III. Generatio Alphonfi Hispanorum Regis ex Gothorum Rege, 738. VII. Genesius filius Pauli Manichæi, idem Timotheus dictus, 685. II. Genesius Manichæus in Armenia, 722. I. Gentiles per S. Suibertum miracula operantem convertuntur ad Christum, 696. X. Gentilium conversio per S. Bonifacium facta, 729. V. Eorum superstitionem S. Bonifacius evertit, 724. III. De eorum conversione S. Bonifacius Gregorium Papam II. docet, 724. XV. Georgius Episcopus Constantinopolitanus Fidem Catholicam proficitur, 681. III. Ad eum scribit Imperator de Synodo facienda, 680. XXXVIII. Georgius Episcopus Constantinop. moritur, 682. II. Georgii monasterium in Campo Coronatæ a Cuniberto Rege Longobardorum erectum, 703. III. Georgius Portuensis Episcopus comitatus Constantinum Papam Constantinopolim proficicentem, 709. II. Georgius presbyter Cardinalis comitatus Constantinum proficicentem Constantinop. *ibid.* Georgius Secundicerius comitatus Constantinum

Ann. Eccl. Tom. XII.

Papam proficicentem Constantinopolim, 709. III. Georgius presbyter legatus ad Concilium Constantinop. missus ab Agathone Papa, 680. III. & seq. S. Georgii Martyris caput inventum, 752. IV. Georgius presbyter Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Georgius Melitenus Confessor sub Leone Isaurico, 735. III. Georgius Episcopus Ostiensis cum Stephano Papa in Gallias proficiscitur, 753. X. Georgius presbyter cum Stephano Papa in Gallias proficiscitur, *ibid.* Georgius Cyprius anathemate ab hæreticis percutitur, 754. XXXIII. Quis & cujus urbis Episcopus fuerit, ignoratur, *ibid.* Geppano a S. Bonifacio litteræ missæ, 728. VI. Gerebaldus Episc. Bajocassinæ urbis interfuit Concilio Rothomagensi, 681. XI. Germaniæ regiones Evangelii adhuc expertes, 690. II. Germaniæ decernuntur novi Apostoli, 690. I. & seq. Germania Evangelium suscipit, 697. I. ad VI. Germanorum Ecclesia florens, 697. II. Germani unde lumen Evangelii acceperint, 731. XIII. A Gregorio Papa III. a Pagannorum cultu abstinere moniti, 738. IV. Eorum Ecclesias dotibus auxit S. Bonifacius, 752. V. Germaniæ Apostolus & Martyr S. Bonifacius, 716. XVII. Curam ejus Gregorius Papa II. Bonifacio committit, 719. IV. A Britonibus hæresi infecta, 737. I. Ejus Metropolis Moguntia constituitur, 745. IV. Gentes illius a S. Bonifacio conversæ omnes ei subiectæ, 752. XV. Pseudosynodus, 759. IV. S. Germanus Parisiensis Episcopus, 754. XI. Ejus translatio, *ibid.* Membra ejus quo translata, *ibid.* CC. annos in S. Symphoriani templo jacuit, *ibid.* S. Germanus quando in Episcopum electus, 714. III. Quandiu federit in Episcopatu, *ibid.* A Cyzico Constantinopolim translatus, 714. IV. Eligitur Episcopus Constantinopolitanus, 717. I. Eunuchus a Constantino Pogonato Imp. factus, *ibid.* Ejus sanctitas, *ibid.* Stephanum in utero matris benedicit, 727. V. Ignem flammam visus emittere in benedictione Stephani Junioris, *ibid.* Leonem Isauricum coronat, 716. V. Gregorium Papam de Leonis Imp. fide docet, *ibid.* Constantinum Copronymum baptizat, 719. XX. Copronymum Augustum coronat, 720. I. Leoni Isaurico non consentit in abolitione imaginum, 726. II. Ab eodem pellitur, & quare, *ibid.* Imperatorem intrepide reprehendit impietatis, 726. VI. Pro Christi imaginem sanguinem fundere paratus, 726. VII. Ab Imperatore blanditiis tentatus, *ibid.* Quid in Imperatorem, 726. VIII. Eo ejectione quid mulieres Orthodoxæ, 726. XII. Gregorium Papam docet de hæresi recens oborta, 726. XV. A Gregorio secundo laudatur, *ibid.* Vir multis laboris & diligentia usque ad extremam senectutem, pag. 351. A Leone Isaurico idololatriæ accusatur, 727. IV. Cur non statim Constantinopoli ejectione sit, 727. VI. Reprehendit deficientes ab Imperatore, *ibid.* Quanti apud Latinos factus sit, *ibid.* Ejus epistolæ recitatae in Concilio Nicæno posteriori, 727. V. Scribit ad Constantinum Naecolæ Episcopum, 727. VI. Item ad Joannem Archiepiscopum Synnados, 727. VIII. Ejus cum Theophilo lapsu congressus, 727. IX. Pro Imperatoribus hæreticis orari præcipit, 727. XIII. Anathematis eius recipit, X x x x

sati, 727. XVII. Primus coryphaeus contra Orientis Iconoclastas, *ibid.* Futurorum praescius, 728. II. Abdicatio ejus, 730. I. Tentatur rursus ab Imperatore ut subscribat contra imagines, *ibid.* Renuens subscribere e throno deponitur, *ibid.* Ipsi Anastasius Synellus haereticus substituitur, *ibid.* Ubi post depositionem Patriarchatus quiete vixerit, *ibid.* Quot annis summo sacerdotio functus sit, 730. II. Absque universali Concilio Fidem innovare recusat, *ibid.* Cæsus a militibus e throno exturbatur, 730. VI. Monasticum vitæ genus suscipit, *ibid.* Constantinopolitanae Ecclesiae propugnaculum, *ibid.* Orientalis Ecclesiae lucerna ardens, *ibid.* Lucubrations ejus quæ supersunt, *ibid.* A Photio citatur, *ibid.* Expositio fidei ejus a Joanne Cyparissota citata, *ibid.* Ejus memoria in Menologio Basilii Imp. *ibid.* Ex Palaestina monasterio Stephanum Abbatem Constantinopolim ad curam monachorum vocavit, 730. VII. Joannem Episcopum a Gothis eledum in Iberiam mittit, ne haereticorum contagio pollueretur, *ibid.* A Constantino Copronymo Imp. anathematizatur, 744. XVIII. XXIV. Lignorum cultor appellatus, *ibid.* Brevis vitæ ejus narratio, *ibid.*

Geroldus Gervilionis pater, 745. III. Idem Moguntinus Episcopus, *ibid.* A Carolomanno in Thuringiam cum exercitu mittitur, *ibid.* In conflictu a Saxonibus cæditur, *ibid.*

Gerontocomium Romæ ubi situm, 716. VI. A Gregorio Papa II. institutum, *ibid.*

Gervilio Moguntinæ Sedis Antistes a Carolomanno contra Saxones adductus, 745. III. Deponitur, *ibid.* Ejus causa, 745. IV. Patri succedit, & quare, *ibid.* De patris sui occisione inquit, *ibid.* Patris occisorem interficit, *ibid.*

Gethemannis columnæ servatæ, 690. XIV.

Gevviliobus seductor falso Episcopi honore, 745. XLV.

Gherardus Comes, 752. VIII.

Gilulphus Luthprandi nepos post Gotiscalcum Beneventi Dux, 748. XVIII. Ejus maxima liberalitas in Sancti Benedicti monasterium, *ibid.*

Gilulphus Dux Beneventanus invadit res Occidentalis Imperii, 702. II. Quæ oppidæ cepit, *ibid.*

Giselbertus cæcus natus illuminatur, 695. V.

Gislemarus filius Warratonis Magistri domus Regis Franc. 695. VII.

Gizid Sarracenorum Principis contra imagines Sanctorum edictum, 723. XVII. Umaro in Regno successor, 723. XVIII. Ejus obitus, *ibid.* Eo mortuo, imagines restituntur, 723. XXI.

Gizid alius Evelido subrogatus, 742. II.

Gnaphæus haereticus, 749. I. Illius error, 749. II.

Godalacius pseudo-apostolus in Germania, 744. XX.

Godolauus Thuringus Confessor, 723. X.

Gosbertus polluitur conjugio uxoris fratris sui, 689. VI. Ejus interitus, 689. XIV.

Gothorum regnum in Hispania cur collapsum, 723. XXII. A Sarracenis invasum, *ibid.*

Gothi evadunt Sarracenos, 716. XII. Trans Pontum Euxinum incolentes, Episcopum a se electum, ad S. Germanum Constantinopolim mittunt ut consecraretur, 730. VII.

Gothi Catholicam Fidem a Reccaredo Rege Hispanorum acceperant, 738. IX. Episcopi eorum Catholici Christi divinitatem Patri consubstantialem in scriptis suis profiteri solent 744. XXVII.

Gothicæ acclive ab Iconoclastis liberum, 755. I.

Gotiscalcus Beneventi Dux, 748. XVIII.

Gozbertus in insula S. Othmarum custodit, 759. VII.

Graculum comedere Christianus prohibetur, 751. X.

Græci adulescentes Imperatori tribuunt ei, quæ sunt sacerdotum, 692. XXXII.

Græci suis ipsorum armis a Latinis convicti, *ibid.* & seq.

Græci corrumpunt locum Concilii Carthaginensis, 692. XXIV.

Græcorum fraudes in compingendis Canonibus nomine Sextæ Synodi, 692. VIII.

Græcorum novitas deturpat Ecclesiam Orientalem, 692. XXX. & seq.

Græcorum stultitia in abrogando cælibatu clericorum, 692. XVIII.

Græci ex quo tempore in deterius lapsi, ut subici mererentur tyranno, 692. XLVIII.

Græci abiecto cælibatu in deterius lapsi, *ibid.*

Græcorum sacerdotum conjugia quomodo ab Ecclesia Rom. tolerata, *ibid.*

Græci errantes sæpe moniti a Romanis Pontificibus, 692. XLIX.

Græci schismatici quid in legatos Apostolicos, 692. I.

Græcorum Imperatorum artes compositæ ad subiiciendam Ecclesiam Rom. 705. II.

Græca lingua Psalmos cani ubi voluerit Paulus Papa, 761. XI.

Græci schismatici Gregorio Papæ II. tumultu Imperii Occidentalis adscribunt, 726. XXVI.

Græci commemorationem Æmiliani, Theophili, Procopii, & Basilii celebrant, 731. VI.

Theophylacti commemorationem faciunt & quando, 733. II. Michaelis Synodorum Metropolitanæ natalem diem celebrant, & quando, *ibid.* Pauli & Theophili anniversariam colunt, 734. I. Uti & Theophili, *ibid.* SS. Martyrum Hippatii Episc. & Andree presbyteri commemorationem agunt, 735. I.

Gregorii Limniotæ commemorationem quando celebrant, 735. II. Terræmotus Constantinopolitani memoriam celebrant in Menologio, 740. XVII. A Paulo Stephani Papæ fratre in Ecclesia S. Dionysii constituti, 754. XVI.

Græcorum errores de Gregorii cognomento correcti, 726. XXXI. Eorum cum Latinis scriptoribus de Gregorii II. Papæ conatu contra Leonem Isauricum dissensio, 726. XLI.

Fabula de Gellone muliere, quæ spectris infantem accedens eos necabat, 737. III.

Grando ignea in Sarracenos, 718. I.

Graphio quis dicatur, 742. XXIV. Et quid sit *ibid.*

Gratianus Novariensis Ecclesiae præsul, 725. VI. Luthprando ad vota faciendâ pro transportatione corporis S. Augustini auctor, *ibid.*

Gratianus Abbas Cassinensis monasterii, 754. VIII. Cur Carolomannum ad fratrem abire induxerit, *ibid.*

Gratianus Episcopus Velitrensis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI.

Gratiosus Sutrinus Episc. Conc. Zachariæ Papæ interfuit, 743. XXV.

Gratiosus Velleternus Anconitanus Episcopus Concilio Roman. Zachariæ Papæ interfuit, *ibid.*

Gratiosus Velitris sacerdos Conc. Roman. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII.

Gregorius diaconus Card. comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim, 709. II.

Gregorius Monachus Astronomus quid de Leonis Imperio, 694. I.

Gte.

Gregorius Papa secundus cum esset diaconus confutavit canones sextæ Synodi nomine editos, 692. XXXIX.

Gregorii Papæ septimi epistolæ de recuperatione Regni Hispaniæ, 701. XVI. & seq.

Gregorius Papa secundus successor Constantini, 714. I.

Gregorius Pap. secundus misit Constantinopolim legatos contra Iconoclastas, 692. I.

Gregorius Pap. septimus duas legationes in Hispaniam misit pro recuperandis Rom. Eccles. juribus, 701. XXI. & seq.

Gregorius Cappadox Archimandrita, 694. III.

Gregorius cognomento Buramphus exulatur, 713. II.

Gregorius Magnus Dialogus cognominatur, pag. 353. Ex Græcis auctoribus probatur, *ibid.*

Gregorius II. Papa creatur, 714. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Ejus vitam descripsit Anastasius Bibliothecarius, *ibid.* Quibus parentibus ortus, 714. II. Quorum Imp. temporibus sederit, *ibid.* Virtutes ejus, *ibid.* A Sergio Papa nutritus, *ibid.* Joannem Constantinopolitanum Episcopum ejusque epistolam eripere recusat, *ibid.* Eundem deponi curat, *ibid.* Michaellem Apocrisarium presbyterum Constantinop. misit, 714. III. Calcaris decoqui iussit, 715. II. Castrum Cumanum, in vasum a Longobardis sibi restitui tenat, *ibid.* Neapolitanis LXX. libras auri persolvit, & quare, *ibid.* Imagines Leonis Imp. honorifice suscipit, 716. XV. Ejus diligentia in restituendis monasteriis, 715. VI. Gerontocomium construit, *ibid.* Desertum Andree Apostoli monasterium restituit, *ibid.* Bonifacio Germaniæ Apostolatum committit, 715. IX. 719. IV. Basilicas Romæ restituit, *ibid.* Corbiniano palium tribuit, 716. X. S. Agathæ domum a fundamentis extruit, 717. V. In causa Rheimensis Ecclesiae epistolam scribit, 727. VIII. Item ad Archiepiscopum Viennensem, 718. VII.

Item Gregorius Papa II. Concilium Romæ celebrat, 721. I. Adversus illicita conjugia constituit, 721. III. Anathemate punit, clericos comam laxantes, 721. IV. Decretis de conjugii primus subscribit, *ibid.* Romam S. Bonifacium vocat, 722. XXX. Bonifacium Episcopum consecrat, 723. I. Bonifacium de Symbolo Fidei sciscitatur, 723. II. Bonifacium Carolo Francorum Regi, & Germaniæ Principibus commendat, 723. V. Bonifacio librum institutionum Ecclesiasticarum donat, *ibid.* Epistola ejus S. Bonifacio data ad Carolum Martellum, 723. VI. Epistola generalis pro S. Bonifacio, 723. VII. Illiteratos bigamos, mutilos a sacris ordinibus summo vet, 723. VIII. Epistola ejus ad clerum & populum pro S. Bonifacio, *ibid.* Quando exhiberi præceperit baptismum, 723. IX. Ecclesiæ redditum in quatuor portiones divisit, *ibid.*

Item Gregorii Papæ II. epistola ad Thuringos Confessores, 723. X. Ejus ad Saxones epistola, 723. XIII. Item ad S. Bonifacium super conversione gentium, 724. XVI. Petitionem Corbiniani recitat in Synodo, 724. XIX. Ad Germanum scribit, 726. XV. Ejus pro salute humana, perpetua apud Deum intercessio, *ibid.* Concilium habet adversus Iconoclastas, *ibid.* Leonis Isaurici societates repudiat, 726. XXIV. Ipsi mors sæpius a pluribus intentata procurante Leone Isaurico, 726. XXVIII. Ad eundem mittit epistolam dogmaticam, 726. XXXVI. Pro Imperio, non contra laborat, *ibid.* Urso Duci Venetiarum scribit, 726. XXXVII. Auxilium contra Longobardos petit a Duce Venetorum, *ibid.* Ab Orientalibus laudatus ob hæresim sublatam, 726. XXXVIII. Ann. Eccl. Tom. XII.

Ejus ad Leonem Isauricum scripta virtutem ac veritatem continent, *ibid.* Ad ejus usque tempora Deus Pater numquam pictus fuit, *ibid.* Leonem Isaurum obtestatur ut resipiscat, *ibid.* Quare Leoni Isaurico pepererit, *ibid.* Ejus tempore Iconoclastæ nondum inter hæreticos habiti, *ibid.* Diu post sextam Synodum vixit, 726. XXXII.

Item Gregorius Papa II. Leoni Isaurico cælestem benedictionem precatur, *ibid.* Cur Dialogus dicitur, *ibid.* A Cedreno etiam ita vocatus, *ibid.* Contra Leonem Isauricum, ut contra hostem se armat, 726. XXXVI. & seq. Ejus salutem multi populi armis defendunt, *ibid.* Paulum Exarchum anathemati subicit, Italorum consilium de Imperatore deligendo compefcit, *ibid.* Romanos pro constantia hortatur, 726. XL. Claves S. Petri cum vinculis Carolo Martello destinat, 726. XLI. Consulatum Carolo Martello assignat, *ibid.* Prudens ejus consilium, 726. XLII. Bedæ litteras ad rem Anglicanam spectantes mittit, 726. XLIV. A S. Bonifacio super dabis consultus, 726. XLV. Epistola responsoria ad dubias S. Bonifacii, 726. XLV. & seq. Semper ab Iconoclastis servatus, 727. I. Longobardorum Regem a pessimo instituto revocat, 729. I. Scribit ad Serenum Forojuliensem Episcopum, 729. III. Epistola ejus ad Gradensem Patriarcham, 729. IV. Leonem Imperatorem per epistolas redarguit, quod Anastasium S. Germano eiecto ad Episcopatum evexisset, 730. III. Anastasium Syncellum una cum libellis ab Episcopatu abiecit, *ibid.* Romam cum tota Italia a Leonis imperio recedere facit, *ibid.* Italos, & Romanos quando & quare ab Imperatore recedere voluerit, *ibid.* Italiae tributorum exactione Leonem Imp. privat, & quando, 730. V. Ejus obitus, 730. V. 731. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Quinta Feria jejunium instituit *ibid.* Parietes Oratorii circumquaque deargentavit, *ibid.* Duodecim Apostolos argentatos in Oratorio librarum CLXXX. distinguit, *ibid.* Cætera ejus domus, *ibid.* Quot Ordinationes habuerit, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.* Episcopatus ejus quinque dies vocavit, *ibid.* Inter Sanctos relatus, *ibid.* Quenam scripserit, *ibid.* Ejus scripta desiderantur, *ibid.* Gregorio Magno comparandus, *ibid.* Ejus obitus, 741. VII. Varia opera, 741. IX. & seq. Scripta, *ibid.* Eum Bonifacius de quibusdam consultit, 731. VII. Alienata a monasterio dona restituit, 741. VIII.

Gregorius Papa III. quando creatur, 731. II. Ejus singulares virtutes, 731. III. Ab omni populo Romano vi ad Pontificatum electus, 731. II. Ad hæresim tollendam sese convertit, 731. III. Sub quibus Imp. vixerit, *ibid.* Ad Leonem Isaurum Legatum suum misit, *ibid.* Concilium in causa Gregorii presbyteri Legati sui congregat, 731. IV. Presbyterio eum privare voluit, *ibid.* Gregorium presbyterum poenitentia ei imposita, cum prioribus litteris secundo ad Leonem dirigit, *ibid.* Litteræ ejus ad Bonifacium, 731. VIII. & seq. Bonifacio Archiepiscopo palium est largitus, 731. VIII. Agrestem caballum aut domesticum comedi vetuit, 731. XI. Ferinos mores ad humaniorem cultum redigere laborat, *ibid.* Legatus ejus in Sicilia ab Imperatore detinetur, & ablatis litteris in exilium mittitur, 732. III. Concilium Romæ de imaginibus colligit, 732. IV. Anathemate ferit Constituto de imaginibus adversantes, *ibid.* Iterum Commonitorium epistolam Leoni scribendam decernit, *ibid.* Omnes Hespericæ Episcopos Concilio suo adhibuit, *ibid.* Imaginum venerationem Conci-

XXXIX

lio

lio comprobavit, *ibid.* Sacras imagines sumptuosas erexit, 732. VI. Oratorium pro SS. reliquiis fecit, 732. VII. Trabes argento mundissimo in S. Petro vestivit, *ibid.* Reliquias SS. undique collegit, *ibid.* In Oratorio a se constructo collocat, *ibid.* In capone Missarum Oratorii quæ dicere præceperit, 732. VIII. Quæ ornamenta in suo Oratorio fecerit, *ibid.* Quæ in S. Maria ad præsepe, 732. IX. Scriptis & factis Leoni obnitiur, *ibid.* Legationem tertio ad Leonem mittit, 733. I. Quarto adhortatorias Leoni mittit, *ibid.* Wivilmum Baiuvariorum Episcopum consecrat, 736. I. Bonifacium Romam venientem comiter excipit, 738. II. VI. Discedentem muneribus cumulatur, *ibid.* Epistolam etiam varias ipsi dat commendatitias ad omnes Germaniæ ordines, *ibid.* Germanos hortatur a cultu Paganorum abstinere, 738. IV. Episcopos Alemanniæ admonet ut a gentilitate penitus abstineant, 738. V. Episcopos Alemanniæ hortatur ut Concilio celebrando interfint, *ibid.* Per epistolam probat ea quæ S. Bonifacius in Baiuaria gessit, 739. I. & seq. Carolum Martellum laudat, *ibid.* Bonifacium ut prædicare pergat hortatur, 739. III. Jubet ei ut Synodum celebret, 739. IV. Episcopos ordinet, *ibid.* A Luitprando obfeditur, 739. V. Ad Carolum Martellum epistolam dirigit, 739. VI. Legatos ad eundem mandat, 740. XIX. Eidem clavos S. Petri mittit, *ibid.* Secundo ad eundem scribit, 740. XX. Statum Ecclesiæ S. Petri eidem exponit, 740. XXI. Petit ab eodem Legatum mitti ad explorandum Urbis statum, *ibid.* Obitus ejus, 741. VII. Pæsterium memoria tenuit, *ibid.* Variâ ejus opera, 741. VIII. Et quænam illa sint, *ibid.* Ejus brevis de oblationibus & oblatiis, 741. XII. Gregorius ex Anglia in Germaniam a S. Bonifacio evocatur, 725. XI. Gregorius Decapolitanus civis in fidei confessione moritur, 731. VI. Gregorius Presbyter ad Leonem Imp. missus munus detrectat, ideoque a Greg. III. in Conc. Rom. judicatur, 732. III. A Leone Imp. cum scriptis retentus, & in exilium missus, *ibid.* Gregorius Limniota monachus combusto capite animam Deo reddidit, 735. I. Gregorius Orbetanus Episcopus Concilio Romano sub Zacharia Papa adfuit, 743. XXV. Gregorius Portuensis eidem præfuit, *ibid.* Item Concil. Rom. contra Aldebertum & Clementem hæreticos præfens fuit, 745. XXII. Gregorius presbyter cum alio ejusdem nominis eidem Zachariæ Concilio adfuit, 743. XXV. Item Concilio adversus Aldebertum & Clementem hæreticos, 745. XXII. Item alius, *ibid.* Et alius, *ibid.* Gregorius Regionarius & Nomenclator Concil. Rom. *ibid.* Gregorius Prænестinus Episcopus constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI. Gregorius Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII. Gregorius Archipresbyter S. R. E. Constitutum Pauli Papæ confirmavit, *ibid.* Grimoaldus Dux Theodoni Ducis Bavarie filius, 724. XXII. Fratris sui uxorem ducit *ibid.* A Corbiniano egregie redargutus, *ibid.* A S. Corbiniano ad separationem incensus perducitur, 724. XXIII. Cum uxore se ad Corbiniani pedes prosternit, 724. XXIV. Reum se agnoscit, *ibid.* Uxorem ablegat, 724. XXV. Ad uxorem revertitur, *ibid.* Ab infidiatoribus occiditur, *ibid.* Grimoaldus Legatus Luitprandi Regis obviam Pontifici mittitur, 742. XXX. Cum sociis

Zachariæ civitates S. Petri reddit, 742. XXXIII. Grimoaldus Longobardorum Rex Rothari successit, 746. VI. Grimon Abbas Corbejenfis monasterii, 742. XLI. Cum Sigeberto ad Limina Apostolorum cum muneribus a Carolo Martello missus, *ibid.* Grimon Episc. a S. Bonifacio ordinatus, 743. IX. A Zacharia Papa confirmatur, 743. IX. Grifus Trebianus Episcopus Concilio Romano sub Zacharia Pap. interfuit, 743. XXV. Grossus Senensis Episc. Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, *ibid.* Guaimerus quæ egerit in S. Leodegariu, 685. XVII. Guinilo Episc. 752. VIII. Gunderharus S. Bonifacio in Frisia comes, 755. XXXVIII. Gundericus Episc. Toletan. sub Witiza Rege, 701. XV. Gunibaldus Ratisponæ Episc. a S. Bonifacio institutus, 739. I. Guntarius Thuringus Confessor, 723. X. Guntherus Ethnicus frustra offert sacrificium pro filio excitando, 696. VI. Guntherus rogat S. Suvibertum pro filio, *ibid.* Laborat in Evangelio, 697. IV. Guntruda Theodori Ducis Bavarie filia, 726. XLIII. Luitprando Regi nubit, *ibid.* Gunthlacus anachoreta in Anglia sanctitate clarus, 706. II. Gymnasium litteraturæ erat Venerabilis Bedæ monasterium, 731. XXIV.

H

H Abdallas Sarracenorum Rex Monachos & inclusos sub tributis redigit, 757. V. Ecclesiarum ornamenta vendi patitur, *ibid.* In magos Perfos animadvertit, 758. IV. Haddimelech Rex Sarracenorum, 690. XIV. Hadriani Abbatis in Anglia obitus, 690. I. Hadrianus Papa Carolo Magno imagines Sanctorum misit & quas, 726. XXIII. Hæmorrhoidæ imago celebrata, ubi & quando, 726. XVI. Hæresarcha dicitur Leo Isaurus Imp. ab Italis, 726. XXV. Hæresis ejus quis auctor fuerit, *ibid.* Eam cum violentia stabilire vult, 730. I. Hæresis Iconoclastarum quando orta, 723. XVII. Ex Judæis & Sarracenis orta, *ibid.* 726. XXI. Omnium in se arma convertit, 726. III. Unde prodierit, 741. V. Auctoritate Concilii grassatur, 754. XXXVII. Loca diversa occupat, 755. LI. Hæresis causa Constantinus Augustus interfectus, pag. 352. Hæresis Gnaphæi extincta ab Anastasio Abbate excitatur, 749. II. Ei occurrit Joannes Damascenus, *ibid.* Antequam vulgaretur, a Joanne Damasceno extinguitur, 749. III. Hæresis Paulicianorum quando propagata, 755. XLVII. Hæresim in Thuringia excitant pseudochristiani, 724. XIV. Hæresibus variis inficitur Orientalis Ecclesia, 755. XLVII. Hæreticos ab Imperat. plecendos esse, 680. XXIII. Hæretici poenitentes quid facere debeant ut a sede Apostolica recipiantur, 680. XXXIV. Hæreticorum scripta quando citata ab Orthodoxis, 692. XLIII. Hæretici damnati a Sexta Synodo appellati ad Sedem Apostolicam, 682. XLVIII. Hæretici æque ac dæmones blasphemii in Martyres, 713. XII. Hæretici qui vere dicendi pag. 350. Ad Imperium non

non sunt evehendi, nec in hæresi regnare permittendi, *ibid.* Hæretici in Germaniam pullulant, 737. I. Hæretici Episcopi quos baptizarunt in nomine Trinitatis rite baptizati sunt, 745. XLII. Hæretici moderni peiores Copronymo, 754. XX. Et in quo, *ibid.* Copronymiani dicendi, 754. X. Hæretici Germanum anathemate feriunt, 754. XXXII. Hæreticorum Principum mos, ardua inconflato definire, 726. IV. Hæreticorum novorum errores, 743. VII. Eorum cum Constantino Copronymo Imp. comparatio, 754. XX. Hæreticus uxoratus sacerdotium sibi vendicat, 743. VII. Se sanctum vocari vult, *ibid.* Affirmat se Angelorum nomina scire, *ibid.* Hali Sarracenorum Princeps Petro Damasceno Episcopo linguam præcidit, 742. II. Theodorum Episcopum in exilium mittit, 756. XV. Halidulphus Abbas monasterii Altimontis, 695. VII. Hamuntus Comes S. Bonifacii in Frisia, 755. XXXVIII. Hasbanii populi ad fidem conversi per S. Trudonem, 701. VIII. Haumar Sarracenorum Princeps, 718. II. Leonem Isauricum Imperat. a Fide retrahere conatur, *ibid.* Bellum Christianis indicit, *ibid.* Moritur, 720. I. Illo mortuo pacem Ecclesiæ consecuta sunt, *ibid.* Hæbrai Leoni Isauo Imperium prænantiant, 716. III. Falsa Arabum Regi vaticinantur, *ibid.* Juramento Leonem impellunt facturum se quod postulant, *ibid.* Ad necem questiti, *ibid.* A Syro impostore seducuntur, 722. V. Ducis eorum nefarium consilium, 723. XX. Ipsi & Arabes Christianorum imagines comburunt, 723. XXI. Ecclesiarum ornamenta emunt, 757. V. Hebertus Archidiaconus S. Bonifacii amicus, 745. XV. Heddi Episcopus Occidentalium Saxonum moritur sanctitate clarus, 705. XI. Hediibertus Cantie Rex ad S. Bonifacium scribit, 725. XIII. Deo gratias agit ob gentes a S. Bonifacio conversas, 725. LXIII. Munera S. Bonifacio mittit, 725. XV. Se S. Bonifacio commendat, *ibid.* Hemerammus Episc. Ratisponensis, 702. III. Persecutionem passus appellat judicium Romanæ Ecclesiæ, 702. V. Eius martyrium, *ibid.* Tempus quo passus est, *ibid.* Helum monachus, 755. XIV. Tabellarius Regis Cantie ad S. Bonifacium, *ibid.* Heliopolis a Mauvia superata, 746. I. Helladici & Cycladum insularum populi zelo divinitus moventur in Imperatorem, 727. I. Dux militie eorum Agallianus, *ibid.* A Constantinopolitanis vincuntur, *ibid.* Naves eorum a Constantinopolitanis exuruntur, *ibid.* Henricus octavus Angliæ Rex, 740. XV. Heraclius Imperatoris copii præfectus, 699. XIII. Herbiolenfis Ecclesia illustrata sanguine Martyrum, 689. XV. & seq. Herbiolenfium Episcopus S. Burchardus, 686. XV. 748. I. Herifidus presbyter, 745. XVII. Hermannus Episcopus Coloniensis, 698. I. Scriptor vite S. Lambertii, *ibid.* Hermeneftada Alfonso Regis uxor, 757. VI. Ubi sepulta, *ibid.* Hermogenes Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII. Herodiades exemplum Pilrudi sequitur, 724. XXIII. Hiberni ab Anglis gravia passi, 684. IX.

Hienfis insule monachi Anglicanum schisma tollunt, 716. XI. Catholicos ritus recipiant, 716. XII. Ab Anglis docti ad perfectam vivendi normam perveniunt, *ibid.* Anglis Catholicos ritus communicant, *ibid.* Monachi a quo ritus Catholicos receperint, *ibid.* S. Hieronymus cum improbis habitationem non prohibuit, 726. LVI. S. Hilarii Ecclesia Pictavis a Sarracenis incensa, 725. IX. Hilda Abbatiæ obitus, 680. LIII. De ejus anima visio, *ibid.* Hildebrandus nepos Luitprandi succedit ei, 744. XXV. Septem mensibus tantum regnat, *ibid.* Ob aperiitatem deponitur, *ibid.* Hildelida Abbatiſſa, 716. XVIII. Sanctum Bonifacium de resuscitato Coelredo dicit, *ibid.* Hildericus stupidus Rex Morovingus, 750. I. Deponitur, 752. I. In Monasterium mittitur, *ibid.* Hildolphus Treverorum Episcopus, 754. X. Examen S. Suviberti pro canonizatione vice Stephanii Papæ complet, *ibid.* Hilduinus tempore Bedæ vixit & scripsit, 738. XXVI. Hilprandus Longobardorum Rex, *vide*, Hildebrandus, Hincmarus Rhemenfis Episcopus, 760. III. Hippatius & Andreas crudelia supplicia subeunt, 735. I. Ob cultum imaginum martyrio coronantur, *ibid.* Hippodromium Constantinus Imp. celebrat, 743. XXVIII. Hispani Episcopi cur se ignorare profitentur Quintam Synodum, 684. VI. Hispaniæ Episcopi cupiunt Romano tantum subesse Pontifici, 681. LX. Hispaniæ Episcopi a Benedicto Papa monentur, 685. IV. Hispaniæ Episcopi legationem mittunt ad Leonem Secundum Romanum Pontificem, 683. XXVI. Hispaniæ a Judæis pressuram passæ, 694. V. Hispaniæ regnum cum defecit ab obedientia. Sedis Apostolicæ, penitus corrui, 701. VI. X. Traditum Sarracenis, 701. XI. & seq. Hispaniæ civitatum muros destruit Witiza Rex Gothorum, 701. XIII. Hispaniæ regnum ablatum Ecclesiæ Romanæ, 701. XVI. Ablatum a Witiza, *ibid.* Vendicatum a Gregorio Septimo, 701. XIX. & seq. Hispaniæ Regnum sicut inobedientia Romanæ Ecclesiæ perditum, ita Obedientia restitutum, 701. XXII. Hispanias invadunt Sarraceni, eisque sunt potiti, 713. XVII. Hispania prodicione Juliani Comitis nudata armis, 713. XX. Hispaniarum prodicionis causa quæ verior existit, 713. XXI. Hispani cladem Sarracenorum luunt, 718. VI. Arabum servitutis impatientes, 738. VII. Pelagium Regulum sibi constituunt, *ibid.* Sarracenis a Carolo Martello deletis Regnum suum propagare student, 738. VIII. Hispania fere tota a Mauris occupata, 716. XII. Novis cladibus agitur, 761. XXVIII. Hispaniæ cladis luctus, 716. XIII. Tempa ibi cur aperta Sarraceni permiserint, 716. XIV. Eius Ecclesiarum disciplina, *ibid.* Sarracenorum dominio soluta, 757. VII. Hispanorum antiqua nobilitas, 738. VII. Eorum Rex Alfonso creatur, *ibid.* Historia exusta Constantinopolitanæ bibliothecæ a Constantino Manasse narratur, 726. XII. Historia Ecclesiæ Anglicanæ quando sit a Beda scripta, 726. XLIV. Quando finita, 731. XIV.

XIV. Alia de Abbatibus sui monasterii, 731. XV.
 Historia de damnatione animæ Caroli Martelli, 741. XVI. *et seq.* Probatum, 741. XVIII.
 Historia Anastasii fidelior quam doctor, 752. XI.
 Historiam Orientalium Græce qui conscripserit, 719. XX. De Manichæis Lucas Siculus scripsit, 722. I. Ravennatensem Rubens composuit, 759. I.
 Historicis Theophanes antiquitate & auctoritate præfatur, 714. VI.
 Historicorum multitudo de S. Augustini translatione, 725. VIII.
 Hollandiæ pars accipit Evangelium prædicatione S. Saviberti, 696. XI. 697. IV.
 Homaldus Aquitanæ Princeps a Carolomanno compositur, 747. XVI.
 Homerici libri de draconis intestino confecti in bibliotheca Constantinop. servati, 726. XI.
 Homicida est qui res Ecclesiæ rapit, 745. XI.
 Homicida quomodo fuerit Carolomannus, 747. X.
 Homicidæ frater an ad Episcopatum ordinandus, 741. XXV.
 Homicidæ voluntarii quomodo puniendi, 744. XVI. Non voluntarii, quam poenitentiam agere præcipiantur, *ibid.*
 Homicidis presbyteris an & quando SS. Eucharistia sit concedenda, 726. LVI.
 Homicidium sequitur adulterium, 743. X.
 Homiliæ a S. Germano scriptæ, 730. VI.
 Hominis unius damnus levius, quam totius populi animarum perditio, 731. XXX.
 Honestæ mater Gregorii II. Papæ moritur, 717. V.
 Honorium defendit Agatho Papa, 681. XVI. *et seq.*
 Honorius manifestam calumniam passus, 681. XIII.
 Honorii damnatio Actis Sextæ Synodi inserta a Theodoro impostore, 680. XXXIV. 681. XIX.
 Honorius in Sexta Synodo falso accusatus a Mono-helitis, 681. XII.
 Honorii epistolæ lectæ in Synodo, 681. XV.
 Honorii innocentia fidesque Catholica, perspicue demonstrata atque plus satis probata, 681. XXI.
 Honorius in Angliam prædicator missus, 748. IV.
 Hortæ a Longobardorum Rege Romanis ablata, 739. V.
 Hofredus Rex Deirorum & Berniciorum scelerata in Anglia monstravit, 745. XI.
 Hubertus Episcopus Leodiensis successor S. Lamberti martyris Romanæ Ecclesiæ observantissimus, 699. I. Qui sigillo munire voluit suam Ecclesiam, *ibid.*
 S. Hubertus Episcopus Leodiensis, 754. XII.
 In Taxandria Fidem Catholicam propagavit, 754. XII. Arduenam totam ab idololorum cultu liberavit, *ibid.* Ejus obitus, *ibid.*
 Hugbertus Dux Bajoariorum dominus, 733. IV.
 Hugo Cardinal. legatus in Hispanias a Gregorio Pap. Septimo, 701. XVIII.
 Humana Sedi Apostolicæ redditur, 756. XII.
 Humilitas S. Bonifacii, 719. XIII. Luthprandi Regis, dum videt S. Augustini corpus non posse moveri, 725. VI. Pastoralem dignitatem exornat, 729. III.
 Huni qui adhuc Pagani, 690. II.
 Huius Ceaduallæ in Regno Britannicæ successit, 726. XLIII. Relicto Regno ad Limina Apostolorum proficiscitur, *ibid.*
 Hymnos in Ecclesia esse cantandos scriptores multi probantes, 734. I.

I

Jacobus martyrio affectus sub Leone Isaurico 726. XIII.
 Iconoclastæ suis ipsorum armis confossi a Latinis, 692. XLIII.
 Iconoclastarum hæresis unde orta, 723. XVIII. Ejus cultor Leo Isaurus, 723. XXII. Omnium in se arma convertit, 726. III. Nullo modo illis assentitur Germanus, 726. VII. Bibliothecam Constantinopolitanam incendunt, 726. X. Tempore Gregorii III. nondum hæretici proclamati, 726. IX. A S. Germano anathematizati, 727. XVII. Impie Constantinop. agunt, *ibid.* Joannis Damasceni libris firmissime rejeçti, 730. VIII. A Stephano Martyre anathemate feriuntur, 754. XXX. Eorum Episcopi Stephanum monachum conveniunt, 754. XXVI. Mala plurima Ecclesiis inferunt, 754. XLVIII.
 Idolorum templa conversa in Ecclesias per S. Suibertum Episc. 696. IV.
 Idola Gentium a S. Bonifacio everfa, 724. III. Veteris Testamenti obiter relata, 726. XVIII.
 Idola vocandas imagines sacras in pseudofynodo decernitur, 754. XXIV.
 Idololatriæ Ecclesiam Rom. accusans qualis sit habendus, 726. XIX.
 Idololatriæ servus dicitur virgines sacras de-honestans, 745. VII.
 Idolorum adoratio quando cessarit, 726. VI.
 Idolum non esse Christi Ecclesiam variæ probatum, 726. XVIII.
 Jejunium & Missarum celebritas in Feria quinta. Quadragesimali tempore a Gregorio Papa instituta, 731. I. Secunda, quarta & sexta feria, parricidis iniunctum, 731. XII.
 Jerosolymam proficiscitur Joannes Damascenus, 728. X.
 Ignatius monachus res gestas Tarasii scripsit, 736. III.
 Ignea grando in Sarracenos, 718. I.
 Ignis Paschalis quomodo faciendus, 751. X.
 Ignominia quæ Christi imagini infertur in exemplar redundat, 726. VII.
 Ilias Homeri & Ulyssæa de draconis intestino in bibliotheca Constantinopolitana, 726. X.
 Imago agni Christum representantis a Græcis vetita a Latinis retenta, 692. XLII. In cæra & aliis exprimi solita, 692. XLIV.
 Imagines Apostolorum a Sergio Papa renovata, 701. VI.
 Imagines Sacræ Roma allatae in Angliam, 703. V.
 Imago Synodorum Universalium depicta Constantinopoli abrafæ a Philippico hæretico Imp. 714. III. *et seq.*
 Imago Synodorum Universalium depicta Romæ in Ecclesia S. Petri, 714. XII.
 Imago S. Petri a Sergio Papa facta, 701. V.
 Imaginum sacrarum usus ab exordio Eccl. Anglicanæ, 714. III. *et seq.*
 Imaginem Salvatoris deicere missus satelles in præcepta a mulieribus aqûs & occisus, 726. XI. Dei Genitricem venerantibus magna retribuitur, 726. XVI. Fusilem ex cæra S. Chrysostomus amavit, *ibid.* S. Petri se confraçurum Leo Isauricus minatur, *ibid.* Dei confringens, Deique Genitricis laudatur & a quibus, 754. XXV.
 Imagines Leonis Imp. honorifice a Gregorio susceptæ, 716. V. Christianorum ab Arabibus & Hebræis exuruntur, 723. XXI. De Sanctorum amolendis Senatus consultum, 726. IV. Constantinopoli deorsum posita, & quare, 726. V. Quomodo nobis a Deo concessæ,

726. XVI. Carolo Magno Hadrianus Papa misit, & quas, 726. XXIII. Manifeste adorari in populo Israelitico quomodo Deus voluerit, *ibid.* Christi & SS. exhibitæ non laetia, sed habitudine, *ibid.* Eæ cur a Fidelibus adorentur, *ibid.* De iis Patrum sententias collegit G. Morelius, *ibid.* Olim a Pontificibus ad Concilia deferri solitæ, *ibid.* Eos ex omnibus Ecclesiis tolli edicit Leo Isauricus, 726. XXXVI. Nihil divini honoris continere e Scripturis probatum, 727. VI. Illas idola vocantes anathematizati, 727. XVII. A Leone Isaurico comburantur, 727. XX. Eas iterum persequi Leo Imp. decernit, 730. I. item Sanctorum omnes a Constantinopolitanis ad hoc a Leone compulsis succensæ, & Ecclesiæ pictæ dealbatæ, 730. IV. a Gregorio Papa III. quanto sumptu erectæ, 731. VI. Salvatoris, B. Mariæ & Apostolorum in S. Petro erectæ a Gregorio Papa III. *ibid.* Imp. stare non possunt, ubi illæ prostratæ sunt, 740. XVI. Idola vocandas in pseudofynodo decernitur, 754. XXIV. Quomodo receptæ in Concilio Oecumenico, 754. XXX. Comburantur, 754. XXXVII. Eos salutantes supplicis afficiuntur, *ibid.* Pictæ calce, aqua calida oblitterantur, *ibid.* Quando communitæ, *ibid.* A Longobardis in ignem projectæ, 755. XII. Quomodo adorentur a Catholicis, *ibid.*
 Imaginis honor ad ipsum refertur cujus est ipsa imago, 737. V.
 Imaginum cultus redditus Gizid mortuo, 723. XXI. Quot annis duravit usque ad Leonem Isaurum, 726. VI. Cultus earum a sacrosanctis Conciliis varie approbatus, *ibid.* Quod deponerentur prædictum Leoni Imp. a S. Germano, 726. VIII. Illarum defensores quæ passi, 726. X. In veteri Testamento cultus probatur, 726. XXII. Contemplatio earum compunctionem hominibus parit, 726. IX. Cultus earum ratio, 727. X. Usus in Ecclesia quis sit, 727. XI. Illarum adorationem necessarium esse a Joanne Damasceno edoctum, 727. XX. Ea a Joanne Damasceno scriptis defensa & comprobata, 730. VIII. Usus a multis Conciliis non improbatum, 730. IX. Usus abolere non ad Reges, sed ad Concilia pertinet, *ibid.* Coluntur per univèrsum orbem, 730. XI. Veneratio a Gregorio III. Concilio comprobata, 732. IV. Profanatori quæ poena a Gregorio III. imposita, *ibid.* Pro illarum cultu tres libri a Gregorio III. scripti, 741. XII. Depositi gravi pestilentia a Deo vindicata, 746. III. Cultores idololatriæ a Constantino Copronymo Imp. disti, 754. XIX. Cultores anathemati subduntur, & a quibus, 754. XXIV.
 Imago Deiparæ Virginis per muros Constantinopolitanos circumplata, 717. III. Theandrica adoranda tradita est, 726. VI. Christi a S. Luca picta, *ibid.* Abgaro Toparchæ patenti Edeffam missa, *ibid.* A muliere pro suo sanguinis sanata, excelsa, *ibid.* Ab ipso Christo Patris imagine linteæ impressa, *ibid.* Publice exposita a Leone Isaurico dejecta, 726. XIII.
 Item Imago Crucifixi cur ab Ecclesia tradita, 726. XV. Hæmorrhoidis transmissa, quo & quare, *ibid.*
 Imago Dei quæ bona operetur, 726. XXIII. Dei Genitricis ab Jerosolymis missa, *ibid.* Christi varie expressa, *ibid.* Imago. Non est dicenda adorari simpliciter, sed relate, *ibid.* Dei Genitricis ab Iconoclasta deicitur, 727. III. Picta unguentum reddit, & ubi, 727. XV. Aurea a Gregorio III. facta, 732. VIII. Sanctæ Crucis quare adoretur, 755. XLVIII. Argento a Gregorio III. vestita,

741. IX. C. librarum argento aurata a Paulo Papa constructa, 758. II.
 Imola Longobardorum civitas, 743. XIV. Imperatorum non esse dare Episcopos civitatibus, 680. LVIII.
 Imperatorum esse servare Ecclesiam ab erroribus immunem, 680. XXVI.
 Imperatores moneri debent a Romano Pontifice, 680. XVIII. Quos redarguit S. Maximus, 692. XXXII.
 Imperatores Orientales quibus sint usi artibus, ut subiciant sibi Romanam Ecclesiam, 705. II. Studuerunt ut crearentur Orientales Romani Pontifices, 705. III. Omnes eorum conatus elusi, *ibid.*
 Imperatores Orientales, qui profecuti sunt honore Ecclesiam Romanam, 692. V.
 Imperatores non sibi usurpent quæ sunt sacerdotum, 692. XXXII. *et seq.*
 Imperatores hæretici promoventur a dæmone, 713. XI.
 Imperator dum consecratur quæ cærimoniæ fieri soleant, 726. VIII. Quod ejus officium, *ibid.*
 Imperatores Christiani SS. Patrum admonitiones se servaturos promittunt, pag. 346. Litteras subscribere propria manu consueverunt, *ibid.* Ecclesiæ dogmata tradere non debent, pag. 354. Ubi Romani Pontifices lædere non possunt, *ibid.* Cum Pontificibus Synodos congregantes sanctas constituunt Ecclesias, *ibid.* Nullum sacerdotale officium exequi possunt, pag. 356. Severius in criminosos advertunt, quam Romani Pontifices, *ibid.* Romam Ducem mittere consueverunt ad curandam Urbem, 726. XXXIV. Inutilis in illis rebellio, 727. I. Hæretici multi, at hæresiarcha nullus, ut Leo Isaurus 727. VIII.
 Imperatorum Epistolæ Romæ conservari solitæ, & ubi, 726. I. Eorum imagines laurata dici solita, *ibid.*
 Imperitia Ecclesiarum hujus sæculi, 680. VIII.
 Imperium ab Anastasio ablatum, 714. VI.
 Imperium optimi quoque & citissime merentur, 731. III.
 Impositur Christum se esse simulat, 721. VI.
 Impositura de Honorio Papa facta in Sexta Synodo, *ibid.* Honorius.
 Ina Angliæ Rex Angliam tributariam Romæ Ecclesiæ instituit, 740. XV.
 Incendium in mari, 726. IX.
 Incestuosi quam poenitentiam agere debeant, 724. XXIV.
 Incurfio Romanorum in Aquileiam, 729. VII.
 Incurfio gentis ab eremo adversus Arabes præ-nuntiata, 748. XVIII. Et a quo, *ibid.* Variæ Longobardorum in Decapolim, pag. 425.
 Index lucubrationum Bedæ, 731. XV.
 Indocti a sacris Ordinibus a Gregorio Papa arcentur, 723. VIII.
 Infantes a matribus abstracti occiduntur a Longobardis, 755. XIII.
 Inferni poenæ ostensæ monacho impostenti, 704. XI.
 Ingoramus Friso conversus & baptizatus, 719. XI.
 Innocentii Papæ statuta de viduam ducentibus aut secundas contrahentibus nuptias, 726. LVI.
 Inscriptio sepulcri Ceaduallæ Regis, 689. III.
 Inscriptio in sepulcro posita SS. Kiliani & sociorum Martyrum, 789. XV.
 Inscriptio posita in sepulcro S. Vivilfridi, 709. IV.
 Inscriptio ad sepulcrum S. Felicis Episcopi, 711. XIII.
 Inscriptio sepulcri Theodosii Imp. 716. II. Quid ea voluerit Imperator, *ibid.*
 Inscriptio templi S. Anastasii Persæ erecti a Rege

ge Luthprando, 712. XXII.
 Inſidæ Leonis Iſaurici in S. Germanum, 728.
 I. Ejuſdem in Joannem Damascenum, 728.
 III. Principum duorum Germaniæ in S. Othmarum, 759. VI.
 Inſubres Rom. Pontifici redduntur, 756. XII.
 Inſula ex maris igni & terræ congerie ſucceſcit, 726. IX.
 Inſtitutionum Eccleſiaſticarum librum donat Gregorius Papa S. Bonifacio, 723. V.
 Interceſſiones Sanctoſum proficiunt, 712. XII.
 Invaſio Pergami a Sarracenis, 716. IV.
 Inventio mira mortuorum ſepeliend. 746. III.
 Inundatio Tiberis monſtruoſa, 717. IV.
 Joannes Archicantor S. Petri interfuit Concilio Anglicano, 703. V.
 S. Joannis Baptiſtæ Eccleſia ad aquas Salvias, 713. V. De miraculis in ea, *ibid.*
 Joannes diaconus Cardinal legatus ad Sextam Synodum ab Agathone Papa, 680. IV.
 Joannes Bergomensis Episcopus interfuit Concilio Romano sub Agathone Papa, 680. III.
 Joannes Cypri Episcopus extorris Helleſponto ob Sarracenos 690. XII.
 Joannes Defenſor ſequitur Conſtantinum Papam Conſtantinopolim, 709. II.
 Joannes Exarchus Italiæ ſtudet parti Paſchalis Schiſmatici, 687. IV.
 Joannes in Gallia Episcopus interfuit Concilio Rothomagenſi, 782. II.
 Joannes Mariana Hiſtoricus laudatus, 688. III. & ſeq.
 Joannes Papa Quintus creatur, 685. X. Olim diaconus legatione functus Conſtantinopoli ſub Agathone, *ibid.*
 Joannis Papæ Quinti obitus & res geſtæ, 686. I.
 Joannes Papa Sextus quando creatus, 701. IX. Perſecutionem paſſus ab Abſimaro Imp. *ibid.* Defenſus ab Italiæ militibus adverſus Exarchum, 701. X. Sedat milites contra Exarchum perſecos, 701. IX. Redimit captivos a Giſulpho Duce Beneventano detentos, 702. II.
 Joannes Papa Sextus moritur, 705. I. Res ab eo geſtæ, ordinatio & ſepultura, *ibid.*
 Joannes Papa ſeptimus creatur, 705. I. Accipit legationem a Juſtiniano Imp. 705. IV. Concilium Romæ cogit, *ibid.* Non approbat nec reprobat canones ſextæ Synodi, 705. V. & ſeq. Timiditatis arguitur, *ibid.* Abſolvit in Conc. Rom. S. Wilfridum Episc. 705. VIII.
 Joannis ejuſdem obitus, res geſtæ & ſepultura, 707. I. Noluit probare canones nomine Sextæ Synodi editos, 692. XL.
 Joannes Patricius miſſus in Africam adverſus Sarracenos, 696. XIII.
 Joannes Platys Exarchus pecuniam exigit ab Eccl. Rom. 687. IV.
 Joannes Portuenſis Episc. Conſtantinopolim duſus, 692. XXXVII.
 Joannes Spatharius cognomento Strutus in Tiberium filium Juſtiniani Imp. immiſſus, 711. VII. Occidit ipſum, *ibid.*
 Joannes monachus aſtronomus & magus prædicat Imperium Philippico, 711. VIII. Cæcus effectus, 711. X. Bellum gerit adverſus ſextam Synodum, 711. IX. Creatus Episcopus Conſtantinopolitanus ejeſto Cyro, 712. II.
 S. Joannis Baptiſtæ caput tranſlatum, 761. I.
 S. Joannis Evangelii partem in Anglicam linguam Beda convertit, 731. XXI.
 Joannes Damascenus S. Stephani & ſociorum Acta deſcripſit, 726. IV. Nobilibus ortus parentibus, 727. XVII. A Colma homine Italo Fidem Catholicam didicit, *ibid.* Tres orationes pro ſactarum imaginum cultu ſcripſit, *ibid.* Epistoſas conſcribit ad diverſos de ſactis imaginibus, 727. XX. Hinc inde per alios ſpargit, *ibid.* In ſumma apud Sarracenos dignitate eſt, *ibid.* Danieli Pro-

phetæ & Joſepho Patriarchæ comparatur, *ibid.* Davidi etiam aſſimilatur, 727. XVIII. Contra Leonem Iſauricum viriliter pugnat, 727. XIX. Ab eodem inſidias patitur, 727. XVII. & ſeq. Ejuſ nomine epistoſa ſingitur ad Leonem Imp. 728. IV. Dextra ipſi per calumniam proditionis præſcinditur, 728. VI. In Foro ſuſpenderit, *ibid.* Petit ſibi manum reddi, *ibid.* Preces ejus pro manu ad B. Virginem, *ibid.* Ipſius divinitus brachium reſtituitur, 728. VII.
 Item viſionem videt, *ibid.* Deo cantat pro manu reſtituta, *ibid.* Miraculum de manu ejus reſtituta quomodo manifeſtum, 727. VIII. Ad Regem accerſitur, *ibid.* Redit in gratiam cum Rege Sarracenorum, *ibid.* Petit a Rege dignitate Conſiliarii liberari, 728. IX. Aliam vitam eligit, *ibid.* Pauperibus facultates ſuas diſtribuit, 728. X. Jeruſolymam proficiſcitur, *ibid.* In ſolitudinem ad divini Sabæ Lauran ſe confert, *ibid.* Ipſi potius quam Theophani fides danda de S. Germano, 730. II. Leonem cum Orientis Episcopis anathematizat, 730. III. Cognominatur Chryſoſoras, *ibid.* Quando pro ſactis imaginibus ſcribere inceperit, 730. VIII. Librorum ejus laus & eruditio, *ibid.* Pulcherrimæ ejuſ ſententiæ adverſus Reges, quæ ſacerdotum ſunt ſibi vendicantes, 730. IX. Petrum Mavimenum ſcriptis honoravit, 742. IV. Annus a Conſtantino anathemati ſubjeſtus, *ibid.* A Conſtantino Copronymo Imp. Manſerona appellatus, & quare, *ibid.*
 Item hæreſi Gnaphæi occurrit, 749. II. Ad Jordanem Coenobiarcham de hæreſi Anaſtaſii ſcripſit, *ibid.* Joannem Episcopus Jeruſolymitanum defendit, 749. III. Joannis Episcopi diſcipulus, *ibid.* A Conſtantino Copronymo Imp. anathematizatur, 754. XVIII. Ejuſ Acta, 754. XXXIV.
 S. Joannes Chryſoſtomus fulſem ex cera imaginem amavit, 726. VI.
 Joannes Conſtantinopolitanus Episcopus, 714. I. Quando in Episcopum electus, *ibid.* A Philippico Imp. in Episcopatum intruſus, 714. III. Episcopatu ob hæreſim deponitur, *ibid.*
 Joannes Patriarcha Jeruſolymorum vitam Joannis Damasceni ſcripſit, 727. XX. 728. III. Librorum ejus de imaginum adoratione meminit, 730. VIII. Illius doctrina, 749. III. A Joanne Damasceno defenditur, *ibid.* Joannem Damascenum diſcipulum habuit, *ibid.* Quando quantumve federit ignoratur, *ibid.*
 Joannes diaconus præſectus claſſi adverſus Sarracenos, 714. VI. A tumultuantibus militibus occiſus, *ibid.*
 Joannes ſubdiaconus cognomento Lurion Gregorium Papam interficere querit, 726. XXXIII.
 Joannes Gregorii III. pater, 731. II.
 Joannes Episcopus Polyboti Thaumaturgus cognomento dictus, 731. V. In Oriente miraculis clarus, *ibid.*
 Joannes Auguſtaldenſis Eccleſiæ Episcopus, 732. XVIII. Quando federe cœperit, *ibid.* Quamdiu federit, *ibid.*
 Joannes Archiepiſc. Ravennas Conc. Rom. ſub Gregorio III. interfuit, 732. IV. Subſidium a Pontifice petit, 743. XII.
 Joannes Abbas Catharorum pro deſenſione imaginum a Leone in exilium ejeſtus, 734. XVII.
 Joannes Episc. Gothorum ordinatur in Iberia, & quare, 736. II. Ejuſ memoria anniverſaria, *ibid.* Apud Græcos ut Martyr memoratur, *ibid.* Ob imaginum cultum in exilium mittitur, *ibid.* Ibiſque moritur, *ibid.*
 Joannes Episcopus Salisburgenſis, 739. I.
 Joannes Segnenſis Episc. Conc. Rom. ſub Zacharia Pap. adſuit, 743. XXV. Jo-

Joannes Martyr ſub Leone Iſaurico, 726. XIII.
 Joannes presbyter, 743. XXV.
 Joannes Palaritanus Episc. *ibid.*
 Joannes Polimartienſis Episc. *ibid.*
 Joannes Nepeſinus Episc. *ibid.*
 Joannes Archipresbyter Concilio Rom. adverſus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII.
 Joannes Imperialis Silentarius Romam venit, 752. XV. Cum Legatis Stephani III. Ad Conſtantinum Copron. remittitur, 753. II.
 Joannes monachus S. Othmaro ſuccedit, 759. VIII.
 Joannes Nepeſinus Episcopus Conſtituto Pauli Papæ interfuit, & ſubſcripſit, 761. XI.
 Joannes Episcopus Tiburtinus, *ibid.*
 Joannes Episcopus Synnados, 727. VII.
 Joannes Cypariſſiſſus meminit ſcripturarum S. Germani, 730. VI.
 Job Abbas, 749. II.
 Jonas monachus ſcriptor Vitæ S. Wilfranni Episcopi Senonenſis, 700. II.
 Jonas Fontanellensis cœnobii monachus, 719. XI. Radbodi Regis Friſiæ res geſtas conſcripſit, *ibid.* Wilfranni res geſtas compoſuit, 720. II.
 Jordanus Chartularius & conjuratis in Gregorium Papam, 726. XXXIII. A Romanis occiditur, 726. XXXIV.
 Jordanus Episcopus Senenſis Conſtituto Pauli Papæ interfuit & ſubſcripſit, 761. XI.
 Joſeph Manicheus qui & Aphronetus Sarracenos mendacio evadit, 722. III. Aphronetus merito vocandus, *ibid.* Ab incolis Epifarim excipitur, *ibid.* Se Epaphroditum Pauli diſcipulum appellat, *ibid.* Ubi vitam ſinerit, *ibid.*
 Jovinus Leonis Iſauri Spatharocandidatus, 726. XII. A Leone ad Salvatoris imaginem confringendam miſſus, *ibid.* A mulieribus Orthodoxis occiſus, *ibid.* Vide, Mulieres.
 Irene Chagani Regis Cazarorum filia, 732. I. Litteras ſacras didicit, *ibid.* Imagines colit Leone Iſaurico invito, *ibid.*
 Iſmaelita in Africa Dei ſanctuarium violant, 744. XXVIII.
 Iſtriæ provinciæ Pipinus Romanæ Eccleſiæ dat, 755. XXVII.
 Itali adverſus Leonem Imp. ob hæreſim rebelant, 726. XXV. Tributa ſolvere recuſant, *ibid.*
 Italia tota ſeorſim legationem ad Leonem Imp. mittit, 733. I. Leoni obedire parata ſi ab impietate recedat, *ibid.* Novis tumultibus agitur, 749. VI.
 Italiæ populi barbari & Aborigines contra Leonem Iſauricum pro Gregorio Papa arma ſumunt, 726. XXVII. Conſilium illius de Imperatore deligendo, *ibid.*
 Italicorum tributorum exactio Leoni Imp. a Gregorio Papa ſolvi vetita, 730. V.
 Itherius Pipino a Waiphario obſes datus, 760. II.
 Judæi vexant Hispanias, 686. XI.
 Judæi rebellant in Hispaniis adverſus Regem Egicanem, 694. V.
 Judæi reducti in ſervitutem in Hispania, 694. VI. & ſeq.
 Judæorum filii ſeptennes a parentibus ablati, 694. VII.
 Judæi revocati in Hispaniam per Witizam, & aucti privilegiis, 701. XIV.
 Judaïſmum introducere ſtudet Clemens hæreticus, 745. XXVI.
 Judæi Toletum proditione hoſti tradunt, 716. XII. A Leone Imp. ad baptiſmum coacti, 722. I. Poſt baptiſmum deteriores facti, *ibid.* Gizid Sarracenorum Principi, ut in ſacras imagines ſerviat auctores, 723. XVII. Leoni Iſaurico hæreſis cauſa, 726. II. Pro imagi-

ginum abolitione ipſum deprecantur, *ibid.* Idololatriam Chriſtianis sæpe objecerunt, 727. XV.
 Judæo non baptizato Chriſtianus filiam ſuam dare prohibetur, 743. XX. Nec ſervum aut ancillam vendere ei debet, *ibid.*
 Judicium durum faciendum impenitentibus, 704. VII.
 Judici futuri & infernarum poenarum teſtes non pauci, 699. XII.
 Judicium de mulieribus in ſpiritum converſis, & ſic infantes occidentibus mira levitas, 736. III.
 Judith Iſraelitis Betuliam ſervavit, 717. III.
 Julianus Pomerius longe diverſus a Toletano, 686. XII. & ſeq.
 Julianus ſubdiaconus ſequitur Conſtantinum. Papam proficiſcentem Conſtantinopolim, 709. II.
 Julianus Toletanus Episc. adverſus Judæos laborat, 686. XII.
 Julianus Toletanus Episc. legatos Romam mittit, 688. V.
 Julianus Tolet. Episcopus inſultans Rom. Pontifici corripitur, 688. III.
 Juliani Toletani Episcopi obitus, 690. XI.
 Julianus tertius hujus nominis Episcopus Toletanus exulat ſub Witiza Rege impio, 702. XIV.
 Julianus Comes Provinciæ Tingitanæ proditor regni Hiſpanici favit Sarracenis, 713. XXII.
 S. Juliani Martyris caput Viennam tranſlatum a Willichario Episcopo, 738. X.
 Julianus Comes a Sarracenis capite plexus 718. VI.
 Julianus martyrio a Leone Iſaurico coronatus, 726. XIII.
 Julius Episcopus Herbiſopolenſis, 690. XVI.
 Julius II. Romanus Pontifex Catholici titulum hæreditarium fecit Regibus Hiſpaniæ, 738. IX.
 Juramentum ab Egicane præſtitum Evrigio Regi, 687. VIII. 688. VI.
 Juramentum S. Bonifacii, 723. IV.
 Juſtinianus Junior imperat, 685. I.
 Juſtinianus Imperator Manichæos inſequitur, 685. II.
 Juſtinianus Imperator ſcribit ad Cononem Papam, 686. IV.
 Juſtinianus Imp. inſequitur Sergium Papam, 702. XXXV. & ſeq.
 Juſtinianus Imperator legationem mittit ad Joannem Papam pro confirmatione Canonum ſextæ Synodi, 692. XXXIX.
 Juſtinianus Imp. dum perſequitur Sergium Romanum Pontificem, juſte ipſe perſecutionem paſſus, 692. LII. Odium incurrit civium ob ſervitium miniſtrorum, 693. VII. Ob publica ædificia conſtruenda diruit templum Deiſparæ, 693. VIII. Captus a Leontio truncatis naribus eicitur in exilium Cherſonam, 694. I. & ſeq. Cauſa malorum ipſius, *ibid.* Quam non ignorans ſepoſita corona pedes exofculatur Rom. Pontificis, *ibid.*
 Juſtinianus naſo præciſus iterum imperat, 702. I. Caiani opera nititur, *ibid.* Item & Trebellii Regis Bulgarorum, *ibid.* Sororem Caiani accipit in uxorem, *ibid.* Ejuſ implacabile odium adverſus inimicos, 703. I. Ejuſ legatio ad Joannem Papam Septimum, 705. V.
 Juſtinianus laborat apud Joannem Septimum pro confirmatione Canonum Sextæ Synodi, 705. V.
 Juſtinianus Imp. præciſus naribus mittitur in exilium, 694. IV. Quid in Sergium Papam, 694. VII.
 Juſtinianus Imp. proditionem parans adverſus Eccleſiam, proditionem paſſus ipſe, 692. LII. 694. I.

Justinianus Imp. ingratus in Bulgaros ab illis vincitur, 706. I. Accersit Constantinum Papam, 709. XII. Excepit eum honorifice, prostratus osculatur pedes ejus, 710. II. Accipit Eucharistiam de manu Pontificis, *ibid.* Renovat Ecclesie privilegia, *ibid.*
Justinianus ulciscitur in Cherfontenses, 710. IV. Ejus classis naufragium, *ibid.* Sævit in propinquos Bardanis, 711. VIII. Occiditur, *ibid.* Caput ejus delatum Romam, 711. IX.
Justinianus Patricius S. Germani pater, 714. IV. A Pogonato Imp. occisus, *ibid.*
Justinianus Imp. Junior Leonem Isauricum Spatharium creavit, 716. III. Contra Manichæos agit, 722. I. Omnes Manichæos quos reperit comburit, *ibid.*
Justus in Angliam prædicator missus, 748. IV.

K

Kilianus monachus Romani profectus pro licentia prædicandi Evangelium gentibus, 686. VIII.
Kilianus Apostolatus officium a Conone Papa accepit, 686. VI. & seq.
Kilianus Franconiis prædicat, 686. IX.
Kiliano offensa visio, 689. X.
Kiliani & sociorum martyrium, 689. IX. Eorumdem epitaphium sepulchrale, 689. XV.
Kiliani & sociorum Acta illustrata a Nicolao Serario, 689. XIV. & seq.
Kiliani duo, 686. X. & seq.

L

Labores Stephani Papæ III. 755. III.
Lacinus Thracensium copiarum ductor, 741. III.
Laici res sacras Lugdunensis & Viennensis Episcopatus obtinent, 738. X.
Laici Episcopatus dati a Carolo Martello, *ibid.*
Laicus uxorem pellens, communionem privandus, 744. IX.
Lambertus Tungrensis Episcopus martyrio coronatus, 698. I. Scriptæ res ab eo gestæ a Stephano Episcopo Leodiensi, *ibid.* Arguit Pipinum ob pellicem, *ibid.* Propinat Pipino & non pellici, *ibid.*
Lamberti Episcopi Trajedensis successio, 684. XI. Ejus martyrium, 698. XI. Pellices non admittit ad sepulchrum suum, 698. XIII.
Lamberti martyris translatio, 714. IV.
Lambertus S. Othmarum accusat luxuriæ, 759. V. Ob falsam accusationem a Deo punitus, 759. VI.
Landus Conselinus Episcopus Concil. Rom. Zachariæ interfuit, 743. XXV.
Lanfredus S. Germani Coenobii Abbas, 754. XI. De visione sua Pipinum docet, *ibid.*
Lambertus filius Theodoni Principis trucidat S. Heimmerammum Episcopum, 702. IV.
Lapidem Sarraceni colunt, 727. XV.
Lapides Bedæ respondisse scribuntur, 731. XXV.
Lardum morbum regium & elephantiam excitat, 751. XII.
Lateranense Patriarchium a Zacharia Papa restauratum, 752. II.
Laurata, quæ apud antiquos vocabatur, 716. V.
Laurentius prædicator in Angliam missus, 748. IV.
Lauretana domus a Zacharia Papa noviter ordinata, 752. III.
Lazica Maximi & Anastasii exilii locus, pag. 352.
Lectiæ caprina a S. Bonifacio ad Cuthbertum Abbatem missa, 731. XXVII.

Legati Apostolicæ Sedis quæ passi sunt Constantinopoli, 692. L.
Legati Apostolicæ Sedis haud adeo docti esse excusantur, 680. VIII. Quid eis ab Agathone præceptum, 680. X. XXXIII. 681. XXI.
Legati Apostolicæ Sedis quo honore excepti Constantinopoli, 680. XXXVII.
Legati a Conone Papa missi Constantinopolim prævaricati sunt, 692. L.
Legati missi a Gregorio Papa Secundo Constantinopolim ab Imp. in exilium missi, *ibid.*
Legati a Luithprando in Sardiniam missi, 725. IV.
Legati Constantinopolim missi Leonis Isaurici Iconomachiam ad suos Principes perscribunt, 726. XIV.
Legati Gregorii Papæ a Leone Isaurico in carcerem detruduntur, 726. XXXII. In exilium damnantur, & post occiduntur, *ibid.*
Legati Gregorii Papæ & totius Italiae in Sicilia detenti, 733. I. Cum exprobrationibus remissi, *ibid.*
Legati Zachariæ Pontificis a Luithprando non suscepti, 743. XIV. Alii a Stephano Papa ad Aistulphum missi, 725. XIV. Ab Aistulpho reiciuntur, 725. XV.
Legati Stephani Papæ Constantinopolim missi nihil efficiunt, 753. XIV. Redeunt, 753. VII.
Legati Pipini Regis Romam veniunt, *ibid.* Missi a Pipino, qui Papam ducerent in Gallias, 753. VIII. De professione Pontificis in Gallias agunt, 753. X. Alii ab eodem ad Aistulphum mittuntur, & quare, 754. IX. XIII.
Legati in Galliam missi a Stephano Papa, 755. XVI.
Legati Imperiales Legatum Pontificium detinere conantur, 755. XXIV.
Legati Stephani Papæ III. ad Rachisim, 756. IV.
Legatio Agathonis Papæ ad Sextam Synodum, 680. IV.
Legatio a Conone Papa Constantinopolim missa prævaricata est, 686. IV.
Legatio Elborensis Episc. in Hispania missa a Gregorio Papa septimo, 701. XXI.
Legatio missa a Gregorio Secundo Papa Constantinopolim adversus Iconoclastas, 692. L.
Legatio a Juliano Episcopo Tolatano missa Romam, 688. V.
Legatio a Justiniano Imp. ad Joannem Papam Septimum, 692. XXIX.
Legatio a Romana Ecclesia falso asserta a Græcis, 692. XI.
Legatio Hugonis Cardinalis ad Hispaniam missa a S. Gregorio Papa Septimo, 701. XVIII. & seq.
Legatio Justiniani Imp. ad Joannem Papam Septimum, 705. IV.
Legatio a Bonifacio ad Rom. Pontificem missa, 731. VII. Gregorii Papæ III. ad Leonem Imp. 733. I. Ad Carolum Martellum pro auxilio in Longobardos, 740. XIX. A Zacharia Papa ad Luithprandum Regem, 741. XIII. Eiusdem directæ ad Rachim Longobardorum Regem, 744. XXV. Pipini ad Zachariam Papam, 751. II. Alia ad eundem a S. Bonifacio, 751. IV. Stephani Papæ III. ad Regem Francorum, 753. VI. Alia ejusdem ad eundem, 755. II.
Legationes a Gregorio Papa, & seorsim a tota Italia missæ ad Leonem Isaur. Imp. 733. I.
Legatorum nomina a Gregorio Papa ad Carolum Martellum missorum, 740. XIX.
Legatus Gregorii III. crudelitate Leonis commotus animo deficiens scripta Imperatori tradenda Romam retulit, 731. IV. In carcere

rem detrusus a Leone Imp. 732. V.
Legatus Romanus S. Bonifacius quamdiu fuerit, 751. XVI.
Legatus Imperialis Pipinum ad Imperii obsequium perducere conatur, 755. XXV.
Leges sancire in Ecclesia non est Regum, 730. X.
Legiones civitas a Mauris subjugatur, 716. XII.
Legislatores Reges Longobardorum, 746. VI.
S. Leonis Papæ corpus a Sergio Papa elevatum & honorificentius conditum, 701. V.
Leo Papa Secundus creatur, 683. I.
Leonis Papæ Secundi Epistola ad Constantinum Pogonatum facta convincitur, 683. XIII. Sic & alia ejus epistolæ, 683. III. ad XXI.
Leonis Papæ Secundi epistola ad Hispanos facta, 683. XVIII. Item epistola ad Quiricum Tolletanum Episcopum, 683. XIX. Item ea ad Simplicium Comitem data, 683. XX. Item ea ad Ervigium Regem data, *ibid.*
Leo Papa Secundus mittit Acta Sextæ Synodi in Hispanias, 683. XXV.
Leo Papa prohibuit commemorationem agi Mauri Episc. Ravennatis Schismatici, 684. I.
Leonis Papæ Secundi obitus & sepultura, *ibid.*
Leo Isauricus Præfectus Orientis, 714. VI. De Imperio adipiscendo cogitat, 715. I. Imperium suscipit, 716. I. Quomodo ab Hebræis ipsi prænuntiatur, 716. III. Conon nominatus, *ibid.* Ab Anastasio Imp. Orienti præfectus, *ibid.* Theodosium Imp. pellere & Imperio potiri audeat, *ibid.* Juramento se Hebræis facturum quod postulant firmat, *ibid.* A Germano Patriarcha coronatur, *ibid.* Fidei Catholicæ protectionem juramento firmat, 716. V. Ad Gregorium Papam literas mittit, *ibid.* A Gregorio Papa benigne suscipitur, *ibid.* Ejus imagines ab eodem cum magno honore recipiuntur, *ibid.* Classem Sarracenorum igniferis navibus incendit, 717. VII. Ab Haumar a Fide decedere tentatus, 718. II. Ulciscitur Imperium affectantes, 718. III. Theofalonicensem Archiepiscopum cum Arthemio capite pleclit, 719. XX. Cogit Judæam ad baptismum, 722. I. Adhæret Iconoclastis, 723. XXII. Edictum ejus contra sacras imagines quo anno sit promulgatum, 726. I. A quibus ad hæresim sit perductus, 726. II. Cum Germano de amolendis imaginibus communicat, *ibid.* Non consentientem Germanum exturbat, *ibid.* Quid de imaginibus sentiat, 726. IV. Vanus ejus prætextus, 726. V. S. Germanum blanditiis ad se pertrahere conatur, *ibid.* Se Cononem esse dicit, 726. VIII.
Item Bibliothecarios frustra tentat ad se pertrahere, 726. X. Bibliothecam Constantinopolim duodecim bibliothecariis exuri jubet, 726. XI. Imaginem Salvatoris publice expositam deicit, 726. XII. X martyrio coronatur, 726. XIII. A societate Gregorii Papæ repudiatur, 726. XXIV. Occidentalium tumultum Gregorio Papæ ascribit, 726. XXV. Hæresarcha & Iconoclastia auctor ab Italis dicitur, *ibid.* Gregorium Papam necare minatur, 726. XXVIII. XXXV. Gregorium Papam ab Urbe pellere tentat, 726. XXXVIII. Decennio Catholicæ Fidei observantissimus, pag. 346. Totum mundum scandalizavit, *ibid.* Execrta se comparat, pag. 349. Ei cur Gregorius Papa pepererit, pag. 350. A quo hæresim hausit, pag. 351. Concilium universale haberi petit, *ibid.* Magistratus ejus Ravenna eiicitur, *ibid.* Laurata ejus ab Occidentalibus deiciuntur, *ibid.* Se S. Petri imaginem confradurum minatur, pag. 352. Ei Gregorius Papa celestem benedictionem precatur, *ibid.* Nono Imperii anno contra imagines cœpit agere, pag. 354. Conciliabulum congregavit contra sacras imagines, *ibid.* Ec-

clesias sacris vestibus privavit, pag. 356. Legatos Gregorii Papæ in carcerem detruit, 726. XXXII. Damnatos ad exilium mori cogit, *ibid.* Conjurat in Gregorium Papam, 726. XXXIII. Sacra Ecclesie vasa Constantinopoli aufert, 726. XXXV.
Item in Occidente contra sacras imagines edictum promulgat, 726. XXXVI. Totius pæne Occidentis Imperio spoliatus, 726. XXXVIII. Romam suos mittit, ad Occidentum Pontificem & primores Urbis, 726. XXXIX. Italiae arma inferre desistit audita Gregorii Papæ cum Carolo Martello, pace, 726. XLII. Publicis edictis se adversarium Rom. Ecclesie profitetur, 726. XLIII. Ejus incæptis Deus manifeste resistit, *ibid.* Ejus malitia crescit, 727. II. Ejus præcipui errores qui fuerint, 727. III. Non domesticos tantum sed & Episcopos hæresi imbuunt, 727. VIII. Imagines comburit, 727. XX. Proditione agit ut S. Germanum deponat, 728. I. Joanni Damasceno invidias tendit, 728. III. Fictam de Joanne Damasceno epistolam ad Regem Sarracenorum mittit, 728. IV. Fœdus cum Sarracenis firmare cupit, 728. V. Cum Luithprando Rege fœdus ferit, 729. I. Decernit iterum persecutionem adversus imaginem, 730. I. Veritate destitutus, violentia hæresim suam stabilire audeat, *ibid.*
Item rebus Italiae compositis, Germanum Patriarcham aggreditur, *ibid.* Quando iterum egerit contra imagines, *ibid.* Omnia pro arbitrio facit, *ibid.* Germanum e throno depositum in exilium relegat, *ibid.* Ad subscribendum contra imagines, 730. II. A Gregorio Pontifice per litteras redargutus, quod Anastasium Sancto Germano deposito in locum ejus statuisset, 730. III. Imperium ejus Roma cum tota Italia detrectat, *ibid.* Cum Orientis Episcopis a Joanne Damasceno anathemati subditus, *ibid.* Constantinopolitanos qui imagines cremari impediabant, partim capite pleclit curat, partim membris mutilari, 730. IV. Constantinopolitanos compellit, ut imagines Sanctorum igne cremant, *ibid.* Et Ecclesias pictas dealbent, *ibid.* Synodice Romæ anathematis poena affectus, 730. V. Germanum plagis male mulctatum, per armatos milites e throno exturbari curat, 730. VIII. Impietati ejus Anastasius consentit, 730. VI. Basilium & Procopium in exilium relegat, 731. V. Amilianum in exilium mittit, *ibid.* Veritatem sibi dicentes, in exilium eicere consuevit, *ibid.* Graviter a Joanne Episcopo Polyboti reprehensus, 731. VI. Abstinet a supplicio in Joannem Episc. Polyboti, *ibid.* Redditus Ecclesie Rom. in Sicilia in Fiscum inferri præcipit, 732. I.
Item Chasiani Gazarorum Regis filiam filio suo dat in uxorem, *ibid.* Contra Papam sævit, *ibid.* Tributa capitalia Siciliae imponit, *ibid.* Adversus Papam exercitum dirigit, *ibid.* Natos mares considerari jubet, 732. II. Classem adversus Italos parat, *ibid.* Gregorium presbyterum in Siciliam retinet, ei Scripta auferri, & in exilium mitti mandat, *ibid.* Gregorii III. Legatum in carcerem detruit, 732. V. Iconomachus & Hagiomachus appellatus, 732. VI. Ejus classis in mari demersa, 732. IX. Multos Episcopos ob cultum imaginum in exilium mittit, 732. II. Sævit in SS. imaginum cultores, *ibid.* Michaellem Synnadorum Episcopum Episcopatu privat ob SS. Imaginum cultum, *ibid.* Theodorum Manlium Episcopum Graplorum in exilium mittit, 734. I. Joannem Abbatem sibi præsentem impietatem exprobrantem in exilium relegat, 734. II. Hippatum Lydorum Episcopum ob SS. imaginum cultum necat, 735. I. Etiam

Andream, SS. Martyrum cadavera canibus exponit, *ibid.* Item alios, *ibid.* Philippum Patricium interfici iubet, 735. III. Terræmotu sublatus e vita, 740. XVI. Quantum ille fuerit, *ibid.* Longobardorum Regem sibi conciliat, 740. XXIII. Luitprandum Regem in Rom. Pont. concitat, *ibid.* Ejus obitus quo anno contigerit, 741. I. Quamdiu regnaverit, *ibid.* Ei Constantinus Copronymus succedit, *ibid.* Ejus in simulando astutia, *ibid.*
 Leo Consularis captivus redditus a Luitprando, 742. XXXI.
 Leo presbyter cum altero ejusdem nominis Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item Synodo adversus Aldebertum collectæ, *ibid.*
 Leo Regionarius cum Stephano Papa in Gallias assumitur, 753. X.
 Leo Episcopus Salernitanus Constituto Pauli Papæ præfens fuit, & subscripsit, 761. XII.
 Leo Albanensis Episcopus, *ibid.*
 Leoban Arabiæ sacerdos, 745. XXXII.
 Leodegarius Præfectus Domus Regiæ patitur persecutores, & efficitur martyr, 685. XIII. Signum super caput ejus, 685. XX. & seq.
 Leodiensis Ecclesia peculiaris filia Ecclesiæ Romanæ, 699. I.
 Leontius hæreticus, ex Præfecto tyrannus invadit imperium expulso Justiniano, 694. I. & seq. Eicitur ab Abimario, 696. XIII. Atque præciso naso in monasterium detruditur, *ibid.* Quibus poenis affectus a Justiniano Imp. 703. I. & seq.
 Leontius Prætor missus in Armeniam a Justiniano Imp. recuperat provinciam ablatam a Sarracenis, 685. I.
 Leontius cum novem aliis capite plexus, 726. XIII.
 Leontius Abbas SS. Stephani & Silvestri, 761. II.
 Leontius Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII.
 Leontius Episcopus Amiterninus Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, *ibid.*
 Leovigildus presbyter Cordubensis, 716. XVI. Quo tempore vixerit, & quid scripserit, *ibid.*
 Leprosi cum fanis comedia celebrare non debent, 726. XLVII. Ipsi fidelibus S. Eucharistia dari potest, *ibid.*
 Lesbos incendio maris infestatur, 726. IX.
 Lex Manichæorum uno versu contenta, 722. II. Et quo, *ibid.*
 Lex a Carolo Martello adversus pseudoprophetas lata, 745. XLVII.
 Libellus confici solitus de miraculis Sanctorum per Notarios Ecclesiæ, 713. V.
 Liber qui inscribitur Ordo Romanus a Gelasio Papa scriptus, 692. XLIV.
 Liberatio Constantinopolis per B. Virginem Mariam, 726. XX. Bethulæ per manus Judith, *ibid.* Aquitaniam a Sarracenis per Carolum Martellum, 726. XLII.
 Librorum a Venerabili Beda conscriptorum catalogus, 731. XV.
 Licentia designandi successorem, 742. IX.
 Limina Apostolorum frequentata a Regibus, 689. I. & seq. 689. VIII.
 Limina Apostolorum terere solitus S. Bonifacius, 725. XIII.
 Lioba a S. Bonifacio in Germaniam ex Anglia evocata, 725. XII. Ejus & Waltpurgis Acta scriptis mandata, *ibid.* Apud Bischofesheim sanctimonialibus præfecta, *ibid.* Ex Anglia evocata ad curandas sacras Virgines, 755. XXXVII. S. Lullo Bonifacio decedente commendata, *ibid.*
 Litanie institutæ a Sergio Papa in Purificatione S. Mariæ, 701. III.
 Litanie Romæ indicæ sub Gregorio II. 717. IV.
 Litanie a Stephano Papa frequentatæ, 733.

III. Quomodo eas diviserit, 755. IV. Cum omni populo omni Sabbato fieri decrevit, *ibid.* Litteræ patentes commendatitiæ Bonifacii, 719. II. Ejusdem Apostolatus, 719. IV.
 Locus emendatus in Martyrologio de obitu S. Bonifacii, 755. XLIV.
 Loca ab Iconoclastarum hæresis libera, 755. L.
 Londoniense Concilium an revera sit habitum, 714. II.
 Longobardorum civile bellum in Italia, 703. I.
 Longobardi castrum Cumanum invadunt, 715. II. Idem reddere coguntur, *ibid.* Trecenti occiduntur, *ibid.* Rex eorum Alpes Cottias a Romana Ecclesia repetit, 715. V. Ravennam capiunt, 726. XXVI. E Ravenna a Venetis pulsæ, 726. XXVII. Decapolis in curfionibus infestant, *ibid.* Duces eorum Romanam Ecclesiam sæpe vexarunt, 726. XXXV. Multæ illis civitates se dedunt, 726. XXXVIII. Et quæ earum nomina, *ibid.* Sæpe in Romanam Ecclesiam infideles reperti, 726. XLII. Sutrium munitionem ab Ecclesia auferunt, 728. XI. Idem Pontifici reddunt, *ibid.* Rex eorum S. Bonifacium hospitio excipit, 728. V. S. Petri basilicam extra muros deprædatam, 739. VI. Ob Ecclesiam S. Petri deprædatam a Regno excidere, 739. VII. Romam & Campaniam infestant, 740. XVIII. Ejus causa quæ sit, *ibid.* In Ecclesiam S. Petri extra muros impetum facere mittuntur, 740. XXIII. Ad lacrymas moventur audita Pontificis orationis dulcedine, 742. XXXII. Rachim Forojuliensem Ducem in Regem sibi eligunt, 744. XXV. Reges eorum legislatores, 746. VI. Bello eorum ædes apud Soracte dirutæ, 747. VIII. Romam obsident, 755. IX. Invadunt Cicamenfem castellum, 753. VII. Regis eorum cum Stephano Papa congressus, 753. IX. Acies eorum a paucis Francis superatur, 754. XIV. Pax illorum cum Romanis & Francis, 754. XV. Castra eorum penitus a Francis diripiuntur, 754. XVII. Quotidie Romam expugnant, 755. IX. Immania eorum sacrilegia, 755. XII. Corpus Domini in suis vasculis collocant, *ibid.* Instar alterius cibi comedunt, *ibid.* Ecclesias Dei incendunt, *ibid.* Imagines Sanctorum in ignem proiciunt, *ibid.* Sanctimonialibus vim inferunt, *ibid.* Rom. domos extra Urbem comburunt, *ibid.* Monachos laniant, *ibid.* Velamina & altarium ornamenta in proprios usus conferunt, *ibid.* Paganis crudeliores, 755. XIII. Infantes a matribus avulsos interimunt, *ibid.* Ipsorum de Francis exprobratio, *ibid.* Civitatem Narniensem capiunt, *ibid.* Exercitus ipsorum a Pipino funditus evertitur, 755. XXIV. Pro successore tumultuantur, 756. I. SS. Sepulcra effodiunt, 761. III. Sanctorum corpora secum deportaverunt, *ibid.*
 Lotharius Rex Francorum, 720. II. Ejus obitus, *ibid.*
 Lucae S. Richardus Angliæ Rex mortuus, 750. IV.
 Lucari mons Pontifici Romano ab Aistulpho traditus, 755. XXVI.
 Lucensis Ecclesia Sarracenis ab Alphonso crepta, 744. XXVI.
 Luceolos Aistulphus Rom. Pontifici tradit, 755. XXVI.
 Luclus cladis Hispaniarum, 716. XIII.
 S. Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis, 749. IV. De miraculis S. Saviberti epistolam scripsit, *ibid.*
 Ludovicus, qui postea Imperator, de Carolo Martelli pietate honorifice sentit, 741. XIX.
 Lugdunensis provincia vastata, 638. X.
 Luido Episcopus in Germania, 738. V.
 Luidprandus Rex Longobardorum Pipinum ob-

latum a patre recepit in filium, 684. VII. Regnat post Ansprandum, 712. VIII. Confirmat donationem Alpium Cottiarum factam Romanæ Ecclesiæ, 712. IX.
 Luitprandus Longobardorum Rex, 717. VI. Alpes Cottias ab Ecclesia Romana repetit, *ibid.* Penitentiam ductus Alpium donationem confirmat, *ibid.* Ejus in Sanctos pietas, *ibid.* Ejus cum S. Corbiniano colloquium, 724. XXI. Erga S. Corbinianum reverentia, *ibid.* Eiusdem opera S. Augustinus transfertur, 725. I. Pia ejus opera, 725. III. Pietas in templa, *ibid.* Legatos ad transferendum corpus S. Augustini mittit, 725. IV. In excipiendo ejusdem corpore reverentia, *ibid.* Affidens ad corpus Sancti Augustini, 725. V. Humilitas ejus dum videt corpus Sancti Augustini non posse moveri, *ibid.* Votum facit pro translatione sancti Corporis, 725. VI. Mira ejus liberalitas, 725. VII. Ravennam capit & quare, 726. XXVI. Inde a Venetis pellitur, 726. XXVII. Guntrudam Theudonis Bavariæ Ducis filiam in uxorem accipit, 726. XLIII. Ejus cum Leone Isaurico foedus, 729. I. Spoletinum & Beneventanum Duces subicere conatur, *ibid.* A Spoleti & Beneventi Ducibus obsides suscipit, *ibid.* Eo rogante Serenus Episcopus sit Forojulienfis, 729. II. & seq. Omnem ornatum suum ante corpus S. Petri Apostoli ponit, *ibid.* A Gregorio Papa compellatur ab impietate revocatur, *ibid.* in Pemmonem animadvertit, & quare, 720. VII. S. Bonifacium hospitio excipit, 728. V. Romam infesto exercitu obsidet, 739. V. Spoletinum Ducem Romam usque persequitur, *ibid.* Quatuor civitates a Romano Ducatu auferit, *ibid.* Quatuor civitatibus a Romanis ablati ad suos reversus est, *ibid.* Basilicam S. Petri extra muros deprædat, 739. VI. Filium ejus regnum perdit, 739. VII. Romam exercitum ducit, 740. XVIII. Campaniam deprædat, *ibid.* In campo Neronis tendit tentoria, *ibid.* Nobiles Romanos Longobardorum more totendit ac vestivit, 740. XIX.
 Item milites in basilicam S. Petri extra muros immittit, 740. XXIII. Carolo Martello fidelissimus adversus Sarracenos, 740. XXIV. Zachariæ monitionibus mitior redditur, 741. XIII. Civitates a Romano Duce ablatas reddere promittit, *ibid.* S. Petri civitates sine armis Zachariæ reddit, 742. XXIX. Per Legatos suos Zachariam excipit curat, 742. XXX. Zachariam Papam ipsemet excipit, *ibid.* Ubi exceperit, *ibid.* Narniense patrimonium S. Petro reddit, 742. XXXI. Et alia quatuor, *ibid.* Sabinense patrimonium ablatum S. Petro restituit, 742. XXXIII. Captivos Romano Pontifici remittit, *ibid.* Pacem cum Pontifice firmat, *ibid.* A Zacharia Papa ad prandium vocatur, 742. XXXII. Per primates suos Papam educi iubet, *ibid.* Zachariæ in omnibus obsequens, 743. XII. Moritur, 743. XVI. Quamdiu regnarit, 744. XXI. Quando obierit, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.* Vir magnæ sapientiæ fuit, *ibid.* Ejus virtutes, *ibid.* Bajoariorum multa castra initio Regni sui cepit, *ibid.* Plus orationibus quam armis fidebat, *ibid.* Non omnia ejus Acta laude digna fuerunt, 744. XXII. Ubi degere solebat, basilicas construxit, 744. XXIII. In honorem S. Anastasii monasterium fecit, *ibid.* Intra palatium suum Oratorium instituit, *ibid.* S. Petri monasterium construxit, & ubi, *ibid.* Epitaphium ejus, *ibid.* & XXVII. Ejus commendatio, 747. III.
 Luitbertus filius Cuniperti Rex Longobard. pupillus, 703. III. E regno sublatus, 704. I.
 Lullus presbyter ex Anglia in Germaniam

evocatus a S. Bonifacio, 725. XI. A S. Bonifacio Romam mittitur, 751. IV. A Bonifacio Moguntinæ Episcopus relinquatur, 755. XXXIII. Cæteris præstat scientia, *ibid.* A S. Bonifacio commendatur *ibid.* Relinquatur curare Ecclesiam Moguntinam, 755. XXXVI. A S. Bonifacio ad curam fideliter agendam admonetur, 755. XXXVIII. Sancti Bonifacii corpus a Trajectensibus repetit, 755. XLII.
 Lupus Caroli Martelli gesta aliqua scripsit, 741. XIV.
 Luxuria Athebaldi Regis Anglorum cum sanctimonialibus, 745. VII.
 Lyciæ provinciæ climata ab hæresi Copronymi libera, 756. I.

M

Macarii Episcopi Antiocheni causa cognita, 680. XLIV. Ejus impostura detecta a Patribus, 680. L.
 Macarius Episc. Antioch. in Concilio pallio nudatur, 781. VII. & seq. Sententiæ in eum lata, 681. IX.
 Macarius Episcopus Antiochenus missus Romam retruditur in monasterium, 683. IV.
 Macarius damnare hæresim noluit, ut restitueretur, 685. VIII.
 Macarius Confessor ob imaginum cultum in exilio vitam finit, 735. II. Commemoratio ejus in Martyrologio Rom. quo die, *ibid.*
 Macedonia maritima ab incendio maris infestata, 726. IX.
 Macrius sacerdos, 745. XXXII.
 Magorum Perfarum vesania, 758. IV.
 Maguntinæ Episcopus S. Bonifacius, 745. I. Illa sedes alteri quondam subiecta fuit, 745. IV. Totius Germaniæ Metropolis constituitur, *ibid.* 751. XV. Quas sub se civitates habeat, *ibid.* A S. Lullo post S. Bonifacium curata, 755. XXXVI. Illuc Traiecto S. Bonifacius transfertur, 755. XXXIX. Inde Fuldam, *ibid.* Mahamat pseudopropheta & Antichristi præcurator vocatur, 742. IV.
 Mahometum quomodo Sarraceni colant, 716. XIII. Ecclesiæ ejus in Christi nomine ab Alphonso Rege consecrata, 738. VIII. Antichristi præcurator & pseudopropheta vocatur, 742. IV.
 Mallones dicti cirri capillorum mitti soliti in signum adoptionis, 684. VII.
 Mananalis Sarracenorum civitas, 722. II. Manichæorum Metropolis, *ibid.*
 Mancipa Christiana paganis non tradenda, 743. II.
 Manes Cyberrotenfium Prætor, exercitus Leonis contra Papam dux, 732. II.
 Mango machina bellica, 727. III.
 Manichæi abundant in Africa, 696. XIV. & seq.
 Manichæi in Armenia docent, 722. I. Omnes, præter tres, a Justiniano comburuntur, *ibid.* Eorum historiam Lucas Siculus conscripsit, *ibid.* Eorum Antistes Timotheus, *ibid.* Quid per Crucem intellexerint, 722. II. Quid per Baptisma intellexerint, *ibid.* Sua conciliabula Ecclesiam Catholicam vocant, *ibid.* Eorum auctor Constantinus unde prodierit, *ibid.* Eorum lex uno versu contenta, *ibid.* Eos Agarreni persequuntur, *ibid.* In Phrygiam migrant, 722. IV. Sedem Antiochiæ Pifidiz figunt, *ibid.* Evangelium secundum Thomam conscripserunt, 730. II. Eorum in Thracia hæresis propagatur, 755. XLVII.
 Manseron, quid significet, 742. IV. Ita Johannes Chrysoforas vel Damascenus a Constantino Imp. vocatus, *ibid.* Ejus nominis interpretatio, *ibid.* Dicitur proprie Joannes Chrysoforas, *ibid.* Anathemate ab hæreticis percussus, 754. XXXII.

Manuetus Episcopus Mediolanensis interfuit Concilio Romano sub Agathone Papa, 680. III. Manfur cognomentum familiæ Damascenæ, 690. XIV. Mantuam Pipinus Ecclesiæ Rom. dat, 755. XXVII. Marci Ecclesiæ Romæ aucta coopertorio per Joannem Papam Sextum, 705. I. Marci & Marcelli martyrum reliquiæ missæ Ravennam, 695. LXXIV. Eorumdem cœmeterium, 707. I. Marcellinus unus ex duodecim in Germaniam missis, 690. VIII. Marcellinus comes S. Suiberti in prædicatione, 695. IV. & seq. Marcellinus presbyter & prædicator Evangelii in Germania & scriptor rerum S. Suiberti, quid de se ipso, 697. X. Marcellus Gregorii II. pater, 714. II. Marcellus Venetiarum Dux, 729. IV. S. Marci tectum dirutum a Gregorio III. refectum, 741. XI. Marcianus sub Leone Isaurico martyrium complevit, 726. XIII. Marcus Luceriæ Episcopus Conc. Zachariæ Papæ interfuit, 743. XXV. Mare fugit in terramotû Constantinopolitano, 740. XVI. Mariæ Virginis in via lata Ecclesiæ dicata a Sergio Papa, 701. II. Mariæ Virginis antiqua basilica Romæ, quæ fuerit appellata, 707. II. Mariæ Virgini dicata basilica Ticinensis, 691. II. Mariæ Virginis basilica Constantinopoli destructa ob publica ædificia, 693. VIII. Mariæ Virgini Ecclesiæ facta ex idolorum templo, 696. V. Mariæ Virginis intercessione S. Wilfridi sanatur, 705. X. Mariæ Virginis oratorium in Ecclesiâ S. Petri a Joanne Papa Septimo factum, 707. II. Maria Augusta Leonis Isauri Imperatoris uxor, 719. XX. Sine Imperatore filium ad Baptismum ducit, *ibid.* Maria Patricia femina a Leone Isaurico martyrio coronata, 726. XIII. Mariani Patricii filius Martyrii coronam consecutus, 741. VI. Marianus Scotus rerum Gallicarum scriptor, 725. IX. De morte Bedæ quid sentiat, 731. XVII. Bedam sanctum, non Venerabilem nominat, 731. XXVI. Maris incendium, 726. IX. Maris superficies pumicibus repletur, *ibid.* Mariscani Transamundo se dedunt, 739. V. S. Martini Turonensis Episcopi Ecclesiæ dicata a S. Willebrordo & Suiberto Episcopis 697. III. Martinus Papa quid de Ecclesiis Sardinia, 686. I. Martinus Papa a Constantio Augusto Roma abductus fuit, 726. XXVIII. Relegatus a Constantio Cherfonam, *ibid.* Martinus Verulanus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Martyres X. ob imaginum defensionem a Leone Isaurico necati, 726. XIII. Alii ab eodem 735. I. Martyres non appellantur dii ab Ecclesiâ, pag. 349. Martyres in Oriente a Sarracenis occisi, 741. VI. Cum S. Bonifacio, 755. XLIV. Alii sub Hali Principe Sarracenorum, 756. XVI. Martyrium S. Eimerammi Episcopi Ratisponensis, 702. III. Martyrium S. Kiliani & sociorum, 689. IX. Martyrium S. Leodegarii, 635. XXI. & seq. Martyrum passiones sibi mitti cupit S. Bonifacius, 719. XIV. Eorum cultus, 727. X. A-

liquorum cadavera canibus a Leone Isaurico exposita, 735. I. Aliorum corpora in cœmeteria translata, 761. IV. Martyrium mulierum Orthodoxarum, 726. XII. SS. Hippatii Episcopi & Andrea, 735. I. Gregorii Limniotæ, *ibid.* Procopii & Bassii Monachorum, 735. XII. S. Theophili monachi, 735. III. S. Bonifacii, 755. XL. & seq. S. Andrea in Chrysi, *ibid.* Martyrologium Bedæ & quale, 731. XV. Martyrologium Romanum S. Macarii Confessoris memoriam quando celebrat, 735. II. Masalmas Princeps Sarracenorum, 716. IV. Nullo negotio Pergamum capit, 716. IV. Constantinopolim obsidet, 717. I. Quo anno Caffaream Cappadociæ cepit, 726. IX. Massas duas elargitur Romanæ Ecclesiæ Constantinus Copronymus, 743. XXX. Matrimonium spiritualia prohibentur, 743. XIX. Item sanguine junctorum, 743. XX. Eorum poena, *ibid.* Matrimonii vinculum post quartam generationem conceditur, 726. XLV. Matrimonium Irenes & Constantini, 732. I. Matrimonium in tertio gradu an liceat copulare, 734. IV. In tertio gradu a Londonensi Synodo prohibitum, 741. XXVI. Mauri Episcopi Ravennatis anniversaria memoria vetita, 684. I. & seq. Maurus Patricius, contra Tiberium filium Justiniani Imperatoris immisus, sacra violat occidens eum, 711. VI. Mauri totam fere Hispaniam suo dominio mancipant, 726. XII. Legionem civitatem sibi subiciunt, *ibid.* Pictavium occupant, *ibid.* Burgundiam capiunt, *ibid.* S. Mauritii monasterium locus, ubi Papa cum Pipino Rege conveniret, 753. XI. Mauritius Spatharius Imperialis, 726. XXXIII. Imperatore jubente Gregorium Papam occidere tentavit, *ibid.* Mauritius Hortanus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa adfuit, 743. XXV. Maurorum Dux a Froilano superatus, 757. VII. Mauvias Sarracenus Emesam, Damascum, Heiopolim, & Jerosolymam sibi subicit, 745. XLVII. S. Maximinus Treverensis Episcopus, 741. XV. Carolo Martello in fomnis apparet, *ibid.* Pro Carolo Martello deprecatum se esse ostendit, *ibid.* Monet ne amplius peccet, *ibid.* Cœnobium ejus a Carolo Martello prædiis auctum, *ibid.* Maximus monachus a Constantino post tormentum in exilium missus, pag. 352. Meginotatus a S. Bonifacio Magister juvenum constitutus, 719. XIX. Melchitildis mater Splinteri ad vitam revocati, 696. VII. Mello olim vocata Cassini arx, 748. XVIII. Memoria S. Petronillæ in Vaticano, 758. II. Mendum & Theophane in numeris sublaturum, 740. XVI. de Mennæ scriptis impostura hæreticorum, 680. XLVII. Menologium Bassii Imp. cur inscribatur, 730. VII. S. Germani memoriam celebrat, quando & quandiu vixerit, *ibid.* Terræmotus XII. mensium memoriam celebrat, 740. XVII. Mesopotamiæ terra ad duo milliaria disrupta, 749. I. Metres quid significet, 742. XXIV. Metropolitanus quod munus habeat, 740. V. Provinciæ totius curam gerere debet, 740. VI. 744. VI. Sine sacerdotum consilio aliquid gerere non debet, *ibid.* Ipsi major Ecclesiarum cura quam cæteris Episcopis incumbit, 744. VIII.

Mi-

Michaelis Archangeli imago visa in exercitu, 691. III. & seq. Michaelis Archangeli Ecclesiam ædificare monetur S. Aubertus Episcopus Cameracensis, 709. VI. Michael Archangelus apparuit S. Wilfrido morituro, 705. IX. Michael Imp. quæ in Nicolaum Pontificem de scriptura Græcorum ab Ecclesiâ Romana, 692. XLIX. Redarguit mendacii a Nicolao Papa, 692. XV. Michael Cardinalis missus Apocrifarius Constantinopolim a Constantino Papa, 713. IV. Michael presbyter Gregorii II. Apocrifarius, 714. III. Constantinopolim a Gregorio II. missus, *ibid.* Joannem Constantinop. Episc. ut hæreticum deponit, *ibid.* Michaelis Archangeli apparitio, 724. XV. Michael Synnadorum Episcopus a Leone Imperat. depositus ob cultum Imaginum, 733. II. S. Michael monachus cum LXVI. monachis martyrium ab Heli patitur, 756. XVI. Milburga Abbatisa, 716. XVIII. Ceolredum Regem redivivum in monasterio suo habuit, *ibid.* Milites Italiæ insurgunt pro Joanne Pontifice Rom. adversus Exarchum, 701. X. Militis impenitentis horribilis visio, 704. VI. Milites Ravennates liberant Sergium Papam. ab Imperatore, 692. XXXVII. & seq. Milites Theodosium ad Imperium cogunt, 714. VI. Præfectum classis occidunt, *ibid.* Dissentiunt Constantinopolim, *ibid.* Milo S. Rigoberti successor, 717. VIII. Minæ Constantiniani in Constantem patrem si a. Catholica Fide discesserit, pag. 351. Miraculorum operatione fides in inferiori Germania coalescit, 696. XI. & seq. Miracula ex reliquiis Sanctorum martyrum Evaldorum, 693. X. Miraculum de patena in mare demersa supernatante, 700. III. Miracula S. Augustini in transvectione, 725. V. Alia Sancti Suiberti a Ludgero scripta, 749. IV. Miraculis claruit Theodosius Imp. 716. II. Item Euty chius martyr, 741. VI. Miraculum de Rege Radbodo, 719. XI. Aliud de S. Joannis Damasceni dextera præcisa, 728. VII. Aliud S. Galli, 747. V. Miscella, Græca Orientalium historia, 719. XX. A quo conscripta, *ibid.* Missarum pluralitas quando damnata, 681. LIX. Missæ celebratæ pro gratiarum actione, 681. LXIII. Missa quotidie in Hispania pro salute Regis celebranda ex decreto Concilii Toletani, 693. V. & seq. Missa non celebratur in Parasceve Majoris hebdomadæ, *ibid.* Missa dicenda pro defunctis non celebratur superstitiose pro vivis, 694. VIII. Missa in mari celebrata a S. Wilframo Episcopo Senonensi, 700. III. in Missa ut dicatur Agnus Dei decretum a Sergio Papa fuit, 701. VII. Missa celebrata a Constantino Papa Constantinopoli, 710. III. Missæ ac orationes pro Beda celebratæ, 731. XX. Pro se fieri ipsomet petiit, 731. XXII. Missarum solemniam dum peraguntur tres calices in altari poni incongruum esse, 726. XLVI. Earum celebritatem, in Ecclesiis in quibus non agebatur, Gregorius Papa II. instituit, 731. I. Earum solemniam velato capite celebrari non debent, 743. XXII. Ab alio suppleri non debent, *ibid.* Missas celebrari in Oratorio sanctarum reli-

quiarum Gregorius III. instituit, 732. VII. Moganus flovius, 725. XI. Moganus Cutbertum Abbatem Bedæ vitam scripsisse testatur, 731. XXVI. Monachæ Dei ancillæ appellantur, 721. IV. Sacris altaribus ministrare non debent, 744. VIII. Monacho impenitenti terribilis ostensa visio, 704. IX. Monachi Scotiæ Anglicanum schisma tollunt, 716. XI. Eorum hostis maximus diabolus, 725. XVII. Alii a Constantino Augusto in exilium mittuntur, pag. 352. Pro verbo Dei sub Leone periclitantur, 730. III. Eorum non est anathema inferre, sed Episcoporum, 730. X. In fornicationem incidentes, quomodo puniendi, 742. XXV. Quali indumento uti debeant statutum, 744. VII. Desertentes monasterium qualiter puniendi, 747. XIII. Constantinum Copronymum Imperatorem convincunt, 754. XIX. Bellum ab eodem in ipsos paratur, *ibid.* A Constantino Imp. ἀμυρόνευροι appellati, *ibid.* Salutantes, refalutari prohibentur a Constantino Imperatore, *ibid.* Lapidibus peti obvios factos præcipit, *ibid.* Alii a Longobardis misere tractantur, 755. XIII. Alii ab Hali martyrio coronati, 756. XIII. Tributum solvere coacti, 757. V. Monachismus in Angliâ propagatus per S. Benedictum juniorem, 703. IV. Monachismi in Germania S. Bonifacius institutor, 725. XII. Monastico habitu atque tonsura suscepta amplius dimitti non debet, 680. LVII. Monasterium aliud Sancti Cassiani, 713. VI. Monasterium Sancti Georgii in Campo Coronatæ, 703. III. Monasteria Romæ a Gregorio Papa reædificantur, 726. VI. Anglicana summa florenti sanctitate & doctrina, 725. XII. Ea plurimi Angli ingrediuntur, 731. XIII. Terræmotu collapsa, 740. XVI. Monasterii sui res anxie curat S. Bonifacius, 719. XIX. Duo parva ab eo extracta, 731. XII. Catharorum Abbatis confessio, 734. II. Monasteriis oblati post ubertatis annos an egredi liceat, 726. XLVI. Monasterium S. Andrea Apostoli desertum, quod Barbaræ vocatur, a Gregorio Papa ordinatum, 716. VI. Cassinense Petronæ restituit, 716. VII. Seminarium Sanctorum Antistitum, 726. VIII. A S. Benedicto primum extractum, *ibid.* Quæ ei privilegia concessa, 748. XVI. Aliud S. Michaelis in Thuringia, 724. XV. Aliud quod ingredi cogitur Basilii Dux, 726. XXXIV. Aliud Ven. Bedæ, litteraturæ gymnasium, 731. XXIV. Aliud Agannensium Martyrum, 738. X. Aliud quod Regina Angliæ ingreditur, 740. XIV. Aliud SS. Laurentii, Stephani, & Chryfogoni a Gregorio III. Papa constructum, 741. VIII. Aliud SS. Joannis Baptistæ, Evangelistæ & Pancratii a Gregorio renovatum, 741. IX. Aliud S. Petri a Luthprando institutum, 744. XXIII. Aliud S. Anastasio Luthprandus fecit, *ibid.* Aliud in Bardonis Alpe idem ædificavit, *ibid.* Aliud a Carolomanno in monte Soracte ædificatum, 747. IX. Aliud puellarum ab uxore Longobardorum Regis constructum, 750. II. Et ubi *ibid.* Aliud S. Salvatoris Fuldæ nulli Ecclesiæ nisi Apostolicæ Sedi subiectum, 751. XVI. Aliud in agro Mutinensi ab Anselmo constructum, 752. XV. Aliud S. Dionysii a Stephano Papa inceptum, 754. XVI. Aliud S. Benedicti in agro Brixiano a quo constructum, 758. III. Aliud monachum a Desiderio extractum, *ibid.* Aliud S. Hilarii Gallienensis ubi situm, 759. V. Aliud sub Eccle-

Ecclesia Ravennatensis a Paulo Papa revocatum, *ibid.* Aliud SS. Stephani & Silvestri a Paulo Papa constructum, 761. IV. Aliud S. Vincentio Oveti constructum, 761. XXVIII. Monastica vita ab Anastasio ducta, 714. VI. A Ceolulpho Nordanhumbrosum suscepta, 737. III. Carolomanni, 747. XIV. Rachis Longobardorum Regis, 750. II. Ejus item uxoris, *ibid.* Eadberti Regis Nordanhumbrosum, 758. IV. Monastico habitu plurimi Constantinopolim egrediuntur, 743. XXVII. Moncella Longobardis se dedit, 726. XXXVIII. S. Monon. Martyr, ubi laboraverit, 754. XII. A sicariis occisus, & ubi, *ibid.* Monothelitarum imposturae de scriptis Mennæ ad Vigilium, 680. XLVII. Monothelitarum Conciliabulum adversus Sextam Synodum, 712. V. Monothelitarum Ecclesiam Dei infestare desistunt, 726. III. Mons Feretri & Lucari ab Aistulpho Rom. Pontifici traditus, 735. XXVI. Mons Bardo & Silicis a Pipino Rom. Ecclesiae datus, 755. XXVII. Monstruosa Tiberis inundatio, 717. IV. Montani a Leone Imp. ad baptismum coacti, 722. I. Post baptismum seipsos incenderunt, *ibid.* Dicitur Manichæi, *ibid.* Montes ex terræmotu uniantur ad invicem, 742. II. Et ubi, *ibid.* Monumentum de bonis Ecclesiae Lucensi datis, 744. XXVI. Morbus regius porcinae carnis esu excitatur, 751. XII. Morovingi Reges Regnum Franciae inertes administrant, 751. I. Ab ipsis Zacharias Papa illud in Pipinum transfert, *ibid.* Mors saepe intentata Gregorio Papæ a Leone Isaurico, 726. XXXIII. & *seq.* Mortui suscitationem promittit stulte Polychronius, 681. XXXIX. Mortuorum sepeliendorum mira inventio, 746. III. Mortuum efferens ipse eodem die mortuus, *ibid.* Mos hæreticorum Principum ardua inconsultis Episcopis definire, 726. IV. Moyles duabus lapideis tabulis immortalia verba Dei inscripsit, pag. 347. Posteriora Dei videns quale mysterium didicerit, *ibid.* Muhavias ex Amirsonus LXXXV. millibus militum Nicæam obsidet, 727. II. Muliebri vestitu Constantinopolim captam mulier egrediuntur, 743. XXVII. Mulier gravida a Pergamentibus utero incisa, 716. IV. Ejus foetus in cacabo ab eisdem coctus, *ibid.* Mulier profluvio sanguinis a Christo sanata ejus imagine exculpuit, 726. VII. Mulier duobus fratribus si nupserit quomodo punienda, 744. XVI. Mulier viro proprio mortuo apud Persas vivere recusat, 745. IX. Mulierem esse domi sacerdotis aut diaconi ubi vetatur, 742. XXV. Mulieres Patriarcham impium lapidibus petunt, 726. XII. Mulieres Orthodoxæ martyrium subeunt, *ibid.* Mulieres clausis portis introeuntes infantemque occidentes accusantur, 736. III. Mulieres sibi invicem in cœna pedes lavare possunt, 751. XI. Mulierum Orthodoxarum egregium facinus, 726. XII. Martyrium subeunt, *ibid.* Mulierum Anglicarum impudicitia, 740. II. Mundeburde quid significet, 724. II. Mundus totus a Leone Isaurico scandalizatur, pag. 346. Munera S. Petro offerri solita a peregrinanti-

bus, 717. V. Alia Regis Cantiae ad S. Bonifacium, 725. XV. Alia Buggan Abbatifacæ ad eundem, 725. XXII. Alia Caroli Martelli ad Gregorium Papam II. 726. XII. Alia Gregorii Papæ ad Carolum Martellum, *ibid.* Alia S. Bonifacii ad Danielem Angliæ Episcopum, 726. LII. Alia venerabilis Bedæ inter discipulos divisa, 731. XXII. Alia S. Bonifacii ad Cuthbertum Abbatem, 731. XXVIII. Alia ejusdem ad Egbertum Archiepiscopum, 731. XXX. Alia Gregorii III. in Oratorium suum, 732. VII. Alia S. Bonifacii ad Pehelmu Episcopum, 734. VI. Alia S. Bonifacii a Gregorio Papa data, 738. III. Alia Cuthberti ad Bonifacium cum literis, 740. II. Alia S. Bonifacii ad Zachariam Papam, 742. XXVII. Alia ab aliquo ex clero Romano ad S. Bonifacium missa, *ibid.* Alia S. Bonifacii ad Athebaldum Regem, 745. XIV. Alia ejusdem ad Heresfridum, 745. XX. Alia Secretarii Zachariæ ad S. Bonifacium, 745. IV. Alia S. Bonifacii ad Zachariæ Secretarium, *ibid.* Alia presbyteri Romani ad S. Bonifacium, 751. XVIII. Alia Constantini Copronymi ad S. Stephanum monachum, ut eum ad id quod velle induceret, 726. II. Munualdus Episcopus Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Mutili a Gregorio Papa a sacris ordinibus se moventur, 723. VIII. Muzas Dux Sarracenorum mittitur in Hispanias, 713. XXII. Mysterium quale fuerit, dum Moyfes posteriora Dei vidit, pag. 347.

N

Nacoliæ Pseudoepiscopus Christianorum imaginibus contrarius, 723. XXI. Nacoliæ Episcopus hæreticus ad vincendum Stephanum monachum ab Imp. mittitur, 754. XXVI. Naitanus Rex Picorum corrigendum curat errorem de Paschate & de tonsura, 699. I. & *seq.* Idem studiosissimus Romanæ Eccl. 699. V. Narniense patrimonium Luithprandus S. Petro restituit, 742. XXXI. Narniensis civitas a Longobardis capitur, 755. XL. Ab Aistulpho Eccl. Rom. redditur, 759. XXVI. Nathan David adoravit, nec ob id reprehensus, 727. X. Navalis exercitus in Leonem Isauricum concitatus, 727. I. Navarii rebellantes a Froilano Rege Hispaniarum domiti, 757. VII. Naufragium classis Justiniani Imp. 720. IV. Naufragium Sarracenorum fuga lapsorum Gallia, 731. XXXI. Neapolitani castrum Cumanum a Longobardis recipiunt, 715. II. LXX. libras ob castrum Cumanum receptum a Gregorio II. accipiunt, *ibid.* Neronis prata Romæ ubi fuerint, 725. XV. Nestoriani pro Orthodoxis a quibus habiti, 754. XXV. Nezeuxius Constantinum Aug. ob hæresum interfecit, pag. 352. Nicæa a Sarracenis obsidetur, 727. II. Divinitus defensa, *ibid.* Quorum precibus servata, 727. III. CCCXIII. Patres qui Concilio interfuerunt celebri cultu prosequuntur, *ibid.* Terræmotu graviter concussa, 740. XVI. Ibi Ecclesia sola libera a terræmotu, *ibid.* Nicephorus Artabadi filius ab Anastasio Constant. pseudoepiscopo coronatur, 742. I. Nicetas Episc. Sylvæ-candidæ comitatus Con-

stantinum Pap. proficiscentem Constantinopolim moritur in via, 709. II. Nicæta Patricius Confessorum albo inscriptus, 731. V. Nicæta Artabadi filius junior infeliciter cum Constantino congregitur, 742. I. Nicæta Gabinas Episcopus Concilio Romano sub Zacharia interfuit, 743. XXV. Concil. Rom. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII. Nicæta Apolloniadis commemoratio apud Græcos, 733. II. 735. III. In exilium a Leone missus & mortuus ob sacrarum imaginum defensionem, 733. II. Nicolaus Serarius illustrator rerum gestarum S. Kiliani & fociorum Martyrum, 689. IX. XV. & *seq.* Nicolaus Papa arguit mendacii Michaelem Imp. 692. LI. Nicomedia terræmotu quassata, 740. XVI. Nicopsis acclive ab Iconoclastarum hæresi liberum, 755. L. Ninus S. Corbiniano necem intentat, 724. XXV. Turpiter moritur, *ibid.* Nomen, Sanctus, auferitur a Sanctis, 754. XXIX. Nomina Episcoporum qui decretis de coniugiis sub Gregorio Papa subscripserunt, 721. V. Anglorum qui a S. Bonifacio in Germaniam evocati sunt, 725. XI. Martyrum sub Leone Isaurico Imperatore, 726. XIII. Legatorum missorum a Gregorio Papa III. ad Carolum Martellum, 740. XIX. Episcoporum qui Concilio Carolomanni interfuerunt, 742. XXI. Item Alphonsi Regis Hispaniarum, 744. XXVI. Episcoporum & Sacerdotum qui Concil. Rom. contra Aldebertum & Clementem interfuerunt, 742. XXI. Episcoporum quæ Ecclesia recipit, 745. XXXVI. Legatorum Pipini ad Zachariam, 751. II. Cardinalium & Episcoporum qui Pauli Papæ constituto subscripserunt, 761. XI. & *seq.* Nominatio Episcoporum fieri solita a Regibus Hisp. 691. LI. X. Nominatum Episcoporum Pipino in Regno suo Zacharias Papa concedit, 752. VIII. Nordanhumbrosum Rex occiditur, 716. XI. Eorundem Rex Ceolulphus, 731. XVI. Norici peregrini liberant Romam a direptione Afrorum, 752. X. Notationes Ducis Frontonis in epistolam Greg. Pap. II. pag. 353. Nothelmus Anglus sub Greg. Papa Secundo Romanam venit, 701. III. Nothelmus presbyter Romanus a Beda missus, & quare, 726. XLIV. Epistolæ ad res Anglicanas spectantes Bedæ mittit, *ibid.* In sede Dorovernensi Tacuino successor, 734. III. A S. Bonifacio consultus, *ibid.* Nonantula monasterium a quo, & ubi constructum, 752. XV. Novatores ex Joannis Damasceni scriptis erudiri possunt, 730. XI. Multa calumniosa de his quæ Romæ sunt, fingunt, 742. XII. Numenio Attagos sese adiunxit, quid significet, 754. XXII. Nunfridus coadiutor Hedæ a S. Bonifacio constituitur, 719. XIX. Nuptiæ Guntrudæ cum Liuthprando Rege, 726. XLIII.

Bitus Theodosii Imperatoris, 716. II. Ceolredi Merciorum Regis, 716. XVI. Matris Gregorii II. Papæ, 717. V. Ceolfridi Angliæ Abbatis, 717. V. S. Saviberti primi Yverdenis Episcopi, 717. IX. Radbodi Re-

gis Frisonum, 719. XI. Haumar Arabum Principis, 720. I. Lotharii Regis, *ibid.* Reginfridi, *ibid.* Wlfranni Senonenis Archiepiscopi, 720. II. Gizid Sarracenorum Principis, 723. XIX. Tobiae Rhoffensis Episcopi, 726. XLIV. Gregorii Papæ II. 730. VIII. S. Eucherii Aurelianensis, Episcopi, 731. XXXII. S. Ermini Episcopi, 733. III. Leoni Isaurici quo anno contigerit, 740. XXV. Gregorii Papæ III. 741. VII. Caroli Martelli, 741. XIV. Evelid Arabis, 742. II. Liuthprandi quo tempore contigerit, 744. XXI. Richardi Regis, 750. IV. Zachariæ Papæ, 752. II. Stephani Papæ II. 752. X. Anastasi Episcopi Constantinopolitani, 753. IV. Carolomanni Pipini Regis fratris, 754. VII. S. Huberti Episcopi Leodiensis, 754. XII. Stephani Papæ, III. 757. I. Alfonsi Regis Catholicæ, 757. VI. S. Othomari, 759. VII. & *seq.* Oblata quæ sit, 741. XII. Oblationarii qui sunt, *ibid.* Oblata & Oblatio quid differant, *ibid.* Breve Gregorii III. Pontificis de oblatiis, *ibid.* Oblationem furtivam non recipit Deus, 747. VII. Oblationes pro mortuis vere Christianis fieri Ecclesia tenet, 731. X. Pro impiis quamvis Christianis, facere non licet, *ibid.* Obsecus præfectus classis adversus Sarracenos, 714. VI. Ejus & Joannis diaconi milites inter se dissentiant, *ibid.* Ejus milites Theodosium ad imperium assumendum cogunt, *ibid.* Obsides dati Liuthprando Regi a Spoleti & Beneventi Ducibus, 729. I. Obsidio urbis Constantinopolitanæ a Sarracenis, 717. I. Occidens SS. precibus a Leonis Imp. furore servatus, 732. IX. Occidentales Leonis Isauri laurata deiciunt & conculcant, pag. 352. S. Petrum velut Deum terrestrem colunt, *ibid.* Occidentales fideles penitus a Leonis Imperio desiciunt, Pont. Rom. adhaerentes, 730. V. Occidentalis Ecclesia in canonibus de coniugiis Orientali contraria, 721. IV. Occidentalium fides, pag. 352. Occidentis populi baptismum flagitant, *ibid.* Ejus Imperium poene totum Leoni Isaurico ablatum, 726. XXXVIII. Occo scriptor, 719. IX. Oculi Ceolredi Regis Merciorum sanguinem stillavere, 726. XXIV. Oculi peccatorum fenestras, 726. LIII. Odilon Bajoariæ Princeps a Carolomanno domantur, 747. XVI. Odoarius Lucensis Ecclesiae Episcopus monumentum reliquit de bonis Ecclesiae Lucensi datis, 744. XXVI. Ab Alphonso ordinatus, *ibid.* Omnia sua Ecclesiae testamento reliquit, 744. XXVIII. Ejus testamentum Alphonso Rex confirmat, *ibid.* Oecumenicæ Synodi quando imaginum cultum approbarint, 726. VI. Et quomodo receperint, 754. XXX. Offa Merciorum Rex, 740. XV. Officium Rectorum patrimonii Romanæ Ecclesiae quod fuerit, 715. V. Officium Imperatoris quod sit, pag. 351. Officium sacerdotale Imperatores exequi non possunt, *ibid.* Idem adulter sacerdos non respiscens usurpare non potest, 726. LVI. Offo Rex Angliæ, 750. IV. Omar Dux Maurorum ab Hispaniæ Rege occisus, 757. VII. Ongendus Danorum Princeps, prædicatores Evangelii bene habet, 697. VI. Oliab a LXX. interpretibus Eliab dicitur, 720. VI. Opera Christi obiter relata, *ibid.*

Opinio Sigeberti quo anno Gregorius Papa II. federe cœperit, 714. I.
Oppa Episcopus Toletanus intruditur, 713. XXIV.
Oppa Archiepiscopus Toletanus, 718. IV. A Pelagio capitur, 718. V.
Oram fluvijs in Thuringia, *ibid.*
Oratio iusti assidua multum valet, 731. XXIX.
Oratorium S. Cæsarii in Palatio, 687. III.
Oratorium S. Crucis Traiecti, 695. II.
Oratorium S. Mariæ in ecclesia S. Petri, 707. II.
Oratorium S. Silvestri in basilica Julii, 687. II.
Oratorium in Patriarchio, ad D. Petri honorem mire sumptuosum Gregorius II. a novo refecit, 731. I. Aliud a Gregorio III. factum, reliquiis SS. ornatum, 732. VII.
Orbis Theaurum Roma, 742. XIII.
Ordinationes presbyterorum aut diaconorum, quando celebrantur, 723. IX. 743. XXII.
Ordinationes a Gregorio II. factæ, quot & quando, 731. I. Tres a Gregorio III. factæ, 741. XII. Tres a Zacharia Papa factæ, 752. XI.
Ordines sacros qui suscipere non possint, 733. VIII.
Ordo Romanus, sic dictus liber Ritualis a Gelasio Papa collectus, 692. XLIV.
Oriens bello civili flagrat, 742. I. Terræmotu concutitur, 740. XVI.
Orientalis Ecclesia Occidentali in Canonibus de conjugijs contraria, 721. IV. Quando maxime floruerit, 746. III. Ejus lucerna a dens & lucens Sanctus Germanus, 730. VI.
Orienti Leo Isauricus ab Anastasio Imperatore præfectus, 716. III.
Orientis & Occidentis victoria Deiparæ Virginis intercessione, 718. VI.
Orientis Episcopi cum Leone Imp. a Joanne Damasceno anathemate percussis, 730. III.
Origo Iconoclastarum quando cœperit, 723. XVII.
Ornamenta Gregorio III. monasterio SS. Joannis Baptistæ Evangelistæ, & Pancratii relicta, 741. IX.
Ortana civitas secundo a Luithprando Zachariæ reddita, 742. XXXII.
Orthodoxarum mulierum egregium facinus, 726. XII.
Orthodoxi non permittunt, ut aliud aliis temporibus sensisse videantur, 730. IX. Eorum immensa miseria, 740. XVI.
Orthodoxi habentur, Nestoriani, Arianæ, Diocoriani, Eutychiani Severiani, 754. XXV.
Orthodoxi persecutionem passi sub Copronymo, 755. XLVII.
Orthographiæ librum conscripsit Beda, 731. XV.
Oshere Buggan Abbatissæ frater, 725. XXIII.
Ostredus Rex recipit S. Wilfridum Romæ abfolutum, 705. X.
Ostredus Nordanhumbroborum Rex occiditur, 716. XI. Sacrarum virginum supinator, 745. XI. Despecta morte extinctus, *ibid.*
Ostrulphus Abbas monasterii Fontanellæ, 700. V.
Ottulfus Eadberti Regis filius, 758. IV. Patris regnum suscipit, *ibid.*
Ota filia Theodopi Principis Bavarie ex stupro concepit, 702. III.
Othmarus Abbas S. Galli, 747. VI. 750. IV. In Conciliabulo Germanie damnatur, *ibid.* Ejus vitam quis persecutus, *ibid.* Regem Pipinum adiit, 750. V. Luxurie accusatur, *ibid.* Per vim retentus, ne Pipinum adiret, *ibid.* A latio includitur, *ibid.* A Patgozo monacho percussus, *ibid.* In insula custoditur, 759. VII. Obitus ejus, *ibid.* Quo anno Pipini Regis obierit, *ibid.*
Otho Frisingensis S. Corbiniani res gestas scripsit, 716. X.

Otilo Dux Bajoariorum, 748. X.
Otto Serasburgensis Episcopus, 748. XIII.
Ovetum civitas in Asturibus, 757. VIII. A quo condita, *ibid.*
Ovo puer ab immolatione liberatus & baptizatus, 700. IV.

P

P Agani adulteros graviter puniunt, 745. IX. Quamdiu Ecclesiam S. Bonifacii vastaverint, 752. XVI.
Paganorum ritus observantem quomodo multavit Carolomanus, 743. II. An eos fugere liceat, 751. XII.
in Palæstina terræmotus, 746. I.
Palatii Trullus locus qui dicitur, 680. XLI.
Palatium villa in pago Parisiensi, 754. XI.
Pontifici Rom. Pipino perpetuo traditum, *ibid.*
Palla & cæra ab incendio illæsa servata, 747. VI.
Pallium S. Corbiniano a Gregorio II. tributum, 716. X. Accipit Caroli Magni precibus etiam Turpinus Episcopus, 717. VIII. Leoni Isaurico reddit S. Germanus nolens contra imagines subscribere, 730. II. IV. A Gregorio III. ad Bonifacium missum, 731. VIII. Eo quando Archiepiscopi indui debeant, 731. IX. Mittitur ad tres Metropolitanos Germanie, 743. V. Ejus usus, *ibid.* Pro iis dandis nihil pretii debet accipi, 743. X.
Pandeſte a S. Hieronymo translata a Ceolfredo S. Petro donatur, 717. V.
Pancadis civitatis incolæ transfusum Hæmorrhoidiæ imaginem coluerunt & quare, 726. XVI.
Papa solus est mittere ad Gentes Apostolos, 690. VI.
Papa summa potestas, 681. XLIX.
Papa summus & super omnes & auctoritate & honore, 681. XLIX.
Papa. *Vide*, Rom. pontifex, Loco Petri Christi vicem gerit in terris, 740. IV.
Papia a Luithprando templi ditata, 725. III. A Pipino Rege obsidetur, 754. XV. 755. XXVI.
Papie ubi S. Augustini corpus repositum sit, 725. VII. Cives ejus ad suscipiendum Sancti Augustini corpus obviam exeunt, *ibid.*
Paradisus qualiter visus Ceolredo Regi, 716. XXI.
Pardus diaconus cum Stephano Papa III. in Gallias profectus, 753. X.
Parisus in Ecclesia S. Dionysii Carolus Martellus sepelitur, 741. XIV. Eo venit Stephanus Papa III. 754. I.
Parma Ecclesie Romanæ a Pipino data, 755. XXVII.
Parricidii toto vitæ tempore corpus Domini cum interdicitur, 731. XI. Illis jejunium II. IV. & V. Fera impositum, 731. XII. Et quale illud sit, *ibid.*
Parvus Episcopus in tribus Tabernis constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI.
Paschalis ignis quomodo faciendus, 751. X.
Paschæ quando abiectione errore sedata est controversia, 699. IV. & seq.
Paschalis schismaticus nititur favore Exarchi, 687. I. IV. Ejus finis miserimus, 687. V. de Paschate celebrando Anglicanum schisma sublatum, 716. XI.
Passiones Sanctorum martyrum sibi mitti cupit S. Bonifacius, 719. XLV.
Pastillus Pergensis ex præcipuis pseudo-Concilio Constantinopolitani, 754. XVII.
Pastores & Doctores solvendi & ligandi potest.

statem a Christo acceperunt, non Reges, 730. IX. Ecclesiasticas Constitutiones statuunt, *ibid.*
Patgozus monachus S. Othomarum pascit, 759. VII.
Patriarchales sedes tres cum Romana Ecclesia non receperunt Canones Sextæ Synodi, 602. IV. & seq.
Patriarcha hæreticus substituitur S. Germano, 726. XII.
Patriarchæ pseudosynodum septimi Concilii Oecumenici damnant, 754. XXXVI.
Patrimonia Ecclesie Leo Isauricus Imperator aufert, 732. II.
Patrum consuetudo potius, quam Regis Imperium ubi servandum, 730. IX.
Pauliani hæretici iidem & Manichæi, 685. II. Pauliciani hæretici quando propagati, 755. XLVIII.
Paulinus primus Eboracensium Archiepiscopus, 731. XXVIII.
Pauli basilica ornata a Sergio Papa, 701. VI.
Pauli Apostoli hospitium Romæ in Ecclesiam convertitur, 701. VIII.
Paulus diaconus Romanæ Ecclesie Vicedominus jugulatus a Joanne Exarcho, 709. III.
Paulus ex laico factus Episcopus Constantinopolitanus, 684. VIII.
Paulus Episcopus Constantinopolitanus diem obiit, 691. IV.
Paulus Manichæus a quo Pauliani nominati, 685. II.
Paulus Narbonensis Episcopus primus, 680. LVIII.
Paulus monachus Callistratici monast. hæreticus & astronomus prædicit Imperium Leonio, 694. III.
Paulus diaconus Stephani Papæ III. germanus, 752. XIII. Cum Ambrosio Primicerio ad pacem faciendam cum Aistulpho mittitur, *ibid.* Monasterium S. Dionysii perfecit, 754. XVI. Monasterii S. Dionysii ministros Græcos constituit, *ibid.* Papa creatur, 757. II. Ubi educatus, *ibid.* Parentes ejus, patria educatio, *ibid.* Quomodo in Pontificem electus sit, *ibid.* Ejus egregii mores, 757. III. Pipinum Regem de morte fratris docet, *ibid.* Amicitiam cum Pipino Rege petit, *ibid.* De conversione Constantinensi frustra agit, 757. IV. E diritis cœmeterijs corpora SS. transfert, 758. I. Dei Genitricem imaginem argento auratam C. librarum construxit, 758. II. Ubi sepulchrum sibi construxerit, *ibid.* Revocat sub Ravennatensi Ecclesia monasterium Galatense, 759. I. Ejus epistola pro immunitate monasterii S. Hilarii, *ibid.* & seq. Ejus religio in restituentis SS. reliquiis, 761. IV.
Paulus Chartularius a Leone Imp. ad ulciscendum Imperium affectantes mittitur, 718. III.
Paulus Armenus Manichæus fuga evadit Justinianum, 722. I.
Paulus Patricius & Exarchus in Italiam ad Gregorii Papæ necem inferendam missus, 726. XXXIV. Anathemati a Gregorio Papa subjectus, 726. XXXVII.
Paulus martyr ob defensionem sacrarum imaginum, 754. I.
Pax cum Sarracenis a Justiniano Imperatore fracta, 690. XII.
Pax Ecclesie restituta mortuo Haumar, 720. I. Ejus arbitri sunt Romani Pontifices, 726. I. Cum Ducatu Romano a Luithprando firmata, 742. XXXI. Quadraginta annorum inter Stephanum Papam & Regem Aistulphum, 752. XIII. Scripta firmata inter Romanos, Longobardos & Francos, 754. XV.
Peccatores contra se ipsos laborant, 713. XX. *Ann. Eccl. Tom. XII.*

Peccatori impenitenti quæ ostensa, 704. V.
Pechhelmus Episcopus in Anglia tempore Bedæ, 705. XI.
Pechhelmus, Episcopus a Beda ob doctrinam laudatus, 734. V. A Bonifacio de matrimonio spirituali consultus, *ibid.* Primus Episcopus Casæ Candidæ, 734. VII.
Pecunia solvi solita a Romana Ecclesia Imperatori pro confirmatione Romani Pontificis remissa, 681. XXI.
Pelagius Wirtzæ manus effugit, 701. XIV.
Pelagius Asturum princeps creatus, 718. IV. Theodorici Regis Spatharius, *ibid.* Sarracenorum persecutionem fugit, *ibid.* Cum Sarracenis pugnam committit, *ibid.* In tumba cum suis degit, *ibid.* Ab Alchamano oppugnatur, 718. V. Ejus adversus Sarracenos victoria, *ibid.* Oppam capit, *ibid.* Seluncam in qua laicit, in honorem B. Virginis dedicavit, 718. VI. Reliquias sacras & sacros codices ad Astures transferri curat, *ibid.* Ab Hispanis Rex constitutus, 738. VII. Et quamdiu, *ibid.* Quando mortuus, *ibid.*
Pelagius Cosentinus Episcopus, Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
Pellices non admittuntur ad sepulchrum S. Lamberti, 698. XIII.
Pemmo Forojulii Dux, 729. VII. Callistum Episcopum expulsum in mare præcipitare minatur, 729. VIII. Eundem in carcere detinet, *ibid.* Cum Episcopo suo discordias habet, *ibid.* Ipsi Ducatus a Luithprando aufertur, & quare, *ibid.*
Penneses iidem qui Valentes, 739. V.
Pentadactylum castrum in quod Joannis Abbas a Leone Isaurico relegatus, 734. II.
Pentapolensium & Venetiarum exercitus Leonis Isaurici jussu resistit, 726. XXXVII.
Pentapolis cum Auximana civitate Longobardis se tradit, 726. XXXVIII. A Rachise Longobardorum Rege obsidetur, 750. I. Ejus provincia a Rachise invasa, *ibid.*
Peregrinatio S. Boniti ad Limina Apostolorum, 704. II.
Peregrinatio frequens Jerosolymam etiam cum a Sarracenis possideretur, 699. VIII.
Peregrinatio ad limina Apostolorum frequens, 689. I.
Peregrinatio Patrum nunquam sine sacris imaginibus, pag. 346. Frequens ad limina Apostolorum, 726. XLIII.
Peregrinantes Romam munera S. Petro offerre soliti, 717. V.
Peregrini Romam euntes telonium solvere a Pipino liberantur, 755. XLVI. In elemosinas erogari Zacharias statuit, 752. IV.
Pergamum a Sarracenis captum, 716. IV.
Pergamentis mulierem gravidam incidunt, *ibid.* Partum mulieris excisum in cacabo coquant, *ibid.* Quomodo ad pugnam accensi, *ibid.*
Perfarum mulierum in viros pietas, 745. IX. Magorum vesania, 758. IV. Suis volatum persuadent, *ibid.*
Persecutio Sarracenorum in Christianos, 718. III. Ecclesie sub Leone Isaurico, 726. II. Contra imagines iterum a Leone Imp. decreta, 730. I. Constantinii Copronymi adversus Orthodoxos, 755. XLVII. A Rege Sarracenorum in Oriente, 757. V.
Perusia a Longobardorum Rege obsessa, 750. I.
Pestis in Anglia, 681. LXII. Ad eam propulsandam remedia, *ibid.*
Pestis bubonum dicta invadit Constantinopolim, 696. XV.
Pestis Constantinopolim invadit, 717. I. Trecenta hominum millia ibi absumit, *ibid.* Calabriam & Siciliam invadit, & Constantinopolim, 746. I. Constantinum Copronymum flagellat, *ibid.* Quamdiu duraverit & quo ul-

que venerit, *ibid.* Sævit ob lætas factas imagines, 746. V.
 Petasius tyrannus extinctus, 729. II.
 Petri & Pauli Apostolorum imagines a Sergio Papa factæ, 701. IV.
 Petri Apostoli Ecclesia aucta columnis per Joannem Papam Sextum, 705. I.
 Petri Apostoli Ecclesia ornata a Sergio Papa, 701. V.
 Petri & Pauli Apostolorum apparitio tempore pestis in Anglia, 681. LXII.
 Petrus & Paulus promotores Imperatoris Orthodoxi, 713. XI.
 Petrus Archarius Romanæ Ecclesiæ occisus a Joanne Exarcho, 709. III.
 Petrus Episcopus Ticini S. Sabini liberatus precibus ei erigit Ecclesiam, 712. IX.
 Petrus quidam defunctus revocatus ad vitam, 711. II.
 Petrus Dux Urbis pugnat contra Christophorum Ducem, 710. XII.
 Petrus Sancti Lamberti cognatus occisus, 698. XII.
 Petrus Notarius Regionarius in Hispaniam, missus, 684. III.
 S. Petri Ecclesiæ pandecte a S. Hieronymo translata dono datur a Ceolfredo Rege, 717. V.
 Epistolæ ejus aureis litteris descriptæ, 724. VII. Ejus imaginem se confracturum Leo Isauricus minatur, pag. 352. Eiusdem qui cultus in Occidente fit, *ibid.* Ejus claves cum vinculis ad Carolum Martellum a Gregorio II. Papa missæ, 726. XII. Ecclesia illius a Longobardis deprædata, 739. VII. Et Anglia tributaria, 740. XV. Monasterium ejus a Luithprando institutum, 744. XXIII. Peculiares ejus filii Franci, 755. XIX.
 Petronax restitutor monasterii Cassinensis Romanus venit, 716. VII. Carolomanni Abbas, 747. XIII.
 S. Petronillæ corpus translatum, 758. I. Ejus in Vaticano memoria, 758. II.
 Petrus Wltradus Mediolanensem Episcopus, 725. II.
 Petrus Papiensis Episcopus, *ibid.* Luithprandum de corpore S. Augustini docet, *ibid.*
 Petrus sub Leone Isaurico gladio necatus, 726. XIII.
 Petrus Dux contra Gregorium Papam scribit, 726. XXXVIII. Et ob hoc occisus, *ibid.*
 Petrus Catalogi Sanctorum scriptor, 731. XXIV.
 Petrus Alphonsi pater ex Gothorum Rege, 738. VII. Ipsum reliquit & Froilam, *ibid.*
 Petrus Defensor a Gregorio III. cum litteris exhortatoriis ad Leonem, & Constantinum, & Anastasium missus, 733. I.
 Petrus Mavimenes Chartularius, 742. IV. Mahamet detestatur, *ibid.* Ejus testamentum, *ibid.*
 Petrus Damascenus Episcopus Principem Arabum palam arguit, *ibid.* Ipsum lingua præscinditur, *ibid.* Martyrio coronatur, *ibid.*
 Petrus Ebinus Episcopus Concilii Zachariæ Papæ interfuit, 743. XXV.
 Petrus Jordanes presbyter, *ibid.*
 Petrus Præful Toletanus quando claruerit, 757. VIII. Quid scripserit, *ibid.*
 Petrus Episcopus Labicanensis Constituto Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII.
 Petrus Episcopus Carenensis, *ibid.*
 Petrus Archidiaconus S. R. E. 761. XII.
 Pharaonem in maribus describendis ac confiderandis Leo Imp. imitatur, 732. II.
 Philippicus Imperator cognomento Bardanes, *vide*, Bardanes.
 Philippicus Imp. Joannem in Constantinopolitanum Episcopatum intravit, 714. III.
 Philippus Præfectus a Leone Imp. cædi iussus,

& quare, 736. III. Ejus iudicium de Strigis, *ibid.*
 Philippus presbyter una cum Stephano Papa III. in Gallias assumitur, 753. X.
 Philippus Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII.
 in Phœniciam Sarraceni ad incidenda ligna proficiscuntur, 714. VI.
 Photius a Leone Isaurico martyrio coronatus, 726. XIII.
 Photius S. Germani Patriarchæ scriptorum, meminit, 730. VI. Bibliothecam scripsit, 752. V.
 Picavinum a Mauris occupatur, 716. XII.
 Picti populi in Anglia, 699. IV.
 Pictus Episcopus Scotiæ, decretis Gregorii Papæ de coniugiis subscribit, 721. V.
 Pietas Eadburgæ in S. Bonifacium, 724. VII.
 Luithprandi in templa, 725. III. Gregorii Papæ in Leonem Isauricum, pag. 351.
 Pildrud Grimoaldi Ducis uxor, 724. XXII.
 Herodiadis exemplum imitatur, *ibid.* A marito semota, 724. XXIV. S. Corbinianum veneni hastu necare audet, *ibid.* Carolum Martellum in Gallias sequitur, *ibid.* A Carolo repudiatur, 724. XXV. Misere moritur, *ibid.* Ejus filii calamitose vitam degunt, *ibid.*
 Pipinus a Carolo patre datus in filium Luithprando, 684. VII.
 Pipinus cooperatur S. Suibertum in conversione Gentium, 695. II.
 Pipinus transfert corpora SS. Martyrum Evvaldorum Coloniae, 693. XI.
 Pipinus fugat a Frisia Radbodum Regem, 695. I.
 Pipini præfectura quando contigit, 695. V.
 Pipini opera Frisi accipiunt Evangelium, 695. II.
 Pipinus deceptus persequitur S. Ansbertum Episcopum Rothomagensis, 695. VII.
 Pipinus donat Sedem Episcopalem Willebrardo a Sergio Papa ordinato, 696. II. Ejus pellex molitur necem S. Lamberto, 698. VIII.
 Pipinus moritur relicto herede Carolo Martello, 714. IV.
 Pipini mortis tempus, & Præfecturæ ipsius anni, 714. VII.
 Pipinus bona reddit, quæ pater abstulerat Ecclesiis, 741. XVI. Synodum apud Liptinas congregari fecit, ob patris sui damnatam animam, *ibid.* Ejus in restituendis Ecclesiis bonis diligentia, 741. XVII. Laudatur, 743. IV. Legationem ad Zachariam mittit, 744. III. Zachariam Pontificem de rebus Ecclesiasticis consulit, *ibid.* Ipsum XXVII. Capitula a Zacharia mittuntur, 744. IV. Cum Carolomanno S. Bonifacium Moguntinæ sedi præficit, 745. IV. Post fratris discessum solus Regnum administrat, 747. II. Saxones & Westphalos debellat, 749. IV. Votum concipit S. Suiberto, 749. V. Vincit Westphalos absque armis, 749. VI. Deo gratias agit pro victoria incruenta, *ibid.* Cum exercitu Werdam ad solvendum votum proficiscitur, *ibid.* Difcalceatus cum suis Sanctum Suibertum visitat, *ibid.* Regia munera S. Suiberto donat, *ibid.* Rex Franciæ creatur, 751. I. & seqq. Quo anno Rex creatus, *ibid.* Rex Francorum a S. Bonifacio inungitur, 752. I. Ubi inandus sit, *ibid.* Quo anno coronatus, 751. II. Ipsum a Zacharia concessum in Regno suo Episcopos ordinare, 752. VIII. Se Sedi Apostolicæ submittit, *ibid.* A quibus originem duxerit, 752. IX. Ejus Legati Romam veniunt, 753. VII. Pontificis petitionem implere promittit, *ibid.* Legatos mittit, qui Papam in Gallias ducant, 753. VIII. Quos obviam Stephano Papæ miserit, 753. XI. Cum coniuge & filiis in Stephani occursum venit, 753. XII. Et causam S. Petri commendat Stephano.

phanus Papa, *ibid.* Cum coniuge & filiis in terram fratris Stephanum Papam suscepit, *ibid.* Digna obsequia Stephano Papæ exhibet, *ibid.* Centum millia Stephano Papæ offert, *ibid.* Obedientiam Stephano Papæ offert, *ibid.* Obedientiam Stephano Papæ iuramento confirmat, 753. XII. Exarchatum Ravennæ Stephano Papæ reddere paratus, *ibid.* Rex Francorum a Stephano Papa ungitur, 754. I. & seq. Et quando, *ibid.* Item duo ejus filii Reges Francorum inunguntur, *ibid.* Uxor ejus Regina ab eodem consecratur, 754. V. A quo anno Regni ejus initium numerari cœperit, 754. VI. Suos cantum sacrum per Stephani Papæ clericos doceri petit, 754. VII. Fraudem Aistulphi Regis deprehendit, *ibid.* Corpus fratris Carolomanni aureo loculo condit, 754. VIII. Ad Cassinense monasterium remittit, *ibid.* Legatos ad Aistulphum mittit, & quare, 754. IX. Expeditionem in Italiam decernit, *ibid.* Agit cum Stephano Papa de canonizatione S. Suiberti, 754. X. De translatione S. Germani cum proceribus suis agit, 754. XI. Palatium Pontifici Rom. perpetuo tradit, 754. XIII. In Italiam adversus Aistulphum proficiscitur, 754. XII. Decimas S. Monachi obtulit, *ibid.* Denuo suos Legatos ad Aistulphum mittit, 754. XIII. Francorum Clausas custodiri curat, *ibid.* Aistulphum victum in fugam vertit, 754. XIV. Papiam obsidet, 754. XV. In Gallias, Longobardis superatis revertitur, *ibid.* Iterum adversus Longobardos proficiscitur, 755. XXIV. Longobardorum evertit exercitum, *ibid.* Constantis ejus fides in Romanam Ecclesiam, 755. XXV. Amor ejus in B. Petrum, *ibid.* Ab eo veniam rogat Aistulphus, 755. XXVI. Franciam repetit, *ibid.*
 Item donat Romanæ Eccl. varias Civitates, 755. XXVII. Et quas, *ibid.* Cum Stephano Papa in Italiam venit, *ibid.* Donationem propria manu subscribit & filiorum, *ibid.* Romanus Patricius constituitur, *ibid.* Confirmat donationem Carolomanni factam Fuldensi monasterio, 755. XXVIII. Scribit ad S. Bonifacium, 755. XXIX. Peregrinos a telonio solvendo liberat, 755. XLVI. Ejus ingens gloria ob liberatam Ecclesiam, 756. VIII. Novus Moyfes, & David vocatur, 755. IX. Ejus amicitiam Paulus Papa sollicitat, 757. III. Debellat Saxones, 757. VI. Ecclesiæ res per vim ablatas reddi curat, 759. V. Vindicem agit rerum Ecclesiasticarum, 760. II. Waipharium res Ecclesiasticas compellit reddere, *ibid.* Iterum Waipharium periturum vincit, *ibid.* A S. Remigio corripitur, 760. III. Quædam bona Ecclesiastica sibi retinet, *ibid.* Febre correptus, *ibid.* Villam S. Remigii relinquit, *ibid.*
 Pifaurum Pontifici Rom. Aistulphus tradit, 755. XXIX.
 Plechelmus Episc. Candidæ. Casæ interfuit Concilii Trajectensi, 697. VIII.
 Plectrudis Pipini uxor pia femina excipit S. Suibertum, 708. VIII. Curat viri salutem per Episcopos, 714. V.
 Plumbriola locus ubi sit, 750. II.
 Pluvia defectus ingens & terræmotus, 741. II. Pœna quæ adulteris statuenda, 647. XVII.
 Pœnitentiam suscipere idem est, quod monasticam vitam profiteri, 680. LVI.
 Pœnitentia incæstrosorum, 724. XXIV. Homicidarum non voluntariorum, 724. XVI.
 Polimartium castrum Longobardorum Rex Romanis aufert, 739. V. 742. XXXII.
 Politici & Novatores ex scriptis Joannis Damasceni erudiri possunt, 730. XI.
 Polychronii impostoris causa, 681. XXXVI. & seq.

Polychronii vana promissio de excitatione mortui, 681. XXXVI.
 Polychronius a Sexta Synodo damnatus, 681. XXXIX.
 Polychronius missus Romam detrusus est in monasterium, 683. IV.
 Polychronius Zachariæ Papæ pater, 741. XIII.
 Pomerius quis Julianus dictus, 686. XII.
 Pontificis Romani Primatus prædicatur a S. Heimeramno, 702. V.
 Pontifex Romanus summus auctoritate & honore, 681. XLIX.
 Pontificis Romani ne quidquam agant inconsulto Clero, 686. V. & seq.
 Pontificum Romanorum est, mittere ad Gentes Apostolos, 690. VI.
 Pontificum Romanorum est, confirmare Synodos œcumenicas, 681. LIII.
 Pontificum Romanorum est, monere Imperatores, 680. XVIII.
 Pontificum Romanorum quando auctæ vires, 701. X.
 Pontifices Romani cur tam sæpe ex Græcis sive Orientalibus, 705. II.
 Pontifices Romani licet diverfarum & adversarum essent nationum, omnes tamen unius spiritus, 705. III.
 Pontifices Romani avertati sunt canones Sextæ Synodi, 692. XXX. ad XLIV.
 Pontificis Romani auctoritas necessaria in Concilio, 754. XXX.
 Pontificius quæstor denarium S. Petri in Anglia colligebat, 740. XV.
 Pontificum decreta Reges implere & impleri facere debent curare, 752. VIII.
 Porcina caro morbum regium & elephantiam excitat, 751. XII.
 Portenta varia Constantinopoli, 749. I. & seq. Alia in Syria, *ibid.*
 Potaviensis Ecclesiæ Episcopus Winilus, 739. I.
 Potestas disciplinæ Ecclesiasticæ adhibenda contra reprobos, 726. LVI.
 Prata Neronis locus ubi fuerit, 729. I.
 Præcurator Antichristi imaginum depositionem implebit, 726. VIII.
 Prædia Romanæ Ecclesiæ a Constant. Copron. Imp. donata, 743. XXIX. & seq.
 Prædicatio illegitima sæpe impedita, 690. V. & seq.
 Prædicatores qui vere dicendi legitimi, 690. VI.
 Prædicatores duodecim in Germaniam missi, *ibid.* Quem sinem singuli sint consecuti, & quibus in locis, *ibid.*
 Prænetus terræmotu concutitur, 740. XVI.
 Præfides provinciarum male consulunt suis Principibus, cum invadunt jura Ecclesiæ, 701. XXII.
 Præstigiæ diaboli, 719. X.
 Prætor Armeniæ Leo Isauricus Imperium invadere cogitat, 714. VI.
 Preces publicæ pro salute Urbis factæ, 753. III.
 Presbyter accusatus, si desint testes, quomodo ad veritatem adigendus, 726. XLVI.
 Presbyteræ & diaconæ diversæ a monialibus, 721. IV.
 Presbyteræ quæ dicantur, *ibid.*
 Presbyteri quando ordinandi, 723. IX. Criminosi a menæ aut familiaritatis communione arceri non debent, 726. XLVII. In hora mortis existentibus corpus Domini dari potest, 726. LVI.
 Primatem alium quam Romanum Pontificem cognoscere nolunt Hispaniarum Episcopi, 681. LX.
 Primordia Gregorii II. 714. II. Leonis Isaurici & ascensus ad Imperium, 716. III. Præ-

Principum hæreticorum dæmones sunt promotores, 713. XI.
 Principes Christiani in Leonem Isauricum moventur, 726. XIV.
 Principes Saxoniarum a S. Bonifacio ad fidem conversi, 726. XXXI.
 Principes impii ad sua commoda res sacras colunt, 727. IV.
 Principes hæretici quando regno privandi, 730. V.
 Principum secreta non patere bonum est, 754. IX.
 Privilegium concessum Cypri Episc. extorribus 690. XII.
 Privilegium monasterii Fontanellæ, 682. XII.
 Privilegia Ecclesiarum dantur & auferuntur arbitrio Romanorum Pontificum, 681. LX. & seq.
 Privilegia Romanæ Ecclesiæ confirmata a Justiniano Imp. 710. II.
 Privilegia concessa Cassinensi monasterio, 748. XVI. Quam Stephanus Papa xenodochiis a se restauratis contulerit, 752. XII. Alia monasteriis Desiderii a Paulo Papa conceduntur, 758. III.
 Procopius Decapoli a Leone in exilium mittitur, 732. V. Coronam confessionis adipiscitur, *ibid.*
 Procopius & Basilus monachi a Leone martyrio coronati, 735. II.
 Procopius Presbyter Conc. Rom. sub Zacharia Papa præfens fuit, 743. XXV.
 Proculus Archiepiscopus scribit Stephano III. Papæ de restitutione Ecclesiæ suæ, 752. XVI.
 Prodigiosa multa Constantinopoli conspiciuntur, 746. II.
 Proditio Anastasii a S. Germano prædicta, 728. II.
 Proditio Constantinopolis invaditur, 714. VI.
 Proditio Judæorum Toletum captum, 716. XII.
 Professio monastica per susceptionem habitus & tonsuræ, 680. LVI. & seq.
 Professio monastica in extremo vitæ articulo suscipi solita, 680. LVII.
 Protosymbolus magistratus apud Sarracenos, 696. XIII.
 Provincia Romano Imperio restituta, 745. XV III.
 Provincia regio a Sarracenis occupata, 738. VIII.
 Provincia Venetiarum & Istriæ a Pipino Rom. Eccl. data, 755. XXVII.
 Pseudochristiani Thuringi hæresicos auctores, & qui, 724. XIV.
 Pseudoepiscopus Constantinopolitanus deponitur a Gregorio Papa II. 714. III.
 Pseudo presbyter S. Bonifacio resistit, 744. I.
 Pseudosynodus Constantinopoli celebratur, 754. XVII. Dicta Septimum Oecumenicum Concilium, 754. XXIX. Damnata, 754. XXXV. & seq. Et a quibus *ibid.* Alia in Germania, 759. IV.
 Pudicitia læsa severi sunt vindices Saxones, 745. IX.
 Puellæ virginitatis propositum aggressæ delinquant cum nubunt, 744. XVII.
 Purgatorii pœnæ per speciem demonstrantur, 716. XXI.
 Purificationis solemnitas aucta Litanis per Sergium Papam, 701. III.
 Pyrrhus hæreticus Patriarcha, pag. 352.
 Eum Constantinus Aug. sectatur, *ibid.* Proscribitur, *ibid.*

Quæstio S. Bonifacii de spirituali matrimonio, 734. VI.
 Querelæ variae Cangyth, Buggan Abbatissæ maritris, 725. XXI. Alia Donati Patriarchæ adversus Serenum Episcopum, 729. III.
 Querelæ S. Bonifacii de Zacharia Papa, 743. VIII.
 Quinquaginta tres Martyres cum S. Bonifacio occisi, 755. XLIV.
 Quinta Synodus ignota Hispanis, 684. VI.
 Quinifexta Synodus, eademque erratica dicta, 693. I. ad VIII.
 Quiricus Episcopus Toletanus quando vixit, 683. XIX.
 S. Quirini corpus donatum a Zacharia Papa Noricis, 752. X.

R

Rachis Dux Forojulienfis succedit Luitprando Longobardorum Regi, 744. XVIII. XXV. Religiosissimus, *ibid.* Conventum agit cum Principibus suis, 746. III. Ferro & igne Italiam turbat, 750. I. Perusiam usque pergit, *ibid.* In civitates Romanas insurgit, *ibidem.* Pentapolitanam provinciam invadit, *ibid.* A Zacharia clericus efficitur, 750. II. S. Benedicti regulam amplectitur, *ibid.* Fit monachus, *ibid.* In monasterio moritur, *ibid.* Ejus uxor monasterium pelliarum extruit, & ubi, *ibid.* Quamdiu regnarit, 750. III.
 Rachis, vinea a Rachise plantata & culta ubi sit, 750. II.
 Radbertus Episcopus interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XI.
 Radbodus Rex Frisæ per Pipinum Principem expulsus, 695. I. Occidit S. Wigbertum martyrem, *ibid.* Quid in S. Willebrordum Episcopum, 697. VII.
 Radbodus Frisonum Rex, 719. VI. Christianus infensus, *ibid.* A Fide Christiana baptizandus resistit, *ibid.* Sine Baptismi sacramento moritur, 719. VIII. A diabolo decipitur, 719. IX. Ob vanitatem jure a dæmone delusus, 719. XII.
 Ragenbertus Dux Taurinorum occupans regnum Longobardorum moritur, 703. III.
 Raginfridus cum Chilpercio Rege in fugam versus, 717. VI. Chilperici Regis Major domus *ibid.* Moritur, 720. I.
 Raginfridus Rothomagensis Episcopus, 748. XIII.
 Ragnomirus lector Ecclesiæ Rotomagensis, 682. XI.
 Rambertus Ambianensis Episcopus, 748. XII.
 Raningus Castaldus Tuscanensis Zachariam educit, 742. XXXIII. Cum sociis Zachariæ Papæ civitates reddit, *ibid.*
 Rasus Arabis historia de rebus Christianorum haud fidelis, 680. LVIII.
 Ratchis Pemmonis Ducis Forojulienfis filius, 729. VII. Patre deposito Dux Forojulienfis ordinatur, *ibid.*
 Ratispona Metropolis Bajoariæ, 739. I. Eorum primus Episcopus Gunibaldus, *ibid.*
 Ratisponensis Ecclesia illustrata Martyre, 702. II.
 Ratisponensis Synodus. *Vide,* Concilium Ratisponense.
 Rattruda filia Rachis Longobardorum Regis, 750. II.
 Ravennas Ecclesia sæpe resiliens, ut subiciatur Romanæ Ecclesiæ, actum in Synodo Romana, 680. XXXV.
 Ravennates milites liberant Sergium Papam ab Imperatore Orientis, 692. XXXVI. & seq. Ra-

Ravennates deficientes ab Imperatore gravial passi, 698. IV. & seq.
 Ravennas Ecclesia in meliorem statum reducta, *ibid.*
 Rayenna a Longobardis capta, 726. XXVI. A Venetis recepta, 726. XXVII. A Luitprando tentata subicit, 743. XII. Ejus Exarchatum Pipino Stephano Papæ reddere paratus, 753. XII. Romano Pontifici ab Anastulpho tradita, 755. XXVI. Ejus historiam Rubens conscripsit, 759. I.
 Ravennates dissentiunt & quare, 726. XXXII. Zachariæ Papæ obviam exeunt, 743. XIII. Per Zachariam liberati, 743. XVI. Claves urbis ad Pontificem deferunt, 755. XXVI.
 Reatini Tranfamundo se dedunt, 739. V.
 Rebaptizationis hæresis restituta per Canones Sexæ Synodi, 692. XV.
 Rebellio Italoꝝ adversus Leonem Isauricum ob hæresim, 726. XXV. Ea inutilis adversus Imperatorem, 727. I.
 Reccaredus Gothorum Rex, 738. VII. Catholicam fidem in Gothos propagavit, 738. IX. In Concilio Episcoporum Rex Catholicus acclamatus, & quare, *ibid.*
 Rediores patrimonii Romanæ Ecclesiæ qui dicit, 715. V. Quodnam eorum fuerit officium *ibid.*
 Redditus Ecclesiæ in quatuor portiones a Gregorio Papa II. divisus, 713. IX.
 Reges Hispani defunctis uxoribus prohibiti transire ad secunda vota, 691. I.
 Regum decreta de Episcopatibus invalida, nisi confirmantur auctoritate Romani Pontificis, 681. LX.
 Reges divino quodam munere Reip. Christianæ dati, 730. IX. Eorum mandata licet iniqua pauci aspernantur, *ibid.* Cælestis Regis imperio gubernantur, *ibid.* Eorum auctoritas quantum valeat ad decipiendos subiectos populos, *ibid.* Pecunia imperantes, non paternam pietatem, sed latronum sævitiam arguunt, *ibid.* Eorum imperium potius, quam Patrum consuetudo aspernanda, *ibid.* Non debent de imaginibus statere, sed Concilia, *ibid.* Ecclesiastica instituta non debent convellere, *ibid.* Eis non est data ligandi & solvendi potestas, sed Apostolis, & eorum successoribus, *ibid.* Eos ad Ecclesiæ constitutionem non adhibuit Deus, 730. X. Eorum est civilia administrare, *ibid.* Nullum jus in Ecclesiastica habent, 752. VIII. Pontificum decreta implere debent, & impleri facere, *ibid.*
 Reges Longobardorum legislatores, 746. VI.
 Regis Occidentium Saxonum pietas, 740. XIV.
 Regi nihil salubrius, quam redargutus ut se emendat, 745. XII.
 Rex Anglorum monachismum profitetur, 737. III.
 Regias dignitates conferendi potestatem non habet Romanus Pontifex, pag. 356.
 Regiberto Præfeto Bonifacius scribit, 741. XXVII.
 Reginaldus Episcopus Rothomagensis, 700. V.
 Reginfredus Episcopus Concilio Carolomanni adfuit, 742. XXI.
 Regino scriptor rerum Carolomanni, 747. I.
 Regio morbo laborantes elemosynam accipere possunt, 751. XI. Extra civitatem habitare debent, qui a nativitate eo morbo laborant, *ibid.* Quomodo communicare possint, *ibid.*
 Regium Ecclesiæ Rom. a Pipino datum, 755. XXVII.
 Regnum quodlibet ædificio comparatum, 701. XI.
 Regnum cum deficit ab Ecclesia Romana, corrumpit, *ibid.*
 Regnum Hispaniæ cur traditum Sarracenis, *ibid.*

Regnum Hispaniæ a Regibus piis oblatum Romanæ Ecclesiæ, 701. XVI. & seq.
 Regno relicto Huius Rex Britanniarum ad Limina Apostolorum proficiscitur, 716. XLIII.
 Regnum Saulis ablatum a Deo cum Samuelis pallium scidisset, 730. IX.
 Regulus Episcopus interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XI.
 Republicæ negotiis Pontifices abstinent, pag. 351.
 Republicæ quando crescant & occumbant, 726. XXXVII.
 Religioni omnia jura posthabenda, 740. XXV.
 Reliquis S. Anastasii martyris abjecti dæmones, 713. VIII. *Vide,* Anastasius Persæ.
 Reliquis Martyrum dæmones abiguntur, 713. V.
 Reliquias Martyris aque hæretici ac dæmones exhorrent, 713. XVI.
 Reliquiæ sacræ a Pelagio ad Astures transferuntur, 718. VI. S. Anastasii Persæ Martyris a Luitprando Rege in veneratione habitæ, 723. XXII. Alia a Gregorio Papa III. undique collectæ, 718. XIX. Alias S. Dionysii secum defert Stephanus Papa III. 754. XVI.
 Responsum librum unum ad Leonem Imp. & alium ad Episcopum Constantinop. Gregorius II. scripsit, 737. I.
 Reverentia Sarracenorum in Mahometum, 716. XIII. Luitprandi Regis erga S. Corbinianum, 724. XXI. Eiusdem in excipiendo corpore S. Augustini, 725. IV. & seq.
 Rhotaldus Dux a Pipino Stephano Papæ obviam mittitur, 753. XI.
 S. Richardus Angliæ Rex, 750. IV. Ejus epitaphium, *ibid.* Trium Sanctorum pater, 750. III. & seq. Coronam regiam pro vita æterna aspernit, *ibid.* Apud S. Bonifacium vivit, *ibid.* Limina Apostolorum, adit, *ibid.* Solitudinem quaerit, *ibid.* Ubi mortuus, *ibid.* Ubi sepultus, *ibid.* Quando mortuus, *ibid.*
 Rigobertus Rhemorum Archiepiscopus a Carolo Martello exagitatur, 717. VI. 741. XVI. Exulat, 717. VII.
 Ritus Catholici ab Hænsibus recipiuntur, 716. XI.
 Rixifridus Trajectensis Episcopus, 749. IV. 754. X.
 Rixocopus Exarchus quanta mala intulit Romanæ Ecclesiæ, 709. III. Ejus obitus, *ibid.*
 Rocione uxor Theofridi Ducis Cordubensis, 701. XIV.
 Rodericus five Rudericus Rex Hispaniarum succedit Witæ, 710. IV. Expellit ejus filios, 713. XIX. Proditione Juliani decipitur, *ibid.* Pugnat contra Sarracenos, 713. XXII. Ejus obitus & sepulcrum, 713. XXIII.
 Rodericus five Rudericus Toletanus inique carpit Benedictum Papam, 685. V.
 Rodigangus Pipini Regis Legatus ad Stephanum Papam, 753. VII.
 Rodolpho Episcopo & aliis Alemanniæ Episcopis Gregorius Papa scribit, 738. V.
 Rodolphus Episcopus Galliensis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI.
 Roma moenibus muniti a Gregorio Papa II. tentata, 715. XII. Inundatione Tiberis valde afflicta, 717. IV. Orbis domina, 725. XX. Inde pellere Gregorium Papam Leo Isauricus tentat, 726. XXVIII. Inde abductus fuit Martinus Papa a Constantio Imp. *ibid.* A Longobardorum Ducibus sæpe infestatur, 726. XXXV. A Longobardorum Rege obsidetur, 739. V. Et quare, 740. XVIII. Sagenæ missæ in mare comparatur, 742. XIII. Theatrum orbis vocatur, *ibid.* Arcæ Noe comparatur, *ibid.* Malos habet & bonos, *ibid.* Ab Africanis vexata, per Noricos liberatur, 752. X. Ab Histulpho Rege Longobardorum vexatur, 753.

753. I. A Longobardis obsidione vallatur, 753. VII. Ab Aistulpho obsidetur, 755. IX. Quotidie ab eodem oppugnatur, *ibid.*
- Romæ servari solite Imp. epistolæ, pag. 346. Ibi & Constantinopoli ob propagatam hæresim acerrime pugnatum, 727. I. Ibi situs campus Neronis, & ubi, 727. II. Concilium habetur a Gregorio Papa III. in causa Gregorii presbyteri, 731. IV. Habitanter ibi non omnes Sancti, 742. XIII. Quia ibi male vivitur a quibusdam, ideo fides non labefactatur, *ibid.*
- Romani veniunt frequentes Angli, 717. V. Eo peregrinantes S. Petro munera offerre solent, *ibid.* Eodem venit S. Bonifacius, 719. IV. Iterum venit, 723. I. Iterum, 738. I. Eodem peregrinatur Buggan Abbatissa, 725. XVI. Eam invadere student Longobardi, pag. 351. Eo olim mitti solebant Duces ab Imperat. ad eam curandam, 726. XXXIV. Eam ultimo administravit Dux Basilus, 726. XXXV. Eodem mittuntur a Leone Isaurico ad occidendum Gregorium Papam & primores Urbis, 726. XXXIX. Venit Ceadualla Britannæ Rex, 726. XLIII. Eandem invadere Eutyclus conatur, 720. I. Eodem venit S. Burchardus, 748. II. Eam sibi subicere minatur Aistulphus Rex Longobardorum, 752. XIV. Illuc redit Stephanus Papa pace cum Longobardis firmata, 754. XV. Eo ad Stephanum Papam deferuntur Ravennatum claves, 755. XXVI. Ad eam peregrinantes telonium solvere a Pipino liberantur, 755. XLVI. Romanum Concilium sub Agathone Papa, 680. I. Acta recitata in Concil. Rom. sub Joanne Papa Septimo, 705. VII. & *seq.*
- Romanum Concilium sub Joanne Papa Septimo *ibid.*
- Romana Ecclesia liberata a penititione pecuniæ dari solita Imperatoribus Orientis, 686. V. 684. II.
- Romanæ Ecclesiæ oblatum Regnum Hispaniarum, 701. XVI.
- Romanæ Ecclesiæ Alpes Cotticæ, 704. I.
- Romana Ecclesia graviter afflicta a Joanne Rizocopo Exarcho, 709. III.
- Romana Ecclesia semper immota, 700. I.
- Romana Ecclesia legitimos mittit, ad gentes Apostolos, 697. II.
- Romanæ Ecclesiæ continuus usus de imagine agni, 692. XLIV.
- Romanæ Ecclesiæ vires quando auctæ, 701. X.
- Romanæ Ecclesiæ usus in benedicendis ceris imagine agni impressis, 692. XLIV.
- Romana Ecclesia quos recipit Canones Sextæ Synodi, 692. XLV. & *seq.*
- Romanus populus fidei Catholicæ studiosissimus execratus Imperatorem hæreticum, 710. XI.
- Romana urbs per Duces administrata, 710. XII.
- Romani captivi liberati, 702. II.
- Romani Imperii provinciæ sub Heraclio restituta a Persis debellatis, 685. I.
- Romanus ordo sic dictus liber ritualis creditus collectus a Gelasio Papa, 692. XLIV.
- Romani Pontificis confirmatio remissa a Constantino Imperatore, 684. II.
- Romani Pontificis esse monere Imperatorem, 680. XVIII. & *seq.*
- Romani Pontificis auctoritatis est dare & auferre pro arbitrio concessa privilegia, 681. LX. & *seq.*
- Romani Pontificis opera Sexta synodus habita, 681. LVIII.
- Romani Pontificis summa aucta auctoritas, 681. LXIX.
- Romani Pontifices ab hæresi semper immunes, 680. XVI.
- Romani Pontificis Primatus prædicatus a S. Hieronymo Episcopo & martyre, 702. V.
- Romani Pontifices nunquam receperunt Canones Sextæ Synodi de imagine Agni, 692. XLIV.
- Romanus Spatharius defert caput Justiniani Imperatoris Romam, 712. VIII.
- Romana Synodus sub Zacharia Papa, 743. XVII.
- Romanam Ecclesiam idololatriæ accusans qualis sit censendus, 726. XIX. Francorum erga eam fides & constantia, 726. XLII. Eius civitates Rachis Longobardorum Rex persequitur, 750. I. Adversus eam sæpe inventi infideles Longobardi, *ibid.*
- Romani Pontifices quomodo constituta facere consueverint, 721. I. Eorum pro grege sibi commissa cura, 721. II. Ipsorum est non Imperatorum Ecclesiæ dogmata tradere, pag. 351. Potestatem habent cælestia & terrena solvere & ligare, *ibid.* Pacis arbitri sunt & moderatores, *ibid.* Ubi tuti ab Imperatoribus, *ibid.* Christi sensum habent, pag. 356. Olim ad Concilia imagines deferabant, pag. 351. Lenius in criminosos animadvertunt quam Imperatores, *ibid.* Ante Gregorium Pap. II. claves S. Sepulcri nulli destinantur, 726. XXI. Eorum epistolæ a Beda quæstæ, 726. XLIV. Auxilium a Francis petiverunt quinam, 753. V. Peregrinantes sanctissima Eucharistia præcedere solet, 753. VIII.
- Romani Pontificis auctoritas quam sit necessaria in Concilio, 754. XXIX.
- Romani omnes sacramento firmant se pro salute Pontificis, 726. XXXIX. Gregorii Papæ hortatu penitus ab Imp. recedunt, 730. IV. Gregorium III. vi ad Pontificatum eligunt, 731. II. Benigne S. Bonifacium excipiunt, 738. I. & *seq.* Eorum exercitus terror, 739. V. Quæ damna a Longobardis passi sint, 739. VIII. Nobiles eorum more Longobardorum a Luithprando tonsi & vestiti, 740. XIX. Stephanum Pap. fientes Ticinum sequuntur, 753. VIII.
- Romani muri a Greg. Pap. III. restaurati, 740. XIX.
- Romani presbyteri epistola ad S. Bonifacium consolatoria, 751. XVII. & *seq.*
- Romanis coniurationes in Gregorium Papam patefactæ, 726. XXXIV.
- Romanorum fines a Longobardis ad defensionem circumdantur, 726. XXXVII. Eorum zelus in defendendo summo Pontifice, 726. XXXVIII. Eorundem intrusio in Aquileja, 729. VII. Mos illorum in colendis magni nominis & famæ sanctitatis viris, 738. II.
- Romanos omnes uno gladio jugulare minatur Aistulphus Rex Longobardorum, 753. III.
- Romanus Imp. Tiberius Perastus sibi usurpatentat, 720. II.
- Romanum Concilium, 721. I. Aliud adversus Iconoclastas, 726. I. Aliud contra Aldebertum & Clementem hæreticos, 745. XXII. Aliud sub Paulo Papa, 761. I.
- Romanus consulatus Carolo Martello a Grego Papa datus, 726. XLI.
- Romanus exercitus Longobardis se coniungit, 741. XIII.
- Romanus Meldensis Episc. 748. XIII.
- Rotharis Dux Bergami, 704. I.
- Rotharis Longobardorum gentis Princeps, 746. VI. Statuta gentis suæ dedit, *ibid.*
- Rothomagensis Concilium, 682. X.
- Ruadhardus Alemanniæ curatur, 759. V. Cum Vvarino res Ecclesiarum per vim sumit, *ibid.* Cum Warino Sancto Othmaro infidias fruit, *ibid.* Reddere res a Pipino jubetur, *ibid.*
- Rubeus historiam Ravennatensem scripsit, 759. I.
- Rudericus. Vide, Rodericus.
- Rufinus Leonis Isaurici Legatus, pag. 355.
- Rufus primus Strator quid in Philippicum Imperat. 717. II.

- Rugini populi adhuc gentiles, 690. II.
- Rufus Patricius minister scelerum Justiniani Imp. 694. III.
- Ruthardus Rabani discipulus, 755. XLIV. S. Bonifacii vitam carmine conscripsit, *ibid.*
- S**
- Sabatius Episcopus Concilio Rom. interfuit, 743. XXV.
- Sabinense patrimonium annos XXX. ablatum, S. Petro reddit Luithprandus, 742. XXXI.
- Sacerdotes idolorum frustra laborant in excitando defuncto, 696. V.
- Sacerdotes idolorum conversi ad fidem Christi, 696. XI. & *seq.*
- Sacerdos & Imperator Leo Isauricus esse voluit, pag. 355.
- Sacerdos adulter non respiciens officium sacerdotale exercere non potest, 742. LVI. Pro impiis licet Christianis memoriam agere non debet, 731. XI.
- Sacerdos lapsus, an post penitentiam in officium gradus sit restituendus, 731. XXX.
- Episcopo in cujus parochia habitat subiectus debet esse, 742. XXIII. Eum in Quadagesima ministerii debere rationem dare ubi decretum, *ibid.* Novum Christum debere suscipere ubi statutum, *ibid.* Sine operimento deceptat sacerdotium, 743. XVIII. Spirituales copulans sacerdotio privatur, 743. XX. Incipiens M'ssam, eam absolvere debet, 743. XXII. Damnatus ministerium sibi commissum contingere non debet, 744. VII. Nec diaconus, *ibid.* Contra Episcopum suum insurgens locum suum amittit, 744. VIII. A Præposito correptus, ab Episcopo suo reconciliandus est, *ibid.* Secus altare constitutus contra Episcopi voluntatem, qualiter castigandus, 744. X. Propriam Ecclesiam relinquens, quali poena afficiendus, 744. XIII. Quæ astate & quis ordinandus, 751. XII. Qui sacerdos a laicis dicantur promoti, 751. XIII.
- Sacerdotes olim belli turbas in manibus habebant, 726. XXVIII. Dei exercitus sunt, 730. IX. Reipub. Christianæ divinitus dati, *ibid.* XXXV. A Gregorio II. creati, 731. I. A dubio Episcopo ordinati, qui & qualiter sint consecrandi, 739. III. Pro aliena salute solliciti debent esse, 740. VIII. Libere arguere debent delinquentes, 740. IX. XXIV. A Gregorio III. ordinati & diaconi tres, 741. XII. Adulteri aut homicidæ sacerdotio uti prohibentur, 742. VII. & *seq.* Adulteri canonicam vindictam pati debent, 742. XIV. Ignotos ante probationem ad ministerium non admittendos ubi statutum, 742. XXII. Iis aut diaconis mulierem domi suæ habere ubi vetitum, 742. XXV. Aliquot erronei & falsi in Germania, 742. XXVIII. Cum mulieribus habitare, in quo Concilio vetatur, 743. XVIII. Matrem secum habere possunt, *ibid.* Causam prosequentes suo tantum Episcopo interpellationem facere possunt, 743. XXII. Eos decet a curis secularibus declinare, 744. V. Decet orationibus vacare, *ibid.* Lapsi per manus impositionem non absolvuntur, 744. XII. Nec diaconi, *ibid.* Sine commendatitiis suscipi non debent, 744. XIV. A laicis promoti, & hoc celantes quomodo puniendi, 751. XIII.
- Sacerdotibus arma gestare vel uti interdictum, 740. V.
- Sacerdotum elogium divinum, 742. XXVIII.
- Eorum vestitus qualis, 743. XVIII. Nomina illorum qui Concilio Romano sub Zacharia Papa interfuerunt, 743. XX. Eorum qui Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuerunt, 743. XXV. Eorum qui Concilio Rom. adversus, *Recl. Tom. XII.*
- Sus Aldebertum & Clementem interfuerunt, 745. XXII.
- Sacerdotium quod Rex sibi per tyrannidem vendicat, non est suscipiendum, 730. XI.
- Sacramento se firmant Romani pro salute Romani Pontificis, 726. XI.
- Sacrificium detestabile Pergamenium, 716. IV.
- Salisburgensium primus Episcopus Joannes, 739. I.
- Salvatoris imago a Leone Isaurico delicitur, 726. XIII. Eius effigies & Apostolorum, Deique Genitricis a Gregorio III. in S. Petro creata, 732. VIII. Eius nomini dicatum monasterium Fuldæ privilegiatum, 751. XVI.
- Salvius interfuit Concilio Rothomagensi, 682. XI.
- Samuelis Prophetæ pallio a Saule abscisso, Regnum Saulis abtulit Deus, 730. X.
- Sampson Abbas Sancti Zouli Martyris, 716. XIV.
- Sampson presbyter Scotus, 748. II. Eius error circa baptismum, *ibid.* A Pontifice condemnatur, *ibid.*
- Sancius Rex Hisp. paret Gregorio Pap. Septimo, 701. XXII.
- Sancionum intercessionem proficua, 713. XII.
- Sanda Sanctorum quæ fuerint vocata, 726. XIX.
- Sandi Christum uti viderunt, ita spectandum proposuerunt, pag. 348. Aliquotum monumenta a Sarrac. Arelati contrita, 731. XXXI. Eorum precibus Occidens a tyrannide Leonis Isauri liber, 732. IX. In futuro iudicio cum Domino iudicabunt, 741. XVI. Non posse pro nobis intercedere aut prodesse ubi definitum, 754. XXIV.
- Sandimoniales velatæ publice nubentes aut corruptæ qualiter puniendæ, 744. XIV. Aliquæ a Longobardis pollutæ, 755. XII.
- Sanditas S. Germani, 710. IV.
- Sardinia Ecclesiarum dispositio varia, 686. III.
- Sardinia a barbaris expugnata, 715. IV.
- Sarmatæ cum Septentrionalibus Decapolim incursionibus infestant, pag. 675.
- Sarraconi pacem petunt a Justiniano Imperatore, 685. I.
- Sarraceni potius sunt Africa, 696. XIII.
- Sarracenorum ingens clades sub Ablumaro Imp. 698. XV.
- Sarracenorum numerosa multitudo toto Orbe diffusa, *ibid.*
- Sarraceni non sunt molesti peregrinantibus ad loca sancta, 699. VIII.
- Sarraceni invadunt Hispanias, 713. XVII. Quando id contigerit, *ibid.* Prævalent contra Gothos, 713. XXIII.
- Sarraceni in Phœniciam ad incidenda ligna proficiscuntur, 714. VI. In classe ab Anastasio resistitur, *ibid.* Pergamum capiunt, 716. IV. Hispaniam vastant, 716. XII. Eorum cura in Hispania custodienda, 716. XIII. Eos Gothi evadunt, *ibid.* Sæviant in Christianos, 716. XIII. Menstrua tributa Hispanis imperant, 716. XIV. Reverentia eorum erga Mahometum, *ibid.* Constantinopolim obsident, 717. I. Bulgaros bello tentant, *ibid.* Constantinopolim expugnare tentant, 717. II. Eorum classis a Leone Isaur. incenditur, *ibid.* Plurimi fractis navibus necantur, *ibid.* XXII. Milia ex eis a Bulgaris trucidantur, 717. III. Ignea grandine submerguntur, 718. I. Christianos persequuntur, 718. III. Pelagium persequuntur, 718. IV. A Pelagio vincuntur, 718. V. A propriis telis vulnerantur, *ibid.* A Pelagio interneione delentur, *ibid.* Miraculose a flumine oppressi, *ibid.* Eorum Rex in Hispanos furorem convertit, 718. VI. Pretio S. Augustini corpus restituitur, 725. I. Gallias invadunt, 725. IX. Incredi-

bilis eorum clades, *ibid.* A Carolo Martello in Gallia ceduntur, *ibid.* Garumnam Burgalamque perveniunt, *ibid.* Aquitaniam invadentes a Carolo Martello in Gallia ceduntur, 726. XLII. Garumnam Burgalamque perveniunt, *ibid.* Aquitaniam invadentes a Carolo Martello superantur, 726. XLII. Nicæam obsident, 727. VII. Obsidionem solvere coguntur, *ibid.* Lapidem inanimatum colunt, 727. XV. Historia totius rei gestæ cum Joanne Damasceno, 727. XX. 728. III. V. Reparatis viribus, Gallia Narbonensi, & reliquis Galliarum provinciis potiuntur, 729. VIII. Eorum immania scelera, *ibid.* A Carolo Martello in Aquitania dira clade confecti, *ibid.* Ab eodem quo anno victi sint, 724. V. Fuga lapsi e Gallorum manibus tempestate submersi, *ibid.* Arelatensem civitatem invadunt, *ibid.* Sanctorum monumenta Arelate delent, *ibid.* Aliqui ex Hispania venientes ad suorum subsidium a Carolo Martello intercepti, 732. III. Alfonso Regi Hispanorum civitates obsessas reddere coguntur, 738. VII. Sepe in Gallia a Carolo Martello caesi, 738. VIII. Provinciam regionem occupant, *ibid.* Ex Provincia fugati a Martello, *ibid.* In Arabia Christianos persequuntur, 741. VI. Multæ ipsi ab Alfonso civitates ablatae, 744. XXVI. E Gallicia ab eodem eiciuntur, *ibid.* Bello civili inter se confligunt, 746. I. Satelles imaginem Salvatoris decicere missus, a mulieribus præciocitatur, 726. XII. Satellites in terram Stephanum martyrem proferunt, 754. XXVIII. Saturninus Episcopus Alatrinus, 680. IV. Saul, cum Samuelis pallium scidisset, abscedit Regnum ejus Deus, 730. X. Saulus & Barnabas a S. Spiritu jussi separari in prædicationem Evangelii, 743. IV. Saxolus Presbyter Cardinalis subscribit Constituto Pauli Papæ, 761. XII. Saxones Australes in Anglia ad fidem conversi per Wilfridum Episcopum, 681. LXI. Saxones in Germania adhuc Pagani, 690. II. IX. saxones bellum gerunt adversus Boruuariorum populos, 708. VI. & seq. Saxonum Ecclesia erigi coepta per S. Suvibertum, 711. II. Saxones hæretici redarguuntur ab auctore, 711. IV. Saxonia aucta martyribus, 693. IX. & seq. Saxones Thuringiam vastant, 745. III. A Carolo Martello victi, *ibid.* Severi ultores læsæ pudicitia, 745. IX. Virginem adulteram vel uxorem sese laqueo suspendere cogunt, *ibid.* A Carolo Martello superati, 747. XVI. A Pipino detestantur, 749. IV. 757. VI. Saxonum & Frisonum Apostolus S. Suvibertus, 717. IX. Eorum Principes ad fidem per S. Bonifacium conversi, 726. XXXI. Scamperta Gilulphi Ducis uxor, 748. XVIII. Multa Ecclesiæ a se restituta confert, *ibid.* Ecclesiam S. Petri ab idolis convertit, *ibid.* Scedere Litterarum S. Bonifacii generalis, 725. XVII. Schisma inter Theodorum & Paschalem in Romana Ecclesia, 687. II. Schismatici cedunt Sergii Papæ electioni, 687. II. Scholasticus Patricius Exarchus missus, in Italiam ab Anastasio Imp. 713. III. Scelidius Abbas interfuit Concilio Rothomagi, 682. XI. Scortorum nati degeneres populi, 745. X. Scotia vocata Hibernia, 684. IX. Scoti recipiunt legitimum Pascha, 699. III. Scoti monachi Anglicanum schisma tollunt, 716. XI.

Scoti ab Anglis perfectam vivendi regulam docentur, *ibid.* Anglos ad Catholicos ritus provocant, *ibid.* Aliqui se Episcopos esse mentiuntur, 745. XXXVIII. Scripta commemorativa a Gregorio III. ad Leonem Isauricum Imp. missa, per Gregorium presbyterum, 731. IV. Scriptorum varietas in nominando percussore Leonis Isaurici, 747. IX. Scriptorum varietas de Carolomanni monasticatu, 747. IX. Scriptura sancta lux & salus nostra est, pag. 347. Sebastiani martyris vetus imago in ecclesia S. Petri ad Vincula, 680. LII. Eiusdem frequentes imagines ad propulsandam lueem, *ibid.* Secretarium Palatii Constantinop. Trullus dictus, cur ita, 680. XLI. Secreta Principum incognita esse bonum est, 754. IX. Secretarii Zachariæ Papæ epistola ad S. Bonifacium, 745. XLVI. Ejus munera ad S. Bonifacium, *ibid.* Sæculi hujus homines rudes litterarum valde, 680. XXXI. Sæculum Septimum a Christo nato quomodo inchoatur, 680. XXVI. & seq. Secundinus monachus Gallia, 726. XXIII. Securitatibus litteræ qua forma scribi soleant, 724. II. Sedes Sarracenorum in Hispania Corduba, 726. XII. Manichæorum in Pisdia, 722. IV. Sedes Romana dies XL vacat, 714. I. Item XII. dies vacat, 752. X. Senatus consultum de abolendis imaginibus, 726. IV. Sententia Sextæ Synodi lata in Macarium Antiochenum, 681. IX. Sententia Sextæ Synodi lata in omnes Monothelitas, 681. XV. Sententia Toletani Concilii in Sisbertum Archiepiscopum Toletanum, 693. IV. Sententia Zachariæ Papæ in Aldebertum & Clementem lata, 745. XXXVII. Septenarius numerus perfectionem designat, 724. XII. Septetus Rex a Gregorio Papa baptizari cupit, pag. 352. Septima Synodus usa canone Sextæ Synodi de imagine Salvatoris, 692. XLII. & seq. Septimum pseudoconcilium damnatur, 754. XXXV. Sepulchralis Theodosii Imp. inscriptio, 716. II. e Sepulcro Caroli Martelli draco exire visus, 741. XVIII. Sepulchrum & inscriptio S. Casarii Episcopi Arelatenensis, 731. XXXI. Serantapicus qui & Sarantapechys Hebræorum Dux, 624. XIX. Ejus impietas in imagines, 723. XX. Serenus Forojuliensis Episcopus fit rogante Luithprando, 729. III. Apud Pontificem accusatur, *ibid.* Ei fines Longobardorum excedere a Gregorio Papa prohibitum, *ibid.* Sergius Abbas Romæ occisus a Joanne Exarcho, 709. III. Sergius Mansur cognomento, vir pius, pater Joannis Damasceni, 690. XIV. Sergius Magistrianus missus a Justiniano Imperatore, 692. XXXVII. Sergius Ordinator occisus a Joanne Exarcho, 709. III. Sergius Papa creatur, 687. II. IV. Ejus vitæ primordia & institutio, 787. VI. Sergius Papa probat Acta Concilii Toletani, 688. V. Judicatur de scriptis Juliani Episcopi Toletani, *ibid.* Sergius Papa baptizat Ceaduallam Regem, 689. II. & seq.

Ser.

Sergius Papa concedit munus prædicandi Evangelium Willebrordo & sociis, 690. VII. Sergius Papa damnat Canones Sextæ Synodi nuncupatos, 692. XXXIV. Et restitit Justiniano Imperatori, 692. XXXVI. & seq. Sergius Papa liberatur per milites a Zacharia Protospathario missis a Justiniano Imperatore ad perducendum eum Constantinopolim, 692. XXXV. Ipse vero liberat a nece persecutorem suum, 692. XXXVIII. Sergius Papa per visum admonitus ordinat S. Willebrordum Episcopum, & nominat eum Clementem, 696. III. 697. II. & seq. Curat Aquileensem Ecclesiam in errorem relapsam, 698. XIV. Consecrat S. Hubertum Episcopum Leodiensem, 699. I. Sergius calumniam passus liberatur, 699. II. Sergii Papæ epistola ad Ceofridum Abbatem, 701. II. Sergius Papa jubet Bedam venire Romam, 701. II. Sergius Papa auctor Litaniarum in die Purificationis Domini, 701. III. Sergius Papa diversa ornamenta donat Ecclesiis, 701. IV. & seq. Fecit imaginem S. Petri, *ibid.* Elevavit & recondidit corpus S. Leonis Papæ, 701. V. Sergius Papa moritur, 701. I. Sergii Papæ decretum ut in missa dicatur Agnus Dei, 701. VII. Sergii Papæ ordinationes & sepultura, *ibid.* Sergius Scribarius sequitur Constantinum Papam Constantinopolim, 709. II. Ss. Sergii & Bacchi Diaconia a fundamentis per Gregorium III. dilatata, 741. XI. Sergius Pap. Gregorium II. nutrit, 714. II. Eo vivente Beda presbyter factus, 731. XVIII. Sergius Protospatharius novum Imperatorem in Sicilia erigit, 718. III. Sergius Manichæus Bahanis successor, 722. V. Sergius Episc. Constantinop. hæreticus proscriptus, pag. 352. Sergius Patricius Extrategus Legatorum Pontificis & totius Italiae scripta aufert, 733. I. Sergius Confessor sub Leone martyrio coronatur, 736. II. Ejus commemoratio apud Græcos quo die sit, *ibid.* Sergius Presbyter Legatus a Gregorio Papa ad Carolum Martellum mittitur, 740. XIX. Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item Synodo contra Aldebertum congregata, 745. XXII. Sergius Consularis captivus, a Luithprando redditus, 742. XXXI. Sergius Theodori scriptoris avus peste obiit, 747. V. Sergius Abbas Joanni Damasceno familiaris, 749. II. Sermo acclamatorius a Sexta Synodo, 681. XLVI. Serpens aeneus ab Exechia e templo eiectus, pag. 349. Sessio prima Concilii Romani contra Aldebertum & Clementem, 745. XXII. Secunda & tertia contra eosdem, 745. XXX. Sessiones tres uno die habitæ a Zacharia Papa, *ibid.* Severiani pro Orthodoxis habentur, & a quibus, 754. XXV. Sextæ Synodi tempus & locus, 680. XL. Sextæ Synodi Actiones singulae, 680. XLII. Et depravatae per Theodorum Monothelitam, 681. XIX. 682. II. 683. XXVII. Sextæ Synodi sententia adversus Monothelitas, 681. XV. Eiusdem sermo acclamatorius datus Imperatori, 681. XLVI. Sextæ Synodi epistola ad Agathonem Papam, 681. XLIX. Sexta Synodus cur audivit Polychronium spon-

Ann. Eccl. Tom. XII.

dentem miracula, 681. XLI. & seq. Sextæ Synodi Acta Synodalia missa in Hispaniam, 683. XXV. Sexta Synodus cur ab Hispanis dicta est Quinta, 684. IV. de Sexta Synodo judicium auctoris, 681. LVI. & seq. Sextæ Synodi compendium per Anastasium, 681. LIV. Sextam Synodum confirmat Romanus Pontifex, 681. LIII. Sextæ Synodi Appendix, 692. I. Eadem dicta Erratica Synodus, 692. VII. Sepulta silentio, 692. XIV. Damnata a Romanis Pontificibus, 692. XVII. & seq. Ejus canones improbat penitus, 692. IV. & seq. 705. V. 710. III. Sextæ Synodi canones a nullis trium sedium Patriarchis recepti, 692. XLVI. Qui ex eis dicantur esse recepti Canones & quare, 692. XLVII. Sexta Synodus damnatur Constantinopoli a Monothelitis sub Philippico Imp. 712. II. Sicilia tributa capitalia a Leone Imp. imposta, 732. II. Peste gravata, 746. I. Sidonius vir religiosus Evangelii propagandi causa in Bajoariam venit, 744. I. Unde fuerit nescitur, *ibid.* S. Bonifacio cur restiterit, *ibid.* Eundem per Zachariam admonendum putavit, *ibid.* Ab eodem cum socio accusatur malevolorum calumniis, 748. II. Sidonius Episc. Constantiensis in favor monasterii S. Galli, 759. VIII. A Deo punitur, 759. IX. Ecclesia ob festorem eicitur, *ibid.* Sui Episcopatus S. Galli monasterium subicere conatur, *ibid.* Sigebaldi litteræ ad Sanctum Bonifacium, 724. XIII. Sigeberti Sententia quo anno Gregorius II. sedere coepit, 714. I. Eiusdem de morte Venerabilis Bedæ sententia, 731. XVII. Sigebertus alius cum muneribus a Carolo Magno Romam missus, 726. XLI. Sigillum Sancti Huberti Episcopi Leodiensis, 699. I. Signum in celo visum dum Stephanus Papa. Ticinum appropinquat, 753. IX. Silicis mons Eccl. Rom. a Pipino datus, 755. XXVII. S. Silvester in Soracte monte monastice vixit, 747. VIII. Ejus reliquias in monasterium suum Anselmus transfert, 752. XV. Simeonem Leo Isauricus in carcerem detrudit ob fidei confessionem, 731. VI. Simoniaci a Tarasio coercentur, 684. XX. Simplicii Faustini & Beatricis martyrum corpora recondita, 684. I. Simplicius comes, ad quem Leo Papa scripsisse dicitur, non inventus, 683. XX. Simulacrum Attili terræmotu cecidit Constantinopoli, 740. XVI. Item Theodosii majoris, *ibid.* Simulatio utilis assumenda est in tempore, 726. LVI. Sindredus Archiepiscopus Toletanus, 721. V. Gregorii Papæ decretis de coniugiis subscribit, *ibid.* Sifinnius Papa creatur, 707. II. Podagra laborans cito obiit, 708. I. Sifinnius Nomenclator sequitur Constantinum. Papam proficiscentem Constantinopolim, 709. II. Sifinnius Patricius Leonem Isaurum in militiam adscivit, 716. III. Sifinnius Episc. Pergensis cognominatus Paphilas, pag. 355. Concilii contra imagines præcipuus, *ibid.* Ad vincendum Stephanum monachum ab Imp. missus, 754. XXVI. Solatia graviter lapsorum elemosynæ, 724. XXIV.

A a a a a

So

Soliman Arabum tyrannus, 723. XVIII.
S. Sophiae templum Constantinopoli, 714. V.
Sora domus Valeriorum dicta, 680. IV.
Sora capta a Gisulpho Duce Beneventano, 702. II.
Sorade in agro Veientano positum, 747. VIII.
Celebre S. Silvestri poenitentia ibi facta, *ibid.*
Sozopili Virginis Matris imago picta unguentum reddit, 717. XV.
Spathari qui dicantur, pag. 355.
Spatharo candidati qui dicuntur, *ibid.*
Spelunca Pelagii, Deiparæ honori dicata, 718. VI.
Spira Ecclesiæ Mogontinæ subdita, 751. XV.
Spiritalia matrimonia prohibentur, 743. XIX.
Spiritalis cognatio, 734. V.
Spiritus Sanctus Deus quando in Ecclesia pingi inceperit, pag. 348. Ejus donorum venditores anathematizantur, 743. X.
Spoleitini Transamundo præ timore se dedunt, 739. V.
Stephanus Episc. Leodiensis scriptor vitæ Sancti Lamberti Episcopi Tungrensis, 698. I.
Stephanus hæreticus damnatus in Sexta Synodo, 681. VIII. & seq. Detrasus Romæ in monasterium, 683. IV.
Stephanus Persa Sacellarius, eunuchorum Princeps Anastasiam Augustam loris cædit, 693. VII.
Stephanus Patricius minister scelerum Justiniani Imp. 694. III.
Stephanus Papa II. creatur, 752. IX. Quomodo creatus, *ibid.* Sedens alienatus obmutuit, *ibid.* Moritur, *ibid.*
Stephanus Papa III. eligitur, *ibid.* Romanus natione, *ibid.* Ejus virutes, *ibid.* Quid primo Pontificatus anno egerit, 752. XII. Liberalis in viduas & pupillos, *ibid.* Privilegia xenodochiis a se constructis confert, *ibid.* Foras muros duo xenodochia fecit, *ibid.* Xenodochium in Plataria fundavit, *ibid.* IV. Xenodochia restauraverit, *ibid.* Quid tertio Pontificatus mense fecerit, *ibid.* Legatos ad Aistulphum mittit, 752. XIV. Alios Legatos ad Longobardorum Regem mittit, 752. XV. Reiciuntur, *ibid.* Accipit litteras a Proculo Archiep. Viennensi, 752. XVI. Constantinopolim Legatos mittit, 753. II. Romanum cœtum congregat, *ibid.* Apud eum orationem habet, *ibid.* Imaginem Salvatoris una gestat, *ibid.* Nudis pedibus in supplicatione incedit, 753. III. Padum ruptum ab Aistulpho Cruci Domini alligat, *ibid.* Litanias sæpe legere solitus, *ibid.* Suos ad lectionem Scripturarum hortatur, *ibid.* Assidue populum admonet ad pie vivendum, *ibid.* Quomodo Litanias diviserit, 753. IV. Omni Sabbato Litaniam populo fieri statuit, *ibid.* Legati ejus Constantinopolim missi nihil efficiunt, *ibid.* Sæpe munera mittit ad placandum Regem Longobardorum, 753. VI. Legatos ad Regem Francorum pro auxilio mittit contra Longobardos, 753. VII. Roma egreditur, 753. VIII. Ticinum proficiscitur, *ibid.* Eum stantes Romani Ticinum sequuntur, *ibid.* Ticinum appropinquans signum de cælo videt, 753. IX. Ejus cum Longobardorum Rege congressus, *ibid.* Cum lacrymis eum orat, *ibid.* De voluntate in Gallias eundi Aistulphum docet, *ibid.* Quibus cum in Gallias profectus sit, 753. X. Aistulphi dolos evadit, 753. XI. Iter ejus in Gallias Aistulphus dissuadet, *ibid.* Ipsi a Pipino in occursum mittuntur, *ibid.* Et qui fuerint, *ibid.* Quomodo a Pipino & suis susceptus sit, 753. XII. Gravius Deo agit pro felici ingressu in Gallias, *ibid.* Digne a Pipino excipitur, *ibid.* Pipino causam S. Petri commendat, *ibid.*

Ei juramento obedientiam Pipinus pollicetur, *ibid.* Quo anno in Gallias venerit, 754. I. Parisios venit, *ibid.* Ubi Parisiis habitavit, *ibid.* Ægrotat, 754. II. De ejus salute Galli desperant, *ibid.* S. Dionysii beneficio sanitatem consequitur, *ibid.* Duos Pipini filios Reges Francorum inungit, *ibid.* Visionem habet, 754. III. & seq. Ejus diploma, 754. III. Pipini uxorem Reginam Franciæ consecrat, 754. V. Sacrum cantum Gallis restituit, 754. VII. Vices suas canonizandi S. Savibertum quibus commiserit, 754. X. Litteras ad Aistulphum mittit, 754. XIII. Sanguinem Christianum effundere veritus, *ibid.* Pacificæ bonæ Ecclesiæ reddi ab Aistulpho petit, *ibid.* Pipinum exorat ne sanguis effunderetur, 754. XV. Romam pace cum Longobardis firmata redit, *ibid.* S. Dionysii reliquias Romam detulit, *ibid.* Deo gratias pro victoria & pace agit, *ibid.* Monasterium in honorem S. Dionysii inceptit, 754. XVI. Quod Paulus Papa frater ejus perfecit, *ibid.* Cur Græcos ministros S. Dionysio dare voluerit, *ibid.* Ipse cum alijs Patriarchis Pseudosynodum damnat, 754. XXXV. Ejus monumenta perierunt, 754. XXXVI. Legationem ad Pipinum mittit, 755. II. Ejus ad eundem epistola de fide ab Aistulpho fracta, *ibid.* Ejus labores, 755. X. Auxilium a Pipino petit, 755. V. Millos in Franciam dirigit, 755. X. Ejus ad Pipinum epistola tempore obsidionis Urbis, 755. XVII. Enixis precibus auxilium a Pipino petit, 755. XIV. S. Petri nomine ad Pipinum scribit, 755. XVIII. ad XXI. Nominem Dei Genitricis & omnium Sanctorum agit, 755. XIX. Excommunicationem comminatur Pipino, nisi ei succurrat, 755. XXIII. Redduntur ei civitates Ecclesiæ ab Aistulpho, 755. XXVI. Legatos in Turciam mittit, 756. III. Ejus ad Pipinum epistola, 756. VIII. ad XV. Agit pro restituendis rebus a Græcis ablati, 756. XIII. Legatos suos Pipino commendat, 756. XIV. Precatur felicia Pipino & suis *ibid.* Ejus obitus 747. I. Quamdiu sederit, *ibid.* Ejus ordinationes, *ibid.* Ubi sepultus, *ibid.*
Stephanus Junior in matris utero benedicitur a S. Germano, 714. V. Ejus & Sociorum Acta Joannes Damascenus descripsit, 716. IV. Ad eum convincendum Episcopi a Constantino Copronymo mittuntur, 714. XXVI. Acceritur, *ibid.* Ferreis catenis ligatur, *ibid.* Duobus viris innixus ad Episcopos Iconoclastas proficiscitur, *ibid.* Suam causam agit 754. XXVII. Calce percutitur in faciem a Constantino Nicomediæ Episc. 754. XXVIII. In terram a satellite prosternitur, *ibid.* Semet hæreticis feriendum offert, *ibid.* Ejus ad Callistum Senatorem oratio, *ibid.* Pro Christo mori paratus, *ibid.* Pseudoconcilii decretum sibi legi cupit, *ibid.* Ejus exclamatio cum reprehensione pseudoconcilii, *ibid.* Ubi negat illud debere sanctum aut septimum Oecumenicum dici, 754. XXIX. & seq. Iconoclastas anathematizat, *ibid.* In carcerem detruditur, *ibid.* Ab inimicis laudatur, *ibid.* Ejus Acta quis profecutus, 755. XLVII. Fugam docet Christianos, 755. L.
Stephanus Abbas tempore S. Germani sanctitate claruit, 740. VII. Constantinopolim ab eodem vocatur ad regimen monachorum, *ibid.* Anniversaria ejus memoria fit in Menologio monachorum, *ibid.*
Stephanus monachus Syrus Patriarcha Antiochenus consecratur, 742. II. 744. I. Quando obierit, *ibid.*
Stephanus presbyter S. Chryzologi eidem Concilio contra eosdem adfuit, *ibid.*
Stephanus Rom. Ecclesiæ presbyter a Step-

T

no Papa III. in Gallias assumitur, 753. X.
Stirne S. Bonifacii confrater, 719. XIX.
Striges abfolvantur a Philippo Præfesto Urbis, 736. II.
Sturmus S. Bonifacii discipulus, 725. XII.
Subrogatio S. Germani quomodo se habuerit, 714. III. 730. III.
Subscriptio Cardinalium super Constituto Pauli Papæ, 761. XII.
Successio Regum Nordanhumborum, 726. XI. 737. III. Archiepiscoporum Toletanorum, 721. V. Manichæorum principum, 722. III. V. Regum Arabiæ, 723. XVIII. Episcoporum Frisingensium, 724. XX. Episcoporum Forojulienium, 729. V. VII. Ducum Forojulienium, *ibid.* Regum Longobardorum, 744. XXI. XXV. Regum Hispaniæ, 757. VII.
Sunalbus Episcopus Amerinus Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XI.
Superstitio Cattorum, 724. III.
Superstitio omnis vetita, 742. XI.
Supplicationes totius Italiæ ad Leonem pro imaginibus erigendis missæ, 733. I.
Suranum Pipinus Ecclesiæ Romanæ dat, 755. XXVII.
Sutriense castrum dolo a Longobardis Ecclesiæ Romanæ sublatum, 728. XI.
Suibertus Episcopi prædicatio ad Bornuvarios, 705. XII. & seqq. A Saxonibus impedita, 708. VI. & seq. Venit Coloniam Agrippinæ, *ibid.* Adificat Werdenense monasterium, *ibid.* Jacit fundamenta Ecclesiæ Saxonum, 710. II.
Sufficiat Petrum defunctum, 711. II.
Suibertus cum Pipino congressus, 714. V.
S. Suibertus primus Werdenensis Episcopus, 717. IX. Saxonum & Frisonum Apostolus, *ibid.* Ejus obitus, *ibid.* Werda requiescit, 749. V. Ipsi votum facit Pipinus, *ibid.* Eum nudis pedibus visitat, 749. VI. Ejus canonizationem fieri petit a Stephano Papa, 754. X. Coloniae mortuus, *ibid.*
Symbolum Fidei Gregorius papa II. a S. Bonifacio exposulatur, 723. II.
Synderedus Episcopus Toletanus Romam profectus ingruentibus Sarracenis, 714. III.
Synodales Constitutiones a S. Germano scriptæ, 730. VI.
Synodalia bis in anno celebrari debere a quo statutum, 738. V.
Synodalis epistola Joannis Constantinopolitani Episcopi a Gregorio Papa II. reicitur, 714. III.
Synodi Oecumenicæ quando imaginum cultum approbarunt, 726. VI.
Synodica missa Constantinopolim a Zacharia Papa, *ibid.*
in Synodo Romana Leo Imperator anathematizans pœna affectus, 730. V.
Synodus congregantes Imperatores cum Pontificibus Ecclesias sanctas constituunt, pag. 355.
Synodum Septimum vocari debere Concilium Constantini a quibus sancitum, 754. XXVII.
Synodus Rom. Corbiniani petitionem reicit, 724. XIX. Alia Romæ habita de Iconoclastarum hæresi, 726. XXI. Prima quando in Germania celebrata, 740. II. Alia a Carolomanno coacta, 742. XXI. Ejus decreta, *ibid.* ad XXVI. Romana sub Zacharia Papa, 743. XVII. Alia a Pipino celebrata, & ubi, 756. XV.
Syria & Palæstina tenebris & terremotu confusa, 746. I.
Syrus impostor Christum se esse simulat, 721. V. Hebræos seducit, *ibid.*

Abulis lapideis Dei immortalia verba a Moyse inscripta, pag. 347.
Tacipertus Castaldus Zachariam Papam educit, 742. XXXIII. Zachariæ civitates S. Petri Luithprandi jussu reddit, *ibid.*
Tacuinus Berthivaldi successor, 734. III. Archiepiscopus Dorovernenfis, *ibid.* Et quando obierit, *ibid.* Ei succedit Nothelmus, *ibid.* Ei cum suis S. Bonifacius litteras scribit, 738. VI.
Tarasii sententiæ de tempore Erraticæ Synodi refellitur, 692. II.
Tarasius Patricius, 717. VIII.
Tariffus Dux Sarracenorum invadit Hispanias, 713. XXII.
Taruensium Apostolus S. Audomarus, 695. VIII.
Taurinus Episcopus interfuit Conc. Rothomag. 682. XI.
Taxandria Fidem Catholicam per S. Hubertum accepit, 754. XII.
Tela a Sarracenis emissæ in eisdem retorquentur, 718. V.
Tela araneorum dilapsæ in medium Conventus Patrum Sextæ Synodi, 681. VIII.
Tello Curienfis Ecclesiæ præsul, 759. IX.
Templa idolorum conversa in Ecclesias per S. Suibertum Episc. 696. IV.
Templum Deiparæ Constantinopoli destructum ob publica ædificia ab Imperatore Justiniano, 693. VIII.
Templa Luithprandus Rex Papiæ extruit, 725. III.
Templum S. Sophiae Constantinopoli, 714. V. Aliud ibidem augustissimum B. Mariæ in Blachernis, 717. III.
Tempus Sedis Gregorii II. 714. I. S. Germani, 714. III. Obitus Luithprandi Regis, 744. XXI.
Tenebræ in Syria & Palæstina, a IV. Augusto ad Kal. Octobris, 746. I.
Terra ad duo miliaria dirupta terremotu, 749. I.
Terræmotus Constantinopolim vexat, 740. XVI. Mensibus XII. durat, *ibid.* Thraciam turbat, *ibid.* Ejus in Græcorum Menologio memoria, 740. XVII. Vehemens & maximus 742. II. Alius in Palæstina, 746. I. Ejus varia incommoda urbes evertit, *ibid.* Alius in Syria, *ibid.* Alius in Syria & Palæstina, 756. XV.
Testamenti veteris idola obiter relata, 726. XVIII. Ex eo cultus imaginum probatur, 726. XXII.
Testamentum Petri Mavimeni, 742. IV. Odoarii Episc. Lucensis, 744. XXVIII.
Testimonii Accervus vocantur Annales Ecclesiastici, pag. 253.
Thalassius Germaniæ sacerdos, 745. XXXII.
Thaumaturgus, quibus cognomentum hoc datum, 731. VI.
Theandrica Christi imago adoranda tradita est, 726. VI. A Leone Imp. dejecta, 726. XII.
Theatrum Orbis Roma, 742. XIII.
Thecla ex Angliâ a S. Bonifacio accita, 725. XI. S. Bonifacio constituta ad verbi fementem, *ibid.*
Theodoaldus Grimoaldi Ducis frater, 724. XXII.
Theodelapius prophético spiritu claruit, 744. XXV. Et ubi, *ibid.*
Theodimi subdiaconi epitaphium, 715. IV.
Theodaad locus castrorum Pipini, 760. II.
Theodoricus Junior Francorum Rex suasu Ebroini dominatur tyrannice, 685. XII. E-

justem obitus, 689. IX. Ejus regni anni, 692. LII.
 Theodora uxor Justiniani Imperatoris coronatur, 703. III.
 Theodorus Archipresbyter adversus Paschalem in schismate creatur Papa, sed cessit Sergio 687. I IV.
 Theodorus Balsamon schismaticus defensor Pseudosynodi Erraticæ Quinisextæ, 692. IX. Erroris redarguitur multipliciter, 692. XII. & seq.
 Theodori Episcopi Dorovernenis obitus & res gestæ, 690. X. Ejus sepulcrum & epitaphium *ibid.*
 Theodorus contra Ravennates missus ab Imperatore, 708. IV.
 Theodorus Patricius Myancii quid ausus in Philippicum Imperatorem, 713. II. Quid cum eodem passus, *ibid.*
 Theodorus Manicheus Pauli filius, 685. II.
 Theodorus Monothelita factus Catholicus per speciem tantum restituitur in Episcopatum, 682. XXIII. Actorum Sextæ Synodi corruptor, 681. XXV. XXVIII. Evidenter probatur depravator Actorum Sextæ Synodi, 682. I. & seq. Laborat ut Honorius recenseatur inter hæreticos, 682. VI. Moritur, 684. VIII.
 Theodorus presbyter Cardinalis legatus ad Sextam Synodum missus ab Agathone Papa, 680. IV.
 Theodorus presbyter legatus ad Sextam Synodum missus ab Episcopo Ravennate, *ibid.*
 Theodorus Episcopus Ravennas mittit legatum ad sextam Synodum, *ibid.*
 Theodorus Episcopus Grapforum a Leone in exilium missus, 734. I. Hymnos esse in Ecclesia cantandos scriptis probavit, *ibid.*
 Theodorus Patricius Constantinopolis præfectus absente Imperatore, 741. IV.
 Theodorus presbyter Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item contra Aldebertum & Clementem, 745. XXII.
 Theodorus Capuanus eidem Romano interfuit, 745. XXIII.
 Theodorus Ostiensis Episcopus Concil. Romano interfuit, 745. XXII. Item adversus Aldebertum & Clementem collecto, *ibid.*
 Theodorus Græcolatinus prædicator in Angliam missus, *ibid.* Pallio sublimatus, *ibid.*
 Theodorus creatur Episcopus Antiochenus, 751. XVIII. Quandiu federit, *ibid.* Exulat, 756. XV.
 Theodorus studita res sui temporis est profecurus, 746. IV. Ejus parentes peste Constantinopoli mortui, *ibid.*
 Theodosii Majoris simulacrum Constantinopoli corrui terræmotu, 740. XVI.
 Theodosii Episcopi Ephesini cum Stephano monacho colloquium, 754. XXVII. Vide, Stephanus Ephesinus Episcopus.
 Theodosius publicorum tributorum exceptor, 714. VI. Ab Officii militibus ad Imperium coactus, *ibid.* Anastasio monasticam vitam ducere concedit, *ibid.* Monumentum, in quo sex Oecumenicæ Synodi depictæ erant, restituit, 715. I. Ab Imperio se abdicat, 716. II. Cum filio clericum se facit, *ibid.* Pulcherrimum ejus epitaphium, *ibid.* Ephesi moritur, *ibid.* Philosophia insignis, *ibid.* Ubi sepultus sit, *ibid.* Miraculis clarus dictus, *ibid.*
 Theodosius Ephesinus Episc. 756. LXXXIX. Constantino Copron. a consiliis, *ibid.* Concilio contra sacras imagines præfuit, *ibid.* Ad vincendum Stephanum Juniozem ab Imperatore mittitur 754. XXVI.
 Theodotus Monachus generalis Logotheta homo sævissimus, 693. VIII.

Theodulphus S. Ermino successit, 737. III. Eorum natalis dies quando celebretur, *ibid.*
 Theofridus Dux Cordubensis quæ passus a Witiza Rege, 701. XIII.
 Theopemptus Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit & subscripsit, 761. XII.
 Theopentus Episcopus Syrus extorris Romam venit cum suis, 713. VI. Ejus filia a dæmone liberatur, 713. IX.
 Theophanes cæteris historicis antiquitate & doctrina præstat, 714. VI. Græcæ Orientalium historiam conscripsit, 719. XX. Falso Paulus diaconus inscriptus, pag. 353. In scriptis de S. Germani depositione Joanni Damasceno cedit, 730. II. In numeris correptus, 740. XV.
 Theophanis historici de tempore Sextæ Synodi Appendicis sententia reicitur, 692. III. & seq.
 Theophanius regionarius missus ab Imperatore, occurrit Constantino Papæ Hydrunti, 709. III.
 Theophanius presbyter Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV. Item adversus Aldebertum & Clementem, 745. XXII.
 Theophanius Notarius, Regionarius & Sacellarius, 745. XXIII.
 Theophilus Patricius ab Imperatore missus in occursum Constantini Papæ, 710. I.
 Theophilus Nacolæ Episcopus in errorem ductus, 727. V. Convictus erroris penitentiam simulat, *ibid.* Leoni Ifauro hæresim primo propinavit, 727. XIV. Convertitur ex literis S. Germani, *ibid.* Cum S. Germano congredditur, 727. IX.
 Theophilus monachus imagines abnegare cogitur, 731. V. Post alia tormenta in exilium ejectus a Leone Imperatore, *ibid.* In exilium mortuus, *ibid.* Natalis ejus apud Græcos, 735. II. A Leone Ifaurico multa passus, 734. I. 735. II.
 Theophilus Cardinalis Constituto Pauli Papæ interfuit, & subscripsit, 761. XII.
 Theophilactus Exarchus contra Joannem Papam VI. venit, 701. IX. Adversus eum milites Italiæ insurgunt, 701. IX. & seq.
 Theophilactus Nicomedie Episcopus Constantinopolim pro Fide Catholica certatur proficiscitur, 733. II. In exilium missus a Leone Imp. *ibid.* Ejus in Menologio Græcorum commemoratio, & quando, *ibid.*
 Theophilactus Antiochiæ Episcopus constituitur, 744. I.
 Theophilactus Archidiaconus S. R. E. cum Stephano Papa in Gallias proficiscitur, 753. XIII.
 Theoria rerum Ecclesiasticarum cum homiliis a S. Germano scripta, 730. VI.
 Theosterictus a Leone sæve tractatus, 734. III.
 Thera & Therafa insulæ tempestate ebullierunt, 726. IX.
 Thefaurus Romæ invenitur, & qualis, 752. IV.
 Thesia Rachis Longobardorum Regis uxor, 750. II. Cum filia monasterium puellarum extruit & ubi, *ibid.*
 Theudo Bajoariorum Dux, 749. XLIII. Orationis ergo Romam venit, *ibid.*
 Thomaricus missus a Stephano Papa in Galliam, 655. XVI.
 S. Thomæ Ecclesia ædificata a Dagoberto Rege Traiecti, 695. II.
 Thomæ Evangelium a Manichæis conscriptum, 730. XI.
 Thomas Claudiopolis Episc. 727. XIV.
 Thomas Florentinus Episc. Conc. Zachariæ Papæ interfuit, 743. XXV.
 Thuringia a Saxonibus vastatur, 745. III.

Thu-

Thuringi per pseudochristianos hæresim discunt, 724. XIV. Carolomanni opem contra Saxonnes implorant, 745. III.
 Thuringorum Confessorum nomina, 723. X.
 Tiberius Petasius Imperium Romanum sibi usurpare conatur, 729. II. A Pontificis exercitu interimitur, & ubi, *ibid.* Abscissum ejus caput Constantinopolim missum, *ibid.*
 Tiberis inundatio monstruosa, 717. IV. Per Flaminiam portam ingreditur, *ibid.* Ultra S. Marci basilicam se extendit, *ibid.* Domus, arbuta, & segetes evertit, *ibid.*
 Tiberius filius Justiniani Imperatoris missus a patre obviam Constantino Papæ, 710. I. Confugit ad sacram aram ob insequentes tyrannos, muniturque sacris reliquiis crudeliter occiditur, 711. VII. & seq.
 Tiberius imperio a fratre privatus, 681. XLII.
 Tibartius Albanus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Ticinensis Ecclesia subiecta tantum sedi Apostolicæ, 712. XIV.
 Ticinum ex Sardinia corpus S. Augustini translatum, 725. I. Longobardia regia, 743. XIV. Eo Stephanus Papa proficiscitur, 753. VIII. Eousque eundem comitantur Romani flentes, *ibid.* A Pipino obsidetur, 754. XV.
 Tilmon ex milite monachus, 693. XI.
 Tilmon socius Evvaldorum martyrum invenitur eorum corpora, 694. I.
 Timotheus Manichæorum Antistes, 722. II. A Luca Siculo Thymotheus dictus, *ibid.* Ad Constantinopolitanum Patriarcham mittitur, *ibid.* Quid per Deiparam Virginem intellexerit, *ibid.* Quid per Sanguinem & Corpus Christi intellexerit, *ibid.* Quomodo vitam finierit, *ibid.* Ei succedit in hæresi filius, *ibid.*
 Tobias Rhoffensis Episcopus, 726. XLIV. Quando mortuus, *ibid.* In porticu S. Pauli sepultus, *ibid.* Latine & Græcæ doctissimus, *ibid.* Quo anno obierit, *ibid.*
 Toletanum Concilium decimum tertium, idemque generale dictum, 683. XXII. & seq.
 Toletanum Concilium decimum quartum, 688. I. 684. IV.
 Toletanum Concilium decimum quintum, *ibid.*
 Toletanum Concilium decimum sextum generale, pro damnatione Sifiberti Archiepiscopi Toletani collectum, 693. I.
 Toletanum Concilium decimum septimum adversus rebellantes Judæos collectum, 694. V. & seq.
 Toletanum Concilium decimum octavum sub Witiza Rege habitum, cur non extet, 701. XV.
 Toletanæ Ecclesiæ tempore Sarracenorum status, 714. I.
 Toletanus Episcopus ordinatur nominatus a Rege, 681. LIX.
 Toletum Judæorum prodicione capitur, 716. XII. Ejus populi internecio, 716. XIII.
 Tonfura monastica & habitus susceptione, profectio monastica agebatur, 680. LVI. & seq.
 Toriffus Sabinensis Episcopus Concil. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Tothelmus Episcopus ad Bonifacium scribit, 724. XI.
 Totnanus diaconus socius S. Kiliani, 686. VIII. Ejus martyrium, 689. X. Ultio divina in facriligos, 689. XIII.
 Trabes pro basilicis Apostolorum ex Calabria petiæ, 701. V.
 Trabes argento vestitæ a Gregorio in Ecclesia S. Petri, 732. VI.
 Traiectum civitas antea Wiltenburg. dicta, 695. II.
 Traiectense Concilium, 697. VIII.
 Traiectensem sedem Colonienfis Episcopus sibi vult subicere, 755. XXXI. Ejus Ecclesiæ jura, *ibid.*
 Traiecti sedes Frisonum Episcopalis a quo con-

stituta, 755. XXXI. Ibidem S. Martini Ecclesia a quo constructa, 755. XXXII. Ibi Eobanum Episcopum S. Bonifacius instituit, 755. XXXVIII. Eodem Corpus S. Bonifacii transfertur, 755. XLII. Ibidem sepelitur, *ibid.* Inde Moguntiam deportatur, *ibid.*
 Traiectus vicus, *ibid.*
 Transamundus Dux Spoletanus a Longobardorum Rege persecutus Romam fugit, 739. V. Romæ servatus, occasio fuit obsidionis, *ibid.* Consilium cum Romanis habet, *ibid.* Cum Romano exercitu Spoletanos fines ingreditur, *ibid.* Ei multi se dedunt, *ibid.* In Ducatum restitutus Romanis infidelis, 740. XVIII. Gallesium castrum sibi vendicat, *ibid.* Luthprando Regi se tradit, 741. XIII.
 Translatio S. Germani coram quibus facta, 741. IV. S. Augustini, 725. I. Quo anno facta, *ibid.* S. Germani Parisiensis Episcopi, 754. XI. S. Petronillæ, 758. I.
 Transvectio corporis S. Augustini miraculis clara, 725. V.
 Trebellii Regis Bulgarorum ope Justinianus in Imperium restitutus, 702. I. Donatus muneribus a Justiniano Imperatore, 703. III. Vincit Justinianum Imperatorem foedifragum, 706. I.
 Treca Moguntinæ Ecclesiæ subiectæ, 751. XV.
 Trecenta millia hominum Constantinopoli peste moriuntur, 717. I.
 Trevertus Cameracensis Episcopus, 748. XIII.
 Tribulatio corporis nostri temporalis est, 748. VII.
 Tributa mensura Sarraceni Hispanis imperant, 716. XIV. Solvere recusant Leoni Ifaurico Itali, 726. XXV. Capitalia Siciliæ a Leone Imp. imposta, 732. II.
 Tributum Angliæolvere quotannis instituit S. Petro, 740. XIV. Et quantum, *ibid.* Ab Ethevolpho Angliæ Rege S. Petro auctum, *ibid.* A Romanis ab Aistulpho exactum, 752. XIV. A monachis exigitur, 757. V.
 Trinitatis invocatio requiritur ad Baptismum, 748. V.
 Trithelmus vir nobilis defunctus revocatur ad vitam, 696. XII.
 Trithemii de morte Bedæ sententia, 731. VII. Istitulum Venerabilis in Beda recipit tamquam inanem, 731. XXV.
 S. Trudonis Apostoli Hasbaniorum obitus quando contigit, 701. VIII.
 Trullus idem quod Trulla, 680. XLI. Locus in Palatio dictus Secretarium, *ibid.*
 Trullus Ecclesiæ SS. Cosmæ & Damiani, *ibid.*
 Tudertinus Episcopus Conc. Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Tumultus Occidentalium Gregorio Papæ a Leone Ifaurico adscriptus, 726. XXV.
 Tungri Moguntinæ Ecclesiæ subiecti, 751. XV.
 Turpinus Rhemenfis Archiepiscopus, 717. VII. Caroli Magni precibus pallium accipit, 717. VIII.
 Turrianus Græcum locum Nicephori vertens quomodo explicandus, pag. 354.
 Tymolcontes, qui dicti, 754. XXXVII.

V

V Aldo Ludovici Imperatoris filius, 741. XVII.
 Valens Rex Christianus nominatus, sed eos persecutus, 730. XI.
 Valentia a Sarracenis excisa, 761. XXVIII.
 Valentini Martyris ecclesia instaurata a Benedicto Papa, 685. IX.
 Valentius Prænensinus Episcopus Conc. Romano sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
 Valerianus Episcopus Soranus interfuit Concilio

- lio Romano sub Agathone Papa, 680. III. Vallem Magnam Luithprandus S. Petro restituit, 742. XXXI. Ea ubi sit, *ibid.*
- Valenses Transamando se se tradunt, 739. V. Variantes lectiones Anastasii, pag. 674. Monumentum de iisdem Dominici Georgii, pag. 671.
- Vasa sacra S. Petri oppignorata ad solvendum, quod Exarchus male exigebat, 687. IV.
- Vaticinium Germani Patriarchae Constantinopol. de Constantino Copronymo, 719. XX. Eiusdem de Anastasio proditore, 728. II.
- Vestigalia Leoni Isaurico solvi prohibet Gregorius Papa, 726. XXIV.
- Venafrum dedit se Longobardis, 726. XXXVIII.
- Venantius Pranesie Episcopus Conc. Rom. adversus Aldebertum & Clementem interfuit, 745. XXII.
- Venationes Episcopis prohibentur, 740. V. Item clericis, & ubi, 742. XXII.
- Venenum a Pildrud S. Corbiniano paratum, 724. XXV.
- Venerabilis, Bedae cognomentum, excogitatum potius quam verum, 731. XX.
- Veneti, rogante Gregorio Papa II. auxilium, Regem Longobardorum Ravenna expellunt, 726. XXVII. Gregorius Papa contra Leonem Isauricum succurrunt, 726. XXXVII. Eorum mercatores Romam veniunt, & quare, 752. IV.
- Venetiarum Provincia a Pipino Ecclesiae Romanae datur, 755. XXVII.
- Veretum Ecclesiae Rom. a Pipino datum, 755. XXVII.
- Veritas vinci & falli non potest, 740. XII.
- Verus Archiepiscopus Hispalensis quando claruerit, 757. VIII.
- Vestitus vanus omnino fugiendus, 740. XIV.
- Vicarius, quomodo antiquitus acceptum, 740. IV.
- Victor Consularis captivus a Luithprando Pontifici redditur, 742. XXXII.
- Victoria Bulgarorum adversus Sarracenos, 717. III. Alia Pelagii adversus Sarracenos, 718. V. Alia in Oriente & Occidente Deiparae Virginis intercessione, 718. VI. Alia ingens Caroli Martelli adversus Sarracenos, 725. IX. Alia ejusdem de iisdem, 726. XLII. Alia Constantinopolitanorum adversus Hellenicos, 727. I. Alia Pipini Regis sine armis contra Westphalos, 749. VI. Alia Francorum paucorum de Longobardis, 754. XIV.
- Vidua Christiana Judaeum maritum ducere probetur, 743. XX.
- Viduis suadetur secundo non nubere, 744. IX.
- Viennensis provincia vastata Episcopis aliquot annis vacat, 738. X. Ejus Ecclesia quando in Archiepiscopatum erecta sit, *ibid.* Destrueta a Sarracenis, *ibid.*
- Vigilii Papae scripta, 680. XLVII. & seq.
- Viginti millia Sarracenorum interficiuntur, 718. V.
- S. Vincentii Ecclesia ex templo idolorum facta, 696. IV.
- S. Vincentii ossa in Lusitaniam transferuntur, 761. XXVIII. Ejus promontorium, ubi sit, *ibid.* Ei monasterium Ovetti extructum, *ibid.* Vindictam a Sanctis petere vetitum, 683. XXIV.
- Vindicta Dei ob S. Corbiniani equum sublatum, 724. XX. In Grimoaldi domum conversa, 724. XXV. Alia in Sidonium Episcopum Constantiensis, 739. IX.
- Vir ab uxore recedens aliam ducere non potest, 744. XI. Duae sorores uxores accipiens quomodo puniendus, 744. XVI.
- Virgilius Polydorus Angliae res scripsit, 740. XV. Pontificius Quaestor olim in Anglia, *ibid.* Ad Henricum VIII. Angliae Regem scripsit, *ibid.*
- Virgilius vir religiosus cum Sidonio Evangelii propagandi causa in Bajoariam venit, 744.
- I. Ejus patria quae fuerit, *ibid.* S. Bonifacio subiectus, *ibid.* S. Bonifacium rebaptizandos mala Latinitate baptizatos sententem non tam arguendum, quam per Rom. Pontificem monendum arbitratur, *ibid.* Accusatur a S. Bonifacio apud Zachariam per calumniam malevolorum, 748. II. Capita ejus accusationis tria, *ibid.* Innocens repertus, & Episcopus factus, *ibid.* A Gregorio IX. inter Sanctos relatus, *ibid.*
- Virgines velatae nubentes, aut corrumpentes se, ut puniendae, 744. XIV.
- Virgines non velatae propositum tamen virginitatis simulantes, nubentes quomodo puniantur, 744. XV.
- Virginis corruptor aut maritalitatis suspenditur a Saxonibus, 745. IX.
- Virorum Doctorum ingens penuria hujus saeculi, 680. IX. XXXI.
- Virtutes Gregorii Papae, 714. II.
- Visio Apostolorum qua annunciat liberatio a peste, 681. LXII. & seq.
- Visione demonstratus est locus coemeterii construendi, 681. LXVI.
- Visio de damnatione nefarii Ebroini, 687. VI.
- Visio de anima S. Hildae Abbatis, 680. LIV.
- Visio ostensa S. Kiliano, 689. X.
- Visio signi super S. Leodegariam, 685. XX.
- Visio horribilis impoenitentis Aulici in Anglia, 704. VI.
- Visio S. Autberto Episcopo Cameracensi ostensa, de aedificanda Ecclesia S. Michaelis Archangelii, 704. V.
- Visio terribilis ostensa monacho impoenitenti, 704. IX.
- Visio ostensa S. Wilfrido morituro, 705. IX.
- Visio Ceolredi de Paradiso, 716. XXI. Eiusdem de purgatorio, *ibid.* Willebrordi de Radbodo Rege, 719. VIII. Joannis Damasceni dormientis, 728. VII. Aldeberti haeretici matris de ipso, 745. XXXII. Lanfredi Abbatis, 754. XI.
- Visitatio parochiae suae Episcopis singulis annis imponitur, 740. IV.
- Vita Gregorii Papae II. ab Anastasio Bibliothecario descripta, 714. II. S. Germani, 714. IV. Joannis Damasceni a Joanne Patriarcha Hierosolymorum scripta, 727. XX. Bedae a se conscripta, 731. XIV. S. Anastasii per Bedam conscripta, 731. XV. S. Felicis ab eodem, *ibid.* S. Gudberti ab eodem, *ibid.* Bedae a Cuthberto scripta, 731. XXVI. Aldeberti in Concilio Rom. coram Zacharia Papa recitata, 745. XXXI.
- Vitaliani Papae nomen, 681. VI.
- Vitalianus Auximensis Episcopus Concilio Rom. sub Zacharia Papa interfuit, 743. XXV.
- Vitalis diaconus negans potum S. Heimerammi, 701. VI.
- Vitervum castrum, 742. XXXIII.
- Ulidus, Gizidi Arabum Regis filius, 723. XXI. Paternae mortis ultor, *ibid.*
- Ulit Rex Sarracenorum in Africa invadit per suos Duces Hispanias, 713. XXI.
- Ultramontanis XL. S. Augustinus apparuit, 725. VII.
- Umarus Solimannum in Regno Turcico secutus, 723. XVIII. Anaschaphum in Syriam fugavit, *ibid.*
- Voluntates tres in Christo cur non ponendae cum tres sint in eo substantiae, 685. VIII.
- Votum Luithprandi Regis pro requie corporis S. Augustini, 723. XXII. In certo loco factum, ibi perficiendum, 725. XX. Pipini S. Suiverto factum, 749. V.
- Urbanus Episcopus Toletanus, 713. XXIV.
- Urbanus Sincrodo succedit in Archiepiscopatu Toletano, 721. V.
- Urbes terrae motu exterminantur, 749. I.

Ur-

- Urbium Aistulphus Pontifici Rom. tradit, 755. XXVI.
- Uriel Angli nomen Ecclesiae reicit, 745. XXXVI.
- Ursus Dux Venetiarum, 726. XXVII.
- Ursardus coetaneus Bedae, quomodo eum nominet, 731. XXVI.
- Utilo Bajoariorum Dux erga Romanam Ecclesiam studiosissimus, 736. I. Vinilum Romam ad consecrandum mittit, *ibid.* S. Bonifacium ad se invitat, 739. I.
- Wacarus S. Bonifacium in Frisiam comitatus, 755. XXXVIII.
- Wafarus Aquitaniae Dux, 741. XVII. Rerum Ecclesiasticarum inceptor, 760. II. Res Ecclesiasticas reddere compellitur a Pipino, *ibid.* Obfides dat Pipino, *ibid.* Periturus, reddere Ecclesiae promissa recusat, *ibid.* Iterum a Pipino superatur, *ibid.*
- Walburgis soror SS. Willibaldi & Winibaldi, 697. IX.
- Walburgis S. Richardi Regis Angliae filia. *Vide*, Walpurgis.
- Wale Abbatis spiritualis mater Cangyth Abbatis, 725. XX.
- Walfridus Strabo Carolomanni res gestas descripsit, 747. IV. Ejus monumenta, 759. IV.
- Walpurgis ex Anglia a S. Bonifacio evocata, 725. XI. Willibaldi & Willibaldi soror, *ibid.* Ejus res gestae a Wolfhardo monacho descriptae, 725. XII.
- Wamba Rex quomodo neftiens professus est monarchium, 680. LVI. Ejus abdicatio a regno, *ibid.* Eiusdem Regis laudes, 680. LVII.
- Wandali quando Africam vastarint, 725. II.
- Wando diaconus & cooperatore S. Wlframni in praedicatione, 700. III.
- Warnerius ad Pipinum a Stephano Papa III. mittitur, 755. X.
- Warrato Magister domus Regis Francorum, 695. VII.
- Werdense monasterium erigitur a S. Suiverto, 709. I.
- Werdæ S. Suivertus requiescit, 749. V. Eo proficiscitur Pipinus Rex ad solvendum votum, 749. VI.
- Werdenium primus Episcopus S. Suivertus, 717. IX.
- Werenfridus focus S. Suiverti in praedicatione Evangelii, 695. IV. & seq. Praedicator in Elfa, 697. IX. Miraculose ibidem tumulatur, *ibid.*
- Werenfridus unus ex duodecim Apostolis in Germaniam missus, 690. VIII.
- Wertbertus Abbas, 731. XV. Ejus historia Bedae scripta, *ibid.*
- Westphali Christianos sibi dominari dolent, 749. IV. A Pipino debellati, *ibid.* Bellum in Pipinum reparare decernunt, *ibid.*
- Witburga juxta Apostolorum Limina quietissime vixit, 725. XXII. Cum Buggan simul educata, *ibid.* Se spontaneo carcere claudit, 725. XLIV.
- Wigbertus unus ex duodecim in Germaniam missis Apostolis, 690. VIII.
- Wigbertus presbyter S. Bonifacii concenobialis, 719. XIX. A. S. Bonifacio Magister juvenum constitutus, *ibid.*
- Wigoni cum ceteris Coepiscopis scribit Gregorius Papa III. 738. V.
- Wilaris Thuringus Confessor, 723. X.
- Wilberch Bedae discipulus, 731. XXIII. Ejus epistola de exitu Bedae, mendum de atate ejus habere ab Auctore ostenditur, 731. XXIV.
- Wilfridus Episcopus Legatus interfuit Romano Concilio sub Agathone Papa, 680. II. Con-
- Ann. Eccl. Tom. XII.
- vertit ad fidem Saxones Australes, 681. LXI.
- Wilfridus Episcopus Merciorum legatus Apostolicus consecrat sanctum Suivertum Episcopum, 695. V. Agrotans ad mortem Dei virtute sanatur, 705. IX.
- Wilfridus Episcopus Eboracensis institutor Censualis Regis, 689. VIII.
- Wilfridus Episcopus Eboracensis successor habuit Ecbertum, 731. XXVIII.
- Wilharius Episcopus ad Pipinum a Stephano Papa legatus, 755. VIII.
- Wilbalduus S. Bonifacii discipulus, ejus professionem Romam narrat, 738. I. Petit a S. Bonifacio praedicationem Evangelii, 725. XI. Haeret in monasterio Cassinensi, 738. II. Romam pergit, *ibid.* A Gregorio III. Pontifice benigne suscipitur, *ibid.* Narrat ei iter suum Hierosolymitanum, *ibid.* Promittit Pontifici obedientiam, *ibid.* Ejus prompta obedientia, *ibid.* Est Episcopus Eihstetensis, *ibid.*
- Willboldus cum Willbaldo in Germaniam ex Anglia a S. Bonifacio evocatus, 725. XI.
- Willboldus Episcopus Concilio Carolomanni interfuit, 742. XXI.
- Willcharius Episcopus Viennensis in Ecclesia restaurandis diligentissimus, 738. X. Caput S. Juliani Martyris Viennam transtulit, *ibid.* Acynerbeto Episcopo Viennae succedit, *ibid.* Ossa S. Ferreoli Martyris Viennam transtulit, *ibid.* SS. Ferreoli & Juliani Ecclesiam construxit, *ibid.* Monasterium ingreditur, *ibid.*
- Willarius Episcopus Numentanus cum Stephano Papa in Gallias proficiscitur, 753. X.
- Willebaldus S. Richardi Regis Angliae filius, 750. IV.
- Willebertus Episcopus interfuit Concilio Rothomagensi, 681. XI.
- Willebrordus in Germania Apostolus ad Sergium Papam iterum proficiscitur, 696. I. Praecedenti prophetia ordinatur Episcopus ab eodem Sergio Papa, nominatus Clemens in ordinatione, 695. V. 696. I. & seq. Una cum Sancto Suiverto dedicant Ecclesiam S. Martini, 696. III. Praedicat Frisis Evangelium, 696. IV. Celebrat Trajectense Concilium, 696. VIII. & seq.
- Willebrordus Episcopus Frisonum, 719. VII. Ejus visio de Radbodo Rege Frisonum, *ibid.* In Frisonum conversione Bonifacium adiutorem habet, 719. XIII. Frisonum maximam partem convertit ad fidem, 755. XXXI. Ejus patria, *ibid.* Episcopus a Sergio Papa ordinatus, *ibid.* Alias, Clemens vocatus, *ibid.* Quinquaginta annis gentibus praedicavit, *ibid.* Sedem Episcopalem Traiecti constituit, *ibid.* Ubi mortuus, *ibid.*
- Willibaldus unus ex duodecim Apostolis in Germaniam missus, 690. VIII. Episcopus Eistatensis, 697. IX.
- Williherus comes S. Bonifacii in Frissa, 755. XXXVIII.
- Wiltensburg Traiectum appellatum, 695. II. Facta sedes Episcopalis, 696. II.
- Wiltensburgenis Episcopatus quando erectus, *ibid.*
- Winfridus ex Canonico Traiectensi factus Episcopus Moguntinus & Bonifacius appellatus, 697. VIII.
- Winfridus, ante consecrationem S. Bonifacius fuit appellatus, 723. III.
- Winibaldus unus ex duodecim Apostolis in Germaniam missus, 690. VIII.
- Winibaldus S. Richardi Regis Angliae filius, 750. IV.
- Winilus Romam ad Gregorium Papam III. ad consecrandum missus, 736. I. A Gregorio Papa consecratus Bajoariorum Episcopus, *ibid.*

B b b b

Ei

Ei Gregorius scribit, 738. V. Potaviensis Ecclesiae Episcopus factus, 739. I.
 Witrugius socius S. Bonifacii in Frisia, 755. XXXVIII.
 Wiribertus Abbas & S. Bonifacii magister, 726. LII.
 Wiro Scotus Episcopus interfuit Concilio Trajectensi, 697. VIII.
 Wirzburgæ Episcopatus a S. Bonifacio institutus, 741. XXIII. De tempore ejus institutionis quid Egilwardus sentiat, 748. I.
 Witbertus nihil proficit prædicando Gentilibus, 690. VI.
 Witta ad prædicandum Evangelium ex Anglia in Germaniam accitus, 725. XX. Ecclesiae Barbarensis Episcopus, 742. XV.
 Wittanus Episcopus alias Wetzanus Carolomanni Concilio interfuit, 742. XXI.
 Wittiza Rex Hispaniarum succedit patri, 701. XI. Ejus scelera 701. XII. Ejus impium edictum, ne quis Romanæ Ecclesiae obediat, 701. XIV.
 Wittiza primordia satis bona, 701. XV. Congregat Concilium Toletan. decimum octavum *ibid.* Deicit moenia civitatum, 701. XIII.
 Wittiza Rex expellit Julianum Episc. Toletan. & filiam Oppam creat Toletanum Episcop. 701. XIV. Revocat Judæos in Hispaniam & privilegiis munit, *ibid.*
 Wittiza Rex moritur, 710. IV.
 Wittiza filii a Sarracenis innocenter capite plectantur, 718. VI.
 Wlfrannus Senonensis Episcopus Frisiis prædicat, 700. II. Missam celebrat in navi, 700. III. Ejus miraculum de patena, *ibid.* Liberat puerum ne idolis immoletur, 700. IV.
 Wlfrannus Senonensis Archiepiscopus, 719. VI. A Radbodo deridetur, 719. VII. Ejus res gestæ a Jona monacho descriptæ, 720. II. Quando obierit, *ibid.*
 Wlmarus Abbas, 689. I.
 Wolfhardus monachus Walpurgis res gestas descripsit, 725. XII.
 Wyx cum suis S. Bonifacius literas scribit, 738. VI.

X

Xenodochia IV. a Stephano Papa III. restaurata, 752. XII. Ea privilegiis confirmat, *ibid.*
 Xenodochium in Plataria centum pauperum fundatum a Stephano Papa, *ibid.*

Z

Zacharias Protospatharius missus Romam ab Imperatore contra Sergium Papam, 693. VI. & *seq.*
 Zacharias Manich. primus, 722. III. Timothei Manich. filius, & in hæresi successor, *ibid.*
 Zacharias Papa Gregorii dialogos in Græcum sermonem convertit, pag. 354. Gregorio Pap. III. successit, 739. V. Octavo die ab obitu Gregorii Pontifex creatus, 741. XIII. Natio Græcus, *ibid.* Multæ ejus virtutes, *ibid.* A persecutoribus amatus, *ibid.* Italiam turbatam invenit, *ibid.* Legationem ad Luitprandum Regem mittit, *ibid.* Longobard. Regi salutaria prædicat, *ibid.* De quibusdam Romæ nequiter factis monitus, 741. XXVII. Munera a S. Bonifacio accipit, 741. XXVIII. Ejus epistola ad S. Bonifa-

cium, 742. V. Tres Episcopatus a Bonifacio institutos confirmat, 742. VI. XIV. Omnibus articulis S. Bonifacii respondet, *ibid.* VI. ad XVII. Episcopis a S. Bonifacio electis literas confirmationis mittit, 742. XIV. S. Bonifacium videre desiderat, *ibid.* Pro S. Bonifacio orat, *ibid.* Episcopos hortatur ad bene administrandum, 742. XVII. Ejus ad Carolomannum litteræ non habentur, *ibid.* Synodum colligit, in qua decreta a Bonifacio inspicerentur, 742. XXVI. Ejus litteræ de confirmatione habitæ, 742. XXVIII. Episcopos admonet ad recte agendum, 742. XXIX. Synodum Romæ habuit, 742. XXX. Ejus Acta in Gallias misit, *ibid.* Convenit Luitprandum Regem, 742. XXX. Cum sacerdotibus & Clero ad Luitprandum exiit, *ibid.* Mira ejus compunctio & orationis fervor, 742. XXXII. Luitprandum Regem ad prandium invitatur, 742. XXXIII. Romam redit, *ibid.* Populum Romanum convocat ad agendas Deo gratias de civitatibus restitutis, 743. X. Tribus Metropolitanis Episcopis pallia mittit, 747. V. Purgat se ab illatis calumniis, 743. IX. Luitprandum in omnibus sibi obsequentem facit, 743. XII. Recuperat quatuor civitates, *ibid.* Ad liberandos Ravennates proficiscitur ad Luitprandum, 743. XIV. Munera Luitprando mittit, 743. XVI. Cesenatense castrum Ravennatibus reddi petit a Luitprando, 743. XIII. De prodicione Ravennatensium certior redditus, 743. XIV. Ticinum ingreditur, 743. XV. Natale beati Petri Ticini celebrat, *ibid.* Ab Optimatibus Luitprandi suscipitur, *ibid.* Una cum Luitprando Ticini comedit, *ibid.* Ad Padum usque a Luitprando comitatus educitur, 743. XVI. Deo gratias agit de Ravennatensibus liberatis, *ibid.*
 Item Synodicam Constantinopolit. Ecclesiae mittit, 743. XXIX. Constantinum Copronymum ad convertendum se sæpe interpellat, *ibid.* Ad Bonifacium rursus scribit, 744. I. Pipino scribit, 744. IV. XXVII. Capitula ad Pipinum Regem mittit, 744. IV. ad XIV. Canones a se datos ad Pipinum canonice custodiri præcipit, 744. XVIII. De iisdem observandis ad S. Bonifacium scribit, 744. XIX. & *seq.* Moguntiam Metropolim Germaniæ confirmat, 745. XXI. Concilium quot. annis debere fieri in provincia Francorum. statuit, 745. XLIV. Secretarii ejus epistola ad Bonifacium, 745. XLVI. Per litteras Bonifacium consolatur, 748. III. Sampsonem errantem circa Baptismum condemnat, 748. VIII. Loco Bonifacii adhuc vivi successorem mittere negat, *ibid.* S. Bonifacium hortatur ut in sede permaneat, 748. XI. Litteræ ejus ad Episcopos Catholicæ communionis, 748. XIV. & *seq.* Ecclesiam in Cassinensi monasterio ædificavit, 748. XVI. Quid Cassinensi monasterio reliquerit, 748. XVII. Obsidionem a Longobardis solvit, 750. II. Racheis animum immitem convertit, *ibid.* Regno Franciæ consulit, 751. I.
 Item a Morovingis Regibus in Pipinum transfuit, *ibid.* Ad Bonifacium scribit, 751. VII. Ejus de Pipino creando mandatum, 752. I. Moritur, 752. II. Quamdiu sederit, *ibid.* Inter SS. refertur, *ibid.* Ejus variæ res gestæ, 752. III. & *seq.* Lateranensem Ecclesiam restauravit e novo, *ibid.* Quid de rebus suis fecerit, *ibid.* Qualem vestem super altare S. Petri fecerit, 752. III. Domum Lauretanam noviter ordinavit, *ibid.* S. Georgii martyris caput Romæ invenit, 752. IV. Mancipia Christiana emi vetuit, *ibid.* Cum Clero urbis caput S. Georgii quo loco deposuerit, 752. IV.

IV. Multa Sanctorum loca in melius perduxit, 752. VII. Cleri sui amantissimus, *ibid.* Ejus tempore populus quietissime vixit, *ibid.* Quatuor dialogorum libros Gregorii e Latino in Græcum transtulit, 752. VII. Nominationem Episcoporum Pipino in Regno suo concessit, 752. VIII. Quot Ordinationes fecerit, 752. X. Ubi sepultus, *ibid.* Zelus Italiæ populi in defendenda Catholica.

Fide, 726. XXV. Romanorum in defendendo summo Pontifice, 726. XXXVIII.
 Zeno Ticinensis Ecclesiae diaconus bellicosus, 691. III.
 Zicchiæ acclive ab Iconoclastarum hæresi liberum, 755. X.
 S. Zoilus Martyr, 716. XIV.
 Zulciminus Arabum Dux, 717. II. Sarracenis auxilio venit, *ibid.*

I N D E X

C R I T I C Æ

HISTORICO-CHRONOLOGICÆ

P. ANTONII PAGII

QUÆ HOC TOMO CONTINETUR.

A

- A** bbo fit Episcopus Metensis, 694. VI. Moritur, 705. XXIII.
- Abbo Abbas Novaliciensis Monasterii sub Carolo Martello, 739. XV.
- Abbo Patricius diversus ab Abbone viro privato Monasterii Novaliciensis fundatore, 739. XV.
- Abbo vir privatus Monasterium Novaliciense a se fundatum redditibus auget, 739. XII.
- Abbonis Testamenti summa, *ibid.* XIII. Abbonis Testamentum anno XXI. Caroli Martelli notatum, *ibid.* XIV. Abbo erat vir privatus, non Patricius, *ibid.* XV.
- Abdalla fit Calipha Saracenorum, 749. I. Primus fuit e familia Abbasidarum, 754. XXV. Moritur, *ibid.*
- Abdelmelechus Præfectus Saracenorum Hispaniæ Christianos persequitur, 732. V. Ocbam successorem habet, 734. VIII. In præfecturam restituitur, *ibid.*
- Abderramen fit Præfectus Saracenorum Hispaniæ, 728. II. Arelatem devastat, 731. XIII. Augustodunum destruit, *ibid.* XIV. Senonas obsidet, sed S. Ebbonis Episcopi virtute fugatur, *ibid.* A Carolo Martello vincitur, & occiditur, 732. I. & *seqq.*
- Abderramen Juzepum Hispaniæ Saracenorum præfectum vincit, 756. VI. & *seq.* Fit primus Rex Saracenorum Hispaniæ, *ibid.* Ameram non Calipham se appellavit, *ibid.* Ecclesiâ destruit & Sanctorum corpora comburit, *ibid.*
- Abimelech seu Abdulmelicus fit Saracenorum Calipha, 683. XVI. Africam sibi subiicit, 691. V. Moritur, 705. XVII.
- Abugiasar Almanfor fit Saracenorum Calipha, 754. XXV.
- S. Acca mortuo S. Wilfrido fit Agustaldensis Episc. 709. IV.
- Adalbertus & Olgarius fratres corpus Sancti Quintini Martyris Roma in Bajoariam transferunt, 752. XI.
- Adalbertus seu Adelbertus Hæreticus in Suesionensi Concilio damnatur, 744. VII. & *seq.* Item in Synodo Romana II. sub Zacharia Papa, *ibid.* IX.
- S. Adamnanus Abbas Hienfis in Scotia floret 699. III. Scribit libros tres de locis sanctis ex relatione Arnulphi Episc. Galli, *ibid.* 705. XVII.
- Addula Palatioli monasterii Abbatissa Dagoberti secundi Regis Francorum filia, 722. IV.
- Adelarius postea Martyr primus Erphordienfis Episcopus a S. Bonifacio constituitur, 741. XXII.
- S. Adelmus seu Adhelmus Abbas Malmesburiensis varios libros scribit, 692. XXIV. & *seq.* 699. II. Narratio calumniæ in Sergium PP. confictæ Vitæ ejus inserta, fictitia, 699. II. Confundi non debet cum Adamanno Abbate Hienfi, *ibid.* Adelmus fit Schireburnensis Episcopus, 705. XIV. & *seq.* Calumnia ipsi afficta, *ibid.* Non fuit successor S. Pethelmi, sed Hedde, 734. IV.
- Ædelherii, seu Ætheleti successores, 714. VI.
- Ælfleda Abbatissa Streaneshalenfis filia Oswiti Northumbriæ Regis stat a partibus S. Wilfridi in Synodo Niddana, 705. XI.
- Æthelbertus Cantii Rex ad Sanctum Bonifacium scribit, 725. XII. Ab Eadberto fratre e solio deicitur, *ibid.* Eadberto fratri succedit, 748. VII. Moritur, 760. V.
- Africa in Saracenorum potestatem venit, 691. V. Africæ Christiani a Saracenis male habitii, 707. II.
- S. Agatho Pontifex Romanus moritur, 682. II. Eo mortuo interpontificum non fuit annuata, *ibid.* IV. & 683. II. & *seq.* Ejus Epistola ad Edictum Viennensem Episcopum supplicat, 682. IV.
- Agatho Diaconus refert gesta a Philippico Imp. adversus sextam Synodum, 711. IV. & *seqq.* Agilolfingorum familia Baioariæ dominatur, 756. VIII.
- Agilbertus fit Episcopus Cenomanensis, 680. XXV. Cudendæ monetæ privilegium a Theodorico III. Rege obtinet, 685. XIII.
- Aistulphus fit Rex Longobardorum, 750. I. Stephanum II. Papam vexat, 752. XVI. Romani obsidet, 753. I. A Pippino Rege vincitur & Ecclesiæ Romanæ ablata reddere promittit, 754. VIII. Pacta non servat & ablata non restituit, 755. I. & *seqq.* Romam obsidet, 755. IV. A Pippino iterum vincitur, & Ecclesiæ Romanæ ablata restituere iterum promittit, *ibid.* V. & *seq.* Moritur, 756. I. Quanto tempore regnarit, *ibid.* II.
- Alahorus a Soleimano Saracenorum Calipha Hispaniæ præficitur, 715. VII. Christianos persequitur, 718. V. Præfectura ejus fuit tantum triennalis, *ibid.*
- Albertus seu Adelbertus fit Archiepiscopus Eboracensis, 761. IV.
- Albinus mortuo S. Hadriano fit Abbas monasterii Cantuariensis, 710. IX. & *seq.*
- Alboacenus Saracenus Princeps Conimbrincensis permittit Christianis Hispaniæ Judices ex sua gente habere, 734. V.

Alc-

- Alcfridus nothus fit Rex Northumbriæ, 684. XVII. S. Wilfridum in Eboracensem Episcopatum restituit, 687. XII. Eum Episcopatum pellit, 692. XX. Onestrefeldensem Synodum contra S. Wilfridum cogi jubet, 702. III. & *seq.* S. Wilfridum Roma redeuntem male accipit, sed pœnitentia ductus confiteatur peccatum suum, 705. VI. Moritur, *ibid.* VII. S. Cuthburgam uxorem habuit, *ibid.* VIII.
- Alcuinus diversus est ab Albino Abbate monasterii Cantuariensis, 710. IX. & *seq.*
- S. Aldegundis Abbatissa Melbodiensis in Belgio moritur, 684. XXIV.
- Alexandria cum Cosma Patriarcha Monothelismum abjurat, 741. V.
- Alpals Pipino Majori-Domus Franciæ nubit, 688. V. Pippini uxor non pellexit, 698. IV. Incertum an in monasterio se abdiderit, *ibid.* V. A recentioribus scriptoribus in suspitionem mortis S. Lamberti Episcopi Trajectensis vocata, *ibid.* VI. & *seq.* Hujus sceleris immunis fuit, *ibid.* VIII.
- Alpes Cottiarum Romanæ Ecclesiæ ab Ariberto II. Longobardorum Rege redditæ, 704. II.
- Alphonus fit Rex Legionensis, 738. III. Regnum amplificat & Saracenos e Gallaciâ expellit, 753. XI. Moritur, 757. IX.
- Alicius Æthelberto fratri in regnum Cantii succedit, 760. V.
- Anastasius Iconoclasta S. Germani discipulus fit Constantinopolitanus Episcopus, 730. II. Constantini Copronymi Imp. impietatem propalat, 742. V. Ab eo oculis privatur & in sedem restituitur, 743. XVIII. Moritur, 753. I.
- Anastasius Jerosolymorum Episcopus moritur, 705. XXI.
- Anastasius fit Imperator, 713. I. Fuit maxime Orthodoxus, *ibid.* Scribit ad Pontificem Romanum, *ibid.* IV. Exaufcoratur, 714. III. 715. I. 716. I. In Leonem Imp. rebellat & morti traditur, 719. IX.
- S. Andreas Crifis sacrarum Imaginum causa martyrium patitur, 761. II. Cum Andrea Cretenfi confundi non debet, *ibid.*
- S. Anbertus fit Abbas Fontanellensis, 681. XXIII. Succedit S. Audoeni in Episcopatum Rothomagensis, 684. XXIII. Synodum Rothomagi celebrat, 682. VIII. Moritur, 695. IV.
- S. Anselmus Dux Forojulienfis ac dein conditor & primus Abbas Nonantulenfis floret, 750. II. Romam petit, 752. XVII.
- Asprandus Luithperti Longobardorum Regis tutor a Ragonberto regni invasore vincitur, 703. III. In Bajoariam fugere ab Ariberto II. compellitur, 702. VII. 704. I. In Longobardiam redit, regnat & moritur, 712. VIII.
- Antiocheni Patriarchæ electio a Saracenorum Calipha Christianis libera relinquitur, 742. III.
- Aquilejense Concilium, 698. XIII.
- Aquilejenses sæculo septimo Tria Capitula adhuc defendebant, 698. XIV.
- Aquilejensis Patriarcha non fuit distinctus a Forojulienfi, 729. I. & *seq.*
- S. Aquilinus Ebroicensis Episcopus floret, 682. IX.
- Aquitaniæ Ducatus duas Aquitanias complectebatur, 735. V. Aliquando cum Wasconia confundebatur, *ibid.* Aquitaniam sibi subiicit Carolus Martellus & Hunaldo Eudonis ducis filio tradit, 735. V. 736. VI.
- Aquitanicum bellum a Pippino contra Waifarum ducem susceptum novennale fuit, 760. I. & *seq.*
- Aragoniarum Comitatus initium, 759. XIII.
- Archicapellani seu summi Capellani prima mentio occurrit sub Theodorico III. Franciæ Rege, 685. XIII.
- Archipresbyter cum Archidiacono & Primicerio Notariorum tempore interpontifici Ecclesiæ Romanæ regebat, 752. III. & *seq.*
- Arelas a Saracenis devastatur, 731. XIII.
- Aribertus II. Longobardorum regnum invadit, 702. VII. Luithpertum Regem capite truncat, Ansprando ejus tutore in Bajoariam fugere compulso, *ibid.* 704. I. Luithprandum ad Asprandum patrem in Bajoariam ire permittit, 704. I. Alpes Cottias Rom. Eccl. reddit, *ibid.* II. S. Boniti Arvernensis Episcopi precibus victoriam reportat, 704. III. Vincitur ab Ansprando & perit, 712. VII. Arista. *Vide*, Garcias.
- Artabastus fit Imperator, 741. IV. Quo anno, *ibid.* VI. Constantini Copronymi soxorem uxorem duxerat, *ibid.* III. & VII. Sacras imagines restituit, *ibid.* IV. & VII. Vincitur a Constantino Imp. 742. I. Nicephorum filium Imperatorem renunciat, *ibid.* II. Constantinopolim fugit, *ibid.* Cum filiis a Constantino Imp. excacatur, 743. XVII.
- Artbertus, seu Ardobertus a S. Bonifacio instituit Archiepiscopus Senonensis, 743. I. III. Ejus sedis nunquam possessionem iniiit, *ibid.* IX.
- Arvernum a Pippino Rege Francorum expugnatur, 761. V.
- Athelardus. *Vide*, Ethelhardus.
- S. Audoenus Rothomagensis Episcopus Orientales & Occidentales Francos inter se reconciliat, 684. XVIII. Moritur, *ibid.* XIX. Dies mortis ejus incertus, *ibid.* XX. Translatio Reliquiarum ejus quo anno & die peracta, *ibid.* XXI. & *seqq.*
- S. Audomarus Morinensis Episcopus diversus ab Andomaro Abbate qui Rothomagensi Concilio subscripsit, 692. VIII. X. Annus mortis ejus incertus, *ibid.* Ejus zelus & labores, *ibid.* XI.
- S. Augustini Hipponensis Episcopi corpus, e Sardinia Ticinum a Luithprando Longobardorum Rege transfertur, 725. I. Translationis hujus annus incertus, *ibid.* Epistola de ea Translatione scripta adulterina, *ibid.* II. Augustodunum a Saracenis destruitur, 732. XIV.
- S. Austreberta Abbatissa Pauliciensis monasterii prope Rothomagum floret & moritur, 695. V.
- S. Antbertus Abrincensis non Cameracensis Episcopus S. Michaelis Archangeli Ecclesiâ in monte Tumba ædificare monetur, 709. X.
- Autcharius Dux ad Stephanum II. Papam a Pippino Francorum Rege legatur, 753. II. In Italiam iterum ab eodem Pippino Francorum Rege legatur, 760. III.
- Azenarius primus Aragoniæ Comes, 759. XIII.

B

- B** adiaz urbs quo tempore ædificata, 754. XXVIII. Diversa est a Pace Augusta seu Pace Julia, *ibid.*
- Bajoaria sub Theodone II. Duce hæresibus fœdata, 696. X. In Tetrarchiam ab eodem Theodone erigitur, 702. VIII. A Carolo Martello bello appetita, 725. VI. Iterum ab eodem bello impeditur, 728. I. A Pippino & Carolomanno subiicitur, 743. XX.
- Baptismus collatus in nomine Patriæ & Filiæ & Spiritus Sancti non est iterandus, 744. II.
- Bardanes. *Vide*, Philippicus.
- Basilii Gortynensis Episcopi legatio in quinta Synodo explicatur, 692. XII.
- S. Basilius Episcopus Parii in Myfia minori pro-

facris Imaginibus certat, 755. III.
S. Basilius Monachus sub Leoae I fauro pro sacrarum Imaginum cultu persecutionem patitur, 735. IV.
S. Bathildis fecit in monasterium Kalense quod fundaverat, 705. XVIII. & seq.
 Becandense Concilium in Cantio, 694. IV.
 Beda quo anno natus sit, 693. VIII. Ex Anglia nunquam egressus est, 701. II. Moritur, 731. IV. Non erat centenarius major, *ibid.* V. Ejus scripta, *ibid.* VI. A quo tempore *Venerabilis* nomen ei attributum, *ibid.* V. Colledaneum in epistolas D. Pauli sub Bedæ nomine ejus opus non est, sed Flori Lugdunensis Ecclesie diaconi, *ibid.* VI. Auctor est alterius Colledanei in Paulum, *ibid.* Annus ejus enortualis ex Epistola S. Bonifacii ad Cuthbertum Abbatem probatur, *ibid.* VII. Item ex Archiepiscopatu Egberti Eboracensis, *ibid.* VIII. Beda paulo ante mortem ad Egbertum scripsit, *ibid.* XII.
S. Begga Pippini Heristalli mater Monasterium Andanense in Belgio fundat, 698. IX. Annus ejus mortis probatur, *ibid.* X. Ex eo Francorum Regum Chronologia confirmata, *ibid.* XI.
 Benedictus II. ordinatur Pontifex Romanus, 684. VIII. Ejus epistola Petro Regionario inscripta germana est, *ibid.* IX. Non item ejus ad Ervigium Hispaniarum Regem epistola, *ibid.* X. Moritur, 685. V. Ejus ad Hispanie Episcopos Epistola, *ibid.* VI.
S. Benedictus cognomento Biscopus Girvensis monasterium in Northumbria fundat, 682. XII. Moritur & quo anno, 703. IV. Homilia de eo sub nomine Bedæ dubie fidei, *ibid.*
 Beornredus fit Rex Merciorum, sed mox regno eicitur, 756. XII.
S. Berarius Episcopus Cenomanensis moritur, 680. XXV.
S. Bercharius Dervensis Abbas quo anno dictus, 685. XVI. Occiditur, *ibid.* XIV. Annus ejus martyrii, *ibid.* XV.
 Bertharidus Ariberti Longobardorum Regis filius moritur, 691. III. Sanctum Wilfridum Romam pergentem honorifice habuerat, *ibid.*
 Bertharius fit Major-domus Neufriae sub Theodorico III. Rege, 686. XI. & seq. Occiditur a suis post pugnam Textricianam, 687. IX.
S. Bertila prima monasterii Kalensis Abbatissa moritur, 705. XVIII.
S. Bertinus Abbas monasterii S. Audomari quo anno mortuus sit, 698. XII.
 Bertualdus fit Cantuariensis Episcopus, 690. V. Becandense in Cantio Concilium celebrat, 694. IV. Bertualdus Regibus & Episcopis Saxonie a Sergio Papa commendatur, *ibid.* V. Onestrefeldensem Synodum contra S. Wilfridum Eboracensem Episcopum celebrat, 702. III. & seq. Legatos Romam mittit contra S. Wilfridum, 703. VI. Synodum Niddæ celebrat in ejusdem S. Wilfridi causa, 705. XI. Bilitrudis incæsta uxor Grimoaldi Bajoarie Tetrarchæ in Galliam cum Carolo Martello venit, & ex ea pellitur, 725. VI.
S. Bonifacius ex Anglia Evangelii prædicandi causa in Frisiam venit, 716. XIV. & seq. In Angliam redit ob bellum inter Radbodem Friforum Regem & Carolum Martellum exortum, *ibid.* Romam petit & quo anno, 719. I. & seq. A quo anno ejus Apostolatus deducatur, *ibid.* III. Redit in Frisiam a Gregorio II. Papa missus, 719. II. & seq. Ejus epistola XVII. ad Monachos Frisifarienses, non vero ad Nutscellenses data, *ibid.* V. & seq. Episcopatum recusat, 722. III. & seq. In Germaniam pergit comite Gregorio adolescente Addulæ Dagoberti secundi Regis filie nepote, *ibid.* Hassis &

Thuringis Evangelium prædicat, 723. I. Romam vocatur a Gregorio II. Papa & Episcopus consecratur, *ibid.* II. Nulli sedi affigitur, *ibid.* III. Ecclesiasticis & Magnatibus Germaniæ a Gregorio Papa commendatur, *ibid.* IV. Item Alt-Saxonibus, *ibid.* V. A Carolo Martello honorifice suscipitur, 724. I. Hæreticis Thuringiæ & Hassiæ convertendis operam dat, *ibid.* Ordofense monasterium fundat, *ibid.* Ad Hispanias missus non est, *ibid.* V. SS. Liobam & Walpurgim sorores, Willibaldum & Vunbaldum earum fratres in Germaniam evocat, 725. VIII. & seq. Gregorium II. Papam de variis quæstionibus consultit, 726. XVI. Consultit & Danielem Wintoniensem Episcopum, *ibid.* XVII. Archiepiscopatus Pallium a Gregorio II. Papa recipit, 731. III. Duo monasteria construit, *ibid.* Bonifacii ad Cuthbertum Epistolæ epocha, *ibid.* VII. Sicuti & ejus Epistolæ ad Egbertum Archiepiscopum Eboracensem, *ibid.* VII. Consultit Pechelimum. Candidæ Casæ Episcopum de cognitione spiritali, 734. III. In Bajoariam primum pergit, ut incolis verbum Dei prædicaret, 736. VII. Romam pergit, 738. I. scribit in Germaniam Romæ Synodum cogendam, *ibid.* II. Roma redux Bajoariam in quatuor Episcopatus nempe Salisburgensem, Frisingensem, Ratifponensem & Potaviensem dividit, 739. I. Nullam Synodum in Germania celebravit sub Carolo Martello, 740. I. Ejus ad Cuthbertum Cantuariensem Epistolæ cui anno illiganda, *ibid.* 742. X. Tres Episcopatus in Germania instituit, 741. XXII. Synodum in Carolomanni ditone celebrandi facultatem obtinet a Zacharia Papa, 742. VI. Illam celebrat, *ibid.* VII. & seq. Metropolitum jus in Germania exercet, *ibid.* VIII. Quinque tantum Concilia celebravit, *ibid.* IX. Liptinense Concilium celebrat, 743. I. & seq. Universæ Galliæ a Zacharia Papa præficiunt, *ibid.* XI. Zachariam Papam consultit de forma baptismi, 744. II. De fictis criminibus accusatur, *ibid.* III. Consultit Zachariam de XXVII. Capitulis, *ibid.* IV. & seq. Sueffionense Concilium celebrat, eique præfedit, 744. VII. & seq. Pro Fuldenfis monasterii fundatione locum a Carolomanno obtinet, 744. X. & seq. Concilium Germanicum II. celebrat & fit Archiepiscopus Moguntinus, 745. I. & seq. Laborat ut Ethelbaldum Merciorum Regem ad meliorem frugem reducat, *ibid.* VII. & seq. Concilio Germanico III. præfedit, 747. II. & seq. Archiepiscopatu Moguntino renunciare desiderat, 748. III. Zachariam Papam de variis consultit & responsum accipit, 751. VII. A Zacharia confirmatur Archiepiscopus Moguntinus, *ibid.* VIII. Quo anno hæc confirmatio facta, *ibid.* IX. Pippinum Franciæ Regem ungit, 752. I. S. Lullum in Archiepiscopatum Moguntinensem sibi subrogat, 753. V. Quo anno, *ibid.* VI. Fit Archiepiscopus Traiectensis ad Rhenum, *ibid.* X. & 755. X. In Frisiam pergit, 755. IX. Scribit ad Stephanum Papam de Traiectensis Ecclesie privilegio, *ibid.* XII. Eobanum Coepiscopum Traiectensem assumit, *ibid.* XIV. Cum sociis martyrium facit, *ibid.* XV. Annus ejus martyrii, *ibid.* XVI. & seq. Socii ejus in martyrio, *ibid.* XVIII. Non est auctor Vitæ S. Livini, 654. VII. 755. XVIII. Bonifacii Vitæ auctor Willibaldus presbyter, non Episcopus, 755. XIX. Ejus Vita ab Oihlono Monacho aucta, *ibid.* Diem ejus martyrii in Anglia solemniter celebrandum statuit S. Cuthbertus Cantuariensis Archiepiscopus, 756. XI.

S. Bonitus Arvernensis Exepiscopus Ariberto II. Langobardorum Regi victoriam precibus suis

fuis a Deo obtinet, 704. III. Moritur, *ibid.* IV. Qua de causa Arvernensem Episcopatum abdicavit, *ibid.* V.
 Borstuarii ubi siti, 693. V. Iis duo Heuvaldi fratres Evangelium prædicarunt, *ibid.*
 Bofa qui Episcopatum Eboracensem, pulso S. Wilfrido, obtinuerat ex eo pellitur, 687. XII. In eum pulso iterum Wilfrido restituitur, 692. XX. Moritur, 705. XII. & seq. Sanctitate illustris fuit, *ibid.* Magister extitit S. Accæ postea Hagustaldensis Episcopi, *ibid.*
 Brennaci villæ Regiæ situs, 754. I.
 S. Bugga seu Eadburga floret, 725. XIII.
 Bulgari Constantinum Copronymum Imper. ad propria cum dedecore redire compellant, 759. XV.
 Buraburgensis Episcopatus a S. Bonifacio instituitur, 741. XXII.
 Burchardus primus Wirzburgensis Episcopus a S. Bonifacio constituitur, 741. XII. 748. IV. Romam ad Zachariam Papam a Sancto Bonifacio mittitur, 748. I. Moritur, 754. XXI. S. Kiliani & sociorum Reliquias transfuit, 754. XXII.
 Burgundia in Caroli Martelli potestatem redigitur, 736. VII.

C

Cæsarugaña a Saracenis expugnatur, 712. XIII.
 Cæsarugañanum Concilium tertium, 691. II.
 Callinicus fit Episcopus Constantinopolitanus, 691. IV. E sede deturbatur & in exilium a Justiniano Imp. mittitur, 703. II. Non præfuit Synodo Quini-sexæ, *ibid.* Græcorum menais inscribitur, *ibid.*
 Canoniarum varia Collegia in Belgio octavo sæculo exeunte instituta, 684. XXV. & seq. Canonizationes solemnes ante sæculum undecimum Pontificibus Romanis non reservatæ, 754. VII.
 Carcaffona a Saracenis expugnatur, 725. III.
 Cariffacensis Conventus Stephani II. Papæ defensionem decernit contra Aistulphum Longobardorum Regem, 754. II.
 Cariffaci situs, *ibid.*
 Carolomannus filius Caroli Martelli & Rotrudis, 714. V. Post patris mortem Austriam obtinet, 741. XIX. Aquitaniam & postea Alemanniam bello appetit, 742. XV. & seq. Cum Pippino fratre Grifonis fratris bona dividit, *ibid.* XVI. In Germania Concilium celebrari permittit, 742. VI. & seq. Liptinense Concilium celebrat, 743. I. & seq. Bellum in Bajoaria gerit, *ibid.* XX. Item in Saxonia, *ibid.* XXI. Pro monasterii Fuldenfis fundatione S. Bonifacio locum donat, 744. X. In Saxonas & Aquitanos bellum movet, *ibid.* XIII. 745. XI. & seq. Concilium Germanicum II. celebrari jubet, 745. I. & seq. Saxones domat & eorum plurimos baptizari curat, 747. II. Drogonem filio Pippino fratri commendato Romam petit & fit Monachus *ibid.* I. Quo anno sæculum deseruerit, *ibid.* & IV. Monasterium in Soraste ædificat & ad Casinense monasterium pergit, *ibid.* V. In Franciam Legatus mittitur, 754. III. Moritur & annus mortis, 755. VII. & seq.
 Carolomannus Pippini Francorum Regis filius a Stephano II. Papa in Regem ungitur, 754. V. Fit Patricius Romanorum, 755. III.
 Carolomannus Caroli M. filius. Vide, Pippinus.
 Carolus cognomento Martellus filius Pippini Heristalli & Alpaidis, pater Carolimanni & Pippini, 714. V. E custodia in qua a Plectrade moverca detinebatur, elabitur, 735. II. &

seq. A Radbodo Friforum Rege vincitur, 716. IX. Ragenfredum Majorem-Domus vincit, *ibid.* Chilpericum Regem & Ragenfredum ad Vinciacum profligat, 717. III. Clotarium Regem creat, *ibid.* IV. S. Rigobertum Remensem Episcopum relegat, *ibid.* V. Milonem Trevirensis Episcopum in ejus sedem intrudit, *ibid.* Auctoritatem suam in Gallis firmat, 718. VI. Bona Ecclesiastica personis sæcularibus tradit, 719. VIII. Ragenfredum & Chilpericum Regem tertio vincit in pago Sueffionensi, 719. X. Wandonem Abbatem apud Trajectum relegat, *ibid.* XI. S. Bonifacium ad se venire jubet, 723. I. Eum perhumaniter suscipit, 724. I. Rotradem priorem uxorem amittit, 725. V. Sonichildem uxorem accipit, *ibid.* VI. Bajoariam bello appetit, *ibid.* Secundo in Bajoariam bellum movet, 728. I. Suevos domat, 730. XVI. Adversus Eudonem Aquitanie Ducem semel & iterum pugnat, 731. XV. S. Eucherium Aurelianensem Episcopum in exilium mittit, 731. XVI. & seq. Saracenos in prælio Pictaviensi profligat, 732. I. III. Cum Eudone Aquitanie Duce reconciliatur, *ibid.* II. Abderramen Saracenorum ducem occidit, *ibid.* IV. Saracenos e Burgundia eicit, 733. II. Frifos domat, *ibid.* III. 734. IX. Wasconiam & Aquitaniam sibi subicit, & Hunaldo Eudonis Aquitanie Ducis filio tradit, 735. V. 736. VI. Burgundos & Provinciales ad obsequium redigit, 736. VIII. Mortuo Theodorico IV. Rege, solus per quinquennium sine Rege Franciam regit, 737. VI. Saracenos in Septimania profligat, *ibid.* VIII. & seq. Saxonibus tertio bellum infert, 738. IV. Contra Saracenos iterum movet, 739. VI. Luitprandum Longobardorum Regem in auxilium contra eos vocat, *ibid.* VII. Duas Gregorii III. Papæ legationes suscipit 740. IV. Quo anno, *ibid.* V. Fit Patricius Romanorum, *ibid.* VI. IX. Vexillum S. Petri ad Carolum missum, *ibid.* X. Carolus Ecclesie Romanæ patricium suscipit, *ibid.* XIII. Moritur, 741. XI. Ejus uxores, liberi, & virtutes, *ibid.* XII. Franciam dilatavit, *ibid.* XIII. De quibusdam criminibus purgatur, *ibid.* XIV. Apparitio S. Maximini Trevirensis Episcopi Carolo facta fabulosa, *ibid.* XIV. Visio S. Eucherii Episcopi Aurelianensis de Caroli damnatione pariter fabulosa, *ibid.* XVI. Monasteria non evertit, nec bona Ecclesiastica usurpavit, *ibid.* XVII. Duos tantum Episcopos relegavit, *ibid.* XVIII. Inter filios bona sua dividit, *ibid.* XIX.
 Caroli Martelli anni in Actis publicis aliquando numerati, 739. XIV.
 Carolus Magnus nascitur, 742. XXII. Ejus natiuitas ultra annum DCCXLII. differri non potest, *ibid.* XXIII. In Gallia non in Germania natus est, 742. XXIV. A Stephano II. Papa in Regem ungitur, 774. V. Fit Patricius Romanorum, 755. III.
 Carolus Salernitanus Princeps reliquias S. Magdalenæ reperit, & in decentiorem locum transfuit, 716. X. & seq.
 Casinense monasterium a S. Petronace sexto Abbate restauratur, 716. VI.
 Catalonia magna pars Pippini Francorum Regi deditur, 752. XX.
 Cedwalla fit Occidentalium Saxonum Rex, 685. XII. Westam insulam S. Wilfridi opera Christianam reddit, 686. XIII. S. Wilfridum valde diligit, *ibid.* XIV. Romam pergit & regnum abdicat, 686. II. Romæ baptizatur, & moritur, *ibid.* IV. Ejus Epitaphium Sergii Papæ jussu scriptum, *ibid.* V. Saxonum non Britannorum Rex fuit, *ibid.* VI. Duo Cedwallæ distinguendi, *ibid.*

S. Ceolfridus fit Abbas Wiyemuthensis, 682, XII. Moritur, 727. II.
 Ceolredus fit Rex Merciorum, 709. V. Moritur, 716. VIII.
 Ceolwulfus fit Rex Northumbriae, 719. V. Eadberto regnum relinquens Monachum induit, 737. III. Miraculis clarer, *ibid.*
 Cherfontiz a Justiniano II. Imperatore crudeliter habiti, 710. III.
 Childebertus III. Clodoveo III. Fratri in regnum Francorum succedit, 692. XVIII. & 695. VI. Moritur, 709. VIII.
 Childebrandus filius Pippini Heristalli & Alpaidis, 714. V. Caroli Martelli frater, 737. IX. Contra Saracenos cum exercitu pergit, *ibid.*, 739. VI.
 Childericus III. fit Rex Francorum, 742. XVIII. Quo anno ejus inauguratio facta, *ibid.* XIX. & *seq.* Filius fuit Chilperici secundi, *ibid.* XXI. Exaudoratur & in monasterium traditur in quo obiit, 752. IX. Nulla antea auctoritate potiebatur, *ibid.* X.
 Chilpericus II. Daniel antea dicitur fit Rex Francorum, 715. VI. Filius erat Childerici II. Regis, *ibid.* A Carolo Martello vincitur, 717. III. Ab Eudone Aquitaniae Duce auxilium postulat, *ibid.* IV. Iterum a Carolo vincitur, 719. X. & *seq.* Chilpericum Carolo reddidit Eudo Aquitaniae Dux, 720. IV. Chilpericus moritur sine liberis, *ibid.* III.
 Chiltrudis Caroli Martelli filia post patris mortem in Bjoariam fugit & Odiloni Duci nubit, 741. XIX.
 Chramlinus Episcopus Ebreduensis non Cabellionensis in Synodo deponitur, 739. XV.
 Christiani in Africa male habentur, 707. II. Christianorum Hispaniae sub Mauris viventium dura conditio, 714. VI. Christiani Hispaniae quare dicti Muzarabes seu Mosarabes, *ibid.* VII. & *seq.* A Saracenis vexantur, 718. V. Christiani ab Humaro Calipha dure habiti, 718. III. Christiani Hispaniae Judices ex sua gente habent, 734. V. Ex Saracenorum diffensionibus utilitatem capiunt, *ibid.* VIII.
 Christiani Antiochiae a Saracenorum Calipha libertatem obrinent Patriarcham eligendi, 742. III.
 Christiani in Oriente a Saracenis vexantur, 759. XV. Christiani Hispaniae S. Vincentii Martyris corpus in Lusitaniam deferunt, 762. III.
 S. Chrodigangus Episcopus Metensis a Pippino ad Stephanum II. Papam legatur, 753. II.
 Chronicon Sebastiano Salmanticensi Episcopo attributum Auctorem habet Alphonsium magnam Hispaniae Regem, 712. XVI.
 S. Claudius Abbas Jurensis & Episcopus Vefontionensis moritur, 698. XVI. Non confundendus cum Claudio Episcopo etiam Vefontionensi qui Epaoensi Concilio subscripsit, *ibid.*
 Clemens Episcopus schismaticus in Concilio Germanico II. damnatus, 745. I. & *seq.* I. tem in Synodo Romana II. sub Zacharia. Papa, 745. IX.
 Clodoveus III. Theodorico III. patri in Franciae Regnum succedit, 688. IV. Moritur, 692. XVIII. & *seq.*
 Clodoveus Pseudo-Rex in Austrasia ab Ebroino Majore-Domus creatur, 674. V.
 S. Clodolphus Episcopus Metensis moritur, 694. VI.
 Clovehoviae Synodus a S. Cuthberto Episcopo Cantuariensi celebratur, 742. XIV. Withredi Regis privilegium de libertate Ecclesiarum Cantii in Regno Merciorum observandum, statuit, *ibid.*
 Clovehoviae secunda Synodus ab eodem S.

Cuthberto celebratur, 747. VIII.
 Clotarius a Carolo Martello Francorum Rex constituitur, 717. IV. Moritur, 719. X.
 Cadomyta fit Praefectus Saracenorum Hispaniae, 728. II.
 Coenredus fit Rex Merciorum, 704. VI. Abdicato Regno, Romam pergit & fit Monachus, 709. V.
 Coenredus fit Rex Northumbriae, 716. VIII. Colonia in Metropolim erigitur, 745. IV. VI. Ei Moguntia praefertur, *ibid.* V.
 Constantinopolis peste affigitur, 699. IV. A Saracenis obsidetur, 717. I. Obsidione liberatur, 718. I. Annuo terrae motu concutitur, 740. III.
 Constantinopolitana Synodus in causa Monothelitarum, 712. IV.
 Constantinopolitana Pseudo-Synodus contra Sacras imagines a Constantino Copronymo celebratur, 754. X. & *seq.* Contraria est Synodus generalibus, *ibid.* XIX.
 Constantinus creatur Pontifex Romanus, 708. I. Constantinopolim a Justiniano Imp. vocatur, 709. I. Quo anno Constantinopolim adventavit, 710. I. A Justiniano Imp. magno cum honore suscipitur, *ibid.* Synodi Trullanae canones Ecclesiae Romanae non adversantes confirmat, *ibid.* II. Romam revertitur, 711. I. Moritur, 714. I.
 Constantinus Monachus Syllae Episcopus fit Patriarcha Constantinopolitanus, 753. I. Sacras imagines evertit, 754. XI. & *seq.*
 Constantinus Pogonatus Heraclium & Tiberium fratres Caesares ab imperio removet, 681. XIII. Ejus ad Leonem II. Epistola post Sextam Synodum supposititia non est, 683. V. & *seq.* Moritur, 685. II.
 Constantinus Copronymus postea Imperator nascitur, 719. IX. A Leone patre fit confors imperii, 720. I. Adversus eum pro sacris imaginibus scribit S. Joannes Damascenus, 727. III. A S. Joanne Damasceno vocatur Caballinus & cur, *ibid.* Copronymus dicitur a feodato sacro fonte cum infans intingeretur, *ibid.* Saevit in Georgium S. Tarasii Patriarchae Constantinopolitani patrem, 736. I. In literis versatus fuit, *ibid.* Post patris mortem patre scelestior fuit, 741. II. & *seq.* Contra eum Constantinopolitani rebellant & Artabadium Imp. creant, *ibid.* IV. & *seq.* Eius impietas propalatur, *ibid.* V. Artabadium & ejus filium Nicetam vincit, 742. I. & *seq.* Artabadium cum duobus ejus filiis excacat, 743. XVII. Anastasium Patriarcham oculis privat & in sedem restituit, *ibid.* Leonem filium suscipit, 750. VI. Imperii confortem facit, 751. XI. Suae haeresei propagandae incumbit, 752. XVIII. Pseudo Synodum Constantinopolitani celebrat contra sacras Imagines, 754. X. Sacras Imagines evertit, *ibid.* XI. & *seq.* S. Stephanum Juniores in carcerem trudit, *ibid.* XVI. & *seq.* Pippino Francorum Regi Organa mittit, 757. VI. Legationem ad eum dirigit, *ibid.* VII. In Bulgaros bellum movet, sed infelici exitu, 759. XV.
 Consulatus aliquando sumitur pro Patriatu, 740. V. & *seq.*
 Conventus Francorum mense Martio celebrari solitus, 752. IV. A Pippino Rege ad mentem maium transfertur, 755. XXIV.
 S. Corbinianus postea Frisingensis Episcopus Romam petit sedente Gregorio II. Papa, 716. VII. Secundo Romam petit ut Episcopatum abdicet, 724. VII. Moritur, 730. XIV. Fuit primus Frisingensis Episcopus, *ibid.* XV.
 S. Cuthbertus Episcopus Lindisfarnensis ordinatur, 684. XV. Egfridi Regis mors ei revelatur, *ibid.* XVI. Moritur, 687. V. Ossa ejus elevatur, *ibid.* VI. S. Cu-

S. Cuthbertus fit Cantuariensis Episcopus, 740. I. Synodo Clovehoviae praesidet, 742. XIV. Aliam Synodum ibidem celebrat, 747. VIII. S. Bonifacii festum in Anglia celebrandum statuit, 756. XI.
 S. Cuthburga Alfridi Northumbriae Regis uxor Winburnense monasterium fundat, 705. VIII. Eiusdem monasterii fuit Abbatissa, *ibid.* Annus mortis ejus incertus, *ibid.*
 Cuthredus Occidentalem Saxonum Rex moritur, 754. XXIII.
 Cyrus Monachus fit Episcopus Constantinopolitanus in locum Callinici depositi, 703. II. A Philippico Imp. e sede deficitur, 712. I.

D

Dadanus qui interfuit Concilio Germanico I. sub S. Bonifacio non fuit Episcopus Ultrajectensis, 755. XI.
 Dagobertus III. Childeberto III. patri in regnum Francorum succedit, 709. IX. Moritur, 715. V.
 Daniel Episcopus Insulae Vectae fit Episcopus Vintoniensis, 705. XIV. Scriptis ad S. Bonifacium literis magnam sibi laudem comparat, 726. XVII.
 Daniel Rex. *Vide*, Chilpericus II.
 Denarios singulos singulis annis Romanae Ecclesiae a Saxonibus Occidentalibus solvi statutum, 740. III. Item a Mercis, 755. X. A quibus id statutum, 740. II.
 Desiderius Tusciae Dux fit Rex Longobardorum, 756. I. Pontificiam ditionem infestat, 757. III. Graecos in Italiam cum exercitu venire sollicitat, *ibid.* Romam petit & Imolam Pontifici Romano se redditurum promittit, *ibid.* V. Paulo Papae satisfacit, 758. IX. 760. III.
 Doricestria urbs provinciae Merciorum, diversa a Doricestria urbe Occidentalium Saxonum urbs primaria Episcopalis in duas parochias dividitur, *ibid.*
 Droctegangus Abbas Gorziensis a Pippino Rege ad Stephanum II. Papam Legatus, 753. II.
 Drugo Campaniae Dux Pippini Heristallensis filius moritur, 708. II. S. Hugonis Episcopi pater extitit, *ibid.* 726. XVIII.

E

Eadbertus fit Rex Northumbriae, 737. IV. Frater erat Egberti Archiepiscopi Eboracensis, *ibid.* Abdicato regno fit clericus, 758. XI.
 S. Eadbertus S. Cuthberto succedit in Episcopatum Lindisfarnensem, 687. VI. Moritur, *ibid.*
 Eadbertus fit Rex Cantii, 725. XII. Moritur, 748. VII.
 Eadburga cognomento Bugga floret, 715. XIII. Ad S. Bonifacium scribit, *ibid.* Diversa est ab Eadburga Abbatissa Tanetensi ad quam S. Bonifacius scripsit, 724. I.
 Eadwulfus mortuo Alcfredo Northumbriae Rege tyrannidem arripit & moritur, 705. IX. & *seq.*
 Ebba Coldinghamensis Abbatissa Ethelfridi Northumbriae Regis filia moritur, 683. XVII.
 S. Ebbo Episcopus Senonensis Saracenos Senonas obsidentes divina virtute fugat, 731. XIV. Moritur, 750. V.
 Eboracensis sedes usque ad annum DCCXXXV. fuit tantum Episcopalis, 721. VII.
 Ebroinus Theodorici Regis iusti occiditur, 681. XXVII. Eius vitia, *ibid.* Fabula de eo conficta, 687. IV.

Ann. Eccl. Tom. XII.

Ecclesia Gallicana multis abusibus foedata, 696. XVI. Eius miserandus status initio Majoratus Caroli Martelli, 719. VIII. Ecclesia post Carolum Martellum a Laicis possessa, 741. XXI.
 Ecclesiae Germanicae miser status, 741. XXIII. Ecclesia Germanica per longum tempus sine Archiepiscopo & sine Synodo fuit, *ibid.* XXIV. Ecclesiarum quarundam Germaniae miser status, saeculo octavo, 743. VII.
 Eddius Stephanus Monachus Cantuariensis Auctor Vitae S. Wilfridi Episcopi Eboracensis, 709. IV.
 Edelvaldus seu Ethelvaldus fit Northumbriae Rex, 759. XI.
 Edilvalchus seu Ethelwoldus Saxonum Australlium Rex baptizatur, 681. XVIII.
 Egbertus fit Episc. Eboracensis, 731. IX. & *seq.* Eius opera Eboracum Archiepiscopatum recuperat, *ibid.* XI. Ad Egbertum scribit Beda, *ibid.* XII. Egbertus moritur, 761. IV.
 S. Egbertus Monachus Anglus moritur, 729. V. VII.
 Egfridus Oswii Northumbriae Regis filius saevit in Hibernos, 684. XV. Occiditur, *ibid.* XVI. Eius mors Sancto Cuthberto revelatur, *ibid.*
 Egica fit Rex Hispaniae, 697. VII. Cixilonem uxorem in odium Ervigii patris repndiat, *ibid.* Moritur, 701. III.
 S. Egwinus Wigorniensis Episcopus cum Coenredo Merciorum & Offa Orientalium Saxonum Regibus Romam pergit, 709. VI. Monasterium Haveatmense in agro Wigornienfi fundavit, *ibid.* VII. Privilegium pro eo monasterio a Constantino Papa datum videtur supposititium, *ibid.* S. Egwini mors & virtutes, *ibid.* 714. II. In Anglo-Saxonum Ecclesias Imaginum cultum primus non invenit, 714. II.
 Emerita a Saracenis expugnatur, 712. XII.
 S. Emmeramus in Bjoaria martyrio afficitur, 702. II. Non fuit Episcopus Picaviensis nec Ratiponensis, *ibid.* VIII. Episcopatum in Aquitania secunda gessit, sed cujus civitatis incertum, *ibid.* VII. Sub Theodone quarto non primo Bjoariae Duce Martyrium passus est, *ibid.*
 Eneco Garfeanis fit primus Rex Navarrae, 758. XII.
 Eobanus a S. Bonifacio assumitur Coepiscopus Trajectensis, 755. XIV. Martyrium cum S. Bonifacio patitur, *ibid.* XVIII.
 Episcopi Galliae Africae & Hispaniae distinguebant causas quae in Conciliis generalibus & Provincialibus tractandae erant, 701. IV.
 Era Dionysiana Hispanis usurpata, 716. XIV. In Gallia paulo serius usurpata, *ibid.* 716. XIV. 737. VII.
 S. Erconvaldus Londinensis Episcopus moritur, 693. VII.
 S. Erendrudes S. Rudberti Episcopi Saltzburgerensis neptis, non soror floret, 718. VIII.
 S. Erkonbodus Abbas Sittivensis monasterii & Morinorum Episc. floret, 728. III.
 Ervigius fit Hispaniarum Rex, 680. XXII. Moritur post adoptatum Egicam, 687. VII.
 Esternacum monasterium non longe ab Augusta Trevirorum a S. Willibrordo fundatum, 739. XI.
 Ethelardus fit Occidentalium Saxonum Rex, 726. XV. Moritur, 739. X.
 Ethelbaldus fit Rex Merciorum, 716. VIII. Croylandense monasterium construit, *ibid.* Ecclesiarum Cantii privilegium in regno observandum curat in Clovehoviae Synodo, 741. XIV. Interest secunda Synodo Clovehoviae, 747. VIII. Occiditur, 756. XII.
 Ethelburga Ina Occidentalium Saxonum Rege

Ccccc ma-

marito suadet ut Romam pergat, eumque comitatur, 726. XV. Fit Abbatissa Berkingensis monasterii, 740. II. Diversa est ab Ethelburga seu Edilburga S. Erconvaldi Londinensis Episc. sorore etiam Abbatissa Berkingensi, *ibid.*

Evantius Toletanus Ecclesie Archidiaconus moritur, 737. XI.

S. Eucherius Aurelianensis Episcopus a Carolo Martello relegatur, 731. XVI. Ejus exilii annus, *ibid.* XVII. & *seq.* S. Eucherii mors in quem annum incidat, *ibid.* XVIII. S. Eucherii visio de damnatione Caroli Martelli fabulosa, 741. XVI.

Eudo Aquitaniae Dux Provinciae dominatur, 726. X. & *seq.* Dicitur Rex Francorum, *ibid.* XII. Chilperico Regi contra Carolum Martellum auxiliatur, 719. X. Chilpericum Carolo reddit, & cum Carolo foedus init, 720. IV. Saracenos profigit, 721. V. Eisdem iterum profigit ope spongiae a Gregorio II. PP. missae, 725. IV. Carolo Martello reconciliatur, *ibid.* II. Moritur, 735. V.

S. Eusebius Episcopus Lampfacenus pro sacris Imaginibus certat, 735. III.

F

Fafila secundus Rex Legionensis Pelagii filius, 738. III. Alphonsum successorem habuit, *ibid.*

Faramundus ex Episcopatu Trajectensi pellitur a Pippino Majore-Domus Austriae, 681. XXXI.

S. Filibertus Abbas Gemeticensis mortuo Ebroino ad monasterium redit, inde Pisavos & ad Heriense monasterium, in quo obiit, 683. XVIIII.

Fiscannense monasterium in dioecesi Rotomagensi a Sancto Waingo fundatum, 681. XXII.

Florbertus fit Episcopus Leodiensis, 727. IV. Quo anno mortuus sit, 761. IV.

Forojulium nunquam habuit Episcopum a Patriarcha Aquilejensi distinctum, 729. I. & *seq.*

Franciae Reges sub stirpe Merovingica plures uxores simul ducebant, 688. V. Francia Regum septimi saeculi Chronologia confirmata, 698. XI. Francia post Theodoricum IV. Regis mortem per quinquennium sine Rege fuit, 737. VI. Francia Regum Merovingicae stirpis desidia, 751. I. Frustra a quibusdam negata, *ibid.* II.

Fredegaricus ejusque Continuator annus a Paschate inchoat, 736. II. Fredegarii Continuator quo anno Chronicon suum absolvat, *ibid.* IV. Fredegarii continuationi duplex appendix adjuncta, *ibid.* V.

Frisia citerior in Francorum potestatem venit, 695. VI. Frisia a Carolo Martello domiti, 733. III. 734. IX.

Frisingenium Episcoporum series post Sanctum Corbinianum, 730. XV.

Froila in regnum Asturiarum Alphonso succedit, 757. IX. De Navarreis victoriam reportat, 750. XII.

Fuldense monasterium fundatur, 744. X. Anni fundationis, *ibid.* XI. & *seq.*

Fulradus Abbas S. Dionysii legatur ad Zachariam PP. 751. III. & *seq.* Ejus legationis causa & annus *ibid.* V. & *seq.*

Fulradus jam Archicapellanus a Pippino Rege mittitur ut occurrat Stephano II. PP. in Franciam venienti, 753. IV. Stephanum Romam redeuntem comitatur, 754. IX. In Franciam redit, 755. III. In Italia a Pippino subfistere jubetur ut civitates Romanae Ecclesiae ab Aistulpho Rege recipiat & restituat,

ibid. VI. In Franciam redit & a Stephano II. PP. Pippino commendatur, 756. III.

G

Gallæcia Saracenorum jugum excutit, 753. XI.

Gallia civilibus bellis laceratur, 715. II. & *seq.* Gallia sine bello, 740. XV. 750. VII. in Gallicanam Ecclesiam multi abusus introducti, 696. XVI. Gallicanae Ecclesiae miseranda facies tempore Caroli Martelli, 719. VIII.

Garcias Arista cognominatus initium dat Principatu Navarreae, 734. VI. Moritur, 758. XII.

Garibaldus fit Episcopus Ratisponensis, 739. I. & *seq.* Fuit Coadiutor S. Wiftherii ejusdem civitatis primi Episcopi, 756. VIII. Moritur, 761. VII.

Georgius Antiochiae in Pisidia Episcopus sub Leone Armeno ob sacras Imagines in exilium missus, 754. XX. Diversus a Georgio Cyprio, qui vixit sub Constantino Copronymo, *ibid.*

S. Georgius Mitylenae Episcopus sub Leone I. sauro & sub Leone Armeno pro sacris Imaginibus certavit, 735. II.

Georgius Cyprius in Pseudo-Synodo Cpolitana contra sacras Imagines coacta excommunicatur, 754. X. XX. Non fuit Episcopus, sed monachus, *ibid.*

Georgius Judex S. Tarasii Constantinopolitani Patriarchae pater a Constantino Copronymo vexatur, 736. I.

Germanicum Concilium sub S. Bonifacio ad quem annum pertineat, 740. I. 742. VII. Germanici Concilii Patres, *ibid.* VIII. Est primum Concilium S. Bonifacii, *ibid.* IX. Literae Zachariae PP. & S. Bonifacii ad hoc Concilium referendae, *ibid.* X. Concilium Germanicum Metropolitanorum auctoritatem restituit, 743. VI. Ejus acta pura & sincera, 744. IX.

Germanicum Concilium II. in Carolomanni majoratu Gervilionem Moguntinensem Episcopum deponit, 745. I. & *seq.* S. Bonifacium in ejus locum subrogat cum Metropolita dignitate, *ibid.* Adalbertum & Clementem Episcopos haereticos damnat, *ibid.* Hujus Concilii Episcopi omnes numero octo Anglo-Saxones erant, *ibid.* VII. Ethelbaldum Merciorum Regem ad meliorem frugem reducere tentant, *ibid.*

Germanicum Concilium tertium a S. Bonifacio celebratur, 747. II. Quatuor Concilia generalia ab omnibus admittenda statuit, *ibid.* Zachariae Papae gratissimum fuit, *ibid.* III. Quintum inter Bonifaciana dicendum, *ibid.* II. Celebratum fuit antequam Carolomannus saeculum defereret, *ibid.* II. IV.

S. Germani Episcopi Parisiensis Reliquiarum Translatio, 754. IV.

S. Germanus Cyzici & postea Cpolis Episcopus Monothelismi labe purgatur, 712. III. & *seq.* Fit Episcopus Constantinopolitanus, 714. II. Synodus Constantinopoli celebrat contra Monothelitas, 715. VIII. Ejus primus congressus cum Leone Imp. de sacris Imaginibus, 726. VIII. Edicto Imperatoris contra sacras Imagines subscribere recusat, & Episcopatam abdicat, 730. I. Sedis ejus duratio, *ibid.* II. Ex domo Patriarchica eicitur, *ibid.* III. Nonagenario major erat, *ibid.* IV. Anathemate damnatur in Pseudo-Synodo Constantinopolitana sub Constantino Copronymo, 754. X. XV.

Gervilio Episcopatu Moguntinensi privatur in

Con-

Concilio Germanico secundo, 745. III.

Geruntius Walliae seu Cambriae Rex ab Ina Saxonum Occidentalium Rege vincitur, 710. XI.

Ghiflemarus Waratonem patrem majoratu Neustriae & Burgundiae exturbat, 683. XIX. Moritur, 684. XVIII.

Giruvense monasterium a S. Benedicto Biscopo fundatur in Northumbria, 682. XII.

Gisela Pippini Francorum Regis filia nascitur, 757. IV.

Græciae populi in Leonem Isaurum rebellant, 721. I. Græcorum a Latinis separatio unde originem sumpserit, 730. XII.

Gregorius II. fit Pontifex Romanus, 714. I. Joannis Episcopi Constantinopolitani Synodicam recipit, *ibid.* S. Bonifacium predicandi Evangelii causa in Germaniam mittit, 719. II. & *seq.* Synodus Romanam primam celebrat, 721. I. S. Bonifacium Romam vocat & Episcopum ordinat, 723. II. Eum Carolo Martello, Principibus Germaniae & Alt-Saxonibus commendat, *ibid.* IV. & *seq.* Gregorii II. mandata unde defumta, *ibid.* VI. Gregorius PP. hortatur Bonifacium ut in cepto opere insistat, 724. IV. S. Pirminium Abbatem Augiensem Theodorico IV. Regi commendat, 759. XI. & *seq.*

Gregorius ad Leonem Imp. De sacris imaginibus duas Epistolas scribit, 726. III. Ex Epistole initio sui Pontificatus datae non sunt, *ibid.* IV. Gregorio III. Papae male adscriptae *ibid.* V. Quo anno datae, *ibid.* VI. 730. VII. X. Gregorii vitæ insidiatur Leo Isaurus Imp. 726. X. Gregorio renuente provinciae Italiae ab Imperatore deficient, *ibid.* XI. & *seq.* Gregorius impedit ne Itali novum Imperatorem creent, *ibid.* caroli Martelli opem adversus Longobardos implorat, 726. XIII. Nullam Legationem ad eum misit, *ibid.* XIV. Respondet ad S. Bonifacii consultationes, *ibid.* XVI. Leonem Isaurum non excommunicavit, nec ei tributaolvere prohibuit, 730. VIII. 743. XIX. Anastasium Episcopum Constantinopolitanum deponit nisi respiciat, 730. IX. Leonem Imperat. Satanæ tradi precatur, nisi convertatur, *ibid.* Moritur, 731. I.

Gregorius III. creatur Pontifex Romanus, 731. I. Pallium Archiepiscopatus S. Bonifacio dirigit, *ibid.* III. Legationes duas ad Carolum Martellum mittit, 740. IV. Ad eum Claves S. Sepulcri cum vinculis S. Petri transmittit, *ibid.* Quo anno dux illarum legationes obita, *ibid.* V. & *seq.* Carolum Martellum Patriarium dicit, *ibid.* VI. & *seq.* Gregorii ad Carolum litterae quo anno datae, *ibid.* XIII. Gregorius moritur, 741. IX.

Gregorius Turonensis a Kalendis Martii annum auspiciatur, 756. III.

S. Gregorius Decapollitanus sub Leone Armeno floret & sacras Imagines tuctur, non sub Leone Isaurum, 731. II.

Gregorius adolescens Addulae Dagoberti secundi Regis filiae nepos S. Bonifacium sequitur, 722. IV. Ultrajectensem Episcopatum regit post S. Bonifacii martyrium, 755. X.

Grifo Caroli Martelli filius post patris mortem bonis spoliatur, 741. XX. E custodia in qua a Carolomanno detinebatur, a Pippino liberatur, 747. V. Adversus Pippinum rebellat, & in Saxoniam fugit, 748. VI. Baioriam sibi subicit expulso Tassilone Duce, 749. IV. A Pippino capitur & beneficiis ditatur, sed iterum rebellat, *ibid.* Interficiatur, 753. VIII.

Grimo Archiepiscopus Rotomagensis a S. Bonifacio Zachariae PP. commendatur, 743. I. IX. & *seq.*

Grimoaldus fit Baioriarum Tetrarcha a Theodone II. patre, 701. VIII. Incense vivit cum Biltrude Theodobaldi quondam fratris uxore,

Ann. Eccl. Tom. XII.

725. XI. Moritur & ejus domus dissipatur, *ibid.* VII.

Grimoaldus Pippini Heristalli filius interficitur, 714. III. Ejus virtutes, uxores, & filius, *ibid.* III. & *seq.*

Gripho S. Ansberto succedit in Episcopatum Rotomagensem, 695. IV.

S. Guthlacus Anachoreta in Anglia moritur, 706. II. & *seq.* Ejus virtutes, *ibid.* IV. Ethelbaldo seu Edelbaldo praedicat Regem Merciorum futurum, *ibid.* Frater fuit S. Pegæ, *ibid.*

H

S. H Adrianus Monachus moritur, 710. IX. Eius virtutes, *ibid.*

S. Hadulfus seu Hildulphus Abbas & Episcopus Attrebatensis & Cameracensis moritur, 728. III.

Haitan fit Praefectus Saracenorum Hispaniae, 728. II.

Hævesinense monasterium in agro Wigornienfi a S. Eguvino Episcopo fundatum, 709. VII. Privilegium illi a Constantino PP. concessum videtur supposititium, *ibid.*

Hedda Occidentalium seu Doricefrensis Episcopus moritur, 705. XIV.

S. Herefsvita Annae Orientalium Anglorum Regis uxor non fuit Monacha Kalensis monasterii, 680. XV. 705. XX. Nec etiam Jotrensis, 680. XVI. Vivente marito Monacham in Gallis induit, *ibid.* XVIII. Jotri sepulta non est, *ibid.* XIX. Ejus in Kalensi monasterio monachatus origo, *ibid.* XXI.

Hewaldi duo Angli in Antiqua Saxonia martyrio coronantur, 693. IV. Martyrii tempus, *ibid.* Borochuarii Evangelium praedicarunt post S. Suidberti & sociorum secessionem, *ibid.* V.

Hieronymus Francorum Regis frater Stephanum II. PP. Romam redeuntem comitatur, 754. IX. In Franciam redit, 755. III.

S. Hilda Abbatissa Pharensis monasterii in Eboracensi comitatu moritur, 680. XIV. Numquam ad monasterium Kalense venit, *ibid.* XVIII.

Hildebrandus fit consors regni Longobardorum 736. IX. A Longobardis reprobatur, 744. VI.

Hildericus a Liutprando fit Dux Spoletanorum in Trasemundi locum, 739. V.

Hifanus fit Saracenorum Calipha, 723. VIII. Moritur, 742. III. Christianis Antiochiae Patriarcham eligendi libertatem concedit, *ibid.* Saracenicum Imperium dilatavit, *ibid.* IV.

Hispalis a Saracenis expugnatur, 712. XII. Hispaniae quo tempore a Saracenis infestari coepit, 710. V. & *seq.* A Saracenis invatae, 711. VIII. & *seq.* Eorum invasionis epocha, *ibid.* Hispaniae urbes a Saracenis paulatim occupantur, *ibid.* XVI. & *seq.* Hispaniae a Saracenis captæ annum primum a Muza in eam adventu aliqui deducunt, 712. X. & *seq.*

Hispaniae Christiani sub Mauris viventes quare dicti Mozarabes, 714. VII. & *seq.* Judices ex sua gente habebant, 734. V. Hispaniae fame affliguntur, 746. IX.

Honorius Papa in Sexta Synodo damnatus, 681. IV. VII. Sed nonnulli primæ sedis auctoritate, *ibid.* VIII. & *seq.* Damnatus non est ob haeresim sed ob conniventiam culpabilem, 683. VIII.

S. Hubertus fit Episcopus Trajectensis, 699. I. Sedem Trajecto Leodidum cum S. Lamberti Reliquiis transfert, *ibid.* Moritur, 727. IV. 754. XXIV. C c c c c a Huc.

Mahometus fit Praefectus Saracenorum Hispaniae, 728. II.
 Majore domus Regiae in Francia summa rerum potiti sunt post Textricianam pugnam, 687. VIII. 751. II.
 Mamaccæ villa Regia in agro Noviomensi, 751. II.
 Manichæi a quo dicti Pauliciani, 755. XXII.
 Mardaitæ a Maronitis non sunt diverſi, 685. IV.
 Marja Leonis Ifauri Imp. uxor Conſtantinum Copronymum parit, & Auguſta dicitur, 719. IX.
 Maria Patricia ob ſacrarum Imaginum deſenſionem morti traditur, 750. V.
 Maronitæ ab hæreticis per contemptum dicuntur Mardaitæ, ideſt rebelles, 685. IV.
 Martyrologium Bedæ auctum a Floro Lugdunensi Diacono, 731. VI.
 Marva fit XXI. Saracenorum Calipha, 743. XVII. Favet Chriſtianis, 744. I. Saracenos rebelles vincit, 746. I. Occiditur, 749. I.
 S. Maximini Trevirenſis Epifcopi apparitio Carolo Martello ægrotanti fabuloſa, 741. XV.
 Megingardus, ſeu Megingardus ſeu Megingozus Diaconum S. Bonifacii magnus amicus, 710. V. Fit Wirtzburgenſis Epifcopus, 754. XXI.
 Meſſiam ſe eſſe jaſta quidam Serenus Judæus in Hispania, 721. II.
 Metenſium Annalium Auctor annum incipit a die Natali Chriſti, non a Kal. Januarii, vel a Martio aut Paſchate, 715. V.
 S. Michael Archangelus S. Wilfrido Meldis ægrotanti apparet, 705. IV. & ſeq.
 S. Michaelis Archangeli Ecclēſiam in monte Tumba ædificare monetur S. Auberſus Abrincenſis, non Cameracenſis Epifcopus, 709. X.
 S. Michael Synnadarum Epifcopus ob ſacrarum Imaginum deſenſionem a Leone Armeno, non a Leone Ifauro in exilium miſſus, 733. I.
 Militis impoenitentis horrenda viſio & interitus, 704. VII.
 Milo Trevirenſis Epifcopus Remenſem Epifcopatum invadit S. Rigoberto in exilium miſſo, 717. V. & ſeq. 743. V.
 Miſſa Conſtantinopoli coram Imperatore & Patriarcha a Joanne Portuenſi Epifcopo Apoſtolice Sedis Legato Latine celebratur, 681. XIV.
 Moguntia in Metropolim erecta, 745. IV. & ſeq. Hæc inſtitutio a Zacharia PP. confirmata, 751. VIII. Quinque civitates ei ſubiectæ *ibid.* Sed hoc poſtea immutatur, 755. XIII.
 Moſſacenſis Chronici Auctor annum incipit a die natali Chriſti, vel a Kal. Januarii non a Martio vel a Paſchate, 715. V.
 Monachi ſacrarum Imaginum deſenſores ad Provincias hæreſi Iconomachorum immunnes ſe recipiunt, 754. XIV. & ſeq.
 Montaniſtæ ad baptiſmum ſuſcipiendum a Leone Ifauro Imp. coguntur, 722. I.
 Motus terræ magnus per Palæſtinam & Syriam, 746. II.
 Mozarabes in Hispania quare ſic dicti, 714. VII. & ſeq.
 Mulieres Spatharium Chriſti Imaginem deſicere tentantem morti tradunt, 730. III. Martyrio afficiuntur cum Maria Patricia & multis viris, *ibid.* V.
 N
 Narbona & Gallia Narbonenſis in Saracenorum poteſtatem veniunt, 721. III. & ſeq. Narbona fruſtra a Francis obſidetur, 737. X. A Pippino Rege obſidetur, 752. XIX. Capitur, 755. XXIII.
 Narbonenſi Metropoli quæ Ecclēſiæ ſubiectæ Pippini ætate, 755. XXIII.

Navarræ Principatui initium dat Garcias Ariſta, dictus, 734. VI.
 Navarra in regnum erigitur, 658. XII.
 Nicaea a Saracenis fruſtra obſidetur, 727. II. Nicaena Synodus, *vide*, Septima Synodus.
 Nicephorus Artabaſdi filius quo anno Imperator dictus, 741. VI. 742. II. Ab Anaſtaſio Cpolitano Patriarcha coronatur, 742. I. A Conſtantino Imp. capitur & excæcatur, 743. XVIII.
 S. Nicetas Epifcopus Apolloniadis pro deſenſione ſacrarum Imaginum in exilium pellitur, 735. III.
 Niddana Synodus in qua Wilfridus cum omnibus reconciliatur, 705. XI.
 Novalicienſe Monafterium ab Abbone viro privato non patricio in dioceſi Maurianenſi fundatum, 739. XV. Ab eodem redditibus auſtum, *ibid.* XII.
 Novveirius inſignis Scriptor Arabs, 710. VI.

O

O Beydella Caliphæ in Africa Prorex Ocbam Hispaniæ præficit ad perſequendos Chriſtianos, 734. VII. In Obedelliam Africae populi rebellant, *ibid.* VIII.
 Oeba conſtituitur præfectus Hispaniæ ad perſequendos Chriſtianos, 734. VII. Deponitur, *ibid.* VIII.
 Odilo fit Baiariæ Dux, 736. VIII. Contra voluntatem Carolomanni & Pippini Chiltrudem eorum ſororem in matrimonium accipit, 741. XIX. Cum Hunaldo Aquitaniæ Duce ſœdus init, 743. XX. A Carolomanno & Pippino bello impetitur, *ibid.* Moritur, *ibid.*
 Offa fit Rex Orientalium Saxonum, 701. V. Abdicato regno Romam pergit & fit Monachus, 709. V.
 Offa fit Rex Merciorum, 756. XII.
 Onestrefeldenſis Synodus in cauſa S. Wilfridi Eboracenſis Epifcopi, 702. III. Ejus Epocha, *ibid.* IV. Geſta in ea adverſus S. Wilfridum, *ibid.* V. & ſeq.
 Oppa Epifcopus ad Pelagium Aſtorem Regem a Tareko mittitur, 712. XIV. Frater erat non filius Wittæ, *ibid.* XV. Capitur & interſicitur, *ibid.* XVI.
 Organa primum in Francia viſa, 757. VI.
 Ofredus Alcfredi Northumbriæ Regis filius in ſolium evehitur, 705. IX. & ſeq. Fit filius adoptivus S. Wilfridi Eboracenſis Epifcopi *ibid.* Moritur, 716. VII.
 Otgarius & Adalbertus fratres S. Quirini Martyris corpus Roma in Baiariam transferunt, 752. XI.
 S. Othmarus Abbas Sangalleniſis ſecundus moritur, 759. II. Ejus corporis Tranſlatio, *ibid.* III. S. Galli monafterium inſtauravit, *ibid.* IV. In duos perperam diviſus, *ibid.* V.

P

Palæſtina magnis terræ motibus quaſſatur, 746. III.
 Pamphilo excuſſo Saracenorum iugo ſe in libertatem aſſerit, 756. VI.
 S. Pardulfus Abbas Waractenſis in Lemovicibus floret, 739. VIII. Quo anno mortuus fit, *ibid.* IX.
 de Paſchate aliud diſſidium, 740. XIV.
 Paſcha aliter ab Orthodoxis, aliter ab hæreticis in Oriente celebratum, 760. VI.
 Pauliciani Conſtantinopolim introducuntur, 755. XXII.
 Paulus Stephani II. frater fit Pontifex Romanus, 757. I. Ad Regem Pippinum ſcribit ſe ſœdus cum Stephano II. initum ſervatum, *ibid.*

Q

ibid. II. Pippini auxilium implorat contra Deſiderium Longobardorum Regem, *ibid.* III.
 Fit luſtralis pater Giſelæ Pippini filia, *ibid.*
 IV. Adverſus Græcos Ravennatenſes ad deſenſionem ſolicitanter Deſiderium ad auxilium pertrahere tentat, *ibid.* II.
 Paulus ex Laico a ſecretis fit Epifcopus Conſtantinopolitanus, 684. XIV. Moritur, 691. IV.
 Pax Auguſta urbs eadem cum Pace Julia, 754. XXVII. Diverſa ab urbe Badaioz dicta, *ibid.* XXVIII.
 Peſthelmus Candidæ Caſæ Epifcopus de cognatione ſpirituale a S. Bonifacio conſulitur, 734. III. Socius fuit S. Wironis Epifcopi, *ibid.* IV. Pippino Heriſtallo a Confeſſionibus fuit, *ibid.* Aldhelmum ſucceſſorem non habuit, *ibid.*
 S. Pega mortuo S. Guthlaco fratre Romam pergit, ibique moritur, 706. V.
 Pelagius Gothus Rex Aſtorem ſeu Legionenſis renunciatur, 712. XIV. 718. IV. Saracenos memorabili prælio vincit, 712. XV. Oppæ Epifcopi ad ſe a Tareko miſſi minas & promiſſa contemnit, *ibid.* XVI. A Patribus Concilii Ovetenſis laudatur, *ibid.* XVII. Ad fortiſſimas rupes cum paucis confugit, 734. VII. Moritur, 738. III.
 Pergamum a Saracenis occupatur, 716. IV.
 Peſtis Romæ ceſſat delatis S. Sebaſtiani Martyris Reliquiis, 680. XIII.
 Peſtis graſtatur in Oriente, 699. IV. Item in Calabria, Græcia & aliis regionibus, 746. III. & ſeq.
 Petavianus Annaliſta annum incipit a die Natali Chriſti, vel a Kal. Januarii, non a Martio vel a Paſchate, 715. V.
 S. Petronax Abbas Caſinenſis monafterium reſtaurat, 716. VI.
 Philippicus antea dictus Bardanes fit Imperator, 711. III.
 Pippinus Heriſtallus dictus poſt Ebroini eadem fit Major domus Auſtriæ, 681. XXX. S. Lambertum Epifcopum Trajectenſem ſedi ſuæ reſtituit, *ibid.* XXXI.
 Pippinus poſtea Francorum Rex filius Caroli Martelli & Rotrudis ante avi Pippini Heriſtalli mortem natus eſt, 714. V. A. S. Ultrajeſino Epifcopo fuit baptizatus, *ibid.* Poſt patris mortem Neultraſiam, Burgundiam & Provinciam obtinet, 741. XIX. Aquitaniam & Alemanniam bello appetit, 742. XV. Utriuſque belli cauſa, *ibid.* XVII.
 Pippinus a S. Bonifacio Franciæ Rex ungitur, 752. I. Quo anno & quo menſe electus, *ibid.* II. & ſeq. Pippino adhuc Majori-Domus nominatio Epifcoporum conceditur a Zacharia PP. *ibid.* XIV. Pippinus Saracenos e Septimania eicit, 752. XIX. 755. XXIII. Magnam Cataloniae partem recipit, 752. XX. Legatus Stephani II. Papæ ſuſcipit & alios ad eum mittit, 753. II. Fulradum Archicapellanus Palatii & Rotardum Ducem in occurſum Stephani II. in Franciam venientis mittit, *ibid.* IV.
 Pippinus Pippini Francorum Regis filius nſcitur, & moritur, 759. XIV.
 Placita Francorum erant Conventus publici totius regni ordinum, 744. III.
 Pontigonis Villæ Regiæ ſitus, 753. IV.
 Porcarius Lerinenſis Abbas a Saracenis occiſus diverſus a Porcario Abbate qui tempore S. Caſarii Arelatenſis Epifcopi Lirinum regebat, 729. IV.
 S. Procopius Decapolita pro ſacrarum Imaginum deſenſione ſub Leone Ifauro perſecutionem patitur, 735. IV.
 Pueri in infantia a parentibus oblatis perpetuo monachatu adſtricti, 726. XVI.

R

R Achis fit Rex Longobardorum, 744. VI. Eorum leges confirmat, 746. V. Zacharia PP. ſuaſu fit Monachus, 750. I.
 Radbodus Friſorum Rex Paganus a Pippino Heriſtallo vincitur, 689. IX. S. Willibrordum ad Pippinum mittit, & unum ex ejus ſociis martyrio coronat, 697. I. Moritur, 719. IV.
 Ragenfridus fit Major-Domus, 715. II. & ſeq. A Carolo Martello vincitur, 716. IX.
 Raginfridus Rotomagenſis Epifcopus exauſtoratur, 755. XXIV.
 Ragumbertus Taurinenſium Dux Longobardici regni inſavor moritur, 702. VII. Ejus inſaſio quo anno contigerit, 703. III. 704. I.
 Ratiſponenſium ſeptem priorum Epifcoporum certa ſucceſſio, 739. II. In Ratiſponenſi ſede Monachi Canonici, & hi monachis ſuccedebant poſt S. Bonifacium, 761. VII.
 S. Remigius Pippini Franciæ Regis frater fit Archiep. Rotomagenſis, 755. XXIV. A Pippino in Italiam mittitur, ut Deſiderium Longobardorum Regem in favorem Pauli PP. ſollicitet, 760. III.
 S. Richardus Anglus pater SS. Willibaldi & Vunebaldi ac B. Walpurgis moritur, 750. III. & ſeq. Non fuit Rex Angliæ, *ibid.*
 S. Riktrudis Abbatiffa Marchionenſis floret, 687. XI. Uxor fuit S. Adalbaldi, *ibid.*
 S. Rigobertus Remenſis Epifcopus a Carolo Martello Sede pellitur, 717. V.
 Rikfridi Traieſtenſis Epifc. Epiftoſa de canonizatione S. Suidberti ſuppoſuit, 754. VII.
 Rodericus Hispaniarum regnum invadit, 710. IV. A Saracenis vincitur & occiditur, 711. IX. & ſeq.
 Roma a Luitprando Longobardorum Rege quo anno obſeſſa, 740. XII.
 Romanæ Ecclēſiæ Alpes Cottiae redduntur ab Ariberto II. Longobardorum Rege, 704. II.
 Romana Synodus contra Monotheliſtas, 680. II. Romana altera Synodus in cauſa S. Wilfridi, 703. V. & ſeq. 705. IV.
 Romana Synodus prima ſub Gregorio II. PP. quo anno celebrata, 721. I.
 Romana Synodus ſub Zacharia, 743. XV. In ea Romani & Longobardi communibus legibus ſe adſtringunt, *ibid.* XVI.
 Romani Pontificis electionem confirmandi Exarchis Ravenn. auſert Conſtantine Pogonatus, & ad ſe transfert, ſed poſtea dimittit, 681. XV.
 Romani Pontificis ordinatio ſemper a tribus Epifcopis peracta, 682. VI.
 Rotardus Dux a Pippino rege mittitur in occurſum Stephani II. in Franciam venientis, 753. IV.
 Rotrudis Caroli Martelli uxor moritur, 725. V. S. Radbodus primus Salisburgenſis Epifc. ſub Theo-

Theodone II. Bajoariae Duce & Childeberto III. Francorum Rege Bajoariis fidem annunciat, 696. VI. & seqq. Moritur, 718. VII. S. Erendrudi nepti monasterium fundavit, *ibid.* VIII.

S

S Alisburia Episcopali sede ornatur, 705. XV.
Saraceni Africam sibi subiiciunt, 691. V. 696. III. Constantinopolim obsident, 717. I. Obsidionem solvunt, 718. I. Pergamum occupant, 716. IV. In Hispaniam a Juliano comite vocantur, 710. V. Hispanias invadunt, 711. VIII. & seqq. Hujus invasionis epocha, *ibid.* Urbes Hispaniae paulatim occupant, *ibid.* XVI. & seqq. Hisp. iterum vincunt, 712. IX. Emeritam, Hispalim, Caesaraugustam & alias urbes capiunt, *ibid.* XII. & seqq.
Saraceni bellis intestinis inter se divisi, 746. I. Civilibus bellis in Hispania inter se digladiantur, 747. XIV. A Pippino Rege Francorum & Septimania eiiciuntur, 752. XIX. 755. XXIII. E majori parte Cataloniae pelluntur, 752. XX. Item & Gallacia, 753. XI. In Iosephum Hispaniae Praefectum rebellant, 756. VI. Abderramen Regem eligunt, *ibid.* VII. Christianos in Oriente vexant, 759. XV.
Savarius Autisiodorensis Episcopus multas Galliarum provincias militari manu invadit & divino fulmine ictus interiit, 715. IV.
Saxones Carolo Martello tributarii redduntur, 738. IV. A Carolomanno bello appetuntur, 743. XXI. 744. XIII. 745. XI. Eorum multum baptismum suscipiunt, 745. XI. Rebelant & a Pippino bello appetuntur, 747. VI. 748. VI. 753. VIII. Ad tributum quotannis solvendum a Pippino Rege coguntur, 757. VIII.
Saxones Australes majoris Britanniae ad Christi fidem convertuntur, 681. XVIII. & seqq.
Saxonum Occidentalium regnum Eccl. Romanae vestigale redditur, 740. II.
Saxonica Synodus Inae Occidentalium Saxonum Regis cura celebratur, 692. XXIII.
Schireburnia Saxoniae Occidentalis urbs fit Episcopalis, 705. XIV.
Scholasticus Exarcha Italiae constituitur ab Anastasio Imp. 713. IV.
S. Sebastiani Martyris intercessione pestis Romana cessat, 680. XIII.
Selredus fit Rex Orientalium Saxonum, 709. V.
Senonensis urbs a Saracenis obsidetur, sed S. Ebonis Episcopi precibus obsidio solvitur, 731. XIV.
Seolsejenis seu Cicestrienis Episcopatus in Australi Saxoniam a S. Willfrido fundatur, 681. XIX.
Serenus quidam Judaeus se in Hispania pro Messia jactat, 721. II.
Sergius fit Pontifex Romanus, 687. III. S. Leonis M. corpus in decentiorem locum transfert, 688. VI. Non confirmavit Canones quini-Sextae Synodi, 692. XV. Moritur, 701. I. Sergii III. Papae epitaph. ei perperam attributum, *ibid.*
S. Sergius Constantinopolitanus cum uxore & liberis ob sacrarum Imaginum cultum relegatur sub Leone Armeno, 735. IV.
Sydonius Constantiensis Episcopus S. Galli monasterii invasor misere perit, 759. VI. Initium & finis ejus Episcopatus, *ibid.* VII.
Sigebertus fit Occidentalium Saxonum Rex, 754. XXIII. Deponitur, & occiditur, *ibid.*
S. Silvestri PP. corpus Roma Nonantulam transfertur, 752. XVII.

Sisinnius ordinatur Pontifex Romanus, 707. I. Moritur, 708. I.
Sol eclipsim patitur, 693. III.
Soleiman fit Saracenorum Calipha, 715. VII.
Alahorum Ducem Hispaniae praeficit, *ibid.*
Constantinopolim obsidet & moritur, 717. I.
Sonichildes Bilitrudis neptis nubit Carolo Martello, 725. VI.
Stephanus Presbyter eligitur Pontifex Romanus, sed moritur ante ordinationem, 752. XIII.
Stephanus II. ordinatur Pontifex Romanus, 752. XV. Ab Aistulpho Longobardorum Rege vexatus Imperatoris auxilium frustra implorat, *ibid.* XVI.
Stephanus Pippinum rogat ut de fide Catholica custodienda cum Graecis agat, *ibid.* Fulradum S. Dionisii Abbatem in Franciam revertentem commendat, *ibid.* Moritur, 757. I.
Stephanus permittente Calipha fit Patriarcha Antiochenus, 742. III. Moritur, 744. I.
S. Stephanus Junior in Monte S. Auxentii sepelitur, 730. XIII. In carcerem traditur a Constantino Copronomo ob cultum sacrarum Imaginum, 754. XVI.
Suessionense Concilium, 744. VII. Adalbertum haereticam damnat, *ibid.* Canones in eo conditi, *ibid.* Et S. Bonifacius praesent, *ibid.* VIII.
Suevi a Carolo Martello domantur, 730. XVI.
Symphorianus saeculo octavo ineunte erat Vapincensis Episcopus, 739. XV.
Syria magnis terrae motibus quaesatur, 746. II.

T

T Arhus in Hispaniam a Musa Saracenorum Africae Prorege mittitur, 711. VIII. Diversus est a Tarifo qui antea in Hispaniam venerat, *ibid.* Rodericum Hispaniae Regem vincit, *ibid.* IX. & seqq. Christianos persequitur & plures Hispaniae urbes occupat, *ibid.* XVI. & seqq.
Tarifa oppidi situs, 710. VIII.
Tarifus quo anno a Saracenis in Hispaniam missus, 710. VI. & seqq. Revertitur in Africam, *ibid.* VIII.
Tassilo II. Odiloni patri succedit in Ducatum Bajoariae, 748. VIII. E Ducatu eicitur & a Pippino in eum restituitur, 749. IV. In conventu Compendiensi jurat se fidem Pippino Regi & filiis ejus servaturum, 757. VI.
Tatuvinus Abbas Fritistariensis diversus a Tatuvinus Monacho ejusdem monasterii, 719. V.
Tetrarchia a Theodone II. in Bajoaria instituitur, 702. VIII. Hujus Tetrarchiae opera Historia Bajoarica elucidatur, *ibid.* IX. Tetrarchia illa finem accipit, 725. VII.
Theodebaldus fit Tetrarcha Bajoariae a Theodone II. patre, 702. VIII. Ante patrem mortuus est, 723. IX. 724. VI.
Theodebertus fit Tetrarcha Bajoariae a Theodone II. patre, 702. VII. & seqq. Diotpertus seu Theodebertus Magnus dicitur, *ibid.* Ante patrem demortuus, 723. IX.
Theodo Bajoariae Dux moritur, 680. XXVII. Ejus filii ei non successerunt, 696. VI. VIII.
Theodo II. Theodoni primo succedit in Ducatum Bajoariae, 680. XXVII. Initium ejus principatus statuitur, 696. VI. Fuit ex eadem familia ac Theodo primus, sed non ex eadem stirpe, *ibid.* VII. Sub eo S. Rudbertus in Bajoariam venit, 696. VI. & seqq. Bajoariam tribus filiis partitur, parte sibi retenta & Tetrarchiam instituit, 702. VIII. A S. Rudberto ad Christi fidem conversus Romam perit, 716. XV. Moritur, 723. IX.
Theodoricus IV. fit Rex Francorum, 720. III. Quare dicitur Calensis, *ibid.* Moritur, 735. V. Theo.

Theodoricus Childerico III. Patre Francorum Rege exauctorato in monasterio Fontanellensi includitur, 752. IX.
Theodorus fit Patriarcha Antiochia, 751. X. Vexatur a Saracenis, 756. V.
Theodorus pessimus Monothelita depositus non fuit qb haeresim, 681. VI. In sedem restituitur, 682. VII. Moritur, 684. XIV.
Theodorus fit Patriarcha Ierosolymorum, 744. II.
Theodorus qui sub Leone I. sacras Imagines defendit non fuit Graptorum Episcopus, 734. I. Diversus est ab altero Theodoro dicto Grapto, qui floruit sub Leone Armeno & Theophilo Imp. *ibid.* Mansur & Cantor quare dicitur, *ibid.*
Theodorus Graptus sub Leone Armeno & Theophilo Imp. sacras Imagines defendit, 734. I. Quare dicitur Graptus, 734. I.
S. Theodosia Sanctimonialis cum sociabus pro sacris Imaginibus morti traditur, 730. VI.
Theodosius quo anno Imperator dicitur, 714. III. 715. I. 716. I. Quanto tempore regnarit, 714. III. & seqq. Imperio depositus fit Monachus, 716. II. & seqq.
Theophanes Antiochenus Episcopus moritur, 685. VII.
Theophilactus Presbyter Edessenus permittente Calipha fit Patriarcha Antiochenus, 744. I. Moritur, 751. X.
S. Theophilactus Nicomediae Episcopus ob sacrarum Imaginum defensionem a Leone Armeno, non a Leone I. sauro in exilium missus, 733. I.
Theotimus fit Abbas Laubiensis, 737. II.
Theudoaldus Grimoaldi filius fit Major-Domus sub Dagoberto III. Rege, 714. III. Vincitur, 715. II. Moritur, *ibid.* III.
Tiberis magna inundatio, 717. II.
Toletanum Concilium sub Witiza Rege ultimum fuit Conciliorum Toletanorum, 701. IV.
Tolosa a Saracenis obsidetur, 721. V.
Trasamundus Spoletanus Dux Romam fugit & in Luitprandum Longobardorum Regem rebellat, 739. V.

V

V Ermeriensis Synodus, 753. IX. Canones in ea editi, *ibid.*
Vernensis Synodus, 755. XXI. 756. IV. Canones in ea sanciti, 756. IV.
Verno oppidum ad Sequanam in dioecesi Ebroicensi, 756. IV.
Vernum villa Regia ad Isaram fluvium in Bellovacis, 756. IV.
Vexillum S. Petri defensoribus Ecclesiae miti solitum, 740. X. Imo & defensoribus monasteriorum, *ibid.* XI. Ad Carolum Martellum missum fuit, *ibid.* X.
Victorius Aquitanus annos Cycli a Januario & annos Passonis a Paschate inchoat, 736. II. & seqq.
Vigilii Papae Epistolae ad Justinianum Imp. & Theodoram Aug. a Monothelitis corruptae, 680. IX. & seqq.
S. Vincentii Martyris Archidiaconi Caesaraugustani corpus a Christianis in Luitaniam deferitur, 761. III.
S. Virgilius fit Saltzburgenis Episcopus, 746. VI. Diversus est a Virgilio quem S. Bonifacius apud Zachariam PP. accusavit, *ibid.*
Virgilius Presbyter qui disputavit cum S. Bonifacio diversus a S. Virgilio Saltzburgenfi Episcopo, 746. VII. Ejus superbia, 748. I. Ejus error, *ibid.* II.
Vivilus primus Episcopus Pataviensis ordinarius, 739. III. & seqq.

Ultrajecina Synodus a Pseudo-Marcellino memorata fictitia, 607. II.
Umrus seu Omarus fit Saracenorum Calipha, 717. I. 718. II. Christianos persequitur, 718. III. Moritur, 720. II.
S. Ursmarus Episcopus & Abbas S. Landelinus successor moritur, 713. VII.

W

W Aifarius ab Hunaldo patre fit Aquitaniae Dux, 744. XIII. 745. XII.
S. Walbertus frater S. Faronis Gundaldum antecessit in Episcopatu Meldensi, 694. IX. Diversus est a S. Waldeberto Abbate Luxoviensi, *ibid.*
Walchunus octavi saeculi initio Episcopus erat Maurianensis, non Ebreundenfis, 739. XV.
Walid fit Saracenorum Calipha, 705. XVII. Christianorum Damasci Ecclesiam evertit, *ibid.* Musam proregem in Africam mittit, 707. II. Musam ex Hispania revocat, 712. VI. Moritur, 715. VI.
Walid II. fit Saracenorum Calipha, 742. V. Occiditur, 743. XVII.
S. Walpurgis prima Abbatisa Heidenheimii floret, 725. VIII. & seqq. Soror fuit SS. Willibaldi & Wvnebaldi, *ibid.* 750. III. Filia S. Richardi, *ibid.*
S. Waningus monasterii Fiscannensis in dioecesi Rotomagensi fundator moritur, 681. XXIII.
Walconia Ducatus Novempopulianam compledebatur, 735. V.
Widreus primus Ratifponensis Episcopus ordinarius, 739. II. Moritur, 756. VIII.
Widredus fit Rex Cantii, 692. XXII.
S. Wigbertus in Frisiam mittitur Evangelii praedicandi causa, 690. II.
S. Wigbertus Abbas Fritistariensis ab aliis sex Wigbertis diversus, 719. V. & seqq.
S. Wilfridus in Episcopatum restituitur, 687. XII. Roma in Galliam venit, 705. IV. & seqq. Hagustaldensem Ecclesiam recipit, sed nunquam Eboracensem, *ibid.* XII. Moritur, 700. II. Dies ejus obitus, *ibid.* III. Dies Translationis, *ibid.* IV.
S. Wilfridus Junior a S. Jeanne Beverlacenfi Eboracensis Episcopus ordinatur, & quo anno, 712. VI.
S. Willibaldus primus Eistetenfis Episcopus floret, 715. X. Filius S. Richardi, *ibid.*
S. Wvnebaldus primus Abbas Heidenheimensis floret, 725. XI. Romam pergit cum S. Bonifacio propinquo suo, 738. I. Frater fuit S. Willibaldi & S. Walpurgis, 725. XI. 750. III. Filius S. Richardi, *ibid.*

Z

Z Acharias Gregorio III. succedit in Pontificatum Romanum, 741. IX. Cum Luitpranduo Longobardorum Rege pacem facit, *ibid.* X. 742. XII. Scribit ad S. Bonifacium, & Episcopatus tres ab eo institutos confirmat, 742. VI. Synodum celebrandi facultatem S. Bonifacio concedit, *ibid.* Scribit ad Episcopos post Synodum Germanicam, *ibid.* X. Scribit & ad novarum sedium Episcopos Epistolam communem, *ibid.* XI. Zachariae ad Austrobertum Archiep. Viennensem Epistola supposititia, 742. XIII. Zachariae litterae ad S. Bonifacium post Concilium Lipinense datae, 745. I. & seqq. Aliae litterae ad eundem post idem Concilium, *ibid.* III. Ultraque anno DCCXLIII. datae, *ibid.* IV. & seqq. Posteriorum ejus litterarum error restituitur, *ibid.* X.

Zacharias Papa S. Bonifacium univēſe Gallie præfici, 743. XI. Cum Luitprando Longobardorum Rege pacem fanct, *ibid.* XIV. Synodum Romæ celebrat, *ibid.* XV. Legatos ad Conſtantinum Copronymum Imp. mittit, *ibid.* XIX. Scribit Bonifacio baptizatum in nomina Patriæ & Filii & Spiritus Sancti non eſſe rebaptizandum, 744. II. Zachariæ Epifcopi ad Bonifacium & ad Pippinum de XXXVII. Capitulis quo anno ſcriptæ, *ibid.* IV. & ſeq.

Zacharias ſcribit ad Bonifacium Archiepiſcopo-
tui Moguntino renunciare cupientem, 748.
III. Scribit ad Raginfridum Rotomagenſem
aliosque Epifcopos, quorum inter ſe & cum
Rom. Eccleſia coniunctionem laudat, *ibid.* V.
Zama ab Iſt Soleimani Caliphæ filio Hiſpaniæ
præficiatur & Chriſtianos vexat, 718. V. Gal-
liam Narbonenſem Caliphæ acquirit & occi-
ditur, 712. II. & ſeq.

INDEX

ANIMADVERSIONUM

In quo Paginarum numerus indicatur.

A

A iſulphi regni exordium pag. 559. Romam ſe contulit, beneficia quædam a Pontifice conſecutus, 580. Legationem accipit a Stephano Pap. 585. Qui legati miſſi fuerint, *ibid.* Quo anno fracto ſedere cum Longobardis in Urbem arma moverit, 663. 670. Quamdiu obſeſſam tenuit, *ibid.* Ejuſ interitus, *ibid.* Quis eidem in regno ſucceſſerit, *ibid.* Aquilejenſe ſchiſma quouſque perduraverit, 170.
de Artabaſdi hiſtoria variorum Scriptorum teſtimonia conciliantur, 461. Is quando plenum ius imperii obtinuit, *ibid.* Quid de Epifto-
lis Zachariæ, & Concilio Germanico, *ibid.* & 478. Erroris potius arguendus Theophanes ob indictionem perperam collocatam, *ibid.* & 492.
Aſprandi annus emortualis, & Luitprandi ſucceſſoris exordium accuratius definitur, 236.

B

B ertharidi annus emortualis demonſtratur, 116.

C

C arolomannus quando iter Romam ſucceperit, indueritque cucullum, 542.
Ceadvallæ duo neceſſe eſt admittantur, 106.
Childerici regni exordium ſtabilitur validis documentis, integra ſervata fide utriuſque chartæ a Pagio productæ, 488.
Childeberti III. obitus perperam deducitur ex Chronico Medardeniſi, 218. Succellor illi fuit Dagobertus, *ibid.*
Chilperici regni tempus, & obitus, 293. Nullos filios reliquit, *ibid.*
Clodoveo Pippini filio regnante, quæ Synodus celebrata fuerit, 102.
Concillii Germanici celebrationis annus ex Epifto-
la Zachariæ Pap. ad S. Bonifacium ſtatuitur, 461. 478.
Concillii Liptinenſis epocha firmatur, 492. Huius S. Bonifacii pontificio nomine præfuit, *ibid.* Quid Pagii fautores opponant, *ibid.*
Concilium Romanum ſub Greg. II. quando habitum, 292.
Concillii Vernenſis epocha ut genuina admittenda, 628.
Conone electo Pontifice, qua de cauſa miſſi fuerint Legati ad Exarchum, 87.
Conſtantinus monachus quando electus Patriarcha Conſtantinop. 584. Quamdiu præfuerit, *ibid.* Quid in hoc ſentiat Pagius, *ibid.*
Controverſia de Baptiſmo in Bajoaria collato ſub Zacharia Pap. quo anno agitari cœpta, 506.

G

G iſulphus quo anno privilegium conceſſerit Monafterio Cinglenſi, 553. In S. Benedictum munificus, *ibid.*
S. Gathlacus quæ prædixerit Ethelbaldo, & quando, 209.

H

H ibernica Synodus quo anno celebrata, 730. Ex illius canonibus, aliarumque Synodorum conſtare videtur, qui poſtea prodiit, Hibernicus codex, *ibid.*
Hilprandi genuinus annus, quo ad regni conſortium adſcitus fuit, demonſtratur, 429.
S. Huberti obitus quo anno ac menſe conſignetur, 375.

I

J uſtinianus an lingua mutilatus, 143.

L

L uithprandi regni exordium, tempus & obitus, 236 & 513. Et ſuccedit Hildeprandus, cujuſ Imperium Longobardi detrectant, *ibid.* Quid interim de Rachifo cuncta diſponente, *ibid.*

M

M aximus & Agatho licet ſeſe Patriarcha Aquileienſes obtruderent, reiſſa tamen Gradentes erant Epifcopi, 170.
Monachorum Lirinienſium caede quo anno conſignanda contra Pagium, 389.

P

P auli Pap. conſecrationis annus ac menſis aperitur, 639.
Pippini exordium unde repetendum, 97. Is minime Pleſtrudem uxorem ſuam repudiavit, 102. Quando rex inunctus fuerit, 571. 594. Ejuſ conſecrationis diverſæ epochæ ſtatuantur, *ibid.* Quando Rom. ab obſidione liberavit Aiſulpho prope Ticinum proſtigato, 633. 670.
Pontificalis liber poſt obitum Conſtantini Pap. deſcriptus, 397. Hac in re Schelſtratii conjeſtura validiſſimis argumentis confirmatur, *ibid.*
Pontifices Romani rerum Civilium adminiſtrationem quando exercere cœperint tum Ro-

ma, cum in Exarchatu, 519. Illis non nisi post donationem Pippini afferens Pagius hallucinatur, *ibid.*

R

Republicæ vox quid significet in Epistolis Romanorum Pontificum, 669. Ad temporalem Romanæ Ecclesiæ ditionem significandam aliquando usurpata, 670.

Rempubliam Romanam invadere nitebatur Aistulphus, *ibid.*

Romano Pontifici potestas in temporalibus asseritur, *ibid.*

S

Sergii obitus, & Joannis ordinatio quando contigerint, 180.

Stephanus pap. II. in Galliam venit Pippino regnante, 586. Roman redeunti quos dederit idem Comites, 597. Maximo plausu Romæ

exceptus, obviam occurrente Clero, *ibid.* Divinum officium tam diurnum, quam nocturnum jamdiu ab aliquibus intermissum restauravit, *ibid.* Aistulphi obfidionem in urbe quamdiu passus *ibid.*

Stephanus Pap. III. quando creatus, 580. Lateranensi Synodo interfuit, *ibid.*

Suessonensi Concilio minime interfuisse S. Bonifacium apertissime probatur, 515. Neque contrarium evincunt argumenta Pagii, *ibid.*

Synodus quædam Hierosolymitana pro SS. imaginum cultu ad quem annuum pertineat, 656. Quonam suadente coacta fuerit, *ibid.*

Synodus Romana sub Gregorio III. 412. Ad eam vocatus Antoninus Gradenfis Episcopus cum sibi subiectis Episcopis, *ibid.*

V

Villibordi annus emortualis ab auctore Chronici Epternacensi constitutus, 443. Ejus translatio quando acciderit, *ibid.*

F I N I S.